

ਜਿਲਦ ਪਹਿਲੀ

ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ

ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

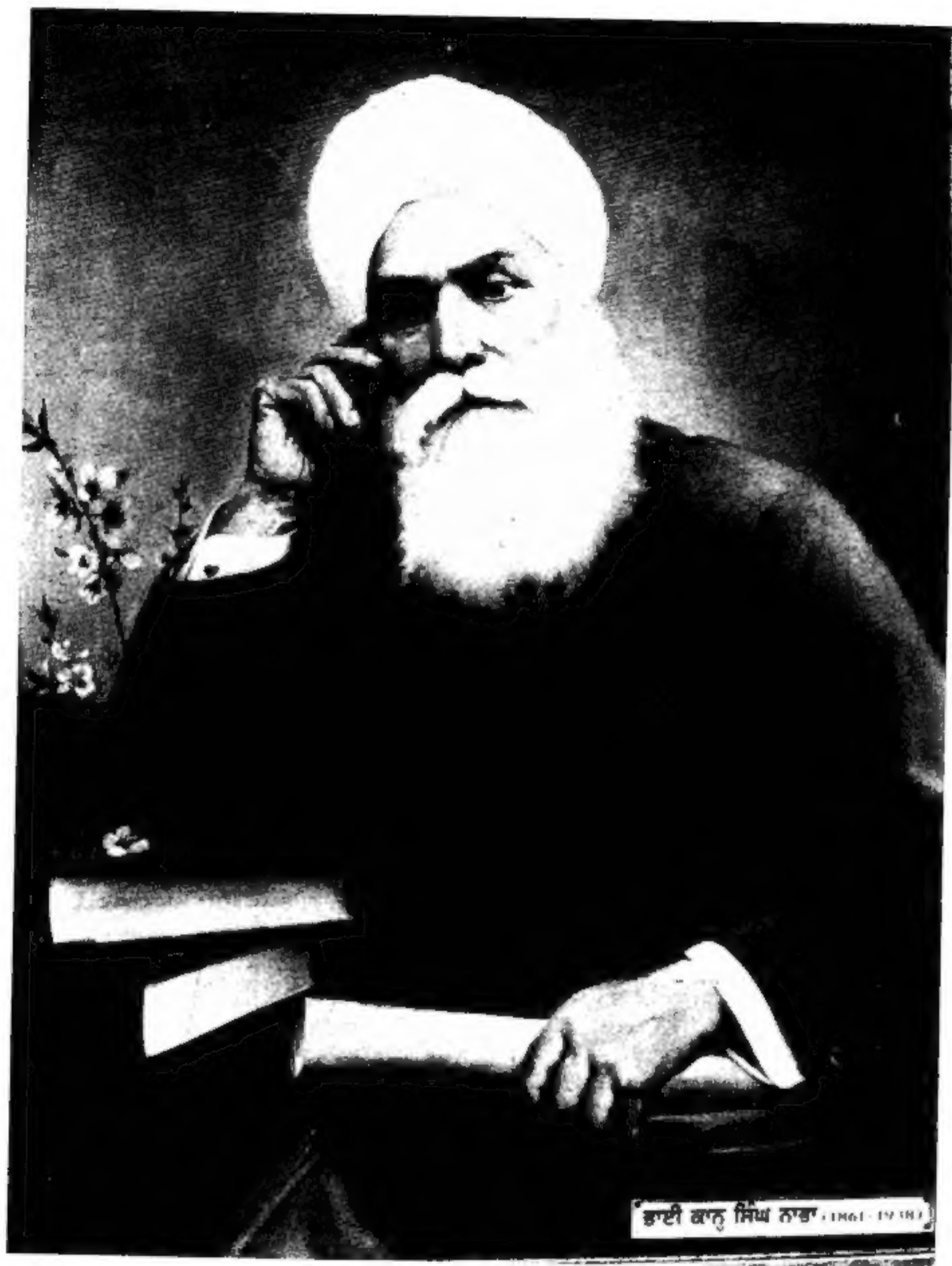
Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ

ਗੁਰੁਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼

ਜਿਲਦ ਪਹਿਲੀ
(ਓ—ਸ)

ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ

ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

©
ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
(1961 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰ: 35 ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਿਤ)

GURUSHABAD RATNAKAR MAHAN KOSH (Punjabi)

VOLUME ONE

(ੳ—ਸ)

by

BHAI KAHAN SINGH NABHA

ISBN : 1-302-0075-9

ਸਾਲ : 2009

ਕਾਪੀਆਂ: 5000

ਮੁੱਲ : 650/-

ਲੇਖਕ ਸੈਰਿੰਗ:

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਡਾ. ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਚਨਿਸਟਰਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਮਿਸਰਜ਼ ਅਨੰਦ ਸੰਜਲ, ਚਿੱਲੀ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਦੇ ਸਬਦ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਕਈ ਪੱਧਰਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੰਕਲਪਿਆ ਤੇ ਵਿਉਂਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਡਮੁੱਲੇ, ਵਿਸ਼ਾਲ, ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਿਆਨ ਭੰਡਾਰ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਨਰ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਡਾ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਰਚਿਤ ਗੁਰੂਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾਕਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁਬਾਸ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਿਸਾਲੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਦਰਜੇ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਨੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦਾ ਮਹਾਨ ਗਿਆਨ-ਸਰਮਾਇਆ ਦੇਨੇ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵੰਗ ਨਾਲ ਸੰਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਸ਼ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਇਕ ਅਖੁੱਟ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਦੇ ਅੱਖਰ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਕੀਤੇ ਇੰਦਰਾਜ ਭਾਵੇਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰਮਤਿ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਦਰਸ਼ਨ, ਸਾਹਿਤ, ਸੰਗੀਤ, ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਦਵਾਨ ਵਾਂਗ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਮੇਟਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਉਣੀ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ੨੮ ਸਾਲ ਦੀ ਅਣਬੱਧ ਘਾਲਣਾ ਉਪਰੰਤ ੧੯੨੬ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ੧੯੩੦ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਉਦੋਂ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਕੋਲ ਨਾ ਤਾਂ ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਵਰਗੇ ਉੱਤਮ ਤੇ ਕਾਰਗਰ ਸੰਦ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਕ ਸ੍ਰੋਤ, ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗਿਆਨ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਪੱਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਜਿਵੇਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਉਸ ਇੰਤਹਾਈ ਸਿਰਤ ਅਤੇ ਸਖ਼ਰ ਮਿਹਨਤ ਪ੍ਰਤਿ ਸਾਡਾ ਮਨ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹਵਾਲਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਸ਼ਗਤ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਵਿਭਿੰਨ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਵਾਧਿਆਂ ਸਮੇਤ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਛਾਪਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਈ-ਕਈ ਸੰਸਕਰਨ ਛਾਪੇ ਹਨ ਪਰ ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ ਦੀ ਵੱਡੀ ਘਾਲਣਾ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਫ਼ੋਟੋ ਉਤਾਰਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਉਪਰੰਤ ੧੯੩੦ ਤੋਂ ੧੯੩੮ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਵਾਧਿਆਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਦਮ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਵਾਧਿਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਦਰਸ਼ਨ, ਧਰਮ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਸੰਸਕਰਨ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨਗੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਪਟਿਆਲਾ

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਭਾ.)
ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ

ਮੁੱਖ ਬੰਧ

ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਅਤੇ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਆਰੰਭੇ ਹਨ, ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕਾਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਵਡੱਤਣ, ਨਫ਼ਾਸਤ ਅਤੇ ਰੂਹ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ, ਰਭਿਆਉਣ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਚੇਰੀ ਸੂਝ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸੇ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ, ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਕਈ ਸਾਰਥਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਲੀਕੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਰਚਿਤ ਕੁਰੂਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ-ਨਾਚਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਸਨਮੁਖ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲਾਸਕੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲ-ਕਦਮੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਖੋਜੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਮੱਤ ਹਨ ਕਿ ਕੁਰੂਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਹਵਾਲਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਏਨੀ ਉੱਤਮ, ਨਿੱਗਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਸੰਕਲਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਸ਼ਵ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਵਾਲਾ ਸਮਗਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਦਰਜੇ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗਿਆਨ, ਸੂਖਮ ਸੂਝ, ਤਾਰਕਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸਿਖਰਲਾ ਸਮਰਪਣ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਾਹਿਤ, ਦਰਸ਼ਨ, ਭਾਸ਼ਾ, ਬਨਸਪਤੀ, ਸੰਗੀਤ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਉੱਤਮ ਦਰਜੇ ਦਾ ਹੈ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤਿਅੰਤ ਤਾਰਕਿਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ, ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ, ਇਤਿਹਾਸ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਗਿਆਨ ਏਨਾ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਅਤੇ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੰਦਰਜ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਮਤਾ ਬਾਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕੋਸ਼ੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਬਾਰੂਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾਈ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉੱਤਮਤਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਇਹ ਅਕੱਟ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਵਿਸ਼ਵ ਗਿਆਨ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸਮਗਰੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੋਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਪਿਆ ਹੈ। ੨੩੨੮ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦੀਆਂ ੫੦੦ ਕਾਪੀਆਂ ੧੯੩੦ ਵਿਚ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਗਿਆਨ ਸਮਗਰੀ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੱਖੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਅਤੇ ਪਰਿਪੱਕ ਨਹੀਂ, ਉਚਾਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਉਚਾਰਨ ਤੱਕ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਨਵੇਂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਿਰਜੇ, ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਸਮੇਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣੇ। ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਸਮੇਂ ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ ਦੀ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਨਵੇਂ ਫੋਂਟ ਘੜੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਹਿਤ ਬੜੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਨਾਲ ਵਰਤੇ। ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਮਤਮ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ੧੯੫੫ ਵਿਚ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਜਿਲਦਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਜਿਲਦ ਵਿਚ ਸਮਿਲਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਛੋਟੇ ਉਤਾਰੇ ਵਰਤਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੋ ਕਾਲਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤਿੰਨ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਛਪਾਈ ਕੀਤੀ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਦੇ ਮੂਲ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਕੇ ਘੱਤੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਛੋਟੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਜਾਪਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਏਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਾਠ ਨੂੰ ਏਨੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਕੰਪੋਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵੀ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਪਰਤ ਦਰ ਪਰਤ ਉਤਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਛਾਪੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਸੰਸਕਰਨ ਪੜ੍ਹਨ ਪੱਖੋਂ ਧੁੰਦਲੇ ਪੈਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਹਵਾਲਾ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਵਰਤਣ ਪੱਖੋਂ ਸੁਖੈਨ ਤੇ ਸੁਹਜਮਈ ਹੋਣਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ੧੯੩੦ ਤੋਂ ੧੯੩੮ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਧਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਅੰਤਿਕਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਸੰਕੇਤ ਇਸ ਨੂੰ ਮੂਲ ਪਾਠ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਥਾਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਅਮ ਪਾਠਕ ਲਗਭਗ ਇਸ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਿਉਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਵੀਂ ਸਮਗਰੀ ਨੂੰ ਯੋਗ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਮੂਲ ਪਾਠ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਵਾਧਿਆਂ ਲਈ ਮੇਰੀ ਟੀਮ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਨਿੱਜੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ (ਚੇਅਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ੬੫੬੩੨, ੬੫੬੩੩) ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਸਮੇਤ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਂਢ ਨਾ ਆਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਚ ਸ. ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਪੀ ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ, ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ, ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਚੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਅਣਬੱਧ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪਏ ਮੂਲ ਖਰੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਕਾਪੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕੇ ਬਿੰਦੀ, ਕੌਮੇ ਤੱਕ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਲਈ ਕਈ ਪੜ੍ਹਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸ. ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਨਿਰੰਤਰ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਈਪਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੀ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਤਿਭਾ, ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਵਿਦਵਤਾ ਅਤੇ ਇੰਤਹਾ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਸਿਰਜੀ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਪ੍ਰਤਿ ਇਕ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿਹੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਜਾਪਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਅਤੇ ਉੱਜਲ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਧਰਮ, ਦਰਸ਼ਨ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਲੱਗੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ
ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਇੰਚਾਰਜ

FOREWORD

(੧੯੩੦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੋਧ)

Sardar Kahan Singh is one of the few learned Sikhs still left to us. His knowledge of the Sikh Scriptures and History is most profound and unrivalled. Beside being trained in the old school of Sikh scholarship wherein depth of knowledge and mastery of detail was more emphasised, he has also cultivated the variety and vastness of view which is characteristic of western learning. He not only possesses an intimate knowledge of the most obvious and the most distant facts, but he also knows how to marshall them and use them to some purpose, which is rare in old scholars, who in their fondness for the wealth of detail often lose hold of the essential bearings, so that the reader cannot see the wood on account of the trees.

Sardar Kahan Singh is exceptionally well-fitted to interpret Sikhism. Belonging to the earliest batch of the *Singh Sabha* reformers, he has had a great share in the formation of the modern opinion about Sikhism. Even the inevitable Mr. M. A. Macauliffe, the author of the *Sikh Religion*, found in him a guide, philosopher and friend. If Bhai Dit Singh and others were responsible for the social and religious reform, Bhai Gurmukh Singh and Bhai Jawahir Singh for organizing higher education, Bhai Kahan Singh has worked for the whole movement as a writer, articulating its principles in works which will stand as permanent monuments to his genius. His books, *Gurmat Prabhakar* and *Gurmat Sudhakar* are the standard guide-books and sometimes the only stock-in-trade of the modern preacher.

The present work, *Gurushabad Ratnakar* is his *Magnum Opus*. It is a Dictionary and Encyclopædia combined of Sikh Literature, a magnificent fruit of the author's fifteen years' hard and incessant labour. It contains 64263 words occurring in the original Sikh Scriptures as well as in other allied books, i.e. the *Holy Granth*, *Dasam Granth*, works of Bhai Gurdas, Bhai Mani Singh and Bhai Nand Lal, *Rahatnamas*. *Sarabloh Prakash*, *Gur-Sobha*, *Gurbilas*, *Nanak Prakash*, *Suraj Prakash*, *Panth Prakash*, *Gurpad Prem Prakash*, *Bhai Bala's Sakhi*, *Gosht Mecca and Medina*, etc.

To facilitate reference all the words have been arranged strictly in accordance with the order of letters and vowel signs of the Punjabi alphabet. Each word is dealt with most comprehensively, all the available and up-to-date information bearing on the different meanings being supplied with rare correctness and precision. The book is written on most approved lines, containing quotations and illustrations drawn from all the needful sources of religion, history, geography, science, medicine, language, prosody, rhetoric, etc., showing an immense store of knowledge drawn from innumerable books, eastern and western, ancient and modern. When we look at the volume of the work undertaken and carried out single-handed by the author, it appears nothing short of a marvel.

The prominent features of the work to be noted are :-

(1) All references to the Vedas and Shastras, the Bible, the Quran and religious books are fully traced. The different religions and their respective terms and symbols are adequately dealt with, comments being made in a very liberal spirit without showing any trace of sectarianism.

(2) The historical references are explained concisely but exhaustively, advantage being taken of the most recent researches. (See *AKBAR*). The author does not hesitate to point out different errors of fact occurring in the standard works.

(3) The geographical places, especially those belonging to Sikh History, are located correctly, the most helpful part being the information about Gurdwaras illustrated with maps.

(4) The names of trees and herbs are explained with corresponding botanical terms used in European Science.

(5) The names of diseases and medicines have been so fully dealt with that one could gather a complete pharmacopoeia from it.

(6) Names connected with natural philosophy have, as far as possible, been fully explained.

(7) Musical and metrical systems are discussed comprehensively, and their distinctions are supported with quotations and authorities. The information given on Prosody and Rhetoric is most complete and handy.

(8) Metrical riddles, so common in old literature but now so difficult to understand, are also explained.

(9) Each word is treated etymologically, and the different meanings, with apt illustrations, are given in Punjabi and Hindi under serial numbers.

(10) It embodies more than seven thousand Arabic and Persian words. To show their correct derivation and pronunciation, they are also given in the Persian characters. In like manner the Sanskrit words are given in the Devnagri characters.

(11) The book is profusely illustrated with maps and pictures.

The book is the first of its kind in Punjabi, and supplies a long-felt want. It is not only an all-inclusive work for ready reference, but contains solid articles on great and intricate topics connected with the Sikh History and Religion. It is a whole library of literature on Sikhism. Some rare works, found mostly in manuscript, are quoted herein full. One cannot overestimate the importance of such a work. It is the most valuable book on Sikhism produced in the modern days.

KHALSA COLLEGE,
AMRITSAR:

18th January, 1930.

TEJA SINGH, M.A.

ਕੁਮਿਕਾ

ਸੰਮਤ ੧੯੫੫ ਵਿੱਚ ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ “ਕੁਰੁਗਿਰਾਥ ਕੋਸ਼” ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੯੫੭ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਹਜਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ “ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼” ਪੜ੍ਹਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸੰਕਲਪ ਫੁਰਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਅਰ ਅੱਖਰ ਤਬਾ ਮੜ੍ਹਾ ਕੁਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਬਦ ਜੋਤਕੇ, ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਕੋਸ਼ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਭ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਆਰੰਭਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪੰਜਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਜਦ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਕੁਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋਤਨ ਲੱਗਾ, ਤਾਂ Encyclopaedia Britannica ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਚਿੰਤ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤਜ ਦਾ ਤੀ ਇੱਕ ਅਜੇਹਾ ਕੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਮਤ ਸੰਬੰਧੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਸਰਵ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਯੋਗਤਾ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

ਸੰਮਤ ੧੯੬੩ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਰ ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਕੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਸਰਵਲੋਹਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਕੁਰੁਸ਼ੇਭਾ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ, ਗੁਰਮਹਿਮਾਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਕੁਰੁਵਿਲਾਸ, ਗੁਰਨਾਨਕਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਕੁਰੁਪੁਤਾਪ ਸੁਰਜ, ਪੰਥਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ, ਕੁਰੁਪਦਪ੍ਰਮਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਹਿਤਨਾਮੇ, ਕੁਰੁਬਾਣੀ ਦੇ ਟੀਕੇ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸ਼ਬਦ ਨੋਟ ਕੀਤੇ, ਅਰ ਸ਼ਾਬਦਕਾਜਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਤੇ ਪੂਰਣ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਮੇ ਸਮੇ ਪੁਰ ਸਿਰੋਮਣਿ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਮਤਿ ਮੇਲਕੇ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਅਰਥ ਅਤੇ ਭਾਵ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ੧੦੮ ਮਾਨ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਮਾਲਵੇਂਦ੍ਰ ਬਹਾਦੁਰ ਨਾਭਾਪਤਿ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਈ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ, ੨੮ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੯੬੯ (੧੦ ਮਈ ਸਨ ੧੯੧੨) ਨੂੰ ਮੈਂ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਅਹਿਲਕਾਰੀ ਛੱਡਕੇ ਗਰਮੀ ਕੱਟਣ ਕਸ਼ਮੀਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਰ ਉੱਥੇ ੨੦ ਮਈ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਕੇ “ਕੁਰੁਸ਼ਬਦਰਤਨਾਕਰ” ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਲਿਖਣਾ ਆਰੰਭਿਆ, ਜੋ ੨੫ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੧੯੮੨ (੬ ਫਰਵਰੀ ੧੯੨੬) ਨੂੰ ਪੂਰਣ ਹੋਇਆ।

ਗ੍ਰੰਥ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਪੁਰ ਇਸ ਦੇ ਛਾਪਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਪਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬ੍ਰਿਜੇਂਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਦਕੋਟ ਪਤਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛਪਵਾਉਣ ਦਾ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਗਏ, ਅਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਮਾਲਵੇਂਦ੍ਰ ਬਹਾਦੁਰ ਨਾਭਾਪਤਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੂਵ ਸਾਲ ਲਈ ਮੇਰੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਰ ਚੋਖੀ ਰਕਮ ਛਪਾਈ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਰਾਜ ਤਿਆਗਕੇ ਨਾਭੇ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਅਰ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ (Administrator) ਨੇ ਖਜਾਨੇ ਮਸਤਾਨੇ ਦੱਸਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਛਪਵਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਕਈ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਜ ਸੌ ਗ੍ਰਾਹਕ ਬਣਾਏ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਕੀਮਤ ਪੇਸ਼ਗੀ ਨੈ ਕੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਹਜਾਰ ਕਾਪੀ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਛਪਕੇ ਵੰਡੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਦੋ ਸੌ ਕਾਪੀਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰਾਹਕ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਬਣੇ।^੧

ਪਬਲਿਕ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਗਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਰਖਾਸਤ ਭੇਜੀ ਕਿ ਆਪ ਤਿੰਨ ਸੌ ਕਾਪੀਆਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਇਸ ਲਾਭਦਾਇਕ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ; ਇਸ ਪੁਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੂਪੇਂਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਮਹੇਂਦ੍ਰ ਬਹਾਦੁਰ ਪਟਿਆਲਾਪਤਿ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚਾਇਲ ਸੱਦਕੇ ੧ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੨੭ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲਾਗਤ ਅਸੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦਰਬਾਰ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਖਰਚ ਪੁਰ ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ

^੧ ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਕੁਮ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਸਕ੍ਰਿਤ, ਸੰਨਿਤਾ, ਸਮਰੰਥ, ਸਦਾ, ਸਰਜਸਮਾਧਿ, ਸਰਨ, ਸਮਾਨ, ਸਰਭ
 ××× ਆਦਿ। ਭਾਈ ਹਜਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਓਕ, ਉਕਤ, ਉਪਰ, ਉਕਲਾਏ, ਓਘ, ਉਚ, ਉਦਹਰਾ, ਉਜੁ, ਉਜਲ, ਓਜਾਡ, ਉਭਰਭ, ਓਟ ××× ਆਦਿ।

^੨ ਆਕਾਫਾ ਪੁਨ ਯੋਗਦਾਰਾ ਸੰਨਿਧਾਨ ਪਹਿਚਾਨ। ਤਾਤਪਰਕ ਓਥੇ ਮਿਲੇ, ਓਥੇ ਸ਼ਾਬਦਕਾਜਨ। (ਭਾਈ ਕੁਰੁਗਿਰਾਥ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਿੰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅੰਗ ੪
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ੨੦ ਕਾਪੀਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰਾਹਕ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦੁਰ ਯਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਰਕਾਈ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦਿੱਲੀ ਸਨ।

ਰਕਮ ਘੱਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਵਾਪਿਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਧਨਜਵਾਦ ਸਹਿਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਰਕਮ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ ਅਰ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਸ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ੨੬ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੨੭ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਫੁੱਲਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ੧ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੯੮੭ (੧੩ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਨ ੧੯੩੦) ਨੂੰ ਹੋਈ।

ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ (Encyclopædia of Sikh Literature) ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੀ ਵਿਸਯ ਹਨ, ਇਹ ਪਾਠਕ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੰਖੇਪ ਨਾਲ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਨਾ ਭੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—

(੧) ਗਦਤ ਅਰਥਾ ਪਦਤ (ਨਸਬ-ਨਜਮ) ਜਿਤਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੁੱਝ ਸਿੱਖਮਤ ਸੰਬੰਧੀ ਹਨ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਹਨ।

(੨) ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੁਮ ਕੇਵਲ ਅੱਖਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਕੁਮ ਭੀ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਅਉ, ਅਉਸਰ, ਅਉਹਨ, ਅਉਹਾਰ, ਅਉਖ, ਅਉਖਦ, ਅਉਕਣ, ਅਉਘਟ, ਅਉਚਰ, ਅਉਫਕ ××× ਅਇਆਨ, ਅਈਏ, ਅਸ, ਅਸਹ, ਅਸਤ, ਅਸਤਾ, ਅਸਥਿ, ਅਸਥਿਰ, ਅਸਨ, ਅਸਪ, ਅਸਥਾਬ, ਅਸਮਰਥ, ਅਸਮਾਨ, ਅਸਰਫੀ, ਅਸਾ, ਅਸਾਫਾ, ਅਸਾਧ, ਅਸਾਰ, ਅਸਿ, ਅਸਿਤ, ਅਸੀਸ, ਅਸੀਮ, ਅਸੀਲ, ਅਸੁ, ਅਸੁਚਿ, ਅਸੁਰ, ਅਸੂਆ, ਅਸੂਤ, ਅਸੇਖ, ਅਸੈ, ਅਸੇਕ, ਅਸੇਚ, ਅਸੇਖ, ਅਸੇਕਤ, ਅਸੇਭਵ, ਅੱਸੀ, ਅੱਸੂ, ਅਸੂ ××× ਆਦਿ।

(੩) ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਧਾਤੂ ਅਤੇ ਵਰਤਪੱਤਿ ਦੱਸਕੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁਮ ਰਹੇ ਕਿ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ੧੭੦੮ ਧਾਤੂਆਂ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਤੂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਅਰਥ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਅਸ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਅਸਿ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਅਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਟਣਾ ਹੈ, ਜੇ ਧਾਤੂ ਦੇ ਇਸੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੁਹਾਡੇ, ਛਾਵੀ, ਟੋਕੇ ਆਦਿ ਨੂੰ ਅਸਿ ਆਖੀਏ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਸਿ ਸ਼ਬਦ ਤਲਵਾਰ ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰ ਅਸ ਧਾਤੂ ਦਾ ਕੱਟਣਾ ਅਰਥ ਭੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾਮਾਤ੍ਰ ਹੈ।

(੪) ਜੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਅਨੇਕ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੰਕ ਦੇਕੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦੇ ਅਰਥ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਸਾਰ, ਹਰਿ, ਕਾਮ, ਗਤਿ, ਕੁਣ, ਨਾਰ, ਨਿਹੰਗ, ਪੀਰ, ਬਾਮ, ਬਾਰ, ਰਾਮ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੫) ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਉਗ੍ਰਸੇਨ, ਅਸ਼ੁਮੇਧ, ਸੁਨਹਸੇਫ, ਕਜ, ਜਨਕ, ਪੁਰਖ, ਪਕ੍ਰਿਤਿ, ਮਧੁ, ਮਨੁ, ਯਾਗਜਵਲਕ੍ਯ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੬) ਇਤਿਹਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ, ਅਮਰਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ, ਹਕੀਕਤਰਾਇ, ਹਰਿਸਚੰਦ੍ਰ, ਨਨਕਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਨੰਦ, ਪ੍ਰਿਥੀਰਾਜ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੭) ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਅਥਿਚਲਨਗਰ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਆਨੰਦਪੁਰ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਚਮਕੌਰ, ਨਾਨਕਿਆਨਾ, ਬਕਦਾਦ, ਮੁਕਤਸਰ, ਲਹੌਰ ××× ਆਦਿ।

(੮) ਜੁਗਰਾਫੀਏ (Geography) ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਉੱਚ, ਕਾਬਾ, ਕਾਬੁਲ, ਦਿੱਲੀ, ਪੰਚਾਲ, ਮਦ੍ਰ, ਰਾਵਾ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੯) ਵਨਸਪਤਿ (Botany) ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਵਯਾਖਣਾ ਅਤੇ ਲੈਟਿਨ ਨਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਉਦੰਬਰ, ਅਕਾਸਬੇਲ, ਤਗਰ, ਤਿਲਕ, ਮੌਲਾਸਰੀ, ਲਸਣ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੧੦) ਸਾਇੰਸ (Science) ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਘੁੰਮਣਘੋਰ, ਬਿਜਲੀ, ਤੂਫਾਨ ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੧੧) ਇਤਿਹਾਸਿਕ (ਐਤਿਹਾਸਿਕ) ਨਾਮ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਭੇਡ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀ ਬੋਲ ਚਾਲ ਨਾਲ ਅਜੇਹੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕਰਨ, ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਸੋਧਣ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ੨੮ ਵਰ੍ਹੇ ਖਰਚ ਹੋਏ ਹਨ।

ਵੱਡੇ (ਵਿਦਵਾਨ) ਅੱਖਰ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਥੇ ਪਿੱਛੋਂ ਯੋਜੀ ਅਤੇ ਅੱਸੂ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਿਕ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਅਜਨਾ ਅੱਖਰ ਦੁੱਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭੀਤਿ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੀਏ ਤਾਂ ਯਸੀ—ਯਸੂ ਹੋਵਣ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਦੁੱਤ ਅੱਖਰ ਪੂਰੇ ਨਾ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਰਜ਼ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਹੁੰਸਾ ਸ਼ਬਦ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਲਾਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰੇਕ੍ਰਿ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਲਕ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਹੁ-ਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰ-ਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਰਜ਼ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰ ਰਹਿਤ ਵਰਤਨ ਹੈ, ਅਚਰੀਨ ਵਰਤਨ ਅਯਲੇ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਵਯਾਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਚੁਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਰੂਪ ਜਾਣਨਾ ਕਠਿਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵ ਰੂਪ ਪ੍ਰਕਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—
ਅਦੁਹਮਾਨ, ਅਬੁਤਬੇਲਾ, ਖੋਜ ਜਨਾਵਰ, ਟਟੀਹਰੀ ਬੇਖ, ਬੇਖ ਬੁਹਮ, ਬਬਾਈ, ਲੋਣੀ ਅਬਤਰ××× ਆਦਿ।

(੧੨) ਈਸਾਈ, ਪਾਚਸੀ, ਇਸਲਾਮ××× ਆਦਿ ਧਰਮਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਆਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਫਿਰਕੇ, ਇੰਜੀਲ, ਈਸਾ, ਈਦ, ਹੱਜ, ਕੁਰਾਨ, ਮਲੀਕਾ, ਜਗਤ, ਨਮਾਜ਼, ਪਾਚਸੀ, ਫਰਿਸ਼ਤਾ, ਮੁਹੰਮਦ, ਮੁਸਾ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੧੩) ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਨਕਸ਼ੇ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸੁਫਲਾਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲਨਗਰ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਸਜ, ਬਿਕਾਰੀਪੰਡੀ, ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ, ਨਨਕਪੰਥੀ, ਬਗਦਾਦ, ਲਹੌਰ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੧੪) ਸੰਗੀਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸੁਤਿ, ਸੂਰ, ਠਾਟ, ਬਿਲਾਵਲ, ਭੈਰਵ, ਮੂਰਛਨਾ, ਰਾਗ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੧੫) ਪਹੇਲੀ ਦੇ ਵੰਗ ਨਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਖੋਲ੍ਹਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸਸਿਅਨੁਜਨਨਿ ਜਾ ਚਰ ਨਾਥ ਸਤ੍ਰੂ, ਭਖਧਰਸੁਤ ਧਰ ਧਰ, ਪ੍ਰਿਥਵੀਬਿੰਦ ਪੰਚਾਨਨ, ਰਿਪੁਸਮੁਦ੍ਰਪਿਤ ਕਾਨਅਰਿ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੧੬) ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਰੋਗਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਡਾਖਡਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸੌਫ, ਸੰਨਿਪਾਤ, ਹਲਕ, ਹੈਜਾ, ਜਵਾਇਨ, ਤਾਪ, ਦਾਰਚੀਨੀ, ਬਨਫ਼ਸਾ, ਮਿਠਗੀ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੧੭) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਖਕੇ ਉੱਚਾਰਣ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਭੀ ਸਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਅਨੇਕ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਆਪਣਾ ਸੁਰੂਪ ਅਥਵਾ ਅਰਥ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੁੱਧ ਮੰਨਣੇ ਚਾਹੀਏ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੁੱਧ ਆਖਣਾ ਅਤੇ ਪੂਰਵ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਅਯੋਗ ਹੈ।

ਵਿਦੁਆਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਅੱਠ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਹੈ—ਤਤ੍ਵਸਮ, ਅਰਥ ਤਤ੍ਵਸਮ, ਤਦ੍ਭਵ, ਮਿਸ਼੍ਰਿਤ, ਅਨੁਕਰਣ, ਪ੍ਰਤਿਧੁਨਿ, ਸਾਧੇਤਿਕ ਅਤੇ ਸੰਕਿਪ੍ਰ।

(ੳ) ਤਤ੍ਵਸਮ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਆਦਿ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਉਹੀ ਰੂਪ ਅਤੇ ਅਰਥ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਉੱਤਮ, ਉਦਾਰ, ਉਪਕਾਰ, ਉਪਮਾ, ਅਨੰਤ, ਅਪਮਾਨ, ਅੰਤ, ਅੰਨ, ਇੱਛਾ, ਸੁਖ, ਸੁਗੰਧ, ਸੇਵਾ, ਹਠ, ਹਲ, ਹੰਸ, ਭਰਾ, ਕੀਲ, ਕੋਟ, ਕੁਣ, ਚਿੰਤਾ, ਚੰਚਲ, ਜਗਤ, ਜਾਪ, ਜਾਰ, ਤੇਜ, ਤੋਲ, ਦਾਸ, ਦਾਨ, ਦਿਨ, ਧਨ, ਧੂਪ, ਨਾਮ, ਨੀਚ, ਪਲ, ਪੁਲ, ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪ੍ਰਾਣ, ਫਲ, ਫਲ, ਬੰਧਨ, ਭਜਨ, ਭਾਰ, ਭੋਗ, ਮੱਲ, ਮਿਤ੍ਰ, ਮੋਹ, ਮੰਗਲ, ਮੰਤ੍ਰ, ਯਸ, ਯਣ, ਰਬ, ਰਾਜਾ, ਰੂਪ, ਰੋਮ, ਲੋਕ, ਲੋਭ, ਵਸਤੂ××× ਆਦਿ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ।

ਉੱਮਤ, ਅਮਾਨਤ, ਅਮੀਰ, ਔਰਤ, ਸਨਦ, ਸਬਬ, ਸਚਾਰ, ਸਲਾਮ, ਹਵੇਲੀ, ਹਿੰਮਤ, ਹੌਲ, ਕਬਾਬ, ਕਮਾਲ, ਕਮੀ, ਕਿਤਾਬ, ਕੁਰਸੀ, ਕੁਨਾਹ, ਚਮਨ, ਜਹਾਨ, ਜਲਸਾ, ਜਾਨ, ਜਿਗਰ, ਜੰਗ, ਤੀਰ, ਦਸਤਾਰ, ਦਰਗਾਹ, ਦਰਜਾ, ਦਰਦ, ਦਿਲ, ਦੀਨ, ਦੀਵਾਨ, ਦੇਕ, ਦੌਲਤ, ਨਹਿਰ, ਨਰਦ, ਨਰਮ, ਨਵਾਬ, ਨੌਕ, ਨੌਬਤ, ਬੰਦ, ਮਦਰਾਸ, ਮਰਦ, ਮਾਲ, ਮੁਰਦਾਰ, ਮੁਰੱਬੀ, ਮੁਰੀਦ, ਮੋਰਚਾ, ਮੌਜ, ਮੌਤ××× ਆਦਿਕ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ।

ਅਪੀਲ, ਸਕੂਲ, ਸੋਭਾ, ਕਲਾਸ, ਕਾਲਰ, ਕਾਲਿਜ, ਕੋਸ, ਕੋਟ, ਕੋਰਟ, ਕੰਪੋਂਡਰ, ਕੋਮ, ਕੱਲ, ਟਾਈ, ਟੈਨਿਸ, ਟ੍ਰੈਮਵੇ, ਡਾਕਟਰ, ਨਿਬ, ਪਲੀਡਰ, ਪੋਲੋ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਬੂਟ, ਬੈਰਿਸਟਰ, ਬੋਰਡਿੰਗ, ਮਾਸਟਰ, ਮਿਚ, ਮੋਟਰ ××× ਆਦਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ।

(ਅ) ਅਰਥ ਤਤ੍ਵਸਮ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਉੱਚਾਰਣ ਵਿੱਚ ਥੋੜਾ ਭੇਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ, ਜਿਵੇਂ—ਉੱਚਾ, ਉੱਜਲ, ਉੱਦਮ, ਅਕਾਸ, ਅਰੀਮ, ਅਨਿੱਰ, ਇਕਾਂਤ, ਸਮਰੱਥ, ਸੁਰਜ, ਸੰਜੋਗ, ਕਲੋਲ, ਕਾਰਜ, ਕੋਸ, ਕਿਆਨ, ਫਿਤਿ, ਫਿਨ, ਜਮ, ਜੈ, ਜੋਗ, ਜੋਧਾ, ਦਇਆ, ਦੁਆਰ, ਨਿੰਦਿਆ, ਨੈਣ, ਪੁੰਨ, ਪੁਰਖ, 'ਸਾਰੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਚਕ੍ਰ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਹਿੱਜੇ ਬਦਲਦੇ ਭਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਲੇਖਕੀਤੀ, ਪੂਰਵ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਅਸੁੱਧ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਮਾਯਣ ਵਿੱਚ—ਬ੍ਰਹ੍ਮਸੂਦੇ ਦੀ ਭਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਸੂਦੇ, ਫਨਗਾਨ ਦੀ ਭਾ ਫਨਗਾਨ; ਪ੍ਰਸਾਂਸ਼ਤਕੀ ਦੀ ਭਾ ਪ੍ਰਸਾਂਸ਼ਤਕੀ; ਆਖਯਾਯਤ ਦੀ ਭਾ ਅਖਿਯਾਯਤ; ਭਵਿੱਤਾ ਦੀ ਭਾ ਭਵਿੱਤਾ; ਗਯਤੀ ਦੀ ਭਾ ਗਯਾਤੀ; ਆਜ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹਨ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ:—

aboute (about); bricke (brick); cabuli (Kabal); gode (good); hande (hand); heuen (heaven); hight (height); hys (his); lande (land); Londinium (London); Noapolis (Naples); nyght (night); preue (prove); speche (speech); tonne (ton); trouthe (truth) ਆਦਿ ਅਸੁੱਧ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਾਨਮੁਖਿ, ਬਾਹਰ, ਬਿਜੇਗ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਭਗਤ, ਭੈ, ਮਨਜਾਦਾ, ਮਾਇਆ, ਰਾਤ, ਲੱਛਮੀ, ਵਣਜ, ਵਰਖਾ, ਵਿੱਦਿਆ×××
ਆਦਿਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ।

ਸਹੀਦ, ਸੱਕਰ, ਸਜਾ, ਸਰਬਤ, ਸਾਹਬ, ਸਾਈ, ਸੈਤਾਨ, ਹਜ਼ਾਰ, ਹਜਰ, ਕਸਾਈ, ਕਛਾ, ਕਰਜ, ਕਾਗਜ, ਖਸਮ,
ਗੁੱਸਾ, ਚਰਖਾ, ਜਰੂਰਤ, ਜੋਰ, ਤਮਾ, ਤੋਸਾ, ਨਛਾਰਾ, ਝਜ, ਮਨਜੂਰ, ਲਿਹਾਜ××× ਆਦਿਕ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ।

ਅਸਟਾਮ, ਅਫਸਰ, ਸਕਿੰਡ, ਕਪਤਾਨ, ਕਰਾਬੀਨ, ਕੁਨੈਨ, ਜਰਨੈਲ, ਟਿੱਕਸ, ਟੈਮ, ਡਿਗਰੀ, ਦਰੇਸੀ, ਪਤਲੂਨ,
ਪਰੇਟ, ਪਿਸਤੌਲ, ਬੇਰਾ, ਬੇਤਲ, ਮਿੰਟ, ਮੀਲ, ਰਜਮਟ, ਰਪੇਟ, ਰਫਲ××× ਆਦਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ।

(ੲ) ਤਦ੍ਰਵ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਅਰਬੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਆਦਿ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਪਣਾ
ਪੂਰਵਰੂਪ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਰੂਪਾਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ—

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ	ਪੰਜਾਬੀ	ਉਦਾਹਰਣ
ਉਸ਼ਣੀਸ਼	ਉਸਨੀਕ	“ਸਿਰ ਪਹਿ ਉਸਨੀਕਹਿ ਨੀਕ ਬਨਾਈ.” (ਨਾਪੁ)
ਉਦ੍ਗਿਰਣ	ਉਗਲਣਾ	“ਬਿਖੁ ਕਢੇ ਮੁਖ ਉਕਲਾਰੇ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਉ ੧)
ਅਪ੍ਰਤ੍	ਅਉਤ	“ਅਉਤ ਜਣੇਦਾ ਜਾਇ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)
ਅਭਿਸਿਤ	ਅਭੀਚੁ	“ਨਾਥਣੁ ਪੁਰਬੁ ਅਭੀਚੁ.” (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)
ਸਪਤ੍ਰੀ	ਸਉਕਨਿ	“ਸਉਕਨਿ ਘਰ ਕੀ ਕੰਤ ਤਿਆਗੀ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)
ਸਤ੍ਰਾਨ੍ਰਿਤ	ਸਤਿਨਿਰਤਿ	“ਸਤਿ ਨਿਰਤਿ ਬੂਝੈ ਜੇ ਕੋਇ.” (ਸੁਖਮਨੀ)
ਕਬੁਰ	ਕਬਰੇ	“ਜਿਉ ਕੰਚਨ ਕੋਠਾਰੀ ਚਰਿਓ, ਕਬਰੇ ਹੋਤ ਫਿਰੇ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫)
ਕ੍ਰਿਕਾਟ	ਕਿਆਡਾ	“ਅਸਮਾਨਿ ਕਿਆਡਾ ਫਿਕਿਓਨੁ.” (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)
ਉਵਾਰੁ	ਖਰਬਾਰੂ	“ਖਰਬਾਰੂ ਖੀਰਾ.” (ਭਾਗੁ)
ਅਭੋਹਣਿ	ਖੁਹਣਿ	“ਖਿਆ ਵਿਹੁਣੇ ਖਪਿਕਏ ਖੁਹਣਿ ਲਖ ਅਸੰਖ.” (ਓਅੰਕਾਰ)
ਗਵੇਸਟਾ	ਗਾਖਣਾ	“ਨ ਕੋਲੀ ਗਾਖੀਐ.” (ਭਾਗੁ)
ਗੋਸ੍ਰਾਮੀ	ਗੁਸਾਈ	“ਗੁਸਾਈ! ਪਰਤਾਪੁ ਤੁਹਾਰੇ ਭੀਨਾ.” (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੫)
ਕੀਲਾਲ	ਗੁਲਾਲੁ	“ਕਮਲ ਅਲਿਪਤ ਹੈ ਸੈ ਹਥਾ ਵਿਚਿ ਗੁਲਾਲੁ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ)
ਘਸੰਣ	ਘਸਣਾ	“ਘਸਿ ਚੰਦਨੁ ਜਸੁ ਘਸਿਆ.” (ਕਲਿ ਮ: ੪)
ਜਾਹ੍ਰਵੀ	ਜਾਹਰਨਵੀ	“ਜਾਹਰਨਵੀ ਤਪੇ ਭਰੀਰਥਿ ਆਈ.” (ਮਲਾ ਮ: ੪)
ਚੁਗ੍ਰਪ੍ਰਸਨ	ਗੋਪਣਾ	“ਜੇ ਗੁਰ ਕੋਪੇ ਆਪਣਾ, ਸੁ ਭਲਾ ਨਾਹੀ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਉ ੧)
ਸ਼ਨੈਸੁਰ	ਫਨਿਫਰ	“ਫਨਿਫਰ ਵਾਰਿ ਸਉਣ ਸਾਸਤ ਬੀਚਾਰੁ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੩ ਵਾਰ ੭)
ਜਾਮਾਤ੍ਰਿ	ਜਵਾਈ	“ਕੁਤਮ ਸਕੇ ਨਾਲਿ ਜਵਾਈ.” (ਆਸਾ ਮ: ੪)
ਜਲੋਕਾ	ਜੋਕ	“ਜਿਉ ਕੁਸਟੀ ਤਨਿ ਜੋਕ.” (ਸਾਰ ਸੂਰਦਾਸ)
ਧੀਵਰ	ਚੀਵਰੁ	“ਇਹੁ ਜੀਉ ਮਫਲੀ, ਚੀਵਰੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਕਾਲੁ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)
ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਿ	ਡੀਠਿ	“ਫੀਕੇ ਪਰ ਤੇਰੀ ਬਹੁਤੁ ਡੀਠਿ.” (ਬਸੰ ਕਬੀਰ)
ਤਤ੍ਰਵੇਤਾ	ਤਤਬਿੰਦ	“ਮੇਖ ਤਤਬਿੰਦ ਮਹਿ ਜਾਨ ਨਿਰਧਾਰ ਹੈ.” (ਨਾਪੁ)
ਤ੍ਰਿਣਪਟ	ਤਪਤ	“ਤਪਤ ਭਾਤ ਵਿਛਾਇ.” (ਭਾਗੁ)
ਤਾਬੁਲ	ਤਮੋਲ	“ਕਮਲ ਹਾਰ ਤਮੋਲ ਰਸ.” (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)
ਧਵਲਹਮੰਸ	ਧਉਲਹਰ	“ਕਿਤਰੀ ਕਾਮਿ ਨ ਧਉਲਹਰ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਬਿਸਰਾਏ.” (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)
ਨਪਤ੍ਰਿ	ਨੱਤਾ	“ਪੁਤ ਪੇਤਾ ਪਤੋਤਾ ਨੱਤਾ.” (ਭਾਗੁ)
ਪੂਲਪਨ	ਪਇਅੰਪ	“ਨਾਨਕ ਪਇਅੰਪੇ ਕਰਹੁ ਕਿਰਪਾ.” (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)
ਪ੍ਰਾਯਸ਼ਿੱਤ	ਪਰਾਫਤ	“ਸਗਲ ਪਰਾਫਤ ਲਾਬੇ.” (ਸੋਰ ਮ: ੫)
ਪ੍ਰਤਿਵੇਸ਼ਿਨੀ	ਪਤੋਸਣਿ	“ਪਤੋਸਣਿ ਪ੍ਰਫਿਲੇ ਨਾਮਾ.” (ਸੋਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਮਾਤ੍ਰਿਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟ
ਲਵੰਗ
× × ×

ਮਾਸੀ
ਲਉਗ
× × ×

“ਮਾਸੀ ਔਰ ਮੋਸਾ ਜਗ ਵਿਦਿਧ ਵਿਖੜਾਤਾ ਹੈ.” (ਭਾਗੁ ਕ)
“ਕਿਨਹੀ ਲਉਗ ਸੁਪਾਰੀ.” (ਕੇਦਾ ਕਬੀਰ)
× × × × × ×

ਅਰਬੀ-ਫਾਰਸੀ

ਪੰਜਾਬੀ

ਉਦਾਹਰਣ

ਕਫ਼ਸ
ਕੁਥਾ
ਕੋਰਨਿਸ
ਖ਼ਾਜ਼ਹਸਰਾ
ਖ਼ੁਗੀਰ
ਜ਼ਜ਼ਮਾਲਾ
ਤਗੀਯਰ
ਤਿਬਾਬਤ
ਤਅੰਲੁਕ
ਦੁੰਬਾਲਹ
ਨਜਦੀਕ
ਨਮੂਸ
ਨੀਯਤ
ਨਮੁਦੀ
ਬਜ਼ਹਕਾਰੀ
ਮਸਲਹਤ
ਮਸਤਵਰ
ਮਸਜਿਦ
ਮਜ਼ਦੂਰ
ਮੁਅਤਬਰ
ਮੁਤਸੱਦੀ
ਲਿਹਾਫ਼
× × ×

ਕਉਸ
ਕਵਾਇ
ਕੁਨਸ
ਖ਼ੁਸਰਾ
ਖ਼ੁਰਗੀਰ
ਜ਼ਜ਼ਮਾਲਾ
ਤਗੀਰ
ਤਬੀਬੀ
ਤਾਲਕ
ਦੁਮਾਲਤਾ
ਨਜੀਕਿ
ਨਮੋਸੀ
ਨੀਤ
ਨੁਗਦੀ
ਬਜ਼ਗਾਰੀ
ਮਸਲਤਿ
ਮਸੀਤਿ
ਮਜ਼ੂਰ
ਮਾਤਬਰ
ਮੁਸੱਦੀ
ਲੇਫ
× × ×

“ਕਉਸੈ ਸਪਤ ਪਯਾਲਾ.” (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ)
“ਗਲਰੁ ਕਵਾਇ ਖੋਲਿ ਪਹਿਨਾਈ.” (ਭਾਗੁ)
“ਕੁਨਸਾਂ ਕੀਨੀ ਤੀਨ ਪੁਬੀਨਾ.” (ਗੁਪਤੁ)
“ਖ਼ੁਸਰੋ ਕਿਆ ਘਰਵਾਸੁ?” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਭ)
“ਜੀਨ ਖ਼ੁਰਗੀਰ ਸਤੁ ਪਵਿਤ ਹਹਿ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੈਰ)
“ਚੁਣਿ ਵਖਿ ਕਥੇ ਜ਼ਜ਼ਮਾਲਿਆ.” (ਵਾਰ ਅਸਾ)
“ਮਰਹਟੇ ਦਖਣੀ ਕਿਯੋ ਤਗੀਰ.” (ਪ੍ਰਾਪੰਪੁ)
“ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਕਰੇ ਤਬੀਬੀ.” (ਭਾਗੁ)
“ਤਿਸੁ ਮਾਇਆ ਸੰਗਿ ਨ ਤਾਲਕਾ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)
“ਮੇ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਉਚ ਦੁਮਾਲਤਾ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)
“ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਨਜੀਕਿ ਪਛਾਣਹੁ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)
“ਉਸ ਦੀ ਨਮੋਸੀ ਹੋਣ ਲਗੀ.” (ਜਸਾ)
“ਉਸ ਦੀ ਨੀਤ ਬਦਲੀ ਵੇਖਕੇ.” (ਜਸਾ)
“ਨੁਗਦੀ ਮੇਦਕ ਆਦਿਕ ਬੁੰਦ.” (ਗੁਪਤੁ)
“ਕਿਉਕਰਿ ਪਇਆ ਹੋਇ ਬਜ਼ਗਾਰੀ?” (ਭਾਗੁ)
“ਬੀਓ ਪੁਛਿ ਨ ਮਸਲਤਿ ਧਰੈ.” (ਗੋਡ ਮ: ੫)
“ਕਿਆ ਮਸੀਤਿ ਸਿਰ ਨਾਏ?” (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ)
“ਬੁੰਦ ਮਜ਼ੂਰ ਲਕੇ ਤਬ ਆਇ.” (ਗੁਪਤੁ)
“ਪਨੜੇ ਮਾਤਬਰ ਤਾਕੇ ਪਾਸ.” (ਗੁਪਤੁ)
“ਅਨਿਕ ਮੁਸੱਦੀ ਕਰਤੇ ਕਾਰ.” (ਗੁਪਤੁ)
“ਨਾ ਜਲੁ ਲੇਫ ਤੁਲਾਈਆ.” (ਵਡ ਅਲਾਹਟੀ ਮ: ੧)
× × × × × ×

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ, ਪੁਰਤਗਾਲੀ, ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਦੇ ਤਦ੍ਰਵ ਸ਼ਬਦਾਂ ਬਾਬਤ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਯਥਾ:—
ਅਜੀਟਣ—Adjutant; ਅਤਦਲੀ—Orderly; ਹਸਪਤਾਲ—Hospital; ਕਮਾਣ—Command; ਕਰਨੈਲ—Colonel; ਕਾਰਤੂਸ—Cartouche; ਕੁਮੇਦਾਨ—Commandant; ਗਰਾਡੀਲ—Grenadier; ਗਿਟਮ—Gaiters; ਗੁਲਜਰੀ—Bull's-eye; ਦਰਜਨ—Dozen; ਪਲਟਣ—Battalion or Platoon; ਪਾਦਰੀ—Padre; ਫਲਾਨੈਨ—Flannel; ਬਟਨ—Bouton; ਮੇਮ—Madam; ਰਪੋਟੀਆ—Reporter; ਰੋਕਰੂਟ—Recruit; ਲਫਟੈਂਟ—Lieutenant; ਲਾਟ—Lord; ਲਾਲਟੈਂਟ—Lantern × × × ਆਦਿ.

(ਸ) ਮਿਸ਼੍ਰਿਤ (ਮਿੱਸੇ) ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਅਣੀਆਲੇ ਤੀਰ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੇਸ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ, ਹਕੀਕਤਗਾਇ, ਹਰਿ ਕੀ ਪੋਤੀ, ਹੁਕਮੀਬੰਦਰ, ਕੁਬੇਨ, ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂਭਾਮ, ਜਾਰਜਨਗਰ, ਮੁਖਲਿਸਗੜ੍ਹ, ਰੇਲਗੱਡੀ, ਲਾਯਲਪੁਰ × × × ਆਦਿ.

(ਹ) ਅਨੁਕਰਣ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਧੁਨਿ ਦੀ ਨਕਲ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਸਾਂ ਸਾਂ, ਸੁੰ ਸੁੰ, ਟਣ ਟਣ, ਟੈ ਟੈ, ਰਾਹ ਰਾਹ, ਠੈ ਠੈ, ਡੁਕ ਡੁਕ, ਡੋ ਡੋ, ਧਤੰਮ × × × ਆਦਿ.

(ਕ) ਪ੍ਰਤਿਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਮਾਨ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਵਾਧੂ ਜੋੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਕੱਟ ਵੱਢ, ਖਾਣਾ ਦਾਣਾ, ਪਾਣੀ ਧਾਣੀ, ਪੂਰੀ ਉਰੀ, ਮਾਰ ਧਾੜ ××× ਆਦਿ।

(ਖ) ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗੁਣ ਜਾਂ ਭਾਵ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖਾਸ ਅਰਥ ਦੀ ਬਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਮੁਰਖ ਲਈ ਉੱਲੂ ਅਤੇ ਗਧਾ, ਘੀ ਲਈ ਪੰਜਵਾਂ, ਲੁਣ ਲਈ ਸਰਵਰਸ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਆਨੰਦ ××× ਆਦਿ।

(ਗ) ਸੰਕਿਪ੍ਰ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਕਰਕੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਸ਼ਾਦੁਬਾਸ ਦਾ ਸਾਥਾ, ਸ਼ੁਕਲ ਦਿਨ ਦਾ ਸੁਦੀ ਅਤੇ ਬਹੁਲ ਦਿਨ ਦਾ ਬਦੀ ××× ਆਦਿ।

(੧੮) ਸਾਹਿਤਕ ਦੇ ਅੰਗ, ਛੰਦ ਅਲੰਕਾਰ ਆਦਿ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਉੱਲਾਸ, ਅਨੁਪਾਸ, ਸਵੈਯਾ, ਸਾਰ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਚਿਤ੍ਰਪਦਾ, ਛੱਪਕ, ਦੀਖਕ, ਦੇਹਰਾ, ਭਾਵ, ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤ, ਰਸ, ਰੂਪਕ ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੧੯) ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੋਈ ਕੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੇਖਨ ਪ੍ਰਬਲ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਜਥ ਸਿੰਘ, ਧੂਬਰੀ, ਬੀਰੋ ਬੀਬੀ ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੨੦) ਕਿਸੇ ਰਾਸਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਸਰੀਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਔਂਸੀ, ਕਾਂਝਿ ਉਡਾਉਣਾ, ਜੂਠ ਵਿੱਚ ਧਨ ਪਾਉਣਾ, ਤਣੀ ਫੂਹਣੀ, ਪਾਣੀ ਵਾਰਨਾ ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੨੧) ਅੱਖੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਝੁਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਪਦ ਲਿਖਕੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਅਰਥ ਝੁਕ ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਕ ਥਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, “ਅਣਮਤਿਆ ਮੰਦਲ ਬਾਜੇ.”—“ਅਧਮ ਚੰਡਾਲੀ.”—“ਦੇਕ ਮਰੰਤੇ ਦੇਇ ਮੁਏ.”—“ਤੀਸ ਇਕੁ ਅਰੁ ਪੰਜਿ ਸਿਧੁ.”—“ਫੀਲੁ.”—“ਪਹਿਲਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪਿਛੈਰੀ ਮਾਈ.” ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੨੨) ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾ ਸਮਝਕੇ ਕੋਸ਼ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ਜ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਪ੍ਰਕਰਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਣੀ ਦੇ ਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੱਧ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨ ਦ, ਗੁਲਾਲ ੨, ਪਗਾਰ ੩, ਪਰਲ ੨, ਪਾਵਸ ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

(੨੩) ਕੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੀਤਿ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ, ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਵਾਧੂ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਧਪੜੇ ਗ਼ਜ਼ਾਨੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮਨਭਾਉਂਦੇ ਅਰਥ, ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ, ਜਿਵੇਂ—ਚਉਤ ਅੱਗੇ ਚਉਤਿ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅੱਗੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸ਼ਬਦ ਵੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।^੨ ਐਸੇ ਹੀ ਫੁਰਿ, ਜਪਿ, ਮਨਿ, ਮੰਘਰਿ ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਦੇਖੋ।

(੨੪) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਸੁੱਧ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਅੱਖਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉੱਚਾਰਣ ਜਾਣਨ ਲਈ ਆਸਾਨੀ ਹੋਵੇ।^੩

ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦਾ ਪਾਠ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਦੱਸਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਇਹ ਨਵੇਂ ਅੱਖਰ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਏ; ਸਾਧਾਰਣ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਭਾਸ਼ਾ (ਬੋਲੀ) ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਕਿਵੇਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੇੜ ਨਾਲ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੂਜੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਜਾਕੇ ਉਸੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣਾ ਮਾਤ੍ਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਇਸ ਵਿਸਯ ਤੇ ਅੰਕ ੧੭ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਅਤੇ ਤਦ੍ਰਵ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ।

(੨੫) ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,^੪ ਅਰ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਤਤਕਰਾ “ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਪਤਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਸੰਕੇਤ” ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਜੋ ਨਿਰਾਸਤਾ, ਔਖ ਅਤੇ ਵਿਘਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ, ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਖੇਪ ਨਾਲ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਅਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇਹੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਅਰ ਕਿਤਨਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ

^੧ਕਈ ਪੇਂਡੂ, ਪ੍ਰਤਿਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ—ਕਤੀ ਬਰੋਰੀ, ਪਤੀ ਪੂਰੀ, ਕਤੀ ਭੋਟੀ ××× ਆਦਿ ਭੀ ਵੇਲਦੇ ਹਨ।

^੨ਕਈ ਗ਼ਜ਼ਾਨੀ ਭਾਵ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ ਸੁਣੇ ਹਨ, ਜੋ ਚਉਤਿ ਦਾ ਚਉਤ੍ਰੁ ਸੰਖੇਪਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿਨ੍ਹਿ ਖਣਿ ਦਾ “ਕਹਿਓ ਸਦਾਚ ਨ ਖਣਿਓ” —ਮਹਾ ਅਰੁੰਧ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਅਰਥ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਭਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

^੩ਦੇਖੋ, ਵ੍ਰਮਿਕਾ ਪਿਛੋਂ ਦਿੱਤੇ “ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ”।

^੪ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਛੰਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਅਥਵਾ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਮੋਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਪਤਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਪ੍ਰੇਮੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਤੀਤ ਕ੍ਰਿਤਗਤ ਅਤੇ ਧਨਯਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹੰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਅਲਪਗਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਾਭਾ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਅਨੇਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦਾਸ ਜੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ ਉਦਾਸੀਨ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ.ਏ. ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਭਾਈ ਧਰਮਅਨੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਨਜਰਬਾਨੀ (revision) ਵੇਲੇ ਅਮੋਲਕ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਪੂਰਥਲੇ ਵਾਲੇ ਅਰ ਸਰਦਾਰ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੰਜਨੀਅਰ ਸਿਮਲਾ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੈਦ ਤਰਨਤਾਰਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੈਦ ਬੁਦਿਆਲਾ ਨਿਵਾਸੀ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਗਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਸਰਦਾਰ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਸਭਾ ਸਿਮਲਾ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਧਨੋਲਾ ਨਿਵਾਸੀ ਮੋਲਾਨਾ ਮੋਲਵੀ ਹਕੀਮ ਮਿਰਜ਼ਾ ਮੁਹੰਮਦ ਨਜੀਰ ਸਾਹਿਬ “ਅਰਬੀ,” ਮੁਨਸ਼ੀ ਫ਼ਾਜ਼ਿਲ ਅਤੇ ਮੋਲਵੀ ਫ਼ਾਜ਼ਿਲ ਜੀ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ, ਸਰਦਾਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਖੇਚਲ ਕੀਤੀ। ਨਾਲਾ ਧਨੀਰਾਮ “ਚਾਤੁਕ” ਮਾਲਿਕ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਸ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਟਾਈਪ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਨੂੰ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਵਾਕਰ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀ ਫ਼ੁਣੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਡੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਉੱਤਮ ਛਾਪਿਆ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਜੇ ਨਿਵਾਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਨਰੂਪ ਦਰਬਾਰ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗਾ ਹੈ।¹

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਕੋਸ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ, ਮੇਰੇ ਇਸ ਯਤਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਏ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਿਤਗਤ ਹਾਂ।²

ਭੁੱਲਣਹਾਰ ਅਤੇ ਅਲਪਗਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸੁਭਾਵਿਕ ਝੁੱਲਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜੋ ਸੱਜਣ ਖੇਚਲ ਕਰਨਗੇ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਵਾਣੀ ਅਤੇ ਲੇਖ ਦੁਆਰਾ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਧਨਯਵਾਦ ਕਰਾਂਗਾ।

ਨਾਭਾ
੧ ਵੈਸਾਖ, ਸੰਮਤ ੧੯੯੧
ਵਿਕ੍ਰਮੀ ੧੯੮੭
੧੩ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਨ ੧੯੩੦

ਵਿਦਵਾਨਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਸੇਵਕ
ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ

¹ ੧੦੦੦ ਦੀ ਥਾਂ ੫੦੦ ਛਾਪੀ ਗਈ, ਅਤੇ ੨੦੦੦ ਦੀ ਥਾਂ ੨੨੩੮ ਲਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਰ ਨਜਰਬਾਨੀ ਤਥਾ ਛਾਪਾਈ ਵੇਲੇ ਖਾਸ ਵਿਦਵਾਨਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਲਾਗਤ ੭੦ ਦੀ ਥਾਂ ੧੧੦ ਰੁਪਏ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੰਥ ਛਪਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੋਈ ਭੇਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

² ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨਾਉਂ ਵਿਸ਼ਾਯ ਦੇ ਭੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ।

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਪਤਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਸੰਕੇਤ

ਉਪ. ਉਪਸਰਗ. Preposition.

ਅ: ਅਸੁਪਦੀ ਅਤੇ ਅਧਰਾਜ.

ਅ. ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ.

ਅਸਫ਼. ਸਫ਼ਟਕ ਕਬਿੱਤ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਅਕਾਲ. ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਅਜਰਾਜ. ਰਾਜ ਅਜ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਅਜੈ ਸਿੰਘ. ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਅਨੁ. ਅਨੁਕਰਣ. ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਨਕਲ. Onomatopoeia.

ਅਰਹੰਤਾਵ. ਅਰੰਤ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਆਸਾ. ਆਸਾ ਰਾਗ.

ਏ.ਡੀ. A.D. ਈਸਵੀ ਸਨ.

ਅੰ. ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ.

ਸ. ਸਲੋਕ.

ਸਹਸ. ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਸਲੋਕ.

ਸਨ. ਟੀਸਵੀ ਸਨ (ਸਾਲ).

ਸਨਾਮ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਾਲਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਸਮੁਦਮਬਨ. ਸਮੁੱਦਰ ਰਿਭਕਣ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਸਰਵ. ਸਰਵਨਾਮ. ਪਤਨਾਉਂ. Pronoun.

ਸਲੋਹ. ਸਰਵਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ.

ਸਵਾ. ਸਲੋਕ ਵਾਚੇ ਤੇ ਵਧੀਕ.

ਸਵੈਯੇ ਰੋ. ਤੇਤੀ ਸਵੈਯੇ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਸਾਭ. ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ.

ਸਿੰਧੀ. ਸਿੰਧੀ ਭਾਸ਼ਾ.

ਸੁਹੀ. ਸੁਹੀ ਰਾਗ.

ਸੁਰਜਾਵ. ਸੁਰਜ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਸੋਰ. ਸੋਰਠ ਰਾਗ.

ਸੰ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ.

ਸੰਕੜਾ. ਨਾਮ. Noun.

ਸੰਮਤ. ਦਿਕ੍ਰਮੀ ਸਾਲ.

ਸ੍ਰੀ. ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ.

ਹਥਾਯਤ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਨਾਮੇ ਪਿੱਛੇ ਸੋ ੧੧ ਹਕਾਇਤਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ.

ਹਜਾਰੇ ੧੦. ਹਜਾਰੇ ਸ਼ਬਦ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਹਨੂ. ਹਨੂਮਾਨ ਨਾਟਕ, ਹਿੰਦੂਧਰਮ ਬ੍ਰਿਤ.

ਹਿੰ. ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ.

ਹੀ. ਹੀਬ੍ਰੂ (Hebrew) ਭਾਸ਼ਾ. ਇਬਰਾਨੀ.

ਕੱਸਪਾਵ. ਕਯਪ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਕੱਛਾਵ. ਕੱਛਪ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਕਲਗੀ. ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਕਲਿ. ਕਲਿਆਨ ਰਾਗ.

ਕਵਿ ੫੭. ਬਾਵਨ ਕਵਿ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ.

ਕਾਸ਼. ਕਾਸ਼ਮੀਰੀ ਭਾਸ਼ਾ.

ਕਾਨ. ਕਾਨਤਾ ਰਾਗ.

ਕੇਦਾ. ਕੇਦਾਰ ਰਾਗ.

ਕਿ. ਕਿਯਾ ਵਾਚਕ ਸ਼ਬਦ. Verb.

ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕ੍ਰਿਯਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ. Adverb.

ਖ. ਖਲਸੇ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਸ਼ਬਦ.

ਖਮ. ਖਲਸੇ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਭਉ. ਭਉਤੀ ਰਾਗ.

ਭੁਜ. ਭੁਜਰਾਤੀ, ਭਾਸ਼ਾ.

ਭੁਪੁਸ਼. ਭੁਪੁਤਾਪ ਸੂਰਯ (ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼).

ਭੁਰੁਪਦ. ਭੁਰੁਪਦ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼.

ਭੁਵਿ ੬. ਭੁਰੁਵਿਨਾਸ ਡੀਵੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ.

ਭੁਵਿ ੧੦. ਭੁਰੁਵਿਨਾਸ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ.

ਭੂਜ. ਭੂਜਰੀ ਰਾਗ.

ਭੌਡ. ਭੌਡ ਰਾਗ.

ਭਜਨ. ਭਜਨਪ੍ਰਬੋਧ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਚਉ. ਚਉਬੇਲੇ.

ਚਰਿਤ੍ਰ. ਚਰਿਤ੍ਰਪਾਖਯਾਨ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਚੋਪਟੀ. ਬੇਨਤੀ ਚੋਪਟੀ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਚੌਬੀਸਾਵ. ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਚੰਡੀ ੧. ਚੰਡੀਚਰਿਤ੍ਰ ਵਛਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਚੰਡੀ ੨. ਚੰਡੀਚਰਿਤ੍ਰ ਛੋਟਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਚੰਡੀ ੩. ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਚੰਦਾਵ. ਚੰਦਮਾ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਚੰਬਾ. ਚੰਬੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ.

ਜ. ਜਨਮ.

ਜਸਭਾਮ. ਜਨਮਸਾਖੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ.

ਜਸਾ. ਜਨਮਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ.

ਜਗਰਾਜ. ਜਗ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਜਜਾਤਿ ਰਾਜਾ ਯਯਾਤਿ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਜਨਮੇਜਯ. ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਯ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਜਫਰ. ਜਫਰਨਾਮਹ.
 ਜਲੰਧਰਾਵ. ਜਲੰਧਰ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਜਿੰਦਗੀ ਜਿੰਦਗੀਨਾਮਾ, ਕਿਤ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ.
 ਜੈਜਾ. ਜੈਜਾਵੰਤੀ ਰਾਗ.
 ਜੈਤ. ਜੈਤਸਰੀ ਰਾਗ.
 ਜੰਗਨਾਮਾ. ਵਾਰ ਕੁਰੂ ਭੋਇੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਰਚਨਾ,
 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਜ਼ੋਹੰਨਿਸ਼ਾ ਦਾ ਸਵਾਲ
 ਸਵਾਬ ਹੈ.
 ਟੋਡੀ. ਟੋਡੀ ਰਾਗ.
 ਡਿੰਗ. ਡਿੰਗਨ ਭਾਸ਼ਾ. ਇਹ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ
 ਭੋਲੀ ਹੈ.
 ਭਨਾਮਾ. ਭਨਖਾਹ ਨਾਮਾ.
 ਤਿਲੰ. ਤਿਲੰਕ ਰਾਗ.
 ਤੁ. ਤੁਲਕੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਤੁਖਾ. ਤੁਖਾਦੀ ਰਾਗ.
 ਥਲੀ. ਥਲੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਦਖ. ਵੱਖਣੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਵੱਤਾਵ. ਵੱਤਾਵੇਯ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਦਿਲੀਪ. ਰਾਜਾ ਦਿਲੀਪ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਦੀਕੋ. ਦੀਵਾਨ ਗੋਯਾ. (ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਜੀ ਦੀ ਡਾਜਲਾਂ)
 ਦੇ. ਦੇਹਾਂਤ.
 ਦੇਵ. ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਰਾਗ.
 ਧਨਾ. ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ.
 ਧਨੰਤਰਾਵ. ਧਨੰਤਰਿ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਧਾ. ਧਾਰੂ. ਮਾਸਦਰ. Verbal root.
 ਨਸੀਹਤ. ਨਸੀਹਤ ਨਾਮਾ.
 ਨਣ. ਨਣ ਰਾਗ.
 ਨਰਸਿੰਘਾਵ. ਨਰਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਨਰਨਾਰਾਯਣ. ਨਰ ਨਾਰਾਯਣ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਨਰਾਵ. ਨਰ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਨਾਪੂ. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਪ੍ਰਕਾਸ਼.
 ਪਹਾ. ਪਹਾੜੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਪਰਸਰਾਮਾਵ. ਪਰਸੁਰਾਮ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਪਰੀਛਤਰਾਜ. ਰਾਜਾ ਪਰੀਛਿਤ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਪਾ. ਪਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਪਾਰਸਾਵ. ਪਾਰਸੀ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਪੁਰਤ. ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਪੂਰ. ਪੂਰਵੀ ਭਾਸ਼ਾ.

ਪੋਠੋ. ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਪੰਪੁ. ਪੰਥਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਕਯਾਨੀ ਕਯਾਨ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ.
 ਪੁਤਕ. ਪੁਤਕਸ. Suffix.
 ਪੁਭਾ. ਪੁਭਾਤੀ ਰਾਗ.
 ਪੁਾ. ਪੁਾਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਪੁਪੰਪੁ. ਪੁਾਚੀਨ ਪੰਥਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸਰਦਾਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ.
 ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ. ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਿਥੁ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਟਾ. ਟਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਫ੍ਰ. ਫ੍ਰੈਂਚ. French.
 ਬਸੰ. ਬਸੰਤ (ਬਸੰਤ) ਰਾਗ.
 ਭੰਗਰ. ਭੰਗਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਭਵਨ. ਭਵਨਅਖਰੀ.
 ਬਿਹਾ. ਬਿਹਾਰਤਾ ਰਾਗ.
 ਬਿਲਾ. ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ.
 ਬੀ.ਸੀ. B.C. ਈਸਵੀ ਸਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ.
 ਭੇਨਰਾਜ. ਰਾਜਾ ਭੇਣ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਬੈਰਾ. ਬੈਰਾਤੀ ਰਾਗ.
 ਬੰਨੋ. ਭਾਈ ਬੰਨੋ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭੀੜ.
 ਬੁਹਮਾਵ. ਬੁਹਮਾ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਭਗਤਵਲੀ. ਭਾਈ ਕੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾਚਰੀ ਵਾਰ ਦੀ ਵਸਾਖਾ.
 ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕ੍ਰਿਤ.
 ਭਾਗੁ. ਭਾਈ ਕੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ.
 ਭਾਗੁਕ. ਭਾਈ ਕੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਕਥਿਤ.
 ਭੈਰ. ਭੈਰਉ (ਭੈਰਵ) ਰਾਗ.
 ਮ. ਮਹਾਨ, ਅਰਥਾਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ (ਸਤਿਗੁਰੂ)
 ਮਛੋ. ਮੱਕੇ ਮਈਏ ਦੀ ਕੋਸਟਿ.
 ਮੱਛਾਵ. ਮੱਛ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਮਨੁ. ਮਨੁਸਿਮ੍ਰਿਤਿ.
 ਮਨੁਰਾਜ. ਮਨੁ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਮਰਾ. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟ੍ਰੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਮਲਾ. ਮਲਾਰ ਰਾਗ.
 ਮਾ ਸੰ. ਮਾਧਵਾਨਨ ਸੰਗੀਤ.
 ਮਾਗਧੀ. ਮਾਗਧ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਮਾਭ. ਮਾਭ ਰਾਗ.
 ਮਾਧਾਤਾ. ਮਾਧਾਤਾ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
 ਮਾਭ. ਮਾਭਾਤੀ.
 ਮਾਰੂ. ਮਾਰੂ ਰਾਗ.
 ਮਾਲੀ. ਮਾਲੀਗੋਤਾ ਰਾਗ.
 ਮੁਲ. ਮੁਲਤਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ.
 ਮੋਹਨੀ. ਮੋਹਿਨੀ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਭੂਪਿਸਟਰ ਰਾਜ, ਰਾਜਾ ਭੂਪਿਸ਼੍ਟਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮ-ਸ੍ਰੀਬ.

ਯ. ਧੁਨਾਨੀ ਚਾਮਾ.

ਏ. ਏਤਿਮਿਕ ਸ਼ਬਦ. Etymological.

ਚਹਿਤ, ਚਹਿਤਖਾਮ.

ਰਖਰਾਜ, ਰਾਜਾ ਰਖ ਦੀ ਕੜਾ, ਏਸਮਾਗੀਚ,

ਰਾਮ, ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਛ,

ਰਾਮਾਥ, ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਰਦਾਯ, ਰਦ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਲੈਟਿਨ ਭਾਸ਼ਾ

ਲੋਕੋ, ਲੋਕੋਕਿ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਹਿਨਾਇ.

एड. एडवोकेट एड.

ਵਰਾਹ, ਵਰਾਹ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਰਾਜ, ਦਸਮਗੰਥ.

ए. ए. ए.

ਵਾਮਨਾਵ, ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

ਵਾਰ ੧ } ਜਿਸ ਰਾਜ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੈ ਉਸ ਨਈ
ਵਾਰ ੨ } ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਇੱਕ
ਵਾਰ ੩ } ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰਾਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਈ ਅੰਗ ੧-੨-੩
ਵਾਰ ੨ } ਵਰਤੇ ਹਨ. ਐਸੇ ਹੀ ਯੋਤ ਸੋਮ ਆਦਿ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਬਾਕੀ ਨਈ ਵਾਰ ੨ ਹੈ.

वि. विभेदः. Adjective.

ਵਿਸਨਾਵ, ਵਿਸਨੁ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.

हिचिउ, हिचिउ लपटव.

इति. अथवा. Particle

ਵਜ਼. ਵਜ਼ਾਰਾਤ. (ਮਥਰਾ ਵਿੰਦਾਵਨ ਦੀ ਥੋਲੀ).

ਦਿੰਦ, ਦਿੰਦ ਕਾਇ ਦੀ ਸਤਸਲੀ

ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ	ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ	ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ
ਐ ਓ—ਓਸਿ	ا ا—ਅਲਾਇ	ا ا—ਅਲਾਤ
ਐ ਐ—ਸ਼ਰੀਰ	ب ب—ਬੁਬੀਬ	ب ب—ਬੁਬੁਲਤ
ਐ ਜ—ਜਟ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ	ج ج—ਜਜਵ	ج ج—ਜ਼ਹੀਦ
ਜ ਸ—ਸਮਯ	ح ح—ਹੁਹਮ	ح ح—ਜ਼ਬਰ
ਜ਼ ਝ—ਝਾ	خ خ—ਖੁਲਖ	خ خ—ਖ਼ਿਮਰ
ਜ਼ ਜ—ਜਨ (ਕਯਾਨ)	د د—ਜ਼ਿਯਰ	د د—ਖ਼ੁਲਕ
ਃ—ਹਸੀ	ذ ذ—ਜ਼ਹਿਰ	ذ ذ—ਦਿਲਮ
ਃ—ਝੁਝ ਨਮਃ	ر ر—ਜ਼ਮਦਹਾ	ر ر—ਜ਼ਰਕ
ਃ—ਮਨਸ਼	ز ز—ਜ਼ਮਦਤ	ز ز—ਜ਼ੋਜ
	س س—ਜ਼ਹੁਰ	س س—ਕਤਨ
		ص ص—ਚਲਮੇ ^੩ ਮਾ.

‘ਜਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਜਿਸਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਆਖਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਜੇ ਅੱਖਰ ਉਸ ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਿਦੁਆਰਾ ਨੇ ਕਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਕਾਜ਼ਾ ਮਿੱਥੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦ ਉਹਦੀ ਬੋਲੀ ਨਿਸ਼ਚਈ ਪਏ, ਤਦ ਅੱਖਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਰਤਾਏ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।’

ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਤ ਵਾਸਤੇ ਹੁਕਮਪੂਰੀ ਪਿੱਤੀ ਦੇ ਅੱਖਰ ਅਜੇਹੇ ਪ੍ਰਫੁੱਟ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਅੱਖਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮਹਾਨਗਰ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਦੱਸਣ ਲਈ ਇਹ ਨਵੇਂ ਅੱਖਰ ਕਾਮਯੋਗ ਛੱਡੇ ਹਨ.

ਸ਼ਹਿਦਾ ਨਿਰਾ ਹਿੰਦਵ ਲਗਣ ਵਾਲਾ ਰਹਾ ਹੈ.

ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਹਨ.

•ਇਹ ਹਲ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ.

ਜੀਵ ਨਿਰਮਲ ਵਿਰਾਡਰ ਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਰਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਿਰਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਲਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਹਨ।

ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਨਕਸ਼ੇ

ਨਾਂ ਤੇ ਵਾਂ

		ਸਫ਼ੇ
11.	ਭਰਤਾ—ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ	
12.	ਅਕਾਲ ਬੁੰਗਾ—ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ	79
13.	ਬਰਥਾਰ ਥਾਵਾਂ ਅਟਲ ਰਾਇ ਜੀ—ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	107
14.	ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ—ਸਰਦਾਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਸ ਚੌਢੇਤ	117
15.	ਠਮਡ ਸ੍ਰੀ ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ (ਹਜੂਰ) ਸਾਹਿਬ	159
16.	ਨਕਸ਼ਾ ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ ਸ੍ਰੀ ਹਜੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਨੰਦੇਰ	160
17.	ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ	173
18.	ਨਕਸ਼ਾ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ	174
19.	ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ—ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ	175
10.	ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ—ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ	176
11.	ਵਾਲਮੇਜ਼ ਜੀ ਦੇ ਬਸਤੂ ਰਖਰ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ	229
12.	ਰਖਰ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ—ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ	230
13.	ਨਕਸ਼ਾ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ	231
14.	ਬਸਤੂ ਦੇ ਚਾਰ ਚਿਤ੍ਰ	305-308
15.	ਫੂਰਦੁਆ ਸ੍ਰੀ ਫਤੇਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ—ਸਰਹਿੰਦ	375
16.	ਨਕਸ਼ਾ ਸਰਹਿੰਦ—ਫਤੇਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ	376
17.	ਸਾਜ਼ਾਂ (ਵਾਜਿਆਂ) ਦਾ ਚਿਤ੍ਰ	413
18.	ਸਾਰਾਗੜ੍ਹੀ ਮਿਮੋਰੀਅਲ—ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	427
19.	ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਿਤ੍ਰ	441-443
20.	ਜ਼ਾਰਦੂਲ—ਸਿੰਘ ਚਿਤ੍ਰਕ—ਬਾਘ (ਬਾਘ)	451-452
21.	ਨਕਸ਼ਾ ਜੁਲਰਾਜਪੁਰ	513

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਅਬ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਤਨਾਕਰ
ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼

ੳ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ (ਪੇਂਤੀ) ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੂਰ ਅੱਖਰ ਉਤਾ।
ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਹੇਠਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਤੇ ਤੋਂ
ਮਾਤ੍ਰਾ (ਲਗਾਂ) ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ੳ. ਸੰ. ਤ. ਸੰਗਤਾ—ਬੁਹਮਾ ੨ ਚਿਸਨ। ੩ ਚਿਵ। ੪ ਵਜ—
ਅਚਰਜ. ਵਿਸਮਯ. ਹੈਰਾਨੀ। ੫ ਸੰਬੋਧਨ। ੬ ਭੀ. ਪੁਨਹ।
੭ ਪੁਰਾਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ—ਉ—ਹੋਤੇ ਕਨੋਤੇ, ਮ—ਯ—ਵ ਅਤੇ
ਵਾਉ (੧) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਕਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਕਰਉ,
ਜਪੇ—ਜਪਉ, ਔਰ—ਅਉਰ, ਹੋਮੇ—ਹਉਮੇ, ਜੋ—ਜਉ, ਕਮਲ—
ਕਉਲ, ਕੁਮਰ—ਕਉਰ, ਆਰੁਸਾ—ਆਉਖਾ, ਅਵਗੁਣ—ਅਉਗੁਣ,
ਦੇਵ—ਦੇਉ, ਵਕਰ—ਉਕਰ, ਅਤੇ ਭੁਜ ਦੀ ਥਾਂ ਉਜ ਆਦਿ।

ੳ. ਵਜ—ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਕ੍ਰੋਧ, ਵਚਸਨ (ਹਟਾਉਣਾ) ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ
ਸ਼ਬਦ।

ਉਅਸਤੁਆ } ਵ—ਉਤੇ ਅੱਖਰ ਕਰਕੇ ਹੈ ਤੂੰ, ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ “ਉ”
ਉਅਸਤੁ } ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਗ਼ਨਾਨ) ਦੇਖੋ, ਉਕਾਰ ਸ਼ਬਦ
ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਰਥ।

ਉਆ. ਸਰਵ—ਉਸ. ਚਿਤਕੀ ਸਹਿਤ ਉਹ (ਵਹ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ
ਹੈ। “ਉਆ-ਉਸਰ ਕੈ ਹਉ ਬਲਿਜਾਈ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫) “ਉਆ
ਕਾ ਅੰਤ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਉ.” (ਬਾਵਨ) “ਉਆ ਤੇ ਉਤਮੁ ਭਨਉ
ਚੰਡਾਲਾ.” (ਬਾਵਨ)

ਉਆਹਿ. ਉਸ ਦੇ. ਉਸ ਨੂੰ. “ਉਆਹਿ ਜਪੇ ਬਿਨ ਉਭਰ ਨ
ਹੋਉ.” (ਬਾਵਨ) ਉਕਾਰ (ਉਂਧਾਰ) ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ।

ਉਇ. ਸਰਵ—ਉਹ. ਵਹ. “ਉਇ ਸੁਖ ਕਾਸਿਉ ਭਰਨ ਸੁਨਾਵਤ?”
(ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਉਇ.

ਉਸ. ਸਰਵ—ਇਹ ਚਿਤਕੀ ਸਹਿਤ ਉਹ (ਵਹ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ
ਹੈ। “ਉਸੁ ਉਪਰਿ ਹੈ ਮਾਰਗੁ ਮੇਰਾ.” (ਸੂਹੀ ਫਰੀਦ) ੨ ਸਿੰਧੀ.
ਸੰਗਤਾ—ਉੱਪ. ਸੁਯ (ਸੁਰਜ) ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੩ ਸੰ. ੩੫—ਉਸੁ.
ਧਾ—ਤਪਾਉਣਾ, ਜਲਾਉਣਾ, ਮਚਣਾ. ਇਸੇ ਤੋਂ ਉਸਟੁ, ਉਸਣ,
ਉਸਣੀਸ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਉਸਕਣਾ } ਦੇਖੋ, ਉਕਸਨਾ। ੨ ਉਸਾਸ (ਉਫ਼ਾਸ) ਲੈਣਾ. ਲੰਮਾ ਸਾਹ
ਉਸਕਣਾ } ਭਰਨਾ. ਠੰਢਾ ਸਾਹ ਲੈਣਾ.

ਉਸਗਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਗਾ

ਉਸਟ. ਸੰ. ੩੫. ਸੰਗਤਾ—੩੫—ਉਸੁ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ
ਤਪਾਉਣਾ, ਦਾਹ ਕਰਨਾ (ਜਲਾਉਣਾ), ਜੋ ਕਾਠ ਕਵਾੜ ਖਾਕੇ ਮੇਦੇ

ਦੀ ਅੱਗ ਨਾਲ ਪਚਾ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਉਸਟੁ ਹੈ. ਉਂਠ. ਉਂਟ. ਉਂਠ.
ਦੀਰਘਕ੍ਰੀਵ. ਡਾ ੨ ਉਸਤੁਰ ਅਤੇ ਸੁਤਰ. “ਤੁਰੇ ਉਸਟ ਮਾਇਆ
ਮਹਿ ਭੋਲਾ.” (ਡੇਰ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਕਰਹਲ। ੨ ਸੰ. ਓਲ. ਹੋਠ.
ਭੁਜ. “ਫਰਕੰਤ ਉਸਟਕੁ ਨੈਨ.” (ਦੱਰਾਵ) ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਫਰਕਦੇ
ਹਨ ਹੋਠ ਅਰੁ ਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਓਸਟ ਅਤੇ ਅਧਰ.

ਉਸਟਨ. ਸੰ. ਤਤਸਪੰਨ—ਉਤਸਪੰਨ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿੱਟਣਾ. ਡੰਡਣਾ.
“ਇਕਿ ਪਾਣੀ ਵਿਚਿ ਉਸਟੀਅਹਿ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੋਰ) ਪਾਣੀ
ਵਿੱਚ ਲੁੱਟੀਏ ਹਨ.

ਉਸਟਰ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟ.

ਉਸਟਕੁ ਨੈਨ. ਓਲ (ਹੋਠ) ਅਰੁ ਨੈਨ (ਨੇਤ੍ਰ). ਦੇਖੋ, ਉਸਟ ੨.
ਉਸਟੀਅਹਿ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟਨ.

ਉਸਟੰਡ. ਸੰ. ਰਖਿਤਾ-੪੨—ਉਸਿਤਾਪਤ. ਸੰਗਤਾ—ਅੰਧੇਰੇ ਵਿੱਚ
ਭੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਭਾਵ—ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਦੇ ਕਰਨ ਦਾ
ਹਨ। ੨ ਉਪਦ੍ਰਵ। ੩ ਨਿੰਦਾ। ੪ ਝਗੜਾ। ੫ ਸੰ. ਉਂਰੰਡ. ਵਿ—
ਵਡਾ ਕੁੱਧੀ। ੬ ਕਈ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ‘ਉਸਟ-ਅੰਡ’ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਜਿਸ
ਰੂਪ ਉਂਠ ਦਾ ਅੱਡਾ ਅਣਹੋਣੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਤਿਥੇ ਅਸੰਤਵ ਥਾਤ.

ਉਸਟੁ. ਉਂਟ. ਸੁਤਰ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟ.

ਉਸਟੀ. ਵਿ—ਉਂਟ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਸੁਤਰੀ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟੀ ਦਮਾਮ।
੨ ਸੰ. ੩੫—ਉਸਟੀ. ਸੰਗਤਾ—ਉਂਟ ਦੀ ਮਈਜ. ਉਂਟਨੀ. ਉਂਟਨੀ.
ਉਸਟੀ ਦਮਾਮ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਤਰ ਉਂਪਰ ਰੱਖਕੇ ਬਜਾਉਣ ਵਾਲਾ
ਨਕਾਰਾ. ਸੁਤਰੀ ਨੋਬਰ. “ਮਏ ਕੇਪ ਕੈਕੈ ਸੁ ਉਸਟੀ ਦਮਾਮੇ.”
(ਓਰਿਤੁ ੪੦੫)

ਉਸਰ. ਡਾ ੨ ਸੰਗਤਾ—ਨਿਤੰਬ. ਚਿੱਤਤਾ ੨ ਫੈਂਕਣਾ. ਵਗਾਉਣਾ.
ਉਸਤਖਾਨ } ਡਾ ੨ ਸੰਗਤਾ—ਉਹ ਵਸਤੁ, ਜੋ ਚੋਸਨ ਕਰਦੇ
ਉਸਤਖਾਨ } ਸਿੱਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਜੈਸੇ—ਮਾਸ ਦੀ ਹੱਡੀ ਅਤੇ ਫਲ
ਦੀ ਕੁਠਲੀ ਆਦਿਕ ਖਾਦਨ (ਖਾਣ) ਤੋਂ ਬਚੀ ਹੋਈ ਅਭਿ (ਹੱਡੀ)
“ਉਸਤਮਾਨ ਭੋਜਤ ਮਗਜਹਿ ਪੁਨ.” (ਨਾਪੁ)

ਉਸਤਤ } ਸੰ. ਸਤੁਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਤਾਦੀਫ (ਤਅਰੀਫ਼) ਵਡਿਆਈ.
ਉਸਤਤਿ } ਬਲਾਘਾ. “ਉਸਤਤਿ ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਇ ਮੁਖਹੁ ਤੁਹਚੀਆ.”

‘ਮਿੰਦੁਲਾਸਤੁ’ ਵਿੱਚ ਉਂਟ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਵਾਦੀ ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ
ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਲੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅ: ੧੨, ਡਾ ੨੦੧ ਅਤੇ ਅਤ੍ਰਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ
ਸ: ੭੯੩. ਇਸਲਾਮ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਂਟ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭੋਗ
ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਜੁਕਤ ੨੨ (ਹੰਜ) ਆਯਤ ੩੬-੩੭ ਅਤੇ ਹੰਜ.

(ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸਤੁ.

ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ } ਜਦ ਇਹ ਦੋਹੇਂ ਸ਼ਬਦ ਇਕੱਠੇ ਆਉਂਦੇ
ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਿਆ } ਹਨ ਤਦ ਤਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਔਕਣਾਂ ਨੂੰ ਫੁਟਾ,
ਅਤੇ ਫੁਟਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ ਆਖਣਾ, ਅਰਥਾਤ—ਪਾਮਰਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ
ਅਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ. "ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਦੇਉ ਤਿਆਗੈ,
ਖੋਜੇ ਪਦ ਨਿਰਬਾਨਾ." (ਗਉ ਮ: ੯)

ਉਸਤਤਿਵਾਜ ਨਿੰਦਾ. ਸੰ. ਸਤੁਤਿਵਾਜ ਨਿੰਦਾ. ਸੰਗਤ—ਵਡਿਆਈ
ਦੇ ਬਾਨੇ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ। ੨ ਇੱਕ ਅਰਥਲੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਵਾਜਨਿੰਦਾ.
ਉਸਤਰਾ. ਭਾ. ۱۰۰. ਉਸਤਰਾ. ਉਸਤਰਦਨ (ਮੁੰਡਨ) ਦਾ ਸੰਦ.
ਪੱਛਾ. ਸੰ. ਚੁਰ.

ਉਸਤਵਾਚ. ਭਾ. ۱۰۰. ਵਿ—ਵਿਸ਼. ਅਸਤੁਤ. ੨ ਈਮਾਨਦਾਰ.
ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ.

ਉਸਤਾ. ਭਾ. ۱۰. ਉਸਤਾ. ਪਾਰਸੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮਕੁੰਬ ਸੰਦ ਦਾ ਟੀਕਾ.
ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਨੇਖਕ ਅਵੇਸ਼ਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਕੱਠਾ ਸ਼ਬਦ
"ਜੱਦ ਉਸਤਾ" ਪਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਜੰਦ ੨। ੨ ਉਸਤਾਦ ਸ਼ਬਦ
ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਉਸਤਾਜ } ਭਾ. ۱۰. ਸੰਗਤ—ਅਧਿਆਪਕ. ਸਿਖਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
ਉਸਤਾਦ } ੨ ਕਿਸੇ ਫੁਟ ਹੁਨਰ ਵਿੱਚ ਤਾਕ (ਨਿਪੁਣ)। ੩ ਭਾਵ—
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ. "ਤਿਨ ਉਸਤਾਦ ਪਨਾਹਿ." (ਵਾਰ ਮਾਧੂ ੨ ਮ:
੫)

ਉਸਤੁਰ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟ.

ਉਸਤੋਰੁ. ਸੰ. ਸੋਰੁ. ਸੰਗਤ—ਉਸਤਤਿ. ਤਾਰੀਫ਼। ਪ੍ਰਸੰਸਾ।
੨ ਉਸਤਤਿ ਦਾ ਭੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸੂ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ
ਅਸਤੋਰੁ ਭੀ ਹੈ

ਉਸਨ. ਸੰ. ۱۰۰. ਉਸਟ. ਵਿ—ਤੱਤਾ. ਭਰਮ। ੨ ਸੰਗਤ—ਭਰਮ
ਕੁੰਤ. ਭਰਮੀ. ਗ੍ਰੀਖਮ. "ਉਸਨ ਸੀਤ ਕਰਤਾ ਕਰੈ." (ਬਿਲਾ ਮ:
੫) ੩ ਗਠਾ. ਪਿਆਜ਼. ਰੁੱਪਾ। ੪ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਖਾਸ
ਨਰਕ। ੫ ਅਗਨਿ। ੬ ਸੂਰਜ। ੭ ਵਿ—ਫੁਰਤੀਲਾ. ਆਲਸ ਰਹਿਤ।
ਦੇਖੋ, ਉਸ ਰ.

ਉਸਨਕ. ਸੰ. ۱۰۰. ਵਿ—ਫੁਰਤੀਲਾ. ਚਾਲਾਕ। ੨ ਭਰਮ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ. ਤਾਪਕ

ਉਸਨਤਾਪ. ਸੰ. ۱۰. ਉਸਨਤਾਪ. ਸੰਗਤ—ਪਿਤਰੁਰ.
ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਤਾਪ. ਪਿੱਤ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਬੁਖਾਰ.
۱۰ Bilious fever ਮੇਦੇ ਅਤੇ ਜਿਕਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰ
ਹੋਣ ਤੋਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬੁਦਰਤੀ ਗਰਮੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ਾਦਾ ਤੋਂ ਲੰਘਕੇ
ਨਹੁ ਵਿੱਚ ਜੋਸ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਖੂਨ ਤਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਮੂੰਹ ਕੱਠ ਨੱਕ
ਵਿੱਚ ਜੋਸ ਅਥਵਾ ਜਲਨ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੀ ਮਤਨਾਉਂਦਾ
ਹੈ, ਮੂੰਹ ਦਾ ਸੁਆਦ ਕੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੇਸ਼ਾਬ ਦਾ ਰੰਗ ਬਹੁਤ ਪੀਲਾ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਸ ਬਹੁਤ ਲਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਜ਼ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨਾ
ਚਾਹੀਦੇ, ਫੇਰ ਕੜ੍ਹ, ਨਾਫ਼ਰਮੋਸ਼ਾ, ਇੰਦ੍ਰ ਜੌਂ, ਕਾਯਫਨ, ਪਾਠਾ,
ਇਹ ਦਵਾਈਆਂ ਸਭ ਬਰੋਬਰ ਲੈ ਕੇ ਬਰੀਕ ਕੁੱਟਕੇ, ਪਾਉ ਭਰ
ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਪਾਕੇ ਉਬਾਲ ਲਵੀਦੇ, ਜਦ ਔਧਾ ਪਾਣੀ
ਬਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਮਿਸਰੀ ਮਿਲਾਏ ਛਾਣਕੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ
ਪਿਆਉਣ ਤੋਂ ਉਸਨਤਾਪ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਥਵਾ—ਪਿੱਤਪਾਪਤਾ, ਬਾਂਸਾ, ਕੜ੍ਹ, ਚਰਾਇਤਾ, ਧਨੀਆਂ,
ਮਹਿੰਦੀ, ਇੱਕੋ ਜਿਹਨੀਆਂ ਕੁੱਟਕੇ ਸਭਾ ਤੋਲਾ ਲੈ ਕੇ ਪਾਉ ਪਾਣੀ
ਵਿੱਚ ਉਬਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਔਧਾ ਪਾਣੀ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਤੋਲਾ ਮਿਸਰੀ ਮਿਲਾ
ਕੇ ਛਾਣਕੇ ਪਿਆਉਣਾ ਕੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.

ਉਸਨਤਾਪ ਵਿੱਚ ਸਰਬਤ ਆਨੁਬਖਾਰਾ, ਸਰਬਤ ਇਮਲੀ,
ਸਰਬਤ ਬਨਫ਼ਲਾ ਅਤੇ ਸਰਬਤ ਨੀਲੋਫ਼ਰ ਵਰਤਣੇ ਹੱਥੇ ਹਨ. ਇਸ
ਰੋਗ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਭਰਮ ਮਸਾਲੇ, ਭਰਮ ਅਚਾਰ ਅਤੇ ਸਰਾਬ ਆਦਿ ਤੋਂ
ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦੇ "ਸੀਤਲ ਸੁਰ ਅਰੁ ਉਸਨਤਾਪ ਭਨ। ਛਟੀ ਰੋਗ
ਅਰੁ ਸੰਨਿਪਾਤ ਭਨ।।" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੨ ਧੁੱਪ ਅਤੇ ਭਰਮੀ ਤੋਂ
ਹੋਇਆ ਤਾਪ ਭੀ ਉਸਨਤਾਪ ਸੰਦੀਦਾ ਹੈ. Sun-stroke.

ਉਸਨਾ. ਸੰ. ੩੧. ੧—ਉਸਨਾ. ਬ੍ਰਿ. ਵਿ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ। ੨ ਛੇਤੀ.
ਫੌਰਨ। ੩ ਸੰਗਤ—੩੧. ੧੨. ਭਾਗਵ. ਸੁਕੁਚਾਰਯ. ਏਠਾ ਦਾ
ਕੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸੁਕੁ. ੪.

ਉਸਨਾਕ. ਆ. ۱۰. ਹੁਸਨਾਤ. ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੁਸਨਤ ਦਾ. ਨੇਕੀਆਂ.
ਜੁਭ ਫੁਟਾ। ੨ ਵਿ—ਨੇਕੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਜੁਭ ਫੁਟਾਂ ਕਰਕੇ
ਭਰਪੂਰ. "ਕੰਤ ਸੁਘਭ ਉਸਨਾਕ" (ਨਾਪੁ) ੩ ਭਾ ਹੁਸਨ-ਨਾਕ.
ਸੁੰਦਰ. ਦੇਖੋ, ਹੁਸਨਾਕ। ੪ ਹੋਸਨਾਕ ਚਤੁਰ. ਦਾਨਾ। ੫ ਦੇਖੋ.
ਉਸਨਕ.

ਉਸਨਾਕ ਸਿੰਘ. ਸਰਹਿੰਦ ਨਿਵਾਸੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਹਰੁਰੀ ਸੇਵਕ.
ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੋਰਬਰਦਾਰ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਉਸਨਾਕ.

ਉਸਨੀਸ } ਸੰ. ੧੦. ੧—ਉਸਨੀਸ. ਸੰਗਤ—ਉਸਟ (ਸੰਤਾਪ) ਈਸ
ਉਸਨੀਕ } (ਮਿਟਾਉਣਾ), ਜੋ ਸਿਰ ਨੂੰ ਧੁੱਪ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਚਾਵੇ.
ਤਾਜ. ਮੁਕੁਟਾ। ੨ ਪੱਕ. ਸਰ-ਬੰਦ. "ਸਿਰ ਪੈ ਉਸਨੀਕਹਿ ਨੀਕ
ਬਨਾਈ." (ਨਾਪੁ)

ਉਸਮਨ. ۱۰. ਉਸਮਨ. ਦੇਖੋ, ਮਲੀਫ਼ਾ। ੨ ਸੈਖ ਹੁਸੈਨ ਦਾ
ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਕਵਿ, ਜਿਸ ਦੀ ਛਾਪ "ਮਾਨ" ਸੀ. ਇਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ
ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਕਵਿ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਸਨ ੧੬੧੨ ਵਿਚ ਚਿਤ੍ਰਾਵਲੀ ਨਾਉਂ
ਦੀ ਪੁਸ਼ਕ ਲਿਖੀ ਹੈ.

ਉਸਰ. ਆ. ۱੦. ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ. ਦਸਵੰਧਾ ੨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਆਮਦਨ
ਵਿੱਚੋਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਦਸਵਾਂ ਭਾਗ.

ਉਸਰਈਆ. ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਸਾਰਣਾ. "ਜਿਉ ਭਾਲਕ
ਭਾਨੁਖਰ ਉਸਰਈਆ." (ਬਿਲਾ ਅ:ਮ: ੪) ੨ ਸੰਗਤ—ਉਸਾਰੀ.
ਚਿਣਾਈ। ੩ ਵਿ—ਉਸਾਰਨ (ਚਿਣਨ) ਵਾਲਾ.

ਉਸਾ. ਦੇਖੋ, ਉਖਾ ਰ.

ਉਸਾਸ } ਸੰ. ੩੫੫-੫੫੪—ਉਵਾਸ. ਸੰਗਤਾ—ਠੰਢਾ ਸਾਹ. ਲੰਮਾ
ਉਸਾਸਾ } ਸਾਹ. ਹਾਹੁਕਾ. “ਚੋਟ ਸੁਹੇਲੀ ਸੇਨ ਕੀ ਲਾਗਤ ਲੇਟਿ
ਉਸਾਸ.” (ਸ. ਕਬੀਰ) “ਪੰਥ ਨਿਹਾਰੈ ਕਾਮਿਨੀ ਲੋਚਨ ਭਰੀਲੇ
ਉਸਾਸਾ.” (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਉਸਾਹ. ਸੰ. ੩੫੫—ਉਤਸਾਹ. ਸੰਗਤਾ—ਹੌਸਲਾ. ਹਿੰਮਤ।
੨ ਉਦਮ.

ਉਸਾਹੀ. ਸੰ. ੩੫੫—ਉਤਸਾਹੀ. ਵਿ—ਹੌਸਲੇ ਵਾਲਾ. ਹਿੰਮਤੀ।
੨ ਉਦਮੀ.

ਉਸਾਣ. ਸੰ. ਅਵਸਾਨ. ਸੰਗਤਾ—ਅੰਤ। ੨ ਪਰਿਣਾਮ. ਫਲ. ਨਤੀਜਾ।
੩ ਹੋਸ. ਸੁਧ। ੪ ਔਸਾਨ. ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਉਪਾਉ (ਉਪਾਯ) ਸੁੱਕਣਾ.

ਉਸਾਰਣਾ } ਸੰ. ੩੫—ਰੂਪ—ਉਤ੍—ਸਿਜ. ਚਲਾਉਣਾ. ਸੰਗਤਾ—
ਉਸਾਰਣਾ } ਬਣਾਉਣਾ. ਰਚਣਾ। ੨ ਚਿਣਨਾ. “ਜੇ ਉਸਾਰੇ ਸੇ
ਵਾਹਸੀ, ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ.” (ਓਅੰਕਾਰ)

ਉਸਾਰੀ. ਸੰਗਤਾ—ਚਿਣਾਈ. ਇਮਾਰਤ. ਦੇਖੋ. ਉਸਾਰਣਾ.

ਉਸਾਰੂ. ਵਿ—ਉਸਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਉਤਸ਼ਿਸ਼ਨ ਕਰਤਾ.

ਉਸਾਰੇਦੇ. ਖਿ. ਵਿ—ਉਸਾਰਦੇ. ਚਿਣਾਈ ਕਰਦੇ। ੨ ਵਿ—ਉਸਾਰਣ
ਵਾਲੇ. “ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਮਾਤੀਆ ਉਸਾਰੇਦੇ ਭੀ ਗਏ.” (ਸ. ਫਗੀਦ)

ਉਸਿ. ਉਸ ਨੂੰ. ਉਸ ਪ੍ਰਤਿ. ਦੇਖੋ. ਉਸ. “ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਣ ਤੈਸੀ
ਉਸਿ ਮਾਟੀ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਉਸੀਆਰੂ. ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੁਸ਼ਿਆਰ (ਹੋਸ਼ਿਆਰ)
ਦੇ ਬਦਲੇ ਆਇਆ ਹੈ

ਉਸੀਨਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਉਸੀ (ਟਿੱਛਾ) ਪੂਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਰ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ. ਗਾਧਾਰ ਦੇਸ। ੨ ਰਾਜ ਮਹਾਮਨਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ
ਅਤੇ ਸਿਵੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ. “ਭਯੋ ਉਸੀਨਰ
ਰੂਪਤਿ ਪਾਸ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ. ਭਾਨਵ ੨.

ਉਸ਼ੋਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਖਸ. ਪੰਨ੍ਹੀ ਦੀ ਜਤ, ਜੋ ਸੁਕੰਧ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪੱਖੇ ਅਤੇ ਟੰਟੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਤੋਂ ਅਤਰ
(ਇਤਰ) ਭੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਭੀ
ਖਸ ਵਰਤੀਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਖਸ ੩.

ਉਸੁ. ਦੇਖੋ. ਉਸ. “ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਕਾ ਨਹੀ ਬਿਨਾਸ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਉਸੁਲ. ਅ. ੭੭੭ ਅਸਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਸੰਗਤਾ—ਨਿਯਮ. ਨੇਮ।
੨ ਸਿਧਾਂਤ. ਨਤੀਜਾ। ੩ ਜਤ. ਮੂਲ.

ਉਸੇਈ. ਦੇਖੋ. ਉਸੇਨਾ.

ਉਸੇਸ. ਸੰ. ੩੫੫—ਉਵਾਸ. ਸੰਗਤਾ—ਹਾਹੁਕਾ. ਠੰਢਾ ਸਾਹ.
“ਨਰੇਸ ਜੀ ਉਸੇਸ ਲੀ.” (ਰਾਮਾਵ) ਰਾਜਾ ਦਲਰਥ ਨੇ ਠੰਢਾ ਸਾਹ
ਲੀਤਾ.

ਉਸੇਨਾ. ਉਸੁਣ (ਤੱਤਾ) ਕਰਨਾ ਤਪਾਉਣਾ ਸੋਕਣਾ। ੨ ਰਿੰਨ੍ਹਣਾ.
ਉਬਾਲਨਾ. “ਬਿੰਨਾਇ ਰੂਨੇ ਭੀਜੇ ਪੀਸੇ ਔ ਉਸੇਈ ਬਿਬਿਧਨੀਸੇ,”
(ਭਾਗੁ ਕ) ਭੁੰਜੇ, ਭਿੰਜੇ, ਪੀਠੇ, ਉਬਾਲੇ ਆਦਿਕ ਭੋਜਨ ਨਾਨਾ

ਉਸੀਨਰ ਦੀ ਕਥਾ ਬਾਬਤ ਦੇਖੋ. ਮਹਾਬਾਰਤ ਦਾ ਵਨ ਪਰਵ ਅ. ੧੩੧.

ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ.

ਉਸਟੁ. ਦੇਖੋ. ਉਸਟ.

ਉਸੁਤਿ. ਦੇਖੋ. ਉਸਤਤਿ. “ਕਵਨ ਬਿਧਿ ਉਸੁਤਿ ਕਰੀਐ?”
(ਸਵੇਦੇ ਸ੍ਰੀਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫)

ਉਹ. ਸਰਵ—ਵਹ. ਓਹ. “ਉਹ ਤਉ ਭੂਤ ਭੂਤ ਕਰਿ ਭਾਕੀ.”
(ਸੁਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਵਡ-ਬੋਕ. ਅਚਰਜ ਅਤੇ ਤੇ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ।
੩ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਸੰਬੋਧਨ.

ਉਹਦਾ. ਅ. ੫੫ ਉਹਦਾ. ਸੰਗਤਾ ਪਦਵੀ. ਅਧਿਕਾਰ. ਰੁਤਬਾ।
੨ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ.

ਉਹਦਾਦਾਰ } ਸੰ. ੫੫. ਉਹਦਾਦਾਰ. ਸੰਗਤਾ—ਅਧਿਕਾਰ (ਪਦਵੀ)
ਉਹਦੇਦਾਰ } ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ. ਉਹਦਾ.

ਉਹਾਂ. ਉਸ ਥਾਂ. ਉਥੇ. ਦੇਖੋ. ਉਹਾਂ.

ਉਹੀ. ਸਰਵ—ਵਹੀ. ਓਹੀ. “ਜਹਿ ਦੇਖੇ. ਉਹੀ ਹੈ.” (ਚੰਡੀ ੧)
“ਉਹੀ ਪੀਓ ਉਹੀ ਖੀਓ.” (ਗਉ ਮ: ੫)

ਉਹੀਂ. ਓਥੇ ਹੀ. ਦੇਖੋ. ਉਹਾਂ

ਉਹੁ. ਵਹ. ਦੇਖੋ. ਉਹ. “ਉਹੁ ਸਾਕਤੁ ਬਪੁਰ ਮਰਿਗਇਆ”
(ਸ. ਕਬੀਰ)

ਉਕਸਣਾ } ਸੰ. ੩੫੫—ਉਕਸਣ. ਖਿ—ਉਤਰਨਾ. ਉੱਪਰ ਨੂੰ
ਉਕਸਨਾ } ਉੱਠਣਾ. “ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਰ ਸਿਨ ਕੇ ਲਗੇ, ਨਹਿ ਉਕਸਨ
ਪਾਏ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਭਤਕਣਾ. ਚਮਕਣਾ। ੩ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣਾ.

ਉਕਸਾਉਟ. ਸੰਗਤਾ—ਭਤਕਾਉ. ਸੀਖਤ. ਦੇਖੋ. ਉਕਸਣਾ.

ਉਕਸਾਉਣਾ. ਖਿ—ਉਠਾਉਣਾ. ਉਤਰਾਉਣਾ. ਚੁੱਕਣਾ। ੨ ਭਤਕਾਉਣਾ
ਦੇਖੋ. ਉਕਸਣਾ.

ਉਕਸਾਵਟ. ਦੇਖੋ. ਉਕਸਾਉਟ.

ਉਕਤ. ਸੰ. ਉਕੁ. ਵਿ—ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਕਥਿਤ. “ਸਗਨ ਉਕਤ
ਉਪਾਵਾ.” (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) ਉੱਪਰ ਕਹੇ ਸਾਰੇ ਜਤਨ। ੨ ਸੰ

ਤਕ—ਉਕੁ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਾਣ। ੩ ਕਥਨ. ਬਯਾਨ. “ਹਾਰਿਓ
ਉਕਤੇ ਤਨ ਖੀਨਸੁਆ.” (ਗਉ ਮ: ੫) ਬੋਲਣੇ ਹਰ ਗਿਆ.

ਉਕਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਉਕਿ ਕਰਣ ਵਾਲਾ. ਵਕਤਾ। ੨ ਕਵਿ.

ਉਕਤਾਉਣਾ. ਖਿ—ਉਕਿ ਕਰਣ ਤੋਂ ਰਹਿਜਾਣਾ. ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬੰਦ
ਹੋਣਾ। ੨ ਉੱਚਾਟ ਹੋਣਾ ਮਨ ਦੀ ਲਗਨ ਨਾ ਰਹਿਣੀ। ੩ ਬੰਕਣਾ.
“ਪਾਏ ਬੋਤ ਉਕਤਾਵਈ.” (ਭਾਗੁ ਕ)

ਉਕਤਾਈ. ਚੁੱਲ. ਚੁਕ। ੨ ਉੱਚਾਟ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ

ਉਕਤਾਣਾ } ਵਿ—ਤਾਣ (ਫਲ) ਰਹਿਤ. ਕਮਜ਼ੋਰ। ੨ ਘੱਟ ਨਜਰ
ਉਕਤਾਨੀ } ਵਾਲਾ. “ਕਿਤਏ ਚਤੀਅਨੇ ਉਕਤਾਣੇ.” (ਭਾਗੁ) ਕਈ
ਅੱਪਰਾਤੇ ਵਾਲੇ ਅਰ ਅਨੇਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ੀ ਵਾਲੇ। ੩ ਚੰੜਿਆ
ਹੋਇਆ। ੪ ਉਦਾਸੀਨ. ਉਪਰਾਮ। ੫ ਕਿ ਬਕ ਜਾਣਾ।
੬ ਘਬਰਾਉਣਾ.

ਉਕਤਿ. ਸੰ. ਉਕਿ. ਸੰਗਤਾ—ਕਥਨ. ਵਚਨ। ੨ ਅਣੋਖਾ ਵਾਕ.
“ਉਕਤਿ ਸਿਆਨਪ ਕਿਛੁ ਨ ਜਾਨਾ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ.

ਯਕਿ. ਸੰਗਤ—ਦਲੀਲ. ਤਜਵੀਜ਼. "ਅਪਨੀ ਉਕਤਿ ਖਲਾਵੈ ਭੋਜਨ ਅਪਣੀ ਉਕਤਿ ਖੋਲਾਵੈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਉਕਤਿਬਿਲਾਸ } ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਦੁਰਭਾ ਸਪਤਸਤੀ ਦਾ ਸੁਤੰਤ੍ਰ
ਉਕਤਿਬਿਲਾਸ } ਉਲਥਾ ਰੂਪ ਪਹਿਲਾ ਚੰਡੀਚਰਿਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦੀ
ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਮਨੋਹਰ ਉਕ੍ਰਿ ਯਕਿ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ. ਇਸ
ਦੇ ਮੁੱਢ ਪਾਠ ਹੈ:— "ਅਥ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ."

ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ ਦੇ ੮ ਅਧਯਾਯ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਛੰਦ ੨੩੩ ਹਨ.

ਉਕਥ. ਦੇਖੋ. ਉਕਤ ੨.

ਉਕਰ. ਅ. ੭. ਕਰਕ. ਸੰਗਤ—ਵਜ਼ਨ. ਭੋਤ. ੨ ਵਜ਼ਨਦਾਰੀ.
ਭਾਵ—ਮਾਨ. "ਉਕਰ ਅਪਨੇ ਕਰੋਕਰ ਖੋਲ੍ਹਹਿ?" (ਗੁਪਤੁ)
੩ ਬਜ਼ੁਰਗੀ. ਵਡਿਆਈ. ੪ ਫੈਲਾਉਣਾ. ਪਸਾਰਣਾ. ੫ ਦੇਖੋ.
ਉਕਰਣਾ.

ਉਕਰਣਾ } ਸੰ. ਤਤਕਾਰਿ—ਉਤਕਰਣ. ਕਿ—ਵੱਢਣਾ. ਟੁਕਣਾ.

ਉਕਰਣਾ } ੨ ਖੋਦਣਾ. ਉਕਰਣਾ. engrave.

ਉਕਲੇਦ. ਸੰ. ਤਤਕਲੇਦ—ਉਤਕਲੇਦ. ਸੰਗਤ—ਵਸਨ. ਭਾਖੀ.
ਕਯ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਲੇਦ (ਪਸੀਨਾ) ਆ ਸਾਵੇ.

ਉਕਤਨਾ. ਕਿ—ਕੁਛਣਾ. ੨ ਲਪਕਣਾ. ਭਪਣਾ.

ਉਕਾਈ. ਸੰਗਤ—ਭੁੱਲ. ਚੁਕ. ਖਰਾ.

ਉਕਾਸਣਾ } ਦੇਖੋ. ਉਕਸਣਾ. "ਸੀਸ ਉਕਾਸੈ ਉਪਰਿ ਜੋਇ."

ਉਕਾਸਣਾ } (ਗੁਪਤੁ)

ਉਕਾਥ. ਅ. ੭. ਸੰਗਤ—ਅਕੁਥ (ਪਿੰਡਾ) ਕਰਣ ਵਾਲਾ
ਇੱਕ ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ, ਜੋ ਭਾਜ ਤੋਂ ਵਡਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਰਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ
ਥਾਲੀ ਅੱਖ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. Eagle. ਇਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੰਛੀ ਹੈ.
ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੱਡੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ. ਇਸ ਦਾ ਸਿਰ ਵਡਾ ਅਤੇ ਖੰਭੇ
ਭਾਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਉਕਾਥ ਨੂੰਬਤ ਅਤੇ ਸਹੇ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਾਰ
ਲੈਂਦਾ ਹੈ. ਜਦ ਭਾਜ ਆਦਿ ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਕਾਰ ਮਾਰਦਾ
ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਭਪਣਦਾ ਅਤੇ ਸਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲੈ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ. ਗੁੱਲਾਬ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਤੋਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਬਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ
ਫਟਕਦਾ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਇਸ ਦੇ ਖੰਭ ਜਲਾਏ ਜਣ ਉਸ ਥਾਂ ਸੱਪ ਨਹੀਂ
ਆਉਂਦਾ. ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਖੰਭ ਭੀ ਤੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੜੇ ਜਾਂਦੇ
ਸਨ. ਦੇਖੋ. ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ.

ਉਕਾਰ. ਸੰਗਤ—ਉਤਾ ਅੱਖਰ. ੨ ਉਤੇ ਅੱਖਰ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ.

੩ ਉਅੱਕਾਰ "ਉਅਸਤੁਆ ਉਕਾਰੰ." (ਗ਼ਜ਼ਨ) ਉ—ਅਸਿ—
ਤੁ—ਉਅੱਕਾਰ. ਉ—ਉਅੱਕਾਰ—ਰੁਮਸਿ. ਉਤੇ ਦੁਆ ਤੂੰ ਉਅੱਕਾਰ
ਰੂਪ ਕਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ੪ ਪਾਚਬੁਹਮ. ਕਰਤਾਰ. "ਜੰਤਰ ਉਕਾਰ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਿਟੈ." (ਨਾਪੁ) ਉਅੱਕਾਰ ਦੇ ਗ਼ਜ਼ਨ ਕਰਕੇ ਬੰਧਨ ਮਿਟਦਾ
ਹੈ. ੫ ਸਾਕਾਰ. ਸਗੁਣ ਰੂਪ. ਦੇਖੋ. ਉਕਾਰਸ.

ਉਕਾਰਸ. ਵਾ—ਅਕਾਰ ਸਹਿਤ ਹੈ, ਸਗੁਣ ਰੂਪ ਹੈ. "ਕਿ ਉਕਾਰਸ,
ਕਿ ਨਿਕਾਰਸ." (ਗ਼ਜ਼ਨ) ਅਕਾਰ ਸਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ.

ਉਕਾਲ. ਸੰਗਤ—ਦੁਕਾਲ. ਦੁਰਤਿਛੰਦ. ਕਹਿਤਾ ੨ ਅਭਾਵ. ਨਾਸ਼.

"ਤੁੱਤੇ ਚਉਥੇ ਚਰਣ ਉਕਾਲਾ." (ਭਾਫ਼) ੩ ਘਾਟਾ. ਕਮੀ.

ਉਕੇਰਾ. ਸੰਗਤ—ਉਕਰਣ ਵਾਲਾ. ਖੋਦਣ ਵਾਲਾ. engraver
ਟਕਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ੨ ਵਿ—ਉਕਰਿਆ "ਸਿਲਪਿਨ
ਚਿਤ੍ਰ ਵਿਸਲ ਉਕੇਰਾ." (ਗੁਪਤੁ) ਸੰਗਤਰਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵਡਾ ਵੇਲ ਬੂਟਾ
ਉਕਰਿਆ. ਦੇਖੋ. ਸਿਲਪ ਅਤੇ ਸਿਲਪੀ.

ਉਕਣਾ. ਕਿ—ਭੁੱਲਣਾ. ਚੁਕਣਾ. ਖਰਾ ਕਰਨੀ. ੨ ਮੋਕਾ ਹੱਥੋਂ ਖੋ
ਦੇਣਾ. ਆਸਰ ਚੁਕਣਾ.

ਉਕਤ. ਵਿ—ਉਕ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਭੁੱਲਤ. "ਗੁਰੂ ਰੇ ਉਕਤ
ਚੇਲਾ." (ਭਾਫ਼)

ਉਕਾ. ਕਿ. ਵਿ—ਮੂਲੋਂ ਮੁੱਢੋਂ. ਬਿਲਕੁਲ. "ਮੈ ਉਕਾ ਸੱਖਣਾ
ਰਾਂ." (ਜਸਾ) ੨ ਵਿ—ਸਮੁੱਚੇ (ਸਮੁੱਚਯ) ਇਕੱਠਾ.

ਉਕੁ. ਦੇਖੋ. ਉਕਤ.

ਉਕੁਨਿਮਿੱਠਾ. ਦੇਖੋ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੋਕਿ (ਅ)

ਉਕਿ. ਦੇਖੋ. ਉਕਤਿ.

ਉਖਲ } ਸੰ. ਉਨੁਖਲ. ਸੰਗਤ—ਅਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਹੋਵੇ ਮੁਖ ਜਿਸ ਦਾ,
ਉਖਲੀ } ਗਠ ਅਬਾ ਪੱਥਰ ਦਾ ਇੱਕ ਝੁੰਘਾ ਬਰਤਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਅੰਨ ਪਾਕੇ ਮੁਹਲੇ ਨਾਲ ਛਤੀਦਾ ਹੈ. "ਉਖਲੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੂੰਹ
ਜਾਪਨ ਆਲੇ." (ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਗੋਲਕ. "ਨਉ ਉਖਲ."
(ਭਾਫ਼ ੨੯—੧੦) ਨੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਦੁਆਰ. ੩ ਉਖਲ (ਗੋਲਕ) ਵਿੱਚ
ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਇੰਦ੍ਰੀ (ਇੰਦ੍ਰਿਯ) ਉਖਲੀ. "ਨਉ ਉਖਲ ਵਿਚ
ਉਖਲੀ." (ਭਾਫ਼)

ਉਖਲਣਾ. ਕਿ—ਖੱਲ ਲਾਹੁਣੀ. ਚਮਤਾ ਉਤਾਰਨਾ. "ਬੁਹਿ ਬੁਹਿ
ਖੱਲ ਉਖਲ ਵਿਟੋਸੀ." (ਭਾਫ਼)

ਉਖੜਨਾ. ਕਿ—ਨਿਰਮੂਲ ਹੋਣਾ. ੨ ਥਾਉਂ ਤੋਂ ਹਿੱਲਣਾ.

ਉਖਾ. ਦੇਖੋ. ਉਖਾ ੩. ੨ ਭਿੰਗ ਚਾੜ੍ਹ. ਥਾਤ.

ਉਖਣ. ਕਿ—(ਉਤ-ਖਨਨ) ਪੁੱਟਣਾ. ਖੋਦਣਾ. "ਖਾਣ ਉਖਣ
ਕਦ ਆਣਦੇ ਨਿਰਮੇਲਕ ਹੀਰਾ." (ਭਾਫ਼)

ਉਕਣਾ } ਕਿ—ਅੰਗੁਰਿਤ ਹੋਣਾ. ਭੀਜ ਤੋਂ ਅੰਗੂਰ ਦਾ ਨਿਕਲਣਾ.

ਉਕਨਾ } ੨ ਉਦੇ (ਉਦਯ) ਹੋਣਾ. ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ.

ਉਗਰ. ਦੇਖੋ. ਉਗਰਿ ਅਤੇ ਉਗੁ.

ਉਗਰਣ. ਸੰ. ਤਦਿਗਰਣ—ਉਦਗਿਰਣ. ਕਿ—ਯਾਪੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ
ਮੂੰਹ ਦੇ ਰਾਹ ਕੱਢਣਾ. ਕਯ ਕਰਨੀ. ੨ ਮਿਆਨ ਤੋਂ ਉਛਲਕੇ ਬਸਤੂ
ਦਾ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ. ਦੇਖੋ. ਉਗਰਿ.

ਉਗਰਾਹੀ. ਸੰਗਤ—ਉਤ-ਗੁਹਣ ਦੀ ਕਿਯਾ. ਲੈਣਾ. ਕੱਠਾ ਕਰਨਾ.
ਵਸੂਲੀ.

ਉਗਰਿ. ਕਿ. ਵਿ—ਉਗਲਕੇ. ੨ ਉਛਲਕੇ. "ਉਰ ਰੇ ਉਗਰਿ
ਕਟਾਈ ਲਾਗੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੩)

ਉਗਰੂ. ਦੇਖੋ. ਉਗੁ.

ਨੋਟ ਕੱਠ ਅੱਖ ਆਦਿ ਜੋ ਅੰਗ ਹਨ ਇਹ ਗੋਲਕ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇਤ ਸੁਣਨ
ਦੇਖਣ ਆਦਿ ਦੀ ਜੋ ਲਾਜ਼ਿ ਹੈ ਉਹ ਇੰਦ੍ਰੀ (ਇੰਦ੍ਰਿਯ) ਹੈ

ਉੱਗਲ, ਸੌ, ਅਭ੍ਰਗੁਲਿ—ਅੰਗੁਲਿ, ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ.

ਉੱਗਲਣਾ } ਦੇਖੋ, ਉੱਗਲਣ. "ਭਿਖ ਕਥੇ ਮੁਖ ਉੱਗਲਾਏ." (ਮ: ੪
ਉੱਗਲਣਾ } ਵਾਰ ਕਉ ੧) ਮੁੱਹ ਤੋਂ ਉੱਗਲਕੇ, "ਉੱਗਲ ਮਯਨ ਤੇ
ਖਤਗ ਪਪਾਤੇ." (ਭੁਪੁਸੁ) ਮਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਗਲਕੇ ਖਤਗ ਫਿਰ ਪਿਆ.

ਉੱਗਲਾਏ, ਉੱਗਲਕੇ, ਦੇਖੋ, ਉੱਗਲਣਾ.

ਉੱਗਲੀ, ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ.

ਉੱਗਵਣ } ਸੌ, ਚਦ੍ਰਗਸਾ, ਉਦ੍ਰਗਮਨ, ਫਿ—ਭਾਹਰ ਆਉਣਾ.
ਉੱਗਵਣ } ਨਿਕਲਣਾ, ਉੱਗਣਾ, ਉਪਜਣਾ, ਅੰਗੁਰਿਤ ਹੋਣਾ.

"ਨਾਉ ਭੀਜੇ ਨਾਉ ਉੱਗਵੈ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ੨ ਉਦੇ
(ਉਦਯ) ਹੋਣਾ, ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ, "ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉੱਗਵਹਿ." (ਮ:
੨ ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਸੰਕੜਾ—ਪ੍ਰਾਤਹਕਾਲ, ਭੈਰ, ਤਤਕਾ, ੪ ਪ੍ਰਭ
ਦਿਸ਼ਾ, ਜਿਸ ਪਾਸਿਓਂ ਸੂਰਜ ਉਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, "ਉੱਗਵਣਹੁ ਤੇ
ਆਭਵਣਹੁ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)

ਉੱਗਵੰਦਾ, ਉੱਗਦਾ, ਉਦਯ ਹੁੰਦਾ, ੨ ਸੰਕੜਾ—ਸੂਹਣੀਆਂ ਦਾ
ਵਸਨੀਕ ਅਰੰਭਾ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਪਦ
ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ, "ਸੇਠਾ ਉੱਗਵੰਦਾ ਦੋਉ ਅਪਰ ਸਭਾਭਾ
ਤੀਨ." (ਭੁਪੁਸੁ)

ਉੱਗਾਹ, ਦੇਖੋ, ਉੱਗਾਹਣਾ, ੨ ਸੰਕੜਾ—ਗਵਾਹ, ਸਾਕੀ, ਦੇਖੋ,
ਗਵਾਹ.

ਉੱਗਾਹਣਾ } ਸੌ, ਚਦ੍ਰ-ਗਵਾਹ—ਉਦ੍ਰਗਹਣ, ਫਿ—ਉੱਗਰਾਹਣਾ.
ਉੱਗਾਹਣਾ } ਵਸੂਲ ਕਰਨਾ, ੨ ਜਮਾ ਕਰਨਾ, ਕੱਠਾ ਕਰਨਾ.

ਉੱਗਾਹਾ, ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨੱਛਟ ਹੈ ਦੋ ਤੁਕਾਂ, ਇੱਕ
ਇੱਕ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ੭੬ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਪਹਿਲਾ ਵਿਸੁਮ ੧੫ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੇ, ਦੂਜਾ
੧੧ ਤੇ, ਅੰਤ ਗੁਰੂ ਨਾਮੁ.

ਉਦ੍ਰਾਹਰਣ—

"ਸੇ ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ ਪਿਰੰਮ ਕਾ, ਅੰਠੇ ਪਹਿਰ ਲਗੰਨਿ।
ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ਪੁਤ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੁੱਖਿ ਵਸੰਨਿ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧)

ਉੱਗਾਹਿ, ਦੇਖੋ, ਉੱਗਾਹਾ, ੨ ਉਦ-ਗਾਹ, ਨੌਕਾ, ਖੇਤੀ, ਜਹਾਜ਼.
"ਚਰਣ ਰਨੈ ਉੱਗਾਹਿ ਬੈਸਿਓ ਸੁਮੁ ਨ ਰਹਿਓ ਸਰੀਰਿ." (ਮਾਰੂ
ਅ: ਮ: ੫) ਨੌਕਾ ਨੂੰ ਮੁਸਾਫਿਰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲੈ ਕੇ ਭੇਜਾ, ਪਰ ਉਸ
ਨੇ ਬੇਅਦਸੀ ਦਾ ਖਿਆਲ (ਖਯਾਲ) ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਸਕੇਵਾਂ ਦੂਰ
ਕੀਤਾ.

ਉੱਗਾਹੀ, ਸੰਕੜਾ—ਗਵਾਹੀ, ਬਹਾਦਰ, ਗਵਾਹ ਦਾ ਕਥਨ, "ਜੇ ਕੇ
ਇਸ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਾ ਅਧਿਕ (ਦ੍ਰਿੜ) ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਾਠ ਦੇ ਉੱਚਾਰਣ ਅਨੁਸਾਰ
ਕੇਵਲ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੀ ਛਿੜਤੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਨੂੰ ਵਰਕਾਣੀ
ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾਤ੍ਰਾ ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਠ ਕਰਨ
ਵੇਲੇ ਨਕਸਲੀਏ ਪਾਠੀ ਦੁੱਤ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਉੱਚਾਰਣ ਦਾ ਆਪ ਹੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ
ਹਨ, ਜਿਸੇ "ਕੰਨਿ ਮੁਸਲਾ ਸੁਣੁ ਗੰਨਿ" (ਸ. ਕਬੀਰ) ਵਿੱਚ "ਮੁਸਲਾ"
ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਵਢੀ ਦੇਨਿ ਉੱਗਾਹੀ, ਦੁਰਮਤਿ ਕਾ ਗੰਨਿ ਬਾਹਾ ਹੈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ
ਮ: ੧)

ਉੱਗਾਣਾ ਸਰਾਇ, ਦੇਖੋ, ਉੱਗਾਣੀ.

ਉੱਗਾਣੀ, ਰਿਆਸਤ (ਰਯਾਸਤ) ਪਟਿਆਲਾ, ਤਸੀਲ ਬਾਣਾ ਰਾਜਪੁਰਾ
ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਨੇ ਉੱਗਾਣੀ ਨੂੰ ਉੱਗਾਣਾ ਸਰਾਇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਇੱਥੇ ਵਲਗਣ ਅੰਦਰ ਦੋ ਦਰਬਾਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ
ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਸੇਵਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਿਆਲਾ ਪਤਿ ਨੇ ਕਰਾਈ ਸੀ,
ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ੨੦ ਫਿੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਸਾਰੀ ਸਿੰਘ
ਹੈ.

ਠੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਰਾਇ ਬਣਜਾਰਾ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਇੱਕ ਮੀਲ ਕੱਢਾ
ਰਸਤਾ ਹੈ.

ਉੱਗਾਥਾ, ਸੰਕੜਾ—ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ, ਨੱਛਟ—ਚਾਰ ਚਰਣ ਪ੍ਰਤਿ
ਚਰਣ—ਜ, ਤ, ਰ, ਗ, IJ, SJ, SJ, S, ਪੰਜ ਪੰਜ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ
ਵਿਸੁਮ.

ਉਦ੍ਰਾਹਰਣ—

ਅਜਿੰਤ ਜਿੰਤੋ, ਅਥਾਹ ਬਾਹੋ,
ਅਖੰਡ ਖੰਡੋ, ਅਦਾਹ ਦਾਹੋ,
ਅਭੰਡ ਭੰਡੋ, ਅਭੰਡ ਭੰਡੋ,
ਅਮੁੰਨ ਮੁੰਨੋ, ਅਭੰਡ ਭੰਡੋ, (ਰਾਮਾਵ)

ਉੱਗਾਥ, ਸੰਕੜਾ—ਇੱਕ ਗਣ ਛੰਦ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਤਿਲਕਤੀਆ"
ਅਤੇ "ਯਕੋਦਾ" ਭੀ ਹੈ, ਨੱਛਟ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਜ, ਗ,
ਗ, IJ, S, S.

ਉਦ੍ਰਾਹਰਣ—

ਸਥਾਰਿ ਨੈਣੰ, ਉਦਾਸ ਬੈਣੰ,
ਕਹੜੇ ਕੁਨਾਹੀ, ਕੁਦ੍ਰਿਤਿਕਾਰੀ, (ਰਾਮਾਵ)

ਉੱਗਲਣਾ, ਫਿ—ਦੇਖੋ, ਉੱਗਲਣਾ, ੨ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਉੱਗਲਕੇ
ਮੁੱਹ ਵਿੱਚ ਪਪੋਲਣਾ.

ਉੱਗਲਦਾਨ, ਸੰਕੜਾ—ਉਹ ਬਰਤਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਗਲੀ ਹੋਈ
ਵਸਤੂ ਪਾਈਏ, ਪੀਕਦਾਨ, ਥੁੱਕਣ ਦਾ ਭਾਂਡਾ Spitting pot.

ਉੱਗਲੀ, ਸੰਕੜਾ—ਉੱਗਲੀ ਹੋਈ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਮੁੱਹ ਵਿੱਚ ਚੱਢਣ ਜਾਂ
ਪਪੋਲਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਜਿਸੇ ਕਉ ਥਕਰੀ ਆਦਿਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਗਲੀ.

ਉੱਗੁਰ, ਸੌ, ਅਭ੍ਰਕੁਰ—ਅੰਗੁਰ, ਸੰਕੜਾ—ਭੰਧੂਰ, ਕੋਤ, ਬੀਜ
ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਬਰੂਦਾ, "ਕੱਲਰ ਖੇਤ ਨ ਬੀਜ ਉੱਗੁਰੇ." (ਭਾਠੁ)
ਬੀਜ ਅੰਗੁਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.

ਘੋਬਣੀ (ਫੋਕਣੀ) ਦੇ ਪੁਸ਼ਕ ਵਿੱਚ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਲਤਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ.

ਘੋਬਣ ਦਲਬ ਨੇ ਅੰਗੂਰਫੀ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਫੋਕਣੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਕਿ ਹੋ ਖੋਟੀ
ਇਸਤ੍ਰੀ! ਤੂੰ ਭਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ

ਉਰੂ. ਸੰ. ੭੫. ਵਿ—ਭਰਾਉਣਾ. ਤਰਕਰ. ਘੋਰ. “ਉਰੂ ਪਾਪ ਸਾਕਤਨਰ ਕੀਨੇ.” (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਤੋਚ. ਤਿੱਖਾ। ੩ ਕੁੰਧੀ। ੪ ਬਲਵਾਨ। ੫ ਸੰਗਤ—ਮਨ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਦੀ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਛੁੜੀ ਦੀ ਔਲਾਦ. ਔਲਨਸ ਸਿਮਿਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਦਾਈ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ। ੬ ਸਿਵ.

ਉਰੂਸੇਨ } ਸੰ. ੭੫੦:੧. ਸੰਗਤ—ਉਰੂ (ਬੈਰਾਵਰ) ਹੈ ਜਿਸ ਉਰੂਸੇਨ } ਦੀ ਸੈਨਾ (ਫੌਜ). ਪਵਨਰੇਖ (ਅਬਦ ਕਾਸ਼ਤ) ਦੇ ਪੇਟ ਉਰੂਸੇਨ } ਤੋਂ ਆਹੁਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਜੋ ਕਰਣੀ ਦਾ ਪਤਿ. ਕੱਸ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦੇ ਨਾਨਾ ਦੇਵਕ ਦਾ ਵਡਾ ਭਾਈ ਅਤੇ ਦੇਵਕੀ ਦਾ ਤਾਇਆ ਸੀ. ਉਰੂਸੇਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਤੀਜੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਕਰਕੇ ਪਾਲੀ ਸੀ. ਇਸ ਨਈ ਦੇਵਕੀ ਉਰੂਸੇਨ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਪੁਸਿੰਧ ਹੋਈ.

ਉਰੂਸੇਨ ਨੇ ਮਥੁਰਾ ਦਾ ਰਾਜ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਕੀਤਾ. ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਦੂਸ੍ਰ ਪੁਤ੍ਰ ਕੱਸ ਨੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੱਦੋਓ ਨਾਹਕੇ ਆਪ ਰਾਜ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮਾ ਕੱਸ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ, ਨਾਨਾ ਉਰੂਸੇਨ ਨੂੰ ਮੁਤ ਮਥੁਰਾ ਦੀ ਕੱਦੀ ਤੇ ਭੇਜਾਇਆ. ਇਹ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਭਗਤ ਅਤੇ ਉਪਕਾਰੀ ਸੰਜਨ ਸੀ “ਉਰੂਸੇਨ ਕਉ ਰਾਜ ਅਭੈ ਭਗਤਹ ਜਨ ਦੀਓ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ) “ਉਰੂਸੇਨ ਕੀ ਕੰਨਿਕਾ ਨਾਮ ਦੇਵਕੀ ਤਾਸ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਰਾਜ ਪਰੀਭਤ (ਪਰੀਭਿਤ) ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ। ੩ ਫੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਗਤਗੁਰੂ ਨੇ ਬਿਦਯਾ ਅਤੇ ਧਰਮਪੁਚਾਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ. “ਉਰੂਸੇਨ ਅਰੁ ਰਾਮੁ ਦੀਪਾ.” (ਫੁਪੁਸੁ)

ਉਰੂਕਰਮਾ. ਸੰ. ੭੫. ਕਾਗੀ. ਵਿ—ਭਰਕਰ ਕਰਮ ਕਰਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਭੋਰਹਮ. ਦਯਾਹੀਨ.

ਉਰੂਪਨਾ } ਸੰ. ੭੫੫:੧. ਵਿ—ਕਰਤੀ ਕਮਾਣ ਭੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਉਰੂਪਨਾ } ਬਲਵਾਨ ਧਨੁਖਧਾਰੀ. “ਮਹਾਂ ਉਰੂਪਨਾ ਬਡੀ ਫੌਜ ਉਰੂਪਨਾ } ਨੈ ਕੇ.” (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰ। ੩ ਸਿਵ। ੪ ਗੁਰੂ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ.

ਉਰੂ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ. ਕਾਲਿਕਾ। ੨ ਕੁੰਧ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. “ਤੁਮੇ ਨੋਕ ਉਰੂ ਅਤਰੁਕਾ ਬਖਾਨੈ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧) ੩ ਅਜਦਾਯਨ ਜਵਾਇਨ.

ਉਰੂਪੁਧ. ਹਰਿਵੰਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪੁਤਾਪੀ ਰਾਜਾ। ੨ ਭਯਾਨਕ ਸਸਤ੍ਰ. ਤਿੱਖਾ ਹਥਿਆਰ.

ਉਰੂ. ਸੰਗਤ—ਫੁਰੂ ਅਲਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ. ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਣਨ ਸਮੇਂ ਭਾਰੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ. “ਭਾਈ ਉਰੂ ਅਰੁ ਕਲਾਨਾ.” (ਫੁਪੁਸੁ)

ਉਰੂਸ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉਰੂ ਦਾ ਈਸ਼੍ਵਰ. ਛਣਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਸਿਵ.

ਉਰੂਸੁਜਿਆਰਾ. ਵਾ—ਉਰੂਸੇਨ-ਈਸ-ਉਜਿਆਰਾ. ਪੁਰਾਖਵਾਨ ਰਾਜਾ ਉਰੂਸੇਨ। ੨ ਉਰੂਸੇਨ ਰਾਜਾ ਦਾ ਪੁਰਾਪ. “ਦੁਰਾਵਰਿ ਉਰੂਸੁਜਿਆਰਾ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੦੩)

ਉਰੂਟ. ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗਤ—ਸੁੰਦਰਾ ੨ ਪੁਕਟ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਉਰੂਟਰ. ਉਪਜਣਾ. ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ. ਦੇਖੋ. ਉਰੂਟਨ. “ਉਰੂਟਤ ਤਾਨ ਤਰੰਗ ਰੰਗ ਅਤਿ.” (ਲਸਾਏ ੧੦)

ਉਰੂਟਨ } ਸੰ. ੭੫੫:੧—ਉਦਘਾਟਨ. ਕ੍ਰਿ—ਪੁਕਟ ਕਰਣਾ. ਉਰੂਟਨਾ } “ਨਿੰਦਾ ਕੋਇ ਨ ਸਿਭਿਓ. ਇਉਂ ਵੇਦ ਉਰੂਟੇ.” (ਭਾਗੁ) ੨ ਰਚਣਾ. ਬਣਾਉਣਾ. ਖਤਨਾ.

ਉਰੂਰ } ਕ੍ਰਿ—ਉਰੂਟਨਾ. ਪਤਦੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣਾ। ੨ ਪੁਕਟ ਉਰੂਰਨਾ } ਹੋਣਾ. “ਉਰੂਰਿ ਗਇਆ ਸੈਸਾ ਬੋਟਾ ਖਭੁਆ ਨਦਰਿ ਸਰਾਵਾ ਆਇਆ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ. ਚਭੁਆ.

ਉਰੂਰਾਧਾ. ਸੰਗਤ—ਉਦ (ਪਾਣੀ) ਦਾ ਖਾਰਾ. ਜਲ ਦੇ ਪੁਵਾਹ ਨਾਲ ਪਿਆ ਟੋਆ। ੨ ਦਰਬ. ਤੋਤ। ੩ ਵਿ—ਉਰੂਤਿਆ ਹੋਇਆ ਪਤਦੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ. ਨੰਗਾ.

ਉਰੂਲਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਰੂ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਉਨੀਂਦੇ (ਉਨਿੰਦ੍ਰਿਤ) ਹੋਣਾ.

ਉਰੂਲਾਨਾ. ਵਿ—ਉਨਿੰਦ੍ਰਿਤ. ਉਰੂ ਸਹਿਤ. ਉਨੀਂਦਾ “ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਆਲਸੀਆ ਉਰੂਲਾਨਾ.” (ਜੈਤ ਮ: ੪)

ਉਰੂਤ } ਦੇਖੋ. ਉਰੂਰਨਾ. “ਸੁਆਯਗੀਰ ਸਭਿ ਉਰੂਤਿ ਆਏ” ਉਰੂਤਨਾ } (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧) ਦੇਖੋ. ਸੁਆਯਗੀਰ.

ਉਰੂ. ਦੇਖੋ. ਉਰੂ.

ਉਰੂਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਰੂਟਾ. ਟੁਟਣਾ. ਉਨੀਂਦੇ ਹੋਣਾ। ੨ ਨਲਕਾਰਨਾ. ਵੰਗਾਰਨਾ. “ਮਾਰ ਮਾਰ ਚਹੁ ਓਰ ਉਰੂਨੈ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੩ ਪੁਕਾਰਨਾ. “ਜਬ ਰਾਨੀ ਹੈ ਦੀਨ ਉਰੂਨੈ.” (ਹਰਿਤ੍ਰ ੧੧੩)

ਉਰੂਰਨ. ਦੇਖੋ. ਉਰੂਤਨਾ.

ਉਰੂਵਨ. ਕ੍ਰਿ—ਉਨਿੰਦ੍ਰਿਤ ਹੋਣਾ. ਉਰੂਟਾ। ੨ ਉਰੂ ਕਰਨਾ. ਪੁਸਿੰਧ ਕਰਨਾ। ੩ ਭਰਜਣਾ ਨਲਕਾਰਨਾ. “ਦੇਉ ਮਾਰ ਹੀ ਮਾਰ ਉਰੂਵੈ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉਰੂਤਨ } ਸਿੰਧੀ. ਕ੍ਰਿ—ਪਤਦਾ ਹਟਾਉਣਾ. ਨੰਗਾ ਕਰਨਾ। ਉਰੂਤਨਾ } ੨ ਦਿਖਾਉਣਾ.

ਉਰੂ. ਸੰਗਤ—ਆਗਾਹੀ. ਸੁਧ. ਸਮਾਚਾਰ ਖਬਰ। ੨ ਪੁਸਿੰਧੀ. ਸੁਹਰਤ.

ਉਰੂ. ਦਿ—ਪੁਕਟ। ੨ ਪੁਸਿੰਧ. “ਪੰਧਾਂ ਵਿਚ ਉਰੂ ਕਰਿ ਵੇਖਾਇਆ.” (ਮ: ੪ ਕਉ ਵਾਰ ੧) ੩ ਮਿਆਨ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਸਸਤ੍ਰ. “ਉਰੂਯੇ ਜਿਨ ਨੇਜੇ.” (ਰਾਮਾਵ)

ਉਚ. ਦੇਖੋ. ਉਚ.

ਉਚਹਦੀ. ਉਚਾ ਹਾਈ. ਦੇਖੋ. ਹਦੀ.

ਉਚਕ. ਦੇਖੋ. ਉਚਕਨਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਉਚਾਟ. ਮਨ ਦਾ ਕਾਇਮ ਨਾ ਰਹਿਣਾ। ੩ ਅਮਲ ਦੀ ਤੋਤ. ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਉਤਰਨ ਦੀ ਦਸਾ. “ਦਾਸ ਕਬੀਰ ਤਾਸ ਮਦ ਮਾਤਾ ਉਚਕ ਨ ਕਬਹੂ ਜਾਈ.” (ਰਾਮ ਕਬੀਰ)

ਉਚਕਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਚਾਟ ਹੋਣਾ. ਮਨ ਦਾ ਉਖਤਨਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਉਪਰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਭੁਦਾਉਣਾ. “ਮਹਾਂ ਕੋਪ ਕੀ ਬੀਰ ਰਾਜੀ ਉਚਕੈ” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੩ ਨੈ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਣਾ. ਚੁੱਕ ਨੈ ਜਾਣਾ

ਉਚਕਾ } ਸੰਗਤ—ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ। ਹਰ
ਉਚਕਾ } ਨਵੇਂ ਦੀ ਆਦਤ ਵਾਲਾ। ੨ ਨੁਟੇਰਾ, ਭਾਬੂ, “ਹਰਿਧਨ
ਕਉ ਉਚਕਾ ਨੇਤ ਨ ਆਵਈ.” (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

ਉਚਟ, ਦੇਖੋ, ਉਚਾਟ.

ਉਚਟਨਾ, ਉੱਚਾਟ ਹੋਣਾ, ਉੱਚਤਨਾ, ਕਾਇਮ ਨਾ ਰਹਿਣਾ।
੨ ਹਟਣਾ। ੩ ਵਿਰਕਤ ਹੋਣਾ.

ਉਚਥ, ਦੇਖੋ, ਉੱਤਥ.

ਉਚਰਣ } ਸੰ. ਤਤਕਾਰ—ਉੱਚਾਰਣ, ਬਿ—ਕਹਿਣਾ, ਬੋਲਣਾ.

ਉਚਰਣਾ } ਆਖਣਾ, “ਉਚਰਹੁ ਰਾਮ ਨਾਮ.” (ਕਉ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ.

ਉਚਰਨਾ } ਉੱਚਰਣਾ ੨ ਤਰ-ਬਰ—ਉੱਚ-ਚਰਣ, ਖਾ ਜਾਣਾ.

ਤਕਣ, “ਕਾਮ ਕੁਧ ਤਿਸਨਾ ਉਚਰੈ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸਾਰ)

ਉਚਵਾਉਣਾ } ਬਿ—ਉੱਚ ਆਨਯਨ, ਨੀਵੇਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨੂੰ

ਉਚਵਾਨਾ } ਲਿਆਉਣਾ, ਉਠਵਾਉਣਾ, “ਸਿੰਘਨ ਤੇ ਉਚਵਾਇ

ਜੁ ਲੀਨਾ.” (ਫੁਪਸੁ)

ਉਚਤਨਾ, ਦੇਖੋ, ਉਚਟਨਾ ਅਤੇ ਉਚੇਤਨਾ.

ਉਚਤਾ } ਦੇਖੋ, ਉਚਟਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉੱਚਤਾ.

ਉਚਾਉਣਾ, ਬਿ—ਉੱਚਾਉਣਾ, ਉਚਾਰਨਾ, ਉਕਸਾਉਣਾ, “ਬੀਨਿ
ਭਾਰ ਉਚਾਇਨਿ ਛਟੀਐ,” (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)

ਉਚਾਈ, ਦੇਖੋ, ਉਚਾਉਣਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਉਚਿਆਈ, ਬਲੰਦੀ।
੩ ਬਚਰਗੀ, ਵਡਿਆਈ.

ਉਚਾਣ, ਸੰ. ਤਤਕਾਰ, ਸੰਗਤ—ਉਦਾਸੀਨਤਾ, ਉਦਾਸੀ। ੨ ਮਨ
ਦੇ ਉਖੜਨ ਦੀ ਬਿਧਾ.

ਉਚਾਣਨ, ਸੰ. ਤਤਕਾਰ, ਉਖੇਤਨਾ, ਪੁੱਟਣਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਮਨ
ਦੀ ਨਗਨ ਹਟਾਉਣੀ, “ਉਚਾਣਨਾਇ ਕਰਮਣ,” (ਗਰਾਨ)

ਉਚਾਣ } ਸੰਗਤ—ਉੱਚ ਸਥਾਨ, ਉੱਚੀ ਥਾਂ, ਉੱਚ ਅਧਨ।

ਉਚਾਨ } ੨ ਬਲੰਦੀ, ਉਚਾਈ। ੩ ਬਿ—ਉਚਾਉਣਾ, ਚੁੱਕਣਾ, “ਭਾਰ

ਕੇ ਉਚਾਨਹਾਰ ਤਜਾਰ ਭੇ ਅਪਾਰ ਹੈ,” (ਨਾਪੁ)

ਉਚਾਪਤ } ਸੰਗਤ—ਉੱਚ ਸੌਂਦਰ, ਨਕਦੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ

ਉਚਾਪਤਿ } ਲਈ ਵਸਤੂ, “ਏਤਿ ਉਚਾਪਤਿ ਲੇਖ ਨ ਲਿਖੀਐ,”

ਉਚਾਪਤ } (ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਏਤਿ ੨ ਉੱਚਾਉਣ ਦੀ

ਬਿਧਾ.

ਉਚਾਰਣ } ਦੇਖੋ, ਉਚਰਣ ਅਤੇ ਉੱਚਾਰਣ.

ਉਚਾਰਾ, ਸੰ. ਤਤਕਾਰ, ਵਿ—ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ, ਗਿਆਨ
ਕੀਤਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਗੋਰੂ ਦਾ ਉੱਚਾਰ, ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਬੱਸਾਵਲੀ ਦਾ
ਪਾਠ, “ਨਾਤਿਕਮਲ ਮਹਿ ਬੇਦੀ ਰਚਿਲੇ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਉਚਾਰਾ,”
(ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਉਚਾਰਾ (ਉਜਾਲਾ—ਅਗਨਿ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ
ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਂਦਾ ਹੈ, ਆਰਮ-ਗਰਾਨ ਰੂਪ ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਮੁਲਿਤ
ਕੀਤੀ ਹੈ.

ਉਚਾਲਾ, ਸੰ. ਤਤਕਾਰ, ਵਿ—ਚਲਾਇਆਨ, ਨਾਬਵੰਤ.

ਉਚਾਲੈ, ਦੇਖੋ, ਪਾਰਬ.

ਉਚਾਵੰਚ, ਵਿ—ਉੱਚਾ ਨੀਵਾ। ੨ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਦੇਖੋ, ਉੱਚਾਵਚ.

ਉਚਾਵਾ, ਵਿ—ਉੱਚਾ, ਬਲੰਦ। ੨ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਉਠਾਇਆ

ਹੋਇਆ, “ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੱਚਾ ਸਾਹੁ ਹੈ, ਹੋਰ ਸਾਹੁ ਬੇਸਾਹ ਉਚਾਵੇ,”

(ਭਾਬੂ) ਹੋਰ ਬਾਹੁਕਾਰਾਂ ਦਾ ਏਤਬਾਰ (ਵਿਸ਼ਾਸ) ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ

ਹੈ, ਭਾਵ—ਉਠ ਗਿਆ ਹੈ.

ਉਚਿਸਟ, ਦੇਖੋ, ਉਚਿਸਟ.

ਉਚਿਤ, ਸੰ. ਵਿ—ਯੋਗਤਾ, ਨਾਇਕ, “ਉਦਾਰ ਉਚਿਤ ਦਾਰਿਦ

ਹਰਨ,” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ੨ ਮੁਨਾਸਿਬ, ਠੀਕ। ੩ ਜਾਣਿਆ

ਹੋਇਆ, ਪਰਿਚਿਤ। ੪ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੫ ਖੁਸ਼, ਪ੍ਰਸੰਨ.

ਉਚਿਤਾ, ਸੰਗਤ—ਉਚਿਤਤਾ, ਯੋਗਤਾ। ੨ ਉੱਚਤਾ, “ਉਚਿਤਾ

ਸਿੰਘੀ ਪਰ ਚਲਾਇ,” (ਫੁਪਸੁ)

ਉਚਿਤਾਨੁਚਿਤ, ਯੋ. ਉਚਿਤ-ਅਨੁਚਿਤ, ਯੋਗਤਾ-ਅਯੋਗਤਾ,

ਮੁਨਾਸਿਬ ਅਤੇ ਨਾਮੁਨਾਸਿਬ, “ਉਚਿਤਾਨੁਚਿਤ ਨਹੀਂ ਮਨ ਜਾਨਹਿ,”

(ਫੁਪਸੁ)

ਉਚੇਰਾ, ਵਿ—ਉੱਚਤਾ ਵਾਲਾ, ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ.

ਉਚੇਰਾ, ਸੰਗਤ—ਛੇਤਖਾਨੀ, ਤਰਕ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਚੇਤਨਾ.

ਉਚੇਤਨਾ, ਬਿ—ਉਚੇਤਨਾ, ਛਿੱਲਣਾ। ੨ ਅਨਗ ਕਰਨਾ, ਦੇਖੋ,

ਉਚੇਦਨ.

ਉੱਚ, ਸੰ. ਤਤਕਾਰ, ਵਿ—ਉੱਚਾ, ਬਲੰਦ। ੨ ਸੋਧ, ਉੱਤਮ, “ਤਿਨ

ਕਉ ਪਦਵੀ ਉੱਚ ਭਈ,” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਸੰਗਤ—

ਗਿਆਨਤ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਦੀ ਤਸੀਲ ਅਹਿਮਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਤਨੁਜ ਦੇ

ਦੱਖਣੀ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ ਹੈ, ਇਹ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਤੋਂ ੩੮ ਮੀਲ

ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂਉ ਦੇਵਗੜ੍ਹ ਸੀ, ਈਸਵੀ

ਭਾਬੂਦੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਰਾਜਾ ਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੈਯਦ ਜਲਾਲੁੱਦੀਨ

ਭਾਬੂਦੀਂ ਤੋਂ ਹਾਰ ਆ ਕੇ ਮਾਰਵਾੜ ਨੂੰ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੈਯਦ ਨੇ

ਦੇਵਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ “ਸੁੰਦਰਪਰੀ” ਨਾਲ ਬਾਦੀ

ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਂਉ ਉੱਚ ਰੱਖਿਆ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ ਨੂੰ

“ਉੱਚ ਬਰੀਡ” ਆਖਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਅਨੇਕ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼

ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਹ ਪਾਸੈਪਾਸੀ ਤਿੰਨ ਬਸਤੀਆਂ

ਵਿੱਚ ਆਬਾਦ ਹੈ, “ਉੱਚ ਜਹਾਂ ਸੈਯਦ ਬਹੁ ਬਾਸੀ,” (ਨਾਪੁ).

ਉੱਚਸੁਰ, ਉੱਚੇ: ਸੁਵਸ੍—ਦੇਖੋ, ਉੱਚਸੁਵਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ

ਅਜਣ ਨਿਖਾਰੀ ਨੇ ਉੱਚਸੁਵ ਦੀ ਥਾਂ ਅਰੁੰਧ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ,

“ਐਰਾਵਤ ਤਹੁ ਉੱਚਸੁਰ (ਉੱਚ ਸੁਰ) ਹਰਿਹਿ ਦਏ ਸੁਖਪਾਇ,”

(ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੩) ਐਰਾਵਤ ਹਾਥੀ, ਕਲਪਬਿਰਭ ਅਤੇ ਉੱਚਸੁਵਾ

ਭੋਤਾ, ਹਰਿ (ਇੰਦ੍ਰ) ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ। ੨ ਉੱਚ ਸੁਰ, ਉੱਚਾ ਸੁਰ.

ਅੰ. Mile ਮਈਲ, ੧੭੬੦ ਫ਼ਰ ਦੀ ਲੰਬਾਈ, ਅਕਰਾ ਅੰਠ ਫ਼ਰਲਾਂਗ

(Furlong)

ਅਜਲਾਉਦੀਨ, ਭੋਖ ਬਹਾਉਦੀਨ ਮੁਲਤਾਨ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਤ ਦਾ ਭੋਲਾ ਸੀ.

ਉੱਚਸੁਵਾ. ਸੰ. ਉਚੈ:ਸੁਵਾਸ੍—ਉੱਚੈ:ਸੁਵਾਸ੍. ਸੰਗਤਾ—ਉੱਚੈ ਹਨ ਸੁਵਾਸ੍ (ਕੰਨ) ਜਿਸ ਦੇ, ਐਸਾ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਘੋੜਾ, ਜੋ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ. ਪੁਰਾਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦੇਵ ਦੇਵਤਾਂ ਕਰਕੇ ਖੀਰ ਸਮੁੰਦਰ ਚਿਤਕਣ ਸਮੇਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ. "ਉੱਚ ਸੁਵਾਹ ਸਮਾਨ ਨਿਰਤ ਕਰਤ." (ਪਰੀਵਤਰਾਜ) ਦੇਖੋ. ਉੱਚਸੁਵਾਇਸ। ੨ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਹਿਣਕਣ ਵਾਲਾ ਸੁਰਜ ਦਾ ਸਤ-ਮੂੰਹਾਂ ਘੋੜਾ। ੩ ਬੋਲਾ. ਬਹਿਰਾ. ਡੋਰਾ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਆ. ਚੋਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ। ੪ ਵਿ—ਉੱਚਾ (ਮਹਾਨ) ਹੈ ਸੁਵਾ (ਯਸ) ਜਿਸ ਦਾ. ਵਡੀ ਕੀਰਤੀ ਵਾਲਾ.

ਉੱਚਸੁਵਾਇਸ } ਸੰਗਤਾ—ਉੱਚੈ: ਸੁਵਾਸ੍ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸੁਆਮੀ.
ਉੱਚਸੁਵਾਈਸ } "ਉੱਚਸੁਵਾਇਸ ਏਸ ਏਸਟੀ ਇਸਟੀ ਅਭਿਟੀ." (ਸਨਾਮ) ਉੱਚਸੁਵਾ ਦਾ ਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰ, ਉਸ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਕਸ਼ਯਪ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀਯਤ ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਉਸ ਦੀ ਰੱਛਕ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੈਨਾ, ਉਸ ਦੀ ਵੈਰਣ ਬੰਦੁਕ.

ਉੱਚ ਕਾ ਪੀਰ. ਵਿ—ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ ਦਾ ਗੁਰੂ. ਜਗਤ ਗੁਰੂ. ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ. ਜ਼ਨੀ ਆਂ ਨਬੀ ਆਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਇਹ ਦੇ ਅਰਥ ਬੋਧਕ ਨਾਉਂ ਮਾਝੀਵਾਤੇ ਤੋਂ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉੱਚ ਨਗਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਪੀਰ ਹਨ. "ਨਗਰ ਉੱਚ ਕੇ ਭਾਸੀ ਭਾਖਤ ਦੀਰਘ ਪੀਰ ਚੀਤਿ ਨਖਯੰਤ." (ਗੁਪਤ) ਦੇਖੋ. ਉੱਚ ੩.

ਉੱਚਤਾ } ਉੱਚਤਾ ਵਾਲਾ—ਵਾਲੀ "ਪਿਰੂ ਉਚਤੀਐ ਮਾਤਤੀਐ
ਉੱਚਤੀ } ਭਿਰੂ ਲੋਆ ਸਿਰਤਾਜਾ." (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ਉੱਚੀ
ਉੱਚਾ } ਮਾਤੀ (ਮਹਿਲ) ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ. ਉੱਚ.

ਉੱਚਾਬਰ. ਸੰਗਤਾ—ਪਰਮਪਦ. ਨਿਰਵਾਣ। ੨ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ। ੩ ਸਤਸੰਗ। ੪ ਦੇਖੋ. ਘਰ ਉੱਚਾ ਨਿਰਣਉ.

ਉੱਚਾਣ. ਦੇਖੋ. ਉਚਾਣ.

ਉੱਚਾਬਲ. ਸੰ. ਉਚਰਾਬਲ. ਸੰਗਤਾ—ਸੱਚਖੰਡ. ਪਰਮਪਦ। ੨ ਸਤਸੰਗ। ੩ ਉਮੰਗ ਵਾਲਾ ਸੁੱਧ ਅੰਤਹਕਰਣ. ਦੇਖੋ. ਉਚਾ ਬਲ.

ਉੱਚਾਰਣ. ਸੰ. ਕੰਠ. ਤਾਨੁ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰਵ ਅਤੇ ਵਰਜਨ ਆਖਰਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹੀ ਸ੍ਰਵ ਬੰਦਣਾ. ਤਲੰਭੁਜ. Pronunciation. ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸੁੱਧ ਉੱਚਾਰਣ ਦੀ ਸਖਤ ਹਦਾਯਤ ਹੈ. ਪਤੰਜਲਿ ਮਹਾਭਾਸ਼ਯ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਆਰ੍ਧਿਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੁੱਧ ਉੱਚਾਰਣ ਯਜਮਾਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

੨ ਵਰਾਯਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਕ (ਵਿਭਕ੍ਰਿ) ਸਹਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਬੋਲਣਾ, ਜਿਵੇਂ—ਸੰਤ੍ਰ: ਸੰਤ੍ਰ ਸੰਤਵ:— ਸੰਤ੍ਰੁੰ ਸੰਤ੍ਰੁੰ ਸੰਤ੍ਰੁਨ ××× ਆਦਿ. ਹਰਿ:, ਹਰੀ, ਹਰਯ:—ਹਰਿੰ. ਹਰੀ. ਹਰੀਨ ××× ਆਦਿ.

ਦੁਇ: ਸਾਧ. ਰਵਰਸੀ ਕਾਯੰਗੀ ਕਾ ਸਿਧਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰੁਤੀ -1 ਰਾਖੀ ੧੪੮.

੨ ਰਾਧਾਯੋ ਧਯਮਾਨ ਚਿੰਮ੍ਰਿਤੀ ਪਯੋਚ ਸਤ੍ਰੁ ਰਵਰਸੀ ੩ ਧਰਯਾਤ੍ਰ

ਰਾਮ:, ਰਾਮੋ. ਰਾਮਾ:—ਰਾਮੰ, ਰਾਮੋ, ਰਾਮਾਨ ××× ਆਦਿ ਅਤੇ ਸੰਬੋਧਨ—ਹੇ ਸੰਤੋ. ਹੇ ਹਰੇ, ਹੇ ਰਾਮ ××× ਆਦਿ.

ਉੱਚਾਬਰ. ਸੰ. ਉਚਾਬਰ. ਵਿ—ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਨੀਵਾਂ। ੨ ਛੋਟਾ ਵਡਾ। ੩ ਉੱਤਮ ਮੰਦ. ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ. "ਜਗ ਮਹਿ ਉੱਚਾਬਰ ਜੇ ਕਾਮ." (ਗੁਪਤ)

ਉੱਚ. ਸੰ. ਉਚਾ. ਸੰਗਤਾ ਖੇਤ ਰਾਹ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਡਿਗੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ ਚੁਕਣ ਦੀ ਥਿਯਾ। ੨ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਪਏ ਦਾਣੇ ਅਬਵਾ ਖੇਤ ਵੱਢਣ ਪਿੱਛੋਂ ਡਿਗਿਆ ਹੋਇਆ ਅੰਨ. "ਦਿਵ ਤਪ ਰਹੈ ਉੱਚ ਬ੍ਰਿਤਿ ਮਾਂਹੀ." (ਗੁਪਤ) ਦੇਖੋ. ਸਿਲ.

ਉੱਚੀਲ. ਸੰ. ਉਚਾਈਲ. ਵਿ—ਸਿਲ (ਸੀਲਾ) ਚੁਗਕੇ ਗੁਜਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਰਾਹ ਅਬਵਾ ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਡਿਗਿਆ ਅੰਨ ਉਠਾਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਉੱਚਕ } ਸੰਗਤਾ—ਟਪਸੀ. ਛਾਲ. ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉੱਠਣ ਦੀ ਥਿਯਾ.
ਉੱਚਕਨ } "ਉੱਚਕੰਤ ਤਾਜੀ." (ਕਲਕੀ) ਉੱਚਲਦੇ (ਚੁਦਦੇ) ਹਨ ਅਰਬੀ ਖੇਤੋ.

ਉੱਚਬ੍ਰਿਤਿ. ਸੰ. ਉਚਾਬ੍ਰਿਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਉੱਚ ਦੀ ਉਪਜੀਵਿਕਾ ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਦਾਣੇ ਚੁਕਕੇ ਨਿਰਵਾਹ. ਸਿਲੰਛ ਕਰਮ। ੨ ਇੱਕ ਮਾਸ ਰਿਖੀ. ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਾ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਪਰਬ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਸਿਲ ਚੁਕਣ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਉੱਚਰਨ } ਸੰ. ਉਚਰਨ. ਵਿ—ਵੇਕ ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉੱਠਣਾ.
ਉੱਚਲਨ } ਚੁੱਦਣਾ. ਟੱਪਣਾ। ੨ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਉਣਾ.
ਉੱਚਲਨਾ } ਝਲੂਣਾ. ਕਿਲਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਹੋਣਾ. "ਭਰਿ ਸਰਦਰੁ ਜਬ ਉੱਚਲੈ, ਤਬ ਤਰਣੁ ਦੁਹੇਲਾ." (ਸੁਹੀ ਫਰੀਦ) "ਉੱਚਲਿਆ ਕਾਮੁ ਕਾਲ ਮਤਿ ਨਾਗੀ" (ਭੋਟੀ ਸ੍ਰੀ)

ਉੱਚਲਾ. ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਛਣ ਅਤੇ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਉੱਚਲ" "ਹੰਸਕ" ਅਤੇ "ਪੰਕਤਿ" ਭੀ ਹੈ. ਲੰਛਣ—ਰਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਭ, ਛ, ਕ, ਐ, ਓ, ਏ.

ਉਦਾਹਰਣ —

ਗਵਤ ਨਾਰੀ। ਬਜਤ ਤਾਰੀ।

ਦੇਖਤ ਰਯਾ। ਦੇਵਤ ਸਯਾ। (ਅਜਰਾਜ)

ਉੱਚਵ. ਸੰ. ਉਚਾਵ. ਸੰਗਤਾ—ਆਨੰਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ. ਮੰਗਲ ਕਾਰਜ। ੨ ਮੁਸੀ.

ਉੱਚਾਹ. ਸੰ. ਉਚਾਹ. ਉਤਸਾਹ. ਸੰਗਤਾ—ਹੌਸਲਾ. ਹਿੰਮਤ। ੨ ਉਮੰਗ। ੩ ਉੱਦਮ। ੪ ਬੋਕ। ੫ ਪਰਚਾਵਾ.

ਉੱਚਾਹਤ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਿਣਾ. ਡਿਲਾਨੀ। ੨ ਉਬਕਾਈ. ਅਵਾਜ਼ੀ. ਬੱਤ. ਮਤਲੀ.

ਉੱਚਾਹਤਾ. ਉਤਸਾਹ. ਦੇਖੋ. ਉਚਾਹ। ੨ ਵਿ—ਉਤਸਾਹ ਵਾਲਾ.
ਉੱਚਾਹਾਤਾ. ਉਤਸਾਹ ਸਹਿਤ. ਦਿਲੋਰੀ ਨਾਲ. "ਕੂਤ ਮਾਏ ਕਾਲ ਉਚਾਹਾਤਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਉੱਚਾਹਿ. ਉਤਸਾਹ ਨਾਲ। ੨ ਪਰਚਾਏ ਲਈ. ਦੇਖੋ. ਉਚਾਹ. "ਖੇਲ

ਕੀਆ ਆਪਣੇ ਉਛਾਹੀ ਜੀਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਉਛਾਹੀ. ਦੇਖੋ, ਉਤਸਾਹੀ

ਉਛਾਰ. ਸੰਗਤ—ਫਾਦਨ (ਢਕਣ) ਦਾ ਵਸਤੂ. ਉਛਾਰ. ਕਿਲਾਫ਼.

"ਜਗੀ ਸੰਗ ਜਰੇ ਰਾਜੇ ਆਰੁਨ ਉਛਾਰ ਹੀ." (ਨਾਪੁ) ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਉਛਾਰਾ ੭ ਦੇਖੋ, ਉਛਾਲਨ.

ਉਛਾਰਨ. ਦੇਖੋ, ਉਛਾਲਨ.

ਉਛਾਲ. ਦੇਖੋ, ਉਛਾਲਾ ਅਤੇ ਉਛਾਲਨਾ.

ਉਛਾਲਨ } ਸੰ. ਤਕਰਾਰ. ਕਿ—ਟਪਾਉਣਾ. ਕੁਦਾਉਣਾ ੭ ਉੱਪਰ ਉਛਾਲਨਾ } ਨੂੰ ਸੁੱਟਣਾ ੩ ਉੱਪਰ ਹੋਣ ਕਰਨਾ.

ਉਛਾਤ. ਸੰਗਤ—ਗਿਲਾਫ਼ ਦੇਖੋ, ਉਛਾਤਾ ੭ ਅੰਛਾਦਨ (ਢਕਣ) ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ.

ਉਛਿਸਟ. ਸੰ. ਤੁਚਿਯਦ. ਵਿ—ਖਾਧੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬਚਿਆ ਅੰਨ. ਜੁਰ.

ਉਛੇਦਨ. ਸੰ. ਹਥੀਫ਼ਤ. ਕਿ—ਪੁੱਟਣਾ. ਖੋਦਣਾ ੭ ਵੱਢਣਾ. ਕੱਟਣਾ. ਟੁੱਕਣਾ ੩ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ.

ਉਛੇਰ. ਸੰਗਤ—ਉਦ-ਫੇਰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ ੭ ਹਰਿਆਵਲਿ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ. ੩ ਦੇਖੋ, ਉਛੇਰ ਚਰਣਾ.

ਉਛੇਰ ਚਰਣਾ. ਸੰ. ਸ਼ੇਰ ਜਤਾਰਾ—ਸ਼ੇਰ ਸੰਚਾਰ. ਆਪਣੀ ਟਿੱਛਾ ਪੁਰਬਕ ਵਿਚਰਨਾ. ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਫਿਰਨਾ.

ਉਛੇਹਾਡਾ. ਦੇਖੋ, ਉਛਾਹਾਡਾ.

ਉਛੰਗ. ਸੰ. ਤਲਸਤਾ—ਉਤਸੰਗ. ਸੰਗਤ—ਭੈਦੀ. ਕੇਦ. "ਸਿਰੀਚੰਦ ਧਰ ਨਾਮ ਤਿਹ ਪਾਇ ਉਛੰਗ ਭਤੀਜ." (ਨਾਪੁ)

ਉਜੱਛ. ਵਿ—ਜਾਭਤਾ (ਜਤਾਰਾ) ਸਹਿਤ. ਮਹਾਂ ਮੁਰਖ.

ਉਜਬਕ. ਡਾ ۱۱. ਉਜਬਕ. ਸੰਗਤ—ਤਾਤਾਰੀ. ਤਾਤਾਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ੭ ਤਾਤਾਰ ਦੀ ਟਿੱਕ ਗੱਵਾਹ (ਅਸਭਤ) ਜਾਤਿ ਜਿਸਦਾ ਵਭੇਰਾ ਉਜਬੇਗ ਸੀ. ਉਜਬਕ ਤੈਮੂਰ ਦੀ ਭੈਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਤਰਤੀ ਸਨ. ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਜਾਤਿ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਈ ਥਾਂ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. ੩ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਬਲਵਾਨ ਕੰਦਾਵਰ ਅਤੇ ਮੁਰਖ ਆਦਮੀ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਉਜਬਕ ਕਿਸੇ ਵਲਾਯਤ ਕੇਰਾ ਖਾਇ ਬਹੁਤ ਅਰੁ ਓਜ ਖਲੇਰਾ." (ਗੁਪਤੁ)

ਉਜਰ. ਸੰਗਤ—ਭਲ. ਤਾਕਤ ੭ ਵਿ—ਉਜਾਤ. ਗੈਰ ਆਬਾਦ.

"ਉਜਰ ਬਸਇ, ਬਸੇ ਕਰ ਸੁਨੇ" (ਨਾਪੁ) ੩ ਅ ۱, ੨ ਉਜਰ.

ਸੰਗਤ—ਬਹਾਨਾ ੪ ਕਾਢਣ. ਸਫ਼ਾ ੫ ਬੇਬਸੀ ਪੁਕਟ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ.

ਉਜਰਖਾਹੀ. ਡਾ ۱۱. ਉਜਰਖਾਹੀ. ਸੰਗਤ—ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਥਾਂ. ੭ ਮਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਕਰਮ.

ਮਾਤਮਪੁਰਸੀ. ਪਰਚਾਉਣੀ ੩ ਮੁਆਫ਼ੀ (ਖਿਮਾ) ਮੰਗਣ ਦੀ ਥਾਂ.

ਉਜਰਤ. ਅ ۱, ੨ ਸੰਗਤ—ਅਜਰ (ਬਦਨਾ) ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ.

ਮਜਦੂਰੀ ੭ ਭਾਤਾ. ਕਿਰਾਇਆ

ਉਜਲ. ਸੰ. ਤਯਜਵਲ—ਉਜਲ. ਚੜ੍ਹ-ਯਵਲ. ਵਿ—ਅਤਿ

'ਭਾਤਿ' ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਣ "ਉਜਬਕ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਚਮਕੀਲਾ. ਨਿਰਮਲ. ਸਾਫ਼. "ਉਜਲ ਮੇਰੀ ਸੋਹਣੇ." (ਸੁਹੀ ਵਾਰ ਮ: ੧) ੭ ਚਿੱਟਾ. "ਉਜਲ ਕੇਰਾ ਚਿਨਕਣਾ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੧)

ਕਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਪਦਾਰਥ ਉੱਜਲ ਲਿਖੇ ਹਨ:—

ਅਮ੍ਰਿਤ, ਦੇਰਾਵਤ (ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਹਾਥੀ), ਸਤਯੁਕ. ਸਤੋ ਗੁਣ. ਸਫਟਕ (ਬਿਨੋਰ), ਸਰਦਾਖਨ, ਸਾਧਦਾ, ਸਿੱਪ, ਸਿਵ, ਸੁਦਰਸਨ, ਸੁਰਜ, ਬੇਸਨਾਫ਼, ਸੰਖ, ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਮਨ, ਹਾਸਾ, ਹਿਮ (ਬਰਫ), ਹਿਮਾਲਯ, ਹੰਸ, ਕਪਾਹ, ਕਪੂਰ. ਕਾਂਤਮਣਿ, ਕੀਰਤਿ, ਕੁੰਦ (ਬਰਦਮਾਨ ਦਾ ਫੁੱਲ), ਕੰਕਾ, ਚਾਂਦਨੀ, ਚਾਵਨ. ਚੂਨਾ, ਚੰਦਨ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਚੰਪਾ, ਚੁੱਪ, ਨਾਰਦ, ਪਾਰਾ, ਪੁੰਨ, ਬਲਦੇਵ, ਮਾਲਤੀ, ਮੇਰੀ, ਰਸਤ (ਚਾਂਦੀ), ਰਦ (ਦੰਦ), ਰਾਇਭੋਲ, ਵਕ (ਬਹੁਲਾ). ਯਸ (ਕੀਰਤਿ) ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਦੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—"ਚੰਪਾ ਸੀ ਚੰਦੇਰੀ ਕੰਟ ਚਾਂਦਨੀ ਸੀ ਚਾਂਦਾ ਗਤ, ਕੀਰਤਿ ਤਿਹਾਰੀ ਰਹੀ ਮਾਲਤੀ ਸੀ ਕੁਲਕੇ" (ਅਛਾਲ) ੩ ਕਲੰਕ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਦੋਸ਼ ੪ ਸੁੰਦਰ ੫ ਦੇਖੋ, ਉੱਜਲ.

ਉੱਜਲ. ਸੰ. ਅਤ੍ਯੁਜਤਿ—ਅੰਜਲਿ. ਸੰਗਤ—ਝੁੰਕ. ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਸੰਪੁਟ. ਝੁੰਕੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ.

ਉਜਲਾ. ਦੇਖੋ, ਉਜਲ. "ਸੇਈ ਕੰਮ ਕਮਾਇ ਜਿਤੁ ਮੁਖ ਉਜਲਾ."

(ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਉਜਲਾ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਉਜਡ. ਵਿ—ਗੈਰ ਆਬਾਦ. "ਕੋਤੀ ਨਰਕ ਬਰਾਬਰੇ ਉਜਡ ਸੇਈ ਭਾਉ." (ਵਾਰ ਜੋਤ)

ਉਜਡਨਾ. ਕਿ—ਗੈਰ ਆਬਾਦ ਹੋਣਾ. ਖਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਸਾਣਾ ੭ ਸਰਵ ਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ.

ਉਜਸ. ਸੰਗਤ—ਉਜਲਾ. ਪੁਕਾਰ. ਰੋਸ਼ਨੀ. "ਬੀਜੁਰੀ ਪੁਕਾਸੈ ਜਿਮ ਤੇਜ ਕੇ ਉਜਸੈ." (ਗੁਪਤੁ) "ਬਧਕੇ ਚੰਦ ਸਮ ਚਰੁ ਉਜਸ." (ਗੁਪਤੁ) ੭ ਸੁਯਸ.

ਉਜਾਗਰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਵਿਖਾਤ. ਮਸ਼ਹੂਰ. "ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕਰੀਉ ਉਜਾਗਰ." (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੭ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ. ਰੋਸ਼ਨ. "ਅਵਤਾਰ ਉਜਾਗਰ ਅਨ ਕੀਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੩ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ. ਕਰਾਮੀ. ੪ ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜਾ ੫ ਖਾ. ਦੀਵਾ. ਚਰਾਗ.

ਉਜਾਗਰੀ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ੭ ਖਾ. ਲਾਲਟੇਨ.

ਉਜਾਨ. ਸੰ. ਤਕਚ-ਧਾਨ—ਉੱਚ-ਧਾਨ. ਸੰਗਤ—ਅਯਾਸ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਦਾਚੀ. ਦਿਮਾਨ ੭ ਦਿਮਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ.

ਉਜਾਨਾ } ਵਿ—ਉਜਾਨ (ਉੱਚਧਾਨ) ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ. ਦਿਮਾਨ ਦੀ ਉਜਾਨੀ } ਸਦਾਚੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ੭ ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਾ. "ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ ਉਜਾਨਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਉਜਾਰ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾਚਾ, ਉਜਾਤ ਅਤੇ ਔਸਾਰ.

ਉਜਾਰਉ. ਸੰਗਤ—ਪੁਕਾਰ, ਰੋਸ਼ਨੀ. ਉਜਲਾ. "ਤਭ ਜਾਇ ਜੇਤਿ ਉਜਾਰਉ ਲਹੈ." (ਗੁਰੂ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ)

ਉਜਾਰਨ. ਕਿ. ਉਜਾਤਨਾ ੭ ਉਜਲਨਾ. ਪੁਕਾਰਣਾ. "ਨਹਿ ਏਕਲ ਤੇ ਹੋਤ ਉਜਾਰਨ." (ਗੁਪਤੁ)

ਉਜਾਰਾ, ਸੰਗਤਾ—ਉਜਾਰਾ, ਬਰਬਾਦੀ। ੨ ਉਜਰੇ ਦਾ ਮੁੱਲ, ਹਰਜਾਨਾ, "ਸਭ ਕਿਦਾਰ ਕੋਂ ਭਰਹੁ ਉਜਾਰਾ," (ਨਾਪੁ) ੩ ਉਜਲਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚਮਤਕਾਰ, "ਨਾਮ ਲਪਰ ਕੋਟਿ ਸੁਰ ਉਜਾਰਾ," (ਸਿਤ ਮ: ੫)

ਉਜਾਰੀ, ਵਿ—ਚਮਕੀਲੀ, ਲਿਸਕਦੀ ਹੋਈ, ਉਜੁਲ, "ਸੋਭਤ ਪਾਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਉਜਾਰੀ," (ਪਾਰਸਾਵ)

ਉਜਾਰੇ, ਦੇਖੋ, ਉਜਾਰਾ ੩। ੨ ਜੁਲਨ ਕੀਤਾ, ਜਗਾਇਆ, "ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਬਦਿ ਉਜਾਰੇ ਦੀਪਾ," (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ਫੜਾਨ ਰੂਪ ਦੀਵਾ ਜਗਾਇਆ,

ਉਜਾਲਾ, ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚਮਤਕਾਰ, ਚਾਨਣ, "ਪ੍ਰਕਟ ਚਹਿਉ ਪੁਤ੍ਰ ਸਰਬ ਉਜਾਲਾ," (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਜੁਲ,

ਉਜਾਤ, ਸੰਗਤਾ—ਆਬਾਦੀ ਬਿਨਾ ਜਗਾ, ਨਿਰਜਨ ਅਸਥਾਨ,

ਉਜਾਤਨਾ, ਕ੍ਰਿ—ਗ਼ੈਰ ਆਬਾਦ ਕਰਨਾ, ਵਸੋਂ ਮਿਟਾਉਣੀ। ੨ ਫਰਬਾਦ ਕਰਨਾ,

ਉਜਾਤਾ, ਸੰਗਤਾ—ਉਜਾਤਨ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਉਜਾਤਨ ਦੀ ਚੰਟੀ ਮੁੱਲ ਆਇ,

ਉਜਿਆਰਉ } ਚਾਨਣ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਦੇਖੋ, ਉਜਾਲਾ, "ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ
ਉਜਿਆਰਾ } ਸੰਗ ਉਜਿਆਰਾ," (ਸੁਖਮਨੀ) "ਭਇਉ ਉਜਿਆਰੇ
ਉਜਿਆਰੇ } ਭਵਨ ਸਗਨਾਰੇ," (ਧਨਾ ਕਵਿਦਾਸ) ੨ ਫੜਾਨ,
ਉਜਿਆਲਾ } ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼,
ਉਜਿਆਰਾ }

ਉਜੁ, ۱۱, ۱۲, ۱۳, ਸੰਗਤਾ—ਪੰਜ ਸਨਾਨਾ, ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ, "ਉਠ ਫਰੀਦਾ ਉਜੁ ਸਾਜਿ ਸੁਬਹ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਿ," (ਸ. ਫਰੀਦ) "ਕਿਆ ਉਜੁ ਪਾਕੁ ਕੀਆ ਮੁਹੁ ਧੋਇਆ?" (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ)

ਉਜੈਨ, ਸੰ. ਤਪਤਾਧਿਨੀ—ਉੱਸ਼ਮਿਨੀ, ਸੰਗਤਾ—ਭਵਾਨੀਅਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਾਲਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ, ਜੋ ਸ਼ਿਪੂ ਨਦੀ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ, ਇਸ ਥਾਂ ਰੂਤ ਚਿਰ ਵਿਕ੍ਰਮਾਦਿਤੜ ਨੇ ਭੀ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰੋਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਅਵੰਤੀ" ਭੀ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਮਹਾਂਕਾਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਮੰਦਰ ਹੈ, "ਰੂਪ ਉਜੈਨ ਪੁਰੀ ਕੋਂ ਜਹਾਂ," (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉੱਜਲ, ਦੇਖੋ, ਉਜਲ। ੨ ਡਿੰਗ, ਵਿ—ਕੁਲੀਨ। ੩ ਅਸਲ ਨਸਲ ਦਾ,

ਉੱਜਲ ਦੀਦਾਰ ਨਿਰਮਲ ਭੁੱਧਿ, ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੰਘ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗਤ ਸੰਜਨਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖ਼ਿਤਾਬ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਅਹਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਿਤਾਬ ਬਖਸ਼ਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ—ਸਰਦਾਰ ਨਹਟਾ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਲੀਏ ਨੂੰ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, "ਉੱਜਲ ਦੀਦਾਰ ਨਿਰਮਲ ਭੁੱਧਿ ਸਰਦਾਰ ਬਾ ਵਕਾਫ,"

ਮਾਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਮੁਹਰਸਿਲੇ

ਅਤੇ ਕੁੱਝਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਦੇਖੋ, ਧਰਮ ਮੁਹਰਤਿ, ਉੱਜੜ, ਦੇਖੋ, ਉਜੜ,

ਉਜੜਾਰਾ, ਦੇਖੋ, ਉਜਾਲਾ, "ਜਹ ਅਨਹਤ ਸੁਰ ਉਜੜਾਰਾ" (ਸੋਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਉਜੁਲ, ਦੇਖੋ, ਉਜਲ,

ਉਝਕਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਚੋਕਣਾ, ਚਮਕਣਾ ੨ ਉਝਨਣਾ ਕੁੱਦਣਾ ੩ ਦੇਖਣ
ਉਝਕਣਾ } ਨਈਂ ਝੁਕਣਾ,

ਉਝਰ } ਕ੍ਰਿ—ਵਿਛੁੜਨਾ, ਉਜੜਨਾ, "ਖਿਨ ਪਲ ਭਾਜੀ ਦੇਖੀਐ
ਉਝਰਣਾ } ਉਝਰ ਨਹੀਂ ਝਾਰਾ," (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਨਿਰਬੰਧ
ਉਝਰਨ } ਹੋਣਾ, ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ, "ਜਥੈ ਉਝਰ ਤੂੰ ਭਾਖ ਹੈਂ ਕੁਰਤ
ਭੈ ਫਟਜਾਇ," (ਚਰਿਤ੍ਰ ੬੮) "ਗਿਲ ਜੁੱਤ ਉਝਰੇ ਰਾਜਪੂਤ," (ਰਾਮਾਵ) ੩ ਸੰ. ਉੱਤਨ, ਅਨਭ ਹੋਣਾ ੪ ਸੁਲਤਾਣਾ, ਗੁੱਬਲ ਦਾ ਦੂਰ ਹੋਣਾ,

ਉਝਤ, ਸੰਗਤਾ—ਉਦਾਤਨ, ਸੰਗਤ। ੨ ਅਜੇਹੀ ਰੋਹੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫਸਤੇ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹੁ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਭੇ, ਔਝਤ, "ਭਾਣੈ ਉਝਤਿ ਭਾਣੈ ਰਾਹਾ," (ਮਾਭ ਮ: ੫)

ਉਝਤਪੰਥਿ } ਵਿ—ਅਭਾਜਨੀ, ਭੁਮਰਾਹ, ਸੰਘਣੇ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਰਾਹ
ਉਝਤਪੰਥੀ } ਤੋਂ ਭੁੱਲਕੇ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ ੨ ਔਝਤ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ,
"ਉਝਤਪੰਥਿ ਕੁਮੈ ਭਾਵਾਰੀ," (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਉਝਤਿ, ਔਝਤ ਵਿੱਚ, "ਇਕਿ ਉਝਤਿ ਪਾਇਦਾ," (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੋਰ) ਦੇਖੋ, ਉਝਤ,

ਉਝਾਰ, ਸੰਗਤਾ—ਉਜਾਤ, ਗ਼ੈਰ ਆਬਾਦ ਥਾਂ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਚਾਰਨ, ਉਝਾਰਨ, ਕ੍ਰਿ—ਉਜਾਤਨਾ ੨ ਵਿਖੇਰਨਾ, ਖਿੰਡਾ ਦੇਣਾ ੩ ਸਮੇਟਣਾ, "ਭਲਤ ਨਾਨਕ ਜਥ ਖੋਲ ਉਝਾਰੈ ਤਬ ਏਕੈ ਟੈਕੇਕਾਰਾ," (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਉਝਾਤ, ਦੇਖੋ, ਉਚਾਰ,

ਉਝੀੜ, ਵਿ—ਝਗੜੇ ਬਿਨਾ, ਨਿਰਦੁੰਦ, ਨਿਰਵਿਵਾਦ, "ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਰਗ ਚੰਨਣਾ ਆਸ ਨਿਰਾਸੀ ਭੀਤ ਉਝੀੜੀ," (ਭਾਗੂ) ੨ ਸਘਨਤਾ ਰਹਿਤ, ਵਿਰਲਾ, ਛਿੱਦਾ, "ਛਿਨ ਮੇ ਘਨ ਸੋ ਕਰਦੀਨ ਉਝੀੜਾ," (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉੱਝਤ, ਦੇਖੋ, ਉਝਤ,

ਉੱਝਤਪੰਥਿ, ਦੇਖੋ, ਉਝਤਪੰਥਿ

ਉੱਝ, ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਉਜਤਗਾਂ, ਚੰਦੋ,

ਉੱਟ, ਦੇਖੋ, ਓਟ। ੨ ਸੰ. ਘਾਸ ਦੂਸ,

ਉਟਕਣ, ਸੰਗਤਾ—ਟਿੱਕ ਡਟਕਣ, ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਰਕਣ, ਟਿੱਕ ਗੁਰੂ, S1S, S1S, S1S, S1S, S1S, S1S, S1S, S. ਹਰੇਕ ਚਰਣ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਬਿਸੁਮ ੧੨ ਤੇ, ਦੂਜਾ ੧੦ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ,

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੁਰਬੀਰਾ ਸਜੇ ਘੋਰ ਬਾਜੇ ਬਜੇ,

ਰਾਜ ਕੰਤਾ! ਲੁਟੇ ਰਾਮ ਆਏ,
ਬਾਲਿ ਮਾਰੇ ਬਲੀ ਸਿੰਧੁ ਪਾਟੀ ਜਿਨੇ,
ਤਾਹਿ ਸ੍ਰੋ ਬੈਰ ਕੈਸੇ ਬਚਾਏ?
ਬਰਾਬ ਜੀਤੀ ਜਿਨੇ ਜੰਭ ਮਾਰੇ ਉਨੇ,
ਰਾਮ ਘੋਤਾਰ ਸੋਈ ਸੁਹਾਏ.
ਏ ਮਿਲੇ ਜਾਨਕੀ ਬਾਤ ਹੈ ਸਾਨ ਕੀ.

ਰਾਮ ਕੇ ਦਾਮ ਕਾਹੇ ਚਲਾਏ? (ਰਾਮਾਵ)

ਉੱਟਕਨ. ਸੰ. ਰੋਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਰੁਕਾਉਣਾ। ੨ ਹੁੰਜਰ. ਤਰਕ.
ਉੱਟਕਣ. ਸੰਗਤ—ਕੋਚਵਲੀ ਦੇ ਬੀਜ, ਜੋ ਅਨੇਕ ਰੋਕਾਂ ਵਿੱਚ
ਵਰਤੀਏ ਹਨ. *Acanthodium hirtum*.

ਉੱਠ] ਦੇਖੋ. ਉਸਣਾ। ੨ ਉੱਠਣਾ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਅਮਲ ਦੇਖੋ. ਉੱਠਣਾ।
ਉੱਠ] ੩ ਸੰ. ੩੫ ਥਾਂ—ਮਾਰਨਾ. ਭਾਜਨਾ.

ਉੱਠਣੀਆ. ਵਿ—ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਫਿਤਨ ਵਾਲਾ ਘੋਤਾ.
ਨਟ ਵਾਂਗ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਗਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ—ਉੱਠਣੀ ਹੈ. "ਸਰਧਾ
ਮਨਿ ਬਹੁਤ ਉੱਠਣੀਆ." (ਬਿਨਾ ਮ: ਮ: ੪)

ਉੱਠ ਜਾਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਚਲੇ ਜਾਣਾ. ਚੁੱਕ ਕਰ ਜਾਣਾ। ੨ ਮਰ ਜਾਣਾ.
ਦੁਨੀਆਂ ਛੱਡ ਜਾਣੀ. "ਉੱਠ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਕੇਹਾ ਮਾਣਾ?" (ਲੋਕੋ)

ਉੱਠਣਾ] ਸੰ. ੩੫੫—ਉੱਠਨ. ਕ੍ਰਿ—ਖੜਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਨੀਵ ਛੱਡਕੇ
ਉੱਠਨਾ] ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ। ੩ ਸਵਧਨ ਹੋਣਾ. ਕਾਮਸ
ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ। ੪ ਉਪਜਾਣਾ. ਉਤਪੰਨ ਹੋਣਾ. "ਜਹਿ ਤੇ
ਉੱਠਿਓ ਤਹਿ ਹੀ ਆਇਓ." (ਸਾਧ ਮ: ੫) "ਜਿ ਚਿਤੁ ਮਿਲੈ ਤਿਲੁ
ਕੁਸਟ ਉੱਠਾਹੀ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਉ ੧)

ਉੱਠਵਨੀ. ਸੰਗਤ—ਹਮਲਾ. ਧਾਵਾ. "ਤੁਰੇ ਧਵਾਇ ਉੱਠਵਨੀ
ਬਰੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੭੬)

ਉੱਠਵੇਯਾ. ਵਿ—ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਉੱਠਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਤ—
ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਘੋਤਾ. ਚਲਾਕ ਅਸਪ.

ਉੱਠਾਉਣਾ. ਚੁੱਕਣਾ. ਦੇਖੋ. ਉੱਠਣਾ ਅਤੇ ਉੱਠਾਰਨਾ. "ਬੰਨ੍ਹਿ
ਉੱਠਾਈ ਪੈਟਲੀ." (ਸ: ਫਰੀਦ) ੨ ਦੂਰ ਕਰਨਾ. ਰੱਦ ਕਰਨਾ.
"ਸਭ ਲੇਖਾ ਰਖਹੁ ਉੱਠਾਈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੩ ਵਾਹਣਾ. ਕਿਸੇ
ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ.

ਉੱਠਾਨ. ਸੰਗਤ—ਉੱਥਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਭੋਕ-ਇੰਛਾ. ਚਿਤੁ
ਪਿੱਛੋਂ ਭੋਕ ਦੀ ਚੁਚੀ। ੩ ਹਮਲਾ. ਧਾਵਾ. "ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਤਭ ਕਰੀ
ਉੱਠਾਨ." (ਵਿਹਿਤ੍ਰ) ੪ ਪੋਤੀ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀਰ ਰਸ
ਉਪਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਾਏ ਹੋਏ ਛੰਦ.

ਉੱਠਾਰਨਾ] ਕ੍ਰਿ—ਉੱਠਾਉਣਾ. ਖੜਾ ਕਰਨਾ. "ਪਛਰਿ ਕੇਸ ਜਮ
ਉੱਠਾਲਨਾ] ਉੱਠਾਰਿਓ." (ਆਸਾ ਮ: ੫ ਪਤਤਾਲ) "ਇਕਨਾ
ਸੁਤਿਆਂ ਦੇਇ ਉੱਠਾਲਿ." (ਸ: ਫਰੀਦ) ੨ ਆਚੰਡਣਾ. "ਹਰਿ ਜਨ
ਸਿਉ ਬਾਦ ਉੱਠਾਯੋ." (ਬਿਨਾ ਮ: ੫) ੩ ਸਹਜਨਾ. ਭੋਕਣਾ. "ਦੁਖ
ਬਹੁਤ ਉੱਠਾਯੋ." (ਗੁਪਤ) ੪ ਹਟਾਉਣਾ. ਵਰਜਣਾ। ੫ ਮਿਟਾਉਣਾ.
ਅੰਧੇਰੀ ਦਾ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼.

ਮਤਮ ਕਰਨਾ ਦੇਖੋ. ਉੱਠਾਉਣਾ.

ਉੱਠਾਲਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਠਾ ਕੇ. ਦੇਖੋ. ਉੱਠਾਲਨਾ.

ਉੱਠਿ. ਉੱਠ ਕੇ. ਉੱਥਾਨ ਹੋ ਕੇ. "ਉੱਠਿ ਇਸਨਾਨ ਕਰਹੁ ਪਰਤਾਤੇ "
(ਬਸੰ ਮ: ੫)

ਉੱਠ. ਦੇਖੋ. ਉੱਠਣਾ. "ਉੱਠ ਹੁਨ ਕਾਕਾ ਕਾਰੇ." (ਕਉ ਕਥੀਰ)
ਦੇਖੋ. ਕਾਉ ਉੱਠਾਉਣਾ। ੨ ਦੇਖੋ. ਉੱਠ.

ਉੱਠਕ. ਦੇਖੋ. ਉੱਠਕ.

ਉੱਠਕਿੰਦ. ਸੰਗਤ—ਉੱਠਕਣ (ਤਾਰਿਆਂ) ਦਾ ਟਿੰਦ੍ਰ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ.
"ਕਤਾਨ ਵਾਨ ਸਿਖ ਧੁਤ ਉੱਠਕਿੰਦ." (ਗੁਪਤ)

ਉੱਠਣਾ. ਦੇਖੋ. ਉੱਠਣਾ. "ਖੋਜਤ ਉੱਠਣਾਥ ਕੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨)

ਉੱਠਣ ਖਟੋਲਾ. ਦੇਖੋ. ਉੱਠਣ ਖਟੋਲਾ.

ਉੱਠਣਾ. ਸੰ. ੩੫੫-1—ਉੱਠਯਨ. ਕ੍ਰਿ—ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਫਲਮ ਕਰਨਾ.
ਉੱਠਾਰੀ ਲੈਣੀ. ਪਰਵਾਜ਼ ਕਰਨੀ.

ਉੱਠਨਖਟੋਲਾ. ਸੰਗਤ—ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਮੰਜਾ ਵਿਮਾਨ. ਬੈਰੂਨ.
ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਆਦਿਕ. "ਉੱਠਨਖਟੋਲੇ ਬਹੁਤ ਸਜਾਈ." (ਪੰਪੂ)

ਉੱਠਨਪੱਖੇਰੂ. ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਸਥਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪੱਖੀ।
੨ ਭਾਵ—ਸੀਵਾਤਮਾ. "ਇਹੁ ਮਨੁ ਉੱਠਨਪੱਖੇਰੂ ਬਨ ਗਾ." (ਸਾਧ
ਕਥੀਰ) ੩ ਸੰਗਤ—ਮਨ। ੪ ਲਿੰਗ ਸਰੀਰ.

ਉੱਠਨਾ. ਦੇਖੋ. ਉੱਠਣਾ.

ਉੱਠਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਠੀਯਮਾਨ ਹੋਕੇ. ਉੱਠਕੇ. "ਹੰਸ ਉੱਠਰਿ
ਕੋਧੈ ਪਇਆ." (ਸ: ਫਰੀਦ) ੨ ਵਿ—ਉੱਠਾਰੂ. ਉੱਠਨਸੀਨ.
"ਪੱਖੀ ਪੱਠ ਉੱਠਰਿ ਨਹੀ ਧਾਵਹਿ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ. ੧) ਪੰਜ
ਕਤਾਨ ਇੰਦ੍ਰਯ ਰੂਪ ਪੱਖੀ.

ਉੱਠਰਿਆ. ਉੱਠ ਗਿਆ. ਲੱਪ ਹੋ ਗਿਆ. "ਪਰਮੁ ਪੱਖ ਕਰਿ
ਉੱਠਰਿਆ" (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰ)

ਉੱਠਵਾ. ਉੱਠਕਣ. ਸਿਤਾਥੇ. ਤਾਰੇ. ਨਕਾਰ (ਨਕਾਰ) "ਹਰਿਜਨ
ਲੋਭਾ ਸਭ ਜਗ ਉਪਰਿ, ਜਿਉ ਵਿਓ ਉੱਠਵਾ ਸਸਿਕੀਕ." (ਪ੍ਰਭਾ
ਮ: ੪) ਦੇਖੋ. ਸਸਿਕੀਕ.

ਉੱਠਾਊ. ਵਿ—ਵਿਭਾ ਯਨ ਖੋਟ ਵਾਲਾ. ਫਚੁਨਖਰਚ। ੨ ਉੱਠਣ
ਵਾਲਾ. ਉੱਠਾਰੀ ਲੈਣ ਯੋਗਕ. ਉੱਠਾਰੂ.

ਉੱਠਾਈ. ਸੰਗਤ—ਉੱਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪਰਵਾਜ਼. "ਮਿਠੈ ਮਧੁ
ਮੁਆ ਕਿਉ ਲਏ ਉੱਠਾਈ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਵਿਧੇਰਸ ਲੱਪਟ
ਮਨ. ਮੱਖ ਹੈ. ਪੱਖੀਆਂ ਦੀ ਉੱਠਾਰੀ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਬਲੰਦੀ ਜੁਦੀ
ਜੁਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—ਉੱਥਾਥ. ਭਾਜ ਆਦਿਕ ਕਾਉਂ
ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਉੱਠਦੇ ਹਨ ਅਰ ਮੱਖ, ਮੁਰਗਾਈ ਅਤੇ ਨਾਈਅਤੇ
੧੦੦੦ ਫੁਟ ਤੋਂ ੨੫੦੦ ਤਕ ਦੀ ਉਚਿਆਈ ਅਤੇ ਗੁੰਜਾਂ ਪੰਜ
ਮੀਲ ਦੀ ਬਲੰਦੀ ਤਕ ਉੱਡ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ.

ਉੱਠਾਰੂ. ਵਿ—ਉੱਠਣ ਯੋਗਕ. ਉੱਠਣ ਲਾਇਕ.

ਉੱਡਿ. ਉੱਡਕੇ. "ਮਨੁ ਪੱਖੀ ਭਇਓ ਉੱਡਿ ਉੱਡਿ ਦਹ ਇਸਿ
ਜਾਇ." (ਸ. ਕਥੀਰ)

ਉਤਰਿਓ. ਉਤਰ-ਇੰਦ੍ਰ. ਸੰਗਤਾ—ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ.
ਉਤਰੀਸ਼ਾ. ਸੰ. ਓੜ੍ਹ—ਓੜ੍ਹ. ਸੰਗਤਾ. ਬੰਗਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ
ਉਹ ਇਲਾਕਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਿਲਾ ਕਟਕ, ਝਲਸੁਰ ਅਤੇ ਪੁਰੀ ਹੈ.
ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂਉ ਉਤਕਲ (Utkal) ਤੀ ਹੈ. ਕਲਾਈਵ (Clive)
ਨੇ ਸਨ ੧੭੫੫ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੜੇ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਪੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ
ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਦਰ ਸਨ ੧੮੦੩ ਵਿੱਚ ਆਇਆ. ਜਗੰਨਾਥ ਦਾ
ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਦਿਰ ਪੁਰੀ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਜਗੰਨਾਥ. "ਕਹਾ ਉਤੀਸੇ
ਮਜਨੁ ਕੀਆ?" (ਪ੍ਰਤਾ ਕਥੋਰ)

ਉਤੀਕ. ਸੰਗਤਾ—ਇੰਤਜਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਉਤੀਕਣਾ.

ਉਤੀਕਣਾ } ਸੰ. ਉਤ-ਦੀਕਣ. ਉਦੀਕਣ. ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਮੂੰਹ
ਉਤੀਕਣਾ } ਉਠਾਏ ਦੇਖਣਾ. ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਟਕ ਨਾ ਕੇ ਦੇਖਣਾ.
੨ ਇੰਤਜਾਰੀ ਕਰਨੀ. ਰਾਹ ਤੱਕਣਾ.

ਉਤੀਣ } ਸੰ. ਓਟੀਯ—ਉਦੀਟ. ਵਿ—ਫੜਾਫੜਨ. ਅਥਰਾਇਆ
ਉਤੀਣਾ } ਹੋਇਆ. ੨ ਉਦਾਸ. "ਹਉ ਹਰਿ ਬਾਝ ਉਤੀਣੀਆ."
ਉਤੀਣੀ } (ਬਿਹਾ ਛੱਤ ਮ: ੪) ੩ ਹੋਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. "ਵਾਟ
ਹਮਾਰੀ ਖਰੀ ਉਤੀਣੀ." (ਸੁਹੀ ਫਰੀਦ)

ਉਤੀਨ. ਦੇਖੋ, ਉਤੀਣਾ. ੨ ਸੰ. ਓਤੀਨ. ਸੰਗਤਾ—ਉਤਾਰੀ. ਪਨਵਾਸ.
ਉਤੀਨੀ. ਉਦੀਟ (ਉਦਾਸ) ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਉਤੀਣੀ. "ਉਤੀਨੀ
ਉਤੀਨੀ ਉਤੀਨੀ. ਕਥ ਘਰਿ ਆਵੈ ਰੀ." (ਬਿਲਾ ਪਤਰਾਲ ਮ: ੫)
ਉਤ੍ਰ. ਸੰ. ਓੜ੍ਹ. ਸੰਗਤਾ—ਪੱਛਮੀ. ੨ ਜਲ. ੩ ਤਾਰਾ. ਨਕਸ਼
(ਨਕਸ਼). ਸਿਤਾਰਾ.

ਉਤ੍ਰਕ. ਉਤ੍ਰਕ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਤਾਰੇ. ਸਿਤਾਰੇ.

ਉਤ੍ਰਕਣ. ਸੰਗਤਾ—ਤਾਰਾ ਮੰਡਲ. ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਸਿਤਾਰੇ.

ਉਤ੍ਰਕਨਾਥ. ਸੰਗਤਾ—ਉਤ੍ਰਕਣ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਉਤ੍ਰਕਨਿਕੇਤ. ਉਤ੍ਰਕਣ (ਤਾਰਿਆਂ) ਦਾ ਨਿਕੇਤ (ਘਰ)—ਰਾਤ.
ਰਾਤ੍ਰਿ. (ਸਨਾਮਾ)

ਉਤ੍ਰਕ ਨਿਕੇਤਿਸ. ਉਤ੍ਰਕਣ ਦਾ ਘਰ—ਰਾਤ, ਉਸ ਦਾ ਦੀਸ—
ਚੰਦ੍ਰਮਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਉਤ੍ਰਕਸ਼ੁਪ. ਤਾਰਾ ਗਣ ਦਾ ਰਾਜਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਉਤ੍ਰਕਸ਼ੁਪਣੀ ਰੂਪ. ਰਚਾਕਣ ਦਾ ਸੁਆਮੀ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਤਿਸ ਨਾਲ
ਸੰਬੰਧ ਵਾਲੀ ਚੰਦ੍ਰਤਾਰਾ ਨਈ. ਤਿਸ ਦੀ ਸੁਆਮੀਨੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ. (ਸਨਾਮਾ)
ਣੀ ਪੁਰਤਨ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਦਾ, ਦੀ, ਵਾਲੀ. ਰੂਪਣੀ. ਰੂਪ ਦੀ.

ਉਤ੍ਰਨਾਥ. ਦੇਖੋ, ਉਤ੍ਰਪਤਿ.

ਉਤ੍ਰਪ. ਸੰ. ਓੜ੍ਹਪ. ਸੰਗਤਾ—ਉਤ੍ਰ (ਜਲ) ਪਤਿ—ਦਰੁਣਾ. ੨ ਜਹਾਜ਼.
ਨੌਕਾ ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ੪ ਗਰੁੜ. ਦੇਖੋ, ਉਤ੍ਰ.

ਉਤ੍ਰਪਤਿ. ਸੰ. ਓੜ੍ਹਪਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ੨ ਪੱਛਮੀ ਦਾ
ਪਤਿ ਗਰੁੜ. ਦੇਖੋ, ਉਤ੍ਰ.

ਉਤ੍ਰਵਾ. ਦੇਖੋ, ਉਤ੍ਰਵਾ.

ਉਤ੍ਰੋਲਾਲ. ਦੇਖੋ, ਵਰਯਾਪੰਥੀ.

ਉਤ੍ਰੰਤ. ਸੰਗਤਾ—ਉਤ੍ਰੰਤੀ ਪਰਵਾਜਾ ੨ ਵਿ—ਉਤਿਆ ੩ ਉਤ੍ਰੰਤਮਨ.

ਉਤਦਾ ਹੋਇਆ. "ਪਵਣੁ ਉਤੰਤ ਨ ਧਾਵੈ." (ਸਵੈਯੋ ਮ: ੩ ਕੇ)
ਦੇਖੋ, ਪਵਣੁਉਤੰਤ.

ਉਢ. ਦੇਖੋ, ਓਢਨ.

ਉਢਲੀਆ. ਦੇਖੋ, ਓਢਲੀਆ.

ਉਢਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਓਢਾਉਣਾ.

ਉਢੋਨੀ. ਸੰਗਤਾ—ਓਢਨੀ. ਚਾਦਰ. "ਮਨਹੁ ਸਬਿੰਦੁ ਨੀਲ ਉਢੋਨੀ."
(ਰੁਪਸੁ) ਰੂੜੀ ਹਰੀ ਜਮੀਨ ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਨਾਲ, ਮਾਨੋ ਨਾਲ
ਭੂਟੀਆਂ ਵਾਲੀ ਨੀਲੀ ਚਾਦਰ ਹੈ.

ਉਢਲ. ਵਿ—ਓਟ (ਪਨਾਹ) ਲੈਣ ਵਾਲਾ. "ਢਾਲ ਉਢਲੰ."
(ਰਾਮਾਵ) ੨ ਓਢਣੇ ਵਾਲਾ.

ਉਢ. ਦੇਖੋ, ਉਟਨਾ ਅਤੇ ਉੱਨਾ. ੨ ਡਿੱਗ ਸਰਵ—ਉੱਨ ਉਨ੍ਹਾਂ.

ਉਢ ਉਢ ਮੁਢ ਮੁਢ ਰੁਢ ਰੁਢ ਫੁਢ ਫੁਢ. ਕਿਸੇ ਤਾਰਿਕ

ਨੇ ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਪੌਤੀਸ ਅੱਖਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਹੈ. ਰਤਨ
ਮਾਲਾ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ
ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਦੁਰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪਿਆ.

ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕਪੋਲ ਕਲਪਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ
ਭਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮੰਤ੍ਰ ਸੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੈ. ਇਸ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਅਰਥ
ਰੁਢ ਨਹੀਂ, ਤੰਤ੍ਰ ਬਾਸਤ੍ਰ ਦੀ ਚੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਖਰ ਜੋੜੇ ਹੋਏ
ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—"ਸ਼ਾਵਰ ਤੰਤ੍ਰ" ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਮੰਤ੍ਰ ਵੇਖੀਏ ਹਨ.

ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਵਰ.

ਉਤਰਾਲੀ. ਉਨਚਰ੍ਹਾਚਿੰਸਤ. ਇੱਕ ਘੱਟ ਚਾਲੂ. ੨੯

ਉਤਰਰ. ਉਨਸਪ੍ਰਤਿ. ਇੱਕ ਘੱਟ ਸੰਤਰ. ੬੯

ਉਤਰਤੀ. ਉਨਤ੍ਰਿੰਸਤ. ਇੱਕ ਘੱਟ ਤੀਹ. ੨੯. ਦੇਖੋ, ਉਨਤੀ.

ਉਟਨਾ. ਭ੍ਰਿ—ਭੁਟਨਾ. "ਤਟਿ ਉਟਿ ਖੁੰਬ ਚਤਾਇਕੈ." (ਭਾਵੁ)

ਸਿੰਧੀ. ਉਟਰੁ.

ਉਟਮਣ. ਡਿੱਗ. ਵਿ—ਨਾਮੁਸ. ਅਪ੍ਰਸੰਨ. ਦੇਖੋ, ਉਨਮਣ

ਉਟਵੰਸਾ. ਸੰ. ਏਕੋਨਪ੍ਰਚਾਸਤ—ਏਕੋਨਪੰਚਾਸਤ. ਇੱਕ ਘੱਟ

ਪੰਜਾਹ. ੪੯.

ਉਟਸਤ. ਉਨਸਤ੍ਰਿ. ਸੱਠ ਤੋਂ ਇੱਕ ਘੱਟ. ੫੯.

ਉਟਸੀ. ਉਨਸੀਤਿ. ਅੱਸੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਘੱਟ. ੭੯.

ਉਟਾਨਵੇ. ਸੰ. ਏਕੋਨ ਨਕਤਿ—ਏਕੋਨ ਨਕਤਿ ਇੱਕ ਘੱਟ ਨਕਿ. ੯੯.

ਉਟਿ. ਭ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਟ (ਭੁਟ) ਕੇ. ਦੇਖੋ, ਉਟਨਾ.

ਉਟੇਤ੍ਰ. ਸੰ. ਓਪਨਧਨ—ਉਪਨਧਨ. ਸੰਗਤਾ—ਯਗ੍ਰਯੋਪਵੀਤ

ਸੰਸਕਾਰ. ਜਨੇਉ ਪਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ. "ਭਵਣੁ ਉਟੇਤ੍ਰ

ਕਰਾਇਆ." (ਰਾਮ ਮ: ੫ ਬੰਨੋ) ਦੇਖੋ, ਉਪਨੀਤ.

ਉਟੰਜਾ. ਦੇਖੋ, ਉਟਵੰਸਾ.

ਉਟੰਜਾ ਪੋਣ. ਦੇਖੋ, ਮਰੁਤ ੨.

ਉਤ. ਭ੍ਰਿ. ਵਿ—ਓਧਰ. ਉਸ ਤਰਫ. "ਉਤ ਤਾਕੈ ਉਤ ਤੇ ਉਤਿ

ਪੇਖੈ." (ਪਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਯਾ. ਬਾਇਦ. ਕਦਾਚਿਤ ੩ ਸਰਵ—

ਉਹ. ਓਹ. ਦੇਖੋ, ਉਤ੍ਰ.

ਉਤਸਰਗ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ ਸੰਕ੍ਯਾ—ਤਰਕ. ਤਿਆਗ. ੨ ਦਾਨ।
੩ ਸਮਾਪਤਿ. ਅੰਤ ਭੋਗ.

ਉਤਸਰਪਿਣੀ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿਪਿੰਯੀ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਕਲਪਿਆ
ਹੋਇਆ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ. ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਸਤਯੁਗ ਅਦਿਕ
ਯੁਗਾਂ ਦਾ ਚਕ੍ਰ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਉਤਸਰਪਿਣੀ ਅਤੇ ਅਵਸਰਪਿਣੀ
ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਹੈ ਉਤਸਰਪਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ
ਅਤੇ ਅਵਸਰਪਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣਾ.

ਉਤਸਵ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਆਨੰਦ. ਖੁਸ਼ੀ। ੨ ਆਨੰਦ ਦੇਣ
ਵਾਲਾ ਕਰਮ.

ਉਤਸਾਹ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਹੋਸਲਾ. ਹਿੰਮਤ। ੨ ਉਦਮ.
ਪ੍ਰਥਮਾਰਥ. "ਦੀਨਦਇਆਲ, ਕਰਹੁ ਉਤਸਾਹ" (ਸੁਗੀ ਮ: ੫)

ਉਤਸਾਹੀ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਤਸਾਹ ਵਾਲਾ। ੨ ਉਦਮੀ.
ਹੋਸਲੇਮੰਦੀ. ਪ੍ਰਭੁਸਾਰਥੀ.

ਉਤਸੁਕ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਬਹੁਤ
ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਚਾਹ ਨਾਲ ਵਜਾਬੁਲ.

ਉਤਸੁਕਤਾ. ਸੰ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਉਤਸੁਕ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਕਿਸੇ ਵਸੂ
ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਜਾਬੁਲਤਾ.

ਉਤਕਟ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕਠਿਨ. ਕਠੋਰ. ਕਰਤਾ। ੨ ਪ੍ਰਬੰਧ.
ਕੁੱਧੀ। ੩ ਪ੍ਰਬਲ। ੪ ਮਰਯਾਦਾ ਤੋਂ ਨੱਧਿਆ ਹੋਇਆ। ੫ ਨਜ਼ੇ
ਵਿੱਚ ਮਸ਼. ਮਖਮੂਸ। ੬ ਅਹੰਕਾਰੀ.

ਉਤਕਰਸ਼. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਅਧਿਕਤਾ. ਵਿੱਧਿ। ੨ ਵਡਿਆਈ.

ਉਤਕਰਸ਼ਪੁਲੀਸਾ. ੩ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠਤਾ. ਉੱਤਮਤਾ। ੪ ਕਲਮੀਰ ਦਾ ਇੱਕ
ਰਾਜਾ, ਜੋ ਕਲਸ ਪਿੱਛੋਂ ਗੰਦੀ ਉਪਰ ਬੈਠਾ. ਦੇਖੋ, ਉਦਕਰਸ਼.

ਉਤਕਲ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਉਦਕਰਸ਼ਨ ਰਾਜਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਜਿਸ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰੱਖਿਆ. ਦੇਖੋ, ਉਡੀਸਾ.

ਉਤਕਲਾ } ਦੇਖੋ, ਉਤਕੰਠਿਤਾ.
ਉਤਕਾ }

ਉਤਕੰਠਕ. ਸੰ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਕਰਤੇ ਕੰਠਿਆਂ ਵਾਲਾ, ਕਰੌਂਦਾ. ਇਸ
ਦੇ ਵਲਾਂ ਦਾ ਅਭਾਰ ਪਾਈਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕਰੌਂਦਾ.

ਉਤਕੰਠਾ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ "ਬਿਹਬਲ
ਹੈ ਉਤਕੰਠਾ ਭੂਰੀ." (ਨਾਪੁ)

ਉਤਕੰਠਿਤਾ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਕਾਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ
ਨਾਇਕਾ, ਜੋ ਸੰਕੋਤ ਕੀਤੇ ਥਾਂ ਅਰ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਆਇਆ
ਨਾ ਵੇਖਕੇ ਤੀਵ੍ਰ ਇੱਛਾ ਨਾਲ, ਨਾ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ
ਸੋਚਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ "ਉਤਕਲਾ" ਅਤੇ "ਉਤਕਾ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼੍ਣ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ। ੨ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਡਾ.
ਬਿਹਤਰ.

ਉਤਕੋਪਣ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ ਸੁੱਟਣਾ. ਫੌਂਕਣਾ।

ਉਤਕੋਪਣ. ੨ ਚੁਰਾਉਣਾ ੩ ਸੰਕ੍ਯਾ—ਦੱਕਣ ੪ ਭੱਜਾ ੫ ਪੱਖ.

ਉਤੱਥ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਉਤਥਜ ਸੰਕ੍ਯਾ—ਇਹ ਸ਼ੁੱਧ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ

ਅੰਕਿਤਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਸੋਮ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ "ਭਦ੍ਰਾ" ਨਾਲ
ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ. ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਭਦ੍ਰਾ ਤੇ ਮੋਹਿਤ
ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਤੱਥ ਦੀ ਕੁਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁੱਕ ਲੈ ਗਿਆ ਉਤੱਥ ਨੇ
ਭਦ੍ਰਾ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਨਾਰਦ ਨੂੰ ਖੱਲਿਆ, ਪਰ ਵਰੁਣ ਨੇ
ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ. ਉਤੱਥ ਨੇ ਫੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸਮੁੰਦਰ ਪੀ
ਲੀਤਾ. ਫੇਰ ਭੀ ਵਰੁਣ ਨੇ ਭਦ੍ਰਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ. ਜਦ ਉਤੱਥ ਦੀ ਇੱਛਾ
ਅਨੁਸਾਰ ਵਰੁਣ ਦਾ ਤਾਲ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਲੋਕ ਜਲ ਬਿਨਾ
ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਵਰੁਣ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਤੱਥ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਲਈ ਅਤੇ ਭਦ੍ਰਾ
ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ. ਰਿਖੀ ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਵਰੁਣ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਦੂਰ ਕੀਤੇ.

ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤੱਥ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ "ਮਮਤਾ"
ਸੀ. ਇਕ ਵਾਰ ਜਦਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗਰਭ ਸੀ, ਤਦ ਉਤੱਥ ਦਾ ਛੋਟਾ
ਛਾਟੀ ਵਿਹਸਪਤਿ ਕਾਮਾਤੁਰ ਹੋ ਕੇ ਭਰਜਾਈ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਅਤੇ
ਭੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ. ਮਮਤਾ ਨੇ ਅਤੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚ
ਇਸਥਿਤ ਬਾਲਕ ਨੇ ਵਿਹਸਪਤਿ ਨੂੰ ਇਸ ਕੁਕਰਮ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ.
ਵਿਹਸਪਤਿ ਨੇ ਭੱਠੇ ਨੂੰ ਸੁਘ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਂਝ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਜਾ, ਇਸ
ਕਰਕੇ ਬਾਲਕ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਦੀਰਘਤਮਾ" ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਭਰਦ੍ਰਾਜ.
ਉਤਪਤਿ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਜਨਮ. ਪੈਦਾਗਸ਼ "ਤਿਸੁ ਪੁਤ੍ਰ
ਤੇ ਸਗਲੀ ਉਤਪਤਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਜਿਜ੍ਜੀਰਚਨਾ. "ਉਤਪਤਿ
ਪਰਲਉ ਆਪਿ ਨਿਰਾਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਉਤਪਤਿ ਪਰਲਉ } ਦੇਖੋ, ਉਤਪਤਿ ੨. ਉਪਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰ.
ਉਤਪੱਤਿ ਪੁਲਕ } ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਿਨਸਿਲਾ ਅਤੇ ਜੋ ਹੋਣ ਦਾ
ਕ੍ਰਮ. "ਉਤਪਤਿ ਪਰਲਉ ਸਭਦੇ ਹੋਵੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੩)

ਉਤਪਲ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਨੀਲਾ ਕਮਲ। ੨ ਕਮਲ. ਕੌਲ ਫੁੱਲ.

ਉਤਪਲਲੋਚਨ. ਵਿ—ਉਤਪਲ (ਕਮਲ) ਜੇਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨੇੜੇ
ਕਮਲ ਨਕਨ. "ਅਵਿਲੋਕਤ ਤੇ ਉਤਪਲ ਲੋਚਨ." (ਨਾਪੁ)

ਉਤਪਟਨ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਪੁੱਟਣਾ. ਉਖੇਡਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.
ਜਤ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਕਰਮ.

ਉਤਪਾਤ. ਸੰ. ਚਤੁਸ੍ਰਿ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਉਪਦ੍ਰਵ ਆਵਤਾ ੨ ਅਸਤਿਤਾ.
੩ ਉੱਪਰ ਤਿਗਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਲਪਕਕੇ ਪੈਣਾ। ੪ ਅਮੰਕਲ ਪ੍ਰਗਟ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਿੰਨ੍ਹ—ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਰਨਾਮਸ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ
ਇਹ ਉਤਪਾਤ ਹੋਏ ਲਿਖੇ ਹਨ:—

"ਅਤਿਸੈ ਜਹਿ ਤਹਿ ਆਵ ਭੁਚਾਲਾ,
ਇਸਾ ਤਪਤ ਜਨੁ ਦਰ ਵਡ ਨਾਗਾ,
ਉਲਕਾਪਾਰ ਅਗਨ ਜਿਵ ਜਾਗਾ,
ਉਦੈ ਕੇਤੁ ਭਾ ਅਧਿਕ ਅੰਧੇਰਾ,
ਰਵਿ ਸਸਿ ਪਰ ਪਰਵੇਖ ਅਨੂਰਾ,
ਬਿਨ ਘਨ ਕਰਜਨ ਹੈ ਵਭ ਜੋਰਾ,
ਸਿਵਾ ਸਵਾਨ ਖਰ ਬੋਲਤ ਘੋਰਾ,

ਕਈ ਗੁੰਝਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਉਤਪਾਤ" ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਵਹੀ ਪੁਰੰਡ ਵਾਸੁ ਦੁਖਕਾਰੀ,
ਜਤ ਤੇ ਉਪਰ ਜਾਹਿ ਤਰੁ ਭਾਰੀ,
ਘੋਰ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨ ਸਰਵ ਵਿਹੰਗਾ,
ਜਿਹਿ ਨੀਭ ਤੇ ਜਨੁ ਹੈ ਭੰਗਾ,
ਬਾਨਨ ਕੇ ਪਸੁ ਤਦੇ ਦੁਖਾਰੇ,
ਭੈ ਕਰ ਮੁਕੁ ਮਲਾਦਿਕ ਭਾਰੇ,
ਧਰ ਪਰ ਧਾਰਾਧਰ ਪ੍ਰਧਾਰੀ,
ਸੁਵਹਿ ਸਬਨ ਭੋ ਸੁੰਟਤ ਸਾਰੀ."

ਦੇਖੋ, ਅਪਸਰਨ.

ਉਤਪਤਿ } ਸੰ. ੩੫੫੧—ਉਤਪੱਤਿ. ਸੰਗਤ—ਪੈਦਾਯੋਗ, ਜਨਮ.
ਉਤਪਤੀ } "ਬ੍ਰਹਮਸਿੰਧੁ ਤੇ ਸਭ ਉਤਪਤੀ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ)
੨ ਸੰ. ੩੫੫੧੧. ਵਿ—ਉਪਦ੍ਰਵ (ਫਸਾਦ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਬੇਚੈਨੀ
ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਉਤਪਾਦਕ. ਸੰ. ੩੫੫੧੧. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ (ਪੈਦਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
੨ ਸੰਗਤ—ਪਿਤਾ, ਜਨਕ। ੩ ਉੱਪਰ ਪੈਦਾ ਵਾਲਾ, ਸਰਭ ਜੀਵ.
ਸਰਭ ਦੇ ਚਾਰ ਪੈਰ ਪਿੱਠ ਤੇ, ਅਤੇ ਚਾਰ ਫਾਤੀ ਵੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.
ਦੇਖੋ, ਸਿਆਰ ੨.

ਉਤਪਾਦਨ, ੩੫੫੧੧. ਸੰਗਤ—ਉਤਪੰਨ ਕਰਨਾ. ਪੈਦਾ ਕਰਨ
ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਤਪੰਨ. ਸੰ. ੩੫੫੧੧. ਵਿ—ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਜਨਮਿਆ.

ਉਤਪ੍ਰੇਕਾ. ਸੰ. ੩੫੫੧੧. ਸੰਗਤ—ਉਹੋ ਜੇਹਾ ਦੇਖਣ ਦਾ ਭਾਵ।
੨ ਇੱਕ ਅਰਥਜਾਂਕਾਰ. ਭੇਦਗਤਾਨ ਸਹਿਤ ਉਪਮੇਯ ਵਿੱਚ ਉਪਮਾਨ
ਦੀ ਅਟਕਲ ਕਰਨੀ. "ਉਤਪ੍ਰੇਕਾ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ. "ਆਨ ਝਾਤ ਕੇ
ਆਨ ਮੇ ਜਹਿ ਸੰਭਾਵਨ ਹੋਇ." (ਸਿਵਰਾਜ ਰੂਸਟ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕੋਪ ਭਈ ਬਰ ਚੰਡਿ ਮਹਾਂ ਬਹੁ
ਚੁੱਧ ਕਰਨੇ ਰਨ ਮੇ ਬਲ ਧਾਰੀ,
ਜੈ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਮਹਾਂ ਬਲਵਾਨ
ਪਚਾਰਕੈ ਸੁੰਭ ਕੇ ਉਪਰ ਭਾਰੀ,
ਸਾਰ ਸੋ ਸਾਰ ਕੀ ਧਾਰ ਬਜੀ
ਬਨਕਾਰ ਉਠੀ ਤਿਹ ਤੇ ਚਿਨਗਾਰੀ,
ਮਾਨਹੁ ਭਾਵਦ ਮਾਸ ਕੀ ਰੇਨ

ਲਸੈ ਪਟਬੀਜਨ ਦੀ ਚਮਕਾਰੀ. (ਚੰਡੀ ੧)

(ਅ) ਜੇ 'ਗੰਯਾ' 'ਮਾਨੋ' ਆਦਿਕ ਪਦ ਨਾ ਵਰਤੇ ਜਾਣ, ਤਦ
"ਗਮਨੋਤਪ੍ਰੇਕਾ" ਅਥਵਾ "ਰੂਪਤੋਤਪ੍ਰੇਕਾ" ਸੰਗਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਇੱਕ ਵੱਢੇ ਤੇਗੀਂ ਤਤਫਨ

ਮਧ ਪੀਤੇ ਨੋਟਨ ਬਾਵਲੇ. (ਚੰਡੀ ੩)

ਉਤਪ੍ਰੇਕਾਪ੍ਰਮਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਮਾ (ਹ)

ਆਨੋ ਮਧ ਪੀਤੇ ਬਾਵਲੇ ਜੋਟਨ.

ਉਤਪ੍ਰੇਖਾ. ਦੇਖੋ, ਉਤਪ੍ਰੇਕਾ.

ਉਤਕੁਲ. ਵਿ—ਖਿਤਿਆ ਹੋਇਆ. ਵਿਕਸਿਤ.

ਉਤਕਿਸ਼ } ਸੰਗਤ—ਦਾਸਮਯੁੱਧ ਵਿਚ, ਇੱਕ ਛਟਫੰਦ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ.
ਉਤਕੁਜ } ਸਿਸ ਨੂੰ "ਉਤਕੁਜ" "ਅਰਧਕੁਜੰਗ" "ਸੈਮਰਾਜੀ"
ਅਤੇ "ਬੰਖਨਾਰੀ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸਦਾ ਲੰਛਣ ਹੈ—ਚਾਰ
ਚਰਣ. ਪੁਤਿ ਚਰਣ—ਦੋ ਯਕਣ ISS, ISS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਹਰਾਸੰ ਕਪਾਲੰ। ਸੁਭਾਸੰ ਫਿਤਾਲੰ।

ਪੁਰਾਸੰ ਜੁਆਲੰ। ਅਨਾਸੰ ਕਰਾਲੰ. (ਕਲਕੀ)

੨ ਸੰ. ੩੫੫੧੧. —ਉਦਕਿਸ਼. ਸੰਗਤ—ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਪਾਥਕੇ
ਜਿਸਦਾ ਅੰਤਰ (ਅੰਤਰ) ਨਿਕਲੇ, ਐਸੀ ਵਨਸਪਤਿ. ਥੋਲ ਬੂਟੇ
ਖੇਤੀ ਆਦਿਕ. "ਜਲ ਬਿਨ ਉਤਕੁਜ ਕਾਮ ਨਹੀਂ." (ਆਸਾ ਮ:
੧) "ਅੰਭਸ ਜੋਰਸ ਸੋਤਸ ਕੀਨੀ। ਉਤਕੁਜ ਮਾਨਿ ਬਹੁਰ ਰਚਦੀਨੀ." (ਓਪਦੀ) ੩ ਸੰ. ੩੫੫੧੧—ਉਦ-ਕੁਜ. ਜਿਸਨੇ ਭਾਂਹ ਫੈਲਾਈ
ਹੈ. ਦਸੁਗੀਰ. ਭਾਂਹ ਫੜਨ ਵਾਲਾ. "ਉਤਕੁਜ ਚਲਤੁ ਅਪ ਕਰਿ
ਚੀਨੈ, ਆਪੇ ਤਰੁ ਪਛਾਨੈ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) "ਉਤਕੁਜ ਸਰੂਪ
ਅਭਿਕਰ ਅਭੰਕ." (ਗਣਨ)

ਉਤਮ } ਦੇਖੋ, ਉੱਤਮ. "ਉਤਮ ਸੰਤ ਭਜੇ ਸੰਜੋਗੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਉਤਮੁ } "ਉਤਮੁ ਦੇਹੁ ਬੀਚਾਰ ਹੈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਉਤਰ. ਦੇਖੋ, ਉਤਰਣਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰ.

ਉਤਰਸਿ. ਉਤਰੇਕਾ. ਪਾਰ ਹੋਊ. ਹੋਵੇਗਾ. "ਰਾਮ ਨਾਮ ਕੀ ਗਤਿ
ਨਹੀ ਜਾਨੀ, ਕੈਸੇ ਉਤਰਸਿ ਪਾਵਾ?" (ਮਾਧੂ ਕਬੀਰ)

ਉਤਰਣ } ਸੰ. ੩੫੫੧੧. ਕ੍ਰਿ—ਉਤਰਜਾਣਾ. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਹੁੰਚਣਾ.
ਉਤਰਣਾ } ਪਾਰ ਹੋਣਾ। ੨ ਉੱਪਰੋਂ ਹੇਠ ਆਉਣਾ. ਅਵਰਣਾ।
ਉਤਰਨਾ } ੩ ਜਨਮ ਲੈਣਾ. ਦੂਜਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ. "ਘਰਿ
ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਭਗਤ ਉਤਰਿ ਆਪਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੪ ਦੂਰ
ਹੋਣਾ. ਮਿਟਣਾ. "ਉਤਰਗਇਓ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕਾ ਸੰਸਾ." (ਸਾਰ ਮ:
੫) "ਨਗ ਰੰਗੁ ਅਪਾਰੁ ਕੈ ਨ ਉਤਾਰਈ." (ਸਵਾ ਮ: ੫)

ਉਤਰਾਉ. ਸੰਗਤ—ਉਤਰਨ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਢਲਵਾਣ.

ਉਤਰਿ. ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਮੇ. "ਉਤਰਿ ਦਖਣਿ ਪੁਕਿ ਦੇਸ ਪਸੁਮਿ
ਜਸੁ ਭਾਖਹ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩) ੨ ਉਤਰਕੇ. ਅਬੂਰ ਕਰਕੇ "ਤੇਉ
ਉਤਰਿ ਪਾਰ ਪਰੇ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ)

ਉਤਰੀ. ਉਤਰਸੀ. ਉਤਰੇਗੀ. ਲੰਘੂ. "ਧਿਆਇਦਿਆ ਤੂੰ ਪੁਤ੍ਰ
ਮਿਲੁ, ਨਾਨਕ ਉਤਰੀ ਚਿੰਤ." (ਵਾਰ ਗੁਜ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਉਤਰ
ਗਈ. ਲੰਘੀ. ੩ ਉਤਰ ਜਾਵੀ.

ਉਤਰਿਆ. ਵਿ—ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ. ਪਾਰ ਕਰਤਾ. "ਭੈਸਾਗਰ ਸੰਤ
ਪਾਰਉਤਰਿਆ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ.

ਉਤਰੁ. ਉਤਰ. ਜਵਾਬ. "ਆਪੇ ਆਖੇ ਆਪੇ ਸਮਝੈ ਤਿਸੁ ਕਿਆ
ਉਤਰੁ ਦੀਜੈ?" (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ਦੇਖੋ, ਉੱਤਰ.

ਉਤਨਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਤਾਨਾ ਹੋਣਾ. ਜਨਦੀ ਕਰਨਾ। ੨ ਵਿ—

ਉਤਵਲਾ ਹੋਇਆ।

ਉਤਲੀਤ. ਵਿ—ਉਤਵਲੀ ਵੰਤ. ਕਾਹਲਾ। ੨ ਕਿ ਵਿ—ਸੀਖਤਾ ਨਾਲ. ਫੁਰਤੀ ਸਾਥ. “ਸੁਨ ਬੋਚ ਜਾਤ ਉਤਲੀਤ ਧਾਇ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਉਤਵਤ. ਸੰ. ੩੫੫੫—ਉਦਵਰਤ. ਸੰਗਤ—ਸਲ ਦੀ ਭੋਰੀ. ਘੁੰਮਣਯੋਗੀ। ੨ ਅਵਾਰਾ. ਵਾਤ ਦੇਖ ਨਾਲ ਪੋਟ ਦਾ ਆਵਰਨਾ।

ਉਤਵਤਾ. ਵਿ—ਵਜਾਲੁਲ ਹੋਕਲਤਾਇਆ. ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਰਬ (ਘੁੰਮੇਰੀ) ਵਿੱਚ ਪਿਆ. “ਫਿਰਹਿ ਉਤਵਤਾਏ.” (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ਦੇਖੋ, ਉਤਵਤ.

ਉਤਾਉਲ } ਸੰਗਤ—ਉਤਵਲੀ ਸੀਖਤਾ. “ਨਿਕਟੇ ਤਿਹ ਜਲ ਉਤਾਇਲ } ਉਤਾਇਲ.” (ਕੁਸਨਾਵ)

ਉਤਾਈ. ਸੰਗਤ—ਪੁਰਿਆ. ਮੁਰਤੀ. “ਮਨਹੁ ਉਤਾਈ ਭਾਇ.” (ਨਾਪੁ) ਮਾਨੋ ਬੋਝਾ ਦੀ ਮੁਰਤੀ ਹੈ.

ਉਤਾਹ } ਵਿ—ਅਧਿਕ. ਵੱਧ. “ਘਟੈ ਨ ਵਧੈ ਉਤਾਹਿ.” (ਓਅੰਕਾਰ)

ਉਤਾਹਿ } ੨ ਉੱਪਰ। ੩ ਕਿ ਵਿ—ਉਤਾਹਾ ਉੱਪਰ ਵੱਲ. ਸਿੰਧੀ—ਉਤਾਹੋਂ.

ਉਤਾਕ. ਦੇਖੋ, ਉਤਾਕ ਅਤੇ ਅਉਤਾਕ.

ਉਤਾਨਪਾਦ. ਦੇਖੋ, ਉਤਾਨਪਾਦ.

ਉਤਾਰ. ਸੰਗਤ—ਨਕਲ. ਕਾਪੀ. “ਉਤਾਰ ਖਾਸੇ ਦਸੁਖਰ ਕਾ.” (ਅਕਾਲ) ਮਾਸ ਦਸੁਖਤ ਦੀ ਨਕਲ। ੨ ਪੁਰਾਣਾ ਵਸਤੂ. ਜੋ ਅੰਗ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. “ਅਮੀਰ ਦਾ ਉਤਾਰ ਕਰੀਬ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ.” (ਲੋਕੋ) ੩ ਸੰ. ਅਖਗਾ੨—ਅਭਾਰ. ਜਨਮ. ਸਰੀਰ ਧਾਰਨਾ। ੪ ਦੇਵਰਾ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਣਾ। ੫ ਦੇਖੋ, ਉਤਾਰਣਾ.

ਉਤਾਰ ਚੜਾਉ. ਕੇ. ਸੰਗਤ—ਤਰਕ ਵਿਤਰਕ. ਖੰਡਨ ਮੰਡਨ। ੨ ਨਾਭ ਹਾਨਿ ਦੀ ਛਾਤ. “ਦੇਵ ਉਤਾਰ ਚੜਾਉ ਸੁਨਾਏ। ਜਹਾਗੀਰ ਕੇ ਮਨ ਭਰਮਾਏ.” (ਗੁਪਤੁ) ੩ ਉਤਰਣ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਭਾਵ। ੪ ਤਨੱਜਲ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ.

ਉਤਾਰਣਾ } ਕਿ—ਉੱਪਰੋਂ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣਾ। ੨ ਪਾਰ ਕਰਣਾ. ਦੇਖੋ, ਉਤਾਰਨਾ } ਉਤਰਣ.

ਉਤਾਰ ਰੱਖਣਾ. ਕਿ—ਮਨੋ ਭੁਲਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਰਾਖੂ ਉਤਾਰਿ। ੨ ਕਦਰ ਨਾ ਕਰਨੀ. ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ। ੩ ਹੇਠ ਨਾਹ ਦੇਣਾ.

ਉਤਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਉਤਾਰਣਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਨਕਲ. ਕਾਪੀ. “ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸੁੱਧ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ.” (ਲੋਕੋ) ੩ ਤੰਤ੍ਰਸਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਆਵਤ ਦਾ ਉਤਰਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਰੋਗੀ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਵਾਰਕੇ ਅੰਨ ਵਸਤੂ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਆਦਿਕ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਰਸਮ। ੪ ਧਾਵਾ. ਹਮਲਾ. “ਤਹਾਂ ਆਪ ਕੀਨੋ ਹੁਸੈਨੀ ਉਤਾਰੇ” (ਵਿਰਿਤੁ) ੫ ਭੋਰਾ. ਵਿਸ਼ੁਮ ਦਾ ਅਸਥਾਨ। ੬ ਨਿਸਾਰਾ. ਪਾਰ ਉਤਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. “ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋਇ.” (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਉਤਾਰਿਆਨੁ. ਉਸ ਨੇ ਪਾਰ ਕੀਤਾ. ਕੀਤੇ “ਭਉਜਨੁ ਪਾਰਿ

ਉਤਾਰਿਆਨੁ” (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੩)

ਉਤਾਲ. ਸੰਗਤ—ਸੀਖਤਾ. ਫੁਰਤੀ. “ਕਾਲੁ ਨੇ ਉਤਾਲ ਲੀਨ ਅੰਕ ਹਿਤ ਨਾਲ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਸੰ. ਪਗੀਲ. ਵਿ—ਚੰਗਾ. ਅੱਛਾ। ੩ ਤੇਜ਼. ਤੁੰਦਾ। ੪ ਬਹੁਤ. ਅਧਿਕ। ੫ ਭਿਆਨਕ. ਭਰਾਉਣਾ ਉਤਵਲ. ਸੰਗਤ—ਬੀਖਤਾ. ਕਾਹਲੀ। ੨ ਚਾਲਾਕੀ. ਫੁਰਤੀ. ਉਤਵਲਾ. ਵਿ—ਕਾਹਲਾ. ਫੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਫੁਰਤੀਲਾ. ਚਾਲਾਕ। ੩ ਵਜਾਲੁਲ. ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਕਿ. ਵਿ—ਫੇਤੀ ਤੁਰਤ. “ਸਬ ਟਿਕੈ ਘਰਿ ਆਇ ਸਬਦਿ ਉਤਵਲਾ.” (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਉਤਵਲੀ. ਸੰਗਤ—ਕਾਹਲੀ. ਬੀਖਤਾ। ੨ ਵਿ—ਫਟ ਭੰਗੁਰ. ਪਲ ਵਿੱਚ ਬਿਨਸਨਹਾਰ. “ਜੈਸੇ ਭਾਦਉ ਮੁੰਬਰਾਚੁ, ਤੁ ਤਿਸ ਤੇ ਖਲੀ ਉਤਵਲੀ.” (ਬਸੰ ਰਵਿਦਾਸ) ਤੂੰ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਭੀ ਫੇਤੀ ਮਿਟ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ.

ਉਤਿ. ਕਿ. ਵਿ—ਉਸ ਪਾਸੇ. ਓਧਰ. “ਉਤ ਤੇ ਉਤਿ ਪੇਖੇ.” (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਉਤੁ. ਸਕਾ—ਉਸ. “ਉਤੁ ਰੂਪੇ ਖਾਇ ਚਲੀਆਹਿ ਰੂਪ.” (ਸੋਦਰੁ) ਉਸ ਰੂਪ ਤੋਂ.

ਉਤੇ } ਕਿ. ਵਿ—ਓਧਰ. ਉਸ ਪਾਸੇ.

ਉਤੀਸ. ਦੇਖੋ, ਅਵਤੰਸਾ ੨ ਸੰ. ਉਤੰਸ. ਰੂਪਣ। ੩ ਮੁਕੁਟਮਣਿ. ਰਾਜ ਦਾ ਰਤਨ.

ਉਤੰਕ. ਦੇਖੋ, ਉਤੰਕ.

ਉਤੰਗ. ਸੰ. ੩੫੫੫—ਉਤੰਗ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ. “ਉਤੰਗੀ ਪੇਚਿਹਰੀ.” (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਹੋ ਅਤਿ ਉੱਨਤ ਪਯੋਧਰਾ ਵਾਲੀ! ਦੇਖੋ, ਪੇਚਿਹਰੀ.

ਉਤੰਮ. ਸੰ. ੩੫੫੫. ਵਿ—ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਛਾ. ਅਤਿ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੂਫ ਦਾ ਸੋਤੇਲਾ ਵਡਾ ਭਾਈ. ਦੇਖੋ, ਉਤੰਮਪਾਦ.

ਉਤੰਮਤਾ } ਸੰਗਤ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠਤਾ. ਸੁਭੀ. ਭਲਾਈ. ਨੇਕੀ.

ਉਤੰਮਤਾਈ } ਉਤੰਮਾ. ਸੰ. ੩੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਕਾਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਓਹ ਨਾਇਕਾ, ਜੋ ਪਤੀ ਦੇ ਐਥ ਵੇਖ ਅਤੇ ਸੁਣਕੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੁੰਧ ਨਾ ਕਰੇ। ੨ ਉਹ ਦੂਤੀ, ਜੋ ਮਿੱਠੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਨਾਇਕਾ ਦਾ ਰੂਪ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਾਏ। ੩ ਵਿ—ਉਤੰਮ ਟਿਸਤੀ.

ਉਤੰਰ. ਸੰ. ੩੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਉਦੀਚੀ ਦਿਸ਼ਾ. ਦੱਖਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ। ੨ ਸਵਾਬ। ੩ ਪਲਲੋਕ। ੪ ਰਾਜਾ ਵਿਰਾਟ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਪਰੀਵਤ (ਪਰੀਕਿਤ) ਦਾ ਮਾਮਾ ਸੀ। ੫ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਸ੍ਰੋਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹੇਲਿਕਾ। ੬ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ। ੭ ਵਿ—ਪਿਛਲਾ। ੮ ਅਛਲਾ.

ਉਤਰ ਪੱਖ } ਸੰ. ੩੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਸ਼ੁ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਉਤਰ ਪੱਖ } ਉਤਰ ਵਿੱਚ ਕਥਨ. ਜਵਾਬ ਦੀ ਦਲੀਲ। ੨ ਮੁੱਦਈ

ਦੇ ਦਾਵੇ ਦਾ ਜਵਾਬ, ਜਵਾਬ ਦਾਵਾ.

ਉੱਤਰ ਮੀਮਾਂਸਾ ਸੰਗਤ—ਅੰਤਿਮ ਵਿਚਾਰ. ਕਰਮਕਾਂਡ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਮੰਜਲ, ਆਤਮਵਿਦਯਾ. ਵੇਦਾਂਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ.

ਉੱਤਰਾ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਸੰਗਤ—ਰਾਜਾ ਵਿਰਾਟ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅਭਿਮਨਯੁ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਪਰੀਕਿਤ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ। ੨ ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ. "ਉੱਤਰਾ ਓਰ ਸਿਧਾਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੫੯)

ਉੱਤਰਾਇਣ ਦੇਖੋ, ਉੱਤਰਾਯਣ.

ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਸੰਗਤ—ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਦਾ ਪਾਸਾ. ਹਿਮਾਲਯ ਪਾਸ ਦਾ ਉੱਤਰੀਯ ਭਾਗ.

ਉੱਤਰਾਯ ਸੰਗੀਤ ਮਰ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਗ ਦੇ ਆਲਾਪ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ, ਅਤੇ ਦੋ ਪਹਿਰ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਦਾ ਸਮਾਂ. ਜਿਵੇਂ—ਇਹ ਉੱਤਰਾਯ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ.

ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਸੰਗਤ—ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਬਿਜ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਵਾਰਿਸ.

ਉੱਤਰਾਯਣ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਸੰਗਤ—ਦਸ ਪੇਂਹ ਤੋਂ ਨੌਂ ਹਾਤ੍ਰ ਤੀਕ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਯਨ। ੨ ਉੱਤਰਾਯਣੀ ਦੇਖੋ, ਅਰਣੀ ੩.

ਉੱਤਰਾਰਧ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਸੰਗਤ—ਪੂਰਵਾਰਧ ਤੋਂ ਪਿਛਲਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਗੁੰਝ ਦੇ ਅੰਤ ਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ.

ਉੱਤਰਾ ੩੫੨੨. ਸੰਗਤ—ਵਿ—ਅਕਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਟੀਕਾ. ਵਿਆਖਿਆ (ਵਯਾਖਯਾ) ੩ ਉੱਪਰਲਾ ਹਿੱਸਾ। ੪ ਓਚਨੀ. ਚਾਦਰ.

ਉੱਤਰਨਾਧ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਸੰਗਤ—ਮਨੁ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਨੀਤਿ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਪੁਤ੍ਰ—ਪੂਰ, ਕੀਰਤੀਮਨ, ਆਯਸ੍ਵਮਾਨ, ਅਤੇ ਵਸੁ ਹੋਏ. ਸੁਰਬਿ ਇਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ. ਜਿਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਜਨਮਿਆ. ਦੇਖੋ, ਪੂਰ ੮.

ਉੱਤਰਾਯਣਾ ਕ੍ਰਿ—ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨੀ। ੨ ਅਗਲਾ ਹਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ। ੩ ਵਿੱਤਾਂਤ ਮਾਲੁਮ ਕਰਨਾ। ੪ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ.

ਉੱਤਿਸ਼੍ਰ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਸੰਗਤ—ਉੱਤਿਸ਼੍ਰ. ਖਤਾ ਹੈ। ੨ ਉੱਥਾਥ. ਉੱਤਰ ਕਰ. "ਉੱਤਿਸ਼੍ਰ ਦੇਵਿ ਪੁਜੰਤ ਜਾਇ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਉੱਤਰਿਣ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਵਿ—ਪਾਰ ਹੋਇਆ. ਜੰਘਿਆ। ੨ ਤਰ ਕੇ ਪਾਰ ਪਿਆ। ੩ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਸ (Pass) ਹੋਇਆ। ੪ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ.

ਉੱਤਿਜਕ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਵਿ—ਤੇਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਉੱਤਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਆਤਮੀ ਖੀਸ਼ਾ. ਅੱਧ ਭਤਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਣੀ.

ਉੱਤਿਜਨ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਸੰਗਤ—ਉਕਸਾਉ. ਪ੍ਰੇਰਣਾ। ੨ ਭਤਕਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉੱਤਿਕ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਵੇਦਮੁਨਿ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਪੁੰਧ. "ਆਸੁਮ ਤਹਾਂ ਉੱਤਿਕ ਮੁਨੀ ਕੋ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਗੋਤਮ

ਰਿਖੀ ਦਾ ਇੱਕ ਚੇਲਾ.

ਉੱਤਰਾਯਣ ਦੇਖੋ, ਉੱਤਰਾਯਣ.

ਉੱਥਕਨ ਕ੍ਰਿ—ਸਥਿਤਿ ਹੋਣਾ. ਬੰਕਣਾ। ੨ ਉੱਥਿਤ-ਕਰਨ. ਖਤੇ ਭਯਨਾ. ਉੱਠਾਉਣਾ। ੩ ਟਪਾਉਣਾ. ਕੁਦਾਉਣਾ. "ਰਣਹਿ ਤੁਰੰਗ ਉੱਥਕ ਹੈ." (ਪਾਰਸਾਵ) "ਬਾਜਿ ਉੱਥਕੀਅ." (ਸੂਰਜਾਵ) ੪ ਚਕਣਾ. ਆਛਾਦਨ ਕਰਨਾ.

ਉੱਥਰ ਦੇਖੋ, ਉੱਥਿਰ.

ਉੱਥਪਨ ਦੇਖੋ, ਉੱਥਪਨ.

ਉੱਥਪ ਬਿਥਪ ਦੇਖੋ, ਉੱਥਪਨ ਅਤੇ ਬਿਥਪ.

ਉੱਥਲਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਪਰਤਣਾ. ਉੱਠਾਉਣਾ। ੨ ਹੇਠ ਉੱਪਰ ਕਰਨਾ. "ਅਗੁ ਜੁ ਆਵਤ, ਤਾਂ ਉੱਥਲਾਵਤ." (ਗੁਪਤੁ)

ਉੱਥਲ ਪਥਲ ਸੰਗਤ—ਹੇਠ ਉੱਪਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਉੱਥਲ ਪਥਲ ਕਰਦੀਨ." (ਗੁਪਤੁ)

ਉੱਥਨ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਸੰਗਤ—ਖਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਉੱਦਮ। ੩ ਆਰੰਭ। ੪ ਉੱਠਨੀ. ਤਰੱਕੀ। ੫ ਦੇਖੋ, ਉੱਠਨ.

ਉੱਥਨਕਾ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਸੰਗਤ—ਉੱਥਨਿਕਾ. ਸੰਗਤ—ਕਿਸੇ ਪੁਸੰਗ ਨੂੰ ਉੱਥਨ (ਉੱਠਾਉਣ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਜ਼ ਕੀਤੀ ਵਯਾਖਯਾ. ਭੂਮਿਕਾ. ਦੀਬਾਚਾ. ਤਮਹੀਦ। ੨ ਕਿਸੇ ਅਲਪ ਗਣਾਨੀ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਰਚੀ ਇੱਕ ਪੋਥੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਗੁਰੂਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਇਸ ਪਰਕਾਰਿ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੋ ਤਮਹੀਦ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਮੰਨਣ ਯੋਗਤ ਹੈ. ਜੋ ਕਪੋਲ ਕਲਪਿਤ ਹੈ ਉਹ ਤਜਾਕ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੇ.

ਉੱਥਪਨ ਸੰ. ੩੫੨੨. ਕ੍ਰਿ—ਮਿਟਾਉਣਾ. ਉੱਠਾਉਣਾ. "ਖਿਨ ਮਹਿ ਬਾਪਿ ਉੱਥਪਨਹਾਰਾ." (ਮਾਭ ਮ: ੫) "ਖਿਨ ਮਹਿ ਬਾਪਿ ਉੱਥਪਦਾ." (ਵਾਰ ਸੈਰ) ੨ ਖਤਾ ਕਰਨਾ। ੩ ਖਿਰ ਕਾਟਿਮ ਕਰਨਾ.

ਉੱਥਾਰਾ ਸਿੱਧੀ. ਉੱਥਾਰੇ ਅਥਵਾ ਅਉਥਾਰੇ. ੨੫੫ ਕਾਬੂਸ. Nightmare ਦਾਵਾ.

ਇਹ ਰੋਗ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬੋਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜੁੱਤੇ ਹੋਏ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਰੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਤੀ ਤੇ ਕੋਈ ਬੋਰ ਆਪਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਕੇ ਦੱਬ ਲਿਆ ਹੈ. ਸਾਹ ਰੁਕਦਾ ਮਰੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਕਦੇ ਭਰਕੇ ਬੁਰਝਾਉਣ ਤੇ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਉੱਥਾਰੇ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਵੀ (ਨਿਸ਼ੇਥ) ਦਾ ਚੁਲਾਬ ਦੇਕੇ ਦਿਨ ਦੀ ਤਾਬਤ ਅਤੇ ਹਾਜਮਾ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੇ. ਦੋ ਮਾਥੇ ਮਸਤਕੀ, ਦੋ ਮਾਥੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਪੀਹਕੇ, ਜਾਂ ਜਾਂ ਬਕਰੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਫੱਕੀ ਲੈਣੀ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. ਇਹ ਫੱਕੀ, ਬਾਦਾਮ, ਛੋਟੀ ਇਲਾਇਚੀ, ਤੇ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚਾਂ ਦੀ ਸਰਦਾਈ ਨਾਲ ਤੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ. ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਹਰਤ ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਭਰੋਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਬਣ ਸਿੱਖ ਦੀ ਚਲਾ ਹੈ.

ਦਾ ਮੁਰੰਬਾ ਖਾਣਾ ਚੰਗਾ ਹੈ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਵਰਕ ਲਾਭੇ ਆਉਲੇ ਦਾ ਮੁਰੰਬਾ ਸਵੇਰੇ ਵੇਲੇ ਖਾਣਾ ਉੱਤਮ ਹੈ. ਸੰਗਤਰੇ ਅੰਗੂਰ ਅਨਾਰ ਆਦਿ ਫਲਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ. ਪਾਲਕ, ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਦਾਲ, ਕੱਦੂ, ਗਿੱਤਰ ਆਦਿ ਦਾ ਸ਼ੇਰਵਾ (ਰਸਾ) ਪੱਥ ਹੈ.

ਉਥਾਰੇ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਨਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਲਾਲ ਮਿਰਚ, ਮਾਸ, ਫੂਤ, ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਮੈਥੁਨ, ਭੈ, ਥੋਧ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਏ. "ਰੇ ਜਨ! ਉਥਾਰੇ ਦਬਿਓਹੁ ਸੁਤਿਆ ਕਟੀ ਵਿਹਾਇ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੋਰ) ਅਵਿਦਣਾ ਰੂਪ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਫਿਕਰਾਂ ਦੇ ਖੋਟੇ ਸੰਕਲਪ ਮਲੀਨ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਥਾਰੇ ਵਾਂਗ ਆ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਉਥਿਤ } ਸੰ. ੩੫੧੧. ਵਿ—ਉਥਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਥਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਥਿੱਤ } "ਬਹੁਤ ਉਥਿਤ ਉਪਰ ਕੇ ਆਵੇ." (ਗੁਪਤੁ)

ਉਦ. ਸੰ. ੩੫. ਧਾ—ਗਿੱਲਾ ਕਰਨਾ, ਵਹਿਣਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਜਲ. ਪਾਣੀ। ੩ ਹਾਥੀ ਦਾ ਸੰਗੁਲ.

ਉਦਉ } ਸੰ. ੩੫੫. ਸੰਗਤ—ਉੱਪਰ ਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪੁਕਟ
ਉਦਇ } ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਉੱਨਤੀ. ਵਿਧਿ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ.
ਜਾ ਭਾਏ ਕਾ ਉਦਉ ਹੋਇ" (ਸੁੀ ਮ: ੩)

ਉਦਕ. ਸੰ. ੩੫੫. ਸੰਗਤ—ਪਾਣੀ. ਜਲ. "ਰਾਮ ਉਦਕਿ ਤਨੁ ਜਲਤ ਝੁਝਾਇਆ." (ਕਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉਦਕਣਾ.

ਉਦਕ ਭੁੰਭ. ਸੰ. ੩੫੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਪਾਣੀ ਦਾ ਘਤਾ। ੨ ਘੜੇ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਾ ਹੋਇਆ ਜਲ. "ਜਿਉ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਬਿੰਬ ਕਉ ਮਿਲੀ ਹੈ ਉਦਕ ਭੁੰਭ ਬਿਕਰਾਨਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਜੈਸੇ ਜਲ ਝਰੂਟ ਤੋਂ ਸੁਰਜ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ, ਬਿੰਬ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਦੇਹ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਗ਼ਰਾਨੀ ਦਾ ਆਤਮਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਵੈਦ. ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਾ ਅਨੇਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ.

ਉਦਕਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਦਹਿਲਣਾ, ਭਰਨਾ. "ਔਚਕ ਉਦਕੇ ਸਾਰੇ."

ਉਦਕਣਾ } (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਭੁੰਦਣਾ. ਉਡਲਨਾ। ੩ ਕੱਢਣਾ. ਬਿੜਕਣਾ.

ਉਦਕਭੁਕ. ਵਿ—ਉਦਕ (ਜਲ) ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਲਾਹਾਰੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਬਤਵਾ ਅਗਨੀ। ੩ ਬਿਜਲੀ. ਅਬਿਧਨਾਗਨਿ। ੪ ਭਾਵ—ਆਚਮਨ.

"ਤਬ ਕਮਲੇਸ ਹਰਖ ਹੈ ਦਯਾਲਾ,
ਕਹਜੇ, ਸੁਨਹੁ ਸਭ ਕੁਸੁਰ ਸਾਲਾ!
ਯਸਜ ਉਚਾਰ ਉਦਕਭੁਕ, ਵਾਲੀ—
ਤੀਰਥ ਰਾਜ ਦੇਰ ਫਲ ਚਾਰੀ."

(ਗੁਪਤੁ ਰਾਸਿ ੭ ਅ: ੪, ਛੰਦ ੩੬)

ਦਯਾਲੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਆਖਿਆ, ਹੇ ਰਿਖੀ ਲੋਕੋ ਸੁਨੋ! ਜਿਸ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਉੱਚਾਰਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਜਲ ਦਾ ਆਚਮਨ ਕਰਨ

ਆਪ (ਪਾਣੀ) ਹੋ ਵੀਧਨ ਜਿਸ ਦਾ.

ਤੋਂ ਵਾਰਿ (ਜਲ) ਦੇ ਜਿਤਨੇ ਤੀਰਥ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਚਾਰ ਫਲ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਮੰਤ੍ਰ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—"ਓਅੰ ਅਮ੍ਰਿਤੇਦ੍ਰਵਾਯ, ਅਮ੍ਰਿਤਰੂਪਾਯ, ਤੀਰਥਰਾਜਾਯ, ਨਮੋਨਮ:"

ਉਦਕਰਖ. ਸੰ. ੩੫੫੫. —ਉਦਕਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਧਿਕਤਾ. ਵਿੰਧਿ. ਵਿਸ੍ਵਾਰ. ਫੈਲਾਉ. ਸੰਤਾ. centralizing "ਜਬ ਉਦਕਰਖ ਕਰਾ ਕਰਤਾਰਾ." (ਚੋਪਈ) ਦੇਖੋ, ਉਤਕਰਖ.

ਉਦਕਿ. ਉਦਕ (ਜਲ) ਕਰਕੇ. ਜਲਸੇ. ਜਲ ਨੇ. ਦੇਖੋ, ਉਦਕ ਉਦਸੁ. ਜਲ. ਦੇਖੋ, ਉਦਕ. "ਰਾਮ ਉਦਕੁ ਜਿਹ ਜਨ ਪੀਆ." (ਮਧੂ ਕਬੀਰ)

ਉਦਕਾਤਾ. ਸੰ. ੩੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਸੱਭ ਵਿੱਚ ਸਾਮ ਵੇਦ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ਛਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਾਗਮਣ.

ਉਦਕਾਰ. ਸੰ. ੩੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਭਕਾਰ. ਉਰਧਵਾਤ. ਚਸਕ A belch. ਮੇਏ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉੱਠੀ ਹੋਈ ਪੇਟ. ਸਾਧਾਰਣ ਭਕਾਰ ਦੁਖਦਾਈ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕਦੇ ਪਿੱਤ ਆਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜੇ ਮੇਏ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਠਰਾਗਨਿ ਮੰਦ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਤਦ ਭਕਾਰ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦਾ ਲਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਗ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਚਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਅਤੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਸੰਜਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਏ। ੨ ਵਸਨ ਭਾਈ. ਫਰਦ। ੩ ਸੁਖ। ੪ ਦੁਖ। ੫ ਉਥਲ. ਉਥਾਨ

ਉਦਗੁ. ਵਿ—ਉੱਚਾ ਹੋ ਅਗੁਆਗ ਜਿਸ ਦਾ, ਉੱਚਾ ਹੋਇਆ, ਹੋਈ. "ਬੇਖਰ ਉਦਗੁ ਸ੍ਰੀ ਗੰਥਿਦ ਸਿੰਘ ਜੁ ਕੀ ਤੇਗ." (ਗੁਰ ਪੰਚਮੀਕਾ)

ਉਦਜ. ਉਦ (ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ. ਜਲਜ। ੨ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਗੁਰਵਿਨਾਸ ਵਿੱਚ. ਸਮੁਦ੍ਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਉਦਜ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਲਾਲ ਉਦਜ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਚਲ ਆਯੋ." ਨਾਲ ਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਚਲ ਆਇਆ.

ਉਦਧ } ਸੰ. ੩੫੫. ਸੰਗਤ—ਉਦ (ਪਾਣੀ) ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਘਤਾ।
ਉਦਧਿ } ੨ ਸਮੁੰਦਰ "ਉਦਧਿ ਗੁਰੁ ਗਹਿਰ ਗੰਤੀਰ ਬੇਅੰਤੁ ਹਰਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਭੰਦਨ. ਮੇਘ.

ਉਦਧਿਸੁਰ. ਸੰ. ੩੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੨ ਮੰਤ੍ਰੀ। ੩ ਅਮ੍ਰਿਤ। ੪ ਧਨੁੰਤਰਿ ਆਦਿਕ। ੫ ਅਨੇਕ ਰਤਨ ਅਰਦਾ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ.

ਉਦਪਾਨ. ਸੰ. ੩੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਸਾਥੇ ਖੂਹ. "ਘਟ ਸੀਸ ਧਰਾ ਜਲ ਲੇਵਨ ਕੇ ਉਦਪਾਨ ਜਹਾ." (ਨਾਧੁ) ੨ ਬਾਉਲੀ. ਵਾਪੀ। ੩ ਕਮੰਡਲੁ.

ਉਦਬਿਭਨ. ਸੰ. ੩੫੫. ਵਿ—ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਵਜ਼ਕੁਲ. ਉਦਵੇਗ (ਘਬਰਾਹਟ) ਸਹਿਤ. "ਬੈਠੀ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਉਦਬਿਭਨ ਭਈ ਹੈ ਮਨ." (ਗੁਪਤੁ)

ਉਦਬਿਨਾਵ. ਦੇਖੋ, ਜਲਬਿਨਾਵ.

ਉਦਬੇਗ. ਦੇਖੋ, ਉਦਵੇਗ.

ਉਦਭਟ. ਸੰ. ੩੫੧੮. ਵਿ—ਪ੍ਰਬਲ. ਚੇਰਾਵਰਾ. ੨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਮਸ਼ਹੂਰ। ੩ ਸੋਸ਼. ਉੱਤਮ। ੪ ਸੰਗਤ—ਕੱਢ। ੫ ਸੂਰਜ.

ਉਦਭਵ. ਸੰ. ੩੫੧੮. ਸੰਗਤ—ਉਤਪੱਤਿ. ਜਨਮ। ੨ ਵਿੱਧਿ. ਤਰੱਕੀ। ੩ ਸਿੱਧਿ. ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ.

ਉਦਭਿਜ. ਦੇਖੋ, ਉਤਭਿਜ.

ਉਦਭਿਦਵਿਦਯਾ. ੩੫੧੮. ਸੰਗਤ—ਵਨਸਪਤਿ ਦੀ ਵਿਦਯਾ. ਉਦਭਿਜ ਦਾ ਇਲਮ. Botany.

ਉਦਭੁਤ. ਸੰ. ੩੫੧੮. ਵਿ—ਉਤਪੱਤਿ ਹੋਇਆ. ਜਨਮਿਆ। ੨ ਪ੍ਰਗਟਿਆ.

ਉਦਮ. ਦੇਖੋ, ਉੱਦਮ. "ਉਦਮ ਕਰੇਦਿਆ ਜੀਉ ਤੂੰ." (ਵਾਰ ਗੁਜ ੨ ਮ: ੫)

ਉਦਮਾਤ } ਸੰ. ੩੫੧੮—ਉਨਮਾਦ. ਸੰਗਤ—ਮਸਤੀ ਖੁਸ਼ੀ.

ਉਦਮਾਦ } "ਮਾਇਆ ਮਦ ਚਾਪਿ ਭਏ ਉਦਮਾਤੇ." (ਮਧੂ ਮ: ੫)
ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਉਨਮਤ (ਗਨਤਾਨ) ਹੋ ਕਦੇ। ੨ ਉਦਮਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਰੋਗ. ੩ ਮਾਲੀਖੋਲੀਆ Melancholia ਪਾਗਲਪਣਾ ਸੁਦਾ. ਇਹ ਰੋਗ ਭਰਮ ਖੁਸ਼ਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ, ਬਹੁਤ ਲਾਜ਼ ਪੀਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਚਰਚਣ. ਬਹੁਤ ਮੈਥੁਨ, ਬਹੁਤ ਜਾਗਣ, ਚਿੰਤਾ, ਕੁੱਧ, ਸ਼ੰਕਾਵਿ ਦੇ ਕਰਨ, ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਬਦਾਸੀਓ ਦਾ ਲਹੂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ, ਬੱਚਾ ਪਾਰਾ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਸਿਰ ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਤੋਂ, ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ, ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਅਪਮਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ, ਭਰਮੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਤੋਂ ਭੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਉਨਮਾਦ ਦਾ ਰੋਗੀ ਬਕਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਰਮ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਹੱਸਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਅਦਬ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਭਰਦਾ ਅਤੇ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਰੋਗ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਇਸ ਰੋਗ ਦੀ ਤੁਰਤ ਖਬਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਿਆਣੇ ਵੈਦ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਰੋਗ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉਨਮਾਦੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਿਤਾਉਣਾ ਅਤੇ ਛੇਤਨਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਕੌਂ ਉਸ ਪਾਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ, ਰਾਜ ਬੰਢ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੇਲ ਹੋਣੇ ਉੱਤਮ ਹਨ. ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਦੁੱਧ, ਮੱਖਣ, ਮਲਾਈ, ਬਦਾਮਚੌਰਨ, ਹਲਕੇ ਫਲ ਅਤੇ ਹਲਕੀ ਗਿਜਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਏ. ਬਦਾਮ, ਇਲਾਇਚੀ, ਮਗਜ਼ ਕੱਢੂ ਅਤੇ ਖੀਰ ਦੇ ਘੋਟਕੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਸਰਦਾਈ ਦੇਣੀ ਹੱਫੀ ਹੈ. ਮੱਥੇ ਤੇ ਚੰਦਨ ਦਾ ਲੇਪ. ਬਦਾਮਚੌਰਨ ਦੀ ਸਿਰ ਤੇ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. ਸੰਦਲ ਅਨਾਰ ਅਤੇ ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਸ਼ਰਬਤ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈ. ਬਚ ਦਾ ਚੂਰਨ ਇੱਕ ਮਾਸੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਾਸੇ ਤੀਕ ਬਹਿਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਰੋਜ਼ ਚਟਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਹੱਫਾ ਹੈ. ਇਸ ਰੋਗ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਬਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਏ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ੩ ਸਿੱਧੀ ਵਿੱਚ ਉਦਮਾਦ ਦਾ ਅਰਥ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਕਰ ਹੈ.

ਉਦਮਾਦਾ. ਸੰ. ੩੫੧੮—ਉਨਮਤ. ਵਿ—ਮਤਵਾਦਾ. ਮਸ਼ਹੂਰ. "ਮਨ ਬੁਟਹਰ, ਤੇਰਾ ਨਹੀਂ ਬਿਸਾਸੁ, ਤੂੰ ਮਹਾਂ ਉਦਮਾਦਾ" (ਬਿਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਉਨਮਾਦ ਰੋਗ ਵਾਲਾ. ਪਾਗਲ. ਸੁਦਾਈ.

ਉਦਮਾਦੀ. ਸੰ. ੩੫੧੮—ਉਨਮਾਦੀ. ਵਿ—ਸੁਦਾਈ. ਸਿਰਤੀ. ਪਾਗਲ। ੨ ਨਸ਼ਟੀ. ਅਮਲੀ. "ਜਿਉ ਉਦਮਾਦੀ ਅਤੀਸਾਰ." (ਭਾਫ਼) ਜੈਸੇ ਫੀਮੀ ਨੂੰ ਅਤੀਸਾਰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਮੁ. ਦੇਖੋ, ਉੱਦਮ. "ਉਦਮੁ ਸੇਈ ਕਰਾਇ ਪੁਝੁ." (ਮਾਧ ਮ: ੫ ਇਨਰੋਣ)

ਉਦਯ. ਸੰ. ੩੫੧੮. ਸੰਗਤ—ਵਿੱਧਿ. ਤਰੱਕੀ। ੨ ਨਿਕਲਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ। ੩ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ ਥਿਯਾ. ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨਾ। ੪ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪੂਰਬੀ ਪਹਾੜ, ਜਿਸ ਦੀ ਓਟ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਉਦਯਾਚਨ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯਾਚਿਹਿ

ਉਦਯ ਅਸੂ. ਸੰਗਤ—ਉਦਯ ਅਤੇ ਅਸੂ ਨਾਉਂ ਦੇ ਦੋ ਪਹਾੜ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਦਯ ਦੀ ਓਟ ਵਿੱਚੋਂ ਸੂਰਜ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੂ ਦੀ ਓਟ ਵਿੱਚ ਛਿਪਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਅਤੇ ਲੋਪ ਹੋਣ ਦੀ ਥਿਯਾ. ਸੂਰਜ ਦਾ ਚੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਛਿਪਣਾ। ੩ ਪੂਰਵ ਅਤੇ ਪੱਛਮ. ਭਾਵ—ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. "ਉਦਯ ਅਸੂ ਲੋ ਰਾਜ." (ਸਲੋਹ) ੪ ਸਨਮ—ਮਰਣ.

ਉਦਯ ਸਿੰਹ } ਸ਼ਿਸ਼ੋਦਿਯਾ ਕੁਲ' ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਜਾ ਜੋ
ਉਦਯ ਸਿੰਘ } ਚਾਣਾ ਸਾਂਗ (ਸੰਗ੍ਰਾਮਸਿੰਹ) ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੀ. ਅਤੇ ਚਤੋਤ ਦੀ ਗੱਲੀ ਉਪਰ ਸੰਮਤ ੧੫੯੯ (ਸਨ ੧੫੪੧—੪੨) ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ. ਇਸ ਦੇ ਪੁਤਾਪੀ ਪੁਤ੍ਰ ਚਾਣਾ ਪੁਤਾਪਸਿੰਹ ਨੇ (ਜੋ ਰਾਜਪੂਤ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਮਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਉਦਯਪੁਰ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ, ਜੋ ਹੁਣ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਚਤੋਤਗੜ੍ਹ।

੨ ਅਲੀਪੁਰ (ਜਿਲਾ ਮੁਲਤਾਨ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਮਾਈਦਾਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮਲੀਰਾਮ ਰਾਜਪੂਤ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਘਰ ਪੰਜ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਅਰਪਨ ਕੀਤਾ. ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ੧ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੭੫੬ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਕੇ ਖਾਲਸਾ ਸਜਾਇਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਿਖਤਾ ਦਿੱਤੀ. ਇਹ ਪੰਜ ਪੰਥ—ਭਤਨ—ਉਦਯ ਸਿੰਘ, ਅਜਬ ਸਿੰਘ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ, ਅਨਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸਨ.

ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਖੱਲ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਇਹ ਇੱਕ ਗਧੇ ਨੂੰ ਪਹਿਨਾਈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਖੇਤੀਆਂ ਖਾਣ ਲੱਗਾ ਅਰ ਕੂਟ ਦੇ ਬੇਚੇ ਤੋਂ ਉਸਨੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛਹਲੇਤ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਔਲ ਜੋ ਸਿਸ਼ੋਦ ਨਾਮਕ ਸਥਾਨ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣੀ ਇਸ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਕੁਲ ਉਦਯਪੁਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਣੇ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਰਾਜਵੰਸ਼ੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਸਾਰੇ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੰਸ਼ ਵਡੇ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗਤ ਹੈ.

ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਵੇਰ ਗਯਿਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸੁਣਕੇ ਹੀਨਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਕੇ ਬੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਖਰਮਸਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਗਧਾ ਪੜਾਣਕੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਖੱਲ ਲਾਹ, ਕੁੰਟ ਦੇ ਬੰਬੇ ਹੇਠ ਲੈ ਲਿਆ। ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪੱਥ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਹੋ ਕੇ ਪੁਰਾਣੀ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਜਾ ਧਸਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਸ਼ਾ ਹੋਵੇ।

ਸੰਮਤ ੧੭੫੮ ਦੇ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਕੋਸ਼ਰੀ ਚੰਦ ਨਸਰਵਾਲੀਏ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ, ਨੇਜੇ ਵਿੱਚ ਪਰੇਕੇ ਉਦਯੋਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਜਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਿਆ, ਤਦ ਏਹ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਸਹੀਦ ਹੋਏ। ਯਾਦਾ:--“ਪਹਰ ਏਕ ਲੈ ਰਨ ਪਰਜੇ ਮਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟ ਇਕਸਾਰ। ਉਦਯੋਗ ਸਿੰਘ ਜੁਥੇ ਤਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਰਨ ਵਿਚਾਰ。” (ਗੁਰੂਸੋਭਾ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਭੀ ਧਰਮਸੁਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਤਨ ਮਨ ਤੋਂ ਦੇਸ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪਰਾਯਣ ਰਹੇ। ਦੇਖੋ, ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ।

੩ ਭਗਤੂਵੰਸੀ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ, ਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਜੋ ਕੈਬਲ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਸਰਪਰਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਵਿਰਾਜ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਗੁਰੂਪੁਤ੍ਰਾਪ ਸੂਰਯ’ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਦਯੋਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਫੱਗਣ ਸੁਦੀ ੧੪ ਸੰਮਤ ੧੮੯੯ (੧੫ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੪੭) ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਰੋਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਹੈਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੋਇਆ। ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਯਣ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੰਕਾ ਯਾਤ੍ਰ ਦੇ ਅੰਤ ਭਾਈ ਉਦਯੋਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਬਤ ਲਿਖਦੇ ਹਨ—

“ਭਾਗ ਕੂਰ ਭਗਤੁ ਭਗਤ ਭਰਪੂਰ ਭਾਵ
ਭਾਵੇ ਭਯ ਭੰਸਨ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਕੇ,
ਤਾਂ ਕੇ ਸੁਭ ਵੰਸ਼ ਮੇ ਭਤੰਸ ਉਦਯੋਗ ਸਿੰਘ ਕੂਪ
ਜਾਹਿਰ ਜਹਾਨ ਮੇ ਮਹਾਨ ਨੀਕ ਨਜਾਨ ਕੇ,
ਸਿੰਘੀ ਸੁਖ ਖਾਨ ਕੇ ਸਿਖਿਆ ਸੀਖ ਸਜਾਨ ਕੇ
ਸੁਨੈਯਾ ਗੁਨ ਕਰਾਨ ਕੇ ਧਰੈਯਾ ਗੁਰੂ ਧਿਆਨ ਕੇ,
ਪਕਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੇ ਨਸੈਯਾ ਸਤ੍ਰੁ ਜਾਨ ਕੇ
ਬਖੈਯਾ ਕੁਲ ਖਾਨ ਕੇ ਦਿਵੈਯਾ ਜਗਦਾਨ ਕੇ。”

ਦੇਖੋ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਕੈਬਲ ਅਤੇ ਭਗਤੂ ਭਾਈ।

ਉਦਯੋਗਿਕਿ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯੋਗ ੪। ੨ ਫ਼ਦਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਦੇ ਜਸਗਾਧ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਹਾੜ। ੩ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਨੇਨੂਰ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਾੜ। ੪ ਟ੍ਰਾਵਨਕੋਰ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਾੜ। ੫ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਗੰਜਮ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਾੜ। ੬ ਉਤੀਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪੁਰੀ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਾੜ।

ਉਦਯੋਗ. ਸੰ. ੩੫੫-1. ਸੰਗਣਾ—ਪੁਕਟ ਹੋਣਾ। ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਉਦਯੋਗ। ੨ ਦੇਖੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ੨.

ਉਦਯੋਗਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯੋਗ ਸਿੰਘ ੧.

ਉਦਯੋਗਲ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯੋਗ ੪.

ਉਦਰ. ਸੰ. ੩੫੨. ਪੇਟ. ਛਿੱਡ. ਜਠਰ. “ਉਦਰੇ ਕਾਚਿਟ ਆਪਣੇ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ) ੨ ਭਾਤੀ. ਸੀਨਹ. “ਅਬਕੀ ਸਰੂਪਿ ਸੁਜਾਨਿ ਸੁਲਖਨੀ ਸਹਿਜੇ ਉਦਰਿ ਧਰੀ.” (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਮੇਦਾ. ਪਕਾਅਡ। ੪ ਅੰਤਤੀ। ੫ ਕਰਤ। ੬ ਅੰਦਰਲਾ ਪਾਸਾ.

ਉਦਰ. ਸੰ. ੩੫੨. ਸੰਗਣਾ—ਚੁਹਾ ਮੁਸਾ. ਦੇਖੋ, ਉਦਰ.

ਉਦਰ ਉਦਕ. ਡਰਭਾਸਯ ਦੀ ਭਿੰਨੀ ਵਿਰ ਦਾ ਉਹ ਜਲ. ਜੋ ਭੰਬੇ ਨੂੰ ਖੇਰੀਂ ਰਖਦਾ ਹੈ. “ਜਨਨੀ ਕੇਰੇ ਉਦਰ ਉਦਕ ਮਹਿ ਪਿੰਡ ਕੀਆ ਦਸ ਦੁਆਰਾ.” (ਆਸਾ ਪੰਨਾ)

ਉਦਰਅਰਿ. ਸੰਗਣਾ—ਪੇਟ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਕਟਾਰ. (ਸਨਾਮ) ੨ ਖੰਜਰ ਨਾਹਰਨਖ ਆਦਿ ਬਸਰੂ.

ਉਦਰਸੰਜੋਗੀ. ਸੰਗਣਾ—ਪੇਟ ਦਾ ਸੰਬੰਧੀ. ਸਕਾ ਭਾਈ. ਸਹੋਦਰ। ੨ ਪੇਟ ਦਾ ਹੈ ਸੰਬੰਧ ਜਿਸ ਨਾਲ. ਅਰਥਾਤ ਜਿਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ. “ਉਦਰਸੰਜੋਗੀ ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ ” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੩ ਸੁਚਰੀ. ਖੁਦਕਰਜ. ਕੇਵਲ ਛਿੱਡ ਭਰਨ ਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਜਿਸ ਦਾ.

ਉਦਰਸੁਲਾ. ਸੰਗਣਾ—ਜਠਰਾਕਨਿ. ਪੇਟ ਦੀ ਅਗਨਿ. ਮੇਦੇ ਦੀ ਡਰਮੀ। ੨ ਭੁੱਖ.

ਉਦਰ ਰੋਗ. ਪੇਟ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ. ਜਦ ਮੇਦੇ ਦੀ ਅਗਨੀ ਮੰਠੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਅਰਥਾਤ ਹਜਮ ਕਰਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਤਦ ਇਹ ਰੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਰੋਗ ਨੂੰ ਅਨੰਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਆਖਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਕੋਈ ਐਸੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮੇਦੇ ਦੇ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ. ਇਹ ਰੋਗ ਬਹੁਤ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਚੁਵੇਲੇ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਪਸੀਨਾ ਰੁਕਣ ਤੋਂ, ਭੁੱਖ ਵੇਲੇ ਪੀਣ ਅਤੇ ਪਿਆਸ ਵੇਲੇ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਥਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਰ ਰੋਗ ਤੋਂ ਆਕਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭੰਦੇ ਛਕਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਦੁਰਗੰਧ ਭਰੀ ਹਵਾ ਸਰਦੀ ਹੈ, ਭੁੱਖ ਭੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਲੇਜੇ ਤੇ ਜਲਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਮੱਥਾ ਭਾਰੀ ਮਲੁਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਰ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਥੋੜਾ ਦਿਹੰਡ ਦਾ ਤੇਲ ਅਥਵਾ ਮਾਲਕੰਗਣੀ ਦਾ ਤੇਲ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਣਾ ਚੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. ਦਿੰਦੁਜੋਂ, ਸੁਚਕਾ, ਭੁੰਨੀ ਹੋਈ ਹਿੰਗ, ਸੱਖ ਦੀ ਸੁਆਹ, ਚਾਚ ਚਾਚ ਮਾਸੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੂਰਨ ਕਰਕੇ ਗਊ ਦੀ ਲੱਸੀ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਮਾਸੇ ਖਾਣਾ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਉਦਰ ਰੋਗ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੰਠੀ ਦੇ ਚਾਉਲ ਜੌਂ, ਮੂੰਗੀ, ਗਊ ਦਾ ਦੁੱਧ, ਗਊ ਦੀ ਲੱਸੀ, ਕਰੇਲਾ ਅਤੇ ਸੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਦਾ ਥੋਰਵਾ ਵਰਤਣਾ ਚੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.

ਅੰਗੇ ਲਿਖਿਆ “ਨਾਰਾਯਣ ਕੂਝਣ” ਉਦਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਚਿੱਤੇ ਦੀ ਛਿੱਲ, ਹਰਤ, ਬਹੋਤਾ, ਆਉਲਾ, ਮਖਾਂ, ਕਲੀਆਂ ਮਿਲਚਾਂ, ਸੁੱਚ, ਜੀਰਾ, ਹਉਬੇਰ, ਬਚ, ਜਵਾਇਣ, ਪਿੱਪਲਾ

ਮੂਲ, ਸੋਟ, ਬਨ ਰੁਲਸੀ, ਅਜਮੇਦ, ਕਚੂਰ, ਧਨੀਆ, ਵਾਇਵਤਿੰਗ ਬਨੋਜੀ, ਪੁਰਕਰਮੂਲ, ਸੋਜੀਖਾਰ, ਜੋਖਾਰ, ਸੋਧਾ, ਸਾਂਭਰ, ਸੋਢਰ, ਬਿਭ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੁਣ, ਕੁੱਠ, ਇਹ ਅਠਾਈ ਦਵਾਈਆਂ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਲੈ ਕੇ ਬਰੀਕ ਕੁੱਟਣੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਤਰੂਮੇ ਦੀ ਜੜ ਦੇ ਤੇਲੇ, ਨਿਸੇਬ ਤਿੰਨ ਤੋਲੇ, ਦੰਤੀ ਤਿੰਨ ਤੋਲੇ, ਪੀਲਾ ਬੋਹਰ ਚਾਰ ਤੋਲੇ, ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਟ ਛਾਣਕੇ ਮਿਲਾਉਣੇ, ਇਹ ਚੁਰਣ ਬਲ ਉਮਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਮਾਸੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮਾਸੇ ਤੱਕ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਬਹੁਤ ਨਾਭਦਾਇਕ ਹੈ।

ਜਲੋਦਰ, ਲਿੰਫ, ਵਾਊਕੋਨਾ, ਆਦਿ ਭੀ ਉਦਰ ਰੋਗ ਸੰਦੀਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਨਾਰਾਯਣ ਚੁਰਣ ਛੁਟਕਾਰੀ ਹੈ।

ਉਦਰਾਗਨਿ, ਉਦਰ (ਪੇਟ) ਦੀ ਅਗਨਿ, ਜਲਰਾਗਨਿ, ਦੇਖੋ, ਉਦਰਜਾਨਾ।

ਉਦਰਾਮਯ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪੇਟ ਦਾ ਆਮਯ (ਰੋਗ), ਚਿੱਤ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਉਦਰਰੋਗ।

ਉਦਰਿ, ਉਦਰ (ਪੇਟ) ਵਿੱਚ। ੨ ਛਾਤੀ ਨਾਲ, ਦੇਖੋ, ਉਦਰ ੨। ੩ ਕਰਤ ਵਿੱਚ।

ਉਦਰੂ, ਦੇਖੋ, ਉਦਰ, “ਪਸੁ ਜਿਉ ਉਦਰੂ ਭਰਉ,” (ਧਰਮ ਮ: ੮)

ਉਦਵਨ, ਦੇਖੋ, ਉਦਯਨ, “ਆਸੰਭਉ ਉਦਵਿਅਉ,” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ਜੋ ਅਜਨਮ ਹੈ, ਉਹ ਪੁਰਣ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉਦਵਰਤਨ, ਸੰ. ੫੫੫-੧, ਸੰਗਤ—ਬਟਣਾ ਲਈ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਸੁਕੰਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲੇਪ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਰਾ ਤੇ ਮਲਕੇ ਪਿੱਛੇ ਇਸਨਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਦਵਾਹ, ਸੰ. ੫੫੫, ਸੰਗਤ—ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਬਿਯਾ। ੨ ਨਾਤੀ (ਦੁਨਹਨੀ) ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਲੈ ਜਾਣਾ, ਵਿਆਹ, ਸ਼ਾਦੀ, ਆਨੰਦ, ਨਿਕਾਹ।

ਉਦਵਿਓ } ਉਦੈ ਹੋਇਆ, ਪ੍ਰਗਟਿਆ, ਦੇਖੋ, ਉਦਯਨ ਅਤੇ ਉਦਵਿਅਉ } ਉਦਵਨ, ਦੇਖੋ, ਆਸੰਭਉ।

ਉਦਵਿਯਨ, ਸੰ. ੫੫੫-੧, ਵਿ—ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਵਜਾਕੁਲ।

ਉਦਵੇਗ, ਸੰ. ੫੫੫, ਸੰਗਤ—ਚਿੱਤ ਦੀ ਘਬਰਾਹਟ, ਵਜਾਕੁਲਤਾ, “ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ” ਸਤ੍ਰੁਨ ਉਦਵੇਗ,” (ਗੁਪਤ) ੨ ਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬਲ ਵੇਗ। ੩ ਜੋਸ਼। ੪ ਉਮੰਗ।

ਉਦਾਸ, ਸੰ. ੫੫੫—ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਣਾ, ਪਾਸਦੀਂ ਗੁਜਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ੫੫੫-੧—ਉਦਾਸੀਨ, ਵਿ—ਵਿਰਯਤ, ਉਪਰਾਮ। ੩ ਮੋਹ ਰਹਿਤ। ੪ ਵੈਰਯਵਾਨ, “ਘਰ ਹੀ ਮਾਹਿ ਉਦਾਸ,” (ਸੁੀ ਮ: ੩) ੫ ਸੰਗਤ—ਉਦਾਸੀਨਪਨ, ਸੰਨਾਸ, ਤਿਆਗ, “ਗਿਰਸਤ ਮਹਿ ਚਿੰਤ, ਉਦਾਸ ਅਹੰਕਾਰ,” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਉਦਾਸੀ } ਸੰ. ੫੫੫-੧—ਉਦਾਸੀਨਤਾ, ਸੰਗਤ—ਉਪਰਾਮਤਾ, ਉਦਾਸੀਨ } ਵਿਰਯਤ। ੨ ਨਿਰਾਸਤਾ, “ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਉਦਾਸੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਹੈ,” (ਲੋਕੋ) ੩ ਉਦਾਸੀਨ, ਵਿ—ਉਪਰਾਮ, ਵਿਰਯ, “ਗੁਰੁਬਚਨੀ ਬਹਿਰਿ ਘਰਿ ਏਕੋ, ਨਾਨਕ ਭਇਆ ਉਦਾਸੀ,”

(ਮਾਰੂ ਮ: ੧)। ੪ ਸੰਗਤ—ਸਿੱਖ ਕ੍ਰੋਮ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ, ਇਹ ਪੰਥ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਉਦਾਸੀਨ ਨਿਬਾਸ ਤੋਂ ਆਰੰਭ, ਅਤੇ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਵਾਮੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਬਾਬਾ ਸੁੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਿੱਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਸੁੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚੇਲੇ ਬਣੇ, ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਸੇਵਕ—

(ੳ) ਬਾਲਗਸਨਾ, (ਅ) ਅਨਮਸਤ (ੲ) ਫੂਲਸਾਹ ਅਤੇ (ਸ) ਗੋਂਦਾ ਅਬਵਾ ਗੋਂਦਿੰਦ ਜੋ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਉ ਚਾਰ ਪੁਰੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪੁਸਿੱਧ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਪੁਰਿਆਂ (ਪੁਰਿਆਂ) ਨਾਲ ਛੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਮਿਲਾਕੇ ਦਸਨਾਮੀ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਛੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਇਹ ਹਨ—

(ੳ) ਲੁਬਰੇਸਾਹੀ—ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ।

(ਅ) ਸੰਗਤਸਾਹਿਬੀਏ—ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ।

(ੲ) ਜੀਤਮੰਨੀਏ—ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ।

(ਸ) ਬਖਤਮੰਨੀਏ—ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ

(ਹ) ਭਗਤਭਗਵਾਨੀਏ—ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ।

(ਕ) ਮੀਰਾਂਸਾਹੀਏ—ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ।

ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਨਿਬਾਸ ਮੰਜੀਠੀ ਚੈਲਾ, ਗਲ ਕਾਲੀ ਸੋਲ੍ਹੀ, ਹੱਥ ਤੁੰਡਾ ਅਤੇ ਸਿਰ ਉੱਚੀ ਟੋਪੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮਤ ਦੇ ਸਾਧੂ ਕੋਲ ਦਾਤੀ ਨਹੀਂ ਮੁਨਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਜਟਾਧਾਰੀ, ਮੁੰਡਿਤ, ਭਸਮਧਾਰੀ ਨਾਕੇ, ਅਤੇ ਗੋਰੂਰੰਗੇ ਵਸਤੂ ਪਹਿਰਦੇ ਦੇਖੀਏ ਹਨ, ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਸਭ ਦਾ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਅਖਾਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ, ੨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪੰਥੀ ਉਦਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਿਰਕਾ ਭੀ ਉਦਾਸੀ ਬਹਾਉਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੋਪਾਲਦਾਸ ਨੇ ਚਲਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛੰਬਈ ਹਾਠੇ ਦੇ ਗੈਜਟੀਅਰ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

“ਬਾਲੂ ਹਾਸਾ ਫੂਲ ਪੁਨ ਗੋਂਦਾ ਅਰੁ ਅਨਮਸੁ। ਮੁੱਖ ਉਦਾਸੀ ਇਹ ਭਏ ਬਹੁਤ ਸਾਧੂ ਅਯੁ, (ਗੁਪਤੁ)

ਅੰਘਰਕੁਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂਉ ਇਸ ਕੋਲ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਮਲੂਮ ਹੋਵੇ

“The Udasī sect, among the Uda Kanbis of Bardoli in Surat, was founded three hundred years ago by one Gopal das He rejected the Vedic ritual, but enjoined the study of its speculative truths, believing in an impersonal God...These Udasīs are different from the NanakPanthi Udasīs, who are found scattered with establishments or akharas in some cities and holy spots.” (Gazetteer of the Bombay Presidency, 1901, Vol IX, Part I, PP547-548)

ਉਦਾਸੀਨਤਾ. ਦੇਖੋ. ਉਦਾਸੀ ੧.

ਉਦਾਸੁ. ਦੇਖੋ. ਉਦਾਸ.

ਉਦਾਸੇਰਾ. ਵਿ—ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਾਲਾ. ਉਪਰਾਮ। ੨ ਮੋਹ ਰਹਿਤ.

“ਸਿੰਘੀ ਬਸੀ ਨਿਤ ਉਦਾਸੇਰਾ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਉਦਾਹਰਣ. ਸੰ. ਤਧਾਹਰਣ. ਸੰਗਤ—ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾਂਤ. ਮਿਸਾਲ. ਨਜੀਰ.

ਉਦਾਚਲ. ਉਦਯ—ਅਚਲ. ਦੇਖੋ. ਉਦਯ ੪.

ਉਦਾਤ. ਸੰ. ਤਧਾਹਰ. ਸੰਗਤ—ਉੱਚੇ ਸੁਰ (ਸੁਰ) ਨਾਲ ਉੱਚਾਰਣ

ਕੀਤਾ ਅੱਖਰ। ੨ ਵਡਾ ਬਾਜਾ। ੩ ਉੱਚਾਸੁਰ। ੪ ਇੱਕ ਅਰਥਾਨੰਕਾਰ.

ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹਿਕੇ

ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨਾ “ਉਦਾਤ” ਅਨੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਧੰਨੁ ਸੁ ਵੰਸੁ, ਧੰਨੁ ਸੁ ਪਿਤਾ.

ਧੰਨੁ ਸੁ ਮਾਤਾ ਜਿਨਿ ਜਨ ਸਟੇ.

(ਭੈਰ ਮ: ੪)

ਧਨਤ ਅਨੰਦਪੂਰ ਨਗਰ ਹੈ ਜਹਿ ਵਿਚਰੇ ਦਸਮੇਸ਼।

ਧਨਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਪੁੰਮ ਬਰ ਹਾਜਿਰ ਰਹੇ ਹਮੇਸ਼।

੫ ਵਿ—ਉਦਾਹ. ਦਾਤਾ। ੬ ਉੱਚਾ। ੭ ਅੱਡਾ. ਚੰਡਾ। ੮ ਚਮਕਣ

ਵਾਲਾ.

ਉਦਾਨ. ਦੇਖੋ. ਦਸ ਪ੍ਰਾਣ.

ਉਦਾਯੁਧ. ਸੰ. ਤਧਾਹਰ। ਪ੍ਰਾਧ—ਉਦਯਤਾਯੁਧ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਰਨ

ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. “ਅੰਜਨ ਸੇ ਤਨ ਉਗੁ

ਉਦਾਯੁਧ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧) ੨ ਦੇਖੋ. ਉਗ੍ਰਾਯੁਧ.

ਉਦਾਰ. ਸੰ. ਤਧਾਹਰ. ਵਿ—ਦਾਨੀ. ਭੈਂਯਾਜ. “ਉਦਾਰ ਉਚਿਤ

ਦਾਰਿਦ ਹਰਨ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨) ੨ ਬੇਸੂ. ਉੱਤਮ। ੩ ਵਡਾ.

ਬਹੁਤ. “ਬਹੁਤ ਨ ਹੋਵੈ ਅਲਪ ਉਦਾਰ.” (ਗੁਪਤੁ) ੪ ਸੰ. ਤਧਾਹਰ—

ਉਦਾਵ. ਉਤ੍ਰ—ਦਾਰ. ਦੇਖੋ. ਦ੍ਰਿ ਧਾ. ਚੀਰਨ ਵਾਲਾ. ਦਲਨ ਵਾਲਾ.

ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ. “ਸਭ ਲੋਕ ਸੋਕਉਦਾਰ.” (ਅਕਾਲ)

ਉਦਾਚਤਾ. ਸੰਗਤ—ਭੈਂਯਾਜੀ. ਦਾਨਬੀਨਤਾ। ੨ ਨੇਕੀ. ਭਲਾਈ।

੩ ਸੁਖੀਨਤਾ

ਉਦਾਲਕ. ਸੰ. ਤਧਾਹਰ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਖੇਤਫੇਤ੍ਰ ਦਾ

ਪਿਤਾ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ “ਆਰੁਣਿ” ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ

ਗੁਰੂ ਆਖੋਦ ਧੌਮਜ ਨੇ ਉਦਾਲਕ ਰੱਖਿਆ. “ਏਕ ਉਦਾਲਕ

ਰਿਖਿ ਹੁਤੇ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੭) ਦੇਖੋ. ਫੇਤ੍ਰ। ੨ ਸੰਗਤੀ ਕੀਦਾ.

ਜਿਸ ਦਾ ਬੀਜ ਪੀਸ ਅਠਵਾ ਚੁੱਨਕੇ ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੩ ਨਸੂਤਾ.

“ਹਰੇ ਮਧੁਕ ਉਦਾਲਕ ਹਰੇ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਉਦਿਆਚਲ. ਦੇਖੋ. ਉਦਯ ੪.

ਉਦਿਆਨ. ਸੰ. ਤਧਾਹਰ—ਉਦਯਾਨ. ਸੰਗਤ—ਭਾਗ. “ਮਨ ਕੁੰਚਰ

ਕਾਇਆ ਉਦਿਆਨੀ.” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਰੋਹੀ. ਜੰਗਲ. “ਜਾਤਿ

ਨ ਪਤਿ ਨ ਆਦਰੇ ਉਦਿਆਨਿ ਭੂਮਿਨਾ.” (ਵਾਰ ਜੈਤ) ੩ ਸਵਾਤ

ਨਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼। ੪ ਸੈਰ ਕਰਨਾ।

੫ ਇਥਾਦਾ ਸੰਕਲਪ। ੬ ਉਦਾਨ ਪੋਟ (ਪ੍ਰਾਣ) ਦਾ ਭੀ ਕਈਆ ਨੇ

ਇਹ ਨਾਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਦਸਪ੍ਰਾਣ.

ਉਦਿਆਨ ਜਾਣਾ. ਕਿ—ਜੰਗਲ ਜਾਣਾ. ਸੋਚ ਜਾਣਾ. ਮਲਤਯਾਗ

ਲਈ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ. “ਕਰ ਤੂੰਬੀ ਲੋਕਰ ਤਿਸ ਕਾਲਾ। ਜਾਤ ਹੁਤੇ

ਉਦਿਆਨ ਦਿਸਾਲਾ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਉਦਿਆਨਦ. ਸੰਗਤ—ਪਹਾੜੀ ਜੰਗਲ. ਦੇਖੋ. ਉਦਿਆਨ ੨

ਅਤੇ ਦ ੨. “ਜਰਾ ਸੁਭਨ ਹਰਿਕਥਾ ਨ ਸੁਨੀਐ ਤਹ ਮਹਾਭਇਆਨ

ਉਦਿਆਨਦ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਉਦਿਆਨਾ. ਸੰਗਤ—ਵਾਨਪ੍ਰਾਸ਼. ਵਨਵਾਸੀ ਹੋਣਾ. “ਤੀਰਥ ਵਰਤ

ਜੇਮ ਕਰਹਿ ਉਦਿਆਨਾ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਨਹੇ ਮ: ੧)

ਉਦਿਆਨਿ. ਉਦਯਾਨ (ਰੋਹੀ) ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ. ਉਦਿਆਨ ੨.

ਉਦਿਆਨੀ. ਵਿ—ਵਨਵਾਸੀ. ਦੇਖੋ. ਉਦਿਆਨਾ. “ਜੇਮ ਪਾਕ

ਅਪਰਸ ਉਦਿਆਨੀ.” (ਬਾਵਨ) ੩ ਉਦਯਾਨਾ (ਭਾਗਾਂ ਜਾਂ ਜੰਗਲਾਂ)

ਵਿੱਚ.

ਉਦਿਤ. ਸੰ. ਤਧਾਹਰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਕਟ. ਸਾਹਿਗ। ੨ ਉਦੇ ਹੋਇਆ।

੩ ਸੰ. ਤਧਾਹਰ—ਉਦਰਤ. ਵਿ—ਤਿਆਰ. ਤਤਪਰ.

ਉਦਿਮ. ਦੇਖੋ. ਉਦਮ.

ਉਦੀਧੀ. ਸੰ. ਤਧਾਹਰ. ਸੰਗਤ—ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ. ਦੱਖਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ

ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ.

ਉਦੀਪਨ. ਸੰ. ਤਧਾਹਰ—ਉਦੀਪਨ ਸੰਗਤ—ਭਭਕਾਉਣ ਦੀ

ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਜਗਾਉਣਾ। ੩ ਐਸਾ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਕਾਮਾਦਿ ਨੂੰ ਉੱਤੇਜਿਤ

ਕਰੇ. ਕਸਤੂਰੀ ਕੇਸਰ ਆਦਿਕ। ੪ ਕਾਵਯ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਵਿਭਾਵ.

ਜੋ ਰਸ ਨੂੰ ਵਧਾਵੇ. ਜੈਸੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਰਸ ਨੂੰ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਬਸੰਤ

ਰੁੱਤ, ਕੇਕਿਲਾ, ਭੂਮਰ, ਭਾਗ, ਸਖੀ ਆਦਿਕ ਹਨ.

ਉਦੀਰਣ. ਸੰ. (ਉਦ੍ਰ-ਈਰ) ਸੰਗਤ—ਕਥਨ. ਵਾਖਾਨਾ. ਗੁਣਤਰ੍ਹਾ.

੨ ਸੰ. ਉਦੀਰਣ. ਵਿ—ਘੜਦਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਭੋਤ (ਭੋਤ) ਸਹਿਤ.

ਉਦ੍ਰੰਬਰ. ਸੰ. ਤਧਾਹਰ. ਸੰਗਤ—ਉਤ੍ਰ-ਅੰਬਰ. ਅਕਾਲ ਨੂੰ ਲੰਘ

ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਭਾਵ—ਵਡਾ ਬਿਰਝ. ਗੁੱਲਰ. ਕ੍ਰਿਮਿਫਲ. Ficus

Glomerata. “ਗੁੱਲਰ ਉਦ੍ਰੰਬਰ ਵਿਟਪ ਸਮਾਨਾ.” (ਨਾਪੁ) ਗੁੱਲਰ

ਦੇ ਫਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਅੰਤ ਸੁਖਮ ਜੀਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤੈਸੇ ਕਰਤਾਰ ਵਿੱਚ

ਅਨੰਤ ਜੀਵ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਤਾਭਾ ਧਾਤੂ. ਤਾਮ੍ਰ। ੩ ਅੰਸੀ

ਰੱਤੀ ਭਰ ਰੋਲਾ। ੪ ਦੇਹਲੀ. ਦੇਹਲੀਜ਼। ੫ ਤਪੀਏ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ.

ਜੋ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਗੁੱਲਰ ਦਾ ਛੰਡਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ੬ ਕੋਤੂ ਚੋਗ ਦਾ ਇੱਕ

ਭੇਦ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਰੀਰ ਉੱਪਰ ਗੁੱਲਰ ਦੇ ਫਲ ਜੇਹੇ ਭੇਤੇ ਹੋ ਕੇ ਢੁੱਟ

ਵਹਿੰਦੇ ਹਨ.

ਉਦੁਲ. ਅ. جلد. ਉਦੁਲ. ਸੰਗਤ—ਅਵਲ (ਅਲਗ) ਹੋਣ ਦੀ

ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਾਫਰਮਾਨੀ. ਆਕਾਸ਼ਭੰਗ. “ਗੁੱਲਰ ਉਦੁਲ ਅਪ ਕੇ ਕੀਨ.”

(ਗੁਪਤੁ)

ਉਦੇ. ਦੇਖੋ. ਉਦਯ.

ਉਦੇਸ. ਦੇਖੋ. ਉਦੇਸ਼. ਵਿ—ਮੁਕੱਦਰ. ਨਿਯਤ. “ਦਿਨ ਹੋਲੀ ਕੋ

ਥਰਹਿ ਉਦੇਸ. " (ਗੁਪਤੁ)

ਉਦੇ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ. ਉਦਯ ਸਿੰਘ.

ਉਦੇਗ. ਉਦੇਗ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਉਮੰਗ. ਉਤਸਾਹ. "ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰ
ਰਿਏ ਹਰਖਾਵਨ ਉਦੇਗ ਹੀ." (ਨਾਪੁ)

ਉਦੇਦਾਰ. ਦੇਖੋ. ਉਹਦੇਦਾਰ "ਉਦੇਦਾਰ ਉਦਿ ਦੇਇ ਹਰੀ ਕੇ "
(ਗੁਪਤੁ)

ਉਦੈ. ਦੇਖੋ. ਉਦਯ "ਉਦੈ ਅਸਤੁ ਕੀ ਮਨ ਭੁਧਿ ਨਸੀ "
(ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਉਦੈ ਅਸਤੁ } ਦੇਖੋ. ਉਦਯ ਅਸੁ.

ਉਦੈ ਅਸੁ

ਉਦੈ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ. ਉਦਯ ਸਿੰਘ.

ਉਦੇਸਾਹ. ਵਿ—ਉਦਿਤ—ਉਤਸਾਹ. ਹੋਸਲੇਮੰਦ. "ਉਦੇਸਾਹੀ ਕਿਆ
ਨੀਸਾਨੀ?" (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਉਦੇਸੀਅ. ਉਦਯ—ਸ੍ਰੀ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਭੂਤਾ. ਵਿਭੂਤਿ ਦੀ ਵਿਧਿ.
"ਉਦੇਸੀਅ ਘਰੇ ਹੀ ਵਠੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਉਦੇਤ. ਸੰ. ੩੫੫੦—ਉਦੇਤ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਚਮਤਕਾਰ.
"ਭਾਵੀ ਉਦੇਤ ਕਰਵੈ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) ੭ ਪ੍ਰਭਾਤ. ਭੋਰ. ਤਤਕਾ.
"ਅਸਤੁ ਉਦੇਤੁ ਭਇਆ ਉਠਿਚਲੇ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਵਿ—
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ. ਚੋਸਨ.

ਉਦੇਤਕ. ਸੰ ਉਦੇਤਕ. ਵਿ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ. "ਇਕ ਜੇਤਿ ਉਦੇਤਕ
ਰੂਪ ਦਸੇ" (ਗੁਪਤੁ)

ਉਦੇਤੁ. ਦੇਖੋ. ਉਦੇਤ. "ਉਦੇਤੁ ਭਇਓ ਪੂਰਨ ਭਾਵੀ ਕੇ." (ਮਲਾ
ਮ: ੫)

ਉਦੰਗਲ. ਸੰਗਤ—ਮੇਲਾ. ਇਕੱਠ.

ਉਦੰਡ. ਸੰ. ੩੫੫੬. ਵਿ—ਨਿਭਰ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦਾ ਭੈ ਨਹੀਂ.
"ਉਦੰਡੇ ਅਮੰਡੇ ਪੁਰੰਡੇ ਪੁਮਾਥੇ." (ਅਕਾਲ) ੭ ਲੰਮੇ ਭੰਡੇ ਵਾਲਾ.
੩ ਪੁਰੰਡ. ਉਕੁ. ੪ ਪੁਧਾਨ. ਮੁਖ. "ਅਰ ਕਾਟਕੈ ਪਲਖੰਡਾ ਪੜ੍ਹ
ਵੇਦਮੰਤੁ ਉਦੰਡ." (ਗਰਾਨ)

ਉਦੰਤ. ਸੰ. ੩੫੫੭ ਸੰਗਤ—ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਅੰਤ. ਮੁਸ਼ਕਤ ਦਾ
ਨਤੀਜਾ. "ਸੁਖ ਸਾਗਰੁ ਪਾਇਓ ਉਦੰਤ " (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)
੭ ਫੈਸਲਾ. ੩ ਵਿਰੁੱਧ. ਹਾਲ. ੪ ਪ੍ਰਸੰਗ. ਪ੍ਰਕਰਣਾ ੫ ਵਿ—
ਕਿਸੀ ਵਸਤੁ ਦੇ ਅੰਤ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ. ੬ ਨੇਕ. ਭਲਾ.
ਉੱਤਮ.

ਉਦੰਬਰ. ਦੇਖੋ. ਉਦੰਬਰ.

ਉਦਮ. ਸੰ. ਉਦਮ. ਸੰਗਤ—ਜਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼. ਮਿਹਨਤ.
ਪੁਰਖਾਰਥ (ਪੁਰੁਸਾਰਥ)

ਉਦਮੀ. ਵਿ—ਉਦਮ ਵਾਲਾ. ਮਿਹਨਤੀ. ਪੁਰੁਸਾਰਥੀ.

ਉਦਾ. ਦੇਖੋ. ਉਦੈ. ੭ ਸੰਗਤ—ਅਧਿਕਾਰ. ਦੇਖੋ. ਉਹਦਾ.
੩ ਇੱਕ ਹਰੀ ਕਾ ਜੱਟ. ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ.
ਇਹ ਆਤਮ ਗਣਾਨੀ ਅਤੇ ਵਡਾ ਸੂਰਵੀਰ ਸੀ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ

ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਦੈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਬਾਪਿਆ.
ਇਸ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਿਖਾਈ.

ਉਦਾਲਕ. ਦੇਖੋ. ਉਦਾਲਕ.

ਉਦੀਪਨ. ਦੇਖੋ. ਉਦੀਪਨ.

ਉਦੇ. ਇੱਕ ਕਾਬਤਕਾਰ ਜਾਤੀ. ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਾਹਪੁਰ ਦੇ
ਜਿਲੇ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਉਦੇਸ. ਸੰ. ੩੫੬੧. (ਉਦ-ਇਸ) ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਯੋਜਨ. ਮਤਲਬ।
੭ ਕਾਰਣ. ਹੋਤ. ਸਬਬ। ੩ ਅਭਿਲਾਖਾ. ਇੱਛਾ। ੪ ਵਿ—ਨਿਯਤ.
ਮੁਕੱਰਰ.

ਉਦੇਸ਼. ਸੰ. ੩੫੬੨. ਵਿ—ਅਭਿਲਾਖਿਤ. ਜਿਸ ਦੀ ਅਭਿਲਾਖਾ
ਕਰੀਏ. ਨੇਤੀਏ. ਵਾਛਿਤ। ੭ ਸੰਗਤ—ਓਹ ਵਸਤੁ ਜਿਸ ਤੇ
ਧਨ ਰੱਖਕੇ ਕਥਨ ਕਰੀਏ. ਇਸ਼ੁ.

ਉਦੇਕੇ. ਦੇਖੋ. ਭੰਡ ਸਾਹਿਬ (੬)

ਉਦਯਾਨ. ਦੇਖੋ. ਉਦਿਆਨ.

ਉਦਯੋਗ. ਸੰ. ੩੫੭੦. ਸੰਗਤ—ਉਦਮ. ਜਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼ "ਆਲਸ
ਤਨਕ ਕਰਰ ਉਦਯੋਗਿ. (ਗੁਪਤੁ)"

ਉਦਯੋਗੀ. ਸੰ. ੩੫੭੧. ਵਿ—ਉਦਮੀ. ਪੁਰੁਸਾਰਥੀ. ਮਿਹਨਤੀ

ਉਦਯੋਤਕ. ਦੇਖੋ. ਉਦੇਤਕ.

ਉਦੁ. ਦੇਖੋ. ਜਲਪਿਨਾਵ.

ਉਦੁਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵਿੱਧਿ. ਭਰੰਕੀ। ੭ ਪ੍ਰਾਰੰਭ. ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ
ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਧਉ. ਦੇਖੋ. ਉਧਵ. "ਉਧਉ ਅਧੁਰੁ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਨਾਮ." (ਸਵੈਯੇ
ਮ: ੩ ਕੇ)

ਉਧਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਸ ਪਾਸੇ. ਓਧਰ. ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ। ੭ ਦੇਖੋ.
ਉਧਰਣ. "ਉਧਰ ਦੇਹ ਅੰਧਕੁਪ ਤੇ." (ਜੈਤ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ.
ਉਧਨਾ. "ਉਧਰ ਚਲੀ ਤਾਂਸੋਂ ਹਿਤ ਕੈਕੈ." (ਚਰਿਤੁ ੨੧੪)

ਉਧਰਣ. ਸੰ. ੩੫੭੭—ਉਧਰਣ. ਸੰਗਤ—ਉਧਰ ਉੱਠਣ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਯਾ। ੭ ਮੁਕੁ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਨਾਨਕ ਉਧਰਸਿ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀ
ਪੂਰਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੫) ੩ ੩੫੭੮—ਉਧਰਣ. ਕ੍ਰਿ—ਉਧਾਰ
ਕਰਨਾ. ਪਾਰ ਕਰਨਾ। ੪ ਮੁਕੁ ਕਰਨਾ. "ਸੰਤ ਉਧਰਣ ਦਇਆਲੈ "
(ਵਾਰ ਜੈਤ) "ਤੀਰਥ ਉਦਮ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀਆ ਸਭ ਲੋਕ ਉਧਰਣ
ਅਰਥਾ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਉਧਰ ਧਰੇ. ਵਾ—ਉਧਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਮੁਕੁ ਕੀਤੇ. "ਸਬਦਮਾਤੁ
ਤੇ ਉਧਰ ਧਰੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਉਧਰਨ. ਦੇਖੋ. ਉਧਰਣ.

ਉਧਰਨਹਾਰਾ. ਵਿ—ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਹਾਰਾ. ਪਾਰ ਕਰਤਾ. ਮੁਕੁ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਦੀਨਾਨਾਥ ਪੁਨਪਤਿ ਪੂਰਨ ਤਵਜਲ ਉਧਰਨਹਾਰਾ."
(ਦੇਵ ਮ: ੫) ੭ ਫੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ। ੩ ਪਾਰ ਹੋਣ ਯੋਗਤ.

ਉਧਲਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਹੋਰ ਪਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ। ੭ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ
ਕਿਸੇ ਜਾਹ ਨਾਲ ਬਿਨਾ ਮਖਰ ਦਿੱਤੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ. "ਕਿਸੁ ਸੰਗ

ਉਧਲਾਨੀ ਸੋਇ. " (ਗੁਪਤ) ਦੇਖੋ, ਉਧਰ ਤ

ਉਧਾਣ, ਦੇਖੋ, ਉਧਾਣ

ਉਧਾਰ. ਸੰ. ੩੪੫੯—ਉਧਾਰ ਸੰਗਤ—ਜੋ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਵਾਪਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਗਤਾ ਤੇ ਲਈ ਹੋਈ ਕੋਈ ਵਸਤੂ, ਕਰਜ਼, ਰਿਣ, ਉਧਾਰ ਲਈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ "ਧਾਰ" ਲਬਦ ਤੀ ਹੈ। ੨ ਮੁਕਤਿ ਨਸਾਤ, ਫੁਟਕਾਰਾ. "ਤਿਸੁ ਕੁਰੁ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜਿਨਿ ਸਭ ਕਾ ਕੀਆ ਉਧਾਰ." (ਕੁਜ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਧਾਰ, ਦੁਰੁਸਤੀ, ਜਿਵੇਂ—ਸੀਰਟੋਧਾਰ। ੪ ਪਤਿਤ ਦੀ ਸੁੱਧੀ, ਜਾਤਿ ਤੋਂ ਡਿਕੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੫ ਸੰਕਾ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਗੱਲ ਦਾ ਹੱਲ.

ਉਧਾਰਨ, ਸੰਗਤ—ਜਹਾਜ਼, ਪੋਤ, ਉਧਾਰ (ਪਾਥ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਕਲਿਸਮੁਦੁ ਭਟੇ ਰੂਪ ਪੁਕਟ ਹਰਿਨਾਮ ਉਧਾਰਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੨ ਕਿ—ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ, ਪਾਥ ਕਰਨਾ

ਉਧਾਰੂ, ਦੇਖੋ, ਉਧਾਰ.

ਉਧਾਲੀ, ਦੇਖੋ, ਅੰਧਾਲੀ.

ਉਧੋਤਨਾ, ਕਿ—ਉਧੋਤਨਾ, ਫਿੱਲਣਾ। ੨ ਖੋਲ੍ਹਣਾ, ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਯੁਧੋਤਨ—ਉਦਵੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬੰਧਨ ਖੋਲਨਾ ਅਤੇ ਲਪੇਟਨਾ

ਉਧੋ, ਦੇਖੋ, ਉਧਉ ਅਤੇ ਉਧਵ "ਉਧੋ ਅਧੁਰੁ ਬਿਦਰੁ ਕੁਣ ਉਧੋ" ਗਵੰ. " (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਉਧੰ, ਦੇਖੋ, ਉਧ.

ਉਧ, ਸੰ. ੫੯੫੪—ਉਧੰ, ਵਿ—ਉਧਾ, ਨੰਮਾ. "ਦਿਤੁ ਦਾਤੁ ਕਰਾਲ ਦੈ ਸੇਤ ਉਧੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) "ਬਤਵਾਨਨ ਜ੍ਯਾਨ ਸਮੁਦੁ ਕੇ ਮੱਧਿ ਵਿਰਾਜਤ ਉਧੰ." (ਚੰਡੀ ੨) ੨ ਦੇਖੋ, ਉਧਤ.

ਉਧਤ, ਸੰ. ੫੫੫੫, ਵਿ—ਉਧਾ, ਨੰਮਾ। ੨ ਉਧਰ ਉਠਾਇਆ ਹੋਇਆ, "ਉਧਤ ਸਟਾਯੋ ਟਿਤੋ ਸਿੰਘ ਧਾਯੋ" (ਚੰਡੀ ੨) ਉੰਮ ਦਾ ਟੋਰਾ ਉਧਾ ਕਰਕੇ ਸੋਰ ਦੱਤਿਆ। ੩ ਪੁਰੰਭ। ੪ ਪੁਥਨ। ੫ ਚਤੁਰ। ੬ ਅਹੰਕਾਰੀ ਅਭਿਮਾਨੀ। ੭ ਸੰਗਤ—ਰਾਜਾ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨ.

ਉਧਵ, ਦੇਖੋ, ਉਧਵ। ੨ ਸੰ. ਯਕਤ ਦੀ ਅਗਨਿ। ੩ ਆਨੰਦ, ਖੁਸ਼ੀ.

ਉਧਾਣ, ਸੰਗਤ—ਉਧਰ (ਉਧਾ) ਅਸਥਾਨ, ਅਕਾਸ਼. "ਰਤਤੰਕੇ ਕਿੰਧੰ ਉਧਾਣ." (ਰਾਮਾਵ)

ਉਧਾਰ, ਦੇਖੋ, ਉਧਾਰ.

ਉਧਿਤ, ਸੰ. ੩੯੫੫, ਵਿ—ਉਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਚੁੱਕਿਆ। ੨ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ, ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਕਿਸੇ ਕੁੰਭ ਤੋਂ ਲੀਤਾ ਪਾਠ.

ਉਨ, ਸਰਵ—ਉਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, "ਉਨ ਕੈ ਸੰਗ ਤੂ ਕਰਤੀ ਕੇਲ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤ—ਦੇਖੋ, ਉਨ. "ਹੋਵੇ ਉਨ ਕਤਾਇਦਾ, ਪੈਧਾ ਲੋਤੈ ਪਟੁ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਉਨਏ, ਦੇਖੋ, ਉਨਤ। ੨ ਉਮਝੇ ਹੋਏ. "ਸਾਵਨ ਕੇ ਉਨਏ ਘਨ

ਆਏ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉਨਸ, ਅ. ੫੫੫੫, ਸੰਗਤ—ਪਹਿਚਾਨ, ਵਾਕਫ਼ੀਯਤ। ੨ ਮਿਤ੍ਰਤਾ, ਦੋਸਤੀ.

ਉਨਸਰ } ਅ. ੫੫੫੫, ਉਨਸਰ, ਸੰਗਤ—ਤਤੁ, ਕੂਤ, element
ਉਨਸੁਰ } ਦੇਖੋ, ਅਨਾਸਿਰ.

ਉਨਕਾ, ਅ. ੫੫੫੫, ਉਨਕਾ ਅਕਾ ਅਨਕਾ, ਸੰਗਤ—ਨੰਮੀ ਉਨਕ (ਕਰਦਨ) ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕਲਪਿਤ ਪੰਖੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਵਾ ਅਕਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਤੇ ਭੈਠਦਾ ਹੈ. "ਉਨਕਾ ਉਕਾਧਾ ਚਕਾ ਸੰਮੁਕ." (ਸਲੋਹ)

ਉਨਤਿ, ਦੇਖੋ, ਉਨਤਿ.

ਉਨੱਤੀ, ਸੰ. ੫੫੫੫, ਤਿਸ਼ਤ—ਏਕੋਨ ਤਿੱਸਤ, ਇੱਕ ਘੰਟ ਤੀਹ—੨੯

ਉਨਮਤ } ਸੰ. ੫੫੫੫, ਵਿ—ਮਤਵਾਜ਼, ਅਧੁਰ, ਨਸ਼ਟੀ, "ਉਨਮਤ
ਉਨਮੱਤ } ਕਾਮ ਮਹਾ ਬਿਖ ਭੁਲੈ." (ਸ੍ਰੀ ਭੋਟੀ) ੨ ਉਨਮਾਦ
ਰੋਗ ਵਾਲਾ, ਪਾਕਲ ਸੈਂਦਾਈ, ਦੇਖੋ, ਉਦਮਾਦ

ਉਨਮਦ, ਸੰ. ੫੫੫੫, ਸੰਗਤ—ਮਸਤੀ, ਖੁਮਾਰੀ, "ਉਨਮਦ
ਚਢਾ ਮਦਨ ਰਸ ਚਾਖਿਆ" (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਉਨਮੱਤ.

ਉਨਮਦਾ, ਵਿ—ਉਨਮਾਦ (ਮਸਤੀ) ਵਾਲੀ, ਉਨਮਾਦਿਤ, "ਜੰਭ
ਗੰਧੁਬੀ ਅਤਿ ਉਨਮਦਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੫੬)

ਉਨਮਨ, ਸੰ. ੫੫੫੫—ਉਨਮਨਸ, ਵਿ—ਫੇਭ (ਫੋਭ) ਸਹਿਤ, ਵਜਾਹਨ ਹੋਇਆ, ਉਖਤੇ ਮਨ ਵਾਲਾ, "ਉਨਮਨ ਮਨੁਆ ਸੁੰਨਿ ਸਮਾਨਾ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) ੨ ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋਇਆ ਹੈ, "ਉਨਮਨ ਨਾਮ ਲਗਾਨ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪) ੩ ਸੰ. ੫੫੫੫, ਉਨਮਨ, ਉਧਾ ਮਨ "ਉਨਮਨ ਤਤੁ ਕਮਾਰੁ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸੂਹੀ) ੪ ਦੇਖੋ, ਉਨਮਨੀ.

ਉਨਮਨਾ, ਦੇਖੋ, ਉਨਮਨ.

ਉਨਮਨਿ, ਉਨਮਨੀ ਅਵਸਥਾ (ਗੜਾਨ ਅਵਸਥਾ) ਵਿੱਚ, "ਉਨਮਨਿ ਰਬੁ ਧਰਿਆ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਰਬੁ (ਅੰਤਰ ਕਰਣ) ਗੜਾਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਧਰਿਆ, ਦੇਖੋ, ਰਬੁ ੪.

ਉਨਮਨੀ, ਸੰ. ੫੫੫੫, ਸੰਗਤ—ਯੋਗ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁਦ੍ਰਾ, ਜੋਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚਕੇ ਨੱਕ ਦੀ ਨੋਕ ਉਪਰ ਨਜ਼ਰ ਠਹਿਰਾਉਣੀ। ੨ ਗੜਾਨ ਅਵਸਥਾ, ਪ੍ਰਾਣਾਧਾਮ ਦੇ ਅਭਾਸੀ ਦੀ ਇੱਕ ਹਾਲਤ. ਇਹ ਦਸ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਣ ਲੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਨਮਨੀ ਜੋਤਿ, ਰੂਹਾਨੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, "ਉਨਮਨੀ ਜੋਤਿ ਪਟੰਤਰ ਦੀਜੈ ਖੋਨ." (ਭਾਯਕ)

ਉਨਮਾਦ, ਸੰ. ੫੫੫੫, ਸੰਗਤ—ਚਿੰਤ ਦਾ ਇਸਥਿਤ ਨਾ ਰਹਿਣਾ। ੨ ਅਸ੍ਰੀ, ਖੁਮਾਰੀ। ੩ ਪਾਕਲਪਨ, ਸਿਰਫ, "ਕਾਮ ਕੁੰਧ ਮਿਟਹਿ ਉਨਮਾਦ." (ਗੋਡ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਉਦਮਾਦ.

ਉਨਮਾਦੀ, ਦੇਖੋ, ਉਦਮਾਦੀ.

ਉਨਮਾਨ } ਸੰ. ੩੧੫੧।—ਅਨੁਮਾਨ. ਸੰਗਤ—ਧਨਾਨ. ਵਿਚਾਰ.
ਉਨਮਾਨੁ } “ਭਤਭਾਗੀ ਉਨਮਾਨਿਅਉ ਰਿਦ ਸਭਦ ਬਯਯਉ.”
 (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) “ਸਾਧਿ ਅਜਗਰੁ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ਉਨਮਾਨੁ.”
 (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਕਾਰਰੂਪ ਸਰਪ ਨੂੰ ਥਾਥੁ ਕਰਕੇ
 ਵਿਵੇਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੨ ਅੰਦਾਜ਼ਾ. ਜਾਂਚ. “ਚਰਨਗਮਲ ਕੀ
 ਮਉਜ ਕੇ ਕਹਿ ਕੈਸੇ ਉਨਮਾਨ.” (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਮਿਣਤੀ. ਮਾਪ।
 ੪ ਸੰ. ੫੫੧੧। ਮਿਣਤੀ ਵਜਨ। ੫ ਖੱਤੀ ਸੇਰ ਭਰ ਤੋਲ। ੬ ਮੁੱਲ.
 ਕੀਮਤ.

ਉਨਮਾਚਗ ਸੰ. ੩੫੧੧। ਸੰਗਤ—ਕੁਮਾਰਗ. ਭੁਰਾ ਰਾਹ। ੨ ਕੁਚਲ.
 ਕੁਰੀਤ.

ਉਨਮੀਲਨ ਸੰ. ੫੫੧੧। ਸੰਗਤ—ਅੱਖ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ
 ਅੱਖ ਖੋਲ੍ਹਣਾ। ੨ ਖਿਝਨਾ. ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਹੋਣਾ. “ਮਨ ਉਨਮਨ ਉਨਮੀਲੇ
 ਹੈ.” (ਭਾਗਵਤ)

ਉਨਮੀਲਿਤ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੁੱਲ (ਸਮਾਨ)
 ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾਸ ਭੁਟ ਭੇਦ ਜਣਾਏ, ਇਹ “ਉਨਮੀਲਿਤ”
 ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ. “ਉਨਮੀਲਿਤ ਸਾਦ੍ਰਿਸ਼ਤ ਤੇ ਹੇਤੁ ਭੇਦ ਕਛੁ
 ਮਾਨ.” (ਕਾਵਯ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਭਹਿਣੇ ਜਗੇ ਸਰਪੋਸ ਦੇ ਨਹਿ ਸੋਇਨ ਸਾਖੇ,
 ਧਉਲੇ ਦਿਸਨ ਛਾਹ ਝੁੱਧ ਸਾਦਹੁ ਭੁਟ ਜਾਖੇ.
 ਤਿਉ ਸਾਧੁ ਅਸਾਧੁ ਪਰੰਪਰੀਅਨ ਕਰਕੂਤ ਸੁਭਾਖੇ.

(ਭਾਗੁ)

੨ ਵਿ—ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਖਿਝਿਆ ਹੋਇਆ. ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ.

ਉਨਮੁਲਨ ਸੰ. ੩੫੧੧। ਭਿ—ਪੁੱਟਣਾ. ਜਤ ਉਖੇੜਨੀ.

ਉਨਮੇਖ ਸੰ. ੩੫੧੧। ਸੰਗਤ—ਅੱਖ ਦਾ ਭਮਕਣਾ। ੨ ਉਤਨਾ
 ਸਮਾ, ਸਿਤਨਾ ਅੱਖ ਭਮਕਣ ਨੂੰ ਲੱਗੇ. ਨਿਮਖ (ਨਿਮੇਸ਼).

ਉਨਮੇ ਦੇਖੋ, ਉਨਿਮੇ ਅਤੇ ਓਅੰਨਮ:

ਉਨਵ ਸੰ. ੩੫੧੧। ਉੱਨਤ. ਵਿ—ਭ੍ਰਿਧਿ ਵਾਲਾ. ਉਮਭਿਆ
 ਹੋਇਆ.

ਉਨਵਿ ਉਮਭਕੇ “ਉਨਵਿ ਘਨ ਛਾਏ ਬਰਸ ਸੁਭਾਏ.” (ਤੁਖਾ
 ਬਾਰਮਾਹ ਮ: ੧)

ਉਨਵੰਜਾ ਦੇਖੋ, ਉਣਵੰਜਾ.

ਉਨਾ ਸਰਵ—ਵਿਭਕਤਿ ਸਹਿਤ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਰਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ.
 “ਉਨਾ ਤਿ ਆਹਿ ਓਹੀ ਸਾਦੁ.” (ਦਾਰ ਆਸਾ)

ਉਨਾਨਵੇ ਦੇਖੋ, ਉਣਾਨਵੇ.

ਉਨਾਬ ਅ. ੫੫੧। ਉੱਨਾਬ. ਸੰਗਤ—ਸਰਵ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ
 ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੋਰ, ਜੋ ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਭਲਕ ਨਾਲ
 ਰੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਚੂਨਾਈ ਹਕੀਮ ਅਨੇਕ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿੱਚ
 ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਵ ਤਰ ਤੇ ਦੁਖਕ (ਕਬਜ਼
 'ਸਾਢੇ. ਸਮਾਜ ਸੇਹੋ.

ਕੁਸਾ) ਹੈ.

ਉਨਾਬ ਭਲੇ ਦੇ ਸੁਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਲਹੂ ਦੇ ਵਿਕਾਰ
 ਮਿਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਖਾਂਸੀ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਕਮਰਪੀੜ ਜਿਗਰ ਦੇ ਰੋਗ
 ਅਤੇ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਫੁਟਕਾਰੀ ਹੈ। ੨ ਵਿ—
 ਉਨਾਬ. ਲੰਮੇ ਲੱਕ ਵਾਲਾ.

ਉਨਾਬੀ ਵਿ—ਉਨਾਬ ਦੇ ਰੰਗ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਉਨਾਬ ਸੇਹਾ
 ਰੰਗ.

ਉਨਿ ਸਰਵ—ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ੨ ਉਸ ਦੇ “ਉਨਿ ਚਾਨਣਿ
 ਓਹੁ ਸੋਖਿਆ.” (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖ ਰੂਪ
 ਤੋਲ ਸੋਖਿਆ.

ਉਨਿਮੇ ਓਹੁ ਨਮ—ਓਅੰ ਨਮ: ਰੰਫਕ (ਰਫਕ) ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ
 ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ. “ਉਨਿਮੇ ਭਗਵੰਤ ਕੁਸਾਈ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਉਨੀ ਦੇਖੋ, ਉਨਿ.

ਉਨੀ ਦੇਖੋ, ਉਨੀ.

ਉਨੀਂਦਾ } ਸੰ. ੩੫੧੧। ਉਨਿੰਦੁ. ਵਿ—ਨੀਂਦ ਕਰਕੇ ਅਲਸਾਇਆ.
ਉਨੀਂਦਾ } ਉੱਖਲਾਇਆ. “ਹੁਭੇ ਉਨੀਂਦੇ ਦੇ ਨਿਸਿ ਕੇਰੇ.”
 (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਉਨੰਜਾ ਦੇਖੋ, ਉਣਵੰਜਾ.

ਉਨ੍ਹਾ ਦੇਖੋ, ਉਨਾ.

ਉਨ੍ਹਾਨ ਸੰਗਤ—ਉਣ (ਕਰਮੀ) ਦਾ ਕਾਲ (ਸਮਾ) ਕਰਮੀ ਦੀ
 ਕੁੱਤ. ਕੁੰਘਮ.

ਉੱਨ } ਸੰ. ੫੫੧੧। ਉੱਨਾ. ਸੰਗਤ—ਪਸ਼ਮ. ਭੇਡ ਆਦਿਕ ਜੀਵਾਂ
ਉੱਨ } ਦੇ ਵਾਲ (ਰੋਮਵਾਲੀ). ੨ ਮੱਕੜੀ ਦਾ ਸੂਤ.

ਉੱਨਤ } ਸੰ. ੩੫੧੧। ਵਿ—ਉੱਚਾ. “ਉੱਨਤ ਨਾਸੇ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੇ.”
ਉੱਨਤ } (ਅਕਾਲ) ੨ ਉੱਤਮ। ੩ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਵਾਲਾ. ਧਨ ਸੰਪਦਾ
 ਵਿੱਚ ਵਧਾ.

ਉੱਨਤਿ } ਸੰ. ੩੫੧੧। ਸੰਗਤ—ਵਿੱਧੀ. ਤਰੱਕੀ। ੨ ਉੱਚਿਆਈ.
ਉੱਨਤਿ } ਭਲੰਦੀ.

ਉੱਨੀ } ਸੰ. ਔਸਿੰਕ. ਵਿ—ਉੱਨਾ (ਉੱਨ) ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ.
ਉੱਨੀ } ਪਸ਼ਮੀ। ੨ ਏਕੀ-1 ਵਿਸ਼ਾਹਿ—ਏਕੋਨਵਿੰਸਤਿ. ਇੱਕ ਘੱਟ
 ਵੀਹ ੧੮.

ਉੱਨੀ ਵੀਹ ਬਹੁਤ ਕਮ. ਅਜੇਹੀ ਕਮੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾ ਹੋਵੇ,
 ਜਿਥੋਂ ਇਸ ਵਸਤੂ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਉੱਨੀ ਵੀਹ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ.

ਉਪ ਉਪਮਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਜਗਤੋਸ੍ਰਰ ਉਪ ਉਰ ਨ ਸਹੀਚੁ,”
 (ਨਾਪੁ) ੨ ਸੰ. ਉਪਸੰਗ. ਇਹ ਅਨੇਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਕੇ ਅਰਥ
 ਦੀ ਵਿਛੇੜਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ— ਸਮੀਪਤਾ, ਜੈਸੇ ਉਪਗਮਨ,
 ਉਪਕੰਠ, ਉਪਨਯਨ। ੩ ਅਧਿਕਤਾ, ਜੈਸੇ ਉਪਕਾਰ, ਉਪਦੇਸ਼।
 ੪ ਨਾਯਬਪਨ, ਜੈਸੇ ਉਪਮੰਤ੍ਰੀ, ਆਦਿ.

ਉਪਅਵਤਾਰ ਛੋਟਾ ਅਵਤਾਰ. ਸੋਨਾਂ ਕਨਾ ਵਾਲੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੋਂ
 ਘੱਟ ਦਰਜੇ ਦੇ ਅਵਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਉਪ. “ਅਬ ਭਨੇ ਉਪਅਵਤਾਰ.”

(ਬੁਧਮਾਵ). ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਲਕੀ ਆਦਿ ਅਵਤਾਰ, ਅਤੇ ਵਾਸ ਪ੍ਰਿਥੁ ਆਦਿ ਉਪਅਵਤਾਰ ਮੰਨੇ ਹਨ

ਉਪਦਿਵੁ. ਵਾਸਨ ਅਵਤਾਰ. ਦੇਖੋ. ਉਪੇਵੁ. "ਕੋਟਿ ਦਿਵੁ ਉਪਦਿਵੁ ਬਨਾਏ." (ਅਠਾਨ)

ਉਪਦੀਆ. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ ਕਰੇਯਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ, ਰਚੇ. "ਸਭਿ ਵਰਨ ਰੂਪ ਜੀਅਜੰਤ ਉਪਦੀਆ." (ਭਿਨਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਉਪਸ. ਦੇਖੋ. ਉਪਾਸ਼.

ਉਪਸਥ. ਦੇਖੋ. ਉਪਸਥ.

ਉਪਸਥਿਤ. ਸੰ. ੩੫੨੧੫. ਵਿ—ਪਾਸ ਬੈਠਾ. ਹਾਜਿਰ. ਮੌਜੂਦ.

ਉਪਸਥਿਤਿ. ਸੰ. ੩੫੨੧੬. ਸੰਗਤਾ ਮੌਜੂਦਗੀ. ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਪਸਮ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਰੋਕਣਾ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਜਮ। ੨ ਵਾਸਨਾ ਦਾ ਰੋਕਣਾ। ੩ ਰੋਕ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ. "ਤਿਹ ਉਪਸਮ ਕੋ ਕਰਹੁ ਵਿਚਾਰੀ." (ਨਾਪੁ) ੪ ਉਪਾਉ. ਜਤਨ. ਤਰੱਕੁਦ.

ਉਪਸਰਗ. ਸੰ. ੩੫੨੧੭. ਸੰਗਤਾ—ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਅਵਤਾਰ ਉਤ, ਉਪ, ਅਤਿ, ਅਧਿ, ਅਨੁ, ਅਪ, ਅਪਿ, ਅਭਿ, ਅਵ, ਆਂਢ, ਸਮ, ਸੁ, ਦੁਸ, ਦੁਰ, ਨਿ, ਨਿਸ, ਨਿਰ, ਪਰਾ, ਪਰਿ, ਪੁ, ਪੁਤਿ ਅਤੇ ਵਿ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਜੋੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੨ ਰੋਗ। ੩ ਉਪਦ੍ਰਵ। ੪ ਅਪਸਰਗ (ਸਰੁਨ). ੫ ਵਿਘਨ.

ਉਪਸਾ. ਸੰ. ੩੫੨੧੮—ਅਪਸ੍. ਸੰਗਤਾ—ਕਾਰਜ. ਕੰਮ. "ਕਿ ਅਮਿਰੋਪਸਾ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ਅਮਿਰ-ਅਪਸ੍.

ਉਪਸੁੰਦ. ਦੇਖੋ. ਅਪਸੁੰਦ.

ਉਪਸੰਹਾਰ. ਸੰ. ੩੫੨੧੯. ਸੰਗਤਾ—ਆਪਣੀ ਥੱਲ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸਮਾਪਤੀ. ਲਯ (ਲੈ). "ਉਪਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰ ਜਨ ਚਿਤ." (ਗੁਪਸੂ) ਕਰਤਾ ਤੋਂ ਜਗਤ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ. ਉਪਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰ। ੩ ਸਿੰਧਾਂਤ. ਨਤੀਜਾ.

ਉਪਸਥ. ਸੰ. ਵਿ—ਪਾਸ ਬੈਠਾ. ਸਮੀਪ ਇਸਥਿਤ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਲਿੰਗ। ੩ ਭਗ.

ਉਪਸਿਥਤ } ਦੇਖੋ. ਉਪਸਥਿਤ ਅਤੇ ਉਪਸਥਿਤਿ.

ਉਪਹਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਮਖੌਲ. ਠੱਠਾ। ੨ ਹਾਸੀ. "ਪ੍ਰਿਅ ਬਚਨ ਉਪਹਾਸ ਕਹੇ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਉਪਹਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪਾਸ ਲੈਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਪੇਸ਼ਕਸ਼. ਭੇਟਾ. ਵੇਖਾ। ੩ ਪੂਜਾ.

ਉਪਹਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਉਪਾਧੀ ਵਾਲਾ. ਸਿਰਾਬ ਵਾਲਾ। ੨ ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੩ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਪਕਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਮਗ੍ਰੀ. ਸਾਮਾਨ। ੨ ਕਿਸੀ ਵਸਤੂ ਦੇ

ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ. ਜੈਸੇ ਖਤਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੰਕ. ਡੰਡਾ ਡੋਰ ਆਦਿਕ. ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਨਮ ਦਵਾਤ ਆਦਿ। ੩ ਰਾਜਾ ਦੇ ਛਤ੍ਰ ਚੰਦ ਆਦਿਕ. ਅਤੇ ਯਗੀ ਦੇ ਆਸਨ ਕਮੰਡਲ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥ.

ਉਪਕਰਤਾ. ਸੰ. ੩੫੨੨੦. ਵਿ—ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਨਾ, ਕ੍ਰਿ—ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪਹੁੰਚਣਾ ਬਹੁਤਨਾ। ੨ ਉਪਕਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੋਣਾ. "ਲਿਨ ਕਾਰਣਿ ਗੁਰੂ ਵਿਸਾਰਿਆ, ਸੇ ਨ ਉਪਕਰੇ ਅੰਤੀਵਾਰ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਵਾਰ) "ਜੇ ਰੂਪ ਉਪਕਰੇ ਦੂਖ ਸੁਖਾਸਾ." (ਭਗਤ ਸ ੧)

ਉਪਕਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹਾਇਤਾ. ਮਦਤ। ੨ ਭਲਿਆਈ. ਨੇਕੀ. "ਸਾਰ ਮਹਾ ਸਿਮਰਨ ਸਤਿਨਾਮੁ, ਭਾਰ ਮਹਾ ਬਰਭੋ ਉਪਕਾਰ." (ਗੁਪਸੂ) ੩ ਅਨੁਕੂਲਤਾ। ੪ ਨੌਕਰੀ. ਚਾਕਰੀ। ੫ ਮਿਹਰਬਾਨੀ.

ਉਪਕਾਰੀ. ਸੰ. ੩੫੨੨੧. ਵਿ—ਸਹਾਇਕ। ੨ ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਦਾਤਾ ਤਰਵਰੁ ਦਇਆ ਬਨੁ, ਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵੰਤ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਮਿਹਰਬਾਨ. ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ.

ਉਪਕੰਠ } ਸੰ. ੩੫੨੨੨. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨੇੜੇ. ਸਮੀਪ। ੨ ਕੰਢੇ ਪਾਸ ਉਪਕੰਠਿ } ਕਿਨਾਰੇ ਉਪਰ. "ਨਦੀ ਉਪਕੰਠਿ ਜੈਸੇ ਘਰ ਤਰਵਰੁ" (ਮਨਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਉਪਕ੍ਰਮ. ਸੰ. ੩੫੨੨੩. ਸੰਗਤਾ—ਆਰੰਭ ਮੁੱਢ। ੨ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀਭਾਸ਼ਾ. ਤਮਹੀਦ। ੩ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ. ਦੇਖੋ. ਉਪਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰ.

ਉਪਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰ. ਜਦ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਇਕੱਠੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—ਗੁੰਝ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਿੰਧਾਂਤ ਦੀ ਏਕਤਾ। ੨ ਸ਼ਗਤ ਦਾ ਕਰਤਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਹੋਣ ਦਾ ਵਰਣਨ। ੩ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ.

ਉਪਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ੩੫੨੨੪. ਸਿਸ ਉੱਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਉਪਕਾਰ.

ਉਪਕ੍ਰਿਤਿ. ਸੰ. ੩੫੨੨੫. ਸੰਗਤਾ—ਉਪਕਾਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ। ੨ ਨੇਕੀ. ਭਲਿਆਈ। ੩ ਸਹਾਇਤਾ. ਇਮਦਾਦ। ੪ ਮਿਹਰਬਾਨੀ. ਕ੍ਰਿਪਾ.

ਉਪਕੰਤਾ } ਸੰ. ੩੫੨੨੬. ਵਿ—ਪਾਸ (ਸਮੀਪ) ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਉਪਕੰਤਿ } ੨ ਜਾਨਕਾਰ. ਭੇਤੀ। ੩ ਸਹਾਇਕ.

ਉਪਕੁਰ. ਦੇਖੋ. ਕੁਰ ੨ ਦਾ ਫੁਟ ਨੋਟ.

ਉਪਚਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸੇਵਾ। ੨ ਜਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼। ੩ ਵੱਢੀ. ਰਿਸਵਤ। ੪ ਇਨਾਜ. ਰੋਡ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ. "ਕੁਰਤ ਚੋਗ ਹਮਰੇ ਕਟਰੇ, ਸੁਨਹੁ ਵੈਦ ਉਪਚਾਰ." (ਚਰਿਤੁ ੬੮) ੫ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਿ. ਤੰਤ੍ਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਠੱਤੀ ਉਪਚਾਰ ਤਕ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ. ਖੇਤਸੋਪਚਾਰ

ਉਪਚਾਰਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਇਨਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮੁਆਲਿਜ। ੨ ਸੇਵਾ

ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਤ—ਕੋਟ ਸ਼ਬਦ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਨਹੀਂ।

ਉਪਚਿਤ੍ਰਾ, ਦੇਖੋ, ਤਿਲੋਕੀ

ਉਪਜ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉਤਪੱਤੀ, ਪੈਦਾਇਸ਼। ੭ ਪੈਦਾਵਾਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਜਲ ਮਹਿ ਉਪਜੇ।

ਉਪਜਣਾ } ਸੰ. ੩੫੫੫-੧, ਭ੍ਰਿ—ਜੰਮਣਾ, ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ, "ਉਪਜੇ

ਉਪਜਨ } ਨਿਪਜੇ ਨਿਪਸਿ ਸਮਾਈ " (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੭ ਉਛਣਾ

ਉਪਜਨਾ } ਅੰਗ੍ਰਿਤ ਹੋਣਾ। ੩ ਉਪ-ਜਨਮ ਹੋਣਾ, ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ

ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ, "ਫੁਰਮੁਖਿ ਸੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਉਪਜਹਿ," (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਗੁਰੂਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਧਾਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਵ—ਉੱਤਮ ਜਿੰਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਪਜ ਨਿਪਜ, ਦੇਖੋ, ਉਪਜ ਅਤੇ ਨਿਪਜ।

ਉਪਜਯ, ਦੇਖੋ, ਉਪਜੇ।

ਉਪਜਾਪ, ਦੇਖੋ, ਉਪਜਪ।

ਉਪਜਿ, ਉਪਜਕੇ, ਪੈਦਾ ਹੋਕੇ, ਜੰਮਕੇ।

ਉਪਜਿਅਤਾ, ਵਿ—ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, "ਜਿਸ ਤੇ ਉਪਜਿਅਤਾ ਤਿਨਿ ਲੀਆ ਸਮਾਈ " (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਉਪਜੀਵਨ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਰੁਜ਼ਾਦਾ, ਰੋਜ਼ੀ, ਨਿਰਵਾਹ ਦਾ ਸਾਧਨ।

ਉਪਜੀਵਿਕਾ,

ਉਪਜੀਵਿਕਾ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਰੋਜ਼ੀ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੁਝਾਦਾ। ੭ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਤਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ।

ਉਪਜੀ, ਦੇਖੋ, ਉਪਜਨ। ੭ ਟੁੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਛੱਡੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ, "ਖੋਜੀ ਉਪਜੀ, ਭਾਈ ਬਿਨਸੈ," (ਮਲਾ ਮ: ੧) ਖੋਜੀ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ ਭਾਈ ਹਾਰਦਾ ਹੈ।

ਉਪਜੀਪ } ਸੰ. ੩੫੫੫੫- ਉਪਜਾਪ, ਸੰਗਤ—ਅਜੇਹੇ ਸੁਰ ਵਿੱਚ

ਉਪਜੀਪਿ } ਕੀਤਾ ਜਾਪ, ਜੋ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਇਸ ਦਾ

ਨਾਉ "ਉਪਾਂਤੁ ਜਪ" ਭੀ ਹੈ, "ਉਪਜਪਿ ਉਪਾਇ ਨ ਪਾਈਅ

ਕਤਹੁ," (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪) ੭ ਸੰ. ੩੫੫੫੫—ਉਪਯੁਕਤ, ਵਿ—

ਯੋਗਤ, ਠੀਕ, ਮੁਨਾਸਿਬ, ਉਚਿਤ, "ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਹਿਤੁ ਰਾਪੇ ਜਾਂਗ।

ਉਪਜੀਪਿ ਵਰਸਨ ਕੀਜੈ ਤਾਂਕਾ," (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਉਪਟਨ } ਸੰ. ੩੫੫੫੫—ਉਤਪਾਟਨ, ਭ੍ਰਿ—ਪਾਤਨਾ, ਚੀਰਨਾ।

ਉਪਟਣ } ੭ ਨਿਰਮੂਲ ਕਰਨਾ ਜਤ ਪੁੱਟਣੀ, ਉਖੇੜਨਾ, "ਉਪਟੰਤ

ਉਪਟਨ } ਬਾਰ," (ਦੱਤਾਵ) ਕੇਸ ਉਖੇੜਦੀ ਹੈ।

ਉਪਠਾ } ਵਿ—ਪ੍ਰਿਸ਼ (ਪਿੱਠ) ਵੱਲ ਨੂੰ ਝੁਕਿਆ, ਝੁਕੀ, ਜਿਸ ਨੇ

ਉਪਠੀ } ਪਿੱਠ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੁੱਧ ਫੇਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ—ਉਲਟ,

ਵਿਪਰੀਤ, "ਨਦਰਿ ਉਪਠੀ ਜੇ ਕਰੇ ਸੁਨਤਾਨਾ ਘਾਹੁ ਕਰਾਇਦਾ,"

(ਵਾਰ ਆਸਾ) ਦੇਖੋ, ਘਾਹੁ ੭।

ਉਪਤਪ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਤਪਤ, ਜਲਨ। ੭ ਰੋੜ ਦੀ ਪੀੜ। ੩ ਚਿੰਤਾ।

੪ ਵਿਪਦਾ। ੫ ਤਪ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤਪ, ਜਿਵੇਂ ਧੁੱਪ ਨਾਲ

ਹੋਇਆ ਤਪ ਦਾਹ ਆਦਿਕ।

ਉਪਤਿਸਟ } ਸੰ. ੩੫੫੫੫, ਵਿ—ਸਮੀਪ ਇਸਥਿਤ ਪਾਸ ਖਤਾ,
ਉਪਤਿਸੁ } "ਨਿੰਦਕ ਆਵਾਹ ਹੋਇ ਉਪਤਿਸਟਤੋ," (ਸਹਸ ਮ:
੫) ਆਧੁਧ (ਬਸਰੁ) ਸਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਨਿੰਦਕ, ਮਾਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਖਤੇ
ਹਨ।

ਉਪਦਿਸਾ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ

ਕੋਣ, ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਦੇ ਮੱਧ ਅਭਿਨਿ ਕੋਣ, ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਦੇ

ਵਿਚਕਾਰ ਨੇਰਿਤਿ ਕੋਣ, ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਦੇ ਮੱਧ ਵਾਯਵੀ ਕੋਣ ਅਤੇ

ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਦਿਸ਼ਾ

ਉਪਦੇਸ, ਸੰ. ੩੫੫੫੫, (ਉਪ-ਦਿਸ਼) ਸੰਗਤ—ਸਿਖਤਾ, ਨਸੀਹਤ

"ਆਪ ਕਮਾਉ, ਅਵਰ ਉਪਦੇਸ," (ਗਉ ਮ: ੫) ੭ ਹਿਤ ਦੀ

ਭਾਤਾ ੩ ਗੁਰਦੀਖਤਾ (ਦੀਕ) ੪ ਦੇਸਾਂਤਰਗਤ ਦੇਸ, ਜੈਸੇ ਭਾਰਤਖੰਡ

ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਆਦਿਕ, "ਮੇਰ ਕੋਤੇ, ਕੋਤੇ ਧੂ ਉਪਦੇਸ," (ਜਪੁ)

ਉਪਦੇਸਕ, ਸੰ. ੩੫੫੫੫, ਸੰਗਤ—ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

੭ ਗੁਰੂ

ਉਪਦੇਸਤਾ, ਉਪਦੇਸ, ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ "ਸੋਈ ਦਸਿ ਉਪਦੇਸਤਾ "

(ਸੁਯੋ ਮ: ੫ ਫੁਟਵੰਤੀ) ਦੇਖੋ, ਤਾ,

ਉਪਦੇਸਿ, ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ, ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ, "ਗੁਰੂਉਪਦੇਸਿ ਕਾਲ

ਸਿਉ ਜੁਰੈ," (ਭੰਰ ਕਬੀਰ) ਕਾਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ,

ਉਪਦੇਸੀ } ਸੰ. ੩੫੫੫੫, ਸੰਗਤ—ਉਪਦੇਸ਼ (ਸਿਖਤਾ) ਦਾਤਾ

ਉਪਦੇਸੂ } ਉਪਦੇਸ਼ਕ, "ਗਿਆਨੀ ਧਿਆਨੀ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸੀ,"

(ਗਉ ਕਬੀਰ) ੭ ਗੁਰੂ,

ਉਪਦੁਹ } ਸੰ. ੩੫੫੫੫, ਸੰਗਤ—ਉਤਪਾਤ, ਵਿਘਨ, "ਮਿਟੇ

ਉਪਦੁਵ } ਉਪਦੁਹ ਮਨ ਤੇ ਭੈਰ," (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੭ ਉਧਮ,

ਦੰਗਾ, ੩ ਮੁਸੀਬਤ, ਵਿਪਦਾ।

ਉਪਦੁਵੀ } ਸੰ. ੩੫੫੫੫, ਵਿ—ਫਸਾਦੀ ਉਤਪਾਤੀ, "ਧਜਾ ਛਾਣ

ਉਪਦੁੀ } ਬਸਤੁ ਸੁ ਧਾਰੇ ਉਪਦੁੀ," (ਪਾਰਸਵ)

ਉਪਧਾਤੁ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਧਾਤੁ ਦੀ ਮੰਨ। ੭ ਦ ਧਾਤੂਆ ਤੇ

ਮਿਲਕੇ ਬਣੀ ਧਾਤੁ। ੩ ਧਾਤੁ ਜੇਹਾ ਪਦਾਰਥ ਜੈਸੇ ਸੁਰਮਾ,

ਨੀਲਾਬੋਝਾ, ਹਤਤਾਲ, ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਪਧਾਤਾਂ ਦੀ

ਭਿਣਤੀ ਸੰਤ ਲਿਖੀ ਹੈ—ਸੋਇਨਾਮਖੀ, ਨੀਲਾਬੋਝਾ, ਹਤਤਾਲ,

ਸੁਰਮਾ, ਅਭਰਕ, ਮਿਨਸਿਲ, ਖਪਰਿਯਾ, "ਕਹਿ ਧਾਤੁ ਸਬੈ ਉਪਧਾਤੁ

ਭਨੇ," (ਸਮੁਦ ਮਥਨ)

ਉਪਧਾਨ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸਿਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਠਕੀਆ,

ਸਿਰਾਣਾ, "ਭਤ ਉਪਧਾਨ ਧਰਤੋ ਜਿਹ ਪਾਛੇ," (ਗੁਪਤੁ) ੭ ਉਹ

ਮੰਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਯੋਗਵੇਦੀ ਦੀ ਨਿਉਂ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੩ ਪ੍ਰੇਮ

ਸਨੇਹ, ਮੁਹੱਬਤ,

ਉਪਨਤ, ਸੰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਤੱਖ, ਜਾਹਿਰ, "ਜਾਨ ਉਪਨਤ ਸੁਹਾਗ,"

(ਮਨੁਰਾਜ) ਮਾਨੋ ਸੁਭਾਗ (ਸੋਭਾਗਤ) ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ। ੭ ਅੱਗੇ ਵੱਲ

ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਸ਼ਰਣਾਗਤ, ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਹ

ਝੁਕਾਇਆ ਹੈ।

ਉਪਨਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਨੇਊ ਸੰਸਕਾਰ. ਜਨੇਊ ਪਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ. ਦੇਖੋ. ਜਨੇਊ. ੨ ਪਾਸ ਲੈਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨੇਤੋ (ਸਮੀਪ) ਲੈਜਾਣਾ. ੩ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਵਿਦਯਾਰਥੀ ਨੂੰ ਸਿਖਤਾ ਲਈ ਲੈ ਜਾਣਾ.

ਉਪਨਾਮ. ੩੫੫੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ. ਪਿਆਰ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਉਂ Nickname. ੨ ਵੱਖ ਤਖੱਲੁਸ. ਕਦੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਨਾਉਂ. ਜੈਸੇ ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਜੀ ਦਾ "ਕੋਧਾ." ਦੇਖੋ. ਵਾਪ ੪.

ਉਪਨਿਸਦ. ਸੰ. ੩੫੫੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਉਪ (ਪਾਸ) ਨਿਸਦ (ਥੋਠਣ) **ਉਪਨਿਖਦ.** ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਨ ਲਈ ਥੋਠਣਾ. ੨ ਚੋਟਥਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਚੰਧ ਭਾਗ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤਮਵਿਦਯਾ ਦਾ ਨਿਰੂਪਣ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਕੁਣਤੀ ੧੭੦ ਹੈ, ਪਰ ਮੁੱਖ ੧੦ ਹਨ—ਈਸ਼ਵਾਸਯ, ਕੇਨ, ਕਠਬੱਲੀ, ਪ੍ਰਸੂ, ਮੁੰਡਕ, ਮਾਂਡੂਕਯ, ਤੈਤਿਰੀਯ, ਐਤਰੇਯ, ਛਾਂਦੋਗਯ ਅਤੇ ਵਿਦੁਦਾਰਣਯ. "ਕਛੁ ਉਪਨਿਖਦ ਪਾਠ ਮੁਖ ਠਾਨਾ." (ਗੁਪਤ)

ਭਾਵਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭੂਤ ਉਪਨਿਸਦਾਂ ਦਾ ਤਰਜੁਮਾ ਫਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕੋਹ ਨੇ ਭੀ ਸਨ ੧੬੫੭ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਹ ਉਪਨਿਸਦਾਂ ਦਾ ਉਨਥਾ ਕਰਵਾਇਆ. ੩ ਨਿਰਜਨ ਅਸਥਾਨ. ਏਕਾਂਤ ਥਾਂ. ੪ ਧਰਮ

ਉਪਨਿਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਧਰੋਹਰ. ਅਮਾਨਤ.

ਉਪਨਿਯਮ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਗੋਟ ਨਿਯਮ (ਨੇਮ). ਨਿਯਮ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਨੇਮ. ਜੈਸੇ—ਸਿੰਘੀ ਦੇ ਨੇਮ ਹਨ—ਨਾਮ ਦਾਨ ਅਤੇ ਇਸਨਾਨ. ਉਪਨੇਮ ਹਨ—ਭਾਈ ਦਾ ਪਾਠ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ, ਅਨਾਥਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਵਸਤੂ ਦਵਾਈ ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਦਾਨ. ਅਤੇ ਵਸਤੂ ਮੰਗਨ ਆਦਿ ਦੀ ਸਫਾਈ.

ਉਪਨੀਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਨੇਊ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ. ਜਿਸ ਦਾ ਜਨੇਊ ਸੰਸਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ. ੨ ਪਾਸ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਇਆ.

ਉਪਨੇਤਾ. ਸੰ. ੩੫੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ. ੨ ਜਨੇਊ ਪਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਚਾਰਯ.

ਉਪਨੇਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦੂਜੀ ਅੱਖ. ਵਿਦਯਾ. ਇਨਮ. ੨ ਐਨਕ. ਗਾਧਾ.

ਉਪਨਯਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪਾਸ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ੨ ਤਿਆਗ. ੩ ਕਥਨ. ਬਿਆਨ. ੪ ਅਨੁਭਵੀ ਕਲਪਿਤ ਕਥਾ ਨੋਵਲ (Novel). ੫ ਧਰੋਹਰ. ਅਮਾਨਤ. ੬ ਵਿਚਾਰ

ਉਪਪਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਧਰਮਪਤਿ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦੂਜਾ ਪਤਿ. ਜਚ. "ਪਤਿ ਮਾਰਤ ਜਿਹ ਲਗੀ ਨ ਥਾਰਾ. ਕਾ ਉਪਪਤਿ ਤਿਹ ਅਭੁ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਜਦ ਬੁਝਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਦਯਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰ ਲਈ ਯਾਰ ਚੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ. ਯਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਮਿਤ੍ਰ ਹੈ. ਜਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਪਰਇਸਤ੍ਰੀ ਕਾਮੀ ਹੈ.

ਬਿਚਾਰਾ?" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੭) ੨ ਦੇਖੋ. ਉਪਪਤਿ. "ਉਪਪਤਿ ਅਸੁਮ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰਨ." (ਗੁਪਤ)

ਉਪਪਤਿ. ਸੰ. ੩੫੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਾਪਤੀ. ੨ ਸਿੱਧਿ. ਕਾਮਯਾਬੀ. ੩ ਯੁਕਤਿ. ਦਲੀਲ. ਹੇਤੁ (ਕਾਰਣ) ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਸੂ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ. ਦੇਖੋ. ਖਟਨਿੰਗ.

ਉਪਪਾਤਕ. ਸੰਗਤ—ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਪਾਪਕਰਮ. ਜੈਸੇ ਚੀਰੀ ਪਾਤਕ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਰ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਉਪਪਾਤਕ ਹੈ.

ਉਪਪਾਤੀ. ਸੰ. ੩੫੫੫੫. ਵਿ—ਹਠ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੋਇਆ. ੨ ਅਚਾਨਕ ਆਇਆ ਹੋਇਆ. ੩ ਪੰਜੇ ਵਿੱਚ ਛਸਿਆ ਹੋਇਆ "ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕ ਤਪਤਾਵਹੁ ਉਪਪਾਤੀ." (ਗੁਪਤ)

ਉਪਪਾਦਨ. ਸੰਗਤ—ਅੱਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ. ਯੁਕਤਿ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ.

ਉਪਪੁਰਾਣ. ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਪੁਰਾਣ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਨਤੀ ਭੀ ੧੮ ਹੈ:—ਉਸਨਾ, ਸਨਤਕੁਮਾਰ, ਸ਼ਾਂਭ, ਬੀਵ, ਕਾਪਿਲ, ਕਾਲਿਕਾ, ਦੁਰਵਾਸਾ, ਦੇਵੀ, ਨਾਰਸਿੰਘ, ਨਾਰਦੀਯ, ਨੰਦਿਕੇਸ਼ੁਰ, ਪਾਰਾਸ਼ਰ, ਪਾਦਮ, ਰਾਸ਼ਕਰ, ਮਾਹੇਸ਼ੁਰ, ਮਾਰੀਚ, ਵਯਵੀਯ ਅਤੇ ਵਾਸੁਟ. ਦੇਖੋ. ਪੁਰਾਣ ੧

ਉਪਯਨ. ਸੰ. ੩੫੫੫. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਫਨਦਾਰ ਝੂਟੇ ਬਿਰਫ ਮਿਟਤੀ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਝੌਂਤ ਨਾਲ ਨਾਏ ਹੋਣ. ਥਾਗ.

ਉਪਯਹ. ਵਿਆਹ. ਦੇਖੋ. ਉਪਵਾਹ. "ਵੈ ਉਪਯਹ ਅਗਾਢੀ ਤਏ." (ਗੁਪਤ)

ਉਪਯੁਕੁ. ਸੰ. ੩੫੫੫. ਵਿ—ਭੋਗਿਆ ਹੋਇਆ. ਵਰਤਿਆ **ਉਪਯੁਕਤ.** ਹੋਇਆ. ੨ ਚੁਰਾ.

ਉਪਯੋਗ. ਸੰਗਤ—ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਆਨੰਦ. ੨ ਸੁਧ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਪਯਾ. ਸੰ. ਉਪ—ਮਾ. ਸੰਗਤ—ਸਮਾਨ (ਤੁੱਲ) ਮਿਟਨ ਅਤੇ **ਉਪਯਾ** ਤੋਂ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸਮਾਨਤਾ. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਿਸਾਲ. "ਕਉਨ ਉਪਯਾ ਦੇਉ ਕਦਨ ਬਡਾਈ?" (ਸਾਰ ਫੰਤ ਮ: ੫)

ਇੱਕ ਬਥਦਾਲੇਕਾਰ. ਜਿਸ ਉਕਤਿ ਵਿੱਚ ਉਪਮਾਨ ਉਪਮੇਯ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹੋਣ ਪੁਰ ਭੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ ਦੀ ਸਮਤਾ ਖੀਤੀ ਜਾਵੇ. ਉਹ ਉਪਮਾ ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਕਰਿਯੇ ਜਹਿ ਉਪਮੇਯ ਕੇ ਬਰ ਉਪਮਾਨ ਸਮਾਨ, ਪੁਨ ਸਾਧਾਰਨ ਧਰਮ ਧਰ ਸੋਊ ਉਪਮਾ ਜਾਨ.

(ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ)

ਇਸ ਅਲੰਕਾਰ ਦੇ ਯੋਗਨ ਲਈ ਚਾਰ ਬਥਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ (ਜੋ ਉਪਮਾ ਦੇ ਅੰਗਰੂਪ ਹਨ) ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦੇ, ਅਰਥਾਤ ਉਪਮਾਨ, ਉਪਮੇਯ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਾਚਕ.

ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਤੇ ਉਪਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬਣੀ ਗੁੰਝਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੁਕਮ ਪੁਰਾਣ, ਖ: ੧੭.

“ਉਪਮਾਨ” ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਤੁਲਤਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਈਏ, ਜੈਸੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਸਮਤਾ ਮੁਖ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

“ਉਪਮੇਯ” ਉਹ ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਲਤਾ ਦੇਈਏ, ਜੈਸੇ ਮੁਖ ਨੂੰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸਮਾਨ ਕਲਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

“ਧਰਮ” ਅਥਵਾ “ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ” ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਉਪਮਾਨ ਅਤੇ ਉਪਮੇਯ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਕੁਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਅਤੇ ਮੁਖ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਥਵਾ ਸੋਭਾ।

“ਵਾਚਕ” ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਉਪਮਾਨ ਉਪਮੇਯ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ ਨੂੰ ਤੁਲ ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੈਸਾ, ਤੈਸਾ, ਜਿਉਂ, ਰਿਉਂ, ਸਮ, ਸੇ, ਸਾ, ਯਥਾ, ਤਥਾ ਲੋ ਆਦਿਕ ਸ਼ਬਦ ਵਾਚਕ ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਚਾਰੇ ਅੰਗ ਜਿਸ ਉਪਮਾ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ, ਉਹ “ਪੂਰਣੋਪਮਾ” ਅਨੰਕਾਰ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਲੋਚਨ ਅਮਲ ਕਮਲਦਲ ਜੈਸੇ। (ਨਾਪੁ)

ਜੇਕੁ ਉਪਮੇਯ ਹਨ, ਕਮਲ ਦੀ ਪੰਖਤੀ ਉਪਮਾਨ ਹੈ। ਨਿਕਮਲਤਾ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜੈਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਾਚਕ ਹੈ।

(ਅ) ਜੋ ਉਪਮਾ ਦੇ ਚਾਰ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਥਵਾ ਦੋ ਲੋਪ ਹੋਣ, ਤਦ “ਲੁਪਤੋਪਮਾ” ਸੰਗਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਅੰਗ ਲੋਪ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਕਰਕੇ ਲੁਪਤੋਪਮਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਧਰਮ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਦ “ਧਰਮਲੁਪਤਾ”, ਉਪਮਾਨ ਲੋਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ “ਉਪਮਾਨਲੁਪਤਾ”, ਉਪਮੇਯ ਦੇ ਲੋਪ ਹੋਣ ਤੋਂ “ਉਪਮੇਯਲੁਪਤਾ” ਅਤੇ ਵਾਚਕ ਸ਼ਬਦ ਲੋਪ ਹੋਵੇ ਤਾਂ “ਵਾਚਕਲੁਪਤਾ” ਅਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

(ੳ) ਜੇ ਇੱਕ ਉਪਮੇਯ ਦੇ ਬਹੁਤ ਉਪਮਾਨ ਹੋਣ, ਤਦ “ਮਲੋਪਮਾ” ਅਨੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਡੋਰ ਕੈਸੀ ਡੀਰਾਵਧਿ ਛਾਛ ਕੈਸੀ ਛਤ੍ਰਾਨੇਰ
ਛਪਾਕਰ ਕੈਸੀ ਛਭਿ ਕਾਲਿੰਦੀ ਕੇ ਕੂਲ ਕੇ,
ਹੰਸਨੀ ਸੀ ਸੀਹਾਰੂਮ, ਹੀਰਾ ਸੀ ਹੁਸੈਨਾਬਾਦ
ਗੰਗਾ ਕੀ ਸੀ ਧਾਰ ਚਲੀ ਸਾਤੋਂ ਸਿੰਧੂ ਕੂਲਕੇ,
ਪਾਰਾ ਸੀ ਪਲਾਊਕਛ, ਰੂਪਾ ਕੈਸੀ ਰਾਮਪੁਰ
ਸ਼ੋਰਾ ਸੀ ਸੁਰੰਗਾਬਾਦ ਨੀਕੇ ਰਹੀ ਕੂਲਕੇ,
ਚੰਪਾ ਸੀ ਚੰਦੇਰੀਕੋਟ, ਚਾਂਦਨੀ ਸੀ ਚਾਂਦਾਛਤ
ਕੀਰਤੀ ਤਿਹਾਰੀ ਰਹੀ ਮਾਨਤੀ ਸੀ ਕੂਲਕੇ।

(ਅਕਾਸ਼)

(ਸ) ਉਪਮੇਯ ਨੂੰ ਉਪਮਾਨ ਅਤੇ ਉਪਮਾਨ ਨੂੰ ਉਪਮੇਯ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਵਰਣਨ ਕਰੀਏ, ਤਦ “ਰਸਨੋਪਮਾ” ਅਨੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ—

ਕੈਸੀ ਰਵਿ ਰਸਮਿ ਘਟਾ ਪੈ ਹੈ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ?

ਜੈਸੀ ਨੀਲਮਨਿਨ ਕੀ ਆਵਲੀ ਪਹਾਰ ਹੈ,

ਕੈਸੀ ਨੀਲਮਨਿਨ ਕੀ ਆਵਲੀ ਸਬਜ ਸੈਲ?

ਜੈਸੀ ਬ੍ਰਿਜਕੁੰਜਲ ਮੇਂ ਜਮੁਨਾ ਕੀ ਧਾਰ ਹੈ,

ਕੈਸੀ ਬ੍ਰਿਜਕੁੰਜਲ ਮੇਂ ਜਮੁਨਾ ਕੀ ਧਾਰ ਦੇਖੀ?

ਜੈਸੀ ਬੀਜੁਰੀ ਕੀ ਝਾਨ ਪਾਨਪ ਅਪਾਰ ਹੈ,

ਕੈਸੀ ਬੀਜੁਰੀ ਕੀ ਝਾਨ ਪਾਨਪ ਅਪਾਰ ਦੇਖੀ?

ਜੈਸੀ ਸੁੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ,

(ਅਨੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ)

(ਹ) ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੇ ਕੁਣ ਦੀ ਬਹੁਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਨਾ (ਅਣਕਲ) ਕਰਨੀ, “ਉਤਪ੍ਰੇਕੋਪਮਾ” ਅਨੰਕਾਰ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਤਾਲ ਰੂਪ ਫਲੇ ਦੂਮ ਮੇਘ ਜਲਪੁਰਿਤ ਮੇ

ਮਾਨੋ ਕੁਝ ਨਾਨਕ ਕੀ ਨੰਮੁਰਾ ਬਸਤ ਹੈ। ***

ਸਿਤਾ ਕਲਾਯੰਦ ਅਤ੍ਰ ਮਿਸਰੀ ਐ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜੋ

ਮਾਨੋ ਕੁਝਕਿਰਾ ਮੇ ਰੇ ਮਧੁਰਾਈ ਲੀਨੀ ਹੈ,

੩ ਉਸਤਤਿ, ਭਾਰੀਫ਼, “ਭਿਨ ਉਪਮਾ ਜਗਦੀਸ ਕੀ ਭਿਨਸੈ ਨ ਅੰਧਿਆਰਾ।” (ਕਉ ਮ: ੧)

ਉਪਮਾਤਾ, ਸੰ. ੩੫੫:੧—ਉਪਮਾਤ੍ਰਿ, ਸੰਗਤਾ—ਜੋ ਮਾਂ ਜੋਹੀ ਹੈ,

ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦਾਈ। ੨ ਮਾਸੀ, ਚਾਚੀ ਅਤੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਦੀ

ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਦਿ। ੩ ਮੁਸੱਵਰ। ੪ ਵਿ—ਉਪਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ,

ਉਪਮਾਨ, ਦੇਖੋ, ਉਪਮਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ, ਇਸ

ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਿਯੰਤਰੀ ਭੀ ਹੈ, ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੨

ਮਾਤ੍ਰਾ, ੧੩—੧੦ ਤੇ ਵਿਸੁਮ, ਅੰਤ ਦੇ ਗੁਰੂ,

ਉਦਾਹਰਣ—

ਭਲੀ ਸੁਹਾਵੀ ਫਾਪਰੀ, ਜਾਮਹਿ ਗੁਨ ਗਾਏ,

ਕਿਤਰੀ ਕਾਮਿ ਨ ਧਉਨਹਰ, ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰਾਏ,

(ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

(ਅ) ਉਪਮਾਨ ਛੰਦ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ

ਚਰਣ ੨੨ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਪਹਿਲਾ ਵਿਸੁਮ ੧੩ ਤੇ, ਦੂਜਾ ੧੦ ਪੁਰ,

ਘੋਕ ਚਰਣ ਦੇ ਆਦਿ ਗੁਰੂ, ਅੰਤ ਸੰਗਤ—115

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅੱਖੀ ਬਾਹਰੁ ਵੇਖਣਾ, ਵਿਣ ਕੰਨਾ ਸੁਨਣਾ,

ਪੈਰਾ ਭਾਤ੍ਰੁ ਚੱਲਣਾ, ਵਿਣ ਹੱਥਾਂ ਕਰਣਾ,

ਜੀਭੇ ਬਾਹਰੁ ਬੋਲਣਾ, ਇਉ ਜੀਵਤਮਰਣਾ,

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮ ਪਛਾਣਕੈ, ਤਉ ਖਸਮੇ ਮਿਲਣਾ,

(ਮ: ੨ ਵਾਰ ਮਾਥ)

ਉਪਮਾਨੋਪਮੇਯ, ਅਥਵਾ—ਉਪਮੇਯੋਪਮਾਨ, ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ

ਅਰਥਜੰਕਾਰ, ਜੋ ਪਰਸਪਰ ਉਪਮੇਯ ਨੂੰ ਉਪਮਾਨ, ਅਤੇ ਉਪਮਾਨ

ਨੂੰ ਉਪਮੇਯ ਵਰਣਨ ਕਰੀਏ, ਤਦ “ਉਪਮਾਨੋਪਮੇਯ” ਅਨੰਕਾਰ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ, “ਜਹਾਂ ਪਰਸਪਰ ਹੋਤ ਹੈਂ ਉਪਮੇਯੋ ਉਪਮਾਨ। ਕੂਲਣ

ਉਪਮੇਯੋਪਮਾ ਤਾਂਹਿ ਬਖਾਨਤ ਜਾਨ।” (ਜਿਵਰਾਜ ਕੂਲਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਦਸਮੇਸ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਤਾਸੈ ਬੀਜਰੀ ਸਮਾਨ.

ਬਿਜਲੀ ਚਮਕ ਦੇਖੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸੀ.

ਉਪਮੇਯ. ਦੇਖੋ, ਉਪਮਾ ਅਤੇ ਅਨਨ੍ਯ.

“ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਪਦ ਆਨੰਦ ਕੇ ਕੰਦ ਜੇਉ.

ਉਪਮੇਯ ਆਪ ਪੁਨ ਆਪੇ ਉਪਮਾਨ ਹੋ.”

(ਨਾਪੁ)

ਉਪਮੇਯੋਪਮਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਮਾਨੋਪਮੇਯ.

ਉਪਯੁਕ੍ਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਯੋਗਤ, ਮੁਨਾਸਿਬ, ਠੀਕ। ੨ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਪਯੋਗ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਬੰਧ ਤਅੰਨੁਕ। ੨ ਕੰਮ, ਕਾਰਜ। ੩ ਪ੍ਰਯੋਜਨ, ਮਤਲਬ। ੪ ਯੋਗਤਤਾ, ਲਿਆਬਤ (ਲਯਾਬਤ).

ਉਪਯੋਗੀ. ਸੰ. ੩ਪਯੋਗਿ-। ਵਿ—ਕੰਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਹਾਇਕ। ੩ ਅਨੁਕੂਲ

ਉਪਰ. ਸੰ. ੩ਪਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਤੇ. ਉਪਰ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰਿ.

ਉਪਰਉਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਣ ਦਾ ਵਸਤੂ. ਉਪਰਨਾ. ਦੁਪਟਾ. “ਉਪਰ ਪੀਤ ਧਰੇ ਉਪਰਉਤਾ.” (ਬਿਸਨਾਵ) ੨ ਸਰੀਰ ਪੁੰਡਰ ਦਾ ਵਸਤੂ. ਭੋਲੀਆ, ਪਰਨਾ. ਉਪਰਨਾ.

ਉਪਰਜਨ. ਸੰ. ੩ਪਾਜਨਿ-। ਉਪਾਜਨ, ਸੰਗਤਾ—ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ. ਉਤਪੰਨ ਕਰਨਾ. “ਨਾਨਕ ਆਪਨ ਰੂਪ ਆਪਿ ਹੀ ਉਪਰਜਾ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ਆਪਹੀ ਰਚਿਆ. “ਕਦੰਬ ਕਰੁਣਾ ਨ ਉਪਰਜਤੇ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਥੋੜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਹੀਂ ਉਪਜਦੀ। ੨ ਕਮਾਉਣਾ। ੩ ਟਿਕੰਠਾ ਕਰਨਾ, ਜਮਾ ਕਰਨਾ.

ਉਪਰਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਰਤ. ਵਿਰਧੁ ਉਦਾਸ. “ਉਪਰਤ ਮਨੁਆ ਵਿਸਯ ਤੇ.” (ਗੁਪਸੁ) ੨ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਪਰਤਨ. ਸੰ. ੩ਪਰਤਨਿ-। ਸੰਗਤਾ—ਦੂਜੇ ਢਰਜੇ ਦੇ ਰਤਨ. ਘਟੀਆ ਰਤਨ. ਅਥੀਕ. ਬਲੇਰ ਸਿੱਪ ਆਦਿ.

ਉਪਰਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਉਦਾਸੀ, ਵਿਰਾਗ, ਵਿਰਕ੍ਰਤਾ. “ਜੇ ਉਪਰਤਿ ਹੋਵੈ ਸੰਸਾਰੀ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਮੌਤ. ਮ੍ਰਿਤਤਾ.

ਉਪਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰਉਤਾ. “ਧੋਤੀ ਏਕ ਉਪਰਨਾ ਪਾਨ.” (ਗੁਪਸੁ)

ਉਪਰਮ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਵਿਰਾਗ (ਵੈਰਾਗਤ). ਉਦਾਸੀਨਤਾ, ਉਦਾਸੀ. ਉਪਰਾਮਤਾ.

ਉਪਰਾਗ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਰੰਗ, ਵਰਣ। ੨ ਰੰਗਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਰੰਗ ਦੀ ਭਲਕ.

ਉਪਰਾਜ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਰਾਜਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ. ਵਾਇਸਰਾਯ (Viceroy). ੨ ਦੇਖੋ, ਯੁਵਰਾਜ.

ਉਪਰਾਜਨ. ਸੰ. ਉਪਰਾਗਨ. ਕ੍ਰਿ—ਰੰਗਣਾ. ਚਿੱਤਣਾ। ੨ ਸੰ. ੩ਪਾਜਨਿ—ਉਪਾਜਨ, ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ. “ਤੁਮ ਸਭ ਕੇ ਉਪਰਾਜਹੀ ਤੁਮਹੀ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰ.” (ਜਨਮਾ) ੩ ਜਮਾ ਕਰਨਾ. ਸੰਕੁਹ. “ਸੁਖ

ਉਪਰਾਜੈ ਮੱਧ ਉਰੰ.” (ਅਕਾਲ) “ਗੁਰਾਨ ਰਿਦੇ ਉਪਰਾਜਤ ਹੈ.” (ਗੁਪਸੁ)

ਉਪਰਾਂਤ. ਸੰ. ੩ਪਰਾਂਤਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪਿਛੋਂ. ਅਨੰਤਰ. ਏਦੂੰ ਮਗਰੋਂ.

ਉਪਰਾਮ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਤਿਆਗ, ਵਿਰਕ੍ਰਤਾ। ੨ ਵਿਸੁਆ. ਆਰਾਮ। ੩ ਵਿ—ਵਿਰਕ੍ਰ ਉਦਾਸੀਨ.

ਉਪਰਾਲਾ } ਸੰਗਤਾ—ਉਦਮ. ਪ੍ਰਸਾਰਣ। ੨ ਸਹਾਇਤਾ।
ਉਪਰਾਲੇ } ੩ ਉਪਕਾਰ. “ਪਠ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਨ ਹਮਾਰਾ.”

(ਗੁਪਸੁ) “ਅਭ ਹਮਰੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਜੈ.” (ਗੁਰਸੋਭਾ)

ਉਪਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਤੇ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰ. “ਉਪਰਿ ਆਇ ਬੈਠੇ ਕੁਤਿਆਰੁ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਤਾਬਿਕ. “ਕਰਮਾ ਉਪਰਿ ਨਿਬੜੇ.” (ਗਉ ਮ: ੧) ੩ ਪ੍ਰਭ. ਗਾਨਿਕ. “ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਚਨ ਉਪਰਿ ਆਇਆ.” (ਮ: ੪ ਗਉ ਵਾਰ ੧).

ਉਪਰੀਆ. ਸੰਗਤਾ—ਉਪਾਉ (ਉਪਾਯ). ਜਤਨ। ੨ ਉਪਚਾਰ ਇਲਜ. “ਅਨਿਕ ਉਪਰੀਆ.” (ਬਿਨਾ: ਮ: ੫) ੩ ਵਿ—ਉਪਾਤੀ. ਉਤਪਾਟਨ ਕੀਤੀ. ਉਖੇੜੀ. ਪੁੱਟੀ। ੪ ਉਪਾਭਨ (ਪੁੱਟਣ) ਵਾਲਾ.

ਉਪਰੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ ਵੱਲ. “ਮੁਖੁ ਤਲੈ ਪੈਰ ਉਪਰੇ.” (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਉਪਰੇਰੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ ਵੱਲ. ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ. “ਉਪਰੇਰੇ ਰਨਿਆ.” (ਭਾਵੁ)

ਉਪਰੋਕਤ. ਵਿ—ਪੁਰੋਕ੍ਤ. ਉੱਪਰ ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਪਰੋਧ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਬੁਝਾਵਟ. ਰੋਕ। ੨ ਦੁੱਖ। ੩ ਵਿਘਨ

ਉਪਰੋਧਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਵਿਘਨ ਕਰਤਾ.

ਉਪਰੋਧਾ. ਸੰਗਤਾ—ਪੁਰੋਹਿਤ. ਹਿੰਦੂਕਨ ਦਾ ਆਚਾਰਯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ. ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰੋਧ ਕਰਦਾ (ਵਰਜਦਾ) ਹੈ.

ਉਪਰੋਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰਉਤਾ.

ਉਪਰੰਤ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰਾਂਤ.

ਉਪਲ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪੱਥਰ। ੨ ਭਤਾ. ਓਲਾ। ੩ ਬੰਦਲ। ੪ ਭਾਰੁ ਰੇਤਾ ਪ ਏਰਣਾ ਗੋਹਾ। ੬ ਦੇਖੋ, ਉੱਪਲ.

ਉਪਲਬਧ. ਦੇਖੋ, ਉਪਲੱਭਟ.

ਉਪਲਕਿਤ. ਸੰ. ੩ਪਲਕਿਤਿ. ਵਿ—ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਅਨੁਮਾਨ ਕੀਤਾ। ੩ ਜਣਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਬੋਧ ਕਰਾਇਆ.

ਉਪਲਕ੍ਤ } ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਕੇਤ. ਚਿੰਨ੍ਹ। ੨ ਵਿ—ਬੋਧ ਕਰਾਉਣ
ਉਪਲਖਾਇਕ } ਯੋਗਤ. ਜਤਨਯੋ ਨਾਯਕ, ਜਿਵੇਂ—“ਧਰਾ ਖਟ

ਆਨ ਅਕਾਸ ਬਨਾਏ.” (ਚੰਡੀ ੧) ਇਸ ਥਾਂ ਧਰਾ ਅਤੇ ਅਕਾਸ ਸ਼ਬਦ ਹੇਠਲੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਰਧਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਪਲਖਾਯਕ ਹੈ.

ਉਪਲਖਿਤ. ਦੇਖੋ, ਉਪਲਕਿਤ.

ਉਪਲੱਖਣ } ਸੰ. ੩੫੮੪੫—ਉਪਲੱਖਣ ਸੰਗਤ—ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ
ਉਪਲੱਖਣ } ਨੂੰ ਭੋਧ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਸੰਕੇਤ। ੨ ਸ਼ਬਦ ਦੀ
 ਉਹ ਸ਼ਕਤਿ, ਜੋ ਵਾਕ ਦੇ ਅਰਥ ਤੋਂ ਭਿੰਨ, ਉਸ ਅਰਥ ਨਾਲ
 ਮਿਲਦੀ ਬਾਰ ਦਾ ਭੋਧ ਕਰਾਵੇ. ਜੈਸੇ—ਖੇਤ ਨੂੰ ਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ—
 ਇਸ ਵਾਕ ਤੋਂ ਇਹ ਭੀ ਭੋਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਚੋਟੇ ਢੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਭੀ
 ਖੇਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੋ.

ਉਪਲਬਧ. ਸੰ. ੩੫੮੪੫. ਵਿ—ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਲੱਭਿਆ।
 ੨ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਪਲਬਧਿ. ਸੰ. ੩੫੮੪੫. ਸੰਗਤ—ਲੱਭਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਖੋਜ
 ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ। ੨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ੩ ਭੁੱਖਿ. ਭਗਨ.

ਉਪਲਿਖਤ. ਦੇਖੋ, ਉਪਲਿਖਤ.

ਉਪਵਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵ੍ਰਤ. ਲੰਘਨ. ਆਹਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ.
 ਭੋਜਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਉਪਵਾਹ. ਵਿਆਹ. ਸ਼ਾਦੀ. ਦੇਖੋ, ਉਦਵਾਹ. “ਕੋਨੇ ਉਪਵਾਹ
 ਅਭਿਰਾਮ ਯੈਂ ਸੈ ਰਾਮ.” (ਨਾਪੁ)

ਉਪਵੀਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਸੂਤ੍ਰ, ਜੋ ਸੰਜਾ ਹੱਥ ਪਸਾਰਕੇ
 ਪਹਿਨੀਏ. ਸੰਭੂ. ਯਕਤੋਪਵੀਤ ਦੇਖੋ, ਜਨੇਊ.

ਉਪਵੇਸ਼ਨ. ਸੰ. (ਉਪ-ਵਿਸ਼) ਸੰਗਤ—ਬੈਠਨਾ. ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ
 ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਪਵੇਦ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਵੇਦ. ਵੇਦ ਜੇਹੇ ਮੰਨੇ
 ਪੁਸਤਕ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰ ਉਪਵੇਦ ਮੰਨੇ
 ਹਨ—

- ੧ ਆਯੁਰ ਵੇਦ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੈਦਕ ਵਿਦਯਾ ਹੈ.
- ੨ ਯਾਧਰਵ ਵੇਦ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਕ ਵਿਦਯਾ ਹੈ.
- ੩ ਧਨੁਰ ਵੇਦ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਨੁਕ ਆਦਿ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਵਿਦਯਾ
 ਹੈ.
- ੪ ਜਬਾਪਤਰ ਵੇਦ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਮਾਦਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਦਯਾ
 ਹੈ.

ਰਿਗਵੇਦਾਦਿ ਵਾਕਰ ਇਹ ਚਾਰ ਖਾਸ ਪੋਥੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ,
 ਕਿੰਤੂ ਇਸ ਵਿਸਯ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਉਪਵੇਦ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਉਪਤਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਪ (ਨੇਤੇ) ਜਾ ਖੜਨਾ. ਪਹੁੰਚਣਾ. ਪੁੱਜਣਾ.

ਉਪਾਊ. ਸੰ. ੩੫੮੪੫—ਉਪਾਊ. ਸੰਗਤ—ਜਤਨ. ਸਾਧਨ. “ਕਛੁ
 ਉਪਾਊ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਕਰ ਰੇ!” (ਗਉ ਮ: ੯) ੨ ਯੁਕਿ. ਤਦਬੀਰ।
 ੩ ਪਾਸ ਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੪ ਇਲਾਜ. ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ
 ਜਤਨ.

ਉਪਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਤਪਾਦਨ. ਉਤਪੰਨ ਕਰਨਾ. ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ.

ਉਪਾਇ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਊ ਅਤੇ ਉਪਾਉਣਾ. “ਉਪਾਇ ਕਿਤੇ ਨ
 ਲਭਈ (ਗਉ ਮ: ੪) ੨ ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ. ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ. “ਸਭੁ
 ਉਪਾਇ ਆਪੇ ਦੇਖੇ.” (ਸੁ ਮ: ੩)

ਉਪਾਇਆ. ਉਪਾਯ. ਜਤਨ. “ਏ ਸਾਜਨ! ਕਛੁ ਕਹਹੁ

ਉਪਾਇਆ” (ਬਾਵਨ) “ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਮਤਾ ਕਿਛੁ ਕਰਉ ਉਪਾਇਆ”
 (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਉਤਪੰਨ (ਪੈਦਾ) ਕੀਤਾ.

ਉਪਾਇਨ. ਭੋਟਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਧਨ.

ਉਪਾਸ. ਸੰ. ੩੫੮੪੫. ਪਾਸ ਬੈਠਣਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਦੀ
 ਕ੍ਰਿਯਾ. ਉਪਾਸਨਾ. ਪੂਜਨ. ਸੇਵਾ. “ਮਨ ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਉਪਾਸ”
 (ਗੁਜ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਉਪਾਸਤ.

ਉਪਾਸਕ } ਸੰ. ੩੫੮੪੫. ਵਿ—ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ. ਸੇਵਕ।
ਉਪਾਸਕੀ } ੨ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਭਗਤ.

ਉਪਾਸਨ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਜ਼ਦੀਕ
ਉਪਾਸਨਾ } ਬੈਠਣਾ। ੨ ਸੇਵਾ. ਟਹਿਲਾ। ੩ ਰਕਿ (ਭਗਤਿ) ੪ ਪੂਜਾ.
ਉਪਾਸਿ. ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਕੇ। ੨ ਉਪਾਵਸਿ. ਉਤਪੰਨ ਕਰਸੀ।
 ੩ ਦੇਖੋ, ਉਪਾਸਤ.

ਉਪਾਸੁ ਜਪ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਐਸਾ ਜਪ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼
 ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਬੈਠਾ ਆਦਮੀ ਨਾ ਸੁਣ ਸਕੇ.

ਉਪਾਸਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਬੈਠਣਾ ਯੋਗਤ ਹੋਵੇ, ਉਪਾਸਨਾ
 ਯੋਗਤ. ਸੇਵਾ ਯੋਗਤ। ੨ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੀਏ.

ਉਪਾਰਾ. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ, ਰਚਿਆ. “ਜਿਨਹਿ ਉਪਾਰਾ,
 ਤਿਨਹਿ ਬਿਨਾਰਾ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਉਪਾਖਯਾਨ. ਸੰ. (ਉਪ-ਆਖਯਾਨ) ਸੰਗਤ—ਪੁਰਾਣੀ ਕਥਾ
 ਇਤਿਹਾਸ। ੨ ਕਿਸੇ ਕਥਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ.

ਉਪੰਗ. ਦੇਖੋ, ਉਪੰਗ.

ਉਪਜਨ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਜਨ.

ਉਪਾਟਨ. ਸੰ. ੩੫੮੪੫—ਉਤਪਾਟਨ. ਕ੍ਰਿ—ਪੁੱਟਣਾ. ਉਖੇੜਨਾ।
 ੨ ਚੀਕਨਾ ਪਾੜਨਾ.

ਉਪਾਤ } ਸੰ. ੩੫੮੪੫—ਉਤਪਾਤਿ. ਸੰਗਤ—ਪੈਦਾਇਸ਼. “ਅਨਿਕ
ਉਪਾਤਿ } ਪਰਲਉ ਅਨਿਕ ਉਪਾਤਿ.” (ਸਰ ਆ: ਮ: ੫) ੨ ਉਤਪੰਨ
ਉਪਾਤੀ } ਕੀਤੀ. ਰਚੀ. “ਆਪਿ ਸਿਸਟਿ ਉਪਾਤੀ” (ਮ: ੧,
 ਵਾਰ ਮਾਤ)

ਉਪਾਦਾਨ. ਸੰ. ਉਪ-ਆਦਾਨ. ਕ੍ਰਿ—ਕਰਨਾ. ਲੈਣਾ। ੨ ਗਣਨਾ।
 ੩ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ੪ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟਿੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ
 ਪ੍ਰਵਿੱਤਿ। ੫ ਉਹ ਕਾਰਣ, ਜੋ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇ—ਜੈਸੇ
 ਮਿੱਟੀ ਘੜੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਹੀ ਘੜੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤ ਵਿੱਚ
 ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ. ਐਸੇ ਹੀ ਨੇਹੇ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਉਪਾਦਾਨ ਜਾਣਨਾ
 ਚਾਹੀਏ. “ਉਪਾਦਾਨ ਇਹ ਸਭ ਜਗ ਕੇਰੀ.” (ਗੁਪਸੂ) ਵੇਦਾਂਤ
 ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਇਆ ਜਗਤ ਦੀ ਉਪਾਦਾਨ ਹੈ.

ਉਪਾਦੇਧ. ਸੰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਾਇਕ. ਕ੍ਰਿ—ਕਰਨ ਯੋਗਤ।
 ੨ ਜਾਣ ਲੈਣ ਲਾਇਕ। ੩ ਖੁਸ਼. ਉੱਤਮ। ੪ ਸੰਗਤ—ਕਾਰਜ.
 ਕੰਮ.

ਉਪਾਧ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਧਿ.

ਉਪਾਧਾਨ. ਤਕੀਆ. ਸਿਧਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਧਾਨ. “ਅਸ ਗਾਦੀ

ਭਸ ਗੁਚਿਰ ਫਰਸ ਪਰ ਉਪਾਧਾਨ ਦੀਰਘ ਧਰਦੀਨ." (ਗੁਪਤੁ)
ਉਪਾਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਫਲ। ੨ ਫੁਤਬਾ ਪਦਵੀ। ੩ ਖਿਤਾਬ.
Title। ੪ ਵਸਤੁ ਦੇ ਚੰਧ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ. ਜੋ ਵਸਤੁ ਤੋਂ
ਭਿੰਨ (ਵੱਖਰਾ) ਹੋਵੇ. ਜੈਸੇ ਘਟਾਘਾਸ ਨੂੰ ਘਤਾ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਦਾ ਹੈ.
ਪਰ ਆਘਾਸ ਤੋਂ ਘਤਾ ਜੁਦਾ ਹੈ। ੫ ਉਪਦ੍ਰਵ ਉਤਪਾਤ.

ਉਪਾਧੀ. ਦੇਖੋ. ਉਪਾਧਿ.

ਉਪਾਧਯਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਏ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ.
ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਦਯਾਗੁਰੂ. ਪਾਧਾ. ਮੁਦਰਿਸ. ਉਸਤਾਦ.

ਉਪਾਨ. ਇਮਾਨਤ ਦੀ ਕੁਰਸੀ। ੨ ਦੇਖੋ. ਉਪਾਧਨ.

ਉਪਾਨਹ } ਸੰ. ੩੫:1੪—੩੫:1੫. ਸੰਗਤਾ—ਜੁੱਤੀ. ਪਾਪੋਸ.

ਉਪਾਨਤ } ਖਾ—ਚਰਨਦਾਸੀ "ਧਰਤੀ ਉਪਾਨਹ ਕੁਰੁ ਕੇ ਚੀਨ."

ਉਪਾਨਯ } (ਗੁਪਤੁ) "ਤਜੇ ਉਪਾਨਯ ਨੰਗੇ ਪਾਇ." (ਗੁਪਤੁ)

ਉਪਾਨੈ } "ਦਾਸ ਉਪਾਨੈ ਲੈਕਰ ਧਾਏ." (ਗੁਪਤੁ)

ਉਪਾਮ. ਉਪਾਮਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਰਨ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ਿਸ਼ਿ. ਮਖਲੁਕਾਤ.

"ਸਭ ਭਾਵਤ ਜੇਤ ਉਪਾਮ" (ਭੈਰਾ ਮ: ੪) ੩ ਸੰ. ਅਪਾਮ ਵਿ—
ਸਭ ਤੋਂ ਪਰੇ। ੪ ਅਤਿ ਦੂਰ.

ਉਪਾਯ. ਦੇਖੋ. ਉਪਾਉ.

ਉਪਾਯਉ. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ. ਰਚਿਆ

ਉਪਾਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਭੋਟਾ. ਉਪਹਾਰ। ੨ ਮੁਲਾਕਾਤ.

ਉਪਾਰ. ਦੇਖੋ. ਉਪਾਰਨਾ.

ਉਪਾਰਜਨ } ਸੰ. ਉਪਰਜਨ. ਫਿ—ਰੰਗਣਾ. ਫਿਰਨਾ। ੨ ਸਿੰਕਰਨਾ.

ਉਪਾਰਜਨਾ } "ਕੋਟਿ ਉਪਾਰਜਨਾ ਤੇਰੇ ਅੰਗ." (ਭੈਰ ਮ: ਮ: ੫)

੩ ਸੰ. ਉਪਾਰਜਨ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ. "ਫਲਗੁਣਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਰਜਨਾ."

(ਮਾਤ ਬਾਰਮਾਹ) ੪ ਉਪਾਰਜਿਤ. ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ—ਸ਼ਿਸ਼ੀ.

ਮਖਲੁਕਾਤ. "ਸਿਮਰੈ ਸਭਲ ਉਪਾਰਜਨਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

"ਜੇਤ ਕੀਨ ਉਪਾਰਜਨਾ ਪੂਰੁ ਦਾਨ ਦੇਇ ਦਰਬਾਰ." (ਮਾਲੀ ਮ: ੫)

ਉਪਾਰਣ } ਸੰ. ੩੫:੧੮—ਉਤਪਾਟਨ ਪੁਟਣਾ ਉਖੇਤਨਾ. "ਮੂਲ

ਉਪਾਰਨਾ } ਵਿਕਾਰ ਉਪਾਰ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਪਾਭਨਾ. ਚੀਰਨਾ।

੩ ੩੫:੧੯—ਉਪਾਰਣ. ਸੰਗਤਾ—ਅਪਰਾਧ. ਪਾਪ। ੪ ੩੫:੨੦—

ਪਾਰਣ. ਵ੍ਰਤ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ. ਦੇਖੋ. ਵ੍ਰਤ ਪਾਰਣ.

ਉਪਾਰਾ. ਵਿ—ਉਤਪਾਟਨ ਕੀਤਾ ਪੁੱਟਿਆ। ੨ ਉਪਾਰਜਿਤ. ਰਚਿਆ.

ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ. ਬਣਾਇਆ. "ਕਈ ਜੰਤ ਬਿਨਾਹਿ ਉਪਾਰਾ."

(ਸੂਚੀ ਮ: ੫) "ਓਅੰਕਾਰ ਤੇ ਸਿਸਟਿ ਉਪਾਰਾ." (ਚਿਚਿਰੁ)

ਉਪਾਰੀ. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੀ. ਰਚੀ ਹੋਈ. "ਸਭ ਸੈ ਦੇ ਦਾਤਾਰੁ

ਜੇਤੁ ਉਪਾਰੀਐ." (ਵਾਰ ਗੁਜ ੨ ਮ: ੫) ਜਿਤਨੀ ਮਖਲੁਕਾਤ

(ਸ਼ਿਸ਼ੀ) ਹੈ। ੨ ਉਤਪਾਟਨ ਕੀਤੀ. ਪੁੱਟੀ. ਉਖੇਤੀ. ਉਪਾਤੀ.

ਉਪਾਲੰਭ. ਸੰ. ੩੫:1੫1. ਸੰਗਤਾ—ਉਲਾਂਭਾ. ਉਲਾਹਨਾ. ਭਿਲਾ.

ਅੰਧ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਦੇ ਤੀਜੇ ਅਧਯਾਇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਨੂੰ

ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ "ਗੁਰੂ" ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਧਨ ਲੈਕੇ ਵਿਦਯਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ

"ਉਪਾਧਯਾਯ" ਹੈ

ਉਪਾਵ. ਉਪਾਯ. ਦੇਖੋ. ਉਪਾਉ. "ਸਭਨਾ ਉਪਾਵਾ ਸਿਰਿ ਉਪਾਉ
ਹੈ ਹਰਿਨਾਮ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਗੁਜ ੧) "ਉਪਾਵ
ਫੋਤਿ ਗੁਰੂ ਤਿਸ ਕੀ ਓਟ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)

ਉਪਾਵਣ } ਫਿ—ਉਤਪਾਟਨ. ਉਤਪੰਨ (ਪੈਦਾ) ਕਰਨਾ.

ਉਪਾਵਣਹਾਰੁ. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ ਕਰਤਾ. ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਆਪਿ
ਉਪਾਵਣਹਾਰੁ" (ਵਾਰ ਗੁਜ ੨ ਮ: ੫)

ਉਪਾਵਨ. ਦੇਖੋ. ਉਪਾਵਣ. "ਆਪਿ ਉਪਾਵਨ." (ਬਿਨਾ ਮ: ੫)

ਉਪਾਵੀ. ਉਪਾਉ (ਜਤਨ) ਤੋਂ. ਉਪਾਵਾਂ ਕਰਕੇ. "ਅਨਿਕ ਉਪਾਵੀ
ਰੋਗੁ ਨ ਜਾਇ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਉਪਾਤ. ਦੇਖੋ. ਉਪਾਤਨ.

ਉਪਾਤਨ. ਸੰ. ੩੫:੮-੧—ਉਤਪਾਟਨ. ਸੰਗਤਾ—ਪੁੱਟਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.
ਉਖੇਤਨਾ. "ਸਭ ਅਪੁਣੀ ਆਪਿ ਉਪਾਤੀ." (ਮਾਤ ਮ: ੫) ੨ ਚੀਰਨਾ.
ਪਾਤਨਾ. "ਬਹੁਤਿ ਜਮਿ ਨ ਉਪਾਤਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਉਪਾਤਿ. ਫਿ. ਵਿ—ਪਾਤਕੇ. ਚੀਰਕੇ. "ਭੈਆਨਰੂਪ ਨਿਕਸਿਆ
ਰੰਮ ਉਪਾਤਿ." (ਭੈਰ ਮ: ੩) ੨ ਪੁੱਟਕੇ ਉਖੇਤਕੇ.

ਉਪਾਤੀ. ਦੇਖੋ. ਉਪਾਤਨ.

ਉਪਿੰਦ } ਵਾਅਨ. ਦੇਖੋ. ਉਪੇਂਦ੍ਰ. "ਕਈ ਕੋਟਿ ਉਪਿੰਦੁ ਬਨਾਯ
ਉਪਿੰਦੁ } ਘਪਾਯੋ." (ਸਵੈਯੇ ੩੩)

ਉਪੇਕਾ } ਸੰ. ੩੫:੬11. ਸੰਗਤਾ—ਉਪ-ਦੀਕ. ਤਿਆਗ।

ਉਪੇਖਾ } ੨ ਉਪਰਮਤਾ. ਬੇਪਰਵਾਹੀ. ਉਦਾਸੀਨਤਾ। ੩ ਨਿਰਾਦਰ
ਤਿਰਸਕਾਰ. "ਮੇਰੀ ਕਰੁਣਾ ਦੇ ਨਖੇ ਮੁਦਿਤਾ ਤੀਜੀ ਜਾਨ। ਰਫੁਰ
ਉਪੇਖਾ ਜਿਸ ਬਿਖੇ ਸਨਮੁਖ ਸੀ ਪਹਿਚਾਨ." (ਨਾਪੁ)

ਉਪੇਤਾਣਾ. ਵਿ—ਉਪਾਨਹ ਬਿਨਾ. ਪਾਦਕੁਟ ਚਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੇ
ਪੈਰੀਂ ਜੁੱਤੀ ਨਹੀਂ. "ਪਗ ਉਪੇਤਾਣਾ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ਸ਼ਿਮਲੇ ਦੇ
ਪਹਾੜੀ ਪੈਰੋਂ ਨੰਗੇ ਨੂੰ ਪਤਾਣਾ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਉਪੇਂਦ੍ਰ. ਸੰ. ੩੫:੮. (ਉਪ-ਇੰਦ੍ਰ) ਸੰਗਤਾ—ਅਦਿਤਿ ਦੇ ਉਦਰ
ਤੋਂ ਕਸ਼ਾਪ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ. ਵਾਅਨ ਅਵਤਾਰ.

ਉਪੇਯਾ. ਦੇਖੋ. ਉਪਈਆ.

ਉਪੇਦਯਾਤ. ਸੰ. ੩੫:੮. (ਉਪ-ਉਦਯਾਤ) ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਸੂਯਨਾ.
ਭੂਮਿਕਾ. ਦੀਬਾਚਾ. ਪ੍ਰਸਤਕ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ
ਨਲ ਅਚੰਤ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ। ੨ ਸਮਾਨਤਾ ਕਥਨ ਤੋਂ ਭਿੰਨ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਸਤੂ
ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ.

ਉਪੰਗ. ਸੰ. ੩੫:੬੧—ਉਪਾਂਗ. (ਉਪ-ਅੰਗ) ਸੰਗਤਾ—ਅੰਗ
ਦਾ ਭਾਗ. ਹੱਥ ਅੰਗ ਹੈ, ਉਂਗਲੀ ਉਪੰਗ ਹੈ। ੨ ਅੰਗ ਭੁੱਲ ਅੰਗ.
ਬਨਾਉਣੀ ਅੰਗ। ੩ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਾਜਾ. ਨਸਤਰੰਗ. "ਚਾਲਰ
ਤਾਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਉਪੰਗ." (ਚੰਡੀ ੧) ੪ ਉਪੋ (ਉੱਧਰ) ਦਾ ਪਿਤਾ.

ਉਪੰਨ } ਸੰ. ੩੫:੬—ਉਤਪੰਨ. ਵਿ—ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਜਨਮਿਆ.

ਉਪੰਨਾ } "ਆਪੇ ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਉਪੰਨਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ:

ਚਰਚ. ਰੋਢਾ, ਰੋਥੀ.

੨) "ਆਪਿ ਉਪੰਨਿਆ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨, ਮ: ੫) "ਚਉਥੇ ਪਿਆਰਿ ਉਪੰਨੀ ਖੇਡ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰ)

ਉੱਪਲ, ਖੜੀ ਵਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਭੋਤ. "ਕੱਜਣ ਉੱਪਲ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਾਵੈ" (ਭਾਉ)

ਉੱਛ, ਡਾ ੫; ਵਜ. ਸੋਕ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. ਆਹ! ਓਹ! ਹਾ! ਸੋਕ!

ਉੱਛਟਨ, ਕਿ—ਫੱਟਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ. ਉੱਛਲਨਾ "ਉੱਛਟੰਤ ਸੁੰਟਤ ਛਿੱਛਯੋ." (ਚੰਡੀ ੨) ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਛਿੱਟਾਂ ਉੱਛਲਦੀਆਂ ਹਨ.

ਉੱਛਣਨਾ, ਕਿ—ਫੋਟ (ਝੰਕ) ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਖਮੀਰ ਉੱਛਣਾ। ੨ ਉੱਛਲਨਾ, ਜੋਸ਼ ਖਾਣਾ.

ਉੱਛਤਦ, ਡਾ ੫; ਕਿਰੇ, ਛਿੱਕੇ, ਦੇਖੋ ਉੱਛਤਾਦਨ.

ਉੱਛਤਾਦ, ਡਾ ੫; ਡਿਗਿਆ, ਢਹਿਆ, ਦੇਖੋ, ਉੱਛਤਾਦਨ.

ਉੱਛਤਾਦਹ, ਡਾ ੫; ਡਿਗਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਤਿਤ, ਦੇਖੋ, ਉੱਛਤਾਦਨ.

ਉੱਛਤਾਦਨ, ਡਾ ੫; ਕਿ—ਡਿਗਣਾ, ਢਹਿਣਾ। ੨ ਵਰਥਾਦ ਹੋਣਾ.

ਉੱਛਨਨਾ, ਦੇਖੋ, ਉੱਛਣਨਾ. "ਤੇਜ ਤਲੇ ਪਯ ਉੱਛਨੇ ਨੈਸਾ." (ਗੁਪਸੁ)

ਉੱਛਾਨ, ਸੰਗਤ—ਉੱਛਣਨ ਦੀ ਕਿਯਾ, ਚੰਗ ਦਾ ਉੱਠਾਨ. (ਉਤ—ਸਵਾਯ) ੨ ਉੱਛਾਲ, ਜੋਸ਼.

ਉੱਛਕ, ਅ. ੫; ਅਥੱਕ, ਵਿ—ਮੋਟਾ, ਅਸਥੁਲ (ਸਥੂਲ), ੨ ਚੜ੍ਹਦ, ਹੌਸਿਆਰ, "ਬੱਜੇ ਉੱਛਕ." (ਚੰਡੀ ੨) ਚੜ੍ਹਦ ਯੋਧਾ ਅਪੇ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤੇ.

ਉੱਛਕਾਈ, ਸੰਗਤ—ਉੱਛਕਮਨ, ਬੱਤ, ਮਤਲੀ, ਭਾਖੀ (ਕਮਲ) ਦਾ ਉੱਛਾਲ.

ਉੱਛਟ, ਸੰ. ੫੬੧੫—ਉੱਛਵਾਟ, ਸੰਗਤ—ਵਿਖਤਾ ਰਾਹ, ਅਟਪਟਾ ਮਾਰਗ, ਐਥੀ ਘਾਟੀ. "ਉੱਛਟ ਚਲੰਤੋ ਇਹੁ ਮਦੁ ਪਾਇਆ." (ਕੇਦਾ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਖੋਦ.

ਉੱਛਟਣੋ } ਸੰ. ੫੬੧੫—ਉੱਛਵਤੰਨ ਸੰਗਤ—ਬਟਣਾ, ਸਭੋਂ, ਤਿਲ
ਉੱਛਟਨਾ } ਚੰਦਨ; ਚਰੋਂਜੀ ਅਦਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਲੇਪ, ਜੋ ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਲਕੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰੀਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਚਮਤਾ ਸਾਫ ਨਰਮ ਅਤੇ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਮਰਦਨ ਕਰਹਿ ਉੱਛਟਣੋ ਅੰਗ" (ਗੁਪਸੁ)

ਉੱਛਟਾਨਾ, ਕਿ—ਉੱਛਟ (ਵਿਖਤੋ ਰਸਤੋ) ਪਾਉਣਾ। ੨ ਪਿੰਛੇ ਮੋੜਨਾ, ਪਰਤਨਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਔਟਾਉਣਾ.

ਉੱਛਰ, ਉੱਥਾਰ, ਉੱਧਾਰ, ਨਿਸਤਾਰ ਦੇਖੋ, ਉੱਥਾਹਿ ਅਤੇ ਉੱਥਰਣ.

ਉੱਥਰਣ } ਸੰ. ੫੬੧੫—ਉੱਧਰਣ, ਸੰਗਤ—ਉੱਧਰ ਆਉਣ
ਉੱਥਰਨ } ਦੀ ਕਿਯਾ। ੨ ਭੁਰੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਔਛੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ। ੩ ਮੁਕਤਿ ਪਾਉਣੀ. "ਉੱਥਰਤ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੀ ਸਰਣੀ." (ਗੁਪ ਮ. ੫)

ਉੱਥਲਨਾ, ਕਿ—ਉੱਧ-ਵਲਨ, ਉੱਧਰ ਵੱਲ ਜਾਣਾ, ਅਗਨੀ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਉੱਧਰ ਉੱਠਣਾ। ੨ ਚਿੱਠਣਾ, "ਜਿਉਂ ਉੱਥਲੀ ਮਜੀਠੀ ਰੰਗ ਕਰਗਹਾ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਗਉ ੧) ੩ ਉੱਮਛਣਾ.

ਉੱਥਾਸੀ, ਸੰਗਤ—ਜੰਭਾਈ, ਉੱਥਾਸ ਲੈਣਾ, ਅਵਾਸੀ, ਕਿਤਨਿਆ ਦਾ ਖਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਸ਼ਟ ਦਾ ਮੂਲ ਅ. ੫ ਅਬਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰਿਉਤੀ ਪਾਉਣੀ ਦੇਖੋ, ਅਵਾਸੀ.

ਉੱਥਾਹਣਾ, ਉੱਪੇਤਾਣਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਜੁੱਤੀ ਨਹੀਂ। ੨ ਵਾਹਨ (ਅਸਵਾਰੀ) ਬਿਨਾ.

ਉੱਥਾਧ, ਦੇਖੋ, ਉੱਥਾਧ.

ਉੱਥਾਰਣਾ } ਸੰ. ੫੬੧੫—ਉੱਧਾਰਣ, ਕਿ—ਉੱਥਾਰਨਾ, ਉੱਠਾਉਣਾ।

ਉੱਥਾਰਨ } ੨ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ। ੩ ਬਚਾਉਣਾ, ਰਖਣਾ ਕਰਨੀ.

"ਵੁੱਧੀ ਅੰਬਰ ਲੇਤ ਉੱਥਾਰੀਅਲੇ." (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ) "ਮੈ ਤੁਕੀ ਚਿਟ ਸੰਤਾਹ ਲੇਹ ਉੱਥਾਰੀਆ." (ਗਉ ਅ. ਮ. ੫) ੪ ਉੱਥਾਲਨਾ.

ਔਟਾਨਾ, "ਕਹਿ ਰਾਬਰ ਸੋ ਦੇਗ ਉੱਥਾਰੀ." (ਗੁਪਸੁ) "ਬਟਕ ਉੱਥਕ ਸਨ ਮਾਤ ਉੱਥਾਰੇ." (ਗੁਪਸੁ)

ਉੱਥਾਰਿਅਨੁ, ਉਸ ਨੇ ਬਚਾਨਦੇ, "ਆਪਿ ਉੱਥਾਰਿਅਨੁ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫)

ਉੱਥਾਰੋ ਖਾਨ, ਅਥਵਾ ਰਹਿਮਾਨ ਖਾਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਮੁਰੀਦ, ਜੋ ਗੁਰਸਿਖਤਾ ਧਾਰਕੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਅਰ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ, ਦੇਖੋ, ਸਨਮਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਚਾਲੀ.

ਉੱਥਾਲਣਾ } ਕਿ—ਜੋਸ਼ ਦੇਣਾ, ਔਟਾਣਾ, ਚਿੰਨ੍ਹਣਾ, ਦੇਖੋ, ਉੱਥਲਨਾ.

ਉੱਥਾਲਨਾ } ਉੱਥੇਦ ਬੋਗ, ੫; ਇਸ ਨੂੰ ਸਨ ੧੭੬੧ ਵਿੱਚ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੁਰਾਨੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਹੌਰ ਦਾ ਸੂਬਾ ਬਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਕਲਾਨੌਰ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਦਾ ਹਾਕਿਮ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਚੰਡੇ ਦੇ ਰਾਜਾ ਚੜ੍ਹਚ ਸਿੰਘ, ਕੁਲੋਚ ਦੇ ਰਾਜਾ ਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਬਸੋਲੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਧੀਰਜਪਾਲ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲਦੇਉ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਭਾਰੀ ਹਾਰ ਖਾਧੀ ਸੀ.

ਉੱਥੇਰਾਇ, ਸੰਗਤ—ਖੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ.

ਉੱਥੇਦ ਖਾਨ } ਦੇਖੋ, ਉੱਥੇਦ ਬੋਗ.

ਉੱਥੇਦ ਬੋਗ } ਉੱਛ, ਵਿ—ਉੱਥਿਤ, ਖਤਾ। ੨ ਕਿ, ਵਿ—ਉੱਥਾਰਾ, ਉੱਧਰ, "ਪਿੰਧੀ ਉੱਥ ਕਲੇ ਸੰਸਾਰਾ." (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਦੇਖੋ, ਕਲੇ ਅਤੇ ਪਿੰਧੀ।

੩ ਸੰ. ੫੫, ਦੇਵੇਂ ਦੇਨੇ, ਉੱਥਯ। ੪ ਸੰ. ੫੫, ਧਾ—ਭਰਨਾ, ਪੂਰਣ ਕਰਨਾ। ੫ ਸਿੰਧੀ, ਸੰਗਤ—ਅਥਾਸ, ਡੰਗਨ.

ਉੱਥਾਇ, ਦੇਖੋ, ਉੱਥਯ.

ਉੱਥਸੁਕ, ਵਿ—ਖਤਸੁਕ, ਓਹ ਦਰਖਤ ਜੋ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ—ਜੀਵਨ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਮੁਰਦਾ "ਭਰਮਿ ਸੁਕੇ ਬਹੁ ਉੱਥਸੁਕ ਕਹੀਅਹਿ." (ਕਲਿ ਅ. ਮ: ੪)

ਉਤਕਲੇ, ਉਤਾਹਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠਾਹਾਂ, ਦੇਖੋ, ਉਤ, ਕਲੇ ਅਤੇ ਪਿੰਧੀ.
ਉਤਸ, ਸੰ. ਕਿ. ਵਿ—ਦੇਵੇਂ ਦੇਨੇ

ਉਤਸਤ੍ਰ, ਸੰ. ਕਿ. ਵਿ—ਦੇਹੀਂ ਪਾਸੀਂ, ਦੇਹੀਂ ਥਾਈਂ। ੨ ਵਾਦ—
ਦੇਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ.

ਉਤਯਾਲੰਕਾਰ, ਸੰਗਤਾ—ਦੋ ਅਥਵਾ ਕਈ ਅਲੰਕਾਰ ਜੋ ਇੱਕ ਥਾਂ
ਪਾਏ ਜਾਣ, ਤਦ “ਉਤਯਾਲੰਕਾਰ” ਸੰਗਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਚਾਹੇ ਇਹ
ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ ਹੋਣ, ਭਾਵੇਂ ਅਲੰਕਾਰ. ਉਤਯਾਲੰਕਾਰ ਦੇ ਦੋ
ਮੁੱਖ ਭੇਦ ਹਨ, ਸੰਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟ ਅਤੇ ਸੰਕਰ.

(ਉ) ਜੋ ਅਨੇਕ ਅਲੰਕਾਰ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਭੀ ਜੁਦੇ ਤਾਸਟ, ਤਦ
“ਸੰਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟ” ਭੇਦ ਹੈ.

ਅਲੰਕਾਰ ਇਕ ਬਨ ਬਹੁਤ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਲਖ ਜਾਂਹਿ,

ਤਿਲ ਤੰਦੁਲ ਭੀ ਗੀਤਿ ਸੋ ਸੰਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀ ਕਹਿ ਤਾਂਹਿ.

(ਗੁਰਬਕਸ਼ਜੀ)

(ਅ) ਜੋ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾ ਹੋਣ, ਤਦ “ਸੰਕਰ”
ਭੇਦ ਹੈ.

ਪਯ ਪਾਨੀ ਕੀ ਗੀਤਿ ਕਰ ਹੋਯ ਪਰਸਪਰ ਲੋਜ,

ਤਾਕੋ ਸੰਕਰ ਨਾਮ ਹੈ ਭਾਖਤ ਪਰਮ ਪ੍ਰਭੀਨ.

(ਕਾਵਨਪ੍ਰਭਾਕਰ)

ਉਤਰਣ } ਸੰ. ਉੱਧਰਣ, ੫੫(-੪੨੫), ਕਿ—ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ
ਉਤਰਣਾ } ਜਾਣਾ, ਉੱਪਰ ਉੱਠਣਾ, ਉੱਚਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਭੜਕਣਾ।
ਉਤਰਨਾ } ੩ ਉੱਤਰ (ਉੱਚਾ) ਹੋਣਾ.

ਉਤਾ, ਮੁਲਤਾਨ, ਭੋਰਾ ਗ਼ਾਜ਼ੀਆਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਦੇ
ਰਿਆਸਤ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੰਗਤਾ। ੨ ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ
ਵੱਲ ਦਾ ਦੇਸ਼। ੩ ਵਿ—ਉੱਚਾ, ਬਲੰਦ। ੪ ਉਤਰਿਆ ਹੋਯਾ। ੫ ਦੇਖੋ,
ਉਤ ਅਤੇ ਉਤਯ.

ਉਤਰਾਉਣਾ } ਕਿ—ਉੱਚਾ ਕਰਨਾ, ਉਤਾਰਾਉਣਾ। ੨ ਭੜਕਾਉਣਾ।
ਉਤਰਨਾ } ੩ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ.

ਉਠੋ, ਦੇਖੋ, ਉਤਯ. “ਹਰਖ ਸੋਕ ਉਠੇ ਦਰਬਾਰ.” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ:
੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਉਠੋ.

ਉਭੇਸਾਸ } ਸੰ. ੩ਵੰਖਵਾਰ—ਉਪ੍ਰਧ੍ਰਿਸ਼੍ਟ, ਸੰਗਤਾ—ਖਿੱਚਵਾਂ ਸਾਹ.
ਉਭੇਸਾਹ } ਸ਼ੋਕ ਦੇ ਕਾਰਣ ਡਿਫਤੇ ਦੇ ਸੰਕੋਚ ਅਥਵਾ ਬਲਗਮ ਦੀ
ਅਧਿਕਤਾ ਕਰਕੇ ਸਾਹ ਦਾ ਖਿੱਚਵਾਂ ਆਉਣਾ. “ਮੁਹ ਕਾਲਾ ਹੋਆ
ਅੰਦਰਿ ਉਭੇਸਾਸ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੋਰ) “ਨਵੈ ਧਰਿਲੇ ਉਭੇ ਸਾਹ.”
(ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰ) ੨ ਹਾਧੁਕੇ, ਠੰਢੇ ਸਾਹ.

ਉਠੋ, ਦੇਖੋ, ਉਤਯ.

ਉੱਠਾ, ਦੇਖੋ, ਉਤਾ.

ਉਮਈ, ਵਿ—ਉਮਾਹ (ਉਮੰਗ) ਸਹਿਤ, ਉਤਸਾਹ ਸਹਿਤ, ਸ਼ੋਕ
ਨਾਲ. “ਮਨ ਮੇ ਅਤਿ ਹੀ ਉਮਈ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉਮਹ } ਦੇਖੋ, ਉਮਾਹ, “ਸਭ ਉਮਹਾਈ ਦੇਖਏ ਕੋ ਵਧੂ ਨਾਲ
ਉਮਹਾ } ਕੇ.” (ਗੁਪਤ)

ਉਮਕ, ਸੰਗਤਾ—ਉਮੰਗ, ਉਤਸਾਹ, ਆਨੰਦ ਦੀ ਲਹਿਰ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ
ਉਛਾਲ. “ਮਨ ਨ ਹਰੀ ਬਹੁ ਭਿਧਿ ਉਮਕਾਈ.” (ਜਾਰ ਮ: ੫)

੨ ਅ. ੨ ਉਮਕ, ਗਹਿਰਾਈ, ਭੁੱਖਿਆਈ ਗੰਭੀਰਤਾ

ਉਮਕਨਾ, ਦੇਖੋ, ਉਮਗਣਾ.

ਉਮਕਿਓ } ਉਮੰਗ ਸਹਿਤ ਹੋਇਆ, ਦੇਖੋ, ਉਮਕ. “ਉਮਕਿਓ
ਉਮਕਿਤ } ਹੋਊ ਮਿਲਨ ਪੁਰ ਤਾਈ.” (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) “ਉਮਕਿਤ
ਰਸ ਚਾਯੈ.” (ਮਲਾ ਪਥਰਾਨ ਮ: ੫)

ਉਮਕ, ਦੇਖੋ, ਉਮਕ ਅਤੇ ਉਮੰਗ.

ਉਮਗਣਾ, ਕਿ—ਉਮੰਗ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਉਛਲਨਾ,

ਉਮਤਨਾ, ਕਿ—ਉਮੰਗ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਉਛਲਨਾ। ੩ ਉੱਪਰ
ਉੱਠਣਾ। ੪ ਫੈਲਨਾ। ੫ ਚਾਹੇ ਪਾਸਿਓ ਘੇਰਨਾ

ਉਮਤ } ਅ. ੨ ਉਮਤ, ਸੰਗਤਾ—ਕੌਮ, ਜਾਤਿ। ੨ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ.

ਉਮਤਿ } ਉਪਦੇਸ਼ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮਾਤ. “ਦਰਿ ਸੇਵੈ
ਉਮਤਿ ਖਤੀ.” (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)

ਉਮਦਹ } ਅ. ੨ ਉਮਦਹ ਵਿ—ਉੱਤਮ, ਬੇਸ਼ੁ। ੨ ਹੱਛਾ

ਉਮਦਾ } ਚੰਗਾ ੩ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਸੁੰਦਰ.

ਉਮਨਾ, ਦੇਖੋ, ਉਨਮਨਾ. “ਅਬ ਜਗ ਜਾਨਿ ਜੁ ਉਮਨਾ ਰਹੈ.”

(ਗੁਰੂ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ)

ਉਮਰ, ਅ. ੨ ਉਮੁ, ਸੰਗਤਾ—ਅਵਸਥਾ, ਆਯੁ, ਜੀਵਨ ਦੀ
ਹਲਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਵਧਿ (ਮਿਆਦ), ਚਰਕਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰੀਰ, ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ, ਮਨ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਹਾਂ
ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਦੀ ਦਸਾ “ਆਯੁ” ਉਮਰ ਹੈ.

ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਦਮੀ ਦੀ ਉਮਰ ਸੋ ਵਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁ ਨੇ ਚਾਰ ਸੋ
(੪੦੦) ਵਰ੍ਹਾਂ ਸਤਜੁਗ ਦੀ, ਅਤੇ ਸੋ ਸੋ ਵਰ੍ਹਾਂ ਘਟਾਕੇ, ਕਲਿਜੁਗ ਦੀ
ਸੋ ਵਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖੀ ਹੈ : ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਯਜੁਰਾਂ ਅਤੇ ਨੱਖਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ
ਲਿਖੀ ਹੈ. “ਜੋ ਜੇ ਵੱਢੇ ਡੀਹਤਾ ਸੁ ਉਮਰ ਹਥ ਪਵੰਨਿ.” (ਸ. ਫਰੀਦ)
ਦੇਖੋ, ਉਮਰ ਹਥ ਪਵੰਨਿ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਮਰ ਖਿਤਾਬ ਖਲੀਫਾ.

ਉਮਰਸਾਹ, ਭਰੋਲੀ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਘਾ ਭੋਤ ਦਾ ਜੱਟ ਮਸੰਦ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਆਗਨਾ ਨਾਲ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੀ ਚਿਣਵਾਈ
ਕੇਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਇਹ ਪੂਜਾ ਦੇ ਧਨ ਨੂੰ ਵਿਹੁ
ਜਾਣਦਾ ਸੀ.

‘ਜਾਤ ਜੀਵ ਜਰਪੀ ਕਪਿਸਾਨ (ਰਿਕਵੇਦ)

‘ਅਰੀਗਾ: ਸਰੇ ਸਿਫਲਾ ਅਕੁਰੁਕਥੇ ਗਯਾਯੁਥ ।

ਕ੍ਰਤ ਗੇਗਾਦਿਬੁ ਘੋਕਾਯਾਯੁਰੁਗਿ ਪਾਦਯ ।

(ਮਨੁਸਿਮ੍ਰਤਿ ਅ: ੧, ਭਾ ੮੩)

ਸ਼ਬਦਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਉਮਰ ੧੨੦
ਵਰ੍ਹੇ ੫ ਦਿਨ, ਘੋਰੇ ਦੀ ੩੨, ਭੱਤੇ ਦੀ ੧੨, ਭਏ ਅਤੇ ਉੱਠ ਦੀ ੨੫, ਬੈਲ
ਅਤੇ ਭੋਟੇ ਦੀ ੨੪, ਘਰੇ ਦੀ ੧੬ ਵਰ੍ਹੇ ਹੈ ਅੰਜਕਨ ਦੇ ਦਿਵਾਨਾ ਨੇ ਜੋ ਉਮਰ
ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਬਤ ਦੇਖੋ, ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਬ੍ਰਿਟੇਨਿਕਾ ਦਾ
ਲਫਟ Longevity.

ਇਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਨੰਦਚੰਦ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਚੰਦਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਦੇਖੋ, ਨੰਦਚੰਦ।

ਉਮਰ ਸ਼ੇਖ ਮਿਰਜ਼ਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਾਬਰ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਜੋ ਸਨ ੧੪੫੬ ਵਿੱਚ ਸਮਰਕੰਦ ਜੰਮਿਆ ਅਤੇ ਕਿਲੇ ਅਖਸੀ ਤੋਂ ਕਬੂਤਰ ਉਡਾਉਂਦਾ ੯ ਜੂਨ ਸਨ ੧੪੯੪ ਡਿੱਗਕੇ ਮੋਇਆ।

ਉਮਰ ਹਥ ਪਵੰਨਿ, ਸਿੰਧੀ, ਵਾ. ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਦਿਨ ਛਣ ਚਹੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਕਟੀਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਖੇਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪੈਂਦਾ ਹੈ (ਵਾਹੀ ਹੋਂਦੀ ਹੈ) "ਜੇ ਜੇ ਵੰਞੇ ਡੀਹਤਾ ਸੁ ਉਮਰ ਹਥ ਪਵੰਨਿ," ਇਹ ਵਰ੍ਹੇ ਵਾਕ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਆਖਣਾ ਵਡੀ ਉਮਰ ਕਰੇ, ਦੀਵੇ ਬੁਝਾਉਣ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਵਡਾ ਕਰੇ ਆਦਿ।

ਉਮਰਖਤਾਬ } **ਉਮਰ ਬਿਨ ਖੰਤਾਬ**, ਖੰਤਾਬ ਦਾ
ਉਮਰਖਿਤਾਬ } ਪੁਤ੍ਰ, ਖਲੀਫਾ ਉਮਰ ਇਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੀਜੀ ਟਿਸਤ੍ਰੀ "ਹਫ਼ਸਾ" ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ, ਅਬੂਬਕਰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਮਰ ਦੂਜਾ ਖਲੀਫਾ ਸਨ ੧੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਰਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਨ ੨੩ ਹਿਜਰੀ (੬੪੪ ਈਸਵੀ) ਵਿੱਚ ਤਿਰੋਜ਼ ਕੁਲਾਮ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖੰਜਰ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਖਲੀਫੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਅਫਰੀਕਾ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਹੱਥੋਂ ਵਧਕੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, "ਕੀਨੋ ਉਮਰਖਿਤਾਬ ਜਨੋਂ ਆਜ ਹਮਾਰੇ ਨਾਉਂ," (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੮)

ਉਮਰ ਖਲੀਫਾ ਦੇ ਨਿਆਉਂ ਦੀ ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ, "ਅਲਫ਼ਾਰੂਕ" ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਨੇ ਨੇਮ ਬਾਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਸਰਾਬ ਪੀਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਅੱਸੀ ਕੋਰਤੇ ਲਾਏ ਜਾਣ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਖਲੀਫਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅਬੂਸਾਮਰ ਨੇ ਸਰਾਬ ਪੀ ਲਈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਮਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਜ਼ੋਰਦੇ ਕੋਰਤੇ ਮਾਰੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮਰ ਗਿਆ, "ਉਮਰਖਿਤਾਬ ਅਦਾਲਤੀ ਬੇਟਾ ਮਰਵਾਇਆ" (ਜੰਗਨਾਮ)।
ਉਮਰਬਲ, ਮਰਮਾਬਲ ਦਾ ਆਮਯ, ਸੰ. ਅੰਤਰਵਿਦਯਿ—ਅੰਤਰਵਿਦਯਿ, ਅੰਤਰੀ ਦਾ ਫੋਤਾ, ਅੰਦਰ ਦਾ ਫੋਤਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਸੰਜਮ ਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ, ਸਰਾਬ ਆਦਿਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਤੋਂ ਬਰੀਰ ਦੇ ਖਿਲਤ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਲਹੂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾਰ ਹੋ ਕੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਲਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਜ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸੋਜ ਫੋਤਾ ਬਣਕੇ ਭਾਰੀ ਦੁਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪੀਪ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਦਯਿ ਮੇਦੇ, ਨਾਭੀ, ਪੇੜ, ਜਿਗਰ, ਗੁਰਦੇ, ਤਿੱਲੀ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰੀ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਚੀਸ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਉਪਾਉ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਣੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਫੋਤਾ ਚਿਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਹੂ ਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਕੁਬਲਕੁਸਾ ਦਵਾ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ, ਗਿਜਾ ਹਲਕੀ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਇਹ ੩੦ ਪੌਤੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ "ਵਾਰ ਫ਼ਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ" ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰਾਦੀ ਚੇਖੁਨਿਸਾ ਨਾਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਅਤੇ ਪਾਂਚਵੇਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ।

ਵਾਲੀ ਦੇਣੀ ਡਾਹੀਏ, ਹਰਤ ਅਤੇ ਸੁਹਾਜਣੇ ਦਾ ਰਸ ਪੀਣਾ ਬਹੁਤ ਫੁਟਕਾਰੀ ਹੈ, "ਜਿਨਾ ਅੰਦਰਿ ਉਮਰਬਲ ਸੇਈ ਜਾਣਨਿ ਸੁਲੀਆ" (ਮ. ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਮਰਬਲ ਦੀ ਚੀਸ ਨੂੰ ਰੋਗੀ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਰਹ ਦੀ ਪੀੜ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਵਿਰਹੀ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਉਮਰਾ } ਅ. ੧/੧ ਅਮੀਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, "ਸਾਹ ਰਾਜੇ ਖਾਨ
ਉਮਰਾਉ } ਉਮਰਾਵ ਸਿਕਦਾਬ ਹੋਇ," (ਮ. ੪ ਵਾਰ ਬਿਲਾ)
ਉਮਰਾਇ } ੨ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਜ਼ੀਰ ਅਦਾਲਤੀ
ਉਮਰਾਧ } ਆਦਿ, "ਉਮਰਾਵਹੁ ਆਕੇ ਭੇਰਾ" (ਸੋਰ ਮ: ੫)
ਉਮਰਾਥ } "ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ ਮਲੂਕ ਉਮਰੇ ਭਟੇ ਕਰਿ ਕਰਿ
ਉਮਰੀਆ } ਕੁਚ," (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ
ਉਮਰੇ } ਜਾਤਿ ਉਮਰਾਉ ਹੈ।

ਉਮਲ, ਵਿ—ਉਮੰਗ ਸਹਿਤ ਉਤਸਾਹਿਤ "ਉਮਲ ਲਥੇ ਜੇਧੇ ਮਾਰੂ ਵਜਿਆ," (ਚੰਡੀ ੪)

ਉਮਾ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਭਾ, ਰੇਸ਼ਨੀ, ੨ ਸਿਵ ਦੀ ਟਿਸਤ੍ਰੀ ਸਿਵਾ ਪਾਰਵਤੀ, "ਕੁਮਾਰਸੰਤਵ" ਵਿੱਚ ਕਵਿ ਕਾਲੀ ਦਾਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਵਤੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਮੇਨਕਾ ਨੇ ਪੁਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਉ (ਘੋਰ ਤਪ) ਮਾ (ਮਤ ਕਰ) ਅਰਥਾਤ ਘੋਰ ਤਪ ਨਾ ਕਰ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਉਂ "ਉਮਾ" ਹੋਇਆ।

ਉਮਾਸੁਤ, ਸੰਗਤ—ਉਮਾ (ਪਾਰਵਤੀ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ—ਗਣੇਸ਼, ੨ ਕਾਰਤਿਕੇਕ, ਖਡਾਨਨ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤਿ,

ਉਮਾਰ } ਸੰਗਤ—ਉਤਸਾਹ ੨ ਉਮੇਗ ੩ ਉਤਸਵ ੪ ਤਿਹੁਹਰ,
ਉਮਾਰਤ } ਪਰਵਾ ੫ ਉਫਲਣ ਦਾ ਭਾਵ "ਸਿੰਧ ਉਮਾਰੀ,"
ਉਮਾਰਾ } (ਗੁਪਤ)

ਉਮਾਤਨਾਯ } ਉਮਾ (ਪਾਰਵਤੀ) ਦਾ ਰਨਯ (ਪੁਤ੍ਰ), ਉਮਾ ਦਾ ਤਾਤ
ਉਮਾਤਾਤ } (ਭੇਟਾ) ਦੇਖੋ, ਉਮਾਸੁਤ,

ਉਮਾਧਵ } ਸੰ. ਉਮਾ (ਪਾਰਵਤੀ) ਦਾ ਧਵ (ਪਤਿ) ਸਿਵ, ਕੁਦੁ
ਉਮਾਨਾਹ } "ਗੋਤਮਨਾਰਿ ਉਮਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ। ਸੀਸਧਰਨ ਸਹਸ
ਉਮਾਪਤਿ } ਭਛ ਗਾਮੀ," (ਜੈਰ ਰਵਿਦਾਸ) ਗੋਤਮਨਾਰਿ ਗਾਮੀ (ਇੰਦ੍ਰ) ਸਹਸ ਭਛ ਧਰਨ, ਉਮਾਪਤਿ (ਸਿਵ), ਹੁਆਮੀ (ਕੁਘਮਾ) ਸੀਸਧਰਨ, ਦੇਖੋ, ਸੀਸਧਰਨਿ,

ਉਮੀਦ } ਭਾ. ੧/੧ ਸੰਗਤ—ਆਸ ਆਸਾ, ੨ ਭਰੋਸਾ,
ਉਮੇਦ }

ਉਮੇਦਵਾਰ, ਭਾ. ੧/੧ ਵਿ—ਆਸਾ (ਆਸ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ,

ਉਮੇਦਾ, ਸੰਗਤ—ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਹਾਕਮ ਦਾ ਨਫਰ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਦੇਖੋ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪ੍ਰ: ਅ: ੪੫,

ਉਮੇਰੀਆ, ਉਮਰਾ, ਅਮੀਰ ਜੋਗ, ਦੇਖੋ, ਉਮਰੀਆ, "ਅਨਿਰ ਉਮੇਰੀਆ," (ਬਿਹਾ ਮ: ੫)

ਉਮੰਗ, ਸੰਗਤਾ, ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਉਤਸਾਹ ਭਰਿਆ ਉਛਾਲ। ੨ ਆਨੰਦ ਦੀ ਲਹਿਰ, "ਏਕ ਦਿਵਸ ਮਨ ਭਈ ਉਮੰਗ" (ਬਸੰ ਰਾਮਾਨੰਦ) ਉਮੰਗ, ਦੇਖੋ, ਉਮੰਗਨਾ ਅਤੇ ਉਮੰਗ।

ਉਮੰਤ, ਦੇਖੋ, ਉਮਤ।

ਉਮੀ, ਦੇਖੋ, ਉਮੀ।

ਉਰ, ਸੰ. ੪੨੬-ਉਰਸੁ ਸੰਗਤਾ—ਭਾਤੀ, "ਉਰ ਨਾਗਹੁ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪੁਝ ਮੇਰੇ" (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) "ਚਰਨਕਮਲ ਹਿਰਦੇ ਉਰ ਧਾਰਹੁ" (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਮਨ, ਦਿਲ, ਰਿਦਾ, "ਧਾਰਿਓ ਯਹਿ ਉਰਫੇ" (ਬਸੰ ਮ: ੪) ੩ ਉਦਰ, ਪੇਟ, "ਰੋਹਨੀ ਕੇ ਉਰ ਬੀਚ ਧਰਤੀ ਹੈ" (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ਬਲਬਦ ਨੂੰ ਰੋਹਿਣੀ ਦੇ ਭਰਭ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ੪ ਸੰ. ੪੨, ਧਾ—ਜਾਣਾ, ਚਲਨਾ।

ਉਰਸ, ਅ. ੮, ਉਸ ਸੰਗਤਾ—ਪੀਰ ਅਤੇ ਬਚੁਰਗ ਦਾ ਸੁਆ। ੨ ਕਿਸੇ ਬਚੁਰਗ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਮੇਲਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉਰ। ਉਰਸਾ, ਸੰਗਤਾ - ਚੰਦਨ ਘਸਾਣ ਲਈ ਪੱਥਰ ਦਾ ਛੋਲ ਟੁਕੜਾ, ਜੋ ਹਿੰਦੂਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਪਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੁਰਸਾ, ਸੰ. ਸ਼ਾਨਪਾਦ, "ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਕਰੀ ਚਨਣਾਨੀਆ ਜੇ ਮਨ ਉਰਸਾ ਹੋਇ" (ਗੁਜ ਮ: ੧)

ਉਰਕਟ, ਸੰ. ੨੨੫-ਅਰੰਭਿਤ, ਵਿ—ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਪਕਾਇਆ ਚਿੰਨ੍ਹਿਆ, "ਇਕਤੁ ਪਤਰਿ ਭਰਿ ਉਰਕਟ ਰੁਚਕਟ, ਇਕਤੁ ਪਤਰਿ ਭਰਿ ਪਾਨੀ" (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਵਾਮਾਚਰੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਣੂ ਵਿੱਚ ਪਕਾਇਆ ਹੋਇਆ ਮੁਰਗ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਣੂ ਵਿੱਚ ਪਾਨੀ (ਪਾਨੀਕ—ਸਰਾਬ) ਭਰੀ।

ਉਰਕ, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਉਰ (ਪੇਟ) ਨਾਲ ਗ (ਚੱਲਣ) ਵਾਲਾ ਜੀਵ। ੨ ਸਰਪ, ਸੰਪ।

ਉਰਕ ਅਸਤੁ, ਸਰਪਾਸਤੁ, ਨਾਗਾਸਤੁ, ਤੰਤੁ ਸ਼ਾਸਤੁ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰ ਕ੍ਰਿਯਾ ਜਿਸਤੋਂ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵੀਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ,

"ਉਰਕ ਅਸਤੁ ਨੈ ਅਸੁਰ ਪੁਹਾਰਾ।

ਤਾਂ ਤੇ ਉਪਜੇ ਸਰਪ ਅਪਾਰਾ।

ਖਗਪਤਿ ਅਸਤੁ ਤਜਾ ਤਬ ਕਾਲਾ।

ਭੰਭ ਗਏ ਨਾਗਨ ਦਰਹਾਲਾ"।

(ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਉਰਗ ਨਾਥ, ਸੰਪਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਸੋਸਨਾਗ।

ਉਰਗਾਸਤੁ, ਦੇਖੋ, ਉਰਕ ਅਸਤੁ।

ਉਰਗਾਦ } ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਉਰਗ (ਸੰਪ) ਨੂੰ ਅਦ (ਖਾਣ) ਵਾਲਾ।
ਉਰਗਾਰਿ } ਸੰਪ ਦਾ ਵੀਰੀ, ਗੁਰੂਤਾ ੨ ਨਿਉਲਾ ਮੋਹ ਲਮਬੀਰ ਆਦਿਕ ਭੀ ਉਰਗਾਰਿ ਹਨ।

ਉਰਗੇਸ਼, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਉਰਗ (ਸੰਪਾਂ) ਦਾ ਈਸ਼ (ਰਾਜਾ) ਸੋਸਨਾਗ। ੨ ਭਾਈ ਮੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂਵਿਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹੇਲੀ ਦੇ ਵੰਗ ਗਜਰਾਜ, ਹਸਿਰਾਜ ਅਤੇ ਨਾਗਰਾਜ ਦੀ ਥਾਂ ਉਰਗੇਸ਼ ਬਸਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਕ ਨਾਉਂ ਹਾਥੀ ਦਾ ਭੀ ਹੈ।

ਉਰਛਾ, ਦੇਖੋ, ਓਰਛਾ।

ਉਰਜ, ਦੇਖੋ, ਉਰੋਜ। ੨ ਕੰਤਕ ਮਹੀਨਾ, "ਉਰਜ ਮਾਸ ਗੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ" (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਉਰਜ ੬।

ਉਰਝ, ਦੇਖੋ, ਉਰਝਨ, "ਓਠਾ ਉਰਝ ਸੁਰਝ ਨਹੀ ਜਾਨਾ" (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ)

ਉਰਝਨ } ਸੰ. ੨੨੬-ਅਦਰੁੱਧਨ, ਕਿ—ਗੁੰਠਲ ਵਿੱਚ ਫਸਣਾ।
ਉਰਝਨਾ } ੨ ਅਟਕਣਾ, ਰੁਕਣਾ, "ਉਰਝਿ ਰਹਿਓ ਬਿਖਿਆ ਕੈ ਸੰਗਾ" (ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੫) "ਉਰਝਿਓ ਬਨਕ ਕਾਮਿਨੀ ਕੇ ਰਸ" (ਟੋਡੀ ਮ: ੯) ੩ ਝਕੜੇ ਵਿੱਚ ਫਸਣਾ।

ਉਰਝਿ, ਉਲਝਕੇ।

ਉਰਦ, ਦੇਖੋ, ਉਤਦ, ਅਤੇ ਮਾਂਹ ੨, "ਦਾਲ ਉਰਦ ਦੀ ਫਮਕ ਬਨਾਈ" (ਗੁਪਤੁ)

ਉਰਦਾ ਬੋਝਨੀ } ਰੁ ੧੦੬, ਸੰਗਤਾ—ਜਨਾਨੇ ਮਹਲ ਵਿੱਚ
ਉਰਦਾ ਬੋਝੀ } ਵਰਦੀ ਅਤੇ ਸਸਤੁ ਪਹਿਨਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ Amazon, ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਲੇ ਉਰਦਾ ਬੋਝਨੀ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਜਨਾਨਖਾਨੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਦੇਖੋ, ਅਰਜਬੋਝੀ।

ਉਰਦੂ, ਤੁ ੧੧੬, ਸੰਗਤਾ—ਸੈਨਾ, ਫੌਜ। ੨ ਛਾਵਣੀ ਫੌਜ ਦਾ ਨਿਵਾਸਾਅਸਥਾਨ, ਕੈਂਪ। ੩ ਫੌਜ ਦਾ ਬਜਾਰ। ੪ ਨਸ਼ਕਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀ ਜੁਲੀ ਬੋਲੀ, ਇਸ ਦਾ ਅਰੰਭ ਖਿਲਜੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਸਾਹੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬਜਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਜੋਲ ਤੋਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ 'ਉਰਦੂ' ਜਾਂ ਨਸ਼ਕਰੀ ਬੋਲੀ ਆਖਣ ਲਗ ਪਏ, 'ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾ ਜਹਾਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਅਚੇ ਇਹ ਬੋਲੀ ਆਮ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਗਈ, ਇਸ ਦਾ ਚਾਂਚਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਰਬੀ ਤੁਰਕੀ ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, (ਲਿਖਣ ਲਈ ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰ ਵਰਤੀਏ ਹਨ) ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਉੱਤਰੀ ਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਮਿਲਤ ਪ੍ਰਾਂਤ ਇਸ ਦਾ ਖਾਸ ਘਰ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮਿਲੀ ਜੁਲੀ ਬੋਲੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉਰਦੂ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਚਾਰਤ ਦੀ ਬੋਲੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਰਦੂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਰਧ, ਸੰ. ੨੨੬-ਉਪ੍ਰ, ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ, ਉੱਪਰ ਦੀ ਤਰਫ, ਉੱਪਰ ਵੱਲ, "ਉਰਧ ਮੂਲ ਜਿਸੁ ਸਾਖ ਤਲਾਹਾ, ਓਠ ਬੇਦ ਜਿਤੁ ਲਾਕੇ" (ਗੁਜ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਵਿ—ਉੱਚਾ, ਬਲੰਦ, "ਭਰਭ ਭਈ ਵਿਦੁਆ ਨੇ ਉਰਦੁ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੦੨੨ ਵਿੱਚ ਨਹਿਰ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਹਮਦ ਫ਼ਜ਼ਲੀ ਨੇ ਜਦ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨਹਿਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ, ਤਦ ਉਸਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਝਗੜੀਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਬੋਲੀ ਬਣੀ।

੨੨੬-ਉਪ੍ਰ ਮੂਲ ਅਫ਼: ਸ਼ਾਬਦ ਸ਼ਾਬਦਿ ੧੧੬ ਲਾਪਸਾ।

ਓ-ਫ਼ਾਸਿ ਓ-ਫ਼ਾਸਿ ਓ-ਫ਼ਾਸਿ ਓ-ਫ਼ਾਸਿ ਓ-ਫ਼ਾਸਿ ਓ-ਫ਼ਾਸਿ (ਭ. ਗੀਤਾ, ੧੫-੧)

ਕੁੰਡਲ ਮਹਿ ਉਰਧ ਧਿਆਨੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਉਰਧ ਧਿਆਨੀ। ੩ ਖੜਾ, ਖਲੋਤਾ। ੪ ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ "ਅਰਧਹਿ ਉਰਧ ਮਿਲਿਆ ਸੁਖ ਪਾਵਾ." (ਗੁਰੂ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ਜੀਵ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਮਿਲਿਆ, ਤਦ ਸੁਖ ਪਾਇਆ। ੫ ਵਿ—ਮੁਧਾ ਉਲਟਾ, ਅਧੇ. (ਅਖੌਲ) "ਉਰਧ ਪੱਕ ਨੈ ਸੁਧਾ ਕਰੈ." (ਗੁਰੂ ਵਾਰ ਸੰਤ ਕਬੀਰ) ਮੁਧਾ ਪੱਕਸ (ਕਮਲ) ਮਨ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਰਧ ੭. ਉਰਧਤਪ } ਸੰ. ਉਰਧ ਤਪ, ਭਾਰੀ ਤਪਸਾ। ੮ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਭੀਤਾ ਉਰਧਤਪ } ਤਪ। ੯ ਬਾਰਾਂ ਖਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਭੀਤਾ ਤਪ. "ਕਾਇਆ ਸਾਧੇ ਉਰਧਤਪ ਕਰੈ ਵਿਚਹੁ ਹਉਮੈ ਨ ਜਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ਉਰਧਧਿਆਨੀ, ਵਿ—ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ (ਧਿਆਨ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਭਾਵ ਕਰਤਾਰ ਵੱਲ ਮਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਦੇਖੋ, ਉਰਧ. ਉਰਧਬਾਹੁ, ਦੇਖੋ, ਉਰਧਬਾਹੁ.

ਉਰਧਾਰਨ, ਕ੍ਰਿ—ਵਸਾਉਣਾ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਨਾ. "ਚਰਨਕਮਲ ਰਿਦ ਮਹਿ ਉਰਧਾਰਹੁ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਉਰਫ, ਅ ۱۱, ਸੰਗਤਾ—ਉਰਫਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਠੰਡੇ, ਤੌਖੇ ਸਰਹੰਦੀ ਚਿੰਨ੍ਹ। ੨ ਅ ۱۲ ਉਰਫ, ਵਿ—ਪ੍ਰਸਿੱਧ, ਵਿਖਾਤਾ, ਮਸ਼ਹੂਰ। ੩ ਚੁੱਲ, ਭਰੋਬਰ। ੪ ਸੰਗਤਾ—ਵਿਦਵਾ, ਇਨਮ.

ਉਰਬਸੀ, ਦੇਖੋ, ਉਰਬਸੀ.

ਉਰਬਰਾ, ਸੰ. ੩੫੪—ਉਰਵਰਾ ਸੰਗਤਾ—ਜਗਮੋਖ ਜਮੀਨ, ਉਪਜਾਊ ਭੂਮਿ। ੨ ਉਹ ਜਮੀਨ ਜੋ ਜਲ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, "ਜਿਮਿ ਉਰਬਰਾ ਕ੍ਰਿਸਿ ਭੀਨ" (ਅਜਰਾਜ) ਜੈਸੇ ਉੱਤਮ ਭੂਮਿ ਕ੍ਰਿਸਿ (ਖੇਤੀ) ਬਿਨਾ ਸੋਝਦੀ ਨਹੀਂ.

ਉਰਬਰੇਸਣੀ, ਉਰਵਰਾ (ਪ੍ਰਿਥਵੀ) ਉਸ ਦਾ ਟੀਸ਼ (ਰਾਜਾ) ਟੀ (ਉਸ ਦੀ) ਰਾਜਾ ਦੀ ਫੌਜ (ਸਨਾਮ) ੨ ਦੇਖੋ, ਜੁਰ ਬਰੇਸਣੀ.

ਉਰਬੀ, ਸੰ. ੩੫੫ ਉਰਵੀ, ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਜਮੀਨ. "ਅਗਸ ਉਰਬੀਅ ਜਲੰ." (ਕੁਰਾਨ)

ਉਰਮਾਂਡਣ, ਭੋਕ, ਸੰਗਤਾ—ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੁਝ, ਸੁਨ (ਬਣ), ੨ ਛਾਤੀ ਤੇ ਲਟਕਣ ਵਾਲਾ ਹਾਰ ਆਦਿਕ ਗਹਿਣਾ.

ਉਰਮਿ } ਤਰੰਗ, ਲਹਿਰ, ਮੋਜ, ਦੇਖੋ, ਉਰਮੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁੰਝਾਂ ਦਾ ਉਰਮੀ } ਨਾਉਂ ਸਾਗਰ ਅਬਦਾ ਸਰ ਆਦਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਰ੍ਵਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰੂਪਕ ਅਨੰਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਰਮੀ (ਤਰੰਗ) ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਉਰਲਾ, ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਇਸ ਪਾਸੇ ਦਾ, ਇਧਰ ਦਾ। ੨ ਭਾਵ—ਇਸ ਲੋਕ ਦਾ.

ਉਰਵਸੀ, ਸੰ. ੩੫੬—ਉਰਵਸੀ, ਸੰਗਤਾ—ਉਰੁ—ਅਧ, ਜੋ ਵਡੇ ਵਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇੰਛਾ ਖ੍ਰਾਹਿਸ਼। ੨ ਇੱਕ ਸੁਰਗ ਦੀ ਅਪੰਡਰਾ (ਅਪਸਰਾ) ਜਿਸ ਦਾ ਹਾਲ ਰਿਕਵੇਦ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਨਾਰਾਯਣ ਦੇ ਉਚੁ (ਪੱਟ) ਤੋਂ ਉਪਜੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਨਾਉਂ ਉਰਵਸੀ ਹੋਇਆ, ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵਰੁਣ ਦਾ

ਉਰਵਸੀ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਵੀਰਯ ਡਿਕਪਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਗਸਿ ਅਤੇ ਵਸਿਸ੍ਰੁ ਰਿਖੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਰਵਸੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਿਖੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸੁਧਾ (ਬਾਪ) ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਰਵਸੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਉੱਤੇ ਜਨਮਕੇ ਰਾਜਾ ਪੁਰੁਰਵਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੋਵੇ.

ਉਰਵਸੀ ਅਤੇ ਪੁਰੁਰਵਾ ਦੇ ਪੁੰਮ ਦੀ ਕਥਾ ਸਤਪਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਵਿ ਕਾਲੀਦਾਸ ਨੇ ਭੀ "ਵਿਕ੍ਰਮੋਵੰਸੀਯ" ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮ ਯੋਤਿ ਨਾਲ ਇਹ ਪੁਸੰਗ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਉਰਵਸੀ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਕਾਮਦੇਵ ਦੇ ਪੱਟ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਹੈ, "ਰੱਭਾ ਉਰਵਸੀ ਔਰ ਸਬੀ ਸੁ ਮੰਦੋਦਰੀ ਪੈ ਐਸੀ ਪ੍ਰਭਾ ਕਾਕੀ ਜਗ ਬੀਚ ਨ ਕਛੁ ਭਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਨਰਨਾਰਾਯਣ। ੩ ਨਿਰੁਕਤ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਈ ਉਰਵਸੀ ਹੈ। ੪ ਚੁਗਨੀ, ਧੁਲਧਕੀ, ਛਾਤੀ ਤੇ ਲਟਕਣ ਵਾਲਾ ਗਹਿਣਾ.

ਉਰਵਾਰ, ਉਰਲਾ ਕੰਢਾ। ੨ ਭਾਵ, ਇਹ ਲੋਕ, "ਬਿਖਿਆ ਔਦਰਿ ਪਚਿਮੁਟੇ ਨਾ ਉਰਵਾਰੁ ਨ ਪਾਵੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੩ ਉਸਪਾਰ, ਪਰਲਾ ਕੰਢਾ, ਭਾਵ—ਪਰਲੋਕ, "ਇਸੁ ਰਨ ਧਨ ਕੀ ਕਵਨ ਵਡਾਈ? ਧਰਨਿ ਪਏ, ਉਰਵਾਰਿ ਨ ਜਾਈ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ)

ਉਰਵਾਰਪਾਰ, ਉਰਲਾ ਅਤੇ ਪਰਲਾ ਕੰਢਾ। ੨ ਭਾਵ—ਇਹ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ, ਦੇਖੋ, ਉਰਵਾਰ

ਉਰਵਾਰਪਾਰ ਕੇ ਦਾਨੀ, ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਭਗਤਾ ਸਾਧੂਜਨ। ੨ ਭਾਵ—ਚਿਤ੍ਰਰੂਪਤ, "ਉਰਵਾਰਪਾਰ ਕੇ ਦਾਨੀਆਂ। ਲਿਖਲੇਹੁ ਆਲਪਤਾਲੁ। ਮੋਹਿ ਜਮਭੰਡੁ ਨ ਲਗਾਈ" (ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ)

ਉਰਵਾਰਿ, ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਇਸ ਕੰਢੇ, ਉਰਲੇ ਕਿਨਾਰੇ। ੨ ਉਸ ਪਾਸੇ, ਪਰਲੇ ਕੰਢੇ, ਦੇਖੋ, ਉਰਵਾਰ ੩.

ਉਰਵਾਰੁ, ਦੇਖੋ, ਉਰਵਾਰ.

ਉਰਵਿਜ, ਸੰਗਤਾ—ਉਰਵੀ (ਪ੍ਰਿਥਵੀ) ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ, ਬਿਰਫ ਅਤੇ ਘਾਹ, (ਸਨਾਮ)

ਉਰਵਿਜ ਚਰ ਰਿਪੁ, ਉਰਵਿਜ (ਘਾਹ) ਚਰਣ ਵਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ, ਉਸ ਦਾ ਰਿਪੁ (ਵੈਰੀ) ਬੋਰ, (ਸਨਾਮ)

ਉਰਵੀ, ਦੇਖੋ, ਉਰਬੀ.

ਉਰਾ, ਸੰਗਤਾ—ਉਰਲਾ ਪਾਸਾ, ਉਰਾਰ, "ਪਰਾ ਉਰਾ ਲਖ ਲਿਖਤ ਪਛਾਨਹੁ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਭਾਵ—ਇਹ ਲੋਕ.

ਉਰਾਹਲ } ਸੰਗਤਾ—ਉਪਾਲੰਤ, ਉਲੰਤਾ, "ਕਾਹਿਕੇ ਕਾਜ ਉਰਾਹਨ ਉਰਾਹਨਾ } ਰੀ ਸਹਿ?" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉਰਾਹਨੇ }

ਉਰਾਂਡਾ, ਦੇਖੋ, ਉਲਾਂਡਾ, "ਗ੍ਰਿਹ ਕੇ ਲੋਕ ਉਰਾਂਡੇ ਦੇਹੀ" (ਭਰਿੜੁ ੩੩)

ਉਰਾਰ, ਸੰਗਤਾ—ਉਰਲਾ ਪਾਰ, ਆਪਣੀ ਵੱਲ ਦਾ ਕੰਢਾ। ੨ ਭਾਵ—ਇਹ ਲੋਕ, ਦੇਖੋ, ਉਰਵਾਰ.

ਉਰਿ, ਛਾਤੀ ਉੱਪਰ, ਸੀਨੇ ਉੱਪਰ, ਦੇਖੋ, ਉਰ, "ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਨ

ਹਿਰਦੈ ਉਰਿ ਧਾਰਿ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਦਿਲ ਮੇ. ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ.
"ਹਰਿ ਰਖੈ ਉਰਿ ਧਾਰਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਉਰਿਣ } ਸੰ. ੩੫੭. ਵਿ—ਰਿਣ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਕਰਨ
ਉਰਿਣਤ } ਨਹੀਂ. "ਉਰਿਣਤ ਹੋਏ ਭਾਰ ਉਤਾਰੇ." (ਭਾਗੁ)

ਉਰੁ } ਸੰ. ੩੫. ਸੰਗਤ—ਪੈਟ. ਜੰਘਾ ੨ ਵਿ—ਚੋੜਾ ੩ ਲੰਮਾ.
ਉਰੁ } ੪ ਉੱਚਾ ੫ ਵੱਡਾ.

ਉਰੂਜ. ਅ. ੬੫/੧ ਸੰਗਤ—ਉੱਨਤਿ. ਤਰੱਕੀ. ਖਿੱਧਿ। ੨ جوش

ਉਰੂਜ ਫੰਦਵਿਦਣ ਮਨੀਲ ਬਿਨ ਅਹਿਮਦ. ਉਰੂਜ (ਮੱਕਾ) ਨਿਵਾਸੀ
ਇਸ ਵਿਦਵਾ ਦਾ ਆਚਾਰਯ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾਉਂ 'ਉਰੂਜ' ਪੈ
ਗਿਆ. ਜਿਵੇਂ ਪਿੰਗਲ ਰਿਖੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪਿੰਗਲ ਪਿਆ.
ਉਰੇ, ਕਿ. ਵਿ—ਉਰਲੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਓਰ। ੨ ਭਾਵ, ਇਸ ਲੋਕ
ਵਿੱਚ। ੩ ਪਰੇ. ਅਗਲੀ ਤਰਫ.

ਉਰੇਬ. ਭਾ. اورب ਅਰੇਬ ਵਿ—ਟੇਵਾ। ੨ ਪੇਰਦਾਰ। ੩ ਕਪਟੀ.

ਉਰੇਜ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉਰ (ਛਾਤੀ) ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਕੁਚ.
ਬਣ (ਸੁਨ) ਮੰਮਾ.

ਉਲ. ਅ. ੭. ਅਲ. ਪੁਤਰ—ਇਹ ਅਰਬੀ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ
(ਖਸ਼ਸੀਯਤ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਅਲਕੁਰਾਨ.
ਪਰ ਸੰਧਿ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੀ ਥਾਂ ਅਰਬ ਦਿੰਦਾ
ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਚਾਰਣ 'ਉਲ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ "ਹਮੇਸ਼ਾ
ਸਲਾਮੇ." (ਜਾਪੁ) ਨਿੱਤ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ੩੫.
ਧਾ—ਜਲਨਾ. ਦਗ਼ ਹੋਣਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉੱਲ.

ਉਲਸ. ਰੂਰ. اُلس ਉਲੁਸ. ਅਰਬੀ ਉਲੁਸ. ਸ਼ਾਹੀ ਦਸਤਖ਼ਤ ਤੋਂ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਸਾਦ (provisions from the royal
table) ੨ ਭਾਵ—ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ, ਸੀਰ ਪ੍ਰਸਾਦ. ਉੱਡਿਸ਼. "ਉਲਸ
ਪਿਆਲੇ ਖਰੀ ਖੁਮਾਰੀ." (ਭਾਗੁ)

ਉਲਸਤ } ਸੰ. ੩੫੭. ਵਿ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ. ਚਮਕਦਾ ੨ ਅਨੰਦ
ਉਲਸਿਤ } ਸਹਿਤ. ਪੁਸ਼ਿਤ.

ਉਲਹਰ

ਉਲਹਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਲੰਭ ਅਤੇ ਉਚਰਨਾ.

ਉਲਕਾ. ਸੰ. ੩੫੭. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੇਖਾ। ੨ ਚੁਆਤੀ.
ਮੁਰਿਆਤ। ੩ ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਡਿਗਦਾ ਤਾਰਾ. Meteorite
(Shooting star).¹ ਨੁਕਾ. ਦੇਖੋ, ਉਲ ੨.

¹SACRED STONES FROM HEAVENS THEIR ORIGIN.

So far, no satisfactory explanation of the formation
of the meteorite has been offered. Mineralogists have
put forward theories and have asked themselves
questions which no one has been able to answer.

"Have meteorites been ejected from volcanoes on
the moon or on the planets?"

Have they been ejected from sun or stars, or may

ਉਲਕਾਪਾਤ. ਸੰਗਤ—ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹਾਰਾਂ ਦਾ ਡਿਗਣਾ. ਜੋ
ਪੁਰਾਣਾ ਵਿੱਚ ਅਪਸਰਾਨ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. "ਉਲਕਾਪਾਤ ਹੋਤ ਆਕਾਸ਼"
(ਚਰਿਤੁ ੪੦੫)। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਲਕਾ ੩.

ਉਲਕਣੇ. ਮਲਾ. ਕਿ—ਸਮਾਪਤ ਕਰਨਾ। ੨ ਬੰਦ ਕਰਨਾ। ੩ ਸੰਬਰਨਾ।
੪ ਮੰਜਣਾ.

ਉਲਭਣ } ਦੇਖੋ, ਉਰਭਨ. "ਜਿਉ ਉਲਭਾਇਓ ਬਾਧ ਬੁਧਿ ਕਾ
ਉਲਭਨ } ਮਰਤਿਆ ਨਹੀ ਬਿਸਰਾਨੀ." (ਗਉ ਅ ਮ ੫) ਦੇਖੋ
ਬਾਧਬੁਧਿ: ੨ ਸੰਗਤ—ਭੁੰਤਲ. ਅਭਚਨ ਪੇਚਦਾਰ ਗੱਲ. ਉਲਭਾਉ
ਦੀ ਬਾਤ.

ਉਲਭੇਰਾ } ਸੰਗਤ—ਉਲਭਾਉ। ੨ ਟੇਵਾ ਭਗਤ। ੩ ਬੰਧਨਰੂਪ
ਉਲਭੇਰਾ } ਕਰਮ.

ਉਲਟ. ਵਿ—ਵਿਰੁੱਧ. ਵਿਪਰੀਤ. "ਉਲਟ ਰਈ ਜੀਵਤ ਮਰਿ
ਜਾਇਆ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਕਿ. ਵਿ—ਪਲਟਕੇ. ਮੁੜ
(ਹਟ) ਕੇ. "ਅਬ ਮਨ ਉਲਟਿ ਸਨਾਤਨ ਹੁਆ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)
ਉਲਟਨਾ. ਸੰ. ੩੫੭. ਵਿ—ਉਲਟਨ ਕਿ—ਮੋੜਨਾ ਪਰਤਣਾ.
"ਮਨੁਆ ਉਲਟਿ ਸੁਨ ਮਹਿ ਕਹੈ." (ਰਾਮ ਕੋਟੀ) ੨ ਹੋਰ ਉੱਪਰ
ਕਰਨਾ.

ਉਲਟਾ. ਵਿ—ਵਿਪਰੀਤ। ੨ ਮੁਧਾ.

ਉਲਟਾ ਸੇਵਕ. ਸੰਗਤ—ਕਿਸੇ ਵਸੂ ਦੇ ਭਦਲੇ ਖਰੀਦਿਆ ਹੋਇਆ
ਦਾਸ. ਜਰਮਰੀਟ ਗੁਲਾਮ. "ਸੰਤਨ ਕੇ ਹਮ ਉਲਟੇ ਸੇਵਕ." (ਧਨਾ
ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸੰਸਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟੀ ਰੀਤਿ ਦਾ ਸੇਵਕ. ਸੁਆਰਥ
(ਸੁਾਰਥ) ਰਹਿਤ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਉਲਟਿ. ਕਿ. ਵਿ—ਉਲਟਕੇ. ਪਰਤਕੇ. "ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ
ਭਰਿਆ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ)

ਉਲਟੀ. ਵਿ—ਵਿਰੁੱਧ. ਵਿਪਰੀਤ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਐ ਉਲਟੀ
ਭਈ" (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੨ ਸੰਗਤ—ਭਾਕੀ. ਵਮਨ. ਫਰਦਿ. ਕਯ
(ਕੈ) ਮੇਦੇ ਵਿੱਚ ਜਕੇ, ਪਰਤਕੇ ਭਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ
ਨਾਉਂ 'ਉਲਟੀ' ਹੈ.

ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ ਵਹਿਣੀ. ਭਾਵ—ਕਿਸੇ ਰੀਤਿ ਦਾ ਧਰਮ ਅਤੇ
ਲੋਕ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣਾ.

ਉਲਟੀਲੇ ਸਕਤਿ ਸਹਾਰੇ. (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ਸਦ ਪ੍ਰਾਣਵਾਯੂ
ਭਲ ਕਰਕੇ ਉਲਟਾਈ, ਭਾਵ—ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਖਿੱਚੀ.

they, perchance, be the relics of an exploded planet or
satellite on the outlying remnants of disrupted star"

"Are they the scattered constituents of a
disintegrated comet, or have they collected in the wide
domain of space from fine particles of matter as raindrops
gather in the atmosphere?"

Meteors are often called shooting stars, for they

P.T.O

ਉਲਟੇ ਸੇਵਕ. ਦੇਖੋ, ਉਲਟਾ ਸੇਵਕ.

ਉਲਟਾ. ਭ੍ਰਿ—ਉਤਰਨਾ. ਦੂਰ ਹੋਣਾ. ਮਿਟਣਾ। ੨ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ.

are rarely seen for longer than a couple of seconds. The majority of them do not reach the earth but explode. It has been estimated that the amount of cosmic matter with which the earth is bombarded each year amounts to 20,000 tons. Most of this reaches our planet in the form of dust. This dust is found everywhere, in the ocean bed, on the tops of mountains, at the Poles and in the deserts. The largest known meteorite fell in Mexico and weighed over 50 tons.

Meteors and meteorites are often used as interchangeable terms although meteor is usually the term applied to the heavenly bodies which explode before they reach the earth, while the meteorite is a solid stone. Meteorites are formed from various minerals and metals. Many are almost entirely composed of iron and nickel, while others are of olivine and bronzite. Another type has stony minerals embedded in a metallic matrix. In almost every case the outer covering of the stone is pitted with holes which are caused by the velocity at which it rushes through the sky a speed of from 10 to 45 miles a second or 2,000 times that of an express train. The meteorite appears as a streak of light flashing across the heavens.

The first attempt to investigate scientifically the origin and composition of these "sky" stones was made by the Chinese in 644 B.C. no further efforts seem to have been made until Biot, a French mineralogist, studied the great fall of meteorites in Normandy in 1803. Over 2000 stones, some of which were still hot, rained down in the mighty shower and gave Biot an excellent opportunity to prove his theory that they were of extra terrestrial origin. Until then mineralogists had held divergent opinions about their formation, the most general of which was that they had been ejected from the crater of a volcano and had travelled a considerable distance through space before returning to the earth. This theory could not be proved because no volcanic rocks had been ejected at the tremendous velocity which would be necessary to carry them to such heights. Besides, the

“ਸਰ ਹੰਸ ਉਲਥਤੇ ਆਇ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਬਹਿਰੇ) “ਆਇ ਉਲਥੇ ਹੰਤ.” (ਸ. ਫਰੀਦ) ੩ ਹੇਠ ਉੱਪਰ ਕਰਨਾ. ਪਰਤਣਾ।

minerals of which meteorites are composed are not similar to those which are discharged from a volcano. Another school of scientists

confused the meteorite with the thunderbolt.

Biot's investigations aroused great interest, as he proved that these sky stones alone among natural phenomena enabled the scientists to study materials created in worlds other than ours.

The falling of meteorites was mentioned in some of the earliest documents extant, but the first authentic record is that in the book of Joshua, where it is written, "The Lord cast down great stones from heaven."

Most famous of all sky stones is that built into the Kaaba at Mecca. It is the inner shrine of the Great Mosque, which is only thrown open to the faithful three times a year. This "black stone" is believed to have fallen from heaven with Adam.

Cybele, Mother of the gods, who was worshipped in Phrygia, was a black conical shaped stone which had a rough resemblance to a woman. In 204 B.C., it was transferred to Rome in the hope that it would bring good fortune to the state.

The Diana of the Ephesians "which fell down from Jupiter" is now thought to have been a meteor similar of the stature of Cybele and not the carved image of ancient belief.

Modern man no longer bows down to the meteorite as an image of his god, but he is prepared to worship the treasure it often contains for it is the home of the diamond. The metallic stones of the meteors are subject to the same conditions as the earth which cause the carbon to crystallize and produce diamonds. The Canon Diablo meteorite which fell in Arizona and bored itself a crater three quarters of a mile in diameter and 600 feet deep was filled with diamonds worth hundreds to thousands of pounds. This started the theory that all our diamonds had come from the sky, but it was easily disproved.

(Three Arts, March 1932)

੪ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ। ਇੱਕ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ।
ਉਲਥਾ, ਸੰਗਤ—ਅਨੁਵਾਦ। ਤਰਜੁਮਾ ੨ ਦੇਖੋ, ਉਲਥਨਾ।
ਉਲਥਤ। ਅ. ۲۰۱: ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰੇਮ, ਪਿਆਰ, ਮੁਹੱਬਤ ੨ ਦੋਸ਼ੀ।
ਮਿਤ੍ਰਤਾ

ਉਲਥਾ } ਅ. ۲۰۱: ਵਿ—ਅਲਿਮ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਵਿਦਵਾਨ, ਪੰਡਿਤ।
ਉਲਥਾਉ } ਭਾਕਟਰ, ਹੁਕਮ। “ਚੌਦਾ ਸੈ ਉਲਥਾਵਨ ਰਾਖੇ。”
ਉਲਥਾਵ } (ਗੁਪਤ)

ਉਲਥਨਾ, ਕਿ—ਉਲਥਨਾ। ੨ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰ ਨੀਵੇਂ ਕਰਕੇ ਅਗਲੇ
ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ। ੩ ਗੱਡੇ ਆਦਿਕ ਦਾ ਅੱਗ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਪਿੱਛਾ
ਨੀਵਾਂ ਹੋਣਾ।

ਉਲਥੀ, ਅ. ۲۰۱: ਸੰਗਤ—ਉੱਲਾ (ਬਲਦੀ) ਵਾਲਾ, ਉੱਚਾ, ਭਾਵ—
ਨਛਤ੍ਰ (ਨਛਤ੍ਰ) ੨ ਭਰਿਸ਼ਾ। ੩ ਅਲਥੀ, ਅਰਥ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ
ਭਾਗ ਦਾ ਭਾਸ਼ਿੰਦਾ। ੪ ਹਸਰਤ ਅਲੀ ਦੀ ਬੰਬ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ,
ਪਰ ਜੋ ਬੀਬੀ ਫ਼ਾਤਿਮਾ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ।

ਉਲਾਸ, ਸੰ. ۲۰: ۱: ੨—ਉੱਲਾਸ, ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਭਮਰਥਾ।
੨ ਉੱਲਾਸ, ਚੌਥੀ, “ਥਾਤ ਪੀਤ ਵਰਤੈ ਅਨਦ ਉਲਾਸ,” (ਸੁਖਮਨੀ)
੩ ਹੋਸਨਾ, ਉਤਸਾਹ, “ਰਣ ਦੇਖਿ ਸੁਰੇ ਚਿਤਿ ਉਲਾਸ,” (ਭਸੰ
ਮ: ੫) “ਹੰਸਾ ਸੇਤੀ ਚਿਤ੍ਰ ਉਲਾਸਹਿ ਕੁਕਤ ਦੀ ਓਭਾਰੀ,” (ਕਉ
ਵਾਰ ੨ ਮ: ੫) ੪ ਸੁਖ, ਆਨੰਦ। ੫ ਕੁੰਛ ਦਾ ਪਰਥ, ਕਾਭ,
ਅਧਯਾਯ। ੬ ਇੱਕ ਅਰਥਾਨੰਕਾਰ, ਇੱਕ ਦੇ ਕੁਣ ਅਥਵਾ ਦੇਸ ਤੋਂ
ਦੂਸਰੇ ਵਿੱਚ ਕੁਣ ਅਥਵਾ ਦੇਸ ਦਾ ਹੋਣਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਇਹ
“ਉੱਲਾਸ” ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ, “ਏਕਹਿ ਕੇ ਕੁਣ ਦੇਸ ਤੋਂ ਔਰੇ ਕੇ ਕੁਣ
ਦੇਸ। ਵਰਣਤ ਕੈ ਉੱਲਾਸ ਹੈ ਜੋ ਪੰਡਿਤ ਮਠਿ ਕੋਸ,” (ਨਲਿਤ
ਜਨਮ) ਇਸ ਅਨੰਕਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਭੇਦ ਹਨ:—

(ੳ) ਕੁਣ ਤੋਂ ਕੁਣ ਦਾ ਹੋਣਾ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗੁਣੀ ਗੁਣੀ ਮਿਲਿ ਨਾਹ ਪਾਵਸਿ,

ਕੁਰੁਮੁਖਿ ਨਾਮ ਵਡਾਈ, (ਭੈਰ ਮ: ੧)

ਗੰਗਾ ਜਮਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ,

ਭੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮ ਪੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਰਾਈ,

ਕਿਲਵਿਖ ਮੈਲੁ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੇ ਵਿਚਿ,

ਹਮਰੀ ਮੈਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਪੂਰਿ ਕਾਈ,

(ਮਲਾ ਮ: ੪)

(ਅ) ਦੇਸ ਤੋਂ ਕੁਣ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਫਲ ਬਿਰਛ ਛਨ ਦੇਤ ਜਤੋਂ ਪਖਾਨ ਅਰੇ

ਸਿਰ ਕਰਵਤ ਸਹਿ ਹੋਤ ਪਾਰ ਪਾਰ ਹੈ,

ਸਾਗਰ ਸੇ ਕਾਢ ਮੁਖ ਫੋਰਿਯਤ ਸੀਪ ਕੋ ਜਤੋਂ

ਦੇਤ ਮੁਕਤਹਾਲ ਅਵਗਾ ਨ ਵਿਚਾਰ ਹੈ,

ਜੈਸੇ ਖਨਵਾਰਾ ਖਾਨਿ ਖਨਤ ਹਨਤ ਖਨ

ਮਾਨਕ ਅਮੋਲ ਹੀਰਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੈ,
ਉਖ ਮੇਂ ਪਿਯੂਖ ਜਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੋਤ ਕੋਲੁ ਪਰੇ
ਅਵਗੁਨ ਕੀਏ ਕੁਨ ਸਾਧੂਨ ਕੇ ਦੁਖ ਹੈ।

(ਭਗੁਕ)

(ੲ) ਕੁਣ ਤੋਂ ਦੇਸ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਧਨੁ ਜੋਬਨ ਦੁਇ ਵੇਰੀ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹੀ ਰਖੇ ਰੱਖੁ ਨਾਇ,

(ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਦਨ ਬਿਭੂਤਿ ਅਪਰ ਕੇ ਦੇਖੀ,

ਪੀਰਾ ਪਾਵਹਿ ਰਿਦੇ ਦਿਸੇਖੀ,

(ਨਾਮੁ)

ਛਮੀ ਪੁਰਖ ਕੇ ਕਾਜ ਉਦਾਰਾ,

ਨਸੁ ਹੋਤ ਜਿਮਿ ਅਗਨੀ ਪਾਰਾ,

ਤਿਸ ਕੋ ਸਕਲ ਕਰਹਿ ਅਪਰਾਧਾ,

ਭਰ ਕੇ ਭੋਰ ਦੇਤ ਹੈ ਭਾਧਾ,

(ਗੁਪਤ)

(ਸ) ਦੇਸ ਤੋਂ ਦੇਸ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕੁਸੰਗਤਿ ਬਹਹਿ ਸਦਾ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ ਦੁਖੇਦੁਖੁ ਕਮਾਇਆ

(ਮਾਧੂ ਸੋਨਹੇ ਮ: ੩)

ਪਰ ਦੁਖ ਪਿਖਕਰ ਹੋਤ ਹੈ ਦੁਖੀ ਸੰਤ ਮਨ ਮਾਹਿ,

(ਅਨੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ)

੭ ਦੇਖੋ, ਕਲਸ ੪.

ਉਲਾਸਾ } ਵਿ—ਉੱਲਾਸਿਤ, ਖੁਸ਼, ਪ੍ਰਸੰਨ, “ਜਿਉਂ ਮੀਨਾ ਜਲ
ਉਲਾਸੀ } ਮਾਹਿ ਉਲਾਸ,” (ਕਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਉਲਾਸੁ, ਦੇਖੋ, ਉਲਾਸ.

ਉਲਾਹ } ਕਿ—ਉਤਾਰਨਾ। ੨ ਹਟਾਉਣਾ, ਮਿਟਾਉਣਾ, ਨਿਵ੍ਰਿਤ
ਉਲਾਹਨ } ਕਰਨਾ, “ਹਭੇ ਫੁੱਖ ਉਲਾਹਿ,” (ਵਾਰ ਜੈਤ) “ਸਗਲੀ
ਕ੍ਰਿਸਨ ਉਲਾਹੀ, ਸੰਤਹੁ!” (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)

ਉਲਾਹਨਾ } ਸੰਗਤ—ਉਪਲੰਭ, ਉਲਾਭਾ, “ਲਾਖ ਉਲਾਹਨੇ ਮੋਹਿ,”
ਉਲਾਹਨੇ } (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) “ਉਲਾਹਨੇ ਮੈ ਕਾਹੂ ਨ ਦੀਓ,”
(ਨਟ ਮ: ੫)

ਉਲਾਹਿ, ਕਿ, ਵਿ—ਉਤਾਰਕੇ। ੨ ਉੱਲਾਹ (ਉਲਾਸ) ਸਹਿਤ ਹੋਕੇ
ਉਲਾਹਿਅਮੁ, ਮੈ ਉਤਾਰਦਿੱਤਾ, ਮੈ ਲਾਹੇ (ਉਤਾਰੇ), “ਹਭੇ ਫੁੱਖ
ਉਲਾਹਿਅਮੁ,” (ਵਾਰ ਮਾਧੂ ੨ ਮ: ੫)

ਉਲਾਹੀ, ਉਤਾਰੀ, ਲਾਹੀ, ਦੇਖੋ, ਉਲਾਹਨ.

ਉਲਾਣਾ, ਵਿ—ਪਲਾਣ ਬਿਨਾ, ਕਾਠੀ ਅਤੇ ਤਹਿਰੂ ਬਿਨਾ ਘੋੜਾ
ਆਦਿਕ, “ਜੀਨ ਕੁਰੰਗਮ ਪਾਇ ਨਿਕਾਰਾ। ਕਿਧੋਂ ਉਲਾਣਾ ਨੀਨ
ਸਿਧਾਰਾ?” (ਗੁਪਤ)

ਉਲਾਣ, ਦੇਖੋ, ਔਲਾਦ.

ਉਲਾਂਡਾ } ਉਲਾਹਨਾ ਤਾਨਾ, ਦੇਖੋ, ਉਪਾਲੰਡ. "ਉਲਾਮੇ ਜੀਅ
ਉਲਾਮਾ } ਸਹੇ." (ਆਸਾ ਫਰੀਦ)

ਉਲਾਰਣਾ, ਕਿ—ਉਡਾਰਨਾ, ਉਠਾਉਣਾ। ੨ ਪਿਛਲਾ ਪਾਸਾ ਨੀਵਾਂ
ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਪਾਸਾ ਉੱਚਾ ਕਰਨਾ.

ਉਲਾਰਾ, ਸੰਗਤਾ—ਉਡਾਰ, ਉਠਾਨਾ। ੨ ਉਮੰਗ.

ਉਲੀਚਣਾ } ਸੰ. ३ल्लुच०-॥—ਉੱਲ੍ਹਚਨ, ਫਿ—ਭੁਲੰਯਨਾ, ਹੋਥ
ਉਲੀਚਨ } ਅਥਵਾ ਬਰਤਨ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਥਾਹਰ ਕੱਢਣਾ. "ਸੀਪ
ਨ ਸਿੰਧੂ ਉਲੀਚਿਯੇ, ਰਜ ਕਨ ਡਿਨੇ ਨ ਜਾਹਿ." (ਗੁਪਤੁ)

੨ ਛਿੜਕਨਾ, ਟੁੱਕਣਾ. "ਮਹਾਂ ਸੁਗੰਧ ਉਲੀਚਨ ਕਰਕੇ." (ਗੁਪਤੁ)

ਉਲੂ } ਸੰ. ३ल्लू०, ਸੰਗਤਾ—ਉੱਲੂ, ਪੇਚਕ ਖੂਕ। ੨ ਵੈਸੇਸਿਕ
ਉਲੂਕ } ਸਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਕਰਤਾ (ਕਣਾਦ) ਦਾ ਦੂਸਾ ਨਾਉਂ. ਦੇਖੋ,
ਕਣਾਦ ਅਤੇ ਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰ.

ਉਲੂਕ ਦਰਸ਼ਨ, ਸੰ. ਔਲੂਕੜ ਦਰਸ਼ਨ—ਅੰਨ੍ਹਾਦਰਸ਼ਨ.
ਵੈਸੇਸਿਕ ਦਰਸ਼ਨ, ਦੇਖੋ, ਉਲੂਕ ੨ ਅਤੇ ਖਟਸਾਸਤ੍ਰ.

ਉਲੂਖਲ, ਦੇਖੋ, ਉਖਲੀ.

ਉਲੂਪੀ, ਸੰਗਤਾ—ਏਰਾਵਤ ਕੁਲ ਦੇ ਕੋਰਵਜ ਨਾਕ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ,
ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਰਜੁਨ ਨੇ ਨਾਕਲੋਕ ਵਿੱਚ ਜਾਕੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ.
ਇਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮਹਾਂਵੀਰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਹਨ ਪੁਤ੍ਰ ਜਨਮਿਆ, ਰਿਪੁਰਾ
ਦੇ ਰਾਜਾ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਉਲੂਪੀ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਹਨ ਦੀ ਉਲਾਦ
ਮੰਨਦੇ ਹਨ.

ਉਲੋਹਦਤਾ, ਦੇਖੋ, ਉਲੋਹਾ.

ਉਲੋਹਨ, ਦੇਖੋ, ਅਵਲੋਹਨ.

ਉਲੋਹਾ, ਸੰਗਤਾ—ਉਲੋਹਦਤਾ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਜੰਗਲੀ ਘਾਹ,
ਜੋ ਬਰਸਾਤ ਵਿੱਚ ਉਗਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਬੀਜ ਉੱਤੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ
ਕੰਡੇ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਜਦੋਂ ਛੁਹਿਣ ਤੋਂ ਅਜੇਹੇ ਚਿਮਤਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਔਖਿਆਂ ਉਤਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਉਲੋਹੇ ਦਾ ਬੀਜ। ੩ ਉਲੋਹੇ ਵਾਂਗ
ਚਿਮਤਨ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ.

ਉਲੇਖ, ਦੇਖੋ, ਉੱਲੇਖ.

ਉਲੰਘਣਾ } ਸੰ. ३ल्ल०-॥, ਲੰਘਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਅੱਡੇ
ਉਲੰਘਨ } ਵਧਣਾ, ਕਿਸੇ ਦੇਸ ਅਥਵਾ ਨਦੀ ਪਹਾੜ ਆਦਿਕ ਤੋਂ
ਪਾਰ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਉੱਪਰਦੀਂ ਫੁਜ਼ਰਨਾ. "ਜੇਤਿ ਬਿਨਾ ਸਗਦੀਸ ਕੀ
ਜਗਤ ਉਲੰਘੇ ਜਾਇ." (ਸ: ਕਬੀਰ) ੨ ਨਿਯਮ ਤੋੜਨਾ, ਕਾਇਦੇ
ਤੋਂ ਨੱਥ ਜਾਣਾ। ੩ ਆਗੜਾ ਭੰਗ ਕਰਨੀ, ਹੁਕਮ ਉਦੁਲੀ ਕਰਨੀ.
ਉੱਲ, ਕਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਰਪੀੜ ਅਤੇ ਭੌਂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਦਰਦ ਨੂੰ
ਉੱਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉੱਲ ਨੇੜ੍ਹੇ ਰੋਗ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ
ਤਿੱਥੀ ਨਾਉਂ **حرقاء** ਖੁਸ਼ਰਤੁਲਐਨ, ਡਾਕਟਰੀ Glaucoma,
ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ "ਸਫਲ ਮੋਤੀਆਬਿੰਦ" ਹੈ.

ਜਦ ਅੱਖ ਦੀ ਧੀਰੀ ਵਿੱਚ ਰੜ੍ਹਬਤ ਅਧਿਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ
ਰਚਦੀ ਘੱਟ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਨੇੜ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਨਾਸੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅੱਖ
ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ (America) ਨੂੰ ਨਾਗਲੋਕ ਨਿਖਿਆ ਹੈ

ਦਾ ਮੋਤੀ ਕਿਸੇ ਸਦਮੇ ਕਰਕੇ ਠਿਕਾਣਿਓਂ ਹਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ
ਅੱਖ ਅੱਡੇ ਅੰਧੇਰਾ ਆਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਭੋਲਾ ਕਰਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
ਅੱਖ ਅਤੇ ਪੁਤਪੁਤੀ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡੋਲੇ ਦੀ ਚੰਗਤ
ਸੁਰਖ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦਿਵੇ ਦੇ ਚੁਫੇਰੇ ਲਾਲ ਘੇਰਾ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਅੱਖ ਜੜ੍ਹ ਜੇਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਹਾਕਾ ਜੁਲਾਭ ਦੇਣਾ, ਪੁਤਪੁਤੀ ਤੇ ਜੋਕਾਂ
ਲਾਉਣੀਆਂ, ਬੋਤੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿੱਚ ਅਫੀਮ ਦੇਣੀ ਅਥਵਾ ਮਾਰਫੀਏ ਦੀ
ਪਿਚਕਾਰੀ ਕਰਨੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ
ਕਿਸੇ ਲਾਇਕ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਅੱਖ ਦੇ ਅੰਬੀਆ ਪਰਦੇ ਦਾ ਉਪਰੋਸ਼ਨ
ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਦਰਦ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਖ ਦੀ ਕਾਕੀ
ਨਜ਼ਰ ਬਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਉੱਲ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਅਥਵਾ ਚਟਨੀਆਂ ਡਰਮ ਮਸਾਲੇ ਮੈਥੂਨ ਧੁੱਪ
ਵਿੱਚ ਫਿਰਨਾ ਅਤੇ ਸਰਾਬ ਆਦਿਕ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਚਣਾ ਜੱਤੀਏ,
ਨਰਮ ਹਲਕੀ ਗਿਜਾ ਅਤੇ ਫੁੱਧ ਪੀਣਾ ਔਛਾ ਹੈ ਜਦ ਅੰਤੜੀ ਵਿੱਚ
ਬੋਤੀ ਮੈਲ ਭੀ ਰੁਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਰਤ ਖਾਰਿਜ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨਾ
ਚਾਹੀਏ.

ਉੱਲਾਸ, ਦੇਖੋ, ਉਲਾਸ.

ਉੱਲਾਲ, ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਦੋ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ
੨੮ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸੁਮ ੧੫ ਤੇ, ਦੂਜਾ ੧੩ ਤੇ, ਛੱਪਕ ਛੰਦ
ਦੇ ਅੰਤ ਜੋ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਉੱਲਾਲ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮਨ ਮੇ ਰਸਾਯਕੀ ਗੁਰਗਿਰਾ.

ਇਕ ਅਯਾਨ ਕੇ ਨਿਤ ਭਜੇ.

ਛਨ ਵੈਰ ਈਰਖਾ ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ

ਮਿਤ੍ਰਘਾਤ ਹੋਮੇ ਰਜੇ.

ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਉੱਲਾਲ ਅਤੇ ਉੱਲਾਲਾ ਇੱਕੋ ਛੰਦ ਸਮਝਕੇ ਲੱਛਣ
ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ.

ਉੱਲਾਲਾ, ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ
"ਚੰਦੁਮਣਿ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ ੧੩
ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸੁਮ ੮ ਤੇ, ਦੂਜਾ ੫ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ ਕਈ ਕਵੀਆਂ
ਨੇ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਉੱਲਾਲ" ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਛੰਦ "ਸਲੋਕ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ
ਆਇਆ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਿਦਧ ਸਭੁਰੀ, ਸਾਦਿਕਾ,

ਸਭਧੁ ਤੋਸਾ ਮਲਾਇਕਾਂ,

ਦਿਦਾਧੁ ਪੂਰੇ, ਪਾਇਸਾ,

ਬਾਧੁ ਨਾਹੀ ਖਾਇਕਾ.

(ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸੁੀ)

ਉੱਲੂ, ਦੇਖੋ, ਉਲੂਕ। ੨ ਭਾਵ ਮਹਾਂ ਮੂਰਖ, ਭੁੱਧਿਮੰਨ.

ਉਲੇਖ. ਸੰ. ਹਲਹੋਲ, ਸੰਗਤ—ਲਿਖਤ, ਤਹਰੀਰ, ਲਿਪਿ।
੨ ਇੱਕ ਅਰਥਾਂਕਾਰ, ਇੱਕ ਹੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਕਈ ਲੋਕ ਆਪਣੀ
ਆਪਣੀ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਰੂਪ ਕਲਪਣ, ਤਦ
“ਉਲੇਖ” ਅਲੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੈ ਬਹੁਤੇ ਕੈ ਏਕ ਜਹਿ ਏਕ ਵਸੂ ਕੋ ਦੇਖ,
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਰ ਉਲੇਖ ਹੈ ਸੈ ਉਲੇਖ ਉਲੇਖ
(ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਕੁਸ਼ਲ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਤੁ ਵਿਲੋਕਤ ਕਾਲ ਸਮ ਜਾਨਹਿ ਜੇ ਪ੍ਰਾਨਾ,
ਦੇਵਤਰੋਵਰ ਕੈ ਨਖੈ ਜਨ ਕਾਮਨਵਾਨਾ,
ਗ਼ਜ਼ਾਨੀ ਲਖਹਿ ਪਰਾਤਮਾ ਵਾਇਤ ਤਨ ਧਾਰਾ,
ਨਿਸ਼ਚਯ ਭਗਤਨ ਕੇ ਰਿਦੇ ਵਿਸਨੁ ਅਵਤਾਰਾ,
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਤਨ ਦਸਮ ਸਿੰਘਨ ਮਨ ਜਾਨਾ,
ਪ੍ਰਯਾ ਜਥੇ ਰਾਜਾ ਮਹਾ ਪਾਲੈ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ।

(ਕੁਪਸੁ)

(ਅ) ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਆਦਮੀ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਦੇਖੇ,
ਇਹ “ਉਲੇਖ” ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਨਕ ਬੇਨਤੀ ਤੂੰ ਸਰਵਰੁ ਤੂੰ ਹੋਸ,
ਕਉਨ ਤੂੰ ਹੈ ਕਬੀਆ ਤੂੰ ਹੈ, ਆਪੇ ਵੇਖਿ ਵਿਕਸ।

(ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਗੁਰੁ ਤੀਰਥੁ ਭਰੁ ਪਾਰਿਸਾਤੁ ਭਰੁ ਮਨਸਾ ਪ੍ਰਕਨਹਾਰੁ,
ਗੁਰੁ ਬਾਤਾ ਹਰਿਨਾਮੁ ਦੇਇ ਉਧੈ ਸਭ ਸੰਸਾਰੁ।

(ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਉਵਟ. ਸੰ. उवट, ਸੰਗਤ—ਔਖਾ ਰਾਹ, ਵਿਖਤਾ ਮਾਰਗ,
ਉਵਟਣ. ਸੰਗਤ—ਔਟਾਣ (ਉਥਾਲਣ) ਵੇਲੇ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਇਆ
ਹੋਇਆ ਜਲ, ਆਵਟਣ, ਘਾਲ, ਹੰਘਾਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਦਾਹਰਣ।
੩ ਵੱਟਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਕਮਾਟੀ, ਖੱਟੀ, “ਕਉਣ ਹਾਰੈ, ਕਿਨਿ
ਉਵਟੀਐ?” (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ੪ ਵਟਾਂਦਰਾ, ਤਬਾਦਲਾ, ਕਿਸੇ
ਵਸਤੂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੂਜੀ ਚੀਜ਼ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ।

ਉਵਤਾ, ਵਿ—ਵਯਕੁਲ, ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਦੇਖੋ, ਉਤਵਤਾ,
“ਫਿਰੈ ਉਵਤਿਆ,” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਸਾ) ੨ ਅਵਾਰਾ, ਭੌਂਦੁ,
ਲੜੰਗਾ, ਲਟੋਰ।

ਉਵਾ, ਸਰਵ—ਉਸ, ਦੇਖੋ, ਉਆ, “ਚਰਨ ਉਵਾ ਕੈ ਪਾਉ,”
(ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਉਵਾਚ, ਬੋਲਿਆ, “ਕਵਿ ਉਵਾਚ ਬੇਨਤੀ,” (ਚੌਪਈ) ਸੰ. ਕ੍ਰ—
ਚਰ, ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬੋਲਣਾ, ਸਮਝਾਉਣਾ, ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ।

ਉਤਦ, ਸੰਗਤ—ਉਰਦ, ਮੱਧ, ਮਾਝ, ਦੇਖੋ, ਮੱਧ ੨।

ਉਤਦਾਬੇਗੀ, ਦੇਖੋ, ਉਰਦਾਬੇਗੀ ਅਤੇ ਅਜਾਬੇਗੀ।

ਉਤਦੀ, ਸੰਗਤ—ਅਦਸਰ ਅੱਗੇ ਮਾਤਹਿਤ ਦੀ ਕੀਤੀ ਯੋਟ, ਕਿ

ਸਭ ਕੰਮ ਬਾਕਾਇਦਾ ਠੀਕਠਾਕ (orderly) ਹੈ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਨਾ
ਜਾਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਉੱਚਾਰਣ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਉਤਦੂ, ਦੇਖੋ, ਉਰਦੂ। ੨ ਬਜ਼ਾਰ, “ਉਤਦੂ ਬੀਬੀ ਕੰਧ ਸਿੰਘਵਾ,”
(ਭਵਿ ੬) ਬਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਛਿਤਕੀ।

ਉਤਮੁਤ ਟਾਂਡਾ, ਦੇਖੋ, ਟਾਂਡਾ ਉਤਮੁਤ।

ਉਤਾਉ, ਦੇਖੋ, ਉਤਾਉ ੨, “ਪਰ ਕੇ ਭਲ ਕਰ ਹੋਤ ਉਤਾਉ,”
(ਨਾਪੁ)

ਉਤੀਸਾ, ਦੇਖੋ, ਉਤੀਸਾ।

ਉ, ਵਜ਼—ਭੈ ਅਤੇ ਭੋਕ ਬੋਧਕ, ਆਹ! ਓਹ! ਹਾ! ੨ ਪੁਨਹ, ਭੀ,
“ਸਿਥ ਉ ਸੁਹਮਾ ਕਛੁ ਪਾਰ ਨ ਪਾਏ,” (੩੨ ਸਵੈਯੇ) ੩ ਸੰ. ਯ,
ਸੰਗਤ—ਮਹਾਂਦੇਵ, ਸਿਥਾ ਓ ਚੰਦਮਾ। ੫ ਭਾ, ਸਰਵ—ਓਹ,
ਵਹ, ਦੇਖੋ, ਉਹਾ ਓ।

ਉਸਰ, ਦੇਖੋ, ਉਖਰ।

ਉਸਾ, ਦੇਖੋ, ਉਖਾ।

ਉਹ, ਸੰ. ऊह, ਧਾ—ਕਨਪਨਾ, ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਜਮਾ ਹੋਣਾ
ਉਹਾ, ਕਿ, ਵਿ—ਉਹਾ, ਉੱਥੇ, ਵਹਾ, “ਉਹਾ ਤਉ ਜਾਣੀਐ ਜਉ
ਈਹਾ ਨ ਹੋਇ,” (ਕਸੰ ਰਾਮਾਨੰਦ) ੨ ਸੰ. ऊह, ਸੰਗਤ—ਤਰਕ,
ਦਲੀਲ, ਯੁਕਿ। ੩ ਸੁਖਮ ਭੁੱਧਿ, ੪ ਵਿਚਾਰ।

ਉਹਾ, ਕਿ, ਵਿ—ਵਹਾ ਉਸ ਭਾ, ਉੱਥੇ। ੨ ਭਾਵ ਪਰਲੋਕ (ਅਗਲੀ
ਦੁਨੀਆਂ) ਵਿੱਚ, “ਈਹਾ ਉਹਾ ਸਦਾ ਸੁਹੇਲੇ,” (ਕਉ ਮ: ੫)

ਉਹੀ, ਵਹਾ ਹੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ। ੨ ਉੱਥੋਂ, ਵਹਾ ਸੇ, “ਉਹੀ ਤੇ
ਹਰਿਓ, ਉਹਾ ਜੇ ਧਰਿਓ,” (ਸਾਚ ਮ: ੫)

ਉਕਰ, ਮਾਨ, ਸਤਕਾਰ, ਦੇਖੋ, ਉਕਰ, “ਕਛੇ ਲਖ ਉਕਰ ਕੀਨੇ,”
(ਬਿਸਨਾਵ)

ਉਖ, ਸੰ. उख—ਇਥੁ, ਸੰਗਤ—ਇੱਥ, ਕਮਾਦ, ਪੌਛਾ, ਕੰਨਾ।
੨ ਭਿੰਡ, ਉਤਸਾਹ।

ਉਖਰ, ਸੰ. ऊखर—ਉਸਰ, ਸੰਗਤ—ਕੱਲਰ, ਰੋਹੀ। ੨ ਕੱਲਰ
ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ, “ਕਿਆ ਕਾਸੀ ਕਿਆ ਉਖਰ ਮਗਹਰ,” (ਧਨਾ
ਕਬੀਰ) ੩ ਦੇਖੋ, ਉਖਲ।

ਉਖਲ, ਦੇਖੋ, ਉਖਲ।

ਉਖਾ, ਸੰ. ऊषा—ਉਸਾ, ਸੰਗਤ—ਕੱਲਰ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ। ੨ ਇੱਕ
ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਜੋ ਬੇਟਿਤਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਵਾਣ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕਲਿ ਦੀ
ਪੋਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰੋ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਲੁਪਨੇ
ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰੂਪ ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਾਗਕੇ
ਆਪਣੀ ਸਖੀ ਚਿਤ੍ਰਲੇਖਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਇਹੋਜੇਹਾ ਰਾਜਪੁਤ੍ਰ
ਕੋਈ ਹੈ ਭੀ, ਕਿ ਨਹੀਂ? ਚਿਤ੍ਰਲੇਖਾ, ਜੋ ਦਿੱਵਦ੍ਰਿਸ਼ੀ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ
ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚਿਤ੍ਰ ਨਿਖਣ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ ਸੀ, ਉਸਨੇ
ਸਾਰੇ ਸੁੰਦਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਕੇ
ਦੱਸੀਆਂ।

ਉਸਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਪਛਾਣਕੇ

ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਤਿਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਚਿਤ੍ਰਲੇਖਾ ਨੇ ਉੱਖਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਬੋਟਿਤਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜਮਹਲ ਵਿੱਚ ਮੰਗਵਾਇਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਰਾ ਨੂੰ ਜਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਸਰਪਾਸ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਕਿਸਨ ਜੀ, ਪ੍ਰਦਰੁਮਨ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣ ਗਏ। ਉਥੇ ਤਾਕੇ ਵਾਣ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਸਕੰਦ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਦੇਹ ਬਾਦਵਾਂ ਅੱਗੇ ਹਾਰ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਸਨ ਜੀ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਫੜਾਕੇ ਉਸਾ ਸਮੇਤ ਦਾਰਕਾ ਲੈ ਆਏ।

ਸੰਗ ਲਯੋ ਅਨਿਰੁੱਧ ਕੋ ਦੂਤੀ ਹਰਖ ਬਦਾਇ,

ਉੱਖਾ ਕੋ ਪੁਰ ਬੋ ਸਹਾਂ ਤਹਾ ਪਹੁੰਚੀ ਆਇ।

(ਕਿਸਨਾਵ)

੩ ਸੰ. ੩੫—ਉਸਾ, ਚੋਰ, ਤਤਕਾ, "ਉੱਖਾ ਕਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਈ।" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੪੨)

ਉੱਖਾ ਬਾਲ, ਦੇਖੋ, ਉੱਖਾ ੩.

ਉੱਖਿਤ, ਸੰ. ੩੫—ਉੱਖਿਤ, ਵਿ—ਵਿਤਾਇਆ, ਰੁਜਾਇਆ.

ਉੱਗਵਨ, ਉਦਯਨ ਪੁਕਟ ਹੋਣਾ। ੨ ਅੰਗੁਰਿਤ ਹੋਣਾ, ਉੱਕਣਾ.

"ਸੁਰਤਿ ਹੋਵੈ ਪਰਿ ਉੱਕੈ" (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਉੱਘ, ਸੰਗਤਾ—ਨੀਦਰ, ਨਿਦਾ "ਚਉਥੈ ਆਈ ਉੱਘ." (ਮ: ੧

ਵਾਰ ਮਾਭ) "ਰਾਤੀ ਉੱਘੇ ਦਬਿਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧)

੨ ਦਿਲਾ, ਤਰਫ.

ਉੱਘਨ, ਫਿ—ਉੱਘਣਾ, ਉੱਨਿਦਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਭੈਲ ਦਾ ਉੱ—

ਘਾ—ਐਸਾ ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ, ਭੜਕਨਾ, ਦੇਖੋ, ਜਟਾਵਨਾ ੩.

ਉੱਘੜ, ਦੇਖੋ, ਅਉਘੜ.

ਉੱਘੇ, ਭਿੰਗ, ਫਿ, ਵਿ—ਓਸ ਪਾਸੇ, ਓਧਰ, "ਟੀਘੇ ਨਿਰਕੁਣ

ਉੱਘੇ ਸਰਗੁਣ." (ਫਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਉੱਘ ਵਾਲੇ (ਉੱਨਿਦਿਤ) ਨੂੰ

ਦੇਖੋ, ਸਉਤ.

ਉੱਚ } ਦੇਖੋ, ਉੱਚ, "ਉੱਚ ਅਥਾਹ ਬੇਅੰਤ." (ਮਾਭ ਮ: ੫)

ਉੱਚਉ } "ਉੱਚਉ ਬਾਨੁ ਸੁਹਾਵਣਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਉੱਚਨ ਉੱਚਾ, ਵਿ—ਉੱਚਿਆ ਤੋਂ ਉੱਚਾ, ਅਤਿ ਉੱਚਾ, "ਉੱਚਨਉੱਚਾ

ਬੀਚ ਨ ਖੀਚਾ." (ਫਿਲਾ ਮ: ੫)

ਉੱਚ ਮੁਚ, ਵਿ—ਮੁਚਉੱਚ, ਅਤਿ ਉੱਚਾ, ਸਰਵੋਪਰਿ, "ਉੱਚ

ਮੁਚ ਬੇਅੰਤ ਠਾਥੁਰ." (ਪ੍ਰਭਾ ਪਭਤਾਲ ਮ: ੫)

ਉੱਚਰਣ, ਦੇਖੋ, ਉੱਚਰਣ, "ਜਿਤੁ ਮੁਖਿ ਨਾਮ ਨ ਉੱਚਰਹਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

(ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਉੱਚਾ, ਦੇਖੋ, ਉੱਚਾ, ੨ ਵਿ—ਉੱਚਕਿਸ੍ਰ, ਅਤਿ ਉੱਚਮ, "ਅਤਿ

ਉੱਚਾ ਤਾਕਾ ਦਰਬਾਰਾ." (ਰਭ ਮ: ੫)

ਉੱਚਾ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਉੱਚ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ, ਤਰੱਕੀ ਕਰਨੀ।

ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਛਕਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਕਮੀਤੁ ਪੜ੍ਹਕੇ ਜੇ ਵਾਹੀ ਜਾ ਕੰਦੀ ਗੰਗੀ ਵੇਰੀ

ਉੱਪਰ ਸਿੱਟੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਪ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰਕੇ ਦੁਆਰਾ ਨੂੰ ਲਕਣ ਲੈਂਦੀ

ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਛਕੁਤਮੰਤ੍ਰ ਤੋਂ ਫਿਲਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ.

੨ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋਣਾ, ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸਮਝਣਾ, "ਉੱਚਾ ਚੜੇ ਸੁ ਪਵੈ ਪਇਆਲਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਉੱਚਾਬਲ, ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ। ੨ ਅਹੰਕਾਰੀ ਮਨ, ਦੇਖੋ, ਉੱਚੇ

ਬਲਿ। ੩ ਸਤਸੰਗ, ਦੇਖੋ, ਉੱਚਾਬਲ

ਉੱਚੀ ਹੂੰ ਉੱਚਾ, ਵਿ—ਉੱਚੇ ਤੋਂ ਉੱਚਾ, ਅਤਿ ਉੱਚ, "ਉੱਚੀ ਹੂੰ

ਉੱਚਾ ਬਾਨੁ ਅਗਮ ਅਪਾਰੀਆ." (ਵਾਰ ਕੁਜ ੨ ਮ: ੫)

ਉੱਚੀ ਬਾਣੀ, ਸੰਗਤਾ—ਫੁਰਕਾਣੀ, ਆਲਾ ਦਰਜੇ ਦੀ ਬਾਣੀ

ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ, ਇਲਾਹੀ ਬਣੀ, "ਉੱਚੀ ਬਾਣੀ ਉੱਚਾ ਹੋਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੩)

(ਆਸਾ ਮ: ੩)

ਉੱਚੁ, ਸੰ. ੩੫: ਪ੍ਰਿਥਮ ਪੁਰਖ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ

"ਵਚ" ਹੈ, "ਦਾਨਵਾ ਉੱਚੁ." (ਸਲੋਹ) ਦਾਨਵ ਬੋਲੇ, ਦੈਤਾਂ ਨੇ

ਬਬਨ ਕੀਤਾ.

ਉੱਚੇ ਬਲਿ ਫੂਲੇ ਕਮਲ, (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਅਹੰਕਾਰੀ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ

ਹੁਣ ਨੰਮੁਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੁਭਰੁਣ (ਕੁਪੀ) ਕਮਲ ਖਿੱਤੇ ਹਨ.

ਉੱਛ, ਦੇਖੋ, ਉੱਛ.

ਉੱਛ ਸਿਲਾ, ਦੇਖੋ, ਉੱਛੀਲ। ੨ ਉੱਛ (ਸ਼ਿਲ) ਚੁਕਣ ਦੀ

ਕ੍ਰਿਯਾ, "ਉੱਛ ਸਿਲਾ ਕਰ ਜੀਵ ਹੈ ਜੇ ਦਿਸ ਮੁਨੀ ਕਹਾਇ." (ਰੁਪੁਰ)

(ਰੁਪੁਰ)

ਉੱਛਲਨਾ, ਦੇਖੋ, ਉੱਛਲਨਾ.

ਉੱਜ, ਸੰਗਤਾ—ਦੇਸ, ਕਲੰਕ, ਇਲਜਾਮ, "ਧਰਮੀ ਨੂੰ ਉੱਜ ਲਾਉਣੀ

ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੈ." (ਲੋਕੋ)

ਉੱਜਰ } ਵਿ—ਉੱਜੜ, ਭੈਰ ਆਥਾਦ, "ਉੱਜਰੁ ਮੇਰੇ ਭਾਇ." (ਸ.

ਉੱਜਰੁ } ਕਬੀਰ) "ਬਸਣੇ ਹੋਇ, ਹੋਇ ਸੇ ਉੱਜਰ." (ਸਾਰ ਕਬੀਰ)

੨ ਉੱਜਲ, ਚਿੱਟਾ। ੩ ਉੱਜਰ, ਭਲ, "ਕੇਸ ਭਏ ਉੱਜਰ ਨ ਰਹਯੇ

ਕਣ ਉੱਜਰ." (ਵੈਰਾਗਸਤਕ) ਕੇਸ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਭਲ ਕੁਛ ਨਹੀਂ

ਰਿਹਾ.

ਉੱਜਲ } ਦੇਖੋ, ਉੱਜਲ, "ਅਨ ਉੱਜਲ ਸਦਾ ਮੁਖ ਸੋਹਹਿ." (ਮਾਭ

ਉੱਜਲਾ } ਅ: ਮ: ੩) "ਕਾਕਉ ਹੋਇ ਨ ਉੱਜਲਾ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ

ਉੱਜਲ } ਮਧੂ ੧) "ਉੱਜਲੁ ਸਾਰੁ ਸੁ ਸਬਦਿ ਹੋਇ." (ਰਾਮ ਅ:

ਮ: ੧)

ਉੱਝੜ, ਦੇਖੋ, ਉੱਝੜ.

ਉੱਝਤਿ, ਉੱਝੜ (ਔਚਤ) ਵਿੱਚ, "ਉੱਝਤਿ ਭਰਮੇ ਰਾਹ ਨ ਪਾਈ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਉੱਝਤ

(ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਉੱਝਤ

ਉੱਟ } ਸੰ. ੩੫—ਉਸ੍ਟ, ਉੱਠ, ਉਤਰ, ਉੱਠ, ਦੇਖੋ, ਉਸਟ.

ਉੱਟ } ਉੱਟ, ਦੇਖੋ, ਉੱਟਨਾ। ੨ ਸੰ. ੩੫—ਉਸ੍ਟ, ਸੰਗਤਾ—ਭੁਤਰ.

ਉੱਠ, ਦੇਖੋ, ਉਸਟ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉੱਠ.

ਉੱਠਤ ਬੈਠਤ } ਫਿ, ਵਿ—ਉੱਠਦੇ ਬੈਠਦੇ, ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਕੰਮ

ਉੱਠਤਿ ਬੈਠਤਿ } ਕਰਦੇ ਹੋਏ, "ਉੱਠਤ ਬੈਠਤ ਹਰਿ ਹਰਿ

ਗਾਈਐ." (ਮਾਭ ਮ: ੫)

ਉਠਨਾ. ਦੇਖੋ. ਉਠਨਾ "ਜਲ ਤੇ ਉਠਹਿ ਅਨਿਕ ਤਰੰਗ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

ਉਠਾ } ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ੬ : ਦਾ ਪਹਾਤਾ. "ਦੋਹੇ ਪੁਨ ਉਠੇ ਜੋਰਨ ਕੋਠੇ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ. ਢੋਢਾ

ਉਠਿ. ਕਿ. ਵਿ—ਉਠ (ਉਠਾਨ ਹੋ) ਕੇ. "ਬੁਰੇ ਕਾਮ ਕਉ ਉਠਿ ਖਲੋਇਆ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

ਉਡ } ਦੇਖੋ. ਉਡਣਾ. "ਉਡਿਜਾਇਕੇ ਪੁਮਬਾਦਰੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਉਡਾ. ਵਿ—ਮੁਧਾ ਉਲਟਾ. ੨ ਵਿਰੁਧ. ਵਿਪਰੀਤ. ਉਲਟਾ.

ਉਡਿ. ਕਿ. ਵਿ—ਉਡਕੇ. "ਉਡਿ ਚਰਹਿ ਆਕਾਸਿ." (ਸਰਾ ਮ: ੩)

ਉਡੀ } ਦੇਖੋ. ਉਡਣਾ. ੨ ਉਮਡੀ. ਦੇਖੋ. ਅਖਲੀ ਉਡੀ. ੩ ਉਲਟੀ.

ਉਡੀ } ਮੁਧੀ. "ਇਨ ਬਿਧਿ ਭੁਭੀ ਮਾਚੁਰੀ ਭਾਈ. ਉਡੀ ਸਿਰ ਕੈ ਭਾਰੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਉਡੇਉਡਿ. ਜਗਤਾਰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਕੇ ਨਿਰੰਤਰ ਉਡਕੇ. "ਉਡੇ ਉਡਿ ਆਵੈ ਸੈ ਕੰਸਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਉਢ. ਸੰ. ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ. ੨ ਨੌਜਵਾਨਿਆਂ ਗਿਆ.

ਉਢਾ. ਸੰ. ਯੁਗ. ਸੰਗਤ—ਜੋ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਨੌਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ. ਭਾਵ—ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਇਸਤਰੀ.

ਉਣ. ਸੰ. ਨਹੁਨ. ਵਿ—ਘੱਟ. ਕਮ. ਦੇਖੋ. ਉਨ. ੨ ਖਾਲੀ "ਉਣ ਨ ਕਾਈ ਜਾਇ." (ਵਾਹ ਕਉ ੨ ਮ: ੫)

ਉਣ ਮਝਣਾ. ਵਿ—ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਮੁਰਬਾਏ ਮਨ. ਖਿੰਨਮਨ ਅਤੇ ਨਿਰਾਦਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. "ਉਣ ਮਝਣਾ ਰੁਹੁ ਸਸਣ ਜੀਉ ਧਰਾਇਆ." (ਵਾਹ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫)

ਉਣਾ. ਦੇਖੋ. ਉਨ. "ਉਣਾ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਜਨ ਤਾਂਕੈ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਉਣਾ ਝੁਣਾ. ਨਿਰਾਸ ਅਤੇ ਪਛਤਾਵੇ ਸਹਿਤ. "ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੇ ਉਣੇ ਝੁਣੇ." (ਸੁਹੀ ਵੰਤ ਮ: ੧)

ਉਤ. ਵਿ—ਮਹਾਂ ਮੁਰਖ. ਭੁੱਧਿਹੀਨ. ੨ ਅਪ੍ਰਭੂ. ਔਤ. ੩ ਕਿ.

ਵਿ—ਉਸ ਪਾਸੇ. ਓਧਰ. ਦੇਖੋ. ਉਤ. ੪ ਭਾਵ—ਪਰਲੋਕ "ਈਤ ਉਤ ਕੇ ਮੀਤ." (ਭਵਨ) ੫ ਸੰ. ਵਿ—ਭੁਟਿਆ ਹੋਇਆ. ੬ ਸੀਤਾ ਹੋਇਆ. ੭ ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਮਸ਼ਹੂਰ.

ਉਤਮ. ਦੇਖੋ. ਉੱਤਮ. "ਉਤਮ ਸੰਗਤਿ ਉਤਮ ਹੋਵੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਉਤਮਿਸਨਾਨੁ. ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੀ ਸਫਾਈ. ਅੰਤਰੀਵ ਸੁਧੀ. ਦਿਲ ਦੀ ਸਫਾਈ. "ਗਿਆਨੁ ਸੁਸਟ ਉਤਮਿਸਨਾਨੁ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਉਤਮੁ. ਦੇਖੋ. ਉੱਤਮ. "ਉਤਮੁ ਹੋਵਾਂ ਪੁਤ੍ਰ ਮਿਲੈ ਇਕ ਮਨਿ ਦੇਕੈ ਤਾਇ." (ਭੀਮਕਾਰ)

ਉਤਰ. ਉੱਤਰ. ਜਵਾਬ.

ਉਤਰਿ. ਦੇਖੋ. ਉਤਰਿ.

ਉਤਰੁ. ਦੇਖੋ. ਉਤਰ.

ਉਦ. ਅ. ੧, ੨ ਉਦ. ਸੰਗਤ—ਅਗਰ ਦਾ ਬਿਰਭ. ੩ ਅਗਰ ਦੀ ਲਕੜੀ. ੩ ਇੱਕ ਵਾਜਾ. ਜਿਸ ਨੂੰ "ਭਰਬਤ" ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਤਾਉਸ ਜੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਪਰ ਮੋਰ ਦੀ ਥਾਂ. ਬੰਤਕ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਉਦਕ. ਜਲ. ਦੇਖੋ. ਉਦਕ. "ਆਨੀਜੇ ਕੁੰਤ ਭਰਾਈਆਲੇ ਉਦਕ." (ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਉਦ ਬਿਲਾਵ. ਉਦ (ਪਾਨੀ) ਦਾ ਬਿੱਲਾ. ਦੇਖੋ. ਜਲ ਬਿਲਾਵ.

ਉਂਦਰ. ਸੰ. ਯਨ੍ਦਰ—ਉਂਦਰ. ਸੰਗਤ—ਚੁਹਾ. ਮੁਸਾ. "ਉਂਦਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਬਿਨੈਯਾ ਭਾਈ." (ਰਤਨਮਾਲਾ ਭੰਨੋ) ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਿਲ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸਤਿਗੁਰੂ. ਉਸ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੰਗਾਰੀ ਰਹੀ ਨਮੋਵਿੱਤੀ ਭੱਜ ਗਈ. ਅਥਵਾ—ਵਿਚਾਰ ਰੂਪ ਚੁਹਾ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਿੱਲੀ

ਉਂਦਰ ਦੁੰਦਰ. ਵਿ—ਚੁਹੇ ਚਾਂਬ ਦੁੰਦ ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੇ. ਅਰਥਾਤ ਮਨ ਵਿੱਚ ਖੁੰਡਾਂ ਪਾਏ ਸਤਨਾਨਾਸ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰ. ੨ ਸੰਗਤ—ਚੁਹਾਰੂਪ ਦੁੰਦਰਾਵਾ. ੩ ਅਕਾਰਣ ਜੰਗਾਂ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਖਿਆਲ

"ਉਂਦਰ ਦੁੰਦਰ ਪਾਸਿ ਹਰੀਜੇ." (ਰਾਮ ਅ. ਮ: ੧) ਵਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੇ ਰੱਖੇ. ਭਾਵ—ਭਾਹਰ ਕੱਢੋ.

ਉਦਾ. ਵਿ— ਭੈੜੀ ਰੰਗ. ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਧ. ੨ ਸੰ. ਯਧਰਾ—ਉਧਸ ਸੰਗਤ—ਲੇਵਾ. ਬਣਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਦੁੱਧ ਦੀ ਫੈਲੀ. ਜੋ ਕਉ ਮਹਿ (ਮੋਰ) ਆਦਿਕ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

Udder. "ਉਧ ਭਾਰ ਤੇ ਚਨੜੇ ਨ ਜਾਈ." (ਭੁਪਤੁ)

ਉਧ. ਵਿ—ਔਂਧਾ. ਉਲਟਾ. ਮੁਧਾ. "ਉਧ ਕਵਲ ਜਿਸ ਹੋਇ ਪੁਕਾਸਾ." (ਮਾਧ ਮ: ੫)

"ਧੇਨਗ ਸਨ੍ਦ ਗਾਗਿਨ੍ਧ ਯੁਧੋ ਧਰੇਯ ਸੂਧਰਾ." (ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੧੦ ਪੁਰਾਵਾਚਧ, ਅ: ੨੦)

ਉਧਉ } ਸੰਗਤ—ਦੇਖੋ. ਉਧਾ. ੨ ਵਿ—ਔਂਧਾ. ਉਲਟਾ. "ਉਧਉ ਉਧਉ } ਕਵਲ ਮਨਮੁਖ ਮਤਿ ਹੋਈ." (ਭੈਰ ਮ: ੧) "ਉਧਉ ਆਪ ਪੰਚ ਭੂ ਟੋਪੀ." (ਸਿਧਯੋਗਿਨੀ) ਜਗਤ ਵੱਲੋਂ ਉਲਟਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ ਭਿਖਣਾ ਮੰਗਣ ਦਾ ਖੰਧਰ ਹੈ. ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਭੂਟ ਟੋਪੀ. ਦੇਖੋ. ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਭੂਟ.

ਉਧ ਕਮਲ. ਸੰਗਤ—ਮੁਧਾ ਕਮਲ. ਭਾਵ—ਕਰਤਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਮੁਖ (ਬੇਮੁਖ) ਹੋਇਆ ਮਨ. "ਉਧ ਕਮਲ ਬਿਗਸਾਇਆ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਉਧਸ. ਸੰਗਤ—ਉਧ (ਲੇਵੇ) ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਪਦਾਰਥ ਦੁੱਧ. ਦੇਖੋ. ਉਧ ੨ ਅਤੇ ਓਧਸ.

ਉਧਤ. ਦੇਖੋ. ਉਧਤ.

ਉਧਮ. ਸੰਗਤ—ਉਪਦ੍ਰਵ. ਫਿਸਾਦ. ੨ ਭੰਡ. ਚੋਲਾ.

ਉਧਮ ਸਿੰਘ. ਰਾਜਾ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਭੋਂਡਰੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਜੋ ਕੋਰ ਨੋਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਟਰ ਹੋ ਕੇ ੫ ਨਵੰਬਰ ਸਨ ੧੮੪੦ ਨੂੰ ਮੋਇਆ.

ਉਧਵ, ਸੰ. ੫੬੪—ਉਧਵ, ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਾਕ ਯਾਦਵ ਦਾ ਪਤ੍ਰ, ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਚਾਚਾ ਅਤੇ ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ, ਇਹ ਦਾਰਿਕਾ (ਦੁਰਵਤੀ) ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦਵਾਨ (ਬਿੰਦੁਬਾਨ) ਦੀਆਂ ਗੋਪੀਆਂ ਪਾਸ ਗਿਆ ਸੀ, “ਪ੍ਰਾਤ ਭਏ ਤੇ ਬੁਨਾਯਕੇ ਉਧਵ ਪੈ ਬ੍ਰਿਜਭੂਮਹਿ ਭੋਜਦਯੋ ਹੈ.” (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ)

ਉਧਾ) ਵਿ—ਔਧਾ ਉਲਟਾ, ਮੁਧਾ, ਸਿੰਧੀ—ਉਧੇ, “ਉਧੇ ਭਾਏ ਉਧਾ” ਕਢ ਨ ਸਮਾਵੇ, ਸੀਧੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਰੇ ਨਿਹਾਰ, (ਕੁਜ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਉਧਧ, ਉਧਾ, ਸਿੰਧਾ, ਉਪਧ ਵੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ, “ਕਦ ਉਧਾ ਕਦ ਮੁਧਾ ਹੋਇ” (ਪੰਪੁ) ਕਦੇ ਸਿੰਧਾ ਕਦੇ ਮੁਧਾ,

ਉਧੇ, ਦੇਖੋ, ਉਧਧ ਅਤੇ ਉਧਵ,

ਉਧੇ, ਵਿ—ਔਧਾ, ਉਲਟਾ, “ਉਧੇ ਕਵਨੁ ਸਕਲ ਸੰਸਾਰੇ,” (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ਮਨਰੂਪ ਕਮਲ, ਦੇਖੋ, ਉਧਾ,

ਉਨ, ੫੬੫, ਧਾ—ਕਮ ਕਰਨਾ, ਘਟਾਉਣਾ, ੨ ਗਿਣਨਾ, ੩ ਨਹੁਨ, ਵਿ—ਘਟ, ਕਮ, “ਉਨ ਨ ਕਤ ਹੂ ਬਾਰਾ,” (ਸੋਰ ਮ: ੫)

੪ ੫੬੫—ਉਣਾ, ਸੰਗਤ—ਉਨ, ਪਥਮ, ਰੋਮ,

ਉਨਤ, ਸੰ. ੫੬੬—ਉਨਤ, ਵਿ—ਉਧਾ ੨ ਵਿੱਧਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ੩ ਉਮਭਿਆ ਹੋਇਆ,

ਉਨਵਿ, ਉਮਭਕੇ, “ਉਨਵਿ ਘਨਹਰ ਕਰਜੇ,” (ਸਾਰ ਮ: ੧)

ਉਨਾ, ਸੰ. ਉਨ, ਵਿ—ਅਪੁਰਣ, ਨਹੁਨ, ਉਣਾ, “ਉਨੇ ਕਾਜ ਨ ਹੋਵਤ ਪੂਰੇ,” (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਅਸੀਲ ਤਲਵਾਰ, ਜੋ ਤਕੀਏ ਹੇਠ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਨੀਮਚਾ, “ਮਿਸਰੀ ਉਨਾ ਨਾਮ, ਸੈਫ ਸਰੋਹੀ ਸਸਤ੍ਰਪਤਿ,” (ਸਨਾਮ) ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰ, ੩ ਹੁਲਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਜਿਲੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਤਸੀਲ ਹੈ, ਇਹ ਥਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੇਦੀ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ, ਸਨ ੧੮੪੮ ਵਿੱਚ ਥਾਵਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਬਤ ਕੀਤਾ, ਹੁਣ ਥਾਵਾ ਜੀ ਦੀ ਔਲਾਦ ਉਨੇ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਦੇਵੀਯੋਜ,

ਉਨੇ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਦੰਖਣ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਇੱਕ ਥਾਕ ਵਿੱਚ ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ “ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ” ਹੈ, ਕੁਰੂਦਾਰੇ ਨਾਲ ਛੀ ਘੁਮਾਉ ਦੇ ਥਾਕ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਾਗੀਰ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਉਨੇ ਦੇ ਰਈਸ ਬੇਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ, ਉਨੇ ਲਈ ਰੋਲ ਦਾ ਸਟੇਸ਼ਨ “ਜੇਜੇ ਦੁਆਬਾ” ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ੧੨ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਹੈ।

੪ ਚਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਸਿੰਧਨਦ ਅਤੇ ਸ੍ਰਾਤ ਦੇ ਮੱਧ ਇੱਕ ਪਹਾੜ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਸਤਹ ਤੋਂ ੧੬੦੦ ਫੁਟ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ Aornos ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਪਠਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਪੀਰ ਸਰ” ਭੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਚਰਣਾ ਨਾਲ ਉਨਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ,

ਉਪ, ਸੰਗਤ—ਉਪਮਾ, ਤਾਰੀਖ ਵਢਿਆਈ, ਉਸਤਤਿ, “ਅਥਿਕਤ

ਉਪ ਹੈ,” (ਭਾਗੁਕ) ਦੇਖੋ, ਅਥਿਕਤ ੨,

ਉਪਜ, ਦੇਖੋ, ਉਪਜ,

ਉਪਜਨ, ਦੇਖੋ, ਉਪਜਣਾ, “ਕੁਰੂ ਮਿਲਿਐ ਨਾਮੁ ਉਪਜੇ,” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੋਰ)

ਉਪਜਿ, ਉਪਜਕੇ, ਪੈਦਾ ਹੋਕੇ,

ਉਪਰ, ਦੇਖੋ, ਉਪਰ ਅਤੇ ਉਪਰਿ, “ਉਪਰ ਕਉ ਮਾਂਛਉ ਖੀਧਾ,” (ਸੋਰ ਕਬੀਰ)

ਉਪਰ ਆਉਣਾ, ਕ੍ਰਿ—ਭਤੇ ਪਾਉਣੀ, ਭਾਲਿਭ ਆਉਣਾ,

ਉਪਰ ਹਾਥ, ਸੰਗਤ—ਉਦਾਰਤਾ, ਭੰਯਾਜੀ, ਹਿਫਾਜਤ, ਦੇਖੋ, ਉਪਰ,

ਉਪਰਿ, ਸੰ. ੩੫੨—ਉਪਰਿ, ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਉੱਤੇ, ਉਤਾਰਾ, “ਉਪਰਿ ਰਾਜ ਕਰਿ ਮੈ ਕੁਰੂ ਪਹਿ ਪੁਕਾਰਿਆ,” (ਸੁਹੀ ਕਬੀਰ) ੨ ਉੱਤੋਂ, ਉਪਰ ਜੇ, “ਰਾਜ ਮਾਲ ਜੋਗਨ ਤਨੁ ਜੀਅਰਾ ਟਿਨ ਉਪਰਿ ਲੈ ਬਾਰੇ,” (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਉਪਰਿ ਹਾਟ, ਹਾਟ ਪਰਿ ਆਲਾ, ਆਲੇ ਭੀਰਰਿ ਬਾਤੀ (ਰਾਮ ਕੋਟੀ) ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਉਪਰ ਸ਼ਰੀਰਰੂਪੀ ਹੋਣ ਹੈ, ਉਸ ਪੂਰ ਦਸਵਾਂਦਾਰ ਆਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਤਮਜੋਤਿ ਬੈਲੀ ਹੈ,

ਉਪਰਿ ਕੁਪ, ਦੇਖੋ, ਕਕਨ ੬,

ਉਪਰਿ ਕੱਲ ਹੋਣੀ, ਕ੍ਰਿ—ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਫਤੇ ਹੋਣੀ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਫਰੀਕ ਤੋਂ ਜਿੱਤਣਾ, “ਤਿਨ ਕੀ ਉਪਰਿ ਕਲ ਤੁਧ ਆਈ ਹੇ,” (ਮਾਰੂ ਸੇਲਹੇ ਮ: ੪)

ਉਪੇ, ਉੱਤੇ, ਦੇਖੋ, ਉਪਰਿ, “ਦੁਧੈ ਦੋਤ ਦੋਰੇ ਦਯਾਸਿੰਧੁ ਉਪੇ,” (ਕੁਪਸੁ) ਵਿਸਨੁ ਉੱਤੇ ਦੇਵੇਂ ਦੋਤ ਹੋਨਾ ਕਰਕੇ ਪਏ,

ਉਥ, ਸੰਗਤ—ਘਬਰਾਹਟ, ਵਡਾਬੁਨਤਾ,

ਉਥਟ, ਭਿੰਡ, ਵਿਖੜਾ ਚਾਰ, ਦੇਖੋ, ਉਥਟਾ ੨ ਸੰਘਟਾ ਜੰਗਲ, ਛਟ, “ਉਥਟ ਜਿਸ ਦਿਸਿ ਘਨੀ ਨਿਹਾਰੀ,” (ਕੁਪਸੁ)

ਉਥਰਨਾ, ਦੇਖੋ, ਉਥਰਨ “ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਭ ਖੋਜੇ, ਕਹੁ ਨ ਉਥਰਨਾ,” (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) “ਨਾਮਿ ਲਗੇ ਸੇ ਉਥਰੇ,” (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਉਭ, ਦੇਖੋ, ਉਭ, ੨ ਸੰਗਤ—ਆਯਾਸ, ਦੇਖੋ, ਉਭ ੫, “ਉਭ ਪਇਆਲ ਸਰਬ ਮਹਿ ਪੂਰਨ,” (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਰਗ, “ਛੂਟਸ ਨਹੀ ਉਭ ਪਇਆਲ,” (ਸੁਖਮਨੀ) ਸੁਰਗ ਅਤੇ ਨਰਕ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ, ੪ ਅਭਿਮਾਨ, “ਪਹਿਰਾਵਾ ਦੇਖਹਿ ਉਭ ਜਾਹਿ,” (ਬਸੰ ਰਵਿਦਾਸ) ੫ ਹੋਸਲਾ, ਉਰਸਾਹ,

ਉਭਉ, ਦੇਖੋ, ਉਭ, ਵਿ—ਘੜਾ, “ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਉਭਉ,” (ਸੋਰ ਮ: ੩) ੨ ਦੇਖੋ, ਉਭਯ,

ਉਭਸੁਕ, ਦੇਖੋ, ਉਭਸੁਕ, “ਸਾਕਤ ਕੁਝੇ ਉਭਸੁਕ ਹੁਏ,” (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਉਭਰ, ਉਭਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ, ਸੰਗਤ—ਉੱਪਰ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ, ਆਯਾਸ ਚਾਹੀ, ਪੰਛੀ, ੨ ਆਤਿਸਬਾਜੀ ਦਾ ਖੁਰਜ, ਜੋ ਗੈਸ (gas)

ਨਾਲ ਭਰਕੇ ਬੈਲੂਨ (balloon) ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਸ ਵਿੱਚ ਉਡਦਾ ਹੈ। "ਉਤਰ ਪਯੋਧਰ ਐਸ ਫਿਰਾਏ।" (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬੁਰਜ ਬੰਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਉਤਰਚਰ. ਅਕਾਸ ਵਿੱਚ ਫਿਰਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਉਤਰ.

ਉਤਰਾ. ਵਿ—ਖਤਾ. "ਅਨਿਕ ਇੰਦ੍ਰ ਉਥੇ ਦਰਬਾਰ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਮੁਧਾ. ੩ ਸਿੰਧਾ. "ਜਲ ਮੋਟਿਆ ਉਤਰਾ ਕਰਿਆ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ)

ਉਤਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਪਰ ਵੱਲ. ਉਤਾਰਾ. "ਕਬਹੂ ਜੀਅਤਾ ਉਤਿ ਚਤਤ ਹੈ. ਕਬਹੂ ਜਾਇ ਪਇਆਲੇ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਉਤ.

ਉਤੀ. ਵਿ—ਖਤੀ. "ਸੁਪਨੇ ਉਤੀ ਰਈ. ਗਹਿਓ ਕੀਨ ਅੰਤਲਾ?" (ਕੁਨਹੇ ਮ: ੫)

ਉਤੀਸੇਵ. ਉਹ ਸੇਵਾ, ਜੋ ਖਤੋ ਹੈ ਕੇ ਕਰੀਏ. ਅਰਥਾਤ ਆਲਸ ਛੱਡਕੇ ਕੀਤੀ ਐਖੀ ਸੇਵਾ "ਉਤੀ ਸੇਵ ਕਰੇਇ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੋਰ) ਤਨੁਗਿ. ਸੇਵਾ.

ਉਤੇ. ਖਲੋਤੇ. ਖਤੋ.

ਉਤੇਜਤ. ਪਰਾਇਆ ਧਨ ਚੁਰਾਉਣ ਲਈ ਉੱਦਮੀ ਲੋਕ. ਭਾਵ—ਭਾਧੂ. ਚੋਰ. "ਕਾਏ ਉਤੇ ਜਤ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਉਤ.

ਉਤੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਓਸ ਪਾਸੇ. ਓਧਰ। ੨ ਭਾਵ—ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਈਓ ਬੀਠਲ ਉਤੇ ਬੀਠਲ." (ਆਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੩ ਦੇਖੋ, ਉਤਰ. "ਮਾਏ ਉਤੇ ਜਮ ਮਾਚਸੀ ਨਾਨਕ ਮੇਲਣ ਨਾਮਿ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧) ਆਪਣਾ ਵਸ ਚਲਦਾ ਨਾ ਦੇਖਕੇ, ਦੇਵੇਂ ਹੋਭ ਯਮ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਮਾਰੇਗਾ, ਸਿਰ ਪਿੱਟੇਗਾ.

ਉਤੇ. ਭਿੰਗ. ਵਿ—ਖਤਾ. ਖਲੋਤਾ.

ਉਮ. ਸੰ. ੫੫. ਵਿ—ਸੰਗੀ. ਸਾਥੀ "ਲਰੇ ਕੋਪ ਕੈਕੈ ਹਟੈ ਨਾਹਿ ਉਮਿ." (ਗੁਰਿ ੬) ੨ ਨਕਰ. ਸ਼ਹਰ.

ਉਰ. ਉਣਾ. ਨਰੁਨ. ਦੇਖੋ, ਉਰਾ. "ਪੁਰ ਉਰ ਕੈ ਨਖੀਐ ਭੋਵ." (ਨਾਪੁ) ਪੂਰੇ ਅਤੇ ਉਣੇ ਦਾ ਭੋਤ.

ਉਰਜ. ਸੰ. ੫੫੫. ਧਾ—ਬਲਵਾਨ ਹੋਣਾ. ਸੀਬਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਕਤਾ—ਬਲ। ੩ ਅੰਨ। ੪ ਉਤਸਾਹ। ੫ ਜੀਵਨ। ੬ ਕੱਤਕ ਮਹੀਨਾ। ਦੇਖੋ, ਉਰਜ ੨.

ਉਰਣਨਾਭਿ. ਸੰ. ੫੫੫. ਸੰਗਤਾ—ਜਿਸ ਦੀ ਨਾਭਿ ਵਿੱਚ ਉਣਾ (ਉਨ) ਅਥਵਾ ਸੁਤ ਹੈ. ਮੱਕੜੀ। ੨ ਰੋਸਮ ਦਾ ਕੀਤਾ.

ਉਰਣਾ. ਸੰ. ੫੫੫. ਸੰਗਤਾ—ਉਨ. ਪਸਮ.

ਉਰਧ. ਸੰ. ੫੫੫. ਉਧ੍ਰ. ਵਿ—ਖਤਾ. ੨ ਉੱਚਾ। ੩ ਉੱਪਰ ਦਾ। ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ ਵੱਲ. ਭਾਵ—ਸੁਰਗ ਵੱਲ. "ਉਰਧ ਕੇ ਅਉਧੇਸ." (ਰਾਮਾਵ) ਅਵਧ ਈਸ਼ ਦਸਰਥ, ਸੁਰਗ ਨੂੰ ਗਏ। ੫ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ। ੬ ਦੇਖੋ, ਉਰਧ। ੭ ਅਧੋ (ਨੀਚੇ) ਵਾਸਤੇ ਤੀ ਉਰਧ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ "ਉਰਧ ਮੁਖ ਮਰਾ ਰੁਥਾਏ." (ਮਾਰੂ ਅੰਜੁਲੀ ਮ: ੫)

ਉਰਧ ਕਮਲ. ਸੰਗਤਾ—ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਕਮਲ.

ਜੋ ਦਸਮਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਰਧ.

ਉਰਧ ਦੇਹਿਕ. ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ. ਉਰਧ ਲੋਕ ਗਮਨ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇਹ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਉਰਧ ਦੇਹਿਕ ਮਾਨਹਿ ਕੇਰਾ ਨੀਕ ਕੀਨ ਧਨ ਨਾਇ ਬਡੇਰਾ." (ਗੁਪਤੁ)

ਉਰਧਪੁੰਡ. ਸੰ. ੫੫੫. ਵੈਸਨਵਾਂ ਦਾ ਖਤਾ ਤਿਲਕ, ਜੋ ਪੁੰਡ (ਭੱਨੇ ਦੀ ਪੋਰੀ) ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਿੰਨ ਪੋਰੀਆਂ ਜੋੜਕੇ ਮਾਨੇ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ. ॥ ਉਰਧ ਪੁੰਡ ਤਿਲਕ ਵਾਲੇ, ਸ਼ੈਵਾਂ ਦੇ ਟੇਵੇ ਤਿਲਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨਿੰਦਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਆਤਾ ਟੀਕਾ.

ਉਰਧਬਾਹੁ. ਸੰ. ੫੫੫. ਸੰਗਤਾ—ਐਸਾ ਤਪੀਆ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਸਦਾ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉਠਾਈ ਰਖਦਾ ਹੈ। ੨ ਵਸਿਸ਼੍ਟ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ। ੩ ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਂਹ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉਠਾਈ ਹੈ.

ਉਰਧ ਮੁਲ. ਦੇਖੋ, ਉਰਧ.

ਉਰਧਰੇਤਾ. ਸੰ. ੫੫੫. ਵਿ—ਜੋ ਆਪਣੇ ਚੇਤ (ਵੀਰਯ) ਨੂੰ ਭਿਕਣ ਨਾ ਦੇਵੇ. ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ. "ਭਿਓਂ ਆਸਨੇਕੈ ਮਹਾਂ ਉਰਧਰੇਤਾ." (ਦੱਤਾਵ) ਇੱਕ ਆਸਨ ਬੈਠਾ ਵਡਾ ਜਤੀ। ੨ ਸੰਕਤਾ—ਭੀਸਮਪਿਤਾਮਹ। ੩ ਹਨੁਮਾਨ। ੪ ਸ਼ਿਵ। ੫ ਸਨਕਾਦਿ ਮੁਨਿ। ੬ ਭਾਵਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ.

ਉਰਧਲੋਕ. ਸੰ. ੫੫੫. ਸੰਗਤਾ—ਵੈਸ਼ਨੋ। ੨ ਸੁਰਗ। ੩ ਅਕਾਸ. ਗਗਨ.

ਉਰਮ. ਸੰਗਤਾ—ਉਰਮਿਮਯ. ਤਰੰਗ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ. ਦੇਖੋ, ਉਰਮਿ. "ਉਰਮ ਧੁਰਮ ਜੋਤਿ ਉਜਲਾ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਉਰਮਿਮਯ (ਸਮੁੰਦਰ) ਅਤੇ ਧੁਰਿਮਯ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਵਿੱਚ, ਭਾਵ—ਜਨਬਲ ਅੰਦਰ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦਾ ਰਮਤਕਾਰ ਹੈ.

ਉਰਮ ਧੁਰਮ. ਦੇਖੋ, ਉਰਮ.

ਉਰਮਿ. ਸੰ. ੫੫੫. ਸੰਗਤਾ—ਲਹਿਰ. ਤਰੰਗ ਮੇਜ ੨ ਦੁੱਖ। ਉਰਮੀ. ੩ ਡੀ ਕਲੇਸ਼, ਅਰਥਾਤ—ਸਰਦੀ, ਗਰਮੀ, ਭੁੱਖ, ਤੇਹ. ਲੋਭ, ਮੋਹ. ਅਥਵਾ—ਭੁੱਖ, ਤੇਹ, ਬੁਢਾਪ, ਮੌਤ, ਸ਼ੋਕ, ਅਤੇ ਮੋਹ। ੪ ਡੀ ਦੀ ਸੰਖਤਾ। ੫ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੋਸ਼ਨੀ। ੬ ਕ੍ਰਮ। ੭ ਬੀਜਤਾ.

ਉਰਮਿਮਾਲੀ. ਸੰ. ੫੫੫. ਸੰਗਤਾ—ਤਰੰਗਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਵਾਲਾ, ਸਮੁੰਦਰ.

ਉਰਾ. ਸੰ. ੫੫੫. ਵਿ—ਨਾਮੁਕੰਮਲ. ਜੋ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਬੰਟ. ਕਮ. ਨਰੁਨ. "ਜਲ ਉਰਾ. ਤੂ ਪੂਰਾ" (ਸਾਰ ਨਾਮਦੇਵ) "ਤੂ ਪੂਰਾ ਹਮ ਉਰੇ ਹੋਏ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) ੩ ਮੁਰਖ. ਵਿਦਯਾਹੀਨ। ੪ ਦੇਖੋ, ਉ ਅਤੇ ਰਾ. ਡਾ. ੫ ਉਸ ਤਾਈਂ. ਉਸ ਨੂੰ.

ਯੁਗਪੁੰਡ ਕਿਹੀਨਲੁ ਯ: ਬਾਣੇ ਯੋਯਕੇਦ ਫਿ: ੫੫. ਅਯਨਿ ਯਿਤਯਕਤਯ ਰਿਯੂਨ ਨਾਤ ਜਲਯ: ਅਰਥਾਤ ਉਰਧ ਪੁੰਡ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਸ੍ਵਾਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਰੋਜਨ ਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਮਿਤਰ ਕਿਨਾਂ ਸੱਜੇ ਹੁੰਦੇ ਮੁਤ ਖਾਏ ਪੀਏ ਹਨ. (ਵਿੰਧ ਹਾਥੀਰ ਸੋਰਿਤਾ ਅ: ੨)

ਉਰੀ. ਨਾ ਪੁਰੀ. ਦੇਖੋ, ਉਰੀ ੧. "ਅਵਰ ਸਗਲ ਬਿਧਿ ਉਰੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਉਲਖਾ. ਅ. ਭ. ਇਲਖਾਇ. ਵਿ—ਉਦਾਰ. ਦਾਨੀ. "ਲਖ ਤੀਰਥ ਲਖ ਉਲਖਾ" (ਭਾਗੁ)

ਉਲ ਜਲੂਲ. ਵਿ—ਬੇਮੇਲ ਬਿਨਾ ਸਿਰ ਪੇਰ. ਬਿਨਾ ਪੁਕਲਣ. ਉਤਾ. ਓ—ਅਖਰ ਦੀ ਧੁਨਿ. ਉਤੇ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਉਕਾਰ "ਉਤੇ ਉਪਮਾ ਰਾਂਝੀ ਕੀਸੀ." (ਆਸਾ ਪੰਟੀ ਮ: ੧)

ਓ. ਵਤ—ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ! ਓ! ਓ! ਫੋਟੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਓ ਸਬਦ ਨਾਲ ਬੁਲਾਈਦਾ ਹੈ। ੨ ਔਰ ਦਾ ਸੰਬੋਧ. ਦੋ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸਬਦ. "ਤਤ ਰਖਤ ਓ ਹਾਥ." (ਸਦਾ ਮ: ੧) ਬੰਦਨਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਰੱਖਤ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹਰੂ। ੩ ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ. ਓਹ! ੪ ਸਰਵ—ਓਹ ਦਾ ਸੰਬੋਧ। ੫ ਸੰ. ਓ. ਸੰਗਤ—ਬੁਧਮਾ। ੬ ਭਾ. ਸਰਵ—ਉਹ. ਵਹ। ੭ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਹ 'ਵ' ਦੀ ਥਾਂ ਵੀ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਮਾਧਵ ਦੀ ਥਾਂ ਮਾਧੋ, ਉੱਧਵ ਦੀ ਥਾਂ ਉਧੋ. ਯਾਦਵ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਦੋ ਆਦਿ.

ਓਉ. ਸਰਵ—ਉ ਅਵਤਾਰ ਸਹਿਤ ਓਹ ਦਾ ਰੂਪ. ਵਹੀ. ਓਹੀ.

ਓ } ਸੰ. ਓੜਮ. ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਅਵ (ਅਰ) ਧਾਰੂ ਹੈ, ਓਅੰ } ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰਖਤਾ (ਰੱਖਾ) ਕਰਨਾ. ਭਰਾਉਣਾ. ਓਅੰਕਾਰ } ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣਾ, ਫੈਲਨਾ ਆਦਿ. ਅਵ ਦੇ ਅੰਤ ਮਨ ਪੁਤਰਯ ਆਉਣ ਤੋਂ ਓਅੰ ਬਣਦਾ ਹੈ. 'ਓਅੰ' ਸ਼ਬਦ ਸਭ ਦੀ ਰਖਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਬੋਧਕ ਹੈ. "ਓਅੰ ਸਾਧ ਸਤਿਗੁਰ ਨਮਸਕਾਰੀ." (ਬਾਵਨ) "ਓਅੰ ਪ੍ਰਿਯ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚੀਤਿ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਇਸ ਦੇ ਪਰਿਯੋਗ ਸ਼ਬਦ—"ਪੁਣਵ" ਅਤੇ "ਉਦਗੀਥ" ਭੀ ਹਨ.

ਓਅੰਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ—ਓਅੰ ਧੁਨਿ (ਓਅੰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ) "ਪ੍ਰਿਯਮ ਕਾਲ ਸਬ ਕਰਾ ਪਸਾਰਾ। ਓਅੰਕਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਉਪਾਰਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

"ਓਅੰਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਬੋਧਕ ਭੀ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. "ਓਅੰਕਾਰ ਏਕੋ ਰਵਿ ਰਹਿਆ." (ਕਾਨ ਮ: ੪) "ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰ ਕਹਿ ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਸਾਜੇ." (ਭਾਗੁ)

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਓ ਅ ਮ ਤਿੰਨ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਧਮਾ ਵਿਸ਼ਨੁ ਬਿਵਰਨਕੇ ਓਅੰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦੇਵ ਰੂਪ ਕਲਪਿਆ ਹੈ.^੨ ਪਰ ਗੁਰੂਮਤ ਵਿੱਚ ਓਅੰ ਦੇ ਮੁੱਢ ਏਕਾ ਅੰਗ ਨਿਖੜੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਇੱਕ ਹੈ. "ਏਕਾ ਏਕੰਕਾਰ ਨਿਖਿ ਦੇਖਲਿਆ। ਉਤਾ ਓਅੰਕਾਰ ਪਾਸਿ ਬਹਾਨਿਆ." (ਭਾਗੁ)

੨ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਿਲੇ ਨੀਮਾਤ ਵਿੱਚ ਨਰਮਦਾ ਨਦੀ ਦੇ ਮੱਧਭਾਗ ਟਾਪੂ (ਦ੍ਰੀਪ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਡਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਿੰਦੂਮੰਦਿਰ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਥਾਂ 'ਦੱਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰ' ਦੇਖੇ, ਪੁਸ਼ਪੋਪਨਿਸ਼ਦ ੫—੨ ਅਤੇ ਯੋਗ ਚਰਾਗ, ਸਮਾਧਿ ਪਾਦ. ਸੁਤ੍ਰ ੨੭. ਦੇਖੋ, ਐਤਰੇਯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ੨੫—੨

ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ.^੩ ੩ ਵਤ—ਹਾਂ। ੪ ਸਤ੍ਰ. ਯਥਾਰਥ. ਠੀਕ.

ਓਅੰਨਮ: } ਓਅੰਨਮਹ } ਦਾ—ਰੱਖਕ (ਰੱਖਕ) ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਓਅੰਨਮੋ }

ਓਇ. ਸਰਵ—ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਵੈ. "ਓਇ ਜਪਿ ਜਪਿ ਪਿਆਰਾ ਜੀਵਦੇ." (ਤਿਲੋ ਮ: ੪) "ਓਇ ਬਿਖਾਦੀ ਦੇਖੀਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਓਈ. ਸਰਵ—ਵਹੀ. ਓਈ. "ਇਕਮਨ ਇੱਕ ਆਰਾਧਨ ਓਈ." (ਭਾਗੁ)

ਓਸ. ਸਰਵ—ਦੇਖੋ. ਉਸ. "ਓਸ ਬਿਨਾ ਰੂਂ ਫੁਟਕੀ ਹੋਲ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਉਸ ਨੂੰ. ਉਸੇ. "ਓਸੁ ਸੀਲੁ ਨ ਸੰਜਮੁ ਸਦਾ ਰੂਹੁ ਰੇਨੈ." ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਯੋ) ੩ ਸੰ. ਅਖਰਯਾਧ—ਅਵਤਾਰਯ, ਸੰਗਤ—ਬਧਨਮ. ਰੇਨ. ਦੇਖੋ, ਭੁਸ.

ਓਸਟ. ਸੰ. ਆਓ—ਓਸੁ. ਸੰਗਤ—ਹੋਲ. ਭੁਲੂ. ਨਭ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਪਰਲਾ ਹੋਲ. ਹੋਲੇ ਹੋਲ ਨੂੰ ਅਧਰ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਓਸਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅਉਧਧ.

ਓਸਾਨ. ਦੇਖੋ, ਉਸਾਣ ਅਤੇ ਔਸਾਣ.

ਓਸੁ. ਦੇਖੋ, ਓਸ.

ਓਹ. ਸਰਵ—ਵਹ. ਉਹ. "ਓਹ ਨੇਹੁ ਨਵੇਲਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਭਾਵ—ਪਰਲੋਕ "ਨਾ ਤਿਸ ਏਹੁ ਨ ਓਹ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਅਰਥ—ਅਹੁ. ਵਤ—ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. "ਹੈ ਹੈ ਕਰਕੇ ਓਹ ਕਰੇਨ." (ਸਦਾ ਮ: ੧)

ਓਹੰਡ. ਓਭੁ ਏਸ. ਦੇਖੋ, ਉਤੀਸਾ. "ਓਹੰਡ ਬੰਡਸਤਾਨ ਪਠਾਨ ਸੰਘਾਠੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੯੫)

ਓਹਦਾ. ਅ. ਭ. ਸ਼ਿਹਦਹ. ਸੰਗਤ—ਪਦਵੀ. ਰੂਤਬਾ. ਅਧਿਕਾਰ. ਓਹਰੀ. ਸੰਗਤ—ਖਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ. ਜੋ ਸਰੀਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ "ਰਗਤ ਰੂ ਭਗਤ ਓਹਰੀ." (ਭਾਗੁ)

ਓਹਲਾ. ਸੰਗਤ—ਓਲਾ. ਪਤਦਾ. ਓਟ.

ਓਹਾ. ਸਰਵ—ਅਵਤਾਰ ਸਹਿਤ ਓਹ ਦਾ ਰੂਪ. ਵਹੀ. ਉਹੀ. "ਓਹਾ ਚਾਰਲਪਿੰਡੀ ਤਾਈ ਬੂਟਾ ਜਿੰਘ ਹਕੀਮ ਦੀ ਧਰਮਯਾਸਾ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇੱਕ ਭਰੂਤ ਪੁਰਾਣੀ ਨਿਖਤ ਦੀ ਭੀਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਜ ਦੇ ਦਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਹੋਰ ੨੭ ਪਦਾਂ (ਪੋਤੀਆਂ) ਦੀ ਓਅੰਕਾਰ ਭਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਰੰਭ ਇਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:—

ਓਅੰਕਾਰ ਮ: ੧. (ਪੰਨਾ ੧੩੧੫)

ਓਅੰਕਾਰ ਨਿਰਮਲ ਸਭ ਥਾਨਿ। ਤਾਤੇ ਹੋਈ ਸਕਲੀ ਥਾਨਿ। ਥਾਨਿ ਥਾਨਿ ਮਹਿ ਭਰੁ ਬਿਸਥਾਰਾ। ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸਿਸਤਦਹਾਰਾ। ਸਿਸਤਨਹਾਰ ਕੇ ਰੇਰੇ ਤੇਥ। ਰੇਥ ਰੇਥ ਮਹਿ ਕਹੈ ਅਨੇਥ. (੧) * * *

ਭਉ ਭਾਗ ਨਿਰਭਉ ਪਰਿ ਆਇਆ। ਤਭ ਇਹ ਕਰਨ ਪਖਾਨੈ ਮਾਇਆ। ਮਾਇਆਪੀਨ ਸੇਵਾਭਿ ਦਰਿ ਠਾਢੀ। ਜਾਏ ਚਰਨਕਵਲ ਰਹਿ ਭਾਢੀ। ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਮਾਇ ਸਾਰਾ ਸਭ ਦੇਖੀ। ਆਪਿ ਅਜੇਖੀ ਅਉਰ ਸਭ ਜੇਖੀ. (੨੭)

ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਓਹਾਡ. ਦੇਖੋ, ਓਹ.

ਓਹਿ } ਸਰਬ—ਈ ਅਤੇ ਓ ਅਵਤਾਰ ਸਹਿਤ ਇਹ "ਓਹ" ਦਾ ਰੂਪ
ਓਹੀ } ਹੈ. ਵਹੀ. ਉਹੀ. "ਓਹਿ ਅੰਦਰਹੁ ਬਾਹਰਹੁ ਨਿਕਾਲੇ." (ਮ:
ਓਹੁ } ੧ ਵਾਰ ਮਾਤ) "ਹੋਆ ਓਹੀ ਅਲ ਸਭ ਮਹਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ
ਓਹੋ } ੨ ਮ: ੫) "ਦਾਨ ਦੇਇ ਪੁਰੁ ਓਹੋ." (ਗੁਜ ਮ: ੪) "ਓਹੋ
ਓਹੋ } ਸੁਖ ਓਹਾ ਰਤਿਆਈ" (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਓਹੋ! ਵਰੁ.
ਸੋਕ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਹੈ.

ਓਹੰਡ. ਦੇਖੋ, ਓਹੰਡ.

ਓਕ. ਸੰਗਤ—ਉੱਜਲ. ਅੰਜਲਿ. ਭੁੱਕ. "ਤਬ ਤੇਰੀ ਓਕ ਕੋਈ
ਪਾਨੀਓ ਨ ਪਾਵੈ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਆਓ: ਖਰ. ਰਹਿਣ ਦੀ
ਥਾਂ. ਸਦਨ. "ਸਨਮਾਨਹਿ ਸਭ ਅੰਤਕ ਓਕ." (ਨਾਪੁ) ਅੰਤਕ
(ਯਮ) ਦੇ ਜੋਕ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਆਦਰ ਦੇਣਗੇ.

ਓਖ. ਸੰ. ਆਖ. ਧਾ—ਸ਼ਕਤਿਮਾਨ ਹੋਣਾ. ਸੰਵਾਦਨਾ.

ਓਖਾਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅਉਖਾਧ.

ਓਖਲੀ. ਦੇਖੋ, ਉਖਲੀ.

ਓਗਰਾ. ਵਿ—ਘੀ ਭਿਨਾ. ਰੁੱਖਾ. ੨ ਸੰਗਤ—ਓਗਲਾ. ਭਾਧੂ ਸੇਹਾ
ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਜੰਗਲੀ ਅੰਨ. "ਓਗਰਾ ਅਲੋਨੇ ਹੀ ਫਕਤ ਹੁਤੇ
ਆਪ ਸਦਾ, ਅਕਰਬ ਮੰਗਯੋ ਦੀਓ ਤਾਹਿ ਤੇ ਨਿਕਾਸ ਹੈ। ਕੁਲ
ਕਵਿ ਕਹੈ ਤਾਯੋ ਏਕ ਕੁਸ ਹੀ ਕੇ ਮਾਹਿ, ਆਏ ਭਹੁ ਸੁਾਦ ਭਯੋ
ਨੇਮੁਤਾ ਕੀ ਰਾਸ ਹੈ." (ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਾ)

ਓਗਲ. ਸੰਗਤ—ਉੱਪਰ ਆਈ ਹੋਈ ਗਿੱਲ. ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਫੁੱਟਕੇ
ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਰਾਉਤ.

ਓਗਲਾ. ਦੇਖੋ, ਓਗਰਾ.

ਓਗਾਹ. ਦੇਖੋ, ਉਗਾਹ ਅਤੇ ਕਵਾਹ. "ਅਮਲ ਜਿ ਕੀਤਿਆ ਦੁਨੀ
ਵਿਚਿ, ਸੇ ਦਰਗਹਿ ਓਗਾਹ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਓਘ. ਸੰ. ਆਘ. ਸੰਗਤ—ਸਮੂਹ. ਸਮੁਦਾਯ. ਕਰੋਹ. "ਅਘ ਓਘ
ਟਰੇ ਇਨਹੀ ਕੇ ਪੁਸਾਇ." (ਖਾਮ) ੨ ਪੁਰਾਹ. ਹਥ.

ਓਚਕਾ. ਠਕ. ਚੋਰ. ਦੇਖੋ, ਉਚਕਾ. "ਨਾ ਓਚਕਾ ਨਿਜਾਇ." (ਮ:
੩ ਵਾਰ ਗੁਜ ੧)

ਓਛਾ. ਸੰ. ਯੁਘ—ਝੁੱਛ. ਵਿ—ਛੋਟੇ ਦਿਲ ਦਾ. ਜੋ ਕੰਭੀਰ ਨਹੀਂ।
੨ ਘਟੀਆ. "ਓਛੀ ਮਤਿ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਜੁਲਾਹਾ." (ਗੁਜ ਕਬੀਰ)
੩ ਨੀਚ. "ਓਛਾ ਜਨਮ ਹਮਾਰਾ." (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਓਛਾਪਨ. ਸੰਗਤ—ਝੁਦੁਤਾ. ਕਮੀਨਾਪਨ. ਝੁੱਛਤਾ.

ਓਸ. ਸੰ. ਆਯ. ਧਾ—ਸ਼ਕਤਿਮਾਨ ਹੋਣਾ. ਜਿਉਣਾ. ਵਧਣਾ. ੨ ਸੰ.
ਔਜਸ. ਸੰਗਤ—ਬਲ. ਤਾਕਤ. ੩ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਰੋਸ। ੪ ਕਵਾਤ ਦਾ
ਇੱਕ ਗੁਣ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁੱਰਾ ਦਾ ਮਨ ਉਮੰਗ ਅਤੇ ਜੋਸ਼
ਨਾਲ ਭਰਜਾਵੇ। ੫ ਨਿਰੁਕਤ ਵਿੱਚ ਜਲ ਦਾ ਨਾਉਂ ਓਸ ਹੈ.

ਓਤ ਰੋਖਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੀਸਕੇ ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਅਰ ਓਕਰੇ ਨੂੰ ਅਨਾਜ
ਵਿਖ ਨਹੀਂ ਗਿਣਦੇ

ਓਜਸੀ. ਸੰ. ਔਜਸਿਕ. ਵਿ—ਬਲਵਾਨ। ੨ ਪੁਰਾਖੀ.

ਓਜਵਿਲਾਸ. ਕਵਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕੀਤਾ ਇੱਕ ਕਾਵਤ
ਕੁੰਬ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਰਤ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਤੇ ਮਨੋਹਰ
ਕਬਿੱਤ ਹਨ. ਇਹ ਕੁੰਬ ਨਾਭਾ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੧੯੧੦
ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਯਥਾ:—"ਦਿਸਾ ਸੁ ਨਿਧਿ ਸਸਿ ਸਾਲ
ਮੇ ਆਸਿਨ ਸੁਇ ਇਨ ਚਾਰ। ਰੁਰੁ ਇਨ ਸੁਖਦ ਸੁਹਾਵਨੋ ਭਯੋ ਗੁੰਬ
ਅਵਤਾਰ." ਦੇਖੋ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ. ੩ ਅਤੇ ਫੂਲਮਾਲਾ ਰਾਮਾਯਣ.

ਓਜਾਤ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾਤ. "ਫਾਥੇ ਓਜਾਤੀ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਓਜਾਤਾ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾਤਾ. "ਤੀਨੇ ਓਜਾਤੇ ਕਾ ਭੰਧੁ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਓਜਾਤੀ. ਉਜਾਤ ਵਿਚ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾਤ.

ਓਚਰੀ. ਦੇਖੋ, ਓਚਲੀ ੨. "ਨਈ ਭਾਥਥੇ ਓਚਰੀ ਨੈ ਸਿਧਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੯੭)

ਓਚਲ. ਸੰਗਤ—ਓਟ. ਪਛਦਾ। ੨ ਰੁਛਾ. ਕੱਦਰਾ. "ਜੋਗ ਜੁਤੋ
ਰਹੈ ਓਚਲ ਸੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਓਚਲੀ. ਸੰਗਤ—ਉਦਰ ਦੀ ਉਹ ਤੋਲੀ (ਬੋਲੀ). ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਖਾਧੇ ਪਦਾਰਥ ਠਹਿਰਦੇ ਹਨ. ਮੇਦਾ. ਪਕਾਅਤ। ੨ ਜੇਰ. ਓਚਰੀ.
ਉਹ ਚਿੱਲੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੰਚਾ ਫਰਫ ਅੰਦਰ ਲਪੇਟਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.

ਓਚਾ. ਸੰ. ਰਧਾਧਾਧ—ਉਪਾਧਾਧ. ਸੰਗਤ—ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ.
ਉਸਤਾਦ। ੨ ਮੇਥਿਲ ਅਤੇ ਫੁਜਰਾਤੀ ਭਾਸ਼ਾਮਤ. ਜੋ ਸਰਹੁ ਪਾਰ
ਵਸਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕੋਤ. "ਚੰਦ੍ਰਚੁਤ ਓਚਾ ਤਿਹ ਨਾਵੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੭੦)

ਓਚਾਰ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾਤ. "ਬੁਮਿ ਬੁਮਿ ਓਚਾਰ ਕਰੇ." (ਪੁਤਾ ਮ: ੪)

ਓਟ. ਸੰਗਤ—ਓਨਾ. ਪਛਦਾ। ੨ ਆਸਰਾ। ੩ ਪਨਾਹ. "ਓਟ
ਕੋਬਿੰਦ ਕੋਪਾਲ ਰਾਇ." (ਮਾਤ ਭਾਗਮਾਹਾ)

ਓਟਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਹਾਇਤਾ. ਚੱਲਣਾ। ੨ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੈਣੀ। ੩ ਅੰਗੀਕਾਰ
ਕਰਨਾ.

ਓਟਾ. ਸੰਗਤ—ਪਤਦਾ ਓਨਾ। ੨ ਪਤਦੇ ਦੀ ਕੰਧ ਅਥਵਾ ਬਨਾਤ.
ਓਟਾਈ. ਓਟ ਲਈ. ਓਟ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਓਟ. "ਕੋਬਿੰਦ ਚਰਣ
ਓਟਾਈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਓਠ। ਸੰ. ਆਠ—ਓਸੁ ਸੰਗਤ—ਹੇਠ. ਝੁਨੁ. ਲਬ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ
ਓਠ] ਉੱਪਰਲਾ ਹੇਠ.

ਓਠਾ. ਸੰਗਤ—ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਭੇਤ ਜਾਣਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ
ਜਾਤਿ. ਇਸ ਜਾਤਿ ਦੇ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਚੋਤ ਵੱਟੇ ਆਦਿਕ ਪੁੱਟ
(ਪਣ) ਕੇ ਕਵਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖੁਹ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ
ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਕੇ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾਚਾ ਅਥਵਾ ਮਿੱਠਾ ਜਲ ਕਿਸ
ਰੂਪ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. ਲੋਕੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ
ਪੁਰਾਣੇ (ਦੱਬੇ ਹੋਏ) ਖੁਹਾਂ ਨੂੰ ਲਭਣ ਵਿਚ ਭੀ ਬਹੁਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ.
ਦੇਖੋ, ਓਠਾ.

ਓਠਠਾ. ਸੰ. ਆਠ ਫੇਰ—ਓਠ ਫੇਰ ਦੇਖੋ, ਉਤੀਸਾ। ੨ ਓਰਠਾ.
ਬੁੰਦੇਲ ਖੰਡ (ਮੱਧ ਭਾਰਤ) ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ

ਚਿਰਣਾ ਚਿਆਸਤ ਹੈ ਦੇਖੋ, ਚਿਰਣਾ, "ਆਯਾਦਰੀ ਚਿਤਣੇ ਰਾਨੀ" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੩੮)
 ਚਿਤਣੇਸ, ਉਤੀਸਾ ਦਾ ਟੀਸਾ। ੨ ਚਿਰਣਾ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਦੇਖੋ, ਚਿਰਣਾ
 ਚਿਰਾ, ਵਿ—ਉਤਨਾ ਵਡਾ। ੨ ਸੰਗਣਾ—ਦੇਖੋ, ਚਿਰ, "ਜਿਉ ਚਿਰਾ
 ਰੂਪ ਗੁਰਜ ਖਿਨ ਕਾਵੇ." (ਬਸੰ ਮ: ੪)
 ਚਿਰਾਰੀ, ਦੇਖੋ, ਉਤਾਰੀ, "ਕੁਕਤ ਦੀ ਚਿਰਾਰੀ." (ਗਉ ਵਾਰ ੨
 ਮ: ੫)
 ਚਿਰੀਣਾ } ਦੇਖੋ, ਉਤੀਣਾ ਅਤੇ ਉਤੀਨੀ, "ਸਭ ਦੂ ਨੀਵੀਂ ਧਰਤਿ
 ਚਿਰੀਣੀ } ਹੈ, ਆਪ ਕਵਾਇ ਹੋਇ ਚਿਰੀਣੀ." (ਭਾਰੂ)
 ਚਿਰੂ, ਦੇਖੋ, ਉਤੀਸਾ।
 ਚਿਵਣਾ } ਕਿ—ਸਹਾਰਣਾ, ਚਿਵਣਾ। ੨ ਪਹਿਰਣਾ, "ਪੀਸਨ ਪੀਸਿ
 ਚਿਵਨ } ਚਿਵਿ ਕਾਮਰੀ ਸੁਖ ਮਨਿ ਸੰਤੋਖਾਏ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)
 "ਚਿਵੇ ਭਾਸਤੁ ਕਾਜਰ ਮਹਿ ਪਰਿਆ." (ਨਾਰ ਮ: ੫) "ਜਿਉ
 ਮਿਰਤਤੁ ਚਿਵਾਇਆ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)
 ਚਿਵਨੀ, ਸੰਗਣਾ—ਚਿਵਣ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਸਾੜੀ, ਚੁੰਨੀ।
 ਚਿਵਲੀਆ, ਚਿਵ ਲੀਆ ਪਹਿਰਿਆ, "ਵਸਤੁ ਚਿਵਲੀਆ." (ਆਸਾ
 ਮ: ੫) ੨ ਚਿਵਣ (ਪਹਿਰਣਾ) ਵਾਲਾ।
 ਚਿਵਾਉਣਾ, ਕਿ—ਪਹਿਰਾਉਣਾ, "ਅਨਿਕ ਪੁਕਾਰੀ ਭਾਸਤੁ ਚਿਵਾਏ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਖਿਲਤ ਦੇਣਾ।
 ਚਿਵਿ, ਕਿ, ਵਿ—ਚਿਵਕੇ, ਪਹਿਰਕੇ "ਚਿਵਿ ਨਕਨ ਨ ਹੋਈ." (ਬਿਨਾ ਮ: ੫)
 ਚਿਤ, ਸੰ. ਆਦਿ—ਚਿਤ, ਸੰਗਣਾ—ਰਾਣਾ, ਕਪੜਾ ਭੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ
 ਹੋਇਆ ਸੂਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਚਿਤ। ੩ ਦੇਖੋ, ਚਿਤ ਪੇਤਿ।
 ਚਿਤਸਾਹ, ਦੇਖੋ, ਉਤਸਾਹ, "ਭਰੇ ਚਿਤਸਾਹ ਭਏ ਸਾਵਧਾਨੀ." (ਗੁਪਤੁ)
 ਚਿਤਪੇਤ, ਸੰ. ਆਦਿ ਪ੍ਰੀਤ—ਚਿਤਪੇਤ, ਸੰਗਣਾ—ਰਾਣਾ ਅਤੇ ਪੇਟਾ।
 ੨ ਭਾਵ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਦੇਖੋ, ਚਿਤਿ ਪੇਤਿ।
 ਚਿਤਾ, ਵਿ—ਉਤਨਾ। ੨ ਅਪ੍ਰਤ, ਔਤ।
 ਚਿਤਾਕ, ਛਾ ਚਿਤਾਕ, ਸੰਗਣਾ—ਨਿਸ਼ਸਤਗਾਹ, ਮਰਦਾਵੀਂ
 ਥੈਲਾ। ੨ ਨਿਵਾਸ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਦੇਖੋ, ਅਉਤਾਕ, "ਤਿਤੁ ਤਨਿ
 ਮੇਲੁ ਨ ਲਗਈ, ਸਰ ਘਰਿ ਜਿਸੁ ਚਿਤਾਕ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧)
 ਚਿਤਿਪੇਤਿ, ਦੇਖੋ, ਚਿਤਪੇਤ। ੨ ਰਾਣਾ ਪੇਟਾ ਕਰਕੇ, "ਚਿਤਿ
 ਪੇਤਿ ਮਿਲਿਓ ਭਗਤਨ ਕਉ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) ੨ ਤਾਣੇ ਪੇਟੇ ਵਿੱਚ
 "ਚਿਤਿਪੇਤਿ ਰਵਿਆ ਰੂਪ ਰੰਗ." (ਸੁਖਮਨੀ)
 ਚਿਤੁ, ਸਰਵ—ਉਸ, "ਚਿਤੁ ਮਤੀ ਜਾਲਾਹਣਾ." (ਸੁੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ.
 ਸੰਗਣਾ—ਬਿੱਲਾ ਵਿਤਾਲ।
 ਚਿਤੇ } ਕਿ ਵਿ—ਉਸ ਥਾਂ, ਚਿਥੇ, ਚਿਥੀ। ੨ ਉਸਹੀ, ਉਸੇ, "ਤੁਧੁ
 ਚਿਤੇ } ਚਿਤੇ ਕੰਮਿ ਚਿਦਿ ਲਾਇਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੁੀ) "ਚਿਤੇ
 ਸਾਥਿ ਮਨੁਖ ਹੈ" (ਸੁੀ ਮ: ੫)
 ਚਿਤੰਗ, ਦੇਖੋ, ਉਤੰਗ।
 ਚਿਥੈ, ਕਿ ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਚਿਤੈ, ਉਸ ਅਸਥਾਨ, ਵਹਾਂ, "ਚਿਥੈ ਅਨਹਟ

ਸਬਦ ਵਜਹਿ ਦਿਨ ਰਾਤੀ." (ਮਾਭ ਅ: ਮ: ੩)
 ਚਿਦ, ਚਿੰਕ, ਸੰਗਣਾ—ਮੰਛੀ ਭਾਗੁਟ ਦੀ ਕੁੰਡੀ।
 ਚਿਦਨ, ਸੰ. ਆਦਿ, ਸੰਗਣਾ—ਰਿੱਝੇ ਹੋਏ ਚਾਵਲ ਭਾਤ, "ਦਧਿ
 ਅਰੁ ਚਿਦਨ ਮਾਤ ਤੇ ਅਰਧਿਕ ਖਾਇ ਪਲਾਇ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਭੋਜਨ,
 ਚਿਦਨਿਕ, ਚਿਦਨ (ਭੋਜਨ) ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਰਸੋਈਆ, ਲਾਗਰੀ
 ਸੁਪਕਾਰ।
 ਚਿਦਰਣਾ } ਕਿ—ਉਦੀਣ ਹੋਣਾ, ਉਦਾਸ (ਦਿਲਗੀਰ) ਹੋਣਾ "ਅਥ
 ਚਿਦਰਣਾ } ਤੂੰ ਹਿਰਦੈ ਚਿਦਰ ਨਾਹੀ." (ਨਾਪੁ)
 ਚਿਦਾਸੀ, ਦੇਖੋ, ਉਦਾਸੀ, "ਨਾ ਇਹੁ ਗਿਰਹੀ ਨਾ ਚਿਦਾਸੀ"
 (ਗੋਤ ਕਬੀਰ)
 ਚਿਦ੍ਰ, ਕਿ, ਵਿ—ਉਸ ਤੋਂ, ਉਸ ਸੇ।
 ਚਿਧ, ਸੰ. ਆਦਿ—ਉਧ੍ਰ, ਵਿ—ਉੱਚਾ, ਨੱਮਾ, "ਅਸੰ ਚਿਧ ਪਾਵੰ."
 (ਪਰਸਾਵ) ਨੱਮੀ ਤਲਵਾਰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਧ।
 ਚਿਧਜ, ਚਿਧ, ਦੇਖੋ, ਉਧਜ, "ਤੇਰੇ ਹੀ ਭੀਤਰ ਚਿਧਜ ਮਾਖਨ ਸੈਨ
 ਕੇ ਅੰਤਰ ਪਾਵਕ ਪਾਨੀ." (ਗੁਪਤੁ)
 ਚਿਧਰ, ਕਿ, ਵਿ—ਉਸ ਪਾਸੇ। ੨ ਭਾਵ—ਪਰਲੋਕ ਵੱਲ।
 ਚਿਨ, ਸਰਵ—ਉਸ ਨੇ, "ਚਿਨ ਛਡੇ ਨਾਲਭ ਦੁਨੀ ਕੇ." (ਵਾਰ
 ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)
 ਚਿਨਮ } ਦੇਖੋ, ਚਿਨੇਮ: "ਚਿਨਮ ਅਖਰ ਸੁਣਹੁ ਬੀਚਾਰੁ। ਚਿਨਮ
 ਚਿਨਮੇ } ਅਖਰ ਤ੍ਰਿਤਵਣ ਸਾਰੁ." (ਚਿਨੇਕਾਰ) "ਚਿਨਮ ਸੁੀ ਸਤਿਗੁਰੁ
 ਚਰਣ" (ਭਾਰੂ)
 ਚਿਨਾ } ਕਿ, ਵਿ—ਉਤਨਾ, ਉਸ ਕਦਰ। ੨ ਸਰਵ—ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ,
 ਚਿਨਾਰਾ } ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਣੀ। ੩ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ੪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, "ਚਿਨਾ ਅੰਦਰਿ
 ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ." (ਸੁੀ ਮ: ੧) "ਪਿਆਰਾ ਰਭ ਚਿਨਾਰਾ ਜੋਗਈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫)
 ਚਿਨਾ ਮਾਸੀ ਪੈਂ, ਆਸ਼ ਮਸ: ਸਿਫਾ—ਚਿਨੇਮ: ਸਿੰਧੇ ਦਾ
 ਰੂਪਾਂਤਰ, ਲੰਡੇ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਠੇ ਯੋਗ ਉੱਚਾਰਣ
 ਕਰਦੇ ਹਨ।
 ਚਿਨਿ } ਸਰਵ—ਉਸ ਨੇ, "ਚਿਨਿ ਹਲਹੁ ਪਲਹੁ ਸਭੁ ਕਵਾਇਆ." (ਵਾਰ
 ਚਿਨੀ } ਚਿਨੀ ੧ ਮ: ੪) ੨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਚਿਨੀ, "ਚਿਨੀ ਤਕੜੇ
 ਪਾਏ ਰਾਬ." (ਸੁੀ ਮ: ੫ ਪਹਿਰੇ)
 ਚਿਪ, ਸੰਗਣਾ—ਉਪਾ, ਵਧਿਆਈ। ੨ ਪਾਣ, ਆਬ, ਚਮਕ। ੩ ਸੋਡਾ।
 ਚਿਪਤ } ਉਤਪਤਿ, ਦੇਖੋ, ਉਤਪਤਿ, "ਨਾ ਚਿਪਤ ਹੋਈ." (ਮ: ੪)
 ਚਿਪਤਿ } ਵਾਰ ਰੂਪ ੧) "ਏਕਸ ਤੇ ਸਭ ਚਿਪਤਿ ਹੋਈ." (ਕਉ
 ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਆਦਿ, ਚਿਪਾ, ਸੰਗਣਾ—ਕੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜੁਝਾ। ੩
 ਕੋਮੁਖੀ, ਕਉ ਦੇ ਮੁਖ ਸਮਾਨ ਆਕਾਰ ਵਾਲੀ ਬੈਲੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ
 ਹੱਥ ਪਾਕੇ ਬੁਝਾਮਣ ਮਾਲਾ ਵੇਰਦੇ ਹਨ, "ਮੁਦ੍ਰਿਤ ਨੇਤ੍ਰ ਉਚਧ ਕਰ
 ਚਿਪਤ." (ਪਰਸਾਵ)
 ਚਿਪਤਿ ਪਰਲਉ, ਉਤਪਤਿ ਅਤੇ ਪੁਲਕ, "ਚਿਪਤਿ ਪਰਲਉ
 ਖਿਨ ਮਹਿ ਕਰਤਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਓਪਨੀ. ਸੰਗਤ—ਚਮਕਾਉਣ (ਲਿਸਕਾਉਣ) ਦਾ ਸੰਦ. ਇੱਕ ਨਰਮ ਸਾਣ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਬਸਤੂ ਨੂੰ ਲਾਕੇ ਚਮਕਾਉਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਓਪਮਾ. ਦੇਖੋ. ਉਪਮਾ. "ਬਹੁਤ ਓਪਮਾ ਬੋਰ ਕਹੀ." (ਮਾਲੀ ਮ: ੫)

ਓਪਰਾ. ਸੰ. ਅਪਰ—ਅਪਰ. ਵਿ—ਅਪਰਿਚਿਤ. ਬਿਗਾਨਾ. ਅਜਨਬੀ. "ਨਹਿ ਓਪਰਾ ਪੁਦੇਸਨ ਪਾਵੈ." (ਗੁਪਤੁ)

ਓਪਾਉ } ਸੰਗਤ—ਸਾਧਨ. ਜਤਨ ਉਪਾਯ. ਦੇਖੋ. ਉਪਾਉ. "ਉਪਾਯ ਉਪਾਇ } ਸਿਰਿ ਉਪਾਉ ਹੈ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਬਿਨਾ) ੨ ਦੇਖੋ. ਓਪਾਵ } ਉਪਾਉਣਾ. "ਏਕ ਨਿਮਖ ਓਪਾਇ ਸਮਾਵੈ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ ਲੈ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਓਬਰਾ. ਪਹਾ. ਸੰਗਤ—ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਰਾ. ਪਸ਼ੁਸਾਲਾ. ਓਬਰੀ. ਪਹਾ. ਸੰਗਤ—ਪਸ਼ੁਸਾਲਾ. ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਕੋਠੜੀ। ੨ ਮਰਾ—ਉੱਬਰਾ. ਚੋਕਾਠ. ਚੋਖਟ. "ਕਾਗਦ ਕੀ ਓਬਰੀ, ਮਸਿ ਕੇ ਕਰਮ ਕਪਾਟ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਭਾਵ—ਅਕਸ਼ਰਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੁੰਝ ਪਸ਼ੂ ਰੂਪ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ.

ਓਭੜ. ਵਿ—ਅਨਪੜ੍ਹ. ਨਿਰੰਪਰ. ਉਮੀ.

ਓਮਾਹ } ਸੰਗਤ—ਉਤਸਾਹ. ਮੰਗਲ. ਉਤਸਵ. "ਗੁਰੂ ਮਿਲਿਐ ਓਮਾਹੜਾ } ਓਮਾਹਾ." (ਸੋਤ ਮ: ੪)

ਓਮੀ. ਅ. ਓਮੀ. ਵਿ—ਉਮ (ਮਾਤਾ) ਤੋਂ ਜੇਹਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਓਹੋ ਜੇਹਾ. ਭਾਵ—ਜਿਸ ਨੇ ਕੋਈ ਸਿਖਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾਈ. ਅਨਪੜ੍ਹ ਨਿਰੰਪਰ. "ਪਤਿਆ ਹੋਵੈ ਕੁਨਹਕਾਰੁ ਤਾ ਓਮੀ ਸਾਧੁ ਨ ਮਾਰੀਐ. ××× ਪਤਿਆ ਅਤੇ ਓਮੀਆ ਵੀਚਾਰੁ ਅਕੀ ਵੀਚਾਰੀਐ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਓਰ. ਸੰਗਤ—ਇਲਾ. ਤਰਫ. "ਚਿਤਖਉ ਤੁਮਰੀ ਓਰ." (ਸੋਤ ਮ: ੫) ੨ ਪੰਖ। ੩ ਕਿਨਾਰਾ. ਤਟ. ਕੰਢਾ। ੪ ਓਰਕ (ਓਤਕ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਅੰਤ. ਹੱਦ. "ਕਿਨਤਰੋਂ ਜਿਨ ਕੇ ਪਾਇ ਨ ਓਰ." (ਗੁਪਤੁ) ਓਰਕ. ਸੰਗਤ—ਓਤਕ. ਅੰਤ. "ਓਰਕ ਨਰਕ ਭਮਨ ਤਿਨ ਹੋਈ" (ਨਾਪੁ) ੨ ਹੱਦ. ਸੀਮਾ. "ਭੀਤ ਉਪਰੈ ਕੇਤਕੁ ਧਾਈਐ ਅੰਤ ਓਰਕੇ ਆਹਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਓਰਛਾ. ਬੁਦੇਲ ਖੰਡ (ਮੱਧ ਭਾਰਤ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ. ਜੋ ਰਾਜਪੂਤ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਸਨ ੧੫੩੧ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ. ਇਹ ਵੇਤਵਾ (ਵੇਤਾ) ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ. ਤਾਂਸੀ ਮਾਨਕਪੁਰ ਰੇਲਵੇ (ਜੀ.ਆਈ.ਪੀ.) ਥਾਂਹੀਂ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚੀਦਾ ਹੈ. ਬੁਦੇਲਾ ਜਾਤਿ ਦੇ ਰਾਜਨ. ਰਾਜਾ ਵਿਰਮਾਜੀਤ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਦਲਕੇ ਸਨ ੧੭੮੩ ਵਿੱਚ ਟੀਕਮਗੜ੍ਹ ਲੈ ਆਈ. ਹੁਣ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਨਾਂਉਂ ਟੀਕਮਗੜ੍ਹ ਹੈ. ਕਈ ਰਿਆਸਤ ਓਰਛਾ ਤੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਓਰਛਾ ਹੁਣ ਤਸੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਓਤਛਾ.

ਓਰਛੇਸ. ਓਰਛਾ—ਈਸ. ਓਰਛਾ ਦਾ ਰਾਜਾ.

ਓਰਤਨਾ. ਕਿ—ਉਮਤਨਾ ਉਮੇਗਣਾ. "ਓਰਤ ਫੌਜਾਂ ਆਈਆਂ."

(ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਲਪਕਣਾ. ਭਪਟਣਾ. ਵੇਰੀ ਦੀ ਓਰ (ਤਰਫ) ਅਤਨਾ. ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਕਧਣਾ

ਓਰਾ ਸੰਗਤ—ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਹਲ ਨਾਲ ਕੱਢੀ ਹੋਈ ਰੋਖਾ ਸਿਆਣਾ। ੨ ਉਪਲ. ਗਤਾ. ਓਲਾ. "ਓਰਾ ਗਰਿ ਪਾਨੀ ਭਇਆ." (ਸ. ਕਬੀਰ) "ਓਰੇ ਸਮ ਗਾਰ ਹੈ." (ਸੋਤ ਮ: ੯) ੩ ਦੇਖੋ. ਓਨਾ ੨। ੪ ਉਰਲਾ ਪਾਸ. ਉਰਾਰ.

ਓਰੀ. ਸੰਗਤ—ਬਜਰੀ. ਛੋਟੇ ਓਲੇ. ਦੇਖੋ. ਓਰਾ ੨. "ਕੁਲਕਾ ਬਰਖ ਰਹੀ ਬਹੁਓਰੀ." (ਨਾਪੁ)

ਓਰੁ. ਓਤਕ. ਦੇਖੋ. ਓਰ ੪. "ਕਬਨੀ ਬਬਉ ਨ ਆਵੈ ਓਰੁ." (ਕਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਓਰੇਤਰ ਮੀਂਹ. ਸੰਗਤ—ਇਤਨਾ ਮੀਂਹ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਦੇ ਓਰੇ ਭਰੇ ਜਾਣ ਐਸਾ ਮੀਂਹ ਕਿਜਾਈ ਵਾਸਤੇ ਕਾਫੀ ਸਮਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਓਰੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪਾਸੇ. ਉਰੇ. "ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭੁਕੈ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਹੋਰ ਨੇ. ਦੂਸਰੇ ਨੇ "ਓਰੈ ਕਛੁ ਨ ਬਿਨਹੁ ਕੀਆ." (ਬਾਵਨ)

ਓਲ. ਸੰ. ਅੰਲ. ਸੰਗਤ—ਜ਼ਿਮੀਂਕੰਦ. ਸੂਰਣ। ੨ ਪੂਰ. ਸੰਗਤ—ਪੱਲਾ. ਝੋਲੀ. "ਪਾਇ ਓਲ ਮੇ ਧਨ ਕੀ ਬਾਤੀ." (ਨਾਪੁ) ੩ ਕੋਈ ਉਛੰਗ। ੪ ਓਟ. ਆਤ. ਓਨਾ। ੫ ਸਰਣ. ਪਨਾਹ। ੬ ਗਹਿਣੇ ਧਰੀ (ਪਾਈ) ਵਸੂ. ਰਹਿਨ ਕੀਤੀ ਝੋਜ। ੭ ਕੂਤ. ਖੇਤ ਦੀ ਫਸਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ.

ਓਲਕ. ਮਰਾ. ਉਲਕ. ਸੰਗਤ—ਚੂਠ. ਸੀਤਪੁਸਾਦ.

ਓਲਕ ਓਲਕਣੀ. ਚੁਠ ਸਾਫ ਕਰਨੀ. ਚੁਠੇ ਭਾਂਡੇ ਮਜਜੇ. "ਸੰਤ ਅਚਾਰਣ ਸੰਤ ਓ ਮਾਰਕ. ਸੰਤਓ ਓਲਕ ਓਲਕਣੀ." (ਆਸਾ ਕਵਿਦਾਸ) ਦੇਖੋ. ਉਲਕਣੇ ਅਤੇ ਓਲਕ.

ਓਲਕੀ. ਕਲੀ. ਸੰਗਤ—ਲਾਰੀ. ਕੰਮੀ. ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦਾਸ. "ਮੈਂ ਓਲਕੀਆ ਓਲਕੀ, ਹਮ ਛੋਰੂ ਬਾਰੇ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਓਲਕੀਆ ਓਲਕੀ. ਦਾਸਾਨੁਦਾਸ. ਲਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸੇਵਕ. ਦੇਖੋ. ਓਲਕੀ.

ਓਲਾ. ਸੰਗਤ—ਉਪਲ. ਗਤਾ. ਦੇਖੋ. ਓਰਾ ੨ ਖੰਡ ਅਥਵਾ ਮਿਸਰੀ ਦਾ ਕੋਲ ਪਿੰਡ. ਜੋ ਸਰਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ। ੩ ਓਲਾ. ਆਸਰਾ. "ਜੀਅਰੇ ਓਲਾ ਨਾਮ ਕਾ." (ਕਉ ਮ: ੫) ੪ ਪਤਵਾ. ਓਟ ਓਲਾਮਾ. ਦੇਖੋ. ਉਪਲੰਭ ਅਤੇ ਉਲਾਮਾ. "ਸਉ ਓਲਾਮੇ ਦਿਨੈ ਕੇ. ਰਾਤੀ ਮਿਲਨਿ ਸਹੰਸ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸੂਹੀ)

ਓਲੀ. ਸੰਗਤ—ਕਾਫੂ. ਕੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਖਤੀ ਫਸਲ ਦੇ ਅੰਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਮੁਸਰਫ ਦਾਰ ਦਰੋਗੇ ਓਲੀ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ "ਵਲੀ" ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਭੀ ਇਹ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਵਲੀ। ੩ ਝੋਲੀ। ੪ ਇੱਕ ਖਾਵੀ ਰੰਗ ਦੀ ਚਿੜੀ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਝੂਮਈ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ੫ ਸਿੱਧੀ. ਨੌਕਾ ਦਾ ਰੱਪਾ.

ਓਲ੍ਹ, ਸੰਗਤ—ਓਹ ਭੁੰਡ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਗਦੇ ਖੂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ. ਓਲ੍ਹਾ ੨ ਓਲ੍ਹ. ਯਾਦ (ਓਲ੍ਹੇ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਓਲ੍ਹਗ, ਦੇਖੋ, ਓਲ੍ਹਗ.

ਓਲ੍ਹਾ, ਸੰਗਤ—ਪੜਦਾ, ਓਟਾ ੨ ਆਸਰਾ.

ਓਤ, ਸੰਗਤ—ਅੰਤ, ਹੱਦ, ਅਵਧਿ. "ਓਤ ਪਹੁਚਾਵਹੁ ਦਾਤੇ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਤੈਸੀ ਨਿਬਹੈ ਓਤ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਓਟ. ਬਰਫ, "ਨਾਨਕ ਓਤ ਤੁਹਾਰੀ ਪਰਿਓ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਮੇ ਆਹੀ ਓਤ ਤੁਹਾਰ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਓਚ, ਤਰਫ। ੪ ਮੋਤ। ੫ ਅੰਤ ਸਮਾ.

ਓਤਕ, ਸੰਗਤ—ਅੰਤ, ਹੱਦ, ਅਵਧਿ. "ਓਤਕ ਓਤਕ ਰਾਨਿ ਝਕੇ." (ਜਪੁ)

ਓਤਕਿ, ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੰਤ ਨੂੰ, ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ. "ਭੂਤ ਨਿਖੁਟੇ ਨਾਨਕਾ, ਓਤਕਿ ਸਚੁ ਚਹੀ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਓਤਕੁ, ਦੇਖੋ, ਓਤਕ. "ਓਤਕੁ ਆਇਆ ਤਿਨ ਸਾਹਿਆ." (ਸੁੀ ਪਹਿਲੇ ਮ: ੧)

ਓਤਫਾ, ਦੇਖੋ, ਓਤਫਾ.

ਓਤਵ, ਸੰ. ਆਫਕ. ਸੰਗਤ—ਪੰਜ ਸੁਰ ਦਾ ਰਾਗ, ਜੈਸੇ ਹਿੰਡੋਲ ਅਤੇ ਮਲਕੋਸ. ਦੇਖੋ, ਰਾਗ ਸਬਦ.

ਅ

ਅ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸੂਰ ਅੱਖਰ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਅਸਥਾਨ ਕੰਠ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਵਜ਼-ਨਾਉਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲਗਕੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ੇਧ, ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ— ਅਕਾਲ, ਅਗਨਾਨ, ਅਧਰਮ, ਅਨੀਤਿ, ਅਨੇਕ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ੩ ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਵਿਸ਼੍ਵ, ਜਗਤ। ੪ ਅਭਾਵ। ੫ ਅਗਨਿ। ੬ ਬ੍ਰਹਮਾ। ੭ ਵਿਸਨੁ। ੮ ਇੰਦ੍ਰ। ੯ ਪਵਨ। ੧੦ ਅਮ੍ਰਿਤ। ੧੧ ਯਸ਼ (ਜਸ) ੧੨ ਮਸੂਕ (ਮੱਥਾ) ੧੩ ਵਿ—ਚੰਡਕ (ਚੰਡਕ) ੧੪ ਸਹਾਇਕ।

ਅਉ. ਵਜ਼-ਅਭੇ, ਔਰ, ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਯੋਜਕ (ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ). "ਈਪਕ ਅਉ ਨਟ ਨਾਇਕ ਰਾਗ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸੰ. ਅਪ ਅਤੇ ਅਵ ਦੀ ਥਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਉ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ— ਅਪਹਠ ਦੀ ਥਾਂ ਅਉਹਠ, ਅਵਰੁਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਉਰੁਣ, ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਅਉਤਾਰ, ਅਵਧੂਤ ਦੀ ਥਾਂ ਅਉਧੂਤ ਆਦਿ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਉਹਠ. ਅਉਅਲ, ਦੇਖੋ, ਅਵਲ.

ਅਉਸਧ } ਦੇਖੋ, ਅਉਖਧ.
ਅਉਸਧੀ }

ਅਉਸਰ } ਸੰ ਅਵਸਰ, ਸੰਗਤਾ—ਸਮਾ, ਵੇਲਾ ਮੌਕਾ. "ਅਉਸਰ
ਅਉਸਰੁ } ਬੀਤਿਓਜਾਤ ਹੈ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੮) "ਦਿਰਿ ਇਆ
ਅਉਸਰੁ ਖਰੈ ਨ ਹਾਕਾ." (ਬਾਵਨ) ੨ ਜਿਸਨਾਸੁ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਈ
ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ ਜਰੂਈ ਵਾਕ। ੩ ਪ੍ਰਸਾਵ, ਪ੍ਰਸੰਗ। ੪ ਭਾਵ—
ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਦਾ ਸਮਾ ਅਤੇ ਮੁਕਤਿ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ. "ਅਉਸਰ
ਕਰਹੁ ਹਮਾਰਾ ਪੂਰਾ ਜੀਉ." (ਮਾਭ ਮ: ੫)

ਅਉਸਾਫ. ਅ. اوساف ਔਸਾਫ਼, ਵਸਕ, ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਸਿਫਤਾਂ.
ਵਡਿਆਈਆਂ, ਗੁਣ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ.

ਅਉਸੀ } ਦੇਖੋ, ਔਸੀ.
ਅਉਸੀ }

ਅਉਹਟ ਪਟਣ. ਅਵਘਟ ਪੱਤਨ. ਉਹ ਪੱਤਣ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਔਖਾ
ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵ—ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ. "ਅਉਹਟ ਪਟਣ ਗੀ
ਚੀਨੈ ਬਟ." (ਰਤਨਮਾਲਾ)

ਅਉਹਠ. ਸੰ. ਅਪਹਠ, ਸੰਗਤਾ—ਮੰਦ ਹਠ, ਅਯੋਗਤ ਹਠ.
ਦੁਰਾਕ੍ਰਹ. "ਗੁਹਿ ਅਉਹਠ ਅਬਲਾ ਰਹੀ, ਮਾਨਯੋ ਬਚਨ ਨ ਏਕ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸੰ. ਅਭਿਹਿਤ, ਵਿ—ਲਿਵਲੀਨ, ਯਤਾਨਪਰਾਇਣ।
੩ ਸਾਵਧਾਨ। ੪ ਸੰ. ਅਪਹਰ, ਨਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ, ਮਾਰਿਆ।

੫ ਹਟਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੬ ਦੇਖੋ, ਅਉਹਠਿ.

ਅਉਹਠਿ. ਅਪਹਰ ਕਰਕੇ, ਛੱਡਕੇ. "ਅਉਹਠਿ ਹਾਸਤ ਮਤੀ ਘਰੁ
ਛਾਇਆ ਧਰਣਿ ਕਛਨ ਕਾਲਧਾਰੀ." (ਰਾਮ ਅ ਮ: ੧) ਜਿਸ ਨੇ
ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਦੀ ਕਨਾ ਧਾਰਣ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ
ਆਪਣੀ ਯਸ਼ੀ (ਹੋਮੀ) ਤੜਕਕੇ ਰਿਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ ਹੈ। ੨ ਸੰ.
ਅਪਹਤਿ ਸੰਗਤਾ—ਬੰਡਨ, ਰੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, "ਅਉਹਠਿ
ਹਸਤ ਮਹਿ ਭੀਖਿਆ ਜਾਈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ਅਸਤਰ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦਾ
ਬੰਡਨ ਰੂਪ, ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਭਿਖਣਾ ਮੰਗੀ ਹੈ.

ਅਉਹਰਣ. ਸੰ. ਅਪਹਰਣ, ਬ੍ਰਿ—ਬੁਰਾਉਣਾ। ੨ ਨੁੱਟਣਾ ਦੇਖੋ,
ਅਉਹੇਰੀ। ੩ ਲੁਕੋਣਾ, ਛੁਪਾਉਣਾ.

ਅਉਹਾਣੀ. ਵਿ--ਅਪਹਰਣੀਕ, ਅਪਹਾਰ ਯੋਗਤ, ਹਾਨਿ (ਨੁਕਸਾਨ)
ਲਾਇਕ। ੨ ਬੁਰਾਉਣ ਯੋਗਤ। ੩ ਛੁਪਾਉਣ ਲਾਇਕ। ੪ ਆਯੁ-
ਹਾਨਿ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਯੁ (ਉਮਰ) ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਵਿਨਾਸ ਹੋਣ
ਵਾਲਾ. "ਓਹ ਅਉਹਾਣੀ ਕਦੇ ਨਾਹਿ, ਨਾ ਆਵੈ ਨਾ ਜਾਇ." (ਮ
੩ ਵਾਰ ਗੁਜ ੧)

ਅਉਹਾਰ. ਸੰ. ਅਪਹਾਰ, ਸੰਗਤਾ—ਚੋਰੀ, ਲੁੱਟ। ੨ ਛੁਪਾਉ, ਲੁਕਾਉ।
੩ ਹਾਨੀ, ਨੁਕਸਾਨ. "ਭਿਨੁ ਮੁਕੰਦ ਤਨੁ ਹੁਇ ਅਉਹਾਰ." (ਗੋਂਡ
ਕਵਿਦਾਸ) ੪ ਸੰ. ਅਵਹਾਰ, ਚੋਰ। ੫ ਨਾਥ, ਘਤਿਆਲ, ਮਗਰਮੰਡ।
੬ ਸੰਦਾ, ਬੁਨਾਵਾ.

ਅਉਹੇਰਣ. ਸੰ. ਅਵਹੇਲਨ, ਸੰਗਤਾ—ਅਵਗਤ ਕਰਨਾ। ੨ ਅਪਮਾਨ
(ਨਿਰਾਦਰ) ਕਰਨਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਉਹਰਣ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਵਹੇਰਣ
ਅਉਹੇਰੀ. ਅਵਹੇਲਨ ਕਰੀ, ਅਪਮਾਨਿਤ ਕੀਤੀ. "ਖਸਮਿ ਦੁਹਾਗਨਿ
ਤਜਿ ਅਉਹੇਰੀ." (ਗੋਂਡ ਕਬੀਰ) ਪਤੀ ਨੇ ਦੁਹਾਗਣ ਨਿਰਾਦਰ
ਕਰਕੇ ਫੱਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ੩ ਅਪਹਰਣ (ਲੁੱਟਣ) ਵਾਲੀ, ਲੁਟੇਰੀ.
"ਸਕਨ ਮਾਹਿ ਨਕਟੀ ਕਾ ਵਾਜਾ, ਸਕਨ ਮਾਹਿ ਅਉਹੇਰੀ." (ਆਸਾ
ਕਬੀਰ)

ਅਉਹੇਲਨ. ਦੇਖੋ, ਅਉਹੇਰਣ ਅਤੇ ਅਵਹੇਲਨ.

ਅਉਖ, ਸੰਗਤਾ—ਅ—ਸੁਖ, ਕਠਿਨਾਈ, ਔਖ। ੨ ਦੁੱਖ, ਕਲੇਸ਼।
੩ ਮੁਸੀਬਤ, ਵਿਪਦਾ। ੪ ਭਾ ਟੁੱਟਾ ਬੋਕ, ਅਭਸੋਸ, ਰੰਜ.

ਅਉਖਦ } ਸੰ. ਅਭਿਧਿ, ਓਸਧਿ, ਸੰਗਤਾ—ਸੋ ਚਮਕ ਧਾਰਣ
ਅਉਖਦਿ } ਕਰੇ, ਬੂਟੀ, ਜਤੀ। ੨ ਅਭਿਧ—ਔਸਧ, ਸੰਗਤਾ—
ਅਉਖਦੀ } ਓਸਧਿ (ਬੂਟੀ) ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਵਸਤੂ। ੩ ਦਵਾ, ਦਾਰੂ.
ਅਉਖਦੁ } ਰੋਗ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ, ਭਾਵੇਂ ਬੂਟੀ ਤੋਂ

ਅਉਖਧ } ਬਣੀ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਧਾਤੁ ਆਦਿਕ ਤੋਂ. "ਅਵਥ ਨ
ਅਉਖਧਿ } ਅਉਖਧ ਤੱਤ ਨ ਮੰਤਾ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) "ਸਭ
ਅਉਖਧੀ } ਅਉਖਧ ਦਾਹੁ ਲਾਇ ਜੀਉ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)
ਅਉਖਧੁ } ਤਮਾਮ ਭੂਟੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਤੁ ਆਦਿ ਦਵਾਈਆਂ.

ਅਉਖਾ. ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਅਉਖ. ਕਠਿਨ. ਮੁਸਕਿਨ। ੭ ਵਜ਼ਕੁਨ.
ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਦੁਖੀ. "ਅਉਖਾ ਜਗ ਮਹਿ ਹੋਇਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਹਉ ੧)

ਅਉਖੀ ਘੜੀ. ਅਸੁਖ ਦੀ ਘੜੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਸਮਾ ਦੁੱਖ ਦਾ ਵੇਲਾ.
"ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਅਉਖੀਵਨ } ਕਿ—ਅਸੁਖੀ ਹੋਣਾ. ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ ਕਠਿਨਾਈ ਵਿੱਚ
ਅਉਖੀਵਨਾ } ਪੈਣਾ। ੨ ਅਪ—ਕੀਵਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤੋਟ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ.
ਅਮਲ ਦੇ ਉਤਰਾਉ ਦੀ ਦਬਾ ਹੋਣੀ. "ਮਾਤਿਆ ਹਰਿਰਸ ਮਹਿ
ਚਾਤੇ. ਤਿਸ ਬਹੁਤਿ ਨ ਕਬਹੂ ਅਉਖੀਵਨਾ." (ਮਥੁ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਉਗਣ } ਸੰ. ਅਵਗੁਣ. ਸੰਗਤ—ਗੁਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਦੇਸ਼. ਐਥ.
ਅਉਗਨ } "ਅਉਗਣ ਕਟਿ ਮੁਖੁ ਉਜਨਾ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ:
੫) ੨ ਅਪਰਾਧ ਗੁਨਾਹ.

ਅਉਗਨ. ਵਿ—ਆਕੂ. ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਆਏ ਹੁਕਮਿ
ਫਰੋਸਤੇ ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਅਉਗਨ." (ਮ: ੧ ਬੰਨੇ)

ਅਉਗੁਣ. ਅਵਗੁਣ. ਦੇਖੋ, ਅਉਗਣ. "ਅਉਗੁਣ ਸਬਦਿ ਜਨਾਇ." (ਵਡ ਮ: ੩)

ਅਉਗੁਣਿਆਰਾ } ਵਿ—ਅਵਗੁਣ ਵਾਲਾ. ਵਾਲੀ. "ਅਉਗੁਣਿਆਰੇ
ਅਉਗੁਣਿਆਰੀ } ਕਹਿ ਗੁਣ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) "ਅਉਗੁਣਿਆਰੀ
ਕੰਤ ਨ ਭਾਵੈ." (ਮਥੁ ਸੈਨਹੇ ਮ: ੩)

ਅਉਗੁਣ } ਦੇਖੋ, ਅਉਗਣ ਅਤੇ ਅਉਗੁਣ.
ਅਉਗੁਨ } ਦੇਖੋ, ਅਉਗਣ ਅਤੇ ਅਉਗੁਣ.

ਅਉਗੁਨਿ } ਵਿ—ਅਵਗੁਣ ਵਾਲਾ ਦੇਸੀ। ੨ ਕਿ. ਵਿ—ਅਵਗੁਣਾਂ
ਅਉਗੁਨੀ } ਕਰਕੇ. ਅਵਗੁਣਾਂ ਨਾਲ.

ਅਉਘ. ਦੇਖੋ, ਓਘ ਅਤੇ ਐਘ.

ਅਉਘਟ. ਸੰ. ਅਵਘੱਟ. ਵਿ—ਅਟਪਟਾ. ਵਿਖੜਾ. ਐਥਾ. "ਅਉਘਟ
ਰੁਪੇ ਰਾਹ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ) ੨ ਸੰਗਤ—ਕਠਿਨਾਈ. ਐਥ.
ਮੁਸੀਬਤ. "ਜਿਥੇ ਅਉਘਟ ਆਇ ਬਨਤ ਹੋ ਪ੍ਰਾਣੀ." (ਮਥੁ ਸੈਨਹੇ
ਮ: ੫) ੩ ਐਥੀ ਘੜੀ ਦੁਖਦਾਈ ਵੇਲਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਘਟ ੮.

ਅਉਘਟ ਘਾਟ. ਵਿ—ਅਵਘੱਟ ਘਾਟ. ਕਠਿਨ ਮਾਰਗ. ਦੁਰਗਮ
ਮਾਰਗ. ਐਥਾ ਰਾਹ. ਵਿਖਮ ਘਾਟ. "ਆਗੈ ਅਉਘਟ ਘਾਟ." (ਸ.
ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਅਉਘਟ.

ਅਉਘਤ. ਸੰਗਤ—ਅਪ—ਘਰ. ਅਪਕ੍ਰਿਹ. ਜਿਸ ਨੇ ਘਰਥਾਰ
ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਅਵਪੂਤ "ਅਉਘਤ ਅਪਨੇ ਨਾਮ ਕਹਾਏ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਅਘੋਰ (ਸਿਵ) ਦਾ ਉਪਾਸਕ. ਸ਼ੈਵ. ਅਘੋਰੀ। ੩ ਜੋਗੀਆਂ
ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ. ਅਉਘਤ ਜੋਗੀ ਗਨ ਵਿੱਚ ਨਾਦ (ਸਿੰਗੀ) ਅਤੇ
ਸੋਲੀ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ. ਨਾਉਂ ਦੇ ਅੱਤ ਨਾਥ ਪਦ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਮੱਥੇ ਤੇ

ਭਾਸਮ ਦਾ ਤ੍ਰਿਸੁਲ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ
ਬ੍ਰਹਮਗਿਰਿ ਸੰਨਾਸੀ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਅਉਘਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ
ਕੋਰਖੁਪਰ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਅਉਚਰ. ਵਿ—ਅਭੱਖ. ਨਾ ਚਰਣ (ਖਾਣ) ਯੋਗਤ. "ਪਿੰਡ ਅਪਰਚੇ
ਅਉਚਰ ਚਾਰਾ." (ਭਾਰੁ). ਭਰਮਤ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਰਿਚਯ
ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਭੱਖ ਭੋਜਨ ਖਧਾ ਹੈ। ੨ ਜੋ ਚਰਿਆ ਨਾ ਜਾ
ਸਕੇ. ਜਿਸ ਦਾ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਦੁਰਲਭ ਹੈ ਦੇਖੋ, ਔਚਰ ਚਰਣਾ.
ਅਉਫਕ. ਸੰ. ਔਖਫ—ਔਫਕ. ਸੰਗਤ—ਉਕਾ (ਢੰਟ) ਵਾਲਾ
ਬੈਠਾ। ੨ ਬਲਦਾਂ ਦਾ ਝੁੰਡ. "ਉਝੈ ਬ੍ਰਿਖਭ ਨਿਜ ਅਉਫਕ ਮਾਂਹੀ." (ਨਾਪੁ)

ਅਉਜ. ਸੰ. ਔਯ—ਓਜ, ਸੰਗਤ—ਬਲ. ਸ਼ੇਰ. "ਤੋਨ ਸਮੇ ਅਤਿ
ਅਉਜ ਜਨਾਏ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਔਜ.

ਅਉਜਾਤਿ. ਅਪ—ਜਾਤਿ. ਸੰਗਤ—ਨੀਚ ਜਾਤਿ. ਨੀਚ ਕੁਲ।
੨ ਵਿ—ਨੀਚ ਕੁਲ ਦਾ. ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਵਾਲਾ "ਅਉਜਾਤਿ ਰਵਿਦਾਸ
ਚਮਿਆਰ ਚਾਈਆ." (ਬਿਨਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਅਉਭਤ. ਸਿੰਧੀ. ਅਵਭਤ. ਸੰਗਤ—ਘੋਰ ਸੰਗਤ. ਅਜਿਹਾ ਸੰਘਣਾ
ਬਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਹ ਨਾ ਲੱਭੇ। ੨ ਵਿ—ਭੁਮਰਾਹ.

ਅਉਭਤਿ. ਅਵਭਤ ਵਿਚ. ਭਰਾਉਣੇ ਬਨ ਵਿੱਚ.

ਅਉਭਤੁ. ਦੇਖੋ, ਅਉਚਰ.

ਅਉਟਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਔਟਾਉਣਾ.

ਅਉਤ. ਸੰ. ਅਪੁਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਔਨਾਦ ਨਹੀਂ. ਸੰਤਾਨ ਰਹਿਤ.
"ਅਉਤ ਸਟੇਦਾ ਜਾਇ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਅਉਤਰ. ਸੰ. ਅਵਤਾਰ. ਸੰਗਤ—ਜਨਮ. ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰਨਾ. ਦੇਖੋ,
ਅਉਤਰਣ। ੨ ਵਿ—ਅਪੁਤ. ਔਤੁ.

ਅਉਤਰਣ. ਸੰ. ਅਵਤਰਣ. ਸੰਗਤ—ਨਕਲ. ਉਤਾਰਾ। ੨ ਉੱਪਰੋਂ
ਹੇਠ ਅਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਉਤਰਨਾ। ੩ ਜਨਮ ਲੈਣਾ. ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰਨਾ.
"ਅਉਤਰਿਆ ਅਉਤਰਾ ਲੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) "ਸਰਪਨਿ ਹੋਇਕੈ
ਅਉਤਰੈ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਅਉਤਰਾ. ਅਪੁਤ. ਔਤੁ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤ.

ਅਉਤਰਾਸੀ. ਅਵਤਰਣ ਹੋਵਾਸੀ. ਅਵਤਾਰ ਧਾਰੇਕਾ। ੨ ਅਵਤਰਣ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜਨਮ ਧਾਰਦਾ ਹੈ. "ਮਢ ਕਢ ਕੁਰਮੁ ਅਗਿਆ
ਅਉਤਰਾਸੀ." (ਮਥੁ ਸੈਨਹੇ ਮ: ੫)

ਅਉਤਰਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤਰਣ.

ਅਉਤਰੈ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤਰਣ.

ਅਉਤਾਰੁ. ਤਾ ੭੬੪ ਓਤਾਰ. ਸੰਗਤ—ਘਰ। ੨ ਸ਼ੇਮਾ. ਤੰਬੂ।
੩ ਸਿੰਧੀ—ਮੁੱਖਾਂ ਦੀ ਬੈਠਕ (ਨਿਬਸਤਗਾਹ). "ਕਿਥੈ ਘਰੁ ਅਉਤਾਰੁ." (ਸੁਯੀ ਅ: ਮ: ੧) ਕਿੱਥੇ ਜਨਾਨਿਆਨੇ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨਖਾਨੇ। ੪ ਨਿਵਾਸ.
ਰਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ. "ਦੁਖ ਭੁਖ ਦਾਲਦ ਘਣਾ ਦੇਜਕ ਅਉਤਾਰੁ." (ਭਾਰੁ) ਦੇਖੋ, ਓਤਾਰ। ੫ ਅ ੭੭. ਉਤਾਰੁ ਅਥਵਾ ਓਤਾਰੁ. ਇਹ
ਅਤੀਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ. ਸ਼ਰੀਫ ਲੋਕ. ਭਲੇ ਮਾਣਸ। ੬ ਉਮਰਾ

ਅਮੀਰ ਲੇਖ। ੭ ਉੱਤਮ ਜਾਤਿ ਦੇ ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਬਾਬ ਅਦਿਕ ਜੀਵ.
ਅਉਤਾਰ. ਸੰ. ਅਵਤਾਰ. ਸੰਗਤ—ਜਨਮ ਧਾਰਨਾ। ੨ ਉੱਪਰੋਂ
ਹੇਠ ਅਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ। ੩ ਹਿੰਦੁਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤਾ ਦਾ
ਮਨੁੱਖ ਆਦਿ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਵਣਾ. "ਹੁਕਮਿ ਉਪਾਏ
ਦਸ ਅਉਤਾਰ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਚੌਥੀਸ ਅਵਤਾਰ
ਅਤੇ ਦਸ ਅਵਤਾਰ.

ਅਉਥਾਤੋਂ. ਦੇਖੋ, ਉਥਾਰਾ.

ਅਉਦਾਸ. ਸੰ. ਉਦਾਸੀਨ ਵਿ.—ਉਪਰਾਮ ਵਿਰਕੁ "ਧਰ ਏਹ
ਆਸ ਅਉਦਾਸ ਚਿੰਤ." (ਦੇਤਾਵ).

ਅਉਧ. ਸੰ. ਅਯੋਧਿਆ. ਸੰਗਤ—ਕੋਸ਼ਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰੀ.
ਜੋ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ. "ਅਉਧ ਤੇ ਨਿਸਰ ਚਲੇ ਲੀਨੇ
ਸੰਗ ਸੁਚ ਭਲੇ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਅਯੋਧਿਆ। ੨ ਅਯੋਧਿਆ ਦੇ ਆਸ
ਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਕੋਸ਼ਲ ਦੇਸ਼. ਦੇਖੋ, ਕੋਸ਼ਲ ਅਤੇ ਅਵਧ। ੩ ਸੰ.
ਅਵਧਿ. ਹੱਦ ਸੀਮਾ। ੪ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਯਾਦ. ਉਮਰ. ਆਖੁ "ਅਉਧ
ਘਣੇ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਾ ਰੇ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਅਉਧਘਨੋਰੀ. ਵਡੀ ਉਮਰ। ੨ ਵੱਡੇ—ਸਮਾਪਤੀ. ਖਾਤਮਾ.
ਜਿਵੇਂ—ਦੀਵਾ ਵਡਾ ਕਰਨਾ, ਭੁਰਾਉਣਾ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ. "ਦੁਸਟ
ਸਭਾ ਮਿਲਿ ਮੰਤ੍ਰ ਉਪਾਇਆ ਕਰਸਹਿ ਅਉਧ ਘਨੋਰੀ." (ਭੈਰ
ਨਾਮਦੇਵ) ਭਾਵ—ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦਾ ਬਿਨਾਸ ਕਰਾਏ.

ਅਉਧਤੀ. ਸੰਗਤ—ਧੋਤੀ. ਗਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿ ਦੀ ਚੰਗੀ ਹੋਣੀ ਖੱਨ
ਦੇਖੋ, ਮੋਹਰਭੁਲੀ। ੨ ਅਵਧਿ. ਉਮਰ. ਆਖੁ.

ਅਉਧਿ. ਅਵਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅਉਧ ੩.

ਅਉਧੂ. ਸੰ. ਅਵਧੂਤ. ਅਵਧੂਨਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ
ਅਵਧੂਨਨ ਦਾ ਅਰਥ ਕੰਬਾਉਣਾ—ਤਾੜਨਾ—ਪਛਾੜਨਾ ਹੈ. ਜੋ ਵਿਕਾਰਾਂ
ਨੂੰ ਭਾੜਕੇ ਪਰੇ ਮਿੱਟੇ, ਉਹ ਅਵਧੂਤ ਹੈ. ਜੋ ਵਿਰਕੁ ਮਿੱਟੀ ਸੁਆਹ
ਵਿੱਚ ਭਾੜ ਨੂੰ ਨੇਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥੇਰੇ ਉਠਕੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਭਰਵ
ਭਾੜਕੇ ਰਲਦਾ ਹੈ. ਉਹ ਭੀ ਅਵਧੂਤ ਸਦਾਉਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੰਨਤਾਸੀ.
"ਬਿਨ ਸਬਦੈ ਰਸੁ ਨ ਆਵੈ, ਅਉਧੂ!" (ਸਿਪਕੋਸਟਿ)

ਅਉਧੂਤ. ਦੇਖੋ, ਅਉਧੂ. "ਸੋ ਅਉਧੂਤ ਐਸੀ ਮਤਿ ਪਾਵੈ."
(ਰਾਮ ਮ: ੧)

ਅਉਧੂਤੀ. ਵਿ—ਅਵਧੂਤਮਤ ਧਾਰੀ. ਤਜਾਗੀ. ਵਿਰਕੁ. "ਨਾ
ਅਉਧੂਤੀ, ਨਾ ਸੰਸਾਰੀ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਅਵਧੂਤ ਜੇਹਾ
ਨੰਗਾ. ਨਿਰਧਨ. ਕੰਗਾਲ. "ਜੇਤੇ ਜੀਅ ਵਿਰਹਿ ਅਉਧੂਤੀ ਆਪੇ
ਜ਼ਿਖਿਆ ਪਾਵੈ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ)

ਅਉਧੂਤੁ. ਦੇਖੋ, ਅਉਧੂਤ.

ਅਉਧੋਸ. ਅਯੋਧਿਆ—ਈਸ਼. ਅਵਧ—ਈਸ਼. ਸੰਗਤ—ਦਸਰਥ. "ਉਰਧ
ਕੇ ਅਉਧੋਸ." (ਰਾਮਾਵ) ਉਰਧਯੋਕ (ਸੁਰਥ) ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ
ਕਰਦੇ। ੨ ਵਿ—ਅਯੋਧਿਆ ਦਾ ਰਾਜਾ.

ਅਉਰ. ਵਡ—ਔਰ. ਅਤੇ. ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ.
"ਦਾਨਵ ਅਉਰ ਦੇਵ ਮਿਲ ਸਬਹਿਨ." (ਸਲੋਹ) ੨ ਸੰ. ਅਪਰ.

ਵਿ—ਪਹਿਲਾ। ੩ ਪਿਛਲਾ। ੪ ਦੂਜਾ. ਅਨਰ ਹੋਰ "ਅਉਰ ਸਗਲ
ਜਗੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਆ." (ਕਉ ਮ: ੯) "ਅਉਰ ਧਰਮ ਤਾਏ ਸਮ
ਨਾਹਨ." (ਸੋਰ ਮ: ੯)

ਅਉਰਤ. ਭਾ. ੨/੧ ਔਰਤ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਚੰਗ. ਜੋ ਫੁਪਾਉਣ
(ਲੁਕਣ) ਲਾਇਕ ਹੋਵੇ। ੨ ਭਾਵ—ਇਸਤਰੀ. ਜਨਾਨੀ. ਤੀਸੀ. ਨਾਰੀ
ਤੀਮਤ. "ਏਤੇ ਅਉਰਤ ਮਰਦਾ ਸਾਜੇ ਏ ਸਭ ਰੂਪ ਭੁਮਾਰੇ" (ਪ੍ਰਭਾ
ਕਥੀਰ) ੩ ਭਾਗਯਾ. ਜੋਰੁ. ਵਹੁਟੀ. "ਸੁਨਤਿ ਕੀਏ ਤੁਕਲੁ ਜੇ
ਹੋਇਕਾ. ਅਉਰਤ ਕਾ ਕਿਆ ਕਰੀਐ?" (ਆਸਾ ਕਥੀਰ) ੪ ਭਗ
ਯੋਨਿ.

ਅਉਰਾਤ. ਬਹੁ ਵਚਨ ਅਉਰਤ ਦਾ. "ਦਸ ਅਉਰਾਤ ਬਖਹੁ
ਬਦਰਾਜੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਇਸ ਭਾਂ ਅਉਰਾਤ ਤੋਂ ਭਾਵ ਦਸ
ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਹੈ.

ਅਉਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅਉਰ. "ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਉਰੁ ਨ ਦੇਖਾ." (ਸੋਰ
ਕਥੀਰ)

ਅਉਰੰਗ } ਸਿਖਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਾਉਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ
ਅਉਰੰਗ } ਨਈ ਆਏ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਔਰੰਗ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ.
"ਤਬ ਅਉਰੰਗ ਮਨ ਮਾਹਿ ਰਿਸਾਵਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅਉਲ. ਦੇਖੋ, ਔਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਲ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਉਲਿ।
ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਟਿੱਬ ਕੋਤ.

ਅਉਲਿ } ਅ ਪੂਰ ਇਹ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਵਲੀ ਦਾ. ਅਰਬੀ ਵਿੱਚ
ਅਉਲਿਆ } ਵਲੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੁਆਮੀ. ਮਾਨਿਕ. ਪਤੀ. ਭਰਤਾ.
ਸਹਾਇਕ. ਮਿਤ੍ਰ. ਸਾਧੁ. ਧਰਮ ਦਾ ਆਗੂ. "ਅਵਲਿ ਅਉਲਿ ਦੀਨੁ
ਕਰਿ ਮਿਠਾ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰ) "ਸੇਖ ਮਸਾਇਕ ਅਉਲੀਏ." (ਵਾਰ ਰੂਜ ੨, ਮ: ੫)

ਅਉਲੰਗ. ਸੰਗਤ—ਕਲੰਕ. ਦਾਗ. "ਅਉਲੰਗ ਵਿਚਕਾਰਾ"
(ਭਾਗੁ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਿੱਚ ਕਲੰਕ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਔਲੰਗ.

ਅਉਲ. ਸੰਗਤ—ਅਵਿਸ਼੍ਰਿ. ਅਨਾਵਿਸ਼੍ਰਿ. ਵਰਖਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ।
੨ ਸੋਕਾ. "ਅਉਤੀ ਅੰਗ ਸੁਫਲੀਂ ਭਰਿਆ." (ਭਾਗੁ) ਭੂਖਿਮ ਹੁੰਤ
ਵਿੱਚ ਅੰਕ ਫੁੱਲਦਾ ਹੈ. ਵਰਖਾ ਵਿੱਚ ਮੁਰਥਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਉਰਾ. ਵਿ—ਅਪੁਰਣ. ਨਾ ਮੁਕੰਮਲ। ੨ ਨਾ ਉਰਾ. ਪੂਰਣ.

ਅਉਰਿਆ. ਨਾ ਨਤੁਨਤਾ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਅਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ੨ ਨਤੁਨ
(ਖੰਟ) ਹਨ. "ਤੇਰਹ ਭਾਲ ਅਉਰਿਆ." (ਭਾਗੁ) ਜੋ ਸੰਗੀਤ ਦੇ
ਤੇਰਾਂ ਭਾਲ ਹਨ. ਉਹ ਅਪੂਰਣ ਹਨ.

ਅਇਆਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਇਆਨਾ ਅਤੇ ਇਆਣਾ.

ਅਇਆਨ. ਸੰ. ਅੰਜਾਮ—ਅਗਤਾਨ. ਅਵਿਦਯਾ. ਬੇਸਮਝੀ.

ਅਇਆਨਤ } ਸੰ. ਅਗਤਾਨਤੁ. ਅਗਤਾਨ ਪੁਣਾ. ਅਗਤਾਨਤਾ.
ਅਇਆਨਬ } ਸੰ. ਅਗਤਾਨਤੁ. ਅਗਤਾਨ ਪੁਣਾ. ਅਗਤਾਨਤਾ.

ਅਇਆਨਾ. ਵਿ—ਅਗਤਾਨ ਵਾਲਾ. ਅਗਤਾਨੀ. ਅਥੋਧ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਬਾਸਕ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਨਿ ਲਾਭ ਦਾ ਗਤਾਨ ਨਹੀਂ.

ਅਯਕ ਜਵਾਬ ਖਾਤ ਬਿਨ ਭਇਓ (ਤੁਲਸੀ)

ਅਇਆਲਿ } ਸੰਗਤਾ—ਅਜਾਪਾਲੀ, ਅਯਾਲੀ, “ਦੁੱਬੇ ਤਹਿ
ਅਇਆਲੀ } ਅਇਆਲਿ ਚਰਾਇ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਈ. ਸੰ ਅਯੋ. ਸਰਵ—ਯਹ. ਇਹ। ੨ ਕਿ. ਵਿ—ਇਸ ਥਾਂ.
ਏਭ. ਯਹਾਂ. ਉਥੇ। ੩ ਅਈ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਸੰਗਤਿ ਇਕੱਠੀ ਹੈ
ਅਈ. (ਗੁਪਸੂ)

ਅਈਅਤ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਤ.

ਅਈਆ. ਕਿ. ਵਿ—ਆਯੋ. ਆਕਥ. “ਭਾਂਡੇ ਭਾਉ ਪਵੈ ਤਿਤੁ
ਅਈਆ.” (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਅਈਆਲ } ਅਜਾਪਾਲਕ. ਭਕਰੀ ਭੇਡਾਂ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਚਾਰਣ
ਅਈਆਲੀ } ਵਾਲਾ. “ਦੁੱਬੇ ਤਹਿ ਅਈਆਲ ਚਰਾਇ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਈਏ. ਸੰ ਅਯੋ. ਸਰਵ—ਇਹ. ਏਹ. ਯਹ। ੨ ਇਸ ਨੂੰ.
ਚਵ—ਇਸ ਜਗਤ ਨੂੰ “ਅਈਏ ਅਈਏ ਏਕ ਅਨ ਜੀਉ.” (ਧਨਾ
ਨਾਮਦੇਵ) ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਤਾਈ ਇਕ ਰੂਪ ਮਨ ਵਿੱਚ
ਲਿਆ (ਵਸਾ)

ਅਈਤੋਜਕ. ਗੁਪਸੂ ਵਿੱਚ ਐਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ
ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਦੇਖੋ. ਪੁਰਾਣ ੧੧.

ਅਏ. ਆਏ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਮਿਲਕੈ ਭਹੁ ਸਤੁ ਅਏ.” (ਗੁਪਸੂ) ੨ ਸੰ.
ਅਯੋ—ਅਯੋ. ਕੌਮਲ ਸੰਬੋਧਨ.

ਅਸ. ਸੰ. ੬੫੩—ਈਦ੍ਵਿਜ. ਵਿ—ਅਜੇਹਾ. ਐਸਾ. ਸੈਸਾ. ਜੇਹਾ.
“ਅਸ ਸੁੰਦਰ ਨਹਿ ਕੰਊ.” (ਸਲੋਹ) “ਰਸਨਾ! ਭਵ ਅਸ ਨਾ
ਕੋਊ, ਜੀਲਵੰਤ ਸਹੁਲਾਸ। ਕਠਿਨ ਦਸਨ ਮੇ ਰੈਨ ਦਿਨ ਕਰਤ ਬੈਸ
ਭਰ ਭਾਸ.” (ਬਸੰਤ ਸਰਸਵੀ) ੨ ਕਿ—ਅਸਿ. ਹੈ. “ਬੰਧ ਕਰੇ ਕੀ
ਲਾਜ ਅਸ.” (ਰਾਮਾਵ) ੩ ਸੰਗਤਾ—ਤਲਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਿ. “ਸਾਂਗ
ਸਰੋਹੀ ਸੈਫ ਅਸ.” (ਸਨਾਮਾ) ੪ ਖੇਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸੁ. “ਅਸਪਤਿ
ਗਜਪਤਿ.” (ਤਿਲ ਨਾਮਦੇਵ) ੫ ਇੱਕ ਰਾਜੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਦੇਖੋ. ਧੁਨੀ
(੬) ੬ ਡਾ ੧. ਅਸ. ਸਰਵ—ਉਸ ਦਾ. ਦੇ. “ਮਾਯੇ ਰਾਹਸ
ਤੁਤਯਾਏ ਚਸਮੇ ਮਾਸੁ” (ਜਿੰਦਗੀ) ਉਸਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਧੁਤੀ ਮੇਰੀਆਂ
ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਹੈ। ੭ ਸੰ. ਅਸ—ਅਸੁ. ਧਾ—ਫੈਲਨਾ. ਪਹੁੰਚਨਾ.
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ. ਭੋਗਣਾ. ਖਾਣਾ. ਇਸੇ ਧਾਤੁ ਤੋਂ
ਚਾੜੀ, ਅਸਨ. ਅਸੁ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦੇ ਹਨ। ੮ ਸੰ. ਅਸੁ—ਅਸੁ.
ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਚਮਕਣਾ. ਲੈਣਾ. ਹੋਣਾ. ਫੈਕਣਾ. ਛੱਡਣਾ. ਰੋਕਣਾ.
ਨਿਕਾਲਣਾ. ਰੱਖਣਾ. ਕੱਟਣਾ. ਹਿੱਸੇ ਕਰਨਾ. ਮਿਲਾਉਣਾ. ਇਸੇ
ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਅਸਿ, ਅਸੁ, ਅਸੁਰ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦੇ ਹਨ.

ਅਸਹ. ਸੰ. ਅਸਹਤ. ਵਿ—ਜੋ ਸਹਾਰਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. ਜੋ ਬਰਦਾਸ਼
ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. “ਅਸਹ ਦੁੱਖ ਭੋਗਤ ਬਿਲਾਵੈ.” (ਗੁਪਸੂ)

ਅਸਹਦ. ਅ ੨. ਸਹਾਦਤ ਦਾ. “ਕਲਮਾ ਅਸਹਦ ਆਖਕੈ.”
(ਮਕੋ) ਸਹਾਦਤ ਦਾ ਕਲਮਾ ਕਹਿਕੇ.

ਅਸਹਾਬ. ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਇਸਲਾਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਵਿੱਚ ਹਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਅਸਹਾਬ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ.

ਦੇਖੋ. ਗੀਤ ਅਧਿਆਏ ੭, ਸ ੭.

ਅਸਕ. ਵਾ ੨. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁ. ਅੰਤੁ. ਹੰਤੁ. ਅੰਬਰੁ. “ਅਸਕ
ਜਾਰੀ ਸੁਰਪਤਿ ਨਸ਼ੀਕ ਬੁਰਦਸ.” (ਸਲੋਹ) ਅੰਤੁ ਵਹਿੰਦੇ ਇੰਦੁ
ਪਾਸ ਨੈ ਕਏ.

ਅਸਕਤ. ਸੰ. ਅਸਕੁ. ਵਿ—ਸਕਤਿ (ਬਲ) ਰਹਿਤ. ਕਮਜ਼ੋਰ.
ਅਸਮਰਥ. “ਤਿਹ ਅਸਕਤ ਨਖ ਚਾਕ ਅਲਾਵਾ.” (ਗੁਪਸੂ) ੨ ਸੰ.
ਅਸਕੁ. ਵਿ—ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ. ਅਜਾਦ. ਮੁਕੁ। ੩ ਸੰ. ਅਸਕੁ. ਵਿ—
ਮੋਹਿਤ. ਅਸਕ. “ਸੁ ਸਪਤ ਕਾਂਡਣੇ ਕਬਜ਼ੋ ਅਸਕਤ ਲੋਕ ਹੋਰਹਜੋ.”
(ਬੁਰਾਨਾਵ) ਵਾਲਮੀਕਿ ਨੇ ਸੰਤ ਗਾਂਭਾਂ ਨੂੰ ਗਥਿਆ (ਭਾਵ—ਸੰਤ
ਗਾਂਭਾਂ ਵਾਲਾ ਰਾਮਾਯਣ ਰਚਿਆ), ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਲੋਕ ਮੋਹਿਤ ਹੋ
ਕਏ.

ਅਸਕੁਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਬੁਰਾ ਲੱਛਣ. ਅਪਸਕਨ. ਮੰਦ ਲਕੁਨ
ਦੇਖੋ, ਅਪਸਕਨ.

ਅਸਕਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਕਿ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਅਸਾਧਜ. ਨਾ ਹੋਣ ਯੋਗਤ
“ਹੋਤ ਅਸਕਰ ਭਰੈ ਭਰਤਾਵੈ” (ਗੁਪਸੂ) ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਅਣਹੋਣੀ
ਗੱਲਾਂ ਹੋਦੀਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਡਰਦਾ ਤੇ ਬਰਤਾਵਾ ਹੈ.

ਅਸਕਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸਕਨ.

ਅਸਕਾ. ਮਰਾ. ਅਸਕਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸਮੂਹ. ਸਮੁਦਾਯ. ਝੁੰਡ। ੨ ਵਿ—
ਸਭ. ਤਮਾਮ. “ਅਸਕਾ ਅਸ ਉਸਕਾ.” (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਅਸਕਾ
ਅਜਿ ਉਸ ਕਾ. ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ਉਸ ਦਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਸ.

ਅਸਕਾਹ } ਵਿ—ਅਕਾਧ. ਅਕਾਹ. “ਜੁਟਿਐ ਹਾਥ ਹੋਵੈ ਅਸਕਾਹੁ.”
ਅਸਕਾਹੁ } (ਜਪੁ) ਅਕਾਹ ਦਾ ਹਾਥ (ਬਾਹ) ਪਾਉਣਾ. ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦਾ ਭਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ.

ਅਸਕੀਧ. ਸੰ. ਅਸਕਾ-ਧਾ—ਅਸਕੀਧਾ. *L. Physalis flexuosa*.
ਇਹ ਗਰਮਤਰ ਦਵਾਈ ਹੈ. ਖਾਂਸੀ, ਦਮਾ, ਪੇਟ ਦੇ ਕੀੜੇ ਆਦਿਕ
ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਬਲਦਾਇਕ ਅਤੇ ਧਾਤੁ ਪ੍ਰਸੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ
ਹੈ.

ਅਸਚਰਜ. ਸੰ. ਅਸੁਚੰ. ਸੰਗਤਾ—ਅਚੰਭਾ. ਤਅੰਜੁਬ. ਵਿਸਮਯ
(ਵਿਸਮੇ).

ਅਸਜਰ. ਵਿ. ਜੋ ਜਰਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਅਜਰ. ਅਸਹਤ.

ਅਸ ਜਰਿ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁ (ਮਨ) ਦੀ ਜਲਨ. ਚਿੱਤ ਦਾ ਸੰਤਾਪ.
ਦੇਖੋ, ਅਸੁ. “ਅਸ ਜਰਿ ਪਰ ਜਰਿ ਜਰਿ ਜਬ ਰਹੈ। ਤਬ ਜਾਇ
ਜੋਤਿ ਉਜਾਰਉ ਲਹੈ.” (ਕਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ਦੀਰਖਾ ਅਤੇ ਪਰ
(ਵੇਚੀਆਂ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਪੀੜਾ, ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰ ਲਏ
ਅਸੰਜਨ. ਸੰ. ਅਸਜੰਜਨ. ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੰਜਨ (ਸਤ੍ਰ—ਜਨ) ਭਲਾ
ਆਦਮੀ. ਦੁਸ਼. ਪਾਮਰ.

ਅਸਟ. ਸੰ. ਅਸੁ. ਵਿ—ਅੱਠ. ਅਠ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. eight.

ਅਸਟ ਸਾਖੀ. ਅਸੁ—ਸਾਕਿਨ੍ਹ. ਸੰਗਤਾ—ਅੱਠ ਸਾਖੀ ਦੇਵਤਾ.
ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਗੁੱਬਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸਾਖੀ
(ਭਵਾਹ) ਅੱਠ ਦੇਵਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਠਹਿਰਾਏ. ੧ ਪ੍ਰਿਥਵੀ।
੨ ਪ੍ਰਵਾ। ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੪ ਸੂਰਜ। ੫ ਅਗਨਿ। ੬ ਪਵਨ। ੭ ਪੁਤਰੁਸ਼।

੮ ਪੁਭਾਸ. “ਤਬ ਸਾਖੀ ਪੁਭੁ ਅਸਟ ਬਨਾਏ। ਸਾਖ ਨਮਿਤੁ ਦੇਖੇ
ਠਹਿਰਾਏ। ਤੇ ਕਹਿੰ ਕਰੇ ਹਮਾਰੀ ਪੁਜਾ। ਹਮ ਬਿਨ ਅਪਰ ਨ ਠਾਕੁਰ
ਦੂਜਾ।” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅਸਟ ਸਾਜ ਸਾਜਿ. ਪੁਰਾਣ ਸੋਧਹਿ ਕਰਹਿ ਬੇਦ ਅਭਿਆਸ.
(ਧਨਾ ਮ: ੧) ਵਾ - ਵਡਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਚਾਰਣ ਦੇ ਅੱਠ ਥਾਂ—
ਕੱਠ, ਰਿਦਾ, ਸੀਸ, ਰਸਨਾ ਦਾ ਮੂਲ, ਦੰਦ, ਨੱਕ, ਹੋਠ ਅਤੇ
ਤਾਨੁਆ। ੨ ਵੇਦਪਾਠ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਵਿਕ੍ਰਿਤੀਆਂ—ਜਟਾ, ਮਲਾ,
ਸਿਖਾ, ਰੇਖਾ, ਧ੍ਰੁਸਾ, ਦੰਡ, ਰਬ ਅਤੇ ਖਨ। ੩ ਅੱਠ ਵਡਾਕਰਣ,
ਅਰਥਾਤ—ਇੰਦ੍ਰ, ਚੰਦ੍ਰ, ਯਾਯਕ੍ਰਿਤਸੂ, ਅਪਿਸ਼ਨਿ, ਸ਼ਾਕਟਾਯਨ,
ਪਾਣਿਨੀ, ਅਮਰ ਅਤੇ ਜੈਨੇਂਦ੍ਰ ਦੇ ਚੜ੍ਹੇ ਵਡਾਕਰਣ। ਭਵਿਸ਼ਯ ਪੁਰਾਣ
ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਵਡਾਕਰਣ ਇਹ ਲਿਖੇ ਹਨ:— ਐਂਦ੍ਰ, ਯਾਯਕ੍ਰ, ਚੰਦ੍ਰ,
ਵਾਸਵਯ, ਬ੍ਰਾਹਮ, ਵਾਰੁਣ, ਸਾਵਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵੈਸਨਵ। ੪ ਪਾਠ ਅਤੇ
ਅਰਥਕ੍ਰਮਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਅੱਠ ਅੰਕ—ਰਸੂ, ਦੀਰਘ, ਪ੍ਰਲਤ,
ਉਦਾਤ, ਅਨੁੰਦਾਤ, ਸੁਚਿਤ, ਅਨੁਨਾਸਿਕ ਅਤੇ ਅਨਨੁਨਾਸਿਕ।
੫ ਵੈਦਿਕ ਛੰਦਾਂ ਦੇ ਅੱਠ ਭੇਦ ਆਰਸੀ, ਦੇਵੀ, ਆਸੁਰੀ, ਪ੍ਰਾਜਾਪਤਾ,
ਯਾਜੁਰੀ, ਸਾਮੀ, ਆਚਰੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮੀ.

ਅਸਟ ਸਿੱਧਾਂਤ. ਅਸ੍ਰਾਯ ਯੋਗ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ। ੨ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ
ਸਾਰਰੂਪ ਅੱਠ ਅੰਕ। ੩ ਬੌਧ (ਬੁੱਧ) ਧਰਮ ਦੇ ਅਸ੍ਰਾਯ ਮਾਰਗ ਦਾ
ਸਿਧਾਂਤ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਂਗ ੨.

ਅਸਟ ਸਿੱਧਿ. ਅੱਠ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਯੋਗਦਿ ਸਾਧਨਾ, ਦੁਆ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਈਆਂ ਅੱਠ ਕਰਮਾਤਾਂ.

੧ ਅਣਿਮਾ—ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੋ ਜਾਣਾ।

੨ ਮਹਿਮਾ—ਬੱਡਾ ਹੋ ਜਾਣਾ।

੩ ਗਰਿਮਾ—ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ।

੪ ਲਪਿਮਾ—ਹੌਲਾ ਹੋ ਜਾਣਾ।

੫ ਪ੍ਰਾਪਿਪ੍ਰ—ਮਨਵਾਂਛਿਤ ਵਸਤੂ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲੈਣੀ।

੬ ਪ੍ਰਯਾਮਯ—ਸਭ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਜਾਣ ਲੈਣੀ।

੭ ਈਸ਼ਿਤਾ—ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ।

੮ ਵਸਿਤਾ—ਸਭ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਣਾ.

“ਅਸਟ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਏਹ। ਕਰਮਿ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸ ਨਾਮ ਦੇਹ.”
(ਬਸੰ ਮ: ੫)

ਅਸਟਕ, ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ਰਕ.

ਅਸਟਕਰਣ } ਅਸ੍ਰਕਣ. ਅੱਠ ਹੋਠ ਕਣ (ਕੰਠ) ਜਿਸ ਦੇ, ਬ੍ਰਹਮਾ,
ਅਸਟਕਰਣ } ਚਤੁਰਾਨਨ.

ਅਸਟਕੁਲ, ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ਰਕੁਲ.

ਅਸਟ ਜੋਗਿਨੀ, ਦੇਖੋ, ਯੋਗਿਨੀ.

ਅਸਟਦਸ, ਅਠਾਰਾਂ, ਅਸ੍ਰਾਦਸ਼। ੨ ਭਾਵ—ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ.

“ਅਸਟਦਸੀ ਚਹੁ ਭੇਦ ਨ ਪਾਇਆ.” (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੩ ਅਠਾਰਾਂ

ਬਾਹਰ ੮ ਵੇਰ ਕਮਾਕ੍ਰਮਾਧਿਯਾਨਿ ਸ਼ਾਕਟਾਯਨਾ:। ਪਾਠਿ-ਯਾਗਰ ਯੋਗੇ-ਯਾ

ਯਧਿ-ਯਧਿਯਾਦਿ ਸ਼ਾਕਟਿਯਾ: (ਕਵਿ ਕਲਪਦ੍ਰੁਮ)

ਸਿਧਿ. “ਚਰ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਦਸ ਸਿਧਿ.” (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ) ਦੇਖੋ,
ਅਠਾਰਹਿ ਸਿੱਧਿ.

ਅਸਟਦਸਾਸਿਧਿ. ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ. “ਅਸਟਦਸਾ ਸਿਧਿ ਕਰਤਲੈ
ਸਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ.” (ਬਿਲਾ ਰਵਿਦਾਸ) ਦੇਖੋ, ਅਠਾਰਹਿ ਸਿਧੀ.

ਅਸਟਦਸਾ ਖਟ ਤੀਨ ਉਪਾਏ. (ਬਿਲਾ ਬਿਤੀ ਮ: ੧) ਅਠਾਰਾਂ
ਪੁਰਾਣ ਖਟ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਤਿੰਨ ਭੁਣਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ
ਤ੍ਰਿਭੁਣਾਤਮਕ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਗੀਤਾ ਅ: ੨, ਬ. ੪੫। ੨ ਅੱਠ
ਇਕਪਾਲ, ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਦੇਵਤਾ.

ਅਸਟ ਦੀਪ, ਆਟ, (ਅੱਠ) ਦੀਵੇ। ੨ ਧਾਤੂ ਦਾ ਫ਼ਤੀਲਸੋਜ਼,
ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਠ ਮੂੰਹ ਹੋਣ, ਅਰਥਾਤ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਤੀਆਂ ਜਗਣ,
ਅੱਠਮੂੰਹੀ ਦੀਵਣ. “ਅਸਟਦੀਪ ਦੀਪਤ ਕ੍ਰਿਹ ਜਾਨੇ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਅਸਟੋ ਦੁ. ਅੱਠ ਅਤੇ ਦੋ, ਦਸ. “ਕਹੂੰ ਅਸਟ ਦੁ ਅਵਤਾਰ ਕੱਥੇ
ਕਥਾਵੇਂ.” (ਗੁਰਨਾ) ਦਸ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਕਥਾਏ ਹਨ, ਦੇਖੋ,
ਦਸ ਅਉਤਾਰ.

ਅਸਟ ਧਾਤੂ, ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ, ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ ਇਹ
ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ — ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ, ਤਾਂਬਾ, ਸਿਸਤ, ਪਾਰਾ, ਕਲੀ,
ਲੋਹਾ, ਸਿੰਕਾ। ੨ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ—
ਖਲਤੀ, ਹੋਮ, ਨਯੂ, ਨਾਡਾਂ, ਹੌਡੀ, ਪੱਠੇ, ਚਰਬੀ, ਵੀਰਜ. “ਅਸਟਮੀ
ਅਸਟ ਧਾਤੂ ਕੀ ਕਾਇਆ.” (ਕਉਂ ਬਿਤੀ ਕਬੀਰ) ੩ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ
ਨੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ ਇਹ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ—ਰਸ, ਕੁਸ਼ਿਰ,
ਮਾਸ, ਚਰਬੀ, ਅਛਾਬੀ, ਮਿੱਥ (ਮੱਝਾ), ਵੀਰਜ, ਭਨ। ੪ ਗੁਰੁਬਾਣੀ
ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਵਰਣ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਜਹਬਾਂ ਨੂੰ ਅਸਟ ਧਾਤੂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,
“ਅਸਟ ਧਾਤੂ ਪਾਤਸਾਹ ਕੀ ਅਤੀਐ ਸਬਦਿ ਵਿਗਾਸ” (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ:
੧) “ਅਸਟ ਧਾਤੂ ਇਕ ਧਾਤੂ ਕਰਾਯਾ.” (ਭਾਯੂ) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ
ਇਹ ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ ਮਿਲਕੇ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ.

ਅਸਟਨਦੀ, ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ਰ ਨਦੀ.

ਅਸਟਨੈਣ } ਅੱਠ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਚਾਰ ਮੁਖ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ
ਅਸਟਨੈਣ } ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਅੱਠ ਅੱਖਾਂ
ਹੋਈਆਂ. “ਬੁਸਤੋ ਅਸਟ ਨੈਣ.” (ਚੰਬੀਸਾਧ)

ਅਸਟਪਦੀ, ਸੰ. ਅਸ੍ਰਪਦੀ, ਸੰਭਾਵਾ—ਅੱਠ ਪਦਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ।
੨ ਅੱਠ ਛੰਦ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਛੰਦ ਦੀ ਖਾਸ
ਜਾਤਿ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਭਗੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਛੰਦ ਅਸਟਪਦੀ
ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਦੇਖੀਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਭਗੂ ਨਾਨਕ
ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਸਟਪਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਹੈ—

ਇਹ ਮਨੁ ਅਵਗੁਣਿ ਭਾਂਧਿਆ ਸਹੁ ਦੇਹ ਸਰੀਰੈ.***

ਮਨਾਰ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਭਗੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਸਟਪਦੀ ਸਾਰ ਛੰਦ
ਵਿੱਚ ਹੈ, ਯਥਾ—

ਭਗਵੀ ਨੈਨ ਨੀਦ ਨਹਿ ਚਾਹੈ,

ਬਿਨੁ ਪਿਰੁ ਨੀਦ ਨ ਪਾਈ.

ਸੁਰ ਚਰੈ ਪ੍ਰਿਥੁ ਦੇਖੈ ਨੈਨੀ,

ਅਦਿਸ਼ਕ, ਗਾਇਕਾ, ੩ ਸੰਗਤਾ—ਲੋਪ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਅਦਿਸ਼ਨ।
 ੪ ਸੂਰਜ ਦਾ ਡਿਪਣਾ, “ਅਸਤ ਉਦੈਤ ਭਇਆ ਉਠਿ ਬਨੇ,”
 (ਮਾਧੂ ਅੰਗੁਲੀ ਮਾ ਪ) ਪ ਸੰ ਅਸਿ, ਭਾਵ, ਹੋਂਦ, ਸੰਤਾ ੬ ਸੰ.
 ਅਸਤਰ ਵਿ—ਮਿਥਤਾ, ਚੂਨ, “ਰਸਨਾ ਅਸਤ ਨ ਬੈ ਬਹੋਰੇ,”
 (ਨਾਪੁ) ੭ ਸੰ ਅਸਿ, ਸੰਗਤਾ—ਹੰਡੀ, ਦੇਖੋ, ਅਸੁ ੬। ੮ ਸੰ.
 ਅਸਤ—ਅਸਤ, ਵਿ—ਬੁਰਾ, ਖੋਟਾ, ਨੀਚ, ਲੁੱਚਾ ੯ ਦੇਖੋ, ਅਸੁ
 ਅਸਤਨ, ਸੰ, ਸੂਨ, ਕੁਚ, ਬਣਾ ੨ ਸੰ ਅਸੁਮਨ ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁ
 ਹੋਣ ਦੀ ਭਿਯਾ, ਡਿਪਣਾ, ਅਸੁ ਹੋਣਾ.

ਅਸਤਬਲ, ਅ. مبل, ਇਸਤਬਲ, ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁਬਲਾ, ਤਬੇਲਾ,
 ਅੰ, Stable.

ਅਸਤਬਾਜ, ਦੇਖੋ, ਅਤਬਾਜ਼.

ਅਸਤਬਾਜੀ, ਦੇਖੋ, ਅਤਬਾਜ਼ੀ.

ਅਸਤ ਬਿਅਸਤ, ਉਲਟ ਪੁਲਟ, ਦੇਖੋ, ਅਸੁ ਵਜ੍ਹਾ, “ਅਸਤ
 ਬਿਅਸਤ ਸੁ ਹੁਇ ਅਨਮੀਲਾ,” (ਨਾਪੁ)

ਅਸਤਮਨ, ਸੰ ਅਸੁਮਨ, ਸੰਗਤਾ—ਪਾਲਕੀ, “ਜਰੋਂ ਹੈ ਸੁਮਿਤ
 ਅਸਤਮਨ ਧਰਹੀ,” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੭) ੨ ਡਿਪਣਾ, ਅਸੁ ਹੋਣਾ,
 ਦੇਖੋ, ਅਸਤਨ ੨.

ਅਸਤਰ, ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਗਣਵੰਦ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤ”
 ਭੀ ਹੈ, ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਚਾਰ ਧਰਣ ISS ISS
 ISS ISS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮਹਾ ਘੋਰ ਕੈਕੈ ਘਨੰ ਕੀ ਘਣਾ ਜਰੋਂ.

ਸੁ ਧਾਯਾ ਰਣੰ ਬਿੰਚੁਲੀ ਕੀ ਛਟਾ ਜਰੋਂ.

ਸੁਨੇ ਸਭ ਚਾਨੰ ਸਮੇਹੈਂ ਸਿਧਾਏ.

ਮਹਾ ਕ੍ਰੋਧ ਕੈਕੈ ਸੁ ਭਾਜੀ ਨਚਾਏ, (ਮਾਂਧਾਤਾ)

੨ ਛਾ ੨। ਖੱਚਰ, ਸੰ, ਅਸੁਰਗ, ੩ ਚਾਈ ਕੋਟ ਆਇਕ ਵਸਤ੍ਰਾਂ
 ਦੇ ਹੇਠ ਲਾਈ ਹੋਈ ਤਹਿ, ਅੰਦਰਸ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਸਤੁ.

ਅਸਤਵਨ, ਸੰ, ਸੂਵਨ, ਸੰਗਤਾ—ਸੂਤਿ, ਤਾਰੀਫ, “ਅਸਤਵਨ ਪੂਜ
 ਧਰ,” (ਸਲੋਹ) ੨ ਉਸਤਤਿ ਬਰਨ ਦੀ ਭਿਯਾ.

ਅਸਿਤਾ, ਇੱਕ ਗਣਵੰਦ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਅਸਤਾ” “ਗਿਲਕਾ”
 “ਰਾਹਕ” ਅਤੇ “ਤੋਟਕ” ਭੀ ਹੈ, ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ
 ਚਰਣ ਚਾਰ ਸਕਣ IIS IIS IIS IIS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅਸਿ ਨੈ ਕਲਕੀ ਕਰ ਕੋਪ ਭਿਰਜੇ,

ਚਣ ਚੰਗ ਸੁਰੰਗ ਬਿਖੇ ਬਿਚਰਜੇ,

ਗਹਿ ਪਾਣੀ ਭਿਪਾਣ ਬਿਖੇ ਨ ਡਰਜੇ,

ਰਿਸ ਸੇਂ ਰਣ ਚਿਤ੍ਰ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਕਰਜੇ, (ਕਲਕੀ)

ਅਸਤਾਉਣਾ, ਭਿ—ਆ—ਸਥਾਮਨ, ਠਹਿਰਨਾ, ਰੁਕਣਾ, ਆਚਾਮ
 ਕਰਨਾ, “ਘਤੀ ਦੋਇ ਅਸਤਾਇਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ,” (ਜਸਾ)

ਅਸਤਾਚਲ, ਸੰ, ਅਸੁਚਲ, ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁ—ਅਚਲ, ਉਹ ਪਰਾਤ,

ਨਿਸ ਦੀ ਓਟ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਦਾ ਡਿਪਣਾ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ.
 ਅਸਤਾਮਾ, ਦੇਖੋ, ਅਬੁੱਥਾਮਾ, “ਚੁਤ ਸੱਲ ਭਯੋ ਅਸਤਾਮਾ”
 (ਜਨਮੇਜਯ)

ਅਸਤਾਵਾ, ਛਾ ੨। ਆਵਤਾਬਾ, ਅਸਲ ਸਬਦ ਆਬ ਤਾਬਹ ਹੈ
 ਭੇ ਦਾ ਬਦਲ ਛੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਟੂਟੀਦਾਰ ਲੋਟਾ, ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ
 ਕਮੰਡਲ ਦੀ ਥਾਂ ਬਰੀਚ ਦੀ ਸੁੱਧੀ ਲਈ ਚੱਖਦੇ ਹਨ

ਅਸਤਿ, ਸੰਗਤਾ—ਅਸਿ, ਹੋਂਦ, ਹੈ, “ਅਸਤਿ ਏਕ ਦਿਗਰ ਕੁਈ,”
 ਅਸਤੀ (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਓ) ੨ ਅਸਿ, ਹੰਡੀ “ਅਸਤਿ ਚਰਮ
 ਬਿਸਟਾ ਕੇ ਮੁਟੇ,” (ਕੋਦਾ ਕਬੀਰ)

ਅਸਤੀਨ, ਦੇਖੋ, ਅਸਤੀਨ, “ਨਿਜ ਅਸਤੀਨ ਹਨਾਵਨ ਕਰਕੇ,”
 (ਰਪਸੁ)

ਅਸਤੁਰਾ, ਦੇਖੋ, ਉਸਤੁਰਾ, “ਤੇਜ ਅਸਤੁਰਾ ਏਕ ਮੰਗਯੋ,” (ਚਰਿਤ੍ਰ
 ੧੮੦)

ਅਸਤੋਤ੍ਰ, ਸੰ, ਸੋਤ੍ਰ, ਸੰਗਤਾ, ਉਸਤਤਿ, ਤਾਮਰੋਡਾ ੨ ਉਸਤਤਿ
 (ਸੂਤਿ) ਦਾ ਗੀਤ, ਦੇਖੋ, ਸੂ.

ਅਸਤੰਜਾ, ਦੇਖੋ, ਇਸਤੰਜਾ.

ਅਸਤੰਭ, ਸੰ, ਸੁੰਭ, ਸੰਗਤਾ—ਕੰਮ, ਕਮਲਾ, ਖੰਭਾ, ਸਤ੍ਰਨਾ ੨ ਅਧਾਰ,
 ਅਸਰਾ, ਸਹਾਰਾ ੩ ਰੁਕਣਾ, ਰੁਕਾਵਟ। ੪ ਜਗ੍ਹਾ ਸਮਾਨ ਹੋਣ ਦਾ
 ਭਾਵ।

ਅਸਤਿ } ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਸਤ੍ਰਨ, ਮਿਥਤਾ ੨ ਸੱਚ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ
 ਅਸਤਰ } ਚੂਨ.

ਅਸਤ੍ਰ, ਸੰ, ਆਤ੍ਰ, ਸੰਗਤਾ—ਓਹ ਸ਼ਾਤ੍ਰ ਜੋ ਵੈਕਿਆ ਜਾਵੇ,
 ਜਿਵੇਂ ਚਕ੍ਰ ਤੀਰ ਕੋਲਾ ਆਇ, ਦੇਖੋ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ। ੨ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ
 ਮੰਤ੍ਰਮੁਖ ਸ਼ਾਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਆਤ੍ਰ ਨਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮੋਹਨਾਤ੍ਰ,
 ਪਾਵਨਾਤ੍ਰ, ਵਰੁਣਾਤ੍ਰ, ਪਵਿਤ੍ਰਾਤ੍ਰ, ਵਜ੍ਰਾਤ੍ਰ ਆਦਿ, ਉਸ ਸਮੇਂ
 ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਸੀ ਕਿ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਚਲਾਇਆ ਆਤ੍ਰ
 ਭਿਆਨਕ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਆਤ੍ਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ
 ਆਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਦ ਭਰਾਓਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ
 ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਮੋਖਾਤ੍ਰ ਮਾਰੇ ਤਦ ਉਸ ਦੇ ਚੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜਾ
 ਵਾਧੂ ਆਤ੍ਰ ਚਲਾਵੇ, ਜੋ ਵੀਰੀ ਅਗਨਿ ਆਤ੍ਰ ਛੱਡੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ
 ਵਰੁਣਾਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸਾਂਭ ਕਰੇ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਤ੍ਰਾਂ
 ਦਾ ਹਾਲ ਸਰਬਜਨੋਂ ਅਤੇ ੪੦੫ ਵੇਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਰ
 ਸਹਿਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

“ਅਗਨਿ ਅਸਤ੍ਰ ਫਾਛਾ ਤਬ ਦਾਨਵ। ਸਾਂਝੇ ਭਏ ਭਸਮ ਬਹੁ
 ਮਾਨਵ। ਵਰੁਣ ਅਸਤ੍ਰ ਤਬ ਕਾਲ ਚਲਾਯੋ। ਸਗਲ ਅਗਨਿ ਕੇ ਤੇਜ
 ਮਿਟਾਯੋ। ਰਾਛਸ ਪਵਨ ਅਸਤ੍ਰ ਸੰਧਾਨਾ। ਸਾਂਝੇ ਉਭਤ ਭਏ ਗਣ
 ਨਾਨਾ। ਰੂਪਾਸਤ੍ਰ ਤਬਕਾਲ ਪੁਰਾਣਾ। ਸਭ ਸਿਵਕਨ ਕੇ ਪੁਣ ਉਬਾਧਾ।
 ਮੇਘ ਅਸਤ੍ਰ ਫੋਰਾ ਤਬ ਦਾਨਵ। ਭੀਜ ਗਏ ਸਿਹੰ ਤੇ ਸਤ ਮਾਨਵ।
 ਵਾਧੂ ਆਤ੍ਰ ਨੈ ਕਾਲ ਚਲਾਯੋ। ਸਭ ਮੇਘਨ ਤਤਕਾਲ ਉਡਾਯੋ।” × × ×
 (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਅਸਤ੍ਰਮਾਨੀ. ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਦੇਖੋ. ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ੨ ਸੰ.
ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਜੋ ਖੁਦ ਅਸਤ੍ਰ ਰੂਪ ਹੈ. "ਨਮੋ ਅਸਤ੍ਰਮਾਨੇ." (ਜਪੁ)
ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਦੇਖੋ. ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜੋ ਵਸਤੁ ਅਸਲੋਂ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅਗਤਾਨ
ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਭਾਸੇ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ
ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ ਸ਼ਕਤਿ ਹੈ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰਗਤ—ਅਸਿਥ. ਹੋਂਦੀ. ਹੋਂਦ. ੨ ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਸਥ
(ਕਾਯਮ). ਚੰਚਲ ਚਲਾਇਮਾਨ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਸਥਿਤ ਵਿ—ਬੰਧਿਆ ਹੋਇਆ. ੨ ਬੰਧਿਆ
ਹੋਇਆ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਸੁਨ. ਸੰਗਤ—ਬਣ. "ਬਿਨ ਅਸਥਨ ਗਊ ਲਵੇਰੀ."
(ਬਸੰ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ. ਜੋਇ ਬਸਮੁ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਸਥਲ. ਸੰਗਤ—ਥਾਂ. ਜਗਾ ੨ ਖੁਲਕ ਥਾਂ. ੩ ਕੁਮਿ.
ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ੪ ਦੇਖੋ. ਅਸਥਲ. ੫ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਹੋਣਾ ਸਥਲ. ਭੈਰ
ਆਬਾਦ ਉਤਾਡ "ਸੇ ਅਸਥਲ ਸੋਇਨ ਚਉਬਾਰੇ" (ਮਾਰ ਮ: ੫)

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨੀ. ਸੰ. ਸਥਲੀ. ਸੰਗਤ—ਥਾਂ. ਜਗਾ. ੨ ਥੱਟਾ. ੩ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨੀ. ਸੰ. ੨ਥਾਪਿਓ—ਸਥਾਈ. ਵਿ—ਇਸਥਿਤ (ਸਿਥਿਤ)
ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਠਹਿਰਨ ਵਾਲਾ. ੨ ਠਹਿਰਣ ਵਾਲਾ. ਨਿਵਾਸ ਕਰਤਾ.
੩ ਦੇਖੋ. ਅਸਥਾਈ ਭਾਵ. ੪ ਅਸਥਾਈ. ਸੰਗਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਪ
ਆਦਿ ਦੇ ਆਲਾਪ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ. ੫ ਰਹਾਉ. ਟੋਕ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨੀ ਭਾਵ. ਸਥਾਈ ਭਾਵ. ਸੰਗਤ—ਕਾਵਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨੇ
ਰਸਾਂ ਦੇ ਆਸਰਾ (ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਨ) ਰੂਪ ਨੇ ਭਾਵ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਸਾਂ ਦੀ
ਇਸਥਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਰਸ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ.
ਯਥਾ—ਰਤਿ, ਹਾਸੀ, ਚੋਕ, ਬੁੱਧ, ਉਤਸਾਹ, ਭਯ, ਨਿੰਦਾ, ਵਿਸਮਯ,
ਨਿਰਵੇਦ. ਦੇਖੋ. ਰਸ ੬.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਸਥਾਨ. ਸੰਗਤ—ਥਾਂ. ਠਿਕਾਣਾ. ਠਹਿਰਣ ਅਥਵਾ
ਠਹਿਣ ਦੀ ਜਗਾ. "ਅਸਥਾਨ ਹਰਿ ਨਿਹ ਕੇਵਲੀ." (ਗੁਜ ਅ: ਮ:
੧)

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰਗਤ—ਸਥਾਪਨ. ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਦੇਖੋ. ਅਸੁੱਧਾਮਾ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਅਸਿਥ—ਅਲਪ. ਸੰਗਤ—ਹੋਂਦੀਆਂ ਦਾ ਘਰ. ਮਤ੍ਰੀ
ਅਤੇ ਕੁਬਰ. "ਪਾਹਨ ਕੇ ਅਸਥਾਨਕ ਬੈ ਸਿਰ ਨਾਤ ਬਿਰਯੋ ਕਰੁ
ਹਾਥ ਨ ਆਯੋ." (ਸਵੈਯੋ ਰਬ)

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਸਥਾਵਰ. ਵਿ—ਠਹਿਰਣ ਵਾਲਾ. ਜੜ੍ਹ. ਅਚਲ.
"ਅਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਕੀਟ ਪਤੰਗ." (ਗਊ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਗਤ—
ਬਿਲਕੁ ਪਰਬਤ ਆਦਿ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰਗਤ—ਅਸਿਥ. ਹੋਂਦੀ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਸਿਥਤ. ਵਿ—ਕਾਯਮ (ਕਾਇਮ). ਅਚਲ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ.
"ਅਸਥਿਤ ਭਏ ਬਿਨਸੀ ਸਭ ਚਿੰਦ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) "ਚਰਨਕਮਲ
ਅਸਥਿਤ ਰਿਦ ਅੰਤਰਿ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਅ—ਸਿਥਤ. ਜੋ

ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਕਾਯਮ ਨਹੀਂ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਸਿਥਤ. ਸੰਗਤ—ਕਾਯਮੀ. ਠਹਿਰਾਉ. ਟਿਕਾਉ.
"ਬਹਾਂ ਅਸਥਿਤਿ ਪਾਈਐ." (ਬਿਹਾ ਫੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਅ—
ਸਿਥਤ. ਨਾ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਸਿਥਤ. ਵਿ—ਕਾਯਮ. ਅਵਿਨਾਸੀ.
ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. "ਅਸਥਿਰ ਜੋ ਮਾਨਿਓ ਦੇਹ ਸੋ ਤਉ ਤੇਰਉ ਹੋਇ ਹੈ
ਖੇਹ." (ਸੈਜ ਮ: ੯) ੨ ਸਿਥਤ. ਅਚਲ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ. "ਅਸਥਿਰ
ਰਹੁ ਭੋਲਹੁ ਮਤ ਕਬਹੂੰ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੩ ਅਸਥਿਰ. ਵਿ—ਜੋ
ਨਹੀਂ ਸਿਥਤ. ਚਲਾਇਮਾਨ. ਚੰਚਲ. ਜੋ ਕਾਯਮ ਨਹੀਂ. "ਅਸਥਿਰੁ
ਕਰੇ ਨਿਰਚਲੁ ਇਹ ਮਨੁਆ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ਇਸ ਮਨ ਅਸਥਿਰ
(ਚੰਚਲ) ਨੂੰ ਨਿਰਚਲ ਕਰੇ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸਿਥਤ ਮਤਿ. ਅਚਲ ਨਿਥਰਾ. ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ.
ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ. ੨ ਚੰਚਲ ਮਤਿ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਸਥੂਰ ਅਤੇ ਸਥੂਰ. ਵਿ—ਮੋਟਾ. ੨ ਸੰਘਣਾ.
ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ੩ ਚੌਡਾ. ਵਿਸ਼ਾਲ. ੪ ਭਡਾ. ਵਿਸਤਾਰ ਵਾਲਾ. "ਨਾਨਕ
ਸੋ ਸੁਖਮ ਸੋਈ ਅਸਥੂਰ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਦੇਖੋ. ਅਸਤੰਤ. "ਅਸਥੰਤ ਸਭਦ ਜਾਗੁ ਸ੍ਰਜਨਹ."
(ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਨਾਹਿ ਕਮਲ ਅਸਥੰਤ ਨ ਹੋਰੇ, ਤਾਂ ਪਵਨ ਕਵਨ
ਘਰਿ ਸਹਿਤ?" (ਸਿਧੀਸਾਹਿਬ)

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਸੁੰਭਨ. ਸੰਗਤ—ਰੋਕਣ ਦੀ ਖੁਯਾ. ਠਹਿਰਾਉਣਾ.
ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ੨ ਆਸਰਾ. ਆਧਾਰ. "ਭਾਇਰੂਪ ਅਸਥੰਤਹ."
(ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਭਦ ਮਨਹਿ ਅਸਥੰਮਨ." (ਸੁਖਮਨੀ)
੩ ਜੜ੍ਹ ਕਰਨਾ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਦ (ਉੱਤਮ). ੨ ਅ. ਸੰਗਤ—
ਸਿੰਹ. ਬੇਰ. ੩ ਸਿੰਹ ਰਾਜ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਨਵਾਬ ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਅਸਤ੍ਰਮਾਨੀ
ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਟਿਕਰਾਹੀਮ ਸੀ. ਇਹ ਬਾਗਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ
ਚਾਚ ਹਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰੀ ਮਨਸਬਦਾਰ ਰਿਹਾ. ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ
ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਜੰਗਾਂ ਵੇਲੇ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਸੂਬਾ ਸੀ. ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ
ਇਸ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਮੁਤਲਕ ਬਾਪਿਆ, ਜੋ ਵਜ਼ਾਰਤ ਤੋਂ ਭੀ ਉੱਚੀ
ਪਦਵੀ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੭੧੭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਅ. ੨੫ ਵਿ—ਅਤੰਤ. ਬਹੁਤ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਅਸਦਸ਼. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਸਦਿਸ਼ (ਮੁਝਾਬਲੇ) ਦਾ
ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ. ਅਦੁਤੀ. ਲਾਸਦੀ. ਬੇ ਨਜੀਰ. ਅਨੁਪਮ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਸੰ. ਅਸਨ. ਸੰਗਤ—ਭੋਜਨ. ਖਾਣ ਯੋਗਤ ਪਦਾਰਥ. "ਅਸਨ
ਬਸਨ ਧਨ ਧਾਮ ਕਹੁ ਮੇ ਨਾ ਦੇਖਕੇ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੨ ਸੰ. ਅਸਨ.
ਨਹੁ. ਰੁਧਿਰ. ਖੁਨ. ੩ ਸੰ. ਅਸਨ. ਫੋਕਣ ਦੀ ਖੁਯਾ. ਦੇਖੋ.
ਅਸਾਧ.

ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਭ. ੬੧ ਆਬਨਾ. ਸੰਗਤ—ਮਿਤ੍ਰ. ੨ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ
ਅਸਤ੍ਰਮਾਨ. ਵਾਲਾ. ਵਾਕਿਫ਼. ੩ ਤਾਜ਼. ਤੈਰਾਕ.

ਅਸਨਾਈ. ਭਾ ॐ ਅਸਨਾਈ. ਸੰਗਤ—ਮਿਤ੍ਰਤਾ. ਦੋਸਤੀ।
੨ ਵਾਕਫੀਯਤ. "ਜੋ ਕਿਫ਼ ਹੋਆ ਸਭ ਕਿਫ਼ ਤੁਭ ਤੇ, ਤੇਰੀ ਸਭ
ਅਸਨਾਈ." (ਬਿਨਾ ਮ: ੧) ੩ ਤਰਫ਼ ਦੀ ਵਿਦਯਾ.

ਅਸਨਾਹ } ਸੰ. ਸ੍ਰੋਹ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ. ਮੁਹੱਬਤ. ਮੇਹ।
ਅਸਨਾਹ } ੨ ਆਸਨਾ. ਮਿਤ੍ਰ. ਦੋਸਤ. ਦੇਖੋ. ਆਸਨਾ. "ਸਭ
ਮਿਥਿਆ ਅਸਨਾਹ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਮੋਹਿ
ਅਸਨਾਹ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)

ਅਸਨਾਨ. ਦੇਖੋ. ਇਸਨਾਨ ਅਤੇ ਸਨਾਨ। ੨ ਅ ۞ ਦੰਦ. ਦਾਂਤ.
ਅਸਨੇਹ. ਸੰ. ਸ੍ਰੋਹ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ. ਮੁਹੱਬਤ. "ਨਾਮ ਨ
ਪਾਵਹਿ ਬਿਨੁ ਅਸਨੇਹ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੩) ੨ ਅਸ (ਐਸਾ) ਨੇਹ.
ਅਜਿਹਾ ਪਿਆਰ.

ਅਸਨੇਹਿ } ਸੰ. ਸ੍ਰੋਹਿ—ਸ੍ਰੋਹੀ. ਵਿ—ਪਿਆਰਾ. ਮਿਤ੍ਰ. ਸੰਬੰਧੀ.
ਅਸਨੇਹੀ } ਹਿਤ੍ਰ. "ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਅਸਨੇਹੀ." (ਸੇਰ ਮ: ੫)
ਅਸਨੇਹੁ. ਦੇਖੋ. ਅਸਨੇਹ.

ਅਸਪ. ॐ ਸੰਗਤ—ਅਸ੍ਰ. ਘੋੜਾ। ੨ ਸਤਰੰਜ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁਹਰਾ,
ਜਿਸ ਦੀ ਅਸਪ ਸੰਗਤ ਹੈ.

ਅਸਪਤਿ } ਅਸੁਪਤਿ. ਵਿ—ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਪਤਿ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਅਸਪਤਿ } ਸੁਰਜ. "ਅਸਪਤਿ ਫਜਪਤਿ ਨਰਹਿ ਨਰਿੰਦ." (ਤਿਲ
ਨਾਮਦੇਵ) ਅਸਪਤਿ (ਸੁਰਜ) ਫਜਪਤਿ (ਇੰਦੁ) ਨਰਹਿ (ਨਰ-ਰਾਜ.
ਕਿੰਨਰਾਂ ਦਾ) ਨਰਿੰਦ (ਰਾਜਾ ਕੁਬੇਰ), ਨਾਮੇ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਮੀਰ (ਬਾਦਸ਼ਾਹ) ਹੈ.

ਅਸਪਦ. ਦੇਖੋ. ਆਸਪਦ.

ਅਸਪਰਸ. ਸੰ. ਅਸਪਰਸ਼—ਆਪਸ਼. ਵਿ—ਛੋਹ (ਛੂਹਣ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ.
ਜੋ ਸਪਰਸ਼ ਨਾ ਕਰੇ। ੨ ਇੱਕ ਅਜੇਹਾ ਮਤ, ਜੋ ਧਾਤੂ ਆਦਿ
ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਛੋਹਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੩ ਕੁਰੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ
ਓਹ ਆਦਮੀ, ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਤੋਂ
ਵਰਜਕੇ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ. ਅਪਰਸਾ। ੪ ਅਸਪ੍ਰਸ਼—ਅਸਪ੍ਰਿਸ਼.
ਵਿ—ਨਾ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨ ਯੋਗਤਾ. ਅਭੁਤ.

ਅਸਪੀ. ਅਸਪ (ਘੋੜੇ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਅਸਪਾਣ. ਦੇਖੋ. ਅਸਿਪਾਣਿ.

ਅਸਪਾਤ. ਸੰ. ਅਸਪਾਤ—ਅਸਪਾਤੁ ਸੰਗਤ—ਲੋਹੇ ਦਾ ਪਤਾ.
ਪੱਕੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ.
ਅਸਿਪਤੁ.

ਅਸਪੀ. ਵਿ—ਅਸਪ (ਘੋੜਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਯੁਝਸ਼ਵਾਰ.
ਅਸਪ੍ਰਿਹ. ਸੰ. ਅਸਪ੍ਰਿਹ. ਵਿ—ਸਿਪ੍ਰਹ (ਲਾਲਚ) ਬਿਨਾਂ. ਨਿਕਲੇਭਾ।
੨ ਇੱਛਾ ਬਿਨਾ.

ਅਸਫਲ. ਵਿ—ਜੋ ਫਲ ਸਹਿਤ ਨਹੀਂ. ਨਿਸਫਲ। ੨ ਨਿਰੀਆ।
੩ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਅਸਫੁਰਤ } ਸੰ. ਸਫੁਰਿਤ ਵਿ—ਫੁਰਿਆ. ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ।
ਅਸਫੁਰਿਤ } ੨ ਚੰਚਲ. ਚਲਾਇਮਾਨ। ੩ ਪਰਫਟ ਹੋਇਆ।

੪ ਅ—ਸਫੁਰਿਤ. ਜੋ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ
ਅਸਫੋਟ } ਸੰ. ਅਸਫੁਟ. ਵਿ—ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਅਪ੍ਰਸਿਧ।
ਅਸਫੋਟਕ } ੨ ਫੁਟਕਲ. ਪ੍ਰਸੰਗ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਸਿਲਿਸਿਲੇ.
ਦੇਖੋ. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ "ਅਸਫੋਟਕ ਕਥਿੱਤ."

ਅਸਫੰਦ ਧਾਰ. ਭਾ ۞ ਫਾਰਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੁਸਤੁਸਪ ਦਾ
ਪੁਤ੍ਰ. ਜੋ ਵਡਾ ਬਹਾਦਰ ਸੀ. ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ
ਕੁਸਤਮ ਨੂੰ ਵਤਨ ਵਾਸਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ.
ਅਸਫੰਦ ਧਾਰ ਨੇ ਅਗਨਿਪ੍ਰਜਕ ਪਾਰਸੀ ਮਤ ਨੂੰ ਵਡੀ ਤਰੱਕੀ ਦਿਤੀ
ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅੱਠਵੀਂ ਹਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ.

ਅਸਬ. ਭਾ ۞ ਸੰਗਤ—ਘੋੜਾ. ਅਸ੍ਰ. ਅਸਪ.

ਅਸਬਾਬ. ਭਾ ۞ ਸੰਗਤ—ਸਬਬ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਕਾਰਣ।
੨ ਸਾਮਾਨ. ਸਾਮਗ੍ਰੀ.

ਅਸਬਾਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣਾ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ
ਜਾਣਦਾ ਗੰਢਾਰ. ਬੇਅਕਲ. ਜਾਦਾ ਲੋਹ. ਵਹਸੀ. ਜਾਗਨੀ. ਉਜੱਡ.
ਅਸਮ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਸਮ (ਬਰਾਬਰ) ਨਹੀਂ ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ ਵੱਧ
ਘੱਟ। ੨ ਟੋਕ ਟਾਂਕ। ੩ ਸੰ. ਅਸਮ. ਸੰਗਤ—ਪੱਥਰ। ੪ ਪਹਾੜ.
ਪਰਬਤ। ੫ ਭੰਦਲ.

ਅਸਮਕੁੰਟ. ਸੰ. ਅਸਮ. ۞ ਉਹ ਵਨਾਵਲੀ. ਜੋ ਉੱਪਲੀ ਨਾ ਰੱਖੇ.
ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਅੰਨ ਚੁੱਟ ਲਵੇ. "ਅਸਮ ਕੁੰਟ ਤਨ ਭਲਕਲ ਧਾਰੀ."
(ਭਪੁਰੁ)

ਅਸਮਭ. ਵਿ—ਸਮਭ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਮੂਰਖ. ਉਜੱਡ। ੨ ਭੋਧ (ਭਜਾਨ)
ਰਹਿਤ. "ਮਨੁ ਅਸਮਭ ਸਾਧੁ ਸੰਗਿ ਪਤੀਆਨਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਅਸਮਦ. ਸੰ. ਅਸਮਦ. ਸਰਵ—ਅਸਤਤ. ਅਸੀਂ। ੨ ਅਸਾਭ. ਹਮਰਾ.
ਅਸਮਰਭ. ਸੰ. ਅਸਮਰਭ. ਵਿ—ਸਮਰਭ (ਸ਼ਕਤਿ) ਰਹਿਤ
ਕਾਬਿਰ। ੨ ਨਾਲਾਇਕ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਕਰਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ
ਰਖਦਾ.

ਅਸਮਾਣ. ਦੇਖੋ. ਅਸਮਾਨ.

ਅਸਮਾਨ. ਭਾ ۞ ਅਸਮਾਨ. ਸੰਗਤ—ਆਕਾਸ਼ ਆਸ (ਚੰਕੀ)
ਮਾਨ (ਮਾਨਿੰਦ). ਜੋ ਚੰਕੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. "ਅਸਮਾਨ
ਜਿਮੀ ਦਰਖਤ." (ਤਿਲ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਅ-ਸਮਾਨ. ਜੋ ਬਰਾਬਰ
ਨਹੀਂ. ਵੱਧ ਘੱਟ. ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ। ੩ ਜਿਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
ਅਣਤੀ. ਨਾਸਾਨੀ. "ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਖੋਜਉ ਅਸਮਾਨ." (ਗੁਰੂ)
੪ ਸੰਗਤ—ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਨਾ. ਅਭਿਮਾਨ. ਹੋਮੇ.
ਅਸਮਾਨਤਾ. "ਹੋਸ ਹੋਤ ਆਸਾ ਅਸਮਾਨ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੧) ਹਿੰਸਾ
ਮੋਹ ਨੋਭ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ.

ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ. ਦੇਖੋ. ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ.

ਅਸਮਿਤਾ. ਸੰ. ਅਸਿਮਤਾ. ਸੰਗਤ—ਦ੍ਰਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਦ੍ਰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ
ਜਾਣਨਾ. ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪੰਜ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ
ਕਲੇਸ਼ ਹੈ. ਵੇਦਾਂਤ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਹ੍ਰਿਦਯਕ੍ਰਬਿ" ਹੈ.
ਅਸਮੇਧ. ਦੇਖੋ. ਅਸੁਮੇਧ.

ਅਸਮੰਜਸ. ਸੰ. ਅਸਮੰਜਸੀ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਸਮੰਜਸ (ਧੋਕਤ). ਅਯੋਗਤ ਨਾਮੁਨਾਸਿਥ. "ਸੁਨ ਮਾਸੀ. ਅਸਮੰਜਸ ਗਾਥਾ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਅਣਥਨ. ਅਸੰਗਤ। ੩ ਯੁਕ੍ਤਿ ਵਿਰੁੱਧ। ੪ ਸੰਗਤਾ—ਅਯੋਗਤ ਸਮਾ। ੫ ਸਰਗ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਕੇਸ਼ਿਨੀ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਜਨਮਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਡਾ ਕੁਕਰਮੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਰਾਜਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਹਰਿਵੰਸ਼ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਵਡਾ ਸੁਰਦੀਰ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਨਾਂਉਂ ਅੰਸੁਮਨ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਗ.

ਅਸਯੁਪਾਸਕ. ਸੰ. ਅਸਿਯੁਪ—ਪਾਸਕ. ਵਿ—ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਛਾਹੁਟ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਸਿ—ਉਪਾਸਕ. ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਭਾਵ—ਸਸਤ੍ਰ ਵਿਦਵਾ ਦਾ ਅਭਿਆਸੀ.

ਅਸਰ. ਅ. ੧. ਅਸਰ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਭਾਉ। ੨ ਦਬਾਉ। ੩ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਿਸ਼ਾਨ। ੪ ਸੰਬੰਧ। ੫ ਇਤਿਹਾਸ। ੬ ਅ. ੨. ਅਸਰ. ਨਿਰੋਤਨ। ੭ ਰੋਕਣਾ। ੮ ਦੇਣਾ. ੯ ਲੋਭਾ ਵੇਲਾ। ੧੦ ਦਿਨ। ੧੧ ਰਾਤ। ੧੨ ਵਰਖਾ। ੧੩ ਸਮਾ. ਵੇਲਾ. ਕਾਲ. ਜਿਵੇਂ—ਹਮ ਅਸਰ.

ਅਸਰਗ. ਸੰ. ਅਸਰਗ. ਵਿ—ਸਰਗ (ਉਤਪਤਿ) ਰਹਿਤ. "ਨਮਸਤੁ ਅਸਰਗੇ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਸਰਗ.

ਅਸਰਣ. ਸੰ. ਅਸਰਣ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਪਨਾਹ (ਢੋਈ) ਨਾ ਮਿਲੇ. ਦੇਖੋ, ਅਸਰਣ ਸਰਣ.

ਅਸਰਣਸਰਣ } ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਰਣ ਨਾ ਦੇਵੇ. ਉਸ ਨੂੰ
ਅਸਰਨਸਰਨ } ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਨਿਓਟਿਆਂ ਦੀ ਓਟ. "ਅਸਰਣਸਰਣ ਏਕ ਦਈ." (ਗੁਰਾਨ) ੨ ਸੰ. ਅਸਰਣ (ਸਭਾਵਰ) ਸਰਣ (ਜੰਗਮ). "ਸਭਾਵਰ ਜੰਗਮ ਇੱਕ ਸਭਾਈ."

ਅਸਰਣ. ਅ. ੧. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਸਰਣ (ਉਤਮਤਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਮਹਾਨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਵਡਾ ਲੀਡਰ. ਅਤਿ ਉੱਤਮ.

ਅਸਰਣੀ. ਭਾ. ੧. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਰਣਮੁਖਾ. ਮੋਹਰ ਸੈਨੇ ਦਾ ਸਿੰਕਾ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਿੰਕਾ ਸਪੇਨ ਵਿੱਚ ਚੱਲਿਆ. ਜੋ ਹੁਣ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਮੁਜਬ ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਸੀ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਅਪਣੇ ਸਿੰਕੇ ਦੀ ਅਸਰਣੀ ਅਨੇਕ ਤੌਰ (ਵਜ਼ਨ) ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਕਦੇ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੰਕੇ ਵਾਂਗ ਪੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ. ਸੈਨੇ ਦਾ ਝਾਉ ਵਧਣ ਘਟਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਧਦਾ ਘਟਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ. "ਕਾਦ ਅਸਰਣੀ ਧਰੀ ਕਹਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੮)

ਅਸਰਣੁਲਮਖਲੁਕਾਤ. ਅ. ੧. ਵਿ—ਸਿਸ੍ਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਤਮ. ਮਨੁੱਖ. ਆਦਮੀ.

ਅਸਰਾਉ. ਸੰ. ਅਸੁਯ. ਸੰਗਤਾ—ਆਸਰਾ. ਆਧਾਰ. ਸਹਾਰਾ. 'ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ੧੦੦ ਤੋਲੇ ਦੀ ਅਸਰਾਈ ਦਾ ਨਾਂਉਂ ਨੂਰ ਬਾਈ, ੫੦ ਤੋਲੇ ਦੀ ਨੂਰ ਸੁਲਤਾਨੀ, ੨੦ ਦੀ ਨੂਰ ਦੌਲਤ, ੧੦ ਤੋਲੇ ਦੀ ਨੂਰ ਕਾਦਰ, ੫ ਦੀ ਨੂਰ ਮਿਹਰ, ੧ ਤੋਲੇ ਦੀ ਨੂਰ ਜਹਾਨੀ, ਅੱਧੇ ਤੋਲੇ ਦੀ ਨੂਰਾਨੀ, ਤੋਲੇ ਦੇ ਭੇਥੇ ਹਿੰਸੇ ਦੀ ਅਸਰਾਈ ਦਾ ਨਾਂਉਂ ਰਾਜਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ. (ਦੇਖੋ, ਰੁਕਤ ਜਹਾਂਗੀਰੀ)

"ਦਿਹਿ ਸਰਾ ਅਸਰਾਉ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ੨ ਓਟ. ਪਨਾਹ "ਹੁਕੈ ਸਭ ਅਸਰਾਉ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) "ਜਾਕਉ ਕੋਇ ਨ ਰਾਖੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤਿਸੁ ਤੂ ਦੇਹਿ ਅਸਰਾਉ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਸਰਾਨਈ. ਰਤਨ ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅਪਾਨ ਪੋਣ ਦਾ ਨਾਂਉਂ ਅਸਰਾਨਈ ਅਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਸੁਰਨਈ.

ਅਸਰਾਣ. ਅ. ੧. ਵਿ—ਬਹੁ ਵਰਨ ਸਰੀਰ ਦਾ ਨੇਕ (ਭਲੇ) ਮਾਣਸ.

ਅਸਰਾਰ. ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਲਕਾਤਾਰ. ਨਿਰੰਤਰ। ੨ ਅ. ੧. ਸੰਗਤਾ—ਬਹੁ ਵਚਨ ਜਿਹ ਦਾ. ਭੇਤ. ਰੁਪਤ ਆਸਯ। ੩ ਅ. ੨. ਇਸਰਾਰ. ਆਕੁਹ. ਹਠ। ੪ ਅ. ੧. ਅਸਰਾਰ ਬਹੁ ਵਚਨ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅਮਿਹਾਲ. ਵਿ—ਭਿਆਨਕ. ਭਰਾਉਣਾ. ਖੋਫਨਾਕ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਅਜਗਰ ਜੰਧ. ਭਾ. ੧. ਅਸਦਹਾ ਅਬਵਾ ਅਜਦਰਹਾ। ੩ ਅਸੁਰਾਲਕ. ਪਾਤਾਲ ਲੋਕ। ੪ ਭਾਵ—ਨਰਕ. "ਭੈ ਸਾਗਰ ਅਸਰਾਲ ਪਇਆ" (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਜਲਾਸਿੰਥ.

ਅਸਰੀਤ. ਅਜੇਹੀ ਗੀਤਿ, ਐਸੀ ਰਸਮ। ੨ ਸੰ. ਅਸਿਪੁ—ਅਸਿਧਿ. ਵਿ—ਖਾਊ. ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਪੇਟ-ਦਾਸੀਆ। ੩ ਅਸਿਤ. ਲਾਗੀ। ੪ ਇੱਕ ਮਾਸ ਲਾਗੀ, ਜੋ ਜਾਤਿ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਈ ਗਮੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੁਰ ਰਸੋਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ. ਅਸੁਤਾਈ "ਹੋਇ ਅਸਰੀਤ ਪੁਰੋਹਿਤ." (ਭਾਉ)

ਅਸਰੂਪ. ਸੰ. ਸਰੂਪ. ਸੰਗਤਾ—ਸਕਲ. ਅਕਾਰ. "ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਅਸਰੂਪ." (ਓਅੰਕਾਰ) "ਵਰਨ ਭੋਖ ਅਸਰੂਪ ਨ ਜਾਪੀ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੨ ਆਪਣੀ ਲਕਨ। ੩ ਵਿ—ਅਰੂਪ. ਬਿਨਾ ਸਰੂਪ. ਜਿਸ ਦੀ ਲਕਨ ਨਹੀਂ। ੪ ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਰੂਪ.

ਅਸਲ. ਅ. ੧. ਅਸਲ. ਵਿ—ਖਰਾ. ਸੱਚਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਨਿ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਜਤ. ਮੂਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸੁਨੁ. ੩ ਮੂਲ ਧਨ. ਪੂੰਜੀ। ੪ ਕੁਲ. ਵੰਸ਼। ੫ ਪੁਤਿਸ਼੍ਰ. ਮਨ। ੬ ਅ. ੧. ਅਸਲ. ਸ਼ਹਿਦ. ਮਰੂ। ੭ ਵਿ—ਭਲਾ. ਨੇਕ। ੮ ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਲੋਹਾ। ੯ ਸਸਤ੍ਰ.

ਅਸਲਹ ਖਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਹ ਖਾਨਾ.

ਅਸਲਮ. ਅ. ੧. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਸਾਦਾ। ੨ ਬਹੁਤ ਨੇਕ। ੩ ਬਹੁਤ ਸਲਾਮਤ.

ਅਸਲਮ ਖਾਂ. ਦੇਖੋ, ਇਸਲਾਮ ਖਾਂ.

ਅਸਲਿ. ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਸਲੋ. ਵਾਸੁਵ ਵਿੱਚ. ਦਰ ਹੁਕੀਕਤ. "ਨਾਨਕ ਤੇ ਨਰ ਅਸਲਿ ਖਰ ਜਿ ਬਿਨੁ ਗੁਣ ਕਰਖੁ ਕਰੰਤ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਅਸਲ ੧.

ਅਸਵ. ਸੰ. ਅਸਵ. ਮਦਿਰਾ. ਸਰਾਬ. "ਪਿਪਤ ਅਸਵੰ ਭਟੰ." (ਦੌਰਾਦ) ਦੇਖੋ, ਅਸਵ ੨.

ਅਸਵਦ. ਅ. ੧. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਭਾਲਾ. (ਸਵਾਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਭਾਲਾ). ੨ ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਭਾਲਾ ਪੱਥਰ, ਜੋ ਛੀ ਸੱਤ ਇੰਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਕਬੇ ਦੀ ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਜਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਅੰਬਾਸ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪੱਥਰ ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਡਿੱਗਾ ਸੀ,

ਪਰ ਆਦਮ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਫੁਹਣ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਦਾ ਬਦਲਦਾ ਕਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪੁਲੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜਦ ਰੱਬ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰੇਗਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਚੁਬਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ ਚੁੰਬਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵੇਗਾ, ਦੇਖੋ, ਉਲਕਾ ੨.

ਅਸਵਾਰ, ਫ਼ਾ. اسوار. ਸਵਾਰ, ਅਸਪ-ਵਾਰ, ਵਿ—ਅਸ੍ਵਾਰੀ, ਘੋੜੇ ਪੁਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਅਚੇਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਸਵਾਰੀ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਸੰਗਤ—ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ, ਸੰ. ਅਸ਼ਵਾਰ, ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਚੱਕਣ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਘੋੜੇ ਦੀ ਚਾਲ ਆਪਣੇ ਵਲ ਰੱਖੇ.

ਅਸਵਾਰਾ, ਸੰਗਤ—ਚੜ੍ਹਾਈ, ਕੁਚ, ਜਿਵੇਂ—“ਮਾਲਸੇ ਨੇ ਅੱਜ ਅਸਵਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ.” (ਲੋਕੋ) ੨ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ, ਰੁਪੁਪੁਰੀ ਸਿਧਾਰਨਾ, “ਨਾਹੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਅਸਵਾਰਾ ਕਿਸ ਪੁਕਾਰ ਹੋਇਆ?” (ਭਗਤਵਾਲੀ) ੩ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਜਿਨਦ (ਬੀਤ), “ਬਹੁਰੇ ਨੇ ਜਵਾਹੁ ਅਸਵਾਰਾ.” (ਗੁਪਤ) ੪ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਜ ਧਜ ਨਾਲ ਕੱਢੀ ਹੋਈ ਅਸਵਾਰੀ.

ਅਸਵਾਰੀ, ਫ਼ਾ. اسوارੀ. ਸਵਾਰੀ, ਸੰਗਤ—ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ ਆਰੋਹਣ (ਚੜ੍ਹਨ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਘੋੜੇ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਦਯਾ। ੩ ਯਾਨ, ਕੋਈ ਵਸਤੂ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਈਏ.

ਅਸਾ, ਆਸਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ, “ਮਨ ਮਹਿ ਰਖਉ ਏਕ ਅਸਾ ਰੇ.” (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸਾਂ, ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ, ਹਮਾਰੇ ਮੇਂ, “ਅਸਾ ਜੋਰੁ ਨਾਹੀ ਜੇ ਕਿਛੁ ਕਰਿ ਹਮ ਸਾਧਹਿ,” (ਸੁਹੀ ਮ: ੪)

ਅਸਾਂ, ਸਰਬ—ਮੈਂ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਅਸੀਂ “ਅਸਾਂ ਤਿ ਓਥੇ ਜਾਣਾ,” (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਨਾਹਣੀਆ)

ਅਸਾਸਹ, ਦੇਖੋ, ਆਸਾਸਨ.

ਅਸਾਸਾ, ਅ. اساسا. ਅਸਾਸਾ, ਸੰਗਤ—ਮਾਲ। ੨ ਸੰਪਦਾ, ਵਿਭੂਤੀ, ਅਸਾਸਾਹੀ, ਸੰ. अशासित, ਵਿ—ਜੋ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਅਸ਼ਿਕਤਿ, ਅਪਧੁ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਨਿੰਦਿਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਸਾਹ, ਸੰ. अशासु, ਹਮਾਰੇ ਮੇਂ, ਅਸਾਡੇ ਵਿੱਚ, “ਅਉਰੁਣ ਸਰ ਅਸਾਹ” ਅਸਾਹ,” (ਸੁੀ ਮ: ੧) ੨ ਅ—ਸਾਹ, ਸਵਾਸ ਬਿਨਾ, ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਾਣ, “ਜੀਵਾਲੇ ਤਾਕਿ ਅਸਾਹ,” (ਮ: ੧, ਵਾਰ ਮਾਤ) ਅਸਾਹ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ਜਿੰਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ.

ਅਸਾਜੜ, ਵਿ—ਨਾ ਮਾਜਣ ਯੋਗਤ, ਅਣਬਣ, ਨਾਮੁਮਕਿਨ, “ਅਸਾਜੜ ਸਾਜਿ ਸਮਜਿਆ,” (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸਮਜਿਆ.

ਅਸਾਡਤਾ, ਵਿ—ਅਸਾਂ ਦਾ, ਅਸਾਡਾ, ਹਮਾਰਾ, “ਜੇ ਤੂੰ ਮਿਤੁ ਅਸਾਡਤਾ,” (ਵਾਰ ਮਾਤ ੨ ਮ: ੫)

ਅਸਾਡਤੇ, ਵਿ—ਅਸਾਂ ਦੇ, ਅਸਾਡੇ, ਹਮਾਰੇ, “ਮਿਤੁ ਅਸਾਡਤੇ ਸੇਈ,” (ਵਾਰ ਕੁਜ ੨ ਮ: ੫)

ਅਸਾਡਾ, ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਅਸਾਡਤਾ.

ਅਸਾਤਿ, ਸੰ. अशक्ति ਸੰਗਤ—ਬਾਤਿ ਦਾ ਅਰਥ ਬੇਚੈਨੀ, ਅਸਾਤੀ, ਕੋਭ, ੨ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਦੇਸ, ਜੋ ਅੰਗ੍ਰੇਸਾਂ ਦੀ ਰਖਤਾ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੁਮਾਸੀ (Commassie) ਹੈ, ਅਸਾਤੀ ਦੀ ਵਸੋਂ ੨,੦੨੯,੭੫੦ ਹੈ.

ਅਸਾਧ, ਸੰ. असाध, ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਕਠਿਨਤਾ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਜੇਹਾ ਰੋਗ, ਜੋ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, “ਅਸਾਧ ਰੋਗ ਉਪਜਿਓ ਤਨ ਭੀਤਰਿ ਟਰਤ ਨ ਕਾਹੁ ਟਾਰਿਓ,” (ਮਾਥੁ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਸਾਧੁ.

ਅਸਾਧਾਰਣ, ਵਿ—ਜੋ ਸਾਧਾਰਣ (ਮਾਮੂਲੀ) ਨਹੀਂ, ਅਸਾਮਾਨਤਾ। ੨ ਭਾਵ—ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਮਾਸ.

ਅਸਾਧਿ, ਅਸਾਧੜ, ਦੇਖੋ, ਅਸਾਧ.

ਅਸਾਧੁ, ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਸਾਧ (ਭਲਾ) ਨਹੀਂ, ਬੁਰਾ, ਲੁੱਚਾ, ਖੋਟਾ, ਦੁਸ਼। ੨ ਅਸੁਭਾ। ੩ ਅਯੋਗਤ.

ਅਸਾਧੜ, ਦੇਖੋ, ਅਸਾਧ.

ਅਸਾਨ, ਅ. اسان ਇਹਸਾਨ, ਸੰ. ਉਪਕਾਰ, ਨੇਕੀ, ਭਲਿਆਈ। ੨ ਕ੍ਰਿਪਾ, ੩ ਫ਼ਾ. اسان ਅਸਾਨ, ਵਿ—ਸੁਗਮ, ਸੁਖਾਲਾ, ਸੌਖਾ, ਅਸਾਨਮੰਦ, ਫ਼ਾ. اسانمند ਇਹਸਾਨਮੰਦ, ਵਿ—ਕ੍ਰਿਤਗਤ, ਉਪਕਾਰ ਅਸਾਨਮੰਦ, ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ.

ਅਸਾਮ, ਦੇਖੋ, ਆਸਾਮ.

ਅਸਾਮੀ, ਅ. असमी ਸੰਗਤ—ਇਸਮ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਅਸਮਾ, ਉਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ ਅਸਾਮੀ। ੨ ਅਹੁਦਾ, ਪਦਵੀ, ਅਧਿਕਾਰ। ੩ ਕਿਰਾਇਆ ਅਥਵਾ ਮੁਆਮਲਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੱਖ ਨੈਣ ਵਾਲਾ, ਫ਼ਾਰੀਕ ਮੁਕੱਦਮਾ.

ਅਸਾਰ, ਸਿੱਧੀ, ਵਿ—ਬਿਨਾ ਸੁਧ, ਭੋਖਰ, ਗਾਡਿਲ, ਸਵਧਾਨਤਾ ਰਹਿਤ, “ਨਾ ਸੇਈਐ ਅਸਾਰ,” (ਸ. ਕਭੀਰ) ੨ ਸੰ. ਸਾਰ ਰਹਿਤ, ਫੰਗ, ਫੰਕਤ, ੩ ਤੁੱਫ਼, ਅਦਨਾ। ੪ ਸੰਗਤ—ਇਰੰਡਾ, ੫ ਚੰਦਨ। ੬ ਅਯੁਰੁ। ੭ ਸੰ. ਅਸਾਰ, ਵਰਖਾ ਦੀ ਧਾਰਾ, ਬੁਫ਼ਾੜ, “ਨੈਨਹੁ ਨੀਰ ਅਸਾਰ ਬਹੈ,” (ਆਸਾ ਕਭੀਰ) ੮ ਅ. اسار ਅਸਾਰ, ਅਸਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਚਿੰਨ੍ਹ, ਨਿਸ਼ਾਨ, ਲੱਛਣ। ੯ ਦੇਖੋ, ਅਸਾਰ.

ਅਸਾਰਤ, ਅ. اسارت ਇਬਾਰਤ, ਸੰਗਤ—ਸੈਨਤ ਸੈਨ, ਕਿਸੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪੁਕਟ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ, “ਕਰਹਿੰ ਉਚਾਇ, ਅਸਾਰਤ ਦਲ ਦਈ,” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੫੧) ਹੱਥ ਚੁੱਕਕੇ ਦੌਜ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਸਾਰਬ, ਸੰ. असारब, ਸੰਗਤ—ਅਸਾਰ ਰੂਪ ਪਦਾਰਥ। ੨ ਅਸਾਰ ਕਰਮ, “ਸੁਆਰਥ ਤਿਆਗਿ ਅਸਾਰਬਿ ਰਚਿਓ, ਨਹਿ ਸਿਮਰੇ ਪੁਛੁ,” (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਸਾਰਬਿ, ਅਸਾਰਾਬ ਵਿੱਚ, ਦੇਖੋ, ਅਸਾਰਬ.

ਅਸਾਰੜ, ਸੰ. असाद, ਸੰਗਤ—ਹਾਤੁ ਦਾ ਮਹੀਨਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਉਰੁਸਾਥਾ ਨਛਤੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਸਾਤਾ, ਵਿ—ਅਸਾਂ ਦਾ, ਅਸਾਡਾ, ਅਸਾਡੀ ਹਮਾਰਾ, ਹਮਾਰੀ, ਅਸਾਤੀ, “ਨਾਂਹੀ ਕਿਛੁ ਅਸਾਤਾ ਜੀਉ,” (ਮਾਤ ਮ: ੫) “ਰਾਖਹੁ

ਸਰਮ ਅਸਾਈ." (ਮਾਰ ਮ: ੫)

ਅਸਿ, ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ਧਾ ਸੰਗਤ—ਕੱਟਣ ਦਾ ਸ਼ਬਦ, ਤਲਵਾਰ.
"ਅਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੰਡੇ ਖਡਗ ਤੁਪਕ ਤਬਰ ਅੰਤੁ ਤੀਰ." (ਸਨਆ)
੨ ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜੋ ਕਾਸ਼ੀ ਪਾਸ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ. "ਬਨਾਰਸਿ ਅਸਿ
ਬਸਰਾ." (ਭੋਂਡ—ਨਾਮਦੇਵ) ੩ ਕ੍ਰਿਪਾ ਵਾਚਕ ਮੱਧਮ ਪੁਰਖ ਦਾ
ਇੱਕ ਵਚਨ. ਹੈ. "ਤਤ੍ਵਮਸਿ" (ਤਤ੍ਵ ਤ੍ਵ—ਅਸਿ). ਉਹ ਤੂ ਹੈ.
"ਸਾਮ ਸ੍ਰ ਬੇਦ ਤਤ੍ਵਮਸਿ ਮਾਨੇ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਸਿਕਨੀ, ਸੰ ਅਸਿਕਨੀ. ਦੇਖੋ, ਚੰਦ੍ਰਾਗਾ. ਚਨ੍ਹਾਂ. ਚਨਾਬ.
੨ ਚਾਤ੍ਰ. ਚਾਤਾ. ੩ ਅੰਤਹ ਪੁਰ (ਹਰਮ) ਦੀ ਦਾਸੀ ਬਲਾਨਮਾਨੇ ਦੀ
ਟਹਿਲਟ.

ਅਸਿਕੇਤੁ, ਸੰਗਤ—ਅਸਿ (ਤਲਵਾਰ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੇਤੁ (ਧੁਜਾ)
ਵਿੱਚ. ਅਸਿਧੁਜ. ਅਕਾਲ. ਮਹਾਕਾਲ. "ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਕੇਤੁ ਸਗਤ ਕੇ
ਈਸਾ." (ਚੋਪਈ) ੨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ.

ਅਸਿੱਖ, ਵਿ—ਜੋ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ
ਧਰਮ ਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ. ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸਿੱਖਿਤ

ਅਸਿੱਖਿਤ, ਸੰ. ਅਸਿਕਤ, ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾ (ਸਿਖਣਾ) ਨਹੀਂ
ਪਾਈ. ੨ ਵਿਦਵਾਨ. ਅਨਪੜ੍ਹ. ੩ ਉਜੱਭ. ਅਸਭਤ. ਭਵਾਰ.

ਅਸਿਤ, ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਸਿਤ (ਚਿੱਟਾ) ਨਹੀਂ. ੨ ਕਾਲਾ. "ਅਸਿਤ
ਬਸਰੁ ਰਿਹ ਅੰਗ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੩ ਬੇਹੱਦ. ਬੇਅੰਤ. ੪ ਸੰ. ਅਸਿਤ.
ਫੁੰਢਾ. ਫੁੰਠਿਤ. ਫੁੰਦਾ. ੫ ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ. ਭੁਕਿਤ. ੬ ਸੰਗਤ—
ਅਸਿਤ ਨਾਉਂ ਦਾ ਸੂਚਕਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਧੂਵਸੰਧਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਹ
ਹੈਰਯ ਜਾਤਿ ਤੋਂ ਹਰ ਥਾਂ ਕੇ ਹਿਮਾਲਯ (ਹਿਮਾਲੇ) ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ
ਸੀ.

ਅਸਿਤਥਾਰਿ, ਸੰਗਤ—ਅਸਿਤ (ਕਾਲਾ) ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਾਰਿ
(ਪਾਣੀ). ਜਮਨਾ (ਯਮੁਨਾ) ਨਦੀ. (ਸਨਆ)

ਅਸਿਤਥਾਰਿਪਤਿ, ਅਸਿਤਵਾਰਿ ਜਮਨਾ, ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦੇਵ. (ਸਨਆ)

ਅਸਿਤਾ, ਵਿ—ਜੋ ਸ੍ਰੇਤ (ਚਿੱਟੀ) ਨਹੀਂ. ਕਾਲੀ. "ਅਸਿਤਾ ਨਿਸਿ
ਮੇ ਸਸਿ ਸੇ ਬਿਗਮੇ." (ਸਮੁਦ ਮਥਨ) ੨ ਸੰਗਤ—ਜਮਨਾ ਨਦੀ.
੩ ਸੰ. ਅਸਿਤਾ—ਅਸਿਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਭੁਕਣਾ. ੪ ਸੰ.
ਅਸਿਤ. ਫੈਂਕਣ ਵਾਲਾ.

ਅਸਿਧਰ } ਵਿ—ਅਸਿ (ਤਲਵਾਰ) ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਖਤਰਪਾਰੀ.
ਅਸਿਧਾਰੀ } "ਅਨਥਿਕਾਰ ਅਸਿਧਾਰੀ." (ਯਸਾਰੇ) ੨ ਸੰਗਤ—
ਮਹਾਕਾਲ. ੩ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਧਾਰੀ ਖਾਲਸਾ.

ਅਸਿਧਾਵ, ਹਥਿਆਰ ਚਮਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਿਕਲੀਕਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਿ
ਅਤੇ ਧਾਵ.

ਅਸਿਧੁਜ, ਦੇਖੋ, ਅਸਿਕੇਤੁ. "ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਧੁਜ ਚੁ ਕਰੀਅਹੁ ਰੱਛਾ."
(ਚੋਪਈ)

ਅਸਿਨੀ, ਸੰਗਤ—ਅਸਿ (ਤਲਵਾਰ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਆ) ੨ ਅੰਤੁ
(ਖੋਤਿਆ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. ਰਸਾਲਾ. ਖੁਤਚੜੀ ਫੌਜ. (ਸਨਆ)

ਅਸਿਪਤੁ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਲ. ਪਿੱਪਲਾ. ੨ ਪੁਰਾਣਾ
ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਰਕ, ਜੋ ਹਜ਼ਾਰ ਯੋਜਨ ਤਪੀ ਹੋਈ ਜਮੀਨ ਉੱਪਰ
ਹੈ. ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਸੰਖਣਾ ਜੰਗਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਿਰਫ਼ਾਂ ਦੇ ਪੱਤੇ
ਤਲਵਾਰ ਵਰਗੇ ਤਿੱਖੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਾਪੀਆਂ ਉੱਪਰ ਭਿਗਕੇ ਅੰਗ ਕੱਟ
ਦਿੰਦੇ ਹਨ.

ਅਸਿਪਾਣਿ } ਸੰਗਤ—ਮਹਾਕਾਲ. ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਖਡਗ ਹੈ. "ਸ੍ਰੀ
ਅਸਿਪਾਣੀ } ਅਸਿਪਾਣਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਰੀ ਕਰ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸ੍ਰੀ
ਅਸਿਪਾਨਿ } ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ੩ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ.
ਅਸਿਪਾਨਿਜ. ਅਸਿਪਾਨਿ (ਅਕਾਲ) ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਦਸਮੇਸ਼.
"ਮੇ ਅਸਿਪਾਨਿਜ ਤਟਿਸ ਕਹਾਉਂ." ਚਿਤਿਕਨ ਤੋਂ ਜਬ ਭਾਜ ਤੁਰਾਉਂ.
(ਗੁਰੂ ੧੦)

ਅਸਿਵਾ, ਵਿ—ਅਮੰਗਲ ਰੂਪਾ. ਜੋ ਸਿਵਾ ਨਹੀਂ. "ਸਿਵਾ ਅਸਿਵਾ
ਪੁਕਾਰਤ ਭਈ." (ਗੁਪਤੁ). ਸਿਵਾ (ਗਿਦਤੀ) ਅਸਿਵਾ (ਅਮੰਗਲ)
ਭਾਈ ਬੋਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾ.

ਅਸੀ, ਦੇਖੋ, ਅਸਿ. ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸੀ. ੩ ਸਰਬ—ਮੈਂ ਦਾ ਬਹੁ
ਵਚਨ. ਅਸੀਂ. ਹਮ. Wc. "ਅਸੀ ਖਤੇ ਬਹੁਤ ਕਮਾਵਦੇ." (ਸਵਾ
ਮ: ੫) ੪ ਵਿ—ਅਸਿਵਾਲਾ. ਖਤਰਪਾਰੀ. ਤਲਵਾਰਬੰਦ. "ਅਸੀ
ਕਦੀ ਕੋਰੀ ਬਲ ਕਾਢੇ." (ਚਰਿਤੁ ੪੦੫) ਤਲਵਾਰਧਾਰੀ ਕਟਾਧਾਰੀ
ਕਵਚਧਾਰੀ.

ਅਸੀਂ, ਦੇਖੋ, ਅਸੀ ੩.

ਅਸੀਸ } ਸੰ. ਅਸਿਧੁ—ਅਸਿਧੁ. ਸੰਗਤ—ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ. ਦੁਆ.
ਅਸੀਸਤੀ } "ਦੇਹੁ ਸਜਣ, ਅਸੀਸਤੀਆ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਅਸੀਨ, ਬੈਠਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸੀਨ ੨. "ਅਸਨ ਭਾਸ ਅਸੀਨ." (ਨਾਪੁ)
ਅਸੀਬਹਾਦੁਰ. ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਕਵੀਆਂ ਨੇ "ਤੇਰ
ਬਹਾਦੁਰ" ਨਾਉਂ ਦਾ ਉਲਥਾ (ਅਨੁਵਾਦ) ਕਰਕੇ ਨੌਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਦਾ ਕਈ ਕਾਈਂ ਇਹ ਨਾਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਖੰਗਹਾਦੁਰ.

ਅਸੀਮ, ਸੰ. ਵਿ—ਸੀਮਾ (ਹੱਦ) ਰਹਿਤ. ਬੇਹੱਦ. "ਪਾਯੋ ਅਨਦ
ਅਸੀਮ ਹੈ." (ਸਲੋਹ)

ਅਸੀਰ, ਅ. ਅਸੀਰ. ਵਿ—ਵਤਾ. ਬਲੰਦ. ੨ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ.
ਸ਼ੇਸ਼. ਉੱਤਮ. ੩ ਅ. ਅਸੀਰ. ਬੰਧੂਆ. "ਗਿਰਨੀ ਅੰਧ ਜਨੋਂ
ਹੈ ਨਿਪਤਿ ਦੁਕ ਧੁਤ ਭਯੋ ਅਸੀਰ." (ਚਰਿਤੁ ੩੦) ੪ ਅ. ਅਸੀਰ.
ਨਜ਼ਦੀਕ. ਪਾਸ. ਨੇੜੇ. ੫ ਉਲਥੇ ਹੋਏ ਕੇਸ.

ਅਸੀਰਬਚਨ } ਸੰਗਤ. ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ. ਦੁਆਈ. ਕਲਮਾ. ਅਸੀਸ.
ਅਸੀਰਬਾਦ }

ਅਸੀਲ, ਸੰ. ਅਸੀਲ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ੀਲ (ਨੇਕ ਚਲਨ) ਦਾ ਅਭਾਵ.
ਅਸੀਲਤਾ ੨ ਵਿ—ਜੋ ਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ. ਖੋਟੇ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ. ਬਦਚਲਨ.
੩ ਅ. ਅਸੀਲ. ਅਸੀਲ ਅਥਵਾ ਅਸੀਲ. ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਤਲਾ.
ਸਰੀਰ. ੪ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੀ ਅਸਲ ਨਸਲ ਦਾ. ਕੁਲੀਨ.

ਭਾਵਸਯ. ਮੈਂ (I) ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ (We) ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਚੀਜ਼ ਭਾਵਸਯ
John (੧੮੮੮) ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਹੈ.

ਅਸੁ. ਦੇਖੋ. ਅਸੁ ਧਾ. ਸੰਗਤਾ—ਮਨ. ਚਿੰਤ। ੨ ਪ੍ਰਾਣ. "ਅਸੁ ਦੇ ਅਸੁ ਦੇ ਜਗ ਮੇ ਜਸ ਲੀਜੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਵਸੁ (ਧਨ) ਦੇਕੇ, ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਦੇਕੇ. ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਜਸ ਲਓ। ੩ ਸੰ. ਅਸੁ. ਹੰਤੂ. ਅਸੁ. ਅਸ਼ਕ. "ਉਤਸਵ ਸਮੇ ਜਾਨਿ ਅਸੁ ਰੋਕੀ." (ਰੁਪਸੁ) ੪ ਸੰ. ਅਸੁ. ਘੋੜਾ. ਅਸਪ. "ਅਸੁ ਹਸਤੀ ਰਥ ਅਸਵਾਰੀ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਸੁਅਰਿ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਦਾ ਵੈਰੀ. ਯਮ. ਪ੍ਰਾਣਾਰਥ. (ਸਨਾਮ) ੨ ਪ੍ਰਾਣ ਵਿਨਾਸਕ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. (ਸਨਾਮ) ੩ ਜਾਨ ਲੈਣ ਵਾਲਾ. ਠਗ. (ਸਨਾਮ) ੪ ਅਸੁ (ਘੋੜੇ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਬੋਰ. (ਸਨਾਮ) ਅਸੁਅਰਿ ਅੰਤਕ. (ਸਨਾਮ). ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਦਾ ਵੈਰੀ (ਦੁਸ਼ਮਣ). ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਸ (ਫਾਹੀ).

ਅਸੁਆਸਨ. ਆਸੁਆਸਨ. ਦੇਖੋ. ਆਸਾਸਨ। ੨ ਅਸੁ—ਆਸਨ. ਘੋੜੇ ਦਾ ਤਹਿਰ. ੩ ਕਾਠੀ. ਚਾਰਜਾਮਾ.

ਅਸੁਅੰ. ਵਿ—ਸੁਥਨ (ਪੁਤ੍ਰ) ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ। ੨ ਸੁਥੰ ਭਿਨਾ. ਹੋਮੇ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਨਿਰ-ਅਭਿਆਨ. "ਅਨਕਾਲ ਅਪਾਲ ਦਿਆਨ ਅਸੁਅੰ." (ਅਕਾਲ)

ਅਸੁਹਰ. ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਹਰਤਾ. ਵੈਰੀ। ੨ ਯਮ। ੩ ਵਿਖ. ਜਹਿਰ. ਅਸੁਚਿ. ਸੰ. ਵਿ. ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਮਲੀਨ.

ਅਸੁਦਾ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸੁਧਾ. (ਸਨਾਮ)

ਅਸੁਦਾਨ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁਦਾਨ. ਘੋੜਾ ਦਾਨ ਕਰਨਾ. "ਅਸੁਦਾਨ ਕਸਦਾਨ." (ਰਾਮ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਸੁਧ. ਵਿ—ਭਿਨਾ ਸੁਧ. ਭੋਮਭਰ. ਭੋਹੋਸ਼। ੨ ਸੰ. ਅਸੁਧ—ਅਸੁਧ. ਵਿ—ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਭੰਦਾ। ੩ ਭਲਤ੍ਰ ਭੁੱਲ ਸਹਿਤ.

ਅਸੁਧਿ. ਸੰਗਤਾ—ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ। ੨ ਭੁੱਲ. ਭਲਤੀ.

ਅਸੁਨ. ਸੰ. ਆਸ਼ਿਨ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁ ਮਹਿਨਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਅਸ਼ਿਨੀ ਨਕਸ਼ਤ੍ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਸੁਨਿ. ਆਸ਼ਿਨ (ਅਸੁ) ਵਿੱਚ. ਅੰਸੁ ਮੇ. "ਅਸੁਨਿ ਅਉ ਪਿਲਾ! ਸਾ ਧਨ ਚੂਰਿ ਮੁਈ." (ਭਾਰਹਮਾਹਾ ਤੁਖਾਰੀ)

ਅਸੁਨੀ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁ (ਘੋੜਿਆਂ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. ਅਸੁਸੈਨਾ. ਰਸਾਲਾ. (ਸਨਾਮ) ਦੇਖੋ. ਅਸ਼ਿਵਨੀ.

ਅਸੁਨੀਕੁਮਾਰ. ਦੇਖੋ. ਅਸ਼ਿਨਿ ਕੁਮਾਰ. "ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਕੇਤੇ ਅੰਸਾਵਤਾਰ ਕੇਤੇ." (ਅਕਾਲ)

ਅਸੁਪਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁ (ਉਚੈ: ਸੁਵਾ ਘੋੜੇ) ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਸੁਰਜ। ੨ ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਪਤਿ. ਜੀਵਾਤਮਾ। ੩ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ.

ਅਸੁਪਵਨ. ਵਿ—ਵਾਧੂਵੇਗੀ ਅਸੁ. ਹਵਾ ਤੁੱਲ ਤੇਜ਼ ਚਾਲ ਵਾਲਾ ਘੋੜਾ. "ਅਸੁਪਵਨ ਹਸਤਿ ਅਸਵਾਰੀ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਅਸੁਭ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੇ ਸੁਭ (ਚੰਗਾ) ਨਹੀਂ. ਭੁਰਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਅਮੰਗਲ. ਅਹਿਤ.

ਅਸੁਭ ਚਿੰਤਕ. ਵਿ—ਅਮੰਗਲ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ. ਭੁਰਾ ਚਿੰਤਵਨ ਵਾਲਾ. ਬਦਖੁਹ.

ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਵਿੱਚ ਕਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਪ੍ਰਾਣ ੮.

ਅਸੁਭ ਚਿੰਤਨ. ਸੰਗਤਾ—ਭੁਰਾ ਚਿੰਤਵਨ. ਬਦਖੁਹੀ.

ਅਸੁਮੇਧ. ਦੇਖੋ. ਅਸੁਮੇਧ. "ਅਸੁਮੇਧ ਜਗਨੇ." (ਗੋਂਡ ਨਾਮਦੇਵ)। ੨ ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਯ ਦਾ ਦਾਸੀ ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜਨਮੇਜਯ ਰਾਜ. ਅੰਡ ੧੯੫.

ਅਸੁਮੇਧਾਨ. ਜਨਮੇਜਯ ਦਾ ਦਾਸੀ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਦੂਜਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜਨਮੇਜਯ ਰਾਜ. ਅੰਡ ੧੯੫

ਅਸੁਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਜੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਫੈਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਦੈਤ. ਦੇਖੋ. ਅਸੁ ਧਾ. "ਅਨਕਨ ਕਾਲ ਅਸੁਰ ਤਬ ਮਾਰੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੨ ਪ੍ਰੇਤ. ਭੂਤਨਾ। ੩ ਸੁਰਜ. ਜੇ ਚਮਕਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਅਸੁ ਧਾ। ੪ ਤਵ—ਵਿਕਾਰ. ਕੁਕਰਮ. "ਅਸੁਰ ਸੰਖਾਰੀ ਸੁਖਿ ਵਸੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) "ਸਤਿਨਾਮੁ ਅਸੁਰ ਸੰਖਾਰੁ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧)

੫ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਕੁਕਰਮੀ ਜੀਵ. "ਕੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮ ਜੇ ਜਗ ਮਹਿ ਕਰਹੀ। ਨਾਮ ਅਸੁਰ ਭਿਨ ਕੋ ਜਗ ਧਰਹੀ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੬ ਨਿਖੁੰਟੇ ਵਿੱਚ ਅਸੁਰ ਦਾ ਅਰਥ ਬੰਦਲ (ਮੇਘ) ਹੈ। ੭ ਵਿ—ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਧਾਰੀ. ਜਿੰਦਾ. ਜੀਵਨਦੇਸ਼ ਵਾਲਾ। ੮ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅਜਾਣ ਨਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਪਮ (ਅਸੁ) ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੁਰ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਅਸੁ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਫੈਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ. ਅਸੁ ਧਾ. "ਪਸੁਪਤਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਬਖਾਨਕੈ ਅਸੁਰ ਸ਼ਬਦ ਭੁਨ ਦੇਹੁ." (੧੧੭) ਸੁਧ ਪਾਠ ਹੈ—"ਅਸੁ ਸ਼ਬਦ ਭੁਨ ਦੇਹੁ." ਪਸੁਪਤਿ (ਬਿਵ) ਬਰਕੇ ਫੈਕਿਆ ਹੋਇਆ ਤੀਰ। ੯ ਚਿਰਵੇਦ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਂ ਅਸੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇਵਤਾ ਬੋਧਕ ਹੈ. ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੁ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਹੈ. ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਬਰਕੇ ਭੀ ਅਸੁਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਚਿਰਵੇਦ ੧-੩੫-੯ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ— "ਅਰ੍ਯੁਰ-ਪਾਰੇਥਾ ਪ੍ਰਾਯਾਦ:" ਪਾਰਸੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮਸ਼੍ਰੀਬ ਜੰਦ ਵਿੱਚ "ਅਹੁਰ" ਦੇਵਤਾ ਬੋਧਕ ਹੈ. ਪਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਹਾਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਸੇ—ਸਪੁ—ਘੜਤ, ਦਬ—ਦਹ, ਮਾਸ—ਮਾਹ ਆਦਿ। ੧੦ ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਇਣ ਬਾਲਕਾਂਡ ਦੇ ੪੫ ਵੇਂ ਅਧਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੀਰਸਮੁੰਦਰ ਚਿਤਕਣ ਵੇਲੇ ਵਰ੍ਹਣ ਦੀ ਕੰਨਜਾ ਵਾਭੁਟੀ (ਸ਼ਰਾਬ), ਜਿਸ ਨੂੰ "ਸੁਰਾ" ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰਕਟ ਹੋਈ, ਦੈਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਸੁਰ ਹੋਇਆ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਰਾ ਕੁਹਣ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਸੁਰ ਕਹਾਏ.

ਅਸੁਰ ਸੰਖਾਰ. ਵਿ—ਅਸੁਰ ਤੁੱਲ ਸੰਖਾਰਕ. ਰਾਖਸਾਂ ਵਾਕਰ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਹੋਆ ਅਸੁਰ ਸੰਖਾਰ" (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਮਾਰਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਕੁਕਰਮ ਅਥਵਾ ਕੁਕਰਮੀਆਂ ਦਾ ਸੰਖਾਰ ਕਰਤਾ.

ਅਸੁਰਸੰਖਾਰਕ } ਵਿ—ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਕੁਕਰਮੀਆਂ ਅਸੁਰਸੰਖਾਰਕ } ਦਾ ਵਿਨਾਸਕ। ੨ ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਦਾ ਦੇ ਮਿਟਾਉਣ

ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਰਹਿਤਾ ਹੋਇਆ ਵੇਦ ਦਾ ਕੋਸ਼, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਭਾਸ਼ਕ ਮੁਨੀ ਨੇ "ਨਿਰ੍ਯੁ" ਨਾਮਕ ਟੀਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਹ ਭਰਤ ਪੁਰਾਣਾ ਕੁੰਭ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵੇਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਅਰਥ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਸੁਰਸੰਖਾਰਕ } ਵਿ—ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਕੁਕਰਮੀਆਂ ਅਸੁਰਸੰਖਾਰਕ } ਦਾ ਵਿਨਾਸਕ। ੨ ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਦਾ ਦੇ ਮਿਟਾਉਣ

ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਰਹਿਤਾ ਹੋਇਆ ਵੇਦ ਦਾ ਕੋਸ਼, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਭਾਸ਼ਕ ਮੁਨੀ ਨੇ "ਨਿਰ੍ਯੁ" ਨਾਮਕ ਟੀਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਹ ਭਰਤ ਪੁਰਾਣਾ ਕੁੰਭ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵੇਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਅਰਥ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਸੁਰਸੰਖਾਰਕ } ਵਿ—ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਕੁਕਰਮੀਆਂ ਅਸੁਰਸੰਖਾਰਕ } ਦਾ ਵਿਨਾਸਕ। ੨ ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਦਾ ਦੇ ਮਿਟਾਉਣ

ਚਾਲਾ. "ਮੇਰਾ ਪੁਰੁ ਸਾਥਾ ਅਸੁਰਸੰਘਾਰਣ." (ਮਥੁ ਸੋਲਹੇ ਮ: 3)
 ਅਸੁਰਗੁਰੂ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁਰ (ਦੈਤਾਂ) ਦਾ ਗੁਰੂ ਬੁਧਾਰਾਚਕ.
 ਅਸੁਰ ਨਦੀ. ਸੰਗਤਾ—ਗੁਦਾ. ਮੁਲਦਾਧ, ਜਿਸ ਵਿਚਦੀ ਗੰਦਗੀ
 ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ. "ਅਸੁਰਨਦੀ ਕਾ ਬੰਧੋ ਮੂਲ." (ਰਾਮ ਬੇਟੀ) ਯੋਗਮਤ
 ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਡੀ ਨਾਲ ਗੁਦਾ ਦਾ ਮੁਖ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ।
 ੨ ਭੁਰੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਰ
 ਅਸੁਰਪਿਤ. ਸੰਗਤਾ—ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਸ਼ਤਪ. (ਸਨਾਮਾ)
 ਅਸੁਰਪਿਤਣੀ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁਰਪਿਤ (ਕਸ਼ਤਪ), ਉਸ ਦੀ
 ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. (ਸਨਾਮਾ)
 ਅਸੁਰਰਾਜ. ਵਿ—ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਰਾਵਣ. (ਸਨਾਮਾ)
 ਅਸੁਰਰਾਜਅਰਿ. ਸੰਗਤਾ—ਰਾਵਣ ਦਾ ਵੈਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ.
 (ਸਨਾਮਾ)
 ਅਸੁਰਾ ਨਦੀ. ਅਪਾਨ ਪੋਣ. "ਅਸੁਰਾ ਨਦੀ ਅਪੁਨੀ ਤਰੈ." (ਰਤਮਾਲਾ ਬੰਨੇ) ਅਪਾਨ ਦੀ ਟੇਵੀ ਚਲ ਰੋਕਕੇ ਅਪਣੇ ਬਲ ਹੇਠ
 (ਤਲੈ) ਕਰੇ.
 ਅਸੁਰਾਰਦਨ. ਸੰ. ਅਸੁਰਾਦੰ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁਰ (ਦੈਤਾਂ) ਨੂੰ
 ਅਰਦਨ (ਪੀੜਨ) ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ. ਅਸੁਰਾਰਿ। ੨ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ.
 "ਅਸੁਰਾਰਦਨ ਕੇ ਕਰਕੇ ਜਿਨ ਟੇਕਹਿ ਬਾਨ ਬਿਖੇ ਤਨ ਚਾਖੇ." (ਰਾਮਾਵ)
 ਅਸੁਰਾਰਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁਰ—ਅਰਿ. ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਵੈਰੀ. ਦੇਵਤਾ.
 "ਨਿਕਸੀ ਅਸੁਰਾਰਿ ਕੀ ਸੈਨ ਚਲੀ." (ਚੰਡੀ ੧)
 ਅਸੁਰਿਸ. ਵਿ—ਅਸੁਰ—ਈਸ਼. ਅਸੁਰੇਸ਼. ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ।
 ੨ ਸੰਗਤਾ—ਰਾਵਣ. (ਸਨਾਮਾ)
 ਅਸੁਰੀ. ਸੰਗਤਾ—ਰਾਖਸੀ. (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ. ਆਚੁਰੀ। ੨ ਭਿੰਡ.
 ਰਾਈ. ਸੰ. ਆਸੁਰੀ. ਰਾਜ ਸਸੰਪ. Mustard.
 ਅਸੁਰੇਸ. ਵਿ—ਅਸੁਰ—ਈਸ਼. ਦੈਤਰਾਜਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਰਾਵਣ।
 ੩ ਬਲਿ। ੪ ਹਿਰਨਕ੍ਕਸ਼ਿਪੁ। ੫ ਬੁੰਡ। ੬ ਅਸੁਰ (ਬੂਤ) ਰਾਜ.
 ਮਹਾਦੇਵ.
 ਅਸੁਰੇ ਪੁਰ. ਅਸੁਰ (ਦੈਤਾਂ) ਨਾਲ ਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜੰਗ ਦਾ
 ਮੈਦਾਨ. "ਮੁੰਡ ਕਟਕੇ ਅਸੁਰੇ ਪੁਰ ਮਾ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਅਸੁਰ
 (ਦੈਤਾਂ) ਦੀ ਪੁਰੀ. ਪਾਤਾਲਲੋਕ.
 ਅਸੁਰੂ. ਵਿ. ਵਿ—ਅਸਨ (ਮੂਲ) ਤੋਂ. ਮੁੱਢੋਂ. ਅਸਲੀਯਤ ਵਿਚਾਰਣ
 ਤੋਂ. "ਅਸੁਰੂ ਇਕ ਧਾਤੁ." (ਜਪੁ) ਦੇਖੋ. ਅਸਲ ੨ ਅਤੇ ਧਾਤੁ.
 ਅਸੁ. ਦੇਖੋ. ਅਸੁ ਅਤੇ ਅੱਸੁ. "ਅਸੁ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ ਜਿਨਾ
 ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ." (ਮਾਰ ਬਾਰਹਮਾਹਾ)
 ਅਸੁਆ. ਸੰ. ਅਸੁਯਾ. ਸੰਗਤਾ—ਈਰਥਾ. ਹੁਸਦ. ਤਾਤ. ਭਾਹ.
 "ਸਰਣ ਪਰਿਓ ਤਜਿ ਕਰਬਸੁਆ." (ਗਉ ਮ: ੫) ਤਿਆਗਕੇ
 ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਸੁਯਾ.
 ਅਸੁਆ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁ. ਅਸੁ. ਅੱਖਰੂ. ਹੰਤੂ.
 ਅਸੁਭ. ਵਿ—ਜੋ ਨਜਰ ਨਾ ਆਵੇ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਤ. "ਅਸੁਭ ਹੈ."

(ਜਪੁ) ੨ ਭੇ ਸਮਝ. ਮੁਰਖ.
 ਅਸੁਟੀ. ਸੰਗਤਾ—ਆਸਾ. ਵਾਸਨਾ. "ਵਤਿ ਅਸੁਟੀ ਬੰਨਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਫੇਰ ਆਥਾ ਬੰਨੁਕੇ
 ਅਸੁਤ. ਵਿ—ਕੁਸੁਤਾ. ਬੇਵੰਡਾ। ੨ ਅਪ੍ਰਸੂਤ. ਅਜਨਮ। ੩ ਸੰ.
 ਅਸੂਤ. ਜੋ ਸੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਬਿਨਾ ਸੰਬੰਧ. ਬੇਲਾਗ. "ਆਦਿ
 ਰੂਪ ਅਸੂਤ." (ਜਪੁ)
 ਅਸੁਦਾ. ਦੇਖੋ. ਆਸੁਦਾ. "ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੇਨ ਅਸੁਦੀ ਕਰਕੈ." (ਰੂਪਸੁ)
 ਅਸੁਯਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਸੁਯਾ (ਈਰਥਾ) ਕਰਨਾ ਵਾਲਾ. ਹਾਸਿਦ.
 ਅਸੁਯਾ. ਦੇਖੋ. ਅਸੁਆ. "ਨਿੰਦਕ ਜੋਨ ਅਸੁਯਾ ਸਹਿਰੂ." (ਨਾਪੁ)
 ਅਸੁਲ. ਦੇਖੋ. ਉਸੁਲ.
 ਅਸੋਅੰ. ਸੰ. ਆਸੁਯ. ਸੰਗਤਾ—ਆਧਾਰ. "ਕਿ ਅਸੋ—ਅਸ." (ਕਰਾਨ) ਅਸਚਾ ਰੂਪ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਾ ਕਰੇ।
 ੩ ਜਿਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ.
 ਅਸੋਸ } ਸੰ. ਅਸੋਸ. ਵਿ—ਪੂਰਾ. ਸਾਰਾ. ਮੁਕੰਮਲ। ੨ ਅਨੰਤ.
 ਅਸੋਖ } ਅਪਾਰ. "ਅਸੋਨਿ ਆਦਿ ਅਸੋਖ." (ਜਪੁ)
 ਅਸੋਤ. ਵਿ—ਜੋ ਬ੍ਰੇਤ (ਚਿੰਟਾ) ਨਹੀਂ। ੨ ਕਾਲਾ। ੩ ਨੀਲਾ ਪੀਲਾ
 ਆਦਿ.
 ਅਸੀ. ਅਵਸ਼ਤ. ਜਰੂਰਾ ੨ ਅਸਿ. ਹੈ ਦੇਖੋ. ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ.
 ਅਸੇਕ. ਸੰ. ਅਸੇਕ. ਵਿ—ਸ਼ੋਕ ਰਹਿਤ. ਖੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ. "ਭਯੋ
 ਅਸੇਕ ਦੇਵਪਤਿ ਤਬਹੀ." (ਸਲੋਹ) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ੋਕ ਦਾ ਅਭਾਵ.
 ਖੁਸ਼ੀ. ਆਨੰਦ. "ਅਸੇਕ ਛਡੇ ਤਿਨ ਹੂੰ ਤੇ ਨਸਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨੱਠ ਗਈ। ੩ ਇੱਕ ਬਿਰਫ. ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰਾਂ
 ਮਹੀਨੇ ਪੱਤੇ ਹਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲ
 ਲਗਦੇ ਹਨ. ਮਧੁਪੁਸਪ. L. Jonesia Asoca। ੪ ਪਾਰਾ।
 ੫ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੬ ਮਛਧ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੋਰਧ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਦੁਸਾਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ
 ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਾਜਾ. ਜੋ ਚੰਦ੍ਰਗੁਪਤ ਦਾ ਪੋਤਾ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ
 ਨਾਉਂ ਅਸ਼ੋਕ ਵਰਧਮਾਨ ਹੈ. ਬੁੱਧਮਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ
 ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੈ.
 ਅਸ਼ੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ੈਵ ਸੀ. ਪਰ
 ਮਛਤੋਂ ਬੌਧ ਹੋ ਗਿਆ. ਇਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਬੁੱਧਮਤ ਦੇ ੬੪੦੦੦
 ਪੁਜਾਰੀ ਗੁਜਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ੮੪੦੦੦ ਗੀਰਤੀਸੂਤ
 (Columns of Fame) ਖੜੇ ਕਰਵਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜਸੀ
 ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹੁਕਮ ਉੱਕਰੇ ਹੋਏ ਸਨ.
 ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਠਾਰ੍ਹਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਬੁੱਧਮਤ ਦਾ
 ਇੱਕ ਵਡਾ ਭਾਰੀ ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਲੱਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ
 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਭੇਜੇ ਅਤੇ ਜੀਵਹਿੰਸਾ ਹੁਕਮਨ ਬੰਦ ਕੀਤੀ.
 ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਲੱਕਾ ਤੀਕ ਕੁੱਲ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ
 ਸੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਲਾਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ
 ਪਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਖੁਦੇ ਹੋਏ ਅਨੇਕ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਹਨ.

ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਈਸਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ (B.C.) 320-272 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾਟਲੀਪੁਤ੍ਰ (ਪਟਨੇ) ਵਿੱਚ 69 ਵਰ੍ਹੇ ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਅਸ਼ੋਕ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਧਰਮਾਤਮਾ ਚਾਕ੍ਰਮਤੀ ਬੋਧਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰਿਕਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸ਼ੋਕ ਦਾ ਪੋਤਾ (ਕੁਣਾਲ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ) ਪ੍ਰਿਯਦਰਸ਼ੀ ਭੀ ਉੱਤਮ ਰਾਜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਸ਼ੋਕ ਬਣ } ਵਿ—ਸ਼ੋਕ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਥਾਕ ਬਗ਼ੀਚੀ।
ਅਸ਼ੋਕ ਵਨ } ਅਸ਼ੋਕ ਦਾੜੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਲੰਕਾ ਵਿੱਚ ਰਾਵਣ
ਅਸ਼ੋਕ ਵਾਟਿਕਾ } ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਬਾਗ਼, ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਉਸ ਨੇ
ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ੩ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਅਯੋਧਯਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ
ਬਾਗ਼।

ਅਸ਼ੋਖ. ਵਿ—ਜੋ ਸ਼ੋਸ (ਖੁਸ਼ਕ) ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਅਸ਼ੋਸ਼ਕ. ਜੋ ਸ਼ੋਸਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅਸ਼ੋਗ } ਵਿ—ਸੋਗ (ਸ਼ੋਕ) ਰਹਿਤ, ਆਨੰਦ, ਖੁਸ਼, ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਅਸ਼ੋਗੀ }

ਅਸ਼ੋਹ. ਵਿ—ਸੋਚ (ਵਿਚਾਰ) ਹੀਨ, ਅਭੂਤ. “ਤ੍ਰਿਕਦ ਜੋਨਿ ਅਚੇਤ ਸੰਰਵ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਅਸੋਚ.” (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਸੰਗਤ—ਚਿੰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਿਯਾ ਦਾ ਅਭਾਵ, ਵਿਚਾਰਹੀਨਤਾ, ਅਬੋਧ ਦਸਾ. “ਜਾਨ ਅਜਾਨ ਭਏ ਹਮ ਚਾਵਰ ਸੋਚ ਅਸੋਚ ਵਿਵਸ ਜਾਂਹੀ.” (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ) ੩ ਸੰ. ਅਸੋਚ. ਸੰਗਤ—ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ, ਅਸ਼ੁੱਧੀ।

ਅਸੋਚਾ. ਵਿ—ਚਿੰਤਾ ਬਿਨਾ, ਬੇਫਿਕਰ। ੨ ਸੁੱਚ ਬਿਨਾ, ਜੁਠਾ, ਅਪਵਿਤ੍ਰ, ਮਲੀਨ। ੩ ਨਾ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ, ਵਿਚਾਰਹੀਨ।

ਅਸੋਤਾ. ਸੰਗਤ—ਜਾਗਰਣ (ਜਾਗਣਾ). ਸੋਣ ਦਾ ਅਭਾਵ. “ਨਿਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰੈ ਅਸੋਤਾ.” (ਭਾਗੁ)

ਅਸੋਚ, ਦੇਖੋ, ਅਸੋਚ ੩.

ਅਸੰਖ } ਵਿ—ਸੰਖਯਾ ਬਿਨਾ, ਬੇਸੁਮਾਰ, ਅਣਗਿਣਤ, ਅਨੰਤ.
ਅਸੰਖਯ } “ਅਸੰਖ ਜਪ ਅਸੰਖ ਭਾਉ.” (ਜਪੁ)
ਅਸੰਖਯਾਤ }

ਅਸੰਗ. ਸੰਗ (ਲੰਜਾ) ਬਿਨਾ, ਬੇਸਰਮ, ਬੇਹਯਾ। ੨ ਸੰ. ਅਸੰਗ. ਵਿ—ਇਕੱਲਾ, ਸੰਗ ਬਿਨਾ। ੩ ਨਿਆਚਾ। ੪ ਨਿਕਲੇਪ। ੫ ਸੰਗਤ—ਪਰਮਾਤਮਾ। ੬ ਸਿਵ। ੭ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ।

ਅਸੰਗਤ. ਵਿ—ਅਯੋਗਤ, ਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ, ਅਣਬਣ.

ਅਸੰਗਤਿ. ਸੰਗਤ—ਅਜੋਗਪੁਣਾ, ਅਯੋਗਤਤਾ। ੨ ਲੱਛਣ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਇਹ ਹੈ:— ਕਿ ਲੱਛਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਲੱਛ (ਲਕਣ) ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਏ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਗੁੰਝ ਦਾ ਲੱਛਣ ਕਰੇ ਕਿ ਲੰਮੀ ਸੁੰਡ ਵਾਲੀ ਗੁੰਝ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ੩ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਣ ਹੋਰ ਥਾਂ, ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਹੋਰ ਥਾਂ ਹੋਵੇ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ੨੬੯-੨੩੨ ਈ ਸੀ. ਭੀ ਲੇਖੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿਯਦਰਸ਼ੀ (ਪ੍ਰਿਯਦਰਸ਼ਿਨੀ) ਦਾ ਨਾਮ ਸੰਪੂਤਿ ਅਤੇ ਦਸ਼ਰਥ ਭੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ।

“ਹੇਤੁ ਅਨਤ ਹੀ ਹੋਯ ਜਹਿ, ਕਾਜ ਅਨਤ ਹੀ ਹੋਯ.” (ਸਿਵਚੰਦ੍ਰ ਵ੍ਰਸਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪ੍ਰੇਮਮਤ ਮਰਦਾਨਾ ਗਾਵੈ,

ਬ੍ਰਿਤਾ ਸੁਨਤ ਭੂਲ ਸੁਧ ਜਾਵੈ.

ਮਤਤਾ (ਮਸ਼ੂਰੀ) ਮਰਦਾਨੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਸੁਧ ਭੁੱਲੀ ਬ੍ਰਿਤਾ ਦੀ

(ਅ) ਜੋ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਥਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਨਾ ਰੱਖਕੇ, ਦੂਜੇ ਅਯੋਗ ਥਾਂ ਆਰੋਪਣਾ, “ਅਸੰਗਤਿ” ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ. “ਔਰ ਠੋਰ ਕਰਣੀਯ ਜੋ ਕਰਤ ਔਰ ਹੀ ਠੋਰ.” (ਲਲਿਤ ਨਲਾਮ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਵੈਦ ਦਵਾ ਦੀਨੀ ਸੁਖਦ ਦੁਖੀਆ ਪੁਰਖ ਨਿਹਚ.

ਆਖੇ ਕੀ ਢਾਕੀ ਕਰੀ, ਢਾਕੀ ਆਖਨ ਭਾਰ.

(ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ)

(ੲ) ਕਾਬਜ ਅਰੰਭ ਕਰੀਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਲਟ, ਅਜੇਹਾ ਵਰਣਨ “ਅਸੰਗਤਿ” ਦਾ ਤੀਜਾ ਰੂਪ ਹੈ. “ਕਰਨ ਲਗੈ ਜੋ ਯਾਜ ਕਛੁ ਤਾਂ ਤੇ ਹੋਯ ਵਿਰੁੱਧ.” (ਲਲਿਤ ਨਲਾਮ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਲਿ ਪੋਤਾ ਪ੍ਰਯਾਸ ਦਾ ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ ਦੀ ਇੰਝ ਇਛੰਦਾ,

ਕਰ ਸੰਪੂਰਣ ਜੰਗ ਜੋ ਇੱਕ ਇਕੋਤਰ ਜੰਗ ਕਰੰਦਾ,

ਇੰਦ੍ਰਾਸਣ ਨੇ ਪਰਹੈ ਜਾਇ ਪਤਾਲ ਸੁ ਹੁਕਮੀਬੰਦਾ.

(ਭਾਗੁ)

ਅਸੰਗ੍ਰਹ. ਸੰਗਤ—ਸੰਗ੍ਰਹ ਦਾ ਅਭਾਵ, ਲਮਾ ਨਾ ਕਰਨਾ.

ਅਸੰਜਤ. ਸੰ. ਅਸੰਜਿਤਾ—ਅਸੰਜਿਤ, ਵਿ—ਸੰਜਿਤ (ਜੋੜਿਆ) ਹੋਇਆ, ਮਿਲਾਇਆ ਹੋਇਆ. “ਦੁਹ ਅਸੰਜਤ ਕਰੇ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਕਿਵਾਭ ਭੇਤ ਲਏ, ਭੁਹੇ ਢੋਲਏ। ੨ ਮੁੰਦਿਆ, ਛੱਟ ਕੀਤਾ.

ਅਸੰਤ. ਸੰ. ਅਸੰਤਾ. ਵਿ—ਜੋ ਸੰਤ (ਸ਼ਾਂਤ) ਨਹੀਂ, ਬੁਰਾ, ਖੋਟਾ, ਪਾਮਲ. “ਮਿਲੈ ਅਸੰਤ ਮਸਟਿ ਕਰਿ ਰਹੀਐ.” (ਗੋਂਡ ਕਬੀਰ)

ਅਸੰਪ੍ਰਕਾਤ ਸਮਾਧਿ } ਸੰ. ਅਸੰਪ੍ਰਕਾਤ ਸਮਾਧਿ. ਸੰਗਤ—
ਅਸੰਪ੍ਰਕਾਤ ਯੋਗ } ਯੋਗਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਹਾਲਤ,

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤ ਦੀਆਂ ਪੰਜੇ ਵਿੱਤੀਆਂ (ਪ੍ਰਮਾਣ, ਵਿਪਰਯਯ, ਵਿਕਲਪ, ਨਿਦ੍ਰਾ ਅਤੇ ਸਿਮ੍ਰਤਿ) ਲਯ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਿਰਬੀਜ ਸਮਾਧਿ ਅਥਵਾ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ ਹੈ.

ਅਸੰਪ੍ਰੇਹ. ਸੰ. ਅਸੰਪ੍ਰੇਹ—ਅਸੰਪ੍ਰੇਹ. ਵਿ—ਇੱਛਾ ਰਹਿਤ, ਸੰਤੋਖੀ.

ਅਸੰਭ. ਸੰ. ਅਸੰਭਾ—ਅਸੰਭ. ਸੰਗਤ—ਅਸੰਭਾ, ਅਭੂਤ. “ਕਲਿਜਗ ਚੜ੍ਹਏ ਅਸੰਭ, ਜਗਤ ਕਵਨ ਬਿਧਿ ਬਾਝ ਹੈ?” (ਕਲਕੀ) ੨ ਸੰ.

ਅਸੰਭਵ. ਵਿ—ਸੰਭਵ (ਜਨਮ) ਰਹਿਤ, ਜੋ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. “ਅਸੰਭ ਹੈ.” (ਜਪੁ) ੩ ਅਣਬਣ, ਨਾਮੁਮਕਿਨ, “ਜੀਤੋ ਅਸੰਭ.”

(ਗ਼ਜ਼ਨ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿੱਤਣਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਸੀ, ਉਹ ਤੀ ਜਿੱਤ ਲਏ।
੪ ਸੰ. ਅਥਾ। ੧੫—ਅਧਮ ਭੂਤ, ਪੰਥਰ ਰੂਪ, ਵਜ੍ਹ ਸਮਾਨ ਕਰੋਰ ਦੇਹ
ਵਾਲਾ, “ਸੁਨ ਮਿਰ੍ਹ ਮੰਰ੍ਹ ਅਸੰਭ.” (ਗ਼ਜ਼ਨ)

ਅਸੰਭਵੁ, ਅਸੰਭਵ, ਦੇਖੋ, ਅਸੰਭ ੨.

ਅਸੰਭ ਸੰਭ, ਸੰਗਤ—ਅਸੰਭਵ (ਵਿਸ਼ਨੁ) ਤੋਂ ਸੰਭਵ (ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ)
ਬ੍ਰਹਮ, ਚਤੁਰਨਨ, “ਅਸੰਭਸੰਭ ਮਨੀਐ, ਕਰੋਰ ਕਿਸਨੁ ਠਨੀਐ?”

[ਗ਼ਜ਼ਨ]

ਅਸੰਭਵ, ਸੰ. ਵਿ—ਜੇ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਾਮੁਮਕਿਨ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਜਨਮ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੩ ਪੁਰਾਣਾਂ
ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੪ ਕਾਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਅਣਬਣ
ਭਾਤ ਦਾ ਹੋਣਾ, ਅਰਥਾਤ—ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਦਾ ਬਣ ਜਾਣਾ, ਜਿਸ ਉਕਤਿ
ਵਿੱਚ ਸਿੱਧ ਕਰੀਏ, ਇਹ “ਅਸੰਭਵ” ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ, “ਅਨਹੂਥੇ ਕੀ
ਬਾਰ ਕਛੁ ਪੁਕਟ ਭਈ ਸੀ ਜਾਨ,” (ਸਿਵਰਾਜ ਰੂਸਟ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮਸਕੋਂ ਭਗਨੰਤਿ ਸੈਨ ਕਰਦਮੋਂ ਭਰੰਤਿ ਪਪੀਲਕਹ,
ਸਾਗਰੰ ਨਖੰਤਿ ਪਿੰਕੋਂ ਤਮ ਪੁਕਾਸ ਅੰਧਕਹ,
ਸਾਧ ਸੰਗੇਟ ਸਿਮਰੰਤ ਕੋਧਿੰਦ ਸਰਣ

ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ, (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਵਿ ਤਿਮਰਲੰਗ ਤੇ ਅਨੇਕ ਪਾਤਸਾਹ ਭਏ
ਥੇਤੀ ਭੁਲ ਭੀਰਭਈ ਅਮਲ ਚਲਾਇਕੈ,
ਦੇਸ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਚਾਰੋਂ ਚੰਕ ਸਭ ਨਿਵੈਂ ਆਯ

ਕਹੂੰ ਨਾ ਮਵਾਸੀ ਭਟ ਦਿਓ ਵਿਚਲਾਯਕੈ,
ਅਨਕਨ ਸੇਨ ਕੋਲ ਦੀਰਘ ਦੁਰਗ ਭਾਈ
ਰਾਜ ਕੋ ਸਮਾਜ ਕੋਨ ਸਕੈ ਸੁ ਕ੍ਰਿਨਾਯਕੈ,

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੂਪ ਪੰਥ ਮਾਲਸਾ ਕੈ
ਕੋਨ ਜਾਨੈ ਦੋਭੇ ਬਾਦਸਾਹਤ ਖਪਾਯਕੈ.

(ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਪੇਟ ਭਵਾਸਤ ਫੁਧਾ ਦੁਖ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਮੁਹਾਯ,
ਕੰ ਜਾਨਤ ਬੋ ਫੁਲ ਕੋ ਦੇਸਨਪਤਿ ਪੈਜਾਯ.

੫ ਲੰਡਣ (ਲਕਣ) ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ, ਦੇਖੋ, ਅਸੰਭਤਿ ੨.

ਅਸੰਭਾ, ਦੇਖੋ, ਅਸੰਭਵ, “ਇਹ ਬਾਤ ਅਸੰਭਾ,” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਅਸੰਭਵਨਾ, ਸੰ. ਅਥਾ। ੧੫—ਸੰਗਤ—ਅਨਹੋਨਾ—ਪਨ, ਸੰਭਵਨਾ
ਦਾ ਅਭਾਵ.

ਅਸੰਭੈ, ਅਸੰਭਵ, ਨਾਮੁਮਕਿਨ, “ਅਸੰਭੈ ਮਹਾ ਤੇ ਅਰੰਭੇ ਭਲੰਦੇ.”
(ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸੰਭ.

ਅਸੰਮਕ, ਸੰ. ਅਥਾ। ੧੫—ਅਸੰਮਕ, ਵਿ—ਜੇ ਸੰਮਕ (ਠੀਕ)
ਨਹੀਂ, ਅਯੋਗਤ, ਨਾ ਖੁਨਾਸਿਬ। ੨ ਮਿਥਤਾ, ਅਸਤਤਾ। ੩ ਵਿਪਰੀਤ.
ਉਲਟ, “ਜਿਸ ਤੇ ਦਰਸ ਅਸੰਮਕ ਪਿਥੈ,” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਅਸੰਸਤ, ਸੰ. ਵਿ—ਨਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ। ੨ ਰਾਇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਬਿਨਾ
ਸਹਮਤਿ.

ਅਸੰਮਤਿ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੰਮਤਿ ਦਾ ਅਭਾਵ, ਇਖਤਿਲਾਫ਼ ਰਾਇ
ਔਸੀ, ਸੰ. ਅਸੀਤਿ, ਵੀਹ ਘੱਟ ਸੌ—੮੦

ਔਸੁ, ਸੰ. ਅਸਿਨ, ਸੰਗਤ—ਔਸੁ ਮਹੀਨਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ
ਵਿੱਚ ਅਸਿਨੀ ਨਫਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਸੁਰਜ, ਦੇਖੋ, ਅਚਰਜ ਅਤੇ ਅਸੁਰਯ, “ਅਸੁਰਜ ਰੂਪੰ ਰਹੰਤ
ਜਨਮੋ,” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਸੁ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟ, ਅਠ ਅਤੇ ਆਠ.

ਅਸੁ ਸਿਧਿ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਸਿਧਿ.

ਅਸੁਕ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਸਟਕ, ਅੱਠ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ।
੨ ਅੱਠ ਛੰਦਾਂ ਦਾ ਪਾਠ, ਇੱਕ ਚਾਂ ਅੱਠ ਸ਼ਲੋਕ ਮਿਲਾਏ ਹੋਏ
“ਇਮ ਅਸੁਕ ਉਸਤਤਿ ਕਰੀ ਪਠ ਮਨ ਵਾਛਿਤ ਪਾਇ,” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)
੩ ਰਾਜਾ ਯਯਾਤਿ ਦੀ ਕੰਨਯਾ ਮਾਧਵੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਾਮਿਤੁ
ਰਾਜਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਰੁ.

ਅਸੁ ਕੁਲ, ਸੰਗਤ—ਨਾਛਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਕੁਲਾਂ, ਜੋ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ
ਅੱਠ ਨਾਛਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀਆਂ ਹਨ, ਅੱਠ ਨਾਛ ਇਹ ਹਨ:— ਸੋਸ,
ਵਾਸੁਕਿ, ਕੰਡਲ, ਕਰਕੋਟਕ, ਪਦਮ, ਮਹਾਂਪਦਮ, ਸੰਖ ਅਤੇ ਕੁਨਿਕ
ਦੇਖੋ, ਨਾਛਕੁਲ.

ਅਸੁਕੰਧ, ਸੰ. ਅਥਾ। ੧੫, ਸੰਗਤ—ਅੱਠ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ
ਦਾ ਇਕੱਠ, ਅਭਰ, ਕਸਤੂਰੀ, ਕਪੂਰ, ਕੁਠ, ਕੇਸਰ, ਖਸ, ਚੰਦਨ
ਅਤੇ ਭਾਜ, “ਅਸੁਕੰਧ ਮਜ ਅਚਤੀ ਧਰੇ,” (ਸਨੇਹ)

ਅਸੁ ਛਾਪ, ਵਿਜ ਭਾਜਾ ਕਾਵਰ ਦੇ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਛਾਪ (ਮੁਹਰ) ਹੋਰ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਲਗਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ
ਹਨ:— ਸੁਰਦਾਸ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦਾਸ, ਪਰਮਾਨੰਦ, ਕੁੰਭਨਦਾਸ, ਚਤੁਰਭੁਜ,
ਫੀਰਸ਼ਾਹੀ, ਨੰਦਦਾਸ, ਗੋਵਿੰਦਦਾਸ.

ਅਸੁ ਦਿਥਪਾਲ, ਦੇਖੋ, ਦਿਥਪਾਲ ਅਤੇ ਲੋਕਪਾਲ ੩.

ਅਸੁ ਦਿੰਗਜ, ਦੇਖੋ, ਦਿੰਗਜ.

ਅਸੁ ਧਾਤੁ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਧਾਤੁ.

ਅਸੁ ਨਦੀ, ਸੰਗਤ—ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਤੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਖੀਆਂ
ਅੱਠ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਦੀਆਂ—ਯੰਗਾ, ਯਮੁਨਾ (ਜਮਨਾ), ਸਰਸੁਤੀ, ਸਤ੍ਰਦਵ
(ਸਤਲੁਜ), ਵਿਪਾਸਾ (ਬਿਆਸ), ਏਰਾਵਤੀ (ਰਾਵੀ), ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ
(ਚਨਾ), ਚਿਤਸਤਾ (ਜੇਹਲਮ), “ਲਖੇ ਅਸੁ ਨਦਯਾਨ ਕੋ ਦਰਪ
ਭਾਜੈ,” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅਸੁ ਨਾਇਕਾ } ਦੇਖੋ, ਨਾਇਕਾ ਸ਼ਬਦ ਫੁਟਨੋਟ ਸਮੇਤ.
ਅਸੁ ਨਾਧਿਕਾ }

ਅਸੁਪਦ, ਦੇਖੋ, ਸਰਤ.

ਅਸੁਪਦੀ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟਪਦੀ.

ਅਸੁ ਬਸੁ, ਦੇਖੋ, ਵਸੁ ੮.

ਅਸੁਭੁਜਾ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟਭੁਜੀ.

ਹਿੰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੁਕਤ, ਵਿਸ਼ਨੁ, ਭਵੇਸ, ਜਿਵ ਦੁਰਗਾ ਆਦਿ ਦੇਵਤਿਆਂ ਲਈ
ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਸੁਕੰਧ ਹਨ.

ਅਸ੍ਰ ਮੰਗਲ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਗਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਅੱਠ ਪਦਾਰਥ:—

ਘੋੜਾ, ਹਾਥੀ, ਗਊ, ਜਲ ਦਾ ਘੜਾ, ਪੱਖਾ, ਨਿਸ਼ਾਨ, ਰਣਸਿੰਘਾ
ਅਤੇ ਦੀਵਾ। ਕਈ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋੜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਰਣਸਿੰਘੇ ਦੀ
ਥਾਂ ਨਗਾਰਾ ਹੈ।

੨ ਕਈਆਂ ਨੇ ਅਸ੍ਰਮੰਗਲ ਇਹ ਲਿਖੇ ਹਨ:—

ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਗਊ, ਅਗਨਿ, ਸੁਵਰਣ, ਘੀ, ਸੂਰਜ, ਜਲ, ਰਾਜਾ।
੩ ਉਹ ਘੋੜਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਅਯਾਲ ਦੁੱਮ ਫਾੜੀ ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਸੁੰਮ
ਚਿੱਟੇ ਹੋਣ।

ਅਸ੍ਰ ਲੋਕ, ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਵਿੱਚ ਮੰਨੇ ਹੋਏ ਅੱਠ ਲੋਕ—ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ,
ਪਿਤ੍ਰ ਲੋਕ, ਚੰਦ੍ਰ ਲੋਕ, ਇੰਦ੍ਰ ਲੋਕ, ਭੰਧਰਵ ਲੋਕ, ਰਾਕਸ਼ ਲੋਕ,
ਯਕ ਲੋਕ, ਅਤੇ ਪਿਸ਼ਾਚ ਲੋਕ।

ਅਸ੍ਰ ਵਡਾਕਰਣ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਸਾਜ ਸਾਜਿ।

ਅਸ੍ਰਾਂਗ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਂਗ।

ਅਸ੍ਰਾਦਯ, ਸੰ. ਅਠਾਰਾਂ, ਦਸ ਅਤੇ ਅੱਠ—੧੮।

ਅਸ੍ਰਾਪਦ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਪਦ।

ਅਸ੍ਰਾਵਕੁ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਵਕੁ।

ਅਸ੍ਰਾਤਰ, ਦੇਖੋ, ਅਠੋਤਰ।

ਅਸ੍ਰ, ਸੰ. ਅਰੰਘ, ਧਾ—ਸ਼ੇਭਾ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ, ਲੁਕਣਾ, ਕੁਸ਼ਿਤ
ਹੋਣਾ। ੨ ਸੰ. ਅਰੰਘ, ਵਿ—ਛਿਪਿਆ ਹੋਇਆ, ਲੁਕਿਆ, ਅੰਤਰਧਾਨ
ਹੋਇਆ। ੩ ਨਸ਼, ਨਾਸ ਹੋਇਆ। ੪ ਸੰਗਤ—ਉਹ ਪਰਾਤ, ਜਿਸ
ਦੀ ਓਟ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਛਿਪਦਾ ਹੈ। ੫ ਭਾ ੨੨ ਹੈ, ਅਸ੍ਰਿ। ੬ ਸੰ.
ਅਸ੍ਰਿ, ਹੱਡੀ, “ਬਿਸਟਾ ਅਸ੍ਰਿ ਕ੍ਰਿਮਿ ਉਦਰੁ ਭਰਿਓ ਹੈ,” (ਸਵੈਯੇ
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫)

ਅਸ੍ਰਮਨ } ਦੇਖੋ, ਅਸਤਮਨ।
ਅਸ੍ਰਮਯਨ }

ਅਸ੍ਰਵਜਸ੍ਰ, ਸੰ. ਵਿ—ਉਲਟ ਪੁਲਟ, ਡਿੱਠ ਡਿੱਠ

ਅਸ੍ਰਿ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਸ੍ਰਿਕੁ, ਹੋਂਦ, ਭਾਵ। ੨ ਵਿਦਮਾਨਤਾ
ਮੌਜੂਦਗੀ। ੩ ਸਰਾਸੰਧ ਦੀ ਪੁੜੀ, ਜੋ ਮਥੁਰਾਪਤਿ ਕੰਥ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ
ਸੀ, ਦੇਖੋ, ਜਰਾਸੰਧ।

ਅਸ੍ਰਿ ਭਾਤਿ ਪ੍ਰਿਯ, ਭਾ—ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਜੋ
ਸੰਚਿਦਾਨੰਦ ਦੀ ਹੀ ਵਡਾਯਗ ਹਨ, “ਸਤ ਚੇਤਨ ਆਨੰਦ ਇਕ ਅਸ੍ਰਿ
ਭਾਤਿ ਪ੍ਰਿਯ ਪੁਰ,” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ਦੇਖੋ, ਤਿੰਨੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ।

ਅਸ੍ਰ, ਸੰ. ਵਜ਼—ਹੱਡਾ। ਭਲਾ! ੨ ਹੋਵੇ, ਇਵੇਂ ਹੋਵੇ।

ਅਸ੍ਰੇਯ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸ੍ਰੇਯ (ਚੋਰੀ) ਦਾ ਤਯਾਗ, ਚੋਰੀ ਨਾ ਕਰਨੀ।

ਅਸ੍ਰਕੁ, ਦੇਖੋ, ਅਸਕੁ।

ਅਸ੍ਰੀ, ਸੰ. ਅਰਿਤ੍ਰੰਜ, ਸੰਗਤ—ਸ਼ਾਤ੍ਰੁਧਾਰੀ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਆਦਮੀ।

ਅਸ੍ਰਬਲ, ਦੇਖੋ, ਅਸਬਲ। ੨ ਰਿਦਯਸਬਲ, ਮਨ, ਦਿਲ, “ਜਕਾ
ਅਸਬਲ ਤੋਲ ਅਮਿਤੋ,” (ਭਾਬਾ)

ਅਸ੍ਰਿਥ, ਸੰਗਤ—ਹੱਡੀ।

ਅਸ੍ਰਿਥਤ, ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਤ। ੨ ਸੰ. ਅਰਿਥਪ, ਵਿ—ਨਾ ਇਸਥਿਤ,
ਚਲਾਇਆ। “ਅਸ੍ਰਿਥਤੰ ਸੈਭ ਹਰਥ,” (ਜਹਸ ਮ: ੫)

ਅਸ੍ਰਿਥਰ, ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਰ।

ਅਸ੍ਰਮ, ਦੇਖੋ, ਅਸਮ ੩, ੪, ੫।

ਅਸ੍ਰੁ, ਅਸ੍ਰੁ, ਹੰਤ੍ਰੁ, ਆਸ੍ਰੁ। ੨ ਸੰ. ਅਰੰਘ, ਸੰਗਤ—ਨਹੁ। ੩ ਜਨ।

੪ ਵਿ—ਕੋਠਿਆ, ਚਲਾਇਆ, ਦੇਖੋ, ਅਸੁਰ ੮।

ਅਸ੍ਰਮ, ਵਿ—ਸੁਮ ਰਹਿਤ, ਚਿਨਾ ਬਕਾਨ। ੨ ਕਲੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ
ਰਹਿਤ।

ਅਸ੍ਰੁ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਭਰੂ, ਆਸ੍ਰੁ, ਹੰਤ੍ਰੁ, ਬੱਕ ਜਾਂ ਅਨੰਦ ਦੇ
ਅਸਰ ਨਾਲ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਜਲ।

ਅਸ੍ਰਪਾਤ, ਸੰਗਤ—ਅੰਭਰੂ (ਹੰਤ੍ਰੁ) ਕੋਰਨੇ, ਰੇਦਨ, ਰੋਣਾ, “ਅਸ੍ਰਪਾਤ
ਸੋਂ ਵਸਤੁ ਤਿਰੋਟੇ,” (ਨਾਪੁ)

ਅਸ੍ਰੋਤ੍ਰਿਯ } ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਫਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ
ਅਸ੍ਰੋਤ੍ਰੀ } ਧਰਮਕ੍ਰਿਯ ਨਹੀਂ ਸੁਣੇ।

ਅਸ੍ਰਲੀਲ, ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਲੀਲ (ਸ਼ੇਭਾ ਵਾਲਾ) ਨਹੀਂ, ਨਿੰਦਿਤ।

੨ ਸੰਗਤ—ਲੱਜਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾਕਤ। ੩ ਗੋਵਾਰੂ ਭੋਲੀ।

ਅਸ੍ਰ, ਸੰ. ਅਰੰਘ, ਅਸ੍ਰ, ਸੰਗਤ—ਘੋੜਾ, ਭੁਰੰਗ, ਅਸਪ ਯਕ,
ਕੰਕਣਾਨ। ੨ ਵਿ—ਵਨਾਧਕ। ੩ ਸੰ. ਅਰੰਘ, ਜਿਸ ਪਾਸ ਸੁ (ਧਨ)

ਨਹੀਂ, ਕੰਕਣ, “ਕਨਕ ਅਸ੍ਰ ਹੋਵਰ ਭੂਮਿਦਾਨ,” (ਸੁਖਮਨੀ) ਅਨਾਥ
ਨੂੰ ਕਨਕ (ਸੋਨਾ) ਸੁੰਦਰ ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦਾ ਦਾਨ ਕਰਨਾ।

ਅਸ੍ਰਦੇਸ਼, ਸੰਗਤ—ਉੱਚੇ:ਸੁਵਾ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਸੂਰਜ, (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸ੍ਰਸ਼ਾਲਾ, ਸੰਗਤ—ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਘਰ, ਰਥੇਲਾ, ਅਸਤਬਲ।

ਅਸ੍ਰਕ, ਸੰਗਤ—ਵਢੇਰਾ, ਘੋੜੇ ਦਾ ਭੱਚਾ।

ਅਸ੍ਰਕਵਚਨੀ, ਸੰਗਤ—ਉਹ ਫੌਜ, ਜਿਸ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਚ
ਪਹਿਨਾਏ ਹੋਣ, (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਪਾਖਰ ੨।

ਅਸ੍ਰਗਤਿ, ਦੇਖੋ, ਬਿਗੇਖ ੩। ੨ ਘੋੜੇ ਦੀ ਢਲ।

ਅਸ੍ਰਤਰ, ਦੇਖੋ, ਅਸਤਰ ੨।

ਅਸ੍ਰਰਹੀ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਖੋਰਚ, ਘੋੜੀ ਅਤੇ ਗਧੇ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ
ਉਪਜੀ ਨਸਲ।

ਅਸ੍ਰੁੱਥ, ਸੰ. ਅਰਥਾਥ, ਸੰਗਤ—ਪਿੱਪਲ, ਚਲਦਲ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ
ਅਸ੍ਰੁੱਥ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਹੇਠ ਘੋੜੇ ਦਿਸ਼ਮ ਲਈ ਖੜੇ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ, Ficus religiosa (Religiosa Indica)

ਅਸ੍ਰੁੱਥਮਾ, ਸੰ. ਅਰਥਾਥਮਾ, ਵਿ—ਘੋੜੇ ਜੇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਕ੍ਰਿਪੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਦੋਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੇ
ਜੰਮਣ ਵੇਲੇ ਘੋੜੇ ਜੇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ
ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਕੋਰਵਾਂ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ, ਕੁਰੁਖੇਤ੍ਰ ਦੀ ਸਭ
ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਦੁਰਯੋਧਨ ਸਖਤ ਜਖਮੀ
ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਕੋਰਵਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਵਲ ਅਸ੍ਰੁੱਥਮਾ,
ਕ੍ਰਿਪ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਤਕਰਮਾ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ, ਅਸ੍ਰੁੱਥਮਾ
ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਦੇ ਘੋੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਢਿਰਫ਼ ਹੇਠ ਬੰਧੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰਿਸ਼ਦਰੁਮਨ ਕੋਲੋਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੌਣ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਏਸ ਲਈ ਏਹ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਸ਼ਦਰੁਮਨ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਥੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੇਰ ਇਸ ਨੇ ਦੂਪਦ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬਿਖੰਡੀ ਨੂੰ ਮੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੇ ਪਾਸ ਲੈ ਗਿਆ।

ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬ੍ਰਹਮਾਸ਼ਤ੍ਰ ਦੇ ਪੁਭਾਵ ਨਾਲ ਪਰਿਕਿਤ (ਪਰੀਛਿਤ) ਨੂੰ ਭੀ, ਜੋ ਅਜੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ, ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਪਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਕਿਤ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜੀਵਨਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਅਸ਼ੁੱਧਮਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਭਰ ਕੇ ਨੱਸ ਗਏ, ਪਰ ਦੁੱਪਦੀ ਨੇ ਰੋ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਯੁਧਿਸ਼ਥਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੁੱਧਮਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਪਾਪ ਹੈ, ਦੁੱਪਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਮੰਨ ਗਈ, ਪਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਜੈ ਮਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਭੀਮ, ਅਰਜੁਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਗਏ, ਅਤੇ ਰਤਨ ਲੈ ਆਏ, ਦੁੱਪਦੀ ਨੇ ਇਹ ਮਣੀ ਯੁਧਿਸ਼ਥਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਢਟ ਪੁਰ ਸਜਾਇਆ।

ਅਸੁਪਤੀ, ਸੰਕਸ਼ਾ—ਬੁਰਜ, ਦੇਖੋ, ਅਸਪਤਿ ਅਤੇ ਅਸੁਪਤਿ। ੨ ਨਿਖਲ ਯਾਦਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪੁਸ਼ੇਨ, ਜੋ ਸਤ੍ਰੁਸਿਤ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ ਇਹ ਸਨਮੰਤਕ ਮਣੀ ਪਹਿਨਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਤੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, “ਅਸੁਪਤੀ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਣ ਪਏ,” (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸਨਮੰਤਕ।

ਅਸੁਪਨ, ਸੰ. ਸੰਕਸ਼ਾ—ਦੇਵਤਾ, ਬੁਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਪਨ (ਨੀਂਦ) ਨਹੀਂ। ੨ ਇੱਕ ਰੋਗ, ਇਮਾਨ ਮੇਏ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਨੀਂਦ ਦਾ ਨਾ ਆਉਣਾ, Insomnia, ਇਹ ਰੋਗ ਇਮਾਨੀ ਬਹੁਤਾ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਚਿੰਤਾ, ਸ਼ੋਕ ਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਮਿਥੁਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੋਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੇਵਾਨੀ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਨੀਂਦ ਲਿਆਉਣੀ ਹਲੀਕਾਰਕ ਹੈ, ਸ਼ੁਭ ਪੇਂਟ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ, ਇਮਾਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸੋਚ ਦਾ ਕੰਮ ਨਾ ਲੈਣਾ, ਹਲਕੀ ਕਿਸਾ ਫਲ ਆਦਿ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ।

ਅਸੁਮੁਖ ਸੰ. ਕਿੰਨਰ ਦੇਵਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਘੋੜੇ ਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗਾਉਣ ਅਤੇ ਨੱਚਣ ਵਿੱਚ ਵਡੇ ਨਿਪੁਣ (ਰਾਖ)

ਸਨ।

ਅਸੁਮੇਧ, ਉਹ ਜੰਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੁ (ਘੋੜਾ) ਮੇਧ (ਮਾਰਿਆ) ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਘੋੜੇ ਦੀ ਕਰਬਾਨੀ ਹੋਵੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਜੰਗ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਧਾਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ—ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹੁਕੂਮਤ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਔਲਾਦ ਵਾਸਤੇ।

ਪਰਿਕਿਤ ਨਾਉਂ ਇਸੇ ਲਈ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਰਿਕਿਤ (ਅਚੇ ਹੋਣੇ) ਨੂੰ ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਣ ਦਿੱਤੇ।

ਜੰਗ ਦੀ ਵਿਧੀ ਇਉਂ ਹੈ:— ਇੱਕ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਘੋੜਾ ਵੇਦਮੰਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਅਭਿਮੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਖੁਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਪੁਰ ਬੰਧੇ ਪੜ੍ਹ ਉੱਤੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਤੇ ਪੁਤ੍ਰਾਪ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਘੋੜੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਫੌਜ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਚਲਦੇ ਸਨ, ਘੋੜਾ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਵਜ੍ਹਾ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੇ ਰਾਜਾ, ਘੋੜੇ ਦੇ ਸ਼ਾਮੀ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ ਮੰਨਣੀ ਖਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਪੁਰ ਦੇਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਫਿਰ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਜੇ ਘੋੜਾ ਫੁਰਾਇਆ ਨਾ ਜਾਂਦਾ ਤਦ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਘੋੜਾ ਲੈਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਤਦ ਹਥੇ ਹੋਏ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਜੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸਫਰ ਪਿੱਛੋਂ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਥਾਣੀਂ ਘੋੜਾ ਬੇਰੋਕ ਫਿਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਦਸੀ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਸੰਕਸ਼ਮੰਤ੍ਰ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵੇਦੀ, ਸਵਾ ਸਵਾ ਗਸ ਚੌਤੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸੰਤ ਗਸ ਲੰਮੇ ੨੧ ਥੰਝਿਆਂ ਉੱਪਰ ਰਚੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਥਨ ਲਈ ੧੮ ਭੁੰਡ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਲੰਕ ਪੱਛੀ ਅਤੇ ਚੂਪਾਏ ਕੱਟਕੇ ਹੋਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਧ (ਫੂ) ਰਾਣੀ ਸਮੇਤ ਰਾਜਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਵੇਦਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਭੈਰ ਦੀ ਚਟਾਈ ਉੱਪਰ ਖੜਾ ਕਰਕੇ, ਰਾਜੇ ਤੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ, ਚਟਕਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਪਾਸਿਓਂ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਮਚ ਉਠਦੀ ਸੀ।

ਜੇ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਲਈ ਅਸੁਮੇਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਦ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਦੀ ਲੋਥ ਨਾਲ ਰਾਣੀ ਸੋਂਦੀ ਸੀ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਸੀ ਕਿ ੧੦੦ ਅਸੁਮੇਧ ਜੰਗ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਏਸੇ ਲਈ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੁਮਰ ਬਿਘਨ ਪਾਏ।

ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਇਣ ਭਾਲਕਾਂਡ ਦੇ ੧੪ ਵੇਂ ਅਧਯਾਯ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਰਥ ਦੇ ਅਸੁਮੇਧ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪਸ਼ੂ ਬਲਿਦਾਨ ਲਈ ਖੁੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਕੋਸ਼ਲਯਾ ਆਦਿ ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਖੜਗ ਨਾਲ ਚਟਕਾਇਆ ਸੀ ਅਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੱਤੀਆਂ ਸਨ।

੨ ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਯ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ।

ਅਸੁਦਾਰ, ਦੇਖੋ, ਅਸਵਾਰ.

ਅਸੁਵੈਦਯ, ਸੰਕਸ਼ਾ—ਘੋੜੇ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸ਼ਾਨਿਹੋਤ੍ਰੀ (ਸਲੋਤ੍ਰੀ) Veterinary surgeon.

ਅਸੁਚੂਚ

ਅਸੁਚੈਰੀ

ਵਿ—ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ, ਯੁਤਚਤ੍ਰਾ ਸਵਾਰ, ਅਸ਼ਿਨੀ, ਸੰਕਸ਼ਾ—ਘੋੜੀ। ੨ ਸਤਾਈ ਨਫ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਪਹਿਲਾ

ਨਫ਼ਤ, ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਪੈਣ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਨਫ਼ਤ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਘੋੜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਰਗੀ ਸ਼ਕਲ ਜਾਸਦੀ ਹੈ।

ਅਸ਼ਿਨੀਕੁਮਾਰ. ਘੋੜੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੈਦ ਹਨ, ਨਿਰੂਕ ਦੇ ਦੇਵਤ ਕਾਂਡ ਅਤੇ ਹਰਿਵੰਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵੇਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਇਸਤਰੀ "ਸੰਗਤਾ" ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦਾ ਤੇਜ ਨਾ ਸਹਾਰਕੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਬਣਾਉਣੀ ਇਸਤਰੀ "ਫਾਕਾ" ਘਰ ਛੱਡਕੇ ਆਪ ਘੋੜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਚਲੀ ਗਈ। ਜਦ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜੋੜੇ ਪੁੱਤ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਅਸ਼ਿਨੀਕੁਮਾਰ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ।

ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਛ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਇਸਤਰੀ ਮਾਦ੍ਰੀ ਨੇ ਨਰੁਲ ਅਤੇ ਸਹਿਦੇਵ, ਅਸ਼ਿਨੀ ਕੁਮਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਤੋਂ ਜਣੇ ਸਨ, ਵੈਦਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਸੰਤ ਦੇ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਅਹ. ਜੰ. ਅਹ. ਧਾ—ਵੈਨਣਾ, ਵਰਾਪਣਾ ੨ ਸਰਵ—ਇਹ. ਯਹ।

੩ ਸੰ. ਅਹ. ੧. ਅਹਨ. ਸੰਗਤਾ—ਦਿਨ। ੪ ਸੂਰਜ। ੫ ਵਿਸਨੁ.

ਅਹਸਾਨ. ਅ. احسان. ਇਹਸਾਨ. ਸੰਗਤਾ—ਉਪਕਾਰ, ਨੇਕੀ, ਭਲਿਆਈ। ੨ ਕ੍ਰਿਪਾ.

ਅਹਸਾਨਫਰਮੋਸ਼. افسان فراموش. ਇਹਸਾਨ-ਫਰਮੋਸ਼ ਵਿ—ਉਪਕਾਰ ਭੁਲਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਬਿਰਧਨ.

ਅਹਹ. ਵਜ—ਅਚਰਜ, ਖੇਦ ਅਤੇ ਸ਼ੋਕ ਆਦਿ ਦਾ ਭੋਧਕ ਸ਼ਬਦ.

ਅਹਕਰਣ. ਸੰਗਤਾ—ਅਹੰਕਾਰ, ਅਹੰਕ੍ਰਿਤਿ, ਅਭਿਮਾਨ. "ਜਿਨ ਵਿਚਹੁ ਅਹਕਰਣ ਚੁਕਾਇਆ." (ਸੁੀ ਮ: ੧ ਜੋਗੀ ਅੰਦਰ)

ਅਹੁਕਾਮ. احكام. ਹੁਕਮ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਅਹਣ. ਦੇਖੋ, ਅਹਨ ਅਤੇ ਆਹਣ.

ਅਹਦ. اهد. ਅਹਦ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਤਿਗਤਾ, ਵਾਦਾ, ਨੇਮ. "ਬਾਧ ਅਹਦ ਇਹ ਰੀਤਿ ਸੇ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਸਮ. ਵੇਲਾ। ੩ ਕਿਸੇ ਥਾਏ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਜਿਵੇਂ—ਇਹ ਖਟਨਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਅਹਦ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਹਦਸ਼ਿਕਨੀ. اهدشکني. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਤਿਗਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਵਾਦਾ ਮਿਲਾਈ.

ਅਹਦੀ. اهدی. ਸੰਗਤਾ—ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਲੇ ਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਮਾਤ, ਅਹਦੀਆਂ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ੨੦ ਤੋਂ ੨੫ ਰੁਪਏ ਤੀਕ ਮਾਹਵਾਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਸਵਾਰ ਖਾਸ ਖਾਸ ਮਨਸਬਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਦ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਸੂਲ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਹੁਕਮ ਉਚੇਚਾ ਭੇਜਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ, ਤਦ ਅਹਦੀ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਦੇਹ ਤਾਮੀਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਭੇਰ ਨਹੀਂ ਚੁਕਦੇ ਸਨ, ਧਰਨਾ ਮਾਰਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਸਨ.

ਕਦੇ ਕਦੇ ਅਹਦੀ ਮੰਜੇ ਉੱਪਰ ਬੈਠਕੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬੋਕਾਈ ਕਢਵਾਏ ਮੰਜਾ ਚੁਕਵਾਉਂਦੇ. "ਤਬ ਔਰੰਗ

ਜਿਯ ਮਾਹਿ ਗਿਸਾਏ। ਏਕ ਅਹਦੀਆ ਇਹਾਂ ਪਠਾਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਅਹਦੇ ਪੈਮਾਨ. ਦਾ اهدى پیمان. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਤਿਗਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਾਧੇ. Treaty of alliance.

ਅਹਨ. ਜੰ. अहण-1—ਅਬ-ਅਨ. ਬੰਦਲ ਦਾ ਪੱਥਰ, ਗਤਾ, ਓਲਾ ੨ ਦੇਖੋ, ਅਹ ੩.

ਅਹਨਿਸ. ਜੰ. अहणिस. ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਚਾਤ ਦਿਨ। ੨ ਸਦਾ ਨਿਤਰ ਹਮੇਸ਼ਾ.

ਅਹਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅਹਿਨੀ ਅਤੇ ਆਹਨੀ.

ਅਹਪਤਿ. ਜੰ. अहपति. ਦਿਨ ਦਾ ਸ਼੍ਰਾਮੀ ਸੂਰਜ.

ਅਹਪਤਿਦਿਨ. ਸੰਗਤਾ—ਅਹਪਤਿ (ਸੂਰਜ) ਦਾ ਦਿਨ—ਅੰਤਵਾਰ, ਰਵਿਵਾਸਰ. "ਜੇਠ ਦੂਜ ਦਿਨ ਅਹਪਤੀ." (ਰੂਵਿ ੬)

ਅਹਮ. ਦੇਖੋ, ਅਹੰ. ੨ ਅ. ੧. ਵਿ—ਭਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ, ਜ਼ਰੂਰੀ, ਆਵਾਜ਼ਕ. ੩ ਗਠਿਨ, ਔਖਾ.

ਅਹਮਕੁ. अहमकु. ਵਿ—ਹਮਕ (ਮੁਰਖਤਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਭੁੱਖਿਹੀਨ, ਮੁਰਖ.

ਅਹਮਦ. اهدم. ਵਿ—ਹਮਦ (ਸ਼ਲਾਘਾ) ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ, ਪ੍ਰਸੰਸਿਤ, ਸ਼ਲਾਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਹਸਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਉਂ। ੩ ਬਿਰੁਮੀ ਸਰਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਵਾਰਸੀ

ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਕਵਿ, ਜਿਸ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਅਤੇ ਸੋਹਰੇ ਮਨੋਹਰ ਹਨ

"ਅਹਮਦ, ਯਾ ਮਨ ਸਦਨ ਮੇ ਹਰਿ ਆਵਹਿ ਕਿੰਹੁ ਭਾਣ?"

ਭਿਕਟ ਚੁਰੇ ਜੋ ਲੋ ਨਿਪਟ ਖੁਲੈਂ ਨ ਕਪਟ ਕਪਾਟ.

ਅਹਮਦ ਹਮ ਨ ਸੁਹਾਯ, ਅਮੀ ਪਿਨਾਵੈ ਮਾਨ ਬਿਨ.

ਜੋ ਬਿਖ ਦੇਤ ਭੁਨਾਯ, ਮਾਨ ਸਹਿਤ ਮਰਭੈ ਭਲੈ."

ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ. ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਉਧਮ ਬਾਈ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ, ਪੁੱਤ੍ਰ, ਜੋ ੧੪ ਦਿਸੰਬਰ ਸਨ ੧੭੨੫ ਨੂੰ ਜੰਮਿਆ, ੧੫ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਨ ੧੭੪੮ ਨੂੰ ਬਾਪ ਦੇ ਥਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਿਆ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਡੀਰ ਇਮਾਦੁਲ ਮੁਲਕ ਗ਼ਜ਼ੀਉੱਦੀਨ ਖਾਂ ਨੇ ੨ ਜੂਨ ਸਨ ੧੭੫੪ ਨੂੰ ਭੰਦੀਓਂ ਲਾਹਕੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ, ਇਸੇ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਮੌਤ ੧ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੭੭੫ ਨੂੰ ਹੋਈ.

ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ. ਅਬਦਾ ਦੁਰਾਨੀ ਅਬਦਾਲੀ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਬਾਖ, "ਸੱਦੋਜ਼ਈ" ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਪੁੱਤ, ਇਹ ਇੱਕ ਫ਼ਰੀਬ ਪਠਾਣ ਸੀ, ਪਰ ਭੁੱਖੀਬਲ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਵਧਦਾ ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤਿ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਸਨ ੧੭੪੭ ਵਿੱਚ ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਕੰਧਾਰ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਬਲਖ, ਸਿੰਧ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕਾਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਭੀ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਇਸ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਚੁੱਟਣਾ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸਮਝ ਕੇ ਸਨ ੧੭੪੭ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਨ ੧੭੬੭ ਤੀਕ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਅੱਠ ਹਮਲੇ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ੁੱਟ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਰਾਬਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ—ਖਾਧ ਪੀਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਬਣਿਆ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦਾ.

ਕੀਤੇ, ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੮੧੮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਕਲੰਦਰ ਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਕੇ ਹਥਿਅੰਦਰ ਵਾਹਿਆ, ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਫੇਰ ਉਸੇ ਨੀਂਹ ਉੱਪਰ ਉਸਾਰਿਆ। ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੭ ਹਾਤ ਸੰਮਤ ੧੮੩੦ ਵਿੱਚ ਮੁਰਗਬ ਨਾਮੇ ਨਗਰ ਹੋਇਆ। ਦੇਖੋ, ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਅਤੇ ਦੋਸਰਜ਼।

ਅਹਮਦ ਸੰਘਦ } (ਸੱਯਦ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਭਾਜੀ) ਬਰੇਲੀ ਦਾ
ਅਹਮਦ ਸੰਘਦ } ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਮੁਲਾ, ਜੋ ਮੁਹੰਮਦ ਅਰਫ਼ਾਨ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੭੮੬ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੇ ਬਾਬੁਲ ਦੇ ਅਮੀਰ ਦੋਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਮਾਨ ਦੀ ਰੂਪਤ ਸਹਾਯਤਾ ਪਾ ਕੇ ਸਨ ੧੮੨੭ ਵਿੱਚ ਸਰਹੰਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਤਕਾਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਜਹਬੀ ਜੰਗ ਫੇੜਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦ ਨਈਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ ਦੇ ਭੰਡੇ ਹੇਠ ਟਿਕੌਣੇ ਹੋ ਗਏ। ਅਟਕ ਪਾਸ ਅਕੋਰਾ ਦੇ ਮਕਾਮ ਪੁਰ ਸਰਦਾਰ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਲੀਏ ਤੋਂ ਇਸ ਨੇ ਭਾਰੀ ਹਾਰ ਖਾਧੀ। ੪੦ ਮਈ ਸਨ ੧੮੩੧ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਭਵਰਨਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਬਾਲਾਕੋਟ (ਜਿਲਾ ਹਜ਼ਾਰਾ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਅਹਮਦ ਨਗਰ, ਬੰਬਈ ਹਾਤੇ ਦਾ ਨਗਰ, ਜੋ ਸੀਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਕਿਨਾਰੇ ਆਬਾਦ ਹੈ। ਬਹਮਨੀ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਆਲਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਅਹਮਦ ਨਿਜਾਮ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ ਸਨ ੧੪੯੦ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ ਹੈ। ਅਹਮਦ ਨਗਰ ਪੂਨੇ ਤੋਂ ੭੨ ਮੀਲ ਹੈ। ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜ਼ਫ਼ਰ ਨਾਮਹ ਲੈਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਮਿਲੇ ਸਨ।
ਅਹਮਦਾਬਾਦ, ਬੰਬਈ ਹਾਤੇ ਅੰਦਰ ਰੁਜ਼ਧਰ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ, ਜੋ ਸ਼ਾਵਰਮਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪੁਰ ਰੁਜ਼ਧਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਨ ੧੪੧੩ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ। ਇਹ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ੪੧੦ ਮੀਲ ਹੈ। ਭੀ. ਭੀ. ਸੀ. ਆਈ. ਅਤੇ ਆਰ. ਐਮ. ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਜੰਕਸ਼ਨ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੁ. ਪ੍ਰ. ਸੁ. ਦੀ ਫੌਜੀ ਝੁੱਤ ਦੇ ਪ੮ਵੇਂ ਅਧਕਾਰ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲ ਨਾਲ ਅਹਮਦ ਨਗਰ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਅਹਮਦ ਨਗਰ।

ਅਹਮਦੀ, ਵਿ—ਮੁਹੰਮਦ ਪੈਗੰਬਰ ਦਾ ਪੈਰੋ। ੨ ਸੰਗਤ—ਮੁਸਲਮਾਨ। ੩ ਕਾਦੀਆਨੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਪੈਰੋ। ਦੇਖੋ, ਗੁਲਾਮ ਅਹਮਦ ੨।

ਅਹਰ, ਸੰ. ਅਹੜ, ਸੰਗਤ—ਦਿਨ।

ਅਹਰਖ, ਦੇਖੋ, ਅਹਿਰਖ। ੨ ਸੰਗਤ—ਹਸ (ਆਨੰਦ) ਦਾ ਅਭਾਵ, ਰੰਜ, ਸੋਕ।

ਅਹਰਣ } ਸੰਗਤ—ਆਧਸਥਨ, ਅਧੋਥਨ, ਜੋਹੇ ਦਾ ਪਿੰਡ, ਜੋ
ਅਹਰਣਿ } ਜੋਹੇ ਆਇ ਧਾਤੂਆਂ ਦੇ ਘਤਨ ਨਈਂ ਲੋਹਾਰਾਂ ਦੇ
ਅਹਰਨ } ਕਾਚਖਾਨੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉੱਪਰ ਲੋਹਾ, ਠੰਢਾ ਜਾਂ ਗਰਮ, ਰੱਖਕੇ ਘਨ (ਹਥੋੜੇ) ਨਾਲ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਹਨੀ।

ਸੰਘਦ ਦੇ ਮੋਤਕਿਤ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਰੂਪਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ।

ਨਿਹਾਈ। “ਅਹਰਣਿ ਮਤਿ, ਵੇਦੁ ਹਥੀਆਰੁ。” (ਜਪੁ)

ਅਹਰਨਿਸ, ਦੇਖੋ, ਅਹਨਿਸ ਅਤੇ ਅਹਿਨਿਸ।

ਅਹਰਪਤਿ, ਦਿਨ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, ਸੁਰਜ, ਦੇਖੋ, ਅਹਪਤਿ।

ਅਹਰਮਨ, ਭਾ. ੭੪, ਸੰਗਤ—ਪਾਰਸੀ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਭੁਰਾਈ ਦਾ ਦੇਵਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨੇਕੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਯਜ਼ਦਾਨ ਹੈ।

ਅਹੁਰਾਰ, ਅ. ਆਬਾਦ, free men, ਇਹ ਗੁਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ।

ਅਹਰੰਤ, ਵਿ—ਆਹ! ਆਹ! ਅਤੇ ਹੈ! ਹੈ! ਪ੍ਰਕਾਰਦਾ, ਦਿਲਾਪ ਕਰਦਾ। “ਅਹਰੰਤ ਕੋਟਿ ਕਟਯੰਤਿ ਗਾਰ。” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਰੰਤ।

ਅਹਰੰਨ, ਦੇਖੋ, ਅਹਰਨ।

ਅਹਲ, ਵਿ—ਅਹਨ, ਜੋ ਹੱਲੇ ਨਾ, ਨਿਬਰ, ਕਾਇਮ, “ਕਭ ਭੰਮ ਅਹਲੈ。” (ਗੁਰੂ ਵਾਰ ੨, ਮ: ੫) ੨ ਅ. ੫, ਅਹਨ, ਸੰਗਤ—ਲੋਕ, ਜਨ ਸਮੁਦਾਯ। ੩ ਪਰਿਵਾਰ, ਕੁਟੰਬ। ੪ ਪਤਿ। ੫ ਵਿ—ਯੋਗਤਾ ਲਾਇਕ, “ਅਹਲ ਆਰਭ ਕਮਾਲ。” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਅਹਲਕਾਰ, ਭਾ. ੪੪, ਵਿ—ਬਰਮਚਾਰੀ, ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ।

ਅਹਲਾ, ਵਿ—ਵੁਰਲਭ, ਅਲਭਾ। ੨ ਬਿਨਾ ਲਾਭ, ਵਿਥਾ, ਸੰ ਅਭਲ, ਦੇਖੋ, ਅਹਿਲਾ।

ਅਹਲਾਦ, ਸੰ. ਆਹਲਾਦ, ਸੰਗਤ—ਆਨੰਦ, ਖੁਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਦੇਖੋ, ਅਹਿਲਾਦ।

ਅਹਲਿਆ, ਸੰ. ਅਹਲਾ, ਸੰਗਤ—ਵਿਧਾਸ਼ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕੌਤਮ (ਸ਼ਰਦਵਤ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੋ, ਰਾਮਾਇਣ ਅਨੁਸਾਰ ਭ੍ਰਮਾ ਨੇ ਸਭ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਈ, ਇਹ ਪਤੀ ਦੇ ਸੁਖ ਨਾਲ ਸਿਲਾ ਰੂਪ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਸੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਈ। “ਕੌਤਮ ਨਾਰਿ ਅਹਲਿਆ ਤਾਰੀ。” (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ) ਦੇਖੋ, ਕੌਤਮ ੪।

ਅਹਲੀਆ, ਅ. ੫, ਸੰਗਤ—ਅਹਨ (ਕੁਟੰਬ) ਵਾਲੀ, ਭਾਰਯਾ, ਜੇਹੂ, ਵਹੁਟੀ, ਵਨਿਤਾ।

ਅਹਲੀਹਾ, ਅ. ੫, ਉਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ।

ਅਹਲੇ ਨਸਰ, ਭਾ. ੫੮, ਵਿ—ਅਥਲਮੰਦ, ਦਾਨਾ, ਸਿਆਣਾ।

ਅਹਲਜਾ, ਦੇਖੋ, ਅਹਲਿਆ ਅਤੇ ਕੌਤਮ ੪।

ਅਹਵ, ਸੰ. ਆਹਵ, ਸੰਗਤ—ਬੁੱਧ, ਜੰਗ।

ਅਹਵਈ, ਸੰ. ਆਹਵੀਯ, ਵਿ—ਬੁੱਧ ਸੰਬੰਧੀ, “ਗਿਰੰਤ ਭੂਮਿ ਅਹਵਈ。” (ਰਾਮਾਵ) ਅਹਵੀਯ ਭੂਮਿ (ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ) ਵਿੱਚ ਡਿਕਦੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਅਹਵੀ ਭੂਮਿ।

ਅਹਵਾਲ, ਅ. ੫, ਹਾਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਦਸ਼ਾ, “ਮਮ ਈ ਚਿਨੀ ਅਹਵਾਲ。” (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ੨ ਸਮਾਚਾਰ, ਸੁਖ, ਖਬਰ।

ਅਹਵੀ ਭੂਮਿ, ਸੰ. ਆਹਵੀਯ ਭੂਮਿ, ਥਣਖੇਤ, ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ, ਗਿਲੇ ਨਈਂ ਛਹੁਤੇ ਕਈ ਸੈਤਾਨ ਨੂੰ ‘ਅਹਰਮਨ’ ਸਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਦੇਖੋ, ਅਹਵਯ.
ਅਹਾ, ਦਰ—ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ। ੨ ਕਿ—ਹੈ
ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵ੍ਰਤ ਕਾਲ ਸੀ, ਬਾ ਸਾ “ਜਹ ਕਛੁ ਅਹਾ, ਤਹਾ ਕਿਛੁ
ਨਾਹੀ.” (ਗਉ ਕਬੀਰ)
ਅਹਾਜ, ਸੰ. ਅਹਾਯਜ. ਵਿ—ਨਾ ਨੈ ਜਾਣ ਲਾਇਕ। ੨ ਭਾਵ—ਨਾ
ਅਹਾਜ, ਅਗੋਕਾਰ ਕਰਨ ਯੋਗਕ. “ਖਾਣਾ ਖਾਜ ਅਹਾਜੁ.” (ਮ:
੧ ਵਾਰ ਸਾਰ) ੩ ਅਖਾਦਤ. ਨਾ ਖਾਣ ਯੋਗਕ. ਅਖੀਖ.
ਅਹਾਤਾ, ਦੇਖੋ, ਹਾਤਾ.
ਅਹਾਰ, ਸੰ. ਅਹਾਰ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਭੋਜਨ. ਗਿਣਾ. ਖਾਣਾ.
ਅਹਾਭ, ਵਿ—ਜੋ ਹਾਤਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਪ ਅਤੇ ਤੋਲ
ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ। ੨ ਸੰਕ੍ਰਾ—ਦੁੱਖਭਰੀ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਹਾਹਾਕਾਰ.
“ਖੁਲੀ ਵਾਲੀ ਦੇਤ ਅਹਾਤੇ.” (ਚੰਡੀ ੩) ੩ ਰਣਭੂਮਿ. ਜੰਗ ਦਾ
ਮੈਦਾਨ “ਕੁਲੇ ਅਹਾਤ ਵਿੱਚ.” (ਚੰਡੀ ੩) ੪ ਸੰ. ਆਸਾਭ. ਹਾਤੁ
ਦਾ ਮਹੀਨਾ.
ਅਹਾਤੀ, ਸੰਕ੍ਰਾ—ਹਾਤੀ ਦੀ ਫਸਲ. “ਫਸਲ ਅਹਾਤੀ ਦੇਫ ਨਾਮੁ
ਅਹਾਤੁ, ਸਾਵਣੀ ਸਚੁ ਨਾਉਂ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ) “ਸਾਵਣੁ
ਰਾਤਿ ਅਹਾਤੁ ਦਿਹੁ” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ਸਥਾਮ ਅਸੁਤ ਅਤੇ
ਸੁਭ ਕਰਮ ਸਾਉਣੀ ਅਤੇ ਹਾਤੀ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਹਾਤਨ (ਮਿਣਨ)
ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ, ਦੇਖੋ, ਹਾਤਨਾ.
ਅਹਿ, ਇਹ. ਯਹ. “ਅਹਿ ਤਨ ਚੇਰੀ ਬੀਸੀ.” (ਸੁਹੀ. ਵਰੀਦ)
“ਅਹਿ ਕਰ ਕਰੇ ਸੁ ਅਹਿ ਕਰ ਪਾਏ.” (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨, ਮ: ੫)
੨ ਅਸਿ. ਹੈ। ੩ ਅਹੰਤਾ. ਹੋਸੀ. ਅਹੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਪਰਚਾਇਣੁ ੩।
੪ ਸੰ. ਅਹਿ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਸਰਪ. ਸੱਪ। ੫ ਸੂਰਜ। ੬ ਰਾਹੀ. ਪਥਿਕ।
੭ ਵਿ—ਨੀਚ। ੮ ਲੁਟੇਰਾ. ਵੰਚਕ। ੯ ਅੱਠ ਕਿਣਤੀ ਦਾ ਬੋਧਕ.
ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਕ ਅੱਠ ਹਨ. “ਜਬ ਵਿਸਾਖ ਅਹਿ ਦਿਵਸ
ਵਿਤਾਏ.” (ਕੁਵਿ ੬) ੧੦ ਸੰ. ਅਹਨ—ਅਹਨੁ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਦਿਨ.
“ਮਨ ਰੇ, ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਹਰਿਗੁਣ ਸਾਰ.” (ਸੁੀ ਮ: ੧)
ਅਹਿੰਸ. ਹਿੰਸਾ ਰਹਿਤ. ਅਹਿੰਸਕ.
ਅਹਿੰਸਾ, ਸੰ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਹਿੰਸਾ (ਵਧ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਮ ਜੀਵਾਂ ਦੇ
ਪ੍ਰਾਣ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਵ੍ਰਤ। ੨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਾ ਦੇਣਾ. ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ
ਵਿੱਚ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ੮੧ ਭੇਦ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ
ਕਿ ਮਨ ਤੋਂ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਕਰਮ ਤੋਂ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਭੀ ਸੰਕਲਪ
ਅਤੇ ਕਰਮ ਹਿੰਸਾ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.
ਅਹਿਸਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਹਸਾਨ.
ਅਹਿਕਰਣ. ਦੇਖੋ, ਅਹਕਰਣ.
ਅਹਿਛੋਨਾ, ਸੱਪ ਦਾ ਬੱਚਾ. ਸਪੋਨੀਆ. ਦੇਖੋ, ਕੁੰਤਲ.
ਅਹਿਤ. ਸੰ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਹਿਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਭੁਰਿਆਈ. ਬਦੀ। ੨ ਵੈਰੀ.
ਵਿਰੋਧੀ। ੩ ਬਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
ਅਹਿਦ. ਦੇਖੋ, ਅਹਦ.
ਅਹਿਦੀ. ਦੇਖੋ, ਅਹਦੀ.

ਅਹਿੰਦੁ } ਅਹਿ—ਇੰਦੁ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਸਰਪਰਾਜ. ਬੋਸਨਾਗ. ਅਹਿੰਦੁ
ਅਹਿਨਾਥ }
ਅਹਿਨਿਸਿ. ਦਿਨਭਾਤ. ਭਾਵ—ਨਿਰੰਤਰ. ਦੇਖੋ, ਅਹਨਿਸ.
“ਅਹਿਨਿਸਿ ਹਰਿਜਸੁ ਰੁਪਰਸਾਦਿ.” (ਆਸਾ ਅ. ਮ: ੧)
ਅਹਿਨੀ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਸਰਪਨੀ. ਸੱਪਣ. “ਪਾਤਕ ਦਾਦਰ ਗਨ ਕੋ
ਅਹਿਨੀ.” (ਰੁਪਸੁ)
ਅਹਿਪਤਿ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਬੋਸਨਾਗ. ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ। ੨ ਅਹਪਤਿ
ਦਿਨਪਤਿ. ਸੂਰਜ.
ਅਹਿਛੇਨ. ਸੰ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਅਛੀਮ. ਅਛਯੂਨ। ੨ ਸੱਪ ਦੇ ਮੂਹੇ
ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਤੰਢ.
ਅਹਿਛੇਨ ਪ੍ਰਸੂਨ. ਪੋਸਤ ਦਾ ਫੁੱਲ.
ਅਹਿਬਾਤ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਸੋਭਾਕਰ. ਸੁਹਾਗ. ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਇਸਤ੍ਰੀ
ਦੀ ਓਹ ਅਸਵਥਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋਵੇ. “ਰਹੀ
ਅਟਲ ਅਹਿਬਾਤ.” (ਰੁਪਸੁ)
ਅਹਿਮ. ਦੇਖੋ, ਅਹਮ ੨ ਅਤੇ ੩
ਅਹਿਮਥ. ਦੇਖੋ, ਅਹਮਥ.
ਅਹਿਮਤ. ਦੇਖੋ, ਅਹਮਤਿ. “ਧਨਵਿਸ਼ਾਸੀ ਅਹਿਮਤ ਆਪਾ”
(ਨਾਪੁ)
ਅਹਿਮਦ. ਦੇਖੋ, ਅਹਮਦ.
ਅਹਿਰ. ਦੇਖੋ, ਅਹਰ.
ਅਹਿਰਖ. ਸੰ. ਈਸਾ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਹਸਦ. ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਤਿਆਈ ਵੇਖਕੇ
ਰੁੜ੍ਹਨਾ ਯਾ ਸਭਨਾ ਫਲਣਾ. “ਅਹਿਰਖ ਵਾਦ ਨ ਕੀਜੇ, ਰੇ ਮਨ.”
(ਆਸਾ ਕਬੀਰ)
ਅਹਿਰਣ } ਦੇਖੋ, ਅਹਰਣ.
ਅਹਿਰਣਿ }
ਅਹਿਰਪਤਿ. ਸੂਰਜ. ਦੇਖੋ, ਅਹਪਤਿ ਅਤੇ ਅਹਰਪਤਿ. “ਛਹੁਰੇ
ਅਸੁ ਅਹਿਰਪਤਿ ਭਯੋ.” (ਨਾਪੁ)
ਅਹਿਰਾਜ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਸਰਪਰਾਜ. ਬੋਸਨਾਗ। ੨ ਤਫਕ ਨਾਗ.
ਅਹਿਰਾਵਣ. ਦੇਖੋ, ਪਰਚਾਇਣੁ ੩। ੨ ਦੇਖੋ, ਮਹਾਰਾਵਣ.
ਅਹਿਰਿਪੁ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਵੈਰੀ. ਗਰੁਤ. ਨੀਲਕੰਠ। ੨ ਮੇਰ।
੩ ਨਿਉਂਤਾ। ੪ ਚੀਕ.
ਅਹਿਰਿਪੁਕੇਤੁ. ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਗਰੁਤ. ਉਸ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਜਿਸ
ਦੀ ਧੁਜਾ ਵਿੱਚ, ਦਿਸਨੁ. ਗਰੁਤਧ੍ਰਜ. (ਸਨਾਮਾ) “ਯੋਦਪਿ ਸਮ ਹੈ
ਅਹਿਰਿਪੁਕੇਤੁ.” (ਨਾਪੁ)
ਅਹਿਰੰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਹਰਨ.
ਅਹਿਲ. ਦੇਖੋ, ਅਹਲ.
ਅਹਿਲਾ. ਨਿਸਫਲ. ਦੇਖੋ, ਅਹਲਾ. “ਅਹਿਲਾ ਸਨਮੁ ਕਵਾਇਆ.”
(ਸੁੀ ਮ: ੧ ਪਹਿਰੇ)
ਅਹਿਲਾਦ. ਅਨੰਦ. ਦੇਖੋ, ਅਹਲਾਦ. “ਮਨਿ ਹਰਿ ਕੋ ਅਹਿਲਾਦ”
(ਸਾਭ ਮ: ੫)

ਅਹਿਲਿਆ, ਦੇਖੋ, ਅਹਲਿਆ. "ਭੋਤਮਤਪ ਅਹਿਲਿਆ ਇਸਤ੍ਰੀ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ਮ: ੧) ੨ ਵਿ—ਅਪਰਿਚਿਤ. ਜੋ ਹਿਲਿਆ ਨਹੀਂ। ੩ ਅਚਲ. ਦੇਖੋ, ਹਿਲਨਾ.

ਅਹਿਲੀਆ, ਦੇਖੋ, ਅਹਲੀਆ.

ਅਹਿਵਰ, ਦੇਖੋ, ਵੇਹਰੇ ਦਾ ਰੂਪ ੨। ੨ ਸੰਪਾ ਵਿਚੋਂ ਉੱਤਮ ਸ਼ੇਸਨਾਭ.

ਅਹਿਵਾਤ, ਦੇਖੋ, ਅਹਿਵਾਤ.

ਅਹਿਵਾਲ, ਦੇਖੋ, ਅਹਵਾਲ.

ਅਹੀ, ਅਸ੍ਰਿ. ਹੈ. "ਸਾਈ ਬਸਤੁ ਅਹੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਰੁਚੀ. ਚਾਹ. "ਸਰਨਿ ਸੁਆਮੀ ਕੀ ਅਹੀਐ" (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਸੰਪਣ. ਸਰਪਨੀ। ੪ ਸਰਪ.

ਅਹੀਆ ਪੁਰ, ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਸਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਦੁਸਤੂਹਾ ਬਾਣਾ ਟਾਂਡਾ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਟਾਂਡਾ ਉਤਮੁਤ ਰੋਂ ਦੇ ਮੀਲ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹੈ ਇਸ ਪਿੰਡ ਬਾਬਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੇ ਦੇ ਘਰ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪੋਥੀ ਹੈ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੋਥੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭੋਇੰਦਵਾਲ ਸਨ, ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਾਈ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਵੰਡ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਇੱਥੇ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਭੋਇੰਦਵਾਲ ਇਸ ਦੇ ਭਾਈ ਪਾਸ ਹੈ.

ਅਹੀਸ਼, ਸੰ. ਸੰਗਣਾ—ਅਹਿ—ਈਸ਼, ਸੰਪਾ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਸ਼ੇਸਨਾਭ.

ਅਹੀਨ, ਵਿ—ਜੋ ਹੀਨ (ਕਮ) ਨਹੀਂ. ਪੂਰਾ ੨ ਜੋ ਨੀਚ ਨਹੀਂ. ਉੱਤਮ.

ਅਹੀਰ, ਸੰ. ਅਭੀਰ. ਸੰਗਣਾ—ਗੋਪਾਲ. ਭਵਾਨਾ. "ਕਲਾ ਬਾਂਧਿ ਝੁਹਿ ਲੇਇ ਅਹੀਰ." (ਸਾਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਅਭੀਰ ੨.

ਅਹੀਰਣੀ } ਸੰਗਣਾ—ਅਹੀਰ (ਅਭੀਰ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਭਵਾਲਨ.
ਅਹੀਰਨੀ } ਭੋਪੀ. ਗੁਜਰੀ.

ਅਹੀਰਾ, ਸੰ. ਅਹਿਰਿ—ਅਹਰਿਤ. ਵਿ—ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਫਰਬਾਦ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ. ਲੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ "ਪਿੰਡ ਵਸਾਯਾ ਫੇਰ ਅਹੀਰਾ." (ਭਾਝ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਹੀਰ.

ਅਹੀਰੀ, ਅਹੀਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਭਵਾਲਨ. ਭੋਪੀ. ਗੁਜਰੀ.

ਅਹੁ, ਹੈ. ਅਹੈ. "ਲਜ ਕੇ ਕਾਜ ਨਹਿ ਏਕ ਅਹੁਰੇ." (ਗੁਰਸੇਤਾ) ੨ ਓਹ. ਵਹ.

ਅਹੁਟਨਾ, ਕਿ—ਕੱਕਣਾ। ੨ ਮੁਤਨਾ. ਵਾਪਿਸ ਆਉਣਾ। ੩ ਅਲਗ ਹੋਣਾ.

ਅਹੁਦਾ, ਦੇਖੋ, ਓਹਦਾ.

ਅਹੁਰੇਈ } ਅ. ਪ੍ਰ. ਮ. ਅਮਰਾਈ. ਅਰਥ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੂ
ਅਹੁਰੇਈ } ਲੋਕ. "ਕੇਉ ਠੰਟੇ ਭੰਧਰੀ ਇਰਾਨੀ ਅਹੁਰੇਈ ਸਿਲ
ਕੇਉ ਕਾਬਮੀਰੀ ਜਿਨ ਬੋਲਨ ਪਛਾਨੀਐ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਹੁਟਾ, ਦੇਖੋ, ਅਹੁਟਨਾ ੨. "ਸੋ ਛਿਨ ਲਿਖ ਲੈ ਦਾਸ ਅਹੁਟਾ." (ਗੁਵਿ ੬) ਦਾਸ ਵਾਪਿਸ ਆਇਆ.

ਅਹੁਤੀ, ਦੇਖੋ, ਆਹੁਤੀ.

ਅਹੈ, ਅਸ੍ਰਿ. ਹੈ। ੨ ਵਡ—ਸੰਬੋਧਨ. "ਅਹੈ ਅਨੰਤਾ." (ਸ੍ਰੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੩ ਹਟੇ (ਵਿਨਾਸ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਅਹੈ ਬਥਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਸਿਮਰਤ ਨਾਮੁ ਕੋਟਿ ਜਤਨ ਭਏ। ਸਾਧੁ ਸੰਗ ਮਿਲਿ ਹਰਿਗੁਨ ਗਾਏ. ਜਮਦੂਤਨ ਕਉ ਝੂਝ ਅਹੈ." (ਸਿਲਾ ਮ. ੫) ੪ ਅ (ਨਾ) ਹੇ (ਹੈ). ਨਹੀਂ ਹੈ.

ਅਹੇਸ਼, ਸੰਗਣਾ—ਅਹੀਸ਼. ਸਰਪਰਾਜ. ਸ਼ੇਸਨਾਭ. "ਜੇ ਨਰ ਗੁਸੇ ਕਨੁਖ ਅਹੇਸ਼." (ਨਾਪੁ)

ਅਹੇਹ, ਵਿ—ਹੋਹਾ (ਮਿਥੁਨਦਿੰਦਾ) ਰਹਿਤ. ਜਿਤੋਂਦੀ. ਜਤੀ. "ਅਹੇਹ ਹੇਹੇ." (ਰਾਮਾਵ) ਜਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਕਾਮੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ
ਅਹੇਰ } ਸੰ. ਅਖੇਟ. ਸੰਗਣਾ—ਸ਼ਿਕਾਰ. ਮ੍ਰਿਗਣਾ. "ਅਹੇਰਾ ਪਾਇਓ
ਅਹੇਰਾ } ਘਰ ਕੈ ਕਾਇ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਅਹੇਰੀ } ਸੰ. ਆਖੇਟੀ. ਵਿ—ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਿਕਾਰੀ.
ਅਹੇਰੀਆ } "ਕਾਲ ਅਹੇਰੀ ਫਿਰੇ ਬਧਿਕ ਜਿਉ." (ਯਨਾ ਕਕੀਰ)
ਅਹੇਰੀ } ੨ ਸੰਗਣਾ—ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਾਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਹ ਸੰਗਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ. ਹੇਰੀ.

ਅਹੈ, ਅਸ੍ਰਿ. ਹੈ. "ਜੋ ਕਿਛੁ ਅਹੈ ਸਭ ਭੋਰੀ ਰਜਾਇ." (ਭੈਰ ਮ: ੧)

ਅਹੈ, ਵਡ—ਅਨੰਦ. ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. "ਅਹੈ। ਜਸਤ ਰਖੇਟ ਗੋਪਾਲਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਤਾਨ ਸਮੇਂ ਫੁਰੁ ਅਹੈ। ਉਚਾਚੀ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਹੋਈ, ਸੰਗਣਾ—ਸਾਥੀ ਦੇਵੀ. ਅਹਿਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਦੇਵੀ. ਇਹ ਕੁਆਚੀ ਕੰਨੜਾ ਦੀ ਪੂਜਤ ਦੇਵੀ ਹੈ ਅੰਸੁ ਦੇ ਨੌਰਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਆਚੀ ਲੜਕੀਆਂ ਇਸ ਦੇਵੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮੂਰਤਿ ਬਣਾਕੇ ਕੰਧ ਉੱਪਰ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਸ਼੍ਰਮੀ ਦਾ ਵ੍ਰਤ ਰੱਖਕੇ ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਾਲ ਮੂਰਤੀ ਦਾ ਪੂਜਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ. ਕੰਤਕ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਏਕਮ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀ ਜਲਪੁਵਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ. ਮਥੁਰਾ ਦੇ ਜਿਲੇ, ਰਾਧਾਕੁੰਡ ਪੁਰ, ਕੰਤਕ ਬਟੀ ੮ ਨੂੰ ਅਹੋਈ ਦਾ ਵਡਾ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ. "ਹਰਿ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਛਾਡਿਕੈ ਅਹੋਈ ਰਾਖੇ ਨਾਰਿ." (ਸ. ਕਕੀਰ) ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਹੋਈ ਦਾ ਵ੍ਰਤ ਰਖਦੀ ਹੈ.

ਅਹੋਣੀ, ਵਿ—ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ. ਅਣਬਣ. ਅਸੰਤਵ। ੨ ਸੰਗਣਾ. ਅਣਹੋਣੀ ਭੋਲ.

ਅਹੋਰਾਤ੍ਰ, ਸੰ. ਸੰਗਣਾ—ਦਿਨ ਰਾਤ. ੨੪ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅੱਠ ਪਹਰ.

ਅਹੈ, ਸੰ. ਅਹਮ. ਸੰਗਣਾ—ਹੰਕਾਰ. ਅਭਿਮਾਨ। ੨ ਸਰਵ—ਸਿ. "ਅਹੈ ਅਹੈ ਅਹੈ ਅਵਰ ਮੂਕ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) "ਜਗਤ ਪਸੁ ਅਹੈ. ਕਾਲ ਕਸਾਈ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਹੋਮੇ ਕਰਕੇ ਜਗਤ ਪਸੁ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਲ ਕਸਾਈ ਹੈ.

ਅਹੰਕਰਣ, ਸੰਗਣਾ—ਅਹੰਕ੍ਰਿਤਿ. ਅਹੰਕਾਰ. ਅਭਿਮਾਨ "ਸੋ ਸੁਰਾ ਵਰੀਆਮੁ ਜਿਨੀ ਵਿਚਹੁ ਦੁਸਟ ਅਹੰਕਰਣ ਮਾਰਿਆ." (ਮ: ੩ ਵਚ ਸ੍ਰੀ)

ਅਹੰਕਾਰ, ਸੰਗਤ—ਅਭਿਮਾਨ, ਹੋਮੇ, ਘਮੰਡ, “ਅਹੰਕਾਰ ਤਿਸਨਾ ਰੋਗੁ ਲਗਾ,” (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੩) ੨ ਵੇਦਾਂਤਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਹਕਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇ ਹੋਮੇ ਹੈ, ਅਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਵਿੱਤਿ। ੩ ਸਾਂਖਯ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਤਤ੍ਵ (ਬੁੱਧਿ) ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਇੱਕ ਦੁਵਤ, ਜੋ ਮਹਤਤ੍ਵ ਦਾ ਵਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਰ੍ਹੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਗਤਾਨੰਦਿਵੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਮਨ ਉਪਜਦੇ ਹਨ, ਰਾਜਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਗਤਾਨੰਦਿਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਰਮੰਦਿਵੀਆਂ ਉਪਜਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਤਾਮਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਹੰਕਾਰ ਕਰਬ, ਅਭਿਮਾਨ ਅਤੇ ਅਵਗਤ, ਦੇਖੋ, ਕਰਬ ੨, ਅਹੰਕਾਰਿ, ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਲ, “ਅਹੰਕਾਰਿ ਮਰਹਿ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ,” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਹੰਕਾਰੀ,

ਅਹੰਕਾਰੀ, ਸੰ. ਅਹੰਕਾਰਿ, ਵਿ—ਅਭਿਮਾਨੀ, “ਅਹੰਕਾਰੀ ਦੇਰੁ ਮਰਿ ਪਛਾਇਆ,” (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਹੰਕਾਲ, ਸੰਗਤ—ਅਹੰਕਾਰ ਅਭਿਮਾਨ। ੨ ਕਾਲਰੂਪ ਅਭਿਮਾਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਹੰ ੨,

ਅਹੰਗੁਹ ਉਪਾਸਨਾ, ਸੰਗਤ—ਧਰੋਧ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਜਾਣਕੇ ਸੇਵਨ ਪੂਜਨ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਧਰਾਨ ਕਰੀਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਚੁਦਾ ਨਾ ਮੰਨਕੇ ਉਪਾਸਨਾ,

ਅਹੰਗੁਹ ਧਰਾਨ, ਸੰਗਤ—ਧਰੋਧ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਨਾ ਜਾਣਕੇ ਧਰਾਨ ਕਰਨਾ,

ਅਹੰਤਾ, ਸੰਗਤ—ਹੋਮੇ ਦਾ ਭਾਵ, ਖੁਦੀ, ਘਮੰਡ,

ਅਹੰਭਾਸ, ਅਭਿਮਾਨ ਦੀ ਭਾਗੀ। ੨ ਅਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਭਾਸੀ,

ਅਹੰਬੁੱਧਿ, ਅਭਿਮਾਨਭਰੀ ਬੁੱਧਿ। ੨ ਹੋਮੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ, “ਅਹੰਬੁੱਧਿ ਬਹੁ ਸਘਨ ਮਾਇਆ,” (ਗੁਰ ਮ: ੫)

ਅਹੰਬੰਧ, ਅਭਿਮਾਨ ਦਾ ਬੰਧਨ। ੨ ਹੰਕਾਰਰੂਪ ਬੰਧਨ,

ਅਹੰਬੁਹਾਰਿਸਿ, ਮੇ ਕੁਰਮ ਰੂਪ ਹਾਂ, ਇਹ ਬ੍ਰਿਹਦਾਚਰਣਕ ਉਪਨਿਸਦ ਦਾ ਵਾਕੜ ਹੈ (੧-੪-੧੦), ਦੇਖੋ, ਮਹਾਵਾਕ,

ਅਹੰਕੁਮਣੀ, ਹੋਮੇ ਦਾ ਚਕੁ। ੨ ਅਭਿਮਾਨ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੋਇਆ ਕੁਲੇਖਾ, ਦੇਖੋ, ਕੁਮਣੀ,

ਅਹੰਮਣੀ, ਸੰਗਤ—ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਮਨੋਤ, ਦੇਖੋ, ਮਣੀ,

ਅਹੰਮਤ } ਦੇਖੋ, ਅਹੰਮੇਊ, “ਅਹੰਮਤ ਅਨਰਤ ਕੁਸਿਤ ਹਿਤ,”
ਅਹੰਮਤਿ } (ਕਾਲ ਮ: ੫)

ਅਹੰਮਨੀ, ਸੰਗਤ—ਅਹੰਤਾ ਦੀ ਮਨੋਤ, ਖੁਦੀ ਦਾ ਧਿਆਨ, “ਭਰਮਿ ਰਿਆਪੀ ਅਹੰਮਨੀ,” (ਬਸੰ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਅਭਿਮਾਨੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੋਮੇ ਹੈ,

ਅਹੰਮੇਊ } ਸੰ. ਅਹੰਮਤਿ, ਸੰਗਤ—ਖੁਦੀ, ਹੋਮੇ, ਅਹੰਕਾਰ। ੨ ਮੈਂ
ਅਹੰਮੇਇ } ਹੀ ਹਾਂ, ਭਾਵ—ਮੇਥੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ “ਜੇ ਜੋ
ਅਹੰਮੇਵ } ਕਰਤੇ ਅਹੰਮੇਊ,” (ਮ: ੪ ਗਉ ਵਾਰ ੧) “ਮਨ ਮਤਾ ਅਹੰਮੇਇ,” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫, ਪਦਯੋ) “ਕਰਮ ਕਰਤ ਬਧੋ ਅਹੰਮੇਵ,”

(ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਅਹੀ, ਸੰ. ਅਹੰ, ਵਿ—ਪੂਜਨ। ੨ ਯੋਗਤ, ਲਾਇਕ। ੩ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ, ਵਾਹਗੁਰੂ। ੪ ਇੰਦ੍ਰ,

ਅਭ, ਸੰ. ਅਭ, ਧਾ—ਜਾਣਾ, ਟੇਢਾ ਜਾਣਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਭ ਕੰ (ਸੁਖ) ਦਾ ਅਭਾਵ, ਭੋਕ, ਰੰਜ। ੩ ਦੁੱਖ, “ਅਭ ਨਾਮ ਦੁੱਖ ਕੋ ਵਿਦਿਤ ਹੈ ਜਗਤ ਮਧਤ,” (ਨਾਪੁ) ੪ ਪਾਪ। ੫ ਸੰ. ਅਭੰ ਅੰਕ ਦਾ ਬੂਟਾ, ਆਕ, ਮੰਦਾਰ, “ਅਭ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੇ ਅਕਤਿਭਾ,” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ)

ਅਕਸ, ਅ. عکس ਸੰਗਤ—ਛਾਪਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ। ੨ ਪ੍ਰਤਿਮਾ, ਮੂਰਤਿ। ੩, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ Photography ਅਕਸ ਵਿਦਯਾ ਨੂੰ ਭੀ ਅਕਸ ਆਖਦੇ ਹਨ,

ਅਕਸਮਾਤ } ਸੰ. ਅਕਸਮਾਤ—ਅਕਸਮਾਤ, ਬ੍ਰਿ, ਵਿ—ਦੇਵਨੇਤ
ਅਕਸਮਾਤੁ } ਨਾਲ, ਇਤਛਾਕਨ, ਅਚਾਨਕ, ਅੰਬਦਢੇਤ,
ਅਕਸਮੰਤ } “ਅਕਸਮਾਤ ਕਰੁਣਾ ਕਰੀ,” (ਨਾਪੁ) “ਅਕਸਮਾਤੁ
ਅਕਸਮੰਤੁ } ਅਭ ਮਿਲੇ ਬ੍ਰਿਪਲਾ” (ਨਾਪੁ) “ਭਯੋ ਅਕਸਮੰਤੁ
ਕਹਰੋ ਨਹਿ ਕਉਨੈ,” (ਕੁਮਨ)

ਅਕਸਰ, ਅ. مکر, ਅਕਸਰ ਬ੍ਰਿ, ਵਿ—ਕਸਰਤ ਨਾਲ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ, ਅਨੇਕ ਵਾਰ, ਬਹੁਧਾ,

ਅਕਸੀਰ, ਅ. مکر, ਇਕਸੀਰ, ਸੰਗਤ—ਰਸਾਇਨ। ੨ ਓਹ ਦਵਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਵਰਤਣ ਨਾ ਜਾਏ, ਪੁਰਤਾਸੀਰ ਔਖਧ,

ਅਕਹ } ਵਿ—ਅਕਬਨੀਯ, ਅਕਬਰ, ਜੋ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਨਾ
ਅਕਹਿ } ਆਵੇ, ਕਬਨਸਥਿਤਿ ਤੋਂ ਪਰੇ, “ਅਕਹ ਕਹਾ
ਅਕਹੀਉ } ਕਹਿ ਕਾ ਸਮਝਾਵਾ,” (ਗਉ ਭਾਵਨ ਕਬੀਰ)
ਅਕਹੀਅਉ } ੨ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸਾ ਨਹੀਂ,
ਅਕਹੁ } “ਰਿਏ ਭੀ ਅਕਹੀਉ,” (ਸਵੈਯੋ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਕੰਜ, ਵਿ—ਪਤਏ ਭਿਨਾ। ੨ ਓਟ ਚਹਿਤ, ਦੇਖੋ, ਕੰਜਣਾ। ੩ “ਅਕੰਜ ਕੁਪਾ,” (ਰਾਮਾਵ) ਕੋਕੋਈ ਨੂੰ ਉਸ ਖੂਹ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਣ (ਮੰਡੋਰ) ਆਦਿ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਦਮੀ ਅਚਾਨਕ ਭਿਜ ਪਏ,

ਅਕਟ, ਵਿ—ਜੋ ਕੱਟਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਅਛੇਦਤ,

ਅਕਟਲੋਣੀ, ਦੇਖੋ, ਅਕਟਰ ਲੋਣੀ, “ਅਕਟਲੋਣੀ ਬੁਝਿਓ ਬਾਦਲਾਹ ਤੇ ਤੋਸ,” (ਪੰਪੁ)

ਅਕਣਾ, ਬ੍ਰਿ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਖਿਭਣਾ, ਚਿੜ੍ਹਨਾ,

ਅਕਤਿਭਾ, ਸੰਗਤ—ਅੰਕ ਪੁਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਟਿੱਛਾ, ਦੇਖੋ, ਅਭ ਪ,

ਅਕਬ, ਸੰ. ਅਕਬਰ, ਵਿ—ਜੋ ਭਿਆਨ ਨਾ ਗੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਕਬਨੀਯ। ੨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਕਰਤਾਰ, “ਅਕਬ ਕੀ ਕਹਹਿ ਕਹਾਣੀ,”

‘ਚੇਤੇ ਭੀ ਕਿ ਸੀਸਕ੍ਰਿਤ ਨਿਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅਹੰਤਾ ਅਹੰਤ ਆਦਿ ਲਭਦ ਇਸ ਕੇ ਨਿਅੰਤੋ ਭਾਈਏ ਸਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਅਭ, ਅਕੁਣਾ, ਅਕੁੰਤ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਲਭਦ ਦੇਖੋ

“ਧਨੀ ਗਾਮੇ ਨਿਕਲੀਏ ਆਪਾ ਗਾਮੇ ੧੬,” (ਤੋਤਿਗੀ ੨-੯)

(ਅਨੰਦ) ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ।

ਅਕਬਰ। ਵਿ—ਉਹ ਕਥਾ, ਜੋ ਬਾਬਰ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

੨ ਅਕਬਰ (ਕਰਤਾਰ) ਦੀ ਕਥਾ. "ਅਕਬਰ ਤਿਨਿ ਜਾਨੀ." (ਜੋਹਲਾ)

ਅਕਬਰ. ਸੰਗਤ—ਅਕਬਰੀ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਘਰ. ਸਚਖੰਡ।

੨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਅੰਤਰਕਰਣ। ੨ ਰੁਦੋਸ਼ (ਰੁਦੀਆ) ਪਦ. ਗਣਨਪਦੀ.

ਅਕਬਰ. ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ.

ਅਕਬਰ. ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ ੩। ੨ ਵਿ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਦੇਣਵਾਲਾ.

ਅਕਬਰ. ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ। ੨ ਸੰ. ਆਕਟੋਨ. ਸੰਗਤ—ਸੁਣਨ ਦੀ

ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸੁਣਨਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਕਬਰ—ਅਕਬਰ. ਸੁਣਕੇ.

"ਅਕਬਰ ਨਿਦੇਸ਼ ਰਚੇ ਸੁਖ ਸਾਰੇ." (ਕੁਵਿ ੬) ਅਕਬਰ ਸੁਣਕੇ

ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਰਚ ਦਿੱਤੇ.

ਅਕਬਰ. ਭਾ. ੨। ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣ. ਇਹ ਵੇਲੇ. ਅਕ.

ਅਕਬਰ. ਵਿ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਸਹਾਰਣ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ. ਸਹਨਸੀਨ.

ਅਕਬਰ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਕਪਟ ਫਲ ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਕਬਰਤਾ.

"ਸਿੰਭੀ ਸਾਚ ਅਕਬਰ ਕੰਠਲਾ." (ਹਜ਼ਾਰੇ ੧੦) ੩ ਦੇਖੋ, ਕਪਟ

ਅਤੇ ਕਪਟ.

ਅਕਬਰ. ਅ. ੨। ਸੰਗਤ—ਅਕਬਰ. ਗਰਦ. ਸੁਨਿ. ਰਜ. ਰੇਣੂ।

੨ ਅ. ਅਕਬਰ. ਅੰਭੀ. ਏਭੀ। ੩ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ. ਪਿਛਲਾ

ਭਾਗ। ੪ ਪਿਛਾ. ਤਾਬੂਫ. ਦੇਖੋ, ਉਕਾਫ.

ਅਕਬਰ. ਅ. ੩। ਵਿ—ਕਿਸਰ (ਬਚੁਰਗੀ) ਵਾਲਾ. ਬਹੁਤ ਵਡਾ.

ਮਦਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ। ੨ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਅਕਾਲਪੁਰਖ। ੩ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ਹੁਮਾਯੂੰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਜੋ ੧੫ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੫੪੨ (ਸੰਮਤ ੧੫੮੮)

ਨੂੰ ਅਮਰਕੋਟ (ਸਿੰਧ) ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੂੰ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ

ਜਨਮਿਆ. ਜਦ ਇਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬੇਰਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਹਾਰ ਕੇ ਆ ਕੇ ਭਾਰਤ

ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ.

ਤੋਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਨੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਅਕਬਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ

ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ. ਬੈਰਾਮ ਖਾਂ (ਮਾਨਸਾਨਾਂ) ਜੋ ਹੁਮਾਯੂੰ ਦਾ ਮੁਖਮੰਤ੍ਰੀ

ਅਤੇ ਸੈਨਾਪਤਿ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਖਾਜ਼ ਚੰਡੀ

ਤੋਰਾਂ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ. ਸੰਮਤ ੧੬੧੭ ਵਿੱਚ ਅਕਬਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਹੁਕੂਮਤ

ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲਈ ਅਰ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਨੂੰ ਭਾਚੀ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ.

ਸੰਮਤ ੧੬੧੮ ਵਿੱਚ ਅਕਬਰ ਨੇ ਅੰਬਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਬਿਹਾਰੀ ਮੱਲ

ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਕੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜੋੜਿਆ. ਇਸ

ਪਿੱਛੋਂ ਜੋਧਪੁਰ ਦੀ ਕੰਨੜਾ ਨਾਲ ਭੀ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ. ਬਿਹਾਰੀ ਮੱਲ

ਦਾ ਬੇਟਾ ਰਗਵਾਨ ਦਾਸ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਕਬਰ ਦੇ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਰਨੈਲ (Generals) ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਨ. ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ਅਕਬਰ ਦਾ ਜਨਮ ੨੩ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਪਰ ਨਰਮੀਆ ਦੇ ਆਖੇ ਫੁਰਾਂ

ਦੇ ਬੁਰੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ੧੫ ਅਕਤੂਬਰ ਬਾਪਿਆ ਗਿਆ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਬਦਰੁੱਦੀਨ ਅਹਮਦ ਦੀ ਥਾਂ ਜਲਾਲੁੱਦੀਨ ਅਕਬਰ ਨਾਉਂ ਭੀ ਬਦਿਲਿਆ ਗਿਆ.

ਦੇਖੋ, ਜਧ ਸਿੰਘ.

ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਟੱਡਰ ਮੰਨ ਬੀਰਬਲ ਆਦਿਕ ਇਸ ਦੇ ਮੁਖਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ.

ਮੇਵਾਰਪਤਿ ਰਾਣਾ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੋ ਅੰਬਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਘਿਟਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਪੁਤ੍ਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ. ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਅਕਬਰ ਦਾ ਵੈਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ. ਅਕਬਰ ਨੇ ਰਾਣੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ੧੬੨੪ ਵਿੱਚ ਚੱਤੋਤਗੜ੍ਹ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ. ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਘਾਇਲ ਹੋ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ. ਪਰ ਬੇਦਨੋਰ ਦਾ ਰਣੀਸ ਜੈਮਲ (ਜੀਤ ਮੰਨ) ਅਤੇ ਆਮੇਦ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਫੱਤਾ (ਪੱਤੋ) ਇਸ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਜਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਕੇ ਰੋਮਾਂਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਏਹ ਦੋਵੇਂ ਮੇਵਾਰ ਦੇ ੧੬ ਵਡੇ ਰਣੀਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਜੈਮਲ ਅਕਬਰ ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਅਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਜਿਸ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਅਕਬਰ ਨੇ ਜੈਮਲ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸੰਗਰਾਮ" ਰੱਖਿਆ. ਜੈਮਲ ਦੇ ਮਰਣ ਪੂਰ ਕਰਨੇ ਅੰਦਰ ਜੋਹਰਾ ਦੀ ਰਸਮ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ੯ ਰਾਣੀਆਂ, ੫ ਰਾਜਪੁਤ੍ਰੀਆਂ, ੨ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪਤਿਵ੍ਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਅਗਨੀ ਵਿੱਚ ਭਸਮ ਹੋਈਆਂ. ੧੧ ਰੇਤ ਸੰਮਤ ੧੬੨੪ ਦਾ ਇਹ ਸਾਚਾ ਮੇਵਾਰ ਵਿੱਚ ਘਰ ਘਰ ਮਨਾਇਆ. ਅਬ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜਸ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਣੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

'ਜੋਹਰ' ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਫੱਤਾ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰਾਜਪੂਤ ਕੋਸਰੀ ਬਾਕੇ ਪਹਿਨਕੇ ਕਿਲਾ ਛੱਡ ਮੇਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆ ਡਟੇ ਅਤੇ ਅਕਬਰ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਮੁਠਭੇਟ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ. ਇਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੇ ਜਨੇਊ ਤੋਲਣ ਪੂਰ ੭੪।। ਸਾਢੇ ਚੁਹੱਰਰ ਮਾਨ (ਅਕਬਰ ੩੮੮ ਸੋਰ ਕੱਢੇ) ਹੋਏ. ਇਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਮਹਾਜਨੀ ਚਿੱਠੀਆਂ ਉੱਤੇ ੭੪।। ਅੰਡ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਜੋ ਬੇਗ਼ਾਨੀ ਜੈਮਲ ਰਾਣੋਰ ਰਾਜਪੂਤ, ਬਧਨੋਰ ਅਕਬਾ ਬੇਦਨੋਰ (ਪ੍ਰਚੀਨ ਵਰਧਨਪੁਰ) ਦਾ ਰਣੀਸ ਰਾਣਾ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਯੋਰਦਾਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਫੱਤਾ ਰਾਣੇ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭਿਲੀਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮੇਦ ਦਾ ਰਣੀਸ ਸੀ, ਜੋ ਉਦਯਪੁਰ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਜੰਤਨ ਪਾਸ ਇੱਕ ਇੱਕ ਜੱਥ ਦੀ ਜਯੋਰ ਹੈ ਅਰ ਦੋਵੇਂ ਭਾਜੀਮੀ ਸਲਵਾਹ ਹਨ.

ਸੰਗਰਾਮ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਜੰਗ ਹੈ. ਅਕਬਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕਾਹੁਤ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਪਰ ਸੰਗਰਾਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਜਰੂਰ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਿੰਤਨ ਵਾਲੀ ਅਕਾਹਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਥ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਅੰਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਛੱਡਕੇ ਬੋਦਲ "ਸੰਗਰਾਮ" ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੁਰਕ ਜਹਾਂਗੀਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕਬਰ ਨੇ ਇਸ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਜਾਨਵਰ ਮਾਰੇ ਸਨ.

ਦੇਖੋ, ਜੋਹਰ ਸ਼ਬਦ. ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ "ਜੀਵਹਰ" ਸ਼ਬਦ ਭਲੀਆ ਹੈ

ਚਿੰਤੀ ਖੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਤੋਰ ਦੀ ਹਤਯਾ ਲੱਗੇ ਇਹ ਆਣ ਸਿਰਫ ਚਿੰਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਰਾਜਪੁਤਾਨੇ ਦੀ ਰਿਆਸਤੀ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਦਾਨਪਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ “ਚਤੋਰ ਮਾਰਿਆ ਦਾ ਪਾਪ”—ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਇਸ ਦਾਨ ਨੂੰ ਭੇਂਟ ਕਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਾ ਪਾਪ ਲੱਗੇ ਦੇਖੇ, ਕਰਨਲ ਜੇ. ਟਾਡ (Col. James Tod) ਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ,

ਫ਼ਾਂਸ ਦੇ ਵੈਦਰ ਬਰਨੀਅਰ (Hernier) ਨੇ ੧ ਜੁਲਾਈ ਸਨ ੧੬੬੩ ਨੂੰ ਜੋ ਚਿੰਤੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਿਲੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਜੋ ਦੋ ਹਾਥੀ ਸਵਾਰ ਬੁਤ ਹਨ, ਉਹ ਸੈਮਲ ਅਤੇ ਫੱਤਾ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦੁਰੀ ਨੇ ਅਕਬਰ ਦਾ ਮਨ ਭੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਯਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ।

ਅਕਬਰ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਜੋਜੀਆ (ਜਿਜੀਯਾ) ਅਤੇ ਤੀਰਥਯਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਟੈਕਸ ਲੈਣਾ ਵਰਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ “ਧਰਮਪੁਰ” ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ “ਬਿਰਪੁਰ” ਆਸ਼੍ਰਮ ਬਣਵਾਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੁਆ ਅਤੇ ਖਾਨ ਪਾਨ ਮਿਲਦਾ ਸੀ।

ਅਕਬਰ ਨੇ “ਦਿਵਨ-ਫ਼ਾਇਜ਼” ਹੁਕਮਨ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦਿੱਛਾ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਦਿਸਤੂਰੀ ਜਬਰਨ ਸਤੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਰੀਜ਼ਾ ਹਿੰਸਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਈਸ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਾਜ਼ਿਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ “ਮਨਸਬਦਾਰ” ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ੫੦੦ ਤੋਂ ੧੦੦੦੦ ਤੀਕ ਸੈਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਮਾਲ ਦੇ ਆਨਾ ਅਵਸਰ ਟੈਂਡਰ ਮੱਲ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਸਦ, ਵਸਤੂ, ਸੁਗੰਧ, ਧਾਤੂ ਅਤੇ ਰਤਨ ਆਦਿ ਸਾਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ “ਕਰੋਤੇ” (ਕਾਧਿਯ) ਸਨ, ਪਰਗਨਿਆਂ ਦੇ ਹਾਕਿਮ, ਜੋ ਦੀਵਾਨੀ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਅਥਤਿਅਾਰ ਰਖਦੇ ਸਨ “ਫ਼ੌਜਦਾਰ” ਕਹਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਤਵਾਲ ਅਤੇ ਕਾਸੀ ਭਕਤੋ ਨਿਬੇਤਦੇ ਸਨ।

ਅਕਬਰ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਭੀ ਗੁਣਗੁਣ ਸੁਣਨ ਦਾ ਭਾਗੋ ਸ਼ੋਕ ਸੀ, ਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਭੀ ਉੱਤਮ ਕਵੀ ਸੀ, ਬੀਰਬਲ ਦਾ ਮਰਣਾ ਸੁਣਕੇ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਸੋਰਠਾ ਰਚਿਆ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਚਮਤਕਾਰੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਯਥਾ—

“ਦੀਨ ਜਾਨ ਸੁਖ ਦੀਨ, ਏਕ ਨ ਦੀਨੋ ਦੁਸਹ ਦੁਖ,

ਇਹ ਬੁਤ ਅਕਬਰ ਨੇ ਬਣਵਾਏ ਸਨ, ਜਦ ਆਪਸਾਂ ਨੇ ਨਾਲ ਬਿਨਾ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਭਾ ਉਸ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਖੜੇ ਕੀਤੇ।

ਦੇਖੋ, ਤਪਾਵਸ ਅਤੇ ਰਿਵਾਜ ੮.

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਲਾ ਅਕਸਰ “ਸੂਬਾ” ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਾਲ ਦਾ ਅਹਿਲਕਾਰ “ਦੀਵਾਨ”, ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਥਾ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰਦਾਰ “ਫੌਜਦਾਰ” ਸਦਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਸੋ ਅਬ ਹਮ ਕੇ ਦੀਨ, ਕਛੂ ਨ ਰਾਖਰੋ ਬੀਰਬਲ.”

ਅਕਬਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋ ਕੇ ਸਰਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅਸੀਰਵਾਦ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ—

ਤਬ ਅਕਬਰ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਆਵਾ

ਸਹਿਤਾ ਉਤਰ ਸਿਵਰ ਨਿਜ ਪਾਵਾ,

ਧਰ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਦਰਬਾਰ ਕੇ ਚਾਹੜੇ,

ਉੱਤਮ ਲੀਨ ਉਪਾਯਨ ਆਹੜੇ, (ਗੁਪਤੁ)

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਅਕਬਰ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮਨੀਫ਼ਾ ਭੀ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ “ਦੀਨ ਦਿਲਾਹੀ” ਨਾਉਂ ਦਾ ਫਿਰਕਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ “ਅੱਲਾਹੂ ਅਕਬਰ” ਆਖਦਾ ਸੀ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਨੇ ਇਸਾਹੀਸਨ ਭੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੀ ਮਸਨਦ ਨਸ਼ੀਨੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਚੱਲਿਆ, ਅਰਥਾਤ—ਕੇਵਲ ੭੭ ਵਰੇ।

ਆਗਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਚੋਣਕ ਦੇਕੇ ਨਾਉਂ “ਅਕਬਰਾਬਾਦ” ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਨਾਲ ਬਿਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ ਆਗਰੇ ਪਾਸ “ਫਤੇਪੁਰ ਸੀਕਰੀ” ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਾਸ਼ੁਵਿਦਯਾ (architecture) ਇੱਕ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕਿਤਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ।

ਇਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਲਤਨਤ ਕਿੱਥੋਂ ਤੀਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ੧੮ ਸੂਬੇ ੧ ਅਲਾਹਾਬਾਦ, ੨ ਆਗਰਾ, ੩ ਅਵਧ, ੪ ਅਜਮੇਰ, ੫ ਗੁਜਰਾਤ, ੬ ਬਿਹਾਰ, ੭ ਬੰਗਾਲ, ੮ ਦਿੱਲੀ, ੯ ਕਾਝੂਨ, ੧੦ ਲਹੌਰ, ੧੧ ਮੁਲਤਾਨ, ੧੨ ਮਾਲਵਾ, ੧੩ ਫੈਰਾਹ, ੧੪ ਖਾਨਦੇਸ਼, ੧੫ ਅਹਮਦਨਗਰ, ੧੬ ਬਿਦਰ, ੧੭ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤੇ ੧੮ ਬਿਜਪੁਰ) ਸਾਫ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਮਹਾਰਾਜਾਧਿਰਾਜ (ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ) ਸੀ।

ਫਾਮੀਇਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵਿ ਤੁਨਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਤਨ, ਰਾਗ ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਮਨੋਹਰ ਕਵੇਯਾ ਤਾਨਸੈਨ ਅਕਬਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਰੂਸਟ ਸੀ।

੧੬ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੬੦੫ (ਸੰਮਤ ੧੬੬੩) ਵਿੱਚ ਅਕਬਰ ਇਸ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਇਆ, ਆਗਰੇ ਪਾਸ ਸਿਕੰਦਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਕੁਬਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ੪ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁਤ੍ਰ ਜੋ ੧੦ ਸਿਤੰਬਰ ਸਨ ੧੬੫੭ ਨੂੰ ਜੰਮਿਆ, ਇਹ ਸਨ ੧੬੮੧ ਵਿੱਚ ਮਰਹਟਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਕਬਰ ਦੀ ਮੌਤ ਸਨ ੧੭੦੬ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਦ ਨਾਮਕ ਮੁਰਾਸ਼ਾਨ ਦੇ ਨਗਰ ਹੋਈ।

ਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੁਖ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਖ ਸਾਫਾ ਮਥਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਪਰ ਦੁਖ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਸੋ ਉਹ ਜਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਮਰਣ ਲੱਗਾ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਗਿਆ, ਉਦਾਹ ਬੀਰਬਲ ਨੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ

ਅਕਸਰਬਾਹ, ਦੇਖੋ, ਅਕਸਰ ੩। ੨ ਦੇਖੋ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਤਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦਾ ਨੰਬਰ ੪੬।

ਅਕਸਰਬਾਹ, ਅਕਸਰ ਦਾ ਆਵਾਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਕਸ਼ਾ। ਅਕਸਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਆਕਰੇ ਦੀ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਬਾਪੀ ਸੀ। ਦੇਖੋ, ਅਕਸਰ।

ਅਕਸਰ, ਵਿ—ਅਕਸਰ, ਅਕਸਰੀਯ, ਜੋ ਬਚਨ (ਬਿਅਨ) ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੨ ਅਕਾਰਬ ਨਿਸ਼ਫਲ, ਵਯਕ, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਰਬ, ਅਕਰ, ਦੇਖੋ, ਅਕਤ। ੨ ਸੰ, ਵਿ—ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋਵੇ। ੩ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਕਰ (ਮਹਿਸੂਸ) ਨਾ ਹੋਵੇ। ੪ ਕਰ (ਹੱਥ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਟੁੰਡਾ

ਅਕਸਰਕਰ, ਸੰ, ਅਕਸਰਕਰ, I. Anacyclusperethrum. ਅ. ੬/੭ ਅਕਸਰ ਕਰਹਾ, ਸੰਕੇਤ—ਇੱਕ ਚੁਟਾ, ਜੋ ਅਨਜੀਰਿਆ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਜੜ ਕਈ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦੀ ਹੈ, ਦੰਦ ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਔਖਧ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਤਾਜੀਰ ਕਰਮ ਖੁਸ਼ਕ ਹੈ, ਛਾਤੀ ਦੇ ਦਰਦ ਅਤੇ ਮੇਦੇ ਦੀ ਮਿਲ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੀਭ ਤੇ ਮਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੌਤਲਾਪਨ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਕਸਰਖ, ਸੰ, ਅਕਸਰ, ਸੰਕੇਤ—ਖਿੱਚ, ਕਸਿਯ, “ਨਾਨਕ ਕੀਟੀ ਸਾਸ ਅਕਰਖੇ,” (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਕੀਤੀ ਸਾਹ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ—ਪ੍ਰਾਣ ਕੰਧ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਅਕਸਰਖਣ, ਸੰ, ਅਕਸਰ, ਸੰਕੇਤ—ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਕਸਿਯ, ਖਿਰਾਉ, ਖੇਚ, ਖਿੱਚ।

ਅਕਸਰਣ, ਸੰ, ਅਕਟੀਯ, ਵਿ—ਨਾ ਕਰਨੇ ਯੋਗ, “ਅਕਸਰਣ ਕਰੋਰਿ,” (ਸਹਸ ਮ: ੫) “ਬਹਿ ਅਕਸਰਨ ਕੀਨਾ,” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਅਕਟ, ਕੰਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਿਨਾ, ਬੋਲਾ, ਭੋਰਾ, ੩ ਬੁੱਢਾ, ੪ ਕਰਣ (ਸੰਦ—ਆਲਾ) ਜਿਸ ਪਾਸ ਨਹੀਂ। ੫ ਸਾਮਲੀ ਬਿਨਾ।

ਅਕਸਰਤਾ, ਸੰ, ਅਕਟ, ਵਿ—ਨਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ, “ਸਭ ਕਛੁ ਕਰਤਾ ਤਉ ਅਕਸਰਤਾ,” (ਗੁਪਤੁ)

ਅਕਸਰਨ, ਦੇਖੋ, ਅਕਸਰ, ੨ ਕਿ—ਅਕਸਰਤਾ, ਐਨਨਾ, “ਅਕਰੇ ਆਨ ਨ ਮਾਨਈ ਹੁਇ ਆਪ ਭਰੋਸਾ,” (ਗੁਪਤੁ)

ਅਕਸਰਨੀ, ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਯਕ ਬਾਤ, “ਪ੍ਰੇਮ ਭੋਰ ਸੋਂ ਕਰਹਿ ਅਕਸਰਨੀ,” (ਨਾਪੁ) ਪ੍ਰੇਮ ਭੋਰ ਦੇ ਬੰਧੇ ਅਕਸਰਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਕਸਰਬ, ਅ, ਕੁਰਬ (ਨੇੜੇ), ਬਹੁਤ ਪਾਸ।

ਅਕਸਰਮ, ਵਿ—ਕਰਮ (ਕ੍ਰਿਪਾ) ਬਿਨਾਂ, ਜਿਸ ਤੇ ਵੀਸ਼ੁਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰ, ਅਕਮ, ਕਰਮ (ਕ੍ਰਿਪਾ—ਕੰਮ) ਰਹਿਤ, “ਕਹੂੰ ਕਰਮ ਕਰਤ ਅਕਸਰਮ,” (ਅਕਾਲ) ੩ ਸੰਕੇਤ—ਕੁਕਰਮ, ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਮ, ਮੰਦ ਕਰਮ, “ਪਛ ਨਾਚਿਸਿ ਚਿਤ ਅਕਸਰਮ,” (ਪੁਤਾ ਬੇਟੀ) “ਕਰਮ ਅਕਰਮ ਬੀਚਾਰੀਐ, ਸੰਕਾ ਸੁਨਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ,” (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦਾਸ)

“ਕਿ ਕਮ ਕਿਮਕਪੋਰਿ ਕਰਹੀ ਤਪਸ ਜੋਹਿਗਾ।” (ਗੀਤਾ ਅ. ੪, ਬ. ੧੬)

ਅਕਸਰਮਾ } ਸੰ, ਅਕਮ, ਸੰਕੇਤ—ਬਦ ਨਸੀਬ, ਮੰਦਭਾਗੀ
ਅਕਸਰਮੀ } ਕਰਮਹੀਨ, “ਹਮ ਪਾਬਰ ਹੀਨ ਅਕਸਰਮਾ,” (ਬਿਨਾ ਮ: ੪) ਅਸੀਂ ਜਦੁ, ਹੀਨ (ਨੀਚ) ਅਤੇ ਮੰਦਭਾਗੀ ਹਾਂ। ੨ ਵਿ—ਸੁਸਤ, ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਅਕਸਰ, ਇੱਕ ਛਣਕਦ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਅਟਕਾ,” “ਅਨਹਦ,” “ਅਨੁਭਵ,” “ਬਥਿਵਦਨਾ,” “ਚੰਡਰਸਾ” ਅਤੇ “ਮਧੁਰਧੁਨਿ” ਭੀ ਹੈ, ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਨਗਣ, ਯਗਣ, ॥ 155 ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਸ ਸਰ ਮਾਰੇ। ਸਿਸੁ ਨਹਿ ਹਾਰੇ।

ਭੁਧੁ ਬਿਧਿ ਬਾਟੀ। ਅਤਿ ਧਨੁ ਤਟੀ। (ਚਮਾਵ)

੨ ਸੰ, ਅਕੁਯ, ਵਿ—ਜੋ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਮਹਿੰਗਾ। ੩ ਅ-ਕਰਾ, ਜਿਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਉਹ ਹਥਣੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁੰਡਾ ਨਹੀਂ।

ਅਕਸਰੂਰ, ਦੇਖੋ, ਅਕੂਰ ੩, “ਉਧਉਂ ਅਕਸਰੂਰ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਨਾਮਾ,” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਕਲ, ਅ. ੭ ਅਕਲ, ਸੰਕੇਤ—ਬੁੱਧਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਕਲ ਦਾ ਅਰਥ ਉੱਠ ਦਾ ਨਿਉਲ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਉਲ ਦੀ ਤਰਾਂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਵੇ, ਜੋ ਅਕਲ ਹੈ। ੨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ, ਯਾਦਦਾਸਤਾ। ੩ ਸੰ, ਵਿ—ਅਖੰਡ, “ਸਦਾ ਅਕਲ ਨਿਵ ਰਹੈ,” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ੪ ਅਕਲਯ (ਅੰਗ) ਬਿਨਾ। ੫ ਕਲਾ ਰਹਿਤ, ਭਾਵ—ਨਿਰਕੁਣ, “ਅਕਲ ਕਲਾਧਰ ਸੋਈ,” (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੬ ਕਰਤਾਰ, “ਜਿਸੁ ਕੁਰੁ ਤੇ ਅਕਲਗਤਿ ਜਾਈ,” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ੭ ਸਿੱਧੀ ਵਿ—ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ।

ਅਕਲਸਰ, ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧਿ ਹੈ, ਦਾਨਾ। ੨ ਬੁੱਧਿ ਦਾ ਸਰੋਵਰ। ੩ ਦਿਮਾਗ, ਅਕਲ ਦਾ ਭਾਂ, “ਇਕਨਾ ਸਿਧਿ ਨ ਬੁਧਿ ਨ ਅਕਲਸਰ,” (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਅਕਲ ਨਹੀਂ। ੪ ਅਕਲ ਬੁੱਧਿ ਦਾ ਸੰਖੇਪ।

ਅਕਲਹ, ਸੰ, ਵਿ—ਬਿਨਾ ਕਲਹ, ਝਗੜੇ ਬਿਨਾ, ਸਾਂਤ। ੨ ਅਕਲ (ਕਰਤਾਰ) ਨੂੰ, “ਕਲਮ ਅਕਲਹ ਜਾਨੈ,” (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਅਕਲਕਲਾ, ਦੇਖੋ, ਅਕਲ ਅਤੇ ਕਲਾ। ੨ ਵਿ—ਅਖੰਡ ਕਲਾ, ਅਖੰਡ ਲਕਤਿ, “ਅਕਲਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਆ,” (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅਕਲਪਤ } ਸੰ, ਅਕਲਪਿਤ, ਵਿ—ਕਲਪਨਾ ਰਹਿਤ। ੨ ਜੋ
ਅਕਲਪਿਤ } ਖਿਆਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, “ਅਕਲਪਤ ਮੁਦਾ ਕੁਰਹਿਆਨੁ ਬੀਚਾਰੀਅਲੇ,” (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)

ਅਕਲਮਖ, ਸੰ, ਅਕਲਮਖ, ਵਿ—ਕਲਮਸ (ਪਾਪ) ਰਹਿਤ। ੨ ਨਿਰਦੋਸ਼।

ਅਕਲਮੈਦ, ਫਾ. ੭ ਵਿ—ਅਕਲ ਵਾਲਾ, ਅਕਲੀਆ, ਸਿਆਣਾ, ਦਾਨਾ, ਬੁੱਧਿਮਾਨ, ਬੁੱਧਿਮਤ।

ਅਕਲਿ, ਬੁਧਿ, ਦੇਖੋ, ਅਕਲ ੧, “ਅਕਲ ਏਹ ਨ ਆਖੀਐ ਅਕਲਿ ਭਵਾਈਐ ਭਾਇ,” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ)

ਅਕਲੀਆ, ਦੇਖੋ, ਅਕਲਮੰਦ.

ਅਕਲੀਣ } ਸੰ. ਅਕਿਲਕ—ਅਕਲਿਨ. ਵਿ—ਅਭਿਜ. ਨਿਰਲੇਪ.
ਅਕਲੀਨ } “ਅਕਲੀਣ ਰਹਿਤੁ ਸਬਦ ਸੁਸਾਰ.” (ਸਿਧਕੋਸਟਿ)
੨ ਦੇਖੋ, ਅਕੁਲੀਨ.

ਅਕਲੀਮ, ਦੇਖੋ, ਇਕਲੀਮ.

ਅਕਲੁ, ਵਿ—ਅਕਲੁਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਬਰਤਾਰ ਜੋ ਕਲਸ (ਪਾਪ—
ਦੋਸ) ਆਇ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ. “ਅਕਲੁ ਕਾਇ ਜਮ ਤੇ ਕਿਆ
ਭਰੀਐ?” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਅਕਲੰਕ, ਵਿ—ਨਿਸਕਲੰਕ, ਦੋਸ ਰਹਿਤ ੨ ਬੇਦਾਗ਼ “ਅਕਲੰਕ
ਰੂਪ ਅਪਾਰ.” (ਅਕਾਨ)

ਅਕਲੰਕਿਤ, ਵਿ—ਅਕਲੰਕਿਤ, ਬਿਨਾ ਕਲੰਕ। ੨ ਸੰ.
ਅਕਲਾਕ੍ਰਿਤੀ—ਅਕਲਾਕ੍ਰਿਤਿ. ਅਖੰਡਰੂਪ. “ਅਕਲੰਕਿਤ ਹੈ.” (ਜਪੁ)

ਅਕਲਾ, ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਅਜਕਾ”, “ਕੰਨਕਾ”
ਅਤੇ “ਤੀਰਣਾ” ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕ
ਮਗਣ ਅਤੇ ਰੁਕੁ. SSS, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਰੁਟੇ ਵੀਰੰ। ਛੁਟੇ ਤੀਰੰ।

ਰੁੱਤੇ ਤਾਜੀ। ਡਿੱਕੇ ਗਜੀ।। (ਕਲਕੀ)

ਅਕਤਨਾ, ਕ੍ਰਿ—ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਲ ਐਠਨਾ ੨ ਸੁੱਕੇ ਸੁੱਕਤਨਾ।
੩ ਕੋਮਲਤਾ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ

ਅਕਤਾ, ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸ.
ਜ. ਜ. HS, ISI, ISI.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮੁਨਿ ਬਾਨ ਛਾਡ ਨ ਗਛੰ.

ਮਿਲ ਆਨ ਮੋਹਿਯ ਸਛੰ.

ਲਯ ਜਾਹਿ ਰਾਖਵ ਤੀਰੰ.

ਦੁਹਿ ਨੈਕ ਦੈਕਰ ਚੀਰੰ. (ਰਾਮਾਵ)

ਅਕਾਉ, ਸੰਗਤ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਦਾ ਬਾਕ. ਦੁੱਖ ਦਸਾ, ਵਿਕੇਪ. ਦੇਖੋ,
ਅਕਾ.

ਅਕਾਉਣਾ, ਕ੍ਰਿ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਦੇਣਾ ੨ ਖਿਤਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ ਅਕ.
“ਬਿਨਾ ਹੇਤੁ ਤੇ ਆਨ ਅਕਾਚਰ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਕਾਇ, ਸੰ. ਅਕਾਯ. ਵਿ—ਕਾਯ (ਦੇਹ) ਰਹਿਤ. ਸ਼ਰੀਰ ਬਿਨਾ.
“ਨਮਸਤੰ ਅਕਾਏ.” (ਜਪੁ) ੨ ਅਨੰਗ. ਕਾਮਦੇਵ ੩ ਰਾਹੁ ਰੂਹ.

ਅਕਾਸ, ਸੰ. ਅਕਾਸ਼, ਸੰਗਤ—ਆਸਮਾਨ. ਅੰਬਰ। ੨ ਸੁਰਗ.
ਦੇਵਲੋਕ. “ਸੰਤ ਕਾ ਨਿੰਦਕ ਅਕਾਸ ਤੇ ਟਾਕਉ” (ਗੋਡ ਮ: ੫)

੩ ਭਾਵ—ਉੱਚਾ ਪਦ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਕਾਸ। ੫ ਦੇਖੋ, ਉਪਲਕਸ਼ ੨.

ਅਕਾਸਗੰਗਾ, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਸਗੰਗਾ.

ਅਕਾਸਬੇਲ, ਸੰਗਤ—ਅਮਰਬੇਲ. ਅੰਬਰ ਬੇਲ. ਅੰਬਰਵੱਲੀ. ਇੱਕ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਕੰਢੇ ਬੇਲ, ਜੋ ਪੀਲੇ ਅਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ
ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਜਿਸ ਬਿਰਫ ਪੁਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਫਿੱਲ ਵਿੱਚ

ਆਪਣੀਆਂ ਜਤਾਂ ਜਮਾਏ ਰਸ ਲੈਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਰਫ
ਮੁਰਚਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. L. Cassia glifernis. ਦੇਖੋ. ਅਮਰਬੇਲ
ਅਕਾਸੀ ਫੌਜ, ਸੰਗਤ—ਬਹੀਦੀ ਸੈਨਾ। ੨ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ
ਅਚਾਨਕ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਫੌਜ. “ਪਰੀ ਅਕਾਸੀ ਫੌਜਾਂ ਆਇ.” (ਗੁਪਤੁ)
੩ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਫੌਜ.

ਅਕਾਜ, ਸੰ. ਅਕਾਯੰ. ਸੰਗਤ—ਹਾਨੀ. ਨੁਕਸਾਨ। ੨ ਭੁਕਰਮ.
“ਤਜ ਕਾਜ, ਅਕਾਜ ਕੋ ਕਾਜ ਸਵਾਰਜੇ.” (ਸਵੈਯੇ ੩੨) ੩ ਕ੍ਰਿ.
ਵਿ—ਬੇਵਾਇਦਾ. ਕ੍ਰਿਥਾ. “ਧਨ ਜਾਏ ਨਹੀਂ ਅਕਾਜਾ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਕਾਤ, ਦੇਖੋ, ਏਕਾਤ.

ਅਕਾਤਿ, ਵਿ—ਕਾਤਿ (ਸੋਭਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ। ੨ ਚਮਕ ਦਮਕ ਤੋਂ
ਬਿਨਾ.

ਅਕਾਥ } ਸੰ. ਅਕਾਯਾਥੰ. ਵਿ—ਨਿਸਪ੍ਰਯੋਜਨ. ਬੇਵਾਇਦਾ. ਬਿਨਾ
ਥਕਾਥਾ } ਲਾਭ. ਨਿਸਫਲ. ਅਕਾਰਥ. “ਤੁਰ ਬਿਨੁ ਜੀਵਨ ਸਕਲ
ਅਕਾਥ.” (ਬਿਨਾ ਮ: ੫) “ਤਿਨ ਸਭ ਜਨਮ ਅਕਾਥਾ.” (ਮੈਤ ਮ:
੭)

ਅਕਾਥਿਰ, ਅ. ੨੬। ਅਕਥਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਵਡੇ
ਅਕਾਮ. ਵਿ—ਨਿਕੰਮਾ. ਕ੍ਰਿਥਾ। ੨ ਸੰ. ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ. ਨਿਸਕਾਮ
ਇੱਛਾ ਬਿਨਾ. “ਅਕਾਮ ਹੈ” (ਜਪੁ) ੩ ਜਿਸ ਤੇ ਕਾਮਦੇਵ (ਅਨੰਗ)
ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ.

ਅਕਾਯ, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਇ.

ਅਕਾਯ, ਸੰਗਤ—ਆਥੇ ਅੰਬਰ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ। ੨ ਆਥਾ ਅੰਬਰ.
“ਅਮਿਟ ਸਿੰਘ ਭੇ ਬਚਨ ਸੁਨ ਬੋਲਜੇ ਹਰਿ ਕਰ ਕੋਪ। ਅਥ ਅਕਾਯ
ਰੁਅ ਲੇਪ ਕਰ ਅਮਿਟ ਸਿੰਘ ਬਿਨ ਓਪ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) “ਅ” ਲੇਪ
ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਿਟ ਸਿੰਘ। ੨ ਸੰ. ਅਕਾਯ, ਸੰਗਤ—ਸੁਰਤ ਸਕਲ
ਸਕਲ ਵਿੱਚ ਆਈ ਰਚਨਾ. “ਜਬ ਅਕਾਯ ਇਹੁ ਕਛੁ ਨ ਦ੍ਰਿਸਟੇਤਾ”
(ਸੁਖਮਸੀ) ੩ ਮੂਰਤਿ। ੪ ਚਿੰਨ੍ਹ। ੫ ਵਿ—ਸਥਾਯ. ਅਕਾਯ ਸਹਿਤ
“ਆਪਿ ਅਕਾਯੁ ਆਪਿ ਨਿਰੰਕਾਰੁ.” (ਗੋਡ ਮ: ੫) ਆਪੇ ਸਾਕਾਰ
ਆਪੇ ਨਿਰਾਕਾਰ.

ਅਕਾਯਜ, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਜ.

ਅਕਾਯਣ, ਵਿ—ਬਿਨਾ ਕਾਰਣ. ਬਿਨਾ ਸਬਬ. ਹੇਤੁ ਰਹਿਤ।
੨ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਸੁਖੰਬੁ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋਣ
ਵਾਲਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਯਯੰ. ਕ੍ਰਿਥਾ.

ਅਕਾਯਥ } ਵਿ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਹੀ ਹੈ ਅਰਥ (ਫਲ) ਜਿਸ ਦਾ.
ਅਕਾਯਥਾ } “ਜਨਮ ਅਕਾਯਥ ਕੀਨ.” (ਸ. ਮ: ੯) ੨ ਦੇਖੋ,
ਅਕਾਥ.

ਅਕਾਰਨ, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਰਣ.

ਅਕਾਰਯ, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਜ.

ਅਕਾਰੁ, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਰ.

ਅਕਾਲ, ਸੰਗਤ—ਬੁਰਾ ਸਮਾ. ਦੁਕਾਲ. ਦੁਰਭਿੱਖ (ਭਿਕ). ਕਹਿਤ।
੨ ਵਾਹਕੁਰੂ, ਜੋ ਅਵਿਨਾਸੀ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਕਾਲ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ

ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਾਲ (ਸਮੇਂ) ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ "ਕਦਲੀ ਭੁਟੇਗ ਕਰਪੂਰ ਗਤਿ ਬਿਨ ਅਕਾਲ ਦੂਜੇ ਕਥਨ?" (ਗ਼ਫ਼ਾਨ) ਤੇ ਇ—ਮ੍ਰਿਤੁ ਬਿਨਾ. ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ "ਔਰ ਹੁ ਕਾਲ ਸਬੈ ਬਸਿ ਕਾਲ ਕੇ ਏਕ ਹੀ ਕਾਲ ਅਕਾਲ ਸਦਾ ਹੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੪ ਸੰਗਤ—ਮੌਤ ਦਾ ਵੇਲਾ. ਅੰਤ ਸਮਾ. "ਕਾਲ ਅਕਾਲ ਖਸਮ ਕਾ ਕੀਨਾ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ) ੫ ਚਿਰਜੀਵੀ. ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਆਦਿ. "ਸਿਮਰਹਿ ਕਾਲੁ ਅਕਾਲ ਸੁਖਿ ਸੋਚਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੬ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬੋਧਕਾ. ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ. ਜੈਸੇ—ਅਕਾਲ ਮ੍ਰਿਤੁ.

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਇੱਕ ਅਸਤੋਤ੍ਰ. ਨਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬੇਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਅਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਸਮੇਂ ਜੀ ਆਤਮਾ, ਅਤੇ ਕੁਰੁਮਤ ਸੁਧਾਕਰ.

ਅਕਾਲ ਸਹਸ੍ਰਨਾਮ. ਦੇਖੋ, ਜਾਪੁ ਜੀ.

ਅਕਾਲਸਰ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੂਹ ਹੈ. ਜੋ ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੬੯ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ.

ਅਕਾਲਗੜ੍ਹ. ਜਿਲਾ ਫ਼ੁਜ਼ਰਾਵਾਲਾ ਦੀ ਵਜ਼ੀਰਾਬਾਦ ਤਸੀਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮੀ ਅਹਿਲਕਾਰ ਦੀਵਾਨ ਸਾਵਨਮੰਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁਰ ਮੂਲ ਰਾਜ ਇਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ. ਅਕਾਲ ਗੜ੍ਹ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਅਜੀਪੁਰ ਸੀ. ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਜੀ ਮੁਹੰਮਦ ਚੱਠੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਹਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡੇ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਅਕਾਲ ਗੜ੍ਹ ਰੱਖਿਆ.

ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਲ ਮ੍ਰਿਤੁ.

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਲਬੁੱਢਾ.

ਅਕਾਲਪੁਰਖ. ਸੰ. ਅਕਾਲਪੁਰਖ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਹਸੀ. ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਕਾਲ ਨਹੀਂ. ਅਵਿਨਾਸੀ ਸੱਤਾ. "ਤੂੰ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨਾਹੀ ਸਿਰਿ ਕਾਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਅਕਾਲਬਾਗ਼. ਖਾ. ਸੰਗਤ—ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਝਾਂਗ ਵਾਂਗ ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਸੀਤਿ ਜ਼ੀ ਅਕਾਲ ਦਾ ਜੋਕਾਰਾ.

ਅਕਾਲਬੁੱਢਾ. ਜ਼ੀ ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੬੫ ਵਿੱਚ ਜ਼ੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੇ ਸਾਮੁਣੇ ਇੱਕ ਉੱਚਾ ਰਾਜਸਿੰਘਾਸਨ (ਬਾਦੀ ਤਖਤ) ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਕਾਲਬੁੱਢਾ" ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਕਾਲਬੁੱਢਾ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ. ਪੰਥ ਇਸ ਥਾਂ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਕੁਰੁਮਤੇ ਸੋਧਦਾ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਕੁਰੁਦਾਰਾ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤਖਤ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਕੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਧਰਮਵੀਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਇਹ ਸਸਤ੍ਰ ਹਨ:—

(੧) ਬ੍ਰੀਸਾਹਿਬ ਮੀਰੀ ਦਾ, ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ.

(੨) ਬ੍ਰੀਸਾਹਿਬ ਪੀਰੀ ਦਾ, ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ.

ਦੇਖੋ, ਕੁਰੁਮਤਾ.

(੩) ਬ੍ਰੀਸਾਹਿਬ ਜ਼ੀ ਕੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.

(੪) ਬ੍ਰੀਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਬੱਢਾ ਜੀ ਦਾ.

(੫) ਬ੍ਰੀਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਜੀ ਦਾ.

(੬) ਬ੍ਰੀਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.

(੭) ਬ੍ਰੀਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਉਦਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ. ਜੋ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸਨ.

(੮) ਬ੍ਰੀਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੀ ਦਾ.

(੯) ਦੁਧਾਰਾ ਖੰਡਾ ਬਾਬਾ ਕੁਰੁਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.

(੧੦) ਦੁਧਾਰਾ ਖੰਡਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.

(੧੧) ਦੁਧਾਰਾ ਖੰਡਾ ਬਾਬਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.

(੧੨) ਖਤਕ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਭੋਲਾ ੧੦ ਸੌਰ ਪੱਕਾ ਹੈ.

(੧੩) ਫੌਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕੁਰਜ ਸੋਲਾਂ ਸੌਰ ਪੱਕੇ ਦੀ. ਇਹ ਮਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮਵੀਰ ਜੋਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਨੂੰ ਭਾਖੀ ਸੀ.

(੧੪) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਜਿਹਾ ਸਸਤ੍ਰ ਦਸਤਾ ਪਿੱਤਲ. ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ.

(੧੫) ਕਟਾਰ ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ.

(੧੬) ਕਟਾਰ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.

(੧੭) ਕਟਾਰ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.

(੧੮) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ.

(੧੯) ਪੇਸ਼ਕਬਜ਼ ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ.

(੨੦) ਪੇਸ਼ਕਬਜ਼ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ

(੨੧) ਸਸਤ੍ਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਜਿਹਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.

(੨੨) ਪਿਸਤੌਲ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.

(੨੩) ਪਿਸਤੌਲ ਬਾਬਾ ਕੁਰੁਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.

(੨੪) ਦੋ ਤੀਰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਖੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਸੋਨਾ ਹੈ

(੨੫) ਖੰਡਾ ਦਰਮਿਆਨਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.

(੨੬) ਦੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ.

(੨੭) ਦੋ ਛੋਟੇ ਖੰਡੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ.

(੨੮) ਚੱਕਰ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.

(੨੯) ਚੱਕਰ ਛੋਟਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.

(੩੦) ਚੱਕਰ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ ਸਜਾਉਣ ਦਾ.

(ਅ) ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਸਥਾਨ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਬੈਠਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਨੰ: (੧)

(ਏ) ਪਟਨੇ ਆਦਿ ਕੁਰੁਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦੇ ਭੁੱਲੇ ਹਨ.

ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ. ਸੰ. ਅਕਾਲਮੂਰ੍ਤਿ. ਸੰਗਤ—ਅਕਾਲ—ਪੁਰਖ.

ਅਕਾਲਬੁੰਗਾ—ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ

ਜਿਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਭੇਦ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ। ੨ ਨਿਤਨ ਅਵਿਨਾਸੀ ਰੂਪ। "ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੁਨੀ ਸੈਭੰ" (ਜਪੁ)

ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ। ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਰੋਤਮ ਦਾ ਲਿਖਿਆ। ਇੱਕ ਪੁਸ਼ੁਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧਿ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਦਾ ਨਿਰਰੁਣ ਅਤੇ ਸਗੁਣ ਰੂਪ ਦਿਖਾਯਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਮ੍ਰਿਤਨੁ। ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਿਨਾ ਮਰਣਾ, ਬੇਮੌਕਾ ਮਰਣਾ, ਸੁਸ਼ੁਤ ਦੇ ਚੌਤੀਹਵੇਂ ਅਧਿਆਯ ਦੇ ਚੌਥੇ ਸ਼ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ੧੦੧ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮਿਤਨੁ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ੧੦੦ ਅਕਾਲ ਮਿਤਨੁ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਉਮਰ

ਅਕਾਲੀ। ਵਿ—ਅਕਾਲ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਕਾਲ ਉਪਾਸਕ, ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਮਾਲਸਾ।

ਕਮਲ ਜੜੇ ਮਾਯਾ ਜਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਲੋਪ ਸਦਾ
ਸਭ ਦਾ ਸਨੇਹੀ ਚਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ,
ਕਰਕੇ ਕਮਾਈ ਖਾਵੇ ਮੰਗਣਾ ਹਰਾਮ ਸਾਢੇ
ਭਾਏ ਵਿੱਚ ਵਿਪਦਾ ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਮੁਸਹਾਲੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਰਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੁਰਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਚੌਕੀਦਾਰ
ਧਰਮ ਦੇ ਜੰਗ ਲਈ ਰੜੇ ਮੁਖ ਨਾਲੀ ਹੈ।

ਪੂਜੇ ਨਾ ਅਕਾਲ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੇਵੀ ਦੇਵ
ਸਿੱਖ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਸੋ ਕਹੀਏ 'ਅਕਾਲੀ' ਹੈ।

੩ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਭੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਨਿਹੰਗ ੭।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਛਾਵਨੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੀ ਛੱਟੀ ਭੀ ਹੈ। ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਕਾਲੀ ਫੁਲਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਬਚਾਂ ਸੋ ਸਵਾਰ ਅਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸੋ ਪੈਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਵਿਰਾਜਦੇ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਗੀਰ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਅਕਾਲੀ ਧਰਮ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ। ਦੇਖੋ, ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ।

ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ। ਅਕਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ।

ਅਕਿਆਤ। ਅਕੁਪਤ। ਇਕਾਤਤ, ਬਲਵਾਨ ਹੋਣਾ। ੨ ਪਾਲਨ ਕਰਨਾ, ਰੋਜ਼ੀ ਦੇਣਾ, "ਕਿ ਅਕਿਆਤਸ" (ਗ਼ਜ਼ਨ) ਪਾਲਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਅਕਿੰਚਨ। ਸੰ. ਅਕਿੰਚਨ। ਵਿ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਪਾਸ ਕੁਝ ਭੀ ਨਿਰਧਨ, ਕੰਗਾਲ। ੨ ਬਰੀਰ ਨਿਰਵਾਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਦਾਰਥ ਪਾਸ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਤਤਾਰੀ।

ਅਕਿਤ। ਸੰ. ਅਕੁਤ।—ਅਕ੍ਰਿਤ, ਵਿ—ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ, ਸੁਜੰਝ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਅਕਿਤ ਭੇਦ।

ਅਕਿੱਤ। ਸੰ. ਅਕੀਤਿ, ਸੰਗਤ—ਅਪਯਸ, ਬਦਨਾਮੀ।

੨ ਦੇਖੋ, ਅਕਿਤ।

ਅਕਿਤਤ, ਦੇਖੋ, ਅਕਿੱਤ। ੨ ਸੰ. ਅਕੁਤਿ—ਅਕ੍ਰਿਤਤ, ਸੰਗਤ—ਕੁਕਰਮ, ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗਤ ਕਰਮ। ੩ ਸੰ. ਅਕੁਤਿਮ—ਅਕ੍ਰਿਤਿਮ, ਵਿ—ਜੋ ਬਣਾਉਣੀ ਨਹੀਂ, ਸੁਤੇ—ਸਿੱਧ, "ਨਿਮਿਤਤੰ ਅਕਿਤਤੰ" (ਚੰਡੀ ੨)

ਅਕਿਨ, ਕਾਸ਼, ਕ੍ਰਾਮ, ਪਿੰਡ।

ਅਕਿਰਤਘਣ } ਸੰ. ਕੁਤਿਘ—ਕ੍ਰਿਤਘ ਵਿ—ਉਪਕਾਰ ਵਿਸਾਰਨ
ਅਕਿਰਤਘਣ } ਵਾਲਾ, ਕਰੀਖੇ, ਇਹਸਾਨ ਛਰਾਮੇਸ "ਅਕਿਰਤਘਣਾ ਨੇ ਯਾਨਦਾ" (ਸ਼੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਮਦ ਵਿਚ ਰਿੱਧਾ ਪਾਇਕੈ ਕੁਤੇ ਦਾ ਮਾਸ,
ਧਰਿਆ ਮਾਟਸ ਖੋਪਰੀ ਤਿਸ ਮੰਦੀ ਵਾਸ,
ਚੰਨੁ ਭਰਿਆ ਕੰਪਤਾ ਕਰ ਕੰਜਣ ਤਾਸ,
ਫਕ ਨੈ ਚੰਨੀ ਚੁਹਤੀ ਕਰ ਭੋਗ ਬਿਨਾਮ,
ਆਖ ਸੁਣਾਏ ਪੁਡਿਆ ਨਾਹੇ ਵਿਸਵਾਸ,
ਨਦਰੀ ਪਵੈ ਅਕਿਰਤਘਣ ਮਤ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸ।

(ਭਾਗੁ)

ਅਕਿਲਬਿਖ, ਸੰ. ਅਕਿਲਿਬਿਖ—ਅਕਿਲਵਿਸ 'ਵਿ—ਕਿਲਵਿਸ (ਪਾਪ) ਰਹਿਤ, ਬਿਨਾ ਦੋਸ। ੨ ਪਵਿਤ੍ਰ।

ਅਕੀਕੁ, ਅਕੁੰਭ ਅੰ Carnelian, ਸੰਗਤ—ਲਾਲ ਨੀਲੇ ਆਦਿ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਮਤੀ ਪੱਥਰ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਅਤੇ ਚਮਕੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਥੋੜੇ ਪੁਰ ਮੁਹਰਾਂ ਉੱਕਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੱਥਰ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਕਰਕੇ ਬੋਲ ਝੂਟੇ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ।

ਅਕੁੰਦਾ, ਅਕੁੰਭ ਸੰਗਤ—ਅਕੁਦ (ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ) ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਨਿਬਝਾ, ਭਰੋਸਾ, ਬੁੱਧਾ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ।

ਅਕੀਨ, ਕ੍ਰਿ ਵਿ—ਬਿਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ, "ਨਰ ਏਕ ਅਕੀਨ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੈ" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਇੱਕ ਆਈਸੀ, ਦੂਜੇ ਵੱਲੋਂ, ਨਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਨ ਪੁਰ ਭੀ, ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਸੰਗਤ—ਕਰਮ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਭੀ ਕਰਮਾਭਿਮਾਨ ਦਾ ਤਤਾਰਕ, "ਕੀਨ ਅਕੀਨ ਲਖੈ ਫਲ ਹੈ" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

੩ ਅਕ੍ਰਿਤ, ਅਕ੍ਰਿਤਿਮ। ੪ ਦੇਖੋ, ਯਕੀਨ।

ਅਕੀਰਤਿ, ਸੰ. ਅਕੀਰਿ, ਸੰਗਤ—ਅਪਯਸ, ਬਦਨਾਮੀ, ਨਿੰਦਾ।

ਅਕੁੰਠ, ਸੰ. ਅਕੁਪੁਠ, ਵਿ—ਕੁੰਠ (ਖੁੰਭਾ) ਨਹੀਂ, ਤਿੱਖਾ।

ਅਕੁੰਭਾ, ਵਿ—ਨਿਰੰਕੁਸ਼, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ ਨਹੀਂ, ਆਸਾਦ, ਸੁਰੰਤ੍ਰ।

ਅਕੁੰਭਭਭ, ਸੰ. ਵਿ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਰ। ੨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ, ਅਭੈ, ਨਿਭੰਭ।

ਅਕੁੰਭ, ਸੰ. ਅਕੁਪੁਠ, ਸੰਗਤ—ਕੁੰਭਧਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤ੍ਰ, ਕੁੰਭ ਦਾ ਜੋਟਾ ਬਾਣੀ, "ਕੁੰਭ ਅਕੁੰਭ ਸੇ ਜੀਤ ਸਭੈ" (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਕਈ ਥਾਂ ਅਨਕੁੰਭ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅਕੁੰਭ ਲਿਖਦੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਅਨਕੁੰਭ ਏਤ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਮਾਰਕੰਡੇਏ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਹੈ

ਅਕੁਲ. ਵਿ—ਕੁਲ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੀ ਕੁਲ ਨਹੀਂ. ਕਰਤਾਰ.
“ਕਹਿਤ ਕਬੀਰ ਅਕੁਲ ਨਹੀਂ ਭੋਤਿਆ.” (ਕਉ) ੨ ਅਕੁਲੀਨ.
ਨੀਚ ਕੁਲ ਦਾ.

ਅਕੁਲਾਉਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਲਿਆਉਣਾ.
ਅਕੁਲਾਨਾ } ਆਕੁਲ ਹੋਣਾ. ਘਬਰਾਉਣਾ. ਵਜਾਕੁਲ ਹੋਣਾ.
ਦੇਖੋ. ਆਕੁਲ.

ਅਕੁਲੀਣ } ਵਿ—ਨੀਚ ਕੁਲ ਦਾ ਕਮੀਨਾ. ਜੋ ਕੁਲੀਨ ਨਹੀਂ.
ਅਕੁਲੀਨ } ੨ ਕੁਲਾਚਾਰ (ਕੁਲਗੀਤ) ਦਾ ਤਜਾਕੀ. ੩ ਜੋ ਕਿਸੇ
ਕੁਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ. “ਅਕੁਲੀਣ ਰਹਿਤਉ ਸਬਦ ਸੁਸਾਰ.”
(ਸਿਧਗੋਸਟਿ)

ਅਕੁਲਾਣਾ } ਸੰ. ੧. ਧਾ—ਸਬਦ ਕਰਨਾ. ਵਿ—ਨਾ ਭੋਲਣ ਵਾਲਾ.
ਅਕੁਲਾ } ਮੋਨੀ. ਚੁਪਕੀਤਾ. “ਤੇ ਸਹਿ ਨਾਲਿ ਅਕੁਲਾਣਾ.”
ਅਕੁਲੀਆ } (ਵਭ ਮ: ੧) “ਏਕ ਭਿਓਂ ਰਸ ਰੰਗ ਅਕੁਲੀਆ.”
(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ੨ ਦੇਖੋ. ਕੁਲਨਾ ਸਿੰਘ.

ਅਕੁਲ. ਸੰ. ਅਕਾਲ. ਵਿ—ਕੁਕਰਮ. ੨ ਦੇਖੋ. ਕੁਲ ਧਾ. ਕਕਨ
ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਜਿਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ. “ਪੂਜਾ
ਦੁਖਾਇ ਅਕੁਲ.” (ਰਤਨਮਾਲਾ)

ਅਕੁਲਤ. ਵਿ—ਕੁਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਅਤੇ ਤੱਲ ਨਾ
ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ. ਭੇਅੰਦਾਫ਼. ਦੇਖੋ. ਕੁਰਣਾ. ੨ ਅਕੁਲਤਿਤ. ਅਨਿੰਦਿਤ.
ਅਕੁਲਪਾਥ. ਸੰ. ਸੰਕਲਪ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਿੰਦਿਤ ਪਾਥ ਜਿਸ ਦਾ. ਸਮੁੰਦਰ.
੨ ਉਹ ਕੰਢ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠ ਦੱਸੀਦਾ ਹੈ। ੩ ਸੂਰਜ.

ਅਕੁਲਾ. ਚੁਪ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ. ਅਕੁਲਾ. ਅਤੇ ਕੁਲਨਾ ਸਿੰਘ. “ਨਾਮ
ਅਕੁਲਾ ਸਭ ਹੀ ਕਹੈ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਅਕੁਲਰ. ਸੰਕਲਪ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਕੁਲ. ਅਸਤਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਸੱਚ.

ਅਕੈ. ਦੇਖੋ. ਅਕੈ.

ਅਕੈਰਾ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਕ ਵਾਰ. ਏਕ ਦਬਹ ੨ ਦੇਖੋ. ਅਕੈਨਾ.
ਅਕੈਰੋ } ੩ ਵਿ—ਏਕਾਂਤ. “ਜਬ ਘਾਤ ਖਨੀ ਸੁਭ ਠੋਰ ਅਕੈਰੋ”
(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਕੈਲਾ. ਵਿ—ਏਕਲਾ. ਸਾਥੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਤਨਹਾ ਇਕੱਲਾ. “ਅਕੈ
ਹੰਸ ਅਕੈਲਾ.” (ਸੋਰ ਕਬੀਰ)

ਅਕੈ. ਵਸ—ਯਾ. ਅਥਵਾ. ਜਾਂ. “ਅਕੈ ਕੋਈ ਕਿਹੁ ਦੇਵਾਏ.” (ਮ:
੪ ਵਾਰ ਬਿਲਾ)

ਅਕੈਟੀ. ਸੰਕਲਪ ਤੋਂ ਦੇ ਕੋਹ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਜੀਂਦ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ
ਪਿੰਡ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਕੁਰੂਦੁਆਰਾ ਹੈ.
ਸੰਮਤ ੧੬੭੩ ਵਿੱਚ ਸੌਂਟੀ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਕੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੇ ਮਾਣਕਰੀਦ
ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵੇਖਕੇ ਠਹਿਰੇ ਹਨ.

ਦਰਬਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਪਾਸ ਹੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ
ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਦੀਵਾਨਖਾਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਗੁੱਬ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਸਰਦਾਰ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸੀ ਰਈਸ “ਬਡਰੁੱਖਾ” ਨੇ ਕਰਾਈ ਹੈ.

ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪਰਿਕ੍ਰਮਾ ਪਾਸ ਇੱਕ ਕਰੀਬ ਦਾ ਬਿਰਫ਼ ਹੈ. ਜਿਸ
ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਘੋੜਾ ਬੰਧ ਗਿਆ ਸੀ. ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ
ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਭੀ ਚਰਣ ਪਾਏ
ਸਨ.

੧੨੫ ਵਿੱਖੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਮੀਨ ਬਾਬਾ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਸੀ ਵੱਲੋਂ
ਅਰ ੧੦੦) ਰੁਪਏ ਨਕਦ. ਤੇ ੩ ਰਜਾਈਆਂ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਆਸਤ
ਜੀਂਦ ਵੱਲੋਂ ਹਨ. ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਹੰਤ ਸਿੰਘ ਹਨ, ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੇਵਾ
ਕਰਦੇ ਹਨ. ਚੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ (N.W. Ry.)
ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਦੋ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਹੈ.

ਅਕੈਕ. ਵਿ—ਕੇਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ “ਕਾਮ ਕੋਲ ਅਕੈਕ.”
(ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ)

ਅਕੈਭ. ਸੰ ਅਕੈਟਿ. ਵਿ—ਬੇਅੰਤ. ਬੇਸੁਮਾਰ. ਅਕਿਣਤ. ਦੇਖੋ.
ਕੈਤ.

ਅਕੈਰ. ਸੰਕਲਪ—ਭੇਟਾ. ਨਜਰ ਉਪਹਾਰ. “ਦੀਜੇ ਪੁਨ ਅਕੈਰ.”
(ਜੋਤ ਮ: ੫)

ਅਕੈਕ. ਵਿ—ਕੰਢ (ਕਵਚ) ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਸੱਜੇ. “ਟੁੱਕੇ ਅਕੈਕ.”
(ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ. ਕੰਢ.

ਅਕੈਟਕ. ਸੰ. ਅਕੈਟਕ. ਵਿ—ਕੰਟਕ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਕੰਢੇ.
੨ ਨਿਰ ਵਿਘਨ। ੩ ਵੈਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਸਤ੍ਹਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਅਕੈਤ੍ਰ. ਸੰ. ਅਕੈਤ੍ਰ—ਅਕਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਕਰਤਾ.
“ਅਜੰਤ੍ਰ ਅਮੰਤ੍ਰ ਅਕੈਤ੍ਰ.” (ਗ਼ਜ਼ਨ) ੨ ਏਕਾਂਤੀ.

ਅਕੈਬ. ਵਿ—ਜੋ ਕਬਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਅਕਬਜ਼. ਬਿਆਨ ਤੋਂ
ਬਾਹਰ. “ਕੁਮਾਰਿ ਦਾਨ ਦੀਨੇ ਅਕੈਬ.” (ਗ਼ਜ਼ਨ) ੨ ਕੰਥਾ ਬਿਨਾ
ਦੇਖੋ. ਕੰਥਾ.

ਅਕੈਪਲ. ਸੰ. ਅਕੈਪਲ. ਸੰਕਲਪ—ਨਾ ਕੰਢਣ ਦੀ ਹਾਲਤ. ਕਾਇਮੀ.
ਸਥਿਰਤਾ. ੨ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਸੈਨਾਨੀ. ਇਹ ਰਾਵਣ
ਦਾ ਮਾਮਾ. ਸੁਮਾਲੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ
ਕੋਤੁਮਾਲਿਨੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਭੈਣ “ਕੈਕਸੀ” ਰਾਵਣ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ.
ਹਨੁਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ. “ਬਾਰਿਦ-ਨਾਦ ਅਕੈਪਨ
ਸੇ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ. ਧੂਮੁਢ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹਸਤ। ੩ ਹਰਿਵੰਸ ਅਨੁਸਾਰ
ਇੱਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਹਰਿ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ.

ਅੱਕ. ਦੇਖੋ. ਅਕ ਪ.

ਅੱਕਣਾ. ਦੇਖੋ. ਅਕਣਾ.

ਅਕਕਸ਼. ਦੇਖੋ. ਅਕਸ਼ ਅਤੇ ਅਕਯਸ਼.

ਅਕੁਯ. ਵਿ—ਅਕ੍ਰਿਯ. ਕ੍ਰਿਯਾ (ਹਰਕਤ) ਰਹਿਤ. ਨਿਬਰ. ਅਚਲ.
“ਅਕੁਯ ਏਕ ਪਰਾਤਮ ਪੂਰਨ.” (ਨਾਧੁ) ੨ ਜੋ ਕੁਯ (ਸ਼ਰੀਰ) ਨਾ
ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ.

ਅਕ੍ਰਿਯ. ਵਿ—ਜੋ ਕ੍ਰਿਯਾ (ਕ੍ਰਿਯਾ) ਨਹੀਂ. ਜੋ ਦੁਰਬਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ
ਨਹੀਂ. ੨ ਜੋ ਕ੍ਰਿਯਾ (ਖਿੰਚਣ) ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ. ਅਕ੍ਰਿਯਜ਼.

ਅਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਅਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਾ ਬਣਾਇਆ

ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰ. ਅਕ੍ਰਿਤ—ਅਕ੍ਰਿਤਕ। ਵਿ—ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ
ਕਰਮ, ਕਰਮ, "ਅਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮ।" (ਰਾਮਾਵ)

ਅਕ੍ਰਿਤਕਿਤ। ਵਿ—ਜੋ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੇ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ, "ਤੇਜ ਸੁ ਰਾਸੀ ਅਕ੍ਰਿਤ ਕਿਤ।" (ਕੁਸਾਨ)

ਅਕ੍ਰਿਤਕਸ਼, ਸੰ. ਅਕ੍ਰਿਤਕਸ਼। ਵਿ—ਬੀਤੇ ਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਨ
ਵਾਲਾ, ਨਾ ਸੁਕਰਾ, ਜੋ ਕਿਤਕਸ਼, ਨਹੀਂ।

ਅਕ੍ਰਿਤਮ, ਅਕ੍ਰਿਤਮ—ਅਕ੍ਰਿਤਮ, ਵਿ—ਜੋ ਬਣਾਉਣੀ ਨਹੀਂ,
ਸੁਤੇਸਿੰਧ। ੨ ਅਸਲੀ, ਸੰਚਾ।

ਅਕ੍ਰਿਤਕਿਤ } ਅਕ੍ਰਿਤ-ਅਕ੍ਰਿਤਿ, ਵਿ—ਨਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਲਿਖੇ
ਅਕ੍ਰਿਤਕਿਤਿ } ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜੋ ਆਪ ਹੀ ਅਲੋਕ
ਰੂਪ ਧਾਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਾਰਯ ਨਹੀਂ, "ਅਕ੍ਰਿਤਕਿਤ
ਹੈ।" (ਜਾਪੁ)

ਅਕ੍ਰਿਤਿਮ, ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਰਿਤਮ।

ਅਕ੍ਰਿਯ, ਵਿ—ਕ੍ਰਿਯਾ ਰਹਿਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕ੍ਰਿਯਾ ਨਹੀਂ
ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ।

ਅਕ੍ਰੁਰ } ਸੰ. ਅਕ੍ਰੁਰ, ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਕੂਰ (ਬੇਰਹਮ), ਦਿਆਨੁ।
ਅਕ੍ਰੁਰੁ } ੨ ਸੰ. ਕ੍ਰੋਧੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਭ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਤ—
ਯਾਦਵਾਂਸੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਚਾਚਾ, ਜੋ ਸੁਫਲਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਂਦਿਨੀ ਦੇ
ਉਦਰੋਂ ਸੀ, ਏਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਨੂੰ ਕੰਸ ਵਲੋਂ ਜੰਗ ਦਾ
ਨਿਉਂਦਾ ਦੇਕੇ ਗੋਕੁਲ ਤੋਂ ਮਥੁਰਾ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ
ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕੰਸ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਨਾ ਉਕ੍ਰੁਸੇਨ ਨੂੰ
ਰਾਜਸਿੰਘਾਸਨ ਪੁਰ ਬੈਠਾਇਆ, "ਉਧਉ ਅਕ੍ਰੁਰ ਭਿਲੁ ਰੁਣ ਰਾਵੈ"
(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ) "ਮੋਹਿ ਅਭੈ ਅਕ੍ਰੁਰ ਕੇ ਹਰ ਬੁਲਾਯ ਪਠਤੇ
ਮਥੁਰਾ ਚੁੰ ਕੇ ਰਾਈ।" (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ)

ਅਕ੍ਰੁ, ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਰਿਯ।

ਅਕੁ, ਸੰ. ਅਕੁ, ਧਾ—ਘੁਸਣਾ, ਪੈਰਨਾ, ਮਨਵਾਂਡਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ,
ਵਨਾਪਨਾ, ਜਮਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਰਾਵਣ ਵਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ
ਹਨੁਮਾਨ ਨੇ ਅਸ਼ੋਕਵਾਟਿਕਾ ਉਜਾਤਨ ਸਮੇਂ ਮਾਰਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ
ਨਾਉਂ ਅਕੁਯ ਕੁਮਾਰ ਹੈ। ੩ ਪਾਸਾ, ਗੋਟੀ, ਨਰਦ, ਡਾਲਨਾ।
੪ ਧੁਰ, ਲੱਠਾ ਪ ਨੇੜ, ਅੱਖ। ੬ ਕੁਤੁਰਾ ੭ ਕੁਦੁਕਾ ੮ ਸੋਲਾ
ਮਾਸੇ ਤੋਲ। ੯ ਆਤਮਾ। ੧੦ ਭਿੰਗ, ਬਹੇਭੇ ਦਾ ਬਿਰਫ਼।

ਅਕੁਤ, ਦੇਖੋ, ਅਕੁਤ ੩ ਤੋਂ ੬।

ਅਕੁਪਾਦ, ਦੇਖੋ, ਗੋਤਮ ੨।

ਅਕੁਮਾਲਾ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕੁਦੁਕ ਦੇ ਮਣਕਿਆਂ ਦੀ ਮਲਾ ੨ "ਅ"
ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ "ਕ" ਤੀਕ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਕਿਣਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਪੀ ਹੋਈ
ਮਾਲਾ।

ਅਕੁਮੀ, ਸੰ. ਅਕੁਮ, ਵਿ—ਕਿਮਾ (ਫਿਮਾ) ਰਹਿਤ। ੨ ਅਸਮਰਥ।

ਅਕੁਯ, ਸੰ. ਵਿ—ਅਖੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਫਕ (ਨਾਸ) ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਵਿਨਾਸੀ।

ਅਕੁਯਕ੍ਰਿਤੀਆ, ਦੇਖੋ, ਅਖੇਤੀਜ।

ਅਕੁਯਵਟ, ਦੇਖੋ, ਅਖੇਬਟ।

ਅਕੁਰ, ਦੇਖੋ, ਅਖਰ। ੨ ਨਿਰੁਕੁ ਵਿੱਚ ਜਲ ਦਾ ਨਾਮ ਅਕੁਰ ਹੈ
ਅਕੁਰਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ, ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ੪ ਦਾ ਭੁਟਨੋਟ।

ਅਕੁਰਾਧ, ਵਿਦਵਾ ਦੇ ਮਦ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹਾ, ਦੇਖੋ, ਵਾਉ ਦੁਆਉ।

ਅਕੁਰਿਕਾ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇੱਕ ਖੇਡ, ਜੋ ਅੱਖਰਾਂ
ਦੀ ਬੁਝਾਰਤ ਸੀ, ਪਿਠ ਤੇ ਉੱਕਲ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਅਕਾਸ਼
ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਨੂੰ ਭੁੱਝ ਕੇ ਦੱਸਣਾ।

ਅਕਿ, ਸੰ. ਨੇੜ, ਅੱਖ। ੨ ਦੋ ਦੀ ਕਿਣਤੀ, ਦੋ।

ਅਕੋਹਿਣੀ, ਦੇਖੋ, ਖੁਹਣਿ।

ਅਖ, ਦੇਖੋ, ਅਕ। ੨ ਤਿੰਨ, ਸੰਗਤ—ਭਾਗ, ਬਕੀਓ। ੩ ਦੇਖੋ,
ਅਖਿ। ੪ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਦੇਖੋ, ਅਖੁਨ ੩।

ਅਖਉ } ਵਿ—ਅਕੁਯ, ਅਵਿਨਾਸੀ, "ਅਟਨ ਅਖਉਦਿ ਦੇਵਾ,"
ਅਖਉਦਿ } (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)
ਅਖਉਦਿ }

ਅਖਸਰ, ਦੇਖੋ, ਅਕਸਰ।

ਅਖਕਰ, ਭਾ ੬, ਸੰਗਤ—ਅੱਗ ਦੀ ਚਿੰਗਾਰੀ, ਵਿਸ਼ੁਲਿੰਗ,
ਫਿਕਰ।

ਅਖਜ, ਭਾ ੬, ਅਖਜ, ਸੰਗਤ—ਨੈਣਾ। ੨ ਪਕੜਨਾ, ਗੁਹਟ
ਕਰਨਾ, ਵਤਨਾ।

ਅਖਭਾ, ਵਿ—ਭਲਵਾਨ, ਪ੍ਰਭਾਨ। ੨ ਖੰਡ (ਛਿਦ੍ਰ) ਰਹਿਤ, ਸਾਬਤ,
ਅਖੁਤਰ, ਭਾ ੬, ਸੰਗਤ—ਤਾਰਾ, ਨਛਰੂ "ਰੋਸਨਦਿਮਾਗ
ਅਖਤਰ," (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਭਰੂਨ, ਫਾਲ। ੩ ਭੰਡਾ, ਨਿਸ਼ਾਨ।

ਅਖਤਰ ਲੋਨੀ, ਦੇਖੋ, ਅਕਟਰ ਲੋਨੀ।

ਅਖਤਾ, ਦੇਖੋ, ਅਖਤਾ।

ਅਖਤਿਆਰ, ਦੇਖੋ, ਇਕਤਿਆਰ ਅਤੇ ਇਖਤਿਆਰ।

ਅਖਨੀ, ਭਾ ੬, ਅਖਨੀ, ਸੰਗਤ—ਮਾਸ ਦਾ ਗਾੜਾ ਬੋਰਾ, "ਸਾਲਨ
ਐ ਅਖਨੀ ਬਿਰੀਆਂ," (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ੨ ਭੋਜਨ ਦਾ ਜ਼ਖੀਰਾ।
੩ ਵਿ—ਗਿੱਭਿਆ ਹੋਇਆ (ਪਕੁ)

ਅਖੁਬਾਰ, ਭਾ ੬, ਅਖਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, "ਲਕਪੁਰ ਤੇ ਆਈ
ਅਖੁਬਾਰੁ," (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਸਮਾਚਾਰਪਤ੍ਰ, Newspaper.

ਅਖਯ, ਦੇਖੋ, ਅਕੁਯ।

ਅਖਰ, ਸੰ. ਅਕੁਰ, ਸੰਗਤ—ਵਰਣ, ਹਰਫ਼, ਬਾਣੀ ਦੇ ਲਿਖਣ
ਨਈਂ ਥਾਪੇ ਹੋਏ ਚਿੰਨ੍ਹ, "ਅਖਰ ਕਾ ਭੋਉ ਨ ਲਹਿਤ," (ਮ: ੧
ਵਾਰ ਸਾਰ) ੨ ਵਿ—ਜੋ ਖਰਦਾ ਨਹੀਂ, ਅਵਿਨਾਸੀ। ੩ ਸੰਗਤ—
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ, "ਏ ਅਖਰ
ਖਿਰਿ ਜਾਹਿਗੇ, ਚਿਇ ਅਖਰ ਇਨ ਮਹਿ ਨਾਹਿ," (ਗਉ ਕਬੀਰ,
ਬਾਵਨ) ੪ ਸੰਗਤ—ਉਪਦੇਸ਼, "ਅਖਰ ਨਾਨਕ ਅਖਿਓ ਆਪਿ,"
(ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਭ) ੫ ਤੰਤ੍ਰਸਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤ੍ਰ, "ਕਵਣ ਸੁ
ਦੇਖੇ, ਕਿਸਨੁ ਪੁਕਾਰ ਅੰਸ ੧, ਅ: ੨੨, ਛਾਬਿਧੀ ਪੁਲਕੀ ਲੀਯੋ ਧਰ
ਭਕਤਾਰ ੧੫ ੪। ਬਦ ਗੁਰੀਧਿ ਗੁਰਾਨਿ ਯੂਟਸਯੋਲਤਰ ਚਕਯੋ। (ਭੀਤਾ
ਅ: ੧੫, ਭ: ੧੬)

ਅਖਰੁ ਕਾਣ ਗੁਣ ਕਰਣੁ ਏ ਮਣੀਆ ਮੰਤ੍ਰੁ." (ਸ. ਫਗਦ) ੬ ਨਾਮ. ਤੁੰ ਓਹ ਪਦਾਰਥ ਜੋ ਸੰਗਤਾ ਰਖਦੇ ਹਨ. "ਵ੍ਰਿਸਟਮਾਨ ਅਖਰ ਹੇ ਜੋਤਾ." (ਬਾਣ.)

ਅਖਰ ਕਾ ਭੇਉ. ਸੰਗਤਾ—ਤਾਕਰਣ ਵਿਦਯਾ. "ਅਖਰ ਕਾ ਭੇਉ ਨ ਲਹੰਤ" (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ) ੨ ਵਾਰਤਾ ਦਾ ਤਾਕਰਣ (ਮਤਲਬ). ਮ. ਰੁਬ. ਸੰ. ਅਖਰ. ਵਿ—ਖਰਬ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਭਵ—ਮੇ. ਮਾਰ. ਬੇਅੰਤ. ੨ ਜੋ ਨਹੀਂ ਖਰਬ (ਛੋਟਾ) ਵੱਡਾ. "ਗਰਤ ਅਖਰਬ ਦੂਰ ਹੈਗਏ" (ਚੰਦ੍ਰਾਵ) ੩ ਲੰਮਾ. ਜੋ ਖਬੀ (ਬਾਉਨਾ) ਨਹੀਂ.

ਅਖਰੀ. ਅਖਰੀ. "ਅਖਰੀ ਨਾਮੁ ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹ" (ਜਪੁ) ਅਕਰੀ ਜੋ. ਅਖਰਾਂ ਦੁਆਰਾ.

ਅਖਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅਖਰ

ਅਖਰੋਟ. ਸੰ. ਅਕੋਟ. ਸੰਗਤਾ—ਇੱਥੇ ਖਿਰਫ਼. ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਅਖਰੋਟ ਹੈ. ਇਹ ਬਹੁਤ ਰੁਚਮ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਇਸ ਦੀ ਲੱਕੜ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਪੁਕਾਟ ਦੀਆਂ ਛੀਜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਅਖਰੋਟ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਭੀ ਮਨੋਹਰ ਬਣਦਾ ਹੈ. ਅਖਰੋਟ ਫਲ ਦੀ ਕਿਰੀ ਗਰਮ ਰਹ ਅਤੇ ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਸੁਆਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. I. Alcaurites triloba. ਅੰ. Walnut.

ਅਖਲ. ਸੰ. ਅਖਿਲ. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਪੂਰਾ. ਭਾਸ਼ਾ. ਸਬ. ਸਬ. "ਅਖਲ ਭਵਨ ਕੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੨ ਜੋ ਨਹੀਂ ਖਲ (ਨੀਚ). ੩ ਜੋ ਖਲ (ਮੁਰਖ) ਨਹੀਂ. ਸਿਆਣਾ. ਸੁਜਾਨ.

ਅਖਿਲਾਕੁ. ਅ. ۱۰۰. ਅਖਿਲਾਕ. ਖੁਲਕ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਸੰਗਤਾ—ਆਚਾਰ. ਚਾਲ ਚਲਨ. ੨ ਸੁਭਾਉ. ਪ੍ਰਤਿਭਿਤਿ. ੩ ਸਤ੍ਯਤਾ ਤਹਸੀਬ **ਅਖਲੀ ਉਂਡੀ.** ਮਲਾਰ ਰਾਗ ਦੀ ਅਸਟਪਦੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਬਸ਼ਦ ਹੈ:—

੧ ਅਖਲੀ ਉਂਡੀ ਜਲੁ ਭਰ ਨਾਲਿ,

੨ ਭੁਗਰੁ ਉਚਉ ਕਤੁ ਪਾਰਾਨਿ,

੩ ਸਾਗਰੁ ਸੀਤਲੁ ਫੁਰਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰ.

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ:—

੧ ਅਖਿਲ (ਭਾਸ਼ਾ) ਨਾਲਿ (ਨਦੀਆਂ) ਜਲ ਨਾਲ ਪੂਰਿਤ ਉਂਡੀ (ਨਿਵਾਂਣ ਵੱਲ). (ਤੇਜ ਚਾਲ ਨਾਲ ਚਲੀਆਂ), ੨ ਉਂਚੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰਾਨ (ਹੇਠਾਂ) ਨੂੰ ਗੁਰੂ (ਖਾਈ) ਕਰਦੀਆਂ. ੩ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਪੈਕੇ ਬਾਂਤ ਹੋਛਦੀਆਂ. ਭਾਵ—ਚਾਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਸਬਦ ਦੇ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਤੇਜ ਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਮੇ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ, ਆਤਮਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਣ ਤੋਂ, ਮਿਟ ਗਈਆਂ.

ਅਖਲੇਸ. ਵਿ—ਅਖਿਲ—ਈਸ਼. ਅਖਿਲੇਸ. ਸਭ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਕਰਤਾਰ.

ਅਖੜੀ. ਸੰ. ਅਕਿ—ਅੱਖ. ਨੇਤ੍ਰ "ਨਾਨਕ ਸੇ ਅਖੜੀਆ ਬਿਅੰਨ." ਗੁਰਮਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਦਲੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜਲ ਨਾਲ ਭੰਨ ਦੀਆਂ ਲਾਜੀਆਂ ਤਰਕੇ ਉੱਡਦੀਆਂ ਹਨ.

(ਵਡ ਫੰਤ ੧: ੫)

ਅਖਰੀਤ. ਸੰਗਤਾ—ਅਖਰਤ. ਅਖਰਤ ਬਹਾਰਤ ਕਹਾਣੀ ਦੇਖ ਅਖਣ ਅਤੇ ਲੋਕੋਕਿ.

ਅਖਾਜ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾਦਰ. ਅਭੱਖ. "ਖਰ : ਰ ਮੰਨਣ ਖਜ ਅਖਾਜੇ." (ਭਾਗੁ)

ਅਖਾਣ. ਸੰ. ਅਖਰਾਨ. ਸੰਗਤਾ—ਗਥਾ ਪੁਸਤਕ. ਕਹਾਣੀ. ੨ ਕਹਾਵਤ. ਜਰਬੁਲਮਸਲ. Proverb. ਦੇਖੋ, ਲੋਕੋਕਿ.

ਅਖਾਤੀਜ. ਦੇਖੋ, ਅਖੇਤੀਜ.

ਅਖਾਦ

ਅਖਾਦਿ { ਸੰ. ਅਖਾਦਰ. ਵਿ—ਨਾ ਖਣ ਯੋਗਤ. ਅਭੱਖ. ਅਭਕਤ.

ਅਖਾਦਰ { "ਅਖਾਦਿਰ ਖਾਦਰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਅਖਾਦਿ

ਅਖਾਦਿਰ { ਖਾਹ ਹਰਕਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਖਾਪ

ਅਖਾਪਿ

ਅਖਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾਰਾ. "ਜਿਥੇ ਬੇਸ਼ਾ ਕੇ ਪਰੈ ਅਖਾਰਾ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਖਾਧ. ਕਰ ਰਹਿਤ.

ਅਖਾਵਤ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾਣ ਅਤੇ ਲੋਕੋਕਿ.

ਅਖਾਡ. ਸੰ. ਆਸਾਵ. ਚਾਕੁ ਦਾ ਮੋਹੀਨਾ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸਾਵਾ ਅਭਵਾ ਉੱਤਰਾਸਾਵਾ ਨਛਤੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਖਾਤਾ. ਸੰ. ਅਭਾਰ—ਅਭਾਰ. ਮੰਗਤਾ—ਰੱਭਰੂਮਿ. ਓਹ ਥਾਂ ਜਿਥੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਰਮਾਏ ਖੇਡੇ ਜਾਣ. Theatrc. "ਸਭ ਤੋਰਾ ਖੇਲ ਅਖਾਤਾ ਜੀਉ." (ਮਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਮਨਕੁੰਪ ਦੀ ਭੂਮੀ. ੩ ਰਭਰੂਮਿ. "ਦੇਹੁ ਅਖਾਤਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਚੇ ਕਾ. ਜਿਨਿ ਆਪਣੇ ਜੈਰਿ ਸਭ ਆਟਿ ਨਿਵਾਟੇ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧) "ਬਿਖਮ ਅਖਾਤਾ ਮਿੰ ਰੁਹੁ ਮਿਲਿ ਜੀਤਾ." (ਮ: ੫ ਆਸਾ ੬੩) ੪ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਭੋਰਾ. ੫ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ. ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ. ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੋਏ ਧਰਮਪੁਰਾਤਕ ਸਬੇ "ਅਖਾਤਾ" ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਕਥਾ ਇਹ ਹੈ:—

(ੳ) ਉਦਾਸੀਨ ਮਰ ਦੇ ਭੂਖਣ ਮਹਾਤਮਾ ਪ੍ਰੀਤਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ ਤੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਰੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਘਾਮੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ. ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਭੁੱਖ ਸੰਕਲਪ ਪੂਰਣ ਕਰ ਲਈ ਨਜ਼ਮ ਹੋਦਾਰਾਬਾਦ ਦੇ ਵਲੀਰ ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਦੇ ਚਾਚੇ ਨਾਨਕਚੰਦ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰੇਰਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੱਤ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਪ੍ਰੀਤਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ. ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਯਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਆਕੇ ਉਦਾਸੀ ਸੰਤਾਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤੀ ਸੰਨਾਸੀ ਵੈਰਾਗੀ ਸਥਾ ਦੇ ਅਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਣਾ ਜੁਦਾ ਅਖਾਤਾ ਬਣਾਉਣਾ ਲੋੜੀਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੀਰਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸਾਡੇ ਭਾਈ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਰਹਿਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਵੇ.

ਨਿਰਦਾਣ ਪ੍ਰੀਤਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਿਖਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਮਤ ੧੮੪੬ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਖਾਤੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਏ ਚਾਟ ਮੰਤਰ—ਗੋਰਾਮ, ਬੂਟਾਬਹੁਰਾਮ, ਅਰੂਪਬਹੁਰਾਮ ਅਤੇ ਅਟਲਬਹੁਰਾਮ ਬਾਪੇ, ਅਤੇ ਤੰਬੂ, ਦਾਦਨੀ, ਦਰੀਆਂ, ਕਲੀਓ, ਕੀਤੋ, ਉਠ, ਗੱਡ, ਲੰਡਰ ਦੇ ਬਰਤਨ, ਵਾਜੇ ਆਸੇ ਛਤ੍ਰ ਆਦਿ ਸਤ ਸਾਮਾਨ ਬਣਾਇਆ; ਅਤੇ ਅਜੇਹੇ ਉੱਤਮ ਨਿਯਮ ਬੰਨ੍ਹੇ ਕਿ ਇੰਤਜਾਮ ਵਿੱਚ ਕਦੀ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪਵੇ, ਇਸ ਅਖਾਤੇ ਦਾ ਸਦਰ ਮੁਕਾਮ ਪ੍ਰਾਯਾਗ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਸਾਲ ਕਾਬੀ ਆਦਿ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹਨ।

(ਅ) ਸੰਮਤ ੧੮੮੬ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਖਾਤੇ ਨਾਲ ਸੰਕਟਸਾਹਿਤ (ਭਾਈ ਫੋਰੂ) ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦੇ ਸਾਧੂ ਸੰਤੋਖਦਾਸ, ਹਰਿਨਾਥਾਯਤਦਾਸ, ਸੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਦਿ ਦਾ ਵਿਕਾਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਲਕੇ “ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਖਾਤਾ ਉਦਾਸੀਨ” ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ “ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਅਖਾਤਾ” ਆਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਸਦਰ ਮੁਕਾਮ ਕਨਖਲ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਮਕਾਨ ਹਨ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਖਾਤੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈ।

(ੳ) ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜਦ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦੇ ਮੰਤਾਂ ਦਾ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ ਅਪਮਾਨ ਭੋਭਾ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਭੀ ਆਪਣਾ ਜੁਦਾ ਅਖਾਤਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ, ਭਾਈ ਭੋਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਆਦਿਕ ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਕੇ ਸੰਮਤ ੧੮੧੮ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਰੇਂਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਿਆਲਾਪਤੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਵਾਪਤਿ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੌਂਦ (ਸੰਗਰੂਰ) ਪਤਿ ਨੇ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਅਖਾਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ “ਧਰਮਧੁਜਾ” ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਭਾਈ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਪੇ ਗਏ, ਪਟਿਆਲੇ ਨੇ ੮੦੦੦੦) ਨਕਦ ਅਤੇ ੪੦੦੦) ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਨਾਭੇ ਨੇ ੧੬੦੦੦) ਨਕਦ ਅਤੇ ੫੭੫) ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ, ਜੌਂਦ ਨੇ ੨੦੦੦੦) ਨਕਦ ਅਤੇ ੧੩੦੦) ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਦਸਤੁਰੁਲਅਮਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ:—

ਦਸਤੁਰੁਲਅਮਲ

ਤਿੰਨਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵੱਲੋਂ

ਵਾਸਤੇ ਅਖਾਤਾ ਨਿਰਮਲਾ ਪੰਥ ਗੁਰੂ

‘ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਲੰਮਾ ੧੮੩੮ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਸੰਤੋਖਦਾਸ ਵਾਲਾ ਅਖਾਤਾ, ਸੰਮਤ ੧੮੪੨ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਸੰਗਲ ਵਾਲਾ ਅਖਾਤਾ, ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੮੫੦ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਨਿਰਦਾਣ ਸਰ ਭੀ ਭਾਵੇਂ ਅਖਾਤੇ ਗਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਅਖਾਤੇ ਵਾਂਗ ਅਖਾਤੇ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਭੋਭੇ ਹਨ, ਪਟਿਆਲਾ, ਨਾਭਾ ਅਤੇ ਜੌਂਦ।

ਕੋਥਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

੧ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਤਿੰਨਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਅੱਠੇ ਚਾਰ ਮਹੰਤ ਹੋਣ, ਜੋ ਪੰਜ ਕੌਂਕਿਆਂ (ਅਰਥਾਤ, ਰੱਫ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਫੋਸ, ਬੰਘੇ, ਕਤੋ) ਦੀ ਰਹਿਤ ਵਾਲੇ ਹੋਣ, ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਬਣੇ ਜਾਣਗੇ

੨ ਜੇ ਲਾਂਗਲੀ ਅਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਗਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਭੀ ਇਸੇ ਰਹਿਤ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ।

੩ ਦੋ ਕ-ਰਬਾਰੀ, ਦੋ ਭੰਡਾਰੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਲੰਗਦ ਹੀ ਸਾਮ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੁੰਬੀ ਤੇ ਇੱਕ ਤਾਨੀ (ਅਰਥ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਮੁਕਰਰ ਹੋਣਗੇ, ਇਹ ਛੇ ਆਦਮੀ ਭੀ ਰਹਿਤ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਚੋਬਦਾਰ ਮੁਕਰਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

੪ ਜੇ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਹੁਣ ਹੈ, ਇਸ ਨਈਂ ਰਹਿਤ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਅੱਗੇ ਨਈਂ ਚਾਪਿਆ ਜਾਊਗਾ ਉਹ ਲਾਇਕ, ਵਿਰਕਤ ਅਤੇ ਰਹਿਤ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

੫ ਜਦ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਕਿਸੀ ਰਿਆਸਤਗਾਹ ਵਿੱਚ ਆਵੇ ਜਾਂ ਰਈਸ ਨੂੰ ਅਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਨੂੰ ਚੋਟਾ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਜੁਦੀ ਜੁਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

੬ ਜੇ ਆਮਦਨੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਵੇਂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਸਮਾ ਖਰਚ ਅਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਮਹੰਤ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲਿਆਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਭੀ ਅਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਕਰਾਵੇ, ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੁਤ ਨਾ ਰਖੇ।

੭ ਜੇ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਧਰਮ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਸਾਧੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਂ ਅਪਾਹਜ ਨੂੰ ਨਈਂ ਜਾਂ ਨਕਦ ਰੁਪਇਆ ਤੀਰਥਯਾਤ੍ਰਾ ਨਈਂ, ਜਾਂ ਕੋਣ, ਵਸਤੂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਜ਼ਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਿਆ ਕਰੇ।

੮ ਜੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਧਰਮਧੁਜਾ ਅਖਾਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਡਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ, ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਕਰੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਭਲਾ ਜੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਐਸਾ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇ ਕਿ ੫ ੧ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਈਂ ਰੁਤ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਛੋਟੀ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ, ਤਦ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦੇਣ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇੰਤਲਾਹ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣ।

੯ ਜੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਕਿ ਨਵਾਂ ਮਹੰਤ ਬਾਪਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਸਮ ਨਈਂ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਰਹਿਤ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਾਂਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਆਮਦਨੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹ ਅਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਕਰਾ ਦਿਆ ਕਰਾਂਗਾ।

੧੦ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮਹੰਤਾਂ ਨਈਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਊਗਾ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਦਸਤੁਰੁਲਅਮਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ੧੨ ਅਕਸਰ ਸਨ ੧੮੬੨ ਸੰਮਤ ੧੮੧੮ ਨੂੰ ਹੋਈ।

ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਜਾਂ ਸਰਦਾਰ ਅਖਾਤੇ ਨਈਂ ਭੰਡਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਜੈਸੀ ਉਸ ਦੀ ਸੁਧਾ ਹੋਵੇ ਵੈਸੇ ਕਰੇਗਾ, ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਕਰਾਰ ਨਾ ਕਰਨ, ਉਸ ਦੀ ਇੱਜਤ ਦਾ ਖਯਾਲ ਰੱਖਣ।

੧੧ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਭੇਰੇਦਾਰ ਅਖਾਤੇ ਨਈਂ ਭੰਡਾਰਾ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨਈਂ ਭੀ ਉਪਰਲੀ ਦਫ਼ਾ (ਨੰਬਰ ੧੦) ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਹਾਂ, ਜੇ ਕਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਫ਼ਜ਼ਾਰੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝਕੇ ਬਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਰਿਆਸਤ ਨਾਲ ਉਹ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਰਿਆਸਤ ਪਾਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪਯਾ ਜਬਰ ਕਰਕੇ ਅਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਰਨ।

੧੨ ਸਫ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਖਾਤੇ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਨਾ ਲੰਘੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਅਖਾਤੇ ਵੱਲੋਂ ਜੈਸਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਵੇ ਵੈਸਾ ਮੱਛਾ ਟੇਕਿਆ ਜਾਵੇ।

੧੩ ਬੈਠਣ ਦੇ ਕਾਇਦੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਵਿਚਕਾਰ ਸਵਾਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੇ ਮਹੰਤ ਅਤੇ ਫੇਰ ਹੋਰ ਸਾਧੂ ਸਿੱਖ; ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਗ਼ਰਾਨੀ ਸਿੱਖ ਅਰਬ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸਾਧੂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਵਿਦਵਾਨ ਮਹਾਤਮਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਬਾਈਂ ਬੈਠੇ, ਮਹੰਤਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਬਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹਦੇ ਦਾ ਖਯਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਵਿਦਵਾ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਕਰ ਦੂਜੇ ਪੰਥ ਦਾ ਮਹੰਤ ਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਗ਼ਰਾਨੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਜੇ ਕਰ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠਣ ਨਈਂ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਬਾਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

੧੪ ਜਿਹੜੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਕਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਦੇ ਚਹਿਣ ਦੇ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਸਾਧੂ ਨਾ ਰਹੇ, ਹਾਂ ਜੇ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਧੂ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਉਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਚਹਿਣ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਵਾਰਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਮਕਾਨ ਵਿੱਚ ਭੀ ਕੋਈ ਸੇਂਟਾ ਨਾ ਪਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

੧੫ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਸਾਧੂ ਜਾਂ ਗੁਰਸਬੀ ਆਦਮੀ ਮੱਛਾ ਟੇਕਣ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੈਸਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਵੈਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਨਈਂ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

੧੬ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਚਾਰ ਮਹੰਤਾਂ ਨਈਂ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੀ ਅਹਿਲਕਾਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਪੁਰ ਨਾ ਜਾਣ, ਜੇ ਕੋਈ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਕਾਰਬਾਰੀ, ਭੰਡਾਰੀ, ਚੋਬਦਾਰ, ਜਾਂ ਭੇਰੇਦਾਰ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਣ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਫ਼ਕਵੇ ਤਾਂ ਬਿਲਾ ਸ਼ੱਕ ਜਾਣ।

੧੭ ਅਖਾਤੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਈਂ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ ਮਹੰਤ ਕਿਸੀ ਸਿੱਖ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨਈਂ ਭੇਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਗ਼ਲਾ ਬਹਾਨਾ ਨਾ ਕਰੇ, ਜੇ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਭਾਗੀ ਹੋਣਗੇ, ਜੇ

ਅਖਾਤੇ ਦਾ ਮਹੰਤ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰੇਗਾ।

੧੮ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਸਿੱਖ ਬਿਹੰਗਮ (ਵਿਰਕਤ) ਹੈ ਕੇ ਭੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੇ, ਤਦ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਇਸ ਮਤਲਬ ਨਈਂ ਲਗਵਾਇਆ ਜਾਊਗਾ ਕਿ ਮੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਰਹਾਂਗਾ, ਫੇਰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁਣ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ।

੧੯ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਫ਼ਕਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਡੋਲ ਦੇ ਜਲ ਦਾ ਲੰਕਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਕਰੇ।

੨੦ ਇਹ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਸਿੱਖ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੇ, ਪਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਰਹੇ ਕਿ ਚਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡਤ ਤੋਂ ਚੁੱਦੇ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਡਤ ਚੁੱਦੀ ਹੋਵੇ।

੨੧ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਨਾ ਵਤਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਨਕੇ ਸਰਾਬ ਆਦਿਕ ਨਈਂ ਭੀ ਰੋਕ ਹੈ, ਮਗਰ ਅਵੀਮ ਅਤੇ ਭੰਡ ਦੀ ਰੋਕ ਨਹੀਂ।

੨੨ ਜੇ ਕੋਈ ਚਹਿਣ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕਿਸੀ ਕੰਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੇ, ਤਾਂ ਨਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਸੁੱਕਾ ਸੀਧਾ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਲਾਭਗੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਾ ਲੈਣਾ।

੨੩ ਸਿਹਤੀ ਫ਼ਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਸਲੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਅਖਾਤੇ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਸੂਦ ਅਤੇ ਨਫ਼ਾ ਤਜਾਰਤ ਤੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਗਰ ਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਹੋਵੇ, ਅਸਲ ਰਕਮ ਨਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

੨੪ ਖਜਾਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹੇਗਾ, ਜੋ ਹਰ ਤਿੰਨੇ ਮਹੰਤ ਹਰ ਤਿੰਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਰਹੇਗਾ, ਉਹ ਮਹੰਤ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਕੋਇਲ ਨਾਲ ਉਸ ਰੁਪਯੇ ਦੀ ਆਮਦਨ ਸੂਦ ਅਤੇ ਤਿਜਾਰਤ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਅਖਾਤੇ ਸਫ਼ਰ ਵਿੱਚ ਖਬਰ ਦੇਣ, ਅਤੇ ਦਫ਼ਾ ਨੰਬਰ ੨੩ ਅਨੁਸਾਰ ਖਰਚ ਕਰਨ, ਸਾਲ ਭਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਖਾਤੇ ਦੇ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਨੂੰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾ ਕਰਾ ਦਿਆ ਕਰਨ।

੨੫ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਜੇ ਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਅੱਗੇ ਨਈਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ, ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਅਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਸਕੇਗਾ।

੨੬ ਜੇ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦੇ ਆਪ ਕਿਸੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਹੰਤ ਬਾਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਤਿੰਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦੇਣਗੀਆਂ।

੨੭ ਜੇ ਕੋਈ ਮਹੰਤ ਇਸ ਚਹਿਣ ਦੇ ਉਲਟ ਅਮਲ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਖੀਤਾਅ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਉਸ

ਨੂੰ ਮਹੰਤੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦੇਣ।

੨੮ ਹਰ ਪੰਜ ਮਹੰਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਏ ਜਾਣ।
ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਸਤੂਰਨਾਮੇ ਦੇ ਉਲਟ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਜੋ ਤਿੰਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਕਲ
ਦਸਤੂਰਨਾਮੇ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖਣ, ਅਤੇ ਜੋ
ਦਸਤੂਰਨਾਮੇ ਦੀ ਨਕਲਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ
ਮੁਹਰਾਂ ਲਾਏ ਹਰ ਤਿੰਨਾਂ ਦਰਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ, ਜੋ ਮਿਸਲਾਂ ਵਿੱਚ
ਰੱਖੀਆਂ ਰਹਿਣ।

੨੯ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਜਲੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਬਸਤਰ
ਸਿੰਗਰਦੀ ਰੱਖਣ ਬਾਕੀ ਸਭੇਦ, ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕੇਵਲ
ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ, ਰੁਹਸਤ ਦਾ ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਦਾ ਅਮਲ।

੩੦ ਰੂਬੀ ਜਾਂ ਚਿੱਪੀ ਦੀ ਥਾਂ ਫੁੱਫਾ ਜਾਂ ਲੋਹੇ ਧਾਤੂ ਦਾ ਕਮੰਡਲ
ਰੱਖਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਰੂਬਾ ਅਤੇ ਚਿੱਪੀ ਅਸੁੱਧ ਹਨ, ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਸਾਫ਼
ਜੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਅਖਿ, ਸੰ. ਅਕਿ. ਸੰਗਤਾ—ਅੱਖ, ਨੇਤ੍ਰ, ਅੱਖ।

ਅਖਿਉ } ਦੇਖੋ, ਅਕਯ। ੨ ਕਥਨ ਕੀਤਾ, ਆਖਿਆ, “ਅਖਰ
ਅਖਿਉ } ਨਾਨਕ ਅਖਿਉ ਆਪਿ,” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰ)

ਅਖਿਆਨ, ਦੇਖੋ, ਆਖਿਆਨ।

ਅਖਿਇਉ } ਦੇਖੋ, ਅਕਯ ਅਤੇ ਅਖਿਇਉ।
ਅਖਿਇਉ }

ਅਖਿਜ } ਵਿ—ਜੋ ਖਿੱਤੇ ਨਾ, ਚਿਤਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਸ਼ਾਂਤ, ਭੇਡ ਰਹਿਤ।
ਅਖਿਭ } ਧੀਰਯਵਾਨ, ਗੰਭੀਰ, “ਅਖਿਜੇ ਅਭਿਜੇ,” (ਜਾਪੁ)
੨ ਦੇਖੋ, ਅਖਿਦ।

ਅਖਿਟ, ਅਖੇਟ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਲਿਕਾਰ, “ਨਿਪ ਅਖਿਟ ਸਿਧਯੋ,”
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੧)

ਅਖਿਦ, ਦੇਖੋ, ਅਖੇਦ। ੨ ਸੰ. ਅਖਿਦੁ, ਵਿ—ਅਕਯ, ਜੋ ਛਕੇ ਨਾ,
ਅਖਿਦਾਣੀ, ਅਖੇਦ-ਦਾਣੀ, ਆਨੰਦ ਦਾੜੀ, ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ।
੨ ਨਾ ਛੱਕਣ ਵਾਲੀ, ਦੇਖੋ, ਅਖਿਦ ੨।

ਅਖਿਲ, ਦੇਖੋ, ਅਖਲ।

ਅਖਿਲੋਸ, ਦੇਖੋ, ਅਖਲੋਸ।

ਅਖੀ, ਨੇਤ੍ਰ, ਦੇਖੋ, ਅਖਿ, “ਅਖੀ ਕਾਇ ਧਰੀ ਚਰਣਾ ਤਲਿ,”
(ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਅਖੀ, ਕਥਨ ਕੀਤੀ, ਬਜਨ ਕੀਤੀ, “ਬਤੀਆਂ
ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਗ ਹੈ ਅਖੀਆਂ,” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਅੱਖੀ, ਅੱਖਾਂ (ਨੇਤ੍ਰਾਂ)
ਨਾਲ, ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੁਆਰਾ, “ਅਖੀ ਕੁਦਰਤਿ ਕੰਨੀ ਬਾਣੀ,” (ਬਸੰ ਮ: ੧)
੪ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ, “ਅਖੀ ਸੂਤਕ ਵੇਖਣਾ ਪਰਤਿਆ,” (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅਖੀਰਿ ਅ. ਸੰਗਤਾ—ਅੰਤ, ਭੋਗ, ਸਮਾਪਤੀ।

ਅਖੁਟ } ਸੰ. ਅਕੁਟਿ, ਸੰਗਤਾ—ਨਿਰੰਤਰਤਾ, ਬਿਨਾ ਤੋਟ। ੨ ਕਮੀ
ਅਖੁਟਿ } (ਘਾਟੇ) ਰਹਿਤ। ੩ ਵਿ—ਜੋ ਮੁੱਕੇ ਨਾ, “ਇਹੁ ਧਨ
ਅਖੁਟ ਨ ਨਿਖੁਟੈ ਨ ਜਾਇ,” (ਧਨਾ ਮ: ੪)

ਅਖੁਟੀ, ਸੰ. ਅਖੁਟਿ—ਅਖੰਟਿ, ਸੰਗਤਾ—ਮੰਦੀ ਰੀਤਿ, ਕੁਰੀਤਿ।

ਲੁਚਾਲਾ ੨ ਬਚਪਨ (ਬਾਲਪਨ) ਦਾ ਸਿਆਲ, “ਹਿੰਦੂ ਮੁਲੇ ਕੁਲ
ਅਖੁਟੀ ਜਾਹੀ,” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਬਿਹਾ)

ਅਖੁੰਦ, ਭਾ. ੨ ਸੰਗਤਾ—ਉਸਤਾਦ। ੨ ਸਰਦਾਰ

ਅਖੁਹਣਿ, ਦੇਖੋ, ਖੁਹਣਿ।

ਅਖੁਟ, ਅਤੇਟ, ਦੇਖੋ, ਅਖੁਟ, “ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ਅਖੁਟ ਅਤੇਲ,
(ਕਥਿ ਮ: ੫)

ਅਖੁਨ, ਭਾ. ੨ ਅਖੁਨ, ਖੁਸ਼ਕੀ, ਆਖਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਆਖਣ ਵਾਲਾ, “ਇਹੀ ਚਕੀਕਤ ਜੋ ਕਹੈ ਸੋਈ ਭਭਾ ਅਖੁਨ,
(ਮਕੀ) ੨ ਅ. ੨ ਅਖੁਨ, ਸਾਬੀ, ਮਿਤ੍ਰ। ੩ ਭਾਈ, ਇਹ ਬਹੁ
ਵਚਨ ਹੈ ਅਮ ਦਾ,

ਅਖੇਟ } ਦੇਖੋ, ਆਖੇਟ।
ਅਖੇਟਕ }

ਅਖੇਦ, ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਆਨੰਦ। ੨ ਵਿ—ਬਿਨਾ, ਦੁੱਖ।

ਅਖੇਰ, ਦੇਖੋ, ਆਖੇਟ।

ਅਖੇਲ, ਵਿ—ਖੋਲ ਰਹਿਤ। ੨ ਅਖਿਲ, ਸਭ, ਤਮਾਮ, “ਖੋਲ ਖੋਲ
ਅਖੇਲ ਖੋਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਟੋਕ,” (ਜਾਪੁ), ਖੋਲ ਖੋਲਕੇ ਅਖਿਲ
(ਸਾਰੀਆਂ) ਖੇਡਾਂ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਇੱਕੋ (ਨਿਰਾਕਾਰ) ਰੂਪ ਹੈ

ਅਖੇਤ, ਸੰ. ਅਖੇਟ, ਸੰਗਤਾ—ਸਿਕਾਰ, ਮਿਯਕਾ।

ਅਖੇਤਬਿਰਤਿ, ਸੰ. ਅਖੇਤ-ਬ੍ਰਿਤਿ—ਅਖੇਟ ਵਿਰਤਿ ਦੇਖੋ, ਆਖੇਤ
ਬਿਰਤਿ।

ਅਖੇ, ਦੇਖੋ, ਅਕਯ।

ਅਖੇਤੀਜ, ਅਕਯ ਤ੍ਰਿਤੀਯਾ, ਵੈਸਾਖ ਸੁਦੀ ੩, ਇਸ ਦਿਨ
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਤਯੁਗ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

ਅਖੇਬਟ, ਸੰ. ਅਕਯਬਟ, ਸੰਗਤਾ—ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਦ ਵਟ
(ਭੋਹਤ), ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਲੈ ਹੋਣ ਪੁਰ ਭੀ ਨਾਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਜਿਸ
ਉੱਪਰ ਵਿਸ਼ਨੁ ਭਗਵਾਨ ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ
ਚੁੰਘਦੇ ਹਨ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬੋਹਤ ਪ੍ਰਯਾਗ
ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਡਿਭਕੇ ਮਰਨ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਯਾਤ੍ਰੀ ਮੁਕਤਿ
ਪਾਉਣੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਜਦਾਗੀਰ ਨੇ ਅਕਯ ਵਟ ਕਟਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ,
ਪਰ ਹੁਣ ਪ੍ਰਯਾਗ ਦੇ ਸ਼ਿਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਂਭੇ ਇੱਕ ਅਕਯ ਵਟ ਵਿਖਾਏ
ਭੇਟਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, “ਜਦੋਂ ਵਟ ਅਖੇ ਰੂਪ ਲਘੁ ਭਾਸੀ” (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ,
ਪ੍ਰਯਾਗ, ਇੱਕ ਅਕਯਵਟ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਭੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ
ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਦਨ ਪਰਵ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ।

ਅਖੇਇ, ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ, “ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸਹਿ ਤੇਜ ਅਖੇਇ,” (ਗੁਪਤੁ)

ਅਖੇਟ, ਵਿ—ਬਿਨਾ ਖੇਟ, ਅਸਲ, “ਨਾਲ ਪਦਾਰਥ ਸਾਚ ਅਖੇਟ”
(ਉਅੰਕਾਰ) ੨ ਅਖੁਟ, ਜੋ ਮੁੱਕੇ ਨਾ।

ਅਖੇਤ, ਸੰ. ਅਕੇਤ, ਵਿ—ਚੰਦਲਤਾ ਬਿਨਾ। ੨ ਘਬਰਾਹਟ ਬਿਨਾ।
੩ ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ਾਂਤਿ।

ਅਖੰਡ, ਵਿ—ਅਤੁੰਟ। ੨ ਨਿਰੰਤਰ, ਲਗਾਤਾਰ, ਇੱਕਰਸ, “ਅਖੰਡ
ਕੀਰਤਨੁ ਤਿਨਿ ਭੋਜਨ,” (ਕਥਿ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਖੰਡਸੁਰਹੀ, ਦੇਖੋ, ਸੁਰਹੀ ੩.

ਅਖੰਡਕਲ, ਸੰਗਤ—ਪੁਰਣਮਾਸੀ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਪੂਰਣ ਚੰਦ੍ਰਮਾ।
੨ ਵਿ—ਸਰਵੰਗ ਪੂਰਣ.

ਅਖੰਡਤ, ਦੇਖੋ, ਅਖੰਡਿਤ.

ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਸੰਗਤ—ਉਹ ਪਾਠ, ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋਵੇ। ੨ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ, ਜੋ ਤੇਰਾਂ ਪਰਿਚ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ
ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਾਬ ਅਬਾਵਾ ਪੰਜ ਪਾਈਏ ਯਥਾਕ੍ਰਮ (ਨਿਰੰਤਰ ਬਾਬ)
ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਪਾਠ ਨਿਰੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਾਠ
ਦੀ ਇਹ ਰੀਤਿ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਬੁੱਢੇ ਦਲ ਨੇ ਚਲਾਈ ਹੈ, ਅਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ
ਸਮੇਂ ਅਖੰਡਪਾਠ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਹਿੰਦੂ ਮਤ
ਦੇ ਜਪ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਨ ਰਾਤ ਅਖੰਡ ਦੀਵਾ
ਮਚਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਲ ਦਾ ਘੜਾ ਅਤੇ ਨਾਰਿਟੋਲ ਆਦਿਕ ਰਖਦੇ ਹਨ,
ਪਰ ਇਹ ਮਰਯਾਦਾ ਆਰੰਭਕਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਚਲੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਤਿ
ਅਖੰਡ ਪਾਠ।

ਅਖੰਡਲ, ਦੇਖੋ, ਅਖੰਡ ਕਲ। ੨ ਸੰ. ਆਖੰਡਲ—ਅਖੰਡਲ,
ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰ, ਦੇਵਰਾਜ, “ਬਾਪ ਅਖੰਡਲ ਕੇ ਸੁਰਮੰਡਲ,” (ਚਰਿਤ੍ਰ
੧)

ਅਖੰਡਲ ਕੇ ਅਹਿ, ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਵੇਰੀ, ਦੈਤ, ਦੇਖੋ, ਅਖੰਡਲ ੨,
ਅਖੰਡਲੀ, ਵਿ—ਅਖੰਡਿਤ, ਪੂਰਣ। ੨ ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ,
ਦੇਖੋ, ਅਖੰਡਲ.

ਅਖੰਡਿਤ, ਵਿ—ਜੋ ਖੰਡਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਟੁਟ, ਅਟੁਟ, ਪੂਰਾ,
ਸਾਥਤ। ੨ ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਨਿਰੰਤਰ, ਜਗਤਾਚ, ਇੱਕ ਰਸ.

ਅੱਖ, ਆਖ, ਅਕਿ, ਨੇਤ੍ਰ.

ਅੱਖਰ, ਦੇਖੋ, ਅਖਰ.

ਅੱਖਲ, ਸੰ. ਆਨੰਦ ਦੀ ਧੁਨਿ.

ਅੱਖਾਂ ਮੁੰਦਣੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੁਕਰਮ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਅਣਭਿੰਨ ਕਰਨਾ।
੨ ਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਹੋਣਾ। ੩ ਮਰਣਾ, ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗਣਾ.

ਬੁਖਲ ਭਸਨ ਭਾਸ ਰਤਨ ਅਨੇਕ ਜਾਤਿ
ਫੋਤੇ ਪੀਲ ਪਾਲਕੀ ਅਨੁਪ ਛਕਿ ਧਾਮ ਕੀ,
ਕਹਾਂ ਨਰਨਾਹ ਕਹਾਂ ਭਟੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਾਂ
ਸਾਹਨ ਕੇ ਸਾਹ ਜੋਨ ਦੇਹੀ ਪਰਨਾਮ ਕੀ,
ਕੋਨੀ ਕਵਿ ਕਹੇ ਖਾਲ ਦਾਲ ਮੇ ਬਿਤਵੈ ਦਿਨ
ਪਾਲੈ ਖਲ ਖਾਲੈ ਕੇ ਪਖਾਲੈ ਜਸ ਰਾਮ ਕੀ,
ਮਨ ਹੀ ਕੀ ਮਨ ਰਹਿ ਜਾਤੀ ਅਭਿਨਾਖੈ ਜਸ
ਮੁੰਦ ਗਈ ਆਖੈ ਤਬ ਲਾਖੈ ਕਿਹਿ ਕਾਮ ਕੀ.

ਅਖੜਉ, ਅਕਸ਼, ਅਵਿਨਾਸੀ, “ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਅਖੜਉ ਜਾਂਕਾ ਮੰਤ੍ਰ,”
(ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਖੜਾਨ, ਦੇਖੋ, ਅਖੜਾਨ.

ਅਖੜਾਲ, ਵਿ—ਜੋ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆ ਸਕੇ, ਅਚਿੰਤਤ,
“ਅਖੜਾਲ ਅਖੰਡ ਰੂਪ ਹੈ,” (ਅਕਾਲ)

ਅਖੜਾਦ, ਭਾ ੫੫, ਉਸਤਾਦ, ਅਧਿਆਪਕ.

ਅਕਿ, ਸੰ. ਅਗ, ਥਾ—ਜਾਣਾ, ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਗਨਿ ਦਾ
ਸੰਖੇਪ। ੩ ਸੰ. ਅਕੁ—ਅਕਸ਼, ਵਿ—ਅਕਸ਼ਾਨੀ, “ਜੌਂ ਤਗ ਆਗੇ
ਅਕੁ ਅਰਗਈ” (ਨਾਪੁ) ਜਿਵੇਂ ਤਤ੍ਵਗਣਾਨੀ ਅੱਗੇ ਅਕਸ਼ਾਨੀ ਚੁੱਪ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੪ ਸੰ. ਅਗ, ਵਿ—ਜੋ ਚਲਦਾ ਨਹੀਂ ਅਚਲ।
੫ ਸੰਗਤ—ਪਹਾਤ। ੬ ਬਿਰਛ, ਦਰਖਤ। ੭ ਸੰ. ਅਗੁ, ਅਗਲਾ ਭਾਗ
ਅੱਗ। ੮ ਵਿ—ਪਹਿਲਾ, ਪ੍ਰਭਾ। ੯ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਖੀਆ। ੧੦ ਕ੍ਰਿ,
ਵਿ—ਅੱਗੇ, “ਅਕੁ ਤਬ ਚਲਾ” (ਦੰਤਵ) ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ.

ਅਗਸਤ } ਸੰ. ਅਗਸਿ ਅਤੇ ਅਗਸਤੜ, ਅਗ (ਵਿੰਧੜ ਪਹਾਤ)
ਅਗਸੁ } ਨੂੰ ਸ੍ਰੰਗਨ (ਨਹਿਰਾਉਣ) ਵਾਲਾ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਿਖੀ,
ਅਗਸੁੜ } ਜਿਸ ਨੇ ਹਿੰਗਵੇਦ ਦੇ ਕਈ ਮੰਤ੍ਰ ਪ੍ਰਕਟ ਕੀਤੇ ਹਨ.
ਹਿੰਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਤ, ਮਿਰ੍ਯਾਦਰੁਣਾ ਚਾ ਪੁਤ੍ਰ
ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀਰਯ ਉਰਵਸੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਪਾਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ
ਵੀਰਯ ਦਾ ਭਾਜ ਘੋੜੇ ਵਿੱਚ ਭਿੰਗਾ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਸਿ, ਅਤੇ ਜੋ ਭਾਹਰ
ਭਿੰਗਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਵਸਿਸ੍ਠ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਇਸੇ ਨਈ ਸਧਣ ਨੇ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਤ ਇੱਕ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਘੋੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁੰਦਰ ਮੰਡ
ਸਾਮਨ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਕਲਸੰਸ੍ਰੁਤ,
ਲੁੰਗਸੰਰਵ ਅਬਾਵਾ ਘਟੋਦਭਵ ਆਦਿ ਭੀ ਹਨ, ਜਨਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ
ਨੂੰ ਸੈਤ੍ਰਾਧਰੁਣੀ ਅਬਾਵਾ ਔਰਵਸੇਯ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਦੇ
ਸਮੇਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਗਿੱਠ ਭਰ ਸੀ.

ਇੱਕ ਸਮੇਂ “ਕਾਲਕੇਯ” ਦੈਤ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਉਪਦ੍ਰਵ
ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਰਿਖੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਜੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੇ ਅਤੇ ਅਨੇਕ
ਦੁੱਖ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਦੇਵਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਮੁੰਦਰ
ਵਿੱਚ ਨੁਕ ਜਾਂਦੇ, ਅਗਸਿ ਨੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੁਣੀ ਅਰ
ਸਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਇੱਕ ਘੁੱਟ ਭਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਾਲਕੇਯ ਦੈਤਾਂ
ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਅਗਸਿ ਦਾ ਨਾਉਂ
ਪੀਤਾਭਾਈ ਅਤੇ ਸਮੁਦ੍ਰਚਲੁਕ ਪੁਸਿੰਧ ਹੋਇਆ.

ਪੂਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਿ ਪੁਲਸਤੜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ,
ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਤ ਨੇ ਇਕ ਵੇਰ ਆਪਣੇ
ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੋਟੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਭਾਚ ਲਟਕਦੇ ਵੇਖਿਆ, ਅਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਸਾਡਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਤਦ ਹੋ
ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕਰੇਂ, ਅਗਸਤ ਨੇ ਕਈ ਜਾਨਵਰਾਂ
ਦੇ ਉੱਤਮ ਉੱਤਮ ਝਾਗ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਰਚੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਵਿਦਰਭ ਦੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ, ਓਥੇ ਉਹ ਰਾਜਪੁਤ੍ਰੀ ਵਾਂਗ
ਪਲਦੀ ਰਹੀ, ਜਦ ਉਹ ਬ੍ਰਾਵਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਗਸਤ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ
ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਕੰਨੜਾ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਲੋਪਾਮੁਦ੍ਰਾ” ਸੀ, ਰਾਮਾਇਣ
ਵਿੱਚ ਅਗਸਤ ਦਾ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਹਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਚਿਰ
ਵਿੰਧੜਾਚਲ ਦੇ ਦੱਖਣ, ‘ਕੁੰਜਰ’ ਪਹਾਤ ਤੇ ਤਪ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਮਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵਰੁਣ ਦੇ ਦੇਵਤਾ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਇਕੱਠਾ ਹਰ ਥਾਂ ਆਉਂਦਾ
ਹੈ, ਇਹ ਭੀ ਅਧੁਨੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਜੋਏ ਹਨ.

ਅਰ ਵੱਖਣ ਦੇ ਦੈਤ ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਭਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਮ ਲਕਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਇਸ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਨੇ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਤਕਾ ਦਿਸਨ ਦਾ ਧਨੁਖ ਅਤੇ ਅਗਨ ਰੂਟੀਰ (ਭੱਥਾ) ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ।

ਅਗਸਤ ਰਾਮਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਰਾਜਤਿਲਕ ਵੇਲੇ ਅਯੋਧਯ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਦੱਖਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਆਰਤ ਲੋਕ ਅਗਸਤ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪੂਜਦੇ ਹਨ। "ਅਗਸਤੁ ਆਦਿ ਜੇ ਬਝੇ ਤਪਸ੍ਵੀ ਦਿਸੇਖਿਐ।" (ਅਕਾਲ) ੨ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇਕ ਤਾਰਾ ਜੋ ੧੭ ਤਾਰੇ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਉੱਠੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। "ਉਦਯ ਅਗਸਤੁ ਪੰਥ ਜਲ ਸੇਖਾ।" (ਤੁਲਸੀ)

ਅਗਹ. ਸੰ. ਅਗ੍ਰਾਹਯ. ਵਿ—ਜੋ ਫਤਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਗ੍ਰਹਣ ਨਾ ਯੀਤਾ ਜਾਵੇ "ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਅਗਹ ਅਤੀਲੇ।" (ਗੁਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਅਗਾਧ. ਅਥਾਧ. "ਰਸਨਾ ਅਗਹ ਅਗਹ ਗੁਨ ਰਾਤੀ।" (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਾਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਕਣਾ ਕਠਨ ਹੈ। "ਅਗਹ ਗਹੇ ਗਹਿ ਗਗਨ ਰਹਾਈ।" (ਗੁਰੂ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੪ ਮਨ, ਜੋ ਅਗ੍ਰਾਹਯ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਫਤਨਾ (ਰੋਕਣਾ) ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ।

ਅਗਹ ਕਹਣ. ਵਾ—ਅਗ੍ਰਾਹਯ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿਣ. ਜੋ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ. "ਅਗਹ ਕਹਣ ਕੁਮ ਕੁਤਿ ਦਹਣ।" (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੨ ਮਨ ਦਾ ਠਹਿਰਾਉਣਾ।

ਅਗਹਨ. ਸੰ. ਅਗ੍ਰਹਾਯਣ. ਹਾਯਨ (ਵਰ੍ਹੇ) ਦਾ ਮੁੱਢ. ਮੱਘਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ. ਪੁਰਾਣੀ ਗਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਆਰੰਭ ਮੱਘਰ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਅਗ੍ਰਹਾਯਣ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ। ਦੇਖੋ, ਅਘਰ. "ਕਾਤਕ ਬਿਤਰੇ ਸੁ ਅਗਹਨ ਆਵਾ।" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਗਹਿ. ਦੇਖੋ, ਅਗਹ।

ਅਗਹੁ. ਦੇਖੋ, ਅਗਹ। ੨ ਗ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਮੱਥੇ, ਸਾਮੁਟਿਓਂ. ਮੁਹਰਿਓਂ. ਸਨਮੁਖੇਂ. "ਅਗਹੁ ਦੇਖੇ ਪਿਛਹੁ ਦੇਖੇ ਰੂਹ ਤੇ ਕਰਾਂ ਛਪਾਵੇ।" (ਗੁਰੂ ਮ: ੧) ੩ ਸੰਗਤਾ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾ. ਭਵਿਸ਼ਤ. "ਅਗਹੁ ਨੇਤਾ ਆਇਆ, ਪਿਛਾ ਰਹਿਆ ਦੂਰਿ।" (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਅਗਹੂਚਾ. ਵਿ—ਅਗਾਧਥਾ ਵਾਲਾ. ਭੇਅੰਤਰਾ ਧਾਰਣ ਕਰਤਾ। ੨ ਅਗਹ ਅਤੇ ਉਚਾ. "ਭਾਹ ਨਹੀਂ ਅਗਹੂਚਾ।" (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਅਗਹੇਉ. ਸੰ. ਅਗ੍ਰਾਹਯ. ਜੋ ਫਤਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ।

ਅਗਨਮੀ. ਸੰ. ਅਗਨਮਨੀਲ. ਵਿ—ਜੋ ਗਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਚਲ. ਅਵਿਨਾਸੀ. "ਸਰਬੇ ਜੋਇ ਅਗਨਮੀ, ਦੁਖ ਖਲੇਰੇ ਆਬਿ।" (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧) ਸਾਰੇ ਅਵਿਨਾਸੀ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖ, ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਕਲੇਸ਼ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਆਬ ਅਤੇ ਆਬਿ। ੨ ਅਗ—ਕਮੀ. ਪਹਾੜ ਤੁੱਲ ਫਿਮਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ।

ਅਗਜ. ਸੰਗਤਾ—ਅਗ (ਪਹਾੜ) ਤੋਂ ਉਪਜਣ ਵਾਲਾ. ਰਤਨ। ੨ ਧਾਤੂ। ੩ ਫਲ। ੪ ਸੰ. ਅਗ੍ਰਜ. ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ੫ ਮੁਖੀਆ. ਆਗੂ। ੬ ਸੰ. ਅਗ੍ਰਾਹਯ. ਵਿ—ਜੋ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾ ਯੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਤ ਨਾ ਸਕਣ।

ਅਗਤ. ਵਿ—ਜੋ ਫਤਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਅਨਗਨ. ਜੋ ਖਚਿਤ ਨਹੀਂ. "ਸੁ ਧੰਨ ਜਿਨੇ ਮਨ ਹੈ ਅਗਤੇ।" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਮਰਾ ਸੰਗਤਾ—ਕਤਾ ਟੋਆ. ਕਤ।

ਅਗਣ. ਸੰਗਤਾ—ਪਿੰਗਲ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗੁਭ ਗਣ, ਅਰਥਾਤ—ਜਗਣ. ਸਗਣ, ਰਗਣ ਅਤੇ ਤਗਣ। ੨ ਵਿ—ਅਗਣਨੀਯ. ਜੋ ਗਿਣਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਗਣਤ } ਵਿ—ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਜੋ ਸੁਮਾਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ
ਅਗਣਿਤ } ਬੇਅੰਤ. "ਅਗਣਤ ਉਰ ਅਪਾਰ ਠਾਕੁਰ।" (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਗਤ. ਵਿ—ਅਚਲ. ਜੋ ਕਤ (ਫਤਿਆ) ਨਹੀਂ। ੨ ਜੋ ਸਮਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੩ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਗਤਿ. ਅਗਤਿ } ਸੰਗਤਾ—ਅਪਗਤਿ. ਦੁਰਦਸਾ. ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ। ੨ ਵਿ—
ਅਗਤੀ } ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਵਾਲਾ। ੩ ਜੋ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ. "ਪਹਿਰਿ ਨਰਕ ਮਰਕੈ ਅਗਤਿ।" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਗਥ } ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਗਾਥਾ (ਗਥਾ) ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆ ਸਕੇ.
ਅਗਥਾ } ਅਕਥਨੀਯ. "ਸਮਰਥ ਅਗਥ ਅਪਾਰ ਨਿਰਮਲ" (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਪਲੈ ਨਾਮ ਅਗਥਾ।" (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨)

ਅਗਦ } ਸੰ. ਵਿ—ਕਦ (ਰੋਗ) ਬਿਨਾ. ਅਰੋਗ. "ਕਾਲ ਗ੍ਰਿਪਾ ਕਰ
ਅਗਦੁ } ਕਦੇ ਅਗਦ ਸਰ।" (ਸਲੋਹ) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਦਵਾਈ. ਔਖਧ. ਜੋ ਅਰੋਗ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਕਦ (ਰੋਗ) ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦਸਤ। ੩ ਅਗਦ. ਪ੍ਰਤਿਗਤਾ ਦਿਕਾਰਾ। ੪ ਵਿਆਹ. ਜਾਈ. ਨਿਕਾਹ. "ਅਗਦੁ ਪਤੈ ਸੈਰਾਨ ਵੇ ਨਾਲੇ।" (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ਕਾਜੀ ਦੀ ਥਾਂ ਬੈਰਾਨ (ਕਾਮ) ਨਿਕਾਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬੈਰਾਨ ੩.

ਅਗਧ } ਵਿ—ਅਗਾਧ. ਅਥਾਧ. "ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗਾਧਾ।" (ਮ: ੫
ਅਗਧਾ } ਗੁਰੂ ਵਾਰ ੨)

ਅਗਨ. ਦੇਖੋ, ਅਗਣ ੧. "ਕਨ ਅਗਨ ਨਵੇ ਹੀ ਰਸ।" (ਨਾਪੁ) ੨ ਸੰ. ਅਗ੍ਰਿ. ਸੰਗਤਾ—ਅੱਗ. ਅਗਤਿਸ਼। ੩ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਤੱਤ, ਜੋ ਫਲਮੀ (ਉਸਨਤਾ) ਰੂਪ ਹੈ। ੪ ਵਿ—ਅਗਣਿਤ ਬੇਸੁਮਾਰ. "ਇਤ ਕੋਪ ਮਲੇਫ ਚੜ੍ਹੇ ਅਗਨੇ।" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਆਇ ਅਗਨ ਰਾਗਸ ਧੂਤ ਰਾਵਨ।" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੫ ਚੰਡੋਲ ਦੀ ਜਾਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਪੰਛੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੱਦ ਚੰਡੋਲ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਡਕੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਗਨ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਰੋਂਗ ਖਾਕੀ ਅਤੇ ਸਿਰ ਸਾਫ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅਰਥਾਤ ਚੰਡੋਲ ਜੇਹੀ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਕਲਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਇਹ ਜਮੀਨ ਤੇ ਆਲਣਾ ਬਣਕੇ ਅੱਡੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਕਈ ਇਸ ਨੂੰ 'ਹਜਾਰਦਾਸਤਾਨ' ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਅਗਨਅਰਿ. ਸੰਗਤਾ—ਅੱਗ ਦਾ ਵੈਰੀ. ਜਲ। ੨ ਬਸਤੁਨਾਮ ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅਗਨਿਸਥਾ ਪੌਣ ਨੂੰ ਭੀ ਅਗਨਿਅਰਿ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਖੋ, ਗੁਲਾਹ ੨

ਈਧਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਖਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਈਧਨ ਬਿਨਾ ਅੰਗਾਰਰੂਪ ਅਗਨਿ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ। "ਪ੍ਰਿਥਮ ਅਗਨਿ ਕੇ ਨਾਮ ਨੈ ਅੰਤ ਸਬਦ ਅਰਿ ਦੇਹੁ। ਤਨੁਸ ਅਨੁਸ ਸੁਤਰਿ ਉਚਰ ਨਾਮ ਬਾਣ ਨਖਲੇਹੁ।" (ਸਨਾਮਾ ੧੫੦) ਅਗਨਿਅਰਿ ਪਵਨ, ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀਮਸੇਨ, ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦਾ ਸੂਤ (ਰਬਵਾਹੀ) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ, ਅਗਨ ਅਰਿ ਅਹਿ ਤਨੁਸ ਅਨੁਸ ਸੁਤਰਿ, ਸੰਗਤ—ਤੀਰ, ਬਾਣ, (ਸਨਾਮਾ) ਅਗਨਿ ਦਾ ਵੈਰੀ ਜਨ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਪੋਟਾ ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀਮ, ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦੇ ਸੂਤ (ਰਬਵਾਹੀ) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਤੀਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਗਨਣੀ, ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ ਦੀ ਨਈ, ਮਾਇਆ (ਮਯਾ) ੨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, "ਨਹਿ ਪੋਹੈ ਅਗਨਣੀ," (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਰਾਮ ੨) ੩ ਡਹਮੀ, ਸੰਤਪਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਆਗਨੇਯ।

ਅਗਨਸਖਾ, ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ, ਪਵਨ, ਹਵਾ।

ਅਗਨਸਾਗਰ, ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿਸਾਗਰ।

ਅਗਨਤ } ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿਤ, "ਅਗਨਤ ਸਾਹੁ ਅਪਨੀ ਦੇ ਰਾਜਿ,"
ਅਗਨਤੁ } (ਸੁਖਮਸੀ)

ਅਗਨਬਾਣ, ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿਬਾਣ, "ਅਗਨਬਾਣ ਚਣ ਛੁਟਦੇ," (ਸੰਗਨਾਮਾ)

ਅਗਨਬਾਢ, ਦੇਖੋ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਬਾਢ। ੨ ਵਿਯੋਗ ਦਾ ਸੰਤਪਾ। ੩ ਕੁੰਧਬਾਢ।

ਅਗਨਵਾਧੂ, ਸੰ. ਅਚਾਨੇਯ ਵਿਸਰਪ, ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਣ ਜਨਮਅਗਨੀ ਦਾ ਵਿਗਾਤ ਹੈ, ਬਹੁਤਾ ਨੁਣ, ਖੋਟਾ, ਕੱਚੇ ਅਥਵਾ ਸੜੇ ਹੋਏ ਫਲ, ਬਹੁਤ ਮਿਥਚਾਂ ਅਤੇ ਭਰਮ ਮਸਾਲੇ, ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤਾ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਇਹ ਰੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਗਨਵਾਧੂ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਖੋਟ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਜੀ ਮਤਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੱਡ ਭੰਨਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤ੍ਰਿਖਾ ਬਹੁਤ ਅਤੇ ਮੱਥੇ ਵਿੱਚ ਜਲਨ ਮਨੁੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਛੇਤੀ ਇਲਾਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੰਕੁਹਿਟੀ, ਅਤੀਸਾਰ, ਸੂਨ, ਅਛਾਤਾ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਰੋਗ ਆ ਕੁਸਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਲਕਾ ਜੁਲਾਬ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਕੈ (ਵਸਨ) ਕਰਾਉਣੀ ਭੁਣਕਾਰੀ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਦਾਹ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਵਰਤਣੀਆਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਭਰਾਇਤਾ, ਭਾਂਸਾ, ਕਤੂ, ਪਟੋਲਪਤ੍ਰ, ਹਰਤ, ਭਰੋਤਾ, ਆਉਲਾ, ਨਾਲ ਚੰਦਨ, ਨਿੰਮ ਦੀ ਛਿੱਲ ਇਹ ਸਭ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਕੁੱਟ ਲੈਣੀਆਂ, ਇਕ ਪਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੋਬ ਤੋਲਾ ਇਹ ਚੂਰਣ ਉਥਾਲਣਾ, ਜਦ ਅੱਧ ਪਾ ਪਾਣੀ ਰਹੇ ਤਦ ਛਾਣਕੇ ਤੇ ਠੰਢਾ ਕਰਕੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿਬਾਣਿ।

ਅਗਨਾਖ, ਸੰਗਤ—ਸਿਵ ਦੀ ਤੀਜੀ ਅੱਖ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਗਨਿ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ੨ ਅੱਖ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਸਿਵ।

ਪੋਟ ਜਲ ਨੂੰ ਸੱਖ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਅਗਨਾਤਕਰ, ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜਲ, (ਸਨਾਮਾ)

ਅਗਨਾਧੂਧ, ਸੰਗਤ—ਅਧ੍ਰਿਯਾਸੂ ਅਗਨਿ—ਅਸਤ੍ਰ, ਅਕ੍ਰਿਸਤ੍ਰ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਗਨਿਮੰਤ੍ਰ ਨਾਲ ਫੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਅਸਤ੍ਰ, ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਸਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਦੇਖੋ, ਅਸਤ੍ਰ। ੨ ਬੰਦੂਕ, ਤੋਪ ਆਦਿ, fire-arms.

ਅਗਨਾਰ } ਸੰਗਤ—ਨਰਕਾਗਨਿ, ਨਰਕ ਦੀ ਅੱਗ। ੨ ਭਰਤ ਦੀ
ਅਗਨਾਰਿ } ਅਗਨਿ, ਜਲਰਾਗਨਿ, "ਨਹਿ ਪੋਹੈ ਅਗਨਾਰਿ"
(ਆਸਾ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਨਾਰ ੮। ੩ ਅਗਨਾਰਿ, ਅੱਗ ਦੀ ਨਾਟ।
੪ ਅਗਨਿ ਅਤੇ ਨਾਰ (ਜਲ)।

ਅਗਨਿ, ਦੇਖੋ, ਅਗਨ। ੨ ਅੱਗ, ਆਤਿਸ਼, (ਦੇਖੋ, l. ignis), ਨਿਰੁਕਤ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗ੍ਨੀ, ਅਥਵਾਤ ਜੋ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਅਗਨਿ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਤਿੰਨ ਅਗਨੀਆਂ। ੩ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, "ਕਲਿਸੁਗਿ ਰਹੁ ਅਗਨਿ ਕਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ ਅਗ੍ਨਿ ਕਰਵਾਹੁ," (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਅਗਨਿ ਅਸਤ੍ਰ, ਤੰਤ੍ਰਬਾਸਤ੍ਰ ਵਾਲੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਨਿ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿੱਧ ਕਰਕੇ ਜੇ ਸਸਤ੍ਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਭਾਸਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਅੱਗ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੋਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

੨ ਭਾਬੂਦ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਚੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਤੋਪ, ਬੰਦੂਕ ਆਦਿ (Fire Arms), ਅਤੇ ਬੰਬ ਆਦਿ ਅਗਨਿ ਅਸਤ੍ਰ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਬਿਤਨਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਤ ਆਦਿ ਦੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਰਤੀਏ ਸਨ, ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਬੂਦ ਸਨ ੧੩੨੬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਭਣਿਆ, ਭਾਬੂਦ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਨ ੧੩੪੪ ਅਤੇ ੫੪ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਤੋਪ।

ਅਗਨਿਸਖਾ, ਸੰਗਤ—ਅੱਗ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ, ਵਾਯੂ, ਹਵਾ, ਪੋਟ।

ਅਗਨਿਸਟੋਮ, ਸੰ. ਅਕ੍ਰਿਸ਼੍ਣਮ, ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਜੰਗ ਦਾ ਭੇਦ, ਜੋ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਮਲਸਾ ਵਜਨ ਕਰਕੇ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜੰਗ ਸੁਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, "ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰ ਸਟੋਮ," (ਭਾਪੁਸੁ)

ਅਗਨਿਸਾਗਰ, ਸੰਗਤ—ਸੰਸਾਰ, ਜਗਤ, ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਸਮੁੰਦਰ, ਜੋ ਤਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, "ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ ਜਪਿ ਉਤਰਦਿ ਪਾਰ," (ਕਥਿ ਮ: ੫)

ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰ, ਸੰਗਤ—ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਹਵਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਘਾਂ ਆਦਿ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਵੇਦਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅਗਨਿ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ, ਦੇਖੋ ਹਵਨਯੁੱਭ ਅਤੇ ਹੋਮ।

ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰੀ, ਸੰ. ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰਿਯ, ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਦੇਖੋ, ਹੋਤ੍ਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਦੇਵਸਮਾਜ।

ਦੇਖੋ, ਸੋਮ ੧ ਅਤੇ ਸੋਮਵੰਸ਼ੀ।

ਅਗਨਿਕੁੰਟ. ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ ਕੁੰਟ. ਅਗਨਿ ਕੋਣ. ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਉਪਦਿਸ਼ਾ। ੨ ਸੰ. ਅਗਿ-ਮੁਖ. ਅਗਨਿਕੁੰਡ. ਅੱਗ ਮਚਾਉਣ ਲਈ ਚਿਹ ਟੋਆ. ਜੋ ਹੋਮ ਅਤੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਮਿਣਤੀ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਹਵਨਕੁੰਡ। ੩ ਗਰਭਰੂਪ ਕੁੰਡ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਨਰਾਗਨਿ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ. "ਅਗਨਿਕੁੰਟ ਮਹਿ ਉਰਧ ਨਿਰ ਨਾਗ." (ਬੈਰਾ ਮ: ੪)

ਅਗਨਿਕੁੰਡ. ਦੇਖੋ. ਅਗਨਿਕੁੰਟ ੨ ਅਤੇ ਹਵਨਕੁੰਡ.

ਅਗਨਿਕੁਮਾਰ. ਸਿਵਪੁਤ੍ਰ. ਖਡਗਨ. ਦੇਖੋ. ਕਾਰਤਿਕੇਯ। ੨ ਵੈਦਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਰਸ ਜੋ ਬਲਗਮ, ਹੈਜਾ, ਅਜੀਰਣ (ਅਨਪਚ), ਤਪ ਅਤੇ ਸੰਕੁਹਿਣੀ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਇਹ ਹੈ:— ਪਾਠ ਅਤੇ ਗੰਧਕ ਬਰਾਬਰ ਲੈ ਕੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਖਰਨ ਕਰੋ. ਫਿਰ ਮਿੱਠਾ ਤੇਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਪਾਥੇ ਦੇ ਢਰਾਬਰ ਅਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ ਅਠ ਕੁਣੀਆਂ ਲਓ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਘ ਦੀ ਸੁਆਹ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਪੀਲੀ ਕੌਡੀਆਂ ਦੀ ਸੁਆਹ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਮਿਲਾਓ. ਇਹ ਸਭ ਬਰੀਕ ਪੀੜਕੇ ਖਰਨ ਕੀਤੇ ਪਾਥੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ. ਫਿਰ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਪੱਕੇ ਨਿੰਬੂਆਂ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਦਿਨ ਖਰਨ ਕਰੋ. ਜਦ ਸੁਰਮੇ ਬਰਗਾ ਬਰੀਕ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖ ਲਓ. ਖੁਰਾਕ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੇ ਰੁਆਨ ਆਦਮੀ ਲਈ ਇੱਕ ਚੱਢੀ ਤੋਂ ਦੋ ਚੱਢੀ ਹੈ.

ਅਗਨਿਕੁਲ. ਦੇਖੋ. ਰਾਜਪੁਤ ੨

ਅਗਨਿਜਿਹਵ। ਸੰ. ਅਗਿ-ਜਿਹਵ. ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ ਹੈ ਜੀਵ ਅਗਨਿਜਿਹਵ। ਜਿਸ ਦੀ. ਦੇਵਰਾ. ਸੁਰ. ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਜੀਵ ਅਗਨਿ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਉਸ ਵਿੱਚ ਹਵਨ ਕੀਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਰਸ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਹਨ. ਇਸੇ ਲਈ ਹੋਮ ਦੀ ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ.

ਅਗਨਿਤ. ਦੇਖੋ. ਅਗਨਿਤ.

ਅਗਨਿ ਤਲਾਉ. ਸੰਗਤ—ਜੰਸਾਰ. ਝੁੰਘਾਂ ਦਾ ਤਲਾਉ. ਮਨ ਨੂੰ ਤਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਗ। ੨ ਗਰਭਕੁੰਡ. "ਅਛੇ ਅਗਨਿ ਤਲਾਉ." (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਅਗਨਿ ਪਰਾਹਨ. ਵਿ—ਅੱਛ ਦਾ ਪੈਰਾਹਨ. ਅਗਨਿ ਦਾ ਚੋਲਾ. ਤਾਮਸੀ ਨਿਬਾਸ.

ਅਗਨਿਪਰੀਖਣਾ. ਦੇਖੋ. ਦਿਵਤ ੯.

ਅਗਨਿਪੁਰਾਣ. ਦੇਖੋ. ਪੁਰਾਣ.

ਅਗਨਿ ਪੂਜਕ. ਆਤਿਸ਼ ਪਰਸੂ. ਵੈਦਿਕ ਧਰਮੀ ਜੋ ਹੋਮ ਸੰਗ ਆਦਿਕ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਗ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ. ਪਾਠਸੀ ੪. ਅਗਨਿਬਾਇ. ਦੇਖੋ. ਅਗਨਵਾਯੂ. "ਕੋਤੇ ਅਗਨਿਬਾਇ ਤੇ ਜ਼ੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੨ ਅੱਗ ਜੇਹੀ ਗਰਮ ਹਵਾ.

ਅਗਨਿਬਾਣ. ਸੰਗਤ—ਤੰਤ੍ਰਸਾਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਨਿਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਚਲਾਇਆ ਤੀਰ, ਜੋ ਵੈਰੀ ਦੀ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਸਾਮਨ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਅਸਤ੍ਰ। ੨ ਗੋਲਾ ਬੰਬ

ਅਦਿ। ੩ ਬਰਨੀਅਰ (Barnier) ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਚਰਖੀ ਆਦਿਕ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ.

ਅਗਨਿਬਾਣੀ. ਵਿ—ਕੌੜੀ ਬਾਣੀ. ਇਨ ਸਾਭ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਯਜੁਰਵੇਦ ਦੀ ਬਾਣੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰ ਦੀ ਰਿਧੀ ਹੈ.

ਅਗਨੀ. ਦੇਖੋ. ਅਗਨਿ. ੨ ਸੰਗਤ—ਤਾਮਸਵਿੱਤੀ. "ਮਨਮੁਖ ਬੋਲੇ ਅੰਧਨੇ ਤਿਸੁ ਮਹਿ ਅਗਨੀ ਕਾ ਵਾਸੁ." (ਸਵਾ ਮ: ੪)

ਅਗਨੀਸ਼। ਸੰ. ਆਗ੍ਨੇਯ. ਵਿ—ਅਗਨਿ ਸੰਬੰਧੀ. ਅੱਗ ਦਾ ਅਗਨੇਯ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਵਟ. ਜੋਨਾ। ੩ ਜੁਲਾਮਖੀ ਪਹਾੜ। ੪ ਅਗਨਿਪੁਰਾਣ। ੫ ਪੂਰਬ ਦੱਖਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ। ੬ ਸੰ. ਅਗਨੀਯ. ਵਿ—ਵੇਸੁਮਾਰ. "ਮਹਾਂਬੀਰ ਅਗਨੀਸ਼." (ਕੁਪਸੂ) ਅਗਨੇਤ. ਦੇਖੋ. ਅਗਨਿਤ। ੨ ਆਗ੍ਨ. ਮੁਖੀਆਂ. ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ.

ਅਗਨੰਗੁਨ. ਵਾ—ਅਗਨਿਤ—ਐਗੁਨ. ਬੇਅੰਤ ਦੋਸ਼। ੨ ਤਾਮਸੀ ਕੁਣ. ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਤਿ. "ਅਗਨੰਗੁਨ ਕੋ ਹਰਹੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਗਨੰਤ. ਦੇਖੋ. ਅਗਨਿਤ.

ਅਗਨਤਾਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ. ਅਗਨਿ ਅਸਤ੍ਰ.

ਅਗਮ. ਵਿ—ਜੋ ਗਮਨ ਨਾ ਕਰੇ. ਅਚਲ. "ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਅਨਾਚੁ ਅਜੀਨੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਤ—ਬਿਛੜਾ ੩ ਪਹਾੜ। ੪ ਸੰ. ਅਗਮਤ. ਵਿ—ਜਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. "ਅਗਮ ਭੀਰ ਨਹ ਲੰਘਨਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਅਗਮ ਨਿਗਮ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਿਖਾਇਆ." (ਮਾਧੁ ਅ: ਮ: ੩) ਨਿਗਮ (ਵੇਦ) ਕਰਕੇ ਭੀ ਜੋ ਅਗਮ ਹੈ. ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ੫ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਚਿੰਤਤਾ। ੬ ਦੇਖੋ. ਅਗਮ। ੭ ਭਵਿਸ਼ਤ. "ਜਨ ਨਾਨਕ ਅਗਮ ਵੀਚਾਰਿਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧) ੮ ਅਗਮ. ਸਾਸੂ. "ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਭਰਿ ਅਗਮ ਦਿਖਾਲੀ." (ਬੈਰ ਮ: ੪) ਚੁਰਚਾਸੂ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ। ੯ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਥੇ (ਮੁਲਕਿਲ) ਲਈ ਅਗਮ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਸਭ ਬਿਧਿ ਸੁਗਮ. ਅਗਮ ਕਵੁ ਨਾਹੀ." (ਨਪੁ)

ਅਗਮਈ. ਵਿ—ਅਗਮਰੂਪ। ੨ ਅਗਮਤਤਰ. "ਅਗਮ ਅਗਮ ਅਗਮਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੩ ਅਗਨਿ ਮਤ. ਅੱਗ ਰੂਪ.

ਅਗਮਨ. ਦੇਖੋ. ਅਗਮਨ। ੨ ਸੰਗਤ—ਨਾ ਗਮਨ. ਇਸਥਿਤੀ ਅਗਮ ਨਿਗਮ. ਦੇਖੋ. ਅਗਮ ੪। ੨ ਦੇਖੋ. ਨਿਗਮਾਗਮ.

ਅਗਮਨੇ। ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ. ਕੁਝਲੜ ਵਕਤ. "ਇਕ ਅਗਮਨੇ। ਦਿਨ ਭੁੰਵਰਿ ਅਗਮਨੇ ਕਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬) ੨ ਅੱਗੇ. ਮੁਹਿਰੇ. "ਤੇਜ ਅਗਮਨੇ ਦੀਨ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਗਮਪੁਰ. ਵਿ—ਉਹ ਨਗਰ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਚਿੰਤਾ ਸੋਧਾਇ ਨਾ ਹੋਵੇ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪਰਾਪਟ. ਨਿਵੰਢ. "ਤਿਤੁ ਅਗਮਪੁਰੇ ਕਹੁ ਕਿਤੁਬਿਧਿ ਜਾਈਐ?" (ਆਸਾ ਵੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਪੰਜ ਕਿਲਿਆਂ

ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਿਲਾ—ਜਿਸ ਥਾਂ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਉਦਯੋਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤੁਰਕੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਗਮਰੂਪ ੨.

ਅਗਮਰੂਪ. ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਅਚਲ ਰੂਪ. ਅਖੰਡ ਰੂਪ।

“ਅਗਮਰੂਪ ਕਾ ਮਨ ਹਿਰ ਬਾਨਾ.” (ਗਉ ਮ: ੪)

ਅਗਮਾ. ਵਿ—ਅਗਮਰੂਪ. ਦੇਖੋ. ਅਗਮ. “ਪਿਤਾ ਮੇਰੇ ਬਡੇ ਧਨੀ ਅਗਮਾ.” (ਗੁਜ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਗਮਾ.

ਅਗਮਾ ਅਗਮ. ਅਗਮਤ ਤੋਂ ਭੀ ਅਗਮਤ. ਪਰਮ ਅਗਮਤ.

“ਹਰਿ ਅਗਮਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ.” (ਸੋਪੁਰਖ)

ਅਗਮੁ. ਦੇਖੋ. ਅਗਮ.

ਅਗਮੁਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ. ਗੁਰੂ ੨.

ਅਗਮਜ. ਵਿ—ਜਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ੨ ਅਪਾਰ. ਬੇਅੰਤ। ੩ ਅਥਾਹ.

ਅਗਮਜਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨਾ ਰਮਨ (ਭੋਗਣ) ਯੋਗਤ. ਉਹ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੋਗ ਕਰਨਾ ਮਹਾ ਪਾਪ ਹੈ. ਭਾਵੇਂ ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮਾਰੂ ਅਗਮਜਾ ਹੈ. ਪਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਰਾਜ ਆਦਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਗਮਜਾ ਨਿਖਿਆ ਹੈ.

ਅਗਮਾਰ. ਅ. ۱۰۱. ਗੈਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਉਪਰੇ. ਭੋਗਨੇ.

ਅਗਰ. ਸੰ. ਅਗਰ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਤ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਕਰ. ਜੋ ਆਸਾਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀਆਂ ਗੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਸ ਜਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਕੇ ਧੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਈਦਾ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਦਾ ਇਤਰ ਭੀ ਬਣਦਾ ਹੈ. J. Amaris Agalocha. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਤਰ ਹੈ. “ਕਸਤੂਰਿ ਕੁੰਗੁ ਅਗਰ ਚੰਦਨ ਲੀਪਿ ਅਵੈ ਚਾਉ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਅਗੁ. ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ. ੩ ਵਿ—ਅਗਲਾ. ਮੁਹਰਨਾ। ੪ ਉੱਤਮ. ਨੇਕ। ੫ ਭਾ ੧ ਵਰ—ਧਇ. ਜੇ.

ਅਗਰਕ. ਵਿ—ਅਗੁਣੀਯ. ਮੁਖੀਆ. ਆਗੂ. ਮੁਹਿੰਨੀ ਅਗੁਵਰਤੀ. “ਅਗਰਕ ਉਸ ਕੇ ਬਡੇ ਠਗਾਉ.” (ਆਮ ਮ: ੪)

ਅਗਰਚਿ } ਭਾ ੨/੧ ਵਰ—ਯਦਰਪਿ. ਭਾਵੇਂ. ਚਾਹੇ। ੨ ਭੋਕਿ.
ਅਗਰਚੇ }

ਅਗਰਵਾਲ. ਵੈਸ਼ਣ ਜਾਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ. ਅਗਰੋਹਾ ਪਿੰਡ (ਜਿਸਾ ਹਿਸਾਰ) ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਿਕਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਗਤ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਖੜੀ ਗੋਤ, ਜੋ ਸਰੀਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ.

ਅਗਰਜ. ਅ. ۱۰۱. ਅਗਰਜ. ਯਰਜ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਲੋੜਾਂ.

ਅਗਰਿ } ਦੇਖੋ, ਅਗਰ.
ਅਗਰੁ }

ਅਗਲਬ. ਅ. ਕਿ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਭਾਲਿਬ. ਨਿਸਚੇ ਯੋਗਤ.

ਅਗਲਾ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾ. ਪ੍ਰਥਮ. ਮੁਖੀਆ. “ਤੂੰ ਬਖਸੀਸੀ ਅਗਲਾ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੧) ੨ ਪੁਰਾਣਾ. ਪਹਿਲੇ ਵੇਲੇ ਦਾ। ੩ ਅੱਗੇ ਦਾ.

ਅਗੁ ਭਾਗ ਦਾ। ੪ ਬਹੁਤ. ਅਧਿਕ. “ਇਕਨਾ ਆਟਾ ਅਗਲਾ, ਅੰ. Eagle-wood.

ਇਕਨਾ ਨਾਂਹੀ ਲੋਣ.” (੧. ਫਰੀਦ) ੫ ਸੰਗਤ—ਪਰਲੋਣ ਅਗਲੀ ਦੁਨੀਆਂ.

ਅਗਲਾਈ. ਕਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ ਨੂੰ. ਅੱਗੇ ਵੱਲ. “ਸੁਣਿਨਾ ਰੂਪਾ ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹਿ ਅਗਲਾਈ ਅਤਿਆ.” (ਭਾਟ) ੨ ਸਿੰਧੀ. ਫੂਹਤਪੁਣੇ ਨਾਲ. ਸਲੀਕ ਬਿਨਾ.

ਅਗਲਿਤ. ਸੰ. ਨਿਗਲਿਤ. ਵਿ—ਨਿਗਲਿਆ ਹੋਇਆ ਕਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ. “ਪੇਂਤ੍ਰ ਦਿਸਨ ਰੰਗੁਲੇ ਮਗੀਐ ਅਗਲਿਤੈ” (ਭਾਗੁ) ਨਿਗਲਨ ਤੋਂ ਮਗੀਦਾ ਹੈ। ੨ ਉਗਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਅਗਲੀ. ਵਿ—ਬਹੁਤੀ. ਅਧਿਕ. “ਖੇਤੀ ਜੰਮੀ ਅਗਲੀ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) “ਗੁਰਮਤਿ ਤਿਸ ਨੋਂ ਅਗਲੀ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ. ਪਰਲੋਕ ਦੀ. “ਅਗਲੀ ਕਲ ਨ ਜਾਣੀਆ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੫ ਅੰਜੁਲੀਆ) ੩ ਦੇਖੋ. ਅਗਲਾ.

ਅਗਦਨ. ਦੇਖੋ. ਅਗਮਨ ਅਤੇ ਆਗਮਨ. “ਆਪ ਅਗਦਨ ਹੋਇ ਤਿਸ ਦੇਸ.” (ਗੁਪਸੂ) ਆਪ ਦਾ ਆਗਮਨ (ਆਉਣਾ) ਹੋਵੇ ਤਿਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ.

ਅਗਵਾਇ. ਕਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਸਾਮੁਣੇ. “ਖਰੇ ਭਯੋ ਅਗਵਾਇ.” (ਗੁਪਸੂ)

ਅਗਵਾਈ. ਦੇਖੋ. ਅਗਵਾਨੀ.

ਅਗਵਾਨ. ਸੰਗਤ—ਪੇਸ਼ਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਲੈਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਵਿ—ਆਗੂ. ਮੁਖੀਆ। ੩ ਕਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਸਾਮੁਣੇ “ਨਹਿ ਗੁਰ ਕਹੈ ਤੁਮਰੇ ਅਗਵਾਨ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਗਵਾਨੀ. ਸੰਗਤ—ਪੇਸ਼ਵਾਈ. ਅਗਵਾਈ. ਸ੍ਰਾਗਤ. ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਮੁਖੀਆਪਨ। ੩ ਭਵਿਸ਼ਤ. ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ. “ਇਸ ਕੇ ਫਲ ਦੇਖੋ, ਅਗਵਾਨੀ.” (ਗੁਪਸੂ) ੪ ਕਿ. ਵਿ—ਸੰਮੁਖ. ਸਾਮੁਣੇ. “ਭਯੋ ਲੋਪ ਦੇਖਤ ਅਗਵਾਨੀ.” (ਗੁਪਸੂ)

ਅਗਵਾਰੀ. ਪਹਿਲਾਂ (ਅੱਗੇ) ਹੀ. “ਬੀਨੀ ਤਜਾਰੀ ਸਭੀ ਅਗਵਾਰੀ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਗਵਾਤੀ. ਸੰਗਤ—ਆਲਸ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਆਥਾ (ਟੇਵਾ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਅੱਗਤਾਈ.

ਅਗਾਉਲ. ਦੇਖੋ. ਅਗੋਲ.

ਅਗਾਉ. ਵਿ—ਪੇਸ਼ਗੀ। ੨ ਆਗੂ। ੩ ਕਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ. ਅਗੇਤ੍ਰੇ.

ਅਗਾਸ. ਸੰਗਤ—ਆਥਾ। ੨ ਆਕਾਸ ਮੰਡਲ. “ਜਿਨਿ ਧਾਰੇ ਬਹੁ ਧਰਣਿ ਅਗਾਸ.” (ਗਉ ਮ: ੪)

ਅਗਾਹ } ਵਿ—ਅਗਾਧ. ਅਥਾਹ. “ਮਹਾਂ ਅਗਾਹ ਅਗਨਿ ਕਾ
ਅਗਾਹਿ } ਸਾਗਰ.” (ਆਸਾ ਮ: ੪) “ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਸੁਣਾਏ ਮਤਿ
ਅਗਾਹੁ } ਅਗਹਿ.” (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਅਗਾਹਤ. ਜੋ ਭਤਿਆ

ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ. “ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗਾਹੁ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਬਿਹਾ) “ਗਹੜੇ ਜੋ ਨ ਜਾਇ ਸੇ ਅਗਾਹ ਕੈਕੇ ਗਾਹੀਅਤ.” (ਫਤਾਨ) ੩ ਦੇਖੋ. ਅਥਾਹ ੨.

ਅਗਾਜ } ਛਾ ੫੮ ਅਗਾਜ ਸੰਗਤ—ਉਤਪੰਤੀ, ਸੁਰੂ ਹੋਣਾ,
ਅਗਾਜਾ } ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਆਰੰਭ, ਮਰਾ—ਅਗਾਜਣੇ।
ਅਗਾਜਿ } ੨ ਪ੍ਰਤਿਧੂਨਿ, ਗੁੰਝ, "ਤਹਿ ਅਨਹਦਾ ਬਦ ਅਗਾਜਾ,"
(ਸੋਰ ਮ: ੫) ੩ ਅਗ੍ਰਾਹਜ, ਵਿ—ਜੋ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ,
ਮਨ ੨. ਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤਰਥੇ ਅਗ੍ਰਾਹਜ, "ਸੁਰ ਨਰਿ ਗਣ ਮੁਨਿ
ਬੇਹਯ ਅਗਾਜਿ," (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ਦੇਖੋ, ਬੇਹਯ। ੪ ਸਿੰਧੀ
ਅਗਾਜ ਅਗਾਜੇ ਅਗਟਿਤ, ਬੇਸੁਮਾਰ.

ਅਗਾਤ, ਸੰਗਤ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਗਾਰ (ਗਤ—ਦੇਹ) ਨਿਸ ਦਾ, ਕਾਮ,
ਅਨੰਗ, "ਉਪਮਾ ਅਗਾਤ," (ਗਣਨ) ੩ ਸੰ, ਅਗਤ, ਅਗਤਗਤ,
ਅਤਿਥਿ, "ਜਹਿ ਅਗਾਤ ਦੋਲੇਯ," (ਨਾਪੁ) ੩ ਵਿ—ਅਗਤਾਤ, ਨਾ
ਮਨੁਮ, "ਨਾਹਿ ਨ ਰੁਮ ਤੇ ਅਗਹਿ ਅਗਾਤ," (ਨਾਪੁ) ੪ ਵਿਦੇਹ,
ਗਤ (ਦੇਹ) ਤੋਂ ਪਰੇ, "ਅਗਾਤ ਅਨੰਦਾ," (ਨਾਪੁ) ੫ ਮੋਟਿਆ,
ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਹ ਨਹੀਂ.

ਅਗਾਤੀ, ਦੇਖੋ, ਅਗਾਤ ੧। ੨ ਅਮਦਨ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ, "ਅਜ ਨਹੀਂ
ਕੇ ਦਾਮ ਅਗਾਤੀ," (ਗੁਪਸੁ)

ਅਗਾਤੁ, ਦੇਖੋ, ਅਗਾਤ ੧.

ਅਗਾਥ, ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਗਾਥਾ (ਕਥਾ) ਨਾ ਲਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਗਥਜ,
ਅਗਾਧ, ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਗਾਧ (ਘਾਹ) ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ
ਬੱਲਾ ਨਾ ਮਾਨੁਮ ਹੋ ਸਕੇ, ਅਤਰੰਤ ਗੰਦੀਤ, "ਅਗਮ ਅਗਾਧ
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੋਇ" (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੰਗਤ—ਗਰਤਾਰ, ਵਾਹਗੁਰੂ,
ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਤੋਂ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ
ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇ.

ਅਗਾਧਬੋਧ, ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਧ (ਗਣਨ) ਦਾ ਬਾਹ ਨਹੀਂ, ਰੋਅੰਤ
ਗਣਨ ਵਾਲਾ, "ਅਗਾਧਬੋਧ ਸਮਰਥ ਸੁਆਮੀ," (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਗਾਧਿ } ਦੇਖੋ, ਅਗਾਧ.
ਅਗਾਧੁ }

ਅਗਾਮ } ਸੰ, ਅਗਮਜ, ਵਿ—ਦੁਰਗਮ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ।
ਅਗਾਮਾ } ੨ ਦੁਰਲਭ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਔਖਾ ਹੋਵੇ, "ਹਥ
ਚਰਿਓ ਲਾਲ ਅਗਾਮਾ," (ਸਾਥ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅਗਾਮੀ.

ਅਗਾਮੀ, ਸੰ, ਆਗਾਮਿ-ਜ, ਅਗਾਮੀ, ਵਿ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ.

ਅਗਾਰ, ਸੰਗਤ—ਅੰਗ, ਅਗੁਰਾਗ। ੨ ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਅੰਗੇ, ਅੰਗੇ
ਵਨ, "ਇਤੋ ਗੁਰੂ ਅਗਾਰ ਕੋ ਬਿਧਾਰ ਪਾਉ ਭਾਰਕੈ," (ਗੁਪਸੁ)
੩ ਸੰ, ਅਗਾਰ, ਸੰਗਤ—ਘਰ, ਨਵਾਸ ਦਾ ਥਾਂ, "ਗੁਨ ਅਗਾਰ
ਸਭ ਸੁਖ ਦਾਤਾਰ," (ਗੁਪਸੁ)

ਅਗਾਰਿ } ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ, ਅੰਗੇ। ੨ ਪੂਰਵ ਕਾਲ ਵਿੱਚ.
ਅਗਾਰੀ } ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ। ੩ ਭਵਿਸ਼ਯ ਕਾਲ ਵਿੱਚ, ਆਉਣ
ਅਗਾਤੀ } ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ। ੪ ਸੰਗਤ—ਘੋੜੇ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਉਹ ਰੱਸੇ,
ਜੋ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਹੋਣ, ਦਹਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਕਿੱਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਰੱਸੇ.
ਅਗਾਤੀ ਪਿਛਾਤੀ ਸਾਹਿਬ, ਦੇਖੋ, ਜੀਓ ਵਾਲਾ.

ਅਗਿ, ਸੰ, ਅਗ੍ਰਿ, ਸੰਗਤ—ਅੰਗ, ਆਗ, ਆਤਿਸ, "ਘਰਿ ਘਰਿ

ਏਹ ਅਗਿ," (ਸ, ਵਰੀਦ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਗਜ.

ਅਗਿਆਤ, ਦੇਖੋ, ਅਗਤਾਤ.

ਅਗਿਆਨ, ਸੰ, ਅਗਿਆ-ਅਗਿਆਨ, ਸੰਗਤ—ਨਾ ਜਾਣਨ ਦੀ ਦਸ਼ਾ,
ਮੂਰਖਤਾ, ਅਨਜਾਨਪੁਣਾ, ਅਵਿਦਤਾ, "ਗਿਆਨ ਅੰਜਨ ਗੁਰੂ ਦੀਆ
ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੋਰ ਬਿਨਾਸ," (ਸੁਖਮਨੀ) ਦੇਖੋ, ਅਗਿਆਨ
ਅਗਿਆਨਤਾ, ਸੰ, ਅਗਿਆਨਤਾ ਸੰਗਤ—ਮੂਰਖਤਾ, ਨਾਵਾਨੀ,
ਬੇਸਮਤੀ, ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਅਗਿਆਨਤਾ " (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਗਿਆਨਬ, ਅਗਿਆਨਾਤ, ਅਗਿਆਨ ਕਰਕੇ, ਅਵਿਦਤਾ ਤੋਂ
"ਰੁਮ ਕਾਧੇ ਬਿਸਾਰਿਓ ਅਗਿਆਨਬ," (ਮਧੂ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤ—
ਅਗਿਆਨਪਨ, ਅਗਿਆਨਤਾ.

ਅਗਿਆਨਮਤੀ, ਸੰਗਤ—ਅਗਿਆਨ ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ, ਅਗਿਆਨ ਸਹਿਤ
ਮਤੀ, "ਅਗਿਆਨਮਤੀ ਅੰਧੋਰ ਹੈ," (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੨ ਵਿ—
ਅਗਿਆਨ ਸਹਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ.

ਅਗਿਆਨਿ } ਸੰ, ਅਗਿਆਨਿ-ਅਗਿਆਨੀ, ਵਿ—ਗਣਨਹੀਨ.
ਅਗਿਆਨੀ } ਮੂਰਖ, ਬੇਸਮਤ, "ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧਾ ਮਗੁ ਨ
ਜਾਣੈ," (ਮਾਥ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਅਚਾਨਕ, ਪਤਾ ਲੱਗਣ
ਤੋਂ ਬਿਨਾ, "ਬਿਨਾਸਿ ਗਾਈ ਦੇਹ ਅਗਿਆਨੀ" (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਅਗਿਨ, ਬੇਸਮਾਰ.

ਅਗਿਨਤ, ਦੇਖੋ, ਅਗਟਿਰ, "ਭਰਖ ਅਗਿਨ ਇਹ ਕਹਿਰ
ਭਿਰਾਏ," (ਨਾਪੁ)

ਅਗੀ, ਸੰ, ਅਗਨਿ, ਸੰਗਤ—ਆਗ, ਅੰਗ। ੨ ਅਗੂਆਂ, "ਦੁਖ
ਖੋਯ ਅਗੀ ਮਾਰੀਅਹਿ," (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਥ) ੩ ਅੰਗ ਨੂੰ,
ਅਗਨਿ ਕੋ, "ਅਗੀ ਪਾਲਾ ਕਿ ਕਰੇ?" (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਮਾਥ)

ਅਗੁਣ } ਵਿ—ਗੁਣ ਰਹਿਤ, ਨਿਰਗੁਣ, ਬੇਹੁਨਰ। ੨ ਰਜ ਤਮ ਸਤ
ਅਗੁਨ } ਗੁਣਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੩ ਅਵਗੁਣ, ਦੇਸ, "ਗੁਣ ਸਿਖਰਾਇ
ਅਗੁਨ ਪਰ ਹਰਕੈ," (ਗੁਪਸੁ)

ਅਗੁਰੂ } ਦੇਖੋ, ਅਗਰ। ੨ ਿ—ਜੋ ਗੁਰੂ (ਵਡਾ ਆਥਵਾ ਭਾਰੀ)
ਅਗਰੂ } ਨਹੀਂ.

ਅਗੁਆ, ਸੰਗਤ—ਅਗੁਰਾਗ, ਅਗਲਾ, ਪਾਸਾ। ੨ ਅੰਗੇ ਵਧਕੇ
ਨੈਣ ਵਾਲਾ, ਪੋਸਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, "ਅਗੁਆ ਨੇਨ ਅਗਾਉ
ਆਏ," (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੪੭) ੩ ਆਗੂ ਪੋਸਵਾ

ਅਗੁਥ } ਵਿ—ਜੋ ਗੁਥ (ਛਿਪਿਆ) ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰਗਟ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ "ਥੇ
ਅਗੁਤ } ਮਨ ਮੂਰ, ਅਗੁਤ ਇਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਛਿਹ ਕਾਜ ਕਰੇ
ਬਿਸਰਾਯੋ?" (ਸਵੈਯੇ ੩੩)

ਅਗੇ, ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ, ਸੰਮੁਖ। ੨ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ। ੩ ਪਹਿਲਾ,
੪ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ। ੫ ਪ੍ਰਤੱਖ (ਪ੍ਰਤੱਯਕ) "ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੀ ਪਤਿ
ਰਾਖੇ ਵਿਚਿ ਕਲਿਸੁਰਕ ਅਗੇ," (ਸਾਥ ਮ: ੪) ੬ ਦੇਖੋ, ਅਗੇਅ.

ਅਗੇਉ } ਸੰ, ਅਗੇਯ—ਅਗੇਯ, ਵਿ—ਜੋ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆ ਸਕੇ,
ਅਗੇਅ } ਨਾ ਜਾਣਨ ਯੋਗ.

ਅਗੇਹ, ਵਿ—ਗ੍ਰਿਹ ਰਹਿਤ, ਬਿਨਾ ਘਰ.

ਅਗੇਤਾ ਕਿ. ਵਿ—ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ੨ ਵਿ—ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜਿਵੇਂ—ਅਗੇਤਾ ਫਲ।

ਅਗੇਤੀ. ਅਗੇਤਾ ਦਾ ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ. ਜਿਵੇਂ—ਅਗੇਤੀ ਖੇਤੀ।

੨ ਅੱਗੇ (ਪਰਲੋਕ) ਦੀ. “ਰਿਦੇ ਕਦਰਿਤ ਲੁਧ ਨ ਅਗੇਤੀ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਗੇਰਾ } ਕਿ. ਵਿ—ਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ. ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ. “ਤਨ ਉਪਜਨ
ਅਗੇਰੇ } ਤੇ ਹੁਤੇ ਅਗੇਰੇ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਅਗੈ. ਕਿ. ਵਿ—ਸਾਮੁਟੇ. ਅੱਗੇ। ੨ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. “ਅਗੈ ਜਾਤਿ ਨ ਜੋਰ ਹੈ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅਗੈਂ. ਕਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾਂ. ਪੁਰਮੇ. ਭਾਵ—ਮਰਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ.

“ਅਗੈ ਦੇ ਜੇ ਚੇਤੀਐ, ਤਾ ਕਾਇਤੁ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ?” (ਆਸਾ ਅਮ: ੧) ੨ ਅਗਲੇ ਪਾਸਿਓ ਸਾਮੁਟਿਓ. “ਤਾਂ ਉਹ ਅਗੈਂ ਆਉਂਦਾ ਮਿਲਿਆ.” (ਜਸਾ)

ਅਗੋਚਰ. ਵਿ—ਜੋ ਗੰ (ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ) ਦਾ ਚਿਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ. “ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਅਲਖ ਅਪਾਰ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਜੋ ਪੁਰੋਖ ਨਾ ਭਾਸੇ। ੩ ਰੂਪਰ. ਲੇਪ. “ਕਬਹੂ ਨ ਹੋਵਹੁ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅਗੋਚਰ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੪ ਜਿਵੇਂ ਕ੍ਰਿਤਖਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਕਿਰਤਖਨ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਗੋਚਰ ਦੀ ਥਾਂ ਅਗੋਚਰ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. “ਜੋ ਕਬੁ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅਗੋਚਰ ਆਵਤ। ਤਾਂ ਕਹੁ ਮਨ ਮਾਯਾ ਠਹਿਰਾਵਤ.” (ਚੋਬੀਸਵ)

ਅਗੋਚਰ ਬਸਤੁ. ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੨ ਆਤਮਸੰਗਤ.

ਅਗੋਤ. ਸੰਗਤਾ—ਗੋਤੁ ਦਾ ਲੇਪ. ਸਵੰਨਾਥ. ਇਹ ਪਦ ਵਿਨਾਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੈਰੀ ਦੇ ਗੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਭੀ ਆਦਮੀ ਬਾਕੀ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ. “ਸਤ੍ਰੁ ਮਾਰ ਕੀਨੇ ਅਗੋਤ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਨੀਚ ਗੋਤ। ੩ ਗੋਤ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਗੋਤ ਨਹੀਂ.

ਅਗੋਤੀ. ਵਿ—ਜੋ ਗੋਤ ਦਾ ਨਹੀਂ. ਭਿੰਨ ਗੋਤ ਦਾ.

ਅਗੋਦੇ. ਕਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾਂ. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ. ਆਦਿ ਕਾਲ ਮੇਂ. “ਅਗੋਦੇ ਸਤਭਾਉ ਨ ਦਿਓ, ਪਿਛੋਦੇ ਆਖਿਆ ਕੰਮਿ ਨ ਆਵੈ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਉ ੧)

ਅਗੋਰ. ਨਾਸਾਬੋਲਾ ਦੀ ਨਦੀ “ਹਿੰਗੋਲ” ਦਾ ਇਹ ਨਾਮ ਹੈ। ੨ ਅਗੋਰ (ਹਿੰਗੋਲ) ਦੇ ਬਿਨਾਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ. “ਅਗੋਰ ਨਯਪਾਲ ਭੀਤ.” (ਕਲਕੀ)

ਅਗੋਤੀ. ਕਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾਂ. ਅੱਗੋਂ. ਮੁੱਢ ਤੋਂ.

ਅਗੋਲ. ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ. ਨਜ਼ਾਮਤ ਤਸੀਲ ਅਮਲੋਹ, ਥਾਣਾ ਭਾਦਸੇਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਿੰਡ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ੩ ਵਰਜਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ.

ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾ ਬਿਰਫ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਹੇਠਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਿਰਾਜਣਾ ਵਿੱਧ ਲੋਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ. ਸੰਮਤ ੧੮੭੬ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਿਆ ਹੈ. ੧੦ ਵਿੱਖੇ ਜ਼ਮੀਨ ਭਾਈ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਗੋਲ ਵਾਸੀ ਨੇ ਲਗਾਈ ਹੈ.

ਇਹੋ ਹੀ ਰੂਪ. ਦੀਪ, ਭਾਰੂ ਅਦਿਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਾਥੇ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਸਿੱਧੇ ਕੱਚੇ ਰਸਤੇ ੬.

ਅਤੇ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ੮ ਮੀਲ ਹੈ

ਅਗੰਜ. ਵਿ—ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਦੇਖੋ. ਗੰਜ.

ਅਗੰਜਾਣ ਅਗੰਜਣ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗੰਜਣ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਗੰਜੁਲਗਨੀਮੇ. (ਜਪੁ) ਵਿ—ਗਨੀਮਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਅਗੰਡ. ਵਿ—ਗੰਡਾਸ਼ਨ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੇ ਫਟਪਟੀ ਆਦਿ ਕੋਈ ਅੰਗ ਨਹੀਂ. “ਨਮਸਤੁਆ ਅਗੰਡ.” (ਗਣਾਨ)

ਅਗੰਤ. ਦੇਖੋ. ਅਗੰਤੁਕ.

ਅਗੰਤੀ. ਵਿ—ਅਗਤਿਤ. ਬਿਨਾ ਗਿਣਤੀ. ਬੇਸੁਮਾਰ। ੨ ਅੱਗੇ

ਦੀ। ੩ ਤਵਿਸਤ ਕਾਲ (ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ) ਦੀ.

ਅਗੰਤੁਕ. ਸੰ. ਅਗੰ-ਗੁਕ—ਆਗੰਤੁਕ. ਵਿ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ।

੨ ਹਰੀਚੁਗ (ਹਰਿਆਉ) ਪਸ਼ੂ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਪਰਚੁਟਾ. ਅਤਿਬਿ। ੪ ਪਰਲੋਕ.

ਅਗੰਥ. ਪਰਲੋਕ. ਦੇਖੋ. ਅਗੰਤ ਅਤੇ ਅੰਗਤੁਕ. “ਦੀਹਾਂ ਜਸ ਪਾਵੇ, ਭਭ ਸੁਖ ਹੈ ਅਗੰਥ ਮੇਂ.” (ਪੇਪੁ)

ਅਗੰਡ. ਸੰ. ਅਗੰ-ਗੁ-—ਅਗੰਡਨ. ਵਿ—ਅਥਾਚ. ਅਥਾਧ. “ਅਗੰਡ ਹੈ.” (ਜਪੁ)

ਅਗੰਮ. ਦੇਖੋ. ਅਗਮ. ੪ ਅਤੇ ੫. “ਅਗੰਮ ਅਗੰਮ ਅਸੰਖ ਲੋਅ.” (ਜਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ. ਅਗਮਤ.

ਅਗੰਮਪੁਰ. ਦੇਖੋ. ਅਗਮਪੁਰ। ੨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੁਸਿਆਰਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਉੱਨਾ, ਥਾਣਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ “ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ” “ਨਵਾਂਬਹਿਰ ਦੁਆਬਾ” ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ੨੫ ਮੀਲ ਤੇ ਹੈ.

ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਹੋਲਗੜ੍ਹ. ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਆਕੇ ਹੋਲੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜਗੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ.

(ਅ) ਦੇਹਰਾਮਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਦਾ. ਸੰਮਤ ੧੭੫੭ ਵਿੱਚ ਅਗੰਮਪੁਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋਇਆ, ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਪਿੱਪਲ ਅਤੇ ਦੇਹਰਾ ਬਿਦਰਮਾਨ ਹੈ. ਇਹ ਜਗਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਕਰੀਬ ਛੇਵ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਭਾਈ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਕੈਥਲਪਤਿ ਦੀ ਲਾਈ ਸੋ ਰੂਪਯਾ ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਜਗੀਰ ਹੈ, ਜੋ ਪਿੰਡ ਚਿਪਤਚਿਤੀ ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ. ਸੋ ਰੂਪਯੇ ਦੀ ਜਗੀਰ ਖੁਮੇਤਾ ਥਾਣਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਰਾਜ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹੈ. ੧੨ ਥੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮੀਆਂ ਪ੍ਰਦੁਮਨ ਸਿੰਘ ਜੈਲਦਾਰ ਦੇ ਬਚਰਗਾ ਵੱਲੋਂ ਭੀ ਦੇਹਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹਨ. ਦੇਖੋ. ਨਕਸ਼ਾ ਅਨੰਦਪੁਰ.

ਅਗੰਮਪੁਰਾ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਬਾਲਾ, ਤਸੀਲ ਥਾਣਾ ਜਗਾਧਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ

ਪਿੰਡ ਬਲਾਚੌਰ ਹੈ ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੰਛਮ ਉੱਤਰ ਅੱਧ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ "ਅਕੀਮਪੁਰਾ" ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਪਾਲਮੋਚਨ ਤੋਂ ਹਟਦੇ ਹੋਏ ਇੱਥੇ ਪਧਾਰੇ ਹਨ। ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ੫੦-੬੦ ਵਿੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨਗਰਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਗਾਧਰੀ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ੭ ਮੀਲ ਪੂਰ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ।

ਅੱਗਾ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁਣਾ ਪਾਸਾ ਅਗੁਭਾਗ। ੨ ਦਸਤ ਦਾ ਪੇਸ਼। ੩ ਪਰਲੋਕ।

ਅਗਰ. ਸੰ. ੩੫। ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ। ਮੁਰਖ। ੨ ਅਨਪੜ੍ਹ। ਨਿਰੰਖਰ। ੩ ਬੇਤਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ। ਅਨਪੜ੍ਹ।

ਅਗਰਾਤ. ਸੰ. ੩੫। ਨਿ. ਵਿ—ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ। ਨਾ ਮਾਲੂਮ। ਅਗਰਾਤਜੋਬਨਾ } ਕਾਬਜ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਰਧਾ ਨਾਇਕ ਦਾ ਇੱਕ
ਅਗਰਾਤਯੋਧਨਾ } ਭੇਦ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੋਬਨ (ਯੋਧਨ) ਆਏ
ਦਾ ਗ਼ਜ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਅਗਰਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਗਿਆਨ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ "ਅਗਿਆਨ" ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਅਗ਼ਜ਼ਾਨ ਭੀ ਰਚਤੀਦਾ ਹੈ। ਛੰਦਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਮਾਰੂ ਅਤੇ ਹਟ ਦੀ ਕਿਣਤੀ ਸਹੀ ਰੱਖਣ ਲਈ "ਅਗ਼ਜ਼ਾਨ" ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ।

ਅਗ਼ਜ਼ਾਨਣੈ. ਪ੍ਰਾ. ਅਗ਼ਜ਼ਾਨੀ. "ਗਰਬੇਟ ਅਗ਼ਜ਼ਾ-ਨਣੈ." (ਗ਼ਬਾ) ੨ ਅਗ਼ਜ਼ਾਨ ਕਰਕੇ. ਅਗ਼ਜ਼ਾਨ ਦੁਆਰਾ।

ਅਗ਼ਜ਼ਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅਗਿਆਨੀ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਛੰਦਰਚਨਾ ਲਈ "ਅਗ਼ਜ਼ਾਨੀ" ਲਿਖਣਾ ਹੀ ਉੱਤਮ ਹੈ ਦੇਖੋ, ਅਗ਼ਜ਼ਾਨ.

ਅਗੁ. ਸੰਗਤ—ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ. ਅਗੁਭਾਗ। ੨ ਵਿ—ਅਗਲਾ. ਮੁਹਰਲਾ। ੩ ਉੱਤਮ। ੪ ਮੁਖੀਆ. ਪ੍ਰਧਾਨ.

ਅਗੁਹਾਯਣ. ਦੇਖੋ, ਅਗਹਨ.

ਅਗੁਜ. ਸੰਗਤ—ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਮਣ ਵਾਲਾ, ਵਡਾ ਭਾਈ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਮੁਣੇ. ਕੁਥਰੂ. "ਜਿਮ ਨੁਟੇ ਤੇ ਅਗੁਜ ਚੈਧਰੀ ਕੇ." (ਚੰਡੀ ੧) ੩ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ. "ਅਗੁਜ ਇਹ ਬਾਲਕ ਮਸਤਾਨਾ." (ਨਾਪੁ) ੪ ਸੰਗਤ—ਅਗੰਤ. ਪਰਲੋਕ. "ਅਗੁਜ ਕੀ ਪਰਮੇਸੁਰ ਜਾਨੈ." (ਨਾਪੁ)

ਅਗੁਜਾ. ਸੰਗਤ—ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਮਣ ਵਾਲੀ, ਵਡੀ ਭੈਣ। ੨ ਗੰਗਾ ਨਦੀ, ਜੋ ਸਭ ਨਦੀਆਂ ਦੀ ਵਡੀ ਭੈਣ ਹੈ। ਦੇਖੋ, (ਸਨਾਮ ੧੬੦)

ਅਗੁਣੀ } ਸੰ. ੩੫। ਨਿ. ਵਿ—ਆਧੂ. ਮੁਖੀਆ. ਪ੍ਰਧਾਨ. "ਪਾਛੇ
ਅਗੁਣੀਵ } ਕਰੋਤਿ ਅਗੁਣੀਵਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਗੁਭਾਗ. ਸੰਗਤ—ਮੁਹਰਲਾ ਹਿੱਸਾ। ੨ ਸਿਰਾ. ਨੇਕਾ ੩ ਹਿੰਦੁਸਾਸਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੱਧ ਅਤੇ ਸੱਭ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਿਮਿੱਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਭਾਗ (ਹਿੱਸਾ).

ਅਘ. ਸੰ. ੩੫. ਧਾ—ਪਾਪ ਕਰਨਾ. ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪਾਪ. ਦੇਖੋ, ਅਘਨਾਸਨ। ੩ ਦੁੱਖ। ੪ ਅਧਰਮ। ੫ ਐਥ. ਵਰਸ਼ਨ.

"ਬੀਤਤ ਅਉਧ ਕਰਤ ਅਘਨਾ." (ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ. ੫) ੬ ਅਘ ਨਾਉਂ ਦਾ ਦੈਤ. ਦੇਖੋ, ਅਘਾਸੁਰ.

ਅਘਚਿੰਘਟਲੀ. ਵਿ—ਚਿੰਘ (ਸਭ) ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਲੋਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸਾਰ ਕਹੈ ਅਘ ਚਿੰਘ ਦਲੀ ਸਉ." (ਦੱਤਵ) ਦੇਖੋ, ਸਉ ਕ.

ਅਘਅੰਤਕ. ਵਿ—ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੁੱਖ ਵਿਨਾਸ਼ਕ. "ਅਘਅੰਤਕ ਬਦੈਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਪਾਪ ਵਿਨਾਸ਼ਕ ਕਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਅਘਕੰਟ } ਸੰਗਤ—ਪਾਪਾਂ ਲਈ ਕੰਟਕ (ਕੰਡਾ) ਰੂਪ ਗੰਗਾ.
ਅਘਕੰਟਕ } (ਸਨਾਮ ੨੬੫) ੨ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ। ੩ ਵਿ—ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਪਾਪ ਵਿਨਾਸ਼ਕ.

ਅਘਖੰਡ } ਵਿ—ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਤਾ। ੨ ਦੁੱਖਵਿਨਾਸ਼ਕ.
ਅਘਖੰਡਕ } "ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਅਘਖੰਡ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੩ ਅਧਰਮ
ਅਘਖੰਡਨ } ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਘਟ. ਵਿ—ਨਾ ਹੋਣ ਲਾਇਕ. ਅਣਬਣ। ੨ ਅਯੋਗ. ਭੋਮੇਲ। ੩ ਜੋ ਘਟੇ ਨਾ. ਕਮ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਜੋ ਘਟ (ਸਰੀਰ) ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ. ਨਿਰਾਚਾਰ. "ਘਟ ਮਹਿ ਖੇਲੈ ਅਘਟ ਅਪਾਰ." (ਗਉ ਕਰੀਰ ਬਾਵਨ)

ਅਘਟਨ ਘਟਨਾ. ਸੰਗਤ—ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਨੂੰ ਮੁਮਕਿਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਅਣਬਣ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ. ਮਯਾ. "ਹੈ ਅਘਟਨ ਘਟਨਾ ਸੁ ਘਲੇ ਚੀ." (ਗੁਪੁਸੁ)

ਅਘਟਿਤ. ਵਿ—ਜੋ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਨਾ ਬਣਿਆ। ੨ ਅਸੰਭਵ। ੩ ਅਯੋਗ.

ਅਘਨਾ. ਅਘਗਨ. ਦੇਖੋ, ਅਘ ਪ। ਅ-ਘਨ. ਜੋ ਨਹੀਂ ਘਨਾ (ਸੰਘਣਾ). ਵਿਰਾਜ.

ਅਘਨਾਸ } ਵਿ—ਪਾਪ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੁੱਖ ਵਿਨਾਸ਼ਕ.
ਅਘਨਾਸਕ } "ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਘਨਾਸ." (ਬਾਵਨ) "ਅਘਨਾਸਨ
ਅਘਨਾਸਨ } ਜਗਦੀਸੁਰਹ." (ਵਾਰ ਜੋਤ)

ਅਘਵਾ. ਸੰਗਤ—ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਸ਼. ਪਾਪ ਸਮੁਦਾਯ. "ਨਾਮ ਕੇ ਲੇਤ ਰੇ ਅਘਵਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਘਤ. ਵਿ—ਜੋ ਘਤਿਆ ਨਹੀਂ ਡਿਆ. ਜੋ ਬਣਾਇਆ ਨਹੀਂ। ੨ ਅਸਿਫ਼ਤ. ਸਿਖਣਾ ਰਹਿਤ. "ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਾਣੀ ਅਘਤ ਘਰਾਵੈ." (ਸਿਧਕੋਸਟਿ) ਅਘਤ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਤਸੰਗ ਦੀ ਟਕਰਾਲ ਵਿੱਚ ਘੜਾਵੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਚੰਦਸਤ.

ਅਘਤ ਸਿੰਘ. ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਰਤੀਜਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਮਿਨ ਮਾਨ ਕਸੂਰ ਦੇ ਪਨਾਣ ਦਾ, ਜੋ ਮੁਰਾਦ ਬੇਗਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਕਸਤੀ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਰਹਿਆ ਸੀ, ਸਿਰ ਵੱਢਕੇ ਮਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ. ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਨ ੧੭੫੭ ਦੀ ਹੈ. ਅਘਤ ਸਿੰਘ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੁਰਾਨੀ ਦੇ ਹਮਲਿਆ ਵੇਲੇ ਕਈ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਲੜਿਆ, ਅਤੇ

ਮਾਲਸੇ ਦੀ ਤਨ ਮਨ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਅਖਾ. ਸੰਗਤ—ਅਖ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਕੋਟਿ ਅਖਾ ਸਭ ਨਾਸ ਹੋਹਿ" (ਵਾਰ ਜੋਤ) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਅਗਾਂਹ. ਪਰੇ. "ਅਖਾ ਸਿਧਾਣੀ ਸਿੰਘਾ ਧਰੁਲ ਦਿਆਂ." (ਚੰਡੀ ੩) ਤਲਵਾਰ ਪਾਤਾਲ ਨੂੰ ਕੱਟਕੇ ਧੌਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਚਲੀ ਗਈ.

ਅਖਾਉਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਅਖਾਣ (ਨੱਕ ਤੀਕ) ਰੱਜਣਾ. ਮੇਦਾ ਭਰਕੇ
ਅਖਾਇਣ } ਹੋਰ ਪੇਟ ਨੂੰ ਥਾਉਂ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ. ਪੂਰਣ ਤ੍ਰਿਪਤ
ਹੋਣਾ. "ਭੋਬਿੰਦ ਜਪਤ ਅਖਾਇਣ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਖਾਸੁਰ. ਸੰਗਤ—ਅਖ ਨਾਮਕ ਦੇਵ. ਇਹ ਵਕਾਸੁਰ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਰਾਜਾ ਕੰਸ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਕੰਸ ਦੀ ਅਯੁਧ ਨਾਲ ਅਪਣੇ ਅਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਡਾ ਸੰਪ ਕਣਾ ਲਿਆ. ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀ ਇਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਹਾੜ ਦੀ ਗੰਦਰਾ ਸਮਝਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜਕੇ ਨਿਜ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਫੈਲਾਇਆ ਕਿ ਅਖ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾਟ ਗਿਆ. "ਜੋਵਨਮੂਰਿ ਹੁਤੀ ਹਮਰੀ ਅਖ ਸੋਊ ਅਖਾਸੁਰ ਚਾਬਕਸੇ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਖਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾਉਣਾ. ੨ ਵਿ—ਅਖਾਇਆ. ਰੱਜਿਆ. "ਬਹੁਤ ਦਰਬ ਕਰਿ ਮਨ ਨ ਅਖਾਨਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਅਖਾਰਿ. ਵਿ—ਅਖ—ਅਰਿ. ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਵੈਰੀ. ੨ ਸੰਗਤ—ਅਖ ਦੇਵ ਦਾ ਵੈਰੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨ.

ਅਖਾਵਨ } ਕ੍ਰਿ—ਨੱਕ ਤੀਕ ਰੱਜਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾਉਣਾ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਅਖਾਵਨ } ਨਾਮ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਨੋਹਰ ਇਹੋ ਅਖਾਵਨ ਪਾਨ
ਕਉ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਖੀ. ਵਿ—ਅਖ (ਪਾਪ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਪਾਪੀ. ੨ ਅਧਰਮੀ. ੩ ਦੁਰਾਚਾਰੀ. "ਹਮ ਸੇ ਚੁ ਅਖੀ ਤਿਨ ਕੇ ਕਤਿ ਦੇਵਨ." (ਨਾਪੁ) ਅਖੀਜਾ. ਵਿ—ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਇਆ. ਅਖਾਇਆ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾਉਣਾ. ਅਖੁਟ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਘੁਟ ਭਰਨਾ ਦੁਰਲਭ ਹੈ. "ਅਖੁਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਖੁਲ. ਵਿ—ਮੁਕ੍ਤ. ਨਿਰਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਅਖੁਲਨਾ.

ਅਖੁਲਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ. ਮੁਕ੍ਤ ਹੋਣਾ. "ਤਿਨ ਗੀ ਧੁਤਿ ਅਖੁਲਾਐ." (ਚਿਅੰਬਾਰ) ੨ ਨਿਰਾਲੇ ਹੋਣਾ ਵੱਖ (ਅਲਗ) ਹੋਣਾ. "ਕੋ ਗੁਰੁ ਪਰਸਾਦਿ ਅਖੁਲੈ." (ਪ੍ਰਤਾ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਖੁਲਨਾ ੨

ਅਖੁ. ਜਿੰਧੀ. ਵਿ—ਕਮਬੋਰਾ ੨ ਰੋਗੀ.

ਅਖੁਮਨ. ਸੰ. ਅਖੁਣਨ. ਸੰਗਤ—ਬਹੁਤ ਘੁੰਮਣਾ. ਚਕਰਾਉਣਾ. ਚੱਕਰ ਖਾਣਾ "ਗਿਰਜੇ ਕੁਮਿ ਕੁਮਜ ਅਖੁਮਯੋ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਖੁਰ. ਵਿ—ਘੁਟ ਰਹਿਤ. ਅਚਲ. ਅਚੱਲ. "ਅਖੁਰ ਨੇਤ੍ਰ ਘੁਮਰੀ" (ਕਥਾਨ) ਅਚਲਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰਕੇ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ. ੨ ਖੁਰ (ਕੁੰਧ) ਰਹਿਤ. ਬਾਂਤ.

ਅਖੁਰਣ. ਦੇਖੋ. ਅਖੁਮਨ ਅਤੇ ਘੁੰਮਨਾ.

ਅਖੁਲ. ਵਿ—ਚਕਰਾਉਣ (ਘੁਟੀ) ਰਹਿਤ. "ਕਰਤ ਪਨ ਪਰੂਖ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਾਮ ਰਸਿਕ ਅਖੁਲ ਹੈ." (ਸਲੋਹ) ਬਰਾਬੀਆਂ ਵਾਂਗ ਦਿਮਾਗ ਚਕਰਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ. ੨ ਦੇਖੋ, ਅਖੁਲਨਾ.

ਅਖੋਰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਘੋਰ (ਭਾਰੀਕਰ). ਸੁੰਦਰ. ੨ ਸੰਗਤ—ਸਿਵ.

ਅਖੋਰਿ } ਵਿ—ਅਖੋਰ (ਸ਼ਿਵ) ਦਾ ਉਪਾਸਕ. "ਚੁਕੀਆ ਅਖੋਰੀ
ਅਖੋਰੀ } ਮੁਹਿ ਤੰਗੀ ਮੇ ਧਰਤ ਹੈ." (ਹਨੂ) ੨ ਸੰਗਤ—ਸਿਵ ਦੇ ਭਣ. "ਅਖੋਰਿ ਅਇ ਅੰਘਏ ਕਟੇ ਪਰੇ ਸੁ ਪ੍ਰਾਸਨ." (ਰਾਮਾਵ) ਛੱਟਾਂ (ਥਾਵਾਂ) ਨਾਲ ਕਟੇ ਪਏ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਸ਼ਿਵਗਣ ਅਖਾਏ. ੩ ਫੀਨਾਰਾਮ ਵਾਮਨਰਗੀ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪੰਥ, ਜੋ ਮਦਿਰਾ ਮੰਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਮਲਮੂਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਭੀ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਗ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਖੋਰੀ ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਫੀਨਾਰਾਮੀਏ' ਅਤੇ "ਘੋਰੀ" ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਅਖੰਨ. ਅਖਗਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪੁੰਜ. "ਦੇਖ ਚਰੰਨ ਅਖੰਨ ਹਰਕਉ." (ਸਵੈਥੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅਚ. ਸੰ. ਅਚ. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਚਨਣਾ. ਆਦਰ ਕਰਨਾ. ਸੱਕਣਾ. ੨ ਅਚਨਾ. ਖਿਧਾ ਦਾ ਅਚਰ. ਆਚਮਨ ਕਰ.

ਅਚਕਤਾ. ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸ੍ਰੀਗੁਣੀ," "ਕਾਮਿਨੀਮੋਹਨਾ" ਅਤੇ "ਲਕਸ਼ਮੀਧਰਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਚਾਰ ਚਰਣ.

SIS, SIS, SIS, SIS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅੰਬਿਕਾ ਤੋਤਲਾ ਸੀਤਲਾ ਸਾਕਿਨੀ,
ਸਿੰਧੁਰੀ ਸੁਪੁਭਾ ਸੁਵ੍ਰਮਾ ਭਾਕਿਨੀ,
ਸਾਵਜਾ ਸੰਭਰੀ ਸਿੰਧੁਨਾ ਦੁਖਰੀ,
ਸੀਮਿਨਾ ਸੰਭਲਾ ਸੁਪੁਭਾ ਦੁੱਧਰੀ. (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਚਨ. ਕ੍ਰਿ—ਖਾਣਾ. ਆਚਮਨ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਆਚਮਨ.

ਅਚਨਚੇਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਮਗਰ. ਅਕਸਮਾਤ. ਅਚਾਨਕ.

ਅਚਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਖਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਆਚਮਨ.

ਅਚਰ. ਵਿ—ਜੋ ਚਲੇ ਨਾ. ਜੜ੍ਹਾ. ੨ ਅਭੀਖ. ਜੋ ਚਰਨ (ਖਾਣ) ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ. ੩ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਦਾ ਅਚਲ ਹੈ. ਨਿੱਤ ਇਸਥਿਤਾ. ੪ ਅਵਿਦਯਾ. "ਅਚਰ ਚਰੈ ਤਾ ਸਿਧਿ ਹੋਈ." (ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਅਚਰ ਚਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਭੀਖ ਖਾਣਾ. ੨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਖਾਧੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਵਿਸੇ ਵਿਕਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਣਾ. "ਅਚਰ ਚਰੈ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲ ਹੋਈ." (ਧਨਾ ਮ: ੩) ੩ ਅਚਲ ਨੂੰ ਚਲਾ ਦੇਣਾ.

ਅਚਰਜ } ਸੰ. ਆਚਰਯ—ਆਸ਼ਚਰਯ. ਸੰਗਤ—ਤਾਅਜੁਬ. ਹੈਰਾਨੀ.
ਅਚਰਜੁ } ਅਚੰਭਾ. ਵਿਸਮਯ. "ਇਕਿ ਬਿਨਸੈ ਇਕ ਅਸਥਿਰੁ
ਇਹ ਸਭ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ.

ਮਾਨੈ. ਅਚਰਜੁ ਨ ਖਿਚੈ ਨ ਜਾਈ. " (ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੯)
ਅਚਰਣ. ਸੰ. ਆਚਰਣ. ਸੰਗਤਾ--ਬਿਉਹਾਰ (ਵਡ-ਵਹਾਰ) ਢਾਲ
ਚਲਨ ਕ੍ਰਿਯਾ (ਕੰਮ) ਦਾ ਕਰਨਾ "ਕਹੀਅਤ ਆਨ, ਅਚਰੀਅਤ
ਅਨ ਕਛੁ." (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ) ਆਖੀਦਾ ਹੋਰ ਹੈ, ਕਰੀਦਾ ਹੋਰ ਹੈ.
ਅਰਥਾਤ ਕਹਿਣੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ੨ ਰਬ ਆਦਿ
ਸਵਾਰੀ

ਅਚਰਤਾ. ਸਤ੍ਰਤਾ "ਨਹੈ ਅਚਰਤਾ ਜੇ ਚਰ ਅਹੈ." (ਗੁਪਤੁ)
ਅਚਰਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਪੁਰ ਕੋਈ ਚਲਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ. ੨ ਜੋ
ਮਾਸ ਨਹੀਂ ੩ ਨਵਾ. ੪ ਸੰ. ਆਚਰਿਤ. ਕੀਤਾ ਹੋਯਾ ਕਰਮ. "ਬਾਰ
ਅਚਰਿਤ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਨਹੇ." (ਗੁਪਤੁ) ਕਿਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ
ਮੁਜਾਵਰਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਨਾ ਜਾਣਿਆ.

ਅਚਰੀਅਤ, ਆਚਾਰ ਕਰੀਅਤ, ਦੇਖੋ. ਅਚਰਣ ੧.
ਅਚਲ. ਵਿ—ਜੋ ਢਲੇ ਨਾ. ਇਸਥਿਤ. "ਅਚਲ ਅਚਲ ਨਿਰਭੈ ਪਦ
ਪਾਇਓ." (ਬਿਨਾ ਮ: ੯) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਪਰਬਤ, ਪਹਾੜ ੩ ਸੂਝਾ
੪ ਕਰਤਾਰ. ੫ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਜਿਲੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਦੇਖੋ. ਅਚਲ
ਵਟਾਲਾ.

ਅਚਲ ਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ. ਅਚਲ ਵਟਾਲਾ.
ਅਚਲ ਚਲ ਬਪਿਆ. ਦੇਖੋ. ਚੰਦਸਤ.
ਅਚਲ ਠਾਣ. ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਜ ਦਾ ਉਹ ਠਾਣ. ਜਿਸ ਦੇ ਥੰਦ
(ਸਾਰਿ—ਜੁੰਦਰੀਆਂ) ਨਾਂ ਹਿਲਾਈਆਂ ਜਾਣ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਰਾਗ
ਵਜਾਏ ਜਾ ਸਕਣ. ਇਸ ਠਾਣ ਵਿੱਚ ਸਤਜ, ਰਿਸਭ, ਗੰਧਾਰ,
ਮਧਮ, ਪੰਚਮ, ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸਾਦ ਸੁੰਧ; ਰਿਸਭ, ਗੰਧਾਰ,
ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸਾਦ ਕੌਮਲ; ਅਰ ਮਧਮ ਤੀਵ੍ਰ. ਇਹ ਬਾਰਾਂ ਸੁਰ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਉੱਚੀ ਨੀਵੀਂ ਸਪਤਤਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਇਹੋ ਬਾਰਾਂ ਸੁਰ ਟੂਟੇ
ਹੋ ਕੇ ੨੪. ਅਤੇ ਤਿਕੁਣੇ ਹੋ ਕੇ ੩੬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ. ਠਾਣ
ਘਟ.

ਅਚਲਠਾਣ. ਅਚਲ ਅਸਥਾਨ. ੨ ਗ਼ਜ਼ਾਨਪਦ. ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ)
ਪਦ. "ਸਾਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅਚਲਠਾਣ." (ਸਵੈਯੋ ਮ: ੨ ਕੇ) ੩ ਪਰਬੁਰਮ.
ਕਰਤਾਰ.

ਅਚਲ ਬਟਾਲਾ. ਦੇਖੋ. ਅਚਲ ਵਟਾਲਾ.
ਅਚਲਮਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਨਾ ਚਲਾਇਮਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਭੁੱਧਿ. ੨ ਵਿ—
ਅਚਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਭੁੱਧਿ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖ ਅਚਲ ਅਚਲਮਤਿ."
(ਸਾਰ ਮ: ੪)

ਅਚਲਵਟਾਲਾ. ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਵਟਾਲੇ ਤੋਂ ਦੋ ਕੋਹ
ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਮਹਾਦੇਵ ਦਾ "ਅਚਲ" ਨਾਮੇ ਮੰਦਿਰ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ
ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ 'ਅਚਲ' ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ. ਵਟਾਲੇ ਨਾਲ ਅਚਲ
ਪਦ ਮਿਲਾਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਅਚਲਵਟਾਲਾ ਸੰਗਤਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ. ਇੱਥੇ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਗੋਰਖਪੰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੫੮੬ ਵਿੱਚ
"ਅਚਲਵਟਾਲਾ ਜੀ ਮਹਾਦੇਵ ਧਰਮਾਰਥ. ਗੋਰਖ: ਅਚਲਵਟਾਲਾ ਵਿਸ਼ਾਖਾਪੰਥੀ
ਮਾਰ ਪਰ" (ਮਹਾਭਾਰਤ, ਵਨਪਰਵ, ਅ: ੩੧੪ ਸ: ੧੬)

ਚਰਚਾ ਹੋਈ. ਜਿਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਣਨ "ਸਿਧਭੋਸਣਿ" ਵਿੱਚ ਹੈ
"ਮੇਨਾ ਸੁਣ ਸਿਵਰਾਤਿ ਦਾ ਬਾਬਾ ਅਚਲਵਟਾਲੇ ਆਈ." (ਭਾਗੁ)

ਸਿਵਰਾਤੀ ਦਾ ਮੇਨਾ ਫੌਗਣ ਸੁਦੀ ੧੪ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਿਸ ਬਾ ਵਿਰਾਜੇ ਸਨ ਉੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਅਚਲ ਸਾਹਿਬ' ਹੈ. ਇੱਥੇ
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਬੇਰੀ ਹੈ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਦੀ ਨਾਈ ੧੫੦ ਖੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ. ਅਤੇ ੫੦ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ
ਹੈ. ਸਿੱਖ ਪੁਜਾਰੀ ਹੈ.

ਅਚਲਾ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ੨ ਵਿ—ਜੋ ਚਲਣ ਵਾਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਅਚਲਮਤਿ. ਦੇਖੋ. ਅਚਲਮਤਿ.

ਅਚਲੇਸ } ਅਚਲ—ਈਸ. ਅਚਲੇਸੁਰ. ਵਿ—ਪਹਾੜ ਦਾ ਰਾਜਾ.
ਅਚਲੇਸੁਰ } "ਦਨ ਜੇ ਇਲੇਸ ਅਚਲੇਸ ਦੇਉ ਮਿਲਿ ਧਾਏ."
ਦਿੱਲੀ ਪਤਿ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਫੌਜੀ ਦਸੂ
ਮਿਲਾਕੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਆਏ. ੨ ਸੰਗਤਾ—ਮਹਾਦੇਵ
ਸ਼ਿਵ. ਕੈਲਾਸਪਤਿ. ੩ ਅਚਲ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਪਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ
ਸਿਵਲਿੰਗ. ਦੇਖੋ. ਅਚਲ ਅਤੇ ਅਚਲ ਵਟਾਲਾ.

ਅਚਵਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਬਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਖਾਣਾ. ਚੰਬਣਾ ਭੰਜਨ
ਕਰਨਾ. "ਅਚਵਨ ਨਕੇ ਸਰਬ ਮਿਲ ਤਭਹੀ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਦੇਖੋ.

ਅਚਾਹ. ਵਿ—ਚਾਹ (ਇੱਛਾ) ਰਹਿਤ. ਬੰਪਰਵਾਹ. ਸੱਤਖੀ.
ਅਚਾਹਲ. ਵਿ—ਬਾਹਲੜ (ਚੰਚਲਤਾ) ਬਿਨਾ. ਅਚਲ. ਦੇਖੋ. ਚਾਹਲ
ਅਚਾਹੇਤ } ਵਿ. ਵਿ—ਅਕਸਮਾਤ. ਅਚਾਨਕ. ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ
ਅਚਾਣਕ } ਚਿੰਤ ਵਿੱਚ ਘਿਆਲ ਭੀ ਨਾ ਹੋਵੇ.
ਅਚਾਣਚੋਕ

ਅਚਾਣੀ. ਵਿ—ਅਚਨ (ਖਾਣ) ਵਾਲਾ. "ਅਚਾਣੀ ਚੁਆਣੀ." (ਕਲਕੀ)
੨ ਦੇਖੋ. ਅਚਾਣਕ.

ਅਚਾਨ } ਦੇਖੋ. ਅਚਾਣਕ. "ਬਾਨ ਅਚਾਨ ਹਨਜੋਂ" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
ਅਚਾਨਕ } "ਅਚਾਨੇ ਪੁਹਾਜੇ." (ਗੁਪਤੁ)
ਅਚਾਨੇ

ਅਚਾਰ. ਫ਼ਾ ਮੁੜ ਆਚਾਰ. ਕੁਣ. ਮਿਰਚ. ਚਾਈ. ਤੇਨ. ਸਿਰਕੇ.
ਮਿੱਠੇ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਢਲ, ਸਬਜ਼ੀ ਆਦਿਕ ਮਿਲਾਕੇ
ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਖਾਣ ਨਾਇਕ ਪਦਾਰਥ. "ਅਨਿਕ
ਅਚਾਰਨ ਨਿਆਵਨ ਠਾਨਾ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਸੰ. ਆਚਾਰ ਵਜਵਹਾਰ
ਚਾਲਚਲਨ ਬਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ. ਚੀਤਿ. ਮਰਯਾਦਾ. "ਨਿਤਪ੍ਰਤੀ ਸੁੀ
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਅਚਲ ਅਤੇ ਆਕਾਸ ਮੰਤਲ ਦੇ
ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਚਲਾ ਦਾ
ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੇ ਜੋ ਪਤੀ (ਗੁਪਤਿ) ਬਹੁਉਂਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨਾਲ ਅੰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਢਲਦੀ. "ਸੰਗ ਚਲੀ ਅਚਲੇ ਨਹਿ ਗਾਹੁ ਕੇ ਸਾਰ ਕਹੋ ਅਘ
ਓਘ ਦਲੀ ਸਹੀ" ਚੇਤ ਕੇ ਚੇਤ ਅਚੇਤ ਮਹਾ ਪਦੁ. ਨਾਹੁ ਕੇ ਸੰਗ ਚਲੀ ਨ ਹਲੀ
ਰਹੀ" (ਦੱਤਵ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰਤ ਅਚਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਗੁਰੂ ਮਿਲਿ
ਚਰੁ ਅਚਾਰੁ ਸਿਖੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਅਚਾਰਜ. ਦੇਖੋ. ਆਚਾਰਯ.

ਅਚਾਰਵੰਤ } ਵਿ—ਸੁੱਭ ਆਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ. ਨੇਕ ਚਲਨ ਵਾਲਾ,
ਅਚਾਰਵੰਤਿ } ਵਾਲੀ. "ਅਚਾਰਵੰਤਿ ਜਾਈ ਪਰਧਾਨੇ." (ਮਾਭ
ਮ: ੫)

ਅਚਾਰੀ. ਦੇਖੋ. ਆਚਾਰੀ.

ਅਚਾਰੁ. ਦੇਖੋ. ਅਚਾਰ ੨.

ਅਚਿਤ. ਵਿ—ਅਚੇਤਨ. ਜੜ੍ਹ. "ਹਮ ਅਚਿਤ ਅਚੇਤ ਨ ਜਾਨਹਿ
ਕਤਿ ਮਿਤਿ." (ਕਲ ਮ: ੪) ੨ ਅਚਿਤ. ਅਚਨ ਕੀਤਾ. ਖਾਧਾ ੩ ਸੰ.
ਅਚਿਤ. ਜੋ ਚਿੰਤ ਕਰਕੇ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ.

ਅਚਿੰਤ. ਵਿ—ਚਿੰਤਾ ਰਹਿਤ. ਬੇਇਕਰ. "ਅਚਿੰਤ ਹਸਤ ਵੈਰਾਗੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਅਚਿੰਤਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਜੋ
ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ. "ਅਚਿੰਤ ਹਮਾਰੇ ਕਾਰਜ ਪੂਰੇ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਖਿਆਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਵਿਸਮਰਣ "ਚਿੰਤਮਣੀ
ਅਚਿੰਤ ਬਰਾਏ" (ਭਾਗੁ). ਗੁਰੂਚਰਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਚਿੰਤਮਣੀ ਦਾ
ਚਿੰਤਨ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੪ ਕਿ. ਵਿ—ਅਚਾਨਕ. ਸੰਕਲਪ ਕੀਤੇ
ਬਿਨਾ. "ਅਚਿੰਤ ਕੰਮ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਨ ਕੇ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਭਾ ਨਾਮ
ਪਿਆਰਾ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਚਿੰਤਤਾ. ਬੇਇਕਰੀ.

ਅਚਿੰਤਦਾਨ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਦਾਨ. ਜਿਸ ਦੇ ਲੈਣ ਦਾ ਸਾਨੂੰ
ਦੁਰਨਾ ਨਾ ਕਰੇ. ਅਣਮੰਗਿਆ ਦਾਨ.

ਅਚਿੰਤਨਿਮਿਤਾ. ਦੇਖੋ. ਵਿਸੇਸੈਕਿ (ਸ)

ਅਚਿੰਤਾ. ਸੰਗਤ—ਚਿੰਤਨ ਰਹਿਤ ਦਸਾ. ਸੁਸਤੀ. ਉਦਮ ਦਾ
ਅਭਾਵ. "ਚਿੰਤ ਅਚਿੰਤਾ ਸਗਲੀ ਕਈ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫)
੨ ਬੇਇਕਰੀ.

ਅਚਿੰਤੁ. ਦੇਖੋ. ਅਚਿੰਤਾ ੨ ਸੰਗਤ—ਲਾਪਰਵਾਹੀ. ਉਦਾਸੀਨਤਾ।
੩ ਬੇਇਕਰੀ. "ਚਿੰਤਾ ਤਿ ਆਪਿ ਕਰਾਇਸੀ, ਅਚਿੰਤੁ ਭੀ ਆਪੇ
ਦੇਇ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਅਚਿਤੁ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।
੨ ਅਮੂਰਤਿ. ਨਿਰਾਕਾਰ. "ਸੁ ਕੂਤੇ ਤਵਿਖੇ ਭਵਾਨੇ ਅਚਿਤੁ." (ਅਕਾਲ)

ਅਚਿਰ. ਕਿ. ਵਿ—ਚਿਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਛੇਤੀ ਸੀਖੁ.

ਅਚੁਤ. ਸੰ. ਅਚਰੁਤ. ਵਿ—ਜੋ ਚਰੁਤ (ਡਿਗਿਆ) ਨਹੀਂ. ਜੋ
ਪਤਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੨ ਚੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਟਪਗਿਆ ਨਹੀਂ।
੩ ਅਟਲ. ਨਿੱਤ ਇਸਥਿਤ। ੪ ਸੰਗਤ—ਪਰਮਾਤਮਾ. ਕਰਤਾਰ.
"ਕੂਣ ਗਾਵਤ ਅਚੁਤ ਅਭਿਨਾਸੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਅਚੁਤਗੋਰੁ. ਵਿ—ਅਚਰੁਤ (ਕਰਤਾਰ) ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ। ੨ ਸਾਧੂ
(ਸੰਤ). ਜੋ ਆਪਣੇ ਤਾਂਈ ਕਿਸੇ ਜਾਤਿ ਕੋਰ ਦਾ ਅਤਿਮਾਨੀ ਨਾ
ਮੰਨਕੇ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ.

ਅਚੁਤਤਨਹ. ਵਿ—ਅਚਰੁਤ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ (ਤਨਾ) ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਬੇਟਾ.

ਸਾਧੂ. ਸੰਤ. "ਤਕਵਾਨ ਸਿਮਰਣ ਨਾਨਕ ਲਬਧੈ ਅਚੁਤਤਨਹ." (ਸਰਸ ਮ: ੫) ੨ ਅਚਰੁਤ ਰੂਪ. ਅਵਿਨਾਸੀ ਰੂਪ

ਅਚੁਤਪੂਜਾ. ਵਿ—ਅਖੰਡ ਪੂਜਾ ਇੰਕ ਰਸ ਪੂਜਨ. ਅਵਿਨਾਸੀ
ਪੂਜਾ. "ਅਚੁਤਪੂਜਾ ਜੋਗ ਕੋਪਾਲ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਅਚੁਕ. ਵਿ—ਜੋ ਚੁੱਕੇ ਨਾ. ਬੇਖਤਾ. ਅਚੁੱਲ.

ਅਚੇਤ. ਵਿ—ਚੇਤਨਾ (ਚੇਤਨਤਾ) ਬਿਨਾ। ੨ ਮੂਰਖ. ਜੜ੍ਹਮਤਿ.
"ਨਰ ਅਚੇਤ! ਪਾਪ ਤੇ ਭਰ ਰੇ." (ਗਉ ਮ: ੯) ੩ ਮੂਰਛਿਤ.
ਬੇਹੋਸ਼.

ਅਚੇਤਨ. ਵਿ—ਚੇਤਨਤਾ ਰਹਿਤ। ੨ ਮੂਰਛਿਤ. ਬੇਹੋਸ਼। ੩ ਜੜ੍ਹਮਤਿ.
ਅਚੇਤਪਿੰਡੀ. ਵਿ—ਅਚੇਤਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ. ਅਨਸੀ.
ਉਦਮ ਰਹਿਤ. ਸਾਵਧਾਨਤਾਹੀਨ. "ਅਚੇਤਪਿੰਡੀ ਅਗਿਆਨ
ਅੰਧਾਰ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੩ ਵਾਰ ੨)

ਅਚੇਤਬਿਦਾਸਥਾ. ਸੰਗਤ—ਅਚੇਤਨ ਅਵਸਥਾ. ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ.
"ਅਚੇਤਬਿਦਾਸਥਾ ਮਹਿ ਲਪਟਾਨੈ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

ਅਚੇਤਬੁਧਿ. ਸੰਗਤ—ਜੜ੍ਹਮਤਿ. ਮੋਟੀ. ਅਕਲ ਚੱਖਣ ਵਾਲਾ
ਅਚੇਨ ਵਿ—ਚੇਨ (ਸ਼ਾਂਤਿ) ਬਿਨਾ. ਵਜਾਬੁਨ ਦੁਖੀ.

ਅਚੇਰੀ. ਸੰਗਤ—ਅਮ੍ਰੇਯ. ਚੋਰੀ ਦਾ ਅਭਾਵ। ੨ ਕਿ. ਵਿ—ਪ੍ਰਤੱਖ
(ਪ੍ਰਤੱਕ). ਪ੍ਰਕਟ "ਜਾਵਹਿਰੇ ਮਮ ਪ੍ਰਾਨ ਅਚੇਰੀ." (ਨਾਪੁ)
ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ.

ਅਚੰਗ. ਵਿ—ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਹੋਰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਤਿ ਉੱਤਮ.
"ਅਚੰਗ ਭੋਗ ਭੁਗਾਇਆ." (ਭਾਗੁ)

ਅਚੰਚਲ. ਵਿ—ਚੰਚਲਤਾ ਬਿਨਾ. ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਗੰਭੀਰ
ਧੀਰਕ ਵਾਲਾ.

ਅਚੰਤਉ } ਸੰਗਤ—ਅਸੰਭਵ ਭਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ. ਹੋਰਾਨ ਕਰਨ
ਅਚੰਡਵ } ਵਾਲੀ ਗੱਲ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਸੰਭਵ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ
ਅਚੰਤਾ } ਦਾ ਹੋ ਜਾਣਾ. "ਕਹਿੰਦ ਨ ਜਾਈ ਏਹੁ ਅਚੰਡਉ." (ਗਉ ਮਾਲਾ ਮ: ੫) "ਏਕ ਅਚੰਡਉ ਦੇਖਿਓ." (ਸ.
ਕਬੀਰ) "ਸਗਰੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਦਿਖਾਯ ਅਚੰਡਵ." (ਚੋਪਈ) "ਮਹਾਂ
ਅਚੰਤਾ ਸਭ ਮਨ ਲਹਰੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅੱਚਵੀ. ਸੰਗਤ—ਅੱਚੇਵੰਗੀ. ਬੇਚੈਨੀ. ਤਲਮੱਛੀ.

ਅਚਰੁਤ. ਦੇਖੋ. ਅਚੁਤ.

ਅਛ. ਦੇਖੋ. ਅਛ ਅਤੇ ਅੱਛ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਸਮੁੰਦਰ. ਸਾਗਰ.

ਅਛਜ. ਵਿ—ਫਜਨ (ਛਿਛਿ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਬੰਡਾਹੀਨ. "ਅਲਪ ਅਜੋਗ
ਅਛਜ." (ਕਲਕੀ) ੨ ਸੰਗਤ—ਅਛਿ (ਅੱਖ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ
ਗਿੱਭ. ਕਿੱਟ.

ਅਛਤ. ਹਿੰ. ਕਿ. ਵਿ—ਸਾਮੁਏ. ਸਨਮੁਖ (ਸੰਮੁਖ) ੨ ਅਸਿਰੁ
ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ. ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਿਆਂ. "ਅਛਤਰਾਜ ਬਿਛਰਤ ਦੁਖ ਪਾਇਆ." (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ) ੩ ਸੰ. ਅਛਤ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਘਾਉ ਜ਼ਖਮ ਬਿਨਾ।
੪ ਅਖੰਡ. ਅਟੁੱਟ। ੫ ਸੰਗਤ—ਸਾਬਤ ਚਾਉਲ ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ
ਪੂਜਾ ਵੇਲੇ ਵਰਤੀਏ ਹਨ. "ਅਛਤ ਧੂਪ ਦੀਪ ਅਰਪਤ ਹੋ." (ਹਜਾਰੇ

੧੦) ੬ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੇ ਫਿਲਕੇ ਸਮੇਤ ਸੋਂ ਭੀ ਅਛਤ ਲਿਖੇ ਹਨ।

ਅਫਸਾਨ } ਦੇਖੋ, ਅਫਸਾਨ
ਅਫਸਾਨ }

ਅਫਸਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਫਸਾਨ.

ਅਫਰ. ਵਿ—ਫਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਕਪਟ. "ਅਫੇ ਅਫਾਨ ਅਫਰ
ਅਫਰ." (ਗ਼ਜ਼ਾਨ) ੭ ਦੇਖੋ, ਅਫਰ ਅਤੇ ਅਖਰ. "ਬਾਵਨ ਅਫਰ
ਲੋਕ ਤੂੰ." (ਗੁੰਦ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ)

ਅਫਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਫਰਾ.

ਅਫਰਾਂਕ } ਅਫਰ—ਅੱਕ, ਸੰਗਤ—ਮੁਹਰ—ਫਾਪ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਅਫਰਾਂਕ } ਅੱਖਰ (ਅਫਰ) ਅੱਕਿਤ (ਖੁਦੇ ਹੋਏ) ਹੋਣ. "ਦੂਰ
ਖਰੇ ਅਫਰਾਂਕ ਲਵਾਏ." (ਨਾਪੁ) ਨਵਾਬ ਨੇ ਦੂਰ ਖਰੇ ਹੋ ਕੇ ਦੁਕਾਨ
ਪੁਰ ਮੁਹਰ ਲਗਵਾ ਦਿੱਤੀ.

ਅਫਲ. ਵਿ—ਫਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਕਪਟ. ੭ ਜੋ ਫਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆ ਸਕੇ.
"ਅਫਲ ਅਫੇਦ ਅਪਚ ਪੁੰਨ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਅਫਲ ਫਲਾ. ਵਿ—ਜੋ ਫਲਾਂ ਤੋਂ ਅਫਲ ਹੈ. ਫਲਾਂ (ਕਪਟਾਂ) ਨਾਲ
ਜੋ ਫਲਿਆ (ਰਗਿਆ) ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਭਾਵ—ਪਾਰਬੁਰਸ. "ਮੁਨਿ
ਜਨ ਗਾਵਹਿ ਅਫਲ ਫਲਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ) ੭ ਫਲਾ (ਮਾਇਆ)
ਥਰਕੇ ਜੋ ਅਫਲ ਹੈ। ੩ ਅਫਲ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਫਲਣ ਵਾਲੀ ਮਾਇਆ.

ਅਫਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਫਲ. "ਅਫਲੀ ਪੁਤ੍ਰ ਪਹਿਚਾਨਿਆ." (ਆਸਾ
ਧਨਾ) ੭ ਫਲ ਰਹਿਤ ਨਿਸ਼ਕਪਟ.

ਅਫਾ. ਦੇਖੋ, ਅਫਾ.

ਅਫਾਈ. ਸੰਗਤ—ਹੰਫਾਪਨ. ਸੁੰਭਤਾ. ਸਫਾਈ। ੭ ਜੋਕੀ. ਭਲਿਆਈ.

ਅਫਾਣ. ਸਿੱਧੀ. ਚੁੰਜਲਤਾ.

ਅਫਾਦਨ. ਦੇਖੋ, ਅਫਾਦਨ.

ਅਫਾਦਿਓ } ਫਕਿਆ. ਨਪੋਟਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਫਾਦਨ. "ਐਸੇ
ਅਫਾਦਿਆ } ਰੁਨਹ ਅਫਾਦਿਓ ਪੁਨੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਫਾਨ } ਸੰ. ਅਪਮ—ਅਫਾਨ. ਵਿ—ਜੋ ਫਾਨਾ (ਗੁਪਤ) ਨਹੀਂ.
ਅਫਾਨਾ } ਪੁਗਟ. ਪੁਸਿੱਧ. ਦੇਖੋ, ਅਫਰ। ੭ ਦੇਖੋ, ਅਫਾਣ.

ਅਫਾਪ. ਵਿ—ਫਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਸੰਖ ਚਕੁ ਆਦਿ ਦਾ ਫਾਪਾ. ਜਿਸ
ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ੭ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾ.

ਅਫਿਅ. ਅਫਯ. ਵਿ—ਨਾਸ ਰਹਿਤ. "ਅਫੇਦ ਅਫਿਅ." (ਅਥਾਨ)

ਅਫਿੱਜ. ਵਿ—ਜੋ ਫਿੱਜ (ਫੀਣ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਅਖੰਡ. ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਚਣ
ਬਿਨਾ. "ਅਫਿੱਜ ਰੂਪ ਅਨਭੈ." (ਗ਼ਜ਼ਾਨ)

ਅਫਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਫਤ ੨. "ਸਗਲ ਧਰਮ ਅਫਿਤ." (ਗੋਂਡ
ਨਾਮਦੇਵ) ਸਾਰੇ ਮਜਹਬੀ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਦਿਆਂ। ੨ ਸੰ. ਅਫਿਤ.
ਵਿ—ਫੀਟਤ ਰਹਿਤ. ਅਖੰਡ. ਇੱਕ ਰਸ. "ਅੱਛ ਅਫਿਤ" (ਗ਼ਜ਼ਾਨ)
ਅਫਿਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਫਤ ੨. "ਸਗਲ ਧਰਮ ਅਫਿਤਾ." (ਗੋਂਡ
ਨਾਮਦੇਵ) ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ.

ਅਫਿਨ } ਵਿ—ਜੋ ਖੰਡਿਤ ਨਹੀਂ ਸਾਬਤ। ੭ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਲਗਾਤਾਰ.
ਅਫਿਨ } ਨਿਰੰਤਰ.

ਅਫਿਪੁ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫੇਰੀ ਬਿਨਾ ੭ ਧੀਰਜ ਨਾਲ.
ਅਫੁੱਤ } ਵਿ—ਫੁਹਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅਫੁਤ। ੭ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਤ
ਅਫੁੱਬ } ਨਾ ਸਕੇ. "ਫੇਦੇ ਵੀਰ ਅਫੁੱਬ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਫੁਪ } ਸੰ. ਅਫੁਪ. ਵਿ—ਨੰਗਾ. ਬਿਨਾ ਅਫਾਦਨ. "ਰੰਗ ਸੁਰੰਗ
ਅਫੁਪਾ } ਕੁਰੰਗ ਅਫੁਪਾ." (ਭਾਗੁ) ੭ ਨਾ ਫੁਹਟ ਯੋਗਤ. ਜਿਸ
ਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ ਨਾ ਕਰੀਏ. ਦੇਖੋ, ਫੁਪ.

ਅਫੂ. ਵਿ—ਸਪਰਸ਼ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਫੁਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ "ਅਫੂ
ਤੁਹੀ." (ਅਥਾਨ)

ਅਫੂਹਣੀ } ਦੇਖੋ, ਖੁਹਣਿ. "ਚੁਮੇ ਕਟਕ ਅਫੂਹਣੀ. ਅਸਮਾਨ
ਅਫੂਹਣਿ } ਗਰਦੀ ਫਾਇਆ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਅਫੂਤ. ਵਿ—ਸਪਰਸ਼ ਰਹਿਤ. "ਅਫੂਤ." (ਜਾਪੁ) ੭ ਨੀਰ. ਜਿਸ
ਨੂੰ ਫੁਹਟਾ ਪਾਪ ਸਮਰਿਆ ਸਾਦਾ ਹੈ. ਨਾ ਫੁਹਟ ਯੋਗਤ. ਗੁਰਮਤ
ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਾਤਿ ਜਨਮ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਫੂਤ ਨਹੀਂ, ਮਲੀਨਤਾ ਅਤੇ
ਕੁਸਾਚਾਰ ਤੋਂ ਅਫੂਤ ਗਿਣੀਦਾ ਹੈ.

ਅਫੇਚੁ. ਵਿ—ਅਫੇਦਰ. ਅਫੇਦਰ. ਜੋ ਵਿੰਨਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੭ ਜੋ
ਕਟਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ.

ਅਫੇਹ } ਵਿ—ਫੇਦ (ਚੁਰਮ) ਬਿਨਾ. ਅਫਿਦੁ. ੭ ਅਫੇਦਰ. ਅਖੰਡ.
ਅਫੇਹੂ } ਨਿਰੰਤਰ ਇੱਕ ਰਸ. "ਪਦਾਰਥਿੰਦਨ ਪ੍ਰੇਮ ਅਫੇਹੂ." (ਗੁਪਤੁ) ੩ ਅਨੰਤ. ਬਹੁਤ. "ਭਯੋ ਸਨੇਹ ਅਫੇਹ ਦੁਹਨ ਮਨ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਫੇਦ. ਸੰ. ਅਫੇਦਰ ਵਿ—ਅਖੰਡ, ਜਿਸ ਦਾ ਫੇਦਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ
"ਅਫੇਦ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਫੇਪ. ਦੇਖੋ, ਅਫੇਪ.

ਅਫੇਪਕ. ਵਿ—ਅਫੇਪ (ਨਿੰਦਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੭ ਫੈਂਕਣ ਵਾਲਾ.
੩ ਕਿਸੇ ਗੁੰਝ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਮਜ਼ਮੂਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ

ਅਫੇਮ. ਸੰਗਤ—ਕੇਮ (ਮੰਗਲ—ਕਲਾਣ) ਦਾ ਅਫਾਵਾ। ੭ ਅਸਤਿ.

ਅਫੇਵ. ਬਿਨਾ ਫਿਦੁ. ੭ ਅਫੇਦਰ. "ਅਫੇਵ ਹਰੀ." (ਅਥਾਨ)

ਅਫੈ. ਵਿ—ਅਫਯ. ਅਵਿਨਾਸੀ.

ਅਫੇਤ } ਵਿ—ਨਿਰਲੇਪ. ਸਪਰਸ਼ ਬਿਨਾ. "ਕਵਲ ਅਫੇਤ." (ਭਾਗੁ)
ਅਫੇਤ } ੭ ਦੇਖੋ, ਅਫੂਤ.

ਅਫੇਪ. ਦੇਖੋ, ਅਫੁਪ ਅਤੇ ਅਫੇਪਾ ੭ ਚੁੰਛ. ਛੋਟਾ। ੩ ਨੰਗਾ

ਅਫੇਭ. ਵਿ—ਭੇਭ (ਖਬਰਾਹਟ) ਬਿਨਾ. ਸ਼ਾਂਤ. ਧੀਰਜ ਵਾਲਾ. ਚੰਚਲਤਾ
ਰਹਿਤ.

ਅੱਛ. ਰਾਵਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਛ. ਦੇਖੋ, ਅਛ. "ਪੁਰ ਜਾਰ ਅੱਛ ਕੁਮਾਰ
ਭੈ ਬਨ ਟਾਰਕੈ ਫਿਰ ਆਇਯੋ." (ਰਾਮਾਵ) ੭ ਗੁਰੂਤ ਅਨਲ ਆਦਿ
ਪੰਛੀ. "ਕੇਤੇ ਨਭ ਬੀਚ ਅੱਛ ਪੱਛ ਕੇ ਕਰੈਗੇ ਭੱਛ." (ਅਥਾਨ)
੩ ਸੰ. ਅਛ—ਅੱਛ. ਸੰਗਤ—ਸਫਟਿਕ. ਬਿਲੋਚ। ੪ ਨਿਰਮਲ
ਜਨ। ੫ ਵਿ—ਸੁੱਛ. ਨਿਰਮਲ। ੬ ਪਵਿਤ੍ਰ। ੭ ਸੋਪੁਦਾਈ ਗ਼ਜ਼ਾਨੀ
ਅੱਛ ਦਾ ਅਰਥ ਆਂਡਾ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਅੱਛ ਕੁਮਾਰ. ਰਾਵਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਅਛ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਨੂਮਾਨ ਨੇ

ਮਾਰਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਕ ੨ ਅਤੇ ਅੰਡ ੧.

ਅੰਡਰ. ਅਕਰ. ਦੇਖੋ, ਅਖਰ. "ਅੰਡਰ ਆਦਿ ਅਲੀਲ ਅਨਾਹਤ." (ਸਵੈਯੇ ੩੩)

ਅੰਡਰਾ. ਸੰ. ਅਪਸਰਾ—ਅਪਸਰਾ ਸੰਗਤਾ—ਦੇਵ ਲੋਕ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਹੂਰ. ਪਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਪਸਰਾ. ੨ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਅੰਧ ਵਾਲੀ. ਮ੍ਰਿਣਾਲੀ. "ਦਿਲੋਕ ਅੰਡਰਾਨ ਕੇ ਅਪੰਡਰਾ ਜਜਾਵਹੀ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਮੰਡਰਾ. ੩ ਸੰ ਅਕਰਾ ਸੰਗਤਾ—ਕਬਨ. ਵਖਿਆਨ (ਵਜਾਖਾਨ) ਅੰਡਰਾ ਪੰਡਰਾ ਮੰਡਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਫ਼ਾ ੨ ਅਤੇ ਮੰਡਰਾ.

ਅੰਡਰੀ. ਵਿ—ਅਕਰ (ਅਖਰ) ਦਾ. ੨ ਸੰਗਤਾ—ਅਪਸਰਾ. ਪਰੀ. ੩ ਦੇਖੋ, ਅਫ਼ਰਾ ੨.

ਅੰਡਾ. ਸੰ. ਅਯ—ਅਫ਼. ਵਿ—ਨਿਰਮਲ ਜਨ. ੨ ਬਿਲੋਰ. ਸਵਟਿਕਾ. ੩ ਰਿੰਫ਼. ਭਾਨੂ. ਦੇਖੋ, ਵਫ਼.

ਅੰਡੇਕ. ਅਕਿ—ਏਕ. ਇੱਕ ਅੰਖ. "ਅਫ਼ੇਕ ਰੂਪ." (ਪਰਸਾਵ) ਇੱਕ ਅੰਖ ਖੂਹ ਰੋਲ ਹੈ.

ਅਫ਼. ਅਕਰ. ਵਰਣ. "ਸੁ ਕਥੋ! ਤਹਿ ਅਫ਼ ਬਨਾ ਕਹਿਯੋ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਅਕਿ. ਅੰਖ. ਨੇਤ੍ਰ. "ਮਤਸ ਸਬਦ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਉਚਰਿ ਅਫ਼ ਸਬਦ ਪੁਨ ਏਹੁ." (ਸਨਾਮ) ਮੰਡ ਦੀ ਅੰਖ.

ਅਫ਼ ਪਫ਼. ਅਪਸਰਾ ਪਫ਼—ਅਕਰ ਪਫ਼. ਅੰਖਰਾਂ ਦੀ ਜਿਗਤਾਸਾ (ਜਾਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ). ਵਰਾਥਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ "ਅਫ਼ ਕੇ ਪਫ਼ ਕੇ ਸਿੰਧ ਸਧੇ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਗ਼ਜ਼ਾਨੀ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਅਫ਼ ਪਰਤ੍ਰ. ਏਥੇ ਓਥੇ.

ਅਫ਼ੀ } ਅਪਸਰਾ. ਹੂਰ. ਦੇਵਾਕਨਾ. "ਯੁਮੰਤ ਕੈਣ ਅਫ਼ੀ ਚੁੰਛਾਹ." }
ਅਫ਼ੀ } (ਕਲਕੀ) ੨ ਜਦ ਅਫ਼ਾ ਪਫ਼ਾ ਮਫ਼ਾ ਤਿੰਨ ਸਬਦ ਇਕੱਠੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ. ਤਦ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਗ਼ਜ਼ਾਨੀ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ—ਅਫ਼ ਇਸ ਲੋਕ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਪਫ਼ਾ ਸੁਰਗ ਦੀ ਅਪਸਰਾ ਅਤੇ ਮਫ਼ਾ ਮਰਸਰ ਲੋਕ (ਪਾਰਲ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਫ਼

ਅਜ. ਸੰ. ਅਦਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਜ. ਅਜ. "ਚਲਣ ਅਜ ਕਿ ਕਲ." (ਸ. ਵਰੀਦ) ੨ ਸੰ. ਅਯ. ਧਾ—ਫੈਕਣਾ ਹੋਕਣਾ. ਜਾਣਾ. ਏਤਨਾ. ੩ ਸੰ. ਅਯ. ਵਿ—ਜਨਮ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਜਨਮਦਾ ਨਹੀਂ. "ਅਜ ਅਥਿਨਾਸੀ ਜੋਰਿ ਪੁਕਾਸੀ." (ਸਲੋਹ) ੪ ਸੰਗਤਾ—ਬ੍ਰਹਮਾ. "ਅਜ ਸਿਵ ਇੰਦ੍ਰ ਰਮਾਪਤਿ ਰਾਥੇ" (ਸਲੋਹ) ੫ ਭਕਰਾ. "ਅਜ ਕੈ ਵਸਿ ਕੁਝ ਕੀਨੋ ਕੇਹਰਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਨਮ੍ਰਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੰਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ੬ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ੭ ਅਯੋਧਯਾਪਤਿ ਸੂਰਕਵੰਧੀ ਰਜਾ ਰਘੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਜੋ ਇੰਦ੍ਰਮਤੀ ਦਾ ਪਤੀ ਅਤੇ ਦਸਰਥ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ. "ਤਾਂਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਤ ਭਯੋ ਅਜ ਭਰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੮ ਕਾਮਏਵ। ੯ ਕਰਤਾਰ. ਚਾਹਫ਼ਰੂ। ੧੦ ਭਾ ੧ ਅਜ. ਵਰ—ਸੇ. ਤੋਂ. "ਦੋਲਤੇ ਅਜ ਮਾਹ ਤਾ ਮਾਹੀ ਚੁਰਾਸੂ." (ਜਿੰਦਗੀ)

ਅਜਸ. ਸੰਗਤਾ—ਅਯਸ. ਨਿੰਦਾ. "ਇਸ ਲੋਕ ਅਜਸ ਨਹਿ ਡਰੇ ਚੁਰ." (ਲੁਪਤੁ)

ਅਜਸੀਨ. ਜਨਮੇਜਯ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਜਸ ਸਿੰਘ ਭੀ ਹੈ.

ਅਜਹਤਿ ਲੱਛਣਾ. ਸੰ. ਅਜਹਤਪਾਥੀ—ਅਜਹਤਸੂਆਂ ਸੰਗਤਾ—ਲੱਛਣਾ (ਲਛਣਾ) ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਾਚਤ ਅਰਥ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਰਥ ਭੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ. ਜਿਵੇਂ—ਕਾਲੀ ਵਰਦੀ ਵੇਖਣ ਸਾਰ ਚੋਰ ਦਬ ਗਏ. ਇੱਥੇ ਕਾਲੀ ਵਰਦੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ, ਪੋਲੀਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦਾ ਭੀ ਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਜਹੁ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਦਰਾਪਿ. ਅਜੇ ਭੀ. ਹੁਣ ਭੀ. ਇਸ ਪੁਰ ਭੀ.
ਅਜਹੁ } "ਅਜਹੁ ਬਿਕਾਰ ਨ ਛੋਡਈ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) "ਅਜਹੁ
ਅਜਹੁ } ਥਫ਼ ਬਿਗਰਿਓ ਨਹੀਂ." (ਤਿਲ ਮ: ੯)

ਅਜਕਲ. ਸੰ. ਅਦਤ ਕਲਰ. ਅੱਜ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ। ੨ ਭਾਵ—ਟਾਕਮਟੋਲਾ. "ਅਜਕਲ ਕਰਦਿਆ ਕਾਲ ਬਿਆਪੇ." (ਚਛ ਅਲਾਹਟੀ ਮ: ੧) ੩ ਅਲਪ ਕਾਲ. ਥੋੜਾ ਸਮਾਂ.

ਅਜਕੋਚ. ਭਾਈ ਸੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਕਵਚ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ "ਅਜਕੋਚ ਚੁਈ। ਪਵ ਹੈਂ ਰੁ ਸੁਈ." (ਰੁਵਿ ੧੦)

ਅਜਕੁਦ. ਭਾ ੧, ੨ ਵਰ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ. ਸੁਧ.

ਅਜਕਰ. ਸੰਗਤਾ—ਅਜ ਕਰਕੇ ਨੂੰ ਕਰ (ਨਿਗਲ) ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸਰਪ. ਵਭਾ ਭਾਰੀ ਸੰਪ. ਅਜਦਹਾ. "ਅਜਗਰ ਭਾਰ ਲਦੇ ਅਤਿ ਭਾਰੀ." (ਮਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਵਿ—ਭਾਵ—ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ. ਥੋੜਲ। ੩ ਦੁਖਦਾਈ। ੪ ਕਠਿਨ. "ਅਜਕਰ ਕਪਟ ਕਹਹੁ ਕਿਉ ਖੁਲੈ" (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੫ ਦੇਖੋ, ਉਨਮਾਨੁ.

ਅਜਕਰ ਬਿਰਤਿ. ਅਜਕਰ ਵਿੱਤਿ. ਜਿਵੇਂ ਪਾਸ ਆਏ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜਕਰ ਨਿਗਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਸੁਧਾਵਾਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਅਰਪੇ ਹੋਏ ਅੰਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਤਰਕ ਖਾ ਲੈਣਾ, ਰਸਾਂ ਦਾ ਖਯਾਲ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਅਜਕਰ ਵਿੱਤਿ ਹੈ. "ਅਜਕਰ ਬਿਰਤਿ ਭੋਗ ਤਬ ਕੀਨਾ." (ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਅਜਕਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅਜਕਰ.

ਅਜਕੀਬ. ਭਾ ੧, ੨ ਅਜ—ਕੀਬ ਕ੍ਰਿ ਵਿ—ਨਾ ਦੇਖੇ ਹੋਏ ਥਾਂ ਤੋਂ. ਭਾਵ—ਪਰਲੋਕ ਤੋਂ.

ਅਜਕੀਬੀ ਫੌਜ. ਸੰਗਤਾ—ਲਹੀਦੀ ਸੈਨਾ ਅਜੇਹੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਈ ਫੌਜ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਜਕੀਬ.

ਅਜੋਕ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਜੋਕ (ਯਕਤ). ੨ ਅਜੋਕਿਕ. ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. "ਸੁਖੰਭ ਅਦੰਭ ਅਜੋਕੰ." (ਕਲਕੀ) ਖਤਗ ਬੇਦਾਗ ਅਜੋਕਿਕ.

ਅਜਦਹ } ਭਾ ੧, ੨ ਅਜਦਹਾ. ਅਜਗਰ ਸਰਪ। ੨ ਸੰਪ "ਬੂੰ ਤੁੰਦ
ਅਜਦਹਾ } ਅਜਦਹ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਜ ਧੂਨਿ. ਦੇਖੋ, ਭਾਨੂ ਭਜਨਾ ੩.

ਅਜਨ. ਵਿ—ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਜਨ (ਮਨੁੱਖ) ਨਹੀਂ. ਸੁੰਨਸਾਨ। ੨ ਜਨਮ ਰਹਿਤ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਜਿਨ.

ਅਜਨਾਬੀ. ਭਾ ੧, ੨ ਵਿ—ਜਨਾਬ (ਕਿਨਾਰੇ) ਦਾ. ਓਪਰਾ ੨ ਵਿਏਸੀ.

ਅਜਨਮ } ਸੰ. ਅਜਗਾ. ਵਿ—ਜੋ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ. ਜਨਮ
ਅਜਨਮਾ } ਰਹਿਤ.

ਅਜਨਾਸ, ਅ. ۱۰۰: ਜਿਨਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਕਿਸਮਾਂ ਵੰਨਕੀਆਂ. ਅਜਨੇ, ਹਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਜਾਣਨ ਤੋਂ. ਅਣਜਾਣੇ. ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ. "ਭ੍ਰਿਤਨ ਮੇ ਅਜਨੇ ਤੁਮ ਤਾਤ ਅਨਰੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਮੇਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਅਣਜਾਣੇ ਆਪ ਦਾ ਪਿਤਾ ਲੈ ਆਂਦਾ.

ਅਜਨੈਦਨ, ਸੰਗਤ—ਅਜ ਦਾ ਨੰਦਨ (ਪੁਤ੍ਰ) ਦਸਰਥ.

ਅਜਪ } ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਜਪ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੨ ਅਜ (ਭਕਰੇ)

ਅਜਪਾ } ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ. ਬਕਰੀਆਂ ਦਾ ਪਾਲੀ. ਅਧਾਜੀ। ੩ ਸੰ.

ਅਜਪਾ, ਸੰਗਤ—ਯੋਗ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ "ਹੰਸ" ਗਾਢਤ੍ਵੀ. ਜੋ ਸ੍ਵਾਸ ਸਾਸ "ਹੰ" ਅਤੇ "ਸ" ਅੱਖਰ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲ ਜਪੀਦੀ ਹੈ.

ਅਜਪਾਜਪ, ਸੰਗਤ—ਰਸਨਾ ਸ੍ਵਾਸ ਆਦਿ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਿਨਾ ਕੇਵਲ ਚਿੰਤਨਵਿੱਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਪ. "ਅਜਪਾ ਜਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ."

(ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) "ਆਤਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਭੈਸੁ ਸੰਜਮ ਕੇ ਜਪ ਸੁ ਅਜਪਾ ਜਾਪੈ." (ਹਜਾਰੇ ੧੦) ੨ ਵਿ—ਅਚਿੰਤਨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਜਾਪ। ੩ ਮਾਲਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਿਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਪ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਜਪਾ ੩.

ਅਜਪੈ, ਡਾ ੬: ਅਜਪੈ, ਹਿ. ਵਿ—ਪਿਛੇ. ਵਾਸਤੇ. ਨਈਂ। ੨ ਇਸ ਨਈਂ.

ਅਜਬ, ਅ. ۱۰: ਅਜਬ, ਵਿ—ਅਦਭੁਤ. ਅਣੋਖਾ. "ਅਜਬ ਕੰਮ ਕਰਤੇ ਹਰਿ ਕੋਰੇ." (ਮਾਭ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਭਰੋਲੀ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਘਾ ਗੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜੋ ਉਮਰਸ਼ਾਹ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਭੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ਕੋ ਅਸੰਦ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਅਤੇ ਤਨ ਮਨ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ. ਦੇਖੋ, ਭਰੋਲੀ ਅਤੇ ਨੰਦਰੰਦ.

ਅਜਬ ਅਜਾਬਾ, ਵਿ—ਅਜਬ (ਅਦਭੁਤ) ਤੋਂ ਅਜਬ, ਭਹੁਤ ਅਜੀਬ. "ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣ ਅਜਬ ਅਜਾਬਾ." (ਭਾਗੁ)

ਅਜਬ ਸਿੰਘ, ਦੇਖੋ, ਉਦਘ ਸਿੰਘ ੨.

ਅਜਬਾ, ਇਕ ਵਰਤਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਕਵਾ," "ਕਨਕਾ" ਅਤੇ "ਤੀਰਣਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਮ, ਕ. SSS, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਲੰਗੇਂ ਤੀਰੇ। ਭੰਕੇਂ ਤੀਰੇ।

ਚੋਸੇਂ ਰੁਠੇ। ਸ੍ਰੁ ਰੁਠੇ॥ (ਰਾਮਾਵ)

ਅਜਬਾਕ੍ਰਿਤਿ, ਅਜਬ-ਆਕ੍ਰਿਤਿ ਅਦਭੁਤ ਆਕਾਰ. ਅਜੀਬ ਲਕਣ. ਅਚਰਜ ਮੁਰਤਿ. "ਅਜਬਾਕ੍ਰਿਤਿ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਜਮ, ਅ. ۱: ਵਿ—ਗੁੰਗਾ. ਅਥੋਲ. ਮੁਕ. ਅਜਿਮ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਰਥ ਵਾਲੇ ਈਰਾਨ ਤੇ ਤੁਰਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਜਮ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਗੁੰਗਿਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ. ਕਾਰਣ ਇਹ ਕਿ ਅਰਬੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਕਤਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ. "ਹਕਾਬਤ ਬੁਨੀਦੇਮ ਜਾਹੇ ਅਜਮ." (ਹਕਾਬਤ ੮)

ਅਜਮਤ, ਅ. ۱: ਅਜਮਤ. ਪੁਰਾਪ। ੨ ਵਡਿਆਈ. ਬਹੁਲਤਾ।

੩ ਕਰਮਤ. ਕਰਮਤ. "ਭਰਾ ਮਨ, ਕੈ ਅਜਮਤ ਦੈਨ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਜਮਾਉਣਾ, ਹਿ.—ਅਜਮਾਇਬ (ਅਜਮਾਯਬ) ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਪਰੀਖਣਾ (ਪਰੀਖਾ) ਕਰਨੀ. ਪਰਤਿਆਉਣਾ. ਤਜਰਬਾ ਕਰਨਾ.

ਅਜ ਮਾਹ ਤਾ ਮਾਹੀ, ਡਾ ੭: ਮਾਹ ਤਾ ਮਾਹੀ, ਚੰਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੱਛੀ ਤੀਕ. ਭਾਵ—ਅਕਾਲ ਤੋਂ ਪਾਤਲ ਤੀਕ. ਦੇਖੋ, ਅਜ ੧੦.

ਅਜਮਾਨਾ, ਦੇਖੋ, ਅਜਮਾਉਣਾ.

ਅਜਮਾਯਬ, ਡਾ ੭: ਅਜਮਾਯਬ. ਸੰਗਤ—ਪਰੀਖਣਾ ਇਮਤਿਹਾਨ. ਦੇਖੋ, ਆਬਮੁਦਨ.

ਅਜਮੀਦ, ਦੇਖੋ, ਹਸਿਨਾਪੁਰ.

ਅਜਮੁਖ, ਸੰਗਤ—ਅਜ (ਭਕਰੇ) ਦਾ ਹੈ ਮੁਖ (ਮੂੰਹ) ਜਿਸ ਦਾ, ਦੰਭ (ਦਭ) ਪ੍ਰਸਾਪਤਿ. ਦੇਖੋ, ਦਭ ੩.

ਅਜਮੇਧ, ਸੰਗਤ—ਅਜ (ਭਕਰੇ) ਦੀ ਮੋਧ (ਭਰਬਾਨੀ) ਦਾ ਜੰਗ. ਐਸਾ ਜੰਗ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਕਰੇ ਦੀ ਬਲਿ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ. "ਗਵਾਲੰਭ ਅਜਮੇਧ ਅਨੇਕਾ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਜਮੇਰ, ਅਜਮੇਰ. ਸੰਗਤ—ਚੌਹਾਨ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਾ ਅਜਯਪਾਲ ਦਾ ਸੰਮਤ ੨੦੨ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਹੁਣ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਮਛਹੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ. ਇਸ ਜਗਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੀਰ

"ਮੁਜਾ ਮੁਈਨੁੱਦੀਨ ਚਿਸਤੀ" ਦਾ ਚੰਦਾ ਹੈ. ਜੋ ਸਨ ੧੨੩੫ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ ਹੈ. ਪੀਰ ਦੀ ਖਾਨਕਾਹ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨੂੰ "ਮੁਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ" ਆਖਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਅਦਭੁਤ ਕਹਾਣੀ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਪੀਰਮਾਨੇ ਦੇ ਮੁਜਾਵਰ ਮੁਹਿੰਮ ਨਈਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਪਾਹਸਾਲਾਰਾਂ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਜਾਹਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਾਨਾਂ, ਜੋ ਜਿੰਤ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਅਤੇ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਚਿੱਲੇ ਉਤਾਰਕੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ

ਛੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ. ਸਦੇਰੇ ਜਿਸ ਦੀ ਬਮਾਣ ਪੁਰ ਚਿੱਲਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਨਜਰ ਆਉਂਦਾ, ਉਹੀ ਮੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਛੱਤੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ

ਰਾਜ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਇਸੇ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਜਦ ਅਜਮੇਰ ਵਿੱਚ ਦਾਦਾਸਕੋਹ ਦੀ ਬਮਾਣ ਚੜ੍ਹ ਗਈ, ਤਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ

ਨੇ ਰਾਮਤ ਪੁਰ ਬੈਠਕੇ ਪੂਰੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੰਦਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਤੀਕ ਸੁਰੰਗ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ

ਵਿਹ ਪੀਰ ਸਨ ੧੧੫੨ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਧਾਰਮਿਕ

ਫ਼ਤਨ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਕਥਾਵਾ ਜੀਸਾਨ ਹਮਦਾਨ ਮੰਕੇ ਆਇਕ

ਅਜਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਸੂਫੀ ਪੀਰ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁਲ ਕਾਦਿਰ

ਜੀਲਾਨੀ ਦਾ ਭਹੁਤ ਘਸਰ ਹੋਇਆ

ਇਹ ਸੰਨ ੧੧੬੬ ਵਿੱਚ ਅਜਮੇਰ ਆਪਣਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ੨੦ ਵਰ੍ਹੇ

ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ. ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਏ

ਇੱਕ ਵਾਜਪੁਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਬਾਈ ਕੀਤੀ. ਪੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਬੀਬੀ ਹਾਜ਼ਿਰਾ

ਜਮਾਲ ਨੇ ਭੀ ਇਸਲਾਮ ਭਹੁਤ ਫੈਲਾਇਆ.

ਮੁਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ.

ਵਿੰਦਰੀ ਮੁਜਾਵਰ ਆਪ ਆਖੇ ਕਮਾਣ ਪੁਰ ਚਿੰਨਾ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ.
“ਨਿਜ ਘਰ ਤੇ ਸੁਰੰਗ ਕੇ ਰਾਹੁ। ਜਾਇ ਮੁਜਾਵਰ ਮੰਦਰ ਮਾਹੁ।
ਅੰਦਰ ਦੇਹਿ ਕਮਾਣ ਚੜ੍ਹਾਇ। ਇਸ ਬਿਧਿ ਰਾਖੀ ਬਨਤ ਬਨਾਇ.”
(ਗੁਪਤੁ)

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ. ਬਹਮੀ ਸ਼ਾਹ.

ਅਜਮੇਰਚੰਦ. ਰਾਜਾ ਭੀਮਚੰਦ ਕਹਲੂਰੀਏ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਜੋ ਪਿਤਾ
ਵਾਂਭ ਅਕਾਰਣ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਰਿਹਾ. ਦੇਖੋ. ਭੀਮਚੰਦ.

ਅਜਮੇਰ ਵਿਚ ਕਮਾਣ ਚੜ੍ਹਨੀ. ਦੇਖੋ. ਅਜਮੇਰ.

ਅਜਯ. ਵਿ—ਜੋ ਜਿੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾਏ ਅਜੀਤ.

ਅਜਯਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਭੰਗ. ਵਿਜਯਾ. (ਬਿਜੀਆ). ੨ ਅਜਾ (ਭਕਤੀ)
ਦੇ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਾਈ ਫੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.
“ਅਜਯਾ ਅਧੀਨ ਤਾਂਤੇ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਭਈ.” (ਭਾਗੁ ਕ)

ਅਜਯਾਪਾਲ. ਦੇਖੋ. ਅਜਮੇਰ.

ਅਜਰ. ਵਿ—ਜੋ ਵਸਰੁ ਜਗੀ ਨਾ ਜਾਏ. ਜੋ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਜੋ
ਸਹਾਰੀ ਨਾ ਜਾਏ. “ਸਾਧੁ ਕੈ ਸੰਗਿ ਅਜਰ ਸਹੈ.” (ਸੁਖਮਨੀ)
੨ ਸੰ ਜਰਾ (ਵਿੱਧ ਅਵਸਥਾ) ਰਹਿਤ. ਨਵਾਂ. ਜੁਆਨ। ੩ ਅੰ ੨।
ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਤਿਬਦਨਾ. ਫਲ। ੪ ਦੇਖੋ. ਅਜਿਰ ੨। ੫ ਜੋ ਕਦੇ ਜਰਾ
(ਬੁਢਾਪੇ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ—ਬਿੰਤ ਦੇ ਸੰਕਲਪ. “ਅਜਰ ਗੁਰੂ
ਜਾਚਿਲੈ ਅਮਰ ਗੁਰੂ ਮਾਰਿਲੈ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਅਜਰਸੁਖ. ਵਿ—ਨਾ ਜੀਰਣ (ਪ੍ਰਚਾਣਾ) ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੁਖ. ਨਿੱਤ
ਨਵਾਂ ਆਨੰਦ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ (ਅਕਾਲ) ਸੁਖ.

ਅਜਰ ਜਰਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਜੋ ਨਾ ਸਹਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਸਹਾਰਣਾ. ਜੋ ਪਚਾਇਆ ਨਾ ਜਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਪਚਾਉਣਾ. “ਅਜਰ ਪਦ
ਕੈਸੇ ਜਰਊ?” (ਕਲਿ ਮ: ੫)

ਅਜਰਪਦ. ਦੇਖੋ. ਅਜਰ ਜਰਣਾ.

ਅਜਰਾਈਲ } ਦੇਖੋ. ਫਰਿਸ਼ਤਾ. “ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲੁ
ਅਜਰਾਈਲੁ } ਪੀਤੈ ਘਾਣੀ.” (ਮ: ੫ ਗਉ ਵਾਰ ੧)

ਅਜਰਾਨਾ ਕਲਾਂ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਜੋ ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਤਮੀਲ ਸ਼ਾਨੇਸ਼
ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਕੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ.

ਅਜਰਾਮਰ } ਸੰ. ਅਜਰਾਮਰ. ਵਿ—ਬੁਢਾਪੇ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
ਅਜਰਾਵਰ } ੨ ਅਜਰ (ਦੇਵਤਿਆਂ) ਤੋਂ ਉੱਤਮ. ਸਰਬ ਦੇਵਪਤਿ.

“ਤੂੰ ਅਜਰਾਵਰ ਅਮਰ ਤੂੰ.” (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਅਜਰਾਕ੍ਰਿ—
ਅਜਰਾਵਿਤ. ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਭੈਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਤਕ ਪੁਰ ਚਿੰਡਿਆ
ਹੋਇਆ. “ਲੱਤਾਂ ਹੇਠ ਲਤਾਤੀਐ ਅਜਰਾਵਰ ਘਾਹੁ.” (ਭਾਗੁ)

ਅਜਲ. ਵਿ—ਜਨ ਰਹਿਤ. ਪਾਣੀ ਬਿਨਾ। ੨ ਅੰ ੧. ਸੰਗਤ—ਮੌਤ
ਦਾ ਵੇਲਾ। ੩ ਮੌਤ। ੪ ਨਿਯਤ ਸਮਾਂ. ਮੁਕੱਰਰ ਵਕਤ। ੫ ਭਰੁਰਕ.
ਵਧਾ। ੬ ਅੰ ੧. ਅਜਲ. ਆਰੰਭ। ੭ ਉਹ ਬੀਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮਾਂ.
ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਤੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ.

ਅਜਵ. ਜਵ (ਚਾਲ) ਰਹਿਤ। ੨ ਨਿਰਬਲ। ੩ ਦੇਖੋ. ਅਜਬ। ੫ ਅੰ
੨ ਅਜਵ. ਅੰਗ. ਅਵਯੋਂਦ.

ਅਜਵਾਇਨ } ਸੰ. ਯਵਾਨਿਕਾ ਅਤੇ ਯਵਾਨੀ. ਸੰਗਤ—ਜਵਾਇਣ
ਅਜਵਾਯਨ } ਇੱਕ ਸੌਣੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਔਖਧ. ਜੋ ਹਾਜ਼ਮੇ ਲਈ
ਫੁਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. “ਯਾਕੋ ਅਨੁਪਾਨ ਅਜਵਾਯਨ.” (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ.
ਅਨਪਹਿਰੀ ਅਤੇ ਜਵਾਯਨ.

ਅਜਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਭਕਤੀ. “ਅਜਾ ਭੋਗੀਤ ਕੰਦ ਮੂਲੰ.” (ਸਹਸ
ਮ: ੫) ੨ ਮਾਇਆ. “ਅਜਾ ਤੇ ਪਰੇ ਰੂਪ ਤੇਰੇ ਸਹੀ ਹੈ.” (ਨਾਪੁ)
੩ ਪ੍ਰਥਿਤਿ “ਜਿਹ ਸੰਤਾ ਕੇ ਅਜਾ ਅਲੰਭਾ.” (ਨਾਪੁ) ੪ ਵਿ—
ਅਜਤ. ਜਨਮ ਰਹਿਤ. “ਅਜੀ ਹੈ. ਅਜਾ ਹੈ.” (ਜਾਪੁ) ੫ ਇੱਕ
ਵਰਣਿਕ ਫੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਅਜੀਨ” ਭੀ ਹੈ. ਲੰਫਣ—ਚਰ
ਢਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ. ਯ. ਚ. ਨ. ਗ. ੧੧. ੧੧. ੧. ੧.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅਜੀਤੇ ਜੀਤ ਜੀਤਕੈ।

ਅਜੀਰੀ ਭਾਗ ਭੀਰੁ ਹੈ।

ਸਿਧਾਰੇ ਚੀਨਰਾਜ ਪੈ।

ਜਬੋਈ ਸਬੰ ਸਾਬਕੈ। (ਕਲਕੀ)

੬ ਅੰ ੧. ਅਜਾ. ਅੰਗ ਦੇ ਜੋਤ। ੭ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ
ਅਵਿਦਯਾ ਦਾ ਨਾਮ ਅਜਾ ਲਿਖ ਕੇ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਨਾਸ ਹੋ
ਕੇ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਜਨਮਦੀ. “ਨਾਸ ਭਈ ਤੇ ਨਹਿ ਉਪਜਾਇ। ਅਜਾ
ਅਵਿਦਯਾ ਤਾਂਤੇ ਨਾਇ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਅਜੈ. ਡਾ ੧. ਵਰ—ਅਜ-ਅੰ ਉਸ ਤੋਂ. ਉਸ ਜੋ. ਉਸ ਬੀਂ।
੨ ਉਸ ਵਾਸਤੇ. ਉਸ ਨਈ.

ਅਜਾਆ } ਸਿੰਧੀ—ਅਜਾਯੋ. ਅੰ ੧. ਜਾਇਆ. ਵਿ—ਨਿਸਫਲ.
ਅਜਾਇ } ਬੇਫਾਇਦਾ. ਵਰਗ. “ਮੂੰਭਾ ਮੂੰਭਾ ਅਜਾਇ.” (ਸ
ਅਜਾਇ } ਕਬੀਰ) “ਸੇ ਦਿਨ ਜਾਤ ਅਜਾਏ.” (ਗਉ ਮ: ੫)
੨ ਅਜਤ. ਅਜਨਮ. “ਅਜਾਇ ਜਰਾਬਿਨ.” (ਸਵੈਯੇ ੩੩) ੩ ਜਿਸ
ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਗ (ਥਾਂ) ਨਹੀਂ. ਖਾਸ ਥਾਂ ਨਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. “ਨਮਸਤ
ਅਜਾਏ.” (ਜਾਪੁ)

ਅਜਾਇਬ. ਡਾ ੧. ਵਿ—ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਅਜੀਬਰ ਦਾ ਬਹੁ
ਵਚਨ. ਅਦਭੁਤ. ਅਚਰਜ. “ਅਜਾਇਬ ਬਿਰੂਤੋ.” (ਜਾਪੁ)
੨ ਉਮਰ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਅਜਬ ਦਾ ਭਾਈ. ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ
ਸਿੱਖ. ਦੇਖੋ. ਅਜਬ ੨.

ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ. ਉਦਯ ਸਿੰਘ ੨.

ਅਜਾਈ. ਬੇਫਾਇਦਾ. ਨਿਕੀਮ. ਦੇਖੋ. ਅਜਾਇ. “ਮਨਮੁਖ ਕਰਮ
ਕਰੇ ਅਜਾਈ.” (ਪੁਤਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਕੁਥਾਂ. “ਤੂਲਾ ਫਿਰੋ
ਅਜਾਈ.” (ਪੁਤਾ ਮ: ੧)

ਅਜਾਏ. ਦੇਖੋ. ਅਜਾਇ.

ਅਜਾਹ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਜਗ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਥਾਂ ਨਹੀਂ. “ਅਜਾਹ
ਹੈ.” (ਜਾਪੁ) ੨ ਅੰ ੧. ਅਜਾਹ. ਸੰਗਤ—ਪਤਦਾ। ੩ ਗਿਲਾਫ.
ਉਫਾਤ.

ਅਜਾਹਰ. ਜੋ ਜਾਹਿਰ ਨਹੀਂ. ਗੁਪਤ. “ਜਹਿਰ ਅਜਾਹਰ

ਨਾਇ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਅਜਾ-ਹਰ. ਚਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਿਯਾਤ.
ਅਜਾਬੀ. ਵਿ—ਜੋ ਜਾਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ
ਲਗ ਸਕਦਾ. ਗਿਣਤੀ—ਤੋਲ—ਮਾਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. "ਅਮਰ ਅਜਾਬੀ
ਹਥਿ ਮਿਲੇ." (ਓਅੰਕਾਰ) "ਤੋਲਉ ਨਾਮ ਅਜਾਬੀ." (ਮਾਰੂ ਮ:
੧) "ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੇ ਮਾਗਉ ਨਾਮ ਅਜਾਬੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੪)
੨ ਗ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਮੰਗਣ ਤੋਂ। ੩ ਸੰ. ਅਧਾਰਿਕ. ਵਿ—ਨਾ
ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਯਾਚਨਾ ਨਾ ਕਰੇ.

ਅਜਾਣ } ਵਿ—ਬਿਨਾ ਭਾਨ. ਭਾਨ (ਜਾਣ) ਹੀਨ. "ਸੋਈ
ਅਜਾਣੀਤਾ" ਅਜਾਣ. ਕਹੇ ਮੈ ਜਾਨਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਪ੍ਰਕਾਰੰਤਾ
ਅਜਾਣੀਤਾ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ) ਗ੍ਰੰਥ ਪੜਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਵ ਨਹੀਂ
ਜਾਣਦਾ. ਸਿੰਧੀ. ਅਜਾਣਿੰਦੇ.

ਅਜਾਤ. ਸੰ. ਅਜਾਤ. ਵਿ—ਜੋ ਜਨਮਿਆ ਨਹੀਂ. "ਅਜਾਤ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਸੰ. ਅਜਾਤ—ਅਭਾਤ. ਬਿਨਾ ਮਥਰ. ਭੋਮਅਨੁਮ.
"ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਬਾਣ ਬਾਹਰੀ। ਅਜਾਤ ਅੰਗ ਨਾਹਰੀ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)
ਅਜੇਹੀ ਸਭਾਈ ਨਾਲ ਸਸਰੁ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭੋਮਅਨੁਮ ਅੰਗ
ਅਲਗ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ੩ ਦੇਖੋ. ਅਜਾਤਿ ੨ ਅਤੇ ੩.

ਅਜਾਤਸ਼ਤ੍ਰੁ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੇਰੀ ਨਹੀਂ ਜਨਮਿਆ. ਜਿਸ
ਦਾ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਦੇਵ।
੩ ਰਾਜਾ ਯੁਧਿਸ਼ਠਿਰ। ੪ ਕਾਬੀ ਦਾ ਇੱਕ ਕੁਹਮਭਾਨੀ ਰਾਜਾ. ਜਿਸ
ਦਾ ਜਿਕਰ ਉਪਨਿਸਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਬਲਾਬੀ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਆਤਮਭਾਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ੫ ਬਿੰਦਿਸਾਰ
ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਰਾਜਗ੍ਰਿਹ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ
ਸੀ, ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਇਆ ਅਤੇ ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ
ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਯੱਗ ਆਦਿ ਕਰਮ ਛੱਡਕੇ ਸੁੰਧ ਧਰਮ ਦਾ
ਪੈਰੋ ਹੋ ਗਿਆ. ਇਹ ਰਾਜਾ ੫੨੮ ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਕਰੀਬ ਤਖਤ ਤੇ
ਬੈਠਾ. ਅਜਾਤਸ਼ਤ੍ਰੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪੋਤਾ ਉਦਯ ਹੋਇਆ
ਹੈ.

ਅਜਾਤਸਾਗਰ. ਦੇਖੋ. ਅਜਾਤਪੰਥੀ.

ਅਜਾਤਪੰਥੀ. ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ
ਇੱਕ ਸੁਰਜਨਦਾਸ ਜਾਪੁ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਥਾਂ ਅਜਨੇ
ਵਾਲ (ਜਿਲਾ ਗੁੱਜਰਾਂ ਵਾਲਾ) ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਭੋਖ ਅਤੇ ਜਾਤਿ ਦੇ
ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਆਸਾਦ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ
ਇਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਜਾਤ ਪੰਥੀ ਹੋਇਆ. ਸੁਰਜਨਦਾਸ ਦਾ
ਰਚਿਆ ਗ੍ਰੰਥ "ਅਜਾਤ ਸਾਗਰ" ਹੈ.

ਅਜਾਤਿ. ਵਿ—ਜਾਤਿ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਨਹੀਂ. "ਜਾਤਿ
ਮੇ ਨਾ ਆਵੈ ਸੋ ਅਜਾਤਿ ਕੈ ਕੈ ਜਾਨ ਜਿਕ." (ਭਗਨ) ੨ ਨੀਚ
ਜਾਤਿ ਵਾਲਾ. ਨੀਚ. "ਜਾਤਿ ਅਜਾਤਿ ਨਾਮੁ ਜਿਨਿ ਧਿਆਇਆ,
ਤਿਨਿ ਪਰਮਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇਆ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੪) ੩ ਡਾ ਮੁਹਿ
ਆਬਾਦ. ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ. ਸੁਤੰਤ੍ਰ. "ਜੋ ਨਉਤਾ ਪੁਤਿ ਕੀਆ ਅਜਾਤਿ."
ਦੇਖੋ. ਕੋਸੀਭਗੀ ਉਪਨਿਸਦ ਅਧਿਆਯ ੪.

(ਆਸਾ ਮ: ੫) ਭੁਲਾਮੀ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ.
ਅਜਾਤੁ. ਵਿ—ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਵਾਲਾ. "ਸੁਆਨਸਤ੍ਰੁ ਅਜਾਤੁ ਸਭ ਤੇ."
(ਕੇਦਾਰਵਿਦਾਸ) ਸੁਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਦਾ ਹੈ ਦੇਖੋ.
ਸੁਆਨਸਤ੍ਰੁ.

ਅਜਾਦ. ਦੇਖੋ. ਅਜਾਦ. "ਅਜਾਦ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਜਾਦਿ. ਅਜ-ਆਦਿ. ਬ੍ਰਹਮ ਆਦਿਕ.

ਅਜਾਦੀ. ਦੇਖੋ. ਅਜਾਦਿ ਅਤੇ ਅਜਾਦੀ.

ਅਜਾਨ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਨ ਨਹੀਂ. ਅਭਾਨੀ. "ਜਾਨੈ ਕਹਾਂ
ਅਜਾਨ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਸੰ. ਅਜਾਨ. ਵਿ—ਗੋਭੇ ਤੀਕ. ਜਾਨੁ ਪ੍ਰਕੱਤ
"ਭੁਜ ਬਰ ਅਜਾਨ." (ਰਾਮਾਵ)

੩ ਅ ਮੁ ਅਜਾਨ. ਸੰਗਤ—ਵਿਗਤਾਪਨ. ਨੋਟਿਸ। ੪ ਨਮਾਜ਼
ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਜੋ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੀਨਾਰ ਪੁਰ ਅਬਾ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ
ਖਤੋਕੇ ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਨਮਾਜ਼ੀ
ਸਮਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਭਾਂਗ" ਭੀ ਹੈ. ਅਜਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ
ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮੁਅੱਜਿਨ" ੫ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਭਾਂਗ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ
ਅਜਾਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਾਰ.

ਅਜਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ
ਹੈ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਮੁਅੱਜਿਨ (ਭਾਂਗੀ). ਐਬਸੀਨੀਆਂ ਦਾ ਵਸਨੀਕ
ਭਿਨਾਲ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਮਨੋਹਰ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਸੁਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ
ਪੈਗੰਬਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਭਾਂਗ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ. ਅਜਾਨ
ਮੱਕੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਅਰ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਂਗਲੀਆਂ ਦੇਕੇ ਦੇਣ ਦਾ
ਹੁਕਮ ਹੈ.

ਮਲੀਨ, ਸਰਾਬੀ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਜਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ
ਨਹੀਂ.

ਅਜਾਨੰਦ. ਸੰਗਤ—ਭਗਤੀ ਦਾ ਪੁੰਤ—ਬਕਰਾ. ਡਾਗ। ੨ ਰਾਜਾ
ਅਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦਸਰਥ. "ਅਜਾਨੰਦ ਜੁਕੇ ਸਤੋਂ ਲੋਕ ਜਾਨੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ
੧੦੨)

ਅਜਾਪ. ਵਿ—ਜੋ ਜਾਪ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆ ਸਕੇ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਪ ਨਾ
ਹੋਵੇ. "ਜਾਪ ਕੇ ਕਿਯੇ ਤੇ ਜੋਧੇ ਪਾਯਤ ਅਜਾਪ ਦੇਵ." (ਅਕਾਲ)
ਅਜਾਪ ਜਾਪ. ਵਿ—ਜੋ ਜਾਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ. ਉਸ
ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਜਾਪ। ੨ ਦੇਖੋ. ਅਜਾਪਾਪ. "ਅਜਾਪ ਜਾਪ ਜਾਪਹੀਂ."
(ਸੁਰਜਾਵ)

ਅਜਾਪਾਲ. ਭਗਤੀਆਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਅਜਾਨੀ। ੨ ਅਨਾਥ ਗਰੀਬਾਂ
ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ. ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਸਾਹਿਬ ਕੋਨ ਸਨ, ਕਿਸ ਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟੇ, ਇਸ ਦਾ
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ. ਇਹ ਮਹਾਂਪੁਰਖੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿਦਯਾ ਦੇ ਆਚਾਰਯ.
ਨਾਮ ਦੇ ਰਸੀਏ ਤਖ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਹੋਏ ਹਨ. ਸੰਮਤ ੧੮੧੨ ਵਿੱਚ
ਰਜਪੂਤਾਨੇ ਦੇ ਭਾਦਰਾ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਜਪੂਤ ਰਈਸ ਦੀ
ਸਹਾਯਤਾ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਜੀਂਦ ਪਟਿਆਲੇ ਪਾਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ

ਕਰਨਾ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਪੂਰੀ ਕਥਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੨੦ ਵਿੱਚ ਨਾਭੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪਰਲੋਕ ਡਮਨ ਤੀਕਾ ਰਹੇ। ਇੱਥੇ ਰਹਿਕੇ ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਅਦਰੁਤ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਭੀ ਫੁਰੂਦਾਚੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਮੇਰੇ (ਕੁੰਝਕਰਤਾ ਦੇ) ਬਚੁਰਗ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਰਲੋਕ ਡਮਨ ਪਿੱਛੋਂ ਫੁਰੂਦਾਚੇ ਦੇ ਮਹੰਤ ਬਾਪੇ ਕਏ, ਦੇਖੋ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ।

ਲੁੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰੂਦਾਚਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਤਿਥੀ ਨੂੰ ਅੰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਸ਼ਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਵ੍ਰਾਤਾ ਮਹੰਤ ਹਨ, ਹਰ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਤੇ ਫੁਰੂਪਰਬ ਵਭੇ ਉਤਸਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਜਾਪੂ, ਦੇਖੋ, ਅਜਾਪ, "ਸਿੰਹ ਕਿੰਹ ਪਾਯੋਜਾਪ ਅਜਾਪੂ," (ਨਾਪੂ) ਅਜਾ ਪ੍ਰਸੂਨ, ਸੰਗਤ—ਭਕਤੀ ਦਾ ਬਲ (ਪ੍ਰਭੂ), ਭਕਤਾ, (ਫੁਵਿ ੧੦)

ਅਜਾਬ, ਅ. ۱۰۱۰ ਅਜਾਬ, ਸੰਗਤ—ਦੁੱਖ। ੨ ਵਿਪਦਾ, ਮੁਸੀਬਤ। ੩ ਨਰਕ ਦੀ ਤਾੜਨਾ, "ਤੋਬਾ ਪੁਕਾਰੇ ਜੋ ਪਾਵੈ ਅਜਾਬ," (ਨਸੀਹਤ) ੪ ਦੇਖੋ, ਅਜਾਇਬ ਅਤੇ ਅਜਾਬਾ, "ਪਿਖ ਸਾਹ ਅਜਾਬ," (ਗੁਪਤੁ) "ਸਬਦ ਰਾਖੀ ਰਾਕ ਅਜਾਬ," (ਗੁਪਤੁ)

ਅਜਾਬਾ, ਅ. ۱۰۱۱ ਅਜਾਬ, ਵਿ—ਅਜਬ, ਅਦਰੁਤ, "ਅਵਿਲੋਕਤ ਹੈ ਨਿਜ ਰੂਪ ਅਜਾਬਾ," (ਨਾਪੂ) ਦੇਖੋ, ਅਜਾਇਬ।

ਅਜਾਮਰ } ਅਸ (ਜਨਮ ਰਹਿਤ) ਅਮਰ (ਮਰਣ ਰਹਿਤ),
ਅਜਾਮਲ } ਸੰਗਤ—ਕਨੌਜ ਦੇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਾਚਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ,
ਅਜਾਮਲੂ } ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਲਾ ਨਾਲ ਭਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ
ਅਜਾਮਿਲ } ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਦਸ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ, ਭਕਤਮਾਲ ਅਤੇ
ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਚਾਯਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਜਾਮਿਲ ਨਾਚਾਯਣ ਦਾ ਭਗਤ ਹੋ ਕੇ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣਿਆ, "ਭਿਆਹ ਅਜਾਮਲੂ ਤਾਰੀਅਲੇ," (ਗਉ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਜਾਮੇਧ, ਦੇਖੋ, ਅਜਾਮੇਧ।

ਅਜਾਮੇਲ, ਦੇਖੋ, ਅਜਾਮਿਲ।

ਅਜਾਯ, ਵਿ—ਅਜਨਮ, ਜਨਮ ਰਹਿਤ। ੨ ਬਿਨਾ ਜਾਯ (ਸਭਾ), ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਸ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਅਜਾਇ।

ਅਜਾਯਬ, ਦੇਖੋ, ਅਜਾਇਬ।

ਅਜਾਰ, ਭਾ. 117 ਅਜਾਰ, ਸੰਗਤ—ਦੁੱਖ, ਕਲੇਸ਼, "ਦੇਇ ਅਜਾਰ ਕਰੀਬ ਨੂੰ," (ਮਗੋ) ੨ ਦੇਖੋ, ਇਜਾਰ।

ਅਜਾਰਾ, ਠੇਕਾ, ਦੇਖੋ, ਇਜਾਰਾ ੨, "ਸਭ ਦੇਸਨ ਪਰ ਬਾਂਧ ਅਜਾਰੇ," (ਗੁਪਤੁ)

ਬਾਬਾ ਜੀ ਜੋਰ ਸੁਦੀ ੫ ਸੰਮਤ ੧੮੬੬ ਨੂੰ ਫੁਰੂਪੁਰਿ ਘਾਥੇ ਹਨ।

ਦੇਖੋ, ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੬, ਅਧਿਆਏ ੧, ੨ ਅਤੇ ੩।

ਅਜਾਲੀ, ਸੰਗਤ—ਅਜਾਪਾਲੀ, ਅਯਾਲੀ, ਕਭਰੀਆ, ਬੰਕਰੀਆਂ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਚਾਰਣ ਵਾਲਾ, "ਤਿਸ ਛਿਨ ਏਕ ਅਜਾਲੀ ਆਯੋ," (ਗੁਪਤੁ)

ਅਜਿਤ, ਵਿ—ਜੋ ਜਿਤਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਅਜੀਤ, ਅਪਰਾਜਿਤ, ਅਜਿਤੋਂਦੀ, ਸੰ. ਅਜਿਤੋਂਦਿਯ—ਅਜਿਤੋਂਦੁਯ, ਵਿ—ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਜਿਸ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਵਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਅਜਿੱਤ ਗਿੱਲ, ਇਹ ਪਿੰਡ ਚਿਆਸਤ ਫਰੀਦਕੋਟ (ਤਸੀਲ ਬਾਣਾ ਕੋਟਕਪੂਰਾ) ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਇੱਕ ਫਰਲਾਂਗ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼੍ਰੀ ਫੁਰੂ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰੂਦਾਚਾ ਹੈ, ਸਤਿਫੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਨਹਿਰਕੇ ਦਸਤਾਰਾ ਸਜਾਇਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਹੋਰ ਇਮਾਰਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ "ਫੁਰੂਸਰ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਹੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ "ਰੁਮਾਣਾ ਅਲਬੇਲ ਸਿੰਘ" ਤੋਂ ੨ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਹੈ।

ਅਜਿੱਤਾ, ਹਿੰਤੋ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪੱਖੋ ਪਿੰਡ (ਸਿਲਾ ਫੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਰੰਧਾਵਾ ਜੱਟ, ਜੋ ਫੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਆਤਮਕਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਭੋਸਟਿ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਹਿੰਤਾ।

ਅਜਿੱਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਦੀ ਭੋਸਟਿ, ਦੇਖੋ, ਅਜਿੱਤਾ।

ਅਜਿਨ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬੱਲ, ਝੁਝਾ। ੨ ਭਕਥੇ ਦੀ ਬੱਲ। ੩ ਹਰਨ (ਹਰਿਣ) ਦੀ ਬੱਲ।

ਅਜਿਰ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗਨ, ਵੇੜਾ, ਸਹਨ, "ਅਜਿਰ ਮਹਿ ਸਾਦਰ ਆਸਨ ਭਾਸ," (ਨਾਪੂ) ੨ ਪੋਣ, ਹਵਾ। ੩ ਦੇਹ, ਸ਼ਰੀਰ। ੪ ਭੱਡੂ, ਮੋਡਕ।

ਅਜੀ, ਵਡ—ਸੰਬੋਧਨ, ਅਦਬ ਨਾਲ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ਬਦ।

ਅਜੀ, ਭਾ. 118 ਅਜ—ਟੀ, ਵਡ—ਇਸ ਤੋਂ, ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ।

ਅਜੀ ਆਮਰੀ, ਸੰ. ਅਯਰਾਮਰ—ਅਜਰਾਮਰ, ਵਿ—ਬੁਢਾਪੇ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, "ਅਜੀ ਆਮਰੀ ਨਿਵਲਕਾ ਕਰਮ ਵਾਰੇ," (ਦੰਤਾਵ) ਅਜੀਹ, ਜਿਸ ਦੀ ਜੀਭ ਨਹੀਂ, ਬਸਨਾ ਰਹਿਤ। ੨ ਗੁੰਗਾ। ੩ ਜੋ ਜੀਭ ਵਾਰਾ ਨਿਰੂਪਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਅਕਬਰ।

ਅਜੀਜ਼, ਭਾ. 119 ਅਜੀਜ਼, ਵਿ—ਪਿਆਰਾ, ਪ੍ਰਿਯ। ੨ ਸੰਗਤ—ਮਿਤ੍ਰ, "ਅਜੀਜ਼ੁਲ ਨਿਵਾਜ ਹੈ," (ਜਾਪੁ) ੩ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਕਰਤਾਰ, ਅਜੀਜ਼ੁਦੀਨ, ਇਸਦਾ ਪਿਛੋਕਾ ਅਰਬ ਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਬਚੁਰਗ ਫੁਰੂ ਸਾਮ ਬੁਖਾਰੇ ਭੀ ਰਹੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬੁਖਾਰੀ ਅੱਲ ਪਈ, ਅਜੀਜ਼ੁਦੀਨ ਦਾ ਬਾਪ ਇੱਕ ਫਕੀਰ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ "ਭਕੀਰ" ਉਪਾਧੀ ਜੋਤੀ, ਜੋ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਲਕਬ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਜੀਜ਼ੁਦੀਨ ਨਹੋਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਕੀਮ ਹਾਕਿਮ ਰਾਇ ਤੋਂ ਤਬਾਬਤ (ਹਕੀਮੀ) ਦੇ ਕੁੰਝ ਪਤ੍ਰ ਕੇ ਚੰਗਾ ਹਕੀਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੋਰ ਤੇ ਹੋਣ ਪੂਰ

ਅਜੀਜ਼ੁਦੀਨ ਸ਼ਾਹੀ ਹਕੀਮ ਬਣਿਆ ਇਹ ਵਡਾ ਚੜ੍ਹਚ, ਮਿਲਨਸਾਰ, ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਇਸ ਤੇ ਨਿੱਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਇਸ ਨੇ ਸਮੇ ਸਮੇ ਪੁਰ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਆਸਤ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹ ਲੈਂਦੇ ਅਰ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣਾ ਦੂਤ ਬਾਪਕੇ ਭਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਪਾਸ ਭੇਜਦੇ ਅਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਲਹੌਰ ਆਉਂਦੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਤਵਾਜਾ ਲਈ ਲਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਫ਼ਕੀਰ ਅਜੀਜ਼ੁਦੀਨ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੮੪੫ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਹੋਇਆ।

ਅਜੀਜ਼ੁਦੀਨ ਦੇ ਭਾਈ ਨੂਰੁਦੀਨ ਅਤੇ ਇਮਾਮੁਦੀਨ ਭੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਨੂਰੁਦੀਨ ਸਨ ੧੮੧੦ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਜਲੰਧਰ ਆਦਿਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਹਾਕਿਮ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਕਿਲੇ ਲਹੌਰ ਦਾ ਅਫ਼ਸਰ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਦੀਆਂ ਫ਼ਜ਼ੀਆਂ ਸਪੁਰਦ ਹੋਈਆਂ। ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਨਿਰਮਾਣੀ ਭੀ ਨੂਰੁਦੀਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ।

ਇਮਾਮੁਦੀਨ ਕਈ ਵਾਰ ਕੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਦਾ ਕਿਲੇਦਾਰ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਲਹੌਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਿਰੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਈ ਮਹਿਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸਨ ੧੮੨੭ ਦਾ ਮਿਲਨ, ਜੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਵੱਲੋਂ ਭਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਪਾਸ ਬਿਲਕੁਲ ਗਿਆ, ਇਹ ਉਸਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸੀ। ਅਜੀਜ਼ੁਲ ਨਿਵਾਜ਼, ਵਿ—ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣ ਵਾਲਾ। ਦੇਖੋ, ਅਜੀਜ਼।

ਅਜੀਟਨ, ਅੰ. Adjutant ਫੌਜ ਦਾ ਸਹਾਇਕ। ਸੈਨਾਪਤਿ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ।

ਅਜੀਤ, ਦੇਖੋ, ਅਜਿਤ। "ਹੈਂ ਰੁਕ ਭੀਰ ਅਜੀਤ ਭਭੇ ਇਕ ਕਾਲ ਦੁੱਡੀ ਮਨ ਸੁਰ ਕਰਾਏ।" (ਸਲੋਹ)

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਵਡੇ ਸਪੁਰ ਵਾਰਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ੨੩ ਮਾਘ, ਸੰਮਤ ੧੭੪੪ ਨੂੰ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਓਮਕੌਰ ਦੇ ਪਰਮਾਸ਼੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਚੀਰਤਾ ਨਾਲ ੮ ਪੰਥ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਨੂੰ ਲਹਿੰਦ ਹੋਏ।

੨ ਇੱਕ ਸੁਨਿਆਰੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਸੁੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੇਹੀ ਸਕਲ ਦਾ ਵੇਖਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬਣਾਇਆ। ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਬਸਤ੍ਰ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਸਜਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਬਣਨ ਦਾ ਧਤਨ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਬੇਨਵੇ ਫਕੀਰ ਦੇ ਮਝਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਲਾਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਕਮਰੁਦੀਨ ਮਨ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ੧੮ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੭੭੫ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਭਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਰਾ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਕੋਲ ਦਿੱਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਜਗਾ ਅਜੀਤੀ ਸੰਗਤਿ ਦਾ ਜੋਤ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਹਠੀ ਸਿੰਘ।

ਕਈ ਇਸਨੂੰ ਖੜੀ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ

੩ ਬੰਦਈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੭੭੭ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।

੪ ਰਜਾ ਲਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੋਧਪੁਰੀਏ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੭੩੬ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ੧੭੮੧, ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਖਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ੭ ਜੂਨ ਸਨ ੧੭੭੪ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭਾਈ ਇੰਦ੍ਰਕੁਮਾਰੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫ਼ਰਰੁਖਸਿਯਰ ਨੇ ਸਨ ੧੭੧੫ ਵਿੱਚ ਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ।

੫ ਰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾਪਤਿ ਦਾ ਭਾਈ ਅਨੰਦਕੌਰ ਦੇ ਪੋਟੇ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਭਾਦੋਂ ਬਦੀ ੬ ਸੰਮਤ ੧੮੬੬ (੧ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੮੦੮) ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਸੀ। ੬ ਸੰਧਵਾਲੀਆ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੇਰ ਸਿੰਘ ਲਹੌਰਪਤਿ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਮਾਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰ ਭੀ ਦਿੱਤੇ। ਦੇਖੋ, ਬੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਭਰ ਸਿੰਘ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ੪ ਅਤੇ ਵੇਦੀ ਵੰਸ। ੮ ਦੇਖੋ, ਚੱਢੂ। ੯ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪਸਿੰਘ ਦਾ ਅਧਨਾਪਕ।

ਅਜੀਤਗੜ੍ਹ, ਬਾਦਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭਗਤੋਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਆਏ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਾਲ ੧੪ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ।

ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਸਪੁਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਬਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਵੈਸਾਖੀ ਅਤੇ ਨੌਹਰੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਪਿੰਡ ਜਿਲਾ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਮੋਗਾ ਬਾਣਾ ਬਾਬੇਵਾਲਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੈਰੋਂ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ੮ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ।

ਅਜੀਤਚੰਦ, ਦੇਖੋ, ਚੰਦਰ।

ਅਜੀਤੋਂ ਮਾਤਾ, ਦੇਖੋ, ਜੀਤੋਂ ਮਾਤਾ।

ਅਜੀਬ, ਅ. ۱۱۱۱ ਅਜੀਬ, ਵਿ—ਅਦਭੁਤ, ਅਣਥਾ, ਅਲੌਕਿਕ।

ਅਜੀਮ, ਅ. ۱۱۱۱ ਅਜੀਮ, ਵਿ—ਵਡਾ, ਮਹਾਨ, "ਹਠੀਗੁਲ ਅਜੀਮਿ।"

(ਜਪੁ) ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਡਾ ਹੈ, ਭਾਵ—ਸਭ ਤੋਂ ਬਲਵਾਨ ਹੈ।

ਅਜੀਮਾਬਾਦ, ਦੇਖੋ, ਪਟਨਾ

ਅਜੀਮੁਸ਼ਾਨ, ਅ. ۱۱۱۱ ਅਜੀਮੁਸ਼ਾਨ, ਵਿ—ਵਡੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲਾ, ਵਡੀ ਬੋਤਾ ਵਾਲਾ।

ਅਜੀਰਣ, ਸੰ. ਅਜੀਰ—ਅਜੀਟ, ਵਿ—ਜੋ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

੨ ਸੰਗਤ—ਜਦ ਖਾਧਾ ਭੋਜਨ, ਸੀਰਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ (ਪਚਦਾ ਨਹੀਂ)।

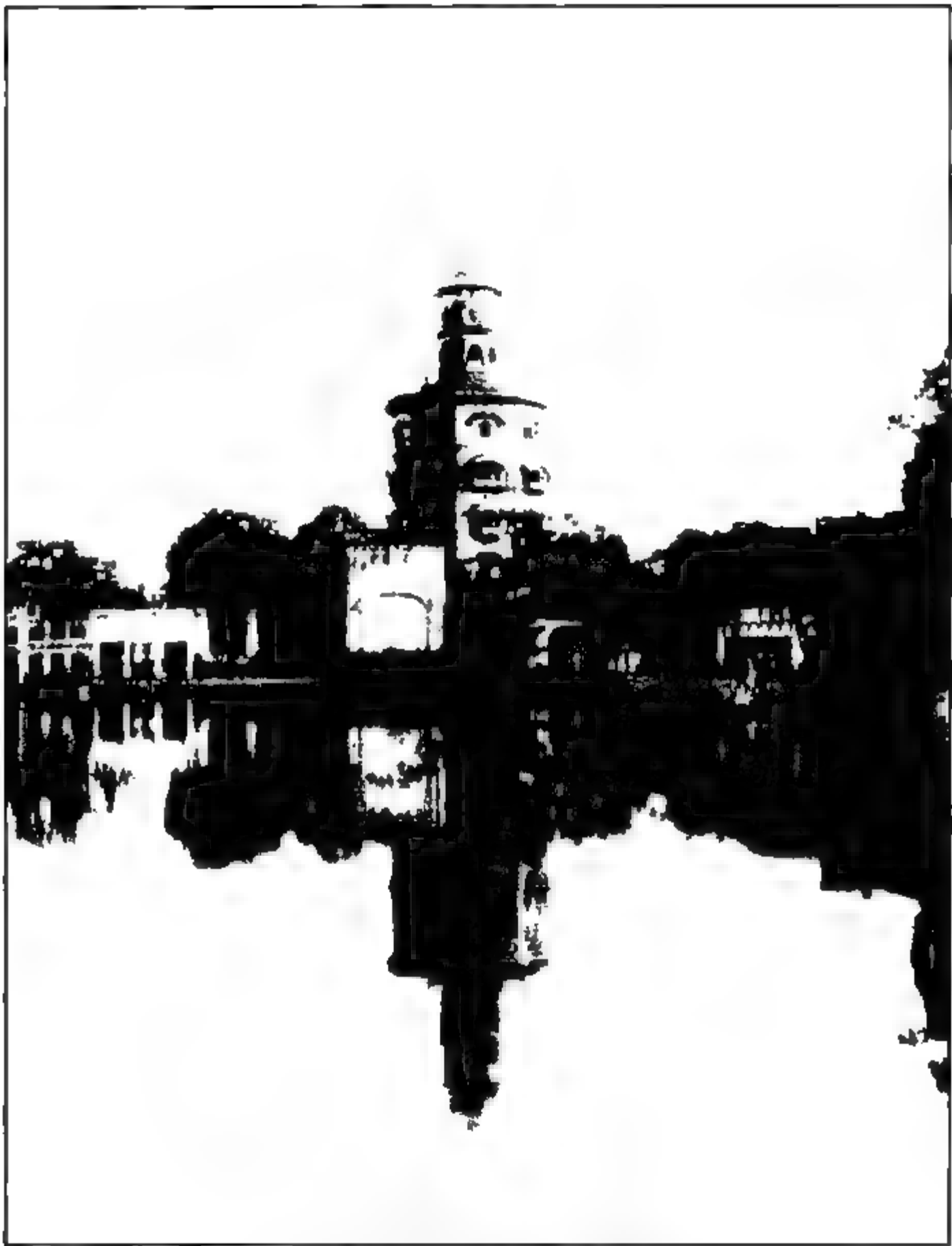
ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੀਰਣ ਅਥਵਾ ਮੈਦਾਗਨਿ ਰੋਗ ਆਖਦੇ ਹਨ, ۱۱۱۱ ਸੁਟੇ

ਹਜਮ, ਅੰ. Dyspepsia, ਬਦਹਜਮੀ, ਬਹੁਤ ਖਾਣਾ, ਖਾਧੇ ਉੱਪਰ

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਝਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨਾਲ ਸਨ ੧੭੧੮ ਵਿੱਚ ਜੋਧਪੁਰ

ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੁੱਚੀ ਦੀ ਭਾਮ ਭਲਕੇ ਹਿੰਦੂ ਬਣ ਗਈ। ਇਸਦੇ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ

ਹੋਈ।

ਦਰਬਾਰ ਬਾਬਾ ਅਟਲਰਾਇ ਜੀ—ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਅਜੇ } ਕਿ. ਵਿ—ਅਜੇ ਭੀ. ਹੁਣ ਭੀ. ਹੁਣ ਤਾਈਂ. “ਅਜੇ ਨ
ਅਜੇ } ਪਤਿਆਇ ਨਿਗਮ ਰਏ ਸਾਖੀ.” (ਜੈਤ ਰਵਿਦਾਸ)
ਅਜੰਗਮ. ਦੇਖੋ. ਛਪਕਾ ਦਾ ਰੂਪ ੧੨। ੨ ਵਿ—ਜੇ ਜੰਗਮ (ਤੁਰਦਾ
ਫਿਰਦਾ) ਨਹੀਂ. ਅਚਨ.

ਅਜੰਨ. ਦੇਖੋ. ਅਜਾ ਪ। ੨ ਅਜਨਨ. ਜੋ ਜਨਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖੋ.
ਜਨਨ। ੩ ਭੁਚਾਲ ਆਦਿਕ, ਜੋ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਫਲ ਦਸਦੇ ਹਨ.

ਅਜੰਡ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੰਡ (ਦੰਦ—ਟਾਂਬ) ਬਿਨਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਭੰਡ. ਮੋਢਕ.

ਅਜੰਮ. ਅਜਨਮ. “ਅਜੰਮ ਹੈ.” (ਜਾਪੁ)

ਅੱਜਤ. ਸੰਗਤ—ਅਜਾ (ਬਕਰੀ ਚੋਭਾ) ਦਾ ਝੁੰਡ.

ਅਤਰ. ਵਿ—ਜੋ ਚਰਦਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਟਪਕਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ.

ਅਠਾਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਤੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਤ.
“ਕਿ ਅਠਾਤਸ.” (ਗ਼ਜ਼ਾਨ)

ਅਠਾਪ. ਵਿ—ਪਤਦੇ ਬਿਨਾ। ੨ ਆਲਸ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ. ਭਾਪ.

ਅਠ੍ਠ. ਸੰਗਤ—ਅੱਠ੍ਠ. ਆਂਠ੍ਠ. ਅਠ੍ਠ. ਆਂਠ੍ਠ. ਅੱਠ੍ਠ.

ਅਠ੍ਠ੍ਠ. ਵਿ—ਅਠ੍ਠ੍ਠ੍ਠ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੁੰਧ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ.
“ਅਠ੍ਠ੍ਠ ਹੈ.” (ਜਾਪੁ)

ਅਠ੍ਠ੍ਠ. ਵਿ—ਠੰਠ ਰਹਿਤ. ਅਠ੍ਠ੍ਠ. ਅਠ੍ਠ੍ਠ. ਦੇਖੋ. ਚੰਡਾ. “ਅਠ੍ਠ੍ਠ
ਹੈ.” (ਜਾਪੁ)

ਅਵਾਣ. ਵਿ—ਗ਼ਜ਼ਾਨ ਰਹਿਤ. ਅਗ਼ਜ਼ਾਨੀ। ੨ ਬਾਲਕ। ੩ ਸੰਗਤ—
ਅਗ਼ਜ਼ਾਨ. ਨਾਦਾਨੀ

ਅਟ. ਸੰ. ਅਟ. ਧਾ—ਘੁੰਮਣਾ. ਫਿਰਨਾ. ਜਾਣਾ. ਭਟਕਣਾ।

੨ ਸੰਗਤ—ਭੁਭਣਾ. ਗਭਣਾ. “ਪਕ ਮੇ ਅਟ ਕੰਟਕ ਜੋਸੇ.” (ਬਿਸਨਾਵ)

ਅਟਕ. ਸੰਗਤ—ਕੁਕਾਵਟ. ਰੋਕ. Prohibition. “ਜਿਸ ਕੀ
ਅਟਕ ਤਿਸਤੇ ਝੂਟੀ. ਤਉ ਕਰਾਕਰੈ ਕੰਟਕਾਚ?” (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)
੨ ਵਿਘਨ. ਵਾਧਾ। ੩. ਸੰਕੋਚ. ਤਿਸਕ. “ਜਾਂ ਕੇ ਮਨ ਮੇ ਅਟਕ ਹੈ
ਸੋਈ ਅਟਕ ਚਹਾ.” (ਲੋਕੋ) ੪ ਅਟਕ (ਸਿੰਧ) ਦਰਿਆ। ੫ ਅਟਕ
ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਇੱਕ ਨਗਰ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਜਿਲਾ, ਜੋ
ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ. ਕੈਂਬਲਪੁਰ
Campbell pur ਵੀ ਹੈ.

ਅਟਕਣਾ } ਕਿ—ਬੁਕਣਾ. ਠਹਿਰਨਾ। ੨ ਆਖਿਕ ਹੋਣਾ. ਮੋਹਿਤ
ਅਟਕਨਾ } ਹੋਣਾ. ਪ੍ਰੇਮਭੰਧਨ ਵਿੱਚ ਫਸਣਾ. “ਅਟਕਿਓ ਸੁਤ
ਬਨਿਤਾ ਸੰਗ.” (ਕਾਨ ਮ: ੫) “ਅਟਕ ਰਹੀ ਨਖ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰਾ.”
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੧੨)

ਅਟਕਰ: ਦੇਖੋ. ਅਟਕਲ. “ਰਾਂਗੀ ਨਾਥ ਘਾਤ ਅਟਕਰਿਓ.”
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੪) ਉਸ ਦੇ ਨਾਥ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਉ ਸੋਚਿਆ.

ਅਟਕਲ. ਸੰਗਤ—ਅਨੁਮਾਨ। ੨ ਵਿਚਾਰ। ੩ ਅੰਦਾਜ਼ਾ. ਪ੍ਰਮਾਣ।

ਅਟਕ ਦਾ ਕਿਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਨੇ ਸਨ ੧੫੮੩ ਵਿੱਚ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ.
ਮਹਾਰਾਜਾ ਭਟਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ੧੩ ਸੁਲਾਣੀ ਸਨ ੧੮੧੩ ਨੂੰ
ਅਟਕ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਮਿਲਾਏ ਇਸ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਥੇ
ਬਹੁਤ ਫੌਜ ਰੱਖੀ.

੪ ਜਾਣ. ਵਿਉਂਤ.

ਅਟਕਲਨਾ. ਕਿ—ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਣਾ। ੨ ਵਿਚਾਰਨਾ. ਸੋਚਣਾ।
੩ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ. ਜਾਚਣਾ. “ਪਰਾਇਆ ਡਿਓ ਅਟਕਲੇ”
(ਆਸਾ ਮ: ੪)

ਅਟਕਾਉਣਾ } ਕਿ—ਠਹਿਰਾਉਣਾ. ਰੋਕਣਾ. “ਬਹੁਰਿ ਬਹੁਰਿ
ਅਟਕਾਉਣਾ } ਅਟਕਾਵਸਿ ਰੇ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ਬਚੰਕਾਰ ਵਿਸਿਆਂ
ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਦਾ ਹੈ.

ਅਟਨ. ਦੇਖੋ. ਅੱਟਣ ਅਤੇ ਅੱਟਣਾ। ੨ ਸੰ. ਅਟ-1. ਸੰਗਤ—
ਵਿਰਨਾ. ਘੁੰਮਣਾ. ਵਿਚਰਣਾ. ਯਾਤ੍ਰਾ.

ਅਟਪਟਾ. ਵਿ—ਉਲਟ ਪੁਲਟ. “ਕਿਨਤ ਗਿਨੀ ਅਤਿ ਅਟਪਟੀ.”
(ਨਾਪੁ) ਉੱਚਾ ਨੀਵਾ। ੨ ਵਿਖੜਾ. ਕਠਿਨ। ੩ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ।
੪ ਬਿਭਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਉਪਝਿਆ.

ਅਟਲ. ਵਿ—ਅਚਲ. ਟਿਸਬਿਤ. ਜੋ ਟਲੇ ਨਾ. “ਅਟਲ ਬਚਨ
ਸਾਧੁਸਾ” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਅਟਲ—ਅੱਟਾਲ. ਬੁਰਜ
ਦੁਰਜ. “ਭੈ ਨਿਰਭਉ ਹਰਿ ਅਟਲ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ਭੈ ਤੋਂ
ਨਿਰਭੈ ਹਰਿ ਦਾ ਕਿਲਾ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ. ਅਟਲ ਚਾਟਿ ਜੀ
ਅਟਲ ਛਾਛਾ. ਦੇਖੋ. ਅਟਲ ਚਾਟਿ ਜੀ.

ਅਟਲਮੰਡਲ. ਸੰਗਤ—ਸਤਿਸੰਗ। ੨ ਗ਼ਜ਼ਾਨਪਦ। ੩ ਧ੍ਰੁਵਮੰਡਲ.

ਅਟਲਮੰਡਲਵੈ. ਸੰਗਤ—ਅਚਲ ਮੰਡਲ ਵਾਲਾ. ਧ੍ਰੁਵ. “ਗਵਾਹਿ
ਕੁਣ ਧੋਮੁ ਅਟਲਮੰਡਲਵੈ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਅਟਲਚਾਟਿ ਜੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਪ੍ਰਕ੍ਰ. ਜੋ
ਮਾਤਾ ਮਹਾਂਦੇਵੀ (ਸੁਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ) ਦੇ
ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੰਮਤ ੧੬੭੬ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਨਮੇ. ਅਤੇ ਉਸ ਥਾਂ
ਸਾਬਣ ਬਦੀ ੧੦ (ਰੁਪ੍ਰਸੁ ਅੰਸੂ ਬਦੀ ੧੦) ਸੰਮਤ ੧੬੮੫ ਨੂੰ
ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਪੁਰ ਨੇ ਛੱਤਾ ਮੰਦਿਰ ਬਣਿਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਨਿਉਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੩੫ ਵਿੱਚ
ਚੰਬੀ, ਫੇਰੂ. ਸਰਦਾਰ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਏ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੪੧ ਵਿੱਚ
ਕੁਝ ਮੰਜਲਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ. ਅਜੇ ਭੀ ਕਈ ਮੰਜਲਾਂ ਦਾ ਬਰਾਂਡਾ ਬਣਨਾ
ਬਾਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਥਾਂ ਅਭਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਦਾ
ਹੀ ਅੰਨ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਅਕਸਰ ਲੋਕਾਂ
ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੁਣੀਦੀ ਹੈ:—

“ਬਾਬਾ ਅਟਲ, ਪੱਕੀ ਪਕਾਈ ਘੱਲ.”

ਅਟਲਾਧਾ. ਵਿ—ਅਟਲਰਾ ਵਾਲਾ. ਨਾ ਚਲਾਇਮਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

“ਇੱਕ ਸਾਧੁਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ.” (ਸਾਚ ਮ: ੫)

ਅਟਵਿ } ਅਟਵੀ. ਸੰਗਤ—ਜੰਗਲ. ਬਨ (ਫਨ) “ਮਹਾਂ ਉਦਿਆਨ
ਅਟਵੀ } ਅਟਵੀ ਤੇ ਕਾਢੇ.” (ਸਾਚ ਮ: ੫)

ਅਟਾ. ਸੰ. ਅਟ—ਅੱਟ. ਸੰਗਤ—ਅੱਟਾਲਿਕਾ. ਅਟਾਰੀ. ਉੱਪਰਲੀ
ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਹਵਾਦਾਰ ਚੌਥਾਰਾ. ਦੇਖੋ. ਅੱ. Attic

ਛਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨੇ ਵਧੇ ਦੀ ਸੀ. ਇਸ ਲਈ ਨੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਮੰਦਿਰ ਬਣਾਇਆ
ਕਿਲਾ ਹੈ.

ਅਟਾਕੈ. ਸੰਗਤ—ਦਾਲ. ਸਸਤ੍ਰ ਨੂੰ ਓਟਣ ਵਾਲੀ. "ਅਟਾਕ ਓਟੈ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਟਾਟ. ਵਿ—ਬੁਨ ਗੋਤੁ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਟਾਟਪ. "ਅਟਾਟਸੁ." (ਕੁਸਲ)

ਅਟਾਰ. ਵਿ—ਟਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅਚਲ. ਕਾਬਜ. "ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਅਮਰ ਅਟਾਰੇ" (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਅਟਾਰੀ. ਅੰਟਾਲਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਅਟਾ ੨ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਲਹੌਰ ਅਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਹਰਾਂ ਤੋਂ ਸੋਲਾਂ ਸੋਲਾਂ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਗੋਤ ਦੇ ਜੰਟ ਹਨ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਧਰਮ ਵੀਰ ਪਰਮ ਰਾਜਗੜ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸੈਨਾ ਦਾ ਬੂਸਣ ਸੀ. ਇਹ ਸਨ ੧੮੦੩ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨੇਕਰ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਮੁਲਤਾਨ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਦਿਕ ਦੇ ਅਨੇਕ ਜੰਗ ਜਿੱਤੇ. ਸਨ ੧੮੪੪ ਦੇ ਸਰਹੰਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਨਾਮ ਪਾਇਆ.

ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਨਾਨਕੀ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੋਤ੍ਰੇ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੩੭ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਸੀ. ਇਸ ਸਾਈ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਦਾ ਪੰਦਾਂ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਨਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਰਿਹਾ. ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖਕੇ ਨੈਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਘਰ ਜਾ ਬੈਠਾ.

ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹਾਰਣ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਸਿੰਘ ਕੌਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਭੁਲਾਇਆ ਅਰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਨਈ ਕਿਹਾ. ਇਸ ਨੇ ਦੂਰਦੇਸ਼ੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਦੇ ਭਯਾਨਕ ਨਤੀਜੇ ਦੇਖੇ, ਪਰ ਕੁਝ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ. ਜਦ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਰ ਮੇਰੇ ਹਿੱਤ ਛੇ ਛੇ ਭਰਨ ਭੇਸਮਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਬਾਇਰਤਾ ਬੇਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਅਰਦਾਸਾ ਸੰਧਕੇ ਹਿ ਜਾਂ ਭਤੇ ਪਾਵਾਂਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੰਗ ਤੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗੇ. ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਨਈ ਕੁਝ ਕੀਤਾ.

ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਨੇ ੧੦ ਫਰਵਰੀ ਸੰਨ ੧੮੪੬ ਨੂੰ ਸਬਰਾਉਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਬਹਾਦੁਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਈ.

"The Sikh troops, basely betrayed by their leaders, who had come... so it was said, and not without some appearance of truth to a secret understanding with us, fought like heroes. One old chief, whose name should be recorded... Sham Singh among the faithless faithful only found, clothed in white garments, and devoting himself to death like dooms of old, called on those around him to strike for God and the Guru, and dealing death everywhere around him, rushed manfully upon his own (Life of Lord G. Lawrence by R. Bosworth Smith M.A Vol. I. page 188)

ਅਟਾਲ. ਵਿ—ਟਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅਮਿਟ. "ਤੋਹਿ ਭਾਗ ਮੇ ਲਿਖਤੇ ਅਟਾਲ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਸੰ. ਅਣਾਲ—ਅਟਾਲ. ਸੰਗਤ—ਬੁਰਜ। ੩ ਵੇਰ. ਅੰਬਾਰ.

ਅਟਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਟਣਾ ੨ ਦੇਖੋ, ਅਟਨ ੨.

ਅਟੀ. ਅਟਵੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਅਟੀ ਬਿਕਟੀ." (ਰਾਮਾਵ) ਬਿਖਤਾ ਸੰਗਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਟਨ ਅਤੇ ਅੱਟਣਾ.

ਅਟੁਟ } ਵਿ—ਤੁਟੀ ਰਹਿਤ. ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅੱਛਾ ੨ ਮੁਕਟ
ਅਟੁਟ } ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਟੋਟੇ ਬਿਨਾ.

ਅਟੇਟ. ਵਿ—ਤੁਟਿ-ਰਹਿਤ. ਅਟੁਟ। ੨ ਦੇਖੋ, ਟੇਟਾ

ਅਟੇਰਨ. ਸੰਗਤ—ਅਟਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯੰਤ੍ਰ. ਘੁੰਮਣ ਵਾਲਾ ਯੰਤ੍ਰ. ਡੋਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇੱਕ ਯੰਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸੂਤ ਦੀ ਅੱਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. "ਪੁਨਹਿ ਅਟੇਰਨ ਕੀ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰੇਰਨ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਮੋਕੜੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇੱਕ ਜੀਵ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਹਟਾ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਟੇਰੂ। ੩ ਸੂਤ ਅਟੇਰਨ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ. "ਸਹਿਭ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੇ ਕਰਹਿ ਅਟੇਰਨ." (ਗੁਪਤ)

ਅਟੇਰਨਾ. ਬ੍ਰਿ—ਘੁਮਾਉਣਾ. ਟੇਰਨਾ. ਰੱਕਰ ਦੇਣਾ। ੨ ਅਟੇਰਨ ਪੁਰ ਸੂਤ ਨਪੇਟਣਾ। ੩ ਯੋਧੇ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣਾ.

ਅਟੇਰੂ. ਸੰਗਤ—ਹੇਠ ਉੱਪਰ. ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਅਟਨ (ਫਿਰਨ) ਵਾਲਾ ਜੀਵ. ਕਾਹਟਾ. ਲੰਮੀਆਂ ਟੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਮੋਕੜੀ. "ਅਟੇਰੂ ਕੇ ਕਨ੍ਹੀਯਾ ਨਾਮ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਸੂਤ ਅਟੇਰਨ ਦਾ ਸੰਦ। ੩ ਸੂਤ ਅਟੇਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅੱਟ. ਸੰ. ਅੱ. ਧਾ—ਅਧਿਕ ਹੋਣਾ. ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ ਅਨਾਦਰ ਕਰਨਾ ਸੁਖਮ ਹੋਣਾ.

ਅੱਟਰਾਸ. ਸੰ. ਅੱਟਰਾਸੀ। ਸੰਗਤ—ਬਿਭ ਬਿਭ ਹੱਸਣਾ, ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਦੀ ਹਾਸੀ. ਕੁਹਕੁਹਾ.

ਅੱਟਣ. ਸੰਗਤ—ਘਸਾ. ਚਕਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ. ਚਮੜੇ ਵਿੱਚ ਕਠੋਰਤਾ. "ਅੱਟਣ ਪਰੇ ਅੱਗੂ ਅੱਗੂਰੀ, ਐਚਰ ਪਨਚ ਓਜ ਕੇ ਧਾਰ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅੱਟਣਾ.

ਅੱਟਣਾ. ਬ੍ਰਿ—ਭਠਨਾ. ਪੂਰਣ ਕਰਨਾ. "ਗਰਬ ਅਟੀਆ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਲਹਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) "ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਨਾਲਹਿ ਅਟਿਆ." (ਮ. ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਟਨ ੨.

ਅੱਟਾ. ਸੰਗਤ—ਅਟੇਰਨ ਪੁਰ ਨਪੇਟਿਆ ਸੂਤ ਦਾ ਛੱਡਾ। ੨ ਤਅਮੀਨਾ. ਅੱਦਾਜ਼ਾ.

ਅੱਟੀ. ਸੰਗਤ—ਅੱਟਾ ੧ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੨ ਭਰੀ. ਪੂਰੀ ਜਿਵੇਂ ਖਾਈ (ਖੰਦਕ) ਅੱਟੀ ਭਈ। ੩ ਪੈਰੋਂ. ਮੈਲੀ ਦਾ ਧਾਗਾ.

ਅੱਠ. ਸੰ. ਅੱਠ—ਧਾ—ਜਾਣਾ ੨ ਸੰ. ਅੱਠ—ਅਸ੍ਰ. ਵਿ—ਆਠ. ਅੱਠ੮.

ਅਠ ਅਠਾਰਹਿ ਬਾਰਹਿ ਬੀਸ. (ਰਤਨਮਾਲਾ) ਅੱਠ ਵਸ ਦੇਵਤਾ, ਅਠਾਰਾਂ ਚਰਣ, ਬਾਰਾਂ ਰਾਸਾਂ, ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ

ਬੀਸੀਆਂ। ੨ ਅੱਠ ਅੰਗ ਯੋਗ ਦੇ, ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ, ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਬਾਰਾਂ ਗੁਣ (ਧਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਕੁਲੀਨਤਾ, ਸੁੰਦਰਤਾ, ਤਪ, ਪੰਡਿਤਾਈ, ਨਿਰਵਿਕਾਰਤਾ, ਕਾਇ, ਪੁਤ੍ਰਪ, ਉੱਦਮ, ਬਲ, ਯੋਗ, ਸੁਖਮ ਬੁੱਧਿ), ਯੋਗ ਰਹਸ਼ਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਨਿਰਵਾਣ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਧਨ (ਸਤ੍ਯ, ਚੋਚੀ ਤੋਂ ਗਨਾਨਿ, ਬ੍ਰਹਮਚਰਿਤ, ਤਪਾਯ, ਅਹਿੰਸਾ, ਸੋਚ, ਸੰਤੋਖ, ਤਪ, ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਅਭਿਆਸ, ਪੁਰਖਾਯਕ, ਸਿਮਰਣ, ਸਤਿਸੰਕ, ਦਾਨ, ਉਪਕਾਰ, ਨੰਮੁਤਾ, ਚਿੱਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਯੋਗ ਸਾਧਨ, ਸੁੱਧਾ, ਭਗਤਿ, ਆਤਮਕਯਾਨ)

ਅਠਸਠ } ਅਠ-ਸਤ੍ਯ, ਅੱਠ ਅਤੇ ਸੱਠ, ਅਠਸਠ ੬੮। ੨ ਚੁਰੁਕਈ
ਅਠਸਠਿ } ਵਿੱਚ ਅਠਸਠਿ ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਬੋਧ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, "ਸੁਣਿਐ ਅਠਸਠਿ ਕਾ ਇਸ਼ਨਾਨੁ," (ਜਪੁ) ਚੁਰੁ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਠਸਠ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਰਬ ਤੀਰਥ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂਮਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤਭੇਦ ਕਰਕੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਹੈ। ਅਨੇਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਵਧੇਕੇ ਹੈ, ਮਤਸਯ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਕਲਪ ਦੇ ੨੨ ਵੇਂ ਅਧਿਆਯ ਵਿੱਚ ੨੨੨ ਤੀਰਥ ਦੱਸੇ ਹਨ, ਭਵਿਸ਼ਯ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਨਾਡਰਖੰਡ ਦੇ ਅਧਿਆਯ ੧੦੨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗਿਣਤੀ ਹੈ।

ਕਪਿਲਭੰਡੂ ਵਿੱਚ ਅਠਸਠ ਤੀਰਥ ਇਹ ਲਿਖੇ ਹਨ:—
ਚੰਦ੍ਰਕਾਥ, ਅਯੋਧਯਾ, ਅਵਤਿਕਾ, ਏਰਾਵਤੀ, ਸ਼ਤਦ੍ਰੁ, ਸਰਸੁਤੀ, ਸਰਯੂ, ਸਿੰਧੂ, ਸ਼ਿਪ੍ਰਾ, ਸ਼ੋਣ, ਸ਼੍ਰੀਸ਼ੈਲ, ਸ਼੍ਰੀਰੰਗ, ਹਰਿਦ੍ਵਾਰ, ਕਪਾਨਮੋਚਨ, ਕਪਿਲੋਦਕ, ਕਾਸ਼ੀ, ਕਾਂਚੀ, ਕਾਲੰਜਰ, ਕਾਵੇਰੀ, ਕੁਰੁਕੁਟ, ਕੇਦਾਰਨਾਥ, ਕੋਜ਼ਿਕੀ, ਗਯਾ, ਕੋਕਰਣ, ਕੇਦਾਰਵਰੀ, ਗੋਮਤੀ, ਗੋਵਰਧਨ, ਗੰਗਾਸਾਯਰ, ਗੰਡਕਾ, ਘਨਘਰਾ, ਚਨਮਨੁਤੀ, ਚਿਤ੍ਰਕੂਟ, ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ, ਸਗੰਨਾਥ, ਜ਼ਾਲਾਮੁਖੀ, ਡਾਪਤੀ, ਡਾਮੁਪਰਣੀ, ਤੁੰਗਭਦ੍ਰਾ, ਦਸ਼ਾਨੁਮੇਧ, ਵਿਸਦਵਤੀ, ਦੁਰਿਕਾ, ਧਾਰਾ, ਨਰਮਦਾ, ਨਾਡਰੀਰਥ, ਨੈਮਿਸ, ਪੁਸ਼ਕਰ, ਪੁਯਾਯ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਸੰਗਮ, ਪ੍ਰਿਥੁਦਕ, ਬਦਰੀਨਾਥਾਣਿਟ, ਭਦ੍ਰੇਸ਼੍ਵਰ, ਭੀਮੇਸ਼੍ਵਰ, ਭਿਰੂਭੁੰਗ, ਮਹਾਕਾਲ, ਮਹਾਬੋਧਿ, ਮਥੁਰਾ, ਮਨਸਰੋਵਰ, ਮਯਾਪੁਰੀ, ਮੰਦਾਕਿਨੀ, ਯਮੁਨਾ, ਰਾਮੇਸ਼੍ਵਰ, ਵਿਤਸਤਾ, ਵਿੰਧਯ, ਵਿਪਾਸ਼, ਵਿਮਲੇਸ਼੍ਵਰ, ਵੇਣਾ, ਵਿਰੂਥਤੀ, ਵੈਸ਼ਨਵੀ ਅਤੇ ਵੈਦਨਾਥ।

ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ, ਦੇਖੋ, ਅਠਸਠਿ ੨। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੁਖਭੰਜਨੀ ਅਤੇ ਬੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਇਕ ਖਾਸ ਅਸਥਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਣ ਵਿੱਚ "ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਜਹ ਸਾਧੁ ਪਛ ਧਰਹਿ," ਬਖਸ਼ ਉਚਾਰਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਚਰਣ ਪਾਏ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਚਣੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਛਣਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਛੋਟੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਛਤਰੀ ਵਾਲਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ।

ਇੱਕ ਇੱਕ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਵੀਹ ਵੀਹ ਸਾਲ (ਵਰ੍ਹੇ) ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਪਿੱਛੋਂ ਵੇਰ ਉਸੇ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਬੀਸੀ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਠਸਠੇ, ਦੇਖੋ, ਅਠਸਠਿ, "ਦਸ ਅਠਾ ਅਠਸਠੇ ਚਰੇ ਖਾਣੀ," (ਧਨਾ ਰਵਿਦਾਸ) ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ ਅਠਸਠ ਤੀਰਥ।

ਅਠ ਸਾਖੀ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਸਾਖੀ।

ਅਠ ਕਾਠਾ, ਸੰ. ਆਖਟਕਾਠਾ—ਅਸ੍ਰ ਕਾਸ੍ਰਾ, ਅੱਠ ਦਿਸ਼ਾ। ੨ ਦੇ ਪੈਰ, ਦੋ ਕੋਢੇ, ਦੋ ਬਾਹਾਂ, ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਕਪਾਲ (ਸਿਰ ਦੀ ਖੋਪਰੀ) ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਠ ਜੇਹੇ ਕਰੋੜ ਹਨ, ਭਾਵ—ਕਰਤੇ ਬਰੀਰ ਵਾਲਾ।

ਅਠਕਾਠਾ ਮਨ, ਦੇਖੋ, ਅਠ ਕਾਠਾ, ਅੱਠ ਦਿਸ਼ਾ ਧਰ੍ਵਿਣ ਵਾਲਾ ਮਨ, ਚੰਦਲ ਮਨ।

ਅਠਕੁਲ, ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ਰ ਕੁਲ।

ਅਠਖੇਲੀ, ਵਿ—ਚਾਲਾਕ, ਜੋ ਕਈ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡੇ। ੨ ਅੱਠ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੇ ਜਿਸ ਨੇ ਕਈ ਕੋਤਲ ਸਿੱਖੇ ਹਨ।

ਅਠਖੰਡ, ਅੱਠ ਟੁਕੜੇ। ੨ ਅੱਠ ਵਿਕਾਚਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ, "ਅਠੀ ਪਹਿਰੀ ਅਠਖੰਡ," (ਮਾ ੨ ਵਾਰ ਮਾਭ) ਕਾਮ, ਕੁੱਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣ। ੩ ਵਰਣਾਸ਼੍ਰਮਾ ਦੇ ਅੱਠ ਵਿਭਾਗ। ੪ ਚਾਰ ਵਰਣ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਭੇਦ, "ਅਠ ਖੰਡ ਪਾਖੰਡ ਮਹਿ, ਚੁਰਮਰ ਇਕਮਨ ਇੱਕ ਧਿਆਯਾ," (ਭਾਗੁ)

ਅਠ ਜੋਕਣੀਆਂ, ਦੇਖੋ, ਯੋਕਿਨੀ।

ਅਠਟ } ਵਿ—ਜੋ ਕਿਸੇ, ਕਰਕੇ ਠਟਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ, ਅਭਿਰੁਮਿਮ
ਅਠੱਟ } ਸੁਧੰਭੂ। ੨ ਦੇਖੋ, ਬੰਟ ੨।

ਅਠਤਰ, ਅਸ੍ਰਸਪੁਤਿ, ਅੱਠ ਅਤੇ ਸੱਤਰ—੨੮।

ਅਠਤਰਾ, ਵਿ—ਅਠਤਰਵਾਂ, ਦੇਖੋ, ਆਵਤਿ ਅਠਤਰੇ।

ਅਠਦਸ, ਅਸ੍ਰਦਸ, ਅੱਠ ਅਤੇ ਦਸ, ਅਠਾਰਾਂ ੧੮। ੨ ਭਾਵ ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ, ਦੇਖੋ, ਪੁਰਾਣ। ੩ ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ, ਦੇਖੋ, ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ, "ਜਉ ਫੁਰਦੇਉ ਅਠਦਸ ਬਿਉਹਾਰ," (ਭੀਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਅਠਾਰਾਂ ਵਰਣ, ਦੇਖੋ, ਦਸਅਠ ਵਰਣ।

ਅਠਦਸ ਗੋਠੀ ਖੇਲੋ ਜੋਇ, (ਰਤਨਮਾਨਾ) ਅਠਾਰਾਂ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਭਰਮ ਦੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਈ ਗੱਠ ਨੂੰ ਜੋ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਭਾਵ—ਜਾਤਿ ਵਰਣ ਦੇ ਵਹਿਮ ਨੂੰ ਛੱਡੋ

ਅਠਦਸ ਬਰਣ } ਦੇਖੋ, ਦਸ ਅਠ ਵਰਣ।
ਅਠਦਸ ਵਰਣ }

ਅਠਪਹਿਰੀ } ਸੰਗਤ—ਉਹ ਅਜਵਾਯਨ (ਜਵਾਇਣ), ਜੋ ਅੱਠ
ਅਠਪਹਿਰੀ } ਪਹਰ ਕਰੇ ਭੁੱਜੇ ਅੰਦਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜੀ ਰਹੇ।

ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਵੇਲੇ ਰਗੜਕੇ ਪੀਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਬਦਯਸਮੀ ਅਤੇ ਤਪ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਠਪਹਿਰੀਆ, ਅਠਪਹਿਰੀਆ, ਵਿ—ਅੱਠ ਪਹਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਵੇਰ ਭੋਜਨ ਕਰੇ।

ਅਠਪੁਰੀਆਂ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਪੀਆਂ ਅੱਠ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਪੁਰੀਆਂ, ਦੇਵਧਾਨੀ (ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ), ਆਗਨੇਯੀ (ਅਗਨਿ ਦੀ), ਸੰਘਮਨੀ (ਯਮ ਦੀ), ਨੈਰਿਤੀ (ਨੈਰਿਤ ਦੀ), ਵਾਸੁਟੀ (ਵਸੁਟ ਦੀ), ਵਾਯਵੀ (ਪੋਣ ਦੀ), ਵਿਰਾਵਰੀ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ), ਐਸ਼ਾਨੀ (ਸ਼ਿਵ ਦੀ)।

ਅਠ ਭੀਰਵ, ਦੇਖੋ, ਭੀਰਵ ੩।

ਅਠਰਾਹਾ. ਸੰ. ਮ੍ਰਿਤਵਤਸਾ ਬੰਧਤਾ ਦੇਸ. ਜਨਮ ਤੋਂ ਅੱਠਵੇਂ ਅਬਦਾ ਅਠਰਾਹੇਂ ਦਿਨ. ਅਤੇ ਅਠਰਾਹਾ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੁਸ਼ਿੰਧ ਨਾਉਂ ਅਠਰਾਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. ਅਰ ਤੰਤ੍ਰਸਾਸਤ੍ਰ ਵਾਲੇ ਅੱਠ ਜੋਗਣੀਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਇਹ ਰੋਗ ਹੋਣਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਪਰ ਇਹ ਬਾਤ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਠ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ. ਵਿਦੁਆ ਨੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭਾਂਡ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿਖੀ ਹੈ:—

(ੳ) ਕਾਕ ਬੰਧਤਾ—ਜਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਤਾਨ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਨਾ ਹੋਵੇ.

(ਅ) ਗਰਭਸੁਖਾ—ਜਿਸ ਦੇ ਗਰਭ ਸੁਖ ਜਾਣ ਜਾਂ ਪਾਤ ਹੋ ਜਾਣ.

(ੲ) ਮ੍ਰਿਤਵਤਸਾ—ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਲਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਜਿਉਂਦੀ ਨਾ ਰਹੇ. ਇਸੇ ਦੇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਠਰਾਹਾ ਹੈ ਇਹ ਰੋਗ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਰਜ ਅਤੇ ਵੀਰਯ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਨੇਕ ਕਾਰਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਡਾ ਕਾਰਣ ਬਾਏਫਿਰੰਗ ਹੈ. ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ਖੁਰਾਕ ਜਦ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਲਗੂ ਭੀ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਤਦ ਮੌਤ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਵੱਧ ਹੈ.

ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਇਲਾਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ. ਫੇਰ ਗਰਭ ਠਹਿਰਾ ਪੁਰ ਸਿਧੁਤ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ. ਮਾਤਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸੰਜਮ ਰੱਖੇ. ਰੂਟ ਦਾ ਘੱਟ ਸੇਵਨ ਕਰੇ. ਅਤੇ ਚੁੰਧ ਚਾਉਨ ਆਦਿ ਹਲਕੀ ਫ਼ਿਸ਼ਾ ਖਾਵੇ. ਸੁਭ ਪੈਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬਿਰਾਏ ਅਤੇ ਰਾਜਤ੍ਰ ਨਿਰਮਲ ਰੱਖੇ.

ਅਸਰਾਧ, ਹਲਦੀ, ਚਿਤ੍ਰਾ, ਦਾਤੁਹਲਦੀ, ਦੇਵਦਾਰੂ, ਹਰਤ, ਛੋਟੀ ਵਿਨਾਈ, ਪਿਤਪਾਪਭਾ, ਦੇਨੁਆ, ਕਚੂਰ, ਮੁੰਕੇ ਦੀ ਸੁਆਹ, ਅਜਮੇਦ, ਕੋਨਛੋਛੇ ਦੀ ਫ਼ਿਸ਼ੀ, ਕਸੁੰਤਾ, ਰਸੋਂਤ, ਨਾਲ ਚੰਦਨ, ਬਾਯਖਤਿੰਗ. ਇਹ ਸਭ ਫ਼ਰੋਬਰ ਲੈਕੇ ਫ਼ਰੀਕ ਪੀਹ ਅਤੇ ਛਾਣਕੇ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖੇ. ਜਦ ਗਰਭ ਠਹਿਰੇ ਤਦ ਇਸਤ੍ਰੀ ਇਹ ਚੁਰਕ ਦੇ ਮਾਸੇ ਨਿੰਤ ਜਲ ਨਾਲ ਛੀ ਮਹੀਨੇ ਖਾਂਦੀ ਰਹੇ. ਸੰਤਵਾਂ ਮਹੀਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੱਡ ਦੇਵੇ. ਐਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਠਰਾਹਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ.

ਅਠਰਾਹਾ } ਸੰਕੜਾ—ਅੱਠ ਦਿਨਾ (ਵਾਰਾਂ) ਦਾ ਸਮਾਂ. ਸਤਵਾਰੇ
ਅਠਰਾਹਾ } (ਹਫ਼ਤੇ) ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਅਠਰਾਹਾ ਤਾਪ. ਦੇਖੋ. ਤਾਪ (ਅ)

ਅਠਾਸਠ
ਅਠਾਸਠਿ
ਅਠਹਟ
ਅਠਾਹਠ } ਦੇਖੋ. ਅਠ ਸਠਿ.

ਅਠਾਮ. ਵਿ—ਬਾਉਂ (ਫ਼ਕਾਨ) ਗਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਟੀ ਮਾਸ ਥਾਂ ਨਹੀਂ. "ਨਮਸ੍ਰੁ ਅਠਾਮੇ." (ਜਪੁ)

ਅਠਾਰਹ. ਅਸ੍ਰਾਦਸ਼. ਅੱਠ ਅਤੇ ਦਸ. ਅਠਾਰਾਂ। ੨ ਭਾਵ ਅਠਾਰਾਂ

ਪੁਰਾਣ. ਦੇਖੋ. ਪੁਰਾਣ। ੩ ਭਾਵ ਅਠਾਰਾਂ ਫੁਲ ਸੰਪੰ ਦੇ. "ਤਿਨ ਗਰਿ ਜਗ ਅਠਾਰਹ ਆਏ." (ਪ੍ਰਤਾ ਮ: ਮ: ੧) ਸੰਪੰ ਦੇ ਅੱਠ ਅਤੇ ਅਠਾਰਹ ਫੁਲ ਗੁੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਏ ਹਨ. ਅੱਠਰੁਲ ਅਸ੍ਰੁ ਫੁਲ ਅਤੇ ਨਾਭ ਫੁਲ, ਬਬਦ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਸ ਹੋਰ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਅਠਾਰਹ ਫੁਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਦਸ ਫੁਲ ਇਹ ਹਨ:—ਸੁਬੰਧਿ. ਨੰਦਸਾਰਿ. ਪ੍ਰਿਥੁਸ਼ੁਦਾ. ਤਭਕ. ਅਸ੍ਰੁਤਰ. ਹੇਮਮਾਲਿਨ੍ਹ. ਨਰੇਦ੍ਰ. ਵਜ੍ਰਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ. ਬ੍ਰਿਜ. ਅਤੇ ਕੁਲੀਰ.

ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ. ਅਸ੍ਰਾਦਸ਼. ਸਿੰਧਿ ਅਠਾਰਾਂ ਕਰਮਾਤਾਂ ਅਠਾਰਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ. ਅੱਠ ਸਿੰਧੀਆਂ ਅਸਟ ਸਿੰਧਿ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ. ਭਾਕੀ ਦਸ ਇਹ ਹਨ:—

੧. ਅਨੁਰਮਿ (ਬੁੱਧ ਤੋਹ ਦਾ ਨਾ ਵਰਾਪਣਾ).
੨. ਦੂਰ ਬੁਥਣ (ਦੂਰੋਂ ਸਭ ਕੱਲ ਸੁਣ ਲੈਣੀ).
੩. ਦੂਰ ਦਰਸਨ (ਦੂਰ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਅੱਖਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਵੇਖਣੇ).
੪. ਮਨੋਵੇਗ (ਮਨ ਦੀ ਚਾਲ ਤੁਨ ਛੇਤੀ ਜਾਣਾ).
੫. ਕਾਮ ਰੂਪ (ਜੇਹਾ ਮਨ ਚਾਹੇ ਤੇਹਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨਾ).
੬. ਪਰਕਾਯ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ (ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਣਾ).
੭. ਸੁਫੰਦ ਮ੍ਰਿਤਤ੍ਰ (ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਰਨਾ).
੮. ਸੁਰਕ੍ਰੀਤਾ (ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਮੌਜਾਂ ਲੁੱਟਣੀਆਂ).
੯. ਸੰਕਲਪ ਸਿੰਧਿ (ਜੇ ਚਿਤਰਵਾ ਜੋ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਣਾ).
੧੦. ਅਪ੍ਰਤਿਹਤ ਗਤਿ (ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪੈਣੀ). "ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੋਰ)

ਅਠਾਰਹ ਦਸ ਬੀਸ. ਅਠਰਾਲੀ—੪੮. "ਸਭੇ ਪੁਤ੍ਰ ਰਾਕੰਨ ਕੇ ਅਠਾਰਹ ਦਸ ਬੀਸ." (ਮਾ ਸੰ)

ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ. ਭਾਵ—ਸਰਵ ਵਨਸਪਤਿ. ਮਿਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੇ ਬਿਰਝਾਂ ਭੂਟਿਆਂ ਅਤੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਪੱਤਾ ਅਬਦਾ ਝੁੱਲ ਲੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਠਾਂ ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ, ਅਰਥਾਤ ਨੌਵੇ ਮਣ ਕੱਚੇ, ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਪੰਜ ਮਣ ਕੱਚੇ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਭਾਰ. "ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ ਵਨਸਪਰੀ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) "ਰੋਮਾਵਲਿ ਕੋਟਿ ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ." (ਭੈਰ ਮ: ਕਬੀਰ) ੨ ਅਠਾਰਹ ਪਰਵ ਵਾਲਾ ਮਾਯਾਭਾ. ਦੇਖੋ. ਭਾਰ ਅਠਾਰ.

ਅਠਾਰਹਿ. ਦੇਖੋ. ਅਠਾਰਹ.

ਅਠਾਰਹਿ ਸਿੰਧੀ. ਦੇਖੋ. ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ.

ਅਠਾਰਹਿ ਛੋਤ. ਦੇਖੋ. ਦਸਅਠ ਵਰਨ.

ਅਠਾਰਹਿ ਘਾਏ. ਦੇਖੋ. ਅਠਾਰਹ ੩.

ਅਠਾਰਹਿ ਤੀਰਥ. ਦੇਖੋ. ਤੀਰਥ. ੧੧.

ਅਠਾਰਹਿ ਪੁਰਾਣ. ਦੇਖੋ. ਪੁਰਾਣ.

ਅਠਾਰਹਿ ਬਰਣ. ਦੇਖੋ. ਦਸਅਠ ਵਰਨ.

ਅਠਾਰਹਿ ਭਾਰ. ਦੇਖੋ. ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ.

ਅਠਾਰਹਿ ਵਿਦਯਾ. ਅਠਾਰਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਭਰਾਨ. ਅਠਾਰਾਂ ਵਿਲਮ. ਚਾਰ ਵੇਦ. ਫੀ ਵੇਦਾਂਕ, ਮੀਮਾਂਸਾ, ਨਾਯਕ, ਪੁਰਾਣ, ਮਨੁਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਆਦਿ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਆਯੁਰਵੇਦ, ਧਨੁਰਵੇਦ, ਗੰਧਰਵਵੇਦ, ਅਤੇ ਨੀਤਿਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਇਹ ਅਠਾਰਾਂ ਵਿਦਯਾ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁਪੁਰਾਣ, ਅੰਸ ੩. ਅ: ੬। ੨ ਦੇਖੋ, ਵਿਦਯਾ ਬਰਦ.

ਅਠਾਰਾਂ. ਦੇਖੋ, ਅਠਾਰਹ.

ਅਠਿਓ. ਵਿ—ਅਸ੍ਰਮ. ਆਠਵਾਂ. "ਅਠਿਓ ਸਿਰ ਚੋਰੇ ਨਵਮ ਨਿਰੋਰੇ." (ਚਮਾਣ)

ਅਠੁਹਾਂ. ਸੰਗਤ—ਅੱਠ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵ—ਨੂਹਾਂ. ਵਿਸ਼ੁਕ. ਬਿੰਦੂ.

"ਮੰਤ੍ਰੀ ਹੋਇ ਅਠੁਹਿਆ, ਨਾਥੀ ਲਗੈ ਜਾਇ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਮਾਤ)

ਅਠੋਤਰ. ਸੰ. ਅਜ੍ਞੋਤਰ. ਵਿ—ਅੱਠ ਉੱਪਰ. ਕਿਸੇ ਕਿਣਤੀ ਦੇ ਉੱਪਰ ਅੱਠ ਹੋਰ, "ਜਿਉ ਸਉ ਰਿਵੈਂ ਅਠੋਤਰ ਲਾਯਾ." (ਭਾਰੁ) ਦੇਖੋ, ਜਪਮਾਲਾ.

ਅਠੋਤਰੀ ਮਾਲਾ. ਸੰਗਤ—ਸੋ ਤੋਂ ਅੱਠ ਉੱਪਰ ਮਣਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਜਪਮਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਜਪਮਾਲਾ ਬਰਦ.

ਅੱਠ. ਦੇਖੋ, ਅਠ.

ਅੱਠ ਅਠਾਰਹਿ ਝਾਰਹਿ ਬੀਸ. ਦੇਖੋ, ਅਠ ਅਠਾਰਹਿ.

ਅੱਠ ਸਿਫਤਾਂ. ਦੇਖੋ, ਅਠ ਸਿਫਤਾਂ ਨੀਤਿਵਾਨ ਦੀਆਂ.

ਅਛ. ਸੰ. ਅਛ. ਧਾ—ਉੱਦਮ ਕਰਨਾ. ਫੈਲਣਾ. ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ.

ਅਛਨਸਾਹੀ } ਜਿਲਾ ਗੁੱਸਰਾਂਵਾਲਾ ਦੇ ਸੇਦਰਾ (ਸੈਧਰਾ) ਪਿੰਡ ਦਾ
ਅਛਨਸਾਹੀ } ਵਸਨੀਕ, ਧੰਮਨ ਗੋਤ ਦਾ ਖੜੀ ਕਨ੍ਹੋਯ (ਘਨਈਆ) ਰੂਪ ਤੇਕਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਨੰਗਰ ਲਈ ਜਲ ਵੇਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਦਸਵੇਂ ਪਰਾਕਾਰ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜਖਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ ਨਾਲ ਜਲ ਪਿਆਕੇ ਅਤੇ ਮਰਹਮ ਪੱਟੀ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਤਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ. ਕਲਕੀਧਰ ਨੇ ਭਾਈ ਘਨੋਯਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਸਵੀਂ ਰੁਮਾਲ ਬਖਸ਼ਕੇ ਮਹੱਤ ਭਾਖਿਆ. ਇਸ ਦੀ ਕੱਚੀ ਤੇ ਸਹਜਰਾਮ, ਰਾਣਾਰਾਮ, ਨਭਮਨਰਾਮ, ਨਾਰਾਯਣਰਾਮ, ਸਾਹਿਬਰਾਮ, ਭਦੁਰਾਮ, ਸੰਤੋਖਰਾਮ, ਅਛਨਸਾਹ ਅਤੇ ਸੇਵਾਰਾਮ ਆਦਿ ਮਹੱਤ ਹੋਏ. ਅਛਨਸਾਹ ਅਤੇ ਸੇਵਾਰਾਮ ਮਹਾਂ ਪੁਰਾਪੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਘਨੋਯਾ ਰਾਮ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਛਨਸਾਹੀ" ਅਤੇ "ਸੇਵਾਪੰਥੀ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. ਸੇਵਾ ਪੰਥੀਆਂ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਭੋਰਾ ਬਲ (ਸਿੱਧ ਸਾਗਰ ਦੇਆਬ) ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਅਛਨਸਾਹੀ ਸਿੱਖ ਸਾਧੂ ਧਰਮਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਖਲੀ ਅਛਨਸਾਹੀਆਂ ਦੀ ਬਣਾਈ ਸਿਆਹੀ (ਰੋਸ਼ਨਾਈ) ਵਰਤਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੀ "ਅਛਨਸਾਹੀ ਸਿਆਹੀ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ.

ਅਛਰ. ਵਿ—ਡਰ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਬੈ.

ਅਛਾਣ. ਵਿ—ਭਾਟਨ (ਧਮਕਾਉਣ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਭਾਟਣਾ.

"ਅਛਾਟਸੁ" (ਭਰਾਨ)

ਅਛਾਣ. ਦੇਖੋ, ਆਛਾਣ.

ਅਛੀਠ } ਵਿ—ਅਦਿਸ਼ਤ. ਜੋ ਵੇਖਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. "ਘਟਿ ਘਟਿ
ਅਛੀਠ } ਡੀਨੁ ਅਛੀਨੁ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਛੋਲ. ਵਿ—ਭੋਲਣ ਰਹਿਤ. ਅਚੰਚਲ. ਸਿਥਤ. ਭਾਯਮ.

ਅਛੰਗ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਭੰਗ. ਦੰਸਨ (ਭਸਣ) ਬਿਨਾ. ਦੇਖੋ, ਭੰਗ.

ਅਛੰਡ. ਸੰ. ਅਦਯੁਧ—ਅਦੰਡਤ. ਵਿ—ਜੋ ਦੰਡ ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਭਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ.

ਅਛੰਬਰ. ਸੰ. ਆਡਮਬਰ—ਆਡੰਬਰ. ਸੰਗਤ—ਉੱਪਰਲੀ ਬਣਾਉਣ.

ਦਿਖਾਵਾ ੨ ਪਾਖੰਡਜਾਲਾ. ੩ ਤੰਬੂ. ਖੋਮਾ. ੪ ਉਛਾਤ ਗਿਲਾਫ.

੫ ਹਾਥੀ ਅਤੇ ਤੁਰੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼. ੬ ਸਲਧਜ. ਠਾਟਭਾਟ. "ਨਾਨਕ ਹਭ ਅਛੰਬਰ ਕੁਝਿਆ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਅੱਛ. ਵਿ—ਚੁਦਾ. ਵੱਖ. ਅਲਗ ੨ ਸੰ. ਅਛ. ਧਾ—ਜੋਤਨਾ ਘੋਰਨਾ ਹੱਲਾ ਕਰਨਾ. ਯਤਨ ਕਰਨਾ.

ਅੱਛਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਤਾਣਾ. ਫੈਲਾਉਣਾ. ਪਸਾਰਨਾ. ਟੰਡਣਾ. ਚੋੜਾ ਕਰਨਾ

ਅੱਛਾ. ਸੰਗਤ—ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਭੈਰਵ ਦਾ ਠਿਕਾਣਾ. ੨ ਲੋਹੇ ਕਾਠ ਆਦਿ ਦਾ ਢਾਂਚਾ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਨਾਲਾ ਗੋਟਾ ਕਿਨਾਰੀ ਆਦਿ ਵਸਤੂਆਂ ਝੁਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਛਾ.

ਅੱਛੀ. ਸੰਗਤ—ਏਥੀ. ਖੁਰੀ. ਪੈਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਭਾਗ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਏਕੁਕ ਉਸ ਦੀਵਾਰ (ਕੰਧ) ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਚਿਣਾਈ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਅੱਛੀ ਦੀ ਬਣਾਉਣ ਭੀ ਅਜੇਹੀ ਹੈ.

ਅਛ. ਵਿ—ਅਰਧ. ਅੱਧਾ. ੨ ਸੰਗਤ—ਦਮਤੀ ਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ. ਦੇਖੋ, ਅਛ.

ਅਛ ਆਛ. ਸੰਗਤ—ਅੱਧੀ ਦਮਤੀ ਦਾ ਅੱਧ. ਦਮਤੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ.

ਅਛਾਈ. ਵਿ—ਦੁਆਰ. ਦੋ ਅਤੇ ਅੱਧਾ. ਢਾਈ. "ਪਾਚਨੁ ਸੇਰ ਅਛਾਈ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਗਜ ਨਵ.

ਅਛਾਈ ਘਰ. ਦੇਖੋ, ਖੜੀ.

ਅਛੁ. ਦੇਖੋ, ਅਛ. "ਅਛੁ ਨ ਨਹਦਏ ਮੁਨੁ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਅਛੁਕ } ਵਿ—ਜਿਸ ਥਾਂ ਡੁੱਕਿਆ (ਪਹੁੰਚਿਆ) ਨਾ ਜਾਵੇ. ਅਗਮਤ.
ਅਛੁਕ } ਦੁਰਯਮ.

ਅਛੁਣਾ. ਵਿ—ਢਾਈ ਚੁਟਾ. "ਲਹੈ ਅਛੁਣੇ ਦੰਮ." (ਮਯੋ)

ਅਣ. ਸੰ. ਅਛ. ਧਾ—ਬਰਦ ਕਰਨਾ. ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ. ਬਲਵਾਨ ਹੋਣਾ. ੨ ਸੰ. ਅਨੁ—ਅਨ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ. ਬਗੈਰ. "ਬੰਧਨ ਸਉਦਾ ਅਣਬੀਰਾਚੀ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਨ.

ਅਣਹੁੰਦਾ. ਵਿ—ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ੨ ਧਨ ਵਿਦਯਾ ਆਦਿ ਵਸਤੂਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ੩ ਨਿਰਧਨ. ਦਰਿਦ੍ਰ.

ਅਣਹੋਂਦੀ. ਸੰਗਤ—ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਭਾਤ। ੨ ਵਿ—ਅਣਬਣ. ਅਸੰਭਵ.

ਅਣਹੋਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਣਹੁੰਦਾ. "ਅਣਹੋਂਦਾ ਨਾਉ ਧਰਾਇਓ ਪਾਯਾ."

(ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੩)

ਅਣਹੋਦੀ. ਵਿ—ਹੋਂਦ (ਅਸਿਤ੍ਰ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ. ਮਿਥਣਾ ਮਿਅਲ ਨਾਲ ਭਾਸਣ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਸਤਤਤਾ. ਅਣਹੋਂਦ. “ਹੋਦੀ ਕਉ ਅਣਹੋਦੀ ਹਿਰੈ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਤਤਭਾਵਨਾ ਨੂੰ, ਅਸਤਤਤਾ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ. ਭਾਵ—ਵੈਰਾਗ ਭਾਵਨਾ, ਹਿਰੈ (ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ).

ਅਣਕਾ. ਇੱਕ ਕਣ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਅਕਰਾ” “ਅਨਹਦ” “ਅਨੁਭਵ” “ਸਸਿਵਦਨਾ” “ਚੰਤਰਸਾ” ਅਤੇ “ਮਧੁਰਧੁਨਿ” ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਨ, ਘ, ਭ, ਲ਼.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਲ ਸਰ ਨਾਕੇ। ਤਬ ਸਭ ਭਾਕੇ।

ਦਲਪਤਿ ਮਥੇ। ਭਟ ਭਟਕਾਰੇ॥ (ਰਾਮਾਵ)

ਅਣਖ. ਸੰਗਤ—ਅਨਜ—ਅੱਖ. ਓਹ ਬ੍ਰਿਯਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਖ ਬਦਲ ਜਾਵੇ। ੨ ਵੀਰਰਸ ਦੀ ਉਮੰਗ। ੩ ਸ੍ਵੈ ਸਤਕਾਰ ਦੀ ਚਾਹ.

ਅਣਖੀ } ਵਿ—ਅਣਖ ਵਾਲਾ. ਗੁਸੈਲਾ। ੨ ਸ੍ਵੈ ਸਤਕਾਰ ਰੱਖਣ
ਅਣਖੋਆ } ਵਾਲਾ.

ਅਣਗਣਤ } ਸੰ. ਅਗਣਿਤ. ਬੇਜੁਮਾਰ. ਗਿਣਤੀ ਰਹਿਤ. ਬੇਅੰਤ
ਅਣਗਣਿਤ } “ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਅਵੈ ਅਣਗਤਾ.” (ਭਾਗੁ)
ਅਣਗਤਾ }

ਅਣਚਾਰੀ. ਸੰ. ਅਨਾਧਾਰਿਨ—ਅਨਾਚਾਰੀ. ਵਿ—ਭੁਰੇ ਚਾਲ ਚਲਨ ਵਾਲਾ. ਬਦਚਲਨ. “ਅਣਚਾਰੀ ਕਾ ਧਾਨੁ.” (ਸਥਾ ਮ: ੩)

ਅਣਜਾਣਤ. ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਤਾਤਪਰਯ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾ. “ਅਣਜਾਣਤ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ.” (ਭਸੰ ਮ: ੧) ੨ ਅਨਜਾਨਪਨ ਸੇ. ਅੰਞਾਣ ਪੁਣੇ ਨਾਲ.

ਅਣਡਿਠ } ਸੰ. ਅਵਯ—ਅਵਿਦ੍ਯੁ. ਵਿ—ਨਾ ਵੇਖਿਆ ਹੋਇਆ.
ਅਣਡੀਠ } “ਅਣਡੀਠਾ ਲਿਛੁ ਕਹਿਣ ਨਾ ਜਾਇ.” (ਮਲਾ ਮ: ੧)
ਅਣਡੀਠਾ }

ਅਣਦ. ਖਰੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਖੁਖਰਾਣਾ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ. “ਅਣਦ ਮੁਚਾਰੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖ.” (ਭਾਗੁ) ੨ ਭਿੰਜ. ਆਨੰਦ. ਖੁਸ਼ੀ.

ਅਣਦਾਗੇ ਗੋਲੇ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਬੂਦ ਅਤੇ ਅਜਨਿ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ. ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਤੇ ਅਕਾਸੀ ਗੋਲੇ. “ਅਣਦਾਗੇ ਗੋਲੇ ਛੁਟਕੇ.” (ਜੰਗਨਾਮਾ)

ਅਣਦੁਤ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਦੁਹਤਿ. ਸੋਭਾ ਰਹਿਤ. ਚਮੜਕਾਰ ਬਿਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਣਦੁਹਤਿ. ਸੰਗਤ—ਅਣੁਤਾ. ਬਿਜਲੀ. “ਅਣਦੁਤ ਖਾਣ ਤਨ ਸੋਹੀ.” (ਰਾਮਾਵ)

ਅਣਪੜ੍ਹ } ਵਿ—ਜੋ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਨਿਖੇ ਹੋਏ ਨੂੰ
ਅਣਪੜ੍ਹਿਆ } ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ. ਨਿਰੱਖਰ (ਨਿਰਕਰ). ਉੱਮੀ.
ਅਣਬਿੱਧ. ਦੇਖੋ, ਅਨਬਿੱਧ.

ਸ਼ੁਰੀ, ਬੋਹਲੀ, ਚੰਦੇ, ਅਣਦ. ਸਾਹਟੀ, ਸੋਠੀ, ਭਸੀਣ, ਸਭਾਵਾਲ

ਅਣਮਤਿਆ ਮੰਦਲ ਬਾਜੈ. ਸੋਰਠਿ ਵਿੱਚ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਬਸਦ ਹੈ:—

੧ “ਅਣਮਤਿਆ ਮੰਦਲੁ ਬਾਜੈ।

੨ ਬਿਨੁ ਸਾਵਣ ਖਨਹੁ ਗਾਜੈ।

੩ ਬਾਦਲ ਬਿਨੁ ਬਰਖਾ ਹੋਈ।

੪ ਜਚੁ ਤਰੁ ਬਿਚਾਰੈ ਕੋਈ। × × ×

੫ ਜਲ ਚੀਤਰਿ ਬੁੱਤ ਸਮਾਨਿਆ।” (੩)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ:—

੧ ਅਨਹਦ ਬਬਦ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਅਣਮਤਿਆ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਵਜਦਾ ਹੈ.

੨ ਸਾਵਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਬਿਨਾ ਹੀ ਬੱਦਲ ਦੀ ਕਰਜ ਹੈ.

੩ ਬੱਦਲ ਬਿਨਾ ਹੀ ਨਾਮ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, (ਪਰ-ਤਦੋਂ)—

੪ ਜੇ ਕੋਈ ਆਤਮਕਾਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ.

੫ ਖੜੇ ਦਾ ਜਲ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ.

ਭਾਵ—ਜੀਵ ਦੀ ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਅਭੇਦਤਾ ਹੋਈ ਹੈ.

ਅਣਮੰਗਿਆ. ਵਿ—ਅਯਾਚਿਤ. ਮੰਗੇ ਬਿਨਾ. “ਅਣ—ਮੰਗਿਆ ਦਲ ਦੇਵਣਾ.” (ਸੁੀ ਮ: ੧ ਜੋਗੀ ਅੰਦਰਿ)

ਅਣਵੀਚਾਰੀ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਵੀਚਾਰ. ਵਿਚਾਰਸ਼ਕਤਿ ਰਹਿਤ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. “ਬੰਧਨ ਸਚੁਦਾ ਅਣਵੀਚਾਰੀ.” (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਣਾਉਣਾ. ਸੰ. ਆਨਯਨ. ਸੰਗਤ—ਨਿਆਉਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ. ਨਿਆਉਣਾ। ੨ ਮੰਗਵਾਉਣਾ. “ਚਉਕਤਿ ਮੁਲਿ ਅਣਾਇਆ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅਣਾਪ. ਵਿ—ਅਮਾਪ. ਮਿਣਤੀ ਰਹਿਤ.

ਅਣਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨੇਜੇ ਆਦਿ ਬਸਤ੍ਰ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ. ਤਿੱਖਾ ਸਿਰਾ। ੨ ਸੰ. ਅਨੀਕ. ਸੈਨਾ. ਫੌਜ.

ਅਣਿਆਲਾ } ਵਿ—ਅਣੀ (ਨੋਕ) ਦਾਰ। ੨ ਸੰਗਤ—ਬਰਫਾ,
ਅਣਿਆਲੀ } ਬਰਫੀ। ੩ ਕਟਾਰੀ। ੪ ਤੀਰ ਆਦਿ ਬਸਤ੍ਰ.

ਅਣਿਣੇਸ਼. ਸੰਗਤ—ਅਨੀਕ (ਸੈਨਾ) ਦਾ ਸੁਆਮੀ. ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ. ਸੈਨਾਪਤਿ. “ਅਣਿਣੇਸ ਦੁਹੁ ਦਿਸ ਚੁਕਹਿਯੋ.” (ਕਲਗੀ)

ਅਣਿਆ. ਇੱਕ ਸਿੰਧੀ ਦਾ ਭੇਦ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਸਿੰਧਿ.

ਅਣਿਆਂਵਦੜ. ਦੇਖੋ, ਮਾਂਡਵ.

ਅਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਣਿ ੧, ਅਤੇ ਅਣੀਆਲਾ ੨ ਦੇਖੋ, ਅਣਿ ੨. “ਅਣੀਆਂ ਜੁਟੀਆਂ.” (ਚੰਡੀ ੩) ਫੌਜਾਂ ਭਿੜੀਆਂ.

ਅਣੀਆਰਾ } ਸੰਗਤ—ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ ਵਾਲਾ ਦੇਖੋ, ਅਣਿ। ੨ ਨੇਜਾ.
ਅਣੀਆਲਾ } ਬਰਫਾ। ੩ ਤੀਰ. ਬਾਣ. “ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਣੀ ਮਨ ਮਾਰਿਆ ਅਣੀਆਲੇ ਅਣੀਆਂ.” (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਅਣੀਮਾਂਡਵੜ. ਦੇਖੋ, ਵਿਦੁਰ ੨.

ਅਣੀਰਾਇ. ਸੰਗਤ—ਅਨੀਕ (ਫੌਜ) ਦਾ ਰਾਜਾ. ਸੈਨਾਪਤਿ.

ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਮਾਤਾ ਦਾਮੋਦਰੀ (ਸੁਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ) ਜੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ੨੬ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੧੬੭੫ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਨਮੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ। ਸਦਾ ਆਤਮਾਨੰਦ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਬੀਰਤਪੁਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਥਾਂ ਦੇਹਾਂਤ ਵਿਦਰਮਾਨ ਹੈ।
ਅਣੀਰੋ ਧਣੀ। ਭਿੰਗ, ਸੰਗਤ—ਅਨੰਗ (ਫੌਜ) ਦਾ ਸ਼੍ਰਾਮੀ। ਸੈਨਾ ਦਾ ਮਾਲਿਕ। ੨ ਰਾਜਾ ੩ ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ, ਜਰਨੈਲ (General), “ਕਹਾਂ ਫੈ ਅਣੀਰੋ ਧਣੀ?” (ਰਾਮਾਵ) ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਫੌਜ ਦਾ ਸ਼੍ਰਾਮੀ?
ਅਣੂ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਿਣਕਾ, ਜ਼ਰਾ, ਪਰਮਾਣੂ, “ਅਣੂ ਸਮਾਨ ਹੋਜਨ ਪਹਾਰ ਸਮਾਨ ਕੇ,” (ਨਾਪੁ) ੨ ਵਿ—ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ। ੩ ਤੁੰਡ, ਅਦਨਾ।

ਅਣੂਕੀਟ, ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਬੀੜਾ (germ), ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਣੂਕੀਟ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਲਗੂ ਜਲ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਣੂਵਾਦ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵੈਸੇਸਿਕ ਦਰਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਨਿੱਤ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਤੋਂ ਜਗਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ ਹੈ। ੨ ਨਾਯਾ (ਨਿਆਇ) ਦਰਸ਼ਨ।

ਅਣੈ, ਸੈਨਾ ਦਾ, ਦੇਖੋ, ਅਣਿ ੨, “ਠਟ ਜਾਜ ਅਣੈ,” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਣੈਯਾ, ਵਿ—ਅੱਖ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਵੇਖਿਆ, ਭਾਵ—ਅਲੋਚਿਤ। ੨ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਦਾ, ਅਨੁਭਾਵ। ੩ ਅਦਭੁਤ।

ਅਣੈਖੀ ਬੀਬੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੫੯੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ।

ਅਣੰਗ, ਦੇਖੋ, ਅਨੰਗ।

ਅਤ, ਸੰ. ਅਤ੍, ਧਾ—ਜਾਣਾ, ਬੰਨ੍ਹਣਾ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਤ, ਸੰਗਤ—ਬੰਧਨ। ੩ ਪਹੁੰਚਣਾ। ੪ ਨਿਰੰਤਰ ਭਰਮ। ੫ ਸੰ. ਅਤਿ, ਵਿ—ਬਹੁਤ, ਬਾਹਲਾ, ਜ਼ਰਾਦਾ। ੬ ਸੰਗਤ—ਅਧਿਕਤਾ, ਜ਼ਰਾਦਤੀ।

ਅਤਦੇਵ, ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਤ: ਦੇਵ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ, ਇਸੇ ਲਈ।

ਅਤਸਹਿਤਾ, ਸੰ. ਅਸਹਤਤਾ, ਸੰਗਤ—ਅਸਹਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਸਹਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਅਭਾਵ। ੨ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਮਾਨ ਵਡਿਆਈ ਵੇਖਕੇ ਨਾ ਸਹਾਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਉ, ਦੇਖੋ, ਅਤਿਸੈਤਾ, “ਅਤਸਹਿਤਾ ਦੁਖ ਸੁਖ ਮਹਿ ਹੋਈ,” (ਨਾਪੁ)

ਅਤਸੁਹੀਆ, ਵਿ—ਅਤਿ ਸ਼ੇਰਨ, ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ, ਮਨੋਹਰ।

ਅਤਰਾਈ, ਸੰ. ਆਗਾਧਿਯ—ਆਤਰਾਧੀ, ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਮਾਣ ਖਿੱਚੀ ਹੈ, ਰਾਵ—ਜਾਨ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ਅਤਿ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੁੰਬਾਂ ਵਿੱਚ ਫੀ ਆਤਰਾਈ ਨਿਖੇ ਹਨ—ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਬਹਿਰ ਖਵਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਧਨ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹਣ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰਾਣ ਲੈਣ ਵਾਲਾ। “ਸੰਤ ਕਾ ਨਿੰਦਕ ਮਹਾਂ ਅਤਰਾਈ,”

‘ਆਪਸਤੰਬ ਅਤੇ ਮਨੂ ਆਦਿਕ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਤਰਾਈ ਤਾਵੇਂ ਕੋਈ ਬੁਰਾਅਦ ਆਦਿ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਪਾਪ ਨਹੀਂ, ਦੇਖੋ, ਮਨੂ ਅ: ੮ ਈ: ੩੫੦।

(ਲੁਖਮਨੀ)

ਅਤੰਗ, ਵਿ—ਤਤ੍ਰ ਰਹਿਤ, ਅਸਾਰ, ਫੋਗ। ੨ ਪੰਚ ਰੂਤ ਰਹਿਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਤੱਤ ਨਹੀਂ। ੩ ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਪੰਚ ਜਗਤ ਜਿਸ ਦੀ ਵਾਸਤਵ ਸੰਤਾ ਪਰਮਤਤ੍ਵ (ਅਕਾਲ) ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ, “ਨਮੋ ਪਰਮ ਤੱਤ ਅਤੰਤ ਸਰੂਪੇ,” (ਜਾਪੁ) ੪ ਜੋ ਤਤ (ਉਹ) ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ੫ ਤਤ ਅਤੇ ਤ੍ਰੰ ਰਹਿਤ।

ਅਤਦਗੁਣ, ਸੰ. ਅਤਦ੍ਗੁਣ, ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸੰਗਤਿ ਦਾ ਕੁਝ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਆਪਣਾ ਹੀ ਗੁਣ ਜਿਉਂ ਕਾ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਰਹੇ, ਅਜਿਹਾ ਵਰਣਨ, “ਅਤਦਗੁਣ” ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ, “ਜੀਹ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਔਰ ਕੋ ਗੁਣ ਕਢਕ ਨਹਿ ਜੋਤ,”

(ਜਿਵਰਾਜ ਬੂਲਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜੈਸੇ ਪਾਹਨ ਜਲ ਮਹਿ ਰਾਖਿਓ ਭੋਏ ਨਹਿ ਤਿਹ ਪਾਨੀ,

ਤੈਸੇ ਹੀ ਤੁਮ ਭਾਹਿ ਪਛਾਨੈ ਭਗਤਿਹੀਨ ਜੋ ਪ੍ਰਾਨੀ,

(ਬਿਨਾ ਮ: ੯)

ਪਾਬਰ ਕਉ ਛਹੁ ਨੀਰ ਪਵਾਇਆ,

ਨਹਿ ਭੀਐ ਅਧਿਕ ਸੁਯਾਇਆ,

ਘਟ ਸਾਜਤ੍ਰ ਮੁਰਖੇ ਚੁਨਾਇਆ,

ਜੈਸੇ ਦਹ ਦਿਸ ਪਵਨ ਬੁਲਾਇਆ,

(ਭੋਰ ਮ: ੫)

ਅਤਨੁ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਤਨੁ (ਦੇਹ) ਰਹਿਤ, ਅਨੰਗ, ਕਾਮਦੇਵ, ਮਨਾਫ਼।

ਅਤੁਫ਼, ਭਾ ੨ ਸੰਗਤ—ਕ੍ਰਿਪਾ, ਦਯਾ (ਦਇਆ), ੨ ਤਵੱਸੀ, ਧਰਮ।

ਅਤਰੁਜ, ਦੇਖੋ, ਅਤਿਰੁਜ।

ਅਤਰੂਤ, ਦੇਖੋ, ਅਦਰੂਤ।

ਅਤੰਮ, ਅ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਪੂਰਣ, ਨਿਰਾਪਤ ਮੁਕੰਮਲ, ਦੇਖੋ, ਤਮ ੮.

ਅਤਰ, ਵਿ—ਦੁਸਤਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਤਰਣਾ ਔਖਾ ਹੋਵੇ, “ਅਤਰ ਤਰਿਓ ਨਹਿ ਜਾਈ,” (ਕਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੨ ਅ ੨ ਦਿਤਰ, ਸੰਗਤ—ਸੁਕੰਧ ਦਾ ਸਾਰ ਚੰਦਨ ਆਦਿ ਦਾ ਤੇਲ, ਗੁਲਾਬ ਕੇਦਰੀ ਆਦਿ ਦੀ ਸੁਕੰਧ ਦਾ ਨਿਰੋਤ।

ਅਤਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਲੀਏ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਾਈ, ਕੋਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਰਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਧਵਾਲੀਏ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਚੰਦ ਕੋਰ (ਮਹਾਰਾਜਾ ਖਤਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ) ਨੂੰ ਕੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੇ, ਅਤੇ ਡੋਗਰਾ ਮੰਡਲੀ ਬੋਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬਾਪਣ ਦੀ ਬਜ਼ੋਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦ ਬੋਰ ਸਿੰਘ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਧਵਾਲੀਏ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੋਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਇਸ ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਡੋਗਰੇ ਭੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ, ਜਦ ਬਾਹ ਬਨਾਵਲ ਦੇ ਮਕਾਮ

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਦ ਸਾਰੇ ਖਾਨਦਾਨ ਤੇ ਭਾਈ ਆਵਤ ਆਈ, ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੱਠਕੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੌਰੰਗਾਬਾਦ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਜਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਥਾਂ ਲਹੌਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਭੰਗਰੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਘੇਰ ਲਿਆ ਮਈ ਸਨ ੧੮੪੪ (੨੭ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੮੦੧) ਨੂੰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਸਰਦਾਰ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਦੇਖੋ, ਬੀਰ ਸਿੰਘ

੨ ਸਰਦਾਰ ਖਤਕ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਭਟੋਤ ਦਾ ਸੁਪੁਰ੍ਹ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੮੩੩ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਵਡਾ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਚਰਚ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਸਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਮਹਾਮਹੋਪਾਧਕਾਯ ਨੇ ਲੁਦਿਆਨੇ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਪੁਸਤਕਾਲਯ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੮੮੬ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ।

੩ ਨਾਮ ਦੇ ਰਸੀਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਚੰਮੇ, ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਤਸੀਲ ਸੁਨਾਮ ਵਿੱਚ, ਚੇਤ ਸੂਦੀ ੧ ਸੰਮਤ ੧੮੨੩ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਭੋਲੀ ਦੀ ਕੁੱਝ ਤੋਂ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ੧੮ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪਲਟਨ ਨੰ: ੪ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਚੇਤ ਸੂਤੰਤ੍ਰ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਆਪ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਏ ਸੁਮਾਰਕ ਪਾਇਆ, ਸੰਤ ਜੀ ਪੂਰੇ ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਕਰਮਯੋਗ ਦੇ ਅਭਿਆਸੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਗੁਰਸਾਕਾਰ ਮਸਕੂਆਣੇ ਅਤੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਤੇ ਮਨੋਹਰ ਮੰਦਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਟਲ ਯਾਦਗਾਰ ਹਨ। ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ੧੮ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੧੮੮੩ ਨੂੰ ਸੰਕਰੂਰ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਸਕਾਰ ਮਸਕੂਆਣੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗੀਠੇ ਤੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਤਰਕ } ਸੰ. ਅਤਰਕ, ਵਿ—ਜਿਸ ਪੁਰ ਤਰਕ (ਹੁੰਸਰ ਅਤੇ ਅਤਰਕ) ਸੰਕਾ) ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, “ਤੇਰ ਅਤਰਕ ਕਿਰਾ ਰਸ ਭੀਨੀ,” (ਨਾਪੁ)

ਅਤਰਦਾਨ, ਸੰਗਤ—ਇਤਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ (ਭਾਣਾ)।

ਅਤਰਾਫ਼, ਅ. اتراف़ ਤਰਫ਼ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਕਈ ਤਰਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਮਾ ਕੀਤਾ ਟੈਕਸ (ਮਹਿਸੂਲ) ੩ ਕਿਸੇ ਤਰਫ਼ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲ ਪੁਰ ਲਾਇਆ ਮਹਿਸੂਲ। ੪ ਹੁੰਦਾਂ, ਅਵਧੀਆਂ, Boundaries.

ਅਤਲ, ਸੰਗਤ—ਸੰਤ ਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ (ਜਥ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲਾ) ਪਾਤਲ।

ਅਤਲਸ, ਅ. اترلس ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਚਮਕੀਲਾ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸੀ ਕਿ ਮਸਕੂਆਣੇ ਅਤੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਧਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚਿਰਾਇਕ ਵਿਦਵਾ ਦੇ ਉੱਤਮ ਅਸ਼੍ਰਮ ਹੋਣ, ਸਨ ੧੮੨੦ ਵਿੱਚ ਮਸਕੂਆਣੇ ਅਕਾਲ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸਨ ੧੮੨੬ ਵਿੱਚ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਅਸ਼੍ਰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ।

ਵਸਤੂ, “ਸੋਏ ਰੂਮੀ ਤਲੇ ਲਾਲ ਭਾਚਕੈ ਅਤਲਸੈ,” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਪੁਰਾਣੇ ਛਾਨੇ ਰੂਮੀ ਅਤਲਸ ਨਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ। ਅਤ੍ਰਾ, ਅ. اترਾ ਸੰਗਤ—ਦਾਨ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੱਤਾ, “ਅਜਾ ਹੈ, ਅਤਾ ਹੈ,” (ਰਮਾਵ)

ਅਤ੍ਰਾਉਂਲਾ, ਅ. اتراولا ਵਿ—ਅੱਲਾ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ। ਅਤ੍ਰਾਉਂਲਾ ਮਾਂ, ਦੇਖੋ, ਗੁਲ ਮਾਨ। ੨ ਤਰਾਬਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਜਪੂਤ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੰਦੇਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਦੇ ਨਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਦਰੀ ਚੰਡੇ ਹੇਠ ਜਮਾ ਹੋਏ ਗ਼ਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅਤ੍ਰਾਈ, ਅ. اترائي ਅਤ੍ਰਾਈ, ਵਿ—ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਦਾਤ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਗ਼ਜ਼ਾਨ। ੨ ਜਬਰਦਸਤ, ਇਹ ਬਬਦ ਅਬੂ ਚੌਂ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਗ਼ਜ਼ੀਬ ਹੋਣਾ ਹੈ, “ਏਹ ਫਕੀਰ ਬਡਾ ਅਤ੍ਰਾਈ,” (ਭਾਗੂ) “ਨੰਦ ਚੰਦ ਕਿਰਪਾਲ ਦਾਸ ਇਹ ਬਡੇ ਅਤ੍ਰਾਈ,” (ਜੰਗਨਾਮ) ੩ ਅਰਧ—ਸਿਕਿਤ, ਅੱਧਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ, “ਬਾਜੀਗਰ ਨਖ ਭੰਡ ਅਤ੍ਰਾਈ,” (ਭਾਗੂ) ੪ ਸਿੱਧੀ, ਮੰਗਤਾ, ਯਾਚਕ, ਅਤ੍ਰਾਕ, ਅ. اتراک, ਵਿ—ਆਚਾਦ, ਬੰਧਨ ਭਹਿਰ, “ਪੁਨੀਰੰ ਅਤ੍ਰਾਕ,” (ਅਕਾਲ)

ਅਤ੍ਰਾ ਮਾਨ, ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸੈਦਪੁਰ (ਦੇਮਨਾਬਾਦ) ਦਾ ਰਈਸ, ਜਿਸ ਪਾਸ ਭਾਛੇ ਮਲਿਕ ਨੌਕਰ ਸੀ, ਦੇਖੋ, ਪੁਰਵਾਰਧ ਅ. ੪੮, ਭਦ ੮੧।

ਅਤ੍ਰਾਤ, ਵਿ—ਤਾਤ (ਪੁਰ੍ਹ) ਰਹਿਤ। ੨ ਤਾਤ (ਪਿਤਾ) ਰਹਿਤ। ੩ ਤਾਤ (ਦੀਰਖਾ) ਰਹਿਤ। ੪ ਅ. اترات ਇਤ੍ਰਾਅਤ, ਸੰਗਤ—ਤਾਭੇਦਾਰੀ, ਅਕਤਾਪਾਲਨ।

ਅਤ੍ਰਾਨ, ਵਿ—ਗੁਣ (ਰਖਣਾ) ਰਹਿਤ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰਕਬ ਨਹੀਂ, “ਅਤ੍ਰਾਨਸੁ,” (ਗ਼ਜ਼ਾਨ) ਦੇਖੋ, ਤਾਨ।

ਅਤ੍ਰਾਪ, ਵਿ—ਰਪ ਕਰਕੇ ਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਯੋਗਤ, “ਰਾਪ ਕੇ ਕਿਯੇ ਤੇ ਜੋਪੇ ਪਾਈਐ ਅਤ੍ਰਾਪ ਨਾਭ,” (ਅਕਾਲ) ੨ ਬਿਨਾ ਸੰਤਾਪ, ਸ਼ਾਂਤ।

ਅਤ੍ਰਾਚ, ਅ. اترچ ਅਤ੍ਰਾਚ, ਸੰਗਤ—ਇਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਗ਼ਾਧੀ। ੨ ਅਰਕ ਆਦਿ ਦਵਾਈਆਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ।

ਅਤ੍ਰਾਲੀਕ੍ਰ, ਅ. اترالیکر ਤਲਕੀਨ (ਸਿਖਣਾ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਅਧਿਆਪਕ, ਗੁਰੂ, ਉਸਤਾਦ।

ਅਤਿ, ਸੰ. ਵਿ—ਬਹੁਤ, ਅਧਿਕ, “ਅਤਿ ਸੁਰਾ ਜੇ ਕੋਊ ਕਹਾਵੈ,” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਤਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਉਹ ਪਾਠ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਪਾਠੀਆਂ ਇੱਕੋ ਆਸਨ ਬੈਠਕੇ ਸਮਾਪਤ ਕਰੇ, ਅਤੇ ਭੋਗ ਪੈਣ ਤੀਕ ਜਲ ਅੰਨ ਆਦਿ ਕੁਝ ਨਾ ਵਰਤੇ, ਇਹ ਪਾਠ ਨੂੰ ਪਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਨਾਰਾਯਣ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ, ਅਤਿਸਹਿਤਾ, ਦੇਖੋ, ਅਤਸਹਿਤਾ।

ਅਤਿਸ਼ਯ, ਸੰ. ਵਿ—ਅਤਰੰਤ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਾਦਾ।

ਅਤਿਸ਼ਯੋਕਿ, ਦੇਖੋ, ਅਤਰੁਕਿ।

ਸਰਦਾਰ ਸਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਲਈਸ ਭਏਤ

ਬੀਮਨ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਅਤਿਸਾਰ. ਸੰਗਤ—ਚੱਤ (ਤੜ੍ਹ) ਨਿਭੇਤਾ ੨ ਵੈਦਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਰੋਗ। *diarrhoea*. ਇਹ ਰੋਗ ਹਜ਼ਮਾ ਵਿਗੜਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਥਵਾ ਮਲੀਨ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬੱਚੇ ਅਥਵਾ ਬਹੁਤ ਪੱਕੇ ਅਤੇ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਫਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਲੇਸਟਾਰ ਭਾਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਿਨੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸੌਂਦੇ ਹਨ, ਮੇਲਾ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖਾਧੀ ਗਿਜ਼ਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਚਦੀ ਨਹੀਂ। ਦਸਤ ਲਗਾਤਾਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਦਸਤ ਛੱਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਅਥਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਰਮ ਦੁਘਕ ਦਵਾ ਦੇਕੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਕੱਦ ਕੱਦ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੇ। ਵੇਰ ਤਬਾਸ਼ੀਰ, ਇਲਾਇਚੀਆਂ, ਕੱਸ ਅਤੇ ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਗੁੰਦ, ਮਸਤੂਰੀ, ਮਿਸ਼ਰੀ, ਅਫੀਮ, ਸਭ ਇੱਕੋ ਤੇਲ ਦੇ ਲੈਕੇ ਚੱਤੀ ਚੱਤੀ ਦੀਆਂ ਫੋਲੀਆਂ ਬਣਾ ਲਓ। ਰੋਗੀ ਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਬਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸੌਂਢ ਦੇ ਅਰਕ ਅਥਵਾ ਸੱਜਰੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਭੀਕ ਚੱਸ ਦਿਓ। ਅਥਵਾ—ਬਿਲ ਦੀ ਗਿਰੀ ਅਤੇ ਸੌਂਢ ਉਥਲਕੇ ਚਾਘ (ਚਾਹ) ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਓ। ਗੁੰਦ ਦਾ ਮਠਾ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਸੁੰਢ ਅਤੇ ਨੂਣ ਮਿਲਾਕੇ ਦਿਓ। ਅਥਵਾ—ਹਰਤ, ਪਤੀਸ, ਹਿੰਗ, ਕਾਲਾ, ਨੂਣ, ਬਰ, ਸੇਂਧਾ ਨੂਣ, ਇਹ ਸਮਾਨ ਲੈਕੇ ਬਰੀਕ ਚੂਰਣ ਬਣਾਓ। ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਕੋਸੇ ਜਲ ਨਾਲ ਝੋਂ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮਾਸੇ ਭੀਕ ਖਵਾਓ।

ਅਤਿਸਾਰ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਚੋਟੀ ਅਤੇ ਭਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਬੂਦਾਣਾ, ਆਂਡੇ ਦੀ ਸਫੇਦੀ, ਚਾਉਲ, ਦੁੱਧ ਆਦਿ ਨਰਮ ਗਿਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੇ।

“ਤਿਸ ਕੋ ਲਗੀ ਅਧਿਕ ਅਤਿਸਾਰ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਅਤਿਸੈ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਸ਼ਯਕ.

ਅਤਿਸੈਭਾ. ਸੰ. ਅਤਿਸ਼ਯਕਾ, ਸੰਗਤ—ਨਰੁਨਾਧਿਕਤਾ, ਵਧਾ ਖਾਣਾ.

“ਅਤਿਸੈਭਾ ਮਹਿ ਜਿਨ ਚਿਤ ਲਾਯੋ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਤਿਸ਼ਯਕਾ.

ਅਤਿਸੁਪ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬੋਰ ਸੁਪ (ਨੀਂਦ). ਮਹਨਿੰਦਾ। ੨ ਮੋਰ. ਦੇਖੋ, ਸੈ ੨.

ਅਤਿਸ਼ਯਕ. ਵਿ—ਵਧਾ ਹੈ ਕਾਧ (ਜ਼ਰੀਰ) ਜਿਸ ਦਾ, ਵਧੇ ਕੱਦ ਵਾਲਾ, ਵਧੇ ਭੀੜ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਧਨਸ਼ਮਾਨਿਨੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਚਾਬਣ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਫਮਣ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮਹਾਸ਼ਯਕ ਭੀ ਹੈ। “ਮਹਾਸ਼ਯਕ ਨਾਮ ਮਹਾ ਬੀਰ ਏਵੰ.” (ਰਾਮਵ)

ਅਤਿ ਕੁੰਡੀ. ਦੇਖੋ, ਕੁੰਡੀ ੬.

ਅਤਿਕੁਮਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉੱਪਰਦੀ ਲੰਘਣਾ। ੨ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵਧ ਜਾਣਾ। ੩ ਕੁਝਿਦੇ ਦਾ ਉਲੰਘਣ.

ਅਤਿਗੀਤਾ. ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ, ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ—੩੨ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਸਤਾਰਾਂ ਪੁਰ ਵਿਸ਼ੁਮ, ਅੰਤ ਕੁਰੁ ਲਘੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ (ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁਤੀਏ) ਤੇ ਮਨਮੁਖ

ਮੁਖੁ ਇਆਣੇ ਰਾਮ.” (ਬਿਹਾ ਮ: ੪)

ਇਸ ਛੰਦ ਵਿੱਚ “ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁਤੀਏ” ਪਾਠ, ਭਾਉਣ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਅਤੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਾਕ ਹੈ, ਜੋ ਛੰਦ ਦੇ ਵਜ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਕੁਰੁ ਲਘੁ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇ ਕੁਰੁ ਹੋਣ, ਤਦ “ਕਮੰਦ” ਸੰਗਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ **ਅਤਿਥਿ.** ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤਿਥਿ ਮੁਕੱਰਰ ਨਹੀਂ. ਅਚਾਨਕ ਆਉਣ ਵਾਲਾ. ਪਰਾਹੁਣਾ. ਅਭਾਗਤ। ੨ ਕੁਸ਼ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਾ, ਜੋ ਕੁਮੁਦਵਤੀ ਦੇ ਕਲਭ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.

ਅਤਿਪਤ. ਸੰ. ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰਿਪਤ.

ਅਤਿਪਤਿ. ਸੰ. ਅਤ੍ਰਪਿ—ਅਤ੍ਰਿਪ੍ਰਿ. ਸੰਗਤ—ਅਸੰਤੋਸ਼. ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦਾ ਅਭਾਵ. “ਅਤਿਪਤਿ ਮਨ ਮਾਏ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਤਿਬਲਨਾ. ਵਿ—ਅਤਿ ਬਲਿਨ. ਵਧੇ ਭੋਰਵਾਲਾ. ਮਹਾਬਲੀ.

ਅਤਿਬਲਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵਾਲਮੀਕ ਰਾਮਾਇਣ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾੰਡ ਦੇ ਭਾਈਸਵੇਂ ਅਧਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਨੇ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਦਯਾ ਸਿਖਾਈਆਂ, ਇੱਕ ਬਲਾ, ਦੂਜੀ ਅਤਿਬਲਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਭੁੱਖ ਤੇਹ ਕਰੇਵਾਂ ਅਤੇ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

੨ ਇੱਕ ਬੂਟੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੰਗੋਰਨ ਖਰੋਵੀ ਅਤੇ ਕੰਘੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਧਾਤੂ ਪੁਸ਼੍ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਦਾਫ ਅਤੇ ਰਾਮਨ (ਭਾਈ) ਭਾਂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਪੇਟ ਦੇ ਕੀਤੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ. ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਨਾਲ ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਹ ਰੋਗ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. *L.Sidonia cordifolia*.

ਅਤਿਕੁਜ. ਵਿ—ਮਹਾਬਾਹੁ. ਲੰਮੀਆਂ ਕੁਜਾਂ ਵਾਲਾ। ੨ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਥਾਹਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ. “ਅਤਿਕੁਜ ਭਇਓ ਅਪਾਰਨਾ.” (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਤਿਮਾਰੂ. ਸੰ. ਅਤਿਸਾਗ੍ਰਾ. ਵਜ਼—ਹੱਦੋਂ ਵਧਕੇ, ਨਿਰਾਧਤ ਹੀ.

ਅਤਿਮਾਰੂਖ. ਵਿ—ਜੋ ਮਾਨੁਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤਾ। ੨ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ੩ ਜੋ ਮਨੁੱਖਪੁਟੇ ਤੋਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੋਵੇ. ਪਸ਼ੂ.

ਅਤਿਮਾਲਤੀ. ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਪਾਦਾਚਲਕ” ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਚਾਰ ਚੌਕਲ, ਅਰਥਾਤ ਚਾਰ ਭਰਣ. ਅੱਠ ਅੱਠ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੇ ਦੋ ਵਿਸ਼ੁਮ, ਅੰਤ ਦੋ ਕੁਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਹੂੰ ਨ ਪੂਜਾ, ਕਹੂੰ ਨ ਅਚੀ।

ਕਹੂੰ ਨ ਸੁਤਿਧੁਨਿ, ਸਿਮੁਤਿ ਨ ਚਈ।

ਕਹੂੰ ਨ ਹੋਮੰ, ਕਹੂੰ ਨ ਦਾਨੰ।

ਕਹੂੰ ਨ ਸੰਜਮ, ਕਹੂੰ ਸਨਾਨੰ। (ਕਨਕੀ)

ਅਤਿਮ੍ਰਿਤੁ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮੁਕਤਿ, ਮੋਕ. ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਫੇਰ ਕਦੇ ਮੌਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. “ਐਸੇ ਮਰਹੁ ਜਿ ਬਹੁਰ ਨ ਮਰਨਾ.” (ਕਉ ਕਬੀਰ)

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ‘ਵਹੁ’ ਭੀ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ.

ਅਤਿਰਸ. ਸੰਗਤ—ਆਤਮਰਸ ਆਤਮਾਨੰਦ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਥਾਪਕੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸ ਨਹੀਂ. "ਅਤਿਰਸ ਪਾਇ ਤਜੇ ਰਸ ਫੀਕੇ." (ਸਲੋਹ) ੩ ਸਮਰਣ (ਸਿਮਰਣ) ਦਾ ਰਸ. ਨਾਮਰਸ.

ਅਤਿਰਥ } ਸੰ. ਅਤਿਰਥ. ਸੰਗਤ—ਅਜਿਹਾ ਯੋਧਾ, ਜੋ ਰਥ ਤੇ
ਅਤਿਰਥੀ } ਬੈਠਕੇ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਅਭਵਿਤ (ਕੇਸੁਮਾਰ) ਬੜ੍ਹਾ
ਨਾਲ ਨਤ ਸਕੇ. ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ. "ਜਥਾ ਸੁਰਣ ਅਤਿਰਥੀ ਹੈ ਨਰਤ ਨ
ਚਹਿਤ ਸਹਾਯ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਤਿਰਿਕਤ. ਸੰ. ਅਤਿਰਿਕਤ. ਭਿ. ਵਿ—ਇਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ. ਅਲਾਥਾ.
ਸਿਵਾਇ. ਬਿਨਾ.

ਅਤਿਰੋਗ. ਸੰਗਤ—ਅਭਵਾਨਾ ੨ ਖਈ. ੩ ਰੂਸ. ਕੇਤ੍ਰ. ੪ ਵਿ—
ਅਸਾਧਰ ਰੋਗ. ਨਾਇਲਾਜ ਬੀਮਾਰੀ.

ਅਤਿਵੰਤ. ਸੰ. ਅਤਵੰਤ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਬੜਾ. ਅਤਿਲਯ. ਹੱਦੋਂ
ਬੱਧਕੇ. "ਦਾਨਿ ਬਡੇ ਅਤਿਵੰਤ ਮਯਾ ਬਲਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅਤਿਵਰਾਪਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਲੱਛਣ (ਲਛਣ) ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ.
ਲਛਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਲਛਣ ਦਾ ਘਟਣਾ. ਜਿਸੁਚ
ਰਹਿ ਦਾ ਲੱਛਣ ਬਰੀਦੇ, ਸਿੰਗਾ ਵਾਲੀ. ਇਹ ਲੱਛਣ ਮਹਿੰ ਬਕਰੀ
ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਭੀ ਘਟਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਲੱਛਣ ਵਿੱਚ
"ਅਤਿਵਰਾਪਿ" ਦੋਸ ਹੋਇਆ.

ਅਤੀ. ਦੇਖੋ. ਅਤ ਅਤੇ ਅਤਿ. ੨ ਸੰ. ਧਾ—ਲੰਬਾਣਾ. ਉਲੰਘਣਾ.
ਅਤੀਸਾਰ. ਦੇਖੋ. ਅਤਿਸਾਰ. "ਤਿਨ ਕੇ ਅਤੀਸਾਰ ਦੁਖ ਹੋਈ." (ਨਾਪੁ)

ਅਤੀਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਗੁਜਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਲੰਘਿਆ ਹੋਇਆ. ਭੀਤਿਆ
ਹੋਇਆ. ੨ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਉਲੰਘਿਆ ਹੈ. ਵਿਰਥੁ. ਤਰਾਕੀ.
"ਅਤੀਤ ਸਦਾਏ ਮਾਇਆ ਕਾ ਮਾਰਾ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) ੩ ਭਿ.
ਵਿ—ਪਰੇ. ਬਾਹਰ. "ਹੈਕੇ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਤੀਤ." (ਹਜ਼ਾਰੇ ੧੦)

ਅਤੀਥ. ਦੇਖੋ. ਅਤਿਥਿ.

ਅਤੀਂਦ੍ਰਿ. ਸੰ. ਅਤੀਂਦ੍ਰਿਯ. ਵਿ—ਜੋ ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭ੍ਰਹਿਣ ਨਾ
ਬੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਇੰਦ੍ਰਿਯਗਤਾਨ ਤੋਂ ਪਰੇ.

ਅਤੀਮ. ਅ. ੨ ਯਤੀਮ. ਵਿ—ਮਹਿੰਟਰ. ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਮਰ
ਗਏ ਹਨ. ੨ ਭਾਵ ਕੰਗਾਲ. ਤੁੰਡ. "ਜਾਇ ਸੁਤੇ ਜੀਰਾਭ ਮੇ ਬੀਏ
ਅਤੀਮਾ ਗਭ." (ਸ. ਫਰੀਦ). ਯਤੀਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੱਖੇ ਕਦੇ.

ਅਤੀਮਾ. ਅਤੀਮ (ਯਤੀਮ) ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ. ਦੇਖੋ. ਅਤੀਮ ਅਤੇ
ਯਤੀਮ.

ਅਤੀਯੋਗ. ਅ. ੨ ਬਖਸਿਸ਼. ਅਤੀ ਬੀਤੀ ਵਸਤੂ.

ਅਤੀਵਿ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਤਿਸੈ (ਅਤਿਸਯ). ਬਹੁਤ ਵਧਕੇ. ਅਤਰੰਤ.

ਅਤੁਟ. ਵਿ—ਕੁਟਿ ਰਹਿਤ. ਅਟੁਟ.

ਅਤੁਲ. ਵਿ—ਜੋ ਭੋਲਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਅਮਿਤ. "ਆਪੇ ਅਤੁਲ
ਭੁਲਾਇਦਾ ਪਿਆਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੪) ੨ ਸੰ. ਅਤੁਲਤ. ਜਿਸ ਦੇ
ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਦੁਤੀ ਅਨੁਪਮ. ਲਾਸਾਨੀ. "ਗੁਨ ਗਵਤ
ਅਤੁਲ ਸੁਖ ਪਾਇਆ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਅਤੁਲਤ. ਵਿ—ਅਤੁਲਿਤ. ਨਾ ਭੋਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਅਪ੍ਰਮਾਣ. "ਬਲ
ਅਤੁਲਤ ਬਹੁ ਵਿਸਾਲਾ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਤੁਲ ਤੋਲ. ਸੰਗਤ—ਆਤਮਵਿਚਾਰ. ਜੋ ਤੋਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਅ
ਸਕਦਾ, ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ.

ਅਤੁਲਿਤ. ਦੇਖੋ. ਅਤੁਲਤ.

ਅਤੁਲਤ. ਦੇਖੋ. ਅਤੁਲ ੨.

ਅਤੁਲਯੋਗਿਤਾ. ਇਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ—
"ਤੁਲਯੋਗਿਤਾ ਲਹਾ ਨ ਹੋਈ. ਜਾਨ ਅਤੁਲਯੋਗਿਤਾ ਸੋਈ."
(ਲਸਵੰਤ ਜਮੀ ਕੂਸਣ). ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਮਾਨ ਉਪਮੇਯ ਆਦਿ ਦੇ
ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨ ਯੋਗਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੋ "ਅਤੁਲਯੋਗਿਤਾ"
ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ. ਇਹ ਤੁਲਯੋਗਿਤਾ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਥਾਕੇ ਨੈਨ ਸੁਵਨ ਸੁਨਿ ਥਾਕੇ, ਥਾਕੀ ਸੁੰਦਰਿ ਥਾਇਆ,
ਜਥਾ ਹਾਥ ਦੀ ਸਭ ਮਤਿ ਥਾਯੀ. ਏਕ ਨ ਥਾਕਸਿ ਮਾਇਆ

(ਸੁਹੀ ਕਬੀਰ)

ਗਿਰਿ ਬਸੁਧਾ ਜਲ ਪਵਨ ਜਾਇਕੇ

ਇਕਿ ਸਾਧਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ,

ਅੰਡ ਬਿਨਾਸੀ ਜੇਰ ਬਿਨਾਸੀ

ਉਤਤੁਜ ਸੇਰ ਬਿਨਾਧਾ.

ਚਾਰਿ ਬਿਨਾਸੀ ਖਟਹਿ ਬਿਨਾਸੀ

ਇਕ ਸਾਧਬਚਨ ਨਿਹਚਲਾਧਾ,

ਦਿਸਟਿਮਨ ਹੈ ਸਕਲ ਬਿਨਾਸੀ

ਇਕ ਸਾਧਬਚਨ ਆਗਾਧਾ.

(ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਮਿਲਾ ਬੁਧਮਾ ਮਿਲਾ ਇੰਦ੍ਰ.

ਰਵਿ ਮਿਲਾ ਮਿਲਾ ਹੈ ਚੰਦ੍ਰ.

ਮਿਲਾ ਮਲਤਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰ,

ਇਕ ਹਰਿ ਨਿਰਮਲ ਜਥਾ ਅੰਤ ਨ ਪਾਰ.

(ਬੈਰ ਕਬੀਰ)

ਅਤੇ. ਵਰ—ਦੋ ਬਖਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋਤਨ ਵਾਲਾ ਬਖਦ. ਔਰ. ਅਰ. ਅਤੇ.
ਤੇ.

ਅਤੇਜ. ਵਿ—ਤੇਜ ਰਹਿਤ. ਪ੍ਰਭਾਹੀਨ. ੨ ਸੰਗਤ—ਅੰਧਕਾਰ.
"ਅਤੇਜ ਜੈਸੇ ਤੇਜ ਲੀਨ." (ਅਕਾਲ)

ਅਤੇਵ. ਦੇਖੋ. ਅਤੀਵ. "ਅਤੇਵਕੀਨਿ ਹੋਤੀ" (ਦੱਤਾਵ) ਵਡਾ
ਅਕਲੀਹੋਤੁ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਤੈ. ਦੇਖੋ. ਅਤੇ. "ਛੋਹੇ ਅਤੇ ਲਕਤੀ ਅੰਦਰਿ ਕੀਤਾ ਹੋਇ." (ਵਾਰ ਆਸ)

ਅਤੋਕ. ਸੰ. ਅਤਾਕ—ਅਤਕ. ਸੰਗਤ—ਅਵੇਕ. ਅੰਗ. ੨ ਰਾਹੀ.
ਪਾਂਧੀ. ੩ ਵਿ—ਤੋਕ (ਪੁਤ੍ਰ) ਬਿਨਾ. ਔਤ. ਅਪੁਤ੍ਰ.

ਅਤੋਲ. ਵਿ—ਜੋ ਭੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਵਜਨੋਂ ਬਾਹਰ.

੨ ਅਤੁਲਕ. ਅਦ੍ਰਿਤੀਯ (ਅਦ੍ਰਿਤੀ).

ਅਤੋਲਕ } ਵਿ—ਜੋ ਤੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ
ਅਤੋਲਕਾ } ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ. “ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਅਤੋਲਕ ਪਾਇਆ.”
ਅਤੋਲਵੀ } (ਆਸਾ ਵੰਤ ਮ: ੪) “ਓਹ ਵੇਪਰਵਾਰੁ ਅਤੋਲਵਾ.”
(ਜੁੀ ਮ: ੧) “ਮਿਟੀ ਪਈ ਅਤੋਲਵੀ.” (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਅਤੰਕ } ਸੰ. ਆਗਭਕ—ਆਤੰਕ. ਸੰਗਤ—ਭਰ. ਤੇ. “ਸਭ ਦੇਸ
ਅਤੰਗ } ਦੁਕਾਲ ਅਤੰਕ ਹਰੇ.” (ਨਾਪੁ) “ਕਾਯਕ ਕੇ ਉਚ ਹੋਤ
ਅਤੰਗ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਪੁਤਾਪ। ੩ ਦਫਦਫਾ। ੪ ਰੋਡ, ਬੀਮਾਰੀ.

ਅੱਤ. ਸੰਗਤ—ਅਧਿਕਤਾ. ਜ਼ਰਾਦਤੀ। ੨ ਜੁਲਮ.

ਅੱਤਾ. ਸੰ. ਅਗਾ. ਸੰਗਤ—ਮਾਤਾ. ਮਾਂ। ੨ ਵਡੀ ਭੈਣ। ੩ ਕਰਤਾਰ,
ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੪ ਸੰ. ਅਤ੍—ਅਤ੍ਰਿ.
ਵਿ—ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਖਾਥੀ.

ਅੱਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਭਾਰ.

ਅਤਰਾਚਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਚਾਰ ਦੇ ਉਲੰਘਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.
ਜ਼ਰਾਦਤੀ। ੨ ਦੁਰਾਚਾਰ. ਪਾਪ। ੩ ਜੁਲਮ.

ਅਤਰੁਕ੍ਰਿ. ਬਹੁਤ ਵਧਕੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕਾਵਚਗੀਤਿ. ਇੱਕ
ਅਰਥਾਨੰਕਾਰ. Hyperbole. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧਕੇ
ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਅਤਿਸ਼ਯੋਕਿ” ਭੀ ਹੈ.
“ਦਾਨ ਸੁਰਤਾ ਰੂਪ ਗੁਣ ਕਹਿਯੋ ਅਤਿ ਅਧਿਕਾਯ.”

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਤਹਾ ਸਰੁ ਕੇ ਭੀਮ ਹਸਤੀ ਚਲਾਏ,

ਦਿਓਂ ਮੱਧ ਭੈਣ ਅਜੋਂ ਲੈ ਨ ਆਏ.” (ਭਰਾਨ)

“ਸੁਰਿ ਉਡੀ ਖੁਰ ਪੂਰਨ ਰੇ ਪਥ ਉਰਧ ਹੈ ਰਵਿਮੰਡਲ ਛਾਏ ਮਾਨਹੁ
ਫੇਰ ਰਏ ਬਿਧਿ ਲੋਕ ਧਰਾ ਖਟ ਆਭ ਅਕਾਸ ਛਾਏ.” (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਤਰੰਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਹੁਤਾ ਜ਼ਰਾਦਾ. ਬੇਹੱਦ. ਅਤਿਸ਼ਯ. “ਅਤਰੰਤ
ਆਸਾ ਆਥਿਤਰੰਤਵਨੰ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਤਰੰਤਾਤਿਸ਼ਯੋਕਿ. ਇੱਕ ਅਰਥਾਨੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ
ਹੀ ਵਧਕੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ—ਕਾਚਣ
ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਰਯ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ. “ਜਹਾ ਹੋਰੁ ਰੇ
ਪੁਬਮ ਹੀ ਪੁਗਟ ਹੋਤ ਹੈ ਕਾਜ.” (ਜਿਵਰਾਜ ਰੂਸਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਪਹਿਲਾ ਪੂਤ ਪਿਛੀ ਮਾਈ.

ਬਾਹਰਿ ਬੈਲੁ ਗੋਨ ਘਰਿ ਆਈ.” (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

“ਭੁੱਧ ਹੋਰੁ ਦਲਮੇਸ ਜਥ ਯਸੀ ਕਾਲ ਕਿਰਪਾਨ,

ਜਗਦੁਖਦਾਇਕ ਬਹੁ ਗਣ ਰੁਚਤ ਭਏ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਣ.”

ਅਤਰੰਤਾ ਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਅਭਾਵਸ.

ਅਤ੍ਰੁ. ਸੰਗਤ—ਆਸੁ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਅਤ੍ਰੁ ਕੇ ਚਲੈਯਾ ਡਿਤਿ ਛਤ੍ਰੁ
ਕੇ ਧਰੈਯਾ.” (ਅਕਾਲ) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਥਾਂ. ਦੇਖੋ.

ਅਤ੍ਰੁਟਾ. ਵਿ—ਤ੍ਰੁਟਿ ਰਹਿਤ. ਅਟੁੱਟ

ਅਤ੍ਰੁਪਤ੍ਰੁ. ਸੰ. ਅਤ੍ਰੁਪਤ੍ਰੁ. ਸੰਗਤ—ਅਤ੍ਰੁਪ (ਪੁੱਪ) ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ

ਵਾਲਾ ਛਤ੍ਰੁ। ੨ ਰਾਜਾਚਿੰਨ੍ਹ ਛਤ੍ਰੁ. “ਅਤ੍ਰੁਪਤ੍ਰੁ ਕਹਿ ਸੀਸ ਭਰਯੋ.”
(ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅਤ੍ਰਿ. ਸੰ. ਅਤ੍ਰਿ ਸੰਗਤ—ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਮਾਨਸਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਰਿਖੀ,
ਜਿਸ ਦੀ ਜਪੁ (ਸੱਤ) ਰਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਦੇਖੋ, ਅਭਿਨਪੁਰਾਣ
ਅ: ੨੭੩. ਭਾਗਵਤ ਦੇ ਸਕੰਧ ੩. ਅ: ੧੨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤ੍ਰਿ ਦੀ
ਉਤਪਤੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਈ. ਇਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ
ਅਨੁਸੂਯਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ, ਦੁਰਵਾਸਾ ਅਤੇ ਸੋਮਓਦ੍ਰਮਾ
ਨਿਖੇ ਹਨ. “ਪੁਨ ਭਏ ਅਤ੍ਰਿ ਰਿਖਿ ਮੁਨਿ ਮਹਾਨ। ਦਸਚਾਰਚਾਰ
ਵਿਦਯਾਨਿਧਾਨ.” (ਦੱਤਾਤ੍ਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰੀ. ੩ ਸੰ. ਅਤ੍ਰੁ. ਵਿ—
ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਖਾਥਾ.

ਅਤ੍ਰਿਸੁਤ } ਸੰਗਤ—ਅਤ੍ਰਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ। ੨ ਦੁਰਵਾਸਾ।
ਅਤ੍ਰਿਜ } ੩ ਸੋਮ.
ਅਤ੍ਰਿਭਨਯ }

ਅਤ੍ਰਿਪਤ੍ਰੁ. ਸੰ. ਅਤ੍ਰੁਟ. ਵਿ—ਨਾ ਰੋਜਿਆ ਹੋਇਆ ਭੁੱਖਾ ੨ ਸੰਤੋਖ
ਰਹਿਤ. ਨੇਰੀ.

ਅਤ੍ਰਿਪਤਿ. ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਪਤਿ.

ਅਤ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰੁ। ੨ ਅਤ੍ਰਿਸੁਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਬਸਤ੍ਰਧਾਰੀ. ਆਪਣੇ
ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. “ਧੁੱਧਵੇਤਾ ਅਤਿ ਅਤ੍ਰੀ.” (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਤ੍ਰੰਗ. ਵਿ—ਤਰੰਗ ਰਹਿਤ. ਭਾਂਡ. ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ.
“ਅਤ੍ਰੰਗਸੂ.” (ਭਰਾਨ) ੨ ਅੰਤਰੰਗ. ਅੰਦਰ ਦਾ. ਭੀਰਰੀ.
੩ ਦਿਲੀ. ਜਿਕਰੀ.

ਅਭ. ਵਰ—ਅਭ. ਹੁਣ। ੨ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ। ੩ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹਿੰਦੂ ਰਿਖੀਆਂ
ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਗਲ ਪੁਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ.

“ਓਭੰਕਾਰ ਆਪ ਸਾਧ ਸਾਧੀ ਭਾਵੇਤੀ ਭਗਾਯ ਪੁਰਾ।

ਕਠ ਸਿਤਾ ਬਿਨਿਯਾਤੀ ਜੈਨ ਸਾਡਗਲਿਕਾ ਰੁਖੀ.”

(ਦੇਖੋ, ਬ੍ਰਹਮਸੂਤ੍ਰ ਦੀ ਭਾਮਤੀ ਵਯਾਖਣ ਅਤੇ ਸਾਂਖਯ—ਵਚਨ
ਭਾਸ਼ਣ)

ਦੇਖੋ, ਵੈਦੇਸਿਕ ਸਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਮੁੱਢ—ਅਧਾਤੀ ਧਰਮ ਕਾਯਾ।
ਸਯਾਮ—ਅਤੇ ਵੇਦਾਂਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿ—ਅਧਾਤੀ ਭਗਤਿਯੋਗ।
ਦੇਖੋ, ਅਥਿ ਅਤੇ ਸੁਆਸਤਿ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਥਿ ੨.

ਅਥਏ. ਅਸੁ ਹੋਏ. ਅਸੁ ਹੋਣ (ਛਿਪਣ) ਪੁਰ. “ਅਥਏ ਦਿਨੇਸ ਕੇ
ਹੁਤਸਨ ਜਗਾਇਕੈ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਥਕ. ਵਿ—ਜੋ ਥਕੇ ਨਾ। ੨ ਅਥੰਡ. ਇੱਕਰਸ. ਨਿਰੰਤਰ. “ਅਹਿਨਿਸ
ਦੀਵਾ ਬਲੈ ਅਥਕ.” (ਰਾਮ ਮ: ੧)

ਅਥਤੀਸ. ਸੰ. ਅਤਿਬੇਬ. ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਅਤਿਬੀਆਂ ਦਾ
ਸੁਆਮੀ ਹੈ. “ਸੋ ਤੈ ਨ ਭੰਡੈਤ ਅਸਟੀਭ ਅਥਤੀਸ ਕੇ” (ਅਕਾਲ)

ਅਥਨ. ਸੰ. ਅਸੁਮਨ. ਸੰਗਤ—ਅਸੁ ਹੋਣਾ. ਛਿਪਣਾ. ਡਰੂਥ ਹੋਣਾ.
ਦੇਖੋ, ਅਥਣ.

‘ਹਰਿ ਵੰਸ. ਅ: ੨੫ ਅਤੇ ਮਤਸਯ ਪੁਰਾਣ ਅ: ੨੨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤ੍ਰਿ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ.

ਅਥਰ. ਅਥਰਵ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਅਥਰ ਫੇਦ ਪਠੜ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)
ਅਥਰਬ. ਸੰ. ਅਥਰਵ ਸੰਗਤ—ਚੋਥਾ ਵੇਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬ੍ਰਹਮਵੇ
ਦ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵੇਦ. ੨ ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦੁਆ ਚੋਥਾ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਟ
ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਥਰਵਨ.

ਅਥਰਬਣ. ਦੇਖੋ, ਅਥਰਬ ਅਤੇ ਅਥਰਬਨ.

ਅਥਰਬਣਿ. ਸੰ. ਅਥਰਵਣਿ. ਸੰਗਤ—ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ.
ਪੰਡਿਤ ੨ ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਗ ਆਦਿ (ਯਗਯਾਦਿਕ)
ਕਰਮ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰਿਤੁਜ.

ਅਥਰਬਨ. ਸੰ. ਅਥਰਵਨ. ਸੰਗਤ—ਚੋਥਾ ਵੇਦ. ਦੇਖੋ, ਵੇਦ. ੨ ਇੱਕ
ਅਥਰਵਣ. ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ.
ਇਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਨਿਖਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਦੇ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਥਰਵਨ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਯਗਯਾਦਿਕ ਕਰਮ ਕਰਾਉਣ
ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਸਿਰੋਮਣਿ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. "ਭਾਗ ਅਥਰਬਨ
ਕੁਰੁਮੁਖ ਭਾਗ." (ਭਾਗੁ) ਕੁਰੁਮੁਖਾਂ ਨੇ ਕਰਮਕਾਂਡੀਆਂ ਦਾ ਭੋਤਾ
ਸਿਰੋ ਉਤਾਰਦਿੱਤਾ ਹੈ.

ਅਥਰਵਣ. ਦੇਖੋ, ਅਥਰਵ. ੨ ਅਸੁਮਨ ਹੋਣ ਦੀ ਇਛਾ. ਪਸ਼ਿਮ.
ਪੱਛੋਂ. ਦੇਖੋ, ਅਥਰਵਣ.

ਅਥਰਵਾ. ਵਜ—ਯਾ. ਵਾ. ਕਿੰਵਾ. ਜਾਂ.

ਅਥਰਵਾਟੀ. ਸੰਗਤ—ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ.
੨ ਮੁਸਾਫ਼ਰਸ਼ਾਨਾ. "ਹੁਤੇ ਅਥਰਵਾਟੀ ਕੇ ਵਿਚ ਬੈਠੜੇ." (ਭੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਥਰਾਹ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਥਾਹ ਨਾ ਪਾਇਆਜਾਵੇ. ਅਥਰਾਹ. ਬਹੁਤ
ਅਥਰਾਹ. ਭੁੱਖਾ. "ਅਥਰਾਹ ਅਥਰਾਹ ਬੇਅੰਤ." (ਵਾਰ ਰਮ ੨ ਮ: ੫)

ਅਥਰਾਕ. ਵਿ—ਜੋ ਸਰਗਿਤ (ਬੰਧਿਆ) ਨਹੀਂ. ਅਥਰਾਕ. ਜੋ ਥਕੇ ਨਾ.
"ਕੀਏ ਰਥ ਅਥਰਾਕ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਅਥਰਾਮ. ਵਿ—ਅਥਰਾਮ ਰਹਿਤ. ੨ ਬੇਰੋਕ. ਕੰਮੁਟ ਬਿਨਾ. "ਉਥਰਾਮੋ
ਧੀਰਜ ਮੂਲ ਅਥਰਾਮ." (ਨਾਪੁ)

ਅਥਿ. ਅਥਿ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਹੱਥੀ. ੨ ਥਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪੁਰ. "ਮਜਾ
ਰੂਪਿਓ ਦੁਰਗੰਧਾ ਨਾਨਕ ਅਥਿ ਗਰਬੇਣ ਅਗਤਾਨਣੇ." (ਭਾਸ਼ਾ)

ਅਥਿਤ. ਵਿ—ਜੋ ਇਸਥਿਤ ਨਹੀਂ. ਚੰਦਲ. ੨ ਬਿਨਸਨਹਾਰ.
ਅਥਿਤਾ. ੩ ਅਤਿਥਿ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਕਈ ਥਾਂਈ ਅਥਿਤ ਸ਼ਬਦ
ਆਇਆ ਹੈ.

ਅਥਿਤਿ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਥਿ. ੨ ਨਾ ਇਸਥਿਤੀ. ਕਾਇਮੀ ਨਾ ਹੋਣੀ.

ਅਥਿਤਨਰਵਨ. ਦੇਖੋ, ਅਥਿਤਨਰਵਨ.

ਅਥਿਰ. ਸੰ. ਅਥਿਰ. ਵਿ—ਜੋ ਇਸਥਿਰ (ਕਾਇਮ) ਨਹੀਂ. ਚੰਦਲ.
੨ ਬਿਨਸਨਹਾਰ.

ਅਥੋਨ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਤਦਨੰਤਰ. ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ. "ਅਥੋਨ ਪੁਰਾਣ ਦਮਰਾ."
(ਪਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਰੁਸ਼ ਨੂੰ ਦਮ ਸਾਧਨ ਕਰਨਾ ਯੋਗ
ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਦਮ ਅਤੇ ਦਮਰਾ.

ਅਥੂ. ਸੰਗਤ—ਅਥੂ. ਅੰਥੂ. ਅੰਸੂ. ਹੰਥੂ.

ਅਥੁ. ਸੰ. ਅਥੁ. ਧਾ—ਥਾਣਾ. ਭੱਠਣ (ਭਕਣ) ਕਰਨਾ. ਕੱਟਣਾ.

ਭੁਤਰਨਾ.

ਅਥੁਗ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਦਰ. ਸਾਫ਼. "ਨਮੋ ਖੰਗ ਅਥੁਗੋ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)
ਅਥੁਗ. "ਲੈਕਰ ਖੰਗ ਅਥੁਗ ਮਹਾਂ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਕਨੱਕ

ਰਹਿਤ. ੩ ਅਥੁਗ. ਜੋ ਦਰਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ. ਅਰਥਾਤ ਸੜ
ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ. "ਅਥੁਗ ਅਥੁਗ ਅਥੁਗ ਹੈ." (ਅਥਾਨ)

ਅਥੁਦ. ਅ. ੧. ਕਿਨਤੀ. ਸੁਮਾਰ. ਸੰਖਣਾ. ੨ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੀ
ਦਾਤੁ.

ਅਥੁਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਥਾਣਾ. ਭਕਣ. ਭਕਣਾ. ੨ ਅ. ੧. ਅਥੁਨ.

ਵਿ—ਨਿੱਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ੩ ਸੰਗਤ—ਥਾਈਬਲ ਅਤੇ ਭੁਰਾਨ
ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਥਾਣਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਦਮ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ.

Eden ਦੇਖੋ, ਆਦਮ. ੪ ਅਥੁਨ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ
ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਬ ਪਹਾੜੀ ਭੇ, (ਜਿਸ ਦੀ ਬਲੰਦੀ

ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ੧੭੭੫ ਫੁੱਟ ਹੈ) ਮਲਬੂਤ ਫੌਜੀ ਕਿਨਾਰਾ, ਜੋ ਭਾਰਤਰਾਜ
ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ. Adon. ਅਥੁਨ ਸਨਵਰੀ ੧੯ ਸਨ ੧੮੩੯ ਵਿੱਚ

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ ਹੈ. ਬਲਾਇਤ ਨੂੰ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ
ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹ ਇੱਕ ਭੰਦਰ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ (Red

Sea) ਭੁਰੂ ਹੋਂਦਾ ਹੈ. ਅਥੁਨ ਦੀ ਮਰਦਮ ਸੁਮਾਰੀ ੫੬੮੭੨ ਹੈ.
ਇਹ ਭੰਦਰੀ ਤੋਂ ੧੬੫੦ ਅਤੇ ਬਰਾਬੀ ਤੋਂ ੧੪੫੦ ਮੀਲ ਹੈ.

ਅਥੁਨਾ. ਅ. ੧. ਵਿ—ਨੀਰ. ਕਮੀਨਾ. ਤੁੰਡ.

ਅਥੁਬ. ਅ. ੧. ਸੰਗਤ—ਆਦਰ. ਸਨਮਾਨ. ਸਿਸ੍ਰਾਥਾ. "ਹਾਦੀਯੋ
ਰਾਹੇ ਖੁਦਾ ਆਮਦ ਅਥੁਬਾ ਬੇ ਅਥੁਬ ਮਾਲੀਸੁ ਅਜ ਅਲਤਾਫ਼ੇ ਰੱਬ."

(ਸਿੰਦਰੀ) ੨ ਨਿਯਮ. ਕਾਇਦਾ. ੩ ਸਦਾਚਾਰ ਵਾਲਾ ਸਾਹਿਤ.
੪ ਵਿਦਿਆ. ੫ ਸਭਨਤਾ.

ਅਥੁਭੁਤ. ਸੰ. ਅਥੁਭੁਤ. ਵਿ—ਅਥੁਭਾ. ਅਜੀਬਾ ੨ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ. ੩ ਸੰਗਤ—ਕਾਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਨੇ ਰਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਸ.

ਦੇਖੋ, ਰਸ.

ਅਥੁਭੁਤ ਰਾਮਾਯਣ. ਦੇਖੋ, ਮਹਾਰਾਵਣ.

ਅਥੁਮ. ਸੰ. ਅਥੁਮ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਮਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀਏ.
ਅਜੀਤ. ਜੋ ਦਬੇ ਨਾ. ੨ ਅ. ੧. ਅਥੁਮ. ਸੰਗਤ—ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ.

ਅਥੁਹੋਦ. ਅਨੁਪਸਿਥਿਤ. ਮੋਰੁਦਗੀ ਦਾ ਅਥਾਵਾ. ੩ ਪਰਲੋਕ.

ਅਥੁਰਸ. ਦੇਖੋ, ਅਥੁਰਸਾ. ੨ ਦੇਖੋ, ਅਥੁਰਸ.

ਅਥੁਰਕ. ਸੰ. ਅਥੁਰਕ. ਸੰਗਤ—ਅਥੁਰਾ. ਹਰੀ ਸੁੰਬ.

ਅਥੁਰਬ. ਵਿ—ਦੁਵਰ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਧਨਾ ੨ ਅਮੋਨ (ਅਮੁਨਜ)
ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. "ਸੁ ਬਾਜੀ ਅਥੁਰਬ" (ਗ਼ਜ਼ਾਨ)

ਅਥੁਲ. ਸੰ. ਥੀ. ਥਿਤਾ. ੨ ਅ. ੧. ਅਥੁਲ. ਸੰਗਤ—ਨਿਆਉਂ.
ਨਤਾਧ. ਇਨਸਾਫ਼. "ਅਥੁਲ ਕਰੇ ਰੁਝ ਗਿਆਨ ਸਮਾਨਾ." (ਮਾਰੂ

ਸੇਨਹੇ ਮ: ੧) ੩ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ. ਕਰਤਾਰ. ੪ ਤੁਨਤਾ. ਸਮਾਨਤਾ.
੫ ਮਾਪ. ਮਿਣਤੀ.

ਅਥੁਲੀ. ਵਿ—ਅਥੁਲ (ਨਿਆਉਂ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ੨ ਸੰਗਤ—
ਅਥੁਲਤੀ. ਜੱਜ. "ਅਥੁਲੀ ਹੋਇ ਬੈਠਾ ਪੁਤ੍ਰ ਆਪਿ." (ਗਉ ਮ:

੫) ੩ ਪਿੰਡ ਭੈਣੀ ਦਾ (ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਨਾਉਂ ਚੋਹਲਾ ਅਬਦਾ ਚੋਹਲਾ ਹੈ) ਵਸਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਤਮਸ਼ਰਣੀ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਭ ਸਿਖਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਚੋਰੀ ਛੱਡਕੇ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਤੋਂ ਆਤਮਉਪਦੇਸ਼ ਲੀਤਾ। "ਅਦਲੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਤਹਿ ਜਿਹੁ ਸੁਮਤਿ ਵਿਸੇਖੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦਲੁ, ਦੇਖੋ, ਅਦਲ.

ਅਦਵੈ, ਦੇਖੋ, ਅਦ੍ਵੈ.

ਅਦਾ } ਅ. ੧, ਸੰਗਤ—ਭਰਜ, ਚੰਗ, ਚਲ. "ਅਦ੍ਰੁਤ ਅਦਾਇ ਅਦਾਇ" ਤਾਂਕੀ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਵਾਕਸ਼ਰਚਨਾ ੩ ਚੁਕਾਉਣਾ.

ਹਿਸਾਬ ਬੇਬਾਕ ਕਰਨਾ। ੪ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪਰਤੱਖ ਕਰਕੇ ਦੱਸਣਾ। ੫ ਅ.

੧, ਅਦਾ, ਖੰਡਨ, ਰੰਦ, ਦੂਰ ਕਰਨਾ. "ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਕਰਹਿਗੇ ਅਦਾ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹੈਗੇ ਸਦਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੬ ਵਿ—ਰਬਾਦ.

ਬਰਬਾਦ. "ਇਸ ਬਲ ਭੇ ਤੂੰਹੀ ਹੁਇ ਅਦਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦਾਇਬ, ਅ. ੨, ਅਦਾਬ, ਅਦਬ ਦਾ ਬਹੁ ਵਰਨ. "ਬਿੰਦ ਅਦਾਇਬ ਰਾਖਤ ਹੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦਾਹਟ, ਵਿ—ਅਦਾਹਟ, ਦਹਨ ਚਹਿਤ, ਜੋ ਨਾਭਿਆ ਨਾ, ਜਾ

ਸਕੇ. "ਪੁਰੰਭ ਆਮੇਟ ਅਦਾਹਟ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਦਾਕ, ਵਿ—ਦਾਕ ਚਹਿਤ, ਨਿਰਮਲ, ਕਲੰਕ ਬਿਨਾ.

ਅਦਾਬ, ਦੇਖੋ, ਅਦਾਇਬ. "ਕਰਤ ਅਦਾਬ ਅਧਿਕ ਸਤਕੋਟੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦਾਰਦ, ਦਰਿਦੁ ਦਾ ਅਰਥ, ਸੰਪਦਾ, ਵਿਭੂਤਿ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਲੀ. "ਅਨੰਦ ਅਦਾਰਦ ਦੀਹ ਵਿਚਾਰਦ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦਾਲਤ, ਅ. ੧, ਸੰਗਤ—ਅਦਲ ਦੀ ਥਾਂ, ਨਜ਼ਾਫ਼ਤਾਨਾ।

੨ ਟਿਨਸਾਵ, ਨਿਆਉ.

ਅਦਾਲਤੀ, ਵਿ—ਅਦਾਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਨਿਆਉ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

੨ ਸੰਗਤ—ਜੱਜ, ਨਜ਼ਾਫ਼ੀਯ.

ਅਦਾਬਤ, ਅ. ੨, ਸੰਗਤ—ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਵੈਰ. "ਤੂੰ ਕਰੇਂ ਅਦਾਬਤ ਗੁਰੂ ਨਾਲ." (ਸੰਗਤਮਾ)

ਅਦਿਸਟ, ਸੰ. ਅਦਵ—ਅਦ੍ਰਿਸ਼, ਵਿ—ਨਾ ਦੇਖਿਆ, ਅਣਭਿੱਠਾ।

੨ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. "ਸਹਜੇ ਅਦਿਸਟ ਪਛਾਣੀਐ." (ਸੁੀ ਅ:

ਮ: ੩) ੩ ਕਰਮ। ੪ ਪ੍ਰਾਰਥਾ.

ਅਦਿਸਟਿ, ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ. "ਚਿਤ੍ਰ ਅਦਿਸਟਿ ਨਗਾਈ." (ਰਾਮ

ਅ: ਮ: ੩)

ਅਦਿਸਟੁ, ਦੇਖੋ, ਅਦਿਸਟ.

ਅਦਿਖ, ਵਿ—ਦੀਖਤਾ (ਦੀਕਾ) ਚਹਿਤ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰਦੀਕਾ ਧਾਰਣ

ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ੨ ਅਣਭਿੱਠ, ਜੋ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ.

ਅਦਿਤ, ਦੇਖੋ, ਅਦਿਤੜ.

ਅਦਿਤਿ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੨ ਦੰਫ (ਦਫ) ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ

ਕਸ਼ਯਪ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੇਵਤੇ ਜਨਮੇ. "ਦਿਤਿ ਅਦਿਤਿ ਦੇ

ਰਿਖਿ ਬਰੀ ਬਨਾਇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਮਾਤਾ, ਮਾਂ। ੪ ਖਾ ਜਾਣ

ਵਾਲੀ, ਭਾਵ—ਮੋਤ.

ਅਦਿਤਿਸੁਤ } ਸੰਗਤ—ਸੂਰਜ। ੨ ਇੰਦੁ. ੩ ਵਾਮਨ।

ਅਦਿਤਿਸੁਮਾਰ } ੪ ਦੇਵਤਾ.

ਅਦਿਤੀ, ਦੇਖੋ, ਅਦਿਤਿ.

ਅਦੀਸ } ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਦੇਖੋ, ਅਦ੍ਰਿਸ਼. "ਅਦੀਸੇ."

ਅਦੀਖ } (ਜਪੁ)

ਅਦੀਨ, ਵਿ—ਦੀਨਤਾ ਚਹਿਤ। ੨ ਨਿਡਰ। ੩ ਉਦਾਰ। ੪ ਪਾਂਡਵ

ਸਹਦੇਵ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ.

ਅਦੀਨਾ, ਭਾ. ੨, ਸੰਗਤ—ਸੁਕੁਵਾਰ, ਜੁਮਾ. ਅਦੀਨਹ ਦਾ ਅਰਥ

ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ. ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੁਮੇ ਦੇ ਦਿਨ ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ,

ਇਸ ਲਈ ਸੁਕੁਵਾਰ ਦਾ ਦਿਹ ਨਾਉਂ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ.

ਅਦੀਨਾ ਬੋਗ, ਇਹ ਸਰਬਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਭਰੀਬ ਚੰਨੁ ਅਰਾਈਂ ਦਾ

ਪੁੱਤ ਮਾਲ ਦੇ ਅਹਿਕਮੇ ਦਾ ਪਟਵਾਰੀ ਸੀ. ਆਪਣੀ ਲਿਆਬਤ ਨਾਲ

ਥਪਦਾ ਥਪਦਾ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਨਵਾਬ ਹੋਗਿਆ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਪੰਜਾਬ ਦਾ

ਸੁਬੇਦਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ ਫਰਹਾਮ ਸੰਗ ਸੀ.

ਅਦੀਨਹ (ਸੁਕੁ) ਦੇ ਦਿਨ ਇਹ ਜੰਮਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਦੀਨਾ

ਬੋਗ ਨਾਉਂ ਪੈ ਗਿਆ. ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬੇਟੇ ਤੈਮੂਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ

ਨਾਇਬ ਜਹਾਨ ਖਾਂ ਦਾ ਨਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ

ਨਾਲ ਫੇਰ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਕੱਢੀ, ਪਰ ਪੂਰਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ

ਨਾ ਉੱਤਰਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦਾ ਖੋਟਾ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੁਲ

ਰੋਡ ਨਾਲ ਅੱਗ ਸੰਮਤ ੧੮੧੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਲਾਏ

ਖ਼ਾਨਪੁਰ ਦਫ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ

ਹੈ ਕਿ ਕਰਤਾਰਪੁਰੀਏ ਸੋਢੀ ਵਡਭਾਗ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਖ਼ਾਨਸਾ ਦਲ ਦੀ

ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਦੀਨਾ ਬੋਗ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੧੪ ਵਿੱਚ ਜਲੰਧਰ

ਫਤੇ ਕੀਤਾ. ਅਤੇ ਖ਼ਾਨਸੇ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਜਾਨਿਮ ਨਾਸਿਰ ਅਲੀ ਦੀ

ਲਾਬ ਕੁਝਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਕੇ ਕੂਕੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਸਿਰ ਅਲੀ ਨੇ

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦਾ ਫੀਮ ਸਾਹਿਬ ਸਾਭਿਆ ਸੀ.

ਅਦੁਤਿਯ } ਦੇਖੋ, ਅਦੁਤੀਯ.

ਅਦੁਰੀ } ਦੇਖੋ, ਅਦੁਤੀਯ.

ਅਦੁ, ਅ. ੨, ਸੰਗਤ—ਵੈਰੀ, ਦੁਸ਼ਮਣ.

ਅਦੁਖ } ਵਿ—ਦੁੱਖ ਚਹਿਤ। ੨ ਨਿਰਦੋਸ, ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਨਾ।

ਅਦੁਖਾ } ੩ ਨਿਰਵਿਕਾਰ. "ਮਨ ਰਹਕੇ ਅਦੁਖਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦੁਜ, ਵਿ—ਅਦ੍ਰਿਤੀਯ, ਅਦੁਤੀ.

ਅਦੁਰ, ਜੇਤੇ, ਪਾਸ, ਸਮੀਪ.

ਅਦੁਲ } ਅ. ੨, ਉਦੁਲ, ਸੰਗਤ—ਇਨਕਾਰ, ਨਿਸ਼ੇਧ, ਖੰਡਨ।

ਅਦੁਲੀ } ੨ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣਾ, ਪ੍ਰਤਿਗੁਲਨਾ. "ਹੁਕਮਅਦੁਲੀ ਗੁਨਹਿ

ਵਿਚਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦੇਉ, ਸੰਗਤ—ਰਾਖਸ, ਅਦੇਵ, ਅਸੁਰ। ੨ ਵਿ—ਅਦੇਯ, ਜੋ

ਨਾ ਦੇਣ ਬੋਝਕ ਹੋਵੇ. "ਦੇਉ ਅਦੇਉ ਵਸਤੁ ਜੋ ਹੋਈ." (ਨਪੁ)

ਅਦੇਅ, ਜੋ ਦੇਣ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ, ਦੇਖੋ, ਅਦੇਯ। ੨ ਸੰਗਤ—ਜੋ

ਨਹੀਂ ਦੇਵ. ਅਦੇਵ. ਅਸੁਰ. ਦੇਖੇ, ਦੇਅ.

ਅਦੇਸ. ਵਿ—ਦੇਸ਼ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ.
“ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਦੇਸ.” (ਜਪੁ) ੨ ਮੰਦ ਦੇਸ਼. ਭੁਰਾ ਦੇਸ਼. ੩ ਦੇਖੇ,
ਅਦੇਸ਼.

ਅਦੇਸ਼. ਭਾ ੨੨੧ ਅਦੇਸ਼. ਸੰਗਤ—ਵਿਚਾਰ. ਧਰਮ. ਦਿਖਰਾ.
੨ ਈਰਖਾ. ੩ ਸੰਸਾ. ਕੁਮ. “ਬੂਕੇ ਮਨਹੁ ਅਦੇਸ਼.” (ਬਡ ਛੰਤ ਮ:
੫) ੪ ਭਰ. ਤੈ.

ਅਦੇਖ } ਵਿ—ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਤ. “ਜਸ ਅਦੇਖਿ
ਅਦੇਖਿ } ਤਸ ਰਖਿ ਬਿਚਾਰਾ.” (ਗੁਰੂ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ)

ਅਦੇਖ. ਸੰਗਤ—ਜੋ ਦੇਣ ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਦਿੱਤਾ ਨਾ ਜਾਵੇ.
“ਨਹਿ ਅਦੇਖ ਕਛੁ ਤੇ ਤੇ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਦੇਰ. ਬਿਨਾ ਦੇਰ (ਵਿੱਲ). ਛੋਟੀ. ਛੋਰਨ.

ਅਦੇਵ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤੇ ਤੋਂ ਭਿੰਨ. ਅਸੁਰ. “ਮਿਲ ਦੇਵ ਅਦੇਵਨ
ਸਿੰਧੁ ਮਥੇ.” (ਮੋਹਨੀ) ੨ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਦੇਵ (ਪੁਸ਼ਤ) ਨਹੀਂ. ਜੋ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ. “ਅਦਿ ਅਦੇਵ ਹੈ.” (ਜਪੁ)

ਅਦੇਖ. ਵਿ—ਦੇਸ਼ ਰਹਿਤ. ਪਾਪ ਬਿਨਾ. ਕਲੰਕ ਬਿਨਾ.

ਅਦੰਗ } ਵਿ—ਬਿਨਾ ਦਾਕ. ਕਲੰਕ ਬਿਨਾ. ਦੇਖੇ, ਦੰਗ. ੨ ਦੰਗੇ
ਅਦੰਗੀ } (ਭਗਤੇ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ. ੩ ਭਾ ੨੨੧ ਅਦੰਗ. ਮੁਰਖ.

ਅਦੰਡ } ਸੰ. ਅਦਧਰਧ—ਅਦੰਡਤ. ਵਿ—ਜੋ ਦੰਡ (ਸਜ਼ਾ) ਯੋਗਤ
ਅਦੰਡਤ } ਨਹੀਂ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੰਡ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ.

ਅਦੰਡ. ਵਿ—ਦੰਡ ਰਹਿਤ. ਪਾਖੰਡ ਬਿਨਾ. ਦੇਖੇ, ਦੰਡ.

ਅਦਤ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਜ. ਹੁਣ. ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ.

ਅਦ੍ਰ. ਦੇਖੇ, ਅਦ੍ਰਿ.

ਅਦ੍ਰਸਾਰ. ਸੰਗਤ—ਅਦ੍ਰਿ (ਪਹਾੜ) ਦਾ ਸਾਰ. ਬਿਲਾਸੀਤ
(ਸਿਲਾਜਤ). ੨ ਲੋਹਾ. ੩ ਛੋਲਾਦ. “ਕਹੁ ਅਦ੍ਰਸਾਰ, ਕਹੁ ਭਦ੍ਰ
ਰੂਪ.” (ਅਕਾਲ) ਕਿਤੇ ਲੋਹਾ ਰੂਪ ਕਿਤੇ ਭਦ੍ਰ (ਸੁਵਰਣ) ਰੂਪ।

੪ ਅਦ੍ਰਿ (ਪਹਾੜ) ਤੋਂ ਟਪਕੇ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਨਦੀ ਅਥਵਾ ਚਲਾਮ.
ਅਦ੍ਰਹਮਾਨ } ਅਬਦੁਲਹਮਾਨ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਅਦ੍ਰਮਾਨ } ਦਾ ਮੁਰੀਦ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਰਹਿਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ
ਗਿਆ. “ਏਕ ਛਕੀਰ ਜੁ ਅਦ੍ਰਹਮਾਨ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਦ੍ਰਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪਹਾੜ. ੨ ਪੱਥਰ. ੩ ਛਿਰਫ਼.

ਅਦ੍ਰਿਸ } ਦੇਖੇ, ਅਦ੍ਰਿਸਟ ੧, ਅਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਤ. “ਦੇਖਿ ਅਦ੍ਰਿਸਟ
ਅਦ੍ਰਿਸਟ } ਰਹਿ ਬਿਸਮਾਦੀ.” (ਸੋਰ ਮ: ੧) “ਬਿਬਰਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸਟ
ਜਿਹ ਕਰਮ ਜਾਰ.” (ਅਕਾਲ) ੨ ਦੇਖੇ, ਅਦ੍ਰਿਸਟ ੨.

ਅਦ੍ਰਿਸਾਰ. ਸੰਗਤ—ਸਿਲਾਜੀਤ. ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ ਦੀ ਔਖ, ਜੋ
ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਟਪਕਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਬਿਨਾ ਦੀ ਜੜ੍ਹ (ਲਾਖ) ਹੈ. ਦੇਖੇ,
ਸਿਲਾਜੀਤ. ੨ ਲੋਹਾ. ੩ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੋਤ (ਚਲਾਮ). ਜੋ ਪਹਾੜ ਵਿੱਚੋਂ
ਫੁੱਟ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ.

ਅਦ੍ਰਿਸੁਤਾ. ਸੰਗਤ—ਪਾਰਵਤੀ. ਹਿਮਾਲਯ ਅਦ੍ਰਿ (ਪਰਬਤ) ਦੀ

ਪੁਤ੍ਰੀ. ੨ ਨਦੀ. ੩ ਛੱਕਾ.

ਅਦ੍ਰਿ ਸੁਤਾਹੁ ਕੀ ਜੋ ਤਨਿਆ. (ਚੰਡੀ ੧) ਕੋਸ਼ਿਕੀ ਦੇਵੀ.
ਅਦ੍ਰਿਸੁਤਾ (ਪਾਰਵਤੀ) ਦੀ ਤਨਿਆ (ਪੁਤ੍ਰੀ). ੨ ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ.
ਮਾਨਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਮਸ਼ੂਕ ਵਿੱਚੋਂ
ਸੁੰਟਤਬੀਜ ਦੇ ਘੋਰ ਧੁੱਪ ਵੇਲੇ ਕਾਲੀ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਈ. “ਦੈਰਨ ਕੇ ਵਧ
ਕਾਰਣ ਕੋ ਨਿਜ ਭਾਲ ਤੇ ਚਾਲ ਕੀ ਨਾਟ ਨਿਕਾਸੀ. ਕਾਲੀ ਪੁਰੱਖ
ਤਈ ਰਿਹ ਤੇ.” (ਚੰਡੀ ੧) “ਨਿਕਲੀ ਮੱਥਾ ਛੋਤਕੈ.” (ਚੰਡੀ ੩)
ਅਦ੍ਰਿਸੁਨ. ਸੰਗਤ—ਰਿਕਵੇਦ ਵਿੱਚ ਅਗਨਿ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜੋ
ਪੱਥਰ ਦੀ ਰਗੜ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ.

ਅਦ੍ਰਿਸ੍ਰ. ਦੇਖੇ, ਅਦ੍ਰਿਸਟ ੧ ਅਤੇ ੨.

ਅਦ੍ਰਿਸ੍ਰੁਟ. ਅਜੇਹੀ ਭੁਰਾਰਤ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ.
ਭਾਵ—ਪੇਚ ਨਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੁਰਾਰਤ ਦਾ ਭਾਵ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ
ਗਿਆ ਹੈ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰੁਟ ਹੋ ਗਿਆ
ਹੈ. ਪਹੇਲੀ. ਦੇਖੇ, ਪੁਹੇਲਿਕਾ.

ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਤ. ਸੰ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਤ. ਵਿ—ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. ਅਣਭਿੰਨ.
ਭਾਇਕ.

ਅਦ੍ਰਿਜਾ. ਸੰਗਤ—ਹਿਮਾਲਯ ਅਦ੍ਰਿ (ਪਰਬਤ) ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ. ਪਾਰਵਤੀ.
੨ ਨਦੀ.

ਅਦ੍ਰੀ. ਦੇਖੇ, ਅਦ੍ਰਿ. ੨ ਵਿ—ਸਨਮਾਨਿਤ. ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.
ਅਦ੍ਰਿਤ (ਆਦ੍ਰਿਤ) ੩ ਪਹਾੜੀਆ.

ਅਦ੍ਰਿਹ. ਵਿ—ਦ੍ਰੋਹ ਰਹਿਤ. ਵੈਰ ਬਿਨਾ. ਨਿਰਵੈਰ.

ਅਦ੍ਰਿਯ } ਵਿ—ਵਿਤੀਯ ਰਹਿਤ. ਇੱਕੋ. ਨਾਸਲੀ. ਅਦ੍ਰੁਰੀ.

ਅਦ੍ਰਿਤੀਯ } “ਅਦ੍ਰਿਯ ਅਮਰ.” (ਗਰਾਨ)

ਅਦ੍ਰਿਯ

ਅਦ੍ਰਿਸ } ਸੰ. ਅਦ੍ਰਿਸ. ਵਿ—ਦ੍ਰਿਸ (ਵੈਰ) ਰਹਿਤ. ੨ ਈਰਖਾ
ਅਦ੍ਰਿਖ } ਬਿਨਾ.

ਅਦ੍ਰਿ. ਅਦ੍ਰੁਤੀ. ਦੇਖੇ, ਅਦ੍ਰਿਯ. “ਅਦਿ ਪੁਰਖ ਅਦ੍ਰਿ” (ਅਕਾਲ)

ਅਦ੍ਰਿਖ. ਦੇਖੇ, ਅਦ੍ਰਿਖ.

ਅਦ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਇਕੱਲਾ. ਦ੍ਰਿਤ (ਦ੍ਰੁਜੇ) ਬਿਨਾ. ੨ ਸੰਗਤ—
ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਅਦ੍ਰੁਤੀ (ਨਾਸਲੀ) ਹੈ.

ਅਦ੍ਰਿਤਵਾਦ. ਸੰ. ਵੇਦਾਂਤਮਤ. ਉਹ ਸਿੱਧਾਂਤ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧ
ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਜਗਤ
ਦਾ ਉਪਾਦਾਨ ਅਤੇ ਨਿਮਿੱਤ ਕਾਰਣ ਹੈ.

ਅਧ. ਸੰ. ਅਧ—ਅਧ. ਵਿ—ਅੱਧਾ. ਨਿਸ਼ਫ਼. “ਅਧ ਸੇਭ ਮਾਗਉ
ਦਾਲੇ.” (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਅਧਸ੍ਃ: ਫੜ—ਹੇਠ. ਨੀਚੇ. ਥੱਲੇ.
੩ ਦੇਖੇ, ਅੱਧ.

ਅਧ ਚੁਰਧ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਧ: ਚੁਰਧ. ਹੇਠ ਉੱਤੇ. ੨ ਸੰਗਤ—
ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼. ੩ ਮਿਰਤ (ਮਰਤਤ) ਲੋਕ ਅਤੇ ਦੇਵ ਲੋਕ।

ਅਜੀਰ ਕੀਸਾਧਰਨਥਾ: ਯਾਕੰਥਾ ਨਿ:ਸ੍ਰੁਤਾਧਿਕਾ. ਕੀਸ਼ਿਕੀਤਿ ਜਸਸ੍ਥੇਰੁ
ਰਗੇ ਲੋਕੇਰੁ ਸੀਧੇ।। (ਦੁਕਾ ਸਪਤਮੀ ਅ: ੫)

੪ ਨਰਕ ਸੁਰਗ. "ਕਿਰਤ ਪਇਆ ਅਧ ਉਰਧੀ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਧਸੀਲੀ. ਵਿ—ਅਧੇ ਸੀਲ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਜ਼ਾਚਾਰ (ਭਲਾ ਵਰਤਾਉ) ਅਧੇ (ਨੀਵਾਂ) ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. ਅਰਥਾਤ ਧਰਮ ਦਾ ਇੱਕ ਚਰਣ ਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. "ਅਧਸੀਲੀ ਤੋਤਾ ਆਇਆ." (ਚੰਡੀ ੪)

ਅਧਹ. ਦੇਖੋ, ਅਧ ੨.

ਅਧਕ. ਦੇਖੋ, ਅਧਿਕ.

ਅਧਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਧਿਕਾਰ.

ਅਧਕੀ. ਵਿ—ਅਧਿਕਤਾ ਵਾਲੀ. ਵਧੀ ਹੋਈ. "ਅਧਕੀ ਕ੍ਰਿਸਨਾ ਵਿਆਪੇ ਰਾਮ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਧਨ. ਵਿ—ਧਨ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਧਨ. "ਅਧਨ ਧਨੀ ਹੋਜਾਤ." (ਸਲੋਹ)

ਅਧਨੇਤ੍ਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਨੇਤ੍ਰਾ ਅਤੇ ਅੰਧਰਾਤ੍ਰਾ.

ਅਧਪਤਿ. ਸੰ. ਅਧਿਪਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਆਮੀ. ਰਾਜਾ. "ਜਨੋਂ ਅਧਪਤਿ ਇਕ ਪੋਸਿਯ ਤਜਕੈ." (ਨਾਪੁ)

ਅਧਪੰਧ. ਵਿ—ਅੰਧਾ ਮਾਰਗ, ਅੰਧਾ ਰਾਹ ੨ ਹਿੰਦੂਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਘਰ ਅਤੇ ਜਮਸ਼ਾਨ ਦੇ ਮੱਧ ਦਾ ਥਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਰੱਖਕੇ ਪਿੰਡਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੩ ਸਿੰਧੀ. ਅੰਧਪੰਧ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਭਰਮਨ ਕਰਦਾ (ਫੁਰਦਾ).

ਅਧਪੰਧੀ. ਵਿ—ਅੰਧਾ ਰਾਹ ਤੇ (ਭਯ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਪੂਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ. "ਅਧਪੰਧੇ ਹੈ ਸੰਸਾਰੇ ਵਾ." (ਵਭ ਅਨਾਹਟੀਆ ਮ: ੧)

ਅਧਬੂਤ. ਦੇਖੋ, ਅਧਿਬੂਤ.

ਅਧਮ. ਵਿ—ਨੀਵਾਂ ਹੋਇਆ. ਨੀਚ. ਪਾਪੀ. ਦੁਸ਼. ਪਾਮਰ.

ਅਧਮਣੀ. ਸੰਗਤਾ—ਅਧਮਪੁਣਾ. ਨੀਵਾਂਪਨ. ਭਾਵ—ਨੀਚਤਾ. ਭੁਰਿਆਈ. ਖੁਟਿਆਈ.

ਅਧਮ ਚੰਡਾਲੀ. ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਬਰਦ ਹੈ—

- (੧) ਅਧਮ ਚੰਡਾਲੀ ਭਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸੁਦੀ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸਟਾਈ ਰੇ,
- (੨) ਪਾਤਾਲੀ ਅਧਾਸੀ ਸਖਨੀ ਲਹਰ ਬੁਝੀ ਖਾਈ ਰੇ,
- (੩) ਘਰ ਕੀ ਬਿਲਾਈ ਅਵਰ ਸਿਖਾਈ ਮੁਸਾ ਦੇਖਿ ਡਰਾਈ ਰੇ,
- (੪) ਅਜ ਕੈ ਵਸਿ ਫੁਰਿ ਕੀਨੇ ਕੇਹਰਿ ਕੁਕਰ ਤਿਨਹਿ ਲਗਾਈ ਰੇ,
- (੫) ਬਾਝੁ ਬੁਨੀਆ ਛਪਰਾ ਬਾਮਿਆ ਨੀਖਿਆ ਘਰੁ ਪਾਇਆ ਰੇ,
- (੬) ਬਿਨੁ ਜਤੀਏ ਨੈ ਜਤਿਓ ਜਤਾਵਾ ਬੇਵਾ ਅਚਰਜੁ ਲਾਇਆ ਰੇ,
- (੭) ਦਾਈ ਦਾਇ ਨ ਪਹੁਚਨਹਾਰਾ ਚੁਪੀ ਨਿਰਨਉ ਪਾਇਆ ਰੇ,
- (੮) ਮਲਿ ਦੁਲੀਚੈ ਬੈਠੀ ਜੋ ਮਿਸਤਰੁ ਨੈਨ ਦਿਖਲਨੁ ਯਾਇਆ

ਰੇ.

(੯) ਸੇਈ ਅਜਾਊ ਕਹੈ ਮੇ ਜਾਨਾ ਜਾਨਣਹਾਰੁ ਨ ਛਾਨਾ ਰੇ.
x x x (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ—

- (੧) ਘਾਤਕ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇਣਵਾਲੀ ਵਿੱਤ੍ਰੀ ਹੁਣ ਸੁਹਮ-ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ. ਅਤੇ ਫੁਲਾਮੀ ਦੀ ਆਦਤ ਸ੍ਰੇਸਟਾਈ (ਭੜਾਈ) ਬਣੀ ਹੈ. ਭਾਵ—ਸੁਰਵੀਰਤਾ ਆ ਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੇਸਟ ੯ ਅਤੇ ਸ੍ਰੇਸਟਾਈ ੨.
- (੨) ਪਤਾਲ ਅਕਾਸ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਕੇ ਜੋ ਭਰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਕ੍ਰਿਸਨਾਅਗਨਿ ਬੁਝ ਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਲਹਰ.
- (੩) ਭੋਗਵਾਸਨਾ ਰੂਪ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਕੱਲ ਸਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਸੇਰਾਸਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਡਰਦੀ ਹੈ.
- (੪) ਨੰਮੂਭਾਵ ਦੇ ਵਸ ਵਿੱਚ ਅਹੰਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋੜ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਘਾਹ ਖਾਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਭਾਵ—ਅਭੱਖ ਛੱਡਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਮਾਤ੍ਰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਿੱਚ ਸੰਤੋਖ ਹੈ
- (੫) ਸਰੀਰ ਰੂਪ ਛੱਪਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ—ਭੋਗਵਾਸੀ ਆਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ. ਜੋ ਬਿਨਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਛਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਦੀ ਥਾਂ ਲੱਭੀ ਹੈ.
- (੬) ਉਕਤਿ ਜੁਗਤਿ ਦੀ ਵਾਕਚਰਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਡਿਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਯੁਆਮਿਲ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਜਨ-ਰਤਨ ਨਾਨ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰਕਰਣ ਨੂੰ ਕ੍ਰਸਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ.
- (੭) ਜੋ ਫਰਿਆਈ ਵਾ ਵੇਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੀ ਟਿਨਸਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਚੁਪਕੇ ਹੀ ਫੈਸਿਲਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ. ਭਾਵ—ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਸਲ ਭਾਰ ਸਮਝਕੇ ਮੋਨ ਧਾਰ ਲਈ ਹੈ.
- (੮) ਮੁਰਦਾ (ਆਤਮਭਜਾਨ ਰਹਿਤ ਜੜ੍ਹਮਤਿ) ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਭਾਵ—ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ (ਅਭੰਕਰ) ਨੱਠ ਗਿਆ ਹੈ. ਭਾਵ—ਦਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਣਾ ਹੈ.
- (੯) ਜੋ ਆਖਦਾ ਹੈ—ਮੈ ਭਜਾਨੀ ਹਾਂ, ਉਹ ਅਭਜਾਨੀ ਹੈ. ਜੋ ਵਾਸਤਵ ਭਜਨ ਹੈ ਉਹ ਨੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ.

ਅਧਮਰਾ } ਸੰਗਤਾ—ਨੀਵਾਂਪਨ. ਨੀਚਤਾ. ਖਟੀਆਪਨ. ਭੁਰਿਆਈ.
ਅਧਮਰੁ } ਖੁਟਿਆਈ. ਨੀਚਪੁਣਾ. "ਨਹਿ ਭੂਟੀ ਅਧਮਾਈ."
ਅਧਮਾਈ } (ਸੋਰ ਮ: ੯) "ਕਹਉ ਕਹਾਂ ਅਪਨੀ ਅਧਮਾਈ?"
(ਟੋਡੀ ਮ: ੯)

ਅਧਮਾਧਮ. ਵਿ—ਅਧਮ ਤੋਂ ਅਧਮ. ਨੀਵੇਂ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਖਟੀਆ ਤੋਂ ਖਟੀਆ. ਨੀਚ ਤੋਂ ਨੀਚ. ਮਰਾ ਪਾਪੀ. ਵਭਾ ਪਾਮਰ.

ਅਧਧਨ. ਸੰ. ਅਧਧਨ. ਸੰਗਤਾ—ਪੜ੍ਹਾਈ. ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਅਧੇਨ.

ਅਧਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਫਤਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਧਾਰਣ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।
੨ ਸੰਗਤ—ਪਾਤਾਲ. “ਅਧਰ ਧਰ ਧਾਰਣਹ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)
ਪਾਤਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਅਧਰ ਧਰ
ਧਾਰਣਹ। ੩ ਹੇਠਲਾ ਓਠ (ਹੇਠ). ੪ ਓਠ. ਹੇਠ। ੫ ਆਕਾਸਮੰਡਲ.
“ਹੁਕਮੇ ਧਾਰਿ ਅਧਰ ਰਹਵੈ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ੬ ਯੋਨਿ. ਤਗ।
੭ ਸਿੰਧੀ ਵਿ—ਬਿਨਾ ਆਧਾਰ. ਨਿਰਾਸ਼੍ਰਯ. ਬੇ ਆਸਰਾ.

ਅਧਰਣ. ਵਿ—ਨਾ ਧਾਰਣ ਯੋਗਤਾ. ਅਧਾਰਣੀਯ. “ਅਧਰਣ ਧਰਣ
ਪਤਿਤਉ ਧਰਣ.” (ਗੁਣਨ)

ਅਧਰਮ. ਸੰਗਤ—ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਮ. ਪਾਪ. ਦੁਰਾਚਾਰ. ਜੋ
ਧਾਰਣ ਕਰਨ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਧਰਮ ਅਧਰਮ। ੨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਧਰਮ (ਗੁਣ) ਸ਼ਬਦ ਸਪਰਸ਼ ਆਦਿ ਨਹੀਂ. “ਨਮਸਰੰ
ਅਧਰਮ.” (ਜਾਪੁ)

ਅਧਰਮਾਈ. ਸੰਗਤ—ਅਧਰਮਤਾ। ੨ ਧਰਮ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ.

ਅਧਰਮੀ. ਸੰ. ਅਧਿਗਿੰ. ਸੰਗਤ—ਅਧਰਮ ਧਾਰਣ ਕਰਤਾ. ਪਾਪੀ.
ਦੁਰਾਚਾਰੀ.

ਅਧਰਵਿਛੋਹਾ. ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ਅਲੰਕਾਰ (ਅ) ਫੁੱਟਨੋਟ ਸਮੇਤ.

ਅਧਰਾਮ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਤ—ਓਠ (ਹੇਠ) ਦੀ ਮਿਠਾਸ. “ਅਧਰ ਤ੍ਰਿਯਾ
ਕੋ ਚਾਣ ਕਹਿਤ ਅਧਰਾਮ੍ਰਿਤ ਪਾਯੋ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੧)

ਅਧਰਾਚਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਚਣੀ ੩.

ਅਧਰੀਆ. ਸੰਗਤ—ਅਧਾਰ. ਆਸ਼੍ਰਯ. ਆਸਰਾ. “ਨਾਮ ਸਾਹਿਬ
ਕੋ ਪ੍ਰਾਨਅਧਰੀਆ.” (ਗੁਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਅਧਾਰ ਦੇਣਵਾਲਾ.

ਅਧਰੰਗ. ਅਧ ਅੰਗ. ਜਿਸ ਰੋਗ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੱਧਾ ਅੰਗ
ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ. ਪਕਾਘਾਤ. ६६ ਫਾਲਿਜ. Hemiplegia. ਇਹ
ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹਨ—ਸਕਤੋ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ,
ਇਮਾਗ ਦਾ ਫੋੜਾ, ਵਾਊਗੋਲਾ, ਮਿਰਗੀ, ਆਤਸ਼ਕ ਆਦਿ. ਜੇ ਇਹ
ਰੋਗ ਸਰੀਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ
ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦਿਲ ਹੈ. ਅਧਰੰਗ ਦੇ ਰੋਗੀ ਦੀ ਫੋੜੀ ਖਰਬ ਲੈਣੀ
ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਦਾ ਹਟਣਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.
ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਸਣ ਦੇ ਬੀਜ ਪੀਸਕੇ ਸ਼ਹਿਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਖਵਾਉਣੇ
ਅਥਵਾ ਅਦਰਕ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਸ਼ਹਿਦ ਚਟਾਉਣਾ ਕੁਣਕਾਰੀ
ਹੈ.

ਸੋਧਾ ਲੂਣ, ਪਿੱਪਲਾ ਮੂਲ, ਬਿੜਾ, ਸੁੰਢ, ਰਾਯਸਨ ਸਭ ਸਮਾਨ
ਲੈਕੇ ਚੂਰਣ ਕਰਕੇ ਮਾਹਾਂ ਦੇ ਸੋਚੇ ਨਾਲ ਛੀ ਮਾਏ ਨਿੱਤ ਖਾਣਾ
ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਸਿੱਧ ਇਲਾਜ ਹੈ. ਯੋਗਰਾਜ ਗੁੱਗਲ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਭੀ
ਬਹੁਤ ਹੱਛਾ ਹੈ.

ਅੱਕ, ਬਕਾਇਟ, ਸੁਹਾਜਣਾ, ਸੰਭਾਲੂ, ਅਰਿੰਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਰਸ ਇੱਕੋ ਤੌਲ ਦਾ ਲੈਣਾ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਰਸ ਦੇ ਵਜਨ
ਬਰਾਬਰ ਤੇਲ ਲੈਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਕਾਉਣਾ, ਜਦ ਰਸ ਜਲ ਜਾਵੇ ਤਦ
ਤੇਲ ਨੂੰ ਛਾਣਕੇ ਸੀਸੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਰੱਖਣਾ. ਇਸ ਤੇਲ ਦੀ ਮਾਨਿਸ਼
ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ. ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਰਿੱਛ ਦੀ ਚਰਬੀ ਦੀ

ਮਾਨਿਸ਼ ਭੀ ਕੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.

ਅਧਰੰਗ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਝਾਇ (ਵਾਈ) ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ
ਲੋਸਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਏ. ਮਾਸ ਅਥਵਾ
ਫੋਲੀਆਂ ਦਾ ਰਸ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ
ਅਧਰੰ ਧਰੰ ਧਾਰਣਹ. (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅਧਰ। ੨ ਅਧਾਰ
ਰਹਿਤ (ਨਿਰਾਸ਼੍ਰਯ) ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਲਈ ਧਰ (ਆਸਰਾ) ਰੂਪ.

ਅਧਵੰਧ. ਵਿ—ਅੱਧੇ ਅੱਧ. ਦੋ ਟੁਕ. ਦੋ ਖੰਡ.

ਅਧਤੋ. ਤਿੱਕ. ਔਧਾ. ਅਰਧ. “ਅਧਤੋ ਸਿੰਘ ਅਧਤੋ ਮਾਣਸ.”
(ਛੰਨੋ) ਅੱਧਾ ਸ਼ੇਰ ਅੱਧਾ ਮਨੁੱਖ, ਨਰਸਿੰਘ.

ਅਧਾ. ਦੇਖੋ, ਅਧ। ੨ ਸੰ. ਵਤ—ਤਾਂ, ਤਬ, ਤਦ। ੩ ਅਤੇ. ਅਰ।
੪ ਪਰੰਤੂ. ਲੇਕਿਨ. ਪਰ। ੫ ਇਸ ਲਈ.

ਅਧਾਕ. ਸੰ. ਅਧਾਤ੍ਵਕ—ਅਧੀਕ. ਵਿ—ਅੱਧਾ ਅੱਧਰ। ੨ ਦੇਖੋ,
ਅਧਾਯਾ।

ਅਧਾਖਰ } ਸੰ. ਅਧਾਖਰ—ਅਧੀਕਰ. ਵਿ—ਅੱਧਾ ਅੱਧਰ. “ਬ੍ਰਹਮ
ਅਧਾਖਰ } ਗਿਆਨੀ ਕਾ ਕਥਿਆ ਨ ਜਾਇ ਅਧਾਖਰ.”
(ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਧਾਨ. ਸੰ. ਅਧਾਨ. ਸੰਗਤ—ਧਰੋਹਰ. ਇਮਾਨਤਾ। ੨ ਗਰਭ.
ਹਮਲ. “ਅਧਾਨ ਬਿਖੇ ਹੋਇ ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰਾਨੀ.” (ਭਾਫ ੨)

ਅਧਾਮ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਧਾਮ (ਘਰ) ਨਹੀਂ. ਖਾਸ ਦੇਸ ਅਥਵਾ
ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. “ਨਸਜੁ ਅਧਾਮ.” (ਜਾਪੁ)

ਅਧਾਰ. ਸੰ. ਅਧਾਰ. ਸੰਗਤ—ਆਸ਼੍ਰਯ. ਆਸਰਾ. ਸਹਾਰਾ। ੨ ਪਾਠ.
ਭਾਂਡਾ.

ਅਧਾਰੀ. ਸੰ. ਆਧਾਰਿੰ—ਅਧਾਰੀ. ਵਿ—ਆਸਰਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ।
੨ ਸੰਗਤ—ਭੈਲੀ. ਚੈਲੀ। ੩ ਬੈਰਾਜਨ. ੪ ਇਸ ਆਕਾਰ ਦੀ
ਟਿਕਟਿਕੀ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਬਾਹਾਂ ਰੱਖਕੇ ਸਾਧੂ ਬੈਠਦੇ ਹਨ।
੪ ਗਿਲਾ. “ਸਭਨਾਂ ਦੇਇ ਅਧਾਰੀ.” (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਅਧਿ. ਸੰ. ਉਪ. ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲਗਕੇ ਉੱਪਰ, ਉੱਚਾ,
ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ, ਅਧਿਕ, ਜ਼ਾਦਾ (ਜ਼ਾਵਾ) ਆਦਿ ਅਰਥ ਸਟਾਉਂਦਾ
ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਅਧਿਕਾਰੀ, ਅਧਿਪਤਿ, ਅਧਿਕੂਤ ਅਤੇ ਅਧਿਰਾਜ
ਆਦਿ.

ਅਧਿਆ

ਅਧਿਆਉ

ਅਧਿਆਇ

ਅਧਿਆਤਮ. ਸੰ. ਅਧਿਆਤਮ. ਸੰਗਤ ਆਤਮਾ। ੨ ਮਨ।
੩ ਸੁਭਾਉ (ਸੁਭਾਵ). ੪ ਦੇਹ. ਸਰੀਰ। ੫ ਆਤਮਵਿਦਯਾ.

ਅਧਿਆਤਮ ਕਰਮ. ਸੰ. ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਕਰਮ—ਅਧਿਆਤਮਿਕ
ਕਰਮ. ਸੰਗਤ—ਆਤਮਕਰਮ ਸੰਬੰਧੀ ਕਰਮ। ੨ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਯਾ ਦੇ
ਸਾਧਨ. “ਅਧਿਆਤਮ ਕਰਮ ਕਰੇ ਤਾ ਸਾਰਾ.” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੧)
੩ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਉ (ਮਤਲਬ) ਦੇ ਕਰਮ. ਮਨਮੋਨੇ ਕੰਮ “ਅਧਿਆਤਮ

‘ਰਾਜਗੋਪਾਲਾਨ ਸੁਖਨੇ’ (ਗੀਤਾ)

ਕਰਮ ਜੇ ਕਰੇ ਨਾਮੁ ਨ ਕਰਹੀ ਪਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)
ਅਧਿਆਤਮੀ. ਵਿ—ਅਧਿਆਤਮ ਸੰਬੰਧੀ. ਆਤਮਕਾਨ ਸੰਬੰਧੀ.
 "ਅਧਿਆਤਮੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਤ ਤਾਸੁ ਮਨਿ ਜਪਹਿ ਏਕੁ ਮੁਰਾਰਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਅਧਿਸਟਾਤਾ } ਸੰ. ਅਧਿਸ਼ਟਾਤ੍—ਅਧਿਸ਼੍ਟਾਤ੍. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਬੰਧ
ਅਧਿਸ਼੍ਟਾਤਾ } ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮੁਖੀਆ. ਪ੍ਰਧਾਨ.
ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਨਗਰ। ੨ ਘਰ।
 ੩ ਆਧਾਰ. ਸਹਾਰਾ.

ਅਧਿਕ. ਵਿ—ਬਹੁਤ. "ਅਧਿਕ ਸੁਆਦ ਰੋਗ ਅਧਿਕਾਈ." (ਮਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਭੋਜ. ਭਾਜੀ। ੩ ਸੰਗਤ—ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਜੋ ਦੂਜ ਦੇ ਚੰਦ ਜੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਤ (ਵਿਤ੍ਰ) ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ "ਅੱਲਾ" ਅਧਿਕ ਨਾਲ "ਲ" ਦੇ ਹੋ ਗਏ। ੪ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਨੱਛਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪੇਯ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਧਾਰ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨੀ. "ਜਹਿ ਅਧੇਯ ਤੇ ਅਧਿਕ ਆਧਾਰ." (ਗਰਬ-ਗੰਜਨੀ)

"ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਓਨ"

ਕਰ ਬੁਹਮੰਡ ਕਰੋਤ ਸੁਮਾਰਾ." (ਭਾਗੁ)

ਇਸ ਥਾਂ ਆਪੇਯ ਬੁਹਮੰਡ ਨਾਲੋਂ ਰੋਮ ਆਧਾਰ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਕਹੀ.
ਅਧਿਕਤਾ. ਸੰਗਤ—ਭਾਵਦਤੀ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ.

ਅਧਿਕਚਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਧਾਰ. ਸਹਾਰਾ। ੨ ਪ੍ਰਕਰਣ।
 ੩ ਸਿਰਨੇਖ. ਸਿਰਨਾਵਾਂ। ੪ ਵਜਾਬਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਕਾਲਕ, ਜੋ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕਰਮ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੋਵੇ. ਸਪ੍ਰਮੀ ਵਿਭਕ੍ਰਿ ਦਾ

ਅਧਿਕਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅਧਿਕਾਰ. "ਰਨਿ ਮਨਿ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ ਅਧਿਕਾਈ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਵਿ—ਅਧਿਕਤਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਲਚੀ. "ਮਾਇਆ ਕੇ ਜੋ ਅਧਿਕਾਈ, ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਪਈ ਪਚੀਸੀ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪) ੩ ਅਧਿਕ ਆਧੂ (ਉਮਰ) ਵਾਲਾ. ਚਿਰਜੀਵੀ. "ਮਾਰਕੰਡੇ ਤੇ ਕੋ ਅਧਿਕਾਈ, ਜਿਨਿ ਤ੍ਰਿਣ ਧਰਿ ਮੁੰਡ ਬਲਾਏ." (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਅਧਿਕ (ਬਹੁਤ) ਹੀ. "ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਲਹਿ ਅਧਿਕਾਈ." (ਭੈਰ ਮ: ੩)

ਅਧਿਕਾਰ. ਸੰਗਤ—ਅਹੁਦਾ. ਪਦਵੀ। ੨ ਹੱਕ। ੩ ਯੋਗਤਾ.
 "ਅੰਤਰ ਬਲ ਅਧਿਕਾਰ." (ਸਰਾ ਮ: ੧) ਸੈਨਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੇ।
 ੪ ਅਖਤਿਆਰ.

ਅਧਿਕਾਰੀ. ਸੰ. ਅਧਿਕਾਰਿਨ੍. ਸੰਗਤ—ਹੱਕਦਾਰ। ੨ ਅਹੁਦੇਦਾਰ।
 ੩ ਮਾਲਿਕ. ਸ੍ਰਾਮੀ.

ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਅਧਿਕਾਰ (ਕਬਜ਼ੇ) ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ. ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਧਿਕਾਰੀ.

ਅਧਿਦੇਵ. ਸੰਗਤ—ਪੂਜਨਦੇਵ. ਵਡਾ ਦੇਵ। ੨ ਕੁਲਦੇਵਤਾ।
 ੩ ਇਸ਼ੁਦੇਵ.

ਅਧਿਦੇਵ. ਵਿ—ਅੱਚਟਚੈਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ। ੨ ਦੇਵਤਾ ਸੰਬੰਧੀ.
ਅਧਿਪ } ਸੰਗਤ—ਸ੍ਰਾਮੀ. ਮਾਲਿਕ। ੨ ਸਰਦਾਰ. ਸਿਰੋਮਣੀ।
ਅਧਿਪਤਿ } ੩ ਰਾਜਾ. "ਜਤ੍ਰੋ ਅਧਿਪਤਿ ਇਕ ਪੇਸਿਬ ਤਜਕੈ." (ਨਾਮੁ)

ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਦਨਮਾਨ ਹੈ.

ਅਧਿਕ੍ਰਿਤਕ } ਦੇਖੋ, ਅਧਿਭੋਤਿਕ.
ਅਧਿਭੋਤਕ }
ਅਧਿਰਥ. ਦੇਖੋ, ਕਰਣ ੯.

ਅਧਿਰਾਜ. ਸੰਗਤ—ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ. ਮਹਾਰਾਜਾ. ਚਕ੍ਰ—ਵਰਤੀ ਰਾਜਾ. ਸ਼ਰਨਸਾਹ.

ਅਧਿਵਸਾਯ. ਦੇਖੋ, ਅਧਵਸਾਯ.

ਅਧਿਵਸਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਕੇ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਵਸਣਾ। ੩ ਮੂਰਤਿ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਰਮ.

ਅਧਿਵੇਸ਼ਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਲਸਾ। ੨ ਬੈਠਕ। ੩ ਸਭਾ. ਦੀਵਾਨ.
ਅਧੀ. ਵਿ—ਅੱਧੀ. ਅਧੀ. ਅਧੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਦਮਤੀ ਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ। ੩ ਸੰ. ਅ-ਧੀ. ਧੀ (ਭੁੱਧਿ) ਰਹਿਤ. ਮੂਰਖ. "ਰੂਪੁ ਭਾਵੈ ਅਧੀ ਪਰਵਾਣੁ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਅਧੀਬ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮਾਲਿਕ. ਸ੍ਰਾਮੀ। ੨ ਰਾਜਾ.

ਅਧੀਤ. ਵਿ—ਪਤ੍ਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਵਾਚਿਆ ਹੋਇਆ.

ਅਧੀਨ. ਵਿ—ਮਾਤਹਤ. ਅਭਗਤਕਾਰੀ। ੨ ਵਸੀਕ੍ਰਿਤ। ੩ ਦੀਨ. ਨਿਰਾਭਿਮਾਨ. "ਅਜਕਾ ਅਧੀਨ ਭਾਤੇ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਭਈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਅਜ (ਬਕਰੀ) ਦੀਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਈ.

ਅਧੀਨਤਾ. ਸੰਗਤ—ਭਾਵੇਦਾਰੀ. ਪਰਵਸਤਾ। ੨ ਦੀਨਤਾ.

ਅਧੀਰ. ਵਿ—ਧੀਰਜ ਰਹਿਤ. ਖੇਚੇਨ. ਵਡਾਕੁਲ.

ਅਧੀਰਜ. ਸੰ. ਅਧੀਰਯ. ਸੰਗਤ—ਧੀਰਜ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਖੇਚੇਨੀ. ਵਡਾਕੁਲਤਾ. ਚੰਚਲਤਾ. ਅਧੀਰਤਾ.

ਅਧੀਰਾ. ਕਾਵਜ ਅਨੁਸਾਰ ਮਧਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਇਕਾ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਾਇਕਾ, ਜੋ ਨਾਇਕ ਦੇ ਪਰਦਿਸਤ੍ਰੀਵਿਲਾਸ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੇਖਕੇ ਰੋਧ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧੀਰਜ ਨਾ ਰੱਖੇ.

ਅਧੁ. ਅਰਧ. ਅੱਧਾ. "ਅਧੁ ਗੁਨਾ ਚਿਤੀ ਕਾ ਚੁਗਣੁ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ)

ਅਧੁਨਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਵੇਲੇ. ਹੁਣ. ਅੱਜ ਕੱਲ.

ਅਧੁਨਾ } ਵਿ—ਅੱਧਾ. ਅੱਧੀ. ਨੇਕ੍ਰਹੀਨ। ੨ ਅਭਗਾਨ ਸਹਿਤ.
ਅਧੁਨੀ } "ਦੁਰਮਤਿ ਅਧੁਨੀ ਕਰ." (ਛਮ. ਅ: ਮ: ੧) "ਨੇਤ੍ਰੁ ਕੁਨ ਅਧੁਨੇ." (ਭੈਰ ਮ: ੧)

ਅਧੁਆ. ਵਿ—ਅੱਧਾ. ਅਰਧ. "ਬਿਲਮ ਨ ਅਧੁਆ ਰਾਈ" (ਗੁਜ ਅ: ਮ: ੧)

ਦੇਖੋ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ੨੩, ਪੇਜੀ ੧੩

ਅਧੁਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜੋ ਧੁਤ (ਕੰਪਿਤ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਨਾ ਕੰਬਣ ਵਾਲਾ. ਨਿਬਰ. ਨਿਰਬੈ. "ਅਧੁਤ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਧੁਮ. ਵਿ—ਧੁੰਦੇ ਬਿਨਾ. ਨਿਰਧੁਮ। ੨ ਧੁੰਮ (ਭੰਡ ਰੋਲੇ) ਬਿਨਾ.

ਅਧੁਰਾ. ਵਿ—ਅਰਧ ਧੁਰਾ. ਅਧੁਰਾ. ਜੋ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ. ਅਪੂਰਣ.

ਅਧੈ. ਸੰ. ਅਧ: ਵਰ—ਥੱਲੇ ਨੀਚੇ. ਹੇਠਾਂ ੨ ਸੰ. ਅਧੇਪ—ਅਧੇਯ.

ਵਿ—ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ. ਨਿਰਾਸਰੇ. "ਅਧੈ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਧੇਅ. ਦੇਖੋ, ਅਧੇਯ.

ਅਧੇਨ. ਦੇਖੋ, ਅਧਯਾਨ.

ਅਧੇਯ. ਦੇਖੋ, ਅਧੇਯ. "ਅਹਿ ਅਧੇਯ ਧੂਠੇ ਲਖ ਤੈਸੇ." (ਨਾਪੁ)

ਅਧੇਰ } ਸੰਗਤ—ਅਧੇਯ. ਅਧੇਰਾ. ਯਨੇਰਾ. "ਸਕਤਿ ਅਧੇਰ

ਅਧੇਰਾ } ਜੇਵਤੀ ਕ੍ਰਮ ਚੁਕਾ." (ਕਹਿ ਕਬੀਰ) "ਭਰਮ ਅਧੇਰਾ

ਅਧੇਰੁ } ਲਹੀ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) "ਅਗਿਆਨ ਅਧੇਰੁ ਚੁਕਾਇਆ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਕੁਸ ੧)

ਅਧੇਰੁ } (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਕੁਸ ੧)

ਅਧੇਲਾ. ਸੰਗਤ—ਅੱਧਾ ਧੇਲਾ.

ਅਧੈਨ. ਦੇਖੋ, ਅਧਯਾਨ.

ਅਧੈ. ਦੇਖੋ, ਅਧੈ. "ਅਧੈ ਉਰਧ ਅਰਧ ਅਧੰ ਓਖ ਹਰਤਾ." (ਜਾਪੁ)

ਅਧੈਗਤਿ. ਸੰਗਤ—ਹੇਠ ਆਉਣ ਦੀ ਥਿਯਾ. ਪਤਨ. ਡਿਰਾਉ.

ਅਵਨਤਿ. ਤਨੋਚਨ.

ਅਧੈਗੀ. ਸੰ. ਅਧੁਗ. ਸੰਗਤ—ਅਧੁ (ਰਾਹ) ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲਾ.

ਮੁਸਾਫਿਰ. "ਭਜਨੈ ਗੁਰੁ ਗਾਨਾਅਧੈਗੀ." (ਭਾਗੁ) ਗਾਨ ਦਾ

ਰਾਹੀ ਗੁਰੁ ਭਜਨੈ. ਅਰਥਾਤ ਸੇਵਨ ਕਰਨੈ.

ਅਧੈਮੁ. ਅਧੈਮੁਖ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਧੁਮ ੧.

ਅਧੈਮੁਖ. ਵਿ—ਹੇਠ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਲਟਕਦਾ ਹੋਇਆ. ਮੂੰਹੇ ਮੂੰਹ।

੨ ਮੁਧਾ. ਉਲਟਾ.

ਅਧੈਰੀ. ਵਿ—ਆਧਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਸੁਖਦਾਤੇ

ਪੁਤ੍ਰ ਪੁਨਾਅਧੈਰੀ" (ਕਹਿ ਮ: ੫)

ਅਧੈਤਨਾ. ਬ੍ਰਿ. ਉਧੇਤਨਾ. ਉਚੇਤਨਾ. ਛਿੱਲਣਾ.

ਅਧੈਨ. ਅਧੈ—ਮਨ. ਵੀਹ ਸੇਰ.

ਅਧੈਧਰ. ਵਿ—ਅੱਧਾ ਧਤ. ਦੋ ਖੰਡ ਲਗੇ. "ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਧੈਧਰ

ਕੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਧੈਨ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਧਨਜ. ਭੁਰਾ. ਅਭਾਗੀ.

ਅਧੈ. ਦੇਖੋ, ਅਧੈ ੨ ਸੰ. ਅਧਵਨੁ—ਅਧੁਨ. ਸੰਗਤ—ਸਫਰ।

੨ ਮਾਰਗ. ਰਾਹ. "ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਅੱਧ ਹੈ." (ਕਲਕੀ)

ਅਧੈਣ } ਸੰਗਤ—ਅੱਧ ਮਣ. ਵੀਹ ਸੇਰ. ਦੋ ਧਤੀਆਂ.

ਅਧੈਨ } (ਕਲਕੀ)

ਅਧੈਸੁ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਧਯਾਸ (ਮਿਥਣਾ ਕਲਪੀ) ਵਾਜਤੁ. ਓਹ

ਪਦਾਰਥ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਯਾਨ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮ ਹੋਵੇ ਅਰ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ

ਕੋਈ ਸ਼ੈ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਜਿੰਨ੍ਹਰ ਸਿੱਧੀ ਵਿੱਚ ਚਾਈ ਅਧਯਾਸੁ ਹੈ.

ਅਧਯਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਅੱਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸੁਮੀ.

ਮਨਿਕਾ ੨ ਅਹੁਦੇਦਾਰ. ਅਧਿਕਾਰੀ। ੩ ਮੁਖੀਆ

ਅਧਯਕਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਪਠ ਅਨੁਸਾਰ

ਬੋਲਣਾ. ਭਾਵ—ਪੜ੍ਹਾਈ. ਪੜ੍ਹਨਾ.

ਅਧਯਵਸਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉਤਸਾਹ. ਦਿਲੋਰੀ। ੨ ਨਿਸਚਾ।

੩ ਸ਼ੌਕ.

ਅਧਯਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਭਾਵ. ਧਿਆਨ। ੨ ਮਿਥਣਾ—ਕਥਾਨਾ।

੩ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕਲਪਣਾ। ੪ ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ।

੫ ਆਸਨ.

ਅਧਯਾਹਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵਿਚਾਰ। ੨ ਚਰਚਾ। ੩ ਵਾਕ ਦਾ

ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰੋਂ (ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ) ਵਾਧੂ ਪਦ ਸੋਝਨ

ਦੀ ਥਿਯਾ. "ਇਹ ਜਗ ਸੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੇ ਤਉ ਨਹੀਂ ਸੁਨਿਓ

ਕਾਨ." (ਜੈਸਾ ਮ: ੯) ਇਸ ਤੁਕ ਵਿੱਚ "ਉਤਮ" ਅਥਵਾ "ਸਾਚ"

ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਧਯਾਹਾਰ ਹੈ. "ਕਹਿ ਕਹਿ ਹਾਰਿਓ ਅਨਿਕ ਭਰੁ

ਭਾਤੀ." (ਕਹਿ ਮ: ੫) ਇਸ ਵਿੱਚ "ਉਪਯ" (ਜਠਨ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ

ਅਧਯਾਹਾਰ ਹੈ. "ਰਾਮੁ ਸਿਮਰੁ ਪਛਤਾਹਿਗਾ, ਮਨੁ!" (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ)

ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਤਾਂ (ਵਰਨਹ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਧਯਾਹਾਰ ਹੈ.

ਅਧਯਾਤਮ. ਦੇਖੋ, ਅਧਿਆਤਮ.

ਅਧਯਾਤਮਕਯਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਤਮਗਾਨਾ. ਬ੍ਰਹਮਗਾਨਾ.

ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਯਣ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਰਾਮਾਇਣ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ

ਆਤਮਵਿਚਾਰ ਹੈ. ਬ੍ਰਹਮਾੰਡ ਪੁਰਾਣ ਅੰਤਰਗਤ ਇੱਕ ਰਾਮਕਥਾ ਦਾ

ਪਾਠ. ਇਸ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਵਾਦ ਭਾਈ ਕੁਲਾਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਰਮਲਾ

ਪੰਥ ਦੇ ਰਤਨ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੩੯ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਅਧਯਾਤਮ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ.

ਅਧਯਾਪਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਧਯਾਨ (ਪੜ੍ਹਾਈ) ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਉਸਤਾਦ. ਗੁਰੂ. ਸਿਕਕ.

ਅਧਯਾਪਿਕਾ. ਸੰ. ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ. ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੀ.

ਅਧਯਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕੁੰਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ. ਪਰਿਛੇਦ. ਭਾਭ. ਸਰਗ.

Chapter.

ਅਧਯਾਰੋਪ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਤੂਠੀ ਕਲਪਨਾ। ੨ ਇੱਕ ਦੇ ਵਿਹਾਰ

ਨੂੰ ਅਗਤਾਨ ਕਰਕੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ. ਜਿਵੇਂ ਮਾਇਆ ਦੇ

ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਵਿੱਚ ਆਚੋਪਣਾ। ੩ ਚੜ੍ਹਨਾ. ਆਚੋਹਣ.

ਅਧੁਵ } ਸੰ. ਅਧੁਵ. ਵਿ—ਨਾ ਪ੍ਰਵ (ਇਸਥਿਤ). ਚੰਚਲ। ੨ ਨਾ

ਅਧੁਵ } ਪਾਇਦਾਰ. ਅਨਿੱਤ. ਬਿਨਸਨਹਾਰ. "ਸਭ ਅਧੁਵ ਛਿਠੇ

ਜੀਉ, ਤਾ ਚਰਨਕਮਲ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ." (ਸੁਹੀ ਛੰਡ ਮ: ੫)

ਅਧੁਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨਿਰੁਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸਾ ਜੱਗ, ਜਿਸ ਵਿਚ

ਧ੍ਰੁ (ਹਿੰਸਾ) ਨਾ ਹੋਵੇ. ਜਿਸ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਸ਼ੂ ਨਾ ਮਾਰਿਆ

ਜਾਵੇ। ੨ ਉਹ ਜੱਗ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਘਨ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਅਧੁਰਯੁ. ਸੰ. ਅਧੁਯੁ. ਸੰਗਤ—ਯਜੁਰਵੇਦ। ੨ ਯਜੁਰਵੇਦ ਦੇ

ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਜੱਗ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ.

ਅਨ, ਸੰ. ੩੧. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਸਮਰਥ ਹੋਣਾ. ਨੈ ਜਾਣਾ। ੨ ਵਜ—
ਨਿਸ਼ੇਧ ਬੋਧਕ. ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਲਗਭੇ ਨਾਂ (ਨਹੀਂ) ਪ੍ਰਕਟ
ਕਰਦਾ ਹੈ. ਯਥਾ—ਅਨਪਤ੍ਰ, ਅਨੁਚਿਤ ਆਦਿ। ੩ ਅਨਕ. ਵਿ—
ਦੂਜਾ ਹੋਰ. “ਜੋਗੀ ਅਨ ਕਉ ਸੇਵਦੇ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) “ਸਾਕਰ ਬੁੰਦ
ਨਹੀਂ ਅਨ ਹੋਰ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੪ ਸੰਗਤ—ਅੰਨ. ਅਨਾਜ.
“ਨਾਟ ਮਧਾਣੀਆਂ ਅਨਗਾਹ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੫ ਪੁਤ੍ਰਕ. ਜੋ ਪਦਾਂ
ਦੇ ਅੰਤ ਲਗਭੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਭਾਵ ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. “ਰਖੇ ਰਖਣਹਾਰ
ਆਪਿ ਉਬਾਰਿਅਨੁ.” (ਵਾਰ ਗੁਜ ੨ ਮ: ੫) ੬ ਅਨ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ
ਅਨ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਨਦਿਨ ਅਤੇ ਅਨੁ.

ਅਨਸਨ, ਸੰ. ਅਨ—ਅਸਨ. ਵਿ—ਜੋ ਅਸਨ (ਭੋਜਨ) ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ.

“ਅਚਰ੍ਹ ਅਸਨ, ਕਿ ਰਹੈ ਅਨਸਨਾ?” (ਨਾਪੁ)

ਅਨਸਾਧੁ. ਅਸਾਧੁ. ਬੁਰਾ ਆਦਮੀ. ਦੇਖੋ, ਧੋਪ ੨.

ਅਨਸੁਆ. ਦੇਖੋ, ਅਨਸੁਆ.

ਅਨਸੁਤਾ. ਸੰਗਤ—ਸੰਥ. ਅਪ੍ਰਸੁਤਾ. ਬੰਧਤਾ. ਭਾਂਤ.

ਅਨਸੁਯ } ਵਿ—ਅਸੁਯਾ (ਟੀਰਥਾ) ਰਹਿਤ. ਹਸਦ ਦਾ ਭਯਾਨੀ.

ਅਨਸੁਯਕ } “ਅਨਸੁਯਕ ਸੁਭ ਮਨ ਨਹਿ ਮਨੈ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਅਨਸੁਯਾ. ਦਫ ਦੀ ਕੰਨਤਾ ਅਤੇ ਅਤ੍ਰਿ ਰਿਖੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਯਾਮਦਿਫ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਚਿਤ੍ਰਕੂਟ
ਪਹਾੜ ਤੇ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ. ਇਹ ਵੱਡੀ ਧਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ
ਟੀਸ਼ਰ ਦੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਈ
ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਨ. ਜਦ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਸਹਿਤ ਇਸ ਨੂੰ ਅਤੇ
ਇਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਦਿਵਕ
ਵਟਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਉਹ ਸਦੀਵ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਰਹਿ
ਸਕੇ. ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰਿ. “ਬਰੀ ਆਨ ਅਨਸੁਯਾ ਨਾਰਿ.” (ਦੱਤਾਵ)

੨ ਅਸੁਯਾ (ਟੀਰਥਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਹਸਦ ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਣਾ.

ਅਨਸੰਥ. ਵਿ—ਅਸੰਥਕ. ਅਗਣਿਤ ਬੇਚੁਮਾਰ. “ਅਨਸੰਥ ਅਧੁਨਿ
ਸੰਗ ਦਲੈ.” (ਦੱਤਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸੰਥ ੪ ਅਤੇ ਸੰਥਕ ੨.

ਅਨਸੁ. ਦੇਖੋ, ਅਨਸੁਰ. “ਬ੍ਰਹਮ ਅਨਸੁ ਹੈ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਅਨਸੁਰ. ਸੰ. ਅਨਾਹਤ. ਵਿ—ਆਹਤ (ਝੋਟ ਲਾਏ) ਬਿਨਾ. ਬਿਨਾ
ਆਖਾਤ. “ਦਰ ਵਾਜਹਿ ਅਨਹਤ ਵਾਜੇ ਰਾਮ.” (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫)
ਦੇਖੋ, ਅਨਹਰ ਸ਼ਬਦ.

ਅਨਹਤ ਸ਼ਬਦ } ਸੰ. ਅਨਾਹਤ ਨਾਦ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜੋ
ਅਨਹਤ ਨਾਦ } ਕਿਸੇ ਆਖਾਤ (ਪ੍ਰਹਾਰ) ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.
ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸ਼ਬਦ, ਜੋ ਅਨਾਹਤ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣ ਦੁਆਰਾ
ਬ੍ਰਹਮਗੁੰਥੀ ਦੇ ਵੇਧਨ ਤੋਂ ਹੋਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਪੰਚ ਸ਼ਬਦ ੪—੪.
ਕਿਤਨੇ ਗੁੰਥੇ ਵਿੱਚ ਦਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—ਦਸਮਦੁਰ
ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ “ਅਨੁ” ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਨਾਹਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਹਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਆਖਾਤ (ਝੋਟ) ਲੱਗਣ ਤੋਂ
ਉਪਜਦਾ ਹੈ ਦੇਖੋ, ਨਾਦ ਅਤੇ ਪੰਚਸ਼ਬਦ. ਅਨਾਹਤ ਰੂਪ ਦੇ ਵੇਧਨ ਤੋਂ ਯੋਗੀਆਂ
ਨੇ ਇਹ ਨਾਮ ਬਾਪਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਖਟਚਕੁ.

ਵਿੱਚ ਯੋਗੀ ਸੁਣਦੇਹਨ.

“ਪੁਥਮੇ ਭੁਮਰਗੁੰਜਾਰ ਸੰਖਧੁਨਿ ਦੁਤਿਯ ਕਹਿੰਸੈ,
ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਬਜੇ ਮਿਰਦੰਗ ਚਤੁਰਥਹਿ ਤਾਲ ਸੁਨਿੰਸੈ,
ਪੰਚਮ ਘੰਟਾ ਨਾਦ ਖਸੂ ਬੀਣਾਧੁਨਿ ਹੋਈ.
ਸਪੁਮ ਬਾਜੈ ਭੋਰਿ ਅਸੂਮੰ ਦੁੰਦੀਤਿ ਜੋਈ,
ਨਵਮੇ ਕਰਜ ਸਮੁਦ੍ਰ ਕੀ ਦਲਮ ਮੇਘ ਘੋਖਹਿ ਗੁਨੈ.
ਕਹਿ ‘ਸੁੰਦਰ’ ਅਨਹਤਸ਼ਬਦ ਬੋ ਦਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋਗੀ ਸੁਨੈ.”

(ਸੁੰਦਰਵਿਨਾਸ)

੨ ਭੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਤਮ ਮੰਡਲ (ਲਿਵ ਮੰਡਲ) ਦਾ ਸੰਗੀਤ,
ਜੋ ਬੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਜਾ ਨਹੀਂ. ਨਾਮਅਭਾਸੀ ਨੂੰ ਚਿੰਤ ਦੀ ਏਕਾਕੁਤਾ
(ਸਮਾਧਿ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. “ਅਨਹਤਾ ਸ਼ਬਦ
ਬਜੰਤ ਭੋਰੀ.” (ਸੋਹਿਲਾ) “ਪੁਥ ਫੈ ਸਿਮਰਨਿ ਅਨਹਦ ਬੁਨਕਾਰ.”
(ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਦਿਲਹਾਮ. ਸੁੱਧ ਚਿੰਤ ਵਾਲੇ ਆਚਾਰਯ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਇਆ ਅਕਾਲੀ ਹੁਕਮ। ੪ ਸਮਰਣ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼.
ਅਨਹਦ. ਦੇਖੋ, ਅਨਹਤ. “ਅਨਹਦ ਬਾਣੀ ਪਾਈਐ ਤਹ ਹਉਮੈ
ਹੋਇ ਬਿਨਾਸ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਵਿ—ਬਿਨਾ ਹੋਂਦ. ਅਪਾਰ.
“ਅਨਹਦ ਰੂਪ ਅਨਾਹਤ ਬਾਣੀ.” (ਅਕਾਲ) ੩ ਸੰਗਤ—ਇੱਕ
ਕਣਕੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਅਕਾਲ” “ਅਫਕਾ” “ਅਨੁਭਵ”
“ਸ਼ਿਵਦਨਾ” “ਚੰਡਰਸਾ” ਅਤੇ “ਮਧੁਰਧੁਨਿ” ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—
ਬਾਰ ਚਰਣ. ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਨ. ਕ. III, 155.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਤਚੁਕ ਆਯੋ। ਸਭ ਸੁਨਪਾਯੋ।

ਮੁਨਿ ਮਨ ਭਾਯੋ। ਗੁਨਿ ਕਨ ਗਾਯੋ. (ਕਲਕੀ)

ਅਨਹਦਸ਼ਬਦ } ਦੇਖੋ, ਅਨਹਤ ਨਾਦ. “ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਬਜਹਿ
ਅਨਹਦਨਾਦ } ਦਰਬਾਰੇ.” (ਭੈਰ ਮ: ੫) “ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਵਰਿ
ਅਨਹਦਬਾਣੀ } ਵਜਾਏ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) “ਅਨਹਦਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦੁ
ਵਜਾਏ.” (ਗਉ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਨਹਿਤ. ਸੰਗਤ—ਹਿਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਬੁਝਿਆਈ ਹਾਨੀ. ਅਪਕਾਰ.
ਵਿਰੋਧ.

ਅਨਹੋਨੀ. ਵਿ—ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ. ਅਸੰਭਵ. ਨਾਮੁਮਕਿਨ. “ਚਿੰਤਾ
ਤਾਈ ਕੀਜੀਐ ਜੋ ਅਨਹੋਨੀ ਹੋਇ.” (ਸ. ਮ: ੯)

ਅਨਹੋਵਨ. ਵਿ—ਨਾ ਹੋਣ ਯੋਗਕ. ਅਸੰਭਵ. “ਹੋਵਨ ਕਉਰਾ
ਅਨਹੋਵਨ ਮੀਠਾ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ਭਾਵ—ਮੌਤ ਕੌਤੀ, ਜੀਵਨ
ਮਿੱਠਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਣਹੋਂਦ. ਅਭਾਵ.

ਅਨਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਧਮ. ਨੀਚ। ੨ ਸੰ. ਅਨੇਕ. ਨਾ—ਇੱਕ ਬਹੁਤ।
੩ ਸੰ. ਆਨਕ. ਸੰਗਤ—ਛੋਟਾ ਨਕਾਰ. “ਅਨਕ ਤੂਰ ਭੋਰੀ ਪਟਵ.”
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੧) ੪ ਅ. ਜੁ। ਅਨਕ. ਸੰਗਤ—ਖੁਸ਼ੀ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ। ੫ ਵਿ—
ਆਨੰਦ. ਪ੍ਰਸੰਨ. ਖੁਸ਼.

ਅਨਕ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ਸਿੰਘ ੨.

ਆਨਕਦੁੰਦੀਭਾਜ. ਸੰਗਤ—ਆਨਕਦੁੰਦੀਤੀ (ਵਸੁਦੇਵ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ

ਕ੍ਰਿਸਨ ਦੇਵ. (ਸਨਾਮ)

ਅਨਕਦੰਦਿਜ਼ ਬਲਭਨਿਜਾਚਰਨਾਯਕ ਸਤ੍ਰੁ. ਸੰਗਤ—
ਅਨਕਦੰਦਿਜ਼ੀ (ਵਸੁਦੇਵ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕ੍ਰਿਸਨ ਦੇਵ, ਉਸ ਦੀ ਬੱਲਤਾ
(ਪਿਆਰੀ) ਜਮੁਨਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਘਾਸ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਕਨ
ਵਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਇਕ (ਸ਼੍ਰਾਮੀ) ਬੋਰ, ਉਸ ਦੀ ਵੈਰਣ
ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮ)

ਅਨਕਦੰਦਿਜ਼ੀ. ਦੇਖੋ, ਅਨਕਦੰਦਿਜ਼ੀ.

ਅਨਕਪ. ਸੰ. ਅਨੇਕਪ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਅੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਪੀਣ
ਵਾਲਾ. ਸੁੰਡ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਪੀਣ ਵਾਲਾ. ਹਾਥੀ. (ਸਨਾਮ)

ਅਨਕਪਨੀ } ਸੰਗਤ—ਅਨੇਕਪ (ਹਾਥੀਆਂ) ਦੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮ)

ਅਨਕਪੀ } ਦੇਖੋ, ਅਨਕਪ.

ਅਨਕਪਜਰਿ. ਸੰਗਤ—ਅਨੇਕਪ—ਅਰਿ. ਹਾਥੀ ਦਾ ਵੈਰੀ ਸਿੰਘ.
(ਸਨਾਮ)

ਅਨਕਪਜਰਿ ਨਾਦਨਿ. ਸੰਗਤ—ਹਾਥੀ ਦੇ ਵੈਰੀ ਜੇਰ ਵਾਂਗ ਨਾਦ
ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. ਸਿੰਘਨਾਦਿਨੀ. (ਸਨਾਮ) ੨ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮ)

ਅਨਕਪਰੀਬ. ਅ. ੨/੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਾਸ ਪਾਸ. ਲਗਪਗ।
੨ ਭਾਰ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ.

ਅਨਕਾ. ਇੱਕ ਕੁਠੜਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ, "ਜਲਿ" ਭੀ ਹੈ. ਨੱਛਣ—
ਬਾਰ ਬਰਣ. ਪੁਰਿ ਬਰਣ ਇੱਕ ਯਕਣ. 155

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ। ਅਰੁ ਹੈ। ਅਜੈ ਹੈ। ਅਭੈ ਹੈ. (ਰਾਮਾਵ)

੨ ਦੇਖੋ, ਚਾਚਰੀ (ਅ). ੩ ਦੇਖੋ, ਉਨਕਾ.

ਅਨਕਾਇ } ਸੰ. ਅਨਕਾਯ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਯ (ਦੇਹ) ਨਹੀਂ
ਅਨਕਾਏ } ਹੈ. ਕਾਮ. ਅਨੰਗ. "ਅਨਕਾਏ ਰਾਤਤਿਆ! ਵਾਟ
ਦੁਹੇਲੀ ਰਾਮ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਹੋ ਕਾਮਲਪਟ। ਵਾਟ ਦੁਹੇਲੀ।
੨ ਅਨਕ—ਕਾਹੇ! ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਕੜੇ? ,

ਅਨਕਾਜ. ਕੁਕਰਮਾ ੨ ਅਨਕ ਬਾਯਕ. ਹੋਰ ਕੰਮਾ ੩ ਵੇਲ੍ਹ. ਕੰਮ
ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ.

ਅਨਕਾਦ } ਵਿ—ਅਨੇਕ ਦੀ ਆਇ. ਸਭਾ ਦਾ ਮੂਲ. "ਅਨਕਾਇ
ਅਨਕਾਇ } ਸਰੂਪ ਅਮਿਤ ਬਿਭੂਤੰ." (ਭਗਵਾਨ)

ਅਨਕਾਮ. ਵਿ—ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰ. ਅਨੁਕਾਮ. ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਣ
ਕਰਤਾ. "ਸਰਬ ਕੇ ਅਨਕਾਮ." (ਅਕਾਲ)

ਅਨਕਾਲ. ਵਿ—ਕਾਲ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਅਕਾਲ.

ਅਨਕੁੰਡ. ਅਕੁੰਡ ਨਦੀ ਇਹ ਸਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਕੁੰਡ.
"ਤਬ ਕੁੰਡ ਔਰ ਅਨਕੁੰਡ ਆਨ। ਦਲ ਕੁਕੜੇ ਰਾਮ ਭੀ ਤਜਾਕ
ਕਨ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਨਕੰਪਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਕੰਪਾ.

ਅਨਕਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਔਖਰਾਂ ਦਾ ਭਗਵਾਨ ਨਹੀਂ. ਉੰਮੀ.
ਅਨਪਤ੍ਰ.

ਅਨਖ. ਦੇਖੋ, ਅਣਖ. "ਮਨ ਅਨਖਾਇ ਸੁ ਭੁਪਹਿ ਘਨੇਰੇ."

(ਭੁਪਤ੍ਰ) ੨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਖ (ਨਹੁੰ) ਨਹੀਂ.

ਅਨਖੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਖੰਗ.

ਅਨੰਖਰ. ਦੇਖੋ, ਅਨਕਰ.

ਅਨਗ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਗ ੨ ਜੋ ਨਗ (ਅਚਲ) ਨਹੀਂ. ਜੰਗਮ।
੩ ਚਲਾਇਆਨ। ੪ ਚੱਚਲ.

ਅਨਗਨ } ਵਿ—ਅਗਣਿਤ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਗਿਣਤੀ. ਰਹਿਤ.

ਅਨਗਗੁਆ. ਵਿ—ਗੋਰਵਤਾ ਰਹਿਤ ਹੁੰਡ। ੨ ਅਨੰਗ—ਗੁਆ
ਕਾਮਰੂਪ. ਮੋਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮੋਹਣੀ ਸਕਨ ਵਾਲਾ. "ਅਨਗਗੁਆ
ਆਖਾਤਾ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਨਗਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ. ਜੋ ਕਿਸੇ
ਦੁਆ ਘੜਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. ਸੁਯੰਬੂ। ੨ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾ. ਵਾਹਗੁਰੂ.

ਅਨਗਾਹ. ਵਿ—ਜੋ ਗਾਹਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਅਥਾਹ. ਮਹਾਂ ਗੰਭੀਰ।
੨ ਸੰਗਤ—ਅਨਗਾਹ. ਫਲਹਾ. ਪਿਛ ਵਿੱਚ ਦਾਣੇ ਢਾਢਨ ਅਤੇ
ਕਣਕ ਜੋਂ ਆਇਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਨੂੰ ਚੂਰ ਕਰਨ ਨਦੀ ਭਾਇਆਂ ਦਾ
ਢਣਾਇਆ ਯੰਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਲਾਹਨ ਤੇ ਢੇਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਨਾਟੂ
ਮਧਾਣੀਆਂ ਅਨਗਾਹ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅਨਗੀਧ. ਵਿ—ਗੋਪ (ਭੂ) ਬਿਨਾ ੨ ਉੱਘ ਸੁੱਘ ਬਿਨਾ। ੩ ਸੰਗਤ—
ਦੁਰਗੰਧ. ਬਦਬੂ. "ਅਨਗੀਧ ਜਰੇ ਮਹਾਂ ਕੁੰਡ ਅਨਨੀ." (ਗਗਨ)

ਅਨਘ. ਵਿ—ਅਘ (ਪਾਪ) ਬਿਨਾ। ੨ ਨਿਬੰਦੇਸ. ਕਲੰਕ ਬਿਨਾ.

ਅਨਘਤ. ਵਿ—ਜੋ ਘੜਿਆ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਅਨਗਤ। ੨ ਬੁਰਾ
ਘੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਭੁਭੋਲ. ਬੇਭੋਲ। ੩ ਅਸਿਕਤ. ਅਸਤਤ. ਗੰਵਾਰ.

ਅਨਘਾਤ. ਬਿਨਾ ਆਖਾਤ (ਪ੍ਰਹਾਰ). ਅਨਾਹਤ.

ਅਨਘਾਰ. ਸੰ. ਅਨਾਘਾਰ. ਸੰਗਤ—ਬਦਚਲਨੀ. ਦੁਰਾਚਾਰ.

ਅਨਘਾਰੀ. ਸੰ. ਅਨਾਘਾਰਿ—ਅਨਾਚਾਰੀ. ਵਿ—ਦੁਰਾਚਾਰੀ. ਭੂਰੇ
ਚਾਲਚਲਨ ਵਾਲਾ. "ਅਨਘਾਰੀ ਕਾ ਧਾਨ." (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਅਨਘੋਤ. ਵਿ—ਘੋਤਨਾ ਰਹਿਤ. ਜੜ੍ਹ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਚਾਨਕ.
ਅੱਚਣਚੇਤ. "ਜਾਇ ਨਗੀ ਹਰਿ ਕੋ ਅਨਘੋਤ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਨਘਿੱਜ. ਵਿ—ਅਘ. ਜੋ ਫੀਟ (ਨਾਸ਼) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਜੋ ਫਿਸਦਾ
ਨਹੀਂ. "ਅਨਘਿੱਜ ਤੇਜ ਉਦਾਰ." (ਅਕਾਲ)

ਅਨਜਾਨ. ਵਿ—ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਭਗਵਾਨ ਰਹਿਤ. ਮੁਰਖ. ਅਗਿਆਨੀ.

ਅਨਜਾਨਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਭਗਤ ਕਰਕੇ. ਅਨਜਾਨ ਪਨ ਸੇ.
ਅੰਵਾਧ ਪੁਣੇ ਨਾਲ. "ਅਨਜਾਨਤ ਬਿਖਿਆ ਮਹਿ ਚਰੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਨਜੇਵ. ਵਿ—ਅਜੇਘ. ਜੋ ਜਿੰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. "ਇਮ
ਕਪਟ ਦੇਵ ਅਨਜੇਵ ਨਿਪ, ਜਦਿਨ ਚਟਕਦੈ ਧਾਇ ਹੈ." (ਪਾਰਸਾਵ)
੨ ਜੋ ਜੇਮਨ (ਖਾਧਾ) ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ.

ਅਨਤੰਤ. ਵਿ—ਤੰਤਾ (ਕਾਂਬੇ) ਬਿਨਾ. ਅਕੰਪ. ਅਭੋਲ. "ਅਨਤੰਤ
ਗਤ." (ਸਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਤੰਤਾ.

ਅਨਟ } ਸੰਗਤ—ਅਨਿਤ. ਝੂਠ। ੨ ਅਨੀਤ। ੩ ਵਿ—ਜੋ ਨਟਦਾ
ਅਨੰਟ } (ਮੁਕਰਦਾ) ਨਹੀਂ। ੪ ਨਾ ਟਲਣ ਵਾਲਾ. "ਅਨੰਟ ਸੁੱਖਲੰ."

(ਭਗਨ) ਨਿੱਤ ਸੁੱਖ.

ਅਨਭੀਠ. ਵਿ—ਅਣਡਿੱਠ. ਅਣਦੇਖਿਆ.

ਅਨਭੀਠ. ਸੰ. ਅਫਾਫਧ—ਅਫੰਡਕ. ਵਿ—ਜੋ ਦੰਡ ਯੋਗਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੰਡ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ.

ਅਨਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਤ (ਵੁਕਿਆ ਹੋਇਆ) ਨਹੀਂ. ਨੰਮਤਾ (ਨਿੰਮਤਾ) ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰ. ਅਨੰਤ. ਅੰਤ ਰਹਿਤ. ਬੇਅੰਤ. “ਪਸਰਿਓ ਆਪ ਹੋਇਆ ਅਨਤ ਤਰੰਗ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ਦੇਖੋ. ਪਲੂ ੩। ੩ ਸੰ. ਅਨਤਰੁ. ਬਿ. ਵਿ—ਹੋਰ ਥਾਂ. ਦੂਜੀ ਜਗਾ. “ਕਹਿ ਨਾਨਕ ਅਥ ਨਹਿ ਅਨਤ ਗਤਿ.” (ਟੋਡੀ ਮ: ੯) ੪ ਸੰ. ਅਨਿਤਕ. ਵਿ—ਜੋ ਨਿੱਤ ਨਹੀਂ. ਬਿਨਸਨਹਾਰ. “ਅਨਤਾ ਧਨ ਧਰਣੀ ਧਰੇ ਅਨਤ ਨ ਚਾਹਿਆ ਜਾਇ। ਅਨਤ ਕਉ ਚਾਹਨ ਜੋ ਕਏ ਸੇ ਆਏ ਅਨਤ ਭਥਾਇ.” (ਕਉ ਮ: ੧) ਅਨਿੱਤ ਧਨ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕਤਦਾ ਹੈ. ਬੇਅੰਤ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜੋ ਅਨਿੱਤ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਕਏ. ਉਹ ਅਨੰਤ ਖੋ ਭੈਠੇ। ੫ ਹੋਰ. ਦੂਜਾ. ਅਨਤ. “ਸਿਮਰਨ ਭਿਨਾ ਅਨਤ ਨਹਿ ਕਾਚੁ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਨਤਰੰਗਾ } ਵਿ—ਅਨੰਤ ਤਰੰਗਾਂ (ਲਹਰਾਂ) ਵਾਲਾ. ਸਮੁੰਦਰ।
ਅਨਤਰੰਗੀ } ੨ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. “ਆਸਾ ਪੂਰਣ ਅਨਤਰੰਗਾ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਅਨਤਭਾਇ. ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ. “ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮਉਲਿਆ ਅਨਤਭਾਇ.” (ਬਸੰ ਕਥੀਰ)

ਅਨਤਰ. ਸੰ. ਅਨਤਰ. ਵਿ—ਦੋ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ. ਦੂਜਾ. ਦੂਸਰਾ। ੨ ਸੰ. ਬਿ. ਵਿ—ਅਨਤਰੁ. ਹੋਰ ਥਾਂ. ਦੂਜੀ ਜਗਾ। ੩ ਸੰ. ਅਨੰਤਰ. ਪਿੱਛੋਂ. ਉਪਰਾਂਤ (ਉਪਰੰਤ). ਭਾਵ। ੪ ਅਨਤ-ਤਰੁ. ਹੋਰ ਬਿਰਭ. “ਚੰਦਨਾ ਸੁਭਾਸੁ ਜਾਸੁ ਸਿਮਰਤ ਅਨਤਰ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅਨਤਰਿਯਾ } ਵਿ—ਜੋ ਤਰਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ. ਅਨਤਾਰੁ.
ਅਨਤਰੀਆ } “ਅਨਤਰਿਯਾ ਜਤੋ ਸਿੰਧੁ ਕੇ ਚਹਿਤ ਰਹਨ.” (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਨਤਾ. ਦੇਖੋ. ਅਨਤ. “ਅਨਤਾ ਧਨ ਧਰਿ ਦਖਿਆ.” (ਗੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਅਨਥਾ. ਦੇਖੋ. ਅਨਥਾ.

ਅਨੰਦ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ. ਆਨੰਦ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. ਖੁਸ਼ੀ. “ਅਨੰਦ ਸੁਖ ਮੰਗਲ ਬਨੇ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਖ। ੩ ਦੇਖੋ. ਅਣਦ.

ਅਨੰਦਮੂਲ. ਵਿ—ਅਨੰਦ ਦੀ ਜਤ. ਆਨੰਦ ਦਾ ਮੁੱਢ. “ਅਨੰਦਮੂਲ ਧਿਆਇਓ ਪੁਰਖੇਤਮੁ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੪)

ਅਨੰਦਰੂਪ. ਵਿ—ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ. ਆਨੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਲਭਣ (ਸ਼ਾਗੀ ਸਿਫਤ). “ਅਨੰਦਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਸਭ ਥਾਨਿ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਅਨੰਦਾਇਕ. ਵਿ—ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. “ਅਨੰਦਾਇਕ ਤਿਹ ਪੁਤ੍ਰ ਨ ਪਿਤ ਕੇ ਬਧ ਕਿਯੋ” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬) ੨ ਅੰਨ ਦਾਤਾ.

ਅਨੰਦਾਈ. ਸੰਗਤਾ—ਆਨੰਦਤਾ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. “ਹਰਿ ਆਚਾਏ ਅਰੋਗ

ਅਨੰਦਾਈ.” (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ. ਅੰਨਦਾਤਾ। ੩ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ
ਅਨੰਦਿਨ } ਸੰ. ਅਨੰਦਿਨ. ਬਿ. ਵਿ—ਪ੍ਰਤਿਦਿਨ. ਹਰਰੋਜ਼. ਭਾਵ—
ਅਨੰਦਿਨੁ } ਨਿਰੰਤਰ (ਲਗਾਤਾਰ). ਨਿੱਤ. ਸਦਾ. “ਅਨੰਦਿਨੋ ਮੋਹਿ ਆਗੀ ਪਿਆਸਾ.” (ਸੋਹਿਲਾ) “ਅਨੰਦਿਨੁ ਸਹਸਾ ਕਏ ਨ ਚੁਕੇ.” (ਮ: ੩ ਬਿਹਾ ਵਾਰ)

ਅਨੰਦੁ. ਦੇਖੋ. ਅਨੰਦ. “ਅਨੰਦੁ ਕਰੈ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਮਾਰੈ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਨੰਦੁਸਟ. ਵਿ—ਅੰਦੁਸਟ. ਨਾ ਦੇਖਿਆ ਹੋਇਆ. ਅਣਡਿੱਠ. ਅਨੰਦੁਸਟਿ. ਸੰ. ਪੁਲਕ (ਪਰਲੇ). ਜਗਤ ਦੇ ਲੱਪ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ. “ਆਚਨੁ ਜਾਵਨ ਦੁਸਟਿ ਅਨੰਦੁਸਟਿ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਨਧਰ. ਸੰ. ਅਨਾਧਰ. ਵਿ—ਅਧਰ ਰਹਿਤ. “ਅਨਧਰ ਪ੍ਰਮਾਥ.” (ਦੱਤਾਚ) ੨ ਅਨ—ਧਰ. ਜੋ ਛਤਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਜੋ ਰੋਕਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. “ਇਹ ਭਾਂਤ ਨਿੰਦ ਅਨਧਰ ਸੁਭਟ.” (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਨਧਿਕਾਰੀ. ਸੰ. ਅ-ਧਿਕਾਰਿਨ. ਵਿ—ਜੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ. ਰੁਪਾਤੁ. ਨਕਾਇਕ। ੨ ਅਧੁਦੇ ਤੋਂ ਖਰਿਸ. ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਡਿਕਿਆ ਹੋਇਆ.

ਅਨਧਰਾ. ਸੰ. ਅਨਧਰਾਧ. ਸੰਗਤਾ—ਨਾ ਅਧਰਯਨ (ਪੜ੍ਹਨ) ਦਾ ਵੇਲਾ. ਤਾਨੀਮ ਦੀ ਬੰਦੀ. ਉਹ ਦਿਨ ਤਿਥਿ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਲਿਖਣਾ ਮਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਮਨੁ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ—ਅਸ਼੍ਰਮੀ. ਬੰਦਸ. ਅਮਾਵਸ. ਪੂਰਣਮਾਸੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਬਿਜਲੀ ਚਮਕਣ ਤੋਂ. ਭੂਚਾਲ ਆਉਣ ਤੋਂ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸੁਰਯ ਦੇ ਗ੍ਰਹਣ ਤੋਂ. ਮੁਰਦਾ ਦੇਹ ਘਰ ਰਹਿਣ ਤੋਂ. ਸੁੱਧ ਦਾ ਅੰਨ ਖਾਣ ਤੋਂ. ਰਾਜਾ ਦੇ ਘਰ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਜਨਮ ਹੋਣ ਤੋਂ. ਗਿੰਦਭ ਕਧੇ ਉਠ ਦੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ. ਅਨਧਰਾਧ ਦਾ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. “ਅਨਧਰਾ ਜੋ ਵਿਦਤਾ ਪੜ੍ਹੈ ਸੇ ਵਾਦੀ ਜਗ ਮਾਹਿ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਅਨਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਜੀਵਨ. ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ੨ ਗਤਿ. ਚਾਲ। ੩ ਸੁਆ। ੪ ਦੇਖੋ. ਅਨਨਤ.

ਅਨਨਪਰ. ਸੰ. ਅਨਨਪਰ. ਵਿ—ਇੱਕ ਪਰਾਇਣ. ਜਿਸ ਦਾ ਧਰਮ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ. “ਗਿਆਨ ਅਰੁ ਧਰਮ ਅਨਨਪਰ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪)

ਅਨਨਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਨਤ (ਹੋਰ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਇੱਕ ਦਾ ਉਪਾਸਕ. ਦੇਖੋ. ਅਨਨ। ੨ ਏਕ ਵਿਸ਼ਵ ਆਸਰੂ. ਇੱਕ ਮਜ਼ਮੂਨ ਵਿੱਚ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਇਆ.

ਅਨਨਤ ਉਪਾਸਨਾ. ਦੇਖੋ. ਅਨੰਨ ਉਪਾਸਨਾ.

ਅਨਨਤਤਾ. ਅਨਨਤ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਨਾਰਦ ਤਕ੍ਰਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. “ਅਨਥ ਅਧਾਯਾ ਰਧਾਮੇ ਽ਨ-ਪਗਾ.” (ਸੂਤ੍ਰ ੧੦)

ਅਨਨੁਘ. ਸੰ. ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਨੁਘ (ਸੰਬੰਧ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ. ਇੱਕ ਅਰਥਸੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਉਪਮੇਯ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਉਪਮਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਰਥਾਤ ਉਪਮੇਯ ਨੂੰ ਹੀ ਉਪਮਾਨ ਦੇਖੋ, ਅਨੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਅਧਰਾਧ ੪, ਸ ੧੦੨ ਤੋਂ ੧੨੧.

ਠਹਿਰਾਈਏ. "ਜਹਾਂ ਕਰਤ ਉਪਮੇਯ ਕੇ ਉਪਮੇਯੇ ਉਪਮਾਨ." (ਸ਼ਿਵਾਜ ਬੁਲਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਅਕਬ ਕਥਾ ਬਹੁ ਕਾਇ ਕਰੀਜੇ?

ਜੈਸਾ ਤੁ ਤੈਸਾ ਤੁਹੀ, ਕਿਆ ਉਪਮਾ ਦੀਜੇ?" (ਬਿਲਾ)

"ਭਲੇ ਅਮਰਦਾਸ ਰੁਣ ਤੇਰੇ, ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ ਤੁਹਿ ਬਨਿਆਵੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਨਪਦ. ਸੰ. ਅਪਠ. ਅਪਠਿਤ. ਵਿ—ਸੋ ਪੜ੍ਹਨ (ਪਠਨ) ਨਾ ਜਾਣੇ. ਉਮੀ. ਨਿਰੰਖਰ.

ਅਨਪਾਇਨੀ } ਸੰ. ਅਨਪਾਇਨ—ਅਨਪਾਇਨੀ. ਵਿ—ਨਾ ਹੋਵੇ
ਅਨਪਾਵਨੀ } ਅਪਾਯ (ਨਾਸ) ਜਿਸ ਦਾ. ਅਭਨ. ਦਿਵੁ.

"ਅਨਪਾਵਨੀ ਭਗਤਿ ਨ ਉਪਜੀ." (ਸਾਰ ਪਰਮਾਨੰਦ)

ਅਨਪੇਯ. ਦੇਖੋ, ਅਨਪੇਖ ੨.

ਅਨਪੇਖ. ਵਿ—ਅਣਿਭਿੱਠ. ਅਦਿਸ਼ੁ. ੨ ਸੰ. ਅਨਪੇਖ. ਅਪੇਖ (ਇੱਛਾ) ਰਹਿਤ. ਬੇਪਰਵਾ.

ਅਨਪੁਰ. ਵਿ—ਸਫੁਰਣ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਸੰਕਲਪ. ਸ਼ਾਂਤ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਅਸਤਰ. ਰੂਠ. ਜੋ ਫੁਰ (ਸਤਰ) ਨਹੀਂ.

ਅਨਪਿਕਤ. ਸੰ. ਅਨਪਿਕਤ—ਅਨਪਿਕਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੨ ਅਨ—ਅਵਸਥਾ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ (ਮਾਯਾ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਅਨਪਿਕਤ ਫੰਕ." (ਦੱਤਾਵ)

ਅਨਪਿੰਧ. ਸੰ. ਅਨਪਿੰਧ—ਅਨਪਿੰਧ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਅਖੰਡ। ੨ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਗ ਵਿੰਨੇ ਨਹੀਂ.

ਅਨਪੋਲ. ਵਿ—ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਚੁੱਪ. ਖਾਮੋਸ਼.

ਅਨਪੋਲਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਬੋਲਣ ਤੋਂ. ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. "ਅਨਪੋਲਤ ਮੇਰੀ ਬਿਰਥਾ ਜਾਨੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਨਪੁਣ. ਸੰ. ਅਪੁਣ. ਵਿ—ਵੁਣ (ਫੰਟ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅਭੇਦ. ਅਖੰਡ. "ਅਨਪੁਣ ਅਨੰਤ." (ਜਾਪੁ)

ਅਨਭਉ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਭੈ. ਨਿਰਭਯ. "ਅਨਭਉ ਪਦੁ ਪਵੈ ਆਪੁ ਭਵਾਏ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ.

"ਅਨਭਉ ਕਿਨੈ ਨ ਦੇਖਿਆ, ਬੈਰਾਗੀਅਤੇ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ)

੩ ਸੰ. ਅਨਭਵ. ਸੰਗਤਾ—ਓਹ ਭਾਨ, ਜੋ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਹੋਵੇ. ਸੁਭੇ ਭਾਨ. "ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸ." (ਜਾਪੁ) ਸੁਭੇ ਭਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ੪ ਅਨਭ—ਭਯ. ਹੋਰ ਦਾ ਭਰ. ਦੂਜੇ ਦਾ ਭੈ. "ਅਨਭਉ ਬਿਸਰਿ ਕਏ ਪੁਰੁ ਜਾਇਆ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਨਭਉ ਭਾਉ. ਸੰ. ਅਨਭਵ ਭਾਵ. ਸੰਗਤਾ—ਅਨਭਵਭਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੨ ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਅਨਭਉ ਭਾਉ ਨ ਦਰਸੈ." (ਰਾਮ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅਨਭਯ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਭੈ. ਨਿਰਭ.

ਅਨਭਵ. ਦੇਖੋ, ਅਨਭਵਾ ੨ ਵਿ—ਭਵ (ਜਨਮ) ਰਹਿਤ. ਜੋ

ਜੰਮਦਾ ਨਹੀਂ.

ਅਨਭਵਾ. ਅਨਭ ਭਾਵ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਹੋਰ ਬਿਆਲ. "ਨਾਸ ਹੋਇ ਅਨਭਾ ਤਿਏ." (ਗੁਰਿ ੧੦) ਅਨਭ ਭਾਵ ਅਤੇ ਭੇਦ ਨਾਸ ਹੋਇ.

ਅਨਭਿਕਤ } ਸੰ. ਅਨਭਿਕਤ. ਵਿ—ਜੋ ਅਭਿਕਤ (ਗਤਾਤਾ) ਨਹੀਂ.
ਅਨਭਿਕਤ } ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਅਗਿਆਨੀ. ਅਨੰਤਰ.

ਅਨਭਿਜ. ਵਿ—ਨਾ ਭਿੱਜਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਜੋ ਨਾ ਪਸੀਜੇ. ਗੀਤ ਰਹਿਤ। ੩ ਵੈਰਾਗੀ. ਅਸੰਗ. ਨਿਰਲੇਪ.

ਅਨਭੂਤ. ਵਿ—ਜੋ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਯ ਨਹੀਂ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਨਭੂਤ.

ਅਨਭੇਵ. ਦੇਖੋ, ਅਭੇਵ. "ਤੇ ਜਾਨ ਹੈ ਅਨਭੇਵ." (ਬ੍ਰਹਮਾਵ)

ਅਨਭੈ } ਦੇਖੋ, ਅਨਭਉ. ਅਨਭਯ ਅਤੇ ਅਨਭਵ. "ਕਰਤਾ ਹੋਇ
ਅਨਭੈ } ਸੁ ਅਨਭੈ ਰਹੈ." (ਭੈਰ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਅਨਭ—ਭਯ. ਹੋਰ ਭਰ. "ਅਨਭੈ ਬਿਸਰੇ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਆ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੧) ਅਨਭ—ਭਯ ਵਿਸਰੇ.

ਅਨਮਨ } ਵਿ—ਅਨਭ (ਹੋਰ) ਵਿੱਚ ਮਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਇੱਕ
ਅਨਮਨ } ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਮਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ। ੨ ਉਦਾਸ. ਖਿੰਮਮਨ. "ਸੁਨਕੈ ਸਿਖ ਅਨਮਨ ਹੈ ਆਏ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਨਮਾਰਗ. ਸੰ. ਰਾਗਾ—ਉਨਮਾਰਗ. ਸੰਗਤਾ—ਕੁਮਾਰਗ. ਖੋਟਾ ਰਾਗ। ੨ ਅਨਭ—ਮਾਰਗ. ਦੂਜਾ ਰਸਤਾ.

ਅਨਮਿਖ. ਸੰ. ਅਨਮਿਖ. ਵਿ—ਨਿਮੇਸ (ਅੱਖ ਚਮਕਣ) ਬਿਨਾ. ਇੱਕ ਟਕਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਮੋਢੀ। ੩ ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਅੱਖ ਦੀ ਪਲਕ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾਉਂਦਾ। ੪ ਭਾਈ ਸੰਰੇਖ ਸਿੱਖ ਜੀ ਨੇ ਸਮੇਂ (ਵੇਲੇ) ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਅਨਮਿਖ ਬਥਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਤਿਹ ਅਨਮਿਖ ਮੁਖ ਭਈ ਅਰੁਨਤਾ." (ਨਾਪੁ) ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੁਖ ਉੱਪਰ ਲਾਲੀ ਹੋ ਗਈ. ਇਹ ਨਿਮੇਸ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ.

ਅਨਮੇਸ. ਵਿ—ਅਨਮੇਸ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤ ਬਿਅਸਤ.

ਅਨਮੇਖ. ਦੇਖੋ, ਅਨਮਿਖ.

ਅਨਮੇਵ. ਵਿ—ਅਮੇਯ. ਨਾ ਮਿਣਨ ਲਾਇਕ। ੨ ਮਾਰੂਟ (ਸਮਝਿਤ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅਮੇਉ. "ਨਾਨਕੀ ਸੁਨੰਤ ਹਰਖੰਤ ਅਨਮੇਵ ਅੰਗ." (ਨਾਪੁ)

ਅਨਮੇਲ. ਸੰ. ਅਮੁਲਕ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਮੁੱਲ. ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ। ੨ ਭਾਵ—ਬਹੁ ਮੁੱਲਾ.

ਅਨਮੰਡ. ਵਿ—ਮੰਡਨ (ਸ਼ਿੰਗਾਰ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਨਿਮੰਡ.

ਅਨਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਨਯ (ਨੀਤਿ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਅਨਯਾਯ. "ਸਮਸ ਮਨਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨਯ, ਤਮ ਅਨਯ ਨਸਾਏ." (ਗੁਪਤੁ) ਸੁਰਜ ਤੁੱਲ ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ੨ ਅਮੰਗਲ.

ਅਨਯ. ਸੰਗਤਾ—ਪੁਰੁਸਾਰ ਰਹਿਤ. ਨਪੁੰਸਕ। ੨ ਕਾਇਰ. ਬੁਜਦਿਨ. "ਅਨਯ ਜੈਸੇ ਨਰ ਸੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਜਿਵੇਂ ਕਾਇਰ ਬਹਾਦਰ ਤੋਂ.

ਅਨਰਸ. ਵਿ—ਅਨਭ—ਰਸ. ਹੋਰ ਸੁਆਦ. "ਅਨਰਸ ਸੂਕੈ ਹਰਿਰਸ ਮਨਿ ਦਸਾਏ." (ਮਾਭ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਫਿੱਕਾ ਰਸ. ਬੇਸੁਆਦ. "ਹੋਰ ਅਨਰਸ ਸਭ ਬੀਸਏ." (ਅਨੰਦੁ) ੩ ਰਸ ਦਾ ਤਤਾਗੀ.

“ਦੇਹਰਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਨਰਸ ਹੋਏ ਹੋਨ।” (ਤਗਰਾਵਲੀ) ੪ ਸੰਗਤ—
ਵਿਰੋਧ, ਕੁਰਸ, ਅਣਬਣ, ਨਾਚਾਕੀ। ੫ ਕਾਵਰਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ
ਦੋਸ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਰਸਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਏ ਲਿਖਣਾ।

ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਅਨਰਸ ਦੇ ਪੰਜ ਭੇਦ ਬਾਧੇ ਹਨ—

ਪ੍ਰਤੱਯਗੀ, ਨੀਰਸ, ਵਿਰਸ, ਦੁਹਸਾਧਨ ਅਤੇ ਪਾਤੁਦ੍ਰਸ਼, ਯਥਾ—
“ਪ੍ਰਤੱਯਗੀ ਨੀਰਸ ਵਿਰਸ ਕੇਸਰ ਦੁਹਸਾਧਨ। ਪਾਤੁਦ੍ਰਸ਼ ਕਵਿਤ
ਬਹੁ ਕਰਹਿ ਨ ਸੁਕਵਿ ਬਖਾਨ।” (ਚਸਿਕੀਪ੍ਰਕਾ)

(ੳ) ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਅਤੇ ਵੀਰ, ਕਰੁਣਾ ਅਤੇ ਰੋਦੁ ਰਸ ਦਾ ਮਿਲਾਏ
ਲਿਖਣਾ “ਪ੍ਰਤੱਯਗੀ” ਹੈ।

(ਅ) ਕਪਟ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮਭਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ “ਨੀਰਸ” ਹੈ।

(ੲ) ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਭੋਗ ਦਾ ਵਰਣਨ “ਵਿਰਸ” ਹੈ।

(ੳ) ਮਿਤੁਭਾਵ ਨਾਲ ਸ਼ਤੁਭਾਵ ਦਾ ਮਿਲਾਪ “ਦੁਹਸਾਧਨ” ਹੈ।

(ੴ) ਪ੍ਰਕਰਣ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਣਨ “ਪਾਤੁਦ੍ਰਸ਼” ਹੈ। ੬ ਕਵੀ
ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਨੂੰ ਅਨਰਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿੱਚ
ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਕਾਵਰ ਦਾ ਰਸ ਵਿਗਾਭ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ
ਕਾਵਰ ਦੇ ਅੱਠ ਹੀ ਰਸ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ੭ ਸੰ. ਅਨੁਰਸ. ਇੱਕ ਰਸ ਦੇ
ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਰਸ ਮਿਲਾਏ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਰਸ. ਦੇਖੋ, ਅਨਰਸ.
ਅਨਰਗਲ. ਸੰ. ਅਨਰਲ. ਵਿ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਰਗਲ (ਰੋਕ) ਜਿਸ
ਦੇ, ਅਮੋਭ. ਨਿਰੰਕੁਸ਼.

ਅਨਰਤ. ਵਿ—ਪ੍ਰੀਤਿ ਰਹਿਤ. ਉਦਾਸ। ੨ ਅਨਰ-ਰਤ. ਹੋਰ ਨਾਲ
ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੂਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ। ੩ ਸੰ. ਅਨੁਰ-ਅਨਿਰੁਤ.
ਸੰਗਤ—ਭੂਠ. ਅਸਤਤ. “ਅਹੰਮਤ ਅਨਰ ਕੁਮਿਰ ਹਿਤ.” (ਕਲ
ਮ: ੫) “ਮਤਰੰ ਮਦਰੰ ਕੁਨਾਰੰ ਅਨਰਤੰ.” (ਕਲਕੀ)

ਅਨਰਥ. ਸੰ. ਅਰਥ. ਸੰਗਤ—ਬੁਰਾ ਅਰਥ. ਉਲਟਾ ਅਰਥ।
੨ ਪਾਪ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਅਰੰ (ਧਨ). ੩ ਉਤਪਾਤ. ਉਪਦ੍ਰਵ. “ਕਰਿ
ਕਰਿ ਅਨਰਥ ਵਿਹਾਈ ਮਾਇਆ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੫ ਵਜ—
ਬੋਝਾਇਦਾ. ਨਿਸਫਲ.

ਅਨਰਾਉ. ਸੰ. ਅਨੁਰਾਯ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ. ਮੁਹੱਬਤ. ਇਲਕ.
ਨੇਂਹੁ. “ਨਾਨਕ ਕੇ ਮਨਿ ਇਹੁ ਅਨਰਾਉ.” (ਜੁਘਨੀ) ੨ ਅਨੁਰਾਵ.
ਪੁਰਿਧੁਨਿ. ਗੁੰਜ.

ਅਨਰਾਯ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਰਾਯ. ੨ ਬਿਨਾ ਰਾਯ (ਪ੍ਰੇਮ). ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ
ਖਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਨਰਾਯੀ ੨.

ਅਨਰਾਯੀ } ਵਿ—ਅਨੁਰਾਯੀ. ਪ੍ਰੇਮੀ. “ਸੁਰਤਿ ਸੁੰਨਿ ਅਨਰਾਯੀ.”
ਅਨੁਰਾਯੀ } (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਅਨ (ਬਿਨਾ) ਰਾਯ (ਪ੍ਰੇਮ). ਰਾਯ
ਰਹਿਤ. ਉਦਾਸੀਨ. “ਸਤ ਮਹਿ ਵਸੈ ਅਤੀਤ ਅਨਰਾਯੀ.” (ਭੈਰ ਮ:
੩) ਬਿਨਾ ਰੰਗ. ਨਿਰਲੇਪ. “ਅਧੇ ਸੁਖ ਦੁਖ ਭੋਗ ਕੁਰਾਵੈ ਕੁਚਮੁਖਿ
ਸੈ ਅਨਰਾਯਾ.” (ਸੋਰ ਮ: ੧)

ਅਨਰਾਧਾ. ਸੰ. ਅਗਿਲਫ਼—ਅਨਿਰੁੱਧ. ਵਿ—ਅਮੋਭ. ਮੁਹਰਾਣਾ.
“ਜਨ ਬਿਚਰੈ ਅਨਰਾਧਾ.” (ਸੁੀ ਬੇਟੀ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਨੁਰਾਧਾ.

ਅਨਰੁਕਤ. ਦੇਖੋ, ਅਨਿਰੁਕਤ.

ਅਨਰੁੱਧ. ਦੇਖੋ, ਅਨਿਰੁੱਧ.

ਅਨਰੂਪ. ਵਿ—ਬੁਰਾ ਰੂਪ. ਕੁਰੂਪ. “ਰੂਪ ਅਨਰੂਪ ਮੇਰੇ ਕਛ ਨ
ਬੀਚਾਰਿਓ.” (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਅਨਰੂਪ. ਵਿ—ਕੁੱਲ (ਸਮਾਨ)
ਰੂਪ ਦਾ. ਸਰੀਰ. ਮਾਨਿੰਦ. “ਧਰਨਿ ਮੇ ਸਨਿਲ ਜੈਸੇ ਰੂਪ ਅਨਰੂਪ”
ਕੇ ਬਿਮਲ ਜਲ ਛਾਏ ਹੋ.” (ਤਾਰੂ ਕ) ੩ ਯੋਗਤ. ਮੁਨਾਸਿਬ. “ਜੇ
ਅਨਰੂਪਿਓ ਨਾਕੁਰ ਮੇਰੈ ਹੋਇਰਹੀ ਉਹ ਬਾਰ.” (ਕੁਜ ਮ: ੫)
੪ ਅਨਰੂਪ। ੫ ਅਨਰ—ਰੂਪ. ਹੋਰ ਸਕੱਲ.

ਅਨਲ. ਸੰ. ਅਨਲ. ਸੰਗਤ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਲੰ (ਬੱਸ) ਜਿਸ ਦੇ,
ਤਾਵ—ਜੇ ਰੱਜਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ, ਅਗਨਿ. ਅੱਗ. “ਅਦ੍ਰਿਧ ਅਨਲ,
ਰਨੁ ਰਿਨ ਕੇ ਮੰਦਰੁ.” (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਤਿੰਨ ਸੰਖਤਾ ਭੋਧਕ
ਬਬਦ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਨੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਤਿੰਨ
ਅਗਨੀਆਂ। ੩ ਸੰ. ਅਨਿਲ. ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਧਾਰਣ ਕਰੀਏ ਹਨ,
ਹਵਾ. ਪਵਨ. “ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਿਰ ਮਾਇਓ ਦਧਿ.” (ਸੋਰ
ਰਵਿਦਾਸ) ਜੈਸੇ ਬੋਰ ਦੀ ਪੋਣ ਨਾਲ ਮਹੋਦਧਿ (ਸਮੁੰਦਰ) ਵਿੱਚ
ਤਰੰਗ ਉੱਠਦੇ ਹਨ। ੪ ਸੰ. ਅਨਿਲ—ਅਨਿਲ. ਇੱਕ ਪੰਛੀ, ਜਿਸ
ਦਾ ਨਾਉਂ “ਅਨਲਪਛ” ਭੀ ਹੈ. ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ
ਪੰਛੀ ਸਦਾ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਂਢੇ ਉੱਪਰੋਂ
ਝਿਕਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੱਢੇ ਨਿਕਲਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਉੱਡਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ
ਹਨ. “ਅਨਲ ਅਕਾਸ ਪੰਛੀ ਭੋਲਭੋ ਕਰਰ ਹੈ.” (ਅਕਾਸ) ਦੇਖੋ,
ਉਨਕਾ ਅਤੇ ਹੁਮਾ.

ਅਨਲਹੱਕ. ਅ. ਅਨਲਹੱਕ. ਅਨਾ (ਸੇ) ਅਲਹੱਕ.
(ਸਤਨਾਮੁ) ਅਹੰਬੁਕਮਾਨਿਮ. ਸੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਹਾਂ. “ਅਨਲਹੱਕ
ਭੋਲਭੋ ਵਿਖੜਾਤਾ.” (ਨਾਪੁ) ਬੇਦਾਂਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਜੋ ਸੁਫੀ ਕਬੀਰਾਂ
ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਵੁਹਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਵਾਕ ਆਖਦੇ
ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਮਝ ਤਬਰੋਜ਼.

ਅਨਲਪਛ } ਦੇਖੋ, ਅਨਲ ੪.
ਅਨਲਪੰਛੀ }

ਅਨਲਵਾਉ. ਸੰਗਤ—ਅੱਗ ਜੈਹੀ ਪੋਣ. ਲੋ. ਰੂ। ੨ ਓਹ ਪੋਣ,
ਜੋ ਅਰਥ ਅਤੇ ਕਲੀ ਵਿੱਚ ਡਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ
ਅਨੇਕ ਆਦਮੀ ਭੁੱਜ ਮਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਰਾਹ ਭੁੱਲਕੇ ਔਰਤ ਪੈ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਅ. ਸਮੂਮ (Simoom). “ਅਨਲ ਵਾਉ ਭਰਮ
ਭੁਲਾਈ.” (ਮਾਰੂ ਸੈਲਰੇ ਮ: ੩) ੩ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਭੋਜਨਰੂਪ ਸੁੰਧ ਪੋਣ
(Oxygen) ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਅਗਨਿ (ਵਿਖ) ਰੂਪ ਗੈਸ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਆਦਮੀ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਦੀਵਾ ਜਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ.
Carbon-di-Oxide. “ਅੰਤਰ ਲੋਚ ਤਰਮ ਅਨਲ ਵਾਉ. ਦੀਵਾ
ਛਲੇ ਨ ਸੋਚੀ ਪਾਇ.” (ਆਸਾ ਮ: ੩)

ਅਨਲੁ. ਅਗਨਿ. ਦੇਖੋ, ਅਲਲ. “ਮੁਕਤੈ ਫੁਰਿ ਅਨਲੁ ਭੁਰਾਇਆ.”
(ਰਾਮ ਕਬੀਰ)

ਅਪਦਾਈ ਕਰਾਨੀ ਅਨਰੂਪ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਅਨਵਸਥਾ, ਸੰ. ਅਨਵਸਥਾ. ਸੰਗਤਾ—ਨਾ ਇਸਥਿਤੀ. ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਉੱਪਰ ਟਿਕਾਉ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਚਰਚਾ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਯਥਾ—“ਜੇ ਕੋ ਝੂਠੇ ਹੋਵੇ ਸਚਿਆਰ। ਧਰਲੇ ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ ਭਾਰ? ਧਰਤੀ ਹੋਰੁ ਪਰੈ ਹੋਰੁ ਹੋਰੁ। ਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰੁ ਤਨੈ ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ?” (ਜਪੁ) ੩ ਵਜ਼ਾਬਨਤਾ. ਘਬਰਾਹਟ। ੪ ਅਵਸਥਾ (ਉਮਰ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. “ਅਨਵਸਥਾ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਕੇਰੀ.” (ਨਾਪੁ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਜੇ ਉਮਰ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਵ—ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੈ.

ਅਨਵਸਥਿਤਿ. ਸੰ. ਅਨਵਸਥਿਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸਿਥਰਤਾ. ਚੰਚਲਤਾ। ੨ ਆਸਰੇ (ਆਸੂਯ) ਦਾ ਅਭਾਵ। ੩ ਸਮਾਪਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਇਸਥਿਤ ਨਾ ਹੋਣਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਨਵਸਥਾ. ਅਨਵਸਰ. ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਦਾ ਅਵਸਰ (ਸਮੇਂ ਸਿਰ) ਕਰਨਾ ਛੱਡਕੇ, ਬੇਮੌਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਰਣ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ, ਉਹ “ਅਨਵਸਰ” ਅਨੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਸੁਕੇ ਸਰਵਾਰਿ ਪਾਨਿ ਬੰਧਾਵੈ,
ਨੂਟੇ ਖੇਤ ਹਥਵਾਰਿ ਕਰੈ।
ਆਇਓ ਚੇਰ ਤੁਰੰਤਹਿ ਨੈਗਇਓ,
ਮੇਰੀ ਰਾਖਤ ਮੁਕਧ ਫਿਰੈ।
ਜਿਹਦਾ ਬਚਨ ਸੁਧ ਨਹੀ ਨਿਕਸੈ,
ਤਭ ਚੇ ਧਰਮ ਕੀ ਆਸ ਕਰੈ.”

(ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

“ਜਬ ਘਰ ਮੰਦਰਿ ਆਗਿ ਲਗਾਨੀ
ਕਥਿ ਕੂਪ ਕਥੈ ਪਨਿਹਾਵੇ.”

(ਨਟ ਅ: ਮ: ੪)

ਅਨਵਦਤ } ਸੰ. ਵਿ—ਅਵਦਤ (ਦੇਸ) ਰਹਿਤ. ਅਨਿੰਦਤ. ਪ੍ਰਬੰਧ
ਅਨਵਦਤ } ਯੋਗਤ. ਤਾਰੀਫ਼ ਲਾਇਕ. “ਅਜਰ ਅਮਰ ਅਨਵਦਤ ਅਭੇਖਾ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਨਵਰ. ਅ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਨੂਰ ਵਾਲਾ. ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੌਸ਼ਨ. ਅਤਰੰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ। ੨ ਸੰ. ਅਨ-ਅਵਰ. ਜੋ ਘਟੀਆ ਨਹੀਂ. ਉੱਤਮ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਨਵਰਮਾਨ.

ਅਨਵਰ ਮਾਨ. ਮੁਸਲਮ ਮਾਨ ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ। ੨ ਕਾਲੇਖਾਨ ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮ ਅਨਵਰ ਦਾ ਭੋਜਿਆ ਦੂਤ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੇਤ ਨੈਣ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਗਿਆ ਸੀ.

ਅਨਵਰਤਰਤਨ. ਦੇਖੋ, ਅਨਿਵਰਤਿਨ

ਅਨਵਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਨਯਨ ਕਰਾਉਣਾ. ਮੰਗਵਾਉਣਾ. “ਅਨਵਾਏ ਹਮ ਨੇ ਤਿਸ ਭਾਂਤ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਅਨੁਵਾਉਣਾ. ਇਸਨਾਨ ਕਰਾਉਣਾ. “ਰੂਪ ਸਿੰਧੁ ਅਨਵਾਏ.” (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਨਵਾਇਆ. ਵਿ—ਮੰਗਵਾਇਆ. ਆਨਯਨ ਕੀਤਾ। ੨ ਨੁਵਾਯਾ ਇਸਨਾਨ ਕਰਾਇਆ.

ਅਨਵਾਨ. ਅ. ਸਰਨਵਾ. ਸਿਰਲੇਖ। ੨ ਆਚੰਤ. ਮੁੰਢ। ੩ ਦੀਬਾਰਾ. ਭੂਮਿਕਾ.

ਅਨਵਾਰ. ਅ. ਨੂਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਚਮਤਕਾਰੇ. ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ ਅਨਵਾਰ ਸਹੇਲੀ ਦੇਖੋ, ਪੰਚ ਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਭੂਪਿਥਾਰਧਿ.

ਅਨਬੂਣ. ਦੇਖੋ, ਅਨਬੂਣ.

ਅਨਾਸ. ਵਿ—ਆਥਾ ਬਿਨਾ. ਇੰਛਾ ਰਹਿਤ. “ਅਨਾਸੰ ਉਦਾਸੀ.” (ਦੱਤਾਵ) ੨ ਨਾਸ ਰਹਿਤ. ਅਵਿਨਾਸੀ. “ਨਮੇ ਨਮੇ ਅਨਾਸ ਕੇ.” (ਨਾਪੁ) ੩ ਸੰ. ਨਾਸਾ (ਨੱਕ) ਬਿਨਾ. ਨਕਟਾ.

ਅਨਾਸਊਚ. ਦੇਖੋ, ਅਨਾਸੋਚ.

ਅਨਾਸਨ. ਵਿ—ਆਸਨ ਰਹਿਤ. ਇਸਥਿਤੀ ਬਿਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਨਸਨ. ਬਿਨਾ ਭੋਜਨ.

ਅਨਾਸਾ. ਵਿ—ਨਾਸ ਰਹਿਤ। ੨ ਅਨਾਯਾਸ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ.

ਅਨਾਸਿਰ. ਅ. ਅਨਾਸਿਰ. ਉਨਸਰ (ਤੜ੍ਹ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਝੂੜ. ਪਾਲੀ, ਹਵਾ, ਸ਼ਕ ਅਤੇ ਅਗਨਿ

ਅਨਾਸੋਚ. ਸੰ. ਅਸੋਚ. ਸੰਗਤਾ—ਅਸੁੱਧੀ. ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. “ਅਨਾਸੋਚ ਨਾਮ ਮਹਾਂ ਸੂਰ ਸੋਰੇ.” (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਨਾਹਤ } ਵਿ—ਅਨ-ਆਹਤ. ਬਿਨਾ ਆਘਾਤ। ੨ ਅਵਿਨਾਸੀ.
ਅਨਾਹਤਿ } ਕਾਲ ਰਹਿਤ. “ਆਇ ਅਨੀਲ ਅਨਾਇ ਅਨਾਹਤਿ.”
ਅਨਾਹਤੁ } (ਜਪੁ) ੩ ਸੰਗਤਾ—ਜੋ ਹਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਫਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਕਰਤਾਰ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. “ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਅਨਾਹਤ ਨਾਗੀ, ਕਹੁ ਹਲਾਨ ਕਿਆ ਕੀਆ.” (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ) ੪ ਅਮਰਕੋਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਵਸਤੂ ਅਨਾਹਤ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧੋਈ ਤੋਂ ਪਛਾਡਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ੫ ਦੇਖੋ, ਅਨਹਤ ਲਬਦ ਅਤੇ ਖਟਚਕ੍ਰ ਦਾ (ਸ).

ਅਨਾਹਦ. ਦੇਖੋ, ਅਨਾਹਤ। ੨ ਅਖੰਡ. ਲਗਾਤਾਰ. “ਸਿਮਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰਾਮ ਨਾਮ ਗਵੈ ਸਬਦ ਅਨਾਹਦ ਨਾਚ.” (ਭਾਗੁ)

ਅਨਾਹਾਰ } ਸੰ. ਅਨਾਹਾਰਿਨ੍. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਆਹਾਰ. ਭੋਜਨ ਬਿਨਾ.
ਅਨਾਹਾਰੀ } ਜਿਸ ਨੇ ਅਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ.

ਅਨਾਗਾ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਖੰਡ. ਬੇਨਾਗਾ. ਨਿਰੰਤਰ “ਦਾਨੇ ਦੇਉ ਅਨਾਗੀ ਅਨਾਗੀ ਸੰਘਰ ਰੱਚਿਆ.” (ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਵਿ—ਜੇਹਾ ਅੱਗੇ (ਪਹਿਲਾਂ) ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ.

ਅਨਾਚਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਨਚਾਰ.

ਅਨਾਜ } ਸੰਗਤਾ—ਅੰਨ. ਖਾਣ ਯੋਗਤ ਪਦਾਰਥ. ਦੇਖੋ, ਅਨਾਥ.
ਅਨਾਜੁ } “ਅਨਾਜੁ ਮਕਉ ਸਤ ਸੀ ਕਾ.” (ਧਨਾ ਧੰਨਾ)

ਅਨਾਤ. ਸੰ. ਸੂਰ. ਵਿ—ਨੁਤਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਅਨਾਯਨ ਕਰਾਤ. ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਹੈ। ੩ ਅਨਯਨ ਕੀਤਾ. ਮੰਗਵਾਇਆ ਹੋਇਆ.

ਅਨਾਤਮ. ਸੰ. ਅਨਾਤਮ. ਵਿ—ਆਤਮਾ ਰਹਿਤ. ਜੜ੍ਹ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਪੰਜ ਭੂਤ, ਜੋ ਆਤਮਰੂਪ ਨਹੀਂ. ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਵਸਤੂ।

3 ਅੰਤਰਕਰਣ ਰਹਿਤ. "ਅੰਤ ਹੀਨ ਅੰਤ ਅਨਾਥਮ." (ਜਪੁ)
ਅਨਾਥ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਥ (ਸੁਆਮੀ) ਨਹੀਂ। 2 ਦੀਨ.
ਮੁਹਤਜ. ਯਤੀਮ. ਮਹਿੰਟਰ.

ਅਨਾਥਾਨਾਥ } ਵਿ—ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ. "ਅਨਾਥਾਨਾਥ ਦਇਆਲ
ਅਨਾਥਨਾਥ } ਸੁਖਸਾਗਰ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) 2 ਸੰਕਸ਼—ਕਰਤਾਰ,
ਜੋ ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਹੈ. "ਪਤਿਤਉਧਾਰਨ ਅਨਾਥਨਾਥ." (ਗੁਰੂ
ਬਿਤੀ ਮ: ੫)

ਅਨਾਥਾਲਯ. ਸੰਕਸ਼—ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਆਲਯ (ਘਰ). ਯਤੀਮਾਨਾ.
Orphanage.

ਅਨਾਥ. ਸੰ. ਅਜਾਦ—ਅੰਨਾਥ. ਸੰਕਸ਼—ਕਰਤਾਰ. ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ
ਕੁਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। 2 ਵਿ—ਅੰਨ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਰੋਜਨ ਕਰਤਾ। 3 ਅੰਨ
ਆਦਿ। ੪ ਆਦਿ ਰਹਿਤ. ਅਨਾਥਿ. ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਥ ਨਹੀਂ। ੫ ਸੰਕਸ਼—
ਇੱਕ ਵਰਤਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਵਾਪੀ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—
ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪੁਰਿ ਚਰਣ ਮ, ਯ, ਭ, ਲ, SSS, USS, -S, । ਚਾਰ
ਚਾਰ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਦੋ ਵਿਸ਼ੁਮ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਓਲੇ ਬਾਣ, ਰੁੱਕੇ ਕੰਣ। ਮੱਤੇ ਰੂਹ, ਰੱਤੇ ਨੈਣ।

ਢੱਕੇ ਚੋਨ, ਝੁਕੀ ਢਾਲ। ਛੁਟੇ ਬਾਣ, ਉੱਠੇ ਚਾਲ॥

(ਰਾਮਾਥ)

੬ ਸੰ. ਵਿ—ਨਾਥ (ਪੁਨੀ) ਬਿਨਾ। ੭ ਅ, ੮ ਇਨਾਥ. ਦੁਸ਼ਮਣੀ.
ਵੈਰ.

ਅਨਾਥੱਤ. ਸੰਕਸ਼—ਅਦਾਨਤਾ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ. ਕੰਰੁਸੀ.
"ਇਤੈ ਦੰਤ ਪਾਯੇ ਅਨਾਥੱਤ ਉੱਤੰ." (ਪਦਸਾਥ) ਏਧਰੋਂ ਦਾਨ
ਦੇਤਿਆ ਓਧਰੋਂ ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ.

ਅਨਾਥਰ. ਸੰਕਸ਼—ਨਿਰਾਦਰ. ਅਪਮਾਨ. ਭੇਦਿੰਜਤੀ.

ਅਨਾਥਿ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਦਿ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਆਦਿ ਨਾ ਹੋਵੇ.
"ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਥਿ ਅਨਾਥਤ." (ਜਪੁ) 2 ਅੰਨ ਆਦਿ. ਖਾਣ
ਪੀਣ ਦੇ ਪਦਾਰਥ. "ਅਨਲ ਅਨਾਥਿ ਕੀਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)
"ਧੰਨ ਅਨਾਥਿ ਭੂਖੇ ਕਵਨ ਟਹਕੇਵ." (ਗੋਬਿੰਦ ਕਬੀਰ) "ਦੇਵਹਿੰ
ਸਭਨ ਅਨਾਥਿ." (ਨਾਪੁ)

ਅਨਾਥੰਦ. ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਬੇਕ. ਚੰਜ.

ਅਨਾਥਮ. ਸੰ. ਅਜਾਦ. ਵਿ—ਨਾਮ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਉਂ
ਨਹੀਂ. "ਅਨਾਥ ਹੈ." (ਜਪੁ) "ਜਗ ਨਾਮ ਸਹੰਸ ਅਨਾਥ ਅਹੋ." (ਨਾਪੁ) 2 ਸੰ. ਅਨਾਥਕ. ਆਮਕ (ਰੋਗ) ਰਹਿਤ. ਅਰੋਗ. "ਤਨ
ਅਨਾਥ ਮਨ ਅਨਦ ਹੈ." (ਨਾਪੁ) 3 ਦੇਖੋ, ਇਨਾਮ.

ਅਨਾਥਯ. ਵਿ—ਆਮਕ (ਰੋਗ) ਰਹਿਤ. ਅਰੋਗ. "ਅੰਖਿਨ ਅਨਾਥਯ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ." (ਗੁਪਸੁ)

ਅਨਾਥਾ } ਸੰ. ਸੰਕਸ਼—ਚੀਰੀ ਦੇ ਖਾਸ ਦੀ ਉੱਕਲ, ਜਿਸ ਦਾ
ਅਨਾਥਿਕਾ } ਨਾਮ ਨੈਣਾ ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ
ਉੱਕਲ ਨਾਲ ਸਿਵ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ

ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ. ਯੱਕ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝਾ ਦਾ ਫੋਲਾ ਇਸੇ ਲਈ
ਪਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ. "ਨਿਜ ਅਨਾਥਿਕਾ
ਤੇ ਸੁ ਬਗਾਈ." (ਗੁਪਸੁ) ਅਨਾਥਿਕਾ ਤੋਂ ਅੰਗੂਠੀ ਲਾਹਕੇ ਵੈਂਕ
ਦਿੱਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੂਠਿ.

ਅਨਾਥੀ. ਵਿ—ਨਾਮ ਰਹਿਤ। 2 ਅਨਾਥਕ ਅਰੋਗ. "ਭਰਹੁੰ
ਅਵਰ ਕੇ ਕੈਸ ਅਨਾਥੀ?" (ਨਾਪੁ) 3 ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ. ਇਨਾਮ ਦੇ ਲਾਇਕ.

ਅਨਾਥੀ. ਦੇਖੋ, ਅਨਾਥਕ.

ਅਨਾਥੀ. ਨਾਮ ਬਿਨਾ। 2 ਆਮ (ਰੋਗ) ਰਹਿਤ. ਅਰੋਗ.

ਅਨਾਥਾਸ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਧਾਸ (ਯਤਨ) ਬਿਨਾ. ਨਿਰਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼
ਬਿਨਾ. "ਅਨਾਥਾਸ ਸਭ ਹੀ ਬਨਜਾਇ." (ਗੁਪਸੁ)

ਅਨਾਥੁਧ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਥੁਧ (ਘਾਤੁ) ਬਿਨਾ. ਬੇ ਹਥਿਆਰ.

ਅਨਾਰ. ਵਿ—ਨਾਰ (ਕਰਦਨ) ਬਿਨਾ। 2 ਭਾ, ੫ ਸੰਕਸ਼—
ਦਾਤਿਮ. ਦਾਤੁ. ਦੁਮਸਾਰ. L. Punicagranatum. ਅੰ.
Pomegranate ਮਿੱਠਾ ਅਨਾਰ ਪਿਆਸ ਕੰਠ ਦੇ ਰੋਗ ਤਾਪ ਨੂੰ
ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵੀਰਯ ਪ੍ਰਸੂ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਕਾਬਿਜ ਹੈ. ਕੰਧਾਰ ਦਾ
ਭੇਦਾਨਾ ਅਨਾਰ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਖੱਟਾ ਅਨਾਰ ਚਟਣੀ ਮਸਾਲੇ
ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਅਨਾਰ ਦਾ ਫਿਲਕਾ 'ਨਾਸਪਾਲ' ਅਨੇਕ
ਰੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਨਾਰਕਲੀ. ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ
ਇਸਤਰੀ ਸੀ. ਬਾਹਰਦਾ ਸਲੀਮ (ਜਹਾਂਗੀਰ) ਦੀ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੋ
ਗਈ, ਅਰ ਅਕਬਰ ਨੇ ਇਹ ਅਯੋਗ ਸੰਬੰਧ ਜਾਣ ਕੇ ਅਨਾਰਕਲੀ
ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਦਫਨਾ ਦਿੱਤਾ. ਇਸ ਦੀ ਕਥਰ ਪੰਜਾਬ ਫ਼ਵਰਨਮੇਂਟ ਦੇ
ਦਫਤਰ ਪਾਸ ਹੈ. ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਇਸ ਮਕਬਰੇ ਵਿੱਚ ਯੂਰਪੀਨ
ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ, ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਤੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚਰਚ
ਭਣਾਇਆ ਗਿਆ. ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕਾਗਜ
ਇੱਥੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ. ਅਨਾਰਕਲੀ ਦਾ ਨਾਮ "ਨਾਦਿਰਾ ਬੇਗਮ"
ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ.

ਅਨਾਰਜ. ਦੇਖੋ, ਅਨਾਰਕ.

ਅਨਾਰਦਾਣਾ. ਸੰਕਸ਼—ਅਨਾਰ ਦਾ ਖੀਜ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਖੱਟੇ ਅਨਾਰ
ਦੇ ਸੁਕਾਏ ਹੋਏ ਦਾਣੇ, ਜੋ ਚਟਣੀ ਮਸਾਲੇ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦੇ
ਹਨ.

ਅਨਾਰਯ. ਸੰ. ਅ-ਰਾਧ. ਸੰਕਸ਼—ਜੋ ਆਯ (ਕ੍ਰੇਸ਼) ਨਹੀਂ।
2 ਅਨਾਥੀ। 3 ਅਸਰਤ. ਭੰਦਾਰ.

ਅਨਾਰੀ. ਅਨਾਥ. ਦੇਖੋ, ਅਨਾਥੀ.

ਅਨਾਸਲਸ. ਬਿਨਾ ਆਲਸ. ਸਾਦਧਾਨ.

ਅਨਾਸਕਾ. ਵਿ—ਨਾ ਨਾਲ ਦਾ. ਜੋ ਸਦਾ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ. "ਖੰਡਿਆ
ਤਰਮ ਅਨਾਲ ਕਾ." (ਮਾਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) 2 ਨਿਰਾਲਸ. ਆਲਸ
ਬਿਨਾ.

ਅਨਾਲੰਡ. ਸੰਕਸ਼—ਲੋਭ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਸੰਤੋਖ.

ਅਨਾਲੰਬ. ਵਿ—ਅਲੰਬ (ਆਸੁਯ) ਬਿਨਾ. "ਅਨਾਲੰਬ ਲਖ ਸੀਸ ਚੁਕਾਵ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਨਾਦਨ. ਕ੍ਰਿ—ਅਨਾਉਣਾ. ਇਸਨਾਨ ਕਰਨਾ. ਅਨੁਨਾ. "ਜਲ ਨਿਕਾਸ ਪੁਨ ਸਿੱਖ ਅਨਾਵੈ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਸੰਕੜਾ—ਅਨਾਦਨ ਕਰਾਉਣਾ. ਮੱਕਦਾਉਣਾ. ਅਣਵਾਣਾ.

ਅਨਾਦਰਤ. ਵਿ—ਆਵਰਤ (ਘੁਮਾਉ) ਬਿਨਾ. ਚੱਕਰ ਬਿਨਾ. ਭਾਵ—ਜੇ ਮੁਤਾਦਾ (ਭੋਂਦਾ) ਨਹੀਂ. "ਅਨਾਦਰਤ ਬੀਰੰ ਮਹਾਂ ਵਰਤ ਯਾਰਾ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੨ ਸੰ. ਅਨਾਦਰਤ—ਅਨਾਵ੍ਰਿਤ. ਜੇ ਆਵ੍ਰਿਤ (ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ) ਨਹੀਂ. ਖੁਲ੍ਹਾ.

ਅਨਾਵ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਸੰਕੜਾ—ਵ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ (ਦਰਖਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਮੱਧ ਨਾ ਪੈਣਾ. ਔਤ.

ਅਨਾਤੀ. ਵਿ—ਜੇ ਨਾਤੀ (ਨਬਸ) ਦੇਖਣ ਨਾ ਜਾਣੇ. ਅਜਾਣ ਵੈਦ। ੨ ਅਨਾਤੰ. ਅਸਭਜ। ੩ ਸੰ. ਅਨ-ਟੇਡ. ਅਨੇਡ. ਮੁਰਖ. ਬੁੱਧਿਹੀਨ. "ਅਸੰਤ ਅਨਾਤੀ ਕਦੇ ਨ ਭੂਰੈ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੩) ੪ ਅਨਾਚੀ. ਅਨਾਚੰ. ਅਸਭਜ. ਭਵਾਰ.

ਅਨਿ. ਦੇਖੇ. ਅਣਿ। ੨ ਸੰ. ਅਨਤ. ਵਿ—ਦੂਜਾ. ਹੋਰ. ਇਤਰ. "ਅਨਿ ਨ ਉਪਾਵ ਕਰਹਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਅਨਤ ਉਪਾਵ ਨ ਕਰਹਾ। ੩ ਸੈਨਾ. ਅਨੀਕ. "ਹਉ ਮੈ ਅਨਿ ਸਿਉ ਨਰਿ ਮਰੈ." (ਬਾਬਨ)

ਅਨਿਆਉ } ਸੰ. ਅਨਾਯਾ. ਸੰਗੜਾ—ਅਨੀਤਿ. ਬੇਇਨਸਾਫੀ.
ਅਨਿਆਇ } "ਤਾ ਕਤੀਐ ਜੇ ਅਨਿਆਇ ਕੈ ਮਰਹਾ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ਦੇਖੇ. ਅਨਾਯਾ.

ਅਨਿਆਈ. ਦੇਖੇ. ਅਨਾਯਾਈ.

ਅਨਿਆਸ. ਸੰ. ਅਨਾਯਾਸ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਯਾਸ (ਯਤਨ) ਬਿਨਾ। ੨ ਆਯਾਸ (ਮਿਹਨਤ) ਬਿਨਾ.

ਅਨਿਆਚਾ } ਵਿ—ਅਣੀ ਵਾਲਾ. ਨੌਕਦਾਰ। ੨ ਅਨੀਤਿ. ਜੇ ਨਿਆਚ
ਅਨਿਆਚੈ } ਨਹੀਂ। ੩ ਸੰਗੜਾ—ਦੂਜ ਦਾ ਚੰਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਨੌਕਾਂ
ਹਨ. "ਭਾਨ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਅਨਿਆਚੈ." (ਬਚਿਤ੍ਰ ੧)

ਅਨਿਸ੍ਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੇ ਇਸ੍ਰ (ਪਿਆਰਾ) ਨਹੀਂ. ਇੱਛਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ੨ ਸੰਗੜਾ—ਨੁਕਸਾਨ. ਹਾਨੀ. ਅਮੰਗਲ.

ਅਨਿਕ. ਵਿ—ਨਾ ਇੱਕ. ਅਨੇਕ. ਯਹੁਤ. "ਅਨਿਕ ਭੋਭ ਬਿਖਿਆ ਕੇ ਕਰੈ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੰ. ਕਨਕ. ਸੰਗੜਾ—ਸੁਵਰਣ. ਸੋਨਾ. "ਅਨਿਕ ਕਟਕ ਜੈਸੇ ਭੂਲਪਰੇ." (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ) ੩ ਅ. ਅਨਕ. ਦੇਸਯਾਰਾ. ਸਭਰ। ੪ ਹਮਲਾ. ਧਵਾ. "ਕਰਿ ਕਰਿ ਹਾਰਿਓ ਅਨਿਕ ਬਹੁ ਭਾਤੀ ਭੋਭਹਿ ਕਤਹੁ ਨਹੀਂ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫) ਕਾਮਾਦਿ ਵੈਰੀਆਂ ਪੁਰ ਬਹੁਤ ਹਮਲੇ ਕਰਕੇ ਹਾਰ ਗਿਆ ਹਾਂ.

ਅਨਿਕ ਖਾਤਿਨੀ. ਤੋਪ. "ਅਨਿਕ ਖਾਤਿਨੀ ਛੋਰੀ ਰਝੈ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਨਿਕਤ. ਅਨੇਕਧਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ. ਅਨੇਕ ਤਰਾਂ ਦੇ. "ਖੋਜ ਅਸੰਖਾ ਅਨਿਕਤ ਪੰਚਾ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗੜਾ—
'ਦੇਖੇ. ਯਮਕਿੰਕਰ ੨.

ਅਨੇਕਤ. ਅਨੇਕਤ.

ਅਨਿਕਧਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਨੇਕ ਧਾ. ਅਨੇਕ ਤਰਾਂ. ਅਨੇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ.

ਅਨਿਕਮੁਖੀ. ਵਿ—ਅਨੇਕ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗੜਾ—ਸੋਸਨਾਕ. ਸਹਸੁਫਣੀ। ੩ ਬਿਦ. ਪੰਚਮੁਖ। ੪ ਰਾਵਣ. ਦਸਮੁਖ। ੫ ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਤੁਰਾਨਨ। ੬ ਕਾਤਿਕੇਯ. ਖਤਾਨਨ.

ਅਨਿਕਰੰਗੀ. ਸੰਗੜਾ—ਕਰਾਰਾ, ਜੋ ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡਦਾ ਹੈ. ਵਿਸ਼ਰੂਪ.

ਅਨਿਕ. ਵਿ—ਅਨੇਕ। ੨ ਸੰਗੜਾ—ਅਨੰਗ. ਕਾਮ. "ਸੁੰਦਰ ਅਨਿਕਤਾਉ ਕਰਤ ਫਿਰਤ." (ਸਾਰ ਪਤਰਾਲ ਮ: ੫) ਕਾਮ ਦੇ ਹਾਵ

ਅਨਿਕਤਾਉ. ਅਨੇਕ ਭਾਵ। ੨ ਅਨੰਗਭਾਵ. ਦੇਖੇ. ਨਉਪਰੀ.

ਅਨਿੰਡ. ਵਿ—ਇੰਡਾ ਰਹਿਤ.

ਅਨਿਛਿੱਤ. ਸੰ. ਅਨਿਚਿਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ. ਅਣਚਾਹਿਆ.

ਅਨਿਤ } ਵਿ—ਜੇ ਨਿਤ ਨਹੀਂ. ਖਿਨ (ਛਣ) ਭੰਡੂਰ. ਚੰਦਰੋਜਾ.
ਅਨਿੰਤ } "ਅਨਿਤ ਬਿਉਹਾਰ ਅਚਾਰ ਬਿਧਿ ਹੀਨਤ." (ਕਾਨ ਮ:
ਅਨਿੰਤੁ } ੫) ੨ ਅਨਿਯਤ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ.
ਅਨਿੰਤ } "ਅਨਿੰਤ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਨਿੰਤਤ. ਸੰਗੜਾ—ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਉਸਤਤਿ. ਤਰੀਫ (ਤਅਰੀਫ). "ਤਸ ਕਾਮ ਕੁੰਧ ਅਨਿੰਦ ਨਿੰਦਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਕਾਮ ਕੁੰਧ ਅਤੇ ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਤਸ। ੨ ਸੰ. ਅਨਿੰਦਤ. ਵਿ—ਜੋ ਨਿੰਦਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ. ਸਲਾਹੁਣ ਨਾਇਕ (ਸਲਾਘਾ ਯੋਗਤ). "ਜੋ ਅਨਿੰਦ, ਨਿੰਦ ਕਰਿ ਫੇਡਿਓ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)

ਅਨਿਨ } ਸੰ. ਅਨਨਤ. ਵਿ—ਅਨਤ (ਹੋਰ) ਨਾਲ ਨਾ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ
ਅਨਿੰਨ } ਵਾਲਾ. ਇੱਕ ਦਾ ਹੀ ਉਪਾਸਕ. "ਦਾਸ ਅਨਿੰਨ ਮੇਰੇ
ਨਿਸਰੂਪ." (ਸਾਰ ਨਾਮਦੇਵ) ਦੇਖੇ. ਅਨਨਤ ਅਤੇ ਅਨੰਨ.

ਅਨਿਪ. ਸੰਗੜਾ—ਅਨਿ (ਅਨੀਕਨੀ-ਸੈਨਾ) ਦਾ ਪਤਿ. ਭੋਜ ਦਾ ਸਰਦਾਰ.

ਅਨਿਬੰਧ. ਸੰ. ਅਨਿਬੰਧ. ਵਿ—ਜੋ ਨਿਬੰਧ (ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ) ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰਗੜਾ—ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਵਜਾ (ਸਾਜ), ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਭੇਦ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਤੂ ਅਕਾਰ ਤੰਦ ਦੇ ਬੰਧਨ (ਬੰਦ) ਨਾ ਛੱਧੇ ਹੋਣ.

ਅਨਿਮਿਖ } ਸੰ. ਅਨਿਮੇਸ. ਵਿ—ਨਿਮੇਸ (ਪਲਕ ਝਮਕੇ) ਬਿਨਾ.
ਅਨਿਮੇਖ } ਇੱਕ ਟਕਾ ੨ ਸੰਗੜਾ—ਮੱਛੀ ੩ ਦੇਵਤਾ. ਭਾਵਤਤ ਆਦਿ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਚਮਕਦੀ.

ਅਨਿਮੰਡ. ਵਿ—ਅਨਿ (ਅਨੀਕ—ਸੈਨਾ) ਦਾ ਰੂਸਟ. ਭੋਜ ਦਾ ਸਿੰਭਾਰ.

ਅਨਿਸ਼ਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਿਸ਼ਤ (ਮੁਕੱਦਮ) ਨਹੀਂ। ੨ ਨਾਪਾਇਦਾਰ।
੩ ਅਨਿਤਰ, ਨਿੱਤ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ।

ਅਨਿਯਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨਿਆਰਾ।

ਅਨਿਰਖ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਖ (ਮੁੱਲ) ਨਹੀਂ। ੨ ਅਨਿਰੀਕਸ਼.
ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. "ਅਨਿਰਖ ਸਬ ਹੁੰਦੇ." (ਬੁਧਾਵ)
ਅਨਿਰਤ. ਸੰ. ਅਨੂਤ—ਅਨੁਤ ਸੰਗਤ—ਚਿਤ (ਸੰਚ) ਤੋਂ ਭਿੰਨ,
ਵੂਠ. ਅਸਤਰ.

ਅਨਿਰਵਚਨੀ } ਸੰ. ਅਨਿਰਵਚਨੀ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਕਥਨ ਨਾ ਹੋ
ਅਨਿਰਵਚਨੀ } ਸਕੇ. ਜੋ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ. "ਨਮਹੁ
ਅਨਿਰਵਚਨੀ ਇਹ ਯਾਂਤੇ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਸੰਗਤ—ਬੁਧਾ. ਕਰਤਾਰ.

ਅਨਿਰੁਕਤ. ਸੰ. ਅਨਿਰੁਕਤ. ਵਿ—ਜੋ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ.

ਅਨਿਰੁੱਧ.

ਅਨਿਰੁੱਧ. ਸੰ. ਅਨਿਰੁੱਧ. ਵਿ—ਜੋ ਰੁੱਧ (ਬੁਕਿਆ) ਨਾ ਹੋਵੇ.
ਅਮੋਤ। ੨ ਸੰਗਤ—ਕੁਥਮਿ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦਰੁਮਨ ਦਾ
ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪੋਤ੍ਰਾ, ਜੋ ਵਜ੍ਹਾ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ.

ਭਾਣ (ਭਾਣ) ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਉੱਥਾ (ਉੱਥਾ) ਸੀ,
ਅਨਿਰੁੱਧ ਉੱਪਰ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਚਰਚ
ਸਹੇਲੀ ਚਿਕੁਲੇਖਾ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰ
ਜੋਟਿਤਪੁਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਈ. ਭਾਣ ਨੇ ਇਹ ਖਬਰ ਸੁਣਕੇ ਅਨਿਰੁੱਧ
ਨੂੰ ਵਤਨ ਲਈ ਕਈ ਯੋਧੇ ਘੇਲੇ, ਪਰ ਇਸ ਭੀਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ
ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਭਾਣ ਨੇ ਜਨੋਂ ਤਨੋਂ ਕਰਕੇ ਅਨਿਰੁੱਧ
ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ, ਬਲਰਾਮ ਅਤੇ
ਪ੍ਰਦਰੁਮਨ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁਡਾਉਣ ਲਈ ਗਏ, ਅਤੇ ਘੋਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਹੋਇਆ.
ਭਾਣ ਸਿਵ ਦਾ ਭਗਤ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਸਕੰਦ ਉਸ ਵੱਲ
ਹੋਏ. ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ, ਅਤੇ ਸਕੰਦ ਨੂੰ ਭਗਤ ਅਤੇ
ਪ੍ਰਦਰੁਮਨ ਨੇ ਘਾਇਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਭਾਣ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਅਨਿਰੁੱਧ ਉਸ
ਸਮੇਤ ਦੁਆਰਕਾ ਅਪਨੇ ਘਰ ਪੁੱਜਾ. "ਸੰਗ ਲਯੋ ਅਨਿਰੁੱਧ ਕੇ."
(ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਉੱਥਾ। ੩ ਪਰੁ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਰੱਸ। ੪ ਏਲਚੀ. ਦੂਤ।
੫ ਸ਼ਿਵ.

ਅਨਿਲ. ਸੰਗਤ—ਪਵਨ. ਹਵਾ. "ਅਨਿਲ ਭੋਤਾ ਹਉ ਖੇਵਿ ਨ
ਸਾਕਉ." (ਬਸੰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਕਠੀਆ ਲਕਵਾ ਆਦਿ ਵਾਤਰੋਗ।
੩ ਦੇਖੋ, ਅਨਲ.

ਅਨਿਲਕੁਮਾਰ. ਸੰਗਤ—ਅਨਿਲ (ਪੋਣ) ਦਾ ਬੇਟਾ ਹਨੁਮਾਨ।
੨ ਭੀਮਸੇਨ.

ਅਨਿਲਕੁਥ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੰਘ, ਜੋ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਿਲ
(ਹਵਾ) ਥਾ ਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਪੋਣਾਹਾਰੀ.

ਅਨਿਵਰਤਿਨ. ਸੰ. ਅਨਿਵਰਤਿਨ. ਵਿ—ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਮੁੜਨ ਵਾਲਾ.
ਅਮੋਤ. "ਅਨਿਵਰਤਿਨ ਨਿਵਰਤਕੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੩੭) ਅਮੋਤਾਂ ਨੂੰ
ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਏ.

ਅਨੀ. ਸੰਗਤ—ਨੌਕ. ਰਿੱਖਾ ਸਿਰਾ "ਰੋਮਰ ਤੀਰਨ ਸੰਕਨ ਅਨੀ."
(ਗੁਪਤ) ੨ ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. ਅਨੀਕ. ਦੇਖੋ, ਅਣਿ. "ਕੈ ਕੈ ਬਲ ਸੁੰਤ
ਕੀ ਹਨੀ ਅਨੀ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਨੀਆਲਾ. ਵਿ—ਅਣੀਵਾਲਾ. ਨੌਕਦਾਰ. "ਰਾਮਭਗਤਿ ਅਨੀਆਲੇ
ਤੀਰ." (ਕਉ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਅਣਿ.

ਅਨੀਸ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਟੀਸ (ਸੁਆਮੀ) ਨਹੀਂ. ਅਨਾਥ।
੨ ਅਨੀਕ (ਫੌਜ) ਦਾ ਟੀਸ. ਸੈਨਾਪਤਿ। ੩ ਜੀਵ. ਜੀਵਾਤਮਾ. ਜੋ
ਟੀਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ.

ਅਨੀਸੁਰਵਾਦੀ. ਸੰ. ਅਨੀਸੁਰਵਾਦਿਨ. ਵਿ—ਟੀਸੁਰ ਨੂੰ ਨਾ
ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਸਿਕ. Atheist.

ਅਨੀਹ. ਸੰ. ਵਿ—ਟੀਹ (ਟਿੱਛਾ) ਰਹਿਤ. ਬੇਪਰਵਾਹ.

ਅਨੀਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਫੌਜ. ਜੋ ਸਾਮੁਣੇ (ਸੰਮੁਖ—ਸਨਮੁਖ) ਗਮਨ
ਕਰੇ। ੨ ਰੁੱਧ. ਸੰਗ. ਲਤਾਈ। ੩ ਸੰਗ ਦਾ ਮੇਦਾਨ. ਰਣਕੁਮਿ.

ਅਨੀਕਨੀ } ਸੰ. ਅਨੀਕਿਨੀ. ਸੰਗਤ—ਕਮਲਿਨੀ. ਨੀਲੋਂਡਰ।
ਅਨੀਕਿਨੀ } ੨ ਫੌਜ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਨਿਵਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ
੨੧੮੭ ਰਥ, ੨੧੮੭ ਹਾਥੀ, ੬੫੬੧ ਖੋਤੇ ਅਤੇ ੧੦੮੪੫ ਪਿਆਦੇ
ਹੋਣ। ੩ ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. "ਬਿਚਲ ਬਿਬਰ ਐਸੇ ਭਾਜਗੀ ਅਨੀਕਨੀ."
(ਚੰਡੀ ੧)

ਅਨੀਤ. ਸੰ. ਅਨਿਤਰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਿਤਰ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਚੰਦਰੋਦਾ। ੨ ਭੇ
ਇਨਸਾਫੀ. ਦੇਖੋ, ਅਨੀਤਿ। ੩ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਅਨੀਤ।
੪ ਹੋਰ ਥਾਂ. ਦੇਖੋ, ਅਨਤਰੁ.

ਅਨੀਤਿ. ਸੰਗਤ—ਨੀਤਿ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਬੇਇਨਸਾਫੀ. ਬੇਅਦਲੀ.
ਅਨਤਾਰ (ਅਨਿਆਂ). ੨ ਵਿ—ਅਨਿਤਰ. ਚੰਦਰੋਦਾ. ਬਿਨਸਤਾਰਾ.
"ਜਲਿ ਧੋਵੈ ਬਹੁ ਦੇਹਿ ਅਨੀਤਿ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਨੀਤੋ. ਸੰ. ਅਨਤਰੁ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੋਰ ਥਾਂ. ਦੂਜੀ ਜਗਾ। ੨ ਅਨੀਤਿ
ਮੇ. ਕੁਰੀਤਿ ਵਿੱਚ. "ਕਾਢਹਿ ਗੀਤੇ ਚੀਤਿ ਅਨੀਤੋ। * * * ਬਿਨੁ
ਨਵੈ ਅਨਿ ਚੂਠ ਅਨੀਤੋ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਭਜਨ ਗਾਉਂਦੇ
ਹਨ, ਪਰ ਚਿੰਤ ਅਨਤਰੁ (ਹੋਰ ਥਾਂ) ਹੈ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਨ
ਕੁਰੀਤਿ ਵਿੱਚ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਨੀਤ.

ਅਨੀਰਾਇ ਜੀ. ਦੇਖੋ, ਅਣੀਰਾਇ ੨.

ਅਨੀਲ } ਵਿ—ਚਿੱਟਾ. ਉੱਜਲ। ੨ ਭਾਵ—ਰੂਪ ਚੰਗੇ ਰਹਿਤ.
ਅਨੀਲੁ } "ਅਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ." (ਜਪੁ) ੩ ਨੀਲ
ਨਿਵਤੀ ਰਹਿਤ. ਭਾਵ ਅਕਟਿਤ. ਬੇਅੰਤ। ੪ ਦੇਖੋ, ਨੀਲ.

ਅਨੁ. ਸੰਗਤ—ਅੰਨ. ਅਨਾਜ. "ਅਨੁ ਧਨੁ ਬਹੁਤਾ ਉਪਜੈ." (ਸਵਾ
ਮ: ੩) ੨ ਸੰ. ਉਪ. ਇਹ ਜਦ ਬਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤਦ
ਪਿੱਛੇ, ਤੁੱਲ, ਜਾਥ, ਹਰਦਿੱਕ (ਪੁਤਰੇਕ), ਬਾਚੰਬਾਰ ਆਦਿ ਅਰਥ
ਜਣਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਅਨੁਗਾਮੀ ਅਨੁਇਨ ਅਨੁਰੂਪ ਆਦਿ। ੩ ਦੇਖੋ,
ਅਣੁ.

ਅਨੁਆਚ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਹਾਰ.

ਅਨੁਸਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪੈਰੀ। ੨ ਨਕਲ.

“ਅਨੁਗੁਣ” ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਾਧੋ ! ਇਹ ਮਨ ਗਹਿਰਿ ਨ ਜਾਈ,

ਚੰਚਲ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਸੰਗ ਬਸਤ ਹੈ,

ਯਾਤੇ ਬਿਰ ਨਾ ਰਹਾਈ। (ਗਉ ਮ: ੯)

ਬਲਿਹਾਰੀ ਫੁਰੂ ਆਪਣੇ ਦਿਉਹਾਤੀ ਸਦਵਾਰ,

ਜਿਨਿ ਮਾਣਸ ਤੋ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੀ ਵਾਰ।

(ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਮਨਸ ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਹੈ, ਹੋਇ ਅਮੋਲ ਸਾਧੁਸੰਗ ਪਾਏ।

(ਭਾਬੁ)

ਅਨੁਗੁਣ, ਸੰ. ਅਨੁਗੁਣ, ਸੰਗਤਾ—ਆਗਤਾ, ਹੁਕਮਾ ੨ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬੁਰੀ ਮੰਨਣ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੁਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਗੁਣ ਮੰਨ ਲੈਣਾ, ਅਜਿਹਾ ਵਰਣਨ “ਅਨੁਗੁਣ” ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਤਲੀ ਸੁਹਾਵੀ ਛਾਪਰੀ ਜਾਮਹਿ ਫੁਨ ਭਾਏ, ×××

ਅਨਦੁ ਗਰੀਬੀ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਜਿਤੁ ਪੁਤੁ ਬਿਤ ਆਏ, ××

ਪੀਸਨੁ ਪੀਸਿ ਓਢਿ ਕਾਮਰੀ ਸੁਖ ਮਨੁ ਸੰਬੋਧਾਏ, ×××

ਨਗਨ ਫਿਰਤ ਰੀਂਗਿ ਏਕ ਕੈ ਓਹੁ ਸੋਭਾ ਪਾਏ।

(ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

ਜੇਤਕ ਕਾਨਨ ਕੇ ਦੁਖ ਹੈ

ਸਭ ਸੇ ਸੁਖ ਕੈ ਤਨ ਪੈ ਅਨੁਮਾਨੇ। (ਰਾਮਵ)

ਭਾਈ ਲੰਧੇ ਕਹਰੇ, ਸੁਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮੇਰੇ ਗੁਰੁਭਾਈ!

ਕਲ ਹਮ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੀ ਵਿਖੇ ਜਾਵੇਂਗੇ,

ਕਾਲਾ ਮੁਖ ਕਲਕੈ ਸਵਾਰ ਹੋਇ ਭਯੋ ਪਰ,

ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਤ ਕੈ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਾਵੇਂਗੇ।

ਅਨੁਗੁਹ } ਸੰ. ਅਨੁਗੁਣ, ਸੰਗਤਾ—ਧਿਪਾ, ਦਯਾ (ਦਇਆ)।

ਅਨੁਗੁਹਿ } ਮਿਹਰਬਾਨੀ, “ਭਇਓ ਅਨੁਗੁਹੁ ਪੁਸਾਦਿ ਸੰਤਨ ਕੈ.”

ਅਨੁਗੁਹੁ } (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਅਨੁਚਰ, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਣ ਵਾਲਾ, ਅਨੁ। ੨ ਨੌਕਰ,

ਸੇਵਕ। ੩ ਚੇਲਾ, ਬਿਸ਼ਨ।

ਅਨੁਚਰਣੀ, ਸੰਗਤਾ—ਸੈਨਾ ਫੌਜ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ

(ਫੌਜ) ਹੈ, (ਸਨਆ) ੨ ਵਿ—ਆਪਣੇ ਸਰਦਾਰ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਣ ਵਾਲੀ।

ਅਨੁਚਿਤ, ਸੰ. ਵਿ—ਨਾ ਉਚਿਤ (ਯੋਗਤ) ਅਯੋਗ, ਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ,

ਅਨੁਜ, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਛੋਟਾ ਭਾਈ, ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਜੰਮਿਆ ਹੈ, “ਜੀਵਤ

ਅਨੁਜ ਨਾਮ ਤਿਹ ਲਾਲੂ,” (ਨਾਪੁ) ੨ ਥੋਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, “ਰੁਹ

ਅਨੁਜ ਆਇ ਪਦ ਦੀਸੈ,” ਬਿਰਛ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਾਨ, ਉਸ

ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਕੁੰਦਾ,

ਅਨੁਜਾ, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਛੋਟੀ ਭੈਣ, ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਜੰਮੀ ਹੈ।

ਅਨੁੱਤਮ, ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਉੱਤਮ। ੨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੋਰ

ਨਹੀਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ।

ਅਨੁੱਤਰ, ਵਿ—ਨਿਰੁੱਤਰ, ਲਾਜਵਾਬ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਉੱਤਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਦੱਖਣ।

ਅਨੁਦਾਤ, ਸੰ. ਅਨੁਦਾਤ, ਵਿ—ਅਨ-ਉਦਾਤ, ਛੋਟਾ, ਤੁੱਛ।

੨ ਨੀਵਾਂ ਸੁਰ, ਧੀਮੀ ਅਵਾਜ਼,

ਅਨੁਦਿਨ, ਸੰ. ਕਿ. ਵਿ—ਪ੍ਰਤਿਦਿਨ, ਹਰਦਿਨ, ਨਿੱਤ, ਸਦਾ,

ਅਨੁਨਾਸਿਕ, ਸੰ. ਵਿ—ਮੂੰਹ ਦੇ ਨਾਲ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ

ਅੰਖਰ, ਕ, ਖ, ਟ, ਨ, ਮ ਵਰਣ,

ਅਨੁਨਾਦ, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਤਿਧੁਨਿ, ਫੁੱਜ, ਮੁਠਦੀਂ ਅਵਾਜ਼,

ਅਨੁਪਾਸਿਥਿਤ, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਨਾ ਉਪਾਸਿਥਿਤ (ਮੌਜੂਦਗੀ),

ਜ਼ੋਰਹਾਜ਼ਿਰੀ,

ਅਨੁਪਪੀਰਿ, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਉਪਪੀਤ (ਯੁਕਤੀ) ਦਾ ਅਭਾਵ,

ਫੇਦਲੀਲੀ ਭਾਤ, ਅਸਿੱਧਿ। ੨ ਅਨੰਭਤਿ। ੩ ਅਸਮਰਥਤਾ।

੪ ਅਪ੍ਰਾਪਤਿ,

ਅਨੁਪਮ, ਸੰ. ਵਿ—ਉਪਮਾ ਰਹਿਤ, ਬੇਨਜੀਰ,

ਅਨੁਪਲਬਧਿ, ਸੰ. ਅਨੁਪਲਬਿ, ਸੰਗਤਾ—ਉਪਲਬਧਿ (ਪ੍ਰਾਪਤੀ)

ਦਾ ਅਭਾਵ, ਅਪ੍ਰਾਪਤੀ। ੨ ਅਭਾਵ ਦਾ ਫਜਾਨ, ਜਿਸੇ ਘੋੜੇ ਵਿੱਚ

ਹਾਥੀ ਦਾ ਅਭਾਵ, ਇਸ ਥਾਂ ਘੋੜੇ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀ ਭਾਨ ਨਾ ਹੋਣਾ,

ਅਨੁਪਲਬਧਿ ਹੈ,

ਅਨੁਪਾਨ, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਓਹ ਵਸਤੁ, ਜੋ ਦਰਾ ਪਿੱਛੇ ਪਾਨ (ਪੀਤੀ)

ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਔਖਧ ਨਾਲ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੁ। ੨ ਭੋਜਨ ਪਿੱਛੇ

ਜਲ ਆਇ ਜੋ ਪੀਤਾ ਜਾਵੇ,

ਅਨੁਪਾਰ, ਅਨੁਪਮ ਰੂਪ ਦਾ ਸੰਖੇਪ,

ਅਨੁਪਾਰੀ, ਵਿ—ਅਨੁਪਮ ਰੂਪ ਵਾਲੀ,

ਅਨੁਪਾਸ, ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਅੰਖਰਾਂ

ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਪਦਾਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਤੁੱਲ

ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨੂੰ “ਪਦਮੈਤ੍ਰੀ” ਅਤੇ “ਵਰਣਮੈਤ੍ਰੀ” ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ,

ਵਿਦੁਆਂ ਨੇ ਇਸ ਅਲੰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਜ ਭੇਦ ਬਾਧੇ ਹਨ—

ਛੇਕ, ਵਿੱਤਿ, ਬ੍ਰੁਤਿ, ਲਾਟ ਅਤੇ ਅੰਤਰ,

(ੳ) ਜੋ ਇੱਕੋ ਅੰਖਰ ਪਦਾਂ ਦੇ ਆਇ ਅਤੇ ਮੱਧ ਅਨੇਕ ਵਾਰ

ਆਵੇ, ਤਦ “ਛੇਕਾਨੁਪਾਸ” ਹੈ,

ਉਦਾਹਰਣ—

ਭਾਵੈ ਕੋ ਬਿਦਿਆ ਵਿਖਮ ਵੀਚਾਰੁ (ਜਪੁ)

ਬੁਝਿਲ ਕੁਰੂਪਿ ਬੁਨਾਰਿ ਕੁਲਖਨੀ

ਪਿਰਕਾ ਸਹਜੁ ਨ ਜਾਨਿਆ, (ਸਾਰ ਮ: ੧)

ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ਛਤ੍ਰੀਪਤਿ ਛੈਲਰੂਪ ਛਿਰਿਨਾਥ,

ਛੋਨੀਕਾਰ ਛਾਯਾਬਰ ਛਤ੍ਰੀਪਤਿ ਛਾਈਐ,

(ਕਰਾਨ)

ਪਰਮਪੁਰਖ ਪਰਮੇਸੁਰ ਸ੍ਰਾਮੀ ਪਾਵਨ ਪਉਨਅਹਾਰੀ,

(ਹਜ਼ਾਰੇ ੧੦)

ਫਲਰੂਪੀ ਫੈਲੀ ਦਾ ਸਦਾ ਫੁੱਲੀ ਰਹਿਤ ਛਿਤਿ ਮਾਹਿ.
ਅਫਲ ਫਲਤ ਛਿਤਿਪਤਿਨ ਕੇ, ਫਲੀ ਕੰਨ ਤੇ ਜਾਹਿ?

(ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦)

ਕਾਇ ਭਗਤਿ ਤੈ ਭਾਣਾ ਭਾਵੈ. (ਭਾਵ)

(ਅ) ਇੱਕੋ ਅੱਖਰ ਜੇ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਪਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਆਵੇ, ਅਤੇ ਪਦਾਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇ, ਤਦ "ਵ੍ਰਿਤਨੁਪਾਸ" ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗੁਰਮਤਿ ਪਦਸਨ ਅਸਨ ਹੋਗਨ

ਰੰਗਿ ਰੰਗੀ ਕਰਤਾਰੀ ਏ. (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਨਾਮੁ ਧਿਆਈ ਸਦਾ ਸਖਾਈ ਸਹਜ ਸੁਭਾਈ ਗੋਵਿੰਦਾ,
ਗਣਿਰ ਮਿਟਾਈ ਚੁਕੀ ਧਾਈ ਕਦੇ ਨ ਵਿਆਪੀ ਮਨਚਿੰਦਾ.

(ਆਸਾ ਫ਼ਤ ਮ: ੫)

ਨਾਮ ਕਾਮ ਬਿਹੀਨ ਪੇਖਤ ਧਾਮ ਹੂੰ ਨਹਿ ਜਾਹਿ.

(ਜਪੁ)

ਕਹੂੰ ਦੇਵਤਾਨ ਕੇ ਦਿਵਾਨ ਮੇ ਵਿਰਾਸਮਾਨ.

ਕਹੂੰ ਦਾਨਵਾਨ ਕੇ ਰੁਮਾਨਮਤਿ ਦੇਤ ਹੋ. (ਅਕਾਨ)

ਕਾਹੂੰ ਕੇ ਤਨੈਯਾ ਹੈ ਨ ਸੋਯਾ ਜਾਂਕੇ ਭੈਯਾ ਕੋਊ.

ਫੈਲੀ ਹੂੰ ਕੇ ਭੈਯਾ ਛੋਡ ਕਾਸੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਾਈਐ?

(ਗ਼ਜ਼ਨ)

(ੲ) ਸਮ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਵਰਣਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ "ਸੂਤਰਨੁਪਾਸ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅਰਥਾਤ ਕੰਠ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਕੰਠਅਸਥਾਨੀ ਦਾ ਮੇਲ, ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਦੰਤਅਸਥਾਨੀ ਦਾ ਮੇਲ ਆਦਿਕ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਤਿਥੈ ਘਡੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ. (ਜਪੁ)

ਰ-ਬ-ਸ-ਧ ਇਹ ਸਭ ਅੱਖਰ ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣਵਾਲੇ ਹਨ.

(ਸ) ਪਦ ਉਹੀ ਹੋਣ, ਪਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਹੋਵੇ, ਇਹ "ਨਾਟਨੁਪਾਸ" ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗਾਵੈ ਕੇ ਤਾਣੁ ਹੋਵੈ ਕਿਸੇ ਤਾਣੁ. (ਜਪੁ)

ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ—ਗਾਵੈ ਕੇ? ਤਾਣੁ ਹੋਵੈ ਕਿਸੇ ਤਾਣੁ, ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਅਰਥ ਹੈ—ਵਾਹਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉੱਤਰ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਰਖਵਾ ਦਾ ਬਲ ਹੈ. ਅਤੇ, ਗਾਵੈ ਕੇ ਤਾਣੁ, ਹੋਵੈ ਕਿਸੇ ਤਾਣੁ, ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਬਲ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਗੁਰੁਸਰਣ ਆਯੋ ਨਹੀਂ ਹੋਤ ਯਾਤਨਾ ਤਾਹਿ.

ਗੁਰੁਸਰਣ ਆਯੋ ਨਹੀਂ ਹੋਤ ਯਾਤਨਾ ਤਾਹਿ.

ਨਹੀਂ ਪਦ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਬਦਲ ਗਿਆ.

ਜਾਓ ਮਤ ਠਹਿਰੋ ਇਹਾਂ.

ਇਸ ਵਾਕ ਦੇ ਮਤ ਪਦ ਦਾ ਜਾਓ ਅਥਵਾ ਠਹਿਰੋ ਨਾਲ ਸੰਯੋਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(ਹ) ਛੰਦ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਅੱਖਰ ਦੀ "ਤੁਕਾਂਤ" ਸੰਗਣਾ ਹੈ. ਅਤੇ ਇਸ ਤੁਕਾਂਤ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੀ "ਅੰਤਨੁਪਾਸ" ਹੈ. ਕਵੀਆਂ ਨੇ "ਅੰਤਨੁਪਾਸ" ਛੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਹੈ—ਸਰਵਾਂਤਰ, ਸਮਾਂਤਰ ਵਿਖਮਾਂਤਰ, ਸਮਾਂਤਰ, ਵਿਖਮਾਂਤਰ, ਸਮਵਿਖਮਾਂਤਰ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਤੁਕਾਂਤਰ.

(ੲ) ਸਰਵਾਂਤਰ ਅਨੁਪਾਸ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਪਦ ਇੱਕ ਹੀ ਵਜ਼ਨ ਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪਿਛਲਾ ਅੱਖਰ ਛੇ ਇੱਕੋ ਹੋਵੇ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅਮਿਤ ਤੇਜ ਸਭ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ,

ਆਦਿ ਅਛੇਦ ਅਥੈ ਅਵਿਨਾਸੀ,

ਪਰਮ ਤੱਤ ਪਰਮਾਥੈ ਵਿਕਾਸੀ,

ਆਦਿ ਸਰੂਪ ਅਖੰਡ ਉਦਾਸੀ. (ਗ਼ਜ਼ਨ)

(ਬ) ਸਮਾਂਤਰ ਵਿਖਮਾਂਤਰ ਅਨੁਪਾਸ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਟੋਂਕ ਪਦ ਨਾਲ ਟੋਂਕ ਦਾ, ਅਤੇ ਜਿਸਤ ਨਾਲ ਜਿਸਤ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਮਿਲੇ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਫੁਟ ਮੁਦ ਮੰਗਲ ਮੁਨ,

ਸਭ ਕਾਰਯ ਕੇ ਸਿਧ ਕਰਤ;

ਅਵਰੁਣ ਗਹੇ ਨ ਭੂਨ,

ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ ਕੇ ਜੋ ਹਰਤ.

(ੲ) ਜਿਸਤ ਨਾਲ ਜਿਸਤ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਵਜ਼ਨ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਮਿਲੇ, ਪਰ ਟੋਂਕ ਨਾਲ ਨਾ ਮਿਲੇ. ਇਹ ਸਮਾਂਤਰ ਅਨੁਪਾਸ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਇੰਦ੍ਰਾਨ ਇੰਦ੍ਰ,

ਭਾਲਾਨ ਭਾਲ,

ਰੰਕਾਨ ਰੰਕ,

ਕਾਲਾਨ ਕਾਲ. (ਜਪੁ)

(ੲ) ਵਿਖਮਾਂਤਰ ਅਨੁਪਾਸ ਵਿੱਚ ਟੋਂਕ ਪਦਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਵਜ਼ਨ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਸਤ ਪਦਾਂ ਦੇ ਅਫਮੇਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ,

ਦੇਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ,

ਨਈਆ ਅਤੇ ਵਾਹ,

ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ ਨ ਜਾਈਅਹਿ. (ਜਪੁ)

(ੲ) ਪਹਿਲੇ ਚਰਣ ਦਾ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ ਵਜ਼ਨ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਮਿਲੇ, ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਚਰਣ ਨਾਲ ਚੌਥੇ ਚਰਣ ਦਾ ਸਮ ਮੇਲ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸਮਵਿਖਮਾਂਤਰ ਅਨੁਪਾਸ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—
 ਕੁਨ ਕੁਨ ਉਦਾਰ,
 ਮਹਿਮਾ ਅਪਾਰ,
 ਆਸਨ ਅਭੰਗ,
 ਉਪਮਾ ਅਨੰਗ. (ਜਾਪੁ)

(੧) ਜੇ ਸਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਵਜ਼ਨ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ (ਵੱਖੋ ਵੱਖ) ਹੋਣ, ਤਦ ਭਿੰਨਤ੍ਵਕਾਂਤਰ ਅਨੁਪਾਸ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—
 ਕਿਤੇ ਕਾਲ ਭੀਰਵੇ ਭਏ ਰਾਮਰਾਜੀ,
 ਸਭੈ ਸਤ੍ਰੁ ਸੀਤੇ ਮਹਾ ਜੁਧਮਾਲੀ,
 ਫਿਰਕੇ ਚਕ੍ਰ ਚਾਰੇਂ ਦਿਸਾ ਮੋਧ ਰਾਮੀ,
 ਭਯੋ ਨਾਮ ਰਾਤੇ ਮਹਾ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ.

(ਰਾਮਾਵ)

ਅਨੁਬੰਧ. ਸੰ. ਅਨੁਬੰਧ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਬੰਧ. ਤਅੱਲੁਕ. ਰਿਸ਼ਤਾ. ਨਗਾਉ. ੨ ਗੁੰਝ ਦੇ ਮਲਮੁੰਨ (ਵਿਸ਼ਨ), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਹੈ—ਅਧਿਕਾਰੀ, ਵਿਸ਼ਯ, ਸੰਬੰਧ, ਪ੍ਰਯੋਜਨ. “ਇਸ ਚਾਚੇ ਅਨੁਬੰਧ ਕੇ ਕਰਾਨ ਰਿਦੇ ਲਭ ਹੋਇ.” (ਗੁਪਤੁ)
 ਅਨੁਭਵ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਬਿਨਾ ਸੰਸਕਾਰ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਾਨਾ. ੨ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਰਾਨਾ. ੩ ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਗਰਾਨਾ. ੪ ਇੱਕ ਛਣਕੰਦ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ “ਅਕਚਾ” “ਅਣਕਾ” “ਅਨਹਦ” “ਸ਼ਬਿਵਦਨਾ” “ਚੰਡਰਸਾ” ਅਤੇ “ਮਹੁਰਧੁਨਿ” ਭੀ ਹਨ. ਲੰਡਣ—ਚਾਚ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ, ਨ, ਯ, ੩, ੩੩.

ਉਦਾਹਰਣ—
 ਅਨਹਦ ਭੰਜੇ. ਧੁਨਿ ਘਨ ਲੰਜੇ,
 ਘਣਹਟ ਖੇਰੀ. ਜਟੁ ਭਟ ਮੇਰੀ.

(ਸੁਕਸਾਵ)

ਅਨੁਭਾਵ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਭਾਵ. ਅਸਰ. ੨ ਕਾਵਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਥਾਈ (ਸਥਾਈ) ਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ. ਨੇਤ੍ਰੁ ਭੌਂਹ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਆਇ. ਦੇਖੋ, ਚਾਵ ਦਾ ਨੰ: ੧੪.
 ਅਨੁਭੂਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਯਾਤਕਰਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ. ੨ ਪਰਖਿਆ ਹੋਇਆ. ੩ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ.
 ਅਨੁਮਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਮਤਿ. ਇੱਤਿਭਾਵ ਭਾਇ. ੨ ਆਕਰਾ. ੩ ਵਿਸ਼ਨੁਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗਿਰਾ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ੪ ਦੇਖੋ, ਰਾਕਾ ੧.
 ਅਨੁਮਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਅੰਦਾਜ਼ਾ. ਅੰਟਾ ਸੰਟਾ. ਅਟਕਨ. ਫ਼ਿਆਸਾ. ੨ ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਮਾਦ ਦਾ ਨੰ: ੧੧.
 ਅਨੁਮੋਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਤਾਵੀਦ. ਪ੍ਰਸ਼੍ਰੀ. ੨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ੩ ਨਗਾਉਣਾ. “ਅਨੁਮੋਦਨ ਨੰਦਨ ਮਾਤ ਕਰੇ.” (ਗੁਪਤੁ)
 ਅਨੁਮੰਤਿ. ਸੰ. ਅਨੁਮੰਤ੍ਰ. ਅਨੁਮੰਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਨੁਮੰਤਿ (ਲਾਇਮਿਲਾਉਣ)

ਵਾਲਾ. ਸੰਮਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
 ਅਨੁਯਾਈ. ਸੰ. ਅਨੁਯਾਧਿਨ. ਵਿ—ਪਿਛੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਨੁਯਾਮੀ.
 ਅਨੁਯਾਧੀ. ੨ ਸੰਗਤਾ—ਨੈਕਰ. ਸੇਵਕ. ੩ ਚੇਲਾ. ਸ਼ਿਸ਼ਰ.
 ਅਨੁਰਕਤ. ਸੰ. ਅਨੁਰਕ੍ਰ. ਵਿ—ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਲੀਨ. ਆਸਕ੍ਰ. ਅਨੁਰਾਗ ਸਹਿਤ. ੨ ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ. ੩ ਪਿਆਰਾ.
 ਅਨੁਰਾਉ. ਪ੍ਰੇਮ. ਦੇਖੋ, ਅਨਰਾਉ. ੨ ਸੰ. ਅਨੁਰਾਵ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਤਿਧੁਨਿ. ਰੁੱਜ. ਮੁਤਬੀਂ ਆਵਾਜ਼.
 ਅਨੁਰਾਗ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ. ਮੁਹੱਬਤ. ੨ ਪਿਆਰ ਦੇ ਛਦਲੇ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰੇਮ.
 ਅਨੁਰਾਗੀ. ਸੰ. ਅਨੁਰਾਗਿਨੀ. ਵਿ—ਪ੍ਰੇਮੀ. ਪਿਆਰਾ. ੨ ਪਿਆਰ ਦੇ ਛਦਲੇ ਰਾਗ (ਪ੍ਰੇਮ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
 ਅਨੁਰਾਧਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਤਾਈ ਨਛਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਤਾਰਵਾਂ ਨਛਤ੍ਰ. ਹਿੰਦੁਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨਛਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਯਤ੍ਰਾ (ਸਫਰ) ਅਤੇ ਮੰਡਲਕਰਮ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹਨ.
 ਅਨੁਰਾਵ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਰਾਉ ੨.
 ਅਨੁਰੂ. ਸੰ. ਅਨੁਰੂ. ਸੰਗਤਾ—ਸੂਰਜ ਦਾ ਰਕਵਾਹੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਰੁ (ਪੱਟ) ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ ੨.
 ਅਨੁਰੂਪ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਮਾਨ. ਸਰੀਖਾ. ਜੇਹਾ. ਉਸੇ ਸ਼ਕਲ ਦਾ. ੨ ਯੋਗਤ. ਮੁਨਾਜਿਬ. ਦੇਖੋ, ਅਨਰੂਪ ੩.
 ਅਨੁਰੋਧ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਰੁਕਾਵਟ. ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ. ੨ ਹਠ. ੩ ਪ੍ਰੇਰਨਾ. ਤਰਕੀਬ.
 ਅਨੁਲੋਮ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਉਪਰ ਭੋਂ ਹੋਠ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦਾ ਕ੍ਰਮ. ੨ ਦੇਖੋ, ਦਸਅਠ ਵਰਨ.
 ਅਨੁਲੋਮਜ. ਸੰ. ਦੇਖੋ, ਦਸਅਠ ਵਰਨ.
 ਅਨੁਵਾਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਗੁੰਝ ਦਾ ਭਾਗ. ਪ੍ਰਕਰਣ. ਅਧਯਾਯ. ਗਾਂਭ. ੨ ਕਿਸੇ ਵਾਕ ਦੇ ਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ ਵਾਕ. ੩ ਉਸਤਾਦ ਦੇ ਉੱਚਾਰਣ ਕੀਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਦੁਹਰਾਉਣਾ. “ਪਵੈਂ ਅਨੁਵਾਕ ਜੈਸੇ ਪਾਧਾ ਜੋ ਪਵਾਵਈ.” (ਨਾਪੁ)
 ਅਨੁਵਾਦ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਉਲਥਾ. ਤਰਜੁਮਾ (interpretation). ੨ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕਿਸੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਫੇਰ ਆਖਣਾ (repetition). ਪੁਨਰੁਕ੍ਰਿ. ੩ ਕਦਕੋਈ. ਨਿੰਦਾ.
 ਅਨੁਵਾਦਕ. ਆਖੇ ਹੋਏ ਵਾਕ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਵਾਲਾ. ੨ ਤਰਜੁਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (interpreter).
 ਅਨੁਵਾਦੀ. ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸੁਰ (ਸੁਰ), ਜੋ ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਲਾਦਲ ਵਿੱਚ ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਅਨੁਵਾਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰ ਨੰ: ੪ ਦੀ ਵਰਖਯਾ. ੨ ਵਿ—ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹੇ ਹੋਏ ਵਾਕ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ.
 ਅਨੁਰਾ. ਵਿ—ਅਣੇਖਾ. ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਦਾ. ਅਦਭੁਤ.
 ਅਨੁਵਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਜੋ ਉੱਚਾ (ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ) ਨਹੀਂ. ਕੁਆਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਭੁਭੁ ਭੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਮੋ ਸੁ ਹਾਥ ਜੋਰਕੈ
 ਕੁਸਤੁ ਤੇਜ ਤੋਰ ਜਾਹਿ ਪਾਨਿਓ ਹਿੰਦਾਨ ਕੋ,
 ਕ੍ਰਿਪਾਨੁ ਸੀਸ ਹਾਥ ਦੇ ਸੁ ਕੀਟ ਤੇ ਕਿਯੋ ਮ੍ਰਿਗੇਂਦੁ
 ਇੰਦੁਰਾਪ ਨਾਜ ਪੇਖ ਨਾਥ ਕੀ ਕਮਾਨ ਕੋ,
 ਕੁਜਾ ਕੁਜੰਗਰਾਜ ਸੀ ਵਿਰਾਜ ਸੀਸ ਕੋਥ
 ਚੰਦ ਬਜਾਮਤਾ ਨ ਹੋਯ ਰੋ ਮੁਖਚਰਿੰਦ ਸਾਨ ਕੋ,
 ਅਪਾਰ ਦੁਖ ਟਾਰਕੈ ਨਿਵਾਰਕੈ ਕਲੇਸ ਦਾਸ
 ਵਾਸ ਤੋ ਵਿਕੁੰਨ ਤੇਜ ਪੁਰਿਓ ਜਹਾਨ ਕੋ.

(ਅਧਿਆਤਮ ਰਾਮਾਯਣ, ਭਾਈ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ)

ਅਨੰਗਪਾਲ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦਪਾਲ ਅਤੇ ਜਗਪਾਲ। ੨ ਅਨੰਗ
 (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ) ਨੂੰ ਪਾਲਨ ਵਾਲਾ ਬਲਰਾਮ. ਬਲਭਦ੍ਰ.

ਅਨੰਗਵ੍ਰਿਧਿ. ਭਗ. ਯੋਨਿ, ਦੇਖੋ, ਪਦਮਿਨੀ ੩.

ਅਨੰਗਰਿਪੁ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਨੰਗ (ਕਾਮ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਸ਼ਿਵ. ਕੁਦੁ.
 ਅਨੰਗਾਰਿ }

ਅਨੰਗੀ. ਸੰ. ਅਨੰਗਿਨੀ. ਵਿ—ਅੰਗ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਗ
 ਨਹੀਂ. "ਅਨੰਗੀ ਅਨਾਮੇ," (ਜਾਪੁ) ੨ ਸੰਗਤ—ਕਾਮਦੇਵ. ਅਨੰਗ.
 ੩ ਨਿਰਾਕਾਰ. ਕਰਤਾਰ.

ਅਨੰਤ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਅੰਤ. ਬੇਅੰਤ. ਅਨੇਕ. ਨਾਨਾ. "ਟਿਕਲੁ ਤੇ
 ਹੋਇਓ ਅਨੰਤਾ." (ਮਾਥ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ.
 ਵਾਹਗੁਰੂ। ੩ ਅਕਾਸ਼। ੪ ਸੋਸਨਾਗ। ੫ ਬਲਭਦ੍ਰ. ਇਹ ਸੋਸ ਦਾ
 ਅਵਤਾਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਂਉ ਅਨੰਤ ਹੈ. "ਅਨੰਤ ਕੇ
 ਉਪਰ ਕੋਪ ਚਲਾਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਚ) ੬ ਕੁਜਾ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਣ ਦਾ
 ਇੱਕ ਭਾਗ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੋਸਨਾਗ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਕਲਪਕੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਵੇਂ
 ਸੁਦੀ ੧੪ ਨੂੰ ਪਹਿਰਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਤ ਚੌਦੇ.

ਅਨੰਤਬੀਜੀ. ਬਹੁਤੇ ਸਿਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸੋਸਨਾਗ। ੨ ਸੋਸਨਾਗ ਦੀ
 ਵਹੁਟੀ। ੩ ਵਿਦਾਣਰੂਪ ਕਰਤਾਰ.

ਅਨੰਤ ਚੌਦੇ. ਅਨੰਤ ਬਹੁਦੰਤੀ. ਭਾਵੇਂ ਸੁਦੀ ੧੪. ਇਸ ਦਿਨ
 ਚੌਦਾਂ ਕੰਠਾਂ ਦਾ ਸੂਤ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਕੁਜੰਬਦ ਅਥਵਾ ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੰਕਣ
 ਹਿੰਦੂ ਭੋਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਅਥਵਾ ਪਹਿਰਦੇ ਅਤੇ ਵ੍ਰਤ ਰਖਦੇ ਹਨ.
 ਵ੍ਰਤ ਉਪਰਾਨ ਸਮੇਂ ਕੁਣ ਵਾਲਾ ਅੰਨ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ. ਦੇਖੋ ਅਨੰਤ ੬.

ਅਨੰਤਤਰੰਗੀ. ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਕਰਤਾਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੋਜਾਂ ਦਾ ਅੰਤ
 ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਤਤਰੰਗੀ। ੩ ਅਨੇਕ ਖਯਾਲਾਂ (ਖਿਆਲਾਂ) ਵਾਲਾ,
 ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਸੰਕਲਪ ਉੱਠਦੇ ਹਨ. "ਅਨੰਤਤਰੰਗੀ
 ਦੁਖ ਮਾਇਆ." (ਕਉ ਮ: ੪)

ਅਨੰਤਤੁਕਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਤੁਕ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾਮਿਲੇ. ਅਲਥਾਤ ਭਿੰਨਤੁਕਾਂਤ
 ਵਾਲਾ ਛੰਦ. Blank verse. ਇਹ ਛੰਦ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਜਾਤਿ
 ਨਹੀਂ, ਕਿੰਤੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਛੰਦ ਦਾ ਤੁਕਾਂਤ ਇੱਕ ਅਥਵਾ ਬਹੁਤੇ ਚਰਣਾਂ
 ਦਾ ਆਪੇ ਵਿੱਚੀਂ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਤਾਂ "ਅਨੰਤਤੁਕਾ" ਸੰਗਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ
 ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਵਿੱਚ "ਸਵੇਯਾ" ਅਤੇ "ਕੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ"

ਅਨੰਤਤੁਕਾ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਰੋਸ ਭਰਜੇ ਤਜ ਹੋਥ ਨਿਸਾਰਰ
 ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਜ ਕੋ ਘਾਇ ਪੁਹਾਰੇ,
 ਜੋਬ ਵਡੇ ਕਰ ਕੋਥਲਿਸ
 ਅਧਬੀਚਹਿ ਤੇ ਸਰ ਕਾਟ ਉਤਾਰੇ,
 ਛੇਰ ਛਡੇ ਕਰ ਰੋਸ ਦਿਵਾਦਨ
 ਘਾਇਪਰੇ ਕਪਿ ਪੁੰਜ ਸੰਘਾਰੇ,
 ਪੌਟਿਸ ਲੋਹਰੀ ਪਰਸੰ ਗਤ ਨੈ
 ਜੱਬਦੇ ਜਮਦਾਯੁ ਚਲਾਵੈ.
 ਕਿਤੇ ਕਾਲ ਭੀਤਰੋ ਭਾਏ ਰਾਮਰਾਜ,
 ਸਬੈ ਸਤੁ ਜੀਤੋ ਮਹਾਂ ਚੰਧਮਾਲੀ,
 ਫਿਰਕੇ ਚੱਕੁ ਚਾਰੋਂ ਦਿਸਾ ਮੱਧ ਰਾਮੰ,
 ਭਯੋ ਨਾਮ ਭਾਤੇ ਮਹਾਂ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ.

੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਰਖੰਡੀ। ੩ ਜੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਛੰਦ ਦੇਖੀਏ, ਤਦ
 ਬਹੁਤ ਅਨੰਤ ਤੁਕੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤਤਾਨੁਪ੍ਰਾਸ ਵਿਰਲੇ ਦਾ ਹੀ
 ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਅਤੇ ਭੋਟਕ.
 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਯੋ-। ਸੋਯਾ ਗੁਰੀਮੀਂਦ ਹੇਰੁ। ਲਗਾਇ ਲਭ ਗਿਯਾਨ-ਦ ਰਾਮਸੁ।
 ਵਧੀ ਸਿੰਘ ਸਾਖਾਯ-ਗਾਗੋਪਦੇਸ਼। ਗਾਗਿ ਪਰਾਜ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸਸੁ।।

ਅਸਰ ਗੁਰੁਦੇਵ ਗਛ ਜਜਗਤ। ਪ੍ਰਯਾਗਾਸਿ ਨਿਰੰਤਰ ਨੈਕਰਸਜੁ।
 ਗੁਰੁ ਪਾਦ ਚਾਲੇਯ ਕਿਸੇਯ ਰਤਿ। ਫਰਿ ਦੇਖ ਕ੍ਰਿਪਾਯਤਾਨ-ਯਿਗਲਾਜੁ।।

(ਕੁਝ ਨਾਨਕ ਸਤੋਤ੍ਰ ਰਤਨਾਕਰ)

੪ ਸ੍ਰੀ ਕੁਝ ਕੁਝ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਭੀ ਭਿੰਨਤੁਕਾਂਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ
 ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ "ਅੰਤਤਾਨੁਪ੍ਰਾਸ" ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਯਥਾ:—

ਕੂਤੋ ਮਨੁ ਹਰਿਰੰਗੋ ਲੋਭੈ,
 ਭਾਲੀ ਹਰਿਨੀਧੁ ਨ ਹੋਇ,
 ਹਉ ਕੂਚੇਦੀ ਦਰਸਨ ਕਾਰਣਿ,
 ਭੀਖੀ ਭੀਖੀ ਪੇਖੀ,
 ਕੁਰਮਿਲਿ ਭਰਮੁ ਕਵਾਇਆ ਹੈ,
 ਇਹ ਬੁਧਿ ਪਾਈ ਮੈ ਸਾਧੁ ਕੰਨਹੁ,
 ਲੇਖੁ ਨਿਖਿਓ ਧੁਰਿ ਮਾਥੈ,
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨੈਣ ਅਲੋਇ.

(ਟੋਭੀ ਮ: ੫)

੫ ਦੇਖੋ, ਚਉਥੇਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ੨.

ਅਨੰਤ ਨਾਭ. ਦੇਖੋ, ਨਾਭ ੨। ੨ ਸੋਸਨਾਗ.

ਅਨੰਤਰ. ਸੰ. ਅਨੰਤਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਪਰਾਂਤ. ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ. ਥਾਵ
 ਅਜਾ। ੨ ਨਿਰੰਤਰ. ਲਗਾਤਾਰ.

ਅਨੰਤਾ. ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ ਅਨੰਤ! "ਜਉ ਪੈ ਹਮ ਨ ਪਾਪ ਕਰੰਤਾ,
 ਅਹੇ ਅਨੰਤਾ!" (ਸ੍ਰੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਸੰ. ਅਨੰਤੀ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ

ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ, ਮਾਇਆ। ੩ ਪ੍ਰਿਥਵੀ। ੪ ਦੁੱਥ (ਦੁਰਵਾ)।
੫ ਗਿਲੇ, ਗੁੜ੍ਹੀ। ੬ ਕੱਕੇ ਵਧਾਣ ਖੜ੍ਹੀ ਦਾ ਪੁੜ੍ਹ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਸਿੱਖ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਜੀ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬਹੀਦ ਹੋਇਆ।

ਅਨੰਤਾਸਤੁ. ਅਨੰਤ-ਅਸੂ. ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. "ਅਨੰਤਾਸਤੁ ਛੁੱਟੇ."
(ਚੰਡੀ ੨)

ਅਨੰਤੀ ਮਾਰਾ. ਨਗਰ ਵਟਾਲਾ (ਜਿਲਾ ਫੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਦੇ ਵਸਨੀਕ
ਰਾਮੇ ਸਿੰਘ ਖੜ੍ਹੀ ਦੀ, ਸੁਖਦੇਵੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਬੇਟੀ, ਜਿਸ
ਦਾ ਵਿਆਹ ੨੧ ਵੈਸਾਖ, ਸੰਮਤ ੧੬੮੧ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ
ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਪੋਟੇ ਬਾਬਾ ਧੀਰਮੋਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਨਮੇ, ਮਾਰਾ ਜੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਉਂ ਨੰਤੀ ਭੀ ਹੈ। ਕਈ
ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਨਿਹਾਲਕੋਰ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਅਨੰਦ. ਸੰ. ਆ-ਨੰਦ—ਅਨੰਦ. ਸੰਗਤ—ਖੁਸ਼ੀ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. "ਮਿਟਿਆ
ਸੋਗ ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਬੀਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ ਵਿੱਚ
ਇੱਕ ਖਾਸ ਭਾਣੀ, ਜੋ ਤੀਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਦੇ ਮਭਲੇ
ਪੁੜ੍ਹ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਸੰਮਤ ੧੬੧੧ ਵਿੱਚ ਉੱਚਾਰਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ
ਪੋਤੇ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਅਨੰਦ' ਰੱਖਿਆ। ੩ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ
ਪੋਤਾ। ਇਹ ਮਹਾਰਾਮਾ ਵਡਾ ਕਰਣੀ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਪਾਲਕੀ ਭੇਜਕੇ ਕੀਰਤਪੁਰ
ਸਦਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਲਕੀ ਹੁਣ ਕੋਇੰਦਵਾਲ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ੪ ਸਿੱਖ
ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ (ਸ਼ਾਦੀ) ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਅਨੰਦ ਭਾਣੀ ਕਰਕੇ
ਹੀ ਹੈ। "ਬਿਨਾ ਅਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕੇ ਭੁਗਏ ਪਰ ਕੀ ਜੋਇ" × × ਮੇਰਾ
ਸਿੱਖ ਨ ਸੋਇ." (ਰਤਨਮਾਲ) ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ ੪.

ਅਨੰਦ ਭਾਣੀ ਹੋਰ ਮੰਗਲ ਕਾਵਯਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
ਜैसे—ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਪਾਠ ਹੋਇਆ। "ਗੁਰੁਭਾਣੀ
ਸਖੀ ਅਨੰਦ ਭਾਵੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੫ ਸੰ. ਅਨੰਦ. ਵਿ—ਨੰਦ
(ਖੁਸ਼ੀ) ਬਿਨਾ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਰਹਿਤ। ੬. ਪੁੜ੍ਹ. ਬਿਨਾ. ਅਪੁੜ੍ਹ. ਔਤ.
ਅਨੰਦ ਸਿੰਘ. ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ
ਅਤੇ ਮਹਾਂਵੀਰ ਸੀ। ਇਹ ਚਮਕੌਰ ਵਿੱਚ ਬਹੀਦ ਹੋਇਆ।

ਅਨੰਦਘਨ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ ਘਨ.

ਅਨੰਦਪਾਲ. ਨਹੋਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਜੋਪਾਲ ੧ ਦਾ ਪੁੜ੍ਹ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ
ਕਰੀਬ ਸਨ ੧੦੧੩ ਦੇ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ
ਨਾਉਂ ਅਨੰਗਪਾਲ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਅਨੰਦਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦਪੁਰ ੨। ੨ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ,
ਤਸੀਲ ਸਰਹਿੰਦ ਬਾਣਾ ਬਸੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਸੋਂ
ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਨੀਵੀਂ ਜਿਹੀ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ
'ਅਨੰਦ ਭਾਣੀ ਦੀਆਂ' ੪੦ ਪੌਤੀਆਂ ਹਨ. ਭਾਣੀ ਮੰਤ੍ਰੇਖ ਸਿੱਖ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ
੨੮ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਦੀਆਂ, ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੁਰੂ
ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰੀ ਭਾਣੀ ਤੀਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਦੀ ਹੈ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ.

ਨੀਵੀਂ ਥਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.
ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਜਾਗੀਰ ੭੦) ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ
ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੈ.

ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ੯ ਮੀਲ ਹੈ. ਬਸੀ
ਤਕ ੫ ਮੀਲ ਸੜਕ ਹੈ. ਅੱਡੇ ੪ ਮੀਲ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ
ਪਾਸ ਹੀ ਕਲੋਤ ਪਿੰਡ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੋਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਮਿਲਵਾਂ
ਨਾਉਂ "ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਕਲੋਤ" ਹੈ. ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ
ਬਸੀ ਪਠਾਣਾ ਹੈ.

ਅਨੰਦਪੁਰ ਕਲੋਤ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦਪੁਰ ੨.

ਅਨੰਦਮੈ. ਅਨੰਦਮਯ. ਅਨੰਦਰੂਪ. "ਵੇ ਪਰਦਾਹੁ ਅਨੰਦਮੈ."
(ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਨੰਦ ਵਿਆਹ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ ੪ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ੪.

ਅਨੰਦੀ. ਸੰ. ਆ-ਨੰਦਿਨ੍. ਵਿ—ਅਨੰਦ ਵਾਲਾ. ਖੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ.
"ਵਰ ਪਾਇਆ ਪੁਰਖ ਅਨੰਦੀ." (ਸ੍ਰੀ ਭੱਤ ਮ: ੪)

ਅਨੰਦੁ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ. "ਅਨੰਦੁ ਭਇਆ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ." (ਦਾਰ
ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਅਨੰਨ. ਜੋ ਅਨਨ (ਦੂਜੇ) ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨੇ. ਦੇਖੋ, ਅਨਨਜ. "ਬੈਸਨੇਂ
ਅਨੰਨ ਭੁਹਮੰਨ ਸਾਨਿਕਾਮ ਸੇਵਾ." (ਭਾਰੂ ਕ) "ਸਿਖ ਅਨੰਨ
ਪੰਡਿਤ ਦਿਖ ਐਸੇ। ਗੁਰ ਤਿਥਿ ਵਾਰ ਨ ਜਾਨੈ ਭੈਸੇ। ਏਕ ਭਰੋਸਾ
ਪੁਖੁ ਕਾ ਪਾਏ। ਤਤਕ ਨਗਨ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਏ।।" (ਗੁਰੂ ੬)

ਅਨੰਨ ਉਪਾਸਨਾ. ਇੱਕ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਗਤੀ. ਇੱਕ ਤੋਂ
ਛੁੱਟ ਦੂਜੇ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਦਾ ਤਰੀਕੀ. "ਸਦਾ ਸਦਾ ਸੇ ਸੇਵੀਐ ਜੋ ਸਰ
ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ। ਅਵਰ ਦੂਜਾ ਕਿਉ ਸੇਵੀਐ ਜੰਮੇ ਤੇ ਮਰ
ਜਾਇ?" (ਮ: ੨, ਵਾਰ ਗੁਜਰੀ ੧) "ਦਰ ਮਜਹਬੇ ਮਾ, ਗ਼ੈਰ
ਪਰਸ਼ੀ ਨ ਬੁਨੰਦ." (ਦੀਵਾਨ ਭੋਯਾ)

ਅਨੰਨਤਾ. ਸੰ. ਅਨਨਤਾ. ਸੰਗਤ—ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਅਭਾਵ.
ਏਕ ਨਿਸ਼ਾ. ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਲਗਨ. ਦੇਖੋ, ਅਨਨਤਾ.

ਅਨੰਨਿ. ਦੇਖੋ, ਅਨਨਜ. "ਹੋਇ ਅਨੰਨਿ ਮਨਹ ਕੀ ਦ੍ਰਿਤਤਾ."
(ਗੁਜ ਮ: ੫) ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਪਰਾਇਣ ਹੋਇਆ.

ਅਨੰਨਿਭਗਉਤੀ. ਵਿ—ਅਨਨਜ ਭਗਤ. ਇੱਕ ਦਾ ਉਪਾਸਕ.
ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦੂਜੇ ਦੀ ਭਗਤਿ ਦਾ ਰਿਆਗੀ. "ਕੋਈ ਕਹਿਤਉ
ਅਨੰਨਿਭਗਉਤੀ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਅਨਨਭਗਉ. ਇੱਕ ਦੀ
ਉਪਾਸਨਾ.

ਅਨੰਤਉ. ਵਿ—ਨਿਰਤੇ. ਭਰ ਰਹਿਤ. ਬੇਮੋਢ. "ਪਰਮ ਦੁਖ ਨਿਵਾਰ
ਆਪਰ ਅਨੰਤਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਅਨੁ.^੨ ਸੰ. ਅਨੁ. ਅਨੁ. ਸੰਗਤ—ਦਿਨ.

ਅਨੁਰਾਤਾ. ਅਨੁ (ਦਿਨ) ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਾਤ. ਦਿਨੇ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਣਾ।
੨ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਹੋ ਜਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਨੇਤਾ.

ਅੰਨ੍ਹ ਅਨੁ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁ ੩.

ਅਨੁ. ਵਿ—ਅੰਧ. ਨੇੜਹੀਨ.

ਅਨੁਆਨ } ਕ੍ਰਿ. ਇਸਨਾਨ ਕਰਨਾ. ਨੁਹਿਣਾ. “ਅਵਧ ਅਨੁਏ ਕਹਾਂ
ਅਨੁਵਨ } ਤਿਲਕ ਲਗਾਏ ਕਹਾਂ.” (ਹੰਸਰਾਮ)

ਅਨੁਰ } ਅੰਧਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਨੇਰਾ. ੨ ਅਨਾਯ, ਅਨੀਤਿ. ਜਿਵੇਂ—
ਅਨੁਰਾ } ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ੩ ਅਭਿਜਨ.

ਅਨ. ਸੰ. ਅੰ. ਸੰਗਤਾ—ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣ ਧਾਰਣ ਕਰੀਏ. ਖਾਣ
ਲਾਇਕ ਪਦਾਰਥ. ਭੋਜਨ। ੨ ਅਨਾਜ. ਦਾਣਾ. ੩ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ.
ਕਰਤਾਰ. ਜਿਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਜੀਵ ਪ੍ਰਾਣ ਧਾਰਦੇ ਹਨ। ੪ ਨੁਰਜ।
੫ ਪ੍ਰਾਣ। ੬ ਭੋਗਣ ਯੋਗਤ ਪਦਾਰਥ.

ਅਨਜ. ਸੰ. ਵਿ—ਦੂਸਰਾ ਦੂਜਾ. ੨ ਪਰਾਇਆ. ਓਪਰਾ. ੩ ਭਿੰਨ.
ਜੁਦਾ. ਵੱਖਰਾ।

ਅਨਜੜ੍ਹ. ਸੰ. ਵਜ—ਹੋਰ ਥਾਂ. ਦੂਸਰੀ ਜਗਾ ਵਿੱਚ.

ਅਨਜਥਾ. ਸੰ. ਵਿ—ਉਲਟਾ. ਵਿਰੁੱਧ। ੨ ਝੂਠ. ਮਿਥਤਾ. ੩ ਵਜ—
ਨਹੀਂ ਤਾਂ. ਨਤੁਰ, ਵਰਨਹ.

ਅਨਜਉ } ਸੰ. ਅੰਧਾਧ. ਸੰਗਤਾ—ਬੇਇਨਸਾਫੀ. ਅਨੀਤਿ।
ਅਨਜਾਇ } ੨ ਨਾਯ (ਨਿਆਂ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਲੁਨਮ.

ਅਨਜਾਯ

ਅਨਜਾਯੀ. ਸੰ. ਅੰਧਾਧਿ. ਵਿ—ਅਨੀਤਿ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਾਲਿਮ,
ਇਨਸਾਫ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਨਜੋਕ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਗੁਬੋਕ੍ਰਿ.

ਅਨਜੋਨਜ. ਸੰ. ਸਰਵ—ਆਪੇ ਵਿੱਚੀ. ਪਰਸਪਰ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਪਦਾਰਥ
ਪਰਸਪਰ ਉਪਕਾਰੀ ਵਰਤਨ ਕਰਨੇ.

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਕੁੰਏ ਬਧਾ ਜਲ ਰਹੈ. ਜਲ ਬਿਨ ਕੁੰਝ ਨ ਹੋਇ.”

(ਵਾਰ ਆਸਾ)

“ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਜਨੁ ਜਾਨੀਜੈ. ਜਨੁ ਤੇ ਰੁਆਮੀ.”

(ਸ੍ਰੀ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅਨਜੋਨਜਾਸੁਧ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਪੇ ਵਿੱਚੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ. ਇੱਕ
ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਾ ਆਧਾਰ। ੨ ਇੱਕ ਵਸਤੁ ਦੇ ਗਯਾਨ ਲਈ ਦੂਜੇ ਪਦਾਰਥ
ਦਾ ਗਯਾਨ. ਜਿਵੇਂ—ਅੰਧੇਰੇ ਦੇ ਗਯਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਗਯਾਨ.
ਸਾਪੇਕ ਗਯਾਨ। ੩ ਚਰਚਾ ਦਾ ਇਕ ਦੋਸ. ਪਰਸਪਰ ਦੀ ਸਿੱਧੀ
ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੀ ਲੋਤ.

ਅਨ੍ਹਿਣ. ਸੰ. ਵਿ—ਚਿਣ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਨੇ ਕਰਜ (ਕਰਜ) ਨਹੀਂ
ਦੇਣਾ.

ਅਨ੍ਹਿਤ. ਸੰ. ਅੰਧ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਤ—ਚਿਤ (ਸਤਤ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਝੂਠ.
ਅਸਤਤ. “ਭਰ ਹੈ ਅਨ੍ਹਿਤ.” (ਕਲਕੀ) ਬੋਲਣਕੇ ਝੂਠ.

ਅਨੁਧ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸੰਬੰਧ. ਸੰਯੋਗ.
ਮੇਲ। ੩ ਵਧ ਦੇ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗਤ
ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਜਿਵੇਂ—“ਤੇ ਬੋਹਿਥ ਸਾਗਰ ਪ੍ਰਭੁ

ਚਰਣਾ.” (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਤੈਸਾਗਰ ਬੋਹਿਥ ਪ੍ਰਭੁ ਚਰਣਾ. “ਸੋਚੀ
ਸਕਲ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਤਾਰਨ ਕਉ, ਅਬ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਕਉ ਮਿਲੀ
ਬਡਾਈ.” (ਸਵੈਯੋ ਮ: ੯ ਕੇ) ਅਬ ਸੋਚੀ ਗੁਰਰਾਮ ਦਾਸ ਕਉ
ਮਿਲੀ ਵਡਾਈ. “ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਤਿਆਗੁ ਕਰੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ.” (ਗਉੜੀ
ਮਹਲਾ ੪) ਤ੍ਰਿਅ ਪਰਤਿਆਗੁ ਕਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਚਾਰੀ. “ਦਿਵੈਯਾ
ਇਨ ਕੇ ਸੰਕ ਖੇਲਤ ਹੈਂ ਕਵਿ ਬਡਾਮ ਸੁ ਦਾਨ ਅਭੈ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
ਅਭੈਦਾਨ ਦਿਵੈਯਾ ਇਨ ਕੇ ਸੰਕ ਖੇਲਤ ਹੈਂ. ਅਤੇ “ਅਲੇਖ ਭੇਖ
ਵੇਖ ਰੇਖ ਸੇਖ ਕੇ ਪਛਾਨਿਐ.” (ਗਯਾਨ) ਤੁਥ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੇ ਅਦਾ
ਸਾਰੇ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਅਨੁਧ ਹੈ। ੪ ਵੰਜ. ਬੁਨ. ਪੀੜੀ। ੫ ਕਾਰਜ ਅਤੇ
ਕਾਰਣ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਅਨੁਧ ਵਜਤਿਰੇਕ. ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਜੁਦਾਈ. ਕਾਰਜ ਕਾਰਣ ਦਾ
ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਭਿੰਨਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਨੁਸਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਖੋਜ. ਢੂੰਭ. ਤਲਾਸ਼.

ਅਨੁ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਧ.

ਅਪ. ਉਪ. ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਲੱਛਕੇ ਅਧਿਕ, ਉਲਟ. ਹਾਨਿ,
ਭੇਦ, ਨਿਸ਼ੇਧ, ਭੁਰਾ. ਆਦਿ ਅਰਥ ਜਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਪਕੀਰਤਿ
ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ। ੨ ਸੰ. ਅਪ੍ਰ. ਸੰਗਤਾ—ਜਲ. “ਅਪ ਤੇਜ ਭਾਇ
ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਅਕਾਸਾ.” (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਸਰਵ—ਆਪਣਾ. ਜਿਸ ਦਾ.
“ਮੁਲ ਨ ਜਾਣੈ ਅਪ ਬਲ.” (ਵਾਰ ਮਾਭ ਮ: ੧) “ਕਾਟਿ ਸਿਲਕ
ਦੁਖ ਮਾਇਆ ਕਰਿਲੀਨੋਂ ਅਪ ਦਸੈ.” (ਵਾਰ ਸੈਰ) ਆਪਣੇ ਦਾਸ
ਕਰਲੀਤੇ. “ਅਪਤਨ ਕਾ ਜੇ ਕਰੇ ਭੀਚਾਰ.” (ਭਸੰ ਰਵਿਦਾਸ)
ਆਪਣੇ ਤਨ ਕਾ ਜੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ.

ਅਪਓ. ਵਿ—ਅਰਪਿਆ. ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਪਿਉ.

ਅਪਸਰੁਨ } ਸੰ. ਅਪਸਰੁਨ. ਸੰਗਤਾ—ਭੁਰਾ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਕੁਸਯਨ.
ਅਪਸਰਨ } ਮੰਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ. ਅਮੰਗਲ
ਅਪਸਰੁਨ } ਸੂਚਕ ਚਿੰਨ੍ਹ. “ਤਉ ਸਯਨ ਅਪਸਰਨ ਕਹਾ
ਭੀਚਾਰੈ?” (ਸੁਖਮਨੀ) “ਸਰੁਨ ਅਪਸਰੁਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ,
ਜਿਸੁ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਯਨ—ਅਪਸਰਨ (ਸੁਭ ਅਤੇ ਮੰਦ ਸਯਨ) ਸਭ ਦੋਸਾਂ ਵਿੱਚ
ਅਨੇਕ ਮਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ
ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸਯਨ—ਅਪਸਰਨ ਲਿਖੇ ਹਨ:—

ਅਪਸਰੁਨ:—

ਫਰਕੇ ਬੁਜਾ ਵਿਲੋਚਨ ਵਾਖੂ,
ਸਿਰ ਵਾਯਸਾ ਬੈਠਕੇ ਦੁਖਧਾਮੂ,
ਨਿਕਸਤਿ ਛੀਕ ਤਈ ਇਸ ਦਾਏ, x x x
ਧੁਨਿ ਖੋਟੀ ਤੇ ਬਜਤ ਨਗਾਰਾ,
ਦਲ ਪਰ ਭੀਧ ਬੁਮੰਤੀ ਚਲੇ.
ਕਾਸ੍ਹ ਤਾਰ ਅਗਾਰੀ ਮਿਲੇ.

ਕਉ

ਦੀਨਮਨੇ ਬਾਜੀ ਕੁਦਨਾਵੈਂ. × ×
 ਚਲਤ ਅਕਾਰਨ ਗਿਰਗਿਰ ਪਰੈਂ,
 ਕਿਤਕ ਚਟਨ ਪਗੀਆ ਪਰ ਭਰੈਂ.
 ਸਿਵਾ ਪੁਕਾਰਤ ਸਨਮੁਖ ਆਵਤ.
 ਮਿਗ ਕੀ ਮਾਲ ਕੁਢੇਰੇ ਧਾਵਤ.
 ਦਾਰੁਨ ਕਾਕ ਬੇਲਤੇ ਉਭੇ. × × ×
 ਸਮੁਖ ਵਾਧੂ ਮਿਗਮਾਲ ਕੁਢੇਰੀ. × × ×
 ਖਰ ਬੇਲਤੇ ਮਿਤ੍ਰਸੁਚਤ ਭਾਰੀ. × × ×
 ਜਾਤ ਲਿਯੇ ਮਿਰਤਕ ਸਭ ਚੀਨਾ. × × ×
 ਇਮ ਅਪਸਰੂਨ ਵਿਲੋਕਤ ਬਭੇ.^੧

ਸੁਤ ਬਹੁਨ:—

ਫਰਕਰੇ ਦਹਿਨ ਵਿਲੋਕਨ ਸੁੰਦਰ.
 ਬੁਜਾਦੰਡ ਦਹਿਨੇ ਬਨਮੰਦਰ,
 ਨਿਰਮਲ ਦਿਵਸ ਵਾਧੂ ਸੁਖਕਾਰੀ,
 ਮਿਲੀ ਦੁਖਟਧਰਾ ਸੁੰਦਰ ਨਾਰੀ,
 ਮਿਕਨਮਾਲ ਦਾਹਿਨ ਕੇ ਆਈ,
 ਮਧੁਰ ਵਿਹੰਗਨ ਸਰਦ ਸੁਨਾਈ,
 ਮਿਲੀ ਜੋਸਿਤਾ ਬਾਲਕ ਕੋਦ,
 ਹੁਰੀ ਸੁਹਾਗਣਿ ਸਹਿਤ ਪੁਮੇਦ.
 ਸੁਰਬੀ ਵਰਸਾ ਚੁੰਘਾਵਤ ਚਾਵੀ,
 ਚਾਟਭ ਰਿਦੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਹੁ ਭਾਵੀ,
 ਕਾਗ ਦਾਹਨੀ ਦਿਸਿ ਉਭ ਆਵਾ.

ਨਕੁਲ ਦਰਸ ਸਭਹਿਨ ਨੇ ਪਾਵਾ. (ਰੁਪੁਸੁ)

ਗੁਰਸਿੰਘ ਲਈ ਭਾਈ ਕੁਰੁਦਾਸ ਜੀ ਇਹ ਆਕੜਾ ਬਰਦੇ ਹਨ:—

“ਸੱਜਾ ਬੰਬਾ ਸੋਣ ਨ ਮਨ ਵਸਾਇਆ. × × ×

ਰਾਖ ਸੁਭਾਖ ਵਿਚਾਰ ਨ ਛਿੱਕ ਮਨਾਇਆ.” × × ×

ਅਪਸਮਾਰ. ਸੰ. ਅਪਸਮਾਰ. ਸੰਗਤ—ਮਿਲਗੀ ਰੋਕ, ਜਿਸ ਦੇ
 ਅਸਰ ਨਾਲ ਚੇਤਾ (ਮਨਚਟ ਸ਼ਕਤਿ) ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ. ਮਿਲਗੀ ੨.

ਅਪਸਰ. ਸੰ. ਅਨਵਸਰ. ਸੰਗਤ—ਰੁਸਮਾ. ਬੇਮੋਕਾ. ਕੁਚੇਲਾ.

“ਸਰ ਅਪਸਰ ਨ ਪਛਾਣਿਆ.” (ਸੁੀ ਬੋਟੀ) ੨ ਫੁਰਸਤ (ਅਵਕਾਸ)

ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ. ਵੇਲ੍ਹ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ। ੩ ਸੰ. ਅਪਸਰ. ਭੱਜਣਾ.

ਨੱਠਣਾ। ੪ ਅਪ (ਜਲ) ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ.

ਅਪਸਰਾ. ਸੰ. ਅਪਸਰਸੁ. ਸੰਗਤ—ਅਪ (ਪਾਣੀ) ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਨੇ
 ਕਿਦਤੀ.

‘ਏਏ, ਉਤਪਾਤ ੪

ਪਾਣੀ ਦੇ ਵੇ ਅਤੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ.

‘ਟਿਸਤ੍ਰੀ.

‘ਗਉ.

‘ਵੱਡਾ

‘ਨਿਹਿਤਾ

ਵਾਲੀ. ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ
 ਰਿਤਕਨ ਤੋਂ ਅਪਸਰਾ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹਨ. ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ
 ਹਾਲ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਉਰਵਸ਼ੀ ਆਦਿ ਦਾ ਹੀ ਜਿਕਰ ਹੈ. ਮਨੁ
 ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ੭ ਮਨੁਆਂ ਨੇ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ
 ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸਮਝੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ. ਵਾਧੂਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ੧੪
 ਅਤੇ ਹਰਿਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ੭ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ. ਅਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਦਿਕ ਅਤੇ
 ਲੋਕਿਕ ਦੋ ਭੇਦ ਮੰਨੇ ਹਨ. ਵੈਦਿਕ ੧੦ ਅਤੇ ਲੋਕਿਕ ੩੪ ਹਨ.
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੋਹਨਸ਼ਕਤਿ ਨਾਲ ਕਈ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਰਪ ਭੰਗ
 ਕੀਤਾ ਹੈ. ਬਾਕੀ ਬੰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਏਹ
 ੩੫੦੦੦੦੦੦੦ ਹਨ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਕੀਰਤਿ ਵਾਲੀਆਂ
 ਕੇਵਲ ੧੦੬੦ ਹੀ ਹਨ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੱਠ
 ਕਰੋੜ ਹੈ. ਏਹ ਸੁਰਗ (ਸੁਰਗ) ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ
 ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭੈ ਲੜਦੇ ਮਰ ਗਏ ਹੋਣ.
 ਅਪਸਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਲ ਬਦਲਨ ਦੀ ਭੀ ਸਮਰਥ ਹੈ. ਏਹ ਸਤਰੰਜ
 ਅਤੇ ਚੌਪਟ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਜਾਦੂ ਬਹੁਤ ਸਾਟਦੀਆਂ ਹਨ. ਅਥਰਵ
 ਵੇਦ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਦੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਈ ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਦਿੱਤੇ
 ਹਨ. “ਅਪਸਰਾ ਅਨੰਦ ਮੰਗਲ ਰਸ ਭਾਵਨੀ ਨੀਕੀ.” (ਮਲਾ ਪਰਤਾਲ
 ਮ: ੫)

ਅਪਸਾਨ. ਸੰ. ਅਪਸ੍ਯਾਨ. ਸੰਗਤ—ਇਸਨਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਢੀਆਂ
 ਦੀ ਚੁੰਧੀ ਲਈ ਜਲ ਵਰਤਣਾ। ੨ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਫੂਕ, ਜਾਂ ਦੋਬਕੇ ਪਿੱਛੇ
 ਚੁੰਧੀ ਲਈ ਕੀਤਾ ਇਸਨਾਨ.

ਅਪਸੁੰਦ. ਸੰ. ਉਪਸੁੰਦ. ਸੁੰਦ ਅਤੇ ਅਪਸੁੰਦ ਦੋਵੇਂ ਸਕੇ ਭਾਈ.
 ਦਾਨਵ ਨਿਰੰਭ (ਅਥਵਾ ਨਿਸੁੰਦ) ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਜਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਜਿੱਤੇ
 ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਸਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਵਰ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਤੀਕ ਅਪੋ
 ਵਿੱਚੀਂ ਨਹੀਂ ਲਭੇਂਗੇ, ਬ੍ਰਹਮਾਨੂੰ ਕੋਈ ਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕੇਗਾ,
 ਤਿਲੋਤੰਮਾ ਅਪਸਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰਣ ਲਈ ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਘੱਲੀ ਗਈ,
 ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਭਾਈ ਚਗਤਨ ਲੱਗੇ. ਰਿਲੋਤੰਮਾ ਨੇ
 ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਡਾ ਬਲੀ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਾਂਗੀ.
 ਇਸ ਪੁਰ ਦੋਵੇਂ ਅਪੋ ਵਿੱਚੀਂ ਕਟਮੇਟੇ.

“ਬਢੇ ਸੁੰਦ ਅਪਸੁੰਦ ਦੋ ਦੋਤ ਭਾਰੀ?” × × ×

“ਦੂਰੋਂ ਬ੍ਰਾਤ ਬਧਕੀ ਤ੍ਰਿਯਾ ਗਈ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰ ਧਾਇ.”

(ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੬)

ਅਪਸੈਸ. ਏਏ. ਅਫਸੈਸ. “ਅਧਿਕ ਕੀਨ ਅਪਸੈਸ ਹਮ.” (ਨਾਪੁ)

੨ ਅਪ (ਪਾਣੀ) ਨੂੰ ਸੋਖਣ (ਬੋਸਣ) ਵਾਲਾ, ਸੁਰਜਾ ੨ ਪੋਣ. ਹਵਾ.

ਅਪਸੁਾਰਥ. ਸੰਗਤ—ਮੁਦਗਰਨੀ. ਆਪਣਾ ਸੁਾਰਥ.

ਅਪਸੁਾਰਥੀ. ਵਿ—ਮੁਦਗਰਜ. ਆਪਣਾ ਮਹਾਲਭ ਸਿੰਧ ਕਰਨ
 ਵਾਲਾ.

ਅਪਹਰਣ. ਸੰਗਤ—ਚੋਰੀ. ਲੁੱਟ। ੨ ਫੀਨਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਖਸੋਟਨਾ.

ਖੇਹਣਾ ੨ ਦੁਰਾਉ. ਲੁਕਾਉ.

‘ਏਏ, ਪਾਦਸ਼ਾਹ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅ: ੩.

ਅਪਕਰਖ. ਸੰ. ਅਪਕਸ਼. ਸੰਗਤ—ਨਿਰਾਦਰ. ਭੇਦਵਰੀ। ੨ ਹਿਠਾਰ
ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਕਮੀ. ਘਾਟਾ।

ਅਪਕਰਮ } ਸੰ. ਅਪਕਮ. ਸੰਗਤ—ਕੁਕਰਮ. ਭੁਰਾ ਕੰਮ। ੨ ਪਾਪ.
ਅਪਕਾਮ }

ਅਪਕਾਰ. ਸੰਗਤ—ਉਪਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਮ। ੨ ਹਨੀ. ਨੁਕਸਾਨ।
੩ ਬੁਰਿਆਈ. ਖੁਟਿਆਈ।

ਅਪਕਾਰੀ. ਵਿ—ਬੁਰਿਆਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨੁਕਸਾਨ ਪੁਚਾਣ
(ਪਹੁੰਚਾਉਣ) ਵਾਲਾ।

ਅਪਕੀਰਤਿ. ਸੰ. ਅਪਕੀਰਿਤਿ. ਸੰਗਤ—ਬਦਨਾਮੀ. ਅਪਕਸ਼.
ਨਿੰਦਾ. “ਕਬਹੂੰ ਅਪਕੀਰਤਿ ਮਹਿ ਆਵੈ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਪਕੋਪਨ. ਸੰ. ਅਪਕੋਪਣ. ਸੰਗਤ—ਹਿਠਾਰਾ ਨੂੰ ਕੋਪਣ
(ਗਿਰਾਉਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਭੇਦਣ।

ਅਪਗਤਿ. ਸੰਗਤ—ਹੇਠ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪਤਨ. ਦੁਰਗਤਿ।
੨ ਨਰਕਪ੍ਰਾਪ੍ਤਿ।

ਅਪਗਾ. ਸੰਗਤ—ਅਪ (ਪਾਣੀ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਮਨ ਕਰੇ, ਨਦੀ.
ਦੇਖੋ, ਬਿਨੁਪਗਾ।

ਅਪਚਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕੁਕਰਮ. ਦੁਰਾਚਾਰ।

ਅਪਛਰਾ } ਦੇਖੋ, ਅਪਸਰਾ.
ਅਪਛਰਾ }

ਅਪਜ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਪ (ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ, ਕਮਨ. ਜਨਜ.
“ਮੁਖ ਅਪਜ ਬਿਕਾਸੀ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਪਜਸ } ਸੰ. ਅਪਯਜਸ—ਅਪਯਜਸ. ਸੰਗਤ—ਬਦਨਾਮੀ.
ਅਪਜਸੁ } ਅਪਕੀਰਤਿ. ਨਿੰਦਾ. “ਅਪਜਸੁ ਮਿਟੈ ਹੋਵੈ ਜਗਿ
ਕੀਰਤਿ.” (ਗੁਜ ਮ: ੫)

ਅਪਠਿਤ. ਅਨਪੜ੍ਹ. ਨਿਰੱਖਰ।

ਅਪਣਾ. ਸਰਵ—ਨਿਜ ਦਾ. “ਅਪਣਾ ਪੁਤ੍ਰ ਧਿਆਏ.” (ਸੋਰ ਮ:
੫) ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਜਨ. ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ. ਨੇਤੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀ।

ਅਪਣਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਪਣਾ ਬਣਾਉਣਾ. ਆਪਣੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਨਾ.
ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ।

ਅਪਤ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਪਤ. ਪ੍ਰਤਿਜ੍ਯਾ ਬਿਨਾ. ਬੇਇੱਜ਼ਤ. “ਅਪਤੁ ਪਸੁ
ਮਨਮੁਖੁ ਬੇਰਾਜਾ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਨਹੇ ਮ: ੧) ੨ ਬਿਨਾ ਪਤ੍ਰ. ਪੜ੍ਹੀਨ.
ਪੱਤੇ ਬਿਨਾ. “ਅਪਤ ਕਰੀਰ ਨ ਮਉਲੀਐ.” (ਭਾਥੁ) ੩ ਦੇਖੋ,
ਅਪਤੁ। ੪ ਸਿੰਧੀ. ਵਿਥਾ. ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ।

ਅਪਤਨ. ਅਪ-ਤਨ ਦੇਖੋ, ਅਪ ੩। ੨ ਅ-ਪਤਨ. ਨਾ ਪਤਨ
(ਡਿਗਣ) ਦੀ ਹਾਲਤ. ਦਿਸਥਿਤੀ।

ਅਪਤੀਜ } ਵਿ—ਪਤੀਜਨੇ ਬਿਨਾ ਸੁੱਧਾਹੀਨ. “ਅਪਤੀਜ ਪਤੀਣਾ.”
ਅਪਤੀਣਾ } (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ਵਿਸ਼ਾਸ ਰਹਿਤ ਸੁੱਧਾਵਾਨ ਹੋ
ਗਿਆ. “ਹਠ ਨਿਕੁਹਿ ਅਪਤੀਜ ਨ ਭੀਜੈ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਨਹੇ ਮ: ੧)

ਅਪਤਾ. ਸੰਗਤ—ਆਤਮਤ੍ਵ. ਆਪਤ੍ਵ. ਖੁਦੀ. ਹੋਮੇ ਹੱਕਾਰ. “ਕਮ

ਕੁੰਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਅਪਤੁ ਪੰਚ ਦੂਰ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ,
ਅਪਤਾ ੩ ਦੇਖੋ, ਆਪਤੁ।

ਅਪਤਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਐਲਾਦ. ਸੰਤਾਨ।

ਅਪਥ. ਸੰਗਤ—ਕੁਮਾਰਕ. ਭੁਰਾ ਰਾਹ। ੨ ਕੁਚਾਲ।

ਅਪਥ. ਸੰ. ਅਪਥਰ. ਸੰਗਤ—ਰੋਗ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਹਾਰ
ਵਿਹਾਰ. ਅਰੋਗਤਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਹਾਰ। ੨ ਹਿਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ
ਆਚਾਰ।

ਅਪਦ. ਸੰਗਤ—ਅਪਦਾ. ਵਿਪਦਾ. ਮੁਸੀਬਤ। ੨ ਅ-ਪਦ. ਸੱਪ
ਆਦਿ ਜੀਵ, ਜੋ ਬਿਨਾ ਪੈਰਾਂ ਚਲਦੇ ਹਨ। ੩ ਵਿ—ਸਥਾਨ ਭ੍ਰਸ਼.
ਪਦਵੀ ਬਿਨਾ।

ਅਪਦਸੇ. ਆਪਣੇ ਦਾਸ. “ਕਰਿ ਜੀਨੇ ਅਪਦਸੇ.” (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਅਪਦਾ. ਮੁਸੀਬਤ. ਦੇਖੋ, ਆਪਦਾ. “ਅਪਦਾ ਕਾ ਮਰਿਆ ਕ੍ਰਿਹ
ਤੇ ਨਸਤਾ.” (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਪਧਾਰੀ. ਸੰਗਤ—ਮੇਰ. ਮਮਤਾ. ਮਮਤ੍ਵ. “ਬਿਨਸੀ ਅਪਧਾਰੀ.”
(ਬਿਨਾ ਮ: ੫)

ਅਪਨ. ਆਪਣਾ. ਆਪਣੇ. “ਸਭ ਕੀਨੇ ਭਸਿ ਅਪਨ ਹੀ.” (ਗੁਜ
ਮ: ੫)

ਅਪਨਇਆ. ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ. ਅਪਨਾਇਆ. “ਕੀਨਾ
ਅਪਨਇਆ.” (ਬਿਨਾ ਮ: ੫)

ਅਪਨਪੈ. ਸੰਗਤ—ਅਪਣਾ ਆਪ. “ਪ੍ਰਕਟ ਨ ਹੋਤ ਅਪਨਪੈ
ਕੋਈ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਅਪਨਾਇਤ. ਅਪਣੇਤਾ ੩ ਸੁਸਤਕਾਰ.

ਅਪਨਾ. ਆਪਣਾ. “ਅਪਨਾ ਕੁਰੂ ਧਿਆਏ.” (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਅਪਨਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਪਣਾਉਣਾ।

ਅਪਨਾਇਓ. ਦੇਖੋ, ਅਪਨਾਇਆ। ੨ ਅਪਨਾਏ ਦੀ. “ਰਾਖ ਨਸ
ਅਪਨਾਇਓ.” (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ੩ ਆਪਣਾ ਆਪ. ਅਪਨਪੈ. ਆਪਣੀ
ਅਸਲੀਯਤ. “ਨਹਿ ਬੁਝਿਓ ਅਪਨਾਇਓ.” (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਅਪਨਾਇਆ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ।

ਅਪਨਾਈ. ਸੰਗਤ—ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਯਤ। ੨ ਅਪਣੇਤਾ। ੩ ਆਪਣੀ
ਕੀਤੀ. ਆਪਣੀ ਬਣਾਈ. “ਧਨੁ ਧਰਤੀ ਅਨੁ ਸੰਪਤਿ ਸਕਰੀ ਜੋ
ਮਾਨਿਓ ਅਪਨਾਈ.” (ਸਾਰ ਮ: ੮)

ਅਪਨਾਕ. ਆਪਣਾ ਕਰਕੇ. ਆਪਣਾ ਬਣਾਕੇ. “ਰਾਖ ਲੋਹੁ ਅਪਨ
ਅਪਨਾਕ.” (ਕਾਨ ਮ: ੪)

ਅਪਨੀ. ਸਰਵ—ਨਿਜ ਦੀ. ਆਪਣੀ. “ਅਭ ਮੈ ਅਪਨੀ ਕਥਾ
ਬਾਨੇ.” (ਚਿਚਿਤੁ) ੨ ਸੰ. ਆਪਣ. ਸੰਗਤ—ਦੁਕਾਨ. ਹੱਟ. “ਅਪਨੀ
ਅਪਨੀ ਪਹੁੰਚਨੇ ਜਾਇ.” (ਭੁਪ੍ਰਸੁ) ਆਪਣੀ ਹੱਟ ਉੱਪਰ ਜਾ
ਪਹੁੰਚਿਆ। ੩ ਸੰ. ਅਪਨੀ. ਦੂਰ ਲੈਜਾਣਾ। ੪ ਚੁਰਾਉਣਾ. ਲੁੱਟ ਲੈ
ਜਾਣਾ।

ਅਪਨੀਧੇ. ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ। ੨ ਆਪਣੇ ਜਾਣਕੇ. “ਤੁਮ ਪੈਜ
ਰਖਹੁ ਅਪਨੀਧੇ.” (ਬਸੰ ਮ: ੪)

ਅਪਨੁਤਿ. ਸੰ. ਅਪਨੁਤਿ. ਸੰਗਤ—ਦੁਰਾਉ. ਕੁਕਾਉ। ੨ ਬਹਾਨਾ।

੩ ਇੱਕ ਅਰਥਾਨੁਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਕੇ (ਲੁਕੇਕੇ) ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹੋ ਜੇਹਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਤਤ ਠਹਿਰਾਉਣਾ, ਅਥਵਾ ਉਪਮਾਨ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਕੇ ਉਪਮੇਧ ਨੂੰ ਸਤਤ ਠਹਿਰਾਉਣਾ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਘਨ ਥੀ ਨ ਗਰਜ ਹੈ ਸਿੰਘਨਾਦ ਸਿੰਘਨ ਕੋ,

ਚਪਲਾ ਕੀ ਚਮਕ ਨ, ਅਸਿ ਦਸਮੇਸ ਕੋ।

ਇਸ ਥਾਂ ਬੰਦਲ ਦੀ ਗਰਜ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਚਮਕ ਨੂੰ ਲੁਕੇਕੇ (ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਕੇ), ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਿੰਘਨਾਦ ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ ਦੇ ਖੜਕ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਸਤਤ ਠਹਿਰਾਇਆ।

ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਢੇਦ ਹੋਰ ਬਾਧੇ ਹਨ—

(ਅ) ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਅਸਲ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਲੁਕੇਣਾ “ਕੈਤਵਾਪਨੁਤਿ” ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਕਲਗੀਧਰ ਕੇ ਭਾਣ ਮਿਸ ਕਾਲਕਾਲ ਭਸਮੇਰ।”

(੮) ਯੁਕਤਿ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜੀ ਦਾ ਠਹਿਰਾਉਣਾ “ਹੇਤੁਪਨੁਤਿ” ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅਮੀ ਨਹੀ ਸੁਰਨੈਕ ਮੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰੁਖਰ ਮਾਹਿ,

ਜਿਹ ਪੀਵਤ ਹੀ ਮਰਤਤ ਸਭ ਰੁਰਤ ਅਮਰ ਹੈ ਜਾਹਿ।

(ਸ) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ, ਦੂਸਰੀ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਧਰਮ ਠਹਿਰਾਉਣਾ “ਪਰਯਸ੍ਯਾਪਨੁਤਿ” ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਚੰਦਨ ਚੰਦ੍ਰ ਨ ਸਰਦ ਰੁਤਿ ਮੁਨਿ ਨ ਮਿਟਈ ਖਾਮ,

ਸੀਤਲੁ ਥੀਵੈ ਨਾਨਕਾ ਜਪੰਦਭੈ ਹਰਿਨਾਮ। (ਵਾਰੀਸ਼ੋ)

ਇਸ ਥਾਂ ਚੰਦਨ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸੀਤਲਤਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ ਹਰਿਨਾਮ ਵਿੱਚ ਸੀਤਲਤਾ ਠਹਿਰਾਈ।

(ਹ) ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ੰਕਾ ਦਾ ਉੱਤਰ ਅਸਲੀਯਤ ਫੁਪਾਕੇ ਬਣਾਉਣੀ ਕੱਲ ਨਾਲ ਦੇਣਾ “ਫੋਕਾਪਨੁਤਿ” ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਯੋਧਾ ਕੇ ਨਹਿ ਮੈ ਪਿਖੜੇ ਕਭੀ ਪੀਠ ਪੈ ਘਾਉ,

ਕਟੜੇ ਅੰਗ ਇੱਕ ਸਿਲਾ ਤੇ ਫਿਸਲ ਕਥੇ ਮਮ ਪਾਉ।

ਕਿਸੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ ਜ਼ਖਮ ਵੇਖਕੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਧਾ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਘਾਉ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਿੱਠ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਯਾਯਰ ਸਿਪਾਹੀ ਅਸਲੀਯਤ ਫੁਪਾਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਪਥਲ, ਆਪਣਾ ਬਲ ਦੇਖੋ, ਅਪ ੩। ੨ ਸੰਕਣ—ਭਾਸ਼ੋਰੀ। ਬਲ ਦਾ ਅਭਾਵ। “ਬਲ ਅਪਥਲ ਅਪਨੋ ਨ ਬਿਚਾਰਾ।” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੩ ਨਿੰਦਿਤ ਬਲ ਉਹ ਰਾਕਤ, ਜੋ ਅਯੋਗ ਹੀਤਿ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਵੇਂ—ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਆਦਿਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਲਈ ਖਰਚਿਆ।

ਅਪਥਲ, ਸੰ. ਸੰਕਣ—ਜ਼ਿਰਾਉਂ, ਝਿਕਣਾ। ੨ ਵਿਗਤਿਆ ਹੋਇਆ ਬਸਦ। ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਬਕਲ ਤੋਂ ਝਿਕਕੇ ਹੋਰ ਬਕਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਬਸਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਰਮ ਤੋਂ ਕੰਮ, ਚਰਮ ਤੋਂ ਚੰਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਧੰਮ ਆਦਿ।

ਅਪਮਾਨ, ਸੰਕਣ—ਆਪਣਾ ਮੰਨਣਾ। ਮਮਤ੍ਰ. “ਕਿਨਹੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਈ ਮੋਹ ਅਪਮਾਨ।” (ਅਯਾ ਮ: ੪) ੨ ਸੰ. ਨਿਰਾਦਰ, ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ, ਤਿਰਸਕਾਰ।

ਅਪਮਾਨੀ, ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਨ ਅਪ (ਤਜਾਗ) ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਿਰ ਅਭਿਮਾਨ. “ਬੈਸ ਕਿਸੇਰ ਬਿਖੇ ਅਪਮਾਨੀ,” (ਨਾਪੁ) ੨ ਆਪਣੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ।

ਅਪਮ੍ਰਿਤਤ੍ਰ, ਸੰ. ਅਪ੍ਰਮ੍ਰਿਤ੍ਰ, ਸੰਕਣ—ਬੁਰੀ ਮੋਤ, ਸਰਪ ਬਿਜਲੀ ਭਾਂਸੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਮਰਨਾ। ੨ ਕੁਵੇਲੇ ਦੀ ਮੋਤ, ਅਥਲ ਮ੍ਰਿਤਤ੍ਰ, ਦੇਖੋ, ਉਮਰ।

ਅਪਯ } ਦੇਖੋ, ਅਪਿਓ.
ਅਪਯਉ

ਅਪਯਸ, ਦੇਖੋ, ਅਪਯਸ।

ਅਪਯੰਤ, ਵਿ—ਪਾਨਕੀਰਾ, ਪੀਤਾ। ੨ ਪੀਂਦੇ ਹਨ।

ਅਪਰ, ਸੰ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾ। ੨ ਪਿਛਲਾ। ੩ ਦੂਸਰਾ, ਦੂਜਾ। ੪ ਭਿੰਨ, ਅਲਗ, ਵੱਖ। ੫ ਅਪਰ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅਪਰ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ। “ਸਮਭ ਨ ਪਰੈ ਅਪਰ ਮਾਇਆ,” (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅਪਰਅਪਾਰ, ਦੇਖੋ, ਅਪਰੰਪਰ. “ਸੋ ਬੈਸਨੋ ਹੈ ਅਪਰਅਪਾਰ.” (ਕਉ ਮ: ੫)

ਅਪਰਸ, ਸੰਕਣ—ਜੋ ਸਪਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਧਾੜ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਾ ਛੁਹਣ ਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਵ੍ਰਤ ਧਾਰਿਆ ਹੈ। “ਸੋਮਪਾਕ ਅਪਰਸ ਉਦਿਆਨੀ” (ਬਾਵਨ) ੨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਤੋਂ ਅਲਗ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਥਰਮਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਹਦਾ ਨਹੀਂ। “ਨਾਨਕ ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕੇ ਯੋਸ ਅਪਰਸ,” (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸੰ. ਅਰਪੁਰਧ—ਅਸ੍ਰਪ੍ਰਿਸ਼ਟ, ਵਿ—ਨਾ ਛੁਹਣ ਯੋਗਤ।

ਅਪਰਸੰਜੋਗ } ਸੰਕਣ—ਪੁਨਰਵਿਵਾਹ. “ਜਿਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਾ ਭਰਤਾ
ਅਪਰਸੰਯੋਗ } ਕਾਲਬਸ ਹੋਇਆ ਹੋਇ, ਚਾਹੀਏ ਉਸ ਕੇ ਪਿੱਛੇ
ਜਤ ਸਤ ਸੀਲ ਪਾਲੇ, ਕਿਤੇ ਵੱਲ ਚਿੰਤ ਫੁਲਾਵੈ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਜਾਨੇ
ਕਿਸੀ ਉਪਉ ਰਹਿਤ ਕਰ ਚਹਿ ਨਾਹੀ ਸਕਤੀ, ਤਬ ਜਾਈ ਚੋਰੀ ਨਾ
ਯਰੇ, ਆਪਣੀ ਨਾਇਕ ਦੇਖਕੇ ਅਪਰ ਸੰਯੋਗ ਕਰੇ” (ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ)
ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ ਭਾਈ ਹੇਮੇ ਦੀ ਕਥਾ ਬੈਹਤ ਵਾਲ ਸਭਦ ਵਿੱਚ।

ਅਪਰਚਾ, ਦੇਖੋ, ਅਪਰਿਚਯ।

ਅਪਰਥ, ਦੇਖੋ, ਅਪਰਥ।

ਅਪਰਨਾ, ਕ੍ਰਿ—ਅੱਪਰਨਾ, ਪਹੁੰਚਣਾ। ੨ ਭਾਵ—ਤੁੱਲਤਾ ਪਾਉਣੀ। “ਤਯਉ ਕੋਈ ਅਪਰਿ ਨ ਸਾਕੈ,” (ਕਲਿ ਮ: ੪) ੨ ਦੇਖੋ, ਉਪਰਨਾ।

ਅਪਰਪਰ } ਦੇਖੋ, ਅਪਰਪਰ. "ਏਹੁ ਪੰਜ ਵਖਤ ਤੇਰੇ ਅਪਰਪਰ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) "ਅਪਰਪਰੁ ਮਨਿ ਰੁਕਸਬਦੁ ਅਪਰਪਰੁ" ਵਸਾਇਅਉ " (ਸਵੈਯੇ ੪ ਕੇ)

ਅਪਰ ਬੁਹਮ. ਸੰਗਤ—ਸਗੁਣ ਬੁਹਮ. ਮਾਇਆ ਦੇ ਗੁਣ ਸਹਿਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ੨ ਜੀਵਾਤਮਾ.

ਅਪਰਮਾ. ਸੰ. ਅਪਮਾ. ਸੰਗਤ—ਪੁਮਾ (ਯਕਾਰਬਗਤਾਨ) ਤੋਂ ਵਿਰੁਧ. ਉਲਟੀ ਸਮਝ ਦੇਖੋ, ਪੁਮਾ. "ਤਿਪੁਟੀ ਮੇ ਨਖ ਅਪ ਕੇ ਕਹੈ ਅਪਰਮਾ ਕਰਾਨ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਪਰਾ. ਸੰਗਤ—ਲੌਕਿਕ ਵਿਦਯਾ, ਪਰਾ (ਬੁਹਮਵਿਦਯਾ) ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਵਿਦਯਾ. ਵਿਹਾਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਲਮ. "ਤਤਾਪਰਾ ਆਰਥੇਦੋ ਧਰ੍ਵੇਦੋ ਸਾਗਰੇਦੋ ਆਰਥੇਦੋ ਆਪਰਾ ਧਯਾ ਤਦਕਸਰਸਧਿਗਮਯਤੇ" (ਮੁੰਡਕੋਪਨਿਸਦ) ਦੇਖੋ, ਪਰਾ ੨. ੨ ਪੰਡਮ ਦਿਸਾ.

ਅਪਰਾਜਿਤ. ਵਿ—ਜੋ ਪਰਾਜਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਜੋ ਜਿੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. ਅਜਿਤਾ ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਰੀ ਰੂਪੁ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ.

ਅਪਰਾਜਿਤਾ. ਅਪਰਾਜਿਤ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰੀ (ਵਤ੍ਰੀ) ਲਿੰਗ "ਅਪਰਾਜਿਤਾ ਭਗਵਤੀ ਭੀਮਾ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਪਰਾਰੰ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰਾਰੰ. ੨ ਸੰ. ਅਪਰਾਰੰ. ਸੰਗਤ—ਕੋਥਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪਾਸੇ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੋਪਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਬੰਬਈ ਦੇ ਹਾਠੇ ਜਿਲਾ ਬਾਨਾ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਅਪਰਾਧ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਗੁਨਾਹ. ਪਾਪ. ਦੋਸ਼. ੨ ਭੁੱਲ. ਖਤਾ. ੩ ਅਵੰਗਤ. ਬੇਅਦਬੀ.

ਅਪਰਾਧੀ. ਵਿ—ਦੋਸ਼ੀ. ਗੁਨਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਪਾਪੀ. ਰੁਸੁਰਵਾਰ. "ਅਪਰਾਧੀ ਮਤਿਹੀਨ ਨਿਰਕੁਨ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਪਰਿਚਿ } ਵਿ—ਅੱਪਭਿਆ. ਪਹੁਚਿਆ. ਪੁੱਜਿਆ.

ਅਪਰਿਗ੍ਰਹ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪਰਿਗ੍ਰਹ. (ਗ੍ਰਹਿਣ) ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਤਿਆਗ. ੨ ਵੈਰਯਾ. ੩ ਦਾਨ ਦਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ.

ਅਪਰਿਚਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪਰਚਾ (ਪਰਿਚਯ) ਨਾ ਹੋਣਾ. ਜਣ ਪਛਾਣ ਨਾ ਹੋਣੀ. ਨਾਵਾਕਿਫੀ.

ਅਪਰਿਚਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਣ ਪਛਾਣ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਕਿਫੀ ਨਹੀਂ.

ਅਪਰੋਕ } ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਪਰੋਕ (ਅੱਖ ਦੇ ਪਰੇ) ਨਾ ਹੋਵੇ. ਪੁਰੱਖ.

ਅਪਰੋਖ } ਸਾਮੁਣੇ. ਸਨਮੁਖ. ਜਾਹਿਰ. ਪ੍ਰਗਟ.

ਅਪਰੰਪਰ } ਸੰ. ਅਪਰਸਪਰ. ਵਿ—ਨਹੀਂ ਪਰਸਪਰ. ਕਿਸੇ ਦੀ

ਅਪਰੰਪਰੁ } ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ. ੨ ਸਿਨਾਸਿਲੇ ਤੋਂ

ਅਪਰੰਪਾਰ } ਰਹਿਤ. ਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਜਨਤਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਸਪਰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਸਰੂਰਤ ਨਹੀਂ. "ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸਰੁ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) "ਤੂੰ ਆਦਿਪੁਰਖੁ ਅਪਰੰਪਰੁ ਕਰਤਾ ਜੀ." (ਸੋਪੁਰਖੁ) ੩ ਸੰ. ਅਪਰੰਪਾਰ. ਬੇਹੱਦ.

ਮੋਕ. "ਗਾਹਕ ਜੇ ਅਪਵਰਗ ਕੇ." (ਨਾਪੁ)

ਅਪਵਾਦ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬੁਰਾ ਕਥਨ. ਕੁਵਾਕਤਾ. ੨ ਨਿੰਦਾ. ੩ ਵਿਰੋਧ. "ਪਰਧਨ ਪਰਾਪਵਾਦ ਨਾਰਿ ਨਿੰਦਾ." (ਸੁਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫) ੪ ਖੰਡਨ. ਤਰਦੀਦ. ੫ ਤਰਤੋ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿਤੰਡਾ

ਅਪਵਾਦੀ. ਸੰ. ਅਪਵਾਦਿਨ੍. ਵਿ—ਨਿੰਦਕ. ੨ ਚਕਤਾਰੂ. ੩ ਕੌਤੇ ਬਧਨ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. "ਮਹਾ ਗਿਖਾਈ ਦੂਸਟ ਅਪਵਾਦੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਪਵਿਤ } ਵਿ—ਜੋ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਹੀਂ. ਮੈਲਾ. ਨਾਪਾਕ. "ਸੰਤ ਕਾ

ਅਪਵਿਤੁ } ਦੇਖੀ ਸਦਾ ਅਪਵਿਤੁ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਅਪਵਿਤੁ

ਅਪਵਿਤੁ } ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਿਨਿ ਤੂ ਕਰਿਆ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸੰਗਤ—ਅਸੁੱਧੀ. ਮਨਿਨਤਾ. "ਦੂਖ ਦਾਰਿਦ ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਨਾਸਹਿ ਨਾਮ ਅਧਾਰ." (ਗਉ ਬਿਤੀ ਮ: ੫)

ਅਪਵੀਤ. ਦੇਖੋ, ਅਪਵਿਤ੍ਰ. "ਨਵੇਂ ਛਿਦ੍ਰ ਅਪਵੀਤ." (ਗਉ ਬਿਤੀ ਮ: ੫)

ਅਪੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪਹੁਚਣਾ. "ਤਿਥੇ ਕਾਲ ਨ ਅਪੜੀ." (ਸੁਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਭੁੱਲ ਹੋਣਾ. ਸਮਾਨਤਾ ਰੱਖਣੀ. "ਅਪੜਿ ਕੋਇ ਨ ਸਕਈ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਵਡਿਆਈਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸਾਰ)

ਅਪੜਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪਹੁਚਾਉਣਾ. "ਲਖ ਰਉਰਾਸੀ ਰਿਜਕ ਆਪਿ ਅਪੜਾਏ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਪਾਇ. ਸੰ. ਅਪਾਯ. ਸੰਗਤ—ਭਿੰਨਤਾ. ਨਿਰਾਲਪਨਾ. ੨ ਵਿਨਾਸ਼. ੩ ਚੁਗੀਤਾ. ੪ ਦੇਖੋ, ਉਪਾਯਾ. ੫ ਸੰ. ਅਪੇਯ. ਵਿ—ਨਾ ਪੀਣ ਯੋਗਤਾ.

ਅਪਾਇਣ } ਸੰਗਤ—ਅਪਨਾਪਨ. ਆਪਾਭਾਵ. ਮਮਤ੍ਵ. ਅਹੰਤਾ

ਅਪਾਇਣੋ } "ਮਿ ਫੁਡਿਆ ਸਕਲ ਅਪਾਇਣੋ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਅਪਾਹ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਪਾਹ ੨ ਭਾਵ—ਨਿਰਲੇਪ. ਅਸੰਗ. ੩ ਸੰਗਤ—ਖੁਦੀ. ਹੋਮੀ. ਆਪਾਭਾਵ.

ਅਪਾਹਜ. ਪੁ. ਅਪਹੰਜ. ਵਿ—ਅੰਗ-ਭੰਡ. ਹੀਨਾਯ. ਅੰਗਹੀਨ. ਅੰਡਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣੇ ਅਸਮਰਥ.

ਅਪਾਹਿ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਹ ੨. "ਮਾਇਯੁ ਮੋਹਿ ਮਾਉ ਭਿੰਨਾ ਧਣੀ ਅਪਾਹਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਅਪਾਹਿਸ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਹਜ.

ਅਪਾਹੁ. ਨਿਰਲੇਪ. ਅਸੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਹ. "ਆਪੇ ਆਪਿ ਅਪਾਹੁ." (ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਅਪਾਯ. ਵਿ—ਜੋ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਾਯ (ਪਵਿਤ੍ਰ). ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਨਾਪਾਕ. ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕੋਚਾਪਨ. ਨਾ ਪੱਕਣ ਦੀ ਹਾਲਤ. ੩ ਬਦਰਜਮੀ. ਅਜੀਰਣਾ. ੪ ਦਾਨਾ. ਚਤੁਰ. ਸਿਆਣਾ. ੫ ਭਗਤਾ. "ਸੂਰ੍ਯ ਪਾਯ. ਰਵਿਜ ਪਾਯ." ਪਾਯ ਨਾਉਂ ਮੂਰਖ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਾਯ ਸੋ

ਅਪਾਕ. "ਰੁਮ ਆਪੇ ਆਪਿ ਅਪਾਕੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੪)
 ਅਪਾਕੀ. ਸੰਗਤਾ—ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਪਾਕ. ੪-੫.
 ਅਪਾਕੁਹ } ਅਪ-ਆਕੁਹ. ਸੰਗਤਾ—ਬੋਟਾ ਹਠ. ਕੁਹਠ. ਬਿਨਾ
 ਅਪਾਕੁਹਿ } ਵਿਚਾਰੀ ਜਿੰਦ. ਅਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸਕੁਹ.
 ਅਪਾਜੀ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਪਾਜੀ. ਦੇਖੋ, ਪਾਜੀ। ੨ ਜੋ ਬਣਾਉਣੀ
 ਨਹੀਂ. ਅਸਨ. "ਪਾਜੀ ਕੋ ਅਪਾਜੀ ਲਖ ਤਾਂ ਸੋ ਵਿਰਮਾਏ ਹੈ." (ਨਾਪੁ) ਪਾਜੀ (ਮੁਲੀ) ਨੂੰ ਅਸਨ ਸਮਝਕੇ.
 ਅਪਾਭ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਹਸ.
 ਅਪਾਤ. ਵਿ—ਪਤ੍ਰ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਪੱਤੇ, "ਅਪਾਰ ਪਲਾਸੀ ਮਨੇ
 ਫੂਲ ਲਾਏ." (ਰੁਪਸੁ) ੨ ਪਤਨ ਰਹਿਤ. ਅਤਿਗ. ਅਚਤੁਤ. ਭਾਵ
 ਮਰਣ ਰਹਿਤ. "ਨਮਸਤ ਅਪਾਤੇ। ਨਮਸਤ ਅਪਾਤੇ." (ਜਪੁ)
 ੩ ਦੇਖੋ, ਅਪਾਤ.
 ਅਪਾਤਿ. ਵਿ—ਪੰਥਿ (ਭੋਤੁ) ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਭੋਤ ਨਹੀਂ.
 "ਪਾਤਿ ਮੈ ਨ ਆਵੈ ਸੋ ਅਪਾਤਿ ਕੈ ਬੁਨਾਈਐ." (ਗਰਾਨ)
 ਅਪਾਤ੍ਰ. ਵਿ—ਕੁਪਾਤ੍ਰ. ਅਨਧਿਕਾਰੀ.
 ਅਪਾਥ. ਵਿ—ਕੁਮਾਰਗ. ਬੋਟਾ ਰਾਹ। ੨ ਪਾਥ (ਜਲ) ਬਿਨਾ.
 "ਸਰਚੇ ਚਲ ਕੰਜ ਅਪਾਥ." (ਰੁਪਸੁ)
 ਅਪਾਦਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਵਿਭਾਗ. ਭੇਦ। ੨ ਵਨਬਰਤ ਅਨੁਸਾਰ
 ਪੰਜਾ ਕਾਰਕ (ਵਿਭਕਿ), ਜਿਸ ਤੋਂ ਧਿਯਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇ ਹੁੰਦਾ
 ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ "ਭੋ—ਜੋ" ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.
 ਅਪਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣ, ਜਿਸ ਦੀ
 ਗਤਿ ਗੁਦਾਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਨ ਬਾਇ। ੨ ਕੁਦਾ।
 ੩ ਅਪਨਾਪਨ. ਆਪਾ. "ਬਿਸਰਾ ਅਪਾਨ ਤਨ." (ਨਾਪੁ) ੪ ਅਪਨਾ.
 "ਰਾਖਹੁ ਦਰਬ ਅਪਾਨ." (ਨਾਪੁ)
 ਅਪਾਨਬਾਇ. ਸੰ. ਅਪਾਨਵਾਯੁ. ਮਲਾਸਯ (ਮਲ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ
 ਅੰਤਰੀ), ਅੰਡਕੋਸ਼ (ਫੇਤੇ), ਮਸਾਨਾ, ਲਿੰਗ ਆਦਿ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ
 ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਪੋਟ. ਇਸੇ ਪੋਟ ਦੇ ਬਨ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ਾਬ ਦਾ ਨਿਕਲਨਾ,
 ਕੁਦਾ ਤੋਂ ਮਲ ਦਾ ਖਾਰਿਜ ਹੋਣਾ, ਵਾਧਿਕਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਕਰਭ ਤੋਂ
 ਬੱਚੇ ਦਾ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਆਦਿਕ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਜਦ ਪਿੱਤ ਬਫ
 ਆਦਿਕ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਨਾਲ ਅਪਾਨਵਾਯੁ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ
 ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਖੁਲ੍ਹਕੇ ਨਹੀਂ
 ਆਉਂਦੇ. ਬਰੀਰ ਜੜ੍ਹ ਜੇਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਕਮਰ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ
 ਹੈ. ਪਥਰੀ ਬਵਾਸੀਰ ਆਦਿ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਅਪਾਨ ਵਾਧੂ
 ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਿਦਲ ਚਲਨਾ, ਘੋੜੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨੀ,
 ਹਲਕੀ ਗਿਜਾ ਖਾਣੀ, ਅੰਤਰੀ ਸਾਵ ਰੱਖਣੀ, ਉੱਤਮ ਸਾਧਨ ਹਨ.
 ਚਿੱਟੀ ਤ੍ਰਿਵੀ ਦਾ ਚੂਰਨ ਚਾਹ ਤੋਲੇ, ਖੰਡ ਚਾਹ ਤੋਲੇ, ਮਖਾਂ ਦਾ
 ਚੂਰਨ ਦੋ ਤੋਲੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ ਛੀ ਮਾਸ਼ੇ ਨਿੱਤ ਬਹੁਦ ਵਿੱਚ
 ਮਿਲਾਕੇ ਚੱਟਣ ਤੋਂ ਅਪਾਨ ਵਾਧੂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.
 "ਪ੍ਰਾਣਬਾਇ ਅਪਾਨਬਾਇ ਤਨ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)
 ਅਪਾਨਾ. ਸੰਗਤਾ—ਅਪਾ. ਅਪਾਥਾਵ. "ਬਿਸਰਾ ਸਭਿਨ ਅਪਾਨਾ."

(ਨਾਪੁ)
 ਅਪਾਪ } ਵਿ—ਪਾਪ ਰਹਿਤ. "ਅਪਾਪੀ ਏ ਅਪਰਧ ਬਿਨ ਸ਼ੀਰਸ਼ੋਰ
 ਅਪਾਪੀ } ਰੁਰੁ ਭਨ." (ਪ੍ਰਾਪੰਪੁ)
 ਅਪਾਰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਰ ਨਹੀਂ. ਬੇਅੰਤ. "ਅਪਾਰ ਅਗਮ
 ਗੋਬਿੰਦ ਠਾਕੁਰ." (ਆਸਾ ਵੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਅਗਾਧ. ਅਥਾਹ।
 ੩ ਅਧਿਕ. ਬਹੁਤ। ੪ ਅਗਣਿਤ। ੫ ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ, ਵਾਹਗੁਰੂ.
 "ਪਾਯਉ ਅਪਾਰ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੬ ਉਰਲਾ ਪਾਸ. ਉਰਾਰ.
 ਅਪਾਣੀ ਵੱਲ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ. "ਆਪੇ ਸਾਕਰ ਬੋਹਿਥਾ, ਆਪੇ ਪਾਰ
 ਅਪਾਰ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧) ੭ ਸੰ. ਅਪਾਧ. ਪੂਰਣ ਪਾਰ. "ਜਲੈ
 ਕੋ ਤੇਰਾ ਅਪਾਧ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)
 ਅਪਾਰਭ. ਵਿ—ਨਾ ਪਾਰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਸੋ ਪਾਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਸਮਰਥ
 ਨਹੀਂ.
 ਅਪਾਰਗਿ. ਅਪਾਰਗਤ. ਸੋ ਪਾਰ ਦਾ ਗਤਾਤਾ (ਜਾਣੂ) ਨਹੀਂ. ਅੰਤ
 ਤੋਂ ਅਜਾਣ. "ਮਨ ਬਾਵਤ ਭਲ ਪਾਏ ਸਗਲੇ ਕੁਦਰਤਿ ਕੀਮ
 ਅਪਾਰਗਿ." (ਸੁਹੀ ਵੰਤ ਮ: ੫) ਜੀਵ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਹਿਮਾ
 ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਅਜਾਣ ਹੈ.
 ਅਪਾਰਣ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਪਾਰਣ (ਸਮਾਪਤਿ). "ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਅਗਮ
 ਅਪਾਰਣਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਨਹੇ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਪਾਰਣ.
 ਅਪਾਰਥ. ਸੰ. ਅਪਾਰਥ. ਸੰਗਤਾ—ਅਪ-ਅਥ, ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਇੱਕ
 ਦੋਸ਼. ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰੀ ਅਰਥ ਨਾ ਭਾਸੇ.
 "ਪੁਨਰੁਕਿ ਅਪਾਰਥ ਕੀ ਸਮਠ ਨ ਆਵਈ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਵਿ—
 ਅਰਥ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਰਥਕ. ਦੇਖੋ, ਕਾਵਰਦੋਸ਼.
 ਅਪਾਰਭਾਉ } ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਅਪਾਰ ਹੋਵੇ. ਜਿਸ ਦੇ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ
 ਅਪਾਰਭਾਵ } ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ. "ਭਾਖਿਆ ਭਾਉਅਪਾਰੁ." (ਜਪੁ)
 ਅਪਾਰਭਾ. ਵਿ—ਅਪਾਰਭਾ ਵਾਲਾ. ਬੇਅੰਤਰਾ ਦਾ ਸੁਆਮੀ. "ਅਤਿਬੁਜ
 ਚਟਿਓ ਅਪਾਰਭਾ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ)
 ਅਪਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਰਾ ੨ ਉਰਾਰ. ਉਰਲਾ ਕੰਚਾ. "ਪਾਰਿ ਸਾਜਨੁ
 ਅਪਾਰੁ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਰੁਰਸਬਦ ਰੁਰਤਿ ਲੰਘਾਵਏ." (ਰੂਪਾ ਵੰਤ ਮ: ੧)
 ਅਪਾਲ. ਸੰ. ਅਪਾਲਤ. ਵਿ—ਜੋ ਪਾਲਨ ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ. ਜਿਸ ਦੀ
 ਪਾਲਨਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ. "ਅਪਾਲ ਹਰੀ" (ਅਕਾਲ)
 ੨ ਅਪਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅਪਾਲ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਬੁਧੈ ਅਪਾਲ." (ਅਕਾਲ) ਅਪਾਰ ਬੁੱਧਿ ਵਾਲਾ.
 ਅਪਾਵਨ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਪਾਵਨ (ਪਵਿਤ੍ਰ). ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਅਸੁੱਧ.
 ਅਪਿ. ਸੰ. ਵਤ—ਭੀ. ਹੀ. ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਕੇ. ਯਕੀਨਨ.
 ਅਪਿਉ } ਸੰਗਤਾ—ਅਮ੍ਰਿਤ. ਜੋ ਸਾਧਾਰਣ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਅਪੇਯ (ਨਾ
 ਅਪਿਉ } ਪੀਣ ਯੋਗਤ) ਹੈ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਵਾਮ ਨਹੀਂ ਪੀ ਸਕਦੇ.
 "ਅਪਿਉ ਹਰਿਰਸ ਪੀਤਿਆ." (ਵਡ ਘੋੜੀਆਂ ਮ: ੪) ੨ ਭਾਵ—
 ਹਰਿਨਾਮ ਰਸ. "ਅਪਿਉ ਪੀਉ ਗਤ ਬੀਉ ਭਰਮਾ." (ਜੈਤ ਮ: ੫)
 ਅਪਿਆਉ } ਸੰ. ਅਪਰਾਧ. ਸੰਗਤਾ—ਨਰਮ ਗਿਜਾ. ਹਲਕਾ
 ਅਪਿਆਵ } ਭੋਜਨ. "ਮੁਖ ਅਪਿਆਉ ਬੈਠ ਕਉ ਦੈਨ." (ਸੁਖਮਨੀ)

੨ ਭੋਜਨ. ਗਿਜਾ. "ਦੇਤ ਸਗਲ ਅਪਿਆਉ" (ਸਾਰ ਮ: ੧)
"ਕਾਗ ਸਾਪੁਸਤਾ ਰਹੇ ਨਿਰਾਹਾਰ ਮੁਕਤਾਹਲ ਅਪਿਆਵ ਕੇ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਅਪੀਰ. ਸੰਗਤ—ਪੀਤਾ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਸੁਖ. "ਘਰ ਕੀ ਬੂਝੈ ਪੀਰ
ਅਪੀਰ ਨ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਵਿ—ਪੀਰ ਰਹਿਤ. ਨਿਰੁਦਾ.

ਅਪੀਲ. ਅੰ. Appeal. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਅਰਜੀ. ਮੁਰਾਦਾ.
੨ ਕਿਸੇ ਮਾਤਹਤ ਹਾਕਿਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਦਲਾਉਣ ਲਈ
ਉੱਚਅਧਿਕਾਰੀ ਹਾਕਿਮ ਪਾਸ ਉੱਜਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਪੀਲਾਂਟ. ਅੰ. Appellant. ਸੰਗਤ—ਅਪੀਲ (ਮੁਰਾਦਾ) ਕਰਨ
ਵਾਲਾ.

ਅਪੀਤ. ਸੰਗਤ—ਪੀਤ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਸੁਖ ਦੀ ਹਾਲਤ। ੨ ਸੰ.
ਆਪੀਤ—ਆਪੀਤ. ਦਬਾਉ. "ਅਪੀਤ ਪੀਤਿਤ ਦੁਖੰ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਪੁ. ਦੇਖੋ, ਅਪ.

ਅਪੁਸਟ. ਵਿ—ਜੇ ਨਹੀਂ ਪੁਸ਼ (ਮੋਟਾ). ਪਤਲਾ. ਮਾਤਾ ੨ ਅਪੁੱਠਾ.
ਉਨਟਾ. ਵਿਪਰੀਤ. "ਅਪੁਸਟ ਬਾਤ ਤੇ ਬਣੀ ਸੀਧਰੀ." (ਆਸਾ
ਮ: ੫)

ਅਪੁਛ. ਵਿ—ਪੁੱਛ (ਪੁਛ) ਦੁੱਮ ਰਹਿਤ. ਲੁੱਛਾ ੨ ਅਣਮੰਗਿਆ.
ਅਯਾਚਿਤ। ੩ ਬਿਨਾ ਪੁਸ਼. ਬਿਨਾ ਸਵਾਲ.

ਅਪੁਛਿਆ. ਵਿ—ਅਣਮੰਗਿਆ. "ਅਪੁਛਿਆ ਦਾਨ ਦੇਵਕਾ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ)

ਅਪੁਠਾ } ਵਿ—ਉਨਟਾ. ਵਿਪਰੀਤ. ਦੇਖੋ, ਉਪਠੀ.
ਅਪੁਠੀ }

ਅਪੁੱਠਾ } ਬਿਨਾ ਪੁਸ਼. ਬੇਅੋਲਾਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤ.
ਅਪੁਰੁ }

ਅਪੁਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਪਨਾ. "ਅਪੁਨੇ ਰਾਮਹਿ ਭਲੁ ਰੇ ਮਨੁ." (ਭੈਰਵ
ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਪੁਛਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਪੁੱਛਿਆ. ਅਣਮੰਗਿਆ. ਸਵਾਲ ਬਿਨਾ।
੨ ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ. ਨਿਰਸੰਦੇਹ. ਜਿਸ ਬਾਬਤ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ.
"ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਬੇਅੰਤ ਅਪੁਛੇ." (ਭੈਰਵ ਮ: ੫)

ਅਪੁਜਰ. ਵਿ—ਜੇ ਪੁਜਣ ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਉਪਾਸਨਾ ਯੋਗਤ
ਨਹੀਂ.

ਅਪੁਠਾ. ਵਿ—ਉਨਟਾ. ਵਿਪਰੀਤ. ਪੁੱਠਾ. "ਸੀਧਾ ਛੋਡਿ ਅਪੁਠਾ
ਬੁਨਨਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਅਪੁਤ. ਵਿ—ਅਪੁਰੁ. ਪੁਤੁ ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰ. ਜੇ ਨਹੀਂ ਪੁਤ (ਪਵਿਤ੍ਰ).
ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਅਪਵਨ.

ਅਪੁਪ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪੁਤਾ. ਮਾਲਪੁਆ। ੨ ਕਣਕ. ਕੰਦਮ। ੩ ਘੀ
ਪਾਕੇ ਪਕਾਈ ਹੋਈ ਮਿੱਠੀ ਲੋਟੀ. ਲਾਪਸੀ. ਅਮ੍ਰਿਤੀ.

ਅਪੁਰਣ. ਸੰ. ਅਪੁਣ. ਵਿ—ਜੇ ਪੁਰਣ ਨਹੀਂ. ਅਪੂਰਾ. ਨਾ ਮੁਕੰਮਲ.

ਅਪੁਰਬ } ਸੰ. ਅਪੁਰ. ਵਿ—ਜੇ ਪੁਰਬ (ਪਹਿਲਾਂ) ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ.

ਅਪੁਰਵ } ਅਨੋਖਾ, ਅਦਭੁਤ. "ਅਪੁਰਬ ਜੰਵ ਬਣਾਈ." (ਸੁਹੀ

ਫੰਤ ਮ: ੪) ੨ ਇੱਕ ਕਣਕੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ.
ਪੁਤਿ ਚਰਣ—ਰ, ਤ. 515, 551.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਾਨਨ ਭੇ ਰਾਮ। ਧਮ ਧਮ ਧਮ।

ਲੱਛਣੈ ਨੈ ਸੰਗ। ਜਾਨਯੀ ਸੋਭੰਗ।। (ਰਾਮਾਵ)

(ਅ) ਦੂਜਾ ਰੂਪ. ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪੁਤਿ ਚਰਣ—ਇੱਕ ਚਰਣ
ਇੱਕ ਰੂਪ. 155, 5. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰੰਗੀ ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਛਟੇ ਛੋਟੇ। ਹਟੇ ਜੋਟੇ। ਕਈ ਮਾਰੇ। ਕਿਤੇ ਹਾਰੇ।। (ਰਾਮਾਵ)

੩ ਮੀਮਾਂਸਿਕਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ (ਅਦ੍ਰਿਸ਼).

ਅਪੁਰਵਤਾ. ਸੰ. ਅਪੁਰਿਤ. ਸੰਗਤ—ਨਿਰਾਲਾਪਨ. ਅਨੋਖਾਪਨ.
ਨਵੀਨਤਾ. ਵਿਲਕਣਤਾ.

ਅਪੇਕਾ } ਸੰ. ਅਪੇਕਾ. ਸੰਗਤ—ਇੱਛਾ, ਚਾਹ। ੨ ਜਰੂਰਤ.
ਅਪੇਖਿਆ } ਲੋੜ। ੩ ਆਧਾਰ. ਆਸਰਾ। ੪ ਨਿਸਬਤ. ਤੁਲਨਾ.
ਅਪੇਖਾ } ਮੁਕਾਬਿਲਾ.
ਅਪੇਖਿਆ }

ਅਪੇਯ. ਵਿ—ਨਾ ਪੀਣ ਯੋਗਤ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਰਾਬ। ੩ ਚੰਗਾ.
੪ ਪੋਸਤ। ੫ ਮਲੀਨ ਜਲ.

ਅਪੇਲ. ਵਿ—ਪੇਲਨ ਰਹਿਤ. ਅਚਲ. ਅਟਲ। ੨ ਨਾ ਹਟਾਉਣ
ਯੋਗਤ। ੩ ਨਾ ਉਲੰਘਨ ਯੋਗਤ.

ਅਪੀ. ਸੰ. ਅਪਕ. ਸੰਗਤ—ਮਿਲਾਪ. "ਨਾਮ ਨਵ ਨਿਧਿ ਅਪੀ." (ਜਵੀਰੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਪਿਉ.

ਅਪੇਦਖਾਤ. ਦੇਖੋ, ਉਪੇਦਖਾਤ.

ਅਪੋਰਖੇਯ. ਸੰ. ਅਪੋਰੁਸੇਯ. ਵਿ—ਜੇ ਪੁਰਖ (ਪੁਰੁਸ) ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ
ਹੋਇਆ. ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ. ਭਾਵ—ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਬਣਾਇਆ
ਹੋਇਆ.

ਅਪੰਗ. ਵਿ—ਪੰਗ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਮਲ. ਸਾਫ਼. "ਸੀਚਤ ਨੀਰ ਅਪੰਗ." (ਗੁਪਸੁ) ੨ ਨਿਰਦੋਸ਼. ਕਲੰਕ ਰਹਿਤ. "ਅਪੰਗ ਪੰਛੇ." (ਰਾਮਾਵ)

੩ ਸੰ. ਅਪਾਣਾ—ਅਪੰਗ. ਅੰਗਹੀਨ. ਅੰਗਭੰਗ। ੪ ਟੇਵੇ ਹਨ
ਅੰਗ ਜਿਸ ਦੇ.

ਅਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਅਪਚੀਕ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਤੱਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਪੰਜ ਪੰਜ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਕਦੇ. ਨਾ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਤਤ੍ਵ. ਪੰਚੀ
ਕਰਣ. "ਰੂਤ ਅਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤ ਯੁਤ ਕਾਰਯ." (ਗੁਪਸੁ)

ਅਪੰਡਿਤ. ਵਿ—ਜੇ ਪੰਡਿਤ ਨਹੀਂ. ਵਿਦਨਾਹੀਨ. ਮੁਰਖ.

ਅਪੰਬ. ਵਿ—ਖੋਟਾ ਰਾਹ. ਰੁਪੰਬਾ ੨ ਸੰਗਤ—ਵਾਮ-ਮਾਰਗ।
੩ ਨਾਸਿਕ ਮਤ. "ਅਪੰਬ ਪੰਬ ਸਭ ਲੋਕਨ ਨਾਯਾ." (ਅਰਹੰਤਾਵ)

ਅਪੰ. ਸੰਗਤ—ਹੋਸੀ. ਖੁਦੀ. ਅਤਿਮਾਨਾ ੨ ਸੰ. ਅਪੁ. ਭੈ. ਡਰ।
੩ ਰੋਗ। ੪ ਸੰ. ਅਪੁ. ਹਵਾ. ਪਵਨ. "ਭਯੋ ਅੱਪ ਭੋਸੰ" (ਕਲਕੀ)

ਪੋਣ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ.

ਅਪਣਾਉ. ਅਪਣਾਇਆ. ਅਪਣਾ ਕੀਤਾ. ਕੁਝਸੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ.

੨ ਦੇਖੋ, ਅਪ੍ਰੀ. "ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ ਅਧਿਨਿਧਿ ਅਪ੍ਰਸੂਤੁ।" (ਸਵੈਯੇ ਮ. ੪ ਕੇ)

ਅਪ੍ਰਸੂਤ ਪ੍ਰਸੰਸਾ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਅਰਥਾਨੁਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਪ੍ਰਸੂਤ (ਪ੍ਰਕਰਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ) ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਭਰਨੀ।

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਖਾਲ ਸੇਰ ਕੀ ਚਿਥ ਕਰ ਛਾਪਾ ਨ ਕਰਿ ਸਿਰ ਤੰਜ।"

ਕਿਸੇ ਕਾਇਰ ਨੂੰ ਯੋਧੇ ਦਾ ਨਿਬਾਸ ਪਹਿਨੇ ਦੇਖਕੇ ਅਪ੍ਰਸੂਤ ਸੇਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ।

"ਰਾਜਹੰਸ ਬਿਨ ਕੋ ਕਰੈ ਫੀਰ ਨੀਰ ਕੋ ਦੇਇ।" (ਵਿੰਦ) ਕਿਸੇ ਅਗਤਾਨੀ ਅਦਾਲਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਰਾਜਹੰਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ।

ਅਪ੍ਰਗਤਾਤ. ਸੰ. ਅਪ੍ਰਗਤਾਤ. ਵਿ—ਜੋ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਮਾਧਿ ਦੀ ਉਹ ਦਸ਼ਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਰਤਾ ਅਤੇ ਧਰੋਹ ਦਾ ਭੇਦ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਪ੍ਰਤਿਮ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਮ (ਟਾਕਰੇ ਦਾ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਨਾਸਾਨੀ. ਬੇਮਿਸਾਲ. "ਅਪ੍ਰਤਿਮ ਰੂਪ ਬਿਧਿ ਨੈ ਦਯੋ।" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੫੬)

ਅਪ੍ਰਤਿਮਾਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਰੁੱਲ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ। ਅਦੁਤੀ. ਨਾਸਾਨੀ.

ਅਪ੍ਰਧਰਖ. ਸੰ. ਅਪ੍ਰਧੁਖ—ਅਪ੍ਰਧਿਸ਼ਤ. ਵਿ—ਜੋ ਧਮਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਦਬਾਉ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ। ੨ ਅਜਿਤ. ਅਜੀਤ.

ਅਪ੍ਰਮਾਣ. ਸੰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਮਾਣ ਰਹਿਤ. ਬੇਨਜੀਰ। ੨ ਮਾਪ ਅਤੇ ਰੋਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਮਿਣਤੀ ਅਤੇ ਵਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ੩ ਬਿਨਾ ਸ਼ੁਰੂਤ.

ਅਪ੍ਰਮਾਦ. ਸੰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਮਾਦ (ਭੁੱਲ) ਰਹਿਤ. ਜੋ ਖਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ੨ ਉਨਮੋਤਤਾ (ਮਸਤੀ) ਬਿਨਾ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਮਾਦ.

ਅਪ੍ਰਮੇਧਿ } ਸੰ. ਅਪ੍ਰਮੇਧ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ.
ਅਪ੍ਰਮੇਧ } ਅਮਾਪ। ੨ ਅੰਦਜੇ (ਅਟਕਲ) ਤੋਂ ਬਾਹਰ.
ਅਪ੍ਰਮੇਧ }

ਅਪ੍ਰਸੂਕਤ. ਸੰ. ਅਪ੍ਰਸੂਕ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਜੋ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ੨ ਜੋ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਅਪ੍ਰਾਚਿ } ਪ੍ਰਾਚੀ (ਪੂਰਵ ਦਿਸ਼ਾ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਪੱਛਮ ਮਛਰਬ.
ਅਪ੍ਰਾਚੀ } "ਸੂਰਜ ਅਸੁ ਅਪ੍ਰਾਚਿ ਦਿਸਿ।" (ਗੁਪਤੁ)

ਅਪ੍ਰਾਧ. ਦੇਖੋ, ਅਪ੍ਰਾਧ. "ਕੋਟਿ ਅਪ੍ਰਾਧ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਮਿਟੈ।" (ਲੁਖਮਨੀ)

ਅਪ੍ਰਾਪਤ. ਸੰ. ਅਪ੍ਰਾਪ. ਵਿ—ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੁਰਲਭ.

ਅਪ੍ਰਿਅ } ਵਿ—ਜੋ ਪ੍ਰਿਯ (ਪਿਆਰਾ) ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰਗਤ—ਵੈਰੀ.
ਅਪ੍ਰਿਯ } ਦੁਸ਼ਮਨ.

ਅਪ੍ਰੇਤ. ਵਿ—ਜੋ ਪ੍ਰੇਤ (ਮੋਇਆ) ਨਹੀਂ. ਨਿੱਤ—ਅਮਰ. "ਨਮੇ ਪ੍ਰੇਤ ਅਪ੍ਰੇਤ" (ਜਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰੇਤ.

ਅਫਜ਼ਾਲ. ਅ. جلال ਸੰਗਤ—ਫਿਅਲ (ਕਰਮ—ਕ੍ਰਿਯਾ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਅਫਸਰ. ਅੰ. Officer-ਆਫੀਸਰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਧਾਨ. ਸਰਦਾਰ। ੨ ਹਾਕਿਮ। ੩ ਉਹਦੇਦਾਰ। ੪ ਡਾ. ੫ ਤਜ. ਮੁਕੁਟ.

ਅਫਸਾਦਨ. ਡਾ. افسادਨ ਬਿ—ਬਖੇਰਨਾ. ਫੈਲਾਉਣਾ ਖਿਲਾਰਨਾ। ੨ ਫਿਤਕਨਾ. ਤੁਕਣਾ.

ਅਫਸਾਨਾ. ਡਾ. افسانہ ਸੰਗਤ—ਕਥਾ. ਕਹਾਣੀ. ਕਿੱਸਾ. ਆਖਣਾਧਿਕਾ। ੨ ਉਪਨਾਸ.

ਅਫਸੋਸ. ਡਾ. افسوس ਸੰਗਤ—ਸੰ. ਅਪਸੋਕ। ੨ ਦੁੱਖ। ੩ ਪਛਤਾਵਾ.

ਅਫਕਨ } ਡਾ. افسانہ ਸੰਗਤ—ਸਿੱਟਾ (ਅਫਕੰਦਨ) ਦਾ ਅਮਰ.
ਅਫਕਨ } ਤੂੰ ਸਿੱਟਾ। ੨ ਜਦ ਇਹ ਬਾਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫੈਕਟ ਵਾਲਾ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸੇ—ਸ਼ੇਰਅਫਕਨ.

ਅਫਕਨ ਸ਼ੇਰ } ਸ਼ੇਰਅਫਕਨ ਖਾਨ. ਕਬਜ਼ੀਰ ਦਾ ਹਾਕਿਮ, ਜੋ ਅਫਕਨ ਖਾਂ } ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ. "ਸੂਬਾ ਤਿਹ ਰਾ ਅਫਕਨਸ਼ੇਰ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਨੂਰਜਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਤੀ ਅਲੀਕੁਲੀ ਬੇਗ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ "ਸ਼ੇਰਅਫਕਨ" (ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ—ਪਛਾਤਨ ਵਾਲਾ) ਉਪਾਧਿ ਹੋਈ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੬੭੭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਨੂਰਜਹਾਂ.

ਅਫਗਨਮ. ਡਾ. افسانہ ਮੈਂ ਗਿਰਾਉਣਾ ਹਾਂ. ਮੈਂ ਸਿੱਟਦਾ ਹਾਂ. ਮੈਂ ਗਿਰਾਵਾਂਗਾ. ਮੈਂ ਪਛਾਤਾਂਗਾ.

ਅਫਗਾਨ. ਡਾ. افسانہ ਸੰਗਤ—ਸ਼ੇਰ. ਰੋਲਾ। ੨ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗਰਜਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਯੰਧਾਰ ਅਤੇ ਸਿੰਧੂਨਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਸਦੀ ਹੈ. ਪਠਾਣ. ਇਸ ਜਾਤਿ ਦੀ ਬੋਲੀ ਪਸਤੋ (ਪੁਸਤੋ) ਹੈ। ੩ ਵਿਲਾਪ. ਸ਼ੋਕ। ੪ ਵਿ—ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਸਨੀਕ.

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ. افسانہ ਸੰਗਤ—ਅਫਗਾਨਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦੇਸ਼. ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਬੁਲ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਰੂਸੀ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ, ਪੱਛਮ ਫਾਰਿਸ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਵ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹੈ. ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ "ਅਮੀਰ" ਪਦਵੀ ਸੀ, ਹੁਣ "ਸ਼ਾਹ" (King) ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਮੀਰ, ਅਤੇ ਕਾਬੁਲ.

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗੁਰੂਦੁਾਰੇ. ਦੇਖੋ, ਕਾਬੁਲ.

ਅਫਗਾਰ. ਡਾ. افسار ਵਿ—ਘਾਇਲ. ਫੱਟਣ. ਜ਼ਖਮੀ.

ਅਫਗੰਦਹ. ਡਾ. افسانہ ਵਿ—ਫੋਕਿਆ (ਸਿੱਟਿਆ) ਹੋਇਆ। ੨ ਪਾਇਆ. ਭਾਲਿਆ। ੩ ਪਛਾਤਿਆ.

ਅਫਗੰਦਨ. ਡਾ. افسانہ ਬਿ—ਪਾਉਣਾ। ੨ ਸਿੱਟਣਾ. ਗਿਰਾਉਣਾ। ੩ ਪਛਾਤਨਾ.

ਅਫਜਲ. ਅ. افسانہ ਅਫਜਲ. ਵਿ—ਜ਼ਰਾਦਾ ਬਜੀਨਤ (ਵਡਿਆਈ)

ਵਾਲਾ. ਅਤਿ ਉੱਤਮ. ਨਿਹਾਇਤ ਹੀ ਉੱਮਦਾ.

ਅਫ਼ਸਾਖ. ਭਾ ۱۰۱/۱ ਵਿ—ਬਧਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਇਹ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ ਆਬਰੂ ਅਫ਼ਸਾਖ.

ਅਫ਼ਜ਼ੂ } ਭਾ ۱۰۱/۱ ਸੰਗਤ—ਵਿੱਧੀ. ਤਰੱਕੀ ੨ ਵਿ—ਅਧਿਕ.
ਅਫ਼ਜ਼ੂ } ਵਿਸ਼ੇਸ਼ “ਅਫ਼ਜ਼ੂ ਖੁਦਾਇਆ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਤ)
ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਪੁਸ਼ੀਕ ਦੋਸਟ ਨਈ “ਅਫ਼ਜ਼ੂ” ਸ਼ਬਦ ਅਨੇਕ
ਥਾਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਅਫ਼ਜ਼ੂਦ. ਦੇਖੋ. ਅਫ਼ਜ਼ੂਦਨ. “ਮਿਲਸ ਨਿਜ ਅਫ਼ਜ਼ੂਦ ਕਰ.”
(ਸਲੋਹ)

ਅਫ਼ਜ਼ੂਦਨ. ਭਾ ۱۰۱/۱ ਕਿ—ਅਧਿਕ ਹੋਣਾ. ਵਧਣਾ. ਤਰੱਕੀ
ਕਰਨਾ.

ਅਫ਼ਤਰ. ਇਹ ਅਫ਼ਤਰ ਦੀ ਥਾਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. “ਕਛੂ ਕਾਜ ਤਹਿ
ਅਫ਼ਤਰਾ ਭਯੋ.” (ਗੁਪਤੂ) ਦੇਖੋ. ਅਫ਼ਤਰ.

ਅਫ਼ਤਰਾਬ. ਦੇਖੋ. ਆਫ਼ਤਾਬ. “ਫੁਨਿਆ ਅਫ਼ਤਾਬੰ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਚਾ ਸੁਰਜ ਹਾਂ.

ਅਫ਼ਜ਼ੂਨ. ਦੇਖੋ. ਅਫੀਮ.

ਅਫ਼ਰ. ਵਿ—ਜੋ ਫਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. ਅਫ਼ਾਹਸ਼. ੨ ਬਿਨਾ ਫਲ.
ਨਿਸਫਲ. ੩ ਭੁਰਾ ਫਲ. ਮੰਦਾ ਫਲ.

ਅਫ਼ਰਨਾ. ਕਿ—ਉਤ—ਫਰਾਜ਼. ਫੁੱਲਣਾ. ੨ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋਣਾ.
ਅਫ਼ਰਨਾ.

ਅਫ਼ਰਾਖਤ. ਭਾ ۱۰۱/۱ ਵਿ—ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ. ਫਲੰਦ ਕੀਤਾ.

ਅਫ਼ਰਾਖਤਨ. ਭਾ ۱۰۱/۱ ਕਿ—ਉੱਚਾ ਕਰਨਾ. ਉਤਾਰਨਾ. ਫਲੰਦ
ਕਰਨਾ.

ਅਫ਼ਰਾਤਫਰੀ. ਦੇਖੋ. ਅਫ਼ਤਾਰਫਤੀ.

ਅਫ਼ਰਿਓ } ਵਿ—ਜੋ ਫਤਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. ਜੋ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ
ਅਫ਼ਰਿਆ } ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ. “ਅਫ਼ਰਿਓ ਭੇ
ਪਰਵਾਹ ਭੂੰ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੨ ਆਫ਼ਰਿਆ ਹੋਇਆ.
ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਫੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ. “ਅਫ਼ਰਿਓ ਭਾਚ ਅਫ਼ਰ ਟਰੇ.”
(ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਮੰਦ ਫਲ ਵਾਲਾ. ਭੁਰੇ ਫਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.
“ਅੱਕ ਨ ਲੱਗੈ ਅੰਥ ਅਫ਼ਰਿਆ.” (ਭਾਫ਼) ਅਫ਼ਰਿਆ ਅੱਕ ਨੂੰ
ਅੰਥ ਨ ਲੱਗੀ.

ਅਫ਼ਰੀਤੀ } ਭਾ ۱۰੧/੧ ਇਹ ਸ਼ਬਦ “ਅਫ਼ਰੀਤੀ” ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਅਫ਼ਰੀਦੀ } ਸੰਗਤ—ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਪਰਸੀਆ
(ਫਾਰਸ) ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫਰੀਦੁਨ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਚਿਕਾਫ਼ਤੀ
ਅਤੇ ਸਿਨਵਾਰੀ ਪਠਾਣ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖ ਹਨ.

ਅਫ਼ਰੋਖਤਨ. ਭਾ ੧੦੧/੧ ਕਿ—ਰੋਸਨ ਕਰਨਾ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ.

ਅਫ਼ਰੋਖਤੀ. ਭਾ ੧੦੧/੧ ਤੋਂ ਰੋਸਨ ਕੀਤਾ.

ਅਫ਼ਰੋਖੀ. ਭਾ ੧੦੧/੧ ਤੂੰ ਚਮਕਾਵੇਂ. ਤੂੰ ਰੋਸਨ ਕਰੇਂ. ਇਸ ਦਾ
ਮੂਲ ਅਫ਼ਰੋਖਤਨ ਹੈ.

ਅਫਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਫਲ. ਫਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸਫਲ. ੨ ਸੰਗਤ—

ਭਾਉ ਦਾ ਬੁਟਾ. ੩ ਨਪੁੰਸਕ. ੪ ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ. ਗੋਤਮ ਰਿਖੀ ਦੇ
ਸੁਖ ਨਾਲ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਫੋਤੇ ਭਤ ਛੇ ਮਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਫਲ
ਸੰਗਤ ਹੋਈ. ਦੇਖੋ. ਭੋਤਮ ੪.

ਅਫ਼ਲਾਕੂਨ } ਅ ੧੦੧/੧ ਯੂ ਪਲਾਟੋਨ. ਅੰ. Plato. ਪੱਛਮ ਦੇ
ਅਫ਼ਲਾਕੂਨ } ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਡੀ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ
ਅਫ਼ਲਾਕੂਨ } ਦਾ ਮਹਾਰਾਮਾ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ
ਐਥਿਨਜ਼ (Athens) ਵਿੱਚ ਈਸਵੀ ਸਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
੪੮੮ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਐਰਿਸਟਨ (Ariston)
ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਿਕੋਨੀ ਸੀ. ਅਫ਼ਲਾਕੂਨ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਉਂ ਐਰਿਸਟੋਕਲੀਜ਼
(Aristocles) ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਮਸਤਕ ਦੀ
ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪਲਾਟੋਨ (ਚੌਤਾ) ਪੈ ਗਿਆ. ਪ੍ਰਾਚੀਨ
ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਓਲਿੰਪੁਡੋਰਸ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂੱਧ ਚੁੰਘਦੇ ਅਫ਼ਲਾਕੂਨ
ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਦ ਪਹਾਤੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਲਈ ਹੀਮੇਟਸ ਪਹਾੜ ਤੇ ਭੇਜਿਆ, ਤਾਂ ਸ਼ਹਦ ਦੀ ਮੱਖੀਆਂ ਨੇ ਇਸ
ਦੇ ਹੋਠਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਦ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਥਿਨਜ਼ੀ
‘ਮਧੁਕਰ’ ਹੋਇਆ, ਅਰ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਕੱਢਿਆ ਕਿ
ਇਸ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਸ਼ਹਦ ਆਂ ਭੀ ਅਧਿਕ ਮਿੱਠੀ ਛਾਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ
ਚਲੇਗਾ.

ਅਫ਼ਲਾਕੂਨ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਫੰਦਵਿਦਤਾ ਦਾ ਪੇਂਡਿਤ ਹੋ
ਗਿਆ ਸੀ. ਇੱਕ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਭੀੜੀ ਭਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ
ਮਹਾਰਿਖੀ ਸੁਕਰਾਤ ਮਿਲ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ ਨੇ
ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਟੀ ਨਾਲ
ਅਫ਼ਲਾਕੂਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਰੋਕਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਚਿਰੰਜੀਵ! ਮੈਨੂੰ ਨੇਕੀ
ਦੇ ਮਦਦਸੇ ਦਾ ਪਤਾ ਦੱਸ! ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਕੇ ਅਫ਼ਲਾਕੂਨ
ਵਿਸਮਾਦ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਇਸ
ਦਾ ਫ਼ਕਲ ਨਹੀਂ. ਤਾਂ ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਇਸ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ
ਆਪਣੇ ਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ—ਏਹੋ ਹੰਸ ਹੈ ਜੋ ਰਾਤ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ
ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਉਡ ਗਿਆ ਸੀ! ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਫ਼ਲਾਕੂਨ ਦੀ
ਉਮਰ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਚਿੰਤ ਤੇ ਤਤ੍ਰਕਾਨੀ ਸੁਕਰਾਤ
ਦਾ ਅਜੇਹਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ
ਅਵਸਥਾ ਦਿਤਾਉਣੀ ਕਲਾਵਟ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸਮਝਿਆ, ਅਰ ਸੁਕਰਾਤ
ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੀਕ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਿਖਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ.

ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਅਫ਼ਲਾਕੂਨ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ
ਵਿੱਚ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਅਰ ਬੀ.ਸੀ. ੩੮੮ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਕਤ
ਵਿਖਾਤ ਐਕੈਡਮੀ ਥਾਕ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਨਿਰੰਤਰ
੪੦ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਆਪ ਸੁਖਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਚਿੰਤਨ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ
ਸਤਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਤਤ੍ਰਵਿਦਤਾ ਦਾ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ. ਇਸ ਦੇ ਚੇਲੇ
ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਤ ਪੁਰਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਸਨ, ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਚਾਈ
ਇਤਨੀ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਛਵਾਹੀ
ਲਈ ਸੱਦੇ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਸਮ ਨਹੀਂ ਉਠਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ.

ਅਫਲਾਤੂਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਗੁੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਅਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸੋਝਾਗ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੋਰ ਫੇਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁੰਥਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਸਰਲ ਅਨੁਵਾਦ (ਉਲਥਾ) ਤਕਰੀਬਨ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਸਭ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਮ੍ਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭੀ ਵਡੇ ਤੋਂ ਵਡੇ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਵੇਦਵਾਦਸ਼ ਰਿਖੀ ਹੁੰਨ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਵਲ ਅਫਲਾਤੂਨ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂਗ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਭਗਤ ਦੀ ਮੁਰਤਿ ਕਹਿਣਾ ਅਤ੍ਰਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ, ਇਸੇ ਲਈ ਐਮਰਸਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ—ਅਫਲਾਤੂਨ ਫ਼ਿਲਸਫ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਸਫ਼ਾ ਅਫਲਾਤੂਨ ਹੈ।

ਅਫਲਾਤੂਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਿੱਧਾਂਤ ਕੁਰਮਤ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ, ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਹੈ। (ਦੇਖੋ, ਉਸ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ Timaeus ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੂਤ)। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਖੋਜੀ ਭਾਈ ਧਰਮ ਅਨੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ੩੦੦ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸਵਿਆਂ ਦਾ, “ਅਫਲਾਤੂਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ” (Plato and the True Enlightener of the Soul) ਨਾਮੇ ਪੁਸਤਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਮੂਲ ਧੁਨਾਨੀ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚਾਰਕੇ ਰਚਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਸਨ ੧੯੧੨ ਵਿੱਚ (Luzac and Co., ਢਾਹਾ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਫਲਾਤੂਨ ਭੀ.ਸੀ. ੩੮੮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦਿਨ, ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਸੱਸਨਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਭਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਰ ਠੀਕ ੮੧ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਕਾਲਵਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਈ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਰੀਰ ਰਿਆਗਣ ਵੇਲੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਮਸਰੂਰ ਸੀ।

ਅਫਲਾਤੂਨ ਦੀ ਦਾਨਾਈ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਭੈਰਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਆਦਮੀ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਅਫਲਾਤੂਨ ਦੀ ਉਪਮਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

੨ ਖਾ, ਲਿਹਾਫ਼, ਲੇਫ਼, ਰਜਾਈ, ਗੁੱਦਤ।

ਅਫ਼ਵ, ਅ. ۱۰ ਸੰਗਤਾ—ਕਮਾਪਨ (ਖਿਆ ਕਰਨ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ਮੁਆਫੀ, ਦੇਖੋ, ਆਕੂ।

ਅਫ਼ਵਾਹ, ਅ. ۱۱ ਸੰਗਤਾ—ਬਹੁ ਵਚਨ ਫ਼ੁਹ ਦਾ, ਫ਼ੁਹ ਦਾ ਅਰਥ ਮੂੰਹ ਹੈ, ਬਹੁਤੇ ਮੂੰਹਾਂ ਦੀ ਭਾਤ, ਸਮਾਚਾਰ, ਦੰਤਕਥਾ, ਕਿੰਦਦੰਤੀ।

ਅਫ਼ਵਾਜ਼, ਫ਼ਾ ۱۲ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਭੋਜ ਦਾ।

ਅਫ਼ਵੁਲਕੁਨਾਹ, ۱۳ ਵਿ—ਕੁਨਾਹਅਫ਼ਵ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਅਪਰਾਧ ਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, “ਕਿ ਅਫ਼ਵੁਲਕੁਨਾਹ ਹੈ।” (ਜਾਪੁ)

ਅਫ਼ਰ, ਵਿ—ਜੋ ਫਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਫ਼ਾਹਤ।

ਅਫ਼ਤਾਬਫਤੀ, ۱۴ ਵਿ—ਇਫ਼ਰਾਤ ਤਫ਼ਰੀਤ, ਸੰਗਤਾ—ਵਾਧਾਘਾਟਾ, ਅਧਿਕਤਾ ਅਤੇ ਕਮੀ, ਭਾਵ—ਹੜਬਤੀ, ਹਲਚਲੀ।

ਅਫ਼ਾਫ਼ਾ, ۱۵ ਇਫ਼ਾਫ਼ਾਹ, ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਅਰੋਗਦਸਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ।

ਅਫ਼ਾਤ, ਅ. ۱۶ ਆਫ਼ਾਤ, ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਉਪਦ੍ਰਵ, ਮੁਸੀਬਤ “ਹੋਰ ਅਫ਼ਾਤ ਪਰੀ ਅਤਿ ਦੀਰਖ।” (ਗੁਪਤੁ)

ਅਫ਼ਾਰ } ਵਿ—ਅਫ਼ਿਰ, ਅਮੋਤ, “ਚਲੈ ਹੁਕਮ ਅਫ਼ਾਰ,” (ਸੁੀ
ਅਫ਼ਾਰਾ } ਅ: ਮ: ੫) ਅਜੇਹਾ ਹੁਕਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ
ਸਕਦਾ, “ਬਿਨ ਕੁਰ ਕਾਲ ਅਫ਼ਾਰ,” (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧) ਅਫ਼ਿਰ
(ਅਮੋਟ) ਹੈ, “ਕਠਿਆ ਹੁਕਮ ਅਫ਼ਾਰ,” (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੫)
੨ ਸੰ, ਸਫ਼ਾਰ—ਸਫ਼ਾਰ, ਵਿ—ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ, ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ।
੩ ਚੋਭਾ, ੪ ਚੱਭਾ, “ਮੋਨ ਅਫ਼ਾਰਾ ਸਚ ਵਾਪਾਰ,” (ਵਡ ਛੰਤ ਮ:
੩) “ਤਾ ਕੋ ਭਾਰ ਅਫ਼ਾਰ,” (ਬਾਵਨ) ੫ ਤੁੰਦ, ਤੇਕ, “ਬਰਤਹਿ
ਹੋਇ ਅਫ਼ਾਰ,” (ਸੁੀ ਮ: ੫) ੬ ਆਘਮਾਨ ਰੋਗ, ۱੭ ਨਫ਼ਥ
ਸ਼ਿਕਮ, Flatulence, ਨਾ ਪਚਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਖਾਦੀ
ਦਾ ਜਾਦਾ ਹੋਣਾ, ਖੁਲ੍ਹਕੇ ਮੈਲ ਨਾ ਚਤਨੀ, ਮੇਦੇ ਅਤੇ ਜਿਗਰ ਵਿੱਚ
ਕੋਈ ਖਰਾਬੀ ਹੋਣੀ ਆਦਿਕ ਕਾਰਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਰੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੇਟ
ਮਸਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਹ ਔਖਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਛ
ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਮੁਸਮੂਸੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੀ ਮਤਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਔਖਦੀਆਂ ਸੁਲ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਅਫ਼ਾਰਾ
ਭੀ ਹਟਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਲ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ
ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੇ, ਜੇ ਅਫ਼ਾਰਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ
ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਰਹੇ, ਤਦ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਸੇਵਨ ਕਰਨੀਆਂ
ਲੋੜੀਂਦੇ:—

ਨਿਸੇਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ, ਮਖਾਂ ਚਾਰ ਹਿੱਸੇ, ਹਰਤ ਪੰਜ ਹਿੱਸੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਥੱਟ ਫਾਣਕੇ ਚੂਰਣ ਬਣਾਕੇ ਸਭ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੁਝ ਮਿਲਾਕੇ ਦੋ ਦੋ
ਮਾਥੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ, ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਜਲ ਨਾਲ ਟਿੱਕ
ਜਾਂ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਅਫ਼ਾਰਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮਸਤਕੀ ਗੁਮੀ ਤਿੰਨ ਮਾਥੇ ਪੀਸਕੇ ਟਿੱਕ ਰੋਲਾ ਗੁਲਕੰਦ ਵਿੱਚ
ਮਿਲਾਕੇ ਖਾਣੀ ਅਤੇ ਸੌਂਦ ਪੋਦੀਨੇ ਦਾ ਅਰਕ ਪੀਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ
ਹੈ। ੧ ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਦਾ ਫੁੱਲਣਾ, ਖੁਦੀ ਨਾਲ ਆਫਰਨਾ,
ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਭਤਨਾ।

ਅਫ਼ਾਰੀ } ਦੇਖੋ, ਅਫ਼ਾਰਾ ੨। ੨ ਵਿ—ਅਭਿਮਾਨੀ, ਅਹੰਕਾਰੀ,
ਅਫ਼ਾਰੀ } “ਟੇਕ ਮਹਲਿ ਤੂੰ ਹੋਹਿ ਅਫ਼ਾਰੇ, ਟੇਕ ਮਹਲਿ ਨਿਮਾਜੇ,”
(ਗੁਰੂ ਮ: ੫) “ਅਧੀ ਮਹਹਿ ਅਫ਼ਾਰੀ,” (ਮਥੂ ਮ: ੧)

ਅਫ਼ਾਲ, ਦੇਖੋ, ਅਫ਼ਾਲਾ।

ਅਫ਼ੀਮ, ਜੀ, ਅਹਿਫੇਨ, ਜੋ ਸੌਂਪ ਦੀ ਫੇਨ (ਦਿਸ) ਜੇਹੀ ਤਿੱਖੀ ਹੈ,

ਅ. ۱੮ ਅਫ਼ਯੂਨ, ਅੰ, Opium ਸੰਗਤਾ—ਫੀਮ, ਪੋਸਰ ਦੇ
ਭੋਭਿਆਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਕੱਢਕੇ ਜਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਟਿੱਕ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ
ਚਹਿਰੀਲਾ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵੈਦ ਅਨੇਕ ਰੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ
ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਕਤਾਉਣ
ਅਤੇ ਸੁਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਹੈ।

ਅਫ਼ੀਮੀ, Opium-eater, ਅਫ਼ੀਮ ਖਾਣ ਵਾਲਾ, ਫੀਮੀ,
ਅਫ਼ੀਮੀ।

ਅਫ਼ੁਟ, ਦੇਖੋ, ਮਥੁਟ।

ਅਫ਼ੁਫ਼, ਵਿ—ਸਫ਼ੁਰਣ ਰਹਿਤ, ਫੁਰਨੇ ਬਿਨਾ, ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ

ਰਹਿਤ। ੨ ਕੰਪ (ਕਾਂਬੇ) ਬਿਨਾ।

ਅਭੂ. ਦੇਖੋ, ਅਭਵ।

ਅਭੂਨਤ. ਅ. ۱۰۰۰ ਬਦਲ. ਸਰਾਂਦ. ਦੁਰਲੱਧ।

ਅਭ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣ. ਇਸ ਵੇਲੇ. "ਅਭ ਹਰਿ ਰਾਖਨਹਾਰੁ ਚਿਤਾਰਿਆ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਅਭਾਧ. ਜੋ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਸਦਾ ਇੱਕਰਸ. "ਸੁਹਾਯੁ ਹਮਾਰੇ ਅਭ ਹੁਣਿ ਸੋਹਿਓ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਅਰਨ ਸੁਹਾਗ। ੩ ਸੰ. ਅਦਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਜ. ਆਜ. "ਕਾਲ ਕਰਤਾ ਅਭਹਿ ਕਰ ਅਭ ਕਰਤਾ ਸੁਇਤਾਲ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੪ ਅ. ۱۰۰ ਸੰਗਤਾ—ਪਿਤਾ। ੫ ਆਚਾਰਯ. ਗੁਰੂ।

ਅਭਹੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣੇ. ਅਗੀ. ਇਸੇ ਵੇਲੇ।

ਅਭਹੀ ਕਬਹੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਭੀ ਅਤੇ ਕਭੀ. ਹੁਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੇਲੇ. "ਅਭਹੀ ਕਬਹੀ ਕਿਛੁ ਨ ਜਾਨਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੧)

ਅਭਕੈ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਵੇਲੇ. ਇਸ ਦੜ੍ਹ. "ਅਭਕੈ ਫੁਟਕੈ
ਅਭਕੈ } ਠਹਿਰ ਨ ਠਾਇਓ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) "ਅਭਕੈ ਕਹਿਮੈ ਨਾਮੁ ਨ ਮਿਲਈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਅਭਖਰਹ. ਅ. ۱۰੦ ਬੁਖਾਰ (ਭਾਪ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਰਤਨ।

ਅਭਖਰਾਤ. ਅਭਖਰਹ ਦਾ ਬਹੁ ਵਰਤਨ।

ਅਭਖੀ. ਭਿੰਨ. ਸੰਗਤਾ—ਬੁਰਾ ਸਮਾ. ਖੋਟਾ ਵੇਲਾ।

ਅਭਗਤ } ਸੰ. ਅਪਗਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਦੁਰਗਤਿ. ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ।

ਅਭਗਤਿ } ਕਿਰਾਉ ਦੀ ਦਸ਼ਾ. "ਸਧੂ ਬਿਨੁ ਐਸੇ ਅਭਗਤਿ ਜਾਵੈ." (ਗੋਂਡ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਅਵਿਗਤ. ਵਿ—ਜੋ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਅਵਿਨਾਸੀ। ੩ ਸੰ. ਅਵਲਯੁ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ (ਦੇਹ) ਨਾ ਹੋਵੇ. "ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਅਭਗਤ ਅਵਿਨਾਸੀ." (ਅਕਾਲ) ੪ ਦੇਖੋ, ਅਵਗਤ।

ਅਵਿਗਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਗਤ।

ਅਭਚਲਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਚਲ ਨਗਰ।

ਅਭਜ. ਸੰ. ۱۰੦੦—ਅਭਜ. ਸੰਗਤਾ—ਅਪ (ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਮਲ. ਜਲਜਾ ੨ ਚੰਦਮਾ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਭਜਦ. ਅ. ۱੦੦ ਸੰਗਤਾ—ਅਨਿਭਾ ਬੇ ਜੀਮ ਦਾਲ ਆਦਿ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਕੁਮ। ੨ ਵਰਣਮਾਲਾ। ੩ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਕੇਤ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਕ "ਅਭਜਦ" ਸ਼ਬਦ ਹੈ. ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਇਉਂ ਹੈ:—

੧ ੨ ੩ ੪ ੫ ੬ ੭ ੮ ੯
੧੦ ੨੦ ੩੦ ੪੦ ੫੦ ੬੦ ੭੦ ੮੦ ੯੦
੧੦੦ ੨੦੦ ੩੦੦ ੪੦੦ ੫੦੦ ੬੦੦ ੭੦੦ ੮੦੦ ੯੦੦
੧੦੦੦ ੨੦੦੦ ੩੦੦੦ ੪੦੦੦ ੫੦੦੦ ੬੦੦੦ ੭੦੦੦ ੮੦੦੦ ੯੦੦੦

ਕਦੀ ਜਦ ਫੈਦਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਦੋ ਅਰਥ ਬੋਧਕ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੱਖਰ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਭੀ ਕੰਮ ਦੇਣ।

ਅਭਰਬ. ਸੰਗਤਾ—ਟਾਲਮਟੋਲ। ੨ ਵਲ੍ਹਾਉ. ਬਹਾਨਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਦਾ. ਨਿੱਤ। ੪ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ. "ਅਭ ਤਬ ਅਵਰੁ ਨ ਮਾਗਉ ਹਰਿ ਪਹਿ." (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ੫ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ।

ਅਭਤਰ. ਅ. ੧੦੦ ਵਿ—ਬਹੁਤ ਮਰਾਥ. ਸੰ. ਅਵਤਰਤ। ੨ ਦੁਮਕਟਾ. ਲੁੰਡਾ. ਪੁੱਛ ਰਹਿਤ।

ਅਭੰਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਵਤਾ।

ਅਭਦ. ਅਦਬ ਦਾ ਉਲਟ. ਦੇਖੋ, ਅਦਬ। ੨ ਸੰ. ੩੦੦ ਅਭਦ. ਸੰਗਤਾ—ਬੰਦਨ. ਜੋ ਆਪ (ਜਲ) ਦਿੰਦਾ ਹੈ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤਵਾਯ ਅਭਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ। ਕਰਹਿ ਉਚਰਨ ਸਿਖ ਕੇ ਹਿਤ ਤੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸ਼) ੩ ਸਾਲ. ਵਰ੍ਹਾ। ੪ ਕਪੂਰ। ੫ ਆਕਾਸ਼। ੬ ਸੰ. ਅਭਦਰ. ਵਿ—ਜੋ ਕਥਨ ਕੇਰਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ੭ ਅ. ੧੦੦ ਅੰਤ ਰਹਿਤ. ਖੋਅੰਤ। ੮ ਨਿੱਤ ਇੱਕਰਸ। ੯ ਅ. ੧੦੦ ਅਭਦ. ਸੰਗਤਾ—ਦਾਸ਼. ਫੁਲਾਮ. ਸੇਵਕ।

ਅਭਦਾਲ. ਅ. ੧੦੦੦ ਵਿ—ਬਦਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਇੱਕ ਦਸ਼ਾ (ਹਾਲਤ) ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹੇ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਸ਼ਾਸ ਪਦਵੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਲੀ ਲੋਕ. ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਇਕਪਾਲ ਆਦਿ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੱਤ ਦੇ ਆਚਾਰਯਾਂ ਨੇ ੭੦ ਅਭਦਾਲ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਲੀ ਸ਼ਾਮ (Syria) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਤੀਹ ਹੋਰ ਥਾਈਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ. ਕਦੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਚਾਲੀ ਅਭਦਾਲ ਭੀ ਮੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਭਦਾਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਭਦਾਲਾਂ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦੁਨੀਆਂ ਕਾਇਮ ਹੈ. ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਲੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪਦਵੀ ਦੀ ਬਦਲੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ "ਅਭਦਾਲ" ਸੰਗਤਾ ਹੈ. ਬਦਲ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਅਭਦਾਲ ਹੈ.

"ਮਾਰਵਤਿ ਮਨੁ ਮਾਰਹੁ ਅਭਦਾਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਆਤਮਵਿਦਯਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਪ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਅਭਦਾਲ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ. ਇਸ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਅਭਦਾਲ ਸ਼ਬਦ ਦੋ ਅਰਥ ਚੱਖਦਾ ਹੈ—ਅਭਦਾਲ (ਬਦਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ) ਮਨ ਮਾਰਨਾ, ਅਭਦਾਲ

ਜੰਸਧਿਰ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਰੋਤੀਆਂ ਨੇ ਭੀ ਅੰਗਾਂ ਲਈ ਅੱਖਰ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ ਸਨ.

ਜਿਵੇਂ—ਕ ੧, ਖ ੨, ਗ ੩, ਘ ੪, ਙ ੫, ਚ ੬, ਛ ੭, ਜ ੮, ਝ ੯, ਞ ੧੦,

ਨ ੨੦, ਟ ੩੦, ਠ ੪੦, ਠ ੫੦, ਢ ੬੦, ਸ ੭੦, ਷ ੮੦, ਸ ੯੦, ਹ

੧੦੦, ਓ ੧੦੦੦, ਆ ੧੦੦੦੦੦੦, ਈ ੧੦੦੦੦੦੦੦੦, ਏ ੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦, ਐ. (੬) ੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦, ਓ (੭) ੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦, ਐ ੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦, ਏਖੋ, ਅੱਖ ਪਈ.

ਅਭਿਤਿਆਂ ਨੇ ਅਰਥ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ ਪਾਠ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ—"ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਾਖ ਅਭਿਦਯਾ ਮ੍ਰਿਤੁ ਤੇ। ਕਰਹਿ ਉਚਰਨ ਸਿਖ ਕੇ ਹਿਤ ਤੇ "

ਹੋਣਾ ਹੈ। ੨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਦਰਜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਬਦਾਲਾ ਭੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਦਰਜੇ ਇਹ ਹਨ—ਕੋਸ਼, ਕੁਤਬ, ਵਲੀ, ਅਬਦਾਲਾ, ਕਲੰਦਰ। ਕਿਤਨਿਆਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿੱਚ ਕਲੰਦਰ ਦੀ ਥਾਂ ਐਤਾਵ ਹੈ। ੪ ਕਾਂਡੇ ਦੇ ਜਿਲੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਮੰਗਕੇ ਭੁਜਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਮਰਘਟ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਜਾਤਿ ਦੇ ਲੋਕ ਬਹਾਦੁਰ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਭੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਬਦਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਬਦਾਲਾ.

ਅਬਦਾਲੀ. ਵਿ—ਅਬਦਾਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਅਬਦਾਲ ਦਾ. “ਕਰਿ ਅਬਦਾਲੀ ਤੇਸਵਾ.” (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ਦੇਖੋ, ਅਬਦਾਲ ੨। ੨ ਸੰਕਤਾ—ਸੰਦੋਜ਼ਦੀ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਔਲ ਭੀ ਅਬਦਾਲੀ ਹੈ. ਅਬਦਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਰਾਨੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਹਮਦ ਬਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਅਤੇ ਦੁੱਰਾਨੀ ਸਬਦ.

ਅਬਦੀ. ਅ. ابدی ਵਿ—ਨਿਰੰਤਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਅਬਿਨਾਸੀ.

ਅਬਦੁਲ. ਦੇਖੋ, ਅਬਦੁੱਲਾ ੨. “ਸੁਨ ਅਬਦੁਲ ਵਾਡੀ ਚਲਾਯੋ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) “ਮੀਰ ਅਬਦੁਲ ਔ ਨੱਥਾ ਜਸ ਕਹੇ ਬਨਾਇ ਕੈ.” (ਗੁਰਿ ੬)

ਅਬਦੁਲਸਮਦ ਮਾਨ. ابراهيم بن محمد بن عبدالمطلب مازਨ. ਮੁਹੰਮਦ ਅਮੀਨ ਮਾਂ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਇਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਲਸਬਦਾਰ ਦਰਬਾਰੀ ਸੀ. ਜਹਾਂਦਾਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸੱਤਹਜ਼ਾਰੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦਿਲੇਰ ਸੰਗ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਮਿਲਿਆ. ਫ਼ਰਗੁਮ ਸਿਯਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਸਮੀਰ ਤੋਂ ਸੰਦਕੇ ੨੨ ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੧੭੧੩ ਨੂੰ ਲਹੌਰ ਦਾ ਸੂਬਾ ਬਾਪਿਆ ਗਿਆ. ਇਸ ਨੇ ਭਾਬੇ ਬੰਦੇ ਉੱਤੇ ਸਾਧੀ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਕੁਰਦਾਸ ਪੁਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫ਼ਲ ਨਾਲ ਫੜਕੇ ਦਿੱਲੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ.

ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਇਹ ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਸੂਬਾ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੭੩੯ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਮੁੱਦਾਨ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਜ਼ਕਰੀਆ ਮਾਨ (ਮਾਨ ਬਹਾਦੁਰ) ਲਹੌਰ ਦਾ ਸੂਬਾ, ਅਤੇ ਮੀਰ ਮੰਨੂ ਇਸੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਬੰਦਾ.

ਅਬਦੁਲ ਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਮਾਨ.

ਅਬਦੁਲ ਬਹਾ. ਦੇਖੋ, ਬਹਾਈ ੨.

ਅਬਦੁਲ ਰਹਮਾਨ. ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਧਰਮਵੀਰ, ਜੋ ਪੈਗੰਬਰ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ਹਿਜਰੀ ੩੭ ਵਿੱਚ ਮਦੀਨੇ ਹੋਇਆ. “ਅਬਦੁਲ ਰਹਮਾਨ ਨੇ ਨੌ ਖਾਨਦਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ.” (ਜਸਭਾਮ)

ਅਬਦੁਲ ਰਹੀਮ ਮਾਨ. ابراهيم بن محمد ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਮਾਨ ਮਾਨਾਨ ਹੈ. ਇਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਬੇਰਾਮ ਮਾਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ੧੧ ਦਿਸੰਬਰ ੧੫੫੬ ਨੂੰ ਲਹੌਰ ਹੋਇਆ. ੨੧ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭੁਜਾਰਾ ਦਾ ਭਵਨਰ, ੨੮ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਬਾਹਜ਼ਾਦਾ ਸਲੀਮ (ਜਹਾਂਗੀਰ) ਦਾ ਅਤਾਲੀਕ ਹੋਇਆ. ਏਸੇ ਸਾਲ ਇਸ ਨੇ ਭੁਜਾਰਾ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਮੁਜੱਬਰ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਫੜੇ ਪਾਈ ਜਿਸ ਪੁਰ “ਖਾਨੇ ਮਾਨਾਨ” ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ “ਵਕੀਲੇ ਸਲਤਨਤ” ਬਾਪਿਆ ਗਿਆ. ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਦੇ ਮਰਣ ਪੁਰ ਸਨ ੧੫੮੯ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਕਬਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤ੍ਰੀ ਬਣਿਆ. ਇਸ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਜਾਮੀ ਬੇਗਮ ਬਾਹਜ਼ਾਦਾ ਦਾਨਿਆਲ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਸੀ. ਅਕਬਰ ਦੇ ਮਰਣ ਪੁਰ ਇਸ ਨੇ ੨੧ ਵਰ੍ਹੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਅਹਿਲਕਾਰੀ ਕੀਤੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੬੨੭ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹੋਇਆ. ਕੁਬਰ ਬੇਖ ਨਿਜ਼ਾਮੁੱਦੀਨ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਪਾਸ ਦਿੱਲੀ ਵਿਦਨਮਾਨ ਹੈ. ਇਹ ਅਨੇਕ ਚੁਕਾਨਾਂ ਦਾ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਕਵੀ ਸੀ ਅਰ ਫ਼ਾਪ “ਰਹਿਮਨ” ਤਥਾ “ਰਹੀਮ” ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਦੋਹਰੇ ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ ਹਨ.

ਕਹਿ ਰਹੀਮ ਯਾ ਪੇਟ ਸੋ ਕਰੋ ਨ ਭਯੋ ਭੂ ਪੀਠ, ਬੂਖੇ ਮਾਨ ਬਿਗਾਰ ਹੈਂ ਭਰੇ ਬਿਗਾਰੇਂ ਦੀਠ. ਸਾਧੁ ਜਰਾਹੈ ਸਾਧੁਤਾ ਯਤੀ ਯੋਸਿਤਾ ਜਾਨ, ਰਹਿਮਨ ਸਾਚੇ ਸੂਝ ਕੀ ਵੈਰੀ ਕਰੈ ਬਖਾਨ. ਕਹਿ ਰਹੀਮ ਗਤਿ ਦੀਪ ਕੀ ਕੁਲ ਕੁਪੂਰ ਕੀ ਸੋਇ, ਬਾਰੇ ਉਸਿਆਰੈ ਕਰੈ ਭਭੋ ਅੰਧੇਰੈ ਹੋਇ. ਫਰਜੀ ਸ਼ਾਹ ਨ ਪੈ ਸਕੈ ਗਤਿ ਟੇਢੀ ਭਾਸੀਰ, ਰਹਿਮਨ ਸੀਧੀ ਚਾਲ ਤੇ ਪਜਾਏ ਹੋਤ ਵਜੀਰ. ਕਰਤ ਨਿਪੁਨਈ ਕੁਣ ਬਿਨਾ ਰਹਿਮਨ ਨਿਪੁਨ ਹਜੂਰ, ਮਾਨੋ ਟੋਰਤ ਵਿਟਪ ਚਢ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਮ ਧੂਰ. ਖੀਰਾ ਮੁਖ ਧਰ ਕਾਟਿਯੋ ਮਲਿਯੋ ਨਮਕ ਨਗਾਇ, ਕਰਵੇ ਮੁਖ ਕੋ ਚਾਹਿਯੋ ਰਹਿਮਨ ਯਹੀ ਸਜਾਇ.

੨ ਅਹਮਦ ਬਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦਾ ਬਖਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਆਬੇ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਨਸਾਦਨ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੂਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਫੜਾਈਆਂ.

ਅਬਦੁੱਲਾ. ਵਿ—ਅਬਦ (ਦਾਸ) ਔਲਾ ਦਾ। ੨ ਸੰਕਤਾ—ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਾਡੀ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਾਰਾਂ ਗਾਕੇ ਗੋਰਰਸ ਦਾ ਉਤਸਾਹ ਵਧਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਬਦੁਲ ਅਤੇ ਨੱਥਾ ਭਾਈ ੨। ੩ ਸੁਰੇਸ਼ ਵੰਸੀ ਅਬਦੁਲ ਮੁਰੱਨਿਥ ਦਾ ਵਡਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੫੭੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਅਬਦੁੱਲਾ ਮਾਨ. ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਸੂਬਾ, ਜੋ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ) ਦੇ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੬੮੭ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਮੋਇਆ.

ਅਬਦੁੱਲਾ ਮਾਨ. ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਸੂਬਾ, ਜੋ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ) ਦੇ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੬੮੭ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਮੋਇਆ.

ਅਬਦੁਲ. ਸੰ. अबद-ਅਬੱਧ. ਵਿ—ਬੱਧਨ ਰਹਿਤ. ਮੁਕਤ. ਆਸ਼ਾਦ। ੨ ਸੰ. ਅਬਦੁਲ. ਜੋ ਮਾਰਟ ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ, ਜੈਸੇ—ਬਾਲਕ, ਰੋਗੀ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਬਰਣਾਯਤ ਦੇਖੋ, ਮੁਕੁਕੇਲ। ੩ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਮਾਰਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੪ ਸੰ. ਅਬਦੁਲ. ਬੇਰੋਕ. ਜੋ ਨਿਵਾਰਣ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ.

“ਕਾਲ ਫਾਸ ਅਥ ਲਾਭੇ” (ਆਸਾ ਰਚਿਦਾਸ)
 ਅਥਿਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅਵਧਿ। ੨ ਸੰ. ਅਥਿ—ਅਥਿਧਿ. ਸੰਗਤ—ਅਥ
 (ਜਲ) ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ, ਸਮੁੰਦਰ. ਸਾਗਰ.
 ਅਥਿਧਿਜਾ. ਸੰ. ਅਥਿਧਿ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ
 ਲੱਛਮੀ। ੨ ਬਰਾਬ. ਸੁਰਾ.
 ਅਥਿਧੁਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਧੁਤ.
 ਅਥਿਧਤ. ਦੇਖੋ, ਅਥਧ ੨.
 ਅਥਿਧਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਥਿਧਸੀ.
 ਅਥਿਧੁਸ. ਦੇਖੋ, ਅਥਿਧੁਸ. “ਸਤਾਹ ਮਨੇ ਅਥਿਧੁਸਹਿ ਕੈ ਤਰੁ.”
 (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
 ਅਥਿਧਕਤ. ਅਥਿਧ. ਵਤਿਧਿ (ਦੇਹ) ਰਹਿਤ. ਨਿਰਧਾਰ. ਦੇਖੋ,
 ਅਥਿਧਕਤ. “ਅਥਿਧਕਤ ਰੂਪ ਅਪਾਰ.” (ਅਕਾਲ)
 ਅਥਿਧਾਤ. ਅ. ੨੨. ਭੈਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਭੰਦ. ਪਦ. “ਅਥਿਧਾਤ
 ਹਿੰਦਵੀ.” (ਸਲੋਹ) ਹਿੰਦੀ ਭੰਦ.
 ਅਥਿਧ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਵਰ (ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ). ਅਨੁੱਭਵ. ਮੰਦ. ਭੁਰਾ। ੨ ਭਾ
 ੨. ਆਬ-ਬਰ. ਸੰ. ਅੰਭੁ-ਧਰ. ਅਥੁ. ਬੰਦਨ. ਮੇਘ.
 ਅਥਿਧਸ. ਭਾ ੨੨. ਵਿ—ਚਿਤਕਬਰਾ. ਭੰਬਖੜੋਂਬਾ. ਅਥੁ ਸਦਿਸ਼ਾ।
 ੨ ਉਸ ਦਾ ਅਥਰ. ਉਸ ਦਾ ਬੰਦਨ.
 ਅਥਿਧਕ. ਦੇਖੋ, ਅਥੁਕ.
 ਅਥਿਧਨ. ਸੰ. ਅਵਣ. ਵਿ—ਰੰਗ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਰਣ
 (ਰੰਗ) ਨਹੀਂ। ੨ ਭੁਰੇ ਰੰਗ ਦਾ. ਭੁਰੰਗਾ. “ਅਥਿਧਨ ਬਰਨ ਖਾਮ
 ਨਹੀਂ ਭਾਮ.” (ਭੈਰ ਅ: ਕਬੀਰ) ੨ ਵਰਣਪਰਮ ਰਹਿਤ. ਨੀਚ.
 ਜੋ ਚਾਰ ਵਰਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ. “ਗਵਤ ਸੁਨਤ ਜਪਤ ਉਧਾਰੇ
 ਬਰਨ ਅਥਿਧਨਾ ਸਭ ਹੂੰ.” (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. ਅਥਿਧ—
 ਅਥਿਧਤ. ਵਿ—ਜੋ ਭਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ. “ਅਥਿਧਨ
 ਬਰਨ ਸਿਉ ਮਨ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤਿ.” (ਭੈਰ ਅ: ਕਬੀਰ) ਓਅੰ ਅੰਬਰ ਜੋ
 ਅਥਿਧਤ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ੫ ਜੋ ਕਹਿਣ
 ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ. ਨਿੰਦਾ. “ਬਰਨ ਹੈ ਅਥਿਧਨ ਕੈ.” (ਕਲਕੀ) ਨਿੰਦਾ
 ਕਹਿਣਗੇ.
 ਅਥਿਧਨ ਬਰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਥਿਧਨ ੪ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਭਾਵਨਿ.
 ਅਥਿਧੁ. ਭਾ ੨੨. ਅੰ. Eye-brow. ਸੰ. ਥੂ. ਸੰਗਤ—ਭ੍ਰਿਧੁਟਿ.
 ਤੋਹ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਬਰੁ.
 ਅਥਿਧੇ ਬਹਾਰਾਂ. ਭਾ ੨੨. ਬਸੰਤ ਚੁੱਤ ਦਾ ਮੇਘ.
 ਅਥਿਧੇ } ਦੇਖੋ, ਆਬਰੁ.
 ਅਥਿਧੇਇ }
 ਅਥਿਧ. ਵਿ—ਬਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਬਲ. “ਅਥਿਧ ਬਲ ਤੋਤਿਆ.”
 (ਮਾਰੂ ਸੈਦੇਵ) ਬਲਵਾਨ ਦੇਹ ਦਾ ਬਲ ਤੋਤਕੇ ਅਥਿਧ ਕੀਤਾ. ਭਾਵ—
 ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤੀਆਂ। ੨ ਅ. ੨੨. ਅੰਵਲ. ਪ੍ਰਥਮ. ਪਹਿਲਾ.
 “ਅਥਿਧ ਨਾਉਂ ਖੁਦਾਇ ਦਾ.” (ਜਸਾ)
 ਅਥਿਧਕ. ਅ. ੨੨. ਵਿ—ਚਿਤਕਬਰਾ (ਭੰਬਖੜੋਂਬਾ) ਯੋਤਾ. ਚਿੰਟਾ

ਅਤੇ ਕਾਲਾ.
 ਅਥਿਧ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਇਸਤ੍ਰੀ. ਨਾਰੀ। ੨ ਵਿ—ਦੁਬਲੀ. ਕਮਜ਼ੋਰ।
 ੩ ਅ. ੨੨. ਮੁਰਖ. ਭੁੱਧਿ ਰਹਿਤ.
 ਅਥਿਧਿਸ. ਅ. ੨੨. ਇਥਲੀਸ ਟੀਸ਼ਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਵਾਂਜਿਆ
 ਹੋਇਆ. ਭਾਵ—ਭੈਰਾਨ. “ਤਕਬਰ ਕੀਤਾ ਅਥਿਧਿਸ ਨੇ ਗਲ
 ਨਾਨਤ ਜਾਮਾ.” (ਜੰਗਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਇਥਲੀਸ ਦਾ ਫੁਟ ਨੋਟ ਅਤੇ
 ਸੈਤਲ.
 ਅਥਿਧਿਵਾਰਾ. ਵਿ—ਅਧਨੀਂਦਾ. ਅਧੀਂ ਉੱਨਿਦਿਤ. ਅਧਸੁੱਤਾ.
 ਅਥਿਧ. ਅ. ੨੨. ਸੰਗਤ—ਅਥੁ (ਪਿਤਾ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ ਪਿਤਾ. ਭਾਪ.
 ਸੰ. ਆਥੁਕ. “ਅੰਮ ਅਥੇ ਬਾਵਹੁ ਮਿਠਤਾ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)
 ਅਥਿਧਸੀ. ਸੰਗਤ—ਉਥਾਸੀ. ਜਿੰਤਾ (ਜੰਤਾਈ). ਦੇਖੋ, ਉਥਾਸੀ
 ਅਤੇ ਅਥਾਸੀ। ੨ ਗੁਲ ਭਾਸੀ. “ਜਾਨੁਕ ਫੂਲ ਅਥਾਸੀ ਰਹੀ.”
 (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੧੨) ਦੇਖੋ, ਅੱਥਾਸ ੨.
 ਅਥਿਧ. ਵਿ—ਬਾਰ (ਭੁਜਾ) ਹੀਨ। ੨ ਬਾਰ (ਸਵਾਰੀ) ਬਿਨਾ. ਜੋ
 ਗੁਰੂਤ ਆਇ ਸਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ. “ਨਮਸਤ ਅਥਾਹੇ.” (ਜਾਪੁ)
 ੩ ਬਾਰ (ਕਾਮਯੋਗ) ਬਿਨਾ. ਦੇਖੋ, ਬਾਰ ੮.
 ਅਥਿਧਸਾਰ. ਭਾ ੨੨. ਬੇਬਾਰ. ਵਿ—ਅਪ੍ਰਸੰਨ. ਨਾਮੁਸ਼. ਬ (ਸਾਥ)
 ਆਚਾਰ (ਦੁੱਖ).
 ਅਥਿਧ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਵਾਦ. ਨਿਰਵਿਵਾਦ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਥਾਦ.
 ਅਥਿਧਾਨ. ਦੇਖੋ, ਆਥਾਦਾਨ.
 ਅਥਿਧ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਭਾਧਾ. ਬਿਨਾ ਭੁਕਾਵਟ। ੨ ਨਿਰਵਿਘਨ।
 ੩ ਦੇਖੋ, ਅਥਾਧਨ.
 ਅਥਿਧਤ. ਵਿ—ਜੋ ਰੋਕਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਭਾਧਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ.
 ਅਥਾਥੀਲ. ਅ. ੨੨. ਸੰਗਤ—ਨਾਈਅਤਾ. ਬਾਲਕਟਾਰਾ.
 Swallow.
 ਅਥਿਧ. ਵਿ—ਬਾਰ (ਦੇਰੀ) ਬਿਨਾ. ਬਿਨਾ ਢਿੱਲ। ੨ ਵਾਧਣ ਤੋਂ
 ਬਿਨਾ. ਬੇਰੋਕ. “ਖੰਡਾ ਅਥਾਰੰ.” (ਗ਼ਜ਼ਨ) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਥਾਰ.
 ਅਥਿਧ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣ. ਇਸ ਵੇਲੇ. “ਅਥਿਧਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਜੇ.”
 (ਧਨਾ ਮ: ੩) ੨ ਸੰ. ਅਥਿ. ਸੰਗਤ—ਮੀਚਾ. ਭੰਤਰਾ। ੩ ਬਕਰਾ.
 ਅਜ. “ਅਥਿ ਮੱਧ ਹੋਮ ਕਰਾਇ.” (ਗ਼ਜ਼ਨ) ੪ ਸੂਰਜ। ੫ ਪਰਬਰ।
 ੬ ਚੂਹਾ। ੭ ਵਾਧੂ. ਪਵਨ। ੮ ਅੱਕਾ ੯ ਲੱਜਾ. ਬਰਮ। ੧੦ ਵਿ—
 ਹੱਥਾ.
 ਅਥਿਧਕਤ. ਦੇਖੋ, ਅਥਿਧਕਤ.
 ਅਥਿਧਾਦ. ਵਿ—ਵਿਸਾਦ (ਕਲੋਸ) ਬਿਨਾ. “ਅਥਿਧਾਦ ਦੇਵ
 ਦੁਰੰਤ.” (ਅਕਾਲ)
 ਅਥਿਧਤ. ਸੰ. ਅਥਿਧਤ. ਵਿ—ਜੋ ਜਾਣਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. “ਜਬ
 ਅਥਿਧਤ ਅਥਿਧਤ ਅਥਿਧਤ ਪੁਤ੍ਰ ਏਕਾ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਜੋ
 ਨਾਥ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਨਿੰਤ. “ਜੋ ਜਨ ਜਾਨਿ ਭਜਹਿ ਅਥਿਧਤ ਕਉ.”
 (ਸੁਹੀ ਕਬੀਰ) “ਅਥਿਧਤ ਸਮਝ ਇਆਨਾ.” (ਗਉ ਕਬੀਰ)
 ੩ ਅਵਤਰ. ਦੇਖੋ, ਅਥਿਧਕਤ.

ਅਭਿਗਮ. ਸੰ. ਅਭਗਮ. ਸੰਗਤਾ—ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਗਤਾਨ.
ਨਿਸਚਯਾਤਮਕ ਗਤਾਨ। ੨ ਅਵਿਗਮ. ਵਿ—ਵਿਨਾਸ ਰਹਿਤ.
ਅਭਿਗਾਮੀ. ਵਿ—ਅਵਗਮ ਵਾਲਾ. ਯਥਾਰਥ ਗਤਾਨੀ. “ਅਦ੍ਰੈ
ਅਲਪਪੁਰਖ ਅਭਿਗਾਮੀ.” (ਅਕਾਲ) ੨ ਅਵਿਨਾਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਗਮ
੨.

ਅਭਿਚਲ. ਸੰ. ਅਵਿਚਲ. ਵਿ—ਜੇ ਵਿਚਲਿਤ (ਚਲਾਇਆਨ) ਨਾ
ਹੋਵੇ. ਕ੍ਰਾਯਮ. ਇਸਥਿਤ. “ਅਭਿਚਲ ਨੀਵ ਧਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ.”
(ਗੁਜ ਮ: ੫)

ਅਭਿਚਲਨਗਰ. ਹੋਦਰਾਬਾਦ ਦੱਖਣ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਾਦੇਤ
(ਨੰਦੇਰ ਜ-ਫਿਰੀ) ਸ਼ਹਿਰ ਪਾਸ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ
ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਧਾਮ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਕੱਤਕ ਸੂਦੀ ੫ ਸੰਮਤ
੧੭੬੫ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਏ ਹਨ. ਨੰਦੇਤ, ਜੀ. ਆਈ.
ਪੀ. ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਮਨਮਾਡ ਜੰਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਨਿਜਾਮ ਸਟੇਟ ਰੇਲਵੇ ਦੇ
ਰਸਤੇ ੧੭੦ ਮੀਲ ਹੈ.

ਸੂਹੀ ਛੱਤ ਦੀ ਰੂਕ. “ਅਭਿਚਲ ਨਗਰ” ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਕਾ—
ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਇਹ ਰੱਖਿਆ ਹੈ. ਇਸ
ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ “ਹਜੂਰ ਸਾਹਿਬ” ਹੈ. ਅਤੇ ਇਹ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਚੌਥਾ
ਤਖ਼ਤ ਹੈ. ਬਿਦਰਮਾਨ ਮੰਦਿਰ ਸਨ ੧੮੩੦ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਣਵਾਯਾ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਕਲਕੀਧਰ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਹਨ:—

ਚਕ੍ਰ, ਚੰਡਾ ਰੋਗਾ, ਛੋਲਾਦ ਦੀ ਕਮਾਨ, ਫੁਰਜ, ਨਾਰਾਥ
(ਸਰਬਲੋਚ ਦਾ ਭੀਰ), ਸੁਨਹਿਰੀ ਸ਼੍ਰੀਸਾਹਿਬ ਪੰਜ, ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ
ਛੋਟੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਭੀ ਇੱਥੇ ਦੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਅਮੋਲਕ
ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਜੇਹੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਲਹਯਾਲੇ ਵਿੱਚ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ
ਸਾਏ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਜਾਏ ਹੋਏ
ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਭਾਈ ਮਾਈ ਭਾਓ ਦੀ ਸਾਂਗ ਦਾ ਫਲ
ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਣਦਾਣ ਅਸੂਝੁਨੀ ਦੇਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਮਨਮਾਡੀ

ਅਭਿਚਲਨਗਰ ਉਜਾਗਰ ਸਗਰ ਜਗ
ਜਾਹਰ ਜਹੂਰ ਜਰਾਂ ਜੋਤਿ ਹੈ ਜਬਰ ਜਾਨ,
ਖੰਡੇ ਹੈ ਪ੍ਰਚੰਡ ਖਰ ਖਤਕ ਕੁਦੰਤ ਧਰੇ
ਖੰਜਰ ਤੁਢੰਗ ਪੁੰਜ ਕਰਦ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਾਨ,
ਸਕਤੀ ਸਰੋਹੀ ਸੇਫ ਸਾਂਕ ਜਮਦਾਤ ਚਕ੍ਰ
ਚਾਲੇ ਕਨ ਭਾਲੇ ਹਿਪੁ ਘਾਲੇ ਛਿਪੁ ਜੰਗ ਠਾਨ,
ਚਮਕਤ ਚਾਰੋਂ ਓਰ ਘੋਰ ਰੂਪ ਕਾਲਿਕਾ ਕੋ
ਬੰਦਨਾ ਕਰਤ ਕਵਿ ਜੋਰ ਪਾਨਿ ਤਾਂਹੀ ਬਾਨ.

ਮਨਮਾਡ

ਸੁੰਦਰ ਗੋਦਾਵਰੀ ਵਿਹੀਨ ਮਲ ਚਲੈ ਜਲ
ਸਲਿਤਾ ਸਤੁਲ ਕੰਭ ਕੂਲ ਛਾਥਿ ਪਾਵਈ,

ਗੁਰੂਬਾਣੀ ਵਿੱਚ “ਅਭਿਚਲਨਗਰ” ਦਾ ਅਲਕ ਸਤਿਸੰਗ ਅਤੇ ਪਲਮਪਦ ਹੈ.

ਖਰੇ ਖਰੇ ਤਰੁ ਖਰੇ ਹਰੇ ਹਰੇ ਪਾਤ ਜਰੇ
ਪਾਂਤਿ ਪਾਂਤਿ ਕਰੇ ਛਾਇ ਸੰਘਨੀ ਕੋ ਛਾਵਈ,
ਬੋਲਤ ਬਿਹੰਗ ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੇ ਉਤੰਗ ਬਾਨ
ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸੁਹਾਵਈ,
ਜਾਇ ਦਰਸਾਵਈ ਮਨੋਰਥ ਉਠਾਵਈ
ਸੇ ਕਾਮਨਾ ਕੋ ਪਾਵਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗਾਵਈ.
(ਗੁਪਤ)

ਨਾਦੇਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਇਹ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਹਨ:—

(੧) ਸ਼ਿਕਾਰ ਘਾਟ. ਨਾਦੇਤ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪਾਸੇ ਗੋਦਾਵਰੀ ਦੇ
ਕਿਨਾਰੇ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਸ਼ਾਮ ਕਰਦੇ
ਸਨ.

(੨) ਸੰਗਤਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਨਾਦੇਤ ਪਹੁੰਚਣ ਮਾਰ ਦਸਮੇਸ਼
ਵਿਰਾਜੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ
ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੈ.

(੩) ਹੀਰਾਘਾਟ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭਰਾਦੁਰਸਾਹ ਦਾ
ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਹੀਰਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਇਹ ਜਗਾ
ਨੰਦੇਤ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਹੈ.

(੪) ਗੋਬਿੰਦਬਾਗ. ਵਡੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦੋ ਫਰਲਾਂਗ ਦੇ
ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਹਾਤਾ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਕਦੇ ਕਦੇ ਜਾਕੇ ਵਿਰਾਜਦੇ
ਸਨ. ਹੁਣ ਇਸ ਥਾਂ ਖੇਤੀ ਵਾਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਛੋਟਾ ਮੰਦਿਰ ਭੀ ਬਣਿਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ.

(੫) ਨਗੀਨਾਘਾਟ. ਇਸ ਥਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਅਰਪਿਆ
ਨਗੀਨਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਿਆ ਸੀ. ਇੱਥੇ ਚਮਕੀਲੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਰੇਜ਼ੇ
ਭੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇਖੇ ਜਾਏ ਹਨ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਨੰਦੇਤ ਤੋਂ
ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹੈ.

(੬) ਬੰਦਾਬਾਨ. ਇਸ ਜਗਾ ਮਾਧੋਦਾਸ ਬੈਰਾਭੀ ਦੀ ਛੁਟੀਆ
ਸੀ. ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ
ਮਾਧੋਦਾਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾਇਆ. ਦੇਖੋ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ
ਨੰਦੇਤ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹੈ.

(੭) ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੋਰ ਜੀ ਦਾ ਅਸਥਾਨ. ਇਹ ਹੀਰਾ ਘਾਟ
ਪਾਸ ਹੀ ਹੈ. ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ
ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਆਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਇਸ ਥਾਂ ਏਕਾਂਤ ਵਾਸ
ਕਰਕੇ ਪਤਿਸੇਵਾ ਪਰਾਇਣ ਰਹੇ ਅਰ ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ
ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਕਾਸ਼ ਮੰਨਕੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਪਧਾਰੇ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ
ਕੋਰ ਮਾਤਾ.

(੮) ਮਾਲਟੇਕਤੀ. ਉਹ ਟੇਕਤੀ (ਪਹਾੜੀ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਲ
(ਧਨ) ਹੋਵੇ. ਇਹ ਟਿੱਬੀ ਨੰਦੇਤ ਤੋਂ ਦੋ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਹੈ.
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਖਜ਼ਾਨਾ
ਕੱਢਕੇ ਪਠਾਣ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖ਼ਾਹ ਵੰਡੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਿਆ ਧਨ
ਮਾਲ ਟੇਕਤੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵਾਰਿਤਕ ਮਹਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ.

ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਅਖਿਰਲਾਸ਼ਰ (ਹਰਮੁਰ) ਸਾਹਿਬ

ਇੱਥੇ ਹੀ ਗਭਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅਧਿਕਾਰ ਨਗਰੀ. ਸਿੱਖਤਾ. ਸਤਸੰਗਤਿ. "ਅਧਿਕਾਰਨਗਰੀ ਨਾਨਕ ਦੇਵ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਆਤਮ ਪਦਵੀ. ਫ਼ਰਾਨ ਅਵਸਥਾ.

ਅਧਿਕਾਰ. ਸੰਗਤ—ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਅਫ਼ਰਾਨ. "ਰਹਿੰਦੇ ਬਿਚਾਰ ਅਧਿਕਾਰ." (ਅਫ਼ਾਨ) ੨ ਵਿ—ਵਿਚਾਰਯੀਨ. ਮੁਰਖ. "ਤੈਂ ਅਧਿਕਾਰ ਜੜ੍ਹ! ਕਰਤਾਰ ਕਾਹਿ ਨਾ ਮਨ?" (ਪਾਦਸਾਵ) ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਸੋਚੇ. ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ. "ਲੱਛ ਲੱਛ ਤੁਰੰਗ ਏਕਹਿ ਦੀਜੀਐ ਅਧਿਕਾਰ." (ਪਾਦਸਾਵ) ੫ ਸੰ. ਅਧਿਕਾਰ.

ਦਿਸੰਬਰ ਸਨ ੧੯੨੮ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਾਲ ਟੋਕੜੀ ਦਾ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਹਕੇ ਕਰੀਬ ਹਜ਼ਾਰ ਮਾਨ ਦੀ ਲੋਥ ਟੋਕੜੇ ਕਥਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਪੂਰ ਜਿੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕਦਮਾ ਹੋਣ ਤੇ ੨ ਦਿਸੰਬਰ ੧੯੨੯ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੁਕਦਮਾ ਕੱਢਕੇ ਪਹਿਲੇ ਵਾਰ ਫ਼ਰਦੂਆਵਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ, ਸਿਵਿਲ ਮਿਲਟੇਰੀ ਫ਼ੈਜ਼ਟ ੧੧ ਦਿਸੰਬਰ ੧੯੧੯ ਦਾ ਲੇਖ:—
Secunderabad Dec. 7. Sir Herbert Cuming, of the Calcutta High Court, who was specially deputed by the Government of India at the request of the Nizam of Hyderabad, to hold a judicial inquiry into the Sikh-Muslim dispute over a Shrine in Nander, delivered judgment to-day, finding in favour of the Sikhs in regard to the shrine and awarding to the Muslims the building in the north of the disputed spot.

In the course of a lengthy judgment, consisting of 54 typewritten, foolscap pages. His lordship said: "I am of the opinion that the land claimed by the Sikhs is the absolute property of the Gurdwara at Nander, that it constitutes the wara or manja sahib, known as maltekri, which was a construction some four or five feet square and three or four feet high.

RIGHT TO EXHUME BODY. "This construction was destroyed on or about December 16 or 17, 1928, and a person of the name of Hayat Khan was buried there. The Sikhs are entitled to disinter this body."

A period of one month was allowed for the removal of the body of Hayat-Khan. by his relations or other muslims, after which period the Sikhs being entitled to exhume and remove it.

ਸੰਗਤ—ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਹਿੰਸਾ ਕਰਮ. ਬਨਿਦਾਨ ਦੀ ਰੀਤਿ. "ਪੜ੍ਹ ਬੋਲਮੇਰੁ ਅਥਿਰਾਰ." (ਫ਼ਰਾਨ) ੫ ਤੰਤੁਬਾਸਤੁ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਰਣ, ਮੋਹਨ, ਸੁੰਤਨ, ਵਿਦ੍ਵੇਸਣ. ਉਚਾੱਟਨ ਅਤੇ ਵਸੀਕਰਣ ਇਹ ਫ਼ੀ ਕਰਮ.

ਅਥਿਦਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਦਯਾ.

ਅਥਿੰਦ. ਸੰ. ਅਵਿਦਯ. ਵਿ—ਵਿਦਯਾਚਹਿਤ. ਮੁਰਖ. ਅਨਪੜ੍ਹ. ਬੇਦਿਲਮ.

ਅਥਿਦਯਾ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਦਯਾ.

ਅਥਿਨਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਨਾਸ.

ਅਥਿਨਾਸ } ਸੰ. ਅਵਿਨਾਸਿਨ—ਅਵਿਨਾਸੀ, ਵਿ—ਵਿਨਾਸ ਰਹਿਤ.

ਅਥਿਨਾਸਿ } ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਅਥੇ (ਅਯਯ).

ਅਥਿਨਾਸੀ } "ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਅਥਿਨਾਸ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

੨ ਨਿਤਰ. ਸਦਾ ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. "ਹੇ ਅਰੁਤ ਹੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਅਥਿਨਾਸੀ ਅਥਨਾਸ." (ਬਾਵਨ) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਿਨਾਸੀ.

ਅਥਿਨਾਸੀਖੇਮ. ਸੰਗਤ—ਨਿਤਰ ਫੇਮ. ਬੈਥਨ ਮੋਕ. ਜਿਸ ਮੁਕਤਿ (ਰਿਹਾਈ) ਨੂੰ ਪਾਕੇ ਫੇਰ ਕਦੇ ਬੰਧਨ ਨਾ ਪਵੇ। ੨ ਅਵਿਨਾਸੀ ਆਨੰਦ. "ਅਥਿਨਾਸੀ ਖੇਮ ਚਾਹਿ ਜੇ ਨਾਨਕ, ਸਦਾ ਸਿਮਰਿ ਨਾਚਾਇਫ਼." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਅਥਿਨਾਸੀਪੁਰਖੁ. ਸੰਗਤ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ. ਵਿਨਾਸ ਰਹਿਤ. ਪੂਰਣ ਪੁਰੁਸ਼. "ਅਥਿਨਾਸੀਪੁਰਖੁ ਪਾਇਆ ਪਰਮੇਸਰੁ." (ਸੋਹਿਲਾ) **ਅਥਿਥੇਕ.** ਸੰ. ਅਵਿਥੇਕ. ਸੰਗਤ—ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਅਭਾਵ ਭੋਸਮਝੀ. ਨਾਦਾਨੀ. "ਅਥਿਥੇਕ ਹੈ ਤਿਹ ਨਾਉਂ। ਤਵ ਹੀਯ ਮੇ ਸਿਹ ਠਾਉਂ." (ਪਾਦਸਾਵ)

ਅਥਿਥੇਕੀ. ਸੰ. ਅਵਿਥੇਕਿਨ. ਵਿਥੇਕ ਹੀਨ. ਭੋਸਮਝ. ਨਾਦਾਨ.

ਅਥਿਥਕਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਥਕਤ.

ਅਥਿਰਥਾ. ਵਿ—ਵਿਥਾ. ਨਿਸਫਲ. "ਜਨਮ ਅਥਿਰਥਾ ਜਾਈ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ)

ਅਥਿਲੰਬ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਲੰਬ.

ਅਥੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣੇ. ਇਸੇ ਸਮੇ. ਅਥੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਥਿ ੨. **ਅਥੀਨਾ.** ਵਿ—ਥੀਨਾਈ ਰਹਿਤ. ਨਾਥੀਨਾ. ਔਧਾ। ੨ ਭਾਵ—ਅਫ਼ਰਾਨੀ. "ਸਭ ਫੇਕਟ ਧਰਮ ਅਥੀਨਾ." (ਪ੍ਰਭਾ ਬੇਟੀ) ਔਨ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਬੋਧੇ (ਅਸਾਰ) ਕਰਮ ਹਨ.

ਅਥੀਨਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਥੀਨਾ.

ਅਥੀਰ. ਯੁ. ੨ ਅਥੀਰ. ਸੰਗਤ—ਕਸਤੂਰੀ, ਗੁਲਾਬ, ਕੇਸਰ, ਸੰਦਲ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਗੁਲਾਬ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬੀਰ ੨.

ਅਥੁਤ. ਵਿ—ਬੁਝਣ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਬੁਝੇ ਨਾ. ਜੋ ਪ੍ਰਚਲਿਤ (ਮਚਦਾ) ਰਹੇ। ੨ ਸੰ. ਅਥੁਪ. ਵਿ—ਅਥੇਪ. ਭੋਸਮਝ. ਅਫ਼ਰਾਨੀ.

ਅਥੁਭਟਾ. ਸੰਗਤ—ਨਾ ਬੁਝਣਾ. ਰੋਸ਼ਨ ਰਹਿਣਾ। ੨ ਅਥੇਧਰਾ. ਅਫ਼ਰਾਨ. "ਬੁਝਣਾ ਅਥੁਭਟਾ ਰੂਪ ਕੀਆ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਬੁਧ. ਦੇਖੋ, ਅਬੁਧ ੨.

ਅਬੁਧਿ. ਸੰ. ਅਬੁਧਿ. ਵਿ—ਅਗਨੀ. ਨਾਦਨ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਗਨੀ. ਨਾਦਨੀ.

ਅਬੁਧ. ਦੇਖੋ, ਅਬੁਧ ੨.

ਅਬੁਤਬੇਲਾ. Paolo di Bartolomeo Avitabile ਪਾਲੋ ਦੀ ਬਾਰਤੋਲੋਮੀ ਅਵੀਤਾਬੀਲ. ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੭੮੧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਇਟਲੀ ਦੇਸ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ. ਅਨੇਕ ਖਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਨ ੧੮੨੭ ਵਿੱਚ ਨਹੋਰ ਆਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਫੌਜੀ ਸਰਦਾਰ ਬਣਿਆ. ਜਰਨੈਲ ਅਵੀਤਾਬੀਲ ਦੀ ਫਾਉਟੀ ਨੌਲੱਖੇ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਠੀ ਬੁੱਧੂ ਦੇ ਆਖੇ ਤੇ ਸੀ. ਇਹ ਵਡੇ ਭੀਲ ਵਾਲਾ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਚਤੁਰ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਵਜੀਰਾਬਾਦ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਸਨ ੧੮੩੭ ਵਿੱਚ ਬੁਤ ਸਮਾਂ ਪਿਸ਼ੋਰ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਰਿਹਾ. ਅਬੁਤਬੇਲਾ ਇਟੇਲੀਅਨ, ਫ੍ਰੈਂਚ, ਫਾਰਸੀ. ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਰ ਵਡਾ ਮੋਹਮਾਨ ਨਿਵਾਸ ਸੀ. ਸਨ ੧੮੪੨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਟਲੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨੇਪਲਸ (Naples) ਪਾਸ ਨਵਾਂ ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅਮੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਪਾਸ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਪੈਂਡ ਨਕਦ ਸੀ. ਸ਼ਰਾਬ ਚਹੁਤ ਪੀਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਚਿਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਜੀਉ ਸਕਿਆ, ੨੮ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੫੦ ਨੂੰ ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ.

ਅਬੁਧ. ਅ. ۱۰۰ ਸੰਗਤ—ਪਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਬਿਯਾ ਲੰਘਣਾ. ਪਾਰ ਜਾਣਾ.

ਅਬੋ. ਦੇਖੋ, ਅਬੀ। ੨ ਵਜ਼—ਸੰਬੰਧਨ. ਅਭੇ! ਓ!

ਅਬੋਅ. ਦੇਖੋ, ਅਬਜ਼ਕ.

ਅਬੋਹ. ਵਿ—ਬੋਧ ਰਹਿਤ. ਅਬੋਦ. ਅਖੰਡ. “ਅਬੋਹ ਨਾਥ ਅਜੀਤ” (ਅਕਾਲ) “ਰਾਵਰੀ ਦੇਹ ਅਬੋਹ ਕੋ ਦੇਖਕੈ.” (ਗੁਰੂ ੧੦)

ਅਬੋਚਲ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲ. “ਮਾਲ ਹਮਾਰਾ ਅਖੁਟ ਅਬੋਚਲ.” (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਅਬੋ ਤਬੋ. ਦੇਖੋ, ਅਬਤਬਾ. ੨ ਸੰਗਤ—ਨਿਰਾਦਰ. ਅਪਮਾਨ. “ਅਬੋ ਤਬੋ ਕੀ ਚਾਕਰੀ.” (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਦਾ. ਨਿੱਤ. “ਅਬੋਤਬੋ ਕੁਤੇ ਹੈ ਪਾਜਾ.” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਬੋਦ. ਸੰ. ਅਵੇਦਜ. ਵਿ—ਨਾ ਜਾਣਨ ਸੋਗਤ. ਅਕਰੋਧ. ਬੇਦ ਅਬੋਦ ਨਿਰੰਤਰ ਅੰਤਰ. (ਨਾਪੁ) ਵੇਦ ਕਰਕੇ ਅਵੇਦਜ.

ਅਬੋਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬੋਰ (ਦੋਰ) ਬਿਨਾ. ਤੁਰਤ. ਵੌਰਨ। ੨ ਸੰਗਤ—ਕੁਵੇਲਾ. ਭੁਸਮਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੰਤ. ਆਬਣ. “ਕੇਤਕ ਕਰ ਅਬੋਰ ਨਿਕਸਿਤੋ.” (ਗੁਪੁਸੁ)

ਅਬੋਰ ਸਵੇਰ. ਸੰਗਤ—ਸੰਭ ਅਤੇ ਸਵੇਰ. ਉੱਕਣ ਆਬਣ. ਸਾਧਕਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਤਰਕਾਲ. “ਆਵਹਿ ਜਾਇ ਅਵੇਰ ਸਵੇਰ.” (ਗੁਪੁਸੁ)

ਅਬੀ. ਦੇਖੋ, ਅਬੀ। ੨ ਸੰ. ਅਵਜ਼ਕ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਨਾ ਹੋਵੇ. ਸਦਾ ਇੱਕਰਸ. “ਅਜੇ ਹੈ। ਅਬੀ ਹੈ” (ਨਾਪੁ)

ਅਬੋਧ. ਵਿ—ਬੋਧ ਰਹਿਤ. ਅਗਨੀ. ਮੁਰਖ। ੨ ਸੰਗਤ—ਮੁਰਖਤਾ. ਨਾਦਨੀ.

ਅਬੋਲ. ਵਿ—ਬੋਲਣ ਬਿਨਾ. ਮਾਮੋਸ. ਚੁੱਪ. “ਕਾਰਣ ਕਵਨ ਅਬੋਲ?” (ਧਨਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਦੇਖੋ, ਬੋਲ ਅਬੋਲ.

ਅਬੋਚ. ਵਿ—ਜੋ ਵੰਚਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਠਗਾਈ ਰਹਿਤ. ਧੱਖਾ ਨਾ ਖਾਵੇ. “ਅਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਖ ਰਿਦੇ ਸਦੀਵ ਅਬੋਚ ਜੋ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਬੋਦਤਾ. ਸੰਗਤ—ਬੰਧਨ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਫੁਟਕਾਰਾ. ਰਿਹਾਈ. ਮੁਕਤਿ. “ਬੰਦਨਾ ਕੋ ਲੇਤਹੀ, ਅਬੋਦਤਾ ਕੋ ਦੇਤ ਸਨ.” (ਨਾਪੁ)

ਅੱਭਾ. ਦੇਖੋ, ਅਭਾ.

ਅੱਭਾਸ. ਅ. ۱۰۰ ਸੰਗਤ—ਅਬਦੁਲ ਮੁਤੱਲਬ ਦਾ ਪੁਰੂ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚਾਚਾ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੨੧ ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੬੫੪ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਕਬਰ ਮਦੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਅੱਭਾਸੀ ਵੰਸ਼ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਬਦਾਦ ਦੇ ਖਲੀਫੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਉਹ ਇਸੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ੨ ਕੁਲਅੱਭਾਸ ਦਾ ਪੋਦਾ. ਕੁਲਭਾਸ.

ਅੱਭਾਜਾਨ. ਪ੍ਰਿਯ ਪਿਤਾ. ਸੰ. आभाजाणि ਮਾਤਾ ਦਾ ਪਤੀ.

ਅੱਭੁਲ ਹਸਨ. ਦੇਖੋ. ਕੋਨਕੰਡਾ ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ.

ਅੱਭੁਲ ਫਜ਼ਲ. ۱۰۰ ਅੱਭੁਲਫਜ਼ਲ ਅਕਬਰ ਫ਼ਦਾਸਾਹ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ. ਜੋ ਸ਼ੇਖ ਮੁਬਾਰਕ ਦਾ ਪੁਰੂ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਛਾਪ ਅੱਲਾਮੀ ਹੈ. ਇਹ ਫ਼ੈਜ਼ੀ ਦਾ ਭਾਈ ਅਤੇ ਵਡਾ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੫੫੧ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ੧੬੦੨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੀ ਰਦੀਆਂ ਕਈ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ. ਪੰਚਤੰਤ੍ਰ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ “ਅਜਾਰ ਦਾਨਿਸ਼” ਫਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ‘ਆਈਨ ਅਕਬਰੀ’ ਵਡੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪੁਸਤਕ ਹੈ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਕਬਰ ਦੇ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ

ਅਬਜ਼. ਦੇਖੋ, ਅਵਜ਼ਕ.

ਅਬਜ਼ਾਕ੍ਰਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਜ਼ਾਕ੍ਰਿਤ.

ਅਬ੍ਰਿਟੀ. ਸੰ. ਅਵੁਣ. ਵਿ—ਵੁਣ (ਘਾਉ) ਰਹਿਤ. ਜੋ ਸ਼ਕਮੀ ਨਹੀਂ. “ਜੋ ਅਬ੍ਰਿਟੀ ਠਾਢੇ ਹੁਤੇ ਬ੍ਰਿਟੀ ਕਿਥੇ ਕਰਤਾਰ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੮)

ਅਭ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿ.

ਅਭਉ. ਵਿ—ਭੈ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਭੈ। ੨ ਸੰਗਤ—ਨਿਰਭੇਤਾ. “ਕੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਪਰਸੀਐ ਅਭਉ ਲਭੈ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਭਅੰਤ } ਸੰ. अभ्यन्तर—ਅਭੰਤਰ. ਸੰਗਤ—ਮੱਧ (ਵਿੱਚ ਦਾ)
ਅਭਅੰਤਰ } ਅਸਥਾਨ। ੨ ਚਿਦਾ. ਮਨ. ਅੰਤਰਕਰਣ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਿੱਚ. ਅੰਦਰ. ਭੀਤਰ. ਭਾਵ—ਦਿਲ ਵਿੱਚ. “ਅਕਮ ਅਗੋਚਰ ਰਹਿਆ ਅਭਅੰਤ.” (ਭੈਰ ਅ: ਕਬੀਰ) “ਨਿਰਰਉ ਸੋ ਅਭਅੰਤਰ

आभा जागी यस्य स आभाजाणि

यथा—

जानकी जाय यस्य स जानकीजाणि

ਵਸਿਆ." (ਮਾਰੂ ਸੈਲਹੇ ਮ: ੧) ੪ ਯੋਫ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਭਿ ਕੰਠ ਹਿਰਦਾ ਨੱਕ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਅਭਿਯੰਤਰ ਦੇਸ ਹੈ. ਨੱਕ ਤੋਂ ਸੋਲਾ ਉਂਗਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤਕ ਬਾਹਰੀ (ਦਾਹੜ) ਦੇਸ ਹੈ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਵਿ—ਅੰਦਰੂਨੀ. ਮਾਨਸਿਕ. "ਸਬੁ ਕਰਟੀ ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਜੇਵਾ." (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਥਿ. ਵਿ—ਵਿਚੋਂ. ਅੰਦਰੋਂ. "ਜਲ ਮਹਿ ਕੇਤਾ ਰਾਖੀਐ ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਸੁਕਾ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਭਿਯੰਤਰਿ } ਸੰ. ਅਭਿਯੰਤਰ. ਵਿ—ਨਾ ਖਾਣ ਯੋਫ਼. ਜਿਸ ਦਾ ਖਾਣਾ ਧਰਮ ਅਭਿਯੰਤਰਿ } ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ. "ਲੋਭੀ ਜੰਤੁ ਨ ਜਾਣਈ. ਭਖੁ ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਸਭ ਖਾਇ." (ਸੁਰੀ ਮ: ੫)

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਸੰ. ਅਭਿਯੰਤਰ. ਵਿ—ਜੋ ਭਗਨ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਖੰਡ. "ਤਿਸ ਦੀਬਾਣ ਅਭਿਯੰਤਰਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਸਭਾ ਸੰਗ ਹੈ ਸਾਧਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਅਭਿਯੰਤਰ. ਬਦਨਸੀਭ. ਮੰਦਭਾਗੀ. ਭਾਗਹੀਨ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਸੰ. ਅਭਿਯੰਤਰ. ਵਿ—ਭਾਗਿ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਭਗਤ ਨਹੀਂ। ੨ ਜੋ ਵਿਭਾਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ. ਜੋ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. ਜਿਸ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ. "ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਹੈ." (ਜਪੁ)

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਅਖੰਡ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ ੧.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਵਿ—ਜੋ ਭਜਦਾ ਨਹੀਂ. ਪਲਾਇਨ ਰਹਿਤ। ੨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ. ਬਿਨਾ ਸਿਕਸਤਾ। ੩ ਜੋ ਭਗਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਅਖੰਡ। ੪ ਜੋ ਭਜ (ਸੇਵਨ) ਯੋਫ਼ ਨਹੀਂ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਵਿ—ਜੋ ਭਵ (ਭਲਾ) ਨਹੀਂ. ਭੁਰਾ। ੨ ਅਮੰਗਲ. ਦੇਖੋ, ਭਵ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ } ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਅਤੇ ਭਗਤਿ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੰਮੁਖ ਅਭਿਯੰਤਰਿ } (ਸਨਮੁਖ) ਭਗਤਿ. ਸਾਖਾਤ (ਸਾਖਾਤ) ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕੇ ਕੀਤੀ ਭਗਤਿ. "ਮਨਮੁਖ ਤੇ ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਨ ਹੋਵਸਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੧) "ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਪਿਰ ਆਗੈ." (ਗੁਰੂ ਸਾਰਾਮਾਹਾ)

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਭਰ. ਨਿਰਭੈ. ਭੇਖੋਭ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਸੰਗਤ—ਨਿਰਭੈਰਾ ਦਾ ਦਾਨ. ਸਰਣ ਆਏ ਨੂੰ ਨਿਰਭੈਰਾ ਦੇਣੀ. ਸਰਣਾਗਤ ਦਾ ਭਰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਵਿ—ਜੋ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ. ਅਪੂਰਣ. ਸੰਖਣਾ. ਖਾਲੀ. "ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰ ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਭਰੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ। ੨ ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭਰਣ ਨਾ ਕਰੇ. ਬਿਨਾ ਪੋਖਣ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਵਿ—ਜੋ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. ਖਾਲੀ. "ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਸਿੰਧ

ਭਏ ਸੁਭਰ ਸਰ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੧) ਖਾਲੀ ਅੰਤਰਿਯੰਤਰ ਨਾਮਜਲ ਸਿੰਜਣ ਤੋਂ ਲਭਾਨਭ ਹੋ ਗਏ. ਨੱਕੋ ਨੱਕ ਭਰੇ ਗਏ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਰੂਪਨ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ. "ਹਾਰ ਕਜਰ ਬਸਰੁ ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਕੀਨੇ." (ਬਿਲਾ ਪਤਰਾਲ ਮ: ੫) "ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਹੈ" (ਜਪੁ)

ਅਭਿਯੰਤਰਿ } ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਅਪੂਰਣ. ਖਾਲੀ. ਉੱਟਾ. ਅਭਿਯੰਤਰਿ } ਸੰਖਣਾ. "ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਸਰੁ ਭਰਿਆ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਮਨ ਜੋ ਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਸੋ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਭਰਿਆ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ } ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਸੰਗਤ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ. "ਨਸੇ ਰਿਯ ਵਾਂਗੀ ਅਭਿਯੰਤਰਿ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਅ (ਬਿਨਾ) ਭਾ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼).

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਸੰਗਤ—ਭਾਉ (ਅਦਰ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਨਿਰਾਦਰ. ਅਪਮਾਨ. "ਜੋ ਲੋ ਭਾਉ ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਦਿਹ ਮਾਨੇ." (ਸੇਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਨੇਸ਼ੀ. "ਪੇਖਨ ਸੁਨਨ ਅਭਿਯੰਤਰਿ." (ਜਪੁ) ੩ ਨਾਜ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯੰਤਰਿ। ੨ ਸੰਗਤ—ਗਿਨਾਨੀ। ੩ ਖੋਟੀ ਭਾਵਨਾ। ੪ ਅਨੁਚੀ. "ਸੁਭਾਇ ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਨਿਕਟਿ ਅਵੈ ਸੀਤੁ ਤਕਾ ਜਾਇ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ਗੁਰੀ ਅਨੁਚੀ ਤੋਂ ਜੋ ਅੰਗ ਪਾਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸੀਤ ਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਸੰ. ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ. ਅਕਸ। ੨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. "ਦਸਰਾਰ ਲੋਕ ਆਭਾ ਅਭਿਯੰਤਰਿ." (ਬ੍ਰਹਮਾਵ)

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਸੰ. ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਵਿ—ਦੁਪਕੀਤਾ. ਖਾਮੋਸ਼. "ਚੇ ਲੰਪਟ! ਕ੍ਰਿਸਨ ਅਭਿਯੰਤਰਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਭਣੀ) ਹੋ ਵਿਸੈ ਲੰਪਟ! ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਰੂ ਮੋਨੀ ਹੈ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਸੰ. ਅਭਿਯੰਤਰਿ. ਸੰਗਤ—ਕਥਨ. ਬਿਆਨ. "ਅਵਰਾ ਦੇਖਿ ਨ ਜੁਣੈ ਅਭਿਯੰਤਰਿ." (ਸੁਰੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਅ (ਨ) ਭਾਸਣ (ਕਥਨ). ਖਾਮੋਸ਼ੀ. ਰੁੱਪ.

ਅਭਿਯੰਤਰਿ } ਸੰਗਤ—ਨਾ ਬੋਲਣ ਯੋਫ਼ ਭਾਸਾ (ਬੋਲੀ). ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਭਿਯੰਤਰਿ } ਵਿੱਚ ਧੂਨਾਨੀ ਅਰਬੀ ਆਦਿ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਲੇਭਾਸਾ ਕਹਿਕੇ ਆਰਯਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਦੇ ਯਾਵਨੀ ਭਾਸਾ ਨਾ ਬੋਲਣ. ਦੇਖੋ, ਬ੍ਰਿਹਤ ਪਾਰਾਸਰ ਸੰਹਿਤਾ ਅ. ੪. ਵਿਥਿਸੂ ਸੰਹਿਤਾ ਅ. ੬. "ਅਭਿਯੰਤਰਿ ਗਾ ਗੁਰੂ ਬਕਰਾ ਖਾਣਾ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ਗੁਰੂ ਜਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਮਲੇਭਾਸਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪਾਖੰਡੀ ਬ੍ਰਹਮਣ ਨੂੰ "ਉਸਦਾਨੁਭ ਨਾਯਕ" ਕਰਕੇ ਸਿਖਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਤੁਸੀਂ "ਬਿਸਮਿੱਲਾ" ਆਦਿ ਮੰਤ੍ਰ ਕਹਿਕੇ ਸਿਖਾਹਿ ਕੀਤੇ ਜੀਵ ਦਾ ਗੁੱਠਾ ਮਾਸ ਖਾਂਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹੋ ਕਿ—ਸਾਡੇ "ਭਉਕੇ ਉਪਰਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਉੱਠ ਉੱਠੇ ਲੋਕੀਆਂ ਲੋਕਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਭੰਡਾ ਲੈ ਕੇ ਉੱਠ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਸਿੱਧਾ ਭਾਗ."

ਜਾਣਾ." ਇਹ ਕੇਹਾ ਅਣੋਖਾ ਮੰਤਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋ।

ਜੇ ਕਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਬੀ ਭਾਰਸੀ ਆਦਿ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਲੇਫਤਾਸ ਮੰਨਦੇ, ਤਦ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸਬਦ ਨਾ ਵਰਤਦੇ।

ਅਭਾਸ਼ੀ, ਦੇਖੋ, ਅਭਾਸ਼ਣ.

ਅਭਾਸ਼ੀ, ਦੇਖੋ, ਅਭਾਸ਼.

ਅਭਾਸ਼, ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਗ (ਹਿੱਸਾ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਰਤਾਰਾ (ਫਾਂਦਾ) ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ੨ ਸੰ. ਅਭਾਸ਼ਤ. ਸੰਗਤ—ਬਦਕਿਸਮਤੀ. ਭਾਗਤਪੀਨਤਾ। ੩ ਵਿ—ਅਭਾਸ਼ਾ. ਬਦਨਸੀਬ. "ਰਾਮ ਕੀਨ ਜਪਸਿ ਅਭਾਸ਼?" (ਭੈਰ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅਭਾਸ਼ਾ } ਸੰ. ਅਮਾਗਿਨ੍. ਵਿ—ਬਦਨਸੀਬ. ਖੋਟੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ.
ਅਭਾਗੀ } ਮੰਦਭਾਗੀ. "ਜਿਸ ਕਉ ਬਿਸਰੇ ਪੁਨਪਤਿ ਦਾਤਾ,
ਸੋਈ ਗਨਹੁ ਅਭਾਗਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) "ਨਾਮ ਬਿਸਾਰਿਆ ਜੇ
ਮਨਮੁਖ ਮੂੜ ਅਭਾਗੀ." (ਆਸਾ ਵੰਤ ਮ: ੪)

ਅਭਾਗੁ. ਸੰ. ਅਭਾਗਤ. ਸੰਗਤ—ਬਦਕਿਸਮਤੀ. "ਰਾਮ ਨ ਜਪਹੁ
ਅਭਾਗੁ ਰੁਮਾਰਾ." (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਭਾਤਿ. ਵਿ—ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਂਤ (ਪ੍ਰਕਾਰ) ਦਾ. ਅਦੁਤੀ.
ਬੇਨਜੀਰ. "ਸੋਭਾ ਅਭਾਤਿ." (ਬੈਨਰਾਜ)

ਅਭਾਨ. ਸੰਗਤ—ਅਪ੍ਰਤੀਤਿ. ਭਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅਭਾਵ.

ਅਭਾਨੀ, ਦੇਖੋ, ਅਭਾਨ ਅਤੇ ਅਭਾਨੀ.

ਅਭਾਵ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨਾ ਹੋਣਾ. ਨੇਸ਼ੀ. ਬਿਦਾਨਾ ਜੋ ਅਭਾਵ ਦੇ
ਪੰਜ ਭੇਦ ਮੰਨੇ ਹਨ—

ੳ. ਪ੍ਰਾਕਭਾਵ. ਪ੍ਰਾਕ—ਅਭਾਵ. ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਪਹਿਲੇ
ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਣਾ. ਜੈਸੇ—ਲੋਹੇ ਵਿੱਚ ਤਲਵਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਮੋਰੂਦਾ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਅਭਾਵ ਸੀ.

ਅ. ਪ੍ਰਧੀਸਾਭਾਵ. ਜੋ ਵਸਤੂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਅਭਾਵ
ਹੋਵੇ, ਜੈਸੇ—ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਜਲਕੇ ਫਸਮ ਹੋ ਗਈ.

ੲ. ਅਨਰੋਨਾਭਾਵ. ਪਰਸਪਰ ਅਭਾਵ. ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ ਦਾ
ਦੂਜੇ ਦਾ ਰੂਪ ਨਾ ਹੋਣਾ. ਜੈਸੇ ਕਧਾ ਕਧੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕਧੀ ਕਧਾ ਰੂਪ
ਨਹੀਂ ਅਰਥਾਤ ਗਧੇ ਵਿੱਚ ਗਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਗਾਂ ਵਿੱਚ ਗਧੇ ਦਾ ਅਭਾਵ
ਹੈ.

ਸ. ਅਤਰੋਤਾਭਾਵ. ਸਭ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਨਾ
ਹੋਣਾ. ਜੈਸੇ—ਸਹੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ, ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਝੁੱਲ ਆਦਿ.

ਹ. ਸਾਮਯਿਕਾ ਭਾਵ. ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਹੋਣ
ਪੂਰ ਭੀ ਨਾ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਭਾਵ ਹੋਣਾ. ਜੈਸੇ—ਘੜਾ ਹੋਣ
ਪੂਰ ਭੀ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਘੜਾ ਨੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਘੜੇ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ।
੨ ਭੁਰਾ ਬਿਆਲ. ਮੰਦ ਸੰਕਲਪ। ੩ ਅਯੁੱਧਾ.

ਅਭਿ. ਉਪ. ਇਹ ਸਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲੱਕੜੇ ਸਨਮੁਖ, ਚੁਰਾ, ਮੰਦ,
ਉੱਪਰ, ਪਾਸ, ਦੂਰ, ਚੁਢੇਰੇ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਿਨਾ, ਇੰਛਾ, ਕੁਚਿ,
ਆਦਿ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਵਿੱਚ "ਅਭਰੋਤਰ"
ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਅਭਿ ਸਬਦ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅੰਦਰ,

ਅੰਤਰਕਰਣ. "ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨੀ ਅਭਿ ਐਸੀ." (ਮਨਾ ਅ: ਮ
੧)

"ਸਬਦਿ ਅਭਿ ਸਾਧਾਰਣੇ." (ਆਸਾ ਵੰਤ ਮ: ੧)

"ਬਿਨ ਅਭਿ ਸਬਦ ਨ ਮਾਂਜੀਐ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਬਦ ਬਿਨਾ ਅਭਿ (ਅੰਤਰਕਰਣ) ਸੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.

ਅਭਿਉ } ਸੰ. ਅਭਰੂਹ. ਸੰਗਤ—ਮੱਸਾ. ਸ਼ੰਕ। ੨ ਭਰਕ. ਹੁੰਜਰ.
ਅਭਿਉ } "ਆਪ ਪਦ ਨਿਰਭਾਣ ਨ ਚੀਨਿਆ ਇਨ ਬਿਧਿ ਅਭਿਉ
ਨ ਚੁਕੈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਵਿ—ਅ-ਭਯ. ਨਿਭੀਯ (ਨਿਰਭੈ).

ਅਭਿਅ. ਵਿ—ਨਿਰਭੈ. ਭੈ ਬਿਨਾ. "ਅਭੇਦ ਅਭਿਅੰ." (ਅਕਾਲ)

ਅਭਿਆਸ. ਸੰ. ਅਭਾਸ. ਸੰਗਤ—ਮਲਕ. ਕਾਰਕ-ਸਿੱਧੀ ਲਈ
ਵਾਰ ਵਾਰ ਬੀਤਾ ਹੋਇਆ ਯਤਨ. "ਕਰਹਿ ਬੇਦ ਅਭਿਆਸ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਅਭਿਆਸੀ. ਸੰ. ਅਮ੍ਧਾਰਿਨ੍—ਅਭਾਸੀ. ਵਿ—ਮਲਕ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਭਿਆਸਤ. ਸੰ. ਅਭਾਸਤ. ਸੰਗਤ—ਅਭਿ-ਅਯਤ. ਸਾਮ੍ਹਣੇ
(ਸੰਮੁਖ) ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਪਹਾਚੁਣਾ. ਮੋਹਮਾਨ। ੩ ਬਿਖਤਾ
ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਸਾਧੂ. "ਅਭਿਆਸਤ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਜਿ ਪਰਘਰਿ
ਭੋਜਨ ਕਰੇਨਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੩)

ਅਭਿਅੰਤ } ਦੇਖੋ, ਅਭਿਅੰਤਰ.
ਅਭਿਅੰਤਰ }

ਅਭਿਸਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੱਕੇ ਵਾਧਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ੨ ਸਮੀਪ (ਨੇੜੇ)
ਜਾਣਾ.

ਅਭਿਸਾਰ. ਸੰਗਤ—ਬੁੱਧ. ਜੰਗ। ੨ ਸਾਧਨ। ੩ ਯਤਨ.

ਅਭਿਸਾਰਿਕਾ. ਸੰਗਤ—ਕਾਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਨਾਇਕਾ, ਜੋ
ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਭੇਦ
ਹਨ—

ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸਨਾਭਿਸਾਰਿਕਾ, ਜੋ ਅੰਹੇਰੀ ਚਾਰ ਵਿੱਚ ਬਾਲੇ ਵਸਤੂ
ਪਹਿਨਕੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦੂਜੀ ਸੁਕਨਾਭਿਸਾਰਿਕਾ, ਜੋ
ਚਾਂਦਨੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟੇ ਵਸਤੂ ਪਹਿਨਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

"ਸੇਤ ਸਜ ਸਜ ਚਨੀ ਸਾਵਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਾਜ
ਚਾਂਦਨੀ ਮੇ ਕਾਧਾ ਮਾਨੇ ਚਾਂਦਨੀ ਸੀ ਹੋ ਗਈ."

(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਦਿਵਾਭਿਸਾਰਿਕਾ ਤੀਜਾ ਭੇਦ ਭੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ.

ਅਭਿਸੇਚ } ਸੰ. ਅਭਿਸੇਕ. ਸੰਗਤ—ਜਲ ਸੋਚਨ (ਛਿੜਕਨ) ਦੀ
ਅਭਿਖੇਕ } ਕ੍ਰਿਯਾ. ਛਿੜਕਾਉ। ੨ ਰਾਜਤਿਲਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਸਨਾਨ

ਅਭਿਖੇਕਨ } ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜਲ ਛਿੜਕਨ ਦੀ ਰਸਮ।
੩ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਨੇਕੁ ਅਤੇ ਕੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਿੜਕਨਾ।

੪ ਕੰਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾਉਣ ਸਮੇਂ ਚੰਦਨ ਕੇਸਰ ਦਾ ਤਿਲਕ ਮੱਥੇ ਲਾਉਣ
ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ "ਅਭਿਖੇਕਨ ਪਿਧਿ ਸ੍ਰੀ ਚਰਿਰਾਇ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਭਿਖ, ਵਿ—ਜੋ ਭਿਖਤਾ ਨਾ ਮੰਗੇ। ੨ ਸੰ. ਅਭਿਖਤ. ਸੰਗਤ—

ਯਸ਼. ਕੀਰਤਿ। ੩ ਸ਼ੋਭਾ। ੪ ਸੰ. ਅਭਿਖਯਾਤ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਮਸ਼ਹੂਰ.

ਅਭਿਗ. ਵਿ—ਜੋ ਤਿੰਨੇ ਨਾ। ੨ ਕਠੋਰਮਨ. ਸੰਗਦਿਨ। ੩ ਸੰ. ਅਮਿਤ੍ਰ—ਅਭਿਗ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਪੂਰਾ ਵਾਕਿਫ਼। ੪ ਚੇਰਨ ਆਤਮਾ.

ਅਭਿਗਆਤਮ. ਸੰ. ਅਮਿਤ੍ਰਾਤਮ—ਅਭਿਗਆਤਮਾ. ਵਿ—ਪੁਰਣਗਣਾਨੀ. ਤਤ੍ਵਗਣਾਨੀ. “ਕਈ ਕੋਟਿ ਅਭਿਗਆਤਮ ਨਿਕੋਰ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ਕਈ ਕੁੱਤ ਤਤ੍ਵਗਣਾਨੀ ਅਤੇ ਕਈ ਕੁੱਤ ਨਿਕੋਰ (ਕੋਰੇ) ਹਨ. ਭਾਵ—ਗਣਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ.

ਅਭਿਗਿਆ. ਸੰ. ਅਮਿਤ੍ਰਾ—ਅਭਿਗ—ਸੰਗਤ—ਘਾਟਦਾਸ਼ਤ. ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ. ਚੇਤਾ.

ਅਭਿਗਜ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਗ ੩ ਅਤੇ ੪.

ਅਭਿਚਾਰ. ਸੰ. ਤਤ੍ਵਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਰਣ, ਮੋਹਨ, ਸੁੰਭਨ, ਵਿਦੇਸ਼ਣ. ਉੱਚਾਣਨ ਅਤੇ ਵਸੀਕਰਣ ਇਹ ਛੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਉਪਦ੍ਰਵ ਕਰਮ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਚਾਰ ੪ ਅਤੇ ੫.

ਅਭਿਜ. ਵਿ—ਜੋ ਭਿਜਦਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਜੋ ਪਸੀਜਦਾ ਨਹੀਂ. ਕਠੋਰ ਦਿਲ ਵਾਲਾ। ੩ ਅਭਿਗਜ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਗ ੩. “ਅਭਿਜੇ ਅਭਿਜੇ.” (ਜਪੁ)

ਅਭਿਜਿਤ. ਸੰ. ਅਮਿਤ੍ਰਿਜਿਤ. ਸੰਗਤਾ. ਜੋਤਿਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰਾਧਾਣਾ ਨਭਯੁ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਭਾਗ ਸਹਿਤ ਸੂਰਯ ਨਭਯੁ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰੇ ਕਲਾ. ਇਸ ਲਗਨ ਵਿੱਚ ਅਭਿ (ਸਾਮੁਣੇ ਹੋ ਕੇ) ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ “ਅਭਿਜਿਤ” ਸੰਗਤਾ ਹੈ। ੨ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਆਹੁਕ ਦਾ ਪਿਤਾ। ੩ ਵਿ—ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਯ.

ਅਭਿਦ. ਵਿ—ਅਭੇਦਜ. ਜੋ ਭੇਦਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ. ਜੋ ਭੇਦਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ.

ਅਭਿਧਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਾਚਕ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤਿ. ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ (ਮਤਲਬ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਕਤਿ.

ਅਭਿਧਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਕਥਨ. ਵਰਿਆਨ। ੨ ਕੋਸ਼. ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ. ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ. (Dictionary). ਲਗਾਤ ۱۱۱.

ਅਭਿੰਨ. ਵਿ—ਜੋ ਭਿਜਦਾ ਨਹੀਂ. ਪਸੀਜਨੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. “ਮਨਮੁਖ ਅਭਿੰਨ ਨ ਤਿਜਈ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸਾਰ) ੨ ਸੰ. ਅਮਿਤ੍ਰ. ਵਿ—ਜੋ ਭਿੰਨ (ਵੱਖ) ਨਹੀਂ. ਜੋ ਚੁਦਾ ਨਹੀਂ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਅਭਿਨਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਰਿਦੇ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸਰੀਰ ਦੀ ਚੇਸ਼ਾ ਨਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਾਵਯ (ਨਾਟਕ) ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਨਾਟਕ ਦਾ ਸੁੰਭ ਖੇਡਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਵੇਸ਼. ਦਾਖਲਾ। ੨ ਮਨ ਦੀ ਲਗਨ। ‘ਕਈ ਅਭਿਜਿਤ ਨੂੰ ਨਭਯੁ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਲਗਨ ਹੈ, ਨਭਯੁ ਨਹੀਂ.

੩ ਯੋਗਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਕਲੇਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ—ਮਰਣ ਦੇ ਭਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਕੇਪ (ਵਿਖੇਪ). ਮੌਤ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਘਬਰਾਹਟ.

ਅਭਿਨੰਦਨ. ਸੰ. ਅਮਿਤ੍ਰ-ਦਨ. ਸੰਗਤਾ—ਆਨੰਦ। ੨ ਸੰਤੋਖ। ੩ ਉਸਤਤਿ. “ਸਭ ਮੱਥੋਂ ਅਭਿਨੰਦਨ ਕਰੈ.” (ਫੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਬੋਨਤੀ. “ਸੁਰ ਕਰ ਅਭਿਨੰਦਨ.” (ਫੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਭਿਪੀਰ. ਸੰਗਤਾ—ਮਨ ਦੀ ਪੀੜ. ਅਭਰੰਤਰ ਦਾ ਦਰਦ. “ਪੁਤ੍ਰ ਜਾਣੈ ਅਭਿਪੀਰ.” (ਸੁੀਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਅਭਿਪ੍ਰੀਤ ਉਤਸਾਹ. ਹੋਸਲਾ। ੩ ਅਭਿਲਾਖ. ਇੱਛਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਭਿਪ੍ਰੇਤ.

ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਮਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ. ਮਨੋਰਥ। ੨ ਤਾਤਪਰਯ. ਸਿੱਧਾਂਤ.

ਅਭਿਪ੍ਰੇਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਭਿਲਾਖਿਆ. ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ.

ਅਭਿਬੰਦਨ. ਸੰ. ਅਮਿਤ੍ਰ-ਦਨ—ਅਭਿਵੰਦਨ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਮੁਖ (ਸਨਮੁਖ) ਹੋ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਨਮਸਕਾਰ. ਪੁਰਾਮ. “ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨੰਦਨ ਨੰਦਨ ਕੋ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕੈ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਉਸਤਤਿ. ਵਡਿਆਈ.

ਅਭਿਮਤ. ਵਿ—ਮਨਵਾਛਿਤ. “ਜੋ ਅਭਿਮਤ ਦਾਤਾਰ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਸੰਮਤ. ਚਾਹਿ ਦੇ ਮੁਰਾਬਿਕ.

ਅਭਿਮਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਹੋਮੇ. ਖੁਦੀ. “ਤੇ ਅਭਿਮਤਿ ਕਾ ਰਨ ਰੁਮ ਪਾਵਹੁ?” (ਨਾਪੁ) ੨ ਇੱਛਾ. ਭੁਚਿ. “ਅਭਿਮਤਿ ਭਾਰ ਧਰੈ ਚੁਰ ਮਾਹੀ.” (ਨਾਪੁ) ੩ ਚਾਹਿ. ਸਲਾਹ.

ਅਭਿਮਨਰੁ. ਵਿ—ਵੈਰੀ ਦੇ ਅਭਿ (ਟਾਕਰੇ) ਨਈਂ ਹੋਵੇ ਮਨਰੁ: (ਕ੍ਰੋਧ) ਜਿਸ ਨੂੰ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ ਸੁਭਦ੍ਰਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਅਚਰਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਗ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਲਕਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਤੇਰਵੇਂ ਦਿਨ ਆਪ ਭੀ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਵਿਖਾਏ ਮਰਿਆ. ਵਿਰਾਟਪਤੀ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਉੱਤਰਾ ਇਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਾਜਾ ਪਰੀਕਸ਼ਿਤ (ਪਰੀਕਸ਼ਤ) ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਯੁਧਿਸ਼ਥਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬੈਠਾ.

ਅਭਿਮਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਹੰਕਾਰ. ਕਰਕ. “ਅਭਿਮਾਨ ਖੋਟਿ ਖੋਟਿ.” (ਬਿਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਮਮਤ੍ਵ. ਮਮਤਾ. “ਲੋਭ ਅਭਿਮਾਨ ਬਹੁਤ ਹੰਕਾਰ.” (ਮਾਰ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. ਅਭਮਾਨ. ਨਿਰਾਦਰ. “ਮਨ ਅਭਿਮਾਨ ਮੰਧੇ ਸੋ ਸੇਵਕ ਨਾਹੀ.” (ਸੁੀ ਮ: ੫) “ਤੈਸਾ ਮਨ, ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਭਿਮਾਨਿਨੀ. ਵਿ—ਅਭਿਮਾਨ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਨਦੀ. (ਸਲਾਮਾ)

ਅਭਿਮਾਨੀ. ਵਿ.ਹੰਕਾਰੀ. ਮਯਕੂਰ. “ਅਭਿਮਾਨੀ ਕੀ ਜਤ ਸਰਪਰ ਜਾਣੇ.” (ਗੋਬ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਹੋਮੇ. ਖੁਦੀ. ਅਭਿਮਾਨਮਤਿ. “ਚੁਕੀ ਅਭਿਮਾਨੀ.” (ਤੁਖਾ ਭੰਤ ਮ: ੧)

ਅਭਿਮੁਖ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਮੁਣੇ ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਨਮੁਖ. ਸਾਮੁਣੇ.

ਅਭਿਮੰਭੁਟ. ਸੰਗਤਾ—ਮੰਤ੍ਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੰਸਕਾਰ. “ਮੰਤ੍ਰਨ

ਸੋਂ ਅਭਿਮੰਨੁਕੈ ਭਹਿ ਧਨੁ ਫਾਡੇ ਬਾਨੁ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਮੰਤ੍ਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ।

ਅਭਿਮੰਨੁ, ਦੇਖੋ, ਅਭਿਮਨੁਤ੍ਰ. "ਜਿਸ ਚਾਰਤ ਅਭਿਮੰਨੁ ਕੀਨ." (ਰੁਪਸੁ)

ਅਭਿਰਾਮ, ਵਿ—ਸੁੰਦਰ, ਮਨੋਹਰ। ੨ ਆਨੰਦ ਦਾਇਕ।

ਅਭਿਰਿਠ } ਸੰ. ਅਭੋਸ੍ਰ. ਵਿ—ਮਨਵਾਂਭਿਤ। ੨ ਸੁਖਦਾਈ।

ਅਭਿਰਿਠਾ } "ਗੁਰਸੇਵਾ ਜਾਣਨ ਅਭਿਰਿਠਾ." (ਭਾਗੁ)

ਅਭਿਲਾਖ } ਸੰ. ਅਭਿਲਾਸਾ. ਸੰਗਤ—ਬਹੁਤ ਦਿੱਛਾ. ਤੀਬ੍ਰ

ਅਭਿਲਾਖਾ } ਵਾਸਨਾ। ੨ ਕਾਮਨਾ. ਚਾਹ.

ਅਭਿਲਾਖੀ, ਸੰ. ਅਮਿਲਾਖਿਨ੍. ਵਿ—ਚਾਹਨੇ ਵਾਲਾ. ਕਾਮਨਾ ਵਾਲਾ. ਦਿੱਛਾ ਵਾਲਾ.

ਅਭਿਵਰਜਕ, ਸੰ. ਅਮਿਯਤ੍ਰਜਕ, ਵਿ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ. ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਭੋਧਕ. ਜਣਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਅਭੀ, ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਭੀ, ਹੁਣੇ. ਇਸੇ ਵੇਲੇ। ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਭਿਨਾ ਭੀ (ਭਯ). ਨਿਡਰ.

ਅਭੀਸ੍ਰ, ਸੰ. ਵਿ—ਮਨ ਤੋਂ ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਮਨਵਾਂਭਿਤ। ੨ ਸੰਗਤ—ਮਨ ਭਾਈ ਗੱਲ. ਆਪਣੇ ਮਨੋਰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਈ ਭਾਤ.

ਅਭੀਚਿ } ਦੇਖੋ, ਅਭਿਸਿਤ ੧. "ਧੰਨ ਅਭੀਚਿ ਨਭਤੁ ਹੈ ਕਾਮ

ਅਭੀਚਿ } ਕ੍ਰੋਧ ਅਹੰਕਾਰ ਤਿਆਗੇ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ

ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋ ਕੇ ਫਰੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ. "ਨਾਵਣੁ ਪੁਰਖੁ

ਅਭੀਚਿ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ ਭਇਆ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) ਤੀਰਥ

ਸਥਾਨ ਦੇ ਜਿਤਨੇ ਪਰਬ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਸਿਤ (ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦਾ ਦਰਸਨ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਭਾਵ—

ਗੁਰਦਰਸਨ ਸਭ ਤੀਰਥ ਸਨਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਹੈ। ੩ ਅਭੀਪ੍ਰਿਤ—

ਅਭੀਪ੍ਰਿਤ, ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਲੋੜੀਂਦਾ. ਤੀਰਥ ਸਨਾਨ ਦੇ ਪਰਬ

ਦੇ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਮਨਲੋੜੀਂਦਾ ਦਰਸਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ.

ਅਭੀਤਿ, ਵਿ—ਭਿਨਾ ਭੀਤਿ (ਭਰ). ਨਿਡਰ. ਭੋਖੇਛ. "ਨਮਸਤੰ

ਅਭੀਤਿ." (ਜਾਪੁ)

ਅਭੀਚ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਪਣੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣ ਵਾਲਾ.

ਅਹੀਰ, ਗਵਾਲਾ. ਗੋਪਾਲ। ੨ ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ

ਅਹੀਰ ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ ੧੧ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅੰਤ

ਸਕਣ ੩।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅਤਿ ਸਾਧੁ ਅਤਿ ਚਜ,

ਕਰਨ ਨਗੇ ਦੁਰਕਾਜ,

ਪਾਪ ਹਿਊਏ ਮਹਿ ਠਾਨ,

ਕਰਤ ਪਰਮ ਕਰ ਚਾਨਿ. (ਕਲਕੀ)

੩ ਵਿ—ਅਭੀਰੁ. ਜੋ ਤੀਰੁ (ਕਾਯਰ) ਨਹੀਂ. ਨਿਡਰ. ਭੋਖੇਛ. "ਇਹ

ਗਾਢੇਟੀ ਅਭੀਰ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਭੀਰੀ } ਸੰ. ਅਭੀਰੁ. ਵਿ—ਜੋ ਭੀਰੁ (ਭਰਪੋਕ) ਨਹੀਂ. "ਅਭੀਰੀ

ਅਭੀਰੁ } ਭਾਸੇ ਭੀਰੁ ਹੈ." (ਕਲਕੀ) "ਬੀਰ ਬੰਕੇ ਅਭੀਲੇ." (ਰੁਪਸੁ)

ਅਭੁਕਤਾ } ਸੰ. ਅਭੋਕ੍ਤਾ। ਅਭੋਕ੍ਤਾ. ਭੋਗ ਦਾ ਤਨਾਭੀ. ਦਿੰਦੀਆਂ

ਅਭੁਕਤਾ } ਦੇ ਫਸ ਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ.

ਅਭੁਲ } ਵਿ—ਜੋ ਭੁੱਲੇ ਨਾ. ਜੋ ਖਤਾ ਨਾ ਕਰੇ. ਅਚੁਕ. "ਭੁਲਣ

ਅਭੁਲੁ } ਅੰਦਰਿ ਸਭਕੇ, ਅਭੁਲੁ ਚਰੁ ਕਰਤਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਭੁ, ਵਿ—ਭੁ (ਉਤਪੱਤਿ) ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਨਹੀਂ. "ਅਭੁ

ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਭੁ.

ਅਭੁਖਨ, ਸੰ. ਅਭੁਸਣ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਗਰ ਦਾ ਸਾਮਾਨ। ੨ ਭਹਿਣਾ.

ਜੇਵਰ.

ਅਭੁਖੀ, ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਭੁੱਖ ਛੰਦ ਹੋ ਛਟੀ ਹੋਵੇ. "ਅਭੁਖੀ ਜੈਸੇ

ਭੁਖ ਤੋਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸੰਤੋਖੀ.

ਅਭੁਤ, ਵਿ—ਜੋ ਭੁਤ (ਬੀਤ ਗਏ ਸਮੇਂ) ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. "ਅਭੁਤੰ

ਭਯਾਣੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਅਜੇਹੇ ਤਿਆਕਕ, ਜੇਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

੨ ਅਭੁਕਾ. ਭਾਵ—ਜੋ ਅਨਾਦਿ ਨਹੀਂ. "ਤੈਸੇ ਬਿਸ੍ਰੁਪੁ ਤੇ ਅਭੁਤ

ਭੁਤ ਪੁਕਟ ਹੈ." (ਅਕਾਲ) ੩ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ।

੪ ਜੋ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਕਾਜ ਨਹੀਂ. "ਨਮਸਤੰ ਅਭੁਤੇ." (ਜਾਪੁ) ੫ ਸੰਗਤ—

ਲੋਪ. ਬਿਨਾਸ. "ਕੁੰਧ ਕੇ ਅਭੁਤ ਹੈ ਕਿ ਅਭੇ ਅਭਿਨਾਸੀ ਹੈ." (ਗੁਰਨ) ੬ ਦੇਖੋ, ਅਭੁਤਿ ਅਤੇ ਭੁਤਿ.

ਅਭੁਤਕ, ਸੰ. ਅਭੋਤਿਕ. ਵਿ—ਜੋ ਭੁਤ (ਤੱਤਾਂ) ਤੋਂ ਬਣਿਆ

ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. "ਅਭੇ ਅਭੁਤਕ ਜੇਟੀ, ਯਾਥਿ ਸਿਰਦੈ ਅਨਦਯੁਨ

ਹੋਟੀ." (ਗੁਰਿ ੧੦ ਅ: ੧੬ ਛੰਦ ੧੨੧)

ਅਭੁਤਭਯਾਣ, ਦੇਖੋ, ਅਭੁਤ ੧.

ਅਭੁਤਿ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਣਹੋਂਦ. ਅਸਿਰੁ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਭੁਤਿ ਦੇ

ਵਿਰੁੱਧ. ਦੇਖੋ, ਭੁਤਿ.

ਅਭੁਮ, ਸੰ. ਅਭ੍ਰਮ—ਅਭੁਮਾ. ਵਿ—ਬੋਝਾ. ਰੁੱਛ. ਅਲਪ। ੨ ਸੰ.

ਅਭੋਮ. ਵਿ—ਜੋ ਭੁਮਿ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ. ਜਿਸ ਦਾ

ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ.

ਅਭੁਲ, ਦੇਖੋ, ਅਭੁਲ. "ਅਭੁਲ ਨ ਭੁਲੈ." (ਸਾਭ ਮ: ੫)

ਅਭੇ } ਵਿ—ਭੇਦ ਰਹਿਤ. "ਅਲਖ ਅਭੇਧੁ ਹਰਿ ਰਹਿਆ

ਅਭੇਧੁ } ਸਮਾਏ." (ਸਾਭ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਸੰ. ਅਭੇਧ. ਨਿਰਭੇ.

ਅਭੇਅ } ਨਾ ਭਰਣ ਯੋਗਤ. "ਅਭੇ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਭੇਇ } ਸੰ. ਅਭੇਸ. ਵਿ—ਭੇਸ ਬਿਨਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਬਾਸ

ਅਭੇਖ } ਨਹੀਂ। ੨ ਭੁਰਾ ਭੋਖਾ ੩ ਲੋਪ. ਨੇਸੁ ਨਾਬੁਦ. ਮਲੀਆਮੇਟ.

"ਕੀਜਿਓ ਅਭੇਸ ਉਨੈ ਬਡੇ ਯਹਿ ਕਾਮ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧) "ਸਭ

ਦੁਸੁ ਮਧ ਕੀਨੇ ਅਭੇਖ." (ਨਰਸਿੰਘਵ)

ਅਭੇਟ, ਸੰਗਤ—ਭੇਟ (ਮਿਲਾਪ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਚੁਦਾਈ. "ਜਮ ਕੀ

ਅਭੇਟ ਦੇਤ. " (ਨਾਪੁ)
 ਅਭੇਦ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ੨ ਭੇਦ ਰਹਿਤ।
 ੩ ਸੰਕਸ਼ਪ—ਅਭੇਦਤਾ. ਦੇਕਤ। ੪ ਸੰ. ਅਭੇਦਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਦ
 ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਜੋ ਵਿੰਨਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ.
 ਅਭੇਦ ਰੂਪਕ. ਦੇਖੋ, ਰੂਪਕ ੬.
 ਅਭੇਦਤ. ਦੇਖੋ, ਅਤੇ ੪.
 ਅਭੇਤ. ਵਿ—ਭੇਦ ਰਹਿਤ। ੨ ਭੈ ਬਿਨਾ. ਬੇਮੋਢ. ਦੇਖੋ, ਅਭੇ.
 "ਅਜੇਯੋ ਅਭੇਯੋ ਅਨਾਮੋ ਅਨਾਮੋ." (ਵਿਧਿਕੁ)
 ਅਭੇਵ. ਵਿ—ਭੇਦ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਤ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ.
 "ਅਭੇਵ ਹਰੀ." (ਅਕਾਨ) ੨ ਸੰਕਸ਼ਪ—ਅਭੇਵ. ਨਾ. "ਮਨ ਤਨ
 ਨਿਰਮਲ ਅਭਿਮਾਨ ਅਭੇਵ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧)
 ਅਭੇਵਾ. ਦੇਖੋ, ਅਭੇਵ.
 ਅਭੈ. ਦੇਖੋ, ਅਭਯ.
 ਅਭੈਦਾਨ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਨਿਰਭੈਤਾ ਦਾ ਦਾਨ. "ਅਭੈਦਾਨ ਪਾਵਉ ਪੁਰਖ
 ਦਾਤ." (ਗਿਨਾ ਮ: ੫)
 ਅਭੈਪਟ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਉਹ ਵਸਤੂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਨਕੇ ਭੈ ਨਾ ਹੋਵੇ.
 ਕਦਰ. ਸੰਜੋ. "ਅਭੈਪਟ ਰਿਪੁ ਮਧ ਤਿਹ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਬੋ)
 ਅਭੈਪਦ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਉਹ ਪਦਵੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਡਿਕਣ ਦਾ ਡਰ ਨਾ
 ਹੋਵੇ. "ਅਭੈਪਦ ਦਾਨ ਸਿਮਰਨ ਸੁਆਮੀ ਕੋ." (ਜੈਤ ਮ: ੫) ੨
 ਨਿਰਭਾਵ. ਪਰਮ ਪਦ. ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ) ਅਵਸਥਾ.
 ਅਭੇਕਾ } ਵਿ—ਭੋਗ ਦਾ ਤਿਆਗੀ.
 ਅਭੇਕੀ }
 ਅਭੇਜਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਭੋਜਨ ਯੋਗਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਭਯਤ (ਅਭੰਧ).
 ਅਭੇਨ. ਦੇਖੋ, ਅਭੁਨ.
 ਅਭੇਤਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਕੁਝ (ਤੰਤਾ) ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ.
 ਅਭੰਗ. ਸੰ. ਅਭੰਗ. ਵਿ—ਅਭੰਗ. ਅਭੰਗ. ੨ ਵਿਨਾਸ ਰਹਿਤ।
 ੩ ਸੰਕਸ਼ਪ—ਮਹਾਰਾਸ਼ਟ੍ਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪਦ (ਭੰਦ),
 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਕਾਰਾਮ ਅਤੇ ਨਾਮਦੇਵਾਦਿ ਭਕਤਾਂ ਦੀ ਕਹੁਤ ਬਰਤਾ
 ਹੈ. ਅਭੰਗ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਭੇਦ ਹਨ, ਇੱਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੈਲਾਂ
 ਅੱਖਰ, ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਬਾਈ ਅੱਖਰ। ੪ ਭਿੰਗ. ਵਿ—ਨਿਰਭੈ.
 ਨਿਭਰ.
 ਅਭੰਗੀ. ਸੰ. ਅਭੰਗਿ. ਵਿ—ਪੂਰਣ. ਅਭੰਗ. "ਅਭੰਗੀ ਅਨਾਮੋ."
 (ਜਪੁ)
 ਅਭੰਜ. ਸੰ. ਅਭੰਜ. ਵਿ—ਅਭੰਗ. ਅਭੰਗ. ੨ ਅਜਿਤਾ ੩ ਬਿਨਾ
 ਝੁਕਾਉ. ਮਮ ਬਿਨਾ. ਜੋ ਨਿਵਦਾ ਨਹੀਂ.
 ਅਭੰਜਨ. ਜਿਸ ਦਾ ਭੰਜਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ—ਅਭੰਗ. ਅਵਿਨਾਸੀ।
 ੨ ਸੰ. ਆਧਿਯਾਜਨ—ਅਭੰਜਨ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਅਭਿ-ਅੰਜਨ. ਤੇਲ
 ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਲੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.
 ਅਭੰਜਾਨਭੰਜਨ. ਵਿ—ਅਭੰਗ ਨੂੰ ਖੰਡਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ
 ਨਹੀਂ ਝੁਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਅਭੰਡ. ਵਿ—ਅਨਿੰਦਿਤ. ਜੋ ਭੰਡਿਆ (ਨਿੰਦਿਆ) ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ.
 ਅਭੰਡ. ਸੰ. ਅਭੰਡਿਤ. ਵਿ—ਜੋ ਬਿਆਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਅਕਥਿਤ.
 "ਆਭਾ ਅਭੰਤ ਬਰਨੀ ਨ ਜਾਇ." (ਦੰਤਵ)
 ਅਭੰਡਸੂ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਭੰਡਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.
 ਅਭੰਡਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਆਸ.
 ਅਭੰਡਾਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਆਸੀ.
 ਅਭੰਡੰਤਰ. ਦੇਖੋ, ਅਭਾਮੰਤਰ.
 ਅਭੁ. ਸੰ. ਅਭ. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਫਿਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਭ. ਸੰਕਸ਼ਪ—
 ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਵਾਲਾ. ਬਦਨ. ਮੇਘ. ਭਾ ੧ ਅਭਰ। ੩ ਅਭਰਕ।
 ੪ ਅਭਾਯਾ। ੫ ਸੋਨਾ (ਸੁਵਰਣ). ੬ ਇੱਕ ਰਾਖਸ ਜੋ ਛਾਦਵਾਂ ਦੀ
 ਸੈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰ ਸੀ. "ਰਾਵਸ ਅਭੁ ਹੁਤੋ ਹਰਿ ਕੀ ਦਿਸ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
 ਅਭੁਕ. ਸੰ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਛੀਬੇ ਜੇਹਾ ਚਮਕੀਲਾ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਖਾਨਿ ਤੋਂ
 ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. ਅ ੧੧ ਅਭਰਕ. ਭੋਡਰ, ਵੈਦਤ ਇਸਦਾ ਕੁਸੁ
 ਅਨੇਕ ਰੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਕਰਮ ਖੁਸ਼ਕ
 ਹੈ.
 ਅਭ. ਸੰ. ਅਭ. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਫੋਨਟਾ. ਰੋਗੀ ਹੋਣਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ
 ਖਾਣਾ। ੨ ਸੰ. ਅਭ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਰੋਗ. ਬੀਮਾਰੀ। ੩ ਰੋਗ ਦਾ ਕਾਰਣ,
 ਨਿਦਾਨ। ੪ ਭਰ. ਭੈ। ੫ ਭਲ. ਤਾਕਤ। ੬ ਭਾ ੧ ਸਰਵ—ਪ੍ਰਬਲ
 ਪੁਰਖ ਦਾ ਭੋਧਕ. ਸੰ. "ਨ ਦਾਨਮ ਕਿ ਟੀ ਮਰਦ ਰੂਧਾਹ ਪੇਚ." (ਸੁਗਰ)
 ਅਭਸਿਮਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮਾਵਸਿਆ.
 ਅਭਸੈਸ. ਦੇਖੋ, ਅਭਸੋਸ.
 ਅਭਚੂਰ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਅਭੂ (ਅੰਬ) ਦਾ ਚੂਰਾ. ਅੰਬ ਦੀਆਂ ਭਾਈਆਂ
 ਕੁਤਰਕੇ ਸੁਕਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ.
 ਅਭਜਾਬ. ਵਿ—ਜੋ ਕੋਈ ਮਜ਼ਹਬ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ. "ਨਮਸਤੋ ਅਭਯੋ."
 (ਜਪੁ) ਦੇਖੋ, ਮਸਯ.
 ਅਭੰਧ. ਵਿ—ਮਸੂਕ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਸਿਰ। ੨ ਜੋ ਮਥਨ ਨਾ ਕੀਤਾ
 ਜਾ ਸਕੇ. ਮਰਦਨ ਰਹਿਤ.
 ਅਮਦਨ. ਅ ੧੧ ਵਿ. ਵਿ—ਅਮਦ (ਜਾਣ) ਕੇ. ਸਮਰਥੇ. ਜਾਣ
 ਕੁੰਭ ਕੇ. ਫਿਰਾਦਤਨ.
 ਅਮਿਦਤ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਅਦਤ (ਸਰਾਬ) ਤੋਂ ਤਿੰਨ. ਅਮਿਤ. ਸੁਧਾ ਜੋ
 ਪਦਾਰਥ ਨਸੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ. "ਦਯੋ ਬਾਂਟ ਮਦਨੋ ਅਮਦਤ." (ਵੈਰਾਹ)
 ਮੋਹਨੀ ਨੇ ਮਦਿਰਾ ਅਤੇ ਅਮਿਤ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ.
 ਅਮਿਨ. ਅ ੧੧ ਸੰਕਸ਼ਪ—ਸਾਂਤਿ. ਆਰਾਮ. ਚੈਨ.
 ਅਮਰ. ਸੰ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਮਰਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ. "ਅਮਰ
 ਸਿਮਰਕਰ ਜਾਂਹਿ ਸਮਰ ਜਥ ਪਾਵਹਿ ਅਰਿ ਹਰ." (ਗੁਪਤੁ)
 ੨ ਵਿ—ਮਰਣ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਮੋਤ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਵੈ ਅਮਰੁ ਸੁ
 ਹੋਇ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਅਮਰ ਕਹੁ ਮਾਰਿਲੈ." (ਮਾਯੂ ਮ: ੧) ਮਨ
 ਜੋ ਮਰਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਮਾਰਿਲੈ. ਭਾਵ—

ਅਜਿਤ ਮਨ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰਨੈ। ੩ ਅਚਲ, ਅਟਲ, ਅਮੋਟ, "ਤੇਰੀ ਅਮਰੁ ਰਜਾਇ," (ਆਸਾ ਫੰਤ ਮ: ੫ ਭਿਰਹੜੇ) ੪ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਉਂ, "ਸਭੁ ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰੁ ਹੈ," (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਉ ੧) "ਲਹਿਣਾ ਤੂ ਹੈ ਗੁਰੂ ਅਮਰੁ ਤੂ ਵੀਚਾਰਿਆ," (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ਦੇਖੋ, ਅਮਰਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ। ੫ ਅਮਰ ਸੰਗਤ—ਆਕੜਾ, ਹੁਕਮ, "ਅਮਰ ਹੀਣੋ ਜਥਾ ਰਾਜਨਹ," (ਸਹਜ ਮ: ੫) "ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਅਮਰੁ ਕਰਾਚਾ" (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੬ ਸਿੱਕਰ, ਰਾਜਮੁਦਾ, "ਅਮਰ ਚਲਾਵੈ ਚੰਮ ਦੇ" (ਭਾਰੂ) ੭ ਅਮਿਰ, ਅਮਰ (ਹੁਕਮ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਹਾਕਿਮ, "ਅਮਰੁ ਵੇਪਰਵਾਰੁ ਹੈ," (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸਾਰ)

ਅਮਰ ਸਿੰਹ } ਅਮਰਕੋਸ਼ ਦਾ ਕਰਤਾ ਇੱਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪੰਡਿਤ,
ਅਮਰ ਸਿੰਘ } ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਕਾਵਿ ਦਾ ਉੱਤਮ
 ਅਭਿਧਾਨ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਚੰਡਾ ਉਲਥਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਅਮਰ ਕੋਸ਼। ੨ ਮੇਰਾਤਪਤਿ ਰਾਣਾ ਪੁਰਾਖ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੇਠਾ ਪੁਤ੍ਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਲਾਬਰ ਮੰਨ। ੪ ਭਾਬਾ ਅਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਾ ਅਤੇ ਟਿੱਕਾ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹਾਤ ਬਣੀ ੨ ਸੰਮਤ ੧੮੦੫ (ਸਨ ੧੭੪੮) ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਹੋਇਆ, ਅਠਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਕੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ, ਇਸ ਨੇ ਧਰਮਵੀਰ ਸਰਦਾਰ ਸੰਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਵਡਾ ਸ਼ੁਰਾਵੀਰ, ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਧਰਮਾਤਮਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਵੇਲੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ, ਸਨ ੧੭੬੭ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੁਰਾਨੀ ਤੋਂ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਹਿੰਦੂ ਮਰਦ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦੋਂ ਛੁਡਾਕੇ "ਬੰਦੀਭੋਤ" ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਬੰਗੁਟ ਬਣੀ ੮ ਸੰਮਤ ੧੮੩੮ (ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੧੭੮੧) ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਰੂਪ ਕੌਰ।

ਅਮਰ ਸਿੰਧੂ, ਜਿਨਾ ਨਹੋਰ, ਭਾਣਾ ਮੁਬੰਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਇੱਕ ਫਰਲਾਭ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰਮਾਂਗਟ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਇੱਥੇ ਆਏ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਥਾਂ ਸਥਾਪਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ, ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਕਾਲੀ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਨਹੋਰ ਨਿਵਾਸੀ ਰਾਇ ਬਹਾਦੁਰ ਸਰ ਗੰਗਾਰਾਮ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਖੂਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਮਤ ੧੯੭੯ ਵਿੱਚ ਕਰਾਈ ਹੈ, ੧੭ ਕਨਾਲ ਬਮੀਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੋਜ਼ਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ "ਕੋਟ ਲਾਖਪਤ" ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਮੀਲ ਹੈ।

ਅਮਰਸੀ, ਵਿ—ਆਮ੍ਰ (ਅੰਬ) ਦੇ ਰਸ ਜੇਹਾ ਹੈ ਰੰਗ ਜਿਸ ਦਾ।

ਅਮਰਹਿਭ੍ਰਾਂਤਿ, ਸੰਗਤ—ਅਭਯਾਨ ਕਰਕੇ ਅਮਰ ਹੋਣ ਦਾ ਉਪਜਿਆ ਫ਼ੁਮ, "ਅਮਰਹਿਭ੍ਰਾਂਤਿ ਛੋਡ," (ਭਾਰੂ)

ਅਮਰਕੁ, ਵਿ—ਅਮਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਨਾ ਮਰਣ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਭੁਰਣ ਵਾਲਾ, "ਸੇ ਦੀਪਕ ਅਮਰਕੁ ਸੰਸਾਰ," (ਰਾਮ ਕਵੀਰ) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਮਰਕੁ।

ਅਮਰਕੋਸ਼, ਜੈਨੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਚਿਆ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੋਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਉਂ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਖੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਉਲਥਾ ਸਭ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਨਾਮਕੋਸ਼" ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਦੋਹੇ ੨੦੪੪ ਹਨ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਰਚਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕੇਵਲ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—

"ਜਮਨਾ ਤਟ ਜੋ ਸੁਰੀਆ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਨ ਲਗ ਤਾਹਿ।

ਆਨ ਸੁਧਾਸਰ ਤੀਰ ਪਰ ਕਵੀ ਸਾਮਪਤਿ ਯਾਹਿ।"

ਟਹਕਨ ਕਵੀ ਨੇ ਭੀ ਅਮਰ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹਿੰਦੀ ਛੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ "ਰਤਨ ਦਾਮ" ਹੈ।

ਅਮਰਖ, ਸੰ, ਅਮਰ, ਸੰਗਤ—ਮ੍ਰਿਸ (ਖਿਮਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ, ਗੁੱਸਾ, ਕ੍ਰੋਧ।

ਅਮਰਖਣ, ਸੰ, ਅਮਰਣ, ਸੰਗਤ—ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਭਾਵ, ਭਮਾ (ਖਿਮਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ, "ਅਤੁਲ ਅਮਰਖਣ ਧਰਮਸੁਜੇ," (ਅਕਾਲ)

ਅਮਰਤ, ਸੰ, ਅਮਰੀ, ਵਿ—ਮਰਣ ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰ, ਅਮ੍ਰਿਤ—ਅਮ੍ਰਿਤ, ਸੰਗਤ—ਸੁਧਾ, ਅਮਰ ਕਰਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ, ਅਮਰਤੁ, ਸੰ, ਅਮਰਤੁ, ਸੰਗਤ—ਅਮਰਪੁਤਾ, ਅਮਰਤਾ, "ਅਮਰ ਦਾਸ ਅਮਰਤੁ ਭਰੁ ਗੁਰੁ ਰਾਮਹਿ ਦੀਅਉ," (ਸਵੈਕੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਅਮਰਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਵੈਸਾਖ ਸੁਦੀ ੧੪ ਸੰਮਤ ੧੫੩੬ (੧੦ ਜੇਠ ੧੫੩੬, ੫ ਮਈ ਸਨ ੧੪੭੯) ਨੂੰ ਭਾਸਰਕੇ ਪਿੰਡ, ਭੋਜਤਾਨ (ਤੇਜੋ) ਭੱਲੇ ਖੜੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਸੁਲਖਣੀ (ਲਛਮੀ) ਤੋਂ ਹੋਇਆ, ੧੧ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੧੫੫੯ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨਸਾਦੇਵੀ ਜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਭੀਖੀ ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਭਾਨੀ, ਭਾਬਾ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਜਨਮੇ, ਸੰਮਤ ੧੫੯੭ ਵਿੱਚ ਆਪ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਐਸੀ ਕਠਿਨ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁਸ਼ਨ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ੩ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੬੦੯ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਖਤੀ।

ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਖਾਸਨ ਤੇ ਵਿਰਾਜਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਉੱਤਮ ਪੁਰਾਚ ਕੀਤਾ, ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਭੇਜੇ ਅਤੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਸ਼ਾਪਿਆਂ, ਇੱਕ ਪੰਗਤਿ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਫਕਣ ਦੀ ਰੀਤੀ ਚਲਾਕੇ ਪਰਸਪਰ ਦੀ ਗਿਲਾਨੀ ਮਿਟਾਈ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪ ਜੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਕੇ ਤਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਗੜਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਕੇਂਦਿੰਦਵਲ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਰੋਣਕ ਦਿੱਤੀ, ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ, ਸਭ ਦੇ ਹਿਤ ਲਈ ਸੰਮਤ ੧੬੧੬ ਵਿੱਚ ਚੁਕਸੀ ਦੇਖੋ, ਭਾਈ ਮੋਸੀਆਂ।

ਪੋਤੀਆਂ ਦੀ ਬਾਵਲੀ ਰਚੀ। ਤਾਦੋਂ ਸੁਦੀ ੧੫ ਸੰਮਤ ੧੬੨੧ (੨ ਅੱਧ ਸੰਮਤ ੧੬੩੧, ੧ ਸਤੰਬਰ ਸਨ ੧੫੭੪) ਨੂੰ ਆਪ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਏ। ੨੨ ਵਰ੍ਹੇ ੫ ਮਹੀਨੇ ਫੁਰਿਆਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ੯੫ ਵਰ੍ਹੇ ੩ ਮਹੀਨੇ ੨੩ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਅਵਸਥਾ ਭੋਗੀ।

“ਭਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਓ ਤਿਨਿ ਦੁਖ ਦਰਿਦੁ ਪਲਹਹ ਪਰੈ।”
(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਮਰਦਾਸਿ. ਭਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਨੇ. “ਭਰੂ ਅਮਰਦਾਸਿ ਕਰਤਾਰੁ ਕੀਅਉ ਰਸਿ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅਮਰਨਾਥ. ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਅਸਥਾਨ, ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਭੀਨਗਰ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਮਟਨ ਅਤੇ ਪਹਲਗਾਮ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵੇਤਰਨੀ ਨਦੀ ਲੰਘਕੇ ਹਿਮਾਲਯ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੁਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਬਿੰਦੂ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਰਾਖ ਦੇ ਰਸਤੇ ਜੋ ਪਾਣੀ ਟਪਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਤੀ ਸਰਦੀ ਬਾਰਣ ਬਰਫ ਦੀ ਢੇਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਜਾਣਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਥਾਂ ਸੰਨ੍ਹਿਟ ਸੁਦੀ ੧੫ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਦੀ ਵਿੱਚ ਏਥੇ ਬਹੁਤ ਭਰਵ ਧੀ-ਸਾਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਥਾਂ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ੨੩,੯੦੦ ਫੁਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ ਤੋਂ ਸੱਤ ਪਤਾਉਂ ਹੈ।

੨ ਬੰਬਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲੇ ਬਾਨਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਦਿਰ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੧੦੮ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸ਼ਿਵਰਾਤ੍ਰੀ ਦਾ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਇੰਦੂ, ਜੋ ਅਮਰ (ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ) ਨਾਥ (ਸ਼੍ਰਾਮੀ) ਹੈ। ੪ ਸਿਨੀਆਂ ਦਾ ਅਠਾਰਵਾਂ ਤੀਰਥਕਰ।

ਅਮਰਪਤਿ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦੂ. ਦੇਵਰਾਜ. ਸੁਰਪਤਿ.

ਅਮਰਪਦਾਰਥ. ਸੰਗਤ—ਆਤਮਗਣਨ. “ਅਮਰ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਕਿਰਤਾਰਥ.” (ਭੈਰ ਮ: ੧)

ਅਮਰਪਿੰਡ. ਵਿ—ਅਮਰ ਦੇਹ. ਦੇਵਰੂਪ. “ਅਮਰਪਿੰਡ ਭਏ ਸਾਧੁ ਸੰਗਿ.” (ਬਿਨਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਅਮਰਪੁਰ } ਸੰਗਤ—ਦੇਵਪੁਰੀ. ਸੁਰਗ. ੨ ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ)
ਅਮਰਪੁਰਿ } ਪਦ. ਚੌਥਾਪਦ. ਨਿਰਵਾਣ. ੩ ਸਾਧੁਸੰਗਤਿ।
ਅਮਰਪੁਰੀ } ੪ ਗੋਇੰਦਵਾਲ. ੫ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ.

ਅਮਰਬੋਲ. ਸੰ. ਅੰਬਰਬੋਲੀ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਫੋਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਜਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਬਿਰਛਾ ਉੱਪਰ ਫੈਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸ ਨੂੰ ਚੂਸਕੇ ਪਲਦੀ ਅਤੇ ਦਫਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਫੁਕਾਦਨੀ” (ਬਿਰਛ ਖਾਣ ਵਾਲੀ) ਭੀ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਅਯਾਸ ਬੋਲ.

ਅਮਰਰਾਜ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦੂ. ਦੇਵਰਾਜ. ਸੁਰਨਾਥ.

ਅਮਰਰਾਜ ਸਕ੍ਰਾਂਤ ਕਰ. ਸੰਗਤ—ਅਮਰਰਾਜ (ਇੰਦੂ) ਦਾ ਵੇਰੀ ਰਾਖਣ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੀਰ. (ਸਨਾਮ)

ਅਮਰਰਿ. ਸੰਗਤ—ਅਮਰਾਰਿ. ਅਮਰ (ਦੇਵਤਿਆਂ) ਦਾ ਵੇਰੀ, ਦੈਤ. ਰਾਖਸ. “ਅਮਰਰਿ ਧਰਥੇ ਲਹਿ ਕਰ ਸਮਰੰ.” (ਰਾਮਾਵ)

ਸਮਰ (ਸੰਗ) ਦੇਖਕੇ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਹਿਲੇ.

ਅਮਰਲੋਕ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਗ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਲੋਕ। ੨ ਸਾਧੁਸੰਗ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ.

ਅਮਰਵਾਰੁਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ ੨.

ਅਮਰਾਈ. ਸੰਗਤ—ਅੰਬਾਂ ਦਾ ਬਾਗ਼. ਆਮ੍ਰੁਰਾਜਿ. ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ. **ਅਮਰਾਜ.** ਅ. **ਅਮਰਾਜ.** ਸੰਗਤ—ਮਰਜ (ਰੋਗ) ਦਾ ਬਹੁ

ਵਾਰ.

ਅਮਰਾਂਤਕ. ਸੰਗਤ—ਅਮਰ-ਅੰਤਕ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਦੈਤ. ਰਾਖਸ. “ਅਮਰਾਂਤਕ ਸੀਸ ਕੀ ਓਰ ਹੂਅੰ.” (ਕੱਛਾਵ) ਸਮੁੰਦਰ ਰਿਤਕਨ ਵੇਲੇ ਦੈਤ ਵਾਸੁਕੀ ਨਾਭ ਦੇ ਸਿਰ ਵੱਲ ਹੋਏ.

ਅਮਰਾਪਤਿ. ਦੇਖੋ, ਅਮਰਪਤਿ

ਅਮਰਾਪਦ. ਸੰਗਤ—ਗਣਨ ਪਦਵੀ. ਆਤਮਗਣਨ ਦੀ ਦਸ਼ਾ.

“ਅਮਰਾਪਦ ਪਵੈ.” (ਤਿਲ ਮ: ੧) ੨ ਵਿ—ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਪਦਵੀ. ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਕਦੇ ਨਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ। ੩ ਭਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੀ ਉੱਚ ਪਦਵੀ. “ਅਮਰਾਪਦ ਭਰੂ ਅੰਗਦ ਹੂੰ.” (ਭਾਗੁ)

ਅਮਰਾਪੁਰ } ਦੇਖੋ, ਅਮਰਪੁਰਿ. “ਅਮਰਾਪੁਰ ਬਾਸਾ ਕਰਹੁ.”

ਅਮਰਾਪੁਰੀ } (ਸ. ਫਕੀਰ) ੨ ਭਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੀ ਸਥਾ. “ਅਕਬ ਕਬਾ ਅਮਰਾਪੁਰੀ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਗੋਇੰਦਵਾਲ.

ਅਮਰਾਰਦਨ. ਯੋ—ਅਮਰ-ਅਦੰਨ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰਣ ਵਾਲੇ ਦੈਤ. “ਕੰਪ ਅਨੇਕ ਭਰੇ ਅਮਰਾਰਦਨ ਆਨ ਪਥੇ ਕਰਵਾਰ ਉਘਾਰੇ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨)

ਅਮਰਾਰਦਨ ਅਰਿ. ਯੋ—ਅਮਰ (ਦੇਵਤਿਆਂ) ਦੇ ਅਦੰਨ (ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਦੈਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਰੀ ਦੇਵਤਾ. (ਸਨਾਮ)

ਅਮਰਾਰਿ. ਸੰਗਤ—ਅਮਰ-ਅਰਿ, ਦੈਤ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰੀ.

ਅਮਰਾਲਯ. ਸੰਗਤ—ਅਮਰ-ਆਲਯ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਘਰ, ਸੁਰਗ.

ਅਮਰਾਵਤਿ } ਸੰਗਤ—ਦੇਵਪੁਰੀ. ਇੰਦੂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ. ਪੁਰਾਣਾਂ

ਅਮਰਾਵਤੀ } ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਅੱਠ ਸੌ ਮੀਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ.

“ਨਿਰਖ ਲੋਕ ਅਮਰਾਵਤਿ ਨਾਸੀ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਗੁੰਤੂਰ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰੀ, ਜੋ ਕ੍ਰਿਸਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅੰਧੁ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਈਸਵੀ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜਦੇਵ ਉਤੀਸ਼ੇ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ.

ਅਮਰਿ. ਦੇਖੋ, ਫੁਰਿ ਅਮਰਿ.

ਅਮਰਿਓ. ਵਿ—ਮ੍ਰਿਤਤੁ ਰਹਿਤ. ਅਮਰ ਹੋਇਆ। ੨ ਅੱਪੜਿਆ. ਪਹੁੰਚਿਆ. “ਕਿਸ ਜਾਤਿ ਤੇ ਕਿਸ ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ” (ਕੇਦਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅਮਰੀਕ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰੀਕ. “ਮਾਰੀਦਾ ਅਮਰੀਕ ਫੁਡਾਇਆ.” (ਭਾਗੁ)

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ. ਇਹ ਮਘਿਅਏ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਜੰਗਰ ਗੋਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਦਬਮੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ, ਅਤੇ ਆਨੰਦ

ਪੁਰ ਦੇ ਧਰਮਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਦਿਖਾਈ।

ਅਮਰੀਕਾ. ਦੇਖੋ. ਐਮਰੀਕਾ.

ਅਮਰੂ } ਦੇਖੋ. ਅਮਰਾ ੨ ਭਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਉਂ.
ਅਮਰੂ } "ਭਰੂ ਅਮਰ ਤੂੰ ਵੀਚਾਰਿਆ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੪) ੩ ਸ਼੍ਰੀ
ਭਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ. "ਮੋਹਣ ਮਲ ਅਮਰੂ ਕੇ
ਸਹਿਤ." (ਭੁਪਤੀ)

ਅਮਰੂਰ } ਡਾ ੧/੪ ਅਮਰੂਦ. ਸੰਗਤ—ਲਾਮਟਲ. L. Psidium
ਅਮਰੂਦ } Guyava. (ਅੰ—Guava) ਅਸਲੋਂ ਫਾਗਸੀ ਵਿੱਚ
ਅਮਰੂਤ ਅਤੇ ਅਮਰੂਦ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਨਾਸ਼ਪਤੀ ਬੋਧਕ ਹਨ, ਪਰ
ਸ਼ੁਰੂਤੀਆਂ ਨੇ ਲਾਮਟਲ ਨਈਂ ਵਰਤੇ ਹਨ. ਅਰਬੀ ਵਿੱਚ ਲਾਮਟਲ ਦਾ
ਨਾਉਂ ਜਵਾਬਾ *Jawab* ਹੈ.

ਅਮਰੋਸ } ਸੰਗਤ—ਟਿੰਦੂ. ਅਮਰਾਂ ਦਾ ਟੀਸ਼ਰ. ਦੇਵਰਾਜ.
ਅਮਰੋਸੁਰ } ਅਮ੍ਰਿਤੋਸ.

ਅਮਰੋਤ ਦੇਖੋ. ਅੰਮ੍ਰੇਤ ੩.

ਅਮਰੋ ਬੀਬੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਭਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦੀ
ਜਾਈ ਭਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਬਾਸਰਕੇ ਹੋਈ. ਇਸ
ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ—"ਭਾਇਆ ਮਨੁਰੁ ਕੰਚਨੁ ਫਿਰਿ ਹੋਵੈ, ਜੇ ਭਰੂ ਮਿਲੈ
ਬਿਨੇਹਾ."—(ਮਥੂ ਮ: ੧) ਪਾਠ ਸੁਣਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ
ਭਰੂ ਅੰਗਦ ਸ਼੍ਰੀਮੀ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਗਿਆ ਸੀ. ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀ
ਸਮਾਧਿ ਬਾਸਰਕੇ ਪਿੰਡ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਬਾਸਰਕੇ.

ਅਮਰੰਤਰ. ਵਿ—ਨਾ ਮਰਣ ਵਾਲਾ. ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ੨ ਅਮਰਾਂਤਰ.
ਦੇਵਗੁਪ. "ਗੁਰਮੁਖ ਅਮਰੰਤਰ." (ਭਾਗੁ) ੩ ਅੰਤਰਯਾਤਰ ਉੱਪਰ
ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਿਤਾਤਮਾ.

ਅਮਲ ਅਬਥਾ ਅਮਲੂ. ਅਮਰ ਬਥਵ ਦੀ ਥਾਂ ਅਮਲੂ ਪਦ
ਆਇਆ ਹੈ. "ਭਲਰੁ ਅਮਲੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੰਤਿ ਨਿਵਾਸੁ." (ਸਵੈਯੇ
ਮ: ੪ ਕੇ) ਭਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਸ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗਤ—
ਅਭੀਮ ਭਾਵ—ਨਜ਼ਾ. ਮਾਦਕ. "ਅਮਲਨ ਸਿਉ ਅਮਲੀ ਲਪਟਾਇਓ." (ਸੈਰ ਮ: ੫) ਗੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਅਮਲ (ਨਲੇ) ਨਿੰਦਿਤ ਹਨ. ਦੇਖੋ.
ਗੁਰਮਤ ਮਾਰਤੰਡ। ੩ ਸੰ. ਅਸਲ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਮਿਲ. ਨਿਰਮਲ.
"ਲੋਚਨ ਅਮਲ ਕਮਲਦਲ ਜੈਸੇ." (ਨਾਪੁ) ੪ ਸੰਗਤ—ਅਭਰਕ.
ਅਥਰਕ। ੫ ਸੰ. ਅਸਲ—ਅਮੁਲ. ਖਟਾਈ. ਤੁਰਲੀ. "ਹਨਤ ਜਨ
ਆਯ ਕੇ ਅਮਲ ਸੁਰ ਰਾਕ ਕੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਖਟਾਈ ਕੰਠ ਦਾ ਸੁਰ
ਬਿਗਾਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ੬ ਵਿ—ਖੱਟਾ. ਤੁਰਲ. "ਮਧੁਰ ਸਲਵਨ ਸੁ
ਅਮਲ ਬਿਧ ਪੁਨ ਤਿਕਤ ਰਖਯਾ." (ਭੁਪਤੀ) ਦੇਖੋ. ਖਟਕਸ।
੭ ਅ. ਅਮਲ. ਸੰਗਤ—ਕਰਮ. ਅਚਾਰ. "ਅਮਲ ਜਿ ਕੀਤਿਆ
ਦੁਨੀ ਵਿਚਿ ਸੇ ਦਰਗਹ ਓਗਾਹ" (ਸ. ਫਰੀਦ) ੮ ਨਿਕਮ. ਨੇਮ।
੯ ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜਾਮ। ੧੦ ਅਮਲਦਾਰੀ. ਰਾਜ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ. "ਤੁਰਕ
ਪਠਾਈ ਅਮਲੂ ਕੀਆ." (ਵਾਰ ਆਜਾ) ੧੧ ਅਤਰਾਸ। ੧੨ ਅ. ਅਮੁਲੀ. ਆਸ਼ਾ.

ਅਮਲਤਾਸ. ਸੰ. ਨਿਪਦ੍ਰੁਮ. ਸੁਰਣਕ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਤਮਾਲ. ਇੱਕ
ਛੂਟਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਸੰਤੀ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਫਲੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ
ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੂਦਾ ਜੁਲਾਬ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਤਾਸੀਰ ਇਸ ਦੀ
ਕਰਮ ਤਰ ਹੈ. ਅ. ਅਚਾਰਬੰਬਰ *L. Cathartocarpus*
fistula.

ਅਮਲਦਾਰ. ਡਾ *ملل* ਵਿ—ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਹਾਕਿਮ.
ਅਹੁਦੇਦਾਰ. ਅਧਿਕਾਰੀ.

ਅਮਲਦਾਰੀ. ਸੰਗਤ—ਗੁਰਮਤ. ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜਾਮ. ਅਧਿਕਾਰ.
ਅਮਲਨ. ਵਿ—ਅ (ਨਾ) ਮਲਿਨ (ਮੇਲਾ). ਜੋ ਮਲਿਨ ਨਹੀਂ.
"ਅਮਲਨ ਮਲਨ ਛਾਹ ਨਹੀਂ ਧੂਪ." (ਗੁਰੂ ਬਿਤੀ ਕਬੀਰ) ੨ ਡਾ
ملل ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਪੁਰ ਬਿਸੇ ਕਰਮ ਅਥਵਾ ਨਿਯਮ ਨੂੰ
ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਏ.

ਅਮਲਾ. ਅ. *ملل* ਆਮਿਲ ਦਾ ਭਰੂ ਵਰਨ. ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ
ਦਾ ਟੋਲਾ। ੨ ਸੰ. ਅਸਲਾ. ਇਮਲੀ। ੩ ਬਿਜੋਰੀ. ਖੰਟੇ ਦੀ ਇੱਕ
ਕਿਸਮ.

ਅਮਲਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਮਲਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਮਰਦਨ ਨਹੀਂ
ਕੀਤਾ. ਦਲਨ ਰਹਿਤ.

ਅਮਲੀ. ਸਿੰਧੀ. ਅਲੀਮੀ. ਭਾਵ—ਨਸ਼ਟੀ. ਅਮਲ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲਾ.
ਦੇਖੋ. ਅਮਲ. "ਬਿਨੁ ਅਮਲੈ ਅਮਲੀ ਮਰਿਯਾਈਆ." (ਬਿਲਾ ਅ:
ਮ: ੪) ੨ ਆਮਿਲ. ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਭਰਾਸੀ. ਦੇਖੋ.
ਅਮਲ। ੩ ਸੰ. ਅਲਿਬਜ—ਅਮੁਲਿਕਾ. L. Tamarindus
Indica. ਅੰ. Tamarind. ਸੰਗਤ—ਇਮਲੀ ਬਿਯਫ, ਜਿਸ ਨੂੰ
ਖੰਟੇ ਫਲ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਰਟਨੀ ਆਇ ਲਈ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ
ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਏ ਹਨ. ਅਮਲੀ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਖੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਭੁੱਖ
ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਇਲ ਮੇਏ ਇਮਾਫ ਨੂੰ ਤਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਨਜਲੇ
ਖਾਂਸੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਕੁਪੰਥ ਹੈ.

ਅਮਲੂ. ਦੇਖੋ. ਅਮਲ.

ਅਮਤਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅੰਪਤਨਾ. ਪਹੁਚਣਾ. ਪੁੱਜਣਾ. ਦੇਖੋ. ਅੰਮਤਨਾ.
ਅਮਤੀ. ਸੰਗਤ—ਮਾਤਾ. ਮਾਂ. ਐਮਾਂ ੨ ਵਿ—ਪੁੱਜੀ. ਅੰਪਤੀ. ਦੇਖੋ.
ਅਮਤਨਾ.

ਅਮਾ. ਦੇਖੋ. ਅੰਮਾ ੨ ਸੰ. ਅਸਾ. ਸੰਗਤ—ਅਮਾਵਸਯਾ. ਮੌਸਮ।
੩ ਕਰ. ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਅਸਥਾਨ। ੪ ਮਾਤ ਲੋਕ (ਮਰਤਰਲੋਕ). ਇਹ
ਲੋਕ.

ਅਮਾਉ. ਸੰ. ਅਮੇਯ. ਵਿ—ਮਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਪਰਿਮਾਣ ਰਹਿਤ.
ਭੇਰੰਦ. "ਉਚੇ ਅਗਮ ਅਮਾਉ." (ਮਾਭ ਦਿਨਰੋਣ ਮ: ੫) ੨ ਜੋ
ਸਮਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ. ਜੋ ਮੋਢੀਦਾ ਨਹੀਂ.

ਅਮਾਇ. ਦੇਖੋ. ਅਮਾਯ.

ਅਮਾਣ. ਵਿ—ਮਨ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਾਭਿਮਾਨ। ੨ ਅਤੋਲ. ਜਿਸ ਦਾ
ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ੩ ਮ੍ਰਿਤਨੁ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਮਰਣ. "ਸੇਈ
ਰਹੇ ਅਮਾਣ, ਜਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੋਟਿਆ." (ਵਾਰ ਮਾਧੂ ੨, ਮ: ੫)

੭ ਸੰਗਤ—ਅਮਾਨਤ, ਧਰੋਹਰ, “ਪਰਾਈ ਅਮਾਣ ਕਿਉਂ ਰਖੀਐ?”

(ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸਾਰ) ੫ ਦੇਖੋ, ਅਮਾਨ.

ਅਮਾਤ } ਸੰ. ਅਮਾਤੀ, ਸੰਗਤ—ਅਮਾ (ਸਾਬ) ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ.

ਅਮਾਤਜ਼ } ਮੰਤ੍ਰੀ, ਵਜ਼ੀਰ, “ਨਿਪਤਿ ਅਮਾਤ ਬਾਤ ਮੁਖ ਭਾਖੀ.”

(ਨਾਪੁ)

ਅਮਾਤੁ, ਵਿ- ਮਾਤਾ ਰਹਿਤ, ਮੁਕਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਕ ਨਹੀਂ।

੨ ਬੇਹੱਦ, ਪਰਿਮਾਣ ਰਹਿਤ.

ਅਮਾਨ, ਦੇਖੋ, ਅਮਾਣ । ੨ ਸੰਗਤ—ਅਮਾਨ, ਨਿਰਾਦਰ, “ਨੀਚ

ਬ੍ਰਿਥ ਨਹੀਂ ਮਾਨ ਅਮਾਨ.” (ਕਉਂ ਕਬੀਰ ਬਿਤੀ) ੩ ਅਮਾਨਤ.

ਇਮਾਨਤ, “ਅਵਰ ਵਸਤੁ ਤੁਝ ਪਾਹਿ ਅਮਾਨ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

੪ ਸੰ. ਅਮਾਨ, ਵਿ-ਮਾਪ ਅਰ ਤੋਲ ਰਹਿਤ, “ਅਮਾਨ ਹੈ.”

(ਜਾਪੁ) ੫ ਨਿਰਭਿਮਾਨ। ੬ ਜੋ ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਮੰਨਣ ਲਾਇਕ.

“ਸੁਨੇ ਸੁ ਹਾਸਤ ਅਵਾਈ ਅਮਾਨ ਵਾਕ ਤੋਰੀਆ.” (ਨਾਪੁ) ਤੋਰਾ

ਵਚਨ ਅਮਾਨਤ ਹੈ। ੭ ਭਾ ੭੫ ਅਮਾਨ, ਸੰਗਤ—ਰਕਾ (ਰਖਣਾ).

ਹਿਫਾਜਤ। ੮ ਉਹ ਰਖਣਾ, ਜੋ ਜਿਜੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਜੋ ਜੋਗੀਆ ਨਾ

ਦੇਵੇ, ਉਹ ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਰਖਣਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

੯ ਦੇਖੋ, ਈਮਾਨ.

ਅਮਾਨਤ, ਅ. ۱۰۰۰ ਸੰਗਤ—ਧਰੋਹਰ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ

ਵਸਤੁ। ੨ ਰਖਣਾ, ਹਿਫਾਜਤ। ੩ ਨਿਦਾ, ਨੀਂਦ.

ਅਮਾਨਤ ਖਾਨ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਰੂਪਰੂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਰਾਜ

ਦੇ ੬੮ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰੂਦੀਨ ਦੀ ਛਾਂ ਇਹ ਨਾਮ ਲਿਖਿਆ

ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਤਰਨਤਾਰਨ.

ਅਮਾਨ ਬਾਗ਼, ਭਾ ੧੦੦੦ ਵਿ-ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਦੁੱਖ ਤੋਂ

ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਅਮਾਨਾ, ਦੇਖੋ, ਅਮਾਨ। ੨ ਅ. ੧੦੦ ਅਮਾਨਾ, ਅਮਾਨਤ, “ਵੈਰੀ

ਗਾਹਿ ਪਾਪ ਕਰਤਾ ਬਸਤੁ ਰਹੀ ਅਮਾਨਾ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਮਾਨੀ, ਸੰ. ਅਮਾਨਿ, ਵਿ-ਮਾਨ ਰਹਿਤ, ਮਾਨ ਦਾ ਤਿਆਗੀ.

ਨਿਰਭਿਮਾਨ। ੨ ਸ੍ਰੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗੀ, “ਬੁਰੀ ਅਮਾਨੀ ਰੀਤਿ.”

(ਰੂਪਰੂ)

ਅਮਾਪ, ਵਿ-ਮਿਣਤੀ ਰਹਿਤ, ਜੋ ਮਿਣਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ੨ ਅਪ੍ਰਮਾਣ.

ਅਤੇਲ.

ਅਮਾਮ, ਦੇਖੋ, ਇਮਾਮ.

ਅਮਾਮਾ, ਦੇਖੋ, ਇਮਾਮਾ.

ਅਮਾਯ, ਸੰ. ਵਿ-ਮਾਇਆ ਰਹਿਤ, “ਅਮਾਯ ਹੋ.” (ਰੂਪਰੂ)

੨ ਭਨ ਰਹਿਤ, ਨਿਸਕਪਟ.

ਅਮਾਰਕ, ਬੁਰਾ ਮਾੜੇ (ਰਾਹ), ਕੁਮਾਰਕ, ਖੋਟਾ ਰਾਹ.

ਅਮਾਰਗਿ, ਸੰਗਤ—ਕੁਮਾਰਕ ਵਿੱਚ, ਕੁਰਾਹੇ, “ਮਾਰਗੁ ਫੋਡਿ

ਅਮਾਰਗਿ ਪਾਇ.” (ਭੈਰ ਨਾਮਾਦੇਵ)

ਅਮਾਰੀ, ਦੇਖੋ, ਅੰਬਾਰੀ.

ਅਮਾਲ, ਦੇਖੋ, ਅਮਾਲ.

ਅਮਾਵਸ } ਸੰ. ਅਮਾਵਸਾ, ਸੰਗਤ—ਸੂਰਜ ਦੇ ਅਮਾ (ਸਾਬ)

ਅਮਾਵਸਿਆ } ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਇੱਕ ਹੀ ਰਾਤਿ ਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਹੈ.

ਅਮਾਵਸਾ } ਅਨੁਰੇ ਪੰਖ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਤਿਥਿ, ਮੌਸਾ ਇਸ ਤਿਥਿ

ਦੇ ਨਿਖਨ ਲਈ ਅੰਗ ੩੦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, “ਕੁਤ ਅਮਾਵਸ

ਸਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਥ) “ਅਮਾਵਸਿਆ ਚੰਦ ਰੂਪਤ

ਫੈਟਾਰ.” (ਬਿਨਾ ਬਿਤੀ ਮ: ੧) ਅਮਾਵਸ ਅਵਿਦਯਾ, ਅਤੇ ਚੰਦ

ਆਤਮਗਤਾ ਹੈ.

ਅਮਾਵਣ } ਵਿ-ਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਜੋ ਸਮਾ (ਮੇਉ) ਨਾ ਸਕੇ।

ਅਮਾਵਨ } ੨ ਅਪ੍ਰਮਾਣ, ਬੇਅੰਤ, ਬੇਸੁਮਾਰ, ਦੇਖੋ, ਅੰਮਾਵਣ.

ਅਮਿਉ } ਸੰ. ਅਮ੍ਰਿਤ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਗਤ—ਸੁਧਾ, ਪੀਯੂਸ, ਆਬੇ

ਅਮਿਉ } ਹਕਾਤ, “ਅਮਿਉ ਹਰਿਰਸ ਚੋਇਆ.” (ਬਿਹਾ ਫੰਤ

ਅਮਿਅ } ਮ: ੫) “ਅਮਿਅਸਚੋਵਰੇ ਪੀਉ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ,”

(ਬਿਹਾ ਫੰਤ ਮ: ੫)

ਅਮਿਅਦ੍ਰਿਸਟਿ, ਸੰਗਤ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ

ਨਜ਼ਰ, ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਿਗਾਹ, “ਅਮਿਅਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੁਭ ਕਰੈ ਹਰੈ ਅਘ.”

(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਅਮਿਕ } ਵਿ-ਅਦ੍ਰੁਤੀ, ਨਾਸਾਨੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੁੰਨ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ।

ਅਮਿਕਾ } ੨ ਸੰ. ਅਮੁਕ—ਅਮੁਕ, ਵਿ-ਫਲਾਂ, ਫਲਾਨਾ। ੩ ਸੰ.

ਅਮੁਕ—ਅਮ੍ਰਿਕ, ਵਿ-ਸਨਾਮਤ.

ਅਮਿਟ, ਵਿ-ਜੋ ਮਿਟੇ ਨਾ, ਅਟਨ.

ਅਮਿਤ } ਵਿ-ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਤਿ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਮਿਟਿਆ ਤੋਲਿਆ ਨਾ

ਅਮਿਤਾ } ਜਾ ਸਕੇ, ਬੇਹੱਦ, ਬੇਅੰਤ.

ਅਮਿਤੋਜ, ਜੰ. ਅਸਿਤੀਯਜ—ਅਮਿਤੋਜਸ਼, ਵਿ-ਜਿਸ ਦੇ ਓਜ

(ਬਲ) ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ, “ਅਮਿਤੋਜ ਕਹਿੰਜੇ.” (ਜਾਪੁ)

ਅਮਿਤੋਪਸਾ, ਅਮਿਤ—ਉਪਸਾ, ਦੇਖੋ, ਉਪਸਾ ਅਤੇ ਅਮਿਤ.

ਅਮਿਤੋਪਮਾ, ਅਮਿਤ—ਉਪਮਾ.

ਅਮਿਤੁ, ਸੰਗਤ—ਜੋ ਮਿਥੁ ਨਹੀਂ, ਵੈਰੀ, ਸ਼ਤ੍ਰੂ। ੨ ਵਿ-ਜਿਸ ਦਾ

ਕੋਈ ਮਿਥੁ (ਦੋਸਤ) ਨਹੀਂ.

ਅਮਿਤੁਘਾਤ, ਦੇਖੋ, ਚੰਦ ਰੂਪਤ.

ਅਮਿਯ, ਦੇਖੋ, ਅਮਿਅ.

ਅਮਿਲ, ਵਿ-ਜੋ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਬੇਮੇਲ, “ਅਮਿਲ ਜਾਨ ਕਰਦਯੋ

ਹਟਾਵਨ.” (ਰੂਪਰੂ)

ਅਮੀ, ਦੇਖੋ, ਅਮਿਅ.

ਅਮੀਆ, ਰੋਹਰ ਗੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ

ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੱਥਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗਾਂ

ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਿਖਾਈ.

ਅਮੀਅਲਾ, ਵਿ-ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਅਲਾਪ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਘਰ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ

ਹੈ ਨਿਵਾਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ। ੨ ਸੰਗਤ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਸੁਧਾਂਸੁ, “ਚਰਨਕਮਲ

ਸੀਤਲ ਅਮੀਆਲੇ.” (ਭਾਬੁ)

ਅਮੀਬਾਹ. ਜਿਲਾ ਨਹੋਰ, ਬਾਣਾ ਖਾਲਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇਸ
ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ.

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਛਾ ਸੰਮਤ ੧੯੭੮ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ.
੨੫ ਵਿੱਖੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਮਾਫੀ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ
ਉਦਾਸੀ ਹੈ.

ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ "ਜੱਲੋ" ਤੋਂ ੧੨ ਮੀਲ ਦੱਖਣ
ਪੱਛਮ ਹੈ.

ਅਮੀਸੀਤ. ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਰੂਪ ਦੁੱਧ. "ਅਮੀਸੀਤ ਕਢੂ ਹਮ ਕੋ
ਦੀਜੈ." (ਗੁਰੂ ੬) ਰੂਠਾ ਦੁੱਧ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵੇ.

ਅਮੀਕ. ਅ. ۱۰۰ ਅਮੀਕ. ਵਿ—ਗਹਿਰਾ. ਝੁੰਘਾ. ਅਬਾਹ. ਕੰਤੀਰ.
"ਅਮੀਕ ਹੈ." (ਜਪੁ)

ਅਮੀਕੁਲ ਇਮਾ ਹੈ. (ਜਪੁ) ਗਹਿਰੇ (ਝੁੰਘੇ) ਈਮਨ ਵਾਲਾ ਹੈ.
ਕੰਤੀਰ ਧਰਮੀ ਹੈ.

ਅਮੀਤਾਲ. ਅਮਿਤਸਰ.

ਅਮੀਨ. ਅ. ۱۰۰ ਵਿ—ਇਮਾਨਤਦਾਰ। ੨ ਸੰਕੜਾ—ਸ਼ਮੀਨ ਦੀ
ਮਿਣਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਦੀ ਕੁਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਮਾਲ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ
ਕਰਮਚਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਬਿਤਾਲੀ ੩.

ਅਮੀਨਸ਼ਾਨ. ਦੇਖੋ, ਮੀਰ ਮੰਨੂ.

ਅਮੀਨਗੜ੍ਹ. ਸੰ. ਅਮਿਨ-ਯੂ ੧੬. ਬਨੇਸਰ ਅਤੇ ਤਰਾਵਤੀ ਦੇ
ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਬੇਹ ਉੱਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਪਿੰਡ, ਜਿੱਥੇ ਅਭਿਮਨਤੁ ਲਹਿਦ
ਹੋਇਆ. ਇਸ ਥਾਂ ਛੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਖਾਲਸਾਦਲ ਦਾ ਬਾਦਸਾਹੀ
ਫੌਜ ਨਾਲ ੧੧ ਮੱਘਰ ਸੰਮਤ ੧੭੬੭ (ਨਵੰਬਰ ਸਨ ੧੭੧੦) ਨੂੰ
ਭਾਰੀ ਟਾਕਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਅਮੀਨੁੱਦੀਨ ਖ਼ਾਨ. ਦੇਖੋ, ਮੀਰ ਮੰਨੂ.

ਅਮੀਰ. ਅ. ۱۰۰ ਸੰਕੜਾ—ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਵਾਲਾ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ੨ ਸਰਦਾਰ।
੩ ਧਰਮੀ। ੪ ਵਿ—ਅਮਰ (ਹੁਕਮ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੫ ਅਭਿਮਨਿਸ਼ਤਾਨ
ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਉਪਧੀ (ਪਦਵੀ ਅਥਵਾ ਬਿਤਾਬ). ਅਮੀਰ ਅਮਾਨੁੱਲਾ
ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (King) ਪਦਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ. ਸਭ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਅਮੀਰ ਪਦਵੀ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਪ੍ਰਤੀ ਭਾਤਿਮ ਦੀ
ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਸਨ ੬੫੦ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ. ਅਮੀਰਾਂ ਦਾ
ਸਰਬੰਦ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ.

ਅਮੀਰੀ. ਡਾ ۱۰۰ ਸੰਗੜਾ—ਪ੍ਰਭੂਤਾ. ਸਰਦਾਰੀ. ਦੌਲਤਮੰਦੀ.
ਉਦਾਰਤਾ.

ਅਮੁ. ਸੰ. ਸਰਵ—ਤੇਰਾ. ਤੈਨੂੰ.

ਅਮੁਹਾ. ਵਿ—ਵਿਮੁਖ (ਬੇਮੁਖ) ੨ ਅਮੋਤ. ਬੋਲਗਾਮ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮੁਹਾ.

ਅਮੁਕ. ਦੇਖੋ, ਅਮਿਕਾ ੨.

ਅਮੁਕਰ. ਵਿ—ਜੋ ਮੁਕੁ (ਖੁਲ੍ਹਾ) ਨਹੀਂ. ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ,
ਸਸਕੁ

ਅਮੁਤੁ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਰਲੋਕ ਮੇਂ. ਇਸ ਲੋਕ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵਿੱਚ। ੨ ਉਸ ਥਾਂ ਪੁਰ. ਵਹਾਂ ਉੱਥੇ। ੩ ਇਸ

ਜਗਾ. ਧਰਾਂ. ਇੱਥੇ। ੪ ਜਨਮੰਤਰ ਮੇਂ. ਦੂਜੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ.

ਅਮੁਦਿਤਾ. ਅਪੁਸੰਨਤਾ. ਮੁਦਿਤਾ ਦਾ ਅਭਾਵ.

ਅਮੁਲ } ਸੰ. ਅਮੁਲਕ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ.
ਅਮੁਲਕ } "ਅਮੁਲ ਭਾਇ ਅਮੁਲਾ ਸਮਾਹਿ." (ਜਪੁ) "ਅਮੁਲੀਕ
ਅਮੁਲਾ } ਲਲ ਦਿਹੁ ਰਤਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਹਰਿ ਅਪ ਅਮੁਲਕ
ਅਮੁਲੀਕ } ਹੈ ਮੁਲਿ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ." (ਅਨੰਦੁ)

ਅਮੁ. ਦੇਖੋ, ਅਮੁ। ੨ ਅ. ੧੦ ਅਮੁ. ਚਾਰ.

ਅਮੁਢ. ਵਿ—ਅਮੁਤ. ਜੋ ਨਹੀਂ ਮੁਢ (ਮੁਰਖ). ਚਤੁਰ.

ਅਮੁਰਤੁ. ਸੰ. ਅਸ੍ਰੁਤ—ਅਸ੍ਰੁਤਿ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਰਤਿ ਨਹੀਂ.
ਅਮੁਰਤਿ ਅਥਵਾ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਾਕਾਰ। ੨ ਸੰਕੜਾ—ਆਕਾਸ਼। ੩
ਜੀਵਾਤਮਾ। ੪ ਪਵਨ। ੫ ਇਸ਼ਾ। ੬ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ.

ਅਮੁਲ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਲ ਨਹੀਂ. ਬੇਭੁਨਿਆਦ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਮੁਲਕ.

ਅਮੁਲਕ. ਵਿ—ਮੁਲ (ਕੀਮਤ) ਬਿਨਾ. ਬੇਬਹਾ. ਅਮੋਲ.

ਅਮੁਤੁ. ਦੇਖੋ, ਅਮੁਢ.

ਅਮੇ } ਸੰ. ਅਮੇਕ. ਵਿ—ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਬੇਹੱਦ. "ਭਜਾਨ
ਅਮੇਉ } ਅਮੇਜਿਨ." (ਗੁਪਤੁ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਜਾਨ ਅਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ.
"ਨਾਨਕ ਆਪਿ ਅਮੇਉ ਹੈ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਗਿਹਾ) ੨ ਜੋ ਕਿਸੇ
ਵਿੱਚ ਮੇਉਂਦਾ (ਸਮਾਉਂਦਾ) ਨਹੀਂ.

ਅਮੇਜ. ਦੇਖੋ, ਅਮੇਜ. "ਭੋਜਨ ਮੇਵੇ ਅਮੇਜ ਕਰਦੇ." (ਨਾਪੁ) ਮੇਰਿਆਂ
ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਭੋਜਨ.

ਅਮੇਜਨ. ਕ੍ਰਿ. ਮਿਲਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮੇਜ.

ਅਮੇਜਿਨ. ਵਿ. ਅਮੇਜਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਅਮੇਟ. ਵਿ—ਅਮਿਟ. ਅਟਲ। ੨ ਮੇਟਣ ਰਹਿਤ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ.

ਅਮੇਠਨ } ਸੰ. ਰਣੇਦਨ—ਉਦੇਸ਼ਨ. ਕ੍ਰਿ—ਉਮੇਠਨਾ. ਮਰੋਤਨਾ.
ਅਮੇਠਨਾ } ਭੁਮਾਉਣਾ. "ਸਟਪਟ ਬੈਠਤ ਭੁਜਾ ਅਮੇਠਨ." (ਨਾਪੁ)
੨ ਅਥਤਨਾ. "ਐਂਠਹਿ ਐਂਠ ਅਮੇਠ ਭਾਵੈ." (ਚਰਿਤੁ ੨੬੬)

ਅਮੇਰ. ਵਿ—ਅਮਿਤ. ਬੇਹੱਦ. "ਅਭਾ ਅਮੇਤ." (ਦੱਤਾਵ)

ਅਮੇਧ } ਸੰ. ਅਗੇਧ. ਵਿ—ਜੋ ਮੇਧ (ਯਗਰ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ
ਅਮੇਧ } ਲਾਇਕ) ਨਹੀਂ। ੨ ਅਪਵਿਤੁ ਨਾਪਾਕ। ੩ ਸੰਕੜਾ—
ਅਪਵਿਤੁ ਵਸਤੁ। ੪ ਵਿ—ਮੇਧ (ਬੁੱਧਿ) ਰਹਿਤ. ਬੇਅਕਲ. ਮੁਰਖ.
"ਜੋ ਅਪਵਿਤੁ ਅਮੇਧ ਖਲਾ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਉ ੧)

ਅਮੇਯ. ਦੇਖੋ, ਅਮੇਉ.

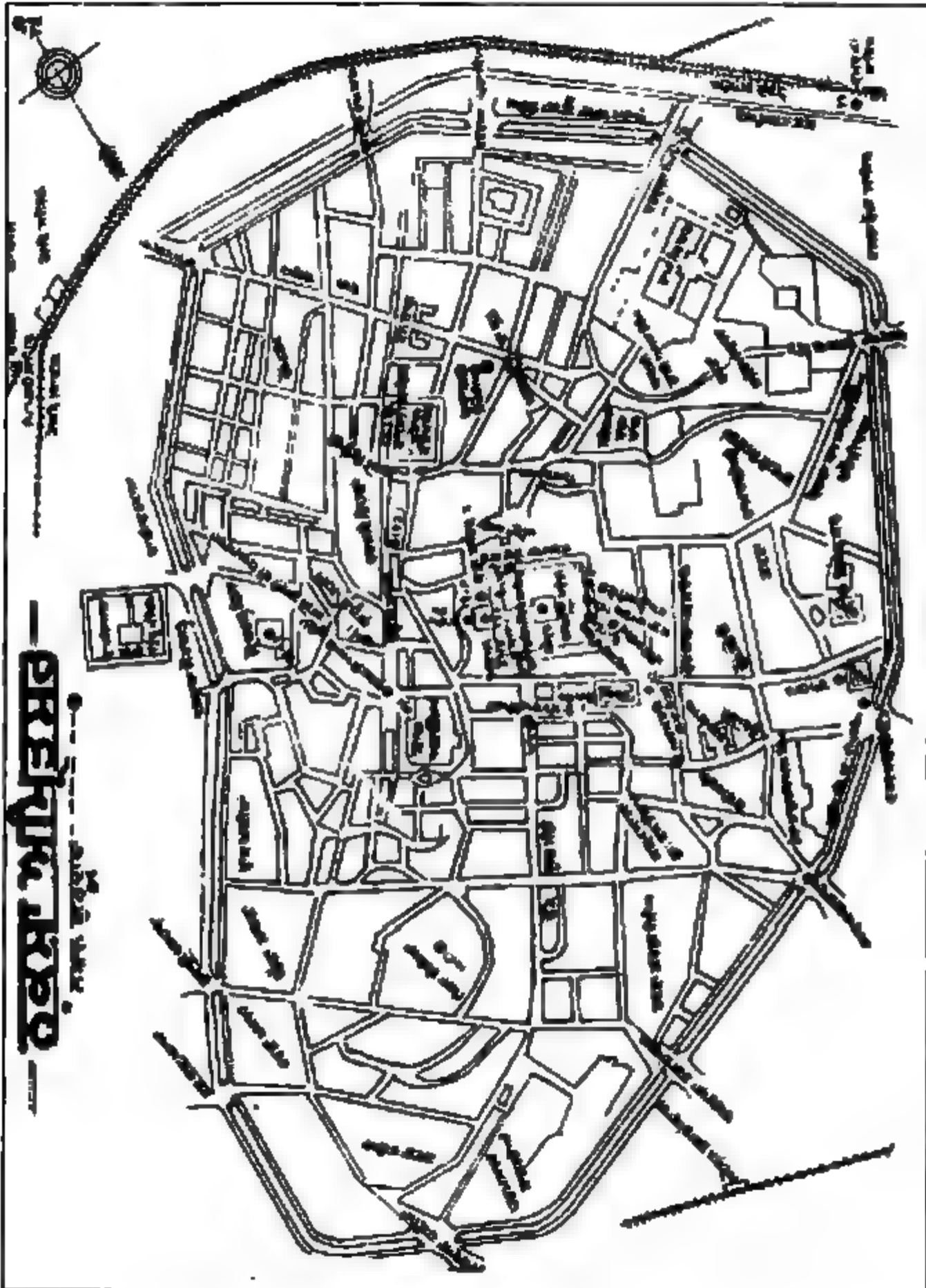
ਅਮੇਯੀ. ਜੋ ਮੇਲੀ (ਮਿਲਾਪੀ) ਨਹੀਂ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਮਿਲ.

ਅਮੇਠਨ } ਦੇਖੋ, ਅਮੇਠਨ.

ਅਮੇਘ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਮੇਘ (ਨਿਸਫਲ) ਨਾ ਹੋਵੇ. ਖਾਲੀ ਨਾ ਜਾਣ
ਵਾਲਾ. ਸਫਲ. "ਅਮੇਘਦਰਸਨ ਬੇਅੰਤ ਅਪਾਰ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)
੨ ਅਚੁਕ. ਬੇਧਤਾ। ੩ ਸੰਕੜਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ। ੪ ਸਿਵ। ੫ ਸਤਿਗੁਰੂ.
ਅਮੇਘਦਰਸਨ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਦਰਸਨ ਨਿਸਫਲ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਦੇਖੋ,
ਅਮੇਘ। ੨ ਸੰਕੜਾ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ.

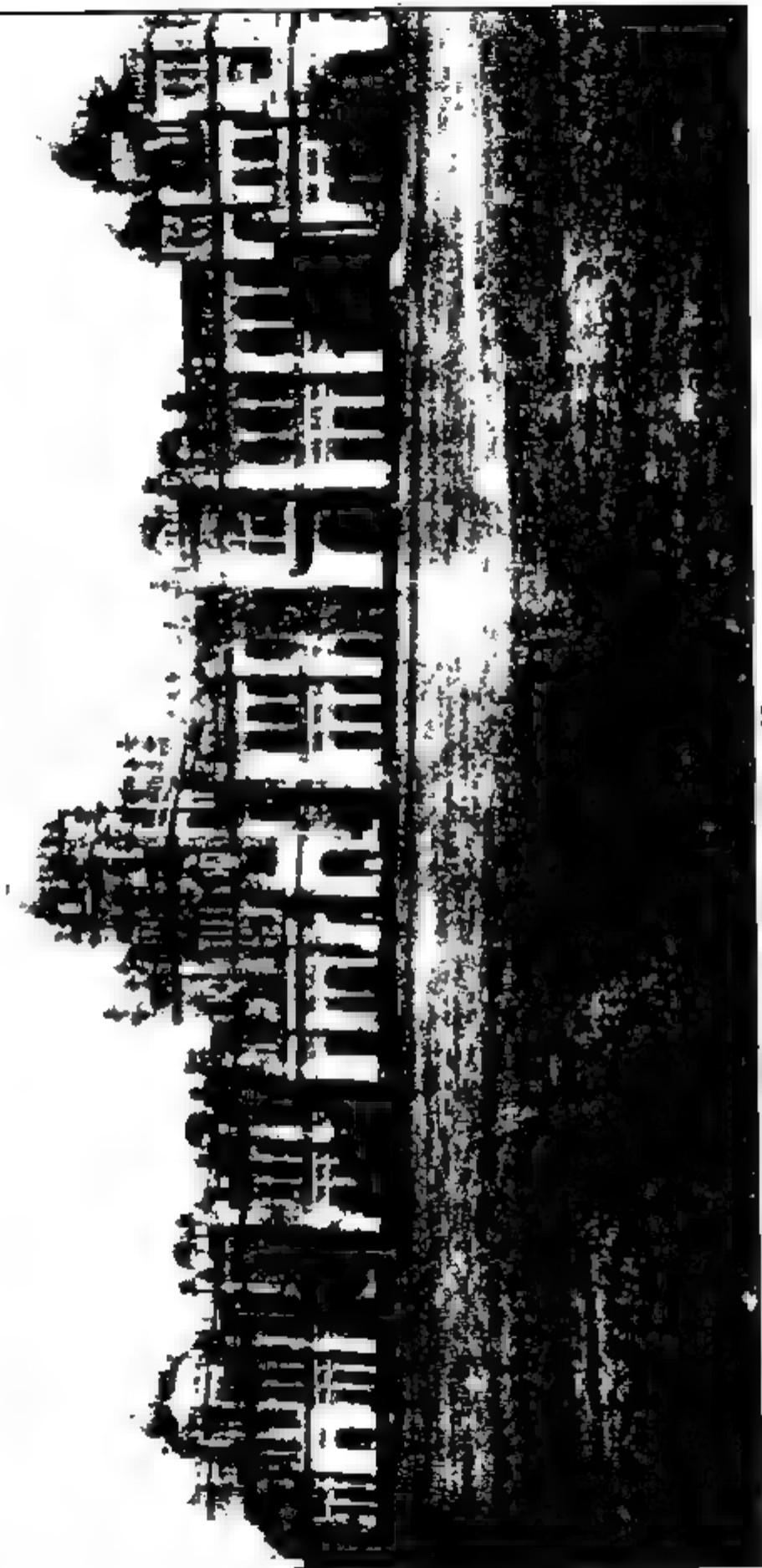

ਬਹਿਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ

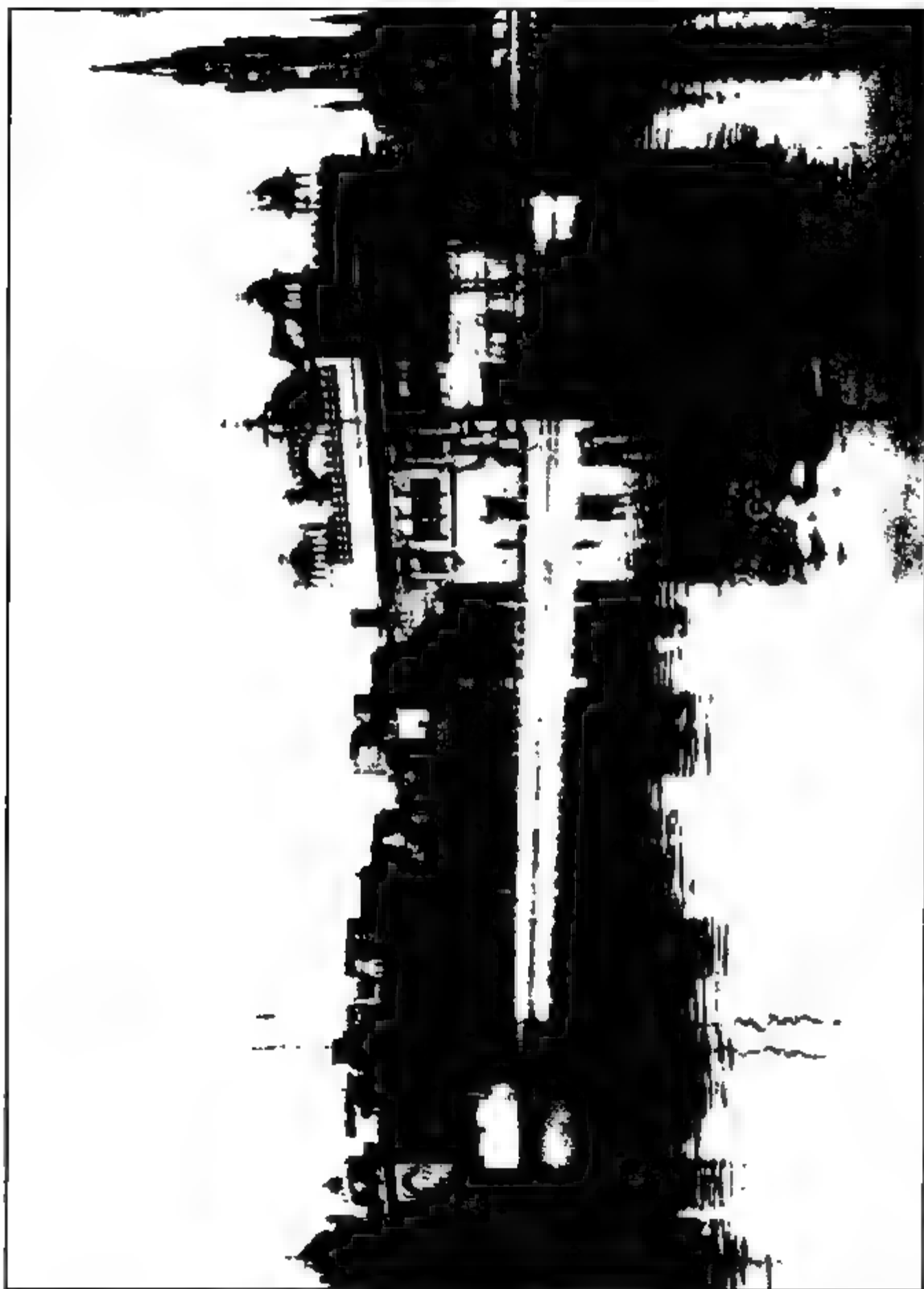

ਨਗਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

— ਨਗਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ —

ਮਾਨਸਾ ਬਾਲਿਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ—ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ

ਅਮੋਦ. ਮੋਦ (ਆਨੰਦ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਰੱਜ. ਗਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਮੋਦ.
ਅਮੋਰ. ਅਮੋਰ. ਨਾ ਮੋਤਨ ਯੋਗਕ. "ਰਜਾਇ ਅਮੋਰ" (ਨਾਪੁ)।
੨ ਹਠੀਆ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੋਤਿਆ ਹਟਦਾ ਨਹੀਂ.

ਅਮੋਲ } ਦੇਖੋ, ਅਮੁਲ. "ਰੁਣਅਮੋਲ ਜਿਸੁ ਰਿਦੈ ਨ ਵਸਿਆ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)
ਅਮੋਲਕ } (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ. ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਮਹਾਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਚਮਕੌਰ ਦੇ
ਧਰਮਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ.

ਅਮੋਲਵਾ } ਦੇਖੋ, ਅਮੁਲ. "ਅਗਮ ਅਮੋਲਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰ." (ਭੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਦਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਬਿਨਾ ਮੁੱਲ. "ਕਰਿ
ਅਮੋਲਾ } (ਭੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਦਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਬਿਨਾ ਮੁੱਲ. "ਕਰਿ
ਅਮੋਲੀ } ਦੀਨੋ ਜਗਤ ਸਭ ਕੋਲ ਅਮੋਲੀ." (ਕਉ ਪੂਰਬੀ ਮ:
੩) ਬਿਨਾ ਮੁੱਲ ਭੁਲਾਮ ਕਥ ਦਿੱਤਾ.

ਅਮੋਤ. ਦੇਖੋ, ਅਮੋਰ.

ਅਮੰਕ. ਵਿ—ਭੈ ਅਤੇ ਰੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਦੋਸ. ਪਾਪ. "ਅਮੰਕ ਫਟੈਲਾ." (ਨਾਪੁ) "ਗੰਗ ਤਰੰਗ ਅਮੰਕਨ
ਭੰਗ." (ਨਾਪੁ)

ਅਮੰਗਲ. ਸੰਗਤ—ਮੰਗਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਮੰਗਲ ਦਾ ਅਭਾਵ।
੨ ਟਿਰੰਡ ਦਾ ਝੂਟਾ। ੩ ਵਿ—ਅਸੁਭ. ਭੁਰਾ.

ਅਮੰਡ } ਸ. ਅਸਯੁਤ. ਵਿ—ਸਿੰਘਾਚ ਰਹਿਤ. ਸ਼ੋਭਾਹੀਨ.
ਅਮੰਡਨ } "ਜੋਤਿ ਅਮੰਡੇ ਭਾਨੁ ਪੁਛੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਖਤਰ ਦੀ
ਅਮੰਡੀ } ਚਮਕ. ਸੁਹਜ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾਹੀਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।
੨ ਸ. ਆਸਯੁਤ—ਅਮੰਡ ਵਿ—ਅਤਿ ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ. "ਜਲ ਬਲ
ਅਮੰਡ." (ਜਾਪੁ)

ਅਮੰਤ. ਸ. ਅਸਯੁਤ—ਅਮੰਤ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਮੰਤ੍ਰ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੰਤ੍ਰ
(ਮਸ਼ਵਰਾ) ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ੨ ਨਾ ਸਾਫਲ ਵਾਲਾ. ਨਾਵਾਕਿਫ।
੩ ਅਮੰਤ੍ਰਣ. ਨਿਉਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮੰਤ੍ਰ. "ਸਭ ਕੇ ਦਕੇ ਅਮੰਤ
ਪੁਕਾਰੀ." (ਨਾਪੁ)

ਅਮੰਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਮੰਤ। ਸ. ਆਸਯੁਤ—ਅਮੰਤ੍ਰਣ. ਸੰਗਤ—
ਸੱਦਾ. ਨਿਉਂਦਾ. ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ. "ਸਭਿਨ ਅਮੰਤ੍ਰ ਦੀਨੋ ਖਜਾਤੀ." (ਨਾਪੁ)
ਅਮੰਦ. ਵਿ—ਜੋ ਮੰਦ ਨਹੀਂ. ਉੱਤਮ. "ਦਿਪਤ ਅਮੰਦ ਦੀਹ
ਮਸਲੰਦ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਜੋ ਧੀਮਾ ਨਹੀਂ. ਚਾਲਾਕ। ੩ ਚਰਚ। ੪ ਬਿ.
ਵਿ—ਬੁਰਤ. ਭੇਤੀ. ਭੋਰਨ. "ਰਿਦੈ ਵਿਚਚੜੇ ਚਲਨ ਅਮੰਦ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਮੰਨਾ. ਅ. ਅਮੰਨ. ਸੰਗਤ—ਰਖਤ. ਹਿਫਜਤ। ੨ ਖੋਲ੍ਹੀ।
੩ ਸਚਾਈ। ੪ ਉਮਨਾ. ਭਰੋਸਾ. ਯਕੀਨ. "ਅਸਥਿਧਿ ਬਿਨ ਮਮ
ਨਹੀਂ ਅਮੰਨਾ." (ਨਾਪੁ)

ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸ. ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਤ—ਪੀਣ ਯੋਗਕ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ, ਜਿਸ
ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਸੁਧਾ. ਪੀਸ਼ੁਸ। ੨ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ
ਬਖਸ਼ਿਆ ਅਮ੍ਰਿਤਜਲ, ਜੋ ਸਿੰਘ ਜਸਟ ਵੇਲੇ ਫਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.
ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ। ੩ ਜਨ। ੪ ਘੀ। ੫ ਦੁੱਧ। ੬ ਸੋਨਾ ਆਦਿ.
ਧਨ। ੭ ਮੁਕਤਿ. ਮੋਕਾ. ੮ ਸੁਆਦਦਾਇਕ ਰਸ. "ਜਿਹ ਪੁਸਾਦਿ

ਫਤੀਹ ਅਮ੍ਰਿਤ ਖਾਹਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਦੇਖੋ, ਫਤੀਹ ਅਮ੍ਰਿਤ।
੯ ਦੇਵਤਾ। ੧੦ ਆਤਮਾ। ੧੧ ਪਾਰਾ। ੧੨ ਅਨਾਜ। ੧੩ ਰਸਦਾਇਕ
ਭੋਜਨ। ੧੪ ਰੋਗਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾ। ੧੫ ਵਿ—ਜਿੰਦਾ. ਜੋ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ।
੧੬ ਸੁੰਦਰ. ਪਿਆਰਾ.

ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਆਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੨੧ ਵਿੱਚ ਤੁੰਡ ਗੁਮਟਾਲਾ
ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਪਿੰਡ ਪਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਤਾਲ ਖੁਦਵਾਇਆ. ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਉਂ
ਸੰਤੋਖਸਰ ਰੱਖਿਆ.

ਫੋਰ ਸੰਮਤ ੧੬੩੧ ਵਿੱਚ ਤੀਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਦੀ ਆਗਤਾ ਨਾਲ
ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਗੁਰੂ ਕਾ ਚੱਕ" ਰੱਖਿਆ
ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਕਾਨ ਬਣਵਾਏ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ
ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਦੁਖਰੰਜਨੀ ਭੇਰੀ
ਪਾਲ ਸੰਮਤ ੧੬੩੪ ਵਿੱਚ ਤਾਲ ਖੁਦਵਾਇਆ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਧੂਰਾ
ਹੀ ਰਿਹਾ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਫੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ
ਕ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਤਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਡੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਆਰੰਭੀ. ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ
ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਬੁਲਾਕੇ ਵਸਾਏ ਅਤੇ ਨਾਉਂ
"ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ" ਰੱਖਿਆ. ਇਸ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਗਰ ਦੀ ਆਰਾਈ ਵਿੱਚ
ਭਾਈ ਸਾਜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਬਲਾਘਾ ਯੋਗ ਹੋ

ਸੰਮਤ ੧੬੪੩ ਵਿੱਚ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭਿਆ ਅਤੇ
ਨਾਉਂ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਨੇ ਸਨੇ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਉਂ
ਭੀ ਇਥੋਂ ਹੋ ਗਿਆ. ੧ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਨੂੰ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ
ਤਾਲ ਦੇ ਮੱਧ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੀ ਨਿਉਂ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ
ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਸੰਮਤ ੧੬੬੧ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਸਥਾਪਨ
ਕੀਤੇ.

ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਭ ਗੁਰੂਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ
ਸਿਰੋਮਣਿ ਗੁਰੂਧਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ
ਵੈਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਦਾ ਮੇਲਾ ਭਾਗ
ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ.

ਫੱਗਣ ਸੰਮਤ ੧੮੧੮ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਦੁਰਾਨੀ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ
'Guru Ram Das first settled near the tank about
1574 and obtained a grant of the site with 500 bighas
of land from Akbar in 1577. (Imperial Gazetteer of
India)

ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਨੰਬਾਈ ੫੦੦ ਫੁਟ. ਚੌੜਾਈ ੪੮੦ ਫੁਟ ਅਤੇ ਗੁੰਘਾਈ ੧੭
ਫੁਟ ਹੈ.

ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੀ ਪਲਕੰਠੀਆ (ਪਰਿਕੁਸ਼ਾ) ਚੌੜੀ ੧੩ ਫੁਟ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਥਾਹੀ
੬੬—੬੬ ਫੁਟ ਹੈ. ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਤਕ ਪੁਲ ੨੪੦ ਫੁਟ
ਲੰਮਾ ਅਤੇ ੨੧ ਫੁਟ ਚੌੜਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ੩੮ ਸੁਰਕਦੁਆਰੀਆਂ ਹਨ.

ਨੂੰ ਬਖੂਦ ਨਾਲ ਉਡਵਾਏ ਤਲ ਡਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਫੇਰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ੧੧ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੮੨੧ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਉਂ ਰਖਵਾਈ, ਅਤੇ ਭਾਈ ਦੇਸਰਾਜ ਦੀ ਮਾਰਦਰ ਕੁਝ ਵਹਿਅਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਤੁੱਲ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਅਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਜਲ ਇੱਕ ਹਸਲੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ ਪ੍ਰਮੀ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੮੩੮ ਵਿੱਚ ਖੁਦਵਾਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਲ ਰਾਵੀ ਨਦੀ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਸੰਮਤ ੧੮੨੩ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਰੀ ਦੁਆਬ ਵਾਲੀ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆਕੇ ਹਸਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੫੯ (ਸਨ ੧੮੦੨) ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਕ ਮਦਮਲ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ "ਰਾਮਬਾਗ" ਅਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ "ਕੋਥਿੰਦਗੜ੍ਹ ਕਿਲਾ" ਸਨ ੧੮੦੫—੯ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਸਨ ੧੮੯੨ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਬਣਵਾਇਆ, ਜੋ ਨਹੋਰ ਦੀ ਸਤਕ ਪੁਰ ਹੈ।

ਇਹ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨਹੋਰ ਤੋਂ ੩੩ ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਹੈ, ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ੧੨੩੨ ਮੀਲ, ਬੰਬਈ ਤੋਂ ੧੨੬੦ ਅਤੇ ਕਰਾਚੀ ਤੋਂ ੮੧੬ ਮੀਲ ਹੈ।

ਪਿਛਲੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਕਾਦੀ ੧੬੦੨੧੮ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹਿੰਦੂ ੬੫੩੧੩, ਮੁਸਲਮਾਨ ੭੧੧੮੦, ਸਿੱਖ ੨੧੪੭੪, ਈਸਾਈ ੧੪੪੬, ਬੌਧ ੫, ਜਿਨੀ ੭੩੮ ਅਤੇ ਪਾਰਸੀ ੫੪ ਹਨ।

‘ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕਾਯਮ ਕਰਨ ਦਾ ਖਬਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਕੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਗਰੀਕੋਲਟਰ ਕਾਲਜ ਨਹੋਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਫੁਲਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫ਼ਰਾ ਸਰਦਾਰ ਸਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਚਾਈਸ ਡਾਇਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੀਰੀ, ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਰਦਾਰ ਸਰ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੁਪਤ੍ਰ ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਅਹਲਕਾਥ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਅਤੇ ਯਤਨ ਨਾਲ ਮੁਖੀਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਨ ੧੮੯੦ ਵਿੱਚ ਆਯਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸ਼ਾਬਰ ਹੋਯਾ ਅਤੇ ਮਾਯਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੀ, ਕਾਲਜ ਦੀ ਨਿਉਂ ੫ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੯੨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਾਟ ਸਰ ਜੇਮਸ ਲਾਇਲ Sir J.B. Iyall ਨੇ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ੧੨ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਨ ੧੮੦੪ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਾਭਾਪਤਿ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਜਲਸਾ ਕਰਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਚਾਰਲਸ ਰਿਵਾਜ Sir Charles M Rivaz ਪੰਜਾਬ ਲਾਟ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਡੀ ਸਾਮਿਲ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਮਾਇਆ ਜਮਾ ਕਰਕੇ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਪੀਰੀ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਆਸ਼ੁਮ ਦੇ ਖਰਚ ਲਈ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੰਬੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਕਰੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਹੋਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਭਾਲ ਹਨ:—

(ੳ) ਸੰਤੋਖਸਰ, ਜੋ ਪੇਸ਼ਾਵਰੀ ਸੰਤੋਖੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਧਨ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਵਿੱਚ ਬਣਵਾਇਆ, ਇੱਥੇ ਕੱਚਾ ਤਾਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਬੋਤੀ ਹੀ ਖੁਦਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਦੇਖੋ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ ਰਾਸਿ ੨, ਅ: ੧੨ ਅਤੇ ੧੩।

(ਅ) ਕੋਲਸਰ, ਜੋ ਕੋਲਾਂ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਚਿਤ ਵਾਧ ਦੇ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੋਲਾਂ (ਕਮਲਾ) ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਸੰਮਤ ੧੬੮੪ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ।

(ੲ) ਭਿਬੇਕਸਰ, ਫੀਏਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬਿਹੰਗਮਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਸਹਿਰੋਂ ਕਿਨਾਰੇ ਸੰਮਤ ੧੬੮੫ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ।

(ਸ) ਰਾਮਸਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੫੯—੬੦ ਵਿੱਚ ਬਣਵਾਇਆ, ਇਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਖਮਨੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਇਹ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਅਤੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ ਹਨ:—

(੧) ਅਕਾਲਤਖਤ, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਲਬੁੰਗਾ।

(੨) ਅਟਲਰਾਇ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਰਾ, ਜੋ ਕੋਲਸਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ੯੧ ਦੁਕਾਨਾਂ ੪੨ ਕਨਾਲ ਛਮੀਨ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ੪੮ ਖੁਆਉਂ ਰੱਖ ਸ਼ਿਕਾਰਗਾਹ ਤਸੀਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਅਟਲਰਾਇ ਜੀ।

(੩) ਅਨਸਰ ਰੀਰਥ, ਦੇਖੋ, ਅਨਸਰ ਰੀਰਥ।

(੪) ਸਾਲੋਂ ਭਾਈ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਾਸ ਭਾਈ ਸਾਲੋਂ ਜੀ ਦਾ ਟੇਢਾ ਪੁਸਿੰਧ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਧਰਮਸਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬਿਰਦਾਸੇ ਸੰਗਤਿ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ, ਦੇਖੋ, ਸਾਲੋਂ ਭਾਈ।

(੫) ਹਰਿ ਕੀ ਪਉੜੀ, ਇਹ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪਉੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਘਾਟ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਕਾਰ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(੬) ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਲ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ, ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਇੱਥੇ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।

ਅੰਦਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਸ਼

ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤ ਪੁਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(੨) ਚੁਹਸਤੀ ਅਟਾਰੀ. ਬਹਿਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਜੋੜੇ ਹੈ. ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਉੱਠਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇੱਥੇ ਆਕੇ ਬੈਠਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ.

ਹੁਣ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਟਿੱਕ ਨੁਕਰ ਤੇ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪੁਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਹਰ ਪੰਚਮੀ ਤੇ ਏਕਮ ਸੁਦੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੮) ਟਾਹਲੀ ਸਾਹਿਬ. ਬਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤੋਖਸਰ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਆਗੂਆ ਨਾਲ ਸਦ ਸੰਤੋਖਸਰ ਤਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਖੁਦਵਾਇਆ ਸੀ. ਤਦ ਇਸ ਟਾਹਲੀ ਹੇਠਾਂ ਵਿਰਾਜਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਟਾਹਲੀ ਦਾ ਉਹ ਖਿਰਬ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ.

ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹਨ. ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੈ. ਫੰਡਟ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੯) ਬਤਾ ਸਾਹਿਬ. ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕੁਮਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਦੁਖਬੰਜਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਇੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਕੱਚੇ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਕਾਰ ਕਰਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਭੀ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਕਾਰ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਇੱਥੇ ਬੈਠਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ.

ਇਸ ਦੇ ਪੱਕਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਾਈ.

(੧੦) ਬਤਾ ਸਾਹਿਬ (੨). ਬਹਿਰ ਵਿੱਚ ਤਖਤ ਅਕਾਲ ਖੰਡੇ ਦੇ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਕਾਲੇ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਦਨ ਨਈਂ ਇੱਥੇ ਆਏ, ਅੱਗੋਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ 'ਹਰਿਮੰਦਿਰ' ਦਾ ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਇਸ ਨਈਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਿ ਕਿਤੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ.

ਇੱਥੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪੁਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ੧੨ ਕਨਾਲ ਜਮੀਨ ਪਿੰਡ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਦਾ ਭੁਰਪੁਰਬ (ਗੁਰੁਪੁਰਬ) ਭੀ ਸੁਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(੧੧) ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ. ਬਹਿਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਮਾਸਮੰਡੀ ਦੇ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ. ਜਿੱਥੇ ਥੜੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉੱਠਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੁਝ ਕਾਲ ਠਹਿਰੇ ਹਨ.

ਇਹ ਤਾਲ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਪੱਕਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਜੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲੀ ਵਾਲੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੯੬੧ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ. ਪਾਸ ਪੱਕੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਹਨ.

ਜਾਗੀਰ ਜਮੀਨ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਰੋਲ ਦੀ ਜੈਨ ਤੋਂ ੧ ਫਰਲਾਂਭ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠਿਆਂ ਨਜਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਦੋ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਹੈ.

(੧੨) ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਹੂਵੀ. ਬਹਿਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਡਿਹੂਵੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਬਨਵਾਈ ਸੀ. ਉਦੋਂ ਇਸ ਡਿਹੂਵੀ ਤੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੀ ਸੀ.

ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤ ਪੁਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੧੩) ਦੁਖਬੰਜਨੀ ਥੇਰੀ. ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕੁਮਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਕੁਸ਼ੁ ਪਿੰਗੁਲਾ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਇਸ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਨੂੰ ੨੪ ਰੁਪਏ ਸਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਭਾ ਵੱਲੋਂ ਹੈ.

ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪੁਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੧੪) ਪਿੱਪਲੀ ਸਾਹਿਬ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਛੇਵ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ, ਗੁਰਦਵਾਰਾ. ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸ਼ਾਕਤ ਨਈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਆਏ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਕੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵਚਨ ਸੁਣਾਏ. ਇੱਥੇ ਹੀ ਭੀਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਯੁੱਧ ਜਿੱਤਿਆ. ਮੁਸਲਿਮ ਖਾਨ ਨਾਲ ਜੋ ਜੰਗ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਰਣ-ਕ੍ਰਮਿ ਸੀ. ਰਾਤ ਨੂੰ ਜੋਹ ਕੜੂ ਦੇ ਜੰਗ ਪਿੱਛੋਂ, ਦਿਨੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਭਟ ਖੋਭ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਬਸੰਤਪੰਚਮੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੧੫) ਭੇਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕੁਮਾ ਵਿੱਚ ਘੰਟਾਖ਼ਰ ਦੀ ਥਾਹੀ ਵੱਲ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਭੇਰ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਹੀਆਂ ਟੋਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਤਵੰਦ ਸਾਮਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਯੋਗਤਾ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਤਨਮੁਹ ਵੰਡਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ.

(੧੬) ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ. ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਜ਼ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ.

ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਉੱਚੇ ਥੜੇ ਪੁਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ. ਸੰਗ

ਮਰਮਰ ਦੀ ਫਤਹੀ ਰੂਪਰ ਸਾਹਿਬ ਫਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਨ ੧੮੫੭ ਦੇ ਫ਼ਦਰ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਮਬਾਬ ਤੋਂ ਲਿਆਏ ਭੋਟਾ ਕੀਤੀ।

(੧੭) ਲਾਚੀ ਬੇਰੀ. ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਪਾਸ ਇਹ ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਜੀ ਦੀ ਬੇਰੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਚੀਆਂ ਜੇਹੇ ਬੇਰ ਲਗਦੇ ਹਨ. ਇਸੀ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲਾਚੀ ਬੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਜੀ ਇੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਸੰਤਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ-ਬੇਰੀ ਹੇਠ ਵਿਰਾਜਦੇ ਰਹੇ ਹਨ.

(੧੮) ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਕਿਲਾ. ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਰਖਤਾ ਲਈ ਇਹ ਕਿਲਾ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ. ਸੰਮਤ ੧੬੮੬ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਹੁਣ ਭੀ ਕਿਲੇ ਦੇ ਚੁੱਛ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਬੇਰੀ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਇੱਕ ਵਾਈ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(੧੯) ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਕਿਲਾ ਭੰਗੀਆਂ, ਕਲੀ ਠਾਕੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਲੀ, ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਰਾਮਸਰਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਭਜਨਚੰਦ ਜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੁਰੂਵਾਸਤੂਆਂ ਹਨ:—

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਆਸਾ, ਜੋ ਪੋਟੇ ਫੀ ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ ਹੈ. ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਬਚੁਰਗ ਭਾਈ ਹਰਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭਖਿਆ ਸੀ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤਾ ਅਤੇ ਚੋਲਾ, ਜੋ ਭਾਈ ਹਰਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ, ਭਾਈ ਨੰਬੂ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਭਖਿਆ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸੰਸਕਾਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਰੀਤਿ ਇਉਂ ਹੈ:—

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪੰਜ ਚੁੱਟੇ ਹੋਏ ਖਤਗਧਾਈ ਸਿੱਖ ਕਰਦੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰਬਲੋਹ ਦੇ ਬਚਤਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਲ ਜਲਾਂ ਪਾ ਕੇ ਯਥਾ ਕ੍ਰਮ "ਵੀਰਾਸਨ" ਲਗਾਏ ਖੰਡਾ ਫੇਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਸਪੁ, ਜਪੁ, ਸਵੇਧੇ, ਚੌਪਈ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ. ਭਾਈ ਦਾ ਚੋਕ ਪਾਏ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਜੁਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮਦੀਸ਼ ਮਤਾਬ ਸਿੱਖ ਜੀ ਨੇ ਮੱਸੇ ਰੱਖਤ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਢਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣਾ ਖੋਤਾ ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਰੱਖਾ ਸੀ. ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਲ ਵਿੱਚ ਪਤਾਸੇ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੀ ਸ੍ਰਿਧ ਭਾਵ ਨਿਰਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਿਬੇਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਦਿਕਾਂ ਤੋਂ ਜੁਟਿਆ ਹੈ ਕਿ—

ਕੇਸ ਕੜ੍ਹ ੧ ਵੈਸਾਖ ੧੭੫੬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਤਾਸੇ ਜਲ ਵਿੱਚ ਜਹੀ ਮਿਲਾਏ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥੀ ਪਤਾਸੇ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਣਾ ਕੇਦਲ ਕਲਪਨਾ ਹੈ. ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਇੰਨੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾਸੇ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਤਦ ਤੋਂ ਪਤਾਸੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤਿ ਚੱਲੀ. ਦੇਖੋ, ਗੁਰਮਤ ਮਾਰਤੰਡ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਰੁਣ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਫਕਾਇਆ ਜਾਏ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਫਕਾਣ ਵਾਲਾ ਜੋ ਕੇਸੀ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਨਿਰਮਲ ਵਸਤੂ ਪਹਿਨੇ ਸਿੱਖ ਲਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਪਨ ਪਹਿਨੇ ਖਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨ ਨੂੰ ਟੋਕਾਯੂ ਕਰਕੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਜਪਦਾ ਰਹੇ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਜਿਫ਼ਾਸੂ ਨੂੰ ਵੀਰਾਸਨ ਬੈਠਾਕੇ ਪੰਜ ਚੁੱਟੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਛਕਾਏ ਜਾਣ. ਪੰਜ ਪੰਜ ਨੇੜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਛਿੜਕੇ ਜਾਣ. ਅਤੇ ਬਾਟੇ ਵਿੱਚ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖ ਅਥਵਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਏ ਇੱਕ ਸੁਨਹਿਰੀਏ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ.

ਹਰੇਕ ਚੁੱਟੇ ਨਾਲ—“ਬੋਲ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਬੋਲ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ” ਗਜਾਈ ਜਾਏ, ਅਤੇ ਛਕਣ ਵਾਲਾ—“ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ” ਗਜਾਏ. ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਉਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਨਾਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚੋਂ ਭੁਕ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਖਰ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਉਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਏ.

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਚਹਿਤ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਕੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਕੇ ਭਭਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤੇ, ਅਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵਾਲੇ ਬਾਟੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਭਭਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਾਇਆ ਜਾਏ. ਜੇ ਬਹੁਤ ਸਿੱਖ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਬਰਤਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ (ਭੋਤ) ਦਾ ਮਿਆਲ ਨਾ ਰੱਖਣ.

ਸਿੱਖਣੀਆਂ ਲਈ ਭੀ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਏਹੋ ਰੀਤਿ ਹੈ. ਕਈ ਸਿੱਖ, ਇਸਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਹੋਰ ਤਰਾਂ ਛਕਾਉਣਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਏਹ ਕੇਵਲ ਮਨਮਰ ਹੈ. ਸਹਜਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਪੁ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਪੋਤੀਆਂ ਦਾ ਜਲ ਵਿੱਚ ਖੰਡਾ ਫੇਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਨਾਮਕਰਣ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਚੁੰਡ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਹੋਜ (ਹੋਦ). ਅਮਰਾਵਤੀ ਵਿੱਚ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਘਰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਚਰਿਆ ਤਾਲ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੁਧਾ ਪੀ ਕੇ ਦੇਵਤੇ ਅਮਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਭੀ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜੇਹਾ ਚੁੰਡ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ “ਕੋਸਰ” ਹੈ. ਕਈ ਜੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਦੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਚਬਮਾਏ ਕੋਸਰ.

ਅਮ੍ਰਿਤਕੁੰਡਲੀ. ਮੁਕਤਾਮਣਿ ਅਤੇ ਹਰਿ ਗੀਤਿਕਾ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਿਆ. ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਤੇਮਰ ਛੰਦ ਦਾ ਰੂਪ (੮)

ਅਮ੍ਰਿਤਗਤਿ. ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ—ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਭਾਰਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅੰਤ ਨਕਟ, ॥.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੁਮਤਿ ਮਹਾਂ ਰਿਖਿ ਤਪੁਵਰ।

ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਸਤ ਦਰ ਦਰ।

ਜਲ ਕੀ ਅਸੁ ਧੁਨਿ ਘਰ ਘਰ।

ਪੂਰੀ ਕਹੀ ਧੁਨਿ ਸੁਰਪੁਰ।। (ਰਾਮਾਦ)

ਬੁਹ-ਗੁਰਾਨ ਸਮ ਰਸ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵਿਰਜੈ ਸਦਾ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਨਵੇਂ ਰਸ ਤੀਨੋਂ ਹੈ।
ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਹੈ ਜਾਏ ਪ੍ਰਿਥੁ ਬੋਨ ਨਿਪ ਨੈ ਖਿਲਾਏ
ਬ੍ਰਮ ਬ੍ਰਮ ਮੁਖ ਦੈ ਦਧੀਚਿ ਸੁਖ ਦੀਨੋਂ ਹੈ,
ਬਲਿ ਰਾਜ ਮਨ ਰਾਏ ਹਰਿਚੰਦ ਨੈ ਲਡਾਏ
ਚਲਨ ਸਿਖਾਏ ਕਲ ਕਰਣ ਪ੍ਰਬੀਨੋਂ ਹੈ,
ਵਿਕ੍ਰਮ ਪਵਾਏ ਭੋਜ ਭੋਜਨ ਕਰਾਏ ਜਗ
ਦੇਵ ਪਹਿਰਾਏ ਜਗ ਅਭਿਲਾਖ ਲੀਨੋਂ ਹੈ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੋਬਿੰਦਰਾਇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੁਵਿਸ੍ਰਿ ਹੀ ਤੇ
ਤੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਭਿਤਿਪਾਲ 'ਜਸ' ਕੀਨੋਂ ਹੈ।
ਅਮ੍ਰਿਤ ਰਾਇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਚਿਤ੍ਰ ਅਲੰਕਾਰ ਸੰਬੰਧੀ, "ਚਿਤ੍ਰ ਵਿਲਾਸ"
ਗੁੰਥ ਕਵੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਰ ਯੋਗਤ ਹੈ।
ਅਮ੍ਰਿਤ ਵਾਹੁਣੀ, ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ ੨।
ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲਾ, ਸੰਕੜਾ—ਰਾਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ, ਪਸ਼ੂ ਫਟਣ
ਤੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ। ੨ ਮੋਕਦਾਇਕ ਵੇਲਾ, ਮੁਕਤਿਵੇਲਾ।
ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲਾ ੨।
ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣਾ, ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣਾ।
ਅਮ੍ਰਿਤਾ, ਸੰ. ਅਸ੍ਰੁਤਾ। ਸੰਕੜਾ—ਗਿਲੇ। ੨ ਹਰਤਾ ੩ ਮਖ
ਪਿਪਲੀ। ੪ ਢੁੱਕ, ਢੁਕਵਾ। ੫ ਰਸੋਂਤ।
ਅਮ੍ਰਿਤਾਂਸੁ, ਸੰ. ਅਸ੍ਰੁਤਾਂਸੁ, ਸੰਕੜਾ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅੰਬੁ
(ਕਿਰਣਾਂ) ਵਿੱਚ, ਚੰਦਮਾ, ਸੁਧਾਂਸੁ।
ਅਮ੍ਰਿਤਾਮ੍ਰਿਤ, ਵਿ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਭੀ ਉਘਾਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਅਮ੍ਰਿਤ
ਦਾ ਸਾਰ ਰੂਪ, "ਅਮ੍ਰਿਤਾਮ੍ਰਿਤ" ਹੈ। (ਜਪੁ)
ਅਮ੍ਰਿਤੀ, ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤੀ।
ਅਮ੍ਰਿਤੇਸ਼, ਸੰਕੜਾ—ਦੇਵਤਾ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸ੍ਵਾਮੀ। ੨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ।
ਅਮ੍ਰਿਤੇਦਭਵ, ਵਿ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਉਦਭਵ (ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ)
੨ ਸੰਕੜਾ—ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੀਰਥ, ਦੇਖੋ, ਉਦਕੁਭ ੪।
ਅਮ੍ਰਿਤਤੁ, ਵਿ—ਮ੍ਰਿਤਤੁ ਰਹਿਤ, ਅਮਰ, ਮੇਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ।
ਅਸ, ਸੰ. ਅਧ੍, ਧਾ—ਜਾਣਾ, ਭੱਜਣਾ। ਸੰ. ਅਧਰ—ਅਸ਼ਸ੍ਰੁ
ਸੰਕੜਾ—ਅਗਨਿ। ੩ ਲੋਹਾ, "ਬਲਹਿ ਹੋਮ ਅਸ ਪਾਰਸ ਸਾਥ,"
(ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੪ ਬਸਤ੍ਰ, "ਅਸ ਧਾਰਨ ਹੈ," (ਕਲਕੀ)
ਅਸਸ, ਸੰ. ਅਧਸਸ੍, ਸੰਕੜਾ—ਯਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ, ਬਦਨਾਮੀ।
੨ ਵਿ—ਬਦਨਾਮ।
ਅਯਸਕਾਂਤ, ਸੰ. ਅਧਸਕਾਂਤ—ਅਯਸਕਾਂਤ, ਸੰਕੜਾ—ਚੁੰਬਕ,
ਦੇਖੋ, ਚੁੰਬਕ ੨।
ਅਯਦਹਾ, ਦੇਖੋ, ਅਜਦਹਾ।
ਅਯਨ, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਘਰ, ਭਵਨ, ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਅਸਥਾਨ। ੨ ਚੜ੍ਹੇ
ਦਾ ਫੀ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬ੍ਰਮਪਰ ਰੇਖਾ ਅਥਵਾ ਵਿਸ਼ੁਵਤ ਰੇਖਾ ਦੇ
ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਸੂਰਜ ਦੀ ਗਤਿ, ਉੱਤਰਾਏਣ ਅਤੇ

ਦਰਿਣਾਏਣ। ਦੇਖੋ, ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੁਵਤ ਰੇਖਾ ੩ ਚਾਹ, ਮਚਗ।
੪ ਗਤਿ, ਚਾਲ। ੫ ਦੇਖੋ, ਐਨ।
ਅਯਾ, ਅ. ੧੫ ਵਿ—ਸਾਥ, ਖਲ੍ਹਾ, ਬ੍ਰਮ ਰਹਿਤ।
ਅਯਾਸ, ਸੰ. ਸੰਕੜਾ—ਯਤਨ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼। ੨ ਵਿ—ਅਣਥੱਕ। ੩ ਅ
ਜੁ ਅਯਾਸ, ਐਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਭੋਗੀ, ਬਿਲਾਸੀ।
ਅਯਾਗ, ਰੁ ੬੫ ਸੰਕੜਾ—ਪਿਆਲਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਰਾਬ ਦਾ
ਪਿਆਲਾ। ੨ ਸੰ. ਯਾਗ (ਜੰਗ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਅਯਾਚੀ, ਸੰ. ਅਧਾਚਿ-੧, ਵਿ—ਨਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ, ਸੰਤੋਖੀ।
ਅਯਾਨ, ਦੇਖੋ, ਅਜਾਨ। ੨ ਯਾਨ (ਸਵਾਰੀ) ਬਿਨਾ।
ਅਯਾਨਪ, ਸੰਕੜਾ—ਅਨਜਾਣਪੁਟਾ, ਅਯਾਨਤਾ, ਇਆਣਪੇ,
ਅਯਾਨਾ, ਵਿ—ਅਨਜਾਣ, ਨਾਵਾਕਿਫ, "ਨਾਹੀ ਰਾਮ ਅਯਾਨਾ,"
(ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਕੜਾ—ਭਾਫ਼ਕ, ਇਆਣਾ।
ਅਯਾਮ, ਅ. ੧੬, ਯੋਮ (ਦਿਨ) ਦਾ ਭਗੁ ਵਚਨ।
ਅਯਾਦਾਨਿਸ਼, ਦੇਖੋ, ਅੰਬੁਲਭਜਨ, ਪੰਚਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਬੁਧਿਬਾਰਧਿ।
੨ ਦੇਖੋ, ਅਯਾਰ।
ਅਯਾਲ, ਰਾ ੧੫ ਸੰਕੜਾ—ਕੋਸਰ, ਸ਼ੇਰ ਘੋੜੇ ਆਦਿ ਦੀ ਭਰਦਨ
ਦੇ ਨੰਮੇ ਭਾਲ। ੨ ਅ. ੧੫ ਅਯਾਲ, ਸੰਕੜਾ—ਕੁਟੰਬ, ਪਰਿਵਾਰ।
੩ ਸੰਤਾਨ। ੪ ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਲਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਨੌਕਰ ਆਦਿ।
ਅਯਾਲਿ, ਅਜਾਪਾਲੀ।
ਅਯਾਲੀ, ਦੇਖੋ, ਅਜਾਲੀ।
ਅਯਿ, ਸੰ. ਯਤ—ਕੋਮਲ ਸੰਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ, ਐ। ਹੇ।
ਅਯੁਕਤ, ਸੰ. ਅਧੁਕ੍, ਵਿ—ਅਯੋਗਤ, ਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ। ੨ ਨਾ
ਜੁਤਿਆ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਅਲਗ, ਵੱਖਰਾ।
ਅਯੁਤ, ਸੰ. ਸੰਕੜਾ—ਯਸ ਯਤਾਰ, "ਅਯੁਤ ਕਰਖ ਰ੍ਹੇਤੇ ਚਿਤ
ਧਰੀ," (ਨਪੁ)
ਅਯੁਧਾ, ਦੇਖੋ, ਅਯੋਧਾ।
ਅਯੋਯੋਧਿ, ਅ—ਏ—ਊ—ਐ—ਅ: ਟਾਂਬਰਿਆਂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤੀ ਪੜ੍ਹਨ
ਵੇਲੇ ਪਾਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, "ਅਯੋਯੋਧਿ ਸਭ ਜਗ ਆਇਆ,
ਕਾਥੇ ਘੰਝੇ ਕਾਲ ਭਇਆ," (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੩)
ਅਯੋਗ, ਸੰ. ਸੰਕੜਾ—ਚੁਦਾਈ, ਭਿੰਨਤਾ। ੨ ਰੁ ਸਮਝ (ਰੁ ਸਮਾ),
ਖੇਟਾ ਵੇਲਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਯੋਗਤ।
ਅਯੋਗਤ, ਸੰ. ਵਿ—ਨਾ ਯੋਗਤ, ਨਾਮੁਨਾਸਿਬ, ਅਨੁਚਿਤ, ਬੇਜਾ।
੨ ਨਾਜਾਇਕ, ਨਿਕੰਮਾ।
ਅਯੋਧਨ, ਦੇਖੋ, ਅਹਰਨ।
ਅਯੋਧਨ, ਸੰ. ਅਯੋਧਨ, ਸੰਕੜਾ—ਯੁੱਧ, ਜੰਗ। ੨ ਰਣ ਰੂਮਿ,
ਸੈਦਾਨੇ ਜੰਗ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਯੋਧਨ।
ਅਯੋਧਜ, ਵਿ—ਜੇ ਜਿੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੰਗ ਨਾ
'੧੦ ਪੋਰ ਤੋਂ ੯ ਹਾਥ ਤੀਬ ਦਾ ਸਮਾ ਉੱਤਰਾਏਣ, ਅਤੇ ੧੦ ਹਾਥ ਤੋਂ ੯ ਪੋਰ
ਤੀਬ ਦਰਿਣਾਏਣ ਹੈ

ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਯੋਧਯਾ: ਯੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਫੈਜਾਬਾਦ ਜਿਲੇ ਦੀ ਸਰਹੂ (ਸਰਹੂ) ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕੋਸਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁਰੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੁਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਇਸੇ ਥਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਰਯਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਚਿਰ ਤੀਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਾਲਮੀਕਿ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਯੋਧਯਾ ਵੈਵਸ੍ਵਤ ਮਨੁ ਨੇ ਵਸਾਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ੧੨ ਯੋਜਨ ਅਤੇ ਚੌਤਾਈ ੯ ਯੋਜਨ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਗਰੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਹਨ।

(ੳ) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ, ਜੋ ਹੁਣ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਹੀਂ।

(ਅ) ਸਰਹੂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਾਜਾ ਦਬਰਥ ਦੀ ਸਮਾਧਿ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ।

(ੲ) ਵਸਿਸ਼ਥਪੁੰਡ ਪਾਸ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ, ਕਲਗੀਧਰ ਪਟਨੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਇੱਥੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ।

ਅਯੋਨਿ. ਵਿ—ਜਨਮ ਰਹਿਤ, ਜੋ ਯੋਨਿ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

੨ ਸੰਕ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ, ਬ੍ਰਹਮ।

ਅਯੰ. ਜੰ. ਸਰਬ—ਇਹ, ਯਹ।

ਅਯੰਆਤਮਾ. ਬ੍ਰਹਮ. ਦੇਖੋ. ਮਹਾਵਾਕ ੪.

ਅੰਯਾਰ. ਅ. ਪੁੰ. ਚਾਲਾਕ। ੨ ਫਰੇਬੀ, ਫਨੀਆ, ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਐਥ (ਘੋੜੇ ਦੀ ਭਾਸ਼) ਹੈ।

ਅਰ. ਵਜ਼—ਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ, ਐਥ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁ।

੨ ਸੰ. ਅਰ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਪਹੀਏ ਦਾ ਭਜ। ੩ ਕੂਟਾ, ਨੁਕਰ।

੪ ਸਿਵਾਲ, ਕਾਈ। ੫ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮ ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅਜਾਣ ਨਿਖਾਈਆਂ ਨੇ “ਅਜ” ਦੀ ਥਾਂ “ਅਰ” ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਯਥਾ—“ਅਰ ਅਨੁਜਨਿਨੀ.” (ਅੰਕ ੯੪੧) ਇਸ ਥਾਂ “ਅਜ ਅਨੁਜਨਿਨੀ.”—ਚਾਹੀਏ। ੬ ਅਭ. ਸਿੰਦਾ ੭ ਚੋਕ. ਵਿਖਨ. “ਕਿਹ ਸਿਖ ਕੋ ਕਾਚਨ ਅਰ ਜਾਣਿ.” (ਗੁਪਤ) ਕੰਮ ਅਭ ਜਾਵੇ।

ਅਰਯ. ਅ. ੨ ਅਰਯ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ। ੨ ਖੁਦ ਦਾ ਤਖਤ। ੩ ਸੁਰਗ. ਦੇਵਲੋਕ. “ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਖਸ਼ੰਦ ਓ ਐਥ ਅਰਯ.” (ਜਵਰ) ੪ ਅਥਾਥਾ। ੫ ਛੱਤਾ। ੬ ਸੰ. ਅਰਯ. ਵਿ—ਨਿਰਯ. ਰਸ ਰਹਿਤ। ੭ ਅਰੰਯ—ਅਯੰ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਭਵਾਸਰਿ ਰੋਕ।

ਅਰਸਤੂ ਕੁਰਸਤੂ } ਦੇਖੋ, ਕੁਰਸ. ੩. ੪ ਅਤੇ ੫.
ਅਰਸ ਕੁਰਸ

ਅਰਸਤੂ } ਅੰ—Aristotle. ਯੂ. Aristoteles. ਪ੍ਰਾਚੀਨ
ਅਰਸਤੂ } ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ, ਜੋ
ਸਨ ਈਸਵੀ ਤੋਂ ੩੮੪ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਨਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਸਤੀ
ਸ਼੍ਰਾਜੀਰਾ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਨੀਕੋਮੇਕਸ ਸ਼ਾਹੀ

ਅਯੋਧਯਾ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੀ ਅਵਧ ਭਟਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਅਜ ਪਾਸ ਦੇ ਦੇਸ਼
ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕਿ, ੫/੨.

ਤਖੀਬ (ਵੈਦ) ਸੀ। ਅਰਸਤੂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਇਸ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ
ਹੀ ਫ਼ਜ਼ਰ ਛੱਡੇ ਸਨ। ਇਹ ੧੭ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਯੂਨਾਨ ਦੀ
ਰਾਜਧਾਨੀ ਐਥਿਨਜ਼ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਅਫਲਾਤੂਨ ਦਾ ਸਿਸ਼ਰ
ਹੋਇਆ। ਉੱਥੇ ਨਿਰੰਤਰ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਇਸੇ ਮਹਾਰਿਖੀ ਦੇ
ਚਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਵਿਦਵਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਫਲਾਤੂਨ ਦੇ
ਦੇਹਾਂਤ ਮਗਰੋਂ ਅਰਸਤੂ ਐਥਿਨਜ਼ ਛੱਡਕੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤ੍ਰ ਹਰਮੀਅਸ
ਕੋਲ, ਜੋ ਐਟਚਨੀਅਸ ਦਾ ਸੂਰੰਗੁ ਰਾਕਿਮ ਸੀ, ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ
ਇਸ ਦੀ ਬਾਦੀ ਪਿਥੀਆ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਜੋ ਸਾਹ ਹਰਮੀਅਸ ਦੀ ਭੈਣ
ਸੀ। ਛੇਤੇ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹਰਮੀਅਸ ਟੀਰਾਨੀਆ ਦੇ ਮਨਸ਼ੁਬਿਆਂ ਵਿੱਚ
ਫਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਰਸਤੂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸਮੇਤ ਮੀਟੀਨੀਨੀ ਚਲਾ
ਗਿਆ। ਦੋ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਕਦੂਨੀਆ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫੈਲਪਸ
(Philippos) ਨੇ ਭੁਲਵਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸਿਕੰਦਰ ਦਾ
ਅਭਾਸ਼ੀਕ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ। ਅਰਸਤੂ ਅੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਮਕਦੂਨੀਨੀ ਦਰਬਾਰ
ਵਿੱਚ ਵਡੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਰਿਹਾ।

ਸਦ ਸਿਕੰਦਰ ਇਕਾਵਿਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਏਸ਼ੀਆ ਵੱਲ ਰੁਝ
ਗਿਆ, ਤਾਂ ਅਰਸਤੂ ਐਥਿਨਜ਼ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਲਗਭਗ ੧੩
ਵਰ੍ਹੇ ਨੀਸੀਅਮ ਨਾਮੇ ਆਸ਼ੁਮ ਵਿੱਚ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ
ਰਿਹਾ। ਅਰਸਤੂ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਤੁਰਦਿਆਂ
ਫਿਰਦਿਆਂ ਸਿਖਣਾ ਦੇਖਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਇਸ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ
ਦਾ ਨਾਂਉਂ ਫਿਰਤੂਨੀ (Peripatetics) ਪੈ ਗਿਆ।

ਇਸ ਨੇ ਅਨੇਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਉੱਤਮ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇੱਕ
ਗ੍ਰੰਥਕਰਤਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਸਤੂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
੧੦੦੦ ਹੈ। ਅਰਸਤੂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (Corpus
Aristotelicum ਵਿੱਚ) ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿੱਧ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਮੁਚ ਇਹ ਇੱਕ ਅਲੌਕਿਕ ਪੁਰੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤਲਕ (Logic), ਨੀਤੀ (Ethics), ਰਾਜਸ਼ਾਸਨ (Politics),
ਅਰਥਸ਼ਾਸਤ੍ਰ (Economics), ਕਾਵਿਤਾ (Poetics),
ਅਲੰਕਾਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ (Rhetoric), ਜੰਤੋਤਪੱਤੀ (Natural history
of animals), ਪਦਾਰਥਵਿਦਯਾ (Physics), ਆਤਮ ਵਿਦਯਾ
(Metaphysics) ਆਦਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ
ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਨਕ਼ਰ ਅਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੂਕਾਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ
ਹਨ।

ਸੂਰਪ ਵਿੱਚ ਅਰਸਤੂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ‘ਵਿਦਵਾਨੇਸ਼ੁਰ’ (Master
of the wise) ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਉਲਥਾ ਤਕਰੀਬਨ
ਸੂਰਪ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ
ਤੇ ਐਕੇਡਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉੱਚ ਪਦਵੀਆਂ ਦੇ ਇਮਤਹਾਨਾਂ ਲਈ
ਵਿਦਵਾਨਗੀਆਂ ਨੂੰ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਰਸਤੂ ੬੨
ਦੇਖੋ, ਸਿਕੰਦਰ ੧ ਅਤੇ ਫੈਲਪਸ.

ਦੇਖੋ, Zeller's Aristotle and the Earlier Peripatetics
Vol I. P. 49.

ਵਹਿਅ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਲਕੇ ਬੀ.ਸੀ. 322 ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਇਆ। "ਬੋਲ ਅਰਸਤੂ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚਰਣੇ।" (ਚਰਿਤ੍ਰ 292)

ਅਰਸਾ. ਅ. १/ ਅਰਸਾ. ਸੰਗਤ—ਸਮਾ. ਕਾਲ. ਵੇਲਾ। 2 ਚਿਰ. ਦੇਰ। 3 ਸੰਦਾਨ.

ਅਰਸਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਵੇਰੇ ਦਾ ਰੂਪ 12.

ਅਰਹਟ. ਸੰ. ਅਰਘਟ. ਸੰਗਤ—ਅਟੀਯੰਤ੍ਰ. ਚਰਟ.

ਅਰਹਰ. ਸੰਗਤ—ਹਰਹਰ. ਤੁਵਰ. ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ ਦਾ ਪੈਦਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਦੀ ਵਾਲ ਬਣਦੀ ਹੈ.

ਅਰਹੰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁੰਤ. "ਧਰ ਅਰਹੰਤ ਦੇਵ ਕੇ ਰੂਪ।" (ਅਰਹੰਤਵ)

ਅਰਕ. ਸੰ. ਅਰਕ. ਧਾ—ਰੱਪਾਉਣਾ. ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਨਾ. ਵਡਿਆਉਣਾ।

2 ਸੰ. ਅਰਕ. ਅਰਕ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜ। "ਕਮਲ ਬਦਨ ਪ੍ਰਾਚੀ ਦਿਸਿ ਸਿਹ ਕੈ ਵਾਕ ਅਰਕ ਪਰਮਾਨਾ।" (ਨਾਪੁ) 3 ਅਰਕ. ਅਰਕ. ਮੰਦਾਰ.

"ਅਰਕ ਜਵਾਸ ਪਾਤ ਬਿਨ ਭਇਉ।" (ਕੁਲਸੀ) 4 ਇੰਦ੍ਰ।

5 ਭਾਂਡਾ 6 ਅਗਨਿ। 7 ਪੰਛਿਤ. ਵਿਦ੍ਵਾਨ। 8 ਵਡਾ ਭਾਈ।

੯ ਭਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਟਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਰਜ ਭਾਰਾਂ ਮੰਨੇ ਹਨ। 10 ਅ.

11 ਅਰਕ ਪਸੀਨਾ. ਮੁੜਕਾ। 12 ਨਾਲ ਵਿਚਦੀ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ

ਰਸ। 13 ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਸਾਰ. ਤੜ੍ਹ. ਨਿਚੋੜ। 14 ਦੇਖੋ, ਅਰਕ 2.

ਅਰਕ ਸੁਤ } ਸੰਗਤ—ਅਰਕ (ਸੁਰਜ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਧਰਮਰਾਜ. ਕਮ।

ਅਰਕਸ } 2 ਬਨੈਸੁਰ (ਭਨਿੰਬਰ). 3 ਕਰਣ। 4 ਸੁਰੀਵ.

ਅਰਕ ਬਾਇਯਾਂ. ਭਾ. ਮੁੜਕਾ 11/ ਸੰਗਤ—ਬਾਇਯਾਂ (ਸੋਭ) ਦਾ

ਅਰਕ. ਇਸ ਦੇ ਸੋਭ ਵਾਲੇ ਹੀ ਕੁਣ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੋਭ.

ਅਰਕੁਰੇਜੀ. ਭਾ. ਮੁੜਕਾ (ਪਸੀਨਾ) ਬਹਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕਰਤੀ

ਮਿਹਨਤ.

ਅਰਕਾਨ. ਦੇਖੋ, ਕਰਕਾਨਾ। 2 ਅ. ਕੁਕਨ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ.

ਅਰਕੀ. ਵਿ—ਅਰਕ (ਸੁਰਜ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਸੁਰਜ ਦਾ।

2 ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਭਨਿੰਬਰ। 3 ਕਮ. ਧਰਮਰਾਜ। 4 ਦੇਖੋ,

ਸੰਕਰਮਣ 3.

ਅਰਖਨ. ਦੇਖੋ, ਅਕਰਖਣ। 2 ਸੰ. ਆਰਕਸ਼—ਅਸੰਕੁਮ. ਰਿਖੀਆਂ

ਦੀ ਪਰਿਪਾਟੀ. ਰਿਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਯੰਦਾ (ਮਰਜਾਦਾ).

ਅਰਖੇਉ. ਸੰ. ਆਰਧ—ਅਜੋਕ. ਸੰਗਤ—ਰਿਸਿ ਕਰਮ. ਉੱਤਮ

ਸਾਧੂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਚਾਰ. "ਗੁਰੁਮੁਖ ਆਸ ਨਿਰਾਸ, ਮਤਿ ਅਰਖੇਉ

ਹੈ." (ਭਾਗੁ) ਆਸੋਧ ਮਤਿ.

ਅਰਗਜਾ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰੰਧ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ

ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਬਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਰੰਧਿਤ ਕਰਨ

ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. "ਮ੍ਰਿਕ ਅਣ ਗੋਰਾ ਰੋਆ ਚੰਦਨ ਬੁਸੁਮ ਦਲ

ਸਗਲ ਸੁਰੰਧਿ ਕੈ ਅਰਗਜਾ ਸੁਬਾਸ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਅਸਤੂਰੀ. ਮੁਸਕ ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਚਿਕਨਾਈ, ਟਿੱਤਰ, ਚੰਦਨ, ਕੇਸਰ,

ਕੁਲਾਬਫੂਲ ਦੇ ਪੱਤੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਰਗਜਾ ਬਣਦਾ ਹੈ.

ਅਰਗਲ } ਸੰ. ਅਗਲਾ—ਅਗਲਾ. ਸੰਗਤ—ਕਿਵਾਤ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ

ਅਰਗਲ } ਪਾਸੇ ਲਾਈ ਹੋਈ ਕਾਠ ਦੀ ਲੰਮੀ ਅਰਲੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ

ਝਹਰੋਂ ਕਿਵਾਤ ਨਾ ਖੁਲ ਸਕੇ। 2 ਅੰਕੁਤਾ. ਬਿੱਲੀ. ਚਟਖਨੀ। 3 ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਖੋ. ਕੀਲ 4.

ਅਰਗਾਈ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—ਅਮੋਖੀ. ਰੁੱਪ. "ਜੌਂ ਤਕ ਆਗੇ ਅਕ ਅਰਗਾਈ." (ਨਾਪੁ) ਜੈਸੇ ਤਕਤ (ਤਤ੍ਵਗਤਾਨੀ) ਅੱਗੇ ਅਗਤ (ਅਗਤਾਨੀ) ਰੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਰਗਾਨਾ. ਪ੍ਰਾ. ਬ੍ਰਿ—ਰੁੱਪ ਹੋਣਾ. ਅਮੋਖੀ ਅਖਤਾਰ ਕਰਨੀ.

ਅਰਗਾਰ } ਵਿ—ਅਰਿ-ਕਾਲਕ. ਵੈਰੀ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਰਗਾਰ } ਅਰਿਘ. ਸੰ. ਅਰਿ. ਸੰਗਤ—ਭੋਟਾ. ਪੂਜਾ 2 ਮੁੱਲ ਕੀਮਤ। 3 ਜਲ,

ਦੁੱਧ, ਕੁਸ਼ਾ, ਦਹੀਂ, ਸਰ੍ਹੋਂ, ਰਾਵਨ ਅਤੇ ਜੌਂ, ਜੋ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਅਰਪਨ

ਕਰੇ ਜਾਣ। 4 ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਜਲ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। 5 ਜਲ ਦਾਨ

ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ, ਜੋ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਬੰਨ ਜੇਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅਰਥਾ। ੬ ਮੋਤੀ.

"ਅਰਥ ਕਰਤ ਨਿਪੁ ਕ੍ਰਿਯਨ ਕੈ ਭੇਦ ਨ ਪਾਏ ਜਾਇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ

੧) ਮੋਤੀ, ਕਰਤ, ਰਾਜ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ.

ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀ ਦੀ ਠੀਕ ਥਾਂ ਅਤੇ ਮੋਤੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਜਾਣਨਾ ਕਠਿਨ

ਹੈ. ਕਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਗਣਨ ਕੀ ਔਖਾ ਹੈ.

ਅਰਥਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਥ ੫.

ਅਰਿਓ. ਸੰ. ਅਰਿ. ਧਾ—ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ. ਮਾਨ ਕਰਨਾ.

ਸਭਾਰਨਾ. ਉਸਤਤਿ (ਸੂਤਿ) ਕਰਨਾ. ਸਭਾਪਨ (ਭਾਪਨਾ).

ਅਰਿਓਨ ਸੰ. ਅਰਿਓ, ਅਰਿ, ਸੰਗਤ—ਪੂਜਨ. ਪੂਜਾ। 2 ਆਚਰ.

ਅਰਿਓ ਸਤਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਰਿਓ ਧਾ. "ਪੂਜਾ ਅਰਿਓ ਆਹਿ ਨ

ਰੇਹੀ." (ਗੁਜ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅਰਿਓਰ. ਸੰ. ਅਰਿਓ—ਅਰਿਓ. ਵਿ—ਅਰਿਓ (ਪੂਜਾ) ਅਰਿ

(ਯੋਗਤ). 2 ਸਨਮਾਨ ਯੋਗਤ. ਅਦਰ ਨਾਇਕ. "ਅਗਤ ਦੀ ਇੱਕ

ਅਰਿਓਰ, ਪਾਕਤ ਦੀ ਪੂਜਾ ਜਲ ਬੁੱਧਿ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਜਦ ਸਨਮਾਨ

ਯੋਗਤ ਪੂਜਾ ਕੁੰਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ.

ਅਰਿਓ. ਸੰ. ਅਰਿਓ. ਸੰਗਤ—ਕਿਰਣ। 2 ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ.

ਅਰਿਓ ਕੈ ਘਰਿ. ਅਰਿਓ (ਪੂਜਾ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਗ

ਵਿੱਚ. "ਅਰਿਓ ਕੈ ਘਰਿ ਰਹੈ ਉਦਾਸ। ਪਰਿਓ ਕੈ ਘਰਿ ਕਹੈ

ਨਿਵਾਸ." (ਚਤੁਰਮਲਾ) ਕਰਮ ਕਾਛੀਆਂ ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ, ਆਤਮਾ

ਦਾ ਪਰਚਾ (ਗਤਾਨ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰੇ

ਤਾਵ—ਕਰਮ ਕਾਛ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਕੇ ਗਤਾਨ ਕਾਛ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ.

ਅਰਿਓਨ. ਵਿ ਅਰਿ-ਕਯਣ. ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

"ਅਰਿਓਨ ਬੇਨ ਮਹਾਂ ਬਲੀ." (ਬੇਨਰਾਜ)

ਅਰਜ. ਸੰ. ਅਰਜ. ਧਾ—ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ. ਕਮਾਉਣਾ.

ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ. ਉੱਦਮ ਕਰਨਾ। 2 ਅ. ੧/ ਅਰਜ. ਸੰਗਤ—

ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ. ਭਾਵ—ਬੇਨਤੀ. ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. "ਯਕ ਅਰਜ ਕੁਵਰਤ ਪੇਸਿ

ਤੇ." (ਤਿਲ ਮ: ੧) 3 ਚੋਰਾਈ. ਚੋਰਾਨ. ਵਿਸਤਾਰ। 4 ਭਾ. ੧/

ਆਚਰ. ਮਨੋਰਥ. "ਸਰਾ ਅਰਜੁ ਸਚੀ ਅਰਦਾਸ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਪ ੬, ੭ ਭਾਉ. ਨਿਯਮ। ੬ ਕੀਮਤ. ਮੁੱਲ ੭ ਕਦਰ.

ਅਰਜਦਾਸ. ਭਾ ਮੁਸ਼ਤ ਅਰਜਦਾਸ. ਸੰਗਤ—ਵਿਨਯ ਪਤ੍ਰ. ਪੁਰਬਨਾ ਪਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਰਦਾਸ.

ਅਰਜਨ. ਸੀ. ਅਜਨ. ਸੰਗਤ—ਕਮਾਉਣਾ. ਖੱਟਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਜਿਧਾ ੨ ਸੰਗਤ (ਸਮਾ) ਕਰਨਾ. "ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਅਰਜਨ ਕਰੀ ਅਰਜਨ ਬਾਨੀ ਜੈਸ" (ਪੰਪੁ) ੩ ਸੀ. ਅਜਨ. ਇੱਕ ਬਿਰਛ. ਜੋ ਸਦਾਬਹਾਰ ਜਾਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਅਤੇ ਲੱਕੜ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. L. Terminalia Arjuna. ੪ ਪੰਡਿਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੰਤਰਾ ਭਾਈ, ਜੋ ਧਨੁਰਵਿਦਯਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਅਦੁਤੀ ਸੀ. ਸਵਾਸਾਚੀ. ਕਪਿਸ਼੍ਠ. ਡਾਂਡੀਵੀ. ਫੁੜਾਕੇਸ, ਧਨੰਜਯ, ਪਾਰਥ, ਫਾਲਗੁਨ, ਬ੍ਰਿਹੰਨਲ. ਵਿਸਯ.

ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁੰਤੀ ਦੇ ਉਦਭ ਤੋਂ ਇਹ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ ਜਨਮਿਆ ਸੀ. ਵਿਨਯ ਪਰਬ ਦੇ ਚੋਤਲੀਸਵੇਂ ਅਧਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਅਜਨ (ਉੱਸਲ) ਕਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਉਂ ਅਜਨ ਹੋਇਆ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਭਾਈਸਵਾਂ ਅਵਤਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—

ਕਥਾ ਬ੍ਰਿਧ ਕਸ ਕਹੈ ਵਿਚਾਰਾ?

ਭਾਇਸਵੇਂ ਅਰਜਨ ਅਵਤਾਰਾ. (ਨਰਾਥ)

ਪ ਬ੍ਰਿਤਵੀਰਯ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਹਸ੍ਰਾਚੁਨ ਭੀ ਹੈ. ਇਹ ਹੈਹਯ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਪੁਰਾਪੀ ਰਾਜਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ ਅਤੇ ਪਰਸਰਾਮ। ੬ ਚਿੱਟੇ ਚੰਗ ਦੀ ਕਨੇਰ Pterospermum Acerifolium। ੭ ਮੋਰ। ੮ ਇੰਦ੍ਰ।

੯ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਵੈਸਾਖ ਪੂਰਿਸ਼ ੧੮ (ਵੈਸਾਖ ਵਦੀ ੭) ਸੰਮਤ ੧੬੨੦ (੧੫ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਨ ੧੫੬੩) ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ ਦੇ ਉਦਭ ਤੋਂ ਕੋਇੰਦਵਾਲ ਹੋਇਆ. ੨੩ ਹਫ਼ਤ ਸੰਮਤ ੧੬੩੬ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਸਨਚੰਦ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਗੰਗਾਦੇਵੀ ਜੀ ਨਾਲ ਮਧਿ ਪਿੰਡ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਦਭ ਤੋਂ ਮਹਾਦੀਬ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਜਨਮੇ.

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ੨ ਅੱਸੂ ਸੰਮਤ ੧੬੩੮ (੧ ਸਤੰਬਰ ਸਨ ੧੫੮੧) ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਵਿਰਾਜੇ ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਗੀਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ. ਕੌਮੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਰਮਕਿਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਦਸਵੰਧ (ਦਸਮਾੰਧ) ਲੈਣ ਦੀ ਮਰਜ਼ਦਾ ਬੰਨ੍ਹੀ. ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਵਿੱਚ ਸੰਤੋਖਸਰ ਤਾਲ ਪੱਕਾ ਕਰਵਾਇਆ ਅਰ ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਵਿੱਚ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੀ ਨਿਉਂ ਰੱਖੀ, ਸੰਮਤ ੧੬੪੭ ਵਿੱਚ ਤਰਨਤਾਰਨ ਤਾਲ ਰਚਿਆ. ਸੰਮਤ ੧੬੫੧ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨਗਰ (ਜਿਲਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ) ਵਸਾਇਆ, ਸੰਮਤ ੧੬੫੮—੬੦ ਵਿੱਚ ਰਾਮਸਰ, ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੬੬੧ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ. ਇਸੇ ਸਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਕ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਿਰ

ਕਰੋਸਿ ਕਸੇ ਗੁਰੂ ਤੇਜ ਨਾਸਨ੍ਹਿ ਵਿਦੁ

ਅੰਦਰ ਬਾਪਕੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁੰਬੀ ਠਹਿਰਾਇਆ.

ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਰਤਪੁਰਿਤਾ ਸਹਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਚਨ ਚਹਿਣ ਦਾ ਸਬਕ ਦੱਸਣ ਲਈ ਜੇਠ ਸੁਦੀ ੪ (੨ ਹਾਤ੍ਰ) ਸੰਮਤ ੧੬੬੩ (੨੦ ਮਈ ਸਨ ੧੬੦੬) ਨੂੰ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲਹੌਰ ਜੇਤੀ ਜਤਿ ਲਮਾਏ. ਅਪ ਦਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਦੇਹਰਾ ਕਿਲੇ ਪਾਸ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਛਾਤ੍ਰਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਲਹੌਰ ਦਾ ਅੰਗ ੪.

ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ੨੪ ਵਰ੍ਹੇ ੯ ਮਹੀਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ੪੪ ਵਰ੍ਹੇ ੧ ਮਹੀਨਾ ੧੫ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਭੋਗੀ.

"ਗੁਰਅਰਜਨ ਸਿਰਿ ਫਤ੍ਰ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸਰਿ ਦੀਅਉ." ਅਤੇ —"ਮੁਰਤਿ ਪੰਥ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨੁ ਪਿਪਹੁ ਨਯਣ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੧੦ ਵਿ—ਚਿੱਟਾ. ਉੱਸਲ। ੧੧ ਨਿਰਮਲ. ਸੁੰਧ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੱਖ ਜੀ ਨੇ ਅਰਜਨ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਸਬਦ ਇੱਕੋ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—

ਅਰਜਨ ਸੁਨਤ ਸੁ ਦਾਸਨ ਕੇ ਦਾਨ ਦੇਤ

ਮੇਹ ਕੇ ਵਿਦਾਰਥੇ ਕੈ ਵਾਕ ਸਰ ਅਰਜਨ,

ਅਰਜਨ ਯਸ ਵਿਸਤੀਰਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੱਖ

ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਜਾਨਿਯਤ ਮਾਨੈ ਤਹੁ ਅਰਜਨ,

ਅਰਜਨ ਭਏ ਗਨ ਮੋਖਪਦ ਨਏ ਤਿਨ

ਸਤਾਮਘਨ ਤਨ ਹੋਯ ਤੇਰੇ ਯਲਾਰਾਜਨ,

ਅਰਜਨ ਨ ਜਾਨਕੋਜਾਇ ਕੇਤੇ ਹੈ ਵਿਚਾਰ ਤੇਰੇ

ਐਸੇ ਰੂਪ ਧਾਰ ਆਇ ਰਾਜੈ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ.

(ਗੁਪਤੁ)

ਅਰਜਨ ਸਖਾ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਦੇਵ.

ਅਰਜਨ ਸਤਿਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜਨ ੮.

ਅਰਜਨਪਿਤਾ. ਅਰਜਨ ਦਾ ਪਿਤਾ ਇੰਦ੍ਰ (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰਜਨੁ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜਨ.

ਅਰਜਬੇਗੀ. ਭਾ ਮੁਸ਼ਤ ਅਰਜ ਬੇਗੀ. ਸੰਗਤ—ਅਰਜ ਪਹੁਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ. ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਲੇ ਉਹ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਪਹੁਚਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. "ਖਰੇ ਅਰਜਬੇਗੀ ਤਿਸ ਬਾਨੈ." (ਗੁਪਤੁ)

ਦੇਖੋ, ਸਹਾਯੀ ੨ ਦਾ ਫੁਟਨੋਟ.

ਅਰਜਾਂ, ਭੇਨਰੀਆ.

ਅਰਜੁਨ ਪੰਥ.

ਐਂਜਨ.

ਅਰਜੁਨ ਬਿਰਛ. ਚਿੱਟੀ ਕਨੇਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਤਹੁ ਅਰਜਨ.

ਨਿਰਮਲ, ਸੁੰਧ ਅੰਤਰਯਾਤਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ.

ਕ੍ਰਿਸਨ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਅਰਜੁਨ ਬਿਰਛਾਂ ਦਾ ਘੋਲ (ਜੋਰਾ) ਤੋਰਿਆ. ਦੇਖੋ,

ਅਰਜਨ ਸਬਦ

ਐਤਾਨ. ਭਾਵ—ਵੈਲਉ. ਵਿਸ਼ਾਕ.

ਜਨਾਨੇ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਅਰਜ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੀ "ਉਰਦਾ ਬੇਗਨੀ" ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਅਰਜਮੰਦ. ਭਾ ੨੨. ੧ ਵਿ—ਅਰਜ (ਕੀਮਤ) ਵਾਲਾ। ੨ ਉੱਤਮ।

੩ ਮਲ ਯੋਗਤ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਵਾਲਾ। ੪ ਕੁਦਰ ਨਾਇਕ।

ਅਰਜਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜਾ।

ਅਰਜਾ. ਭਾ ੨੨. ੧ ਵਿ—ਸਸਤਾ।

ਅਰਜਾਪਿ } ਸੰਗਤ—ਅਰਜ—ਅਰਜਿ. ਉਮਰ ਦੀ ਮਾਪਦ. ਅਰਜਾ
ਅਰਜਾਧੇ } ਦੀ ਹੋਂਦ. "ਪਲ ਖਿਨਿ ਭੀਜੇ ਅਰਜਾਧੇ." (ਆਸਾ
ਮ: ੫)

ਅਰਜਾਨੀ } ਭਾਬਾ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ. ਰੂਹ ਅਮਰ
ਅਰਜਾਨੀ ਮੌਲ } ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਾ, ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਤੋਂ ਸਤਿਨਾਮੁ
ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਆਰਜਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਅਰਜਾਰੀ. ਦੇਖੋ. ਅਰਜਾਰੀ ੨। ੨ ਭਾ ੨੨. ੧ ਅਰੁਦਹ.

ਵਿ—ਭੁੱਖਾਰੁਭ. ਰੰਜੀਦਾ. "ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਰਜਾਰੀ ਹੋਈ ਮਰਣ ਪ੍ਰਯੰਤ." (ਸਸਤਾਮ)

ਅਰਜੀ. ਅ ੨੨. ੧ ਅਰਜੀ. ਸੰਗਤ—ਵਿਨਯਪਤ੍ਰ. ਅਰਦਾਸ।

੨ ਵਿ—ਨਮੁਦਾਰ. ਪ੍ਰਗਟ. "ਕਾਨਿਕਾ ਕਾਲ ਹੀ ਜਿਉ ਅਰਜੀ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਰਜੀਦਨ. ਭਾ ੨੨. ੧ ਵਿ—ਮੁੱਲ ਪਾਉਣਾ. ਕੀਮਤ ਕਰਨੀ।

ਅਰਜੁ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜ.

ਅਰਜੁਨ, ਅਰੁੰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜਨ.

ਅਰਜੁਨਾਧੁਧ. ਸੰਗਤ—ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਆਧੁਧ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਤੀਰ.
(ਸਤਾਮ) ੨ ਧਨੁਖ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ 'ਗੰਭੀਰ'

ਅਰਜੁਨੁ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜਨ.

ਅਰਜੋਈ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜ. "ਅਵਿਨੋਭੇ ਮਮ
ਦਿਸ ਅਰਜੋਈ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਰਥਿ ਉਰਥਿ ਕੈ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਗੁਲਬਨ ਵਿੱਚ ਫਸਕੇ. ਕੋਰਥਪੰਦੇ
ਵਿੱਚ ਉਲਝਕੇ. "ਅਰਥਿ ਉਰਥਿ ਕੈ ਪਰਿਮੁਆ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਅਰਣ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ। ੨ ਸੰ. ਅਣ. ਸੰਗਤ—ਨਹਿਰ. ਤਰੰਗ।
੩ ਪ੍ਰਵਾਹ. ਵਹਾਉ। ੪ ਅੰਬਰ. ਵਰਣ.

ਅਰਣਵ. ਸੰ. ਅਣਵ. ਸੰਗਤ—ਜਲ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਸਮੁੰਦਰ.
"ਅਰਣਵ ਤਵ ਨਾਸ ਕੇ." (ਨਾਪੁ)

ਅਰਣਾ. ਸੰਗਤ—ਆਰਨਜ (ਜੰਗਲ) ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਚੋਟਾ.
ਦੇਖੋ, ਅਰਨਾ ੩। ੨ ਵਿ—ਜੰਗਲੀ.

ਅਰਣਿ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੂਰਜ। ੨ ਇੱਕ ਮਾਸ ਖਿਰਕ. L. Prema
ਅਰਣੀ } Spinosal ੩ ਇੱਕ ਕਾਠ ਦਾ ਯੰਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੰਕ
ਲਈ ਅੰਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. "ਮਥਨ ਭਯਨਾਅਰਣੀ ਕੈ ਅਰਣੀ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਰਥਾਰਣੀ (ਹੇਠਲੇ ਭਾਗ) ਵਿੱਚ ਫੇਕ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ
ਉੱਤਰਾਰਣੀ (ਉੱਪਰਲਾ ਭਾਗ) ਖਤਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸ
ਉੱਤਰਾਰਣੀ ਨੂੰ ਮਧਾਣੀ ਵਾਂਗ ਰੱਸੀ ਦੇ ਲਪੇਟੇ ਨਾਲ ਵਧੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ

ਘੁਮਾਉਂਦੇ. ਜਿਸ ਦੀ ਰਗਤ ਤੋਂ ਅੰਕ ਨਿਕਲ ਪੈਂਦੀ ਸੀ. ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ
ਇਸ ਅੰਕ ਨੂੰ ਸੁੱਚੀ ਮੰਨਕੇ ਯੰਗਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਉੱਤਮ ਦੱਸਿਆ
ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਪ੍ਰਮੰਥ" ਹੈ.

੪ ਈਸ਼ਵਰਨਾਮਾ ਵਿੱਚ ਦਿਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ (ਵੈਰਣ). ਅਤੇ
ਅਰਿ (ਵੈਰੀ) ਦੀ ਫੌਜ ਲਈ ਹੀ ਅਰਣੀ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ.

ਅਰਣੇਸ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣੇਸ.

ਅਰੁਣੇਸ } ਦੇਖੋ. ਅਰੁਣੇਸ.
ਅਰੁਣੇਸ } ਦੇਖੋ. ਅਰੁਣੇਸ.

ਅਰੁਣ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ.

ਅਰੁਥ. ਸੰ. ਅਰੁਥ. ਧਾ—ਮੰਗਣਾ. ਚਾਹੁਣਾ. ਚੁੰਗਣਾ ਖੋਰਨਾ। ੨ ਸੰ.

ਅਰੁਥ—ਅਰੁਥ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ. ਪਦ ਦਾ ਰਾਗਪਰਕ. "ਧਰਤੀ
ਅਰੁਥ ਸੋ ਸਬਦ ਮਤਾਯਾ. ਭਾਬ ਭਾਬ ਉਰ ਕਰਹੁ ਦਿਖਾਯਾ."

(ਗੁਪਤੁ) ੩ ਪ੍ਰਯੋਜਨ. ਮਰਲਭ. "ਪ੍ਰਭਿਆ ਵਾਧੀ ਸਦਿਕੈ, ਕਿਹੁ
ਅਰੁਥਿ ਤੂੰ ਆਇਆ?" (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੁੀ) "ਤੀਰਥ ਉਦਮੁ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀਆ ਸਭ ਲੋਕ ਉਧਰਣ ਅਰੁਥਾ." (ਤੁਥਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

੪ ਧਨ. ਪਦਾਰਥ. "ਅਰੁਥ ਧਰਮ ਕਾਮ ਮੋਖ ਕਾ ਦਾਤਾ." (ਬਿਨਾ
ਮ: ੫) ੫ ਕਾਚਣ. ਹੇਤੁ. ਸਬਬ। ੬ ਸ਼ਬਦ. ਸਪਰਸ਼ ਰੂਪ, ਰਸ,
ਗੰਧ, ਇਹ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ। ੭ ਫਲ. ਨਤੀਜਾ। ੮ ਸੰਪਤਿ. ਵਿਭੂਤਿ.

"ਅਰੁਥ ਦੁਬੁ ਦੇਖ ਕਛੁ ਸੰਗਿ ਨਾਹੀ ਚਲਨਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੯)

੯ ਵਿ—ਅ-ਰੁਥ. ਰਥ ਰਹਿਤ, ਰਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾ.

ਅਰੁਥਸਾਸਤ੍ਰ. ਸੰ. ਅਰੁਥਸਾਸਤ੍ਰ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਤੋਂ
ਅਰੁਥ (ਧਨ) ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਵਿਦਯਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ. ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰ
ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। ੨ ਚਾਣਕਰ ਦਾ ਨਿਖਿਆ ਨੀਤਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ.

ਦੇਖੋ, ਸੈਨਾਪਤਿ ਚਾਣਕਰ, ਅਤੇ ਵਿਸਨੁ ਰੂਪਤ.

ਅਰੁਥਚਿਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ਦਾ ਅੰਕ ੫.

ਅਰੁਥਨਾ. ਸੰ. ਅਰੁਥਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਮੰਗਣਾ. ਯਾਚਨਾ. "ਅਸਨ ਹੀਨ
ਬਸਨੋਂ ਨਕਲ ਕਰਹੁ ਅਰੁਥਨਾ ਜੈਨ." (ਨਾਪੁ)

ਅਰੁਥਨੀਯ. ਸੰ. ਅਰੁਥਨੀਯ. ਵਿ—ਮੰਗਣਾ ਯੋਗਤ.

ਅਰੁਥਪ੍ਰਹੇਲਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ਦਾ ਅੰਕ ੫ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹੇਲਿਕਾ.

ਅਰੁਥਮੌਲ. ਭਾਬਾ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਦਾ ਜੇਠਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਰੂਹ ਅਮਰ ਦਾਸ ਦਾ
ਪੋਤਾ. "ਤਬਹਿ ਅਰੁਥ ਮਲ ਢਲ ਕਰ ਆਯੋ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਰੁਥਵਾਦ. ਸੰ. ਅਰੁਥਵਾਦ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਵਾਕ, ਜਿਸ ਨਾਲ
ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਦਿਵਾਈ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ—ਸੁਰਭ ਆਦਿ ਦੇ
ਸੁਖ ਦੱਸਕੇ ਜੰਗ ਅਤੇ ਰਵਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾਵੇ. ਕਿਸੇ ਕੁਝ ਦੇ
ਮਹਾਤਮ ਲਈ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਧਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੱਸੀ ਜਾਵੇ.

ਅਰੁਥਾਉਂ } ਸੰਗਤ—ਸਿੱਧਾਂਤ. ਤਾਤਪਰਯ. "ਏਸ ਸਬਦ ਕੋ ਜੋ
ਅਰੁਥਾਉਂ } ਅਰੁਥਾਉਂ." (ਸਿਧਾਂਤੋਤਿ) "ਇਸੁ ਪਦ ਜੋ ਅਰੁਥਾਉਂ
ਲੇਇ ਸੋ ਗੁਰੂ ਹਮਾਚਾ." (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਅਰੁਥ ੨ ਅਤੇ
੩। ੨ ਸਿੱਧੀ. ਅਰੁਥਾਉਂ. ਮਿਸਾਲ. ਦ੍ਰਿਸ਼ਤਾਂਤ. ਉਦਾਹਰਣ.

ਅਰੁਥਾਤ. ਅਰੁਥਾਤ. ਵਜ—ਯਾਨੀ। ੨ ਦਰ ਹਰੀਕਤ. ਸਦ ਮੁਖ. ਅਸਲੋਂ.

ਅਰਥਾਤਰਨਾਸ, ਇੱਕ ਅਰਥਾਤਰਨਾਸ, ਜਿਸ ਉੱਪਰਿ ਵਿੱਚ
ਸਾਮਾਨਕ ਕਥਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਥਨ ਨਾਲ, ਅਥਵਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਮਾਨਕ
ਨਾਲ ਪੁਸ਼ (ਪੱਕਾ) ਕਰੀਏ, ਇਹ “ਅਰਥਾਤਰਨਾਸ” ਅਰਥਾਤਰ
ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਨੀਚ ਉੱਚ ਹੈ ਜਾਤ ਹੈ, ਚੁਰਖਰ ਕੀ ਯਹਿ ਰੀਤਿ।”

“ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੰਗਤਿ ਚੇ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਮਿਟਜਾਤ।

ਏਖੇ! ਮਰਦਾਨਾ ਪੁਸ਼ਤ ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਤੇ।”

ਨੀਚ ਉੱਚੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੁਰਖਰ ਤੋਂ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਮਿਟ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਮਾਨਕ ਵਾਕ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਇਹ ਰੀਤਿ
ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਪੁਸ਼ਤ ਹੋਣਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਚਨ ਹਨ।

ਸਾਕਤ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਜੀਐ ਦੁਹਰਿ ਜਾਈਐ ਭਾਗਿ,

ਬਾਸਨੁ ਕਚੇ ਪਰਸੀਐ ਤਉ ਕਛੁ ਲਾਏ ਦਾਗੁ।

(ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸਾਕਤ ਦਾ ਸੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਕ ਹੈ, ਭਾਲਾ ਬਰਤਨ ਸਾਮਾਨਕ ਕਥਨ ਹੈ।

(ਅ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਾਮਾਨਕ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ ਕਰਨਾ, ਇਹ
“ਅਰਥਾਤਰਨਾਸ” ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਸਿੰਘਨ ਸੇਵਾ ਗੁਰੁ ਕਰੈ, ਭਡਿਯਨ ਕੀ ਯਹਿ ਰੀਤਿ।”

“ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਮਰ ਨੇ ਦਾਗੁ ਕੀ ਸਹਾਈ ਨਾਤ,

ਢਭੇ ਸਦਾ ਡਿਮਾ ਔਰ ਨੀਮ੍ਰਾ ਧਰਤ ਹੈ।”

ਅਰਥਾਤਰਨਾ, ਕ੍ਰਿ—ਅਰਥ ਨਾਉਣਾ, ਵਰਾਖਣਾ ਕਰਨੀ। ੨ ਵਾਕਤ
ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ।

ਅਰਥਾਪੱਤੀ, ਸੰ. ਅਥਾਪਤਿ, ਸੰਗਤਾ—ਨਾ ਕਹੇ ਗਏ ਅਰਥ ਦਾ
ਸਮਝਣਾ, ਪੁਮਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਭੱਜ ਸਿੰਘ ਕਰਨ
ਨਾਲ ਦੂਜੀ ਸੁਤੇ ਹੀ ਸਿੰਘ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ—ਕੋਈ ਆਖੇ ਕਿ
ਮੋਹਲੇਧਾਲ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਹਿਆ ਹੈ, ਤਦ ਇਹ ਭੀ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ ਕਿ
ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਘਣਾ ਭੀ ਸਰੂਰ ਡਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਏਖੇ, ਪੁਮਾਣ।
੨ ਵਾਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਅਰਥਾਤਰਨਾ, ਏਖੇ, ਵਾਕਤਾਰਥਾਪੱਤੀ।
ਅਰਥਾਤਰ, ਏਖੇ, ਅਰਥਾਉ ਅਤੇ ਅਰਥਾਨਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅੰਗਾਂ ਦੀ
ਉਹ ਚੇਸ਼ਾ (ਹਰਕਤ), ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਨ ਦਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ।
੩ ਕਰਤਬ, “ਸਸਤੁ ਪੁਹਾਰਤ ਸੁਰਨ ਪੈ ਕਰ ਹਾਥਨ ਕੇ ਅਰਥਾ
ਦਿਖਾਵੈ” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਰਥਾਵਿੱਤਿ, ਏਖੇ, ਦੀਪਕ (ਸ)।

ਅਰਥੀ, ਸੰ. ਸ਼ਰਧ, ਸੰਗਤਾ—ਮੁਰਦਾ ਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੀਤ੍ਰੀ,
ਤਖਤਾ, ਬਿਥਾਨ (ਵਿਮਾਨ) ੨ ਸੰ. ਅਥਿ—ਅਥੀ, ਦਿ—ਇੱਛਾ
ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਭਰਜੀ, “ਜਬ ਇਹੁ ਧਾਵੈ ਮਾਇਆ ਅਰਥੀ,” (ਫਹਿ
ਅ: ਮ: ੫)

ਅਰਥੀਆ, ਏਖੇ, ਅਰਥੀ ੨, “ਰਜੇ ਖਾਨ ਉਮਰਾਵ ਮਮ ਸਤਿ
ਅਰਥੀਆ, ਹਰਿ ਕੇ ਅਰਥੀਏ,” (ਮ: ੭ ਵਾਕ ਬਿਨਾ) “ਜੇ

ਅਰਥੀਆ ਪਦਾਰਥਨ ਦਰਸਨ ਕੇ ਆਵੈ,” (ਗੁਪਤੁ)

ਅਰਥੇਥ੍ਰਿ, ਏਖੇ, ਅਰਥਾਇ। ੨ ਅਥੰਨੀਯ, ਮੰਗਣ ਲਾਇਕ, ਯਾਚਨਾ
ਥੇਗਤ, “ਚੁਰਮੁਖ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਅਰਥੇਥ੍ਰਿ” (ਭਾਗੁ)

ਅਰਦ, ਸੰ. ਅਦ੍ਰ, ਧਾ—ਮੰਗਣਾ, ਜਾਣਾ, ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ, ਮਾਰਨਾ।

ਅਰਦਨ, ਸੰ. ਵਿ—ਰਦਨ (ਦੰਦ) ਬਿਨਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਦੰਦ ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰ.
ਅਦ੍ਰ—ਅਦ੍ਰਿਨ, ਸੰਗਤ—ਪੀਤਨਾ, ਦਲਨਾ, “ਨਮੇ ਸੁੰਟਵੀਰਜਾਰਦਨੀ
ਧੂਮੁਹੰਤੀ,” (ਚੰਡੀ ੨) “ਕਥਤਬੀਜ ਸੁੰਭਾਟਿਕ ਅਰਦਨ,” (ਗੁਪਤੁ)
੩ ਮਾਰਨਾ, ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ। ੪ ਯਾਚਨਾ, ਮੰਗਣਾ।

ਅਰਦਲੀ, ਅੰ. Orderly, ਸੰਗਤ—ਅਰਦਲੀ, ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਨ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨੌਕਰ।

ਅਰਦਾਸ, ਸੰ. ਅਦ੍ਰ (ਮੰਗਣਾ) ਆਸ (ਆਸਾ), ਮੁਰਾਦ ਮੰਗਣ ਦੀ
ਅਰਦਾਸਿ, ਕ੍ਰਿਧਾ, ਡਾ. مَرْحُومَاتُ ਅਰਦਾਸ, ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ,
ਬੇਨਤੀ, ਬਿਨਾ, Prayer, “ਅਰਦਾਸ ਬਿਨਾ ਜੇ ਕਾਜ ਸਿਧਾਵੈ,”
(ਤਨਆ) “ਅਰਦਾਸਿ ਸੁਨੀ ਭਗਤ ਅਪੁਨੇ ਕੀ,” (ਸੋਚ ਮ: ੫)

ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਕਰਤਾਰ ਅੰਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ
ਵਿਧਾਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਏਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋਤਕੇ ਖਤੇ ਹੋਣ
ਦੀ ਆਗਤਾ ਹੈ, ਯਾਦ—“ਸੁਖਦਾਤਾ ਭੈਂਜਨੇਂ ਤਿਸੁ ਅਰੀ ਕਰਿ
ਅਰਦਾਸਿ,” (ਸਿਰੀ ਮ: ੫)

“ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਕਰੈ ਆਪਿ, ਆਪੇ ਆਣੈ ਰਾਸਿ,

ਤਿਸੇ ਅੰਗੇ ਨਾਨਕਾ, ਖਨਿਟਿ ਕੀਰੈ ਅਰਦਾਸਿ,”

(ਮ: ੨ ਵਾਕ ਮਧੂ ੧)

“ਦੁਇ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕਰਉ ਅਰਦਾਸਿ,” (ਭੋਰ ਮ: ੫) ਕਈ ਸੰਜਨ
ਦਿਨਾ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਪਰ ਅਰਦਾਸ ਸਮੇਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਅਰਦਾਸ
ਰੂਪ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਤੂ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਵਾਕ ਹਨ,
ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹਨ:—

“ਤੂੰ ਠਾਥੁਰ ਤੁਮ ਪਹਿ ਅਰਦਾਸਿ।

ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭ ਤੇਰੀ ਰਾਸਿ।

ਤੁਮ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਹਮ ਬਾਕਿ ਤੇਰੇ।

ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਹਿ ਸੁਖ ਘਨੇਰੇ।

ਕੋਇ ਨ ਜਾਨੈ ਤੁਮਰਾ ਅੰਤੁ।

ਉਚੇ ਤੇ ਉਚਾ ਭਗਵੰਤੁ।

ਸਭਨ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤੁਮਰੇ ਸੁਤਿ ਧਾਰੀ।

ਤੁਮ ਤੇ ਹੋਇ ਸੁ ਆਗਿਆਕਾਰੀ।

ਤੁਮਰੀ ਭਰਿ ਮਿਤਿ ਤੁਮ ਹੀ ਜਾਨੀ।

ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀ।”

(ਸੁਖਮਨੀ)

ਕਰਨ ਮਾਨ (ਸੋ ਸਾਖੀ) ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ
ਗੁਰਪੁਰਾਖ ਸੁਰਕ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਰੁੱਤ ਦੇ ਅਧਿਆਏ ੧੫ ਅਤੇ ੧੬ ਵਿੱਚ
੧੦੧ ਅਰਦਾਸਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰਨਾ ਅਨੇਕ ਕਾਰਜਾਂ
ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕਾਂ ਦੀ ਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ

ਮੰਤ੍ਰ ਜਪ ਦਿਧਿ ਹੈ। "ਇਕ ਸੌ ਇਕ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿ ਸੌ ਬਰਸਾਂ ਦੇ
ਦੇਖ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਾਈ ਸਿੱਖ ਕੇ ਪਾਵੈ ਗੁਰੂ ਪਦ ਮੋਖ।" ੨ ਚਿੰਠੀ।
ਪੜ੍ਹਕਾ। "ਹਮਰੀ ਲੇ ਅਰਦਾਸ ਰੁਮ ਗਮਨਹੁ ਤੁਰਨ ਅਸ।"
(ਨਾਮੁ)

ਅਰਦਾਸੀਆ, ਸੰਗਤ—ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੁਜਾਰੀ, ਛਰੰਬੀ
ਆਦਿ ਸਿੱਖ। ੨ ਵਿ—ਅਰਜ (ਪ੍ਰਾਚਯਨ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਅਰਦਾਜ਼, ਸੰ. ਅਰਿਦਤ. ਵਿ—ਦਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਪੀੜਿਆ।
੨ ਯਾਚਨ ਕੀਤਾ, ਮੰਗਿਆ। "ਦੇਉ ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਅਰਦਾਗਿਓ,"
(ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਰਦਾਗਿਓ, ਮੰਗਿਆ, ਯਾਚਨ ਕੀਤਾ, ਦੇਖੋ, ਅਰਦ ਅਤੇ ਅਰਦਾਜ਼।
ਅਰਦਿਤ, ਦਲਿਆ, ਕੁਚਲਿਆ, ਦੇਖੋ, ਅਰਦਨ ੨ "ਭਰੰਬ ਅਰਦਿਤ
ਅਘ," (ਦੰਤਾਵ) ੨ ਮੰਗਿਆ ਹੋਇਆ, ਯਾਚਿਤ।

ਅਰਧ, ਸੰ. ਅਧ। ਵਰ—ਹੇਠ, ਥੱਲੇ, ਦੇਖੋ, ਅਰਧ ਉਰਧ। ੨ ਸੰ.
ਅਰਧ—ਅਧ, ਵਿ—ਅਧ, ਨਿਸ਼ਫ਼। "ਅਰਧ ਸਰੀਰ ਕਟਾਈਐ,"
(ਸਿਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਅਧ, ਭਾਵ—ਅਧ। "ਅਧੋ ਉਰਧ ਅਰਧ,"
(ਜਾਪੁ) ਪਾਤਾਲ ਅਥਾਸ ਅਤੇ ਮਾਤ (ਮਰਤਰ) ਲੋਕ ਵਿੱਚ। ੪ ਸੰ.
ਅਧ—ਅਧਰ, ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਨਾਇਕ। ੫ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਯੋਗਤਾ,
ਹਾਸਿਲ ਹੋਣ ਨਾਇਕ। "ਅਰਧ ਰਿਜਕ ਸਭ ਜਗਤ ਕੋ," (ਸਨਾਮ)
੬ ਸੰ. ਆਰਾਧ—ਆਰਾਧਨ, ਆਰਾਧਨ ਯੋਗਤਾ, ਦੇਖੋ, ਅਰਾਧਿ।
੭ ਜੀਵਾਤਮਾ, ਦੇਖੋ, ਅਰਧ ਉਰਧ ੪।

ਅਰਧ ਉਰਧ, ਸੰ. ਅਧ: ਉਰਧ, ਇਹ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ।
੨ ਜ਼ਮੀਨ ਆਸਮਾਨ। "ਅਰਧ ਉਰਧ ਦੇਉ ਰਹਿ ਨਾਹੀ," (ਕਹਿ
ਕਬੀਰ) ੩ ਨੀਚ ਉੱਚ। ੪ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ। "ਤਉ ਅਰਧਹਿ ਉਰਧ
ਮਿਲਿਆ ਸੁਖ ਪਾਵਾ," (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਭਾਵਨ)

ਅਰਧਸਰੀਰੀ, ਸੰਗਤ—ਅਰਧੀ (ਅਰਧਾੰਗਿਨੀ), ਧਰਮਪਤਨੀ,
ਜੋ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੱਧਾ ਅੰਗ ਹੈ। "ਅਰਧ ਸਰੀਰੀ ਨਾਰਿ ਨ ਛੋਡੇ,"
(ਆਸਾ ਕਬੀਰ) "ਲੋਕ ਦੇਵ ਕੁਟ ਗਯਾਨ ਵਿੱਚ ਅਰਧਸਰੀਰੀ
ਮੋਖਦੁਆਰੀ," (ਗੁਰੂ)

ਅਰਧ ਸਿਰਾ, ਸੰ. ਅਰਧਾਭੇਦਕ, ۲۰۰ ਲਕੀਆ, Hemisphera.
ਬੁੱਖੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ, ਭੋਜਨ ਦੇ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਾਧ ਕਰਨ,
ਬਹੁਤੀ ਬਰਫ ਅਤੇ ਸਰਾਬ ਪੀਣ, ਅਤੀ ਮਿਥੁਨ ਕਰਨ, ਸਿਰ ਉੱਪਰ
ਬਹੁਤ ਬੋਝ ਉਠਾਉਣ, ਬਹੁਤਾ ਹੋਜ ਆਉਣ ਆਦਿ ਕਾਰਣਾਂ ਤੋਂ ਅੱਧੇ
ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਲ ਵਾਂਗ ਚੁਭਦੀ ਅਤੇ ਸਿਰ ਨੂੰ
ਢਕਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦਿਲ ਧੜਕਨ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਮੱਧਮ
ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਇਲਾਜ ਇਹ ਹਨ:—

- (੧) ਅਫੀਮ ਅਤੇ ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਹੁੰਦ ਜਲ ਵਿੱਚ ਘੋਲਕੇ ਪ੍ਰਤਪ੍ਰਤੀਆਂ
ਅਤੇ ਦਰਦ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੇ ਲੇਪ ਕਰਨਾ।
- (੨) ਘਿਉ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਕੋਸਰ ਸਾੜਕੇ ਗਰਮ ਗਰਮ ਖੀ ਮਲਨਾ।
- (੩) ਖੀ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਖੰਡ ਪਾਕੇ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ।

(੪) ਇਰੰਡੀ ਦਾ ਤੇਲ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਣਾ।

(੫) ਸੌਠੀ ਦੇ ਚਾਉਣ ਅੱਕ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂਕੇ ਸੁਕਾਕੇ ਬਾਰੀਕ
ਪੀਠਕੇ ਨਸਵਾਰ ਲੈਣੀ।

(੬) ਕੁੰਠ ਦਾ ਤੇਲ ਜਾਂ ਤੱਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੁੰਠ ਘੋਲਕੇ ਲੇਪ ਕਰਨਾ।

(੭) ਹਰਤ, ਬਹੇਤਾ, ਆਉਲਾ, ਚਰਾਇਤਾ, ਨਿੱਮ ਦਾ ਸੱਕ ਇਹ
ਸਮਾਨ ਲੈਕੇ ਗਾੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਗੁਤ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਣਾ।

(੮) ਤੁਲਸੀ ਦੇ ਦਸ ਪੱਤੇ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਖਾਣੇ।

(੯) ਵਣਿਵਤਿੰਗ, ਕਾਲੇ ਤਿਲ, ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਪੀਸਕੇ ਲੇਪ ਕਰਨਾ।

(੧੦) ਕੱਚੇ ਨਲੀਏਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ।

ਜੋ ਅਰਧਸਿਰਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੇ
ਨਾਲ ਹੀ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਵੇਲੇ ਛੱਡ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸੂਰਯਾਚਰਤ" ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ
ਦੋ ਵੱਡੀ ਕੁਨੈਨ (Quinine) ਨਾਲ ਦੋ ਵੱਡੀ ਫਟਕੜੀ ਦੀ ਖਿੰਨ ਦਾ
ਚੂਰਣ ਮਿਲਾਕੇ ਪਹਿ ਫਟਣ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਦੋ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਿੱਛੋਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ
ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਫੁਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। "ਅਰਧਸਿਰਾ ਅਰੁ
ਹਿੰਦੁਸੰਘਾਰ," (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅਰਧ ਕੁੰਡੀ, ਦੇਖੋ, ਕੁੰਡੀ ੬।

ਅਰਧਚੰਦ੍ਰ, ਸੰ. ਅਰਧ ਚੰਦ੍ਰ, ਸੰਗਤ—ਅਸ਼੍ਰਮੀ ਰਿਸ਼ਿ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ।
੨ ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ ਦਾ ਭੀਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਖੀ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਜੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
"ਤਰਕਸ਼ ਤੇ ਸਰ ਕਰਤੇ ਨਿਕਾਸਨ ਅਰਧ ਸੁ ਚੰਦ੍ਰਾਕਾਰ ਸਮਾਨ,"
(ਗੁਪਤ) ੩ ਮੋਰਪੰਖ ਉੱਪਰ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ।
੪ ਗਲਹਥਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਲਹਥਾ ਅੰਗੂਰਾ ਅਤੇ ਤਰਜਨੀ ਪਸਾਰਕੇ
ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਜੇਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
੫ ਅੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਜੇਹਾ ਇੱਕ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜੋ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ (ਦੁੱਤ)
ਦੀ ਥਾਂ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਅਧਿਕ ੩। ੬ ਕਿਸੇ ਨਰਮ ਥਾਂ ਤੇ ਨਹੂੰ
ਦੇ ਛਡਣ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜੋ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਜੇਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਰਧਚੰਦ੍ਰਾਇਣੀ, ਸੰਗਤ—ਦੁਰਗਾ, ਦੇਵੀ, ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਅੱਧਾ
ਚੰਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ। "ਨਮੋ ਅਰਧਚੰਦ੍ਰਾਇਣੀ ਚੰਦ੍ਰਚੂਤ," (ਚੰਡੀ ੨)

ਅਰਧਨ, ਦੇਖੋ, ਆਰਾਧਨ।

ਅਰਧ ਨਗਸਰੂਪੀ, ਦੇਖੋ, ਨਗਸਰੂਪੀ ਅਰਧ।

ਅਰਧ ਨਰਾਜ, ਦੇਖੋ, ਨਰਾਜ ਅਰਧ।

ਅਰਧਨਾਰੀਯ } ਸੰ. ਅਰਧ ਨਾਰੀਯੁਰ, ਸੰਗਤ—ਜਿਵ ਦਾ ਉੱਚ
ਅਰਧਨਾਰੀਯੁਰ } ਰੂਪ, ਜਿਸ ਦਾ ਖੰਭਾ ਪਾਸਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਅਤੇ
ਸੱਜਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਵਾਅਮਾਰਯ।

ਅਰਧਨਾਰੀ ਨਟੇਸ਼ੁਰ, ਵੈਦਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਰਸ, ਜਿਸ ਦੇ
ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰਾਖ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਰਧ ਪਾਧਰੀ, ਦੇਖੋ, ਪਾਧਰੀ ਅਰਧ।

ਅਰਧ ਬਿੰਦੂ, ਦੇਖੋ, ਚੰਦ੍ਰ ਬਿੰਦੂ।

ਅਰਧ ਭੁਜੰਗ, ਦੇਖੋ, ਸੰਖਨਾਰੀ।

ਅਰਧੰਗ, ਦੇਖੋ, ਅਧਰੰਗ ਅਤੇ ਅਰਧੰਗ।

ਅਰਧਾਂਗੀ. ਸੰ. ਅਰਧਾਂਗਿਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧਸ਼ਰੀਰੀ. ੨ ਸੰ. ਅਰਧਾਂਗੀ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਿਵ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧਨਾਰੀਸ਼ੁਰ.

ਅਰਧਾਂਭਾ } ਵਿ—ਅੰਤ—ਆਰਧ. ਦੇਵ ਅੰਤ ਪਿਤਰਾਂ ਤੋਂ ਆਰਧਨ
ਅਰਧਾਂਭਾ } ਯੋਗਤ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤ ੩ ਅਤੇ ੪. “ਜਪਿ ਮਨ ਰਾਮ
ਨਾਮੁ ਅਰਧਾਂਭਾ” (ਪੁਰਾ ਮ: ੪) ੨ ਸੰ. ਅਰਧਾਂਭਾ—ਅਰਧਾਂਭਾ.
ਸੰਗਤ—ਅੰਧੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੇ ਧਾਰਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅੰਭਾ (ਪਾਰਵਤੀ),
ਮਹਾਦੇਵ. ਸ਼ਿਵ.

ਅਰਧਿ. ਸੰ. ਆਰਧ. ਵਿ—ਆਰਧਨ ਯੋਗਤ. “ਅਰਧਿ ਕਉ
ਅਰਧਿਆ.” (ਮਾਰੂ ਜੈਦੇਵ)

ਅਰਧਿਆ. ਆਰਧਨ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧਨ, ਅਰਧਿ ਅਤੇ ਚੰਦ
ਅਰਧਿਆ.

ਅਰਧੀ. ਆਰਧਨੇ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧਪਤ.

ਅਰਧੇ ਅਰਧ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੰਧੇ ਅੰਧ. ਨਿਸ਼ਵਾ ਨਿਸ਼ਵੀ.

ਅਰਧੇ ਅਰਧਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੰਧੇ ਅੰਧ ਵਿੱਚ. ਭਾਵ—ਮੱਧ ਦਸ਼ਾ
ਵਿੱਚ. “ਦੁਤੀਆ ਅਰਧੇ ਅਰਧਿ ਸਮਾਇਆ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫)
ਦੁਪੁਰ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਧਾ ਭਾਗ ਵਰਤਿਆ.

ਅਰਧੰਗ. ਸੰ. ਅਰਧੰਗ—ਅਰਧੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧੰਗ. ੨ ਸੰਗਤ—
ਸ਼ਿਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਧਾ ਅੰਗ ਨਰ ਅਤੇ ਅੰਧਾ ਨਾਰੀ ਦਾ ਹੈ। ੩ ਵਿ—
ਅੰਧਾ ਅੰਗ. ਦੇ ਅੰਤ. ਦੂਰਕ. “ਅਰਧੰਗ ਕਰੇ ਭਟ ਕੋਟਿ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ
੧)

ਅਰਧੰਗਕ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਧਾ ਅੰਗ ਨਾਰੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ
ਹੈ, ਸ਼ਿਵ. ਬੁਧ. “ਕੀਚੋ” ਹੈ ਅਨੰਗ ਅਰਧੰਗਕ ਕੇ ਅੰਤਕ ਤੇ.”
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੮) ਦੇਖੋ, ਅੰਤਕ ੪.

ਅਰਧੰਗੀ. ਸੰਗਤ—ਅਰਧਾਂਗਿਨੀ. ਅਰਧਸ਼ਰੀਰੀ. ਭਾਰਧਾ.
ਧਰਮਪਤਨੀ. ਵਹੁਟੀ। ੨ ਅਰਧਾਂਗੀ. ਸ਼ਿਵ. “ਨਾਚਨੇ ਹੈ ਆਪ ਤਹਾਂ
ਅਰਧੰਗੀ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੫)

ਅਰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ ਅਤੇ ਆਰਨਤਾ. ੨ ਕ੍ਰਿ. ਅਤਨਾ. ਭਿਤਨਾ.
“ਨਹੀਂ ਅਰਨ ਕੈ ਅਰਨ ਦੇਹਿਭੇ, ਅਰਨ ਕਰਹਿ ਰਨ ਅਰਨ
ਸਮਾਨ.” (ਗੁਪਤ) ਨਹੀਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤਨ ਦੇਵਾਂਭੇ, ਸੈਦਾਨੇ ਜੰਗ
ਅਰੁਣ (ਨਾਲ) ਕਰਾਂਗੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਰਬਵਾਹੀ ਅਰੁਣ ਦੇ ਝੁੱਲ.

ਅਰਨਵ. ਦੇਖੋ, ਅਰਣਵ.

ਅਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਨਾ. “ਹਮਲੇ ਸੰਗ ਰੁਮਾਰੇ ਅਰਨਾ.” (ਗੁਪਤ)
“ਅਰਿ ਸੋ ਅਰਕੈ ਅਤਿ ਯੁੱਧ ਮਚਾਯੋ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਫਸਟਾ.
ਅਟਕਣਾ. “ਅਰਿਓ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਖੋਰਿ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੩ ਸੰਗਤ—
ਅਰਣਜ (ਫਨ) ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਚੋਟਾ. ਜੰਗਲੀ ਭੈਂਸਾ. ਫਨਮਹਿੰਗ.
ਦੇਖੋ, ਅੰ Bison. “ਮੇਧ ਰਹੀ ਜਮੁਨਾ ਖਡ ਯੋ ਹਲਜੰਡ ਸਭੈ
ਅਰਨਾ ਅਰੁ ਕੈਂਡਾ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਰਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਣੀ.

ਅਰਨੌਲੀ. ਇਹ ਭਾਈ ਭਗਤਚੰਦੀ ਰਿਆਸਤ ਕੈਬਲ ਦੀ ਹੀ ਇੱਕ
ਸ਼ਾਖ ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਭਾਈ ਗੁਰੁਬਖਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ

ਦੇਸੁ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੈਬਲ. ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਅਰਨੌਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਬਾਪੀ. ਸੰਧੂਵਾਲ ਦੇ ਰਣੀਸ ਭੀ
ਸੁੱਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਭਗਤ ਭਾਈ.

ਅਰਨੜ. ਦੇਖੋ, ਅਰੰਨ.

ਅਰਪਣ } ਸੰ. ਅਪਣ. ਨਜਰ. ਭੇਟਾ. ਦਾਨ. ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਪੇਸ਼
ਅਰਪਣ } ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. “ਅਰਪਿ ਸਾਧੁ ਕਉ ਅਪਨਾ ਜੀਉ.”
(ਸੁਖਮਨੀ) “ਅਰਪਿਆ ਤ ਸੀਸੁ ਸੁਥਾਨ ਕੁਰ ਪਹਿ.” (ਗੁਰੂ ਫੰਤ
ਮ: ੫)

ਅਰਪੰਚ. ਸੰਗਤ—ਆਰੋਪਣ ਕਰੀਏ ਪ੍ਰਤਰੰਚ (ਚਿੱਲਾ) ਜਿਸ
ਵਿੱਚ, ਯਾਣ. ਧਨਸ. “ਭੈਂਹਨ ਕੀ ਅਰਪੰਚ ਕਸੀ ਹੈ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)।
੨ ਅਲਿ ਪਨਚ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ. ਦੇਖੋ.
ਅਲਿਪਨਚ.

ਅਰਬ. ਅਰ੍. ਧਾ—ਮਾਰਨਾ. ਵਧ (ਕੁਤਲ) ਕਰਨਾ. ਜਾਣਾ। ੨ ਅਰ੍
ਅਰਬ. Arabia. ਸੰਗਤ—ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੱਛਮ. ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ
ਪਾਰ ਇੱਕ ਰੇਤਲਾ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਢਕਵਾ ਕਰੀਬ ੧,੦੦੦,੦੦੦
ਮੀਲ ਅਤੇ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ੬,੦੦੦,੦੦੦ ਹੈ. ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਮੁਹੰਮਦ
ਜਾਹਿਦ ਜਨਮੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਮੱਕੇ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ
ਦਾ ਧਰਮਅੰਦੋਲ ਕਾਬਾ ਭੀ ਮੱਕੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਅਰਬ ਪੰਜ ਹਿੱਸਿਆਂ
ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ:—

ਰਿਹਾਅਲ, ਹਿਜਾਜ, ਨਜਦ, ਅਰੁਜ ਅਤੇ ਯਮਨ. “ਮਹਾਦੀਨ
ਭਯ ਪੁਰੁ ਉਪਰਜਾ। ਅਰਬ ਦੇਸ ਕੈ ਕੀਨੇ ਰਾਜਾ.” (ਚਿਰਿਤ੍ਰ) ੩
ਵਿ—ਅਰਬ ਦੇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਅਰਬ ਦਾ. ਜੈਸੇ
ਅਰਬ ਦਾ ਘੋੜਾ ਆਇ। ੪ ਅਰਬ ਉਸ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਭੀ ਨਾਉਂ ਹੈ,
ਜੋ ਹਿੰਦ ਦੇ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਹੈ। ੫ ਸੰ. ਅਰੁੰਦ—ਅਰੁੰਦ. ਸੰਗਤ—ਵਸ
ਕਰੇਤ, ਵਸ ਕੋਟਿ. “ਭੰਡਾਰ ਦਰਬ ਅਰਬ ਖਰਬ.” (ਰਾਮ ਪਥਤਾਲ
ਮ: ੫)

ਅਰਬਾਊ. ਅਰ੍. ਚਾਰ ਚੜ੍ਹਾਹ. ਦੇਖੋ, ਅਰਬਾ ਨਾਸਰ.

ਅਰਬਦ. ਦੇਖੋ, ਅਰਬੁਦਾ. ੨ ਸੰ. ਆਰਬ—ਆਰਬੁਧ. ਵਿ—ਆਰੰਭ
ਕੀਤਾ. “ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਧੁੰਧੁਕਾਰ ਧਰਣਿ ਨ ਗਗਨਾ ਹੁਕਮੁ
ਆਪਾ ਨਾ ਦਿਨੁ ਰੋਨਿ ਨ ਚੰਦੁ ਨਾ ਸੂਰਜੁ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਇਦਾ.”
(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ਆਰੰਭ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਨਰ ਅਵਦਾਨ ਧੁੰਧੁਕਾਰ
ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਨਰਬਦ.

ਅਰਬਨਿ } ਸੰਗਤ—ਉਹ ਸੈਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਰਬ ਦੇਸ ਦੇ ਘੋੜੇ
ਅਰਬਨੀ } ਹੋਣ. ਅਰਬੀ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ. (ਸਨਾਮ)

ਅਰਬਲ } ਆਰਬਲਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਉਮਰ. “ਜਿਮ ਦੇਹਿ ਅਰਬਲ
ਅਰਬਲਾ } ਭੀਨ.” (ਅਜਰਜ) “ਮੋਹਿ ਅਰਬਲਾ ਨਿਪ ਕੀ ਜਲਨੁ.”
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੦੫)

ਅਰਬਲਾਰਿ. ਸੰਗਤ—ਅਰਬਲਾ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬੁਢੇਪਾ. ਜਰਾ. (ਸਨਾਮ)
ਇਹ ਸੋਲਹੇ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੇ ਕਿਸੇਦੇ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਮੰਡਲ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ੧੨੬ ਦਾ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਅਰਬਲਾਰਿ ਅਰਿ. ਅਰਬਲਾ (ਉਮਰ) ਦਾ ਵੇਰੀ ਬੁਢੇਪਾ, ਉਸ ਦਾ ਵੇਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤ. (ਸਨਾਮ)

ਅਰਬਾ, ਦੇਖੋ, ਅਰਬਾ.

ਅਰਬਾ ਨਾਸਰ. ਅ. ۱۰۰۰۰ ਅਰਬਾ ਅਨਾਸਰ. ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ. ਅਗਨਿ, ਪਵਨ, ਜਲ, ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. "ਅਰਬਾ ਨਾਸਰ ਕਾ ਤਨ ਹੈ." (ਜਸਤਾਮ) "ਖਾਕ ਬਾਦ ਆਤਿਸ ਐ ਆਖ ਕੇ ਚਲਾਉ ਹੈ." (ਅਕਾਲ)

ਅਰਬਿੰਦ. ਸੰ. ਅਰਵਿੰਦ. ਸੰਗਤ—ਪਹਿਏ ਦੇ ਅਰ (ਜਲ) ਦੀ ਤਰਾਂ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪੰਖੜੀਆਂ ਹੋਣ. ਦਿਨ ਨੂੰ ਖਿੜਨ ਵਾਲਾ. ਕਮਲ। ੨ ਸਾਰਸ ਪੰਛੀ। ੩ ਸਵੈਯੇ ਛੰਦ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੨.

ਅਰਬੀ, ਵਿ—ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਖੇਤਾ। ੨ ਅਰਬ ਦਾ ਵਸਨੀਕ। ੩ ਅਰਬ ਦੀ ਭੋਲੀ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਰਬੀ.

ਅਰਬੁਦ, ਸੰ. ਅਰੁੰਦ ਸੰਗਤ—ਦਸ ਕਰੋੜ। ੨ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਹਾੜ ਦੀ ਧਾਰਾ. ਅਰਾਵਲੀ, ਅਰਵਲੀ। ੩ ਆਬੂ ਪਹਾੜ। ੪ ਬੰਦਲ। ੫ ਵੈਦਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਰੋੜ੍ਹ. ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਡਿਨਟੀਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ. ਰਸੋਲੀ ਆਇ। ੬ ਇੱਕ ਨੇਤ੍ਰ ਰੋੜ੍ਹ.

ਅਰਬੰਗ, ਅਰਬੰਗ. "ਕੋਊ ਆਵੈ ਅਰਬੰਗ ਅਥ ਰੋਕੇ ਮਾਰ ਜਵਾਈ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਅਰਬ.

ਅਰਬਨਾਰਿ, ਸੰਗਤ—ਸ਼ੇਰ. ਅਰਬੀ ਖੇਤੋਂ ਦਾ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ). (ਸਨਾਮ)

ਅਰਭ, ਸੰ. ਅਭ. ਸੰਗਤ—ਬਾਲਕ. ਬੱਚਾ। ੨ ਬਿਸਿਓ ਰੁੱਤ. ਮਾਘ ਚੰਦ ਦਾ ਚੁੱਤ। ੩ ਵਿਦਯਾਰਥੀ. ਤਪਸ਼ੇ ਦਿਨਮ.

ਅਰਭਕ, ਸੰ. ਅਭੰਕ. ਵਿ—ਛੋਟਾ। ੨ ਭਾਵ—ਬਾਲਕ. ਬੱਚਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਭ. "ਅਰਭਕ ਰੂਪ ਸਿੱਖ ਹੈਂ ਸੰਸਾਰ ਮੋਧ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੩ ਮੁਰਖ. ਬੇਸਮਝ। ੪ ਕਮਜ਼ੋਰ. ਬਲਹੀਨ.

ਅਰਮਨ } ਦੇਖੋ, ਇਰਮਨ ਅਤੇ ਇਰਮਨੀ.
ਅਰਮਨੀ }

ਅਰਮਾਨ, ਭਾ ੭੮, ਸੰ. ਅਰੰ-ਮਨ. ਸੰਗਤ—ਇੱਛਾ. ਚਾਹ. ਰੁਚੀ. "ਕਰੀ ਆਵਾਜ, ਅਥ ਆਉ ਅਰਮਾਨ ਜਿਹ." (ਗੁਰਸੋਭਾ) ੨ ਪਛਤਾਵਾ. ਪਸਚਾਤਾਪ. "ਰਸਨ ਕੇ ਅਰਮਾਨ ਰਹਿ ਜਕ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਅਰਚਾਨਾ, ਕ੍ਰਿ—ਅਰਚਾਉਣਾ, ਆਚਤ ਨਾਦ ਕਰਨਾ। ੨ ਨਜ਼ਕਾਰਾ. ਗੰਜਣਾ. "ਸੈਨ ਕਟੋਚਿਨ ਕੀ ਤਬੇ ਘੇਰ ਲਈ ਅਰਚਾਇ." (ਚਿਚਿਤ੍ਰ) "ਨੇੜ ਪਰੇ ਅਰਚਾਇ." (ਚਿਚਿਤ੍ਰ ੨੩)

ਅਰਲ ਬਰਲ, ਵਿ—ਅ-ਰਲ ਅਤੇ ਵਿ-ਰਲ. ਅਸੂ ਵਰਸੂ. ਉਲਟ ਪੁਲਟ. ਉਲ ਜਲੂਲ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪਾਛਲਸਾ ਛਕਛਾਦ. ਬੇਮੇਲ ਕਥਨ. "ਓਸੁ ਅਰਲ ਬਰਲ ਮੁਹਰੁ ਨਿਕਲੈ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੋਰ)

ਅਰਲਾ, ਸੰ. ਅਰਲੁ. ਸੰਗਤ—ਅੱਲ. ਲੰਮਾ ਕੱਦੂ. ਤੇਰੀ ਕੱਦੂ. "ਬਾਹੁ ਆਸਾਨੁ ਸੁ ਅਰਲਾ ਮਾਨੇ" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਰਗਲਾ.

ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਾ ਇੱਕ ਆਖਾਸ ਪੰਜਵਾਂ ਤੱਤ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਅਰਬੀ ਲਾਗੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ.

ਅਰਲੀ, ਦੇਖੋ, ਅਰਗਲਾ.

ਅਰਵਲ, ਇੱਕ ਜੱਟ ਕੋਤ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਡੇਰਾ ਛਾਜੀ ਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਅਰਵਲੀ, ਦੇਖੋ, ਅਰਬੁਦ ੨ ਅਤੇ ੩.

ਅਰਵਾਚੀਨ, ਸੰ. ਅਵੰਚੀਨ. ਵਿ—ਨਵਾਂ. ਨਵੀਨ. ਆਧੁਨਿਕ। ੨ ਪ੍ਰਤਿਬੂਠ. ਵਿਰੁੱਧ, ਖਿਲਾਫ਼.

ਅਰਵਿੰਦ, ਦੇਖੋ, ਅਰਬਿੰਦ.

ਅਰਵੀ, ਅਬਵਾ ਅਰਬੀ. ਸੰਗਤ—ਗਾਫ਼ਟੀ. ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਚਾਹੂ. ਸ਼ਕਰਕੰਦੀ ਦੀ ਤਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜੋ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਨਾਲ ਚੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਰਕਾਰੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਚੌੜੇ ਲੰਮੇ ਪੱਤੇ ਪਾਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੌਤ ਬਣਦੇ ਅਤੇ ਪੱਤਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ.

ਅਰਤਾਉਣਾ, ਕ੍ਰਿ—ਦੇਖੋ, ਅਰਚਾਨਾ "ਅਰਤਾਵੈ ਬਿਨਲਾਵੈ ਨਿੰਦਕ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਰਤਾਖੋਲ, ਸੰਗਤ—ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਢਾਟਕ ਤੇ ਲਾਇਆ ਇੱਕ ਯੰਤ੍ਰ। ੨ ਪੇਚਦਾਰ ਰਸਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚਦੀ ਆਤਾ (ਟੇਢਾ) ਹੋ ਕੇ ਲਪੀਏ (ਲੰਘੀਏ).

ਅਰਾਈ, ਸੰਗਤ—ਰਾਈ, ਸਬਜ਼ੀ ਤਰਕਾਰੀ ਬੀਜਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. ਪੇਠੋਹਾਰ ਅਤੇ ਧੰਨੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ "ਮਲਿਆਰ" ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਅਰਾਕ, ਅ. ۱۰۰, ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਬਿਰਫ਼, ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਚੂੜਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇਰਾਕ.

ਅਰਾਕੀ, ਸੰਗਤ—ਅਰਾਕ ਬਿਰਫ਼ ਦੇ ਪੱਤੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ, ਸੁਤਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇਰਾਕੀ.

ਅਰਾਕ, ਸੰ. ਵਿ—ਰਾਕ (ਪਿਆਰ) ਰਹਿਰ. ਮੋਹ ਬਿਨਾ। ੨ ਬਿਨਾ ਰੰਗ.

ਅਰਾਸੀ, ਅ. ۱۰, ਅਰਾਸੀ. ਸੰਗਤ—ਅਰਸ (ਜ਼ਮੀਨ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਰਨ. ਜ਼ਮੀਨ। ੨ ਵਾਹਕਜ਼ਮੀਨ.

ਅਰਾਤੀ, ਸੰ. ਅਰਾਤਿ. ਸੰਗਤ—ਵੈਰੀ. ਸ਼ਤ੍ਰੂ. ਦੁਸ਼ਮਣ. "ਆਇ ਸਕੈ ਨਹਿ ਨਿਕਟ ਅਰਾਤੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਾਦਾ, ਦੇਖੋ, ਇਰਾਦਾ. "ਜੰਗ ਅਰਾਦਾ ਕਰਤ ਬੁਲੰਦ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਾਧ, ਦੇਖੋ, ਅਰਾਧਨ, ਅਰਾਧਨ ਅਤੇ ਆਰਾਧਕ.

ਅਰਾਧਨ } ਸੰ. ਅਰਾਧਨ. ਸੰਗਤ—ਸੇਵਾ, ਪੂਜਾ. ਉਪਾਸਨਾ. "ਹਰਿ ਅਰਾਧਨਾ" ਹਰਿ ਨਾਮ ਅਰਾਧਨਾ." (ਮਥੂ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਰਾਧਿ, ਅਰਾਧਨ ਕਰਕੇ. "ਤਿਸਹਿ ਅਰਾਧਿ ਸਦਾ ਸੁਖ ਹੋਇ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਰਾਧਕ.

ਅਰਾਨਾ, ਕ੍ਰਿ—ਅਤਾਨਾ. ਅਤਾਉਣਾ. ਫਸਾਉਣਾ. "ਊਖਲ ਕਾਨੁ ਅਰਾਇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਰਾਪਉ, ਦੇਖੋ, ਅਰਾਪਨ.

ਅਰਾਪਨ, ਸੰ. ਅਪੰਟ. ਸੰਗਤ—ਦੇਣਾ, ਸੌਂਪਣਾ. ਭੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਹੀਉ ਅਰਾਪਉ." (ਸਾਚ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਹ੍ਰਿਦਯ (ਹਿਰਦਾ)

ਅਰਪਦਾ ਹਾਂ.

ਅਰਾਮ, ਬਾਡ. ਦੇਖੋ, ਆਰਾਮ ੩. "ਬੀਤਣੇ ਜਬ ਏਕ ਜਾਮ ਕੁਤਿਤੇ ਅਰਾਮ ਬਿਖੇ." (ਗੁਪਸੁ) ਬਾਡ ਵਿੱਚ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਰ ਵੀਤਿਆ.

ਅਰਾਰ, ਵਿ—ਰਰ (ਤਰਤੋ) ਬਿਨਾ। ੨ ਲਤਾਈ ਬਿਨਾ। ੩ ਅਤੀਅਲ ਅਤਨ ਵਾਲਾ.

ਅਰਾਲਕ } ਸੰ. ਅਰਾਲਿਕ. ਵਿ—ਅਰਾਲ (ਟੇਢਾ) ਚਲਨ ਵਾਲਾ.
ਅਰਾਲਿਕ } ੨ ਸੰਗਤ—ਰਸੋਈਆ. ਲਾਂਭਰੀ. "ਆਯਸ ਦੀਨ ਅਰਾਲਿਕ ਤਾਈ." (ਨਾਪੁ)

ਅਰਾਵਨ, ਭਿ—ਅਤਾਉਣਾ. ਫਸਾਉਣਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਤਚਨ. ਰੁਕਾਵਟ. ਵਿਘਨ। ੩ ਪੇਂਚ. ਉਲਥਾਉ. "ਅਰਾ ਕੁਟਿਲ ਬਹੁ ਪਾਇ ਅਰਾਵਨ." (ਨਾਪੁ)

ਅਰਾਵਨੀ, ਸੰਗਤ—ਰੁਕਾਵਟ. ਅਤਾਉਣੀ। ੨ ਉਲਥਾਉ ਦੀ ਭਿਯਾ. ਰੁਕਾਵਟ ਦਾ ਕੰਮ.

ਅਰਿ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵੈਰੀ. ਦੁਸ਼ਮਣ। ੨ ਚਲੂ ਲਸਕੂ। ੩ ਅਤਕੇ. ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ. ਭਿਤਕੇ. ਦੇਖੋ, ਅਰਨਾ. "ਅਰਿ ਅਰਿ ਅਰਿ ਹਰ." (ਗੁਪਸੁ) ਅਤ ਅਤ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ.

ਅਰਿਓ, ਅਤਿਆ. ਫਸਿਆ। ੨ ਉਲਥਿਆ. ਅਟਕਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਰਨਾ. "ਅਰਿਓ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਖੇਰਿ." (ਸਾਭ ਮ: ੫)

ਅਰਿਆਰ } ਵਿ—ਅਤਨ ਵਾਲਾ. ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਅਰਿਆਰਾ } ੨ ਅਤੀਅਲ. ਜਿੰਦੀ। ੩ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ) ਦਾ ਅਰਿ. ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਅਰਿਆਰ ਅਸਿ." (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰਿਸਟ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵਿਘਨ। ੨ ਵਿਪਦਾ. ਮੁਸੀਬਤ। ੩ ਦੁੱਖ।
ਅਰਿਸੂ } ੪ ਥਾਂਉ। ੫ ਨਿੰਮ। ੬ ਇੱਕ ਦੋਰ, ਜੋ ਕੰਮ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਬੋਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੀ ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਅਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਪ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. ਇਸੇ ਨੂੰ ਵਿਖਭਾਸੁਰ (ਵਿਸਭਾਸੁਰ) ਆਖਦੇ ਹਨ। ੭ ਅਰੀਰਾ (ਰੀਰਾ). ਫੋਨਨ। ੮ ਵਿਸ਼ਾਮਿਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰ. ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਯਜਾਤੀ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਬੀਰਾ ਸੀ. "ਹਿਸ ਭੇ ਏਕ ਪੁਰ ਉਪਜਾਵਾ. ਨਾਮ ਅਰਿਸੂ ਜਾਂਹਿ ਕੈ ਭਾਵਾ." (ਗੁਪਸੁ) ੯ ਭਿੰਕ. ਬੱਚਾ ਖਰ.

ਅਰਿਸੂਸੁਰ, ਅਰਿਸੂ-ਅਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਅਰਿਸੂ ੬.

ਅਰਿਹੰਤ, ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਰੁੰਤ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ. "ਏਮੇ ਅਰਿ ਹੰਤਾਣੀ." (ਸਾਮਾਧਿਕ ਸੁਤ੍ਰ)

ਅਰਿਖੇਉ. ਦੇਖੋ, ਅਰਖੇਉ.

ਅਰਿਜਨਨਿ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਜਨਨਿ.

ਅਰਿਜਿਤ } ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ.
ਅਰਿਜੀਤ }

ਅਰਿੰਡ. ਦੇਖੋ, ਏਰੰਡ.

ਅਰਿਣ } ਸੰ. ਅਰਿਣ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਚਿਣ (ਕਰਜ) ਨਹੀਂ
ਅਰਿਣਤ } ਦੇਣਾ. ਚਿਣ ਮੁਕ੍. ਚਿਰਿਣ.

ਅਰਿਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਿਣ। ੨ ਅਰਿ-ਅਨੀ. ਵੈਰੀ ਦੀ ਰੋਜ਼. (ਸਨਾਮਾ)
ਅਰਿੰਦ. ਸੰਗਤ—ਵੈਰੀ. ਦੁਸ਼ਮਣ। ੨ ਅਰਿੰਦਮ (ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ. "ਗਮਨੇ ਅਰਿੰਦ ਸੁ ਰੁਬਿੰਦ ਨੇ ਫੁਡਾਇ ਦੀਨ." (ਗੁਪਸੁ)

ਅਰਿੰਦਮ, ਸੰ. ਅਰਿੰਦਮ. ਵਿ—ਵੈਰੀ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਰਿ ਨੂੰ ਦਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸੁਨਤ ਅਰਿੰਦਮ ਤਿਤ ਕੇ ਕਟੇ." (ਗੁਪਸੁ)
ਅਰਿੰਦਮਨੁ } ਵਿ—ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਦਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸਗੋ
ਅਰਿੰਦਵਨੁ } ਭੀਰ ਰਸ ਉਰ ਅਰਿੰਦਵਨੁ." (ਗੁਪਸੁ)

ਅਰਿੰਦੇਵ. ਦੇਖੋ, ਏਤ. ਰਾਖਸ਼. ਦੇਵਅਰਿ.

ਅਰਿੰਨੀ. ਵੈਰਣ। ੨ ਅ-ਰਿਣੀ. ਜਿਸ ਨੇ ਕਰਜ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ.

ਅਰਿਯਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਰਿਆਰ.

ਅਰਿਰੂ. ਰੁਰੁਅਰਿ. ਮ੍ਰਿਗਅਰਿ. ਸ਼ੇਰ. ਸਿੰਹ. "ਇਤ ਉਤ ਬਿਰਹਤ ਜਨੁ ਅਰਿ ਰੂਰੂ." (ਗੁਪਸੁ)

ਅਰਿੰਲ } ਦੇਖੋ, ਅਤਿੰਲ.
ਅਰਿੰਲਾ }

ਅਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਤੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਰਿ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਲੀ. "ਅਰੀ ਅਰੀ ਤੋਂ ਕਾ ਕਰੀ, ਕਰੀ ਕਰੀ ਕੀ ਰੀਤਿ। ਨਾਧ ਨਾਧ ਤੋਕੋ ਭਲੀ. ਭਲੀ ਨਾਧ ਸੋ ਪ੍ਰੀਤਿ." (ਬੇਪਰਾ) ੪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਈ ਸੰਬੋਧਨ. "ਅਰੀ ਬਾਈ! ਕੋਬਿੰਦ ਨਾਮੁ ਮਤ ਵੀਸਰੈ." (ਗੁਜ ਰਿਲੋਚਨ)

ਅਰੀਅਲ. ਦੇਖੋ, ਅਤੀਅਲ. "ਅਰਿ ਅਰੀਅਲ ਨਹਿ ਚਲਹਿ ਅਕਾਰੇ." (ਗੁਪਸੁ)

ਅਰੀਦਾ, ਸੰ. ਅਰਿਸੂ. ਸੰਗਤ—ਰੀਰਾ. ਫੋਨਨ.

ਅਰੀਲ. ਦੇਖੋ, ਅਤੀਅਲ.

ਅਰੂ. ਵਜ਼—ਔਰ. ਅਤੇ. ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ. "ਮਾਇਆ ਫਾਸ ਬੰਧ ਨਹੀ ਫਾਰੈ ਅਰੂ ਮਨੁ ਲੁੰਨਿ ਨ ਰੂਕੇ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਅਰੁਚਿ. ਸੰ. ਰੁਚਿ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਇੱਛਾ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਗਿਨਾਨੀ. ਨਫਰਤ। ੩ ਇੱਕ ਰੋਗ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਫੁੱਖ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਜੀਰਣ ੨.

ਅਰੁਜ. ਵਿ—ਰੁਜ (ਰੋਗ) ਚਹਿਰ. ਅਰੋਗ. ਨਰੋਆ.

ਅਰੁਜਨਨਿ. ਯੋ—ਅਰੁਜ (ਅਰੋਗ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਹੋ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਦੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰੁੰਤਨ. ਭਿ—ਉਲਥਣਾ। ੨ ਆਰੋਹਨ. ਅਸਵਾਰ ਹੋਣਾ। ੩ ਰੁੱਤਣਾ. ਮਸ਼ਕੂਨ ਹੋਣਾ.

ਅਰੁਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੂਰਜ ਦਾ ਰਥ। ੨ ਸੂਰਜ ਦਾ ਰਕਵਾਨ. ਇਹ ਵਿਨਤਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਕਸ਼ਯਪ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕਰੁਤ ਦਾ ਵਤਾ ਭਾਈ ਹੈ. ਇਹ ਕਮਰ ਤੋਂ ਹੇਠਲਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ, ਪਿੰਡਲਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਛੇਤੀ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਚਾਹ ਨਾਨ ਕੱਚਾ ਅੰਡਾ ਹੀ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ "ਅਨੂਰੂ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਅਰੁ—ਉਰੁ. ਜਿਸ ਦੇ ਉਰੁ (ਪੈਂਟ) ਨਹੀਂ.

ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਨਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸੇ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਖਲਕਦੀ ਹੈ। ਅਰੁਣ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ੋਣੀ, ਪੁਰੁ ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਜਟਾਯੁ ਲਿਖੇ ਹਨ। “ਕਦਮ ਕਰਿ ਅਰੁਣ ਪਿੰਡੁਲਾ ਗੀ!” (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ) ੨ ਸੰਧੂਰ। ੪ ਵਿ—ਨਾਲ. ਸੁਰਖ. ਰਘੁ. ਰੱਤਾ.

ਅਰੁਣਚੂੜ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਰੁਣ (ਨਾਲ) ਚੋਟੀ ਵਾਲਾ, ਮੁਰਗ. ਕੁੰਕਤ. “ਅਰੁਣਚੂੜ ਕੇ ਤਨ ਸਸਿ ਭਯੋ.” (ਨਾਪੁ) ਚੰਦਮਾ ਮੁਰਗ ਬਣ ਗਿਆ.

ਅਰੁਣਬਾਰਿਣੀ. ਯੋ—ਅਰੁਣ (ਨਾਲ) ਵਾਰਿ (ਪਾਣੀ) ਵਾਲੀ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਦੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰੁਣ ਵਾਰੁਣੀ. ਸੁਰਖ ਰੰਗ ਦੀ ਸਰਾਬ। ੨ ਸੰਤ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ.

ਅਰੁਣਾ. ਇੱਕ ਨਦੀ. ਜੋ ਪਹੋਂਦੇ ਤੋਂ ਰੁਝ ਦੂਰ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ੨ ਮਜੀਰ। ੩ ਨਾਲ ਚੋਲਾਈ। ੪ ਘੁੰਘਰੀ. ਨਾਲਗੀ. ਰੱਰਕ। ੫ ਨਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਕਢੀ। ੬ ਸੰ. ਅਰੁਣਾ—ਅਰੁਣ. ਪੂਜਾ. “ਘਟੀ ਪਾਂਚ ਨੈ ਅਰੁਣਾ ਕਰਕੇ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਰੁਣੇਸ਼. ਸੰਗਤ—ਅਰੁਣ ਦਾ ਈਸ਼ (ਸੁਆਮੀ) ਸੂਰਜ.

ਅਰੁਣੇਦਿਪਿ. ਸੰਗਤ—ਅਰੁਣ—ਉਦਿਪਿ. ਅਰੁਣ (ਨਾਲ) ਉਦਿਪਿ (ਸਮੁੰਦਰ). ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਅਰਬ ਦੇ ਵਿਚਲਾ ਸਮੁੰਦਰ. ਭਾਰਤ ਕਾਲਜ਼ਮ. Red Sea.

ਅਰੁਣੇਦਯ } ਸੰਗਤ—ਅਰੁਣ—ਉਦਯ. ਅਰੁਣ ਦੇ ਪੁਕਟ ਹੋਣ ਦਾ
ਅਰੁਣੇਦੋ } ਸਮਾਂ ਉਹ ਵੇਲਾ ਜਦ ਸੂਰਜ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਨਾਲੀ ਪੁਕਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਭੋਰ. ਭਤਕਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ ੨.

ਅਰੁਣਤੀ. ਸੰ. ਅਰੁਣਤੀ. ਸੰਗਤ—ਕਦਮ ਮੁਨਿ ਦੀ ਕੰਨਤਾ ਅਤੇ ਵਸਿਸ਼ ਮੁਨਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੨ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਅਖਾਰ ਦਾ ਤਾਰਾ, ਜੋ ਸੰਤ ਰਿਖੀਆਂ ਪਾਸ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਦਾ ਮਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਰੁਣਤੀ ਤਾਰਾ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੩ ਜੀਤ ਦੀ ਨੌਕ.

ਅਰੁਣ. ਵਿ—ਜੋ ਰੁੱਪ (ਰੁੱਤਾ ਹੋਇਆ) ਨਹੀਂ। ੨ ਖੇਰੋਕ. ਬਿਨਾ ਰੁਕਾਵਟ. ਅਨਿਰੁੱਪ.

ਅਰੁਣ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ.

ਅਰੁਣਬਾਰਿਨਿਨ. (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ ਬਾਰਿਣੀ. ਅਰੁਣ ਬਾਰਿਣੀ (ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਦੀ) ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰੁਜ. ਅ ८, ੧/੨ ਸੰਗਤ—ਉੱਤਰਿ. ਤਰੱਕੀ. ਚੁੱਪਿ ੨ ਬਲੰਦੀ. ਉੱਚਿਆਈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉਰੁਜ ੨.

ਅਰੁਣਨ. ਸੰਗਤ—ਉਲਭਨ। ੨ ਰੋਕ. ਅਟਕਾ ੩ ਕ੍ਰਿ—ਚੁੱਤਣਾ. ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਲਗਣਾ. “ਬਾਹ ਸੰਗ ਕਿਮ ਬਾਕ ਅਰੁਣੇ?” (ਗੁਪਸੁ)

ਅਰੁਢ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ ਅਤੇ ਅਰੁਢ.

ਅਰੁਪ. ਵਿ—ਰੂਪ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਾਕਾਰ। ੨ ਕਰੂਪ. ਬਦ ਸ਼ਕਲ. ਅਰੁਪਾ. ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਫੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਕੁੰਤਾ” ਭੀ ਹੈ. ਲੰਣਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਯ. ਗ. 155, 5.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਭੇ ਜਾਗੇ। ਭੁਮੰ ਭਾਗੇ।

ਹਠੰ ਤਾਗੇ। ਪਗੰ ਲਾਗੇ।। (ਰਾਮਾਵ)

੨ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਰਬਾਤ ਯ. ਗ. ਯ. ਗ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਹੋਣ. ਤਦ “ਲੁੱਧਕਾ” ਸੰਗਤਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਪੇ ਜੇਈ ਤਰੈ ਸੇਈ।

ਵੁਮੰ ਖੋਈ ਨਿਭੈ ਹੋਈ। * * *

ਅਰੁਤ } ਵਿ—ਅਰੁਢ (ਅਰੋਹਣ) ਹੋਇਆ. ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ।
ਅਰੁਤਾ } ੨ ਇਸਥਿਤ. ਭਾਇਮ. “ਮਨੁ ਚਲਤਉ ਤਾਇਓ ਅਰੁਤਾ.”
(ਜੋਤ ਮ: ੪) ੩ ਸਿੰਧੀ. ਅਰੁਤ. ਅਜਗਰ.

ਅਰੁਤੀ. ਸੰਗਤ—ਕੁਤੇ ਕਰਕਟ ਦਾ ਅੰਬਾਰ. ਗੋਹੇ ਕੁਤੇ ਦਾ ਵੇਰ. ਦੇਖੋ, ਕੁਤੀ ੩.

ਅਰੋ. ਵਜ—ਸੰਬੰਧਕ ਸ਼ਬਦ. ਹੇ! ਓ! ਅਰੋ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਭੁਲਾਈਦਾ ਹੈ.

ਅਰੋਕ. ਅਰਿ-ਕੇ. ਵੈਰੀ ਦੇ. “ਪਤਯਾ ਟੁਕ ਟਾਕ ਅਰੋਕ.” (ਚੰਡੀ ੨) ੨ ਅਰਿ-ਦੇਕ. ਕਈ ਇੱਕ ਵੈਰੀ. ਕਈ ਦੁਸਮਨ. “ਅਰੋਕ ਸੁ ਮਾਰ ਮਾਰ ਪੁਕਾਰ ਹੀ.” (ਚੰਡੀ ੨)

ਅਰੋਖ. ਵਿ—ਰੋਖਾ ਰਹਿਤ. ਸਾਮੁਦ੍ਰਿਕ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਮੱਛ. ਸ਼ੰਖ, ਉਰਧ ਆਦਿ ਰੋਖਾ ਬਿਨਾ. ਨਿਰਾਕਾਰ. ਚਿੰਨ੍ਹ ਰਹਿਤ. “ਅਰੋਖ ਹੈ.” (ਜਪੁ) ੨ ਅਲੋਖ.

ਅਰੋਣੁ. ਵਿ—ਰੋਣੁ (ਧੁਤਿ) ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਰਜ। ੨ ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਾ. ਸੂਰ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਪਿਰ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ, ਇਸ ਨਦੀ ਡਰਦ ਨਹੀਂ ਉਡਦੀ। ੩ ਅਕਾਸ਼. ਅਸਮਾਨ.

ਅਰੋਲ. ਵਿ—ਅਪੇਲ. ਧਕੇਲਨ ਰਹਿਤ. ਅਚਨ. ਦੇਖੋ, ਰੋਲਨਾ.

ਅਰੋਤ } ਵਿ—ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਲੜਨ ਭਿਤਨ ਵਾਲਾ.
ਅਰੋਲ } “ਦਲ ਸੋ ਅਰੋਤ ਧਾਏ ਤੁਰਗ ਨਚਾਯਕੈ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
੨ ਅਰੀਅਲ.

ਅਰੋਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਰੋਹਣ.

ਅਰੋਕ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਰੁਕਾਵਟ. ਰੋਕਣ ਰਹਿਤ. ਅਮੋਤ.

ਅਰੋਕ. ਵਿ—ਰੋਕ ਰਹਿਤ. ਨੀਰੋਕ. ਨਰੋਆ.

ਅਰੋਗਤ. ਵਿ—ਅਰੋਗਤਾ ਵਾਲਾ. ਨੀਰੋਕ. ਨਰੋਆ. “ਅਰੋਗਤ ਭਏ ਸਰੀਰਾ.” (ਫਤ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਅਰੋਗਤਾ. ਸੰਗਤ—ਰੋਗ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਅਰੋਗਤਾ. ਤਨਦੁਰਸਤੀ.

ਅਰੋਗੀ. ਸੰ. ਅਰੋਗਿਯੁ. ਵਿ—ਨੀਰੋਕ. ਰੋਕ ਰਹਿਤ. ਤਨਦੁਰਸਤੀ. ਨਰੋਆ.

ਅਰੋਕਤ. ਦੇਖੋ, ਅਰੋਕ. "ਅਰੋਕਤ ਮਹਾਰੋਕਤ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਰੋਪਨ. ਸੰ. ਅਰੁਪਨ. ਕ੍ਰਿ—ਰੋਕਣਾ. ਅਟਕਾਉਣਾ. ਖੋਰਨਾ. "ਰੋਸ ਅਰੋਪਨ ਬੁਰਬੁਤੇ." (ਅਕਾਲ)

ਅਰੋਪਨ } ਦੇਖੋ, ਅਰੋਪਣ.
ਅਰੋਪਣ }

ਅਰੋਰਾ } ਖੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਵਧਾਪਾਰ (ਵਧਾਰ)
ਅਰੋਰਾ } ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਤਿ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਸੱਖਰ ਜਿਲੇ ਦੇ ਰੋਹਤੀ ਪਰਗਣੇ ਦਾ ਇੱਕ ਅਰੋਰ ਪਿੰਡ ਹੈ. 'ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਿਕਾਸ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੰਗਤਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ੩ ਭਿੰਡ. ਯੋਧਾ. ਸੁਰਦੀਰ.

ਅਰੰਗ. ਵਿ—ਰੰਗ ਰਹਿਤ. ਅਚਰਣਾ. ੨ ਫਦਰੰਗ.

ਅਰੰਜ. ਵਿ—ਰੰਜ ਰਹਿਤ. ਖੁਸ਼. ਪੁਸੰਨ. "ਅਰੰਜਲ ਅਰਥੋ." (ਅਕਾਲ) ਆਰਾਧਨੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਰਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ੨ ਰੰਗ ਰਹਿਤ. ਵਰਣ ਬਿਨਾ. ਦੇਖੋ, ਰੰਜ.

ਅਰੰਜਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਤੁਜਿਤ। ੨ ਜੋ ਨਹੀਂ ਰੰਜਿਤ. ਜੋ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਰੰਜਨ.

ਅਰੰਜੁਲ. ਦੇਖੋ, ਅਰੰਜ ੧.

ਅਰੰਭ. ਦੇਖੋ, ਏਰੰਭ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਰੰਭ. ਸੁਹਾਗਣ.

ਅਰੰਦ. ਦੇਖੋ, ਅਰੰਤ। ੨ ਅਰੰਤ. ਅਤਦਾ. ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਨਾ.

ਅਰੰਨ } ਸੰ. ਅਰੰਧ—ਅਰਣ. ਸੰਗਤਾ—ਛਨ (ਥਨ). ਸੰਗਲ.
ਅਰੰਨਜ }

ਅਰੰਨਕ. ਦੇਖੋ, ਆਰਨਕ.

ਅਰੰਭ. ਦੇਖੋ, ਆਰੰਭ.

ਅਰੁ. ਸੰ. ਅਰੁ. ਧਾ—ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ. ਆਦਰ ਕਰਨਾ. ਯੋਗਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਸੰ. ਅਰੁ. ਵਿ—ਪੂਜਤ। ੩ ਯੋਗਤ. ਲਾਇਕ। ੪ ਸੰਗਤਾ—ਕਰਾਰਾ ੫ ਇੰਦ੍ਰ. ੬ ਮੁੱਲ. ਦਾਮ। ੭ ਪੂਜਾ। ੮ ਸੁਵਰਣ. ਸੇਨਾ। ੯ ਗਤਿ. ਚਾਲ.

ਅਰੁਣਾ. ਸੰ. ਅਰੁਣਾ. ਸੰਗਤਾ—ਪੂਜਾ. ਅਰਚਾ। ੨ ਯੋਗਤਤਾ. ਨਿਅਕਤ.

ਅਰੁਤ } ਸੰ. ਅਰੁਣਾ. ਵਿ—ਪੂਜਾ ਯੋਗਤ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ
ਅਰੁਤ } ਪੂਜਤ ਦੇਵਤਾ. 'ਜਿਨ' ਭਗਵਾਨ। ੩ ਬੁੱਧ ਮਤ ਦਾ ਉਹ
ਵਿਧੀ, ਜੋ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੁਆ ਨਿਰਵਾਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਰਹੰਤ ਅਤੇ ਅਰਿਹੰਤ.

ਅਰੁਤਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਿਆਰਾ.

ਅਲ. ਸੰ. ਅਲ. ਧਾ—ਸਵਾਰਨਾ. ਸਿੰਗਾਰਨਾ. ਹਟਾਉਣਾ. ਵਰਜਣਾ. ਸਕੀਰਮਾਨ ਹੋਣਾ ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਅਲਸ—ਅਲੰ. ਵਜ. ਪੂਰਣ. ਮੁਕੰਮਲ. "ਹੋਆ ਓਹੀ ਅਲ ਜਗਤ ਮੈ." (ਵਾਰ ਮਧੂ ੨ ਮ: ੫)

ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਭੋਗ ਰੋਹਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਦੱਖਣ, ਸੱਖਰ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਰੰ ਸਬਦ.

੩ ਸੰ. ਅਲ. ਸੰਗਤਾ—ਛਹਿਰ. ਵਿਸ. ਦੇਖੋ, ਅਲਮਨ। ੪ ਬਿੰਦੂ ਦਾ ਭੰਗ। ੫ ਹਰਤਾਲ। ੬ ਅਲਕ. ਚੁਲਣ। ੭ ਦੇਖੋ, ਅਲਿ। ੮ ਸਿੰਧੀ. ਰੁਕਾਵਟ. ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ. ਵਿਘਨ.

ਅਲਉਤੀ. ਸੰ. ਅਲਿਯਕ—ਅਲਿਪਕ. ਸੰਗਤਾ—ਮਧੂਕ. ਮਹੂਆ. 'ਅਲਉਤੀ ਕਾ ਜੈਸੇ ਭਇਆ ਬਰੇਤਾ.' ਜਿੰਨਿ ਪੀਆ ਤਿਨ ਜਾਨਿਆ. (ਕਉਕਬੀਰ) ਮਹੂਦੇ ਦਾ ਮਦਰ ਜਿਸ ਨੇ ਪੀਤਾ. ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਰੂਰ ਜਾਣਿਆ. ਦੇਖੋ, ਬਰੇਤਾ.

ਅਲਸ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਲਸੀ. ਸੁਸਤ. ਉਦਮ ਰਹਿਤ. ਉਨੌਦਾ "ਖਿਲਤ ਅਲਸ ਝਾ ਜਾਗਤ ਨਾਹੀ." (ਨਾਪੁ)

ਅਲਸਹਰ. ਸੰਗਤਾ—ਅਲਸ (ਸੁਸਤੀ) ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਮ੍ਰਿਤ. (ਸਨਆ)

ਅਲਸਾਉਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਆਲਸ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਆਲਸ ਕਰਨਾ. ਸੁਸਤ
ਅਲਸਾਨਾ } ਹੋਣਾ. "ਨਾਮ ਨਪਤ ਭੋਬਿੰਦ ਨਹਿ ਅਲਸਾਈਐ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਲਸੀ. ਸੰ. ਅਲਸੀ. ਸੰਗਤਾ—ਤੀਸੀ. ਇੱਕ ਰੂਟਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਲ. ਪੁਰਾਣਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਰੰਗ ਅਲਸੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਜੇਹਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ. "ਸਤਾਮਲ ਅਲਸੀ ਕੁਲੁਮ ਸਮਾਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ਅਲਸੀ ਦਾ ਤੇਲ ਰੰਗਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਲਸੀ ਨੂੰ ਪੀਸਕੇ ਛੋਟੇ ਆਇ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਕਮਰ ਦਰਦ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਲਸੀ ਦੀਆਂ ਪਿੱਠੀਆਂ ਬਣਾਏ ਖਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਕਰਮ ਤਰ ਹੈ. L. Linum usitatissimum. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੁੰਬਾ ਵਿੱਚ ਅਲਸੀ ਦਾ ਨਾਂਉਂ ਰੁਦ੍ਰ ਪਤਨੀ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਅਲਸੇਟ. ਸੰਗਤਾ—ਉਲਤਨ. ਪੇਚੀਦਗੀ। ੨ ਟਿਲਜਾਮ. ਕਲੰਕ.

ਅਲਸੂ. سوسو. ਸੁਰਜ ਪਚਾ ੯, ਸੁਰਤ ਟਿਰਾਕ. ਰੁਕੂ ੨੧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਖਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਲਸੂ ਸਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਭਾਵ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਆਦਮ ਦੀ ਔਲਾਦ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਭੁਆਭਾ ਰੱਬ ਨਹੀਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ. ਹਾਂ! ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਭਾਈ ਨੰਦ ਨਾਲ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬਦ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਰਵਰਦਿਗਾਥ ਮੰਨਣ ਦੇ ਪੁਣ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਮਗਨ ਹਾਂ.

ما يَزِيهِمْ كَوْنُ رِزْقِهِمْ
إِنْ قَاعَهُمْ وَرِزْقَهُمْ أَشْنَاءِ

(ਦੀ ਗੋ)

ਅਲਹ. ਵਿ—ਅਲਖ. ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ "ਅਲਹ ਲਹਉ ਤਉ ਗਿਆ ਕਹਉ." (ਕਉ ਕਬੀਰ ਬਾਵਨ) ੨ ਅ. ੨ ਅੰਨਹ ਜਾਪੁਦਾਈ ਗ਼ਜ਼ਨੀ ਅਲਉਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਮਿਸ਼ਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਦੇਖੋ, ਬਰੇਤਾ.

ਅਲਸੀ ਦਾ ਫੁੱਲ ਨੀਲੀ ਤਲਕ ਸਹਿਤ ਫੁਲਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ. ਖੁਦਾ. "ਅਲਹੁ ਰਾਮ ਜੀਵਉ ਤੇਰੇ ਨਾਈ." (ਪੁਤਾ ਕਬੀਰ)

ਅਲਹੁਦਾ. ਅ. ۱۰۰۰ ਵਿ—ਚੁਦਾ. ਭਿੰਨ. ਅਲਕ. ਵੱਖ.

ਅਲਹੁਮਦ. ਅ. ۱۰۰ ਸੰਗਤਾ—ਬੁਰਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੁਰਤ ਦਾ ਨਾਉਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਢ "ਅਲਹੁਮਦ" ਪਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਸੁਰਤ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਅਰਥ ਪਤ੍ਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਅਤੇ ਨਮਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਅਲਹੁਮਦ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਸਤਤਿ (ਵਡਿਆਈ) ਕਰਨਾ.

ਅਲਹਿ ਦੇਖੋ, ਅਲਹ. "ਅਲਹੁ ਏਕ ਮਸੀਤਿ ਬਸਤ ਹੈ." (ਪੁਤਾ ਅਲਹੁ) ਕਬੀਰ)

ਅਲਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਮੁਖ ਨੂੰ ਅਲ (ਕੁਸ਼ਿਤ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੇਚਦਾਰ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਲਟ, ਜੋ ਕਪੋਤਾਂ ਉੱਪਰ ਲਟਕਦੀ ਹੋਵੇ. ਚੁਲੜਾ. ੨ ਹਿਮਾਲਯ ਉੱਪਰ, ਮੇਘਦੂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਮਨੋਹਰ ਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਅਲਕਾ ੨. ਅਲਕ ਚੁਕਾਉਣੀ. ਕਿ—ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਮਿਟਾਉਣਾ. ਕੇਸ ਪੁਟਣੇ. ਸੋਚਾ ਵਿਛਾਰਨੀ. ਇਸੇ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ 'ਅਲਖ ਚੁਕਾਉਣੀ' ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਲਕ.

ਅਲਕ ਨੰਦਾ. ਕੁਝਵਾਲ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜੋ ਦੇਵਪ੍ਰਯਾਗ ਪਾਸ ਲਕਸ਼ਮਨਝੁਲੇ ਤੋਂ ਚਾਲੀ ਮੀਲ ਉੱਪਰ ਭਾਗੀਰਥੀ (ਗੰਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਵੈਸਨਵਾਂ ਦਾ ਮਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਗੰਗਾ ਆਕੇ ਸਿਵ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਡਿੱਗੀ ਸੀ, ਇਹ ਉਹੀ ਹੈ. ੨ ਭੁਆਈ ਲਤਕੀ.

ਅਲਕਬੁਜੰਗੀ. ਵਿ—ਸੱਪ ਜੇਹੀਆਂ ਹੋਣ ਅਲਕਾਂ ਜਿਸ ਦੀਆਂ. ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਿਵ, ਅਲਕਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰਪ ਲਟਕਦੇ ਹਨ. ਅਲਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਦਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਕੰਨੜਾ. ੨ ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਪੁਰੀ, ਜੋ ਹਿਮਾਲਯ ਪਰਬਤ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ੩ ਚਰਬੀ. ੪ ਇੱਕ ਗਣਭੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਕੁਸੁਮਵਿਚਿਤ੍ਰਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਨ, ਯ, ਨ, ਯ. III, ISS, III, ISS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਚਟਪਟ ਜੈਣ ਖਟਪਟ ਭਾਜੇ,
ਭਟਪਟ ਚੁਰੜੇ ਲਖ ਰਣ ਰਾਜੇ,
ਸਟਪਟ ਭਾਜੇ ਅਟਪਟ ਸੁਰ,
ਤਟਪਟ ਬਿਸੁੀ ਘਟਪਟ ਰੂਹੇ. (ਰਾਮਾਵ)

ਅਲਕਾਉਣਾ. ਕਿ—ਅਲਸ ਕਰਨਾ. ਉੱਦਮਹੀਨ ਹੋਣਾ. "ਨਾਮ ਨੈਤ ਅਲਕਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਅਪਨੇ ਕਾਜ ਕਉ ਕਿਉ ਅਲਕਾਈਐ?" (ਸੋਤ ਮ: ੫)

ਅਲਕਾਪਿਪ } ਸੰਗਤਾ—ਅਲਕਾਪੁਰੀ ਦਾ ਸ਼ਾਮੀ ਕੁਬੇਰ, ਜੋ
ਅਲਕਾਪਿਪਤਿ } ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਮਧਾਨਚੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੁਬੇਰ.
ਅਲਕਾਪਤਿ }

ਅਲਕਾਭ. ਅ. ੧੦੦ ਸੰਗਤਾ—ਲਕਭ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ. ਖਿਤਾਬਾਤ. ਅਲਕਾਮ. ਦੇਖੋ, ਅਲ ਅਤੇ ਕਾਮ. ਵਿ—ਪੂਰਣ ਕਾਮ. ਜਿਸ ਦੀਆਂ

ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ.

ਅਲਕਿਸ } ਸੰਗਤਾ—ਅਲਕਾ-ਟੀਸ. ਅਲਕਾ-ਟਿੰਦੂ. ਅਲਕਾਪੁਰੀ
ਅਲਕਿੰਦੂ } ਦਾ ਸ਼ਾਮੀ ਕੁਬੇਰ. ਅਲਕਾਪਤਿ. "ਅਲਕਿਸ ਕੈ
ਅਲਕੇਸ } ਜਗਦੀਸ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨੪)

ਅਲਖ. ਸੰ. ਅਲਕ. ਵਿ—ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ. "ਅਗਮ ਅਕੇਚਰ ਅਲਖ ਅਪਾਰ." (ਬਿਨਾ ਮ: ੧) ੨ ਲਕਣ ਰਹਿਤ. ੩ ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਸਿਸ਼ੂਚਾਰ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ.

ਅਲਖ ਚੁਕਾਉਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਲਕ ਚੁਕਾਉਣੀ.

ਅਲਖ ਜਗਾਉਣਾ. ਕਿ—ਅਲੱਖ ਅਲੱਖ ਉੱਚੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਕਹਿਕੇ ਭਿੰਡਿਆ (ਭਿੰਡਾ) ਜੈਣ ਜਟੀ ਜੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵਧਾਨ ਕਰਨਾ. ੨ ਅਲਖ ਬਾਬ ਪੁਕਾਰਕੇ ਭੀਖ ਮੰਗਣੀ.

ਅਲਖੁ. ਦੇਖੋ, ਅਲਖ.

ਅਲਕ } ਵਿ—ਅ-ਲਕੁ. ਜੋ ਨਹਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਨਿਰਾਲਾ.
ਅਲਕਉ } ਵੱਖ. ਚੁਦਾ. "ਅਲਕਉ ਜੈਣਿ ਮਧੁਕਤਉ." (ਮ: ੧
ਵਾਰ ਮਧੁ ੧) ਦੇਖੋ, ਮਧੁਕਤਉ ੨.

ਅਲਕਾਯਸ. ਅ. ੧੦੦੦ ਅਲਕਾਯਸ. ਸੰਗਤਾ—ਦੁਹਾਈ. ਭਰਿਆਦ. ਅਲਕਾਯਸ. ਅ. ੧੦੦੦ ਅਲਕਾਯਸ. ਵਿ—ਬੋਪਰਵਾ. ਇੱਛਾ ਰਹਿਤ. ੨ ਅਲਸੀ. ਸੁਸਤਾ. ੩ ਅਹਿਲੇ ਕਰਜ. ਮਰਨਭੀ.

ਅਲਕੀ. ਦੇਖੋ, ਅਲਕਉ.

ਅਲਕੀਚਾ. ਛਾ. ੧੦੦੦ ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ ਦੀ ਭੰਸਰੀ, ਜੋ ਮੁਰਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਜਾਈਦੀ ਹੈ. ਮੁਰਲੀ ਟੋਢੀ ਰੱਖਕੇ ਬਜਾਈਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਲਕੀਚੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾ ਰੱਖੀਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਡਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਲੱਛ. ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਅਲਖ. ੨ ਲਾਛਨ (ਕਲੱਕ) ਬਿਨਾ. "ਚੀਭ ਚੀਭ ਅੱਛਰਾ ਅਲੱਛ ਸੁਰ ਕੈ ਝਰੈ." (ਕਲਕੀ) ੩ ਅਲਕੜ. ਦੇਖੋ, ਲਕੜ.

ਅਲਸ. ਵਿ—ਲੱਜਾ ਰਹਿਤ. ਬੇਬਰਮ. ਬੇਹੁਯਾ. "ਅਲਸ ਅਸੁਭ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਮਾਵਨ." (ਨਾਪੁ)

ਅਲਤਾ. ਸੰ. ਅਲਕੁ. ਸੰਗਤਾ—ਨਾਖ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ ਦਾ ਨਾਲ ਰੰਗ, ਜੋ ਬਾਦੀ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਦੇ ਮੌਢੇ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. "ਅਲਤਾ ਕਨ ਅੰਬੀਰ ਫੁਲਾਲ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਲਤਾਫ. ਅ. ੧੦੦੦ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਲੁਤਾਫ ਦਾ. ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ. "ਬੇ ਅਦਬ ਮਾਲੀਸੁ ਅਲ ਅਲਤਾਫੇ ਰੱਬ." (ਜਿੰਦਗੀ)

ਅਲੱਧ. ਵਿ—ਅ-ਲਧ. ਦੁਰਲਭ. ੨ ਨਾ ਲੱਭਿਆ.

ਅਲਪ. ਸੰ. ਅਲਪ. ਵਿ—ਬੋਤਾ. ਕਮ. ਤੁੱਛ. "ਅਲਪ ਸੁਖ ਅਵਿਤ ਚੰਦਲ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਅਲਿਪੁਤ. ਅਲੇਪ ਨਿਰਲੇਪ. "ਅਲਪ ਮਾਇਆ ਜਲ ਕਮਲ ਰਹਤਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਰਹਿਤ ਬਿਕਾਰ ਅਲਪ ਮਾਇਆ ਤੇ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੩ ਕਾਵਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅਰਥਾਨੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਆਪੋਯ ਨਾਲੋਂ ਆਪਾਰ ਕਮ ਅਥਵਾ ਸੁਖਮ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ.

੨ ਭੰਤਾ ਖਤਾ ਕਰਨਾ।

ਅਲਮਲ. ਵਿਸ ਅਤੇ ਮੇਲ. ਦੇਖੋ, ਅਲ ੩ ਅਤੇ ਮਲ. "ਅਲਮਲ ਖਾਈ ਸਿਰਿ ਛਾਈ ਪਾਈ." (ਵਾਰ ਆਸ) ਘੋਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਮਲਮੂਤ ਵਰਤਕੇ ਸਿਰ ਖਾਧ ਪਾਈ।

ਅਲਮਾਸ. ਭਾ. ۱۰۰ ਸੰਗਤ—ਹੀਰਾ. ਵਜ੍ਹਾ.

ਅਲਮਾਰੀ. ਪੁਰਤ. Almerio-ਅਬਦਾ Almriah. ਸੰਗਤ. ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਖਤਾ ਸੰਦੂਕ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬ ਵਸਤੂ ਅਦਿ ਸਾਮਾਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ਼ਾਨੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਲਮੇਰਾ } ਯੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਕੁਮਾਊਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਇੱਕ ਜਿਲਾ ਅਤੇ
ਅਲਮੇਰਾ } ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ. ਟੀਸਦੀ ਸੋਲਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ
ਇਹ "ਚੰਦ" ਸਥਿਤਿ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਰਹੀ ਹੈ. ਸਨ
੧੮੧੫ ਵਿੱਚ ਅਲਮੇਰਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਆਇਆ.
ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਉੱਤਰਾਚਲ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮ
ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜੇ ਨੇ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਚੰਡੀ ਦੀ ਭੋਟ
ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਫੜਿਆ ਸੀ. ਉਹ ਇਸੇ ਥਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ. ਸ਼ਕਤਗੁਰੂ
ਨਾਨਕਦੇਵ ਨੇ ਅਲਮੇਰਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਪੁਜਾ ਨੂੰ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ
ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਕੇ ਸਿੱਖੀ ਬਖਸ਼ੀ. ਇਸ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ ਅਤੇ
ਲੋਕ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਰਖਦੇ ਸਨ. ਪਰ ਸਿੱਖ
ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਅਨਗਹਿਲੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਿਟ ਗਿਆ ਅਤੇ
ਸਿੱਖੀ ਲੰਪ ਹੋ ਗਈ.

ਅਲਰਕ. ਸੰ. ਅਲਕ. ਸੰਗਤ—ਮਦਾਲਸਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਰਾਜ
ਕੁਵਲਯਾਸ਼ੁ (ਚਿਤ੍ਰਪ੍ਰਸ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਤਤ੍ਰਕਾਲੀ ਹੋਇਆ ਹੈ.
ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੂਮਿਸ਼੍ਰੁ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੁਵਲਯਾਸ਼ੁ ਅਤੇ ਮਦਾਲਸਾ।
੨ ਪਾਗਲ ਕੁੱਤਾ। ੩ ਪਾਗਲ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਕੰਟਣ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਚੋਕ.
ਹਲਕਾ। ੪ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਮੰਦਾਰ. ਦੇਖੋ, ਮੰਦਾਰ.

ਅਲਲ. ਸੰ. ਅ-ਲਲ. ਵਿ-ਲਲ (ਚਪਲਤਾ) ਬਿਨਾ. ਚੰਚਲਤਾ
ਰਹਿਤ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ. "ਚਾਉ ਅਲਲਿਆ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਲਲ ੪.
ਅਲਲਾਚੀਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਚੀਨ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਸਮੁੰਦਰ।
੨ ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪਹਾੜ, ਜੋ ਚੀਨੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ
ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ। ੩ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਲਲ ਪੱਛੀ ਨੂੰ
ਅਲਲਾਚੀਨ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਅਲਲਾਚੀਨ ਬਿਹਕ ਜਿਹ ਬਾਲ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਅਲਲ ੪.

ਅਲਵਾਨ. ਅ. ۱۰۰ ਸੰਗਤ—ਉੱਨੀ ਬਾਦਰ. ਪਲਮੀਨੇ ਦਾ ਓਢਣ
ਲਾਇਕ ਵਸਤੂ. ਇਹ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਲੋਨ (ਰੰਗ) ਦਾ. ਅਲਵਾਨ
ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਰੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਗਤ
ਹੋਈ ਹੈ. ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਨੂੰ 'ਹਲਵਾਨ' ਆਖਦੇ ਹਨ. ਜੋ
ਸੁਰਖਰੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਲਤ. ਦੇਖੋ, ਅਲਤ.

ਅਲਾ. ਅ. ۱۰ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਸੋਈ ਲਕੇ
ਇਹ ਪੁਤ੍ਰਿਸਾਨਪੁਰ (ਝੂਜੀ) ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ.

ਸਰੂ, ਜਿਸ ਤੂੰ ਦੇਹਿ. ਅਲਾ!" (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਲਾਉ. ਸੰ. ਆਲਾਪ. ਸੰਗਤ—ਕਬਨ. ਵਾਰਤਾਲਾਪ. ਬਾਤਚੀਤ.
"ਮਨਮੁਖ ਫੀਕਾ ਅਲਾਉ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੩) ਦੇਖੋ, ਆਲਾਪ
ਅਲਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਆਲਾਪਨਾ. "ਕਹੋ ਫਰੀਦ ਸਹੇਲੀਓ! ਸਹੁ
ਅਲਾਦੇਸੀ." (ਸੁਹੀ) ਭਾਵ—ਪਤੀ ਦਾ ਸੰਦਾ ਆਵੇਗਾ. ਹੁਕਮ ਪੁੱਜੇਗਾ.
ਅਲਾਉਂਦੀਨ. ਅ. ۱۰ ਸੰਗਤ—ਵਿ—ਦੀਨ ਦੀ ਉੱਚਤਾ. ਭਾਵ—
ਦੀਨ ਦੇ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

੨ ਸੰਗਤ—ਅਲਾਉਂਦੀਨ ਮਸਊਦ, ਰੁਕਨੁੱਦੀਨ ਫਿਰੋਜ਼ ਬਾਹ
ਦਾ ਭੋਟਾ, ਜੋ ਮਈ ਸਨ ੧੨੪੨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ
ਅਤੇ ੧ ਜੂਨ ੧੨੪੬ ਨੂੰ ਮੋਇਆ। ੩ ਮਲਜੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ,
ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੩੫੩ ਤੋਂ ੧੩੭੨ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਰਾਜ ਕੀਤਾ.
ਕੁਤਬਮੀਨਾਰ ਪਾਸ ਜੋ ਗੁੱਬਜਦਾਰ ਦਰਵਾਜਾ ਹੈ. ਉਹ ਇਸੇ ਨੇ (ਸਨ
੧੩੧੦ ਵਿੱਚ) ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ.

੪ ਇਸੇ ਨਾਉਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਗੋਰ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਅਰ ਸੰਯੁਕਤ
ਅਤੇ ਭਾਹਮਨੀ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਕਈ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।
੫ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹਿਲਕਾਰ.

ਅਲਾਇਆ. ਵਿ—ਆਲਪਤਿ. ਕਕਨ ਕੀਤਾ। ੨ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ.
ਭਾਇਆ.

ਅਲਾਸ. ਸੰਗਤ—ਦੇਖੋ, ਉੱਲਾਸ। ੨ ਸੰ. ਇੱਕ ਰੁਕਨ (ਜੀਭ)
ਦਾ ਰੋੜ.

ਅਲਾਸੀ. ਵਿ—ਆ-ਲਾਸੀ. ਵਿਸੇਸ ਕਰਕੇ ਲਾਸਤ ਨਿਰਤ ਕਰਨ
ਵਾਲੀ. "ਚੁਆਲਾ ਜਕੰਡੀ ਅਲਾਸੀ ਅਨੰਦੀ." (ਚੰਡੀ ੨) ਦੇਖੋ,
ਲਾਸਤ.

ਅਲਾਹ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਲਾਹ. ਨਿਰਰਭਕ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅੱਲਾ. ਖੁਦਾ
"ਅਲਾਹ ਪਾਕੰਪਾਕ ਹੈ." (ਤਿਲ ਕਬੀਰ) "ਭਗਤਿ ਨਿਰਾਲੀ ਅਲਾਹ
ਦੀ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਲਾਹਣ } ਵਿ—ਆਲਾਪਨ. ਕਕਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਭਾਉਣਾ. ਸੁਰਾਂ ਦਾ
ਅਲਾਹਣਾ } ਫੈਲਾਉ ਕਰਨਾ। ੩ ਸਲਾਖਾ ਕਰਨੀ. ਸਲਾਹੁਣਾ. ਗੁਣ
ਭਾਉਣੇ.

ਅਲਾਹਣੀ. ਸੰਗਤ—ਸਲਾਖਾ (ਉਸਤਤਿ) ਦੀ ਕਥਿਤਾ. ਉਹ ਗੀਤ.
ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਜਾਣ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੋਟੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ
ਗੁਣ ਕਚਮ ਕਹਿਕੇ ਜੋ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ
ਅਲਾਹਣੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰਾਗ ਵਭਹੰਸ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਦੀ ਸਿਖਤਾ ਭਰੀ ਬਾਣੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਝੁਕ ਹੈ—"ਧੰਨੁ
ਸਿਰੰਦਾ ਸਚਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ."

ਅਲਾਹਾਬਾਦ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਯਾਗ ੫.

ਅਲਾਹਿ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਹ.

ਅਲਾਹਾ. ਅ. ۱۰ ਸੰਗਤ—ਸੰਬੰਧ. ਮੇਲ. ਰਿਸ਼ਤਾ। ੨ ਦੇਖੋ,
ਇਲਾਹਾ.

ਅਲਾਤ. ਸੰ. ਆਲਾਤ. ਸੰਗਤ—ਚੁਆਤੀ. ਮੁਰਿਆਤ. ਲੁਕਾ.

੨ ਅੰਗਾਰ. ਦਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕੋਲਾ.

ਅਲਾਰਚਕੂ. ਸੰ. ਅਲਾਤਚਕੂ. ਸੰਗਤਾ—ਕੁਆਤੀ ਨੂੰ ਚਕੁਕਾਰ
ਘੁਮਾਉਣ ਤੋਂ ਅੱਗ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਗੋਲ ਚੋਖਾ. "ਚਕੁਅਲਾਤ ਕੀ
ਬਾਤ ਬਖੁਰਨ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਿਤਰ
(ਨਾਰ), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਫੈਲਾਏ ਘੁਮੇਰੀ ਖਾਈਦੀ ਹੈ.

ਅਲਾਨੀਸ਼ਹ. ਅ. ۱۰۰۰ ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਜਾਹਿਰ ਤੌਰ ਪੁਰ ਪੁਤੰਖ.

ਅਲਾਪ. ਦੇਖੋ. ਅਲਾਪ.

ਅਲਾਪੀ. ਸੰ. ਅਲਾਪਿਨ੍. ਵਿ—ਅਲਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਲਾਮ. ਅ. ۱۰۰ ਅੱਲਾਮ. ਵਿ—ਸਰਕਸ਼ਾ ੨ ਵਿਦਵਾਨ. "ਕਿ
ਅਕਲ ਅਲਾਮੇ." (ਜਪੁ) "ਕਿ ਅਲਾਮਸੁਚ." (ਗ਼ਜ਼ਨ)

ਅਲਾਮਤ. ਅ. ۱۰۰ ਸੰਗਤਾ—ਲੱਛਣ (ਲਕਣ). ੨ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ.

ਅਲਾਮੀ. ਅ. ۱۰۰ ਅੱਲਾਮੀ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਹੋਸ਼ਿਆਰ. ਯੁੱਧਵਿਦਵਾ
ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ. "ਰਾਖਸ ਬਡੇ ਅਲਾਮੀ. ਭੱਜ ਨ ਜਾਣਦੇ." (ਚੰਡੀ
੩) ੨ ਦੇਖੋ. ਅੱਲੁਲਦਜਲ.

ਅਲਾਰਡ. ਦੇਖੋ. ਐਲਾਰਡ.

ਅਲਾਲਤ. ਅ. ۱۰۰ ਦਿੱਲਤ (ਬੀਮਾਰੀ) ਸਹਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ.
ਰੋਕਦਸਾ.

ਅਲਾਵਣ. ਸੰ. ਅਲਾਪਨ. ਬ੍ਰਿ—ਵਖਿਆਨ ਕਰਨਾ ਕਥਨ. "ਮੁਖ
ਅਲਾਵਣ ਬੋਲਰਾ." (ਮ: ੫ ਮਾਰੂ ਵਾਰ ੨)

ਅਲਾਵਦੀਨ. ਦੇਖੋ. ਅਲਾਉਂਦੀਨ. "ਹੁਣੇ ਅਲਾਵਦੀਨ ਬਿਚ ਭੈਸਾ."
(ਗੁਪਤੁ)

ਅਲਾਵਨ. ਦੇਖੋ. ਅਲਾਵਣ. "ਨਹਿ ਤੁਮ ਕੀਜੇ ਕਛੁ ਅਲਾਵਨ."
(ਗੁਪਤੁ)

ਅਲਾਵਾ. ਅ. ۱۰۰ ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਿਵਾਯ. ਇਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ. ਉਸ ਤੋਂ
ਬਿਨਾ.

ਅਲਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਭੋਰਾ. ਕੁਮਰ. "ਜੈਸੇ ਅਲਿ ਕਮਲਾ ਬਿਨ
ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੪) ੨ ਕੋਕਿਲਾ (ਕੋਕਿਲ) ੩ ਸ਼ਰਾਬ.
ਮਦਿਰਾ। ੪ ਦੇਖੋ. ਅਲੀ.

ਅਲਿਕ. ਸੰ. ਅਲਿਕ. ਸੰਗਤਾ—ਮੱਥਾ. ਮਸ਼ੁਕਾ ੨ ਦੇਖੋ. ਅਲਕਾ.

ਅਲਿਕਿਸ. ਕੁਬੇਰ ਦੇਖੋ. ਅਲਕੇਸ਼.

ਅਲਿਖ. ਦੇਖੋ. ਅਲੇਖ.

ਅਲਿੰਗਨ. ਦੇਖੋ. ਅਲਿੰਗਨ. "ਚਹਿਤ ਅਲਿੰਗਨ ਬੁੀ ਕਰਤਾਰਾ."
(ਨਾਪੁ)

ਅਲਿਨਿ } ਸੰ. ਅਲਿਨਿ. ਸੰਗਤਾ—ਕੁਮਰੀ. ਭੋਰੀ. ਭੋਰੇ ਦੀ ਮਦੀਨ.
ਅਲਿਨੀ } "ਕਮਲ ਬਦਨ ਤੇ ਨਿਕਾਸੀ ਨਾ ਅਲਿਨਿ ਭਿਰਾ."
(ਨਾਪੁ)

ਅਲਿਪ } ਸੰ. ਅਲਿਪੁ. ਵਿ—ਅਲੇਪ. ਨਾ ਨਿਬਰਿਆ ਹੋਇਆ.
ਅਲਿਪਤ } ਅਸੰਗ. "ਜੋ ਅਲਿਪ ਰਹੇ ਮਨ ਮਾਯੀ." (ਸਾਰ ਮ:
੫) "ਅਲਿਪਤ ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ ਕਰਤਾ." (ਬਿਰਾ ਫ਼ਤ ਮ: ੫)

ਅਲਿਪਤ ਗੁਫਾ. ਸੰਗਤਾ—ਬੁੱਧ ਅੰਤਹਕਰਣ। ੨ ਸਾਫ਼ ਦਿਮਾਗ਼।

੩ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਦਾ ਗ੍ਰਿਹਸਥ ਆਸ਼ੁਮ. "ਅਲਿਪਤ ਗੁਫਾ ਮਹਿ
ਰਹਿ ਨਿਰਾਏ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਲਿਪਤਾ. ਅਲੇਪਤਾ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ. ਅਲਿਪਤ.

ਅਲਿਪਨਚ. ਸੰਗਤਾ—ਅਨਿ (ਭੌਰਿਆ) ਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰਤੱਯੋਗ (ਜੇਹ)
ਜਿਸ ਦੀ. ਕਾਮਦੇਵ. ਭੌਰਿਆ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹੇ ਵਾਲਾ. "ਜਨੁ ਅਲਿਪਨਚ
ਕਾਢ ਤਨੁ ਕਾਢਾ." (ਰਘੁਰਾਜ) ੨ ਭੌਰਿਆ ਦੀ ਪਤੰਚਿਕਾ. (ਨੇਹ)
ਅਲਿਪਨਾ. ਵਿ—ਅਲੇਪਤਾ ਵਾਲਾ. ਨਿਰਲੇਪ. "ਨਾਨਕ ਨਾਚੁਰ
ਸਦਾ ਅਲਿਪਨਾ." (ਬਾਵਨ)

ਅਲਿਪਾਇ } ਵਿ—ਨਿਰਲੇਪ ਅਸੰਗ. ਅਲਿਪੁ "ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ
ਅਲਿਪਤ } ਅਲਿਪਾਇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) "ਜਿਉ ਜਲ ਕਮਲਾ
ਅਲਿਪਤਾ } ਅਲਿਪਾਰੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਘਟਿ ਘਟਿ ਪੂਰਨ ਹੈ
ਅਲਿਪਾਰੀ } ਅਲਿਪਾਰਾ." (ਸਾਰ ਫ਼ਤ ਮ: ੫) "ਅਲਿਪਤ
ਅਰਪੀ." (ਪਦਮਾਵ) ਅਲਿਪੁ (ਅਲੇਪ ਕੁਹਮ) ਦੇ ਆਚਾਯਨੇ ਵਾਲਾ.
"ਕਮਲ ਨਲਿਤ ਅਲਿਪਾਇ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਲਿਫ਼. ਦੇਖੋ. ਅਲਫ਼.

ਅਲਿਫ਼ ਖ਼ਾਨ. ਦੇਖੋ. ਅਲਫ਼ ਖ਼ਾਨ.

ਅਲਿਲ. ਦੇਖੋ. ਅਨਲ ੪.

ਅਲੀ. ਸੰ. ਅਲੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹੇਲੀ. ਸਖੀ. "ਕਵਿ ਸਤਾਮ ਰਹੈ
ਸੰਗ ਰਾਧੇ ਅਲੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਕਤਾਰ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ. ਪੰਕਤਿ। ੩ ਸੰ.
ਅਲਿਨੀ. ਕੁਮਰੀ. "ਅਲੀ ਅਨ ਕੁੰਜਾਤ ਅਲੀ ਅਨ ਕੁੰਜਾਤ ਹੇ."
(ਆਸਾ ਫ਼ਤ ਮ: ੫) ੪ ਅਲਿ. ਭੋਰਾ. ਕੁਮਰਾ ੫ ਅ. ੧੦ ਅਲੀ.
ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਪ੍ਰਤੀ ਛਾਤਿਆ ਦਾ ਪਤੀ. ਦੇਖੋ. ਅਲੀਫ਼ਾ।
੬ ਵਿ—ਪੁਛਲ. ਫਲਵਾਨ। ੭ ਸਹਾਯਕ. "ਅਲੀ ਨਿਜ ਆਪਨੇ
ਆਪਨੇ ਮਾਨਾ." (ਗੁਪਤੁ)

ਅਲੀਆ. ਸੰ. ਅਲੀਕ. ਵਿ—ਕੂਠਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕੂਠ. ਅਸਤਰ.
"ਜਾਗਤ ਰਹੇ. ਨ ਅਲੀਆ ਭਾਖੇ." (ਰਾਮ ਬੋਟੀ) ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ.
ਕੂਠ ਨਾ ਖੋਲੋ.

ਅਲੀਸ਼ੋਰ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜਾਮਤ ਬਰਨਾਲਾ, ਛਾਣਾ
ਮਾਨਸਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਭੰਦੇਰ ਤੋਂ ਚਿੰਨ ਬੰਦ ਦੇਖਣ ਹੈ.
ਇਸ ਥਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਚਰਣ ਪਾਏ ਹਨ. ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ੨੫ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਦੇ
ਹਨ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ ੧੧ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹੈ.

ਅਲੀਕ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਲੀਕ. ਅਰੇਖ. ਚਿੰਨ੍ਹ ਰਹਿਤ. "ਅਲੀਕ
ਹੈ." (ਜਪੁ) ੨ ਸੰ. ਕੂਠ. ਅਸਤਰ। ੩ ਅ. ੧੦ ਅਲੀਕ. ਬਹੁਤ
ਹੀ (ਅਤਰੰਤ) ਲਾਇਕ (ਯੋਗਤ).

ਅਲੀਣ } ਵਿ—ਜੋ ਲੀਨ ਨਹੀਂ. ਨਿਰਾਲਾ. ਅਲਕ। ੨ ਅਲੀਨ.
ਅਲੀਣਾ } ਅਭੇਦ. ਨਿਵਲੀਨ. "ਪ੍ਰਜਾਚਾਰ ਪਖੰਡ ਅਲੀਣਾ."
ਅਲੀਨ } (ਭਾਭੁ)

ਅਲੀਬਖਸ਼. ਫ਼ਦਲਾਹ ਬਾਹਸਰਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ
ਹਰਿਕੋਇੰਦਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਨਾਨੂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮੋਇਆ

ਅਲੀਮ. ਅ. ۱۰۰ ਵਿ—ਇਲਮ (ਗਿਆਨ) ਵਾਲਾ. ਗਿਆਨੀ. ਗਿਆਨੀ।
 ੨ ਸੰਗਤ—ਸਰਵਜਨ ਕਰਤਾਰ.

ਅਲੀਮਾ. ਅ. ਅਲੀਮਾ. ਇਲਮ ਵਿੱਚ ਨਿਆਉਣ ਦਾ ਭਾਵ.
 ਜਿਵੇਂ—ਡੋਜ ਦਾ ਅਲੀਮਾ ਲੈਣਾ. ਡੋਜ ਦਾ ਰੀਵਿਊ (review)
 ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਮਾਨੂਮ ਕਰਨੀ.

ਅਲੀ ਮੁਹੰਮਦ. ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਦਾ ਫੌਜਦਾਰ, ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੭੬੭
 ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾਦਲ ਦੀ ਅਵਾਈ ਸੁਣਕੇ ਸ਼ਹਰ ਨੂੰ ਸੁੰਨਾ ਛੱਡਕੇ ਨੱਠ
 ਗਿਆ ਸੀ.

ਅਲੀਲ. ਅ. ۱۰۰ ਵਿ—ਰੋਗੀ. ਬੀਮਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਲਪਤ.

ਅਲੀਵਣ } ਕਿ—ਆਲੀਨ ਹੋਣਾ. ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਣਾ. ਸਮਾਉਣਾ.
 ਅਲੀਵਣ } "ਸਹਿਜ ਅਲੀਵਣ" (ਭਾਵ)

ਅਲੀਵਾਲ. ਸਤਨਾਮ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸਿਲੇ ਲੁਦਿਆਨੇ ਦੀ ਰਸੀਲ ਜਗਰਾਉਂ
 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਥਾਂ ੨੮ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੮੬੬ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ
 ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੋਇਆ.

ਅਲੀਤ. ਦੇਖੋ, ਅਲੀਵ.

ਅਲੁਮਲੁ. ਦੇਖੋ, ਅਲ ੩ ਅਤੇ ਅਲਮਲ.

ਅਲੁਹਾ. ਵਿ—ਜੋ ਲੁਹਿਆ ਨਹੀਂ, ਅੰਧ ਰਹਿਤ। ੨ ਨਵਾਂ ੩ ਧੁਵਾ.
 ਚੁਆਨ. "ਆਲੀ ਅਲੁਪ ਸੁਬੰਸ ਅਲੁਹਨ." (ਸਲੋਹ)

ਅਲੁਚਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲੁਚਾ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਲੁੱਚਾ. ਭਲਾ. ਨੇਕ.
 ਅਲੁਣਾ } ਵਿ—ਲੁਣ (ਲਵਣ) ਬਿਨਾ. ਅਲਵਣ। ੨ ਭਾਵ—ਰਸ
 ਅਲੁਣੀ } ਰਹਿਤ. ਭੇਸੁਆਦ, ਢਿੱਕਾ. ਢਿੱਕੀ. "ਸਿਲ ਜੇਕ ਅਲੁਣੀ
 ਚਟੀਐ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ੩ ਨਾਵਨਤਰਾ (ਭੋਭਾ) ਬਿਨਾ. "ਫਿਟ
 ਅਲੁਣੀ ਦੇਹ." (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਬਿਹਾ)

ਅਲੁਣੀ ਸਿਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾ ਅਲੁਣੀ.

ਅਲੁਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲੁਦਾ.

ਅਲੁਫਾ. ਅ. ۱۰۰ ਉਲੁਫਾ. ਸੰਗਤ—ਰਨਮੁੱਧ. ਤਲਬ। ੨ ਵਜੀਫਾ.
 ਅਲੁਫ } ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਨੇਲੋਰ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ. "ਨਮ ਅਲੁਫ
 ਅਲੁਰਾ } ਰਾਖੋ ਸੋਹੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਰਦ)

ਅਲੁਲ ਜਲੁਲ. ਸਿੰਧੀ. ਬੇਸਲੀਕਾਪਨ. ਦੁਹਤਪੁਣਾ.

ਅਲੁਲਾ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—ਰਰੰਗ. ਲਹਿਰ। ੨ ਕੁਦਬੁਦਾ. ਭੁਲਬੁਲਾ।
 ੩ ਅੰਗ ਦਾ ਭਬੁਕਾ. ਲਪਟਾ। ੪ ਵਿ—ਲੋਲਤਾ ਰਹਿਤ. ਚੰਚਲਤਾ
 ਬਿਨਾ. "ਰਾਜ ਕੇ ਧਰਮ ਅਲੁਲੇ." (ਅਕਾਲ) ੫ ਜੋ ਨਹੀਂ ਲੁਲਾ.

ਅਲੇ. ਵਜ਼—ਅਤੇ। ਸੰਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ। ੨ ਪੁਤਰਯ, ਜੋ ਪਦ ਦੇ ਅੰਤ
 ਲਗਥੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਤਜੀਅਲੇ ਸੰਸਾਰੰ."
 ਅਤੇ "ਪੇਖੀਅਲੇ ਧਰਮਰਾਓ." (ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਲੋਚਨ) ਆਦਿ.

ਅਲੇਸ. ਵਿ—ਲੇਸ (ਚੋਪ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ੨ ਨਿਰਲੇਪ. ਅਸੰਗ ੩ ਦੇਖੋ,
 ਲਿਖ.

ਅਲੇਖ. ਵਿ—ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਅਲੇਖਤ. "ਅਲੇਖ ਹੈ."
 (ਜਾਪੁ) ੨ ਅਲਕਤ. ਅਲਖ. ਜੋ ਲਿਖਿਆ (ਵੇਖਿਆ) ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
 ੩ ਤਿੱਖਤਾ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ

ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਬਦ "ਅਲੇਖ". "ਭੋਖ ਅਲੇਖ ਉਚਾਰਕੈ ਰਾਵਨ." (ਰਾਮਾਦ) ਯੋਗੀਭੇਖ ਦੀ "ਅਲੇਖ" ਬੋਲਕੇ ਰਾਵਨ ਸੀਤਾ ਪਾਸ
 ਆਇਆ। ੪ ਜੋ ਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ. "ਤਾਂਤੇ ਜਨਮ
 ਅਲੇਖੇ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੫ ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਕੋਈ ਲੇਖ ਨਹੀਂ.
 ਕਰਮਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ. "ਅਲੇਖ ਹਰੀ." (ਅਕਾਲ)

ਅਲੇਖੀ. ਦੇਖੋ, ਅਲੇਖ.

ਅਲੇਪ. ਵਿ—ਅਲਿਪੁ. ਨਿਰਲੇਪ.

ਅਲੇਲ. ਸੰਗਤ—ਰੇਖਾ. ਲੀਕਾ ੨ ਧਾਰਾ. ਧਾਰ. "ਫੂਟੀ ਹੈਂ ਸੀਸ
 ਪੀ ਸੁੰਨ ਅਲੇਲੇ." (ਬਲਬੀ) ੩ ਵਿ—ਅਲੁਤ. ਅਣਜਾਣ.

ਅਲੇਅ. ਅਵਲੋਕਨ ਕਰ. ਦੇਖ. ਦੇਖੋ, ਅਲੋਅਨ ਅਤੇ ਅਲੋਇਨ।
 ੨ ਅਲੋਕਿਕ. ਅਣੇਖਾ. "ਮਗਰ ਪਾਏ ਕੁਝ ਨ ਸੁਝੈ ਦੇਹੁ ਪਦਮ
 ਅਲੇਅ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) ਇਹ ਅਦਭੁਤ ਪਦਮਾਸਨ ਹੈ.

ਅਲੋਅਨ. ਸੰ. ਅਵਲੋਕਨ. ਸੰਗਤ—ਦੇਖਣਾ. ਦੇਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਲੋਇ. ਦੇਖੋ, ਅਲੋਇਨ। ੨ ਸੰ. ਅਲੋਕਿਕ. ਵਿ—ਅਣੇਖਾ।
 ੩ ਕਿ. ਵਿ—ਅਵਿਲੋਕਕੇ. ਵੇਖਕੇ.

ਅਲੋਇਅਭਾ. ਵਿ—ਦੇਖਿਆ (ਅਵਲੋਕਨ ਕੀਤਾ) ਹੋਇਆ. "ਨੈਨ
 ਅਲੋਇਅਭਾ ਹਰਿ ਜਾਨੀਅਭਾ." (ਰਾਮ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਲੋਇਆ. ਅਵਲੋਕਨ ਕੀਤਾ. ਵੇਖਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਲੋਇਨ.

ਅਲੋਇਨ. ਸੰਗਤ—ਅਵਲੋਕਨ. ਦੇਖਣਾ. "ਅਨਦਭੁਪ ਲਭ ਨੈਨ
 ਅਲੋਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਦੂਸਰ ਨਾਹੀ ਅਲੋਈਐ." (ਦੇਵ
 ਮ: ੫)

ਅਲੋਈਐ. ਅਵਲੋਕਨ ਕਰੀਐ. ਦੇਖੋ, ਅਲੋਇਨ.

ਅਲੋਹ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਲੋਹੇ. ਭਾਵ—ਸਸਤ੍ਰ ਬਿਨਾ. "ਗਧੋ ਕੋਨ ਬੀਚੈ
 ਲੁ ਕਾਭੇ ਅਲੋਹੈ." ? (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਕੋਨ ਸੁਰਮਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਲ ਦਾ
 ਸਸਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ?

ਅਲੋਕ. ਸੰ. ਅਲੋਕ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਚਮਰਕਾਰਾ ੨ ਦਰਸਨ.
 ਦੀਦਾਰ. "ਲੁੰਦਰ ਭਦਨ ਅਲੋਕ." (ਸਾਹ ਸੂਰਦਾਸ) ੩ ਸੰ. ਅਲੋਕਿ.
 ਵਿ—ਜੋ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ. ਅਗੋਚਰ. "ਅਲੋਕ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)
 ੪ ਸੰਗਤ—ਨਿਰਜਨ. ਟੋਕਾਂਤ। ੫ ਪਰਲੋਕ. "ਲੋਕ ਅਲੋਕ ਗਵਾਇ
 ਦੁਰਾਨਨਿ." (ਰਾਮਾਦ) ਹੋ ਭਰੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲੀ ਕੈਕੇਈ! ਤੈਂ ਲੋਕ
 ਪਰਲੋਕ ਦੋਵੇਂ ਖੇ ਲਏ। ੬ ਸੰ. ਅਲੋਕਤ. ਵਿ—ਅਲੋਕਿਕ. ਅਣੇਖਾ.
 ਅਲੋਕਨ. ਸੰ. ਅਲੋਕਨ. ਕਿ—ਦੇਖਣਾ. ਭਾਕਣਾ. ਤੱਕਣਾ. "ਦੀਤ
 ਉਤ ਦਹ ਦਿਸ ਅਲੋਕਨ." (ਰਾਮ ਕੁਤੀ ਮ: ੫)

ਅਲੋਗ } ਵਿ—ਅਲੋਕਤ. ਅਲੋਕਿਕ. ਅਣੇਖਾ. ਅਦਭੁਤ।
 ਅਲੋਗਨੀ } ੨ ਅਲਗਨ. ਨਿਰਲੇਪ. "ਸੁਰਗ ਪਵਿਤ੍ਰਾ ਮਿਰਤ
 ਅਲੋਗੀ } ਪਵਿਤ੍ਰਾ ਪਇਅਲ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਲੋਗਨੀ." (ਰਾਮ ਮ
 ੫) "ਨਾਨਕ ਲੋਗ ਅਲੋਗੀ ਹੀ ਸਖੀ." (ਆਸਾਵਰੀ ਮ: ੫)

ਅਲੋਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲੁਣਾ.

ਅਲੋਪ. ਸੰ. ਲੇਪ. ਵਿ—ਅਗੋਚਰ. ਭਾਇਰ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਤ. "ਹੋਈ
 ਅਲੋਪ ਭਵਾਨੀ ਫੇਵਾਂ ਰਾਜ ਦੇ." (ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਅ (ਨਾ) ਲੇਪ

(ਗੁਪਤ). ਪੁਰਣ. ਪੁਤੰਧ.

ਅਲੋਲ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਲੋਲ (ਚੰਚਲ). ਚੰਚਲਤਾ ਰਹਿਤ. ਇਸਥਿਤ (ਸਿਥਤ)

ਅਲੋਲਣਾ } ਭ੍ਰਿ—ਅਵਲੋਕਨਾ. ਅਲੋਕਨ. ਦੇਖਣਾ. ਤੱਕਣਾ. “ਨੈਨ
ਅਲੋਲਨ } ਅਲੋਲਉ ਸਾਧਜਨੇ” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੫) “ਅੰਤਰਿ
ਬਾਹਰਿ ਇਹੁ ਨੈਨ ਅਲੋਲਨਾ.” (ਵਾਰ ਗੁਰੂ ੨. ਮ: ੫)

ਅਲੋਲਿਕ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਲੋਕਿਕ. ਜੋ ਇਸ ਲੋਕ ਦਾ ਨਹੀਂ।
੨ ਅਣੋਖਾ. ਅਦਰੁਤ.

ਅਲੰ. ਸੰ. ਅਲੰਕਾਰ. ਵਰ. ਪੁਰਣ ਸਭ. ਤਮਾਮ. “ਕਰ ਮੇ ਮਿਸ੍ਰਾਨ
ਲਏ ਨਿਕਸੀ ਕਿਯ ਤੁੰਡ ਅਲੰ.” (ਨਾਪੁ) ਮਿਠੇ ਨਾਨ ਮੂੰਹ ਭਰ
ਦਿੱਤਾ। ੨ ਕੇਵਲ। ੩ ਵਿ—ਯੋਗਤ. ਲਾਇਕ। ੪ ਸੰਗਤ—ਬੁਲਣ.
ਗਹਿਣਾ.

ਅਲੰਕ. ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਆਲੰਕ. ਲੰਕਾ ਤੀਕ. ਲੰਕਾ
ਤੋਤੀ। ੩ ਸੰਗਤ—ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ. ਖਗੋਲ. “ਸੈਨਹਿ ਦਬਤ ਐਲ
ਪਰਤ ਅਲੰਕ ਪਰ.” (ਗੁਪਤ)

ਅਲੰਕਾਰ. ਸੰ. ਅਲੰਕਾਰ. ਸੰਗਤ—ਗਹਿਣਾ. ਚੇਵਰ. ਰੂਪਕ
(ਰੂਪਣ). “ਅਲੰਕਾਰ ਮਿਲਿ ਬੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ.” (ਧਨਾ ਮ: ੫)
੨ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਹ ਰੀਤਿ, ਜੋ ਕਾਵਯ
ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾਏ। ਅਲੰਕਾਰ ਅਨੰਤ ਹਨ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਦੋ ਹਨ:—
'ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ.' ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਰੂਪਿਤ ਕਰਨ, ਜੈਸੇ—ਕਿ ਅਨੁਪੁਸ਼
ਆਦਿ, ਅਤੇ 'ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ,' ਜੋ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਣ, ਜੈਸੇ ਕਿ
ਉਪਮਾ ਰੂਪਕ ਆਦਿ. ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਥਾਂ
ਪਾਏ ਜਾਣ, ਤਦ ਉਤਪਾਨਕਾਰ ਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਕੁੰਭ ਵਿੱਚ
ਅੱਖਰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਅਲੰਕਾਰ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ. ਇੱਕ ਥਾਂ
ਵੇਖਣ ਲਈ ਦੇਖੋ. “ਗੁਰੂਸ਼ਬਦਲੰਕਾਰ.”

ਅਲੰਕੀ } ਸੰ. ਅਲੰਕਾਰ—ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਹਿਤ.
ਅਲੰਕੇ } ਰੂਪਿਤ. “ਅਲੰਕਾਰ ਅਲੰਕੇ.” (ਜਾਪੁ) ਅਲੰਕਾਰ ਨੂੰ
ਭੀ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ ਕਰਤਾ.

ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਲੰਕੀ. “ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ ਸੁਦੇਹਯੰ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅਲੰਖ. ਵਿ—ਅਲੇਖ। ੨ ਅਨਖ. “ਸਾਰੇ ਸਬਦਿ ਅਲੰਖ.”
(ਸਦਾ ਮ: ੩)

ਅਲੰਗ. ਵਿ—ਅਲਗਨ. ਨਿਰਲੇਪ. ਅਲੰਗ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—
ਦਿਸ਼ਾ. ਤਰਾਜ਼. ਚਿਰ. ਪਾਸ। ੩ ਵਿ—ਬਿਨਾ ਲੰਗ. ਦੇਖੋ, ਲੰਗ.

ਅਲੰਘ } ਵਿ—ਜੋ ਲੰਘਿਆ ਨਾ ਜਾਏ. ਅਲੰਘਨੀਕ.
ਅਲੰਘਤ }

ਅਲੰਬ. ਸੰ. ਆਲੰਬ. ਸੰਗਤ—ਸਹਾਰਾ. ਆਸਰਾ. ਅਵਲੰਬ।
੨ ਪਨਾਹ. ਸਰਣ.

ਅਲੰਬਨ } ਸੰ. ਅਲੰਬਨ. ਸੰਗਤ—ਸਹਾਰਾ. ਆਸਰਾ. “ਯਸਤਾਅਲੰਬਨੁ
ਅਲੰਬਨੁ } ਦੇਹੁ ਪੁਤ੍ਰ” (ਗੁਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਲੰਬਨ.

ਅਲੰਕਾਰੀ। ਜਿਸੇ ਕਲਕਾਰ

ਵਿਭਾਵ.

ਅਲੰਬੁਸਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਸੁਰ ੨.

ਅਲੁਤ. ਵਿ—ਵਿਚਾਰਹੀਨ। ੨ ਅਵਾਣ। ੩ ਨਾਤਜਰਬੇਕਾਰ. ਸਿੱਧੀ.
ਅਲਤ.

ਅੱਲ. ਸੰ. ਅਲਾਬੁ ਅਬਵਾ ਅਰਜੁ. ਸੰਗਤ—ਲੰਕਾ ਕੰਢੂ. ਤੋਚੀ
ਕੰਢੂ। ੨ ਅ. ਜਾ ਆਲ. ਭੋਤ. ਵੰਭ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ.

ਅੱਲਾ. ਵਿ—ਕੱਚਾ. ਅਪਕੁ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅੱਲਾ. ਰੱਬ. ਕਰਤਾਰ.
ਦੇਖੋ, ਅਲਾ। ੩ ਸੰ. ਅੱਲੀ ਮਾਤਾ. ਮਾਂ। ੪ ਧਣੀਆਂ.

ਅੱਲਾਬਾਹ } ਇੱਕ ਪਠਾਣ. ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਲਹੌਰ ਖੇਤਿਆਂ ਦਾ
ਅੱਲਾਬਾਰ } ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਭਿਆਸਾ ਦੇ ਬਿਨਾਏ ਇੱਕ ਦਿਨ
ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਪਾਰੇ ਪਰਮਹੰਸ ਡੱਲਾਨਿਵਾਸੀ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਇਆ,
ਜਿਸ ਤੋਂ ਫੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਨ ਦੀ ਸਿੱਕ ਹੋਈ. ਭਾਈ
ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਪਹੁੰਚਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ
ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ. ਇਸ ਨੂੰ ਤੀਜੇ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਧਰਮਪੁਰਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੀ.

ਅੱਲੋਪਨਿਸਦ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਣੀ ਇੱਕ ਅਬਰਦ
ਫੇਦ ਸੰਬੰਧੀ ਉਪਨਿਸਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ—“ਇੱਲਲਾ: ਇੱਨਾ ਅਨਾਦਿ
ਸੁਰੂਪਾ” ਆਦਿ ਵਾਕ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਅਵ. ਸੰ. ਅਵ. ਯਾ—ਰਖਤਾ (ਰਕਾ) ਕਰਨਾ. (ਇਸੇ ਤੋਂ ਓਅੰ
ਸ਼ਬਦ ਭਟਿਆ ਹੈ). ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਾ. ਵਿਚਰਨਾ. ਪਿਆਰ ਹੋਣਾ.
ਕ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨਾ. ਸਮਰਣਾ. ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ. ਚਾਹਣਾ. ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ।
੨ ਸੰ. ਉਪ. ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲੱਗਕੇ—ਨਿਸਚਾ, ਅਨਾਦਰ.
ਕਮੀ, ਉਤਰਾਉ ਆਦਿ, ਅਰਥ ਜਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਵਗਾਹਨ.
ਅਵਰੁਣ ਅਵਤਰਣ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

ਅਵਟਿਯਾ } ਵਿ—ਅਵਿਆ. ਆਗਮਨ ਕਰੀਯਾ. ਆਉਣ ਵਾਲਾ.
ਅਵਟੀਆ } “ਯਦੁਬੀਰ ਕੇ ਧਾਮ ਅਵਟਿਯਾ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਵਸ. ਸੰ. ਅਵਸ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਵਸ. ਲਾਚਾਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵਸਤਾ।
੩ ਅਵਸ. ਸੰਗਤ—ਸਹਾਇਤਾ। ੪ ਬ੍ਰਿਪਾ. ਮਿਹਰਬਾਨੀ.

ਅਵਸਥਾ. ਸੰ. ਅਵਸਥਾ. ਸੰਗਤ—ਦਬਾ. ਹਾਲਤ। ੨ ਹਿੰਮਰ
ਆਗੁ। ੩ ਜਾਗਰ. ਸੁਪਨ. ਜੁਨਪ੍ਰਿ (ਜੁਨਪ੍ਰਿਥਿ) ਅਤੇ ਤੁਰੀਯ
(ਤੁਰੀਯਾ) ਇਹ ਚਾਰ ਹਾਲਤਾਂ। ੪ ਬਾਲ. ਕਿਸ਼ੋਰ. ਯੁਵਾ. ਬ੍ਰਿੰਧ
(ਬਿਰਧ) ਉਮਰ ਦੇ ਚੌਦਾ। ੫ ਅਸਲੀਸਤ.

ਅਵਸਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਮਾਂ. ਮੌਕਾ। ੨ ਕੁਰਸਤ. ਅਵਕਾਸ਼.
ਵਿਹਲ. ਵੇਲ੍ਹ। ੩ ਵਰਖਾ। ੪ ਕਾਵਯ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਸ ਦਾ ਵੇਲੇ
ਸਿਰ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰੀਏ, ਉਹ “ਅਵਸਰ”
ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਬ ਲਗੁ ਜਰਾ ਰੋਗੁ ਨਹੀ ਆਇਆ,

ਅਤੇ ਕੇ ਕਾਢੇ ਚਿਰ ਪੁਰਾਣੇ ਅਸੇ ਇਕ ਭੁੱਤ ਅੱਲਤ (Allat) ਸੀ. ਫਟੀ
ਮਿਯਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਮ ਦਾ ਮੂਲ ਉਹੀ ਹੈ.

ਜਬ ਨਗੁ ਕਾਲਿ ਕੁਸੀ ਨਹੀ ਕਾਇਆ,
ਜਬ ਨਗੁ ਬਿਕਲ ਭਈ ਨਹੀ ਬਾਨੀ,
ਭਜਿਲੇਹਿ ਰੇ ਮਨ! ਸਾਰਿਕਪਾਨੀ,
ਅਬ ਨ ਭਜਸਿ, ਭਜਸਿ ਕਬ ਰਾਈ?
ਆਵੈ ਅੰਤੁ, ਨ ਭਜਿਆ ਜਾਈ.

(ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਕਾਲ ਕਰੰਤਾ ਅਬਹਿ ਕਰ, ਅਬ ਕਰਤਾ ਸੁ ਇਤਾਲ,
ਪਾਏ ਕਰੂ ਨ ਹੋਇਗਾ ਜਬ ਸਿਰਿ ਆਵੈ ਕਾਲ.

(ਸ. ਕਬੀਰ)

ਅਵਸਰਪਿਣੀ. ਦੇਖੋ, ਉਤਸਰਪਿਣੀ.

ਅਵਸਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਵਸਾਨ. ਹੋਸ਼. ਹਵਾਸ. ਸੁਧਬੁਧ. “ਅਵਸਾਨ
ਕੇ ਦਿਵੇਯਾ ਹੋ.” (ਅਕਾਲ) “ਸਤ੍ਰੁਨ ਕੇ ਅਵਸਾਨ ਕਏ ਫੁਟ.”
(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸੰ. ਵਿਸੁਆ. ੩ ਹੋਂਦ. ਸੀਮਾ. ੪ ਮੋਤਾ. ੫ ਸਮਾਪਤੀ.
ਅੰਤ. ਖਾਤਮਾ. “ਇਮ ਤਿਨ ਕੇ ਅਵਸਾਨ ਭਾ.” (ਗੁਪਤ) ੬ ਸੰਤ.
ਸਾਧਕਾਲ.

ਅਵਸਾਰੀ. ਵਿ—ਸਾਰ ਰਹਿਤ। ੨ ਬਿਨਾ ਕਦਰ. “ਵਣਸਪਤਿ
ਰਹੈ ਉਜਾੜ ਅੰਦਰ ਅਵਸਾਰ.” (ਭਾਭ) ੩ ਸੰ. ਅਪਰਾਧਿਨ—
ਅਪਸਾਰੀ ਘਟਣ ਵਾਲਾ. ਬਿਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਅਵਸੇਸ } ਸੰ. ਅਵਸੇਸ. ਵਿ—ਥਾਕੀ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਸ਼ੇਸ.
ਅਵਸੇਖ } ਥਾਕੀ. “ਸਮ ਮ੍ਰਿਤੁ ਜੇ ਅਵਸੇਸ.” (ਗੁਪਤ)
੨ ਸੰਗਤ—ਅੰਤ. ਸਮਾਪਤੀ.

ਅਵਸੇਚਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਜਣਾ. ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ। ੨ ਮੁੜਕੇ ਨਾਲ
ਤਰ ਹੋਣਾ। ੩ ਬਰੀਰ ਦਾ ਨਗੁ ਕੱਢਣ ਦੀ ਵੈਦਨਕ੍ਰਿਯਾ.
Phlebotomy.

ਅਵਸਥਾ. ਦੇਖੋ, ਅਵਸਥਾ.

ਅਵਸਥਾ ਚਤੁਰਯੁਗ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦੇਖੋ, ਅਵਸਥਾ ੩ ਅਤੇ ੪.
ਅਵਸਥਾ ਤ੍ਰਯੁਗ. ਤਿੰਨ ਅਵਸਥਾ—ਜਾਗ੍ਰਤ, ਸੁਪਨ, ਸੁਖੇਪਤਿ.
ਅਵਸਥਾ ਦ੍ਵਯੁਗ. ਦੋ ਅਵਸਥਾ. ਦੋ ਹਾਲਤਾਂ. ਦੋ ਨਤਮੰਦੀ ਤੇ
ਮੁਫਨਿਸੀ (ਕੰਗਾਲੀ) ੨ ਵਿਦ੍ਵੰਤਾ ਅਤੇ ਮੁਰਖਤਾ। ੩ ਦ੍ਵੰਧ ਅਤੇ
ਸੁਖ ਆਦਿ.

ਅਵਸਿਥਿਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਠਹਿਰਾਉ. ਮੁਕਾਮ.

ਅਵਸ਼ਜ. ਸੰ. ਵਜ—ਜਰੂਰ. ਨਿਰਸੰਦੇਹ. ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ.

ਅਵਸ਼ਜਕ. ਜਰੂਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਵਸ਼ਜਕ.

ਅਵਸ਼ਜਕਤਾ. ਜਰੂਰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਸ਼ਜਕਤਾ.

ਅਵਹਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਉਹਾਰ.

ਅਵਹਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਵਧਾਨ. ਏਕਾਗ੍ਰਚਿੱਤ.

ਅਵਹਿੱਥ } ਸੰ. ਅਵਹਿੱਥਾ. ਸੰਗਤ—ਕਾਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਭਾਵ.
ਅਵਹਿੱਥਾ } ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਭਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਅਤੇ ਲੋਕ ਆਦਿ ਦੇ
ਕਾਰਣ, ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਲੁਕੋਣਾ.

ਅਵਹੋਰਣ. ਬ੍ਰਿ—ਦੇਖਣਾ. ਤੱਕਣਾ. ਨਿਹਾਰਨਾ। ੨ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ.

ਦੇਖੋ, ਅਉਹੋਰਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਹੋਰਨ.

ਅਵਹੋਲਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਪਮਾਨ. ਨਿਰਾਦਰ। ੨ ਆਗਤ ਦਾ
ਉਲੰਘਨ. “ਅਵਹੋਲਨ ਨਹਿ ਤਿਨ ਕੋ ਕੀਜੈ.” (ਨਾਪੁ)ਅਵਕਾਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਗਾ. ਥਾਂ। ੨ ਆਕਾਸ਼। ੩ ਭਾਸਿਲਾ
ਅੰਤਰ. ਵਿੱਥ। ੪ ਦੇਸ਼.ਅਵਕੀਰਣ. ਸੰ. ਅਵਕੀਰਣ. ਵਿ—ਵਿਖੇਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਖਿੰਡਾਇਆ
ਹੋਇਆ. ਖਿਲਾਰਿਆ। ੨ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ। ੩ ਟੈਲਿਆ. “ਨਰ
ਅਵਕੀਰਣ ਜਹਿੰਗਹਾਂ.” (ਗੁਪਤ)

ਅਵਖਦ } ਸੰ. ਐਸਧ. ਸੰਗਤ—ਦਵਾ. ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਸਤੁ.
ਅਵਖਦੁ } ਦਾਰੂ. ਦੇਖੋ, ਅਉਖਦ. “ਹਰਿਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਵਖਦੁ
ਅਵਖਧੁ } ਮੁਖਿਪਾਇਆ.” (ਸੋਰਮ: ੫) “ਅਵਖਧੁ ਸਬੇ ਕੀਤਿਆਨ,
ਅਵਖਧੁ } ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਦਾਰੂ ਨਾਹਿ.” (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਗਉ ੧)
“ਰੋਗ ਮਿਟੈ ਹਰਿਅਵਖਧੁ ਲਾਇ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਵਗਣ. ਦੇਖੋ, ਅਵਗੁਣ “ਗੁਣ ਕਉ ਧਾਵੈ, ਅਵਗਣ ਧੋਵੈ.”
(ਸੁੀ ਅ: ਮਹਲਾ ੧) ੨ ਸੰ. ਅਪਮਾਨ (ਅਨਾਦਰ) ਕਰਨਾ.ਅਵਗਣਿ. ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਵਗੁਣ (ਔਗੁਣ) ਕਰਕੇ. ਔਗੁਣਾਂ ਨਾਲ
“ਅਵਗਣਿ ਮੁਠੇ ਚੋਟਾ ਖਾਹੀ.” (ਆਸਾ ਮ: ੩)ਅਵਗਣਿਆਰਿ. ਵਿ—ਅਵਗੁਣਾਂ (ਔਗੁਣਾਂ) ਵਾਲੀ. ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ
ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ. “ਕਾਮਣਿ ਕਾਮਿ ਨ ਅਵਈ ਖੋਟੀ ਅਵਗਣਿਆਰਿ”
(ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਵਗਣ
੨.ਅਵਗਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ. ਗਤਾਤ। ੨ ਭਿਕਿਆ
ਹੋਇਆ. ਪਤਿਤ। ੩ ਸੰ. ਅਵਿਗਤ. ਜੋ ਜਾਣਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ.
ਅਗਤਾਤ. “ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੇ ਅਵਗਤ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਗਤਿ ਸ਼ਬਦ ਕਰ
ਲਖਦੇ ਹਨ.” (ਜਸਭਾਮ). “ਅਵਗਤ ਲੀਲਾ ਸਤਗੁਰੂ ਕੇਰੀ.”
(ਗੁਪਤ) ੪ ਜੋ ਨਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਨਿੱਤ। ੫ ਸੰ. ਅਵਗਤ. ਵਜਕ੍ਰਿ
ਰਹਿਤ. ਨਿਰਾਕਾਰ. ਅਭੋਰਗ। ੬ ਸੰਗਤ—ਕਾਮਦੇਵ. ਅਨੰਗ।
੭ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ। ੮ ਜੀਵਾਤਮਾ। ੯ ਅਪਗਤਿ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ
ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.ਅਵਗਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬੁੱਧਿ. ਸਮਝ। ੨ ਉਤਰਾਉ. ਨਹਾਉ.
“ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਅਵਗਤਿ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਐ.” (ਬਸੰ ਮ: ੧) ਤੇਰੀ
ਚਤਾਉ ਨਹਾਉ ਦੀ ਹਾਲਤ ਜਾਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ੩ ਨੀਚ ਗਤਿ।
੪ ਘਟੀਆ. ਮੰਦ. “ਮਮ ਅਵਗਤਿ ਜਾਤੀ.” (ਗੁਪਤ)ਅਵਗਤਿ ਬਾਣਿ } ਅਵਗਤ ਦੀ ਬਾਣੀ. ਨਿਰਾਕਾਰ ਪ੍ਰਤ ਦੀ
ਅਵਗਤਿ ਬਾਣਿ } ਅਨਾਹਤ ਬਾਣੀ। ੨ ਚਿੱਤ ਦੀ ਵਿੱਤਿ ਨਾਲ
ਸਿਮਰਣ ਕੀਤੀ ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ. “ਅਵਗਤਿ ਬਾਣਿ ਭੋਭਿ ਮ੍ਰਿਤਮੰਡਲਿ
ਤਉ ਪਾਏ ਪਛਤਾਣਾ.” (ਸੁੀ ਬੇਟੀ)ਅਵਗਨ. ਔਗੁਣ. ਦੇਖੋ, ਅਵਗੁਣ. “ਅਵਗਨ ਕਾਟਿ ਕੀਏ ਪ੍ਰਤ
ਅਪੁਨੇ.” (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਅਵਗਣਨ. ਗਿਣਤੀ. ਸੁਮਾਰ.
“ਇਤਾ ਪਿੰਗਲਾ ਸੁਖਮਨ ਬੰਦੇ, ਦੇ ਅਵਗਣ ਕਤ ਜਾਹੀ?” (ਗਉ

ਕਬੀਰ। ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਅਵਗੁਣਹਾਰ } ਵਿ—ਅਵਗੁਣ ਵਾਲਾ, ਦੋਸੀ ਪਾਪੀ, “ਅਵਗੁਣਿਆਰੇ
ਅਵਗੁਣੀਆਰ } ਪਾਬਰ ਤਾਰੇ,” (ਧਨਾ ਮ: ੪)

ਅਵਗੁਣਮ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨਿਬੰਧਤਮਕ ਗਤਾਨ, ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਗਤਾਨ,
ਬਿਬਾਚਕ ਗਤਾਨ.

ਅਵਗੁਣਹਨ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨਿਮੰਜਨ, ਟੁੱਥੀ ਮਾਝੇ ਕੀਤਾ ਇਸ਼ਨਾਨ,
ਅਵਗੁਣਹਨ } “ਭਾਤਿ ਭਾਤਿ ਬਨ ਬਨ ਅਵਗਾਹੇ,” (ਮਾਰ ਮ: ੫)
ਅਨੇਕ ਵਨ (ਜੰਗਲ) ਅਨੇਕ ਵਨ (ਜਲ-ਤੀਰਥ) ਅਵਗਾਹੇ। ੨ ਮਸ਼ਨ,
ਚਿਤਕਨਾ। ੩ ਖੋਜ, ਛਾਨ ਬੀਨ, “ਸਗਲ ਦੇਵ ਹਾਰੇ ਅਵਗਾਹਿ,”
(ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਵਗਾਹਿ, ਅਵਗਾਹਨ ਕਰਕੇ, ਖੋਜਕੇ, ਦੇਖੇ, ਅਵਗਾਹਨ ੩,
ਅਵਗਾਹਿਆ, ਦੇਖੇ, ਅਵਗਾਹਾ, “ਜੇ ਜੇ ਕਰੈ ਅਵਗਿਆ ਸਨ ਕੀ,
ਹੋਇ ਗਇਆ ਰਤ ਛਾਰ,” (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਅਵਗੁਣ, ਸੰਗਤ—ਗੁਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ (ਉਲਟ), ਦੋਸ, ਐਫ।
੨ ਪਾਪ। ੩ ਅਪਰਾਧ.

ਅਵਗੁਣਿ, ਅਵਗੁਣ (ਐਗੁਣ) ਕਰਕੇ, ਐਗੁਣਾ ਨਾਲ,
ਅਵਗੁਣਿਆਰਾ } ਵਿ—ਐਗੁਣਾ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ), “ਅਵਗੁਣਿਆਰੀ
ਅਵਗੁਣਿਆਰੀ } ਕੰਤ ਵਿਸਾਰੀ,” (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਅਵਗੁਣੀ, ਵਿ—ਅਵਗੁਣ ਵਾਲਾ, ਦੋਸੀ, ਪਾਪੀ, ਅਪਰਾਧੀ।
੨ ਅਵਗੁਣਾ ਨਾਲ, “ਅਵਗੁਣੀ ਤਰਪੁਰ ਹੈ,” (ਚਿਅੰਕਾਰ)
੩ ਅਵਗੁਣੇ ਸੇ, ਐਗੁਣੇ ਤੋਂ.

ਅਵਗੁਣੁ, ਦੇਖੇ, ਅਵਗੁਣ, “ਗੁਣੁ ਅਵਗੁਣੁ ਮੇਰਾ ਕਿਛੁ ਨ
ਬੀਚਾਰਿਆ,” (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਵਗੁਣ } ਦੇਖੇ, ਅਵਗੁਣ ਅਤੇ ਅਵਗੁਣੀ.
ਅਵਗੁਣੀ }

ਅਵਗੁਣੀਆਰਾ, ਵਿ—ਅਵਗੁਣਾ ਵਾਲਾ, ਐਥੀ, ਦੋਸੀ,
“ਅਵਗੁਣੀਆਰੇ ਮਾਨਸੈ ਤਲੈ ਨ ਕਹਿ ਹੈ ਕੋਇ,” (ਸ. ਕਬੀਰ)
ਅਵਗੁਣਾ, ਸੰ. ਅਵਗੁਣਾ, ਸੰਗਤ—ਅਨਾਦਰ, ਅਪਮਾਨ। ੨ ਹਾਰ,
ਪਰਾਜਤ, ਸਿਕਸੁ ੩ ਆਗਤਾ ਦਾ ਉਲੰਘਨ, ਹੁਕਮ ਉਦੁਨੀ।
੪ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਕਿ ਗੁਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ
ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋਸ ਮੰਨਕੇ ਉਸਦਾ ਤਰਾਕ ਕਹਿਣਾ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ
“ਚਿਰਸਕਾਰ” ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਕਿਤ ਹੀ ਕਾਮਿ ਨ ਧਉਲਹਰ

ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਬਿਸਰਾਏ, ××

ਜਨਿਜਾਉ ਏਹੁ ਬਤਪਨਾ

ਮਾਇਆ ਲਪਟਾਏ, ××

ਐਸੇ ਚਾਹੁ ਨ ਕਿਤੈ ਕਾਸਿ

ਜਿਤੁ ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ, ××

ਪਾਟ ਪਟੰਬਰੁ ਬਿਰਥਿਆ ਜਿਹ ਕਚਿ ਲੋਭਾਏ,”

(ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

“ਵਾ ਸੋਨੇ ਕੇ ਜਾਰਿਯੇ ਜਾਂਸੋ ਟੁਟੈ ਕਾਨ,” (ਕੁੰਦ)

ਅਵਘਟ } ਵਿ—ਵਿਖਤਾ ਮਾਰਗ, ਐਥਾ ਘਾਟ, “ਇਕ ਅਵਘਟ
ਅਵਘਾਟ } ਘਾਟੀ ਰਾਮ ਕੀ,” (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਦੁਰਕਮ, ਕਠਿਨ
“ਅਵਘਟ ਗਲੀਆਂ ਭੀਤੀਆਂ,” (ਮਾਰੂ ਮ: ੪) “ਅਵਘਟ ਉਤਰ
ਸਰੋਵਰ ਮਜਨ ਕਰੈ,” (ਭਾਗੁ ਕ) ਸਰਵਰਿ ਨਾਵੇ “(ਆਸਾ ਅ-
ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੇ, ਘਟਿ ਅਵਘਟਿ.

ਅਵਘਾਤ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਹਾਰ, ਸੱਟ, ਚੋਟ.

ਅਵਘਨੀਯ, ਸੰ. ਵਿ—ਅਕਹਿ, ਜੋ ਵਚਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਾ ਕਹਿਆ
ਜਾਵੇ। ੨ ਜੋ ਵਾਕ ਕਹਿਣ ਯੋਗਤ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਅਵਘਿੰਨ, ਸੰ. ਅਵਘਿੰਨ, ਵਿ—ਜੁਦਾ (ਵੱਖ) ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ,
ਅਲਗ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤ ਰਹਿਤ। ੩ ਦੇਖੇ, ਅਵਘੰਨ
ਅਤੇ ਅਵਿਘੰਨ.

ਅਵਘੋਦ, ਸੰ. ਅਵਘੋਦ ਸੰਗਤ—ਭੇਦ, ਚੁਦਾਈ, ਫਰਕ।
੨ ਵਿਭਾਗ, ਵੰਡ, ਤਕਸੀਮ। ੩ ਛਾਨ ਬੀਨ, ਪਛਤਾਨ, ਭੁੱਖੀ, ਖੋਜ

ਅਵਘੋਦਕ, ਸੰ. ਅਵਘੋਦਕ, ਵਿ—ਭੇਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਭਿੰਨ
ਕਰਤਾ। ੨ ਨਿਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਛਾਨ ਬੀਨ ਕਰਤਾ।

ਅਵਘੋਦਕ, ਸੰ. ਅਵਘੋਦਕ, ਵਿ—ਭੇਦ ਕਰਨ ਯੋਗਤ, ਭਿੰਨਤਾ
ਯੋਗਤ.

ਅਵਘੰਨ, ਸੰ. ਅਵਘੰਨ, ਵਿ—ਫਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਫੈਲਿਆ
ਹੋਇਆ.

ਅਵਘੜ, ਦੇਖੇ, ਅਉਤਤ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਭੜੇ ਨਾ, ਨਾ ਭਿਕਤ
ਵਾਲਾ, ਪਤਲ ਰਹਿਤ.

ਅਵਘੋਰਾ, ਸੰਗਤ—ਭਗਤਾ, ਵਿਦਾਦ। ੨ ਗੁੰਝਲ, ਪੇਚਦਾਰ ਗੱਲ,
“ਚਿਤੁ ਬਚਿਤੁ ਇਹੈ ਅਵਘੋਰਾ” (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਬਾਵਨ)

ਅਵਟ } ਐਟਨਾ, ਉਥਲਨਾ, “ਸਮ ਨੀਰਹਿ ਕੀ ਅਵਟੈਹੈ”
ਅਵਟਣ } (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ੨ ਢਾਲਨਾ, ਪਘਰਾਉਣਾ, “ਕਨਕ ਅਵਟ
ਅਵਟਨ } ਸਾਂਚੇ ਜਨੁ ਚਾਰਾ,” (ਦਿਲੀਪ) ੩ ਸੰਗਤਾ—ਤਾਉ,
ਅਵੱਟਣ } ਆਂਚ, ਸੇਕ, “ਸਹੈ ਅਵੱਟਣ ਅੱਧ ਦਾ,” (ਭਾਗੁ)

ਅਵਟੋਥ, ਸੰ. ਅਵਟੀਥ, ਸੰਗਤ—ਅਵਟੀ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਦਾ ਈਸ਼,
ਰਾਜਾ, ਪ੍ਰਿਥੀਪਤਿ, “ਅਵਟੋਥ ਅਵਟੀਨ ਸੁਧਾਰਹਿਗੇ,” (ਕਲਕੀ)

ਅਵਤ, ਦੇਖੇ, ਅਵਰਤ.

ਅਵਤਰ, ਵਿ—ਅਪ੍ਰਕ੍ਰ, ਐਤ੍ਰਾ ੨ ਸੰ. ਅਵਤਰਣ, ਸੰਗਤ—
ਉਤਰਨਾ, ਪਾਰ ਹੋਣਾ ੩ ਨਕਲਾ ੪ ਪੇਂਡੀ, ਸੀੜ੍ਹੀ। ੫ ਜਨਮ
ਕ੍ਰਹਿਣ, ਖਰੀਰ ਧਾਹਣ.

ਅਵਤਰਕ, ਸੰ. ਅਵਤਰਕ, ਸੰਗਤ—ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਅਭਾਵ, ਕੁਧਾਸ
(ਕਿਆਸ) ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ, “ਕਹਾਂ ਤਰਕ ਅਵਤਰਕ,” (ਅਕਾਲ)

ਅਵਤਰਣ } ਦੇਖੇ, ਅਵਤਰ ੨ ਅਤੇ ੫.
ਅਵਤਰਨਾ }

ਅਵਤਰਿ. ਅਵਤਾਰ (ਜਨਮ) ਲੈਕੇ. ਜੰਮਕੇ. "ਅਵਤਰਿ ਆਇ ਕਹਾਂ ਤੁਮ ਕੀਨਾ?" (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ)

ਅਵਤਰਿਉ } ਅਵਤਰਣ ਹੋਇਆ. ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ. "ਨਾਨਕ ਅਵਤਰਕਉ } ਬੁਨਿ ਨਿਮਲੁ ਅਵਤਰਿਉ." ਅਤੇ—"ਅਵਤਰਕਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਵਤਾਰ. ਵਿ—ਅਵਤ (ਖੁੰਮਣਥੇਰੀ) ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ. ੨ ਸਿੰਧੀ. ਅਵਤਾਰ. ਵਿਪਰੀਤ. ਉਲਟ. ਵਿਰੁੱਧ. "ਫਿਰਹਿ ਅਵਤਾਰ ਲੋਇ." (ਗੁਰੂ ਵਾਰ ੨. ਮ: ੫) ੩ ਅਵਤਾਰ. ਆਕਤਿਆ ਹੋਇਆ ੪ ਅਮੋਤ. ਅਵਤਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਨਮ. "ਮਾਨੁਖਾ ਅਵਤਾਰ ਦੁਰਲਭ." (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਜਨਮ ਗ੍ਰਹਿਣ. ਜਨਮ ਧਾਰਨਾ. ੩ ਉਤਰਨਾ. ਹੋਣ ਅੰਤਿਮ ਦੀ ਬਿਯਾ. ੪ ਪੁਰਾਣਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਚੌਥੀਸ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਦਸ ਅਵਤਾਰ. "ਅਵਤਾਰ ਨਾ ਜਨਹਿ ਅੰਤ ਪਰਮੇਸਰ ਪਦਬੁਧ ਸਿਅੰਤ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੫ ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕਾਵੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੰਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੩ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੩ ਅਤੇ ੧੦ ਤੋਂ ਵਿਸ਼੍ਵਾਮ, ਅੰਤ ਲਖ ਰੂਪ. ਦਸਮਕ੍ਰੰਚ ਵਿੱਚ ਅਰਧ ਅਵਤਾਰ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨਿਖਾਰੀ ਦੀ ਬੁੱਲ ਨਾਲ ਦੇਹਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. ਧਰਮ:—

"ਅਸਥਨ ਮੁਖ ਲੈ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਤਿਹ, ਉਪਰ ਸੋਇ ਕਏ,
ਧਾਇ ਤਥੈ ਬ੍ਰਿਜਲੋਕ ਸਭ. ਫੇਦ ਉਠਾਇ ਨਏ."

(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਵਤਾਰੀ. ਵਿ—ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ੨ ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ. ੩ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਵਿੱਚ. "ਕਿਸਨੁ ਸਦਾ ਅਵਤਾਰੀ ਰੂਪਾ." (ਵਡ ਮ: ੩)

ਅਵਤਾਰੀਸਵਤਾਰ. ਵਿ—ਅਵਤਾਰ—ਈਸ਼—ਅਵਤਾਰ. ਅਵਤਾਰਾਂ ਸਿਰ ਅਵਤਾਰ. "ਅਵਤਾਰੀਸਵਤਾਰ ਧਰਾ ਕੇ ਭਾਬ ਉਤਾਰਣ." (ਕਲਕੀ) ਅਵਤੰਸ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਰੂਸਣ. ਕਹਿਣਾ. ੨ ਮੁਲੁਟ. ਰਜਾ ੩ ਦੁਲਾ. ਲਾਤਾ. ੪ ਰਾਜਾ. ੫ ਪਹਾਡ ਦਾ ਟਿੱਲਾ. ੬ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਕਲਸ. ਅਵਦ. ਦੇਖੋ, ਅਵਦਨਾ. ੨ ਵਿ—ਅਕਬਰ. ਜੋ ਬਿਆਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ੩ ਦੇਖੋ, ਅਕਦ.

ਅਵਦਾਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਚਿੱਟਾ. ਉੱਜਲਾ. ੨ ਨਿਰਮਲ. ਸਾਫ਼. ੩ ਸੁੰਦਰਾ. ੪ ਉੱਤਮ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਕਸਹਿ ਵਿਪੁ ਇਕ ਰਹਿ ਅਵਦਾਤ." (ਗੁਪਤੁ) ਅਵਦਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨੇਕ ਕੰਮ. ਸੁਕਰਮਾ. ੨ ਚੰਗਾ ਚਲਚਲਨਾ. ੩ ਖੰਡਨ. ਤੋਤਨਾ.

ਅਵਦਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਨਿੰਦਿਤ. ਨਿੰਦਾ ਫੇਕਣਾ. ੨ ਪਾਪੀ. ਅਧਮ. ਨੀਚ.

ਅਵਧ. ਸੰਗਤ—ਕੋਸਲ ਦੇਸ਼. ਔਧਾ. ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਦਾ ਪਤਰਾ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਭੂ.ਪੀ. ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਕਬਾ ੨੩,੮੬੬ ਵਰਗ ਮੀਲ ਹੈ. ਅਵਧ ੬ ਵਰਗਰੀ ਸਨ ੧੮੫੬ ਵਿੱਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ. ੨ ਕੋਸਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰੀ. ਅਯੋਧਯਾ. ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਧਿ. "ਦਿਨ ਦਿਨ ਅਵਧ ਘਟਤੁ

ਹੈ." (ਸੁੀ ਕਬੀਰ) ੪ ਦੇਖੋ, ਅਵਧਰ.

ਅਵਧਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮਨ ਦਾ ਲਗਾਉ. ਸਮਾਧਿ. ੨ ਧਨਾ. ਚੋਕਸੀ. ੩ ਆਧਾਨ. ਕਰਣ. "ਤਾਂਕੇ ਪਤਿ ਮਰਗਯੋ ਜਥ ਤਾਹਿ ਰਹੇ ਅਵਧਾਨ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੫)

ਅਵਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹੋਦ. ਸੀਮਾ. ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਵੇਲਾ. ਮਯਾਦ (ਮਿਆਦ). ੩ ਉਮਰ. ਆਧੁ. ੪ ਮਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ.

ਅਵਧਿਸ. ਸੰਗਤ—ਅਵਧ—ਈਸ਼. ਅਯੋਧਯਾਪਤਿ ਦਸਰਥ. "ਅਵਧਿਸ ਭਾਜਹਿਥੇ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਵਧੂਤ. ਸੰ ਵਿ—ਕੰਪਨ ਕਰਾਇਆ (ਕੰਬਾਇਆ ਹੋਇਆ). ਭਾਤਿਆ ਹੋਇਆ. ੨ ਨਾਜ ਹੋਇਆ. ੩ ਸੰਗਤ—ਉਹ ਪੁਰਖ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਕਰਮ ਭਾਰ ਸਿੱਟੇ ਹਨ, ਸਾਧੂ. ੪ ਤਕਾਫੀ. ਸੰਨਯਾਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਧਿਧੁ. ਅਵਧੂਤਾਨੀ. ਅਵਧੂਤ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਸੰਨਯਾਸ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ. ਜੋ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਸੁਆਹ ਮਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਥਵਾ ਫਕੀਰੀ ਨਿਸ਼ਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਅਵਧੂਤਾਨੀਆਂ ਕਹਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਗਾ ਗਿਰੀ ਨਾਉਂ ਦੀ ਸੰਨਯਾਸਨ ਅਵਧੂਤਾਨੀ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਚੱਲੀ. ਅਵਧੂਤਾਨੀ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਅਵਧੂਤਾਨੀ ਤੋਂ ਹੀ ਲੈਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਨਯਾਸੀ ਸਾਧੂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਫੁਰਦੀਖਣ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ. ਅਵਧੂਤਾਨੀ ਨੂੰ ਸੰਨਯਾਸੀਆਂ ਦੀ ਪੰਕਤਿ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ.

ਅਵਧੋਸ } ਸੰਗਤ—ਅਵਧ—ਈਸ਼. ਅਵਧ ਦਾ ਟੀਸ਼ਰ. ਰਾਜਾ ਅਵਧੋਸਰ } ਦਸਰਥ. ੨ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ.

ਅਵਧਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਵਧ (ਮਰਣ) ਫੇਕਣ ਲਾ ਹੋਵੇ. ਦੇਖੋ, ਮੁਕੁਲੋਜ. ਅਵਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਭਰਾਉ. ਰਕਣ (ਰਖਣਾ) ੨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਯਾ.

ਅਵਨਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਭੁਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਨੰਮੁ. ੨ ਭਿਗਿਆ ਹੋਇਆ. ਪਤਿਤ.

ਅਵਨਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨੰਮੁਤਾ. ਨਿਵਾਣ. ੨ ਭਿਰਾਉ. ਪਤਨ. ਤਨਚੁਲ.

ਅਵਨਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਜ਼ਮੀਨ. ਭੂਮਿ. ਧਰਤੀ.

ਅਵਨਿਸੁਤਾ } ਅਵਨਿਸੁਮਾਰੀ } ਸੰਗਤ—ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਥੋਟੀ. ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਅਵਨਿਕੰਨਣਾ } ਹੋਈ ਕੰਨਣ. ਸੀਤਾ. ਭੂਮਿਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਾ. ਅਵਨਿਤਨਿਯਾ }

ਅਵਨਿਪ } ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦਾ ਪਤਿ, ਪਾਲਕ, ਈਸ਼ਰ ਅਤੇ ਅਵਨਿਪਾਲ } ਵਰ. ਰਾਜਾ. ਰੂਪ. ਰੂਪਤਿ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ. "ਸੁਨਤ ਚਿਸਹਿ ਤੇਜੇ ਅਵਨਿਪ." (ਗੁਪਤੁ) "ਕੰਬਰ ਜਰੋ ਜਰਕੰਬਰ ਕੀ ਚਿਭ ਤਰੋ ਅਵਨੰਬਰ ਤੀਨ ਸੁਹਾਦੇ." (ਅਜਰਾਜ) ਜਿਵੇਂ ਜਰਕ ਅੰਬਰ ਦੇ ਪਾਸ ਕੰਬਲ ਭੱਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਰਾਜਾ ਅਜ ਪਾਸ ਹੋਰ ਰਾਜੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਅਵਸਥਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਵਸਥਾ—ਅਨੁਵਰਤ.

ਅਵਸਥਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗ ੨ ਹਿੰਸਾ ਤਾਕ.

ਅਵਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਵਰ (ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ) ਨਹੀਂ. ਅਧਮ. ਨੀਚ. ੨ ਘਟੀਆ.
“ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਅਵਰਾ ਸਦ” (ਜਪੁ) ੩ ਸਮੀਪੀ. ਨੇੜੇ ਦਾ ੪ ਸੰ.
ਅਪਰ. ਪਹਿਲਾ ੫ ਪਿਛਲਾ ੬ ਦੂਜਾ. “ਭੂਰ ਮਹਿ ਦੇਹਾਭਣੀ
ਜਿਨਿ ਅਵਰੀ ਲਗਾ ਨੇਹੁ.” (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਮਲਾ) ੭ ਪ੍ਰਤਿਪੱਕੀ.
ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਦਾ.

ਅਵਰਣ. ਸੰ. ਅਵਰਣ. ਸੰਗਤ—ਨਿੰਦਾ ੨ ਵਿ—ਬਰਣ (ਰੰਗ)
ਰਹਿਤ. ੩ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਦਿ ਵਰਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ੪ ਅੰਧ ਤੋਂ
ਭਿਨਾ. ੫ ਸੰ. ਅਵਰਣ—ਅਵਰਣ. ਜੋ ਵਰਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ.
੬ ਦੇਖੋ, ਅਵਰਣ.

ਅਵਰਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਪ੍ਰੇਮ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ੨ ਅਲਗ. ਰੁਦਾ. ਵੱਖ.
੩ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ. ੪ ਦੇਖੋ, ਅਵਰਤਾ ੫ ਦੇਖੋ, ਅਵਰਤ.
ਅਵਰਤਏਬਹੁ. ਸੰ. ਆਵਰਤਏਬਾ—ਆਵਰਤਏਬਾ; ਵਾਰੰਵਾਰ
ਉੱਚਾਣ ਕਰ. ਪੁਨਹ ਪੁਨਹ ਕਹੁ. “ਅਵਰਤਏਬਹੁ ਸੁਧ ਅਵਰਤਹੁ.”
(ਸਰਸ ਮ: ੫)

ਅਵਰਦਾ. ਸੰਗਤ—ਅਵਸਥਾ. ਸੁਮਰ. ਆਰੁ. “ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ
ਸਗਲ ਅਵਰਦਾ.” (ਮਾਰ ਮ: ੫) “ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਕਿਰਾਇ
ਅਵਰਦਾ.” (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵਰਦਾ ੩ ਦੇਖੋ, ਆਵਰਦਾ.
ਅਵਰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਵਰਣ. ੨ ਵਿ—ਅਮਰ-ਨ. ਜੋ ਅਮਰ ਨਹੀਂ.
ਮੇਰਨ ਵਾਲਾ. “ਕਿ ਇਹੁ ਮਲ ਅਵਰਨ, ਸਦਾ ਅਵਿਨਾਸੀ?”
(ਮਲਾ ਮ: ੩) ਇਹ ਅੰਤਹਕਰਣ ਅਸਰਾ ਜੀਵਾਤਮਾ ਮਰਨ ਵਾਲਾ
ਹੈ, ਜਾਂ ਨਿੱਤ ਅਵਿਨਾਸੀ ਹੈ?

ਅਵਰਿ. ਵਜ—ਐਰ. ਅਨਜ. ਹੋਰ. “ਅਵਰਿ ਨਿਰਾਧਨ ਕਾਮਾ.”
(ਸੁਹੀ ਮ: ੧)

ਅਵਰੀਤ } ਵਿ—ਅ-ਵਿਤ. ਜੋ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਅਵਰਣ
ਅਵਰੀਤਾ } ਦੇਸ਼ ਰਹਿਤ. ਅਕਸ਼ਤ ਪਛਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਰ ਹੋਇਆ
ਹੈ. “ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਸਾਜਨਾ ਮੀਤਾ ਅਵਰੀਤਾ.” (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ:
੧) ੨ ਉਲਟੀ ਗੀਤਿ ੩ ਵਿਪਰੀਤ ਗੀਤਿ. ਉਲਟੀਚਾਲ.

ਅਵਰੁ. ਵਜ—ਐਰ. ਹੋਰ. ਅਨਜ. ਦੂਜਾ. “ਕਹੈ ਪੁਤ੍ਰ ਅਵਰੁ,
ਅਵਰੁ ਕਿਛੁ ਕੀਸੈ.” (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਸਰਵ—ਉਪਰਾ.
ਆਪ ਤੋਂ ਭਿੰਨ. “ਅਵਰੁ ਉਪਦੇਸੈ ਆਪਿ ਨ ਕਰੈ.” (ਸੁਖਮਨੀ)
੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਰ.

ਅਵਰੋਖਨ } ਵਿ—ਅਵਲੋਖਨ. ਉੱਕਰਨਾ. ਚਿੰਤਣਾ ੨ ਲਿਖਣਾ.
ਅਵਰੋਖਨਾ } ੩ ਦੇਖਣਾ. ਨਿਹਾਰਨਾ. ੪ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰਨਾ.
ਅਟਕਲਨਾ. ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਰਨੀ. “ਰਾਜਨ ਮਹਿ ਰਾਜਾ ਅਵਰੋਖਾ.”
(ਰਘੁਰਾਜ)

ਅਵਰੋਭ. ਸੰਗਤ—ਤਿਰਭੀ (ਟੇਭੀ) ਚਾਲ. ੨ ਵਰੰਗ ਵਾਕ. ਜਿਸ
ਵਾਕ ਦਾ ਟੇਭਾ ਅਰਥ ਨਿਕਲੇ.

ਦੇਖੋ, ਯੋਗ ਚਰਣਨ ੨. ੨੬.

ਅਵਰੋਹਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਿਰਾਉ. ਪਤਨ. ੨ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ
ਉਤਰਨਾ.

ਅਵਰੋਹੀ. ਸੰ. ਅਵਰੋਹਿ. ਸੰਗਤ—ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਤਾਨ.
ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਸਾਦ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸਤਜ ਰੀਕ ਉਤਰਦੇ ਸੁਰ ਲਗਦੇ
ਜਾਣ. ਜਿਸੇ—ਨੀ ਧਾ ਪਾ ਮਾ ਛਾ ਰੇ ਜਾ ੨ ਵਿ—ਹੇਠ ਉਤਰਨ
ਵਾਲਾ.

ਅਵਰੋਧ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਰੁਕਾਵਟ. ਅਟਕਾਉ. ੨ ਖੇਰਾ. ਮੁਹਾਸਿਰਾ.
ਅਵਰੰਗ. ਭਾਵਯਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ. ਦੇਖੋ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ. “ਅਵਰੰਗ
ਰੂਰ ਕਰਕੇ ਬਣ ਬਾਦਾ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਅਵਰੰਗਾਬਾਦ. ਦੇਖੋ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ.

ਅਵਲ. ਅ. ۱۰ ਅਵਲ. ਸੰਗਤ—ਅਵਿ. ਮੁੱਢ. ਅਚੰਡਾ ੨ ਵਿ—
ਪ੍ਰਭਮ. ਪਹਿਲਾ.

ਅਵਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਬਲਾ. ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵੱਲਾ.

ਅਵਲਿ. ਵਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ. “ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰ
ਉਪਾਇਆ.” (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਵਲਿ.

ਅਵਲੀ. ਸੰ. ਆਵਲਿ. ਸੰਗਤ—ਸਮੂਹ. ਭੁੰਡ. ਭਰੋਹ ੨ ਪੱਕਤੀ.
ਲਤੀ. ਕਰਾਰ. “ਅਵਲੀ ਸੁ ਯੈਨ ਕੀ ਜਟੀ ਸੀ.” (ਨਾਪੁ)

ਅਵਲੋਕਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜੀਭ ਨਾਲ ਚੱਟਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ੨ ਚੱਟਣ
ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ.

ਅਵਲੋਕਿਨ } ਸੰ. ਅਵਲੋਕਨ. ਦੇਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਿਹਾਰਨ.
ਅਵਲੋਕਨ } “ਕਹਿ ਕਿਰਪਾ ਪੂਰੁ ਨਦਰਿ ਅਵਲੋਕਨ.” (ਆਸਾ
ਮ: ੫) “ਅਵਲੋਕਨਾ ਬ੍ਰਹਮ ਭਰਮ ਸਭ ਛੁਟਕਾ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ:
੪ ਕੇ) ੨ ਜਾਂਚ. ਪਤਰਾਲ. ਪਰਖਣਾ.

ਅਵਲੰਬ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਸ਼ੁਯ (ਆਸਰਾ). ਸਹਾਰਾ. ਆਧਾਰ.

ਅਵਲੰਬਨ. ਵਿ—ਸਹਾਰਾ ਦੇਣਾ. ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ.

ਅਵੱਲਾ. ਵਿ—ਟੇਭਾ. ੨ ਡੂੰਘੀ.

ਅਵਾ. ਸੰਗਤ—ਅਵਾ. ਇੱਟਾਂ ਪਕਾਉਣ ਦਾ ਢੰਡਾ. “ਦੈਤ ਜਰੇ
ਜੈਸੇ ਟੀਟ ਅਵਾ ਪੀ.” (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਵਾਟਿਲ. ਅ. ۱۰ ਵਿ—ਬਹੁ ਵਰਨ ਅੱਵਲ ਦਾ. ਪਹਿਲੇ.
ਪ੍ਰਭਮਾ ੨ ਪੁਰਾਣੇ. ਪੁਰੀਨਾ ੩ ਭਾਵ—ਪੁਰਾਣੇ ਖੇਟੇ ਸੰਸਕਾਰ.
ਬਚਪਨ ਦੀ ਵਾਦੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਅਵਾਟਿਲ.

ਅਵਾਈ. ਸੰਗਤ—ਆਗਮਨ. ਆਮਦਾ ੨ ਅਵਾਰਾ ਫਰਦੀ.
੩ ਵਿ—ਮੰਦਤਾਭੀ. ਬਦਨਸੀਬ. “ਮਨਮੁਖ ਰਾਮ ਨ ਜਪੈ ਅਵਾਈ.”
(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੪ ਨਿਸਫਲ. ਵਿਥਾ. “ਮਨਮੁਖ ਪਛੈ ਅਵਾਈ
ਹੈ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) “ਛੱਡ, ਅਵਾਈ ਕਰਹਿ ਰੁ ਭਾਤ.”
(ਨਾਪੁ)

ਅਵਾਸ. ਵਿ—ਵਾਸ (ਵਸਤੂ) ਰਹਿਤ. ਨੰਗਾ ੨ ਸੰ. ਆਵਾਸ.
ਸੰਗਤ—ਘਰ. ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ.

ਅਵਾਸਾ. ਦੇਖੋ, ਅਵਾਸਾ ੨ ਵਿ—ਦਸਤੁ ਰਹਿਤ. ਇਕੰਬਰ. ਨੰਗਾ.

ਅਵਾਸੀ. ਸੰਗਤ—ਉਥਾਸੀ. ਜੰਭਾਈ. ਅਵਾਸੀ ਅਲਸ ਅਤੇ ਨੀਂਦ

ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਕਾਤ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਫਿੱਕ ਟੀਸ਼ਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਵਾਸੀ ਕੋਪ ਨਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਅਵਾਸੀ ਸਮੇਂ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਢੱਕਦਾ, ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਸ ਪੁਰ ਹੱਸਦਾ ਹੈ। ਚੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਵਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਕਾਰ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਉਥਾਸੀ।

ਅਵਾਹਨ. ਵਿ—ਵਾਹਨ (ਸਵਾਰੀ) ਬਿਨਾ. “ਕਵਨ ਫੁਫਾ ਜਿਤੁ ਚੀ ਅਵਾਹਨ.” (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ਉਹ ਕੇਹੜੀ ਫੁਫਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਨ ਪੁਣਾਂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਛੱਡਕੇ ਇਸਥਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵਾਹਨ. ਅਵਾਕ. ਵਿ—ਜੋ ਵਾਕ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ. ਚੁੱਪ. ਆਮੋਥ. ਮੋਨ. ਅਵਾਚ. ਅਵਾਚ. ਵਿ—ਚੁੱਪ. ਆਮੋਥ. ੨ ਸੰ. ਅਵਾਚੜ ਜੋ ਕਹਿਣ ਯੋਗਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ੩ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੰਨ ਕਰਨੀ ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ. ਨੀਚ. ਪਾਮਰ. ਅਵਾਚੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ. ਜਨੁਬ. “ਕਾਹੂੰ ਲਖਰੇ ਹਰਿ ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ, ਕਾਹੂੰ ਪਛਾਹ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਕੇ.” (ਅਕਾਲ) ਕਿਸੇ (ਹਿੰਦੂ) ਜੋ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ (ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ) ਜਾਣਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ (ਮੁਸਲਮਾਨ) ਜੋ ਪੱਛਮ (ਕਾਬੇ) ਵੱਲ ਸਿਸਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੨ ਫੁੰਗਾ, ਜੋ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ੩ ਉਹ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਹੇਠ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਲਟਕਾਇਆ ਹੈ। ੪ ਚਵਾਨੀ. ਚੁਰਕਾ.

ਅਵਾਜ. ਦੇਖੋ, ਅਵਾਜ.

ਅਵਾਜ ਲੈਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਵਾਜ ਲੈਣੀ.

ਅਵਾਜਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਵਾਜਾਰ.

ਅਵਾਤਰ. ਸੰ. ਅਵਾ-ਤਰ. ਵਿ—ਬੀਤਰੀ. ਵਿੱਚ ਦਾ. ਅੰਦਰਲਾ। ੨ ਪੁਸੰਗ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ.

ਅਵਾਧੜ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਵਾਹਾ (ਰੋਕਣ) ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਰੋਕਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੨ ਬਿਨਾ ਵਿਘਨ.

ਅਵਾਨ. ਭਾ. ਐਵਾਨ. ਸੰਗਤ—ਖਰ. ਅਵਾਨ. “ਰੁਟ ਲੀਨੇ ਅਵਾਨ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਜੇਹਲਮ ਦੇ ਜਿਲੇ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬਹੁਤ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ੩ ਸੰ. ਜੁੱਕਾ ਮੋਰਾ। ੪ ਸ਼ਾਸ (ਸਾਹ) ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ.

ਅਵਾਯ. ਸੰ. ਅਵਾਯੜ. ਵਿ—ਜੋ ਰੋਕਣ ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ.

ਅਵਾਰ. ਪੁ. ਸੰਗਤ—ਚਿਰ. ਦੇਰੀ। ੨ ਸੰ. ਉਰਲਾ ਪਾਚ. ਉਰਾਰ। ੩ ਅਵਾਯ. ਵਿ—ਜੋ ਵਾਰਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਜੋ ਰੋਕਣ ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ। ੪ ਅੰਬਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅਵਾਰ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਯਥਾ:— “ਛਪਰਨ ਕੇ ਜਹਿ ਉਭੇ ਅਵਾਰੇ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੩)

ਅਵਾਰ ਪਾਚ. ਉਰਲਾ ਅਤੇ ਪਰਲਾ ਕਿਨਾਰਾ ੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ। ੩ ਸੰ. ਸਮੁੰਦਰ. ਜੋ ਦੋ ਕਿਨਾਰੇ ਰਖਦਾ ਹੈ.

ਅਵਾਰਾ. ਵਿ—ਜੋ ਵਾਰਿਆ (ਵਰਜਿਆ) ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ. ਅਮੋਤਾ। ੨ ਭਾ. ਵਿ—ਸੁਸਤ. ਆਲਸੀ. ਨਿਕੰਮਾ। ੩ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ. ਅਵਿ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿ ੨ ਤੋਂ ੧੦.

ਅਵਿਅਕਤ. ਸੰ. ਅਵਕਤ. ਵਿ—ਵਜ਼ਕ੍ਰਿ (ਦੇਹ) ਬਿਨਾ. ਨਿਰਘਰ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ। ੩ ਜੀਵਾਤਮਾ। ੪ ਕਾਮਦੇਵ. ਅਨੰਕ.

ਅਵਿਆਵਰ. ਵਿ—ਨਾ ਵਿਆਉਣ (ਸੁਟ) ਯੋਗਤ। ੨ ਸੰਗਤ—ਬੰਧਣਾ. ਬਾਂਝ. “ਅਵਿਆਵਰ ਨ ਵਿਆਵਟੀ.” (ਭਾਗੁ)

ਅਵਿਸੇਸਨ. ਅਦੁਤੀ. ਨਾਸਾਨੀ. ਬੇਮਿਸਾਲ. “ਦਿਓ ਘੋਰ ਖਾਲਹਿ ਅਵਿਸੇਸਨ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਅਵਿਹਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਹਿਤ (ਵਿਧਾਨ) ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ. ਨਿਖੇਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.

ਅਵਿਕਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਅਕਤ। ੨ ਸੰ. ਅਵਿਕ੍ਰਿਤ—ਅਵਿਕ੍ਰਿਤ. ਜੋ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਜੋ ਸਦਾ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਹੇ. “ਅਵਿਕਤੁਆ ਅਭੰਗ.” (ਗ਼ਜ਼ਨ)

ਅਵਿਕਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਵਜ਼ਕ੍ਰਿਤਤਾ ਬਿਨਾ. ਬਾਂਝ. ਬਿਨਾ ਘਬਰਾਹਟ. ਅਵਿਕਲਪ. ਸੰ. ਅਵਿਕਲਪ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਿਸੰਦੇਹ. ਨਿਸ਼੍ਚਿਤ. ਬਿਨਾ ਸੰਕ। ੨ ਸੰਕਾ ਰਹਿਤ.

ਅਵਿਖਾਦ. ਸੰ. ਅਵਿਖਾਦ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਖਾਦ (ਦਿਲ ਟੁੱਟਣ) ਰਹਿਤ ਹੈ. ਜੋ ਚਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ੨ ਆਲਸ ਬਿਨਾ। ੩ ਘਬਰਾਹਟ ਬਿਨਾ.

ਅਵਿਕ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਕਤ.

ਅਵਿੰਗ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਬਿੰਗ. ਸਿੰਧਾ. “ਨਵਮ ਅਵਿੰਗ ਜੁ ਸੁਧਾ ਭੈਸੇ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਅਵਿਕਤ } ਸੰ. ਵਿ—ਅਨਿਰਵਚਨੀਯ. ਜੋ ਬਿਆਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ
ਅਵਿਕਤੁ } ਸਕੇ। ੨ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. ਨਿੱਤ. “ਤਰੁ ਅਵਿਕਤੁ
ਧਿਆਇਆ.” (ਗੁਜ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਕਤ। ੪ ਦੇਖੋ.
ਕਤਿ ਅਵਿਕਤਿ। ੫ ਦੇਖੋ, ਵਿਕਤ.

ਅਵਿਕਤ. ਸੰ. ਅਵਿਕਤ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਕਤ (ਗ਼ਜ਼ਾਨੀ) ਨਹੀਂ. ਜੋ ਪੂਰਣ ਗ਼ਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ. ਅਗ਼ਜ਼ਾਨੀ. ਅਣਜਾਣ.

ਅਵਿਕਤਤਾ. ਸੰ. ਅਵਿਕਤਤਾ. ਸੰਗਤ—ਅਗ਼ਜ਼ਾਨਤਾ. ਅਣਜਾਣਪਨ. ਨਾਦਲੀ. ਅੰਵਾਨਪੁਣਾ.

ਅਵਿਖਟ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਖਟ.

ਅਵਿਚਲ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਚਲ.

ਅਵਿਚਲ ਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਚਲ ਨਗਰ.

ਅਵਿਚਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਚਾਰ.

ਅਵਿਚਾਰੀ. ਵਿ—ਨਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਚਾਰ ਰਹਿਤ। ੨ ਅਵਿ (ਭੇਤ ਬੰਕਰੀਆਂ) ਚਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਯਾਲੀ.

ਅਵਿਭਿੰਨ. ਸੰ. ਅਵਿਭਿੰਨ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਭਿੰਨ (ਅਲਗ) ਨਹੀਂ. ਅਖੰਡ. ਅਟੁੱਟ.

ਅਵਿਜਾਤ } ਵਿ—ਅਪਜਾਤੀ ਵਾਲਾ. ਨੀਚ. “ਤੁਮਰਾ ਜਨ ਜਾਤਿ
ਅਵਿਜਾਤਾ } ਅਵਿਜਾਤਾ ਹਰਿ ਜਪਿਓ.” (ਬਸੰ ਮ: ੪)
੨ ਅਵਿਗਤਤਾ. ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ.

ਅਵਿਜਾਤਿ. ਸੰਗਤ—ਅਪਜਾਤਿ. ਨੀਚ ਜਾਤਿ। ੨ ਜੋ ਨਹੀਂ

ਵਿਜਾਤਿ. ਕੁਲੀਨ.
 ਅਵਿਤ. ਪ੍ਰ. ਸੰਗਤਾ—ਵਿਤ (ਦੇਹ) ਰਹਿਤ. ਅਨੰਕ. ਕਾਮਦੇਵ.
 "ਅਲਪ ਸੁਖ ਅਵਿਤ ਚੰਚਲ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਵਿ—
 ਰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੩ ਵਿੱਤ (ਧਨ) ਬਿਨਾ. ਕੰਗਾਲ. ਅਵਿੱਤ.
 ਅਵਿਦ } ਸੰ. ਅਵਿਦ. ਵਿ—ਅਣਜਾਣ. ਮੂਰਖ. ਅਗਿਆਨੀ। ੨ ਦੇਖੋ,
 ਅਵਿਦ } ਅਵਿਦਤ.
 ਅਵਿਦਾ. ਵਿ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ. ਨਿਵਾਸ ਕਰਤਾ. "ਅੰਗ ਅੰਗ ਮੇ
 ਅਵਿਦਾ." (ਗ਼ਜ਼ਨ)
 ਅਵਿਦਾਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਦਾਤ.
 ਅਵਿਦਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਦਤਾ.
 ਅਵਿਦਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਾ ਹੋਵੇ ਬਿਦਿਤ (ਜਾਹਤ). ਜੋ ਪ੍ਰਕਟ
 ਨਾ ਹੋਵੇ. ਛੁਪਤ.
 ਅਵਿਦਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਵਿਦਤਾ ਰਹਿਤ. ਬੇਵਿਦਮ. ਅਨਪੜ੍ਹ.
 ਅਵਿਦਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਅਗਿਆਨ. ਮੂਰਖਤਾ। ੨ ਮਾਇਆ ਦੀ
 ਉਹ ਦਸਾ ਜੋ ਜੀਵਾਤਮਾ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।
 ੩ ਉਲਟੀ ਸਮਝ.
 ਅਵਿੰਧ. ਦੇਖੋ, ਆਵਿੰਧ.
 ਅਵਿੰਧ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿੰਧ (ਬਿੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ) ਨਹੀਂ. ਅਣਬਿੰਧ.
 ਅਵਿਨਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਵਿਨਯ (ਨਿਮੁਤਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਅਸਭਰਤਾ.
 ਚੀਨਤਾ. ਉਂਜਤਪੁਣਾ.
 ਅਵਿਨਾਸੀ. ਵਿ—ਵਿਨਾਸ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਨਾਸੀ. "ਯੰਤਰੁਣ
 ਸੁਟੀਅਹਿ ਅਵਿਨਾਸੀ." (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਅਵਿਨਾਸੀ ਹਰਿ ਕੇ
 ਲੁਣ ਸੁਟੀਅਹਿ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਅਕਾਲ।
 ੩ ਵਿਸਨ. "ਕ੍ਰਪਕੇ ਯੁੱਧ ਕਿਯੋ ਬਹੁ ਚੰਡਿ. ਨ ਏਤੋ ਕਿਯੋ ਮਧੁ ਸੇਂ
 ਅਵਿਨਾਸੀ." (ਚੰਡੀ ੧)
 ਅਵਿਨੈ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਨਯ.
 ਅਵਿਰਥਾ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਰਥਾ.
 ਅਵਿਰਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਵਿਰਲਾ. ਸੰਘਣਾ। ੨ ਬਿਨਾ ਵਿੰਧ।
 ਅਵਿਰੀਕਾ. ਦੇਖੋ, ਅਵਰੀਤਾ.
 ਅਵਿਰੁੱਧਿਤ. ਸੰ. ਅਵਿਰੋਧਿਤ. ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ. "ਕ੍ਰੁੱਧ ਜੁੱਧ
 ਅਵਿਰੁੱਧਿਤ ਘੇਰਾ." (ਨਾਪੁ)
 ਅਵਿਲੋਇ } ਦੇਖੋ, ਅਵਲੋਕਨ ੧. "ਅਵਿਲੋਕਨ ਪੁਨਹ ਪੁਨਹ
 ਅਵਿਲੋਇਨ } ਕਰਉ ਜਨ ਕਾ ਦਰਸਾਰ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ,
 ਅਵਿਲੋਕਨ } ਅਵਲੋਕਨ ੨. "ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਅਵਿਲੋਕੇ."
 (ਦੇਵ ਮ: ੫)
 ਅਵਿਲੰਬ. ਸੰ. ਅਵਿਲਾਮ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਿਲੰਬ (ਦੇਰੀ) ਬਿਨਾ.
 ਫੇਤੀ. ਤੁਰੰਤ। ੨ ਸੰ. ਅਵਲਾਮ—ਅਵਲੰਬ. ਸੰਗਤਾ—ਆਪਾਰ. ਅਜਰਾ.
 "ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਵਿਲੰਬ ਬਹੁਤ ਜਨ ਉਪਰੇ." (ਗੋਤ ਨਾਮਦੇਵ)
 "ਅਮਿਤਾਭਾਯੁਚਿ ਕੁ: ਖਾਤਾਸ ਸੁਮਿਤਾ ਕੁਚਿ ਕੁਖਾਤਾਨਾ ਆਪਿਤਿ ਰਹਿਥਾ"
 (ਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ, ਸਾਧਨ ਪਾਦ. ਸ਼ੁਕੁ. ੫)

ਅਵਿਵੇਕ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਬੇਕ.
 ਅਵਿਵੇਕੀ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਬੇਕੀ.
 ਅਵੀਚਾਰੀ. ਵਿ—ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਵੇਕ ਹੀਨ "ਹਮ
 ਦੀਨ ਮੂਰਖ ਅਵੀਚਾਰੀ." (ਮਲਾ ਮ: ੩)
 ਅਵੇਸ. ਦੇਖੋ, ਆਵੇਸ.
 ਅਵੇਸਿਆ. ਸੰ. ਆਵੇਸਿਤ. ਵਿ—ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ. ਵਸਿਆ.
 "ਸਭਦ ਅਵੇਸਿਆ." (ਭਾਗੁ)
 ਅਵੇਸਾ. ਦੇਖੋ, ਉਸਤਾ.
 ਅਵੇਹਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਹੋ ਜੇਹਾ. ਐਸਾ. ਇਸ ਢੰਗ ਦਾ ਅਜਿਹਾ
 ਅਵੇਦਤ. ਦੇਖੋ, ਅਬੇਦ.
 ਅਵੇਰ. ਦੇਖੋ, ਅਬੇਰ.
 ਅਬੇਰ ਸਬੇਰ. ਦੇਖੋ, ਅਬੇਰ ਸਬੇਰ.
 ਅਵੇਦਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਵੇਦ ਵਿੱਚ ਦਿਯਾਨ ਨਹੀਂ. ਵੇਦ ਵਿਰੁੱਧ.
 ਅਵੇਯਾ. ਵਿ—ਅਚਮਲ ਕਰੇਯਾ. ਆਉਣ ਵਾਲਾ.
 ਅਵੇਯੀ. ਦੇਖੋ, ਅਵਤਾਰ.
 ਅਵੈਵ. ਅੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਵਯਵ ੧. "ਸੁਤ ਅਵੈਵ ਸਭ ਦੇਖਨ
 ਨਾਕੀ." (ਨਾਪੁ)
 ਅਵੈਤਾ. ਵਿ—ਟੇਢਾ। ੨ ਕੁਟਿਲ। ੩ ਅਮੋਤ. ਹਠੀਆ.
 ਅਵੇਜ. ਵਿ—ਅਵ-ਓਜ. ਬਲ ਰਕਕ. ਬਲ ਦੀ ਰਖਤਾ ਕਰਨ
 ਵਾਲਾ. "ਅਵੇਜਸ੍ਚ." (ਗ਼ਜ਼ਨ)
 ਅਵੰਤਿਕਾ } ਸੰ. ਅਵਨ੍ਤਿਕਾ. ਮੱਧ ਭਾਰਤ (ਸੇਂਟ੍ਰਲ ਇੰਡੀਆ)
 ਅਵੰਤੀ } ਵਿੱਚ ਅਵੰਤੀ (ਸ਼ਿਪੁ) ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਗਵਾਲੀਅਰ
 ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਵਿਜਾਨਾ ਅਤੇ
 ਉਜੈਨ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸੱਤ ਪੁਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ.
 "ਅਜੁਧਾ ਗੋਮਤੀ ਅਵੰਤਿਕਾ ਕਿਦਾਰ ਹਿਮਧਰ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਗ)
 ੨ ਅਵੰਤੀ (ਸ਼ਿਪੁ) ਨਦੀ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ, ਮਲਵਾ.
 ਅਵਤਾਰਕੁ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਅਕਰ.
 ਅਵਤਾਰਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਸਦਾ ਇੱਕ
 ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. "ਸੁੱਧ ਵਿਆਪਕ ਅਵਤਾਰ ਸੋਊ." (ਨਾਪੁ)
 ੨ ਸੰਗਤਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾਰ। ੩ ਵਰਾਹਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ
 ਬਬਦ, ਜੋ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ. ਅਥਵਾ, ਔਰ, ਫਿਰ.
 ਅਤੇ ਆਦਿ। ੪ ਕੰਚੁਸ. ਕ੍ਰਿਪਟ, ਜੋ ਵਰਯ (ਖਰਚ) ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ.
 ਅਵਤਾਰਿਤ. ਸੰ. ਅਵਾਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਜੋ ਇਕਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ.
 ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਰੁਪਤ, ਜੋ ਪ੍ਰਕਟ ਨਹੀਂ। ੩ ਵੇਦਾਂਤ
 ਅਨੁਸਾਰ ਜਗਤ ਦਾ ਕਾਰਣਰੂਪ ਅਗਿਆਨ. "ਜਿਸ ਅਗਿਆਨ ਵਿਖੇ
 ਇਹ ਖਟ ਹੈ ਤਿਸ ਹੀ ਕੇ ਅਵਤਾਰਿਤ ਕਹੀਐ." (ਰੁਪਸੁ) ੪ ਸੰਖਰ
 ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ.
 ਅਵਤਾਰਪਤਿ. ਸੰ. ਅਵਾਪਿ. ਸੰਗਤਾ—ਵਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅਭਾਵ।
 ੨ ਨੰਦਣ ਦਾ ਇੱਕ ਦੇਸ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ
 ਨੰਦਣ ਕਰੀਏ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਨਾ ਘਟੇ ਕਿੰਤੂ ਇੱਕ ਦੇਸ

ਵਿੱਚ ਰਹੇ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਦਾ ਲੱਛਣ ਕਰੇ ਕਿ ਕੋਰੇ ਚੰਗ ਵਾਲੀ
ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਇਹ ਲੱਛਣ ਕਪਿਲਾ ਆਦਿ ਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ
ਘਟੇਗਾ।

ਅਕੁਣ, ਸੰ. ਵਿ—ਵੁਣ (ਜ਼ਖਮ) ਰਹਿਤ। ੨ ਬੇਦਾਗ਼।

ਅੱਢਲ, ਦੇਖੋ, ਅਢਲ।

ਅਡ, ਸੰਗਤ—ਹਲ, ਜਿਦ. “ਇਮ ਅਡ ਹਿੰਦੁਨ ਕੀ ਜਬ ਟੂਟੀ.”

(ਗੁਪਤ) ੨ ਕੁਕਾਵਟ। ੩ ਵਿਖਨ।

ਅਡਕ, ਦੇਖੋ, ਅਟਕ।

ਅਤਤਲਾ, ਸੰਗਤ—ਆਤ ਲੈਣ ਦਾ ਥਾਂ, ਚਿਟ, ਪਨਾਹ. “ਉਪਬਨ
ਲੇਹੁ ਅਤਤਲਾ ਲਗੇ.” (ਗੁਪਤ)

ਅਤਦਲ, ਸੰਗਤ—ਅਤਦਲੀ (Orderly) ਚਪਲਾਸੀ ਸਵਾਰ ਆਦਿ
ਦਾ ਸਮੂਹ। ੨ ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ. ਜਿਵੇਂ—“ਮੈ ਆਪ ਦੀ
ਅਤਦਲ ਵਿੱਚ ਹਾਂ.” (ਲੋਕੋ)

ਅਤਦਲੀ, ਦੇਖੋ, ਅਰਦਲੀ.

ਅਤਨਾ, ਵਿ—ਫਸਣਾ, ਕੁਕਣਾ। ੨ ਲੜਨਾ। ੩ ਟਾਕਰਾ (ਮੁਕਾਬਲਾ)
ਕਰਨਾ. “ਕੁਰਮੁਖ ਸਿਉ ਮਨਮੁਖ ਅਤੈ.” (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਮਾਭ)

ਅਤਬ, ਵਿ—ਅਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਹਠੀਆ, ਸਿੱਦੀ, ਅਤੀਅਲ.
ਅਤਬਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਅਤਬੰਗ.

ਅਤਬਾਈ, ਸੰਗਤ—ਅਤਬਪੁਟਾ, ਅਵੈਤਾ ਪਨ.

ਅਤਬੰਗ, ਦੇਖੋ, ਅਤਬ.

ਅਤਾ, ਪੁਤਰ, ਜੋ ਜ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨਗਕੇ ਕਿਤੇ ਕੁੰਛਤਾ, ਕਿਤੇ
ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਕੇਵਲ ਤਾ ਤੀ ਹੈ,
ਦੇਖੋ, ਉਪੇਦਸਤਾ, ਆਪਨਤਾ, ਸਿਖਤਾ, ਜਾਨੀਅਤਾ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

ਅਤਿਆ, ਸੰਬੰਧਨ, ਹੇ ਪੁਰਖ! ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਈ ਅਤੀਏ! ਭੋਲਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਤਨਾ.

ਅਤਿਆਰਾ, ਵਿ—ਅਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਅਤਿਆਰਾ

ਅਤਿਲ } ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ
ਅਤਿੱਲ } ਸੋਲਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅੰਤ ਚਰਣ—੪।

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਫੋਲਰ ਜਹਿ ਤਹਿ ਪੁਰਖ ਅਪਾਵਨ,
ਲਾਗਤ ਕਤਹਿ ਧਰਮ ਕੇ ਦਾਵਨ,
ਅਰਬਹਿ ਭਾਡ ਅਨਰਬ ਬਤਾਵਤ,
ਧਰਮ ਕਰਮ ਚਿਰ ਏਕ ਨ ਨਾਵਤ.”

(ਕਾਲੀ)

੨ ਅਤਿੱਲ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭੇਦ. ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਸੋਲਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅੰਤ ਚਰਣ,
੪੪.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿਖਤਾ ਮਨ ਧਾਰੇ,
ਗੁਰੁਜਨ ਕੀ ਰੀਤੀ ਨ ਵਿਸਾਰੇ,

ਕਹਿ ਕਰ ਵਾਕ ਬਦੀ ਨਹਿ ਹਾਰੇ,

ਸਤਨਾਮੁ ਜਗ ਮੇ ਪਰਚਾਰੇ.

੩ ਅਤਿੱਲ ਦਾ ਤੀਜਾ ਭੇਦ—ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕੀ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਪਹਿਲਾ
ਵਿਸ਼ਾਮ ਛੰਦਾਂ ਪੁਰ ਜਗਣਾਂਤ, ਦੂਸਰਾ ਦਸ ਪੁਰ ਰਗਣਾਂਤ. ਇਸ
ਦਾ ਨਾਉਂ “ਚੰਦ੍ਰਾਚਣ” ਤੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਦਿਦਾ ਮੇ ਅਨੁਰਾਗ, ਬੈਨ ਦਿਨ ਕੀਜਿਓ,
ਨਿਜ ਲਕਤੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਹਿਨ ਸੁਖ ਦੀਜਿਓ,
ਸੁਰਬ ਕੇ ਵਬ ਹੋਯ, ਨ ਪਰਹਾਨੀ ਕਰੋ,
ਪ੍ਰਭਤ ਅਰ ਧਨ ਮਾਨ, ਰਿਦੇ ਮੇ ਨਾ ਧਰੋ.”

੪ ਅਤਿੱਲ ਦਾ ਚੌਥਾ ਭੇਦ—ਪੁਤਿਚਰਣ ੨੧ ਮਾਤ੍ਰਾ, ੧੧—੧੦ ਤੇ
ਵਿਸ਼ਾਮ ਅੰਤ ਚਰਣ, ਅਰ ਚੌਥੀ ਝੁਕ ਦੇ ਆਦਿ ਹੋ। ਹਰਹਾਂ!
ਆਦਿ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧਕ ਸ਼ਬਦ, ਇਸ ਦੀ “ਚੌਥੀਲਾ” ਸੰਗਤਾ ਤੀ ਹੈ.
ਸੰਬੰਧਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਭਿੰਨਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਸੁਨੇ ਫੁੱਕ ਜੇ ਯਾਹਿ, ਸੁ ਰਸਨਾ ਪਾਵਈ,
ਸੁਨੇ ਮੁਕੁ ਚਿਤ ਨਾਇ, ਚਤੁਰਤਾ ਆਵਈ,
ਦੂਖ ਦਰਦ ਭੇ ਨਿਕਟ, ਨ ਤਿਨ ਨਰ ਕੇ ਰਹੈ,
ਹੇ! ਜੇ ਯਾਹੀ ਟਿਕ ਬਾਰ, ਚੋਪਈ ਕੇ ਕਹੈ.”

(ਬੇਨਤੀ ਚੋਪਈ ਦੇ ਅੰਤ)

ਅਤੀ, ਸੰਗਤ—ਹਲ, ਜਿਦ.

ਅਤੀਅਲ, ਵਿ—ਅਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਹਠੀਆ.

ਅਤੀਏ, ਸੰਬੰਧਨ, ਅਹੀ! ਭੇ ਸਖੀ!

ਅਤ੍ਰਾਸਾ, ਦੇਖੋ, ਭਾਸਾ ੨.

ਅਤ੍ਰਾਹਾ, ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਸੰਯੁਕਾ” ਤੀ
ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਸ, ਜ, ਜ, ਗ. ੪੪, ੪੪,
੪੪, ੪੪.

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਸਜ ਸੈਨ ਭਰੇ ਚਲੇ ਤਹਾਂ,
ਚਣ ਬਾਲ ਬੀਰ ਮੰਡੇ ਜਹਾਂ,
ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਬੀਰ ਸੰਘਾਰਹੀਂ,
ਸਰ ਚਿਖ ਪੁੱਖ ਪੁਰਾਰਹੀਂ.”

(ਰਾਮਾਵ)

ਅਤ੍ਰੇਕਣ, ਸੰਗਤ—ਸਹਾਰਾ. ਚੌਥਣ ਅਭਵਾ ਅਟਕਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ
ਅਤੇ ਵਸਤੂ. ਨੁੰਮਣਾ.

ਅਤ੍ਰੇਕ, ਵਿ—ਅਤੀਅਲ। ੨ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ. “ਕਿ
ਅਤ੍ਰੇਕਸ਼ੁਚ.” (ਗੁਰਨ) ੩ ਟੇਵਾ, ਵੱਧ। ੪ ਅਤਨ (ਤਿਤਨ) ਵਾਲਾ.
ਅਤ੍ਰੇਕ ਬਤ੍ਰੇਕ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਮਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲੇ.

ਆ. ਸੰ. ਵਤ—ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ, ਸਰਵ—ਓਰ ਸੇ. “ਆ ਸਮੁਦੁ ਲੋ
ਫਿਰੀ ਦੁਹਾਈ.” (ਦਿਲੀਪਰਾਜ) ੨ ਤੀਕ. ਪ੍ਰਯੰਤ. ਤੋਤੀਂ. ੩ ਉਪ.

ਧਾਤੂਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਲਗਕੇ ਅਰਥ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਆਦਿ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਜਿਸੇ—ਅਕੰਪਨ, ਅਕਮਨ, ਅਨਯਨ, ਅਚੇਤਨ ਆਦਿ। ੪ ਪੰਜਾਬੀ
ਵਿੱਚ ਫਾਰਸੀ ਹੋ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਆ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸੇ—
ਪਰਦਹ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰਦਾ।

ਆਂ. ਸੰ. ਵਜ਼—ਵਿਸਮਯ (ਅਚਰਜ—ਭੋਧਕ ਸ਼ਬਦ) ੨ ਹਾਂ. ਅੰਗੀਕਾਰ।
੩ ਭਾ. ੭ ਸਰਵ—ਵਹ. ਉਹ. “ਨ ਰਿਜਕ ਦਸਤ ਅੰ ਕਸੇ.”
(ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਭ) ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਰਿਜ਼ਕ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ੪ ਅ. ਸਮਾਂ. ਵੇਲਾ। ੫ ਖਿਨ (ਕਣ). ਪਲ.

ਆਉ. ਦੇਖੋ, ਆਉਣਾ. “ਆਉ ਸੰਤ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ.” (ਮਾਭ ਮ:
੫) ੨ ਸੰ. ਆਯ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਿਸ਼. ਅਵਸਥਾ.

ਆਉਖਾ. ਸੰ. ਆਯੁਸ਼. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਿਸ਼. ਅਵਸਥਾ.

ਆਉਂਦੀ. ਦੇਖੋ, ਆਉਂਦੀ.

ਆਉਣਾ. ਸੰ. ਅਗਮਨ.

ਆਉ ਬੈਠ } ਸੰਗਤ—ਸੁਖਤ. ਆਗਤ ਭਗਤਿ. Welcome.
ਆਉ ਭਗਤਿ } ਜੀਉ ਆਇਆ ਨੂੰ. “ਆਉ ਬੈਠ ਅਦਰ ਸਭ
ਥਾਈ.” (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਆਉਲ. ਸੰ. ਉਲ. ਸੰਗਤ—ਰਿਯਮ (ਕਰਭਾਸ਼ਕ) ਅੰਦਰ ਦੀ ਉਹ
ਚਿੰਨੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੰਦਾ ਲਿਪਟਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵਲ.

ਆਉਲਾ. ਸੰ. ਆਮਲਕ. ਸੰਗਤ—ਟਿੱਕ ਬਿਰਭ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ
ਫਲ, ਜੋ ਖੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਆਵਲਾ. ਆਉਲੇ ਦਾ ਅਚਾਰ ਅਤੇ ਮੁਰੱਬਾ
ਭੀ ਪਾਈਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਖੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਕਬਜ਼ ਕਰਦਾ
ਹੈ. ਮੇਏ ਅਤੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਲ ਨੇਤ੍ਰ
ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਨਕਸੀਰ ਬੰਦ ਕਰਦਾ
ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਮੁਰੱਬਾ ਇਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੂ
ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਤ੍ਰਿਫਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਜੁੜਵ ਹੈ. ਦਾਹ. ਪਿਤ. ਪ੍ਰਮੇਹ
ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. L. Emblic Myrobalan.

ਆਉਲੀ. ਸੰਗਤ—ਭਾਵੀ. ਹੋਨਹਾਰ. ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ। ੨ ਸੰ.
ਆਮਲਕੀ. ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਆਉਲਾ. ਜੰਗਲੀ ਆਉਲਾ.

ਆਉ. ਦੇਖੋ, ਆਉ ੨. ਆਵੇਗਾ। ੩ ਆਉਣ ਵਾਲਾ.

ਆਅੰਕ. ਦੇਖੋ, ਆ ਅਤੇ ਅੰਕ.

ਆਇ. ਸੰਗਤ—ਅਧ. ਸ਼ਿਸ਼. ੨ ਭਿ. ਵਿ—ਆਕੇ. ਆ ਕਰ.
“ਆਇ ਮਿਲੁ ਗੁਰਸਿਖ, ਆਇ ਮਿਲੁ.” (ਤਿਲੰ ਮ: ੪)

੩ ਆਉਂਦਾ. ਆਗਮਨ ਕਰਦਾ. ਭਾਵ. ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ. “ਆਇ ਨ
ਜਾਈ ਬਿਰ ਸਦਾ.” (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੫) ੪ ਦੇਖੋ, ਆਯ.

ਆਇਉ. ਆਇਆ. ਆਇਓ। ੨ ਸੰ. ਆਯ—ਅਧ. ਸੰਗਤ—
ਨਾਥ. “ਜੈਦੇਵ ਆਇਉ ਤਸ ਸਫਟ.” (ਗੁਜ) ਤਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ
ਨਾਥ ਹੈ.

ਆਇਅਤਾ. ਵਿ—ਆਇਆ ਹੋਇਆ. ਆਗਤ. “ਘਰਿ ਆਇਅਤੇ
ਸਾਜਨਾ.” (ਸੁਹੀ ਵੰਤ ਮ: ੧)

ਆਇਆ. ਵਿ—ਆਗਤ. ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਜੰਮਿਆ. ਪੈਦਾ

ਹੋਇਆ। ੩ ਸੰਗਤ—ਜਨਮ. “ਆਇਆ ਤਿਨ ਕਾ ਸਫਲੁ ਭਇਆ
ਹੈ ਇਕਮਨਿ ਜਿਨੀ ਧਿਆਇਆ.” (ਵਡ ਅਨਾਹਟੀ ਮ: ੧)
੪ ਦੇਖੋ, ਆਯਾ ੨.

ਆਇਸ. ਸੰ. ਆਯਸ. ਵਿ—ਜੋਹੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਲੋਹਮਯ।
੨ ਸੰਗਤ—ਕਵਚ. ਜਿਰਹ. ਸੰਜੇ। ੩ ਭਾਵ—ਵਜ੍ਯ. “ਆਇਸ
ਪਤਿ ਪਿਰਈ.” (ਸਨਆ) ਵਜ੍ਯਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕਸ਼ਯਪ
ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੪ ਅਗਨਿ. ਅੰਗ. “ਤਿਹ ਫਿਨ ਆਇਸ ਕੇ ਧਰ
ਬੇਸਾ.” (ਨਾਪੁ) ਅਗਨਿ ਸਮਾਨ ਤੇਜਸ਼ੀ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ। ੫ ਚੁੰਕਕ
ਲੋਹਾ. ਭਾਂਤ ਲੋਹਾ। ੬ ਸੋਨਾ. ਸੁਰਰਣ। ੭ ਸੰ. ਆਯਸੁ. ਆਗਤ.
ਰੁਕਮ. “ਆਯਸ ਮੁਹਿ ਦੀਜੇ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਆਇਸੁ. ਆਗਤ. ਦੇਖੋ, ਆਇਸ ੨.

ਆਇਤ. ਸੰ. ਆਇਤਤ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜਾ ੨ ਆਇਤਤਵਾਰ.
ਐਤ ਵਾਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਯਤ.

ਆਇਤਨ. ਦੇਖੋ, ਆਯਤਨ.

ਆਇੰਦਾ. ਭਾ. ੨. ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ. ਭਵਿਸ਼ਤ.

ਆਇਧ. ਦੇਖੋ, ਆਧੁਧ.

ਆਇਨ. ਅਗਨ. ਅਰ. “ਕਰਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰ ਧਰਤ ਹੈ ਆਇਨ.”
(ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਆਇਥੇ. ਭਿ—ਆਉਣਾ. “ਨਾ ਕਛੁ ਆਇਥੇ, ਨਾ ਕਛੁ ਜਾਇਥੇ.”
(ਧਨਾ ਪੀਪਾ) ੨ ਜਨਮ ਲੈਣਾ.

ਆਇਥਾ. ਦੇਖੋ, ਆਇਅਥਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਆਤਾ ਅੰਖਰ. ਅਕਾਰ
ਵਰਣ. “ਆਇਥੈ ਆਪਿ ਕਰੇ ਜਿਨਿ ਛੋਡੀ.” (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੧)

ਆਇਥਿਆਂ. ਭਿ. ਵਿ—ਆਉਣ ਤੋਂ. ਆਗਮਨ ਉਪਰ. ਆਇਆਂ
ਤੋਂ. “ਜੇ ਮੈ ਹੋਦਾ ਵਾਰਿਆ ਮਿਤਾ ਆਇਥਿਆਂ” (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਆਈ. ਸੰਗਤ—ਮ੍ਰਿਤੁ. ਮੌਤ. “ਆਈ ਨ ਮੇਟਣ ਕੇ ਸਮਰਥ.”
(ਓਅੰਕਾਰ) ੨ ਅਧ. ਸ਼ਿਸ਼. ਅਵਸਥਾ। ੩ ਅਧਮਾਤਾ. ਦੁਰਗਾ.

ਇਸ ਨਾਉਂ ਦੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਬੈਠਿਲਰਾ ਵਿੱਚ
ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਆਈ ਪੰਥ। ੪ ਮਾਇਆ. “ਆਈਪ੍ਰਤਾ ਇਹੁ
ਜਗੁ ਸਾਰਾ.” (ਬਿਨਾ ਬਿਤੀ ਮ: ੧) ੫ ਆਉਣ ਦਾ ਦੂਰ ਕਾਲ।
੬ ਆਉਣ ਦਾ ਭਵਿਸ਼ਤ ਕਾਲ. “ਇਹੁ ਵੇਲਾ ਕਤ ਆਈ?” (ਗਉ
ਕਬੀਰ)। ੭ ਸਿੰਧੀ. ਮਾਤਾ. ਮਾਂ। ੮ ਵਿਪਦਾ. ਮੁਸੀਬਤ। ੯ ਭਿੰਗ
ਚਾਈ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਰੱਸਾ.

ਆਈਲ. ਭਾ. ੨. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜਾਮ। ੨ ਨਿਯਮ.
ਕਾਨੂਨ.

ਆਈਲਾ. ਭਾ. ੨. ਸੰਗਤ—ਸ਼ੀਸ਼ਾ. ਦਰਪਨ. ਪਹਿਲੇ ਚਮਾਨੇ
ਆਹਨ (ਲੋਹੇ) ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਸਿਕਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ
ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਾਉਂ ਪਿਆ ਹੈ.

ਆਈਪ੍ਰਤਾ. ਦੇਖੋ, ਆਈ ਅਤੇ ਆਈਪੰਥ। ੨ ਮਾਇਆ ਦੀ
ਚਰਨਾ. “ਆਈਪ੍ਰਤਾ ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਾਰਾ.” (ਬਿਨੀ ਬਿਤੀ ਮ: ੧)

ਆਈਪੰਥ. ਸ਼ਾਕੁਕਾਂ ਦਾ ਵਾਅਮਾਕਫ, ਜੋ ਦਫਿਣ ਮਾਰਕ ਦੇ

ਵਿਰੁਧ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧਨਾਰੀਸ਼ੁਰ ਅਤੇ ਵਾਮਨਾਰਧ. ਦੇਖੋ, ਆਈ 3। 2 ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਪੰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਰਕਾ, ਜੋ ਦੂਸਿਆਂ ਨਾਲ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਵਰਤਦਾ ਹੈ.

ਆਈਪੰਥੀ. ਅਯ ਮਾਤਾ ਦਾ ਉਪਾਸਕ। 2 ਉਹ ਯੋਗੀ (ਗੋਰਖਪੰਥੀ) ਜੋ ਸ਼ਕ੍ਤਿਉਪਾਸਕ ਹੈ। 3 ਦੇਖੋ, ਆਈ ਪੰਥ 2. "ਆਈਪੰਥੀ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ." (ਜਪੁ) ਸਭ ਨਾਲ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਕਰਨੀ ਆਈਪੰਥੀ ਹੋਣਾ ਹੈ.

ਆਸ. ਸੰ. ਆਸੁ ਧਾ—ਬੈਠਣਾ. ਹਾਸਰ ਹੋਣਾ. ਹੋਣਾ. ਰਹਿਣਾ. ਤਰਾਫ਼ਣਾ। 2 ਸੰ. ਆਸ਼ਾ—ਆਸ਼ਾ. ਸੰਗਤਾ—ਲਾਲਸਾ. ਕਾਮਨਾ. ਚਾਹ. ਉਮੇਦ. "ਆਸ ਅਨਿਤ ਰਿਆਗੁ ਤਰੰਗ." (ਸੁਖਮਨੀ) 3 ਦਿਸ਼ਾ. ਧਰਫ਼. "ਤਾਤ ਖੋਲ ਜਿਹ ਆਸ." (ਨਾਪੁ) 4 ਸੰ. ਆਸਤ. ਮੁਖ. ਮੂੰਹ. "ਨਮੇ ਆਸ ਆਸੇ ਨਮੇ ਭਾਕ ਬੰਕੇ." (ਜਪੁ) ਮੁਖ ਦਾ ਮੁਖ ਰੂਪ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਨੰਕਾਰ ਰੂਪ। 5 ਚੇਹਰਾ। 6 ਸੰ. ਆਸ. ਭੋਜਨ. ਅਹਵਾ। 7 ਸੰ. ਆਸ. ਭਸਮ. ਸੁਆਹ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. 35। 1 8 ਆਸਨ। 9 ਧਨੁਖ। 10 ਆਸੁ. ਛੋਤੀ. "ਕਾਨੁ ਕੰ ਬੁਲਾਇ ਰਾਇ ਨੀਨ ਤਭ ਆਸ ਹੈ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਆਸਾਇਤੀ 2. 99 ਭਾ 1 ਚੰਕੀ. ਦੇਖੋ, ਆਸਮਾਨ। 92 ਭਾ 1 ਆਸ. ਉਝਲਕੇ ਕੰਢਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਰਸ, ਜੈਸੇ—ਆਸੇ ਜੋ.

ਆਸ ਆਸੇ. ਦੇਖੋ, ਆਸ 4.

ਆਸਕ. ਅ. ਤੁੰ. ਆਸਿਕ. ਸੰ. ਆਸਕੁ ਵਿ—ਵਿਸ਼ਵ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. "ਨਾਨਕ ਆਸਕ ਕਾਢੀਐ ਸਦਹੀ ਰਹੈ ਸਮਾਇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: 2) 2 ਸੰ. ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਭਕਕ. ਦੇਖੋ, ਆਸ 6.

ਆਸਕਤ. ਸੰ. ਆਸਕੁ. ਵਿ—ਆਸਿਕੁ. ਪ੍ਰੇਮੀ. ਨਿਵਲੀਨ. "ਬਿਥਿ ਰਸ ਸਿਉ ਆਸਕਤ ਮੂਤੇ!" (ਕਾਨ ਮ: 4) 2 ਸੰ. ਆਸਕੁ. ਜੋਰਾਵਰ. ਸਕਤਿ ਵਾਲਾ.

ਆਸਕਤਿ. ਆਸਕਿ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰੀਤੀ. ਆਸਕੀ. ਲਗਨ.

ਆਸਕਾਰ. ਭਾ 10 ਵਿ—ਜਾਹਿਰ. ਪ੍ਰਤੱਖ. ਪ੍ਰਕਟ. ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਆਸਕਾਰਾ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਆਸਕੀ. ਭਾ 10 ਆਸਿਕੀ. ਸੰਗਤਾ—ਆਸਕੁਤਾ. ਪ੍ਰੀਤੀ. ਨਿਵਲੀਨਤਾ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਦਸ਼ਾ. "ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਆਸਕੀ ਦੂਜੇ ਨਹੀ ਜਾਇ." (ਮ: 2 ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਆਸਕੁ. ਦੇਖੋ, ਆਸਕ.

ਆਸਕੇ. ਵਜ—ਖੂਬ! ਵਾਹ ਵਾਹ! ਸਿੰਧੀ. ਆਸਕੀਨ.

ਆਸ ਕੋਰ. ਇਹ ਪਟਿਆਲਾ ਪਤਿ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਰ ਆਪਣੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਤਮ ਗੀਤਿ ਨਾਲ ਕੀਤਾ. ਰਾਣੀ ਆਸ ਕੋਰ ਵਡੀ ਧਰਮਾਤਮਾ, ਦਿਲੇਰ ਅਤੇ ਚਰੁਰ ਸੀ.

ਆਸਚਰਯ. ਦੇਖੋ, ਅਸਚਰਜ ਅਤੇ ਅਚਰਜ.

ਆਸਣ. ਸੰ. ਆਸਨ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿਥਿਤਿ (ਇਸਥਿਤਿ). ਬੈਠਕਾ 2 ਬੈਠਣ ਦਾ ਵਸਤੂ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਛਾਕੇ ਬੈਠੀਏ। 3 ਯੋਗ ਦਾ ਤੀਜਾ ਅੰਗ. ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਭਿਆਸੀ ਆਪਣੀ ਬੈਠਕ ਸਾਧਦੇ ਹਨ. ਸਿਵ, ਸੰਹਿਤਾ ਆਦਿ. ਯੋਗਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ 18 ਆਸਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਲਏ ਹਨ, ਜਥਾ—ਸਿੰਕ, ਗੋਮੁਖ, ਮਤਸਕ, ਉਸਟ੍ਰ, ਮੰਡੂਕ, ਵਿਸ਼, ਹੰਸ, ਮਯੂਰ, ਭਰੁਤ, ਕੁੰਕੁਟ, ਵਕ, ਸਰਪ, ਸ਼ਨਤ, ਵਿਸ਼ਿਕ, ਧਨੁ, ਤਾਤ, ਚਕ੍ਰ, ਵਜ੍ਰ, ਵੀਰ, ਦੰਡ, ਬੀਜਾਸਨ, ਨੱਲ, ਸਚ (ਪ੍ਰੇਤਾਸਨ) ਆਦਿ. ਪਰ ਸਾਰੇ ਆਸਨ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਪਰਮ ਉੱਤਮ ਲਿਖੇ ਹਨ—

(ੳ) ਸਿੰਧਾਸਨ. ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦੀ ਅੱਡੀ ਭੁਦਾ ਅਤੇ ਟੋਤਿਆਂ ਮੱਧ ਸੀਉਣ ਤੇ ਲਾਕੇ, ਅਰ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਦੀ ਅੱਡੀ ਨਿੰਗ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਪੇਡੂ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ, ਨੱਡੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਕੇ ਸਿੰਧਾ ਬੈਠਣਾ, ਨਜ਼ਰ ਨੱਕ ਦੀ ਨੱਕ ਜਾਂ ਭੋਹਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਰੱਖਣੀ.

(ਅ) ਪਦਮਾਸਨ (ਕਮਲਾਸਨ). ਸੱਜਾ ਪੈਰ ਖੱਬੇ ਪੱਟ ਤੇ ਅਤੇ ਖੱਬਾ ਪੈਰ ਸੱਜੇ ਪੱਟ ਤੇ ਰੱਖਣਾ, ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਖੱਬੇ ਗੋਡੇ ਤੇ ਅਰ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਸੱਜੇ ਗੋਡੇ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕਮਰ ਦਾ ਬਲ ਕੱਢ ਕੇ ਸਿੰਧਾ ਬੈਠਣਾ. ਨਜ਼ਰ ਨੱਕ ਦੀ ਨੱਕ ਜਾਂ ਭੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਟਿਕਾਉਣੀ.

ਜੇ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਛਾਹ ਨੈ ਜਾ ਕੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਖੱਬੇ ਪੱਟ ਤੇ ਰੱਖੇ, ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਰਾ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠੀਏ. ਤਦ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਬੱਧ ਪਦਮਾਸਨ" ਹੋਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਰਮੁਕ ਆਸਨ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

(ੲ) ਸਿੰਹਾਸਨ. ਭੁਦਾ ਅਰ ਨਿੰਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਸਿਉਣ ਹੈ, ਉਸ ਉੱਪਰ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਗਿੱਟੇ ਜਮਾਕੇ ਬੈਠਣਾ. ਗੋਡਿਆਂ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਰੱਖਕੇ ਨੱਕ ਦੀ ਨੱਕ ਤੇ ਟਕਟਕੀ ਲਾਉਣੀ.

(ੳ) ਭਵਾਸਨ. ਸਿਉਣ ਤੇ ਰੱਖੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਅੰਗੂਰੇ ਬੱਧ ਪਦਮਾਸਨ ਵਾਂਗ ਫਤਨ ਤੋਂ, ਸਿੰਹਾਸਨ ਤੋਂ "ਭਵਾਸਨ" ਛਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਜੱਕ ਸਿਧ ਆਸਣ ਚਉਰਾਸੀਹ ਟੋਤੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਹਿਆ" (ਜੋਰ ਅ: ਮ: 4) 4 ਸਾਧ ਦੀ ਬੈਠਕ (ਨਿਸ਼ਸ੍ਰਗਾਹ). ਆਸ਼ੁਮ. "ਸਿਧ ਆਸਟ ਸਭ ਜਗਤ ਦੇ, ਨਾਨਕ ਆਦਿ ਮਤੇ ਜੋ ਕੀਆ." (ਭਾਗੁ) 4 ਕਾਮ ਆਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਥੁਨ ਦੇ 18 ਆਸਨ. ਯੋਗ ਦੇ ਆਸਨਾਂ ਵਾਕਰ ਭੋਗੀਆਂ ਨੇ ਭੀ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਆਸਨ ਕਲਪ ਲਏ ਹਨ.

"ਕੋਕ ਆਸਤ੍ਰ ਕੰ ਉਚਰ ਕੈ, ਰਮਤ ਦੇਉ ਸੁਖ ਪਾਇ। ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਆਸਨ ਕਰੈਂ ਗਨਨਾ ਕਨੀ ਨ ਜਾਇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੬੫) "ਏਕ ਹੀ ਭੋਗ ਕੇ ਆਸਨ ਪੈ, ਤਖ ਮਾਰਤ ਯੋਗ ਕੇ ਆਸਨ ਜੇਤੇ."

ਕਾਛੇਨੁ ਤੰਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—ਆ ਆਤਮ ਸਿੰਧਿ, ਜ ਸਭਾ ਚੰਡ ਨਾਸ, ਨ ਨਥ ਨਿਧਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਆਸਨ ਸੰਗਤਾ ਹੈ।

ਤੰਤ੍ਰ ਭਾਸ਼ਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵਸਿਸ਼ਠਨ ਨਈ ਮੰਥੇ ਦੇ ਚੰਮ ਦਾ, ਗਿਸੇ ਦਾ ਦਿਨ ਮਿੰਛਣ ਨਈ ਵਾਖ ਦੇ ਚੰਮ ਦਾ, ਮਾਛਣ ਨਈ ਭੋਟੇ ਦੀ ਖੱਨ ਦਾ, ਵਿਰੋਧ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਖੋਤੇ ਦੀ ਖੱਨ ਦਾ, ਉੱਚਾਟਨ ਨਈ ਉਨ ਦੇ ਚੰਮ ਦਾ, ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਨਈ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੱਨ ਦਾ, ਸਭ ਕਾਛ ਸਿੰਧੀ ਵਾਸਤੇ ਉਨ ਦਾ ਆਸਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ।

(ਰਸੀਆ) ਏ ਦੇਖੋ, ਆਸਨ ੭। ੭ ਸੰ. ਆਸ-੧. ਜਥਾਤਾ, ਮੁੱਹ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੰਦ ਅਤੇ ਦਾਤਾਂ ਜਥੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਹਤਵਾਦਾ. Jaw। ੮ ਸੰ. ਆਸ-੧. ਵਜ੍ਹਾ. ੯ ਇੰਦ੍ਰ। ੧੦ ਵਿ—ਭੋਜਨ ਖਵਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਆਸਤ, ਦੇਖੋ, ਅਸਿ। ੭ ਆਸਿਕ, ਵਿ—ਕਰਤਾਰ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਤ—ਅਸੁ ਹੋਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ, ਪਸਚਿਮ, ਪੱਛੋਂ, “ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਆਸਤ.” (ਮਾਥੁ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੪ ਅਸਤੁ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ, “ਆਸਤ ਧਾਰੇ ਨਿਹਾਏ.” (ਫ਼ਕਾਨ)

ਆਸਤਕ, ਦੇਖੋ, ਆਸਤਿਕ.

ਆਸਤਰ } ਆਸਿਤਰ—ਆਸਿਤਰਾ, ਸੰਗਤ—ਵਿਛਾਉਣ ਦਾ
ਆਸਤਰਫ } ਵਸਤ੍ਰ, ਸੇਜਾ ਦੀ ਵਿਛਾਈ, “ਆਸਤਰਨ ਬਰ
ਆਸਤਰਨ } ਬਿਸਦ ਬਿਸਾਲਾ.” (ਗੁਪਤੁ) ੭ ਹਾਥੀ ਦਾ ਝੁੱਲ.
ਆਸਤਾਂ, ਫਾ ੭੮੧ ਸੰਗਤ—ਅਸਥਾਨ, ਜਗਹਿ, ਥਾਂ ੭ ਦੁਰ.
ਦੁਰਵਾਜਾ। ੩ ਆਸੁਮ.

ਆਸਤਿ, ਦੇਖੋ, ਅਸਿ। ੭ ਆਸਿਕ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੩ ਅਸਿਤ੍ਰ, ਹੋਂਦ, ਦੇਖੋ, ਨਾਸਤਿ ੭.

ਆਸਤਿਕ, ਸੰ. ਆਸਿਤਕ, ਵਿ—ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ, ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, Theist.

ਆਸਤਿਕਤਾ } ਸੰਗਤ—ਆਸਿਕਪਨ, ਵਾਹਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ
ਆਸਤਿਕਤਾ } ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ੁ ਨਿਸ਼ਚਾ.
Theism.

ਆਸਤੀਕ, ਸੰ. ਆਸਤੀਕ, ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਵਾਸੁਕੀ ਨਾਭ ਦੀ ਚੈਟ ਮਨਸਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਜਰਤਕਾਰੂ ਰਿਖੀ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਜਨਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਸਰਪਯੋਗ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਕੁਲ ਭਫਕ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਨਾਭ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਭਰਾਏ ਸਨ, “ਅਤਰੇ ਆਸਤੀਕ ਮਹਾਂ ਬਿਪ੍ਰ ਸਿੰਧ,” (ਜਨਮੇਸ਼ਵਰ) ਦੇਖੋ, ਮਨਸਾ ੫.

ਆਸਰੀਨ, ਫਾ ੭੮੧ ਸੰਗਤ—ਕੁਤਬੇ ਕੋਟ ਆਦਿ ਦੀ ਥਾਂ, ਬਾਹੁਲੀ.

ਆਸਰੇ, ਦੇਖੋ, ਆਹਿਸਤਾ.

ਆਸਥਾਈ, ਦੇਖੋ, ਅਸਥਾਈ ੪—੫.

ਆਸਨ, ਦੇਖੋ, ਆਸਣ, “ਨਿਵਲੀ ਕਰਮ ਆਸਨ ਚਉਰਾਸੀਹ ਇਨ ਮਹਿ ਸਾਂਤਿ ਨ ਆਵੈ ਜੀਉ” (ਮਾਥ ਮ: ੫) ੭ ਖੋਤੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ ਨਿਸ਼ਸਤ, “ਆਸਨ ਆਏ ਬਾਗ ਗਹਿ ਬਲਵੰਤ ਬਿਸੇਸਾ,” (ਗੁਪਤੁ)

ਆਸਨਕਸ਼ੁੰਨ, ਵਿ—ਸੁੰਨ ਵਿੱਚ ਆਸਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ, ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋਇਆ, “ਆਸਨਕ ਸੁੰਨ ਅਨਬਿਕਤ ਰੰਗ,” (ਦੱਤਾਭ)

ਆਸਨਾ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਿਥਿਤ (ਇਸਥਿਤਿ), ਕਾਯਮ ੭ ਆਸਨਾ, ਦੇਖੋ, ਅਸਨਾਇ.

ਦੇਖੋ, ਮਹਾਭਾਰਤ ਆਦਿ ਪਰਵ—ਅ ੪੦—੪੭.

ਆਸਨਾਈ, ਆਸਨਾਈ, ਦੇਖੋ, ਅਸਨਾਈ.

ਆਸਨਿ, ਆਸਨ (ਸੇਜਾ) ਤੇ, “ਪ੍ਰਿਅ ਆਇ ਬਸੇ ਗ੍ਰਿਹ ਆਸਨਿ,” (ਮਲਾ ਮ: ੫) ਭਾਵ ਮਨ ਵਿੱਚ.

ਆਸਨਿਵਾਸ, ਵਿ—ਸਾਰੀ ਉੱਮੇਦਾਂ ਦਾ ਘਰ, ਜਿਸ ਤੇ ਸਭ ਆਸ ਭਰੋਸਾ ਰਖਏ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਆਸਾਨਿਵਾਸ.

ਆਸਨੀ, ਸੰਗਤ—ਕਾਮਨਾ, ਆਸਾ, “ਪੁਰੁ ਪੂਰਨ ਆਸਨੀ, ਮੇਰੇ ਮਨਾ!” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੭ ਦੇਖੋ, ਆਸੀਨਾ, ੩ ਦੇਖੋ, ਆਸੰਨ.

ਆਸਪਦ, ਸੰ. ਆਸਪਦ, ਸੰਗਤ—ਅਸਥਾਨ, ਥਾਂ ੭ ਪਦਵੀ, ਕੁਤਬਾ ੩ ਮਾਨ, ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ ੪ ਕਾਰਜ, ਕੰਮ.

ਆਸਪਾਸ, ਗ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਹਦ ਗਿਰਦ ਏਧਰ ਉਧਰ, ਥਾਂ ਪਾਸੇ “ਆਸ ਪਾਸ ਘਨ ਰੁਰਸੀ ਗਾ ਡਿਰਵਾ,” (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਆਸਪਿਆਸ, ਸੰਗਤ—ਤੀਵ ਕਾਮਨਾ, ਮਹਾਂ ਕੁਚਿ, ਪ੍ਰਬਨ ਇੱਛਾ, ਆਸਪੁਰਣਾ } ਸੰਗਤ—ਓਹਨ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਕੁਲਦੇਵੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ
ਆਸਪੁਰਣਾ } ਆਸਾ ਪੂਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.
੭ ਕੁਰਸੇਵਾ ੩ ਆਤਮਵਿਦਤਾ.

ਆਸਫੁੰਦੋਲਾ } ਦੇਖੋ, ਅਸਦਖਾਨ.
ਆਸਫੁਲਦੋਲਾ }

ਆਸਥਾਨ, ਅਸ (ਚੰਬੀ) ਮਾਨ (ਮਾਨਿੰਦ), ਆਥਾਸ, ਦੇਖੋ, ਅਸਮਾਨ, ਆਸਮਾਨ ਖਾਨ, ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਦਾ ਜਵਾਈ, ਇਸ ਨੇ ਭਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦਾ ਭਾਜ ਚੁਰਾਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਕਰਤਾਰ ਪੂਰ ਲਤਿਆ, ਇਹ ਸੰਮਤ ੧੬੯੧ ਵਿੱਚ ਭਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਰਿਆ.

ਆਸਥਾਨ ਚਰ, ਸੰਗਤ—ਆਥਾਸ ਵਿੱਚ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ, ਪੰਛੀ, ੭ ਤੀਰ, (ਸਨਾਮ)

ਆਸਮੁਦੁ, ਗ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਮੁੰਦਰ ਤੀਕ, ਸਮੁਦ੍ਰ ਪਰਯੰਤ, “ਆਸਮੁਦੁ ਨੇ ਚਿਰੀ ਦੁਹਾਈ,” (ਗੁਪਤੁ) ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤਕ ਦੁਹਾਈ ਫਿਰੀ.

ਆਸਮੰਤ, ਸੰ. ਆ-ਸਮੰਤ, ਗ੍ਰਿ. ਵਿ—ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ, ਸਰਵ—ਓਹ, ੭ ਪੂਰਣ ਹੀਤੀ ਨਾਲ, ਚੰਡੀ ਤਰਾਂ.

ਆਸਥ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮਤਲਬ, ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ, ਤਾਤਪਰਯ ੭ ਵਾਸਨਾ, ਇੱਛਾ.

ਆਸਰ, ਸੰ. ਆਸੁਥ, ਸੰਗਤ—ਆਸਰਾ, ਆਧਾਰ, ਸਹਾਰਾ ੭ ਓਟ ਪਨਾਹ, ਸਰਣ, “ਜਿਹ ਆਸਰ ਇਆ ਭਵਜਨ ਤਰਣਾ,” (ਬਾਵਨ) “ਇਹ ਆਸਰ ਪੂਰਨ ਭਏ ਕਾਮ,” (ਗਉ ਮ: ੫)

ਆਸਰਮ, ਦੇਖੋ, ਆਸੁਮ.

ਆਸਰਾ, ਦੇਖੋ, ਆਸਰ.

ਆਸਰ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਾਣ, ਸ੍ਵਾਸ ੭ ਉਹ ਸਰਾਬ, ਜੋ ਨਾਲ ਸਾਥ ਨਾ ਖਿੱਚੀ ਹੋਵੇ, ਕਿੰਤੂ ਸਾਥੇ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ, ਜੈਸੇ, ਸੋਮਰਸ ਅਤੇ ਤਾਤੀ ਆਦਿ.

ਆਸਤੀ, ਸੰਗਤ—ਆਸਾ, ਕਾਮਨਾ, ਉੱਮੇਦ, “ਨਾਨਕ ਆਸਤੀ

ਨਿਬਾਹਿ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਆਸਾ. ਸੰ. ਆਸਾ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਉੱਮੇਦ. "ਆਸਾ ਕਰਤਾ ਜਗੁ ਮੁਆ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਗੁਜ ੧) ੨ ਇਲਾ. ਤਰਫ਼. "ਤੁਮ ਨਹਿ ਆਵੇ ਤਬ ਇਤ ਆਸਾ." (ਨਾਪੁ) "ਮਨੁ ਮਨੈ ਮਹਿ ਚਿਤਵਉ ਆਸਾ ਨੈਨਹੁ ਤਾਰ ਤੁਹਾਕੀ." (ਕੋਦਾ ਮ: ੫)

੩ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਦੋਸਤ, ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤਿ ਦੀ ਇੱਕ ਰਾਗਣੀ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਲਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦੇਵ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਛਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤਿ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਚਲਾਈ. ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚੌਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ੨੪ ਛੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪਉੜੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ. ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਨਿੱਤ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਪਰਸੋ ਭੋਗ ਤਬ ਆਸਾਵਾਰ." (ਗੁਪਸੁ)

ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਦਰ ਦੀ ਚੌਕੀ ਵੇਲੇ (ਸੰਤ ਸਮੇ) ਭੀ ਆਸਾ ਦਾ ਗਾਉਣਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ. ਇਸ ਰਾਗਣੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ. ਵਾਦੀ ਰਿਸਭ, ਸੰਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਸੁਰ ਸਤਜ ਹੈ. ਆਸਾ ਦੀ ਸਰਕਮ ਇਹ ਹੈ. ਆਰੋਹੀ—ਸ ਰ ਮ ਪ ਧ ਨ ਸ. ਅਵਰੋਹੀ—ਰ ਸ ਨ ਧ ਪ ਮ ਗ ਰ ਸ.

ਕਈ ਰਾਗੀ ਪੈਵਤ ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਐਸੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗਾਧਾਰ ਸੰਵਾਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਆਰੋਹੀ ਤਾਨ ਵਿੱਚ ਗਾਧਾਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾ ਯੋਗ ਹੈ.

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਆਸਾ ਦਾ ਚੌਥਾ ਨੰਬਰ ਹੈ। ੪ ਮਤਲਬ. ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਯ. "ਤਾਂ ਬਾਝੇ ਉਸ ਦਾ ਆਸਾ ਜਾਣਿਆ." (ਜਸਾ) ੫ ਅ. ੫ ਆਸਾ. ਸੋਟਾ. ਛਟੀ. ਛੰਡਾ. "ਆਸਾ ਹੋਭ ਕਿਤਾਬ ਕੱਛ." (ਭਾਗੁ) "ਮਨਸਾ ਮਾਰਿ ਨਿਵਾਰਿਹੁ ਆਸਾ." (ਮਾਰੂ ਸੈਲਹੇ ਮ: ੫) ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸਿੱਟਣਾ ਹੀ ਆਸਾ ਹੈ.

ਆਸਾਇ. ਸੰ. ਆਸਾਯ. ਸੰਗਤ—ਰਾਤਪਰਥ. ਮਨੋਰਥ. ਇੱਛਾ. "ਪੂਰਨ ਆਸਾਇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਆਸਾਇਸ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਯਸ.

ਆਸਾਇਤੀ. ਵਿ—ਆਸਾ ਵਾਲੀ. ਉਮੀਦ ਵਾਲੀ. ਆਸਾਵਤੀ। ੨ ਅ. ੫ ਆਸੀਯਹ. ਵਿ—ਗਮਨੀਨ ਇਸਤੀ. ਬੇਕਾਰੁਰ ਹੋਈ. "ਆਸਾਇਤੀ ਆਸ ਕਿ ਆਸ ਪੁਰਾਈਐ." (ਭੁਨਹੇ ਮ: ੫) ਬੇਕਾਰੁਰ ਹੋਈ ਦੀ ਆਸਾ ਆਸੁ (ਸੀਖੁ) ਪੂਰਣ ਕਰੇ.

ਆਸਾਈ. ਸੰਗਤ—ਆਸਾ. "ਮਨ ਮਹਿ ਚਿਤਵਉ ਐਸੀ ਆਸਾਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਭੁੱਧ, ਕੋਮਲ, ਗ੍ਰਹਸੁਰ, ਵਾਦੀ ਸੰਵਾਦੀ ਆਦਿ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਦੇਖੋ, ਸੁਰ ਅਤੇ ਠਾਣ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ.

ਛੰਡੀ ਸੰਨਯਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਭੀ "ਆਸਾ" ਰੱਖਣਾ ਰੋਪ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ.

ਆਸਾਸਹਿ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਸਨ ੨। ੨ ਛਾ. ੧੫੫੧ ਵਿਸੁਆ ਦੇਣਾ ੩ ਸਤੁਤਿ (ਉਸਤਤਿ) ਕਰਨਾ ੪ ਉਠਾਉਣਾ.

ਆਸਾਸਨ. ਸੰ. ਆਸਾਸਨ. ਸੰਗਤ—ਤਸੱਲੀ. ਦਿਲਾਸਾ। ੨ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਰਿਯਾ. ਆਸੁਯ ਪ੍ਰਦਾਨ. "ਸਿਧ ਸਾਧਕ ਆਸਾਸਹਿ" (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) "ਫਿਅ ਦਰਸਨ ਆਸਾਸਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ). ਦੇਖੋ ਆਸਾਸਹਿ ੨.

ਆਸਾਸਿੰਘ. ਇਹ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਮੁਤਸੱਦੀ ਸੀ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਡਰੀਫ਼ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਉਪਕਾਰ ਅਰਬ ੫੦੦) ਰੁਪਏ ਦਾ ਟੋਭੂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਨਿਖ ਦਿੱਤਾ. ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ. ਜਦ ਟੋਭੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ, ਤਦ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਰਾਜ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵਕਮਾਇਆ ਕਿ ਭਿਨਾ ਹੁਕਮ ਖੁਦ ਟੋਭੂ ਕਿਉਂ ਲਿਖਿਆ. ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਡਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੱਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਹਰਾ ਨਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ:—

"ਮੁਖ ਕਾਰਾ ਮੇਰੇ ਕਰੈ ਕਰਤ ਨ ਪਰਉਪਕਾਰ, ਤਿਸ ਕੇ ਮੇਂ ਫਿਰ ਕਰੋਂਗੀ ਪਲਟਾ ਇਸ ਦਰਬਾਰ." ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਲਮ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਕੇ ਉਪਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਕਲਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰੇਗੀ. ਇਸ ਪੁਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਬੁਲਾਕੇ ਫੇਰ ਉਸੇ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ.

ਆਸਾਸੈ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਸਨ.

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ. ਆਸਾ ਰਾਗ ਦੇ ਅੰਤ ਨਿਖੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਸਲੋਕ ਅਤੇ ੨੪ ਪੌਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਨੋਹਰ ਰਚਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਲੋਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦੇ ਭੀ ਹਨ. ਇਸ ਦੇ ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ੨੪ ਛੰਕੇ ਪੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ ਪੁਰਾਤਨ ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਾ ਵਾਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਆਸਾ ਦੇ ਆਲਾਪ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਰਾਹ ਪੌਤੀਆਂ ਆਸਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗਾਈਆਂ ਜਾਣ. ਸਵੇਰ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪੌਤੀਆਂ ਛਾਕੇ ਅੰਤ ਦੀ ਪੌਤੀ ਭੀ ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਗਾਈ ਜਾਵੇ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾ ੩ ਅਤੇ ਚਾਰ ਚੌਕੀਆਂ.

ਆਸਾਧ } ਅਸਾਧ. ਲਾਟਿਲਾਜ. ਦੇਖੋ, ਅਸਾਧ. "ਦੀਰਘ ਰੋਕ ਆਸਾਧਿਓ" ਮਾਇਆ ਅਜਾਧਿਓ." (ਗਉ ਬਿਤੀ ਮ: ੫)

ਆਸਾਨ. ਛਾ. ੧੫੧ ਵਿ—ਸੁਗਮ. ਸਰਲ. ਸੁਖਾਲਾ.

ਆਸਾ ਨਿਵਾਸ. ਦੇਖੋ, ਆਸ ਨਿਵਾਸ. "ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਆਸਾ ਨਿਵਾਸ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਆਸਾਬੰਧ } ਵਿ—ਆਸਾ ਕਰਕੇ ਬੰਧਾ ਹੋਇਆ. ਉੱਮੇਦ ਵਾਰ. ਆਸਾਬੰਧੂ

ਆਸਾਮ. ਬੰਗਲ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਅਤੇ ਹਿਮਾਲੇ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਖਾਨਾਂ ਬਹੁਤ ਹਨ ਅਤੇ ਨਦੀ ਨਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ

ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਧਾਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਕਾਮਰੂਪ ਭੀ ਆਖਦੇ ਸਨ।

ਆਸਾ ਮਨਸਾ. ਪ੍ਰਾਪ੍ਰਿ (ਪ੍ਰਾਪਤੀ) ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪਵਿੱਤਿ (ਬਿਰਤੀ). "ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਏਉ ਬਿਨਾਸਤ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਆਸਾਯਸ਼. ਫ਼ਾ آسا ਸੰਗਤ—ਸੁਖ. ਚੈਨ. ਆਰਾਮ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਸੁਦਨ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਹੈ

ਆਸਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵਰਖਾ ਦੀ ਬੁਫ਼ਾਤ. ਬਾਫ਼ਤ। ੨ ਭਿੰਡ. ਮੇਖਮਾਲਾ। ੩ ਅਸਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਿਸ਼ਾਨ। ੪ ਲੱਛਣ। ੫ ਚੌੜਾਈ. ਅਰਥ.

ਆਸਾਵਰੀ. ਇਹ ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ ਦੀ ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤਿ ਦੀ ਰਾਗਿਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਤੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਾਧਾਰ ਪੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸਾਦ ਕੋਮਲ, ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸੁੱਧ ਹਨ। ਆਸਾਵਰੀ ਵਿੱਚ ਪੈਵਤ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਗਾਧਾਰ ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ। ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਗਾਧਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸਾਦ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸੁਰ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਅੰਤਰ ਸੰਪੂਰਣ ਰਾਗ ਹੈ।

ਆਰੋਹੀ—ਸ ਰ ਮ ਪ ਧਾ ਸ.

ਅਵਰੋਹੀ—ਸ ਨਾ ਧਾ ਪ ਮ ਗ ਰ ਸ.

ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਰ ਭੇਦ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਆਸਾਵਰੀ ਨੂੰ ਤੈਰਵ ਅਤੇ ਤੈਰਵੀ ਠਾਟ ਤੇ ਗਾਉਣਾ ਭੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਗਿਣੀ ਆਸਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਆਸਾ ਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾ ੩ ਅਤੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ.

ਆਸਾਵੰਤ. ਸੰ. ਆਸ਼ਾਕ। ਵਿ—ਉਂਮੇਦਵਾਰ. ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ. ਕਾਮਨਾ ਵਾਲਾ.

ਆਸਾਵੰਤੀ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਵੰਤ. "ਆਸਾਵੰਤੀ ਆਸ ਗੁਸਾਈ, ਪੂਰੀਐ." (ਵਾਰ ਸੋਤ)

ਆਸਾੜ. ਸੰ. ਆਸਾਵ. ਸੰਗਤ—ਹਾਥੁ ਮਹੀਨਾ ਦੇਖੋ, ਅਖਾਤ. "ਆਸਾਤ ਸੁਰੰਦਾ ਤਿਸੁ ਲਭੈ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਹਰਿਚਰਣ ਨਿਵਾਸੁ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹ)

ਆਸਾੜਾ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾੜਾ.

ਆਸਾੜਿ. ਹਾਥੁ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ.

ਆਸਾੜੁ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾਤ ਅਤੇ ਆਸਾੜ.

ਆਸਿਕ. ਦੇਖੋ, ਆਸਕ.

ਆਸਿਖ } ਸੰ. ਅਸਿਸ਼੍. ਸੰਗਤ—ਅਸੀਸ. ਦੁਆ. ਆਸ਼ੀਵੰਦ.
ਆਸਿਖਬਾਦ } ਰੁਸਲ ਆਨੰਦ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਅਤੇ ਵਰਦਾਨ.
ਆਸਿਖਾ } "ਆਸਿਖ ਬਾਦ ਬਲੰਦ ਬਨੰਤੇ." (ਰੁਪਸੁ)

ਆਸੀ. ਆਵਸੀ (ਅਵੇਗਾ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਅਸੀ ਆਸੀ. ਵਿ—ਪਾਪੀ. ਅਪਰਾਧੀ. ਗੁਨਹਗਾਰ.

ਆਸੀਸ. ਦੇਖੋ, ਅਸਿਖ. "ਪੂਤਾ, ਮਾਤਾ ਕੀ ਆਸੀਸ." (ਕੂਜ ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੁਰ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸੁਰ.

ਮ: ੫)

ਆਸੀਨਿ. ਸੰ. ਵਿ—ਵਿਰਾਜਮਾਨ. "ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨ ਆਸੀਨਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ. ਇਸਥਿਤ.

ਆਸੀਨਾ. ਦੇਖੋ, ਆਸੀਨ.

ਆਸੀਰ. ਸੰ. ਅਸਿਸ਼੍. ਆਸ਼ੀਵੰਦ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸੀਰ.

ਆਸੀਰਵਚਨ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਸੀਸ. ਆਸ਼ੀਵੰਚਨ. ਆਸ਼ੀਵੰਦ.
ਆਸੀਰਵਾਦ } ਦੁਆ. ਦੇਖੋ, ਅਸਿਖ.

ਆਸੁ. ਸੰ. ਆਸੁ. ਕਿ. ਵਿ—ਕੁਰੰਤ. ਫੋਤੀ. ਬੀਖੁ. "ਆਸੁ ਹੀ ਤੀਫਨ ਲੈ ਅਸਿ ਸੁੀ ਗਰਿ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਆਸੁ. ਸੰਗਤ—ਅਸੁ. ਹੰਦੂ. ਆਸੁ. ਅਸਕ.

ਆਸੁਕ. ਵਿ—ਆਸੁ (ਫੋਤੀ) ਡਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇਜ਼ ਚਾਲ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪਵਨ. ਹਵਾ। ੩ ਤੀਰ। ੪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਰੋਸ਼ਨੀ.

ਆਸੁਤੋਖ. ਸੰ. ਆਸੁਤੋਸ. ਵਿ—ਆਸੁ (ਫੋਤੀ) ਤੋਸ (ਖੁਸ਼) ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਤਟ ਪਟ ਗੀਤ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ। ੩ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਵ.

ਆਸੁਫ਼ਤਰ. ਫ਼ਾ آسا ਵਿ—ਪਰੇਸ਼ਾਨ. ਹੈਰਾਨ. ਇਸ ਦਾ ਧਾਤੁ ਆਸੁਫ਼ਤਨ ਹੈ.

ਆਸੁਫ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ آسا ਵਿ—ਪਰੇਸ਼ਾਨ (ਹੈਰਾਨ) ਹੋਣਾ.

ਆਸੁਫ } ਵਿ—ਅਸੁਰ (ਰਾਖਸ) ਸੰਬੰਧੀ. ਰਾਖਸ ਦੀ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਆਸੁਫੀ } ਰਾਖਸੀ. "ਸੁਰੀ ਆਸੁਫੀ ਕਿੰਨੀ ਰੀਝ ਰਹਿਤ ਪੁਰਨਾਰਿ " (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨) ੩ ਚਾਈ. ਦੇਖੋ, ਆਸੁਫੀ ੨.

ਆਸੁਫੀ ਸੰਪਤਿ } ਸੰ. ਆਸੁਫੀਸੰਪਤਿ. ਸੰਗਤ—ਰਾਖਸ ਵਿੱਤੀ
ਆਸੁਫੀ ਸੰਪਦਾ } (ਬਿਰਤੀ) ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਵਿਕ੍ਰਿਤ. ਰੁਜਮ ਨਾਲ ਕਮਾਇਆ ਮਾਲ ਧਨ। ੨ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸੰਗਤ. ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧਾਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ. ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ, ਗੀਤਾ ਦਾ ਅ: ੧੬; ਬ: ੧ ਤੋਂ ੭.

ਆਸੁਰੇਸ. ਰਾਖਸਾਂ ਦਾ ਟੀਸ਼ (ਰਾਜਾ). ਦੇਖੋ, ਅਸੁਰੇਸ. "ਆਸੁਰੇਸ ਕੋਪਾ ਹੰਗਾਰੀ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਆਸੁ. ਫੋਤੀ. ਦੇਖੋ, ਆਸੁ ੧. "ਡਮਨ ਤਧਾਰ ਭਏ ਕਜੋ ਆਸੁ?" (ਨਪੁ)

ਆਸੁ. ਸੰਗਤ—ਅੱਥਰੂ. ਅਸੁ. ਅੰਧੂ. ਹੰਦੂ. ਅਸਕ.

ਆਸੁਣੀ. ਸੰਗਤ—ਆਸ਼ਾ. ਕਾਮਨਾ. ਉਂਮੇਦ. "ਵਰਿ ਆਸੁਣੀ ਬੰਨਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਫਿਰ ਅਨੇਕ ਉਂਮੇਦਾਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ। ੨ ਵਿ—ਨਾ ਪੂਰਣ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਸ਼ਾ. ਆਸ-ਉਣੀ.

ਆਸੁਦਨ. ਫ਼ਾ آسا ਵਿ—ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ. ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਣਾ.

ਆਸੁਦਾ. ਫ਼ਾ آسا ਵਿ—ਸੰਪਦਾ ਸਹਿਤ. ਖੁਸ਼ਹਾਲ। ੨ ਪ੍ਰਸੰਨ. ਖੁਸ਼। ੩ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. "ਗਜ ਬਾਜੀ ਆਸੁਦੇ ਕਰਕੇ." (ਰੁਪਸੁ)

ਆਸੇਬ. ਫ਼ਾ آسا ਸੰਗਤ—ਕਲੇਸ਼. ਦੁੱਖ। ੨ ਸਦਮਾ. ਚੋਟ. ਸੱਟ। ੩ ਤੰਤ੍ਰਬਾਸਰੂ ਅਨੁਸਾਰ ਝੂਠਾਵੇਸ਼. ਜਿੰਨ ਝੂਠ ਦਾ ਸਾਇਆ.

ਅਰਥਾਤ—ਲਗੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼.

ਆਸੈ, ਦੇਖੋ, ਆਸਕ

ਆਸੇਕ, ਦੇਖੋ, ਅਸੇਕ। ੨ ਆ (ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ) ਸ਼ੋਕ (ਰੰਜ).

ਆਸੈਨ, ਅਪਸ਼ਕੁਨ, ਦੇਖੋ, ਸੈਨ.

ਆਸੰਕਾ, ਸੰ. ਆ(ਸ਼ਕਤੀ), ਸੰਗਤ—ਸੰਦੇਹ, ਸੰਸਾ, ਸੰਕ। ੨ ਭਰ, ਭੇ.

ਆਸੰਜਨ, ਸੰ. ਆਸੰਜਨ, ਸੰਗਤ—ਬੰਨ੍ਹਣ ਅਤੇ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਨਟਕਉਣਾ, ਦੇਖੋ, ਸੰਜ ਅਤੇ ਸੰਜਨ.

ਆਸੰਨ, ਸੰ. ਆਸੰਨ, ਵਿ—ਪਾਸ ਬੈਠਾ। ੨ ਵਿ. ਵਿ—ਕੋਲੇ, ਨੇੜੇ.

ਆਸੰਭਵਿ, ਵਿ—ਜੋ ਸੰਭਵ (ਪੈਦਾ) ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਨਮ ਰਹਿਤ.

“ਆਸੰਭਵਿ ਉਦਵਿਅਉ” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ਅਜਨਮ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸੰਭਵ.

ਆਸੁਰਕ, ਦੇਖੋ, ਅਚਰਜ.

ਆਸੂਕ } ਦੇਖੋ, ਆਸਤਿਕ ਅਤੇ ਆਸਤਿਕਤਾ.

ਆਸੂਕਿ, ਦੇਖੋ, ਆਸਤੀਕ.

ਆਸਤ, ਮੁਖ, ਮੂੰਹ, ਦੇਖੋ, ਆਸ ੭.

ਆਸੁਮ, ਸੰ. ਆਸੁਮ, ਸੰਗਤ—ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਥਾਂ, ਰਹਿਣ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ “ਚਰਨ ਕਮਲ ਭੁਰੁ ਆਸੁਮ ਦੀਆ,” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰ ਭੇਦ ਹਨ—ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ, ਗ੍ਰਿਹਸਥ, ਵਾਨਪ੍ਰਸਥ, ਅਤੇ ਸੰਨਿਆਸ, “ਚਾਰ ਵਰਨ ਚਾਰ ਆਸੁਮ ਹਨ, ਜੋ ਹਰਿ ਪਿਆਵੈ ਸੇ ਪਰਧਾਨੁ,” (ਕੌਡ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਚਾਰ ਆਸੁਮ.

ਆਸੁਮਾਈ, ਦੇਖੋ, ਆਸੁਵ, “ਕਮਲ ਬਿਕਸੈ, ਮਧੁ ਆਸੁਮਾਈ,” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ਕਮਲ ਬਿਕਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹਿਦ ਟਪਕਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਸੁਮੀ.

ਆਸੁਮੀ, ਵਿ—ਆਸੁਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਆਦਿ ਆਸੁਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਨਿਤ ਵਿਤਾਂਉਣ ਵਾਲਾ.

ਆਸੁਯ, ਆਸੁਯ, ਦੇਖੋ, ਆਸਰ, “ਤਤ ਆਸੁਯੰ ਨਾਨਕ,” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਆਸੁਵ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵਹਾਉ, ਪ੍ਰਵਾਹ। ੨ ਚੋਆ, ਟਪਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਆਸੁਫ } ਸੰ. ਆਸੁਫ, ਵਿ—ਸਹਾਰੇ ਤੇ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ.

ਆਸੁਤ } ਆਸਰੇ ਲੱਗਿਆ। ੨ ਸੰਗਤ—ਨੌਕਰ, ਸੇਵਕ.

ਆਸੁ, ਆਸੁਯ, ਦੇਖੋ, ਆਸਰ.

ਆਸੁਸਨ, ਦੇਖੋ, ਆਸਾਸਨ, “ਆਸੁਸਨ ਯੁਤ ਸੀਖ ਉਚਾਰ,” (ਭਪੁਸੁ)

ਆਸੁਦ } ਸੰਗਤ—ਰਸ, ਸੁਾਦ, ਜਾਣਕਾ। ੨ ਰਸ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਚੱਖਣਾ, ਰਸ ਲੈਣਾ.

ਆਸੁਨ, ਦੇਖੋ, ਅਸੁਨ.

ਆਹ, ਕਿ—ਅਸਿ, ਹੈ, “ਜਿਨ ਕਉ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਆਹ,”

(ਮ: ੪ ਕਉ ਵਾਰ ੧) ੨ ਸੰਗਤ—ਟਿੱਛਾ, ਚੁਥਿ, ਚਾਹ “ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਸਿਧ ਹਰਿ ਆਹੈ,” (ਕਉ ਮ: ੫) ੩ ਵਤ—ਸ਼ੋਕ, ਅਚਰਜ ਭੋਯਕ ਲਬਦ, ਹਾ। ਓ! ੪ ਸਰਵ—ਇਹ, ਯਹ.

ਆਹਟ, ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—ਆਗਮਨ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਖਤਕਾ, ਚਾਲ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਧੁਨੀ, ਪੈਰਚਾਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼। ੨ ਆਹਵ, ਰਣ ਝੂਮਿ, ਸੈਦਾਨੇ ਜੰਗ, “ਆਨ ਪਹਿਰ ਆਹਟ ਬਿਥੇ ਜੁਧ ਭਯੋ ਬਿਕਰਾਰ” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੨)

ਆਹਣ, ਸੰਗਤ—ਟਿੱਛਾ, ਬਲਭ, Locust, ਦੇਖੋ, ਆਹਨ ੧.

ਆਹਤ, ਵਿ—ਮਾਰਿਆ, ਤਾੜਿਆ, ਕੁੱਟਿਆ, ਦੇਖੋ, ਅਨਹਤ, ਲਬਦ ਅਤੇ ਅਨਹਤ.

ਆਹਨ, ਦੇਖੋ, ਆਹਣ, “ਆਹਨ ਮਨਿੰਦ ਭ੍ਰਿੰਦ ਆਏ ਦਲ” (ਭਪੁਸੁ) ੨ ਆਹਨ ਸੰਗਤ—ਲੋਹਾ, ਅਯਸ਼, ੩ ਤਲਵਾਰ.

ਆਹਨਕਰ, ਸੰਗਤ—ਲੋਹਕਾਰ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਲੁਹਾਰ.

ਆਹਨੀ, ਵਿ—ਲੋਹੇ ਦਾ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖੋ, ਆਹਨ ੨.

ਆਹਮ, ਦੇਖੋ, ਅਹਮ ੨ ਅਤੇ ੩। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਹਵ.

ਆਹਮੇ ਸਾਮਣੈ, ਦੇਖੋ, ਆਮੇ ਸਾਮਣੈ, “ਆਏ ਆਹਮੇ ਸਾਮਣੈ ਭੇਤ ਪਇਆ ਕਰਾਰ,” (ਜੰਗਨਾਮ)

ਆਹਰ, ਸੰਗਤ—ਉੱਦਮ, ਪੁਰੁਸਾਰਥ (ਪੁਰਖਾਰਥ) ੨ ਜਤਨ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼, “ਸੇਵਕ ਕੈ ਠਾਕੁਰ ਹੀ ਕਾ ਆਹਰ ਜੀਉ,” (ਮਾਭ ਮ: ੫) “ਆਹਰ ਸਭਿ ਕਰਦਾ ਫਿਰੈ, ਆਹਰੁ ਟਿਕੁ ਨ ਹੋਇ,” (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨, ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਹਾਹੁਕਾ, ਠੰਢਾ ਸੁਾਸ। ੪ ਵਿ—ਟਿਕੋਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜੋੜ.

ਆਹਰਣ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਖੋਹਣਾ। ੨ ਚੁਰਾਉਣਾ। ੩ ਲੈ ਜਾਣਾ, ਪ੍ਰਾ. ਆਹਰੇ.

ਆਹਰਮਨ, ਦੇਖੋ, ਅਹਰਮਨ.

ਆਹਰਿ, ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ, “ਜਾ ਆਹਿਰ ਹਰਿਜੀਉ ਪਰਿਆ,” (ਸੈਦਰੁ) ਜਦਕਿ ਵਾਹਗੁਰੂ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਆਹਰੀ, ਵਿ—ਉੱਦਮੀ, ਪੁਰੁਸਾਰਥੀ (ਪੁਰਖਾਰਥੀ) “ਆਹਰੀ ਸੈਨ ਸੁਰਿਆ ਸਜੀ,” (ਚੰਡੀ ੩)

ਆਹਰੁ, ਦੇਖੋ, ਆਹਰ.

ਆਹਲੂ } ਦੇਖੋ, ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ, ਕਪੂਰਥਲਾ

ਆਹਲੂਵਾਲ } ਅਤੇ ਜੰਸਾ ਸਿੰਘ.

ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਦੇਖੋ, ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ। ੩ ਸੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੰਝ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਦੇਖੋ, ਕਪੂਰਥਲਾ.

ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ, ਸੰਦਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂ ਪਿੰਡ ਦਾ, (ਜੋ ਲਹੌਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਹੈ), ਵਸਨੀਕ ਪੁਰਾਪੀ ਸਿੰਘ

ਜੀ. ਉਸ ਨੇ ਏਹ ਮਿਸਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ. ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਨ ੧੭੧੮ ਵਿੱਚ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜਨਮਿਆ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕਰਕੇ ਪਾਲਿਆ. ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੁਰਸੀ. (ਜੋ ਹੁਣ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਹੈ). ਅਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਬਖਸ਼ੀ. ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮਿਸਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਉੱਨਤੀ ਕੀਤੀ. ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਸਨ ੧੭੫੮ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਲੈਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਚੱਢੀ, ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਇਆ. ਹੁਣ ਰਿਆਸਤ ਕਪੂਰਥਲਾ ਇਸ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਕਪੂਰਥਲਾ ਅਤੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ.

ਆਹਵ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਯੁੱਧ. ਜੰਗ. ੨ ਯਯਤ (ਜੰਗ) ੩ ਨਲਕਾਯ. ਵੰਗਾਥਨਾ.

ਆਹਾ. ਕ੍ਰਿ—ਹੈ. ਅਸ੍ਰਿ. “ਹਰਿ ਸੰਤਸਨਾ ਪਹਿ ਆਹਾ.” (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭੂਤ ਕਾਨ. ਬਾ. ਸੀ. “ਤਲਵੰਡੀ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਆਹਾ.” (ਜਸਾ) ੩ ਵਾਕ—ਅਬਰਜ ਅਤੇ ਜੋਕ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. ਅਹੈ! ਵਾਹ!

ਆਹਾਥ } ਭੋਜਨ. ਖੁਰਾਕ. ਦੇਖੋ. ਅਹਾਥ. “ਸੀਅਤਾ ਆਹਾਥੁ ਆਹਾਥੁ” ਜੀਅ. (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) “ਦੇਤ ਸਭਨ ਅਹਾਥੇ ਜੀਉ.” (ਮਥ ਮ: ੫)

ਆਹਾਤਾ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਡਿਆ ਹੋਇਆ. ਜਾਚਿਆ. ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕੀਤਾ. “ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਬੇਅੰਤ ਅਗੋਲ, ਹੈ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਆਹਾਤਾ.” (ਮਾਥੁ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਅਜੇਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਹਾਡੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ.

ਆਹਿ. ਕ੍ਰਿ—ਹੈ. ਅਸ੍ਰਿ. “ਸਾਧੁਸੰਗਤਿ ਬੈਠੁੰਨੇ ਆਹਿ.” (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) “ਜਨਿ ਬਲਿ ਰਮਈਆ ਆਹਿਓ.” (ਸੋਰ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ. ਆਹ ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਹ (ਇੱਛਾ) ਕਰਕੇ. ਚਾਹਕੇ. ਲੋਤਕੇ “ਨਾਨਕ ਆਹਿ ਸਰਣਿ ਪੂਛੁ ਆਹਿਓ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਹਿਓ } ਵਿ—ਚਾਹਿਆ. ਲੋਤਿਆ. “ਆਹਿਓ ਤੁਮਰਾ ਧੇਰਾ.” ਆਹਿਆ } (ਗੁਜ ਮ: ੫) “ਏਕੋ ਸੁਆਮੀ ਆਹਿਆ ਜੀਉ.” (ਮਥ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ. ਆਹਿ ੩ ਅਹੈ. ਹੈ. “ਜਤ ਕਰ ਪੇਖਉ ਆਹਿਓ.” (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਆਹਿਸਤਾ. ਛਾ ਛਾ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਥਲੇ ਸਨੇ. ਧੀਰੇ ਧੀਰੇ. ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ.

ਆਹੀ. ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਆਹ ਅਤੇ ਆਹਿ. “ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮ ਨ ਆਹੀ.” (ਗੁਰੂ ਮ: ੩) “ਨਾਨਕ ਘਟਿ ਘਟਿ ਆਹੀ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਚਾਹੀ. ਲੋਤੀ. “ਮੈ ਆਹੀ ਓਤ ਤੁਹਾਰੀ.” (ਗੁਰੂ ਮਥ ਮ: ੫) ੩ ਚਾਹੀਏ. ਲੋਤੀਏ. “ਜਿਸ ਸੰਗ ਲਾਗੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਸੈ ਕਉ ਆਹੀਐ.” (ਗੁਨਹੇ ਮ: ੫) ੪ ਸਿੱਧੀ. ਅਸ੍ਰਿ. ਹੈ। ੫ ਮੁਸੀਬਤ. ਵਿਪਦਾ.

ਆਹੀਐ. ਚਾਹੀਐ. ਲੋਤੀਏ. ਦੇਖੋ. ਆਹਿ ਅਤੇ ਆਹੀ.

ਇਹ ਤਲਵਾਰ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਰੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ.

ਆਹੁ. ਦੇਖੋ. ਆਹ ੨ ਆਹੁਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਆਹੁਕ. ਦੇਖੋ. ਉਕ੍ਰਸੇਨ.

ਆਹੁਟ } ਡਿੱਗ. ਸੰਗਤ—ਆਹਵ. ਜੰਗ. ੨ ਬਕੇਵਾ ਬਕਾਨ.

ਆਹੁਤਿ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਆਹੁਨ (ਸੰਦਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਆਹੁਤੀ } ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ। ੨ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਅਗਨਿ ਵਿੱਚ ਘੀ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹੋਮ. ਧਨਨ। ੩ ਹਰਨ ਦੀ ਸਮਝੀ.

ਆਹੁਰਨਾ } ਕ੍ਰਿ—ਭੁਕਣਾ. ਲਪਕਣਾ. ਝਪਟਨਾ. “ਅਹੁਰੇ ਜੰਗ.” ਆਹੁਤਨਾ } (ਰਾਮਾਵ)

ਆਹੁ. ਛਾ ਛਾ ਸੰਗਤ—ਹਰਨ. ਮ੍ਰਿਗ “ਦੰਦਾਨ ਦੁਰ ਆਹੁ ਚਲਮ.” (ਸਲੋਹ) ਦੁਰ (ਮੇਤੀ) ਜੇਹੇ ਦੰਦ, ਮ੍ਰਿਗ ਜੇਹੇ ਨੇਤ੍ਰ। ੨ ਫਰਿਆਦ। ੩ ਦਮੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ. ਦਮਕਸ਼ੀ। ੪ ਸੰ. ਸੰਦਣ ਵਾਲਾ। ੫ ਜੋ ਸੰਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ.

ਆਹੁ ਖੁਤਨ. ਖੁਤਨ ਦਾ ਮ੍ਰਿਗ. ਦੇਖੋ. ਖੁਤਨ.

ਆਹੁਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਸੰਦਿਆ. ਆਹੁਨ ਕੀਤਾ. “ਭਯੋ ਬੋਧ ਕਾਹੁ ਆਹੁਤਾ.” (ਨਾਪੁ)

ਆਹੈ. ਦੇਖੋ. ਆਹ. ਆਹਾ ਅਤੇ ਆਹਿ. “ਹੈ ਹੋਸੀ ਆਹੈ.” (ਮਥੁ ਮ: ੫) ਹੈ. ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੀ. “ਨਾਨਕ ਸਰਣਿ ਆਹੈ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਹੈ. ਦੇਖੋ. ਆਹ ਅਤੇ ਆਹਿ. “ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਸਿਧ ਹਰਿ ਆਹੈ.” (ਗੁਰੂ ਮ: ੫) ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਆਹੈ. ਦੇਖੋ. ਆਹ ਅਤੇ ਆਹਾ. “ਤੂੰ ਆਹੈ ਕੇਹੂੰ ਕੰਮ.” (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਵਾਕ—ਹੈ. ਠੀਕ। ੩ ਅਬਵਾ. ਵਰਨਹਿ। ੪ ਨਹੀਂ ਰਾਂ. ਆਹੰਕ. ਛਾ ਛਾ ਸੰਗਤ—ਇੱਛਾ. ਕਾਮਨਾ। ੨ ਟਿਕਾਦਾ. ਸੰਕਲਪ। ੩ ਸਮਾ. ਵੇਨਾ। ੪ ਰਾਕ ਦਾ ਅਲਪ.

ਆਹੁਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਕਾਰ. ਸੰਦ. ਬੁਲਾਉਣਾ। ੨ ਸੱਦਾ ਪਤ੍ਰ. ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ ਦੀ ਚਿੱਠੀ। ੩ ਨਾਮ. ਸੰਗਤ। ੪ ਹੁਕਮਨਾਮਾ.

ਆਕ. ਸੰਗਤ—ਅਕ. ਅੱਕ. “ਧਨ ਜੋਧਨ ਅਕ ਕੀ ਛਾਇਆ.” (ਧਨਾ ਭੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਛਾ ਆਕ. ਕਲੇਸ਼ ਦੇਖੋ. ਅਕ ੨ ਅਤੇ ੩। ੪ ਅਵਰੁਣ. ਭੁਰਾਈ। ੫ ਅਯੁ ਆਕ. ਵਿ—ਬੇਵਛਾ। ੫ ਆਕਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਨ ਵਾਲਾ.

ਆੱਕ. ਅੱਕ. ਦੇਖੋ. ਅੱਕ। ੨ ਸਿੱਧੀ. ਸੋਚ ਦਾ ਸੋਲਵਾ ਹਿੱਸਾ ਛਟਾਂਕ। ੩ ਰੂਪਯੋ ਦਾ ਸੋਲਵਾ ਭਾਗ. ਅਨਾ.

ਆਕਸ. ਛਾ ਛਾ ਸਰਵ—ਉਹ ਪੁਰਖ. ਉਹ ਆਦਮੀ.

ਆਕਟਰਜੈਨੀ. Sir David Ochterloney ਇਹ ਇੱਕ ਅਮਰੀਕਨ ਸਰੀਫ ਆਦਮੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਆਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਰਾਦਰੀ ਅਤੇ ਨੀਤਿ ਨਾਲ ਉੱਘਾ ਕਰ ਲਿਆ. ਇਹ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਅਫਸਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੮੦੪ ਵਿੱਚ ਲਾਹੜ ਜੋਕ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਜਸਵੰਤ

ਰਾਉ ਹੁਲਕਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀਓਂ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਿੱਖਰਾਜ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਗਹਬਾਨੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਮੁਕੱਰਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਦਾ ਪੜ੍ਹਵਿਹਾਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਸਨ ੧੮੧੨ ਵਿੱਚ ਟਿੱਕਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਾਦੀ ਸਮੇਂ ਇਹ ਲਹੌਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਾ ਪਰਾਹੁਣਾ ਸੀ। ੬੮ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ੧੫ ਜੁਲਾਈ ਸਨ ੧੮੨੫ ਨੂੰ ਮੋਰਟ ਮੋਇਆ।
ਆਕਾਸ਼, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਸ਼। "ਨਾਨਕ ਅਕਾਸ਼ ਭੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਏ।" (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਆਕਾਸ਼ਤ, ਆ ۛۛۛ ਸੰਗਤ—ਪਰਲੋਕ, ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ। ੨ ਅੰਤ, ਸਮਾਪਤੀ, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਸ਼ ੩ ਅਤੇ ੪।

ਆਕਾਰ, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਰ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਖਾਨਿ, ਕਾਨਾ ੩ ਖਜਾਨਾ ੪ ਭੰਡਾਰ। ੫ ਜਾਤਿ। ੬ ਵਿ—ਉੱਤਮ, ਬ੍ਰੇਜ਼। ੭ ਅਧਿਕ, ਬਹੁਤ।
ਆਕਾਰਖ, ਸੰ. ਅਕਾਰ, ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰੇ (ਇੰਦ੍ਰਯ) ੨ ਕਸੇਟੀ। ੩ ਚੁੰਬਕ। ੪ ਖਿੱਚ, ਕਸਿਸ਼। "ਜਥਾ ਅਕਾਰਖ ਕਰਤ ਹੋ ਕਬਹੂੰ। ਰੁਮ ਮੇ ਮਿਲਤ ਦੇਹਧਰ ਸਬਹੂੰ।" (ਚੋਪਈ) "ਚੀਟੀ ਸਸ ਅਕਾਰਖੇ।" (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਜਹਾ ਤ੍ਰਿਖਾ ਮਨ ਤੁਝ ਅਕਾਰਖੇ।" (ਸੁਖਮਸੀ)

ਆਕਾਰਖਣ, ਸੰ. ਅਕਾਰਣ, ਸੰਗਤ—ਖਿਚਾਉ, ਕਸਿਸ਼। Centripetal ਖਿੱਚ, ਖਿੱਚ। ੨ ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਦਾ ਕੰਮ, ਵਹਾਈ।
ਆਕਾਲ, ਸੰ. ਆਕਾਲ, ਵਿ—ਵਜਾਹੁਲ, ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ। "ਹਉ ਆਕਲ ਬਿਕਲ ਭਈ ਬਿਨ ਦੇਖੇ।" (ਬਿਨਾ ਮ: ਮ: ੪) ੨ ਆ ۛۛ ਆਕਿਲ, ਵਿ—ਅਕਾਲ, ਵਾਲਾ, ਬੁੱਧਿਮਾਨ, ਦਾਨਾ। "ਕਿ ਆਕਲ ਅਲਾਮੇ।" (ਜਾਪੁ) ੩ ਵਡੇਪਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇਕ ਤੁਖਾਣ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਭਾਈ ਗੁਪਤ ਦਾ ਨਾਨਾ ਸੀ। "ਆਕਲ ਕਹੈ ਤਹਿ ਕੇ ਨਾਮੁ। ਮਨ ਮੇ ਗੁਰਮਤ ਕੇ ਵਿਸਾਮੁ।" (ਗੁਪਤੁ) ਦੇਖੋ, ਗੁਪਤ ਦਾਣੀ। ੪ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਇੱਕ ਆਤਮਗਣਨਾ ਸਿੱਖ।

ਆਕਿਲ, ਭਿੰਗ, ਸੰਗਤ—ਅੰਕ (ਦਾਗ) ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦਾਗ ਦੇਕੇ ਭੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਚੰਟਾ, ਸਾਂਭ।

ਆਕਲਨ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ, ਬਟੋਰਨਾ। ੨ ਗੁਹਣ ਕਰਨਾ। ੩ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ। ੪ ਅਟਕਲਨਾ।

ਆਕਲਿਤ, ਸੰ. ਵਿ—ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ, ਜਮਾ। "ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਜਲਜੰਤੁ ਗਨ ਅਕਲਿਤ।" (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਗਿਣਿਆ, ਬੁਝਾ ਕੀਤਾ।

ਆਕਤ, ਸੰਗਤ—ਐਂਠ, ਮਰੇਤ। ੨ ਅਕਤਾਉ। ੩ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਸੱਤ ਕੋਰ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਰਸੀਲ ਸਰਹਿੰਦ, ਬਾਣਾ ਮੁਸੇਪੁਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਧਾਰੇ ਹਨ, ਇਸ ਥਾਂ ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਹੋਰ ਇਮਾਰਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ੩੫ ਵਿੱਖੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਲੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹੈ।

ਆਕਾ, ਤੁ ۛۛ ਆਕਾ, ਸੰਗਤ—ਸ਼ਾਮੀ, ਮਾਨਿਕ।

ਆਕਾਸ਼, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਸ਼। ੨ ਭਾਵ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਕਰਤਾਰ। ੩ ਖਕੋਨ, ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ, ਭਾਵ—ਸੁਰਗਾਇ ਲੋਕ। "ਤੂੰ ਗੁਣ ਮੋਹੇ, ਮੋਹਿਆ ਆਕਾਸ਼।" (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੪ ਸੁਰਜ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਆਦਿ ਗ੍ਰਹ, ਜੋ ਕਾਸ਼ (ਚਮਕ) ਰਖਦੇ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਗਗਨ ਅਕਾਸ਼। ੫ ਹੋਸੀ, ਅਭਿਮਾਨ। "ਉਪਰਿ ਚਰਣ ਤਲੈ ਆਕਾਸ਼।" (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਸੇਵਕਭਾਵ (ਨੰਮੂਤਾ) ਉੱਪਰ, ਅਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਹੇਠਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਕਾਸ਼ ਕੁਸੁਮ, ਸੰਗਤ—ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਫੁੱਲ। ੨ ਭਾਵ—ਅਣਹੋਣੀ ਕੌਲ।

ਆਕਾਸ਼ ਭੰਗਾ, ਸੰਗਤ—ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਭੰਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮੰਦਾਕਿਨੀ" ਹੈ, ਜੋ ਆਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਢਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕੁਮਾਰਿਆ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। Galaxy ਭਾ ۛۛ ਕਹਕਬਾਨ।

ਆਕਾਸ਼ ਚਰ, ਸੰਗਤ—ਪੰਛੀ। ੨ ਭੀਰ, (ਸਨਾਮ) ੩ ਦੇਵਤਾ। ੪ ਨਕਰ, ਤਾਰਾ। ੫ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼, ਬੈਲੂਨ ਆਦਿਕ। ੬ ਵਿ—ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਫਿਰਣ ਵਾਲਾ।

ਆਕਾਸ਼ਬਾਣੀ, ਸੰਗਤ—ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਆਈ ਬਾਣੀ, ਈਸ਼ੁਰ ਅਬਵਾ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਆਖਾਕੋਂ ਕਹੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ। ੨ ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਪੁਰਣਾ ਕਰਕੇ ਆਤਮ ਅਭਿਆਸੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਭੁਰੀ ਹੋਈ ਕੌਲ।

ਆਕਾਸ਼ਿ, ਆਕਾਸ਼ ਮੇ, ਦੇਖੋ, ਆਕਾਸ਼।

ਆਕਾਸ਼ੀ, ਵਿ—ਆਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਆਸਮਾਨੀ।

ਆਕਾਸ਼ੁ, ਦੇਖੋ, ਅਕਾਸ਼।

ਆਕਾਸ਼ਾ } ਸੰ. ਆਕਾਸ਼ਾ, ਸੰਗਤ—ਇੰਡਾ, ਚਾਹ, ਲੋਤ।
ਆਕਾਸ਼ੀਆ } ੨ ਵਾਕਫ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਬੋਧ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਣ, ਆਕਾਸ਼ਾ } ਅਰਥਾਤ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਲੋੜ, ਜਿਵੇਂ "ਪਾਠ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਕਰੋ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਆਕਾਸ਼ਾ ਹੈ। "ਉਸ ਕਾ" ਨੂੰ "ਜਾਓ" ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਆਕਾਰ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਰੂਪ (ਸਰੂਪ), ਸੁਰਤ, "ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ।" (ਜਪੁ) ੨ ਕੰਦ, ਭੀਲ। ੩ ਬਣਾਉਣਾ। ੪ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਨਿਸ਼ਾਨ।

ਆਕਾਰਚਿਤ੍ਰ, ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ (ਟ)

ਆਕਾਰੁ, ਵਿ—ਆਕਾਰ ਵਾਲਾ, "ਸੋਈ ਗੁਪਤ ਸੋਈ ਆਕਾਰੁ।" (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤ—ਆਕਾਰ।

ਆਕਿ, ਭਾ ۛۛ ਸਰਵ—ਉਹ ਜੋ, ਉਹ ਕਿ।

ਆਕਿਲ, ਦੇਖੋ, ਅਕਲ।

ਆਕਿਲ ਦਾਸ, ਜੰਡਿਆਲੇ ਦਾ ਹਿੰਦਾਲੀ ਮਹੰਤ, ਜਿਸ ਨੇ ਲਹੌਰ ਦੇ ਹਾਕਿਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਕੇ ਅਨੇਕ ਸਿੱਖ ਕੈਦ ਕਰਾਏ।

ਆਕੀ, ਆ ۛۛ ਆਕੀ, ਵਿ—ਸਰਕਸ਼, ਆਗਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਬਾਗੀ, "ਆਕੀ ਮਰਹਿ ਅਫਾਰੀ।" (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਆਕੁਚਨ, ਸੰ. ਆਕੁਚਨ, ਸੰਗਤ—ਸਿਮਟਨਾ, ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ।

ਸੁੰਭਤਨਾ ਦੇਖੋ, ਕੁੰਚਨ।

ਆਕੁਲ, ਸੰ. ਵਿ—ਸੰਕੁਲ, ਵਜਪਰ, ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ। “ਰਮਣੀਆ ਆਕੁਲ, ਰੀ ਬਾਈ!” (ਗੁਜ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਅ—ਕੁਲ, ਕੁਲ ਰਹਿਤ। ਜਾਤੀ ਵਰਣ ਰਹਿਤ। ੩ ਜਨਮ ਰਹਿਤ। “ਅਮਰ ਹੋਇ ਸਦ ਆਕੁਲ ਰਹੈ।” (ਪੁਤਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਸੰਗਤ—ਪਾਦਸ਼ੁਹਮ, ਕਰਤਾਰ। “ਆਕੁਲ ਕੈ ਘਰਿ ਜਾਉਗੇ।” (ਰਾਮ ਨਾਮਦੇਵ) ੫ ਆਕੁਲ, ਵਜਾਕੁਲ। “ਬੋਕਾਕੁਲ ਹੋਦਨ ਕੇ ਕੀਨਾ।” (ਗੁਪਤ) ਬੋਕ—ਆਕੁਲ।

ਆਕੁਮਣ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹੋਲਾ, ਚੜ੍ਹਾਈ। ੨ ਹੋਦ ਨੂੰ ਲੰਘਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ।

ਆਕੁਤ, ਸੰ. ਵਿ—ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਆਕੁਮਣ (ਹਮਲਾ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ੪ ਲਾਚਾਰ, ਬੇਵਲ। “ਜਸ ਹੋਰ ਧਰਨਿ ਭਾਰਾਕੁਤ।” (ਰੁਦਾਵ) ਭਾਰ ਨਾਲ ਲਾਚਾਰ, ਦੇਖੋ, ਭਾਰਾਕੁਤ।

ਆਕੁਤਿ, ਸੰ. ਆਕੁਤਿ, ਸੰਗਤ—ਸੁਰੂਪ (ਸਰੂਪ), ਸਕਨ। ੨ ਭੀਲ, ਆਕਾਭ। ੩ ਮੁਰਤਿ।

ਆਕੋਪ, ਸੰ. ਆਕੋਪ, ਸੰਗਤ—ਫੈਕਣ (ਵਗਾਹਣ) ਦੀ ਕਿਰਿਆ। ਮਿੱਟਣਾ। ੨ ਕਲੰਕ ਲਾਉਣਾ, ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ, ਦੋਸਾਰੋਪਣ। ੩ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕਹੇ ਹੋਏ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਆਪ ਹੀ ਦੋਸ ਆਰੋਪਣਾ।

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਕਬੀਰ, ਰੋਤਾ ਹੋਇਰਹੁ ਬਾਟ ਕਾ ਤਜਿ ਮਨ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨੁ, ਐਸਾ ਕੋਈ ਦਾਸੁ ਹੋਇ ਤਹਿ ਮਿਲੈ ਭਗਵਾਨੁ, ਕਬੀਰ, ਰੋਤਾ ਹੂਆ ਤ ਕਿਆ ਭਇਆ? ਪੰਥੀ ਕਉ ਦੁਖੁ ਦੇਇ, ਐਸਾ ਤੇਰਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਜਿਉ ਧਰਨੀ ਮਹਿ ਖੋਹ, ਕਬੀਰ, ਖੋਹ ਹੂਈ ਤਉ ਕਿਆ ਭਇਆ? ਜੇ ਉਡਿ ਨਾਗੈ ਅੰਗ, ਹਰਿਜਨੁ ਐਸਾ ਚਾਹੀਐ ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਸਰਬੰਗ, ਕਬੀਰ, ਪਾਨੀ ਹੂਆ ਤ ਕਿਆ ਭਇਆ? ਸੀਰਾ ਤਾਡਾ ਹੋਇ, ਹਰਿਜਨੁ ਐਸਾ ਚਾਹੀਐ ਜਿਸਾ ਹਰਿ ਹੀ ਹੋਇ।” (ਸ. ਕਬੀਰ)

(ਅ) ਪੁਗਟ ਰਿਧਿ ਵਚਨ ਭਾਸੇ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪਤ ਭਾਵ ਖੰਡਨ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਆਕੋਪ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਰੰਗ ਫੀਮ ਮਦਿਰਾ ਛਕੋ ਚਹੇ ਮਸੁ ਦਿਨ ਰਾਤ, ਇਨ ਸੇਵਨ ਤੇ ਤੁਰਤ ਹੀ ਨਹ ਵਿਦੇਹ ਹੈਜਾਤ।”
ਭਾਵ—ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੪ ਵਰੰਗ, ਧੁਨਿ, ਰਮਜ਼।
ਆਖ, ਦੇਖੋ, ਆਖ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਖਿ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਖਣਾ।
ਆਖਿ, ਸੰ. ਅਭਿ, ਸੰਗਤ—ਨੇੜ, ਅੱਖ, “ਰਬ ਤੇ ਕੋਊ ਆਖ ਤਰੇ ਨਹੀਂ ਆਨਜੋ।” (ਰਾਮਦ)

ਆਖਣ } ਕ੍ਰਿ—ਅਖਤਾਨ ਕਰਨਾ, ਕਥਨ ਕਰਨਾ, ਬੋਲਣਾ, ਕਹਿਣਾ।
ਆਖਣਾ } “ਆਖਣ ਵਾਲਾ ਕਿਆ ਵੇਚਾਰਾ?” (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਆਖਣਿ, ਸੰਗਤ—ਆਖਣਾਨ। “ਆਖਣਿ ਆਖੇ ਛਕੇ ਸਭਕੋਇ।” (ਆਸਾ ਮ: ੨) ੨ ਆਖਣ ਨੂੰ, ਵਜਾਖਣਾ (ਵਿਆਖਣਾ) ਨਹੀਂ। “ਆਖਣਿ ਅਰੁਖਾ ਸਾਥਾ ਨਾਉ।” (ਸੋਦਰ)

ਆਖਣੁ, ਕ੍ਰਿ—ਕਹਿਣਾ, ਕਥਨ ਕਰਨਾ। “ਆਖਣੁ ਸੁਣਨਾ ਤੇਰੀ ਬਾਈ।” (ਭੈਰ ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਤ—ਕਥਨ, ਬਿਆਨ।

ਆਖਣਾ, ਭਾ ੨:੧ ਵਿ—ਖੱਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਡਕੋਸ਼ (ਛੋਤੇ) ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਆਖਤਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬੇਚਨਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਛੋਤੇ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਹਨ, ਸੋ ਆਖਤਹ।

ਆਖਨ, ਦੇਖੋ, ਆਖਣ। ੨ ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਪ੍ਰਤਿਬੱਧ, ਹਰ ਵੇਲੇ, ਹਰ ਘੜੀ।

ਆਖਯ, ਸੰ. ਆਖਣਾ, ਸੰਗਤ—ਨਾਉਂ, ਨਾਮ, “ਭਵਬੰਧਨ ਕੇ ਅਮ ਕੈ ਆਖਯ ਭੋਖਸ ਚਾਰ।” (ਨਾਪੁ) ਵਾਹਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਅੱਖਰ, ਭਵਬੰਧਨ ਰੂਪ ਆਖਯ (ਰੋਗ) ਨੂੰ ਭੋਖਸ (ਦਵਾ) ਹਨ।

ਆਖਰ, ਸੰ. ਅਕਰ ਵਰਣ, ਅੱਖਰ, “ਕੀਨੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਇਕ ਆਖਰ।” (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਅ ੨:੧ ਅਖਿਰ, ਵਿ—ਅੰਤਿਮ, ਪਿਛਲਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਅੰਤ, ਸਮਾਪਤਿ। ੪ ਪਰਿਵਾਮ, ਭਲ, ਨਤੀਜਾ।

ਆਖਾਉਣਾ, ਕ੍ਰਿ—ਅਖਾਉਣਾ, ਕਹਾਉਣਾ, “ਪੰਡਿਤ ਆਖਾਏ ਛਹੁਤੀ ਰਾਹੀਂ।” (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨, ਮ: ੫)

ਆਖਾਣੁ, ਸੰ. ਆਖਣਾਨ, ਸੰਗਤ—ਕਥਾ, ਕਹਾਣੀ। ੨ ਕਥਨ, ਵਜਾਖਣਾ (ਵਿਆਖਣਾ)

ਆਖਾਰ ਮੰਡਲੀ, ਸੰਗਤ—ਰੰਗਬੂਮਿ, ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਦੀ ਥਾਂ “ਆਖਾਰ ਮੰਡਲੀ ਧਰਣਿ ਸਭਾਈ।” (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਨਟਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ, ਅਖਾਡੇ ਵਿੱਚ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ।

ਆਖਾਰਾ ਦੇਖੋ, ਅਖਾਤਾ, “ਰਸਿਮੰਡਲ ਕੀਨੇ ਆਖਾਰਾ।” (ਸੁਹੀ ਪਛਤਾਲ ਮ: ੫)

ਆਖਾਤ, ਸੰ. ਆਸਾਵ, ਸੰਗਤ—ਹਾਥ ਮਹੀਨਾ, ਜਿਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਪੂਰਬਾਖਾਤਾ (ਪ੍ਰਗਥਾਖਾ) ਨਕਤੁ ਹੋਵੇ।

ਆਖਾਤਾ, ਦੇਖੋ, ਅਖਾਤਾ, “ਚਰਨ ਕੀਨਾ ਇਉ ਆਖਾਤਾ।” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) “ਗੁਰਮਤੀ ਸਭ ਰਸ ਭੋਗਦਾ ਵਤਾ ਆਖਾਤਾ।” (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨, ਮ: ੫)

ਆਖਿ, ਸੰਗਤ—ਆਸਰ, ਮੁਖ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। “ਆਖਣੁ ਆਖਿ ਨ ਰਜਿਆ।” (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਮਾਭ) ੨ ਵਿ—ਕਥਨ ਯੋਗਤ, ਆਖਣ ਲਾਇਕ, “ਆਖਿ ਨ ਜਾਪੈ ਆਖਿ” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ) ਕਥਨ ਯੋਗਤ ਕਰਤਾਰ ਅੱਖੀਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

੩ ਸੰਗਤ—ਅਭਿ, ਅੱਖ, ਦੇਖੋ, ਉਦਾਹਰਣ ੨। ੪ ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਆਖਕੇ, ਬੋਲਕੇ, “ਮੰਦਾ ਕਿਸੈ ਨ ਆਖਿ ਭਕਤਾ ਪਾਵਣਾ।” (ਵਾਰ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੫ ਦੇਖੋ, ਆਖਣ।

ਆਖਿਰ, ਅੰਤ ਨੂੰ, ਦੇਖੋ, ਆਖਰ ੨, “ਆਖਿਰ ਬਿਆਫਰਮ।” (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)

ਆਖੀ, ਦੇਖੋ, ਆਖਣ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਭਿ, ਅੱਖ, ਨੇੜ। ੩ ਅੱਖੀਂ

ਅੱਖ ਨਾਲ. "ਦੇਖਿਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਖੀ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੁੀ)
 "ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਵੈ ਤ ਆਖੀ ਸੁਖੈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)
 ਆਖੀਵਰ. ਸੰਗਤ—ਅੱਖ ਫਰਕਣ ਦਾ ਸਮ. ਨਿਮੇਸ਼. ਲਮਕਾ.
 ਫਟ ਖਿਨ.
 ਆਖੀਵਰਿ. ਖਿ. ਵਿ—ਅੱਖ ਦੇ ਫੇਰੇ ਵਿਚ. ਨਿਮਖ ਅੰਦਰ. ਫਟ
 ਮੇ. "ਉਧਰਸਿ ਆਖੀਵਰਿ." (ਗੁਜ ਮ: ੫)
 ਆਖੀਰ. ਦੇਖੋ. ਅਖੀਰ.
 ਆਖੁ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਖੋਦਣ ਵਾਲਾ ਸੀਵ। ੨ ਚੂਹਾ। ੩ ਚਕਚੁੰਧਰ
 ਸੋਹ ਆਦਿਕ.
 ਆਖੁਤਨਾ. ਦੇਖੋ. ਔਖਤਨਾ.
 ਆਖੁ } ਵਿ—ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਆਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਕਹਿਣ ਨਾਇਕ.
 ਆਖੁ } ਕਥਨ ਯੋਗਤ. "ਆਖੁ ਆਖਾ ਸਦਾ ਸਦਾ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ
 ਸਾਰ) ੩ ਦੇਖੋ. ਆਖੁ.
 ਆਖੁਟ } ਦੇਖੋ. ਆਖੁਟ. "ਬਹੁਤ ਖਜਾਨੇ ਮੇਰੇ ਪਾਲੇ ਪਰਿਆ
 ਆਖੁਟ } ਅਮੋਲ ਨਾਲ ਆਖੁਟਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)
 ਆਖੇਟ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਿਕਾਰ. ਮਿਗਯਾ. ਅਹੋਰ.
 ਆਖੇਟਕ }
 ਆਖੇਟੀ. ਸੰ. ਆਖੇਟਿ. ਵਿ—ਸ਼ਿਕਾਰੀ. ਅਹੋਰੀ. ਮਿਗਯਾ ਕਰਨ
 ਵਾਲਾ.
 ਆਖੇਪ. ਦੇਖੋ. ਆਖੇਪ.
 ਆਖੇਰ } ਦੇਖੋ. ਆਖੇਟ. ਸੰਗਤ—ਆਖੇਟ (ਸ਼ਿਕਾਰ)
 ਆਖੇਰ ਬਿਰਤਿ } ਕਰਕੇ ਉਪਜੀਵਨ. ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ।
 ਆਖੇਤ } ੨ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ. ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ
 ਆਖੇਤ ਬਿਰਤਿ } ਸ਼ੌਕ. "ਆਖੇਰ ਬਿਰਤਿ ਬਾਹਰਿ ਆਇਓ
 ਧਾਇ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) "ਆਖੇਤ ਬਿਰਤਿ ਰਸਨ ਕੀ ਲੀਨਾ."
 (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)
 ਆਖੇ. ਨਾਮ. ਦੇਖੋ. ਆਖਤ. "ਨਾਨਕ ਆਖੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਕਹੈ." (ਮ:
 ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ਅਤੇ—"ਵਾਜੈ ਪਰਨੁ ਆਖੇ ਸਭ ਜਾਇ." (ਧਨਾ
 ਮ: ੧) ਪੋਣ ਕੰਠ ਤਾਨੁ ਆਇ ਅਸਥਾਨਾ ਵਿੱਚ ਵੱਜਕੇ ਨਾਮ ਬੋਧਨ
 ਕਰਦੀ ਹੈ.
 ਆਖੰਡਲ. ਇੰਦੁ. ਦੇਖੋ. ਅਖੰਡਲ ੨.
 ਆਖੜ. ਸੰ. ਆਖੜ. ਨਾਉਂ. ਇਸਮ. ਨਾਮ. ਸੰਗਤ। ੨ ਨੇਕਨਾਮੀ.
 ਕੀਰਤਿ. ਜਸ.
 ਆਖੜਰ. ਅਕਰ. ਦੇਖੋ. ਅਖਰ "ਕੀਨੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਇਕ ਅਖੜਰ." (ਸੁਖਮਨੀ)
 ਆਖੜਾ. ਦੇਖੋ. ਆਖੜ.
 ਆਖੜਾਇਕਾ. ਸੰ. ਆਖੜਾਇਕਾ. ਸੰਗਤ—ਕਥਾ. ਕਹਾਣੀ. ਕਿੱਸਾ.
 ਆਖੜਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਥਾ. ਕਿੱਸਾ। ੨ ਇਤਿਹਾਸ.
 ਆਖੁੰਦ. ਦੇਖੋ. ਅਖੁੰਦ.
 ਆਗ. ਸੰਗਤ—ਕਮਾਦ. ਜੰਵਾਰ ਆਦਿ ਦੇ ਭੱਜੇ ਦਾ ਅਗੁ ਭਾਗ।

੨ ਅੱਗ. ਅਗਨਿ. "ਆਗ ਲਗਉ ਤਿਹ ਧਉਲਹਰਿ. ਜਿਹ ਨਾਹੀ
 ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਉਂ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਆਗਤਾ. ਹੁਕਮ. ਦੇਖੋ. ਆਗਿ
 ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਮੁਹਿਰੇ. "ਪੋਨ ਕੇ ਭੋਨ ਤੇ ਆਗ ਚਲਤੈ"
 (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਪਰਾਧ. ਗੁਨਾਹ.
 ਆਗਸਤ. ਦੇਖੋ. ਅਗਸਤ। ੨ ਸੰ. ਆਗਸਤ. ਵਿ—ਅਗਸਤ
 ਮੁਨਿ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੩ ਅਗਸਤ ਦੇ ਭੋਤ ਦਾ।
 ੪ ਸੰਗਤ—ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ.
 ਆਗਹ. ਸੰ. ਆਗਹ ਸੰਗਤ—ਹਠ. ਜਿਦ। ੨ ਕ੍ਰਿ ਵਿ—ਅੱਗੇ
 ਮੁਹਿਰੇ. ਪਹਿਲੇ। ੩ ਵਿ—ਦੂਜਾ. ਦੂਸਰਾ. "ਦੋਸ ਦੇਤ ਆਗਹ ਕਉ
 ਅੰਧ." (ਬਾਵਨ)
 ਆਗਜ. ਦੇਖੋ. ਅਗਜ। ੨ ਸੰ. ਅਗਜ. ਸੰਗਤ—ਵਡਾ ਭਾਈ।
 ੩ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ. ਮੁਖੀਆ। ੪ ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ੫ ਆਗ (ਅਗਨਿ) ਤੋਂ
 ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਧੂਆਂ.
 ਆਗਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪਰਾਹੁਣਾ.
 ਅਤਿਥਿ.
 ਆਗਨ. ਦੇਖੋ. ਅਗਨਿ। ੨ ਦੇਖੋ. ਅਗਟਿਤ। ੩ ਦੇਖੋ. ਅੰਗਨ.
 ਅੰਗਨ. ਸੰ. ਅੰਗਨ—ਅੰਗਣ. ਵੇਹਤਾ. ਸਹਿਨ.
 ਆਗਨਤ } ਵਿ—ਅਗਟਿਤ. ਬੇਸੁਮਾਰ. "ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਐਸੇ
 ਆਗਨਤ } ਆਗਨਤਾ." (ਬਾਵਨ)
 ਆਗਨਿ } ਅੰਗਣ (ਦੇਵੇ) ਵਿੱਚ. "ਸੋਭਾ ਮੇਰੇ ਆਗਨਿ." (ਭਿਲਾ
 ਅੰਗਨਿ } ਮ: ੫) "ਆਗਨਿ ਸੁਖ ਭਾਸਨਾ." (ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫)
 ਅੰਗਣ ਵਿੱਚ ਸੁਖ ਸਾਥ ਵਸਣਾ. "ਅੱਗਿ ਅੰਗਨਿ ਨ ਸੁਖਾਈ"
 (ਸੁੀ ਬੇਟੀ) ੨ ਦੇਖੋ. ਅਗਨਿ.
 ਆਗਨੇਤਾ. ਬੇਸੁਮਾਰ. ਦੇਖੋ. ਆਗਨਤ। ੨ ਅੰਗ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ.
 ਆਗਨੇਯ. ਸੰ. ਆਗੇਯ. ਵਿ—ਅੰਗ ਦਾ. ਅਗਨਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ।
 ੨ ਸੰਗਤ—ਸੋਨਾ. ਸੁਵਰਣਾ ੩ ਘੀ। ੪ ਨਾਲ ਰੰਗ। ੫ ਅਗਨਿ
 ਪੁਰਾਣ.
 ਆਗਮ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਮਦ. ਅਵਾਈ. "ਮਨ ਚਾਉ ਭਇਆ
 ਪ੍ਰਭੁ ਆਗਮ ਸੁਟਿਆ." (ਅਨੰਦ) ੨ ਚਵਿਸਰ ਕਾਲ. ਆਉਣ
 ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ. "ਅਗੁਆ ਜਨੁ ਆਗਮ ਕਾਨੁ ਜਨਾਏ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
 ੩ ਵੇਦ। ੪ ਬਾਸਤ੍ਰ। ੫ ਰੰਗ ਬਾਸਤ੍ਰ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਅੰਗ
 ਹੋਣ—ਉਤਪੱਤਿ, ਪੁਨੈ, ਦੇਵਪ੍ਰਜਨ. ਮੰਤ੍ਰਸਾਧਨ. ਪੁਰਸ਼ੁਰਣ. ਖਟ
 ਕਰਮ ਦੇ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਧਰਮ. "ਆਗਮ ਨਿਗਮ ਕਹੈ ਜਨੁ ਨਾਨਕ
 ਸਭ ਦੇਖਿ ਲੋਕੁ ਸਭਾਇਆ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)
 ਆਗਮਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਮਦ. ਅਵਾਈ. ਆਉਣਾ। ੨ ਨਾਭ.
 "ਤੰਤ੍ਰਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੁੰਭਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਸਿਵ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਰਬਤੀ ਹੈ.
 ਉਹ ਆਗਮ ਹਨ. ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਬਤੀ ਅਤੇ
 ਸ਼ੁੱਧ ਸਿਵ ਹੈ ਉਹ ਨਿਗਮ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਜੇ ਇਕੱਲੇ ਸਿਵ ਜਾਂ ਪਾਰਬਤੀ ਦੀ
 ਰਚਨਾ ਹੈ ਅਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ ਦਾ ਸਿਨਸਿਧਾ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਭਾਮਰ
 ਅਭਵਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਮੁਨਾਡਾ.

ਆਗਮ ਨਿਗਮ. ਦੇਖੋ, ਆਗਮ ਪ ਦਾ ਝੁੱਟ ਨੋਟ ਅਤੇ ਨਿਗਮ. ਆਗਮਪਾਈ } ਆਗਮਪਾਈ. ਵਿ—ਅਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲਾ। ਆਗਮਪਾਈ } ੨ ਉਪਜਨ ਵਿਨਸਨਹਾਰ. ਅਨਿੰਤ.

ਆਗ ਖੰਤੂ. ਭੰਗ. ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿਯੰਤੂ. ਤੋਪ ਬੰਦੂਕ ਆਦਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ.

ਆਗਰ. ਸੰਗਤ—ਆਗਰ. ਖਾਨਿ. ਦੇਖੋ, ਰਤਨਗਰ. ੨ ਅਗੁ. ਵਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾ, ਅੱਗੇ “ਸਬਦ ਤਰੰਗ ਪ੍ਰਗਟਤ ਦਿਨ ਆਗਰ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਦਿਨ ਚਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਨਹਿਰ ਉਠਦੀ ਹੈ। ੩ ਅਗੁ. ਵਿ—ਮੁਖੀਆ. ਪ੍ਰਧਾਨ. “ਓਹਿ ਚਰਨ ਕਹਹਿ ਬਹੁ ਆਗਰ.” (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੪ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਮਾਵਸਯ. ਮੇਸ.

ਆਗਰਾ. ਯੂ ਪੀ. ਵਿੱਚ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਿਕੰਦਰ ਲੋਦੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ. ਉਸ ਨੇ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ “ਬਦਲਕੜ” ਨਾਮਕ ਕਿਲਾ ਬਣਾਇਆ. ਫੇਰ ਬਾਬਰ ਨੇ ੧੦ ਮਈ ਸਨ ੧੫੨੬ ਨੂੰ ਇਸ ਤੇ ਅਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਮਾਇਆ ਅਰ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਨ ੧੫੬੬ ਵਿੱਚ ਆਗਰੇ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਾਪਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਪੱਛਮ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਪੱਕਾ ਕਿਲਾ. ਕਾਸਿਮਾਬਾਦ ਮੀਰ ਬਹਰ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ੪੬ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਖਰਚਕੇ ਜਮਨਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ.

ਅਕਬਰ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਵਡੀ ਚੌਨਕ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਉਂ “ਅਕਬਰਾਬਾਦ” ਰੱਖਿਆ. ਆਗਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੇ ਦੀਵਾਨੇ ਖਾਸ ਸਨ ੧੬੩੭ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੋਤੀ ਮਸਜਿਦ ਸਨ ੧੬੫੪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਬਣਵਾਈ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਸਨ ੧੬੫੮ ਵਿੱਚ ਨਗੀਨਾ ਮਸਜਿਦ ਬੇਕਾਮਾਂ ਨਈਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ ਅਤੇ ਬਾਹ ਜਹਾਂ.

ਆਗਰਾ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ੧੨੨ ਮੀਲ ਹੈ. ਪਿਛਲੀ ਮਰਯੂਮ ਸੁਮਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਆਬਾਦੀ ੧੮੫, ੮੪੬ ਹੈ. ਇਸ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ੧੭ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੮੦੩ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯੂ. ਪੀ. ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਾਪਿਆ ਗਿਆ. ਸਨ ੧੮੬੧ ਵਿੱਚ ਇੱਥੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਦਲ ਕੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਨਿਆਂਦੀ ਗਈ.

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਾਈਬਲ ਮਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ. ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਤੀ ਇੱਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਗੁਰਪੁਤ੍ਰਾਪ ਸੁਰਖ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪਧਾਰੇ ਹਨ.

ਆਗਲ. ਵਿ—ਅਗਲਾ. ਮੁਖੀਆ. ੨ ਅਧਿਕ. ਬਹੁਤ. “ਸੁਖ ਮੰਗਤ ਦੁਖ ਆਗਲ ਹੋਇ.” (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਵਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਅੱਗੇ। ੪ ਸੰਗਤ—ਪਰਲੋਕ. ਅਗੰਤ. “ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਪ

ਆਗਲ ਭਾਰਾ.” (ਗਉ ਮ: ੫)

ਆਗਲਤਾ. ਵਿ—ਪ੍ਰਭਕਾਲ ਦਾ. ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਦਾ “ਮਾਇਆਮੋਹ ਮਨਿ ਆਗਲਤਾ ਪ੍ਰਾਣੀ.” (ਸ੍ਰੀ ਹਿਲੋਚਨ)

ਆਗਲਤੈ. ਆਗਲਤਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਵਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਸਨਮੁਖ. “ਤਿਨਿ ਆਗਲਤੈ ਮੇ ਰਹਿਣ ਨ ਜਾਇ.” (ਸ੍ਰੀ ਹਿਲੋਚਨ)

ਆਗਦਨ. ਦੇਖੋ, ਆਗਮਨ

ਆਗਦਮਣੀ } ਸੰਗਤ—ਅੱਗ ਉਗਰਨ ਵਾਲੀ ਤੋਪ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ. ਆਗਦਮਣੀ } (ਸਨਆ)

ਆਗ. ਸੰਗਤ—ਅਗਲਾ ਭਾਗ. ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ। ੨ ਮੱਥਾ। ੩ ਭਾਤੀ। ੪ ਸੰ. ਵਿ—ਸਮੀਪੀ. ਨਜ਼ਦੀਕੀ। ੫ ਭਵਿਜ. ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ। ੬ ਪਰਲੋਕ. “ਅਧਾ ਅਪਨ ਸੁਧਾਰਨ ਬਾਰਨ.” (ਗੁਪਤ) ੭ ਫਲ. ਨਤੀਜਾ। ੮ ਤੁ ੬੭ ਆਗਾ. ਮਾਨਿਕ. ਸੁਆਮੀ. ਇਹ ਆਗਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ.

ਆਗਾਸ } ਦੇਖੋ, ਆਗਸ. “ਲਖ ਆਗਾਸਾ ਆਗਸ.” (ਜਪੁ) ਆਗਾਸੁ }

ਆਗਾਹੀ. ਵਿ—ਅਗਾਹ। ੨ ਭਾ ੫੬੭ ਵਾਕਿਫ਼. ਖਬਰਦਾਰ. ਭੇਤੀ. “ਫਰਬ ਜਿਨਾ ਵਡਿਆਈਆ ਧਨ ਜੇਭਨ ਆਗਾਹ.” (ਸ. ਫਰੀਦ) ਆਗਾਹਾ. ਅੱਗੇ ਵੱਲ. ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ. “ਆਗਾਹਾ ਕੂ ਤੁਅ. ਪਿਛਾ ਫੇਰ ਨ ਮੁਹਤਾ.” (ਮਯੂ ਵਾਰ ੨, ਮ: ੫)

ਆਗਾਹੀ. ਭਾ ੫੬੭ ਸੰਗਤ—ਵਾਕਫੀਅਤ. ਜਾਣਨਾ. ਖਬਰਦਾਰੀ. ਆਗਾਸ } ਭਾ ੫੬੭ ਆਗਾਸ. ਸੰਗਤ—ਆਰੰਭ. ਸ਼ੁਰੂ। ੨ ਉਤਪੱਤਿ. ਆਗਾਜਾ } “ਜਿਹਵਾ ਧੁਨਿ ਆਗਾਜਾ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਆਗਾਮੀ. ਸੰ. ਆਗਮਿ. ਵਿ—ਅਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ.

ਆਗਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਘਰ. ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੨ ਭੰਡਾਰ। ੩ ਖਚਨਾ. ਆਗਿ. ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ. ਅੱਗ. “ਆਗਿ ਨਗਾਇ ਮੰਦਰ ਮਹਿ ਸੋਵਹਿ.” (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. ਆਗਾ—ਆਗਤਾ. ਹੁਕਮ. ਦੇਖੋ, ਆਗਿਤਾ. ੩ ਅਗਤਤਾ. ਅਗਤਨਤਾ. “ਸਬਦਿ ਨਿਵਾਰੀ ਆਗਿ, ਜੋਤਿ ਦੀਪਾਈਸੀ.” (ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਆਗਿਓ } ਸੰ. ਆਗਾ—ਆਗਤਾ. ਹੁਕਮ. ਆਦੇਸ਼. “ਮਾਨ ਫੋਬਿਓ ਆਗਿਓ” ਆਗਿਓ. (ਗਉ ਮ: ੫) “ਆਗਿਆ ਮਾਨਿ ਭਗਤਿ ਹੋਇ ਕੁਮਾਰੀ.” (ਆਸ ਮ: ੫)

ਆਗਿਆਕਾਰੀ. ਸੰ. ਆਗਿਆਕਾਰਿ. ਵਿ—ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ. ਆਗਤਾ ਪਾਲਨ ਕਰਤਾ. “ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣਿ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ)

ਆਗਿਰਸ. ਆਗਿਰਸ. ਵਿ—ਅੰਗਿਰਾ ਰਿਖੀ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਅੰਗਿਰਾਵੰਸ਼ੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਵਿਰਸਪਤਿ. ਦੇਵਗੁਰੂ

ਆਗੀ. ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ. ਅੱਗ. “ਦੇਖਿ ਨਿਵਾਰਿਆ ਜਲ ਮਹਿ ਆਗੀ.” (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੧) ਸਤੇ ਗੁਣ ਵਿੱਚ ਤਮੇ ਗੁਣ ਨੈ ਕੀਤਾ.

ਥਾਂਗੁਰੀ. ਸੰ. ਅਯੁਰੁਲੀ—ਅੰਗੁਲੀ. ਸੰਗਤ—ਉਕਤ.

ਆਰੂ. ਵਿ—ਮੁਖੀਆ ਪੇਸ਼ਵਾ। ੨ ਰਾਹਬਰ. ਬਦਰੱਬਾ. “ਅੰਧ ਆਰੂ ਜੇ ਬੀਐ ਕਿਉ ਪਾਧਰੁ ਜਾਣੈ?” (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਤਿਗਤ. ਪੁਣ. ਇਕਰਾਰ.

ਆਗੇ } ਫਿ. ਵਿ—ਸਮੁਣੇ. ਅੱਗੇ। ੨ ਇਸ ਪਿਛੇ. “ਅਗੇ ਘਮ, ਆਗੇ } ਪਿਛੇ ਰੁਤਿ ਜਾਭਾ.” (ਤੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮ: ੧) ੩ ਭਵਿਸ਼ਯ ਕਾਲ. “ਆਗੇ ਦਧੁ, ਪਾਛੇ ਨਾਚਾਇਣੁ.” (ਭੈਰ ਮ: ੫) ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਰੁਤ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰ ਹੈ.

ਆਗੇ ਪਾਛੇ. ਫਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. “ਆਗੇ ਪਾਛੇ ਮੰਦੀ ਸੋਇ.” (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)

ਆਗੰਜ. ਦੇਖੋ, ਅਗੰਜ.

ਆਗੰਜਤ. ਵਿ—ਕੰਸਨ ਰਹਿਤ. ਅਵਿਨਾਸੀ. ਅਗੰਜਿਤ. “ਆਗੰਜਤ ਪਾਗਾ.” (ਰਾਮ ਵਾਰ ੨ ਮ: ੫)

ਆਗੰਤੁਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪਰਾਹੁਣਾ. ਅਭਿਗਤ. ਅਤਿਥਿ.

ਆਗਨਾ. ਦੇਖੋ, ਆਗਿਆ.

ਆਗਨਾਕਾਰੀ } ਦੇਖੋ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ.
ਆਗਨਾਪਾਲਕ }

ਆਗਿਜ਼. ਆਗਨਾ ਨਾਲ. ਆਗਨਾ (ਆਗ਼) ਸੇ. “ਸੇ ਸੁਖ ਪਾਇਓ ਗੁਰਆਗਿਜ਼.” (ਜੈਤ ਮ: ੫)

ਆਗੂਹ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹਠ. ਜਿਵ। ੨ ਹੋਸਨਾ. ਹਿੰਮਤ ੩ ਆਸ਼ੁਮ. ਠਿਕਾਣਾ। ੪ ਕ੍ਰਿਪਾ। ੫ ਕਰਿਫਤਾਰੀ. ਪਕੜ। ੬ ਆਕੁਮਣ. ਹੱਲਾ. ਆਗੂਹੀ. ਸੰ. ਆਗੂਹਿਯ. ਵਿ—ਹਠੀ. ਮਿੰਦੀ. ਆਗੂਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਆਗੂਹ.

ਆਘ. ਦੇਖੋ, ਅਘ। ੨ ਸੰ. ਅਘ. ਸੰਗਤ—ਮੁੱਲ. ਕੀਮਤ. ਨਿਰਮ. ਭਾਉ. “ਤਾਂਬਾ ਸੁਵਰਨ ਸੰਗ ਤੇ ਸੁਵਰਨ ਆਘ ਬਿਕਾਇ.” (ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ)

ਆਘਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਘਾਉਣਾ. “ਜਿਨੀ ਚਾਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮਰਸ ਸੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਹੇ ਆਘਾਇ.” (ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਾਤ) ਆਘਾਣ (ਨੌਕਤੀਕ) ਚੰਜ ਹਾਏ. “ਆਘਾਏ ਸੱਤਾ.” (ਮਧੂ ਮ: ੫)

ਆਘਾਇਆ. ਵਿ—ਆਘਾਣ. ਰੱਜਿਆ. ਅਘਾਇਆ. ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਇਆ. ਨੌਕ ਤੀਕ ਭਰਿਆ.

ਆਘਾਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵਾਰ. ਪ੍ਰਹਾਰ। ੨ ਸੱਟ. ਠੋਕਰ. ਧੱਕਾ. “ਕਰੈਂ ਬਾਹੁ ਆਘਾਤ ਸਸਤੁ ਪੁਰਾਰੈ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਕਤਲਗਾਹ. ਮਾਰਣ ਦਾ ਅਸਥਾਨ. ਬੁੱਤਥਾਨਾ.

ਆਘਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਘਾਉਣਾ। ੨ ਵਿ—ਅਘਾਇਆ. ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਇਆ. “ਹਰਿ ਪੀ ਆਘਾਨੇ.” (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਆਘਾਵਨ. ਦੇਖੋ, ਅਘਾਉਣਾ. “ਨਾਮ ਸਪਰ ਅਘਾਵੈ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਆਘੀਜਾ. ਦੇਖੋ, ਅਘੀਜਾ. “ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਹੇ ਆਘੀਜਾ ਹੇ.” (ਮਧੂ ਸੋਨਹੇ ਮ: ੫)

ਆਘੁਲਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਘੁਲਨਾ। ੨ ਚੰਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਲ ਹੋਣਾ.

ਆਘੂ } ਸਿੰਧੀ. ਫਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਸਨਮੁਖ. “ਸਚੁ ਜਾਣੈ ਕਹੁ ਆਘੇ } ਵੈਦਿਓ, ਤੂ ਆਘੂ ਆਘੇ ਜਲਵੇ। ਨਾਨਕ ਆਤਸਤੀ ਮੰਝਿ ਨੈਣੁ ਬਿਆ ਢਲਿ ਪਥਣਿ ਜਿਉ ਜੁੰਮਿਓ.” (ਵਾਰ ਮਧੂ ੨. ਮ: ੫) ਤੂੰ ਕੱਚੇ (ਅਸਤਰ) ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਵੈਦਿਓ (ਚਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ) ਹਨ, ਸੱਚ ਜਾਣਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਸਲਵੇ (ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਇਹ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਨੈਣੁ (ਮੱਖਣ) ਵਾਂਗ ਅਤੇ ਢਲਣ ਪਥਣਿ (ਪਦਮਨਿ—ਨੀਲੋਫਰ) ਵਾਂਗ ਮੁਰਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ. ਆਘੇਰ. ਦੇਖੋ, ਅਘੇਰ। ੨ ਵਿ—ਮਹਾਂ ਭਯੰਕਰ. ਬਹੁਤ ਡਰਾਵਣਾ, “ਪਰਮ ਆਘੇਰ ਰੂਪ ਤਿਹ.” (ਪਾਰਸਾਵ)

ਆਘੂਣ } ਸੰ. ਆਧਾਧ. ਸੰਗਤ—ਸੁੰਘਣਾ. ਕੁੰਧ (ਵਾਸਨਾ) ਲੈਣ ਆਘੂਣ } ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ. “ਨਾਸਿਕਾ ਸੁਕੰਧ ਸਤਿ ਆਘੂਣ ਅਘਾਏ ਹੈ.” (ਭਾਯੁਕ)। ੨ ਵਿ—ਤ੍ਰਿਪਤ. ਨੌਕ ਤੀਕ ਰੱਜਿਆ. ਅਘਾਇਆ. ਆਘਣ. ਦੇਖੋ, ਅਘਣ ਅਤੇ ਅੰਗਣ.

ਆਘਣਿ. ਅੰਗਨ (ਵੇਹਣੇ) ਵਿੱਚ. ਅਘਨ ਮੇਂ. “ਪਿਛ ਬਾਤਿਅਹੁ. ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ! ਆਘਣਿ ਸੁਤਿ ਰੁਤੇ.” (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਰੁਤੇ.

ਆਘ } ਸੰ. ਅਧਿ. ਸੰਗਤ—ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ। ੨ ਸੇਫ. ਤਾਉ. “ਜਲ ਆਘ } ਦੁਧ ਨਿਆਈ ਰੀਤਿ ਅਥ ਦੁਧ ਆਚ ਨਹੀਂ.” (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) “ਆਘ ਨ ਲਾਕੈ ਅਗਨਿਸਾਗਰ ਤੇ.” (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਆਘਨ. ਫਿ—ਆਚਮਨ ਕਰਨਾ. ਪੀਣਾ. ਖਾ ਜਾਣਾ. “ਰਕਤਾਸੁਰ ਆਘਨ.” (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ, ਆਚਮਨ.

ਆਘਪੁਭਵ. ਭਿੰਨ. ਸੰਗਤ—ਅਧਿ (ਅੱਗ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਰਾਜਪੂਤ ਵੰਸ਼. ਅਗਨਿਕੁਲ. ਦੇਖੋ, ਰਾਜਪੂਤ.

ਆਘਮਨ. ਸੰ. ਆ-ਚਮ (ਚਮ ਧਾ—ਜਾਣਾ). ਸੰਗਤ—ਜਲ ਪੀਣਾ. ਪਾਨ ਕਰਨਾ ੨ ਜਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੂੰਹ ਦੀ ਧੁੰਧੀ ਲਈ ਜਲ ਪੀਣਾ. ਕੋਤਮ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੰਚਰਾ ਬੂੰਦਾਂ ਹੈ। ੩ ਭਕਣ ਕਰਨਾ. ਖਾਣਾ.

ਆਘਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਆਚਮਨ.

ਆਘਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਨ.

ਆਘਰਜ } ਦੇਖੋ, ਅਚਰਜ. “ਆਘਰਜ ਸੁਆਮੀ ਅੰਤਰਜਾਮੀ.” ਆਘਰਜੁ } (ਮਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) “ਆਘਰਜੁ ਭੀਲਾ ਅਮਿਉ ਭੂਠਾ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਘਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਚਾਲਚਲਨ। ੨ ਵਸਵਹਾਰ (ਬਿਚਿਹਾਰ). “ਜਦਿ ਬਿਧਿ ਆਘਰਣੈ.” (ਗੁਜ ਸੈਦੇਵ) ੩ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਲੱਛਣ.

ਆਘਰਣੀ. ਦੇਖੋ, ਆਚਰਣੀਕ। ੨ ਵਿ—ਜੜੂ ਰੂਪਾ. ਜੋ ਚਲ ਟਿਰ ਨਾ ਸਕੇ. “ਚਲੀ ਆਘਰਣੀ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਆਘਰਣੀਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਚਾਰ ਯੋਗਤ. ਬਿਚਿਹਾਰ ਨਾਇਕ. ਕਰਣ ਯੋਗਤ.

ਆਚਰਿਆ } ਸੰ. ਆਚਰਿਤ. ਵਿ—ਬਿਚਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ. ਆਚਰਿਤ } ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ. ਆਚਰੀ }

ਅੰਚਲ. ਦੇਖੋ, ਅੰਚਲ.

ਆਚਾ. ਦੇਖੋ, ਭੁਮੀਆਚਾ

ਆਚਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਚਾਰ. "ਕਾਵੈ ਕੋ ਕੁਣ ਵਡਿਆਈ ਆਚਾਰ." (ਜਪੁ)

ਆਚਾਰਜ } ਸੰ. ਆਚਾਰਜ. ਸੰਗਤ—ਗੁਰੂ. ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼
ਆਚਾਰਯ } ਦਾਤਾ। ੨ ਵਿਦਵਾਨਗੁਰੂ। ੩ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ
ਜਾਤੀ, ਜੋ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦਾ ਧਾਨ ਲੈਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ
ਮੁਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੀਵਾ ਆਦਿ ਲੈਕੇ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਲੋਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮਹਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ" ਭੀ ਹੈ।

ਆਚਾਰੀ. ਸੰ. ਆਚਾਰਿਨ. ਵਿ—ਆਮਿਲ. ਧਰਮ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ
ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਕਿ. ਵਿ—ਆਚਾਰ ਕਰਕੇ. ਆਚਾਰੋਂ ਸੇ.
"ਆਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜੀਤਿਆ ਸਾਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਆਚਾਰੂ. ਦੇਖੋ, ਅਚਾਰ. "ਸਿਮਰਨ ਸੁਆਮੀ ਇਹੁ ਸਾਧੁ ਕੋ
ਆਚਾਰੂ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਆਚਿ } ਦੇਖੋ, ਆਂਚ. "ਆਚੁ ਕਾਚੁ ਢਰਿਪਾਹੀ." (ਮਨਾ ਅ:
ਆਚੁ } ਮ: ੧) ਆਂਚ ਵਿੱਚ ਕੱਚ ਢਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਛ. ਵਿ—ਅੱਛ. ਉਮਦਾ. ਚੰਗਾ. ਹੱਛਾ। ੨ ਅਰੋਕ. ਨਰੋਆ।
੩ ਸੰਗਤ—ਅਕਿ. ਅੱਖ. ਨੇਤ੍ਰ। ੪ ਇੱਛਾ. ਚਾਹ. "ਸੁਰਭ ਨ
ਆਛਹਿ." (ਬਾਵਨ) ਦੇਖੋ, ਆਛੈ। ੫ ਸਿੰਧੀ. ਸਮੁੰਦਰ.

ਆਛਹਿ. ਇੱਛਾ ਕਰਦਾ, ਲੋਭਦਾ ਹੈ ੪. ਦੇਖੋ, ਆਛ.

ਆਛਰ. ਛਾ. ਜੀ. ਦੇਖੋ, ਅਛਰ. "ਓ ਨਰ! ਕਰਕੁੰਡਲ ਸਬ
ਆਛਰ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਟੀ)

ਆਛੋਨ. ਸੰ. ਆਪਚਨ. ਵਿ—ਛਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਆਛਾਇਤ.

ਆਛਚ. ਸੰਗਤ—ਅਛਰ. ਵਰਣ. ਔਖਰ। ੨ ਅਵਿਨਾਸੀ.

ਆਛਲ. ਦੇਖੋ, ਅਛਲ.

ਆਛਾ. ਵਿ—ਅੱਛਾ. ਚੰਗਾ. ਹੱਛਾ। ੨ ਅਰੋਕ. ਨਰੋਆ। ੩ ਸੁੱਛ.
ਨਿਹਮਲ। ੪ ਸੰਗਤ—ਇੱਛਾ. ਚਾਹ.

ਆਛਾਦਨ. ਸੰ. ਆਚਾਰਾਦਨ. ਸੰਗਤ—ਵਸਤੂ। ੨ ਵਕਟ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਛੱਤ। ੪ ਢੱਕਣ.

ਆਛਿੱਜ. ਦੇਖੋ, ਅਛਿੱਜ. "ਕਿ ਆਛਿੱਜ ਦੇਸੀ." (ਜਪੁ)

ਆਛੈ. ਦੇਖੋ, ਆਛਾ.

ਆਛੇਪ. ਦੇਖੋ, ਆਛੋਪ.

ਆਛੈ. ਦੇਖੋ, ਆਛ ਅਤੇ ਆਛਾ. "ਆਛੈ ਕਮਲ ਅਨੁਪ." (ਭਿਨਾ
ਕਬੀਰ) ੨ ਅਛਯ. ਅਖੈ. "ਸਚ ਮਹਿ ਆਛੈ ਸਾਰਿ ਰਹੈ." (ਰਾਚ
ਆਸਾ) ੩ ਰਾਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇੱਛਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਦਰਸਨ ਨਾਮ ਕਉ ਮਨ
ਆਛੈ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੪ ਹੈ. ਅਸਿ. "ਕੁ-ਮੰਡਲ ਖੰਡਲ ਪੂਰੁ ਤੁਮ
ਹੀ ਆਛੈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਆਛੈ. ਦੇਖੋ, ਆਛਾ.

ਆਛੋਪ. ਵਿ—ਅਛੁਤ. ਜੋ ਭੁਪ (ਭੂਹਟ) ਯੋਗਤ ਨਹੀਂ. "ਤਾਸ ਕੀ
ਜਾਤਿ ਆਛੋਪ ਭੀਪਾ." (ਮਨਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਛੁਪ ਅਤੇ

ਭੁਪ.

ਯਾਜ. ਸੰ. ਯਦਯ—ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਜ. ਇਸ ਦਿਨ. "ਯਾਜ ਹਮਾਰੈ
ਮੰਡਲਚਾਰ." (ਭਾਂ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਯਾਜ. ਸੰਗਤ—ਅਜਾ (ਬਕਰੀ)
ਦਾ ਘੀ ਅਬਢਾ ਦੁੱਧ। ੩ ਹਾਥੀ ਦਾ ਦੰਦ. ਦੰਦ ਖੰਡ। ੪ ਹਾਥੀ ਦੀ
ਹੱਡੀ। ੫ ਛਾ ਯਾਜ ਹਮਲਾ, ਧਾਵਾ। ੬ ਇੱਛਾ. ਖ੍ਰਾਹਿਸ਼। ੭ ਝੁੰਝੀ।
੮ ਅ. ਯਾਜ.

ਯਾਜਜ. ਦੇਖੋ, ਯਾਜਿਜ.

ਯਾਜਨ. ਸੰ. ਯਾਜਨ. ਵਿ—ਅੱਜਨ ਸੰਬੰਧੀ. ਅੱਜਨ ਦਾ।
੨ ਸੰਗਤ—ਅੱਜਨਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹਨੁਮਾਨ

ਯਾਜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅੱਜਨ ਪਾਉਣਾ. ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਮਾ ਲਾਉਣਾ.
"ਅੱਜੇ ਇਸੇ ਨੈਨ." (ਕਲਕੀ)

ਯਾਜਮ. ਯਾਜਮ. ਵਿ—ਭਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ. ਮਹਤ.

ਯਾਜਮਯਾਹ. ਯਾਜਮਯਾਹ. (ਮੁਹੰਮਦ ਯਾਜਮ)
ਦਿਲਰਾਜ ਬਾਨੂ ਬੇਕਮ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤਾ ਤੀਜਾ ਪੁਤ੍ਰ.
ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਨਾਉਂ "ਤਾਰਾ ਯਾਜਮ" ਆਇਆ
ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ੬ ਜੁਲਾਈ ਸਨ ੧੬੫੩ ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਏਹ
ਆਪਣੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਭਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਆਗਰੇ ਪਾਸ ਜਾਯੂ
(ਅਬਦਾ ਜਜੇਵਾਨ) ਦੇ ਸਿਦਨ ਵਿੱਚ ਲੜਦਾ ਹੋਇਆ ੨੦ ਜੂਨ ਸਨ
੧੭੦੭ ਨੂੰ ਮੋਇਆ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੱਖ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ
ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਤੀਰ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਤਾਰਾ
ਯਾਜਮ.

ਯਾਜਮਾਇਸ਼. ਯਾਜਮਾਇਸ਼. ਸੰਗਤ—ਪਰੀਖਤਾ. ਇਮਤਹਾਨ. ਪਰਖ.
ਯਾਜਮੁਦਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਯਾਜਮਾਨਾ. ਪਰਖਣਾ. ਇਸੇ ਤੋਂ ਇਹ
ਬਣਦਾ ਭਇਆ ਹੈ.

ਯਾਜਮੁਦਕਾਰ. ਯਾਜਮੁਦਕਾਰ. ਵਿ—ਤਜਰਬੇਕਾਰ. ਹੋਸ਼ਿਆਰ.

ਯਾਜਮੁਦਨ. ਯਾਜਮੁਦਨ. ਕ੍ਰਿ—ਯਾਜਮਾਨਾ. ਪਰਖਣਾ. ਪਰੀਖਤਾ
ਕਰਨੀ.

ਯਾਜ. ਯਾਜ. ਉਸ ਥਾਂ. ਓਥੇ.

ਯਾਜਾਛ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਛ.

ਯਾਜਾਛੰਤਾ. ਸੰ. ਯਾਜਾਛੰਤਾ—ਅਯਿਜਾਨੰਤ. ਵਿ—ਨਾ ਜਾਣਨ
ਵਾਲਾ. ਅਯਾਜਾਨੀ. ਨਾਵਾਛਿਛ.

ਯਾਜਾਛ. ਯਾਜਾਛ. ਵਿ—ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ. ਮੁਕੁ. ਸੁਤੰਤ੍ਰ.

ਯਾਜਾਛੀ. ਦੇਖੋ, ਯਾਜਾਦੀ.

ਯਾਜਾਛ ਮਛਛ. ਯਾਜਾਛ ਮਛਛ. ਵਿ—ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਤੋਂ ਨਵੀਂ
ਗੱਲ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ.

ਯਾਜਾਦੀ. ਯਾਜਾਦੀ. ਸੰਗਤ—ਸੁਤੰਤ੍ਰਤਾ.
ਮੁਕੁ. ਬੰਧਨ ਦਾ ਅਭਾਵ.

ਯਾਜੇ (ਜਾਜੁ) ਯਾਕਰੇ ਤੋਂ ੧੬ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਹੈ.

ਯੰਦ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ੫੫ ਵਰ੍ਹੇ ੭ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ੬
ਦਿਨ ਦਾ ਸੀ.

ਆਜਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਣ ਅਤੇ ਅਜਾਨ। ੨ ਸੰ. ਆਜਾਨ. ਸੰਗਤ—
ਸਿਸ੍ਰੀ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਸਮੇਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਦੇਵਰੇ. "ਆਜਾਨ ਬਾਹੁ."
(ਜਾਪੁ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੈ. ੩ ਉਤਪੱਤਿ। ੪ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ।
੫ ਦੇਖੋ, ਆਜਾਨੁ.

ਆਜਾਨ ਬਾਹੁ. ਦੇਖੋ, ਆਜਾਨ ਅਤੇ ਆਜਾਨੁ ਬਾਹੁ.

ਆਜਾਨੁ. ਗੋਭੇ ਤੀਕ. ਦੇਖੋ, ਆਜਾਨੁ ਬਾਹੁ.

ਆਜਾਨੁ ਬਾਹੁ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਭੇਭੇ ਤੀਕ ਲੰਬੀਆਂ
ਹੋਣ. ਲੰਮੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ. ਦੀਰਘਬਾਹੁ.

ਆਜਾਬ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਬ.

ਆਜਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਰ.

ਆਜਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬੁੱਧ. ਮੁਕਾਬਲਾ. ਭੇਤ। ੨ ਬੁੱਧਵ੍ਰਮਿ. ਜੰਗ
ਦਾ ਸਿਦਾਨ। ੩ ਮਾਰਕ. ਰਾਹ। ੪ ਪਛਾਤਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੫ ਦੇਖੋ,
ਆਜਰ.

ਆਜਿਜ. ਅ. ੭੬ ਅਜਿਜ. ਵਿ—ਦੀਨ. "ਆਜਿਜ ਨ ਭਾਤ."
(ਜਾਪੁ) ੨ ਵ੍ਰਮੀ। ੩ ਰੰਗਦਸੂ. ਨਿਰਧਨ। ੪ ਅਸਮਰਥ। ੫ ਸਹਾਇਤਾ
ਬਿਨਾ.

ਆਜਿਜ ਨਵਾਬ. ਡਾ ੧੧੭੬ ਵਿ—ਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣ
ਵਾਲਾ.

ਆਜਿਬੀ. ੭੭੬ ਸੰਗਤ—ਦੀਨਤਾ. ਨੰਮੁਤਾ.

ਆਜਿਮ. ਦੇਖੋ, ਆਜਮ.

ਆਜਿਮ ਬਾਹੁ. ਦੇਖੋ, ਆਜਮ ਬਾਹੁ.

ਆਜੀਵਿਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਗੁਬਾਰਾ. ਰੋਬੀ. ਰੋਬਫਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅ.
੩੧੧ ਅਜੁਕਾ.

ਆਜੁ. ਸੰਗਤ—ਅੰਜ. ਅਦਰ. "ਆਜੁ ਕਾਨਿ ਮਰਿਸਾਈਐ ਪ੍ਰਾਣੀ."
(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਰਤਮਾਨ ਦਿਨ ਵਿੱਚ.

ਆਜੁਰਦਨ. ਡਾ. ਕ੍ਰਿ. ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ. ਰੰਜ ਕਰਨਾ.

ਆਜੁਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਜੁਰਦਾ.

ਆਜੁਨੀ } ਦੇਖੋ, ਅਜੁਨੀ ਸੰਭ. "ਆਜੁਨੀ ਸੰਭਉ."
ਆਜੁਨੀ ਸੰਭਉ } (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਆਜੈ. ਦੇਖੋ, ਅਜਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਜ੍ਯ—ਅੰਜ. ਯ—ਸੰਵਾਰਨਾ.
ਚਮਕਣਾ. ਉਤਪੰਨ ਕਰਨਾ. "ਜੇ ਆਜੈ ਸੋ ਦੀਸੈ ਕਾਲ." (ਬਿਲਾ
ਅ: ਮ: ੧) ਜੇ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ.

ਆਜੇਨੀ } ਵਿ—ਅਯੋਨਿ. ਦੇਖੋ, ਅਜੁਨੀ. "ਆਜੇਨੀਉ ਤਲਤੁ
ਆਜੇਨੀਉ } ਅਮਲ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋਕਿ ਨਿਵਾਸੁ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪
ਕੇ) ਜਨਮ ਰਹਿਤ ਭਲੇ (ਉੱਤਮ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਸਾਥ ਆਪ
ਦਾ ਨਿਵਾਸ.

ਆਜੇਨੀ ਸੰਭਉ } ਦੇਖੋ, ਅਜੁਨੀ ਸੰਭ. "ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ
ਆਜੇਨੀ ਸੰਭਵਿਅਉ } ਆਜੇਨੀ ਸੰਭਉ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

"ਆਜੇਨੀ ਸੰਭਵਿਅਉ ਸਗਤਗੁਰੂ ਬਚਨਿ ਤਰਾਯਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ:
੪ ਕੇ)

ਆਜੇਡ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਘੀ ਖਿਤਾ ੨ ਤੇਲ। ੩ ਦੁੱਧ.

ਆਡਾ. ਵਿ—ਅਨਾਬ. ਦੀਨ। ੨ ਲੋਭ ਵਾਲਾ.

ਆਟ. ਮਰਾ. ਸੰਗਤ—ਹਠ. ਮਨਮੁਖਤਾ.

ਆਟ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗੂਸ਼ ਅਤੇ ਤਰਜਨੀ ਚੁੰਕਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
ਦੀ ਥਾਂ. "ਅੰਟ ਸੇਤੀ ਨਾਕ ਪਕੜਹਿ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) ੨ ਦਾਉ.
ਪੇਚ। ੩ ਸੰਬੰਧ. ਮੇਲ। ੪ ਸਿੰਧੀ. ਤੇਜ਼ ਨਜ਼ਰ। ੫ ਨਜ਼ਰ ਦੀ
ਚਾਲਾਕੀ। ੬ ਡਿੱਡ. ਹਠ.

ਆਟਣ } ਦੇਖੋ, ਅਟਨ ਅਤੇ ਅੱਟਣ. "ਆਟਣ ਪਰੇ ਅੰਗੂਸ਼ਟ
ਆਟਨ } ਅੰਦਰੀ." (ਗੁਪਤੁ)

ਆਟਾ. ਸੰਗਤ—ਆਰਦ. ਚੂਨ. ਪਿਆਨ. ਪੀਠਾ ਹੋਇਆ ਅਨਾਜ
"ਇਕਨਾ ਆਟਾ ਅਗਲਾ, ਇਕਨਾ ਨਾਹੀ ਲੋੜ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਆਠ. ਸੰ. ਅਜੁ. ਵਿ—ਅੱਠ. ੮. "ਆਠ ਪਹਰ ਅਪਨਾ ਖਸਮੁ
ਧਿਆਵਉ." (ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਆਠ ਸਿਫਤਾਂ ਨੀਤਿਵਾਨ ਦੀਆਂ.

"ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਐਸੇ ਲੀਸੈ ਹੋਰ,
ਸਭ ਕਾਰਜ ਮੇ ਹੋਯ ਦਿਲੋਰ.
ਦੂਸਰ ਅਪਨੇ ਕਦਰ ਪਛਾਨ,
ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਧਰੈ ਨੀਕੇ ਮਨ ਮਾਨ.
ਤ੍ਰਿਤਿਯੇ ਆਗੜਾ ਸੁਆਮੀ ਸਾਚ,
ਚਹੈ ਪੁਸੰਤ ਚਹੈ ਯਸ ਭਾਬ
ਚਤੁਰਥ ਮਰਮ ਆਪਨੇ ਜੋਕ,
ਤਾਂ ਕੋ ਕਹੈ ਪਾਤ੍ਰ ਜੋ ਹੋਯ.
ਪੰਚਮ ਭਾਬ ਵ੍ਰਪਾਵੈ ਐਸੇ,
ਕੋਉ ਲਖੇ ਭੇਦ ਨਹਿ ਜੈਸੇ.
ਖਸਮ ਐਸੇ ਕਹੈ ਉਚਾਰ,
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋ ਜੋ ਦਰਬਾਰ,
ਤਾਂ ਮਹਿ ਨਿਕਟੀ ਜੇ ਸਦ ਰਹੈ,
ਸੰਗ ਬਾਹ ਕੇ ਬਾਤਾਂ ਕਹੈ,
ਤਿਨ ਕੋ ਚਿਤ ਮੀਠੇ ਕਹਿ ਬੈਨ,
ਕਹੈ ਹਾਥ ਮੇ ਖੁਧਿ ਕੋ ਐਨ.
ਸਪੁਮ ਸੁਖਨ ਸੰਭਾਰ ਨਿਕਾਨੇ,
ਦਰਜਾ ਅਪਨਾ ਆਪ ਸੰਭਾਲੇ.
ਅਸੁਮ ਸੁਹਬਤ ਨਹਿ ਪਤਸ਼ਾਹ,
ਚਹੈ ਖਮੋਬ ਹੋਯ ਕੇ ਮਾਹ,
ਜਬ ਲੋ ਨਹਿ ਪੂਟੈ ਕੋ ਬਾਤ.
ਤਬ ਲੋ ਨਹਿ ਭਾਖੈ ਰੁਸਰਾਤ.
ਜਿਸ ਮਹਿ ਸਿਫਤ ਆਠ ਯਹਿ ਅਹਿ
ਫਤੇ ਪਾਇਰੈ ਸਭ ਬਿਧਿ ਮਾਹਿ."

(ਬੁੱਧਿਵਾਚਿਧਿ, ਅ: ੧)

ਆਠਸੁਫਟ. ਅੱਠ ਹੋਣ ਸੁਫਟ (ਕੰਨ) ਜਿਸ ਦੇ, ਬੁਝਮਾ. ਚਾਰ

ਸਿਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੱਠ ਕੰਨ ਅਤੇ ਅੱਠ ਅੰਖਾਂ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਅਸਟਨੈਣ।

ਆਠ ਜਾਮ, ਅੱਠ ਯਾਮ (ਪਹਿਲ), ਭਾਵ ਰਾਤ ਦਿਨ, ਹਰ ਵੇਲੇ।

“ਆਠ ਜਾਮ ਚਉਸਠਿ ਘਰੀ ਤੁਅ ਨਿਰਖਤ ਰਹੈ ਜੀਉ,” (ਸ. ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਚਉਸਠ ਘਰੀ।

ਆਠ ਦ੍ਰਿਗ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟਨੈਣ ਅਤੇ ਆਠਸੁਵਣ।

ਆਠਾ, ਸੰਗਤ—ਅਸ੍ਰਕ, ਅੱਠ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ (ਇਕੱਠ) ੨ ਅੱਠ ਸੰਖਤਾ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ। ੩ ਅੱਠ ਦਾ ਹਿੰਦਸਾ (ਅੰਕ), ੮।

ਆਠੋ, ਵਿ—ਅਸ੍ਰਮ, ਅੱਠਵਾਂ, “ਤਾਤ ਭਯੋ ਜਸ ਆਠੋ,” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਆਠੋ, ਅੱਠਵੀਂ।

ਆਠ, ਪ੍ਰਾ, ਸੰਗਤ—ਉਣ। ੨ ਪਤਦਾ। ੩ ਸਹਾਰਾ, ਆਧਾਰ।

੪ ਨੱਥ ਦਾ ਡੇਰਾ, ਨੱਥ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਲੜੀ, ਜੋ ਹੁੰਕ (ਅੰਤੁੜੇ) ਨਾਲ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਟਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਕਹਿਣੇ ਦਾ ਡੇਰ ਨੱਥ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, “ਅੰਜਨ ਆਠ ਸੁਧਾਰ ਭਲੇ ਪਟ,”

(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਦੇਖੋ, ਅੰਡਣਾ, “ਆਠ ਸਿਪਰ ਕੰ ਚੋਕਸ ਆਠ,”

(ਗੁਪਤ) ੬ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਖਾਲ ਨੂੰ ਭੀ ਆਠ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਆਂਡ, ਸੰਗਤ—ਅੰਡਾ, ਆਂਡਾ। ੨ ਅੰਡਕੋਸ਼, ਡੋਡਾ।

ਆਂਡਣ, ਡਿੰਗ, ਸੰਗਤ—ਢਾਲ, ਸਿਪਰ।

ਆਂਡਰ, ਦੇਖੋ, ਆਧੁਤ। ੨ ਸੁਇਨੀ ਕੋਤ ਦਾ ਟਿੱਕ ਸਿਪਾਰੀ, ਜੋ ਇੰਨੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਡੋਜ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਹ ਕੁਝ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ, ਸਤਿਕੁਰੂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾਨ ਬਖਸ਼ਕੇ ਸਾਕ ਹੀ ਸੁਰਵੀਰਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਏ।

ਆਂਡਲ, ਉਹ ਪਸ਼ੂ ਜੋ ਖੱਸੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਂਡ।

ਆਂਡਾ, ਵਿ—ਟੇਵਾ, ਚਿੰਕਾ, ਤਿਰਛਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਮੁਕਾਬਿਲਾ। ੩ ਕੁਕਾਵਟ, ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ। ੪ ਆਧਾਰ, ਆਸਰਾ, “ਹਮਲੈ ਕੋਊ ਔਰ ਨ ਆਂਡਾ,” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਅੰਡਾ, ਠਹਿਰਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੬ ਬਾਰ ਆਦਿ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਬੈਠਾਉਣ ਦਾ ਖੁੰਟਾ, “ਕਮਲਿਯ ਕੁਰੂ ਕੀ ਬਾਰ ਸਹਿਤ ਤਿੰਗ ਆਭੇ ਪਰ ਬਠਾਇ ਸੁਖ ਮਾਨ,” (ਗੁਪਤ)

ਆਂਡਾ, ਸੰਗਤ—ਅੰਡ, ਅੰਡਾ, “ਫੁਟੋ ਆਂਡਾ ਭਰਮ ਕਾ,” (ਮਾਧੂ ਮ: ੫) ੨ ਭਾਵ—ਅੰਡੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡ। ੩ ਅੱਖ ਦਾ ਡੇਲਾ। ੪ ਡੋਡਾ।

ਆਂਡਾ ਟੀਕਾ, ਸੰਗਤ—ਟੇਵਾ (ਆਤਾ) ਤਿਲਕ, ਸੇਵਾਂ ਦਾ ਤਿਲਕ, ਜੋ ਦੂਜ ਦੇ ਚੰਦਮਾ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤ੍ਰਿਪੁੰਡ, “ਆਂਡਾ ਟੀਕੇ ਮੁਖਹੂੰ ਨ ਲਾਗ,” (ਰਤਨਮਾਲਾ) ਵੈਸਨਵ ਮਤ ਵਾਲੇ ਜੋ ਤ੍ਰਿਰਧ ਪੁੰਡ ਤਿਲਕ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਟੇਵਾ (ਸੇਵ) ਤਿਲਕ ਨਿੰਦਿਤ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਤ੍ਰਿਰਧ ਪੁੰਡ।

ਆਂਡਾਣ } ਤਾਰੇ, ਨਕਸ਼, ਦੇਖੋ, ਉਡਕਣ, “ਤੇ ਵਿਚਿ ਆਂਡਾਣੇ ਆਂਡਾਨ } ਆਕਾਸਿ,” (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸੰਗਤ—ਉਡਾਸ਼ਨ, ਆਕਾਸਮੰਡਲ ਖਗੋਲ, “ਬਾਰ ਕਲਾ ਆਂਡਾਣ ਰਹਾਇਆ,” (ਮਾਧੂ

ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਆਤਿ, ਦੇਖੋ, ਆਤਿ।

ਆਡੀ, ਪ੍ਰਾ, ਸੰਗਤ—ਡੈਲ, ਵੱਟ, ਮੋਰਚੇ ਅੰਗੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਓਟਕੂਪ ਵੱਟ, ਕਿਲੇ ਦੀ ਖਾਈ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉੱਚੀ ਵੱਟ, “ਆਡੀ ਪਰਬਲ ਮਾਇਆ,” (ਤੈਰ ਕਬੀਰ) ਪ੍ਰਬਲ ਮਾਇਆ ਕਿਲੇ ਦੀ ਪਛਿਆਈ ਲਈ ‘ਆਡੀ’ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਟੇਵੀ, ਤਿਰਛੀ।

ਆਡੀਠ, ਅਤ੍ਰਿਸ਼, ਦੇਖੋ, ਅਡੀਠ।

ਆਂਡੇ, ਸੰਗਤ—ਅੰਡ, ਅੰਡਾ, “ਜੈਸੇ ਆਂਡੇ ਹਿਰਦੇ ਮਾਹਿ,” (ਮਾਨੀ ਮ: ੫)

ਆਡੰਬਰ, ਦੇਖੋ, ਅਡੰਬਰ, “ਮੇਰੀ ਸੇਜਤੀਐ ਆਡੰਬਰ ਬਣਿਆ,” (ਆਸਾ ਫੱਤ ਮ: ੫)

ਆਢ, ਦੇਖੋ, ਆਢ “ਆਢ ਦਾਮ ਕੋ ਡੀਪਰੋ ਹੋਇਓ ਲਾਖੀਣਾ,” (ਆਸਾ ਧੰਨਾ) ੨ ਸੰਗਤ—ਅਸਰਾ, ਆਧਾਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਵਤ, ਆਵਕ, ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਦੁੱਟ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ, ਥੱਚਾ ਚਾਚ ਸੇਰ ਤੋਲ। ੨ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਦਸ ਉੱਗਣ ਦਾ ਮਾਪ। ੩ ਸਿੰਧੀ, ਸੁਨੇਹਾ, ਪ੍ਰਿਯਾਮ।

ਆਢਲਿ } ਵਿ—ਆਸ਼ਿਤ, ਸਹਾਰੇ, “ਨਾਨਕ ਸੇ ਸਹੁ ਆਹਿ ਜਾਏ ਆਢਲੁ } ਆਢਲਿ ਹਰਕੇ,” (ਵਾਰ ਕੁਜ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਮੁਹਤਾਜ, ਲੋੜ ਵਾਲਾ।

ਆਢਾ, ਸੰਗਤ—ਓਡਤਾ, ਓਡਾ। ੨ ਵਿ—ਮੁਹਤਾਜ।

ਆਢਿ, ਸੰ, ਆਵਤ, ਵਿ—ਪੁਰਾ। ੨ ਸਾਬ, ਸਹਿਤ, ਸੰਪੰਨ, “ਧਨਾਢਿ ਆਢਿ ਭੰਡਾਢਿ ਹਰਿ ਨਿਧਿ ਹੋਤ ਜਿਨਾ ਨ ਚੀਚ,” (ਕੁਜ ਅ: ਮ: ੫) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਕਪੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਹਰਿਨਾਮ ਨਿਧਿ ਪਾਕੇ ਧਨੀਆਂ ਤੋਂ ਭੀ ਮਹਾ ਧਨੀ ਹੋ ਗਏ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਢ ਅਤੇ ਆਵਤ, ਆਢੀਣੀ, ਵਿ—ਅੱਧੀ ਦੀ, ਦਮਤੀ ਦੀ, “ਆਢੀਣੀ ਹੋਈ ਲਾਖੀਣੀ,” (ਭਾਰੂ)

ਆਢੂ, ਦੇਖੋ, ਆਢ ਅਤੇ ਆਵਤ।

ਆਢੀ, ਦੇਖੋ, ਆਢ ੨।

ਆਵਤ, ਸੰ, ਵਿ—ਯੁਕ, ਸਹਿਤ, “ਸਰਬਾ ਭਰਣਾਵਤ,” (ਜਾਪੁ) ਸਰਵ—ਆਚਰਣ—ਆਵਤ, ਸਾਰੇ ਅਨੰਕਾਰਾਂ ਸੰਯੁਕਤ (ਸੰਜੁਗਤ) ਹੈ। ੨ ਧਨੀ, ਦੌਲਤਮੰਦ।

ਆਣ, ਦੇਖੋ, ਆਣਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਣਿ। ੩ ਸਿੰਧੀ, ਤਾਬੇਦਾਰੀ, ਅਧੀਨਤਾ। ੪ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਫਰਮਾਬਰਦਾਰੀ। ੫ ਡਿੰਗ, ਦੁਹਾਈ, ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਰ।

ਆਣਣ, ਸਿੰਧੀ, ਲਿਆਉਣਾ, ਸੰ, ਆਨਯਨ, ਦੇਖੋ, ਆਣਨ।

ਆਣਨ, ਸੰ, ਆਨਯਨ, ਸੰਗਤ—ਲਿਆਉਣਾ, ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, “ਜਾਚਰਨਵੀ ਤਪੇ ਤਗੀਰਥਿ ਆਣੀ,” (ਮਲਾ ਮ: ੫)

ਜਾਨੁਵੀ (ਗੱਛਾ) ਤਗੀਰਥ ਨੇ ਲਿਆਂਦੀ, “ਆਣਕੁ ਚਾਸਿ,” (ਸਵਾ ਮ: ੧) “ਆਪੇ ਆਣੈ ਚਾਸਿ,” (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਮਾਧੂ ੧) “ਵਸਿ ਆਣਿਹੁ ਥੇ ਜਨ, ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ,” (ਸੁਹੀ ਵੰਤ ਮ: ੪)

ਅਠਿ, ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ, “ਸਭ ਬੁਝਣ ਅਠਿ ਜਨਾਦੇਐ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਆਧਿ, ਮਯੰਦਾ (ਮਰਜਾਦਾ) ੩ ਸੁਰੰਦ, ਕੁਸਮ, ਜੋਹ। ੪ ਪਤ, ਮਾਨ, ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ, “ਨਾਮਦੇਉ ਤਾਚੀ ਅਠਿ.” (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੫ ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਅਨਯਨ ਕਰਕੇ, ਲਿਆਕੇ, “ਪ੍ਰਤਿ ਅਠਿ ਅਠਿ ਮਹਿੰਦੀ ਪੀਸਾਈ.” (ਬਿਨਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਆਣੀ, ਲਿਆਂਦੀ, ਦੇਖੇ, ਆਣਨ ਅਤੇ ਆਣਿ, “ਕੁਰੂ ਆਣੀ ਘਰ ਮਹਿ ਤਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਇਆ.” (ਅਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸਿੰਧੀ, ਸੰਗਤ—ਖੁਦਲਗਜੀ, ਸੁਥੰਪਨ। ੩ ਆਸਾ, ਉਮੀਦ। ੪ ਅਭਰਾਸ। ੫ ਭਰੋਸਾ.

ਅੰਤ, ਸੰ. ਅ-ਅ—ਅੰਤ, ਸੰਗਤ—ਅੰਦ, ਅੰਤਰੀ, ਅੰਦਰ.

ਆਤਸ, ਛਾ ਆਤਿਸ, ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ ਅੰਗ, “ਆਤਸ ਏਨੀਆ, ਖੁਨਕ ਨਾਮ ਖੁਦਾਇਆ.” (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਮਲਾ) ਦੇਖੇ, ਆਈਸ ੨ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹੁਤਾਸ.

ਆਤਸਕ, ਦੇਖੇ, ਭਾਵ ਫਿਰੰਕ.

ਆਤਸਦਾਨ, ਛਾ ਆਤਸ ਸੰਗਤ—ਅੰਗੀਰੀ, ਅੰਗ ਰੱਖਣ ਦਾ ਭਾਵ ਅਥਵਾ ਭਾਂ.

ਆਤਸ ਪਰਸੂ, ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਸਕ, ਦੇਖੇ, ਪਾਸੀ ੪.

ਆਤਸਬਾਜੀ, ਛਾ ਆਤਿਸਬਾਜੀ, ਸੰਗਤ—ਅੰਗ ਦੀ ਖੇਡ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਬਾਹੁਦ ਦੀ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਕਾਰੀਗਰ.

ਆਤਸਬਾਜੀ, ਛਾ ਆਤਿਸਬਾਜੀ, ਸੰਗਤ—ਅੰਗ ਦੀ ਖੇਡ, ਬਾਹੁਦ ਦੀ ਖੇਡ। ੨ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਤੋਪ ਬੰਦੂਕ ਆਦਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਖੇਡ, “ਆਤਸਬਾਜੀ ਸਾਰ ਵੇਖ ਰਣ ਵਿੱਚ ਘਾਇਲ ਹੋਇ ਮਰੰਦਾ.” (ਭਾਗੁ) fireworks.

ਆਤਸਤੀ, ਸੰਗਤ—ਆਤਿਸ, ਅਗਨਿ, ਅੰਗ, ਦੇਖੇ, ਨੈਣੁ.

ਆਤਸੀ, ਵਿ—ਆਤਿਸ (ਅਗਨਿ) ਦਾ, ਆਤਿਸੀ, “ਆਯੋ ਸਾਕਰੁ ਆਤਸੀ.” (ਮ: ੧ ਬੰਨੇ)

ਆਤਰਾਈ } ਦੇਖੇ, ਅਤਰਾਈ.
ਆਤਰਾਧਿਨ }

ਆਤਪ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਧੁੱਪ, ਘਾਮ, “ਆਤਪ ਛਾਵ ਦਿਵਸ ਨਿਸਿ ਸਹੈ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਗਰਮੀ। ੩ ਭੁਖਾਰ, ਤਪ, ਚੁਰ.

ਆਤਪਤ } ਸੰ. ਆਤਪਤ, ਸੰਗਤ—ਆਤਪ (ਧੁੱਪ) ਤੋਂ ਤੁ (ਘਰਉਣ
ਆਤਪਤੁ } ਵਾਲਾ) ਛਤ੍ਰ, ਛਤਰੀ। ੨ ਰਾਜ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਰੂਪ ਛਤ੍ਰ.
ਆਤਪਤੁ } “ਸਿਰ ਆਤਪਤੁ ਸਚੇ ਤਖਤ.” (ਸਵੈਕੇ ਮ: ੪ ਕੇ)
“ਆਤ ਪਤੁ ਇਸ ਸੀਸ ਫੁਲਾਏ.” (ਨਾਪੁ)

ਆਤਪਰੁਣੀ, ਸੰਗਤ—ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ਰਾਜਾ ਦੀ ਸੈਨਾ, (ਸਨਾਘ)

ਆਤਮ, ਸੰ. ਆਤਮ—ਆਤਮਨ, ਸੰਗਤ—ਪਰਬ੍ਰਹਮ, ਵਰਗਰੂ ਕਰਤਾਰ, ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਿਰਣਾ ਆਤਮਾ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ, “ਆਤਮ ਰਾਮ ਤਿਸੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਜੀਵਾਰਮਾ.

“ਆਤਮ ਮਹਿ ਰਾਮ, ਰਾਮ ਮਹਿ ਆਤਮ.” (ਤੋਰ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਅੰਤਰਕਰਣ, ਮਨ, “ਪ੍ਰਭੁ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਤਿਨਿ ਆਤਮ ਜੀਤਾ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ੪ ਆਪਣਾ ਆਪ, “ਸਭ ਤੇ ਨੀਰੁ ਆਤਮ ਕਰਿ ਮਨਉ.”

(ਦੇਵ ਮ: ੫) ੫ ਦੇਹ, ਬਰੀਰ। ੬ ਧੀਰਜ। ੭ ਸੁਭਾਉ। ੮ ਸੰ. ਆ-ਗਾਸ—ਆ-ਤਮ, ਛਾਤ੍ਰਾ ਅੰਧੇਰਾ, ਭਾਵ—ਅਭਰਾਨ ਰੂਪ ਅੰਧਕਾਰ, “ਨਿੰਦਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਰਕ ਨਿਵਾਸੀ, ਅੰਤਰਿ ਆਤਮ ਜਾਪੈ.” (ਮਥੁ ਅ: ਮ: ੧)

ਆਤਮਹਤਤਾ, ਸੰਗਤ—ਆਪਣੀ ਹਰਤਾ, ਖੁਦਕੁਸੀ.

ਆਤਮਕਉਣੁ, ਸੰਗਤ—ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼। ੨ ਆਤਮ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਏਸ਼ਟਨ (ਯਾਤ੍ਰਾ), “ਆਤਮ ਕਉਣੁ ਕਰੇਨਿ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਆਤਮਕਤੁ } ਸੰਗਤ—ਮਨ ਰੂਪ ਦੁਰਗ, ਅੰਤਰਕਰਣ ਰੂਪ ਕਿਲਾ।
ਆਤਮਕਤੁ } ੨ ਦੇਹ ਰੂਪ ਦੁਰਗ, “ਆਤਮ ਕਤੁ ਬਿਖਮ ਰਿਨਾ ਹੀ ਜੀਤਾ.” (ਮਾਭ ਮ: ੫)

ਆਤਮਕਤੁ, ਸੰ. ਆਤਮਕ, ਵਿ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ, ਆਤਮਕਤਾਨੀ, ਬ੍ਰਹਮਕਤਾਨੀ.

ਆਤਮਕਤਾਨ, ਸੰ. ਆਤਮਕਾਨ, ਸੰਗਤ—ਸ੍ਵਰੂਪ ਦਾ ਗਣਨ। ੨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਜਾਣਨਾ.

ਆਤਮਕਤਾਨੀ, ਸੰਗਤ—ਬ੍ਰਹਮਕਤਾਨੀ। ੨ ਸ੍ਵਰੂਪ ਦਾ ਗਣਨਾ.

ਆਤਮਕਾਰ, ਸੰਗਤ—ਆਤਮਹਤਤਾ, ਖੁਦਕੁਸੀ.

ਆਤਮਕਾਤੀ, ਵਿ—ਖੁਦਕੁਸੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, “ਨਾਮ ਨ ਜਪਹਿ ਤੇ ਆਤਮਕਾਤੀ.” (ਕਉ ਮ: ੫)

ਆਤਮਜ, ਸੰ. ਆਤਮਜ, ਸੰਗਤ—ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਪੁਤ੍ਰ। ੨ ਕਾਮਦੇਵ। ੩ ਰੂਪਰ, ਨਹੁ.

ਆਤਮਜਾ, ਸੰਗਤ—ਪੁਤ੍ਰੀ, ਭੋਟੀ, ਧੀ.

ਆਤਮਜੋਟੀ, ਭਿੰਗ, ਸੰਗਤ—ਆਤਮ ਯੋਨਿ, ਮਨੋਭਵ, ਮਨੋਜ, ਕਾਮਦੇਵ.

ਆਤਮਤੀਰਥ, ਸੰਗਤ—ਆਤਮਿਕ ਤੀਰਥ, ਆਤਮਕਤਾਨ ਰੂਪ ਭੀ.

ਆਤਮਤੀਰਥਿ, ਆਤਮਾ ਰੂਪ ਤੀਰਥ ਵਿੱਚ, ਆਤਮਕਤਾਨ ਰੂਪ ਤੀਰਥ ਮੇਂ, “ਸਚੁ ਤਾਪਰੁ ਜਾਣੀਐ, ਜਾ ਆਤਮ ਤੀਰਥਿ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸ.” (ਵਾਰ ਅਸਾ)

ਆਤਮਦਰਸ, ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਦੀਦਾਰ, ਵਾਹਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਖਨਾਤਕਾਰ। ੨ ਭਿੰਗ, ਅਪਨੀ ਲਕਣ ਦੇਖੀਏ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਦਰਪਣ, ਬੀਬਾ.

ਆਤਮਦਰਸੀ, ਸੰ. ਆਤਮ ਦਰਿੰਨ, ਵਿ—ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਸਾਕਾਤ ਹੈ.

ਆਤਮਦਾਨ } ਸੰਗਤ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਦਾਨ, ਆਤਮ ਕੁਰਬਾਨੀ।
ਆਤਮਦਾਨੁ } ੨ ਆਤਮਸ੍ਵਰੂਪ ਦਾ ਗਣਨ ਰੂਪ ਦਾਨ, “ਗੁਰੁ ਜੇਦ੍ਰੁ

ਛਲੀ ਅਜਾਹ, ਅਰਥ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾ ਆਪਣੇ ਹਨ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਫੁੱਲ ਨਾਲ ਆਤਮ ਦੀ ਥਾਂ ਆਤਮ ਹੈ ਕਿਆ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨਕੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਤਮ ਛਾਪ ਦੇਣ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਭੀਤਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਮੁਕੀਦ ਆਮ ਪ੍ਰੇਸ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਕੁਝ ਕੁਝ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੀ ੧੯੮੦ ਪੰਨੇ ਵਾਲੀ ਬੀਬ ਦਾ ਪੰਨਾ ੧੦੧੩

ਦਾਤਾ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਜਿਨਿ ਦਿਤਾ ਆਤਮਦਾਨ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)
ਆਤਮਦ੍ਵਣਾ, ਭ੍ਰਿ—ਮਨ ਪਘਰਨਾ, ਦਿਲ ਨਰਮ ਹੋਣਾ.
ਆਤਮਪੁਰਾਸ਼, ਸੰਗਤ—ਆਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੨ ਸ੍ਰੁਪ ਗਤਾਨ
 ਦਾ ਆਤਮਪੁਰਾਸ਼।

ਆਤਮਪੁਰੋਧ, ਸੰਗਤ—ਆਤਮ ਗਤਾਨ, ਬਰਤਾਰ ਦਾ ਦਿਲਮ.
 "ਦੁਖ ਤੰਜਨ ਆਤਮ ਪੁਰੋਧ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਆਤਮਭਸ, ਵਿ—ਆਤਮਵਸ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਫ਼
 ਵਿੱਚ, ਆਤਮ ਜਿਤ। ੨ ਸੁਪੀਨ, ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ. "ਆਤਮ ਭਸ
 ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੩ ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘਮ.

ਆਤਮਭੂ, ਸੰਗਤ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਬ੍ਰਹਮਾ
 ੨ ਪੁਰੁ, ਬੇਟਾ। ੩ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਚਤੁਰਾਨਨ. "ਆਤਮਭੂ ਭਲ ਰੀਰਿ
 ਪਛਾਨਤ." (ਨਾਪੁ) ੪ ਸਿਵ। ੫ ਵਿਸਨੁ। ੬ ਮਨੋਜ, ਗਾਮ.

ਆਤਮਰਸ, ਸੰਗਤ—ਆਤਮ ਆਨੰਦ ਦਾ ਰਸ. ਆਤਮ ਗਤਾਨ
 ਦਾ ਸੁਆਦ. "ਆਤਮਰਸ ਜਿਨਿ ਜਾਣਿਓ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਆਤਮਰਭਾ } ਸੰਗਤ—ਆਪਣਾ ਭਰਾਉਂ, ਅਪਨੀ ਹਿਣਜਤ।
ਆਤਮਰੱਖਿਆ } ੨ ਅੰਤਰਕਰਣ ਦੀ ਰਖਤਾ "ਆਤਮ ਰਖਤਾ
ਆਤਮਰਖਤਾ } ਕੋਪਾਲ ਸੁਆਮੀ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਆਤਮਰਤ, ਵਿ—ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਜਿਸ ਨੂੰ
 ਆਤਮਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ੩ ਜੋ ਦੇਹਾਭਿਮਾਨੀ ਹੈ.
 ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਪੁੰਮ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮਕਨ ਹੈ. "ਆਤਮਰਤੰ ਸੰਸਾਰ
 ਗ੍ਰਹੰ ਤੇ ਨਰ ਨਾਨਕ ਨਿਹਫਲਹ " (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਦੇਹਾਭਿਮਾਨੀ,
 ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਭਲ (ਮੁਕਤਿ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ.

ਆਤਮ ਰਾਮ, ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਤਾਨੀ ਰਮਣ ਕਰਦੇ ਹਨ
 ਐਸਾ ਆਤਮਾ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. "ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਨ ਸਮਝਾਈਐ ਆਤਮਰਾਮ
 ਬੀਚਾਰਿ," (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਰਮਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
 ਯੋਗੀ.

ਆਤਮ ਵਿਦ, ਸੰ. ਆਤਮਵਿਦ੍, ਵਿ—ਆਤਮਗਤਾਨੀ, ਆਤਮਵੇਤਾ.
ਆਤਮ ਵਿਦਤਾ, ਸੰਗਤ—ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਤਾ, ਉਹ ਵਿਦਤਾ, ਜਿਸ
 ਤੋਂ ਆਤਮਗਤਾਨ ਹੋਵੇ.

ਆਤਮਾ, ਸੰ. ਆਤਮਾ—ਆਤਮਨ੍, (ਅਤ੍-ਮਾਨਿ-ਨ੍) ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ
 ਜਾਣੀਏ, ਗਤਾਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਰੂਪ, ਅਥਵਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਪਦੇਸ਼
 ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੀਏ, ਜੀਵਾਤਮਾ, ਰੂਹ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ
 ਵਿੱਚ ਤਤ੍ਵ ਹੈ, ਜੋ ਅਨੇਕ ਚੇਤਾ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ. ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ
 ਉਹ ਹਸੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈ ਮੇਰੀ ਦਾ ਭੇਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ
 ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਰਿਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ
 ਸਰਵਾੰਗ ਪੂਰਣ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਨਤਾਯ ਮਤ ਨੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਨੰਫਣ
 ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਛਾ ਸੁਖ ਦੁਖ ਗਤਾਨ ਆਦਿ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ
 ਆਤਮਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਹੋਣ, ਉੱਥੇ ਸਮਝੋ ਕਿ ਆਤਮਾ
 ਹੈ.

"इच्छा द्वेष प्रयत्न सुख दुःख आनाम्यतागो निष्कामिनि"
 (ਨਤਾਯ ਦਰਸ਼ਨ, ਅ: ਆਹਿਕ ੧, ਸੁਤ੍ਰ ੧੦)

ਦੇਵਾਂਤ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਵਿਦਤਾ ਵਿੱਚ ਚੇਤਨ ਦਾ ਆਰਾਮ
 (ਅਕਸ), ਅਵਿਦਤਾ ਦਾ ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਨ ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਅਵਿਦਤਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ
 ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ ਜੀਵਾਤਮਾ ਹੈ. ਜੀਵਾਤਮਾ ਇੱਕ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ
 ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਖਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈ. ਤਿਵੇਂ
 ਅਨੇਕ ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾਤਮਾ ਹੈ. ਇਹ ਵਾਸਤਵ ਤੋਂ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ
 ਰੂਪ ਅਤੇ ਦੇਵਕਾਲ ਵਸੂ ਪਰਿਵੇਦ ਰਹਿਤ ਹੈ. ਜੀਵਾਤਮਾ ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ
 ਵੱਖ ਨਹੀਂ. ਕੇਵਲ ਉਪਾਧਿ ਕਰਕੇ ਅਲਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਰ
 ਉਪਾਧਿ ਨੇ ਹੀ ਜੀਵ ਟੀਸ਼ਰ ਭੇਦ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ.

ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਆਭਾਸ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਨ
 ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਮਾਇਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ ਟੀਸ਼ਰ ਹੈ. ਜੋ
 ਤ੍ਰਿਗੁਣਾਤੀਤ ਹੈ ਉਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਜੋ ਵਿੱਚੋਂ ਮਾਯਾ ਅਤੇ ਅਵਿਦਤਾ
 ਨੂੰ ਹਟਾ ਦੇਣੀਏ ਤਦ ਕੇਵਲ ਬੁੱਧ ਬ੍ਰਹਮ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਨੀਸ਼ੁਰਵਾਦੀ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਾਂਗ ਜੀਵਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੀ ਪਰਿਣਾਮੀ
 ਅਤੇ ਅਨਿੱਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਵੈਗ਼ਨਾਨਿਕ (ਸਾਇੰਸਦਾਨ) ਬ੍ਰਹਮਸਤਿਸ਼੍ਵਕ
 (brain cortex) ਦੇ ਸਿਰਾਫ਼ਟੀ ਜੀਵਕੁੱਲਾਂ (ganglionic
 cells) ਦਾ ਗੁਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ.

"ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ," (ਧਨਾ ਮ: ੧) ੨ ਪਰਮਾਤਮਾ,
 ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਆਤਮਾਦੇਉ ਪੁਜੀਐ ਗੁਰ ਕੈ ਸਹਜਿ
 ਸੁਭਾਇ। ਆਤਮੇ ਨੇ ਆਤਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਹੋਇ, ਰਾ ਘਰ ਹੀ ਪਰਚਾ
 ਪਾਇ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁੀ) ੩ ਅੰਤਰਕਰਣ, ਮਨ, ਚਿੱਤ. "ਆਤਮਾ
 ਅਭੇਨੁ ਨ ਭੋਲਈ ਗੁਰਕੈ ਭਾਇ ਸੁਭਾਇ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁੀ)
 ੪ ਸੁਭਾਉ, ਸੁਭਾਵ। ੫ ਸ਼ਰੀਰ, ਦੇਹ। ੬ ਧੀਰਜ, ਪ੍ਰਤਿਤ। ੭ ਭੁੱਖਿ।
 ੮ ਸੂਰਜ। ੯ ਅਗਨਿ। ੧੦ ਪਵਨ, ਹਵਾ। ੧੧ ਪ੍ਰਭੂ.

ਆਤਮਾਸ਼ੁਯ, ਸੰਗਤ—ਆਪਣਾ ਆਸਰਾ, ਅਪਨਾ ਸਹਾਰਾ।
 ੨ ਨਤਾਯ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਭ੍ਰਿਯਾ
 ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਕਰਮ ਮੰਨੀਏ ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਪਣੇ ਆਪ ਦੀ
 ਅਪੇਖਤਾ ਰਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਤਮਾਸ਼ੁਯ ਹੈ.

ਆਤਮਾ ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ, ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਸਰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ
 ਅੰਤਰਕਰਣ, ਸ਼ਾਂਤਰੂਪ, ਭੌਰੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰੋਧੀ. "ਆਤਮਾ ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ
 ਤੇਰੈ ਏਕ ਨਿਵਤਚ," (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਤੇਰਾ ਅੰਤਰਕਰਣ
 ਇੱਕ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਲਿਖ ਵਿੱਚ ਚੁੜਿਆ ਹੈ.

ਆਤਮਾਦੇਉ, ਆਤਮ ਦੇਵ, ਪੁਜਤ ਪਰਮਾਤਮਾ. "ਆਤਮਾ ਦੇਉ
 ਪੁਜੀਐ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁੀ)

ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ, ਦੇਖੋ, ਆਤਮਾ ੧ ਅਤੇ ਪਰਾਤਮਾ.

ਆਤਮਾਵੰਤ ਗਿਆਨ, ਆਤਮਗਤਾਨ ਵੰਤ. (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਆਤਮਿਕ, ਸੰ. ਆਤਮਿਕ, ਵਿ—ਆਤਮਾ ਸੰਬੰਧੀ। ੨ ਆਪਣਾ.
 ੩ ਮਾਨਸਿਕ, ਦਿਲੀ.

ਆਤਮੁ, ਦੇਖੋ, ਆਤਮ ਅਤੇ ਆਤਮਾ। ੨ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਵਾਹਗੁਰੂ।

੩ ਜੀਵਤਮਾ "ਆਤਮੁ ਚੀਨੈ ਸੁ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੇ." (ਕਉ ਆ: ਮ: ੧) ੪ ਅੰਤਹਕਰਣ. "ਆਤਮੁ ਜੀਤਾ ਕੁਰਮਤੀ, ਕੁਣ ਕਾਏ ਗੋਬਿੰਦ." (ਕਉ ਬਿਤੀ ਮ: ੫)

ਆਰਮੇ ਤੀਨ ਬਹੇ ਹੈ. (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਤਿੰਨ ਚਿੰਤ (ਕੁਕਮਿਟੀ, ਉਸ ਦੇ ਭਾਈ ਅਤੇ ਪਿਰਾ ਦਾ ਮਨ) ਚਿੰਤਾ ਨਈ ਵਿੱਚ ਚੁੜ੍ਹ ਗਏ ਹਨ.

ਆਤਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉਤਰਾਈ. ਨੌਕਾ ਆਦਿ ਦਾ ਮਹਸੂਲ। ੨ ਦੇਖੋ. ਆਤਰ.

ਆਰਿਫ਼. ਸੰ. ਆ-ਰਿਫ਼. ਵਿ—ਭੀਤਰੀ. ਅੰਦਰੂਨੀ. ਅੰਦਰਲਾ. ਆਰਿਫ਼. ਅੰਤਰੀ (ਅੰਦਰ) ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਿਦੋਦਰ ਜਾਂ ਫੰਧਲਦੋਦਰ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ੨੨ (੨) ਵਰਮ ਰੋਦਹ. Phlebitis. ਵੈਦਕ ਕੁਝ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਹਾਰ ਨਾਲ ਝਾਨੂ ਰੋਤਾ, ਤਿਨਕਾ, ਕੰਡਾ, ਹੱਡੀ, ਲੱਕੜ ਦੀ ਕਬਤੀ ਫਿੱਲ ਆਦਿ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਆਂਦ ਫਿੱਲੀ ਜਾਵੇ. ਅਥਵਾ ਪੇਟ ਦੇ ਜੇਰ ਨਾਲ ਆਂਤ ਪਾਣ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਫਿਦੂ ਦੁਆ ਆਂਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਕਰਸ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਨ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕਦੇ ਕਦੇ ਫਿਦੋਦਕ (ਜਲੋਦਕ) ਰੋਗ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਆਂਤ ਵਿੱਚ ਝੰਨੂ ਪੈ ਜਾਣਾ (ilcus) ਅਥਵਾ ਵਾਤ ਰੋਗ ਆਂਦਰਾਂ ਫੁੱਲ ਜਾਣੀਆਂ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਆਂਤ ਰੋਗ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਹਕੀਮ ਡਾਕਟਰ ਅਥਵਾ ਵੈਦ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਆਂਤ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਕਰਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਏ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੇਲ ਆਂਤ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਨਾ ਰਹੇ, ਉਹ ਉਪਾਉ ਕਰਨਾ ਲੋੜੀਏ. "ਕੇਤੇ ਆਂਤ ਰੋਗ ਤੇ ਟਰੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ਦੇਖੋ, ਮੁੰਦ ੨.

ਆਤਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅਤਾਈ.

ਆਤਿਬ. ਦੇਖੋ, ਆਤਲ.

ਆਤਿਬਥਾਜੀ. ਦੇਖੋ, ਆਤਸਥਾਜੀ.

ਆਤਿਬਥੇਕੀ. ਤੋਪਰੀ. ਗੋਲੰਦਾਜ਼। ੨ ਤੋਪਖਾਨੇ ਦਾ ਸਰਦਾਰ.

ਆਤਿਬ } ਸੰਗਤ—ਅਤਿਬਿ ਦਾ ਸਰਕਾਰ. ਮੋਹਮਾਨਦਾਰੀ.

ਆਤਿਬਜ } ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ. ਪਰਾਹੁਣੇ ਦੀ ਮਾਤਰ ਤਵਾਜ਼ਾ.

।hospitality.

ਆਤੀਬ. ਦੇਖੋ, ਅਤੀਤ.

ਆਤੁਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਵਜਾਹਨ. ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ. "ਮੋਹਿ ਅਤੁਰ ਤੇਗੀ ਗਤਿ ਨਹੀ ਜਾਨੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਰੋਗੀ. ਬੀਮਾਰ.

"ਆਤੁਰ ਨਾਮ ਬਿਨ ਸੰਸਾਰ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੩ ਦੀਨ. ਨੰਮੁ.

"ਆਸਨ ਤੇ ਉਠ ਆਤੁਰ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਛੋਟੀ.

ਜਲਦ. ਛੋਰਨ.

ਆਤੁਰਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਰੋਗ। ੨ ਪੀੜ। ੩ ਵਜਾਹਨਤਾ.

ਘਬਰਾਹਟ। ੪ ਸੀਘ੍ਰਤਾ. ਕਾਹਲੀ। ੫ ਨੰਮੁਤਾ। ੬ ਦੀਨਤਾ.

ਆਤੰਕ. ਭਰ. ਦੇਖੋ, ਅਤੰਕ.

ਆਤ੍ਰ. ਸੰ. ਆਤ੍ਰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਤਰੀ. ਆਂਤ. ਅੰਦਰ.

ਆਤ੍ਰਜੁਰ. ਦੇਖੋ, ਤਾਪ (ਖ).

ਆਤ੍ਰਿਕ. ਦੇਖੋ, ਆਤਰਿਕ "ਇਹ ਆਤ੍ਰਿਕ ਮਨ ਮੇਂ ਪਹਿਚਾਨਹਿ." (ਨਾਪੁ)

ਆਥ. ਦੇਖੋ. ਆਥ। ੨ ਅਥ. ਧਨ. ਮਾਇਆ। ੩ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ। ੪ ਅਸੁ. ਲੋਪ। ੫ ਆਤ—ਆਂਤ. ਕੁਸਿਆ ਹੋਇਆ. ਗੁਹਣ ਗੀਤ। ੬ ਆਹਤ. ਰਾਤਿਆ (ਮਾਰਿਆ) ਹੋਇਆ। ੭ ਦੇਖੋ, ਆਥਿ.

ਆਥਣ } ਸੰ. ਅਸੁਮਯਨ. ਸੰਗਤ—ਅਸੁ ਹੋਣਾ. ਛਿਪਣਾ. ਸੁਰਜ
ਆਥਵਣ } ਆਦਿ ਦਾ ਨੇਰਾਂ ਤੋਂ ਲੋਪ ਹੋਣਾ. "ਦਿਨਸੁ ਚਥੈ ਛਿਰਿ
ਆਥਵਣੈ } ਆਥਵੈ." (ਸੁੀ ਮ: ੪) ੨ ਅਸੁ ਹੋਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ.
ਪਥਰਿਮ. ਪੱਥਮ. "ਉਕਥਣਹੁ ਤੈ ਆਥਵਣਹੁ ਚਹੁ ਚਕੀ ਕੀਅਨੁ
ਲੋਆ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)

ਆਥਾਰ } ਦੇਖੋ, ਅਥਾਰ. "ਭਗਤ ਵਫ਼ਨ ਆਥਾਰਾ ਹੈ." (ਮਾਰੂ
ਆਥਾਰਾ } ਸੋਨਰੇ ਮ: ੩)

ਆਥਿ. ਦੇਖੋ, ਆਥ। ੨ ਅਥ. ਧਨ. ਦੋਨਤ. "ਆਥਿ ਸੈਨ ਨੀਚ ਘਰਿ ਹੋਇ। ਆਥਿ ਦੇਖਿ ਨਿਵੈ ਜਿਸ ਦੇਇ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਜੇ ਧਨ ਮੁਰਖ ਅਤੇ ਨੀਚ ਦੇ ਘਰ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਧਨ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਚਤੁਰ ਅਤੇ ਕੁਲੀਨ ਦੋਵੇਂ ਨਿਉਂਦੇ ਹਨ। ੩ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਅਥਥਾਜੀ। ੪ ਅਸੁ ਹੋਇਆ. ਲੋਪ ਛੁਟਿਆ. "ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਆਥਿ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ)। ੫ ਅਕੁ. ਇੱਥੇ. "ਮਾਇਆ ਕੂਲੀ ਆਥਿ." (ਓਅੰਕਾਰ)। ੬ ਸਥਿਤਿ. ਬੱਝਿਆ. ਮਾਂਦਾ. "ਬੁਖ ਪਿਆਸੇ ਆਥਿ ਕਿਉਂ ਦਰਿ ਜਾਇਸਾ ਜੀਉ?" (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

੭ ਅਥਿਨੁ. ਅਰਬੀ. ਇੰਡਾ ਵਾਲਾ. ਖ੍ਰਾਹਿਸਮੰਦ. "ਭੂਲੇ ਮਾਰਗ ਆਥਿ." (ਸੁੀ ਆ: ਮ: ੧) ੮ ਧਨੀ. ਦੋਨਤਮੰਦ। ੯ ਅਥ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਢ. ਅਥ ਸ਼ਬਦ ਸਹਿਤ. "ਸੁਅਸਤਿ ਆਥਿ ਭਾਈ ਕਰਮਾਉ। ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ." (ਜਪੁ) ਸ੍ਰਸਿ (ਓਅੰ) ਅਤੇ ਅਥ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੀ ਭਾਣੀ. ਸਿੱਖ ਮੌਤੁ ਸਤਿਨਾਮੁ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਸੁਬਹਾਨ ਦਾ ਸਦਾ ਮਨ ਚਾਉ ਹੈ. ਤਾਵ—ਕਿਸੇ ਮਾਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਮਾਨ ਅਤੇ ਤਿਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਅਥ ਅਤੇ ਸੁਅਸਤਿ.

ਪ੍ਰੋਵੇਸਰ ਤੇਜਾ ਸਿੱਖ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ:—
"ਨਾਸਕਾਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਆਪ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਭਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ. ਉਹ ਸਤਰ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਨੇਕੀ ਦੇ ਚਾਉ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ."

ਆਥਿਤਰ. ਸੰਗਤ—ਅਸਿਬਰਤਾ. ਨਾਪਾਇਦਾਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਥਿਤਰ ਤਵਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਤਿਬਜ.

ਆਥਿਤਰ ਤਵਨ. ਸੰਗਤ—ਜਗਤ. ਅਤਿਬਜ ਘਰ, ਅਤਿਬੀਆਂ ਦੇ ਠਹਿਰਣ ਨਈਂ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਘਰ, ਸਰਾਇ. ਡਾਕ ਬੰਗਲਾ. "ਅਤਰੰਤ ਆਸ ਅਥਿਤਰ ਤਵਨ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਨਾਪਾਇਦਾਰ

ਆਥਿ.

ਆਦ. ਸੰ. ਆਦਿ ਵਿ—ਪਹਿਲਾ. ਮੁੱਢਲਾ. ਮੁੱਢ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਆਰੰਭ. ਮੁੱਢ। ੩ ਮੂਲ ਕਾਰਣ। ੪ ਵਰ—ਵਰਗਾ. ਆਦਿਕ.
ਆਦ. ਦੇਖੋ, ਆਂਤ ਅਤੇ ਆਂਤ੍ਰ.

ਆਦਕ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਕ। ੨ ਸੰ. ਆਦ੍ਰਕ. ਸੰਗਤ—ਆਦਾ. ਅਦਰਕ.
ਦੇਖੋ, ਆਦਿਕ ੨.

ਆਦੰਗ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸ਼ਲਿਤ. ਮਚਦਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਰੋਸ਼ਨ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਸਹਿਤ. “ਆਦੰਗ ਜੋਗ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ.” (ਦਰਬਾਰ)

ਆਦਤ. ਅ. ੨੧੬ ਸੰਗਤ—ਲੁਭਾਉ. ਭਾਵ. ਵਾਈ.

ਆਦਮ. ਸੰਗਤ—ਭਾਈ ਤਗਰੂ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ
ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਨ ਸਿੰਘ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਤਗਰੂ ਭਾਈ।

੨ ਆਦਮ. Adam. ਅ. ੧੨੧ ਅਦਮਿਲ ਅਰਦ (ਮਿੱਟੀ) ਤੋਂ
ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ (ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ) ਸਭ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾ (ਆਦਿਮ) ਮਨੁੱਖ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਕਣ ਦਾ
ਬਣਾਇਆ। “ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਕਉ ਕਿਛੁ ਨਦਰਿ ਦਿਖਾਈ” (ਭੈਰ
ਕਬੀਰ)

ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਲਿਖਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਆਦਮ ਸੋਂ ਗਿਆ ਤਦ ਖੁਦਾ
ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਪਸਲੀ ਕੱਢਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਨਾਰੀ ਬਣੀ, ਜੋ “ਹਵਾ”
(Eve) ਅਖਾਈ. ਚੰਡ ਨੇ ਇਸ ਜੋੜੇ ਨੂੰ “ਅਦਨ” ਭਾਗ ਵਿੱਚ
ਰੱਖਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਰਹੋ ਅਤੇ ਫਲ
ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ ਖਾਓ, ਪਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਫੁੱਟਾ ਦੱਸਕੇ ਹਦਾਇਤ
ਕੀਤੀ, ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਕਦੇ ਨਾ ਖਾਣਾ. ਬੈਤਾਨ ਨੇ ਆਕੇ ਆਦਮ
ਅਤੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਰਸਿਤ ਫਲ
ਖਾਧਾ, ਅਤੇ ਭਾਗ ਤੋਂ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਬਦਲੇ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅਤੇ ਖੁਦਾ
ਤੋਂ ਸੁਪ (ਸ਼ਾਪ) ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਆਦਮ ਦੀ ਔਲਾਦ ਮੇਹਨਤ ਕਰਕੇ
ਕੁਸ਼ਾਕਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਵੇ. ਆਦਮ ਦੀ ਉਮਰ
ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ੯੩੦ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ
ਕਾਇਨ (Cain), ਹਾਬਿਲ (Abel) ਅਤੇ ਸੈਥ (Seth) ਦੱਸੇ
ਹਨ. ਬਾਈਬਲ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦਮ ੭੦੦੪ ਵਰ੍ਹੇ ਈਸਾ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਆਦਮ ਦਾ ਜਨ
ਹਿਜਰੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ੨੦੦੦ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,
ਅਰ ਇਸੇ ਲਈ ਆਦਮ ਨੂੰ ਹਫ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ.

F. P. Hughes ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਆਦਮ ਤੇ ਹਵਾ ਸੁਰਕੇ ਤਿੱਕੇ, ਤਦ ਆਦਮ ਤਾਂ ਲੰਕਾ
ਅਤੇ ਹਵਾ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਜੰਦਾਹ ਦੇ ਪਾਸ ਡਿੱਗੀ, ਦੋ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਦੋਵੇਂ
ਜੁਦੇ ਰਹੇ. ਫੇਰ ਜਬਰਾਈਲ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਆਦਮ ਨੂੰ ਮੱਕੇ ਪਾਸ
“ਅਰਫਾਹ” ਪਹਾੜ ਤੇ ਲਿਆਕੇ ਹਵਾ ਮਿਲਾਈ. ਆਦਮ ਆਪਣੀ

“God created man in His own image. in the image
of God created He him” (Bible, Genesis 1, 27)

ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ‘ਗਨ’ ਹੈ.

ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ‘ਆਬਨ’ ਹੈ.

ਔਰਤ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਫੇਰ ਲੰਕਾ (Cylon) ਚਲਾ ਗਿਆ. ਲੰਕਾ ਵਿੱਚ
ਆਦਮ ਦੀ ਪਹਾੜੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਚਾਈ ੭੪੨੬ ਫੁੱਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ
ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਪੁਲ ਹੁਣ ਤੀਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.^੧

ਕਈ ਕਈ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਮ ਆਦਮ ਅਤੇ ਸੀਤਾ
ਹਵਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਨੂਹ ਅਤੇ ਮਨੁ ਇੱਕੋ ਆਦਮੀ ਹੈ. ਕਿਤਨਿਆਂ ਦਾ
ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਆਦਮ ਅਤੇ ਪਾਰਵਤੀ ਹਵਾ ਹੈ। ੩ ਵਿ—
ਛਮੜੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਕਟਕ ਰੰਗ.

ਆਦਮ ਬਨਾਸੀ. ਸੰਗਤ—ਆਦਮੀ ਦੀ ਪਰਖ. ਪੁਰਖ ਦੇ ਰੂਪ
ਅਵਗੁਣ ਪਰਖਣ ਦੀ ਜਾਚ.

ਜੋਧੇ ਦੋਧ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸੰਜਨ ਸਨੇਹੀ ਸੰਗ

ਜੋਧੇ ਦੋਧ ਮੀਝ ਤੋਂ ਭਲੀ ਹੀ ਭੂਮਿ ਕਾਸੀ ਕੀ.

ਜੋਧੇ ਦੋਧ ਦਾਰਿਦ ਤੋਂ ਹਰਿ ਕੇ ਭਜਨ ਯੁਤ

ਜੋਧੇ ਦੋਧ ਲੱਭ ਬਨੇ ਸੇਵਾ ਅਵਿਨਾਸੀ ਕੀ.

ਜੋਧੇ ਦੋਧ ਲਾਗ ਨਿਸ ਖਰਨੀ ਕੇ ਅੰਗ ਸੰਗ

ਸੰਗਤਿ ਨ ਦੀਜੀਓ ਕਰੇਰ ਕੋਟਿ ਦਾਸੀ ਕੀ.

ਜੋਧੇ ਦੋਧ ਚਾਕਰੀ ਤੋਂ ਠਾਕੁਰੀ ਹੈ ਯਹੀ ਤੇਰੀ

ਜਾਮੇ ਮਰਿ ਹੋਇ ਨੈਕ ਆਦਮ ਬਨਾਸੀ ਕੀ.

(ਨਵਲ ਸਿੰਘ)

ਆਦਮਖੋਰ. ਵਿ—ਆਦਮੀ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਵੇ.
Cannibal.

ਆਦਮ ਦਾ ਪੁਲ. ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਮਦੁਰਾ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਮੇਸੁਰ ਤੋਂ
ਮਨਾਚ ਤੀਕ ੧੭ ਮੀਲ ਲੰਮੀ, ਪੁਲ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ
ਪਹਾੜ ਦੀ ਧਾਰਾ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਲ ਰਾਮ
ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਲੰਕਾ ਨੂੰ ਵੱਜ ਲੈ ਜਾਣ ਲਮੇਂ ਨਲ ਨੀਲ ਤੋਂ ਤਿਆਰ
ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਆਦਮ ੨.

ਆਦਮੀ. ਅ. ੧੨੧ ਸੰਗਤ—ਮਨੁੱਖ. ਆਦਮ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.
ਆਦਮ ਦੀ ਸੰਰਾਨ.^੧ “ਹਮ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਇਕ ਦਮੀ.” (ਧਨਾ ਮ:
੧)

ਆਦਮੀਯਤ. ਸੰਗਤ—ਆਦਮੀਪੁਣਾ. ਮਾਨੁਸਕ. ਭਾਵ—
ਭਲਮਨਸਥੀ.

ਆਦਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਨਮਾਨ. ਸਤਕਾਰ. ਖਾਤਿਰ। ੨ ਸੁਗਤ.
ਆਉ ਭਗਤ. “ਆਦਰੁ ਦਿਤਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ.” (ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੫)

ਆਦਰ. ਦੇਖੋ, ਆਂਤ ਅਤੇ ਆਂਤ੍ਰ.

ਆਦਰਸ. ਸੰ. ਆਦਰ. ਸੰਗਤ—ਸੀਸ਼ਾ. ਦਰਪਣ. “ਦਰਸੈ ਵਿਚ
ਆਦਰਸ ਬਦਨ ਕੇ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੨ ਟੀਕਾ. ਵਰਾਖਣਾ। ੩ ਨਮੂਨਾ।
੪ ਭਾਵ—ਸਿੱਧਾਂਤ. ਅਭਿਪ੍ਰਾਧ.

ਆਦਰੁ. ਦੇਖੋ, ਆਦਰ.

ਆਦਲ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਲ.

ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਜੀਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁ ਤੋਂ ਮਾਨਵ ਹੈ

ਆਦਲਾ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਲਾ.

ਆਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਦਰਕ.

ਆਦਾਰ. ਆਦਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਆਂਦਾ. ਵਿ—ਲਿਆਂਦਾ. “ਮਜਨੂ ਰੂਹਿ ਆਂਦਾ ਰਾਸੇ.” (ਸੋਭ ਮ: ੫)

ਆਦਾਬ, ਅਦਬ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਆਦਿ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿ. “ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਲਾਦਿ.” (ਜਪੁ) ੨ ਸੰਗਤ—
ਬੁਰਮ. ਕਰਤਾਰ. “ਆਦਿ ਕਉ ਕਬਨੁ ਬੀਰਥ ਕਬੀਅਲੇ?” (ਸਿਧ
ਗੋਸਟਿ)

ਆਦਿਅੰਕੁਰ. ਸੰਗਤ—ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ। ੨ ਪਹਿਲੇ
ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪੁਰਟ (ਉਦਯ) ਹੋਣਾ. “ਆਦਿ ਅੰਕੁਰ ਆਦਿਅੰ.”
(ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਆਦਿਅੰਤਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੇ ਸਮੇਂ. ਆਦ ਅੰਤ
ਵਿੱਚ. “ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਜੋ ਰਾਖਨਹਾਰੁ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸਰਬ ਕਾਲ
ਮੇਂ. ਹਰ ਵੇਲੇ.

ਆਦਿਸ. ਦੇਖੋ, ਆਦੇਸ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਦਿਸ਼ਤ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—
ਚਾਰੇ ਚਿਰ. ਬੁਢੇਰੇ. ਸਭ ਇਜਾ ਵਿੱਚ. “ਆਦਿਸ ਚਿਰੈਯਾ ਤੇਤੇ ਭੂਤ
ਕੈ ਪਛਾਨੀਯੇ.” (ਅਕਾਲ) ੪ ਦੇਖੋ, ਆਤਿਸ ਅਤੇ ਆਦੀਸ ੨.

ਆਦਿਕ. ਵਤ—ਵਗੈਰਾ. ਆਦਿ। ੨ ਸੰ. ਆਦਿਕ. ਸੰਗਤ—
ਆਦਾ. ਅਦਰਕ. “ਆਦਿਕ ਕੇ ਬਿਖ ਚਾਬਰ ਰੋਰੇ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਚ)
ਆਦੇ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਬਿਖ (ਮਿੱਠਾ ਤੇਲੀਆ) ਚਾਬਰ.

ਆਦਿਕਵਿ. ਸੰਗਤ—ਪਹਿਲਾ ਕਵਿ. ਵਾਲਮੀਕਿ. ਰਾਮਾਇਣ ਦਾ
ਪ੍ਰਥਮ ਕਵਿ. ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕਿ। ੨ ਸੁਯੁਧਾਰਕ.

ਆਦਿਕੁਮਾਰ. ਸੰਗਤ—ਬੁਰਮਾ ਦੇ ਪੁਰੁ ਸਨਕਾਦਿ. “ਕਈ ਦੇਵ
ਆਦਿਕੁਮਾਰ.” (ਅਕਾਲ)

ਆਦਿਕੁਮਾਰਿ } ਸੰਗਤ—ਦੇਵੀ. ਦੁਰਗਾ. ਪਾਰਵਤੀ। ੨ ਲੱਛਮੀ.
ਆਦਿਕੁਮਾਰੀ }

ਆਦਿਗੁਰ. ਸੰਗਤ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ. “ਆਦਿਗੁਰਦੇ ਨਮਹੁ.”
(ਸੁਖਮਨੀ) ਦੇਖੋ, ਗੁਰਦੇ.

ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ } ਮੁੱਢ ਤੋਂ. ਸਦਾ ਤੋਂ. ਆਦਿ ਕਾਲ ਸੇ. “ਆਦਿ
ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ } ਜੁਗਾਦਿ ਦਇਆਲੁ ਤੂ ਠਾਕੁਰ.” (ਆਸਾ ਅ:
ਮ: ੧) “ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਰਖਦਾ.” (ਮਾਤ ਮ: ੫ ਦਿਨਹੈਟਿ)

ਆਦਿਤ. ਦੇਖੋ, ਆਦਤ। ੨ ਸੂਰਜ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਤਰ.

ਆਦਿਤਵਾਰ. ਆਦਿਤਰ (ਸੂਰਜ) ਦਾ ਵਾਰ (ਦਿਨ). ਐਤਵਾਰ.
ਆਦਿਤਵਾਰਿ. ਆਦਿਤਰ ਵਾਰ (ਐਤਵਾਰ) ਵਿੱਚ. “ਆਦਿਤ
ਵਾਰਿ ਆਦਿਪੁਰਖ ਹੈ ਸੋਈ.” (ਬਿਲਾ ਵਾਰ ੭ ਮ: ੩)

ਆਦਿਤ } ਆਦਿਤ ਦੀ ਔਲਾਦ. ਆਦਿਤ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ
ਆਦਿਤਰ } ਵਾਲਾ। ੨ ਆਦਿਤ ਦਾ ਪੁਰੁ ਸੂਰਜ. “ਕਿ ਆਦਿਤ
ਸੋਖੇ.” (ਜਪੁ) ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਭੀ ਸੋਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ੩ ਵਾਮਨ ਤਰਵਾਨ।
੪ ਇੰਦੁ. ਦੇਵਰਾਜ। ੫ ਦੇਵਤਾ. ਸੂਰ.

ਆਦਿਤਰ ਹਿਦਯ. ਅਭਿਸ਼ੁਕ ਰਿਖੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੂਰਜ
ਮੰਤ੍ਰ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਸਪੱਕੇ ਰਾਮ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਰਾਵਣ ਤੇ ਫੜ੍ਹੇ
ਪਾਈ. ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕੀਯ ਰਾਮਾਯਣ. ਜੰਗਾ ਕਾਂਡ. ਅ: ੧੦੬. ਸ:
੮ ਰੋਂ ੨੬.

ਆਦਿਤਰ ਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਤ ਵਾਰ.

ਆਦਿਨਾਬ. ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੨ ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਮਤ
ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਦ.

ਆਦਿਪੁਰਖ. ਸੰ. ਆਦਿ ਪੁਰੁਸ. ਸੰਗਤ—ਪਾਰਬਹੁ-੧. ਵਾਹਗੁਰੂ.
“ਆਦਿਪੁਰਖ ਆਦੇਸ.” (ਜਪੁ)

ਆਦਿ ਬ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਆਦਿਬ੍ਰਤ. ਵਿ—ਮੁੱਢ ਦਾ ਨਿਯਮ. ਆਦਿ
ਕਾਲ ਦੀ ਰੀਤਿ. “ਦੁਸਟ ਨਿਕੰਦਨ ਆਦਿ ਬ੍ਰਿਤੇ.” (ਅਕਾਲ)
੨ ਆਦਿ ਵਿੱਤਿ. ਆਦਿ ਕਾਲ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ। ੩ ਮਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ
ਆਦਤ (ਵਿੱਤਿ).

ਆਦਿਮ. ਦੇਖੋ, ਆਦਮ। ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾ. ਪ੍ਰਥਮ। ੩ ਵਤਾਕਰਣ
ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ
ਸੰਬੰਧ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—“ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਭਗਤੀ ਸਿੰਘ, ਉੱਤਮ ਕਛਾ ਕਰਦਾ
ਹੈ.” ਇਸ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਭਗਤੀ ਸਿੰਘ ਆਦਿਮ ਹੈ.

ਆਦਿਮੰਤ੍ਰ } ਸੰਗਤ—ਸਤਿਨਾਮੁ. ਸਭ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਮੰਤ੍ਰ.
ਆਦਿਮੰਤ੍ਰ } “ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਪਰਾ ਪੁਰਖਲਾ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ
ਮ: ੫) “ਦੇਹਿ ਤ ਜਾਪੀ ਆਦਿਮੰਤ੍ਰ.” (ਬਸੰ ਮ: ੩)

ਆਦਿਲ. ਅ. لاءِ ਆਦਿਲ. ਵਿ—ਅਦਲ (ਨਿਆਉਂ) ਕਰਨ
ਵਾਲਾ. ਨਤਾਯਕਾਰੀ. “ਆਦਿਲ ਅਦਲ ਚਲਾਇਦਾ.” (ਭਾਗੁ)

ਆਦਿਲਾ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾ. ਪ੍ਰਥਮ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਲੇ। ੨ ਸੰਬੋਧਨ.
ਹੇ ਆਦਿਲ! ਹੇ ਨਤਾਯਕਾਰੀ.

ਆਦਿਲੇ. ਆਦਿ ਕਾਲ ਦੇ. ਪਹਿਲੇ. “ਆਦਿਲੇ ਭਗਤ ਸਿਰੁ
ਲਕਿ ਤਰੇ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਆਦੀ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿ। ੨ ਵਿ—ਲਿਆਂਦੀ. ਆਂਦੀ. ਆਨਯਨ ਕਰੀ.
“ਜਿਨਿ ਸੀਤਾ ਆਦੀ ਭਉਰੂ ਵਾਇ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ) ੩ ਅ
ਪੁ. ਆਦੀ. ਵਿ—ਕੋਈ ਖਾਸ ਆਦਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਅਭਾਸੀ.

ਆਂਦੀ. ਦੇਖੋ, ਆਦੀ ੨.

ਆਦੀਸ. ਸੰਗਤ—ਆਦਿ-ਈਸ਼. ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੨ ਫਾ
ਜ਼ੁਦ ਆਦੀਸ਼. ਅਭਿਨਿ. ਆਤਿਸ਼.

ਆਦੇਸ } ਸੰ. ਆਦੇਸ਼. ਸੰਗਤ—ਆਗਤਾ. ਹੁਕਮ। ੨ ਖਬਰ. ਸੁਧ।
ਆਦੇਸੁ } ੩ ਸਿਖਤਾ. ਨਸੀਹਤ। ੪ ਵਤਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ
ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੫ ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ
ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਸਿਰਜਾਰ ਦਾ ਸ਼ਬਦ. “ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ”
(ਜਪੁ)

ਆਦੋਲਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬਾਰ ਬਾਰ ਫੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.
ਹਿਲਾਉਣਾ. ਝੁਟਾ ਦੇਣਾ। ੨ ਤਾਂਬਾ ਤੋਲ. ਹਲਚਲ। ੩ ਜੋਸ਼ ਦਾ
ਉਤਾਰ। ੪ ਭੁਲਾਹਲ। ੫ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰ ਦਾ ਕੰਮ.

ਆਦਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਮੁੱਢ ਦਾ। ੨ ਪੁਸ਼ਪ. ਵਡਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਅੰਗੁਲਾ।
੪ ਖਾਣ ਯੋਗਤ ਪਦਾਰਥ. ਅੰਨ.

ਆਦਰੋਪਾਤ. ਸੰ. ਵਿ. ਵਿ—ਅਦ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ. ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅਖੀਰ
ਤੱਕ.

ਆਦਿਸ } ਸ. ਅਦਿਸ਼ਤ. ਵਿ—ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ. ਅਗੋਚਰ।
ਆਦਿਸਤ } ੨ ਸੰ. ਅਦਸ਼. ਨਮੁਨਾ. ਨਜੀਬ. ਮਿਯਾਲ. "ਆਦਿਸਤ
ਧਰਮ." (ਜਾਪੁ)

ਆਧ. ਵਿ—ਅੱਧ. ਨਿਸ਼ਫ. "ਅਧ ਘਰੀ ਕੋਊ ਨਹਿ ਰਖੈ." (ਦੇਵ
ਮ: ੯) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਧਿ.

ਆਧਨਿ. ਸੰਗਤ—ਅਧਿਪਨੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮ)
ਅੰਧਰ } ਵਿ—ਅੱਧ. ਅੱਧਾ. ਅੰਨ੍ਹਾ. ਨੇੜਹੀਨ. "ਅੰਧਰ ਕੀ ਪਦਾਰੀ
ਅੰਧਰ } ਬਹਿ ਪਾਵੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਭਾਵ—ਅਗਿਆਨੀ. ਮੁਰਖ।
੩ ਅਤਿਮਾਨੀ.

ਆਧਾ. ਵਿ—ਅੱਧਾ. ਨਿਸ਼ਫ. ਅਰਧ.

ਆਧਾਨ. ਕਰਤ. ਹਮਲ. ਦੇਖੋ, ਅਧਾਨ.

ਆਧਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਧਾਰ. "ਨਾਮ ਰੇਰਾ ਅਧਾਰ ਮੇਰਾ." (ਗੁਰੂ
ਕਬੀਰ) ੨ ਗਿਜਾ. ਭੋਜਨ. "ਜਿਨ ਪੈਦਾਇਸ ਤੂ ਕੀਆ ਸੋਈ ਦੇਇ
ਆਧਾਰ." (ਤਿਲ ਮ: ੫)

ਆਧਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਧਾਰੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਆਸ਼ੁਯ. ਆਸਰਾ. "ਸਭਨਾ
ਜੀਆ ਕਾ ਅਧਾਰੀ." (ਮਾਰੂ ਸੈਲਹੇ ਮ: ੩) ੩ ਚੋਲੀ. ਬੈਲੀ.
"ਡੰਡਾ ਮੁੰਦਾ ਖਿੰਡਾ ਅਧਾਰੀ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ)

ਆਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮਨ ਦਾ ਦੁੱਖ. ਦੇਖੋ, ਰਸ ੧੨। ੨ ਚਿੰਤਾ.
ਡਿਕਰ. ਸੋਚ.

ਆਧਿ ਦੈਵਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਦੇਵਤਾ ਦੁਆ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਸਰਦੀ ਕਰਮੀ ਵਰਖਾ ਬਿਜਲੀ ਆਦਿ ਦੁਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ
ਕਲੇਸ਼.

ਆਧਿ ਭੌਤਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਬੂਤ (ਜੀਵਾਂ) ਦੁਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।
੨ ਸੰਗਤ—ਸੋਪ. ਸੋਰ, ਭੁੱਤੇ, ਆਦਿ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਦੁੱਖ.

ਆਧੀ. ਵਿ—ਅੱਧੀ. ਨਿਸ਼ਫ. ਅਰਧ. "ਏਕ ਘਤੀ ਆਧੀ ਘਰੀ."
(ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਧਿ। ੩ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਖ਼ਬਰਦਾਰੀ.

ਆਧੀ. ਸੰਗਤ—ਅੰਧੇਰੀ. ਅੰਧਕਾਰ ਫੈਲਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ
ਅੱਖਾਂ ਅੱਧ (ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਪ੍ਰਚੰਡ ਪੋਣ ਨਾਲ ਚੁੰਡੀ ਹੋਈ
ਕਰਦ. "ਗਿਆਨ ਕੀ ਆਈ ਆਧੀ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ)

ਆਧੀਤ. ਦੇਖੋ, ਅਧੀਤ.

ਆਧੀਨ. ਦੇਖੋ, ਅਧੀਨ.

ਆਧੁਨਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਾ. ਹਾਲ ਕਾ. ਅੱਜ ਕੱਲ ਦਾ.
ਨਵਾਂ. ਨਵੀਨ.

ਆਧੂ. ਵਿ—ਅੱਧਾ. ਨਿਸ਼ਫ। ੨ ਆਧਿ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਪੀਤਿਤ. ਮਨੋਂ
ਦੁਖੀ. "ਨਹਿ ਬਾਧਾ ਆਧੂ." (ਗੁਪਤੁ)

ਆਧੋਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਟਿਕਣ ਵਾਲੀ

ਵਸਤੂ, ਜਿਸੇ—ਬੁਝਾ ਆਧਾਰ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਟਿਕਣ ਵਾਲਾ ਕਤਾ ਆਧੋਯ
ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਠਹਿਕਾਉਣ ਯੋਗਤ.

ਆਧੋਰ } ਅੰਧਕਾਰ. ਹਨੇਰਾ। ੨ ਅਗਿਆਨ. ਅਵਿਦਯਾ. "ਆਧੋਰੇ
ਆਧੋਰਾ } ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਤ)

ਆਧੋਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹਾਥੀਬਾਨ. ਪੀਲ (ਫੀਲ) ਬਾਨ. ਹਾਥੀ
ਹੱਕਣ ਵਾਲਾ ਮਹਾਵਤ.

ਆਧਯਾਤਮਿਕ. ਸੰ. ਆਧਿਆਤਮਿਕ. ਵਿ—ਆਤਮਾ ਸੰਬੰਧੀ. ਮਨ
ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਤਿੰਨ ਤਾਪ ਅਤੇ ਦੁੱਖ.

ਆਨ. ਸੁਕੰਦ. ਰਸਮ. "ਕੂਰ ਆਨ ਕੇ ਜਾਨ ਮਨ." (ਗੁਪਤੁ) ਦੇਖੋ,
ਆਣਿਕ। ੨ ਸੰ. ਅਨਤ. ਵਿ—ਦੂਜਾ. ਬੇਗਨਾ. ਉਪਰਾ. ਪਰਾਇਆ.

"ਆਨ ਆਪਨਾ ਕਰਤ ਬੀਚਾਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੩ ਸੰਗਤ—
ਮਾਨ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ. "ਜਿਨਿ ਰਾਖੀ ਆਨ ਸੰਤਾਨੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

੪ ਸੰ. ਮੁਖ. ਮੁੰਹ। ੫ ਆਗਤਾ. ਹੁਕਮਤ. ਆਈਨ. "ਇਨ ਲੋਗਨ
ਤੇ ਆਨ ਮਨਾਉਂ" (ਨਾਪੁ) ੬ ਭਾ ੭ ਸਰਾਬ। ੮ ਸਵਾਦ. ਲੱਸਤ।
੯ ਸੁੰਦਰਤਾ। ੯ ਦੇਖੋ, ਆ ੨.

ਆਨਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨਗਾਰਾ. ਧੌਂਸਾ। ੨ ਕੱਜਦਾ ਹੋਇਆ ਬੱਦਲ।
੩ ਵਿ—ਅਨਕ (ਸ਼ਬਦ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਆਨਕ ਦੁੰਦਭੀ. ਸੰ. ਆਨਕਦੁੰਦਭੀ. ਸੰਗਤ—ਵੱਡੀ ਚੁੰਭੀ ਆਵਾਜ਼
ਵਾਲਾ ਧੌਂਸਾ। ੨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਵਸੁਦੇਵ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ
ਵਸੁਦੇਵ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਆਨਕ (ਨਗਾਰੇ) ਬਜਾਏ
ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ. "ਭਾਲਕ ਆਨਕ ਦੁੰਦਭੀ
ਕੇ ਭਯੋ, ਦੁੰਦਭੀ ਬਾਜਤ ਆਨ ਕੇ ਦੁਾਰੋਂ." (ਰਹੀਮ ਕਾਵਿ) ਭਾਲਕ
(ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ) ਪਿਦਾ ਹੋਇਆ ਵਸੁਦੇਵ ਦੇ ਘਰ, ਪਰ ਨਗਾਰੇ ਵਜਦੇ
ਹਨ, ਹੋਰ ਦੇ ਦਰਬਾਜੇ, ਅਰਥਾਤ ਨੰਦ ਦੇ.

ਆਨਕੀ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਨਕ (ਨਗਾਰੇ) ਵਜਦੇ ਹਨ.
ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. (ਸਨਾਮ)

ਆਨਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਬੁਝਿਆ ਹੋਇਆ. ਨੰਮੁ। ੨ ਅ ੨੨੪।
ਇਆਨਤ. ਸੰਗਤ—ਸਹਾਇਤਾ. ਇਮਦਾਦ.

ਆਨਦ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ. "ਆਨਦ ਰੂਪ ਸਭ ਨਦਰੀ ਆਇਆ."
(ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਆਨਦ ਕੰਦ. ਆਨੰਦ ਦਾ ਮੂਲ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਆਨੰਦ ਉਪਜਦੇ
ਹਨ. "ਨਿਤ ਆਨਦ ਕੰਦ ਮੁਕੰਦ ਜਿ ਖਯਾਤੀ." (ਨਾਪੁ)

ਆਨਦ ਦੁੰਦਭ. ਦੇਖੋ, ਆਨਕ ਦੁੰਦਭੀ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਦੇ ਅੰਗ
੧੮੫ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਵਸੁਦੇਵ ਦਾ ਨਾਉਂ ਆਨਕ ਦੁੰਦਭੀ
ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. "ਆਨਦ ਦੁੰਦਭ ਡੁੰਡੀ" ਆਨਕ
ਦੁੰਦਭੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਵ.

ਆਨਦ ਮੂਲ. ਵਿ—ਆਨੰਦ ਦਾ ਮੂਲ (ਜਤ). "ਆਨਦ ਮੂਲ
ਲਗਜੀਵਨ ਦਾਤਾ." (ਗੁਜ ਮ: ੪)

ਆਨਦੁ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ। ੨ ਰਾਮਗਲੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਸੁੀ ਗੁਰੂ
ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਬ ੪, ਅ: ੧੪.

ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਰਚੀ ਆਨੰਦ ਬਾਣੀ. "ਆਨੰਦ ਸੁਣਹੁ ਬਡਰਾਖੀ ਹੈ." (ਅਨੰਦ)

ਆਨੰਧ. ਸੰ. ਆਨੰਧ. ਸੰਗਤ—ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਵਾਜਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਧਾਤੁ ਅਥਵਾ ਤੰਦ ਦੇ ਬੰਦ, ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਨਿਬਲ ਨਈਂ ਬੰਧੇ ਹੋਣ। ੨ ਉਹ ਵਾਜਾ ਜੋ ਚੰਮ ਨਾਲ ਮੜਿਆ ਹੋਵੇ. "ਆਨੰਧ ਮੁਕਜਾਦਿਕੰ." (ਅਮਰ ਕੋਸ) ੩ ਵਿ—ਕਸਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਬੰਧਾ.

ਆਨਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮੁੱਖ. ਮੂੰਹ. "ਆਨਨ ਰਸ ਕਸ ਨਵੈ ਨ ਲਾਈ." (ਕਉ ਮ: ੫) ਮੂੰਹ ਦੇ ਸਵਾਦ ਨਾਮਰਸ ਦੇ ਤੁਲਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ੨ ਮੁਖਮੰਡਲ. ਚੇਹਰਾ. ਸਿਰ. "ਆਨਨ ਕਸ ਬਿਦਾ ਬਿਜਰਾਸ ਪੈ ਆਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਖਤਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਿਰ, ਮਾਨੋ ਦਿਦਾਇਗੀ ਨਈਂ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇਆ ਹੈ.

ਆਨਪਾਇਨੀ } ਦੇਖੋ. ਅਨਪਾਇਨੀ.
ਆਨਪਾਵਨੀ }

ਆਨਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਲਿਆਉਣਾ. ਆਨਰਸ. ਹੋਰ ਰਸ. ਅਨਰਸ। ੨ ਅਨਰਸ. ਦੇਖੋ. ਅਨਰਸ. "ਰਸ ਆਨਰਸ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਭੁੱਕੇ." (ਵਿਰਿਕੁ)

ਆਨਲ. ਅੰਕ. ਅਗਨਿ. ਦੇਖੋ. ਅਨਲ. "ਪਵਨ ਪਵਨ, ਆਨਲ ਅਨਲ, ਨਭ ਨਭ, ਭੂ ਭੂ ਸੰਕ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੮) ਪੈਟ ਤੜ ਨਾਲ ਸੁਸ, ਅਗਨਿ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੀ ਭਰਮੀ, ਆਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਆਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਮਿਲ ਗਈ.

ਆਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਉਣਾ. ਆਕਾਸ਼ਮਨ। ੨ ਸੰ. ਆਣਕ. ਸੰਗਤ—ਰੂਪਕੇ ਦਾ ਸੋਨਵਾਂ ਹਿੱਸਾ. ਚਾਰ ਪੈਸੇ। ੩ ਅੱਖ ਦਾ ਡੋਲਾ। ੪ ਵਿ—ਅਨਤ. ਹੋਰ. ਦੂਸਰਾ। ੫ ਆਨਯਨ ਕੀਤਾ. ਲਿਆਂਦਾ. "ਆਵ ਆਪ ਹੀ ਜਾਤ ਨ ਆਨਾ." (ਨਾਪੁ)

ਆਨਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਲਿਆਕੇ. ਆਨਯਨ ਕਰਕੇ. ਆਣਕੇ. "ਆਨਿ ਆਨਿ ਸਮਧਾ ਛਹੁ ਕੀਨੀ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਆਯੋ. ਪਹੁੰਚਕੇ.

ਆਨੀਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ. ਅਨੀਤ.

ਆਨੀਤਾ. ਦੇਖੋ. ਆਨੀਤ। ੨ ਵਿ—ਅਨੀਤ. (ਅਨਿਤਰ). "ਬਿਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਆਨੀਤਾ ਹੋ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਨੀਲੇ. ਲਿਆਈਏ. ਆਨਯਨ ਕਰੀਏ. ਆਣੀਏ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਲਿਆਕੇ ਆਣਕੇ. ਆਨਯਨ ਕਰਕੇ. "ਆਨੀਲੇ ਫੂਲ ਪਰੋਈਲੇ ਮਾਲਾ." (ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਆਨੁਪੁਰਬੀ. ਸੰ. ਆਨੁਪੁਰਵੀਯ. ਵਿ—ਕੁਮ ਅਨੁਸਾਰ. ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਾਰ. ਇੱਕ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜਾ.

ਆਨੁਵਾਕ. ਦੇਖੋ. ਅਨੁਵਾਕ.

ਆਨੁਪ. ਦੇਖੋ. ਅਨੁਪ ੨. "ਜਪਿ ਜਪਿ ਕਰਹਿ ਅਨੰਦ ਜਨ ਅਰਰਜ ਆਨੁਪ." (ਸੈਰ ਮ: ੫)

ਆਨੇਕ. ਦੇਖੋ. ਅਨੇਕ.

ਆਨੇਤ. ਦੇਖੋ. ਅਨੀਤ। ੨ ਦੇਖੋ. ਅਨੀਤ.

ਆਨੇਤਾ. ਦੇਖੋ. ਅਨੀਤ। ੨ ਸੰ. ਆਨੇਤ—ਆਨੇਤ੍ਰਿ. ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ.

ਆਨੇਰਾ } ਸੰਗਤ—ਅੰਧੇਰ. ਅੰਧਕਾਰ. ਹਨੇਰਾ। ੨ ਅਵਿਦਯਾ
ਆਨੇਰੁ } ਅਗਨਾਨ. "ਬਿਨ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ." (ਮਾਰ ਅ: ਮ: ੩) "ਘਟਿ ਚਾਨਣਾ ਆਨੇਰੁ ਬਿਨਾਸਣਿ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਆਨੰਤ. ਦੇਖੋ. ਅਨੰਤ. "ਹਰਖਵੰਤ ਆਨੰਤ ਦਇਆਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਆਨੰਦ. ਦੇਖੋ. ਅਨੰਦ. "ਆਨੰਦ ਰੂਹ ਤੇ ਜਾਇਆ." (ਅਨੰਦ) ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ. ਕੋਰਤਾ ੨। ੩ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ। ੪ ਸਿੱਖਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ. ਜਿਸ ਦੀ ਰੀਤਿ ਇਹ ਹੈ—

(ੳ) ਸਿੱਖਪੁਤ੍ਰੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ.

(ਅ) ਦੋਵੇਂ ਰੂਪ ਅਵਸਥਾ ਗੁਣ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਸੰਯੋਗ ਦੇ ਦਿੱਖਾਵਾਨ ਹੋਣ.

(ੲ) ਸਗਾਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਹੋਵੇ.

(ਸ) ਆਨੰਦ ਦਾ ਦਿਨ ਗੁਰਪੁਰਬ (ਗੁਰਪੁਰਬ) ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅਥਵਾ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਮਤਿ ਨਾਲ ਬਾਪਿਆ ਜਾਵੇ.

(ਹ) ਸਿਤਲੇ ਆਦਮੀ ਨਤਕੀ ਵਾਲਾ ਸੰਦੇ ਉਤਲੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਦੁਲਹਾ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਵੇ. ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਗੁਰਸਾਬਦ ਗਾਏ ਜਾਣ.

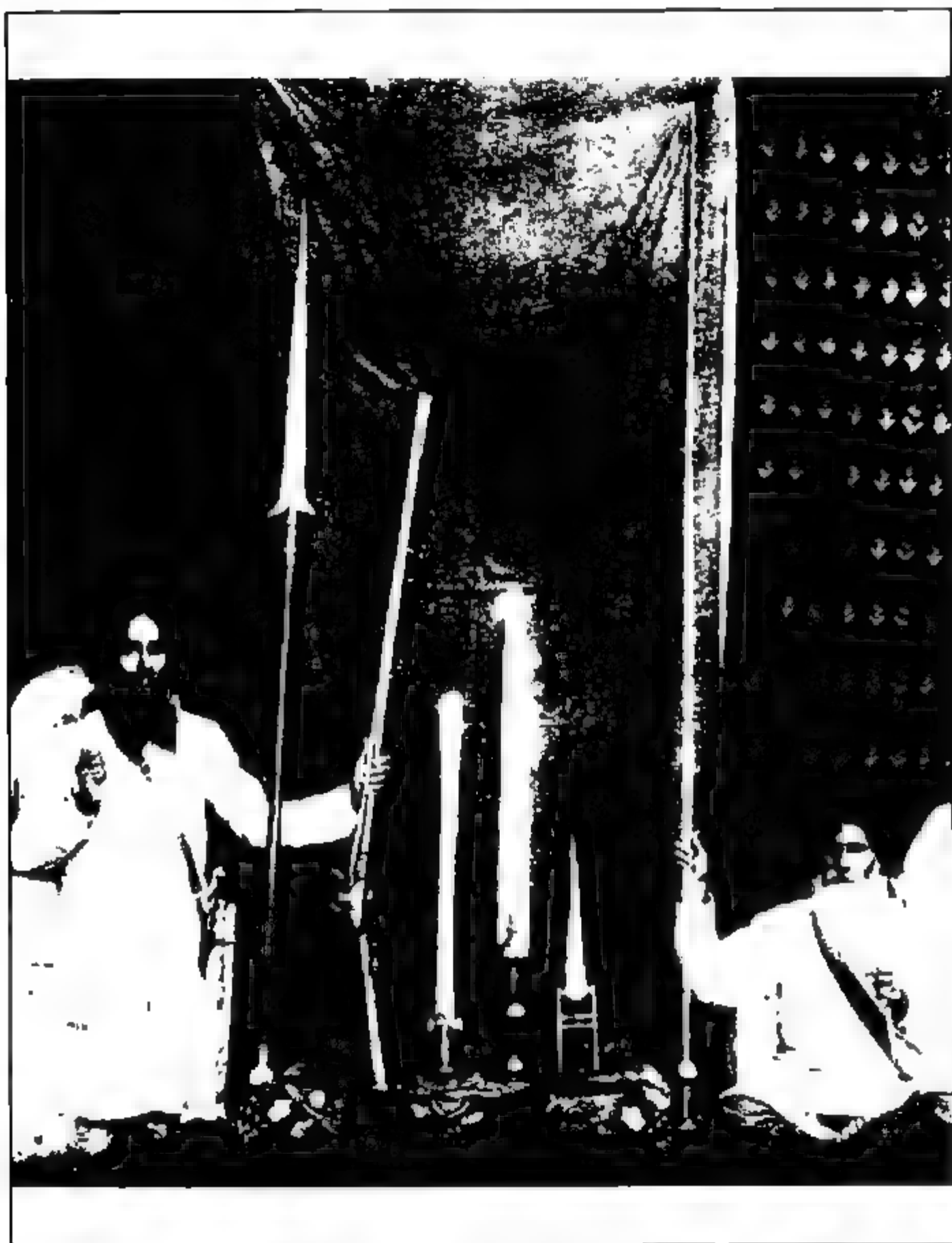
(ਕ) ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਵਰ ਅਤੇ ਕੰਨੜਾ ਨੂੰ ਗੁਰਗਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਕੇ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਵਾਕੇ ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਵੇ.

(ਖ) ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਖੱਟ ਰੱਖ ਕੇ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਵਰਜਿਤ ਹੈ.^੧

ਕੰਨੜਾ ਨੂੰ ਰੂਪਤ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਧਨ ਵਸਤੂ ਆਦਿ ਦੇਣਾ ਯੋਗਤਾ ਹੈ. ਆਨੰਦ ਦੀ ਰੀਤਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਟਿੱਕਾ ਸਾਹਿਬ (ਬਲੀਅਹਿਦ) ਨਾਭਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ੨੦ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੯੦੮ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਮਿਰੋਜ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਮਜੀਠਾ ਦੇ ਜਤਨ ਨਾਲ ੨੭ ਅਗਸਤ ਸਨ ੧੯੦੯ ਨੂੰ ਰਾਇਟ ਨਈਂ ਮਾਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ੨੭ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੯੦੯ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਵਿਵਾਹ ਦਾ ਕਾਨੂਨ (Anand Marriage Act). ਪਾਸ ਹੋਇਆ.^੨

^੧"ਹੋਰਿ ਮਨਮੁਖ ਦਾਹੁ ਜਿ ਰਹਿ ਦਿਖਾਵਹਿ ਸੁ ਗੁਰੂ ਅੰਗਰਾਧ ਕਥੁ ਪਾਸੇ" (ਸ੍ਰੀ ਭੰਤ ਮ: ੪)

^੨ਇਹ ਕਈ ਫੈਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂਨੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

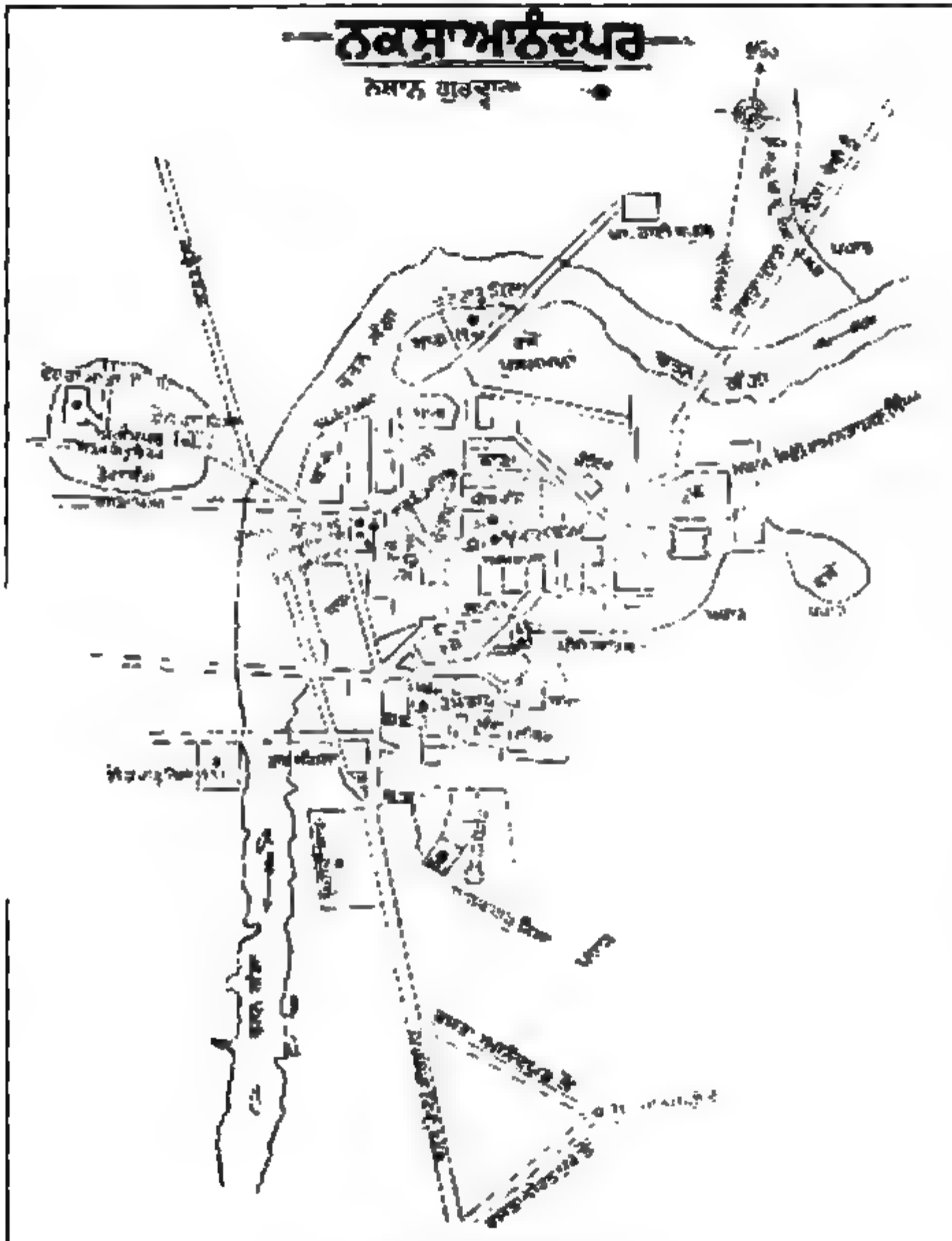
ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ ਅਮਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਕਰ੍ਹ ਜਾਹਿਬ ਵਿੱਚ

ਤਖਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਆਲੰਦਪੁਰ

ਨਕਸ਼ਾ ਅਨੰਦਪੁਰ

ਨਵਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਨਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ

ਆਨੰਦ ਸਿੰਘ. ਇੱਕ ਵੈਰਾਗਵਾਨ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਦੀ ਇਹ ਤੁਕ—“ਇਹੁ ਕੁਟੰਬ ਤੂ ਜਿ ਦੇਖਦਾ ਚਲੈ ਨਾਹੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲੇ.”—ਪੜ੍ਹਕੇ ਵੈਰਾਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ. ਇਹ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਰਹਿਕੇ ਪਰਮਪਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ.

ਆਨੰਦਗੜ੍ਹ. ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਕਿਲਾ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦਪੁਰ.

ਆਨੰਦਪੁਰ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੇਦੀ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ, ਜੋ ਕਾਸੀ ਬਹੁਤ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੫੨ ਵਿੱਚ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।^੧ ੨ ਜੁਜਨ ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕਰਤਾ ਇੱਕ ਕਾਯਸਬ ਕਵਿ, ਜੋ ਨਾਦਿਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਥੁਰਾ ਉੱਪਰ ਹੱਲਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ.

ਆਨੰਦ ਦੁੰਦਭ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦ ਦੁੰਦਭ.

ਆਨੰਦਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦਪੁਰ ੨.

੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਸਰਦੂਬ (ਸਰਲੁਜ) ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨੈਣਾਵੇਈ ਦੇ ਪਹਾੜ ਪਾਸ ਮਾਖੋਵਾਲ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧਰਤੀ ਖਰੀਦਕੇ ਸੰਮਤ ੧੭੨੩ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਗਰ ਆਥਾਵ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਹੁਣ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਉਨਾ ਤਸੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਨਗਰ ਨੂੰ ਵਡੀ ਚੌਣਕ ਦਿੱਤੀ. ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਿੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਸੀ. ਹਰ ਬਿਦਵਾ ਦੇ ਆਨੰਦ ਇੱਥੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਆ ਏਕਤਾ ਹੋਏ ਸਨ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਕਬੀ ਮੰਗਲ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਖਾਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—
“ਆਨੰਦ ਕੋ ਦਾਤਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੋਬਿੰਦ ਰਾਇ, ਚਾਹੈ ਜੋ ਆਨੰਦ ਤੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਆਇਕੋ.” ਇਹ ਨਗਰ “ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਸੀ” ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਗੁਰੂ ਪਿਆ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਉਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸੰਰਾਨ ਰੂਪ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਹੈ.

ਸੰਮਤ ੧੭੪੬ ਵਿੱਚ ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਇਸ ਨਗਰ ਦੀ ਰਖਤਾ ਲਈ ਪੰਜ ਕਿਲੇ ਤਿਆਰ ਕਰਾਏ:—

(ੳ) ਆਨੰਦਗੜ੍ਹ, (ਅ) ਲੋਹਗੜ੍ਹ, (ੲ) ਫਤੇਗੜ੍ਹ, (ਸ) ਕੋਸਗੜ੍ਹ, (ਹ) ਹੋਲਗੜ੍ਹ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਲਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬੋਝਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ.

ਇਸ ਗੁਰੂਨਗਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਉਂ ਹੈ:—

(੧) ਅਕਾਲ ਬੁੱਝਾ. ਬਹਿਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸਗੰਜ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਤਿਲਕ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਦਰਬਾਰ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੨) ਆਨੰਦਗੜ੍ਹ ਕਿਲਾ. ਬਹਿਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਅੱਧ ਮੀਲ ਤੋਂ ਥੀ ਘੱਟ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
“ਸੰਮਤ ਪੁਰਾਣ ਬਤ ਅਰਧ ਯੁਗਮ ਅਧਿਕ ਹੈ ਜਾਸ। ਮੀਲ ਮਾਸ ਲੰਕਰ ਪੁਕੀ ਭੀਜੇ ਲਿਖਨ ਬਿਨਾਸ” ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਪ੍ਰਸੂਤ ਦਸਮ ਪੁਰਖ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਫਾਨ ਸਿੱਖ ਆਨੰਦ ਘਨ ਵਿਚਚਿਤਾ ‘ਸਪ ਟੀਕਾ’ ਨਾਮਪਤ.

ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਰਖਤਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਕਿਲੇ ਬਣਵਾਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਭੀ ਹੈ.

ਇਸ ਕਿਲੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਬਾਵਲੀ (ਵਾਪੀ) ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪਉਤੀਆਂ ਉਤਰਕੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਵਲੀ ਦੇ ਇਰਦ ਫਿਰਦ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੁਪਤ ਕੋਠੜੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਆਦਮੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਮਿਲਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦਰਬਾਰ ਤੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

੧੬੦੦ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਰੀਬ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਚੰਦਪੁਰ, ਬੁਰਜ, ਚੀਬੁਟਾ, ਮੋਹਦਤੀ ਥਾਣਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੈ. ੩੭੧) ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਰਿਆਸਤ ਕਲਸੀਆ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ੧੨੫ ਯੁਮਾਉਂ ਭਾਮਿਨ ਇੱਥੇ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਹੈ.

(੩) ਸੀਸਗੰਜ. ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਏ ਸੀਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.

ਸਿੱਖਰਾਜ ਵੇਲੇ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਚੰਕ ਸਾਧੂ ਅਤੇ ਮੁਖੇਰਾ ਤੋਂ ਨੌਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ. ੩੭੧) ਭਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਕਲਸੀਆ ਵੱਲੋਂ, ੬੦) ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ੭੦) ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ.

(੪) ਕੋਸਗੜ੍ਹ. ਬਹਿਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ੧੭੪੬ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਿਆ. ਵਡਾ ਮੇਲਾ ਹੋਲੇ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਧਾਰਨ ਮੇਲਾ ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੁਰਬਾਸਤੁਆਂ ਹਨ:—

(ੳ) ਨਾਗਟੀ. ਇਸ ਨਾਗਟੀ ਬਰਗੀ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ੮ ਫੁੱਟ ੮ ਇੰਚ ਹੈ.

(ਅ) ਭਾਲਾ (ਬਰਛਾ). ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅੱਧ ਇੰਚ ਘੱਟ ਅੱਠ ਫੁੱਟ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਅਕਲਾ ਫਲ ੨ ਫੁੱਟ ੮ ਇੰਚ ਲੰਬਾ ਹੈ. ਵਿਚਕਾਰ ਨਕਤੀ ਦਾ ਲੰਬਾ ਦਸਤਾ ਹੈ.

(ੲ) ਸੈਫ (ਅਖਵਾ ਗਾਣਾ). ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦਸਤੇ ਸਮੇਤ ੪ ਫੁੱਟ ੩ ਇੰਚ ਹੈ. ਚੌਤਾਈ ਦਸਤੇ ਪਾਸ ਤਿੰਨ ਇੰਚ ਵੇਰ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਇੰਚ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਟਦੀ ਹੋਈ ਅੱਤ ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ ਹੈ. ਤੋਂਨ ਛੱਤੀ ਛਟਾਕ ਹੈ.^੨

ਕੋਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੁੱਧ ਪੁਜਾਰੀ ਛਾਣੀ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਲਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਗੜ੍ਹ ਰੂਮ ਦੇ ਅਲੀਫਾ ਮੁਹੰਮਦ ੪ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਮਿਲਤ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਅਰ ਛਾਣਵਾ ਭਾਹ ਜੋ ਇਹ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੀ ਛੋਟਾ ਕੀਤਾ. ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਉੱਪਰ ਨਿਸ਼ੀ ਇਬਾਰਤ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜੁੱਲੀ ਮਤ ਦੇ ਅਲੀਫੇ ਨੇ ਜੁੱਲੀ ਛਾਣਵਾ ਨੂੰ ਇਹ ਛੋਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਭਾਵ ਨਾਚਾਕਣ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਮੋਰੇ ਪਿਤਾ) ਦੀਆਂ ਕਰਦੇ ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਗੜ੍ਹ ਸਾਂਝੀ ਗੁੱਧੁ ਸਾਹ ਸਬੰਧੇ ਵਾਲੇ ਜੋ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਛੋਟਾ ਕੀਤਾ ਸੀ.

ਇਸ ਉੱਪਰ ਇਹ ਇਬਾਰਤ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ:—

ਇੱਕ ਪਾਸੇ—

نورالدين شيخ زيب

مطبع علم ركن مبرور المؤمن حيدر
لا اله الا الله محمد رسول الله

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ

بسم الله الرحمن الرحيم
تتمت على يد مؤلفه

لا اله الا الله محمد رسول الله

(ਸ) ਖੰਡਾ ਦੁਧਾਰਾ. ਇਸ ਖੰਡੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ੩ ਫੁੱਟ ੩।। ਇੰਚ ਹੈ. ਇਸੇ ਖੰਡੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਪਰਖੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਚੁਣੇ ਸਨ. ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਅਗਲੇ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ੨। ਇੰਚ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ੧।। ਇੰਚ ਚੌੜਾ ਹੈ.

(ਹ) ਕਟਾਰ. ਇਸ ਕਟਾਰ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਸਮੇਤ ਦਸਤੇ ਦੇ ਫੁੱਟ ਇੱਕ ਇੰਚ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਦਸਤੇ ਉੱਪਰ ਹਾਥੀ ਚੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਚਿਤ੍ਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ.

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੇਸ ਗੜ੍ਹ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਦਾ ਵੇਰਵਾ—੧੧੫੦) ਰੂਪਯੋ ਸਾਲਾਨਾ ਅਰਥਾਤ ਪਿੰਡ “ਬੱਡੋ” ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਆਮਲੇ ਦਾ ਅੱਧ, ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ, ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਭਖੇਲ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵੇਲੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ. ੪੦੦) ਰੂਪਯੋ ਸਾਲਾਨਾ ਪਿੰਡ “ਕੀਕਨ ਵਾਲ” ਜਿਲਾ ਜਾਨਪੁਰ ਤੋਂ, ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ. ੧੧੦੦) ਰੂਪਯੋ ਸਾਲਾਨਾ ਪਿੰਡ “ਮੋਠੇਪੁਰ” ਬਾਣਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ, ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੱਲੇ ਵਾਲੀਏ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ.

੨੫) ਰੂਪਯੋ ਸਾਲਾਨਾ ਪਿੰਡ “ਮਹੀਣ” ਬਾਣਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਰਿਆਸਤ ਬਿਲਾਸ ਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ੩੨੫) ਰੂਪਯੋ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਹਨ. ੧੬੮।।੨) ਰੂਪਯੋ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਹਨ. ੩੨੧) ਰੂਪਯੋ ਸਾਲਾਨਾ ਰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਕਲਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਨ. ੩੩ ਘੁਮਾਉਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਫ਼ਾਬਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ.

ਇਸ ਸਾਰੀ ਜਾਗੀਰ ਦਾ ਅਟਾ ਸਟਾ ੩ ਹਜ਼ਾਰ ਰੂਪਯੋ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ. ਹੇਠੇ ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਮੇਲੇ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(੫) ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ. ਬਹਿਰ ਅੰਦਰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਕਾਨ ਬਣਾਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਦੀਵਾਨਾਂ

ਅਜੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ.

(੬) ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ. ਬਹਿਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਅਤੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਇਸੇ ਥਾਂ ਬੈਠਕੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ.

(੭) ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ. ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੋਜ਼ ਬਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇੱਥੇ ਹੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਆਯੋ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਧਰਮਰਖੜਾ ਲਈ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਸੀ.

(੮) ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ (੨). ਬਹਿਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬੇਸਕਤੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਸੁਭਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਭਰੋ ਸਿੰਘ ਜੀ ਛੋਟੀ ਅਕਸਰਾ ਵਿੱਚ ਖੇਡਦੇ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ. ੮੦) ਰੂਪਯੋ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ “ਸੂਰੇ ਵਾਲ” ਬਾਣਾ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ੧੮।।੨) ਰਿਆਸਤ ਕਲਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ੨੫) ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਵੱਲੋਂ ਹਨ.

ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪਹਾੜੀ ਉੱਪਰ ਉੱਚੀ ਥਾਂ ਦਰਬਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਰਦਾਰ ਕੁੰਜਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ “ਸੁਰਖ ਪੁਰ,” ਰਿਆਸਤ ਕਪੂਰਥਲਾ ਨੇ ਕਰਾਈ ਹੈ.

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਇੱਕ ਛੋਹਤ ਦਾ ਬਿਰਛ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹੈ.

(੯) ਭੋਰਾ ਸਾਹਿਬ. ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੇ ਏਕਾਂਤ ਬੈਠਕੇ ਭਜਨ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ.

ਇਹ ਭੋਰਾ ਕਰੀਬ ੮ ਫੁੱਟ ਗਹਿਰਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਦੀਆਂ ੧੦ ਪੇੜੀਆਂ ਹਨ.

(੧੦) ਭਤੇ ਕਤੂ ਕਿਲਾ. ਬਹਿਰ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਾਣੇ ਦੇ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਦੀ ਰਖਤਾ ਲਈ ਇਹ ਕਿਲਾ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ. ਇਹ ਕਿਲਾ ਹੁਣ ਬੇਹ ਚੁੱਕਾ ਹੈ.

(੧੧) ਲੋਹਕਤੂ ਕਿਲਾ. ਬਹਿਰ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਛਰਾਉਂ ਲਈ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਿਲਾ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ.

ਇਸ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਤੋੜਨ ਲਈ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਦੇ ਮਦਮੱਤ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬ ਨਾਲ ਮਸਤ ਕਰਕੇ ਟਕਰਾ ਕੀਤਾ, ਅਰੇ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਰਛਾ ਮਾਰਕੇ ਹਾਥੀ ਦਾ ਸਿਰ ਭੇਦਨ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ.

ਇਹ ਕਿਲਾ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਦੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਨਗਹਿਲੀ ਕਾਰਣ ਵੀਹ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਦਰਬਾਰ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਕਰੀਬ 3 ਯੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। 2 ਦੇਖੋ, ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਅਤੇ ਸੋਢੀ ਬਥਰ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਕਿਲੇ, ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ ਪੁਰ 2.

ਅਨੰਦ ਮੁਲ. ਸੰਗਤ—ਬਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਅਨੰਦਾਂ ਦੀ ਜਤ ਹੈ.

“ਅਨੰਦਮੁਲ ਅਨਾਥ ਅਧਾਰੀ.” (ਧਨਾ ਅ: ਮ: 9)

ਅਨੰਦ ਰੂਪ. ਬਰਤਾਰ, ਅਨੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੁਰੂਪ ਲਕਣ.

“ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਅਨੁਪ ਅਭੋਰਰ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: 9)

ਅਨੰਦੀ, ਸੰ. ਆਮਿਦਿਯ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸੰਨ. ਮੁਲ. ਅਨੰਦ ਵਾਲਾ.

ਅਨੰਦੂ, ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ.

ਆਪ, ਸੰ. ਆਪ. ਧਾ—ਵਯਾਪਨਾ. ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ. ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨਾ.

ਸਮਾਪਤ ਕਰਨਾ। 2 ਆਪਸ—ਆਤਮਨ. ਸਰਵਮੁਦ. ਸੁਖ. “ਕਰਹੁ

ਸੰਗਤ ਸਰਬ ਕੀ ਆਪ.” (ਗੁਪਤ) 2 ਤੁਮ ਅਤੇ ਓਹ ਦੀ ਥਾਂ

ਸਨਮਾਨ ਬਿਧਕ ਸ਼ਬਦ. “ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਕੇ ਬਖਸ਼ੇ ਆਪ.” (ਗੁਪਤ)

4 ਸੰਗਤ—ਆਪਸਾਵ. ਖੁਦੀ. ਹੋਮੇ. “ਓਨਾ ਵਿਚਿ ਆਪ ਵਰਤਦਾ

ਕਰਣਾ ਬਿਧੁ ਨ ਜਾਇ.” (ਮਾਰੂ ਮ: 3) 4 ਭਾਵ—ਬਰਤਾਰ, ਜੋ

ਸਭ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੈ. “ਉਸਤਤਿ ਕਰੀ ਬਹੁਤ ਧੂਕ ਸਭ

ਬਿਧਿ. ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭੇ ਆਪ.” (ਸੁਰਦਾਸ) 4 ਆਪਣਾ ਗਣਨ.

ਆਤਮ ਬੋਧ. “ਆਪੇ ਨੇ ਆਪ ਖਾਇ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਵੈ.” (ਮ:

3 ਵਾਰ ਸੁੀ) 7 ਵਿ—ਆਪਣਾ. “ਇਸਟ ਮੀਤ ਆਪ ਭਾਪ ਨ

ਮਾਈ.” (ਗੁਰੂ ਮ: 4) “ਸੇ ਧਨ ਕਿਸਹਿ ਨ ਆਪ.” (ਆਸਾ ਮ:

4) ੮ ਸੰ. ਆਪ—ਆਪ. ਵਿ—ਨਿਰਾਲਸ. ਦੁਸਤ. ਚਾਲਕ. “ਨਏ

ਸਰਬ ਸੈਨਾ ਕੀਏ ਆਪ ਰੂਪ.” (ਪਾਦਸਾਵ) ੯ ਆਪਸ—ਆਪ:

ਸੰਗਤ—ਜਨ. ਪਾਣੀ. “ਜੈਸੇ ਧਾਰ ਸਾਕਰ ਮੇ ਕੰਠਾ ਜੀ ਕੇ ਆਪ

ਹੈ.” (ਚੰਡੀ 9)

ਆਪਸ. ਸੰਗਤ—ਪਰਸਪਰ ਸੰਬੰਧ। 2 ਨਾਤਾ। 3 ਭਾਈਚਾਰਾ।

4 ਦੇਖੋ, ਆਪ 2। 4 ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਪੇ ਵਿੱਚੀ. ਆਪਨ ਮੇ.

ਆਪਸੁਆਰਥੀ. ਵਿ—ਮੁਦਗਰਜ. ਆਪਣਾ ਸੁਾਰਥ (ਮਤਲਬ)

ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮਤਲਬੀ. “ਮਨਮੁਖ ਆਪਸੁਆਰਥੀ.” (ਮ: 3

ਵਾਰ ਸੋਰ)

ਆਪਕਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਪਕਾਰੀ। 2 ਦੇਖੋ, ਅਭਕਾਰੀ.

ਆਪ ਗਣਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਪਣੇ ਤਾਂਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁਰਖਾਂ ਵਿੱਚ

ਸੁਮਾਰ ਕਰਾਉਣਾ. ਅਭਿਮਾਨ ਦੇ ਵਲ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਤਾਂਦੀ ਆਕੂਆਂ

ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਗਿਣਾਉਣਾ. “ਜੇ ਕੇ ਆਪ ਗਣਾਇਦਾ ਸੇ ਮੁਰਖ

ਭਾਵਾਰ.” (ਵਾਰ ਗੁਜ 9 ਮ: 3)

ਆਪਕਾ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨਦੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪ (ਪਾਣੀ) ਵਹਿੰਦਾ

ਹੈ. “ਚਿੱਤ ਆਪਕਾ ਭਈ ਮਹਾਨੀ.” (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਬਿਨਾਪਕਾ.

ਆਪਗ੍ਰਹ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਗ੍ਰਹ ਅਤੇ ਸਤਾਗ੍ਰਹ.

ਆਪਣ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹੱਟ. ਦੁਕਾਨ। 2 ਬਾਜ਼ਾਰ। 3 ਦੇਖੋ, ਆਪਨ.

“ਆਪਣ ਲੀਆ ਜੇ ਮਿਲੈ.” (ਮਾਤ ਬਾਰਹਮਾਧ)

ਆਪਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਪਨਾ. “ਆਪਣਾ ਚੋਜ ਕਰਿ ਦੇਖੈ ਆਪੇ.” (ਮ: 8 ਵਾਰ ਬਿਹਾ)

ਆਪਣਾ ਭਾਣਾ. ਸੰਗਤ—ਮੁਦਪਸੰਦੀ. ਮਨਮੁਖਤਾ. ਮਨਮਤਿ.

“ਆਪਣੇ ਭਾਣੇ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ! ਵਿਵੁਡਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ.” (ਸੋਰ ਮ: 3) 2 ਬਰਤਾਰ ਦਾ ਭਾਣਾ. ਦਾਹਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜਾ.

ਆਪਤ. ਸੰ. ਆਪਤਿ. ਸੰਗਤ—ਮੁਸੀਬਤ. ਵਿਪੱਤਿ. ਵਿਪਦਾ. “ਸੰਪਤ

ਹਰਖ ਨ ਆਪਤ ਦੁਖਾ.” (ਗੁਰੂ ਮ: 4) 2 ਸੰ. ਆਪਤ—

ਆਤਮਤ੍ਵ. ਹੋਮੇ. ਅਭਿਮਾਨ. “ਕਾਮ ਕੁੰਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਆਪਤ ਪੰਚ

ਦੂਤ ਬਿਖੰਡਿਓ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: 3 ਕੇ) 3 ਸੰ. ਆਪੁ ਵਿ—ਪ੍ਰਾਪਤ.

ਹਾਸਿਲ। 4 ਦਾਨਾ. ਚਤੁਰਾ। 5 ਯਥਾਰਥ ਵਕਤਾ। 6 ਸੰਗਤ—

ਚਿਖੀ. ਸਾਧੂ.

ਆਪਤਕਾਮ. ਸੰ. ਆਪੁਕਾਮ. ਵਿ—ਸਭ ਕਾਮਨਾਂ ਜਿਸ ਦੀਆਂ

ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ. ਪੂਰਣਕਾਮ.

ਆਪਤਿ. ਦੇਖੋ, ਅਪਤ 9। 2 ਸੰ. ਆਪਿ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਾਪਤੀ.

ਆਪਤੁ. ਸੰ. ਆਪਤ—ਆਤਮਤ੍ਵ. ਸੰਗਤ—ਹੋਮੇ. ਖੁਦੀ।

2 ਮੁਦਪਸੰਦੀ. “ਭੋਭ ਆਪਤੁ ਬਾਦ ਅਹੰਕਾਰਾ.” (ਟੋਡੀ ਮ: 4)

ਆਪਦ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮੁਸੀਬਤ. ਵਿਪਦਾ. ਵਿਪੱਤਿ। 2 ਵਿਘਨ.

ਆਪਦਾ } “ਭਹਾਂ ਦੁਖ ਸਭ ਆਪਦ.” (ਸਾਰ ਮ: 4)

ਆਪਨ. ਸਰਵ—ਨਿਜ ਦਾ. ਆਪਣਾ. “ਆਪਨ ਭਾਧੈ ਨਾਹੀ ਕਿਸੀ

ਕੈ, ਭਾਵਨ ਕੈ ਹਰਿ ਚਾਜਾ.” (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ) 3 ਖੁਦ. ਆਪ

“ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਪਨ ਤਰੈ, ਅਭਿਰਨ ਲੇਤ ਉਧਾਰ.” (ਸ. ਮ. ੯)

2 ਸੰਗਤ—ਦੁਕਾਨ. ਹੱਟ. ਦੇਖੋ, ਅਪਣ. “ਬਨਜ ਸੋਜ ਸੋ ਆਪਨ

ਪੂਰੀ.” (ਨਾਪੁ)

ਆਪਨਤਾ. ਸਰਵ—ਨਿਜ ਦਾ. ਆਪਣਾ. ਅਪਨਾ. “ਆਪਨਤਾ

ਪੁਰੁ ਨਦਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ.” (ਦਭ ਮ: 4) “ਆਪਨਤੈ ਘਰਿ ਹਰਿਰੰਗੇ

ਕੀ ਨ ਮਾਣੇਹਿ.” (ਤਿਲੰ ਮ: 9)

ਆਪਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਪਨਾ.

ਆਪਨਿਧਿ. ਜਲਨਿਧਿ. ਸਮੁੰਦਰ.

ਆਪ ਪਛਾਣਨਾ. ਆਪਣੀ ਅਸਲਿਕਤ ਸਮਝਣੀ. “ਪਰਹਰਿ

ਪਾਪੁ ਪਛਾਣੈ ਆਪੁ.” (ਚਿਅੰਕਾਰ) “ਹਰ ਕਿ ਬਾਮੁਦ ਆਸਨਾ ਸੁਦ

ਅਜ ਮੁਦਾ ਬੇਗਾਨਾ ਨੇਸੁ.” (ਦੀਵਾਨ ਗੋਯਾ)

ਆਪਯੋਸ. ਵਿ—ਆਪਣਾ. ਨਿਬਾਸ। 2 ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ. ਹੋਮੇ ਦੀ

ਮੁਰਤਿ. “ਭਯੋ ਆਪ ਭੋਸੰ.” (ਰਾਮਾਵ)

ਆਪਮੁਹਾਰੂ } ਵਿ—ਅਮੋਭ. ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਹਾਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੈ.

ਆਪਮੁਹਾਰਾ } ਆਪਮੁਦਰਾ. ਦੂਜੇ ਦੀ ਨਸੀਬਤ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ।

2 ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

3 ਕਿਸੇ ਸੰਸਕਾਰ ਬਿਨਾ ਸੁਤੇ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ. “ਮੁਖਿ ਬੋਲੈ

ਆਪਮੁਹਾਰੂ.” (ਸੋਰ ਮ: 4)

ਆ ਪਰਸ. ਦੇਖੋ, ਅਪਰਸ. "ਨਿਰਹਾਰ ਵਰਤੀ ਆ ਪਰਸਾ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫)

ਆਪ ਲਖਾਉਣਾ. ਕਿ—ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨਾ. ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਹਰ ਕਰਨੀ. "ਰਤਨਾ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਈ, ਆਵੇ ਆਪੁ ਲਖਾਇ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਰਮ ੧)

ਆਪ ਵਵਾਉਣਾ. ਕਿ—ਆਪਾਭਾਵ ਦੂਰ ਕਰਨਾ. ਹੰਕਾਰ ਮਿਟਾਉਣਾ.

ਆਪਾ. ਸੰਗਤ—ਆਪਣੀ ਸੰਤਾ. ਆਪਾਭਾਵ। ੨ ਹੋਮੇ. ਹੰਕਾਰ। ੩ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਅਤ. "ਸਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨ ਆਪਾ ਚੀਨੈ ਮਿਟੈ ਨ ਕੂਮ ਕੀ ਕਾਈ." (ਧਨਾ ਮ: ੯) ੪ ਮਰਾ. ਆਪਾ. ਪਿਤਾ. ਬਾਪ.

ਆਪਾ. ਸਰਵ—ਆਪ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਅਸੀਂ ਹਮ.

ਆਪਾਉ. ਸੰ. ਆਪਯਾਨ. ਸੰਗਤ—ਤਰਪਣ. ਸੋਚਨ. ਆਬਪਾਈ. "ਸਲਿਨ ਆਪਾਉ ਸਾਰੰਗਪਾਈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ. ਜਲ ਸਿੰਜੇ। ੨ ਦੇਖੋ. ਆਪਾਉਣਾ.

ਆਪਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ. ਆਪਾਉ। ੨ ਕਿ—ਅਪਣਾਉਣਾ. ਆਪਣਾ ਕਰਨਾ. "ਪ੍ਰਭੁ ਗਹਿ ਭੁਜਾ ਆਪਾਇਓ." (ਕਉ ਅ: ਮ: ੫)

ਆਪਾਇਆ. ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ. ਆਪਾਉਣਾ। ੨ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਕਰ ਲਿਆ. ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਇਆ. "ਕਰਨਾ ਆਪਿ ਕਰਾਵਨ ਆਪੇ. ਬਹੁ ਨਾਨਕ ਆਪਿ ਆਪਾਇਓ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਆਪਾਹ. ਬੋਲਾਕ. ਦੇਖੋ. ਅਪਾਹ. "ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥ ਆਪਾਹੇ." (ਮਾਰੂ ਜੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਆਪਾਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਿਰਾਉ. ਪਰਨ। ੨ ਆਰੰਤ। ੩ ਅੰਤ। ੪ ਵਜ—ਅਚੰਟਚੇਤ. ਅਚਾਨਕ.

ਆਪਾਨਬਾਇ. ਦੇਖੋ. ਅਪਾਨ ਬਾਇ.

ਆਪਾਰ. ਦੇਖੋ. ਅਪਾਰ. "ਕਉਤਕ ਕਰੈ ਚੰਗ ਆਪਾਰ." (ਚੁਖਮਨੀ)

ਆਪਿ. ਦੇਖੋ. ਆਪ। ੨ ਵਜ—ਖੁਦ. ਸੁਯੰ. "ਆਪਿ ਛੁਟੇ ਨਹ ਛੁਟੀਐ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਨਾ) "ਜਹ ਘਿਮਾ ਤਹ ਆਪਿ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮਿਤ੍ਰ. ਦੋਸਤ.

ਆਪਿਓ. ਵਿ—ਅਪਣਾਇਆ. ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ. "ਲੰਕ ਤਭੀਪਣ ਆਪਿਓ ਹੇ." (ਸੋਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਆਪੀਣੈ ਆਪਾਹੁ. ਆਪਣੇ ਆਪ. ਖੁਦ ਖੁਦ. ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਿਨਾ. "ਆਪੀਣੈ ਆਪਾਹੁ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸੁਹੀ)

ਆਪੀਨ. ਸੰ. ਲੇਵਾ. ਉਧ. "ਫੀਰ ਦੇਹਿ ਬਹੁ ਵਡ ਆਪੀਨਾ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਖੁਦ. ਕੁਆ.

ਆਪੀਨੈ. ਖੁਦ ਹੀ. ਸੁਯੰ. "ਆਪੀਨੈ ਚਰਿਓ ਨਾਉ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ. ਦੇਖੋ. ਆਪੀਣੈ ਆਪਾਹ. "ਜਿਨਿ ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਆ ਸਚਤਾ ਅਲਖ ਆਪਾਹੇ." (ਦਭ ਮ: ੧ ਅਲਾਹੁਦੀਆਂ)

ਆਪੁ. ਆਪਣਾ ਆਪ. ਦੇਖੋ. ਆਪ. "ਆਪੇ ਸਾਣੈ ਆਪੁ." (ਜਪੁ) "ਆਪੁ ਸਵਾਰਹਿ ਮੈ ਮਿਲਾਹਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਖੁਦੀ.

ਹੋਮੇ. "ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਸੰਤ ਚਰਨ ਲਾਗਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਪਤਤਾਲ ਮ: ੫) ੩ ਵਜ—ਖੁਦ. "ਆਪੁ ਗਏ ਅਉਰਨ ਹੂ ਖੋਬਹਿ." (ਕਉ ਕਬੀਰ)

ਆਪੇ. ਖੁਦ (ਸੁਯੰ) ਹੀ. "ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ." (ਜਪੁ) ਆਪੇ ਆਪ } ਦੇਖੋ. ਆਪੀਣੈ ਆਪਾਹੁ. "ਹਰਿ ਆਪੇ ਆਪੁ ਆਪੇ ਆਪੁ" ਉਪਾਇਦਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪ ਵਣਜਾਰਾ)

ਆਪੇ ਆਪੇ. ਆਪਹੀ ਆਪ. ਸੁਯੰ। ੨ ਹੋਮੇ ਵਾਲਾ. ਅਭਿਮਾਨੀ. "ਏਕ ਮਹਲਿ ਤੂੰ ਆਪੇ ਆਪੇ. ਏਕ ਮਹਲਿ ਗਰੀਬਾਨੇ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ. ਆਪੇ ਆਪਿ.

ਆਪੇ. ਦੇਖੋ. ਆਪੇ। ੨ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ. "ਆਪੇ ਦੋਹੁ ਨ ਦੇਈ ਕਰਤਾ, ਜਮੁ ਕਹਿ ਮੁਕਨੁ ਚਤਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਆਪੇਧਾਪ } ਸੰਗਤ—ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਦੀ ਦੋਤ. ਖੁਦ ਮੁਖਤਾਰੀ. ਆਪੇਧਾਪੀ } ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਧੁਪਨ (ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ) ਲਈ ਕੀਤੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਆਪੇ ਧਾਪੀ ਹੋਇਕੈ ਨਾਚੇ ਨਾਚੇ ਧਰਮ ਚਲਾਵੈ." (ਭਾਉ) ੨ ਸੰ. ਅਪਯਾਨ. ਅਸੁਭ ਚਿੰਤਨ. ਬਦਮਾਹੀ.

ਆਪੇ. ਦੇਖੋ. ਆਪ ਅਤੇ ਆਪਾ. ਅਪਨਪੇ। ੨ ਅਪਨੇ ਜੇ. ਆਪ ਕੇ. "ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੇ ਆਪੇ ਜਾਣੈ. ਅਗੈ ਗਇਆ ਨ ਸੋਹੈ." (ਜਪੁ) ਜੇ ਕੋਈ ਸਮਝੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਆਤਤ. ਅ. ۞ ਸੰ. ਆਪਦ. ਸੰਗਤ—ਮੁਸੀਬਤ. ਵਿਪਦਾ। ੨ ਦੁੱਖ. ਕਲੇਸ਼। ੩ ਉਪਦ੍ਰਵ. ਫਸਾਦ.

ਆਤਤਾਬ. ਭਾ. ۞ ਸੰਗਤ—ਆਤਤ—ਆਬ. ਪਾਣੀ ਸੁਕਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਸੂਰਜ. "ਆਤਤਾਬ ਸਮ ਉਦਯ ਨ ਹੋਵੈ." (ਗੁਪਤੁ) ਸੰ. ਅਪਤਾਪ.

ਆਤਤਾਬਰੀਹ. ਭਾ. ਭਤਰੀ. ਭਵ। ੨ ਮੁਕਨ ਚਾਜ ਵੇਲੇ ਪਾਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾ ਦਾ ਗਰੀਦਾਰ ਪੱਖ ਸੁਨਹਰੀ ਡੰਡੀ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਵੱਡੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋਂਦਾ ਸੀ.

ਆਤਤਾਬੇ ਯਮਨ } ਭਾ. ۞ ਯਮਨ ਦਾ ਆਤਤਾਬੇ ਯਮਨ } ਸੂਰਜ. ਭਾਵ. ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਥਾਸਕ ਅਤੇ ਤੇਜ. ਯਮਨ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖਾ ਹੈ. "ਚਲਾਕੋ ਭਲਕ ਆਤਤਾਬੇ ਯਮਨ." "ਕਿ ਮਾਹੇ ਭਲਕ ਆਤਤਾਬੇ ਯਮਨ." (ਹਕਾਯਤਾਂ) ਦੇਖੋ. ਯਮਨ ਰ.

ਆਤਰਣਾ } ਕਿ—ਸਵਾਰ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਝੁੱਲਣਾ. ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਤਰਣਾ } ਅਯਤਨਾ. ਦੇਖੋ. ਅਦਾਰ.

ਆਤਰੀ. ਭਾ. ۞ ਵਜ—ਵਾਹ ਵਾਹ! ਧੰਨ ਧੰਨ! ਸ਼ਾਬਾਸ! "ਸਦਾ ਆਤਰੀ ਕਹਿ ਕੈ ਸਾਹੁ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਵਿ—ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਜਹਾਂ ਆਤਰੀ." ਜਹਾਨ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਆਤਰੀਦਹ. ਭਾ. ۞ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ.

ਆਤਰੀਦਨ. ਭਾ. ۞ ਕਿ—ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ.

ਆਤਰੀਦੀ. ਦੇਖੋ. ਅਤਰੀਦੀ.

ਆਵਰੀਨ. ਦੇਖੋ, ਆਵਰੀ.

ਆਵਾਤ. ਆءءء آءءء ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਸਰਕਸ਼ ਹੈ ਆਵਾਤ ਉਠਾਈ." (ਗੁਪਤ)

ਆਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਵਾਰ.

ਆਵੂ. ਦੇਖੋ, ਅਵੀਮ. "ਅਮਲੀ ਮਿਸਰੀ ਭਾਡਕੀ ਆਵੂ ਖਾਰ ਸਰਾਹਿ." (ਵਿੰਦ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵਰ. "ਭੁਨਹਿ ਉਸ ਕੇ ਸਗਨ ਆਵੂ." (ਤਿਲ ਮ: ੫)

ਆਵੂਆ ਕੀ ਬਰੀ. ਸੰਗਤ—ਅਵੀਮ ਦੀ ਬੋਲੀ. ਅਵਰੂਨ ਦਾ ਮਾਵਾ. ਅਹਿਫੇਨ ਵਟੀ. "ਅਮਿਤ ਆਵੂਆ ਕੀ ਬਰੀ ਖਾਇ ਚਦਾਈ ਭੰਗ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੧)

ਆਬ. ਡਾ ءءء ਸੰਗਤ—ਜਲ. ਪਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਆਪ ਦ ਅਤੇ ਅਬਸ. "ਦਰਖਤ ਆਬ ਆਸ ਕਰ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਤ) ੨ ਪਾਰਾ. ੩ ਮੋਤੀ. ੪ ਆਭਾ. ਚਮਕ. ਦਮਕ. ੫ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ. ੬ ਮੁੱਲ. ਕੀਮਤ. ੭ ਦਰਸਾ. ਭੁਤਕਾ. ੮ ਰਸਮ. ਰਿਵਾਜ. ੯ ਆਦਤ. ਸੁਭਾਵਿ. "ਸਚ ਕੀ ਆਬ ਨਿਰ ਦੇਹਿ ਪਾਣੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਪਾਣੀ ਦੇਵੇ.

ਆਬ. ਸੰਗਤ—ਅੰਬ. ਆਮ੍ਰ. "ਪਾਕਨ ਲਯੋ ਆਬ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਭਾਵ, ਸਿਹਤਾਸੀ ਚੁੱਤ ਫੁਟਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛ ਹੋਣ ਲਯੋ.

ਆਬਕਾਰ. ਚਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਦੀ ਚਾਦਰ ਚਰਨਾ.

ਆਬ ਹਯਾਤ } ਡਾ ءءءءءءءءءءء ਆਬੇ ਹਯਾਤ.
ਆਬ ਹੁਵਾਨ } ਸੰਗਤ—ਹਯਾਤ (ਜੀਵਨ) ਦਾ ਪਾਨੀ. ਅਮ੍ਰਿਤ.
ਸੁਧਾ.

ਆਬਕਾਰ. ਡਾ ءءء ਅਰਥ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ੨ ਸਰਾਬ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ.

ਆਬਕਾਰੀ. ਡਾ ءءء ਸੰਗਤ—ਅਰਥ. ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਥਾਂ. ੨ ਸਰਾਬ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ. Distillery.

ਆਬਖੋਰਾ. ਡਾ ءءء ਸੰਗਤ—ਬਖੋਰਾ. ਆਬ (ਪਾਣੀ) ਪੀਣ ਦਾ ਭਾਂਡਾ. ਪਿਆਲਾ.

ਆਬਕੀਰ. ਡਾ ءءء ਸੰਗਤ—ਆਬ (ਜਲ) ਕੁਹਣ ਕਰਤਾ. ਟੋਆ. ਗਲ. ੨ ਖਾਈ. ਨਾਲਾ. ੩ ਜਲ ਦਾ ਪਾਣੂ. ਕੜਾ. ਗਾਰਰ. ਭੋਲ. ਬੋਕਾ. ਚਰਸ.

ਆਬਕੂ. ਡਾ ءءء ਵਿ—ਪਾਣੀ ਚੰਗਾ. ੨ ਆਬਦਾਰ. ਚਮਕੀਲਾ. ੩ ਚਮਕੀਲੀ ਤਲਵਾਰ. ੪ ਇੱਕ ਨਹਿਰ, ਜੋ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਆਬ ਜਮਜਮ. ਜਮਜਮ ਖੂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ. ਦੇਖੋ, ਹੱਜ ਅਤੇ ਜਮਜਮ.

ਆਬਦਾਰ. ਡਾ ءءء ਵਿ—ਚਮਕੀਲਾ. ਚਮਕ ਦਮਕ ਵਾਲਾ. ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਰਾਹੀ ਬਰਦਾਰ. ਉਹ ਆਦਮੀ, ਜੋ ਪਾਣੀ ਲੈਕੇ ਅਮੀਰਾਂ ਪਾਸ ਹਾਜ਼ਿਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.

ਆਬਨੂਸ. ਡਾ ءءء ਇੱਕ ਬਿਰਫ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਰਾਨੀ ਫੋਲੀ ਬਹੁਤ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਅਤੇ ਕਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਕਲਮਦਾਨ. ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੋਟੀਆਂ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਸੁੰਦਰ ਚੀਜ਼ਾਂ

ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ. ਇਹ ਦਰਖਤ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖਣ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. L. Diospyros ebenum. ਯੂ. ebenos. ਅੰ. ebony.

ਖੁੰਘਟ ਉਘਾਰ ਕਾਰੀ ਨਾਇਕਾ ਦੀਦਾਰ ਦੀਨ,

ਦੇਖਤ ਹੀ ਭਾਂਡੀਗਈ ਹਾਂਤੀ ਦਾਧੀ ਕੁਸ ਕੀ,

ਭੇਡਨ ਕੇ ਦੌਰ ਪਰੀ ਹੋਨ ਪਰੀ ਖੁਸਨ ਕੇ,

ਕੱਥਨ ਕੇ ਰੋਹ ਪਰੀ ਆਪਨੇ ਜਲੁਸ ਕੀ,

ਕਾਂਢਰੀ ਨਿਕਾਰੀ ਕਰੀ ਕੋਲਾ ਕੀ ਚਿਗਾਰੀ ਕੁਲ,

ਭਨਰ "ਪੁਰਾਨ" ਨ ਅਭਾਰੀ ਕੁਹੁ ਹੁਸ ਕੀ,

ਤਵਾ ਮੇ ਨ ਤਾਬ ਰਹੀ ਕਾਜਰ ਭੇ ਆਬ ਭਈ,

ਤੇਰੀ ਆਬ ਦੇਖੇ ਆਬ ਭਈ ਆਬਨੂਸ ਕੀ.

ਆਬਪਾਈ. ਡਾ ءءء ਸੰਗਤ—ਸੋਚਨ. ਸਿੱਚਾਈ. ਜਲ ਸਿੱਜਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ. ੨ ਜਲ ਫਿਤਕਨਾ.

ਆਬਰੂ. ਡਾ ءءء ਸੰਗਤ—ਰੂ (ਚੋਹਰੇ) ਦੀ ਆਬ. ਮਾਨ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ ਇੱਜ਼ਤ. "ਵਿਚ ਸਭਾ ਆਬਰੂ ਖੋਟਿ ਰੋਹਿ." (ਗੁਪਤ)

ਆਬਰੇ. ਸੰਗਤ—ਆਮ੍ਰ. ਅੰਬ. "ਕਬੀਰੀ ਆਬਰੇ ਪਕਾਏ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਭਾਵ—ਕੁਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਸੁਕਰਮ ਹੋ ਗਏ. ਦੇਖੋ, ਫੀਲੂ ੨.

ਆਬਰੇ. ਦੇਖੋ, ਆਬਰੂ. "ਭਈ ਆਬਰੇ ਦੀਰਖ ਆਜ." (ਗੁਪਤ)

ਆਬਲੀ. ਸੰਗਤ—ਬੱਚੀ ਅੱਥੀ. ੨ ਟਿਮਲੀ. ੩ ਟਿਮਲੀ ਦਾ ਫਲ. ੪ ਦੇਖੋ, ਆਵਲੀ.

ਆਬਦ. ਆ ءءء ਅਬਦ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਯੁਗ (ਰੁਕ) ੨ ਡਾ. ਵਸਤੀ. ਬਹਿਰਾ. ੩ ਉਸਤਤਿ. ੪ ਵਿ—ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ.

ਆਬਦਾਨ. ਡਾ ءءء ਆਬਦ. ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ. "ਆਬਦਾਨ ਸਦਾ ਮਸਹੂਰ." (ਭਉ ਚਵਿਦਾਸ) ੨ ਇਰਾਥੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਹਿਰ.

ਆਬਾਈ. ਡਾ ءءء ਸੰਗਤ—ਬਸਤੀ. ਵਸੋਂ. ੨ ਜਨਸੰਖਯਾ. ਮਹਾਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ. ਜਿਥੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਬਾਈ ਕਿੰਨੀ ਹੈ?

ਆਬਿਦ. ਆ ءء ਵਿ—ਇਰਾਦਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਭਜਨੀਕ. ਭਗਤ.

ਆਬੀ. ਡਾ ءء ਵਿ—ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਪਣਿਆਲਾ. ੨ ਸੰਗਤ—ਰਵਾਰ. ਨਮੀ. ੩ ਮੁਰਗ਼ਾਬੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਭਾਜਨ ਸਾਬ ਆਬੀਅਨ ਲੋਹੀਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੧)

ਆਬੂ. ਸੰ. ਅਬੂਦ. ਸੰਗਤ—ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਅਰਵਲੀ ਪਰਬਤ ਦੀ ਇੱਕ ਚੋਟੀ, ਜੋ ਸਿਰੋਹੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਵਸਿਸ਼੍ਟ ਰਿਖੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਭਲੰਦੀ ੩੮੩੦ ਫੁੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਟਿੱਲੇ "ਗੁਰੂਸਿਖਰ" ਦੀ ਉਚਾਈ ੫੬੫੦ ਫੁੱਟ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਹਵਨਕੁੰਡ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਗਨਿਕੁਲ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰਾਜਪੂਤ.

ਇੱਥੇ ਜੈਨ ਮੰਦਿਰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਦੇਖੀਏ ਹਨ. ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਇਸ ਥਾਂ ਫਰਮੀ ਕੱਟਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਨ ੧੮੪੭ ਵਿੱਚ

ਇਹ ਠੰਡੀ ਥਾਂ ਰਹਿਣ ਲਈ ਲੱਭੀ ਸੀ।
 ਆਬੇ ਹੈਵਾਨ, ਦੇਖੋ, ਆਬਹੈਵਾਨ।
 ਆਬੇ ਬਕਾ, ਡਾ ७ ਸੰਗਤ—ਅਮ੍ਰਿਤ, ਸੁਧਾ।
 ਆਬੂ, ਸੰਗਤ—ਆਮ੍ਰ, ਅੰਬ।
 ਆਡਨੀ, ਸੰਗਤ—ਆਡਾ (ਬੋਝਾ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ, ਫੌਜ, (ਸਨਾਮਾ)
 ਆਬਰਣ, ਸੰਗਤ—ਗਹਿਣਾ, ਝੂਸਣ, “ਹਰਿਨਾਮ ਚੰਕ ਅਬਰਣੀ,”
 (ਸੈਤ ਮ: ੫) ੨ ਪੋਸਣ, ਪਰਵਰਿਸ਼, ਪਾਲਨ।
 ਆਡਾ, ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਸੋਝਾ। ੨ ਪੁਤਾ, ਚਮਕਾ ੩ ਉਪਮਾ।
 ਆਡਾਸ, ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ, ਚਲਕ, ਛਾਇਆ।
 ਆਡਾਗਾ, ਦੇਖੋ, ਅਡਾਗਾ, “ਜਨਮਤ ਕੀ ਨ ਮੁਢਿ ਆਡਾਗਾ?”
 (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)
 ਆਡਾਨੀ, ਸੰਗਤ—ਆਡਾ (ਬੋਝਾ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ, ਫੌਜ, (ਸਨਾਮਾ)
 ਆਡਾਰ, ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਬੋਰ, ਡਾਰ। ੨ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ। ੩ ਉਪਕਾਰ,
 ਟਿਹਸਾਨ। ੪ ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ, ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਕੁਪ ੨੭।
 ਆਡਿਖੇਕ, ਦੇਖੋ, ਅਡਿਖੇਕ। ੨ ਵਿ—ਅਡਿਖੇਕ ਸੰਬੰਧੀ।
 ਆਡਿਗਤ, ਦੇਖੋ, ਅਡਿਗਤ ੩ ਅਤੇ ੪।
 ਆਡਿਜ, ਦੇਖੋ, ਅਡਿਜ।
 ਆਡੁਲ, ਦੇਖੋ, ਅਡੁਲ, “ਆਪ ਅਡੁਲ ਨ ਭੁਲਉ,” (ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀ
 ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫)
 ਆਡੂਖਣ } ਸੰ, ਆਡੂਸਣ, ਸੰਗਤ—ਗਹਿਣਾ, ਜੇਵਰ, “ਜਿਹ
 ਆਡੂਖਨ } ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਆਡੂਖਨ ਪਹਿਰੀਜੀ,” (ਲੁਖਮਨੀ) ੨ ਅਲੰਕਾਰ,
 ਕਾਵਤ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ।
 ਆਡੋਕ, ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਵਾਣ ਆਦਿ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਭਾਗ, ਭੋਗ
 ਦਾ ਹਿੱਸਾ।
 ਆਡੀਜ, ਦੇਖੋ, ਅਡੀਜ।
 ਆਮ, ਸੰ, ਵਿ—ਕੱਚਾ, ਅਪਕੁ। ੨ ਸੰਗਤ—ਆਉਂ, ਅਨਪਚ ਅੰਨ
 ਦਾ ਰਸ, ਜੋ ਅੰਤਤੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਰਸਤੇ ਡਿਗਦਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਆਮਪਤ
 ੨। ੩ ਸੰ, ਆਮ੍ਰ, ਅੰਬ ਦੇਖੋ, ਅੰਬ ੨। ੪ ਸੰ, ਆਮਲ, ਰੋੜ੍ਹ।
 “ਸੁਨ ਲਹਿਣਾ ਹਰਖਜੇ ਰਿਦੇ ਜਤੋਂ ਅਮੀ ਬ੍ਰਿ ਆਮ,” (ਨਾਪੁ)
 ਜਿਵੇਂ ਰੋਗੀ ਰੋੜ੍ਹ ਨੂੰ ਖੋਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੫ ਆ ੧੬ ਆਮ,
 ਵਿ—ਸਾਮਾਨਤ, ਮਾਮੂਲੀ, ਸਾਧਾਰਣ, ਜੋ ਖਾਸ ਨਹੀਂ। ੬ ਪ੍ਰਸਿੱਧ।
 ੭ ਸੰਗਤ—ਸਾਲ, ਵਰ੍ਹਾ।
 ਆਮਖ, ਦੇਖੋ, ਅਮਿਖ।
 ਆਮ ਖਾਸ, ਸੰਗਤ—ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਦਰਬਾਰੀ
 ਕਮਰਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਦਰਬਾਰੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੁੰਦੇ
 ਸਨ। ੨ ਉਹ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਬਾਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਅਤੇ ਖਾਸ ਨੂੰ
 ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਾਹ ਹੋਵੇ, “ਆਮ ਖਾਸ ਮੇ ਕਰੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ,”
 (ਗੁਪਤੁ)
 ਆਮਦ, ਡਾ ੧੧ ਆਇਆ, “ਕੁਜਾ ਆਮਦ ਕੁਜਾ ਰਵਤੀ?”
 (ਤਿਲ ਨਾਮਦੇਵ) ਕਿੱਥੇ ਆਇਆ ਕਿੱਥੇ ਤੂੰ ਗਿਆ ੨ ਸੰਗਤ—

ਆਮਦਨੀ, ਸੰ, ਆਯ, “ਆਮਦ ਖਰਚ ਸੰਤਾਰਨ ਕਰੈ,” (ਗੁਪਤੁ)
 ਆਮਦਨ, ਡਾ ੧੧ ਕਿ—ਆਉਣਾ, ਆਗਮਨ। ੨ ਸੰਗਤ—
 ਆਮਦ, ਆਮਦਨੀ।

ਆਮਦੰਦ, ਡਾ ੧੧ ਉਹ (ਵਹ) ਆਏ।

ਆਮਨ, ਸੰ, ਆਸਨ—ਆਮਨਸ, ਸੰਗਤ—ਰੋਗ, ਬੀਮਾਰੀ।

ਆਮਨਾਯ, ਸੰ, ਆਸਨਾਯ, ਸੰਗਤ—ਦੇਵ। ੨ ਅਭਿਆਸ। ੩ ਰੀਤਿ,
 ਮਨੀਦਾ (ਮਜ਼ਜਦਾ), ੪ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ, ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ।

ਆਮਪਾਤ, ਆਮ (ਕੱਚੇ) ਫਰਤ ਦਾ ਪਾਤ (ਡਿਗਣਾ), ਦੇਖੋ,
 ਫਰਤਸੁਵਾ। ੨ ਆਉਂ ਦੇ ਡਿਗਣ ਨੂੰ ਭੀ ਆਮਪਾਤ ਆਖਦੇ ਹਨ,
 ਜਠਰਾਗਨਿ ਦੇ ਨਿਰਬਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਨਪਚ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅੰਨ ਦਾ ਕੱਚਾ
 ਰਸ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਆਉਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕੇ ਅੰਤਤੀ
 ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਆਉਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੁਰਗੰਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਰ
 ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਰੋੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਚਾਵਲ ਸਾਝਦਾਣਾ
 ਆਦਿਕ ਨਰਮ ਗਿਜਾ ਖਾਣੀ ਚਾਹੀਏ, ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰਤੇ ਭੋਜਨ
 ਦੁਖਦਾਈ ਹਨ, ਜੇ ਅੰਤਤੀ ਵਿੱਚ ਜਖਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਆਉਂ ਨਾਲ
 ਲਗੂ ਆਵੇ ਅਤੇ ਸੈਲ ਦਰਦ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹੇ, ਤਦ ਇਸ ਨੂੰ ਮਰੋੜਾ
 ਅਰਥਾ ਪੇਚਿਸ਼ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਪੇਚਿਸ਼।

ਆਉਂ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਹਾਉਬੋਰ, ਅਦਰਕ, ਮੋਥਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ
 ਪਾਪਤਾ ਉਥਲਕੇ ਪਿਆਉਣਾ ਕੁਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਬਿੱਲ ਦਾ ਕੁੰਦਾ ਕੁਤ
 ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਖਾਣਾ ਜਾਂ ਚਾਯ ਦੀ ਭਰਾਂ ਪੀਣਾ ਢੰਗ ਹੈ, ਸੁੰਭ,
 ਚਿੱਟਾ ਜੀਰਾ, ਸੇਂਧਾ ਨੂਣ, ਹਿੰਗ, ਜਾਇਫਲ, ਅੰਬ ਦੀ ਕੁਠਲੀ,
 ਬਿੱਲ, ਕੰਥ ਅਤੇ ਤਤਿੰਗੀ ਦਾ ਬੂਰਣ ਦਹੀਂ ਨਾਲ ਚੱਕਣਾ ਬਹੁਤ
 ਹੱਛਾ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, “ਆਮਪਾਤ ਅਰੁ ਸੁੱਟਰ ਪਾਤਾ,” (ਚਰਿਤ੍ਰ
 ੪੦੫)

ਆਮਯ, ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਰੋੜ੍ਹ, ਬੀਮਾਰੀ। ੨ ਹਾਨੀ, ਨੁਕਸਾਨ।
 ੩ ਬਦਰਜਮੀ, ਅਜੀਰਣ। ੪ ਉੱਟ, ਸੁਤਰ।

ਆਮਰ, ਦੇਖੋ, ਅਮਰ, “ਆਪ ਕਵਾਇ ਆਮਰ ਰਹੇ,” (ਆਸਾ
 ਅ: ਮ: ੧) “ਹੋਇ ਆਮਰੇ ਕ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਬੈਠਾ,” (ਸੋਰ ਮ: ੫)
 ੨ ਆਮਿਰ, ਜੋ ਅਮਰ ਕਰੇ, ਜੋ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇ, “ਪੁਰ ਕੀ ਭੋਜੀ
 ਆਈ ਆਮਰ,” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਾਇਆ।
 ੩ ਆ ੧੧ ਅੰਮਰ, ਕਮਜ਼ੋਰ, ਨਿਰਬਲ, “ਇਹ ਆਮਰ, ਹਮ ਕੁਰਿ
 ਕੀਏ ਦਰਬਾਰੀ,” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਇਹ ਮਾਇਆ ਨਿਰਬਲ ਹੋ
 ਗਈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਗਏ।

ਆਮਰਸ } ਸੰ, ਆਮਰ, ਸੰਗਤ—ਬ੍ਰੋਧ, ਕੁੱਸਾ, “ਇਰਖਾ ਪਰੁਖਾ
 ਆਮਰਖ } ਫਲ ਆਮਰਖਾ,” (ਨਾਪੁ) ਈਰਖਾ ਕੁੱਖਪਨ ਕਪਟ
 ਅਤੇ ਬ੍ਰੋਧ। ੨ ਸੰ, ਆਮਰ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨਾ।
 ੩ ਮਸ਼ਵਰਾ, ਸਲਾਹ, ਮੰਤ੍ਰ।

ਆਮਰਿ } ਦੇਖੋ, ਅਮਰ ਅਤੇ ਅਮਰ, “ਅਜੀ ਆਮਰੀ ਨਿਵਲਕਾ
 ਆਮਰੀ } ਕਰਮ ਵਾਰੇ,” (ਦੱਤਾਵ) ਅਜ ਅਮਰ ਯੋਗਾਭਾਜਾਸੀ।
 ਆਮਰੂ }

ਆਮਰੂਦ. ਦੇਖੋ, ਅਮਰੂਦ.

ਆਮਰੋ. ਦੇਖੋ, ਅਮਰ.

ਆਮਲ. ਦੇਖੋ, ਅਮਿਲ.

ਆਮਲਕ. ਦੇਖੋ, ਆਉਲਾ. "ਹਾਥ ਆਮਲਕ ਆਤਮਗਣਨਾ." (ਨਾਪੁ)

ਆਮਲੀ. ਇਮਲੀ ਦੇਖੋ, ਅਮਲੀ ਕ.

ਆਮਾਸ਼ਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਮ (ਕੱਚੇ) ਅੰਨ ਦੇ ਠਹਿਰਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਮੇਦਾ. ਜਠਰ। ੨ ਅੰਤਰੀ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੱਚੇ ਅੰਨ ਦਾ ਰਸ ਜਾਕੇ ਠਹਿਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਥਰ ਤੋਂ ਪਿੱਤ ਦਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

Duodenum.

ਆਮਾਤ } ਦੇਖੋ, ਅਮਾਤਰ.

ਆਮਾਦਹ. ਭਾ. ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਦੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ.

ਆਮਾਲ. ਅ. ਅਮਲ. ਸੰਗਤ—ਅਮਲ ਦਾ ਥਰੁ ਵਰਨ. ਕਰਮ. ਕਰਤੂਤਾਂ. ਕਰਣੀਆਂ.

ਆਮਿ. ਦੇਖੋ, ਅਮਯ ਅਤੇ ਭਾਮਿ.

ਆਮਿਖ. ਸੰ. ਆਮਿਸ. ਸੰਗਤ—ਮਾਂਸ (ਮਾਸ). ਰੋਬੂ. "ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਜਹੁ ਆਮਿਖ ਕੇ ਖਾਨਾ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਮਾਂਸ। ੨ ਵੱਥ. ਭੁਲ. ਦੇਖੋ, ਮਿਖ ੨.

ਆਮਿਲ. ਅ. ਅਮਿਲ. ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਭਾਸੀ. ਕਰਣੀ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਹਿਲਕਾਰ. ਕਰਮਚਾਰੀ. "ਆਮਿਲ ਮੁਲਕਨ ਕੇ ਜਿਸ ਵਾਈ." (ਗੁਪਤ) ੩ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਲੀ ਅਹੁਦਾ. ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ ਔਲ ਭੀ ਹੁਣ ਆਮਿਲ ਹੀ ਕਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੪ ਕਾਰੀਗਰ.

ਆਮੀ. ਵਿ—ਅਮਯ (ਰੋਗ) ਵਾਲਾ. ਰੋਗੀ. ਦੇਖੋ, ਅਮ ੩। ੨ ਅ. Amen. ਵਜ—ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਵੇ. ਏਵਮਸੂ. ਭਵਾਸੂ। ੩ ਕਬੂਲ ਕਰੋ. ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੋ.

ਆਮੂ. ਭਾ. ਸੰਗਤ—ਬੁਝਾਰੇ ਦਾ ਇੱਕ ਦਰਿਆ, ਜੋ ਈਰਾਨ ਤੂਰਾਨ ਦੇ ਮੱਧ ਵਹਿੰਦਾ ਹੈ (oxus). "ਆਮੂ ਆਦਿ ਬਖਾਨਕੀ ਈਸਰਾਸਤੁ ਕਹਿ ਅੰਤ." (ਸਨਾਮ) ਆਮੂ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਤੀ ਵਰੁਣ, ਉਸ ਦਾ ਸਸਤੁ ਭਾਗੀ (ਪਾਸ)

ਆਮੂਈਸਰਾਸੂ. ਦੇਖੋ, ਆਮੂ.

ਆਮੇਸਰਹ. ਭਾ. ਵਿ—ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਆਮੇਸਤਨ. ਭਾ. ਵਿ—ਮਿਲਾਉਣਾ. ਮਿਸ਼ਟ.

ਆਮੇਸ਼. ਭਾ. ਵਿ—ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਮਿਸ਼ਿਤ. ਮਿੱਥਾ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਰੰਗਾਮੇਸ਼."

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਾਚੀਨ (ਅਰਥਾਤ) ਪਿੱਛੋਂ ਈਸਾਈ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉੱਚੇ ਮੁਰ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਅਸਲੋਂ ਇਹ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ—ਸਚਮੁੱਚ, ਵਸਤੂਤਾ ਆਦਿ.

ਆਮੇਸ਼ਿਸ. ਭਾ. ਸੰਗਤ—ਮਿਲਾਵਟ. ਮਿਲਾਪ.

ਆਮੇਯ. ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਅਮੇਯ। ੨ ਜੋ ਸਮਾ (ਮੇਯ) ਨਾ ਸਕੇ.

ਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. "ਚਖੰ ਦੁਖ ਆਮੇਯ ਵਾਹੜੀ ਸੁ ਆਵੈ." (ਨਾਪੁ)

ਆਮੇਰ } ਜਗ (ਜੈ) ਪੁਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਨਗਰੀ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਆਮੇਰ } ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰ ੮ ਅਤੇ ਅੰਬੇਰ.

ਆਮੇ ਸਾਮਣੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਰਸਪਰ ਸਨਮੁਖ. ਇੱਕ ਦੇ ਸਾਮਣੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਮੁੱਹ. "ਲੱਖ ਨਗਰੇ ਵੱਸਣ ਆਮੇ ਸਾਮਣੇ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਆਮੇਖਤਹ ਕਾਰ. ਭਾ. ਵਿ—ਬੰਮ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਇਆ. ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ.

ਆਮੇਖਤਨ. ਭਾ. ਵਿ—ਸਿੱਖਣਾ. ਸਿਖਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ। ੨ ਸਿਖਾਉਣਾ. ਸਿਖਤਾ ਦੇਣੀ.

ਆਮੇਦ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਖੁਸ਼ੀ. ਆਨੰਦ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. "ਉਹ ਆਮੇਦ ਸੰਭ ਭੇ ਫਹਿਰ." (ਨਾਪੁ)

ਆਮੇਲ } ਦੇਖੋ, ਅਮੇਲ। ੨ ਬਿਨਾ ਮੁੱਲ. "ਗੁਰੂ ਪਹਿ ਸਿਰ ਭੇਚ ਆਮੇਲਾ } ਆਮੇਲੀਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਹਿ)

ਆਮੇਲੀ

ਆਮੇਰੂਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਭੁਲਾਉਣਾ. ਸੱਦਣਾ. ਸੰਬੋਧਨ। ੨ ਨਿਮੇਰੂਣ. ਨਿਉਂਦਾ.

ਆਮੂ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਬ. ਅੰਮ. ਰਮਾਲ.

ਆਮੂ ਮੋਰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਬ ਦਾ ਭੂਰ. ਅੰਬ ਦੀ ਮੰਜਰੀ.

ਆਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਮਦਨ.

ਆਯਸ } ਵਿ—ਲੋਹੇ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਆਗਤ. ਦੇਖੋ, ਆਇਸ.

ਆਯਤੁ } ਵਿ—ਲੋਹੇ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਆਗਤ. ਦੇਖੋ, ਆਇਸ.

ਆਯਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੋਤਾ। ੨ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ. "ਮਸਤਕ ਆਯਤ ਲੋਚਨ ਲੋਚੇ." (ਨਾਪੁ) ੩ ਅ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਾਨ ਅਤੇ ਅੰਸੀਲ ਦਾ ਪਦ. ਮੰਤ੍ਰ. ਤੁਕ. ਵਾਕ। ੪ ਨਿਸ਼ਾਨ. ਚਿੰਨ੍ਹ। ੫ ਪੈਗੰਬਰ ਦੀ ਕਰਾਮਤ (ਸਿੱਖਿ).

ਆਯਤਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਘਰ. ਚਹਿਣ ਦਾ ਥਾਂ। ੨ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਮੰਦਿਰ. ਦੇਵਾਲਯ.

ਆਯਤ. ਸੰ. ਆਯਤ. ਵਿ—ਅਧੀਨ. ਪਰਵਸ.

ਆਯਦ. ਭਾ. ਵਿ—ਆਵੇ. ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਆਵੇਗਾ। ੨ ਅ. ਆਯਦ. ਉਲਟਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਘਟਨਾ. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਾ ਕਿਸੇ ਕਾਤ ਪੁਰ ਠੀਕ ਬੈਠਣਾ. ਚਰਿਤਾਰਥ ਹੋਣਾ.

ਆਯਨ. ਦੇਖੋ, ਅਯਨ.

ਆਯਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਉਣ ਦਾ ਰੂਤ ਕਾਲ. ਆਇਆ. "ਬਗਾਂ ਤਿ ਆਯਾ ਚਾਉ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਵਭ) ੨ ਪੁਰਤ. ਸੰਗਤ—ਦਾਈ. ਧਾਤ੍ਰਿ। ੩ ਭਾ. ਵਜ—ਕਤਾ. ਕੀ. ਅਥਵਾ.

ਆਯਮ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵਿਸਤਾਰ. ਫੈਲਾਉਣਾ। ੨ ਨਿਯਮ (ਕਾਇਦੇ) ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਥਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਾਣਯਾਮ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਯਾਮ.

ਆਯੀਨਹ. ਦੇਖੋ, ਆਈਨਾ.

ਆਯੁ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉਮਰ ਅਵਸਥਾ। ੨ ਘੀ. ਖਿਤ। ੩ ਪੁਰੁਸ਼ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ। ੪ ਅੰਨ, ਅਨਾਜ। ੫ ਪਦਮ. ਹਵਾ। ੬ ਔਲਾਦ। ੭ ਦਵਾ. ਔਖਧ।

ਆਯੁਸਮਾਨ } ਸੰ. ਆਯੁਸਮਾਨ. ਵਿ—ਵਡੀ ਉਮਰ ਵਾਲਾ.
ਅਯੁਖਮਾਨ } ਚਿਰੰਜੀਵੀ.

ਆਯੁਖਾ. ਸੰ. ਆਯੁਖ—ਆਯੁਸ਼. ਸੰਗਤ—ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ.

ਆਯੁਖਤ. ਸੰ. ਆਯੁਸਤ. ਵਿ—ਉਮਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਹਯਾਤ ਖਮਸ਼।
੨ ਸੰਗਤ—ਪੱਛ. ਬੀਮਾਰ ਦੇ ਖਾਣ ਨਾਇਕ ਪਦਾਰਥ। ੩ ਭਲ. ਤਕਤ.

ਆਯੁਰ. ਦੇਖੋ, ਅਯੁਤ ਅਤੇ ਆਯਤ.

ਆਯੁਧ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰੀਏ. ਹਥਿਆਰ. ਸ਼ਸਤ੍ਰ।
੨ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸੰਧ. ਰਣਸਿੰਘ ਆਦਿਕ.

ਆਯੁਧਨ. ਸੰਗ. ਦੇਖੋ, ਆਯੋਧਨ. “ਘੋਰ ਆਯੁਧਨ ਐਸੇ ਭਯੋ.”
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਆਯੁਰ. ਸੰਗਤ—ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ. “ਫਿਨ ਫਿਨ ਆਯੁਰ ਭੀਤਤ ਜਾਈ.” (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਆਯੁਖਾ.

ਆਯੁਰ ਵੇਦ. ਸੰ. ਆਯੁਰਵੇਦ. ਸੰਗਤ—ਉਮਰ ਸੰਬੰਧੀ ਉਪਵੇਦ.
ਵੈਦਵਿਦਯਾ. ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਚਾਰਯ ਅਸ਼ਿਨੀ ਰੁਮਾਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇੰਦੁ ਨੇ ਵਿਦਯਾ ਪੜ੍ਹੀ, ਅਤੇ ਇੰਦੁ ਨੇ ਧਨੁਰੰਗਿ ਨੂੰ ਸਿਖਾਈ. ਇਹ ਅਭਰਵ ਵੇਦ ਦਾ ਉਪਵੇਦ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪੇਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿੰਤੂ ਵੈਦਯਵਿਦਯਾ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਸਾਰੇ ਇਸ ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. “ਆਯੁਰ ਵੇਦ ਕੀਕੋ ਪਰਕਾਸ਼.” (ਧਨੰਤਰਾਥ)

ਆਯੋਦ. ਭਾ. ਆਯੋ ਤੁਮ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ.

ਆਯੋਧਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੰਗ. ਯੁੱਧ। ੨ ਰਣ ਭੂਮਿ. ਸਿਦਾਨੇ ਜੰਗ.

ਆਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਰੁਆ. “ਆਯ ਨਹੀਂ ਸਿਹ ਤੋਪਉ.” (ਸੋਰ ਚਵਿਦਾਸ) ਇਸ ਥਾਂ ਆਯ ਤੋਂ ਭਾਵ ਤੀਕਨ ਬੁੱਧਿ (ਬਾਹੀਕ ਅਕਲ) ਹੈ। ੨ ਚਕ੍ਰ ਆਯੇ ਆਇ ਦਾ ਦੰਦਾ ਅਤੇ ਪਹੀਏ ਦਾ ਗਜ਼। ੩ ਕੱਚੀ ਧਾਤੁ। ੪ ਪਸ਼ੂ ਹੱਕਣ ਵਾਸਤੇ ਨੇਕਦਾਥ ਸੇਟੀ। ੫ ਆ. ਯੁ. ਆਯ. ਲੰਜਾ. ਸ਼ਰਮ। ੬ ਵੈਰ. ਦੁਸ਼ਮਣੀ। ੭ ਸਿੰਧੀ. ਆਯ. ਪੁਰਖਾਰਨਾ. ਪਿਆਰ ਦੇਣਾ.

ਆਯਸ. ਸੰਗਤ—ਆਲਸ. “ਹਿਸਾਰ ਆਯਸ ਸਭੇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਲੋਕ ਜਾਗਹੀਂ.” (ਸੁਰਜਾਵ) ੨ ਸੰ. ਆਯ. ਵਿ—ਰਿਸਿ (ਰਿਖੀ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਰਿਖੀ ਦੀ ਰਚਨਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਰਿਸਿ ਕਰਕੇ ਸੇਵਕ ਵੇਦ.

ਆਯਸਤਾ. ਸੰਗਤ—ਆਲਸਤਾ. ਸੁਸਤੀ. ਆਲਸਪਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਰਾਸਤਾ.

ਆਯਸਪੁਯੋਗ. ਦੇਖੋ, ਆਸਪੁਯੋਗ.

ਵਿਸਨੁ ਦੇ ਚਕ੍ਰ ਸੁਦਰਸਨ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰ ਯਾਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. “ਚਕ੍ਰ ਸੰਭਾਰ ਗਜ਼ਾ ਹੈ ਆਗ.” (ਭੁਪਤ੍ਰ)

ਆਰਸੀ. ਸੰ. ਆਰਸ਼. ਸੰਗਤ—ਸ਼ੀਸ਼ਾ. ਦਰਪਣ. ਆਈਨਾ. “ਇਹੁ ਮਨੁ ਆਰਸੀ ਕੋਈ ਕੁਰਮੁਖਿ ਵੇਖੇ.” (ਮਾਭ ਅ: ਮ: ੩) “ਜੇਸੇ ਤਾਰੇ ਤਾਰੀ ਔਰ ਆਰਸੀ, ਸਨਾਹ ਸਸਤੁ.” (ਭਾਣੂ ਕ) ਦੇਖੋ, ਆਈਨਾ। ੨ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗਹਿਣਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਜਤਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਅੰਗੂਠੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨੀਦਾ ਹੈ. “ਕਹਾਂ ਸੁ ਆਰਸੀਆਂ ਮੁਹਿ ਬੰਕੇ?” (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਆਲਸੀ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ “ਆਰਸੀ” ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ.

ਆਰਕਤ. ਸੰ. ਆਰਕੁ. ਵਿ—ਨਾਲ. ਜੁਰਖ। ੨ ਨਾਲੀ ਦੀ ਢਲਕ ਸਹਿਤ.

ਆਰਕਤਾ ਸਲਨਿ. ਸੰਗਤ—ਆਰਕੁ (ਨਾਲ) ਜਲ ਵਾਲੀ ਸਰਸੂਰੀ ਨਦੀ. (ਸਨਾਮ)

ਆਰਜ. ਦੇਖੋ, ਆਰਯ.

ਆਰਜਤਾ. ਸੰ. ਆਰਜਤਾ. ਸੰਗਤ—ਸਭਰਤਾ. ਤਹਿਸੀਬ. “ਸਿਰਜਨ ਆਰਜਤਾਯ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਬ੍ਰੇਸ਼ਤਾ. ਉੱਤਮਤਾ। ੩ ਨਿਸਕਪਣਤਾ.

ਆਰਜਾ.

ਆਰਜਨੀ. ਸੰ. ਅਰੁਨੀ. ਵਿ—ਅਰਜੁਨ (ਚਾਂਦੀ) ਜੇਹੀ ਚਿੱਟੀ. ਉੱਜਲ। ੨ ਅਰਜਨ (ਸੰਕੁਹ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ. “ਨਮੋ ਆਰਜਨੀ ਮਾਰਜਨੀ.” (ਚੰਡੀ ੨)

ਆਰਜਵ. ਸੰ. ਆਰਜਵ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧਾਪਨ. ਭਲ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਸਰਲਤਾ. “ਆਰਜਵ ਬਿਨਾ ਕੁਟਿਨਤਾ ਜੋਇ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਵਿ—ਸਿੰਧਾ. ਭਲ ਕਹਤ. ਨਿਸਕਪਣ.

ਆਰਜਾ. ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗਤ—ਆਯੁਖਾ. ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Age। “ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਆਰਜਾ,” (ਜਪੁ) ੨ ਅ. ਆਰਜਹ. ਰੋਕ. ਬੀਮਾਰੀ। ੩ ਸੰ. ਆਰਜਾ. ਮਰਾ. ਮਾਂ। ੪ ਇੱਕ ਫੰਦ. ਦੇਖੋ, ਗਾਹਾ ੩। ੫ ਵਿ—ਬ੍ਰੇਸ਼ੁ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਨੇਕ ਔਰਤ. “ਭਨੈ ਨਿਸ ਭਾਰਜਾ ਸੋ, ਆਰਜਾ! ਸੁਵਣ ਕਰ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਆਰਜਾਧਿ. ਸੰਗਤ—ਆਰਜਾ-ਅਵਧਿ. ਉਮਰ ਦੀ ਮਯਾਦ (ਮਿਆਦ). ਦੇਖੋ, ਅਰਜਾਧਿ.

ਆਰਜਾਰਿ. ਸੰਗਤ—ਆਰਜਾ (ਉਮਰ) ਦਾ ਵੈਰੀ, ਬੁਢੇਪਾ. ਸਹਾ. (ਸਨਾਮ)

ਆਰਜਾਰਿ ਆਰਿ. ਸੰਗਤ—ਉਮਰ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬੁਢੇਪਾ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਅਮਿਤ. ਸੁਧਾ. (ਸਨਾਮ)

ਆਰਜਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਆਰਜਾਰਿ। ੨ ਆਯੁਸ. ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ. “ਭਿਨੁ ਸਿਮਰਨ ਜੇਸੇ ਸਰਪ ਆਰਜਾਰੀ.” (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫)

ਆਰਜੀ. ਅ. آرزو ਆਰਜੀ. ਵਿ—ਜੋ ਪਾਇਦਾਰ ਨਹੀਂ. ਬੇਤੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਆਰਜੁ. ਭਾ. آرزو ਸੰਗਤ—ਇੱਛਾ. ਅਭਿਲਾਖ. ਚਾਹ.

ਆਰਣ. ਸੰਗਤ—ਲੋਹ ਆਦਿਕ ਧਾਤੁ ਰਪਾਉਣ ਅਤੇ ਢਾਲਣ ਦੀ ਭੱਠੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਣਿ. “ਕਾਇਆ ਅਚਣ ਮਨ ਦਿਓ ਲੋਹਾ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਭੁੰਘਿਆਈ. ਗੰਭੀਰਤਾ। ੩ ਟੋਆ. ਤਾਲ।

੪ ਸਿੰਧੀ. ਜੰਗ. ਯੁੱਧ.

ਆਰਣ ਸੁਤ. ਸੰਗਤ—ਆਰਣ (ਤਾਲ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕਮਲ. “ਆਰਣਸੁਤ
ਕਰ ਪੁਤ੍ਰ ਸਿਰ ਲਾਯੋ.” (ਨਾਪੁ) ਹਸੁਕਮਲ ਸਿਰ ਲਾਇਆ।
੨ ਚੰਦਮਾ. ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ.

ਆਰਣਿ. ਆਰਣ ਵਿੱਚ. ਲੋਹਾ ਆਦਿਕ ਧਾਤੂ ਪਘਾਰਣ ਅਤੇ
ਤਾਉਣ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿੱਚ. “ਸਿਉ ਆਰਣਿ ਲੋਹਾ ਪਾਇ ਭੰਨਿ
ਘੜਾਈਐ.” (ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਤ—ਜਲ ਦੀ ਭੋਰੀ.
ਪਾਣੀ ਦਾ ਚੱਕਰ.

ਆਰਣਸ਼ਕ. ਦੇਖੋ, ਆਰਨਸ਼ਕ.

ਆਰਤ } ਆਰਿ—ਆਰਿ. ਵਿ—ਕਾਇਰ. ਕਾਤਰ. ਖੁਸ਼ਦਿਲ।
ਆਰਤਾ } ੨ ਦੁਖੀ. ਪੀੜਿਤ. “ਆਰਤ ਦੁਆਰ ਰਟਤ ਪਿੰਗੁਰੀਆ.”
(ਗੁਰੂ ਮ: ੫) “ਭੋਪਾਲ ਤੇਰਾ ਆਰਤਾ.” (ਧਨਾ ਧੰਨਾ) ਹੇ ਭੋਪਾਲ।
ਤੇਰਾ ਆਰਤ ਦਾਸ ਬਰਟਾਗਰ ਹੈ. ਕਈ ਅਜਾਣ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ
ਆਰਤੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧੰਨੇ
ਜੱਟ ਦਾ ਆਰਤੀ ਦੀ ਥਾਂ “ਆਰਤਾ” ਹੈ।

ਆਰਤਿ. ਸੰ. ਆਰਿ. ਸੰਗਤ—ਪੀੜ. ਦਰਦ. ਦੀਨਤਾ.

ਆਰਤਿਹਾਰ. ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਤਾ. “ਆਰਤਿਹਾਰ ਕੀ ਆਰਤੀ
ਭਾਰੀ.” (ਨਾਪੁ) ਦੁੱਖਵਿਨਾਸਕ ਦੀ ਆਰਤੀ ਉਠਾਈ.

ਆਰਤੀ. ਸੰ. ਆਰਤਿਕ. ਸੰਗਤ—ਜੋ ਰਾਤ ਬਿਨਾ ਭੀ ਹੋਵੇ.
ਅਰਥਾਤ—ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤਿ ਅਥਵਾ ਕਿਸੇ ਪੂਜਨ ਔਂਕੇ ਦੀਵੇ
ਖੁਮਾਕੇ ਪੂਜਨ ਕਰਨਾ. ਆਰਤੀ ਦਿਨ ਨੂੰ ਭੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ
ਲਈ ਆਰਤਿਕ ਸੰਗਤਾ ਹੈ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਵਾਰ ਚਰਣਾ
ਔਂਕੇ, ਦੋ ਵਾਰ ਨਾਭ ਤੇ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਸੱਤ ਵਾਰ
ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਉੱਪਰ ਦੀਵੇ ਖੁਮਾਉਂਦੇ ਚਾਹੀਏ, ਅਰ ਦੀਵੇ ਇੱਕ ਤੋਂ
ਲੈਕੇ ਸੌ ਤੀਕ ਜਗਾਉਂਦੇ ਵਿਧਾਨ ਹਨ. ਸਰਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ
ਇਸ ਆਰਤੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਕੇ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ (ਰੁਦਰਤੀ)
ਆਰਤੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੱਸੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ—“ਭਗਨ ਮੇ
ਬਾਨ ਰਵਿ ਚੰਦ ਦੀਪਕ ਬਨੇ—” ਸ਼ਬਦ. ਦੇਖੋ, ਦੀਪਦਾਨ ੨।
੨ ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ. ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਬਾਣੀ. ਦੇਖੋ, ਆਰਤੀ
ਸੋਹਿਲਾ. “ਸੋਦਰ ਆਰਤੀ ਕਾਵੀਐ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਪੁ ਉਚਾਰਾ.”
(ਤਾਰੂ)

ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ. ਸੰਗਤ—ਅਨੰਦ ਦਾ ਗੀਤ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਥੀ
ਆਰਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ. “ਜੈ ਘਰਿ ਬੀਰਤਿ ਆਖੀਐ” ਤੋਂ ਪਾਠ
ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ “ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਗਾਵਹੁ ਸੋਹਿਲਾ” ਅਤੇ
“ਕੈਸੀ ਆਰਤੀ ਹੋਈ ਭਵੰਡਨਾ, ਤੇਰੀ ਆਰਤੀ ਅਨਹਤਾ ਸਬਦ
ਵਾਜੰਤ ਭੇਰੀ.” ਪਾਠ ਆਉਂਦਾ ਤੋਂ “ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ” ਸੰਗਤਾ ਹੈ

ਚਾਵੇਂ ਇਸ ਥਾਂ ਆਰਤਾ ਸ਼ਬਦ ਆਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ. ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ
ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਅਕਸਰ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਆਰਤੀ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹਦੇ
ਹਨ :— “ਆਰਤਾ ਕੀਨੇ ਨਾਨਕ ਲਾਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾ। ਚੀਨ ਦੁਨੀ ਕੇ ਬਰਨਾਮਾ
ਕਾ.”***

ਗਈ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਕਰਦੇ ਹਨ.
“ਰਾਤ ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ, ਮਾਯਾ ਵਿਚ ਉਦਾਸ ਰਹਯਾ.” (ਤਾਰੂ)
ਦੇਖੋ, ਸੋਹਿਲਾ ੩.

ਆਰਦ. ਡਾ. ਸੰਗਤ—ਆਟਾ. ਚੂਨ. ਪੀਠਾ ਹੋਇਆ ਅੰਨ।
੨ ਲਿਆਵੇ. ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਲਿਆਵੇਗਾ. ਆਚਰਣ ਧਾਤੂ ਤੋਂ
ਇਹ ਰੂਪ ਹੈ.

ਆਰਦੁ. ਸੰ. ਆਦੁ. ਵਿ—ਗਿੱਲਾ. ਭਿੱਜਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਲਿਬਤਿਆ
ਹੋਇਆ.

ਆਰਨ. ਵਿ—ਅਰੁਣਤਾ ਵਾਲਾ. ਨਾਲ ਚੰਗਾ. “ਜਰੀ ਸੰਗ ਜਰੇ
ਚਾਨੈ ਆਰਨ ਉਛਾਰ.” (ਨਾਪੁ) ਜਰੀ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ ਨਾਲ ਉਛਾਰ
(ਗਿੱਲਾ) ਸੋਭਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਰਣ। ੩ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਨਤ (ਬਨ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਆਰਨ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.
“ਆਰਨ ਜਿਤ ਦਿਸ ਘਨੀ ਨਿਹਾਰੀ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਦੇਖੋ, ਅਰਨਤ.
ਆਰਨਜਾਤ. ਆਰਣ (ਤਾਲ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਮਲ. ਦੇਖੋ,
ਅਰਣਸੁਤ. “ਆਨਨ ਆਰਨਜਾਤ ਸੁਹਾਈ.” (ਨਾਪੁ)

ਆਰਨਸ਼. ਸੰ. ਆਰਧ. ਵਿ—ਅਰਣਤ (ਬਨ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ
ਸੰਬੰਧ. ਜੰਗਲੀ. ਬਨੀਲਾ.

ਆਰਨਸ਼ਕ. ਸੰ. ਆਰਧਕ. ਅਰਣਤ (ਬਨ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ
ਵਾਲਾ. ਵਾਨਪੁਸ਼ਪ। ੨ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭਾਗ, ਜੋ ਬਨ ਵਿੱਚ
ਰਹਿਕੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਬਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ
ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਏ. ਦੇਖੋ, ਉਪਨਿਸਦ ੨.

ਆਰਫ. ਅ. عارف. ਵਿ—ਉਰਫ (ਭਾਨ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.
ਆਤਮਕਯਾਨੀ. ਮਾਯਾਰਫ ਦਾ ਭਾਗਤਾ. “ਆਰਫ ਕਾਮਿਲ ਵਲੀ
ਵਲਾਯਤ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਰਫ. ਸੰਗਤ—ਅਰਫ ਦੇਸ਼। ੨ ਅਰਫ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ
ਵਾਲਾ. ਅਰਫੀ. “ਆਰਫ ਕੇ ਆਰਫੀ ਅਰਾਧੈ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਹੈ.”
(ਅਕਾਲ) ੩ ਅਰਫ ਦੀ ਬੋਲੀ ਅਰਫੀ. “ਬਹੁ ਆਰਫੀ ਤੋਰਕੀ
ਪਾਵਸੀ ਹੈ.” (ਅਕਾਲ) ੪ ਅਰਫ ਦਾ ਖੇਤਾ. “ਕਛੇ ਆਰਫੀ ਪੱਥ
ਮਨੇ ਸਪੰਡ.” (ਪਾਚਸਾਵ)

ਆਰਫਲ } ਸੰਗਤ—ਆਫੁ-ਫਲ. ਉਮਰ ਅਤੇ ਫਲ। ੨ ਉਮਰ.
ਆਰਫਲਾ } ਅਰਥਾਤ. “ਬਰਖ ਬਹੁੰਤਰ ਭਈ ਆਰਫਲ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਰਫੀ. ਦੇਖੋ, ਆਰਫ.

ਆਰਫੰਦ. ਦੇਖੋ, ਆਰਫੰਦ.

ਆਰਫਟੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨਾਟਕ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ, ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਵੀਰ ਅਤੇ ਰੋਦੂ ਰਸ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ। ੨ ਨਾਟਕਸ਼ਾਲਾ. ਥੀਏਟਰ।
੩ ਦਿਲਾਵਰੀ. ਦਿਲੋਰੀ. ਹੌਸਲਾ.

ਆਰਫਮੇਨੀਆ. ਦੇਖੋ, ਇਰਮਾਨ ਅਤੇ ਇਰਮਨੀ.

ਆਰਫ਼. ਸੰ. ਆਰਫ਼. ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਰਲਾ. ਨੇਕ। ੨ ਪੂਜਨ।
ਚਾਹ ਆਰਫ਼ਤਕ ਛਾਤ ਪੁਸਿੰਧ ਹਨ—ਕ੍ਰਿਪਦ, ਤੀਤੀਰੀਕ, ਅੰਦ੍ਰੇਯ ਅਤੇ
ਕੋਸ਼ੀਤਕੀ.

੩ ਸੰਕੜਾ—ਸ਼੍ਰੋਮੁਕੁਲ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਵਾਲਾ। ੪ ਆਯੀਵਤੰ (ਭਾਰਤ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ।

ਆਰਯ ਸਮਾਜ. ਰਿਆਸਤ ਮੋਰਵੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਟੰਕਾਰਾ ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅੰਬਾ ਸੰਕਰ ਦੇ ਘਰ ਸਨ ੧੮੭੪ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਸੰਕਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੇ ਪਰਮਾਜੰਦ ਸਰਸੁਤੀ ਸੰਨਾਸੀ ਦਾ ਚੋਲਾ ਬਣਕੇ ਦਯਾਨੰਦ ਸਰਸੁਤੀ ਨਾਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਮਥੁਰਾ ਨਿਵਾਸੀ ਵਿਰਜਾਨੰਦ ਪੰਡਿਤ ਤੋਂ ਵਯਾਕਰਣ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈਸਾਈ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਕੇ ਇਸ ਸਾਧੂ ਦੇ ਚਿੰਤ ਵਿੱਚ ਵੇਦਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੰਗ ਜਾਗੀ ਅਤੇ ਅਪਣੇ ਸਿਆਲ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਦ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਨਵੀਨ ਨਿਯਮ ਬਾਧੇ। ਇਸ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਆਰਯਸਮਾਜ" ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰ "ਸਤਨਾਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼" ਕ੍ਰਬ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਨ ੧੮੭੫ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਹੈ।¹

ਸਾਧੂ ਦਯਾਨੰਦ ਸਰਸੁਤੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੩੦ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੮੮੩ (ਦਿਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤ) ਨੂੰ ਹੋਇਆ।

ਆਰਯ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹਨ:—

(੧) ਸਾਰੇ ਸਤੜ, ਵਿਦਯਾ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਵਿਦਯਾ ਦੁਆ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈ।

(੨) ਟੀਸ਼ੁਰ ਸੰਚਿਦਾਨੰਦ ਰੂਪ, ਨਿਰਾਕਾਰ, ਸਵੈਸਥਿਮਾਨ, ਨਤਾਯਕਾਰੀ, ਦਯਾਲੂ, ਅਸਨਮਾ, ਅਨੰਤ, ਨਿਰਵਿਕਾਰ, ਅਨਾਦਿ, ਅਨੁਪਮ, ਸਵਾਧਾਰ, ਸਵੈਸ਼ੁਰ, ਸਵੈਵਤਪਕ, ਸਵੈਰਧੀਅੰ, ਅਸਰ, ਅਮਰ, ਅਭਯ, ਨਿਤੜ, ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨੇ ਯੋਗੜ ਹੈ।

(੩) ਵੇਦ ਸਤੜਵਿਦਯਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੂਕ ਹੈ। ਵੇਦ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਪੜ੍ਹਾਉਨਾ, ਅਤੇ ਸੁਣਨਾ ਸੁਣਾਉਣਾ ਸਾਰੇ ਆਯੀ ਦਾ ਪਰਮ ਧਰਮ ਹੈ।

(੪) ਸਤੜ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਸਤੜ ਦੇ ਛੱਡਣ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ।

(੫) ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਰਥਾਤ ਸਤੜ ਅਸਤੜ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਏ।

(੬) ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਰਯ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ੜ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਸਾਰੀਰਿਕ, ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਸਾਮਾਜਿਕ ਉੱਨਤਿ ਕਰਨਾ।

(੭) ਸਭ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਬ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਯਥਾਯੋਗੜ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਏ।

(੮) ਅਵਿਦਯਾ ਦਾ ਨਾਸ ਅਤੇ ਵਿਦਯਾ ਦੀ ਵਿੱਧਿ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ।

(੯) ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਉੱਨਤਿ ਵਿੱਚ ਸੱਤੋਖੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਕੋਂ ਸਭ ਦੀ ਉੱਨਤਿ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਉੱਨਤਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ—ਘਟਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਾਣਨੀ ਚਾਹੀਏ।

(੧੦) ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਰਵ ਹਿਤਕਾਰੀ ਨਿਯਮ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਪਰਤ੍ਰੰਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਹਿਤਕਾਰੀ ਨਿਯਮ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸੁਤ੍ਰੰਤ ਰਹਿਣ।

ਆਰਯਾ. ਸੰ. ਆਯਾ। ਸੰਕੜਾ—ਆਰਯ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ਉੱਤਮ ਕੁਲ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ। ੨ ਮਾਤਾ। ੩ ਦਾਈ। ੪ ਸੰਸ। ੫ ਦੇਵੀ. ਦੁਰਯਾ। ੬ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਯਾਹਾ ੩। ੭ ਵਿ—ਭਲੀ. ਨੇਕ.

ਆਰਯਾ ਵਰਤ. ਸੰ. ਆਯਾ ਕਰੰ. ਸੰਕੜਾ—ਆਰਯ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼. ਉਹ ਦੇਸ਼. ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਹਿਮਾਲੇ, ਦੱਖਣ ਵਿੰਧਯਾਚਲ. ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾਡੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਯੁਰਯ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ.² ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਆਰਯਾਵਰਤ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ.

ਆਰਾ. ਸੰਕੜਾ—ਆਰ (ਦੰਦੇ) ਦਾਹ ਇੱਕ ਸੰਦ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੱਕੜੀ ਚੀਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੨ ਰੋਲਾ. ਛੰਡ. ਸੋਰ। ੩ ਉਰਾਰ. ਉਰਨਾ ਬਿਨਾਰਾ. "ਕਛੁ ਆਰਾ ਪਾਰ ਨ ਸੁਰ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ) ੪ ਸੰ. ਸੰਕੜਾ—ਸੁਆ। ੫ ਪੁਤੜਯ—ਵਾਲਾ. ਵਾਨ. ਜੈਸੇ—ਅਵਛੁਣਿਆਰਾ. ਇਹ ਰਾਰਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ. "ਅਵਗਨਿਆਰੇ ਪਾਥਰ ਰਾਰੇ." (ਨਟ ਮ: ੪)

ਆਰਾ. ਯਾ ੧੭੭ ਉਸ ਨੂੰ. ਉਸੇ.

ਆਰਾਉ. ਯਾ ੧੭੭ ਆਰਾ. ਵਿ—ਆਰਾਸੁਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਿੰਕਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਇਹ ਬਥਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਆਰਾਮ. ਉਪਯਨ. ਬਾਕ. "ਜਥੇ ਕੁਖ ਭਿਰਖ ਆਰਾਉ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਜਿਸ ਦੇ ਘਾਧ ਅਤੇ ਭਿਰਛ ਆਰਾਮ (ਬਾਕ) ਹੈ.

ਆਰਾਸਤ } ਯਾ ੨੧੭ ਵਿ—ਸਵਾਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਿੰਗਾਰਿਆ.
ਆਰਾਸਤਹ } ਇਸ ਦਾ ਧਾਤੁ ਆਰਾਸੁਨ ਹੈ. "ਆਰਾਸਤ ਨਯਕਰ
ਆਰਾਸਤਾ } ਸਭ ਕੀਨਸ." (ਗੁਪੁਰੁ)

ਆਰਾਤਿ } ਸੰ. ਆਰਾਤਿ. ਸੰਕੜਾ—ਬਾਵ. ਵੈਰੀ. ਦੁਸਮਨ. "ਜਨੁ
ਆਰਾਤੀ } ਕਨਮਲ ਕਲਿ ਭਲ ਆਰਾਤੀ." (ਨਾਪੁ)

ਆਰਾਧ. ਦੇਖੋ, ਆਰਾਧਨ ਅਤੇ ਆਰਾਧੜ.

ਆਰਾਧਨ } ਸੰ. ਸੰਕੜਾ—ਰਾਧ (ਪ੍ਰਸੰਨ) ਕਰਨਾ. ਪੂਜਾ. ਉਪਾਸਨਾ.
ਆਰਾਧਨਾ } ਸੇਵਾ। ੨ ਸਿਮਰਣ. ਭਗਤਿ. "ਆਰਾਧਨਾ ਆਰਾਧਨੁ ਨੀਕਾ ਰਹਿ ਰਹਿ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਨਾ." (ਮਾਰੂ ਆ: ਮ: ੫)

ਆਰਾਧਨੀਯ } ਸੰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਯੋਗੜ ਪੂਜਨ ਲਾਇਕ.
ਆਰਾਧੜ } ਪੂਜਨੀਯ.

ਆਰਾ ਪਾਰ. ਦੇਖੋ, ਆਰਾ ਅਤੇ ਪਾਰ. ਸੰਕੜਾ—ਉਰਾਰ ਅਤੇ ਪਾਰ. "ਕਛੁ ਆਰਾ ਪਾਰ ਨ ਸੁਰ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ.

¹ ਆਰਾਸੁਦਾਨੁ ਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤਸੁਦਾਨੁ ਧਰਿਯਯਾਤੁ। ਤਥਾ ਰੇਖਾਨ੍ਤਰੇ ਸਿਧੀਰਧੀਕਰੰ ਸਿਦ੍ਧੁਕ੍ਯਾ॥ (ਮਨੁ ਆ: ੨, ਬ: ੨੨)

ਆਰਾਮ. ਭਾ ੧੬੧ ਸੰਗਤ—ਸੁਖ. ਅਨੰਦ। ੨ ਵਿਸ਼ਾਮ। ੩ ਸੰ.
ਬਾਗ. ਬਗੀਚਾ

ਆਰਾਮ ਸਾਹਿ. ਕੁਤਬੁਦੀਨ ਦੇਬਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸਨ ੧੨੧੦
ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਪੁਰ ਬਿਠਾ. ਦੇਖੋ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ
ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ, ਨੰ: ੨.

ਆਰਾਮਸ਼. ਭਾ ੧੬੧ ਸੰਗਤ—ਸਿੰਗਾਰ. ਸਜਾਵਟ.

ਆਰਾਮਿਕ. ਦੇਖੋ, ਅਰਾਮਿਕ.

ਆਰਿਫ਼. ਦੇਖੋ, ਆਰਫ਼.

ਆਰੀ. ਸੰਗਤ—ਆਰ (ਦੰਦੇ) ਦਾ ਲੱਕੜ ਚੀਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਦ
(ਔਜਾਰ). ਛੋਟਾ ਆਰ। ੨ ਪੁਤਰ—ਵਾਨ. ਵਾਲੀ. “ਅਰੁਣਿਆਰੀ
ਬੰਦ ਵਿਸਾਰੀ.” (ਧਨਾ ਵੰਡ ਮ: ੧) ੩ ਅ. ੧੫ ਆਰੀ. ਵਿ—
ਨੰਗਾ। ੪ ਨਿਕੰਮਾ। ੫ ਨਾਚਾਰ. ਅਸਮਰਥ. ਜਿਵੇਂ—ਰੋਕ ਦੇ ਬਾਰਤ
ਕੁਰਣ ਬਿਰਥੇ ਆਰੀ ਹੈ.

ਆਰੁਹ. ਦੇਖੋ, ਆਰੋਹਣ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਰੁਧ.

ਆਰੁਣ. ਵਿ—ਨਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ. “ਰਚਯੇ ਰੰਗ ਆਰੁਣ ਲੋਕ
ਨਵੀਨੇ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਬ)

ਆਰੁਣਚੂੜ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣਚੂੜ ਅਤੇ ਆਰੁਨਚੂੜ.

ਆਰੁਧ. ਸੰ. ਆਰੁਧ. ਵਿ—ਕੁਝਿਆ ਹੋਇਆ. ਖਿਚਿਆ ਹੋਇਆ.
ਚੰਪਨ ਕੀਤਾ। ੨ ਰੁੱਠਾ ਹੋਇਆ.

ਆਰੁਨ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ ਅਤੇ ਆਰਨ.

ਆਰੁਨਚੂੜ. ਮੁਰਗਾ. “ਕੁੱਝ ਸੁ ਆਰੁਨਚੂੜ ਪੁਕਾਰਤ.” (ਗੁਪਤੁ)
ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣਚੂੜ.

ਆਰੂ. ਦੇਖੋ, ਆਰੂ.

ਆਰੂਢ } ਸੰ. ਆਰੁਢ. ਵਿ—ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਵਾਰ. “ਆਰੂਤਤੇ
ਆਰੂਢ } ਅਸੁ ਰਥ ਨਾਗਹ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਵਿਤ੍ਰ. ਕਾਇਮ.
ਪੱਕਾ.

ਆਰੇ. ਆਰਾ ਦਾ ਫ਼ਰੂ ਵਰਨ। ੨ ਵਾਨ. ਵਾਲੇ. ਦੇਖੋ, ਆਰਾ
ਆਰੀ. “ਅਰੁਣਨੀਆਰੇ ਪਾਕਰ ਬਾਰੇ.” (ਕਾਨ ਮ: ੪)

ਆਰੇਮ. ਭਾ ੧੬੧ ਅਸੀਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ. ਅਸੀਂ ਲਿਆਵਾਂਗੇ. ਹਮ
ਲਾਵੇਂ.

ਆਰੇਅਹ. ਸੰ. ਆਰੇਹਿਤ ਵਿ—ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਵਾਰ. “ਜਸਾ
ਜੰਮਹਿ ਆਰੇਅਹ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਭੁਭੇਪਾ ਅਤੇ ਜਨਮ
ਆਦਿਕਾਂ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਂ. ਭਾਵ, ਖਟ ਉਰਮੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ
ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬਲ ਰਖਦੇ ਹੋਂ. ਦੇਖੋ, ਆਰੋਹਣ.

ਆਰੋਹਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪੋਤੀ. ਸੀੜੀ. “ਮੇਖਾਰੋਹਣ ਪੁਕਟ ਗਿਰਾ
ਅਘਬੰਡੀ.” (ਗੁਪਤੁ) ਮੇਖ (ਮੁਕਤਿ) ਦੀ ਆਰੋਹਣ (ਪੋਤੀ).
੨ ਚੜ੍ਹਨਾ. ਸਵਾਰ ਹੋਣਾ.

ਆਰੋਹੀ. ਸੰ. ਆਰੋਹਿਨ. ਵਿ—ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਉੱਪਰ ਜਾਣ
ਵਾਲਾ। ੩ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਤ—ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ
ਉਹ ਤਾਨ, ਜੋ ਉੱਚੇ ਸੁਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ. ਜੈਸੇ—ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ ਧ

ਨ.

ਆਰੋਗ } ਦੇਖੋ, ਅਰੋਗ, ਅਰੋਗਤ ਅਤੇ ਅਰੋਗੀ. “ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ
ਆਰੋਗਤ } ਆਰੋਗ ਕੰਚਨਦੇਹੀ.” (ਸੁਖਮਨੀ) “ਆਰੋਗਤ ਤਦੇ
ਆਰੋਗੀ } ਸਰੀਰਾ.” (ਸੁਹੀ ਵੰਡ ਮ: ੪)

ਆਰੋਪਣ } ਸੰ. ਆਰੋਪਣ. ਸੰਗਤ—ਲਗਾਉਣਾ. ਜੜਨਾ. “ਤਹਿ
ਆਰੋਪਣ } ਆਰੋਪਨ ਕੀਨਸ ਮਾਲੀ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ
ਆਰੋਪਨ } ਦੇ ਗੁਣ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ,
ਅਥਵਾ ਮੰਨਣਾ। ੩ ਭੁਮ. ਮਿਥਾਗਤਾਨ.

ਆਰੋਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰੋਤਾ.

ਆਰੋਨ. ਦੇਖੋ, ਆਰਨ.

ਆਰੋਨਕ. ਦੇਖੋ, ਆਰਨਕ.

ਆਰੰਭ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮੁੱਢ. ਸ਼ੁਰੂ. “ਆਰੰਭ ਕਾਸ ਰਚਾਇਆ.”
(ਸੁਹੀ ਵੰਡ ਮ: ੪) ੨ ਉਤਪੱਤਿ. ਪੈਦਾਇਸ਼.

ਆਰੰਭ ਵਾਦ. ਸੰਗਤ—ਨੈਯੰਯਿਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਸਿੱਧਾਂਤ—ਕਿ
ਅਸੰਖ ਪਰਮਾਤ੍ਮ ਜੋ ਨਿਤਰ ਰੂਪ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਤੋਂ ਸਾਰੇ
ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ—ਜਗਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ
ਅਰੰਭ ਪਰਮਾਤ੍ਮਾਂ ਦੇ ਮੇਨ ਤੋਂ ਹੈ.

ਆਈ. ਦੇਖੋ, ਆਰਸ ੨ ਅਤੇ ੩.

ਆਸੰਪ੍ਰਯੋਗ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹਿੰਸਿ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਧੀ. ਪੁਰਾਨਾ ਮੁਹਵਰਾ,
ਵਰਾਕਰਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਵਰਤਿਆ ਹੋਇਆ
ਸ਼ਬਦ. ਅਜੇਹੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਰਿਕਵੇਟ ਵਿੱਚ ਅਨੰਤ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ,
ਭਉ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਫੁਟ ਨੋਟ, ਐਸੇ ਹੀ ਵਾਲਮੀਕੀਯ ਰਮਾਯਣ ਆਦਿ
ਅਨੇਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਯ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਕ੍ਰਮਿਕਾ ਦੇ
੧੭ ਵੇਂ ਅੰਕ ਦਾ ਫੁਟ ਨੋਟ.

ਆਯ } ਦੇਖੋ, ਆਰਯ ਅਤੇ ਆਰਯ ਸਮਾਜ.
ਆਯਸਮਾਜ }

ਆਯ. ਦੇਖੋ, ਆਰਯ.

ਆਯ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—ਗਿੱਲ. ਨਮੀ. ਤਰੀ। ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਅਧਿਕ.
ਜਾਦਾ। ੩ ਸਭ. ਕਮਾਮ. “ਆਨ ਜੰਜਾਨ ਬਿਕਾਰ ਤੇ ਰਹਿਤੇ.”
(ਸੁਖਮਨੀ) ਦੇਖੋ, ਅੰ. all। ੪ ਸੰ. ਆਲਧ—ਆਲਸ. ਘਰ.
ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੫ ਅ. ੧੧ ਵੱਸ. ਔਲਾਦ। ੬ ਪੁਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸੰਤਾਨ।
੭ ਭਾ. ਇੱਕ ਤਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬ। ੮ ਤ੍ਰ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ੯ ਵਿ—ਨਾਨ.
ਸੁਰਮ। ੧੦ ਦੇਖੋ, ਅਲ.

ਆਲਸ. ਸੰਗਤ—ਆਲਸਤ. ਸੁਸਤੀ. ਘਾਉਨ. ਉੱਦਮ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ,
“ਬਿਨਸੇ ਆਲਸ ਰੋਕਾ ਜੀਉ.” (ਮਾਤ ਮ: ੫) “ਮਨ ਮੁਖ ਕਉ
ਆਲਸ ਘਣੇ, ਭਾਬੇ ਓਜਾਤੀ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) “ਆਲਸੁ ਭੀਜ
ਕਟਿਆ ਸਤੁ ਤਨ ਤੇ.” (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਆਲਸੀ.
ਸੁਸਤ. ਉੱਦਮ ਰਹਿਤ.

ਐਤਰੇਯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਕਰ ਕੇ ਅਧਰਾਧ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਲਸੀ ਦਾ ਫਾਸ
ਜੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਆਲਸਹਰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਸਤੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਮ੍ਰਿਤ. (ਸਨਮਾ)
 ਆਲਸੀ } ਦੇਖੋ, ਆਲਸ ੨. “ਜਨਮੁ ਕਰਾਇਓ ਆਲਸੀਆ.”
 ਆਲਸੀਆ } (ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਚਨ)

ਆਲਸੁ. ਦੇਖੋ, ਆਲਸ.

ਆਲਸੁਨ. ਨਾਟੋਂ ਦੇ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਜਿਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕ
 ਫਿਸਾਦੀ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ
 ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਚਿਰ ਠਹਿਰੇ. ਦੇਖੋ, ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਦਾ
 ਅਧਯਾਯ ੯, ਛੰਦ ੨੪. ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਨਫਹਿਲੀ ਕਰਕੇ ਇੱਥੇ
 ਕੁਰਦਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ.

ਆਲਸਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਸਤੀ. ਉੱਦਮ ਦਾ ਅਭਾਵ.

ਆਲਕ. ਸੰਗਤ—ਆਲਸ. ਸੁਸਤੀ. “ਕਿਉ ਨਿਮਰਤ ਕੀਸੇ
 ਆਲਕਾ?” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਆਲਕਾ ਪਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅਲਕਾਪਤਿ.

ਆਲਕੁ. ਆਲਸ. ਦੇਖੋ, ਆਲਕ. “ਚੰਗਿਆਈ ਆਲਕੁ ਕਰੇ.”
 (ਵਾਰ ਗੁਜ ੨ ਮ: ੫)

ਆਲਜ. ਦੇਖੋ, ਆਲਜ.

ਆਲ ਜਾਲ. ਦੇਖੋ, ਆਲ ਅਤੇ ਜਾਲ. ਸੰਗਤ—ਘਰ ਦੇ ਬੰਧਨ.
 ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਬੰਧੇ. “ਆਲ ਜਾਲ ਕੁਮ ਮੋਹ ਤਜਾਵੈ.” (ਗੁਸ ਮ: ੫)
 ੨ ਸਿੱਧੀ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ. ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ.

ਆਲਜਿ } ਵਿ—ਲੱਜਾ ਤਹਿਤ. ਨਿਰਲੱਜ. ਬੇਜਹਮ. ਬੇਹੁਕਾ.
 ਆਲਜੁ } “ਉਚ ਨੀਚ ਕੁਮ ਤੇ ਤਰੇ ਆਲਜੁ ਸੰਸਾਰ.” (ਭਿਲਾ
 ਰਵਿਦਾਸ)

ਆਲ ਜੰਜਾਲ. ਦੇਖੋ, ਆਲ ਅਤੇ ਜੰਜਾਲ. ਸੰਗਤ—ਘਰ ਦੇ
 ਬੰਧਨ. ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਮੋਹ ਦਾ ਫੰਧਾ. “ਆਲ ਜੰਜਾਲ ਭਿਕਾਰ ਤੇ
 ਰਹਿਤੇ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਆਲਣਾ. ਦੇਖੋ, ਆਲਨਾ.

ਆਲਰ. ਆਲ ਸੰਗਤ—ਚੋਰ. ੨ ਲਿੰਕ. ਉਪਾਧ. ਜਨਨੇਂਦ੍ਰਿਯ.
 ੩ ਸੰਦ. ਔਸਾਰ.

ਆਲਨ. ਸੰਗਤ—ਸਾਕ ਆਦਿਕ ਸਬਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਇਆ ਹੋਇਆ
 ਔਨ. ਔਲਣ.

ਆਲਨਾ. ਸੰਗਤ—ਪੰਛੀ ਦਾ ਆਲਾਪ. ਖੋਂਸਲਾ. ਡਾ ੨੪ ਆਲਨਾਹ.
 “ਸੁਸਕ ਆਲਨੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਟ ਕੇਰੇ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਆਲਪਤਾਲ. ਸੰਗਤ—ਆਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਪਤਾਲ. ੨ ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ.
 “ਗਾਵਹਿ ਰਾਜੇ ਚਾਣੀਆ ਬੋਲਹਿ ਆਲ ਪਤਾਲ.” (ਦਰ ਆਸਾ)
 ੩ ਉਲਟ ਪੁਲਟ. ਅਸੁ ਵਰਸੁ. “ਆਲ ਪਤਾਲ ਮੁਹੁ ਬੋਲਦੇ ਜਿਉ
 ਪੀਤੇ ਮਦ ਮਤਵਾਲੇ.” (ਮ: ੪ ਕਉ ਵਾਰ ੧) ੪ ਉਚ ਨੀਚ.
 ਸੁਭਾਸ਼ੁਤ. “ਲਿਖਲਿਹੁ ਆਲ ਪਤਾਲ, ਮੇਹਿ ਜਮ ਭੰਡ ਨ ਲਾਭਈ.”
 (ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ)

ਆਲਪਲਾਲ. ਦੇਖੋ, ਆਲ ਅਤੇ ਪਲਾਲ. ੨ ਦੇਖੋ, ਅਲਪਲਾਲ.

ਆਲਬਾਲ. ਸੰ. ਆਲਵਾਲ. ਸੰਗਤ—ਫੋਲ ਕਿਆਰਾ. ਤਕਾਰ.

੨ ਬਿਰਤ ਦੇ ਚੁਫੇਰੇ ਕੋਲ ਵੱਟ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਠਹਿਰਦਾ ਹੈ
 ਆਲਬਾਲਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਲਬਾਲਿਤ.

ਆਲਬਾਲੇ. ਘੇਰੇ ਹੋਏ. ੨ ਘੇਰਦੇ ਹੋਏ. “ਰਕੈ ਮਾਰਬੇ ਕੋ ਫਿਰੈ
 ਆਲਬਾਲੇ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਆਲਮ. ਆਲਮ ਆਲਿਮ. ਵਿ—ਵਿਦਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਵਿਦਵਾਨ.
 ਪੰਡਿਤ. “ਜਾਨਤ ਬੇਦ ਭੇਦ ਅਰ ਆਲਮ.” (ਚੰਪਈ) ੨ ਸੰਗਤ—
 ਆਲਮ. ਸੰਸਾਰ. ਜਗਤ. “ਆਲਮ ਕੁਸਾਇ ਖੁਬੀ.” (ਰਾਮਾਵ)
 ੩ ਸਮ. ਵੇਲਾ. ਕਾਲ. ੪ ਪ੍ਰਾਣੀ. ਜੀਵ. “ਚੰਦੀ ਹਜਾਰ ਆਲਮ ਏਕਲ
 ਖਾਨਾ.” (ਤਿਲ ਨਾਮਦੇਵ) ੫ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਦਰਬਾਰੀ ਇੱਕ ਕਵੀ,
 ਜਿਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਇਹ ਹੈ:—

ਸੱਤਾ ਹੂੰ ਕੇ ਸਾਗਰ ਨਵਨ ਨੇਹ ਨਾਗਰ ਹੈ,

ਬਲ ਭੀਮ ਸਮ ਸੀਲ ਕਹਾਂ ਨੋਂ ਕਨਾਈਏ?

ਭੂਮਿ ਕੇ ਵਿਰੁਖਨ ਚੁ ਦੁਖਨ ਕੇ ਦੁਖਨ,

ਸਮੁਹ ਸੁਖ ਹੂੰ ਕੇ ਸੁਖ ਦੇਖੇ ਤੇ ਅਘਾਈਏ,

ਹਿਮਰ ਨਿਧਾਨ ਅਲ ਦਾਨ ਕੋਂ ਬਖਾਨੈ ਜਾਨ?

ਆਲਮ ਤਮਾਮ ਜਾਮ ਆਠੋਂ ਗੁਨ ਗਾਈਏ,

ਪੁਛਨ ਪੁਤਾਪੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੁਹੁ ਕੋਭਿੰਦ ਜੀ!

ਭੋਜ ਕੀ ਸੀ ਮੋਜ ਤੇਰੇ ਰੋਜ ਰੋਜ ਪਾਈਏ.

੬ ਡਾਰਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਨ ੧੮੯੧
 ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮਘਵਾਨਨ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਵਿਜਭਾਆ ਵਿੱਚ ਉਲਰਾ
 (ਅਨੁਵਾਦ) ਕੀਤਾ ਹੈ. ਰਾਗਮਾਨਾ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।
 ੭ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਸੇਵਕ. “ਸਭ ਦਲ ਪਾਰ ਨਈ ਕੇ ਆਯੋ।
 ਅਨ ਆਲਮੇ ਹਮੇ ਜਗਾਯੋ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

੮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਕਵੀ, ਜੋ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ
 ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ.

ਆਲਮ ਸਿੰਘ. ਸਿਆਲਕੋਟ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਰਾਜਪੂਤ, ਜਿਸ
 ਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਫ਼ਕਿਆ. ਇਸ ਨੂੰ ਕਲਗੀਧਰ “ਨੱਚਣਾ”
 ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿਕੇ ਭੁਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ—ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ
 ਵਡਾ ਚਪਲ ਅਤੇ ਚੁੰਧ ਦੇ ਕਰਤਬਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ ਸੀ.

ਆਲਮਬੁਝਾ } ਡਾ ੨੪ ਵਿ—ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ.
 ਆਲਮਬੁਝਾਇ } “ਆਲਮ ਕੁਸਾਇ ਖੁਬੀ.” (ਰਾਮਾਵ)

ਆਲਮਗੀਰ. ਡਾ ੨੪ ਵਿ—ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.
 ਜਗਤ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ. ੨ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਇੱਕ ਖਿਤਾਬ. ਦੇਖੋ,
 ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ. “ਆਲਮ ਗੀਰ ਅਹੈ ਚੁੰ ਏਕ.” (ਗੁਪਤੁ)
 ੩ ਅਜੀਜ਼ੁੱਦੀਨ, ਆਲਮਗੀਰ ਦੂਜਾ. ਇਹ ਅਨੁਪ ਬਾਈ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ
 ਜਨਮਦਾਰ ਸ਼ਾਹ ਦਿੱਲੀ ਪਤਿ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸੀ। ਇਹ ਸਨ ੧੬੮੮ ਵਿੱਚ
 ਜੰਮਿਆ ਅਤੇ ੨ ਜੂਨ ਸਨ ੧੭੫੪ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠਾ. ਆਪਣੇ
 ਵਜ਼ੀਰ ਟਿਮਾਦੁਲ ਮੁਲਕ ਗ਼ਾਬੀਉੱਦੀਨ ਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ੨੯ ਨਵੰਬਰ
 ਸਨ ੧੭੫੯ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. ੪ ਸੰਗਤ—ਲੁਦਿਆਨੇ ਤੋਂ
 ਸੱਤ ਬੋਹ ਦੱਖਣ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਦਸਮੇਸ਼ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਤੋਂ ਪਲੰਘ ਤੇ

ਅਸਵਾਰ ਇਸ ਥਾਂ ਆਏ, ਇੱਥੋਂ ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਰਾਜ ਵੇਲੇ ਦੀ ੭੦ ਵਿੱਖੇ ਬਸੀਨ ਹੈ। ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਕਰੀਬ ਦੋ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ।

ਆਲਮਕੋਸ਼. ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪਟਨਾ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ।
“ਮੋਹਣ ਆਲਮਕੋਸ਼ ਰਹੰਦਾ.” (ਭਾਗੁ)

ਆਲਮ ਚੰਦ. ਲਹੌਰ ਦਾ ਮਸੰਦ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ। ੨ ਹਾਥਾ ਰਾਜਪੁਤ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ। ੩ ਪਹਾੜੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਬਲੀਆ ਚੰਦ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਲਾਸ਼ਤੀ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਅਸਾਪਸ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਹਾਰ ਖਾਧੀ। ਆਲਮ ਚੰਦ ਦਾ ਹੱਥ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਲੀਆ ਚੰਦ ਦੀ ਸ਼ਸ਼ਮੀ ਹੋਕੇ ਨੱਸ ਗਿਆ।

ਆਲਮਦੁਨੀਆਂ. ਯੁਗਮਾਂਡ ਮਾਲਾ. Universes and Worlds.
“ਖਾਕ ਨੂਰ ਕਰਦੇ ਆਲਮ ਦੁਨੀਆਇ.” (ਤਿਲੰ ਮ: ੫)

ਆਲਮ ਪਨਾਹ. ਭਾ ੨੬/੬ ਵਿ—ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਆਸਰਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ।

ਆਲਮ ਪੁਰ. ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਦਸੂਹਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ “ਟਾਂਡਾ ਉਤਮੁਤ” ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਕਰੀਬ ਦੋ ਮੀਲ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕੋਸ਼ਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਲਈ ਆਏ, ਅਤੇ ਕਈ ਦਿਨ ਡੇਰਾ ਰੱਖਿਆ।

ਇਸ ਥਾਂ ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ੭੫ ਖੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਹਾਥ ਵਲੀ ਏਕਮ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਆਲਸ਼ } ਸੰ. ਆਲਯ. ਸੰਗਤ—ਘਰ. ਗ੍ਰਿਹ ੨ ਸਭਾ. ਸਥਾਨ.
ਆਲਸ਼ਹ } ਥਾਂ. “ਸਰਬ ਅਰਥ ਆਲਸ਼ਹ.” (ਸ਼ਕਸ ਮ: ੫) ਹਾਥ ਵਿਸਰਗਾਂ ਦੇ ਥਾਂ ਹੈ।

ਆਲਾ. ਸੰਗਤ—ਆਲਸ਼. ਤਾਕ. ਤਾਕੀ। ੨ ਭਾਵ—ਦਸਮਦਾਰ.
“ਉਪਰਿ ਹਾਟ, ਹਾਟ ਪਰ ਆਲਾ, ਆਲੇ ਭੀਰਿ ਬਾਤੀ.” (ਰਾਮ ਬੇਣੀ) ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਪਰ ਸਿਰ ਹੈ, ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਦਸਮਦਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਤਮਗਣਾਨ ਰੂਪ ਬੈਲੀ ਹੈ। ੩ ਮਾਇਆ ਜੋ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਪੰਚ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਆਲਸ਼ (ਘਰ) ਹੈ। “ਆਲਾ ਤੇ ਨਿਵਾਰਣਾ.” (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਅ ੬. ਆਲਸ਼. ਵਿ—ਮੁੱਖ. ਸ਼੍ਰੋਤਮ. “ਬੰਦਗੀ ਅਲਹ ਆਲਾ ਹੁਸਰਾ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੫ ਉੱਚਾ. ਬਲੰਦ। ੬ ੭ ਆਲਹ. ਸੰਦ. ਔਸ਼ਾਹ. ਹਥਿਆਰ।

ਆਲਾਉ } ਸੰਗਤ—ਆਲਾਪ. ਕਥਨ. “ਮਨਮੁਖ ਭੂਠਾ ਆਲਾਉ.”
ਆਲਾਇ } (ਸਵਾ ਮ: ੧) “ਉਠਦਿਆਂ ਭੀ ਗੁਰੂ ਆਲਾਉ.”
(ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੪) “ਹਰਿ ਰਸ ਨ ਚਾਖੇ ਫੀਕਾ ਆਲਾਇ.” (ਫਰੀ ਮ: ੩)

ਆਲਾਇਆ. ਵਿ—ਕਥਨ ਕੀਤਾ. ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਆਲਾਪਿਤ।

ਆਲਾ ਸਿੰਘ. ਫੂਲਵੰਸ਼ ਦੇ ਚਤੁਰ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਈ ਸਾਬੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਪੰਥਰਤਨ ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੭੪੮ ਵਿੱਚ ਫੂਲ ਨਗਰ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਨੇ ਠੀਕਰੀ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ, ਸਿੰਘਦਲ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ। ਸੰਮਤ ੧੮੧੦ ਵਿੱਚ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਕੱਚੇ ਬਿਲੇ ਦੀ ਨਿਊਂ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ੪ ਫੱਗਣ ਸੰਮਤ ੧੮੨੦ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਿਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਆਰੰਭਿਆ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਅਥਾਵ ਕੀਤਾ। ੨੭ ਸਵਣ ਸੰਮਤ ੧੮੨੨ (੨੨ ਅਗਸਤ ਸਨ ੧੭੬੫) ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਪਟਿਆਲੇ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸੁੰਦਰ ਸਮਾਧਿ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਤਯਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਫੂਲਵੰਸ਼।

ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭੁਰਜ. ਦੇਖੋ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਆਲਾਹੁਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਹੁਣੀ।

ਆਲਾਤ. ਦੇਖੋ, ਆਲਾਤ। ੨ ਆਲਹ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਦੇਖੋ, ਆਲਾ ੬.

ਆਲਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹਾਥੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਰੱਸਾ ਅਥਵਾ ਸੰਗੁਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਏਲਾਨ।

ਆਲਾਪ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਥਨ. ਬਾਰਚੀਤ. ਸੰਭਾਖਣਾ ੨ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਸਾਧਨ. ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. “ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਗਾਵਹੁ ਸਭਿ ਹਰਿਜਨ, ਰਾਗ ਰਤਨ ਰਸਨਾ ਆਲਾਪ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਆਲਾਪਲ } ਗ੍ਰਿ—ਬਹਿਣਾ. ਭੋਲਣਾ. ਕਥਨ। ੨ ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ
ਆਲਾਪਲਾ } ਸਰਕਮ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ। ੩ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ (ਫੈਲਾਉ) ਕਰਨਾ।

ਆਲਾਪਿ. ਆਲਾਪ ਕਰਕੇ. ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬੰਨ੍ਹਕੇ।

ਆਲਾਵ ਦੀ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਉਂਦੀਨ।

ਆਲਾਵੰਤ. ਵਿ—ਆਲਸ਼ਵੰਤ. ਘਰ ਵਾਲਾ. ਮਰਾਨ ਦਾ ਮਾਲਿਕ. “ਆਲਾਵੰਤੀ ਇਹੁ ਕੁਮ ਜੋਹੈ.” (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਮਾਲਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੁਮ ਹੋ ਰਹਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਵਪੁਜਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।

ਆਲਾਵੰਤੀ. ਆਲਸ਼ਵੰਤੀ. ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਆਲਾਵੰਤ.

ਆਲਿ. ਸੰਗਤ—ਆਲਸ਼ (ਘਰ) ਦੇ. “ਮਨ ਲਗਾ ਆਲਿ ਜੰਜਾਲ.” (ਸੁੀ ਮ: ੪ ਪਹਰੇ) ੨ ਸੰ. ਆਲੀ. ਸਖੀ. ਸਹੇਲੀ। ੩ ਪੰਕਤਿ. ਕਤਾਰ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ।

ਆਲਿਸ਼ਤ. ਦੇਖੋ, ਆਲਸ਼ਤ। ੨ ਸੰ. ਆਲਾਸਤ—ਆਲਾਸਤ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨਿਤਰ (ਨਾਚ) ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜਗਤ ਤੋਂ ਨਿਰਤਕਾਰੀ ਅਲੀਨਾ ਮੁਹੰਮਦ ਹਸਨ ਬਿਤ ਤਵਾਫੀਯ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੧੭੫੨ (ਸਨ ੧੬੮੫) ਦਾ ਜਨਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕਰਮ. "ਅਲਿਸਤ ਕਰਮ." (ਜਾਪੁ)

ਅਲਿੰਗਨ. ਸੰ. ਅਲਿਙਗਨ. ਸੰਗਤ—ਫਾਤੀ ਨਾਲ ਨਾਉਣ ਦੀ ਥਿਯਾ. ਅੰਗ ਨਾਲ ਨਾਉਣਾ.

ਅਲਿਮ. ਦੇਖੋ, ਅਲਮ.

ਅਲੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਖੀ. ਸਹੇਲੀ। ੨ ਕਰਾਚ. ਪੰਕਤਿ ੩ ਅ
੫ ਅਲੀ ਵਿ—ਵਛਾ. ਉੱਚਾ। ੬ ਸ਼੍ਰੇਯ. ਉੱਤਮ। ੭ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੰਧੀ ਆਲੋ (ਗਿੱਲੇ) ਦੀ ਥਾਂ ਅਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਸਤ੍ਰੀ)
ਜਿੰਗ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਉਹ ਸੁਲਭਤ ਨਕਰੀ ਜਿਮਿ ਅਲੀ." (ਗੁਪਤੁ) ਦੇਖੋ, ਆਲੋ.

ਅਲੀ ਸਿੰਘ. ਇਹ ਸੰਜਨ ਸਲੋਈ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਆਪਣੇ
ਭਾਈ ਮਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸੂਬੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਪਾਸ
ਨੌਕਰ ਸੀ. ਜਦ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਖਾਲਸਾਦਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁੱਜਾ, ਤਦ
ਸੂਬੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕ ਮਾਰੀ. ਇਹ ਆਪਣਾ ਅਮਾਨ ਨਾ
ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਕੇ ਖਾਲਸਾਦਲ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲੇ, ਸਰਹਿੰਦ
ਛੱਡੇ ਹੋਣ ਪੂਰ ਅਲੀ ਸਿੰਘ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਨਾਇਬ ਸੂਬਾ ਬਾਪਿਆ
ਗਿਆ. ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਲੀ ਸਿੰਘ
ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ।

ਅਲੀਵ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਤੱਪਿਆ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਜ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਵੇਲੇ ਇਉਂ ਲੇਟਣ ਦੀ ਥਿਯਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਾਨਵਰ
ਤਿਫਰ ਹੋ ਕੇ ਪਾਸ ਆ ਜਾਣ.

ਅਲੀਵ } ਦੇਖੋ, ਅਲੀਵ। ੨ ਸੰ. ਅਲੀਨ. ਵਿ—ਲੈ ਹੋਇਆ.
ਅਲੀਵ } ਲੀਨ ਹੋਇਆ. ਅਭੇਦ ਹੋਇਆ. "ਜਨਕ ਰਾਜ
ਅਲੀਨ } ਵਰਤਾਇਆ, ਸਤਚੁਕ ਅਲੀਵ." (ਸਵੀਕੋ ਮ: ੫ ਕੋ)
ਯਲਿਯੁਗ ਵਿੱਚ ਸਤਚੁਕ ਆ ਜਮਾਇਆ ਹੈ.

ਆਲੂ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ ਦਾ ਕੰਦ. ਜੋ ਫੋਲ ਅਤੇ ਆਂਡੇ
ਆਲੂ } ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਰਕਾਰੀ
ਆਮ ਲੋਕ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਬੀਜ ਪਹਲੇ ਪਹਲ ਸਰ ਵਾਲਟਰ
ਰੇਲੇ (Sir Walter Raleigh) ਸਨ ੧੫੮੪ ਵਿੱਚ ਅਯੂਕਾ ਤੋਂ
ਲਿਆਇਆ ਸੀ. ਅੰ. Potato. L. Solanum tuberosum.
੨ ਸੁਰਾਹੀ. ਭਾਰੀ। ੩ ਡਾ ੫ ਆਲੂ. ਸੰ. ਆਲੂਕ. ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ
ਦਾ ਫਲ, ਜੋ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਟ ਮਿਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.
"ਨਾਸਪਾਤਿ ਪਿਸਤਾ ਰਸ ਆਲੂ." (ਗੁਪਤੁ) ਦੇਖੋ, ਆਲੂਚਾ ਅਤੇ
ਆਲੂ ਬੁਖਾਰਾ.

ਆਲੂਚਾ. ਡਾ ੨੫੦ ਸੰ. ਆਲੂਕ ਅਤੇ ਵੀਰਾਰੁਕ. ਸੰਗਤ—
ਆਲੂ. L. Prunus domestica. ਅੰ. Plum.

ਆਲੂਦਹ ਮਗ਼ਬ. ਡਾ ੨੫੦ ਵਿ—ਛੰਦੇ ਦਿਅਤ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ,
ਆਲੂਦਾ.

ਆਲੂਦਨ. ਡਾ ੨੫੦ ਲਬੇਤਨਾ। ੨ ਲਿਬਤਨਾ.

ਆਲੂਦਾ } ਡਾ ੨੫੦ ਵਿ—ਲਿਬਤਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਛੰਦਾ.
ਆਲੂਦਿਆ } ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਇਸ ਦਾ ਧਾਤੂ ਆਲੂਦਨ ਹੈ. "ਨਪਕ

ਵਿਣੁ ਨਾਥੈ ਆਲੂਦਿਆ." (ਵਾਰ ਮਾਧੂ ੨ ਮ: ੫)

ਆਲੂ ਬੁਖਾਰਾ. ਡਾ ੨੫੦ ਸੰਗਤ—ਬੁਖਾਰੇ ਦਾ ਆਲੂਚਾ
ਦਮਿਸ਼ਕ ਦਾ ਆਲੂ. ਯੂਨਾਨੀ ਹਕੀਮ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਨੁਸਖਿਆਂ
ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਤਰ ਹੈ ਇਹ ਅੰਤੜੀਆਂ
ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਪਿੱਤੀ ਰਾਪ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਲਹੂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼
ਅਤੇ ਭੈ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਪਿਆਸ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਖੱਟਾ ਹੋਣ
ਤੇ ਭੀ ਖਾਸੀ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦਾ.

ਆਲੋ. ਦੇਖੋ, ਅਲੀ ੩.

ਆਲੋਖ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨਿਖਣਾ. ਤਹਿਰੀਰ ਕਰਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ,
ਅਲੋਖ.

ਆਲੋ. ਸਿੰਧੀ. ਗਿੱਲਾ. ਭਿੰਮਿਆ. "ਪਟ ਪਾਲੋ ਭੀ ਆਲੋ ਹੋਨ."
(ਗੁਪਤੁ) ੨ ਹਰਾ. ਸਕਬ.

ਆਲੋਹਰਖ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜ਼ਾਮਤ ਸੁਨਾਮ, ਰਸੀਲ
ਭਾਣਾ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ
ਅੱਧ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੂ ਤੋਂ ਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ.
ਹਰੂ ਜੀ ਗੁਣੀਕੇ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਆਏ ਹਨ.

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਕਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੰਮਤ ੧੮੬੬ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ
ਬਣਾਇਆ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੂ ਕੁੰਭ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਬੀਭਾਂ ਦਾ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਹਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਣ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਛੋਟਾ ਸਿਹਾ
ਦਰਬਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਪਾਸ ਚਿਹਾਣੀ ਮਕਾਨ ਹਨ. ਪੁਜਾਰੀ ਪ੍ਰੇਮੀ
ਅਤੇ ਉਦਮੀ ਸਿੰਘ ਹੈ. ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ੧੨੫ ਵਿੱਖੇ ਜ਼ਮੀਨ
ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਵੱਲ ਹੈ. ਨਾਭਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਨੇ ਮੀਨ
ਪੱਛਮ, ਭਵਾਨੀ ਕੜ੍ਹ ਵਾਲੀ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ.

ਆਲੋਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਚਮਤਕਾਰ। ੨ ਦਰਸਨ. ਦੀਦਾਰ.

ਆਲੋਚਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦਰਸਨ. ਦੀਦਾਰ। ੨ ਸਾਂਚ. ਵਿਚਾਰ.

ਆਲੋਚਨਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਾਂਚ. ਪੜਰਾਨ. ਫੁਣ ਦੋਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ।
੨ ਨਜ਼ਰ ਜਾਨੀ। ੩ ਕਿਸੇ ਕੁੰਭ ਦੇ ਵਿਸਿਆਂ ਦੀ ਪੜਰਾਨ ਅਤੇ
ਯਥਾਰਥ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ. Review.

ਆਲੋਕ. ਸਹਾਰਾ. ਅਸਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲੋਕ.

ਆਲੋਲਨ. ਦੇਖੋ, ਅਲੋਲਨ.

ਆਲੋਲਨ ਵਿਭਾਵ. ਜਿਸ ਦੇ ਅਵਲੋਕ (ਆਸਰੇ) ਰਸ ਉਪਜੇ.
ਉਹ ਵਿਭਾਵ. ਜਿਸੇ ਸਿੰਕਾਰ ਰਸ ਵਿੱਚ ਨਾਇਕ ਨਾਇਕਾ, ਰੋਦੁ ਰਸ
ਵਿੱਚ ਵੈਰੀ, ਰਾਸਤ ਰਸ ਵਿੱਚ ਅਨੋਖਾਗੁਪ ਅਭਵਾ ਸ਼ਬਦ, ਕਰੁਣਾ
ਰਸ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤ ਨੂੰ ਪਘਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਾਤ ਅਭਵਾ ਸ਼ਬਦ, ਵੀਰ
ਰਸ ਵਿੱਚ ਵੈਰੀ ਅਭਵਾ ਉਸ ਦੀ ਵਸੂ, ਭਯਾਨਕ ਰਸ ਵਿੱਚ ਭਯੋਕਰ
ਰੂਪ, ਵੀਤਤਸ ਰਸ ਵਿੱਚ ਕਲਾਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੰ ਮਿੰਤ
ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ, ਅਦਭੁਤ ਰਸ ਵਿੱਚ ਅਲੌਕਿਕ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ
ਰਸ ਵਿੱਚ ਅਨਿਭ ਵਸਤੂ, ਅਤੇ ਵਾਤਸਲਜ ਰਸ ਵਿੱਚ ਪੁਤ੍ਰ ਆਦਿਕ
ਆਲੋਲਨ ਵਿਭਾਵ ਹਨ.

ਆਲੂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲੂਦਾ.

ਆਵ } ਆਧੁ. ਸੰਗਤ—ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ. "ਆਵ ਘਟੈ ਤਨ
ਆਵ } ਫੀਸੈ." (ਬਤ ਮ: ੩ ਅਲਾਹੁਦੀਆਂ) "ਆਵ ਘਟੈ ਦਿਨ
ਜਾਇ." (ਸੁੀ ਮ: ੧ ਪਹਿਰੇ) ੨ ਆਉ. ਦੇਖੋ, ਆਵਨ. "ਆਵ
ਆਵ ਸੁ ਭਾਵ ਸੋ ਕਹਿ." (ਪਰਸਾਵ) "ਜੇ ਤਿਸੁ ਨਦਿਰ ਨ
ਆਵਈ." (ਜਪੁ)

ਆਵਈ. ਆਉਂਦਾ. ਆਵੇ. ਦੇਖੋ, ਆਵ ਅਤੇ ਆਵਨ.

ਆਵਸ } ਦੇਖੋ, ਆਵਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵਸਤਾ। ੩ ਆਵੇਗਾ (ਗੀ).
ਆਵਸਿ }

ਆਵਸ਼ਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਜ਼ਰੂਰੀ.

ਆਵਸ਼ਕਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਲੋੜ ਜ਼ਰੂਰਤ.

ਆਵਹੁ } ਆਉ. "ਆਵਹੁ ਤੈਏ! ਕਲਿ ਮਿਲਹਿ." (ਸੁੀ ਮ: ੧)

ਆਵਹੋ } "ਆਵਹੋ ਸੰਤਜਨਹੁ!" (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਆਵਗੀ. ਆਵੇਗੀ. "ਆਵਗਿ ਆਗਿਆ ਪਾਚਧੁਮ ਕੀ." (ਆਸਾ
ਮ: ੫)

ਆਵਗੀਰ. ਦੇਖੋ, ਆਵਗੀਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਆਵਗੀਰ.

ਆਵਗਤਕ. ਸੰ. ਆਖ਼ਗਤ. ਵਿ—ਅਵਗਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨਿਰਦਰ
ਕਰਤਾ। ੨ ਭੋਅਦਰ.

ਆਵਜ. ਦੇਖੋ, ਆਵਾਜ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—ਤਾਬੇ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਇੱਕ
ਵਾਜਾ. "ਸੁਰੇਸ ਕੇ ਆਵਜ ਸੁਰ ਕੇ ਨਾਦ ਸੁਨੇ ਦਰਵਾਜੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ
੧੦੮)

ਆਵਟਣ } ਕ੍ਰਿ—ਉਤਪਤਨ. ਕਾਕੁਤਾ. ਤਪਾਉਣਾ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਆਵਟਣੁ } ਔਟਲੇ (ਉਥਲਣੇ) ਅਰਥ ਧੁੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਪਾਣੀ.
ਆਵਟਨ } ਰੰਘਾਲ. "ਆਵਟਣੁ ਆਪੇ ਖਵੈ, ਧੁੰਧ ਕਉ ਖਪਣ ਨ
ਦੇਇ." (ਸੁੀ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਆਵਟਿ—ਆਵਟਿਤ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਬੋਰੀਆਂ (ਥਕੁ) ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਐਸਾ ਜਲ। ੪ ਸੰ. ਆਕਾਨ—
ਆਵਟਿਤ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਮਾਣਿ. ਥਕੁ. ਗੋਤਾ। ੫ ਮਕਨਾ. ਰਿਤਕਨਾ।
੬ ਧਾਤੁ ਦਾ ਪ੍ਰਘਾਤਨਾ. ਗਾਲਨਾ। ੭ ਕੁੱਟਣਾ. ਤਾਤਨਾ. ਪੀਟਨਾ.
"ਜਹਿ ਆਵਟੇ ਬਹੁਤ ਘਨ ਸਾਬ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਵਟੇ. ਦੇਖੋ, ਆਵਟਨ ੨.

ਆਵਣ. ਸੰਗਤ—ਆਗਮਨ. ਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਜਨਮ ਧਾਰਣ.

ਆਵਣ ਜਾਣ } ਸੰਗਤ—ਆਵਾਗਮਨ. ਜਨਮ ਮਰਣ. ਦੇਖੋ,
ਆਵਣ ਜਾਣਾ } ਆਵਾਗਮਨ. "ਆਵਣ ਜਾਣ ਤੇ ਸੁਖ ਪਾਇਆ."

(ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੩) "ਤਨ ਮਨ ਬਾਪਿ ਕੀਆ ਸਭ ਅਪਨਾ ਦੇਹੋ
ਆਵਣ ਜਾਣਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਕਣਕਭਰ. ਖਿਨ ਵਿੱਚ
ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਪਾਇਦਾਰ। ੩ ਕ੍ਰਿ—ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਜਾਣਾ.

ਆਵਣ ਜਾਣੀ. ਦੇਖੋ ਆਵਣ ਜਾਣਾ। ੨ ਇਸਥਿਤ ਨਾ ਰਹਿਣ
ਵਾਲੀ. ਵਿਨਸਨਹਾਰ. "ਇਨਿ ਮਨਿ ਭੀਠੀ ਸਭ ਆਵਣ ਜਾਣੀ."

(ਮਾਭ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੰਗਤ—ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਅਖਲੁਕਾਤ. "ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ
ਸਭੁ ਕੋਈ ਲੇਤੁ ਹੈ ਜੇਤੀ ਆਵਣਜਾਣੀ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩)

ਆਵਣ ਜਾਣੁ. ਆਗਮਨ ਦਾ ਕਰਾਨ. ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ

ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਇਹ ਕਰਾਨ। ਦੇਖੋ, ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ੨।
੨ ਦੇਖੋ, ਆਵਣ ਜਾਣ.

ਆਵਣ ਜਾਣਣ. ਦੇਖੋ, ਆਵਣ ਜਾਣਾ. "ਆਵਣ ਜਾਣਣ ਤਉ
ਰਹੈ, ਪਾਣੀਐ ਗੁਰੁ ਪੁਰਾ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩)

ਆਵਣ ਵਾਰ. ਵਿ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ. ਆਗਮਨ ਕਰਤਾ।
੨ ਸੰਗਤ—ਜਨਮ ਦਾ ਵੇਲਾ. ਜਨਮ ਸਮਾਂ. "ਬਹੁਤਿ ਨ ਆਵਣ
ਵਾਰ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਆਵਣਾ. ਦੇਖੋ, ਆਵਣ.

ਆਵਣਿ ਜਾਣਿ. ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਿੱਚ. ਅਜੇ ਜਾਨੇ (ਜਨਮ ਮਰਨ)
ਮੇਂ. "ਆਵਣਿ ਜਾਣਿ ਵਿਗੁਰਿਐ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਆਵਣੁ. ਦੇਖੋ, ਆਵਣ.

ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ. ਦੇਖੋ, ਆਵਣ ਜਾਣਾ. "ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਨ ਕੁਧਈ."
(ਸੁੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਤ—ਆਗਮਨ ਦਾ ਜਾਣੁ (ਕਰਾਨ) ਦੁਨੀਆਂ
ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਇਹ
ਕਰਾਨ. "ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਬਿਹੁਤਿ ਨਾਇ ਜੇਤੀ! ਤਾ ਤੀਨ ਭਵਣ
ਜਿਣਿ ਨਾਇਆ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧)

ਆਵਣੁ ਵੰਢਣੁ. ਸੰਗਤ—ਜਨਮ ਮਰਣ. ਆਵਾਗਮਨ. "ਆਵਣੁ
ਵੰਢਣੁ ਭਾਖੈ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ—ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ।
੩ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਜਾਣਾ.

ਆਵਣੇ ਜਾਵਣੇ. ਵਿ—ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ. ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਾਲੇ.
"ਆਵਣੇ ਜਾਵਣੇ ਖਰੇ ਭਰਾਵਣੇ." (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ.
ਵਿ—ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ.

ਆਵਤ. ਆਉਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਆਵਨ.

ਆਵਤ ਜਾਤ. ਵਿ—ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ. ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਜਨਮ ਮਰਣ. "ਆਵਤ ਜਾਤ ਰਹੈ, ਸੁਮ ਨਾਸੈ." (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਆਵਧ. ਸੰ. ਆਧੁਧ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਨਾਲ ਧੁੰਧ ਕਰੀਏ ਸਸਤੁ.
ਹਥਿਆਰ. "ਕੋਟਿ ਆਵਧ ਤਿਸੁ ਭੇਧਤ ਨਾਹੀ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

"ਪੁਰਚੇਣ ਲਖ ਆਵਧਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਅਵਧ. ਅਯੋਧਯਾ.
ਔਧ. "ਅਵਧ ਰਾਜ ਤ੍ਰਿਯਾ ਜਹਿ ਸੈਤਤ." (ਰਾਮਾਵ) ੩ ਦੇਖੋ,
ਅਵੰਧ.

ਆਵਧਰਾਜ. ਅਯੋਧਯਾ ਦਾ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ. ਦੇਖੋ, ਅਵਧ ੨.

ਆਵੰਧ. ਸੰ. ਅਵਧ. ਵਿ—ਨਾ ਮਾਰਣ ਯੋਗਤਾ। ੨ ਸਿਸ ਦਾ ਵਧ
(ਮਾਰਨਾ) ਔਖਾ ਹੈ। ੩ ਸੰ. ਆਵਿਧ—ਅਵੰਧ. ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ.
ਪਰੋਇਆ. "ਆਵੰਧ ਸਾਵੰਤ ਖੇਤ." (ਕਰਾਨ) ਵੇਪਨ ਹੋਏ (ਘਾਇਲ)
ਥੋਧ ਖੇਤ ਵਿੱਚ.

ਆਵਨ. ਸੰਗਤ—ਆਗਮਨ. ਆਉਣਾ। ੨ ਜਨਮ. "ਆਵਨ ਆਏ
ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਮਹਿ." (ਬਾਵਨ)

ਆਵਨਜਾਨੁ } ਦੇਖੋ, ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ. "ਆਵਨਜਾਨੁ ਇਕ ਖੇਲ
ਆਵਨਜਾਵਨੁ } ਕਰਾਇਆ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਆਵਨਜਾਵਨੁ ਮਾਇਆ
ਧੰਧ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਆਵਾਜ਼, ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ੨ ਆਉਂਦੇ।

ਆਵਾਜ਼ ਅਠਤਰੇ, ਵਾ—ਤਿਨਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰੂਪ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਇਹ ਭਵਿੱਖਤ ਦਾ ਹਾਲ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾਕ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ:— “ਆਵਾਜ਼ ਅਠਤਰੇ ਜਾਨਿ ਮਤਾਨਵੈ, ਹੋਰੁ ਭੀ ਉਠਸੀ ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ।” ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾ ਸੈਦਪੁਰ (ਏਮਨਾਬਾਦ) ਵਿੱਚ ਮੁਕਲ ੧੫੭੮ ਭਿਖੁਮੀ ਨੂੰ ਅਥੇ ਹੰਕਾਰੀ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਤਰਾਹ ਕਰਨਗੇ, ਅਤੇ ਭਾਵਤ ਤੋਂ ਸੰਮਤ ੧੫੮੭ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਪਠਾਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਰਦ ਦਾ ਚੇਲਾ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਵਰ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਉੱਪਰ ਪੰਜ ਹੱਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਭੀਜਾ ਹੱਲਾ ਸੰਮਤ ੧੫੭੮ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਦਪੁਰ ਦੇ ਅਹੰਗਾਰੀ ਪਠਾਣ ਭਾਵਰ ਨੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ। ਸੰਮਤ ੧੫੮੭ ਵਿੱਚ ਕਨੋਜ ਦੀ ਲੜਾਈ ਅੰਦਰ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਹਾਰ ਖਾਧੇ ਹੁਮਾਯੂੰ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਗਿਆ। “ਭੀ” ਸ਼ਬਦ ਭੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਲਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਤੇ ਹੋਏ ਪਠਾਣ ਫੇਰ ਭੀ ਰਾਜ ਪਾਉਣਗੇ, ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਭਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਪੋਸ਼ੀਨਕੋਈ ਨੂੰ ਭਿਖੁਮੀ ਸੋਲਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਭੀਸਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਅਰ “ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ” ਦਸਮੇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ, ਤਥਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਕਲਪਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁੱਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਦੀ ਦਾ ਅੰਗ ਸਾਕ ਲਾਏ ਬਿਨਾ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਅੰਕ ਕੇਵਲ ਵਰਤਮਾਨ ਸਦੀ ਦੇ ਹੀ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸੋਲਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ, ਤਦ ਸਦੀ ਦਾ ਅੰਕ ਜਰੂਰ ਜੋੜਦੇ। ਏਕੇ ਕੇਵਲ ਸੋਲਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ੭੮ ਅਤੇ ੮੭ ਹੈ।

ਆਵਾਜ਼ ਚੰਦਨਿ, ਦੇਖੋ, ਆਵਾਜ਼ ਜਾਣਿ।

ਆਵਾਜ਼, ਦੇਖੋ, ਆਵਾਜ਼।

ਆਵਾਜ਼, ਭਾ ੧੧ ਪੁਤਰ—ਇਹ ਨਾਉਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਲਗਣ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤ ਭਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੈਸੇ—ਦਿਲਾਵਰ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਵਾਜ਼ਦਨ ਧਾਰੂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ।

ਆਵਾਜ਼, ਵਿ—ਆਵਾਜ਼ ਕਰਤਾ, ਬਕਣ ਵਾਲਾ।

ਆਵਾਜ਼, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪਰਦਾ, ਵੱਕਣ, ਗ਼ਿਲਾਫ਼। ੨ ਢਾਲ, ਸਿਪਰ, ਚਰਮ। ੩ ਅਦਿਦਾ—ਅਗ਼ਜ਼ਾਨ।

ਆਵਾਜ਼, ਸੰ. ਆਕਾਸ਼—ਆਵਾਜ਼, ਸੰਗਤ—ਪਾਣੀ ਦਾ ਚੱਕਰ, ਭੋਰੀ। “ਤੀਨਿ ਆਵਾਜ਼ ਕੀ ਚੁਕੀ ਖੋਰ।” (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਤੀਨ ਚੁਕਾ ਦੀ ਖੁੰਮਣਘੋਰੀ ਮਿਟ ਗਈ। ੨ ਚਿੱਤਾ, ਸੋਚ। ੩ ਆਵਾਜ਼ਮਨ, ਚੋਰਾਸੀ ਦਾ ਕੋਤ।

ਆਵਾਜ਼ਦੇਬਹ, ਦੇਖੋ, ਆਵਾਜ਼ਦੇਬਹ।

ਆਵਾਜ਼ਦ, ਸੰਗਤ—ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ (ਲਹਿਰ), ਤਾਨ, ਆਵੇਧੀ, ਆਵੇਧੀ ਤਾਨ ਦਾ ਮਿਲਾਪ। ੨ ਭਾ ੧੧੧ ਲਿਆਵੇ, ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਲਿਆਵੇਗਾ।

ਆਵਾਜ਼ਦ, ਤਿੰਕ, ਸੰਗਤ—ਅਵਾਜ਼, ਸ਼੍ਰੀਮਦ, ਜੀਵਨ, “ਜਾਕਤ ਕੀ ਆਵਾਜ਼ਦ ਜਾਣਿ ਬੁਝਾਰੀ।” (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਭਾ ੧੧੧ ਵਿ—ਲਿਆਵੇ ਹੋਇਆ। ੩ ਪੋਸ਼ ਕੀਤਾ, ਦੇਖੋ, ਆਵਾਜ਼ਦਨ।

ਆਵਾਜ਼, ਦੇਖੋ, ਆਉਂਦਾ। ੨ ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ, ਦੇਖੋ, ਅਉਂਦਾ। ੩ ਸੰ. ਆਵਾਜ਼, ਵਿ—ਮਲੀਨ। ੪ ਪਰੇਸ਼ਾਨ, “ਹਉ ਫਿਰਉ ਦਿਵਾਨੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਾਦਲ।” (ਦੇਵ ਮ: ੪)

ਆਵਾਜ਼ ਖੇਡੀ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੁਰਝੇਰੂ (ਕੁਰੁਕੇਰੂ) ਤੋਂ ਚਲਕੇ ਰੂਪੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਭੇਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। “ਚਥੇ ਟਿਕਾਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਵਾਜ਼ ਖੇਡੀ ਰੂਪਾ। ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਸ ਬਲ ਜਾਇਕਰ ਉਤਰੇ ਹਿਰ ਬਿਸੁਅਮ।” (ਰੁਪੁਸੁ)

ਆਵਾਜ਼ ਬਾਵਲ, ਹੋਰਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਨੂਨ, ਦੇਖੋ, ਆਵਾਜ਼ ੪, ਆਵਾਜ਼, ਆਮਲਬ, ਦੇਖੋ, ਆਉਂਦਾ। “ਜਟੁ ਭਾਜਿ ਚਮੁਟੇ ਆਵਾਜ਼ੇ।” (ਚੰਡੀ ੩)

ਆਵਾਜ਼ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਭਾਰਤ, ਪੰਕਤਿ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ।
ਆਵਾਜ਼ੀ }

ਆਵਾਜ਼ਨਾ, ਦੇਖੋ, ਆਵਾਜ਼, ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ।

ਆਵਾ, ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਪਛਾਉਣ ਦਾ ਪਚਾਵਾ, ਭੱਠਾ।

ਆਵਾਇਲ, ਅਵਾਇਲਪਨ ਦੇ ਕਰਮ, ਦੇਖੋ, ਅਵਾਇਲ, “ਮਨ ਸਮਝ, ਏਡਿ ਅਵਾਇਲੇ।” (ਕੋਡ ਮ: ੫)

ਆਵਾਸ, ਦੇਖੋ, ਅਵਾਸ ੨।

ਆਵਾਹਨ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਸੰਦਭਾ। ੨ ਮੰਤ੍ਰ ਦੁਆ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਸੰਦਭ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, “ਆਵਾਹਨ ਸਗਰੇ ਸੁਰ ਕਰੇ।” (ਰੁਪੁਸੁ)

ਆਵਾਜ਼ਉਣ } ਸੰ. ਆਗਸਨ, ਸੰਗਤ—ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਆਵਾਜ਼ਉਨ } ਆਗਮਨ ਅਤੇ ਗਮਨ, ਆਵਾਜ਼ਾਈ। ੨ ਜਨਮ ਮਰਣ, ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਮਰਨਾ। ੩ ਜੀਵਾਰਮਾ ਦਾ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਕਰਮਾ ਦੇ ਵਲ ਭੋਗਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਪਸ਼ੂ ਪੰਥੀ ਆਦਿ ਚੋਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੰਮਣਾ ਅਤੇ ਮਰਨਾ। ਇਸ ਸੰਸਾਰਚਕ੍ਰ ਤੋਂ, ਆਤਮਕਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਪੂਰ, ਜਦ ਕਰਮਜਾਲ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਜੀਵ ਮੁਕਤਿ ਪਾਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਆਵਾਗਮਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗ,
ਕਈ ਜਨਮ ਭਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗ,
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਥੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ,
ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ,
ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ,
ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ,
ਕਈ ਜਨਮ ਸੈਲ ਗਿਰਿ ਕਰਿਆ,

ਕਈ ਜਨਮ ਗਰਭ ਹਿਰਿ ਖਰਿਆ,
ਕਈ ਜਨਮ ਸਾਖ ਕਰਿ ਉਪਾਇਆ,
ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੋਨਿ ਕ੍ਰਮਾਇਆ. * * *

(ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਉਦਮ ਕਰਹਿ ਅਨੇਕ ਹਰਿਨਾਮੁ ਨ ਗਾਵਹੀ,
ਭਰਮਹਿ ਜੋਨਿ ਅਸੰਖ ਮਹਿ ਜਨਮਹਿ ਆਵਹੀ.
ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਸੈਲ ਤਰਵਰ ਕਣਤ ਕਢੁ ਨ ਆਵਏ,
ਬੀਜੁ ਬੇਵਸਿ ਭੋਗ ਭੋਗਹਿ ਕੀਆ ਆਪਣਾ ਪਾਵਏ. * * *

(ਜੋਤ ਮ: ੫)

ਨਿਜਘਰਿ ਮਹਲੁ ਪਾਵਹੁ

ਸੁਖ ਸਹਜੇ ਬਹੁਚਿ ਨ ਹੋਇਗੇ ਫੇਰਾ.

(ਕਉ ਮ: ੫)

ਛਾਹੇ ਕਾਟੇ ਮਿਟੇ ਕਵਨ ਛਤਿਹ ਭਈ ਮਨਿ ਜੀਰ,
ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਤੇ ਬਿਤਿ ਪਾਈ ਵਿਚਨ ਮਿਟੇ ਨਿਤਨੀਤ.

(ਬਾਵਨ)

ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਮਿਟੇ ਅੰਦੇਸੇ,
ਸਾਧੁ ਕੇ ਪੁਰਨ ਉਪਦੇਸੇ. * * *
ਬਿਤਿ ਪਾਈ ਚੁਕੇ ਕ੍ਰਮ ਗਵਨ,
ਸੁਨਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਸੁ ਸੁਵਨ.

(ਸੁਖਮਨੀ)

"ਸਚਨਿ ਗਹੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬੀ ਮਿਟਿਆ ਆਵਾਗਵਨ,
ਆਪਿ ਤਰਿਆ ਕੁਟੰਬ ਸਿਉ ਕੁਣ ਕੁਬਿੰਦ ਪੁਭ ਰਵਨ."

(ਕਉ ਬਿਤਿ ਮ: ੫)

ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਆਵਾਗਮਨ (ਰਨਾਸੁਖ, L. metempsychosis. ਐ. transmigration of souls) ਮੰਨਦੇ ਚਲੇ ਆਏ ਹਨ. ਯੂਨਾਨੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹੀਰਾਡੋਟਸ (Herodotus II. 53, 81, 123) ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮਿਸਰੀ ਭੀ ਆਵਾਗਮਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸਨ. ਯੂਨਾਨੀ ਤਤ੍ਵਵੇਤਾ ਆਪ ਭੀ ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਹਨ. ਨਵੀਨ ਬ੍ਰਹਮਵੇਤਿਆਂ (modern Theosophists) ਦਾ ਮਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯਹੂਦੀ ਈਸਾਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਤਾਵਲੰਬੀ ਭੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਆਵਾਗਮਨ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ. ਅੱਜ ਕੱਲ ਕੇਵਲ ਉਹ ਲੋਕ ਆਵਾਗਮਨ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬਲਰਗ ਕਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦੇ ਸਨ, ਜਾਂ ਉਹ, ਜੋ ਹੁਣ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਰਥਾਂ ਦਾ ਸਤਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਬੌੱਧ, ਜੈਨੀ, ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਬ੍ਰਹਮਵੇਤਾ (Theosophists) ਸਾਰੇ ਇਸ ਸਿੱਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਵਰਤਮਾਨ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਆਵਾਗਮਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਤੇਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਜਦ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਰੱਬ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਨਵਾਂ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਦਾ. ਆਤਮਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ

ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਦੇਹ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ. ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖਦੇਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਦੇਹ ਧਾਰਣ ਦਾ ਏਹੋ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅੱਗੋਂ ਭੀ ਕਦੇ ਦੇਹ ਨਹੀਂ ਧਾਰੇਗਾ. ਇਸ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦਾ ਨਾਮ "ਪ੍ਰੇਵਾਅਸਿਸ਼੍ਟ੍ਵ" (the doctrine of Pre-existence) ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.

(ਅ) ਆਤਮਾ ਇਸ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਮਨੁੱਖ ਪਸ਼ੂ ਪੰਖੀ ਬਿਰਭ ਆਦਿਕ ਜੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਣ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਮਗਰੋਂ ਭੀ ਮੁੜ ਮਨੁੱਖ ਜੁਨੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਪਸ਼ੂ ਪੰਖੀ ਬਿਰਭ ਆਦਿਕ ਜੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲਏਗਾ. ਇਸ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦਾ ਨਾਮ ਤਨਾਸੁਖ ਅਥਵਾ ਯਸ਼ਾਰਭ ਆਵਾਗਮਨ (transmigration, or metempsychosis) ਹੈ.

(ੲ) ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਤਮਾ ਇਸ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪੁਰਖ ਜਾਂ ਇਸ਼੍ਵਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਸ਼ੂ ਪੰਖੀ ਬਿਰਭ ਆਦਿਕ ਹੋ ਕੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਜੰਮਿਆ. ਅਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਮਗਰੋਂ ਭੀ ਇਹ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤਕ ਪੁਰਖ ਜਾਂ ਇਸ਼੍ਵਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਧਾਰਣ ਕਰੇਗਾ. ਇਸ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦਾ ਨਾਂ ਪੁਨਰਭਵ (ਪੁਨਰੰਭ) Re-incarnation ਹੈ.

ਆਵਾਸ. ਭਾ. ੨੨ ਸੰਕ੍ਯਾ—ਧੁਨਿ. ਸ਼ਬਦ। ੨ ਸੰਦ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਵਾਸ ਲੈਣੀ.

ਆਵਾਸ ਲੈਣੀ. ਕ੍ਰਿ—ਕ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਗਤਾ ਲੈਣੀ. ਸਚਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਨਾ. ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਰੀਤਿ ਇਉਂ ਹੈ:—

ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਸਨਮੁਖ ਦੇ ਸਭੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਜਪੁ ਦੀ ਵੰਨ ਦਾ, ਦੂਜਾ ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਵੰਨ ਦਾ, ਅਥਵਾ ਇਉਂ ਕਹੋ ਕਿ ਜਪੁ ਜੀ ਵੰਨ ਅੰਗ ੫੦੬ ਸਭੇ ਦੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਉਹ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਏ. ਜੇ ੫੦੬ ਸਭੇ ਪੁਰ ੫੦੫ ਦਾ ਚੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸ਼ਬਦ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਪੱਤਰਾ ਪਰਤਕੇ ੫੦੫ ਸਭੇ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਆਰੰਭ ਕਰਕੇ ੫੦੬ ਪੁਰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ. ਇਹੀ ਰੀਤਿ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਨਾਉਂ ਰੱਖਣ ਵੇਲੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦਾ ਅੱਖਰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਹੈ.

ਆਵਾਜਾਈ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਆਉਣ ਜਾਣਾ. ਆਮਦ ਰਫਤ. "ਆਵਾਜਾਈ ਸਚਿਕਨੁ ਕੇਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਰਫਤ। ੨ ਜਨਮ ਮਰਨ. ਸੰਸਾਰਚਕ੍ਰ.

ਆਵਿਗਤਕ. ਵਿ—ਆਵਗਤਕ. ਅਵਗਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਪਮਾਨ ਕਰਤਾ. "ਸੁਰਗ ਦੇਵ ਆਵਿਗਤਕ ਹੋਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ਦੇਖੋ, ਅਵਗਤਕ.

ਆਵਿੰਧ. ਸੰ. ਆਵਿੰਦ੍ਰ—ਅਵਿੰਧਕ. ਵਿ—ਵਿੰਧਾਚਲ ਤੀਕ (ਰੇਤੀ). ਦੇਖੋ, ਵਿੰਧਕ.

ਆਵਿਰਤ. ਸੰ. ਆ—ਵਿਰਤ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਰਾਗ ਵਾਲਾ. ਅਤੰਤਰ ਵੈਰਾਗੀ। ੨ ਸੰ. ਆਵਿਰਤ. ਨਿਰੰਤਰ. ਲਗਾਤਾਰ. ਇੱਕ

ਰਸ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਉਣ।

ਆਰਿਥਮੈਟਿਕ, ਸੰ. ਆਰਿਥਮੈਟਿਕ, ਸੰਗਣ—ਆਉਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸਨਮ. ਉਤਪੱਤਿ।

ਆਈ. ਸੰਗਣ—ਫੋਟਾ ਆਵਾ. ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਖਰਤਨ ਪਕਾਉਣ ਦੀ ਭੱਠੀ. “ਘਤਿ ਭਾਭੇ ਜਿਨਿ ਆਵੀ ਸਾਜੀ.” (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੧) ੨ ਆਵਟੀ. ਦੇਖੋ, ਆਵਨ. “ਮਨਮੁਖਾ ਨੋ ਪਰਤੀਤਿ ਨ ਆਵੀ.” (ਸੋਰ ਮ: ੩) ਨਿਸ਼ਚਾ ਨ ਆਵਟੀ। ੩ ਸੰ. ਭਰਤਵਤੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੪ ਪ੍ਰਸੂਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੀੜਾ.

ਆਥੁਰਦਨ. ਭਾ. آثوردي ਵਿ—ਆਨਧਨ. ਨਿਆਉਣਾ.

ਆਥੁਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਆਵਰਦਾ ੨. ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਆਵਰਦਾ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਆਵੇਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗਣ—ਪ੍ਰਵੇਸ਼. ਦਾਮਿਲਾ। ੨ ਜੋਸ਼. ਚਿੱਤ ਦਾ ਰੋਗ। ੩ ਮਿਰਗੀ ਰੋਗ। ੪ ਭਰਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਕੂਰ ਪ੍ਰੇਤਾਦਿਕ ਦਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼. ਭੂਤਾਵੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਆਵੇਸ਼ੁਨ. ਸੰ. ਸੰਗਣ—ਖੇਰਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਆਵਰਣ. ਪੜਦਾ। ੩ ਗਿਲਾਭਾ। ੪ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ. ਵਲਗਣ ਦੀ ਕੰਧ.

ਆਵੇਸ਼ਰਨ. ਭਾ. آويش ريّان ਵਿ—ਲਟਕਾਉਣਾ। ੨ ਲਟਕਣਾ.

ਆਵੇਕ. ਸੰ. ਸੰਗਣ—ਜੋਸ਼. ਉਤਾਹ। ੨ ਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯਤਨ ਰੋਗ। ੩ ਕਾਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸੰਗਰੀ ਭਾਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਨਚਾਇਤ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਵਜਾਬੁਜਤਾ ਹੋਣੀ.

ਆਵੇਤਨ } ਸੰ. ਆਵੇਸ਼ੁਨ. ਸੰਗਣ—ਢਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਘੇਰਾ.
ਆਵੇਤੁ } ਲਪੇਟਾ. “ਪਾਇ ਆਵੇਤੁ ਮਾਇਆ ਸਰਬ ਭੁਇਅੰਗਾ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਆਵੰਤ. ਆਉਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਆਵਤ. “ਆਵੰਤ ਜਾਵੰਤ ਭਕੰਤ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਆਵੰਨ } ਦੇਖੋ, ਆਵਨ. “ਨਾਨਕ ਸੇ ਦਿਹ ਆਵੰਨਿ.” (ਸੋਹਿਲਾ)
ਆਵੰਨਿ }

ਆਵ੍ਰਤ. ਸੰ. ਆਵ੍ਰਤ. ਸੰਗਣ—ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਨੁਕਿਆ ਹੋਇਆ.

ਆਵ੍ਰਤਿ. ਸੰ. ਆਵ੍ਰਤਿ. ਸੰਗਣ—ਵਾਰੰਵਾਰ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ। ੩ ਪ੍ਰਸਤਕ ਦੇ ਪਾਠ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ.

ਆਵ੍ਰਤਿ ਦੀਪਕ. ਦੇਖੋ, ਦੀਪਕ (ਸ)

ਅੜ. ਸੰਗਣ—ਓਟ. ਪੜਦਾ। ੨ ਪਨਾਹ. ਰਖਣਾ। ੩ ਟੇਵਾਪਨ. ਵਿੱਗ। ੪ ਦੇਖੋ, ਆਤਿ.

ਅਭਾਸ਼ੰਦ. ਸੰਗਣ—ਲਿੰਗੇਟ. ਰਮਲ ਤੇ ਲਪੇਟਿਆ ਵਸਤੂ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਰਾ ਆਤ (ਟੇਵਾ) ਨਿਤੰਬਾਂ ਵਿੱਚਦੀਂ ਪਿੱਛੇ ਕਸੀਦਾ ਹੈ. ਅਭਾਸ਼ੰਦੀ. ਸੰਗਣ—ਭੋਟੀ (ਨਰਦ) ਦੀ ਟੇਵੀ ਚਾਲ। ੨ ਕਪਟ ਦੀ ਖੇਡ. “ਅਭਾਸ਼ੰਦੀ ਨਿਤ ਕਰੈ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ.” (ਮਛੀ)

੩ ਸਿੰਧੀ. ਆਤੀਗੋਤ. ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ. ਰੁਕਾਵਟ. ਵਿਘਨ.

ਆਤਿ. ਸੰ. ਆਤਿ—ਆਤਿ. ਸੰਗਣ—ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੱਛੀ. Cod. “ਤੂੰ ਕੈਸੇ ਆਤਿ ਫਾਈ ਜਾਨਿ?” (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧)

੨ ਭਰੂਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਨਤੀ. ਸਿੰਧੀ—ਆਤੀ.

ਆਤੀ. ਦੇਖੋ, ਆਤਿ। ੨ ਸੰਗਣ—ਆਖ. ਸਭਰ. ਯਾਦ. ਮਿਤ੍ਰ. ਯਾਤੀ. ਨਾਲ ਦਾ ਸਾਥੀ। ੩ ਯਾਤੀ. ਮਿਤ੍ਰਤਾ। ੪ ਵਿ—ਟੇਵੀ.

ਆਤੂ. ਸੰ. ਆਤੂਕ. ਸੰਗਣ—ਇੱਕ ਫਲਦਾਰ ਫੂਟਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ, ਜੋ ਫਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਪਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਫਰਮ ਤਰ ਹੈ. L. Prunus Persica. ਅੰ Peach.

ਆਤੂਤ. ਸੰਗਣ—ਰੁਕਾਵਟ। ੨ ਆਚਕ (੪ ਸੇਰ) ਅੰਨ ਅਬਵਾ ਕੋਟੀ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਿੱਚ ਲਈ ਵਸਤੂ.

ਆਤੂਤਿਆ } ਸੰਗਣ—ਆਤੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਆਤੂਤ ੨.
ਆਤੂਤੀ }

ਐ. ਹੈ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਐ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ “ਹਥਿਪੁੰਮ ਭੀਨੀ ਚੋਲੀਐ.” (ਦੇਵ ਮ: ੪) ੨ ਭਾ. ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ!

ਹੇ! “ਐ ਭਿਰਦਰ ਯਾਦੇ ਹਕ ਦਾਨੀ ਕਿ ਚੀਸੁ?” (ਜਿੰਦਗੀ) ੩ ਵਹ. ਉਹ. “ਐ ਘਰੇ ਇਨਸਾਂ ਕਿ ਹਕ ਰਾ ਯਾਫ਼ਰਹ.” (ਜਿੰਦਗੀ)

ਐਸ. ਸਰਬ. ਇਸ. “ਐਸ ਜਲ ਆਵੈ.” (ਜਲ) ੨ ਵਿ. ਵਿ—ਐਸਾ. ਅਜੇਹਾ. ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ. “ਐਸ ਘਾਤ ਦਿਹ ਹਾਥ ਨ ਐਹੈ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਅ. ਐਸ. ਸੰਗਣ—ਸੀਵਨ. ਜਿੰਦਗੀ: ੪ ਅਨੰਦ.

ਖੁਸ਼ੀ। ਪਤੋਲ ਬਿਲਾਸ. “ਐਸ ਹੀ ਐਸ ਸੁ ਬੈਸ ਬਿਤਾਏ.” (ਅਕਾਲ)

ਐਸਾ. ਵਿ. ਵਿ—ਅਜੇਹਾ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ. “ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜੇ ਮਿਲੈ.” (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਐਸੀ. ਅਜੇਹੀ. “ਐਸੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ.” (ਬਾਵਨ)

ਐਸੁਪਰਾਜਾ. ਭਾ—ਐਸਾ-ਉਪਰਾਜਾ. ਐਸਾ ਉਪਰਾਜਨ ਕੀਤਾ (ਕਹਿਆ). “ਮਤ ਐਸੁਪਰਾਜਾ.” (ਅਰਹੰਤਾਵ) ਅਜੇਹਾ ਮਤ ਜਾਣੀ ਕੀਤਾ.

ਐਸੂਰਜ. ਦੇਖੋ, ਐਸੂਰਜ.

ਐਸੇ. ਅਜੇਹੇ. ਦੇਹੇ ਜੇਹੇ. “ਐਸੇ ਜੰਤ ਨ ਮੇਕਉ ਭਾਵਹਿ.” (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਸ ਤਰਾਂ. “ਰਾਮ ਜਪਹੁ ਜੀਅ ਐਸੇ ਐਸੇ.” (ਭਉ ਕਬੀਰ)

ਐਸੇ. ਦੇਖੋ, ਐਸਾ. “ਐਸੇ ਗਿਆਨ ਭਿਰਲੋਈ ਪਾਏ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਐਸੂਰਜ. ਏਸੂਰੀ. ਸੰਗਣ—ਈਸ਼ੁਰਪੁਣਾ. ਮਾਲਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਪ੍ਰਭੂਤਾ। ੨ ਧਨ. ਵਿਭੂਤਿ. ਸੰਪਦਾ. “ਦਾਸਨ ਕੋ ਭਖਸੈ ਐਸੂਰਜ.” (ਰਾਪੁਸੁ)

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਆਤੂਤੀਏ ਨੂੰ ਅੰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ.

ਜੰਜਕਿਰ ਏ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਐ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਏਕਾ ਦੀ ਥਾਂ ਐਕਾ ਅਤੇ ਏਕਾ ਦੀ ਥਾਂ ਐਸੂਰਜ ਆਦਿ.

ਐਹਦ. ਦੇਖੋ, ਅਹਦ.

ਐਹੈ. ਹੈ ਦਾ ਭਵਿਸ਼ਟਤਾ ਕਾਲ. ਆਵੇਗਾ. "ਐਸ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਹਾਥ ਨ ਐਹੈ." (ਚਿਰਤ੍ਰ) ੨ ਵਡ—ਸ਼ੇਖ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. ਹੈ! ਹੈ!

ਐਕਤ. ਸੰ. ਏਕਤ. ਸੰਗਤ—ਏਕਤਾ. ਏਕਾ.

ਐਖ. ਸੰ. ਇਸ. ਸੰਗਤ—ਤੌਰ. ਬਾਣ. "ਲਾਏ ਤਿਸੇ ਐਖ." (ਕਲਕੀ)

ਐਖਾਂ. ਐਸੇ ਆਖਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਇਉਂ ਆਖਾਂ. ੨ ਇਹ ਦੇਖਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਐਚਨ } ਸੰ. ਆਕੁਮਚਨ—ਆਕੁੰਚਨ. ਖਿੱਚਣਾ. ਬੈਂਚਨਾ.
ਐਚਨਾ } ੨ ਸਿਕੋਤਨਾ. ਥੱਠਾ ਕਰਨਾ.

ਐਜਨ. ਅ. ੫. ਐਜਨ. ਵਡ—ਅਲਾਹਪਾ. ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਤਿਵੇਂ ਹੀ. ਐਸੇ ਹੀ. Ditto.

ਐਜੀ. ਵਡ—ਸੰਬੰਧਨ ਸ਼ਬਦ. ਅਜੀ! ਜੀ! ਹੇ ਸੁੰ ਮਾਨ! "ਐਜੀ! ਨ ਹਮ ਉਤਮ ਨੀਚ ਨ ਮਯਮ." (ਗੁਜ ਅ: ਮ: ੧)

ਐਠ } ਸੰਗਤ—ਅਕਤ. ਮਰੋਤਾ. ੨ ਅਭਿਮਾਨ. "ਐਸੇ ਤਤ ਮਹਿ

ਐਠ } ਐਠ ਹਠੀਲੇ." (ਬਿਨਾ ਮ: ੫) ੩ ਵੱਟ. ਵਲ. ਪੇਚ.

ਐਠਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਕਤਨਾ. ਹੱਕਾਰ ਕਰਨਾ. ੨ ਵੱਟ ਦੇਣਾ. ਮਰੋਤਨਾ.

ਐਠਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਠਕੇ. ਆਕਤਕੇ.

ਐਠੀ. ਵਿ—ਅਭਿਮਾਨੀ. ੨ ਭਾਕਾ. ਭਾਕੀ. "ਐਠੀ ਸੋਂ ਬੰਧ ਭਯੋ ਸਨੇਹਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੫੧)

ਐਠਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਐਠਨਾ. ਅਭਿਮਾਨੀ ਹੋਣਾ. ਆਕਤਨਾ. "ਇਹ

ਐਠਣਾ } ਜਗੁ ਹੈ ਸੰਪਤਿ ਰੁਪਏ ਕੀ ਦੇਖਿ ਕਹਾਂ ਐਠਾਨੇ." (ਬਸੰ ਮ: ੯)

ਐਠਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ ਵਡਾ.

ਐਠਾ } ਵਿ—ਐਠਿਆ ਹੋਇਆ. ਆਕਤਿਆ ਹੋਇਆ. ਹੱਕਾਰੀ.

ਐਠੋਂ } "ਟਕਾ ਰਾਬ ਗਾਠੀ ਐਠੋਂ ਟੇਵੇਂ ਜਾਤ." (ਸਾਬ ਕਥੀਰ)

ਐਤ } ਸੰਗਤ—ਅਦਿਤਤ. ਸੁਰਜਾ. ੨ ਐਤਵਾਰ. ੩ ਦਸ ਹਜਾਰ.

ਐਤੁ } ਦੇਖੋ, ਅਯੁਤ. "ਐਤ ਤੁਰੰਗ ਚਮੁ ਹਨਭਾਰੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

"ਤੀਸ ਐਤੁ ਪੈਦਲ ਕਹਿ ਮਾਰਜੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨) ੪ ਸੰ. ਆਯਤ.

ਸੰਤਨ. ਐਨਾਦ. ੫ ਭਾਵ—ਜਨਮ. "ਪ੍ਰਿਥਮ ਐਤ ਤਵ ਪਾਇ

ਬਹੁਤ ਪਰਮੇਸੁਰ ਪਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੧) ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਸਾਹ ਵਿੱਚ

ਜਨਮ ਲੈਕੇ, ਏਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਪਾਯੋ.

ਐਥਾਉਂ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਤੁ. ਯਹਾਂ. ਇਸ ਥਾਂ. ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ.

ਐਥੇ } ਇੱਥੇ. "ਇਕ ਹੋਦਾ ਖਾਇ ਚਲਹਿ ਐਥਾਉਂ." (ਵਾਰ

ਐਥੇ } ਆਸਾ) "ਐਥੇ ਮਿਲਹਿ ਵਡਾਈਆ ਦਰਗਹਿ ਪਾਵਹਿ

ਬਾਉ." (ਮਲਾ ਮ: ੩)

ਐਥੇ ਚਿਥੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਉਸ ਥਾਂ. ਯਹਾਂ ਵਹਾਂ. ਲੋਕ

ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਐਥੇ ਚਿਥੇ ਸਦਾ ਸੁਖ ਹੋਇ." (ਮਲਾ ਮ: ੩)

ਐਂਦਾਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਤਰਹ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਅੰਬੁ.

ਐਂਦੁ. ਸੰ. ਏਂਦ. ਵਿ—ਇੰਦੁ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ੨ ਇੰਦੁ

ਯੋਗ ਸਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਯੋਗ ੧੫। ੩। ੩ ਸੰਗਤ—ਇੰਦੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ

ਜਯੰਤ। ੪ ਜਨੇਸ਼ੁ ਨਛਤੁ। ੫ ਹੱਥ. ਪਾਇ.

ਐਂਦੁਕ } ਸੰਗਤ—ਪਾਇ. ਹੱਥ. ਇੰਦੁ ਹੈ ਦੇਵਤਾ ਜਿਸ ਦਾ. ਹੱਥਾਂ

ਐਂਦੁਕ } ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਕੁੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦੁ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਪਦ ਹੈ

ਸਾਖੇਚਾਰ ਕੋਤੁ ਐਂਦੁਕ ਕਰ ਸੋਧਾ." (ਨਾਪੁ) ਪੁਰੋਹਿਤ ਵੰਸ਼ ਦੀ

ਕੋਤੁਸਾਖਾ ਆਦਿ ਦਾ ਉੱਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਪਾਇ ਕੁਹਟ (ਹਥੇਲਿਆ)

ਲਈ ਲਾਏ ਲਾਤੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਕੇ.

ਐਂਦੁਯਕ. ਸੰ. ਏਂਦਿਯਕ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਗ਼ਰਨ ਇੰਦੁਆਂ

ਦੁਆ ਹੋਵੇ.

ਐਨ. ਕਰ. ਦੇਖੋ, ਅਯਨ. "ਦੁਆ ਐਨ ਸੁਨ ਬੈਨ ਏ." (ਨਾਪੁ)

੨ ਅ. ੫. ਐਨ. ਸੰਗਤ—ਨੇਤੁ. ਅੱਖ। ੩ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਨਲਗ। ੪ ਸੁਰਗ।

੫ ਸੁਰਜਾ. ੬ ਕਿਰਣ। ੭ ਧਨ। ੮ ਵਿ—ਉਸ ਜੈਸਾ. ਓਹੋ ਜੇਹਾ।

੯ ਸੰਗਤ—ਦੇਖੋ, ਅਯਨ ੨.

ਐਨਕ. ਡਾ. ੬. ਐਨਕ. ਸੰਗਤ—ਐਨ (ਅੱਖ) ਤੇ ਲਾਉਣ ਦਾ

ਸ਼ੀਸ਼ਾ. ਚਸਮਾ.

ਐਨਲਯਕੀਨ. ਅ. ਸਹੀ (ਯਕਾਰਫ) ਨਿਸ਼ਚਾ. ਸੰਸੇ ਬਿਨਾ ਡਕਨ.

ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਯਕੀਨ (ਨਿਸ਼ਚੇ) ਦੇ ਤਿੰਨ ਭੇਦ ਮੰਨੇ ਹਨ:—

ਵਿਨਮੁਲਯਕੀਨ, ਐਨਲਯਕੀਨ ਅਤੇ ਹੰਡੁਲਯਕੀਨ.

(ੳ) ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਨਾ

ਵਿਨਮੁਲਯਕੀਨ ਹੈ.

(ਅ) ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਸੋਂ, ਰੂਪ,

ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜਾਣਨਾ ਐਨਲਯਕੀਨ ਹੈ.

(ੲ) ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਿਸ ਰੂਪ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਿਆ,

ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ,

ਇਤਨਾਦਿ ਜਾਣਨਾ ਹੰਡੁਲਯਕੀਨ. ਹੈ.

ਐਥ. ਅ. ੫. ਸੰਗਤ—ਵਸਨ. ਤੈਤੀ ਵਾਦੀ। ੨ ਐਥੁਣ. ਦੇਸ.

"ਐਥ ਤਨਿ ਚਿਕਤੋ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਐਥੀ. ਵਿ—ਐਥ ਵਾਲਾ. ਐਥੁਣੀ.

ਐਮਰੀਕਾ. America. ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ

ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਾਤਾਲ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਇਸ ਦਾ ਰਕਬਾ

੧੬,੫੦੦,੦੦੦ ਵਰਗ ਮੀਲ ਅਤੇ ਜਨਸੰਖਿਆ ੧੭੦,੦੦੦,੦੦੦

ਹੈ. ਇਹ ਦੱਖਣੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ

ਹੈ.

ਐਯਤ. ਦੇਖੋ, ਅੱਜਤ.

ਐਰ ਗੈਰ. ਵਿ—ਓਪਰਾ. ਬੇਗਨਾ. ਅਜਨਬੀ. ਅਖਰ ਅਤੇ ਡੈਰ.

ਅਪਰਿਚਿਤ ਅਤੇ ਬੇਗਨਾ.

ਐਰਕ } ਦੇਖੋ, ਅਰਕ, ਇਰਕ ਅਤੇ ਇਰਾਕੀ.

ਐਰਾਬੀ } ਦੇਖੋ, ਅਰਾਬ, ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਇਰਾਕੀ.

ਐਰਾਬੀ } ਦੇਖੋ, ਅਰਾਬ, ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਇਰਾਕੀ.

ਐਰਾਨ. ਈਰਾਨ. ਦੇਖੋ, ਪਾਚਸ.

ਐਰਾਪਤ } ਸ. ਏਰਾਪਤ. ਸੰਗਤ—ਇਰਾਵਾਨ (ਸਮੁੰਦਰ) ਤੋਂ
ਐਰਾਪਤਿ } ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਥੀ. ਪੁਰਾਣ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ
ਐਰਾਵਤ } ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਦੇਵਤਾਂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿਤਕ ਕੇ ਚੌਦਾਂ
ਰਤਨ ਕੱਢੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਚਾਰ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲਾ
ਹਾਥੀ ਭੀ ਸੀ, ਜੋ ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਸਵਾਰੀ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.

ਐਰਾਵਤੀ. ਸ. ਏਰਾਵਤੀ. ਸੰਗਤ—ਰਾਵੀ ਨਦੀ, ਪਰਸ਼ੂਰਾਮੀ. ਦੇਖੋ,
ਰਾਵੀ. "ਐਰਾਵਤੀ ਉਲੰਘਤ ਚਾਲਾ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਬੁਰਮਾ
(Burma) ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਨਦੀ। ੩ ਬਿਜਲੀ.

ਐਲ. ਸ. ਏਲ. ਵਿ—ਇਲਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਇਲਾ ਦੀ
ਸੰਤਾਨ. ਦੇਖੋ, ਇਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪੁਰੁਰਾਵਾ, ਜੋ ਇਲਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ।
੩ ਬਿਲਕ, ਜੋ ਇਲਾ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੪ ਖਾਸ।
੫ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ੬ ਅ. ੭ ਐਲ. ਕੁਮਣ. ਫਿਕਲਾ। ੮ ਭੋਲੇ (ਭੋਰੇ)
ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਜੱਲ ਸੁਣਾਉਣੀ। ੯ ਭੋਲ. ਚੋਲਾ. "ਭਲੇ ਜਾਤ
ਪਾਤ ਭਲ ਐਲ." (ਗੁਪਤ) ੯ ਸਿੱਧੀ—ਕੈਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ।
੧੦ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਐਲ ਗੈਲ. ਸੰਗਤ—ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰ. ਚਾਚੋ ਓਰ ਚੋਲੇ ਦੀ
ਪੁਤ੍ਰਿ. "ਭਫ ਅਰ ਭੰਸਰੀ ਬਜਾਈ ਐਲ ਗੈਲ ਭਫੇ." (ਗੁਪਤ)
ਦੇਖੋ, ਐਲ ੮ ਅਤੇ ਗੈਲ.

ਐਲ ਗੈਲ. ਸੰਗਤ—ਭੈ ਦਾਇਕ ਸ਼ੇਰ. "ਪਰਭੈ ਐਲ ਗੈਲ." (ਗੁਪਤ)
ਦੇਖੋ, ਐਲ ਅਤੇ ਗੈਲ.

ਐਲਾਰਡ. Jean Francois Allard ਇਹ ਸਨ ੧੭੮੫
ਵਿੱਚ ਫ੍ਰਾਂਸ ਦੇ Saint Tropez ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਸਨ
੧੮੦੩ ਵਿੱਚ ਫ੍ਰਾਂਸ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਈ ਸੰਗਤਾਂ
ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ. ਐਲਾਰਡ ਅਤੇ ਵੈਨਤੂਰਾ (Ventura) ਦੋਵੇਂ
ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ ਨਪੋਲੀਅਨ ਬੋਨਾਪਾਰਟ Napoleon
Bonaparte ਦੇ ਫੌਜੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਨ. ਵਾਟਰਲੂ ਦੀ ਲੜਾਈ
ਵਿੱਚ ਨਪੋਲੀਅਨ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਫੌਜ ਫਿੱਟਿਨ ਫਿੱਟਿਨ ਹੋ ਗਈ, ਇਸ
ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਤਨਾਬ ਵਿੱਚ ਈਰਾਨ ਦੇ ਰਾਹ ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ
ਪੁੱਜੇ. ਵੈਨਤੂਰਾ ਟਿਟੋਲੀਅਨ ਅਤੇ ਐਲਾਰਡ ਦੂੱਚ (ਫ੍ਰਾਂਸਿਸੀ) ਸੀ.
ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੨੨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਹੌਰ ਆਏ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ
ਚਣਸੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੱਛੇ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪੁਰਬਤਾ ਕੀਤੀ. ਮਹਾਰਾਜਾ
ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ, ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਿਖਵਾਏ ਪੱਕੀ ਪੱਕੀ ਸੌ ਰੁਪਯਾ

ਨਪੋਲੀਅਨ ੧੮ ਮਈ ਸਨ ੧੮੦੩ ਤੋਂ ੨੨ ਜੂਨ ਸਨ ੧੮੧੫ ਤੱਕ ਫ੍ਰਾਂਸ ਦਾ
ਸ਼ਾਸਕ ਰਿਹਾ ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ੧੫ ਅਗਸਤ ਸਨ ੧੭੬੬, ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਮਈ
੫ ਸਨ ੧੮੨੧ ਨੂੰ ਹੋਇਆ.

Waterloo ਬੈਲਜੀਅਮ ਅੰਦਰ ਹੈ. ਇੱਥੇ ੧੮ ਜੂਨ ਸਨ ੧੮੧੫ ਨੂੰ ਫ੍ਰਾਂਸ
ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਫੌਰ ਯੂਏ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ. ਨਪੋਲੀਅਨ ਪਾਸ ਫੌਜ ੭੧੬੪੭
ਅਤੇ ੨੪੬ ਤੋਪਾਂ ਸਨ. ਇੰਗਲੈਂਡ ਪਾਸ ੬੭੬੬੧ ਫੌਜ ਅਤੇ ੧੫੬ ਤੋਪਾਂ ਸਨ.
ਫਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜਾਂ ਦੀ ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਵੈਲਜ਼ੇ ਦਾ ਫੁਟਨੋਟ.

ਮਹੀਲਾ ਮੁਕੱਰਬ ਕਰਕੇ, ਵੱਜ ਨੂੰ ਕਦਾਇਓ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਜਰਨੈਲ
ਬਾਪਿਆ.

ਪੁਤਿਗਤਾ ਪਤ੍ਰ:—

੧ ਜੇ ਕਦੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖਰਾਜ ਦੀਆਂ
ਵੱਜਾਂ ਨੂੰ ਲੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਆ ਬਣੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਰਾਜ ਦੇ
ਵਫਾਦਾਰ ਰਹਾਂਗੇ.

੨ ਯੂਰਪ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਲਤਨਤ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਪਰੁਬਿਹਾਰ ਨਹੀਂ
ਕਰਾਂਗੇ.

੩ ਦਾਤੀ ਨਹੀਂ ਮੁਨਾਵਾਂਗੇ.

੪ ਫੌਮਾਂਸ ਨਹੀਂ ਖਾਵਾਂਗੇ.

੫ ਰਮਾਧੂ ਨਹੀਂ ਪੀਵਾਂਗੇ.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਆਕਸ਼ਾਪਾਲਨ
ਕੀਤੀ. ਵੈਨਤੂਰਾ ਨੇ ਸਨ ੧੮੩੧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ
ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਵੱਡੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ.

ਸਨ ੧੮੩੪ ਵਿੱਚ ਐਲਾਰਡ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਫੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ
ਅਤੇ ਮੁਤਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ Louis Philippe ਦੀ ਚਿੱਠੀ
ਮਹਾਰਾਜਾ ਚਣਸੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਐਲਾਰਡ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਫ੍ਰਾਂਸ ਦਾ ਏਜੰਟ ਨਿਖਿਆ
ਸੀ.

ਐਵੇ } ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕੋੱਯੀ. ਬ੍ਰਿਕ. ਨਿਲਫਲ। ੨ ਇਉਂ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ.
ਐਵੇ } ਐਵੇ } ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕੋੱਯੀ. ਬ੍ਰਿਕ. ਨਿਲਫਲ। ੨ ਇਉਂ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ.

ਐ. ਵਡ—ਐਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਐ ਮਤਿ ਸਿੰਘ ਸਜਣੇ ਰਨ ਕੋਚ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸ. ਆ. ਸੰਗਤ—ਫੋਸਨਾਗ। ੩ ਪ੍ਰਿਥਵੀ.

ਐਸਕੁ. ਅ. ੭ ਸੰਗਤ—ਵਸਤ (ਸਮ) ਵਿਚਾਕ. ਸਾਮਾਨਤ.
ਭਰਾਬਰ ਦਾ ਪਤਰਾ.

ਐਸਦੀ } ਦੇਖੋ, ਅਉਖਧ.
ਐਸਦੀ }

ਐਲਨਸ. ਵਿ—ਉਸਨਾ (ਚੁਕ) ਦਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਚੁਕਨੀਤਿ.

ਐਸਰ. ਦੇਖੋ, ਅਉਸਰ। ੨ ਵਿ—ਅ-ਪੁਸਰ. ਜੋ ਸੁਈ ਨਹੀਂ,
ਜਿਵੇਂ—ਐਸਰ ਭੇਟੀ.

ਐਸਾਣ } ਅਵਸਾਨ. ਦੇਖੋ, ਉਸਾਣ.
ਐਸਾਨ }

ਐਸਾਣ. ਦੇਖੋ, ਅਉਸਾਣ.

ਐਸੀ. ਸ. ਅਵਨਿ ਸੀਤਾ. ਅਵਨਿ (ਜਮੀਨ) ਉੱਪਰ ਖਿੱਚੀ ਹੋਈ
ਸੀਤਾ (ਲੀਕ). ਇਹ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਰੂਨ (ਸਕਨ)
ਵਿਚਾਰ ਹੈ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਇਸ ਸਕਨੇ ਉੱਤੇ
ਬਹੁਤ ਨਿਬਰਾ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਚੀਤਿ
ਇਹ ਹੈ:—

ਇਹ ਚਿੱਠੀ ੨੭ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੮੩੫ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਲੜਨ ਦੇ ਇੰਗਲਿਸ਼
ਆਰਮਿ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਨ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ.

ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਬਿਨਾ ਕਿਣਤੀ ਲੀਕਾਂ ਕੱਢਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਲੀਕਾਂ ਜਿਸਤ (ਸਮ) ਹੋਣ, ਤਦ ਸਮਝੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਦੇਸ ਗਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਫੇਰੀ ਮਿਲੇਗਾ, ਜੇ ਤਥ (ਵਿਖਮ) ਹੋਣ, ਤਦ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਮਿਲਣ ਵਿੱਚ ਬਿੱਲ ਹੈ। “ਮੇਰੇ ਪਤਿ ਪਰਦੇਸ ਸਿਧਾਰੇ × × × ਤਾਂਤੇ ਮੈ ਔਸੀ ਕੋ ਡਾਰੋ।” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੭੦) “ਕਾਮਣ ਟੂਣੇ ਔਸੀਆਂ।” (ਭਾਗੁ)

ਐਹ. ਸਰਵ—ਓਹ. ਵਹ. ਵੋਹ। ੨ ਵਡ—ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ। ੩ ਨਿਸੇ ਦੂਰ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਣ ਲਈ ਭੀ ਇਹ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਹਨ. ਅਪਹਨ. ਦੁਰਾਗ੍ਰਹ. ਦੇਖੋ, ਅਉ ਅਤੇ ਅਉਹਨ.

ਐਕਨ. ਸੰਕਤ—ਐਖ. ਕਠਿਨਾਈ। ੨ ਵਿਪਦਾ ਮੁਸ਼ੀਬਤ.

ਐਕਾਤ. ਅ ੭੬। ਕਕਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਐਕ. ਸੰ—ਉਕਾ (ਬੁੱਟ) ਵਾਲਾ ਬਲਦ. ਦੇਖੋ, ਅਉਕ. ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੋ ਅੰ. OX ਨਾਲ.

ਐਖ. ਦੇਖੋ, ਅਉਖ.

ਐਖਦ } ਦੇਖੋ, ਅਉਖਦ.
ਐਖਧ }

ਐਖਡਨਾ. ਕਿ—ਪੈਰ ਦਾ ਉਖਡਨਾ. ਠੰਕਰ ਖਾਣੀ.

ਐਖਾ. ਦੇਖੋ, ਅਉਖਾ.

ਐਕਣ. ਅਕੁਣ. ਦੇਖੋ, ਅਉਗਣ.

ਐਕਤ. ਸੰ. ਅਪਗਤ. ਵਿ—ਬੱਝਿਆ ਹੋਇਆ. ਜੱਠਿਆ। ੨ ਹਟਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਮਰਿਆ. ਮੋਇਆ.

ਐਕਤਿ. ਸੰ. ਅਪਕਤਿ. ਸੰਕਤ—ਦੁਰਕਤਿ. ਮੰਦ ਦਸ਼ਾ. ਭੈੜੀ ਹਾਲਤ.

ਐਗਾਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਕਗਾਹਨ. “ਐਗਾਹਨ ਸਭ ਕਿਯ ਪੁਰਾਨ ਤਿਨ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬)

ਐਗੁਣ. ਦੇਖੋ, ਅਉਗੁਣ.

ਐਘ. ਸੰ. ਸੰਕਤ—ਹੜ. ਪ੍ਰਵਾਹ. ਵਹਾਉ। ੨ ਦੇਖੋ, ਓਘ.

ਐਘਟ. ਦੇਖੋ, ਅਉਘਟ.

ਐਘੜ. ਦੇਖੋ, ਅਉਘੜ.

ਐਘੀ. ਸੰਕਤ—ਅਪਘਾਤ (ਪ੍ਰਹਾਰ) ਲਈ ਲੰਮਾ ਕੋਰਤਾ, ਜੋ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚਾਬੁਕ ਸਵਾਰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ.

ਐਚਕ } ਕਿ ਵਿ—ਅਕਸਮਾਤ. ਅਚਾਨਕ. ਅਚਨਚੇਤ. “ਪਰਤੋ ਐਚਕ } ਸ਼ੇਰ ਐਚਕ ਹੀ ਦੁਗ ਲਹ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਐਚਰ. ਦੇਖੋ, ਅਉਚਰ.

ਐਚਰ ਚਰਣਾ. ਕਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਚਰਨਾ ਦੁਰਲਭ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ. ਜੋ ਖਾਣ ਪੀਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਕਠਿਨ ਵਸਤੂ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਛਬਣਾ. “ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਨਿਵ ਲੀਣ ਹੋਇ ਅਪਿਉ ਪੀਅਣ ਹੈ ਐਚਰ ਚਰਣਾ.” (ਭਾਗੁ) ੨ ਨਾ ਚਰਣ ਯੋਗਤ (ਅਭਕ) ਦਾ ਛਾਣਾ.

ਐਫਕ. ਦੇਖੋ, ਅਉਫਕ ਅਤੇ ਐਫ.

ਐਜ. ਦੇਖੋ, ਓਜ। ੨ ਅ ੮੩ ਸੰਕਤ—ਵਿੱਧੀ. ਉੱਨਤੀ। ੩ ਚੋਟੀ. ਸਿਖਰ। ੪ ਬਲੰਦੀ. ਉਚਿਆਈ.

ਐਜਾਘ. ਅ ੮੪। ਸੰਕਤ—ਬਹੁ ਵਚਨ ਵਜਾਘ ਦਾ ਹੈ. ਦੁੱਖ. ਕਲੇਸ਼। ੨ ਅ ੮੫। ਐਜਾਘ. ਵਜਾਘ. ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ. ਫੰਡ. ਤੁਰੀਯੋ.

ਐਜਾਰ. ਅ ੧੧। ਸੰਕਤ—ਭਸਤੁ. ਹਕਿਮਾਰ. ਸੰਦ। ੨ ਗੁਨਾਹ. ਅਪਾਧ.

ਐਰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਉਰਤ.

ਐਟਲਨਾ. ਕਿ—ਥਾਂ ਤੋਂ ਟਲਨਾ. ਜਗ ਤੋਂ ਖਿਸਕਣਾ। ੨ ਖੋਇਆ ਜਾਣਾ. ਭਾਫਣਾ.

ਐਟਾਉਣਾ. ਕਿ—ਉੱਤਾਪਨ. ਭਪਾਉਣਾ. ਉਬਾਲਨਾ. ਸੋਝ ਦੇਣਾ. ਐਟਨਾ.

ਐਟਾਨ. ਸੰਕਤ—ਉੱਤਾਪ. ਤਾਉ. ਆਂਚ. ਸੇਕ। ੨ ਉਬਾਲ. ਸੋਝ.

ਐਟਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਐਟਾਉਣਾ.

ਐਵਰ. ਵਿ—ਫੇਰੀ ਵਨ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਤੁਰੰਤ ਹੀੜਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਕਰਕੇ ਦਿਲ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਪਘਰਦਾ ਨਹੀਂ। ੩ ਸਿੱਧੀ. ਪਭਣਾ। ੪ ਸਹਾਇਤਾ. ਇਮਦਾਦ.

ਐਵਾ } ਭੰਢੀ ਹਾਤੇ ਦੇ ਸ਼ੇਲਾਪੁਰ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਡਰਪੁਰ ਤੋਂ ੧੫
ਐਵੀ } ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਟਿੱਕ ਨਗਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮਦੇਵ
ਭਗਤ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਮੰਦਿਰ “ਨਾਗਨਾਥ” ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। “ਫੇਰ
ਦੀਆ ਦੇਹੁਰਾ ਨਾਮੇ ਕਉ, ਪੰਡੀਅਨ ਕਉ ਪਿਛਵਾਰਨਾ.” ਇਹ
ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਪਰਕਾਇ ਹੈ, ਉਹ, “ਐਵੀਆ ਨਾਗਨਾਥ” ਦਾ ਮੰਦਿਰ
“ਧਰ” (ਮੱਧ ਭਾਰਤ C. P.) ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਐਤ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤ.

ਐਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤਾਰ.

ਐਤ੍ਰਾ. ਅਪ੍ਰਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤ.

ਐਤ. ਅ ੧, ੨। ਲੋਟਨਾ. ਵਾਪਿਸ ਆਉਣਾ. ਪਰਤਣਾ. ਮੁੜਨਾ.

ਐਧ. ਅਵਧ. ਉਮਰ। ੨ ਅਵਧਿ. ਹੱਦ। ੩ ਅਯੋਧਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਉਧ ਅਤੇ ਅਧ.

ਐਧ } ਵਿ—ਅਧ: ਉਲਟਾ. ਮੁਧਾ. “ਭਾਧ ਐਧ ਸਿਹਤਾ ਤਰ
ਐਧ } ਲਿਯਾ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੦੬)

ਐਧਿ. ਅਵਧਿ. ਹੱਦ.

ਐਧੀਆ ਨਾਗਨਾਥ. ਦੇਖੋ, ਐਵਾ.

ਐਨ } ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਦੇਖੋ, ਅਵਨ ਅਤੇ ਅਵਨਿ. “ਨੈਨ ਮੇ ਨੀਰ
ਐਨਿ } ਐਨਿ ਛਾਰੇ ਬੁੰਦ ਬੁੰਦ ਕੋ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੨ ਨੀਵਾਂ.
ਤੁਕਿਆ ਹੋਯਾ. “ਮਨਹੁ ਮਹਾਨ ਉਡਤ ਹੈ ਐਨ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਐਪਚਰਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਉਪਚਾਰ ਸੰਬੰਧੀ। ੨ ਭੇਦਨ ਕਹਿਣ ਸੁਣਨ ਦਾ ਜੋ ਵਾਸੁਵ ਨਹੀਂ.

ਔਰਤ. ਸੰ. ਅਭਿਗਨ. ਅਨੁਭਵੀ. ਦਾਨਾ. ਸਮਝਵਾਲਾ। ੨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਨਪੜ੍ਹ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ।

ਔਰ. ਵਜ਼—ਦੇ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ. ਅਗ। ੨ ਵਿ—
ਦੂਜਾ. ਅਪਰ. ਹੋਰ। ੩ ਜਾਦਾ. ਅਧਿਕ.

ਔਰਸ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉਰ (ਛਾਤੀ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.
ਉਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪੁਰ. ਤਾਵ—ਪਿਤਾ ਦੇ ਵੀਰਜ ਤੋਂ ਉਪਜੀ
ਸੰਤਾਨ। ੨ ਧਰਮਪਤਨੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੰਤਾਨ.

ਔਰਤ. ਦੇਖੋ. ਅਉਰਤ.

ਔਰਾ ਬੋਰਾ. ਵਿ—ਨੀਮ ਸੁਦਾਈ ਮਸਤਾਨਾ. “ਨਾਥ ਸੁਨੇ ਔਰੀ
ਬੋਰੀ ਛਾਤੇ ਹੈਂ ਬਕਤ ਸੋਊ.” (ਨਾਪੁ)

ਔਰੋਤਰੀ. ਵਾ—ਅਪਰ-ਅਵਤਰੀ. ਹੋਰ-ਸਨਮੀ। “ਅਸ ਸੁੰਦਰ
ਨਹਿ ਔਰੋਤਰੀ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੧੮)

ਔਰੰਗ. ਭਾ. ۱۰۰ ਸੰਗਤ—ਰਖਤ. ਰਜ ਸਿੰਘਸਨ। ੨ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ
ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਨਾਉਂ. “ਤਬ ਔਰੰਗ ਜਿਥ ਮਹਿ ਰਿਸਾਵੇ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)
੩ ਦਾਨਾਈ. ਚਤੁਰਾਈ। ੪ ਛਲ. ਘਪਟ। ੫ ਖੁਸ਼ੀ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ। ੬ ਖੁਣ.
ਨਕਤੀ ਦਾ ਕੀਤਾ.

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ. ۱۰۰ ਇਹ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪੁਰ ਸੀ.
ਇਸ ਦਾ ਸਨਮ ਅਰਜਮੰਦ ਬਾਨੇ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ੩ ਨਵੰਬਰ ਸਨ
੧੬੧੮ ਨੂੰ ਦੇਹਵੇਂ (ਜਿਲਾ ਪਾਂਚ ਮਹਾਲ—ਟਿਲਾਕਾ ਬੰਬਈ) ਵਿੱਚ
ਹੋਇਆ.

ਸਨ ੧੬੫੮ ਵਿੱਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੂੰ
ਆਗਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ੨੧ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ
ਉੱਪਰ ਬੈਠਾ. ਦਾਰਾਸ਼ਿਕੋਹ ਵਭੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਕਾਜੀਆਂ ਤੋਂ ਫਤਵਾ
ਨੈਕੇ ਕਿ ਇਹ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਸਿਤੰਬਰ
ਸਨ ੧੬੫੮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਛੱਡਣ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ. ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਮੁਰਾਦ
ਜੋ ਤਖਤ ਦਾ ਅਭਿਲਾਖੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ
ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਕੇਵਲ ਕਾਫ਼ਰ ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਦੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਤੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ
ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਮਾਰ, ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਜਾਵਾਂਗਾ.
ਨਾਮੁਰਾਦ ਮੁਰਾਦ, ਦੰਡੀ ਦੇ ਪੇਚ ਵਿੱਚ ਟਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ
ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਆਗਰੇ ਪਾਸ ਫ਼ਤਹਬਾਦ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਤੇ ਦਾਰਾ ਨੂੰ
ਸ਼ਿਕਸਤ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਿਆ.

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਜੰਗ ਜਿੱਤਕੇ ਭਾਰੀ ਜਿਆਦਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ
ਮੁਰਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਕਰਕੇ ਡਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਕੈਦ
ਕੀਤਾ. ਤਿੰਨ ਬਹੁ ਪਿੱਛੋਂ ਇੱਕ ਸੱਯਦ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੇ
'ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਾ ਨਾਉਂ' ਹੈ—ਅਬੂਫ਼ਤਹ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਹੰਮਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ. ਇਸ
ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਹੈ—ਆਲਮਗੀਰ.

ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ੧੦ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੬੧੮ ਦਿੱਲੀਆਂ ਹੈ.

ਇਹ ਨਜ਼ਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਮਾਨਵੇਂ ਦੀ ਰੋਂਦਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਉਂ
'ਦੇਹਵੇਂ' ਹੈ.

ਮੱਥੇ ਮੜ੍ਹਕੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ.

ਇਸ ਤਰਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੈਦ ਅਥਵਾ ਕਤਲ ਕਰਕੇ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ “ਆਲਮਗੀਰ” ਖਿਤਾਬ ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ. ਇਹ ਸੁੰਨੀ
ਮਤ ਦਾ ਪੱਕਾ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਵਿਦਵਾਨ, ਮਿਹਨਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ
ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਚਤੁਰ ਸੀ. ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਪੜੇ ਪਹਿਰਦਾ ਤੇ
ਸਾਦੀ ਖੁਰਾਕ ਖਾਂਦਾ ਸੀ. ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਸਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ
ਸੀ. ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਦੇ ਖਰਚ ਬਹੁਤ ਘਟਾਏ ਹੋਏ ਸਨ. ਵੇਹਲੇ ਸਮੇਂ
ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਟੋਪੀਆਂ ਬਣਾਨ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਤ
ਨਕਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਪਰ ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ
ਆਦਿਕ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮ ਤਾਵ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਸੀ. ਸਗੋਂ ਇਤਨਾ
ਮਤਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਭੇ ਵਭੇ ਅਨਰਥ ਕਰਣ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ
ਮਨ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਆਪਣੇ ਦੀਨੀ ਭਾਈਆਂ ਤੋਂ
“ਮੁਹੰਮਦੀਨ (محمدی)” ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜਾਮੇ ਵਿੱਚ
ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ.

ਇਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ, ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੇ ਉਤਸਵ, ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ
ਵੈਦਿਕ ਸਭਨ ਹੁਕਮਨ ਛੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਭਲਕਿ ਮਥੁਰਾ
ਬਨਾਰਸ ਆਦਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇਵਾਲਯ ਚਾਹਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਥਾਂ ਮਸੀਤਾਂ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ. ਇਸ ਨੇ ਅਕਬਰ ਦਾ ਹਟਾਇਆ
ਹੋਇਆ ਜੋਸ਼ੀਆ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਫੇਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ.

ਜੋਸ਼ੀਆ ਆਦਿਕ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਉੱਪਰ ਅਤੀ ਜ਼ੁਲਮ
ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਕੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਪੂਤ, ਜੋ ਅਕਬਰ ਦੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਸਨ, ਇਸ ਦੇ
ਵੈਰੀ ਹੋ ਗਏ. ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਦਯ ਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਰਾਜ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਸਨ ੧੬੮੦ ਵਿੱਚ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਹੈ
(ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਨਲ ਟਾਡ Col. Tod ਨੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਮਾਨ,
ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ) ਦੇਖਣ ਯੋਗ ਹੈ. ਰਾਜਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

“ਆਪ ਦੇ ਵਡਿਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਯਹੂਦੀ, ਈਸਾਈ,
ਭਲਕਿ ਜੋ ਰੰਗ ਨੂੰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ
ਪਾਲਿਆ. ਆਪ ਦੀ ਅਮਲਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਰੋਂ ਬਾਦਰ ਹੋਏ
ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਦੇਸ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਪਰਲੋਂ (ਪੁਲਯ) ਆ
ਬਹੀ ਹੈ, ਲੋਕ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਆਪ ਦੀ ਪੂਜਾ ਪੈਰਾਂ
ਹੇਠ ਬੁਝਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਿਪਾਹੀ ਚੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਸੈਦਾਗਰ ਪਿੱਟ
ਰਹੇ ਹਨ. ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਐਸੀ ਦੁਖੀ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਮੰਗੇ, ਉਸ ਦਾ
ਰਾਜ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀ
ਧਰਮਪ੍ਰਸੂਕ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋਕੇ ਕਿ ਖੁਦਾ ਸਭ ਦਾ
ਸਾਂਝਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਸੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੀ
ਆਰਾਧਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਦੇ ਘੰਟੇ ਠਾਠਰਦਾਰੇ ਅੰਦਰ ਵੱਜਦੇ ਹਨ.
ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸੱਵਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਮੂਰਤੀ ਵਿਗਾੜਦੇ ਹਾਂ ਤਦ
ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਚਿੜਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾਚਾਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਜੋ ਰੰਗ ਦੀ
ਚਰਨਾ ਨੂੰ ਭੰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.
ਜੋ ਮਤਿਸੂਨ ਆਪ ਡਰੀਬ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਨਾਵਾਜਿਬ

ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਪਰ ਜੇ ਆਪ ਨੇ ਜੋਸ਼ੀਆਲਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ, ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੱਥੀਆਂ ਮਾਓਨ ਤੋਂ ਆਪ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਨੂੰ ਦਾਕ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੋਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਸਦੇ ਕਿ ਅਜੇਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਪ ਦੀ ਬਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ।"

ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਾਗਵਿਦਯਾ ਦਾ ਭਾਰੀ ਵੇਰੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਾਉਣਾ ਬਜਾਉਣਾ ਮੁਹੰਮਦੀ ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼ਾਹੀ ਗਵੇਖੇ ਸਭ ਮੋਹੁਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਇੱਕ ਵੇਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਗੀ ਵਡਾ ਬੁਲਾਹਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਲ ਪਾਸਦੀਂ ਇੱਕ ਜਨਾਜੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਅਮਲਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਦੱਬਣਾ, ਭਾਕਿ ਵੇਰ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲੇ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਅਤਾਚਾਰ (ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਅਨਿਆਈ) ਨੇ ਹੀ ਸਿਵਾ ਸੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਵੇਰੀ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਰਹਟੇ ਮੁਕਲਾਸ ਦੀ ਸਭ ਪੁੱਟਣ ਦੇ ਆਹਰ ਲੱਗੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ ਉਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਪਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੇ "ਜਬਰਨਾਮਹ" ਇਸੇ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਮਰਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਕਰਣੀ ਉੱਪਰ ਖੁਦ ਪਛਰਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰ ਨੂੰ ਨਿਖਦਾ ਹੈ:—"ਅਬਰੁਣਾਂ ਤੋਂ ਫੁਟ ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ, ਅਤੇ ਪਾਪ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਲੈ ਚੱਲਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਸਾਤ ਲਈ ਭਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ।"

ਆਲਮਗੀਰ ੫੧ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਕਰਕੇ ੯੧ ਭਰਾਸ ੧੭ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗਕੇ ਅਹਮਦ ਨਗਰ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ੨ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੭੦੭ (੨੮ ਜੂਨ ੧੭੦੭) ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੌਲਤਾਬਾਦ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮੀਲ ਪੱਛਮ ਦਫ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਉਸਦਾ ਰੋਜ਼ਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪੰਜ ਪੁਰ (ਮੁਹੰਮਦ ਸੁਲਤਾਨ, ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਅੱਜ਼ਮ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਜ਼ਮ ਅਕਬਰ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਕਾਮ ਬਖ਼ਸ਼) ਅਤੇ ਪੰਜ ਪੁਤ੍ਰੀਆਂ (ਜ਼ੋਬੁਨਿਸਾ ਬੇਗਮ, ਜਿੰਨਤੁਨਿਸਾ ਬੇਗਮ, ਬਦਰਤੁਨਿਸਾ ਬੇਗਮ, ਰੁਬਦਤੁਨਿਸਾ ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਮਿਹਰਤੁਨਿਸਾ ਬੇਗਮ) ਸਨ।

ਇਸ ਦੇ ਮਰਣ ਸਮੇਂ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ੩੧੭,੮੩੫,੦੫੦ ਰੁਪਯੇ ਸੀ।

ਔਰੰਗਾ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ. "ਔਰੰਗਾ ਚਤਿਆ ਜੁੱਧ ਨੂੰ 'ਹਿਜਰੀ ਸਾਲ' ਦੇ ਹਿਸਾਬ.

ਜੋਬੁਨਿਸਾ ਪੁਕਾਰੇ." (ਜੰਗਨਾਮਾ)

ਔਰੰਗਾਬਾਦ. ਹੋਦਰਾਬਾਦ ਦੱਖਣ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ ਖਿਰਕੀ ਸੀ. ਸਨ ੧੬੫੩ ਵਿੱਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਬਾਪਿਆ।

ਔਲ. ਦੇਖੋ. ਅੱਵਲ ਅਤੇ ਅਉਲਿ। ੨ ਸੰਗਤ—ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਜ਼ਿਮੀਕੰਦ. *L. Arum Campanulatum.*

ਔਲਾ. ਔ $\frac{1}{2}$ ਵਿ—ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ. ਅਤਿ ਉੱਤਮ. ਬਿਹਤਰ.

ਔਲਾਦ. ਔ $\frac{1}{2}$ ਸੰਗਤ—ਵਲਦ ਦਾ ਬਹੁ ਵਰਨ. ਸੰਤਾਨ। ੨ ਵੰਸ਼. ਨਸਲ.

ਔਲੀਆ. ਦੇਖੋ. ਅਉਲੀਆ

ਔਲੰਗ. ਤੁ. ਚਰਚਾਹ. ਮਰਗਜ਼ਾਹ. Meadow.

ਔਵਲ. ਦੇਖੋ. ਅਵਲ.

ਔਤ. ਅਵਿਸਿਟਿ. ਵਰਖਾ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਦੇਖੋ. ਅਉਤ. "ਮਾਸ ਭਾਦ੍ਰਪਦ ਔਤ ਲਗੀ ਆਸ." (ਗੁਪਤੁ)

ਔਤਨਾ. ਕਿ—ਔਸਾਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ. ਭਟ ਪਟ ਕਿਸੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦੁਰਾਨਾ. ਭਾਤ ਦਾ ਸੁਭਣਾ.

ਔਤਵ. ਜੰ. ਪੰਜ ਸੂਰ ਦਾ ਰਾਜ. ਜਿਸੇ—ਮਾਨਕੋਸ਼. ਦੇਖੋ. ਓਤਵ.

ਔ. ਦੇਖੋ. ਅਮ। ੨ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ "ਓ" ਦੀ ਥਾਂ "ਅੰ" ਲਭਦ. ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਅੰ ਪਰਮਾਤਮ ਆਤਮਾ." (ਨਾਪੁ)

੩ ਅਨ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅੰ ਲਭਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਅੰਅਕਿਤ ਭੇਵ.

ਅੰਅਕਿਤ ਭੇਵ. (ਦੰਤਾਵ) ਅਨ ਅੰਕਿਤ ਭੇਦ. ਜਿਸ ਦਾ ਮਰਮ (ਭੇਤ) ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ.

ਔਸ. ਜੰ. ਅੰਜ. ਧਾ—ਵਿਭਾਗ ਕਰਨਾ. ਵੰਡਣਾ. ਹਿੱਸੇ ਕਰਨਾ।

੨ ਸੰ. ਔਸ. ਸੰਗਤ—ਹਿੱਸਾ (ਭਾਗ) ੩ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਔਸ ਲਭਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਯਕਾ—"ਗੁਰਅੰਸ." ੪ ਕਲਾ. ਸੈਨਵਾਂ ਹਿੱਸਾ. ਜਿਵੇਂ—ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਅੰਸਮਾਤੁ ਭੀ ਸਚਾਈ ਨਹੀਂ।

੫ ਦੇਖੋ. ਅੰਸੁ। ੬ ਸੰ. ਅੰਸ—ਅੰਸ. ਮੇਢਾ. ਕੰਨ੍ਹਾ. "ਅੰਸ ਉਤੰਗ ਸਿੰਘ ਕੀ ਨਾਈ." (ਗੁਪਤੁ)

ਔਸ ਰੇਵੀ. ਵਿ—ਅੰਸ ਤੋਂ ਭਈ. ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੀ ਕਲਾ ਤੋਂ ਉਪਜੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਕਿਲੀ ਚਪਲਾ. ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੰਸੁ (ਕਿਰਨਾਂ) ਰੈਦਾਇਕ ਹਨ. "ਕੀ ਰੈਟ ਦੇਵੀ, ਮਧਾ ਅੰਸ ਭੇਵੀ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਔਸ ਮਾਲੀ. ਦੇਖੋ. ਅੰਸੁਮਾਲੀ.

ਔਸ ਅਉਤਰ } ਸੰ ਅੰਸਾਵਤਾਰ. ਸੰਗਤ—ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ

ਔਸਾ ਅਵਤਾਰ } ਦੇਵਤਿਆ ਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਭਈ ਅੰਸ (ਭਾਗ)

ਔਸਾਵਤਾਰ } ਮੰਨੇ ਹਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਵਤਾਰਾਂ

ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਹਿੱਸੇ ਪਾਈਏ ਹਨ, ਉਹ "ਅੰਸਾਵਤਾਰ" ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਅਵਤਾਰ ਨੂੰ ਨੌਂ ਕਲਾ ਕਾਲਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਲਾਂ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. "ਅੰਸਾਅਉਤਰੁ ਉਪਾਦਿਓਨੁ."

(ਮ: ੩ ਵਚ ਗੁਜ ੧) "ਅਨਿਕ ਪੁਰਖ ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ" (ਸਾਰ

ਮ: ੩ ਵਚ ਗੁਜ ੧) "ਅਨਿਕ ਪੁਰਖ ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ" (ਸਾਰ

ਮ: ੩ ਵਚ ਗੁਜ ੧) "ਅਨਿਕ ਪੁਰਖ ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ" (ਸਾਰ

ਅ: ਮ: ੫)

ਅੰਸੀ. ਸੰ. ਅਸਿਨ੍. ਵਿ—ਅੰਸ ਵਾਲਾ. ਹਿੰਸੇ ਵਾਲਾ. ੨ ਕਲਾ ਵਾਲਾ

ਅੰਸੁ. ਸੰ. ਅੰਸੁ. ਸੰਗਤ—ਕਿਰਣ. “ਜਿਸ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਅੰਸੁ.” (ਮਲਾ ਮ: ੧) “ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਸੁ.” (ਕੋਤ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੁਰਜ. ੩ ਸੁਰ. ਤਾਰ. ਤਾਕਾ. ੪ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਸੁਰਜ ਦਾ ਨਾਉਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਰਾਧ ਰੂਪਕ ਅਲੰਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ “ਅੰਸੁ” ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਸੁ ਨਾਉਂ ਕਿਰਣ ਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਭਰਪੂਰਾਪ ਸੁਰਕ.

ਅੰਸੁਕ. ਸੰਗਤ—ਵਸਤੂ. ਜੋ ਅੰਸੁ (ਸੁਰ) ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਲੀਤਾ. ੨ ਚਾਦਰ. ਉਪਰਨਾ. ੩ ਰੋਸਮੀ ਵਸਤੂ.

ਅੰਸੁਭੇਵੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਸ ਭੇਵੀ.

ਅੰਸੁਮਾਨ. ਸੁਰਜ ਵੰਸੀ ਰਾਜਾ ਸਗਰ ਦਾ ਪੋਤਾ ਅਤੇ ਅਸਮੰਸ ਦਾ ਭੇਟਾ. ਦੇਖੋ, ਸਗਰ. ੨ ਵਿ—ਕਿਰਣਾਂ ਵਾਲਾ.

ਅੰਸੁਮਾਲ } ਸੰ. ਅੰਸੁਮਾਲਿਨ੍. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜ, ਜੋ ਅੰਸੁ
ਅੰਸੁਮਾਲਿ } (ਕਿਰਣਾਂ) ਦੀ ਮਾਲਾ ਰਖਦਾ ਹੈ. “ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤ
ਅੰਸੁਮਾਲੀ } ਉਦਯੋ ਅੰਸੁਮਾਲ.” (ਭੁਪੁਸੁ)

ਅੰਸੁ. ਸੰਗਤ—ਅਸੁ. ਆਂਸੁ. ਅੰਸੁ. ਹੰਝੁ. ੨ ਅਧਰਾਧ. ਦੇਖੋ, ਅੰਸੁ ੪.

ਅੰਕ. ਸੰ. ਅਭ੍ਯ. ਧਾ—ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਰਨਾ. ਛਿਣਨਾ. ਵਿਚਰਨਾ. ਭੋਦੀ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ. ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਾ. ੨ ਸੰ. ਅਭ੍ਯ. ਸੰਗਤ—ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨਾ. ੩ ਅੰਖਰ. ਵਰਣ. ੪ ਨਿਖਤ. ਤਹਿਰੀਰਾ ੫ ਏਹ. ਸ਼ਰੀਰ. ੬ ਨੌਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਕ ਨੌਂ ਹਨ. ੭ ਪਾਪ. ਏਸ. ੮ ਭੋਦੀ. ਉਛੜ. “ਅਤਿ ਸਨੇਹ ਸੋ ਲੀਨੋ ਅੰਕ.” (ਭੁਪੁਸੁ) ੯ ਨਿਸ਼ਾਸ. ੧੦ ਅੰਤਰਕਰਣ. ਦਿਨ. ੧੧ ਕਲੰਕ. “ਭਿਨ ਅੰਕ ਮਯੰਕ ਬਨੈ ਬਦਨੰ.” (ਨਾਪੁ) ਭਿਨ ਕਲੰਕ ਮਯੰਕ (ਚੰਦਮਾ)

ਅੰਕਸ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕੁਸ.

ਅੰਕ ਸਹੇਲਤੀ } ਵਿ—ਪਿਆਰੀ ਸਖੀ. ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਵਾਲੀ
ਅੰਕ ਸਹੇਲੀ } ਸਹੇਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕ ੧੦. “ਅੰਕ ਸਹੇਲਤੀਆਹ.” (ਸੁੀ ਮ: ੧)

ਅੰਕਸੁ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕੁਸ. “ਅੰਕਸੁ ਭਜਾਨੁ ਰਤੰਨੁ ਹੈ ਖੇਵਟੁ ਵਿਚਲਾ ਸੰਤ.” (ਸ. ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਖੇਵਟ ੨.

ਅੰਕਪਲਈ } ਸੰ. ਅਭ੍ਯਪਲਵ—ਅੰਕਪੱਲਵ. ਸੰਗਤ—ਅੰਖਰਾਂ
ਅੰਕਪਲੀ } ਦੀ ਥਾਂ, ਅੰਕ (ਹਿੰਦਸੇ) ਜਿਸ ਵਰਣਮਾਲਾ ਵਿੱਚ
ਅੰਕਪਲੀ } ਵਰਤੇ ਜਾਣ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਅੰਕਪਲੀ” ਹੈ. ਅੰਕਪਲੀਆਂ ਭੇਸ਼ਮਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਥਾਂ ਉਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ:—

ਸ ਮ ਰ ਭ ਹ ਕ ਭ ਭ ਭ ਲ ਭ
੧ ੨ ੩ ੪ ੫ ੬ ੭ ੮ ੯ ੧੦ ੨੦
੯ ੪ ੫ ੬ ੭ ੮ ੯ ੧੦ ੨੦

੩੦	੪੦	੫੦	੬੦	੭੦	੮੦	੯੦	੧੦੦
ਕ	ਭ	ਠ	ਥ	ਵ	ਟ	ਅ	
੨੦੦	੩੦੦	੪੦੦	੫੦੦	੬੦੦	੭੦੦	੮੦੦	
ਉ	ਤ	ਡ	ਜ	ਟ			
੯੦੦	੧੦੦੦	੨੦੦੦	੩੦੦੦	੪੦੦੦			
ਨ	ਖ	ਣ	ਬ				
੫੦੦੦	੬੦੦੦	੭੦੦੦	੮੦੦੦				

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਾ ਰੁਕਮੁਖੀ ਅੰਖਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਲਗਾਈਆਂ ਹਨ, ਯਥਾ—

ਅੰ	ਕ	ਖ	ਲੀ
੮੦੦	੬	੫੦	੧੦

ਅਰਬੀ ਛਾਹਸੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭੀ ਅਨੇਕ ਅੰਕਪਲੀਆਂ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਬਜਦ ੩ ਛੁੱਟ ਨੋਟ ਸਮੇਤ. ੨ ਸੰ. ਅਭ੍ਯਪਾਲਿ—ਅੰਕਪਾਲਿ. ਸੰਗਤ—ਦਾਈ. ਧਾਤ੍ਰ. ਚੁੰਘਵੀ. ੩ ਅਲਿੰਕਨ. ਸੰਫੀ ਭਰਨੀ. ਅੰਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਿਯਾ.

ਅੰਕਵਾਰ. ਹਿੰ. ਸੰਗਤ—ਭੋਦੀ. ਉਛੜ. ਚੁੱਛਤ.

ਅੰਕੜ. ਸੰਗਤ—ਆਕੜ. ਐਠ. ਅਭਿਮਾਨ. ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਕੁੜ.

ਅੰਕਿ. ਵਿ. ਵਿ—ਅੰਕ ਨਾਲ. “ਅੰਕਿ ਮਿਲਾਈ.” (ਸਿਤ ਭੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਦਿਲ ਵਿੱਚ. ਮਨ ਮੇਂ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕ ੧੦. “ਗੁਰੁ ਕਾ ਬਹਿਅ ਅੰਕਿ ਸਮਾਵੈ.” (ਚਿਅੰਕਾਰ)

ਅੰਕਿਤ. ਸੰ. ਅਭ੍ਯਕਿੰ. ਵਿ—ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ. ਤਹਿਰੀਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ. ੨ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਹਿਤ. ੩ ਦਾਕੀ. ਕਲੰਕਿਤ.

ਅੰਕੁ. ਨਿਸ਼ਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕ ੯. “ਅੰਕੁ ਜਲਉ ਤਨੁ ਜਲੀਅਉ.” (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਅੰਕੁਸ. ਸੰ. ਅਭ੍ਯਕੁਸ—ਅੰਕੁਸ. ਸੰਗਤ—ਹਰਮਤ ਦਾ ਦਬਾਉ. ੨ ਹਾਥੀ ਹੱਕਣ ਦਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਚੁੰਡਾ (ਖੁੰਡਾ).

ਅੰਕੁਰ } ਸੰ. ਅਭ੍ਯਕੁਰ. ਸੰਗਤ—ਲਹੂ ਖੂਨ. ੨ ਜਲ. ਪਾਣੀ.
ਅੰਕੁਰੁ } ੩ ਭੀਜ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਆ ਛੋਖੁਰ. ਅੰਧੁਆ. ਰੂਮਨ. “ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਸਭ ਪ੍ਰਭਟੇ.” (ਗੁਰੂ ਮ: ੫) ੪ ਭਾਕ. ਨਸੀਬ. “ਅੰਕੁਰ ਭਲੇ ਹਮਾਰਾ.” (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ੫ ਭੀਜ. ਮੂਲ. “ਭਗਤਨ ਕਾ ਅੰਕੁਰੁ ਰਾਖਿਓ.” (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਅੰਕੁੜਾ. ਸੰਗਤ—ਖੁੰਡੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਕੁੰਡਾ. ਹੁੱਕ.

ਅੰਕੁਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕੁਰ ੩ ਅਤੇ ੪. “ਪੂਰਨ ਨਿਖਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਹੈ.” (ਭਾਗੁ)

ਅੰਖ. ਸੰ. ਅਭ੍ਯ. ਧਾ—ਚੁੜਨਾ. ਲਟਕਣਾ. ਲਭੇ ਰਹਿਣਾ. ੨ ਸੰਗਤ—ਅੰਕਿ. ਅੰਖ. ਆਂਖ.

ਅੰਭ. ਸੰ. ਅਭ੍ਯ. ਧਾ—ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਰਨਾ. ਚਲਨਾ. ਪ੍ਰਵਿੱਤ ਕਰਨਾ. ੨ ਸੰ. ਅਭ੍ਯ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਰੀਰ. ਏਹ. “ਅਧਿਕ ਅਨੰਦਿਤ ਪਿਖਿ ਰੁਰੁ ਅੰਭ.” (ਭੁਪੁਸੁ). ੩ ਹੱਥ, ਪੈਰ, ਸਿਰ ਆਦਿਕ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਭਾਗ. ੪ ਉਪਾਧ (ਉਪਾਉ). ਯਤਨ. ੫ ਮਿਤ੍ਰ. ਏਸੁ ਪਿਆਰਾ.

੬ ਪੱਖ. ਸਹਾਇਤਾ. "ਜਿਨ ਕਾ ਅੰਗ ਕਰੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ." (ਸਾਖ ਮ: ੪ ਪੜਤਾਲ) ੭ ਹਿੱਸਾ. ਭਾਗ। ੮ ਅੰਕ. ਹਿੰਦਸਾ। ੯ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਭਾਗਲ ਪੁਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਰੱਖਪੁਰੀ ਸੀ. "ਤਿਸ ਦਿਸ ਅੰਗ ਬੰਗ ਤੇ ਆਈ." (ਗੁਪਤ) ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਭਲਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਦੇਸ਼ਣਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਦੌਰਘਤਮਾ ਰਿਖੀ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ. ਅੰਗ, ਵੰਗ, ਕਲਿੰਗ, ਪੁੰਡ੍ਰ, ਅਤੇ ਸੂਕ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਪੁਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੱਖੇ.

ਅੰਗ ਸੰਗ. ਵਿ—ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ. "ਗੁਰੂ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੇ." ੨ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਾਥ.

ਅੰਗਹੀਨ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਘੱਟ ਹੈ. ਅੰਗ ਭੰਗ.

ਅੰਗਜ. ਸੰ. ਵਿ—ਅੰਗ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪੁਤ੍ਰ. ਸੰਤਾਨ। ੩ ਰੋਮ. ਕੋਲ। ੪ ਰੋਗ। ੫ ਕਾਮਦੇਵ.

ਅੰਗਣ. ਸੰ. ਅਭਾਗ ਅਤੇ ਅਭਾਗ. ਸੰਗਤ—ਵੇਧਾ. ਸਹਨ. ਅਸਿਰ। ੨ ਵਿਚਾਰਨਾ. ਫਿਰਨਾ.

ਅੰਗਰਾਫ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਰੀਰ ਦੀ ਰਖਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਵਸਤੂ। ੨ ਘਰ. ਜਿਰਾਹਿ.

ਅੰਗਦ. ਸੰ. ਅਭਾਗ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗ ਨੂੰ ਸੋਭਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੁਸ਼ਟ. ਕੁਸ਼ਥਿਦ. ਕਾਕੁਥਿਦ. ਕੇਕੁਰਾ। ੨ ਭਾਨਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਸੁਕ੍ਰਿਵ ਦਾ ਭਤੀਜਾ, ਜੋ ਭਾਰਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਦੂਤ ਬਣਕੇ ਰਾਵਣ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਸੀ. "ਇਤ ਕਪਿਪਤਿ ਅਰ ਰਾਮ, ਦੂਤ ਅੰਗਦਹਿ ਪਰਾਯੋ." (ਰਾਮਾ) ੩ ਨਗਮਨ (ਨਗਮਣ) ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਪੁਰ ਅੰਗਦੀ ਨਗਰੀ ਵਸਾਈ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅੰਗਦ ਸਤਿਗੁਰੂ.

ਅੰਗਦ ਸਤਿਗੁਰੂ. ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਐਤਵਾਰ ਵੈਸਾਖ ਵਦੀ ੧ (੫ ਵੈਸਾਖ) ਸੰਮਤ ੧੫੬੧ (੩੧ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੫੦੪) ਨੂੰ ਦੇਹੂ ਮੱਲ ਖੜੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਦਯਾ (ਦਇਆ) ਕੌਰ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮਭੇ ਦੀ ਸਹਾਇ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰੇਜ ਪੁਰ) ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ ਲਹਿਣਾ ਸੀ. ਸੰਮਤ ੧੫੭੬ ਵਿੱਚ ਦੇਵੀ ਚੰਦ ਖੜੀ ਦੀ ਸੁਪਤ੍ਰੀ ਖੀਲੀ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਘਰ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਖੜੂਰ ਪਾਸ ਬੋਹ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੋ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾਸੂ ਜੀ ਅਤੇ ਦਾਤੂ ਜੀ ਅਤੇ ਦੋ ਪੁਤ੍ਰੀਆਂ ਬੀਬੀ ਅਮਰੀ ਅਤੇ ਅਣੋਖੀ ਜੀ ਜਨਮੇ.

ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਦੇਵੀ ਭਗਤ ਸਨ ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਹੋ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਦਰਬਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਸੰਮਤ ੧੫੮੯ ਵਿੱਚ ਵੈਸਾਖ ਦੇਵੀ (ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਲਾਮੁਖੀ) ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੂੰ ਮਿਲੇ. ਦਰਬਾਨ ਕਰਦੇ ਹੀ ਮਨ ਸਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ. ਗੁਰੂਪ੍ਰਿਦੇਸ਼ ਸੁਣਕੇ ਦੇਵੀ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਫੱਤਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅਨੰਨ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਏ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ

ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਅਜੇਹੇ ਰੀਤੇ ਕਿ ਅੰਗਦ ਨਾਉਂ ਰੱਖਕੇ ੧੭ ਹਰ ਸੰਮਤ ੧੫੯੬ ਨੂੰ ਗੁਰੂਕੰਦੀ ਪੁਰ ਬੈਠਾ ਦਿੱਤੇ. ਆਪ ਨੇ ੨੩ ਅੱਸੂ ਸੰਮਤ ੧੫੯੬ ਤੋਂ ਗੁਰੂਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਅਰੰਭਿਆ, ਅਤੇ ਪਰਮਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ. ਸੰਮਤ ੧੫੯੮ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਦੇ ਨਿਰਾਜ ਬਿਨਾ ਅਰੰਭਿਆ. ਸੰਮਤ ੧੬੦੧ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਲਿਖਵਾਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਾਦੀ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਹੈ. ਆਪ ੩ ਵੈਸਾਖ (ਬੋਤ ਸੁਦੀ ੪) ਸੰਮਤ ੧੬੦੯ (੨੯ ਮਾਰਚ—ਸਨ ੧੫੫੨) ਨੂੰ ਖੜੂਰ ਵਿੱਚ ੧੨ ਸਾਲ ੯ ਮਹੀਨੇ ੧੭ ਦਿਨ ਗੁਰੂਤਾ ਕਰਕੇ, ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਅਰਸਾ ੪੭ ਵਰ੍ਹੇ ੧੧ ਮਹੀਨੇ ੨੯ ਦਿਨ ਭੋਗਏ ਜੋਗੀਜੋਗਿ ਸਮਾਏ.

ਅੰਗਨ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਣ। ੨ ਅੰਗਣਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਿਰ ਅੰਗਨ ਸੇਜਾ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਅੰਗਣਾ। ੩ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ. ਅੰਗਾਂ ਮੇਂ. "ਅੰਗਨ ਕੁਖਨ ਸੁੰਦਰ ਰਾਜਤ." (ਸਲੋਹ) ੪ ਅੰਗਾਂ "ਅੰਗਨ ਮੇਂ ਸਲਕੈ ਭਰਵੇ ਪਟ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅੰਗਨਾ. ਸੰ. ਅਭਾਗਾ. ਸੰਗਤ—ਸੁੰਦਰ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਕਾਮਿਨੀ. "ਅੰਗਨਾ ਅਧੀਨ ਕਾਮ ਕੁੰਧ ਮੇ ਪ੍ਰਬੀਨ." (ਅਕਾਲ)

ਅੰਗਨਾਸ. ਸੰ. ਅਭਾਗਾਸ. ਸੰਗਤ—ਹਿੰਦੁਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੰਗ ਨੂੰ ਫੁਹਿਣਾ. ਦੇਖੋ, ਕਾਤਾਯਨ ਸਿਮ੍ਰਤਿ, ਖੰਡ ੧, ਸ਼: ੫ ਤੋਂ ੮.

ਅੰਗ ਫਰਕਣਾ } ਵਿ—ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਹਰਕਤ
ਅੰਗ ਫੁਰਣਾ } ਅਨੁਸਾਰ ਫਰਕਣਾ. ਹਿੰਦੁਮਤ ਵਿੱਚ ਅੰਗ ਫਰਕਣ ਤੋਂ ਕਈ ਸੁਤ ਅਸੁਤ ਫਲ ਮੰਨੇ ਜਾਨ. ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕੀਯ ਰਾਮਾਇਣ ਆਰਣਯ ਕਾਂਡ, ਅ: ੫੯. ਗੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੈ. "ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਨ ਸੇਵਕਾ, ਤੰਤ ਨ ਮੰਤ, ਨ ਫੁਰਣ ਵਿਚਚੇ." (ਭਾਗੁ)

ਅੰਗਬੀਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕੀਜਬੀ.

ਅੰਗ ਭੰਗ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ।

੨ ਸੰਗਤ—ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ. ਅੰਗ ਦਾ ਅਭਾਵ.

ਅੰਗਮ. ਪੁ. ਵਿ—ਪ੍ਰਿਯ. ਪਿਆਰਾ. "ਤੂੰ ਅੰਗਮ ਵਡ ਜਾਇਆ." (ਤੁਖਾ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਅੰਗ.

ਅੰਗਰਉ. ਸੰਗਤ—ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ. "ਗੁਰੁਜਗਤ ਫਿਰਣ ਸੀਹ ਅੰਗਰਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਦੇਹੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰੂਪ ਸੁਪਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜਗਤਗੁਰੂ। ੨ ਅੰਗਿਰਾ ਰਿਖੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਰੇ ਅਤੇ ਅੰਗਿਰਾ.

ਅੰਗਰਖਾ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗਰਕ ਇੱਕ ਵਸਤੂ, ਜੋ ਗੋਡਿਆਂ ਤੀਕ ਲੰਮਾ ਤਣੀਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅੰਗ. ਚਪਕਨ.

ਅੰਗਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਿਰਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅੰਗਾਰ. ਦਗਦਾ ਹੋਇਆ ਕੋਲਾ. "ਅੰਗਰਾ ਬਿਰਹਾਗਨਿ ਕੇ ਨਿਕਰੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)। ਵਿਰਹ ਅਗਨਿ ਦੇ ਅੰਗਾਰ ਨਿਕਲੇ.

ਅੰਗਰਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਤਾਈ.

ਅੰਗਰਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਲੋਪ. ਯੇਸਰ

ਕਸਰੂਰੀ ਚੰਦਨ ਆਦਿਕ ਦਾ ਬਟਨਾ (ਬਟਨਾ) ੨ ਵਸਤੂ ਗਹਿਣੇ
ਆਦਿਕ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰਣ ਦਾ ਸਮਾਨ। ੩ ਕਵਚ. ਸੰਜੇ.

ਅੰਗਰਾਨਾ. ਕਿ—ਅੰਗਰਾਈ ਨੈਣੀ. ਆਲਸ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ
ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਪਸਾਰਨਾ.

ਅੰਗਰੇਜ } ਦੇਖੋ, ਇੰਗ੍ਰੇਜ ਅਤੇ ਇੰਗ੍ਰੇਜੀ.
ਅੰਗਰੇਜੀ }

ਅੰਗਰੈ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗਿਰਾ ਰਿਖੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਿਰਾ. "ਪਰੁਰਉ
ਅੰਗਰੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਸ ਗਾਇਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ) ਪੁਰੁਰਾ
ਅਤੇ ਅੰਗਿਰਾ ਨੇ.

ਅੰਗਰਾਈ. ਸੰਗਤ—ਆਲਸ ਕਰਕੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਤਾ (ਟੇਢਾ)
ਕਰਨ ਦੀ ਯੁਯਾ. ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੁਸਤੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੈਲਾਉਣਾ.

ਅੰਗਾ. ਅੰਗਮ (ਪਿਆਚੇ) ਦਾ. "ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਉ ਗੁਣ ਅੰਗਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅੰਗ ਪ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਗਰਾ.

ਅੰਗਾਰ } ਸੰ. ਅਭਗਾਰ. ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਲੱਕੜ
ਅੰਗਿਆਰ } ਅਥਵਾ ਕੋਲੇ ਦਾ ਭਾਗ. Embers. "ਕਛੁਆ ਕਹੈ
ਅੰਗਾਰ ਤਿ ਲੋਰਉ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਅੰਗਾਰ ਤੋਂ ਭਾਵ
ਆਤਮਕਯਾਨ ਹੈ.

ਅੰਗਿਕਾ. ਸੰ. ਅਭਗਿਕਾ. ਸੰਗਤ—ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਲੀ. ਅੰਗੀਆ.
ਚੁੜਤੀ. "ਅੰਗਿਕਾ ਲੁਢੰਗੀ ਨਟ ਵਚ ਰੰਗੀ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅੰਗਿਰਾ. ਅਭਗਿਰਸ—ਅੰਗਿਰਸ. ਸੰਗਤ—ਰਿਕ ਵੇਦ ਦੇ ਕਈ
ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਕਰਤਾ, ਜੋ ਸੱਤ ਵਡੇ ਰਿਖੀਆਂ ਅਤੇ ਦਸ ਪੁਸ਼ਪਤੀਆਂ
ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪੁਰੋਹਿਤ ਅਤੇ ਆਹੁਤਿ ਦਾ ਦੇਵਤਾ
ਭੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਗਿਰਾ ਉਰੂ ਅਤੇ
ਆਗਨੇਯੀ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੈ. ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ
ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ, ਬ੍ਰਹਮ. ਸੁਧਾ,
ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ, ਉਤਬਨ, ਵਿਹਸਪਤਿ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਕੰਡ ਇਸ
ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ; ਭਾਨੁਮਤੀ, ਰਾਕਾ, ਸਿਨੀਵਾਲੀ, ਅਚਿੰਸ੍ਰਮਤੀ, ਹਵਿਸ੍ਰਮਤੀ
ਅਤੇ ਪੁਨਤਸਨਿਕਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪੁਤ੍ਰੀਆਂ ਹਨ.

ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਵਨ ਪਰਵ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਿਰਾ
ਅਗਨਿ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ
"ਸੁਭਾ" ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਰੈ.

ਅੰਗੀ. ਸੰ. ਅਭਗਿਨ—ਵਿ—ਅੰਗ ਵਾਲਾ. ਦੇਹਧਾਰੀ. ਪ੍ਰਾਣੀ.
"ਰਾਖੇ ਅੰਗੀ ਅੰਘ." (ਸੁਰੀ ਮ: ੪) ੨ ਅੰਗ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ.
"ਫੰਗੀ ਕਲਿੰਗ ਅੰਗੀ ਅਜੀਰ." (ਕਲਕੀ) ੩ ਅੰਗ (ਪੱਖ) ਕਰਨ
ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਤ—ਅੰਗਿਕਾ. ਅੰਗੀਆ. ਚੋਲੀ.

ਅੰਗੀਆ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਿਕਾ.

ਅੰਗੀਕਾਰ } ਸੰ. ਅਭਗੀਕਾਰ. ਸੰਗਤ—ਕਬੂਲ. ਗ੍ਰਹਣ. ਸੁਯੋਚ.
ਅੰਗੀਕਾਰ } "ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਓ ਮੇਰੇ ਕਰਤੈ." (ਗੁਜ ਮ: ੫)

ਅੰਗੀਕ੍ਰਿਤ } ਸੰ. ਅਭਗੀਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਸੁਯੋਚ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.
ਅੰਗੀਕ੍ਰਿਤ } ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ. "ਪ੍ਰਤਿ ਦੀਨਦਿਆਲ ਕੀਓ

ਅੰਗੀਕ੍ਰਿਤ." (ਕਾਨ ਮ: ੪)

ਅੰਗੀਠਾ } ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ ਸਥਾਨ. ਆਤਸ਼ਏਨ. ਅੰਗ ਮਚਾਉਣ
ਅੰਗੀਠੀ } ਅਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੨ ਖਾ—ਬਿਤਾ. ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ
ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਦੇਹ ਦਾ ਦਾਹ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—ਥਾਥਾ ਫੁਲਾ
ਸਿੱਖ ਦਾ ਅੰਗੀਠਾ.

ਅੰਗੁਸਟ } ਸੰ. ਅਭਗੁਸਟ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗੁਠਾ. ਗੁਠਾ. "ਭੁਬਿਜਾ
ਅੰਗੁਸੁ } ਉਪਰੀ ਅੰਗੁਸਟ ਧਾਰ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੫) ਕ੍ਰਿਸਨ
ਜੀ ਨੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੁਠੇ ਨਾਲ ਕੁਬਜਾ (ਕੁਬਤੀ) ਦੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੁਠਾ
ਦੱਬਕੇ ਅਤੇ ਠੋਡੀ ਹੇਠ ਅੰਗੁਠਾ ਦੇਕੇ ਜੋ ਭਟਕਾ ਮਾਰਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ
ਦਾ ਕੁਬਤਾਪਨ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ.

ਅੰਗੁਸੁ. ਭਾ. ਅੰਗੁਸੁ. ਸੰਗਤ—ਉਂਗਲੀ.

ਅੰਗੁਸੁਰੀ. ਭਾ. ਅੰਗੁਸੁਰੀ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗੁਰੀ. ਅੰਗੁਲੀਕ.

ਅੰਗੁਰਿ } ਸੰ. ਅਭਗੁਰਿ. ਸੰਗਤ—ਉਂਗਲ. ਅੰਗੁਲੀ. ਦੇਖੋ,
ਅੰਗੁਰੀ } ਅੰਗੁਲਿ.

ਅੰਗੁਰੀਆ } ਅੰਗੁਲਿ.
ਅੰਗੁਲ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗੁਲੀ ਪੁਆਣ. ਉਂਗਲ ਸਿਰਤਾ ਮਾਪ।
੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ.

ਅੰਗੁਲਿ. ਸੰ. ਅਭਗੁਲਿ. ਸੰਗਤ—ਉਂਗਲ. ਅੰਗੁਲੀ. ਕਰ ਥਾਪਾ।
੨ ਅੰਗੁਠਾ. ਅੰਗੁਸੁ. ਪੇਜਾਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਇਹ ਨਾਮ ਹਨ—ਅੰਗੁਸੁ.
ਤਜੰਨੀ. ਮਧਮਾ. ਅਨਾਮੀਕਾ. ਕਨਿਸ਼ਕਾ. Thumb, fore-
finger, middle-finger, ring-finger, little-finger.

ਅੰਗੁਲਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲੀਕ.

ਅੰਗੁਲਿਤੁ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉਂਗਲ ਨੂੰ ਤ੍ਰਾਣ (ਬਚਾਉਣ) ਵਾਲਾ
ਅੰਗੁਲਿਤੁਣ } ਚਮੋਟਾ, ਜੋ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅੰਗੁਠੇ ਅਤੇ
ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਦੀ ਉਂਗਲ (ਤਲਸਨੀ) ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.
ਵਾਲਮੀਕਿ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗੁਲਿਤੁਣ ਗੋਪਾ (ਗੋਹ) ਦੇ ਢੰਮ
ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਦੂਜੇ ਢੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਭੀ ਲੇਖ ਹੈ—
"ਥਯੋ ਭੱਧ ਗੋਪਾਨੁਲਿਤੁਣ ਭੱਧੰ." "ਕਹੂੰ ਅੰਗੁਲਿਤੁਣ ਕਾਟੇ
ਪਰੇ ਹੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੨੦) ੨ ਦਰਦੀ ਦੀ ਉਂਗਲ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰੀ
ਹੋਈ ਧਾਤ ਦੀ ਟੋਪੀ, ਜੋ ਸੁਈ ਤੋਂ ਉਂਗਲ ਦੀ ਰਖਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਅੰਗੁਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ.

ਅੰਗੁਲੀਕ. ਸੰ. ਅਭਗੁਲੀਧਕ—ਅੰਗੁਲੀਧਕ. ਸੰਗਤ—ਦਸਤਾਨ।
੨ ਅੰਗੁਠੀ. ਛਾਪ. "ਕਹੂੰ ਅੰਗੁਲੀਕਾਦਿ ਕੇ ਰਤਨ ਰਾਜੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ
੪੦੫)

ਅੰਗੁਲੀਤੁਣ } ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿਤੁਣ. "ਸੁ ਸੋਭ ਅੰਗੁਲੀਤੁਣੰ."
ਅੰਗੁਲੀਤੁਣ } (ਰਾਮਾਵ)

ਅੰਗੁਲੀਧਕ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲੀਕ.

ਅੰਗੁਠਾ. ਗੁਠਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਸੁ ਅਤੇ ਅੰਗੁਲਿ ੨.

ਅੰਗੁਠੀ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗੁਠੇ ਤੇ ਪਹਿਰਾਇਆ ਗਹਿਣਾ. ਆਰਸੀ।
੨ ਛਾਪ. ਮੁੰਦਰੀ.

ਅੰਗੂਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੂਰ, "ਪਦੈ ਹਰਿਓ ਅੰਗੂਰ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੧) ੨ ਫਾ, ੬। ਵਾਖ. ਮਧੁਰਸਾ. ਆਨਾਥ. grape. Vitis vinifera. ਬੇਦਾਣਾ ਅੰਗੂਰ ਸੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿਸਮਿਸ਼, ਅਤੇ ਦਾਣੇ ਦਾ ਮੁਨਕਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਅੰਗੂਰ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਸਿਰਕਾ ਭੀ ਉਮਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਇਟੇ (Quetta) ਅਤੇ ਕੰਧਾਰ ਦੇ ਅੰਗੂਰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੩ ਅੰਗੂਰ ਦੀ ਬੋਲ।

ਅੰਗੂਰੀ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗੂਰਿਤ ਹੋਈ ਨਵੀਂ ਖੇਤੀ. ਨਵੀਂ ਫੁੱਟੀ ਹਰਿਆਈ. "ਚੋਰੀ ਮਿਰਗ ਅੰਗੂਰੀ ਪਾਇ." (ਓਅੰਕਾਰ) "ਹਰੀ ਅੰਗੂਰੀ ਕਦਰਾ ਬਰੇ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਅੰਗੂਰੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਜਪ ਦਾਨ ਆਦਿਕ ਸੁਭ ਕਰਮ, ਅਤੇ ਕਥੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਅਭਿਮਾਨ। ੨ ਅੰਗੂਰ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਵਸਤੂ, ਜਿਸੇ—ਸ਼ਰਾਬ ਸਿਰਕਾ ਆਦਿ। ੩ ਵਿ—ਅੰਗੂਰ ਰੰਗਾ, ਅੰਗੂਰ ਜੇਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਰੰਗ.

ਅੰਗੋਛਾ. ਸੰ. ਅੰਗ ਪ੍ਰੋਕ. ਅੰਗ ਨੂੰ ਉਕ (ਸਾਫ਼) ਕਰੋਏ ਜਿਸ ਨਾਲ, ਅੰਗ ਪ੍ਰਭਵ ਤਾ ਵਸਤੂ, ਪਰਨਾ, ਤੇਲੀਆ. "ਇਸਨਾਨ ਦੀਓ ਕਰ ਆਪ ਅੰਗੋਛਨ ਪੇਂਡ ਸੁਧਾਰੇ." (ਗੁਰੂਸੋਭਾ)

ਅੰਗੋਛ } ਦੇਖੋ, ਟਿੰਗੋਜ ਅਤੇ ਟਿੰਗੋਜੀ.
ਅੰਗੋਛੀ }

ਅੰਘ. ਸੰ. ਅਘ੍ਯ. ਧਾ—ਜਾਣਾ, ਆਰੰਭ ਕਰਨਾ, ਚੁਆ ਖੇਡਣਾ. ਦਾਗ ਲਾਉਣਾ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ. ਚਿਤਕਨਾ. ਉਲਾਂਭਾ ਦੇਣਾ. ਛੇਤੀ ਕਰਨਾ.

ਅੰਘਿ } ਸੰ. ਅਘ੍ਯਿ. ਸੰਗਤ—ਜੜ. ਮੂਲ। ੨ ਪੈਰ. ਚਰਣ.
ਅੰਘੀ } ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਮੀਨ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਘ ਧਾ.
"ਅੰਘੀ ਸਮ ਅਰਬਿੰਦ ਸਰਸ ਤਵ ਮਨ ਸਮ ਮਸੁਪ ਕਰੀਸੀ." (ਨਾਪੁ)

ਅੰਘ. ਦੇਖੋ, ਅੰਘ, ਅੰਘ ਅਤੇ ਅੰਘ.

ਅੰਘਣ } ਦੇਖੋ, ਅੰਘਣ. "ਸਹੁ ਬੈਠਾ ਅੰਘਣੁ ਮਨਿ." (ਵਾਰ
ਅੰਘਣੁ } ਮਾਝ ੨, ਮ: ੫) ਇਸ ਥਾਂ ਅੰਘਣੁ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮਨ ਹੈ.
ਅੰਘਣ } "ਮਿਰਤਕਤਾ ਅੰਘਣਤੇ ਬਰੇ." (ਵਡ ਅਲਾਹੁਦੀਆਂ
ਅੰਘਣਤਾ } ਮ: ੧)

ਅੰਝ. ਦੇਖੋ, ਅੰਝ ਅਤੇ ਅੰਝ. "ਹਮ ਮਿਲ ਭਰੇ ਦੁਹਚਾਚੀਆ, ਹਰਿ ਰਾਖਹੁ ਅੰਝੀ ਅੰਝ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੪) ਹੇ ਅੰਝ (ਪੰਖ) ਬਰਤਾ ਹਰੀ! ਸਾਡਾ ਅੰਝ (ਪੰਖ) ਰਾਖਹੁ.

ਅੰਝੀ. ਅੰ—ਅ: ਦੇਖੋ, ਅਯੋਅੰਝੀ.

ਅੰਝ. ਸੰ. ਅਝ੍ਯ. ਧਾ—ਝੁਕਣਾ. ਪੁਜਣਾ. ਸਿੰਕਾਰਨਾ. ਸੰਘਣਾ. ਪੁਕਟ ਕਰਨਾ. ਹਟਾਉਣਾ. ਫੈਲਾਉਣਾ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਝਿ—ਅਝਿ. ਸੰਗਤ—ਅੰਝ ਦੀ ਨਾਟ. ਅੰਝ. ਭਾਵ—ਸੰਤਾਪ. "ਰਤੀ ਅੰਝੁਰ ਦੀਆਂ ਬੋਲਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸਗਤ ਵਿੱਚ ਬੇਅੰਤ ਹਨ, ਪਰ ਲੰਡਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈਪਟਨ ਕੋਰਟ (Hampton Court) ਦੀ ਬੋਲ, ਜੋ ਸਨ ੧੭੬੯ ਵਿੱਚ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਅਦਭੁਤ ਹੈ. ਇਹ ਹਰੇਕ ਵਰ੍ਹੇ ਅਠਾਵੇਂ/ਅਠਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇ ਨੰਮੇ ਛੁੱਛੇ ਕਰੀਬ ੨੨੨੨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ

ਅੰਝ ਦੁਖ ਨ ਲਾਈ." (ਬੈਰ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. ਅਝ੍ਯ. ਚਰੀਟ. ਰਗਤ. "ਭੂਮਿ ਰੰਗਾਵਲੀ ਮੰਚਿ ਵਿਸੁਨਾ ਬਾਝ। ਜੇ ਨਰ ਪੀਰ ਨਿਵਾਜਿਆ ਤਿਨਾ ਅੰਝ ਨ ਲਾਗ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨, ਮ: ੫) ਤਿੱਥੇ ਸੁਲਾਂ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਭੀ ਕੰਛੇ ਦੀ ਚਰੀਟ ਨਹੀਂ ਨਕਦੀ.

ਅੰਝਰ } ਸੰ. ਅਝ੍ਯਲ—ਅੰਝਲ. ਸੰਗਤ—ਦਾਮਨ. ਲੜ. ਪੱਲਾ.
ਅੰਝਰਾ } "ਅੰਝਲ ਗਹਿਆ ਸਧੁ ਕਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫ ਬਿਰਹਤੋ)
ਅੰਝਲ } "ਅੰਝਲਾ ਕਹਾਇਓ ਜਨ ਅਪਨੇ ਕਉ." (ਨਟ ਮ: ੫)
ਅੰਝਲਾ } ੨ ਵਸਤੂ. "ਕਹੂੰ ਚੰਚਲਾ ਅੰਝਲਾ ਕੈ ਬਨਾਵੈ." (ਗੁਰੂ
ਅੰਝਲੁ } ੪੦੫)

ਅੰਝੁਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਲੀ.

ਅੰਜ. ਸੰ. ਅਝ੍ਯ. ਧਾ—ਜਾਣ ਕਰਨਾ. ਜਾਣਾ. ਸਲਾਹੁਣਾ. ਚਮਕਣਾ. ਤੇਲ ਮਲਣਾ. ਸਿੰਕਾਰਨਾ.

ਅੰਜਣ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਨ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਨਯਨ. ਲਿਆਉਣਾ. ਆਦਨਾ. "ਚੁਟਿ ਚੁਟਿ ਅੰਜਣ ਭੂਟੀਆ." (ਭਾਫੁ)

ਅੰਜਨ. ਸੰ. ਅਝ੍ਯਾਨ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਮਾ. ਕੰਜਨ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜ ਧਾ. "ਗਿਆਨ ਅੰਜਨ ਫੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸਤਾਰੀ. ਚੋਸ਼ਨਾਈ। ੩ ਮਾਇਆ. "ਅੰਜਨ ਮਾਹਿ ਨਿਰੰਜਨ ਰਹੀਐ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੧) ੪ ਅੰਜਨ ਗਿਰਿ. ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਪਹਾੜ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਕਰ ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ। ੫ ਰਾਤ। ੬ ਅਭਰੰਜਨ. ਲੇਪ. ਬਟਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜ ਧਾ. "ਗਿਆਨ ਅੰਜਨਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਇਸਨਾਨੈ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੫) ੭ ਕਿਰਲੀ. ਫਿਪਕਲੀ। ੮ ਸੰ. ਅਝਨ—ਅਜਨ. ਕੋਸ਼ਾ ਨਸੀਨੀ. ਚਨਹਾਈ. ਏਕਾਂਭ. "ਆਪੇ ਸਭ ਘਟ ਚੋਕਵੈ ਸੁਆਮੀ, ਆਪੇ ਹੀ ਸਭ ਅੰਜਨ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਭਿਰਾ) "ਜੀਅ ਉਪਾਇ ਜੁਗਤਿ ਵਸਿ ਕੀਤੀ ਆਪੇ ਫੁਰਮੁਖਿ ਅੰਜਨ." (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੯ ਚੰਬੇ ਦੇ ਪਹਾੜ ਦੀ ਛੋਲੀ ਵਿੱਚ ਅੰਜਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਗੰਠਜੋਭਾ. ਲਾਭੇ ਲਾਭੀ (ਦੁਲਹਾ ਦੁਲਹਨ) ਦੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਕੰਢ.

ਅੰਜਨ ਗਿਰਿ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਨ ੪.

ਅੰਜਨਾ. ਫਿ—ਅੰਜਨ ਲਾਉਣਾ. ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣਾ. "ਅੰਜਨ ਤੈਸਾ ਅੰਸੀਐ ਜੈਸਾ ਪਿਰੁ ਭਾਵੈ." (ਸੁਹੀ ਭੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਰੁਹੰਜਣੀ. ਅੰਘ ਦੀ ਪਲਕ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੀ ਫੁਨਸੀ. ਕੁੰਹੜਿਕੀ. Sty. ੩ ਬਸਤੁਨਾਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕੰਜਨ ਆਦਿਕ ਸਿੰਕਾਰ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਯੁਵਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅੰਜਨਾ ਆਇਆ ਹੈ "ਅੰਜਨਾਨ ਕੇ ਨਮ ਲੈ." ੪ ਹਨੁਮਨ ਦੀ ਮਾਂ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਨੀ.

ਅੰਜਨਿ. ਫਿ. ਫਿ—ਅੰਜਨ ਨਾਲ। ੨ ਅਭਰੰਜਨ (ਬਟਣੇ) ਨਾਲ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਨ ੬.

ਅੰਜਨੀ. ਸੰ. ਅਝ੍ਯਾਨੀ. ਸੰਗਤ—ਕੋਸ਼ਰੀ ਵਾਨਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਹਨੁਮਨ ਦੀ ਮਾਤਾ. ਅੰਜਨਾ। ੨ ਮਾਇਆ। ੩ ਚੰਦਨ ਆਦਿਕ ਲੇਪ ਲਾਏ ਹੋਏ ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਅੰਜਨੀ ਕੇ ਧੀਰ ਹੈ" (ਰਾਮਾਵ) ਘੋਤੇ ਅਜੇਹੇ ਚਪਲ ਹਨ, ਜੇਹੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਨੇਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀਰੀ। ੪ ਰੁਹੰਜਣੀ.

ਅੱਖ ਦੀ ਪਲਕ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੀ ਫੁਲਸੀ।

ਅੰਜਨੀਸ਼ੁਤ } ਅੰਜਨਾ (ਅੰਜਨੀ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ। ਅੰਜਨੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ
ਅੰਜਨੀਜ } ਹੋਇਆ ਹਨੁਮਨ। ਅੰਜਨੀ ਕੁਮਾਰ।
ਅੰਜਨੀਤਨਾ

ਅੰਜਮਨ। ਦੇਖੋ, ਅੰਜੁਮਨ।

ਅੰਜਲਿ } ਸੰ. ਅਯੁਜਲਿ। ਸੰਗਤ—ਉੱਜਲ। ਭੁੱਕ। ਭੂਨੇ ਦੀ ਬਕਲ
ਅੰਜਲੀ } ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹੱਥ। ੨ ਪਿਤਰ ਦੇਵਤਾ ਆਦਿਕ ਨੂੰ
ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਚੁਲੀ। ਮੇਏ ਪੁਣੀ ਵਾਸਤੇ ਤਿਲਾਸਲੀ
ਆਦਿਕ ਅਵਿਦਯਾ ਕਰਮ ਦੱਸਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ “ਅੰਜਲੀ”
ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਵਿੱਚ—“ਸੰਜੋਗ ਵਿਜੋਗ ਧੁਰਹੁ ਤੀ
ਹੂਆ”—ਆਦਿਕ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਕੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਸਿਖਰਾ
ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅੰਜੁਲੀ।

ਅੰਜਮ। ਫ਼ਾ. انجم ਸੰਗਤ—ਅੰਤ, ਆਖਰ। ਸਮਾਪਤਿ। ਚਿਤਕ।
੨ ਫਲ। ਨਤੀਜਾ।

ਅੰਜੀਐ। ਦੇਖੋ, ਅੰਜਨਾ।

ਅੰਜੀਰ। ਸੰ. ਅਯੁਜੀਰ। ਫ਼ਾ. انجیر। ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਝੂਟਾ ਅਤੇ ਉਸ
ਦਾ ਫਲ, ਜੋ ਬਤ (ਵਟ) ਦੀ ਬਾਣੀ ਜੇਹਾ ਬੀਜਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, L.
Ficus carica। ਇਹ ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਮਿੱਠਾ ਅਤੇ ਦੁਖਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਯੂਨਾਨੀ ਹਕੀਮ ਇਸ ਫਲ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।
ਕਾਬੂਲ ਅਤੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਅੰਜੀਰ ਬਹੁਤ ਮਿੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ
ਤਾਸੀਰ ਕਰਮ ਤਰ ਹੈ। ੨ ਬਲੋਚਿਸ਼੍ਠਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ
ਕਿਲਾਰ ਤੋਂ ੩੦ ਮੀਲ ਹੈ।

ਅੰਜੀਲ। ਦੇਖੋ, ਇੰਜੀਲ।

ਅੰਜੁਮ। ਆ. انجم ਨਜਮ (ਨਕਤ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ਸਿਤਾਰੇ। ਤਾਰੇ।
ਅੰਜੁਮਨ। ਫ਼ਾ. انجم ਸੰਗਤ—ਮੰਡਲੀ। ਸਮਾਜ। ਸਭਾ। ਅੰਜੁਮ ਬਹੁ
ਵਚਨ ਹੈ ਨਜਮ ਦਾ। ਨਜਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਕਤ (ਤਾਰਾ)। ਸਿਤਾਰਿਆਂ
ਵਾਕਰ ਓਮਕਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਹੋਣ, ਉਹ “ਅੰਜੁਮਨ”
ਹੈ।

ਅੰਜੁਰੀ } ਦੇਖੋ, ਅੰਜਨੀ। ੨ ਦੇਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋਤਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਜੋ
ਅੰਜੁਲੀ } ਪ੍ਰਣਾਮ ਨਈ ਕਰੀਦੀ ਹੈ। “ਕਰਿ ਸਾਧੁ ਅੰਜੁਲੀ, ਪੁਨੁ
ਭਯਾ” (ਸੋਹਿਲਾ)

ਅੰਜੂ। ਸੰਗਤ—ਹੰਝੂ, ਅਥੁ, ਆਂਸੂ, ਅੱਥਰੂ।

ਅੰਦ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਸੇ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਇਉਂ।
ਅੰਦੂ

ਅੰਡ। ਸੰ. ਆਯਤ। ਸੰਗਤ—ਅੰਡਾ, ਆਂਡਾ। ੨ ਢੋਤਾ। ਅੰਡਕੋਸ਼।
“ਤਬ ਤੇਰੇ ਦੋਉ ਅੰਡ ਚਥੈਹੈ” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੩) ੩ ਬ੍ਰਹਮੰਡ, ਜੋ
ਅੰਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੈ। ੪ ਕਸਤੂਰੀ ਦਾ ਨਾਵਾਂ। ੫ ਕਾਮਦੇਵ।
੬ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਕਨਕਸ਼ਾ। ੭ ਵੀਰਯ। ੮ ਅੰਡਜ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। “ਅੰਡ
ਬਿਨਾਸੀ ਜੇਰ ਬਿਨਾਸੀ” (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੯ ਰਾਜਾ ਯਯਾਤਿ ਦਾ
ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ। ੧੦ ਰੋਡੀ। ਏਰੰਡ।

ਅੰਡਜ। ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ, ਮੱਛੀ,
ਸੱਪ ਆਦਿਕ ਜੀਵ। “ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਉਤਚੁਲ ਸੇਤਜ ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ
ਜੰਤਾ” (ਸੋਰ ਮ: ੧) ੨ ਸੰਸਾਰ। ਵਿਸ਼ੁ, ਜਗਤ। “ਅੰਡਜ ਢੋਤ
ਜੇਤ ਵਿਛੋੜ” (ਬਿਲਾ ਬਿਤੀ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਅੰਡਟੂਕ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਿ
ਰਚਨਾ। ੩ ਵੀਰਯ। ੪ ਮ੍ਰਿਗ ਮਦ। ਕਸਤੂਰੀ।

ਅੰਡਟੂਕ। ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ਅੰਡੇ ਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ,
ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਹੈ। ਮਰਤਜ ਲੋਕ। “ਅੰਡਟੂਕ ਜਾਂਚੈ
ਭਸਮਤੀ” (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਮਰਤ ਲੋਕ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਕਸ਼ਾਲਾ ਹੈ।
ਦੇਖੋ, ਭਸਮਤੀ।

ਅੰਡ ਬੰਡ। ਸੰਗਤ—ਥੋਮੇਲ ਗੋਨ। ੨ ਪ੍ਰਕਰਣ ਵਿਰੁੱਧ ਬਕਸ਼ਾਵ।
੩ ਟੇਵਾ—ਵਿੰਗਾ।

ਅੰਡਵਿੱਧਿ। ਅੰਡ (ਫੋਤਿਆ) ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਉਤਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਵਧ ਜਾਣਾ۔ انجم ਵੀਨਾਏ ਮਘਰ। Hydrocele। ਬਾਈ
ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਖਾਣ, ਬਾਈ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ, ਮਨ ਮੁਰ
ਕੋਕਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗ ਕਰਨ, ਤਾਤੀ ਦੀ ਸਰਾਬ ਬਹੁਤ ਪੀਣ ਤੋਂ ਇਹ
ਰੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੈਦਕ ਵਿੱਚ ਵਾਤਜ, ਪਿਤ੍ਰਜ, ਰਕਤਜ ਆਦਿ ਇਸ
ਦੇ ਸੱਤ ਭੇਦ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਵੈਦ
ਅਰਥਾ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਾਵੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੋਪ ਮਾਨਿਸ਼
ਅਤੇ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਤਲਾਸ਼ਕਾਰ ਹਕੀਮ ਦੀਆਂ ਵਰਤਣੀਆਂ
ਲੱਤੀਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਤੋਂ ਅੰਡ ਵਿੱਧੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸੇ
ਅਨੁਸਾਰ ਇਲਾਜ ਹੋਣਾ ਠੀਕ ਹੈ। ਹੋਰ ਲਿਖੀ ਦਵਾ ਖਾਣੀ ਨਾਭਦਵੈਦਿਕ
ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ—ਬਡੀ ਹਰਤ ਦੀ ਫਿੱਲ, ਜੰਗ ਹਰਤਾਂ, ਚਰਾਇਰਾ,
ਧਨੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਭੋਲੇ, ਲੋਂਗ ਇੱਕ ਭੋਲਾ, ਸਨਾ ਚਾਰ ਭੋਲੇ, ਸਭ ਦਾ
ਕੂਰਣ ਕਪਤਫਾਣ ਕਰਕੇ ਕੂਰਣ ਤੋਂ ਭਿਉਂਦੀ ਖੰਡ ਅਤੇ ਖੰਡ ਦੇ
ਬਰਾਬਰ ਸਹਿਦ ਮਿਲਾਕੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ, ਉਮਰ ਅਤੇ
ਭਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਚਟਨੀ ਜਲ ਨਾਲ ਨਿੱਭ ਖਾਥੇ।

ਇੱਕ ਭੋਲਾ ਸੁੱਕੀ ਭਾਂਡ ਕੁਝ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਫੋਤਿਆਂ ਤੇ
ਬੰਨ੍ਹਣੀ ਅਰਥਾ ਕੋਲੁ ਭਿਉਂਕੇ ਅਤੇ ਖੀ ਵਿੱਚ ਚੌਸਕੇ ਬੰਨ੍ਹਣੇ
ਕੁਠਕਾਰੀ ਹਨ।

ਅੰਡਾ। ਦੇਖੋ, ਅੰਡ।

ਅੰਡਾਕਾਰ। ਸੰ. ਵਿ—ਅੰਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਜੇਹਾ। ਅੰਡੇ ਜੇਹਾ ਹੈ ਜਿਸ
ਦਾ ਆਕਾਰ। ੨ ਸੰਗਤ—ਬੁਕੋਲ ਅਤੇ ਖਗੋਲ।

ਅੰਤ। ਸੰ. ਅਨ੍ਤ। ਧਾ—ਬੰਧਨਾ, ਬੰਨ੍ਹਣਾ। ੨ ਸੰ. ਅਨ੍ਤ। ਸੰਗਤ—
ਸਮਾਪਤਿ। ਚਿਤਕ। ਸ਼ਾਂਤਿਮਾ। ੩ ਪਰਿਵਾਮ। ਫਲ। ਨਤੀਜਾ। ੪ ਸੀਮਾ।
ਹੱਦ। ੫ ਅੰਤਕਾਲ। ਮਰਣ। “ਅੰਤ ਕੀ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਕਛੁ
ਤੇਰਾ” (ਗੁਰੂ ਕਰੀਰ) ੬ ਮਧਰ (ਮੱਧ)। ਦਰਮਿਆਨ। ਵਿਚਕਾਰ।
੭ ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰ।

ਅੰਤ ਸਖਾਈ। ਵਿ—ਅਖੀਰ ਵੇਲੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
੨ ਅੰਤ ਤੀਕ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਨਿਭਾਹੁਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਧਰਮ।
੪ ਕਰਤਾਰ।

ਅੰਤਰਾਸ਼. ਸੰ. ਅਨ੍ਤ-ਰਾਸ਼. ਵਿ—ਜੋ ਅੰਤ (ਦਰਮਿਆਨ) ਠਹਿਰੇ. ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਵਸਤੂਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਯ ਜ ਨ ਵ ਇਹ ਚਾਰ ਅੱਖਰ, ਜੋ ਕਵਰਕ ਆਦਿ ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਉਸਮਵਰਣ (੨. ੪. ੬. ੮) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਹਨ। ੩ ਜੀਵਾਤਮਾ।

ਅੰਤਰਕਰਣ. ਸੰ. ਅਨ੍ਤ-ਕਰਣ. ਸੰਗਤ—ਅੰਤਰ ਦੀ ਇੰਦ੍ਰੀ (ਇੰਦ੍ਰਿਯ), ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ. ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਭੇਦ ਹਨ:—

੧. ਮਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਫੁਰਦੇ ਹਨ.

੨. ਭੁੱਖਿ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

੩. ਚਿੰਤ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਮਰਥ (ਚੇਤਾ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

੪. ਅਹੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਮਮਕ੍. ਮਮਤਾ. ਸਤਿਨਾਮ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਜਪੁ ਜੀ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ—“ਤਿਥੈ ਅਹੰਕਾਰਿ ਸੁਰਤਿ (ਚਿੰਤ) ਅੰਤਿ (ਮਮਕ੍—ਅਹੰਕਾਰ) ਮਨਿ, ਭੁਖਿ.”

ਅੰਤਰ ਪੁਰ. ਸੰ. ਅਨ੍ਤ-ਪੁਰ. ਸੰਗਤ—ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਹਿਲ, ਜੋ ਨਗਰ (ਪੁਰ) ਅਤੇ ਰਾਜਭਵਨ ਦੇ ਅੰਤ (ਵਿਚਕਾਰ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਖਰ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਭਾਗ.

ਅੰਤਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਾਲ. ਮੌਤ। ੨ ਕਮ। “ਅੰਤਕ ਕੀ ਪਾਸਨ ਬਚਾਇ ਨਿਸ ਦਾਸਨ ਕੇ.” (ਰੂਪੁਸ਼੍ਰ) ਜਮ ਦੀ ਫਾਹੀਆਂ ਤੋਂ। ੩ ਵਿ—ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. “ਅੰਤਕ ਜਮ ਜਬ ਲੈਨੇ ਆਵੈ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਅੰਤਕ (ਭਯ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—“ਅਨੰਗ ਅਰਪੰਕਕ ਕੇ ਅੰਤਕ ਤੇ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ) ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਭਰ ਤੋਂ ਕਾਮ ਨੇ.

ਅੰਤਕ ਧਾਮ. ਸੰਗਤ—ਯਮਪੁਰਿ. ਯਮਲੋਕ. “ਅੰਤ ਕੇ ਅੰਤਕ ਧਾਮ ਪਧਾਰੇ.” (ਅਕਾਲ)

ਅੰਤਕਨੀ. ਸੰਗਤ—ਬੰਦੂਕ. ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. (ਸਨਾਮ)

ਅੰਤਕਾਲ. ਸੰਗਤ—ਅੰਤ ਸਮੇਂ. ਮਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ.

ਅੰਤਕਾਲ ਦੀ ਵਾਸਨਾ. ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ, ਭੂਜਰੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੁਲੋਚਨ ਦਾ ਸ਼ਬਦ। ੨ ਅਤੇ ਤਗਵਰ ਕੀਤਾ ਦਾ ਅ: ੮, ਬ: ੬.

ਅੰਤ ਕੇ ਧਾਮ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਕ ਧਾਮ.

ਅੰਤ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸੰਗਤ—ਮਰਨ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕਰਮ। ੨ ਮਰਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਨਿਮਿੱਤ ਥੀਤੀ ਹੋਈ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਬੰਧੀ ਕਰਮ. ਅੰਤਰੇਸ਼੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਪਿਤ੍ਰਿਮੇਧ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਸਕਾਰ.

ਅੰਤਰਜ. ਸੰ. ਅੰਤਰਜ. ਸੰਗਤ—ਅੰਤਿਮ ਵਰਣ ਵਿੱਚ ਜੋ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਬੁਧ। ੨ ਨੀਚ. ਅਤ੍ਰਿ ਰਿਖੀ ਨੇ ਸੱਤ ਅੰਤਰ ਲਿਖੇ ਹਨ—ਧੋਬੀ, ਚਮਾਰ, ਨਟ, ਤੰਜਤਾ, ਤਿਉਰ, ਕਲਾਲ ਅਤੇ ਭੀਲ.

ਅੰਤ ਦਸਾਨ. ਸੰਗਤ—ਅੰਤ ਦਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਕਾਲ. ਧਮ.

‘‘ਲੜਕੁਲੰਕੁ ਵਿਕਲਪਾਲਾਯਕ ਸਨ: ਨਿਵਰਧਾਨਿਕਾ ਬੁਧਿ: ਅਰਕੁਤਾ ਅਰਕਾਦ: ਚਿਨ੍ਤਾ ਕਰੁ ਚਿਨ੍ਤਸ (ਤਤੁ ਭੋਧ)’’

“ਤਿਹ ਉਪਰ ਅੰਤਦਸਾਨਹਿ ਧਾਯੋ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅੰਤਮ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਿਮ.

ਅੰਤਰ. ਸੰ. ਅਨ੍ਤਰ. ਸੰਗਤ—ਭਾਸਨਾ. ਵਿੱਥ. ਤਫ਼ਾਵਤ। “ਨਿਸਿ ਦਿਨ ਅੰਤਰ ਜਰੋਂ ਅੰਤਰ ਬਖਾਨਿਯਤ.” (ਭਾਗੁ ਕ) ਰਾਤ ਅਤੇ ਦਿਨ ਅੰਦਰ ਜਿਥੇ ਭੇਦ (ਫਰਕ) ਹੈ। ੨ ਓਟ. ਪਤਦਾ ਆਵਰਣ. “ਜਿਨ ਕਉ ਪਿਆਸ ਤੁਮਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਤਿਨ ਕਉ ਅੰਤਰ ਨਾਹੀ.” (ਮਲਾ ਮ: ੪)। ੩ ਭੇਤ. ਫਰਕ. “ਹਰਿਜਨ ਹਰਿ ਅੰਤਰੁ ਨਹੀ.” (ਸ. ਮ: ੮)। ੪ ਮਰਮ. ਭੇਦ. ਰਾਜ. “ਲੈ ਤਖੋ ਅੰਤਰ ਮੁਹਿ ਕਹਿਯਹੁ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੫)। ੫ ਅੰਦਰ. ਵਿੱਚ. ਭੀਤਰ ਦੇਖੋ, ਨ: ੧ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ। ੬ ਅੰਤਰਕਰਣ. ਮਨ। ੭ ਅੰਤ੍ਰ. ਅੰਦ. ਅੰਤਰੀ। ੮ ਅੰਤ—ਅਹਿ. “ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਭੀਖਮ ਨਾਮ ਲੈ ਅੰਤ ਸਬਦ ਅਹਿ ਦੇਹੁ। ਸੁਰ ਆਇ ਅੰਤਰ ਉਚਰ ਨਾਮ ਬਾਨ ਲਖ ਲੇਹੁ.” (ਸਨਾਮ) ਭੀਖਮ ਦਾ ਵੈਰੀ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦਾ ਰਛਵਾਹੀ ਕ੍ਰਿਸਨ. ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਭੀਰ. **ਅੰਤਰ ਸਖਾਣੀ.** ਵਿ—ਦਿਨੀ ਦੇਸਤ. ਅੰਤਰੰਗ ਸਖਾ. “ਅੰਤਰ ਸਖਾਣੀ ਪੁਰੁ ਸੇਇ.” (ਵਡ ਮ: ੩)

ਅੰਤਰ ਹਿਰਦਾ. ਸੰਗਤ—ਅੰਤਰਕਰਣ. ਭੀਤਰੀ ਇੰਦ੍ਰਿਯ (ਇੰਦ੍ਰੀ). “ਜਿਸੁ ਅੰਤਰੁ ਹਿਰਦਾ ਰੁਧੁ ਹੈ.” (ਬਿਹਾ ਮ: ੪)

ਅੰਤਰਹੁ. ਅੰਦਰੋਂ, ਵਿੱਚੋਂ, ਭਾਵ—ਮਨ ਤੋਂ. “ਅੰਤਰਹੁ ਕੁਸੁਧੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਭੇਧੇ.” (ਸਵਾ ਮ: ੪)

ਅੰਤਰਗਤ. ਸੰ. ਅਨ੍ਤਗਤ. ਵਿ—ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ.

ਅੰਤਰਗਤਿ. ਸੰਗਤ—ਅੰਤਰ ਮੁਖੀ ਵਿੱਤਿ. ਵਿਸੇ ਵਿਕਚਾਂ ਤੋਂ ਹਟਕੇ ਮਨ ਦੇ ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. “ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਰਪਿਓ ਅੰਤਰਗਤਿ ਕੀਨੀ.” (ਕਉ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ. “ਅੰਤਰ ਗਤਿ ਭੀਰਥਿ ਮਨਿ ਨਾਉ.” (ਜਪੁ)

ਅੰਤਰਜਾਮ } ਸੰ. ਅਨ੍ਤਰ੍ਯਾਮਿਨ੍—ਅੰਤਰ੍ਯਾਮੀ. ਵਿ—ਅੰਦਰ ਦੀ
ਅੰਤਰਜਾਮਿ } ਜਰਨ ਵਾਲਾ. ਮਨ ਦੀ ਭੁੱਤਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅੰਤਰਕਰਣ
ਅੰਤਰਜਾਮੀ } ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. “ਠਥੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫) “ਜਰਨ ਕਰੈ ਮਾਨੁਖ ਭਯਕਾਵੈ ਓਹੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨੈ.” (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਅੰਤਰ ਧਾਨ. ਸੰ. ਅਨ੍ਤਰ੍ਧਾਨ. ਸੰਗਤ—ਦੁਰਾਉ. ਡਿਪਾਉ. ਅਦਰਸ਼ਨ। ੨ ਵਿ—ਰੂਪਤ. ਲੋਪ. ਡਾਇਕ.

ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ } ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰ ਧਾਨ। ੨ ਸੰਗਤ—ਆਤਮਾ ਦਾ
ਅੰਤਰ ਧਰਾਨ } ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਧਿਆਨ. ਮਾਨਸਿਕ ਧਰਾਨ.

ਅੰਤਰ ਭਾਵ. ਸੰ. ਅਨ੍ਤਰ੍ਭਾਵ. ਸੰਗਤ—ਦਿਲ ਦਾ ਮਤਲਬ. ਮਨਸਾ. ਅਤਿਪ੍ਰਾਯ। ੨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਉਣਾ. ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ। ੩ ਵਿਨਾਸ.

ਅੰਤਰ ਭੂਤ. ਸੰ. ਅਨ੍ਤਰ੍ਭੂਤ. ਵਿ—ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ. ਸ਼ਾਮਿਲ। ੨ ਸੰਗਤ—ਜੀਵਾਤਮਾ.

ਅੰਤਰ ਮਲ. ਸੰ. ਅਨ੍ਤਰ੍ਮਲ. ਸੰਗਤ—ਮਨ ਦੀ ਮੇਲ. ਅੰਤਰਕਰਣ ਦੀ ਮਲੀਨਤਾ। ੨ ਉਦਰ (ਪੇਟ) ਦੀ ਮੇਲ.

ਅੰਤਰ ਮੁਖ. ਸੰ. ਅ-ਨ-ਮੁਖ. ਵਿ—ਮਨ ਦੇ ਵੇਗ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਰੋਕਕੇ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਹੈ।

ਅੰਤਰ ਨਾਪਿਕਾ. ਸੰ. ਅ-ਨ-ਨਾਪਿਕਾ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਕਵਚਲੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਪੁਰੋਲਿਕਾ.

ਅੰਤਰਵੇਦ. ਸੰ. ਅ-ਨ-ਵੇਦ. ਵਿ—ਉਹ ਵੇਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਵੇਦੀਆਂ ਹੋਣ। ੨ ਸੰਗਤ—ਗੰਗਾ ਅਤੇ ਯਮੁਨਾ (ਜਮਨਾ) ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਵੇਸ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾਵਰਤ ਭੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ੩ ਦੋ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਮੱਧ ਦਾ ਵੇਸ. ਵੇਆਥ.

ਅੰਤਰਵੇਦੀ. ਵਿ—ਅੰਤਰਵੇਦ ਦੇ ਗਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰਵੇਦ. ਬ੍ਰਹਮਾਵਰਤ ਦਾ ਵਸਨੀਕ.

ਅੰਤਰਾ. ਸੰਗਤ—ਟੇਕ (ਸ਼ਬਾਦੀ—ਰਹਾਉ) ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ, ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ. ਉਹ ਪਦ ਅਤੇ ਵਾਕ, ਜੋ ਰਹਾਉ ਦੀ ਤੁਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਛਾਏ ਜਾਣ। ੨ ਫਾਸਲਾ. ਵਿੱਚ। ੩ ਪਤਦਾ. ਆਵਰਣ. "ਜਿਨ ਕੈ ਭੀਤਰਿ ਹੈ ਅੰਤਰਾ। ਜੈਸੇ ਪਸ਼ੂ, ਤੈਸੇ ਉਇ ਨਰਾ." (ਭੈਰ ਨਾਮਵੇਦ) ੪ ਯੋਗ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਰਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਮਨ ਦੀ ਇਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤ ਪਾਵੇ. ਦੇਖੋ, ਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ ੧—੩੦। ੫ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਿਵਾਇ. ਭਿਨਾ.

ਅੰਤਰਿ. ਵਿ—ਭੀਤਰੀ. ਅੰਦਰ ਦਾ. "ਅੰਤਰਿ ਰੋਗ ਮਹਾ ਦੁਖ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਭੀਤਰ. ਵਿੱਚ. "ਨਾਨਕ ਰਵਿ ਚਹਿਓ ਸਭ ਅੰਤਰਿ." (ਮਲਾ ਮ: ੫) ੩ ਅੰਤਰਕਰਣ ਮੇਂ. ਮਨ ਵਿੱਚ "ਅੰਤਰਿ ਬਿਖੁ, ਮੁਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਚੁਟਾਵੈ." (ਕਊ ਮ: ੫) "ਅੰਤਰਿ ਚਿੰਤਾ ਨੀਦ ਨ ਜੋਵੈ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੋਰ)

ਅੰਤਰਿਕ } ਸੰ. ਅ-ਨ-ਰਿਕ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਅਤੇ ਸੁਰਜ ਦੇ
ਅੰਤਰਿੱਖ } ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਵੇਸ਼। ੨ ਆਕਾਸ਼। ੩ ਪਰਲੋਕ.
ਅੰਤਰੀਫ } "ਅੰਤਰੀਫ ਛਾਏ ਪਾਛੇ ਲੋਕ ਪਛਾਤਾਓ ਹੈਂ." (ਭਾਰੁ ਕ)
ਮਹਾਤਮਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਮੇਂ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਅੰਤਰੀਯ } ਸੰ. ਅ-ਨ-ਰੀਯ. ਵਿ—ਅੰਤਰਲਾ. ਭੀਤਰੀ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਅੰਤਰੀਵ } ਤੇਜ ਦਾ ਵਸਤੂ. ਕੱਛ ਧੋਤੀ ਆਦਿਕ.

ਅੰਤਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰ. "ਅੰਤਰੁ ਸੀਤਲੁ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਮਨ.

ਅੰਤਰੁ ਹਿਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰ ਹਿਰਦਾ.

ਅੰਤਰੰਗ. ਸੰ. ਅ-ਨ-ਰੰਗ. ਵਿ—ਇਲੀ. ਜਿਗਰੀ। ੨ ਭੀਤਰੀ. ਅੰਦਰਲਾ.

ਅੰਤਰੰਗ ਸਭਾ. ਮਾਸ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸਭਾ. ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਭਾਸਦਾਂ ਵੀ ਮੰਡਲੀ.

ਅੰਤਵੰਤ. ਸੰ. ਅ-ਨ-ਵ-ਨ-ਤ. ਵਿ—ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਅੰਤਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰ.

ਅੰਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਿਮ.

ਅੰਤਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਓਤਕ ਨੂੰ. ਆਸ਼ਿਰਕਾਰ. "ਅੰਤਿ ਗਇਆ ਪਛਤਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੨ ਅੰਤ ਸਮੇਂ. ਮਰਨ ਵੇਲੇ.

ਅੰਤਿਮ. ਸੰ. ਅ-ਨ-ਤਿਮ. ਵਿ—ਅਖੀਰੀ. ਅੰਤ ਦਾ.

ਅੰਤਿਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਿ. "ਅੰਤਿਵਾਰ ਨਾਮੁ ਗਹਿਣਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅੰਤੀ. ਵਿ—ਅੰਤਿਮ. ਅਖੀਰੀ. "ਜਹਿ ਅੰਤੀ ਅਕੁਸਰ ਆਇ ਬਨਤ ਹੈ." (ਕਲਿ ਮ: ੪)

ਅੰਤੁ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤ ਅਤੇ ਅੰਤਰ. "ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕੀਤਾ ਆਕਾਰ." (ਜਪੁ)

ਅੰਤੇ. ਅੰਤ ਸਮੇਂ. "ਅੰਤੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਲਿਆ." (ਸਦੁ)

ਅੰਤਰ. ਸੰ. ਅ-ਨ-ਤ. ਵਿ—ਅੰਤਿਮ. ਅਖੀਰੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਯਮਾ ੩ ਇੱਕ ਗਿਣਤੀ ੧੦, ੦੦੦, ੦੦੦, ੦੦੦, ੦੦੦, ੦੦੦ ਦੇਖੋ, ਸੰਖਣਾ.

ਅੰਤਰਜ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਜ.

ਅੰਤਰਾਂਤਕ. ਅੰਤਰ—ਅੰਤਕ. ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਕ ਪਦ. "ਆਇ ਸ਼ਬਦ ਖਲ ਉਚਰਕੈ ਅੰਤਰਾਂਤਕ ਪਦ ਦੀਨ." (ਸਨਾਮ) ਖਲ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਕ ਪਦ ਦੇਣ ਤੋਂ "ਖਲਾਂਤਕ" ਫਾਸੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ.

ਅੰਤਰਾਨੁਪਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਪਾਸ (ਹ)

ਅੰਤਰੇਸ਼ੁ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਕ੍ਰਿਯਾ ਅਤੇ ਪਿਤ੍ਰਿਮੇਧ.

ਅੰਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰ। ੨ ਸੰ. ਅ-ਨ-ਤ. ਸੰਗਤ—ਅੰਦਰ. ਅੰਤਰੀ. ਆਂਤ, ਜੋ ਦੇਹ ਨੂੰ ਅਤਿ (ਬੰਧਨ) ਕਰੇ ਸੋ ਅੰਤ੍ਰ.

ਅੰਤ੍ਰਕ. ਸੰਗਤ—ਭੇਦ. ਫਰਕ। ੨ ਵਿ—ਆਂਤਰਿਕ. ਭੀਤਰੀ. ਅੰਦਰੂਨੀ. "ਇਹ ਅੰਤ੍ਰਕ ਮਨ ਮੇ ਪਹਿਚਾਨੈ." (ਨਾਪੁ)

ਅੰਤ੍ਰਜੁਰ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤਾਪ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਂਤ (ਅੰਤਰੀ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਤਾਪ (ਖ)

ਅੰਤ੍ਰਯਾਨ } ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰਯਾਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ.
ਅੰਤ੍ਰਯਾਨ }

ਅੰਤ੍ਰੀਕ. ਦੇਖੋ, ਆਂਤਰਿਕ. "ਬਾਹਯ ਕਾ ਅੰਤ੍ਰੀਕ ਬਖਾਨਾ." (ਨਾਪੁ) ਵਾਹਯ ਦਾ ਅਤੇ ਆਂਤਰਿਕ. ਬੇਰੂਨੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ.

ਅੰਦ. ਸੰ. ਅ-ਨ-ਦ. ਧਾ—ਬੰਨ੍ਹਣਾ। ੨ ਭਾ ੬। ਸੰਗਤ—ਇੱਛਾ। ੩ ਅਚਰਜ। ੪ ਪੰਜ ਸੌ ਅਬਦਾ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਸਮਾਂ। ੫ ਹਸੁੰਦ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਹੈਂ. ਵੇ ਹੈਂ. ਉਹ ਹਨ. ਐਸੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ "ਮਰਦਾਂ ਆਕਿਲ ਅੰਦ"

ਅੰਦਕ. ਭਾ ੬। ਵਿ—ਭੇਤਾ. ਘੱਟ. ਕਮ.

ਅੰਦਰ. ਭਾ ੬। ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਿੱਚ. ਭੀਤਰ। ੨ ਅ. ਦੁਰਲਭ। ੩ ਸੰਗਤ—ਬੰਜਰ ਜ਼ਮੀਨ। ੪ ਪਿਤ. ਖਲਹਾਨ। ੫ ਦੇਖੋ, ਅੰਦਰੁ.

ਅੰਦਰਸਤੀਏ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲ ਈਰਖਾ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਰੂਪ ਅੱਗ ਨਾਲ ਸਤ ਰਿਹਾ ਹੈ. ਬ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ

ਉਪਾਧੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ ਵੇਖ ਕੇ, ਇਸ ਤਥ ਨਾਲ ਕਿ ਕਿਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮੰਦਰ ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਜਮਾ ਲੈਣ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਘਰੀਂ ਜਾ ਨੁਕੇ ਸੇ। "ਨਹਿ ਮਸੰਦ ਤੁਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀਏ। ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਗਨਿ ਸੇ ਅੰਦਰ ਸਤੀਏ।" (ਗੁਪਤੁ) ਜੇ ਲੋਕ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨਈ ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਸਤੀਏ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਮੂਲੋਂ ਅਗ਼ਾਤ ਹਨ।

ਅੰਦਰੂ, ਅੰਦਰੋਂ, ਅੰਦਰ ਤੋਂ। "ਅੰਦਰੂ ਜਿਨ ਕਾ ਮੇਹੁ ਤੁਟਾ।" (ਅਨੰਦੁ)

ਅੰਦਰੂ } ਦੇਖੋ, ਅੰਦਰ। "ਅੰਦਰਿ ਤਿਸਨਾ ਅਭਿ ਹੈ।" (ਸਦਾ ਮ: ਅੰਦਰਿ) ੪) "ਅੰਦਰੁ ਸੀਤਲ ਸਾਂਤਿ।" (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਬਿਨਾ)

੨ ਮਨ, ਅੰਤਰਹਕਾਰਣ। "ਅੰਦਰੁ ਲਗਾ ਰਾਮ ਨਾਮਿ।" (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਅੰਦਰੂ ਚਿਤ੍ਰ, ਸੰਗਤ—ਅੰਤਰਹਕਾਰਣ। "ਤਿਸ ਦਾ ਅੰਦਰੂ ਚਿਤ੍ਰ ਨ ਭਿਜਈ।" (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਗੁਜ ੧)

ਅੰਦਰੂਨੀ, ਭਾ ਅੰਦਰੂਨੀ, ਅੰਦਰ ਦਾ।

ਅੰਦਲੀਬ, ਅੰਦਲੀਬ ਸੰਗਤ—ਬੁਲਬੁਲ।

ਅੰਦਾਖਤਨ, ਦਾ ਅੰਦਾਖਤਨ, ਗਿਰਾਉਣਾ, ਵੰਕਣਾ।

ਅੰਦਾਜ } ਭਾ ਅੰਦਾਜ਼, ਸੰਗਤ—ਅਨੁਮਾਨ, ਅਟਕਲ।

ਅੰਦਾਜਾ } ੨ ਤੋਲ, ਵਜ਼ਨ। ੩ ਮਾਪ, ਮਿਣਤੀ। ੪ ਭਾਗ, ਹਿੱਸਾ।

੫ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂਤ, ਮਿਸਾਲ। ੬ ਯੋਗ, ਮੁਨਾਜ਼ਿਬ। "ਬੋਲਿ ਸਕੈ ਨ ਅੰਦਾਜਾ।" (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ਅਯੋਗ ਬੋਲਣਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਯੋਗ ਉੱਤਰ ਭੀ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦਾ। "ਲਵਜ ਕਮਾਇ ਅੰਦਾਜਾ।" (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਅੰਦਾਮ, ਭਾ ਅੰਦਾਮ, ਸੰਗਤ—ਸ਼ਰੀਰ, ਦੇਹ। ੨ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਇੰਤਜਾਮ। ੩ ਉਦਰਤਾ, ਖੁਬਸੂਰਤੀ।

ਅੰਦੋਸ਼, ਭਾ ਅੰਦੋਸ਼, ਵਿ—ਸੋਚ (ਵਿਚਾਰ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਦੁਰਅੰਦੋਸ਼।

ਅੰਦੋਸਰਾ } ਭਾ ਅੰਦੋਸ਼, ਸੰਗਤ—ਡਿਕਰ, ਚਿੰਤਾ। "ਸਭ

ਅੰਦੋਸਰੋ } ਰਹਿਓ ਅੰਦੋਸਰੋ ਮਾਇਓ।" (ਸੋਚ ਮ: ੫) "ਜੋ ਜਨ

ਅੰਦੋਸਾ } ਭਜਨੁ ਕਰੇ ਪੁਰੁ ਤੇਰਾ, ਤਿਸੈ ਅੰਦੋਸਾ ਨਾਹੀ।" (ਸੋਚ ਮ: ੫) ੨ ਦੁਬਿਧਾ, ਦੁਚਿਤਾ। ੩ ਭੈ, ਖਟਕਾ, ਧੜਕਾ।

ਅੰਦੋਹ, ਭਾ ਅੰਦੋਹ, ਸੰਗਤ—ਭੋਕ। ੨ ਸੋਚ, ਚਿੰਤਾ। "ਦੂਖ ਅੰਦੋਹ ਨਹੀਂ ਤਿਹ ਠਾਉ।" (ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅੰਦੋਖਤਨ, ਭਾ ਅੰਦੋਖਤਨ, ਵਿ—ਜੋਤਨਾ, ਜਮਾ ਕਰਨਾ, ਕਰਜ ਅਦਾ ਕਰਨਾ, ਚਿਣ ਬੁਝਾਉਣਾ।

ਅੰਦੋਲ, ਸੰ. ਅੰਦੋਲ, ਧਾ—ਹਿਲਾਉਣਾ, ਝੁਲਾਣਾ, ਝੁਟਾ ਦੇਣਾ।

ਅੰਦੋਲਨ, ਦੇਖੋ, ਅੰਦੋਲਨ।

ਅੰਦੁ, ਦੇਖੋ, ਅੰਦਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਤ੍ਰ।

ਅੰਦੁਹੁ, ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਿਚੋਂ, ਅੰਦਰੋਂ, ਭਾਵ—ਦਿਲੋਂ। "ਤਪਾ ਨ ਹੋਵੈ ਅੰਦੁਹੁ ਲੋਭੀ।" (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ੧)

ਅੰਦੁਊਲ, ਸੰਗਤ—ਅੰਤ੍ਰ-ਆਵਲਿ, ਅੰਦ੍ਰਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ, ਅੰਤਰੀਆਂ, ਦੇਖੋ, ਅੰਤ੍ਰ।

ਅੰਧ, ਸੰ. ਅੰਧ, ਧਾ—ਨੇਰੂ ਮੁੰਦਣੇ, ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਣਾ। ੨ ਸੰ.

ਵਿ—ਨੇਰੂਹੀਨ। ੩ ਅਗ਼ਾਨੀ, ਵਿਚਾਰਹੀਨ, ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕਰਮ।

੪ ਸੰਗਤ—ਅੰਨ੍ਹਾ, ਅੰਧਾ। ੫ ਜਨਾ ੬ ਉੱਨ੍ਹ। ੭ ਅੰਧੇਰਾ।

੮ ਅਗ਼ਾਨ। "ਅਗ਼ਿਅਨੀ ਅੰਧ ਕਮਾਇ।" (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੋਚ)

੯ ਕਾਵਰ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ

ਵਿਰੁਧ ਰਚਨਾ ਕਰਨੀ, ਯਥਾ—"ਨਾਸਿਕਾ ਕਮਲ ਜੈਸੀ, ਨੈਨ ਹੈਂ

ਨਗਰੇ ਸੇ।" ਦੇਖੋ, ਕਾਵਰ ਦੋਸ। ੧੦ ਸੰ. ਅੰਦੁ—ਅੰਤ੍ਰ, ਸੰਗਤ—

ਚੰਜੀਰ, ਸੰਗਤ। "ਜਰੀਆ ਅੰਧ ਕੰਧ ਪਰ ਭਾਰੇ।" (ਦੱਤਾ) ਜਾਲੀ

ਅਤੇ ਚੰਜੀਰ ਮੇਏ ਉੱਪਰ ਰੱਖੀ।

ਅੰਧਉ, ਅੰਧਾ, ਜੋ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ੨ ਅਗ਼ਾਨੀ। ੩ ਹੰਕਾਰੀ।

ਅੰਧ ਅੰਧਾਰ } ਸੰਗਤ—ਮਰਾ ਅੰਧਕਾਰ, ਘੋਰ ਅੰਧੇਰਾ। ੨ ਅਗ਼ਾਨ।

ਅੰਧ ਅੰਧਾਰ } ਅਵਿਦਯਾ। "ਭਾਗ ਗੁਰੂ ਹੈ ਅੰਧ ਅੰਧਾਰ।" (ਮਾਰ

ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਵਿ—ਸ਼ਰੂਪ ਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗ਼ਾਨ ਨਹੀਂ। "ਅਗ਼ਿਅਨੀ

ਅੰਧਾ ਅੰਧ ਅੰਧਾਰ।" (ਮਾਰ ਅ: ਮ: ੧)

ਅੰਧ ਸੁਤ, ਸੰਗਤ—ਅੰਧ (ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦੁਰਯੋਧਨ, ਅਤੇ

ਉਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਆਦਿਕ ਭਾਈ।

ਅੰਧਕ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਧਾ, ਅੰਨ੍ਹਾ। "ਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅੰਧਕਹ।"

(ਸਧਾਸ ਮ: ੫) ੨ ਯਾਦਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਭੋਤ, ਜੋ ਯੁਧਾਜਿਤ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ

ਅੰਧਕ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ।

੩ ਕਸ਼ਤਪ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜੋ ਮਦਾਂਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੰਧਕ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਰ, ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਝੁਜਾ ਅਤੇ ਦੋ

ਹਜ਼ਾਰ ਨੇਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਪਾਹਿਸਾਰ ਬਿਰਫ਼ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ

ਭਾਗ (ਨੰਦਨ) ਤੋਂ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕੀਤਾ।

"ਜਿਮ ਅੰਧਕ ਸੇਂ ਹਰ ਚੁੰਧ ਕਰਜੇ।" (ਰੁਦ੍ਰਾਵ) ੪ ਇੱਕ ਵੈਸ਼ਣ

ਚੁਨਿ, ਜੋ ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸੁਵਣ (ਸਿੰਧੂ) ਨੂੰ ਰਾਜਾ

ਦਲਰਥ ਨੇ ਭਨ ਦਾ ਜੀਵ ਜਮਕੇ ਅੰਧੇਰੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦੇਧੀ

ਭਾਣ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।

ਅੰਧਕਰ, ਅੰਧੇ ਨੂੰ, ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕ ੧।

ਅੰਧਕਰਮ, ਸੰਗਤ—ਵਿਚਾਰ ਰਹਿਤ ਕਰਮ, ਅਗ਼ਾਨ ਨਾਲ

ਕੀਤੇ ਕਰਮ। "ਜਗ ਅੰਧ ਹੈ, ਅੰਧੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ।" (ਮ: ੩

ਵਾਰ ਬਿਹਾ)

ਅੰਧਕਰਿਪੁ, ਸੰਗਤ—ਬਿਵ, ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕ ੩।

ਅੰਧਕਾਰ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਧੇਰਾ ੨ ਅਗ਼ਾਨ, ਅਵਿਦਯਾ, ਨਾਦਾਨੀ।

"ਅੰਧਕਾਰ ਮਹਿ ਭਇਆ ਪ੍ਰਕਾਸ।" (ਭੋਭ ਮ: ੫) ਗ਼ਾਨ ਦਾ

ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੋਇਆ।

ਪ੍ਰਕਾਸਕਾਰ ਇਹ ਭੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਾਦਵਤੀ ਨੇ ਹਾਸੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਦੀਆਂ

ਅੱਖਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਫੌਦ ਕਰ ਲਈਆਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੰਧਕ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਨੂੰ

ਅੰਧਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨੇਤ੍ਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ।

ਅੰਧਰੂਪ. ਵਿ—ਅਨੁਰਾ ਖੁਹ। ੨ ਖੁਹ ਦਾ ਅੰਧਕਾਰ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਸੰਗਤ—ਅਵਿਦਯਾ ਰੂਪ ਜਗਤ। “ਅੰਧਰੂਪ ਤੇ ਕੰਢੇ ਚੜ੍ਹੇ.” (ਮਾਰ ਮ: ੫) ੪ ਖੁਹ ਦੀ ਬਗਲ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਭੋਰਾ, ਤਹਮਨਾ।

ਅੰਧਕੰਧ. ਅੰਧਕ—ਅੰਧ. ਅੰਧਕ ਦੈਤ ਮਦ ਵਿੱਚ ਅੰਧ. “ਅੰਧਕੰਧ ਫਿਰਜੇ ਤਥੇ ਜਯ ਦੁੰਦਭੀਨ ਬਜਾਇ.” (ਬੁਦ੍ਧਾਵ) ੨ ਅਗਨੀ ਅਤੇ ਜਗ੍ਹਮਤਿ

ਅੰਧ ਕੰਮ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧ ਕਰਮ.

ਅੰਧ ਗਤਿ. ਸੰਗਤ—ਅੰਧੇ ਦੀ ਚਾਲ। ੨ ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰ ਆਚਰਣ. “ਬੁੱਝਤ ਭੋਲਹਿ ਅੰਧ ਗਤਿ.” (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਅੰਧ ਘੋਰ. ਸੰਗਤ—ਘੋਰ ਅੰਧਕਾਰ. ਭੈਦਾਇਕ ਅੰਧੇਰਾ। ੨ ਵਿ—ਮਹਾ ਅਗਨੀ। ੩ ਭੈਦਾਇਕ ਅਗਨੀ. “ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਘੋਰ.” (ਜਪੁ)

ਅੰਧਤਾਮਿਸ਼੍ਰ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਖਾਸ ਨਰਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਥ ਪਸਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ੨ ਅਗਨੀ, ਜੋ ਘੋਰ ਅੰਧਕਾਰ ਰੂਪ ਹੈ.

ਅੰਧ ਪੁੰਦ } ਸੰਗਤ—ਪੁੰਦ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਅੰਧਕਾਰ. ਗਾੜ੍ਹਾ
ਅੰਧ ਪੁੰਧ } ਅੰਧੇਰਾ (ਹਲੇਰਾ). ੨ ਕੁਈਤਿ. ਕੁਚਾਲ। ੩ ਅਨਾਧ (ਅਨਿਆਂ). ਬੇਇਨਸਾਫੀ। ੪ ਅਗਨੀ.

ਅੰਧ ਪੰਧ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕਰਮ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਚੁਲਮ। ੩ ਪੁੰਧ ਵਿੱਚ

ਅੰਧ ਨੇੜਾ. ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਦਾ ਜਾਂਦਿਆਂ ਰਹਿਣਾ. انوار ਜਹਾਬੁਲਖਸਰ. Amaurosis. ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਨਜਰ ਸਹਜੇ ਸਹਜੇ ਅਥਵਾ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਨਸ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹਨ—ਸਿਰ ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗਣੀ, ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਰਸੋਈ ਸਾਂ ਆਤਸ਼ਕ ਦਾ ਫੋੜਾ ਹੋਣਾ, ਬਹੁਤ ਮਿਥੁਨ ਕਰਨਾ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ ਹੋਣਾ, ਘੱਟ ਚਾਨਣੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਉੱਲ ਰੋਗ ਹੋਣਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਤਮਾਕੂ ਬਹੁਤ ਪੀਣਾ, ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਭਾਰ ਹੀ ਰਿਤੂ ਬੰਦ ਹੋਣੇ ਆਦਿ।

ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਸਿਆਣੇ ਵੈਦ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਜੋ ਕਾਰਣ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਪਰਖਕੇ ਯੋਗ ਉਪਾਉ ਕਰੇ.

ਅੰਧਨੇੜੇ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਵਾਲੀ ਗਿਜਾ ਖਾਣੀ ਚਾਹੀਏ ਅਤੇ ਨੇੜਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਅੰਜਨ ਪਾਉਣੇ ਲੋੜੀਏ. ਮਿਥੁਨ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਪਰਹੇਜ਼ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਦਾਵੂ ਨੇੜੇਰੋਗਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਹੈ—

ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਸੁੱਧ ਸਿੱਕਾ ਢਾਲਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਪਾਰਾ ਮਿਲਾਕੇ ਗਰਮ ਕਰਮ ਪੀਸੋ. ਨੀਲਾ ਕੱਚ, ਜਿਸਤ ਦਾ ਕੁਸ਼ਤਾ, ਫੋਟੀ ਇਲਾਚੀ ਦੇ ਦਾਣੇ, ਸੁਹਾਗਾ ਝੁੱਲ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੱਧ, ਸੰਗ ਬਸਰੀ, ਮਮੀਰੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਝੋਂਗ, ਸਰਦ ਚੀਨੀ, ਕਪੂਰ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਲੈਣੇ, ਚਿੱਟਾ ਸੁਰਮਾ ਚਾਰ ਤੋਲੇ, ਕਾਲਾ ਸੁਰਮਾ ੧੦ ਤੋਲੇ, ਅਫੀਮ ਕਚਕਰਾ ਤਿੰਨ ਮਾਸੇ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਰੀਕ ਪੀਸ

ਲੈਣੀਆਂ, ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਅਰਥ ਫੁਲਾਕ, ਦੋ ਛਟਾਕ ਨਿੰਮ ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਰਸ, ਦੋ ਛਟਾਕ ਹਰਤ ਬਰੋਤੇ ਆਉਲਿਆਂ ਦਾ ਕਾੜਾ, ਛਟਾਕ ਰਸੋੜ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਲੈਣੀ. ਇਸ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਖਰਲ ਕਰਨੀਆਂ, ਜਦ ਕੱਜਲ ਵਾਂਗ ਬਰੀਕ ਹੋ ਜਾਣ ਤਦ ਨੀਲੀ ਬੀਬੀ ਵਿੱਚ ਪਾਲਓ. ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਸਲਾਈ ਨਾਲ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਦੇ ਰੋਗ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਬਾਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸਲਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਸਲਾਈ ਸੀਸੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਏ. ਸਬਜ਼ ਮੋਤੀਆ ਬਿੰਦ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਅੰਧਨੇੜੇ ਲਈ ਫੁਟਕਾਰੀ ਹਨ.

ਅੰਧਨੇੜੇ ਦੇ ਦਿਵਾਂਧਰ ਅਤੇ ਨਕਤਾਂਧਰ ਦੇ ਭੇਦ ਹੋਰ ਭੀ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਦਿਨ ਨੂੰ ਅੰਧੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਾ, ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੰਧੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਦਿਨ ਨੂੰ ਨਜਰ ਆਉਣਾ. ਪਿੱਤ ਦੇ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦਿਨ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਕਫ ਦਾ ਵਿਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਜਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ.

ਬਰੋਤੇ ਦੀ ਗਿਰੀ ਜਲ ਵਿੱਚ ਘਸਾਕੇ ਨੇੜਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਕਰਮ ਚੋਟੀ ਤੇ ਤਾਜਾ ਘੀ ਪਾਕੇ ਸੱਤ ਦਿਨ ਖਾਣ ਤੋਂ ਨੇੜਾਂ ਦਾ ਇਹ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਫਲੇ ਦਾ ਚੂਰਣ ਭੀ ਮਾਧੋ ਗਧ੍ਰਿ ਦੇ ਘੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਰੋਜ ਚੰਟਣਾ ਭੀ ਫੁਟਕਾਰੀ ਹੈ.

ਖੁਰਦੇ ਦੇ ਬੀਜ ਤਿੰਨ ਮਾਸੇ, ਧਨੀਆ ਤਿੰਨ ਮਾਸੇ ਪੀਸਕੇ ਤਿੰਨ ਮਾਸੇ ਗੀਹਦਾਣੇ ਦੇ ਲੁਆਕ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਚਾਰ ਤੋਲੇ ਸ਼ਰਬਤ ਉਨਾਥ ਨਾਲ ਪੀਣਾ ਨਾਫਦਾਇਕ ਹੈ. ਫੁਲਾਕ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟਾ ਚੰਦਨ ਘਸਾਕੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਮਲਨਾ ਉੱਤਮ ਹੈ.

“ਪਕਰੀ ਬਾਇਬਿਰੰਗ ਅੰਧਨੇੜਾ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅੰਧ ਪਤਿ. ਸੰਗਤ—ਰਾਤ. ਰਾਤ੍ਰੀ। ੨ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ. ਮੱਸਤਾ ਦੀ ਰਾਤ. ਦੇਖੋ, ਮਹਾਨਿਭ ੨.

ਅੰਧ ਪਰੰਪਰਾ. ਸੰਗਤ—ਵਿਚਾਰ ਬਿਨਾ ਪੁਰਾਣੀ ਚੀਜ਼ੀ ਦੀ ਪੈਰਦੀ ਕਰਨੀ. ਭੋਤਚਾਲ. ਦੇਖ ਦੇਖੀ ਕਰਮ.

ਅੰਧ ਬਿਲ } ਸੰਗਤ—ਅੰਧੇਰੀ ਖੁੰਡ. ਕਰਭਾਧੋਨਿ ੨ ਅਵਿਦਯਾ.

ਅੰਧ ਬਿਲਾ } “ਅੰਧ ਬਿਲਾ ਤੇ ਕਾਫ਼ਰ ਕਰਤੇ.” (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਅੰਧ ਬੀਚਾਰ. ਸੰਗਤ—ਨਾ ਮੁਕੀਮਲ ਵਿਚਾਰ. ਗਨਾਨਹੀਨ ਵਿਚਾਰ.

“ਅੰਧਿਆ ਅੰਧ ਬੀਚਾਰ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ)

ਅੰਧਰਾ. ਸੰਗਤ—ਅੰਨ੍ਹਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧ.

ਅੰਧਰਾਤਾ } ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਨੇੜੇ ਰੋਗ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ

ਅੰਧਰਾਤਾ } ਨਜਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ. ਨਕਤਾਂਧਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਨੇੜਾ.

ਅੰਧਰੀ. ਵਿ—ਅੰਧੇਰੇ ਸਹਿਤ. ਅੰਧੇਰੀ. “ਜੈਸੇ ਰਾਤ ਅੰਧਰੀ.”

(ਭਾਭ)

ਅੰਧਲਾ } ਸੰਗਤ—ਅੰਧਾ. ਅੰਨ੍ਹਾ। ੨ ਵਿ—ਅਗਨੀ. ਵਿਚਾਰਹੀਨ

ਅੰਧਲੀ } “ਅੰਧਰੀ ਮਤਿ ਅੰਧਲੀ.” (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਸੂਰਵ

ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ।

ਅੰਧ ਵਰਤਾਰਾ } ਸੰਗਤ—ਅੰਧਾ ਰਹੀਆਂ। ਵਿਚਾਰ ਰਹਿਤ ਚਲ।
ਅੰਧ ਵਰਤਾਰਾ } “ਅੰਧ ਵਰਤਾਰਾ ਤਾਉ ਦੂਜਾ。” (ਸਵਾ ਮ: ੧)
ਅੰਧ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ। ਸੰਗਤ—ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਉੱਪਰ
ਭਰੋਸਾ। ਵਿਵੇਕ ਰਹਿਤ ਨਿਸ਼ਚਾ।

ਅੰਧਾ। ਅੰਨ੍ਹਾ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨੀ। ਦੇਖੋ, ਅੰਧ। “ਅੰਧਾ ਆਕੂ ਜੋ
ਬੀਐ ਕਿਉ ਪਾਧਰ ਜਾਣੇ。” (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) “ਨਾਨਕ ਹੁਕਮ
ਨ ਬੁਝਈ ਅੰਧਾ ਕਹੀਐ ਸੋਇ。” (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) “ਅੰਧੇ
ਦੇਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਜਿਨ ਮੁਖਿ ਲੋਇਣ ਨਾਹਿ। ਅੰਧੇ ਸੋਈ ਨਾਨਕਾ
ਖਸਮਹੁ ਖੁਬੇ ਜਾਹਿ。” (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਛਾਣਾ ੨।
ਅੰਧਾ ਅਖਰ। ਅਕਰਾਂਧ। ਦੇਖੋ, ਵਾਉਦੁਆਉ।

ਅੰਧਾ ਰੂਪ। ਦੇਖੋ, ਅੰਧਰੂਪ। ੨ ਹਠੀ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨੀ, ਜੋ ਬਾਹਰੋਂ
ਅੰਦਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੇ। “ਮਨਹੁ ਜਿ ਅੰਧੇ ਰੂਪ ਕਹਿਆ
ਬਿਰਦ ਨ ਜਾਣਨੀ。” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ)

ਅੰਧਾ ਧੁੰਧ। ਦੇਖੋ, ਅੰਧ ਧੁੰਧ।

ਅੰਧਾਰ। ਅਗਿਆਨ। ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕਾਰ। “ਪਉ ਸੰਤ ਸਰਣੀ ਨਾਨਕ
ਚਰਣੀ, ਮਿਟੈ ਦੂਖ ਅੰਧਾਰ。” (ਸੁੀ ਮ: ੫)

ਅੰਧਾਰੀ। ਵਿ—ਅੰਧੇਰੀ। ਅੰਧਕਾਰ ਵਾਲੀ। ੨ ਅਵਿਦਯਾ ਵਾਲੀ।
“ਦੇਹ ਅੰਧਾਰੀ ਅੰਧ” (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅੰਧਾਲੀ। ਮੇਏ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਅਕਸਰ
ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਖੁਮੇਰ ਆਕੇ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ
ਆ ਜਾਣ ਦਾ ਰੋਗ।

ਅੰਧਿਆਰ } ਸੰਗਤ—ਅੰਧਕਾਰ। ਅੰਧੇਰਾ ੨ ਅਗਿਆਨ। “ਨਾਮ
ਅੰਧਿਆਰਾ } ਮਿਲੈ ਚਾਨਣ ਅੰਧਿਆਰ。” (ਬਿਲਾ ਮ: ੧) “ਕਿਉ
ਰਹਿ ਨਿਰਮਲ, ਕਿਉ ਰਹਿ ਅੰਧਿਆਰਾ?” (ਸਿਧ ਕੋਸਟਿ)

ਅੰਧਿਆਰੀ। ਵਿ—ਅੰਧੇਰੀ। ਅੰਧਕਾਰ ਸਹਿਤ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਅਵਿਦਯਾ। “ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅੰਧਿਆਰੀ。” (ਗੁਜ ਮ: ੫)

ਅੰਧੀ। ਵਿਦਰਾਹੀਨ। ਦੇਖੋ, ਅੰਧੀ ਅਤੇ ਅੰਧ। “ਅੰਧੀ ਫੜਤਿ
ਗਿਆਨ ਵਿਹੁਣੀ。” (ਵਾਰ ਅਸਾ)

ਅੰਧੀ ਕੋਠੀ। ਸੰਗਤ—ਹਨੇਰੀ ਕੋਠੜੀ। ੨ ਅਗਿਆਨ ਸਹਿਤ
ਅੰਤਰਕਰਣ। “ਅੰਧੀ ਕੋਠੀ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ。” (ਆਸਾ ਮ: ੧)
੩ ਗਰਭ। ਰਿਹਮ।

ਅੰਧੁਲਾਉ } ਵਿ—ਅੰਧਕਾਰ ਸਹਿਤ। ੨ ਅਗਿਆਨੀ। “ਅੰਧੁਲਾਉ
ਅੰਧੁਲਾ } ਧੰਧ ਕਮਾਈ。” (ਭੋਰ ਮ: ੧) “ਤਰਮਿ ਫੁਲਾਣਾ
ਅੰਧੁਲਾ。” (ਸੁੀ ਮ: ੩) ੩ ਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੱਤਾ। ਮਦਮੱਤਾ।
੪ ਸੰਗਤ—ਅੰਧ। ਜਿਸ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਨਹੀਂ। ਅੰਨ੍ਹਾ।

ਅੰਧੁਲਾ। ਦੇਖੋ, ਅੰਧੁਲਾ। ੨ ਵਿ—ਆਕੂਦਾ। ਧੁਲਿ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ
ਹੋਇਆ। “ਮਤੁ ਭਸਮ ਅੰਧੁਲੇ ਗਰਬ ਜਾਹਿ。” (ਬਸੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਅੰਧੇ ਰੂਪ। ਦੇਖੋ, ਅੰਧ ਰੂਪ। “ਮਨਹੁ ਜਿ ਅੰਧੇ ਰੂਪ。” (ਮ: ੧
ਵਾਰ ਸਾਰ)

ਅੰਧੇਰ } ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕਾਰ। “ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸ。” (ਸੁਖਮਨੀ)
ਅੰਧੇਰਾ } ੨ ਅਨਾਧ। ਬੇਇਨਸਾਫੀ। ੩ ਅਗਿਆਨ। ੪ ਵਿ—
ਅਗਿਆਨੀ। ੫ ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ। ਅੰਧ। “ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨ ਦਿਸੈ ਅੰਧੇਰਾ。”
(ਰਾਮ ਮ: ੫) ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੋਣ ਪੂਰ ਹੀ ਅੰਨ੍ਹਾ
(ਅੰਧ) ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ। ਦੇਖੋ, ਦਿਸੈ।

ਅੰਧੇਰਾਬੰਦੀਖਾਨਾ। ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ। ਜੇਲ ਦੀ ਉਹ ਕੋਠੜੀ ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਦੇਖੋ, ਗਲ ਕੋਠੜੀ। “ਨਸ਼ੁ ਅੰਧੇ
ਰਾਬੰਦੀਖਾਨਾ。” (ਬਸੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਗਰਭਾਸਥ।

ਅੰਧੇਰੀ। ਦੇਖੋ, ਅੰਧੀ।

ਅੰਧੇਰੀ ਕੋਠੜੀ। ਸੰਗਤ—ਜੇਲਖਾਨੇ ਦੀ ਉਹ ਕੋਠੜੀ, ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ੨ ਗਰਭ। ਰਿਹਮ। ਦੇਖੋ, ਅੰਧੀ ਕੋਠੀ
ਅਤੇ ਅੰਧੇਰਾ ਬੰਦੀ ਖਾਨਾ।

ਅੰਧੇ। ਦੇਖੋ, ਅੰਧ ਅਤੇ ਅੰਧਉ। “ਅੰਧੇ ਬੋਲੇ ਮੁਕਾਧ ਭਵਾਰ。”
(ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ਮਦ ਨਾਲ ਅੰਧਾ ਅਕਸਰ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਨਾ ਦੇਖਣ
ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬੋਲਾ (ਭੋਰਾ)

ਅੰਧਕਾਰ } ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕਾਰਾ ੨ ਅਗਿਆਨ। “ਦੁਖ ਦਰਿਦ੍ਰ ਅੰਧਕਾਰ
ਅੰਧਕਾਰ } ਕੋ ਨਾਸ。” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) “ਤਾ ਮਿਟਿਆ
ਸਗਲ ਅੰਧਕਾਰ。” (ਸੋਰ ਮ: ੧)

ਅੰਧੂ। ਅੰਧ। ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਸੰਕਰ ਵਰਣ। ਅਹੇਤੀ, ਵਯਾਧ।
੨ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਜੋ ਬ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਕੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ।
ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬਿਲਕਾਨਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ੩ ਅੰਧੂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ। ਇਹ
ਬਹੁਤ ਵਿੱਚ ਆਖਾਏ ਸਨ, ਫੇਰ ਅਲੋਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਤੋਂ
ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੜ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਹੋ ਕੇ ਇੰਨੇ ਵਧੇ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਘਾਟ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਰਾਜ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਮਗਧ ਦੇਸ਼ ਦੇ ‘ਕਾਨਵ’ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਹਟਾਕੇ
ਆਪ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਇਸ ਅੰਧੂ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਭੁੱਲ ੩੦ ਰਾਜੇ
ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰਹੁ ਸੌ ਵਧੇ ਤਕ ਰਾਜ ਕੀਤਾ, ਅੰਤ
ਸਨ ੨੨੫ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਖਿਤਾਬ “ਖਤਕਰਨੀ” ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਖੀਰਨਾ ਰਾਜਾ
ਪੁਲਮਾਈ ਚੌਥਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅੰਧੂ ਵੰਸ਼। ਦੇਖੋ, ਅੰਧੂ ੩।

ਅੰਨ। ਦੇਖੋ, ਅੰਨ। ਸੰਗਤ—ਅਨਾਜ। ਖਾਣ ਯੋਗਤ ਪਦਾਰਥ। “ਅੰਨ
ਤੇ ਰਹਤਾ, ਦੁਖ ਦੇਹੈ ਸਹਤਾ。” (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਪ੍ਰਾਣ।
“ਲਗਤੀਆ ਪਿਰੀ ਅੰਨ。” (ਵਾਰ ਮਾਧੂ ੨ ਭਖਣੇ ਮ: ੫) ੩ ਹੋਰ।
ਦੂਜਾ। ਦੇਖੋ, ਅਨਨ। “ਅੰਨ ਮਾਰਗ ਤਲਹੁ。” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)
ਅੰਨਸਾਲ } ਸੰਗਤ—ਅੰਨਫੇਰੂ। ਅੰਨ ਮਿਲਣ ਦੀ ਥਾਂ। “ਘਰ ਘਰ
ਅੰਨਸਾਲ } ਅੰਨਸਾਲ ਕਰਣਾਤਾ。” (ਦਿਲੀਪ)

ਅੰਨਕਾ। ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅੰਨਦਾਤੀ।
੨ ਅੰਨਪੂਰਣਾ ਦੇਵੀ। ਦੇਖੋ, ਅੰਨਪੂਰਣਾ।

ਅੰਨਕੂਟ। ਸੰਗਤ—ਅੰਨ ਦਾ ਅੰਬਾਰ। ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ
ਪਰਵ, ਜੋ ਦਿਵਾਲੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਠਾਕੁਰ

ਅੰਗੇ ਅਨੇਕ ਪੁਕਾਰ ਦੇ ਅੰਨਾਂ ਦਾ ਫੁਟ (ਢੇਰ) ਲਗਾਏ ਭੋਗ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ਏਕਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਤਕ ਕਿਸੇ ਭੀ ਦਿਨ ਪਰਵ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੰਨਚ, ਸੰ. ਅਘਚਕ, ਅਨਚ, ਕਿ. ਵਿ—ਹੋਰ ਭੀ. ਪੁਨਹ ਔਚ.

ਅੰਨਫੇੜ, ਸੰ. ਅਜਸ਼—ਅੰਨਸੜ. ਸੰਗਤ—ਅਜਿਹਾ ਥਾਂ, ਜਿਥੇ ਭੁਖਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਮਿਲੇ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਅੰਨ ਦਾ ਸਦਾਕੂਤ ਹੋਵੇ.

ਅੰਨਤ, ਸੰ. ਅਨਤੜ, ਕਿ. ਵਿ—ਦੂਜੀ ਜਗਾ. ਹੋਰ ਥਾਂ.

ਅੰਨਥਾ, ਦੇਖੋ, ਅਨਥਾ.

ਅੰਨਦਾਰਾ, ਸੰਗਤ—ਅੰਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਪੁਤਿਪਾਲਕ। ੨ ਵਿ—ਰਾਜਪੁਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜੇ ਦਾ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤ ਅੰਨਦਾਰਾ ਹੈ.

ਅੰਨਪੂਰਣਾ, ਸੰ. ਅਜਪ੍ਰਧਾ, ਸੰਗਤ—ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਮੰਨੀ ਇੱਕ ਦੇਵੀ, ਜੋ ਅੰਨ ਨਾਲ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭਰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਦਿਰ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਤਜੋਹਾਰ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੮ ਹੈ.

ਅੰਨ ਪ੍ਰਾਸ਼ਨ, ਸੰ. ਅਜ ਪ੍ਰਾਸ਼ਨ, ਸੰਗਤ—ਅੰਨ ਪ੍ਰਾਸ਼ਨ (ਬਟਾਉਣ) ਦਾ ਕਰਮ. ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਸਕਾਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅੰਨ ਬਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਹਿੰਦੂ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਕਾਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਛੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋਣ ਪੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ. ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸੰਸਕਾਰ ਤਿੰਤਰ ਦੇ ਸ਼ੇਰਵੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਾਂਸ.

ਅੰਨਮਯ ਕੋਸ਼, ਦੇਖੋ, ਕੋਸ਼ ੧੦.

ਅੰਨਾ, ਅੰਧ, ਅੰਨਾ. ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ. ਭਾਵ—ਵਿਚਾਰ ਰਹਿਤ. “ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ ਬਿਬੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ.” (ਮਾਤ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਦੇਖੋ, ਕਾਣਾ ਕ.

ਅੰਨਿ, ਅੰਨ (ਅਨਜ) ਨਾਲ. ਅੰਨ ਤੋਂ. “ਦੇਹੁਦੀ ਚਲੈ ਪਾਣੀ ਅੰਨਿ.” (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਨਤ.

ਅੰਨਿਆ, ਅਨਤ. ਹੋਰ. “ਜਿਹ ਸਮਾਨ ਕਹਿ ਲਏ ਨ ਅੰਨਿਆ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅੰਨੁ, ਦੇਖੋ, ਅੰਨ. “ਅੰਨੁ ਨ ਖਹਿ ਦੇਹੀ ਦੁਖੁ ਦੀਜੈ.” (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧)

ਅੰਨ੍ਹਾ, ਦੇਖੋ, ਅੰਧ ਅਤੇ ਅੰਨਾ.

ਅੰਨਤ, ਸੰ. ਅਨਤ ਵਿ—ਦੂਜਾ. ਹੋਰ. ਭਿੰਨ। ੨ ਪਰਾਇਆ. ਚਪਲਾ.

ਅੰਨਤਚ, ਦੇਖੋ, ਅੰਨਚ.

ਅੰਨਤੜ, ਸੰ. ਅਨਤੜ, ਕਿ. ਵਿ—ਹੋਰ ਥਾਂ। ੨ ਬਿਨਾਂ.

ਅੰਨਤਥਾ, ਦੇਖੋ, ਅਨਤਥਾ.

ਅੰਨਤਾਯ, ਦੇਖੋ, ਅਨਤਾਯ.

ਅੰਨਤੋਨਤ, ਦੇਖੋ, ਅਨਤੋਨਤ

ਅੰਨੁਧ } ਦੇਖੋ, ਅਨੁਧ.

ਅੰਨ੍ਹਿਤ, ਸੰ. ਅਨ੍ਹਿਤ, ਵਿ—ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਲਾਮਿਲ.

ਅੰਬ, ਫੋਲਿਆਂ ਦੀ ਪੱਤੀ. ਚਣੇ ਦਾ ਚਿਹ ਫੁਲਾ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਪਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ। ੨ ਸੰ. ਆਮ੍. ਆਮ. ਅੰਬ ਦਾ ਫੁਟਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ। *Mangifera Indica*, ਅੰਬ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਬਿਰਫ਼ ਹੈ. ਚੇਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਫਲ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਂਉਣ ਵਿੱਚ ਪਕਦਾ ਹੈ. ਫਲ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਤਰ ਹੈ ਹੁਣ ਪਿਉਂਦੀ ਅੰਬ ਅਨੇਕ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਵੇਖੀਏ ਹਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਰਸਦਾਇਕ ਹਨ। ੩ ਸੰ. ਆਮ੍. ਧਾ-ਜਾਣਾ. ਲਬਦ ਕਰਨਾ। ੪ ਸੰਗਤ—ਪੁਕਾਰ. ਸੰਦ। ੫ ਗਮਨ. ਜਾਣਾ। ੬ ਪਿਤਾ। ੭ ਨੇਤ੍ਰ। ੮ ਜਨ। ੯ ਦੇਖੋ, ਅੰਬਾ ਅਤੇ ਅੰਬੁ। ੧੦ ਦੇਖੋ, ਅੰਬਣਾ.

ਅੰਬਸਟ } ਸੰ. ਅੰਬਸਟ, ਸੰਗਤ—ਮਹਾਵਤ. ਹਾਥੀਵਨ। ੨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅੰਬਸੂ } ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਵੈਸ਼ਣ ਵਰਣ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਔਲਾਦ। ੩ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਧਯ ਭਾਗ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਂਉਂ. ਮਾਰਾ. “ਇਕ ਅੰਬਸਟ ਦੇਸ ਨਿਰਪਾਲਾ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨੪)

ਅੰਬਕ, ਅੰਬਕ. ਸੰਗਤ—ਪਿਤਾ. ਭਾਪ। ੨ ਤਾਂਬਾ. ਤਾਮ੍ਰ। ੩ ਨੇਤ੍ਰ. ਅੰਬ. “ਅੰਬਕ ਅੰਬਸ ਮੇ ਅੰਬੁ ਛਾਏ.” (ਨਾਪ੍ਰ) ਕਮਲ ਜੇਹੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਬੁ (ਜਲ) ਛਾ ਗਿਆ.

ਅੰਬਕਾ, ਦੇਖੋ, ਅੰਬਿਕਾ.

ਅੰਬਣਾ, ਕਿ—ਆਮ੍ਰ (ਚੌੜ) ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਪੀਠਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਬੱਕਣਾ। ੩ ਆਕਤਨਾ.

ਅੰਬਰ, ਸੰ. ਅੰਬਰ. ਧਾ—ਏਕਤ੍ਰ (ਇਕੱਠਾ) ਕਰਨਾ. ਬਟੋਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਆਰ. ਸੰਗਤ—ਆਕਾਸ਼. ਆਸਮਾਨ. “ਅੰਬਰ ਧਰਤਿ ਵਿਭੋਭਿਅਨੁ.” (ਮ: ੩ ਚਾਚ ਰਾਮ ੧) ੩ ਭਾਵ—ਦਸਮੰਦਾਰ. ਦਿਮਾਗ. “ਅੰਬਰ ਕੁੰਜਾਂ ਕੁਚਲੀਆਂ.” (ਚੁਹੀ ਮ: ੧ ਕੁਚਲੀ) ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਕੁੰਜਾਂ ਜੇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈ। ੪ ਰਸਤਾ. “ਦੁਹਸਾਸਨ ਕੀ ਸਭਾ ਦੁਪਤੀ, ਅੰਬਰ ਲੋਤ ਉਬਾਰੀਅਲੇ.” (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ) ੫ ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ ਦਾ ਦਿਹਰ, ਜੋ ਹੇਲ ਮੰਡੀ ਦੀ ਚਿਕਨਾਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਆ ੭. ੬ ਅਭਰਕ ਧਾਤੂ। ੭ ਕਪਾਸ (ਕਪਾਹ) ੮ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਨਗਰ ਅੰਬੋਰ (ਆਮੋਰ), ਜੋ ਛਕਵਾਹ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਸਭਪੁਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬੋਰ। ੯ ਅੰਗਿਰ ਦੀ ਥਾਂ ਦਸਮਗੁੰਬ ਵਿੱਚ ਅਵਾਣ ਨਿਖਾਰੀ ਨੇ ਅੰਬਰ ਨਿਖਿਆ ਹੈ. “ਭਜਤ ਭਯੋ ਅੰਬਰ ਕੀ ਦਾਰਾ.” (ਚੰਦ੍ਰਾਵ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੇ ਅੰਗਿਰਸ (ਵਿਹਸਪਤਿ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੋਕੀ। ੧੦ ਫਾ ੭ ਮੋਚਨਾ. ਚਿਮਟਾ.

ਅੰਬਰਸਰ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਜੋ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੈ.

ਅੰਬਰ ਕੁੰਜਾਂ, ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰ ੩.

ਅੰਬਰ ਚੂਰ, ਸੰਗਤ—ਅੰਬਰ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਚੂਰਣ. ਇਹ ਬਟਨੇ (ਵਟਣੇ) ਦੀ ਥਾਂ ਅਮੀਰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ.

ਅੰਬਰੀਕ } ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰੀਕ ਅਤੇ ਅੰਬਰੀਕ।
ਅੰਬਰੀਕ } ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰੀਕ ਅਤੇ ਅੰਬਰੀਕ।

ਅੰਬਰੀਕ } ਭ੍ਰਿ—ਅਪਤਾਉਣਾ, ਪਹੁਚਾਉਣਾ, “ਜਿਨ ਜੀਉ
ਦੀਆ, ਸੇ ਗਿਨ੍ਹ ਅੰਬਰੀਕੇ” (ਸੂਹੀ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅੰਬਰੀਕ } ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰੀਕ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅੰਬਰੀਕੀ, ਅੰਬ
(ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਦੀ ਕਤਾਰ, ਅੰਬਾਂ ਦਾ ਭਾਗ।

ਅੰਬਰੀਕ } ਵਿ—ਅੰਬਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਮਰੂ ਭੂਮਿ, ਮਾਰੂ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਅੰਬਰ (ਬੱਦਲ) ਦੇ ਆਸਰੇ
ਹੈ।

ਅੰਬਰੀਕ } ਭ੍ਰਿ—ਅੰਬਰ ਜੋਹੀ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਭਾਨਾ,
ਅੰਬਰੀਕ } ਸੰ, ਅੰਬਰੀਕ—ਅੰਬਰੀਕ, ਸੰਗਤ—ਭੱਠੀ। ੨ ਦਾਣੇ

ਅੰਬਰੀਕ } ਭੁੰਨਣ ਦੀ ਕਤਾਰੀ। ੩ ਚਿਸਨ। ੪ ਸੁਰਜ। ੫ ਸਿਵ।

ਅੰਬਰੀਕ } ੬ ਭੁੰਧ, ਜੰਗ। ੭ ਵਾਜਮੀਕਿ ਰਾਮਾਇਣ ਅਨੁਸਾਰ

ਪੁਸ਼੍ਟਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਯੋਧਯਾਪਤਿ ਸੁਦਯ ਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਇਕਾਧ
ਤੋਂ ੨੮ ਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਰਖਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਨੁ ਦੇ
ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ ਨੇ ਦੁਰਵਾਸਾ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ
ਕਥਾ ਇਉਂ ਹੈ:—

ਕੰਤਕ ਦੀ ਦ੍ਰਾਵਸੀ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਅੰਬਰੀਕ ਟੋਕਾਦਸੀ ਦਾ ਵੁਤ
ਉਪਾਰਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਇਤਨੇ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਾਸਾ ਰਿਖੀ ਆਇਆ,
ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਆਪ ਮੇਰੇ ਘਰ ਭੋਜਨ ਕਰੋ, ਰਿਖੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਮੈ
ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਰਿਖੀ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਤੀਕ ਨਾ ਮੁੜਿਆ,
ਰਾਜਾ ਨੇ ਪੁਰੋਹਿਤ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵੁਤ ਤੋੜ ਲਿਆ, ਜਦ ਦੁਰਵਾਸਾ
ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੋਜਨ ਕਰ
ਲਿਆ ਹੈ, ਤਦ ਆਪਣੀ ਜਟਾ ਖੁੰਟਕੇ ਇੱਕ ਤੇਜਪੁੰਜ ਪੁਰਖ ਪਿਦਾ
ਕੀਤਾ, ਜੋ ਅੰਬਰੀਕ ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਲੱਗਾ, ਵਿਸਨੁ ਨੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ
ਰਾਜੇ ਦੀ ਰਖਤਾ ਲਈ ਭੇਜਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਤੇਜਪੁੰਜ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਾਸ਼
ਕਰਕੇ ਦੁਰਵਾਸਾ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਕੀਤਾ, ਜਦ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਾਸਾ
ਦਾ ਬਚਾਉ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਤਦ ਹਾਜ਼ਕੇ ਅੰਬਰੀਕ ਦੀ ਬਰਤ ਲਈ,
ਜਿਸ ਪੁਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ ਤੋਂ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ।^੨

ਲਿੰਗ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਬਥਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਬਰੀਕ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ “ਸੁੰਦਰੀ”
ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਖਕੇ ਨਾਰਦ ਅਤੇ ਪਰਵਤ ਰਿਖੀ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਕੰਨੜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ
ਕਿਆਪ ਦੇਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਪਸੰਦ ਕਰੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ
ਦੇਵਾਂਗਾ, ਦੇਵੇਂ ਰਿਖੀ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਵਿਸਨੁ ਪਾਸ ਗਏ ਅਤੇ
ਹਰ ਇੱਕ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਾਂਦਰ ਦੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀ,
ਤਾਕਿ ਕੁਰੂਪ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰੀ ਨਾ ਵਰੇ, ਇਸ ਪੁਰ ਦੇਵੇਂ ਬਾਂਦਰਮੁੰਹੇ ਹੋ
ਗਏ, ਅਤੇ ਸੁੰਦਰੀ ਨੂੰ ਚਿਆਹ ਨਾ ਸਕੇ, ਦੇਹਾਂ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਭੁੱਲੇ

‘ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਅੰਬਰੀਕ ਨੂੰ ਨਾਭਾਯ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਸ਼ਬੰਧ ੮,
ਅ ੪—੫, ਮਹਾਭਾਰਤ ਭੀ ਭਾਗਵਤ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦੇਖੋ, ਭਾਈ ਫੁਰਦਾਸ ਸੀ ਦੀ ਵਾਰ ੧੦ ਪੌੜੀ ੪।

ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਅੰਬਰੀਕ ਨੂੰ ਸੁਪ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿੱਚ ਖਿਰਿਆ
ਰਹੇਂਗਾ, ਵਿਸਨੁਭਗਤ ਅੰਬਰੀਕ ਦੀ ਰਖਤਾ ਲਈ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ
ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਰਜ ਜੇਹਾ ਪੁਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਅੰਧੇਰਾ ਦੂਰ ਕੀਤਾ
ਅਤੇ ਦੇਹਾਂ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਅਜੇਹਾ ਪਿੰਡਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦ ਤੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਆਕੇ ਅੰਬਰੀਕ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨਾ ਮੰਗੀ, ਤਦ ਤੀਕ ਟਿਕਣੇ ਨਾ
ਪਾਏ, “ਅੰਬਰੀਕ ਕਉ ਦੀਓ ਅਭੈ ਪਦ,” (ਮਨੂ ਨਾਮਦੇਵ) “ਜਾਨਕੀ
ਭਗਤ ਰੂਪ ਅੰਬਰੀਕ,” (ਗੁਪਤੁ)

ਅੰਬਰੀਕ } ਵਿ—ਅੰਬਰੀਕ, ਆਮ ਦੇ ਰਸ ਜੇਹਾ ਵਰਣ, ਅੰਬਰੀਕੀ,
“ਅੰਬਰੀਕ ਰੰਗ ਰਾਧੇ,” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅੰਬਰੀਕ } ਭ੍ਰਿ—ਪਹੁਚਾਣਾ, ਅੰਪਤਨਾ, “ਬਿਨ ਭੇਤੀ ਪਾਰਿ ਨ
ਅੰਬਰੀਕ,” (ਵਡ ਮ: ੧) ੨ ਤੁੱਲ ਹੋਣਾ, ਸਮਾਨਤਾ ਪਾਉਣੀ, “ਇਕਤੁ
ਟੇਲ ਨ ਅੰਬਰੀਕ,” (ਸੂਹੀ ਮ: ੧ ਚੁਚਾਸੀ) “ਅਮਲੀ ਅਮਲ ਨ
ਅੰਬਰੀਕ,” (ਵਡ ਮ: ੧) ਅਮਲੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਨਸ਼ੇ ਨੂੰ ਕੇਦੀ ਵਸਤੁ
ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ, ਭਾਵ, ਤੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਅੰਬਰੀਕ } ਸੰ, ਅੰਬਰੀਕ, ਸੰਗਤ—ਮਾਰਾ, ਮਾਂ, “ਅੰਬੁ ਨਿਕੇ ਅੰਬਰੀਕ
ਧੋਏ,” (ਨਾਪੁ) ੨ ਦੁਰਗਾ, ੩ ਕਾਲੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਇੰਦੁਦਰਮਨ ਦੀ
ਵਭੀ ਬੇਟੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੀਸਮਪਿਤਾਮਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ
ਵਾਸਤੇ ਖੋਹਕੇ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ, ਅੰਬਰੀਕ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਲੁ
ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸੀ, ਭੀਸਮ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲੁ
ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਬੂਲ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਅੰਬਰੀਕ ਨੇ ਨਿਰਾਸ਼
ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਨਮ ਸਿਖੰਡੀ ਦਾ ਰੂਪ
ਧਾਰਕੇ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭੀਸਮ ਦੇ ਪੁਟ ਲੈਣ ਦਾ ਕਾਰਣ
ਬਣੀ, ਦੇਖੋ, ਸਿਖੰਡੀ ੬।

ਅੰਬਰੀਕ } ਸੰਗਤ—ਕੱਚੇ ਅੰਬ ਦੀ ਸੁੱਕੀ ਹੋਈ ਭਾਤੀ। ੨ ਕੱਚੀ
ਅੰਬਰੀਕ } ਅੰਬਰੀਕ, “ਅੰਬਰੀਕੀਆਂ ਜੇ ਖਾਏ,” (ਚਾਚੁ)

ਅੰਬਰੀਕ } ਭ੍ਰਿ ਸੰਗਤ—ਫੇਰ, ਸਮੁਦਾਯ, ਇਕੱਠ। ੨ ਟੋਆ,
ਤਾਲ, ਜੋ ਅੰਬੁ (ਜਲ) ਧਾਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਬਰੀਕ } ਭ੍ਰਿ ਸੰਗਤ—ਭੱਤਦਾਰ ਹਾਥੀ ਦਾ ਹੋਦਾ, ਅ ਭ੍ਰਿ
ਅਮਾਰੀ, ਦੇਖੋ, ਮੇਘਾਭੰਡਾਰ

ਅੰਬਰੀਕ } ਸੰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਯ, ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਹੁਦਿਆਨਾ
ਅਤੇ ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਮੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ
ਬਹੁਤ ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਸਨ, ਹੁਣ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰੀ ਅਤੇ
ਜਿਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਸਨ ੧੮੨੩ ਵਿੱਚ ਫੁਲਕੀਆਂ ਅਤੇ
ਆਸ ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਚਿਆਸਤਾਂ ਲਈ ਅੰਬਰੀਕ ਪੋਲਿਟੀਕਲ ਏਜੈਂਟ ਦੀ
ਥਾਪਨਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਨ ੧੮੪੩ ਵਿੱਚ ਭਾਉਣੀ ਥਾਕਮ ਕੀਤੀ ਗਈ,
ਕਾਲਕਾ ਸ਼ਿਮਲਾ ਨੂੰ ਰੇਲ ਇਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਗਰ ਵਿੱਚ
ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ:—

(੧) ਬਹਿਰ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਉੱਤਰ ਲੱਭੂ ਵਾਲੇ ਤਲਾਉ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ
ਥੀ ਫੁਰੂ ਕੋਥਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਫੁਰੂ ਜੀ ਨਖੱਰੋਂ ਤੋਂ
ਸੈਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲਈ ਆਏ ਇੱਥੇ ਦਿਰਯੋ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਢੰਗ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਸ ਕੁਝ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਹਨ। ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਜੀ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੈ। ੧੦ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ ਅਥਾਲੀ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਇਹ ਅੱਧ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਹੈ।

(੨) ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਘੁਮਾਰਾਂ ਦੇ ਮਹੱਲੇ ਪਾਸ ਧੂਮੀ ਕੁੰਜਰ ਦੇ ਮਹੱਲੇ ਅੰਦਰ ਛਾਈ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਜਾਰੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਛੱਤ ਅੰਦਰ ਮੋਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੁੰਝ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਖਨੌਰ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਆਏ ਇੱਥੇ ੩ ਦਿਨ ਰਹੇ। ਇਹ ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਅੱਧ ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਹੈ।

(੩) ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ, ਵੱਡੀਆਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੋਜੀ ਸਾਹਿਬ ਨਾਮੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਖਨੌਰ ਤੋਂ ਸੈਰ ਕਰਨ ਆਏ ਇੱਥੇ ਰਹਿਓ। ਕੇਵਲ ਮੋਜੀ ਸਾਹਿਬ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਢਹਿ ਚਿਹਾ ਹੈ। ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਇਹ ਅੱਧ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ।

(੪) ਦਰਬਾਰਾ ਮਪਾਣੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗੁਰੂਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਛਾਬਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਓ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਾਲ ੧੦ ਵਿੱਖੇ ਜ਼ਮੀਨ ਭੀ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ।

ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ੧ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਹੈ।

(੫) ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪੂਰਬ ਕੋਲਮਜਰੀ ਵਿੱਚ ਤਬੱਕਲ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੀਸ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਸਿੱਖ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਇੱਥੇ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਸੋਹਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਹੈ।

ਅੰਬਾਲਿਕਾ. ਸੰ. ਅੰਬਾਲਿਕਾ. ਸੰਗਤ—ਮਾਤਾ. "ਕਿ ਅੰਬਾਲਿਕਾ ਛੇ." (ਦੱਤਾਵ) ੨ ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਵਿੰਦੁਦਤਮਨ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਅੰਬਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੀਸ਼ਮਪਿਤਰਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਵਾਸਤੇ ਖੋਹ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ। ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਦੇ ਮਰਣ ਪੁਰ ਵਜਾਸ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਯੋਗ ਕਰਕੇ ਪਾਂਡੂ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਪਾਂਡਵ ਹੋਏ।

ਅੰਬਿ. ਆਂਧ (ਅਮ੍) ਉੱਪਰ. ਅੰਬ ਤੇ. "ਕੋਇਲ ਹੋਵਾਂ ਅੰਬਿ ਬਸਾਂ." (ਗਉ ਮ: ੧)

ਅੰਬਿਕਾ. ਸੰ. ਅੰਬਿਕਾ. ਸੰਗਤ—ਕਾਸ਼ੀਰਾਜ ਵਿੰਦੁਦਤਮਨ ਦੀ

ਮੰਤਲੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਅੰਬਾ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸਕੀ ਭੈਣ ਸੀ। ਇਹ ਭੀਸ਼ਮ ਨੇ ਖੋਹਕੇ ਲਿਆਈ ਸੀ ਅਰ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਵਿਧਵਾ ਹੋਣ ਪੁਰ ਵਜਾਸ ਰਿਖੀ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਯੋਗ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਦੁਰਯੋਧਨ ਆਦਿਕ ਕੋਰਵਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ। ੨ ਮਾਤਾ। ੩ ਦੁਰਗਾ. "ਨਮੋ ਹਿੰਗੁਲਾ ਪਿੰਗੁਲਾ ਅੰਬਿਕਾਯੰ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਅੰਬਿਯਾ. ਸੰਗਤ—ਅੰਬੀ. ਕੱਚਾ ਅੰਬ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਬੀਆ। ੩ ਵਿ—ਅੰਬ ਰੰਗ. ਅਮਰਸੀ।

ਅੰਬੀ. ਸੰਗਤ—ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਕੱਚਾ ਅੰਬ। ੨ ਸ. ਆਂਕੀ. ਮਾਤਾ. ਮਾਂ। ੩ ਉੱਤਮ ਇਸਤ੍ਰੀ।

ਅੰਬੀਆ. ਅ. ਪੁੰ. ਸੰਗਤ—ਨਬੀ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਜਿਹੇ ਔਲੀਆ ਅੰਬੀਆ ਹੋਇ ਬੀਤੇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਸੁਰਾਨ ਦੀ ਇੱਝੀਸਥੀ ਚੁਰਤ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਬੀਆਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅੰਬਿਯਾ. **ਅੰਬੀ ਛਾਵ** } ਸੰਗਤ—ਭਾਵ—ਨਿਤਰਾਨੰਦ. ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਛਾਉਂ **ਅੰਬੀ ਛਾਵਤੀ** } ਛਾਓਂ ਮਹੀਨੇ ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. "ਸਿਲੀ ਸਖੀ ਸਹੁ ਰਾਖਿਆ, ਸੇ ਅੰਬੀ ਛਾਵਤੀਏਹ ਜੀਉ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੧ ਕੁਚੰਜੀ)

ਅੰਬੀਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬੀਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਬੀਰ. "ਗੁਨਾਥ ਅੰਬੀਰ ਗੁਨਾਥ ਉਭਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਛਾ ਛਾਓਂ। ਗਿੱਲੀ ਅਥਵਾ ਰੁੱਖੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਭਰਨਾ।

ਅੰਬੁ. ਸੰ. ਆਮ੍. ਸੰਗਤ—ਜਲ, ਜੋ ਅੰਬ (ਸਥਦ) ਕਰਦਾ ਹੈ. ਪਾਣੀ. "ਓਸੁ ਅੰਬੀ ਪਿਛੀ ਢੇਈ ਨਾਹੀ ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਨਿੰਦਾ ਮੁਹਿ ਅੰਬੁ ਪਾਇਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧) ਇਲ ਵਿੱਚ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਹੈ. ਭਾਵ—ਲਾਲਚ ਦੇ ਮਾਰੇ ਮੂੰਹ ਪਾਣੀ ਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਗਲਕ. ਬੰਬਾ.

ਅੰਬੁਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਦੇਰੰਡਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਬਕ.

ਅੰਬੁਜ. ਸੰ. ਅੰਬੁਜ. ਸੰਗਤ—ਕਮਲ, ਜੋ ਅੰਬੁ (ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਕ। ੨ ਲਾਕਸ। ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੪ ਕਪੂਰ। ੫ ਸੰਖ। ੬ ਭਿਰਛ. (ਸਨਾਮ)

ਅੰਬੁਜਨੀ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਅੰਬੁ (ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਉਪਜਣ ਵਾਲੀ. (ਸਨਾਮ)

ਅੰਬੁਜ ਭੂ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਭੂਮਾ, ਜੋ ਅੰਬੁਜ (ਕਮਲ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ **ਅੰਬੁਜਾਸਨ** } ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਕਮਲ ਉੱਪਰ ਆਸਨ ਰਖਦਾ ਹੈ.

ਅੰਬੁਦ. ਸੰ. ਅੰਬੁਦ. ਸੰਗਤ—ਬੰਦਲ. ਮੇਘ, ਜੋ ਅੰਬੁ (ਪਾਣੀ) ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਅੰਬੁਦਸ. ਸੰਗਤ—ਅੰਬੁ (ਜਲ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਲ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ. (ਸਨਾਮ)

ਅੰਬੁਦਜਾਪਰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਬੁਦਸ (ਜਲ) ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਤਾਲਾ ੨ ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਨਾਮ)

ਅੰਬੁਦ ਧੁਨ. ਵਿ—ਬੰਦਲ ਵਾਂਗ ਗੱਜਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—

ਮੇਘਨਾਦ, ਰਾਵਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਅੰਬੁਦ (ਬੰਦਲ) ਜੋਹੀ ਧੁਨਿ ਕਰਦਾ ਸੀ. (ਸਨਮਾ)

ਅੰਬੁਦਨੀ. ਸੰਗਤ—ਅੰਬੁ ਦੈਨੀ. ਜਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਜਲ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. (ਸਨਮਾ) ੨ ਮੇਘ ਮਾਲਾ. ੩ ਨਦੀ.

ਅੰਬੁਧ } ਸੰਗਤ—ਸਮੁੰਦਰ. ਵਾਰਿਨਿਧਿ. ਜਲਨਿਧਿ. ਅੰਬੁ
ਅੰਬੁਧਿ } (ਜਲ) ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਲਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ. ੨ ਅੰਬੁ
ਅੰਬੁਨਾਥ } ਨਾਥ ਅਤੇ ਅੰਬੁਪਤਿ ਨਾਉਂ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਭੀ
ਅੰਬੁਨਿਧਿ } ਹੈ.
ਅੰਬੁਪਤਿ }

ਅੰਬੁਰੁਹ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਮਲ. ਅੰਬੁ (ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਰੁਹ (ਪੈਦਾ) ਹੋਇਆ

ਅੰਬੁਵਾ. ਵਿ—ਅੰਬ ਦਾ। ੨ ਅੰਬ ਜੇਹਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਅਮਲਸੀ ਰੰਗ. ਅੰਬ ਦੇ ਰਸ ਜੇਹਾ ਵਰਣ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਵਾ.

ਅੰਬੁਹ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬੋਹ.

ਅੰਬੋਰ. ਰਾਜਪੁਤਾਨੇ ਅੰਦਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੱਲੀ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ. ਇਸ ਥਾਂ ਅੰਬਕੇਸ਼ੁਰ ਮਹਾਦੇਵ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅੰਬੋਰ ਪਿਆ. ਕਈ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜਾ ਅੰਬਰੀਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸੰਗਤ 'ਅੰਬਰੀਸ ਨਗਰ ਸੀ.' ਇਹ ਜਯਪੁਰ ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸੱਤ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਹੈ. ਇੱਥੇ 'ਜਯਕ੍ਰਤੂ' ਕਿਲਾ, ਜੋ ਪੰਜ ਸੌ ਫੁਟ ਦੀ ਉੱਚੀ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਹੈ, ਵੇਖਣ ਲਾਇਕ ਹੈ. ਰਾਜਾ ਮਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਯ ਸਿੰਘ ਮਿਰਜਾ ਦੇ ਛਟਵਾਂਦੇ ਸੁੰਦਰ ਮਕਾਨ ਅੰਬੋਰ ਵਿੱਚ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਸਨ ੧੭੨੮ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜਯ ਸਿੰਘ ਸਵਾਈ ਨੇ ਨਵਾਂ ਨਗਰ ਜਯਪੁਰ ਵਸਾਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਾਪਿਆ. ਹੁਣ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜਯਪੁਰ ਹੈ. ਅੰਬੋਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਆਮੋਰ ਅਤੇ ਅੰਬਰ ਭੀ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. "ਮੇਰਤੋਂ ਅੰਬੋਰਪਤਿ ਅਮਿਤ ਸੈਨ ਨੈ ਸਾਕ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨)

ਅੰਬੋਰ ਨਾਥ } ਅੰਬੋਰ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਵਰਤਮਾਨ ਜਯਪੁਰ ਦਾ
ਅੰਬੋਰ ਪਤਿ } ਮਹਾਰਾਜਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬੋਰ.

ਅੰਬੋਰਾਧੀਯ

ਅੰਬੋਹ. ਭਾ. ਅੰ. ਸੰਗਤ—ਇਕੱਠ. ਭਰੋਹ. ਹਜ਼ੂਮਾ ੨ ਵੇਰ. ਅੰਗਰਾ.

ਅੰਬੁਤ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ. "ਕਹਿ ਮਥੁਰਾ ਅੰਬੁਤ ਬਯਣ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੨ ਸੰ. ਅਧੁਨ—ਅਵਿਤ. ਵਿ—ਅਰੋਕ. ਬਿਨਾ ਰੁਕਾਵਟ। ੩ ਵਿਖਨ ਰਹਿਤ. ਅਖੰਡ. "ਅੰਬੁਤ ਧਰਮੇ." (ਜਾਪੁ)

ਅੰਬੁਤ ਜਲ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ.

ਅੰਡ. ਸੰ. ਆਮ੍. ਧਾ—ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਸਮ੍. ਸੰਗਤ—ਜਲ. ਪਾਨੀ. "ਕਾਚ ਡਕਰੀਆ ਅੰਡ ਮਭਰੀਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

"ਭੁੰਡ ਜਲੈ ਮਹਿ ਭਾਰਿਓ, ਅੰਡੈ ਅੰਤ ਮਿਲੇ." (ਸਚ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰੀਸ.

੩ ਦੇਵਤਾ। ੪ ਪਿਤਰ.

ਅੰਡਰੀ. ਸੰਗਤ—ਅੰਬਪਤੀ. ਨਦੀ। ੨ ਭੰਡਾ ਜਮੁਨਾ ਆਦਿਕ ਨਦੀਆਂ. (ਸਨਮਾ)

ਅੰਡੁਲਾ. ਸੰਗਤ—ਜਲ. ਦੇਖੋ, ਅੰਡ. "ਨਾਮ ਤੇਰੇ ਅੰਡੁਲਾ ਨਾਮ ਤੇਰੇ ਚੰਦਨੇ." (ਧਨਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅੰਡੋਜ. ਸੰ. ਅਸਮਾਨ. ਸੰਗਤ—ਅੰਡ (ਜਲ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕਮਲ.

ਅੰਡੋਦ. ਸ. ਅਸਮਾਨ. ਸੰਗਤ—ਅੰਡ (ਜਲ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਬੰਦਲ. ਮੇਘ.

ਅੰਡੋਧਰ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਡ (ਜਲ) ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਲ.
ਅੰਡੋਧਿ } ੨ ਸਮੁੰਦਰ.

ਅੰਡੋਰੁਹ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਡ (ਜਲ) ਤੋਂ ਰੁਹ (ਉਪਜਿਆ) ਕਮਲ. ਜਲਜਾ ੨ ਸਾਦਸ। ੩ ਵਿ—ਜਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.

ਅੰਮ. ਅ. ਭ੍ਰਿ. ਉੱਮ. ਸੰਗਤ—ਮਾਂ. ਮਾਤਾ, ਸੰ. ਅੰਬਾ. "ਅੰਮ ਅਭੇ ਰਾਵਹੁ ਮਿਠਤਾ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)

ਅੰਮਰੀਕ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰੀਖ. "ਅੰਮਰੀਕ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਸਰਣ ਗੋਬਿੰਦ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅੰਮਰੀਨਾ. ਰਿ—ਅੰਪਰਨਾ. ਪਹੁੰਚਣਾ. "ਰਾਹ ਦਸਾਈ ਨਾ ਜੁਲਾ ਆਖਾਂ ਅੰਮਰੀਆਸ." (ਭਭ ਮ: ੧)

ਅੰਮਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮਰਨਾ ੨ ਸੰਗਤ—ਮਾਤਾ. ਅੰਮਾਂ. ਅੰਬਾ.

ਅੰਮਾ. ਸੰ. ਅਸਾ—ਅੰਬਾ. ਅ. ਭ੍ਰਿ. ਉੱਮ. ਮਾਤਾ, ਮਾਂ.

ਅੰਮਾਲ. ਅ. ਮੁ. ਅਮਮਾਲ. ਸੰਗਤ—ਅਮਲ ਦਾ ਕਹੁ ਵਚਨ. ਕਰਮ. ਅਚਾਰ.

ਅੰਮਾਲੀ. ਅੰਬੀ—ਆਲੀ. ਉੱਤਮ ਸਖੀ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਸਹੇਲੀ. "ਮੇਰੇ ਅੰਤਰਿ ਰੂਪ ਨ ਉਤਰੈ, ਅੰਮਾਲੀ." (ਭਭ ਮ: ੫) ੨ ਅਮਮਾਲ (ਕਰਮਾਂ) ਕਰਕੇ. ਭਾਵ—ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ. "ਅੰਮਾਲੀ ਹਉ ਖਰੀ ਸੁਚਜੀ, ਤੈ ਸਹਿ ਏਕ ਨ ਭਾਵਾ." (ਭਭ ਮ: ੧) ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਦੇ ਆਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਜੁਰੰਜੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਹੋ ਸੁਆਮੀ। ਤੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਭੀ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ.

ਅੰਮਾਵਸ } ਅਮਾਵਸਤਾ. ਮੋਸ. ਦੇਖੋ, ਅਮਾਵਸ. "ਅੰਮਾਵਸਿ
ਅੰਮਾਵਸਿ } ਮਹਿ ਆਸ ਨਿਵਾਰਉ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਕਬੀਰ)

ਅੰਮਾਵਟ. ਵਿ—ਮਾਵਟ (ਮਾਉਣ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ. ਅਪ੍ਰਮੇਯ. ਬੇਅੰਤ. ਅਗਣਿਤ. "ਮੇਵ ਰੁਚਜੀ, ਅੰਮਾਵਟ ਭੋਸਤੋ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੧ ਰੁਚਜੀ)

ਅੰਮੁਹਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮੁਹਾ. "ਮਾਤਾ ਰੈਸਾ ਅੰਮੁਹਾ ਜਾਇ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਅਮੋਭ ਭੈਸਾ ਮਨ ਹੈ.

ਅੰਮੁਤ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ.

ਅੰਮੁਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤੀ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ। ੨ ਸੰਗਤ—ਮੱਖਣ. ਨਵਨੀਤ. "ਤਬ ਮਥੀਐ, ਇਨ ਭਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਵਹੁ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੧) ੩ ਦੁੱਧ.

“ਸੋਇਨ ਕਟੋਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੀ.” (ਤੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਵਿ—
ਅਮ੍ਰਿਤਰੁ, ਮੋਤ ਬਿਨਾ, ਅਮਰ. “ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਜਣ ਮੇਰਾ.”
(ਸੁਹੀ ਬੰਤ ਮ: ੫) ੫ ਮਧੁਰ. ਮਿਠਾਸ ਸਹਿਤ. “ਗੁਰਮੁਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਬਾਣੀ ਬੋਲਹਿ.” (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੩) ੬ ਸੰਗਤ—ਵਾਹਗੁਰੂ ਨਾਮ.
“ਨਿਰਮਲ ਜੋਤਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿਨਾਮ ਪੀਥਤ ਅਮਰ ਤਦੇ ਨਿਹਕਾਮ.”
(ਰਾਮ ਮ: ੫) “ਸੁਚਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੋਜਦੇ ਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ.” (ਅਨੰਦੁ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਬਦ. ਸੰਗਤ—ਗੁਰਬਾਣੀ। ੨ ਗੁਰਚਿਪਦੇਬ. “ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਸਬਦ ਪੀਥੇ ਜਨ ਕੋਇ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ } ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ। ੨ ਸਤਸੰਗ. ਸਾਧੁ ਸਮਾਜ.
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ } “ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰੁ.” (ਸਵਾ ਮ: ੩)
੩ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਸਰੋਵਰ. “ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਚਾ.” (ਮਾਭ
ਅ: ਮ: ੩) ੪ ਆਤਮਗਤਾਨ। ੫ ਆਤਮ ਸੁਰੂਪ. “ਕਾਇਆ
ਅੰਦਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਚਾ.” (ਮਾਭੁ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਥਾ. ਸੰਗਤ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਕਥਾ। ੨ ਮੁਕਤਿ ਦਾਇਕ
ਕਥਾ। ੩ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ. “ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਥਾ ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਸੁਨਾਏ.”
(ਬਾਵਨ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਡ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤਕੁੰਡ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ. ਸੰਗਤ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰ. ਭ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ.
“ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਪੇਖੇ, ਹੁਇ ਸੰਤ.” (ਰੁਖਮਲੀ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰ } ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ। ੨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ } ਵਰਖਾ. “ਤਿਮਿ ਤਿਮਿ ਭਰਸੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ.”
(ਮਾਭ ਮ: ੫) ੩ ਯੋਗ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਟਪਕਿਆ ਰਸ.
“ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ ਭਗਨ ਦਸ ਦੁਆਰਿ.” (ਭਉ ਮ: ੧) ੪ ਦੇਖੋ,
ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ (ਪ੍ਰਵਾਹ) ਵਾਲੀ ਹਰਿਕਥਾ.
“ਘਮਾਚੀ ਪਿਆਚੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਪਾਹੁਲਧਾਰੀ.

ਖੰਡੇ ਦਾ ਅਮ੍ਰਿਤ ਜਿਸ ਨੇ ਪੀਤਾ ਹੈ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ. ਮੁਕਤਿ ਰੂਪ ਫਲ. ਆਤਮਗਤਾਨ. “ਬਿਨ ਗੁਰੁ
ਮਹਿਲ ਜਾਪਣੀ, ਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਪਾਹਿ.” (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੩) ਦੇਖੋ,
ਅਮ੍ਰਿਤ ਫਲ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ. ਸੰਗਤ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਜੇਹੇ ਵਾਕ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ
ਬਚਨ. ਮਿਠੇ ਬੋਲ. “ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ ਬਾਣੀ.” (ਗੁਜ
ਮ: ੪) ੨ ਗੁਰੁਵਾਚਕ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ। ੨ ਮੁਕਤਿਦਾਯਕ ਵੇਲਾ.
“ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਰੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ.” (ਜਪੁ) ਕਰਤਾਰ
ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ
ਹੈ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣਾ } ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਆਗਿਆ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਾਵਣਾ } ਹੈ. “ਭਾਨਾਘੇ ਉਠਿ ਨਾਮੁ ਜਪਿ.”
(ਕਢੀ ਬਾਵਨ) “ਉਠਿ ਦਿਸਨਾਨ ਕਰਹੁ ਪਰਭਾਤੇ.” (ਰਸੰ ਮ: ੫)
“ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਾਵਣਾ ਗੁਰਮੁਖ ਜਾਪ ਗੁਰਮੰਤ ਜਪਕ.” (ਭਾਗੁ)
“ਵੇਦਾਰੀ ਅਸੁ ਬਿੰਦਗੀਏ ਸਾਹਿਬਾਨੇ ਸੋਭਿ. ਭੋਯਾ ਹਰਾਮ ਕਰਦਮ
ਅਸ ਆਇੰਦਹ ਖਾਥੇ ਸੁਭਹੁ.” (ਦੀਵਾਨ ਗੋਯਾ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤੀ. ਸੰਗਤ—ਮਿਠੀ ਕੜੀ. ਨਾਪਸੀ। ੨ ਜਲੇਬੀ ਦੀ ਕਿਸਮ
ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਠਾਈ, ਜੋ ਮਾਦਾ ਦੇ ਆਟੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. “ਅੰਮ੍ਰਿਤੀਆਂ
ਖੁਰਮੇ ਸੁ ਭਰੇ, ਭਰ ਖੇਵਰ ਸੇਤ ਸਿਰਾ ਭਰੁ ਪਾਏ.” (ਨਾਪੁ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤੀਆ. ਜਿਸਨੇ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ. ਸਿੱਖ.
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ. “ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਉ.” (ਸੁਹੀ
ਮ: ੧)

ਅੰਮ੍ਰਿਕ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰੀਕ. “ਜਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਕ ਭਗਤ ਢਿਗ ਆਯੋ.”
(ਨਾਪੁ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤਰੂਪ। ੩ ਸੰ. ਅਸ੍ਰੁਤ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਰੁ.
ਵਿ—ਅਮਰ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਕਾਲ ਨਹੀਂ. “ਪਾਇਆ
ਸਾਧੁ ਸੰਗ ਹਰਿ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ੲ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸੂਰ ਅੱਖਰ. ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਅਸਥਾਨ ਰਾਗੁ ਹੈ. ਇਸ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ' ੲ ' ਅਤੇ ' ੲ ' ਮਾਰ੍ਹਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇ.

ਇ. ਜੰ. ੬. ਧਾ—ਉਦੇ ਹੋਣਾ. ਦੌੜਨਾ. ਜਾਣਾ. ਅਧਿਕ ਹੋਣਾ. ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕਾਮਏਵ। ੩ ਕ੍ਰਿਪਾ। ੪ ਵਜ—ਆਸਚਰਯ (ਅਚਰਜ) ਭੋਧਕ। ੫ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦੁਨਾਈਆਂ ਦੇ ਥਾਂ ਭੀ 'ਇ' ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ— “ਪ੍ਰੇਮ ਚਸੁ ਆਪੇ ਜਾਣਇ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਆਪੇ ਜਾਣੈ. ਮਾਣਇ—ਮਾਣੈ ਆਇ.

ਇਉਂ } ਸੰ. ਧ੍ਵ—ਏਵੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸੇ ਤਰਾਂ. ਇਸ ਚੰਗ ਨਾਲ.
ਇਉਂ } “ਨਾਨਕ ਕਹੈ ਸਿਆਣੀਏ ! ਇਉਂ ਕੰਤਮਿਲਾਵਾ ਹੋਇ.” (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ੨ ਐਸੇ ਹੀ ਐਕ. ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਰ.

ਇਉਂ ਹੀ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸੇ ਤਰਾਂ. ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ। ੨ ਯੋਗੇ. ਐਵੇਂਗੀ.
ਇਉਂ ਹੀ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—“ਤਕਨਾਪੇ ਇਉਂ ਹੀ ਗਇਓ.” (ਸ. ਮ: ੮)
ਇਅਤਬਾਹ. ਅ. ੧੨. ਸੰਗਤਾ—ਸਮਾਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਨਿਸੁਯ (ਨਿਸਚਾ). ਯਕੀਨ। ੩ ਸਿਖਤਾ ਕੁਹਟ ਕਰਨੀ.

ਇਆ. ਸੰ. ਅਕੰ. ਸਰਵ—ਯਹ. ਇਹ. “ਪੁਨ ਇਆ ਅਉਸਰ ਚਰੇ ਨ ਚਾਕਾ.” (ਬਾਵਨ) ੨ ਇਸ. ਦੇਖੋ, ਇਸ. “ਇਆ ਸੁਖ ਤੇ ਭਿਖਿਆ ਭਲੀ.” (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਵਜ—ਯਾ. ਯਾ. ਜਾਂ. ਅਥਵਾ। ੪ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਯਾ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਵਰਤਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਯਾ ਦੀ ਥਾਂ ਮਇਆ ਅਤੇ ਦਯਾ ਦੀ ਥਾਂ ਦਇਆ.

ਇਆਹੂ. ਇਸੇ. ਇਸ ਹੀ. “ਇਆਹੂ ਚੁਗਤਿ ਬਿਹਨੇ ਕਈ ਜਨਮ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਇਆਣ. ਵਿ—ਅਜਾਨ. ਗ਼ਜ਼ਾਨ ਰਹਿਤ. ਅਨਜਾਣ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਬੱਚਾ। ੩ ਅਗ਼ਜ਼ਾਨ.

ਇਆਣਪ. ਸੰਗਤਾ—ਅਨਜਾਣਪੁਣਾ. ਅਗ਼ਜ਼ਾਨਤਾ। ੨ ਬਾਲਕ (ਬਾਲ) ਅਵਸਥਾ.

ਇਆਣਾ. ਵਿ—ਗ਼ਜ਼ਾਨਹੀਨ. ਅਨਜਾਣ. ਅਗ਼ਜ਼ਾਨੀ. “ਹੋਇ ਇਆਣਾ ਕਰੇ ਕੰਮੁ, ਆਇ ਨ ਸਕੈ ਚਾਸਿ.” (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਬੱਚਾ। ੩ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਸਤਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸੋਫੀ. “ਪੀਤਾ ਫੁੱਲ ਇਆਣੀ ਖੁਮਨ ਸੁਕਮੇ.” (ਚੰਡੀ ੩) ਜਿਵੇਂ ਸੋਫੀ ਅਫੀਮ ਦਾ ਰਸ ਪੀਕੇ ਖੁਮਣ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਸੁਕਮੇ ਖੁਮਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਫੁੱਲ ਰ.

ਇਆਣੀ. ਇਆਣਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੨ ਇਆਣੀ. ਇਆਣਿਆਂ (ਅਗ਼ਜ਼ਾਨੀਆਂ) ਨੇ। ੩ ਸੋਫੀਆਂ ਨੇ. ਦੇਖੋ, ਇਆਣਾ ੩ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਰ.
ਇਆਨਬ. ਸੰਗਤਾ—ਅਗ਼ਜ਼ਾਨਤਾ. ਅਨਜਾਣਪੁਣਾ. “ਰੇ ਮਨ ! ਇਆਨਪੁ } ਐਸੀ ਕਰਹਿ ਇਆਨਬ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) “ਮੇਰੀ ਕਹੁਰ ਇਆਨਪ ਜਰਤ.” (ਦੇਵ ਮ: ੫) “ਇਆਨਪ ਤੇ ਸਭ ਭਈ ਸਿਆਨਪ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਕਚਪਨ. ਕਾਨਪੁਣਾ.

ਇਆਨਤਾ. ਵਿ—ਇਆਨ (ਅਗ਼ਜ਼ਾਨ) ਅੱਗੇ ਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਨ
ਇਆਨਤੀ } (ਵਜਾ) ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਅਗ਼ਜ਼ਾਨੀ। ੨ ਜਿਸ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਹੈ. ਬਾਲ। ੩ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕਰਨ ਨਹੀਂ. “ਇਆਨਤੀਏ ! ਮਾਨਤਾ ਕਾਇ ਕਰੇਹਿ ?” (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)

ਇਆਨਾ. ਦੇਖੋ, ਇਆਣਾ.

ਇਆਲੀਕਲਾਂ. ਇਹ ਪਿੰਡ. ਜਿਲਾ, ਤਸੀਲ ਲੁਦਿਆਨਾ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਹੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬੰਦੋਵਾਲ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਹੈ.

ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਭਰੂਦਾਹਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮਾਲਵੇ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਤਾਚਕ ਕਰਦੇ ਇੱਥੇ ਚੜ੍ਹ ਪਾਏ ਹਨ. ਭਰੂਦਾਹਾ ਪੁਰਾਣਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਹੈ. ਭਰੂਦਾਹੇ ਨਾਲ ੮੦ ਵਿੱਖੇ ਜਮੀਨ ਹੈ, ਜੋ ਇਸੇ ਨਗਰ ਵੱਲੋਂ ਹੈ.

ਇਅੰਗ. ਵਿ—ਇ (ਕਾਮ) ਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਗ (ਸਰੀਰ) ਕਾਮੰਗ. ਸੁੰਦਰ ਅੰਗ ਵਾਲਾ. “ਇਅੰਗਸਤ.” (ਗ਼ਜ਼ਾਨ) ਇਅੰਗ-ਅਸਿ.

ਇਸ. ਸਰਵ—ਇਹ. ਯਹ. ਇਸ 'ਇਹ' ਦਾ ਉਹ ਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਭਕਤੀ (ਵਿਭਕ੍ਰਿ) ਲਗਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਦਿ ਰੂਪ ਬਣਦੇ ਹਨ. “ਤਬ ਇਸ ਕਉ ਸੁਖ ਨਾਹੀ ਕੋਇ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੰ. ਝੰਜ—ਈਸ. ਸੰਗਤਾ—ਰਾਜਾ. “ਤਿਯੋਂ ਇਸੋਂ, ਭਹਰੇ ਕਿਸੋਂ.” (ਰਾਮਚ) ਈਸ (ਰਾਜਾ ਰਾਵਣ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮੰਦੋਦਰੀ ਨੂੰ, ਕੀਸ (ਬੰਦਰਾਂ) ਨੇ ਫੜਲਿਆ.

ਇਸਹਾਕ. ਦੇਖੋ, ਇਬਰਾਹੀਮ.

ਇਸਕ. ਅ. ੧੨. ਇਸਕ. ਸੰਗਤਾ—ਆਸਕੁਤਾ. ਪ੍ਰੇਮ. ਪ੍ਰੀਤੀ. “ਇਸਕ ਮੁਹਬਤਿ ਨਾਨਕਾ, ਲੇਖਾ ਕਰਤੇ ਪਾਸਿ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧)

ਇਸ਼ਕਾਤੁ. ਅ. ۱۵. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਸਕੂਤ (ਗਿਰਾਉਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.
ਭੇਡਣਾ। ੨ ਕਰਕੇ ਭੇਡਣਾ. ਹਮਲ ਕਰਨਾ.

ਇਸਟ. ਸੰ. ਇਸ਼. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਧਰਮ ਦਾ ਕੰਮ। ੨ ਪੁਸ਼ਟ ਦੇਵ।
੩ ਮਿਤ੍ਰ। ੪ ਵਿ—ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਜੋੜੀਂਦਾ। ੫ ਪ੍ਰਸਿਤ.
ਉਪਾਸਿਆ। ੬ ਪਿਆਰਾ. “ਇਸਟ ਮੀਤ ਅਨੁ ਭਾਈ.” (ਜੋਤ ਮ: ੫)
ਇਸਟਕਾ. ਦੇਖੋ, ਈਟ.

ਇਸਟਦੇਵ. ਸੰ. ਇਸ਼ਦੇਵ. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਪੁਸ਼ਟ ਦੇਵ.
ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਵ. ਜਿਵੇਂ
ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਰਤਾਰ ਹੈ। ੨ ਕੁਲਦੇਵਤਾ. ਕੌਮ ਦਾ ਪੁਸ਼ਟ ਦੇਵ.

ਇਸਟ ਮੀਤ. ਵਿ—ਜੋੜੀਂਦਾ ਮਿਤ੍ਰ. ਪਿਆਰਾ ਮਿਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ,
ਇਸਟ ੬.

ਇਸਟਪੀਤਿ. ਸੰ. ਖੁਸ਼ਾਹਿਤਿ. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਇਸ਼ (ਮਨ ਭਾਉਂਦੀ)
ਆਪੀਤਿ (ਪ੍ਰਾਪਤੀ). ਵਾਦੀ ਦੇ ਕਥਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਤਿਵਾਦੀ ਦੇ ਮਨ
ਭਾਉਂਦੀ ਭਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ. ਇਸ਼ਸਿੱਧਿ. “ਤੋਂ ਭੀ ਇਸਟਪੀਤਿ ਹਮ
ਜੋਵਾ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਨਾਭ. ਨਭਾ.

ਇਸਟਾਮ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਮ.

ਇਸਟੀ. ਵਿ—ਇਸ਼ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
“ਕਹੜੇ ਕਿ ਇਸਟੀ ਤੂੰ ਬਡਾ ਟਾਮਨ ਕਰਤ ਬਨਾਇ.” (ਨਾਪੁ)
੩ ਸੰ. ਭੁਇ—ਇਸ਼. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਧਰਮ (ਸੰਗ). ੪ ਇੱਛਾ. ਅਭਿਲਾਖ.

ਇਸ਼ਰਹਾਰ. ਅ. ۱۶. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਬੁਧਦਤ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਵਿਗੜਾਪਨ.
ਜੋਟਿਸ. ਏਲਾਨ.

ਇਸਤਕਬਾਲ. ਅ. ۱۷. ਇਸਤਿਕਬਾਲ. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਅਗਵਾਨੀ.
ਪੇਸ਼ਵਾਈ. ਮਾਨਯੋਗ ਨੂੰ ਸੁਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਜਾਣ
ਦਾ ਭਾਵ.

ਇਸਤਕਬਾਰ. ਅ. ੧੮. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨੀ.
ਬੁਕਰਮਾਂ ਦੇ ਤੋੜਾ ਕਰਕੇ ਕਰਤਾਰ ਤੋਂ ਪਿਆ ਮੰਗਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਇਸਤਦੁਆ. ਅ. ۱۹. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ. ਚਾਹੁਣਾ। ੨
ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨਾ. ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ.

ਇਸਤਮਰਾਰ. ਅ. ੨੦. ਇਸਤਿਮਰਾਰ. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ.
ਕਾਇਮੀ। ੨ ਨਿੱਤ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ. ਨਿਰੰਤਰਤਾ। ੩ ਬਿਨਾ ਅਦਲ
ਕਰਨਾ.

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ. ਕਿ. ਵਿ—ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਉਂ. ਇਵੇਂ.
ਇਸਤਾਦਨ. ਡਾ. ੨੧. ਕਿ—ਖਤਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਠਹਿਰਨਾ.

ਇਸਤਾਦਾ. ਡਾ. ੨੨. ਵਿ—ਖਤਾ. ਖਜੋਤਾ. ਠਹਿਰਿਆ.

ਇਸਤਾਮਲ. ਅ. ੨੩. ਇਸਤਾਮਲ. ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ
ਦਾ ਕਰਮ. ਵਰਤੋਂ.

ਇਸਤਿਕੁਥਾਕੁ. ਅ. ੨੪. ਹੱਥਦਾਰ ਹੋਣਾ.

ਇਸਤਿਕੁਲਾਲ. ਅ. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਧੀਰਜ. ਧ੍ਰਿਤਿ. ਮਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ.

ਇਸਤਿਗਾਸਾ. ਅ. ੨੫. ਇਸਤਗਾਸਾ. ਕਸ਼ਾਸ (ਫਰਜਾਦ)
ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤ ੩੪੪.

ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਿਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹਾਕਿਮ ਅੱਗੇ ਨਾਇਬ ਜਾਂ
ਦਾਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ.

ਇਸਤਿਜਾ. ਅ. ੨੬. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਨਾਲੀ ਦੀ ਸਫਾਈ। ੨ ਮਲ ਮੁਰੂ
ਤਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਭਲੀ ਜਾਂ ਮਲ ਨਾਲ ਅੰਗ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਯਾ. ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਧਰਮਪੁਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਸਤੂ ਨੂੰ
ਮੁਰੂ ਲਗਾਣ ਤੋਂ ਨਾਮਸ ਪੜ੍ਹਨ ਲਾਇਕ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ.
ਇਸ ਲਈ ਭਲੀ ਨਾਲ ਮੁਰੂ ਦੀ ਭੁੰਦ ਮੁਸ਼ਕ ਕਰ ਜੈਣੀ ਚਾਹੀਏ
ਤਾਕਿ ਖਜਮੇ ਨੂੰ ਨਾ ਲਏ.

ਇਸਤਿਮਰਾਰ. ਦੇਖੋ, ਇਸਤਮਰਾਰ.

ਇਸਤਿਕਾਫ਼. ਅ. ੨੭. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਸ਼ੋਕ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਅਭਿਲਾਖ.
ਚਾਹ ੨ ਪ੍ਰੇਮ.

ਇਸਤਿਲਾਹ. ਅ. ੨੮. ਇਸਤਿਲਾਹ. ਸਨਾਹ ਕਰਨ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਰਥ ਲਈ ਸੰਕੇਤ ਕਰਨਾ.
ਜਿਵੇਂ—ਦੇਹ ਤੇੜ ਚਲਦੀ ਰਹੇ. ਭਾਵ—ਲੰਗਰ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਵੈਰੀਆਂ
ਦਾ ਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ. ਅਨਾਕਾਂ ਦਾ ਪਾਲਨ ਅਤੇ ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ
ਹੋਵੇ. ਦੇਖੋ, ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲੇ.

ਇਸਤ੍ਰਿਜ. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਰਜ. ਚਿਤ੍ਰ ਸਮੇਂ
ਆਇਆ ਖੂਨ (ਰੁਧਿਰ). (ਸਨਾਮ) ੨ ਭਾਵ—ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ.
(ਸਨਾਮ)

ਇਸਤ੍ਰੀ. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਭਪਤਾ ਤਹਿ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਔਸ਼ਾਦ, ਜਿਸ
ਨੂੰ ਦਲੀ ਅਤੇ ਧੋੜੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. Tailor's goose। ੨ ਸੰ.
ਸ੍ਰੀ. ਨਾਰੀ। ੩ ਧਰਮਪਤਨੀ. ਰਹੁਟੀ. “ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਜ ਕਰਿ,
ਕਾਮ ਵਿਆਪਿਆ.” (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਨਾਰੀ ੨.

ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ. ਕਾਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮਾਰੂ ਦੀਆਂ
ਚਾਰ ਵੰਡਾਂ. ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇਖੋ, ਸੰਖਿਨੀ, ਹਸਤਿਨੀ,
ਚਿਤ੍ਰਿਨੀ ਅਤੇ ਪਦਮਿਨੀ ਸ਼ਬਦ, ਤਥਾ ਨਾਰੀ ੨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਸ
ਜਾਤਿ

ਇਸਤ੍ਰੀਸਿਤ. ਵਿ—ਸ੍ਰੀਸਿਤ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਸਿੱਤ ਲਿਆ
ਹੈ. ਭਾਵ—ਕਾਮੀ.

ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਤਯਾਕ. ਦੇਖੋ, ਤਲਾਕ.

ਇਸਤ੍ਰੀਯਨ. ਸੰਕਸ਼ਪਤਿ—ਸ੍ਰੀਯਨ. ਗਹਿਣੇ ਨਕਦੀ ਆਦਿ ਉਹ
ਧਨ, ਜੋ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਅਥਵਾ ਪਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਇਆ ਹੈ. Peculium ਕਾਤਕਾਯਨ ਅਤੇ ਮਨੁ ਨੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਧਨ
ਭੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—

(੧) ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤਾ ਮਾਲ ਧਨ.

(੨) ਮੁਕਲਾਵੇ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਕੰਨਕਾ ਦੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤਾ
ਸਮਾਨ.

(੩) ਪਤੀ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸਮਾਨ.

(੪) ਭਾਈ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਧਨ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ.

(੫) ਮਾਤਾ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਮਾਲ.

(੬) ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਨੇਕਵਾਰ ਮਿਲਿਆ ਧਨ.
ਦੇਖੋ, ਮਨੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਅ: ੯, ਬ ੧੯੮.

ਵਿਸ਼ਵੀਕਾਜਾ. ਸੰਗਤ—ਮੋਹਿਨੀ ਅਵਤਾਰ. (ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ)

ਵਿਸ਼ਵੀਕ੍ਰਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵੀਕ੍ਰਿਤ.

ਵਿਸ਼ਵਿਤ } ਸਿਬਤ-ਸਿਬਤਿ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਤ ਅਤੇ ਅਸਥਿਤਿ.

ਵਿਸ਼ਵਿਤ. ਸੰ. ਸਿਬਤ. ਵਿ—ਕਾਟਿਮ. ਅਚਲ.

ਵਿਸ਼ਨਾਨ. ਸੰ. ਜਾਨ-ਸ੍ਰਾਨ. ਸੰਗਤ—ਮਿਲ ਉਤਾਰਨੀ. ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ।

੨ ਨ੍ਰਾਉਣਾ. ਫੁਸਲ. ਸਰੀਰ ਪੋਣਾ. ਵਿਸ਼ਨਾਨ ਨੂੰ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ
ਅਰੇਂਗ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਖਮ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ
ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਭਾਰੀ ਅਸਰ
ਹੈ. ਸਿੱਖਧਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਜੋ ਮਹਿਮਾ ਹੈ ਉਹ ਜਗਤ
ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਨ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਬਿਨਾ,
ਕੇਵਲ ਤਨ ਦਾ ਸਨਾਨ ਪਰਮਾਰਥ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ.
“ਕਰਿ ਵਿਸ਼ਨਾਨ ਸਿਮਰਿ ਪੁਰੁ ਅਪਨਾ ਤਨ ਮਨ ਭਏ ਅਰੇਂਗ.”

(ਸੋਹ ਮ: ੫) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਨਾਮ ਦਾਨ ਵਿਸ਼ਨਾਨ.

ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਬਿਜਲੀ, ਧੁੱਪ, ਭਾਪ, ਚਿੱਕਣ ਅਤੇ ਔਖਿਆਂ
ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਜਲ ਆਦਿਕ ਦੇ ਸਨਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਅਸਾਧ ਰੋਗਾਂ ਦਾ
ਵਿਲਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਵਿਸ਼ਨਾਨੀ. ਸੰ. ਜਾਨਿਨੁ. ਵਿ—ਸਨਾਨ ਕਰਨ (ਨ੍ਰਾਉਣ) ਵਾਲਾ।

੨ ਸਾਫ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ.

ਵਿਸ਼ਨਾਨੁ. ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨਾਨ. “ਵਿਸ਼ਨਾਨੁ ਕਰਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ.”

(ਮਾਭ ਅ: ਮ: ੩)

ਵਿਸ਼ਪਾਤ. ਦੇਖੋ, ਅਸਪਾਤ ਅਤੇ ਅਸਿਪਤ.

ਵਿਸਮ. ਅ. ੧. ਵਿਸਮ. ਸੰਗਤ—ਨਾਉਂ ਨਾਮ। ੨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ
ਦਾ ਇੱਕ ਨਾਉਂ. ਅਰਥ ਦੇ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਦੇ ੧੦੦ ਵਿਸਮ
ਜਪ ਕਰਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਸਿਰੋਮਣਿ ਹਨ— ਅੰਨ੍ਹਾ.

ਚਰਮਾਨ, ਰਹੀਮ, ਰੱਬ, ਮਾਨਿਕ. ਦੇਖੋ, ਤਸਬੀਹ। ੩ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀਯਤ ਲਈ ਭੀ ਵਿਸਮ ਬਖਸ਼ ਵਰਤਿਆ
ਹੈ, “ਅਨਦਪੁਰ ਨਿਜ ਵਿਸਮ ਕੋ ਕਰ ਹੈ ਬਹੁ ਭਾਸਾ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਵਿਸਮਾਈਲ. ਦੇਖੋ, ਵਿਸਰਾਹੀਮ.

ਵਿਸਰਤ. ਅ. ੨. ਵਿਸਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਮਿਲਕੇ ਜਿੰਦਗੀ
ਵਿਤਾਉਣ ਦੀ ਬੁਝਾ.

ਵਿਸਰਾਈਲ. ਅ. ੧. ਵਿ—ਵਿਸਰਾ (ਭੁਟਿਆ ਹੋਇਆ)
ਈਲ (ਖੁਦਾ) ਦਾ. ਖੁਦਾ ਦਾ ਭੁਟਿਆ ਹੋਇਆ. ਵਿਸਰਾਈਲ (ਹੀਬਰੂ)
ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸਰਾਈਲ ਦਾ ਅਰਥ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸੱਚਾ ਦੇਸੁ ਭੀ ਹੈ।
੨ ਸੰਗਤ—ਇਹ ਯਯਕੂਬ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਸਰਾਈਲ
ਵੰਸ਼ ਚੱਲਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵਿਸਰਾਹੀਮ ਅਤੇ ਯਕੂਬ.

ਵਿਸਰਾਸਤੁ. ਦੇਖੋ, ਵੀਸਰਾਸੁ.

ਵਿਸਰਾਈਲ. ਦੇਖੋ, ਵਿਸਰਾਤ.

ਵਿਸਰਾਰ. ਸੰਗਤ—ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸਰਾਰ.

ਵਿਸਲਾਹ. ਅ. ੭. ਵਿਸਲਾਹ. ਸੰਗਤ—ਦੁਰਸ਼ੀ. ਬੋਧਨ.

ਵਿਸਲਾਮ. ਅ. ੧. ਸੰਗਤ—ਤਰਕ ਤਰਕਾ। ੨ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣਾ।
੩ ਖੁਦਾ ਦੀ ਰਜਾ ਨੂੰ ਸਲਾਮ (ਅੰਗੀਕਾਰ) ਕਰਨਾ, ਅਰਥਾਤ ਭਾਣਾ
ਮੰਨਣਾ। ੪ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੌਲ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਵਿਸਲਾਮ”
ਰਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਬਟ ਵਾਲਾ “ਮੁਸਲਿਮ” ਅਕਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਸੰਦੀਦਾ ਹੈ. ਵਿਸਲਾਮ ਦੇ ਪੰਜ ਨਿਯਮ ਹਨ:—

(ੳ) ਦਿੱਗ ਖੁਦਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ.

(ਅ) ਪੰਜ ਵੇਲੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨੀ.

(ੲ) ਚਕਾਤ ਦੇਣੀ.

(ਸ) ਗਮਜ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ੇ ਰਖਣੇ.

(ਹ) ਕਾਬੇ ਦਾ ਹੱਜ ਕਰਨਾ.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ, ਜੋ ਰਸੂਲ ਮੁਹੰਮਦ, ਖੁਦਾ ਦੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ,
ਵਿਲਹਾਮੀ ਕਿਤਾਬ ਕੁਰਾਨ, ਅਮੀਰੀ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਖੁਦਾ
ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਸੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਨੂੰ “ਮੋਮਿਨ”
(مؤمن) ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੁੱਧਾਵਾਨ.

ਵਿਸਲਾਮ ਮਾਂ. ਇਹ ਕਾਬੂਨ ਦੇ ਮੌਲਵੀਜ਼ਾਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਰੀ ਮਾਂ
ਦਾ ਪੁਰੁ, ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਲਹੌਰ ਦਾ ਫ਼ਕਰਨਹਰ ਸੀ. ਜਦ
ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਮਾਥੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਉਠ ਪਏ, ਤਾਂ
ਇਹ ਸੁਬੋਦਾਥ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਲਹੌਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਬਕਿਆ ਰਿਹਾ, ਪਰ
ਜਦ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੇ ‘ਹੈਦਰੀ ਚੰਡਾ’ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ
ਭੀ ਆੱਥੇ ਸੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਫੌਜਾਂ ਤੌਰ ਦਿੱਤੀਆਂ. ਪਰ
ਸਾਬਣ ਸੰਮਤ ੧੭੬੭ ਵਿੱਚ ਹਾਰ ਖਾਈ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ
੧੭੬੮ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਹੋਇਆ. ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਅਸਲਮ
ਮਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਮਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਵਿਸਲਾਮ ਦੇ ਫ਼ਿਰਕੇ. ਹਦੀਸ ਰਿਹਮਤੀ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ
ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਬਨੀ ਵਿਸਰਾਈਲ ਦੇ ਬਹੱਤਰ
ਫਿਰਕੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਉੱਮਤ ਦੇ ਭਿਹੱਤਰ ਹੋਣਕੇ,
ਪਰੰਤੂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਬਾਕੀ ਸਭ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕੇ. ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ
ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹਿਸੂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਫਿਰਕਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਮੇਰੀ
ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਹਾਥ ਦੀ ਰੀਤਿ ਤੇ ਚਲੇਗਾ. ਸੁੰਨੀ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਉਹ ਫਿਰਕਾ ਸੁੰਨੀ ਹੈ.

ਸੁੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਵਿਸਲਾਮ ਦੇ ਬਹੱਤਰ ਫ਼ਿਰਕੇ ਇਹ ਹਨ,
ਜੋ ਮੁੱਖ ਅੱਠ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ:—

(ੳ) ਮੁਅਤਜਿਲਹ (ਅ) ਸ਼ੀਅਹ (ੲ) ਮਵਾਰਿਜ. (ਸ)

ਮੁਰਜ਼ਿਯਹ. (ਹ) ਨੱਜਾਰੀਯਹ. (ਕ) ਜਬਰੀਯਹ. (ਖ) ਕਦਰੀਯਹ.

(ਗ) ਮੁਬੱਬੀਹ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਇਉਂ ਹੈ:—

(ੳ) ਪਹਿਲਾ ਫ਼ਿਰਕਾ ਮੁਅਤਜਿਲਹ ۱۲ ਵਿਸ ਦਾ ਮੁਖੀਆ
ਵਸਿਲ ਬਿਨ ਅਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਹਿਜਰੀ ਦੂਜੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ
ਮਤ ਚਲਾਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਮਦੀਨੇ ਸਨ ਹਿਜਰੀ ੮੦ ਵਿੱਚ

ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ੧੩੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਮੁਅਤਜਿਲਹ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਵਾਸਿਲ ਨੇ ਇਮਾਮ ਬਸਰੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਫਿਰਕਾ ਵੱਖਰਾ ਬਾਧਿਆ। ਇਸ ਮੁਅਤਜਿਲਹ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਇਹ ਭੇਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

(੨) ਵਾਸਿਲੀਯਹ وَصِيلِيَّة ਇਸ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦਮੀ ਕਰਮ ਬਰਨ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ, ਖੁਦਾ ਦੀ ਕੇਵਲ ਜਾਰ ਹੈ। ਸਿਫ਼ਾਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

(੩) ਅਮਰੀਯਹ أَمْرِيَّة ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਅਮਰ ਬਿਨ ਅਬੀਦ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ।

(੪) ਹੁਸੈਲੀਯਹ هُسَيْلِيَّة ਇਸ ਦਾ ਬਾਨੀ ਅਬੂ ਹੁਸੈਨ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਵੇਲਾ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰੇਕ ਦਾ ਖਾਸ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(੫) ਨੱਜਮੀਯਹ نَجْمِيَّة ਇਹ ਮਤ ਇਬਰਾਹੀਮ ਇਬਨ ਸੱਯਾਹ ਨਜ਼ਾਮ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(੬) ਅਸਵਾਰੀਯਹ أَسْوَرِيَّة ਇਹ ਮਤ ਅਬੂ ਅਲੀ ਬੁਮਰ ਬਿਨ ਕਾਫ਼ਦ ਅਸਵਾਰੀ ਦਾ ਪੈਰੋ ਹੈ।

(੭) ਇਸਕਾਫੀਯਹ إِسْكَافِيَّة ਅਬੂਜਾਫ਼ਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਬਨ ਅਬਦੁੱਲਾ ਇਸਕਾਫੀ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦਾ ਆਕਿਲ ਆਦਮੀ ਪੂਰ ਸਖਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

(੮) ਜਮਾਫ਼ਰੀਯਹ جَمَاعَرِيَّة ਇਸ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਜਮਾਫ਼ਰ ਬਿਨ ਮੁਬੱਸਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੰਡ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਈਮਾਨ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(੯) ਬਿਸਰੀਯਹ بِصْرِيَّة ਇਸ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਬਿਸਰ ਬਿਨ ਮੁਅਤਮਿਰ ਹੈ।

(੧੦) ਮਿਜਵਾਰੀਯਹ مِجَوَرِيَّة ਇਹ ਮਤ ਅਬੂ ਮੁਸਾ ਮਿਜਵਾਰ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੈ।

(੧੧) ਹਿਜ਼ਾਮੀਯਹ هَيْزَامِيَّة ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਹਿਜ਼ਾਮ ਬਿਨ ਅਮਰ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਤ ਪੈਕੰਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।

(੧੨) ਹਾਬਿੱਤੀਯਹ هَابِئِيَّة ਅਹੁਮਦ ਬਿਨ ਹਾਬਿਤ ਤੋਂ ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਤੁਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀਸਾ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਬੇਟਾ ਵੀਸਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

(੧੩) ਹੁਦਸਿਯਹ هُدَسِيَّة ਇਹ ਮਤ ਫ਼ਜ਼ਲ ਹੁਦਸੀ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਆਦਾਗੋਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

(੧੪) ਸਾਲਿਹੀਯਹ سَالِحِيَّة ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਸਾਲਿਹ ਬਿਨ ਬੁਮਰ ਦਾ ਪੈਰੋ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨੇਕ ਅਤੇ ਬਦ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਖੁਦਾ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ।

(੧੫) ਮਅਮਰੀਯਹ أَمْرِيَّة ਮਅਮਰ ਬਿਨ ਅਬਦ ਸਲਮੀ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ, ਜੋ ਵੀਸਰ ਦੇ ਗੁਣ ਬੰਦੇ ਵਿੱਚ ਭੀ ਹੋਣੇ ਮੁਅਕਿਨ

ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

(੧੬) ਸਮਾਮੀਯਹ سَمَامِيَّة ਸਮਾਮ ਬਿਨ ਅਬਰਾਜ ਨਮੀਰੀ ਦੇ ਪੈਰੋ। ਇਸ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਸਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਆਮਤ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਦੰਡ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ।

(੧੭) ਮੱਯਾਤੀਯਹ مَيَّاتِيَّة ਅਬੂਲਹੁਸੈਨ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬੁਮਰ ਮੱਯਾਤ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਦਾ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ।

(੧੮) ਜਹਿਜ਼ੀਯਹ جَهْزِيَّة ਅਬੂ ਉਮਰਾਨ ਜਹਿਜ਼ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ, (ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੨੫੫ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ)

(੧੯) ਕਾਅਬੀਯਹ كَأْبِيَّة ਅਬੂਲ ਕਾਸਿਮ ਕਾਅਬੀ ਦਾ ਮਤ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਲਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ ਫੁਰਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਕਰਮ ਅਨਿਵਿਰ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(੨੦) ਜਬਾਈਯਹ جَبَّائِيَّة ਅਬੂ ਅਲੀ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਅਬਦੁਲ ਵਹਾਬ ਜਬਾਈ ਦਾ, (ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੩੦੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਚਲਾਇਆ ਮਤ।

(੨੧) ਬੁਹੱਸਮੀਯਹ بُهْشَمِيَّة ਅਬੂ ਅਲੀ ਜਬਾਈ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅਬੂ ਰਾਇਮ ਅਬਦੁਲ ਸਲਾਮ ਦਾ ਪੈਰੋ ਫਿਰਕਾ।

(ਅ) ਬੀਅਹ بِيْءَهِ ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸਲ ਜਾਨਸੀਨ ਇਮਾਮ ਅਲੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਇਮਾਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਸਬਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਮੋਢੇ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ। ਬੀਅਹ ਮਤ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਨੇਕ ਭੇਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ—

(੨) ਕਾਮਲੀਯਹ كَمَلِيَّة ਅਬੂ ਕਾਮਿਲ ਦੇ ਪੈਰੋ। ਇਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ਿਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਆਵਾਗੋਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਪੈਕੰਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਰੂਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

(੩) ਮੁਡੀਰੀਯਹ مُذِيرِيَّة ਮੁਡੀਰ ਬਿਨ ਸਵੀਦ ਇਜਲੀ ਦਾ ਮਤ। ਇਹ ਲੋਕ ਅੱਲਾ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਵਾਂਗ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮੁਰਤਿ ਵਾਲਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

(੪) ਬਨਾਨੀਯਹ بَنَانِيَّة ਬਨਾਨ ਬਿਨ ਸਮਾਨਾਨ ਦੇ ਪੈਰੋ। ਇਹ ਅੱਲਾ ਅਤੇ ਅਲੀ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।

(੫) ਜਨਾਹੀਯਹ جَنَاهِيَّة ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਮਅਾਬੀਯਹ ਦੇ, (ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਰੂਹ ਮੰਨਦਾ ਸੀ) ਪੈਰੋ। ਇਹ ਲੋਕ ਕ੍ਰਿਆਮਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।

(੬) ਮਨਸੂਰੀਯਹ مَنْسُورِيَّة ਅਬੂ ਮਨਸੂਰ ਵਿਸਲੀ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ।

(੭) ਮੱਤਾਬੀਯਹ مَتَّابِيَّة ਅਬਦੁਲ ਮੱਤਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਲੋਕ, ਜੋ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਦੀ ਔਲਾਦ ਵਿੱਚ ਨਬੀਆਂ ਦਾ ਜਿਲਸਿਲਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

(੮) ਕੈਸਾਨੀਯਹ كَيْسَانِيَّة ਕੈਸਾਨ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਦਾ ਫੁਲਾਮ

ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦੀ ਨਿਉਂ ਹਿਜਰੀ ਸਨ ੬੪ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ।

(੯) ਮੁਖਤਾਰੀਯਹ ^{مختار} ਮੁਖਤਾਰ ਬਿਨ ਅਬੂ ਅਬਦੁੱਲਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਨ ੬੬ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਇਮਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਕਾਰਿਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਅਤੇ ਮੁਹੱਰਮ ਵਿੱਚ ਤਾਸੀਆ (ਤਅਜ਼ੀਯਹ) ਬੱਚਣ ਦੀ ਰਸਮ ਬਾਪੀ, ਉਸ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ

(੧੦) ਕੁਰੈਬੀਯਹ ^{كرب} ਅਬੂ ਕੁਰੈਬ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਚੇਲੇ।

(੧੧) ਇਸਹਾਕੀਯਹ ^{إسحاق} ਇਸਹਾਕ ਬਿਨ ਉਮਰ ਦੇ ਪੈਰੇ।

(੧੨) ਹਰਬੀਯਹ ^{هر} ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਹਰਬ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ

(੧੩) ਇਸਮਾਈਲੀਯਹ ^{إسماعيل} ਇਮਾਮ ਜਾਅਫਰ ਜਾਦਿਕ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ ਮਤ।

(੧੪) ਕਿਰਾਮਤੀਯਹ ^{كرام} ਹਮਦਾਨ ਕਿਰਾਮਤ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ, ਜੋ ੨੬੪ ਸਨ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ।

(੧੫) ਮੁਸੂਵੀਯਹ ^{موسى} ਇਮਾਮ ਮੁਸਾ ਕਾਜਿਮ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਫਿਰਕਾ।

(੧੬) ਮਹਦਵੀਯਹ ^{مهد} ਬੁੰਬੈਦੁੱਲਾ ਦਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਇਮਾਮ ਮਹਦੀ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਚਲਾਇਆ ਮਤ।

(੧੭) ਜ਼ੈਦੀਯਹ ^{زيد} ਇਮਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਪੋਤੇ ਜ਼ੈਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਮਾਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਜੋ ਸਨ ੧੨੧ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮਲੀਕਾ ਹਸ਼ਾਮ ਨਾਲ ਨੜਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(੧੮) ਇਸਨਾਅਸ਼ਰੀਯਹ ^{إسناسر} ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਇਮਾਮੀਯਹ ਹੈ। ਇਸ ਮਤ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭ ਤੋਂ ਆਖਿਰੀ ਇਮਾਮ, ਮੁਹੱਮਦ ਮਹਦੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਜੋ ੨੫੫ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਕਥੰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਹਦੀ ਅਜੇ ਭੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਪਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਆਮਤ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਵੇਗਾ।

(੧੯) ਹੁਸਨੀਯਹ ^{حسن} ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਸਨ ੧੮੫ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(੨੦) ਨੁਅਮਾਨੀਯਹ ^{نعمان} ਮੁਹੱਮਦ ਬਿਨ ਅਲੀ ਬਿਨ ਨੁਅਮਾਨ ਦੇ ਪੈਰੇ ਲੋਕ, ਜੁੰਨੀ ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਨੂੰ ਜ਼ੈਤੁਨੀਯਹ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਮਤ ਸਨ ੧੧੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(੨੧) ਬਦਾਈਯਹ ^{بدا} ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਦਾ ਮਾਲੂਮ ਹੋਣਾ, ਇਹ ਮਤ ਨਵੀਂ ਬਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਭੀ ਨਵੀਂ ਬਾਰ ਮਾਲੂਮ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੀ ਤੇ ਪਸ਼ੁਰਾਪ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(੨੨) ਹਕਮੀਯਹ ^{حكم} ਹਸ਼ਾਮ ਬਿਨ ਹਕਮ ਕਿੰਦੀ ਦਾ ਅਨੁਗਾਮੀ (ਪੈਰੇ) ਪੰਥ, ਇਸ ਮਤ ਦੇ ਲੋਕ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਚਾਂਦੀ ਜੇਹਾ ਉੱਜਲ ਮੁਰਤਿਧਾਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

(੨੩) ਮੁਕੰਨਫੀਯਹ ^{مكنف} ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਇਬਨ ਮੁਕੰਨਫ

ਤੋਂ ਸਨ ੨੭੮ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਚੱਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪੇਸ਼ਵਾ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

(੨੪) ਨਸੀਰੀਯਹ ^{نصير} ਮੁਹੱਮਦ ਬਿਨ ਨਸੀਰ ਬਹਰੀ ਦੀ ਪੈਰੇ ਜਮਾਤ, ਜੋ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਦੇ ਜਿਸਮ ਵਿੱਚ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਦਾਖਿਲ ਮੰਨਦੀ ਹੈ।

(੨੫) ਮਾਰਜੀਯਹ ^{مارج} ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮਾਰਜੀਯਹ, ਨਵਾਸਿਵ ਅਤੇ ਨਾਸਿਬੀਯਹ ਭੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਅਮੀਰ ਮੁਆਵੀਯਹ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਅੱਡੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਾਖਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ।

(੨੬) ਮੁਹੱਕਿਮਯਹ ^{محكم} ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਵਾਹਬ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ, ਇਹ ਇਮਾਮ ਦਾ ਬੇਵਲਾ ਕੁਰੈਬ ਵੱਥ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਇਸ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਨਾਹਾਂ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਪਤਿਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਾਫ਼ਿਰ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(੨੭) ਬੈਹਸੀਯਹ ^{بهي} ਬੈਹਸ ਬਿਨ ਹੈਸਮ ਦਾ ਪੈਰੇ ਫਿਰਕਾ।

(੨੮) ਅਜ਼ਰਕੀਯਹ ^{أزر} ਰਬੀ ਰਾਜਿਦ ਨਾਜ਼ਿਰ ਬਿਨ ਅਜ਼ਰਕ ਦੇ ਪੈਰੇ ਲੋਕ, ਇਹ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ਿਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

(੨੯) ਨਜਦਾਤ ^{نجدات} ਨਜਦਾ ਬਿਨ ਆਮਿਰ ਦਾ ਪੈਰੇ ਮਤ।

(੩੦) ਅਜ਼ਰਕੀਯਹ ^{أزر} ਜ਼ਿਆਦ ਬਿਨ ਅਜ਼ਰਕ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ।

(੩੧) ਅਬਾਜੀਯਹ ^{أبا} ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਅਬਾਜ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਫਿਰਕਾ।

(੩੨) ਮੁਰਜੀਯਹ ^{مرج} ਹੁੱਸਾਨ ਬਿਨ ਬਲਾਲ ਮੁਜਨੀ ਦਾ ਮਤ, ਇਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਪੁਛ ਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਅੱਡੇ ਭੇਦ ਹਨ—

(੩੩) ਯੂਨਸੀਯਹ ^{يونس} ਯੂਨਸ ਬਿਨ ਉਮਰ ਨਮੀਰੀ ਦੇ ਪੈਰੇ ਲੋਕ।

(੩੪) ਬੁੰਬੈਦੀਯਹ ^{بند} ਬੁੰਬੈਦ ਮੁਕੰਨਿਫ ਦੇ ਪੈਰੇ, ਇਹ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਦਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

(੩੫) ਡੱਸਾਨੀਯਹ ^{دسا} ਡੱਸਾਨ ਬਿਨ ਇਮਾਨ ਕੁਤੀ ਦੇ ਚੇਲੇ, ਇਹ ਹਜਰਤ ਈਸਾ ਨੂੰ ਪੈਗੰਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।

(੩੬) ਸੋਬਨੀਯਹ ^{سوبن} ਸੋਬਨ ਦੇ ਪੈਰੇ।

(੩੭) ਸੋਮਨੀਯਹ ^{سومن} ਅਬੂ ਮੁਆਜ਼ ਸੋਮਨੀ ਦੇ ਪੈਰੇ।

(੩੮) ਮੁਰੈਸੀਯਹ ^{مرسي} ਬਿਸਰ ਬਿਨ ਗਿਆਸਾ ਮੁਰੈਸੀ ਦੇ ਚੇਲੇ।

(੩੯) ਡੀਲਾਨੀਯਹ ^{ديلان} ਮਰਵਾਨ ਬਿਨ ਡੀਲਾਨ ਦਾ ਪੈਰੇ ਪੰਥ।

(੪੦) ਸਬੀਬੀਯਹ ^{سبيب} ਮੁਹੱਮਦ ਬਿਨ ਸਬੀਬ ਦਾ ਮਤ।

(੪੧) ਸ਼ਿਮਲੀਯਹ ^{شمس} ਅਬੂ ਸ਼ਿਮਲ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਫਿਰਕਾ।

(ਹ) ਨੱਜਰੀਯਹ **نَجْرِي** ਹੁਸੈਨ ਬਿਨ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੱਜਰ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ. ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਖਲਾਫਤ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਯਮ ਸੁੰਨੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੇ ਭੇਦ ਹਨ—

(੧) ਬਰਗੁਸੀਯਹ **بَرْغُوسِي** ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਵੀਸਾ ਬਰਗੁਸ ਦੇ ਪੈਰੇ ਲੋਕ.

(੨) ਜਮਾਫਰਾਨੀਯਹ **جَمَاعَرَانِي** ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਲਾਮ ਖੁਦਾ ਦੀ ਜਾਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ.

(੩) ਮੁਸਤਦਰਿਕਹ **مُسْتَدْرِك** ਇਹ ਲੋਕ ਭੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਲਾਮ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵੇਦਾਂ ਵਾਂਗ ਨਿੱਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ.

(੪) ਜਬਰੀਯਹ **جَبْرِي** ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰਬ ਬੇਵਸ ਹੈ. ਸਭ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਭੇਦ ਹਨ—

(੧) ਜਹਮੀਯਹ **جَهْمِي** ਜਹਮ ਬਿਨ ਸਫਵਾਨ ਦੇ ਪੈਰੇ ਲੋਕ.

(੨) ਬਕਰੀਯਹ **بَكْرِي** ਬਕਰ ਬਿਨ ਉਮਰ ਦਾ ਮਤ. ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਣਾ ਅਤੇ ਨਸਨ ਖਾਣਾ ਹਰਾਮ ਜਾਣਦੇ ਹਨ.

(੩) ਸਿਥਾਰੀਯਹ **سِيْثَارِي** ਜਰਾਬ ਬਿਨ ਉਮਰ ਦੇ ਅਨੁਭਾਮੀ (ਪੈਰੇ). ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਖੁਦਾ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਹੋਰ ਨੇਤ੍ਰ ਹੋਣਗੇ.

(੪) ਕਦਰੀਯਹ **كَدْرِي** ਮਅਜ਼ਿਦ ਬਿਨ ਖਾਲਾ ਜਹਨੀ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ. ਇਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਕਰਮ ਜੀਵ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖੁਦਾ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ. ਮਅਜ਼ਿਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦਾ ਫਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਸਨ ੮੦ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਕਬਰਨਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਲੀਫ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਮਾਰਿਆ.

(੫) ਮੁਸੱਬੀਹ: **مُسَبِّي** ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਆਦਮੀ ਸਮਾਨ ਦੇਖਣ, ਬੋਲਣ, ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ. ਆਦਮੀ ਦੀ ਮੁਸਾਹਰਤ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਕਾਰਣ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਇਸਲੋਕ. ਜੰ. ਵਲੋਕ—ਬਲੋਕ, ਸੰਗਤ—ਪਦਰ. ਛੰਦ। ੨ ਵਾਰ. ਪਦ. "ਅਰਬ ਬਿਨ ਇਸਲੋਕ." (ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ) ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ. ਇੱਥੇ.

ਇਸਾਨ. ਦੇਖੋ, ਈਸਾਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇਹਸਾਨ. "ਬਹੁ ਧਨ ਵੇਰੋ ਮਾਨ ਇਸਾਨ." (ਗੁਪਤੁ)

ਇਸਿਦਿਸ } ਈਸ (ਸ਼ਿਵ) ਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਸ਼ਾ, ਈਸਾਨ. ਕੋਲਸ
ਇਸਿਕੋਦੇਸ } ਵੱਲ ਦੀ ਇਸ਼ਾ. ਭਾਵ—ਉੱਤਰ. "ਇਸਿਕੋ ਦੇਸ ਨਗਰ ਸਮੁਦਾਈ." (ਗੁਪਤੁ)

ਇਸਾਰਰ } ਅ. **إِسَارَر**. ਸੰਗਤ—ਸੈਨ. ਸੰਨਤ. ਸੈਣਤ।
ਇਸਾਰਾ } ੨ ਸੰਖੇਪ ਕਥਨ.

ਇਸੁ. ਦੇਖੋ, ਇਸ. "ਇਸੁ ਧਰਤੀ ਮਹਿ ਤੇਰੀ ਸਿਕਦਾਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਇਸੈ. ਵਿ—ਈਵ੍ਰਿਥ. ਯੋਸਾ. ਅਜੇਹਾ. "ਇਸੈ ਪੁਖੁ, ਤੈ ਕਿਹ ਕਾਜ ਕਹੈ ਇਸਰਾਯੇ?" (੩੩ ਸਵੈਯੇ)

ਇਸੈ. ਇਸਨੂੰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇਸ ੨.

ਇਸੁ. ਦੇਖੋ, ਇਸਟ.

ਇਸ੍ਰਾਨ } ਦੇਖੋ, ਇਸਨਾਨ. "ਇਸ੍ਰਾਨੁ ਕਰਹਿ ਪਰਭਾਤਿ ਸੁਖ
ਇਸ੍ਰਾਨੁ } ਮਨਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਇਸ੍ਰੁਜ. ਦੇਖੋ, ਏਸ੍ਰਯ.

ਇਹ. ਸਰਵ—ਅਫ. ਯਹ. "ਇਹ ਅਉਸਰ ਤੇ ਚੁੰਕਿਆ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਥੇ. ਇਸ ਜਗਾ. ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਪਰਵਾਣ ਕਟੀ ਸੇਈ ਇਹ ਆਏ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) "ਜਉ ਕਹਹੁ ਮੁਖਹੁ ਸੇਵਕ, ਇਹ ਬੇਸੀਐ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਇੱਥੇ ਬੈਠੇ। ੩ ਕਿਸੇ ਨੇੜੇ ਪਈ ਈਸ ਵੱਲ ਇਸਰਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਬਦਲਾ ੪ ਸੰਗਤ—ਇਹ ਸੰਸਾਰ. ਇਹ ਲੋਕ.

ਇਹਸਾਨ. ਅ. **إِسْمَاعِيل**. ਸੰਗਤ—ਭਲਾ ਕਰਨਾ, ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਇਹਤਿਆਜ. ਅ. **إِحْتِيَاج**. ਸੰਗਤ—ਨੌਤ. ਸਰੂਰਤ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਹਾਜਤ ਹੈ.

ਇਹਤਿਆਮ. ਅ. **إِحْتِمَاء**. ਸੰਗਤ—ਯਤਨ. ਪ੍ਰਬੰਧ. ਟਿੱਤਜਾਮ.

ਇਹਤਿਆਲ. ਅ. **إِحْتِيَال**. ਸੰਗਤ—ਸਿਆਲ ਕਰਨਾ.

ਇਹਤਿਆਰੁ. ਅ. **إِحْتِيَار**. ਸੰਗਤ—ਬਚਾਉ ਦਾ ਸਿਆਲ। ੨ ਹਾਰਾ (ਖੋਰਾ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਇਹ ਬਿਧਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਢੰਗ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਸ ਰੀਤਿ ਨਾਲ. "ਇਹ ਬਿਧਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨੈਣ ਅਲੋਵਿ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

੨ ਦੇਖੋ, ਬਿਧਿ.

ਇਹਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਯਹਾ. ਈਹਾ. ਇੱਥੇ। ੨ ਸਰਵ—ਇਹੀ. ਯਹੀ. "ਇਹਾ ਕਾਮਲੀ ਚੀਤਿ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਈਹਾ.

ਇਹਾਮੁਤੁ. ਜੰ. ਸੰਗਤ—ਇਹ-ਅਮੁਤੁ. ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ. ਇਹ ਲੋਕ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਲੋਕ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਥੇ ਉੱਥੇ.

ਇਹੀ. ਇਹ ਦੇ ਅੰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤਯਯ ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹੋ. ਯਹੀ. ਕੇਵਲ ਇਹ. "ਇਹੀ ਹਮਾਰੇ ਸਫਲ ਕਾਜ." (ਮਾਲੀ ਮ: ੫) "ਇਹੀ ਤੇਰਾ ਅਉਸਰ, ਇਹ ਤੇਰੀ ਭਾਰ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਇਹੁ. ਦੇਖੋ, ਇਹ. ਯਹ. "ਇਹੁ ਰੰਗ ਕਦੇ ਨਾ ਉਤਰੇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੩)

ਇਕ. ਜੰ. ਏਕ. ਵਿ—ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ. ਦੇਖੋ, ਡਾ **أَوَّل** ਯਕਾ ੨ ਇਕੱਲਾ ੩ ਨਾਸਾਨੀ. ਅਦੁਤੀ। ੪ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. "ਇਕ ਦੇਖਿਆ ਇਕ ਮੰਨਿਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਹਿ ੧) ੫ ਸਰਵ—ਕੋਈ.

ਇਕਉ. ਇਕ ਦੇ ਅੱਗੇ 'ਉ' ਪ੍ਰਤਯਯ. ਕੇਵਲ ਇੱਕ. ਇੱਕ ਹੀ. ਇੱਕੋ.

ਇਕ ਚਿੰਨ੍ਹਕਾਰ, ਦੇਖੋ, ਚਿੰਨ੍ਹਕਾਰ ਅਤੇ ਏਕੰਕਾਰ.

ਇਕ ਅਪ } ਸਰਬ—ਕੋਈ ਇਕ, ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ, “ਕਬੀਰ ਐਸਾ
ਇਕ ਅਪੁ } ਏਕ ਆਪ.” (ਸ:) ਦੇਖੋ, ਇਕੁ ਅਪੁ ੨.
ਇਕ ਆਪ }

ਇਕ ਅੰਗੀ, ਅਨੰਤ, ਇੱਕ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਇਕ ਇਕੋ } ਵਿ—ਵੈਤ ਰਹਿਤ, ਅਦੁਤੀ, “ਨਹਿ ਬੁਝਹਿ ਇਕ
ਇਕ ਏਕਾ } ਏਕਾ.” (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੧)

ਇਕਸ, ਇੱਕ ਹੀ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ, ਇੱਕੋ, “ਇਕਸ ਕਾ ਮੰਨ
ਅਸਰਾ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਇਕਸਨ, ਵਿ—ਏਕ ਸਜਿ, ਸੱਠ ਉੱਪਰ ਇੱਕ, ੬੧.

ਇਕਸਬਦੀ, ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਵੇਰ “ਅਨੰਖ” ਆਦਿਕ ਸ਼ਬਦ
ਕਹਿਕੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਭਿਖਤਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਭਕੀਰ, ਇੱਕ ਸ਼ਬਦੀ ਕਿਸੇ
ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਅੰਨ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿਰਦੇ
ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵੇਰ ਅਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, “ਹਰੀ ਨਾਚਾਯਣ”—“ਸਿਵ
ਸਿਵ”—“ਅਨੰਖ” ਆਦਿਕ ਬੋਲਦੇ ਘਰਾਂ ਅੱਗੇ ਗੁਜਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,
“ਇਕਸਬਦੀ ਘਰੁਪਿ ਅਵਧੁਤਾ.” (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਅਦੁਤਾਵਾਦੀ।
੩ ਦੇਖੋ, ਇਕਸੁਖਨੀ.

ਇਕ ਸਰ, ਵਿ—ਯਕਸਾਂ, ਸਮਾਨ, ਭੁੱਲ, ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ, “ਇਕ ਸਰ
ਦੁਖ ਪਾਇਆ.” (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ)

ਇਕ ਸਾਹ, ਵਿ—ਨਗਤਾਥ ਭੋਲਣ ਵਾਲਾ, ਬਿਨਾ ਠਹਿਰਾਉ ਗੱਲ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਹ ਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਨਿਰੰਤਰ,
ਨਗਤਾਰ, “ਇਕਸਾਹਾ ਤੁਧੁ ਧਿਆਇਦਾ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪਿਪਾਇ)

ਇਕਸਾਰ, ਇੱਕ ਸਮਾਨ, ਦੇਖੋ, ਇਕਸਰ, “ਸਤੁ ਮਿਖੁ ਦੇਉ
ਇਕਸਾਰ.” (ਅਕਾਲ)

ਇਕਸਾਲਾ, ਵਿ—ਇੱਕ ਸਾਲ (ਵਰ੍ਹੇ) ਦਾ। ੨ ਇਕਸਾਰ, ਯਕਸਾਂ,
“ਦੇਖੋ ਬਹਿਯ ਸਭਿਨ ਇਕਸਾਲਾ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਇਕਸੀਰ, ਦੇਖੋ, ਅਕਸੀਰ.

ਇਕਸੁ, ਇੱਕੋ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ, “ਇਕਸੁ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨ.”
(ਮਾਭ ਬਾਰਹਮਾਹਾ)

ਇਕਸੁਖਨੀ, ਵਿ—ਇੱਕ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਉਹ ਵਪਾਰੀ, ਜੋ
ਧਸਰੂ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਲ ਕਰੇ, “ਇਕਸੁਖਨੀ ਤਾ ਤਿਨ ਕੇ ਨਾਮ.”
(ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਇਕਹੱਤਰ, ਵਿ—ਏਕ ਸਪ੍ਰਤਿ, ਇੱਕ ਉੱਪਰ ਸੱਤਰ, ੭੧.

ਇਕਹਰਾ } ਵਿ—ਇੱਕ ਤਹਿ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ), ਦੂਜਾ ਵਸਤੁ ਅਕਾ
ਇਕਹਰੀ } ਭੇਰਾ (ਤੰਤੁ) ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ.

ਇਕਫਤਰਾਜ, ਸੰਗਤ—ਚਕੁਵਰਤੀ ਰਾਜ, ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ, ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਭਰੁਧਾਰੀ (ਰਾਜਾ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ, “ਇਕਫਤਰਾਜ
ਕਮਾਇਦਾ.” (ਗਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਏਕਫਤੁ.

ਇਕ ਟੰਗਾ, ਵਿ—ਇੱਕ ਟੰਗ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਲੱਤੋਂ ਲਾਵਾਂ। ੨ ਇੱਕ
ਟੰਗ ਪੁਰ ਖਤਾ ਹੋ ਕੇ ਤਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਏਕਪਾਦ.

ਇਕਠਾ, ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ ਜਾਮਾਂ, ਏਕਤ੍ਰਿਤ, “ਸਭ ਇਕਠੇ ਹੁਇ
ਆਇਆ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪਿਪਾਇ)

ਇਕੱਠ, ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਥਾਂ ਸਿਥਤ ਹੋਏ ਲੋਕ, ਹਰਮ, ਜੋਤਮੇਲ,
ਮੇਲਾ.

ਇਕਤ, ਸੰ, ਏਕਤੁ, ਕ੍ਰਿ ਵਿ—ਇਕੱਠ, ਇੱਕ ਜਗਾ, “ਮਾਇਆ
ਕਰਹਿ ਇਕਤ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ਮਾਇਆ ਜੋਤਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ,
ਇਕਤੁ.

ਇਕਤਰ, ਦੇਖੋ, ਇਕਤ ਅਤੇ ਏਕਤੁ। ੨ ਦੇਖੋ, ਏਕਤਰ.

ਇਕਤਾ } ਸੰਗਤ—ਏਕਤੁ, ਏਕਤਾ, ਐਕਤਾ ਏਕੇ ਦਾ ਭਾਵ,
ਇਕਤਾਈ } “ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਇਕਤਾ ਨਿਰਧਾਰੈ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਇਕਤਾਰਾ, ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਤਾਰ ਦਾ ਵਾਜਾ, ਜੋ ਸੰਗਮ ਜੰਗੀ
ਜਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੜ੍ਹੇਹੋਏ ਤੂੰਬੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਥਾਂ ਦੀ ਡੰਡੀ
ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਜ ਬਣਦਾ ਹੈ.

ਇਕਤਾਲੀ, ਵਿ—ਏਕਚਤੁਰੰਸਤ, ਇੱਕ ਉੱਪਰ ਚਾਲੀ, ੪੧.

ਇਕਤਿਆਰ } ਅ, ਮੁੜ, ਇਕਤਿਆਰ, ਸੰਗਤ—ਅਧਿਕਾਰ।
ਇਕਤੀਆਰ } ੨ ਵਜ਼, ਕਾਬੂ, ੩ ਅੰਗੀਕਾਰ, ਸੁੰਕਾਰ, “ਬੰਦੇ,
ਬੰਦਗੀ ਇਕਤੀਆਰ.” (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ)

ਇਕਤੀਸ } ਵਿ—ਏਕਤ੍ਰਿਸਤ, ਤੀਸ ਉੱਪਰ ਇੱਕ, ੩੧.
ਇਕਤੀਹ }

ਇਕਤੁ, ਦੇਖੋ, ਇਕਤ। ੨ ਵਿ—ਸਿਰਫ, ਕੇਵਲ, “ਇਕਤੁ ਨਾਮ
ਨਿਵਾਸੀ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) ੩ ਸੰ, ਏਕਤੁ, ਸੰਗਤ—ਏਕਤਾ,
ਏਕਾ.

ਇਕਤੁਕਾ } ਸੰਗਤ—ਤੁਕਾਂਤ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਪਦ,
ਇਕਤੁਕੀਆ } ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਤ ਅੱਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੀ ਤੁਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਵਿੱਚ
“ਇਕ ਤੁਕੇ” ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ, ਦੇਖੋ,
ਰਾਗ ਛਾਂਤ ਵਿੱਚ—“ਜਿਉ ਪਸਰੀ ਸੂਰਜ ਕਿਰਣ ਜੋਤਿ” ਸ਼ਬਦ.
ਇਕਤੀ, ਇੱਕ (ਅਦੁਤੀ ਕਰਤਾਰ) ਦੇ, “ਇਕਿ ਸਦਾ ਇਕਤੋ
ਰੰਗਿ ਰਹਿਹ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਵਡ) ੨ ਏਕਤਾ—ਏਕਤ: ਵਜ਼—
ਇੱਕ ਪਾਸੇ। ੩ ਇੱਕ ਪੱਖ ਵਿੱਚ। ੪ ਪ੍ਰਥਮ, ਪਹਿਲਾਂ.

ਇਕੱਤੀ } ਵਿ—ਏਕਤ੍ਰਿਸਤ, ਤੀਹ ਅਤੇ ਇੱਕ, ੩੧.
ਇਕੱਤੀਹ }

ਇਕਤੁ, ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਏਕਤੁ, ਇੱਕ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ। ੨ ਇਕੱਠੇ,
“ਹੋਇ ਇਕਤੁ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ.” (ਬਸੰ ਮ: ੫)

ਇਕਥਾ } ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਇੱਕ ਜਗਾ, ਇਕ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ “ਇਕਥੈ
ਇਕਥੈ } ਗੁਪਤੁ ਪਰਗਟੁ ਹੋ ਅਪੇ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਇਕਦਮੀ, ਵਿ—ਇੱਕ ਸ੍ਰਾਸ ਵਾਲਾ, ਸ੍ਰਾਸਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ
ਜੀਵਨ, ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢੇ ਸ੍ਰਾਸ ਦਾ ਮੁਤ
ਆਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ, “ਹਮ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਇਕਦਮੀ.”
(ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਟਿਕਦਾ. ਇੱਕ ਵਾਰ. ਦੇਖੋ. ਏਕਦਾ. "ਓਅੰਕਾਰ ਕਹਿ ਟਿਕਦਾ ਕਹਾ." (ਪਾਕਸਾਵ)

ਟਿਕਦਾਤ. ਵਿ—ਅਦੁਤੀ ਦਾਨ. "ਤੂੰ ਸਭਨਾ ਕਰਹਿ ਟਿਕਦਾਤ." (ਧਨਾ ਮ: ੪) ੨ ਇੱਕੋ ਜੇਹੀ ਦਾਤ. ਤੁੱਲ ਦਾਨ. ਸਮਾਦ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਦਾਨ.

ਟਿਕਦੂ ਇਕਿ. ਵਾ—ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ. ਏਕ ਸੇ ਏਕ. "ਟਿਕਦੂ ਇਕਿ ਚਤੁਰੀਆ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੧ ਕੁਚਸੀ)

ਟਿਕਨ } ਸਰਦ—ਕੋਈ ਇੱਕ. ਕਤਿਪਯ। ੨ ਇੱਕ ਨੇ. ਵਿਰਲੇ
ਟਿਕਨਿ } ਨੇ. "ਟਿਕਨਿ ਕਿਨੈ ਚਾਲੀਐ ਦਰਦੇਸਾਈ ਗੀਤਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਟਿਕੜਾ. ਅ } ਸੰਗਤ—ਮਾਇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਿਯ। ੨ ਹੋਰ
ਵੱਲੋਂ ਮੋਤਕੇ ਅਪਣੀ ਵੱਲ ਝੁਕਾ ਲੈਣਾ. "ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ
ਟਿਕੜਾ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪) ੩ ਇੱਕ ਝਯਾ (ਹੋਇਆ).

ਟਿਕਵਾਲ. ਅ } ਸੰਗਤ—ਕੁਝਲ ਕਰਨਾ। ੨ ਸਨਮੁਖ
ਆਉਣਾ। ੩ ਭਾਗ. ਕਿਸਮਤ। ੪ ਸੋਝਾਯ. ਮੁਸਨਸੀਭੀ. "ਜਾਇ
ਜੰਗ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਟਿਕਵਾਲ ਤੁਮਾਰਾ." (ਜੰਗਨਾਮ)

ਟਿਕਭਾਇ. ਸੰਗਤ—ਟਿਕਤਾਵ. ਦੁਬਿਧਾ (ਦੁਬਿਧਾ) ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ।
੨ ਕਿ. ਵਿ—ਏਕ ਭਾਵ ਨਾਲ. "ਟਿਕ ਭਾਇ ਟਿਕਮਨਿ ਨਾਮ
ਵਸਿਆ." (ਬਿਨਾ ਭੰਡ ਮ: ੧)

ਟਿਕਮਨ. ਵਿ—ਟਿੱਕ ਚਿੱਤ. ਏਕਾਕੁਮਨ. ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੱਤ ਦੂਜੇ
ਵੱਲ ਨਹੀਂ.

ਟਿਕਮਨਿ. ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਇੱਕ ਹੈ.
ਸਭਤ ਸੰਕਲਪ. "ਜਿਨ ਟਿਕਮਨਿ ਤੁਰਾ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ ਨਾਦੇ." (ਕਥੂ ਮ: ੩) ੨ ਕਿ. ਵਿ—ਟਿੱਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ. ਮਨ ਠਹਿਰਾਕੇ.
ਤਨਮਯ ਹੋ ਕੇ. "ਟਿਕਮਨਿ ਪੁਰਖੁ ਧਿਆਇ ਬਰਦਾਤ." (ਸਵੈਯੇ
ਮ: ੧ ਕੇ)

ਟਿਕ ਮੇਵਾ ਦੁਤਿਯੋ ਜੈ ਬੁਹਮ. (ਰੁਪਸੁ) ਇਹ ਭਾਵੇਂਗਤ
ਉਪਨਿਸਦ ਦੇ ਅ: ੬, ਖੰਡ ੨ ਦਾ ਪਹਲਾ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ
ਅਰਥ ਹੈ—ਇੱਕ ਸਤਤ ਰੂਪ ਅਦੁਤੀ ਬੁਹਮ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਲਾਂ
ਸੀ.

ਟਿੱਕਰ. ਕਿ. ਵਿ—ਟਿਉਂਕਰ. ਟਿਸਤਰਾਂ. ਟਿਸ ਢਕ. ਧੌਂਕਰ।
੨ ਸੰਗਤ—ਟਿੰਦਿਰਾ ਦੀ ਥਾਂ ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰ ਵਿੱਚ ਟਿੱਕਰ ਥਕਦ
ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਟਿੰਦਿਰਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਲੱਛਮੀ. "ਟਿੱਕਰ
ਆਇ ਗਈ ਹਰਿ ਪਾਹੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਟਿਕੁਰਾਰ. ਅ } ਸੰਗਤ—ਸੁਭਾਤ. ਔਗੀਕਾਰ। ੨ ਮਨਜੁਰੀ।
੩ ਪ੍ਰਤਿਗਤਾ.

ਟਿਕਰੰਗੀ. ਵਿ—ਟਿੱਕ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਇੱਕ ਕਰਤਾਰ
ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਮਗਨ. "ਸਾਇ ਰਤੇ ਭਗਤ ਟਿਕਰੰਗੀ." (ਸੁਹੀ ਭੰਤ
ਮ: ੩) ੨ ਇੱਕੋ ਹੀ ਰੰਗ (ਵਰਣ) ਜਿਸ ਦਾ.

‘रादेव सोम्येदमग्र आसीदेकमेव’ द्वितीय मन्त्र

ਟਿਕਲ } ਵਿ—ਏਕਲ. ਅਕੇਲਾ. ਬਿਨਾ ਸਾਥੀ. "ਥਕੇ ਕਵਲ
ਟਿਕਲਾ } ਟਿਕਨ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਟਿਸ ਥਾਂ ਕਮਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਰੂਹ
ਹੈ.

ਟਿਕਲਾਈ. ਸੰਗਤ—ਟਿਕਲਾਪਨ. ਤਨਹਾਈ। ੨ ਲੋਟੀ ਅਕਵਾ
ਦੋਬਾਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪੱਟ. ਟਿਕਹਿਰੀ ਚਾਦਰ. "ਚਾਦੁ ਪਟੋਬਰ ਕੀ
ਟਿਕਲਾਈ." (ਨਾਪੁ) ੩ ਦੇਖੋ. ਕਲਾਈ.

ਟਿਕਲਾਹਾ. ਦੇਖੋ. ਇਕੁਲਾਹਾ.

ਟਿਕਲੀਮ. ਅ } ਸੁ. ਭਾ } ਸੰਗਤ—ਵਲਾਇਤ. ਵਸ. ਦੇਸ਼.
ਦੇਖੋ. ਅੰ. Cline.

ਟਿਕਲੋਇਣ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗਤ—ਟਿੱਕ ਨੇਤ੍ਰ ਵਾਲਾ ਕਾਉਂ, ਕਾਕ.
ਦੇਖੋ. ਕਾਣਾ ੨.

ਟਿਕਲੋਰਾ } ਵਿ—ਏਕਲ ਪੁਤ੍ਰ. ਟਿਕਲਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਇੱਕੋ ਭੋਟਾ।
ਟਿਕਲੋਰਾ } ੨ ਟਿਕਲਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ। ੩ ਜਿਸ
ਦੇ ਤੁੱਲ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ.

ਟਿਕ ਵਰਣ } ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜਾਤਿ ਨਹੀਂ. ਇੱਕ ਜਾਤੀਆ.
ਟਿਕਵਰਨ } "ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਭ ਟਿਕਵਰਨ ਹੋਈ ਧਰਮ ਕੀ ਭਤਿ
ਰਹੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) ਟਿਸ ਥਾਂ ਟਿਕਵਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮੁਸਨਮਾਨ
ਹੈ. ਅਰਥਾਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਮੁਸਨਮਾਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।
੨ ਟਿਕਰੰਗ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਵਰਣ (ਰੰਗ) ਨਹੀਂ.

ਟਿਕਵਾਧੀ. ਵਿ—ਟਿੱਕ ਵਰਨ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਟਿੱਕਸੁਕਨੀ. ਸੱਭ।
੨ ਏਕ ਵਾਕਤਾ ਵਾਲਾ. ਸਹਿਮਤ. ਟਿੱਤਣਾਕ ਰਾਇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
"ਟਿਕਵਾਧੀ ਕੋਭਾ ਵਿਚਾਰੀ." (ਭਾਗੁ)

ਟਿਕਵੰਜਾ. ਵਿ—ਏਕਪੰਚਾਸਤ. ਪੰਜਾਹ ਪੁਰ ਇੱਕ. ੫੧.

ਟਿਕਸੀ. ਵਿ—ਏਕਸੀਤਿ. ਅੱਸੀ ਪੁਰ ਇੱਕ. ੮੧.

ਟਿਕਾਹਟ. ਵਿ—ਏਕਸਤ੍ਰਿ. ਸੱਠ ਪੁਰ ਇੱਕ. ੬੧.

ਟਿਕਾਕੀ. ਵਿ—ਏਕਮਾਤ੍ਰ. ਕੇਵਲ. "ਹਮ ਮਾਭੀ ਭਗਤਿ
ਟਿਕਾਕੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੪) ੨ ਸੰ. ਏਕਾਧਿਨ—ਏਕਾਧੀ. ਵਿ—
ਟਿਕਲਾ. ਤਨਹਾ. ਨਿਵੇਕਲਾ. ਸਹਾਇਕ ਬਿਨਾ. "ਜੇਕਰ ਚਹਿਰ
ਟਿਕਾਕੀ ਪਾਇ." (ਰੁਪਸੁ) ੩ ਵੱਖ. ਅਲਗ. "ਹੋਨ ਟਿਕਾਕੀ
ਰਿਦੇ ਵਿਚਾਰੀ." (ਰੁਪਸੁ) ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਚੁਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਭੱਲ
ਵਿਚਾਰੀ.

ਟਿਕਾਂਗ. ਸੰ. ਏਕਾਯੁਗ—ਏਕਾਂਗ. ਵਿ—ਟਿੱਕ ਅੰਗ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.
ਜਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਅੰਗ ਹੋਵੇ। ੨ ਸੰਗਤ—ਏਕਾ ਅੰਗ ੧. "ਏਕਾਂਕਾਰ
ਟਿਕਾਂਗ ਨਿਖਿ. ਉਤਾ ਓਅੰਕਾਰ ਨਿਖਾਯਾ." (ਭਾਗੁ)

ਟਿਕਾਕੁਤਾ. ਦੇਖੋ. ਏਕਾਕੁਤਾ.

ਟਿਕਾਂਤ } ਸੰ. ਏਕਾਨ੍ਤ—ਏਕਾਂਤ. ਸੰਗਤ—ਸਿੱਧਾਂਤ. ਨਤੀਜਾ.

ਟਿਕਾਂਤ } "ਯਾਹਿ ਵਿਖੇ ਬੁਧ ਕਹੈ ਟਿਕਾਂਤ." (ਭਾਈ ਗੁਲਾਬ
ਸਿੰਘ) ੨ ਸੁੱਨਾ ਅਸਥਾਨ. ਨਿਰਜਨ ਅਸਥਾਨ। ੩ ਵਿ—ਅਤਰੰਤ.
ਅਤਿ। ੪ ਅਲਗ. ਟਿਕਲਾ. ਵੱਖ. "ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਟਿਕਾਂਤ."
(ਕਾਨ ਮ: ੫) ੫ ਨਿਸਚੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੬ ਅਨਨਤ.

ਇਕਾਤੀ } ਸੰ ਏਕਾਤੀ—ਏਕਾਤੀ. ਵਿ—ਉਹ ਅਨਨਤ ਭਗਤ,
ਇਕਾਤੀ } ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਕਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ. "ਸੋਈ ਭਗਤ ਇਕਾਤੀ ਜੀਉ." (ਮਾਭ ਮ: ੫) ੧ ਏਕਾਤ ਨਿਵਾਸੀ. ਇਕੱਲਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. "ਸੋ
ਇਕਾਤੀ, ਜਿਸੁ ਰਿਦਾ ਬਾਇ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) ੩ ਇਕੱਲਾ.
ਨਿਵੇਕਲਾ. ਤਨਹਾ. "ਆਪਿ ਇਕਾਤੀ ਹੋਇ ਰਹੈ, ਆਪੇ ਵਡ
ਪਰਵਾਰੁ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਭਿਰਾ)

ਇਕਾਦਸ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਦਸ.

ਇਕਾਦਸੀ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਦਸੀ.

ਇਕਾਦ ਪਾਢ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਦ ਪਾਢ.

ਇਕਾਨਵੇ. ਵਿ—ਏਕਨਵਤਿ. ਨਵੇ ਪੁਰ ਇੱਕ. ੯੧.

ਇਕਾਪ. ਵਾ—ਇੱਕ—ਆਪ.

ਇਕਾਘਤ. ਸੰਗਤਾ—ਏਕਤਾ. ਏਕਾ. ਮਿਲਾਪ. ਸੰਗਤਗਤਾ.
੨ ਅਦੁਤੀਪੁਟਾ.

ਇਕਿ. ਕੋਈ ਇੱਕ. ਕਈ. "ਇਕਿ ਆਵਹਿ ਇਕਿ ਜਾਹਿ ਉਠਿ."
(ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਇਕੀਸ. ਵਿ—ਬੀਹ ਉੱਤੇ ਇੱਕ. ਏਕਵਿੰਸਤਿ, ੨੧. "ਗਜ
ਇਕੀਸ ਪੁਰੀਆ ਏਕ ਤਨਾਈ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਇੱਕੀ
ਗਜ ਤਾਈ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ—ਪੰਜ ਤੱਤ, ਪੰਜ ਵਿਸੇ (ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ,
ਰੂਪ, ਰਸ, ਕੰਧ) ਦਸ ਪ੍ਰਾਣ ਅਤੇ ਜੀਵਾਤਮਾ. ੨ ਵਿਦੁਆ ਨੇ ਸਾਰੀ
ਵਿਸ਼ੁ ਵੀਹ ਅੰਸ਼ ਕਲਪਕੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਇਕੀਹ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ.
"ਏਤੁ ਚਾਹਿ ਪਤਿ ਪਵਤੀਆ ਚਤੀਐ ਹੋਇ ਇਕੀਸ." (ਜਪੁ)
ਇਸ ਪਤੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਪੋਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਈਸ਼ੁਰ
ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ. ੩ ਇੱਕ—ਈਸ. ਇੱਕ ਈਸ਼ੁਰ.
੪ ਦੇਖੋ ਇਕੀਹ ੨.

ਇਕੀਹ. ਦੇਖੋ, ਇਕੀਸ। ੨ ਇਕੀਸਵਾਂ. "ਬੀਸ ਬਿਸਵੇ ਤੂੰ ਗੁਣ
ਹੈ, ਤੇ ਇਕੀਹ ਤੁਰੀਆ ਪਦ ਹੈ." (ਭਗਤਾਵਲੀ)

ਇਕੀਹ ਕੁਲ. ਭਗਤਮਾਨਾ ਆਦਿਕ ਪੁਸ਼੍ਪਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਜੋ ਵਾਹਗੁਰੂ ਦਾ ਭਗਤ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਭੀ ਉਧਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ
ਦੀਆਂ ਦਸ ਪੀੜੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਅਤੇ ਦਸ ਪੀੜੀਆਂ ਅੱਗੇ ਆਉਣ
ਵਾਲੀਆਂ ਭੀ ਉਧਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ. "ਪੁਰਲਾਦ ਜਨ ਕੇ ਇਕੀਹ
ਕੁਲ ਉਧਾਰੇ." (ਭੈਰ ਮ: ੩) ਕਈ ਕਥਾਨੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਤ
ਪੀੜੀਆਂ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ, ਸੱਤ ਨਨੇ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਤ ਸਹੁਰੇ ਕੁਲ
ਦੀਆਂ, ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਤੁਗਥਾਨੀ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਲੋਂ ਮੁਕਤਿ
ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਇਕੁ. ਏਕ. ਦੇਖੋ, ਇਕ "ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਤਿਸੁ ਬਿਨ ਜੀਵਣਾ."
(ਮਾਭ ਬਾਰਹਮਾਹਾ)

ਇਕੁ ਅਧੁ. ਦੇਖੋ, ਇਕ ਅਧ. "ਇਕੁ ਅਧੁ ਨਾਇਕਸੀਅਤਾ."
(ਗੁਰੂ ਮ: ੫)

ਅਕਤਾ ਏਕਾਤੀਨੀ ਸੁਲਘਾ. (ਨਾਦਕ ਭਵਿਸ਼੍ਵ ੬੭)

ਇਕੁਲਾਹਾ. ਜਿਲਾ ਲੁਦਿਆਨਾ, ਤਸੀਲ ਸਮਰਲਾ, ਭਾਣਾ ਖੰਨੇ
ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਨਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਸ਼੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਧਮੋਟ
ਵੱਲੋਂ ਸੋਟੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਇੱਥੇ ਠਹਿਰੇ ਹਨ.

ਸੰਮਤ ੧੮੬੪-੬੫ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਰਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਕੁਲਾਹਾ
ਨਿਵਾਸੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਜਮ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਗੁਰਮੁਖੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਇਕੁਲਾਹੇ ਆਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ
ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਈ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਤੇ ਨਰਨਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮਰੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ੫ ਵਿੱਘੇ
ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ. ੨੦ ਵੈਸਾਖ ਨੂੰ (ਜਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਚਰਣ
ਪਾਏ ਹਨ) ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਖੰਨਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ੩ ਮੀਲ
ਪੱਛਮ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਹੈ.

ਇਕੋ. ਵਤ—ਜਾਂ. ਯਾ. ਅਕਵਾ. ਦੇਖੋ, ਇਕੋ.

ਇਕੋਰਾਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਕ ਵੇਰ. ਏਕ ਦਤਾ.

ਇਕੋਲਾ. ਇਕੱਲਾ. ਤਨਹਾ. ਨਿਵੇਕਲਾ. ਦੇਖੋ, ਇਕਲਾ. "ਇਕੋਲਾ
ਹੀ ਆਇਆ ਇਕੋਲਾ ਚਲਾਯਾ." (ਨਸੀਹਤ)

ਇਕੋ. ਵਤ—ਜਾਂ. ਯਾ. ਅਕਵਾ. "ਇਕੋ ਤ ਲੋਤ ਮੁਕੰਦਮੀ, ਇਕੋ
ਤ ਅੱਲਾ ਲੋਤ." (ਜਸਾ) ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਯਾ ਖੁਦਾ ਲੋਤ.

ਇਕੋਠ. ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ. ਇਕੱਠ.

ਇਕੋਠਨ. ਕ੍ਰਿ—ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਇੱਕ ਥਾਂ ਜਮਾਂ ਕਰਨਾ.
੨ ਸੰਗਤਾ—ਨਿਗ੍ਰਹਿ. ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਰੋਕਣਾ. "ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ
ਸਹਿਤ ਇਕੋਠਨੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੁਕਰਨਾ. ਸੰਗ੍ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ.

ਇਕੋਠਾ. ਵਿ—ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ. ਸੰਗ੍ਰਹਿਤ. "ਕਹੂੰ ਸਿਮਟ ਭਯੋ
ਸੰਕਰ ਇਕੋਠਾ." (ਚੌਪਈ) ੨ ਏਕ ਸਥਾਨ ਮੇਂ. ਇੱਕੋ ਥਾਂ.

ਇਕੋ. ਕੇਵਲ ਇੱਕ. ਏਕ ਹੀ. "ਇਕੋ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ." (ਵਾਰ
ਗੁਜ ੨ ਮ: ੫)

ਇਕੋਭਾ } ਵਿ—ਭੋਭੇ ਪਰਣੇ ਹੋਇਆ. ਜਾਨੁਕਲ ਹੋਇਆ. ੨ ਟੇਭਾ
ਇਕੋਭੀ } ਹੋਇਆ. ਭੁਕਿਆ. ੩ ਮੁਧਾ. ਮੁਧੀ. ਔਧੀ. ਉਲਟੀ.
"ਕਰਹਿ ਤ ਧਰਣਿ ਇਕੋਭੀ ਕਰਉ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਇਕੋਰਥ. ਦੇਖੋ, ਏਕੋਰਥ.

ਇਕੋਰਥ ਸੋ. ਵਿ—ਏਕੋਰਥ ਸਤ. ਸੋ ਉੱਪਰ ਇੱਕ. ੧੦੧.

ਇਕੰਗੀ. ਵਿ—ਇੱਕ ਅੰਗ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ੨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਾ
ਪੱਖ ਹੈ. ੩ ਇਕੱਲਾ. ਸਹਾਇਕ ਬਿਨਾ. "ਸਹੈ ਜੀਵ ਯਹਿ ਦੁਖ
ਇਕੰਗੀ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਏਕੰਗੀ.

ਇਕੰਜਸ. ਵਿ—ਇੱਕ ਜੇਸਾ. ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ. ਇੱਕ ਰਸ. "ਕਿ ਅਕੰਜਸ,
ਕਿ ਇਕੰਜਸ." (ਕਥਾਨ) ੨ ਇੱਕ (ਅਦੁਤੀ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅੰਜਸ
(ਸ਼ਕਤਿ).

ਇਕੰਤ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਂਤ.

ਇਕੰਤੀ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਂਤੀ. "ਆਪਿ ਇਕੰਤੀ ਆਪਿ ਪਸਾਰਾ." (ਮਾਭ ਮ: ੫)

ਇਕੰਤੁ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਂਤ. "ਸੁ ਥੈਠ ਇਕੰਤੁ." (ਕਲਕੀ) ਏਕਾਂਤ ਥੈਠਕੇ.

ਇੱਕ. ਦੇਖੋ, ਇਕ ਅਤੇ ਏਕ। ੨ ਏਕਾਂ, ਏਕਤਾ. ਇੱਕ ਪੱਟੀ ਪੜ੍ਹਿਆ. ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਮਜ਼ਮਾਤੀ. ਸਹਾਧਰਾਧੀ। ੩ ਕਿਸੇ ਜੇਹੀ ਵਿਦਯਾ ਅਤੇ ਖਯਾਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਇੱਕੀ } ਦੇਖੋ, ਇਕੀਸ.
ਇੱਕੀਹ }

ਇੱਕੀ ਕੁਲ. ਦੇਖੋ, ਇਕੀਹ ਕੁਲ

ਇੱਕੁਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਇਉਂ-ਕਰ. ਯੋਕਰ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਸ ਢੰਗ.

ਇੱਕੋ. ਦੇਖੋ, ਇਕਉ.

ਇਛੁ. ਦੇਖੋ, ਇੱਖ.

ਇਛਾਯੁ. ਸੰ. इच्छा. ਸੰਗਤਾ—ਇਛੁ (ਇੱਖ) ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਭਾਵ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਕੇ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਨ ਨਈਂ ਇੱਖ ਚੁਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ. ਭੋਤਾ ਕੰਢਾ। ੨ ਇੱਕ ਸੁਚਸਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ. ਜੋ ਵੈਵਸੁਰਮਨੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਅਯੋਧਯਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਰੇਸ਼ ਸੀ. ਵਿਸ਼ਨੁਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁ ਨੂੰ ਛਿੱਕ ਆਈ ਤਾਂ ਨੱਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇਛਾਯੁ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਸੌ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨ, ਪਰ ਮਹਾਂ ਪੁਤ੍ਰਪ੍ਰੀ ਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਕੁਛੀ ਅਤੇ ਨਿਮਿ. ਵਿਕੁਛੀ ਤੋਂ ਅਯੋਧਯਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਰਾਖੁ ਆਇਕ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਨਿਮਿ ਤੋਂ ਮਿਥਿਲਾ ਦਾ ਜਨਕਵੰਸ਼ ਚਲਿਆ.

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਰਪੁਤਾਪਸੁਰਯ ਦੀ ਦੂਜੀ ਰਾਸਿ ਦੇ ਕੜਾਰਵੇਂ ਅਧਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਛਾਯੁ ਦਾ ਸ਼ਗਰੁੱਛ ਅਸਥਾਨ ਹੈ.

ਇਖ. ਦੇਖੋ, ਇੱਖ.

ਇਖਆਸ. ਦੇਖੋ, ਇਖੁਆਸ.

ਇਖਤਸਾਰ. ਅ. إختصار. ਇਖਤਸਾਰ. ਸੰਗਤਾ—ਖੁਲਾਸਾ. ਸੰਖੇਪ. ਸਾਰ.

ਇਖਤਲਾਫ. ਅ. إختلاف. ਇਖਤਿਲਾਫ. ਸੰਗਤਾ—ਭੇਦ. ਫ਼ਰਕ. ਜੁਦਾਈ। ੨ ਵਿਰੋਧ ਵੱਖਰੀ ਰਾਇ.

ਇਖਤਿਆਰ } ਦੇਖੋ, ਇਕਤਿਆਰ.
ਇਖਤਿਆਰ }

ਇਖਬਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਖਬਾਰ.

ਇਖਰਾਜ. ਅ. إخراج. ਖਾਹਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕੱਢ ਦੇਣਾ.
ਇਖਲਾਸ } ਅ. إخلاص. ਇਖਲਾਸ. ਸੰਗਤਾ—ਮਾਲਿਸ ਹੋਣ ਦਾ
ਇਖਲਾਸੁ } ਭਾਵ. ਨਿਰੋਲਤਾ. "ਦਿਨ ਪੁਰਿ ਪਿਥਿ ਇਖਲਾਸ ਕੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਗੁਰੂ ਕੇਰ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. "ਰਿਦੈ ਇਖਲਾਸੁ ਨਿਰਖਲੇਮੀਰਾ." (ਭੈਰ ਬਥੀਰ) ੩ ਮਿਤ੍ਰਤਾ. ਦੋਸਤੀ.

ਇਖਲਾਕ. ਦੇਖੋ, ਅਖਲਾਕ

ਦੇਖੋ, ਕਿਸਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਬ ੬ ਅ: ੨.

ਇਖਵਾਕ } ਦੇਖੋ, ਇਕਵਾਕ. "ਨਿਪ ਇਖਵਾਕ ਬਲੀ ਇਕ ਕਾਲ"
ਇਖਵਾਕੁ } (ਗੁਪਤੁ)

ਇਖੀਕਾ. ਸੰ. ਇਸੀਕਾ. ਸੰਗਤਾ—ਤੀਰ। ੨ ਤੀਰਾ. ਥਾਨਾ। ੩ ਉਹ ਕਾਨਾ, ਜਿਸ ਤੇ ਮੂੰਹ ਲਿਪਟੀ ਹੋਵੇ. ਸਰਕੰਡੇ (ਸਰਕੁਤੇ) ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਹੇਠ ਦਾ ਤੀਰਾ.

ਇਖੁ. ਸੰ. ਇਨੁ. ਸੰਗਤਾ—ਤੀਰ. ਥਾਣ। ੨ ਕਾਨਾ. ਸਰਕੁਤੇ ਦਾ ਥਾਣ.

ਇਖੁਆਸ. ਸੰ. ਇਸ਼ਾਸ. ਸੰਗਤਾ—ਧਨੁਖ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਨੁ (ਤੀਰ) ਫੈਕਿਆ (ਵਾਹਿਆ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਇਖੁਆਸਜ. ਸੰਗਤਾ—ਇਸ਼ਾਸ (ਧਨੁਖ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤੀਰ. ਕਮਾਣ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਥਾਣ. (ਸਨਾਮਾ)

ਇਖੁਆਸਜਨੀ. ਸੰਗਤਾ—ਇਸ਼ਾਸਜ (ਤੀਰ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਇਖੁਆਸਨੀ. ਸੰਗਤਾ—ਇਸ਼ਾਸ (ਧਨੁਖ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਇਖਆਜਨੀ.

ਇਖੁਧ. ਸੰ. इच्छु. ਯਾ—ਭਾਣਾ (ਤੀਰਾ) ਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ.

ਇਖੁਧਿ } ਸੰ. ਇਸ਼ੁਧਿ. ਸੰਗਤਾ—ਇਨੁ (ਤੀਰ) ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ, ਭੱਠਾ.
ਇਖੁਧੀ } ਸਰਧਿ. ਤੀਰਕਸ਼. ਤਰਕਸ਼. "ਇਖੁਧੀ ਕਟਿ ਸੋ ਕਸਿ ਖਾਰਬ ਆਯੋ." (ਬ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਇੱਖ. ਸੰ. ਇਨੁ. ਸੰਗਤਾ—ਕਮਾਦ. ਟੀਖ. L. Saccharum officinarum. ਅੰ. Sugar-cane.

ਇਖੁਧੀ. ਦੇਖੋ, ਇਖੁਧਿ. "ਦਏ ਇਖੁਧੀ ਦੈ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਦੇ ਭੰਭੇ (ਤੀਰਕਸ਼) ਦਿੱਤੇ.

ਇਖੁਯੁ. ਦੇਖੋ, ਇਕੁਯੁ. "ਕੁਲ ਇਖੁਯੁ ਵਿਖੇ ਜੋ ਰਾਜਾ." (ਗੁਪਤੁ)

ਇੰਕ. ਸੰ. इंक. ਯਾ—ਜਾਣਾ. ਕੰਢਣਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ। ੩ ਹਰਕਤ. ਚੇਸ਼ਾ। ੪ ਇਸ਼ਾਰਾ. ਸੰਨਤ. ਸੈਨਤ.

ਇੰਕਤ. ਦੇਖੋ, ਇੰਗਿਤ.

ਇਕਲਾਮ. ਅ. ਲੋਡੇਥਾਨੀ. Sodomy.

ਇੰਗਲਿਸ਼. ਅੰ. English. ਵਿ-ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ. ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ. ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਬੋਲੀ। ੩ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪੈਨਸ਼ਨ (Pension) ਨੂੰ ਵੀ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਇੰਗਲਿਸ਼ਤਾਨ } ਭਾ. इंग्लैंड. ਅੰ. England. ਸੰਗਤਾ—
ਇੰਗਲੈਂਡ } ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼. ਇਹ ਯੂਰਪ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਇੱਕ ਮੁਲਕ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸਕਾਟਲੈਂਡ, ਪੂਰਬ ਨੋਰਥ ਸੀ (North Sea) ਦੱਖਣ ਚੱਲ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਚੈਨਲ (English Channel) ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਅਇਰਿਸ਼ ਸੀ (Irish Sea) ਹੈ. ਇਹ ਦੇਸ਼ ਤਿਕੋਣ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਫਕਲਾ ੫੦੮੭੪ ਵਰਗ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ

੪੨੦ ਅਤੇ ਚੌਥਾਈ ੩੬੦ ਮੀਲ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ—ਸਕਾਟਲੈਂਡ, ਵੇਲਜ਼ ਆਦਿ ਨੂੰ ਰਲਾਏ, ਜੋ ਸੰਮਿਲਿਤ ਦੇਸ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ੮੮੦੪੧ ਵਰਗ ਮੀਲ ਹੈ।

ਸਨ ੧੮੨੧ ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਵਸੋਂ ੪੨੮੧੮੭੧੦ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਈਸਾਈ ਮਤ ਦੀ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟੈਂਟ ਸ਼ਾਖ ਹੈ। ਕੁਝ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੋਰ ਕੈਥੋਲਿਕ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੇਵਲ ੨੨ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਪੰਜਾਹ ਪਰਗਨਿਆਂ (Counties) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹੇਠਲੇ ਲੈਨ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ੧੬੦੦੦ ਮੀਲ ਤੋਂ ਕੁਝ ਉੱਪਰ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਡਾਕਖਾਨਾ, ਤਾਰਖ਼ਾਨਾ, ਹਸਪਤਾਲ, ਮਦਰਸਾ, ਪੁਸਤਕਾਨੇ ਅਤੇ ਧਰਮਮੰਦਿਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੀ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਹੋਵੇ, ਮੁੰਬਲੀ ਬਿਦਾ ਮੁਫਤ ਤੇ ਨਸਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਏਮਸ ਦਰਿਆ (Thames) ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲੰਡਨ (LONDON) ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸੱਤਰ ਲੱਖ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਇੰਗਲਿਸ਼ਤਾਨ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਜਿਸ ਭਰਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਪੁਰਾਪ ਜਮਾਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ ਏਥੇ, 'ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧੀ ਭਾਰੀ ਸਲਤਨਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਡੁਬਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਫੁੱਲਾਂ ਤਕ ਖਿਲਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਯੂਰਪ, ਅਮਰੀਕਾ, ਅਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਅਫਰੀਕਾ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਡਾ ਭਾਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਇਸ ਸਲਤਨਤ ਨੇ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਸੋਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਦਮ—ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ੧੩੮੦੮੭੮੨ ਵਰਗ ਮੀਲ, ਅਤੇ ਵਸੋਂ ੪੬੦੦੮੪੦੦੦ ਹੈ। ਅਜੇਹਾ ਇਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਹਾਸ ਨਾਲ ਇੰਗਲਿਸ਼ਤਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਕੋਲੋਂ ੨੨੩ ਗੁਣਾ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵਸੋਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਫੇਰੀ ਨਸਲ ਦੇ ਲੋਕ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਦੇ ਲਗਪਗ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੰਚਾਇਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬਹਨਸ਼ਾਹ ਜਾਰਜ ਪੰਜਵਾਂ (George V) ਹੈ।

ਇੰਗਲੈਂਡ, ਵੇਲਜ਼ ਅਤੇ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੀ ਸੰਮਿਲਿਤ ਸੰਗਤ—ਬ੍ਰਿਟੇਨ (Britain) ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਅਜੇਹਾ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ (British) ਸੱਦੀਦੇ ਹਨ।

ਇੰਗਿਤ. ਸੰ. ਝੰਗਿਤ ਵਿ—ਹਰਕਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਹਿਲਦਾ ਹੋਇਆ ੨ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਹਿਤ ੩ ਸੰਗਤ—ਇਸਚਾ. ਸੰਨਤ।

੪ ਚੇਨਾ. ਹਰਕਤ. "ਇੰਡਿਤ ਬੋਲ ਵਿਲੋਕਨ ਕੇਰੀ." (ਫੁਪੁਸੁ) ਇੰਗੁਦੀ. ਸੰ. ਝੰਗੁਦੀ. ਸੰਗਤ—ਕੋਂਦਨੀ. ਇਸ ਦੇ ਲੇਸਵਾਰ ਫਲ ਖਾਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ. ਫਲੇ ਦੀ ਸੋਜ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਫਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਂਦਨੀ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. L. Gordia augustifolia "ਇੰਗੁਦੀ ਖਰੋਂ ਚਿਸਲ." (ਫੁਪੁਸੁ)

ਇੰਗੁਜ. ਪੁਰਤ. ਇੰਗੁਜੇ. ਫੁ. Anglais. ਇੰਗਲਿਸ਼ਤਾਨ England ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ.

ਇੰਗੁਜੀ. ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ. English.

ਇੰਚ. ਅੰ. Inch. ਸੰਗਤ—ਫੁੱਟ ਦਾ ਬਾਰਵਾਂ ਹਿੱਸਾ. ਫਲ ਦਾ ਛੱਤੀਹਵਾਂ ਭਾਗ.

ਇਛ. ਏਥੇ, ਇਛਾ. "ਮਨਇਛ ਪਾਈ ਪੁਰੁ ਧਿਆਈ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਇਛਅਤਾ. ਵਿ—ਇਛਾ ਅੰਗੇ ਅਤਾ ਪੁਤਕਾ. ਇੰਡਿਤ. ਵਾਂਡਿਤ. ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ ਲੋਭੀਦਾ.

ਇਛਸਿ. ਚਾਹੇਗਾ. ਰਾਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਤੂੰ ਇਛਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ. "ਇਛਸਿ ਜਮਾਇ ਪਰਾਭਯੰ." (ਗੁਜ ਸੇਦੇਵ) ਏਥੇ, ਪਰਾਭਯੰ.

ਇਛਤ } ਸੰ. ਝੰਗਿਤ—ਇੰਡਿਤ. ਵਿ—ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਵਾਂਡਿਤ. ਇੰਡਿਤ } ਲੋਭੀਦਾ. "ਮਨਇਛਤ ਹੀ ਫਲ ਪਾਵਰ ਹੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਇਛਾ. ਸੰ. ਝੰਗਿਤ—ਇਛਾ. ਸੰਗਤ—ਚਾਹ. ਲੋਭ. ਖੁਹਿਜ. ਕਾਮਨਾ ੨ ਅਪ੍ਰਾਪਤ ਵਸਤੂ ਦੀ ਅਭਿਲਾਖਾ.

ਇਛਿਅਤਾ. ਏਥੇ, ਇਛਿਅਤਾ ਅਤੇ ਮਨਇਛਿਅਤਾ.

ਇਛਾਚਾਰੀ. ਝੰਗਿਤ. ਵਿ—ਆਪਣੀ ਇਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਣ (ਫਿਰਨ) ਵਾਲਾ.

ਇਛਾਪੁਰੁ } ਵਿ—ਇਛਾ (ਕਾਮਨਾ) ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਇਛਾਪੁਰੁ ਇਛਾਪੁਰੁ } ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੪) ੨ ਸੰਗਤ—ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਇਛਾਪੁਰੁ ਰਖੇ ਨਿਦਾਨ." (ਆਸਾ ਮ: ੪)

ਇੰਛਾ. ਏਥੇ, ਇਛਾ.

ਇੰਛਿਤ. ਏਥੇ, ਇਛਤ.

ਇੰਛੁ. ਸੰ. ਝੰਗੁ, ਵਿ—ਇਛਾ ਵਾਲਾ, ਕਾਮਨਾ ਵਾਲਾ ੨ ਸੰਗਤ—ਏਥੇ, ਇਛੁ. ੩ ਭਿੰਗ. ਫੁਤ.

ਇੰਛੁਕ. ਏਥੇ, ਇੰਛੁ.

ਇੰਛੁੰ. ਏਥੇ, ਇੰਛਾ. ੨ ਸੰ. ਝੰਗਿਤ—ਈਕਟੀਯ. ਵਿ—ਏਥਣ ਲਾਇਕ. ਏਥਣੇ ਯੋਗਤ. "ਉਰੀ ਡਿਛ ਇੰਛੁੰ." (ਵਿਚਿਤੁ) ਏਥਣ ਯੋਗ ਡਿਛਾ ਉੱਠੀਆਂ.

ਇਸ. ਏਥੇ, ਇਸਤ.

ਇੰਜ. ਏਥੇ, ਇੰਝੁ.

ਇਜਹਾਰ. ਅ. ਝੰਗਿਤ. ਇਜਹਾਰ. ਸੰਗਤ—ਜਾਹਿਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਬਿਆਨ.

ਇਜਨਾਸ. ਏਥੇ, ਅਜਨਾਸ.

ਇਜਰਾ } ਅ 121 ਸੰਗਤ—ਜਾਗੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਅਮਲ
ਇਜਰਾਥ } ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ
ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ—ਇਜਰਾ ਡਿਗਲੀ ਆਇ.

ਇਜਲਾਸ. ਅ 124 ਸੰਗਤ—ਜਨਸ (ਬੈਠਣ) ਦੀ ਥਾਂ
2 ਹਾਕਿਮ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕਢਾਈ. ਨਜ਼ਾਫ਼ਤ.

ਇਜਾਬਤ. ਅ 124 ਸੰਗਤ—ਆਗਤ. ਹੁਕਮ 2 ਪਰਵਾਨਗੀ.
ਮਨਜ਼ੂਰੀ.

ਇਜਾਬਤ. ਅ 124 ਇਜਾਬਤ. ਸੰਬੰਧ ਜੋਤਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ
ਸਥਿ ਅਰਥ ਬੋਧਕ ਪ੍ਰਤਿਪੱਕ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਇਹ ਫ਼ਰਕਾਈ ਵਿੱਚ
ਸਿਆਰੀ ਨਾਨ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. “ਯਕ ਅਬਜ਼ ਕੁਫ਼ਰਮ ਪੇਸਿ ਤੇ.”
(ਫਿਲੀ ਮ: 9) ਇਸ ਫ਼ੁੱਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਇਹ “” ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ.

ਇਜਾਫ਼ਾ. ਅ 124 ਇਜਾਫ਼ਾ. ਸੰਗਤ—ਵਿੱਧਿ. ਭਵਤੀ. ਵੱਧਾ.

ਇਜਾਬਤ. ਅ 124 ਜਬਾਬ (ਕਬੂਲ) ਕਰਨਾ 2 ਪੁਨ੍ਹਰੇ
ਪਾਖਾਨਾ ਆਉਣਾ.

ਇਜਾਬ. ਅ 124 ਸੰਗਤ—ਪਸਾਮਾ. ਸਲਵਾਰ. ਜੁੱਬਟ. ਚੁਟਨਾ.

ਇਜਾਰਬੰਦ. ਡਾ 124 ਸੰਗਤ—ਨਾਲਾ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਸਾਮਾ
ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ.

ਇਜਾਰਾ. ਦੇਖੋ. ਇਜਾਰ “ਸੋਲਹਿ ਸਹਿਸ ਇਜਾਰਾ.” (ਫੈਰ
ਨਾਮਦੇਵ) 2 ਅ 124 ਸੰਗਤ—ਠੇਕਾ. ਉਜਰਤ ਪੁਰ ਨੈਣ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਇੰਜੀਲ. ਫ਼. ਅ. ਡਾ 124 ਅੰ. Evengel. ਫ਼. Evengile.
I. Evangelium. ਸੰਗਤ—ਮੰਗਲ ਸਮਾਚਾਰ. ਮੁਸ਼ਬਬਰੀ.
2 ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਧਰਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ. New Testament.

ਇਜੇਹਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਸਾ. ਐਹੇ ਜੇਹਾ.

ਇਜੈ. ਸੰਗਤ—ਇ (ਕਾਮ) ਨੂੰ ਜੈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਿਵੇਂ 2 ਜਗ
ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਜੈ ਜ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਇਜੈ ਬਿਜੈ ਅਤੇ ਜਗ
ਵਿਜਯ.

ਇਜੈ ਬਿਜੈ. ਦੇਖੋ. ਜਗ ਵਿਜਯ 2 ਸੰਗਤ—ਇਜੈ ਬਿਜੈ (ਜਗ—
ਵਿਜਯ) ਕ੍ਰਿਤ ਸਤੋਕ. “ਇਜੈ ਬਿਜੈ ਸੁ ਭਾਵਤੇ.” (ਗੁਪਤੁ)
2 ਈਜਤ (ਪ੍ਰਜਤ ਦੇਵਤਾ) ਦੀ ਵਿਜਯ (ਜਿੱਤ). 4 ਬਿਦ ਦਾ ਵਿਜਯ
ਭੀਤ.

ਇੰਜਤ. ਅ 124 ਇੰਜਤ. ਸੰਗਤ—ਮਾਨ. ਆਦਰ. ਪੁਤ੍ਰਿਯਾ.

ਇੰਜਤ. ਸੰਗਤ—ਅਜਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਬਕਰੀ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਝੁੰਡ
2 ਭੱਕਰੀਆਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਾਤਾ.

ਇਜਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਨਮਾਨ ਯੋਗਤ. ਆਦਰ ਲਾਇਕਾ 2 ਪ੍ਰਜਤ
ਯੋਗਤ.

ਇਜਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਜਾ 2 ਜੰਗ.

ਇੰਵ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਤਰਾਂ. ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ. ਐਸੇ. ਇਵੇਂ.
ਇੰਵੁ } ਇਉਂ. ਇੰਦਾਂ.

ਇਟ. ਦੇਖੋ. ਈਟਿਕਾ. “ਇਟ ਸਿਰਾਣੇ ਭੁਇ ਸਦਟੁ.” (ਸ.

ਫਰੀਦ) 2 ਸੰ. ਝੜ. ਧਾ—ਜਾਣਾ.

ਇਟਾਵਾ. ਦੇਖੋ. ਏਟਾਵਾ. “ਜਹਿਰ ਇਟਾਵਾ ਮੇ ਹੁਤੋ ਨਾਨਾ ਨਾਮ
ਸੁਨਾਰ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੦)

ਇੱਟ. ਦੇਖੋ. ਈਟਿਕਾ.

ਇਠ } ਸੰ. ਇਸ਼. ਵਿ—ਭਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਲੋੜੀਂਦਾ. ਵਾਂਝਤਾ.
ਇਠਤਾ } 2 ਪ੍ਰਜਿਤ. “ਹਰਿ ਇਠੈ ਨਿਤ ਧਿਆਇੰ ਦਾ.” (ਸ੍ਰੀ
ਇਠਾ } ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ) 2 ਪਿਆਰਾ. ਮਨਭਾਵਨ. “ਭੁਸਾਈ
ਮਿਠੰਡਾ ਇਠਤਾ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ) “ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਇਠ ਧਨ ਰੂਪ
ਗੇਟ.” (ਵਾਰ ਜੋਤ) ਇਸ਼ੁ ਮਿਤ੍ਰ. ੪ ਦੇਖੋ. ਇਸਟ.

ਇਠਾਰਾ. ਦੇਖੋ. ਹਿਠਾਰਾ 2 ਇਸ ਭਾਂ. ਇਸ ਸਥਾਨ ਮੇ.

ਇਠੈ. ਦੇਖੋ. ਇਠਾ 2 ਇਸ਼ੁ (ਪਿਆਰੇ) ਨੂੰ. ਦੇਖੋ. ਇਠ 2.
2 ਪ੍ਰਜਤ (ਇਸ਼ੁ) ਨੂੰ. ਦੇਖੋ. ਇਠ 2.

ਇੱਠਾ. ਦੇਖੋ. ਇਠਾ. “ਪ੍ਰਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ਭੁਭਾਈ ਇੱਠਾ” (ਭਾਗੁ)

ਇੰਡਸ. ਫ਼. Indos ਅੰ. Indus. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧੁ ਨਦ. ਦਰਿਆ
ਸਿੰਧ.

ਇਡਾ. ਦੇਖੋ. ਇਡਾ 2 ਦੇਖੋ. ਏਡਾ.

ਇੰਡੀਆ. ਅੰ. India. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧੁਨਦ (Indus) ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼.
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ. ਭਾਰਤ. ਹਿੰਦ. ਦੇਖੋ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ.

ਇੰਡਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ ਵਡਾ. ਇਸ ਜੇਡਾ.

ਇਡ. ਡਿਕ. ਸਰਬ—ਇਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ 2 ਦੇਖੋ. ਏਡ.

ਇਡ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪਾਸੇ. ਇਧਰ. ਇਸ ਓਰ. ਇਸੀ ਮੇ. ਇਸੇ
ਵਿੱਚ “ਜੇ ਕੁਝ ਦੇਹਿ ਤ ਇਡ ਹੀ ਰਾਜਾ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

2 ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ 2 ਸੰ. ਵਿ—ਭੁਜਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਭੀਤਿਆ.
੪ ਸੰਗਤ—ਭਮ. ਚਾਲਾ ੫ ਭਾਗਨ ੬ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ੭ ਦੇਖੋ. ਇਤਿ.

ਇਡ ਉਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਧਰ ਓਧਰ 2 ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ.
“ਸੋ ਜਨ ਇਡ ਉਤ ਕਤਹਿ ਨ ਭੋਲੈ.” (ਗਉ ਮ: ੫)

ਇੰਤਯਾਰ. ਅ 124 ਸੰਗਤ—ਬਿਖਰਨਾ. ਖਿਲਾਰ. ਫੈਲਾਉ.
2 ਚਿੰਤਾ. ਖਬਰਪਟ.

ਇੰਤਹਾ. ਅ 124 ਸੰਗਤ—ਰੰਦ. ਸੀਮਾ 2 ਅਵਧਿ. ਅੰਤਾ
2 ਬਿਨਾਸ. ਕੰਢਾ.

ਇਰਹਾਦ. ਅ 124 ਇਰਹਾਦ. ਸੰਗਤ—ਵਾਹਦਤ (ਦੇਕਤ) ਦਾ
ਭਾਵ. ਮਿਲਾਪ. ਮੇਲਾ 2 ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ.

ਇਰ ਹੀ. ਇਧਰ ਹੀ. ਧਰਾ ਹੀ. ਇਥੇ ਹੀ. ਇਸੇ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ.
ਇਰ ੧.

ਇਤਕਾਦ. ਅ 124 ਇਤਕਾਦ. ਸੰਗਤ—ਨਿਸ਼ਚਾ. ਭਰੋਸਾ.
ਵਿਸ਼ਵਾਸ. “ਸੁਣਕੇ ਖਬਰ ਨਜੁਮ ਦੀ ਇਤਕਾਦ ਨ ਕਰਦਾ.”
(ਜੰਗਨਾਮ)

ਇਤਕੁਆ. ਅ 124 ਸੰਗਤ—ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ. ਰਤਕ ਕੱਦਣੀ.
ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਨਕਮ (ਵੈਰ) ਹੈ.

ਇੰਤਕੁਲ. ਅ 124 ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਹੋਣ ਦੀ

ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਇੱਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ।
੩ ਮ੍ਰਿਤਕੁ, ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ।

ਇਤਿਜਾਮ. ਅ. ۱۰۷. ਇਤਿਜਾਮ. ਸੰਗਤ—ਨਜ਼ਮ (ਪ੍ਰਬੰਧ)
ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ. ਬੰਦੋਬਸਤ।

ਇਤਿਜਾਰ. ਅ. ۱۰۸. ਇਤਿਜਾਰ. ਸੰਗਤ—ਨਜ਼ਮ ਕਰਨ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਯਾ. ਉਭੀਕ, ਪ੍ਰਤੀਕਾ।

ਇਤਨਬ } ਵਿ—ਇਤਨਾ ਇਕ. ਏਤਵਨ ਮਤ੍ਰ. ਐਨਬੁ. ਐਨੀਬੁ.
ਇਤਨਬੁ } "ਇਤਨਬੁ ਨਲੈ ਠਨਕ." (ਸਾਰ ਕਬੀਰ) "ਇਤਨਬੁ
ਇਤਨਬੁ } ਪਸਰਿਓ ਤਾਨਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) "ਇਤਨਬੁ ਨ
ਇਤਨੀਬ } ਜਾਨੈ ਜਿ ਦਿਨ ਦਿਨ ਅਵਧ ਘਟਤੁ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ
ਕਬੀਰ) "ਹਉ ਇਤਨੀਬ ਨਹੁਈਆ." (ਸੁਹੀ ਕੰਤ ਮ: ੫)

ਇਤਫਾਕ. ਅ. ۱۰۹. ਇਤਿਫਾਕ. ਸੰਗਤ—ਮੇਲ, ਮਿਲਾਪ. ਏਕਾ.
ਏਖੇ, ਏਕਤਾ। ੨ ਸਹਮਤਿ. ਚਾਣਿ ਦਾ ਮਿਲਾਪ। ੩ ਮੌਕਾ. ਅਵਸਰ.

ਇਤਫਾਕੁਨ } ਅ. ۱۱੦. ਕਿ. ਵਿ—ਅੱਚਣਥੇਤ. ਅਚਾਨਕ.
ਇਤਫਾਕੀਆ } ਏਵਨੇਤ ਨਾਲ. ਸੰਯੋਗਵਾਜ਼. ਅਕਸਮਾਤ.
ਇਤਫਾਕੀਯਹੁ }

ਇਤਬਾਰ. ਅ. ۱۱੧. ਇਅਤਬਾਰ. ਸੰਗਤ—ਇਬਰਤ (ਨਜੀਹਤ)
ਪਕਤਨਾ। ੨ ਨਿਸ਼ਾ. ਫਰੋਸਾ. ਵਿਸ਼ਾਸ.

ਇਤਬਾਰੀ. ਵਿ—ਜਿਸ ਪੁਰ ਫਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਇਤਬਾਰ ਦੇ
ਨਾਇਕ.

ਇਤਮੀਨਾਨ. ਅ. ۱۱੨. ਸੰਗਤ—ਭਸੰਨੀ. ਨਿਬਾਣਾ.

ਇਤਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਦੂਜਾ. ਹੋਰ. ਔਰ. ਅਨਨ। ੨ ਨੀਚ. ਪਾਮਰ।
੩ ਅ. ੧੧੩. ਇਤਰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਗੰਧਿਸਾਰ. ਅਤਰ। ੪ ਚੰਦਨ ਦੇ ਤੇਲ
ਵਿੱਚ ਮੋਤੀਆਂ ਗੁਲਾਬ ਕੇਵਤੇ ਆਦਿਕ ਦੀ ਰਚਾਈ ਹੋਈ ਸੁਗੰਧ.

ਇਤਰਾਜ. ਅ. ۱۱੪. ਇਅਤਰਾਜ. ਸੰਗਤ—ਤਰਕ. ਸੰਕਾ.
ਉਟੰਕਨਾ। ੨ ਵਿਰੋਧ.

ਇਤਰਾਡ. ਏਖੇ. ਇਤਰਾਨਾ.

ਇਤਰਾਨਾ. ਕਿ—ਇਤਰਾਜ ਕਰਨਾ. ਹੁੰਜਰਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ। ੨ ਐਂਠਨਾ.
ਅਭਗਤਾ.

ਇਤਰੇਤਰ. ਸੰ. ਕਿ. ਵਿ—ਆਪੋਵਿੱਚੀ. ਪਰਸਪਰ. ਅਨਨੇਤਰ.

ਇਤਤਾ } ਵਿ—ਇਯਤ. ਇਤਨਾ. ਇਸ ਕਦਰ। ੨ ਇਥੰਰ.
ਇਤਤੇ } ਇਤਨੇ. "ਜਾਲਪਾ, ਪਦਾਰਥ ਇਤਤੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩
ਕੇ)

ਇਤਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ. ਏਤਾ.

ਇਤਾਅਤ. ਅ. ۱۱੫. ਸੰਗਤ—ਅਗਤਾ ਪਾਲਨ. ਤਾਬੇਦਾਰੀ.
ਏਖੇ, ਚਾਅਰ.

ਇਤਾਬ. ਅ. ੧੧੬. ਸੰਗਤ—ਗੁੱਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ. ਖੜਕੀ.

ਇਤਾਲ. ਕਿ. ਵਿ—ਇਸ ਸਮੇਂ. ਇਸ ਕਾਲ. "ਅਬ ਕਰਤਾ ਸੁ
ਇਤਾਲ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਜੋ ਅੱਜ ਕਰਨਾ ਹੈ ਸੋ ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਕਰ.
ਇਤਿ. ਵਜ—ਸਮਾਪਤਿ ਬੋਧਕ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਮਾਪਤੀ. ਖਤਿਮ।

੩ ਏਹੁ. ਇਹ.

ਇਤਿਹਾ. ਏਖੇ. ਇਤਹਾ.

ਇਤਿਹਾਸ. ਸੰ. ਇਤਿ—ਰ—ਆਸ. ਇਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਥਾਂ. ਅਰਥਾਤ—
ਅਜੇਹਾ ਗੁੱਥ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੀਤੀ ਹੋਈ ਯਥਾਰਥ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕ੍ਰਮ
ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਕਰ ਹੋਵੇ. ਤਵਾਰੀਖ. ਹਿਸਟਰੀ (History)

ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰਮਾਲਸਾ. ਸਾਧੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹਿੰਦੀ
ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾਪੰਥ ਦਾ
ਇਤਿਹਾਸ, ਜੋ ੨੨ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀ
ਵੇਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰੇਸ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੧੮੫੮ ਨੂੰ ਛਪਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ
ਇਸ ਵਿੱਚ ਐਤਿਹਾਸਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਈ ਝੁੱਲਾਂ ਹਨ. ਪਰੰਤੂ ਲੇਖਕ
ਨੇ ਉੱਤਮ ਭਾਵ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਗੁੱਥ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ—"ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਜਾਤਿ ਕੀ
ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਭਾਰਤਵਾਸੀ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਮੇਂ ਸੁਯੋਂ ਕੇ ਸਮਾਨ ਚਮਕ ਰਹੀ
ਹੈ, ਜਿਸ ਖਾਲਸਾਜਾਤਿ ਕੇ ਸੋਯੋਂ, ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਦੇਸ਼ਹਿਤ ਔਰ ਪ੍ਰਾਣਪਨ
ਸੇ ਏਥ ਕੇ ਸ੍ਵਾਤੰਤ੍ਰਤਾ ਕੀ ਰਕਾ ਕੇ ਦੇਖਕਰ ਵੀਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿਰ
ਝੁਕਤੇ ਹੈਂ, ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਜਾਤਿ ਨੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸੇਨਾ ਮੇਂ ਉੱਚਾਸਨ
ਪਾਕਰ ਅਪਨੇ ਧਵਜ ਧਸ ਸੇ ਇਸਾ ਵਿਦਿਸ਼ਾਓਂ ਕੇ ਧਵਜ ਕਰ ਰੱਖਾ
ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਜਾਤਿ ਦੁਦੀਤ ਯਵਨੋਂ ਕੇ ਚੰਗੁਲ ਸੇ ਹਿੰਦੁਧਰਮ ਕੇ
ਫੁਡਾਨੇ ਕੇ ਲਿਖੇ ਅਪਨਾ ਪੜਾਕਾ ਤਕੁ ਬਹਾਦੁਕੀ ਹੈ; ਉਸੀ ਸਿੱਖ
ਜਾਤਿ ਕੇ, ਉਸੀ ਸਿੱਖ ਜਾਤਿ ਕੇ ਪੂਜਤ ਗੁਰੂਓਂ ਕਾ ਯਹ ਇਤਿਹਾਸ
ਹੈ. ਇਤਿਹਾਸ ਮੇਂ ਜੋ ਭਾਤੋਂ ਹੋਰੀ ਹੈਂ ਸਭ ਹੀ ਇਸ ਮੇਂ ਹੈ. ਇਸ
ਮੇਂ ਧਰਮੋਪਦੇਸ਼ ਹੈ, ਸੁਰਤਾ ਹੈ, ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਹੈ, ਸੁਦੇਸ਼ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ.
ਆਰਮਵਿਸਰਜਨ ਹੈ ਔਰ ਪਰੋਪਕਾਰ ਹੈ. ਪ੍ਰਸੂਕ ਮੇਂ ਕੜਾ ਕੜਾ
ਵਿਸਯ ਹੈ. ਭੂਮਿਕਾ ਮੇਂ ਉੱਨੇਖ ਘਰਨਾ ਏਕ ਵਿਹਤ ਸੇਨਾ ਕੇ ਫੋਟੇ
ਘਬਨ ਮੇਂ ਭਰ ਦੇਨਾ ਹੈ." * * *

ਇਤਿਹਾਸਿਕ. ਸੰ. ਐਤਿਹਾਸਿਕ—ਐਤਿਹਾਸਿਕ. ਵਿ—ਇਤਿਹਾਸ
ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. Historical.

ਇਤਿਕਾਮ. ਅ. ੧੧੭. ਸੰਗਤ—ਬਦਲਾ. ਪ੍ਰਤਰਪਕਾਰ। ੨ ਬਦਲਾ
ਲੈਣ ਦਾ ਕਰਮ.

ਇਤਿਕਾਬ. ਅ. ੧੧੮. ਚੋਣ. ਚੁਣਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਇਤੀ. ਸੰਗਤ—ਇਤਿ. ਸਮਾਪਤੀ. ਹੱਦ. ਅਵਧਿ. "ਸਾਧੂਨ ਹੇਤ
ਇਤੀ ਜਿਨ ਕਰੀ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਵਿ—ਇਸ ਕਦਰ. ਇਤਨਾ.
"ਸਹਾਂ ਨ ਇਤੀ ਦੁਖ" (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਇਤੁ. ਸਰਵ—ਇਹੁ. ਏਹ. ਯਹ. "ਇਤੁ ਕਮਾਏ ਸਦਾ ਦੁਖ
ਪਾਵੈ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਗੁਜ ੧) ੨ ਇਸ. "ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਚਲੇ
ਭਾਈਅਭੇ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫ ਗੁਣਵੰਤੀ)

ਇਤੁਕਰਿ. ਕਿ. ਵਿ—ਇਸ ਤਰਾਂ. ਐਸੇ. ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ. ਇਥੇ.
"ਇਤੁਕਰਿ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਜੋ ਜਨ." (ਧਨਾ ਨਾਮਏਵ)

ਇਤੋ. ਵਿ—ਇਤਨੇ. "ਜਿਸ ਗੁਰ ਕੇ ਗੁਣ ਇਤੋ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ
ਸੋਰ)

ਇਤਿਹਾਸ. ਅ. ੮. ੧੫. ਇਤਿਹਾਸ. ਸੰਗਤ—ਸੁਧ. ਖਰ. ਸੁਚਨਾ.

ਇਤਿ. ਵਿ—ਵੇਤਵਨ. ਏਤਾ. ਇਤਨਾ.

ਇਤਿਹਾਸ. ਦੇਖੋ, ਇਤਹਾਸ.

ਇਤਿਹਾਸ. ਅ. ੮. ੧੫. ਸੰਗਤ—ਤੁਹਮਤ ਨਾਉਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਦੇਸ ਨਾਉਣਾ.

ਇਤਿਹਾਸ. ਦੇਖੋ, ਇਤਹਾਸ.

ਇਤਹਾਸ. ਸੰ. ਵਰ—ਇਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਢ. ਇਸੇ ਪੁਕਾਰ. ਵਰੀਤ.

ਇਤਹਾਸ. ਸੰ. ਵਿ—ਐਸੇ ਹੀ ਐਰ. ਇਥੋਂ ਹੀ ਹੋਰ. ਅਜੇਹਾ ਹੀ ਹੋਰ ਦੂਜਾ.

ਇਤਹਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਤਰੰਤ. ੨ ਸੰ. ੩. ੧੫. ੧੬—ਇਤਹਾਸ. ਕਿ. ਵਿ—ਯੋਗਰ. ਇਤਹਾਸ. ਇਸ ਪੁਕਾਰ. "ਇਤਹਾਸ ਮਾਇਆ ਭਾਗਿਤ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੩ ਏਥੋਂ ਤਕ.

ਇਤਹਾਸ. ਕਿ. ਵਿ—ਇਸ ਭਾਂ. ਏਥੇ. ਇਸ ਜਗਾ. ੨ ਇਸ ਜੋਗ ਵਿੱਚ. ੩ ਏਥੋਂ.

ਇਤਿ. ਸੰ. ੩. ੧੫. ੧੬. ਕਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪੁਕਾਰ ਨਾਲ. ਐਸੇ. ਯੋ. ਇਉਂ. ਇਥੋਂ.

ਇਤਿ. ਕਿ. ਵਿ—ਇਸ ਭਾਂ. ਯਹਾਂ.

ਇਤਿ. ਦੇਖੋ, ਇਤਿ.

ਇਤਿ. ਸੰ. ਇਤਿ. ਸੰਗਤ—ਵੇਰਵਾ. ਸੁਰਕਪਤਿ ਵੇਰਵਾ. "ਕੇਤੇ ਇਤਿ ਚੰਦ ਸੁਰ ਕੇਤੇ" (ਸਪੁ) ਦੇਖੋ, ਇਤਿਅਣ. ੨ ਦੇਖੋ, ਇਤਿ. ਇਤਿਅਣ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧੁ ਨਦ ਵਾਲਾ ਦੇਸ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ. ਤਾਤਤ. ਇੰਡੀਆ (India). ਦੇਖੋ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ.

ਇਤਿਅਣ. ਅ. ਇਤਿਅਣ. ਸੰਗਤ—ਭੁਲਭੁਲ. "ਭੁੰ ਇਤਿਅਣ ਭੇਦੁ ਭੋਗ ਨਮੇ ਭੁਨੇਮ." (ਦੀਵਾਨ ਭੋਯ)

ਇਤਿਅਣ. ਵਾ—ਇਤਿ—ਵੇਰ. ਯਹੀ. ਇਹੋ ਹੀ. ਇਹੀ.

ਇਤਿ. ਸੰ. ਇਤਿ. ਸੰਗਤ—ਰਾਜਾ. ੨ ਵਾਹਗੁਰੂ. ਜਗਤਨਾਥਾ. ੩ ਵੇਰਵਾ. ਅਮਰਾਵਤੀ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ. ਜੋ ਵਰਮਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਗ ਵਿੱਚ ਨਾਮਕ ਦੁਰਭਿੱਖ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਦਿਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਵਡੀ ਮਹਿਮਾ ਭਾਈ ਹੈ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਦਿਤਿ ਦੇ ਭਰਤ ਤੋਂ ਕਸ਼ਯਪ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ. ਵਾਮਨ ਇਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਨਿਖਿਆ ਹੈ. ਇਤਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਜਯੰਤ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਸਸਤ੍ਰ ਵਜੂ ਹੈ. ਸਵਾਰੀ ਵੇਰਵਤ ਹਾਥੀ ਹੈ. ਸਭਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਧਰਮਾ ਹੈ. ਰਬਾਹੀ ਮਾਤਲਿ ਹੈ. ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਖੋਤਾ ਉੱਚੇ: ਸੁਦਾ ਹੈ. "ਇਤਿ ਸੰਦ ਭੁਲਯਾ ਰਾਜਭਿਖੇਕ ਨੂੰ." (ਚੰਡੀ ੩) ੪ ਵਿ—ਥੋੜ੍ਹਾ. ਉੱਤਮ. ੫ ਚਿਤ੍ਰਤਿ ਚਾਲਾ, ਐਸ਼ਰਯ ਚਾਲਾ.

ਇਤਿਅਣ. ਦੇਖੋ, ਇਤਿਅਣ.

ਇਤਿਅਣ. ਅ. ੮. ੧੫. ਸੰਗਤ—ਪਾਉਣਾ. ਮਾਨੁਮ. ਕਰਨਾ. ਸਮਾਣਾ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਦਰਕ ਹੈ.

ਇਤਿਅਣ. ਦੇਖੋ, ਇਤਿਅਣ.

ਇਤਿਅਣ. ਦੇਖੋ, ਇਤਿਅਣ.

ਇਤਿ. ਸੰਗਤ—ਇਤਿ ਫੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੦.

ਇਤਿਅਣ. ਸੰ. ਇਤਿਅਣ. ਸੰਗਤ—ਰਾਜਾ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ. ਬਾਹੀ ਤਖਤਾ ੨ ਵੇਰਵਾ ਇਤਿ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ. "ਕਾਵਹਿ ਇਤਿ ਇਤਿਅਣ ਬੈਠੇ." (ਸੋਦਰ)

ਇਤਿਅਣ. ਇਤਿਅਣ ਉੱਤੇ. ਦੇਖੋ, ਇਤਿਅਣ ੨.

ਇਤਿਅਣ. ਸੰ. ੩. ੧੫. ੧੬. ਕਿ. ਵਿ—ਹੁਣ ਇਸ ਵੇਲੇ. ਇਸ ਸਮੇਂ.

ਇਤਿਅਣ. ਸੰ. ੩. ੧੫. ੧੬. ਸੰਗਤ—ਸੋਭਾ. ੨ ਲਕਸ਼ੀ. ਕਮਲਾ. ਕਮਾ. "ਇਤਿਅਣ ਕੇ ਮੰਦਿਰ ਪੈ ਸੁੰਦਰ ਸੁਧਾਰ ਮਨੋਂ ਹੀਰਨ ਕੀ ਪੰਕਤੀ ਖਰੀ ਹੈ ਦੁਤਿ ਰਾਜਿ ਭੇ." (ਗੁਪਤ)

ਇਤਿਅਣ. ਅ. ੮. ੧੫. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਯਾ. ੨ ਵਹੀ (ਰਜਿਸਟਰ) ਅਦਿਕ ਤੇ ਨਿਖ ਨੈਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਇਤਿਅਣ ਮੰਦਿਰ. ਕਮਲ. ਲਕਸ਼ੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਘਰ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਕਸ਼ੀ ਕਮਲ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਇਤਿਅਣ ੨.

ਇਤਿਅਣ. ਦੇਖੋ, ਇਤਿਅਣ.

ਇਤਿਅਣ. ਅ. ੮. ੧੫. ਮਿਆਨ. ਮਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਇਤਿਅਣ. ਸੰ. ੩. ੧੫. ੧੬. ਸੰਗਤ—ਨੀਲਾ ਕਮਲਾ. ੨ ਕਮਲ. "ਲੋਚਨ ਇਤਿਅਣ ਸੇ." (ਗੁਪਤ)

ਇਤਿ. ਸੰਗਤ—ਇਤਿ. ਵੇਰਵਾ. "ਮੇਲਾ ਭੁਹਮਾ, ਮੇਲਾ ਇਤਿ." (ਭੈਰ ਕਵੀਰ) ੨ ਮੇਖ. ਭੰਦਲ. "ਇਤਿ ਵਰਸੇ ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ." (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ੩. ੧੫. ਚੰਦਮਾ. ੪ ਯਪੁਰ. ੫ ਇਤਿ ਦੀ ਕਿਟਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਚੰਦਮਾ ਇਤਿ ਮੰਨਿਆ ਹੈ.

ਇਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਇਤਿ (ਚੰਦਮਾ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਭੁਧ.

ਇਤਿਅਣ. ਵਿ—ਚੰਦਮਾ ਜੇਹੇ ਮੁਖ ਵਾਲੀ. ਚੰਦਮੁਖੀ.

ਇਤਿਅਣ. ਦੇਖੋ, ਇਤਿ ਭੁਧ.

ਇਤਿਅਣ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦਮਾਤਾ ਮਣਿ. ਜੋ ਵਡੇ ਪੁਕਾਰ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਚੰਦਮਾ ਦੀ ਚੋਲਨੀ ਵਿੱਚ ਚੱਪਣ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੁਦਦੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ. ੨ ਦੇਖੋ, ਰੇਖਤਾ ਦਾ ਰੂਪ (ਅ).

ਇਤਿਅਣ. ਸੰਗਤ—ਪੁਰਣਮਾਸੀ. ਪੁਨਤਾ ਤਿਥਿ, ਜਿਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਤਿ (ਚੰਦਮਾ) ਪੁਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ੨ ਵਿਦਲਭਪਤਿ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਦੀ ਭੈਣ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਧੰਵਰ ਵਿੱਚ ਰਖ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਰਾਜਾ ਅਜ ਨੂੰ ਵਰਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਜ. "ਇਤਿਅਣ ਹਿਤ ਅਜ ਨਿਪਤਿ ਜਿਮ ਕ੍ਰਿਹ ਤਜ ਲਿਯ ਜੋਗ." (ਰਾਮਾਵ)

ਇਤਿ. ਸੰ. ੩. ੧੫. ਸੰਗਤ—ਚੁਹਾ. ਮੁਸ.

ਇਤਿ. ਦੇਖੋ, ਇਤਿ (ਅਤੇ) ਇਤਿ.

ਇਤਿ. ਸੰ. ੩. ੧੫. ਸਰਬ—ਇਹ ਯਹ. "ਪਰਮੇ ਪ੍ਰਸੰਨਮਿਦੰ." (ਗੁਜ ਜੀਵਦ) ਪ੍ਰਸੰਨ—ਇਤਿ.

ਇਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਇਹ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਅਰਥਾਤ ਅਪਣਤ. "ਸੰਭੋਧਿਨ ਮੇ ਲਖੇ ਇਤਿ." (ਨਾਪੁ)

ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ. ਦੇਵੇ, ਇੰਦਰ. "ਇੰਦ੍ਰ ਕੋਟਿ ਜਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ." (ਭੈਰ ਆ: ਕਬੀਰ) ੨ ਕੁਟਜ ਬਿਰਛ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਜੋ ਅਤੇ ਕੁਟਜ। ੩ ਜਨੋਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਫਬੀਹਵਾਂ ਨਛਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਐਂਦ੍ਰ, ਐਂਦ੍ਰਕ ਅਤੇ ਯੋਗ ੧੫.

ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਣੀ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਇੰਦ੍ਰ ਕਬਰਾ, ਤਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਜਮੀਨ. ਭੂਮਿ. (ਸਨਾਮ)

ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਾਣ. ਵਿ—ਇੰਦ੍ਰਾਨ ਇੰਦ੍ਰ. ਸਹਨਸਾਹ। ੨ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਭੀ ਸੁਆਮੀ. "ਕੋਟਿ ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਾਣ." (ਜਪੁ)

ਇੰਦ੍ਰ ਸੁਰ ਆਧੁਪ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦਾ ਸਸੁ ਪਨੁਖ ਅਤੇ ਤੀਰ. (ਸਨਾਮ)

ਇੰਦ੍ਰਸੇਨ. ਰਾਜਾ ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ ਦਾ ਰਬਦਾਹੀ। ੨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਸਹਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਸੁਧਰਸੇਨ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਕੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ.

ਇੰਦ੍ਰਚਾਪ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਧਨੁਖ.

ਇੰਦ੍ਰਜਾਲ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮੋਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਰਿਖੀ ਮੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਹਣ (ਫਸਾਉਣ) ਲਈ ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦ੍ਰ. ਬਹੁਤ ਜਲ ਬਣਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਗਤਾ ਹੋਈ ਹੈ.

ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ. ਸੰ. ਭ੍ਰਮਪਿਤ. ਸੰਗਤ—ਰਾਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮੇਘਨਾਦ. ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੰਗਤਾ ਹੋਈ.

ਇੰਦ੍ਰਜੋ. ਸੰ. ਭ੍ਰਮਪਤਰ—ਇੰਦ੍ਰਯਵ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰ (ਕੁਟਜ) ਬਿਰਛ ਦੇ ਬੀਜ, ਜੋ ਜੋ ਜੇਹਾ ਆਕਾਰ ਰਖਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਕਈ ਰੋਗਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. *L. Holarrhena antidysenterica*. ਦੇਖੋ, ਕੁਟਜ ੩.

ਇੰਦ੍ਰੜ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰਪੁਣਾ. ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ. "ਇੰਦ੍ਰ ਦੇਤ ਇੰਦ੍ਰੜ ਜਜਾਤਿਹਿ ਭਏ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੭) ੨ ਰਾਜ. ਬਦਸ਼ਾਹ.

ਇੰਦ੍ਰਦੇਨ. ਦੇਖੋ, ਗਜੇਂਦ੍ਰ ੩.

ਇੰਦ੍ਰਦੁਮਨ. ਸੰ. ਭ੍ਰਮ ਧਾਤੁਕ. ਸੰਗਤ—ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਲ ਦੇ ਕਿਣਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਣਾਂ ਦਾ ਰੰਗ, ਜੋ ਕਮਾਣ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੁਰਚਾਪ. ਬੁੱਢੀ ਦੀ ਪੀਂਘ. ਡਾ—ਕਮਲੇ ਹੁਸਮ. ਅ ۷۲ ۷۲ ਕੋਸ ਕਜਰ. Rain-bow.

ਬਾਈਬਲ (Bible) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਨੂਹ ਨੂੰ ਪੁਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਕੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਨੇਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵੇਰ ਕਦੇ ਪੁਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ. ਅਤੇ ਇਸੇ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਆਪਣੀ ਕਮਾਣ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਾਪੀ, ਜੋ ਉਸ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਾਵੇ. ਦੇਖੋ, Gen ਕਾਂਡ ੯, ਆਖਤ ੧੩, ੧੪, ੧੫.

ਇੰਦ੍ਰ ਪਬ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਪੁਸ਼ਪ.

ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ. ਸੰਗਤ—ਅਮਰਾਵਤੀ. "ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ ਮਹਿ ਸਰਪਰ

ਮਰਣਾ." (ਕਉ ਆ: ਮ: ੫)

ਇੰਦ੍ਰਪੁਸ਼ਪ. ਸੰ. ਭ੍ਰਮਪਸ਼ਪ. ਸੰਗਤ—ਜਮੁਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਖਾਂਡਵ ਵਨ (ਬਨ) ਜਲਾਕੇ ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਬਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਗਰ. ਜੋ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ. ਇਹ ਵਰਤਮਾਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਦਿੱਲੀ. "ਇੰਦ੍ਰਪੁਸ਼ਪ ਮੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੂ ਰਹੇ ਮਾਸ ਤਬ ਬਾਬ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਬ)

ਇੰਦ੍ਰਬਧੂ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਵਧੂ. "ਮੰਤਰਕੰਦਨ ਇੰਦ੍ਰਬਧੂ." (ਰਾਮਾਵ)

ਇੰਦ੍ਰਮਤੀ. ਇੰਦ੍ਰਮਤੀ ਦੀ ਬਾਂ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਠ ਆਇਆ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਅਵਾਣ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਉੱਥੋਂ ਨੂੰ ਚਾਰਾ ਸਮਝਕੇ ਇਹ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ.

ਇੰਦ੍ਰਲੋਕ. ਸੰਗਤ—ਸੂਰਯ. ਅਮਰਾਵਤੀ. ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ. "ਇੰਦ੍ਰਲੋਕ ਸਿਰਲੋਕਹਿ ਜੈਬੋ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ)

ਇੰਦ੍ਰਵਜ੍ਯਾ. ਇੱਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪੁਤਿ ਚਰਣ, ਤ. ਤ. ਜ. ਗ. ਗ. SS, SSI, ISI, SS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਆਨੰਦ ਮੁਲੰ ਜਨ ਕ੍ਰਮਨ ਦਾਤਾ

ਬਕੁਨ ਬੁਲੰ ਧਨ ਧਾਮ ਭਾਰਾ, ***

ਇੰਦ੍ਰਵਧੂ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬਾਬ. ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ. ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਵਹੁਟੀ। ੨ ਚੀਚ ਵਹੁਟੀ. ਲਾਲ ਮਖਮਲ ਜੇਹੇ ਰੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਜੀਵ. ਜੋ ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਚੀਚ ਵਹੁਟੀ. ਦੇਖੋ, ਚੀਰਵਹੁਟੀ. ਇੰਦ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ. ਬਾਬ। ੨ ਲਕਸ਼ਮੀ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਿਰਾ. "ਸਾਕਰ ਇੰਦ੍ਰਾ ਅਰ ਧਰਤੋਵ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਇੰਦ੍ਰਾਇਨ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਯਨ.

ਇੰਦ੍ਰਾਸਣ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਾਸਨ.

ਇੰਦ੍ਰਾਸਣਿ. ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉੱਤੇ। ੨ ਰਾਸ—ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ. "ਕਾਵਹਿ ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਾਸਣਿ ਭੈਠੇ." (ਜਪੁ)

ਇੰਦ੍ਰਾਸਨ. ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ (ਤਖਤ).

ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਰਾਣੀ, ਸ਼ਰੀ.

ਇੰਦ੍ਰਾਇ. ਵਿ—ਇੰਦ੍ਰਾਇਕ. ਇੰਦ੍ਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਵਤੇ. ਇੰਦ੍ਰ ਤੋਂ ਨੇ ੩.

ਇੰਦ੍ਰਾਨੁਜ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਅਨੁਜ (ਛੋਟਾ ਭਾਈ). ਰਾਮਨ ਅਵਤਾਰ.

ਇੰਦ੍ਰਾਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕੋਤਰੁੰਮਾ. ਤੁੰਮਾ। ੨ ਕੋਤ ਤੁੰਮੇ ਦੀ ਭੇਨ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਇੰਦ੍ਰਾਯਨੁਟੀ ਭੀ ਹੈ. *L. Cucumis Colocynthis*. ਦੇਖੋ, ਤੁੰਮਾ.

ਇੰਦ੍ਰਾਧੁਧ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਆਧੁਧ (ਸਸਤ੍ਰ) ਵਜ੍ਯ.

ਇੰਦ੍ਰਾਰਿ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ). ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ. ਮੇਘਨਾਦ "ਇੰਦ੍ਰਾਰਿ ਵੀਰ ਕੁਪਯੋ ਕਰਾਯ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਦੈਤਕ. ਅਸੁਰ.

ਇੰਦ੍ਰਾਵਤੀ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ. ਅਮਰਾਵਤੀ.

ਇੰਦ੍ਰਿਯ } ਸੰ. इन्द्रिय. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਬਦ ਸਪਸ਼ਟ ਅਨਿਯਮਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ
ਇੰਦ੍ਰੀ } ਦੇ ਕ੍ਰਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰਲੇ
ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਅਸਥੂਲ ਅੰਗ। ੨ ਉਹ
ਸ਼ਕਤਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਗਿਆਨੇਂਦ੍ਰਿਯ,
ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਰਮੇਂਦ੍ਰਿਯ। ਕਿਤਨਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤਰਕਰਣ
ਮਿਲਾਏ ਗਿਆਨਾਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨਿਖੀਆਂ ਹਨ। “ਇੰਦ੍ਰੀ ਏਕਾਦਸ
ਪਰਕਾਰਾ।” (ਨਾਪੁ) “ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਰਿ ਰਖੈ ਵਸਿ।” (ਕਉ ਅ:
ਮ: ੫) ੩ ਨਿੰਗ. ਸਨਨੇਂਦ੍ਰਿਯ. ਉਪਾਧਾ. ੪ ਰੁਚਾ. ਸਪਸ਼ਟ ਦੀ ਇੰਦ੍ਰੀ.
“ਨੈਨੁ ਨਕਟੁ ਸੁਵਨੁ ਰਸਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਹਿਆ ਨ ਮਨਾ।” (ਮਧੁ
ਕਬੀਰ) ਨੇਨੁ ਨੌਕ ਕੰਨ ਜੀਤ ਅਤੇ ਰੁਚਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਾ ਮੰਨਿਆਂ।

ਇੰਦ੍ਰੀਜਿਤ. ਸੰ. इन्द्रियजित। ਵਿ—ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ।
“ਇੰਦ੍ਰੀਜਿਤ ਪੰਥ ਦੋਖ ਭੇ ਰਹਿਤ।” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਇੰਦ੍ਰੇਣੀ ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ. ਯੋ. ਐਂਦ੍ਰ ਕਸ਼ਤਪ. ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ,
ਉਸ ਦਾ ਇੰਦ੍ਰ (ਰਾਜਾ). ਉਸ ਦੀ ਸੈਨਾ. ਭੋਜ. “ਇੰਦ੍ਰੇਣੀ ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ
ਆਦਿ ਬਖਾਨਕੈ” (ਸਨਮਾ)

ਇੰਦ੍ਰ. ਸੰ. इन्द्र। ਧਾ ਚਮਕਣਾ. ਜੁਲਨ. ਮੰਚਣਾ. ਪ੍ਰਜਨਿਤ ਹੋਣਾ।
ਇੰਦ੍ਰਣ } ਸੰ. इन्द्र। ਅਤੇ इन्द्र। ਸੰਗਤ—ਜਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋਕਤ।
ਇੰਦ੍ਰਨ } ਬਾਲਣ. ਦੇਖੋ. ਈਂਦ੍ਰਨ। ੨ ਹਵਨ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦੀ ਅਗਨਿ
ਇੰਦ੍ਰਮ } ਦਾ ਬਾਲਣ. ਸਮਿਧਾ।

ਇੰਦ੍ਰਭ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪਾਸੇ. ਏਂਦ੍ਰਭ. ਇਸ ਚਰਭ.

ਇਨ. ਸਰਵ—ਇਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. “ਇਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੀ
ਖਨੇਰੀ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. इन्द्र. ਸੰਗਤ—ਸੂਰਜ।
੩ ਸੁਆਮੀ. ਮਾਨਿਕ.

ਇਨਸਾ. ਅ. इन्द्र। ਸੰਗਤ—ਲੇਖ. ਨਿਖਤ. ਸਿਪਿ. ਤਹਰੀਰ।
੨ ਚਰਨਾ. ਤਸਨੀਫ਼। ੩ ਆਰੰਭ.

ਇਨਸਾ ਅੱਲਾ. ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ. ਕੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ.

ਇਨਸਾਂ } ਅ. इन्द्र। ਸੰਗਤ—ਆਦਮੀ. ਮਨੁੱਖ.
ਇਨਸਾਨ }

ਇਨਸਾਫ਼. ਅ. इन्द्र। ਇਨਸਾਫ਼. ਸੰਗਤ—ਨਿਸ਼ਫ਼ ਨਿਸ਼ਫ਼ (ਅੱਧੇ
ਅੱਧ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਏ ਖੰਡ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੱਚ ਤੇ ਬੁਠ
ਨਿਤਾਰਨਾ. ਨਤਾਯ. ਨਿਆਂ.

ਇਨਹਿਰਾਫ਼. ਅ. इन्द्र। ਇਨਹਿਰਾਫ਼. ਮੁੱਢ ਫੇਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.
ਭੇਮੁਖ ਹੋਣਾ। ੨ ਹੁਕਮ ਫੇਰਨਾ. ਨਾਬਰਮਾਨੀ ਕਰਨੀ.

ਇਨਕਾਰ. ਅ. इन्द्र। ਸੰਗਤ—ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਭਾਵ.
ਅਸੀਕਾਰ. ਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ. ਨਾਂਹ.

ਇੰਨਣ. ਦੇਖੋ. ਇੰਧਨ. “ਇੰਨਣ ਜਾਲ ਤਥੇ ਨੋ ਤਾਥੈ.” (ਬਾਭੁ)

ਇਨਡਿਰਾਗ਼. ਅ. इन्द्र। ਸੰਗਤ—ਵੇਲ੍ਹ. ਫੁੱਟੀ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ
‘ਕਰਮੇਂਦ੍ਰਿਯ-ਰੋਧ, ਧਿਰ, ਮੁੱਧ, ਰੁਚਾ ਅਤੇ ਨਿੰਗ. ਗਿਆਨੇਂਦ੍ਰਿਯ-ਕੰਨ, ਰੁਚਾ,
ਨੇਤ੍ਰ, ਜੀਭ ਅਤੇ ਨੱਥ.

ਡਰਾਡਤ ਹੈ.

ਇਨਬਿਸਾਰੁ. ਅ. इन्द्र। ਸੰਗਤ—ਖੁਸ਼ੀ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. ਇਸ ਦਾ
ਮੂਲ ਕਮਤ (ਖੁਲ੍ਹ ਆਜ਼ਾਦੀ) ਹੈ.

ਇਨ ਬਿਧਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਸੇ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਉਂ। ੨ ਇਸ
ਢੰਗ ਨਾਲ. “ਇਨ ਬਿਧਿ ਸਾਫ਼ਰੁ ਤਰੀਐ.” (ਰਾਮ ਮ: ੧)

ਇਨਾ. ਵਿ—ਏਤਾਵਨ. ਇਤਨਾ. ਇਸ ਕਦਰ। ੨ ਦੇਖੋ. ਇਨ੍ਹਾ.

ਇਨਾਇਤ. ਦੇਖੋ. ਇਨਾਯਤ.

ਇਨਾਜ਼. ਅ. इन्द्र। ਸੰਗਤ—ਵਾਗ਼. ਜਗਾਮ ਦੀ ਡੋਰ। ੨ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦਾ
ਵਿਸਥ. ਦ੍ਰਿਸ਼ਤ ਪਦਾਰਥ। ੩ ਵਿਰੋਧ. ਮੁਖਾਲਿਫ਼ਤ.

ਇਨਾਮ. ਅ. इन्द्र। ਇਨਾਮ. ਸੰਗਤ—ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼. ਪੁਰਸਕਾਰ
ਇਨਾਯਤ. ਅ. इन्द्र। ਸੰਗਤ—ਕ੍ਰਿਪਾ. ਮਿਹਰਬਾਨੀ। ੨ ਪ੍ਰਯਤਨ.
ਕੋਸ਼ਿਸ਼.

ਇਨਾਯਤਮਾਨ. ਰਾਹੋਂ ਦਾ ਹਾਕਿਮ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਨੇ
ਜਿੱਤਕੇ ਰਾਹੋਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ.

ਇਨੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ. “ਇਨੀ ਹੁਕਮੁ ਨ ਭੂਇਆ ਜਾਇ.”
(ਸਵਾ ਮ: ੪) ੨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ੩ ਇਤਨੀ. ਏਨੀ.

ਇਨ੍ਹਾ. ਦੇਖੋ. ਏਥੁਆ.

ਇਨੇਹਾ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਜੇਹਾ. ਐਸੀ. “ਭੇਦਨ ਭਗਤਾ ਜੋਤਿ ਇਨੇਹੀ
ਇਨੇਹੀ } ਸਰਬੇ ਪਰਮਲ ਕਰਣਾ.” (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)

ਇਨ੍ਹਾ. ਸਰਵ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ. ਇਨ ਕੋ। ੨ ਏਨ੍ਹਾ ਨੇ. ਇਨ੍ਹੋਂ ਨੇ.

ਇਫ਼ਜ਼ਾਲ. ਅ. इन्द्र। ਇਫ਼ਜ਼ਾਲ. ਸੰਗਤ—ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਭਾਵ
ਮਿਹਰਬਾਨੀ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਫ਼ਤਨ ਹੈ.

ਇਫ਼ਤਰਾ. ਅ. इन्द्र। ਇਫ਼ਤਰਾ. ਸੰਗਤ—ਨਿੰਦਾ। ੨ ਰੁਹਮਤ।
੩ ਭੋਰਤਾਨ. ਮੁਖਾਲਿਫ਼ਤ. ਅਤਿਸ਼ਯੋਕਿ। ੪ ਭੂਠ. ਅਸਤਤ. “ਭੇਦ
ਕਤੇਬ ਇਫ਼ਤਰਾ ਭਾਈ, ਦਿਲ ਕਾ ਫਿਕਰ ਨ ਜਾਇ.” (ਤਿਲੰ
ਕਬੀਰ) ਜੇ ਦਿਲ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੇਦ ਕੁਰਾਨ ਆਦਿ
ਇਫ਼ਤਰਾ ਹਨ.

ਇਫ਼ਤਰਾਕ. ਅ. इन्द्र। ਇਫ਼ਤਰਾਕ. ਸੰਗਤ—ਚੁਦਾਈ. ਵਿਛੋੜਾ.
ਹਿਜਰ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਫ਼ਰਕ ਹੈ.

ਇਫ਼ਤਰਾਤੁ. ਅ. इन्द्र। ਅਧਿਕਤਾ. ਬਜਾਦਤੀ.

ਇਫ਼ਰੀਤ. ਅ. इन्द्र। ਸੰਗਤ—ਸਿੰਨ. ਦੇਉ। ੨ ਵਿ—ਬਲਵਾਨ.
ਸ਼ਕਤਿਮਾਨ.

ਇਫ਼ਲਾਸ. ਅ. इन्द्र। ਸੰਗਤ—ਦਰਿਦ੍ਰਤਾ. ਮੁਫ਼ਲਿਸੀ. ਨਿਰਪਨਤਾ.

ਇਫ਼ਾਯੁਹ. ਅ. इन्द्र। ਦੇਖੋ. ਅਫ਼ਾਕਾ.

ਇਥ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣ. ਇਸ ਸਮੇਂ. ਅਥ. “ਇਥ ਕੇ ਰਾਹੇ ਜੰਮਨਿ
ਨਾਹੀ.” (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਨਾਹਟੀਆਂ) ਹੁਣ ਦੇ ਭੀਜੇ ਖੇਤ ਜੰਮਦੇ
(ਉਕਦੇ) ਨਹੀਂ.

ਇਥ ਤਥ. ਦੇਖੋ. ਅਥ ਤਥ. “ਇਥ ਤਥ ਵਿਰਿ ਪਛਤਾਈ.”
(ਓਅੰਕਾਰ)

ਇਥਤਿਦਾ. ਅ. इन्द्र। ਇਥਤਿਦਾ. ਸੰਗਤ—ਆਰੰਭ. ਮੁੱਢ. ਆਦਿ।

੭ ਉਤਪਤਿ.

ਇਬਨ. ਅ. ੭. ਬੇਟਾ. ਪੁਤ੍ਰ.

ਇਬਰਤ. ਅ. ੭. ਸੰਕਸ਼—ਨਸੀਹਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ. ਸਿਖਤਾ ਲੈਣੀ.

ਇਬਰਾਹੀਮ. ਅ. ੭. ਹੀ. ਅਬਰਾਹਮ Abraham. ਵਿ—ਕੌਮ ਦਾ ਬਾਨੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਮੁਖੀਆ.

੭ ਸੰਕਸ਼—ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪੈਗੰਬਰ, ਜੋ ਨੂਹ ਦੀ ੧੧ ਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸਲ (ਤੇਰਾਹ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਬਰਾਹੀਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ “ਸਾਰਾਹ” ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਫੇਰ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ “ਹਾਜਿਰਾ” (Hagar) ਨਾਮਕ ਕੋਲੀ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ “ਇਸਮਾਈਲ” ਪੁਤ੍ਰ ਜੰਮਿਆ. ਸਮਾ ਪਏ ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਪੋਟੇ ਭੀ “ਇਸਹਾਕ” ਪੁਤ੍ਰ ਜੰਮਿਆ. ਜਦ ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਹੋਪਈ, ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੌਕਣਾ ਦਾ ਰਕਤਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ. ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਆਖੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਹਾਜਿਰਾ ਨੂੰ ਇਸਮਾਈਲ ਸਮੇਤ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਮ ੩੪.

ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਔਲਾਦ ਇਸਰਾਈਲ ਵੰਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਯਹੂਦੀ ਭੇ ਈਸਾਈ ਚੱਲੇ. ਅਤੇ ਇਸਮਾਈਲ ਦੀ ਔਲਾਦ ਕੁਰੈਸ਼ ਵੰਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਪੈਦਾ ਹੋਏ.

ਸੁੰਨਤ (ਖਤਨਾਹ) ਦੀ ਰਸਮ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਹੀ ਚਲਾਈ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਿਸੇ ਧਰਮਕ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਸਮ ਨੂੰ ਇਬਰਾਹੀਮ ਵਾਹਾ ਮੁਦਾ ਦਾ ਮੁਕੰਮ ਮੰਨਕੇ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਈਸਾਈ ਭੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਭਲਕਿ ਹਜਰਤ ਈਸਾ ਦੀ ਭੀ ਸੁੰਨਤ ਹੋਈ ਸੀ. ਅਤੇ ਐਬਸੀਨੀਆ ਦੇ ਈਸਾਈ ਹੁਣ ਭੇੜੀ ਭੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਜਦ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਸੁੰਨਤ ਆਪ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਤਦ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ੯੯ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ. ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੂੰ ਖਲੀਲੂਲਾ (ਅੱਲਾ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ) ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਇਬਰਾਹੀਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ੧੭੫ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ. ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ ਹੁਬ੍ਰ (Hebron) ਫਿਲਸਤੀਨ (Palestine) ਵਿੱਚ ਯਾਕੂਬਾ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ.

ਕਬੀਰ ਸੀ ਦੀ ਇਸ ਕੁਝ ਦਾ—“ਸਕਤਿ ਸਨੇਹ ਕਰਿ ਸੁੰਨਤਿ ਕਰੀਐ. ਮੇ ਨ ਬਦਉਗਾ ਭਾਈ!” ਅਰਥ ਕਰਦੇਹੋਏ ਕਰਾਨੀ, ਇੱਕ ਲੋਕਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਥਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰਾਹ ਨੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਤੋਂ ਪੁੱਤ ਕਰਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਾਜਿਰਾ ਨਾਲ ਸੰਭਾ ਨਾ ਕਰੇ, ਜੇ ਕਰੇਗਾ ਤਦ ਭਾਰੀ ਦੰਡ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰੰਤੂ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਪੁਤਿਕਤਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਤੇ ਸਾਰਾਹ ਨੇ ਪਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਆਖੇ ਵਡੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਅਰਥਾਤ ਮੁੰਡਾ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀ ਦਾ ਅਵਰਣ ਰੂਪ ਮਾਸ ਕੱਟਕੇ ਪੁਟਰੀਕ

ਆਸਾ ਕਬੀਰ.

ਦਾ ਪ੍ਰਾਇਸਚਿਤ ਕੀਤਾ. ਚਾਹੇ ਏਹ ਕਥਾ ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦਾ ਬੀਜ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਹਾਜਿਰਾ ਨੂੰ ਪੁਤ੍ਰ ਸਮੇਤ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਅਤੇ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਰਸਮ ਇਬਰਾਹੀਮ ਤੋਂ ਚੱਲੀ.

੭ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਈਸਾਇਨ ਦਾਸ਼ੀ “ਮੇਰੀ” ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ, ਅਤੇ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ੪ ਬਲਮ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਜੋ ਇਬਰਾਹੀਮ ਅਧਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਇਹ ਰਾਜ ਤਨਕਕੇ ਸੰਨਤਾਸੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਪੁਰਣ ਬੁਹਮਕਤਾਨੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੫ ਦੇਖੋ, ਬਹਮੀਸ਼ਾਹ.

ਇਬਰਾਹੀਮ ਲੋਦੀ. ੭. ਸਿਰੰਦਰ ਬਾਹ ਲੋਦੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸਨ ੧੫੧੭ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਬਹਮਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ. ੨੦ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਨ ੧੫੭੬ (ਸੰਮਤ ੧੫੮੩) ਨੂੰ ਪਾਨੀਪਤ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਲੋਦੀਵੰਸ਼ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ ਮਿਟਾਏ ਮੁਕਤਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਬਣਾਇਆ. ਦੇਖੋ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ, ਨੰ: ੨੮.

ਇਬਰਾਨੀ. ਅ. ੭. ਸੰਕਸ਼—ਫਲਾਤੀਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਭੋਲੀ. ਹੀਬ੍ਰੂ (Hebrew). ੭ ਯਹੂਦੀ. Jew.

ਇਬਲੀਸ^੧. ਅ. ੭. ਵਿ—ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਵਾਂਜਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਕਸ਼—ਬੈਡਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਬਲੀਸ ਅਤੇ ਸੈਤਾਨ.

ਇਬਲੀਸੀ. ਵਿ—ਬੈਡਾਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਬੈਡਾਨੀ. ਬੈਡਾਨ ਦਾ. ਦੇਖੋ, ਇਬਲੀਸ.

ਇਬਲੋ. ਇਤਨਾ ਵਧਾ. “ਇਬਲੋ ਜਾਂਕੇ ਪੋਟੇ.” (ਬੰਨੋ)

ਇਬਾਦਤ. ਅ. ੭. ਸੰਕਸ਼—ਪੂਜਾ. ਭਗਤਿ. ਬੰਦਗੀ. “ਨ ਕੀਤੀ ਇਬਾਦਤ ਨ ਰੱਖਾ ਇਮਾਨ.” (ਨਸੀਹਤ)

ਇਬਾਦਤ. ਅ. ੭. ਸੰਕਸ਼—ਵਾਕਸਰਚਨਾ. ਸਭਦਾਂ ਨੂੰ ਵਾਕਸਰਚਨ ਦੀ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ.

ਇਬ. ਸੰ. ਸੰਕਸ਼—ਹਾਥੀ। ੨ ਪਰਿਵਾਰ. ਕੁਟੁੰਬ (ਕੁਟੰਬ). “ਲਜੇ ਮੰਡ ਇਬ ਸੁੰਡ ਬਾਹੁ.” (ਬੂਪਬੂਸਣ)

ਇੰਤ. ਸੰ. ੭. ਧਾ—ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਬਟੋਰਨਾ.

ਇਡੀ. ਸੰ. ਸੰਕਸ਼—ਯਥਾ. ਇਡ ਦੀ ਮਦੀਨਾ। ੨ ਸੰ. ਇਡਨ. ਵਿ—ਹਾਥੀ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਪਾਸ ਹਾਥੀ ਹੋਵੇ। ੩ ਸੰਕਸ਼—ਭਜਾ। ੪ ਮਹਾਵਤ। ੫ ਬਸਤ੍ਰਨਾਮਕਾ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਨਾਉਂ ਇਡੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗ ੪੫੩.

ਇੰਡੀ. ਦੇਖੋ, ਇਡੀ.

ਇਮ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਦੇਵ. ਐਸੇ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਸ ਵਧ. ਇਉਂ। ੨ ਭਾ ੭! ਸਰਵ—ਈ ਦਾ ਸਰੂਪ. ਜਿਥੇ—ਇਮਸਬ. ਇਮਰੋਜ ਪਾਨੀਪਤ ਤੀਨ ਪਾਸ ਇਬਰਾਹੀਮ ਦੀ ਕਬਰ ਸਾਧਾਰਣ ਕਈ ਹੋਈ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿੱਚ “ਇਨੀਸ਼ਿਅ” ਨਾਉਂ ਦਾ ਵੋਤ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਲਤਾਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਬਾਬਦ ਇਹੀ ਇਬਲੀਸ ਹੈ ਦੇਖੋ, ਮੰਡਨ ੧, ਮੰਤ੍ਰ ੪੪.

(ਇਸ ਰਾਤ, ਇਸ ਦਿਨ) ਅਦਿ.
 ਇਮਸ਼ਬ. **إمشب** ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ.
 ਇਮਕਾਨ. **إمكان** ਮੁਮਕਿਨ ਹੋਣਾ. ਹੋ ਸਕਣਾ. ਸੰਭਵ ਹੋਣਾ.
 ਇਮਰਹਾਨ } **إمراهان** ਸੰਗਤ—ਪਰਿਵਾਰ (ਪਰੀਖਤਾ). ਜਾਂਚ.
 ਇਮਤਿਹਾਨ } Examination.
 ਇਮਤਿਜਾਜ਼. **إمتحان** ਸਿੱਖ (ਰੁਦਾ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਭਰਖ
 ਬਰਨਾ. ਭੇਦ ਕਰਨਾ.
 ਇਮਦਾਦ. **إمداد** ਸੰਗਤ—ਮਦਦ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸਹਾਇਤਾ.
 ਇਮਰੋਜ਼. **إمروز** ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ.
 ਇਮਲਾ. **إملا** ਸੰਗਤ—ਨਿਖਟ ਦਾ ਢੰਗ. ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਮਾਰੂ
 ਦਾ ਯਥਾਯੋਗ ਵਰਤਣਾ. Orthography.
 ਇਮਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਮਲੀ ੩.
 ਇਮਾਂ } ਦੇਖੋ, ਈਮਾਨ. "ਅਮੀਨੁਲ ਇਮਾਂ ਹੈ." (ਜਪੁ) ਭੰਡੀਰ
 ਇਮਾਨ } ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਹੈ.
 ਇਮਾਨਰ. ਦੇਖੋ, ਅਮਾਨਤ.
 ਇਮਾਮ. **إمام** ਸੰਗਤ—ਰੂਹ. ਧਰਮ ਦਾ ਆਚਾਰਯ. "ਹਿੰਦੂ
 ਤੁਰਕ ਕੋਊ ਰਾਫਜੀ ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ." (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ, ਇਮਾਮਸਾਫੀ।
 ੨ ਭਾਵਸਾਧ। ੩ ਆਰੂ. ਪੇਸ਼ਵਾ। ੪ ਮਾਲਾ ਦਾ ਸਿਰੋਮਣਿ ਮਣਕਾ.
 "ਮੇਰੇ ਇਮਾਮ ਰਜਾਇਕੇ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨ ਨਾਉਂ ਛਟਾਯਾ." (ਭਾਬੁ)
 ੫ ਇਮਾਮ ਸ਼ਬਦ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਲਈ ਭੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰੁਹਾਨ
 ਸੂਰਤ ੧੧, ਆਖਤ ੨੭.
 ਇਮਾਮਸਾਫੀ. **إمام سافى** ਇਮਾਮਸਾਫੀ ਸੰਗਤ—ਸੁੰਨੀ ਫਿਰਕੇ
 ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਚਾਰਯ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨੀ ਸ਼ਬਦ।
 ੨ ਇਮਾਮਸਾਫੀ. ਸਾਫ਼ਵੀ ਇਮਾਮ ਦਾ ਚੇਲਾ. ਭਾਵ, ਸੁੰਨੀ.
 "ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕੋਊ ਰਾਫਜੀ ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ." (ਅਕਾਲ) ਕੋਈ
 ਰਾਫਜੀ (ਸੀਆ) ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਇਮਾਮ ਸਾਫ਼ਵੀ (ਸੁੰਨੀ) ਹੈ.
 ਇਮਾਮ ਬਖਸ਼. ਇੱਕ ਸਾਹੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਹਰਿਕੋਇੰਦਪੁਰ
 ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਜਗਤੋ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮੋਇਆ.
 ਇਮਾਮ ਬਾਤਾ. **إمارة** ਸੰਗਤ—ਇਮਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਨਾਉਂ
 ਜੋ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿੱਚ ਭਾਜੀਏ ਛਟਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਬਣ ਦਾ
 ਅਹਾਤਾ, ਜੋ ਕਰਬਲਾ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕਰਬਲਾ.
 ਇਮਾਮ. **إمارة** ਦਸਤਾਰ. ਸਰਬੰਦਾ ੨ ਜੇਹੇ ਦਾ ਟੋਪ, ਜੋ
 ਕਵਚ ਨਾਲ ਪਹਿਨੀਦਾ ਹੈ.
 ਇਮਾਮੁਦੀਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸੀਜ਼ੁਦੀਨ.
 ਇਮਾਰਤ. **إمارة** ਇਮਾਰਤ. ਸੰਗਤ—ਤਾਮੀਰ. ਉਸਾਰੀ।
 ੨ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮਕਾਨ। ੩ **إمارة** ਅਮੀਰੀ ਭਾਵ. ਅਮੀਰਪੁਣਾ.
 ਇਮਾਲਹ } **إمارة** ਸੰਗਤ—ਤੁਕਣ (ਮਾਯਲ ਹੋਣ) ਦਾ ਭਾਵ।
 ਇਮਾਲਾ } ੨ ਵਜਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਆ ਦਾ ਏ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਜੈਸੇ—
 ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਹਸੇਬ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਕਤੇਬ ਅਦਿ.
 ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਨਮਨਉ ਦਾ ਇਮਾਮਬਾਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਹੈ.

ਇਮਿ. ਦੇਖੋ, ਇਮ.
 ਇਮੀ. ਇਮ ਹੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਐਸੇ ਹੀ. ਬੋਹੀ. ਇਵੇ ਹੀ. ਦੇਖੋ,
 ਇਮ.
 ਇਮੀ. ਸੰ. **इयम्**. ਸਰਵ—ਇਹ. ਧਰ.
 ਇਰਸਾਦ. **إرساد** ਸੰਗਤ—ਰੁਸਦ (ਠੀਕ ਰਸਤੇ ਪੁਰ ਚਲਣਾ).
 ਇਰਸਾਦ ਠੀਕ ਰਸਤੇ ਪੁਰ ਚਲਾਉਣਾ। ੨ ਭਾਵ—ਹੁਕਮ. ਆਗ਼ਤਾ.
 ਇਰਸਾਲ. **إرسال** ਰਸਲ (ਭੇਜਣ) ਦਾ ਭਾਵ. ਭੇਜਣਾ.
 ਇਰਖਾ. ਦੇਖੋ, ਈਰਖਾ.
 ਇਰਣ. ਦੇਖੋ, ਈਰਣ.
 ਇਰਟੀ. ਵਿ—ਟੀਰਟ ਥਰਨ ਵਾਲੀ. ਪੁਰਣ ਵਾਲੀ. "ਨਮੋ ਪੇਖਟੀ
 ਸੇਖਟੀ ਸਰਬ ਇਰਟੀ." (ਚੰਡੀ ੨) ੨ ਇਰਾ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਵਾਲੀ.
 ਇਰਤਬਾਤ. **إرتباط** ਸੰਗਤ—ਲਗਾਉ. ਸੰਬੰਧ. ਰਾਮੈਲੁਕ.
 ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਰਬਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬੰਨ੍ਹਣਾ.
 ਇਲਮ. **إلم** ਇੱਕ ਭਾਗ, ਜੋ ਬਾਮ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੱਦਾਦ ਨੇ
 ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰਕ ਦੇ ਭਾਗ ਅਦਨ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਤੇ
 ਛਟਾਇਆ ਸੀ.
 ਇਲਮ. **إلم** ਸੰਗਤ—ਈਰਾਨ, ਰੂਮ ਅਤੇ ਫ਼ਰੰਕ ਦੇ
 ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਰਮੇਨੀਆ ਆਖਦੇ ਹਨ.
 ਇਲਮਨੀ. ਵਿ—ਇਲਮਨ ਦਾ ਵਸਨੀਕ. ਆਰਮੇਨੀਅਨ.
 Armenian. "ਇਲਮਨੀ ਰੂਮੀ ਜੰਗੀ ਦੁਸਮਨਦਾਰ." (ਭਾਬੁ)
 ਦੇਖੋ, ਰੂਮੀ ਜੰਗੀ.
 ਇਰਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੨ ਨਦੀ। ੩ ਵਿਹਸਪਤਿ ਦੀ
 ਮਾਤਾ। ੪ ਸਰਾਬਾ ੫ ਵਾਣੀ (ਬਾਣੀ) ੬ ਖੁਸ਼ੀ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ। ਅੰਨ.
 ਅਨਾਜ.
 ਇਰਾਕ. **إيراق** ਸੰਗਤ—ਓਰਿਆ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ. ਫ਼ਫ਼ਾਰ।
 ੨ ਈਰਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਗ, ਜੋ ਮੁਰਾਸਾਨ ਦੇ ਪੂਰਬ ਹੈ। ੩ ਭਾਰਸ
 ਅਤੇ ਅਰਬ ਦੇ ਮੱਧ, ਓਰਿਆ ਦਸਲਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਾਤ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦਾ
 ਇਲਾਕਾ, ਜੋ ਇਰਾਕੀ ਅਰਬ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ
 ਬਕਦਾਦ ਅਤੇ ਬਸਰਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਰ ਹਨ. Mesopotamian।
 ੪ ਅੰਗਣ. ਸਹਨ. ਵੇਹਤਾ। ੫ ਚਮਨ। ੬ ਦੇਖੋ, ਅਰਾਕ.
 ਇਰਾਕੀ. **إيراقى** ਵਿ—ਇਰਾਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਤ—
 ਇਰਾਕ ਦਾ ਖੇਤਾ। ੩ ਮਾ—ਟੱਟੂ, ਟੈਰਾ। ੪ ਖੇਤਾ, ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼
 ਦਾ ਹੋਵੇ.
 ਇਰਾਦਾ. **إرادة** ਸੰਗਤ—ਸੰਕਲਪ. ਫ਼ਰਣਾ. "ਜੰਗ ਇਰਾਦਾ
 ਕੀਨ." (ਰੁਪੁਸੁ) ੨ ਇੱਛਾ। ੩ ਨਿਸ਼ਚਾ. ਯਕੀਨ.
 ਇਰਾਵਤੀ. ਐਰਾਵਤੀ. ਦੇਖੋ, ਰਾਵੀ.
 ਇਰਾਬਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਇਰਾ (ਜਲ) ਵਾਲਾ. ਵਾਰਿਧਿ. ਸਮੁੰਦਰ।
 ੨ ਐਰਾਵਤ ਨਾਗ ਦੀ ਕੰਨਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ.
 ਇਰੰਭ. ਦੇਖੋ, ਏਰੰਭ. "ਰੂਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਇਰੰਭ ਬਾਪੁਰੇ." (ਅਸਾ
 ਰਦਿਦਾਸ)

ਇਰੰਡ ਖਰਬੂਜਾ. ਦੇਖੋ, ਪਪੀਤਾ.

ਇਲ. ਸੰਗਤਾ—ਚੀਲ. ਚਾਵਣਾ. ਇਲੁ. ਦੇਖੋ, ਚਿੱਲ. "ਜਿਥੇ ਭਿਠਾ ਮਿਰਤ ਕੇ, ਇਲ ਬਹਿਰੀ ਆਇ." (ਵਾਰ ਕਉ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਭੁਲ. ਧ—ਜਾਣਾ. ਭੋਜਣਾ. ਨੀਂਦ ਨੈਣਾ. ਵੈਂਕਣਾ ਸਿੱਟਣਾ. ਫੋਲਾਉਣਾ.

ਇਲਹਾਮ. ਅ ੧੫! ਸੰਗਤਾ—ਇਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵੱਲੋਂ ਉਤਰਨਾ. ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਆਗ਼ਾ ਦਾ ਫੁਰਨਾ. Revelation.

ਇਲਜ਼ਾਮ. ਅ ੧੧! ਸੰਗਤਾ—ਕਲੰਕ. ਦੋਸ਼. ੨ ਦੋਸ਼ਚੋਪਣ. ਕਲੰਕ ਲਾਉਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਇਲਤ. ਸੰਗਤਾ—ਔਲੋ. ੨ ਚੰਚਲਤਾ. ੩ ਬਰਾਰਤਾ. ੪ ਅ ੧੫ ਇੱਲਤ. ਥਾਰਣ. ਸਬਬ. ਹੋੜਾ. ੫ ਰੋਗ.

ਇਲਤਿ. ਵਿ—ਇੱਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਰੀਰ. ਇੱਲਤੀ. "ਇਲਤਿ ਕਾ ਨਾਉ ਰਉਧਰੀ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਮਲਾ) ੨ ਦੇਖੋ. ਇਲਤ ੪. ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅਜੇਹੇ ਅਰਬੀ ਭਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਸਿਹਾਰੀ ਆਜਾਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੁਦਰਤਿ ਰਹਿਮਤਿ ਆਦਿ.

ਇਲਤਿਜਾ. ਅ ੧੩! ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਅਰਦਾਸ. ੨ ਰਖਤਾ (ਰਕਾ).

ਇਲਤਿਮਾਸ. ਅ ੧੨! ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਬੇਨਤੀ. ਅਰਦਾਸ. ੨ ਤਲਾਬ. ਚੁੰਡਾ. ੩ ਰੁਚੀ. ਇੰਝਾ.

ਇਲਮ. ਅ ੧੪! ਸੰਗਤਾ—ਭਾਨ, ਵਿਦਯਾ. ਜਾਣਨਾ. ਦੇਖੋ, ਵਿਦਯਾ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਇਲਮ ਦੇ ਭੇਦ.

ਇਲ ਮਲਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਇਲ ਅਤੇ ਮਲਾਲੀ. "ਇਲ ਮਲਾਲੀ ਗਿਦਤ ਭਾਵ." (ਭਾਗੁ) ਇਲੁ, ਕਾਲ ਕਤਫੀ (ਸ਼ਰਾਮਾ). ਕਿੰਦਤਾਂ ਦਾ ਬੋਲਣਾ, ਡਾਰ (ਧੁੜ) ਦਾ ਉਡਣਾ (ਵਾਉਦਰੇਲੇ) ਆਦਿਕ ਸ਼ਬਦ.

ਇਲਮਾਸ. ਹੀਰਾ. ਵਜ੍ਹਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲਮਾਸ. "ਕਲਪੈਤ ਮਝੇ ਇਲਮਾਸ ਸਰੀ." (ਸਲੋਹ)

ਇਲਮਾਨੀ. اَلْمَانِي ਅਲੀਮਾਨੀ. ਸੰਗਤਾ—ਯਮਨ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਜਾਤਿ. "ਇਲਮਾਨੀਰੁ ਹਲੱਬੀ ਮਫ਼ਰਬਿ ਕਿਰਚ ਜਹੂਬੀ ਜਾਤੀ." (ਗੁਪੁਸੁ) ਇਲਮਾਨੀ ਅਰੁ (ਅਤੇ) ਹਲੱਬੀ.

ਇਲਵਿਲਾ. ਸੰਗਤਾ—ਵਿਸ਼ਵਾ ਮੁਨਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕੁਛੇਰ ਦੀ ਮਾਤਾ. ਇਹ ਕੁਣਵਿੰਦੁ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੀ.

ਇਲਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪਾਰਵਤੀ. ਦੁਰਗਾ. ੨ ਕਉ. ੩ ਪ੍ਰਿਥਵੀ. ੪ ਸਰਸੁਤੀ. ੫ ਰਜਾ ਇਕ੍ਰਾ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰੀ. ੬ ਚਤੁਰ ਇਸਤ੍ਰੀ. ੭ ਧਾ—ਵਿਲਾਸ ਕਰਨਾ.

ਇਲਾਇਚੀ. ਦੇਖੋ, ਇਲਾਯਚੀ.

ਇਲਾਹ. اَلْهِ ਵਿ—ਪੁਜਤਾ. ੨ ਸੰਗਤਾ—ਈਸ਼ੁਰ. ਕਰਤਾਰ. ਔਲਾ. "ਏ ਇਲਾਹ ! ਤੈਂ ਇਹ ਕਸ ਕੀਨਾ?" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੭੭)

'ਯਹੂਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ "ਇਲੋਹਾ" ਸ਼ਬਦ ਹੈ

ਇਲਾਹੀ. اَلْهِ ਵਿ—ਈਸ਼ੁਰੀਯ. ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਰੱਬੀ. "ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਈ ਦਾਤ ਇਲਾਹੀ." (ਭਾਗੁ)

ਇਲਾਹੀ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ.

ਇਲਾਹੀ ਕਲਾਮ. ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ. ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਬਾਣੀ. ੨ ਵੇਦ. ਬਾਈਬਲ. ਕੁਰਾਨ ਆਦਿ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਜੋ ਰਿਖੀ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ.

ਇਲਾਕ. اَلْهِ ਪੁਕਾਬ. ਚਮਤਕਾਬ. ਚਮਕ.

ਇਲਾਕਾ. ਅ ੧੭! ਅਲਾਕਾਹ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਬੰਧ. ਤਅਰੁਕ. ੨ ਪ੍ਰਾਂਤ. ਦੇਸ਼. ੩ ਰਾਜ (ਰਾਸਤਾ)

ਇਲਾਚੀ. ਦੇਖੋ, ਇਲਾਯਚੀ.

ਇਲਜ. ਅ ੮੪! ਸੰਗਤਾ—ਯਤਨ. ਉਪਾਇ. ੨ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ. ੩ ਯੁਕਤਿ. ਤਦਬੀਰ.

ਇਲਾਪਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਇਲਾ (ਪ੍ਰਿਥਵੀ) ਦਾ ਸੁਆਮੀ. ਰਾਜਾ.

ਇਲਾਬੁਤ. ਦੇਖੋ, ਇਲਾਬਰਤ.

ਇਲਾਮ. ਅ ੧੫! ਇਅਲਾਮ. ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ. ਸਿਫਾਰਸੀ ਪਤ੍ਰ. ਪੁਸ਼ਤਾਪਤ੍ਰ. ੨ ਪਰਵਾਨਾ. ਆਗ਼ਾਪਤ੍ਰ. "ਤਕ ਕਾਜੀ ਨਿਖਦੀਨ ਇਲਾਮ." (ਗੁਪੁਸੁ) "ਤਾਂ ਸੋ ਨਰ ਕਾਜੀ ਪਹਿ ਗਈ ਨੈ ਇਲਾਮ ਪਸਾਦਨ ਸੰਕ ਅਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੪੪)

ਇਲਾਮਤ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਮਤ.

ਇਲਾਯਚੀ. ਸੰ. ਏਲਾ—ਏਲਾ ਸੰਗਤਾ—ਲਾਇਚੀ. *l. Alpinia Cardamomum*. ਹੁਕੀਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਕਰਮ ਮੁਸਕ ਨਿਖੀ ਹੈ. ਇਹ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ. ਵੱਖ ਵਧਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਹਟਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਬੰਠ ਸਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਗੁਰਦੇ ਅਤੇ ਮਸਾਲੇ ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਡਰਦਿ (ਕਯ) ਬੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਇਲਾਯਚੀ ਦਾਣਾ. ਸੰਗਤਾ—ਇਲਾਇਚੀ ਦਾ ਬੀਜ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਇਹ ਮਿਠਾਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਰਪਨ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਘਰੀਂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਨੂੰ ਮਖਾਣਾ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਮਖਾਣਾ.

ਇਲਾਬਰਤ. ਸੰ. ਖ਼ਲਾਫਤ ਅਬਦਾ ਖ਼ਲਾਫ਼ਤ. ਸੰਗਤਾ—ਭਾਗਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਬੂਦੀਪ ਦਾ ਇੱਕ ਖੰਡ, ਜੋ ਮਾਲਕਵਾਨ ਪਰਬਤ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ, ਕੰਧਮਾਦਨ ਤੋਂ ਪੂਰਬ, ਨੀਲਗਿਰਿ ਤੋਂ ਦੱਖਣ, ਅਤੇ ਨਿਸਿਦ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹੈ.

ਇਲਾਵਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਵਾ.

ਇਲਾਵੁਤ. ਦੇਖੋ, ਇਲਾਬਰਤ.

ਇੱਲ. ਦੇਖੋ, ਇਲ ਅਤੇ ਚਿੱਲ.

ਇੱਲਤੀ. ਦੇਖੋ, ਇਲਤਿ ੧.

ਇੱਲਾ. ਅ ੧੧! ਵਜ੍ਹਾ—ਪਰੰਤੂ. ਲੇਖਿਨ. ਪਰ.

ਇਲੂਲ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਦੰਤ, ਜੋ ਸਿੰਹਿਕਾ ਦੇ ਕਰਭ ਤੋਂ

ਵਿਪ੍ਰੀਤਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ ਮਹਾਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਈ 'ਵਾਤਾਪਿ' ਨੂੰ ਮੀਠਾ ਬਣਾਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮਾਸ ਰਿੰਨ੍ਹਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਖਵਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰੋਜ਼ਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦ ਵਾਤਾਪਿ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਆਇਆ, ਤਦ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਪਾਤਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਅੰਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਇਕੱਲ ਨੇ ਮਾਰੇ, ਪਰ ਇੱਕ ਵੇਰ ਅਗਸਿ ਮੁਨੀ ਵਾਤਾਪਿ ਨੂੰ ਖਾਥੇ ਹਜਮ ਕਰ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕੱਲ ਦਾ ਬੁਨਾਇਆ ਪੇਟ ਪਾਤਕੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਕੱਲ ਤੀ ਰਿਖੀ ਦੀ ਕ੍ਰੋਧਾਗਨਿ ਨਾਲ ਭਸਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਵ } ਸੰ. ੩੫. ਧਾ—ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣਾ, ਵਧਾਪਨਾ, ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਾ।
ਇਵ } ੨ ਕਿ. ਵਿ—ਏਵ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਐਸੇ।
ਇਉਂ. "ਜੋ ਇਵ ਬੂਝੈ, ਸੁ ਸਹਜਿ ਸਮਾਣਾ." (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ)
੩ ਅਥ. ਹੁਣ. "ਇਵ ਛੂਟੇ ਫਿਰਿ ਫਾਸ ਨ ਪਾਇ." (ਚੰਮਕਾਰ)
੪ ਸੰ. ੩੫. ਵਜ—ਭੁੱਲ, ਬਰੋਬਰ। ੫ ਜਰੂਰ, ਨਿਸ਼ਚਯ। ੬ ਮਾਨੋ, ਯੋਧਾ।

ਇਵਹੀ, ਯੋਹੀ, ਐਸੇਹੀ, ਇਉਂਹੀ, ਇਵੇਹੀ, ਦੇਖੋ, ਇਵ.
"ਬਿਖਈ ਦਿਨ ਚੈਨ ਇਵਹੀ ਕੁਦਾਈ." (ਸਾਭ ਮ: ੫) ਭਾਵ—
ਵਿਥਾ ਵਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਵਜ. ਅ. ੧੫. ਵਿਵਜ. ਸੰਕੜਾ—ਭਦਲਾ, ਪ੍ਰਤਿ-ਭਦਲਾ, ਵਟਾਂਦਰਾ।

ਇਵੇਂ. ਕਿ. ਵਿ—ਏਵ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਸੇ, ਇਉਂ।

ਇਵੇਹਾ, ਕਿ. ਵਿ—ਐਹੋ ਜੇਹਾ, ਅਜੇਹਾ, ਐਸਾ. "ਫਿਟ ਇਵੇਹਾ ਜੀਵਿਆ ਜਿਤੁ ਖਾਇ ਵਧਾਇਆ ਪੇਟ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਜੁਹੀ)

ਇਤਾ. ਸੰ. ੬੫—ਇਤਾ. (ਇਲ—ਅਥ) ਸੰਕੜਾ—ਕੋਠੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀਹੋਈ ਇੱਕ ਨਾਤੀ, ਜੋ ਖੋਥੀ ਨਾਸਿਕਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੰਕਰੋਡ ਦੇ ਖੰਭੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦਿਮਾਛ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਤੀ ਦੁਆਰਾ ਯੋਧੀ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਚੰਦਨਾਤੀ ਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਚੰਦਮਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।
"ਇਤਾ ਪਿੰਡਲਾ ਸੁਖਮਨ ਬੰਦੇ." (ਕਉਂ ਕਬੀਰ) ੨ ਕਉਂ।
੩ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੪ ਉਸਤਤਿ, ਤਾਅਰੀਫ਼। ੫ ਦੇਵੀ, ਦੁਰਗਾ. "ਇਤਾ ਮ੍ਰਿਤਾ ਭੀਮਾ ਜਗਧਾਤ੍ਰੀ." (ਸਲੋਹ) ੬ ਪੁਰੁਰਵਾ ਦੀ ਮਾਂ, ਜੋ ਬੁਧ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਵੈਵਸ੍ਵਤ ਮਨੁ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ੭ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਮਤੇਈ, ਵਸੁਦੇਵ ਦੀ ਇੱਕ ਇਸਤ੍ਰੀ।

ਈ. ਸੰ. ੬. ਧਾ—ਜਾਣਾ, ਫੈਲਣਾ, ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ, ਖਾਣਾ ਸਿੱਟਣਾ, ਭੇਜਣਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ। ੨ ਪੁਤਰ—ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਤਨੇਕ ਵਿਭੇਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨਾਕੇ ਸੰਗੜਾ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਸੁਰਮ ਤੋਂ ਸੁਰਮੀ, ਸਰਾਬ ਤੋਂ ਸਰਾਹੀ ਆਦਿਕ, ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਸਬਦ ਇਸ਼੍ਰੀਲਿੰਗ ਬਣਾਈਦੇ ਹਨ, ਜੈਸੇ—ਸੋਟਾ ਤੋਂ ਸੋਟੀ, ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਘੋੜੀ ਆਦਿਕ। ੩ ਸੰਗੜਾ—ਇਸ ਕਥਾ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਬਿਨਾ ਸੰਕੋਚ ਮਾਸ ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਦੇਖੋ, ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਯਨ ਅਤੇ ਮੰਸ।

ਲਕਸ਼ਮੀ। ੪ ਸਰਸੁਤੀ. "ਕੁਰ ਪਾਰਬਤੀ ਮਾ ਈ." (ਜਪੁ) ਕੁਰੂ ਹੀ ਦੁਰਗਾ, ਮਾ (ਲੱਕਸ਼ਮੀ) ਅਤੇ ਈ (ਸਰਸੁਤੀ) ਹੈ। ੫ ਸਰਵ—ਇਹ, ਯਹ। ੬ ਰਤ—ਪ੍ਰਸਿ੍ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ, ਨਿਸ਼ਚੇਹੀ. "ਕਰਮ ਧਰਮ ਸਕਲਾਈ ਖੋਵੈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੭ ਦੂਸਰੇ ਕਾਰਕ ਦਾ ਭੀ ਇਸ ਤੋਂ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—"ਸਿਖੀ ਅਤੇ ਸੰਕੜੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰਿਆ." (ਰਾਮ ਵਾਰ ੩) ਸਿੱਖ ਸੰਕੜਾਂ ਨੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਕੇ (ਜਾਣਕੇ) ਨਮਸਕਾਰਿਆ। ੮ ਦੇਖੋ, ਈ।

ਈ. ਪੁਤਰ—ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਨੇ, ਸੇ, ਤੋਂ, ਸੰਕ, ਸਾਬ ਆਦਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਮੇਰੀ ਰੁਣ ਰੁਣ ਲਾਇਆ." (ਵਡ ਮ: ੧) ਮੇਰਾਂ ਨੇ. "ਭਲੀਂ ਹਉ ਸੋਹਾਗਣਿ ਭੈਣੇ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੧) ਭੱਲਾਂ ਨਾਲ। ੨ ਭਾ ੫। ਸਕਾ—ਇਹ, ਯਹ. "ਈ ਦੇ ਆਲਮ ਜੁਮਲਹ ਪੁਰ ਅਬ ਨੂਰੇ ਓਸੁ." (ਜਿੰਦਗੀ)

ਈਸ. ਸੰ. ਈਸ. ਸੰਕੜਾ—ਸ੍ਰਾਮੀ, ਮਾਲਿਕ। ੨ ਕਰਤਾਰ, ਜਗਤਨਾਥ. "ਤਉ ਕੁਟ, ਈਸ! ਬਰਨ ਨਹੀ ਸਾਬਉ." (ਨਟ ਅ: ਮ: ੪) ੩ ਰਾਜਾ। ੪ ਰੁਦ੍ਰ, ਸ਼ਿਵ। ੫ ਵਿਸਨੁ. "ਈਸ ਮਹੇਸ਼ੁ ਦੇਵ ਤਿਨ੍ਹੀ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ) ੬ ਸੰ. ੩੫. ਧਾ—ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ, ਸ਼ਕਤਿ ਦਾ ਹੋਣਾ। ੭ ਸੰ. ੩੫. ਧਾ—ਮਾਰਨਾ, ਜਾਣਾ, ਦੇਖਣਾ, ਚੁਗਣਾ। ੮ ਡਿੰਡ ਈਸ, ਹਲ ਦੀ ਲੀਕ, ਓਰਾ, ਸਿਆੜ।

ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ. East India Company. ਇਸ ਨਾਉਂ ਈਆਂ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਈਆਂ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ।

ਦੂਜਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੰਪਨੀ ਸਨ ੧੬੦੪ ਵਿੱਚ ਬਣੀ, ਅਤੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ੩੧ ਦਿਸੰਬਰ ਸਨ ੧੬੦੦ ਨੂੰ ੭੨੦੦੦ ਪੌਂਡ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਹੋਈ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਚੀਨ ਆਦਿ ਪੂਰਬੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਸਨ ੧੬੧੦-੧੧ ਵਿੱਚ ਕਪਤਾਨ ਹਿੱਪਨ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਬੋਠੀ ਖੋਲ੍ਹੀ।

ਸਨ ੧੬੧੨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਜ਼ੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਪਰਵਾਨਗੀ ਲੈ ਕੇ ਸਨ ੧੬੧੩ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਫੈਕਟਰੀ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਫੇਰ ਸਾਹਜਹਾਂ ਤੋਂ ਸਨ ੧੬੩੪ ਵਿੱਚ ਬੰਗਾਲ ਅੰਦਰ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਖੋਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ, ਸਨ ੧੬੬੮ ਵਿੱਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਚਾਰਲਸ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਚਾਰਲਸ ਨੂੰ ਪੁਰਤਗਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਹੇਜ (ਦਾਜ) ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੇਮਸ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਨ ੧੬੮੦ ਵਿੱਚ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬੋਝੇ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨਿਕਲਸਨ ਨੂੰ ਸੁਰਖਤਾ ਅਤੇ ਮੁਲਕਗੀਰੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ, ਜੋ ੧੨ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼, ੨੦੦ ਤੋਪਾਂ, ੬੦੦ ਸਿਪਾਹੀ ਲੈ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੁੱਜਾ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਰਾਕੜ ਬਹੁਤ ਵਧਾ ਲਈ। ਸਨ ੧੬੮੮ ਵਿੱਚ ਕਸਕੱਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਕਈ ਨਗਰ ਖਰੀਦੇ, ਫੋਰਟਵਿਲੀਯਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ, ਸਨ ੧੭੫੭ ਵਿੱਚ ਕਲਾਇਵ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨਵਾਬ ਸਿਰਾਜੁਦੌਲਾ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ਬਹੁਤ ਮੁਲਕ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਨੇਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਪੱਥੇ ਜਮਾਏ, ਸਨ ੧੭੭੨ ਵਿੱਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਰੱਖਣਾ ਨੀਅਤ ਕੀਤਾ, ਸਨ ੧੭੮੪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ, ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖੇ, ਅੰਤ ੨ ਅਗਸਤ ਸਨ ੧੮੫੮ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਕੁਨਿ ਵਿਕਟੋਰੀਆ (Queen Victoria) ਦੇ ਸਮੁਰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲਾਰਡ ਕੈਨਿੰਗ Canning ਨੇ ੧ ਨਵੰਬਰ ਸਨ ੧੮੫੮ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਫੇਰ ੨੮ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਨ ੧੮੭੬ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਨੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ Empress ਪਦਵੀ ਧਾਰਣ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ੧ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੮੭੭ ਨੂੰ ਲਾਰਡ ਲਿਟਨ Lytton ਨੇ ਇੰਲੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ।

ਈਸਬਜ਼ਈ. ਦੇਖੋ, ਈਸਬਜ਼ਈ.

ਈਸਬਜ਼ੋਲ. ਡਾ. ۱۰۴۱ ਅਸਪਹੁਲ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਦਵਾਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਕੰਨ ਦੀ ਲਕਣ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਤਾਜੀਰ ਸਰਦ ਤਰ ਹੈ, ਹਕੀਮ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਮਰੀਚੇ (ਪੋਚਿਸ਼) ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤੜੀ ਨੂੰ ਮੁਲਾਇਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅ. ۱۰۴۲ ਬਜ਼ਰਕਤੂਨਾ L. Plantago isphagula.

ਈਸਬਜ਼ਈ. ਇੱਕ ਪਠਾਣ ਜਾਤਿ, "ਈਸਬਜ਼ਈ ਬਡੇ ਦਲ ਏਕ." (ਗੁਪਤ) ਈਸਾਜ਼ਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਸ਼ਾਖ ਹੈ.

ਈਸਰ ਅਬਵਾ ਈਸਰੂ ਅਤੇ ਈਸਰ. ਸੰ. ਈਸਰ. ਸੰਗਤ—ਐਸ਼ਰਯ ਵਾਲਾ, ਕਰਤਾਰ, ਜਕਤਨਾਬ। ੨ ਲਿਖ, "ਈਸਰੂ ਬੁਹਮਾ ਸੇਵਦੇ ਅੰਤੁ ਤਿਨ੍ਹੀ ਨ ਲਹੀਆ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰੂਸ ੧) ੩ ਇੱਕ ਖਾਸ ਥੋੜੀ, ਜੋ ਗੋਰਖਨਾਥ ਦੇ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੀ, "ਥੋਲੈ ਈਸਰੂ ਸਤਿ ਸਬੂਪ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ੪ ਰਾਜਾ, "ਬਰਨ ਅਬਰਨ ਰੰਝੁ ਨਹੀ ਈਸਰੂ." (ਬਿਨਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੫ ਮਾਲਿਕ, ਸੁਆਮੀ। ੬ ਲਕਤਿ ਅਤੇ ਵਿਭੁਤਿ ਵਾਲਾ.

ਈਸਰ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਅਗਮਪੁਰ ੩। ੨ ਭਾਂਗਰ ਦੇ ਸੀਹੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਪੰਥਰਤਨ, ਜੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਮਿਸਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਪੰਥ ਦੀ ਵਡੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਵਡੇ ਖੇਤੂਆਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਧਰਮਵੀਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਸੱਤ ਫੱਟ ਲੰਗੇ ਸਨ, ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਦਾ ਸੁਪੁਰੂ ਸੀ, ਦੇਖੋ, ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ.

ਈਸਰਾਫ਼ਾਤ੍ਰ. ਵਿ—ਈਸਰ—ਅਸਤ੍ਰ. ਸੁਆਮੀ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. "ਕ੍ਰਿਸਨਬੱਲਭਾ ਪ੍ਰਥਮ ਕਹਿ ਈਸਰਾਫ਼ਾਤ੍ਰ ਕਹਿ ਅੰਤ." (ਸਨਾਮ) ਕ੍ਰਿਸਨ ਦੀ ਪਿਆਰੀ (ਜਮੁਨਾ) ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਵਰੁਣ, ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਾਸੀ (ਪਾਸ).

ਈਸਰੂ. ਦੇਖੋ, ਈਸਰ। ੨ ਈਸਰੂ. ਸੁਆਮੀਪੁਟਾ.

ਈਸਵੀ. ۱۰۴۳ ਵਿ—ਵੀਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਵੀਸ ਦਾ ਜਿਵੇਂ—ਈਸਵੀ ਸਨ.

ਈਸਵੀ ਸਨ. ਸੰਗਤ—ਇਟਲੀ ਦੇ ਪਾਦਰੀਆਂ ਦੀ ਅਟਕਲ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀਸ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸਾਲ, ਜੋ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ੫੭ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ, 'ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀਸਵੀ ਸਨ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਏ.ਡੀ. (A.D.) ਲਿਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਲੈਟਿਨ (Latin) ਪਦ Anno-Domini ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਾਡੇ ਸੁਆਮੀ ਦਾ ਸਾਲ, Anno (ਸਾਲ) Domini (ਸਾਡਾ ਸੁਆਮੀ). ਜੋ ਵੀਸਵੀ ਸਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਡਾਦ ਉਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ—ਬੀ.ਸੀ. (B.C.) ਜੋ Before Christ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਵੀਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ.

ਈਸਰੂ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਤਸੀਲ ਸਮਰਾਲਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਡੀਵੇਂ ਫੂਰੂ ਜੀ ਦਾ ਫੂਰੂਦਾਰਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਾਭਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੀ.

ਵੀਸ. ۱۰۴۴ Jesus. ਇਹ ਫਿਲਸਤੀਨ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਯੂਸਫ ਨਾਮੇ ਤਰਖਾਣ ਦਾ ਪੁਰੂ ਸੀ.^੨

ਭਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ (Mary) ਨਾਮਕ ਕੁਆਰੀ ਕੰਨੜਾ ਨੂੰ ਜਬਰਾਈਲ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਆਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਫਰਿਸ਼ਤਵਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਬੈਤਲਹਮ (Bethlehem)^੧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਰਮ-ਪੁਰਾਚਕ ਪੁਰੂ ਜਫੇਗੀ, ਸੋ ਇਸ ਕਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਮਤ ੫੭ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵਿੱਚ ਜਸਰਤ ਵੀਸਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਵੀਸਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਖੁਦਾ ਦਾ ਬੇਟਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ, ਯੂਰਾਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੀਸਾ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ, ਯੂਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੁਆਰੀ ਨੇ ਬਾਲਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਣਿਆ? ਮੇਰੀ ਨੇ ਬਾਲਕ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ ਤੁਸੀਂ ਇਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛ ਲਓ, ਇਸ ਪੁਰ ਬਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣਾ ਦੱਸਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਕੀਤਾ, (ਦੇਖੋ, ਯੂਰਾਨ, ਯੂਰਤ ਮਹਿਯਮ, ਆਖਰ ੨੭ ਤੋਂ ੩੧)

ਜਸਰਤ ਵੀਸਾ ਦੀ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੰਨਤ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜੋਨ (John) ਤੋਂ ਬਪਤਿਸਮਾ (Baptism) ਲਿਆ, 'ਈਸਵੀ ਸਨ ਮਿਲਣ ਵੇਲੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਾਲ ਡੀ ਚਿਨ ਦੀ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਸਹੀ ਹਿਸਾਬ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀਸਵੀ ਸਨ ੪ ਬੀ.ਸੀ. ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਘਰ ਭਰ ਭਰ ਤੋਂ ਫਰਟ ਲਈ ਇਸ ਭੁੱਲ ਦਾ ਸੋਧਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਸ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ੫੭੭ ਏ.ਡੀ. ਤੋਂ ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ, ਯੋਰਦਨੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ, ਨੇਮੀ ਸਦੀ ਅੰਦਰ ਰੂਸ ਅਤੇ ਸਰਮਾਨੀ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ 'ਦੇਖੋ, Swinton's outlines of the worlds History p 189.

^੧ਇਹ ਨਗਰ ਪੈਲਸਟਾਈਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਸਲਮ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਹੈ.

^੨ਅਸਲੋਂ ਵੀਸਾ ਦਾ ਜਨਮ ੪ ਬੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਨ ੨੬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਸਨ ੩੬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ.

੩੦ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਧਰਮਪੁਰਾਣ ਆਰੰਭਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਚੋਲੇ ਬਣਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ੧੨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਨੇਕ ਬਹਿਰ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਈਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਕਈ ਚਮਤਕਾਰ ਵਿਖਾਏ, ਖਰੜ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਪੁਰ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਅਤੇ ਉਸ ਮਤ ਦੇ ਧਰਮ ਆਗੂ ਈਸਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਰੂਸਲਮ (Jerusalem) ਦਾ ਵਡਾ ਮਹੰਤ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਖਣ ਪੈਂਦਾ ਵੇਖਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਦਾ ਭਾਰੀ ਵੈਰੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਈਸਾ ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੇਅਮਨੀ ਵੈਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤੀ ਪਾਈਲੇਟ (Pilate) ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਜੱਜ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਈਸਾ ਨਿਰਪਰਾਧ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਪੁਰ ਭਾਦਸ਼ਾਹ ਹੀਰੋਡ (Herod) ਪਾਸ ਚਾਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਈਸਾ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ੧ ਇਸ ਆਕਾਰ ਦੀ ਸੁਲੀ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੋਖਾਂ ਡੰਡਕੇ ਈਸਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਕਬਰ ਜਰੂਸਲਮ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ੩੩ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ।

ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਮਰਣ ਪਿੱਛੋਂ ਫੇਰ ਜੀ ਉੱਠਿਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕਬਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ।

ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਅਤੇ ਕੁਲ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸਲੀਬ (Cross) ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਬੰਧਕ ਹੈ। ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੇਕੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਾਪ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਪੁਰ ਭਰੋਸਾ ਲਿਆਉਣਗੇ, ਚੰਗੇ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਣਗੇ। ੨ ਦੇਖੋ, ਈਸਾ। ੩ ਸੰ. ਈਸਾ. ਦੁਰਗਾ. ਦੇਵੀ। ੪ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੫ ਲਕਤਿ. ਤਾਬਤਾ। ੬ ਹਨ ਦਾ ਨਾਮ ਡੰਡਾ। ੭ ਕੱਤੇ ਡੰਡੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਦਾ ਗੀਰ. ਜੋ ਨਾਭਿ ਅਤੇ ਖੁੰਟੀ ਦੇ ਮੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਈਸਾਈ. ਡਾ. ਜ਼ਾ. ਵਿ—ਈਸਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ੨ ਸੰਕਸ਼ਪ—ਈਸਾ ਦਾ ਧਰਮ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪੈਰੋ (ਅਨੁਗਾਮੀ). Christian.

ਈਸਾਮਾਨ. ਮੱਧ ਜਾਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਕੁਝ ਚਿਰ ਦੁਆਬੇ ਦਾ ਹਾਕਮ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨੇ ਲਕੜੀ ਵਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਤਾਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਸਿੱਖ ਬੈਰਾਤ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਕਪੂਰਾ. ਈਸਾਬਿਲ. ਉਸਮਾਨ ਮੇਲ ਪਠਾਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਖ। ੨ ਹੋਰ ਕਈ ਪਠਾਣ ਗੋਤ ਦੀ ਸਾਖਾਂ ਵੀ ਈਸਾਬਿਲ ਹਨ।

ਈਸਾਨ. ਸੰ. ਈਸਾਨ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਸਿਵ. ਕੁਦ। ੨ ਪੂਰਕ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਉਪਦਿਸ਼ਾ ੩ ਸੁਆਮੀ. ਮਾਲਿਕ.

ਈਸ਼ਨੀ. ਦੇਖੋ, ਏਸਨਿ ੨.

ਈਸੁ } ਦੇਖੋ, ਈਸਰ। ੨ ਐਸ਼ੁਰਕ ਵਾਲਾ. ਧਨੀ। ੩ ਰਾਜਾ. ਈਸੁਰ } "ਰੰਕ ਨਹੀਂ ਈਸੁਰ." (ਬਿਲਾ ਰਵਿਦਾਸ) ਈਸੁਰੁ }

ਈਸੇ. ਈਸਾਈ. ਦੇਖੋ, ਮੂਸੇ ੨.

ਈਸੇ. ਈਸੁਰ ਨੂੰ। ੨ ਈਸੁਰ ਤੋਂ, "ਬਨਿ ਬਨਿ ਜਾਈ ਪੁਤ੍ਰ ਅਪਨੇ ਈਸੇ." (ਮਾਝੁ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੩ ਈਸੁਰ ਦੇ. "ਨਹਿ ਨੈਣ ਦੀਸੇ ਬਿਨੁ ਭਜਨ ਈਸੇ ਫੋਡਿ ਮਾਇਆ ਚਾਲਿਆ." (ਜੋਤ ਫੰਤ ਮ: ੫)

ਈਸੁ. ਦੇਖੋ, ਈਸਰ.

ਈਸੁਟਿ } ਸੰਕਸ਼ਪ—ਈਸੁਰ (ਰਾਜਾ) ਦੀ ਅਨੀਕਨੀ (ਫੋਜ) ਰਾਜਾ. ਈਸੁਟੀ } ਦੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਈਸੁਨੀ }

ਈਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਈਸਰ.

ਈਹ. ਸੰ. ੬੬. ਧਾ—ਯਤਨ ਕਰਨਾ. ਉਦਮ ਕਰਨਾ. ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ.

ਈਹਮ. ਡਾ. ੧੭. ਇਹ ਭੀ. ਆਯ ਅਪਿ.

ਈਹਾ. ਸੰ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਇੱਛਾ. "ਪੁਤ੍ਰ ਦਰਸਨ ਕੀ ਮਨ ਮਹਿ ਈਹਾ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਯਰਕਤ. ਚੇਸ਼ਾ। ੩ ਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼। ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਛੇ. ਦੇਖੋ, ਈਹਾ. "ਈਹਾ ਖਾਟਿ ਚਲਹੁ ਹਰਿ ਨਾਹਾ." (ਸੋਹਿਲਾ) ਈਹਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਛੇ. ਇਸ ਡਾ. ਯਹਾ। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ "ਈਹਾ ਸੁਖ, ਆਖੈ ਡਾਂਤਿ ਪਾਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਈਹਾ ਉਹਾ. ਇੱਛੇ ਉੱਤੇ। ੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਈਹਾ ਉਹਾ ਸਦਾ ਸੁਹੇਲੀ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)

ਈਕ. ਵਿ—ਏਕ. ਇੱਕ. ਅਦ੍ਰਿਤੀਯ (ਅਦ੍ਰਤੀ). "ਵਰਤਹਿ ਸਭ ਮਹਿ ਈਕ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪)

ਈਕਡੇ. ਦਖ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਧਰ. ਇਸ ਤਰਫ. ਇਸ ਪਾਸੇ.

ਈਕ. ਸੰ. ੩੬. ਧਾ—ਏਖਣਾ. ਉਡੀਕਣਾ.

ਈਕਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਏਖਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਜਿਰ. ਦੂਸਾ.

ਈਕਣ. ਸੰ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਦਰਸਨ. ਦੇਖਣਾ। ੨ ਵਿਚਾਰ. ਜਾਂਗ ੩ ਨੇਤ੍ਰ. ਅੱਖ.

ਈਖ. ਦੇਖੋ, ਇੱਖ. "ਸਭਦ ਰਤੇ ਮੀਠੇ ਰਸ ਈਖ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਈਕ। ੩ ਸੰ. ੬੬. ਧਾ—ਜਾਣਾ.

ਈਖਣਾ. ਸੰ. ਏਸਣਾ. ਸੰਕਸ਼ਪ—ਇੱਛਾ. ਕੁਚੈ। ੨ ਚੁੰਢ. ਤਲਾਸ਼. ਭਾਲ.

ਈਖਤ } ਸੰ. ਈਸਤ੍ਰ. ਵਿ—ਅਨਪ. ਬੋਤਾ. "ਨਹਿ ਸੁਧ ਈਖਦ ਰਹੀ ਈਖਦ } ਸਰੀਰਾ." (ਨਾਪੁ)

ਈਖਨ. ਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਈਕਣ. "ਪਿਖੇ ਸੀਖੁ ਹੀ ਸੁਖ ਲਹਿ ਈਖਨ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਸੰ. ਈਸਣ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਫੋਤੀ. ਜਲਦ.

ਈਖਨਾ. ਦੇਖੋ, ਈਖਣਾ.

ਈਕਰ } ਸੰ. ਫਿਟ੍ਰਮੁਲ—ਹਿੰਦੂਲ. ਸਿੰਗਰਫ. ਖਾਨਿ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਈਕਰ } ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪੇਦਾਚਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹਿੱਸਾ ਪਾਏ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਬਹੁਤ ਚਟਕੀਲਾ ਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਇਸ ਦੀ ਬਿੰਦੀ

(ਤਿਲਕ) ਮੱਥੇ ਪੁਰ ਸੋਭਾ ਲਈ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। "ਈਂਕਰ ਕੀ ਬਿੰਦੂਰੀ ਚੁ ਬਿਰਾਜੈ।" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਇਹ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਕਰਮ ਖੁਸ਼ਕ ਹੈ। L. Sulphunatum Hydrargyrium. ਅੰ. Vermilion.

ਈਘਾ } ਥਾਂਕਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਈ (ਇਹ) ਘਾ (ਇਸ਼ਾ). ਏਥੇ. ਇਧਰ.
ਈਘੇ } ਇਸ ਪਾਸੇ ਇਸ ਓਹ। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ.
ਈਘੇ }
ਈਘੇ }

ਈਘੇ ਚੁਘੇ } ਥਾਂਕਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਧਰ ਓਧਰ. ਏਥੇ ਓਥੇ. "ਈਘੇ ਚੁਘੇ ਚੁਘੇ" ਨਿਰਗੁਨ ਚੁਘੇ ਸਰਗੁਨ ਕੇਲ ਕਰਤ ਬਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ।" (ਬਿਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ.

ਈਚਿਨੀ } ਭਾ. ਚਿਨੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਸਾ ਇਸ ਪੁਕਾਰ ਦਾ. ਐਹੇ ਈਚੁਨੀ } ਜੇਹਾ. "ਮਮ ਈਚਿਨੀ ਅਹਵਾਲ." (ਤਿਲ ਮ: ੧) ਈਛਨ. ਜੇਤ੍ਰ. ਏਥੇ, ਈਕਟ. "ਪੋਛਤ ਈਛਨ ਸੁੰਭਾਨਨ ਫਥਿ." (ਨਾਪੁ)

ਈਜਾ. ਅ. ਈਜਾ. ਸੰਗਤ—ਏਥੇ ਏਥੇ ਦੀ ਬਿਯਾ. ਕਸ੍ਰ ਪਹੁਚਾਉਣਾ. ਈਜਾਦ. ਅ. ਈਜਾ. ਸੰਗਤ—ਕਾਵ. ਨਵੀਂ ਤਜਵੀਜ਼.

ਈਟ } ਸੰ. ਇਸ਼ਕਾ. ਸੰਗਤ—ਟਿਟ. "ਮਤ ਕੇਉ ਮਾਏ ਈਟ ਈਟ } ਥੇਮ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ)
ਈਟਿਕਾ }

ਈਟੀ. ਸਿੰਧੀ. ਈਟੀ. ਸੰਗਤ—ਜੈ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਕਲ ਦੀ ਚੁੱਲੀ, ਜੋ ਪੰਜ ਫੇ ਇੰਚ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਛੇ ਫੇ ਇੰਚ ਮੱਧ ਭਾਗ ਤੋਂ ਮੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਰਿਸ਼ਕਟ ਦੀ ਚੰਸੀ (ਨੇਤ੍ਰੇ) ਦੇ ਸਿਰੇ ਵੱਧੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ. ਦੋਹਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਪੁਰ ਛੰਨੀਆਂ ਈਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜਕੇ ਨੇਤ੍ਰਾ ਮਧਾਣੀ ਨੂੰ ਲਪੇਟਕੇ ਖੁਮਾਈਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੱਖਣ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. "ਇਹੁ ਮਨੁ ਈਟੀ ਹਾਥਿ ਕਰਹੁ ਫੁਨ ਨੇਤ੍ਰਉ ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੧) ਮਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨੀਟਾ (ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ) ਈਟੀਆਂ ਕਰੇ, ਅਤੇ ਨਿਰਾਲਸ ਹੋਣਾ ਨੇਤ੍ਰਾ ਛਟਾਓ.

ਈਠ } ਸੰ. ਇਸ਼. ਵਿ—ਲੋਤੀਦਾ, ਪਿਆਰਾ. ਏਥੇ, ਇਸਟ. "ਈਠ ਈਠਾ } ਮੀਰ ਕੇਉ ਸਭਾ ਨਾਹਿ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੫) ਲੋਤੀਦਾ ਮ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ। ੨ ਪਿਆਰਾ, ਪ੍ਰਿਯ. "ਸੁਨਹਿ ਨਾਰਿ ਨਰ ਲਾਗਹਿ ਈਠੇ." (ਨਾਪੁ)

ਈਫ਼. ਸੰ. ਧਾ—ਪੁਸ਼ਤਾ (ਉਸਤਤਿ) ਕਰਨਾ. ਤਾਅਰੀਫ਼ ਕਰਨਾ. ਈਫ਼ਕ. ਫਿੱਕ. ਸੰਗਤ—ਨਗਾਰਾ. ਧੋਸਾ.

ਈਫ਼ਰੀ. ਸੰਗਤ—ਪਿੰਜਣੀ. ਫੇਭੇ ਤੋਂ ਗਿੱਟੇ ਦੇ ਵਿੱਚਕਾਰਲਾ ਜੰਤ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਭਾਗ। ੨ ਇੰਨ੍ਹ. ਵਸਤੂ ਚੰਸੀ ਆਦਿਕ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਗੋਲ ਚੱਕ੍ਰ, ਜੋ ਸਿਰ ਪੁਰ ਰੱਖਕੇ ਘੜਾ ਆਦਿਕ ਉਠਾਈਦਾ ਹੈ. ਏਥੇ, ਈਨ੍ਹ.

ਈਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਤ੍ਰ. ਇਧਰ. ਇਸ ਤਰਫ਼। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਨਾਮ ਏਕ ਅਧਾਰ ਭਗਤਾ ਈਤ ਆਗੈ ਏਕ." (ਗੁਜ ਮ: ੫)

੩ ਏਥੇ, ਈਤਿ.

ਈਤ ਚੁਤ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਧਰ ਓਧਰ. ਏਥੇ ਓਥੇ। ੨ ਲੋਕ ਈਤਹਿ ਚੁਤਹਿ } ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਈਤ ਚੁਤ ਨਹੀਂ ਚੀਫ਼ਤ੍ਰ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) "ਈਤਹਿ ਚੁਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਈਤਿ } ਸੰ. ਈਤਿ. ਸੰਗਤ—ਖੇਤੀਨਾਸਕ ਵਿਘਨ. ਐਸਾ ਉਪਦ੍ਰਵ ਈਤੀ } ਜਿਸ ਤੋਂ ਖੇਤੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ. ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਭੀ, ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਈਤਿ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ:—

- (ੳ) ਬਹੁਤ ਮੀਂਹ.
- (ਅ) ਮੀਂਹ ਦਾ ਨਾ ਪੈਣਾ.
- (ੲ) ਬਹੁਤਾ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ.
- (ਸ) ਟਿੱਛ (ਆਹਣ-ਸ਼ਲਭ) ਤੋਂ ਤੇ ਚਿਤੀਆਂ ਆਦਿਕ ਸੀਵਾਂ ਦਾ ਜਾਣਾ ਹੋਣਾ.
- (ਹ) ਭੜੇ—ਉਪਲ.
- (ਕ) ਭਨੀਮ ਦੀ ਦੋਜ ਦਾ ਖੇਤੀਆਂ ਵਿੱਚਦੀਂ ਹੁਜ਼ਰ.
- (ਖ) ਤੇਲਾ ਬੁੰਡੀ ਆਦਿਕ ਰੋਕ. "ਸਪਰ ਈਤਿ ਕੇ ਭੀਤਿ ਨ ਪਾਵਾ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਭਗਤਾ. ਦਿਸਾਦਾ. ੩ ਭੂਤ ਦਾ ਰੋਕ. ਭਾਈ, ਪਲੋਕ ਆਦਿ.

ਈਦ. ਅ. ਈਦ. ਸੰਗਤ—ਉਤਸਵ. ਤਜੇਹਾਰ. ਪਵ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਰਵ ਇਹ ਹਨ:—

(੧) ਈਦੁਲਫ਼ਿਤਰ. عید الفطر ਵ੍ਰਤ ਉਪਰਫ਼ ਦਾ ਤਜੇਹਾਰ. ਰਮਜ਼ਾਨ ਦੇ ਰੋਜ਼ੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਪੁਰ ਨਵੇਂ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਇਹ ਉਤਸਵ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(੨) ਈਦੁਲਜ਼ਹਾ. عید الزّھاء ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਤਜੇਹਾਰ. ਮਹੀਨੇ ਸੀਉਲਹ੍ਜਾ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਰਾਖੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਰਵ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ. ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੇ ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਭਰੀਥਾਂ ਨੂੰ, ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਗਊ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ "ਭਕਰਹ ਈਦ" ਆਖਦੇ ਹਨ. ਆਰਬੀ ਵਿੱਚ ਭਕਰਹ ਨਾਉਂ ਫ਼ਰ੍ਹਿ ਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਈਦ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਈਦੁਲ ਕਬੀਰ" (ਵੱਡੀ ਈਦ) ਭੀ ਹੈ. "ਜਾਕੇ ਈਦਿ ਭਕਰੀਦਿ ਕੁਲ ਫ਼ਰ੍ਹਿ ਹੈ ਬਧ ਕਰਹਿ." (ਮਲਾ ਰਵਿਦਾਸ)

੩ ਸਥੇ ਕਰਾਤ. عید الاكرع ਬਾਅਦਾਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੰਦਰਵੀਂ ਰਾਤ. ਪਿਕੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਏ. ਵ੍ਰਤ ਰੱਖਕੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਹੁਕੂ ਪੜ੍ਹਨੇ ਚਾਹੀਏ. ਇਸ ਰਾਤ ਖੁਦਾ, ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਵਹੀ (ਕਜਿਸਟਰ) ਪੁਰ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਅੱਜ ਕਲ ਇਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕ ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਖਾਣ ਪੀਣ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ.

੪ ਨੌਰੋਜ਼. نوروز ਨਵਾਂ ਦਿਨ. ਹਿਜਰੀ ਸਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ. ਨੌਰੋਜ਼ ਦਾ ਉਤਸਵ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਭਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ

ਹੈ।

੫ ਆਖਿਰੀ ਚਰਾਹ ਸੰਬਧ. سبب الحرف ਸਭਰ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਅਖੀਰੀ ਚਰਾਹ. ਇਸ ਦਿਨ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਰੋੜ ਹੋ ਕੇ ਸਨਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ.

੬ ਲੈਲਤੁਰ ਜ਼ਾਇਬ. ليلة الزمان ਫਰਜ਼ ਪੁਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਤ. ਰਜ਼ਬ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ੁੱਕਰ ਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੁਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨੀ ਵਿਧਾਨ ਹੈ.

੭ ਮੋਲੁਦ. مولود ਤਵੱਲਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਨ. ਲਖੀਉਲ ਅੰਵਲ ਦੀ ੧੨ ਵੀਂ ਤਾਰੀਖ. ਇਸ ਦਿਨ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਈਦਗਾਹ. عيدگاه ਸੰਗਤ—ਈਦ ਦੇ ਦਿਨ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ. ਉਹ ਮਸਜਿਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਈਦ ਦੇ ਦਿਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ.

ਈਦਿ. ਈਦ ਪੂਰ. ਈਦ ਦੇ ਦਿਨ. ਦੇਖੋ, ਈਦ ੨.

ਈਦੁਸ } ਸੰ. ਫ਼ੌਜ਼ਾ. ਫ਼ੌਜ਼ਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਜੇਹਾ.
ਈਦੁਕ } ਇਸ ਮਾਨਿਓ. ੨ ਇਸਤਰਾਂ ਦਾ.

ਈਧਣ } ਦੇਖੋ, ਇੱਧਨ. “ਈਧਣ ਕੀਤੋਮੁ ਘਟਾ.” (ਵਾਰ ਜੈਤ)
ਈਧਣੁ } “ਈਧਨੁ ਅਧਿਕ ਸਕੇਲੀਐ ਭਾਈ, ਪਾਵਰੁ ਰੰਗਕ ਪਾਇ.”
ਈਧਨ } (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੧)

ਈਧਨ ਤੋ ਬੈਸੰਤਰੁ. ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ:—

- (੧) ਈਧਨ ਤੋ ਬੈਸੰਤਰੁ ਭਾਏ.
- (੨) ਮਾਟੀ ਕਉ ਜਨੁ ਵਧਦਿਸ ਤਿਆਏ.
- (੩) ਧੂਪਰਿ ਚਰਨ ਤਲੈ ਆਯਾਸੁ.
- (੪) ਘਟਿ ਮਹਿ ਸਿੰਧੁ ਕੀਚਿ ਪਰਯਾਸੁ.***
- (੫) ਪੁਬਮੇ ਮਾਖਨੁ ਪਾਏ ਦੂਧੁ.
- (੬) ਸੋਰੁ ਕੀਨੋ ਸਾਭਨੁ ਸੁਧੁ.
- (੭) ਤੈ ਰੇ ਨਿਰਭਉ ਭਰਤਾ ਫਿਰੈ.
- (੮) ਹੋਈ ਕਉ ਅਣਹੋਈ ਹਿਰੈ.
- (੯) ਦੇਹੀ ਕੁਪਤ ਬਿਦੇਹੀ ਦੀਸੈ.***
- (੧੦) ਠਗਣਹਾਰ ਅਣਠਕਦਾ ਠਾਏ.
- (੧੧) ਬਿਨੁ ਵਖਰ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਉਠਿ ਲਾਏ.

(ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ:—

- (੧) ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਤੋਂ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਕੁਚੀ ਪਰੇ ਨੱਠਦੀ ਹੈ.
- (੨) ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਸੁਸਤੀ ਦੀ ਆਵਤ ਨੂੰ ਦੂਰਿਆ ਹੋਇਆ ਬੀਤ ਮਨ ਸਭ ਪਾਸਿਓਂ (ਭਾਵ—ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ) ਤਿਆਗਦਾ ਹੈ.
- (੩) ਸੇਵਕਭਾਵ ਨੇ ਉੱਚਤਾ ਪਾਈ ਹੈ, ਹੋਮੇ ਹੇਠਾਂ ਆਗਈ ਹੈ.
- (੪) ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕੁਣਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ.

*ਪਾਸੀਆਂ ਦਾ ਨੌਰੋਜ਼ ਇਸ ਤੋਂ ਜੁੜਾ ਹੈ.

(੫) ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਤੌਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬੀ ਇਲਮ ਪਿੱਛੋਂ.

(੬) ਨੀਚ ਅਤੇ ਤੁੱਛ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਧਾਰਕ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ.

(੭) ਜੋ ਤੈ ਨਾਲ ਭਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਹੁਣ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ.

(੮) ਸਕਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ (ਭਾਵ—ਅਸੰਤ ਭਾਵਨਾ) ਮਿਟਾ ਰਹੀ ਹੈ.

(੯) ਦੇਹੀ ਵਿੱਚ ਕੁਪਤ ਹੋਇਆ ਵਿਦੇਹੀ (ਆਤਮਾ) ਦਾ ਸਾਖਰਾਤਕਾਰ ਹੋ ਰਹਿਆ ਹੈ.

(੧੦) ਸਕਤ ਨੂੰ ਠਗਣ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਠਗਣੀ ਖਾਣ ਵਾਲਾ (ਆਤਮ—ਭਗਨੀ) ਠਗਦਾ ਹੈ.

(੧੧) ਮੈਂ ਵਸਤੂ ਵਖਰ (ਵਿਕ੍ਰਿਤ—ਵੇਚਣ ਯੋਗਤਾ) ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰੰਵਾਰ ਜਤਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਭਾਵ—ਆਤਮਵਿਦਯਾ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਈਧਨਿ. ਇੱਧਨ (ਕਾਲਣ) ਨਾਲ. “ਜਿਉ ਪਾਵਰੁ ਈਧਨਿ ਨਹੀ ਧਾਧੈ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਈਧਨੁ. ਦੇਖੋ, ਈਧਨ.

ਈਨ. این ਆਈਨ. ਸੰਗਤ—ਨਿਯਮ. ਕਾਇਦਾ. ੨ ਕਾਨੂਨ. ੩ ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਜਾਮ.

ਈਨ ਹਯਾਤ. این حیات ਆਈਨ ਹਯਾਤ. ਸੰਗਤ—ਹਯਾਤ (ਜੀਵਨ) ਭਰ ਲਈ ਨਿਯਮ. ੨ ਉਹ ਕੁਜਾਰਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਿਲੇ.

ਈਨੁ. ਇੰਨੁ. ਦੇਖੋ, ਈਨੁਰੀ ਅਤੇ ਏਨੁਆ. “ਈਨੁ ਭਾਗਰ ਤਰੇ ਟਿਕਾਵਰ.” (ਰੁਪੁਸ਼ੁ)

ਈਪਸਾ. ਸੰ. ਫ਼ੌਜ਼ਾ. ਸੰਗਤ—ਇੱਛਾ. ਚਾਹ. ਕਾਮਨਾ. ਅਭਿਲਾਖਾ. ਈਥੋ. ਭਿੰਗ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸਪਾਸੇ. ਇੱਥੇ. ਇਸ ਤਰਫ਼ਾ. ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ.

ਈਥੋ ਉਥੋ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਧਰ—ਓਧਰ. ਏਥੇ ਓਥੇ. ੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. “ਈਥੋ ਕੀਠਲੁ ਉਥੋ ਕੀਠਲੁ.” (ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਈਮਾ. ایمان ਇਮਾਨ.

ਈਮਾਂ } ਅ. ایمان ਸੰਗਤ—ਮੰਨ ਲੈਣਾ. ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ. ਸੁੱਧਾ.
ਈਮਾਨੁ } ਦਿਸ਼ਾਸ. “ਹੋਇ ਕਿਰਸਾਣ ਈਮਾਨ ਜੰਮਾਇਨੈ.” (ਸ੍ਰੀ
ਈਮਾਨ } ਮ: ੧) ੨ ਧਰਮ. “ਸਚਿ ਰਹੈ ਈਮਾਨੁ.” (ਮ: ੧
ਈਮਾਨੁ } ਬੰਨੇ)

ਈਮਾਂ ਪਰਸੂੀ. ایمان پرست ਸੰਗਤ—ਧਰਮ ਪਾਲਨ. ਈਮਾਨ ਪੂਰ ਕਰਨਾ.

ਈਮਾਂ ਫ਼ਗਨ. ایمان فغان ਵਿ—ਈਮਾਨ ਫੈਂਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਧਰਮ ਦਾ ਤਰਾਕੀ.

ਈਰ. ਸੰ. ਫ਼ੌਜ਼ਾ—ਪੋਟ. ਹਵਾ. ੨ ਹਰਕਤ. ਪ੍ਰੇਰਣਾ. ੩ ਫ਼ੌਜ਼ਾ. ਧਾ—ਹੱਕਣਾ. ਧਕੇਲਨਾ. ਜਾਣਾ. ਪ੍ਰੇਰਣ ਕਰਨਾ. ਬੋਲਣਾ

ਈਰਖ } ਸੰ. (੨੨, ਧਾ—ਈਰਖਾ ਕਰਨਾ) ਈਰਖਾ, ਈਰਖਾ, ਸੰਗਤ—
ਈਰਖਾ } ਭਾ. ਹਸਦ. ਦੇਸ. "ਸੁਆਦ ਬਾਦ ਈਰਖ ਮਦ ਮਾਇਆ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

ਈਰਜ. ਭਾ ੮੨. ਭਰੀਦੂਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਛੋਟਾ ਛੋਟਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ
ਵਲਾਇਤ ਦਾ ਨਾਉਂ ਈਰਾਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਜੁਰਜ.
ਈਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਧਕੇਨਨਾ. ਚਲਾਉਣਾ. ਹੱਕਣਾ. ੨ ਨਿਰੋਤਨਾ
੩ ਕਬਜ਼ ਬਿਆਨ ਦੇਖੋ, ਈਰ.

ਈਰਾਨ. ਭਾ ੮੨. ਦੇਖੋ, ਈਰਜ ਅਤੇ ਭਾਰਜ.
ਈਰਾਨੀ. ਭਾ ੮੨. ਵਿ—ਭਾਰਜ ਦਾ ਵਸਨੀਕ. ੨ ਸੰਗਤ—
ਪਾਰਸੀ. ੩ ਈਰਾਨ ਦੀ ਬੋਲੀ.

ਈਰਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ. ੨ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੋਇਆ.
੩ ਨਿਰੋਤਿਆ ਹੋਇਆ.

ਈਵਤੀ. ਸੰਗਤ—ਈਤੀ ਅੱਖਰ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦਾ ਤੀਜਾ
ਵਰਣ. "ਈਵਤੀ ਅਧਿਪੁਰਖ ਹੈ ਦਾਰਾ." (ਅਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ,
੮ ਅਤੇ ੮.

ਈਵੇ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਵੇ, ਕੌਂਹੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ੨ ਐਸੇ, ਇਉਂ. ਇਸ
ਈਵੇ } ਰਾ.

ਈਤ. ਸੰ. ਈਤ—ਈਤ. ਸੰਗਤ—ਉਸਤਤਿ. ਰਾਖੀਫ਼.
ਈਤੀ. ਦੇਖੋ, ੮ ਅਤੇ ਈਵਤੀ.

ਏ. ਸਰਵ—ਵੇ. ਉਹ. ੨ ਇਹ. ਯਹ. "ਮਾਈ ! ਮਨੁ ਮੇਰੇ ਭਸਿ
ਨਾਹਿ। ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਬਿਖਿਅਨ ਕਉ ਧਾਵਤ, ਕਿਹਿ ਬਿਧਿ ਰੋਕਉ
ਤਹਿ? ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਅਤਿ ਸੁਨਿ ਨਿਮਘ ਨਹੀ ਏ'
ਬਸਾਵੈ." (ਸੋਰ ਮ: ੯) ਇਹ ਮਨ ਨਿਮਘਾਤੁ ਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ.
"ਏ ਅਖਰ ਖਿਰਿ ਜਾਹਿਕੇ." (ਗੁਰੂ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੨ ਵਜ—
ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਬੋਧਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਹੇ! "ਏ ਮਨ ਚੰਦਨਾ!
ਚਰਚਾਈ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ." (ਅਨੰਦੁ) ੪ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵਿਸਨੁ.
੫ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਯਾ "ਹੈ" ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਏ ਸ਼ਬਦ ਅਉਂਦਾ ਹੈ.
ਜੈਸੇ—ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਏ.

ਏਉ. ਸਰਵ—ਇਹ. ਯੇਹ. ਏਹ. ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਉਂ. ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ. ਐਸੇ. "ਭੁਲੀ ਮਾਲਨੀ ! ਹੈ ਏਉ." (ਅਸਾ ਕਬੀਰ)
ਏਉ. ਸਰਵ—ਏਹ. "ਏਉ ਜੀਅ ਬਹੁਤ ਕੁਝਿ ਵਾਸੇ." (ਬਾਵਨ)
੨ ਯਹੀ. ਇਹੀ.

ਏਆਣਾ. ਵਿ—ਅਣਜਾਣ. ਅਵਾਣ. ਅਣਜਾਨੀ. "ਅੰਧਾ ਲੋਕ ਨ
ਜਾਣਈ ਮੁਰਖ ਏਆਣਾ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) ੨ ਭਾਲਕ.

ਏਆਨਤ. ਅ ੮੨. ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ੨ ਅਪ੍ਰਾ
ਅਪਾਨਤ. ਤਾਤਨਾ. ਤੱਕਣਾ. ਖੋਜਣਾ.

ਏਇ. ਸਰਵ—ਇਹ. ਯਹ. "ਏਇ ਕਹਹਿ ਸਿਧਿ ਪਾਈ." (ਗੁਰੂ
ਕਬੀਰ)

ਜੇ ਹੀਏ ਪਾਥ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਹਿਰਦੇ
ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਸਾਉਂਦਾ, ਬਹਿਰਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ.

ਏਈ. ਸਰਵ—ਏਹੀ. ਯਹੀ. "ਏਈ ਸਗਲ ਵਿਕਾਰ." (ਮਧੁ ਮ: ੩)
"ਹਉਮੈ ਏਈ ਬੰਧਨ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਅਸਾ)

ਏਸ. ਸਰਵ—ਦੇਖੋ, ਇਸ. "ਏਸ ਨਉ ਹੋਰ ਬਾਉ ਨਾਹੀ." (ਅਨੰਦੁ)
੨ ਸੰਗਤ—ਈਸ਼. ਸੁਆਮੀ. ੩ ਵਿ—ਪੁਜਤ. ਇਸ਼. "ਕਾਹੂੰ ਮਹੇਸ
ਕੋ ਏਸ ਬਖਾਨਤੋ." (ਰਤ ਸਵੈਥੇ) "ਏਸਨ ਏਸ ਨਰੇਸਨ ਕੇ
ਸੁਤ." (ਰਾਮਾਵ) ੪ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ "ਸਿੰਘ" ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਏਸ
ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ, ਖਤਕੇਸ (ਖਤਕ ਸਿੰਘ), ਸਬਲੇਸ,
ਅਣਕੇਸ ਅਦਿਕ. ਹੁਣ ਸਿੱਖਕਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ
ਥਾਂ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਅਕਸਰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਯਥਾ—ਸੁਮੇਰੇਸ ਤੋਪ ਕੇ
ਧਤਾਕੇ ਤਹਾ ਐਸੇ ਹੋਰ." ਦੇਖੋ, ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ.

ਏਸਨਿ. ਸੰਗਤ—ਈਸ (ਰਾਜਾ) ਅਨਿ (ਫੌਜ). ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੈਨਾ.
(ਸਨਾਅ) ੨ ਈਸ਼ਨੀ. ਸੁਮਿਨੀ.

ਏਸ ਭੂ } ਸੰਗਤ—ਭੂ—ਈਸ਼. ਭੂਪਤਿ. ਰਾਜਾ "ਸੁਤਾ ਤੈ ਏਸ
ਏਸ ਭੂਅ } ਭੂਅ." (ਚਰਿਤੁ ੨੫੯)

ਏਸਾ. ਵਿ—ਐਸਾ. ਅਜੇਹਾ. ੨ ਈਸ (ਸੁਆਮੀ) ਦਾ ਭਰੂ ਵਚਨ ਅਤੇ
ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ ਈਸ !

ਏਸ਼ੀਆ. Asia. ਯੂਰੇਨ ਦਾ ਦਿੱਕ ਵੱਡਾ ਭਾਗ, ਜੋ ਯੂਰਪ ਤੋਂ
ਪੱਥਰ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡਾ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਸ਼—ਭਾਰਤ (ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ),
ਚੀਨ, ਜਾਪਾਨ, ਕਰਮਾ, ਅਰਬ, ਭਾਰਤ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ,
ਕਰਕਿਸਤਾਨ, ਕੇਚੀਆ, ਸਿਆਮ ਰੂਸ ਅਤੇ ਕੁਰਕਿਸਤਾਨ ਆਦਿ
ਹਨ.

ਏਸੁ. ਦੇਖੋ, ਏਸ.
ਏਸੁਰਜ. ਦੇਖੋ, ਏਸੁਰਯ.

ਏਸੁਰ } ਸੰ. ਏਸੁਰ—ਐਸੁਰ. ਵਿ—ਸੁਆਮੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਈਸੁਰ
ਏਸੁਰਦੀ } ਦਾ. ਰਾਜੇ ਦਾ. "ਰਣ ਗੱਜਿਯ ਕੋਤਕ ਏਸੁਰਦੀ." (ਕਲਕੀ) ਕਈ ਰਾਜ ਕਰਮਚਾਰੀ ਗੱਜੇ. ੨ ਸੰਗਤ—ਰਾਜਤ ਪਟਵੀ.

ਏਸੇ. ਐਸਾ. ਅਜੇਹਾ. ਈਦਿਸ.

ਏਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਈਸਰ ਅਤੇ ਏਸੁਰਜਾ.

ਏਸੁਰਜ. ਦੇਖੋ, ਏਸੁਰਯ.

ਏਸੁਰਜਾ. ਏ—ਈਸੁਰ (ਰਾਜਾ) ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ. "ਮਧੁ ਏਸ ਏਸੁਰਜਾ
ਭਰਿ ਜਕ." (ਵਿਰਿਤੁ)

ਏਸੁਰਯ. ਸੰ. ਏਸੁਰਯ—ਐਸੁਰਯ. ਸੰਗਤ—ਈਸੁਰਪਨ. ਪੁਤ੍ਰਰਾ.
੨ ਵਿਭੂਤਿ. ਸੰਪਦਾ. ੩ ਸਿੱਧਿ ੪ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤਾ. ੫ ਹੁਕਮਤ.

ਏਹ. ਸਰਵ—ਯਹ. ਇਹ. ੨ ਇਹ ਲੋਕ. "ਅੰਧੈ ਨਾਮੁ ਦਿਸਾਇਆ,
ਨਾ ਤਿਸੁ ਏਹ ਨ ਓਹ." (ਸੁੀ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕੁੱਧ.
ਏਹ ਓਹ. ਸਰਵ—ਇਹ ਉਹ. ਯਹ ਭਹ. ੨ ਸੰਗਤ—ਲੋਕ
ਪਰਲੋਕ.

ਏਹਸਾਨ. ਅ ੮੨. ਸੰਗਤ—ਕ੍ਰਿਤਕਸਤਾ. ੨ ਉਪਕਾਰ.

ਏਹਰ } ਵਿ—ਇਸ ਦਾ. ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਧਰ. ਇਸ ਪਾਸੇ.
ਏਹਤ }

ਏਹਭ ਰੇਹਭ. ਅਹੰਤਾ ਤ੍ਵੰਤਾ. ਮੈ ਅਤੇ ਤੇਰਾ. "ਏਹਭ ਰੇਹਭ ਛਡਿ ਤੂੰ, ਰੁਹੁ ਕਾ ਸਬਦੁ ਪੜਾਵੁ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਸੋਰ) ੨ ਇਸ ਦਾ ਤਿਸ ਦਾ.

ਏਹਾ. ਸਰਵ—ਇਹੋ. ਇਹੀ. "ਏਹਾ ਮਤਿ ਵਿਸੇਖ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) "ਹਉਮੈ ਏਹਾ ਜਾਤਿ ਹੈ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਵਿ—ਐਸਾ. ਅਜੇਹਾ.

ਏਹੀ. ਸਰਵ—ਯਹੀ. ਇਹੋ. ੨ ਵਿ—ਅਜੇਹੀ. ਐਸੀ.

ਏਹੁ. ਦੇਖੋ, ਏਹ.

ਏਹੋ. ਸਰਵ—ਯਹੀ. ਇਹੋ. "ਏਹੋ ਪਛੋਤਾਉ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਕੇਵਲ ਇਹ.

ਏਕ. ਵਿ—ਇੱਕ. "ਏਕ ਵਿਵਸ ਮਨ ਭਈ ਉਮੰਗ." (ਬਸੰ ਰਾਮਨੰਦ) ੨ ਅਦੁਤੀ (ਅਵਿਤੀਯ). "ਮਨਿ ਤਨਿ ਸਾਪਿ ਏਕ ਭਗਵੰਤ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸੰਗਤ—ਐਕਤ. ਏਕ. ਇੰਤਿਫਾਕ. ਮੇਲ ਜੋਨ। ੪ ਕਰਤਾਰ. ਭਾਗੁਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਏਹੁ ੨.

ਏਕਉ. ਵਿ—ਏਕ ਹੀ. ਇੱਕੋ. ਕੇਵਲ ਇੱਕ. "ਏਕਉ ਸਿਮਰਉ ਨਾਨਕਾ." (ਜਸਾ)

ਏਕ ਅਖਰ } ਏਕਾਕਰ. ਉਅੰਕਾਰ. ਪੁਣਵ। ੨ ਅਦੁਤੀ ਕ੍ਰਮ. ਏਕ ਅਖਰ } "ਏਕ ਅਖਰੁ ਹਰਿ ਮਨਿ ਬਸਤ ਨਾਨਕ ਹੋਤ ਨਿਹਾਨ." (ਭਾਵਨ) ਦੇਖੋ, ਏਕਾਕਰ। ੩ ਸਤਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਅੱਖਰ. ਉੱਤਮ ਸਿਕਸ਼ਾਉ ਇੱਕ ਅਕਰ ਤੋਂ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ, ਵਿਹਦਾਰਣਕ ਉਪਨਿਸਦ ਦਾ ਅਧਿਆਯ ੫, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ੨. ਪੁਜਾਪਤਿ ਦੇ "ੲ" ਅਕਰ ਉਚਾਰਣ ਤੋਂ ਏਕਤਿਆਂ ਨੇ ਚਮਨ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਦਾਨ ਅਤੇ ਆਸੁਰਾਂ ਨੇ ਦਫਾ ਸਮਝ ਕੇ ਜਨਮ ਸਫਲ ਕੀਤਾ.

ਏਕ ਅੱਖਰੀ } ਸ੍ਰੀ. ਏਕਾਕਾਰੀ. ਇੱਕ ਚਰਿਟਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਏਕ ਅੱਖਰੀ } ਕਈ ਰੂਪ ਦੇਖੀਏ ਹਨ.

੧ ਚੌਹਾਂ ਚਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਅੱਖਰ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਰੂਪ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸ੍ਰੀ" ਭੀ ਹੈ. ਉਦਾਹਰਣ—'ਹੈ—ਕੈ—ਲੈ—ਕੈ.' ਘੋੜੇ ਹਾਥੀ ਲੈ ਕੇ.

੨ ਮਹੀ ਛੰਦ ਦੇ ਚਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਇੱਕੋ ਅੱਖਰ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਏਕ ਅੱਖਰੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ. ਮਹੀ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕ ਲਖੁ ਇੱਕ ਗੁਰੂ. ਉਦਾਹਰਣ—'ਅਜੇ—ਅਲੈ—ਅਭੈ—ਅਭੈ.' (ਜਪੁ)

੩ ਮ੍ਰਿਗੇਂਦ੍ਰ ਛੰਦ ਦੇ ਚਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਇੱਕੋ ਅੱਖਰ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਤੀਜਾ ਰੂਪ ਹੈ. ਮ੍ਰਿਗੇਂਦ੍ਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕ ਜਗਣ. ਉਦਾਹਰਣ—'ਅਗੰਜ—ਅਡੰਜ—ਅਲੰਖ—ਅਲੰਖ.' (ਜਪੁ)

੪ ਸ਼ਸੀ ਛੰਦ ਦੇ ਚੌਹਾਂ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਇੱਕੋ ਅੱਖਰ ਨਾਉਣ ਤੋਂ ਚੌਥਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸ਼ਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕ ਯਕਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਉਦਾਹਰਣ—'ਨ ਰਾਕੇ—ਨ ਰੰਕੇ—ਨ ਰੂਪੇ—ਨ ਰੇਖੇ.' (ਜਪੁ)

੫ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰਾ ਛੰਦ ਰਚੀਏ, ਦੂਜਾ ਅੱਖਰ ਨਾ

ਲਾਈਏ; ਛੰਦ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਜਾਤਿ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਪੰਜਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ. ਉਦਾਹਰਣ—'ਕੋਕੀ ਕੋਕ ਕੰਕ ਕੀ ਕੂਕ.' "x x x ਮੇਰ ਚਕਵਾ ਅਤੇ ਗਿੱਧ ਦੀ ਪੁਕਾਰ.

ਏਕ ਆਧ. ਵਿ—ਵਿਚਲਾ. "ਰੇਰਾ ਜਨ ਏਕ ਆਧ ਕੋਈ." (ਕੇਦਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸਰਵ—ਕੋਈ ਇੱਕ.

ਏਕਸ. ਦੇਖੋ, ਇਕਸ. "ਏਕਸ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਉ ਅਨੰਤ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਏਕਸਬਦ. ਵਿ—ਇੱਕ (ਅਦ੍ਰਿਤ) ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਵਾਕਯ। ੨ ਜਿਸ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੁਸਬਦ. "ਏਕਸਬਦ ਇਕ ਭਿਖਿਆ ਮਾਕੇ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੧)

ਏਕਸਬਦੀ. ਦੇਖੋ, ਇਕਸਬਦੀ.

ਏਕ ਸਮੇ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ. ਅਕਾਲਉਸਤਤਿ ਵਿੱਚ ੨੦੧ ਅੰਕ ਤੋਂ ੨੧੦ ਤੀਕ ਦਸ ਏਹਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨੌਂ ਏਹੇ ਮਤਿ ਨੂੰ ਮਨ ਦੇ ਪੁਸ਼ਨ ਰੂਪ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਰਜ ਨਹੀਂ. ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਫ਼ਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਉੱਤਰ ਕਲਪੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਹਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਇਸ ਥਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ:—

ਏਕ ਸਮੇ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਉਚਰਤੋਂ ਮਤਿ ਸਿਉ ਭੈਨ,

ਸਤ ਪੁਰਾਪ ਜਗਈਸ ਕ ਕਹਿ ਸਗਲ ਭਿਧਿ ਭੈਨ.

(ਮਨ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸ਼ਨ:—)

- ੧ ਕੋ ਆਤਮਾ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਕਹਿ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰੀਕ ਵਿਚਾਰ, ਕੋਨ ਧਮ, ਕੋ ਕਮ ਹੈ, ਕਹਿ ਸਗਲ ਵਿਸੁਭ. (੨੦੨)
- ੨ ਕਹਿ ਜੀਤਭ, ਕਹਿ ਮਰਨ ਹੈ, ਕਵਨ ਸੁਗ, ਕਹਿ ਨਕ, ਕੋ ਸੁਖਭਾ, ਕੋ ਮੁਕੁਤਾ, ਕਹਾਂ ਤਕ, ਅਭਿਤਕ. (੨੦੩)
- ੩ ਕੋ ਨਿੰਦਾ, ਜਸ ਹੈ ਕਵਨ, ਕਵਨ ਪਾਪ, ਕਹਿ ਧਮ, ਕਵਨ ਜੋਕ, ਕੋ ਭੋਗ ਹੈ, ਕਵਨ ਕਮ, ਅਪਕਮ. (੨੦੪)
- ੪ ਕਹਿ ਸੁ ਸਮ ਕਾਸੋਂ ਕਹੋ, ਦਮ ਕੋ ਕਹਾਂ ਕਹਿਤ, ਕੋ ਸੁਰਾ, ਦਾਰਾ ਕਵਨ, ਕਹੇ ਤੰਤ ਕੋ ਮੰਤ. (੨੦੫)
- ੫ ਕਹਾਂ ਚੰਕ, ਰਾਜਾ ਕਵਨ, ਹਰਖ ਸੋਗ ਹੈ ਕੋਨ, ਕੋ ਚੋਗੀ, ਰਾਗੀ ਕਵਨ, ਕਹੇ ਤੰਤ ਮੁਹਿ ਭੈਨ. (੨੦੬)
- ੬ ਕਵਨ ਰਿਸੁ, ਕੋ ਪੁਸੁ ਹੈ, ਕਹਿ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰੀਕ ਵਿਚਾਰ, ਕਵਨ ਸ੍ਰਿਸੁ, ਕੋ ਕ੍ਰਿਸੁ ਹੈ, ਕਹੇ ਸਗਲ ਵਿਸੁਭ. (੨੦੭)
- ੭ ਕਹਾਂ ਕਮ ਕੁੰਕਮ ਹੈ, ਕਹਾਂ ਭਮ ਕੋ ਨਾਸ, ਕਹਾਂ ਚਿਤਨ ਕੀ ਚੋਸਟਾ, ਕਹਾਂ ਅਚੇਤ ਪੁਕਾਸ. (੨੦੮)
- ੮ ਕਹਾਂ ਨੇਮ, ਸੰਜਮ ਕਹਾਂ, ਕਹਾਂ ਕਸਾਨ ਅਗਸਾਨ, ਕੋ ਚੋਗੀ, ਸੋਗੀ ਕਵਨ, ਕਹਾਂ ਭਮ ਕੀ ਹਾਨ. (੨੦੯)
- ੯ ਕੋ ਸੁਰਾ, ਸੁੰਦਰ ਕਵਨ, ਕਹਾਂ ਜੋਗ ਕੋ ਸਾਰ, ਕੋ ਦਾਤਾ, ਫ਼ਤਾਨੀ ਕਵਨ, ਕਹਿ ਵਿਚਾਰ ਅਵਿਚਾਰ. (੨੧੦)

(ਅਕਾਲ)

ਮਤਿ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ—

- ੧ ਸਤ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਅਜ ਅਮਰ ਵਰਾਘ ਪਰਮ ਅਨੂਪ, ਵਿਸੁਨਾਥ ਦੇਵਾਧਿਪਤਿ ਹੈ ਕਹ ਆਤਮ ਰੂਪ.

- ਜੈਸੇ ਜਲ ਤੇ ਬੁਦਬੁਦਾ ਔਰ ਤਰੰਗ ਅਕਾਰ,
ਤੈਸੇ ਪੁਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਜਨੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਵਿਚਾਰ.
ਤਤ੍ਵਗਣਨ ਹਿਤ ਯਤਨ ਸਦ ਯਹੈ ਧਮ ਨਿਜ ਜਾਨ,
ਤਤਪਰ ਹੋ ਉਪਕਾਰ ਮੇ ਕਮ ਪਰਮ ਬੁਭ ਮਾਨ.
- ੨ ਸਦਾਚਾਰ ਅਰੁ ਯਸ ਸਹਿਤ ਜੀਵਨ ਜੀਵਨ ਆਹਿ,
ਅਪਯਸ ਔਰ ਵਿਕਾਰ ਯੁਤ ਜਿਯਨ ਮਰਨ ਜਗ ਮਾਹਿ.
ਮਨ ਕੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੁਰਗ ਹੋ ਨਰਕ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ,
ਪਰੈ ਨ ਵਸ ਕਿਹ ਵਿਸਯ ਕੇ ਤਾਕੇ ਸੁਖਤਾ ਜਾਨ.
ਵਿਸਯਪਰਾਯਣ ਮੁੜੁ ਹੈ ਤਕ ਸੱਚ ਪਰਤੀਤਿ,
ਸੋ ਅਵਿਤਕ ਪਛਾਨੀਐ ਜੋ ਯਾਤੇ ਵਿਪਰੀਤਿ.
- ੩ ਤਗਨਪ੍ਰਤਿਗਤਾ ਨਿੰਦ ਹੈ ਅਰੁ ਰਣ ਪੀਠ ਦਿਖਾਨ,
ਸਤਗੁਪ੍ਰਤਿਗਤਾ ਵੀਰਤਾ ਯਹੈ ਜਗਰ ਧਸ ਜਾਨ.
ਧਰਮਕਿਰਤ ਕੇ ਤਾਗਨੇ ਪਾਪ ਮਹਾ ਸਿਧ ਮਾਨ,
ਬੰਟ ਖਾਨਿਕੈ ਦੇਵਨੇ ਪੁੰਨ ਨ ਯਾ ਸਮ ਆਨ.
ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੇ ਚਿੰਤ ਕੀ ਨਕਨ ਕਹਾਵੈ ਜੋਗ,
ਦਾਸ ਇੰਦ੍ਰਿਅਨ ਹੋਯਕੈ ਸੁਖ ਭੋਗਨ ਹੈ ਭੋਗ.
ਜਗ ਕੇ ਸੁਖਦਾਯਕ ਕ੍ਰਿਯਾ ਗੁਰੁਮਤ ਮੇ ਹੈ ਕਮ,
ਵਿਸੁ ਦੁਖਾਵਨ ਲੋਭ ਵਸਿ ਜਾਨੈ ਸੋ ਅਪਯਮ.
- ੪ ਮਨ ਵਸ ਕਰਨੇ ਸਮ ਅਹੈ ਦਮ ਇੰਦ੍ਰਿਅ ਜੈਕਾਰ,
ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਨਾਯ ਹਿਤ ਨਤੈ ਰੁ ਰੁਚ ਵਿਚਾਰ.
ਦਾਰਾ ਵਿਦਯਾਦਾਨਿ ਹੈ ਅਰੁ ਨਿਸਕਾਮ ਉਦਾਰ,
ਸਤਗੁਨਾਮ ਅਰੁ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਤਤੁ ਨਿਰਧਾਰ.
- ੫ ਜਾਕੇ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਧਿਕ ਹੈ ਸੇਈ ਰੰਕ ਪਛਾਨ,
ਸੰਤੋਖੀ ਉਤਸਾਹ ਯੁਤ ਰਾਜਾ ਲੇਵੈ ਜਾਨ.
ਵਿਦਯਾ ਤਾਗਨ ਯਾ ਹੈ ਚਿੰਤਾ ਜਾਨੈ ਸੋਕ,
ਰੋਗੀ ਵਿਸਯਾਸਯੁ ਹੈ ਰਾਗੀ ਚਿੰਤ ਅਰੋਕ.
- ੬ ਸਹਿਤ ਵਿਵੇਕ ਸੁ ਰਿਸੁ ਹੈ ਪੁਸ਼੍ਟ ਪਰਾਕ੍ਰਮਵਾਨ,
ਮਿਗਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਰੁ ਸੁਪਨ ਵਤ ਸ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਦਾਜ ਨਿਹੁ ਜਾਨ.
ਮਾਨੁਸ ਤਨ ਸਫਲੇ ਕਿਯੋ ਸਿਨ ਬੁਭ ਕਮ ਕਮਾਇ,
ਰੁਈ ਹੋਸੁ, ਯਾਤੇ ਉਨਟ ਜਗ ਮੇ ਬ੍ਰਹੁ ਕਹਾਇ.
- ੭ ਸਦਾਚਾਰ ਜਗ ਕਮ ਹੈ ਦੁਰਾਚਾਰ ਅਪਯਮ,
ਗੁਰੁਸਿਖਤਾ ਕਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਕਰਨ, ਨਾਸ ਹੈ ਕਮ.
ਮਧਾ ਕੇ ਸੰਯੋਗ ਕਰ ਚੇਤਨ ਚੇਸੁ ਜਾਨ,
ਤ੍ਰਿਕੁਟ ਅਸੰਗਤ ਬ੍ਰਹਮ ਮੇ ਤਿਮ ਅਚੇਸਟਾ ਮਾਨ.
- ੮ ਇਕਰਸ ਜਪ ਵੁਤ ਧਾਰਥੇ ਤਾਕੇ ਕਹਿਯੋ ਨੇਮ,
ਤਾਗ ਵਜ੍ਜੁਲੀ ਸਰਵਦਾ ਸੰਜਮ ਦਾਯਕ ਖੇਮ.
ਗਣਨ ਯਥਾਰਥ ਵਸੁ ਕੇ ਤਾਖਤ ਗਣਾਨੀ ਗਣਾਨ,
ਨਖਨ ਔਰ ਕੋ ਔਰ ਹੀ ਯਹੀ ਰੂਪ ਅਗਣਾਨ.
ਰੋਗੀ ਸਦਾ ਅਲਿਖੀ ਸੋਗੀ ਚਿੰਤਾਵਨ,
ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਅਰੁ ਵੁਤ ਕੇ ਤਾਗਨ ਕੁਮ ਕੀ ਹਾਨ.

੯ ਮਨਜੋਰਾ ਸੁਰਾ ਅਹੈ ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਗੁਣਵਾਨ.
ਸਭ ਚਿਤ ਕੀ ਬਿਰਤਾ ਭਈ ਸਾਰ ਯੋਗ ਯਹ ਮਾਨ.
ਦਾਤਾ ਇਕ ਕਰਤਾਰ ਹੈ ਗਣਾਨੀ ਨਲਕ ਦੇਵ,
ਜੋ ਅਗਣਾਨੀ ਪਸੁ ਨਰਨ ਤੁਰਤ ਬਨਾਵੈ ਦੇਵ.
ਗੁਰੁਮਤ ਅਨਮਤ ਸਰਤ ਕੋ ਖੋਜਨ ਅਹੈ ਵਿਚਾਰ,
ਭੇਡਚਾਲ ਕੀ ਅਧਿਗਤਿ ਜਾਨ ਲੋਹੁ ਅਵਿਚਾਰ.

ਏਕਸਾਰ. ਦੇਖੋ, ਇਕਸਾਰ.

ਏਕਸਿਧੁ. ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ, ਜੋ ਨਿਰਣੇ ਕਰਨ ਤੋਂ
ਅਦੁਤੀ (ਲਾਸਾਨੀ) ਸਿੱਧ (ਸਾਬਤ) ਹੋਇਆ ਹੈ. "ਏਕਸਿਧੁ ਜਿਨੀ
ਧਿਆਇਆ." (ਰਾਮ ਮ: ੧)

ਏਕ ਸੁਆਨ ਕੈ ਅਧਿ ਗਾਢਣਾ. ਵਾ—ਜਿਸ ਸੁਰ ਪੁਸ਼੍ਟ ਦੇ
ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁੱਧੀ ਰਾਗ ਦਾ ਸਬਦ—"ਏਕ ਸੁਆਨ ਦੁਇ
ਸੁਆਨੀ ਨਾਨਿ."—ਗਾਈਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਬਦ ਗਾਉਣ
ਦੀ ਸਿਖਤਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਰ.

ਏਕਸੂਤ. ਵਿ—ਸਹਿਮਤ. ਇੰਤਿਫਾਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਇੱਕ
ਭੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪਰੋਇਆ ਹੋਇਆ.

ਏਕਸੈ. ਇੱਕ ਨੂੰ. "ਸਭ ਲੋਕ ਸਲਾਹੇ ਏਕਸੈ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੧)

੨ ਇੱਕ ਸਭ (ਵਸੁ)

ਏਕਚਰੁ } ਵਿ—ਇੱਕ ਚਰੁ (ਅੱਖ) ਵਾਲਾ. ਕਾਣਾ. ਏਕਾਖੀ.
ਏਕਚੰਡੁ } "ਏਕਚੰਡੁ ਕੀ ਬਾਤ ਲੁਨ ਚੀਭ ਰਹੇ ਮਹਾਚਾਜ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਯ) ੨ ਇੱਕ ਨਜਰ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ। ਸਮਦ੍ਰਸ਼ੀ।
੩ ਸੰਗਤ—ਗੁਰੂ. ਤੈਤਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ। ੪ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਜਗੀਤ. ਦੇਖੋ,
ਜਗੀਤ। ੫ ਕਹਿੰ. ਦੇਖੋ, ਕਦਾ ੨.

ਏਕਚਿੰਤ. ਵਿ—ਏਕਚੁ ਚਿੰਤ. ਸਿਧਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ. "ਏਕਚਿੰਤ
ਸਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਰਾਯੋ." (ਅਕਾਲ)

ਏਕਛਤ੍ਰ. ਵਿ—ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ
ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੈ. ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਛਤ੍ਰ ਫਿਰਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ
ਜਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ. ਦੇਖੋ, ਇਕਛਤਰਾਜ.

ਏਕਛਾਲ. ਵਿ—ਉਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਛਾਜ (ਦਸ਼ਾ) ਅਲਗ ਨਾ
ਹੋਵੇ, ਕਿੰਤੂ ਵਲ ਅਤੇ ਕਛਾਜ ਇੱਕ ਹੀ ਲੋਹੇ ਦੇ ਢਲੇ ਅਥਵਾ ਘੜੇ
ਹੋਏ ਹੋਣ.

ਏਕਣ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਤਰਾਂ. ਐਸੇ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਥੇ.

ਏਕਤ. ਸੰ. ਏਕਤ—ਏਕਤੁ. ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ. ਏਕਥੈ. "ਨੀਰੁ ਧਰਤਿ
ਕਰਿ ਰਖੇ ਏਕਤ." (ਸਚ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਏਕਤੁ. ਦੇਖੋ, ਏਕਤਾ.

ਏਕਤਾਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਦੋ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ.

ਏਕਤਾ } ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਏਕਤਾ. ਏਕਾ. ਏਕਤੁ. ਐਕਤ.
ਏਕਤੁ }

ਸਾਮਿਲ ਹੋ ਪੀਰ ਮੇ ਸਰੀਰ ਮੇ ਨ ਭੇਦ ਰਾਖ
ਅੰਤਰ ਕਪਟ ਜੋ ਉਪਾਰੈ ਤੋ ਉਪਰਜਾਇ,
ਐਸੇ ਠਾਟ ਲਾਨੈ ਜੋ ਕਿਆ ਹੂੰ ਧੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਕਰੇ

ਸਾਪ ਕੇ ਜਹਿਰ ਯੋ ਉਤਾਰੈ ਤੋ ਉਤਲਜਾਇ,
 "ਠਾਠੁਰ" ਕਹਿਤ ਯਹ ਕਹਿਨ ਨ ਜਾਨੈ ਕਹੁ
 ਏਕਤਾ ਕਿਯੋ ਤੇ ਕਹੇ ਕਹਾ ਨ ਸੁਧਲਜਾਇ?
 ਚਾਰ ਜਨੇ ਚਾਰ ਹੁ ਦਿਸਾ ਤੇ ਚਾਰ ਕੋਨੇ ਛਹਿ
 ਮੇਰੁ ਕੋ ਹਿਲਾਯਕੈ ਉਖਾਰੈ ਤੋ ਉਖਰਜਾਇ.
 ੨ ਸਮਾਨਤਾ, ਬਰਾਬਰੀ. "ਏਕਤ੍ਵ ਰਾਖੈ ਪਰਹਰਿ ਦੇਇ."

(ਬਸੰ. ਅ: ਮ: ੧)

ਏਕਤ੍ਵ. ਏਕੇ, ਇਕਤ੍ਵ.

ਏਕਤ੍ਵ. ਏਕੇ, ਏਕਤਾ.

ਏਕਤ੍ਵ. ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ. ਏਕਤ੍ਵ

ਏਕਦਾ. ਸੰ. ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਕ ਸਮੇਂ. ੨ ਏਕ ਦਫ਼ਰ. ਇੱਕ ਵੇਰ.

ਏਕਦੇਸੀ. ਸੰ. ਏਕ ਦੇਸੀਯ. ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ ਨਾਲ
 ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਸਭ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਰੱਖੇ.

ਏਕਦੰਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਭਵੇਸ਼. ਭਜਾਨਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਦੰਦ
 ਹੈ ਏਕੇ, ਭਵੇਸ਼

ਏਕਦ੍ਰਿਸਟਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸਮਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਸਭ ਨੂੰ ਤੁੱਲ ਦੇਖਣ ਦਾ
 ਭਾਵ. "ਏਕਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਹਿ ਸਮਸਾਚਿ ਜਾਣੈ ਜੋਗੀ ਕਹੀਐ ਸੇਈ."
 (ਸੁਹੀ ਮ: ੧)

ਏਕਦ੍ਰਿਕ. ਵਿ—ਇੱਕਐਥਾ. ਕਾਣਾ. ੨ ਸਮਦ੍ਰਸ਼ਾ. ਬ੍ਰਹਮਗਤਾਨੀ।
 ੩ ਸੰਗਤਾ—ਸਿਵਾ. ੪ ਕਾਉਂ. ੫ ਬੁਧੁ.

ਏਕਨਾਠੀਵ੍ਰਤ. ਇੱਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰਨਾ.
 ਇੱਕ ਵਿਵਾਹਿਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਦੂਜੀ ਦੇ ਤਤਕਾਲ ਦਾ ਨਿਯਮ.
 "ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੁਇ." (ਭਾਭੁ) "ਤ੍ਰਿਯ ਏਕ ਵਰਾਹ ਨਹਿ
 ਕੀਨ ਵਰਾਹ." (ਚੰਤਾਵ)

ਏਕਪਦ } ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਵੈਰੁੱਠਾ ੨ ਕੈਲਾਸ਼। ੩ ਕੋਰਲ ਦੇਸ, ਜਿਸ
 ਏਕਪਾਦ } ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਾਲਾਬਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ੪ ਮਾਲਾਬਾਰ
 ਦਾ ਵਸਨੀਕ। ੫ ਇੱਕ ਪੈਰ ਪੁਰ ਖੜਕੇ ਤਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
 ੬ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਚਰਣ ਸਾਥੀ ਵਿਸ਼ੁ ਹੈ। ੭ ਭਗਵਾਨ
 ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਵ.

ਏਕਬ. ਏਕ—ਅਥ. "ਪੁਨ ਏਕਬ ਕਰਹੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਏਕਰਣ. ਵਿ—ਅਦ੍ਰੁਤੀ ਸੁਕਮਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੂਜਾ ਕੋਧਾ
 ਨਹੀਂ, "ਪਤਿਤਉਧਾਰਣ ਏਕਰਣੇ." (ਅਕਾਲ)

ਏਕਤਾਇ. ਸੰਗਤਾ—ਏਕਤਾ ਦਾ ਭਾਵ. ਦ੍ਰਿਤ ਦਾ ਅਭਾਵ। ੨ ਬ੍ਰਿ.
 ਵਿ—ਇੱਕ ਭਾਵ (ਸ਼ਿਆਲ) ਨਾਲ. "ਏਕਤਾਇ ਦੇਖਉ ਸਤ ਨਾਚੀ."
 (ਕਉ ਕਬੀਰ)

ਏਕਤਾਰ. ਵਿ—ਤਰਾਚੁ ਦੇ ਪਲਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਲਣ ਲਈ
 ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪਦਾਰਥ. "ਪਤਾਲ ਪੁਰੀਆ ਏਕਤਾਰ ਹੋਵਹਿ."
 (ਪੁਰਾ ਮ: ੧) ਏਕੇ, ਭਾਵ.

ਏਕਮ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਅੰਗੀਨੇ ਦੀ ਅੰਧੇਰੇ ਅਤੇ ਚਾਂਦਨੇ ਪੱਖ ਦੀ
 ਪਹਿਲੀ ਤਿਥਿ. ਏਕੋਂ. ਏਕੇ, ਡਾ. ਯਕਮ. "ਏਕਮ ਏਕੰਕਾਰ

ਨਿਰਾਲਾ." (ਫਿਲਾ ਮ: ੧ ਬਿਤੀ) ੨ ਵਿ—ਅਦ੍ਰੁਤੀ. ਨਾਸਾਨੀ. "ਏਕਮ
 ਏਕੇ ਆਪਿ ਉਪਾਇਆ." (ਮਾਭ ਅ: ਮ: ੨) ੩ ਪ੍ਰਥਮ. ਪਹਿਲਾ.

ਏਕਮਇ } ਵਿ—ਇੱਕਰੂਪ. ਜੋ ਮਿਲਕੇ ਵੱਖ ਨਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ.
 ਏਕਮਇਆ } ਤਦਰੂਪ. "ਸਾਰੇ ਸੁਚੇ ਏਕਮਇਆ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)
 ਏਕਮਈ }
 ਏਕਮਸ }

ਏਕ ਮਰੇ ਪੰਚੇ ਮਿਲਿ ਚੋਵਹਿ. (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ਇੱਕ
 ਸੰਬੰਧੀ ਦੇ ਮਰਣ ਤੋਂ ਮਾਤਾ, ਪਿਤਾ, ਭਾਈ, ਇਸਤ੍ਰੀ, ਪੁਤ੍ਰ ਚੋਵਹਿ।
 ੨ ਇੱਕ ਮਨ ਦੇ ਮਰਣ ਪੁਰ ਪੰਜੇ ਵਿਕਾਰ ਚੋਵੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ
 ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੋਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ.

ਏਕ ਮਰੰਤੋ ਦੇਇ ਮੁਏ, ਦੇਇ ਮਰੰਤਹ ਚਾਰਿ। ਚਾਰਿ ਮਰੰਤਹ
 ਛਹ ਮੁਏ ਚਾਰਿ ਪੁਕਾ ਦੇਇ ਨਾਰਿ. (ਸ. ਕਬੀਰ) ਇੱਕ ਦੇਹਾਭਿਮਾਨ
 (ਹੋਮੇ) ਦੇ ਮਰਣ ਨਾਲ, ਚਾਰ ਦੇਸ ਦੇਵੇਂ ਮਰ ਛਏ, ਦੋ ਦੇ ਮਰਣ ਤੋਂ
 ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਚਾਰੇ ਨਾਸ ਹੋਏ. ਚਾਰ ਦੇ ਨਸ਼ੁ ਹੋਣ ਤੇ
 ਹਰਖ, ਸ਼ੋਕ, ਜਨਮ, ਮਰਣ, ਟੀਰਥਾ, ਕਾਮਨਾ, ਛੀ ਮਰ ਛਏ.
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਪੁਨਿੰਗ ਅਤੇ ਦੋ ਇਸ਼੍ਵਰੀਲਿੰਗ ਹਨ। ੨ ਇੱਕ
 ਅਗਤਾਨ ਦੇ ਮਰਣ ਤੋਂ ਆਵਰਣ ਅਤੇ ਵਿਕੇਪ ਦੇ ਮਰੇ, ਦੋ ਮਰਣ
 ਤੋਂ ਚਾਰ ਪੁਕਾਰ ਦੇ ਮਿਥਿਤਾ—ਕ੍ਰਮ, (ਅਨਾਰਮਾ ਵਿੱਚ ਆਤਮ
 ਬੁੱਧਿ ਅਨਿਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਤ ਬੁੱਧਿ, ਦੁਖ ਵਿੱਚ ਸੁਖ ਬੁੱਧਿ ਅਤੇ
 ਅਸੁਖਿ ਵਿੱਚ ਬੁਧਿ ਬੁੱਧਿ) ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੋਇਆ. ਚਾਰ ਮਰਣ ਤੋਂ
 ਛੀ—ਹਰਖ, ਸ਼ੋਕ, ਜਨਮ, ਮਰਣ, ਟੀਰਥਾ, ਕ੍ਰਿਸਨਾ, ਮਰੇ; ਇਨ੍ਹਾਂ
 ਛੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਇਸ਼੍ਵਰੀਲਿੰਗ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪੁਨਿੰਗ ਹਨ.

ਏਕਮੇਵਾ ਦ੍ਰਿਤੀਯੇ. ਏਕੇ, ਇਕਮੇਵਾ.

ਏਕ ਚਦਨ. ਸੰਗਤਾ—ਭਵੇਸ਼, ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਚਦਨ (ਦੰਦ) ਹੈ.
 ਏਕੇ, ਭਵੇਸ਼.

ਏਕਲ } ਵਿ—ਇਕੋਲਾ. ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਥ ਬਿਨਾ। ੨ ਅਦ੍ਰੁਤੀ. ਨਾਸਾਨੀ.
 ਏਕਲਾ } ਯੋਗਾ। ੩ ਇੱਕੋ. ਏਕ ਹੀ. "ਏਕਲ ਮਾਟੀ ਫੁੱਜਰ ਚੀਟੀ
 ਭਾਜਨ ਹੈਂ ਛਹੁ ਨਾਨਾ ਚੇ." (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ)

ਏਕਲਿੰਗ. ਸੰ. ਸ਼ਿਵ. ਮਹਾਂਦੇਵ। ੨ ਮੇਵਾਤ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮਾਸ
 ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ, ਜੋ ਮਹਾਭਾਣਾ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਫੁਲ ਦਾ ਪੂਜਨ ਦੇਵ ਹੈ,
 ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਲਿਖਤਾਂ ਉੱਪਰ—"ਏਕ ਲਿੰਗ ਜੀ ਸਹਾਯ"—
 ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੩ ਕੁਬੇਰ. ਧਨਪਤਿ.

ਏਕ ਵਚਨ. ਸੰਗਤਾ—ਵਰਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਸ ਤੋਂ
 ਇੱਕ ਦਾ ਭਾਗ ਹੋਵੇ। ੨ ਇੱਕ ਸੁਮਨ. ਇੱਕ ਬੋਲ.

ਏਕ ਵਾਕ } ਸੰ. ਏਕਵਾਕਯਤਾ, ਸੰਗਤਾ—ਮਤ ਦਾ ਮੇਲ. ਰਾਇ
 ਏਕ ਵਾਕਯਤਾ } ਦਾ ਇਤਿਫਾਕ. ਸਹਮਤਿ.

ਏਕਤ. ਵਿ—ਇਕੱਲਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਬਮੀਨ ਦੀ ਮਿਟਤੀ, ਜੋ
 ੪੮੪੦ ਮੁਰੱਬਾ ਫ਼ਜ਼ ਹੈ. Acre.

ਏਕਾ. ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਸੰਖਤਾ ਬੋਧਕ ਅੰਗ ੧। ੨ ਕਰਤਾਰ.
 ਅਦ੍ਰੁਤੀ ਬ੍ਰਹਮ। ੩ ਅਨਨਤ ਉਪਾਸਕ. "ਏਕੇ ਕਉ ਸਭੁ ਏਕਾ

ਜਾਣੈ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੪ ਐਕੜ. ਏਕਤਾ. ਮਿਲਾਪ। ੫ ਵੜ—
ਇਕੋ. ਕੇਵਲ. ਭਕਤ. "ਏਕਾ ਓਟ ਗਹੁਰੇ" (ਆਸਾ ਮ: ੫)
੬ ਸੰ. ਏਕਾ. ਸੰਗਤਾ—ਦੁਰਗਾ. ਦੇਵੀ.

ਏਕਾ ਏਕ. ਬਿ. ਵਿ—ਅਚਾਨਕ. ਯਕਾਯਕ। ੨ ਵਿ—ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ.
ਵੱਖ ਵੱਖ. ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਿਰਲਾ.

ਏਕਾ ਏਕੀ. ਵਿ—ਏਕਾਂਤ ਨਿਵਾਸੀ। ੨ ਸਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹਿਣ
ਵਾਲਾ। ੩ ਅਦੁਤ ਦਾ ਅਨਾਜ ਉਪਾਸਕ. "ਰਹਿਹਿ ਨਿਵ ਲਾਗੇ ਏਕਾ
ਏਕੀ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰ." (ਗੁਰ ਅ: ਮ: ੧) ੪ ਸੰਗਤਾ—ਨਿਬੇੜਾ.
ਭੈਲਿਆ. "ਏਕਾ ਏਕੀ ਕਿਯੋ ਭਿਨ ਹਮ ਮਿਲਹਿ ਨ ਜਾਵੈ." (ਗੁਪੁਰੁ)

ਏਕਾਸੀ } ਸੰ. ਏਕਾਸੀਤਿ. ਅੱਸੀ ਪੁਰ ਇੱਕ. ਇਕਾਸੀ, ੮੧.
ਏਕਾਸੀਹ

ਏਕਾਹਾਰੀ. ਵਿ—ਇੱਕ ਵਸੂ ਦਾ ਆਹਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਦੂਜੀ
ਚੀਜ਼ ਨਾ ਖਾਵੇ। ੨ ਇੱਕ ਵੇਲੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਨੁਪਹਰਿਆ.

ਏਕਾਕੀ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਕੀ ੨.

ਏਕਾਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਇੱਕ ਅੱਖ ਵਾਲਾ. ਕਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਏਕਚੱਕੁ.

ਏਕਾਕਰ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਖਰ.

ਏਕਾਕਰੀ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਅੰਕਰੀ। ੨ ਇੱਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੋਸ਼, ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਇਹ ਕੁੰਭ
ਪੁਰਸੋਤਮ ਦੇਵ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ. ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨੰਦ
ਦਾਸ ਨੇ ਭੀ ਅਨੇਕਾਥੀ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਈ ਦੋਹੇ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਦੇ ਅਨੇਕ
ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਯਥਾ—"ਕੇ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਵਾਕ
ਜਲ ਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਦਿਸਿ ਛੰਦ, ਕੇ ਧਰ ਕੇ ਤਰੁ ਕੇ ਕਿਰਨ ਕੇ ਪਾਲਕ
ਗੋਬਿੰਦ."

ਏਕਾਕੀ. ਏਕਾਕਿਨ੍ਹ. ਕਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਚਕੁ.

ਏਕਾਖਰ. ਸੰ. ਏਕਾਕਾਰ. ਇੱਕ-ਅਕਰ. ਇੱਕ ਵਰਣ। ੨ ਇੱਕ
ਅਵਿਨਾਸੀ ਰੂਪਮ. ੩ ਆਂ. ਓਅੰਕਾਰ. ਪੁਣਵਾ.

ਏਕਾਂਗ. ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਬੋਧਕ ਅੰਕ ੧. ਦੇਖੋ,
ਇਕਾਂਗ। ੨ ਸੰ. ਏਕਾਙਗੁ. ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ। ੩ ਇੱਕ
ਅੰਬਰ. ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਗ.

ਏਕਾਗਰ. ਸੰ. ਏਕਾਗੁ. ਵਿ—ਇੱਕ ਤਰਫ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਧਰਨ।
੨ ਚੰਚਲਤਾ ਰਹਿਤ. "ਸਾਵਧਾਨ ਏਕਾਗਰ ਚੀਤ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਏਕਾਂਗੀ. ਸੰ. ਏਕਾਙਗਿਨ੍ਹ. ਵਿ—ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲਾ। ੨ ਇੱਕ
ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਏਕਾਕੁ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਕਰ.

ਏਕਾਕੂਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਠਹਿਰਾਉ. ਚੰਚਲਤਾ ਦਾ ਅਠਾਵਾ.
੨ ਚਿੰਤ ਦੀ ਇਸਥਿਤੀ.

ਏਕਾਕ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਕ.

ਏਕਾਕਰੀ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਅੰਕਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਏਕਾਕਰੀ.

ਏਕਾਂਤ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਂਤ.

"ਅੰਗਿਲੋਕਾਭਾਸ਼ਾ ਭਾਸ਼ਾ." (ਭਾਸ਼ਾਭਾਸ਼ਾ ੮/੧੩.)

ਏਕਾਂਤੀ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਂਤੀ.

ਏਕਾਦਸ. ਸੰ. ਏਕਾਦਸ਼. ਵਿ—ਦਸ ਉੱਪਰ ਇੱਕ. ਗਿਆਰਾਂ।
੨ ਸੰਗਤਾ—ਗ਼ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਬੋਧਕ ਅੰਕ, ੧੧। ੩ ਭਾਗਵਤ ਦਾ
ਗ਼ਰਾਹਵਾਂ ਸਕੰਧ.

ਏਕਾਦਸੀ. ਸੰ. ਏਕਾਦਸ਼ੀ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅੱਧੇਰੇ ਅਤੇ
ਚਾਨਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਰਿਤਿ. ਵੈਸਨਵਮਤ ਵਿੱਚ ਏਕਾਦਸੀ ਨੂੰ
ਵ੍ਰਤ ਰੱਖਣਾ ਪੁੰਨਕਰਮ ਹੈ. ਇਸ ਦਿਨ ਅੰਨ ਖਾਣਾ ਪਾਪ ਹੈ. ਦੇਖੋ,
ਹਰਿਵਾਸਰ. ਸਿੱਖ ਧਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵ੍ਰਤ ਦੱਸਿਆ ਹੈ:—

"ਏਕਾਦਸੀ ਨਿਕਟਿ ਪੇਖਹੁ ਹਰਿ ਰਾਮੁ,
ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਸਿ ਕਰਿ ਸੁਣਹੁ ਹਰਿਨਾਮੁ,
ਮਨਿ ਸੰਤੋਖ ਸਰਬ ਜੀਅ ਦਇਆ,
ਇਨ ਬਿਧਿ ਭਰਹੁ ਸੰਪੂਰਨ ਭਇਆ."

(ਗੁਰੂ ਗਿਤੀ ਮ: ੫)

ਏਕਾਦੇਸੀ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਦੇਸੀ। ੨ ਵਿ—ਇੱਕ ਉੱਦੇਸ਼ (ਮਨੋਰਥ)
ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. "ਏਕਾਦੇਸੀ ਏਕ ਦਿਖਾਵੈ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਏਕਾਵਲਿ } ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਪੰਕਜਵਾਟਿਕਾ ਦਾ ਰੂਪ
ਏਕਾਵਲੀ } (ਅ) ੨ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ
ਪਦਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਤਰਕ, ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਪਦ ਪਹਿਲਾਂ ਕਥਨ
ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿਣਾ. ਇਸਨੂੰ ਬ੍ਰਿੰਖਲਾ ਭੀ ਆਖਦੇ
ਹਨ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਜਾਗੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਮ ਰੁਮ ਸਿਉ ਜੇਰੀ।
ਰੁਮ ਸਿਉ ਜੇਰਿ ਅਵਰ ਸੰਕਿ ਤੇਰੀ."

(ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ)

"ਏਕ ਮਹੰਤੋ ਦੇਇ ਮੁਏ, ਦੇਇ ਮਹੰਤਹ ਚਾਰਿ,
ਚਾਰਿ ਮਹੰਤਹ ਛਹ ਮੁਏ, ਚਾਰਿ ਪੁਰਖ ਦੇਇ ਨਾਰਿ."

(ਸ. ਕਬੀਰ)

੩ ਵਿ—ਇੱਕ ਸਤੀ ਦਾ. ਜਿਵੇਂ ਏਕਾਵਲਹਾਰ.

ਏਕਿ. ਕਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ। ੨ ਕਈ ਇੱਕ. "ਏਕਿ ਚਲੇ ਹਮ
ਦੇਖਹੁ ਸੁਆਮੀ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) ੩ ਇਕਾ ਨੂੰ. ਕਈਆਂ ਨੂੰ. "ਏਕਿ
ਨਚਾਵਹਿ ਏਕਿ ਭਵਾਵਹਿ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਏਕਿਆ. ਸੰਗਤਾ—ਐਕੜ. ਏਕਰਾ. ਮੇਲ। ੨ ਇੱਕ ਹੋਇਆ.
"ਠਾਕੁਰ ਜੇਵਕ ਰਨਿ ਏਕਿਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਾਨ)

ਏਕੀ. ਏਕ ਹੀ ਦਾ ਸੰਵੇਪ. "ਏਕੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਹਰਾ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ
ਨ ਜਾਣੈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਏਕੁ. ਦੇਖੋ, ਏਕ. "ਏਕੁ ਅਧਯੁ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਮੋਰਾ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)
੨ ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਏਕੁ ਅਰਾਧਿ ਪਰਚਤ ਕਰੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)
੩ ਐਕੜ. ਇੰਤਿਫਾਕ. ਮੇਲ ਜੋਲ. "ਪੰਚਾ ਤੇ ਏਕੁ ਛੁਟਾ." (ਸਾਰ
ਮ: ੫ ਪਸਤਾਨ)

ਏਕੁ ਅਖਰੁ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਅਖਰ ਅਤੇ ਏਕਾਖਰ.

ਏਕੋਵਿਯ. ਸੰ. ਏਕੋਵਿਯ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਇੰਦ੍ਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ, ਜਿਸੇ ਜੇਕ। ੨ ਸਾਂਖਯ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਿਆਂ ਤੋਂ ਵਰਜਕੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ. "ਏਕੋਵਿਯ ਅਰ ਵਸੀਕਾਰ ਕਹਿ." (ਗੁਪਤੁ)

ਏਕੋ ਸ਼ਬਦੀ. ਦੇਖੋ, ਇਕਸ਼ਬਦੀ.

ਏਕੋ, ਇੱਕੋ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ. ਇੱਕ ਹੀ. ਡਕਰੁ ਏਕ. "ਏਕੋ ਸਪਿ ਏਕੋ ਸਾਨਹਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ? ਜਿਥੇ ਏਕੋ ਨਾਮ ਵਖਾਣੀਐ." (ਸੁਰੀ ਮ: ੧ ਜੋਗੀ ਅੰਦਰਿ)

ਏਕੋਅੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਓਅੰਕਾਰ ਅਤੇ ਏਕੰਕਾਰ.

ਏਕੋਇਕ } ਵਿ—ਪਰਮ ਅਦੁਤੀ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ, ਦੂਈ ਰਹਿਤ.
ਏਕੋਏਕ } "ਸਤ ਏਕੋਇਕ ਵਰਤਦਾ." (ਸੁਰੀ ਮ: ੪) "ਏਕੋਏ
ਏਕੋਏਕੀ } ਕ ਵਸੈ ਮਨਿ ਜੁਆਮੀ." (ਮਸਾ ਮ: ੪) "ਏਕੋਏਕੀ
ਨੈਨ ਨਿਹਾਰਉ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਏਕੋ ਪੁਰ ਏਕਾ. ਭਾਵ—

ਏਕਾਦਸ਼ੀ. "ਏਕੋਏਕੁ ਬਖਾਨੀਐ." (ਕਹਿ ਬਿਤੀ ਮ: ੫) ਇੱਥੇ ਏਕੋਏਕ ਪਦ ਵਿੱਚ ਸਜੇਸ ਹੈ, ਏਕਾਦਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਦੁਤੀ ਕਰਤਾਰ. ਏਕੋ ਹੀ ਬਹੁਸਤੀ. ਇਹ ਉਪਨਿਸਦ ਦਾ ਵਾਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ—ਮੈਂ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੋਵਾਂ. ਅਰਥਾਤ ਬ੍ਰਹਮ ਨੇ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਵਾਂ.

ਏਕੋਤਰ. ਵਿ—ਇੱਕ ਵੱਧ. ਕਿਸੇ ਕਿਣਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਉੱਪਰ. ਜਿਥੇ—ਏਕੋਤਰ ਸੋ.

ਏਕੋਧਰਮ. ਸੰਗਤ—ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ, ਉਹ ਧਰਮ ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਸਾਮਾਨਤ ਹੋਵੇ. ਸਾਂਝਾ ਧਰਮ. "ਏਕੋਧਰਮੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ੈ ਸਭੁ ਕੋਟੀ। ਕੁਰਮਤਿ ਪੂਰਾ ਜੁਕਿ ਜੁਕਿ ਸੋਈ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸਿੰਘਧਰਮ. **ਏਕੋਨੇਤ੍ਰਾ.** ਵਿ—ਸਮਦ੍ਰਸ਼. "ਸਦਾ ਨਿਹਾਰਹਿ ਏਕੋ ਨੇਤ੍ਰੇ." (ਸੁਖਮਨੀ) **ਏਕੰਕਾਰ.** ਸੰਗਤ—ਅਦੁਤ ਬ੍ਰਹਮ. "ਏਕੰਕਾਰ ਧਿਆਏ ਰਾਮ." (ਸੁਰੀ ਵੰਤ ਮ: ੫) "ਪੁਣੇ ਆਈ ਏਕੰਕਾਰ." (ਅਬਾਲ) ੨ ਇੱਕ ਓਅੰਕਾਰ. ੧੯ "ਸਾਹਾ ਕਣਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਬੀਰਾਗਾ ਸਾਹੇ ਉਪਰਿ ਏਕੰਕਾਰ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) ੩ ਵਿ—ਇੱਕਰੂਪ. ਇੱਕ ਆਕਾਰ. "ਭੁਮ ਭੂਟੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰ." (ਸੁਰੀ ਮ: ੫) "ਭਲ ਪਾਏ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰ." (ਸੁਰੀ ਮ: ੫) "ਏਕਾ ਏਕੰਕਾਰ ਲਿਖ ਵੇਖਾਨਿਆ." (ਤਾਰੂ) ਦੇਖੋ, ਓਅੰਕਾਰ.

ਏਕੰਕਾਰੀ. ਵਿ—ਇੱਕ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਉਪਸਕਾ ੨ ਇੱਕ ਅਕਾਰ ਵਾਲਾ. ਨਾਨਾ ਭੇਦ ਰਹਿਤ. "ਸੁਰ ਬਿੰਦੈ ਏਕੰਕਾਰੀ." (ਕਹਿ ਅ: ਮ: ੪)

ਏਕੰਕਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਏਕੰਕਾਰ. "ਏਕੰਕਾਰੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਭਾਵੈ." (ਮਧੁ ਸੋਨਹੇ ਮ: ੧)

ਏਕੰਗ } ਦੇਖੋ, ਏਕਾਂਗੀ.

ਏਕੰਗੀ

ਏਕੰਕਾਰ. ਇੱਕ—ਓਅੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਏਕੰਕਾਰ.

"ਰਵੇਸ਼ਨ ਏਕੋਵਿ ਕਰੁਣਾ ਪ੍ਰਜਾਪੇਯੋਜਿ." (ਫਾਦੋਕਤ ਅ: ੬ ਖੰਡ ੨, ਮੰਤ੍ਰ ੨) ਉਸ ਨੇ ਰਾਹਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ, ਬਹੁਤ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਵਾਂ.

ਏਖ. ਸੰ. ਏਸ. ਸੰਗਤ—ਝੁੰਡ. ਭਾਲ. ਤਲਾਸ਼। ੨ ਇੱਛਾ. ਚਾਹ. **ਏਖਣਾ.** ਦੇਖੋ, ਏਖਣਾ.

ਏਜਦ. ਭਾ ੨੭। ਏਜਿਦ. ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਮੁਦਾ.

ਏਜਾਜ਼. ਅ ੫੭। ਇਅਜਾਜ਼. ਇੱਜਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਮਾਨ. ਪੁਤ੍ਰਿਯਾ.

ਏਟਾਘਾ } ਯੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਸਮੁਨਾ ਬਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ, ਜੋ ਜਿਲੇ
ਏਟਾਘਾ } ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸਥਾਨ ਅਤੇ ਟੀ.ਆਈ. ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਸੰਕਲਨ
ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਨੇਮੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਧਾਰੇ ਹਨ. ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਏਟਾਘਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਏਠ. ਸੰ. ਏ. ਧਾ—ਰੋਕਣਾ. ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ. ਹਰਕਤ ਕਰਨਾ.

ਏਠਨਾ. ਬਿ—ਆਕਰਨਾ। ੨ ਵਲ (ਪੈਂਚ) ਖਾਣਾ.

ਏਡਕ. ਵਿ—ਇਤਨਾ ਵਡਾ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮੀਵਾ. ਛੱਤਰਾ.

ਏਡਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਭੇਡ.

ਏਡਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ ਵਡਾ. ਇਤਨਾ.

ਏ. ਡੀ. ਦੇਖੋ, ਏਸਵੀ ਸਨ.

ਏਡੀ. ਸੰਗਤ—ਅੱਡੀ. ਪੈਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਭਾਗ, ਜੋ ਗਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਇਤਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਏ. ਡੀ. ਸੀ. ਵੁ Aide-de-Camp. ਏਡੀ ਕੈਂਪ. ਏਡੀਕਾਂਗ. ਸੈਨਾਪਤਿ ਦਾ ਸਹਾਇਕ। ੨ ਮੁਹਾਸਿਬ. ਪਾਸੰਦ.

ਏਡੂਆ } ਸੰਗਤ—ਇੰਨ੍ਹ. ਵਸਤੂ ਰੱਸੀ ਆਦਿਕ ਦਾ ਚਕ੍ਰਾਕਾਰ
ਏਡੂਆ } ਸਿਰਕਾਟ, ਜੋ ਘੜਾ ਆਦਿਕ ਚੁੱਕਣ ਸਮੇਂ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. "ਪੁਨਰ ਏਡੂਆ ਸੀਸ ਭਾਏ ਟਿਕਾਏ." (ਗਰਾਨ) ੨ ਸੰ.

ਏਡਕ—ਇੰਡੂ. ਮੁੰਜ ਦੇ ਭਟੇਹੋਏ ਦਸੂਨੇ, ਜੋ ਕਰਮ ਚਸੂ ਚੁੰਠਾਉਣ ਸਮੇਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਰਖਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਏਡਕ. ਮੀਰਾ. ਦੇਖੋ, ਏਡਕ ੨. "ਏਡਕ ਰੂਪ ਸੁ ਫੀਸਨ ਲਗਾ." (ਨਪੁ)

ਏਡ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ. ਹਰਿਣ (ਹਰਨ). "ਬਿਨਾ ਸਸਤੁ ਚਰੇ ਭਟੇ ਏਡ ਜੈਸੇ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਸੰ. ਅਜੇਜਰ—ਅਜੇਨਸ. ਵਿ—ਦੇਸ਼ ਰਹਿਤ. ਕਾਨੰਕ ਬਿਨਾ. "ਰਜਾ ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰੁ ਭੂ ਭਰਤ ਏਡ." (ਗਰਾਨ) ਦੇਸ਼ ਰਹਿਤ ਰਜਾ ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ (ਪੁਜਾ) ਨੂੰ ਪਾਲਨ ਵਾਲਾ.

ਏਡਰਾਸ. ਸੰਗਤ—ਕਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ. ਹਰਿਣ (ਹਰਨ). ੨ ਮ੍ਰਿਗਰਾਸ. ਸਿੰਘ। ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਮ੍ਰਿਗ ਦਾ ਸੁਆਮੀ. "ਚਤ੍ਰੇ ਏਡਰਾਜੰ ਧਰੇ ਝਾਟ ਪਾਟ." (ਅਜਰਾਜ)

ਏਡੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹਰਿਣੀ (ਹਰਨੀ). ਮ੍ਰਿਗੀ.

ਏਡੀ ਪਤਿ. ਸੰਗਤ—ਹਰਿਣ (ਹਰਨ). ਕਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ.

ਏਡ. ਸਰਵ—ਇਸ. "ਏਡ ਛਡਾਈ ਮੋਹ ਤੇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਇਸ ਮੋਹ ਤੋਂ ਛੁਡਾਈ। ੨ ਵਿ—ਇਤਨਾ। ੩ ਸੰ. ਆਇਆ ਹੋਇਆ.

ਏਡੱਭ. ਦੇਖੋ, ਏਤਿਹਤ.

ਏਤਤ } ਸੰ. ਏਤਦ. ਸਰਵ—ਇਹ. ਯਹ. ਏਹ। ੨ ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—
ਏਤਦ } ਐਸੇ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਉਂ.

ਦੇਤਦਾਲ. ਅ. ॥ १॥ ਇਅਤਦਾਲ. ਸੰਗਤ—ਅਦਲ ਦਾ ਹੋਣਾ.
ਸਮਝਾਵ. ਬਰਾਬਰੀ.

ਦੇਤਦਾਰ. ਫ਼ਾ. ॥ १॥ ਇਅਤਦਾਰ. ਸੰਗਤ—ਭਰੋਸਾ. ਵਿਸ਼ਵਾਸ. ਯਕੀਨ.
ਦੇਤਦਾਰ } ਵਿ—ਇਤਨਾ. ਇਤਨੇ. “ਮੈਂ ਤਨਿ ਅਵਕਟ ਦੇਤਦੇ.”
ਦੇਤਦੇ } (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) “ਦੇਤਤਿਆ ਵਿਚਹੁ ਸੇ ਜਨ
ਸਮਧਾ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਗੁਜ ੧) ਦੇਖੋ, ਸਮਧਾ.

ਦੇਰਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ. “ਦੇਰਾ ਭਵਿ ਬਕੀ.” (ਮਧੂ ਅ: ਮ: ੧)
ਦੇਰਾਇਸ. ਸੰ. ਏਗਵਸ਼. ਵਿ—ਜੋ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਏਹੋ ਜੇਹਾ ਹੋਵੇ.
ਅਜੇਹਾ. ਐਹੋ ਜੇਹਾ.

ਦੇਰਾਵਨਮਾਕੂ. ਸੰ. ਏਗਵਸ਼. ਇਸ ਕਦਰ. ਏਤਾ. ਇਤਨਾ.
ਕੇਵਲ ਇਤਨਾ.

ਦੇਰਿਹਰ } ਸੰ. ਏਗਵਸ਼. ਸੰਗਤ—ਇਤਿ-ਹ-ਦਾ ਭਾਵ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੇਰਿਹਰ } ਹੋਣਾ. ਅਰਥਾਤ—ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆਈ ਭੱਲ
ਦਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮਾਣ. ਪਰੰਪਰਾ ਪੁਸ਼ਿੱਧ ਭਾਰ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਮਾਣ.
ਦੇਤਿਤਾ. ਦੇਖੋ, ਦੇਤਤਾ.

ਦੇਤੁ. ਦੇਖੋ, ਦੇਤ. “ਦੇਤੁ ਮੋਹਿ ਭੁਭਾ ਸੰਸਾਰ.” (ਆਸਾ ਮ: ੧)
ਦੇਤੋ. ਇਤਨੇ. ਐਨੇ. ਇਸ ਕਦਰ. “ਦੇਤੋ ਗੁਣ ਏਤੀਆ ਚੰਗਿਆਈਆ.”
(ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਦੇਤੈ. ਵਿ—ਇਸ ਕਦਰ. ਇਤਨੇ. “ਦੇਤੈ ਜਨਿ ਵਰਸਦੇ ਰਿਖ
ਮਰਹਿ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਮਲਾ)

ਦੇਬਹ. ਦੇਖੋ, ਅਵਰਤਦੇਬਹ.

ਦੇਬਹੁ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ. ਯਹਾਂ ਸੇ. “ਦੇਬਹੁ ਫੁਡਕਿਆ
ਠਹਿਰ ਨ ਪਾਇ.” (ਆਸਾ ਮ: ੩)

ਦੇਬੇ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਥਾਂ. ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ. ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ.
ਦੇਬੇ } “ਦੇਬੇ ਓਥੇ ਨਾਨਕਾ ਕਰਤਾ ਰਖੇ ਪਤਿ.” (ਜਸਾ)

ਦੇਦਾ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਵੱਲ ਨਾਲ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਉਂ. ਐਸੇ.
ਦੇਦਾ } ਇੰਦਾ.

ਦੇਦੁ } ਇਸ ਤੋਂ. ਇਸ ਸੇ. “ਦੇਦੁ ਉਪਰਿ ਕਰਮ ਨਹੀਂ.” (ਰਾਮ
ਦੇਦੁ } ਅ: ਮ: ੧)

ਦੇਧਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ-ਧਰ. ਇਸ ਪਾਸੇ. ਇਸ ਤਰਫ਼. ੨ ਇਸ
ਲੋਕ ਵਿੱਚ.

ਦੇਨ. ਦੇਖੋ, ਇਨ ਅਤੇ ਏਣ. “ਗੁਰਾਨ ਅਭਿਰਾਮ ਬੇਰ, ਮੋਹ ਸਮ
ਏਨ ਕੀ.” (ਗੁਪਤੁ) ਮੋਹ ਮ੍ਰਿਕ ਭੁੱਲ ਹੈ.

ਦੇਨਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ. ੨ ਸਰਬ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ. “ਦੇਨਾ ਠਗਨਿ ਠਗ
ਸੇ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ)

ਦੇਨੀ. ਦੇਖੋ, ਏਤੀ. ੨ ਵਿ—ਇਤਨੀ. ੩ ਸਰਬ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ. “ਦੇਨੀ
ਠਕੀ ਲਭੁ ਠਗਿਆ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ)

ਦੇਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਦੇਭੁਆ.

ਦੇਮ. ਦੇਖੋ, ਇਮ. “ਭੁਲੋਰੇ ਦੇਮ ਬਾਕੀ.” (ਗੁਰਾਨ)

ਦੇਮਨਾਬਾਦ. ਜਿਲਾ ਭੁੱਜਰਾਵਾਲਾ ਦੀ ਤਸੀਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ.

ਜੋ ਭੁੱਜਰਾਵਾਲੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਦੱਖਣ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ
ਨਾਉਂ ‘ਸੈਦਪੁਰ’ ਸੀ. ਬੇਰਸਾਹ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ
ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬੇਰਗੜ੍ਹ ਰੱਖਿਆ. ਫੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਮੀਨ ਅਕਬਰ
ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਨੇ ਬੇਰਗੜ੍ਹ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬਦਲ ਕੇ ਏਮਨਾਬਾਦ
ਥਾਪਿਆ. ਸੁੰੀ ਫ਼ਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸੈਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਤਖਾਣ
ਸਿੱਖ ਦੇ ਘਰ ਕੁਝ ਕਾਲ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ. ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੀ
ਅਤੇ ਭਾਗੁ ਮਲਿਕ.

ਕਿਤਨੇ ਦਿਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸੰਮਤ ੧੫੭੮ ਵਿੱਚ
ਫ਼ਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਜਦ ਭਾਬਰ ਤੋਂ ਸੈਦਪੁਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ
ਫੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਫੁਡਵਾਕੇ ਜੰਗੀ ਕਾਨੂਨ ਤੋਂ ਅਮਨ ਦਿਵਾਈ, ਤਦ ਤੋਂ
ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਏਮਨਾਬਾਦ ॥ १॥ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. ਏਮਨਾਬਾਦ
ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਹ ਨਗਰ ੪ ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਹੈ. ਏਮਨਾਬਾਦ
ਵਿੱਚ ਇਹ ਫ਼ਰੂਦਾਹੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਖੁਹੀ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਕੀ. ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿੱਚ ਜੋ
ਖੁਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਜਲ ਫ਼ਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਛਕਦੇ ਅਤੇ ਇਸਨਾਨ
ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਰਹੇ.

(ਅ) ਚੱਕੀ ਸਾਹਿਬ. ਉਹ ਚੱਕੀ ਇੱਥੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ
ਸੈਦਪੁਰ ਦੇ ਕਤਲਾਮ ਵੇਲੇ ਆਮ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੜੇ ਗਏ ਫ਼ਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੂੰ ਦਾਣਾ ਪੀਹਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ. ਅਤੇ ਸਕਤਫ਼ਰੂ
ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਫੁਡਵਾਏ ਸਨ. ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ੧੪
ਖ਼ੁਮਾਉਂ ਲਮੀਨ ਹੈ. ਮੇਲਾ ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ.

(ੲ) ਰੋਤੀ ਸਾਹਿਬ. ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਅੱਧ ਮੀਲ ਪੂਰ
ਫ਼ਰੂਦਾਹਾ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਫ਼ਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਰੋਤਾਂ ਦੇ ਆਸਾਨ ਤੇ
ਵਿਰਾਜੇ ਘਰਾਨਪਰਾਇਣ ਹੁੰਦੇ ਸਨ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ
ਦੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਫ਼ਰੂਦਾਹੇ ਨੂੰ ੮
ਮੁਹੱਰੇ ਲਮੀਨ ਤੀ ਹੈ. ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਸੁੰਦਰ ਬਣੇ
ਹੋਏ ਹਨ. ਵੈਸਾਖੀ ਅਤੇ ਕੰਤਕ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ
ਹੈ.

ਦੇਰਨਾ } ਸੰ. ਆਰਾਧ—ਆਰਟੜ. ਵਿ—ਜੰਗਲੀ. ਅਰਨੜ (ਜੰਗਲ)
ਦੇਰਨਾ } ਨਾਲ ਹੈ ਸੰਬੰਧ ਜਿਸ ਦਾ.

ਦੇਰਨਾ ਕੋਹਾ. ਸੰਗਤ—ਆਰਨੜ ਗੋਮਯ. ਜੰਗਲੀ ਕੰਬਰ.
ਆਰਟੜੋਪਲ.

ਦੇਰਾਕ. ਦੇਖੋ, ਇਰਾਕ.

ਦੇਰਾਕੀ. ਦੇਖੋ, ਇਰਾਕੀ.

ਦੇਰਾਕਤ. ਦੇਖੋ, ਐਰਾਕਤ.

‘ਅਪ੍ਰਿਲ ੧੮੩੩ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕਾਬੁਲ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਬੂਲੀ ਦੇ ਭਾਈ
ਕਨ੍ਹੀਆ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਟੁੱਟਾ ਹੋਯਾ ਟੁਕੜਾ ਭੱਲ ਪੱਥਰ ਦਾ ਵੇਖਿਆ. ਜੋ
ਸੈਦਪੁਰ ਵਾਲੀ ਚੱਕੀ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਕਾਬੁਲ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਭਾਬਰ ਉਹ ਚੱਕੀ ਇੱਥੇ ਲੈ ਆਯਾ ਸੀ. ਪਰ ਮੇਰੇ ਖਯਾਲ ਵਿੱਚ ਇਹ
ਚੱਕੀ ਦਾ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਹੈ.

ਏਰਾਵਤੀ. ਦੇਖੋ, ਚਾਵੀ.

ਏਰੰਡ. ਸੰ. ਏਰੰਡ. ਸੰਗਤ—ਇਰੰਡ. ਰੇਂਡ. ਕਿਰੰਡ. ਇੰਡ ਖੂਟਾ. ਸਿਸ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਜਲਾਉਣ. ਕਲਾਂ (ਮਸ਼ੀਨਾਂ) ਦੇ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਜਲਾਥ ਆਦਿ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ੀਰ ਕਰਮ ਤਰ ਹੈ. ਇਹ ਸੂਲ, ਜੌੜਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਕਣ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਸੱਜ ਅਤੇ ਛੱਤੇ ਤੇ ਥੱਧੇ ਕੁਣਕਾਰੀ ਹਨ. L. Ricinus Communis। ੨ ਸਕੰਦ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਕ ਤੀਰਥ.

ਏਰੰਡ ਖਰਬੂਜਾ. ਦੇਖੋ. ਪਪੀਤਾ

ਏਲਚੀ. ਰੂ. ੲੲੲ, ਸੰਗਤ—ਰਾਜਦੂਤ. ਵਕੀਲ। ੨ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ. Envoy.

ਏਲਵਿਲ. ਸੰਗਤ—ਇਲਵਿਲਾ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ ਹੋਇਆ, ਕੁਬੇਰ. ਦੇਖੋ. ਇਲਵਿਲਾ.

ਏਲਾ, ਇਲਾਹੀ. ਦੇਖੋ. ਇਲਾਹੀ. ੨ ਇੱਕ ਮਾਧਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਚੌਥੀਹ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ੁਅ ਕਾਵਾਂ ਤੇ, ਦੂਜਾ ਤੇਲਾਂ ਤੇ. ਅੰਤ ਵੇ ਕੁਰੂ.

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਨਹਿ ਨੈਹੈ ਹਰਿਨਾਮ, ਦਾਨ ਕਾਹੂੰ ਨਹਿ ਦੇਹੈ”

(ਕਲਕੀ)

(ਅ) ਏਲਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ—ਭਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸ—ਸ—ਨ—ਨ—ਕ. ੪੩, ੪੪, ੪੫, ੪੬, ੪੭. ਪੰਜ ਅਤੇ ਇਸ ਅੱਖਰਾਂ ਪੁਰ

ਵਿਸ਼ੁਅ

ਉਦਾਹਰਣ—

“ਜਗ ਮੇ ਨਹੀ, ਸੁਖ ਤਨਿਕ ਕਰ ਵਿਚਾਰੋ.” * * *

੩ ਸੰ. ਧਾ—ਕੁੰਤਾ ਕਰਨਾ. ਖੋਲਨਾ.

ਏਲਾਨ. ਆ. ੲੲੲ ਇਲਾਨ. ਸੰਗਤ—ਹੁਕਮ. ਆਗਤ। ੨ ਆਗਤਪਤ੍ਰ। ੩ ਇੰਡਲਾਅਨਾਮਾ. ਨੈਟਿਸ. ਵਿਗਤਪਨ.

ਏਵ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਉਂ. ਇਸ ਪੁਸ਼ਾਰ. ਐਸੇ. ਇਸ ਵਥ “ਏਵ ਭਿ ਆਖਿ ਨ ਜਾਪਈ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸੰ. ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ. ਧਰੀਨਨ। ੩ ਭੀ। ੪ ਹੀ.

ਏਵਸ. ਦੇਖੋ. ਇਵਸ.

ਏਵਡ } ਇਤਨਾ ਵਡਾ. “ਏਵਡ ਊਚਾ ਹੋਵੈ ਕੋਇ.” (ਜਪੁ)

ਏਵਮਸੁ } ਸੰ. ਵਡ—ਏਵ—ਅਸੁ। ਐਸੇ ਹੀ ਹੈ! ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ.

ਏਵਤ. ਇਤਨਾ ਵਡਾ. “ਨਖ ਏਵਤ ਹੈ ਜਾਕੋ.” (ਬੰਨੋ)

ਏਵੇ } ਵਡ—ਇਉਂ ਹੀ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯੋਂਹੀ। ੨ ਭਾਵ—ਵਿਸ਼ਾ.

ਏਵੇ } ਨਿਸ਼ਚਲ. “ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ ਕਿਛੁ ਸੁਭੈ ਨਾਹੀ ਇਹੁ ਤਨੁ ਏਵੇ ਯੋਵੈ.” (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਟੀਆ) ੩ ਸੰ. ੯੫. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਦਾ ੪ ਇਸ ਪੁਸ਼ਾਰ. “ਨਾਨਕ ਏਵੈ ਜਾਈਐ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਏਵੈ

ਜੇ ਇਸ ਛੰਦ ਦੇ ਚਾਰ ਚਰਣ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵੇ ਕੁਰੂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਇਹ ਛੰਦ ਗੁਣਗੁਣ.

ਸ', ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦਾ ਚੌਥਾ ਅੱਖਰ। ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਅਸਥਾਨ ਏਂਦ ਹੈ।^੧ ੨ ਕਿ—ਅਸਿਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੈ। “ਕਿ ਅਕੰਜਸ ਕਿ ਅਕੰਜਸ.” (ਗ਼ਰਾਨ) ੩ ਸੰ. ੧—ਸ਼. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਿਵ, ਮਹਾਦੇਵ। ੪ ਸਸਤ੍ਰ। ੫ ਮਨ। ੬ ਸੋਣਾ, ਸ਼ਯਨ। ੭ ਮੰਗਲ, ਕਲਾਹਟ। ੮ ਸੰ. ੯. ਟੀਸੂਰ, ਪਰਮਾਤਮਾ ੯ ਸੰਪ. ਸਥਪ। ੧੦ ਪੰਛੀ। ੧੧ ਪੋਣ, ਧਵਾ। ੧੨ ਰਾਮਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੧੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੧੪ ਗ਼ਰਾਨ। ੧੫ ਚਿੰਤਾ। ੧੬ ਸਤਕ। ੧੭ ਭੰਦਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕਟ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਉਂ। ੧੮ ਉਪ—ਸਾਫ਼, ਨਾਨ, ਸਹਿਤ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਆਦਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੈਸੇ—“ਰੋਗੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਰਿਸਨ ਸਰ੍ਹਦਾ.” (ਭੈਰ ਮ: ਮ: ੧) “ਕੁਰਮੁਖਿ ਨਿਬਹੈ ਸਪਰਿਦਾਰਿ.” (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੧੯ ਸਰਬ—ਉਹ, ਵਹ, “ਰੁਪਚ ਤੁਲਿ ਸ ਮਾਨਿ.” (ਕੇਦਾਰ ਚਰਿਦਾਸ) ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਡਾਲ ਸਮਾਜ ਜਾਣ। ੨੦ ਡਾ ੧ ਉਸ ਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੈਸੇ—ਕੁਲਮਸ਼ (ਉਸ ਦੀ ਕੁਲਮ), ਮੁਕਧਨਤ ਸ (ਥ) ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਟ, ਸਮਿਟ ਆਦਿ, ਖੱਖੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ।

ਸਉ, ਸੰ. ਸਤ, ਸੰਗਤ—ਸੈ, ਸੈਂਕਤਾ, “ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਪੁ ਕਾਉ ਸਉ ਪਾਏ,” (ਸਾਰੰ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਸਯਨ, ਸੋਣਾ, “ਸਉ ਨਿਸੁਲ ਜਨ ਟੰਡ ਧਰਿ,” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਬਿਨਾ) “ਨਿਤ ਸੁਖ ਸਉਦਿਆ,” (ਸੂਰੀ ਭੰਤ ਮ: ੪) ੩ ਸੰ. ਸਥਪ, ਸੁਕੰਦ, ਸੋਂਹ, “ਜਾਚ ਕਹੈ ਅਘ ਓਘ ਦਲੀ ਸਉ,” (ਦੱਤਾਵਾ) ੪ ਵਜ—ਸਹ, ਸਾਥ, “ਪਾਖੰਡ ਧਰਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਹਰਿ ਸਉ,” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੫ ਨੂੰ, ਪ੍ਰਤਿ, “ਮੇ ਸਉ ਕੋਉ ਨ ਕਹੈ ਸਮਰਾਇ,” (ਗੁਰੂ ਚਰਿਦਾਸ) ੬ ਤੋਂ, ਪਾਸੋਂ, ਜੇ, “ਮਹਾਕਾਲ ਸਉ ਵਰ ਪਾਯੋ,” (ਸਲੋਹ) ੭ ਡਾ ੧ ਸੈ, ਸੰਗਤ—ਪਤਿ, ਭਰਤਾ, ਸੁਆਮੀ, “ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਉ ਨਾਹ,” (ਵਾਰ ਆਸਾ) “ਕੁਲਹ ਸਮੁਹ ਉਧਾਰਨ ਸਉ,” (ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਦਾਯ ਮ: ੫)

ਸਉਹ ਦੇਖੋ, ਸੋਂਹ।

ਸਉਹੇ } ਕਿ, ਚਿ—ਸਨਮੁਖ, ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਮੁਣੇ, “ਸਉਹੇ ਸਉਹੇ” ਉਤਰੁ ਦੇਇ,” (ਓਅੰਕਾਰ)

ਅਸੀਂ ਜ—ਬ—ਹ। (ਜ—ਸ—ਸ) ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਏਂਤੀ ਸੰਜਾ ਹੈ। ਤੇਹਾ ਦੇ ਲਭਦ ਇਕੋ ਥਾਂ ਆਤ੍ਰਾ ਕੁਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਕਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜਟ ਇਹ ਸ (ਜ) ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਤਦ ਉੱਚਾਰਣ ਅਸਥਾਨ ਤਾਕੁ ਹੈ, ਜਟ ਸ (ਥ) ਹੈ ਤਦ ਉੱਚਾਰਣ ਅਸਥਾਨ ਮੁਹਾ (ਮੱਥਾ) ਹੈ।

ਸਉਕਣ } ਸੰ. ਸਪਲੀ—ਸਪਤ੍ਰੀ, ਸੰਗਤ—ਉਸੇ ਪਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸਉਕਨਿ } ਇਸਤ੍ਰੀ, ਸੌਕਣ, “ਸਉਕਨਿ ਘਰ ਕੀ ਕੰਤ ਤਿਆਗੀ,” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਉਖ, ਦੇਖੋ, ਸੋਂਖ।

ਸਉਗਤ, ਦੇਖੋ, ਸੁਗਤ।

ਸਉਡਿ, ਸੰ. ਗੁਧਿਣ੍ਰ—ਬੁੰਡੀ, ਸੰਗਤ—ਬੁੰਡ (ਬੁੰਡਾ) ਵਾਲਾ ਹਾਥੀ, ਫਸ, ਕਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਬੁੰਡਾ ਅਤੇ ਸੋਂਡੀ।

ਸਉਡਿਆਰਿ } ਸੰਗਤ—ਬੁੰਡੀ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਵੇਰੀ ਸੋਰ, (ਸਨਾਮ)

ਸਉਡਿਨੀ, ਸੰਗਤ—ਬੁੰਡੀ (ਹਾਥੀਆਂ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ, ਗਜਸੈਨਾ, (ਸਨਾਮ)

ਸਉਡੀ, ਸੰ. ਸੋਢ—ਸੋਢਿ, ਚਿ—ਸਹਾਰਨ ਵਾਲਾ, “ਮਹਾ ਸਸਤ੍ਰ ਸਉਡੀ,” (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਂਡੀ।

ਸਉਂਡੀ, ਦੇਖੋ, ਸੋਂਡੀ।

ਸਉਂਡਾਤਕ, ਸੰਗਤ—ਬੁੰਡੀ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਬੋਰ (ਸਨਾਮ)

ਸਉਂਡਾਤਕ ਧੁਨਿਨੀ, ਸੰਗਤ—ਬੁੰਡੀ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬੋਰ, ਉਸ ਜੇਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਬੰਦੂਕ, (ਸਨਾਮ)

ਸਉਣ, ਸੰ. ਸਯਨ, ਸੰਗਤ—ਸੋਣਾ, ਨੀਂਦ ਲੈਣੀ। ੨ ਸੰ. ਲਗਨ, ਭਲਾ ਅਥਵਾ ਭੁਰਾ ਫਲ ਸੁਚਕ ਕਾਰਣ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਆਦਿਕ, “ਸੋਈ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਉਣ ਸੋਇ,” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅਪਸਰਾਨ ਅਤੇ ਲਗਨ।

ਸਉਣਸਾਸਤ } ਸੰ. ਲਗਨਾਸ੍ਰ, ਸੰਗਤ—ਉਹ ਸਾਸਤ੍ਰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਉਣਸਾਸਤ੍ਰ } ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਸਕਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਾਇਆ ਜਾਵੇ, “ਫਤਿਫਰਵਾਹ ਸਉਣ—ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੀਚਾਰੁ,” (ਬਿਨਾ ਵਾਰ ੭) “ਪੁਰੁ ਹਮਾਈ ਸਾਸਤ੍ਰਸਉਣ,” (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਸਉਣਾ, ਕਿ—ਸੋਣਾ, ਲਯਨ ਕਰਨਾ, “ਭਾਵਾ, ਹੋਰ ਸਉਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ,” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸਉਰ, ਦੇਖੋ, ਸਉਕਣ ਅਤੇ ਸਉਰੁ।

ਸਉਤਨਿ, ਸਪਤਨੀ, ਸੌਕਣ, ਦੇਖੋ, ਸਉਕਨਿ।

‘ਕਿਰ, ਕਾਰਤਿਕੋਧ, ਕਸ਼ਤਪ, ਅਤ੍ਰਿ, ਗਰਕ, ਬ੍ਰਿਛ ਆਦਿਕ ਨੇ ਲਗਨਾਂ ਦਾ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਫਲ ਅਨੇਕ ਭ੍ਰੰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਦਾ ਸਾਰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਤ੍ਰ ਵਸੰਤ ਰਾਜ ਜੇ ੨੦ ਅਧਿਆਯ ਦਾ ਭ੍ਰੰਭ ਵਸੰਤ ਰਾਜ ਲਗਨ—ਲਾਸਤ੍ਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਸਭਿਤੁ. ਸੰ. ਸਪੁਤੁ. ਪੁਤੁ ਵਾਲਾ. ਔਲਾਦ ਵਾਲਾ. "ਸਭਨੁ ਜਨਮੁ ਹਰਿਜਨ ਕਾ ਉਪਜਿਆ ਜਿਨਿ ਕੀਨੋ ਸਭਿਤੁ ਬਿਧਾਤਾ." (ਦੇਵਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਭਿਤਨਿ.

ਸਭਿਦਰਸ. ਸੰ. ੨੧-੨੪—ਸੋਦਰ. ਸੰਗਤ—ਸੁੰਦਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਖੁਬਸੂਰਤੀ. "ਦਿਖੈ ਜੋਤਿ ਸਭਿਦਰਸ ਧਰੇ ਅਨੁਪ." (ਨਰਾਧ) ੨ ਸੰ. ਸੀਧਧ—ਸੋਦਰ. ਸਹੋਦਰਤਾ. ਸਕੇ ਰਾਈ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸਭਿਦਾ. ਤੁ ੧੧, ਸੋਦਾ. ਸੰਗਤ—ਜੋਟ ਦੇਣ. ਮਰੀਦ ਫਰੋਖਤ. ਬੁਧਵਿਯੁਕ. "ਸਚ ਸਭਿਦਾ ਵਾਪਾਰ." (ਸੁੀ ਮ: ੧) "ਬੰਧਨ ਸਭਿਦਾ ਅਣਬੰਧਾਰੀ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਖਰੀਦਣ ਯੋਗਤਾ ਵਸਤੁ. ਜਿਸ ਵਸਤੁ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰੀਏ. "ਨਾਨਕ ਹਟ ਪਟਣ ਵਿਚਿ ਕਾਇਆ ਹਰਿ ਨੈਦੇ ਕੁਰਮੁਖਿ ਸਭਿਦਾ ਜੀਉ." (ਮਾਭ ਮ: ੪) ੩ ਅ. ੧੧, ਸੋਦਾ. ਇੱਕ ਤੱਤ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੋਗ ਸਿਆਹ ਹੈ. ਵਾਤ. ਵਾਯੂ. ੪ ਭਾ. ਸੋਦਾ ਤੱਤ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਰੋਗ. ਸਿਰਤ. ਦੇਖੋ ਉਦਮਾਦ. ੫ ਦੇਖੋ, ਸਭਿਦਾ.

ਸਭਿਦਾ. ਸ਼ਕਤ ਕਰਦਾ. ਸੋਦਾ. "ਸਭਿਦੇ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਉਚਰਹਿ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗੁੰ ੧)

ਸਭਿਦਾਈ. ਵਿ—ਸੋਦਾ ਤੱਤ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਵਾਲਾ, ਸੁਦਾਈ. ਸਿਰਤੀ. ਪਾਗਲ. ਦੇਖੋ, ਸਭਿਦਾ ੪.

ਸਭਿਦਾਗਰ. ਭਾ ੧੧, ਵਿ—ਸੋਦਾ (ਵਪਾਰ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਪਾਰੀ. ਵਣਿਕ.

ਸਭਿਦਾਗਰੀ. ਭਾ ੧੧, ਸੋਦਾਗਰੀ. ਸੰਗਤ—ਸੋਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਵਾਣਿਜ. ਤਸਾਰਤ. ਵਪਾਰ. "ਲੁਣਿ ਸਸਤ ਸਭਿਦਾਗਰੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੧)

ਸਭਿਪਣਾ. ਸੰ. ਸਮਪੰਧ—ਸਮਪੰਣ. ਸੰ—ਅਰਪਣ. ਭਾ. ੧੧, ਸਭਿਪਣਾ. ਸਿਪੁਰਦਨ. ਸੰਗਤ—ਸਪੁਰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸੌਪਨਾ. ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ. "ਤਨੁ ਮਨੁ ਸਭਿਪੀ ਅਕੈ ਧਰੀ." (ਸੁਗੀ ਅ: ਮ: ੩) "ਕੁੰਜੀ ਕੁਰੁ ਸਭਿਪਾਈ." (ਗੁੰ ਮ: ੫) ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਕੁਰੁ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਹੈ.

ਸਭਿਪਾਈ. ਸੌਪੀ. ਸਿਪੁਰਦ ਕੀਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਭਿਪਣਾ.

ਸਭਿਪਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਮਰਪਣ ਕਰਕੇ ਸੌਪਕੇ. "ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਭਿਪਿ ਕੁਰ ਕਉ." (ਅਨੰਦੁ)

ਸਭਿਰ. ਦੇਖੋ, ਸਭਿਰਣਾ. ੨ ਸੰ. ਸਰੋ—ਸੂਰ. ਸੰਗਤ—ਸੂ ਇੱਛਾ. ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ. ੩ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਔਰ ਪਿਥੇ ਗਜਗਾਮਨਿ ਸਭਿਰੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਵਿ—ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਭਿਰਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਦੁਰਸਤ ਹੋਣਾ. ਸੁਧਰਨਾ. ਸੰਵਰਨਾ. ੨ ਸੋਰਤ (ਸੁਗੰਧ) ਸਾਥ ਹੋਣਾ. ਸੁਰਭਿਤ ਹੋਣਾ. ਮਹਿਕਣਾ. "ਜਾਕੀ ਵਾਸੁ ਬਨਾਸਪਤਿ ਸਭਿਰੈ." (ਪੁਭਾ ਮ: ੧)

ਇਸ ਤੁਕ ਦਾ ਪਾਠ—"ਕੁੰਜੀ ਕੁਰੁ ਸਭਿ ਪਾਈ." ਗੁੰ ਨਹੀਂ ਹੈ.

ਸਭਿਰੁ. ਵਿ—ਉਰੁ (ਪੱਟ) ਸਹਿਤਾ. ੨ ਵਾ ਸੌ—ਅਰੁ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸਾਥ—ਅਤੇ. "ਬੈਰ ਪਰਤੋ ਹਮਰੇ ਹਰਿ ਸਭਿਰੁ ਕਲੰਕ ਚਵਰੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਹਰਿ ਨਾਲ ਬੈਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਕਲੰਕ ਚੜ੍ਹਿਆ.

ਸਭਿਰੈ. ਦੇਖੋ, ਸਭਿਰਣਾ.

ਸਭਿਲਾ. ਸਵੱਲਾ. ਸਸਤਾ. ੨ ਸੁਗਮ. ਸੌਖਾ. ੩ ਸੰ. ਸਬਲ—ਸਬਲ. ਵਿ—ਭਲ ਸਹਿਤ. ਜ਼ੋਰਾਵਰਾ. ੪ ਗੀਤਕਾਰ—ਸ ਉੱਲਾਸ. ਪੁਸ਼ਨਤਾ ਸਹਿਤ. ਗੀਤਕਾਰ. "ਜਿਸੁ ਸਤਿਕੁਰੁ ਪੁਰਖ ਪੁਰੁ ਸਭਿਲਾ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਾਨ) ੫ ਸ਼ਤਾਮਲ. ਸਾਭਿਲਾ. ਸਾਂਵਲਾ.

ਸਭਿਤ } ਵਿ—ਸੰਕੁਚਿਤ. ਤੰਗ. ਭੀਤਾ. ਭੀਤੀ. "ਨੰਦ ਨ ਜਾਣਈ
ਸਭਿਤਾ } ਆਖੇ ਝੁਇ ਸਭਿਤੀ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸੰਗਤ—ਸੋਟ ਜਮੇ
ਸਭਿਤਿ } ਚਿਵਟ ਦਾ ਵਸਤੁ. "ਉਥੇ ਸਭਿਤ ਪਲੰਘ." (ਵਾਰ ਮਲਾ
ਸਭਿਤੀ } ਮ: ੧) ਉਨੀਂਦੇ ਨੂੰ ਸੋਤ ਅਤੇ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ.
"ਜੇ ਜੁੱਖ ਸਭਿਤੀ ਸੰਜਰੀ ਰਾਜਾ ਨ ਭਤਾਰ." (ਭਾਗੁ) ਜੇ ਸੋਤ ਵਿੱਚ
ਜੁੱਖ ਫੈਲ ਜਾਣ, ਤਦ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਬਹੁਤੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ
ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰਾਜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ.

ਸਭਿਅਨ. ਸਾਭਿਆਂ ਨੂੰ. ਸਾਭਿਆਂ ਦੇ. ਦੇਖੋ, ਸਭਿਆ.

ਸਭਿਅ. ਦੇਖੋ, ਸਾਭਿ. "ਰਾਜਾ ਕੇ ਨਜੇਤਾ ਕਹਰੇ ਸਭਿਅਨ ਸਹਿਤ ਭੁਲਾਇ." (ਚਰਿਤੁ ੫੮)

ਸਭਿਹਾਗੁ. ਸੰ. ਸੀਮਾਗੁ—ਸੋਤਾਗਤ. ਸੰਗਤ—ਖੁਸ਼ਨਸੀਬੀ. ਸਭਿਤਾਗੁ } ੨ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਦਸ਼ਾ. ਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰ ਤੇ ਕਾਇਮ
ਰਹਿਣਾ. "ਸਭਿਹਾਗ ਭਾਗ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਨਸੰਤ." (ਦੱਰਾਵ)

ਸਭਿਰ. ਸੰਗਤ—ਸਵਾਰ. ਖੋਜਚਕੁ. ਅਸ਼ਾਰੋਹ. "ਸੰਗ ਸਭਿਰੁ ਟਿਕਾਦਸ ਕਰੇ." (ਗੁਪਤੁ) "ਇਥੈ ਸਭਿਰੁ ਪਠਾਵਤ ਭਏ." (ਵਿਚਿਤੁ) ੨ ਅ. ਸਭਿਰ. ਸਮਤ. ਭੁਧਿ. ਕਾਨ.

ਸਭਿਰਭ. ਦੇਖੋ, ਸੋਰਭ.

ਸਭਿਰੀ. ਵਿ—ਸੁਪਤੁ. ਸੁਪਤੀ. ਸੰਰਾਨ ਵਾਲਾ, ਵਾਲੀ. ੨ ਸਮਧਿ ਸਭਿਰੀ } —ਸਮਧਿ. ਸਸਤਾ. ਸਸਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਥ ੨. "ਗਿਆ
ਦੇ ਵਣਿਜ ਸਭਿਰਾ." (ਭਾਗੁ) "ਇਹ ਖੇਪ ਸਭਿਰੀ." (ਭਾਗੁ)

ਸਭਿਦ. ਅ. ੧੧ ਵਿ—ਭਲਾ. ੨ ਨੇਕਾਮਤ. ਸੁਭਾਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸਵਰਮੰਦ. ਸਇ. ਸੰਗਤ—ਬਤ. ਸੋ. ੨ ਦੇਖੋ, ਸਭ.

ਸਇਆਨ. ਸੰਗਤ—ਸਦ ਗਾਨ. ਉੱਤਮ ਗਾਨ. ੨ ਵਿ—ਸਦ ਗਾਨੀ. ਸਿਆਣਾ. ਸੁਭਾਗੀ. "ਭ੍ਰਿਤ ਕਾਚਨ ਦਧਿ ਮਥੈ ਸਇਆਨ." (ਭੈਰ ਰਵਿਦਾਸ)

ਸਇਆਨਪ. ਸੰਗਤ—ਸੁਭਾਗਤਾ. ਦਾਨਾਈ. ਸੁਜਾਨਪਨ. ੨ ਚਤੁਰਾਈ. ੩ ਚਾਲਾਕੀ. ੪ ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ. ਕੰਜੁਸੀ.

ਸਇਆਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਇਆਨ ੨.

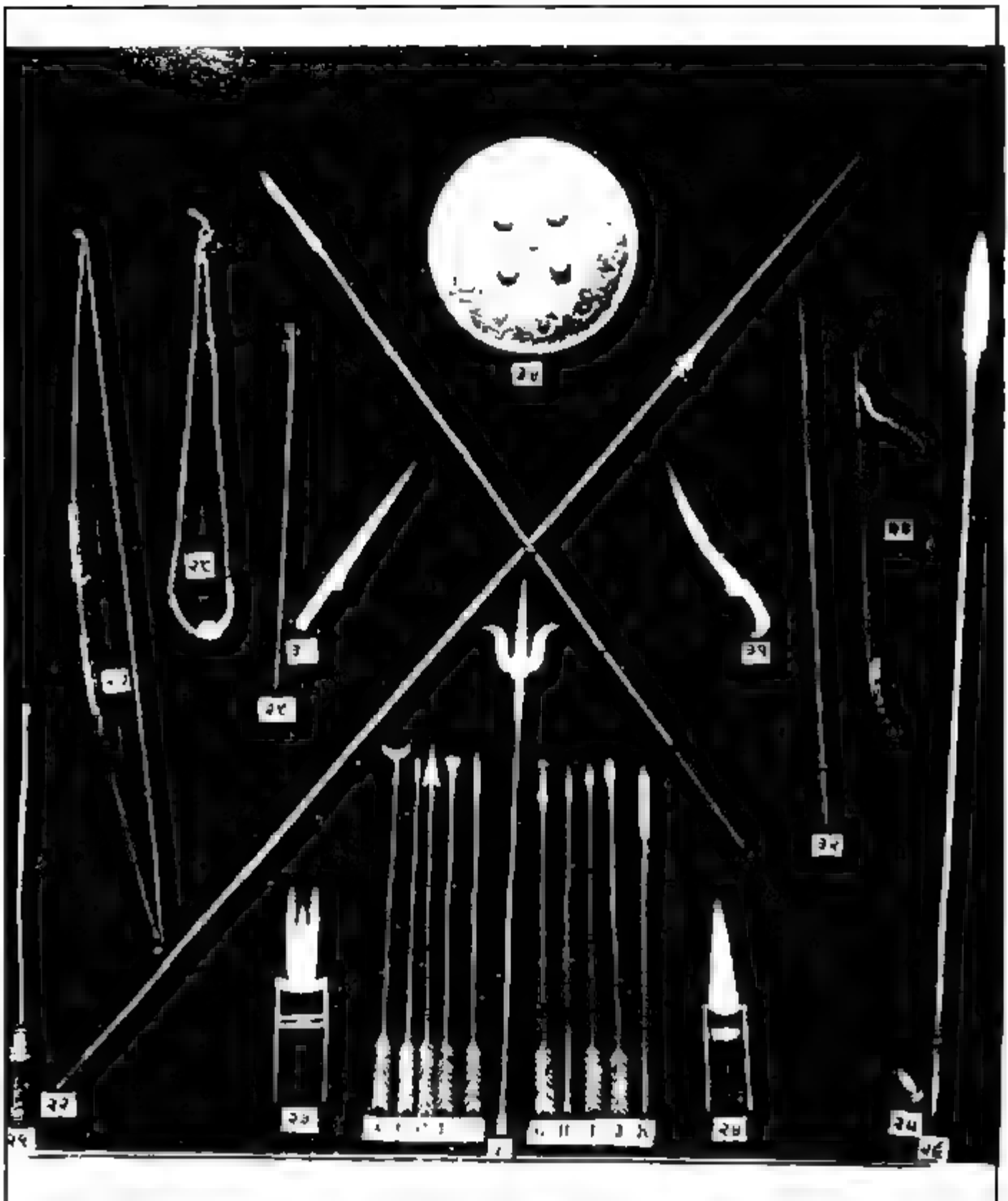
ਸਇੰਦ. ਰਬ. ਦੇਖੋ, ਸਰੰਦ ਅਤੇ ਸਰੰਦਨ. "ਗਜ ਬਾਸਿ ਸਵਾਰ ਸਇੰਦ ਚਲੇ." (ਸਲੋਹ)

ਸਈ. ਵਿ—ਬਤੀ. ਸੋ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਸਦੀ. ੨ ਸੁਯੋਂ ਹੋਈ ਖੇਤੀ. ਆਖੇ ਉਪਜੀ ਖੇਤੀ. ੩ ਸੰਗਤ—ਸੁਆਮੀ. ਸਾਂਈ. ੪ ਸਖੀ. "ਚਰਚਾ

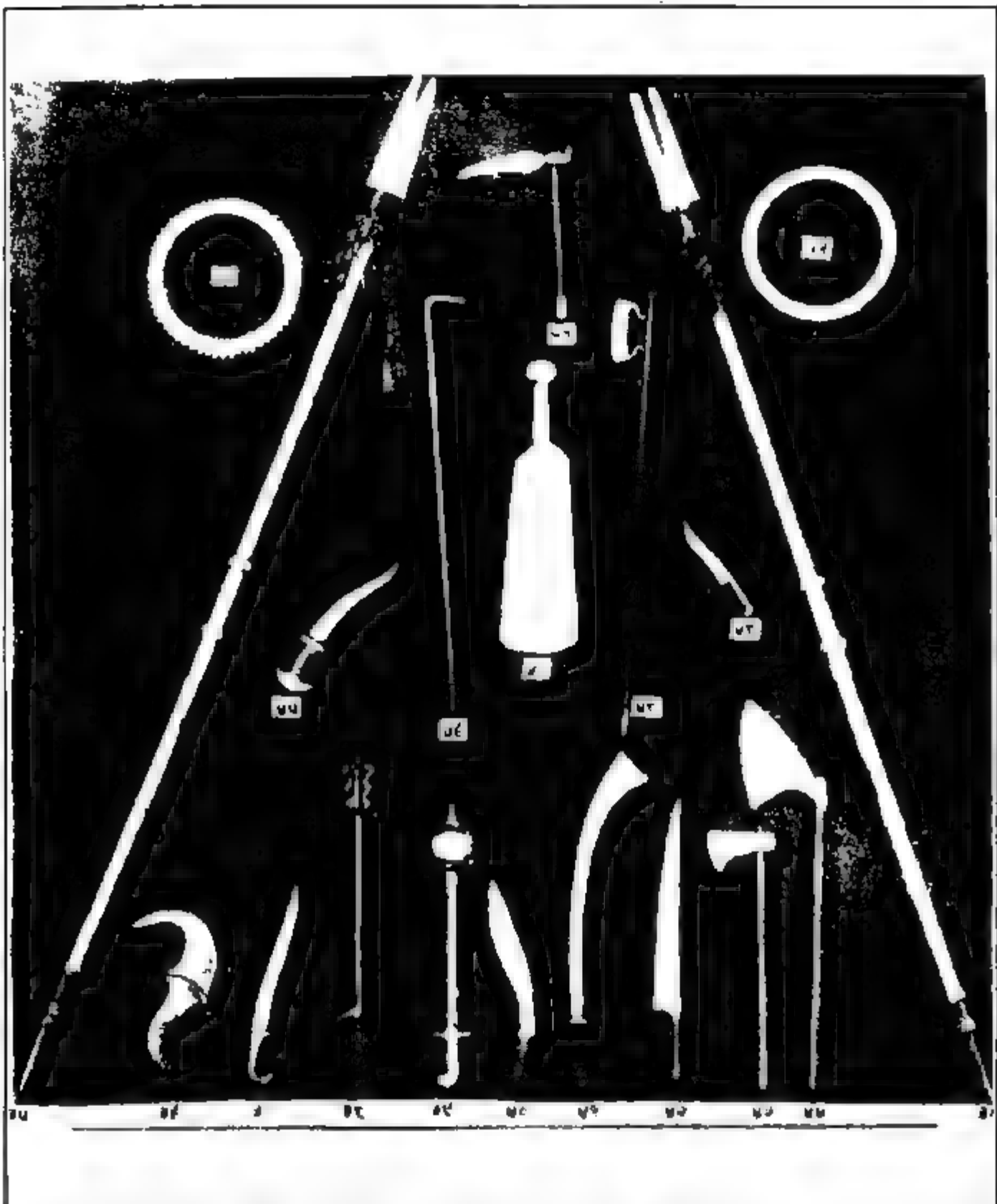

ਅੱਖਰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਚਿਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਅੰਕ

ਚਿਤ੍ਰਾਂ ਨੰ: ੧, ਅਸਿ ੨, ਅਰਧਚੰਦ੍ਰ A, ਇਹ ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਦਾ ਚਿੱਲਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਸਫਾਜ਼ੀ (ਪਰਸ਼ੁ) ੪੩, ਬਮਬੇਰ ੩, ਸਾਰੰਡ (ਗਾਫ਼) ੩੩, ਸ਼ਿਕਾਰਗਾਹ ੪, ਸਿਰੋਹੀ ੫, ਸੀਖਲਾ ੬, ਸੁਨ ਕੜ, ਸੈਫ ੭, ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਦੇਖੇ, ਅਸਿ. ਕਟਾਰ ੨੪, ਕੱਤੀ ੮, ਕਰਦ ੪੯, ਕਰਾਢੀਨਾ ੫੪, ਕਰੋਤੀ ੯, ਕਿਰਚ ੧੦, ਕੁਹੁਕਬਾਣ B, ਕੁਕਰੀ ੪੦, ਕ੍ਰਿਪਾਣ ੧੧, ਖਪਰਾ C, ਖੰਸਰ ੩੧, ਖੰਡਾ ੧੨, ਫਤਕਾ ੨੧, ਫਦਾ ੪੭, ਗੁਜਰਾਤ ਫੋਟੀ ੧੪, →

→ ਗੁਜਰਾਤ ਵਤੀ ੧੩, ਫੁਪਤੀ ੪੬, ਫੁਰਜ ਵਟ, ਗੋਪੀਆ (ਗੋਫਟ) ੨੮, ਗੋਲੀਆ ੧੫, ਚਕ੍ਰ ਨਵਾਂ ੫੭, ਚਕ੍ਰ ਪੁਰਾਣਾ ੫੦, ਚਪੜਾ, ਜੇ ਨੰ: ੮ ਇੱਕ ਉੱਲ ਲੰਮੀ ਚਪੜਾ ਅਤੇ ਫੀ ਉੱਲ ਲੰਮੀ ਖੱਟ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਚਪੜਾ ਆਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਛਾਵੀ (ਛੋਹੀ) ੪੮, ਫੁਰ ੪੭, ਜਮਣਕੁ ੨੩, ਜਲਕਾਰ ੧੭, ਜੀਲ ੬੦, ਜੰਬੂਕ ੫੭, ਜੰਡੂਆ ੫੧, ਠੋਲੁਤੀ ੭. ਇਹ ਮੱਥੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋੜਨ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ। ਵਲ (ਸਿਪਰ) ੩੪, ਤਤਾਰਾ E, ਤਤਾਰ ੪੪, ਤਮੰਚ ੬੧, ਤੀਰ ਚੁਕਾ ੨੮, ਇਸ ਲਲ ਪੁਕਾੜਾ ਯੋਗ, →

→ ਸੇਦਾਨ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਪਏ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਕੁਝ ਲੈਂਦਾ ਸੀ. ਝੁੱਕਾ G, ਤੇਕ (ਤੋੜਾ) ੧੬ ਅਤੇ ੧੮, ਤੋੜੇ ਦਾ ਬੰਦੂਕ ਪੜ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ F, ਧਨੁਸ ੨੭, ਧਮਾਕਾ ਪੜ, ਧੋਪ ੧੮, ਨਾਚਰਖਾ (ਭਾਖਲਖਾ) ੩੬, ਨਾਦਕ ੨੫, ਨਾਚਰ H, ਨੇਸਾ ੨੫, ਪੀਟਿਸ ੨੦, ਪਥਰਕਲਾ ਪੜ, ਪਰਸ਼ੁ, ਦੇਖੇ, ਸਟਾਂਡਿੰਗ, ਪੇਥਰਕਲ ੨੦, ਬਦਮਲਾ I, ਬਰਫਾ ੨੬, ਬਰਫੀ ੨੨, ਬਾਂਕ ੪੧, ਬਾਖਲਖਾ, ਦੇਖੇ, ਨਾਚਰਖਾ, ਬਿਛੂਆ ੩੭, ਝੁਕਦਾ ੪੫, ਬੰਬਲਿਆਲਾ ਨੇਸਾ, ਜੇ ਨੌਂ: ੩੫ ਦੇ ਰੇਬਾਮੀ ਅਤੇ →

→ ਬਰੀਦਾਰ ਫੁਮਣ ਅਰ ਤਾਲਰ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਬ੍ਰਿਚ ਲੋਡਰ. (Breech-loader) ੫੮, ਮਸਾਲੇ (ਟੋਪੀ) ਦਾ ਬੰਦੂਕ ੫੯, ਮੀਨਮੁਖਾ ਤੀਰ J, ਰਾਈਫਲ (Rifle) ੫੫, ਰੀਵਲਵਰ (Revolver) ੬੨, ਲੈਸ K, ਚੜ੍ਹ ੩੮.

ਜਬ ਜਾ ਉਨ ਸਦੀਅਨ ਕੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਅ ੯ ਸਦੀ.
ਯਤਨ ਕੋਸ਼ਿਸ਼.

ਸਦੀਅਦ. ਦੇਖੋ, ਸੱਯਦ ਅਤੇ ਸੈਯਦ.

ਸਦੀਆਹੁ. ਅ ੮੬ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿੱਚ
ਕੁਮਰ ਵਾਲਾ. ਸੈਲੀ.

ਸਦੀਆਦ. ਅ ੧੬ ਸਦੀਆਦ. ਸਿਦ (ਸ਼ਿਕਾਰ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
ਸ਼ਿਕਾਰੀ. ਅਹੋਰੀ. "ਰੱਨਾ ਹੋਈਆਂ ਬੋਧੀਆਂ, ਪੁਰਖ ਹੋਏ ਸਦੀਆਦ."

(ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਅਹਿੰਸਾ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ,
ਅਤੇ ਪਤਿ ਮਾਂਸ਼ਹਾਰੀ. ਭਾਵ—ਬੇਮੇਲ ਸੰਯੋਗ। ੨ ਜਲਿਮ. ਹਿੰਸਕ.

ਸਦੀਸ. ਅ ੧੬ ਸਦੀਸ. ਸੰਗਤ—ਸਾਇਸ (ਨਿਕਰਾਨੀ) ਕਰਨ
ਵਾਲਾ. ਬਮਬੀ। ੨ ਕੋਤਵਾਲ। ੩ ਖੇਤੇ ਦੀ ਖੜਕਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਸੇਵਕ. ਖੁੜਵਾਲ.

ਸਦੀਧਵ. ਦੇਖੋ, ਸੈਧਵ.

ਸਦੀਯਦ. ਦੇਖੋ, ਸੈਯਦ.

ਸਦੀਯਾ } ਸੰਗਤ—ਸੰਯਾ. ਸੁਆਮੀ. ਸਾਂਦੀ. "ਰੱਛ ਕਰੋ ਉਨ
ਸਦੀਯਾ } ਸਦੀਯਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਦੀਯਾਦ. ਦੇਖੋ, ਸਦੀਆਦ.

ਸਸ. ਸੰ. ੧੨੧. ਧਾ—ਉਸਤਿਤ ਕਰਨਾ. ਫੁੱਖ ਦੇਣਾ ਦਿੱਛਾ ਕਰਨਾ.
ਸੈਣਾ. ਬੋਲਣਾ. ਕੱਟਣਾ। ੨ ਸਸਤ੍ਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ, ਪਤਿਸਸ।

੩ ਸੰ. ੧੨੧. ਸਸਕ. ਸਹਾ. ਖਰਕੋਲ. "ਸਸ ਹਰ ਅਸੁ ਦੁਹੁ ਦਿਸਿ
ਲਰਕਾਏ." (ਗੁਪਤੁ) ੪ ਸੰ. ਸਸਨ. ਖੇਤੀ. "ਸਭ ਹੀ ਸੁਸਕ ਹੋ

ਗਈ ਭਭ ਸਸ" (ਗੁਪਤੁ) ੫ ਸੰ. ਸਸਿ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ. "ਸਸ ਪੂਰਣਮਾ
ਕੇ." (ਗੁਪਤੁ) ੬ ਸੰ. ਸਸ. ਘਾਹ। ੭ ਸਸ. ਵਿ—ਸੁਸਤ. "ਅਮ

ਜਿਹਵਾ ਸਸ, ਕਥਾ ਬਹੁ." (ਗੁਵਿ ੬) ੮ ਭਾ ਸਸ. ਫੀ.
ਸਟ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Six। ੯ ਦੇਖੋ, ਸਸੁ.

ਸਸਕ. ਸੰ. ੧੨੧. ਸੰਗਤ—ਸਹਾ. ਖਰਕੋਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਪੁਰਖ
ਜਾਤਿ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਸਕਣਾ.

ਸਸਕਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਅਕ (ਫੁੱਖ) ਨਕ ਸਾਹ ਲੈਣਾ. ਔਖਾ ਸੁਜ ਲੈਣਾ.
ਸਸਕਣਾ } "ਰੋਰੇ ਭਯ ਭੀਤ ਭਾਈ ਰੂਪ ਸਸਕਣ ਹੋ." (ਕਵਿ ੫੨)

ਸਸਕਾਰ. ਸੰਗਤ—ਸਵ ਸੰਸਕਾਰ. ਸਵ (ਮੁਰਦੇ) ਦਾ ਅੰਤਿਮ
ਸੰਸਕਾਰ. ਮੁਰਦੇ ਦਾ ਅਗਨਿ ਸੰਸਕਾਰ. ਦਾਹ। ੨ ਦੇਖੋ ਪਿਤ੍ਰਿਮੇਧ
ਅਤੇ ਮਿਰਕ ਸੰਸਕਾਰ.

ਸਸਕਾਰਣਾ. ਕ੍ਰਿ ਸਸਕਾਰ (ਸਵਦਾਹ) ਕਰਨਾ. ਮੁਰਦਾ ਜਲਾਉਣਾ.
ਸਸਕੁਲਿ } ਸੰ. ੧੨੧. ਸੰਗਤ—ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਬੂਜਲੀ। ੨ ਜਲੇਬੀ।

ਸਸਕੁਲੀ } ੩ ਮਾਹਾਂ ਦੀ ਪੀਠੀ ਦੀ ਜਲੇਬੀ. ਅਮ੍ਰਿਤੀ. "ਮੋਦਕ
ਸਸਕੁਲਿ ਪਰਪਾ ਪੂਰੀ." (ਨਾਪੁ) ੪ ਸਮੇਸਾ ਪਕਵਾਨ. ਤ੍ਰਿਕੁਟ.

ਸਸਗਾਨੀ. ਸੋਨੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸਿੱਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਸਦਾਂਗ।
੨ ਫਿਰੋਜ਼ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ, ਜੋ ਦੁਆਨੀ ਦੇ

'ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਫੁੱਟ ਹੋਰ ਮਠਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਭੀ ਮੁਰਦੇ ਜਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਦੇਖੋ,
ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ Saul ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰੇ ਜਾਣਾ

ਬਰਾਬਰ ਸੀ.

ਸਸਘਰ. ਦੇਖੋ, ਸਸਿਘਰ.

ਸਸਘਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸਸਿਘਰਿ.

ਸਸਤ. ਵਿ—ਸਸਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਥਾ। ੨ ਸੰ. ੧੨੧—ਸਸੁ. ਪੁਸ਼ੀਸਤ.
ਸਲਾਹਿਆ. ਨਾਇਕ ਤਾਰੀਫ. "ਸਸਤ ਵਖਰ ਤੂੰ ਖਿੰਨਹਿ ਨਾਹੀ."

(ਅਸਾ ਮ: ੫) ਭਾਵ—ਉੱਤਮ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ੩ ਪੁਸ਼ੰਨ.
] F. 4 e3hmkj EnkNéV/NéV/elsk 5 \k. 16

ਸਸੁ. ਸੱਠ. ਸਸਿ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Sixty। ੬ ਉਹ ਅੰਗੂਰੀ, ਜੋ ਅਕਬਰ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ "ਦੀਨ ਇਲਾਹੀ" ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ

ਸੀ. ਦੇਖੋ, Vincent Smith's "Akbar," p. 217.

ਸਸਤਰ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰ.

ਸਸਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ ੧ ਅਤੇ ਸਹਥਾ.

ਸਸਤਾਉਣਾ } ਸੰ. ੧੨੧—ਸੁਸਨ. ਸੁਸ (ਦਮ) ਲੈਣਾ. ਠਹਿਰਨਾ.
ਸਸਤਾਨਾ } ਭਾਵ—ਬੱਝੇ ਸਮੇਂ ਨਈਂ ਦਮ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਠਹਿਰਨਾ.

"ਤਾਂ ਘੜੀ ਇਕ ਸਸਤਾਇਕੇ." (ਜਸਾ)

ਸਸਤਿ } ਸਸਤਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੨ ਸੰ. ੧੨੧—ਸਸਿ
ਸਸਤੀ } ਸੰਗਤ—ਉਸਤਤਿ. ਤਾਰੀਫ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰੀ.

ਸਸਤੋਂ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ ੧ ਅਤੇ ਸਹਥੇ.

ਸਸਤ੍ਰ. ਸੰ. ੧੨੨—ਸਸੁ. ਸੰਗਤ—ਜੋ ਸਸ (ਕੱਟਣਾ) ਕਰੇ.
ਵੱਢਣ ਦਾ ਸੰਦ. ਰਥਿਆਰ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਸਤ੍ਰ ਬਾਰ

ਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਮੁਕੁ. ਜੋ ਹੱਥੋਂ ਛੱਡੇ ਜਾਣ. ਜੇਹਾ ਕਿ ਚਕੁ.

(ਅ) ਅਮੁਕੁ. ਜੋ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਛੱਡੇ ਜਾਣ. ਤਲਵਾਰ ਕਟਾਰ ਆਦਿ.

(ੲ) ਮੁਕੁਮੁਕੁ. ਜੋ ਹੱਥੋਂ ਛੱਡੇ ਭੀ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ
ਚੱਖਕੇ ਭੀ ਵਰਤੇ ਜਾਣ. ਸੈਹਬੀ ਕਦਾ ਆਦਿਕ.

(ਸ) ਯੰਤ੍ਰ ਮੁਕੁ. ਜੋ ਕਲ ਨਾਲ ਛੱਡੇ ਜਾਣ. ਜਿਸੇ ਤੀਰ, ਫੈਲੀ ਆਦਿ.
ਮੁਕੁ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ "ਆਤ੍ਰ" ਸੰਗਤਾ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤ੍ਰ.

ਦਸਮਲੁੱਛ, ਕੁਰੂਪੁਤਾਪ ਸੂਰਯ ਅਤੇ ਕੁਰੂ ਵਿਲਾਸ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ
ਵਿੱਚ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਾਮ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਧ ਅੱਡੇ

ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ—

ਚੰਦ੍ਰਹਾਸ ਦੇਕੈ ਕਰ ਧਾਰੀ,

ਦੁਤਿਯ ਧੋਪ ਕਹਿ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਕਟਾਰੀ,

ਚਤੁਰ ਹਾਥ ਸਹਿਬੀ ਉਜਿਆਰੀ,

ਕੋਵਨ ਕੁਰਜ ਕਰਤ ਚਮਕਾਰੀ,—

ਪੱਟਰ ਸੰਗਰੀ ਕਦਾ ਉਤਾਰੀ ਤ੍ਰਿਸੁਨ ਸੁਧਾਰੀ ਫਰਕਾਰੀ,

ਸੰਘਾ ਅਰੁ ਖਲ੍ਹ ਸੁਧਾ ਕਮਲ੍ਹ ਚਕਮ ਪੁਸ਼ਨ ਧਰ ਭਾਰੀ,

ਪੰਦੁਏ ਕਲੇਲ ਪਾਥ ਅਮੇਲ ਪਰਸੁ ਅਡੇਲ ਹਥਨਾਲ,

ਬਿਵਾ ਪਹਿਰਾਯ ਪਟਾ ਕੁਮਾਰੀ

ਜਿਮਿ ਘਮ ਧਾਯੋ ਵਿਕਰਾਲ.

(ਰਾਮਾਵ)

ਅਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੰਡੇ ਖਤਗ ਤੁਪਕ ਤਬਰ ਅਰੁ ਤੀਰ,
ਸੈਵ ਸਿਰੋਹੀ ਸੈਹਬੀ ਧਰੋ ਹਮਾਰੇ ਪੀਰ. * *
ਤੁਹੀ ਕਟਾਰੀ ਦਾਤ੍ਰਜਮ ਰੂੰ ਬਿਛੁਓ ਅਰੁ ਬਾਨ. * *
ਤੁਹੀ ਗੁਰਜ ਤੁਮ ਹੀ ਗਦਾ ਤੁਮਹੀ ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ. * *

(ਸਨਮਾ)

ਵਡੇ ਬਾਣ ਚੋਰੇ ਸੁ ਤੇਕੇ ਚੁ ਮਯਾਨੀ,
ਦੁਧਾਰੇ ਪੁਲਾਦੀ ਅਨੇਕੈ ਮਹਾਨੀ,
ਸਿਰੋਹੀ ਹਲੰਬੀ ਜਨੰਗੀ ਦਈ ਹੈ,
ਕਚਾਚੋਲ ਖੰਡੇ ਚੁ ਕੱਤੀ ਲਈ ਹੈ.
ਸਭੈ ਨਹ ਕੀ ਸਾਫ਼ ਨੇਜੇ ਬਿਸਾਲੇ,
ਬਿਛੁਏ ਵਡੇ ਬਾਕ ਜੰਝੂਏ ਕਚਾਲੇ,
ਫੁਰੇ ਖੋਖਨੀ ਸੈਫ ਨਾਬੀ ਬਲੰਦੇ,
ਘਨੇ ਸੇਨ ਭਾਲੇ ਪੁਕਾਸੇ ਅਮੰਦੇ.
ਮਨੀਹੀਨ ਸਾਫ਼ ਬਨੇ ਅੰਗ ਚੰਡੇ,
ਤਮਾਚੇ ਕਲਾਦਾਰ ਸਤ੍ਰੁਨ ਭੰਗੇ,
ਤੁਫੰਗੋ ਜੰਜੀਲ ਜੰਝੂਏ ਧਮਾਕੇ,
ਦਣੇ ਚਕੁ ਵਕੁ ਚਮੰਕੀ ਚਲਾਕੇ.
ਵਡੇ ਮੇਨ ਕੇ ਦੂਰ ਰੇ ਆਇ ਚਾਲੇ,
ਕਠੋਰੰ ਕੁਦੰਭ ਵਡੇ ਚਿਜ ਵਾਲੇ.
ਭਰੇ ਬਾਣ ਭਾਬੇ ਅਨੇਕੈ ਪੁਕਾਚੇ,
ਧਰੇ ਬਾਣ ਪਿਨੇ ਨਕੇ ਬੀਧ ਪਾਰੇ. (ਗੁਪਤੁ) ਇਤਯਾਦਿ.

ਸ਼ੋਕ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਬਹੁਤੇ ਸਸਤ੍ਰਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਅਤੇ ਕਿਤਨਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਮੂਲੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਯੋਕ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਸਤ੍ਰਾ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗੜਾਨ ਲਈ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ.

ਸਸਤ੍ਰੁਟੀਸ਼ } ਸੰਕਰਾ—ਸਸਤ੍ਰਾ ਦਾ ਟੀਸ਼ਰ ਖਤਗ. (ਸਨਮਾ)
ਸਸਤ੍ਰੁਟੀਸ਼ੁ } ੨ ਗੁਰੂ ਭੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ.

ਸਸਤ੍ਰੁਟੀਸ਼ੁਟੀ. ਸੰਕਰਾ—ਸਸਤ੍ਰਾ ਦੇ ਟੀਸ਼ਰ (ਖਤਗ) ਵਾਲੀ,
ਸੈਨਾ. ਤਲਵਾਰ ਬੰਦ ਫੌਜ. (ਸਨਮਾ)

ਸਸਤ੍ਰੁਬੋਰ. ਸੰਕਰਾ—ਸਸਤ੍ਰਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੰਘ ਰੂਪ, ਕ੍ਰਿਪਾਣ. ਤਲਵਾਰ.
(ਸਨਮਾ)

ਸਸਤ੍ਰੁਗਿਆ. ਵਿ—ਸਸਤ੍ਰੁਗਰ. ਸਸਤ੍ਰੁਵਿਦਯਾ ਦਾ ਜਾਨਕ ਵਾਲਾ।
੨ ॥੨੨੩॥—ਸਸਤ੍ਰੁਗਰ. ਸਸਤ੍ਰਾ ਦਾ ਗੜਾਤਾ. “ਧਰਤ ਧਿਆਨ
ਗਿਆਨ ਸਸਤ੍ਰੁਗਿਆ.” (ਕਲਿ ਮ: ੫)

ਸਸਤ੍ਰੁਟੀ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰੁਨੀ.

ਸਸਤ੍ਰੁਧਾਰੀ. ਹਥਿਆਰ ਪਹਿਰਨ ਵਾਲਾ. ਮੁਸੱਲਹਾ ੨ ਅਮਿਰੀਆ
ਸਿੰਘ. ਕ੍ਰਿਪਾਨਧਾਰੀ. ਖਾਲਸਾ.

ਸਸਤ੍ਰੁਨਾਮਮਾਲਾ ਪੁਰਾਣ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦਾ
ਇੱਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟ (ਪਹੇਲੀ) ਦੀ ਚੀਤਿ ਕਰਕੇ

ਖਤਗ, ਕਟਾਰ, ਬਰਫੀ, ਚਕੁ, ਵਾਣ (ਤੀਰ), ਪਾਸ (ਵਾਹੀ)
ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਨਾਉਂ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝਣਾ ਸਾਧਾਰਣ
ਵਿਦਵਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ
ਅਜਾਣ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਛਾਤੇ ਹੋਏ ਪਦਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਜਾਣਨ ਲਈ
ਸੁਖਮ ਭੁੱਧਿ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ.

ਦਯਾ ਰਹਿਤ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ—ਸੁਆਹੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਵੀ, ਫਤਜ ਦੀ ਥਾਂ
ਫਿਤਜ, ਫੇਦਕ ਦੀ ਥਾਂ ਫਾਦਕ, ਸਿਪਿਹਿਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਪੇਹਰ,
ਸਸਨ ਕੁੰਡੇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸਸਨ ਕੇ ਭੋਸ, ਅਸੁ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੁਰ, ਵਿਸ਼ਿ
ਅਧਿਪ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਸਾਧਪ, ਸੁਤਰਿ ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਤਰ, ਆਰਦਨਾ ਅਰਿ ਦੀ
ਥਾਂ ਅਰਕਨਾਦ, ਧੁਨਨਿ ਦੀ ਥਾਂ ਧਨਨੀ, ਸੁਕਜ ਦੀ ਥਾਂ ਸਕਜ, ਸੁਪਨਿ
ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਪਨ, ਸੰਕੁੰਦਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਕੁਰਦਨ, ਹਰ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰਿ, ਹਰਿ
ਦੀ ਥਾਂ ਹਰ, ਯਾਕਸੇਨੀ ਦੀ ਥਾਂ ਯਾਕਸੇਨ, ਬਾਸੀ ਦੀ ਥਾਂ ਬੱਸੀ,
ਬਿਬੁਧ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਬਿਧ, ਬਿਹਸ ਦੀ ਥਾਂ ਬਹਸਿ, ਸਹਸ ਦੀ ਥਾਂ
ਸਪਤ, ਤੁਰੰਗਨਿ ਦੀ ਥਾਂ ਤਰੰਗਨਿ ਆਦਿ ਸੈਂਕੜੇ ਸ਼ਬਦ ਬਿਗੜਕੇ
ਅਰਥ ਤੋਂ ਅਨਰਥ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ.

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਅੱਖਰਕ੍ਰਮ
ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਪਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤਾਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ
ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼ੋਕ ਮਨੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਸਤ੍ਰੁਨਾਮਮਾਲਾ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਦੱਸਕੇ
ਮੁਲਕਨ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਨਿਯਮ ਦੱਸੇ ਜਾਣ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਸਤ੍ਰਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਕਲਪੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਖਤਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਿਸਟੋਸ (ਸਿਸ੍ਰਿ—ਵੀਸ) ਲਿਖਿਆ
ਹੈ. ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਵਿਸ਼, ਜਗਤ, ਸੰਸਾਰ, ਦੁਨੀਆ ਆਦਿ
ਜਿਤਨੇ ਨਾਉਂ ਸਿਸ੍ਰਿ ਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀਸ, ਵੇਸ, ਪਤਿ ਆਦਿ
ਪਦ ਚੁਤਨ ਤੋਂ ਖਤਗ ਦੇ ਨਾਉਂ ਜਾਣੇ. ਖਤਗ ਦਾ ਹੋਰ ਨਾਉਂ ਹੈ—
ਪ੍ਰਿਥਿਪਾਲਕ, ਤਦ ਭੂਮਿ, ਵਰੁਧਾ, ਵਸੁੰਧਰਾ, ਬਿਰਾ ਆਦਿ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ
ਦੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ ਪਾਲਕ ਪਦ ਲਗਾਏ ਖਤਗ ਨਾਉਂ ਸਮਝੋ. ਇਵੇਂ ਹੀ
ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁੰਦਾ ਅਰਿ ਵੰਸਿਆ ਹੈ, ਤਦ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ
ਕਰਦਨ, ਨਾਰ, ਕੰਠ, ਆਦਿ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਅਰਿ, ਸਤ੍ਰੁ, ਵੈਰੀ
ਆਦਿ ਪਦ ਨਾਉਣ ਤੋਂ ਖਤਗ ਬੰਧਕ ਨਾਮ ਬਣਦੇ ਹਨ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਜਗਮਾਤ, ਸਸਤ੍ਰੁਪਤਿ, ਕਦਚਾਂਤਕ, ਖੇਲਾਂਚਕ, ਖਲਮਾਰਕ,
ਭੁਤਾਂਤਕ, ਭਵਹਾ, ਖਗਅਰਿ, ਮ੍ਰਿਗਅਰਿ ਆਦਿ ਖਤਗ ਦੇ
ਨਾਮਾਂ ਬਾਬਤ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ.

ਕਈ ਪਾਠਕ ਖਾਸ ਸੰਕੇਤ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾ, ਭਰਮ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ, ਜਿਸੇ—“ਜਗਤਮਾਰ” ਨਾਉਂ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਭਵਾਨੀ ਦਾ ਹੈ,
ਕਦਚਾਂਤਕ ਬੰਦੂਕ ਭੀ ਹੈ, ਭੁਤਾਂਤਕ ਬਿਦ ਹੈ, ਖਗਅਰਿ ਬਾਸ ਹੈ,
ਮ੍ਰਿਗਅਰਿ ਬੇਰ ਹੈ ਆਦਿ. ਪਰ ਨਿਸਚੇ ਕਰਣਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਖਤਗ
ਦਾ ਖਾਸ ਅਰਥ ਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰੂਢੀ ਸ਼ਕਤਿ
ਹੈ. ਐਸੇ ਹੀ ਬਰਫੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭਟੋਰਾ, ਵਰੁਣ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜਮੁਨਾਟੀਸ਼,
ਮ੍ਰਿਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤ੍ਰਿਣਰਿਪੁ, ਚੰਦਮਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤਿਮਿਲਹਾ, ਘਾਹ
ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਦੀਜ, ਬਿਰਛ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜਲਸ ਆਦਿ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ

ਨੈਣੇ ਚਾਹੀਏ।

(ਅ) ਕਣਕ ਦੇ ਨਾਮ ਜਮਧਰ ਜਮਦਾਤ ਉਦਰ ਅਰਿ ਆਦਿ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਜਮ (ਯਮ) ਦੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ ਦਾਤੁ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਅਰਿ ਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਪਦ ਲਗਾਏ ਕਣਕ ਦੇ ਨਾਉਂ ਬਣਦੇ ਹਨ।

(ੲ) ਬਰਛੀ ਨੂੰ ਸੈਹਬੀ, ਸਕਤਿ, ਸੁਤਟਅਰਿ, ਸੈਨਾਰਿਪੁ, ਕੁੰਤਅਰਿ, ਯਸਟੀਅਰਧੰਗ, ਤਟਹਾ, ਕੁੰਤਹਾ, ਕੁੰਤੀਰਿਪੁ, ਲਛਮਨਅਰਿ, ਘਟੋਤਕਚਅਰਿ ਆਦਿ ਨਾਉਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਸੁਤਟਅਰਿ ਦੀ ਥਾਂ ਜੇ ਯੋਧਾਰਿਪੁ ਹੋਵੇ ਅਥਵਾ ਕੁੰਤੀਅਰਿ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁੰਜਰਿਪੁ ਹੋਵੇ ਤਦ ਕੇਵਲ ਪਦਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਫੇਰ ਹੈ, ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਇੱਕੋ ਹੈ।

ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦੇ ਭਾਨ ਨਈਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਭਾਨ ਹੋਣਾ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਬਿਨਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਛਮਨ ਬਰਛੀ ਨਾਲ ਮੁਕਤਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਘਟੋਤਕਚ ਮੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਸੈਹਬੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲਛਮਨ ਰਿਪੁ ਅਤੇ ਘਟੋਤਕਚ ਰਿਪੁ ਹੋਇਆ।

(ਸ) ਚਕ੍ਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸਨੁ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਦੇ ਸਭ ਨਾਮਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਸਸਤ੍ਰ ਅਥਵਾ ਆਯੁਧ ਪਦ ਜੋੜਿਆ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਜੇ ਵੈਰੀ ਚਕ੍ਰ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਸਕ ਚਕ੍ਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਵਿਸਨੁਸਸਤ੍ਰ, ਕ੍ਰਿਸਨਾਯੁਧ, ਮੁਰਮਰਚਨ, ਮਧੁਹਾ, ਨਰਕਾਚਰਿਪੁ, ਟਿਤਰਾਦਿ। ਜੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਨ ਅਤੇ ਵਿਸਨੁ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਪੂਰਣ ਭਾਨ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਚਕ੍ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਕਠਿਨਾਈ ਨਹੀਂ।

(ਹ) ਤੀਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜੋ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਧਨੁਖਯੁਜ, ਚਰਮਛੇਦਕ, ਮ੍ਰਿਗਹਾ, ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਕਲਪੇ ਹਨ, ਪਰ ਚਾਣ ਨੂੰ ਆਕਾਸ਼ਚਾਰੀ ਮੰਨਕੇ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖੇ ਨਾਮ ਬਣਾਏ ਹਨ ਉਹ ਅਣਖੇ ਢੰਡ ਦੇ ਹਨ, ਯਥਾ—“ਰਜਨੀਸੁਰ ਧਰਧਰ”, “ਚੰਦ੍ਰਧਰਚਰ”, ਅਰਥਾਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਆਕਾਸ਼, ਤਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ ਤੀਰ, ਇਸ ਸਿਨਸਿਨੇ ਵਿੱਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਔਖੇ ਹਨ, ਜੈਸੇ—ਚਖਧਰਸੁਤ, ਵਾਸਵਅਰਿਧਰ ਤਨਯ, ਅਰਥਾਤ ਮੰਛੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਸਮੁੰਦਰ, ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਮੈਨਾਕ ਪਰਥਤ, ਉਸ ਦੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਸਮੁੰਦਰ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਇਤਯਾਦਿ।

ਕਾਮ ਦੇ ਸਭ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ ਸਸਤ੍ਰ ਪਦ ਜੋੜਕੇ ਭੀ ਤੀਰ ਦੇ ਨਾਮ ਬਾਪੇ ਹਨ, ਯਥਾ—

ਪ੍ਰਹਪਧਨੁਖਾਯੁਧ, ਮੀਨਕੇਤ੍ਰਾਯੁਧ, ਬਿਵਅਰਿਧਸਤ੍ਰ, ਆਦਿ।

ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਸਸਤ੍ਰ ਪਦ ਲਗਾਏ ਭੀ ਬਣਦੇ ਨਾਮ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਯਥਾ—ਇੰਦ੍ਰਸੁਤ ਆਯੁਧ, ਗੁਤਕੇਲ ਧਸਤ੍ਰ, ਧਨੰਜਯ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਅਸਤ੍ਰ, ਆਦਿ।

ਕਰਣ, ਸੁੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਅਤੇ ਰਾਵਣ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਤੀਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਰਣਾਂਤਕ, ਸੁਰਕਸੁਤਅਰਿ, ਕ੍ਰਿਸਨਾਂਤਕ, ਯਸਧਰ ਅਨੁਜ ਅਰਿ ਆਦਿ ਬਣਦੇ ਨਾਮ ਹਨ।

ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਰਬਵਾਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਭੀਖਮ ਅਰਿ ਸੁਤ ਅਰਿ, ਭੰਗਪੁਤ੍ਰ ਅਰਿ ਸੁਤ ਅਰਿ, ਇੰਦ੍ਰਤਾਤ ਸੁਤਰਿ, ਬ੍ਰਹਿਸਪਤਿ ਅਨੁਜ ਸੁਤਰਿ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਨਾਉਂ ਰਚੇ ਹਨ।

ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਅੰਗ ਪਿਛਾ ਦੇਖਕੇ ਪਦਾਂ ਦਾ ਅਧਰਾਹਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਯਥਾ—“ਪ੍ਰਿਥਮ ਰੁਪਿਸਟਰ ਰਾਖ, ਬੰਧੁ ਸਬਦ ਪੁਨ ਭਾਖੀਏ। ਜਾਨ ਹਿਏ ਮੇ ਰਾਖ, ਸਥਨ ਨਾਮ ਏ ਭਾਨ ਕੇ।” (੧੬੮) ਯੁਧਿਸ਼ਥਰ ਦਾ ਭਾਈ ਹੋਇਆ ਅਰਜੁਨ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਥੁੜ ਅਰਥ ਸਿੱਧ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ “ਸੁਤਰਿ” ਪਦ ਬਾਹਰੋਂ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਅਰਥਾਤ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਸੁਤ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ ਐਸੇ ਹੀ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਹੈ—“ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਬਦ ਕੇ ਆਦਿ ਉਚਾਰੇ। ਭਾ ਪਾਛੇ ਜਾ ਪਦ ਦੈ ਭਾਰੇ। ਨਾਮ ਤੁਫੰਗ ਜਾਨ ਹਿਯ ਲੀਜੇ। ਚਹਿਯੈ ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਪਦ ਵੀਜੇ।” (੭੨੧) ਇਸ ਥਾਂ ਪ੍ਰਿਥੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿਸਟਿਨਿ ਪਦ ਵਾਧੂ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬੰਦੂਕ ਨਾਉਂ ਬਣੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਾਠ, ਉਸ ਦੇ ਕੁੰਦੇ ਵਾਲੀ ਤੁਫੰਗ।

ਕਦੇ ਕਦੇ ਅਨੁਧ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੈਸੇ—“ਰਿਮਰ ਉਚਰ ਹਾ ਭਗਣਿ ਬਖਾਨੇ।” (੧੦੦੬) ਅਰਥ ਨਈਂ ਪਾਠ ਹੋਵੇਗਾ ਰਿਮਰਹਾ ਉਚਰ ਭਗਣਿ ਬਖਾਨੇ, ਅਰਥਾਤ ਅੰਧਕਾਰ ਬਿਨਾਸਕ ਆਖਕੇ ਭੈਣ ਪਦ ਕਹੋ ਆਦਿ।

(ਕ) ਪਾਸ਼ (ਫਾਹੀ) ਦੇ ਨਾਉਂ ਵਹੁਣਾਸਤ੍ਰ, ਯਮ ਸਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਕਲਪੇ ਹਨ, ਯਥਾ—ਗੰਗਾਦੀਸੁਰਾਸਤ੍ਰ, ਕ੍ਰਿਸਨਬੰਨਭਾ ਟੀਸੁਰਾਸਤ੍ਰ, ਅਰਥਾਤ ਗੰਗਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਯਮੁਨਾ ਦਾ ਟੀਸ਼ਰ ਵਹੁਣ, ਉਸ ਦਾ ਸਸਤ੍ਰ ਪਾਸ਼, ਅਤੇ ਅੰਤਕਾਸਤ੍ਰ, ਰਵਿਸੁਰਾਸਤ੍ਰ, ਪ੍ਰਾਣਾਂਤਕ ਸਸਤ੍ਰ ਆਦਿ, ਯਮ ਦਾ ਸਸਤ੍ਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਸੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਬਾਪੇ ਹਨ।

ਸੈਨਾ ਦੀ ਵੈਰਣ ਭੀ ਪਾਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਪਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਟੀ—ਨੀ—ਪੁਤ੍ਰਕ ਲਗਾਏ ਅਦਰੁਤ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਰਚੇ ਹਨ, ਜੈਸੇ—ਬੀਰਣੀ, ਤਟਨੀ, ਤਨੁਤਾਣਨੀ, ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਅਰਿ ਅਥਵਾ ਅਭਿਟੀ ਜੋੜਕੇ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ।

ਫਾਸੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਠਗਆਯੁਧ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਬਾਟਪਾਰ, ਧਨਹਾਰਕ, ਪਥਘਾਤਕ, ਮਗਹਾ, ਮਾਘਾਹਰ, ਵਿਖਦਾਯਕ ਆਦਿ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਸਸਤ੍ਰ ਪਦ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਖ) ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤੁਫੰਗ (ਬੰਦੂਕ) ਦੇ ਨਾਉਂ ਆਏ ਹਨ, ਜੋ ਅਗਲ ਦੀ ਸਿੰਧੀ ਵਾਸਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸਬਦ ਦੇ ਲਿਖਾਉਣ ਦੀ ਥਿਯਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਭੈਣ ਚੰਦ੍ਰਕਾ ਨਈਂ।

ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੌਕਿਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹਨ, ਜਿਸੇ—ਜਲਜਲੰਦਿਨੀ, ਧਰਾਰਾਟ ਪ੍ਰਿਸਟਿਟੀ, ਅਰਥਾਤ ਕਾਠ ਦਾ ਕੁੰਦਾ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ, ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਹੋਰ ਨਾਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਫੌਜ ਦੀ ਵੈਰਣ, ਅਰ ਟੀ—ਨੀ—ਪੁਤਰਾਯ ਨਾਲ ਸੈਨਾ ਦੇ ਅਨੰਤ ਨਾਮ ਕਲਪੇ ਹਨ, ਜਿਸੇ—ਬਰਨਿ, ਹਥਨੀ, ਰਥਨਿ, ਹਥਨੀ, ਘੋਰਨਿ, ਪਦਾਤਨਿ, ਬਰਮਣੀ, ਚਕ੍ਰਣੀ, ਖਤਰਣੀ, ਪੰਚਾਨਨਾਖਣੀ, ਅਭਿਮਾਨਿਨੀ, ਸਮਧਨੀ, ਸੋਭਨੀ, ਪ੍ਰਭਾਧਰਨਿ, ਭਾਨੀ, ਮੋਧਣੀ, ਧਿਖਣੀ, ਨਿਪਣੀ, ਰੂਪਣੀ, ਧਨੁਨੀ, ਬੰਵੰਤਨੀ ਆਦਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਰਿਪੁ ਸਤ੍ਰ ਅਰਿ ਅੰਤਕ ਆਦਿ ਪਦ ਨਗਾਥੇ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਨਾਮ ਬਣਾਏ ਹਨ,

ਤੁਫੰਗ ਦਾ ਹੋਰ ਨਾਉਂ ਬਾਪਿਆ ਹੈ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਵੈਰਣ, ਇਸ ਪੁਸੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਉਂ ਲਿਖੇ ਹਨ—

“ਆਇ ਤਰੰਗਨਿ ਸਬਦ ਉਚਾਰੇ ਜਾਨਕੈ,
ਜਾਚਰ ਕਹਿ ਨਾਇਕ ਪਦ ਬਹੁਰੇ ਠਾਨਕੈ,
ਸੁਤ੍ਰ ਸਬਦ ਕੇ ਭਾਂਕੇ ਅੰਤ ਉਚਾਰੀਐ,
ਹੈ ! ਸਕਲ ਰੂਪਕ ਕੇ ਨਾਮ ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਵਿਚਾਰੀਐ.”

(੮੧੧)

ਤਰੰਗਿਨੀ (ਨਦੀ) ਤੋਂ ਜਾ (ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ) ਘਾਸ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਰਣ ਵਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਸ਼ੇਰ, ਉਸ ਦੀ ਸਤ੍ਰ (ਵੈਰਣ) ਬੰਦੂਕ,

ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਭੀ ਸਾਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਨਦੀ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੇ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਮੰਨਕੇ ਅਭਿਮਾਨਿਨੀ ਆਖਿਆ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਪਰਬਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾਧਣ ਵਾਲੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਜਮੁਨਾ ਆਦਿਕ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਾਉਂ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਯਥਾ—ਦੁਆਰਾਭਿਨਾਇਕ ਪ੍ਰਿਯਾ ਜਮੁਨਾ ਦਾ, ਭੀਸਮ ਮਾਰਾ ਗੰਗਾ ਦਾ, ਸਸਿਅਨੁਜਨਨਿ ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਦਾ ਆਦਿ,

ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਤੋਂ ਘਾਸ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਪੇਰਦਾਰ ਨਾਉਂ ਰਚੇ ਹਨ, ਯਥਾ— “ਨਿਸਨਾਇਕਨਨਿ ਸੁਨਚਰ ਪਤਿ ਅਰਿ,” ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਵਾਲੀ (ਅਰਥਾਤ ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ) ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਘਾਸ, ਉਸ ਦੇ ਚਰਣ ਵਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ, ਉਸ ਦਾ ਪਤਿ ਸ਼ੇਰ, ਉਸ ਦੀ ਵੈਰਣ ਬੰਦੂਕ,

ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਕਸ਼ਤਪ ਪੁਜਾਪਤਿ ਦੀ ਮੰਨਕੇ ਜੋ ਨਾਉਂ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹਨ, ਯਥਾ— “ਉੱਚਸੁਵਾਇਸ ਏਸ ਏਸਣੀ ਇਸਣੀ ਅਰਣੀ,” ਉਚੈ: ਸੁਵਾ ਕੇਤੇ ਦਾ ਟੀਸ਼ਰ ਇੰਦ੍ਰ, ਉਸ ਦਾ ਟੀਸ਼ਰ ਕਸ਼ਤਪ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀਯਤ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਦੇ ਟੀਸ਼ਰ ਰਾਜਾ ਦੀ ਸੈਨਾ, ਉਸ ਦੀ ਵੈਰਣ ਬੰਦੂਕ,

ਕਈ ਥਾਈਂ ਚਾਰ ਥਾਰ ਨਿਪ ਪਦ ਦੇਕੇ ਤੁਫੰਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਯਥਾ—

ਆਇ ਸਬਦ ਮਾਤੰਗ ਭਟੀਸੈ,
ਚਾਰ ਥਾਰ ਨਿਪ ਪਦ ਕੇ ਦੀਸੈ,

ਅਰਣੀ ਤਾਂਕੇ ਅੰਤ ਬਖਾਨੇ,

ਸਭ ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਰੂਪਕ ਕੇ ਜਾਨੇ, (੧੨੫੧)

ਮਾਤੰਗ (ਐਰਾਵਤ ਹਾਥੀ) ਦਾ ਨਿਪ (ਭਾਵ—ਸ਼ਾਮੀ) ਇੰਦ੍ਰ, ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਾਮੀ ਕਸ਼ਤਪ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀਯਤ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਰਾਜਸੈਨਾ, ਉਸ ਦੀ ਘਾਤਕ ਬੰਦੂਕ,

ਜੇ ਪਾਠਕ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਕੇ ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਗੇ, ਤਦ ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ,

ਸਸਤ੍ਰਨੀ, ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ, (ਸਨਾਮਾ)
ਸਸਤ੍ਰਪਤਿ } ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਖਤਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਸਾਹਿਬ,
ਸਸਤ੍ਰਰਾਜ } (ਸਨਾਮਾ)
ਸਸਤ੍ਰਚਾਟ }

ਸਸਤ੍ਰਵਰਤੀ, ਵਿ—ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਵਰਤਣ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਵਿਦਯਾ ਦਾ ਕਸ਼ਤਾ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਇਸਤਮਾਲ ਦੀ ਵਿਧਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, “ਦੇਉ ਸਸਤ੍ਰਵਰਤੀ,” (ਗ਼ਜ਼ਾਨ)

ਸਸਤ੍ਰਾਗਾਰ, ਸੰ, ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਆਗਾਰ (ਘਰ), ਸਿਲਹਖਾਨਾ, Armoury,

ਸਸਤ੍ਰਿ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨਾਲ, “ਸਸਤ੍ਰਿ ਤੀਖਣਿ ਕਾਟਿ ਭਾਰਿਓ ਮਨਿ ਨ ਕੀਨੇ ਰੋਜ,” (ਮਥੁ ਅ: ਮ: ਪ) ਬਿਰਛ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਨੇ ਤਿੱਖੇ ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਲ ਵੱਢ ਮਿੱਟਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰੋਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ,

ਸਸਤ੍ਰੀ, ਸੰ, ਸ਼ਸਿਤ੍ਰਾ, ਵਿ—ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਾਲਾ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਧਾਰੀ, ੨ ਸੰ, ਸ਼ਸਿਤ੍ਰ, ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ, ਕਾਤਿਲ,

ਸ਼ਸਦਾਗ, ਭਾ ਸ਼ਸਦਾਗੀ, ਸੰਗਤਾ—ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਮਾਥੇ ਦਾ ਇੱਕ ਸੇਨੇ ਦਾ ਸਿੰਕਾ, ਸ਼ਸਗਾਨੀ,

ਸਸਧਰ, ਸੰ, ਸ਼ਸਧਰ, ਸੰਗਤਾ—ਸਹੇ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਨ, ਸੰ, ਸ਼ਸਨ, ਸੰਗਤਾ—ਕੱਟਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਵਧ, ਦੇਖੋ, ਸਸਨ ਕੇ ਭੋਜ, ੨ ਸੰ, ਸ਼ਸਨ—ਸੁਸਨ, ਸਾਹ ਲੈਣਾ, ਸਾਸ ਲੈਣਾ, “ਤਿਹ ਜਾਨ ਰਿਖੀ ਨਹਿ ਸਾਸ ਸਸਨੇ,” (ਦੱਤਾਵ)

ਸਸਨ ਕੇ ਭੋਜ, ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸਸਨ ਕੁੰਭੋਜ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਪਾਠ ਅਜਾਣ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕੁੰਭੋਜ (ਹਾਥੀ) ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਸਸਨ (ਪਾਤਨ) ਵਾਲੀ ਬਰਫੀ, ਸੈਹਬੀ, ਦੇਖੋ, ਕੁੰਭੋਜ,

ਸਸਪਾਲ, ਦੇਖੋ, ਸਿਸੁਪਾਲ, ੨ ਦੇਖੋ, ਸਸਧਰ, ੩ ਸਹੇ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ, ਦੇਖੋ, ਸਸ ਰ,

ਸਸਪੰਜ, ਦੇਖੋ, ਸਰੀਪੰਜ,

ਸਸਬਦਨਾ, ਦੇਖੋ, ਸਸਿਬਦਨਾ,

ਸਸਬਾਨ, ਦੇਖੋ, ਸਸਿਬਾਨ,

ਸਸਬੋਲ, ਦੇਖੋ, ਸੋਮਵੱਲੀ, “ਸਸਬੋਲ ਬਿਜਿਯਾ ਅਰੁ ਚਕੁਕਦਾ” (ਸਮੁਦ੍ਰਮਬਨ),

‘ਚਕੁਕਦੀ ਵਿੱਚ ਬਿਰਛਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਮੌਜਿਆ ਹੈ,

ਸ਼ਬਦ. ਭਾ. ੬. ਵਿ—ਫੀਵਾ. ਸੀ. ਸਸ਼. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Sixth.
ਸ਼ਬਦਮਾਹੀ. ਭਾ. ਵਿ—ਫਮਾਹੀ. ਫੇ ਮਹੀਨੇ ਪੁਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਸਸਰਾਮ. ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਸਾਹਜਾਦ ਜਿਨੇ ਦਾ
ਸਬ ਡਿਵੀਜਨ ਹੈ. ਇਹ ਫਾਈ ਤੋਂ ਤੀਹ ਕੋਹ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤੇ
ਤੋਂ ੪੦੬ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਨੇਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚਰਾ ਫੱਡੇ ਦੇ ਘਰ
ਵਿਰਾਜੇ ਸਨ. ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਫਡੀਸੰਗਤਿ." ਹੈ. ਇੱਥੇ
ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਣ ਪਏ ਹਨ.

ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸੈਨਪੱਖਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਰਾਜਾ ਅਥੋਕ
ਦਾ ਉੱਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁਕਮ ਹੈ.

ਇਸ ਨਗਰ ਦੇ ਪੱਛਮ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ
ਇਮਾਰਤ ਹੈ. ਸਸਰਾਮ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਸਸਰਾਂਵ ਅਤੇ ਸਹਸਰਾਮ
ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਹਿੰਦ ਦੇ ਫੈਜ਼ਟੀਅਰ (The Imperial Gazetteer of
India) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਉਂ "ਸਹਸੁ—
ਰਾਮ" ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਅਸੁਰ ਇੱਥੇ ਹਜ਼ਾਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਵਾਲਾ
ਹਜ਼ਾਰ ਖੇਲਨਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ
ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਹਸੁਰਾਮ" ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ਼ਹੁਤ
ਆਰਾਮ (ਬਾਗ) ਹੋਣ. ਦੇਖੋ, ਆਰਾਮ ੩.

ਸਸਰਾਂਵ. ਦੇਖੋ, ਸਸਰਾਮ.

ਸਸੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸਸੁ ਅਤੇ ਸਸੁਤਿ.

ਸਸਾ. ਸ ਅੱਖਰ. "ਸਸਾ ਸਿਆਨਪ ਛਾਛੁ ਟਿਆਨਾ." (ਬਾਵਨ)
੨ ਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ. ਸਕਾਰਾ. ੩ ਸੰ. ੨੧, ਅਤੇ, ੨੧੨.
ਸੰਗਤਾ—ਖਰਕੋਲ. ਦੇਖੋ, ਸਹਾ. ੪ ਦੇਖੋ, ਫੀਲ.

ਸਸਾਕ. ਸੰ. ੨੧੨੨. ਸੰਗਤਾ—ਸਹੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਹਨ ਚਿੰਨ੍ਹ
ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਚੰਦਮਾ. ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਚੰਦਮਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਹੇ
ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ੨ ਕਪੂਰ। ੩ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇੱਕ
ਸ਼ੈਵ ਰਾਜਾ ਮੱਧ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਹਰਸ
ਦੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਕਥਾ ਦੇ ਬੋਧੀ
ਬਿਰਭ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆ ਅਤੇ ਬੁੱਧਮਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਚੁਲਮ ਵਾਹੇ.

ਸ਼ਬਾਕਸ਼ੇਖਰ } ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦਮਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ
ਸ਼ਬਾਕਸ਼ੂਤ } ਸਿਵ. ਚੰਦ੍ਰ ਚੂਤ.
ਸ਼ਬਾਕਮੋਲਿ }

ਸ਼ਬਾਦ. ਸਹੇ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਉਕਾਭ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾ ੨ ਰਾਜਾ
ਇਕਾਭ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ.

ਸਸਾਨਨ. ਵਿ—ਸ਼ਬਿ (ਚੰਦਮਾ) ਜੇਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਨਨ (ਮੁਖ).
ਸੰ. ਸਸ਼ਾਨਨ. ਚੰਦ੍ਰਮੁਖ.

ਸਸਿ. ਸੰ. ੨੧੨੨—ਸ਼ਬਿਨ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹੇ ਵਾਲਾ, ਚੰਦਮਾ. ਸਹੇ
ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਸਾਕ. "ਅਸਿਤਾ" ਨਿਸਿ ਮੇ
'ਕਾਲੀ. ਅੰਧੇਰੀ.

ਸਸਿ ਸੇ ਬਿਛਾਰੇ." (ਸਮੁਦ੍ਰਮਬਨ) ੨ ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੱਬਾ ਸੂਰ
ਅਤੇ ਮਸੂਕ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਚੰਦਮਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਟਪਕਦਾ ਹੈ
"ਸਸਿ ਕੀਨੇ ਸੂਰ ਗਿਰਾਸਾ." (ਰਾਮ ਕਵੀਰ) ੩ ਇੱਕ ਗਿਣਤੀ
ਬੋਧਕ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਦਮਾ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. "ਸੰਮਤ ਬਾਨ ਸੁ
ਚੰਦ, ਖੰਡ ਸਸੀ ਸਾਵਨ ਵਿਖੇ." (ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ) ਸੰਮਤ ੧੯੧੫
੪ ਸੰਮਵਾਚ ਨਈਂ ਭੀ ਸਸਿ ਸਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਜਮਦੁਤਿਯਾ
ਸਸਿ ਦਿਨ ਤਭ ਹੁਤੈ." (ਗੁਪਤ) ੫ ਸੰ. ੨੧੨੨.—ਸਸਰ. ਖੇਤੀ
"ਸਦਾ ਸੁਕਾਲ ਸਸਿਨ ਕੋ ਸਾਲੀ." (ਨਾਪੁ) "ਸਭ ਹੀ ਸੁਸਕ ਹੋ
ਕਈ ਵਡ ਸਸਿ." (ਗੁਪਤ)

ਸਸਿਉਪਸਥਿਨੀ. (ਸਨਾਮ) ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਈ. ਚਨਾਬ, ਚਨ੍ਹਾਂ.
ਸਸਿ ਉਪਰਾਜਨਿ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦਮਾਂ ਨੂੰ ਸੋਭਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਰਾਤ੍ਰੀ.
ਰਾਤ. (ਸਨਾਮ)

ਸਸਿ ਅਨੁਜਨਨਿ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦਮਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਛੋਟ ਨੂੰ ਧਾਰਣਵਾਲੀ.
ਅਰਥਾਤ ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਈ ਨੂੰ ਧਾਰਣਵਾਲੀ, ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. (ਸਨਾਮ)

ਸਸਿ ਅਨੁਜਨਨਿ ਜਾ ਚਰ ਨਾਬ ਸਕੁ. ਸੰਗਤਾ—ਬੰਦੂਕ. ਚੰਦਮਾ
ਦੀ ਛੋਟੀ ਛੋਟ (ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਈ) ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ
ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਘਾਹ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਰਣ ਵਾਲਾ ਮ੍ਰਿਕ, ਉਸ ਦਾ
ਸੁਆੀ ਸ਼ੇਰ, ਉਸ ਦੀ ਵੈਰਣ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮ)

ਸਸਿ ਅਨੁਜਨਿ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦਮਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਛੋਟ, ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ
ਨਈ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. (ਸਨਾਮ)

ਸਸਿਅਨੁਜਾ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦਮਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਛੋਟ, ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਈ.
(ਸਨਾਮ)

ਸਸਿ ਸੇਖਰ. ਸੰ. ੨੧੨੨. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦਮਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਧਾਰਣ
ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਵ. ਸ਼ਬਿਮੋਲਿ.

ਸ਼ਬਿ ਸ਼ੇਖਰੀ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦਮਾਂ ਨੂੰ ਮਸੂਕ ਤੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ,
ਦੁਰਗਾ.

ਸਸਿਕੀਕ. ਸੰ. ੨੧੨੨.— ਸਸਾਕ ਇੱਕ. ਅਦੁਤੀ ਚੰਦਮਾ.
"ਜਿਉ ਦਿਓ ਉਡਵਾ ਸਸਿਕੀਕ." (ਪੁਰਾ ਮ: ੪) ਜਿਥੇ ਰਾਚਾਕਣ
ਵਿੱਚ ਸਸਾਕ (ਚੰਦਮਾ) ਇੱਕ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਡਵਾ.

ਸਸਿਘਰ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦਮਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਰਾਤ੍ਰੀ.
ਭਸਿਘਰਾ ੨ ਭਾਵ—ਅਵਿਦਯਾ. ੩ ਖੱਬਾ ਸੂਰ.

ਸਸਿਘਰਿ. ਚੰਦਮਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ. "ਸਸਿਘਰਿ ਸੂਰ ਵਸੈ ਮਿਟੇ
ਅੰਧਿਆਰਾ." (ਸਿਧਯੋਸਟਿ) ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਤਮਗਤਾਨ ਹੈ.
ਚੰਦ ਦੀ ਆਪਣੀ ਚੋਬਨੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਦਾ ਚਾਨਣਾ
ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਚਮਕਦਾ ਹੈ. "ਸਸਿਘਰਿ ਸੂਰ ਸਮਾਇਆ." (ਪੁਰਾ ਮ: ੧) ੩ ਖੱਬੇ ਸੂਰ ਵਿੱਚ. ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੱਬਾ ਸੂਰ,
ਇਤਾ ਨਾਤੀ ਵਿੱਚ ਚੰਦਮਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਮੰਨਿਆ ਹੈ.

ਸ਼ਬਿ ਤਿਥਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪੂਰਣਮਾਸੀ.

ਯੋਗਮ ਤੇ ਬਾਣ ਖੰਡ, ਚੰਦ ਇੱਕ, ਖੰਡ ਨੇ, ਸਸਿ (ਚੰਦਮਾ) ਇੱਕ. ਇਹ ਸੰਕੇਤ
ਜੋ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਹੈ.

ਸਸਿਧਰ. ਸਸਿ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਿਦਾ ੨ ਆਕਾਸ਼.
ਸਸਿਪ੍ਰਸ. ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਸਹੁਰਾ. ਦੇਖੋ. ਰਮਾ ੩.

ਸਸਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸਸਿ. ਫੇਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਨਈ ਵਰਤੇ
ਹਨ

ਸਸਿਬਾਨ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦ੍ਰਵਾਣ. ਅਰਧਚੰਦ੍ਰਾਕਾਰ ਤੀਰ. ਦੇਖੋ,
ਅਰਧਚੰਦ੍ਰ.

ਸਸਿਬਾਮ. ਤਿੰਗ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਵਾਮਾ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਰਾਤ੍ਰਿ. ਰਾਤ.

ਸਸਿਭਗਨਿ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਭੈਣ, ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ. ਦੇਖੋ,
ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ.

ਸਸਿਭਾਲ } ਸੰ. ਰਾਸ਼ਿਅਾਲ. ਰਾਸ਼ਿਅੂਥਾਨ, ਰਾਸ਼ਿਅੂਥਿ. ਸੰਗਤ—
ਸਸਿਭੂਖਨ } ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸਿਦ.

ਸਸਿਮੈਲਿ

ਸਸਿਯਾ. ਸੰਗਤ—ਸੱਸੀ. ਪੁੰਨ ਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੀ. "ਜੀਰ
ਨਈ ਸਸਿ ਕੀ ਕਲਾ ਯਾਂਤੇ ਸਸਿਯਾ ਨਾਮ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੮) ਦੇਖੋ,
ਸੱਸੀ ਅਤੇ ਪੁੰਨ. ੨ ਸਹੇ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਾਲਾ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ੩ ਸਸਿ
(ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਵਾਲਾ ਸਿਦ. ੪ ਸਸਤ (ਖੇਤੀ) ਵਾਲਾ. ਕਾਜਤਕਾਰ.
ਕਿਰਜਾਨ. ੫ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਖੇਰੀ ਧਾਰਣ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਸਸਿਵਦਨਾ. ਰਾਸ਼ਿਅਧਨਾ. ਇੱਕ ਛੱਟ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ
"ਅਕਰਾ", "ਅਣਕਾ", "ਅਨਹਦ", "ਅਨੁਭਵ" "ਚੰਡਰਸਾ",
ਅਤੇ "ਮਹੁਰਪੁਨਿ" ਭੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ
ਚਰਣ ਇੱਕ ਨਗਣ ਇੱਕ ਯਗਣ. III, 155.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਬਕਰ ਲੇਖਾ ਭਧਤ ਵਿਸੇਖਾ।

ਨਹਿ ਘਟਨਾਈ। ਭਲ ਪਰਿਆਈ. (ਨਾਪੁ)

੨ ਵਿ—ਚੰਦ ਜੇਹੇ ਮੁਖ ਵਾਲੀ. ਚੰਦ੍ਰ ਮੁਖੀ.

ਸਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਸਿ। ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਸਸਿ ਦੇਖੋ, ਅਨਕਾ ਅਤੇ
ਏਕਅੰਖਰੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਭੇਦ. ਤਥਾ ਚਾਰਦੀ ਦਾ ਰੂਪ (ਅ).

ਸਸੀਅ } ਸੰ. ਸ਼ਬਦਰ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਸੀਅ ਧੇਨੁ
ਸਸੀਅਰ } ਲਛਮੀ ਕਲਪਤਰੁ." (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ) "ਰਵਿ ਸਸੀਅਰ
ਭੇਨਾਧਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਸੀਅਰ ਕੈ ਘਰਿ ਸੁਰੁ ਸਮਾਵੈ. (ਬਿਨਾ ਬਿਤੀ ਮ: ੧)
ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਘਰ ਰਾਤ੍ਰੀ (ਅਵਿਦਯਾ), ਸੂਰ (ਆਤਮਗਣਾਨ)।
੨ ਯੋਗਮਰ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਦ੍ਰ ਸੂਰ ਵਿੱਚ ਸੂਰਯ ਸੂਰ.

ਸਸੀਅਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਸੀਅਰ. "ਸਸੀਅਰੁ ਗਗਨਿ ਜੰਤਿ ਤਿਹੁ
ਲੋਈ." (ਬਿਨਾ ਬਿਤੀ ਮ: ੧) ਸਾਂਤਰੂਪ ਆਰਮਾ ਜੋ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ
ਨਿਸ਼ਚੇ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਸਸੁ. ਸੰ. ਰਬਕੁ. ਸਸੁ—ਸੰਗਤ—ਸੁਸੁਰ (ਸਹੁਰੇ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ.
ਵਹੁਟੀ ਦੀ ਮਾਂ. "ਸਸੁ ਵਿਰਾਇਣ." (ਚਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ,
ਵਿਰਾਇਣ.

ਸਸੁਰ } ਸੰ. ਰਬਕੁ—ਸੁਸੁਰ. ਆਸੁ—ਅਸ. ਜੋ ਆਸੁ (ਫੇਰੀ) ਅਸੁ
ਸਸੁਰਾ } (ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ). ਭਾਵ—ਆਦਰ ਨਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.
ਸਹੁਰਾ. ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਪਿਤਾ.

ਸਸੁਰਾਚ } ਸੰਗਤ—ਸੁਸੁਰ (ਸਹੁਰੇ) ਦਾ ਆਲਸ (ਘਰ). ਵਹੁਟੀ
ਸਸੁਰਾਲ } ਦੇ ਪਿਉਕੇ. "ਸਸੁਰੇ ਪੇਟੀਐ ਤਿਸੁ ਕੰਤ ਕੀ." (ਮਾਭ
ਸਸੁਰਾਲਾ } ਮ: ੫ ਦਿਨਰੋਟ) ਭਾਵ—ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ.

ਸਸੁਰਿ } ਦੇਖੋ, ਸਸੁ. "ਨਾ ਭੈਣਾ ਭਰਜਾਈਆ ਨਾ ਸੇ ਸਰੁਤੀਆਹ."
ਸਸੁਰਿ } (ਮਾਭੁ ਅ: ਮ: ੧) "ਸਸੁ ਤੇ ਪਿਰਿ ਕੀਨੀ ਵਾਖਿ." (ਆਸਾ
ਸਸੁਤੀ } ਮ: ੫) ਅਵਿਦਯਾ ਤੋਂ ਵੱਖ (ਅਨਗ) ਕਰ ਦਿੱਤੀ.

ਸਸੁ

ਸਸੁਖਾ. ਸੇਵਾ. ਜਨਮਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਸੁਖਾ. "ਕਟੈਕੋ ਕਨੁਖਨ ਸਸੁਖਾ
ਚਹੁ ਕੋਟ ਮੇ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਸੇਪੰਜ. ਡਾ ਟੁ. شش ਡੀ ਅਤੇ ਪੰਜ. ਡਾਵ—ਚਿੰਤਾ. ਗਿਣਤੀ.
ਐਕਭ.

ਸਸੰ ਸੇਖਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਸਿਸੇਖਰੀ. "ਸਸੰਸੇਖਰੀ ਚੰਦ੍ਰਵਾਲਾ ਭਵਾਨੀ."
(ਚੰਡੀ ੨)

ਸਸੰਕ. ਸੰ. ਰਾਸ਼ਿਅੰਕ—ਸਸੰਕ. ਵਿ—ਸੰਕਾ ਸਹਿਤ। ੨ ਭੈਰੀਤ.
ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਸੰ. ਰਾਸ਼ਿਅੰਕ—ਸਸੰਕ. ਸੰਗਤ—ਸਹੇ ਦੇ
ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਸਸੰਬਰ. ਸੰ. ਰਾਸ਼ਿਅਰਾਬਰ—ਸਸਤਸੰਬਰ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਬਿਰਭ.
ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਥੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਜੇਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ
ਅਸੁਕਰਣ ਭੀ ਹੈ. L. Vatica Robusta. "ਜਮੀ ਸਸੰਬਰ
ਸਾਵਰ ਸਾਚ." (ਗੁਪਤੁ) ਜੰਡੀ, ਅਸੁਕਰਣ ਅਤੇ ਸਾਉਲੇ ਰੰਗ ਦੇ
ਸਾਲ। ੨ ਬਾਲ ਬਿਰਭ.

ਸੱਸ. ਦੇਖੋ, ਸਸੁ.

ਸੱਸਾ. ਸੰਗਤ—ਸ ਅੰਖਭ। ੨ ਸੱਸੇ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ. ਸਕਾਰ.

ਸੱਸੀ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰੋਤ-ਬਰਾਮ. ਕਰਤਬਕੁਤੀ. ਚਿੰਟੀ ਕਾਲੀ. "ਸੱਸੀਏ
ਦਾਤੀਏ ਚਿੰਟੀਏ ਪੰਛੇ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਸੰਗਤ—ਪੁੰਨ ਦੀ
ਪ੍ਰੇਮਪਾਤ੍ਰਾ, ਜਿਸ ਬਾਬਤ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਪਿਲਮੁਨਿ
ਦਾ ਰੰਭਾ ਅਪਸਰਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਵੀਰਯ ਭਿੰਨਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਰੰਭਾ ਦੇ
ਉਦਰੋਂ ਸੱਸੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੮, ਸਸਿਯਾ ੧ ਅਤੇ
ਪੁੰਨ.

ਸਸਤੁ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤੁ.

ਸਸਤੁਧਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤੁਧਾਰੀ.

ਸਸਤੁਨਾਮਮਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤੁਨਾਮਮਾਲਾ.

ਸਸਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਖੇਤੀ। ੨ ਖੇਤੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅੰਨ ਫਲ
ਆਦਿ. ੩ ਸਸਤੁ। ੪ ਫੁਟ.

ਸਸਤਪਾਲ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਖੇਤੀ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ ੨ ਕਾਸ਼ੁਕਾਰ.
ਸਸਤਪਾਲਕ }
ਇਹ ਲਾਜ਼ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਸਹ. ਸਹਾਰਾ. ਆਸਰਾ. ਪਨਾਹ. "ਨਾਨਕ ਸਹ ਪਕਰੀ ਸੰਤਨ ਕੀ." (ਜੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਭਾ ੩ ਬੋ. ਸੰਗਤਾ—ਪਤਿ. ਨੋਬਾ. "ਸਹ ਕੀ ਸਾਹ ਸੁਹਾਗਨਿ ਜਾਨੈ." (ਸੁਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੩ ਭਾ ੩ ਸਹ. ਬਾਹ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ. ੪ ਸਤਰੰਜ ਦੀ ਰੋਕ. ੫ ਲਾਤਾ. ਦੁਲਹਾ. ੬ ਵਿ—ਸਿਰੋਮਣਿ. ਮੁਖੀਆ. ੭ ਪੁਰਣ. ਤਰਿਆ ਹੋਇਆ. "ਨਾਉ ਜਿਵੇਹੇ ਹਾਲੀ ਸਹ ਦਰੀਆਉ ਵਿਚ." (ਚੰਡੀ ੩) ੮ ਸੰ. ਸਹ. ਵਜ਼—ਸਾਥ. ਸੰਗ ਸਮੇਤ. ੯ ਵਿ—ਪੁਸ਼ਨ. ੧੦ ਯੋਗਤ. ਲਾਇਕਾ. ੧੧ ਸੰ. ੧੬. ਧਾ—ਸਹਾਰਨਾ. ਪੁਸੰਨ ਹੋਣਾ. ਉਤਸਾਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਚੁਲਮ ਕਰਨਾ. ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਨਾ.

ਸਹਸ. ਸਤ. ਸੰ. "ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਰਹਿ ਸਹਸ ਪਚਾਵਨ." (ਰਾਮਾਵ) ਵਿਰਮੀ ੧੭੫੫. "ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਰਹਿ ਸਹਸ ਭਟਿੰਜੈ. ਅਰਧ ਸਹਸ ਫੁਨ ਤੀਨ ਭਹਿੰਜੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੨ ਸੰ. ਗੁਣ—ਸਹਸ. ਹਜ਼ਾਰ. ਦਸ ਸੌ. ੩ ਭਾਵ—ਅਨੰਤ. ਬੇਸ਼ਮਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ. "ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ." (ਜਪੁ) "ਸਹਸ ਤਵ ਨੈਨ. ਨਨ ਨੈਨ ਹਹਿ ਤੋਹਿ ਕਉ." (ਸੋਹਿਲਾ) ੪ ਸੰ. ਸਹਸ ਬਲਵਾਨ. ੫ ਵਿਜਈ. ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ. ੬ ਸੰਗਤ—ਜਿੱਤ. ਫਤੇ. ੭ ਬਲ. ੮ ਸੰ. ਸਹਸ—ਸਹਸ. ਵਿ—ਆਨੰਦ ਸਹਿਤ. ਆਨੰਦੀ. ਖੁਸ਼. ੯ ਭਾ ੩ ਉਸ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ.

ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ. ਕਿਤਾਬ "ਬਸਾਯਰ" ਵਿੱਚ ਲਿਖਤ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ (ਮਖਲੂਕਾਤ) ਅਠਾਰਹ ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੈ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਚੇਤਨ ਸਭ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ. "ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਰੋਭਾ." (ਜਪੁ) ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਅਠਾਰਹ ਹਜ਼ਾਰ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭੀ ਬੇਅੰਤਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਹਕਦਾ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਜਦਾ ਬਸੂਏ ਤੋਂ ਮੇਰੁਨੰਦ." (ਦੀਕੋ) ਅਠਾਰਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਰੀ ਵੱਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਸਹਸ ਕਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹਸ (ਹਜ਼ਾਰ) ਹੋਥਾਂ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਬਾਹੁ. ੨ ਹਜ਼ਾਰ (ਅਨੰਤ) ਕਰ (ਕਿਰਣਾਂ) ਵਾਲਾ ਸੂਰਜ. ਸਹਸਕਰ.

ਸਹਸਕਿਰਤ. ਸੰ. ਸਹਸਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸ਼ ਕੀਤਾ. ੨ ਭਤਕਾਇਆ. ੩ ਸੰ. ਸਹਸਕ੍ਰਿਤ—ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਸੰਵਾਦਿਆ. ਦੁਰਸੁ ਕੀਤਾ. ੪ ਵਜ਼ਾਬਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ (ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ) ਬੋਲੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਸੰਵਾਰੀ ਹੋਈ ਭਾਸ਼ਾ. ੫ ਸੰਗਤ—ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬੋਲੀ. ਦੇਵਵਾਣੀ. ੬ ਦੇਖੋ, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸਹਸਾ ਕਿਰਤਾ.

ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਪਾਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਗਾਥਾ" ਭੀ ਹੈ. ਇਸੇ ਵਿੱਚ "ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ" ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਗਾਥਾ ੫.

ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮਤਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਪਾਠ ਹੈ— "ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਰਹਿ ਸਹਸ ਪਚਾਵਨ," ਪਰ ਇਹ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੀ ਚੁੱਨ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਗਲਾ ਉਦਾਹਰਣ.

^੧ਗੁਣਗਣਾ ਕ੍ਰਿਤਿਯੰਤ੍ਰਾ ਸਹ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤਿ

ਸਹਸ ਨਯਨ. ਸੰ. ਗੁਣਗਣਾ ੧੫-੧—ਸਹਸ ਨਯਨ. ਸੰਗਤਾ—ਅਨੰਤ ਨੇਤਾਂ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ ਅਤੇ ਸਹਸਾ ੨. ੨ ਇੰਦ੍ਰ ਜਿਸ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਭਗਵੰਤਾਂ ਦੇ ਨੇਤ ਹੋ ਗਏ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਸਹਸ ਨਾਰ ਸਹਿਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸੋ ਨਾਲੇ (ਪ੍ਰਵਾਹ) ਵਾਲੀ ਨਦੀ. ਸਤਦ੍ਰ. ਸਤਨੁਜ. (ਸਨਾਮ) ਇਹ ਬਬਦ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਕੁਰੂਵਿਲਾਸ ਵਿੱਚ ਸਤਨੁਜ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਸਹਸ ਨੇਤ੍ਰ } ਦੇਖੋ, ਸਹਸ ਨਯਨ.
ਸਹਸ ਨੈਨ }

ਸਹਸ ਫਣੀ } ਸੰਗਤਾ—ਸਹਸ (ਹਜ਼ਾਰ) ਫਣਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਸਨਾਗ.
ਸਹਸ ਫਨੀ } ੨ ਵਿ—ਹਜ਼ਾਰ ਫਣਾਂ ਵਾਲਾ. "ਸਹਸ ਫਨੀ ਜਪਿਓ ਜੇਖਨਾਗੈ." (ਕਾਨ ਅ: ਮ: ੪)

ਸਹਸਬਾਹੁ. ਸੰ. ਸਹਸਬਾਹੁ. ਸੰਗਤਾ—ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਅਰਚੁਨ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਬਾਹੁ. "ਸਹਸਬਾਹੁ ਮਧੁ ਕੀਟ ਮਹਿਖਾਸਾ." (ਕਉ ਅ: ਮ: ੧) ਸਹਸਬਾਹੁ. ਮਧੁ, ਕੈਟਭ ਅਤੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ.

ਸਹਸ ਭਗ ਗਾਮੀ. ਸੰਗਤਾ—ਇੰਦ੍ਰ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰ ਭਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ. ੨ ਪਰਇਸਰੂਗਾਮੀ ਇੰਦ੍ਰ ਹਜ਼ਾਰ ਭਗ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ.

ਸਹਸਮੁਖ. ਸੰਗਤਾ—ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਖ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਸਨਾਗ. ੨ ਅਨੰਤ ਮੁਖਾਂ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ.

ਸਹਸਮੂਰਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹਸ (ਅਨੰਤ) ਮੂਰਤਿ ਕਰਤਾਰ. ਵਿਰਦਰੂਪ. ਸਹਸਰਾਫ. ਸੰ. ਸਹਸਰਾਫ. ਸੰਗਤਾ—ਹਜ਼ਾਰ ਐਥਾਂ ਵਾਲਾ ਇੰਦ੍ਰ. ੨ ਅਨੰਤ ਨੇਤਾਂ ਵਾਲਾ ਅਥਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ. ੩ ਵਿਸਨੁ. "ਸਹਸਰਾਫ ਜਾਂਕੇ ਸੁਭ ਸੇਹੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੪ ਸ਼ੇਸਨਾਗ.

ਸਹਸਰਾਮ } ਦੇਖੋ, ਸਹਸਰਾਮ. "ਗਮਨੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਏ ਅਗਾਰੀ.
ਸਹਸਰਾਵ } ਸਹਸਰਾਵ ਕੇ ਪਹੁਚ ਮਠਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਸਹ ਸਵਾਰ. ਭਾ ੩ ਪੰਕਾ ਸਵਾਰ. ਚਾਕੁਕ ਸਵਾਰ.

ਸਹਸਾ. ਸੰ. ਸਹਸਾ—ਸੰਸਯ. ਸੰਗਤਾ—(੨੫-੩੧) ਸੰਯ ਸੰਦੇਹ. ਸੰਯ. "ਵਿਟੁ ਸਹਸੈ ਸਹਸਾ ਨ ਜਾਣਿ." (ਅਨੰਦੁ) "ਸਹਸੈ ਜੀਉ ਮਲੀਟੁ ਹੈ." (ਅਨੰਦੁ) "ਨਾਹੀ ਸਹਸਾ ਸੋਭ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

੨ ਸਹਸੈ. ਹਜ਼ਾਰਾਂ. ਭਾਵ—ਬੇਅੰਤ. "ਸਹਸ ਨੇਤ ਮੂਰਤਿ ਹੈ ਸਹਸਾ." (ਮਧੁ ਸੇਲਹੇ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਭੇਤੀ ਨਾਨ. ਸ਼ੀਖ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ. "ਸਹਸਾ ਕੀਨੋ ਕਮ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੪ ਭਲ ਨਾਲ. ੫ ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੇ.

ਸਹਸਾਇਆ. ਵਿ—ਸੰਸੇ (ਸੰਸਯ) ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਾ ੧. "ਨਾਹੀ ਸਹਸਾਇਆ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਕਾਹਲੀ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਾ ੩.

ਸਹਸਾਈ. ਸੰਗਤਾ—ਕਾਹਲੀ. ਖੁੰਘਤਾ. "ਉਤ ਕੀ ਹੁਰੀ ਅਧਿਕ ਸਹਸਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ਦੇਖੋ, ਸਹਸਾ ੩. ੨ ਸੰ. ਸਹਸਾਇ.—ਸਹਸਾਈ. ਵਿ—ਨਾਲ ਸੌਣ ਵਾਲਾ.

ਸਹਸਾਸਤ੍ਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹਸ (ਹਜ਼ਾਰ) ਅਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸਹਸਬਾਹੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਬਾਹੁ. "ਜਿਹਿ ਭੀਨ ਲਯੋ ਸਹਸਾਸਤ੍ਰ ਬਲੀ." (ਸਮੁਦ੍ਰਮਭਨ)

ਸਹਸਾਕਿਰਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਦੇਖੋ, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ. “ਕੋਈ ਪੜਤਾ ਸਹਸਾਕਿਰਤਾ ਕੋਈ ਪੜੇ ਪੁਰਾਨਾ.” (ਰਾਮ ਮ: ੧) ਜੇ ਇਸ ਥਾਂ ਸਹਸਾਕਿਰਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕਰੀਏ, ਤਦ ਪੁਰਾਣਰਚਨਾ ਕੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਇਹ ਸ਼ਬਦ, ਪੁਰਾਣਰਚਨਾ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਅਰਥ ਹੈ—ਕੋਈ ਮਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ (ਬੋਧ ਅਤੇ ਜੈਨ) ਕੁੰਭ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ) ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਪੁਰਾਣ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ.

ਸਹਸਾਕ੍ਰੁਣਾ. ਵਿ—ਸਹਸੁ ਕ੍ਰੁਣਾ. ਹਜ਼ਾਰ ਕ੍ਰੁਣਾ. “ਦੇ ਦੇ ਮੰਗਹਿ ਸਹਿਸਾ ਕ੍ਰੁਣਾ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਹਸਾਨਨ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹਸੁ ਆਨਨ (ਮੁਖ) ਵਾਲਾ, ਸ਼ੇਸਨਾਮ. “ਕਾਪ ਉਠੈ ਲੁਨ ਯੋਂ ਸਹਸਾਨਨ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਅਨੰਤ ਮੁਖ ਵਾਲਾ ਸਹਸਾਨਨ.

ਸਹਸਾਕ੍ਰੁਜ. ਅਰਜੁਨ ਅਤੇ ਭੋਮਾਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸੁਕਾਹੁ. “ਸ੍ਰੀ ਜਦੁਬੀਰ ਤੇ ਜੋ ਸਹਸਾਕ੍ਰੁਜ ਭਾਸ਼ਕਯੋਂ ਨਹਿ ਜੁੱਧ ਮਠਾਯੋ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਹਸੇਕੀਠ } ਸੰਗਤਾ—ਸੰਸੇ (ਸੰਸਯ) ਦੀ ਕੁੰਭ (ਕੀਠ—ਕੰਢ).
ਸਹਸੇਕੀਠਿ } ਕੁਮਕ੍ਰੁਧਿ.

ਸਹਸੁ. ਹਜ਼ਾਰ. ਦਸ ਸੈ—੧੦੦੦. ੨ ਨਿਘੰਟੂ ਵਿੱਚ ਸਹਸੁ ਦਾ ਅਰਥ ਅਨੰਤ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ.

ਸਹਸੁਦਾਨ. ਵਿ—ਸਹਸੁ (ਅਨੰਤ) ਚਾਣ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ. ੩ ਦੇਖੋ, ਸਹਸਰ ਦਾਨ.

ਸਹਸੁਫਣੀ } ਸੰਗਤਾ—ਹਜ਼ਾਰ ਫਣਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਸਨਾਮ.
ਸਹਸੁਫਣੀ } ਦੇਖੋ, ਸੇਸਨਾਮ.

ਸਹਸੁਕਾਹੁ. ਸੰਗਤਾ—ਹੈਹਯ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਪੁਰਾਪੀ ਰਾਜਾ. ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀ. ਇਹ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ ਕ੍ਰਿਤਵੀਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਤਵੀਰ ਸੰਦੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਰਜੁਨ ਭੀ ਹੈ. ਇਹ ਮਾਹਿਸ਼ਮਤੀ ਨਗਰੀ ਦਾ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਚੰਤਾਕ੍ਰੇਯ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਵਿਸ਼ੁ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ੮੫੦੦੦ ਵਰ੍ਹੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ.

ਬ੍ਰਹਮਵੈਵਰਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਹਸੁਕਾਹੁ ਜਮਦਗਨਿ ਰਿਖੀ ਦੇ ਆਸ਼ੁਮ ਤੋਂ ਸੈਨਾ ਸਮੇਤ ਗਿਆ. ਰਿਖੀ ਨੇ ਕਪਿਲਾ ਨਾਮਕ ਕਾਮਧੇਨੁ ਕੁੰਢ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਦੀ ਅਜੇਹੀ ਦਵਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਹਸੁਕਾਹੁ ਹੋਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ. ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਰਿਖੀ ਤੋਂ ਗਾਂ ਮੰਗੀ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਜਮਦਗਨਿ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਪੁਰ ਸਹਸੁਕਾਹੁ ਨੇ ਜੋਰੋਂ ਜੋਰੀ ਖੋਹਣੀ ਚਾਰੀ. ਪਰ ਕੁੰਢ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਫੌਜ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਭਾਚੀ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ. ਇਸ ਅਪਮਾਨ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਰਖਕੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਸਹਸੁਕਾਹੁ ਜਮਦਗਨਿ ਦੇ ਆਸ਼ੁਮ ਤੋਂ ਦਲ ਬਲ ਸਮੇਤ ਅਚਾਨਕ ਆਇਆ ਅਤੇ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਮਦਗਨਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪਰਸੁਰਾਮ ਘਰ ਨਹੀਂ 'ਕਨਿਘਮ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਮੋਢਾਘਰਤ (ਸੀ.ਪੀ.) ਦੀ 'ਮੰਡਲਾ' ਨਗਰੀ ਮਾਹਿਸ਼ਮਤੀ ਹੈ.

ਸੀ, ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਆਸ਼ੁਮ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਰੇਣੁਕਾ ਨੇ ਸੱਤ ਵਾਰ ਤਿਹੰਬਤ ਮਾਘ ਕੇ ਦਿਲਪ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਪੁਰ ਪਰਸੁਰਾਮ ਨੇ ਪੁਤ੍ਰਿਕਤਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ੨੧ ਵਾਰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਕਤ੍ਰਿਯ ਰਹਿਤ ਕਰਾਂਗਾ, ਅਤੇ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਸਹਸੁਕਾਹੁ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ. ਦੇਖੋ, ਹੈਹਯ ੨ ਅਤੇ ਪਰਸੁਰਾਮ ੪. ੨ ਵਾਣਾਸੁਰ (ਭੋਮਾਸੁਰ) ਜਿਸ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਬਚਾਂ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਵਾਣ ੫.

ਸਹਸੁਕਾਹੁ ਅਹਿ. ਕਾਤਵੀਰ ਦਾ ਵੈਰੀ ਪਰਸੁਰਾਮ. ੨ ਭੋਮਾਸੁਰ ਦੇ ਵੈਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਸੀ.

ਸਹਸੁਮੁਖਰਾਵਣ. ਦੇਖੋ, ਮਹਾਰਾਵਣ.

ਸਹਸੁਸ਼ੁ. ਹਜ਼ਾਰ (ਅਨੰਤ) ਅੰਬ (ਕਿਰਣਾਂ) ਵਾਲਾ, ਸੁਰਜ.

ਸਹਸੁਕਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹਸੁ (ਅਨੰਤ) ਨੇਤਾਂ ਵਾਲਾ. ਕਰਤਾਰ. ਦੇਖੋ ਸਹਸ ਅਤੇ ਸਹਸੁ. ੨ ਇੰਦੁ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਭੋਤਮ ਦੇ ਸੁਪ ਨਾਲ ਇੰਦੁ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਹੋਏ ਹਜ਼ਾਰ ਭਗ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਦਲ ਕਦੇ ਸਨ। ਕੋਟਲੀਕ ਅਭਿਸ਼ਾਸਕੁ ਅਨੁਸਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰਿਖੀ ਇੰਦੁ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਰੂਪ ਮੰਚੀ ਸੇ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਮ ਸਹਸੁਕਾ ਹੈ.

ਸਹਸੁੀ ਕੁਜਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸੁਕਾਹੁ. ੨ ਅਨੰਤ ਕੁਜ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ. “ਜਪਿ ਰਾਤ੍ਰ ਦਰੇਸੰ ਸਹਸੁੀ ਕੁਜਾਨੰ.” (ਅਜਰਾਸ)

ਸਹਕ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਚ ਦੀ ਕਸਿਸ (ਖਿੱਚ). ਦਮਕਸ਼ੀ. ੨ ਵਿ—ਸੁਸ਼ੁਕ. ਖੁਸ਼ਕ. “ਕ੍ਰਿਣੰ ਰ ਮੇਰੰ, ਸਹਕੰ ਰ ਹਰੀਅੰ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਤਿਨਕੇ ਨੂੰ ਪਹਾੜ, ਲੁਕੇ ਨੂੰ ਹਰਾ.

ਸਹਕਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਕਸਿਸ ਨਾਲ ਸਾਚ ਲੈਣਾ. ਖਿੱਚਵਾਂ ਸਾਚ ਲੈਣਾ. ਹਾਕਾ ਲੈਣਾ. ੨ ਤਰਸਣਾ. “ਸੰਤ ਕਾ ਦੇਖੀ ਸਦਾ ਸਹਕਾਈਐ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਹਕਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਥ ਕਰਨਾ. ੨ ਸਹਾਇਤਾ. ੩ ਅਸਿਹਾ ਅੰਭ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਕੰਧ ਦੂਰ ਤੀਕ ਵੇਲੇ “ਖਰਬੂਜੇ ਸਾਰਕ ਸਹਕਾਰ” (ਗੁਪਤੁ) ੪ ਸਹਾਇਕ. ਮਦਦਗਾਰ.

ਸਹਕਾਰੀ. ਸੰ. ਸਹਕਾਰਿਨ੍. ਵਿ—ਸਹਾਇਕ. ਸਾਥ ਮਿਲਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਾਥੀ. “ਦਿਰਤ ਦਿਰਤ ਸਹਕਾਰੀ ਲੋਕ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਹਕਲ. ਸੰਗਤਾ—ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. “ਪ੍ਰਿਥੀ ਮੱਲ ਸਹਕਲ ਭਲਾ.” (ਭਾਰੁ)

ਸਹਕਾਮਿਨੀ. ਵਿ—ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀ. ੨ ਮਰੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੀ. ਸਤੀ. “ਅੰਤਕਾਲ ਜਾਇ ਪ੍ਰਿਯ ਸੰਗ ਸਹਕਾਮਿਨੀ ਹੈ.” (ਭਾਰੁ ਕ) ਦੇਖੋ, ਸਤੀ ੭.

ਸਹਕਾਮੀ. ਵਿ—ਸਾਥ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਲ ਕੁਰਨ ਵਾਲਾ. ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਾਥੀ. ਸੰਗੀ.

ਸਹਘਾ } ਸੰ. ਸਮਾਪੰ—ਸਮਾਘ. ਸਿੰਧੀ. ਸਹਘੋ ਵਿ—ਸਸਤਾ. “ਵਿਟੁ
ਸਹਘੋ } ਗਾਧਕ ਕੁਣ ਵੇਚੀਐ ਤਉ ਕੁਣ ਸਹਘੋ ਜਾਇ.” (ਮ: ੧
ਵਾਰ ਮਾਧੂ ੧)

ਦੇਖੋ, ਭ: ੧੫, ਅਧਿਕਾਰਣ ੧, ਸ਼ੁਕੁ ੬੦, ੬੧, ੬੨. ਡਾਕਟਰ ਅਹਿਤ ਪਾਇਦਵੀਯ ਜਡਬਜ 1੬੦1 ਸਰਚਯ: 1੬੧1 ਰਸਮਾਦਿਯੋਂ ਭੁਧਲੋਂ ਲਭਕਾਸਾਧਣੁ 1੬੨1

ਸਹਚਰ. ਵਿ—ਸਾਬ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਲ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਮਿਤ੍ਰ. ਸਖਾ। ੩ ਸੇਵਕ. ਨੌਕਰ.

ਸਹਚਰੀ. ਵਿ—ਸਾਬ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲੀ. ਨਾਲ ਫਿਰਨ ਵਾਲੀ।
੨ ਸੰਗਤ—ਸਖੀ. ਸਹੇਲੀ। ੩ ਵਹੁਟੀ.

ਸਹਚਾਰ. ਸੰਗਤ—ਸਾਬ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਮਿਲਾਪ. ਮਿਕ੍ਰਤਾ।
੩ ਸੋਹਬਤ. ਸੰਗ.

ਸਹਚਾਰੀ. ਸਹਚਾਰਿਨ੍. ਸੰਗਤ—ਮਿਤ੍ਰ. ਸਖਾ. ਬੇਲੀ. ਸੱਜਣ.
ਮੀਤ। ੨ ਸਹਚਾਰਿਨ੍. ਵਿ—ਸਾਬ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ. ਸੰਗੀ.

ਸਹਜ ਅਥਵਾ ਸਹਜੁ. ਸੰ. ਸਹਜਾ. ਵਿ—ਸਾਬ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.
ਜੋ ਨਾਲ ਜੰਮੇ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਾਬ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ (ਜੋਤਾ ਜੰਮਿਆ)
ਭਾਈ। ੩ ਸੁਭਾਵ. ਭੇ. ਆਦਤ. ਫਿਰਤ. ਅਸਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ
ਨੈ ਨੈ ਨੀਮ ਸਿੰਚਾਈ। ਕਹਿਰ ਕਬੀਰ ਉਆ ਕੇ ਸਹਜੁ ਨ ਜਾਈ।"
(ਆਸਾ) ੪ ਵਿਚਾਰ. ਵਿਵੇਕ. "ਸਹਜੇ ਗਵਿਆ ਬਾਇ ਪਵੈ." (ਸੁੀ
ਅ: ਮ: ੩) ੫ ਗਤਾਨ. "ਕਰਮੀ ਸਹਜ ਨ ਉਪਜੈ ਵਿਨੁ ਸਹਜੇ
ਸਹਸਾ ਨ ਜਾਇ." (ਅਨੰਦ) "ਗੁਰੂ ਬਿਨ ਸਹਜ ਨ ਉਪਜੈ ਭਾਈ.
ਪੁਰਖੁ ਗਿਆਨੀਆ ਜਾਇ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੩) ੬ ਆਨੰਦ. ਭੋਕ ਦਾ

ਅਭਾਵ. "ਚਉਥੈ ਪਦ ਮਹਿ ਸਹਜ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਲੈ ਪਾਇ." (ਸੁੀ
ਅ: ਮ: ੩) ੭ ਸੁਖੀਨ. ਪਤਿਵ੍ਰਤ। ੮ ਪ੍ਰਾਬੁਧਮ. ਕਰਤਾਰ.
"ਸਹਜ ਸਾਲਪੀ ਸਦਾ ਸਦਾ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੩) ੯ ਸਨਮਾਨ.
ਆਦਰ। ੧੦ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਿਰਯਤਨ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਤ ਪਾਇਆ ਸਹਜ
ਸੇਤੀ." (ਅਨੰਦ) ੧੧ ਸੁਭਾਵਿਕ. "ਜੇ ਕਿਛੁ ਹੋਇ ਸੁ ਸਹਜੇ
ਹੋਇ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਬਿਲਾ) "ਸਹਜੇ ਜਾਨੈ ਸਹਜੇ ਜੋਵੈ." (ਮ: ੩
ਵਾਰ ਸੋਰ) ੧੨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ. "ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾਮੋਕਸਾ ਸਹਜੇ
ਆਵਉ ਜਾਉ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੧੩ ਸਿੱਧੀ. ਸੰਗਤ—ਬੇਟੀ ਹੋਈ
ਭੰਡ.

ਸਹਜਆਨੰਦ. ਸੰਗਤ—ਸਹਜਾਨੰਦ. ਆਤਮਾਨੰਦ. ਗਤਾਨੰਦ।
੨ ਕੁਦਰਤੀ ਆਨੰਦ.

ਸਹਜਸਮਾਧਿ. ਸੰਗਤ—ਹਠਯੋਗ ਦੇ ਕਸੂਸਾਧਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ
ਚੁਕਮਸਮਾਧਿ. "ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਸਮਾਧਿ ਹੈ, ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ
ਸਹਜਸਮਾਧਿ ਹੈ. ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਕਫਾ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਫੁਜਾਰਦੇ ਹਨ,
ਉਨਾਂ ਦੇ ਸੁੱਸ ਵਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ." (ਭਗਤਾਵਲੀ) "ਸਹਜਸਮਾਧਿ
ਸਦਾ ਨਿਬ ਹਰਿ ਸਿਉਂ." (ਸਾਬ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਹਜਸਰੋਵਰ. ਗਤਾਨ ਦਾ ਸਰੋਵਰ (ਤਾਲ) ੨ ਗਤਾਨ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ।
੩ ਭਾਵ—ਗੁਰੂ। ੪ ਸਤਸੰਗ.

ਸਹਜਸਰੋਵਰਿ. ਸਹਜ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ. "ਤੁਅ ਸਹਜ ਸਰੋਵਰਿ
ਬਾਸ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਹਜਸੁਖ. ਸੰਗਤ—ਸਹਜਾਨੰਦ. ਗਤਾਨੰਦ। ੨ ਵਿ—ਨਿਰਯਤਨ
ਸੁਖ.

ਸਹਜ ਸੁੰਨ ਕਾ ਘਾਟ. ਸੰਗਤ—ਦੁਸ਼ਮਣ. "ਗੰਗ ਜਮੁਨ ਕੇ ਅੰਤਰੇ
ਸਹਜ ਸੁੰਨ ਕੇ ਘਾਟ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਗੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਤਾ, ਜਮੁਨਾ

ਤੋਂ ਭਾਵ ਪਿੰਗਲਾ ਹੈ। ੨ ਸਹਜ ਸੁੰਨ (ਧੁਨੀ) ਦਾ ਮਾਰਗ. ਦੇਖੋ,
ਸੁੰਨ ੯.

ਸਹਜ ਸੁਭਾਉ. ਵਿ—ਸਾਬ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੁਭਾਉ. ਕੁਦਰਤੀ
ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ. ਸੁਭਾਵ. "ਜਿਉ ਪਾਵਕ ਕਾ ਸਹਜ ਸੁਭਾਉ "
(ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ. "ਮੀਹ ਵੁਠਾ
ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ." (ਵਾਰ ਗੁਰੂ ੨ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਭਾਵਿਕ. ਨਿਰਯਤਨ.
"ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ਮਿਲੇ ਛੋਪਾਲ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਹਜਸੁਖ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜ ਸੁਖ. "ਸਹਜਸੁਖ ਆਨੰਦ ਘਨੇਰੇ."
(ਸੁਹੀ ਫੱਤ ਮ: ੫)

ਸਹਜ ਸੈਨ. ਸੰਗਤ—ਯੋਗਨਿਦਾ. ਸਮਾਧਿ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤੀ.
"ਸਹਜਸੈਨ ਅਰੁ ਸੁਖਮਨ ਨਾਰੀ ਧ੍ਰਿਯ ਕਮਲ ਬਿਕਸਇਆ." (ਸੋਰ
ਮ: ੫)

ਸਹਜਕਥਾ. ਸੰਗਤ—ਗਤਾਨ ਕਥਾ। ੨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਗੁਣ ਕੀਰਤਨ.
ਸਹਜਕੋਲ. ਸੰਗਤ—ਆਤਮਾਨੰਦ. ਅਵਿਨਾਸੀ ਆਨੰਦ.

ਸਹਜਗੁਰਾ. ਸੰਗਤ—ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤ ਦਸ਼ਾ। ੨ ਭੰਡ ਰਹਿਤ ਦਿਮਾਗ.
"ਸਹਜਗੁਰਾ ਮਹਿ ਆਸਟੁ ਭਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਹਜਜੋਗ. ਸੰਗਤ—ਹਠਯੋਗ ਦੇ ਕਠਿਨ ਸਾਧਨਾ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲਾ
ਸੁਖਾਲਾ ਯੋਗ. ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਦੀ ਟੋਕਾਬੁਤਾ ਰੂਪ ਯੋਗ.
ਗੁਰੁਭਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਯੋਗ ਦੇ ਭਗਤਿਜੋਗ, ਰੱਤਜੋਗ, ਬ੍ਰਹਮਜੋਗ
ਅਦਿ ਨਾਮ ਆਏ ਹਨ. ਅਤੇ ਸਹਜਜੋਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਇਉਂ ਵਰਣਨ
ਕੀਤਾ ਹੈ:—

"ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਬਦੁ ਮਨੈ ਮਹਿ ਮੁੰਦਾ, ਬਿੰਦਾ ਧਿਆ ਹਵਾਉ।
ਜੇ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਭਲਾ ਕਰਿ ਮਨਉ, ਸਹਜ ਜੋਗ ਨਿਧਿ ਪਾਵਉ।
ਭਾਵ ! ਚੁਕਤਾ ਜੀਉ ਚੁਕਹ ਚੁਕ ਜੋਗੀ ਪਰਮ ਰੱਤ ਮਹਿ ਜੋਗੀ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਮ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਇਆ ਗਿਆਨ ਕਾਇਆ ਰਸ ਭੋਗੀ।
ਸਿਵਨਕਰੀ ਮਹਿ ਆਸਟਿ ਕੈਸਉ ਕਲਪ ਤਿਆਗੀ ਭਾਵੰ।
ਸਿੰਭੀ ਸਭਦੁ ਸਦਾ ਧੁਨਿ ਸੋਹੈ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਪੂਰੈ ਨਾਵੰ।
ਪਤੁ ਵੀਚਾਰੁ ਗਿਆਨੁਮਤਿ ਭੰਡਾ ਵਰਤਮਾਨ ਬਿਕ੍ਰਤੰ।
ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਰਹਰਾਸਿ ਹਮਾਰੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪੰਥੁ ਅਤੀਤੰ।
ਅਯਨੀ ਜੋਤਿ ਹਮਾਰੀ ਸੰਮਿਆ ਨਾਨਾ ਵਰਨ ਅਨੇਕੰ।
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਣਿ ਭਰਬਰਿ ਜੋਗੀ! ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਿਬ ਟੋਕੰ."

(ਆਸਾ ਮ: ੧)

"ਗੁਰਿ ਮਨੁ ਮਰਿਓ ਕਰਿ ਸੰਜੋਗੁ,
ਅਹਿਨਿਸਿ ਰਾਵੈ ਭਗਤਿਜੋਗੁ,
ਗੁਰ ਸੰਤਸਤਾ ਦੁਖੁ ਮਿਟੈਰੋਗੁ,
ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿਵਰੁ ਸਹਜਜੋਗੁ."

(ਬਸੰ ਮ: ੧)

"ਜੋਗੁ ਨ ਭਗਵੀ ਕਪਤੀ, ਜੋਗੁ ਨ ਮਿਲੇ ਵੇਸਿ।
ਨਾਨਕ ਘਰਿ ਬੈਠਿਆ ਜੋਗੁ ਪਾਈਐ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਉਪਦੇਸਿ."

(ਸਲੋ. ਮ. ੩)

ਸਹਜਧਾਰੀ. ਵਿ—ਸਹਜ (ਗ਼ਜ਼ਾਨ) ਧਾਠਣ ਵਾਲਾ. ਵਿਚਾਰਵਾਨ।
੨ ਸੁਖਾਲੀ ਧਾਠਣਾ ਵਾਲਾ. ਸੌਖੀ ਰੀਤਿ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
੩ ਸੰਗਤਾ—ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਕ, ਜੋ ਕੋਥ ਕੱਢ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੀ
ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ, ਪਰ ਸੁੀ ਫੁਰੂ ਕੁੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਿਨਾ ਆਪਣਾ
ਹੋਰ ਪਰਮਪੁਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਕਾਰ ਫੁਰੂਬਾਣੀ
ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਬਾ ਚੁੱਠਾ ਤੰਬਾਕੂ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ. ਦੇਖੋ,
ਨਾਮਕਰਣ.

ਸਹਜਧੁਨਿ. ਸੰਗਤਾ—ਹਠਯੋਗ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਕੇ ਦਸਮਦੁਆਰ
ਵਿੱਚ ਅਨਾਹਰ ਸਬਦ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਭਿੰਨ, ਨਾਮ ਦੀ ਅਖੰਡ ਧੁਨੀ ਦਾ
ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੋਣਾ. ਅਖੰਡ ਨਾਮਚਿੰਤਨ. “ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੇਵੇ ਤਾਂ ਸਹਜਧੁਨਿ
ਉਪਜੈ.” (ਸੋਰ ਮ: ੩)

ਸਹਜਧਰਾਨ. ਸੰਗਤਾ—ਹਠਯੋਗ ਦੇ ਧਰਾਨ ਤੋਂ ਭਿੰਨ, ਗੁਰਸਬਦ
ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸ਼ਚਾ। ੨ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਦਾ ਧਰਾਨ.

ਸਹਜਪੰਥ. ਸਰੂਪ ਦਾਮੋਦਰ ਆਦਿ ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦਾ ਚਲਾਇਆ
ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗ, ਜੋ ਜਵਾਨ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅੰਗੇ
ਭੈਠਕੇ ਰਸਿਕ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦਾ ਧਰਾਨ ਅਤੇ ਭਜਨ
ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਹਜਭਾਉ. ਸੰਗਤਾ—ਭਾਂਤਿ ਸੁਭਾਵ। ੨ ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰੇਮ.
ਸਹਜਭਾਇ. “ਸਹਜਭਾਇ ਮਿਲੀਐ ਸੁਖ ਹੋਵੈ.” (ਸਿਧਗੋਸਤਿ)
੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੁਭਾਵਿਕ. ਸੁਚੇ.

ਸਹਜਮਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਆਤਮਚਿੰਤਨ। ੨ ਆਤਮ ਸਿੱਧਾਂਤ।
੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਿਰਯਤਨ. ਸੁਭਾਵਿਕ. “ਸਹਜਮਤੇ ਬਣਿਆਈ ਹੋ.”
(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਸਹਜਯੋਗ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜਯੋਗ.

ਸਹਜਰੀਆ. ਵਿ—ਸਹਜ ਸੰਬੰਧੀ. ਆਤਮ ਸੰਬੰਧੀ. ਆਤਮਿਕ।
੨ ਸਹਜ ਰੂਪ. “ਤਉ ਸੁਖ ਸਹਜਰੀਆ.” (ਬਿਹਾ ਮ: ੫)

ਸਹਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੇਜਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਹਜ। ੩ ਸਹ (ਸਾਬ) ਜਾ (ਪ੍ਰਿਦਾ
ਹੋਈ)

ਸਹਜਾਇਆ. ਵਿ—ਸਹ (ਨਾਲ) ਪ੍ਰਿਦਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਸਹਜ
(ਗ਼ਜ਼ਾਨ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ੩ ਸਹਜ-ਆਇਆ. “ਮਰਾ ਅਨੰਦ
ਅਚਿੰਤ ਸਹਜਾਇਆ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਹਜਾਤ. ਨਾਲ ਪ੍ਰਿਦਾ ਹੋਇਆ.

ਸਹਜਾਦਾ. ਦੇਖੋ, ਬਾਹਜਾਦਾ.

ਸਹਜਾਰਿ. ਵਿ—ਸਹਜ (ਗ਼ਜ਼ਾਨ) ਸੰਬੰਧੀ. “ਨਿਰਾਲੀ ਅਪਾਲੀ
ਸਹਜਾਰੀ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸਹਜ-ਅਰਿ.
ਸੁਭਾਵਿਕ ਵੈਰੀ. ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਰੋਧੀ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਮਤੇਰ ਅਤੇ ਚਚੇਰਾ
ਭਾਈ, ਜੋ ਧਨ ਸੰਪਦਾ ਦੇ ਨਾਲਚ ਪਿੱਛੇ ਵੈਰ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਜਧਾਰੀ ਬਹੁਤ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਨ. ਆਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਧ
ਦੇ ਸਹਜਧਾਰੀ ਵਡੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਨ ਹਨ. ਜੋ ਸਿੱਖ, ਸਹਜਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ
ਨਭਤ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੋਂ ਅਦਾਰ ਹਨ.

ਸਹਜਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਗ਼ਜ਼ਾਨ ਕਰਕੇ। ੨ ਸੁਭਾਵਿਕ। ੩ ਕੁਦਰਤੀ
ਤੌਰ ਪੁਰ। ੪ ਸਹਜ (ਬ੍ਰਹਮ) ਵਿੱਚ. “ਨਾਰੀ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ ”
(ਜਪੁ) ੫ ਸੁਬੀਲਤਾ (ਸਦਾਚਾਰ) ਦਾ. “ਸਹਜਿ ਸੀਗਾਰ ਕਾਮਣਿ
ਕਰਿ ਆਵੈ.” (ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੧) ੬ ਜਨੇ ਜਨੇ. ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ.
“ਸਹਜਿ ਪਕੈ ਸੇ ਮੀਠਾ.” (ਤੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ੭ ਧੀਰਜ ਅਤੇ
ਭਾਂਤਿ ਨਾਲ. “ਸਹਜਿ ਸਹਜਿ ਫੁਟ ਰਮੇ ਕਬੀਰਾ ” (ਭਉ ਕਬੀਰ)
“ਭਾਬੀਹਾ ਚੁੰ ਸਹਜਿ ਬੋਲ.” (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਸਹਜੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ. ਜੋ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਮੋਤਕਿਦ ਅਤੇ
ਫੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਨੇਮੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਦਾ ਦੀਖਿਆ ਸੰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ
ਹੋਇਆ. “ਤੂੰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਮ ਸਿੱਖ ਹੈਂ ਸਹਜੀ ਚਰਨੀ ਖੰਡ.”
(ਰਤਨਮਾਲ) ਸਹਜਧਾਰੀ. ਚਰਨਪਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਖੰਡਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ.
ਦੇਖੋ, ਸਹਜਧਾਰੀ.

ਸਹਜੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜ.

ਸਹਜੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੁਭਾਵਿਕ. “ਸਹਜੇ ਆਸਟੁ ਅਸਥਿਰੁ ਭਇਆ.”
(ਭਉ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਜਨੇ ਜਨੇ. ਧੀਰਜ ਨਾਲ.

ਸਹਜੇਰ. ਡਾ. ਵਿ—ਬੱਡਾ ਬਲੀ ਰਾਖਤਵਰ.

ਸਹਣ. } ਦੇਖੋ, ਸਹਨ ਅਤੇ ਸਹਨਸੀਲ. “ਸਹਣਸੀਲ ਸੰਤ.”
ਸਹਣਸੀਲ. } (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਹਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਹਾਰਨਾ. ਭਰਦਾਸੁ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹ ੧੧.

ਸਹਣੀਰ. ਡਾ ੨^{ਵੇ} ਵਡਾ ਤੀਰ. ਨੀਮ ਅਤੇ ਮੋਟਾ ਭਾਗ. ਬੀਮ.
ਬਤੀਰ.

ਸਹਰੂਤ. ਦੇਖੋ, ਸਰੂਤ.

ਸਹੱਤ. } ਸੰ. ਜਲਵ—ਸਹਰੂ. ਸੰਗਤਾ—ਨਾਲ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ.
ਸਹੱਤਾ. } ਸੰਬੰਧ. ਤਾਨੁਕ. ਸਾਬਪਨ। ੨ ਭਰਦਾਸੁ. ਸਹਾਰਣ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹ ੧੧.

ਸਹਦ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਹ (ਸਾਬ) ਦ (ਦੇਣ ਵਾਲਾ) ੨ ਅ ੨^{ਵੇ} ਸਹਦ.
ਸੰਗਤਾ—ਮਧੁ. ਸੰ. ਸਾਬਾ. ਸਹਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ (ਮਧੁਮਕਿਕਾ)
ਦੁਆ ਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਮਿੱਠਾ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਜੀਬ ਗਰਮ ਤਰ
ਹੈ. ਇਹ ਲਹੂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਖਾਂਸੀ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ
ਖਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਧੁ ੨.

ਸਹਦੇਵ. ਸੰਗਤਾ—ਪਾਛਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ, ਜੋ ਅਸ਼੍ਰਿਨੀ
ਕੁਮਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਤੋਂ ਮਾਦ੍ਰੀ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਜਨਮਿਆ. ਦੇਖੋ, ਪਾਂਡਵ।
੨ ਮਗਧਪਤਿ ਰਜਾ ਜਰਾਸੰਧ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ.

The average composition of Indian honey is:—

Water	17.70
Invert Sugar	74.98
Sucrose	1.90
Ash	0.18
Dextrin	1.51
Undetermined	3.73

ਸਹਧਰਮੀ. सहधर्मिन्. ਉਸੇ ਧਰਮ ਵਾਲਾ. ਹਮ-ਮਜਹਬ.
ਸਹਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਲਵਾਨ। ੨ ਸਹਾਰਨੇ ਵਾਲਾ. ਬਰਦਾਸ਼ੁ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਸਹਾਰਨ ਦੀ ਥਿਯਾ. ਬਰਦਾਸ਼ੁ. “ਕਸ ਕਸਟੀ ਸਹੈ ਰੁ ਤਾਉ.” (ਓਅੰਕਾਰ) ੪ ਧਾਰਣ. ਅੰਕੀਕਾਰ. “ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮਨ ਮਹਿ ਸਹੈ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ੫ ਅ. ਸਹਨ. ਵੇਰ੍ਹਾ. ਅੰਗਣ। ੬ ਵਡਾ ਬਾਲ.

ਸਹਨਸ਼ਾਹ. ਸ਼ਾ. सहशाह. ਵਿ—ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ. ਮਹਾਰਾਜਾਧਿਰਾਜ. ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਤਹਤ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਜਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸਾਧ ਆਦਿਕ ਹੋਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧ ਸਾਹਣ.
ਸਹਨਸੀਲ. ਸੰ. सहशील. ਵਿ—ਸਹਾਰਨ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੁਭਾਉ. ਬਰਦਾਸ਼ੁ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਖਿਮ (ਭਰਮ) ਵਾਲਾ. “ਸਹਨਸੀਲ ਪਵਨ ਅਬੁ ਪਾਣੀ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਸਹਨਕ. ਸ਼ਾ. सहक. ਸੰਗਤ—ਰਕੇਬੀ. ਤਸਤਰੀ. ਬਾਲੀ. ਰੁਨਾਲੀ. “ਸਹਨਕ ਸਭ ਸੰਸਾਰਾ.” (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸਹਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਣਾ ਅਤੇ ਸਹਨ.

ਸਹਨਾਈ. ਸ਼ਾ. सहनाई. ਸੰਗਤ—ਨਡੀਰੀ. ਤੂਤੀ. ਸਰਨਾ. “ਕਹਾ ਸੁ ਭੋਰੀ ਸਹਨਾਈ.” (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਹਵਾ ਭਰੀ ਚੰਮ ਦੀ ਬੋਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਈ ੨.

ਸਹਪੂਰ. ਸ਼ਾ. सहपूर. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਵਾਜਾ. ਜੋ ਕਿਕਲ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ. “ਭਭ ਬੀਨ ਰਬਾਬ ਸਹਪੂਰ ਬਜੇ.” ਅਰ—“ਖੰਜਰੀ ਸਹਪੂਰ.” (ਸਲੋਹ)

ਸਹਬਾਜ. ਸ਼ਾ. सहबाज. ਸੰਗਤ—ਬਾਜ ਦਾ ਨਰ. ਚੁੰਰਹ. “ਜੜੇ ਸਹਬਾਜ ਮਨੀ ਚਕਵਾ ਸੰਗ ਏਕਧਾ ਕਾਹੂੰ ਸੁ ਮਾਰ ਕਿਰਾਏ.” (ਬ੍ਰਿਸਨਾਵ) “ਪੰਖੇਰੁ ਸਹਬਾਜ ਪੇਖ ਝੁੰਕ ਨ ਹੰਘਨ ਮਿਲੈ ਨ ਵੇਈ.” (ਭਾਭੂ) ਦੇਖੋ, ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ.

ਸਹਬਾਜਪੁਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮਨ.

ਸਹਬਾਲਾ. ਸ਼ਾ. सहबाल. ਸੰਗਤ—ਦੁਲਹਾ (ਲਾਡੇ) ਦਾ ਸਥਾ. ਲਾਡੇ ਦਾ ਸਾਥੀ. ਲਾਡੇ ਦੇ ਕੱਦ ਦਾ. ਲਾਡੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ.

ਸਹਮ. ਸ਼ਾ. सह. ਸੰਗਤ—ਭਰ. ਭੈ. “ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਸੁਖ ਸਹੀਮਾ ਦੇਰਿ ਸੁ ਤੂੰ ਬਲਾ.” (ਤੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ੨ ਅ. ਸਹਮ. ਸਿਆਹੀ. ਕਾਲਸ। ੩ ਬਾਬ—ਪਾਪ. ਕਲੰਕ. “ਖਟੇ ਦੰਮ ਸਹੀਮੀ.” (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਅਨਰਥ ਕਰਕੇ ਖੱਟੇ ਦਾਮ। ੪ ਅ. ਹਿੱਸਾ. ਭਾਗ। ੫ ਤੀਰ.

ਸਹਮਣਾ. ਕਿ. ਭਰ ਜਾਣਾ. ਦਬਕਣਾ.

ਸਹਮਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਮਤ ਝੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਇੱਕੋ ਚਾਣਿ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਹਰ. ਸ਼ਾ. सह. ਸੰਗਤ—ਨਕਰ. ਪੱਤਨ। ੨ ਅ. ਮਹੀਨਾ. ਮਾਸ। ੩ ਅ. ਸਹਰ. ਪ੍ਰਾਤਰਕਾਲ. ਭੋਰ. ਤੜਕਾ.

ਸਹਰਗ. ਸ਼ਾ. सहग. ਸੰਗਤ—ਰਕਤਵਾਹ ਨਾਤੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਰਗ.

ਸਹਰਪਨਾਹ. ਸੰਗਤ—ਸਹਰ ਦੀ ਰਖਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਟ. ਨਕਰ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ. ਫਸੀਲ.

ਸਹਰਾ. ਅ. सहرا. ਸੰਗਤ—ਸੰਕਲ ਰੋਹੀ. ਰੇਤਲੇ ਮੈਦਾਨ. ਮਾਸ ਕਰਕੇ ਅਰਬ, ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ.

ਸਹਰਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਹਾਨਾ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਕਿ—ਪਲੇਸਟਾ. ਪਲੇਟਨਾ “ਤੇ ਪਦਪੰਕਜ ਕੇਸਵ ਕੇ ਅਬ ਚੁੰਧਵ ਨੈ ਕਰ ਮੇ ਸਹਰਾਣੇ.” (ਬ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਰੁਦਰੁਈ ਕਰਨੀ. ਰੁਤਰੁਤੀ ਕਰਨੀ। ੪ ਸੰ. ਰੁਸੂਸਟ. ਸੰਗਤ—ਸੇਰਨ.

ਸਹਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਖੀ। ੨ ਸਹਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਸਹਰੀ. ਨਕਰ. ਦੇਖੋ, ਹਮਸਹਰੀ.

ਸਹਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਰ.

ਸਹਲ. ਅ. सह. ਵਿ—ਸੁਭਮ. ਸੋਖਾ ਆਸਾਨ. “ਜਿਯਥੈ ਸਗ ਕੇ ਸਹਲ ਹੈ, ਘਰੇ ਕਹਿਨ ਦੈ ਕਾਮਾ ਪ੍ਰਾਤ ਸੰਭਰਥੈ ਰਾਜ ਕੇ ਰਾਤ ਸੰਭਰਥੈ ਰਾਮ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੧) ੨ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਨਰਮ ਜਮੀਨ। ੩ ਅਬਦੁੱਲਾ ਤਸਤਰੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਸਾਧੂ ਅਬੂ ਮੁਹੰਮਦ. ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੮੨੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਸਹਲਾ. ਵਿ—ਸੁ—ਲਭ। ੨ ਸਹ—ਲਭ. ਲਭਵੰਤ. “ਸਹਲੀ ਖੇਪ ਸਹਲੀ ਨਾਨਕ ਨੈ ਆਇਆ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਖਾਲਾ. ਸੁਖਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹਲ.

ਸਹਲੰਗ. ਸੰ. ਸਹਲਗੁ. ਵਿ—ਨਾਲ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ. ਚੁਡਿਆ ਸਹਲੰਗੁ. ਹੋਇਆ. ਸੰਬੰਧਿਤ. “ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਸਭ ਸਹਲੰਗਾ.” (ਕਹਿ ਮ: ੩) “ਮਨ ਦੂਜਾਭਾਉ ਸਹਲੰਗੁ.” (ਸੂਹੀ ਮ: ੪)

ਸਹਵ. ਅ. सहव. ਸੰਗਤ—ਭੁੱਲ. ਝੂਕ. ਖਤਾ.

ਸਹਵਤ. ਅ. सहवत. ਸੰਗਤ—ਇੱਛਾ. ਰੁਚਿ. ਚਾਹ। ੨ ਭੋਗਇੱਛਾ. ਕਾਮਚੇਸ਼ਾ.

ਸਹਵਤੀ. ਵਿ—ਕਾਮੀ.

ਸਹਵਾਸ. ਸੰਗਤ—ਸਾਥ ਦੀ ਰਹਾਇਸ਼. ਨਾਲ ਵਸਣਾ. ਪਾਸ ਰਹਿਣਾ। ੨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੰਗਮ.

ਸਹਵਾਸੀ. ਸੰ. सहवासिन. ਵਿ—ਸਾਥ ਵਸਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਭਵਾਚੀ. ਪੜੋਸੀ. ਹਮਸਾਇਆ.

ਸਹਾ. ਸੰ. सह. ਸਸਾ. ਮਰਗੋਬ. ਪੈਕੰਬਰ ਮੁਸਾ ਨੇ ਸਹਾ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨਈ ਯਹੂਦੀ ਇਸ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਪਾਪ ਸਮਝਦੇ ਹਨ. ਪਾਦਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਚਮੀਨੀਅਨ ਸਹੇ ਦੇ ਮਾਸ ਤੋਂ ਹੁਣ ਭੀ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਭਾਵੇਂ ਹਸਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਸਹੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਮੁਸਾ ਨੂੰ ਪੈਕੰਬਰ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਚੂੜਿਆਂ ਦਾ ਪੀਰ ਅਖਦੂਮ ਜਹਾਨੀਆਂ ਉੱਚ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਇਸੇ ਖਿਆਲ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੀ. ਉਸ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੂੜੇ ਸਹੇ ਦਾ ਮਾਸ ਹਰਾਮ ਜਾਣਦੇ ਹਨ. “ਸਹਾ ਨ ਖਾਈ ਚੂਹਤਾ ਮਾਇਆ ਮੁਹਤਜਾ.” (ਭਾਭੂ)

ਚੁੱਕੇ ਹੋਰ ਭੀ ਕਈ ਕਥਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਲਬੇਡ ਜੋ ਵਾਲਮੀਕਿ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ਉਹ ਸਹੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਬਰਪਨ ਵਿੱਚ ਪਲਿਆ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਹਾ ਖਾਣਾ ਹਰਾਮ ਹੈ। ਹੋਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਚੂਹੇ ਨੇ ਗਊ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਾਲਕੇ ਟੋਕਦੇ ਹੋਠ ਨੁਕੇ ਦਿੱਤਾ, ਜਦ ਮਾਲਿਕ ਨੇ ਆਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਤਦ ਨਾਲਬੇਡ ਦੇ ਪੁਛਾਵ ਕਰਕੇ ਵੱਡਾ ਸਹੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਤਦ ਤੋਂ ਸਹਾ ਖਾਣਾ ਵਰਜਿਆ ਗਿਆ। ੨ ਸੰ. ੪੬੩। ਘੀਕੁਆਰ। ੩ ਹਿਮ ਚੁੱਤ। ੪ ਮੋਹਈ. ਹਿਨਾ।

ਸਹਾਊ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਭਾਵ. “ਹਮਰੇ ਸਹਾਊ ਸਦਾ ਸਦ ਰੂਲਨ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ. ਸਹਾਰਤ (ਬਰਦਾਸ਼ਤ) ਦਾ ਸੁਭਾਊ। ੩ ਵਿ—ਸਹ—ਆਧ. ਉਸੇ ਉਮਰ ਦਾ. ਹਮਉਮਰ.

ਸਹਾਇ. ਸੰ. ਸਹਾਯ. ਵਿ—ਜੋ ਸਹ (ਸਾਥ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਹਾਇਕ. ਮਦਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਯਕਾ—“ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਜੀ ਸਹਾਇ.”

ਸਹਾਇਕ. ਵਿ—ਸਹਾਯਕ. ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਹਾਇਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹਾਯਤਾ. ਮਦਦ. ਇਮਦਾਦ.

ਸਹਾਈ. ਸੰ. ਸਹਾਯਿ।—ਸਹਾਯੀ. ਵਿ—ਮਦਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸਹਾਇਕ.

ਸਹਾਸ. ਵਿ—ਹਾਸੀ ਸਹਿਤ। ੨ ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ.

ਸਹਾਸਨ. ਸਹ—ਆਸਨ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਥ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਾਲ ਬੈਠਣਾ.

ਸਹਾਰ. ਵਿ—ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ. ਸਹਾਇਕ. “ਪੁਰੁ ਜੀਉ ਹੋਇ ਸਹਾਰ.” (ਕੇਦਾ ਮ: ੫) ੨ ਸਹਿਦਾ (ਸਹਾਰਦਾ) ਹੈ.

ਸਹਾਦਤ. ਅ. سادات ਸੰਗਤਾ—ਸੱਚੀ ਕਥਾਹੀ. ਸਾਬਤਾ। ੨ ਜਹੀਦੀ. ਧਰਮਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਮੌਤ.

ਸਹਾਯਤਾਯੀ. ਸੰ. सहाय्यायिन्. ਵਿ—ਸਾਥ ਅਧਯਾਯਨ (ਪੜ੍ਹਨ) ਵਾਲਾ. ਹਮਸਥਕ. ਸਹਾਯੀ. ਹਮਜਮਾਤੀ. Class-fellow.

ਸਹਾਨਾ. ਡਾ. ساهي ਵਿ—ਭਾਵਸ਼ਾਹ ਸੰਬੰਧੀ. ਸਾਹ ਦਾ. ਰਾਜਨਗ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਉਰਸਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਰਾਗ, ਜੋ ਮੇਘ ਅਤੇ ਕਾਨ੍ਹਜੇ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਠਾਣ ਦਾ ਸਾਭਵ ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ. ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਪੈਂਤਰ ਵਿਵਰਜਿਤ ਹੈ. ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਛਾਂਉਣ ਦਾ ਠੀਕ ਵੇਲਾ ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਰ ਹੈ.

ਸਹਾਨੁਭੂਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹ—ਅਨੁਭੂਤਿ. ਸਾਥ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹਮਦਰਦੀ. ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਮਹਸੂਸ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ. Sympathy.

ਸਹਾਬ. ਡਾ. ساهي ਸਹਾਬ. ਵਿ—ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਸਹਾਯਾਬ ਦਾ. ਸਿਰੋਮਣਿ ਰੰਗ। ੨ ਸੁਰਮ. “ਰਣੰ ਦੇਖੀਐ ਰੰਗ ਰੂਪੰ ਸਹਾਬੰ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਅ. ਚਮਕੀਲਾ ਤਾਰਾ। ੪ ਨਕਸ਼ ਦੇ ਡਿਕਣ ਤੋਂ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਵਾ ਦੀ ਰਗਤ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਅਗਨਿ ਰੋਪਾ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਿਹਾਬ.

ਸਹਾਬਾ. ਅ. ساهي ਸਾਇਬਹ. ਵਿ—ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਭੁੱਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. “ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸਾਹ ਬੇਪਰਵਾਹ ਅਬਾਹ ਸਹਾਬਾ.” (ਭਾਬੁ) ੨ ਸਾਹਿਬੀ ਵਾਲਾ.

ਸਹਾਬੁਦੀਨਮੁਹੰਦਬੋਰੀ شهاب الدین محمد گورانی ਗੁਜਨੀ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਇੱਕ ਜਗਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਗ਼ੋਰ ਹੈ. ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਾਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭੋਰੀ ਸੰਗਤਾ ਹੋ ਗਈ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਜਤ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਏਹੀ ਸਹਾਬੁਦੀਨ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਸਨ ੧੧੭੫ ਵਿੱਚ ਮੁਲਤਾਨ ਛੱਡੇ ਕੀਤਾ ਫਿਰ ਉੱਚ ਲੈ ਲਿਆ. ਸਨ ੧੧੮੬ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਆਧੁ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ. ਸਨ ੧੧੯੧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਚਲਿਆ, ਪਰ ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਪਾਸ ਕੁਵਾਤੀ ਦੇ ਮਦਨ ਉੱਤੇ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਿਥੀਰਾਜ ਚੌਹਾਨ ਤੋਂ ਭਾਜ ਖਾਧੀ. ਅਕਲੇ ਸਾਲ ਮੁੜ ਉਸੇ ਮਦਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਥੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ਹਿੰਦ ਦਾ ਭਾਵਸ਼ਾਹ ਬਣਿਆ. ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜੇਹਲਮ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ੧੪ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੨੦੬ (ਸੰਮਤ ੧੨੬੪) ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਖਰ (ਤ) ਵੈਰੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬੈਂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ.

ਸਹਾਮ. ਸੰ. ਵਾ—ਹਮ (ਅਸੀਂ) ਸਹਾਰਦੇ (ਬਰਦਾਸ਼ ਕਰਦੇ) ਹਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸਹਨ। ੨ ਮੈ ਸਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ੩ ਅ. सहम सहम ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੪ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਸਹਮੁਲਕੀਬ ਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਸਮਾਨੀ ਭੀਰ. ਅਵਿਸ਼ੁਭਾਵ. ਕਿਸਮਤ. “ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਲੇਖ ਸਹਾਮੰ.” (ਸੋਚ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਹਾਯ }
ਸਹਾਯਕ } ਦੇਖੋ, ਸਹਾਇ, ਸਹਾਇਕ, ਸਹਾਇਤਾ. ਸਹਾਈ.
ਸਹਾਯਤਾ }
ਸਹਾਯੀ }

ਸਹਾਰ. ਸਹ—ਆਧਾਰ. ਚਿਟ. ਆਸਰਾ. ਪਨਾਹ. “ਸੰਤ ਸਹਾਰ ਰੂਹੁ ਰਾਮਦਾਸ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਭੇ) “ਸੰਤ ਸਹਾਰਤ ਸਤਾਮ ਕੇ ਪਾਇ.” (ਬ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸੰ. (ਸਮ—ਛ) ਵਿਨਾਸ਼। ੩ ਲੈ (ਲਯ) ਲੀਨ। ੪ ਸੰਬੰਧ. ਭਾਸ਼ਨੁਕ. “ਉਲਟੀ ਲੈ ਸਕਰਿ ਸਹਾਰੰ,” (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ਸਕਰਿ (ਮਾਇਆ) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਤੋਂ ਪਰਤਕੇ। ੫ ਸੰ. सहार. ਅੰਬ. ਆਮ੍ਰ.

ਸਹਾਰਣਾ. ਫਿ—ਸਹਨ ਕਰਨਾ. ਬਰਦਾਸ਼ ਕਰਨਾ। ੨ ਖਿੱਚਣਾ. ਤਣਨਾ। ੩ ਰੋਕਣਾ. ਬੰਮੁਣਾ.

ਸਹਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਾਰ. ਸੰਗਤਾ—ਆਧਾਰ. ਆਸਰਾ (ਆਸੂਯ) ੨ ਘਰ. ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਥਾਂ। ੩ ਖਿੱਚ. ਕਸਿਸ਼। ੪ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਧੀਜ ਅਤੇ ਸਸਤਾਉਣ ਨੂੰ ਭੀ ਸਹਾਰਾ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਜਿਵੇਂ—ਕਾਹਲਾ ਨਾ ਪੈ, ਜਰਾ ਸਹਾਰਾ ਕਰ.

ਸਹਾਰੀਮੋਲ } ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚਚੇਰਾ ਵਡਾ ਭਾਈ,
ਸਹਾਰੀਰਾਮ } ਜੋ ਲਹੌਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ. ਇਸੇ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਬਾਦੀ ਪੁਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬ੍ਰੀ ਅਕਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

ਕਿ ਬਿਨਾ ਬੁਲਾਏ ਨਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਕੇ ਧਰਮਪੁਰਾਰ
ਕਰਨਾ। ਇਸ ਆਕਾਸ਼ਮੁਖੀ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਪ੍ਰਤ ਨਹੀਂ
ਦਿਵਾਨਖਾਨੇ ਨਾਮੇ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਜਕੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪੁਰਾਣ
ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਲਈ ਵਜਾਕੁਲ ਹੋ ਕੇ "ਮੇਰਾ
ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਕੁਰਦਰਸਨ ਤਾਈ" ਆਦਿ ਪਦ ਲਿਖਕੇ ਚੌਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ
ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਚਿੰਨੀਆਂ ਘੱਲੀਆਂ।

ਸਹਾਰੂ, ਇੱਕ ਫੀਸਾਂ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ
ਮਹਾਨ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਹੋਇਆ "ਗੰਗੂ ਅਪਰ ਸਹਾਰੂ ਭਾਯੂ" (ਗੁਪਤ)
ਸਹਾਰੋਹੀ, ਸਹ-ਆਰੋਹਿਨ੍, ਵਿ—ਨਾਲ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਜੋ
ਸਵਾਰੀ ਉੱਪਰ ਕੋਲ ਬੈਠੇ।

ਸਹਿ, ਦੇਖੋ, ਸਹ ਅਤੇ ਸਾਹ, "ਸਹਿ ਟਿਕਾ ਇਤੋਸੁ ਜੀਵੈ"।
(ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਨੇ ਜੀਵਨ (ਹਯਾਤ) ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ
ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੂੰ ਤਿਲਕ ਦਿੱਤਾ। ੨ ਸੋ. ਸੁਆਮੀ, ਪਤਿ, "ਮਰੁ ਜਾਣ
ਸਹਿ ਗਲੀ ਪਾਇਆ" (ਸੁ ਮ: ੧) ੩ ਸਹਾਚਕੇ, ਸਹਨ ਕਚਕੇ,
ਦੇਖੋ, ਸਹਨ, "ਸਨਮੁਖ ਸਹਿ ਬਾਨ ਹੋ ਮੁਕ ਅਰਪੇ ਮਨ ਤਨ ਪੁਨ
ਹੋ" (ਆਸਾ ਵੰਤ ਮ: ੫)

ਸਹਿਆ, ਸੰਗਤ—ਲਸਕ, ਸਹਾ। ੨ ਵਿ—ਸਹਿਨ ਕੀਤਾ,
ਸਹਾਰਿਆ,

ਸਹਿਸ, ਦੇਖੋ, ਸਹਸ,

ਸਹਿਸਕਿਰਤ, ਦੇਖੋ, ਸਹਸਕਿਰਤ ਅਤੇ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ,

ਸਹਿੰਸਰਾ, ਦੇਖੋ, ਖੁਬੇਵਾਲੀ,

ਸਹਿਸਾ, ਦੇਖੋ, ਸਹਸਾ,

ਸਹਿਸਾਕਿਰਤਾ, ਦੇਖੋ, ਸਹਸਾਕਿਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ,

ਸਹਿਸਨੁ, ਸੰ. ੨ਹਿਯਾ, ਵਿ—ਸਹਾਰਨ (ਫਰਦਾਸਤ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ,

ਸਹਿਕਣਾ, ਦੇਖੋ, ਸਹਕਣਾ,

ਸਹਿਕਾਰ } ਦੇਖੋ, ਸਹਕਾਰ ਅਤੇ ਸਹਕਾਰੀ,

ਸਹਿਕਾਰੀ }

ਸਹਿਗਲ, ਦੇਖੋ, ਸਹਗਲ,

ਸਹਿਚਰ } ਦੇਖੋ, ਸਹਚਰ ਅਤੇ ਸਹਚਰੀ,

ਸਹਿਚਰੀ }

ਸਹਿਚੇਤ, ਵਿ—ਸਹ-ਚੇਤ, ਚੇਤਨਾ ਸਹਿਤ, ਸਚੇਤ, "ਵੈ ਤੇ ਸਹਿਚੇਤ
ਦੇਤ ਕਾਮਨਾ ਭਗਤ ਨਿਜ" (ਨਾਪੁ)

ਸਹਿਜ, ਦੇਖੋ, ਸਹਜ,

ਸਹਿਜ ਅਨੰਦ, ਦੇਖੋ, ਸਹਜ ਅਨੰਦ, "ਪਾਇਆ ਸਹਿਜ ਅਨੰਦ"
(ਸੁ ਮ: ੩)

ਸਹਿਜੁ, ਦੇਖੋ, ਸਹਜੁ,

ਸਹਿ ਛੋਬ, ਦੇਖੋ, ਸਹਛੋਬ,

ਸਹਿਣ } ਦੇਖੋ, ਸਹਨ,

ਸਹਿਣਾ }

ਸਹਿਤ, ਸੰ. ਵਜ—ਸਾਥ, ਸੰਗ, ਸਮੇਤ, "ਪੁਤ੍ਰ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ

ਦਰਸਨ ਕੀਨ" (ਗੁਪਤ) ੨ ਕਿ ਵਿ—ਸਹਿਤ, ਹਿਤ ਸਹਿਤ, ਪ੍ਰੇਮ
ਨਾਲ, ਸਨੇਹ ਕਰਕੇ, "ਭੈਜਨ ਮਧੁਰ ਸਹਿਤ ਕਰਵਾਏ" (ਗੁਪਤ)
੩ ਵਿ—ਹੱਛਾ ਹਿਤਕਾਰੀ, ਮਿਤ੍ਰ, "ਪਵਿਤ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਕੁਟੰਬ
ਸਹਿਤ ਸਿਉ" (ਅਨੰਦ) ੪ ਦੇਖੋ, ਸਹਦ ੨,

ਸਹਿਰਾ, ਸੰ. ਸਹਿਰੁ—ਸਹਿਤ੍ਰ, ਵਿ—ਸਹਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਫਰਦਾਸੁ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਹਾਰਦਾ, ਦੇਖੋ, ਭਰੂ,

ਸਹਿਦ, ਦੇਖੋ, ਸਹਦ ੨,

ਸਹਿੰਦ } ਵਿ—ਸਹਨ ਕਰਿੰਦਾ, ਸਹਨਬੀਲ,

ਸਹਿੰਦਾ }

ਸਹਿਦੇਵ, ਦੇਖੋ, ਸਹਦੇਵ,

ਸਹਿਨ } ਦੇਖੋ, ਸਹਨ ਅਤੇ ਸਹਨਸੀਲ,

ਸਹਿਨਸੀਲ }

ਸਹਿਬਾਜਪੁਰਾ, ਦੇਖੋ, ਸੀਮਲ,

ਸਹਿਮ, ਦੇਖੋ, ਸਹਮ,

ਸਹਿਮਣਾ, ਦੇਖੋ, ਸਹਮਣਾ,

ਸਹਿਰ, ਦੇਖੋ, ਸਹਰ,

ਸਹਿਰੀ, ਦੇਖੋ, ਸਹਰੀ,

ਸਹਿਲ } ਸੁਕਮ, ਦੇਖੋ, ਸਹਲ ਅਤੇ ਸਹਲਾ। ੨ ਸਹ-ਨਾਭ
ਸਹਿਲਾ } ਨਭੇ ਵਾਲਾ, "ਸਹਿਲਾ ਮਰਣਾ ਹੋਇ" (ਮ: ੩ ਵਾਰ
ਬਿਹਾ) "ਸਹਿਲਾ ਆਇਆ ਸੋਇ" (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਸਹਿਵਤ, ਦੇਖੋ, ਸਹਵਤ,

ਸਹੀ, ਪ੍ਰਾ. ਸਹੇਲੀ, ਸੰ. ਸਖੀ, "ਸਹੀਆਂ ਵਿਚਿ ਫਿਰੈ ਸੁਹੇਲੀ,"

(ਸੁ ਵੰਤ ਮ: ੪) "ਸੋਈ ਸਹੀ ਸੰਦੇਹ ਨਿਵਾਰੈ" (ਗੁਰੂ ਬਾਵਨ
ਕਬੀਰ) ੨ ਸਾਖੀ, ਸਹੇ ਦੀ ਮਈਨ। ੩ ਭਾ ੬ ਵਿ—ਸਿੱਧਾ,
ਰਾਜੂ। ੪ ਭਾ ੬ ਸਹੀਰ, ਕਿ, ਵਿ—ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ, ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ,

"ਹੈ ਤਉ ਸਹੀ, ਲਖੇ ਜਉ ਕੋਈ" (ਗੁਰੂ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) "ਜਿਨੀ
ਚਲਣੁ ਸਹੀ ਜਾਇਆ" (ਵਡ ਮ: ੩ ਅਲਾਹੁਦੀ) ੫ ਠੀਕ,
ਧਰਾਰ, "ਸੁਣੀਐ ਸਿਖ ਸਹੀ" (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) "ਭਜਨ
ਰਾਮ ਕੋ ਸਹੀ" (ਸੋਰ ਮ: ੯) ੬ ਸੰਗਤ—ਨਿਰਣਾ, "ਮਿਲਿ
ਸਾਧਰ ਕੀਨੇ ਸਹੀ" (ਸਾਧ ਮ: ੫) ੭ ਹਸਾਕਰ, ਦਸੁਮਤ, "ਸ਼੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਤੇ ਨਹਿ ਸਹੀ ਪਵਾਈ" (ਗੁਪਤ) ੮ ਹਿਸਾਬ ਦੀ ਵਹੀ।

੯ ਦੇਖੋ, ਸਹਨ, "ਮੈ ਤੇਰੀ ਕਠੋਰ ਭਾਣੀ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਹੈ" (ਜਸਾ)

ਸਹੀਆਹ, ਸਖੀਆਂ (ਸਿਫਤਾਸੁਆਂ) ਨੂੰ, "ਗੁਰੂ ਮੇਲੇ ਸਹੀਆਹ"

(ਮਥੁ ਅ: ਕਾਫੀ ਮ: ੧)

ਸਹੀ ਸਲਾਮਤਿ, ਵਾ—ਅਰੋਗ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਬਿਨਾ
ਖੇਦ ਅਤੇ ਹਾਨੀ, "ਖਰਿ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤਿ ਆਏ" (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਹੀਦ, ਅ. ਸਹੀ ਵਿ—ਸਹਾਦਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਗਵਾਹ, ਸਾਖੀ
(ਸਾਖੀ) ੨ ਸੰਗਤ—ਅਸੇਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਿਸ ਦੀ ਲੋਕ
ਸਾਖੀ ਦੇਣ। ੩ ਧਰਮਸ਼ੁੱਧ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੇ ਜੀਵਨ ਅਰਪਿਆ ਹੈ।

੪ ਰਤਨਮਾਲ (ਸੋ ਸਾਖੀ) ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀਦ ਇਕ ਦੇਵ ਜਾਤਿ ਹੈ, ਜੋ

ਰੂਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚਰਦੀ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਬਲ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਇਸੇ ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਬੇਤਾਲ ਅਤੇ ਵਿਦਨਾਧਰ ਤੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪ ਵਿ—ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ ਦਾ। ਦੇਖੋ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ।

ਸ਼ਹੀਦਗੀਜ, ਸੰਗਤ—ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ। ਉਹ ਥਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਸਮਾਧਕ ਮੰਦਿਰ ਅਥਵਾ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਨੰਤ ਸ਼ਹੀਦਗੀਜ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਸੇਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਹ ਹਨ:—

੧. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਅਨੇਕ ਸੂਰਵੀਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ।

੨. ਅਕਾਲ ਭੁੱਭੇ ਪਾਸ ਥਾਣਾ ਫੁਰੂਬਖਸ ਸਿੱਖ ਜੀ ਦਾ।

੩. ਰਾਮਸਰ ਪਾਸ ਥਾਣਾ ਦੀਪ ਸਿੱਖ ਜੀ ਦਾ।

੪. ਗੁਰੂ ਕੇ ਥਾਣਾ ਥੱਤੇ ਪਾਸ ਥਾਣਾ ਬਸੰਤ ਸਿੱਖ ਜੀ ਦਾ ਅਤੇ ਥਾਣਾ ਹੀਰਾ ਸਿੱਖ ਜੀ ਦਾ।

੫. ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਕਟੜੇ ਅਨੇਕ ਸੂਰਵੀਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ।

੬. ਜਮਾਦਾਰ ਦੀ ਹਥੇਲੀ ਪਾਸ ਖੋਸਲੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਫਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫੌਜਦਾਰ ਭਾਈ ਤੇਤਾ ਤਿਲੋਕਾ ਆਦਿ ਤੇਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ।

੭. ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ “ਭਾਰਾਗੜ੍ਹ” ਅਤੇ “ਫਤੇਗੜ੍ਹ” ਨਾਮੇ ਸ਼ਹੀਦਗੀਜ ਹਨ।

੮. ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਫਤੇਗੜ੍ਹ ਨਾਮੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਭੂਅਲੀ ਦੇ ਮਕਬਰੇ ਪਾਸ ਅਨੇਕ ਸੂਰਵੀਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ।

੯. ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਬਿਨਾਰੇ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਭਾਈ ਮਹਾ ਸਿੱਖ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ੩੯ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ।

੧੦. ਨਹੋਰ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਰਾਧੂ ਸਿੱਖ ਜੀ ਅਤੇ ਥਾਣਾ ਮਨੀ ਸਿੱਖ ਜੀ ਦਾ. x = ਆਦਿਕ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ੧੭ ਮਿਸਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮਿਸਲ। ਇਸ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀਪ ਸਿੱਖ ਪੇਰੂਵਿੰਡ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦਾ ਜਿਮੀਦਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਥ ਨੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ (ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੇ ਗੁਰੂਧਾਮ) ਦੀ ਮਹੰਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਧਰਮਵੀਰ ਦਰਬਾਰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਰਖਤਾ ਨਈ ਸੰਮਤ ੧੮੧੭ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮਿਸਲ ਦੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੱਖ, ਗੁਰੂਬਖਸ਼ ਸਿੱਖ, ਸੁਧਾ ਸਿੱਖ ਆਦਿਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਹਜ਼ਾਦਪੁਰੀਏ ਸਰਦਾਰ ਇਸ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਨੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਧਰਮ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੱਖ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੨੦ (ਸਨ ੧੭੬੪) ਵਿੱਚ ਸਾਹਜ਼ਾਦਪੁਰ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਡਰੌਲੀ ਅਤੇ ਤੰਡੋਰੀਏ (ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ) ਸਰਦਾਰ ਭੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਨੌਬਾ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਥਾਣੇ ਦੀ ਬੇਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰੀਫ ਨਾਈ, ਉਹ ਭੀ ਇਸੇ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ।

ਸ਼ਹੀਦੀ। ਸੰਗਤ—ਸ਼ਹੀਦਪਨ। ਸ਼ਹਾਦਤ। ਜ਼ਵਾਹੀਰ। ੨ ਸ਼ਹਾਦਤ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਧਰਮਹਿਤ ਪ੍ਰਾਣ ਅਰਪਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਗ। ਵਿ—ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖ (ਪਵੈ) ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਦੇਗ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜੰਗ। ੨ ਨਿਹੰਗ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵਿੱਚ ਮਿੱਠੀ ਝੰਕ ਦੀ ਦੇਗ।

ਸਹੀਤੀ। ਸੰ. ਸਹਿਤ। ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜ। ੨ ਅੰਕ। ੩ ਵਿ—ਪ੍ਰਭਾ। ੪ ਉੱਤਮ। “ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਸਹੀਤੀ।” (ਭਾਗੁ) ੫ ਸੰਗਤ—ਸਹੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤੀ ਪੁਤਰਯ ਤੋਂ ਸਤਨਤਾ। ਸਚਾਈ।

ਸਹੁ। ਦੇਖੋ, ਸਹ। ੨ ਬੇ. ਪਤੀ। ਦੇਖੋ, ਸਹ ੨. “ਸਹੁ ਕਹੈ ਸੁ ਕੀਜੈ।” (ਤਿਲ ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਹਨ। “ਸਹੁ ਦੇ ਜੀਆ, ਅਪਣਾ ਕੀਆ।” (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਹੁੰ। ਸੰਗਤ—ਸੌਂਹ. ਬਪਥ. ਸੁਗੰਦ. ਕਸਮ. ਪ੍ਰਤਿਗਤਾ. ਸਹੁ ਸੋਹਗਣ. ਇੱਕ ਪਾਖੰਡੀ ਫਕੀਰ, ਜੋ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਵੇਸ ਧਾਰਕੇ ਆਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪਤੀ ਹੈ ਕੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਜੋਜਾ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। “ਦੂਜ ਰਾਦਨੀ ਰਾਤ ਕੇ ਸਹੁ ਆਵੈ ਮੁਖ ਪਾਸ।” (ਨਾਪੁ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਪਾਖੰਡ ਤਿਆਗਕੇ ਸੱਚ ਸਾਹੁ ਕੀਟਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਵਿਨਾਸੀ ਸਹੁ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ।

ਸਹੁਰਾ। ਦੇਖੋ, ਸਸੁਰਾ. “ਸਹੁਰਾ ਵਾਈ।” (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ਭਾਵ—ਅਭਾਗਤ।

ਸਹੁਟਾ। ਵਿ—ਹੁਟਣ (ਭਯਾਨ) ਸਹਿਤ. ਬੱਧਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸਹਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਹੁਟੇ (ਫੁਟੇ) ਸਹਿਤ।

ਸਹੁਰ. ਸਹਿਰ. ਸਮਝ. ਦੇਖੋ, ਸਹਿਰ. “ਬੋਲੇ ਪੁਛ ਪੂਰਨ ਸਹੁਰ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕਰੇ।” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਹੁਲਤ. ਅ. سولت ਸੰਗਤ—ਆਸਾਨੀ. ਸੁਕਸਮਤਾ. ਸੌਖ. ਸਹੇ. ਸਹਾ ਦਾ ਸਹੁ ਵਚਨ. ਦੇਖੋ, ਸਹਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਹਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਹੀ. “ਅਤਿ ਗੁਰਮਤਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਹੇ।” (ਪੁਛਾ ਮ: ੪) ਸਹੀ ਕਰੇ. ਸਿੱਧ ਕੀਤੇ।

ਸ਼ਹੇ ਸ਼ਬ. ਭਾ. شہ سੰਗਤ—ਰਾਤ ਦਾ ਸੁਆਮੀ. ਨਿਸ਼ਾਨਾਬ. ਚੰਦਮਾ.

ਸਹੇਸਿਆ. ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਹਨਤਾ ਸਹਿਤ. ਬਰਦਾਸ਼ੁ ਕਰਕੇ. ਸਹਿਸੂਤਾ ਜੇ. “ਸੇਵ ਸਹੇਸਿਆ.” (ਭਾਗੁ) ੨ ਸਹ—ਟੀਬ—ਹੋਇਆ. ਈਸ਼ੁਰ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ।

ਸਹੇਟ. ਦੇਖੋ, ਸਹੇਟਜ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—ਸੋਭੇਟ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਈ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੀ ਥਾਂ. “ਪਾਚੇ ਕੇ ਐਸੀ ਸਹੇਟ ਬਤਾਈ.” (ਚਰਿਤੁ ੮੮) ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਭਟ ਸਹੇਟ। ੪ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੱਖ ਜੀ ਨੇ ਐਸੀ (ਕਠਿਨ) ਨਈ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. “ਕੋਇ ਨ ਮੋਰਹਿ ਮਹਾ ਸਹੇਟ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਹੇਟਾ। ਦੇਖੋ, ਸਹੇਟਜ. ਸੰਗਤ—ਆਸੁਮ. ਵਿਸੁਮ ਦਾ ਥਾਂ। ਸਹੇਟੀ। ੨ ਵਡ—ਸਹਿਤ. ਸਾਥ. “ਗ਼ਜ਼ਾਨ ਧਜ਼ਾਨ ਕਰ ਤਗਤਿ ਸਹੇਟਾ.” (ਭਾਗੁ) “ਜਨੁ ਸੋਹੈ ਘਨ ਘਟਾ ਸਹੇਟੀ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਹੇਤ. ਵਿ—ਹਿਤ ਨਾਲ। ੨ ਵਤ—ਸਹਿਤ. ਸਮੇਤ. "ਮੇਲੇ ਜੋਗੀ ਜੰਗਮ ਜਟਾ ਸਹੇਤ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਸਹੇਤੁ } ਸੰ. ਵਿ—ਹੇਤੁ (ਕਾਰਣ) ਸਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬਬ
ਸਹੇਤੁਕ } ਹੋਵੇ

ਸਹੇਤਨ } ਦੇਖੋ, ਸਹੇਤਨਾ.

ਸਹੇਰਾ. ਸਖਾ. ਮਿਰ੍. ਸਹੇਲਾ. "ਭਾਈ ਭੰਧੂ ਕੁਟੰਬ ਸਹੇਰਾ." (ਸੁਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਸਹੇਤਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸਹੇਤਨਾ.

ਸਹੇਰੀ } ਸੰ. ਜ—ਲੇਲਾ. ਵਿ—ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਦਕਾਰ
ਸਹੇਲਤੀ } ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਵਾਲੀ. "ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਨਨਦ ਭਹੋਲੀ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਸਖੀ ਹੋਲਾ (ਅਦਕਾਰ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ
ਸਹੇਲਾ } ਵਾਲੀ ਹੈ। ੩ ਹੋਲਾ ਸਹਿਤ. ਹੋਲਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ

ਬਿੰਗਾਰ ਭਾਵ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਚੋਸ਼ਾ. ਸੰ. ਜਹੇਲ ਖਿਲਾਰੀ। ੪ ਸੰਗਤ—
ਮਿਰ੍. ਸਖਾ. "ਸੁਨਹੁ ਸਹੇਰੀ। ਮਿਲਨ ਭਾਤ ਕਹਉ." (ਬਿਲਾ ਮ:
੫) "ਸਗਲ ਸਹੇਲੀ ਅਪਨੇ ਰਸਿ ਮਾਤੀ." (ਗਉ ਮ: ੫) ਇਸ ਥਾਂ
ਸਹੇਲੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਹੈ. "ਮੇਰੀ ਸਖੀ ਸਹੇਲਤੀਏ ! ਪੁਰੁ ਕੈ
ਚਰਣਿ ਲਗਹ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਹੇਤਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹ ਅਤੇ ਈਰਣ. ਕਿ—ਨਾਲ ਚਮੇਤਨਾ. ਨਾਲ
ਨਾਉਣਾ. ਗਲ ਪਾਉਣਾ। ੨ ਅਦਕਾਰ ਕਰਨਾ। ੩ ਪਤਿ ਧਾਰਣ
ਕਰਨਾ। ੪ ਦਿਸਤੀ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨੀ. ਦੇਖੋ, ਚਰਖਾ ਸਹੇਤਨਾ.

ਸਹੇਤੀ. ਸਹੇਤਨਾ ਦਾ ਰੂਪ. ਦੇਖੋ, ਸਹੇਤਨਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਜਿਸ
ਅੰਗਲਾ, ਰਸੀਲ ਰੋਪਤ, ਬਾਣਾ ਮੋਰੰਡਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ
ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ੧੧ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ
ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਫਰਲਾਂਡ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਚਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਕੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਇਹ ਛੱਕੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ. ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਹਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਸਮੇਤ,
ਇਹ ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਾਲ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੋਰੰਡੇ ਦੇ
ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦੇਕੇ ਤੇਹਾਂ ਨੂੰ ਫਤਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਕੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ
ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ ਬਣੀ, ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ. ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ
ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਖੇਤੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਖੇਤੀ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਬੋਹ
ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਮੁੜਕੇ ਜੋ ਨਵੀਂ ਬਸਤੀ ਆਯਾਦ ਹੋਈ, ਉਸ ਦਾ
ਨਾਉਂ ਸਹੇਤੀ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਖੇਤੀ ੩ ਅਤੇ ਛੱਕੂ ੩.

ਸਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹਨ.

ਸਹੀਯਾ. ਵਿ—ਸਹਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਸਹਨ ਕਰਤਾ। ੨ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ. ਸਹਾਇਕ.

ਸਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹਨ। ੨ ਸੰਗਤ—ਭੈ. ਬਹੁ. ਪਤਿ. ਭਰਤਾ. "ਸੇ
ਸਹੇ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲ ਦਾਤਾ." (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੩)

ਸਹੀਥੀ. ਸਹ—ਉਕ੍ਰਿ. (ਸਹ—ਸਾਬ—ਉਕ੍ਰਿ—ਕਬਨ) ਜੋ ਇੱਕ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਰਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਨਾਲ ਹੀ ਉਪਜਾਣਾ
ਅਥਵਾ ਨਾਬ ਹੋਣਾ ਕਬਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਦ "ਸਹੀਥੀ" ਅਲੰਕਾਰ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਾਮ ਕੁਮਲਨੇ ਕੋਰ ਪਰਤ ਨ ਜਾਨੇ ਮੋਹ
ਮਦ ਬੇ ਪਰਾਨੇ ਜਾਨੇ ਪਰਤ ਨ ਸੇ ਤਹੀ.
ਲੀਨ ਭਏ ਲੋਭ ਮਹਾਂ ਮਮਤਾ ਮਲੀਨ ਭਈ
ਫੀਨ ਭਈ ਈਰਖਾ ਰਹੀ ਨ ਜਗ ਮੇ ਕਹੀ.
ਬੇਖਬ ਵਿਸੇਖ ਸਤਤ ਸੀਲਤਾ ਸੰਤੋਖ ਭੂਧਿ
ਦੀਰਘ ਦਯਾਨੁਤਾ ਸਮੇਤ ਨਿਜ ਭੋਤ ਹੀ.
ਭਰਾਨ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅੰ ਵੈਰਾਗ ਕੇ ਵਿਭਵ ਹੋਤ
ਕੁਰਦੇਵ ਨਾਨਕ ਕੇ ਦਰਸਨ ਹੋਤ ਹੀ.

(ਗੁਰੂ ਪੰਚਾਸਿਕਾ)

ਕੁਰਦਗਸਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਅਤੇ
ਉਦੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ. "ਟੁਟ ਭਏ ਇਕ ਭਾਬ ਬਿਦੇਹ ਮਹੀਪਤਿ
ਸੋਚ ਸਰਾਸਨ ਸੰਤੁ ਕੇ." (ਦੇਵ ਕਵਿ)

ਸਹੋਟਜ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਕੁਟੀ. ਪਰਣਸਾਨਾ। ੨ ਮੁਨਿ
ਦਾ ਆਸ਼ੁਮ.

ਸਹੋਟਾ. ਸੰਗਤ—ਸਹੇ ਦਾ ਭੰਚਾ। ੨ ਸਜਕ. ਸਹਾ. "ਨਤ੍ਰ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਸੇਦਨ ਸਹੋਟਾ." (ਗੁਪਤੁ) ੩ ਵਿ—ਓਟ ਸਹਿਤ.

ਸਹੋਤੁ. ਦੇਖੋ, ਹਸਿਨਾਪੁਰ.

ਸਹੋਦ } ਸੰ. ਸਹ—ਉਦਰ. ਵਿ—ਉਸੇ ਉਦਰ (ਪੇਟ) ਤੋਂ ਜਨਮਿਆਂ
ਸਹੋਦਰ } ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਕਾ ਭਾਈ. "ਭੋਦ ਸੇ ਅਭੇਤ
ਹੋਤ ਸੰਧੇ ਨ ਸਹੋਦ ਕੇ." (ਭਾਯੁ ਕ) ਭੋਈ ਦਾ ਅਭੇਤ ਪੁਰੁ ਵਿਰੂਤੀ
ਦਾ ਹਿਤ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ.

ਸਹੋਦਰ } ਉਸੇ ਉਦਰ (ਪੇਟ) ਤੋਂ ਜਨਮੀ ਹੋਈ ਸਕੀ ਰੈਣ. ਦੇਖੋ,
ਸਹੋਦਰੀ } ਸਹੋਦਰ. "ਕੁਰਦੇਵ ਬੰਧਪ ਸਹੋਦਰਾ." (ਬਾਵਨ)

ਸਹੀਸ } ਹਜਾਰ ਅਤੇ ਅਨੰਤ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸੁ. "ਸਹੀਸ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈ
ਸਹੀਸਰ } ਕਰਉ ਸਲਾਮ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸਹੀਸਰਦਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸੁਦਾਨ। ੨ ਵਿ—ਸਹਸੁ (ਅਨੰਤ) ਜੰਗ
(ਯੁਗਤ). "ਸਹੀਸਰਦਾਨ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰ ਚੋਆਇਆ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ
ਰਾਮ ੧) ਅਨੰਤ ਯੰਗਾਂ ਅਰ ਦਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਇੰਦ੍ਰ ਉੱਚ
ਪਦਵੀ ਪੁਰ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਹੋਣ ਤੇ
ਰੋਇਆ.

ਸਹੀਸਰਾ. ਹਜਾਰਹਾ. ਹਜਾਰਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸੁ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ
ਕੁਰਦੁਆਰਾ "ਰੋਤਸਾਹਿਬ" ਹੈ. ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾ
ਪਨਾਸ (ਢੱਕ) ਬਿਰਝਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਖੁੱਕੇਵਾਲੀ.

ਸਹੀਸੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸੁ.

ਸਹੀਸੁਬਾਹੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸੁਬਾਹੁ.

ਸਹੀਸੁਸਤ੍ਰ. ਸੰਗਤ—ਸਹਸੁ (ਹਜਾਰ) ਅਸਤ੍ਰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ.
ਸਹਸੁਬਾਹੁ. "ਰਣਭੋ ਜਾਹਿ ਜੋਨੈ ਸਹੀਸੁਸਤ੍ਰ ਕੂਪ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਦੇਖੋ, ਸਹਸੁਬਾਹੁ।

ਸਹੰਦ. ਸਹਨ ਕਰੰਤ. ਸਹਾਰਦਾ। ੨ ਛਾ ਸੰਗਤਾ—ਦੀਰਘ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹਾੜ।

ਸਹੰਦਾ. ਦੇਖੋ. ਸਹਿੰਦਾ.

ਸਹੰਮ. ਡਰ ਭੈ. ਦੇਖੋ, ਸਹਮ. "ਬਿਤੀ ਲਹਾ ਸਹੰਮ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰੂਹੀ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਹਨ. "ਤਿਨ ਬਡ ਦੁਖ ਸਹੰਮ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੪)

ਸਹੰਮਾ } ਦੇਖੋ, ਸਹਮ ਅਤੇ ਸਹੰਮ.
ਸਹੰਮੀ }

ਸਹੜ. ਸੰ. ਰਾਗ. ਵਿ—ਸਹਨ ਯੋਗੜ. ਸਹਾਰਨ ਨਾਇਕ। ੨ ਅਰੋਗ. ਨਰੋਆ। ੩ ਪਿਆਰਾ। ੪ ਸੰਗਤਾ—ਪੱਛਮੀ ਘਾਟ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ, ਜੋ ਮਲਕ ਪਰਬਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਨਿਲਗਿਰੀ ਤਕ ਹੈ. ਇਹ ਦੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹਾੜ ਹੈ. ਸਿਵਾ ਜੀ ਵੈਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਸੇ ਪਰਬਤ ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ.

ਸਕ. ਸੰ. ਰਾਗ. ਧਾ—ਯੋਗੜ ਹੋਣਾ. ਸਮਰਥ ਹੋਣਾ. ਬਲਵਾਨ ਹੋਣਾ. ਇਸ ਧਾਰ ਤੋਂ ਸਕੂ, ਸਕਿ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ੨ ਸੰ. ਰਾਗ. ਸੰਗਤਾ—ਉੱਤਰ ਇਸਾ ਵੱਲ ਵਸਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਇਰ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਸਨ, ਸਨ ਟੀਸਵੀ ਤੋਂ ੧੬੦ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲੋਂ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਰੂਰ ਪਏ, ਸਰਹੰਦੀ ਯਵਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਛਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਆਵੜੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਮੋਂ ਟੈਕਸਿਲਾ ਮਥੁਰਾ ਅਤੇ ਸੁਰਾਸਟ੍ਰ (ਕਾਠੀਆਵਾਤ) ਵਿੱਚ ਸੀ. ਸਨ ੪੮੫ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰੂਪਰ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਾ ਚੰਦ੍ਰਗੁਪਤ ਵਿਕ੍ਰਮਾਦਿਤਯ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ਪੱਛਮੀ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਕਾਰਿ ਪਿਆ.

ਸਕਾਂ ਦਾ ਉੱਪਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਅੱਧਾ ਸਿਰ ਮੁੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਸਕਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਕਰ ੨ ਸੀਸਤਾਨ (ਸਕ ਅਸਥਾਨ) ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਇਸ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਕਾਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਵਸਿਸ਼੍ਟ ਦੀ ਭਾਂ ਦੇ ਘਸ਼ੀਨੇ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਹੈ। ੩ ਅ ੬ ਸ਼ਕ. ਸੰਸਾ. "ਸਕ ਕਰਉ ਜਿ ਦੂਸਰ ਹੋਇ." (ਤਿਲੋਂ ਕਬੀਰ)

ਸਕ ਸੰਮਤ } ਸਕਾਭੁਦ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਥਾਹਨ.
ਸਕ ਸੰਵਤ }

ਸਕਟ. ਸੰ. ਰਾਗਟ. ਸੰਗਤਾ—ਭੱਭਾ. ਫਕਤਾ। ੨ ਸਰੀਰ. ਦੇਹ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਕਟਾਸੁਰ। ੪ ਇਕ ਵੈਦਿਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸ਼ਾਕਟਾਯਨ ਵਰਕਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਚਾਰਯ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਸਕਟਹਾ. ਸਕਟ ਦੇਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ (ਸਕਟ-ਹਨ)

ਦੇਖੋ, ਮਹਾਭਾਰਤ.

ਬੀਨੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸਕਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਸੀ' ਹੈ. ਇਸ ਲਈ "ਸੀ-ਸਤਾਂ" ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ.

ਦੇਖੋ, ਸਕਟਾਸੁਰ.

ਸਕਟਨਾਲ } ਸੰਗਤਾ—ਸਕਟ (ਕੱਤੀ) ਉੱਤੇ ਰੱਖੀ ਤੋਪ. ਅਰਥਾਤ
ਸਕਟਨਾਲਿਕਾ } ਪਹਿੰਦੇਦਾਰ ਤਮਤੇ ਉੱਪਰ ਜਤੀ ਹੋਈ ਤੋਪ।
੨ ਤੋਪ ਦੀ ਭੱਭੀ. Gun-carriage.

ਸਕਟਨੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸਕਟ (ਕੱਤੀਆਂ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. ਅਰਥਾਤ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਗੱਡੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਕਟਾਬਹੁਹ. ਸੰ. ਸਕਟ—ਵਤੂਹ. ਗੱਡੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਫੌਜ ਦਾ ਦਸਤਾ. ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗੱਡੇ ਵਾਲਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਫੌਜ. "ਸਕਟਾਬਹੁਹ ਰਚਾ ਸੁਰਪਤਿ ਤਬ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਸਕਟਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਟ.

ਸਕਟਾਸੁਰ. ਸੰ. ਸਕਟ—ਅਸੁਰ. ਗੱਡੇ ਦੀ ਸਕਲ ਦਾ ਇੱਕ ਦੈਤ. ਇਹ ਕੰਸ ਦਾ ਭੋਜਿਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਤੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. "ਪ੍ਰਿਥਮ ਪੂਤਨਾ ਹਨੀ ਬਹੁਰ ਸਕਟਾਸੁਰ ਖੰਡਤੋ." (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਚ) ਦੇਖੋ, ਇਸ ਦੀ ਬਕਾ ਭਾਗਵਤ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਸਕੰਧ ਦੇ ੫੦ਵੇਂ ਅਧਯਾਯ ਵਿੱਚ.

ਸਕਟਾਬਹੁਹ. ਦੇਖੋ, ਸਕਟਾਬਹੁਹ.

ਸਕਟੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਗੱਡੀ. ਫਕਤੀ.

ਸਕਟਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਾ। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਸਕਿਤ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਸਮਰਥ ਹੋਣਾ. ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕਤੀ ਰੱਖਣੀ. ਸਕਨਾ. "ਮੇਨਿ ਜਨ ਭਹਿ ਨ ਸਕਾਹਿ ਭਤਾ." (ਗੁਜ ਮ: ੫) "ਸਤਿਗੁਰ ਭਾ ਭਰਮਾਇਆ ਮੰਨਿ ਨ ਸਕੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੪)

ਸਕਤ. ਸੰ. ਸਕੂ ਵਿ—ਨਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਸੰਬੰਧਿਤ। ੨ ਸੰ. ਸਕੂ. ਸਕਤਿ ਵਾਲਾ. ਤਾਕਤਵਰ. "ਹਰਿ ਸਕਤ ਸਰਨ ਸਮਰਥ ਨਾਨਕ." (ਕੇਦਾ ਮ: ੫)

ਸਕਤਣੀ. ਵਿ—ਸਕਿ (ਭਰਛੀ) ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ. "ਨਮੋ ਸਕਤਣੀ ਸੁਲਣੀ." (ਚੰਤੀ ੨)

ਸਕਤਬਿਸੇਖ. ਦੇਖੋ, ਸਕਤਿ ਬਿਸੇਖ.

ਸਕਤਵਾਰ. ਵਿ—ਸਕਤਿ ਵਾਲਾ. ਪ੍ਰਬਲ. "ਸਕਤਵਾਰ ਜਮਦੂਤ." (ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸਕਤਾ. ਵਿ—ਸਕਤਿ ਵਾਲਾ. ਸਮਰਥ. ਬਲਵਾਨ. "ਸਕਤਾ ਸੀਹੁ ਮਾਰੇ ਪੈ ਵਡੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੨ ਅ ੬ ਸੰਗਤਾ—ਬਿਨਾ ਹਰਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਚਾਲਤ. ਸੁੰਤ ਹੋਣਾ। ੩ ਇੱਕ ਰੋਗ ਸੰ. ਸਾ-ਧਾ-ਸੀ—ਸੰਨਾਸ. Apoplexy. ਇਹ ਰੋਗ ਚਕੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਪਿਛੋਂ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਸੱਟ ਵੱਜਣੀ, ਗੁਰਦੇ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ, ਸਰਾਬ, ਅਫੀਮ, ਚੰਡੂ, ਸੁਲਫਾ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਨਸ਼ੇ ਸੇਵਨ ਕਰਨੇ, ਬਹੁਤ ਭੋਗ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਹਨ.

ਸਕਤੇ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਜੜ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਿਲ ਹਰਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦਿਮਾਗ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਨਬਜ਼ ਮੱਧਮ ਪੈਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਠੰਢਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਕਦੇ ਕਦੇ ਮਨ ਮੂੜੁ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਅਥਵਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੋਗੀ ਦਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਰੱਖਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਨਾਲ ਲਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੁਤਰੇ ਆਦਿ ਦੇ ਭਲਾਵੇ ਦੇ ਬਣਨ ਖੋਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਸਿਰਕੇ ਵਿੱਚ ਚੰਦਨ ਤੇ ਕਪੂਰ ਘਸਾਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਵਸਤੂ ਤਰ ਕਰਕੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਲਹੂ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿਆਣੇ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਕਸਦ ਖੁਨੁਵਾਕੇ ਕੁਝ ਕਢਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਿੰਨਣੀਆਂ (ਪਿੰਨੀਆਂ) ਅਤੇ ਡੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਮਲਾਂ ਨਾਲ ਭੁੱਟਕੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਹੁਕਨਾ ਅਤੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ, ਤੇ ਮਾਲਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਮਧੁਨ ਫਿਲਾਸਫਾ, ਮਮੀਰਾ, ਗਾਉਚੁਥਾਨ ਅਤੇ ਯੋਗਰਾਜ ਗੁੰਫਲ ਦਾ ਖਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਰਥ ਕਾਸਨੀ ਪਿਲਾਉਣਾ ਕੁਝ ਥਾਈ ਹੈ। ਅੰਤਰੀ ਦੀ ਮੈਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਅਤੇ ਜੋ ਦਾ ਰਸ, ਮੁੰਗੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਮਸਾਂ ਦਾ ਬੋਰਥਾ ਆਦਿ ਨਰਮ ਗਿਜਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੇ। ੪ ਯਤਿਭੰਗ ਦੇਸ਼, ਦੇਖੋ, ਕਵਾਨਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਯਤਿ।

ਸਕਤਿ, ਸੰ. ਸਕ੍ਰਿ ਸੰਗਤਾ—ਭਾਵਤ. ਸਾਮਰਥਤਾ. "ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ ਨ ਸਕਤਿ ਹੀ ਕਾਣੀ." (ਭਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਪ੍ਰਭਾਵ. ਅਸਰ. "ਸਕਤਿ ਅੰਧੇਰ ਜੇਵਤੀ ਕੁਮ ਚੁਕਾ." (ਭਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਮਾਇਆ. "ਜਹਿ ਦੇਖਾ ਭਹਿ ਰਵਿਰਹੇ ਸਿਵ ਸਕਤੀ ਕਾ ਮੇਲ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੪ ਭਾਵ—ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਸਕਤਿ ਸਨੇਹ ਕਰਿ ਸੁੰਨਤਿ ਕਰੀਐ." (ਅਸਾ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਇਬਰਾਹੀਮ ੨. "ਤਉ ਅਨਿ ਸਕਤਿ ਭਲਿ ਬਾਧਿਆ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ) ੫ ਕੁਦਰਤ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ। ੬ ਭਰਛੀ, ਸੈਹਬੀ. "ਪਹਿਰਿ ਸੀਲ ਸਨਾਹੁ ਸਕਤਿ ਬਿਦਾਰਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਇਸ ਦਾ "ਸਕਤਿ" ਸ਼ਬਦ ਜਲੇਸ ਹੈ. ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਭਰਛੀ। ੭ ਪਦ ਤੇ ਵਾਕਤ ਦੀ ਉਹ ਉੱਤਿ (ਸੰਤਾ) ਜੋ ਅਰਥ ਭੋਧਨ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ੮ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸਾਮਰਥਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਸਕਤਿ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ਇਹ ਹਨ—ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ, ਵੈਸਨਵੀ, ਸ਼ਾਂਤਾ, ਬ੍ਰਹਮਣੀ, ਰੇਦੀ, ਕੋਮਾਰੀ, ਨਾਰਸਿੰਘੀ, ਵਾਰਾਹੀ, ਮਾਹੇਸ਼ੁਰੀ, ਚਾਮੁੰਡਾ, ਚੰਡਿਕਾ, ਕਾਰਤਿਕੀ, ਪ੍ਰਧਾਨਾ, ਕੀਤਿ, ਕਾਂਤਿ, ਤ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ, ਪ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ, ਪ੍ਰਿਤਿ, ਬਾਂਤਿ, ਕ੍ਰਿਯਾ, ਦਯਾ, ਮੇਧਾ, ਨੈਨਾਥੀ, ਦੀਰਘਜਿਹਾ, ਗੋਮੁਖੀ, ਕੁੰਭੋਦਰੀ, ਵਿਰਜਾ ਆਦਿ। ੯ ਸੰ. ਸਕ੍ਰਿ. ਸੰਬੰਧ. ਸੰਯੋਗ. "ਸੈਸੇ ਸਕਤਿ ਸੁਧੁ ਬਹੁ ਜਲਤਾ ਗੁਰ ਸਸਿ ਦੇਖੇ ਨਹਿ ਜਾਇ ਸਭ ਤਪਨਾ." (ਗੋਤ ਮ: ੪) ਸੂਰਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ ਤਪਤ.

ਸਕਤਿ ਸਨੇਹ ਕਰਿ ਸੁੰਨਤਿ. ਦੇਖੋ, ਇਬਰਾਹੀਮ ੨.

ਸਕਤਿਪਾਣਿ. ਵਿ—ਬਧਿ (ਭਰਛੀ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ।

੨ ਸੰਗਤਾ—ਕਾਰਤਿਕੇਯ. ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਖਤਾਨਨ.

ਸਕਤਿਬਿਸੇਖ. ਸੰਗਤਾ—ਵਿਸੇਸ਼ ਸਕਤਿ. ਮਾਸ ਤਾਕਤ।

ਦੇਵੀ ਭਾਵਤ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਸਕੰਧ ਦੇ ਅ: ੨ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ੧੦ ਦਾ ਪਦ ਹੈ—ਵੇਦਯਾ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਸ਼ਬਦ ਕਿਤ: ਪਦਮਿਸ਼ ਏਵ ਥ। ਸਦਕਥਾਯਾ ਨਯੋਦਾਤੀ ਨਾ ਜਕਿਤ: ਪਰਿਕੀਰਿਤਾ.

੨ ਸਕ੍ਰਿ—ਅਵਸੇਸ. ਬਲ ਦਾ ਅੰਤ. "ਪ੍ਰਿਥਮ ਸਕਤ ਪਦ ਉਚਰਿਕੇ ਪੁਨ ਕਹੁ ਸਕਤਿ ਬਿਸੇਸ." (ਸਨਾਮ) ਸਭੁ (ਬਲਵਾਨ) ਦੀ ਸਕ੍ਰਿ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਰਛੀ.

ਸਕਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਕਤਿ.

ਸਕਤੀਸਥਲ. ਵਿ—ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਕਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣ

ਵਾਲਾ. "ਆਪੇ ਸਕਤੀ ਸਥਲ ਕਹਾਇਆ." (ਮਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

੨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕ ਚੰਗੇ ਦਾ (ਸਵਲ—ਭੱਬ ਖੜੱਬਾ) ਹੋਇਆ.

ਦੇਖੋ, ਸਥਲ ੩.

ਸਕਤੀਘਰਿ. ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ. ਅਰਥਾਤ

ਅਵਿਦਯਾ ਵਿੱਚ. "ਸਕਤੀ ਘਰਿ ਜਗਤ ਸੁਤਾ ਨਾਏ ਟਾਪੇ." (ਗੁਜ

ਅ: ਮ: ੩)

ਸਕਤੂ. ਸੰਗਤਾ—ਅਯਤਾ ਨਿਵਾਸੀ ਮਹਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ

ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ

ਉੱਤਮ ਯੋਧਾ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਵੀਰਤਾ

ਵਿਖਾਈ. ਦੇਖੋ, ਨਬੀ ਬਖਸ਼. "ਪਰਸ ਰਾਮ ਸਕਤੂ ਦੁਇ ਆਏ।

ਤਰਕਸ ਧਨੁਖ ਸਈਰ ਸਜਾਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਸਕੱਤਰ } ਅੰ. Secretary. ਮੀਰਮੁਨਬੀ। ੨ ਮੰਤ੍ਰੀ. ਵਜ਼ੀਰ।

ਸਕਤੂ } ੩ ਪੇਸ਼ਕਾਰ. ਹੁਜੂਰ ਨਵੀਸ.

ਸਕਥ. ਦੇਖੋ, ਸਕਥਥ.

ਸਕਨ. ਅ. سکن سَکَن—ਨਿਵਾਸ. ਰਹਾਇਸ਼। ੨ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ।

੩ ਸਾਂਗਿ ੪ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁਤਾ.

ਸਕਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਣਾ.

ਸਕਣ. ਅ. سَکَن سَکَن—ਭੱਤ.

ਸਕਯਥ } ਸੰ. शक्याथ—ਸਕਤਾਥੀ. ਯੋਗਤ ਅਰਥਾ ੨ ਸਿੱਧੀ.

ਸਕਯਥਧਿ } ਸਕਯਾਥੀ—ਸਕਤਾਥੀ. ਸਫਲ. ਸਾਰਥਕ. ਸਕਾਰਥ.

ਸਕਯਥੁ } "ਜਨਮੁ ਸਕਯਥੁ ਭਲੇ ਜਕਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

"ਚਰਣ ਤਪਰ ਸਕਯਥ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) "ਤਿਨ ਸਕਯਥਧਿ

ਜਨਮੁ ਜਕਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਕਰ. ਫ਼. سکر ਸੰ. ਸਕੰਰਾ. ਸਕਰ. ਖੰਡ. ਅੰ. Sugar. ਵ.

sucrc । ੨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਸੰਕਰ ਸਰਾਫ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੰਕਰ

ਆਖਦੇ ਹਨ. "ਸਕਰ ਖੰਡ ਨਿਵਾਤ ਕੁਤ." (ਸ ਫਰੀਦ)

ਸਕਰਕੰਦ } ਮਿੱਠਾ ਕੰਦ. ਗਾਫਟੀ (ਅਰਬੀ) ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇੱਕ

ਸਕਰਕੰਦੀ } ਕੰਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੰਕਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ

ਉਥਲਕੇ ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਸੰ. ਸਕੰਰਕੰਦ. L. Convolvulus

Catalas.

ਸਕਰ ਖੰਡ. ਫ਼. سکر ਵਿ—ਖੰਡ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਸਕੰਰਾਖਾਦਕ.

ਸਕਰਖੋਰਾ.

ਸਕਰਕੰਫ ਅਥਵਾ ਫ਼ੀਸਰ. ਕਰਤਾਰਪੁਰ (ਜਿਲਾ ਜਲੰਧਰ)

ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਲਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ

ਦਫ਼ਾ ਚੌਤਾ ਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ. (੪)

ਸ਼ਕਰ ਕੰਜ. ਵਿ—ਬਾਬਾ ਰਹੀਦ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼. ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਹੀਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤਿ ਨਾਲ ਸ਼ਕਰ ਅਤੇ ਕੰਨਿਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਕੇ ਢੇਰ ਲੋਕਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ. ਸ਼ਕਰਪਾਰਾ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਕਰ (ਖੰਡ) ਦਾ ਪਾਰਾ (ਟੁਕੜਾ) ਖੰਡ ਦੀ ਭਲੀ। ੨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਿਠਾਈ, ਜੋ ਮੈਦੇ ਦੀਆਂ ਚੌਕਟ ਭਲੀਆਂ ਨੂੰ ਘੀ ਵਿੱਚ ਤਲਕੇ ਖੰਡ ਪਾਗਣ ਤੋਂ ਬਣਦੀ ਹੈ. ਮਿੱਠੇ ਖੁਰਮੇ. ਸੰ. ੧੬੨੩ਪੀ.ਲ.

ਸ਼ਕਰਮਕਾ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਉਹ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਜ ਉਸ ਦੇ ਕਰਮ ਤੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ—ਜੈਣਾ, ਮਾਰਨਾ, ਖਾਣਾ ਆਦਿ.

ਸ਼ਕਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਕਲਾ ਸਹਿਤ. ਹੁਨਰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸ਼ਕਲ. ਸਾਰਾ. ਸੰਪੂਰਣ. ਤਮਾਮ. "ਸ਼ਕਲ ਸੈਨ ਇਕ ਠਾਂ ਭਈ." (ਗੁਪਤ) ੩ ਸੰ. ਸ਼ਕਲ—ਸ਼ਕਲ. ਸੰਗਤ—ਟੁਕੜਾ. ਖੰਡ. "ਨਖ ਜਾਸਿ ਸਕਲ ਸੇ ਉਪਮਾ ਨ ਲਟੀ ਸੀ." (ਨਾਪ) ੪ ਫਿਲਕਾ. ਵਲਕਲਾ. ੫ ਤਰਾਰ ਦਾ ਪਲਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Scales। ੬ ਅ. ੭ ਸੁਰਤ. ਮੁਕਤਿ। ੮ ਨਹਾਰ. ਮੁਝੀਕਾ.

ਸਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਣਾ. "ਆਇ ਨ ਸਕਾ ਤੁਭ ਬਨਿ ਪਿਆਰੇ." (ਬਡ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਕੀਕ. ਵਿ—ਆਪਣਾ. ਸਕਾ. ਨਜ਼ਦੀਕੀ. "ਪੁਤੀ ਭਾਤੀਸੀ ਜਾਵਾਈ ਸਕੀ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਬਿਨਾ)

ਸਕਾਈ. ਸੰਗਤ—ਸੁਕੋਯਤਾ. ਅਪਣਤ। ੨ ਨਿਸਤਾ. ਸੰਬੰਧ. ਸਕੀਰੀ. ਸਾਕਾਯੀਰੀ.

ਸਕਾਸ. ਸੰ. ਸਕਾਸ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਮੀਪ. ਪਾਸ. ਨੇੜੇ. ਕੋਲ. ਨਿਕਟ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੰਬੰਧ. ਤਾਅਰੁਕ.

ਸਕਾਬਦ. ਸੰ. ਸ਼ਕਾਬ. ਸ਼ਕ ਸੰਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸਾਨਿਬਾਹਨ.

ਸਕਾਮ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕਾਮਨਾ ਸਹਿਤ. ਇੱਛਾ ਪੂਰਵਕ। ੨ ਸੰਗਤ—ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖ। ੩ ਕਾਮ (ਅਨੰਗ) ਦੀ ਵਾਸਨਾ ਵਾਲਾ, ਕਾਮੀ। ੪ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਕਾਮੀ. ਸਕਾਸਿਨ. ਵਿ—ਕਾਮਨਾਵਾਨ. ਕਾਮਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਕਾਰ. ਸੰਗਤ—ਸ ਅੱਖਰ. ਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਕਾਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਿਕਾਰ। ੪ ਪ੍ਰਾ. ਭੋਰ. ਤਰਕਾ. ਹੁਨਸਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਕਾਰਾ.

ਸਕਾਰਥ } ਦੇਖੋ, ਸਕਾਰਥ. ਵਿ—ਸਫਲ. ਸਾਥੀਕ. ਲਾਭਵੱਧ.

ਸਕਾਰਥ } "ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨਮੁ ਸਕਾਰਥਾ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸਾਰ)

ਸਕਾਰਾ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—ਭੋਰ. ਤਰਕਾ. "ਜਾਗ ਰਹੇ ਮਨ ਸਾਂਭ ਸਕਾਰਾ." (ਨਾਪ)

ਸਕਾਰੀ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਕਰੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰੀ ਵਿਰੁੱਧਾਦਿਤਰ.

ਸਕਾਰੀ } ਦੇਖੋ, ਸਕ ੨। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਕਾਰੀ.

ਸਕਾਰੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਵੇਰੇ. ਤਰਕੇ. ਪ੍ਰਾਤਰਕਾਲ ਵਿੱਚ.

ਸਕਾਲ. ਵਿ—ਕਾਲ ਸਹਿਤ. ਸਮੇ ਅਨੁਸਾਰ। ੨ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਕਾਲ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ. ਅਕਾਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਮਰਣਧਰਮਾ. "ਐਹ ਸਕਾਲ ਸਭੇ ਵਸਿ ਕਾਲ ਕੇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਕਾਲਰ. ਸਕੀਲ (ਕਰਿਸਟ) ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਸਕੀਲ ਰ

ਅਤੇ ੪.

ਸਕਾਵਤ. ਦੇਖੋ, ਸਕਣਾ। ੨ ਅ. ੩ ਸਕਾਵਤ ਸੰਗਤ—ਬਦਕਿਸਮਤੀ। ੩ ਵਿ—ਬਦਨਸੀਬ. ਕਮਬਖਤ.

ਸਕਿਨਰ. Col. James Skinner. (ਸਨ ੧੭੭੮-੧੮੪੧) ਬਰਨੈਲ ਜੇਮਜ਼ ਸਕਿਨਰ. ਇਹ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਅਫਸਰ ਦਾ, ਰਾਜਪੂਤਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਪੋਟੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਮਰਹਟਾ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਡੀਥੋਈ ਅਤੇ ਪੇਰੋਂ (De Boinc and Perron) ਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ, ਫੌਰ ਲਾਰਡ ਜੇਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿਕੇ ਬਹੁਤ ਬਹਾਦੁਰੀ ਵਿਖਾਈ. ਇਹ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸਾਲਾ (Skinner's Horse) ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ. ਸਕਿਨਰ ਨੂੰ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਅਤੇ ਸੀ ਬੀ. ਦੀ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੮੪੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਪੰਜਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਕੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਸਕੀਮ. ਅ. ੭ ਸਕੀਮ. ਵਿ—ਚੋਰੀ। ੨ ਐਬੀ. ਵੈਲਦਾਰ। ੩ ਅੰ. Scheme. ਸੰਗਤ—ਤਸਵੀਸ਼। ੪ ਬੰਦੋਬਸਤ. ਪ੍ਰਬੰਧ.

ਸਕੀਮੀ. ਸੰਗਤ—ਬੀਮਾਰੀ। ੨ ਨਿਰਧਨਤਾ. ਭਰੀਬੀ. ਦੇਖੋ, ਸਕੀਮ.

ਸਕੀਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕੀਰਣ. "ਧਰਾ ਸਕੀਰਣੈ ਭਈ ਸਰੋਟ ਮਾਸ ਗੱਤਲੇ." (ਪੰਪੁ) ਜਮੀਨ ਢਕੀ ਗਈ.

ਸਕੀਲ. ਅ. ੭ ਸਕੀਲ. ਵਿ—ਸਿਕੁਲ ਕੀਤਾ। ੨ ਬਾਵਦਾਰ. "ਸਿਕੁਆ ਸੈਣ ਸਕੀਲ." (ਸਲੋਹ) ੩ ਸਕੀਲ. ਭਾਰੀ. ਵਜ਼ਨਦਾਰ। ੪ ਜੋ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਾਲ ਹਜਮ ਹੋਵੇ।

੫ ਸਕੀਲ. ਹੱਛੀ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲਾ. ਸੁਭੋਨ. ਉੱਦਰ.

ਸਕੁਝ. ਸੰ. ਸੰਕੋਚ. ਸੰਕੋਪ। ੨ ਸੁਭਤਨਾ। ੩ ਚਿਤਕਣਾ.

ਸਕੁਚਿ. ਸੰਕੋਚ ਕਰਕੇ. ਚਿਤਕਕੇ. "ਭਾਰ ਪਦਾਰਥ ਸਕੁਚਿ ਪਾਏ." (ਭਾਰ)

ਸਕੁੰਤ. ਸੰ. ਸਕੁੰਤ—ਬਕੁੰਤ. ਸੰਗਤ—ਪੰਛੀ। ੨ ਵਿਸ਼ੁਮਿਤ੍ਰ ਦਾ ਇੱਕ ਬੇਟਾ.

ਸਕੁੰਤਲ } ਸੰ. ਸਕੁੰਤਲਾ—ਸਕੁੰਤਲਾ. ਸੰਗਤ—ਸਕੁੰਤ (ਪੰਛੀਆਂ)

ਸਕੁੰਤਲਾ } ਕਰਕੇ ਪਾਲੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਕੰਨੜਾ.^੧ ਇਹ ਮੇਨਕਾ ਅਪਸਰਾ ਦੇ ਕਰਤ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੁਮਿਤ੍ਰ ਰਿਖੀ ਦੀ ਪੁੱਤ੍ਰੀ ਸੀ. ਮੇਨਕਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਣਕੇ ਸੰਕਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟ ਦਿੱਤਾ. ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪਲਨ ਕੀਤਾ. ਫੌਰ ਕਨ੍ਹ (ਕਾਵ) ਮੁਨਿ ਦਯਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਲੈ ਗਏ. ਰਾਜਾ ਦੁਸ਼ਨੰਤ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੰਕਲ ਵਿੱਚ ਸਕੁੰਤਲਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੰਧਰਵ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਭਰਤ ਪੁਤ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਰਤਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭਾਰਤ ਹੋਇਆ.

ਕਵਿ ਕਾਲਿਦਾਸ ਨੇ ਸਕੁੰਤਲਾ ਦੀ ਕਥਾ ਮਨੋਹਰ ਕਾਵਜ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ

^੧ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ Yellow Boys ਵੀ ਸੀ.

^੨ਦੇਖੋ, ਮਹਾਭਾਰਤ ਅਧਿ ਪਰਵ. ਅ: ੭੨

ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਰੂਤਲਾ ਨਾਟਕ ਹੈ।

ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸਰੂਤਲਾ ਪ੍ਰਿਥੁ ਰਾਜ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿਖੀ ਹੈ।
 ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ, "ਤਹਿ ਨਾਰਿ ਸਰੂਤਲ ਰੂਪ ਧਰੇ। ਸਸਿ ਸੂਰਜ
 ਕੀ ਜਨੁ ਭਾਇ ਹਰੇ।" (ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ)

ਸਰੂਨ, ਸੰ. ਸਰੂਨ, ਸੰਗਤ—ਪੰਛੀ, ਪਰੰਤੂ, ਪੰਖੇਰੂ। ੨ ਸਰਨ, ਸੁਭ
 ਅਸੁਭ ਫਲ ਦੋਸਟ ਵਾਲੇ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਦੇਖੋ, ਅਪਸਰੂਨ, ਇਸ ਦਾ 'ਸਰੂਨ'
 ਨਾਉਂ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ
 ਅਤੇ ਚਾਲ ਤੋਂ ਲੋਕ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਨਤੀਜੇ ਕਢਦੇ ਸਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ
 ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਕੇ "ਸਰਨ" ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਰੂਨ ਬਾਸਕੂ, ਦੇਖੋ, ਸਰੂਟ ਸਾਸਤ।

ਸਰੂਨਿ, ਸੰ. ਸਰੂਨਿ, ਸੰਗਤ—ਪੰਛੀ। ੨ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਲਾਮਤ। ੩ ਇੱਕ
 ਦੋਤ, ਜੋ ਹਰਣਾਖਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵਿਕ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ, "ਸਰੂਨਿ
 ਪੁਨੋਮਨ ਅਤਿ ਬਲ ਜਾਂਕਾ।" (ਨਾਪੁ) ੪ ਸੁਭਲ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ
 ਗੰਧਾਰੀ ਦਾ ਭਾਈ, ਕੋਰਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਾ, ਜੋ ਰੂਪਾ ਖੇਡਣ ਵਿੱਚ ਵਡਾ
 ਚੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਯੁਧਿਸ਼ਥਿਰ ਨੂੰ ਜੁਟੇ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਨੇ ਹਰਾਇਆ ਸੀ।

ਸਰੂਨੀ, ਦੇਖੋ, ਸਰੂਨਿ।

ਸਰੂਲ, ਵਿ—ਕੁਲ ਸਹਿਤ, ਵੰਸ਼ ਸਮੇਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਕੁਲ।

ਸਰੂਲੀ, ਸਸਰੂਲੀ (ਜਲੇਬੀ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ, "ਸਰੂਲੀ ਪੁਪ ਤਿਹਵਲ
 ਪੁਰੀ।" (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਸਸਰੂਲੀ ੨ ਸੰ. ਸਰੂਲੀ ਜਾਤਿ ਦੀ ਮੰਡੀ।

ਸਰੂਨਤ, ਅ. سركون سركون ਸੰਗਤ—ਸਕਨ (ਚਹਿਣ) ਦਾ ਭਾਵ, ਨਿਵਾਸ
 ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਚਹਾਇਸ਼, ਨਿਵਾਸ, ਦੇਖੋ, ਸਕਨ।

ਸਰੂਰ, ਅ. ਵਿ—ਸੁਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਧੰਨਵਾਦੀ (grateful)
 ੨ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ, ਵਾਹਗੁਰੂ।

ਸਰੂਲ, ਅੰ. School, ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ, ਮਕਤਬ।

ਸਕੇਸ਼, ਸੰ. ਵਿ—ਕੇਸ਼ ਸਹਿਤ, ਕੇਸਾਂ ਸਣੇ, ਸਿਰੇ—ਸਕੇਸ਼ ਸਨਾਨ।

ਸਕੇਤ, ਸੰ. ਵਿ—ਟਿੱਕ ਧਰਾਨ ਪਰਾਇਣ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਭੀਤਾ, ਤੰਗ।
 ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਕੇਤ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸੰਕੇਤ "ਯਹੋ ਸਕੇਤ ਤਹਾ ਬਣ ਆਈ।"
 (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੩)

ਸਕੇਲਨ, ਸੰ. ਸੰਕਲਨ, ਸੰਗਤ—ਕਲਨ (ਜਮਾ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ,
 ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ, "ਧੂਰਿ ਸਕੇਲਨੀ ਪੁਰੀਆ ਬਾਪੀ ਦੇਹ।" (ਸ. ਕਬੀਰ)
 "ਈਧਨੁ ਅਧਿਕ ਸਕੇਲੀਐ ਭਾਈ ਪਾਵਰੁ ਰੰਚਕ ਪਾਇ।" (ਸੋਰ
 ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਮਿਨਾਉਣਾ, "ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੁਢ ਲੇਹੁ ਸਕੇਲਾ।"
 (ਗੁਪਤੁ)

ਸਕੇਲਾ, ਸੰ. ਸੰਕੁਲਾ (संकुला) ਸੰਗਤ—ਪੱਕਾ ਲੋਹਾ। ੨ ਸਕੇਲੇ
 ਦੀ ਤਨਵਾਰ, ਇਹ ਫੌਲਾਦ ਤੋਂ ਭੀ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਕੇਲਾ
 ਲਚਕੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਟੁੱਟਣਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇਲਾ ਫੌਲਾਦ ਤੋਂ
 ਵੱਧ ਚਮਕੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੁੱਧ ਸਕੇਲੇ ਦੀ ਤਨਵਾਰ ਵਿੱਚ ਫੌਲਾਦ ਦੇ
 ਜਹੂਰ ਵਾਂਗ 'ਖਮੀਰ' ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, "ਬਾਧ ਸਕੇਲਾ ਫਿਰੇ
 ਇਕੇਲਾ।" (ਲੋਕੋ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਕੇਲਾ ੨।

ਸਕੇਈ, ਸਕਦਾ, ਸਮਰਥ ਹੁੰਦਾ, ਦੇਖੋ, ਸਕਣਾ, "ਕੁਰ ਕੀ ਵਡਿਆਈ

ਨਿਤ ਚਭੈ ਸਵਾਈ ਅਪਤਿ ਕੇ ਨ ਸਕੇਈ।" (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧)
 ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸਕੋਬ, ਕੋਬ (ਖਚਾਨੇ) ਸਹਿਤ, ਭਾਵ—ਮਹਾਧਨੀ, "ਸਮ ਉਦਾਰ
 ਕੇ ਨਿਪ ਨ ਸਕੋਬ।" (ਨਾਪੁ) ੨ ਗਿਲਾਫ, ਮਿਆਨ, ਵੱਕਣ
 ਜਾਹਿ।

ਸਕੰਦ, ਸੰ. स्कन्द, ਧਾ—ਕੁੰਦਣਾ, ਉਡਲਨਾ, ਹੱਲਾ ਕਰਨਾ।
 ੨ ਸੰਗਤ—ਸਿਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕਾਤਿਕੇਯ, ਜੋ ਉਡਲਕੇ ਚੱਲਦਾ ਅਤੇ
 ਵੈਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ
 (ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ) ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਛੋ ਮੁਖ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ,
 ਦੇਖੋ, ਕਾਤਿਕੇਯ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਕੰਪ।

ਸਕੰਦ ਰੂਪਤ, ਦੇਖੋ, ਰੂਪਤ ੪।

ਸਕੰਧ, ਸੰ. स्कन्ध, ਸੰਗਤ—ਕੰਨ੍ਹਾ, ਮੋਢਾ, ਕੰਧਾ। ੨ ਭਾਹਣਾ,
 ਕਾਂਡ। ੩ ਕੁੰਭ ਦਾ ਭਾਗ, ਭਾਗ, ਜਿਸ ਕੁੰਭ ਨੂੰ ਬਿਰਛ ਦਾ ਰੂਪਕ
 ਦੇਈਏ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਰਾਧ ਅਕਵਾ ਭਾਗ ਸਕੰਧ ਕਹੇ
 ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੪ ਵਾਟਾਸੁਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ।

ਸਕੰਧਾਪ, ਦੇਖੋ, ਬਹਿਗੀ।

ਸੰਕ, ਦੇਖੋ, ਸਕ ਅਤੇ ਸਕਤ। ੨ ਸੰਗਤ—ਲੱਕਤ ਦਾ ਫਿਲਕਾ
 (ਕੁਛ)

ਸੰਕਰ, ਦੇਖੋ, ਸਕਰ। ੨ ਸਰਸੰਭ, ਸਰਸੁਤਾ, ਦੇਖੋ, ਸੰਕਰ ਕਾਨ।
 ੩ ਸੰ. ਸੰਕਰ, ਬੈਲ। ੪ ਤਤਾਕੀ।

ਸੰਕਰ ਕਾਨ, ਸੰਗਤ—ਤੀਰ, ਸਰਸੁਤੀ ਦਾ ਕਾਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ
 ਲੱਕਾ ਹੋਇਆ, ਸਰਸੰਭ ਦੀ ਕਾਨੀ ਵਾਲਾ, "ਸੰਕਰ ਕਾਨ ਨਰਾਚ
 ਭਨ।" (ਸਨਾਮ)

ਸੰਕਾ, ਅ. संका, ਸੰਗਤ—ਬਹਿਸਤੀ, ਪਾਣੀ ਢੋਣ ਵਾਲਾ, ਕਹਾਰ, ਸੰ.
 संकपु—ਸੰਕਪੁ, ਫਿਤਕਣ ਵਾਲਾ।

ਸੰਕੀ, ਵਿ—ਸੰਕ (ਸੰਦੇਹ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਸਕਤ, ਸੰ. शक्ति, ਵਿ—ਹੋ ਸਕਣ ਯੋਗਤਾ, ਮੁਮਕਿਨ, ਸੰਭਵ।
 ੨ ਲਕਤਿ ਵਾਲਾ, ਬਲਵਾਨ। ੩ ਪਦ ਦੀ ਅਰਥਸ਼ਕਤਿ ਨੂੰ ਬੋਧਨ
 ਕਾਨ ਵਾਲਾ ਸਮਝਣ ਪਦ ਦਾ ਵਾਹਗੁਰੂ ਅਰਥ।

ਸਕਤਬ, ਦੇਖੋ, ਸਕਤਬ।

ਸਕੁ, ਸੰ. शक, ਵਿ—ਸਕ (ਕਲ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਕਲਵਾਨ। ੨ ਸੰਗਤ—
 ਟਿੰਦੁ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਕੁਵਰਣ।

ਸਕੁਸਰਾਸਨ, ਦੇਖੋ, ਟਿੰਦੁ ਧਨੁਖ।

ਸਕੁਸੁਤ, ਸਕੁ (ਟਿੰਦੁ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਰਜੁਨ। ੨ ਜਯੰਤ। ੩ ਗਤਿ,
 ਸਕੁਤਾਤ, ਸੰਗਤ—ਕਸ਼ਾਪ, ਜੋ ਸਕੁ (ਟਿੰਦੁ) ਦਾ ਤਾਤ (ਪਿਤਾ)
 ਹੈ। ੨ ਜਯੰਤ, ਜੋ ਟਿੰਦੁ ਦਾ ਤਾਤ (ਪੁਤ੍ਰ) ਹੈ। ੩ ਅਰਜੁਨ, ਜੋ
 ਕੁੰਤੀ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਟਿੰਦੁ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।

ਸਕੁਭਵਨ, ਸਕੁ (ਟਿੰਦੁ) ਦਾ ਘਰ, ਸੁਰਗ।

ਸਕੁਚੰਦਨ, ਸੰਗਤ—ਸਕੁ—ਅਦੰਨ, ਦੰਤ, ਜੋ ਸਕੁ (ਟਿੰਦੁ) ਨੂੰ
 ਅਰਦਨ (ਪੀਤਨ) ਕਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਸਸਕੁਨਾਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸੰਕੁੰਦਨ

(ਸੰਕ੍ਰਮਨ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸਕੁਰਦਨ ਪਾਠ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਰਕੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਯਕਾ—“ਸਕੁਰਦਨ, ਅਰ ਰਿਪੁ ਪਦ ਆਦਿ ਬਖਾਨਕੈ.” (ਸਨਮਾ) ਇੱਥੇ “ਸੰਕੁੰਦਨ ਅਰ ਰਿਪੁ ਪਦ ਆਦਿ ਬਖਾਨਕੈ” ਚਾਹੀਏ. ਸੰਕੁੰਦਨ ਨਾਉਂ ਇੰਦੁ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੰਦਨ (ਕੁਆ) ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਸਕੁਰਦਣ. ਸਕਲਵਰਣ. ਸਕੁ (ਇੰਦੁ) ਦਾ ਰੰਗ ਗੋਚਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਕਲ (ਚਿੱਟੇ) ਰੰਗ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਲਬਫ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. “ਸਕੁਵਰਣ ਅਤਿ ਭਾਹਿ ਵਿਰਾਜੈ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੪੫)

ਸਕੁਚਾਰਜ } ਸੰਗਤਾ—ਸਕੁ (ਇੰਦੁ) ਦਾ ਆਚਾਰਯ (ਗੁਰੂ)
ਸਕੁਚਾਰਯ } ਵਿਹਸਪਤਿ.

ਸਕੁਣੀ } ਸੰਗਤਾ—ਸਕੁ (ਇੰਦੁ) ਦੀ ਰਾਣੀ, ਸ਼ਚੀ, ਇੰਦੁਣੀ.
ਸਕੁਣੀ } ਸੰਗਤਾ—ਸਕੁ (ਇੰਦੁ) ਦੀ ਰਾਣੀ, ਸ਼ਚੀ, ਇੰਦੁਣੀ.

ਸਕੁਨੁਜ. ਸਕੁ (ਇੰਦੁ) ਦਾ ਅਨੁਸ (ਛੋਟਾ ਭਾਈ) ਵਾਸਤਾ ਭਗਵਾਨ. ਸਕਿਤ. ਸੰ. ਸਕ੍ਰਿਤ. ਵਜ—ਇੱਕ ਵਾਰ। ੨ ਸਦਾ। ੩ ਸਾਥ. ਨਾਲ। ੪ ਸੰਗਤਾ—ਕਾਉਂ. ਕਾਗ। ੫ ਪਸ਼ੁਆ ਦਾ ਮੇਲਾ ਗੋਰਾ ਜਿੰਦ ਆਦਿ ਕੰਦ.

ਸਕੁੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਬੰਦਲ। ੨ ਪਹਾੜ। ੩ ਹਾਥੀ। ੪ ਬਿਜਲੀ. ਸਕੁੰਦਨ. ਦੇਖੋ, ਸਕੁਰਦਨ ਅਤੇ ਸੰਕੁੰਦਨ.

ਸਖ. ਸੰ. ਸਖਿ. ਸੰਗਤਾ—ਜੋ ਸਮਾਨ ਕਹਿਆ ਜਾਵੇ. ਸਮਾਨ ਚਿੰਤ ਵਾਲਾ. ਸਾਥੀ. “ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਜਾਜਨ ਸਖ.” (ਸਵੈਯੇ ਸੁਮਿਖਵਾਕ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਖੜ.

ਸਖਸ. ਅ. ਸਖਸ. ਸੰਗਤਾ—ਜੋਕ. ਆਦਮੀ. ਜਨ. ਪੁਰਖ। ੨ ਸਰੀਰ. ਭਦਨ. ਦੇਹ.

ਸਖਸੀ. ਅ. ਸਖਸੀ. ਵਿ—ਸਖਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. Personal. ਜ਼ਾਤੀ.

ਸਖਣਾ } ਵਿ—ਖਾਲੀ. ਕੀਟਰਾ ਸਹਿਰ. “ਬਿਚਰੁ ਸਖਣੀ ਆਹਾ.”
ਸਖਣੀ } (ਸੁਗੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਗਫ਼ਖਗਖ—ਸੰਖਨਖ. ਖਾਲੀ ਕੋਢੀ. ਡੁੰਡ ਕੋਢੀ.

ਸਖਰ. ਡਾ. ਵਿ—ਕਰਤਾ. ਕਰੋਚ। ੨ ਕਮੀਨਾ.

ਸਖਤਾ. ਸਖਤਤਾ. ਮਿਤ੍ਰਤਾ. “ਸੰ ਸਖਤਾ ਬਿਚਾਰ ਹੈ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਖਤੀ. ਡਾ. ਕਰੋਚਤਾ. ਨਰਮੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਵ. ਕਰਤਾਈ.

ਸਖਨਾ } ਦੇਖੋ, ਸਖਣਾ. “ਚੀਤੇ ਭਰੇ, ਭਰੇ ਸਖਨਾਵੈ.” (ਬਿਹਾ ਮ:
ਸਖਨੀ } ੯) ਖਾਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਖਲਨ. ਸੰ. ਸਕਲਨ (ਸਕਲ. ਧ—ਭਿਕਣਾ. ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਕੰਬਣਾ) ਸੰਗਤਾ—ਪਤਨ. ਗਿਰਾਉ। ੨ ਕੰਪ. ਕਾਂਧਾ। ੩ ਵੀਰਯ ਦਾ ਭਿਕਣਾ. ਵੀਰਯ ਨਿਕਲਨ ਵੇਲੇ ਬਰੀਰ ਕੰਧ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਗਤਾ ਹੈ.

ਸਖਲਿਤ. ਸੰ. ਸਕਲਿਤ. ਵਿ—ਭਿਗਿਆ। ੨ ਭੰਡਿਆ। ੩ ਵੀਰਯਪਤ ਹੋਇਆ.

ਸਖਾ. ਸੰ. ਸਮਾਨ ਹੋਵੇ ਕਥਨ ਜਿਸ ਦਾ. ਜੋ ਸਮਾਨ ਕਹਿਆ ਜਾਵੇ.

ਮਿਤ੍ਰ. ਦੇਸੁ. “ਸੰਗ ਸਖਾ ਸਭ ਤਜਿ ਗਏ.” (ਸ: ਮ: ੯)

ਸਖਾਇ } ਵਿ—ਸਖਤਤਾ ਵਾਲਾ. ਦੋਸਤੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ “ਰੁੱ
ਸਖਾਇਆ } ਰੁਰੁ ਬੰਧਪੁ ਮੇਰਾ ਸਖਾ ਸਖਾਇ.” (ਗੁਰੂ ਮ: ੪)
“ਕਾਲਤੁ ਮਾਤਾ ਤੇਰੇ ਹੋਹਿ ਨ ਅੰਤਿ ਸਖਾਇਆ.” (ਸੁੀ ਮ: ੧)

ਸਖਾਈ. ਵਿ—ਸਖਤਤਾ ਵਾਲਾ. ਸਹਾਈ. “ਜੇ ਨਾਮੁ ਸੁਨਾਵੈ ਸੇ ਮੇਰਾ ਮੀਤੁ ਸਖਾਈ.” (ਆਸਾ ਮ: ੪) “ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਸਾਥੁ ਅੰਤਿ ਹੋਈ ਸਖਾਈ.” (ਗੁਰੂ ਮ: ੩) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਮਿਤ੍ਰਤਾ. ਸਖਤਤਾ. ਦੇਸੁੀ. ਸਖਾਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸਖਤਤਾ. ਮਿਤ੍ਰਤਾ। ੨ ਵਿ—ਸਖਤਤਾ ਵਾਲਾ ਮਿਤ੍ਰ. “ਦੁਖ ਤੰਜਨ ਸੰਗਿ ਸਖਾਤਾ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਸਖਾਵਤ. ਅ. ਸੰਗਤਾ—ਉਦਾਰਤਾ. ਭੰਯਾਜੀ.

ਸਖੀ. ਸੰ. ਸਹੇਲੀ। ੨ ਅ. ਸਖੀ. ਵਿ—ਉਦਾਰ. ਸਖਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਭੰਯਾਜ.

ਸਖੀ ਸਰਵਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲਤਾਨ ਖ। ੨ ਜਿਨਾ ਅਤੇ ਭਸੀਲ ਭੇਰਾ ਭਾਈਖਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ. ਇਸ (“ਸਖੀਸਰਵਰ” ਪਿੰਡ) ਦੇ ਪੱਥੋਂ ਵੱਲ ਭਸਤੀ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆ “ਭਤਾਖਿਯ” ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਭਾਈਖਾਟ ਤੋਂ ਕਰੀਬਨ ਚਾਲੀ ਮੀਲ ਹੈ.

ਸਖੀਮੀ. ਦੇਖੋ, ਸਕੀਮੀ.

ਸਖੁਨ. ਡਾ. ਵਿ—ਵਰਨ. ਭਾਤ। ੨ ਕਵਿਤਾ. ਇਸ ਲਬਫ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਸੁਖਨ ਭੀ ਠੀਕ ਹੈ.

ਸਖੁਨਸੁਨਾਸ } ਡਾ. ਵਿ—ਭਾਤ ਸਮਰਣ ਵਾਲਾ. ਗਾਵੜ ਗਾਠਾ.
ਸਖੁਨਦੀ } ਡਾ. ਵਿ—ਭਾਤ ਸਮਰਣ ਵਾਲਾ. ਗਾਵੜ ਗਾਠਾ.

ਸਖੁਨ ਪਰਵਰ. ਡਾ. ਵਿ—ਭਦਨ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ.

ਸਖੇਨੀ. ਵਿ—ਸਖਤਤਾ ਵਾਲੀ. ਪਿਆਰੀ. “ਰਾਮ ਸਖਰੁ ਮੇਰੀ ਸਖੀ ਸਖੇਨੀ.” (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੱਖਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਖਣਾ.

ਸੱਖਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿੰਧੂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲਿਕਾਰਪੁਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ “ਜਾਧੋਲਾ” ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬਨਖੰਡੀ.

ਸੱਖਾ. ਦੇਖੋ, ਸਖੜ.

ਸੱਖੈ. ਦੇਖੋ, ਸਖੜ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੱਖਣਾ. “ਕਹੂੰ ਸਸਰੁ ਸੱਖੈ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਸਸਰੁ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ.

ਸਖੜ } ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਖਾ ਭਾਵ. ਮਿਤ੍ਰਤਾ. ਦੇਸੁੀ.
ਸਖੜਤਾ } ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਖਾ ਭਾਵ. ਮਿਤ੍ਰਤਾ. ਦੇਸੁੀ.

ਸਗ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ (ਨਾਲ) ਗ (ਜਾਣ ਵਾਲਾ). ਸਹਗਾਮੀ। ੨ ਡਾ. ਸੰਗਤਾ—ਕੁੱਤਾ. “ਸਗ ਨਾਨਕ ਦੋਸ਼ਾਨ ਮਸਤਾਨਾ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਨਾ) ੩ ਸੰਗ (ਸੰਗਾ) ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਸਗ ਲਬਫ ਆਇਆ ਹੈ, ਯਕਾ—“ਪਾਣੀ ਦੇਖਿ ਸਗਾਈ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਝ) ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਗਏ (ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ) ਹਨ.

ਇਹ ਸ਼ੁੱਧ ਲਬਫ “ਜਾਧੋਲਾ” ਹੈ.

ਸਗਰ. ਵਿ—ਗਣ ਸਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਗਣ। ੨ ਪਿੰਗਲ ਅਨੁਸਾਰ
ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਗਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ. ਦੋ ਲਘੁ ਅਤੇ ਅੰਤ ਰੂਪ
੪੬, ਦੇਖੋ, ਗਣ ੨। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਗਰ

ਸਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸਗਰ। ੨ ਸੁਭ ਸਗਰ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਖੀ ਹੋਈ
ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਾਹੇ ਦੀ ਚਿੰਨੀ. "ਸਗਰ ਨਿਖਿਆ ਧੁਰਧੁ ਆਇਆ." (ਰਾਮ ਮ: ੫ ਬੰਨੇ) ਭਾਵ—ਮੋਤ ਦਾ ਵੇਲਾ.

ਸਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸਗਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਗਰ। ੩ ਸੰਗਤ—ਸਾਹਿਬ
ਗੁਣ. ਸੁਭ ਗੁਣ. "ਸਭੇ ਸਗਰ ਗੁਣ ਹੀ ਧਰ ਹੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
ਸਗਰ. ਸਗੋਂ, ਬਲਕਿ, ਦੇਖੋ, ਸਗਰ.

ਸਗਰ, ਸੰ. ਸਮਗ੍ਰ, ਵਿ—ਸਕਲ, ਸਕਲ, ਸਾਰ, ਸਭ, ਤਮਾਮ.
"ਅਨ ਉਪਾਧ ਸਗਰ ਕੀਏ." (ਮਲਾ ਮ: ੫ ਪਤਾਲ) ੨ ਸੰਗਤ—
ਰਜਾ ਬਾਹੂ (ਅਥਵਾ ਅਸਿਤ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਅਯੋਧਯਾ ਦਾ ਸੁਕਜਵੰਸ਼ੀ
ਰਾਜਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਾ ਮਹਾਭਾਰਤ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਾਲ
ਨਿਖੀ ਹੈ. ਸਗਰ ਦੇ ਪਿਤਾ (ਬਾਹੂ) ਨੂੰ ਹੈਹਯਾਂ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ
ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਬਾਹੂ ਭਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ
ਸਮੇਤ ਜਾ ਰਿਹਾ. ਸਗਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਓਦੋਂ ਗਰਭਵਤੀ ਸੀ. ਇੱਕ
ਸੈਂਕਣ ਨੇ ਸਾਡਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ
ਉਸ ਦਾ ਗਰਭ ਰੁਕ ਗਿਆ. ਇਸ ਕਾਰਣ ਸਗਰ ਸੰਤ ਵਰ੍ਹੇ ਮਾਤਾ
ਦੇ ਉਦਰ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਬਾਹੂ ਮਰ ਗਿਆ.
ਗਰਭਵਤੀ ਚਾਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਸਤਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ
ਔਰਵ ਰਿਖੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਉਦਰ
ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪੁਤਾਪੀ ਬਾਲਕ ਜਨਮ ਲਵੇਗਾ, ਜਦ ਇਹ ਬਾਲਕ
ਜਨਮਿਆ ਤਾਂ ਰਿਖੀ ਨੇ ਨਾਉਂ ਸਗਰ (ਸ—ਸਹਿਰ, ਗਰ—ਗਹਿਰ)
ਬੱਧਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਂਕਣ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਭੀ ਨਾਲ ਹੀ
ਗਰਭੋਂ ਬਾਹਰ ਆਈ ਸੀ.

ਜਦ ਸਗਰ ਨੇ ਜਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣੀ ਤਾਂ
ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹੈਹਯਾਂ ਅਤੇ ਹੈਰ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ
ਖਾਲੀ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਾਜ ਵਾਪਸ
ਲਵਾਂਗਾ. ਔਰਵ ਰਿਖੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਅਗਨਿ ਅਸਤ੍ਰ ਲੈ ਕੇ ਸਭ
ਹੈਹਯਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ, ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਾਂਭ ਲਿਆ.
ਸਗਰ ਨੇ ਸ਼ਕ, ਯਵਨ, ਕਾਂਬੋਜ, ਪਾਚਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹਲਦ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ
ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਵਸਿਸ੍ਠ ਰਿਖੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਪੁਰ ਉਸ ਨੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਰਤ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਯਵਨ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਸਿਰ
ਮੁਨਾ ਲੈਣ, ਸ਼ਕ ਉੱਪਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਆਪਾ ਮੁਨਾਉਣ, ਪਾਚਦ ਨਾਂਧੇ
ਕੇਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹਲਦ ਨੰਮੀਆਂ ਦਾਤ੍ਰੀਆਂ ਰੱਖਣ.

ਸਗਰ ਨੇ ਦੋ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਤਾਂ ਕਲਸਧ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੁਮਤਿ
ਨਾਲ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਰਾਜਾ ਵਿਦਰਭ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਕੋਸ਼ਿਨੀ ਨਾਲ, ਪਰ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੁਤ੍ਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਔਰਵ ਰਿਖੀ ਦੀ ਚਿੰਟ
ਲਈ. ਔਰਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਵੇਗਾ
ਪਰ ਦੂਸਰੀ ਦੇ ਘਰ ੬੦੦੦੦ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਣਗੇ. ਕੋਸ਼ਿਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਮੇਰੇ ਘਰ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਹੋਵੇ. ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ ਅਸਮੰਜਸ
ਹੋਇਆ ਅਰ ਸੁਮਤਿ ਦੇ ੬੦੦੦੦ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ. ਅਸਮੰਜਸ ਵਡਾ
ਕੁਕਰਮੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਸਗਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਨਾ ਦਿੱਤਾ ਬਾਕੀ
ਸੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਭੀ ਐਸਾ ਉਪਦ੍ਰਵ ਮਚਾਇਆ ਕਿ ਦੋ
ਵਤਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਪਿਲ ਰਿਖੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਪਾਸ ਸ਼ਕਾਇਤ
ਕੀਤੀ. ਸਗਰ ਨੇ ਅਸੁਮੇਧ ਯੱਗ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ
ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ੬੦੦੦੦ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀ ਸਨ, ਪਰ ਤਦ ਭੀ ਇੰਦ੍ਰ
ਕਰਕੇ ਘੋੜਾ ਪਾਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ. ਸਗਰ ਨੇ ਆਪਣੇ
ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਘੋੜਾ ਲੱਭਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਤਾਲ ਤਕ
ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਸੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਕੇ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਘੋੜਾ
ਤਾਂ ਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਕਪਿਲ ਰਿਖੀ ਸਮਾਧੀ
ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ. ਇਹ ਸਮਝਕੇ ਕਿ ਘੋੜੇ ਦਾ ਚੋਰ ਇਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਕਪਿਲ ਨੂੰ ਭੈ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ. ਕ੍ਰਮੇ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਰਿਖੀ ਨੇ
ਜਦ ਸਗਰ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ, ਤਾਂ ਰਿਖੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੱਗ
ਪ੍ਰਭਟ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭਸਮ ਹੋ ਗਏ.

ਜਦ ਘੋੜਾ ਚਿਰ ਤੀਕ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਇਆ ਤਦ ਸਗਰ ਨੇ
ਆਪਣਾ ਪੋਰਾ ਅੰਸ਼ੁਮਨ ਰਜਾਸ਼ ਲਈ ਭੇਜਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ
ਚਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਥੀਆਂ ਕਪਿਲ ਦੇ ਅਸੁਮ ਪਾਸ ਢੇਰੀ ਹੋਈਆਂ
ਦੇਖੀਆਂ. ਅੰਸ਼ੁਮਨ ਨੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਕਪਿਲ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚਕਲੇਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ. ਕਪਿਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ
ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਪੋਤ੍ਰਾ ਗੰਗਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਤੇ ਲਿਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਭਤਿ ਹੋਵੇਗੀ.

ਅੰਸ਼ੁਮਨ ਘੋੜਾ ਲੈ ਕੇ ਸਗਰ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਯਕਤ
ਸੰਪੂਰਣ ਹੋਇਆ. ਉਸ ਵਡੇ ਖਾਤ (ਭਰਤ) ਦਾ, ਜੇਹਤਾ ਕਿ
੬੦੦੦੦ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਖੋਟਿਆ ਸੀ, ਨਾਉਂ ਸਾਗਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ. ਜੋ
ਹੁਣ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ.

ਅੰਸ਼ੁਮਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦਿਲੀਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭਗੀਰਥ
ਹੋਇਆ. ਭਗੀਰਥ ਦੇ ਪੁੱਠ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਗੰਗਾ ਸੁਚਕਲੇਕ ਤੋਂ
ਉਤਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਨ ਨਾਲ ਸਗਰ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਭਸਮ ਤਰ ਹੋਈ
ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਮੁਕ੍ਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ. ਸਗਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਗੰਗਾ ਦਾ
ਨਾਉਂ ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਭਗੀਰਥ ਕਰਕੇ ਭਾਗੀਰਥੀ ਹੋਇਆ.

ਹਰਿਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹੀ ਅਚੰਡੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਿਖੀ ਹੈ ਕਿ
ਸਗਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਮਤਿ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤ੍ਰਿਯਾ ਜੰਮਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ
੬੦੦੦੦ ਬੀਜ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਗਰ ਨੇ ਘੀ ਦੇ ਭਾਡਿਆਂ ਵਿੱਚ
ਅੱਭ ਅੱਭ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ੧੦ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ
ਬਾਲਕ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਦੌੜਨ ਤੱਝਣ ਲੱਗ ਪਏ. "ਨਹਿ ਸਗਰ
ਬੀਰ, ਚਿਰ ਹੈ ਅਧੀਰ." (ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ)

ਸਗਰਵਾ. ਵਿ—ਸਕਲ, ਸਭ, ਤਮਾਮ, ਸਾਰਾ। ੨ ਗੋਰਵ ਸਹਿਤ.
'ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੁਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੱਥੀਆਂ ਪਉਣ ਦੀ ਚੀਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਇਹੀ ਕਥਾ
■

ਦੇਖੋ, ਸਗਾਰਵਾ.

ਸਗਾਰਾ. ਸੰ. ਸਮਗ੍ਰ. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਤਮਾਮ. ਸਕਲ. ਕੁੱਲ. ਦੇਖੋ, ਸਗਰਿ. "ਅਲਪਕੋ ਧਨ ਸਗਰਾ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਗਰਾਇਆ. ਵਿ—ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਵਾਲਾ. ਕੁੱਲੀਆਂ. ੨ ਗਰ (ਜਹਿਰ) ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਵਿਸਮਯ. ੩ ਸੰਗਤਾ—ਸਕਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਸਾਗਰ. "ਪਾਵਕ ਸਗਰਾਇਆ." (ਸੁਹੀ ਪਤਤਾਲ ਮ: ੫) ਅਗਨਿ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ.

ਸਗਰੀ } ਵਿ—ਸਮਗ੍ਰ. ਸਾਰੀ. ਸਾਰੇ. ਸਕਲ. "ਸਗਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਦਿਖਾਏ
ਸਗਰੇ } ਅਚੰਭਵ." (ਚੋਪਈ) "ਸਗਰੇ ਧਨ ਸਿਉ ਲਾਭੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੯)

ਸਗਲ. ਵਿ—ਸਕਲ. ਸਭ. ਤਮਾਮ. "ਸਗਲ ਨਾਮ ਨਿਧਾਨ ਤਿਨ ਪਾਇਆ." (ਮਾਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਸਗਲ ਨਿਧਾਨ ਨਾਮ ਤਿਨ ਪਾਇਆ. ੨ ਅ ਸਗਲ. ਸੰਗਤਾ—ਕੰਮ. ਕਿਰਤ. ੩ ਅ ਸਗਲ. ਬਦਇਮਾਨ. ਪਾਪਰ.

ਸਗਲ ਸਮੂਹ. ਸਕਲ ਸੰਵਰੂਹ. ਸਾਰੇ ਟੋਲੇ. ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ. "ਸਗਲ ਸਮੂਹ ਲੈ ਉਧਰੇ ਨਾਨਕ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਸਗਲਪਰਾਧ. ਸਕਲ-ਅਪਰਾਧ "ਸਗਲਪਰਾਧ ਦੇਹਿ ਲੋਚੋਨੀ." (ਭੋਰ ਮ: ੫)

ਸਗਲਭਰੀ. ਵਿ—ਸਭ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਭ ਨੂੰ ਪੋਸਣ (ਪਾਲਨ) ਵਾਲਾ. ੨ ਸਾਰੇ ਪਰਿਪੂਰਣ. "ਉਨ ਨ ਕਾਹੂ ਸਗਲਭਰੀ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸਗਲਾਣਾ. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਸਭ. ਤਮਾਮ. "ਸੰਸਾਰ ਸਗਲਾਣਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੨ ਸਭ ਦਾ.

ਸਗਵਾ } ਵਜ—ਸਕੋ. ਭਲਕਿ. "ਸਕਵਾ ਭੀ ਆਪ ਲਖਾਹਿ."
ਸਗਵੀ } (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਬਿਲਾ) "ਭਖਿ ਨ ਭੈ ਸਗਵੀ ਮਲ ਲਾਏ."
(ਮ: ੪ ਵਾਰ ਮਾਭ) ੨ ਪੇਟੇ, ਟਿੰਨਬਿੰਨ. ਹੁਬਹੂ.

ਸਗਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਾ. ੨ ਸ—ਗੋਰੂ. ਸਗੋਰੂ. ਉਸੇ ਗੋਰ ਦਾ ੩ ਸਹ—ਗਾਮੀ. ਸਾਥ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਭਾਵ—ਸਦਾ ਸੰਗੀ. "ਮਾਯਾ ਸਗੀ ਨ ਮਨ ਸਗਾ, ਸਗਾ ਨ ਯਹ ਸੰਸਾਰ." ਪਰਸੁਰਾਮ ਦਾ ਜੀਵ ਕੋ ਸਗਾ ਸੁ ਸਿਰਜਨਹਾਰ.

ਸਗਾਈ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਕੀਯਤਾ. ਰਿਸ਼ਤਾ. ਸੰਬੰਧ. ੨ ਮੰਗਣੀ. ਨਿਸ਼ਚਤ. ਸਗਾਹੀ. ਸੰਕਾਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਗ ੩.

ਸਗਾਡ. ਭਾ ਸੰਗਤਾ—ਦਰਜ. ਤੇਰ. ਸੁਰਾਖ. ਛਿਦ੍ਰ. ਮੋਰੀ.

ਸਗਾਰਵਾ. ਵਿ—ਨਾਲਗੋਰਵਤਾ ਦੇ. ਸਗੋਰਵ. ਵਜਨਦਾਰ. ਪ੍ਰਤਿਸ੍ਠਾ ਸਹਿਤ. "ਮਨੁ ਤਨੁ ਤਾਮਿ ਸਗਾਰਵਾ ਜਾ ਦੇਖਾ ਹਰਿ ਨੈਣੇ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਾਨ) ਤਦੇ ਹੀ ਸਗੋਰਵ ਹੈ, ਜਾਂ ਹਰਿ ਦੇਖਾਂ.

ਸਗੀ. ਸਗਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ. ਸਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸਗਾ ੨ ਅਤੇ ਸਗਾ ੨. ਸਗੀਯਤਾ. ਸਗਾਪਨ. ਸੁਕੀਯਤਾ. "ਤੋ ਸਗੀਯਤਾ ਕਹਾਂ ਤੁਮਚੀ?" (ਗੁਪਤੁ)

ਸਗੀਰ. ਅ ਸਗੀਰ. ਵਿ—ਫੋਟਾ. ਕਮ. ਨਰੂਨ. ਨਿੱਕਾ.

੨ ਅਦਨਾ. ਘਟੀਆ.

ਸਗੁਣ } ਵਿ—ਗੁਣ ਸਹਿਤ. ਵਿਦਤਾ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਵਾਲਾ. ੨ ਭੋਰੀ
ਸਗੁਨ } ਸਹਿਤ. ੩ ਚਿੱਲੇ ਸਹਿਤ. ੪ ਸਤ ਰਜ ਤਮ ਸਹਿਤ. ੫ ਦੇਖੋ, ਸਗੁਨ ਅਤੇ ਸਗਨ. "ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ ਜਿਸੁ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ. ਜਦ ਅਪਸਗੁਨ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸਗੁਨ ਬਣਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਚੰਗਾ ਸਗੁਨ. ਦੇਖੋ, ਸਗੁਨ ੫.

ਸਗੁਣਤਨ } ਦੇਖੋ, ਬਿਗੁਣਤਨ ਅਤੇ ਬਿਗੁਣਤਨ.
ਸਗੁਣਤਾ }

ਸਗੁਆ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਸਾ. ਨਾਭਾ. ੨ ਪੰਘੂਤਾ. ਪੀੜਾ. "ਸਗੁਆ ਕੈ ਯਾਥੇ ਪਹਿਚਾਨਹੁ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨੮)

ਸਗੁਨ. ਭਾ ਸਗੁਨ (ਸਗਨ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਸਗੁਣਾ. ਭਾ ਸਗੁਣਹ ਸੰਗਤਾ—ਕਲੀ. ਭੋਡੀ. ਅਣਖਿਤਿਆ ਫੁੱਲ. ੨ ਕਿਸਲਕ. ਨਵਾਂ ਪੱਤਾ.

ਸਗੁਰ } ਵਿ—ਗੁਰੂਤਾ ਸਹਿਤ. ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਗੁਪਤ.
ਸਗੁਰਉ } ਗੁੰਝਾ. ੨ ਪੁਰਾਣ (ਗੁਰੂਪਨ) ਸਹਿਤ. ਗਾਧਾ. "ਲਾਲ
ਸਗੁਰਾ } ਸਗੁਰੇ." (ਪੁਰਾ ਮ: ੧)

ਸਗੁਤੀ

ਸਗੋ. ਵਜ—ਪ੍ਰਤਰੂਤ. ਭਲਕਿ. ਹੱਥੋਂ. ਦੇਖੋ, ਸਕਵਾ.

ਸਗੋਈ. ਵਿ—ਗੋਪਨ (ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਧ੍ਰਿਯਾ) ਸਹਿਤ. ੨ ਸੁ—ਭੋਈ. ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤ. "ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਰੱਖ ਸਗੋਈ." (ਭਾਭ) ਧਾਵਤ ਮਨ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਭਰਿਓ.

ਸਗੋਤੀ } ਉਸੇ ਕੁਨ ਅਤੇ ਵੰਸ਼ ਦਾ.
ਸਗੋਤੁ }

ਸਗੋਨੀ. ਵਿ—ਸੁਗੁਣ ਵਾਲੀ. ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਅਸਥਿਰ ਚੀਤ ਸਮਾਧਿ ਸਗੋਨੀ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸਗੋਤੀ. ਪ੍ਰਾ—ਸੰਗਤਾ—ਮਾਸ. "ਰੁਧਿਰ ਮੰਜਨੀ ਫਜੰਜਨੀ ਹੈ ਸਗੋਤੀ." (ਟੰਕੇ) ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ. ੨ ਨਾਵਣ. ਤਰਕਾਰੀ.

ਸਗੋਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਦਾ ਸ਼ਿੰਧ.

ਸਗੀਧ. ਵਿ—ਗੰਧ (ਬੂ) ਸਹਿਤ.

ਸੰਗਚੰਤਾ. ਸਕਾ (ਸੁਕੀਯ) ਅਤੇ ਰਨੁ (ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ).

ਸੰਘਟ. ਦੇਖੋ, ਸੰਘੋਟ. ੨ ਅਨਘਟ ਸਹਿਤ.

ਸੰਘਨ. ਵਿ—ਸੰਘਟਾ. ਗਾਧਾ. ਦੇਖੋ, ਘਨ ੧੧. "ਅਹੰਭੁਧਿ ਬਹੁ ਸੰਘਨ ਮਾਇਆ." (ਗੁਜ ਮ: ੫) ੨ ਘਨ (ਭਾਜਾ) ਸਹਿਤ. "ਹੈ ਕੈ ਬਾਹਨ ਸੰਘਨ ਘਨ." (ਸ. ਕਬੀਰ). ਦੇਖੋ, ਘਨ ੨. ੩ ਭੰਦਲ ਸਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਘਨ ੨.

ਸੰਘਰਣ } ਹਿ—ਸੰਹਾਰ ਕਰਨਾ. ਸੰਖਾਰਨਾ. ਬਿਨਾਸ ਕਰਨਾ.
ਸੰਘਰਨ } "ਅਸੁਰਸੰਘਰਣ ਰਾਮ ਰਮਾਰਾ." (ਮਾਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

"ਇਕ ਇੰਦ੍ਰੀ ਪਕਰਿ ਸੰਘਰੇ." (ਨਟ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਜਮਾ

ਕਰਨਾ, ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ, “ਅਘਾਟੇ ਸੁਖ ਸਥਾਈ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫).
ਸਥਾਈ, ਦੇਖੋ, ਸਥਾਯਨ.

ਸਚ, ਸੰ. ਸੰਧ. ਧਾ—ਗਿੱਲਾ ਕਰਨਾ, ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ, ਪੂਰਾ ਸਮਝਣਾ.
ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਣਾ। ੨ ਵਿ—ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਕੜਾ—ਸਤੜ.
ਸੰਚ. “ਸਚ ਬਿਨੁ ਸਾਖੀ ਮੂਲੇ ਨ ਭਾਕੀ.” (ਸਵਾ ਮ: ੧)
੪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਸਤੜਰੂਪ. “ਸਚ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਾਨਕ ਆਖੈ.” (ਤਿਲੰ
ਮ: ੧) ੫ ਆਨੰਦ. “ਤਤਹਿ ਤਤੁ ਮਿਲਿਆ ਸਚ ਪਾਵਾ.” (ਗੁਰੂ
ਬਾਣਨ ਕਬੀਰ)। ੬ ਦੇਖੋ, ਸਚੁ ਅਤੇ ਸੱਚ। ੭ ਭਿੰਡ, ਸੰਕੜਾ—
ਭੇੜ, ਚੁਨ, ਵੰਸ਼.

ਸਚਉ, ਦੇਖੋ, ਸੱਚ ਅਤੇ ਸਚਉ.

ਸਚ ਸਾਖੀ, ਸੱਚਾ ਕਵਾਹ। ੨ ਸੱਚੀ ਕਵਾਹੀ। ੩ ਸੱਚੀ ਕਵਾ.
ਸਚ ਸੋਹਿਲਾ, ਸੱਚਾ ਗੀਤ, ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਾਲਾ ਫੁੱਦ.
ਸਚਖੰਡ, ਸਤੜ ਲੋਕ। ੨ ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ, ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ) ਪਦ।
੩ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਮੰਡਲ.

ਸਚਖੰਡਿ, ਸੱਚਖੰਡ ਵਿੱਚ. “ਸਚਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ.” (ਜਪੁ)
ਸਚਘਰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ। ੨ ਸਤਸੰਗ। ੩ ਪਰਮਪਦ, ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ
।

ਸਚਘਰਿ, ਸਤਸੰਗ ਵਿੱਚ. “ਸਚਘਰਿ ਬੈਸਿ ਰਹੇ ਕੁਣ ਭਾਏ.”
(ਮਾਰ ਮ: ੫)

ਸਚਘਰੁ, ਦੇਖੋ, ਸਚ ਘਰ. “ਸਚ ਘਰੁ ਲੋਹੁ ਬਤਾਇ.” (ਪ੍ਰਭਾ
ਮ: ੧)

ਸਚਦਾਨੰਦ, ਦੇਖੋ, ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ.

ਸਚਨ, ਸੰ. ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਨਾ। ੩ ਸੰ.
ਸੰਚਯਨ, ਜਮਾ ਕਰਨਾ. “ਸਾਧੁ ਮਤਿ ਨੰਮੁਤਾ ਸਚਨ ਕਉ.” (ਭਾਉ
ਕ) ੪ ਚਿਣਨਾ, ਉਸਾਰਨਾ. “ਨਵ ਖੰਡ ਸਚਿਓ.” (ਅਕਾਲ)

ਸਚਪੀਰ, ਸੱਚਾ ਪੀਰ, ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ.

ਸਚ ਭਾਉ, ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ, ਸਤੜ ਭੁੱਧਾ.

ਸਚ ਮਹਿਲ, ਪਰਮ ਪਦ, ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ। ੨ ਸਤਸੰਗ.

ਸਚਮਨ } ਵਿ—ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਤੜ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਮਨੀਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ
ਸਚਮਨਾ } ਅੰਤਰਘਰਣ ਵਾਲਾ. “ਮੇਲ ਨਾਹੀ ਸਚਮਨੇ.” (ਧਨਾ
ਭੰਡ ਮ: ੧)

ਸਚਮੁਖ, ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਠੀਕ ਠੀਕ, ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ, ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ.
ਦਰ ਅਸਨ.

ਸਚਰ, ਵਿ—ਚੇਤਨਾ ਸਹਿਤ, ਚਲਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਕੜਾ—ਸੰਚਾਰ.
ਪੁਰੇਸ਼. “ਭਾਇ ਮਿਲੈ ਸਚੁ ਸਾਚੇ ਸਚਰੇ.” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਚਵ, ਦੇਖੋ, ਸਚਿਵ.

ਸਚਤਾ, ਵਿ—ਸਤੜਤਾ ਵਾਲਾ, ਸੱਚਾ. “ਭੋਲਾਈ ਸੇਵੀ ਸਚਤਾ.”
(ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)

ਸਚਤਾਉ, ਵਿ—ਸਤੜਤਾ ਵਾਲਾ, ਸੱਚਾ। ੨ ਪੰਕਾ, ਪਾਇਦਾਰ.
“ਸਿਉ ਚੰਗ ਮਸੀਨ ਸਚਤਾਉ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ੩ ਚਤਾਉ

(ਉਂਨਤੀ) ਸਹਿਤ.

ਸਚਾ, ਵਿ—ਸਤੜਵਾਦੀ, ਸੱਚਾ. “ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ, ਸਾਚੀ ਜਿਸੁ
ਭਾਣੀ.” (ਸੋਭ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਅਨਿਤੜਤਾ ਰਹਿਤ. “ਸਚਾ ਤੇਰਾ
ਅਮਰੁ, ਸਚਾ ਦੀਬਾਣੁ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਸੰਕੜਾ—ਸਤੜਰੂਪ
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਕਰਤਾਰ. “ਸਚਾ ਸੇਵੀ, ਸਚੁ ਸਾਲਾਹੀ.” (ਮਾਰ ਅ:
ਮ: ੩) ੪ ਸੱਚਾ, ਕਾਲਬੁਦ. “ਅੰਧਾ ਸਚਾ ਅੰਧੀ ਸਟ.” (ਗੁਰੂ
ਮ: ੧) ੫ ਸੁਚਿ, ਪਵਿਤ੍ਰ. “ਸਚਾ ਚਉਕਾ, ਸੁਚਤਿ ਕੀ ਕਵਾ.”
(ਮਾਰੁ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) ੬ ਸੰ. ਸਚੀ, ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨੇਤਾ, ਪਾਸ
ਮੋਹਦ.

ਸਚਾਈ, ਸੰਕੜਾ—ਸਤੜਤਾ, ਸੱਚਾਪਨ.

ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ, ਸੰਕੜਾ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ. “ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ,
ਸਚੀ ਭਾਣੀ.” (ਸੁਹੀ ਭੰਡ ਮ: ੩)

ਸਚਾ ਸਬਦ, ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼, ਗੁਰੁਵਾਕਤ.

ਸਚਾਵਾ } ਵਿ—ਸਤੜਤਾ ਵਾਲਾ, ਸੱਚਾ ਸੱਚੀ. “ਏਹੁ ਸਚਾਵਾ ਸਾਸ.”

ਸਚਾਈ } (ਸ. ਭਰੀਦ)

ਸਚਿ, ਦੇਖੋ, ਸਚੀ। ੨ ਸਤੜ ਮੇ. ਸੱਚ ਵਿੱਚ. “ਸਚਿ ਰਹਹੁ ਸਦਾ
ਸਹਰੁ ਸੁਖ ਉਪਾਈ.” (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੱਚ ਨੂੰ. “ਸਚਿ ਮੈਲੁ
ਨ ਲਾਗੈ ਕੁਮ ਭਉ ਭਾਗੈ.” (ਬਿਲਾ ਬਿਤੀ ਮ: ੧) ੪ ਸੱਚ (ਸਤੜ)
ਦਾ. “ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੂੜ ਵਰਤਿਆ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੫ ਸਤੜ
ਦੁਆ. ਸੱਚ ਕਰਕੇ. “ਸਚਿ ਸਚੁ ਜਾਣੀਐ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)
ਸਚਿਆਚ, ਸਤੜਵਰ੍ਹਾ. ਸੱਚ ਭੋਲਣ ਵਾਲਾ. ਸਤੜ ਦੇ ਧਾਰਣ
ਵਾਲਾ, ਸੱਚਾ. “ਸਚਿਆਚ ਸਿਖ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ.” (ਮ: ੪
ਵਾਰ ਗੁਰੂ ੧).

ਸਚਿਆਈ, ਸਚਿਆਈ, ਸਚਿਆਰਾਂ ਨੇ. “ਸਚਿਆਈ ਸਚੁ
ਸੱਚਿਆ.” (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸਚਿ ਸੰਜਮਿ, ਸੱਚ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਵਿੱਚ। ੨ ਸਤੜ ਅਤੇ ਸੰਜਮ
ਕਰਕੇ. “ਸਚਿ ਸੰਜਮਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਿਰਮਲ.” (ਸੁਹੀ ਭੰਡ ਮ: ੩)

ਸਚਿਰ, ਵਿ—ਚਿੰਤਾ ਸਹਿਤ, ਫਿਕਰਮੰਦ.

ਸਚਿਵ, ਸੰ. ਸੰਕੜਾ—ਨੇਤਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਨਿਕਟਵਰਤੀ। ੨ ਮੰਤ੍ਰੀ.
ਵਜੀਹ। ੩ ਵਿ—ਸਹਾਇਕ, ਇਮਦਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਚੀ, ਸਤੜਤਾ ਵਾਲੀ, ਸੱਚੀ. “ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਚੇ ਪਾਤਸਾਹ!”
(ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸੰ. ਸਚੀ, ਸੰਕੜਾ—ਤਾਕਤ, ਸ਼ਕਤਿ. ੩ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ
ਭਾਣੀ. “ਮਾਨੋ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠੀ ਸਚੀ ਹੈ.” (ਚੰਡੀ ੧) ੪ ਗੁੱਧਿ.

।

ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ, ਭਾਵ—ਸਤੜਗਤਿ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਬਦੁ ੨ ਅਤੇ
ਟਕਸਾਲ.

ਸਚੀ ਦਾਤੀ, ਵਿ—ਕਲੰਕ ਰਹਿਤ ਦਾਤ੍ਰੀ, ਭਾਵ—ਨਿਰਵਿਕਾਰ
ਚਿੰਦਗੀ। ੨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠਾਈ ਦੇਹ. “ਸੇ ਦਾਤੀਆ ਸਚੀਆ ਸਿ ਗੁਰਚਰਨੀ
ਲਗੀਨਿ.” (ਸਵਾ ਮ: ੩) ੩ ਦੇਖੋ, ਫੇਰੂ ੩.

ਸਚੀਨਾਥ, ਸੰਕੜਾ—ਸਚੀ ਦਾ ਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰ.

ਸਚੀਪਤ } ਸੱਚੀ ਪੁਤ੍ਰਿਯਾ. ਸੱਚਾ ਮਾਨ. "ਮੰਨੇ ਨਾਮੁ ਸਚੀ ਪਤਿ
ਸਚੀਪਤਿ } ਪੂਜਾ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸਚੀ ਦਾ ਸੁਆਮੀ
ਇੰਦੁ. "ਬ੍ਰਹਮ ਅਰੇਸੁਰ ਬਿਸਨੁ ਸਚੀ ਪਤਿ ਅੰਤ ਫਸੇ ਯਾਦਾਸਿ
ਪਰੈਗੇ." (ਅਕਾਲ)

ਸਚੀਪਤਿਸਟੀਇਸਟੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. (ਸਨਾਮ) ਸਚੀ
ਦਾ ਪਤਿ ਇੰਦੁ. ਉਸ ਦਾ ਈਸ ਕਸਤੂਰ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਉਸ
ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਰਾਜਾ. ਉਸ ਦੀ ਸੈਨਾ.

ਸਚੀ ਪਾਲ. ਸੱਚੀ ਚਿਟ. ਸੱਚੀ ਪਨਾਹ. ੨ ਸਚੀ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ. ਸਚੀ ਦਾ ਭਰਤਾ ਇੰਦੁ.

ਸਚੀ ਬਾਣੀ. ਵਿ—ਸਤ੍ਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ. ੨ ਅਸਤ੍ਰਜ
ਗਹਿਤ ਸਤ੍ਰਜ ਰੂਪ ਬਾਣੀ. ੩ ਸੰਗਤਾ—ਗੁਰੁਬਾਣੀ. "ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ
ਪਿਆਰਿਓ ! ਗਾਵਹੁ ਸਚੀਬਾਣੀ." (ਅਨੰਦੁ)

ਸਚੀ ਬੇੜੀ. ਸੰਗਤਾ—ਗੁਰੁਸਿੱਖੀ. ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਦੀ ਸਿਖਤਾ. "ਨਾਨਕ ਸਚੀ ਬੇੜੀ ਚਾੜਿ ਜੀਉ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫
ਪੈਪਾਣਿ)

ਸਚੀਰਾਸ } ਸੰਗਤਾ—ਨਾ ਬਿਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪੁੰਜੀ. ਸੁਭਕੁਣ।
ਸਚੀਰਾਸਿ } ੨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਾਚੀਰਾਸਿ.

ਸਚੁ. ਦੇਖੋ, ਸਚ. ਸੰਗਤਾ—ਸਤ੍ਰਜ. ਭੂਨ ਦਾ ਅਭਾਵ. "ਸਚੁ ਤਪਰ
ਜਾਣੀਐ. ਜਾ ਰਿਦੈ ਸਚਾ ਹੋਇ" (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਆਨੰਦ. "ਸਚੁ
ਮਿਲੈ ਸਚੁ ਕ੍ਰਿਪਾਸੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਜਿਹ ਪੁਸਾਇ ਸਚੁ ਹੋਇ."
(ਨਾਮੁ) ੩ ਸਤ੍ਰਜਰੂਪ ਕਰਤਾਰ. "ਆਇ ਸਚੁ ਚੁਕਾਇ ਸਚੁ."
(ਜਪੁ) ੪ ਵਿ—ਗੁਰਿ. ਪਵਿਤ੍ਰ. "ਮਨ ਮਾਜੈ ਸਚੁ ਸੇਈ." (ਧਨਾ
ਭੰਡ ਮ: ੧) ੫ ਦੇਖੋ, ਸੱਚ.

ਸਚੁਸਚਾ. ਵਿ—ਅਤ੍ਰਜੰਤ ਸੱਚਾ. ਪੂਰਣ ਸਤ੍ਰਜਰੂਪ. "ਸਚੁਸਚਾ ਹਰਿ
ਚਖਵਾਲੇ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਉ ੧) ੨ ਸਤ੍ਰਜ ਪੁਤ੍ਰਿਯਾ ਅਤੇ
ਸਤ੍ਰਜਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰੋਮਣਿ. "ਸਚੁਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਮਰ ਹੈ."
(ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸਚੁਧਰਮਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸਤ੍ਰਜਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਗੁਰਸਿੱਖ।
੨ ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਸਚੁ ਨਿਆਈ. ਵਿ—ਸੱਚਾ ਨਿਆਉਂ (ਨਜਾਯ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
"ਭਖਤਿ ਫਹੈ ਸਚੁਨਿਆਈ." (ਮਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ,
ਜੋ ਬਿਨਾ ਪੰਥ ਪਾਤ ਦੇ ਨਿਆਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਚੇਤ. ਸੰ. ਚਾਏਤਸੁ. ਵਿ—ਚੇਤਨਤਾ ਸਹਿਤ. ਸਾਵਧਾਨ।
੨ ਇਕਮਨ. ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮਨ ਲਾਇਆ ਹੈ.

ਸਚੇਸਚ } ਵਿ—ਕੇਵਲ ਸਤ੍ਰਜ. ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ. "ਸਚੇਸਚ ਵਖਾਣੈ
ਸਚੇਸਚੁ } ਕੋਇ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) "ਓਏ ਸਚੇ ਹੀ ਸਚੁ
ਨਿਬੜੈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੱਚ. ਸਤ੍ਰਜ. ਮਿਥਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ੨ ਰਾਸ਼ੀ. ਸਚਾਈ। ੩ ਸਤ—ਚ.
ਸਤ੍ਰਜ—ਅਤੇ.

ਸੱਚਖੰਡ. ਦੇਖੋ, ਸਚਖੰਡ.

ਸੱਚਨ ਸੱਚ. ਦੇਖੋ, ਸਚੇਸਚਾ ੨ ਮੰਦਰ ਨਾਮੇ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ
ਲਹੌਰ, ਤਸੀਲ ਬਰਕਪੁਰ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ. ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਹਰ ਵੇਲੇ "ਸੱਚਨ
ਸੱਚ" ਬਬਦ ਕਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਦੇਹੋ ਨਾਉਂ
ਪੁਸਿੰਧ ਹੋ ਗਿਆ. ਹਰੀਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਇੱਕ ਪਾਕਲ ਰਾਣੀ ਨੂੰ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਅਰੋਕ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਆਨੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ. ਇਹ
ਜੇਤਾ ਜੀਵਨਭਰ ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚਨਸੱਚ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਬਖਸ਼ੀ. ਰਾਣੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਇਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੇਖੋਪੁਰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ ਰਾਸਿ ੧ ਅ:
ਕਖ. ਸੱਚਨਸੱਚ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੁਣ ਬਰਕਪੁਰ ਦੇ ਪਰਕਸ਼ੇ ਮੰਦਰ
ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ.

ਸੱਚਾ. ਵਿ—ਸਤ੍ਰਜਵਾਦੀ. ਭੂਨ ਦਾ ਤਤਕਾਲੀ. ੨ ਨਿੱਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.
੩ ਬਿਨਾ ਮਿਲਾਵਟ. ਖਰਾ. ੪ ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਚਾ.
ਸੱਚਾਪਾਤਸ਼ਾਹ. ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ.
"ਤੇਗ ਸਾਚੈ ਦੇਗ ਸਾਚੈ ਸੁਰਮਾ ਸਰਨ ਸਾਚੈ, ਸਾਚੈ ਪਾਤਸਾਹ ਗੁਰੂ
ਕੋਬਿੰਦ ਕਹਾਯੇ ਹੈ." "x x x" ਔਰ ਪਾਤਸਾਹੀ ਸਭ ਲੋਗਨ ਕੀ
ਪਾਤਸਾਹੀ, ਪਾਤਸਾਹੋਂ ਪਰ ਸਾਚੀ ਤੇਰੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਹੈ." (ਕਵਿ
੫੨)

ਸੱਚਿਦਾ ਨੰਦ. ਸੰ. ਸਚਿਦਾ ਨਾਨਦ. ਸੰਗਤਾ—ਸਤ—ਚਿਤ—
ਆਨੰਦ. ਸਤ੍ਰਜ ਚੇਤਨਤਾ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ. "ਸਦਾ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ
ਸਰ੍ਹੋਂ ਪ੍ਰਣਾਮੀ." (ਜਪੁ)

ਸੱਚੀ ਦਾੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸਚੀ ਦਾੜੀ. ੨ ਦੇਖੋ, ਫੇਰੂ ੨.

ਸੱਚੀ ਮੰਜੀ. ਦੇਖੋ, ਮਦੁ ੪.

ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਫਤੇ. ਭੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ
ਫਤੇ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਈ
ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭੁੱਲਕੇ "ਭੰਦੇ ਦਰਸ਼ਨ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਬਾਬੇ
ਭੰਦੇ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਣ
ਜੀ "ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਫਤੇ" ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ
ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਭੰਦਾ ਬਹਾਦਰ
ਆਪਣੇ ਰਾਈਂ ਭੰਦਾ (ਗੁਲਾਮ) ਮੰਨਦਾ ਸੀ.

ਸਾਈਲਕ. ਵਿ—ਫਿਲਕੋ (ਫਿੱਲ) ਸਮੇਤ. ਦੇਖੋ, ਫੀਲਕ ੨.

ਸਜ. ਸੰਗਤਾ—ਬੇਤਾ. ਸਜਾਵਟ. ਸੁੰਗਚਾ ੨ ਸੰ. ਸਾਯ—ਸੱਜ.
ਵਿ—ਜਤ (ਚਿੱਲੇ) ਸਹਿਤ. ਜੋ ਕਮਾਣ ਉੱਤੇ ਚਿੱਲਾ ਚੜ੍ਹਕੇ ਤਿਆਰ
ਹੋਇਆ ਹੈ। ੩ ਬਸਤੁ ਪਹਿਨਕੇ ਜੋ ਤਿਆਰ ਹੈ.

ਸਜਗ. ਵਿ—ਜਾਗਰਣ ਸਹਿਤ. ਸਾਵਧਾਨ. ਹੋਸਿਆਰ. ਤਿਆਰ
ਬਰ ਤਿਆਰ.

ਸਜਣੁ } ਭੇਤਾ (ਸੁੰਗਾਰ) ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਵਿ—ਸਤ੍ਰ—ਜਨ. ਭਲਾ
ਸਜਣੁ } ਆਦਮੀ. ਨੇਕ ਜਨ. ਸੱਜਨ। ੩ ਕੁਲੀਨ। ੪ ਸੰਗਤਾ—
ਮਿਤ੍ਰ. "ਸਜਣੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪).

ਸਜਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਜਦਾ.

ਸਜਪਜ. ਧੂਜ (ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੰਡੀ) ਆਦਿ ਦੀ ਸਜਾਵਟ. ਠਾਟ ਵਾਟ.
ਸਜਨ. ਦੇਖੋ, ਸਜਣ ੨. "ਸੰਤ ਸਜਨ ਸੁਖਿ ਮਾਣਹਿ ਰਲੀਆ." (ਸੁਹੀ ਫੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਵੈਦਕ. ਤਖੀਬ. "ਨਾਨਕ ਰੋਗ ਭਵਾਇ ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਧੁ ਸਜਨਾ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਭਉ ੧) ਦੇਖੋ, ਅੰ. Surgeon.

ਸਜਨਈ. } ਸੰਗਤ—ਸੰਜਨਤਾ. ਨੇਕੀ. ਬਲਾਈ. ਮਿਤੁਤਾ. "ਦੁਸਟ ਸਜਨਾਈ" ਦੂਤ ਸਜਨਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਸੰਜਨ ਹੋ ਗਏ.
ਸਜਨੀ. ਸੰਗਤ—ਸਖੀ. ਸਹੇਲੀ. ੨ ਵਿ—ਭਲੀ. ਨੇਕ ਔਰਤ.
ਸਜਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸਜਣ ੨. "ਸਜਨੁ ਸੁਰਿਦਾ ਸੁਹੇਲਾ ਸਹਿਜੇ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਜਰ. } ਅ. , १११ ਭਿਕਛਾ ੨ ਭਾਵ—ਵੰਸ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ. ਵੰਸ਼ਵਿਛ.
ਸਜਰਾ. } Genealogical-tree.

ਸਜਲ. ਵਿ—ਸਲ ਸਹਿਤਾ ੨ ਗਿੱਲਾ. ਤਰ. "ਸਜਲ ਨੈਨ ਚਰਨਾ ਲਪਟਾਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਸਜਾ. ਡਾ ११ ਸਜਾ. ਸੰਗਤ—ਦੰਡ. ਰਾਤਨਾ. ੨ ਭਟਕਾ. ੨ ਵਿ—ਯੋਗਤ. ਲਾਟਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸਜਾਵਾ. ੪ ਦੇਖੋ, ਸੱਜਾ.

ਸਜਾਉਟ. ਦੇਖੋ, ਸਜਾਵਟ.

ਸਜਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸਜਾ. ਦੰਡ. "ਦੇਣ ਸੁ ਮਲ ਸਜਾਇ." (ਵਾਰ ਮਾਭ ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਜਾਏ. ਸਿੰਗਾਰਕੇ. "ਨਸਤੁ ਸਜਾਇ." (ਗੁਰਿ ੧੦)

ਸਜਾਤਿ. } ਜਾਤਿ. ੨ ਉਸੇ ਜਾਤਿ ਦਾ.
ਸਜਾਤੀਯ. }

ਸਜਾਦਪੁਰ. ਆਹਲਾਦਪੁਰ. ਅੰਬਾਲੇ ਦੇ ਜਿਲੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿੱਥੇ ਸਹੀਦ ਮਿਸਲ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਰਖਾਏਗੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ.

ਸਜਾਦਾ. ਵਿ—ਸਾਦਾ. ਬਿਨਾ ਠਾਟਾ. ੨ ਸੰਗਤ—ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਪਿਛੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ. ੩ ਡਾ १११ ਸਾਦਾਦਾ. ਰਾਜਕੁਮਾਰ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ੪ ਅ १११ ਸੰਜਾਦਾ, ਮੁਸੱਲਾ. ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਚਟਾਈ.

ਸਜਾਯਾਭਤਾ. } ਡਾ. ਵਿ—ਸਜਾ (ਦੰਡ) ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ.
ਸਜਾਯਾਭ } ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਨੇ ਸਜਾ ਪਾਈ ਹੈ.

ਸਜਾਵਟ. ਸੰਗਤ—ਬੋਝਾ. ੨ ਸਿੰਕਾਰ.

ਸਜਾਵਾਰ. ਡਾ १११ ਵਿ—ਯੋਗਤਤਾ ਵਾਲਾ. ਲਾਟਿਕ. ੨ ਬੋਝਾ ਸਹਿਤ. ੩ ਦੰਡਯੋਗਤ.

ਸਜੀਊ. ਦੇਖੋ, ਸਜੀਵ.

ਸਜੀਨ. ਵਿ—ਜੀਨ (ਕਾਫੀ) ਸਹਿਤ. "ਹਯ ਸਜੀਨ ਕੋ ਨੀਨ ਹਕਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਸਜੀਲਾ. ਵਿ—ਸਜਾਵਟ ਵਾਲਾ. ੨ ਸੁੰਦਰ.

ਸਜੀਵ. ਵਿ—ਜੀਵਤਮਾ ਸਹਿਤ. ੨ ਜੀਵਨ ਸਹਿਤ. ਪ੍ਰਾਣ ਸਹਿਤ

੨ ਬਲਵਾਨ. ੪ ਪ੍ਰਤਾਪੀ.

ਸਜੀਵਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜੀਵਨੀ. ਕਚੁ ਅਤੇ ਵਿਸਲਾਕਰਣੀ.

ਸਜੁਤ. } ਸੰ. ਸੰਯੁਕਤ. ਵਿ—ਸੰਯੋਗ ਵਾਲਾ. ਸੰਬੰਧਿਤ. ਮਿਲਿਆ
ਸਜੁਤਾ. } ਹੋਇਆ. "ਮੇਰੁ ਮਾਇਆ ਦੇ ਸਭ ਕਾਲਖਾ, ਇਨਿ ਸਜੁਤੀਆ" ਮਨਮੁਖਿ ਮੁਤਿ ਸਜੁਤੀਆ." (ਸੁਹੀ ਫੰਤ ਮ: ੪)
ਸਜੁਤੀ. ਸੰਯੁਕਤ ਹੋਈ. "ਨਾਨਕੀ ਰੁਮਤਿ ਸਜੁਤੀ." (ਨਾਪੁ)
ਸਜੁਦ. ਅ ११ ਸੁਜੁਦ. ਸਿਜਦਾ (ਪ੍ਰਣਾਮ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਮਸਕਾਰ.

ਸਜੋਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਯੋਗੀ.

ਸੱਜ. ਸੰ. ਸਯਤ. ਵਿ—ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ. ੨ ਕਮਾਣ ਤੇ ਜਾ (ਚਿੱਲਾ) ਚਾਕੂਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ. ੩ ਦੇਖੋ, ਸਜ.

ਸੱਜਣ. ਦੇਖੋ, ਸਜਣ.

ਸੱਜਣ ਠਗ. ਤੁਲੰਭਾ ਅਬਵਾ ਤੁਲੰਭਾ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਮੁਲਤਾਨ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਵਕਫ਼ਾਨੀ ਇੱਕ ਠਗ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਧਰਮਮੰਦਿਰ ਬਣਾਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਅਨੇਕ ਉਪਾਇ ਰਚ ਰੱਖੇ ਸਨ. ਜੋ ਮੁਸਾਵਰ ਇਸ ਦੇ ਪੰਜੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ, ਉਸ ਦਾ ਧਨ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਸਮੇਤ ਲੈਂਦਾ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜਦ ਇਸ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਰਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਵੇਧਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਗਿਆ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਸੱਜਣ ਬਣਾਏ ਚੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਾਪਿਆ. ਦੇਖੋ, ਮਖੌਦਾਮਪੁਰ.

ਸੱਜਨ. ਦੇਖੋ, ਸਜਣ ੨.

ਸੱਜਰਾ. ਸੰ. ਸਦਰਤਰ. ਵਿ—ਭਹੁਤ ਤਾਸਾ.

ਸੱਜਾ. ਸੰ. ਸਯ—ਸਵਰ. ਦਹਿਤਾ. ਦਕਿਟਾ. ੨ ਖੰਡਾ ਭੀ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ. ੩ ਸੰ. ਸਯਾ—ਸੱਯਾ. ਸੰਗਤ—ਸੇਜਾ. ਪਲੰਘ.

ਸੱਜੀ. ਦੇਖੋ, ਸੱਜੀ.

ਸੱਜਿਤ. ਵਿ—ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਸਤੁ ਵਸਤੁ ਸਹਿਤ.

ਸੱਜੀ. ਸੱਜਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ. ੨ ਸੰ. ਸੱਜੀ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਖਾਰ, ਜੋ ਬੂਟੀ ਦੀ ਭਸਮ ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ. ਸੱਜੀ ਵਸਤੁ ਧੋਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ. ੩ ਸੰ. ਸੱਜੀ. ਵਿ—ਸੱਜੀ. ਕਵਚ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ. ੪ ਸਜੀ. ਜਾ (ਚਿੱਲਾ) ਚੜ੍ਹਾਏ ਹੋਏ. ਸਹਿਤ ਜੇਹ ਦੇ. "ਕਰਕੇ ਰਾਖ ਸੱਜੀ ਕਠੋਰ ਕਰਾਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਸਵਾਨ. ਸੰ. ਸਕਤਾਨ. ੨ ਜਾਣ ਪਛਾਣ.

ਸਵਾਪਣ. } ਸੰ. ਸੰ-ਜਾਪਨ-ਸੰ-ਗਤਾਪਨ. ਸੰਗਤ—ਜਟਾਉਣ
ਸਵਾਪਨ. } ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜਤਨਾਉਣਾ.

ਸਟ. ਦੇਖੋ, ਸਟਨਾ, ਸਟਾ ਅਤੇ ਸੱਟ. ੨ ਸੰ. ਸਟ. ਧਾ—ਭਾਗ (ਹਿੱਸਾ) ਹੋਣਾ. ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰਨਾ. ੩ ਸੰਗਤ—ਜਟਾ.

ਸਟਕਨਾ. ਪ੍ਰਾ. ਕ੍ਰਿ.—ਪਿਸਕਣਾ. ਭੱਜਣਾ. "ਅਰਿ ਯੋਂ ਸਟਕੇ ਮ੍ਰਿਗ ਕੋ ਭਨ ਜਰੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਮਨੁ ਸੁਚ ਚੜ੍ਹੇ ਉਭੁ ਸੇ ਸਟਕੇ." (ਚਹਿਤੁ ੧) ੨ ਲੋਪ ਹੋਣਾ.

ਸਟਕਾ. ਸੰ. ਕਾਸਲਾ—ਕਾਮਲਾ. **سکندر** ਸਕੰਦਰਕਬਦ. Anaemia. ਇਹ ਪਾਛੂ ਰੋਗ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਰੁੱਸ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਜਿਸਨੂੰ ਸਦ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹਨ—ਖਾਰੀਆਂ, ਖੱਟੀਆਂ, ਕਰਮ ਮਲੀਨ ਗਲੀਆਂ ਸੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਸਰਾਬ ਆਦਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਰਤਣਾ, ਬਹੁਤਾ ਸੋਧਨ ਕਰਨਾ, ਚਿੰਤਾ ਸ਼ੋਕ ਭਰ ਦਾ ਹੋਣਾ, ਮਨ ਮੁੜ ਨੀਂਦ ਆਦਿ ਦਾ ਵੇਗ ਰੋਕਣਾ, ਮਿੱਟੀ ਖਾਣੀ ਆਦਿ.

ਪਾਛੂ ਰੋਗ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹਨ—ਹਾਸਮਾ ਵਿਗੜਨਾ, ਦਿਲ ਧੜਕਣਾ, ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਰੰਗ ਛੱਡ ਜੇਹਾ ਪੀਲਾ ਹੋਣਾ, ਨਹੁ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਦਾ ਜਾਂਦਿਆਂ ਰਹਿਣਾ, ਨੱਚਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਨਾਲੀ ਮਿਟ ਜਾਣੀ, ਸ਼ਰੀਰ ਚੁੱਖਾ ਹੋਣਾ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਝਕਾਵਟ ਝਟੀ ਰਹਿਣੀ, ਚੁੱਖ ਨਾ ਲਗਣੀ, ਕਿਸਾ ਹਾਸਮ ਨਾ ਹੋਣੀ, ਭਾਸ (ਬੁਸੇ) ਝਕਾਰ ਆਉਣੇ, ਲੱਤਾਂ ਭਾਹਾਂ ਝੁੱਲਣੀਆਂ, ਅੰਧਾਲੀ ਆਉਣੀ, ਬੇਹਰਾ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣਾ ਆਦਿ.

ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਖੇ ਉੱਤਮ ਇਲਾਜ ਹਨ—

(੧) ਫੌਲਾਦ ਦਾ ਕੁਸ਼ਰਾ ਅਥਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਫੌਲਾਦ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ.

(੨) ਕੁਸ਼ਤਾ ਫੌਲਾਦ ਆਬੀ, ਰਣਾਸ਼ੀਰ, ਇਲਾਇਚੀਆਂ ਦੇ ਢਾਢੇ, ਸਰ ਕਿਲੋ, ਮਿਸ਼ਰੀ, ਸਭ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਪੀਸਕੇ ਪਰਾਸ ਪੁੜੀਆਂ ਛਣਾਓ. ਇੱਕ ਪੁੜੀ ਸਵੇਰੇ ਪਤਲੇ ਅਧਰਿਤਕ ਨਾਲ ਨੈਣੀ.

(੩) ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਭਾਸਮ ਦੁੱਧ ਅਥਵਾ ਅਧਰਿਤਕ ਨਾਲ ਵਰਤਣੀ.

(੪) ਸਿਕਰ ਤੋਂ ਪਿੱਤ ਖਾਰਿਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਖਾਣੇ.

(੫) ਅੱਠ ਮਾਸੇ ਨਿਸ਼ੇਥ ਦਾ ਚੁਰਣ ਸੈਲਾਂ ਮਾਸੇ ਮਿਸ਼ਰੀ, ਵੇਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ ਨਿੱਤ ਸਵੇਰੇ ਜਲ ਨਾਲ ਛਕਣਾ.

(੬) ਹਰੀ ਕਿਲੋ ਦਾ ਕਾਕੂਾ ਸਹਦ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਣਾ.

(੭) ਸਟਕੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਜੋ ਕਣਕ ਚਾਉਨ ਮੂੰਗੀ ਮਸਰ ਰਲ ਕੁਕ (ਖੱਟੀ ਲੱਸੀ) ਅਧਰਿਤਕ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਦੇ.

ਸਟਕਾਰਨਾ. ਬ੍ਰਿ—ਸਟਾ ਨੂੰ ਛਟਕਾਰਨਾ. ਕਰਦਨ ਦੇ ਬਾਲ ਭਾਤਨੇ. ਚੋਟੀ ਨੂੰ ਛਟਕਾਰਨਾ. “ਬੋਨੀ ਸਰਪਨਿ ਸੀ ਸਟਕਾਰੀ.” (ਗੁਪਤੁ) ਸਟਨਾ. ਪ੍ਰਾ. ਬ੍ਰਿ—ਚਿਖਣਾ ਚਿਮਣਣਾ. ੨ ਸੁੱਟਣਾ. ਫੈਕਣਾ. “ਕੁਹਬੀ ਜਾਦੀ ਸਟਿਆ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਟਪਟ. ਵਜ—ਤੁਰੰਤ. ਫੋਤੀ. ਚਟਤਿ. ਚਟਪਟ. “ਸਟਪਟ ਬੈਠਤ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਟਪਟਾ. ਦੇਖੋ, ਹਰਿਕੀਤਿਕਾ ਦਾ ਰੂਪ (ਅ).

ਸਟਪਟਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਭਟਪਟ ਜਾਣਾ. ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਨੱਠਣਾ. ੨ ਛੁੱਟਣ ਨਈਂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਨੇ.

ਸਟਪਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਿੱਟ (ਸੁੱਟ) ਦੇਣਾ. ਫੈਕਣਾ. “ਮਹਾ ਕਸਾਬ ਚੁਰੀ ਸਟਪਾਈ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਸਟੱਲੀ. ਬਿ—ਗੱਪੀ. ਬਾਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧਾਕੇ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਟਯਾ.

ਸਟਾ. ਵਟਾਂਦਰਾ. ਬਦਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੱਟਾ. “ਸੀ ਤਉ ਮੇਲਿ ਮਹਿਕੀ ਨਈਂ ਜੀਅ ਸਟੈ.” (ਧਨਾ ਰਵਿਦਾਸ). “ਸੰਗਤਿ ਦੇਹਿ ਸੇਵ ਮਮ ਸਟਾ.” (ਗੁਪਤੁ) ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਬਦਲਾ. ੨ ਸੰ. ਸੰਕਤਾ—ਕਰਦਨ ਦੇ ਬਾਲ. “ਸਟਾ ਕੰਠ ਪਲ ਦੀਰਘ ਦੀਖੇ.” (ਗੁਪਤੁ) ੩ ਪੁਛ ਉੱਪਰ ਬਾਲਾਂ ਦਾ ਛੁੱਟਾ. “ਉੱਧਿਤ ਸਟਾਯੰ ਉਤੇ ਸਿੰਘ ਧਾਕੇ.” (ਚੰਡੀ ੨) ੪ ਸਟਾ.

ਸਟਾਸੱਟ } ਵਜ—ਭਟਪਟ. ਤੁਰੰਤ. ਚਟਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਟਪਟ.
ਸਟਾਪੱਟ }

ਸਟਾਲ. ਸੰ. ਸਟਾ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਰ ਭਰਰ. ਕੇਸ਼ਰੀ ਸਿੰਘ.

ਸਟਿਖਤਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਟਪਾਨਾ. ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ. ਫੈਕਣਾ. “ਤਿਨੁ ਭਰੁ ਸਟਿਖਤਿਆ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੇਰ)

ਸਟੀ. ਦੇਖੋ, ਸਟਨਾ. ਬਿ—ਚਿਖੀ ਹੋਈ, ਚੁੜੀ ਹੋਈ. ੨ ਸਿੱਟੀ. ਵੈਕੀ. ਸੁੱਟੀ.

ਸਟੀਕ. ਟੀਕਾ ਸਹਿਤ. ਮੂਲ ਪਾਠ ਵਜਾਖਤਾ ਸਹਿਤ.

ਸਟੇਮ. ਦੇਖੋ, ਅਯਨਿ ਸਟੇਮ.

ਸਟੋਰੀ. ਸੰਕਤਾ—ਸੋਟੀ. ਡੰਗੋਰੀ. “ਚੂਨ ਪਾਗ ਸਿਰ ਹਾਥ ਸਟੋਰੀ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਅੰ. Story. ਕਹਾਣੀ. ਦਾਸਤਾਨ.

ਸੱਟ. ਸੰ. ਸਟਟ. ਧਾ—ਵਸਣਾ. ਰਹਿਣਾ. ਮਾਰ ਦੇਣਾ. ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ. ਮੋਟਾ ਹੋਣਾ. ਦਾਨ ਕਰਨਾ. ੨ ਸੰਕਤਾ—ਓਟ. ਪ੍ਰਭਾਵ.

ਸੱਟਾ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਕਤਾ—ਸੱਟਾ, ਬਦਲਾ. ਵਟਾਂਦਰਾ. ੨ ਦਾਉ. ਚੁੱਟੇ ਦਾ ਦਾਉ. ੩ ਇਕਰਾਚਨਾ.

ਸੱਠ. ਸੰ. ਸਪੁ. ਧਾ—ਠਕਣਾ. ਮਾਰ ਸਿੱਟਣਾ. ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ. ਜਾਣਾ. ਮੇਨ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ. ਖੋਟੇ ਬਚਨ ਬੋਲਣਾ. ੨ ਬਿ—ਭੂਠਾ. ੩ ਲੁੱਠਾ. ੪ ਮੁਰਖ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. sot. “ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਸਠ ਮਤਿਵਾਨ.”

(ਗੁਪਤੁ) ੫ ਸਰਾਬਤੀ. ੬ ਸੰਕਤਾ—ਧੜਾਹਾ. ੭ ਲੋਹਾ. ੮ ਦੇਖੋ, ਸਠਿ ੯ ਕਾਵਜ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਇਕ ਦਾ ਇੱਕ ਭੈਦ. “ਮੁਖ ਮੀਠੀ ਭਾਏਂ ਕਹੈ, ਨਿਪਟ ਕਪਟ ਜਿਥ ਜਾਨ। ਜਾਂਹਿ ਨ ਭਰ ਅਪਰਾਧ ਕੈ ਸਠ ਕਰ ਤਾਂਹਿ ਬਖਾਨਾ” (ਰਸਿਕਪ੍ਰਿਯਾ)

ਸਠਤਾ } ਸੰ. ਬਰਤਾ. ਸੰਕਤਾ—ਮੁਰਖਤਾ. ੨ ਸਰਾਬਤਾ. ੩ ਲੁਚਪੁਟਾ.
ਸਠਤ੍ਰ }

ਸਠਿ. ਸੰ. ਸਸ੍ਰਿ. ਬਿ—ਸੱਠ. ੬੦. “ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਜਹਿ ਸਾਧੁ ਪਛ ਧਰਹਿ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅੰ. Sixty.

ਸਠਿਆਲਾ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਨਾ ਰਸੀਲ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵਿਰਾਜਣ ਦੇ ਦੋ ਪਵਿਤ੍ਰ ਘਸਥਾਨ ਹਨ.

ਸਠਿ ਸੰਕਤ. ਸੰ. ਬਦਿਸ਼ਕਰਜ਼ਰ. ਸੰਕਤਾ—ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਇਕ (ਸੈਰਿਸ ਮਰ ਵਿੱਚ ਮੰਨੇ ਹੋਏ) ਸੱਠ ਵਜ਼ੇ. ਇਹ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੀਹ ਵੀਹ ਵਜ਼ੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਤ ਮੁਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਕੁ ਆਉਂਦਾ

ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। "ਤੇਰੇ ਸਠਿ ਸੰਬਤ ਸਭ ਤੀਰਥਾ।" (ਬਸੰ ਮ: ੧) ਹੇ ਕਰਤਾਰ ! ਤੇਰੇ ਹੀ ਸੰਠ ਸੰਬਤ ਹਨ (ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਨਹੀਂ) ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਹੀ ਸਾਥੇ ਤੀਰਥ ਹਨ।

ਸਰੋਰ. ਵਿ—ਸਠਤਾ ਵਾਲਾ. ਸਰੀਰ. ਲੁੱਥਾ. ਪੂਰਤਾ ੨ ਸੁ—ਬਟੋਰ. ਸੁ (ਧਨ) ਬਟੋਰਨ ਵਾਲਾ. ਕ੍ਰਿਪਣ. ਕੰਜੁਸ. "ਜਿਉ ਮਸੁ ਮਾਖੀ ਤਿਉ ਸਰੋਰ ਰਸ ਜੋਰਿ ਜੋਰਿ ਧਨ ਕੀਆ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ)

ਸੰਠੀ. ਸਸਿਕ. ਸੰਠ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਧਾਨ (ਚਾਵਲ) ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤ. ਇਸ ਦਾ ਫਿਲਕਾ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੰਠੀ ਦੇ ਚਾਵਲਾਂ ਦੀ ਪਿੰਡ ਮਲੋਂਤੋ (ਪੇਰਿਸ) ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਬਗਤ.

ਸਭ } ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗਤ—ਸਭਦ. ਧੁਨਿ। ੨ ਸੰਦ. ਭੁਗਤ. ਪੁਗਤ. ਸਭ } "ਗੋਰ ਨਿਮਾਣੀ ਸਭ ਕਰੇ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸਭੋਰਥ. ਦੇਖੋ. ਰਥ.

ਸਭਾਲ } ਵਿ—ਸ (ਸਾਥ) ਵਾਲ (ਸਿਪਰ). ਵਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ. ਸਭੈਲ } ਵਾਲ ਤਨਵਾਰ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਵਾਲਬੰਦ ਸਿਪਾਹੀ.

ਸਭੈਰਾ. ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਰਸੀਲ ਨਰਾਇਣਗੜ੍ਹ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਅਠਾਣੀ ਪਰਗਣਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪਰਗਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ ਸੀ. ਇਹ ਬਰਾਤਾ ਰੋਲਜ਼ੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ੧੬ ਮੀਲ ਨਾਹਨ ਵੱਲ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਤੇ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਈਂ ਭੁੱਧੁਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਬੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ. ਭੁੱਧੁਸ਼ਾਹ.

ਪੀਰ ਭੁੱਧੁ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਾਲਿਮਾਂ ਨੂੰ, ਸਨ ੧੭੧੦ ਵਿੱਚ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਦੋਰੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਕਰਤਾ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ.

ਸਣ. ਸੰ. ਜਨ. ਵਜ—ਸਾਥ. ਸੰਗ. ਸਮੇਤ. ਸਹਿਤ। ੨ ਸੰ. ਰਾਜ—ਸਣ. ਸੰਗਤ—ਸਣੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਰੱਸੇ ਵੱਟੀਏ ਹਨ. L. *Crotalaria Juncea*. ਇਹ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਸਣ ਨੂੰ ਕੱਟਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦਬ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਐਸਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਫਿਲਕਾ ਕਾਲੇ ਤੋਂ ਅਲਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸਣਖਤਾ } ਸੰ. ਜਨੁਥਾ—ਸਨੁਥਾ. ਸੰਗਤ—ਨੂੰਹ. ਬੇਟੇ ਦੀ ਵਹੁਟੀ. ਸਣਖਤੀ } "ਮਾਂ ਦਾਦੀ ਪਤਦਾਈਓਂ ਵੁੱਛੀ ਭੈਣਾ ਪੀ ਸਣਖਤਾ."

(ਭਾਗੁ) ੨ ਵਿ—ਸੁਨਕਤਾ. ਅੱਡੇ ਨਕਤਾ ਵਾਲੀ. ਉੱਤਮ ਭਾਗ ਵਾਲੀ. "ਸਾਹੁਰਤੀ ਘਰ ਮੰਨੀਐ ਸਣਖਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਯਾਰੀ."

[ਭਾਗੁ]

ਸਣਿ. ਦੇਖੋ. ਸਣ ਅਤੇ ਸਣੁ। ੨ ਨਾਲ ਹੀ. ਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ. "ਜਣੀ ਨਖਵਹੁ ਅਸੰਤ ਪਾਪੀ ਸਣਿ." (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ) ਅਸੰਤ ਪਾਪੀ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਨ (ਮਤ) ਗੁਜ਼ਾਰੇ.

ਸਣੁ. ਵਜ—ਨਾਲ. ਸਹਿਤ. ਸਮੇਤ. ਦੇਖੋ. ਸਣ. "ਭੁਥੇ ਸਣੁ ਪਰਿਵਾਰੀ." (ਕੁਜ ਅ: ਮ: ੪) "ਸੋ ਸਣੁ ਤੁਭੈ ਅਨਿਤ." (ਸੁ ਮ: ੫)

ਸਰ. ਸੰ. ਜਨ. ਸੰਗਤ—ਸੰਚ. ਸਤਨ। ੨ ਪਤਿਵ੍ਰਤ. "ਬਿਨੁ ਸਤ ਸਤੀ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਨਾਰਿ?" (ਕਥੂ ਕਬੀਰ) ੩ ਪਰਮਾਤਮਾ. ਭੁਗਮ। ੪ ਆਦਰ. ਸਨਮਾਨ। ੫ ਸਤੋਂਬੁਟ. "ਰਜ ਰਮ ਸਤ ਕਲ ਰੇਰੀ ਛਾਇਆ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੬ ਵਿ—ਸਾਧੁ. ਭਲਾ। ੭ ਪੂਜਨ। ੮ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ. ਸਲਾਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੯ ਪ੍ਰਤੱਖ. ਵਿਦਰਮਾਨ। ੧੦ ਸੰ. ਸਤ੍ਯ—ਸਤਰ. ਸੰਗਤ—ਸਤਯੁਗ। ੧੧ ਸੁਕੰਦ. ਕਸਮ। ੧੨ ਸਿੰਧਾਂਤ. ਤਾਤਪਰਯ। ੧੩ ਤਪੋਲੋਕ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲਾ ਲੋਕ. ਭੁਗਮਲੋਕ। ੧੪ ਸੰ. ਸਤ੍ਯ—ਸਤ੍ਯ ਪ੍ਰਾਣ. "ਚੰਦ ਸਤ ਭੋਇਆ, ਨਾਦ ਸਤ ਪੁਰਿਆ, ਸੁਰ ਸਤ ਖੇਤਸਾ ਦਤੁ ਕੀਆ." (ਮਾਰੂ ਜੈਦੇਵ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨਾਤੀ ਦੁਆ ਸ੍ਰਾਸ ਅੰਦਰ ਕੀਤੇ, ਚੰਦ੍ਰਮੰਦ (ਧੁਨਿ) ਨਾਲ ਪੁਣਾਂ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਸੁਰਜ ਦੀ ਨਾਤੀ ਦੁਆ ਸੋਲਾਂ ਵਾਰ ਚੰਦ੍ਰਮੰਦ ਨਾਲ ਭਾਧਰ ਕੀਤਾ. ਅਲਬਾਰ—ਪੂਰਕ ਕੁੰਡਕ ਅਤੇ ਰੇਚਕ ਕੀਤਾ। ੧੫ ਜੀਵਾਤਮਾ। ੧੬ ਮਨ। ੧੭ ਭਲ। ੧੮ ਅਰਕ. ਸਾਰ. ਨਿਚੋਤ। ੧੯ ਸੁਭਾਉ। ੨੦ ਉਮਰ। ੨੧ ਧਨ। ੨੨ ਉਤਸਾਹ। ੨੩ ਧੀਰਜ। ੨੪ ਜੀਵਨ. ਬਿੰਦਗੀ। ੨੫ ਧਰਮ। ੨੬ ਪੁੰਨ. "ਸਤੀ ਪਾਪ ਕਰਿ ਸਤ ਕਮਾਹਿ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ੨੭ ਸੰ. ਜਪਾ—ਸਪੁ. ਸਾਤ. "ਪੰਦੁਹਿ ਬਿਤੀ ਤੈ ਸਰ ਵਾਰ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੩ ਵਾਰ ੨) ੨੮ ਸੰ. ਰਾਗ—ਸਰ. ਸੋ. "ਰੇ ਜਿਹਵਾ ਕਰਉ ਸਤ ਖੰਡਾ ਜਾਮਿ ਨ ਉਚਰਹਿ ਸੁੰ ਕੋਬਿੰਦ।" (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨੯ ਨਿਘੰਟੂ ਵਿੱਚ ਸਤ ਦਾ ਅਰਥ ਅੰਤ ਭੀ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਸਯੁ ਸਬਦ ਬੇਅੰਤ (ਅਕਣਿਤ) ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ। ੩੦ ਸਤਨੁਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਸਤ ਬਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਯਥਾ—"ਸਤ ਸਬਦਾਦਿ ਭਖਾਨਕੈ ਟੀਸਰਾਸਤੁ ਕਹਿ ਅੰਤ." (ਸਨਾਅ) ਸਤਦ੍ਵ ਦਾ ਟੀਸ ਵਰਣ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਤੁ ਫਾਸੀ। ੩੧ ਬਸਰੁਨਾਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਿਖਾਈ ਨੇ ਸੁਤ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸਤ ਬਬਦ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਯਥਾ—"ਸਭ ਸਮੁਦ੍ਰ ਕੇ ਨਮ ਨੈ ਅੰਤ ਬਬਦ ਸਤ ਦੇਹੁ." (੯੫) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਮੁਦ੍ਰਸੁਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹੈ. ਅਰ—"ਪ੍ਰਿਥਮ ਪਵਨ ਕੇ ਨਮ ਨੈ ਸਤ ਪਦ ਬਹੁਰ ਭਖਾਨ." ਪਵਨਸੁਤ ਭੀਯੋਨ ਹੈ। ੩੨ ਬਿਸੇਸ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਦੇਖੋ. ਸਤਿ. ਸੰਤ. ਸਤਰ ਅਤੇ ਸਪਤ ਬਬਦ.

ਸਤਏ } ਵਿ—ਸਾਧਵੇਂ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੰਤਏਂ ਨਾਲ. "ਸਤਏਂ ਲਖਿ ਸਤਏਂ } ਰਾਜਪਤਿ ਕਪਿਦਲ ਅਧਿਪਤਿ ਸੁਭਟ ਵਿਕਟ ਮਤਿ ਯੁਤ ਭਾਤੀ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਤਸਉ } ਸੰ. ਸਾਧਰਾਣੀ—ਸਪੁਸਤੀ. ਸੰਗਤ—ਸਪੁ ਸਤਕ. ਸਤਸਇਆ } ਸੰਤ ਸੋ ਬਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ. ਮਾਧਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚੋਂ ਸਤਸਈ } ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਸੰਤ ਸੋ ਬਲੋਕ. ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ. "ਹੋਮ ਕਰੋਂ ਜਪ ਅਉ ਸਤਸਉ ਰੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਕੁੰਬ ਸਤਸਇਆ ਕੇ ਕਰਜੇ." (ਚੰਡੀ ੧) "ਸਤਸੈ ਕੀ ਕਥਾ ਇਹ ਪੂਰੀ ਭਈ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧) ਦੇਖੋ. ਦੁਰਗਾ ਸਪਤਸਤੀ ਅਤੇ ਦੁਰਗਾਪਾਠ.

ਇਹ ਮਾਧਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਅ. ੮੧ ਤੋਂ ੮੪ ਤੀਕ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ.

ਸਤਸਵੀਕਾ. ਸੱਤ ਰਿਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਰਿਖੀ। ੨ ਸੱਤ ਸਹੀਆਂ (ਸਖੀਆਂ).

ਸਤ ਸਤਾਈ ਚਉਦਹਿ ਚਾਰ. (ਚਰਨਮਾਲਾ ਬੰਨੇ) ਸੱਤ ਰਿਖੀ, ਸਤਾਈ ਨਛਤ੍ਰ. ਚੌਦਾਂ ਵਿਦਯਾ, ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ (ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਖ).

ਸਤਸਯਾ } ਦੇਖੋ, ਸਤਸਵੀ.
ਸਤਸਯੀ }

ਸਤਸਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਤਸਰੂਪ ਸਰੋਵਰ. ਸਤਸੰਗ. ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ। ੩ ਸਤੜ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਧੀਰਯ, ਵੈਰਾਗ ਅਤੇ ਭਗਨਰੂਪ ਸੱਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਰੋਵਰ। ੪ ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ.

ਸਤਸਰਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸਤਸੰਗ ਰੂਪ ਨਦੀ। ੨ ਬ੍ਰਿ ਵਿ—ਸਤਸੰਗ ਰੂਪ ਨਦੀ ਵਿੱਚ. ਗੁਰਮਤਿ ਸਤਿਸਰਿ ਹਰਿਸਲਿ ਨਾਇਆ. (ਆਸ ਮ: ੩) ੩ ਸਤੜ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ.

ਸਤਸਾਹਿਬ. ਭਰੀਬਦਾਸੀਏ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਆਪੇ ਵਿੱਚੀ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਿਸ੍ਟਾਚਰ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ.

ਸਤਸਾਹਿਬੀਆ. ਦੇਖੋ, ਭਰੀਬਦਾਸ.

ਸਤਸੀ. ਸੰ. ਗਪਾਦੀਤਾ—ਸਪੁ ਸੀਤਾ. ਵਿ—ਸੱਤ ਸਿਆਤਾ. ਸੱਤ ਚਾਰ ਵਾਹੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ. "ਅਨਾਜ ਮਾਛਊ ਸਤਸੀ ਕਾ." (ਧਨਾ ਪੰਨਾ)

ਸਤ ਸੀਵਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸਪੁ ਸੀਮਾ. ਸੱਤ ਹੋਂਦਾਂ. ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਭੂਮਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਭੂਮਿਕਾ.

ਸਤ ਸੁਹਾਗਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਤ ਸਵੀਆਂ ਅਤੇ ਸਪਤਰਿਖੀ। ੨ ਵਿਆਹ ਆਦਿਕ ਮੰਗਨ ਸਮੇਂ ਸੱਤ ਸੁਹਾਗਣ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਟੋਕਤੁ ਹੋਈਆਂ.

ਸਤ ਸੈ } ਦੇਖੋ, ਸਤਸਵੀ.
ਸਤ ਸੈ ਕੀ ਕਥਾ }

ਸਤਸੰਗ. ਸੰ. ਸਤਸੰਗਤ. ਸੰਗਤਾ—ਉੱਤਮ ਸੰਗਤ. ਨੇਕ ਸੁਹਬਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਧਸੰਗ.

ਸਤਸੰਗਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਹਬਤ. ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ। ੨ ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਜਲਿਸ. "ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ? ਜਿਥੇ ਏਥੇ ਨਾਮੁ ਰਖਾਣੀਐ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਜੋਗੀਅੰਦਰਿ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਤਿਸੰਗਤਿ.

ਸਤਸੰਗਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸੰਗਤਿ। ੨ ਵਿ—ਸਤਸੰਗੀ. ਉੱਤਮ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸਤਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ. ਚੰਗੀ ਮਜਲਿਸ ਵਿੱਚ. "ਸਤਸੰਗਤੀ ਸਦਾ ਮਿਲਿ ਰਹੇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸਤਸੰਗਾ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਹੈ ਸੰਗ ਜਿਸ ਦਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਬੁਝ ਵਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ. "ਮਹਾਸਾਧੀ ਸਤਸੰਗਾ." (ਮਾਝੁ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਤਸੰਗੀ. ਸੰ. ਸਤਸੰਗਿਨ. ਨੇਕ ਸੁਹਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਾਧਸੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਤਸੰਧ. ਸਤੜ ਪ੍ਰਤਿਗਤ. ਦੇਖੋ, ਸਤੜਸੰਧ. "ਸਤਸੰਧ ਸਦਾ

ਸਤਬੈਨ ਕਹੈ." (ਨਾਪੁ)

ਸਤਸਿੰਧ. ਸੰ. ਸਤਸਿੰਧ. ਸੰਗਤਾ—ਹਿਮਾਲੇ ਦੀ ਧਾਰਾ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਪਹਾੜ, ਜੋ ਭੰਧਮਾਦਨ ਤੋਂ ਫੀ ਕੋਹ ਦੇ ਭਾਸਲੇ ਪੁਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਸਿੰਧ.

ਸਤਸੁ. ਅ. ਸਾਧ ਤਹ। ੨ ਸਮਥਲ। ੩ ਛੱਤ.

ਸਤਕ. ਸੰ. ਸਤਕ. ਸੰਗਤਾ—ਸੈਂਕੜਾ. ਸੌ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ (ਇਕੱਠ). ੨ ਸਤਿਕ. ਵਿ—ਸੌ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕੜਾ ਹੈ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਕੋਈ ਗੁੰਝ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੌ ਛੱਦ ਹੋਣ.

ਸਤਕਰਤਾਰੀਏ. ਵਿ—ਸਤਸਰੂਪ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਉਪਾਸਕ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਨਹੋਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਗਤੀਆਂ ਸੋਢੀ ਸੰਮਤ ੧੬੫੦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ, ਇਹ "ਸਤਕਰਤਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੁਖੇ ਬੋਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ. ਸੰਗਤੀਏ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੰਗਤਦਾਸ ਵਡਾ ਕਰਦੀ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸੀਆ ਹੋਇਆ. ਉਸ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦੇ ਲੋਕ ਸਤਕਰਤਾਰੀਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ ਬਿਆਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰੇ ਹੈ.

ਸਤਕਰਮ. ਸਤਕਰਮੰ. ਸੰਗਤਾ—ਬੁਝ ਕਰਮ। ੨ ਵਿ—ਅੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਤਕਰਮੀ.

ਸਤਕਾਰ. ਸੰ. ਸਤਕਾਰ. ਸੰਗਤਾ—ਆਦਰ. ਮਾਨ. "ਏ ਲੋਕਨ ਸਤਕਾਰ." (ਨਾਪੁ)

ਸਤਕੁਤੁ. ਸੰ. ਗਗਨਗੁ. ਸੰਗਤਾ—ਸਤ (ਸੌ) ਕੁਤੁ (ਯਗਤ) ਸਤਕਿਤੁ } ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਇੰਦੁ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਸੌ ਅਸੁਮੇਧ ਯਗਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇੰਦੁਪਦਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ. "ਸਿਵਧਾਮ ਸਤਕਿਤੁ ਜਾਤਭਏ." (ਭੁਵਾਚ)

ਸਤਗਾਮਨਿ } ਸੰਗਤਾ—ਸਤ (ਸੌ) ਧਾਰਾ ਕਰਕੇ ਕਮਨ ਕਰਨ
ਸਤਗਾਮਿਨੀ } ਵਾਲੀ, ਸਤਦ੍ਰਵ ਨਦੀ. ਸਤਗੁਜ. (ਸਨਾਮ) ਦੇਖੋ, ਸਤਗੁ.

ਸਤਗੁ.

ਸਤਗਾਮਨਿਈਸ } ਸਤਦ੍ਰਵ (ਸਤਗੁਜ) ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਵਰੁਣ.
ਸਤਗਾਮਿਨੀ-ਈਸ } (ਸਨਾਮ)

ਸਤਗਾਮਨੀ ਈਸਰਾਸਕੁ. ਸਤਗਾਮਿਨੀ (ਸਤਗੁਜ) ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਵਰੁਣ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਤੁ ਫਾਸੀ. ਪਾਸ. (ਸਨਾਮ)

ਸਤਗੁਰ. ਸੰ. ਸਤਗੁਰੂ. ਸੰਗਤਾ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ। ੨ ਉੱਤਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਚਾਰਯ. ਦੇਖੋ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਤੇ ਗੁਰ ੨, ਤਥਾ ਗੁਰੂ.

ਸਤਗੁਰੇ. ਸੰ. ਸਤਗੁਰਕੇ. ਚਤੁਰਥੀ ਵਿਭਕ੍ਤਿ ਹੈ. ਸਤਗੁਰੂ ਨੂੰ. ਸਤਗੁਰੂ ਤਾਈਂ.

ਸਤਗੁਰ ਪਰਸਾਦ. ਸਤਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਕ੍ਰਿਪਾ). ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ.

ਸਤਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ } ਸਤਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ
ਸਤਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ } ਦਇਆ ਨਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ.
ਸਤਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਤਗੁਰ.

ਸਤਖੰਨੀ. ਦੇਖੋ. ਸਤਖੰਨੀ

ਸਤਖੰਨੀ. ਮਾਂਟਗੁਮਰੀ ਦੇ ਜਿਲੇ ਤਸੀਲ ਉਕਾੜਾ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਬੁੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸੀ ਦਾ ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੇ ਪਰਬਾਇ—“ਸਰੋਸਰ ਦਾਨ ਦੇ ਇੰਦੁ ਰੁਆਇਆ.” ਬਬਦ ਉਚਰਿਆ ਹੈ. ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਕੋਈ ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਰੀਨਾਲਾ ਖੁਰਦ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੱਛਮ ਹੈ.

ਸਤਖੰਨੀ. ਸੰ. ਸੰਗੜਾ—ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਜੋ ਸੋ ਕੰਡਿਆਂ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਸੋ ਨੌਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸੈਹਬੀ। ੨ ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਪੰਥਰ ਦੇ ਚਾਚੇ ਪਾਸੇ ਸੋ ਕੀਲ ਨਗਰੇ ਸਤਖੰਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਵੀਰੀ ਤੇ ਕੋਲੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਟੀਦੀ ਹੈ। ੩ ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਸਤਖੰਨੀ ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ ਦਾ ਮੁਦਗਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਾ ਭਾਂਡ, ਅ: ੬੦। ੪ ਅੱਜ ਕਲ ਦੇ ਕਵਿ ਸਤਖੰਨੀ ਦਾ ਅਰਥ ਤੋਪ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਕਲਪਨਾ ਹੈ.

ਸਤਜੁਗ. ਸੰ. ਸਤਜੁਗ. ਸੰਗੜਾ—ਸੱਚ ਹੈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਅਜੇਹਾ ਸਮਾਂ, ਦੇਖੋ, ਯੁਗ.

ਸਤਤ. ਸੰ. ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਿਰੰਤਰ, ਸਦਾ. ਯੋਸ਼ਾ। ੨ ਨਗਤਾਰ, ਇੱਕ ਰਸ.

ਸਤੰਤਰ. ਸਪੁ ਸਪੁਤਿ. ਸੱਤਰ ਉੱਪਰ ਸੱਤ—੨੨.

ਸਤਦਾਨ. ਸੰਗੜਾ—ਸਾਧਿਕਦਾਨ। ੨ ਧਰਮਕਿਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨ। ੩ ਆਤਮਕਾਨ ਦਾ ਦਾਨ.

ਸਤਦੀਪ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਦੀਪ.

ਸਤਦੁਵ. ਸੰਗੜਾ—ਸਤ (ਸੋ) ਧਾਰਾ ਕਰਕੇ ਵਹਿਣ ਵਾਲਾ ਦਰਿਆ. ਸਤਦੁ. ਸਤਨੁਜ. ਪੁਰਾਣਕਕਾ ਹੈ ਕਿ ਵਸਿਸ੍ਠ ਰਿਖੀ ਪੁਰ੍ਵ ਦੇ ਭੋਕ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਕੇ ਮਰਨ ਲੱਗਾ ਸੀ. ਦਰਿਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਵਾਹ ਨੂੰ ਸੋ ਥਾਂ ਕਰਕੇ ਡੁੱਬਣੇ ਭਰਾ ਲੀਤਾ. ਇਹ ਦਰਿਆ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਾਲ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਦੇ ਪਾਸ ਦੇ ਤਾਲ ਰਾਵਣਦੁਵ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਕੁੰਨੂ ਮੰਡੀ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਅਪੰਦਪੁਰ ਰੋਪੜ ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਆਦਿਕ ਥਾਈਂ ੯੦੦ ਮੀਲ ਵਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ, ਮੁਜੱਫਰਗੜ੍ਹ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੰਧ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. “ਨੇਤ੍ਰਤ੍ਰੰਗ ਕੇ ਚਰਨ ਤਰ ਸਤਦੁਵ ਤੀਰ ਤਰੰਗ.” (ਰਾਮਾਵ)

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਹੱਦ ਸਤਨੁਜ ਸੀ. ਸਨ ੧੮੮੨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਲਾਹੜਾ ਰਿਪਨ ਦੀ ਅਮਲਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੋਪੜ ਦੇ ਮੁਕਾਮੇਂ ਚਾਰੀ ਨਹਿਰ (ਸਰਹਿੰਦ ਕੈਨਾਲ) ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਸਦੇ ਨੂੰ ਸੈਰਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਨਹਿਰ ਤੇ ਦੋ ਕ੍ਰੋੜ ਅਨੰਤਰ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਉੱਟਤੀ ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਸਤਦੁਵਾਦਿ. ਸੰਗੜਾ—ਸਤਦੁਵ ਜਿਸ ਪਹਾੜ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ

ਦੇਖੋ, ਮਹਾਭਾਰਤ ਆਦਿ ਪਰਵ. ਅ: ੨੭੮.

ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਪਹਾੜਧਾਰਾ। ੨ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ. ਤਿੱਬਤੀ. “ਸਤਦੁਵਾਦਿ ਅਤਿ ਦ੍ਰਿਤ ਪਗ ਰੋਪੇ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨)

ਸਤਦੁ. ਸੰ. ਗੁਰੂ. ਸੰਗੜਾ—ਸੋ ਧਾਰਾ ਹੋ ਕੇ ਵਹਿਣ ਵਾਲਾ ਦਰਿਆ. ਸਤਨੁਜ. ਦੇਖੋ, ਸਤਦੁਵ.

ਸਤਧਨੁ. ਸੰਗੜਾ—ਸ਼ਾਹਬੰਸਰ. ਸੰਗੜਾ—ਸੋ ਧਨੁਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਯਾਦਵ, ਜੋ ਹਿੰਦਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਸਰ੍ਵਾਜਿਤ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਚਕ੍ਰ ਨਾਲ ਸਤਧਨੁ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਧੰਨਾ ਅਤੇ ਧਨਸੰਤ. ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ ਭਾਗਵਤ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਸਕੰਧ ਦੇ ੫੭ਵੇਂ ਅਧਿਆਯ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ.

ਸਤਧਰਮ. ਸੰਗੜਾ—ਸਦਧਰਮ. ਸਿੱਖਧਰਮ. ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ। ੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਧਰਮ. ਸੁਭ ਧਰਮ. ਜੋ ਧਾਰਣ ਯੋਗਤ ਹੋਣ.

ਸਤਧਾ. ਸੰ. ਗੁਰੂ. ਵਿ—ਸੋ ਪੁਕਾਰ ਸੇ. ਸੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ। ੨ ਸੋ ਭਾਗਾਂ (ਹਿੱਸਿਆਂ) ਵਿੱਚ. “ਦੁਧਾ ਕਰਕੇ ਸਤਧਾ ਕਰਛਾਰੀ.” (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ੩ ਸੰਗੜਾ—ਦੁੱਥ, ਦੁਵ.

ਸਤਧਾਰਾ. ਸੰਗੜਾ—ਸਤਦੁਵ। ੨ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਪਤਧਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਭੁਲਪਰਬਤ.

ਸਤਧੰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਧਨੁ. “ਸਤਧੰਨਾ ਭੀ ਸੰਗ ਚਲਾਯੋ.” (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ)

ਸਤਨ. ਸੂਨ. ਮੇਯ. ਕੁਚ. ਕਣ.

ਸਤਨਾਜ } ਸੰਗੜਾ—ਸੱਤ (ਸਪੁ) ਅੰਨਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ. ਸਪੁਧਾਨਜ. ਸਤਨਾਜ } ਸੱਤ ਪੁਕਾਰ ਦੇ ਅਨਾਜ. ਸਪੁਨਾਂ. ਚਾਬਲ, ਮੂੰਗੀ, ਕਣਕ, ਮਾਲਕੰਡੀ, ਤਿਲ, ਜੌਂ, ਫੋਲੇ. “ਰੇਲ ਮਾਂਹ ਸਤਨਾਜ ਮੰਗਾਇ.” (ਭਾਪੁਰੁ) ਕਾਰਣਾਯਨ ਰਿਖੀ ਨੇ ਸਤਨਾਜਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—ਧਾਨ, ਮੂੰਗੀ, ਮਾਂਹ, ਕਣਕ, ਸਰਸੋਂ, ਤਿਲ, ਜੌਂ. ਕਈ ਗੁਰਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਦਾਨ ਦੀ ਵਿਧਿ ਲਿਖੀ ਹੈ.

ਸਤਨਾਮ } ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਮ. ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਨਾਮ. “ਜਪ ਮਨਿ ਸਤਨਾਮ” ਸਤਿਨਾਮੁ ਸਦਾ ਸਤਿਨਾਮੁ.” (ਧਨਾ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਸਤਿਨਾਮ ਅਤੇ ਸਤਨਾਮ.

ਸਤਨਾਮੀ. ਵਿ—ਸਤਨਾਮ ਦਾ ਉਪਾਸਕ। ੨ ਸੰਗੜਾ—ਇੱਕ ਹਿੰਦੂਮਤ ਦਾ ਫਿਰਕਾ, ਜੋ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਚੁਲਮਾਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਕੇ ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕਲ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ. ਸਤਨਾਮੀਆਂ ਨੇ ਨਾਰਨੌਲ ਤੇ, (ਜੋ ਹੁਣ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਨਜ਼ਾਮਤ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ੨੫ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਹੈ) ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਰਾਮਦਾਸਦਾਸ ਖਾਨ ਨੇ ੧੫ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੬੭੨ ਨੂੰ ਸਤਨਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜੇ ਕੀਤੇ. ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਤਨਾਮੀਆਂ ਪਾਸ ਅਜੇਹਾ ਜਾਦੂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿੱਤ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੁਰਾਨ

ਦੀਆਂ ਆਯਤਾਂ ਲਿਖਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੇ ਤੇ ਬੰਨਣ ਤੋਂ ਸਤਨਾਮੀਆਂ ਦਾ ਜਾਦੂ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕੇਗਾ।

ਗੰਗਾਚਾਰਮ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਜਗਜੀਵਨਦਾਸ ਚੰਦੇਲ ਰਾਜਪੂਤ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਬਾਰਬੰਕੀ ਜਿਲੇ ਦੇ ਸਰਦਹਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ (ਜੋ ਸੀ.ਪੀ. ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸਹਾਯੀਕ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਧੂ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ। ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਸ ਦੇ ਚਚੇ ਕੁੰਬ ਅਘਵਿਨਾਸ, ਗੁਰਮੁਖੀਆਂ ਆਦਿ ਵੇਦਾਂਤਮਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਦੇ ਸਤਨਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੰਡਾ ਅਬਦਾ ਮੁੰਡਾਪੰਥੀ ਤੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਤੋਹਾਂ ਸਮੇਤ ਮੁਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

੩ ਘਾਸੀਦਾਸ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਇੱਕ ਪੰਥ, ਸਨ ੧੮੨੫ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੰਡਾਰਾ ਵਿੱਚ ਚਮਾਰ ਕੁਲ ਅੰਦਰ ਘਾਸੀਦਾਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਦੂਤ ਦੱਸਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੂਜਾ ਤੀਰਥ ਜੱਗ ਆਦਿ ਦੀ ਥਾਂ ਸਤਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਉੱਤਮ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬਾਲਕ ਦਾਸ ਨੇ ਭੀ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਸਤਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਰ ਬਹੁਤ ਚਮਾਰ ਚੇਲੇ ਹੋਭਏ, ਜੋ ਸਤਨਾਮੀ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਪੋਵਿੱਚੀ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਸਤਨਾਮ ਆਖਦੇ ਹਨ ਅਰ ਇਸੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਾਲਾ ਫੇਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮਕੁੰਭ “ਨਿਰਵਾਣ” ਨਾਮਕ ਫਰਕੁਖਾਬਾਦ ਦੇ ਸਤਨਾਮੀਆਂ ਪਾਸ ਹੈ। ਸਤਨਾਮੀ ਲੋਕ ਨਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਚਦੇ ਹਨ।

ਸਤ ਪਕਵਾਨੀ, ਸੰਗਤਾ—ਸੱਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪੜ੍ਹ ਅੰਨ, ਘੀ ਵਿੱਚ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਠਾਈ, ਲੱਡੂ, ਜਲੇਬੀ, ਕਰਦੀ, ਬਾਲੂਸਾਹੀ, ਮੱਠੀ, ਰੁਗਦੀ, ਲਕਰਪਾਰਾ। “ਸਤ ਪਕਵਾਨੀ ਆਨ ਅਹਾਥੇ।” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਤਪਤ, ਵਿ—ਤਪੁ ਸਹਿਰ, ਸਤਪ, “ਕਰਕ ਸਬਦ ਸਤਪਤ ਕਟੁ ਕਮ ਹੈ।” (ਭਾਗੁ ਕ) ਕੋੜਾ ਸਬਦ ਸਤਪ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਕੁਤੰਤਣਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹਨ।

ਸਤਪਤ੍ਰ, ਸੰ. ੧੮੫੨, ਸੰਗਤਾ—ਕਮਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੋ (ਬਹੁਤ) ਪੰਖਤੀਆਂ (ਪੱਤੀਆਂ) ਹਨ, “ਨਹਿ ਰਤੁਬਲੀ ਸਤਪਤ੍ਰ ਰਹੇ।” (ਰਾਮਾਵ) “ਰਨ ਮਾਨੋਂ ਸਰੋਵਰ ਆਧੀ ਕਹੇ ਟੁਟ ਫੂਲ ਪਥੇ ਸਤ ਪਤ੍ਰਨ ਕੇ।” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸਤਪਤ੍ਰ ਭੀ ਕਮਲ ਲਈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੁੰਦਰ ਪਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲਾ, ਸ਼ੋਭਨ ਹਨ ਦਲ ਜਿਸ ਦੇ। ੩ ਮੋਰ।

ਸਤਪੁਤ੍ਰੀ, ਸੰ. ਗੁਲਾਬ।

ਸਤਪਥ, ਸੰ. ਸੈਂਕੜੇ ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਯਜੁਰਵੇਦ ਦਾ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗ੍ਰੰਥ। ੨ ਸੰ. ਸਤਪਥ, ਚੰਡਾ ਰਾਹ, ਉੱਤਮ ਮਾਰਗ। ੩ ਸਦਚਾਰ, ਨੇਕ ਚਾਲਚਲਨ। ੪ ਸੰਗਤਾ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ।

ਸਤਪਦ, ਸਤਪਦ, ਸੰ. ਸੋ (ਬਹੁਤ) ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਾ, ਕੰਨ—ਖਰੂਰਾ, ਦੇਖੋ, ਅੰ. Centipede। ੨ ਸੋ ਕਦਮ।

ਸਤਪੁਤ੍ਰ, ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪੁਤ੍ਰ, ਭਲਾ ਬੇਟਾ, “ਅਪਜਮੰ ਮਿਟੰਤ ਸਤਪੁਤ੍ਰਹ।” (ਗਾਥਾ)

ਸਤਪੁਰਖ } ਸੰ. ਸਤਪੁਰਖ, ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ, ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਜਨ।
ਸਤਪੁਰਖੁ } “ਧਨੁ ਧਨੁ ਸਤਪੁਰਖੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਮਾਰਾ।” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਵਤ) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਤਰ ਅਤੇ ਪੂਰਣ ਰੂਪ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਵਾਹਗੁਰੂ।

ਸਤਪੁਰੀਆਂ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੁਰੀਆਂ—ਅਯੋਧਯਾ, ਮਥੁਰਾ, ਮਾਯਾ (ਹਰਿਦਵਾਰ), ਕਾਸ਼ੀ, ਕਾਂਚੀ (Conjeveram), ਅਵੰਤਿਕਾ (ਉਜਯਨੀ), ਦੁਰਾਵਤੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਕਉਲਾਸਣਿ ੨।
ਸਤ ਪੰਜ ਨਉ, ਦੇਖੋ, ਪੰਜ ਸਤਿ ਨਉ।

ਸਤਪੁਵਾਹਨਿਨ } ਸੰਗਤਾ—ਸੋ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਾਲੀ ਸਤਦੂ, ਉਸ ਵਾਲੀ
ਸਤਪੁਵਾਹਨੀ } ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਸਤਨੁਜ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਬਮੀਨ, (ਸਨਾਮ)

ਸਤਬਚਨ, ਵਿ—ਸਤਰ ਕਾਕਰ, ਯਥਾਰਥ ਬਚਨ। ੨ ਵਜ—ਹੱਛਾ ! ਚੰਡਾ ! ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੇਧਕ ਸਬਦ

ਸਤਬਚਨੀਆ, ਵਿ—ਹਾਂ ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਖੁਸ਼ਾਮਦੀ, ਬਿਨਾ ਚਿਚਾਰੇ ਬਾਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ।

ਸਤਬੁਤ, ਸੰ. ਸਤਬੁਤ—ਸਤਰਬੁਤ, ਵਿ—ਸੱਚੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਤਰਬੁਤਧਾਰੀ, “ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਸਦੈਵ ਸਤਬੁਤ।” (੩੩ ਸਕੈਏ)

ਸਤਭਰਾਈ, ਖਹਿਰਾ ਗੋਤ ਦੇ ਜੱਟ ਮਹਿਮੇ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਅਨਨਤ ਸੇਵਕਾ ਸੀ। ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਭੀ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਯਕਾਨੁਸਾਰ ਪਾਉ ਕੱਚੇ ਦੀ ਅਕੂਟੀ ਅਤੇ ਅਣਰੋਪਤੀ ਰੋਟੀ ਨਿੱਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਪਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਦੇ, ਕਦੀ ਲੋਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਤਭਰਾਈ ਅਤੇ ਵਿਰਾਈ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਸਤਭਾਉ } ਸੰ. ਸਾਦਗਾਥ—ਸਦਭਾਵ, ਸੰਗਤਾ—ਸਾਧੁਭਾਵ, ਨੇਕ
ਸਤਭਾਇ } ਮਿਆਲ, “ਕਰਮ ਧਰਮ ਸੰਜਮ ਸਤਭਾਉ।” (ਆਸਾ ਮ: ੧) “ਮਤਿ ਸਤਭਾਇ ਭਗਤਿ ਕੀਰਿੰਦ।” (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੨ ਵਿਦਮਾਨਤਾ, ਹੋਂਦ, “ਸੇਦਕ ਕੈ ਸਤਭਾਇ।” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੩ ਪੂਰਣ ਵਿਚਾਰ, ਯਥਾਰਥ ਵਿਚਾਰ, “ਅਭੇਦੇ ਸਤਭਾਉ ਨ ਦਿਓ, ਪਿਛੇਦੇ ਆਖਿਆ ਕੰਮਿ ਨ ਆਵੈ।” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧)

ਸਤਭਾਮਨ } ਸਤਭਾਮਾ, ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ
ਸਤਭਾਮਾ } ਦੀ ਰਾਣੀ, ਜਿਸਦੇ ਆਖੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਨੇ ਇੰਦੁਲੋਕ ਤੋਂ ਪਾਰਿਜਾਤ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ, “ਸਤਭਾਮਨ ਕੋ ਕਥਿ ਸਰਾਮ ਭਨੈ ਸਿਰ ਕੋ ਸਭ ਲੋਕਨ ਮੇ ਜਸ ਛਾਯੋ।” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) “ਘਨਸਰਾਮ ਜਾਬ ਸਤਭਾਮਾ। ਤਿਮ ਮਿਲੀ ਰਹਿਤ ਸੁਖਧਾਮਾ।” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਯੋਧਯਾ ਸਾਧੂਰਾ ਗਯਾ ਕਾਸ਼ੀ ਕਾਜ਼੍ਯੀ ਅਭਿਨਿਕਾ। ਪੁਰੀ ਛਾਰਾਕੀ ਕੈਰ ਲਾਜੀ। ਯੋਧਾਧਿਕਾ। (ਤੀਰਥ ਪਾਰਿਜਾਤ)

ਸਤਿਕਿਆ. ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਭਿਖਾਰੀ. ਹਨ ਲੋਭ ਪਾਖੰਡ ਆਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਬਿਨਾ ਮਿਲਿਆ ਅੰਨ. “ਛਾਵਨ ਭੋਜਨ ਨ ਲੈਹੀ ਸਤਿਕਿਆ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰੂਪ ੧)

ਸਤ ਕ੍ਰਮਿਕਾ. ਦੇਖੋ. ਸਪਤ ਕ੍ਰਮਿਕਾ.

ਸਤਮ. ਸੰ. ਸਤਮ. ਵਿ—ਅਤਿ ਉੱਤਮ. ਅਰਥਤ ਸੋਧ. “ਸਾਧੂ ਸਤਮ ਜਾਣੇ.” (ਗਾਥਾ)

ਸਤਮਖ. ਸਤਮਖ. ਸਤ (ਸੌ) ਮਖ (ਯਕਤ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਖੋ. ਸਤਕੁਤ.

ਸਤਮਨੁ. ਦੇਖੋ. ਸਤਮਨੁ.

ਸਤਮਾਸਾ } ਵਿ. ਅਤੇ ਸੰਗਤ—ਸੱਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਜੰਮਣ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ.

ਸਤਮਾਹਾ } ੨ ਸੱਤ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕਰਮ.

ਸਤਮੁਖ } ਦੇਖੋ. ਸਤਪ੍ਰੀ. ੨ ਕਿ. ਵਿ—ਸੈਂਕੜੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ. ਸੋ

ਸਤਮੁਖੀ } ਤਰ੍ਹਾਂ.

ਸਤਮੋਰ. ਸੰ. ਸਤਮੋਰਿ. ਸੰਗਤ—ਸਤ (ਅਨੰਤ) ਮੁਕੁਟ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਭੋਮਾਸੁਰ. ਜਿਸ ਨੇ ਅਨੇਕ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਤਾਜ ਖੋਹਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਸਨ. “ਜਿਹ ਕੂਦ ਕਿਲੈ ਸਤਮੋਰ ਮਰੇ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ. ਭੋਮਾਸੁਰ.

ਸਤਮੰਨੁ. ਸੰ. ਸਤਮਨੁ. ਸੰਗਤ—ਸੋ ਮਨੁ (ਯਕਤ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਖੋ. ਸਤਕੁਤ. “ਸਤਮੰਨੁ ਅਵਿਲੋਕਣੇ ਜਬਹੀ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਵਿ—ਵਡਾ ਕ੍ਰਿਪਾ. ਮਨੁ ਦਾ ਅਰਥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭੀ ਹੈ। ੩ ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ.

ਸਤਮੁਕ. ਦੇਖੋ. ਯੁਕ.

ਸਤਰ. ਅ. ਸਤਰ. ਸੰਗਤ—ਰੇਖਾ. ਲੀਕਾ ੨ ਪੰਕਿ. ਲਿਖੀਹੋਈ ਅੱਖਰ ਰੇਖਾ। ੩ ਸੰ. ਸਪੁਤਿ. ਸੰਤਰ—੨੦। ੪ ਅ. ਪਰਦਾ. ਦੇਖੋ. ਸੰ. ਸਤਰੀ। ੫ ਵਿ—ਅਸਤੁਰ. ਰੂਪਤ. ਪੋਸ਼ੀਦਾ. ਦੇਖੋ. ਸਤਰਿ। ੬ ਸੰ. ਸਜਰ. ਅਤਿ ਉੱਤਮ. ਬਹੁਤ ਹੱਥ। ੭ ਸੰ. ਸਾਰ. ਸੁਰ. ਬਰ. ਤਹਿ. ਪਰਤ। ੮ ਸੋਜਾ. ਬਿਸਤਰ.

ਸਤਰ ਦੋਇ. ਦੇਖੋ. ਸਤਰਿਦੋਇ.

ਸਤਰਾਨਾ. ਕਿ—ਸੰਤੁਸਨ. ਭਰਨਾ। ੨ ਵਜਾਵਲ ਹੋਣਾ। ੩ ਸਤਰ ਹੋਣਾ. ਕਾਹਲੀ ਕਰਨੀ। ੪ ਕੁੱਧ ਕਰਨਾ। ੫ ਕੁਤਨਾ.

ਸਤਰਿ. ਸੰ. ਸਪੁਤਿ. ਸੰਤਰ—੨੦। ੨ ਰੂਪਤ. ਦੇਖੋ. ਸਤਰ ਪ. “ਸਤਰਿ ਕਾਥਾ ਘਟ ਹੀ ਭੀਤਰਿ.” (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਰੂਪਤ ਕਾਥਾ ਘਟ ਹੀ ਭੀਤਰਿ.

ਸਤਰਿ ਸੈਇ. ਸਪੁਤਿ ਸਤ. ਸੰਤਰ ਸੋ. “ਸਤਰਿ ਸੈਇ ਸਨਾਹ ਹੋ ਜਾਏ.” (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ਸੰਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸਰਦਾਰ ਅਬਾ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਵ ਅਨੰਤ ਹੈ. ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਆਪਣੇ ਪੇਗੰਬਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਈਂ ਬਰਿਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਭੇਜਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਕੁਰਾਨ ਪਾਰਾ ੪, ਸੂਰਤ ਆਲ ਇਮਰਾਨ ੩, ਕੁਰਾਨ ੧੩. ਦੇਖੋ. ਸਨਾਹ.

ਸਤਰਿਦੋਇ. ਸੰ. ਦ੍ਰਿਸਪੁਤਿ. ਬਹੰਤਰ—੨੨. “ਸਤਰਿ ਦੋਇ ਭਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਹਿ.” (ਪਨਾ ਨਮਦੇਵ) ਯੋਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਬਹੰਤਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਤੀਆਂ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਰੂਪ ਰਸ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ. ਭਾਵ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ.

ਸਤਰੂਪਾ. ਸੰ. ਸਤਰੂਪਾ. ਸਤ (ਸੈਂਕੜੇ) ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਰੂਪ, ਐਸੀ ਸੁਖੰਤ ਮਨ ਦੀ ਟਿਸਤੀ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਮਨੁ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਬਤਰੂਪਾ ਰਚੀ. ਇਸ ਜੋੜੇ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਸਾਰਰਚਨਾ ਕੀਤੀ. “ਪੂਰਬ ਬਿਧਿ ਤੇ ਮਨੁ ਸਤਰੂਪਾ। ਨਰ ਤਿਯ ਉਪਜੇ ਗੁਣਨ ਅਨੂਪਾ.” (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ. ਮਨ.

ਸਤਰੋਗਣਿ. ਦੇਖੋ. ਸਪਤਨਾਮੀ ਚਕ੍ਰ.

ਸਤਰੰਗੀਆ. ਵਿ—ਸੱਤ ਰੰਗ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੂਰਜ, ਜੋ ਕਿਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਰੰਗ ਰਖਦਾ ਹੈ। ੩ ਕਠਫੋਤਾ ਪੰਛੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਖੰਭ ਸਤਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਦੇਖੋ. ਕਠਫੋਤਾ.

ਸਤਰੰਜ. ਅ. ਸਤਰੰਜ. ਸੰਗਤ—ਸਤ (ਸਮੁੰਦਰ) ਰੰਜ (ਭਿਕਰ). ਜੋ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰਕੇ ਖੇਡਿਆ ਜਾਵੇ. ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇੱਕ ਖੇਡ. ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸ਼ਸਰੰਗ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਭੀ ਰੰਗ. ਭੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਹਰੇ (ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਵਜ਼ੀਰ, ਫੀਲਾ, ਘੋੜਾ, ਰੁਖ ਅਤੇ ਪਿਆਦਾ) ਹੋਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ. ਟਿਹ ੬੪ ਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਬਿਸਤ ਉੱਪਰ ਖੇਡੀਦਾ ਹੈ. ਦੋਹਾਂ ਪਾਸੀਂ ਸੋਲਾਂ ਸੋਲਾਂ ਮੁਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਜਦ ਭਾਦਸ਼ਾਹ ਅਜੇਹੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਚਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਰਦ ਬਾਜੀ ਮਾਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. “ਸਤਰੰਜ ਬਾਜੀ ਪਕੈ ਨਾਹੀ, ਕਚੀ ਆਵੈ ਸਾਰੀ.” (ਆਸਾ ਮ. ੧) ਦੇਖੋ. ਪੱਕੀ ਸਾਰੀ.

ਸਤਰੰਜੀ. ਭਾ. ਸਤਰੰਜੀ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਬਿਛਾਰੀਆ. ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸਤਰੰਜ ਦੇ ਖਾਨੇ ਬਣੇ ਹੋਣ। ੨ ਹੁਣ ਦਰੀਆੜ ਦੀ ਸਤਰੰਜੀ ਸੰਗਤ—ਹੋ ਗਈ ਹੈ. “ਜਾਜਮ ਅਰੁ ਸਤਰੰਜੀ ਸੰਗ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਤਲਜ. ਦੇਖੋ. ਸਤਵਜ.

ਸਤਲਾਣੀ. ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਾਂ ਕੋਹ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਫੀਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਥਾਂ ਪਧਾਰੇ ਹਨ. ਭਾਈ ਬੁਲਾਕਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹੰਤ ਹੋਏ. ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪੂਤ੍ਰ ਭਾਈ ਬਸਤੀਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ. ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਹੰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਕੁਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਵਡੀ ਰੋਨਕ ਦਿੱਤੀ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀਰੋਤ ਸਿੰਘ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਸਨ, ਮਾਝੇ ਦੇਸ ਅਤੇ ਲਾਟ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਇਸ ਪਿੰਡੋਂ ਮਹੰਤ ਗਿਰਪਾ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ਾਦਾ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਆਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹੰਤੀ ਤੋਂ ਅਲਗ ਹੋਣਾ ਪਿਆ. ਹੁਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੱਥ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਗੁਰੂਸਰ ਸਤਲਾਣੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਗੁਰੂਸਰ ਸਤਲਾਣੀ.

ਸਤਲੁਜ. ਦੇਖੋ, ਸਤਦਵ.

ਸਰਵ. ਸੰ. ਸੂਰ. ਸੰਗਤ—ਉਸਤਤਿ. ਵਡਿਆਈ. ਤਾਅਰੀਫ਼.

ਸਤਵਨ. ਸੰ. ਸੂਰਨ. ਸੰਗਤ—ਸਤੁਤਿ ਕਰਨ ਦਾ ਕਰਮ. ਤਾਅਰੀਫ਼ ਕਰਨੀ.

ਸਤਵਾਹਨ. ਦੇਖੋ, ਜਾਨਿਬਾਹਨ.

ਸਤਵਾਦੀ. ਸੰ. ਸਤਪਰਕਾਦਿਨ੍ਹ. ਵਿ—ਸੱਚ ਭੋਲਣ ਵਾਲਾ.

ਸਤਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਤਵਾਰ.

ਸਤਵਾਰਾ } ਸੰਗਤ—ਸੱਤ ਦਿਨ (ਵਾਰ) ਦਾ ਸਮਾਂ. ਯਥਾ. ਸਪੁਰ. ਸਤਵਾਰਾ } Week. ਦੇਖੋ, ਸੰਤਵਾਰ.

ਸਤਵੰਜਾ. ਸਪੁਰਚਾਸਤ. ਪਰਾਸ ਉੱਤੇ ਸੱਤ—੫੭.

ਸਤਵੰਤ } ਵਿ—ਸਰ (ਯਤ) ਵਾਲਾ. ਜਤੀ. ੨ ਸਤਕ੍ਰਤੀ. ਸੱਚ ਸਤਵੰਤ } ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ.

ਸਤਵੰਤਾਸਾਭਾ. ਵਿ—ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਦਾ ਪਲਾਸਦੰਡ (ਆਸਾਭਾ) ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਤੀ. ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ. "ਸਭ ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਸਿ ਕਰਦਿਤੀਓ ਸਤਵੰਤਾਸਾਭਾ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨, ਮ: ੫)

ਸਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਹ ਅਤੇ—ਸੱਤਾ.

ਸਤਾਉਣਾ. ਬ੍ਰਿ—ਸੰਤਾਪਨ. ਸੰਤਪ ਕਰਨਾ. ਕ੍ਰੋਧ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ. ੨ ਖਿਝਾਉਣਾ. ੩ ਦੁਖਾਉਣਾ. "ਜੀਅ ਜੰਤੁ ਨ ਸਤਾਵਉ ਕੇ." (ਰਾਮ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸਤਾਈ } ਸਪੁਰਿਸਤਿ. ਵੀਹ ਉੱਪਰ ਸੱਤ—੩੭. ਸਤਾਈਸ }

ਸਤਾਈਸ ਨਕੜ. ਦੇਖੋ, ਨਕੜ.

ਸਤਾਈਸ ਯੋਗ. ਦੇਖੋ, ਯੋਗ ੧੫.

ਸਤਾਸੀ. ਸਪੁਰੀਤਿ. ਅਸੀ ਉੱਪਰ ਸੱਤ—੮੭.

ਸਤਾਯਲ. ਸੰ. ੧੫੫—ਆਰ੍ਯੁਨੀਕ—ਭਾਖ ਅਰ੍ਯੁਨੀਕ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਤਿਗਤਾਪਤ੍ਰ ਉੱਤੇ ਲੰਕਾ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾ. ਦੇਖੋ, ਪੰਜਾ ੫. "ਸਚ ਨਹਿਣਾ ਕੂਤ ਦੇਵਣਾ, ਖਤ ਸਤਾਯਲ ਨਿਖ ਦੇਵਾਯਾ." (ਭਾਰੁ)

ਸਤਾਯਮਿਨੀ. ਸਤਦ੍ਰ. (ਸਨਾਮ) ਦੇਖੋ, ਸਤਕਾਮਿਨਿ ਅਤੇ ਸਰਦਵ.

ਸਤਾਣ } ਵਿ—ਤ੍ਰਣ ਸਹਿਤ. ਰਖਣਾ ਸਹਿਤਾ ੨ ਤਨ (ਤਨ) ਧਾਤੁ ਸਤਾਣਾ } ਦਾ ਅਰਥ ਟੈਲਾਉਣਾ, ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ, ਆਸਰਾ ਦੇਣਾ, ਸਤਾਣੀ } ਅਦਿਕ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਤਾਣਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰੱਖਣ.

ਵਿਸ਼ਾਸ ਯੋਗਤ. ਵਿਸਤੀਰਣ. ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਭਗਨੀ ਬਲ (ਤਾਣ) ਵਾਲਾ ਅਰਥ ਭੀ ਕਰਦੇ ਹਨ. "ਸੰਤ ਯਮਾਈ ਓਟ ਸਤਾਣੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) "ਸਚ ਕੋਟ ਸਤਾਣੀ ਨੀਵੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ੩ ਭਾ. ਸਿਤਾਂ (ਅਸਥਾਨ) ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਹ ਬਥਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਯਥਾ— "ਮਰਗਸਤਾਣੀ ਚਿਤਿ ਧਰ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਮਰਗਿਸਤਾਂ (ਸਮਸ਼ਾਨਭੂਮਿ) ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖ.

ਸਤਾਏਹ. ਭਾ. ੧੫੮ ਵਿ—ਅਸਤਾਏਹ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਖਤਾ. ਖਲੋਤਾ.

ਸਤਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸੈਤਾਨ। ੨ ਭਾ ੮੮ ਸਿਤਾਂ. ਅਸਥਾਨ. ਜਗਾ. ਥਾਂ.

ਸਤਾਨਵੀ. ਵਿ—ਸਪੁਰਵਤਿਤਮ. ਦੇਖੋ, ਅੰ Seventyninth. ਦੇਖੋ, ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੇ.

ਸਤਾਨਵੇ. ਸਪੁਰਵਤਿ. ਨਵੇ ਉੱਪਰ ਸੱਤ—੮੭। ੨ ਸਤਾਨਵੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੇ.

ਸਤਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਾਉਣਾ. "ਸਭ ਤੋ ਕੇ ਦਿਸ ! ਕਾਲ ਸਤੈ ਹੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬)

ਸਤਾਨੰਦ. ਸੰ. ਜਾਗਾਨੰਦ. ਵਿ—ਸੈਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਹਲਾ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਭੋਤਮ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਦਾ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੀ। ੩ ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਕੁਰਾਨਨ। ੪ ਦਿਸਨ। ੫ ਬ੍ਰਿਸਨ। ੬ ਵਿਸਨ ਦਾ ਰਥ.

ਸਤਾਬ. ਦੇਖੋ, ਸਿਤਾਬ.

ਸਤਾਬਦ. ਸੰ. ਸਤਾਬਦ. ਵਿ—ਸਤ (ਸੋ) ਅਬਦ (ਸਾਲ). ਸਦੀ. ਸੋ ਵਰ੍ਹਾ.

ਸਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਤਾਰ। ੨ ਅ. ੮ ਸੱਤਾਰ. ਵਿ—ਪਤਦਾ ਢਕਣ ਵਾਲਾ. "ਸਿਫਤ ਕਹਾਰ ਸਤਾਰ ਹੈ ਜਾਹਿਬ ਕੀ ਦੋਹੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੩ ਸੰ. ਜਗਾਰ. ਸਤ (ਸੋ) ਆਰ (ਦੰਦੇ) ਵਾਲਾ, ਲੁਦਰਲਨ ਚਕੁ। ੪ ਵਸੁ.

ਸਤਾਰਾ. ਭੰਡਵੀ ਰਾਤੇ ਦਾ ਇੱਕ ਸਹਰ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ਵਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ. ਸਤਾਰੇ ਦਾ ਕਿਲਾ ਵੱਡਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ. "ਕੇਰੇ ਬਿਖਮ ਸੁ ਦੁਰਗ ਸਤਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ਦੇਖੋ, ਸਿਤਾਰਾ.

ਸਤਾਰੀ. ਸੰਗਤ—ਸੱਤ ਅਤੇ ਦਸ. ਸਪੁਰਦਸ—੧੭.

ਸਤਾਰੀ ਦੇਵਤਾ. ਦੇਖੋ, ਵੈਦਿਕ ਦੇਵਤੇ.

ਸਤਾਵਨ. ਸਪੁਰਚਾਸਤ. ਪੰਜਾਹ ਉੱਪਰ ਸੱਤ—੫੭। ੨ ਬ੍ਰਿ—ਸਤਾਨਾ. ਸਤਾਉਣਾ. ਸੰਤਾਪ ਦੇਣਾ. "ਮੇਰੇ ਕਹਾ ਸਤਾਵਹੁ ਭਾਰ ਭਾਰ?" (ਬਸੰ. ਕਬੀਰ)

ਸਤਿ. ਸੰਗਤ—ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਥਈ ਜਗਾ ਯ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਰੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਤਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸਤਿ, ਬਥਦ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਤ ਅਤੇ ਸਤਰ ਬਥਦ. ਸਤਰਰੂਪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ." (ਜਪੁ) ੨ ਸੱਚ. ਮਿਥਣਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. "ਆਪਿ ਸਤਿ, ਕੀਆ ਸਭ ਸਤਿ." (ਲੁਖਮਨੀ) ੩ ਸੁੱਧਾ. ਵਿਸ਼ਾਸ. "ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕੇ ਛਾਦਨ ਭੋਜਨ ਪਾਟ ਪਟੰਬਰ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮੁਖਿ ਸੰਚਹੁ." (ਮਲਾ ਮ: ੪) ੪ ਵਿ—ਸਦ. ਉੱਤਮ. "ਦੂਰ ਕਰੈ ਸਤਿਬੈਦ ਚੋਗ ਸੰਨਿਪਤ ਕੇ." (ਬ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਸੰਗਤ—ਸੱਤਾ. ਲਕਤਿ. "ਗੁਰਮਤਿ ਸਤਿ ਕਰ ਚੰਚਲ ਅਚਲ ਭਏ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੬ ਯਕਾਰਥ ਭਗਨ. ਅਸਲੀਅਤ ਦੀ ਸਮਝ. "ਨਾ ਸਤਿ ਮੂਡ ਮੁਢਾਈ ਕੋਸੀ, ਨਾ ਸਤਿ ਪਤਿਆ ਦੇਸ ਫਿਰਿਹ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ੭ ਵਜ—ਯਥਾਰਥ. ਸਹੀ. ਠੀਕ. "ਜੇ ਕਿਛੁ ਕਰੇ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨਹੁ." (ਸਾਰ ਮ: ੪) ਸਤਿਆ. ਸੰਗਤ—ਸੱਤਾ। ੨ ਵਿ—ਸਤਰ ਰੂਪ ਸਤਰਤਾ ਵਾਲਾ. ਸਤਿ ਆਇ. ਵ—ਸਤਰ ਆਇ ਸੁਭ ਗੁਣ. "ਸਤਿ ਆਇ ਭਵ ਰਤ." (ਗੁਜ ਸੈਦੇਵ)

ਸਤਿ ਸਬਦ. ਸੰਗਤ—ਸਤਿਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਫੁਰਮੰਤ੍ਰ. "ਸਤਿ ਸਬਦ ਦੇ ਮੁਕਤ ਕਰਾਯਾ" (ਭਾਗੁ) ੨ ਸਤਰੋਪਦੇਸ਼. ਫੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼। ੩ ਵਿ—ਸੱਚਾ ਵਾਕਯ.

ਸਤਿ ਸਰੂਪੁ. ਸੰਗਤ—ਸਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਲਛਣ. ਸਤਰੂਪ ਕਰਤਾਰ. "ਸਤਿ ਸਰੂਪੁ ਰਿਦੈ ਜਿਨਿ ਮਾਨਿਆ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਤਿਸੰਗ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸੰਗ.

ਸਤਿਸੰਗਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸੰਗਤਿ. "ਸੋ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਜਾਨਿਐ ਜਾਨਿ ਵਿਵੇਕ ਵਿਚਾਰ." (ਗੁਰਸੋਭਾ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਧ ਸੰਗ.

ਸਤਿਸੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸੰਧ. "ਕਾਨੁ ਸੁਤ ਸਤਿਸੰਧ." (ਨਾਧੁ)

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ. ਵਾ—ਮਾਨਸੇ ਦੀ ਜੈਕਾਰ ਧੁਨਿ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਤਰ ਹੈ ਸਾਰੀ ਵਿਸ਼ੁਤੀ ਦਾ ਪਤੀ ਅਵਿਨਾਸੀ. ਕਾਰਯਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਹ ਮੰਗਲਕਾਵੀ ਪਦ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ, ਫੁਰ ਅਤੇ ਚਟਕਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਖਾਨਸਾ "ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ" ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਕਈ ਆਖੇ ਵਿੱਚੀ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਭੀ ਇਸ ਪਦ ਨੂੰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ.

ਸਤਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸਤਕ ੨-੩.

ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ. ਤਿੰਨ ਕਾਲ ਇੱਕ ਰਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜਲਤਕਰਤਾਰ.

ਸਤਿਕਹਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਤਕਾਚ ਪੂਰਵਕ, ਧੁੱਧਾ ਕਰਕੇ. "ਤਿਸੁ ਕੁਰ ਕਉ ਭਾਦਨ ਭੋਜਨ ਪਾਟ ਪਟੰਬਰ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਸਤਿ ਕਹਿ ਮੁਖਿ ਸੰਚਹੁ." (ਮਲਾ ਮ: ੪)

ਸਤਿਗੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤਗੁਰ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸ੍ਰੀ ਫੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ. "ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਧੁ ਫੁਰੂ ਨਹੀ ਕੋਈ, ਨਿਗੁਰੇ ਕਾ ਹੈ ਨਾਉ ਫੁਰਾ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੩)

ਸਤਿਗੁਰਦੇ. ਦੇਖੋ, ਸਤਗੁਰ ਦੇ. "ਸਤਿਗੁਰਦੇ ਨਮਹ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ.

ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ } "ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਪਰਮਪਦੁ

ਪਾਇਆ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਵਿ—ਸਤਰ, ਫੁਰੂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨੁ (ਪ੍ਰਸਾਦਿਨ).

ਸਤਿਗੁਰਿ. ਸਦਗੁਰੂ ਜੇ. "ਸਤਿਗੁਰਿ ਸਭ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁੀ)

"ਸਾਲ ਹੈ ਜੁਗਾਰਿਨ ਕੋ ਪਾਲ ਅਜੁਗਾਰਿਨ ਕੋ

ਪਾਲ ਭਰੂ, ਜਾਨਨ ਕੋ, ਸੁਖਦ ਚਸਾਨ ਹੈ,

ਤਾਲ ਜਨ ਹੋਸਨ ਕੋ ਭਾਲਕ ਕੁਬੀਨ ਕੋ,

ਭਾਲ ਹੈ ਸੁਬੰਸਨ ਕੋ ਰੋਤ ਦਰਹਾਲ ਹੈ,

ਭਾਲ ਹੈ ਸੁਮੇਰ ਹਰਿ ਰਾਖੈ ਚਲਪਾਲ ਹੈ ਸੁ,

ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਨਾਲ ਹੈ ਜਹਾਂ ਰਹਾਂ ਸੰਭਾਲ ਹੈ,

ਲਾਲ ਹੈ ਕਿਯੋ ਕੋ ਤਰੋਹੀ ਦਾਲ ਹੈ ਕਿਯੋ ਜੋ ਖੋਟ

ਭਾਲ ਹੈ ਅਗੁਨ ਕਾਲ ਸਤਿਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਹੈ." (ਭਾਵਾ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ)

ਸਤਿਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਤਗੁਰ. "ਜਿਸੁ ਮਿਲਿਐ ਮਨਿ ਹੋਇ ਅਨੰਦੁ, ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹੀਐ." (ਗਉ ਮ: ੪) "ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਐਸਾ ਜਾਣੀਐ ਜੋ ਸਭਸੇ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ." (ਸੁੀ ਮ: ੧, ਜੋਗੀਅੰਦਰਿ)

"ਕਰ ਮਹਿ ਕਰੁ ਦਿਖਾਇ ਦੇਇ, ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ." (ਮ: ੧, ਵਾਰ ਮਲਾ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੰਤ. ਸੰਗਤ—ਭਾਂਤਾਤਮਾ ਸਤਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਫੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ। ੨ ਸ੍ਰੀ ਫੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ. "ਸਤਿਗੁਰੂਸੰਤ ਮਿਲੈ ਸਾਂਤਿ ਪਾਈਐ." (ਸਾਰੰ ਮ: ੪)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਖੁ. ਸ੍ਰੀ ਫੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ. "ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੁਰਖੁ ਪਾਇਆ ਵਡਭਾਫੁ." (ਆਸਾ ਮ: ੪).

ਸਤਿਜਾਪ. ਸੰਗਤ—ਸਤਰਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ। ੨ ਸਤਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਪ। ੩ ਸਪਤਸਤੀ ਦਾ ਜਪ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸਤੀ. "ਭੈਂ ਨਾਮ ਸਤਿਜਾਪ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਤਿਜੁਗ. ਦੇਖੋ, ਸਤਜੁਗ ਅਤੇ ਜੁਗ.

ਸਤਿਜੁਗਿ. ਸਤਰਜੁਗ ਵਿੱਚ. "ਸਤਿਜੁਗਿ ਤੈ ਮਾਣਿਓ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸਤਿਨਾਮ } ਸੰਗਤ—"ਸਤਿ" ਇਹ ਨਾਮ, ਅਥਵਾ ਸਤਰ ਹੈ
ਸਤਿਨਾਮੁ } ਨਾਮ. ਅਰਥਾਤ ਤਿੰਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ. "ਕਿਰਤਮਨਾਮ ਕਬੇ ਤੇਰੇ ਜਿਹਦਾ. ਸਤਿਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਪਰਾਪੁਰੁਸ਼ਾ." (ਮਾਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) "ਸਤਿਨਾਮੁ ਪੂਰੁ ਕਾ ਸੁਖਦਾਈ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਜਪਿ ਮੰਨਿ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਸਦਾ ਸਰਿਨਾਮੁ." (ਧਨਾ. ਮ: ੪)

ਸਤਿ ਨਿਰੰਤਿ. ਸੰ. ਜਪਾਨ੍ਰੁਤ—ਸਤਰਾਨ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਤ—ਨੈਣ ਦੇਣ. ਵਣਿਸ. ਵਪਾਰ. ਸੱਚ ਅਤੇ ਅਨ੍ਰਿਤ (ਫੂਠ) ਮਿਲਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਗਤ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਨਿਰੰਤਿ ੬.

ਸਤਿਪਦਾਰਥ } ਸੰਗਤ—ਅਰਥਮਾਤਮਾ. "ਮਨੁ ਰਨੁ ਅਰਪਿਧੈ
ਸਤਿਪਦਾਰਥੁ } ਫੁਰ ਅਭੈ ਸਤਿਪਦਾਰਥੁ ਪਾਵੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ।

ਸਤਿਪੁਰਖੁ. ਜਪਪੁਰੁਖ. ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਪਰਮਾਤਮਾ. "ਸਤਿਪੁਰਖੁ ਜਿਨਿ ਜਾਨਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਉ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਸਤਪੁਰਖ. "ਸਤਿਪੁਰਖੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸਰੁ." (ਮਾਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਤਿਬਾਣੀ. ਸੰਗਤ—ਫੁਰਬਾਣੀ। ੨ ਵਿ—ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ.

ਸਤਿਵਾਣੀ. ਵਿ—ਸਤ੍ਵਾਦਿ-ਜ. ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. "ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤਿਵਾਣੀ." (ਗੁਜ ਮ: ੪)

ਸਤਿਵਿਸ਼ਾਸ. ਸੰ. ਗਣਿਸ਼ਾਸ. ਸੱਚਾ ਯਕੀਨ. ਮਿਥਤਾ ਵਿਸ਼ਾਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਰੇਤੇ ਵਿੱਚ ਖੰਡ ਸਮਝਣਾ ਮਿਥਤਾ ਵਿਸ਼ਾਸ ਹੈ, ਅਤੇ ਖੰਡ ਨੂੰ ਖੰਡ ਜਾਣਨਾ ਸਤਿਵਿਸ਼ਾਸ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਾਸ.

ਜਪ ਮੰਤ੍ਰ ਬੇਦਨ "ਸਤਿ" ਹੈ. ਨਾਮ ਸਬਦ ਇਹੋਤਾ ਬੋਧਕ ਹੈ ਜਿਥੇ—ਕਰਿਅਮ ਰਾਮ ਨਾਮ ਆਦਿਕ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖੀਦਾ ਹੈ.

ਸਤਿਵੰਤ. ਦੇਖੋ. ਸਤਵੰਤ.

ਸਤੀ. ਵਿ—ਸਤ੍ਰੁਨਪ. ਅਵਿਨਾਸੀ. “ਕੁਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿਤਾਇਆ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਸਤੀ.” (ਵਡ ਫੰਤ ਮ: ੪) ੨ ਸਤ੍ਰੁਨਕਰਾ. ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਨੇ ਭੂਤ ਦਾ ਪੁਰਾ ਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਮੁਕਰਾ. “ਮੁਖਕਾ ਸਤੀ.” (ਰਤਨਮਾਲਾ ਬੰਨੇ) ੩ ਦਾਨੀ. ਉਦਾਰਤਮਾ. “ਸਤੀਆ ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ ਉਪਜੈ ਦੇਣੈ ਕੈ ਵੀਚਾਰਿ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੪ ਸੰਜਮੀ. ਸੰਤੋਖੀ. “ਅਸੰਖ ਸਤੀ, ਅਸੰਖ ਦਾਤਾਰੁ.” (ਜਪੁ) ੫ ਸੰਗਤਾ—ਸਤ੍ਰੀ. ਇਸਤ੍ਰੀ. “ਕਰਿਤਮ ਸਤੀ ਸਿਲਾ ਨਿਸਤਰੀ.” (ਗੋਤ ਨਾਮਦੇਵ) ਕੇਤਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਹਲਜਾ. ੬ ਸੰ. ਸਤੀ. ਪਤਿਵ੍ਰਤ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. “ਬਿਨ ਸਤ ਸਤੀ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਨਾਰਿ?” (ਗਉ ਕਬੀਰ) “ਭੀ ਜੋ ਸਤੀਆਂ ਜਾਣੀਅਨਿ ਸੋਲ ਸੰਤੋਖਿ ਰਹੰਨਿ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ)

੭ ਮਨਹਨ ਨਾਲ ਮੇਏ ਪਤੀ ਨਾਲ ਪੁਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ. ਸਹਜਮਿਸ਼ੀ. “ਸਤੀਆਂ ਸਤ੍ਰਿਤ ਟੋਭਤੀ ਟੋਏ.” (ਭਾਗੁ) ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਧਰਮਸ਼ੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸਤੀ ਹੋਣਾ ਵਡਾ ਪੁੰਨ-ਕਰਮ ਹੈ. ਪਾਰਾਸਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਦੇ ਰੋਥੇ ਅਧਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਪਤੀ ਨਾਲ ਸਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਤਨੇ ਵਡੇ ਸੁਰਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਤਨੇ ਪਤੀ ਦੇ ਰੋਮ ਹਨ. ਐਸੀ ਹੀ ਆਗਤਾ ਦਕ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਦੇ ਰੋਥੇ ਅਧਯਾਯ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੈ— “ਸਤੀਆ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਜੋ ਮਤਿਆ ਲਗਿ ਜਲੰਨਿ। ਨਾਨਕ ਸਤੀਆ ਜਾਣੀਅਨਿ ਜਿ ਬਿਰਹੇ ਚੋਟ ਮਰੰਨਿ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਗਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਜਸ਼ਨ ਚਿਤਾ ਵਿੱਚ ਮੁਰਦੇ ਨਾਲ ਫੂਕ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਤੁਜ਼ਕ ਜਹਾਂਗੀਰੀ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਉਰ ਦੇ ਕਸਮੀਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜਪੂਤ ਸਿਉਂਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਫਾਬਰ ਵਿੱਚ ਦੱਬ ਦਿੰਦੇ ਸਨ.

ਰਾਜਾ ਰਾਮਮੋਹਨ ਰਾਇ. ਬ੍ਰਹਮਸਮਾਜ ਦੇ ਭਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਲਾਰਡ ਬੈਂਟਿੰਕ (W. Bentinck) ਨੇ ੪ ਦਸੰਬਰ ਸਨ ੧੮੨੯ ਨੂੰ ਸਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸਤੀ ਦੀ ਬੰਦੀ ਸਨ ੧੮੪੭ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ।

੮ ਦਕ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਮਹਾਦੇਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੭ ਅਧਯਾਯ ੩੦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਾਲਿਕਾ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਬਰਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸਤੀ ਨੇ ਪਿਰਾ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਮਹਾਦੇਵ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇਖਕੇ ਜੰਗਲੁੱਭ ਵਿੱਚ ਡਿਕਕੇ ਪੁਾਣ ਤਿਆਗੇ, ਤਦ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਆਕੇ ਦਕ ਦਾ ਜੰਗ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਰ ਮੋਹ ਦੇ ਵਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਤੀ ਦੀ ਲੋਥ ਨੂੰ ਅਭਨਿਲੁੱਭ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਕੇ ਕੰਨੂ ਤੇ ਰੱਖ ਲੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਬਿਨਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਦੇ ਫਿਰਨ ਲੱਗਾ. ਵਿਸ਼ਨੂ ਨੇ ਸਤੀ ਦੀ ਲੋਥ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਨ ਦੇਖਕੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ ਨਾਲ ਲੋਥ ਦੇ ਅੰਗ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਜਿਸ ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਤੀ ਦੇ ਅੰਗ ਡਿੱਗੇ, ਉਹ ਪਵਿਤ੍ਰ ਤੀਰਥ ਮੰਨੇ ਗਏ. ਤੰਤ੍ਰਚੁੜਾਮਣਿ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਤੀ

ਦੇਖੋ, Regulation XVII of 1829

ਦੇ ਅੰਗ ੫੧ ਥਾਂ ਡਿੱਗੇ ਹਨ ਜੋ “ਲਕ੍ਰਿਪੀਠ” ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ— ਹਿੰਗਲਾਜ—ਤਾਰੂਆ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਥਾਂ, ਜ਼ਾਲਾ ਮੁਖੀ—ਜੀਭ, ਵੈਦਰ ਨਾਥ—ਛਾਤੀ, ਵਿਰਜਾ ਕੇਤੂ—ਪੁੰਨੀ, ਗੰਡਕੀ—ਗਲ੍ਹਾਂ, ਨੈਣਾਦੇਵੀ—ਨੇਤ੍ਰ, ਕਰੁਕੇਤੂ—ਗਿੱਟੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਲ—ਕਰਦਨ, ਵਿੰਦਾਵਨ—ਕੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰੂਤਾ, ਸੁਪਿਲਵਤ—ਅੰਡੀ, ਪੁਛਾਸ—ਵਿੰਡ, ਕਾਮਾਖਯਾ—ਭਗ, ਆਦਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਕ੍ਰਿ ਪੀਠਾਂ ਅਬਵਾ ਦੇਵੀ ਪੀਠਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇਵੀਗੀਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ੭੭ ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ੧੦੮ ਹੈ: ੮ ਸੰ. ਸਤੀ (ਜਹਿ-੧). ਸੈਂਕੜਾ. ਸੋ ਦਾ ਸਮੂਹ. ਦੇਖੋ. ਸਤਸਈ. ਸਤ੍ਰਿਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪਤਿਵ੍ਰਤ ਧਰਮ. ਸਤੀਪੁਣਾ.

ਸਤੀਰ. ਦੇਖੋ. ਸਹਤੀਰ.

ਸਤੀ ਰੰਨੀ ਘਰੇ ਸਿਆਪਾ. (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਸਤ (ਸੋਲ੍ਹੇ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਿਆਪਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. ਭਾਵ—ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਸੰਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ (ਦਾਈ. ਮਾਂ, ਭੈਣ, ਭਰਜਾਈ, ਵਹੂਟੀ, ਪੁਤ੍ਰੀ, ਨੂੰਹ) ਹੋਣ ਨਾਲ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਸੁਖ, ਪਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਿਆਪਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਪੰਜ ਗ਼ਰਨਦਿੰਦੀਆਂ, ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਵੀਰਖਾ ਦਾ ਸਿਆਪਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ੪ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਤੀ ਰੰਨੀ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ स्त्रीणां॥ ਹੈ. ਸ੍ਰੀਣ (ਇਸਤ੍ਰੀਜਿਤ) ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਸਿਆਪਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.

ਸਤ੍ਰੁ. ਸੰਗਤਾ—ਸਤ੍ਰੁ. “ਸਤ੍ਰੁਚਿਗਿ ਸਤ੍ਰੁ ਤੋਭਾ ਜਗੀ.” (ਗਉ ਕੰਢਦਾਸ) ੨ ਦੇਖੋ. ਸ੍ਰ. ਸ੍ਰਵ. ਸ੍ਰੁਤਿ. ਸਸ. “ਸਤ੍ਰੁ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਰਵਿ ਲੋਇ.” (ਸਵੈਕੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ (ਦੇਵਲੋਕ) ਵਿੱਚ ਆਪ ਦਾ ਜਸ ਪ੍ਰਗਟਿਓ. ੩ ਸੰ. ਸਤ੍ਰੁ. ਦਾਨ. “ਸਤੀ ਪਾਪ ਕਰਿ ਸਤ੍ਰੁ ਕਮਾਹਿ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ਸਤੀ (ਦਾਨੀ) ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਸਤ੍ਰੁਤਿ. ਸੰ. ਸ੍ਰੁਤਿ—ਸ੍ਰੁਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਬੰਸਾ. ਤਾਮਰੀਫ. ਵਡਿਆਈ. “ਸਿਮਰਤ ਸਤ੍ਰੁਤਿ ਬਖਾਨ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਤ੍ਰੁਤਿ ਵਰਾਜ ਨਿੰਦਾ. ਦੇਖੋ. ਉਸਤਤਿ ਵਰਾਜ ਨਿੰਦਾ ਅਤੇ ਵਰਾਜਨਿੰਦਾ.

ਸਤ੍ਰੁਰ. ਦੇਖੋ. ਸਤ੍ਰੁਰ.

ਸਤ੍ਰੁਲ. ਵਿ—ਸਮਾਨ. ਹੁਲਕ. “ਏਕਸੇ ਸਰੁਲ ਹੈ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਤ੍ਰੁਵਾ } ਸੰ. ਸਕ੍ਰੁਤ. ਸੰਗਤਾ—ਸਤ੍ਰੁ. ਜੋਂ ਅਦਿਕ ਅੰਨ ਬੁੰਨਕੇ
ਸਤ੍ਰੁਆਂ } ਪੀਠਾ ਹੋਇਆ ਆਣਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਜਾਂ ਨੁਣ ਮਿਲਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨਰਮ ਕਰਕੇ ਖਾਈਦਾ ਹੈ. “ਲੈ ਸਤ੍ਰੁਆ ਪਤਿ ਓਰ ਸਿਧਾਈ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੮)

ਸਤ੍ਰੁਤ. ਭਾ. सत्रुत ਸਹਤ੍ਰੁਤ. ਸੰਗਤਾ—ਉੱਤਮ ਭੂਤ. ਪਿਉਂਦੀ ਭੂਤ। ੨ ਭੂਤ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਤਿ, ਜਿਸ ਦਾ ਫਨ ਖਟਮਿਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਰਸ ਦਾ ਸਰਬਤ ਉੱਤਮ ਬਣਦਾ ਹੈ. L. Morus Atropurpurea.

ਸਤ੍ਰੁਨ. ਭਾ. सत्रुन ਸੰਗਤਾ—ਬੰਭਾ. ਸੁੰਭ. ਬਮਲਾ

ਸਰੂਪ. ਸੰ. ਸ੍ਰੂਪ. ਸੰਗਤ—ਕੋਸਾਂ ਦਾ ਜੁਤਾ। ੨ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਕਲਸ। ੩ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ ਪੁਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਨਾਚਾ. ਕੀਰਤਿਸਤੰਭ.

ਸਰੂਪਮਾਨ. ਸੰ. ਸੂਯਮਾਨ. ਵਿ—ਵਡਿਆਇਆ ਹੋਇਆ. ਉਸਤਤਿ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. “ਹੋਯ ਸਰੂਪਮਾਨ ਚਲ ਆਵਤ.” (ਫੁਪਸੁ) ਸਤੋ. ਵਿ—ਸਤਰੂਪ. “ਬੇਟੀ ਤ ਸੰਗਮੁ ਸਤ ਸਤੋ.” (ਧਨਾ ਫੱਤ ਮ: ੧) ਪਰਮ ਸਤਰ ਸੰਗਮ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਤੋਯ.

ਸਤੋਇ } ਸੰ. ਸ਼੍ਰੇਯ. ਸੰਗਤ—ਚੋਰੀ. “ਪੰਛਿਤ ਪਹੁ ਕਰਹਿ
ਸਤੋਈ } ਸਤੋਈ.” (ਨਾਪੁ)
ਸਤੋਯ }

ਸਤੋ. ਸਤੋ ਨੇ. ਦੇਖੋ, ਸਤਾ ੪.

ਸਤੋਗੁਣ. ਸੰਗਤ—ਸਤ੍ਰਗੁਣ. ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਗੁਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਯਸ ਬਾਤਿ, ਚਕਾ, ਦਾਨ, ਖਿਆ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਆਦਿ ਹੈ.

ਸਤੋਕੁ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੀਕ. ਉਸਤਤਿ ਦਾ ਗੀਤ. ਅਸਤੋਤਰ.

ਸਤੰਭ } ਸੰ. ਸੁੰਭ. ਬਮਲਾ. ਸਤ੍ਰਨ। ੨ ਸੁੰਭਨ (ਸਤ੍ਰ ਹੋਣ) ਦਾ
ਸਤੰਭਾ } ਭਾਵ. “ਭਯੋ ਸਤੰਭਾ ਚਲਰ ਨ ਪਗ.” (ਫੁਪਸੁ)
੩ ਰੁਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਰੁਕਾਵਟ.

ਸੱਤ. ਦੇਖੋ, ਸਤ, ਸਾਹਿ ਅਤੇ ਸਤਰ। ੨ ਸਪੁ. ਸਾਤ। ੩ ਸਸਰੂਪਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸੁਰ ਦੀ ਥਾਂ ਲਿਖੀ ਨੇ ਕਈ ਥਾਂ ਸੱਤ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਯਥਾ—“ਸਭ ਅਰਜਨ ਕੇ ਨਮ ਨੈ ਸੱਤ ਬਥਦ ਪੁਲਦੇਹੁ.” (੧੪੫) ਚਾਹੀਏ ਅਰਜਨ ਸੁਤ. ਅਰਜਨ ਦਾ ਰਬਾਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦੇਵ. ਦੇਖੋ, ਸੱਤਰਿ.

ਸੱਤ ਆਕਾਸ ਪਾਤਾਲ. ਦੇਖੋ, ਚੌਦਾਂ ਲੋਕ.

ਸੱਤ ਅਜੁਬੇ. ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗ਼ਜ਼ਨ ਹਿਤ ਇੱਥੇ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਸੱਤ ਪੁਰਾਣੇ ਅਜੁਬੇ—

(੧) ਮਿਸਰ ਦੇ ਤ੍ਰਿਕੋਨ ਮੀਨਾਰ (Pyramids of Egypt) ਜੋ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ.

(੨) ਬਾਬੀਲੋਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਲਕਾ ਸੀਮਿਰਾਮਿਸ ਦੇ ਬੂਨਟੇ ਬਾਗ (Hanging Gardens of Semiramis, at Babylon);

(੩) ਐਫ਼ੀਸਸ (ਯੂਨਾਨ) ਵਿੱਚ ਦੀਆਨਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੰਦਿਰ (Temple of Diana, at Ephesus);

(੪) ਯੂਨਾਨੀ ਦੇਵੇਂਦ੍ਰ ਦਾ ਬੁਤ (Statue of Zeus, by Pheidias, at Athens);

(੫) ਹੈਲੀਕਾਰਨੇਸਸ (ਯੂਨਾਨ) ਵਿੱਚ ਕਾਰੀਆ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੌਸੋਲਸ ਦਾ ਮਕਬਰਾ (Mausoleum at Halicarnassus);

(੬) ਰੋਡੀਸ (ਯੂਨਾਨ) ਵਿੱਚ ਸੂਰਯ ਦੇਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬੁਤ

(Colossus, at Rhodes);

(੭) ਲਿਕੰਦ੍ਰੀਆ ਦਾ ਰੋਸ਼ਨੀਘਰ (ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ), (Pharos. Light house, at Alexandria);

(ਅ) ਸੱਤ ਨਵੇਂ ਅਜੁਬੇ—

(੧) ਸੈਲਿਸਬਰੀ ਮਦਾਨ (ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ) ਵਿੱਚ ਸ੍ਟੋਨਹੈਂਜ ਦੇ ਪੱਥਰ (Stonehenge, in Salisbury Plain);

(੨) ਲਿਕੰਦ੍ਰੀਆ ਦੀਆਂ ਕਾਮੀਨਦੋਜ ਇਮਾਰਤਾਂ (Catacombs of Alexandria);

(੩) ਚੀਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕੰਧ (The Great Wall of China); (ਦੇਖੋ, ਕਹਕਹਾ ਦੀਵਾਰ)

(੪) ਪੀਸਾ (ਇਟਲੀ) ਦਾ ਸਜਾਮੀਦਾਰ ਮੀਨਾਰ (Leaning Tower of Pisa);

(੫) ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਈ ਵੱਡਾ ਮੰਦਿਰ ਜੋ ਨਿਰਾ ਚੀਨੀ (ਮਿੱਟੀ) ਦਾ ਹੀ ਉਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ (Porcelain Temple of China);

(੬) ਕੁਸਤੰਤੀਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸੋਫੀਆ ਦਾ ਗਿਰਜਾ (ਜੋ ਹੁਣ ਮਸਜਿਦ ਹੈ) (Church of St. Sophia at Constantinople);

(੭) ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੋਮ (ਇਟਲੀ) ਦਾ ਵੱਡਾ ਗੀਏਟਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਇਰਜ਼ਾਮ ਹੈ (Colosseum at Rome);

ਸੱਤ ਅੰਗ ਰਾਜੜ ਦੇ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਦੇ ਅੰਗ ੮ ਦਾ ਵੱਟ ਨੋਟ.

ਸੱਤ ਸਤਾਈ ਚੋਟਰ ਚਾਰ. (ਚਤੁਰਮਲਾ ਗੰਠੋ) ਸਪੁ ਰਿਖਿ, ਸਤਾਈ ਨਕਸ਼ੁ, ਚੌਦਾਂ ਬਿਦਰਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮੁਕਤੀਆਂ.

ਸੱਤ ਸੁਹਾਗਣੀ. ਸੱਤ ਰਿਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਰਿਖੀ। ੨ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਸੁਹਾਗ ਵਾਲੀਆਂ ਸਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ.

ਸੱਤ ਸੁਧਾਂ. ਸੰਗਤ—ਸੱਤ ਹੋਸ਼. “ਧੀਰਭ ਭੁਧਿ ਕਿਥੇਕ ਬਲ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਔਸਰਭਾਤ। ਸਿੰਘਨ ਭਰ ਤੁਰਕਾਨ ਕੀ ਬੁਲਗਈ ਸੁਧ ਸਾਤ.” (ਪੰਪੁ)

ਸੱਤ ਸੁਧ. ਦੇਖੋ, ਸਾਤ ਸੁਧ, ਸੁਧ ੪.

ਸੱਤ ਬੁਕਰਮ. ਨਿਰੁਕਤ ਦੇ ਨੈਗਮ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਇਹ ਲਿਖੇ ਹਨ— ਚੋਰੀ, ਵਿਭਚਾਰ, ਬ੍ਰਹਮਵੈਤ ਦਾ ਵਧ, ਭਰਭਹਤਰਾ, ਬਰਾਬਖੋਰੀ, ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬਦ ਬਾਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਾਪ ਦੇ ਲੁਕੋਟ ਲਈ ਬੂਠ ਬੋਲਣਾ। ੨ Seven deadly sins. ਦੇਖੋ, ਪਾਪ.

ਸੱਤ ਚਿਰਜੀਵੀ. ਦੇਖੋ, ਚਿਰਜੀਵੀ ੨.

ਸੱਤ ਧਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਧਾਰਾ.

ਸੱਤ ਪਾਪ. ਦੇਖੋ, ਸੱਤ ਬੁਕਰਮ.

ਦੇਖੋ, ਨਿਰੁਕ ੬-੭੭.

ਸੱਤ ਪੁਰੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਸਤਪੁਰੀਆਂ.

ਸੱਤ ਪੰਜ ਨੇ ਲੱਗਾ ਰੱਖਣ. (ਰਤਨਮਾਲਾ ਬੰਨੇ) (੭) "ਮਤ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਟਹਲ ਸਤਿ ਤਪ ਗੁਣ—ਨਿਰੋਹ: ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਰਬ ਪਰ ਸਪੁ ਹੈ ਅੰਤਰ ਤੀਰਥ ਦੇਹ."

(੫) "ਯਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੰਤੋਖ ਸੁ ਧਰੈ ਔਰ ਵਿਰਾਗ ਨਮ੍ਰਤਾਵਾਨ। ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਰੁ ਲੋਭ ਮੋਹ ਕੇ ਸਹਿਤ ਹੰਕਾਰ ਕਰੈ ਸੇ ਹਨ."

(੯) ਨਵਧਾਭਕ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਨਵਧਾਭਕ੍ਰਿ.

ਸੱਤ ਭੂਮਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਭੂਮਿਕਾ.

ਸੱਤਮ. ਦੇਖੋ, ਸਤਮ.

ਸੱਤਰ, ਸਪੁਤਿ—੭੦.

ਸੱਤਰਿ. ਬਸਤੁਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸੁਰਤਿ (ਸੂਤ—ਅਰਿ) ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਤਰਿ ਨਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਦੁਰਸੋਧਨ ਕੇ ਨਾਮ ਨੈ ਅੰਤ ਸਬਦ ਅਰਿ ਦੇਹੁ। ਅਨੁਜ ਉਚਰ ਸੱਤਰਿ ਉਚਰ ਨਾਮ ਭਾਣ ਨਖ ਲੇਹੁ." (੧੫੫) ਦੁਰਸੋਧਨ ਦਾ ਵੈਰੀ ਭੀਮਸੇਨ, ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦੇ ਸੂਤ (ਰਬਦਾਸੀ) ਦਾ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ) ਤੀਰ. ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਰਬਦਾਸੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਤੀਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਸੱਤ ਰਿਖੀ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਰਿਖੀ.

ਸੱਤ ਲਾਟਾ. ਅਗਨਿ ਦੀ ਸਪੁ ਨਿਖਾ—ਕਾਲੀ, ਕਰਾਲੀ, ਮਨੋਜਵਾ, ਲੋਹਿਤਾ, ਧੂਮ੍ਰਵਰਣਾ, ਉਗ੍ਰਾ ਅਤੇ ਦੀਪ੍ਰਾ.

ਸੱਤ ਲੋਕ. ਦੇਖੋ, ਚੌਦਾ ਲੋਕ.

ਸੱਤ ਵਾਰ. ਸਤਵਾਰੇ ਦੇ ਸੱਤ ਦਿਨ. ਦੇਖੋ, ਵਾਰ ੨੧. "ਆਦਿਤੜ, ਸੋਮ, ਭੋਮ, ਬੁਧ ਹੂੰ, ਵਿਹਸਪਤਿ, ਸ਼ੁਕ੍ਰ, ਸਨੀਚਰ ਸਾਰੋਂ ਵਾਰ ਭਾਣ ਲੀਨ ਹੈ." (ਭਾਗੁਕ) ਆਦਿਤੜ. ਐਤ. ਅੰ. Sunday. ਭਾ. ਯਕਸ਼ਬੰਧ. ਅ. ਯੋਮੁਲ ਅਹਦ. ਸੋਮ. Monday. ਭਾ. ਦੋ ਸੰਬਹ. ਅ. ਯੋਮੁਲ ਅਸਨੇਨ. ਮੰਗਲ. ਭੋਮ. ਅੰ. Tuesday. ਭਾ. ਸਿਹ ਸੰਬਹ. ਯੋਮੁਲ ਸਲਾਸਾ, ਬੁੱਧ. ਅੰ. Wednesday. ਭਾ—ਚਹਾਰ ਸੰਬਹ. ਅ. ਯੋਮੁਲਅਰਥ. ਵੀਰ ਵਿਹਸਪਤਿ. Thursday. ਭਾ. ਪੰਜ ਸੰਬਹ. ਅ. ਯੋਮੁਲ ਮਮੀਸ. ਸ਼ੁਕ੍ਰ. ਅੰ. Friday. ਭਾ. ਚੁਮਾ. ਅ. ਯੋਮੁਲ ਅਦੀਨਹ. ਛਨਿੰਛਰ. ਸਨੇਸੁਰਵਾਰ. Saturday ਭਾ ਸੰਬਹ. ਅ. ਯੋਮੁਲ ਸਬਰ.

ਸੱਤਾ. ਸੰ. ਜਤਾ. ਸੰਗਣਾ—ਹੋਂਦ, ਹਸੀ. ਹੋਂਦ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਵਿਦਰਮਾਨਤਾ. ਮੋਹੁਦਗੀ। ੩ ਸਭਤਿ. ਸਾਮਰਥਤਾ। ੪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਰਬਾਈ. "ਦਾਨੁ ਜਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਾਵਸੀ ਸੈ ਸਤੇ ਦਾਣੁ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)

ਇੱਕ ਵੇਰ ਸੱਤੇ ਅਤੇ ਬਲਵੰਡ ਨੂੰ ਨਾਲਚ ਅਤੇ ਅਤਿਮਾਨ ਨੇ ਅਜੇਹਾ ਕ੍ਰੁਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੁਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ. ਜਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੁਲਾਏ ਇਹ ਨਾ ਆਏ, ਤਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਬੁਲਾਉਣ ਗਏ, ਇਸ ਪੁਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਨਿਰਾਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਦੇਵ ਦੀ ਭੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦਰਬਾਰੋਂ ਖਾਰਿਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਬਰੀਰ ਕੁਸ਼ੀ ਹੋ ਗਏ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਭਾਈ ਲੱਖੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਵਾਇਆ. ਦੇਖੋ, ਲੱਖਾ ਭਾਈ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਪਤੁ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਰਾਜ ਦੇ ਪੰਦ੍ਰਵੇਂ ਅ: ਵਿੱਚ ਸੱਤੇ ਅਤੇ ਬਲਵੰਡ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਣਾ ਨਹੋਰ ਨਿਖਿਆ ਹੈ.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਬੀ ਹੋਈ ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਹੈ. "ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਰਾਇ ਬਲਵੰਡ ਤਥਾ ਸਰੈ ਭੂਮਿ ਆਖੀ." ਦੇਖੋ, ~~ਭਾਗੁਕ~~

ਸੱਤਾਸੱਤ. ਸਤਰ-ਅਸਤਰ. "ਨਿਖਿਯੇ ਸੱਤਾਸੱਤ ਵਿਚਾਰਾ." (ਨਾਪੁ)

ਸੱਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤਾਰ ੨.

ਸੱਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਰਆ.

ਸੱਤੇ ਰੋਹਣਿ. ਦੇਖੋ, ਸਪਰਨਾਤੀ ਚਕ੍ਰ.

ਸਤੜ. ਸੰ. ਜਤਾ. ਸੰਗਣਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਬਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਦਾ ਨਿਤਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰ ਰਹਿਤ ਹੈ। ੨ ਸਤਸੁਗ। ੩ ਪੁਤਿਗਣਾ। ੪ ਸਿੰਧਾਂਤ. ਸਾਗ। ੫ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸੱਤਵਾਂ ਲੋਕ। ੬ ਸੰਚ. ਭੂਠ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ੭ ਵਿ—ਯਥਾਰਥ. ਸਹੀ. ਠੀਕ.

ਸਤੜਸੰਧ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੱਚੀ ਪੁਤਿਗਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਾਇਦੇ ਦਾ ਪੁਰਾ। ੨ ਸੰਗਣਾ—ਇੱਕ ਰਾਜਾ. ਦੇਖੋ, ਚੋਪਣੀ ੨.

ਸਤੜਕਰਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤਿਕਰਤਾਰ.

ਸਤੜਪੁਰੁਸ. ਦੇਖੋ, ਸਤਿਪੁਰੁਸ.

ਸਤੜਪੁਤਿਗਣ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੱਚੀ ਪੁਤਿਗਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਤੜਸੰਧ.

ਸਤੜਭਾਮਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਭਾਮਾ ਅਤੇ ਪਾਚਜਾਤੁ.

ਸਤੜਬਚਨ. ਦੇਖੋ, ਸਤਬਚਨ.

ਸਤੜਵਤੀ. ਸੰਗਣਾ—ਵਸੁਰਾਸ (ਉਪਰਿਚਰ) ਦੀ ਕੰਨਣਾ, ਜੋ ਮੱਛੀ ਦੇ ਪੇਟੇਂ ਜਨਮੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਛੇਦਰੀ (ਮਰਸਨੇਦਰੀ) ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਰੂਪ ਉੱਤੇ ਪਰਾਸਰ ਰਿਖੀ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦ੍ਰਿਪਾਯਨ (ਜਿਸ ਦਾ ਫੇਰ ਵਜਾਸ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ) ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ. ਸਤੜਵਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਂਤਨੁ ਨੇ ਵਿਆਹਕੇ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਅਤੇ ਚਿਤ੍ਰਾਂਗਦ ਪੁਰੁ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਮੱਛੀ ਦੀ ਹੂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਪਰਾਸਰ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਦੇਹ ਵਿੱਚੋਂ ਐਸੀ ਸੁਰੰਧ ਉਪਜੀ, ਜੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਕੋਹ ਤੀਕ ਫੈਲ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਾਉਂ ਯੋਜਨਗੰਧਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਰਿਚੀਕਾ। ੩ ਵਿ—ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ.

ਸਤੜਵਾਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸਤਵਾਦੀ.

ਸਤੜ ਵਿਸੁਾਸ. ਦੇਖੋ, ਸਤਿਵਿਸੁਾਸ.

ਸਤੜ ਵੂਤ. ਦੇਖੋ, ਸਤਬੂਤ। ੨ ਸੰਗਣਾ—ਇੱਕ ਸੁਰਜਵੰਸੀ ਰਾਜਾ,

"ਸਤ੍ਰ ਨਾਮੀਯਯਕ ਨਿਰਧਾਰਿਕਾਨੀ ਜਥੇਰ ਬ." (ਮਹਾ ਭਾਰਤ, ਸ਼ਾਂਤਿ ਪਰਚ, ਅ: ੧੬੨, ਬ: ੧੦)

ਜੇ ਹਰਿਸਚੰਦ੍ਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਸੰਕੁ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।
ਸਤਗੁਰੂ। ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਤਗੁਰੂ। ਸਚਾਈ। ੨ ਦੁਰਭਾ ਦੇਵੀ। ੩ ਸੀਤਾ
੪ ਵਾਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸਤਗੁਰੂ। ੫ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਸਤਗੁਰੂ
ਭਾਮਾ।

ਸਤਗੁਰੂਹ। ਸੰ. ਸਤਗੁਰੂ—ਆਗੁਰੂ। ਸੰਗਤ—ਸੱਚ ਹਨ। ਕਿਸੇ
ਸਤਗੁਰੂਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠੇ ਹਨ ਦਾ
ਨਾਮ “ਅਪਾਗੁਰੂ” ਅਤੇ “ਮਿਥਾਗੁਰੂ” ਹੈ।

ਸਤਗੁਰੂਨਾਮ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਨਾਮ। ਭਾਵ—ਪੂਰੀ ਭਰਬਾਦੀ। ਸਤਗੁਰੂਨਾਮ।
ਸਤਗੁਰੂਨਾਂਦ ਅਗਨਿ ਹੋਰੀ। ਦੇਖੋ, ਦੇਵ ਸਮਾਜ।

ਸਤਗੁਰੂਨਿਰਤ। ਸੱਚ ਅਤੇ ਅਨਿਰਤ (ਫੂਟ)। ੨ ਭਾਵ—ਵਡਿਜ਼।
ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ।

ਸਤਗੁਰੂਨਾਮਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਆਰਯਸਮਾਜ ਦੇ ਆਚਾਰਯ ਸਾਧੂ ਦੁਰਯੋਧਨ
ਸਰਸਵਤੀ ਦਾ ਨਿਖਿਆ ਕੁੰਬ, ਜਿਸ ਦੇ ੧੨ ਸਮੁੱਤਾਸ ਹਨ। ਇਸ
ਵਿੱਚ ਆਰਯ—ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮ ਲਿਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਮਤਾਂ
ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਸਨ ੧੮੭੫ ਵਿੱਚ ਛਪੀ
ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਘਾਟਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਹੈ।

ਸਤਗੁਰੂ। ਸੰ. ਭਾਇਰਵਰ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦੇ ਪ੍ਰਪਾਠਕ ੮ ਖੰਡ ੩ ਵਿੱਚ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦ—ਸਤ—ਤਿ—ਯੋ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜੋ
ਅਵਿਨਾਸੀ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸੀ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਸਤਗੁਰੂਪ।
ਸੱਚਾ, “ਸਾਧ ਸੰਗ ਸਨੇਹ ਸਤਗੁਰੂ।” (ਸ਼ਬਦ ਮ: ੫)

ਸਤਗੁਰੂ। ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਧਨ। ੨ ਘਰ। ੩ ਰਾਜ। ੪ ਅੰਨਭੋਜ਼। ਸਦਾਵਤ।
੫ ਯਗਤ। ਜੱਗ। “ਕਹੂੰ ਸਾਸਤ੍ਰੀ ਸਤ੍ਰ ਕੰਥੇ ਕਰਾਨੰ।” (ਕੁਰਾਨ)
੬ ਧੰਧਾ, ਛਲ। ੭ ਜੰਗਲ। ੮ ਸਤ੍ਰ। ਵੇਰੀ, ਦੇਖੋ, ਸੁਆਨ ਸਤ੍ਰ।
ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਰ। ੯ ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਰੀ।

ਸਤ੍ਰਾਣਿ } ਸੰਗਤ—ਬੜ੍ਹ (ਵੇਰੀ) ਦੀ ਅਨਿਕਤੀ। ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੀ ਫੌਜ।
ਸਤ੍ਰਾਣੀ } (ਸਨਾਮਾ)
ਸਤ੍ਰਾਣੀ }

ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ। ਸੰਗਤ—ਨਿਘਨ ਯਾਦਵ ਦਾ ਪੁਰੂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ
ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਨੇ ਪੁਸ਼ੇਨ ਹੋ ਕੇ ਸਤ੍ਰਾਮੰਤਕ ਮਣਿ ਕਰਾਈ
ਸੀ। ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਰਾਧਨਾ ਅਤੇ ਸਤ੍ਰਾਭਾਮਾ। “ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਲਖ ਭੋਵ ਨਹਿ।”
(ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਪਯਾਯ ਨਾਮ ਅਜਿਸੀਤ ਅਤੇ
ਅਰੰਜਿਤ ਭੀ ਆਏ ਹਨ।

ਸਤ੍ਰਾਂਤਕਰ। ਸੰਗਤ—ਬੜ੍ਹ (ਵੇਰੀ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਖੰਡਕ।
“ਕਵਚਾਂਤਕ ਸਤ੍ਰਾਂਤਕਰ” (ਸਨਾਮਾ)

ਸਤ੍ਰੀ। ਸਤ੍ਰ। ਵੇਰੀ। “ਕਰਤਾ ਵਧ ਸਤ੍ਰੀ।” (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) “ਸਤ੍ਰੀ
ਖੰਗ ਖਜਾਤਾ।” (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸੰ. ਸਤ੍ਰਿਨ੍ਰ। ਵਿ—ਜੱਗ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਰਸੇ ਦਾ ਦੂਤ। ਏਲਚੀ।

ਸਤ੍ਰੂ। ਸੰ. ਸਤ੍ਰੂ। ਸੰਗਤ—ਵੇਰੀ। ਦੁਸ਼ਮਨ। “ਸਤ੍ਰੂ ਦਹਨ ਹਰਿਨਾਮੁ
ਕਰਨ।” (ਗੁਜ ਮ: ੫)

ਸਤ੍ਰੂਹਾ
ਸਤ੍ਰੂਹੰਤਾ
ਸਤ੍ਰੂਖਨ
ਸਤ੍ਰੂਖੁ
ਸਤ੍ਰੂਖਿਦਾਰ
ਸਤ੍ਰੂਖਿਦਾਰ

ਵਿ—ਬੜ੍ਹ (ਵੇਰੀ) ਦੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਨਫ਼ਾਨ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ
ਦਲਬ ਦਾ ਪੁਰੂ। “ਮਿਲੇ ਸਤ੍ਰੂਹੰਤਾ।” (ਰਾਮਾਵ)
ਤਰਰ ਲੰਘਮਨ ਸਤ੍ਰੂਖਿਦਾਰਾ।” (ਵਿਚਰਿ)
੩ ਸਤ੍ਰੂਖੁ ਨਾਮ ਇਕ ਦੈਤ, ਜੋ ਰਾਵਣ ਦਾ
ਸੇਨਾਪਤਿ ਸੀ। ੪ ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਗੋਰ ਦਾ
ਨਾਉਂ ਸਤ੍ਰੂਹਾ ਆਇਆ ਹੈ। “ਨਾਮ ਸਤ੍ਰੂਹਾ ਕੇ ਸਤ੍ਰੇ।” (੨੩੮)

ਸਤ੍ਰੇਨ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤ੍ਰੇਨੇਟ ਨਈ ਇਹ ਪਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।
“ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੋ ਅਵਿਨਿਯ ਕੇ ਛਾਤ ਬੇਲਿ ਸਤ੍ਰੇਨ।” (ਨਾਧੁ) ਬੇਲ ਭਲੇ
ਵਾਲੀ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਸਤ੍ਰੇਨ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਸਤ੍ਰੂ। ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹੋਂਦ। ਅਸਿਧੁ। ਹੋਂਦ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਸਥ। ਤਰ੍ਹ।
੩ ਆਤਮਾ। ੪ ਸਤ੍ਰੇਨੇਟ। ੫ ਯਗਤ। ੬ ਦ੍ਰਿੜਤਾ। ਕਾਇਮੀ।
੭ ਪ੍ਰਾਣੀ।

ਸਤ੍ਰੂਰ। ਸੰ. ਕ੍ਰਿ। ਵਿ—ਬੀਖਤਾ ਜੋ. ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਭਟਪਟ।
੨ ਵਿ—ਜਲਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਕਾਹਲਾ।

ਸਥ। ਸਥ। ਦੇਖੋ, ਸਥੁ। ੨ ਸੰਗਤ—ਉਹ ਥਾਂ, ਜਿਥੇ ਲੋਕ ਮਿਲਕੇ
ਭੈਠਣ। ਸਥ—ਸਿਥਰੀ ਦੀ ਥਾਂ। ੩ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਭੈਠਣ ਦੀ ਸਥਾ।
੪ ਸਥਾ। ਮਜਲਿਸ। “ਐਧਾ ਭਗਤਾ ਅੰਧੀ ਸਥੀ।” (ਮ: ੧ ਵਾਰ
ਸਾਰ) ੫ ਸੰ. ਰਧ। ਵਿ—ਠਹਿਰਨੇ ਵਾਲਾ, ਇਸਥਿਰ (ਸਿਥਰ) ਹੋਣ
ਵਾਲਾ। ਇਹ ਲਭਦ ਕਿਸੇ ਪਦ ਦੇ ਅੰਤ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ, ਮਾਰਗਾਥ ਆਦਿ। ੬ ਦਵਰਥ—ਸਹਾਥ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ
ਸਥ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ—ਸਾਥ ਭੈਣਾ। ਇਸੇ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਸਾਥੀ ਹੈ।

ਸਥਾਈ। ਦੇਖੋ, ਸਥਾਈ। ੨ ਸਾਥੀ, ਸੰਗੀ।

ਸਥਾਈਆ। ਵਿ—ਸਿਥਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗੀ, ਸਾਥੀ “ਸਾਥ
ਲਏ ਚੁ ਸਥਾਈਆ।” (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਥਰ } ਸਥਰ। ਭੁਮਾਜਨ। ਦੇਖੋ, ਸਥਰ। “ਯਾਤੇ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਥਰ
ਸਥਰੁ } ਚੰਗਾ।” (ਹਜਾਰੇ ੧੦) ੨ ਸ—ਥਿਰ। ਚਮੀਨ ਚੁੱਤੇ ਕਿਸੇ
ਗੰਜ ਦੇ ਲੈਣ ਨਈ ਅਤਕੇ ਭੈਠਣਾ। “ਭੈਰਾ ਸਥਰੁ ਘਤਿ।” (ਮ: ੧
ਭੈਰੋ)

ਸਥਲ। ਸੰ. ਸਥਲ। ਸੰਗਤ—ਥਾਂ, ਜਗਾ। ੨ ਖੁਸ਼ਕ ਜ਼ਮੀਨ।

ਸਥਾਈ। ਸੰ. ਰਧਾਧਿਨ੍ਰ। ਵਿ—ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਠਹਿਰਨ
ਵਾਲਾ, ਕਾਇਮ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਚਲ ਪਦ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਸਥਾਈ।

ਸਥਾਈ ਭਾਵ। ਸੰਗਤ—ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ
ਦੇ ਆਧਾਰ ਰਸ ਇਸਥਿਤ ਰਹੇ। ਜਿਵੇਂ—ਰਤਿ ਸਿੰਘਾਰ ਦਾ, ਹਾਸੀ
ਹਾਸ ਦਾ, ਸ਼ੋਕ ਕਰੁਣਾ ਦਾ, ਕ੍ਰੋਧ ਰੋਦ ਦਾ, ਉਤਸਾਹ ਵੀਰ ਦਾ,
ਭੈ ਭਯਾਨਕ ਦਾ, ਕਲਾਨਿ ਬੀਭਤਸ ਦਾ, ਹੈਰਾਨੀ ਅਦਭੁਤ ਦਾ ਅਤੇ
ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤ ਰਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਹੈ।

ਸਥਾਣੁ } ਸੰ. ਸਥਾਣੁ। ਵਿ—ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਇਸਥਿਤ।
ਸਥਾਣੁ } ੨ ਸੰਗਤ—ਥਿਰ। ੩ ਕਿੱਲਾ, ਮੇਖਾ। ੪ ਟੂਠ, ਖੁੰਢ।
“ਥਿਤ ਸਥਾਣੁ ਜੈਸਾ।” (ਨਾਧੁ)

ਸਥਾਨ. ਸੰਗਤ—ਸਥਾਨ. ਥਾਂ. ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ. ਸਿਰਾਂ. “ਬਿਖਮ
ਸਥਾਨ ਮਨ ਮੋਹ ਮਦਿਰੀ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਥਾਨੀ. ਰਥਾਨਿਨ੍. ਵਿ—ਸਥਾਨ ਵਾਲਾ. ਥਾਂ ਦਾ ਮਾਲਿਕ।
੨ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸਥਾਰ. ਸੰ. स्थावर—ਸਥਾਰ. ਸੰਗਤ—ਢੇਰ. ਸਮੁਦਾਯ. ਅੰਝਾਰ।
੨ ਵੱਡੀ ਹੋਈ ਪੈਲੀ ਦੇ ਢੇਰ। ੩ ਢਾਂ. ਸਾਢ ਮੈਦਾਨ. “ਕਰ ਸਥਾਰ
ਤਹਿ ਤੇ ਚਲ ਆਏ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਥਾਵਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਾਵਰ.

ਸਥਿਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਰ ਅਤੇ ਸਿਥਰ.

ਸਥੁ. ਸਿੰਧੀ. ਸਥਾ. ਮਜਲਿਸ। ੨ ਸੁਹਬਤ. ਸੰਗਤਿ. “ਰਿਧਿ ਅਰੁ
ਸਿਧਿ ਨ ਛੋਡਣਿ ਸਥੁ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਥ.

ਸਥੁਲ. ਦੇਖ, ਅਸਥੁਲ.

ਸਥੋਈ. ਵਿ—ਸਥਾਇਨ੍. ਸਥਾਈ. ਕਾਇਮ. “ਚੰਗ ਅਜੀਰ ਦਾ
ਸਦਾ ਸਥੋਈ.” (ਭਾਗੁ) ੨ ਸਾਥੀ. ਸੰਗੀ. “ਸਥੋਈ ਸਰਬ ਸਾਥ
ਕੈ.” (ਕਲਕੀ)

ਸਥੰਡਲ. ਸੰ. स्थण्डिल—ਸਥੰਡਿਲ. ਸੰਗਤ—ਥਤਾ. ਚੇਤਰਾ.
“ਕਰਹੁ ਸਥੰਡਲ ਕਿਤਕ ਉਤੰਗ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਥੰਡ. ਸੰ. स्तम्भ—ਸਥੰ. ਸੰਗਤ—ਥਮਲਾ. ਸਤੁਨ। ੨ ਸਤੁਭਾਵ।
੩ ਰੁਕ ਜਾਣ ਦੀ ਥਿਯਾ.

ਸਥੰਡਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥੰਡਨ.

ਸੱਥ. ਦੇਖੋ, ਸਥ। ੨ ਵਜ—ਸਾਥ. ਸੰਗ. “ਕਹੀ ਕੰਥ ਤਿਹ ਸੱਥ.”
(ਰਾਮਵ)

ਸੱਥਰ. ਸ-ਥਿਰਾ. ਭੁਮਾਸਨ। ੨ ਥਿ. ਵਿ—ਥੁੰਢੇ. ਜਮੀਨ ਤੇ.

ਸੱਥਰ ਸੈਣਾ. ਥਿ—ਥੁੰਢੇ ਸੈਣਾ. ਕਿਸੇ ਸੱਥੰਧੀ ਅਕਵਾ ਮਿਥੁ ਦੇ
ਮਰਣ ਪੁਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜਮੀਨ ਤੇ ਸੈਣਾ.

ਸੱਥਰ ਘੱਤਣਾ } ਦੇਖੋ, ਸੱਥਰ ੨.
ਸੱਥਰ ਪਾਉਣਾ }

ਸਦ. ਥਿ. ਵਿ—ਸਦੈਵ. ਨਿਤਰ. “ਸਦ ਸੁਣਦਾ ਸਦ ਵੇਖਦਾ.”
(ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਸੰਗਤ—ਸਬਦ. ਧੁਨਿ। ੩ ਉਪਦੇਸ਼।
੪ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਹਾਕ. ਆਵਾਜ਼. ਭੁਹਾਰ. “ਸੁਣਕੈ ਸਦ ਮਾਹੀ ਦਾ
ਮੇਹੀ ਪਾਣੀ ਘਾਹ ਮੁਤੋਨੇ.” (ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ) ੫ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ
ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਗੀਤ. ਇਹ ਛੰਦ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਜਾਤਿ
ਨਹੀਂ, ਕਿੰਤੂ ਜੰਮੀ ਹੋਕ ਨਾਲ ਭਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ
ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਗੀਤ ਹੈ. ਸੋਢ ਵਿੱਚ ਛੰਦਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਹੋਇਆ
ਕਰਦੇ ਹਨ. ਬੀ ਭਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ “ਸੁੰਦਰ” ਜੀ ਦਾ ਸਫੁ
ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਛੀ ਚਰਣ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ
“ਹੁੱਲਾਸ” ਛੰਦ ਦੀ ਜਾਤਿ ਦਾ ਮਿੱਥ ਛੇਦ ਹੈ. ਪਹਿਲੇ ਚਰਣ ਦੀਆਂ
੨੩ ਮਾਰਾਂ, ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ੨੫, ਚੌਥੇ ਚਰਣਾਂ ਦੀਆਂ ਅਠਾਈ, ਦੁਲੀ
ਭੁਕ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਪਦ ਸਿੰਘਾਵਲੋਕਨ ਨਾਮ ਨਾਲ ਤੀਜੀ ਭੁਕ ਦੇ
ਮੁੱਥ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਗਦਾਤਾ ਸੋਇ ਭਗਤਵਡਲ ਤਿਹੁ ਲੋਇ ਜੀਉ,
ਗੁਰੁਸਬਦ ਲਾਵਣੇ ਅਵਰੇ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ਜੀਉ,—
ਅਵਰੇ ਨ ਜਾਣੈ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਕੇ ਏਕ ਨਾਮ ਧਿਆਵਹੋ,
ਪਰਸਾਇ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਰਮਪਦੀ ਪਾਵਹੋ. ੫੫

(ਅ) ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਵਿਖਾਸਪਦ “ਸਦ” ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਿੰਨ
ਚਰਣ ਹਨ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੯ ਮਾਰਾਂ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸੁਮ ੧੭ ਪੁਰ,
ਦੂਜਾ ੧੨ ਪੁਰ, ਅੰਤ ਛਰਣ—ISS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੁਣਕੈ ਸੱਦ ਮਾਹੀ ਦਾ ਮੇਹੀ, ਪਾਣੀ ਘਾਹ ਮੁਤੋਨੇ,
ਕਿਸ ਹੀ ਨਾਲ ਨ ਚਲੀਆ ਕਾਈ, ਕਾਰੀ ਬੋਕ ਪਯੋਨੇ,
ਭਯਾ ਭਿਰਾਕ ਮਿਲਾ ਮਿੱਤ ਮਾਹੀ, ਰਾਹੀ ਸੁਕਰ ਕਿਤੋਨੇ.
੬ ਸੰ. ਸਦ. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਨਾ. ਮਿਲਣਾ.
ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਨਾ. ਪਾਨ ਕਰਨਾ. ਮੁਥ ਹੋਣਾ. ਸੁੱਧ ਕਰਨਾ. ਸ਼ਾਂਤਿਚਿੱਤ
ਹੋਣਾ. ਸਾਥ ਰਹਿਣਾ। ੭ ਭਾ. ਸਦ. ਜੋ. ਸਤ. “ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰੂ
ਆਪਣੇ ਦਿਉਹਾਤੀ ਸਦਵਾਰ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਦ ਸਦ } ਥਿ. ਵਿ—ਸਦੈਵ ਹੀ. ਨਿਤਰ ਹੀ. “ਅਮਰ ਭਏ ਸਦ
ਸਦਸਦਾ } ਸਦ ਹੀ ਜੀਵਹਿ.” (ਬੁਖਮਨੀ) “ਸਦਸਦਾ ਸਿਮੁਤਬਜ
ਸੁਆਮੀ.” (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਦਸੰਗੀ. ਵਿ—ਸਦਾ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਕਦੇ ਵੱਖ (ਅਲਗ)
ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. “ਸੰਤਨ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜੋ ਪੁਰੂ ਕੇ ਸਦਸੰਗੀ.” (ਕਲਿ ਮ:
੫) ੨ ਭਲਾ ਸਾਥੀ. ਨੇਕ ਹਮਰਾਹੀ.

ਸਦ ਹਜਾਰਾਂ. ਥਾ. ॥ ੧੧ ॥ ਸਦ ਹਜਾਰਾਂ. ਸੈਂਕੜੇ ਹਜਾਰ,
ਲੱਖਾਂ. ਲਖਪਦਾ। ੨ ਭਾਵ—ਅਗਿਤਰ. ਬੇਸੁਮਾਰ.

ਸਦਹਾ. ਥਾ. ॥ ੧ ॥ ਭਹੁ ਵਚਨ ਸਦ ਦਾ. ਸੈਂਕੜੇ. ਅਨੰਤ। ੨ ਸੰ.
ਯਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸਤਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ. ਸਭਾਸਦ.

ਸਦਕਾ. ਥਾ. ॥ ੧ ॥ ਸਦਕਾ. ਸੰਗਤ—ਗੁਰਬਾਨੀ. ਬਲਿਦਾਨ. “ਭਾਰਿ
ਭਾਰਿ ਜਾਉ ਸੰਤ ਸਦਕੇ.” (ਬਾਬਨ) ੨ ਨਿਡਾਵਰ. ਉਤਾਰਾ।
੩ ਦਾਨ. “ਵਾਹਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਸਭ ਸਦਕਾ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)
“ਨਿਗੁਣੁ ਰਾਖਿਲੀਆ ਸੰਤਨ ਕਾ ਸਦਕਾ.” (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਦਕਾਰ } ਸੰਗਤ—ਸਤਕਾਰਯ. ਉੱਤਮ ਕਰਮ. ਸਤਕ੍ਰਿਯਾ.
ਸਦਕਾਰਜ }

ਸਦਕਾਰੀ. ਵਿ—ਸਤਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਗੁਰੂ ਕਰਮ ਕਰਨਾ।
੨ ਥਿ. ਵਿ—ਸਦਕੇ. ਪੁੰਨ ਤੇ. “ਰਾਖ ਸੰਤ ਸਦਕਾਰੀ.” (ਸਾਰ ਮ:
੫) ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਬਿਰਾਤ ਰੱਖ ਲਓ.

ਸਦਕੋਲਾ } ਵਿ—ਸਦੈਵ ਆਨੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨਿਤਰਾਨੰਦ ਰੂਪ.
ਸਦਕੋਲੀ } “ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਦਿਹੈ ਬੁਝਾਇਓ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪੁਰੂ
ਸਦਕੋਲਾ.” (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਸਦੈਵ ਦਿਕੋਲਾ. ਨਿਤਰ ਅਸੰਕ.

ਸਦਗਤਿ. ਸੰ. सद्गति. ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਦਸਾ. ਅੱਛੀ ਹਲਤ।
੨ ਮੁਕਤਿ.

ਸਦਗੁਰੂ. ਸਦਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਤਗੁਰੂ.

ਸਦਜੀਵਣ } ਸੰਗਤ—ਨਿਤਨਜੀਵਨ. ਅਮਰਪਦਵੀ. ੨ ਉੱਤਮ
ਸਦਜੀਵਨ } ਜੀਵਨ. ਭਲੀ ਜਿੰਦਗੀ. "ਸਦਜੀਵਨ ਭਲੇ ਕਹਾਹੀ."
(ਸੋਰ ਕਬੀਰ) "ਸਦਜੀਵਣ ਅਰਜਨ ਅਮੋਲ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)
ਸਦਣਹਾਰਾ. ਵਿ—ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ੨ ਤਨਵ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
"ਸਦਣਹਾਰਾ ਸਿਮਰੀਐ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਸਦਣਾ } ਵਿ—ਸਬਦਨ. ਸਬਦ ਕਰਨਾ. ਬੁਲਾਉਣਾ. ਪ੍ਰਕਾਰਨਾ.
ਸਦਣੁ }
ਸਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਘਰ. ੨ ਅਸਥਾਨ. ਥਾਂ.
੩ ਜਲ. ੪ ਸੁਆਮੀ.

ਸਦਬਰਗ. ਭਾ ਸਦਬਰਗ. ਸੰਗਤ—ਸੋ ਪੰਥੀਆਂ
(ਪੰਥੀਆਂ) ਦਾ ਫੁੱਲ. ਭੋਂਦਾ. ੨ ਦੇਖੋ, ਸਤਪਤ੍ਰ.

ਸਦਭਾਉ } ਦੇਖੋ, ਸਤਭਾਇ.
ਸਦਭਾਇ }
ਸਦਭਾਵ }

ਸਦਮ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਥਾਂ. ਘਰ. ਮਕਾਨ.
"ਨਭੁ ਰਾਖੇ ਸਾਦਰ ਨਿਜ ਸਦਮਾ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਸੰਗ. ਯੁੱਧ.
ਸਦਮਾ. ਅ. ਸਦਮਾ. ਸੰਗਤ—ਧੰਕਾ. ਠੋਕਰ. ੨ ਨੁਕਸਾਨ.
ਹਾਨਿ. ੩ ਰੰਜ. ਸ਼ੋਕ.

ਸਦਰ. ਅ. ਸਦਰ. ਸੰਗਤ—ਦਿਲ. ੨ ਭਾਤੀ. ੩ ਆਰੰਭ.
੪ ਜਿਲੇ ਦਾ ਆਲਾ ਅਗੁਦੇਦਾਰ. ੫ ਸਹਿਰ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਿੱਸਾ.
ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਸਰ ਅਤੇ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਆਦਿ ਹੋਣੀ.
੬ ਸਭਾ ਜਾਂ ਜਲਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ. ੭ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ. ਉੱਤੇ.
੮ ਸੰ. ਵਿ—ਦਰ (ਭਰ) ਸਹਿਤ. ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਦ ਰਹਮਤ } ਭਾ ਸਦਰਹਮਤ. ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾ. ਅਨੰਤ
ਸਦ ਰਹਮਤ } ਦਯਾ. ੨ ਸਾਥਾਕ. "ਸਦ ਰਹਮਤ ਤੇਰੇ ਵਾਹ
ਕਉ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਸਦਰੀ. ਅ. ਸਦਰੀ. ਸਦਰ (ਫਾਤੀ) ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਨ ਦਾ
ਵਸਤੂ. ਜਾਗਟ. ਫਤ੍ਰਹੀ.

ਸਦਰੰਗ. ਸੰਗਤ—ਨਿਤਨਾਨੰਦ. ੨ ਗੁਰੂਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਤਾ ਇੱਕ ਰੰਗ.
ਸਦਰੰਗਿ. ਸਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ. "ਸਦਰੰਗਿ ਸਹਜਿ ਕਲੁ ਉਚਰੇ
ਜਸੁ ਜੋਪਉ ਲਹਣੇ ਰਸਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ੨ ਵਿ—ਨਿਤਨਾਨੰਦੀ.
ਸਦਵਾਉ. ਵਿ—ਸਦਾ ਵਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਸਦਾ ਗਤਿ. ੨ ਸੰਗਤ—
ਪਦਨ. ੩ ਦੇਖੋ, ਪਵਣ ਵਾਉ.

ਸਦਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਦ. ੨ ਸੁਯਸ ਦਾ ਗੀਤ. "ਤੇਰਾ ਸਦਤਾ ਸੁਣੀਜੀ
ਭਾਈ ! ਜੇ ਕੀ ਬਹੇ ਅਲਾਇ." (ਗੁਰੀ ਮ: ੧) ੩ ਪ੍ਰਕਾਰ.
ਗੁਹਾਰ. ੪ ਸੰਦਾ. "ਸਦਤੇ ਆਏ ਤਿਨਾ ਜਾਨੀਆ." (ਵਡ ਮ: ੧
ਅਲਾਹਟੀਆ) ੫ ਸਦਤ. ਸੀਖੁ. ਬਿਨਾ ਚਿੰਨ. "ਪਿਛਰੁ ਰਾਤੀ
ਸਦਤਾ ਨਾਮ ਬਸਮ ਕਾ ਲੇਹਿ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਸਦਾ. ਵਡ—ਨਿਤਤ. ਹਮੇਸ਼ਾ. "ਸਦਾ ਸਦਾ ਆਤਮ ਪਰਗਾਸੁ."

(ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਅ. ਸਦਾ. ਸੰਗਤ—ਧੁਨਿ. ਸਬਦ. ਆਵਾਜ਼.
੩ ਫਕੀਰ ਦੀ ਦੁਆ. ਆਖੀਰਦਾਦ. ੪ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਗੁਹਾਰ. "ਰੈਣ
ਦਿਨਸ ਦੁਇ ਸਦੇ ਪਏ." (ਬਸੰ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਸੰਦਾ.

ਸਦਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਕਹਾਉਣਾ. ਬੁਲਾਉਣਾ. ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਾਉਣਾ.
੨ ਮੰਗਵਾਉਣਾ. "ਕਲਉ ਮਸਾਮਨੀ ਕਿਆ ਸਦਾਈਐ?" (ਮ: ੩
ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ) ਕਲਮ ਦਵਾਤ ਕੀ ਮੰਗਵਾਉਣੀ ਹੈ.

ਸਦਾਸਿਵ. ਸੰਗਤ—ਸਦਾ ਕਲਤਾਣ ਰੂਪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਮੰਗਲ ਰੂਪ
ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਮਹਾਦੇਵ ਕੇ ਕਹਿਰ ਸਦਾ ਸਿਵ. ਨਿਰੰਕਾਰ ਕਾ ਚੀਨਰ
ਨਹਿ ਭਿਵ." (ਚੋਪਈ)

ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣਿ } ਵਿ—ਸਦਾ ਸੁਭਾਗਣ. ਨਿੱਤ ਸੋਭਾਗਣਵਤੀ.
ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣਿ } ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵਿਧਵਾਪਨ (ਵੈਧਵਤ) ਦਾ
ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣਿ } ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ. ੨ ਵਡਗਤ—ਵੇਬਨਾ. ਕੰਚਨੀ.

ਸਦਾਸੁਖ } ਸੰਗਤ—ਨਿਤਨਾਨੰਦ. ਆਤਮਾਨੰਦ. "ਸਦਾਸੁਖ ਸਾਰੇ
ਸਦਾਸੁਖ } ਸਭਾਇ ਵੀਚਾਰੀ." (ਵਡ ਮ: ੩)

ਸਦਾਬੁਤ. ਅ. ਸਿਦਕ (ਸਭਦੀ) ਦਾ ਭਾਵ. ਸੰਚਾ ਹੋਣਾ. ਸਤਗਤ.
ਸਦਾ ਕੋਰ. ਚੰਦ੍ਰ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸਦਾ ਕੁੰਵਰਿ. ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਨਿਹਿਤਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ
ਸੰਗਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅਭਿਮਾਨੀ
ਦਾ ਸਾਕ ਲੈਣੇ ਨਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ.

੨ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੱਸ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ
ਮਤਾਬ ਕੌਰ ਦੀ ਮਾਤਾ. ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਦਸੋਧਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ
ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਸੀ. ਇਹ ਬਨੁਈਆ ਮਿਸਲ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ
ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਚਰਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਿਧਵਾ ਸੀ. ਪਤੀ ਦੇ ਗੁਜਰ
ਜਾਣ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਿਸਲ ਦੀ ਆਗੂ ਬਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਹੂਬਲ
ਅਰ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨਾਮ ਪਾਇਆ. ਇਹ ਮੁੱਦਤ ਤੱਕ
ਆਪਣੀ ਮਿਸਲ ਦੀ ਤਾਬਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ
ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੀ ਰਹੀ. ਪਰ ਸਨ ੧੮੨੧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ
ਨਾਲ ਅਣਬਣ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਆਪਣਾ ਦਿਲਾਕਾ (ਬਟਾਲਾ,
ਕਲਾਨੌਰ, ਕਾਦੀਆਂ, ਦੀਨਾ ਨਗਰ, ਮੁਕੇਰੀਆਂ) ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ
ਅਰਪਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਇਸ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਮਤਾਬ ਕੌਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੇਰ
ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ. ੩ ਰਾਜਾ ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾਪਤਿ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ.
ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਈ ਸਰਦਾਰ ਜੈ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਬਟਾਲਾ ਨਾਲ ਹੋਈ.

ਸਦਾਗਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪੇਟ. ਹਵਾ. ੨ ਸੁਰਜ.

ਸਦਾਗੁਲਾਬ. ਸੰਗਤ—ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਖਿਤਨ ਵਾਲਾ ਗੁਲਾਬ.
੨ ਖਾ. ਕਿੱਕਰ. ਬਬੂਲ.

ਸਦਾਗੁਲਾਬ ਦਾ ਮੁਖਮੰਜਣਾ. ਖਾ. ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਚਾਤਣ.

ਸਦਾਚਰਣ. ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਕ੍ਰਿਪਾ. ਨੇਕ ਚਲਨ. ਭਲਾ ਬਿਉਹਾਰ.

ਸਦਾਚਾਰ } ਵਿ—ਚੰਗੇ ਆਚਾਰ ਵਾਲਾ. ਨੇਕ ਚਲਨ.
ਸਦਾਚਾਰਵੰਤ }
ਸਦਾਚਾਰੀ }

ਸਦਾਫ਼ਮ, ਸੰਗਤ—ਸਦਾ ਕੇਮ ਕਰਤਾ, ਧਨੁੰਤਰਿ, ਪੁਸਿੰਧ ਵੈਦ, ਜੋ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿਤਕਨ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। “ਰੋਕਿਨ ਜਨਕੋ ਸਦਾਫ਼ਮ ਹੈ।” (ਬ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਵਿ—ਸਦਾ ਫ਼ਿਮਾ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ।

ਸਦਾਨੰਦ, ਸੰਗਤ—ਨਿਤਨਾਨੰਦ, ਆਤਮਾਨੰਦ। ੨ ਪਰਮੇਸੁਰ, ਕਰਤਾਰ; ੩ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ। ੪ ਵਿ—ਸਦਾ ਪੁਸ਼ੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ।

ਸਦਾਬਹਾਰ, ਵਿ—ਜੋ ਸਦਾ ਫੁੱਲੇ ਫੁੱਲੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਤ ਸ਼ਿਖਿਰ ਹੁੰਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ।

ਸਦਾਬੂਤ } ਸੰਗਤ—ਨਿਤਨਿਯਮ, ਨਿਤਨੇਮ। ੨ ਅੰਨ ਆਦਿਕ
ਸਦਾਬੂਤ } ਦਾਨ ਦੇ ਨਿੱਤ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੩ ਵਿ—ਸਦਾ ਵੂਤ
(ਨਿਯਮ) ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ।

ਸਦਿ, ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਸੰਦਕੇ, ਬੁਲਾਏ, “ਜਿਨੀ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਧਿਆਇਆ ਤਿਨ ਕਉ ਸਦਿ ਮਿਲੇ।” (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ੨ ਸਤ੍ਰ, ਰੁਰੰਤ, ਫੋਰਨ। “ਆਪੇ ਦੇਵੇ ਸਦਿ ਬੁਲਾਇ।” (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੩)

ਸਦਿਆਨਾ, ਭਾ ۱۰۰۰ ਸਾਦਿਆਨਹ, ਅਨੰਦਦਾਇਕ ਭਾਸ਼ਾ, “ਗਜੇ ਸਦਨ ਦਰ ਪਰ ਸਦਿਆਨੇ।” (ਗੁਪੁਸੁ)

ਸਦੀ, ਭਾ ۱۰۰ ਸਦੀ, ਸੰ, ਗਤਾਫ਼, ਸੰਗਤ—ਸਤਅਬਦ, ਜੋ ਚੜ੍ਹੇ ਦਾ ਸਮਾ। ੨ ਸੰਕਤਾ, ਜਿਵੇਂ—ਦੋ ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਅਤੇ ਚੀਹਵੀਂ ਸਦੀ।

ਸਦੀਦ, ਅ ۴۰۰ ਸਿੰਦਤ (ਸਮਤੀ) ਵਾਲਾ, ਸਮਤ।

ਸਦੀਨ, ਚੀਨਤਾ ਸਹਿਤ, ਸਦੀਨਤ, “ਸਦੀਨ ਮਾਘ ਟੇਕਤੇ।” (ਗੁਪੁਸੁ)

ਸਦੀਫ਼, ਵਜ—ਸਦੇਵ, ਨਿਤਤ, ਯਮੇਸਹ, ਦੇਖੋ, ਕਨੀਫ਼।

ਸਦੁ, ਦੇਖੋ, ਸਦ ਪ। ੨ ਸਬਦ, “ਹਉ ਜੀਵਾ ਸਦੁ ਰੁਣੇ।” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਾਨ) ੩ ਭਿਖਤਾ ਨਈ ਸੰਦਾ, ਜੋ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਭਕੀਰ ਲੋਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, “ਇਕਿ ਵਣਖੰਡਿ ਬੈਸਹਿ ਜਾਇ ਸਦੁ ਨ ਦੇਵਹੀ।” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ) ੪ ਉਪਦੇਸ਼।

ਸਦੁਪਦੇਸ਼, ਸਤ੍—ਉਪਦੇਸ਼, ਉੱਤਮ ਸਿਖਤਾ, ਨੇਕ ਸਲਾਹ।

ਸਦੇਈ, ਬੁਲਾਵੇਕਾ, ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਦੇਗੀ, ਸੰਦਈ ਹੈ, “ਨਾਨਕ ਆਖੇ ਫੋਰ ਸਦੇਈ।” (ਸੁੀ ਮ: ੧)

ਸਦੇਸਰਾ } ਸੰ, ਸੰ-ਦਿਬ, ਸੰਦੇਸ਼, ਸੰਗਤ—ਸੁਨੇਹਾ, ਪ੍ਰਭਾਮ,
ਸਦੇਸਰੇ } “ਸੁਨਤ ਸਦੇਸਰੇ ਪ੍ਰਿਅ ਗ੍ਰਿਹ ਸੇਜ ਵਿਛਾਈ।” (ਸੁਗੀ
ਸਦੇਸਾ } ਮ: ੫) “ਕੋਈ ਆਇ ਸਦੇਸਾ ਦੇਇ ਪੁਛ ਕੇਰਾ।”
(ਬਿਨਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਸਦੇਹ, ਦੇਖੋ, ਸੰਦੇਹ। ੨ ਸੰ, ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਸ (ਸਾਥ) ਦੇਹ (ਬਰੀਰ), ਸਰੀਰ ਸਮੇਤ, “ਸਦੇਹ ਸੁਰਗ ਕੇ ਗਏ।” (ਗੁਪੁਸੁ)

ਸਦੇਰੇ, ਵਜ—ਸਦੇਵ, ਨਿਤਤ, “ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਦੇਰੇ।” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਦੈਨ } ਚੀਨਤਾ ਸਹਿਤ, ਨਮੁਤਾ (ਅਧੀਨਗੀ) ਨਾਲ,
ਸਦੈਨਤ }

ਸਦੈਵ, ਦੇਖੋ, ਸਦੀਵ।

ਸਦੇਹ ਸੰ, ਸੰਦੇਹ, ਵਿ—ਸਤ, ਤਮਾਮ, ਸੰਪੂਰਣ। ੨ ਅਤਿ, ਪੂਰਣ ਰੀਤਿ ਨਾਲ, “ਜਗਤਿ ਸੰਰਿਦਾਨੰਦ ਸਦੇਰੇ।” (ਨਾਪੁ)

ਸਦੈ, ਦੇਖੋ, ਸਦੀਵ। ੨ ਰੁਰੰਤ, ਫੋਰਨ, ਦੇਖੋ, ਸਦਤ, “ਸਦੈ ਸੀਸ ਕਪੜੇ।” (ਭਗਨ)

ਸੈਦ, ਦੇਖੋ, ਸਦ ਅਤੇ ਸਦੁ। ੨ ਸਬਦ, ਧੁਨਿ, “ਭਯੋ ਸੰਦ ਦੇਵੰ, ਹਰੇ ਨੀਰਧੇਵੰ।” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸੈਦਣਾ, ਗਫ਼ਨ—ਸਬਦਨ, ਪ੍ਰਕਾਰਨਾ, ਦੇਖੋ, ਸਦਣਾ।

ਸੈਦਾ, ਸੰਗਤ—ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ। ੨ ਸੁਨੇਹਾ। ੩ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਗੁਹਾਰ। ੪ ਸੰਦਣ ਵਾਲਾ, ਬੁਲਾਵਾ।

ਸੈਦਾ ਸਿੰਘ, ਦੇਖੋ, ਕਪੂਰਬਲਾ। ੨ ਇੱਕ ਨਿਰਮਲੇ ਸਾਧੂ, ਜੋ ਵਡੇ ਪੰਡਿਤ ਸੀ, ਇਹ ਥਾਈ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਰਹਿਆ ਕਰਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਦੁਤਸਿੰਧੀ ਨਾਮਕ ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਕਠਿਨ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਸੁਕਸਮਾਰ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਉੱਤਮ ਟੀਕਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਸੈਦੂ, ਮੰਦੂ ਦਾ ਭਾਈ ਰਛਾਬੀ, ਇਹ ਅਪਣੇ ਭਾਈ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, “ਸੈਦੂ ਮੰਦੂ ਆਸਾ ਵਾਰ। ਕੀਰਤਨ ਕਰਤੇ ਰਾਗ ਸੁਧਾਰ।” (ਗੁਪੁਸੁ)

ਸਦਤ, ਸੰ, ਸਪਸ਼, ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਰਬਦੇ, ਰੁਰੰਤ, ਫੋਤੀ, ਫੋਰਨ। ੨ ਅੱਜ ਹੀ। ੩ ਸੰਗਤ—ਜਿਵ।

ਸਦਤਫ਼ਲ, ਰੁਰੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਫਲ।

ਸਦਤਾਨਾ, ਦੇਖੋ, ਸਦਿਆਨਾ।

ਸਦਤੀ, ਦੇਖੋ, ਸਦਤ।

ਸਦਿਸ, ਸੰ, ਸਦ੍ਰਸ, ਵਿ—ਸਦ੍ਰਿਕ, ਜੋ ਸਮਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇ, ਜੇਹਾ, ਤੁੱਲ, ਸਮਾਨ, “ਗੁਰ ਕੁਪੰਨਾ ਸਦਿਸ ਕੁੰਤਾ।” (ਗੁਪੁਸੁ)

ਸਧਉਰਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦਉਰਾ, ਸਿਧਉਰਾ ਅਤੇ ਸੰਧੁਰੀਆ।

ਸਧਈਆ, ਵਿ—ਸਾਧਨਾ ਸਿੰਧ ਕਰੈਯਾ, ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, “ਸਾਧਨਾ ਸਧਈਆ।” (ਭਗਨ)

ਸਧਨ, ਸੰਗਤ—ਸ—ਧਨ, ਦੋਨਤਮੰਦ, ਧਨੀ।

ਸਧਨਾ, ਸੇਹਦਾਨ (ਦਿਲਕਾ ਸਿੰਧ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਕਸਾਈ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਤਮਕਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ, ਇਹ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੀ, ਸਧਨੇ ਦਾ ਦੇਹਰਾ ਸਰਹਿੰਦ ਪਾਸ ਵਿਦਰਮਾਨ ਹੈ, ਇਸ ਭਗਤ ਦੀ ਥਾਈ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ, “ਅਉਸਰ ਨਜਾ ਚਾਖਿਲੇਹੁ ਸਧਨਾ ਜਨੁ ਤੇਰਾ।” (ਬਿਨਾ) ੨ ਕ੍ਰਿ—ਸਿੰਧ ਹੋਣਾ, ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ, ਕੰਮ ਚੱਲਣਾ। ੩ ਅਭਰਾਸ ਦਾ ਪੱਕਿਆਂ ਹੋਣਾ।

ਸਧਨੁ, ਧਨੁਖ ਸਹਿਤ, ਕਮਾਨ ਨਾਲ।

ਸਧਰ, ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਉੱਪਰਲਾ ਹੋਣ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਧਰ।

ਸਧਰਨਾ, ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਸੰਧਰਣ, ਸੰਹਰ (ਸੰਖਾਰ) ਕਰਨਾ, “ਆਪਿ ਉਪਵਨ, ਆਪਿ ਸਧਰਨਾ।” (ਬਿਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਸ—ਅਧਾਰ—ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੩ ਸੰਧਰ (ਟਿੱਛਾ) ਕਰਨਾ, ਦੇਖੋ, ਸੰਧਰ।

ਸਧਰਮੀ. ਸਖਮਿੰਨ੍ਹ. ਉਹੀ ਧਰਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਹਮਸਰਹਬ.
ਸਧਰਾਇਆ. ਸੰਧਰ (ਇੱਛਾ) ਵਾਲ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਰ.
ਸਧਾ. ਸੰ. ਸੁੱਧਾ. ਵਿਸ਼ਾਸ. "ਸੇਜ ਸਧਾ ਸਹੁ ਛਾਵਾਣੁ." (ਸਵੈਖੇ
 ਮ: ੪ ਕੇ) ਸੁੱਧਾ ਸੇਜਾ (ਸਿੰਘਾਸਨ) ਹੈ, ਫੜਾਨ ਸਾਇਥਾਨ ਹੈ।
 ੨ ਸੰ. ਚੁਧਾ—ਸੁਧਾ. ਚੁਨਾ. ਕਲੀ. "ਪਾਨ ਸੁਪਾਚੀ ਕੱਥ ਮਿਲਿ
 ਰੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਪੁਰਣ ਸਧਾ." (ਭਾਗੁ) ਪਾਨ ਸੁਪਾਚੀ ਕੱਥ ਅਤੇ ਸੁਧਾ
 (ਚੁਨਾ) ਮਿਲਕੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸਧਾਨ. ਸਿੰਨੁਟ (ਬਿਸਤ ਲੈਣ) ਦੀ ਵਿਧਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਾਨ. "ਘਾਨ
 ਆਨ ਸੁਰਮਾ ਸਧਾਨ ਬਾਨ ਧਾਵਹੀ." (ਕਲਕੀ)

ਸਧਾਰ. ਸ—ਆਧਾਰ. ਆਧਾਰ ਸਹਿਤ. "ਬਰਸੁ ਪਿਆਰੇ ਮਨਹਿ
 ਸਧਾਰੇ." (ਮਲਾ ਮ: ੫) ਪੁਸੰਨ (ਖੁਸ਼) ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ੨ ਜਿਲਾ
 ਨੁਦਿਆਨਾ ਦੀ ਤਸੀਲ ਸਗਰਾਉਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ
 ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮੀ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਅੱਧ
 ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਕੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ,
 ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਕੜਾ "ਕੁਰੁਸਰ" ਭੀ ਹੈ. ਕੁਰੁਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ੨੦ ਵਿੱਖੇ
 ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ. ਹਰ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਜੋਤ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ
 ਪੰਚਾਇਤੀ ਭੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤਾ
 ਹੈ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ.

ਸਧਾਰਣ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਰਮ ਅਨੰਤ ਸੇਵਕ
 ਅਤਮਕਾਨੀ ਸਿੱਖ. "ਕਮਲੇ ! ਜਾਹੁ ਸਧਾਰਣ ਸਦਨਾ." (ਨਾਪੁ)
 ੨ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨੁਹਾਰ
 ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਵਲੀ ਲਈ ਕਾਠ ਦੀ ਪੋਥੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।
 ੩ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰਖਾਣ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੇ
 ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਬਣਾਏ। ੪ ਵਿ—ਸੁਧਾਰਣ।
 ੫ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ. ਭਰਨਾ. ਪੋਖਣਾ. "ਭਰਬ ਨਿਵਾਰਣ ਸਰਬ
 ਸਧਾਰਣ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੬ ਆਧਾਰ ਸਹਿਤ ਕਰਨਾ.
 ਆਸਰਾ ਦੇਣਾ. "ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੈ ਸੰਕਿ ਤਰੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਸੇ ਪਰਵਾਰ
 ਸਧਾਰਣਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੭ ਦੇਖੋ, ਸਧਾਰਣ ੩-੪-੫.
ਸਧਾਰਨ. ਦੇਖੋ, ਸਧਾਰਣ. ਵਿ—ਆਸਰੇ ਸਹਿਤ ਕਰਨਾ. ਆਧਾਰ
 ਦੇਣਾ. "ਕਲਮਲ ਭਾਰਨ ਮਨਹਿ ਸਧਾਰਨ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ,
 ਸਧਾਰਣ ੩-੪. "ਪਾਨ ਸਧਾਰਨ ਜੈ ਨਿਤ ਕਰੇ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਧਾਰੀ. ਵਿ—ਆਧਾਰ ਸਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.
 "ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਰਬ ਸਧਾਰੀ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਸਧਿੰਦਾ. ਵਿ—ਸਾਧਨ ਕਰਤਾ. ਸਾਧਕ. "ਸਿਧਤਾਈ ਕੇ ਸਧਿੰਦਾ."
 (ਭਜਾਨ)

ਸਧੀ. ਵਿ—ਧੀ (ਬੁੱਧਿ) ਸਹਿਤ. ਦਾਨਾ. "ਸਧੀ ਸੁਾਵਫੀ ਬੇਦਬਿਦਾ
 ਬਿਚਾਰੀ" (ਪਰਸਾਵ)

ਸਪੁਮ. ਵਿ—ਧੁੰਟੇ ਸਹਿਤ। ੨ ਸੰਕੜਾ—ਅਭਿਨਿ.

ਸੰਧਰ. ਸੰਕੜਾ—ਰੁਚਿ. ਇੱਛਾ। ੨ ਖਾਣ ਦੀ ਵਾਸਨਾ. "ਅੱਥਾਂ
 ਸੰਧਰ ਨ ਲਹੈ ਆਣ ਅੰਥਾਯਤੀਆਂ ਜੇ ਖਾਏ." (ਭਾਗੁ)

ਸੰਧੂ. ਲਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
 ਸਾਹਿਬ ਬੁਝ ਕਾਲ ਵਿਰਾਜੇ. ਇਸੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੁਲਾਕੇ ਚੰਦੂ ਨੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਸੀ. "ਸੰਧੂ ਸਿੱਖ ਸ ਭਾਰਯਾ
 ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਮਨ ਮਾਹਿ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਧੂ ੨.

ਸੰਧੂਵਾਲ. ਦੇਖੋ, ਅਰਨੌਲੀ ਅਤੇ ਭਕਤੂ ਭਾਈ.

ਸਨ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਦਾ ਬਹੁ ਵਰਤਨ ਹੈ. ਬੇ. ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੀ
 ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਲਗਕੇ ਤਵਿਸਤਤ ਕਾਲ ਦਸਦਾ ਹੈ.
 ਜਿਵੇਂ—ਜਾਸਨ, ਖਤਸਨ, ਆਦਿ. ਦੇਖੋ, ਖਤਸਨਿ, ਜਾਸਨਿ ਆਦਿ।
 ੨ ਸੰ. ਜਨ੍ਹ. ਧਾ—ਦਾਨ ਕਰਨਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ. ਆਦਰ ਕਰਨਾ।
 ੩ ਸੰ. ਸੰਕੜਾ—ਲਾਭ। ੪ ਵਿ—ਪੁਰਾਣਾ, ਪੁਰਾਣੀਨ। ੫ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ
 ਸਿੱਖ ਨੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤਿਨਕੁਧਤਾ (ਚਿਕਨਾਈ—ਮੱਖਣ) ਲਈ ਇਹ
 ਲਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਧੇ ਮਧ ਜਤੋਂ ਸਨ ਹੋਰ ਸਦੀਵ ਹੈ." (ਨਾਪੁ)
 ੬ ਭਾ ੮ ਭੰਗ। ੭ ਨਿਯਮ. ਨੇਮ। ੮ ਨੇੜ. ਭਾਨਾ। ੯ ਅ. ੧੦
 ਸਿਨ. ਸਾਲ. ਸੰਮਤ. ਸੰਵਤ. "ਸਨ ਜੋ ਸੈ ਏਕਾਨਵ ਆਹੀ."
 (ਮਾਸ) ੧੦ ਦੇਖੋ, ਸਣ। ੧੧ ਪ੍ਰਾ. ਵਜ—ਸਾਥ. ਸੰਗ. ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿ.
 "ਰਿਹ ਸਨ ਕਹੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥ." (ਗੁਪਤੁ) ੧੨ ਸੰ. ਪਾਮ.
 ਸੰਕੜਾ—ਲਾਭ. ਚੁੱਪ. ਖਾਮੋਸ਼ੀ.

ਸਨਚੁਢ. ਸੰਕੜਾ—ਮਲੂਹਾ ਚਰਤਪੁਰ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਅਮਰਕੋਟ ਤੀਕ
 ਦਾ ਦੇਸ਼। ੨ ਸੋਢਿਵੰਸ਼। ੩ ਸਨਾਵਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗੋਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਨੋਵ
 ਅਤੇ ਸਨੋਵੀ.

ਸਨਚੁਢੀ. ਵਿ—ਸਨਾਵਰ ਗੋਤ੍ਰ ਦਾ. "ਤਹਿ ਟਿਕ ਆਹਿ ਸਨਚੁਢੀ
 ਬ੍ਰਾਹਮਨ। ਪੰਡਿਤ ਬਡੇ ਮਧਾ ਬਡ ਭੁਨਿ ਜਨ." (ਅਜੈ ਸਿੱਖ ਰਾਜ)
 ੨ ਸੋਢੀ. ਦੇਖੋ, ਸਨੋਵੀ.

ਸਨਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਪੁਰਾਣਾ। ੨ ਸੰਕੜਾ—ਬੁਝਾ ਦੇ ਚਾਰ ਮਾਨਸਿਕ
 ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡਾ. "ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਅੰਤ ਨਹਿ ਪਾਇਆ." (ਆਸਾ
 ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. ਗੀਨਕ—ਸੋਨਕ. ਬੁਨਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਰਿਖੀ, ਜੋ
 ਅਭਤਰ ਵੇਦ ਦਾ ਆਚਾਰਯ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਲਿਖਿਆ "ਬ੍ਰਿਹਦ ਦੇਵਰਾ"
 ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ. ਇਹ ਵਰਾਕਰਣ ਦਾ ਭਾਈ ਪੰਡਿਤ ਸੀ।
 ੪ ਸੋਨਕੀਯ. ਸੋਨਕ ਦਾ ਰਚਿਆ ਗ੍ਰੰਥ. "ਸਨਕ ਮਹਿ ਪੇਖੀਐ ਨਾਮ
 ਕੀ ਨਾਮਨਾ ਸਪਤ ਦੀਪਾ." (ਮਲਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਸਨਕਾਇ } ਸੰਕੜਾ—ਸਨਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ, ਐਸੇ ਬੁਝਾ ਦੇ
ਸਨਕਾਇਕ } ਮਾਨਸਿਕ ਚਾਰ ਪੁਤ੍ਰ ਅਰਥਾਤ—ਸਨਕ, ਸਨੰਦਨ,
 ਸਨਾਤਨ ਅਤੇ ਸਨਤ ਕੁਮਾਰ. "ਬ੍ਰਹਮਾਇਕ ਸਨਕਾਇਕ ਸਨਕ
 ਸਨੰਦਨ ਸਨਾਤਨ ਸਨਤਕੁਮਾਰ, ਤਿਨ ਕਉ ਮਹਲੁ ਦੁਲਭਾਵਉ."
 (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਨਕੇਸ. ਸੰਕੜਾ—ਸਨਕ—ਈਸ. ਸਨਕ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਅਰਥਾਤ
 ਪਿਤਾ, ਬੁਝਾ. ਚਤੁਰਾਨਨ. "ਸਨਕੇਸ ਨੰਦਨ ਪਾਵਹੀ ਨਹਿ ਭੇਵ."
 (ਅਕਾਲ)

ਸਨਕੇਸ ਨੰਦਨ. ਬੁਝਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਚਤੁਰਾਨਨ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ,
 ਸਨਕੇਸ.

ਸਨਫਤ. ਦੇਖੋ, ਸੰਫਤ. "ਗੁਰੂ ਦਯਾਲੁ ਕੀ ਦਯਾ ਕੈ ਸਨਫਤ ਹੈ." (ਭਾਫ) ੨ ਸਦਗਤਿ. ਉੱਤਮ ਗਤਿ. ਮੋਕ.

ਸਨੱਢ, ਦੇਖੋ, ਸਨਾਢ ਅਤੇ ਸਨੋਢ. ੨ ਸੋਢੀ. "ਰਾਖੀਅੰ ਲੱਜ ਬੰਸੰ ਸਨੱਢ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਨਤ. ਸੰ ਵਿ—ਨਤ—ਸਹਿਤ. ਸੰਨਤ (sant) ਭੁਕਿਆ ਹੋਇਆ. ੨ ਸਬਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ੩ ਸੰ. ਸੰਗਤ. ਸੰਭਾ—ਬੁਧਮ. ਚਤੁਰਾਨਨਾ. ੪ ਅ. ਸਨਅਤ. ਕਾਰੀਗਰੀ. ਹੁਨਰ. ਦਸੁਕਾਰੀ.

ਸਨਤਭੁਆਰ } ਸਨਤ (ਬੁਧਮ) ਦਾ ਭੁਮਾਰ (ਪੁਤ੍ਰ). ਚਤੁਰਾਨਨ
ਸਨਤਭੁਮਾਰ } ਦੇ ਭਾਨਕ. ਦੇਖੋ, ਸਨਕਾਦਿਕ.

ਸਨਢ. ਸੰਭਾ—ਪੱਟਾ. ਵਸੀਕਾ. ੨ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਨਾਮਾ. ੩ ਪੁਮਾਣ ਪਤ੍ਰ.

ਸਨਢ ਯਾਫਤਾ. ਡਾ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਮਾਣ ਪਤ੍ਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ. ਜਿਸ ਪਾਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੱਟਾ ਆਇ ਹੈ.

ਸਨੱਧ } ਸੰ. ਸੰਘ—ਸੰਨੱਧ. ਵਿ—ਸੰ (ਚੰਗੀ ਰਚਾ) ਨੱਧ
ਸਨੱਧ ਭੱਧ } (ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ). ੨ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ. ਜਿਸ ਨੇ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ. ੩ ਕਵਚ ਪਹਿਨ ਅਤੇ ਕਮਰ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਜੋ ਰਿਆਹ ਹੋਇਆ ਹੈ. "ਸਨੱਧ ਭੱਧ ਹੈ ਚਲੇ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਨਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬੰਧ.

ਸਨਬੰਧੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬੰਧੀ.

ਸਨਬੰਧੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬੰਧ. "ਮੰਨੈ ਧਰਮ ਸੇਤੀ ਸਨਬੰਧੁ." (ਜਪੁ)

ਸਨਬੰਧੋਹੀ. ਵਿ—ਸੰਬੰਧ ਵਾਲਾ. ਸੰਬੰਧਿਤ. "ਲੋਕ ਗ੍ਰਿਹ ਬਨਿਤਾ ਮਾਇਆ ਸਨਬੰਧੋਹੀ." (ਸੋਹ ਮ: ੫)

ਸਨਮ. ਸੰ. ਵਿ—ਨੰਮੁਤਾ ਸਹਿਤ. ਭੁਕਿਆ ਹੋਇਆ. ੨ ਅ. ਸਨਮ. ਸੰਭਾ—ਮੁਰਤਿ. ੩ ਵਿ—ਪਿਆਰਾ. ੪ ਸੁੰਦਰ.

ਸਨਮਾਨ. ਸੰ. ਰਾਜਾਗ. ਸੰਭਾ—ਆਦਰ. ਸਤਕਾਰ.

ਸਨਮਾਨਕ. ਵਿ—ਆਦਰ ਨਾਇਕ. ਸਤਕਾਰ ਯੋਗਕ.

ਸਨਮੁਖ } ਸੰ. ਸਮੁਖ—ਸੰਮੁਖ. ਗ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮੁਣੇ. ਮੁਖ ਦੇ ਅੱਗੇ

ਸਨਮੁਖੁ } "ਸਨਮੁਖ ਸਹਿ ਬਾਨ." (ਆਸਾ ਫੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਭਾਵ—ਆਗਯਕਾਰੀ. "ਮੋਹਰੀ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨਮੁਖੁ ਹੋਇਆ." (ਸਦੁ) ੩ ਸੰਭਾ—ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ, ਅਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿੱਠ ਦਿੱਤੀ ਹੈ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਤ੍ਰੀ ਆਦਿ ਬੁਭ ਕੁਣ ਹਨ.

"ਮੈਤ੍ਰੀ ਕਰੁਣਾ ਹੈ ਲਖੇ ਮੁਦਿਤਾ ਤੀਜੀ ਜਾਨ.

ਚਤੁਰ ਉਪੇਖਾ ਜਿਸ ਵਿਖੇ ਸਨਮੁਖ ਸੇ ਪਹਿਚਾਨ." (ਨਾਪੁ)

੪ ਨਾਹੋਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਸਾਧੂਕਾਰ, ਜੋ ਭਾਈ ਤਗੀਰਥ ਦੀ

ਸੰਭਾ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਅਨੰਨ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ.

ਸਨਯ. ਸੰ ਵਿ—ਸ—ਨਯ. ਨੀਤਿ ਸਹਿਤ. ੨ ਪੁਰਾਣਾ. ਪੁਰੀਨ.

'ਸੁਖੀ ਨਾਲ ਸੇਤ੍ਰੀ, ਦੁਖੀ ਤੇ ਕਰੁਣਾ, ਪੁਨਯਾਤਮ ਨਾਲ ਮੁਦਿਤਾ, ਪਾਪਾਤਮਾ ਤੋਂ ਉਪੇਖਾ ਦੇਖੋ, ਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ, ਸਮਾਧਿਕਾਦ. ਗੁਰੂ ਹਰ.

ਸਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਹ. ੨ ਦੇਖੋ, ਸਨਾਇ. ੩ ਅ. ਇੱਕ ਬੋਲ. ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਚੁਲਾਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੀਏ ਹਨ. L. Cassia senna. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮਾਰਕੰਡਿਕਾ" ਹੈ. ਵੈਦਕ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਤਰੀ ਦੀ ਮੇਲ, ਕੇਤੂ. ਵਾਉਗੋਲਾ, ਖਾਂਸੀ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੰਨੀ ਹੈ. ਹਕੀਮ ਮੱਥੇ ਦੀ ਸਨਾ ਬਹੁਤ ਅੱਛੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਖੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਪਿੱਤ ਨੂੰ ਦਸਤਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਖਰਿਸ਼ ਕਰਦੀ, ਗਲੀਏ ਅਤੇ ਪਸਲੀ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਂਦੀ ਹੈ. ੪ ਹਿੰ. ਵਿ—ਸਨਾ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ੫ ਵਜ—ਨਿਤਕ. ਸਨਾਤਨ. "ਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ." (ਨਾਪੁ)

ਸਨਾਉ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਾਯ. ੨ ਦੇਖੋ, ਸਨਾਇ—੨.

ਸਨਅਤ. ਅ. ਸਿਨਅਤ. ਸੰਭਾ—ਕਾਰੀਗਰੀ. ਹੁਨਰਮੰਦੀ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਨਅ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕਾਰੀਗਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ.

ਸਨਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾ. ੨ ਅ. ਸਨਾ. ਸੰਭਾ—ਉਸਤਤਿ. ਵਡਿਆਈ. "ਪੰਜਵੀਂ ਸਿਫਤਿ ਸਨਾਇ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਭ) ਪੰਜਵੀਂ ਨਮਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਿਫਤੀ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਨੀ. ੩ ਡਾ. ਸਨਾਈ. ਨਫੀਰੀ. "ਬਜ਼ਤੁ ਕੋਟਿ ਬਜ਼ਗੀ." ਸਨਾਇ ਭੇਰਿ ਸਜਗੀ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਨਾਇਤ. ਉਸਤਤਿ. ਭਾਗੀਰਥ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਇ ੨. "ਸਨਾਇਤ ਬਹੁਤ ਕਰ." (ਜਾਸਾ)

ਸਨਾਈ. ਸੰਭਾ—ਸਨਾ (ਉਸਤਤਿ) ਯੋਗਕ. ਕਰਾਰਾ. ੨ ਸਹਨਾਈ. ਹਵਾ ਭਰੀ ਮਸ਼ਕ, ਜੋ ਨਦੀ ਆਦਿਕ ਦੇ ਤਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. "ਭੂਪਹਿ ਲਯਾ ਚੜ੍ਹਾਇ ਸਨਾਈ. ਸਹਿਤਾ ਬੀਚ ਪਰੀ ਪੁਨ ਜਾਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੪੪) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਨਾਇ ੨.

ਸਨਾਸ. ਡਾ. ਸਨਾ ਵਿ—ਪਹਿਚਾਨ (ਪਛਾਣ) ਵਾਲਾ. ਨਾਉਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਯਦਰਸ਼ਨਾਸ, ਹਕਸ਼ਨਾਸ ਆਦਿ.

ਸਨਾਸਦ. ਡਾ. ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ. ਪਛਾਣੇ. ਪਛਾਣੇਗਾ.

ਸਨਾਸਿੰਦਾ. ਡਾ. ਪਛਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਗਤਾਰਾ.

ਸਨਾਸੀ. ਡਾ. ਸੰਭਾ—ਪਛਾਣਨ ਦਾ ਭਾਵ. ਇਹ ਦੂਜੇ ਸਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਸੁਦਾਸਨਾਸੀ.

ਸਨਾਸੇਮ. ਡਾ. ਅਸੀਂ ਪਛਾਣਦੇ ਹਾਂ. ਅਸੀਂ ਪਛਾਣਾਯੋ. ਅਸੀਂ ਪਛਾਣੀਏ.

ਸਨਾਹ. ਸੰ. ਸੰਨਾਹ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਕਵਚ. ਸਿਰਹ. ਸੰਜੋਆ. "ਪਾਰਬੁਧੁ ਜਪਿ ਪਹਿਰਿ ਸਨਾਹ." (ਸੂਰੀ ਮ: ੫)

ਸਨਾਹਰਿ. ਸੰਨਾਹ (ਕਵਚ) ਦਾ ਅਰਿ (ਵੇਰੀ) ਖਤਕ. "ਸਨਾਹਰਿ ਚਾਰਤ ਹੈ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਉਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਜੋ ਸੰਜੋਏ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਕੇ.

ਸਨਾਹਿ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਹ.

ਸਨਾਹੀ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਨਾਹ ਪਹਿਰਿਆ ਹੈ. ਕਵਚ—ਧਾਰੀ. ੨ ਦੇਖੋ, ਸਨਾਈ. ਹਵਾ ਭਰੀ ਮਸ਼ਕ. "ਦੁਰ੍ਹ ਸਨਾਹੀ ਲਈ ਮੰਗਾਇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੪੪)

ਸਨਾਹੁ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਹ. "ਪਹਿਰਿ ਸੀਲ ਸਨਾਹੁ." (ਸਵੈਥੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਸਨਾਮਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪਹਿਰਾਨ. ਪਛਾਣ.

ਸਨਾਮਰਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪਹਿਰਾਨਾ. ਜਾਣਨਾ. ਪਛਾਣਨਾ.

ਸਨਾਵ } ਦੇਖੋ, ਸਨਉਵ ਅਤੇ ਸਨੋਵੀ.
ਸਨਾਵਤ }

ਸਨਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਤਿ. ੨ ਸੰ. ਸੁਨਾਤ. ਸਨੀ ਦਾ ਬਹੁ
ਵਚਨ, ਦੁਸਮਨੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ. ੩ ਸੰ. ਸਨਾਤ. ਵਜ—ਨਿੱਤ. ਸਦੇਵ.
"ਕਰਤਾ ਸਦੇਵ ਹਰਤਾ ਸਨਾਤ." (ਅਕਾਲ) ੪ ਸਨਾਤ—ਸੂਤ.
ਨੁਤਾ ਹੋਇਆ. ਸੁੱਧ ਹੋਇਆ. ਸਾਫ ਹੋਇਆ.

ਸਨਾਤਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ. ਅਨਾਦਿ ਕਾਲ ਦਾ. ੨ ਨਿੱਤ
ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ੩ ਸੰਗਤ—ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ. ਕਰਤਾਰ. "ਅਬ ਮਨ ਉਨਟਿ
ਸਨਾਤਨ ਹੁਆ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) ੪ ਸੁਹਮਾ. ੫ ਵਿਸਨੁ. ੬ ਸੁਹਮਾ
ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਨਸ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਨਕਾਦਿਕ.

ਸਨਾਤਨੀ. ਵਿ—ਸਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੀਤਿ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ.
੨ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ. ੩ ਸੰਗਤ—ਪਰਮ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਅਤੇ
ਦਸਤੂਰ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖ. ੪ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਆਲਾਂ
ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂ.

ਸਨਾਤਿ } ਸੰਗਤ—ਸੰਕੀਰਣ ਜਾਤਿ. ੨ ਨੀਚ ਜਾਤਿ. "ਨਾਨਕ
ਸਨਾਤੀ } ਨਵੈ ਰਾਤ ਸਨਾਤਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) "ਵਿਚਿ ਸਨਾਤੀ
ਸੇਵਕ ਹੋਇ." (ਮਲਾ ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਨਾਤ.

ਸਨਾਥ } ਵਿ—ਨਾਥ (ਸੁਆਮੀ) ਸਹਿਤ. ਮਲਿਕ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੇ
ਸਨਾਥਾ } ਸਿਰ ਪੁਰ ਕੋਈ ਸੁਆਮੀ ਹੈ. "ਤਿਨ ਦੇਖੇ ਹਉ ਭਇਆ
ਸਨਾਥ." (ਕੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) "ਤਿਨ ਸਫਲਿਓ ਜਨਮੁ ਸਨਾਥ."
(ਜੈਤ ਮ: ੪)

ਸਨਾਥ. ਵਿ—ਸ (ਸਾਥ) ਨਾਥ (ਪੁਨਿ). ਆਵਾਜ ਸਹਿਤ. ਖੋਰ ਨਾਲ.
ਸਨਾਥਿ. ਨੰਦੀ ਗਫ ਸਹਿਤ. "ਸਨਾਥਿ ਸਿਥ ਅੰਤ ਨ ਜੁਥੈ."
(ਗੁਰਮਤ)

ਸਨਾਨ. ਦੇਖੋ, ਇਸਨਾਨ. ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਨਾਨ.

ਸਨਾਮ. ਵਿ—ਉਸੇ ਨਾਉਂ ਵਾਲਾ. ਹਮਨਾਮ. namesake.

ਸਨਾਯ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾ.

ਸਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸਣ. ਸਣੀ. "ਸਨਿ ਜਯੋਂ ਤਨ ਖੋਵਹਿ ਦੁਖਦਾਨੀ."
(ਨਾਪੁ) ਸਣ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਗਲਕੇ ਰੱਸੇ ਦੀ ਸਕਲ ਵਿੱਚ ਹੋਰਨਾਂ
ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਹੈ. ੨ ਕਿ. ਵਿ—ਨਾਲ. ਸਾਥ. ਸਣੇ. ਸਮੇਤ. ੩ ਸੰ.
ਚਨਿ. ਸੰਗਤ—ਦਨਾ. ੪ ਇਨਾਮ. ੫ ਸੰ. ਚਨਿ—ਸਨਿ. ਛਾਯਾ ਦੇ
ਕਰਤ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨੈਸ਼ੁਰ. ਛਨਿੱਛਰ. ੬ ਨੇ ਕੁਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ
ਸੱਤਵਾਂ ਕੁਹ. ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿੱਥ ੮੮੩੦੦੦੦੦੦ ਮੀਲ
ਖਿਆਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ. ਇਹ ਬਹੁਤ ਚਮਕੀਲਾ ਕੁਹ ਹੈ. ਦੂਰਬੀਨ
ਨਾਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਚਿੱਟੇ ਖੇਰੇ ਇਸਦੇ ਹਨ.

ਸਨਿਆਸ } ਦੇਖੋ, ਸੰਨਿਆਸ ਅਤੇ ਸੰਨਿਆਸੀ.
ਸਨਿਆਸੀ }

ਸਨਿਸਚਰ. ਦੇਖੋ, ਸਨਿ ਪ-੬ ਅਤੇ ਛਨਿਛਰ.

ਸਨਿਗਧ } ਸੰ. ਸਿੰਗਧ. ਵਿ—ਸਨੇਹ (ਚਿਕਨਾਈ) ਵਾਲਾ. ਚਿਕਨਾ.

ਸਨਿਘ } ਬੰਧਾ. ੨ ਕੋਮਲ. ਨਰਮ. ੩ ਸੋਹਾਹ. ਸੁਭਚਿੰਤਕ
ਸਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਨਿ ਪ-੬. ੨ ਵਿ—ਜਾਨੀ. ਮਿਲੀ ਹੋਈ. "ਸਰਪੀ
ਸਿਤਾ ਸੁਦ ਸੋਂ ਸਨੀ." (ਗੁਪਤੁ) ਸਰਪੀ (ਘੀ) ਸਿਤਾ (ਬੰਡ).

ਸਨਿਚਰ. ਦੇਖੋ, ਸਨਿ ਪ, ੬ ਅਤੇ ਛਨਿਛਰ.

ਸਨੁਖ } ਸੰ. ਸਨੁਖ. ਸੰਗਤ—ਨੂੰਹ. ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਵਹੁਟੀ. "ਬਡਾਹ
ਸਨੁਖ } ਕਰੇ ਸਭ ਸੁਰਨ ਕੇ ਪਿਖ ਸਹਿਤ ਸਨੁਖ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਨੇ. ਵਿ—ਸਨੇ. ਮਿਲੇ ਹੋਏ. ੨ ਸੰ. ਚਨੇ—ਸਨੇ; ਵਡ—ਹੋਲੀ.
ਆਹਿਸਾ. ਧੀਰੇ.

ਸਨੇਹ. ਸੰ. ਸੇਹ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ. ਮੁਹੱਬਤ. ੨ ਤੇਲ.

"ਰਾਮ ਸਨੇਹ ਫੁਟੀ ਨਿਪ ਦੇਹ ਸੁ ਪਾਵੇਉ ਮੇਲ ਸਨੇਹ ਮੇ ਭਾਖੀ."
(ਗੁ) ੩ ਨਜ਼ਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ
ਕੁਣ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਟੇ ਮਿੱਟੀ ਆਦਿਕ ਦਾ ਪੇਤਾ ਬੱਝਦਾ ਹੈ.

ਸਨੇਹ ਨਿਘਾਹਣਾ }
ਸਨੇਹ ਨਿਘਾਹਣਾ }

ਕੋਊ ਕਹੈ ਦਾਹਬੈ ਕਠਿਨ ਵਪੁ ਪਾਵਕ ਮੇ
ਕੋਊ ਕਹੈ ਭਾਹਬੈ ਕਠਿਨ ਸਿੰਧੁ ਤੇਹ ਕੈ.
ਕੋਊ ਕਹੈ ਚਾਹਬੈ ਕਠਿਨ ਮਿਰਗਾਸ ਸੈਹੈ
ਕੋਊ ਕਹੈ ਢਾਹਬੈ ਕਠਿਨ ਸਕੂਦੇਹ ਕੈ,
"ਕੁਲ ਕਵਿ" ਕਠਿਨ ਵਿਸਾਹਬੈ ਦੁਸਹ ਦੁੱਖ
ਕੋਊ ਕਹੈ ਭਾਹਬੈ ਕਠਿਨ ਅਸੁਮੇਹ ਕੈ,
ਸਭ ਹੀ ਸਹਿਜ ਸਹਾ ਜੀਯ ਮੇ ਉਮਾਹਬੈ ਹੈ
ਮੇਰੇ ਜਾਨੇ ਕਠਿਨ ਨਿਸਾਹਬੈ ਸਨੇਹ ਕੈ.

ਸਨੇਹ. ਸੰਦੇਸ਼. ਸੁਨੇਹ. "ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕਾ ਮੈ ਦੇਇ ਸਨੇਹ."
(ਮਾਰ ਮ: ੪)

ਸਨੇਹੀ. ਸੰ. ਸੋਹਿਨ. ਵਿ—ਸਨੇਹ ਵਾਲਾ. ਪ੍ਰੇਮੀ. ਪਿਆਰਾ.

ਸਨੇਤ. ਸੰ. ਸਨਿਹਿਤ—ਸੰਨਿਹਿਤ. ਕਿ. ਵਿ—ਪਾਸ. ਅਖੰਡ.

"ਨਿਝਰ ਧਾਰ ਅਪਾਰ ਸਨੇਤੋ." (ਭਾਭ) ੨ ਸੇਨਾਯਤ. ਸੰਗਤ—
ਇੱਕ ਤੀਰਥ, ਜੋ ਕੁਰੂਕੇਤੁ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬਨੇਸਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਨੰ: ੩.

ਸਨੇਰ. ਦੇਖੋ, ਸਨੇਰ.

ਸਨੈ. ਦੇਖੋ, ਸਨੇ ੧. "ਕੁਹਾ ਸਨੈ ਬਨ ਬੀਚ ਦਿਰੈ." (ਕੁਸਨਾਥ)

੨ ਦੇਖੋ, ਸਨੇ ੨. ੩ ਦੇਖੋ, ਸਨਾਯ.

ਸਨੈਸ਼ੁਰ. ਛਨੇ ਛਨੇ (ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ) ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਨਿ ੬
ਅਤੇ ਛਨਿਛਰ.

ਸਨਿਛਰੀ.

ਸੰਤਕਣ. ਨੇਤ੍ਰ ਮਿਲਾਏ ਵੇਖਣਾ.

ਸੰਭਵ ਦਾ ਖੇਤਾ. ਅਸੁਮੇਹ ਦਾ ਖੇਤਾ ਚਲਾਉਣਾ. ਜੋ ਖੇਤੋਂ ਚਿੱਛੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਹੋਂਦਾ ਹੈ.

ਸਨੇਵ. ਦੇਖੋ, ਸਨਉਵ। ੨ ਸਨੇਵ ਨਾਮਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਤੋਂ ਜਨਮੇਜਯ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅਸੀਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਤਾਨ. "ਵਹ ਜਾਤਿ ਸਨੇਵ ਕਹਾਤ ਭਏ." (ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਰਾਜ)

ਸਨੇਵ. ਦੇਖੋ, ਸਨਉਵ. "ਭਾਜ ਸਨੇਵ ਦੇਸ ਤੇ ਕਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਸਨੇਵਿ } ਸੰਗਤ—ਸੋਢੀ. ਦੇਖੋ, ਸਨਉਵ ਅਤੇ ਸਨੇਵ। ੨ ਸਨਾਵਜ ਸਨੇਵੀ } ਬ੍ਰਾਹਮਣ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ— ਸਨ (ਦੰਡਣ) ਆਵਜ (ਸੰਪੰਨ). ਜੋ ਭੋਟ ਪੂਜਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ. "ਬੁਧਾ ਰੂ ਕੇ ਚਿੰਤ ਸੇ ਪੁਕਟ ਭਏ ਸਨਕਾਇ। ਉਪਜੇ ਤਿਨ ਕੇ ਚਿੰਤ ਤੇ ਸਕਲ ਸਨੇਵੀ ਆਇ." (ਕਵਿਪ੍ਰਿਯਾ) "ਦੀਨੇ ਭਾਵ ਸਨੇਵਿਆਤ ਮਥੁਰਾ ਮੰਡਲ ਮਾਹਿ." (ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਿਕਾ)

ਸਨੇਰ. ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਪੁਰਵ ਚਰ ਮੰਡ ਤੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਨਗਰ. ਭਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ੮੪ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਪਰਗਣੇ ਦਾ ਹਾਕਿਮ ਮਲਿਕ ਬਹਾਉਦੀਨ ਖੋਖਰ ਨੂੰ ਬਾਪਿਆ ਸੀ. ਪੁਤਾਪੀ ਬਾਛਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਇਆ.

ਸਨੇਰ. ਸਨਕਾਇ ਬੁਧਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ. "ਸਿੰਧ ਸਨਾਵ ਸਨੰਤਨ ਧਰਾਯੋ." (ਅਕਾਲ) ਸਨਤਰੁਆਚਾ ਨੇ ਧਰਾਇਆ.

ਸਨੇਦ } ਵਿ—ਪੁਰੂ ਸਹਿਤ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਨੇਦਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ, ਸਨੇਦਨ } ਸਨਕਾਇਕ. "ਸਨਕ ਸਨੇਦ ਮਹੇਸ ਸਮਾਨ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ)

ਸਨੰਮੁਖਾ ਨ ਠੰਢੀਯੰ. (ਚੰਡੀ ੨) ਥਾ—ਸਨਮੁਖ—ਆਨ—ਠਾਢੀਅੰ. ਸੰਮੁਖ ਆਕੇ ਖੜੇ ਹੋਏ.

ਸਨੇਕ. ਜਿਲਾ ਵਿਰੋਜਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਅਤੇ ਭਾਫਾ ਜੀਰਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤਲਵੰਡੀ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਰੋਲ ੮ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੁੱਤਰ ਇੱਕ ਫਰਲਾਕ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼੍ਰੀ ਭੂਤ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਸਾਧਾਰਣ ਮੰਦਿਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਹੈ. ਮਾਘੀ ਅਤੇ ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ.

ਸੰਨਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਹ.

ਸਨਜਾਸ } ਦੇਖੋ, ਸੰਨਿਆਸ, ਸੰਨਿਆਸੀ, ਸੰਨਾਸ ਅਤੇ ਸਨਜਾਸੀ } ਸੰਨਾਸੀ.

ਸਨਜੋ. ਵਿ—ਸਾਨਾ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਪ. ਸੰ. ਰਾਪ—ਸਪ. ਧਾ—ਪੁਤਿਰਾਕਾਰਨਾ. ਸਰਾਪਨਾ (ਸਾਪ ਦੇਣਾ). ਗਾਲੀ ਦੇਣਾ। ੨ ਸੰ. ਸਪ—ਸਪ. ਸੰਗਤ—ਸੰਪ. ਸਪ. "ਸਪੀ ਦੁਸੁ ਪੀਆਈਐ" (ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਸੰ. ਸਪ. ਜਿੰਗ. ਸ਼ੇਪ. ਬੇਟ. ਜਨਨੇਦਿਯ. ਉਪਸ਼੍ਰਵ.

ਸਪਸਟ } ਸੰ. (ਸਪਸ਼. ਧਾ—ਭੇਕਣਾ. ਪੁਸਿੰਧ ਕਰਨਾ. ਸਮਝਾਉਣਾ).

ਸਪਸੁ } ਵਿ—ਸਪਦ. ਸਾਫ਼। ੨ ਪੁਕਟ. ਜਾਹਿਰ.

ਸਪਘ } ਵਿ—ਪੰਥ ਸਹਿਤ. ਤਰਫਦਾਰੀ ਵਾਲਾ। ੨ ਪਘ (ਪੰਥ) ਸਹਿਤ

ਸਪੰਧ } "ਤੁਰਕੰਭ ਤੁਰੰਗ ਸਪੰਧ ਬਝੇ." (ਕਲਾਈ) ੨ ਸੰਗਤ—

ਸਪੰਢ } ਪਘੀ. ਪਰਿੰਦ. ਪੰਛੀ. "ਸਪੰਢ ਉਭ ਜਹਿਗੇ." (ਅਕਾਲ)

ਸਪਤ. ਸੰ. ਰਾਪਥ—ਸਪਥ. ਸੰਗਤ—ਕਸਮ. ਸੈਂਹ. ਸੁਗੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਪ ਧਾ. "ਕੁਝ ਸਪਤ ਕੇ ਦੇਸ ਨ ਮਾਨਾ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਸਪ—ਸਪੁ. ਸੰਤ. ਸਾਰ. "ਸਪਤ ਦੀਪ ਸਪਤ ਸਾਫ਼ਰਾ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੁੀ) ੩ ਵਿ—ਸਪੁਮ. ਸੰਤਵਾ. ਸੰਤਵੇ "ਸਪਤ ਪਾਤਾਲਿ ਬਸੰਤੋ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ) ੪ ਅਵਾਣ ਨਿਖਾਰੀ ਨੇ ੨੦੨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿੱਚ "ਸਹਸ" ਦੀ ਥਾਂ ਸਪਤ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਸੋਰਹ ਸਪਤ ਕ੍ਰਿਸਨ ਤ੍ਰਿਯ ਬਰੀ." ਸਹੀ ਪਾਠ ਹੈ—"ਸੋਰਹ ਸਹਸ ਕ੍ਰਿਸਨ ਤ੍ਰਿਯ ਬਰੀ।" ਪ. ਸੰ. ਸਪੁ. ਵਿ—ਸਰਾਇਆ ਹੋਇਆ.

ਸਪਤ ਆਕਾਸ਼. ਦੇਖੋ, ਚੌਦਾਂ ਲੋਕ.

ਸਪਤਦੀਤਿ. ਦੇਖੋ, ਦੀਤਿ.

ਸਪਤਸਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸਤੀ.

ਸਪਤ ਸਮੁੰਦਰ } ਦੇਖੋ, ਸਪਤਸਾਗਰ.

ਸਪਤਸਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸਰ. "ਕਹਿ ਮਜਨੇ ਸਪਤਸਰੇ." (ਆਸਾ ਫੰਤ ਮ: ੧)

ਸਪਤ ਸਲੋਕੀ ਗੀਤਾ. ਭਗਵਤਗੀਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰਸ਼ੁਪ ਸੰਤ ਸਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਛ. "ਬਾਢੇ ਕਹਿਆ ਸੇ ਸਪਤ ਸਲੋਕੀ ਗੀਤਾ ਪਛੁਦਾ ਰਾ." (ਜਸ) ਗੀਤਾ ਦੇ ਇਹ ਸੰਤ ਸਲੋਕ ਹਨ—

(੧) ਓਮਿਤ੍ਰੇਕਾਕਰੰ—ਅ: ੮, ਬ: ੧੩.

(੨) ਸਭਾਨੇ—ਅ: ੧੧, ਬ: ੩੬.

(੩) ਸਵੰਤ—ਅ: ੧੩, ਬ: ੧੪.

(੪) ਕਵਿੰ—ਅ: ੮, ਬ: ੮.

(੫) ਉਪ੍ਰਮੁਲੰ—ਅ: ੧੫, ਬ: ੧.

(੬) ਸਵੰਸਤ—ਅ: ੧੫, ਬ: ੧੫.

(੭) ਮਨਮਨਾ ਭਵ—ਅ: ੮, ਬ: ੩੪.

ਸਪਤਸਾਗਰ. ਸੰਤ ਸਮੁੰਦਰ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਤ ਸਾਫ਼ਰ ਲਿਖੇ ਹਨ—ਦੁੱਧ ਦਾ, ਦਹੀਂ ਦਾ, ਘੀ ਦਾ, ਇੱਥ ਦੇ ਰਸ ਦਾ, ਸਹਿਦ ਦਾ, ਮਿੱਠੇ ਪਾਣੀ ਦਾ, ਖਾਢੇ ਪਾਣੀ ਦਾ. ਅਤੇ ਇਹ ਭੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਇੱਕ ਦੀਪ ਨੂੰ ਖੇਰੇ ਹੋਏ ਹਨ. "ਸਪਤ ਦੀਪ ਸਪਤ ਸਾਫ਼ਰਾ." (ਵਾਰ ਸੁੀ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਸਫ਼ਰ ਅਤੇ ਸਪਤਦੀਪ.

ਸਪਤਸਿੰਘ } ਸੰਤ ਸਮੁੰਦਰ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਸਾਗਰ। ੨ ਮਹਾਭਾਰਤ ਸਪਤਸਿੰਧੁ } ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਸਿੰਧੁ (ਨਦੀਆਂ) ਇਹ ਹਨ—ਵਸੁੰਕਸਾਰਾ, ਨਲਿਨੀ, ਪਾਵਨੀ, ਗੰਗਾ, ਸੀਤਾ, ਜੰਭੂਨਦ ਅਤੇ ਸਿੰਧੁ (ਅਟਕ). ੩ ਘੱਗਰ ਅਤੇ ਸਿੰਧੂਨਦ ਦੇ ਮੱਧ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਰਾਣੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਸਪ੍ਰਸਿੰਧੁ" ਸੰਗਤਾ ਹੈ. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਘੱਗਰ ਅਤੇ ਸਿੰਧੂ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਧਾਰਾ ੨, ੩ ਅਤੇ ਸਪਤ ਨਦ.

ਸਪਤਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤ ਸੁਰ ਅਤੇ ਸੁਰ ੪.

ਸਪਤਸਿੰਘ. ਸੰ. ਰਾਤਸ੍ਰੁਙ—ਸਤਸਿੰਘ. ਹਿਮਾਲਯ ਦੀ ਧਾਰਾ 'ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਉਂ' ਸਪਤਸਿੰਧੂ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਭਿਗਵੇਦ ੮/੨੪/੨੭.

ਵਿੱਚ ਬਦਰੀਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪਹਾੜ. ਦੇਖੋ, ਹੇਮਕੁਟ.

“ਸਪਤਸਿੰਘ ਤਿਹ ਨਾਮ ਕਹਾਵਾ। ਪੰਡੁ ਰਾਜ ਜਹਿ ਜੋਗ ਕਾਵਾ॥”

(ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਨਾਸਿਕ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੋਰ ਪਹਾੜੀ

ਥਾਰਾ ਦਾ ਟਿੱਲਾ. ਜੋ ੬੬੫੯ ਫੁਟ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ. ਇਸ

ਉੱਪਰ ਮਹਿਸ਼ਾਸੁਰਮਰਦਨੀ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਪਤਸਿੰਘ

ਨਿਵਾਸਿਨੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਮੇਲਾ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੧੫ ਨੂੰ ਭਰਦਾ ਹੈ.

ਸਪਤਕ. ਸੰ. ੪੫੧੪ ਸੰਕਸ਼—ਸੱਤ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ। ੨ ਸੱਤ ਸੁਰਾਂ

ਦਾ ਇਕੱਠ. ਸ ਰ ਕ ਮ ਪ ਧ ਨ। ੩ ਵਿ—ਸੱਤ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲਾ.

ਸਪਤ ਕੁਕਰਮ. ਦੇਖੋ, ਸੱਤ ਕੁਕਰਮ.

ਸਪਤਜਿਹੂ } ਸੰ. ੪੫੧੪ ਸੰਕਸ਼—ਸੱਤ ਜੀਵਾਂ ਵਾਲਾ ਅਭਿਨਿ.

ਸਪਤਜੁਲ } ਅਭਿਨ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਲਾਟਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ—ਕਾਲੀ,

ਕਰਾਲੀ, ਮਨੋਸਾ, ਸੁਲੋਹਿਤਾ, ਸੁਪ੍ਰਮੁਕਰਣਾ, ਉਕ੍ਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੀਪਾ.

ਸਪਤਦਲ. ਸੰਕਸ਼—ਸਪੁਪਰਣ (ਸਤਪੁਤਾ) ਨਾਮਕ ਬਿਰਛ. ਜਿਸ

ਦੇ ਪੱਤੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਸੁਹਾਗਪਿਟਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ.

L. Alstonia scholaris. “ਸਪਤਦਲ ਸਿੰਝੁਕ ਹੈ.” (ਗੁਪਤ)

ਸਪਤ ਦੀਪ. ਸੰ. ੪੫੧੪ ਸੰਕਸ਼—ਸੱਤ ਦੀਪ (ਟਾਪੂ). ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ—

ਮੰਡਲ ਦੇ ਸੱਤ ਉਹ ਭਾਗ, ਜੋ ਭਾਗਵਤ ਆਦਿ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਸੱਤ

ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਮੰਨੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਹ ਹਨ—

ਜੰਭੂ, ਪਲਕ, ਜਲਮਨੀ, ਕੁਸ਼, ਕੁੰਦ, ਸਾਕ ਅਤੇ ਪੁਲਕਰ. ਹਿੰਦੂਮਤ

ਦੇ ਕੁੱਝ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਿੱਤ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਰਾਜ

ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਸੱਤ ਵਾਰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵਿਚਿਆ. ਜਿਸ

ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਨੀਕ ਨਾਲ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਫਣ ਫਣੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵੰਧ ਗਏ. “ਸਪਤ

ਦੀਪ ਸਪਤ ਸਾਕਰਾ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੁੀ)

ਸਪਤ ਧਾਤੂ. ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਮੂਲ ਅੰਗ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਨਾਲ ਦੇਹ ਕਾਇਮ ਹੈ—ਰਕਤ (ਲਹੂ) ਪਿੱਤ, ਮਾਸ, ਮੇਦ (ਮਿੱਜ),

ਚਰਬੀ, ਹੱਡੀ, ਵੀਰਯ. chyle, blood, flesh, fat, bone,

marrow and semen । ੨ ਦੇਖੋ, ਧਾਤੂ.

ਸਪਤ ਧਾਰਾ. ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਸੱਤ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜ,

ਜੋ ਪਹਾੜ ਦੀ ਧਾਰਾ ਕਰਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ. “ਸਪਤ ਧਾਰ

ਸਭ ਸੁਰਿ ਮਿਲਾਓ.” (ਪੰਪੁ) ਸਾਰੇ ਪਹਾੜੀਰਾਜੇ ੨੨ ਧਾਰ ਕਰਾਉਂਦੇ

ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਬਾਈਧਾਰ। ੨ ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੱਤ ਪੁਦਾਹ

(ਧਾਰਾ) ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਮੰਨੇ ਹਨ—ਗੰਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਸਰਸੁਤੀ,

ਸਤਲੁ, ਐਰਾਵਤੀ, ਮਹੂਦਵਿੰਧਾ ਅਤੇ ਵਿਪਾਸਾ। ੩ ਰਾਮਾਇਣ

ਵਿੱਚ ਗੰਗਾ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਧਾਰਾ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ—

ਨਲਿਨੀ, ਸ਼੍ਰਾਦਿਨੀ, ਪਾਚਨੀ, ਚਭੁ, ਸੀਤਾ, ਸਿੰਧੂ ਅਤੇ ਤਾਗੀਰਬੀ.

ਕਥਾ ਇਹ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਣਾ ਵਿੱਚੋਂ ਗੰਗਾ

ਲਿਝੇਤੀ, ਤਦ ਇਹ ਸਪਤ ਧਾਰਾ ਹੋਈਆਂ.

ਸਪਤਨਦ } ਅਨੇਕ ਵਿਦੁਆਂ ਨੇ ਸੱਤ ਨਦੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਗਿਣਤੀ

ਸਪਤਨਦੀ } ਕੀਤੀ ਹੈ:—

ਸਤਲੁ, ਵਿਪਾਸ, ਏਰਾਵਤੀ, ਵਿਤਸਤਾ, ਚੰਦ੍ਰਾਵਾ, ਸਿੰਧੂ
ਅਤੇ ਕੁਤਾ (ਕਾਬੁਲ).

ਸਪਤ ਨਾਤੀ ਚਕ੍ਰ. ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਸਪਤ ਨਾਤੀ ਚਕ੍ਰ.

ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੇਕ ਮਹੂਰਤ ਰਾਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

(੧) ਸੂਰਜ ਦੀ ਵਾਧੂ ਨਾਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੋਹਿਣੀ, ਸ਼੍ਰਾਤਿ, ਜਜੇਸ਼ਾ

ਅਤੇ ਅਸ਼ੁਨੀ ਨਫਰ ਹਨ.

(੨) ਮੰਗਲ ਦੀ ਦਹਿਨ ਨਾਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਗਸ਼ਿਰ, ਚਿਤ੍ਰਾ,

ਮੂਲਾ ਅਤੇ ਰੇਵਤੀ ਹਨ.

(੩) ਵਿਰਾਸਪਤੀ ਦੀ ਸੋਮਾ ਨਾਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਦ੍ਰਾ, ਹਸਤ,

ਪੂਰਬਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾ ਭਾਦ੍ਰਪਦਾ ਹਨ.

(੪) ਭੁਵ ਦੀ ਨੀਰ ਨਾਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਨਰਵਸੂ, ਉਤ੍ਰਾਸ਼ਾਸ਼ਟੀ,

ਉਤ੍ਰਾਸ਼ਾਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਭਾਦ੍ਰਪਦ ਹਨ.

(੫) ਭੁਧ ਦੀ ਜਨ ਨਾਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਤ, ਪੂਰਬਾ ਛਾਨਗੁਣੀ,

ਅੰਤਿਜਿਤ ਅਤੇ ਸਤਭਿਜਾ ਹਨ.

(੬) ਸ਼ਨੀ ਦੀ ਉਰਧਾ ਨਾਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਤਿਕਾ, ਵਿਸਾਖਾ,

ਅਨੁਰਾਧਾ ਅਤੇ ਭਰਣੀ ਹਨ.

(੭) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਨਾਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ਲੇਸ਼ਾ, ਮਘਾ,

ਸੁਵਨ ਅਤੇ ਧਨਿਸ਼ਾ ਹਨ. “ਸੱਤੇ ਰੋਹਣਿ ਸੱਤ ਵਾਰ ਸੱਤ

ਸੁਹਾਗਣਿ ਸਾਧੁ ਨ ਭਲਿਆ.” (ਭਾਫੁ)

ਸਪਤਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਉਕਣ.

ਸਪਤਪਤ੍ਰ } ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਦਲ.

ਸਪਤਪਰਣ } ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਦਲ.

ਸਪਤ ਪਰਬਤ. ਸੱਤ ਦੀਪਾਂ ਦੇ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹਾੜ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਨਾਮ ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਿਖੇ ਹਨ—ਹਿਮਵਾਨ, ਹੇਮਕੁਟ, ਨਿਸਦ,

ਮੇਰੂ, ਰੋਤੁ, ਕਟੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿੰਕੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਕੁਲਪਰਬਤ.

ਸਪਤ ਪਾਤਾਲ. ਸੱਤ ਪਾਤਾਲ ਲੋਕ. ਹੇਠਲੇ ਸੱਤ ਲੋਕ. ਅਤਲ,

ਵਿਤਲ, ਸੁਤਲ, ਰਸਾਤਲ, ਤਲਾਤਲ, ਮਹਾਤਲ, ਪਾਤਾਲ, ਦੇਖੋ.

ਚੋਦਾਂ ਲੋਕ.

ਸਪਤ ਪਾਤਾਲ ਕੀ ਬਾਣੀ. (ਸੁੀ ਰੋਟੀ) ਵਾ—ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਾਲ

ਤੋਂ ਆਈ ਧੁਨਿ. ਭਾਵ—ਭਰੂਤ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਵਾਜ਼, ਜੋ ਮੁਲਕਲ

ਨਾਲ ਸੁਣੀ ਜਾਵੇ.

ਸਪਤ ਪ੍ਰਗ੍ਰਿਤਿ. ਦੇਖੋ, ਰਸੰਗ.

ਸਪਤ ਪੁਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਤ ਪੁਰੀਆਂ.

ਸਪਤ ਕ੍ਰਮਿਕਾ. ਚਿੰਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਹਾਲਤਾਂ. ਪਰਮਾਰਥ ਅਵਸਥਾ

ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਮੰਜਿਲਾਂ. ਯੋਗ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨੇ ਇਹ ਸੱਤ

ਕ੍ਰਮਿਕਾ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ—

(੧) ਸੁਭੱਛਾ. ਉੱਤਮ ਇੱਛਾ ਅਰਥਾਤ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ.

(੨) ਵਿਚਾਰਣਾ. ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ.

(੩) ਤਨੁਮਨਸਾ. ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਚੁਰਨਾ.

(੪) ਸਰ੍ਵਪੱਤਿ. ਬ੍ਰਹਮਕ੍ਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ.

- (੫) ਅਸੰਜਕ੍ਰਿ. ਸਿੰਧੀ ਅਦਿਕ ਲਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮਲ ਦੀ ਉਪਲਾਬਤ।
 (੬) ਪਰਾਬੰਧਾਵਿਨੀ. ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਮਿਟ ਜਾਣਾ।
 (੭) ਤੁਯੰਗ. ਤੁਯੰਗ ਪਦ (ਚੌਥੇ ਪਦ) ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ।

(ਹਠਯੋਗਪ੍ਰਦੀਪਿਕਾ)

ਸਪਤਮ. ਵਿ—ਸੱਤਵਾਂ. ਸਪੁਮ. ਹਫਤਮ. ਦੇਖੋ. ਅੰ. Seventh.
 ਸਪਤ ਮਾਤਾ. ਸੰ. ੨੫। ਸਾਤ੍ਰਿਕੀ. ਸੱਤ ਦੇਵੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਜਨ ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ— ਬ੍ਰਾਹਮੀ, ਮਾਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਵੈਸ਼ਨਵੀ, ਕੋਮਲੀ, ਵਾਰਾਹੀ, ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ, ਚਾਮੁੰਡਾ। ੨ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮਾਂ, ਮਤੇਈ, ਭਰੂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਰਾਜੇ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਸੱਸ, ਢਢੇ ਭਾਈ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਚੁੰਘੜੀ।

ਸਪਤਮਿ } ਸੰਗਤਾ—ਸਪੁਮੀ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਚੌਦਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ
 ਸਪਤਮੀ } ਰਿਖਿ. “ਸਪਤਮਿ ਸੰਚਰੁ ਨਾਮਧਨ.” (ਭਉ ਬਿਤੀ
 ਮ: ੫) “ਸਪਤਮੀ ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਸਰੀਰ.” (ਬਿਲਾ ਬਿਤੀ ਮ: ੧)
 ਸਪਤ ਰਿਸੀ } ਸੰ. ੨੫। ਰਿਸਿ—ਸਪੁਸਿ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਤ
 ਸਪਤ ਰਿਖੀ } ਮਹਾਨ ਰਿਖੀ. ਮਹੀਚਿ, ਅਰਿ. ਪੁਲਹ, ਪੁਲਸਤਯ, ਕੁਰੂ, ਅੰਗਿਰਾ ਅਤੇ ਵਸਿਸ਼੍ਠ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਸੱਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ
 ਇਹ ਹਨ—ਸੰਭੂਤਿ, ਅਨਸੂਯਾ, ਯਮਾ, ਪ੍ਰੀਤਿ, ਸੰਤਤਿ, ਅਰੁੰਧਤੀ ਅਤੇ ਲੱਜਾ।

ਸਤਪਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਦੇ ਅੰਠਵੇਂ ਸਕੰਧ ਦੇ ਤੋਰਵੇਂ ਅਧਯਾਯ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪਤ ਰਿਖੀ ਲਿਖੇ ਹਨ— ਕਸ਼ਯਪ, ਅਰਿ, ਵਸਿਸ਼੍ਠ, ਬਿਸ਼ਨੁਮਿਤ੍ਰ, ਗੋਤਮ, ਜਮਦਗ੍ਰਿ ਅਤੇ ਭਰਦਵਾਜ਼। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਰਿਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਇਹ ਸੱਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹਨ— ਅਦਿਤਿ, ਅਨਸੂਯਾ, ਅਰੁੰਧਤੀ, ਮੇਨਕਾ, ਅਯਨਾ, ਰੇਵਣਾ ਅਤੇ ਧ੍ਰਿਤਾਚੀ। ੨ ਰਿਖੀਆਂ ਦੇ ਸੱਤ ਭੇਦ. ਦੇਖੋ. ਰਿਖਿ.

ਸਪਤ ਰੰਗ. ਦੇਖੋ. ਸਪਤਾਸ਼ੁ ੨ ਅਤੇ ਰੂਪ.

ਸਪਤਲਾਟਾ. ਦੇਖੋ. ਸੱਤ ਨਾਟਾ.

ਸਪਤ ਵਾਧੂ. ਦੇਖੋ. ਵਾਧੂ ਲਬਦ.

ਸਪਤਾਸ਼ੁ } ਸੰ. ਸਪਤਾਸ਼ੁ—ਸਪੁਸ਼ੁ. ਸੰਗਤਾ—ਸੱਤ ਮੂੰਹੋਂ ਘੋੜੇ
 ਸਪਤਾਸ਼ੁ } ਵਾਲਾ ਸੂਰਜ. “ਸੁਰਾ ਸਪਤਾਸ਼ੁ ਗੀ.” (ਗੁਪ੍ਰਸ਼ੁ) ਸੂਰਜ
 ਸਪਤਾਸ਼ੁ } ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜਮੁਨਾ। ੨ ਸੰ. ਸਪੁਸ਼ੁ. ਸੱਤ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲਾ.
 “ਕਿਰ ਪਟਬੀਜਨ, ਕਿਰ ਸਪਤਾਸ਼ੁ.” (ਗੁਪ੍ਰਸ਼ੁ) ੩ ਨਿਰੁਕਤ ਵਿੱਚ
 ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਸਪੁਸ਼ੁ (ਸਪੁਸ਼ੁ) ਇਸ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੱਤ ਰੰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ (ਕਿਰਣਾਂ) ਹਨ. ਅਰਥਾਤ ਕਿਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਰੰਗ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੰਦ੍ਰਯਨੁਖ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ.

ਸਪਤਾਸ਼ੁ ਸੁਤਾ. ਜਮੁਨਾ. ਦੇਖੋ. ਸਪਤਾਸ਼ੁ.

ਹਰਿਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੱਤ ਲਿਖੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋਇਆ ਕਬੰਧੇ ਹਨ।

ਸਪਤਾਹ } ਸੰ. ੨੫। ੬. ਸੰਗਤਾ—ਸਪੁ—ਅਗਨ੍ਰ. ਸਤਵਾਰਾ.
 ਸਪਤਾਹਕ } ਸਤਾ. ਹਫਤਾ। ੨ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ
 ਕਰਮ. ਜੈਸੇ—ਸਪਤਾਹ ਪਾਠ.

ਸਪਤਾਹ ਕਰਮ } ਦੇਖੋ. ਸਪਤਾਹ ੨.
 ਸਪਤਾਹ ਪਾਠ }

ਸਪਤੰਗ ਰਾਜਯ. ਦੇਖੋ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਦੇ ਅੰਗ ੮ ਦਾ ਫੁੱਟਨੋਟ.
 “ਸਪਤੰਗ ਅੰਗ ਸਹਿਤ ਅਤਿ ਦੂਰਜਨ.” (ਗੁਪ੍ਰਸ਼ੁ)

ਸਪੰਤਾ. ਵਿ—ਸ—ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ. ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲਾ. ਪਤਵੰਤਾ.

ਸਪਥ. ਸੰਗਤਾ—ਸਪਥ. ਸੌਰ. ਕਸਮ. ਦੇਖੋ. ਸਪ ਧਾ. “ਸਪਥ ਖਾਣਿ ਸੋ ਸਿੱਖ ਨ ਮੇਰਾ.” (ਗੁਪ੍ਰਸ਼ੁ)

ਸਪਦ } ਸੰ. ਸਪਦਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਭੇਤੀ. ਫੈਰਨ. ਤੁਰੰਤ. “ਕੁਮ ਰਮ
 ਸਪਦਿ } ਕੇ ਸਮ ਭਾਨੁ ਕੇ ਦੇਤ ਸਪਦਿ ਫਿਰ ਟਾਰ.” (ਨਾਧੁ)

ਸਪਰਸ. ਸੰ. ੨੫। ੨—ਸਪਰਸ. ਸੰਗਤਾ—ਤੁਚਾਇੰਦ੍ਰੀ ਦਾ ਫੁਟ.
 ਹਿਸ. ਫੁਹ.

ਸਪਰਧ. ਸੰ. ੨੫। ਧਾ—ਹਸਦ (ਟੀਰਥ) ਕਰਨਾ. ਕਿਸੇ ਦਾ
 ਭੁਰਾ ਚਿਤਵਨਾ.

ਸਪਰਧਾ. ਸੰ. ੨੫। ੨—ਸਪਰਧਾ ਸੰਗਤਾ—ਟੀਰਥ. ਜਨਨ. ਹਸਦ.
 ਦਾਹ. ਦੇਖੋ. ਸਪਰਧ ਧਾ. “ਜੇ ਸਮ ਹੋਇ ਸਪਰਧਾ ਕਰਹੀ.”
 (ਨਾਧੁ)

ਸਪਰਥਾਣਪਰਿ. ਕਿਸੇ ਅਵਾਟ ਨਿਖਾਈ ਨੇ ਲੁਪਰੀ ਅਰਿ
 (ਸੁਪਰਵਨ ਅਰਿ) ਦੀ ਭਾ ਇਹ ਪਾਠ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਯਥਾ—
 “ਸਪਰਥਾਣਪਰਿ ਅਰਿ ਪਵ ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਵੀਸ਼ੀਯੋ.” (ਸਨਾਮ) ਸੁਪਰਵਣ
 ਦੇਵਤਾ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ) ਵੈਤ. ਦੇਖੋ. ਸੁਪਰਵਨ.

ਸਪਰੰਪਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਨਾਨ. ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ. ਇੱਕਰਸ.
 ਲਗਾਤਾਰ. “ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਕਾਧ ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਸਪਰੰਪਰ.” (ਭਾਗੁ ਕ)
 ਸਪਾਸ. ਡਾ ੨੫। ਸੰਗਤਾ—ਉਸਤਤਿ. ਵਡਿਆਈ। ੨ ਅਹੁਸਾਨ।
 ੩ ਕ੍ਰਿਤਕਰਤਾ। ੪ ਸੰ. ਵਿ—ਸ—ਪਾਸ਼. ਡਾਹੀ ਸਮੇਤ.

ਸਪਾਹੀ. ਦੇਖੋ. ਸਿਪਾਹੀ.

ਸਪਾਧਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸਪੀਲਾ. ਸਰਪ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸਪਰਧਾ.
 ਸਪਾਰਸ. ਸੁਪਾਰਿਸ਼. ਸਿਫਾਰਿਸ਼. “ਬਹੁਰ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਕਰਹਿ
 ਸਪਾਰਸ.” (ਗੁਪ੍ਰਸ਼ੁ)

ਸਪਿੰਡ. ਸੰ. ਸਪਿੰਡ ਉਹ ਸੰਬੰਧੀ. ਜੋ ਸੱਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤਕ
 ਮਿਲਦਾ ਹੈ.

ਸਪੀਅਲ. ਸੰ. ਸਪਿੰਲ—ਸਪਿੰਲ. ਸੰਗਤਾ—ਦੁੱਧ. ਜੋ ਸਪਿੰ (ਘੀ)
 ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਘੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. “ਕੁਮ ਮਖਰੂਨ
 ਸਪੇਦ ਸਪੀਅਲ ਹਮ ਲਪੁਰੇ ਜਸ ਗੀਰਾ.” (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ) ਕੁਸੀਂ
 ਰੇਸ਼ਮ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਜੇਹੇ ਚਿੱਟੇ, ਅਸੀਂ ਬੇਚਰੇ ਕੀਰਾਨ (ਕਾਲੇ ਪੱਥਰ)
 ਹਾਂ, ਦੇਖੋ. ਕੀਰਾ ੩.

ਸਪੀਤੀ. ਵਿ—ਸ—ਪ੍ਰੀਤਿ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ. ਪਿਆਰ ਨਾਲ। ੨ ਸੰ.
 ਸਪੀਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਥ ਪੀਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ. ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਨ

ਕਰਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਪੀਤੀ।

ਸਪੀਟੋਂ. ਸਰਪਦਮਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰਪਮੇਧ.

ਸਪੁ, ਸੰਗਤਾ—ਸਰਪ. ਸਾਂਪ. ਸੱਪ. "ਸਪੁ ਪਿਛਾਈ ਪਾਈਐ."

(ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਪੁਤ } ਵਿ—ਪੁਤ੍ਰ ਸਹਿਤ. ਸਪੁਤ੍ਰ। ੨ ਸੁਪੁਤ੍ਰ. ਨੇਕ ਬੇਟਾ। ੩ ਉੱਤਮ

ਸਪੁਤ } ਔਲਾਦ. "ਬਾਬਾਣੀਆ ਕਹਾਣੀਆ ਪੁਤ੍ਰ ਸਪੁਤ ਕਰੇਨਿ."

(ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਸਪੁੱਤਾ. ਵਿ—ਪੁਤ੍ਰ ਵਾਲਾ. ਔਲਾਦ ਵਾਲਾ। ੨ ਔਛੇ (ਨੇਕ) ਪੁਤ੍ਰ ਵਾਲਾ.

ਸਪੁੰਨ. ਵਿ—ਪੁੰਨ ਸਹਿਤ. ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਖਦ ਸਪੁੰਨ.

ਸਪੁਰਖ. ਦੇਖੋ, ਸਤਪੁਰਖ। ੨ ਸ—ਪੁਰਖ. ਉਹੀ (ਵਹੀ) ਆਦਮੀ.

ਸਪੁਰਦ. ਭਾ ਸਿਪੁਰਦ. ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਸੌਂਪਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪੁਰਦਨ.

ਸਪੁਰਦਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪੁਰਦਨ.

ਸਪੁਤ. ਦੇਖੋ, ਸਪੁੱਤ ਅਤੇ ਲੁਪੁਤ.

ਸਪੁਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪੁੱਤਾ.

ਸਪੁਤੀ. ਵਿ—ਪੁਤ੍ਰਵਤੀ। ੨ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਵਾਲੀ.

ਸਪੁਰ. ਵਿ—ਪੁਰਤਾ ਸਹਿਤ. ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ. "ਦੂਮ ਸਪੁਰ ਜਿਉ ਨਿਵੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਲੁਪੁਰ.

ਸਪੇਦ. ਭਾ ਸਿਪੇਦ. ਵਿ—ਸ਼ੇਤ. ਚਿੱਟਾ. ਉੱਜਲ.

ਸਪੇਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪੀਲਾ.

ਸਪੈਦ. ਦੇਖੋ, ਸਪੇਦ.

ਸਪੀਲਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸੱਪ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸੱਪ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ. "ਇਕ ਦਰੋਸ ਬਿਖੇ ਇਕ ਆਇ ਸਪੀਲਾ." (ਗੁਪਤ) ਲਾ ਪੁਤ੍ਰਾਯ ਅੰਤ ਨਗਣ ਤੋਂ ਵਾਨ (ਵਾਲਾ) ਅਲਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—ਗੁਸੀਲਾ. ਕਟੋਲਾ.

ਸਪੋਲੀਆ. ਸੱਪ ਦਾ ਛੋਟਾ ਛੋਟਾ.

ਸਪੰਦ. ਸੰ. ਸਪੰਦ. ਧਾ—ਕੰਥਣਾ. ਬਰਬਰਾਉਣਾ. ਜਾਣਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕੰਥਣ ਦੀ ਧੁੰਧ। ੩ ਵੇਗ. ਚਾਲ. "ਸਪੰਦ ਅਸ ਪੁੰਤਲੇ ਜਲੇ ਧੁੰਵਤ ਰੂਪ ਹੋ." (ਨਾਪੁ) ਪੁੰਤਲ (ਪੋਣ) ਵਿੱਚ ਵੇਗ ਰੂਪ.

ਸਪੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪੰਨ. "ਗਤਾਨ ਸਪੰਨ ਤਏ ਸੁਖ ਪਾਈ." (ਨਾਪੁ)

ਸਪੁ. ਦੇਖੋ, ਸਤ, ਸੰਤ ਅਤੇ ਸਪਤ.

ਸਪੁਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਤਰ ੩. ਦੇਖੋ, ਅੰ. seventy.

ਸਪੁਵਾਯੁ. ਦੇਖੋ, ਵਾਯੁ ਸਬਦ.

ਸੱਪ } ਦੇਖੋ, ਸਰਪ ਅਤੇ ਸਰਪਿਣੀ.

ਸਪਿਹੁ } ਸੰ. ਸਪ੍ਰਿਹ—ਨਿਪ੍ਰਿਹ. ਧਾ—ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ. ਚਾਹਨਾ।

ਸਪ੍ਰਿਹ } ੨ ਦੇਖੋ, ਸਪ੍ਰਿਹਾ. "ਭਰੂ ਨਖੀ ਸਪ੍ਰਿਹ." (ਗੁਪਤ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇੱਛਾ ਜਾਣੀ.

ਸਪ੍ਰਿਹਾ. ਸੰ. ਸਪ੍ਰਿਹਾ—ਨਿਪ੍ਰਿਹਾ. ਸੰਗਤਾ—ਇੱਛਾ. ਕਾਮਨਾ. ਦੇਖੋ,

ਸਪ੍ਰਿਹ. "ਅਭੈ ਭਾਨ ਕੀ ਕੀਨ ਸਪ੍ਰਿਹਾ." (ਨਾਪੁ)

ਸਪ੍ਰਿਤਿ } ਵਿ—ਪਿਆਰ ਨਾਲ. ਮੁਹੱਬਤ ਸਾਥ.

ਸਫ. ਅ ਸਫ. ਸੰਗਤਾ—ਪੱਕਤਿ. ਸ਼ੁੱਧੀ. ਕਤਾਰ। ੨ ਚਟਾਈ. ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਫ (ਕਤਾਰ) ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਇਸ ਉੱਪਰ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਗਤਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ. "ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਕੇ ਹੋਵਹੁ ਜੋਤੀ ਰੁਚਮੁਖਿ ਬੈਠਹੁ ਸਫਾ ਵਿਛਾਇ." (ਭਸੰ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਸਾਫ—ਸਫ. ਸੁੱਖ. ਖੁਰ। ੪ ਬਿਰਫ ਦੀ ਜੜ੍ਹ.

ਸਫਕਤ. ਅ ਸਫਕਤ. ਮਿਹਰਬਾਨੀ. ਨਰਮੀ.

ਸਫਜੰਗ. ਭਾ ਸਫਜੰਗ. ਸੰਗਤਾ—ਕੋਧਿਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ. ਸੈਨਾ ਦੀ ਸਰਰ. "ਸਫਜੰਗ ਮੇ ਤੁਰੇ ਨਚਾਏ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਫਜੰਗ.

ਸਫਟ. ਸੰ. ਸਫਟ. ਧਾ—ਖੁਰਨਾ. ਖਿਤਨਾ. ਪਾਟਣਾ.

ਸਫਟਕ } ਸੰ. ਸਫਟਿਕ. ਸੰਗਤਾ—ਬਿੱਲੋਰ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ
ਸਫਟਿਕ } ਇਸ ਦੀ ਮਾਲਾ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਰਿਖੀ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ. ਅੱਜ ਕਲ ਉੱਤਮ ਔਨਕਾਂ ਭੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ. crystal. ੨ ਆਤਸ਼ੀ ਸੀਸਾ.

ਸਫਤਾਯੁ. ਭਾ ਸਫਤਾਯੁ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਸਰਦ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ ਹੈ.

ਸਫਰ. ਅ ਸਫਰ. ਸੰਗਤਾ—ਯਾਤ੍ਰਾ. ਮੁਸਾਫਿਰੀ। ੨ ਸੰ. ਸਾਫਰ—ਸਰਰ. ਮੰਡੀ. ਇਹ ਸਫਰ ਸਫਰ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ। ੩ ਸੰ. ਸਫਰ, ਧਾ—ਕੰਥਣਾ. ਬਰਬਰਾਉਣਾ. ਜਾਣਾ. ਪਰਕਟ ਹੋਣਾ.

ਸਫਰਮੀਲਾ. ਅੰ. sappers and miners. ਦੇਖੋ, ਕਹੀ ੬.

ਸਫਰਾ. ਅ ਸਫਰਾ. ਸੰਗਤਾ—ਪਿੱਤ. bile.

ਸਫਰੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਯਾਤ੍ਰੀ. ਮੁਸਾਫਿਰ. "ਜਿਉ ਸਫਰੀ ਉਦਰ ਤਰੇ ਬਹਿ ਰਾਟਲੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਜਿਵੇਂ ਰਾਹ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਤਨੁਰ ਉੱਪਰ ਬੈਠਕੇ ਪੇਟ ਭਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਸਫਰ (ਮੰਡੀ) ਵਤਨ ਵਾਲਾ. ਮਾਯੀਗੀਰ. ਦੇਖੋ, ਵੰਧਨ ੨। ੩ ਸਫਰ (ਮੰਡੀ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸਫਰੀ ਬਬਦ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਚੰਚਲ ਜਰੋਂ ਸਫਰੀ ਜਲ ਮੇ." (ਸਲੋਹ)

ਸਫਰੀਆ. ਦੇਖੋ, ਸਫਰੀ। ੨ ਸਫ ਪੁਰ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਮੰਡਲੀ. ਸਫਾ. ਮਜਲਿਸ. "ਬਿਰ ਜਾਹੁਸਫਰੀਆ." (ਬਿਹਾ ਮ: ੫)

ਸਫਰੀ ਭੰਡਾਰ. ਭਿੰਡ. ਸਫਰ (ਮੰਡੀਆਂ) ਦਾ ਭੰਡਾਰ. ਸਮੁੰਦਰ.

ਸਫਲ. ਵਿ—ਫਲ ਸਹਿਤ। ੨ ਨਤੀਜੇ ਸਹਿਤ. ਸਾਰਥਕ. "ਆਪਿ ਤਰਹਿ ਸਫਲੇ ਕੁਲ ਤਾਰਹਿ ਤਿਨ ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਜਗਿ ਆਇਆ." (ਮਾਰੂ ਸੋਨਰੇ ਮ: ੧) ੩ ਫਲ (ਫੋਰੇ) ਸਹਿਤ ਜੋ ਖੰਸੀ ਨਹੀਂ. ਸਾਂਭ.

ਸਫਲਦਰਸਨ. ਫਲ ਸਹਿਤ ਦਰਸਨ। ੨ ਜਿਸ ਦਾ ਦਰਸਨ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਫਲ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ. ਅਮੋਖਦਰਸਨ. "ਨਾਨਕ ਸੇਵਾ ਕਰਹੁ ਕਰਿ ਭਰੂ ਸਫਲਦਰਸਨ ਕੀ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਭਉ ੧)

ਸਫਲਮੂਰਤਿ. ਜਿਸ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਫਲ ਸਹਿਤ ਹੈ. ਜਿਸ ਦੀ ਦੇਹ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ੨ ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ. "ਆਰਾਧ ਸੁਧਿਰ ਸਫਲ ਮੂਰਤਿ." (ਗੁਜ ਮ: ੫)

ਸਫਲਾ } ਦੇਖੋ. ਸਫਲ. "ਤਿਨ ਕਾ ਜਨਮੁ ਸਫਲੁ ਹੈ." (ਸੁ ਮ: ੩)
ਸਫਲੁ }

ਸਫਾ. ਅ. ਸਫਾ. ਵਿ—ਸਾਫ. ਸੁੱਧ। ੨ ਸਿੱਧਾ. ਸਰਲ। ੩ ਬਸਤ. ਸਤਰੰਜ ਚੋਪੜ ਆਦਿ ਬਾਜੀ ਖੇਲਨ ਦਾ ਵਸਤੂ. "ਉਠਵੈ ਸਫਾ ਓਸ ਲਾਗੈ ਨ ਭਾਵ." (ਨਸੀਹਤ) ੪ ਸਫ. ਕਤਾਰ. ਬੁਣੀ. ਪੀੜ੍ਹ. "ਭੋਪਨ ਕੀ ਉਨ ਹੀ ਸੀ ਸਫਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਸਫਾ: ਪੱਨਾ. ਪ੍ਰਿਸ਼. page 1. ੬ ਦੇਖੋ. ਸਿਫਾ.

ਸਫਾ ਉਠਾਉਣਾ. ਬਾਜੀ ਖਤਮ ਕਰਨੀ. ਜਿਸ ਵਸਤੂ ਉੱਤੇ ਸਰਰੰਜ ਖੇਡੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਠਾ ਦੇਣਾ. ਦੇਖੋ ਸਫਾ ੩.

ਸਫਾਇਤ. ਦੇਖੋ. ਸਫਾਤ.

ਸਫਾਈ. ਭਾ ਸੁਫਤਾ. ਨਿਰਮਲਤਾ। ੨ ਭਾਵ—ਨਿਰਦੋਸਤਾ. ਸਫਾਜੰਗ. ਖਾ—ਸੰਗਤ—ਕੁਹਾੜਾ. ਟੰਕੂਆ. ਪਰਸ਼ੁ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸਫਜੰਗ.

ਸਫਾਰ. ਅ. ਸਿਫਾਰਤ. ਸੰਗਤ—ਸਿਫਾਰਿਸ਼. ਕਿਸੇ ਦੇ ਛਟਕਾਰੇ ਲਈ ਨੇਕੀ ਦਾ ਕਰਨ ਆਖਣਾ. "ਸੈ ਸਫਾਰ ਮਮ ਭਰੋਜੋ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਫਾਰਿਸ. ਦੇਖੋ. ਸਿਫਾਰਿਸ਼.

ਸਫਾਲ. ਸੰ. ਸਫਲ. ਸੰਗਤ—ਸਫੂਰਤਿ. ਫੁਰਟਾ। ੨ ਸੁਖਮਯੁਧਿ.

ਸਫੀਅ. ਅ. ਸੁਫਿ—ਸਿਫਾਰਤ (ਸਿਫਾਰਿਸ਼) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੋਮਿਨਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ.

ਸਫੀਫ. ਅ. ਸੁਫਿ—ਸਫ਼ਕਤ (ਕ੍ਰਿਪਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਫੀਨਾ. ਅ. ਸਫੀਨਹ. ਸੰਗਤ—ਭਾਜੀ. ਕਿਤਾਬ। ੨ ਅਦਾਲਤੀ ਪਰਵਾਨਾ. ਸਮਨ। ੩ ਕਿਸਤੀ. ਨੌਕਾ.

ਸਫੀਰ. ਅ. ਸੰਗਤ—ਸਿਫਾਰਤ (ਵਕਾਲਤ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਏਲਰੀ. ਰਾਜਦੂਤ.

ਸਫੀਲ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫਸੀਲ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ. ਚਹਚਈਵਾਜੀ. ਬਹਰਪਨਾਹ. ਬਲਗ਼ਤ ਦੀ ਬੰਧ. ਦੇਖੋ. ਫਸੀਲ.

ਸਫੁਟ. ਸੰ. ਸਫਟ. ਵਿ—ਪ੍ਰਕਟ. ਜਾਹਿਰ. ਪ੍ਰਤੱਖ. "ਜੈ ਦੇਵ ਆਇਓ ਤਸ ਸਫੁਟ." (ਗੁਜਰੀ) ਜੈਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਤਸਗ। (ਤਿਸ ਨੂੰ) ਸਫੁਟ (ਪ੍ਰਤੱਖ) ਹੀ ਆਖ (ਲਾਭ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੨ ਜੈ ਦੇਵ ਤਿਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ। ੩ ਖਿਤਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਫੂਫ. ਅ. ਸੰਗਤ—ਕੁਹਣ. ਫੌਕੀ। ੨ ਅਨਾਰਦਾਣਾ.

ਸਫੇਦ } ਭਾ ਸੁਫਿ—ਸੁੱਤ. ਚਿੱਟਾ. ਉੱਜਲ.
ਸਫੇਦ }

ਸਫੇਟਕ. ਸੰ. ਸਫੋਟਕ—ਸਫੇਟਕ. ਸੰਗਤ—ਫੌਜ। ੨ ਦੇਖੋ. ਅਸਫੇਟਕ.

ਸਫੇਟਨ. ਸੰ. ਸਫੋਟਨ—ਸਫੇਟਨ. ਸੰਗਤ—ਫੌਜਤਾ. ਭੇਦਨ ਕਰਨਾ. ਭੱਜਣਾ.

ਸਬ. ਸੰ. ਸਬ—ਸਫ. ਵਿ—ਸਭ. ਰਮਾਮ। ੨ ਭਾ ਸਬ. ਰਾਤ. "ਸਬ ਰੋਜ ਭਸਤਮ ਦਰ ਹਵਾ." (ਤਿਲੋ ਮ: ੧) ੩ ਅ. ਸਬ. ਜੰਗ. "ਯਲੋ ਤੇਜ ਇਮ ਸਬ." (ਰਮਾਵ) ੪ ਅੱਗ ਮਚਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸਬਸਾਹ. ਸੰਗਤ—ਸਬ (ਰਾਤ੍ਰਿ) ਦਾ ਬਾਦਸਾਹ. ਚੰਦਮਾ. "ਸਾਬਸ ਏਅਦਲੀ ਸਬ ਸਾਹਮ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ. ਭੇਅਦਲ ਅਤੇ ਜੰਗ

ਸਬਰ. ਅ. ਸੰਗਤ—ਮਨਾ. ਸਿਮਰਨੀ. ਤਸਬੀ.

ਸਬਕ. ਅ. ਸੰਗਤ—ਸੰਬਾ. ਨਿਤਰ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪਾਠ। ੨ ਭਾਵ.

ਸਬਕਰ. ਅ. ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸਬਕੂ. ਭਾ ਸੰਗਤ—ਰਾਤ ਨੂੰ ਛਪਾ ਮਾਰਨਾ. ਸੁੱਤੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਵੱਢ ਟੁੱਕ ਸੁੱਟਣਾ.

ਸਬਜ. ਭਾ ਵਿ—ਹਰਾ.

ਸਬਜਪਾਨ. ਸੰਗਤ—ਹਰੇ ਚੰਗ ਦਾ ਪੀਣ ਯੋਗਤ ਪਦਾਰਥ. ਚੰਗ. "ਸਾਕਰੇ ਸਬਜ ਪਨ." (ਹਕਾਯਤ ੬)

ਸਬਜ ਪੁਲਾਉ. ਖਾ. ਸੰਗਤ—ਜਾਗ.

ਸਬਜ ਮਣੀ } ਭਾ ਸੰਗਤ— ਹਰੇ ਚੰਗ ਦਾ ਰਤਨ. ਮਰਕਤ।
ਸਬਜਾ } ੨ ਖੋੜੇ ਦੇ ਇੱਕ ਚੰਗ ਦਾ ਖਾਸ ਸੰਕੇਤ. ਇਹ ਨੀਲੀ ਚਲਕ ਨਾਲ ਚਿੰਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਪਿਘਰੁ ਦਾਹਨੀ ਦਿਸਾ ਮੇ ਸਬਜਾ ਬਡ ਖੋਰਾ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਬਜੀ. ਸੰਗਤ—ਹਰਿਆਈ. ਹਰਿਆਵਲ। ੨ ਸਾਫ਼ ਭਾਜੀ.

ਸਬਰ } ਅ. ਸ਼ਾਬਾਹੀ—Shabbath. I. Sabbatum. ਵ-
ਸਬਬ } Shabbath. ਸੰਗਤ—ਵਿਸ਼ੁਮ (ਆਰਾਮ) ਕਰਨਾ. ਛੁੱਟੀ ਮਨਾਉਣੀ। ੨ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਨਿਸ਼ਚਰ (ਫਨਿੰਡਰ) ਦਾ ਦਿਨ. ਬਾਈਬਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਿਨ ਖੁਦਾ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣਾਏ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੩ ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਫਨਿੰਡਰਵਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੁਮ ਦਾ ਦਿਨ (Sabbath) ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਬਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫਨਿੰਡਰਵਾਰ ਹੀ ਸਬਬ ਹੈ। ਦੇਖੋ. ਸ਼ਿਸ਼੍ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਮੂਸਾ.

'No day may be substituted in its place for recognition as the Sabbath, and it is clear that the day commonly called Sunday has no claim to be regarded as the Sabbath day by any portion of mankind, for it was never sanctified or set apart by any commandment of the Creator. It is important to emphasize the truth that the Lord pronounced

PTO

ਸ਼ਬਦ. ਸੰ. ਸ਼ਬਦ—ਸ਼ਬਦ. ਸੰਗਤ—ਧੁਨਿ. ਆਵਾਜ਼. ਸੁਰ।
 ੨ ਪਦ. ਨਵਜ। ੩ ਗੁਣਤਰ੍ਹਾਂ. “ਸ਼ਬਦੇ ਹੀ ਭਗਤ ਜਾਪਦੇ ਜਿਨ੍ਹ ਕੀ
 ਬਾਣੀ ਸਚੀ ਹੋਇ” (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ੪ ਗੁਰਚਿਪਦੇਸ਼. “ਭਵਜਲ
 ਬਿਨ ਸ਼ਬਦੇ ਕਿਉਂ ਤਰੀਐ?” (ਤੈਰ ਮ: ੧) ੫ ਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ.
 “ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ. ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਚੇਲਾ.” (ਸਿਧਗੋਸਿਟ) ੬ ਧਰਮ.
 ਮਜਹਬ. “ਜੋਗਿ ਸ਼ਬਦੰ ਗਿਆਨ ਸ਼ਬਦੰ ਬੋਦ ਸ਼ਬਦੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਹ.”
 (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੭ ਪੰਗਮ. ਸੁਨੇਹਾ. “ਧਨਵਾਂਢੀ ਪਿਰ ਦੇਸ ਨਿਵਾਸੀ
 ਸਚੇ ਗੁਰੂ ਪਹਿ ਸ਼ਬਦ ਪਠਾਈ.” (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੮ ਜੈਸੇ ਤੁਕਾ
 ਰਾਮ ਨਾਮਦੇਵ ਆਦਿਕ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਪਦਰਚਨਾ “ਅਰੰਗ” ਅਤੇ
 ਸੁਰਦਾਸ ਮੀਰਾਬਾਈ ਆਦਿਕ ਦੀ ਵਿਸ਼ਨੁਪਦ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਹੀ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਛੰਦਰੂਪ ਵਾਕਤ “ਸ਼ਬਦ” ਆਖੀਏ ਹਨ.
 ਸ਼ਬਦ ਛੰਦ ਦੀ ਖਾਸ ਸ਼ਾਤਿ ਨਹੀਂ. ਅਨੇਕ ਛੰਦਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਸ਼ਬਦਾਂ
 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੯ ਦੇਖੋ. ਸ਼ਬਦ। ੧੦ ਸੰ. ਸ਼ਬਦ—
 ਸ਼ਬਦ. ਵਿ—ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਾਰਤ ਅਰਥ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਕਸਦ. “ਨ
 ਸ਼ਬਦ ਬੁਝੈ, ਨ ਜਾਣੈ ਬਾਣੀ.” (ਧਨਾ ਮ: ੩) ੧੧ ਦੇਖੋ. ਪ੍ਰਮਾਣ
 ਦਾ ਅੰਗ ੧੧.

ਸ਼ਬਦ ਅਤੀਤ. ਸੰ. ਸ਼ਬਦਾਤੀਤ—ਸ਼ਬਦਾਤੀਤ. ਵਿ—ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ
 ਪਰੇ. ਜੋ ਬਾਣੀ ਦੁਆ ਕਰਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਦੇਖੋ. ਅਕਹਿ.
 ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਕਤਿ. ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਹ ਸਾਮਰਥਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਰਥ ਭਾਨ
 ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਵਿਤਿ ੪.

ਸ਼ਬਦ ਸਤੁਕੀ. ਸੰਗਤ—ਵੇਰੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਾਲੀ. ਸੈਨਾ. ਜਿਸ
 ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਹੈ. (ਸਨਾਮ)

ਸ਼ਬਦ ਸਪੁਨ. ਸ਼ਬਦ (ਗ਼ਜ਼ਲ) ਸੰਪੰਨ. ਜਿਸ ਨੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸਿੱਧ
 His blessing upon one day in particular, and that
 man was not allowed the option of choosing
 another day instead, as the day of rest. “God
 blessed the seventh day.” He Himself exalted it
 above the other six days of the seven-day cycle,
 and He still calls upon men to loyally obey Him.

Calendar changes made in previous ages of
 the world's history have never been out of
 harmony with God's plan for the week and its rest—
 day, so that seventh-day observers are in the
 happy position of being in harmony with our
 present calendar. They begin their rest on Friday
 at the going down of the sun, and continue the
 celebration of the Sabbath until sun down on
 Saturday. (The Oriental Watchman)

‘ਪਾਤੰਜਲਿ ਮਹਾਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ— “ਐਤੋਪਲਕਿਪ੍ਰਤਿਨਿਭਾਭ
 ਪ੍ਰਯੋਗੇਯਾਨਿ ਆਲੋਚਨਾ ਫੇਲਾ: ਸ਼ਬਦ:” (ਅ: ੧)

ਕੀਤਾ ਹੈ. “ਗੁਰੂ ਕਰੁ ਸ਼ਬਦ ਸਪੁਨ ਅਘਨ ਕਟਹਿ ਸਭਿ ਤੇਰੇ.”
 (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸ਼ਬਦਸਰ. ਸੰਗਤ—ਸਤਿਗੁਰੂ, ਜੋ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ। ੨ ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ. “ਦੁਰਤ ਨਿਵਾਰਣ ਸ਼ਬਦਸਰੇ” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)
 ਸ਼ਬਦਸਾਸਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸ਼ਬਦਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਸੰਗਤ—ਵਾਕਯਰਣ. ਉਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ.
 ਜਿਸ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੁੱਧ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵਰਤਣਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ.

ਸ਼ਬਦਸੁਰਤ] ਸੰਗਤ—ਸ਼ਬਦਾਕਾਰ ਵਿੱਤਿ. ਆਤਮਸਰੂਪ ਵਿੱਚ
 ਸ਼ਬਦਸੁਰਤਿ] ਲਿਖਿ ਹੋਈ ਬੁਝਿ। ੨ ਗੁਰੂਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਚੁਕੀ ਹੋਈ
 ਵਿੱਤਿ. “ਸ਼ਬਤ ਨਰ ਸ਼ਬਦਸੁਰਤਿ ਕਿਉ ਪਾਈਐ। ਸ਼ਬਦਸੁਰਤਿ
 ਬਿਨ ਆਈਐ ਜਾਈਐ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) “ਸ਼ਬਦਸੁਰਤ ਸਦਧਾਨ
 ਹੈ, ਬਿਨ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਨ ਸੁਣਈ ਬੋਲਾ.” (ਭਾਗੁ) ੩ ਸ਼ਬਦ (ਸੁਰ)
 ਅਤੇ ਸ਼ੁਤਿ (ਸੁਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ). “ਰਾਗ ਨਾਦ ਸਭਕੇ ਸੁਣੈ, ਸ਼ਬਦ
 ਸੁਰਤਿ ਸਮਝੈ ਵਿਰਲੇਈ.” (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ. ਸ਼ੁਤਿ ਅਤੇ ਮੁਕਤਨਾ.

ਸ਼ਬਦਸੂਰ. ਸੰਗਤ—ਸਤਿਗੁਰੂ, ਜੋ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਸੂਰਜ ਹੈ।
 ੨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਬੂਰਤ ਹੈ. “ਸ਼ਬਦਸੂਰ ਭਲਵੰਤ.”
 (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਸ਼ਬਦਕਰਣੀ. ਸੰਗਤ—ਵਾਕਯ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ
 ਵਿਧਾ. ਕਹਿਣੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਮਲ. “ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਸ਼ਬਦਕਰਣੀ
 ਹੈ ਸਚ.” (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਗੁਰਚਿਪਦੇਸ਼ ਕਮਾਉਣ ਦੀ
 ਵਿਧਾ.

ਸ਼ਬਦਖਰ. ਸੰਗਤ—ਸਤਿਗੁਰੂ, ਜੋ ਸਤਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।
 ੨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ.

ਸ਼ਬਦਤਰੰਗ. ਦੇਖੋ. ਅਯਰ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੂਰ ਤਾਨ.
 ਸ਼ਬਦਨੀਸ਼ਾਣੁ. ਸ਼ਬਦਰੂਪ ਨਿਸ਼ਾਨ (ਨਿਸ਼ਾਨਾ). ਭਾਵ—ਉਪਦੇਸ਼
 ਦੀ ਭੋਭੀ. ਵਾਕਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ (ਧੋਸੇ) ਦੀ ਚੋਟ ਨਾਲ.
 ਪੁਰਾਣ. “ਧੁਨਿ ਉਪਜੈ ਸ਼ਬਦਨੀਸ਼ਾਣੁ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸ਼ਬਦਬੀਣਾ. ਸੰਗਤ—ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਦੀ ਅਖੰਡ ਧੁਨਿ. “ਬਾਜੰਤ
 ਨਾਨਕ ਸ਼ਬਦਬੀਣਾ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸ਼ਬਦਬੋਧ. ਸੰਗਤ—ਬੋਧਲ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਕੇ (ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖੇ
 ਬਿਨਾ) ਨਜ਼ਾਨਾ ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਵਿਧਾ.

ਸ਼ਬਦਬੋਧੀ. ਵਿ—ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਕੇ ਅੱਗੇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ.

ਸ਼ਬਦਬ੍ਰਹਮ. ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ. ਧਰਮਗ੍ਰੰਥਰੂਪ ਟੀਸ਼ਰ. ਦੇਖੋ.
 ਸ਼ਬਦ.

ਸ਼ਬਦਭੇਦਿ. ਵਿ—ਗੁਰਚਿਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਭੇਦ (ਮਰਮ) ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ.
 “ਸ਼ਬਦਭੇਦਿ ਕੋਈ ਮਹਨੁ ਪਾਏ.” (ਮਾਭ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਸ਼ਬਦ ਦਾ
 ਭੇਦ ਜਾਣਨ ਤੋਂ. ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾਂਤ ਸਮਝਣ ਕਰਕੇ. “ਸ਼ਬਦਭੇਦਿ
 ਸੁਖ ਹੋਇ.” (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ. ਸ਼ਬਦਭੇਦੀ.

ਸ਼ਬਦਭੇਦੀ. ਸੰ. ਸ਼ਬਦਭੇਦਿ-ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਵੇਧਿਨ. ਵਿ—ਸ਼ਬਦ
 ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਭੇਦਨ ਕਰੇ. ਦੇਖੋ. ਸ਼ਬਦਬੋਧੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਭੇਦਿ
 ਦੇਖੋ. ਬਿਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਗ ੬. ਅ: ੫.

੨ ਸੰਗਤਾ—ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ। ੩ ਅਰਜੁਨ।

ਸਬਦਵਿਦਯਾ. ਧਰਮਸ਼੍ਰੀਥਾਂ ਦਾ ਦਿਨਮ। ੨ ਵਯਾਕਰਣ ਵਿਦਯਾ।
੩ ਕਾਵਯ ਵਿਦਯਾ।

ਸਬਦਵੇਈ. ਦੇਖੋ, ਸਬਦਭੇਈ।

ਸਬਦਵਿੱਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਬਦਸਕਤਿ ਅਤੇ ਵਿੱਤਿ ੪.

ਸਬਦਾ. ਸੰ. ਸਵੰਦਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਵੰਦ. ਨਿਤਰ. ਹਮੇਸ਼ਾਂ. “ਕਰੋ
ਇਮ ਰੀਤਿ ਚਨਾਵਤ ਹੋ, ਦਿਨ ਦ੍ਰੈਕ ਚਨੈ ਸਬਦਾ ਨ ਚਲੈਗੀ.”
(ਦੌਰਵ)

ਸਬਦਾਹ ਮਾਹਿ ਵਖਾਣੀਐ. (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧) ਵਾ—ਗੁਰੁਬਕਾਣੇ
ਵਿੱਚ ਵਖਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਹਿਆ ਹੈ।

ਸਬਦਾਯਮਾਨ. ਵਿ—ਸਬਦਾਯਮਾਨ. ਸਬਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ. ਧੁਨਿ
ਸਹਿਤ. ਸ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ. “ਬਹੁ ਸਬਦਾਯਮਾਨ ਜਿਮ ਗੰਗਾ.”
(ਗੁਪੁਰ)

ਸਬਦਾਰਥ. ਸੰਗਤਾ—ਸਬਦਾਰਥ. ਸਬਦ ਦਾ ਅਰਥ. ਵਾਕ ਦਾ ਭਾਵ.
ਸਬਦਾਲੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਲੰਕਾਰ ੨.

ਸਬਦਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸਮੁੰਦਰ. ਤਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਬਦ ਉਤਪੰਨ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ. “ਮਾਧਾਣਾ ਪਰਬਤੁ ਕਰਿ ਨੇਤ੍ਰਿ ਬਸਤੁ ਸਬਦਿ ਰਿਤਕਿਉਨੁ.”
(ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ੨ ਆਕਾਸ਼. ਜੋ ਸਬਦ ਕੁਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ੩ ਕ੍ਰਿ.

ਵਿ—ਸਬਦ ਕਰਕੇ. ਸਬਦ ਵਾਚਾ. “ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਏ ਫੁਰਮਾਈ.”
(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੪ ਸਬਦ ਮੇ. ਨਾਮ ਮੇਂ. ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ.
“ਸਬਦਿ ਰਹੀ ਸੋਹਾਗਣੀ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁੀ) ੫ ਦੇਖੋ, ਸਬਦੀ.

ਸਬਦਿਅਤੀਤ. ਸਬਦਾਰੀਤ ਮੇ. ਜੋ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ,
ਉਸ ਵਿੱਚ. “ਸਬਦਿਅਤੀਤ ਅਨਾਹਦਿ ਰਾਤਾ.” (ਰਾਮ ਨਾਮਦੇਵ)
ਸਬਦਿ ਪਰਧੁਨਿ ਧੁਨਿ ਅਹਿ. (ਸਲਾਮ) ਸਬਦਿ (ਅਲਾਪ) ਵਿੱਚ

ਪ੍ਰਧੁਨਿ (ਕਰਜਨ) ਵਾਲਾ ਬੰਦਨ, ਉਸ ਜੇਹੀ ਧੁਨਿ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
(ਮੇਖਨਾਦ) ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ.

ਸਬਦੀ. ਸੰਗਤਾ—ਉਪਦੇਸ਼ਦਾਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ। ੨ ਗੁਰੂਉਪਦੇਸ਼ ਧਾਰਨ
ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਬਿਦਿ—ਸ਼ਬਦਿਨ. ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. ਵਕਤਾ.
“ਨਾਈ ਬੇਈ ਸਬਦੀ ਮੇਨੀ ਜਮ ਕੈ ਪਟੇ ਨਿਖਾਇਆ.” (ਸੋਰ
ਕਬੀਰ) ਨਾਈ ਵਿੰਦੀ ਵਕਤਾ ਮੇਨੀ.

ਸਬਦੁ. ਦੇਖੋ, ਸਬਦ। ੨ ਧਰਮਸ਼ੀਵਨ. “ਘਤੀਐ ਸਬਦੁ ਸਚੀ
ਟਕਸਾਲ.” (ਜਪੁ) ਸੱਚੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਧਰਮਸ਼ੀਵਨ ਇਉਂ ਖਤਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੩ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ. “ਏਕੈ ਸਬਦੁ ਏਕੈ ਪ੍ਰਭੁ ਵਰਤੈ
ਸਭ ਏਕਸ ਤੇ ਉਤਪਤਿ ਚਲੈ.” (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੩)

ਸਬਦੁਸੋਹਿਲਾ. ਗੁਰੂਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਗੀਤ. ਨਾਮ ਦਾ ਗੀਤ. “ਸਬਦੁਸੋਹਿਲਾ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਣਾਇਆ.” (ਅਨੰਦੁ)

ਸਬਦੁ. ਸਬਦ ਕਰਕੇ. ਫੁਰਬਕਾਣੇ ਦੁਆ. “ਸਬਦੁ ਧੁੰਚਾ ਹੋਇ.”
(ਆਸਾ ਮ: ੩) ੨ ਸਭ ਤੋਂ. ਸਵੈ ਸੇ.

ਸਬਦੰਤ. ਸੰਗਤਾ—ਸਬਦ ਦਾ ਅੰਤ. ਸਬਦ ਦਾ ਨਿਚੋੜ. ਸਬਦੀਸੰਧਾਂਤ.
ਸਬਨਮ. ਡਾ. ਸੰਗਤਾ—ਓਸ. ਤੁਲ.

ਸਬਨੀਕਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਬਨਕਰ. ਸਾਬਣ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. “ਤਾਰ
ਚਲਾਈ ਹੈ ਸਾਬਨ ਕੇ ਸਬਨੀਕਰ.” (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਬਬ. ਅ. سب سب ਸੰਗਤਾ—ਕਾਰਣ. ਹੇਤੁ. ਨਿਮਿੱਤ.

ਸਬਰ. ਅ. سبر ਸਬ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਤੋਖ. “ਸਬਰ ਦੇਹੁ ਸੁਆਉ.”
(ਸ. ਵਰੀਦ) ੨ ਸੰ. ਸਵਰ. ਇੱਕ ਨੀਚ ਜਾਤੀ. ਜੋ ਭੀਨਾਂ ਦੀ ਸਾਖ
ਹੈ। ੩ ਸਿਵ। ੪ ਤੰਤ੍ਰਸਾਸਤ੍ਰ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ
ਹੈ. ਇਹ ਸਿਵ ਦਾ ਰਚਿਆ ਦੰਸੀਦਾ ਹੈ.

ਸਬਰਾਉਂ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬਰਾਉਂ.

ਸਬਰਾਰ. سبرار ਸਬੋ ਬਰਾਤ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਔਠਵੇਂ ਮਹੀਨੇ
“ਸਾਬਰਨ” ਦੀ ਪੱਦਰਬੀਂ ਰਾਤ. ਇਸਲਾਮ ਮਤ, ਮਨੁਸਾਬ ਇਸ
ਦਿਨ ਭਰਿਸ਼ਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਤੋਜਨ ਵੰਡਦੇ ਅਤੇ ਉਮਰ
ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਨਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ ਰਾਤ ਨੂੰ
ਤੋਜਨ ਵੰਡਦੇ ਅਤੇ ਚੌਸਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਸਬਰੀ. ਸਵਰ ਗੋਰੂ ਦੀ ਇੱਕ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਪੰਪਾਸਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ
ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ. ਇਹ ਮਤੰਗ ਰਿਖੀ ਦੀ ਚੇਲੀ ਸੀ. ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ
ਵਣਵਾਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਆਸ਼ੁਮ ਪੁਰ ਠਹਿਰੇ ਅਤੇ ਬੋਰ ਅਦਿਕ ਫਲ
ਖਾਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ. ਸਬਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਚਿਤਾ
ਬਣਕੇ ਭਾਸਮ ਹੋ ਗਈ. ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀਨਨੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਜਿਸ
ਦੇ ਜੁਠੇ ਬੋਰ ਖਾਣ ਦਾ ਕਈ ਕਵੀ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
੨ ਸਬਰ (ਸੰਤੋਖ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਾਬਰ. ਦੇਖੋ, ਸਬਰ ੧.

ਸਬਰੋਜ. ਰਾਤ ਦਿਨ. “ਸਬਰੋਜ ਕਸਤਮ ਦਰ ਹਥਾ.” (ਤਿਲੈ ਮ:
੧) ਦੇਖੋ, ਸਬਰੋਜ.

ਸਬਰੰਗ. سبرنگ ਵਿ—ਸਬ (ਰਾਤ) ਦੇ ਰੰਗ ਜੇਹਾ. ਭਾਵ—
ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ। ੨ ਮੁਸਕੀ ਘੋਤਾ.

ਸਬਲ. ਵਿ—ਪ੍ਰਬਲ. ਬਲ ਵਾਲਾ. ਜ਼ੋਰਾਵਰ. “ਇਹ ਮਨੁਆ ਅਤਿ
ਸਬਲ ਹੈ.” (ਸੁੀ ਮ: ੩) ੨ ਬਲ (ਫੌਜ) ਸਮੇਰ. ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ।
੩ ਸੰ. ਬਦਲ. ਭੱਬਖਡੱਬਾ. ਰੰਗ ਬਰੰਗਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਤੀ ਸਬਲ ੨।
੪ ਯਮ ਦੇ ਦੋ ਕੁੱਤੇ, ਜੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ. ਇਹ ਸਵਲ
(ਚਿੱਟਾ ਅਤੇ ਕਾਲਾ) ਰੰਗ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨਈਂ ਇਹ ਸੰਗਤਾ ਹੈ.

ਸਬਲ ਬ੍ਰਹਮ. ਸੰ. ਸਵਲਬ੍ਰਹਮ. ਸੰਗਤਾ—ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਬ੍ਰਹਮ.
ਭਾਵ—ਮਾਇਆ ਸਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ, ਜੋ ਨਾਨਾ ਰੰਗ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ,
ਸਬਲ ੩ ਅਤੇ ਸਕਤੀ ਸਬਲ ੨.

ਸਬਲਾ. ਵਿ—ਬਲ ਵਾਲਾ. ਪ੍ਰਬਲ. ਦੇਖੋ, ਸਬਲ. “ਕਾਮ ਕਰੋਧ
ਨਕਰ ਮਹਿ ਸਬਲਾ.” (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਬਲ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ.
ਸਬਲੀ. ਸੰ. ਸਬਲੀ. ਭੱਬਖਡੱਬੀ ਕਹੂੰ। ੨ ਕਾਮਧੇਨੁ। ੩ ਭਿੰਕ.
ਸੰਭ. ਸ਼ਾਮ.

ਸਬਾ. ਅ. سب سب ਸਬਾ. ਸੰਗਤਾ—ਪੁਰੇ ਦੀ ਪੋਟ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲੇ ਦੀ
ਹਵਾ.

ਸਬਾਇ. ਸਰਵ—ਸਭ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਰੇ. ਸਭ ਥਾਂ. “ਸਾਰੰਗਪਾਇ
ਸਬਾਇ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧)

ਸਥਾਇਆ } ਵਿ—ਸਪਦ. ਸਵਦਿਆ. ਇੱਕ ਪੁਰਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ
ਸਥਾਇਤਾ } ਦੇ ਚੌਥੇ ਭਾਗ ਸਹਿਤ। ੨ ਸਰਵ—ਸਭ. “ਸੁਣਿਆ
ਸਥਾਇਤੀ } ਨੇਕ ਸਥਾਇਆ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ) “ਠਾਕੁਰ ਏਕ,
ਸਥਾਈ } ਸਥਾਈ ਨਾਰਿ.” (ਚਿਅੰਗਰ) “ਰੁੱਨੇ ਬੀਰ ਸਥਾਏ.”
ਸਥਾਏ } (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਹੁਦੀਆ) ੩ ਸੰ. ਸਮਵਾਧ. ਸੰਬੰਧ.
ਮੇਲ. “ਪੁਰਖ ਏਕ ਹੈ, ਹੋਰ ਸਗਲੀ ਨਾਰਿ ਸਥਾਈ.” (ਮ: ੩
ਵਾਰ ਵਡ) ੪ ਦੇਖੋ, ਸਮਵਾਧ ਸੰਬੰਧ.

ਸਥਾਸ. ਇੱਕ ਛੰਦ, ਸਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਸਵਾਸਨ” ਅਤੇ “ਸੁਵਾਸ”
ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ— ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਨ, ਜ, ਲ, ਲ, ਲ, ਲ, ਲ, ਲ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਬਨਤ ਖਰੰਗਹਿ। ਭਟ ਤਨ ਭੰਗਹਿ।

ਬਰਨ ਸੁਰੰਗਹਿ। ਗਿਰਤ ਤੁਰੰਗਹਿ ॥ (ਗੁਪਤੁ)

੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਥਾਸ। ੩ ਸ—ਵਾਸ, ਵਸਤੁ ਸਮੇਤ.

ਸਥਾਸਥ. ਭਾ ਸਥਾਸਥ. ਵਿ—ਭਾਤੋ ਭਾਤ.

ਸਥਾਹ. ਸੰਗਤ—ਭੈਰ. ਤਤਕਾ. ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਾ। ੨ ਵਿ—
ਸਥ (ਭਾਤ) ਦਾ. “ਚਉਥੈ ਪਹਿਰ ਸਥਾਹ ਕੈ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰ)
ਭਾਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਹਰ ਵਿੱਚ। ੩ ਸਥ (ਸਵੀ) ਨੂੰ। ੪ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ.
ਦੇਖੋ, ਸੰਵਹਨ.

ਸਥਾਹਤ. ਆ ਸਥਾਹਤ. ਕਿਸੇ ਜੇਹੀ ਸਥਾਹ (ਮੁਰਤਿ) ਹੋਣੀ. ਹਮਸਕਲ
ਹੋਣਾ. ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੂਰਤ ਜੇਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸਥਾਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਥਾਹ, ਸਾਥਾਹੀ.

ਸਥਾਹਾਹ. ਭਾ ਸਥਾਹਾਹ. ਸੰਗਤ—ਭਾਤ ਦਾ ਵੇਲਾ.

ਸਥਾਤ. ਆ. ਸਾਥਾਤ. ਸੰਗਤ—ਭੰਤਦਾਰ ਰਾਹਦਾਰੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਵੈਰੀ ਦੇ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੀਏ। ੨ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ
ਵਿੱਚ ਵਡੇ ਕੋਠੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਥਾਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ੩ ਆ ਸਥਾਤ.
ਸਥਾਤ. ਦ੍ਰਿਸ਼ਤਾ. ਮਜ਼ਹੂਤੀ. ਸਾਬਤ ਕਦਮੀ.

ਸਥਾਥ. ਅਸਵਾਥ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਆ ਸਥਾਥ. ਭਲਾਈ. ਨੇਕੀ.
ਪੁੰਨ. “ਨਰਾਯ ਮੋਰ ਕੀਜਿਓ ਸਥਾਥ ਜਨ ਆਪਨੇ.” (ਨਾਪੁ) ੩ ਆ
ਸਥਾਥ. ਠੀਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ. ਰਾਸ਼ੀ ਪੁਰ ਹੋਣਾ. ਭੁੱਲ ਨਾ
ਕਰਨੀ। ੪ ਆ. ਸਥਾਥ. ਜੁਆਨੀ ਧੌਬਨ.

ਸਥਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਥਾਰ। ੨ ਸ—ਵਾਰਿ. ਵਿ—ਜਲ ਸਹਿਤ. ਪਾਣੀ
ਨਾਲ ਤਰ. “ਜਨ ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਕੀ ਇਹ ਸਥਾਰ ਹੈ.” (ਨਾਪੁ)
੩ ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰਨਾ.

ਸਥਾਰਾ. ਅਸਵਾਰਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ, ਅਸਵਾਰਾ ਅਤੇ ਸਵਾਰਾ.

ਸਥਾਰਿ. ਵਿ—ਵਾਰਿ ਸਹਿਤ. ਜਲ ਸਾਥ. “ਸਥਾਰਿ ਨੈਵ.”
(ਰਾਮਾ)

ਸਥਿਸਤਾ. ਭਾ ਸਥਿਸਤਾ. ਸੰਗਤ—ਸਯਨ ਅਸਯਾਨ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ
ਸੈਂਟ ਦੀ ਕੋਠੜੀ। ੨ ਸਾਧੂ ਦੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਝਾ.

ਅਸਥਾਥ ਨੇ ਚੌਥੇ ਦੇ ਜੰਗ ਵੇਲੇ “ਸਥਾਰ” ਵਰਤੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, V. Smith's
Akbar p. 87.

ਸਥਿਦ } ਵਿ—ਸ—ਵਿਦਤਾ. ਇਲਮ ਵਾਲਾ. ਵਿਦਵਾਨ. ਜਾਨਕਾਰ
ਸਥਿਦਰ } “ਪ੍ਰੇਰਤ ਸਥਿਦਰ ਤੋਰਤ ਨਿਸੰਕ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਥੀਹ. ਆ ਸਥੀਹ. ਸੰਗਤ—ਮੁਰਤਿ. ਪ੍ਰਤਿਮਾ। ੨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਤਾ.
ਨਜੀਰ। ੩ ਵਿ—ਤੁਲਤ. ਮਾਨਿੰਦ. ਸਮਾਨ.

ਸਥੀਲ. ਦੇਖੋ, ਭਥੀਲ। ੨ ਆ. ਰਾਹ. ਵੰਗ. ਤਰੀਕਾ। ੩ ਉਪਾਉ.
ਜਤਨ.

ਸਬੁਕਤਗੀਨ. ਸਬੁਕਤਗੀਨ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਅਲਪਤਗੀਨ ਦਾ
ਫੁਰਕੀ ਫੁਲਾਮ. ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਤੇ ਜਾਨਸੀਨ ਹੋਇਆ. ਇਸ
ਨੇ ਰਾਜਾ ਸਿਪਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਹਿੰਦ ਦੇ
ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਏਕਾ ਕਰਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ
ਅੰਤ ਹਾਰ ਖਾਧੀ. ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਨ ੯੭੭ ਵਿੱਚ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠਾ
ਅਰ ਸਨ ੯੯੭ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਪੁਤ ਮਹਮੂਦ ਕਸਨਵੀ
ਵਡਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸੁਬਕਤਗੀਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ
ਨਸੀਰੁਦੀਨ ਭੀ ਹੈ.

ਸਬੁੱਧਿ } ਵਿ—ਬੁੱਧਿ ਸਹਿਤ. ਅਕਲ ਵਾਲਾ. ਦਾਨਾ.
ਸਬੁੱਧੀ }

ਸਬੁਹ. ਦੇਖੋ, ਸਮੁਹ। ੨ ਆ ਸਬੁਹ. ਕਰਤਾਰ. ਜੋ ਅਤਿ
ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ.

ਸਬੂਫ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬੂਫ.

ਸਬੂਤ. ਆ ਸਬੂਤ. ਸਾਬਤ (ਸਿੱਧ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਅਤੇ
ਸਾਬਤ.

ਸਬੂਰੀ. ਭਾ ਸਬੂਰੀ. ਸੰਗਤ—ਸਥਾਥ ਦਾ ਭਾਵ. ਸੰਤੋਖ.
“ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ ਸਾਥਿਕਾ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ) “ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ
ਸੰਤ ਨ ਮਿਲਿਓ.” (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫ ਅੰਚੁਲੀਆ)

ਸਬੋਫ ਸਿੰਘ. ਇਹ ਪਿੰਡ ਜੰਗਰ ਇਲਾਕਾ ਲਹੌਰ ਦੇ ਵਸਤੀਕ
ਫਾਰਸੀ ਵਿਦਵਾਨ, ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਨੌਕਰ ਸਨ. ਸੰਮਤ ੧੭੯੦ ਵਿੱਚ
ਮਾਨਗਹਾਦੁਰ (ਜ਼ਕਰੀਆ ਮਾਨ) ਜੁਝਾ ਲਹੌਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ
ਫੌਜੋਂ ਵਕੀਲ ਬਣਾਏ ਲੰਘ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਸਨਦ, ਨਵਾਬੀ
ਖਤਾਬ ਅਤੇ ਵਡਮੁੱਲਾ ਮਿਲਤ ਪੈਸ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭੇਜਿਆ
ਸੀ ਤਾਕਿ ਖਾਲਸਾ ਮਾਰ ਧਾੜ ਛੱਡਕੇ ਬਾਤਿ ਨਾਲ ਬੈਠੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਵਾਬ ਪਦ ਦੇਕੇ ਆਪਣੀ ਵਕਾਲਤ
ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਿੰਘ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਬੋਫ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ
ਨਾਉਂ “ਵਕੀਲ” ਸੱਦੀਦਾ ਹੈ.

ਭੁਤ ਚਿਰ ਇਹ ਲਹੌਰ ਦੇ ਕੋਤਵਾਲ ਭੀ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ
ਕਈ ਬਹੀਦਗੱਜ ਅਤੇ ਚੁਰਚੁਦਾਏ ਬਣਾਏ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਾਸੀਆਂ ਦੀ
ਸ਼ਕਾਇਤ ਪੁਰ, ਪੁਤ੍ਰ ਬਾਹਬਾਦ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਚਰਖੀ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਸੰਮਤ
੧੮੦੨ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਬਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਦੇਖੋ, ਸਾਹਬਾਜ ਸਿੰਘ.

ਸਬੋਰ } ਸੰਗਤ—ਸੁਵੇਲਾ. ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲਾ.
ਸਬੋਰਾ }

ਸਬੀਸ. ਸੰ. ਸਬਧਸ—ਸਵਯਸ. ਵਿ—ਉਸੇ ਉਮਰ ਦਾ ਹਮ ਉਮਰ.

“ਕੇਤਿਕ ਤਿਨ ਮੇ ਸਖਾ ਸਬੈਸ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸ਼ਬਦਰੇਖ. ਡਾ ੧੧੧੧ ਖਬ (ਰਾਤ) ਵ (ਅਤੇ) ਰੋਜ਼ (ਦਿਨ). ਰਾਤ ਦਿਨ. ਨਿਰੰਤਰ. “ਸ਼ਬਦਰੇਖ ਸ਼ਬਾਬ ਨੇ ਜੋਰ ਲਘਾ.” (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸਭ ੨.

ਸਬੰਗਨ. ਸਰਵ—ਅੰਗਨ. “ਧਰੇ ਸਬੰਗਨ ਸੁੱਧ ਕੇਸਰੀ ਚੀਰ.” (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸਬੰਧ. ਬੰਧਨ ਸਹਿਤ. ਬੰਧਾ. “ਹੈਂ ਸਬੰਧ ਮਤਿਮੰਦ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਬੰਧ.

ਸੰਬਲ. ਸੁ—ਬਿਲ. ਧਨ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ਛਿਦ੍ਰ. ਪਾਤ. ਨਕੁਬ। ੨ ਤਿੱਖੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਸੰਦ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੰਧ ਅਥਵਾ ਝਮੀਨ ਵਿੱਚ ਫੇਦ ਕਰੀਦਾ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਬਲ.

ਸਬਰ. ਸੰ. ਰਾਗ—ਸਵਰ. ਵਿ—ਬੱਧਾ. ਬਾਣਿਆਂ. ਵਾਮ। ੨ ਸੱਜਾ. ਚਕਿਟ. ਦਾਇਆਂ. “ਚਤੁਰ ਬਾਨਯੋ ਨੈ ਸੁ ਸਬਰ ਪੁਰਾਣੇ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਤ੍ਰਿਤਿਕ ਬਾਣ ਨੈ ਬਾਮ ਪਾਟ ਚਲਾਏ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਬਰਸਾਧੀ. ਦੇਖੋ, ਸਬਰਸਾਧੀ.

ਸਭ. ਵਿ—ਸਵੰ. ਸਭ. ਤਮਾਮ. “ਸਭ ਉਪਰਿ ਨਾਨਕ ਕਾ ਠਾਕੁਰ.” (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮ: ੫)

ਸਭਸ } ਸਰਵ—ਪ੍ਰਤੀਕ. ਹਰਇਕ. “ਸਭ ਸੰਮਿ ਤੇਰੇ ਤੂ ਸਭਸ
ਸਭਸੈ } ਦਾ.” (ਧਨਾ ਮ: ੪) ੨ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨੂੰ. ਹਰੇਕ ਨੂੰ. “ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਨਿ ਵਸੈ ਜਿ ਸਭਸੈ ਦੇਇ ਅਧਾਰੁ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸਭਕਫੂ } ਹਰੇਕ ਪਦਾਰਥ. ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਸੂ. “ਸਭ ਕਫੂ ਉਸ ਕਾ
ਸਭਕਿਹੂ } ਚਿਹੁ ਕਰਨੈਹਾਰੁ.” (ਸੁਖਮਨੀ) “ਸਭਕਿਹੂ ਤੇਰੇ ਵਸਿ
ਸਭਕਿਹੂ } ਹੈ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਛਿਹਾ) “ਸਭਕਿਹੂ ਕੀਤਾ ਤੇਰਾ ਹੋਵੇ.”
ਸਭਕੇਹੂ } (ਮਾਭ ਮ: ੫) “ਫਿਹੁ ਤੇਰੈ ਸਭਕੇਹੂ.” (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਸਭਕੇ } ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ. ਪ੍ਰਤੀਕ ਜੀਵ. “ਸਭਕੇ ਆਸੈ ਤੇਰੀ
ਸਭਕੇਇ } ਬੈਠਾ.” (ਮਾਭ ਮ: ੫) “ਸਭ ਕੇਇ ਮੀਟਾ ਮੰਗਿ
ਸਭਕੇਈ } ਦੇਖੋ.” (ਵਡ ਗ੍ਰੰਥ ਮ: ੧) “ਸਭਕੇਈ ਹਰਿ ਕੇ ਵਸਿ
ਹੈ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਬਿਨਾ)

ਸਭਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਭਤਾ. “ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਸਭਤਾ ਦਰਸਾਇ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਭਤੁ } ਸੰ. ਸਵੰਤੁ. ਵਤ—ਸਭ ਕਾਲ ਵਿੱਚ। ੨ ਸਾਰੇ ਅਸਥਾਨਾਂ
ਸਭਤੈ } ਵਿੱਚ. “ਇਹੁ ਹਰਿਰਸੁ ਵਟਿ ਤਿਟਿ ਸਭਤੁ ਹੈ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) “ਸਭਤੈ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ.” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੩)

ਸਭਦੁ } ਸਰਵ ਤੋਂ. ਸਭ ਸੇ. ਸਭ ਨਾਲੋਂ. “ਸਭਦੁ ਵਡੇ ਭਾਗ
ਸਭਦੁ } ਚੁਰਸਿਖਾ ਕੇ ” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੋਚ)

ਸਭਨਾ } ਸਰਵ ਕੋ. ਸਭਪ੍ਰਤਿ. ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ. “ਅਟਮੰਗਿਆ ਦਨੁ
ਸਭਨਾਹਾ } ਦੇਵਣਾ ਸਭਨਾਹਾ ਜੀਆ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਵਡ)
ਸਭਨੀ } ੨ ਸਭਨਾ ਨੇ.

ਸਭਯ. ਵਿ—ਭੈ ਸਹਿਤ. ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਭੇ ੨.

ਸਭਰਵਾਲ. ਖੁਬਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਖੜੀ ਜਾਤਿ. ਇਸ ਗੋਤ ਦੇ ਖੜੀ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਦਾ ਕੰਮ ਭੀ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਹਨ. “ਪਟਨੇ ਸਭਰਵਾਲ

ਹੈ ਨਵਨ ਨਿਹਾਲਾ ਸੁੱਧ ਪਰਾਣੀ.” (ਭਾਗੁ)

ਸਭਰਾਈ. ਵਿ—ਸਭਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਧਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਈ. “ਸਾ ਕੁਲਵੰਤੀ ਸਾ ਸਭਰਾਈ ਜੇ ਪਿਰ ਕੈ ਚੰਗਿ ਸਵਾਰੀ ਜੀਉ.” (ਮਾਭ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਕਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਭੂਆ, ਬਾਬਾ ਫੇਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਿਰਾਈ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਖੜੂਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਭਰਾਈ.

ਸਭਾ. ਵਿ—ਸਰਵ ਹੀ. ਸਾਰੀ. ਤਮਾਮ. “ਜਾਣਹਿ ਫਿਰਥਾ ਸਭਾ ਮਨ ਕੀ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) “ਆਪਿ ਤਰਿਆ ਸਭਾ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਛਡਾਵੇ.” (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜੇ ਸ (ਸਾਬ) ਭਾ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼). ਮਜਲਿਸ. ਮੰਡਲੀ। ੩ ਸਭਾ ਦਾ ਅਸਥਾਨ. ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਘਰ “ਫੁਰਸਤਾ ਦੇਵ ਨ ਪਾਈਸੈ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ) ੪ ਰਾਜਾ ਦਾ ਦਰਬਾਰੀ ਕਮਰਾ.

ਸਭਾਸਦ. ਸੰਗਤ—ਦਰਬਾਰੀ. ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ.

ਸਭਾਸਿੰਗਾਰ. ਵਿ—ਸਭਾ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ. ਸਭਾ ਦਾ ਕੂਸਟ. ਰੂਪ ਕੁਣ ਕਨ ਨੀਤਿ ਆਇ ਕਰਕੇ ਪੂਰਣ. “ਸਭਾਸਿੰਗਾਰ ਬਡੇ ਮਨੁਖਾ.” (ਭਾਗੁ) ੨ ਸੰਗਤ—ਰਜਾ। ੩ ਕਵਿ। ੪ ਪੰਡਿਤ.

ਸਭਾ ਕੌਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ੨। ੨ ਰਾਜਾ ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾਪਤਿ ਦੀ ਸੁਪ੍ਰਤੀ, ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਭੰਗੀ ਮਿਸਲ ਦੇ ਚਤਨ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਕਈ ਸੀ.

ਸਭਾਗ } ਵਿ—ਸ—ਭਾਗ. ਭਾਗ ਸਹਿਤ. ਖੁਸ਼ਨਸੀਬ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ
ਸਭਾਗਾ } ਵਾਲਾ. “ਭੂਭੈ ਭੂਤਨਹਾਰ ਸਭਾਗਾ.” (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ)
ਸਭਾਗੀ } ੨ ਸੰਗਤ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੰਘ। ੩ ਬ੍ਰਹਮਣੀਆ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਰੋਤਾ ਸਿੰਘ। ੪ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਪੰਜ ਗੋਲਕੀਮਤੀ ਕਾਬੁਲੀ ਘੋੜੇ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਹਾਜਰ ਹੋਇਆ ਸੀ. “ਧਨੀ ਬਡੇ ਅਰੁ ਨਾਮ ਸਭਾਗਾ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਭਾਗੁ. ਦੇਖੋ, ਸਭਾਗਾ। ੨ ਸਭ—ਆਗੂ. ਸਭ ਦਾ ਪੇਸ਼ਵਾ. ਆਤਮਕਾਨੀ ਸਤਿਗੁਰੂ.

ਸਭਾਜ. ਸੰ. ਜਮਾਜ. ਧਾ—ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ. ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨਾ.

ਸਭਾਜਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ. ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਭਾਜ.

ਸਭਾਜਾ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਤਾ। ੨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਭਾਜ ਧਾ. “ਮਿਥਿਨਾ ਪੁਰਿ ਰਜਾ। ਜਨਕ ਸਭਾਜਾ ।” (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸਭਾਜਿਤ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ। ੪ ਸ—ਭਾਈ. ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਮੇਤ. ਵਹੁਟੀ ਸਣੇ.

ਸਭਾਪਤਿ. ਸੰਗਤ—ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ. ਮੀਰ ਮਜਲਿਸ. ਪ੍ਰੇਜੀਡੇਂਟ. President.

ਸਭਾਮੰਡਨ. ਸਭਾ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ (ਕੂਸਟ). ਦੇਖੋ, ਸਭਾਸਿੰਗਾਰ.

ਸਭਿ. ਸਰਵ—ਤਮਾਮ। ੨ ਸਰਵ ਹੀ. ਸਾਰੇ. “ਸਭਿ ਕੁਣ ਤੇਰੇ ਮੇ
ਨਾਹੀ ਕੋਟਿ.” (ਜਪੁ)

ਸਭਿਤ } ਵਿ—ਤੀਤਿ (ਭਰ) ਸਹਿਤ. ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ.
ਸਭੀਤ }

ਸਭੁ. ਸਰਵ—ਤਮਾਮ. ਦੇਖੋ. ਸਭ ਅਤੇ ਸਤ. “ਸਭੁ ਜਗ ਆਪਿ
ਉਪਾਇਓਨੁ.” (ਵਭ ਮ: ੩)

ਸਭੁਕੇ. ਦੇਖੋ. ਸਭਕੇ.

ਸਭੁਤ. ਵਿ—ਬੂਤ ਸਹਿਤ. ਤੰਤਾਂ ਸਹਿਤ। ੨ ਇਕਠਾ ਸਹਿਤ।
੩ ਬੂਤ (ਪ੍ਰਾਣੀ) ਸਭਾ। ੪ ਦੇਖੋ. ਸੰਬੂਤ.

ਸਭੇ. ਕਿ. ਵਿ—ਸਾਰੇ. ਤਮਾਮ. “ਸਭੇ ਕੁਨਹ ਬਖਸਾਇ ਲਇਓਨੁ.”
(ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩)

ਸਭੈ. ਭਰ ਸਹਿਤ. ਦੇਖੋ. ਸਭਯ. “ਕਹੁ ਚਵਿਦਾਸ ਸਭੈ ਨਹੀ
ਸਮਰਸਿ.” (ਰਾਮਕਵੀ) ੨ ਸਭ ਹੀ. ਸਾਰੇ. “ਸਭੈ ਘਟਿ ਰਾਮੁ
ਭੋਲੈ.” (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ) ੩ ਸਭਕ. “ਸੋਈ ਰਾਮ ਸਭੈ ਕਹੈ. ਸੋਈ
ਕਉਤਕਹਾਰ.” (ਸ. ਕਵੀਰ) ਸਭਕ ਅਤੇ ਨਟ ਦੇ ਰਾਮ ਉੱਚਰਣ
ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਹੈ ਸਭਕ ਜਾਣਦਾ ਹੈ. “ਏਲੁ ਅਨੇਕਹਿ ਮਿਲਿ ਗਇਆ,”
ਅਤੇ ਨਟ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ “ਏਕ ਸਮਾਨਾ ਏਕ.”

ਸਭੈ. ਕਿ. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਤਮਾਮ “ਸਭੈ ਵਰਤੈ ਹੁਕਮ.” (ਮ: ੩
ਵਾਰ ਸੁੀ)

ਸਭੈਗਨ. ਸਭ (ਸਦ) ਅੰਗਨ. ਦੇਖੋ. ਭਰੋਹਾਂ.

ਸਭਕ. ਸੰਗਤ—ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ. ਸਭਾਸਦ। ੨ ਵਿ—ਸਭਾ ਵਿੱਚ
ਬੈਠਣ ਨਾਇਕ. ਅਦਭ ਅਤੇ ਇਨਮ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਇਆ.
ਤਹਜੀਬਯਾਤਾ.

ਸਭਕਤਾ. ਸੰਗਤ—ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਬੋਲਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ. ਸਭਾ
ਦੀ ਨਿਅਯਤ। ੨ ਭਲਮਣਸਰੂ. ਸਰਾਫ਼ਰ. ਤਹਜੀਬ.

ਸਮ. ਸੰਗਤ—ਟਿੱਕ ਸ਼ਬਦਾਨੰਕਾਰ. (ਸਮਾਨ—ਤੁਲ) ਸੰਬੰਧਿਤ
ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਯੋਗ ਸੰਬੰਧ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ “ਸਮ” ਅਨੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਦੁ ਧਮ ਭਾਧੇ ਮੋਹ ਫਾਸ ਹਮ, ਪ੍ਰੇਮ ਬੰਧਨ ਭੁਮ ਭਾਧੇ.

(ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ)

ਜੇ ਅਸੀਂ ਮੋਹ ਅਤੇ ਹੋਮੇ ਦੀ ਭਾਗੀ ਵਿੱਚ ਬੰਧੇ ਹੋਏ ਹਾਂ,

ਤਦ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੇਮ ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਬੰਧੇ ਹੋ.

ਤੁਰਦੇ ਕਉ ਤੁਰਦਾ ਮਿਲੈ, ਉਡਤੇ ਕਉ ਉਡਤਾ.

ਜੀਵਤੇ ਕਉ ਜੀਵਤਾ ਮਿਲੈ, ਮੁਟੇ ਕਉ ਮੁਆ.

(ਵਾਰ ਸੁਹੀ ਮ: ੨)

ਰੂਪ ਦਮੋਦਰਿ ਕੋ ਜਿਮ ਉਦਰ

ਤਰੋਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਵਿਸਾਲਾ,

ਏਹਿ ਸਖੀ! ਯਹਿ ਜੋਰੀ ਚੁਰੀ

ਸਮ ਜੀਵਹੁ ਭੋਗ ਤੁਹੋ ਚਿਰਕਾਲਾ.

(ਗੁਪਤ)

ਜਿਮ ਜੀਤ ਕੌਰ ਤਨ ਕੁਰਾ। ਤਿਮ ਦੁਲਹ ਬਨ ਗੁਨ ਪੁਰਾ,
ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਇਕਾਮ ਜੋਰੀ। ਮਿਲ ਜੀਵਹੁਕਰਖ ਥਰੇਰੀ.

(ਗੁਪਤ)

(ਅ) ਕਾਢਣ ਦੇ ਕੁਣ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰਨੇ ਸਮ ਦਾ ਦੂਜਾ
ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਖੂੀ ਕੁਰੁ ਭਾਨੀ ਪਾਠ ਕਰ ਕਰੋਂ ਨਹਿ ਹੋਵੈ ਕਰਾਨ?

ਕਰਾਨਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੇ ਸੁੀ ਮੁਖ ਕਰੀ ਬਖਾਨ.

ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੋ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕਾਢਣ ਹੈ ਸੋ ਕਰਾਨਰੂਪ ਹੈ.

ਇਸ ਲਈ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਰਾਨ ਹੈ.

(ੳ) ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਉੱਦਮ ਕਰੀਏ. ਉਹ ਬਿਨਾ ਯਤਨ
ਅਤੇ ਵਿਘਨ ਦੇ ਸਿੱਧ ਹੋਜਾਵੇ, ਐਸਾ ਵਰਣਨ “ਸਮ” ਦਾ ਤੀਜਾ
ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਭਗੁਨਾਨਕ ਕੇ ਦਰਸ ਹਿਤ ਨਾਲੇ ਚਹੌ ਪਯਾਨ,

ਆਯ ਦੁਬ ਪਰ ਰੁਚਰ ਹੀ ਸੁੀ ਕੁਰੁ ਠਾਢੇ ਆਨ.

੨ ਸਿਸਤ. ਟੈਂਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਜੋਤਾ। ੩ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ

ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੋਂ ਤਾਲ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇ ਉਹ “ਸਮ” ਹੈ। ੪ ਤੁਲ. ਸਮਾਨ.

“ਜੇ ਰਿਖੁ ਕੇ ਦਾਰੁ ਨ ਸਮ ਬੋਰ.” (ਗੁਪਤ) ੫ ਸੰ. ਫਾ—

ਸਾਂਝਿ ਕਰਾਉਣਾ। ੬ ਸੰਗਤ—ਸਾਂਝਿ। ੭ ਮਨ ਦਾ ਰੋਕਣਾ. ਮਨ ਦੀ

ਸਾਂਝਿ। ੮ ਭਾ ਸਮ. ਜੋਰ. ਨਖ. ਨਾਮੁਨ. ਦੇਖੋ. ਸਮਬੋਧ। ੯ ਅ

ਵਿਸ. ਚਹਿਰ.

ਸਮਉਲਾ. ਵਿ—ਸਾਥ ਮੇਲਾ. ਦੇਖੋ. ਮੇਲਾ। ੨ ਸਮਕ (ਚੰਗੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ) ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ੩ ਸਮੁੱਲਾਸਿਤ. ਪੂਰਣ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਹੋਇਆ. “ਕੁਣ ਗਵਤ ਕੁਣੀ ਸਮਉਲਾ.” (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਕਾਨ)

ਸਮਇਆ. ਵਿ—ਸਮਾਇਆ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. “ਹਰਿ ਨਾਮਿ

ਸਮਇਆ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ)

ਸਮਏ. ਸੰ. ਸਮਧੇ—ਸਮਯੋ. ਸਮੇਂ (ਵੇਲੇ) ਵਿੱਚ. ਯਾਲ ਮੇ.

“ਸਰੀਰ ਸੁਸਥ ਖੀਣ ਸਮਏ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਮਸ. ਦਾਤ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ. ਸਮਸੁ. “ਪਕਰ ਸਮਸ ਤੇ ਭੁਰਮ ਕੁਆਰੇ.”

(ਗੁਦਾਵ) “ਸਮੇਸ ਮਨੋ ਤਮ ਚਹਿ ਸਸਿ ਬੋਰਾ.” (ਗੁਪਤ) ਦਾਤ੍ਰੀ

ਅੰਧਕਾਰ ਹੈ. ਮਾਨੋ ਚੰਦਮਾਰੂਪ ਮੁਖ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਅ

ਸਮਸ. ਸੁਰਜ. “ਸਮਸ ਮਨਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨਯ.” (ਗੁਪਤ)

੩ ਸਮਸ ਤਬਰੇਜ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਪੀਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜਹਿ ਸਮਸ ਸਮੇਤ.”

(ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ. ਸਮਸ ਤਬਰੇਜ। ੪ ਪੁਸ. ਸਮਸ. ਭੁਫਾ. ਕੰਦਰਾ.

ਸਮਸਾਨ. ਮੁਖਲਿਸਾਨ ਦਾ ਸਾਥੀ ਲਾਹੀਰੋਸ ਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਜੋ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਛੀਕੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਲੜਿਆ. ਦੇਖੋ.

ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਤਿਗੁਰੂ। ੨ ਦੁਆਬੇ ਦਾ ਫੌਜਦਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ

ਨਾਉਂ ਨੂਰਮਨ ਸੀ. ਇਹ ਸੰਮਤ ੧੭੬੮ ਵਿੱਚ ਰਾਇਪੁਰ ਪਾਸ

ਮਾਲਸਾਦਲ ਨੇ ਮਾਰਿਆ.

ਸਮਸਤ. ਸੰ. ਸਮਸ੍. ਵਿ—ਸਭ. ਤਮਾਮ. ੨ ਸੰਯੁਕ੍ਤ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। “ਸਰਬ ਜੀਅ ਸਮਸਤ.” (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਸਮਾਸ (ਸੰਖੇਪ) ਸਹਿਤ.

ਸਮਸਤਸਤ ਧਾਮੰ. (ਜਾਪੁ) ਵਾ—ਸਾਰੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੂ (ਵਰਾਪਤ) ਧਾਮ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼). ੨ ਸਾਰੇ ਅਸਿ (ਹੈ) ਜਿਸ ਦਾ ਘਰ. ਸਰਬ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਵਾਸ.

ਸਮਸ ਤਬਰੇਜ਼ } ਇੱਕ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸਮਸ ਤਬਰੇਜ਼ੀ } ਅਖ਼ਤਮ ਬਾਰ ਸਮਸੁਦੀਨ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ੧੭ ਵਜ਼ਰ ਸਨ ੫੬੦ ਹਿਜਰੀ ਨੂੰ ਗਜਨੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਸਬਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਦਾ ਇਹ ਮੁਲਤਾਨ ਆਇਆ. ਮੁਤੱਸਿਬ ਮੋਲਾਨਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਾਇਤ ਪੁਰ ਕਿ ਸਮਸੁਦੀਨ “ਅਜ਼ਾਜ਼ੁੱਕ” (ਅਹੰ ਬੁਹਾਸਿਸ) ਆਖਦਾ ਹੈ. ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਹਾਕਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਖੱਲ ਉਤਰਵਾਈ ਗਈ. ਇਸ ਸਾਧੂ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਮੁਲਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ “ਸਮਸੀ” ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ। ੨ ਸਮਸੁਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ, ਤਬਰੇਜ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਧੂ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੬੦੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇੱਕ ਵੇਰ ਇਸ ਨੇ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਕੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ. ਇਸ ਖੁਦੀ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕਾਰਨ ਸਨ ੬੪੫ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਉਂਦੀਨ ਮਹਮੂਦ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਖੱਲ ਉਤਰਵਾਕੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਸਿਟਵਾ ਦਿੱਤਾ. ਇਸੇ ਵਾਕਫ਼ ਇਹ ਕਥਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਸ ਤੁੱਖੇ ਸਮਸ ਤਬਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਡੀ (ਬਿਤਨੇ ਲੇਖਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਰਦੇ ਬੈਠ ਦਾ ਮਾਸ) ਝੁੰਨਣ ਲਈ ਰੁਜ਼ਾ ਹੇਠ ਉਤਰ ਆਇਆ ਸੀ. ਮੌਲਾਨਾ ਰੁਮੀ ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਮਿਲਕੇ ਖਿਚੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ.

ਸਮਸਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸ੍ਤੀ.

ਸਮਸਤੁਲ ਸਲਾਮ. ਵਾ—ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਸਲਾਮ (ਬੰਦਨਾ) ਘੇਰਕ.

“ਸਮਸਤੁਲ ਸਲਾਮੇ.” (ਜਾਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਲਾਮ ਬਥਦ.

ਸਮਸਤੁਲ ਨਿਵਾਸੀ. (ਜਾਪੁ) ਸਭ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਵਾਲਾ. ਸਰਵ—ਨਿਵਾਸੀ.

ਸਮਸਤੋਪਰਾਜੀ. (ਜਾਪੁ) ਵਿ—ਸਭ ਦੇ ਉਪਰਾਜਨ (ਉਪਾਜਨ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਭ ਦੇ ਰਚਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਭ ਨੂੰ ਉਪਰਾਜਨ (ਰੱਖਣ) ਵਾਲਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਵਿਸ਼ੁ ਅਨੇਕ ਚੰਗ ਦੀ ਭਾਸ ਰਹੀ ਹੈ.

ਸਮਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਸਨ.

ਸਮਸ ਫੇਗ. ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਫ਼ਰੂਸਰ ਮੋਹਰਾਜ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਭਾਈ ਜਤੀਮੀਲਕ ਨੇ ਮਾਰਿਆ.

ਸਮਸਰ } ਕਿ. ਵਿ—ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਡੱਲ. “ਉਨ ਸਮਸਾਰਿ ਅਰ ਨ ਸਮਸਰਿ } ਦਾਰੇ.” (ਗਉ ਮ: ੫) “ਫ਼ਰਾ ਤਲਾ ਦੁਇ ਸਮਸਾਰਿ

ਸਹੀਐ.” (ਮਾਰੂ ਜੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਸ੍ਤਿਤ.

ਸਮਸਾਦ. ਡਾ. سمساد ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਬਿਰਫ਼. ਜੋ ਸਰੂ ਦੀ ਜਾਤਿ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕੰਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. L. Marjorana. ਸਮਸਾਨ. ਸੰ. ਸਮਾਨ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਥਾਂ ਬਾਨ: (ਮੁਰਦੇ) ਸੈਂਟ. ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਸੈਂਟ ਦੀ ਥਾਂ. ਮੜੀਆਂ ਦਾ ਥਾਂ. ਮੁਰਦੇ ਫੁਕਣ ਅਤੇ ਦੱਬਣ ਦੀ ਥਾਂ.

ਸਮਸੀ. ਅ. سمسى ਵਿ—ਸੂਕਤ ਸੰਬੰਧੀ. ਸੌਰ ਜਿਵੇਂ ਬਮਸੀ ਮਾਹ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਸ ਤਬਰੇਜ਼.

ਸਮਸੁਦੀਨ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸ ਤਬਰੇਜ਼। ੨ ਦੇਖੋ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੰ: ੩.

ਸਮਸ਼ੇਰ. ਡਾ. سمشير ਸੰਗਤ—ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਸਮ (ਨਹੁੰ) ਸੇਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਕਾਰ. ਖ਼ਮਦਾਰ ਦੀਰਾਨੀ ਤਲਵਾਰ “ਚੁਗ਼ ਕਰ ਮਹਿ ਸੋਭਤ ਸਮਸ਼ੇਰ.” (ਗੁਪਸੂ) “ਹੇਰਿ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਮਸ਼ੇਰ ਚੇਰੀ ਪਲ ਪਲ.” (ਗੁਪਸੂ) ਵੇਖਕੇ ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ, ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਨੱਧ ਸੇਹੀ ਖ਼ਮਦਾਰ ਅਤੇ ਮਾਸ (ਪਲ) ਨਾਲ ਪਲਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਹੈ ਭਾਵ—ਮਾਸ ਖਾਣੀ ਸਮਸ਼ੇਰ। ੨ ਸਮਸ਼ੇਰ. ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਸਮਾਨ (ਤੁਲਯ). ੩ ਦੇਖੋ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੰ: ੩. ੩ ਸ਼ੇਰ ਸਮਾਨ.

ਸਮਸ਼ੇਰੇ ਹਿੰਦੀ. ਡਾ. سمشير هندی ਭਾਰਤ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਣ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਤਲਵਾਰ, ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ. “ਬਰਹਮਾ ਯਕੇ ਤੇਗ਼ ਹਿੰਦੋਸਤਾ.” (ਹਕਾਯਤ)

ਸਮਸ੍ਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਾਰਾਪਨ. ਸਮਸ੍ਤਰਾ.

ਸਮਸ੍ਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਤਮਾਮ. ਸਭ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸਤ.

ਸਮਸ੍ਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸ੍ਤ. “ਸਮਸ੍ਤੀ ਨਿਧਾਨੇ.” (ਜਾਪੁ) ੨ ਸਮਸ੍ਤਿ. ਕਲਾਤ ਹੈ. ਮੰਗਲ ਹੈ.

ਸਮਸਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੰਖੇਪ ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਵਾਕ। ੨ ਛੰਦ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਕ, ਜੋ ਪੂਰਤਿ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ. ਤਰਹ। ੩ ਮਿਲਾਪ. ਟਿਕੋਂਠ. “ਸਮਸਤਾ ਜਤੋਂ ਕਰੋਂ ਤੁਮ ਕਰੀਅਹਿ.” (ਗੁਪਸੂ) ੪ ਭਾਵ—ਪੇਚੀਦਾ ਗੱਲ। ੫ ਇਲਾਹ.

ਸਮਸ੍ਤਾਨਨ. ਸਮਸ੍ਤ—ਆਨਨ. ਆਨਨਸਮਸ੍ਤ ਦਾ ਉਲਟ ਪਟ ਹੈ. ਮੁਖ ਉੱਪਰ ਦਾੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸ੍ਤ. “ਸਮਸ੍ਤਾਨਨ ਸਤਾਮ ਭਲੀ ਉਪਾਧੀ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਮਸ੍ਤ. ਸੰ. ਸਮਸ੍ਤ. ਸੰਗਤ—ਦਾੜੀ. ਮੁੱਛਾਂ.

ਸਮਸ੍ਤਕੰਟਕ ਨਾਯਕ. ਦੇਖੋ, ਨਾਯਕ ੬.

ਸਮਹਿਣਾ. ਕਿ—ਸਮਾਉਣਾ. ਮਿਲਣਾ। ੨ ਸਮਾਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਜਿਵਲੀਨ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਹਿਤ. “ਵਿਸਮਾਏ ਵਿਸਮਾਏ ਸਮਹਿਣਾ.” (ਭਾਜੁ)

ਸਮਹੀ. ਸਮਾਈ. ਮਿਲੀ. “ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਹੀ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਸਮਾਨ (ਤੁੱਲ) ਹੀ.

ਸਮਕ } ਸੰ. ਸਮਕ—ਸਮਕਕ. ਵਜ਼—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ. ਬਖ਼ੂਬੀ. “ਨਾਨਕ ਸਮਕਾ } ਦ੍ਰਿਸਟਾਇਓ ਸੁਬ ਠਾਈ ਪ੍ਰਾਣਪਤੀ ਹਰਿ ਸਮਕਾ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਸਹੀ. ਦੁਰਸ੍ਤ. ਠੀਕ.

ਸਮਕਾਲ. ਸੰਗਤ—ਉਹੀ ਸਮਾ ਉਹੀ ਵੇਲਾ. ਇੱਥੇ ਸਮਾ.
ਸਮਕਾਲਿਕ } ਵਿ—ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਹਮਅਸਰ ਜਿਵੇਂ ਭਰੂ
ਸਮਕਾਲੀ } ਅਮਲ ਦਾਸ ਜੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀਨ
ਸਮਕਾਲੀਨ } ਸੇ

ਸਮਕ } ਸੰ. ਸਾਗ. ਵਿ. ਵਿ—ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਰੂਬਰੂ. ਪੁਤੱਖ
ਸਮੱਖ } (ਪੁਤੱਖ).

ਸਮਗਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਗਰੀ. “ਪੂਰਨ ਭਈ ਸਮਗਰੀ ਕਬਹੂ ਨਹੀ
ਟੁਟ.” (ਬਿਨਾ ਮ: ੫)

ਸਮਗ੍ਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਭ. ਜਾਰਾ. ਪੂਰਾ.

ਸਮਗ੍ਰਿਕਾ } ਦੇਖੋ, ਸਾਮਗ੍ਰੀ. “ਸਗਲ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਤੇਰੀਆ.” (ਬਿਨਾ
ਸਮਗ੍ਰੀ } ਮ: ੫)

ਸਮਘਾ. ਸੰ. ਸਮਘ. ਵਿ—ਸਸਰਾ. ਬਿਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁੱਲ ਖਰਚਦੇ ਦੇ.
ਦੇਖੋ, ਸਹਘਾ. ੨ ਸਮਾ ਗਿਆ. ਲੀਨ ਹੋਇਆ. “ਹਰਿ ਅਸਥਿਰੁ
ਸੇਵਿ ਸੁਖਿ ਸਮਘਾ.” (ਸੁਹੀ ਮ: ੪)

ਸਮਓਂਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੱਤ ਸੁਖ ਦੁੱਖ. ਹਰਖ ਬੋਧ ਵਿੱਚ
ਸਮਾਨ ਰਹੇ.

ਸਮੱਛ. ਦੇਖੋ, ਸਮਕ.

ਸਮਜ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬਨ. ਜੰਗਲ। ੨ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ.

ਸਮਜਿ } ਸੰ. ਸਮਯਾ. ਸੰਗਤ—ਕੀਰਤਿ. ਯਥਾ. ੨ ਸਭਾ.
ਸਮਜਿਆ } ਸਮਜ. ਮੰਡਲੀ. “ਪੰਥ ਭੂਤ ਏਕ ਘਰਿ ਰਾਖਿਲੇ
ਸਮਜਤਾ } ਰਾਖਿਲੇ ਸਮਜਿ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਕਾਮਾਦਿਕ
ਈ ਮੰਡਲੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਕਾਢੂ ਕਰਕੇ ਰੱਖੀ ਹੈ. “ਅਸਾਜਨ ਸਾਜਿ
ਸਮਜਿਆ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਲੋਭ ਆਪਣੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਅਧੋਕ
ਕੰਮ (ਲੁਕਕੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਹਿਆ) ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ.
ਭਾਵ—ਲੋਕਨਾਸ ਭੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ.

ਸਮਝ. ਸੰਗਤ—ਸੰਬੋਧ. ਪੂਰਣ ਗਣਨ. ਸਮਝਕ ਗਣਨ. ਸਮਝਕ
ਬੁੱਧਿ. “ਸਮਝ ਨ ਪਰੀ ਬਿਬੇ ਰਸਿ ਰਚਿਓ.” (ਜੈਤ ਮ: ੯)

ਸਮਝ ਸੁਝ. ਸੰਗਤ—ਸਮਝਕਬੁੱਧਿ ਅਤੇ ਸਮਝਕਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. “ਸਮਝੈ
ਸੁਝੈ ਪਤਿ ਪਤਿ ਸੁਝੈ.” (ਚਿਅੰਕਾਰ)

ਸਮਝਣਾ } ਵਿ—ਜਾਣਨਾ. ਮਰਾ—ਸਮਝਣੇ. ਸੰਮਝਕ ਗਣਨ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਸਮਝਨਾ } ਕਰਨਾ. “ਸਮਝਣ ਨਹਿ ਰੇ ਅਜਾਨ !” (ਜੈਤ ਮ: ੯)

ਸਮਝਾਉਣਾ } ਵਿ—ਗਣਨ ਕਰਾਉਣਾ. ਸਮਝਕ ਬੋਧ ਕਰਾਉਣਾ.
ਸਮਝਾਵਣਾ }

ਸਮਟ. ਦੇਖੋ, ਸਮੇਟਨ। ੨ ਸੰ. ਸਮਿਸ਼੍ਟ. ਵਿ—ਉਦਕੋਭੀ. ਸਾਹਸੀ.
“ਸਮਟ ਸਾਂਝ ਸੰਗ੍ਰਹੈ.” (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸਮਣੇ. ਸਮਾਣੇ. ਸਮਾਣੇ. ਮਿਲੇ. “ਸਾਲੈ ਸਲਸ ਸਮਣੇ.” (ਨਟ
ਮ: ੪) ੨ ਸਮਾਨਤਾ ਵਾਲੇ। ੩ ਸਮ ਵਰਣ ਹੋਏ. ਇੱਕ ਰੰਗ ਬਣੇ.

ਸਮਤ. ਸੰ. ਸਮਤੁ. ਸੰਗਤ—ਸਮਤਾ. ਸਮਾਨਤਾ. ਤੁਲਤਾ. ਸਮਤਾਵ.
“ਖੇਲਹਿ ਸਮਤ ਸਾਰਿ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਆਪ ਖੇਡਦੇ ਹੋਂ
ਸਮਤੁ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ. “ਦੁਖ ਸੁਖ ਉਆ ਕੈ ਸਮਤ ਬੀਰਚਾਰ.” (ਬਥਨ)

੨ ਸੰ. ਸਮਸੁ. ਵਿ. ਵਿ—ਸਭ ਥਾਂ. ਸਾਰੇ. “ਹਰਿ ਸਮਤ ਨਿਵਾਸੀ.”
(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਮਤਸਰ. ਸਮਤੁ ਦਾ ਸਰੋਵਰ. ਸਮਤਾ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ. “ਚਾਹਕ ਤਤ
ਸਮਤਸਰੇ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਮਤਸਾਰਿ. ਸਮਤੁ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ. ਦੇਖੋ, ਸਮਤ ੧.

ਸਮਤਾ } ਦੇਖੋ, ਸਮਤ. “ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਦਇਆਲੁ ਹੈ ਜਿਸ
ਸਮਤੁ } ਨੇ ਸਮਤੁ ਸਭਕੋਇ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਹਿ ੧)

ਸਮਰੁਲਿ. ਸਮਾਨ ਤੋਲ. ਹਮਵਜ਼ਨ. “ਰਾਸ ਸਮਰੁਲਿ ਨਹੀ ਆਨ
ਕੋਊ. (ਮਲਾ ਰਵਿਦਾਸ)”

ਸਮਥ } ਸੰ. ਸਮਥ. ਵਿ—ਤਾਕਤ ਵਾਲਾ. ਬਕਤਿਮਾਨ. “ਸਮਥ ਅਕਬ
ਸਮਥੁ } ਸੁਖ ਦਾਤਾ.” (ਬਿਨਾ ਮ: ੫) “ਭੱਜਨ ਗਤਨ ਸਮਥ.”

(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬਾਮਬ. ਬਾਂਤਿ। ੩ ਮੰਗੀ.
ਵਜ਼ੀਰ.

ਸਮਦ. ਵਿ—ਮਦ ਸਹਿਤ. ਹੰਕਾਰੀ। ੨ ਨਸ਼ਟੀ। ੩ ਸਮਦ.
ਲਾਪਰਵਾਹ. ਮੁਹਤਾਜੀ ਰਹਿਤ। ੪ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ.

ਸਮਦਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਬਦੁਲ ਸਮਦਮਾਨ.

ਸਮਦਰਸੀ. ਸੰ. ਸਾਗਦਸ਼ਿਨ੍. ਵਿ—ਸਮਦ੍ਰਸ਼ਾ. ਦਿਕਸਾਰ ਸਭ ਨੂੰ
ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ. “ਸੇ ਸਮਦਰਸੀ ਤਤੁ ਕਾ ਬੋਤਾ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਮਦਲ } ਸੰਗਤ—ਦਲ (ਸਮੁਦਾਇ) ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ. ਸਾਰੀ
ਸਮਦਲੁ } ਵਿਸ਼ੁ ਅੰਦਰ ਸਮਥਾਵ. ਅਨੇਕ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ. “ਰਵਿਦਾਸ
ਸਮਦਲੁ ਸਮਥਾਵੈ ਕੋਊ.” (ਸੁੀ)

ਸਮਦਤਾ. ਵਿ—ਹੰਕਾਰੀ। ੨ ਨਸ਼ਟੀ। ੩ ਅਭਿਮਾਨ ਵਾਲੀ. ਸਮਦਾ.

ਸਮਦਾ. ਵਿ—ਮਦ ਵਾਲੀ.

ਸਮਦਿਸਟਿ. ਦੇਖੋ, ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਿ.

ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਾ. ਸੰ. ਸਾਗਦਸ਼ਾ—ਸਮਦ੍ਰਸ਼ਾ. ਵਿ—ਸਮਦਰਸੀ.
“ਗੁਰਪੁਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਾ.” (ਯੋਭ ਮ: ੫)

ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਿ } ਸੰ. ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਨਜਰ. ਤੁਲਤ
ਸਮਦ੍ਰਿਸਟੀ } ਦੇਖਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਕ. “ਮਿਸ੍ਰ ਸਬੁ ਹਮਥੁ ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਿ
ਦਿਖਾਈ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਵਤ)

ਸਮਧਾ. ਸੰ. ਸਾਗਿਧ—ਸਮਿਧ. ਸੰਗਤ—ਹੋਮ ਲਈ ਵਰਤਣਯੋਗ
ਥਾਨ। ੨ ਸੰ. ਸਾਗਿਧ. ਥਾਨ. ਲੱਕੜ. “ਮਨ ਤਨ ਸਮਧਾ ਜੇ ਕਰੀ
ਅਨੁ ਦਿਨ ਅਗਨਿ ਜਲਾਇ.” (ਸੁੀ ਮ: ੧) ੩ ਅਗਨਿ। ੪ ਸੰ.
ਸਸ੍ਰੁਧ—ਸਮਿਧ. ਵਿ—ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿੱਧਿ ਵਾਲਾ. ਬਹੁਤ ਸੰਪਦਾ ਵਾਲਾ.
“ਸੈ ਘਰੁ ਲਧਾ ਸਹਜਿ ਸਮਧਾ.” (ਵਭ ਛੰਤ ਮ: ੫) “ਏਤਤਿਆ
ਵਿਚਰੁ ਸੇ ਜਨ ਸਮਧਾ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਗੁਜ ੧) “ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸੇਈ
ਜਨ ਸਮਧੇ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਬਿਨਾ) ੫ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ.

ਸਮਧਾਪਨ. ਦੇਖੋ, ਸਮਧੀਪਨ.

ਸਮਧੀ. ਸੰ. ਸਾਗਿਧੀ—ਸੰਬੰਧੀ. ਸੰਗਤ—ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ. ਨਾਤੀ. ਸਥਾ।
੨ ਗੁਰਮ. ਦੁਲਹਾ ਅਤੇ ਦੁਲਹਨ (ਲਾਡਾ ਲਾਡੀ) ਦੇ ਪਿਤਾ. “ਹੋਤ
ਭਯੋ ਸਮਧੀਨ ਕੈ ਮੇਲ.” (ਨਾਪੁ) ੩ ਵਿ—ਸਮ (ਸਮਾਨ) ਪੀ

(ਬੁੱਧਿ) ਵਾਲਾ।

ਸਮਾਪੀਖਨ. ਸਾਕਾਕੀਰੀ. ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ, ਕੁਤਮਾਚਾਰੀ.

ਸਮਾਧੇ. ਦੇਖੋ. ਸਮਧਾ ੪.

ਸਮਨ. ਸੰ. ਸਮਨ. ਸੰਗਤ—ਹਿੰਸਾ. ਵਧ. ਵਿਨਾਸ਼. "ਜਾਂਕੇ ਆਨ ਸਮ ਨਾ ਵਿਖਨ ਕਨ ਸਮਨਾ" (ਗੁਪਤ) ਜਿਸ ਦੇ ਹੋਰ ਤੁਲਨ ਨਹੀਂ. ਵਿਖਨਾਂ ਦੇ ਸਮੁਦਾਇ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ੨ ਸਾਂਤਿ ੩ ਯਮਰਾਜ. ਧਰਮਰਾਜ. ੪ ਅੰਨ. ਅਨਾਜ ੫ ਸੰਟ. ਚੋਟ. ਪੁਰਾਣ। ੬ ਅਨਾਦਰ। ੭ ਸੰ. ੨੧-੧. ਸਰੀਰ. ਦੇਹ. ਜਿਸਮ। ੮ ਮੁਖ. ਮੂੰਹ। ੯ ਸੰ. ੨੧-੧. ਸਤਾ. ਮਜਲਿਸ। ੧੦ ਭਾ ੧ ਚਮੋਨੀ। ੧੧ ਅ ੧ ਸਮਨ. ਵਿ—ਅੰਠਵਾਂ. ਅਨੂਮ। ੧੨ ਭਾ ੧ ਸਮਨ. ਬੁਤਪਰਸੂ. ਮੁਰਤਿਪੁਜਕ। ੧੩ ਅੰ. Summon. ਸੰਗਤ. ਬੁਨਾਉਣ ਦੀ ਬਿਯਾ. ਤਲਬ ਕਰਨਾ। ੧੪ ਸੰਦਾ ਪਤ੍ਰ.

ਸਮਨਾ. ਸਮ (ਤੁੱਲ) ਨਹੀਂ। ੨ ਸਮਨ (ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ). "ਜਾਂਕੇ ਆਨ ਸਮਨਾ ਵਿਖਨ ਕਨ ਸਮਨਾ." (ਨਾਪੁ)

ਸਮਨੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਭ. ਫਾਤ. ਚਾਤੀ.

ਸਮਨੁਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮੇਲ. ਸੰਯੋਗ। ੨ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਅਭਾਵ। ੩ ਕਾਰਜ ਕਾਰਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ.

ਸਮਨ੍ਹਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਢੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਸੰਮਿਲਿਤ.

ਸਮਪਨ } ਸੰ. ਸਮਪੰਨ—ਸਮਪੰਨ. ਸੰਗਤ—ਢੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਪਣ
ਸਮਪਨ } ਕਰਨਾ. ਸਪੁਰਚ ਕਰਨਾ. ਭੋਟਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ. "ਜੀਉ ਸਮਪਉ ਆਪਣਾ." (ਚੰਮਕਾਰ) "ਤਿਨਹ ਸਭ ਸਹਸ ਸਮਪਹਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸਮਥਿਅੰ } ਸੰ. ਅਵਤਾਰ. ਵਿ—ਪੂਰਣ ਨਿਰਵਿਕਾਰ. ਸਦਾ
ਸਮਥਿਅੰ } ਇੱਕਰਸ. ਜਿਸ ਦੀ ਦਬਾ ਬਦਲਦੀ ਨਹੀਂ. "ਭਵ ਬੂਤ ਭਾਵ ਸਮਥਿਅੰ." (ਕੁਜ ਜੈਦੇਵ) ਭਵ (ਦਰਸਮਨ) ਬੂਤ (ਥੀਰਿਆ) ਭਾਵ (ਭਵਿਸ਼ਤਰ) ਤੇਹਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕਰਸ ਹੈ.

ਸਮਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਾਲ. ਸਮਾਂ. ਵੇਲਾ। ੨ ਸੰਵਤ. ਵਰ੍ਹਾ। ੩ ਸੋਗੰਦ. ਕਸਮ। ੪ ਨਿਯਮ. ਨੇਮ। ੫ ਅਵਸਰ. ਮੌਕਾ। ੬ ਉਪਦੇਸ਼। ੭ ਧਰਮ। ੮ ਸੰ. ਸਮਯ. ਅਭਿਮਨ. ਅਹੰਕਾਰ। ੯ ਆਚਰਣ. ਅਚਰਜ.

ਸਮਯਨੀ } ਸੰਗਤ—ਨਦੀ. (ਸਨਾਮ) ਨਦੀ, ਸਮਯ (ਅਭਿਮਨ)
ਸਮਯਨੀ } ਨਾਲ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਬਿਰਭਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਣ ਅਭਿਮਾਨਿਨੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸਮਯ ੨.

ਸਮਯਾ. ਸੰ. ਵਜ—ਨੇਤੋ. ਪਾਸ। ੨ ਵਿੱਚ. ਅੰਦਰ.

ਸਮਯਾਨਾ. ਦੇਖੋ. ਸਮਿਆਨਾ.

ਸਮਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜੰਗ. ਯੁੱਧ। ੨ ਸੰ. ਸਮਰ. ਕਾਮਦੇਵ। ੩ ਯਾਦ ਕਰਨਾ. ਸਿਮਰਣ। ੪ ਛੱਪਕ ਛੱਦ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਪ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ੮੨ ਲਘੁ ਹੋਣ। ੫ ਅ ੧ ਸਮਰ. ਫਲ. ਮੇਦਾ। ੬ ਨਤੀਜਾ। ੭ ਅ ੧ ਕਹਾਣੀ. ਕਥਾ। ੮ ਚਾਤ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਬਿਯਾ। ੯ ਅੰ. Summer. ਯਰਮ ਰੁੱਤ.

ਸਮਰਕੰਦ. ੨੧ ਹੁਸੀ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬੁਖਾਰੇ ਤੋਂ ੧੪੫ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ. ਬਰਫ਼ਸ਼ਾਨ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬੰਦਰ, ਜੋ ਸਮਰ ਭਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਹੈ. ਕਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਰਕੰਦ ਆਖਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਕੰਦ (ਮਿਸਰੀ) ਸੇਰੇ ਸਮਰ (ਫਲ) ਹਨ ਜਿਸ ਥਾਂ.

ਸਮਰਖ. ਬਿ. ਵਿ—ਸ—ਆਮਜ਼. ਕੁੱਧ ਸਹਿਤ. ਹੁੰਸੇ ਨਾਲ. "ਪਰਖ ਸਮਰਖਹਿ ਕੀਨ ਉਚਾਰੁ." (ਨਾਪੁ)

ਸਮਰਣ. ਸੰ. ਸਮਰਣ. ਸੰਗਤ—ਯਾਦ ਕਰਨਾ. ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ ਚਿੰਤਨ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸਮਰਣ ੨.

ਸਮਰਣੇਨ. ਸੰ. ੨੧-੧. ਤ੍ਰਿਤੀਯਾ ਵਿਭਕ੍ਤਿ. ਸਮਰਣ ਕਰਨ ਤੋਂ. ਯਾਦ ਕਰਨ ਨਾਲ. ਦੇਖੋ. ਦਨੇਤਿ.

ਸਮਰਥ. ਸੰ. ਸੰ—ਅਥ. ਸਮਥ. ਵਿ—ਭਲਵਾਨ. ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਲਾ। ੨ ਯੋਗ. ਲਾਇਕ. "ਸਰਬ ਕਨਾ ਸਮਰਥ." (ਭਾਵਨ) ੩ ਤੁਲਨ. ਢਰੋਢਰ. "ਹਮ ਹਰਿ ਸਿਉ ਧਤਾ ਕੀਆ, ਜਿਸ ਕਾ ਕੋਈ ਸਮਰਥ ਨਾਰਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੪)

ਸਮਰਥਨ. ਸੰ. ਸਮਥਨ. ਸੰ. ਅਥਨ. ਸੰਗਤ—ਮੰਗਣਾ. ਯਾਚਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਬੁਕਤਿ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਭਾਤ ਨੂੰ ਪੱਕਾ (ਪੁਸ਼੍ਟ) ਕਰਨਾ. ਤਾਈਦ ਕਰਨੀ। ੩ ਫੈਸਿਲਾ.

ਸਮਰਥਪੰਥ. ਵਿ—ਯੋਗਪੰਥ. "ਸਭ ਇਨ ਕੇ ਸਮਰਥ ਪੰਥ ਚਿਨ੍ਹੇ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਸਮਰਥਾ. ਸੰ. ਸਮਥੰਗ. ਸੰਗਤ—ਭਲ. ਸ਼ਕਤਿ। ੨ ਯੋਗਤਾ. ਨਿਆਯਤ.

ਸਮਰਥੁ. ਦੇਖੋ. ਸਮਰਥ.

ਸਮਰਥਣ } ਦੇਖੋ. ਸਮੇਪਨ.

ਸਮਰਾਤਕ } ਸੰਗਤ—ਸਮਰ (ਜੰਗ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ,
ਸਮਰਾਤਕ } ਖਤਕ. (ਸਨਾਮ) ੨ ਸਮਰ (ਕਾਮਦੇਵ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿਵ.

ਸਮਰਾਥ } ਸਮਥੰਗ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ. ਸਮਰਥ. "ਨਾਨਕ ਪਾਥਕੁਹਮ
ਸਮਰਾਥ } ਸਮਰਾਥ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫) "ਮੇਰਾ ਕੁਰੁ ਸਮਰਾਥ." (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਮਰਾਰਿ } ਸਮਰ (ਜੰਗ) ਦਾ ਵੈਰੀ, ਭਰੋਤਾ. ਬਾਇਰ। ੨ ਸਮਰਾਰਿ.
ਸਮਰਾਰੀ } ਸੰਗਤ—ਸਮਰ (ਕਾਮ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਸਿਵ.

ਸਮਰੂ } ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ Walter Reinhard
ਸਮਰੂ ਕੀ ਭੋਗਮ } ਸੀ ਪਰ ਉਪ ਨਾਉਂ Somers' ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਮਰੂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ. ਇਹ ਫ੍ਰੈਂਚ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਮਾਰਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਸਨ ੧੭੨੦ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਫ੍ਰਾਂਸ ਦੀ ਜਹਾਜ਼ੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ, ਫੇਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ. ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਕੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਨਵਾਬ 'ਕਈਆਂ ਨੇ Sambre ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਮੀਰ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਸਨ ੧੭੬੩ ਵਿੱਚ ਪਟਨੇ ਦੇ ਰੈਜੀਸਟ੍ਰਾਰ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ. ਸਮਝ ਵਾਰਸੀ ਦਾ ਚੰਗਾ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਸਰਧਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ. ਸਨ ੧੭੭੮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਆਗਰੇ ਹੋਈ.

ਬੇਗਮ ਸਮਝ ਰੁਤਵਅਨੀਖਾਨ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜ਼ੇਬੁੰਨਿਸਾ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੭੫੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ, ਸਨ ੧੭੬੫ ਸਮਝ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ. ਸਨ ੧੭੭੯ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਮਰਨ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫੌਜ ਤੇ ਰਿਆਸਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲਾ. ਟਾਮਸ ਅਤੇ ਲੇਵਾਸੇ ਆਦਿ ਯੂਰਪੀਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰ ਰਖਕੇ ਕਈ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕੀਤੇ. ਸਨ ੧੭੯੩ ਵਿੱਚ ਲੇਵਾਸੇ ਨਾਲ ਬੇਗਮ ਨੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲਈ. ਲੇਵਾਸੇ ਦੇ ਵਧੇ ਪਿੱਛੋਂ ਆਤਮਆਤ ਕਰਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੇਗਮ ਪਕੜੀ ਗਈ, ਪਰ ਟਾਮਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਖਲਾਸੀ ਪਾਕੇ ਬਹਾਲ ਹੋ ਗਈ. ਸਨ ੧੮੦੫ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਗੀ. ਇਸ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਮੁਜ਼ੱਫਰਨਗਰ ਤੋਂ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਤਕ ਸੀ. ਇਹ ਵਡੀ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਉਦਾਰਚਿੱਤ ਕਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਕਈ ਗਿਰਜੇ ਬਣਵਾਏ ਅਤੇ ਧਰਮਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਚੌਖਾ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ. ੨੭ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੮੩੬ ਨੂੰ ਸਮਝ ਦੀ ਰੋਗ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ. "ਸਮਝ ਕੀ ਬੇਗਮ ਨੇ ਸਾਦਾ ਬੀਬ ਆਦਿ ਬਾ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰਾ." (ਪੰਪੁ)

ਸਮਝਪਕ. ਦੇਖੋ, ਰੂਪਕ (ੳ)

ਸਮਲ. ਦੇਖੋ, ਸਮਲਨਾ. ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਮਲ ਸਹਿਤ. ਮਲੀਨ। ੩ ਸੰ. ਸਮਲ. ਸੰਗਤ—ਪਾਪ। ੪ ਦੋਸ. ਕਲੰਕ। ੫ ਵਿਸ਼ਾ. ਮਲ.

ਸਮਲਨਾ. ਬਿ—ਸੰਭਲਨਾ. ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ। ੨ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ.

ਸਮਲਾ. ਭਾ ੧ ਸੰਗਤ—ਮੋਹਿਆਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਨ ਦੀ ਚਾਦਰ।

੨ ਸਾਢੇ ਦਾ ਪੋਲਾ. ਜੋ ਮੋਹਿਆਂ ਅਕਾਲ ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ ਲਟਕਦਾ ਹੋਵੇ.

ਸਮਲੋਚਨ. ਵਿ—ਸਮਵ੍ਰਜਾ. ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ. "ਸਦਾ ਕਾਵਹਿ ਸਮਲੋਚਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸਮਵਰਤੀ. ਸੰ. ਸਾਧਾਰਿੰ. ਵਿ—ਸਭ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ ਵਰਤਾਉ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਧਰਮਰਾਜ। ੩ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ.

ਸਮਵਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—(੧੫-੨੪) ਮੇਲ. ਸੰਜੋਗ। ੨ ਸਮੁਦਾਇ. ਸਮੂਹ.

ਸਮਵਾਯ ਸੰਬੰਧ. ਸੰਗਤ—ਕਾਜ ਅਤੇ ਕਾਰਣ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਜਿਵੇਂ—ਰਾਕੇ ਅਤੇ ਕਪੜੇ ਦਾ ਸਮਵਾਯ ਸੰਬੰਧ ਹੈ.

ਸਮਵਾਧੀ. ਸੰ. ਸਾਧਾਰਿੰ. ਵਿ—ਸੰਬੰਧ ਵਾਲਾ. ਮੇਲ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਮਵਾਧੀ ਕਾਰਣ. ਜਿਵੇਂ ਭੜੇ ਦਾ ਮਿੱਟੀ.

ਸਮਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵਰ੍ਹਾ. ਸਾਲ। ੨ ਰੁੱਤ. ਮੌਸਮ। ੩ ਅੱਧਾ ਸਾਲ. ਤਿੰਨ ਰੁੱਤ। ੪ ਸੰ. ਸਮਯ. ਕਾਲ ਵੇਲਾ। ੫ ਅ ੬ ਆਸਮਾਨ।

'ਸਰਧਨਾ ਇਲਾਕਾ ਡੰਗ ਜਮਨ ਦੁਆਬ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਰਠ ਤੋਂ ੧੭ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਹੈ.

੬ ਟੁ ਸਮਾਯ. ਮੋਮਬੱਤੀ.

ਸਮਾਉ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਇ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਡਰਾਨ. ਇਲਾਮ। ੩ ਸੁਰਕ.

ਸਮਾਉਣ } ਸਮਝਕ—ਆਯਨ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ-ਮਿਲਨਾ ਅਤੇ
ਸਮਾਉਣਾ } ਹੋਣਾ. "ਸਥਾਯੁ ਰਤਨੁ ਜਿਤੁ ਮਨੁ ਨਾਗਾ ਏਹੁ ਹੋਆ ਸਮਾਉ." (ਅਨੰਦੁ) ੨ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ. ਦੇਹ ਰਿਆਗਯੋ ਆਤਮ-ਸਰੂਪ ਚਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਵਨ। ੩ ਨੈ ਕਰਨਾ. ਪੁਲਕ ਕਰਨਾ. "ਕੋਟਿ ਮਹੇਸ਼ੁ ਉਪਾਇ ਸਮਾਏ। ਕੋਟਿ ਕ੍ਰਮੇ ਜਗ ਸਾਜਣਿ ਨਾਏ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫) ਕ੍ਰੋਧਾਂ ਸਿਵ ਨੈ ਕਰਣ ਦੇ ਉਪਾਇ (ਯਤਨ) ਵਿੱਚ ਨਾਏ.

ਸਮਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ. "ਨਾਨਕ ਸਚਿ ਸਮਾਇ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸਾਰ) ੨ ਆਮਲ. ਅਭਿਆਸ. "ਨਾਉ ਨੈਨਿ ਅਰੁ ਕਰਨਿ ਸਮਾਇ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ੩ ਪ੍ਰਾਪਤੀ. "ਹਰਿਗੁਰੁ ਸਾਧੂ ਚਾਣਿ ਸਮਾਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੪ ਲਕ. ਵਿਨਾਸ਼. ਸ਼ਮਨ. "ਮਲ ਹਉਮੈ ਜਾਇ ਸਮਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੫ ਵਿ—ਸ—ਮਾਇ. ਮਾਇਆ ਸਹਿਤ. "ਦੁਖ ਮਹਿ ਸਵੈ ਸਮਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੬ ਸ—ਮਯਾ. ਬ੍ਰਿਖਾ ਸਹਿਤ. "ਦੇਦਾ ਰਿਜਕ ਸਮਾਇ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸਾਰ) ੭ ਅ ੮ ਸਮਾਯ. ਕਾਉਣਾ ਸੁਣਨਾ। ੮ ਵਜਦ. ਮਸ਼ੀ ਦੀ ਹਲਤ. ਸਮਾਧਿ. "ਤਉ ਦਰਸਨ ਕੀ ਕਰਉ ਸਮਾਇ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) "ਜਨੁ ਕਰੀ ਸਮਾਇ ਪਰਾਈ ਸੁਣਕੈ ਰਾਗ ਨੂੰ." (ਚੰਡੀ ੩) ੯ ਅ ੧੦ ਸਮਾਯਤ. ਸੁਣਨਾ. ਸੁਥਣ. "ਕੰਨੀ ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਇ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰ) ੧੦ ਸੰ. ਸਮਯ. ਅਭਿਆਸ. ਅਹੰਕਾਰ. "ਕੋਈ ਭੀਖਕ ਭੀਖਿਆ ਖਾਇ. ਕੋਈ ਰਸਾ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੧੧ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਯ ੨.

ਸਮਾਇਆ. ਵਿ—ਮਿਲਿਆ. ਅਤੇਦ ਹੋਇਆ। ੨ ਮਾਇਆ ਸਹਿਤ. ਸਮਾਇਣ } ਸਮਾਉਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ. ਸਮਾਉਣਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਦੁੱਖ
ਸਮਾਇਣ } ਜਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਦਹੀਂ ਦੀ ਲਾਗ. ਜਾਮਣ. ਜਾਗ. ਸਮਾਇਨ } "ਦੂਧੁ ਕਰਮ ਕੁਨਿ ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਇਣੁ" (ਸੁਹੀ ਮ: ੧) ੩ ਸਮਲ. ਵਿਨਾਸ਼. ਤਬਾਹੀ. "ਲਹਿ ਲੋਭਿ ਅਹੰਕਾਰਿ ਮਾਰਾ ਕਰਬਿ ਭਇਆ ਸਮਾਇਣੁ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. ਸਮਯਨ. ਹਾਸੀ. ਹਾਸਤ.

ਸਮਾਇਲਾ. ਲੀਨ ਹੋਇਆ. ਸਮਾਇਆ. "ਨਾਮਾ ਸਾਚਿ ਸਮਾਇਲਾ." (ਪ੍ਰਤਾ)

ਸਮਾਈ. ਸੰਗਤ—ਸਾਤਿ. ਸਹਿਨਸੀਲਤਾ. ਸ਼ਾਮਨ। ੨ ਵਰ੍ਹਾਪ੍ਰਿ. "ਖਟਿ ਖਟਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ." (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਲਗਤਾ. ਲੀਨਤਾ. "ਉਪੈ ਨਿਪੈ ਨਿਪੈਜਿ, ਸਮਾਈ." (ਕਉ ਕਬੀਰ) ਸਮਾਉਂਦਾ (ਨੈ ਹੁੰਦਾ) ਹੈ। ੪ ਭਾ ੧ ਸਮਵਾਈ. ਸੁਣਵਾਈ. ਸੁਣਨ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ. "ਮੇਹਿ ਅਨਾਥ ਕੀ ਕਰਹੁ ਸਮਾਈ." (ਕਉ ਮ: ੫) ੫ ਸੰ. ਸਾਧਾਰਿੰ. ਵਿ—ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਇੱਕ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ। ੬ ਦੇਖੋ, ਸਰਣਿ ਸਮਾਈ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਇ ੭ ਅਤੇ ੮. "ਭਰੇ ਸੇਖ ਜੈਸੇ ਸਮਾਈ

ਸਮਾਏ " (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੪੫) ਸੇਵਾਨ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬੇਖ ਐਸੇ ਭਾਰੇ (ਲਿਟਾਏ) ਮਾਨੋਂ ਚਾਕ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਮਸ੍ਰ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ।

ਸਮਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਮ—ਆਸ. ਇੱਕ ਥਾਂ ਬੈਠਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ। ੩ ਵਜ਼ਾਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੇਕ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੰਸਕਾਰ. ਜਿਥੇ—ਗੁਰਸਿੱਖਰੀਤਿ ਅਦਿਕ ਪਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਸ ਹੈ। ੪ ਸੰਖੇਪ. ਖੁਲਾਸਾ. "ਦੂਜੇ ਹੁਣੇ ਵਿੱਚ ਵਜ਼ਾਸ ਸਮਾਸ." (ਰੁਪੁਸ਼) ਵਜ਼ਤਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹੁਣ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸੁਚ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਣੂ ਹੋਵੇ. ੫. ਸੰ. ਸਮਾਸ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ

ਸਮਾਸਨ } ਅ ਸਮਾਸਿਮ. ਇਹ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਸਮਾਸਿਮਤ
ਸਮਾਸਮ } ਦਾ. ਲਾਲ ਤੀਰੇ. ਇਹ ਕੀਤੇ ਅਕਸਰ ਬਰਸਾਤ ਦੇ
ਸਮਾਸਿਮ } ਹੁੰਮ ਵਿੱਚ ਖੁੰਭਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ. "ਮਾਨਹੁ
ਪੇਖ ਸਮਾਸਨ ਕੇ ਮੁਖ ਧਾਇ ਚਲੀ ਮਿਲ ਜੁਥ ਅਹੀ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
ਸੰਪਣੇ ਪਤੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦੋੜੀਆਂ ਹਨ।

ਸਮਾਸੀ. ਸਮਾਵਸੀ. ਲੀਨ ਹੋਵੇਗਾ. ਸਮਾਵੇਗਾ. "ਜਿਨ ਸੇਵਿਆ ਮੇਰਾ
ਹਰਿ ਜੀ. ਸੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੂਪਿ ਸਮਾਸੀ." (ਸੈਪੁਰਖੁ)

ਸਮਾਸੋਕ੍ਰਿ. ਇੱਕ ਸਬਦਾਲੰਕਾਰ. (ਸੰਖੇਪ ਕਰਕੇ ਕਥਨ) ਕਿਸੇ
ਮੁੱਖ ਵਸਤੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਵਸਤੂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ਼ ਕਥਾਨ
ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਥਨ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਇਹ "ਸਮਾਸੋਕ੍ਰਿ"
ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਸੁਨ ਕਰਜ ਕੀ ਜੰਬੂਕ ਹੋਏ ਮੋਨ. x x x

ਰੋਗੀ ਨਿਰਬਲ ਸਿੰਘ ਪਿਖ ਮੁਸਾ ਭਟੇ ਦਿਲੇਰ.

ਇਸ ਥਾਂ ਜੰਬੂਕ ਤੋਂ ਕਾਇਰ ਦਾ ਕਥਾਨ ਹੋਇਆ. ਸਿੰਘ ਤੋਂ
ਚਾਜ ਅਤੇ ਮੁਸਾ ਤੋਂ ਪਾਮਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੋਧ ਹੋਇਆ.

ਸਮਾਧੁਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਧੁਯ. ਆਸਰਾ. ਸਹਾਰਾ. ੨ ਸਹਾਇਤਾ.
ਸਹਾਇ.

ਸਮਾਧਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੰ—ਆਧਿਤ. ਆਸਰੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ।
੨ ਥਰਣ ਆਇਆ. ਜਿਸ ਨੇ ਪਨਾਹ ਲਈ ਹੈ। ੩ ਸੰਬੰਧਿਤ.

ਸਮਾਹ. ਦੇਖੋ. ਸਮਾਉਣਾ. ਸਮਾਈ ਅਤੇ ਸਮਾਹਾ। ੨ ਸ—ਉਮਾਹ।
੩ ਸੰਬੰਧਨ. ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ "ਸਭਨਾ ਰਿਜਕ ਸਮਾਹਦਾ ਪਿਆਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੪) ੪ ਅ. ੮. ੮. ਸਮਾਹ. ਵਿ—ਉਦਾਰਤਮਾ। ੫ ਬ੍ਰਿਯਾਲੁ.

ਸਮਾਹਾਰ. ਸੰ. ਸਮਾਹਾਰ. ਸੰਗ੍ਰਹਿ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ. "ਨਾਨਕ ਸਚੇ
ਸਚਿ ਸਮਾਹਰ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਵਜ਼ਾਰਤ ਅਨੁਸਾਰ
ਇੱਕ ਸਮਾਸ. ਅਰਥਾਤ ਬਹੁਤ ਬਬਦਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਸਮਾਹਾਰ.

ਸਮਾਹਰਾ } ਸੰ. ਰਾਗਾਫ਼ਿਰ—ਸਮਾਹਿਤ. ਸੰ—ਆਹਿਤ. ਵਿ—ਜਮਾ
ਸਮਾਹਰਾ } ਕੀਤਾ। ੨ ਇੱਕ ਥਾਂ ਕੀਤਾ। ੩ ਜਾਮਿਨ ਹੋਇਆ.
"ਸੋ ਭਗਤਾਂ ਮਨਿ ਭੁਠਾ ਸਚਿ ਸਮਾਹਰਾ." (ਵਾਰ ਰੂਪ ੨ ਮ: ੫)

੪ ਸ—ਉਮਾਹਤਾ. ਪ੍ਰਸੰਨ. ਆਨੰਦ ਸਹਿਤ. "ਭਇਆ ਸਮਾਹਤਾ
'ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਵਧੀ ਭਾਵ ਤਤਪ੍ਰਭੂਸ, ਸਮਾਨਾਧਿਕਾਰਤ, ਫੁੰਦ ਅਦਿਕ
ਸਮਾਸਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਰਿਸਤਾਰ ਨਾਲ਼ ਲਿਖੇ ਹਨ.

ਹਰਿਰਤਨ ਵਿਸਾਰਾ." (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਮਾਹਾ. ਸੰ. ਰਾਗਾਫ਼ਿਰ—ਸਮਾਹਿਤ. ਵਿ—ਜਮਾ ਕੀਤਾ. ਸੰਗ੍ਰਹੀਤ.
ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ. ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ. "ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਪਾਛੇ ਕਰਿਆ,
ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਰਿਜਕੁ ਸਮਾਹਾ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੫) "ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਕੈ
ਫਰੀਬੀ ਸਮਾਹਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸਮਾਇਆ. ਲੀਨ ਹੋਇਆ.
"ਜਪਿ ਨਾਨਕ ਭਗਤ ਸਮਾਹਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੪) ੩ ਦੇਖੋ. ਸਮਾਹਿਤ.
"ਆਪੇ ਗੁਣ ਗਵਾਇਦਾ ਪਿਆਰਾ, ਆਪੇ ਸਬਦਿ ਸਮਾਹਾ " (ਸੋਰ
ਮ: ੪)

ਸਮਾਹਾਰ. ਦੇਖੋ. ਸਮਾਹਰ ੨.

ਸਮਾਹਿਓ } ਦੇਖੋ. ਸਮਾਹਿਤ.
ਸਮਾਹਿਆ } ਦੇਖੋ. ਸਮਾਹਿਤ.

ਸਮਾਹਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਮਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ. ਟੇਕਗੁਮਨ. "ਸਹਿਜ
ਸਮਾਹਿ ਸਮਾਹਿਓ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) ੨ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ. ਤਿਆਰ
ਹੋਇਆ। ੩ ਭੁੱਧ. ਪ੍ਰਵਿਤ੍ਰ। ੪ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. "ਘਟਿ ਘਟਿ
ਰਹਿਓ ਸਮਾਹਿਓ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) "ਨਾਨਕ ਸਰਬ ਸਮਾਹਿਆ
ਜੀਉ." (ਮਾਰ ਮ: ੫) ੫ ਅਚਲ. ਦ੍ਰਿੜ। ੬ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤਾ
ਹੋਯਾ.

ਸਮਾਹੀ. ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਸਮਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸਮਾਹੀਐ. ਦੇਖੋ. ਸਮਾਹ ਅਤੇ ਸਮਾਹਾ. "ਰਿਜਕ ਸਮਾਹੀਐ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨. ਮ: ੫)

ਸਮਾਹੁ. ਦੇਖੋ. ਸਮਾਹ.

ਸਮਾਖਯਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕੀਰਤਿ. ਜਸ। ੨ ਸੰਗਤ—ਨਾਮ.
ਸਮਾਕ } ਸੰ. ਸਮਾਕਮ. ਸਮੁ—ਆ—ਗਮ. ਸੰਗਤ—ਮੇਲ. ਮਿਲਾਪ.
ਸਮਾਕਮ } ਸੰਯੋਗ. "ਏਕ ਪਨ ਸੁਖ ਸਧਸਮਾਗਮ ਕੋਟਿ ਬੈਰੁੰਠਹ
ਪਾਏ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਮਿਲਿ ਸਧਸਮਾਗੈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)
੨ ਅਕਸਮ. ਆਉਂਟਾ। ੩ ਸੰਯੁਤ.

ਸਮਾਕਾ. ਸੰ. ਸਮਾਕਤ. ਵਿ—ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਸੰਆਕਤ. ਮਿਲਿਆ
ਹੋਇਆ. "ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਦੇਉ ਸਮਾਕਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੧)

ਸਮਾਗੀ. ਦੇਖੋ. ਸਮਾਕਮ.

ਸਮਾਚਰ. ਸਮਾਚਰਣ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਮਾਚਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਮਾਕ ਆਚਰਣ. ਨੌਕ ਚਾਲ ਚਲਨ।
੨ ਆਮਲ ਕਰਨਾ. ਅਭਾਸ ਕਰਨਾ. "ਗੁਰਸਬਦਿ ਸਮਾਚਰਿਓ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) "ਐਸੀ ਬੁਧਿ ਸਮਾਚਰੀ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ)
"ਸਰੁ ਸੰਤੋਖੁ ਸਮਾਚਰੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਮਾਚਰਿਓ } ਦੇਖੋ. ਸਮਾਚਰਣ.
ਸਮਾਚਰੀ } ਦੇਖੋ. ਸਮਾਚਰਣ.
ਸਮਾਚਰੇ } ਦੇਖੋ. ਸਮਾਚਰਣ.

ਸਮਾਚਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁ—ਆਚਾਰ. ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਾਲ। ੨ ਖਬਰ.
ਸੁਧਾ ੨ ਸੁਨੇਹਾ. ਸੰਦੇਸ਼। ੪ ਰੀਤਿ. ਰਸਮ. ਰਿਵਾਜ.

ਸਮਾਚਾਰ ਪਤ੍ਰ. ਸੰਗਤ—ਅਖਬਾਰ. Newspaper.

ਸਮਾਜੀ. ਸਮੀਚੀਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਮਾਜ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁ—ਅਜ. ਇਕੱਠ। ੭ ਸਤਾ। ੩ ਸਤਾ ਦਾ ਕਮਰਾ। ੪ ਹਾਥੀ. ਇਹ “ਸਮਾਜ” ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਜ. ਸਮਾਣਉ. ਵਿ—ਸਮਾਇਆ. ਸੰਮਿਲਿਤ.

ਸਮਾਣਾ. ਵਿ—ਸਮਾਇਆ. ਮਿਲਿਆ. “ਸਰਥੇ ਸਮਾਣਾ ਆਪਿ.” (ਵਭ ਮ: ੧) ੭ ਸੰ. ਸੰ—ਮਾਨਿਤ. ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ. “ਜਜਿ ਕਾਜ ਵੀਆਹਿ ਸੁਹਵੈ ਚਿਥੇ ਮਾਸ ਸਮਾਣਾ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨਾ ੩.

ਸਮਾਣੀ. ਵਿ—ਸੰਮਿਲਿਤ. ਮਿਲੀ ਹੋਈ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਣਾ.

ਸਮਾਣੇ. ਸਮਾਣੇ. ਮਿਲੇ. “ਕਾਲ ਕੰਟਕ ਮਾਰਿ ਸਮਾਣੇ ਰਾਮ.” (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੩) ੭ ਸਮਨ (ਨਾਥ) ਕੀਤੇ. ਫੇਦਨ ਕੀਤੇ.

ਸਮਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਇ ੯। ੭ ਸਮਾਤ. ਲੈ ਹੁੰਦਾ

ਸਮਾਤ } ਵਿ—ਮਿਲਿਆ. ਮਿਲੇ. ਸਮਾਣੇ.

ਸਮਾਦਾਨ. ਡਾ—ਸਮਾਨ—ਦਾਨ. ਸੰਗਤ—ਛੱਤੀਦਾਨ। ੭ ਦੀਦਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਟਿਕਟਿਕੀ. ਦੀਵਣ.

ਸਮਾਇ. ਸਮਦਮ ਆਇ ਸਾਧਨ. ਦੇਖੋ, ਖਟਸੰਪਤਿ.

ਸਮਾਧ. ਸੰਗਤ—ਮਝੀ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਧਿ.

ਸਮਾਧ ਭਾਈ. ਭਾਈ ਕੀ ਸਮਾਧਿ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਵਿਰੋਜਪੁਰ ਤਸੀਲ ਮੰਗਾ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਭਾਈ ਰੂਪਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਟਿਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਛੀਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂਦਾਰਾ ਹੈ. ਜਤਿਗੁਰੂ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚਰਦੇ ਇੱਥੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਪਿੰਡ ਆਬਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਇਸ ਥਾਂ ਪੰਡਿਤ ਭੋਲਾਰਾਮ ਜੀ ਉਦਾਸੀ, ਨਾਯਕ ਦੇ ਅਦੁਤੀ ਪੰਡਿਤ ਹੋਏ ਹਨ.

ਸਮਾਧਾ. ਸੰ. ਸੰ—ਆ—ਧਾ. ਸੰਗਤ—ਤਗਤਾ ਮਿਟਾਉਣਾ। ੭ ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ। ੩ ਚਿੱਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਧਾਨ.

ਸਮਾਧਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁ—ਆ—ਧਾਨ. ਧਰਾਨ. ਮਨ ਦਾ ਟਿਕਾਉ। ੭ ਧੀਰਯ। ੩ ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ। ੪ ਰੈਸਿਲਾ.

ਸਮਾਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁ—ਆ—ਧੀ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤ ਦੇ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਫ਼ਿਯਾ। ੭ ਅੰਤਹਕਰਣ ਦਾ ਧਰੋਯ ਵਿੱਚ ਲਿਵਲਿਨ ਹੋਣਾ। “ਸਹਜ ਸਾਲਾਹੀ ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਇ.” (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਇੱਕ ਵੈਸ਼ਣ, ਜੋ ਸੁਰਬ ਰਾਜਾ ਦਾ ਸਾਥੀ ਦੁਰਗਾਭਗਤ ਸੀ. “ਸਮੇਤ ਸਮਾਧਿ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਈ.” (ਚੰਡੀ ੧) ਦੇਖੋ, ਸੁਰਬ ੪। ੪ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. ਹੋਰ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋਣਾ “ਸਮਾਧਿ” ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਖਿਦਰਾਣੇ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਦ ਪਾਯਾ ਹੈ ਘਮਸਾਨ,

ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਰ ਭਾਭ ਕੋਰ ਸੰਗ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ ਆਨ.

ਕਰੀ ਮਾਰ ਬਹੁਨ ਪਰ ਐਸੀ ਦੀਨੇ ਪੈਰ ਹਿਲਾਯ.

ਘਮਸਾਨ ਬਕੇ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰ ਵੈਰੀ ਭਾਭੇ ਪੀਠ ਦਿਖਾਯ.

ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਅਤੇ ਪਾਨੀ ਦਾ ਨਾ ਮਿਲਣਾ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਭੱਜਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਏ। ਪ ਪੁਰਦੇ ਦੀ ਭਸਮ ਅਬਦਾ ਬਰੀਰ ਉੱਪਰ ਬਣਾਇਆ ਮਲ. ਫਤਹੀ “ਅਬ ਲਗ ਜਹਿਸਮਾਧਿ ਤਿਸ ਕੇਰੀ। ਚਲੈ ਦੇਗ ਦਿਨ ਹੋਤ ਬਡੇਰੀ.” (ਗੁਪਤ) ੬ ਨਿਦਾ. ਨੀਂਦ ਸਮਾਧਿਓ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਧੇਯ. “ਜਹ ਨਾਮ ਸਮਾਧਿਓ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸਮਾਧਿਹਾਰ. ਵਿ—ਸਮਾਧਿਹਾਰ. ਸਮਾਧਿ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ. “ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸਮਾਧਿਹਾਰ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸਮਾਧੇਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਿਨਸਿਲੇਵਾਰ ਕਰਨ ਯੋਗਤ. ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਕਰਨ ਲਾਇਕ। ੭ ਸਿਖਤਾ ਯੋਗਤ। ੩ ਅੰਡੀਕਾਰ ਕਰਨ ਯੋਗਤ। ੪ ਉੱਤਰ ਦੇ ਯੋਗਤ ਪ੍ਰਸੂ.

ਸਮਾਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਤੁਲਨ. ਬਰਾਬਰ. ਜੇਹਾ। ੭ ਸਮਾਇਆ. ਮਿਲਿਆ. “ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨ.” (ਬਿਨਾ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੬। ੪ ਨਾਭਿ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਣ ਵਾਯੂ। ੫ ਆਦਰ. ਸੰਮਾਨ. “ਰਾਜ ਦੁਆਰੈ ਸੇਭ ਸਮਾਨੀ.” (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੬ ਸ-ਮਾਨ. ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨ. ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ. “ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਨ ਕਥਾ ਭਾਵੈ. ਰੁਪਯ ਤੁਲਿ ਸਮਾਨ.” (ਕੇਦਾਰ ਵਿਦਾਸ) ੭ ਸਮਾਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਮਾਨਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨਿਕਾ.

ਸਮਾਨਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬਰਾਬਰੀ. ਤੁਲਤਾ. ਸਮਥਾਵ.

ਸਮਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਣਾ। ੭ ਸੰਗਤ—ਸਾਯਬਾਨ. ਚੁੰਦਿਆ. ਸਾਮਿਆਨਾ. “ਉਚ ਸਮਾਨਾ ਠਾਕੁਰ ਤੇਰੇ, ਅਵਰ ਨ ਕਾਹੂ ਤਾਨੀ.” (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ਉੱਚਾ ਸਾਯਬਾਨ (ਆਬਾਦ ਮੰਡਲ) ਤੇਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਥੋਂ ਬਿਨਾ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਲ (ਤਾਨ) ਦੇ ਆਸਰੇ ਨਹੀਂ। ੩ ਪਟਿਆਲੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ੧੭ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਹੈ. ਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਦਾ “ਸਮਾਨਿਦ” ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਇਸ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਸਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਥਾਂ ਫ਼ਾਰੀਕ ਵਸਤੂ ਵਾਕੇ ਵਾਭ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਬਣਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਬਈ ਯੂਰਪ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਸਮਾਨੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਜਲਾਲੁੱਦੀਨ ਜੱਲਾਦ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਸੈਯਦਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਲਮੇਸ਼ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫਤਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਜੱਲਾਦਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੋਰੇ ਸਨ. ਇਸ ਲਈ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸੰਮਤ ੧੭੬੬ (ਸਨ ੧੭੦੮) ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਗਰ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਮਲਲ ਭੁਗਾਇਆ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਸਮਾਨੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਅਸਥਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭੋਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਮਾਨੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ ਗੁਪੀ ਨਈਰ।

੪ ਬਾਮਿਲ ਹੋਇਆ। ਭਾਵ—ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। “ਮਨਮੁਖ ਤਤੁ ਨ ਜਾਣਨੀ ਪਸੁ ਮਾਹਿ ਸਮਾਨਾ।” (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ਮਨਮੁਖ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਸੁਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਸਮਾਨਿ, ਭੁੱਲ, ਬਰਾਬਰ, ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨ। “ਗੁਰ ਸਮਾਨਿ ਤੀਰਥੁ ਨਹੀ ਕੋਈ।” (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੨ ਸ—ਮਨਨ, ਵਿ—ਸਮਾਨ ਯੋਗਤਾ, ਆਦਰ ਨਾਇਕ, “ਤੇ ਬੈਰਾਗੀ ਸੰਤ ਸਮਾਨਿ।” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਸਮਾਨਿਕਾ, ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਰ ਜ ਛ, S.S, I.S, ੨, ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਧਾਰ ਕੈ ਗੁਰੂ ਗਿਰਾ। ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਤੋਂ ਫਿਰਾ।

ਸ਼ਾਂਤਚਿੱਤ ਹੈ ਰਹੇ। ਨਾਭ ਦੇਹ ਕੇ ਲਹੇ ॥

(ਅ) ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ “ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਾ” ਦਾ ਹੀ ਨਾਉਂ ਸਮਾਨਿਕਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਜ ਰ ਨ ਛ, I.S, S.S, I, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਨਰੇਸ ਸੰਗ ਕੈਦੇ। ਪ੍ਰਬੀਨ ਬੀਨਕੈ ਲੇ।

ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਹੈ ਚਲੇ। ਸੁਬੀਰ ਬੀਰਹਾ ਭਲੇ ॥

(ਰਾਮਾਵ)

ਸਮਾਨੀ, ਦੇਖੋ, ਮੱਲਿਕਾ ੨.

ਸਮਾਨੁ, ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨ.

ਸਮਾਨੈ, ਸਮਾਨ ਹੈ, ਸਮਾਨ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨ। “ਰਵਿ ਸਜਿ ਦੇਖੈ ਕ੍ਰਿਹਿ ਉਦਿਆਨੈ। ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਕਰਮ ਸਮਾਨੈ॥” (ਕਉ ਅ: ਮ: ੧) ਇਥਾ ਪਿੰਗਲਾ, ਘਰ ਅਤੇ ਸੰਗਲ ਉਸ ਨਈਂ ਇੱਕੋ ਹਨ, ਸਾਧਾਰਣ ਕਰਮ ਅਤੇ ਜਸ ਵਾਲੀ ਕਰਣੀ ਸਮਾਨ ਹੈ।

ਸਮਾਪਰ, ਸੰ. ਸਮਾਪ੍ਰ, ਵਿ—ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰ—ਆਪ੍ਰ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿਆ (ਪੁੱਜਾ).

ਸਮਾਪਤਿ, ਸੰ. ਸਮਾਪ੍ਰਿ, ਸੰਗਤ—ਭੋਗ, ਖਾਤਿਆ। ੨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਹਾਸਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸਮਾਯ, ਦੇਖੋ, ਸਮਾਇ। ੨ ਰਾਜ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜਾਮਤ ਬਰਨਾਲਾ, ਤਸੀਲ ਮਾਨਸਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ “ਸਮਾ” ਭੀ ਸਦਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ੧ ਫਰਲਾਂਗ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੀਜਾ ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਮਥਰ ਪੁੱਜੀ ਕਿ ਪੋਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਦਿਲਾਖੇ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦਰਸ਼ਨ ਨਈਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਇੱਕ ਵਣ ਕਰੀਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਸਣ ਵਿਛਾਕੇ ਬੈਠ ਗਏ।

ਸੰਗਤਿ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਅਲੋਕ ਪਦਾਰਥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਕੇ ਨਿਰਾਲ ਹੋਏ, ਇੱਥੇ ਮੰਦਿਰ ਤੇ ਰਹਾਇਸ਼ੀ ਮੰਡਾਨ ਪੱਕੇ ਛਟੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪੁਜਾਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਨਾਲ ੪੦ ਘੁਮਾਉਂ ਸ਼ਮੀਨ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਵੱਲੋਂ ਹੈ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਰਿੰਦ੍ਰਪੁਰੇ ਤੋਂ ੯ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉੱਤਰ ਹੈ।

ਸਮਾਚ, ਸੰ. ਸਮਾਚ, ਸੰਗਤ—ਚਿੰਤਨ ਕਰਨਾ, “ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸਮਾਚ।” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪ ਪਹਰੇ) “ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਉ ਜੀਅ ਨਾਲਿ ਸਮਾਚੈ।” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਮਾਚਉ, ਸਮਰਣ (ਯਾਦ) ਕਰੋ, “ਸਮਾਚਉ ਨਾਮ।” (ਆਸਾ ਮ: ੪) ਸਮਾਚਸਿ } ਸਮਰਸਿ, ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, “ਅਪਨੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕਉ ਕਿਉ ਸਮਾਚਸੀ } ਨ ਸਮਾਚਸਿ?” (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਸਮਾਚਸਿ, ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਮਾਚਕ, ਸੰ. ਸਮਾਚਕ, ਵਿ—ਸਮਰਣ (ਚੇਤੇ) ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸਮਾਚਤ, ਸੰ. ਸਮਾਚਤ, ਵਿ—ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ।

੨ ਸੰਗਤ—ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਉਹ ਧਰਮ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜ ਦੇਵਤਿਆਂ (ਵਿਸਨੂ, ਸ਼ਿਵ, ਦੁਰਗਾ, ਕਲੇਸ਼, ਸੂਰਜ) ਦੀ ਇੱਕਰੂਪ ਮੰਨਕੇ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨੀ ਵਿਧਾਨ ਹੈ।

੩ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸਿਖਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ.

ਸਮਾਚਨ } ਕ੍ਰਿ—ਸੰਵਾਰਨਾ, ਦੁਰਸਤ ਕਰਨਾ, ਸੁਧਾਰਨਾ। ੨ ਸੰ ਸਮਾਚਨਾ } ਸਮਾਚਣ, ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ, ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਣਾ, “ਸੁਮਤਿ ਸਮਾਚਨ ਕਉ।” (ਜਵੇਯੋ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਮਾਚਿ, ਦੇਖੋ, ਸਮਾਚ। ੨ ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਸਮਰਣ (ਚੇਤੇ) ਕਰਕੇ.

“ਉਨ ਸਮਾਚਿ ਮੇਰਾ ਮਨ ਲਾਧਾਏ।” (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਸਮਾਚਿਆ, ਸਮਰਣ (ਯਾਦ) ਕੀਤਾ, “ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ

ਸਮਾਚਿਆ।” (ਮ: ੪ ਕਉ ਵਾਰ ੧) ੨ ਸੰਵਾਚਿਆ, ਸੁਧਾਚਿਆ.

ਸਮਾਚੀ, ਸੰਵਾਚੀ, ਸੁਧਾਚੀ। ੨ ਸਮਾਚਮਿ, ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਚੇਤੇ

ਕਰਦਾ ਹਾਂ, “ਕਦੇ ਨ ਵਿਸਦੀ ਅਨਦਿਨ ਸਮਾਚੀ।” (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸਮਾਚੈ, ਦੇਖੋ, ਸਮਾਚ.

ਸਮਾਲ

ਸਮਾਲਸਿ } ਦੇਖੋ, ਸਮਾਚ, ਸਮਾਚਸਿ ਅਤੇ ਸਮਾਚਸੀ.

ਸਮਾਲਸੀ }

ਸਮਾਲਨ, ਦੇਖੋ, ਸਮਾਚਨ ੨। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਭਾਲਨ.

ਸਮਾਲਿ, ਸੰਭਾਲਕੇ। ੨ ਸਾਧਨੀ (ਹੋਸ਼ਿਆਰੀ) ਨਾਲ, “ਸਾਹੁ

ਜੁਲਾਹੁ ਹੈ ਨੈਸੀ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲਿ।” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸਮਾਲੁ, ਦੇਖੋ, ਸੰਭਾਲੁ.

ਸਮਾਲੇਨ, ਸਮਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ.

ਸਮਾਲੇਚਨਾ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਲੋਚਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਹੱਥੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਗੁਣ ਦੇਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ.

ਦੇਖੋ, ਆਲੋਚਨਾ.

ਸਮਾਵਨ } ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ, “ਕਿਥਹੁ ਉਪਜੈ ਕਹ ਰਹੈ ਕਹ

ਸਮਾਵਨਾ } ਮਾਹਿ ਸਮਾਵੈ?” (ਵਾਰ ਬਸੰ) ੨ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ.

ਦੇਹ ਤਰਾਕਣਾ, “ਜਾਨਕੇ ਸਭਿਨ ਸਮਾਵਨ ਭਏ।” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ,

ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ ੨.

ਸਮਾਵੈ, ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਵਨ.

ਸਮਾਵੇਸ਼, ਸੰ. (ਸਮ—ਆ—ਵਿਸ਼) ਸੰਗਤ—ਬਹੁਤ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ

ਇੱਕ ਵਚਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ੨ ਹਨ। ੩ ਪ੍ਰਵੇਸ਼. ਦਾਖਿਲਾ।
੪ ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੫ ਮਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰਫ
ਲਾਉਣ ਦਾ ਭਾਵ।

ਸਮਾਵੇਂ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਵਨ।

ਸਮਿਓ. ਸੰਗਤ—ਸਮਝ. ਸਮਾ. ਵੇਲਾ. "ਨਾਨਕ ਸਮਿਓ ਰਮਿ
ਗਇਓ." (ਸ: ਮ: ੯) ੨ ਸੋਚਿਆ. ਸੁੱਤਾ। ੩ ਸਮਾਇਆ.

ਸਮਿਆ. ਵਿ—ਸੁੱਤਾ. ਸੋਚਿਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਝਾ.

ਸਮਿਆਨਾ. ਭਾ ੨੫੯ ਸਾਮਯਾਨਹ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦੋਆ ਸਾਇਬਾਨ.

ਸਮਿਕ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਮਕ੍ਰੀ. "ਸਕਲ ਸਮਿਕ੍ਰੀ ਏਕਸ ਘਟ ਮਾਹਿ."
(ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਮਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਮਿਤਿ। ੨ ਸੰ. ਨਿਮਤ. ਵਿ—ਖਿਤਿਆ ਹੋਇਆ।

੩ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ. "ਕਮਲਾਨਨ ਵਾਕ ਕਹੇ ਸਮਿਤਿ."
(ਨਾਪੁ) ੪ ਸੰ. ਸਮਿਤ. ਵਿ—ਕਮਨ (ਨਾਸ) ਕੀਤਾ। ੫ ਸਾਂਤ.
ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਮਿਤਪਾਇ. ਸੰ. ਸਮਿਤਪਾਇ. ਵਿ—ਸਮਧਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ
ਵਿੱਚ. ਟੀਧਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਏ ਹੋਏ। ੨ ਜਿਸ ਨੇ ਫੁੱਲ ਨੂੰ
ਅਰਪਣ ਲਈ ਸਮਧਾ ਆਇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਈ ਹੈ.

ਸਮਿਤਿ. ਸ—ਮਿਤਿ. ਵਿ—ਮਧ ਸਹਿਤ. ਪੁਮਾਣ ਸਹਿਤ. ਭੋਨਿਆ.
ਮਾਪਿਆ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜੰਗ. ਯੁੱਧ। ੩ ਸਭਾ. ਮੰਡਲੀ।
੪ ਮਿਲਾਪ. ਮੇਲ। ੫ ਨਿਮਿਤਿ. ਹਾਸੀ. ਵਿਲਾਸ. "ਸਮਿਤਿ ਹੋਤੁ
ਭਾਨ ਕਰਨ ਤਿਤ ਚੁਰ ਭੂਖ ਲਗਾਇ." (ਨਾਪੁ)

ਸਮਿਥ. Sir Harry G. W. Smith. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ
੧੭੮੭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਸਨ ੧੮੦੫ ਵਿੱਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ
ਨੌਕਰ ਹੋ ਕੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਕਈ ਜਥਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹਾਦਰੀ ਦਿਖਾਈ.
ਸਨ ੧੮੨੯ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਫੋਟਾ ਜਰਨੈਲ ਬਣਿਆ.
ਸਨ ੧੮੪੬ ਵਿੱਚ ਅਲੀਵਾਲ ਦੀ ਜਥਾਈ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ
ਜਿੱਤ ਬਹੁਤ ਨਾਮ ਪਾਇਆ. ਸਨ ੧੮੪੭ ਵਿੱਚ ਟੋਰ ਕੋਪ ਆਫ
ਗੁਡ ਹੋਪ (Cape of Good-Hope) ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਬਣਿਆ.
ਸਨ ੧੮੬੦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ 'ਤੇ
ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ "ਹੈਰੀ ਸਮਿਥ" ਅਤੇ 'ਅਲੀਵਾਲ'
ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਸਪੇਨਿਸ਼ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਨਾਉਂ 'ਤੇ 'ਲੇਡੀ ਸਮਿਥ' ਨਕਸ਼
ਵਸਿਆ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਅਗਨਿ। ੩ ਆਹੁਤੀ। ੪ ਜੰਗ.

ਸਮਿਲ. ਸਾਂਝਾ. ਦੇਖੋ, ਡਾ. ਬਾਮਿਲ. "ਸਮਿਲ ਨਾਮ ਇਹ ਜਨਹੁ
ਸੋਊ." (ਨਾਪੁ) ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ.

ਸਮੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜੰਡੀ. ਜੰਡ ਦਾ ਬਿਰਫ. L. Mimosa
Suma. ਦੇਖੋ, ਸਸੰਬਰ ਅਤੇ ਸਮੀਫਰਭ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਗਿਨ. ਵਿ—
ਸਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ.

ਸਮੀਆ. ਦੇਖੋ, ਸਮੀ ੨. ਵਿ—ਸਾਂਤਮਨ. ਸਮ ਸਾਧਨ ਵਾਲਾ।
੨ ਸੰ. ਸਮਝਾ. ਵਜ—ਮਝਾ. ਵਿੱਚ। ੩ ਨੇੜੇ. "ਜਥਾ ਮੀਤ ਜਾਜਨ
ਹੈ ਸਮੀਆ। ਤਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਕਹੁ ਕਾਕੀ ਕਮੀਆ?" (ਕਉ ਮ:

੫) ੪ ਸਵਾਮੀ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ.

ਸਮੀਫਰਭ. ਦੇਖੋ, ਸਮੀਫਰਭ.

ਸਮੀਫਰਭ. ਸੰ. ਸਮੀਫਰਭ. ਸੰਗਤ—ਅਗਨਿ, ਜੋ ਜੰਡੀ ਅੰਦਰ
ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸਮੀ. (ਜੰਡੀ) ਦੀ ਲੱਕੜਾਂ ਘਸਾਕੇ ਕੱਢੀ
ਹੋਈ ਅੱਗ, ਜੋ ਥੱਗ ਅਤੇ ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰ ਨਦੀ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਪਰਮ
ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੰਨੀ ਹੈ.

ਸਮੀਚੀਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਕੇਰਕ. ਚੀਕ. ਮੁਨਾਸਿਬ। ੨ ਪੂਰਣ ਮੁਕੰਮਲ.

ਸਮੀਫਰਭ. ਸੰ. ਸਮ—ਈਕਣ. ਸਮੀਫਰਭ. ਸੰਗਤ—ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ
ਦੇਖਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਥਾ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਾਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ.

ਸਮੀਫਾ. ਸੰ. ਸਮੀਫਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮੀਫਰਭ. ਸੰਗਤ—ਵਿਚਾਰਦਿਸ਼ਿ।
੨ ਰਾਇ. ਸੰਮਤੀ। ੩ ਨਿਰਣਾ.

ਸਮੀਸੀ. ਬਧਨ ਕਰੀਜੇ। ੨ ਸਮਾਈਸੀ. ਸਮਾ ਜਾਓ. ਮਿਲ ਜਾਓ.
"ਨਾਨਕ ਸੁਖ ਸਹਿਜ ਸਮੀਸੀ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੩ ਸਮਾਈਦਾ ਹੈ.

ਸਮੀਤਾ. ਵਿ—ਸਮਾਇਆ. ਮਿਲਿਆ। ੨ ਨਿਮਤ. ਖਿਤਿਆ
ਹੋਇਆ. ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. "ਭੁਤਿ ਸਚੁ ਸਮੀਤਾ."
(ਮ: ੩ ਵਾਰ ਕੁਲ ੧)

ਸਮੀਪ. ਸੰ. ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਾਸ. ਨੇੜੇ. ਕੋਲ.

ਸਮੀਪਤ. ਵਿ—ਅਤਿ ਸਮੀਪ. ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ। ੨ ਸੰ. ਸੰਵਤਾਪੁ.
ਸੰਗਤ—ਆਗਾਭ. "ਮਿਰਤ ਲੋਕ ਪਇਆਨ ਸਮੀਪਤ ਅਸਥਿਰ
ਬਾਨ ਜਿਸੁ ਹੈ." (ਮਾਰੂ ਸੈਨਹੇ ਮ: ੫)

ਸਮੀਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਮ—ਟੀਰ. ਪਵਨ. ਪੋਣ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਧਰਾਭ।
੩ ਦੇਖੋ, ਸੰਮੀ.

ਸਮੀਰਸੁਤ } ਸੰਗਤ—ਸਮੀਰ (ਪੋਣ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹਨੁਮਾਨ।
ਸਮੀਰ ਤਨਯ } ੨ ਭੀਮਸੇਨ.

ਸਮੀਰ ਦਾ ਕੋਟ. ਦੇਖੋ, ਕੋਟ ਸਮੀਰ.

ਸਮੀਲਾ. ਵਿ—ਸੰਮਿਲਿਤ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਮੁਹ. ਵਿ—ਸੰਮੁਖ (ਸਨਮੁਖ). ਸਾਮੁਣੇ। ੨ ਮੁਖਤੀਕ. ਮੂੰਹ ਤਾਈਂ.
"ਪਾਲਿ ਸਮੁਹਾ ਸਰਵਰ ਭਰਾ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਬਿਨਾਰਿਆ ਭੀਕ
ਸਰੋਵਰ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਸਮੁਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮੁਹ.

ਸਮੁਹਾਇ. ਸੰਮੁਖ—ਆਇ. "ਅਵਰ ਕਵਨ ਸਮੁਹਾਇ ਹੈ?"
(ਪਰਸਾਵ) ਸਾਮੁਣੇ ਆਵੇਗਾ.

ਸਮੁਹਾਤ. ਸਨਮੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਮੁਹਿ } ਦੇਖੋ, ਸਮੁਹ.

ਸਮੁਹੇ }

ਸਮੁਖ. ਵਿ—ਸੰਮੁਖ. ਸਾਮੁਣੇ. ਮੂੰਹ ਦੇ ਅੱਗੇ. "ਸਮੁਖ ਪਰਾਮੁਖ ਕਹਿ
ਵਿਚਰੰਤੇ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਮੁਹਾ } ਸੰ. ਸਮੁੱਚਾ. (ਸਮ—ਉਢ—ਚਿ) ਸੰਗਤ—ਜੋ ਪਦ
ਸਮੁਚੈ } ਆਪੋਇੱਚੀ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬ੍ਰਿਥਾ
ਸਮੁੱਚਾ } ਨਾਲ ਅਨੁਯੋਗ ਕਰਨਾ. ਸੈਸੇ—ਮੁਖ, ਪੱਛਤ, ਕਈ.

ਭੰਡ, ਰਖਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਅਯੁਯ ਸਾਰਿਆਂ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ੨ ਇੱਕ ਅਰਥਾਨੰਕਾਰ, ਬਹੁਤ ਭਾਵ ਇਕੱਠੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ, ਇਹ “ਸਮੁੰਦਰ” ਅਨੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪੈਦੇ ਮਾਂ ਦੇ ਕੰਠ ਪਰ ਚਲੀ ਰੁਹੁ ਤਲਵਾਰ,
ਸ਼ੈਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਛਤਾਉ ਤਕ ਉਦੈ ਤਦੇ ਇੱਕ ਬਾਰ।

(ਅ) ਇੱਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਜੋ ਅਨੇਕ ਮਿਲਕੇ ਸਿੰਧ ਬਰਨ, ਇਹ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੁੰਦਰਤਾ ਯੋਵਨ ਔ ਧਨ ਮਿਲ ਪ੍ਰਭਤਾ ਸੇਂ,
ਨਰ ਮਨ ਵਿਖੇ ਬਹੁ ਮਦ ਉਪਜਾਤ ਹੈਂ।

ਸਮੁੰਦਰ. ਸੰ. ਸਮੁੰਦਰ—ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਮ—ਉਦ—ਸਿ) ਵਿ—
ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਉੱਚਾ. “ਸਮੁੰਦਰ ਕੈ ਬਹਿਕਾਂ ਗਹਿ.”
(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਮੁੰਦ. ਸਥਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸਮਰਦਾ ਹੈ. “ਸਾਧੁਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਸਹਜਿ
ਸਮੁੰਦੈ.” (ਭਾਗੁ)

ਸਮੁੰਦ. ਸੰਗਤ—ਸਮ—ਉਦ. ਸਾਗਰ. ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਵਿ—ਮੁਦ
(ਅਨੰਦ) ਸਹਿਤ. ਖੁਸ਼।

ਸਮੁੰਦ. ਸਾਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸਮੁੰਦ। ੨ ਵਿ—ਸੀਮਾ (ਹੱਦ) ਵਾਲਾ।
੩ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਯੰਤ. ਹੱਦ ਤੀਕ। ੪ ਸੰਗਤ—ਖਾਭੀ. ਖਲੀਜ. “ਆਪਿ
ਸਮੁੰਦ ਆਪਿ ਹੈ ਸਾਗਰ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਬਿਹਾ)

ਸਮੁੰਦ ਸਾਗਰ. ਵਿ—ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਯੰਤ ਸਾਗਰ. ਹੱਦ ਤੀਕ ਸਮੁੰਦਰ.
“ਜੇਤਾ ਸਮੁੰਦ ਸਾਗਰ ਨੀਰਿ ਭਰਿਆ ਤੇਤੇ ਅਉਰਣ ਯਾਚੇ.”
(ਗਉ ਮ: ੧)

ਸਮੁੰਦਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਭਵਲ ਸਮਦਮਾਨ.

ਸਮੁੰਦਪਾਨ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਪੀਣ ਯੋਗਤ
ਪਦਾਰਥ, ਸ਼ਰਾਬ. ਸੁਰਾ. “ਸਮੁੰਦਪਾਨ ਪਾਨਕੈ. ਭਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਤ ਪਾਣਿ
ਨੈ.” (ਚੰਡੀ ੨)^੧

ਸਮੁੰਦਭਵ. ਸੰ. ੧। ਗੁਦਸਥ. ਸੰਗਤ—ਸੰ. ਉਦਭਵ. ਉਤਪਤਿ.
ਜਨਮ। ੨ ਹੋਮ ਲਈ ਮਚਾਈ ਹੋਈ ਔਂਕ.

ਸਮੁੰਦਰ } ਦੇਖੋ, ਸਮੁੰਦ। ੨ ਮਾ. ਦੁੱਧ.
ਸਮੁੰਦਰ }

ਸਮੁੰਦਰਧਾਰੀ. ਮਾ. ਸਮੁੰਦਰ (ਦੁੱਧ) ਦੇ ਅਧਾਰ ਪੁਰ ਗੁਜਰਾ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ, ਦੁਧਾਧਾਰੀ.

ਸਮੁੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮੁੰਦ। ੨ ਭੀ ਰੁਹੁ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ,
ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਨਾਮ ਨੇ ਸੰਮੁਖ (ਸਨਮੁਖ) ਅਤੇ ਵਿਮੁਖ (ਬੇਮੁਖ) ਦਾ
ਲੱਛਣ ਦੱਸਕੇ ਪਰਮਾਰਥ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ.

^੧ਕਈ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪਦ ਨਿਖਾਈ ਦੀ ਭੁੱਲ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ,
ਅਸਲ ਪਾਠ ਹੈ— “ਸੁ ਮਦਰਪਾਨ ਪਾਨਕੈ.”

ਸਮੁੰਦਾਇ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਇਕੱਠ. ਕਰੋਹ। ੨ ਜੰਗ. ਯੁੱਧ। ੩ ਉੱਨਤੀ
ਸਮੁੰਦਾਯ } ਤਰੱਕੀ.

ਸਮੁੰਦਿ. ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ. “ਲਦੀਆ ਅਤੇ ਵਾਹ, ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ ਨ
ਜਾਣੀਅਹਿ.” (ਜਮੁ)

ਸਮੁੰਦੁ. ਦੇਖੋ, ਸਮੁੰਦ.

ਸਮੁੰਦੁ ਸਾਗਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਮੁੰਦ ਸਾਗਰ.

ਸਮੁੰਦੁ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਮ—ਉਦ. ਜੋ ਚੰਗੀ ਰਹੀ ਉੱਚ (ਕਿੱਲਾ)
ਥਰੇ, ਜੋ ਸਮੁੰਦ ਹੈ.^੨ ਸਾਗਰ. ਜਲਾਨਿਧ. ਉਦਧਿ. ਸਿੰਧੁ. ਘਰੇਧਿ.
ਨੀਰਧਿ. ਰਤਨਾਕਰ. ਇਹ ਉਹ ਜਲ ਦਾ ਪੁੰਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੀ
ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ¾ ਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.
ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਪੰਜ ਭਾਗ ਕਲਪ ਲਏ ਹਨ—

(ੳ) ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ, ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਾ
ਦੇ ਮੱਧ ਤੀਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਏਟਲਾਂਟਿਕ^੩ (Atlantic)
ਸੰਗਤਾ ਹੈ.

(ਅ) ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਮੱਧ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਪੈਸਿਫਿਕ^੪
(Pacific) ਸੰਦੀਦਾ ਹੈ.

(ੲ) ਜੋ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤਕ ਵਿਸਤਾਰ
ਰਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇੰਡੀਅਨ ਓਸ਼ਨ (Indian Ocean)^੫ ਆਖੀਦਾ
ਹੈ.

(ਸ) ਜੋ ਏਸ਼ੀਆ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਅਰ
ਉੱਤਰੀ ਧ੍ਰੁਵ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੈ, ਉਹ ਆਰਕਟਿਕ^੬ (Arctic)
ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ.

(ਹ) ਜੋ ਦੱਖਣੀ ਧ੍ਰੁਵ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੈ, ਉਹ ਏਂਟਾਰਟਿਕ^੭
(Antarctic) ਸਾਗਰ ਹੈ.

ਜੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੱਖਣੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਹੀ
ਸਮੁੰਦਰ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਮਾਏਹੋਏ ਹਨ.

ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸੇ ਜੋ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਭੀ ਸੰਗਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾਭੀ. ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ
ਭੁੱਖਿਆਈ ਹਰ ਥਾਂ ਇੱਕੋ ਜੇਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੀਜ
ਹਜਾਰ ਫੁੱਟ ਭੁੱਖਾ ਹੈ. ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਰੁੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ
ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਭੂਗੋਲ ਦੀ ਅਕ ਅੰਸਾਂ ਅਨੁਸਾਰ
ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਤੌਰਾਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਬਹੁਤ ਠੰਢਾ ਹੈ. ਪੂਰਬ ਦੇ
ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਬਹੁਤ ਠੰਢਾ ਹੈ. ਪਰ ਭੂਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ

ਅਤਸ਼ਠ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦ ਬਹੁਨਪੁਰ ਜੋ ਸਮੁੰਦ ਹੁੰਦਾ (ਬਧਦਾ)
ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਦ ਦੇ ਅਸੂ ਹੋਣ ਪੁਰ ਜੋ ਸਮੁੰਦ ਝੰਡਾ (ਘਟਦਾ) ਹੈ, ਉਹ ਸਮੁੰਦ ਹੈ.

ਅਰਾ ਸਾਗਰ.

ਅਰਾ.

ਉੱਤਰੀ ਸਮੁੰਦ.

ਦੱਖਣੀ ਸਾਗਰ.

ਹਰ ਥਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਜਲ ਵਿੱਚ ਉੱਨੀ ਤੱਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਾਰ (ਲੂਣ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਦਬ ਹਰ ਕੁਝ ਫੁਟ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੇ 2% ਜੇਰ ਵੀ ਮੁਰੰਬਾ ਇੰਚ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ੧੨੦੦੦ ਫੁਟ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਦਬ ੨੦ ਮਣ ਵੀ ਮੁਰੰਬਾ ਇੰਚ ਹੈ।

ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯਾਜ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ੩੩੦ ਫੁਟ ਦੀ ਡੂੰਘ ਤਕ ਚੰਗਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਘਟਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਰ ੫੫੮੦ ਫੁੱਟ ਅੱਗੇ ਪੂਰਾ ਅੰਧੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚੰਦਮਾ ਦੇ ਘਟਣ ਵਧਣ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਜਲ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਜ਼ਾਰਭਾਣਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਗਰਵਿਦਯਾ (Oceanography) ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੇਹੇ ਯੰਤ੍ਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ, ਖਾਰ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ, ਤਰੰਗਾਂ ਦੀ ਚਾਲ, ਰਾਖ ਆਦਿਕ ਦਾ ਪੂਰਾ ਗੜਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਸੱਤ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਸਾਗਰ। ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਦੇਖੋ, ਸਗਰ ਸਭਦ ਵਿੱਚ "ਖਾਰ ਸਮੁਦ੍ਰ ਵੰਦੋਨੀਐ।" (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੱਤ ਦੀ ਕਿਣਤੀ ਦਾ ਬੋਧਕ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਸੱਤ ਮੰਨੇ ਹਨ। ੩ ਨਿਘੰਟੂ ਵਿੱਚ ਸਮੁਦ੍ਰ ਦਾ ਅਰਥ ਆਕਾਸ਼ ਭੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੪ ਖਾ—ਵੁੱਧ। ੫ ਵਿ—ਮੁਦ੍ਰਾ (ਮੁਹਰਭਾਧ) ਸਹਿਤ। ੬ ਰੂਪਕੇ ਪਿਸੇ ਵਾਲਾ। ਧਨੀ। ਸਮੁਦ੍ਰਸੁਤ, ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦਮਾ। (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਜੇ ਇਸ ਵਰਤਪੱਤਿ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਾਮ ਬਾਪੀਏ, ਤਦ ਚੌਦਾਂ ਰਤਨ ਅਤੇ ਮੋਤੀ ਮੁੰਗਾ ਆਇ ਸਾਰੇ ਸਮੁਦ੍ਰਸੁਤ ਕਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਮੁਦ੍ਰਸੁਤ ਧਰ ਚਰ। ਸੰਗਤਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੁਰੁ ਚੰਦਮਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਆਕਾਸ਼। ਉਸ ਵਿੱਚ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ ਤੀਰ। (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਪੰਛੀ। ੩ ਬੰਦਲ।

ਸਮੁਦ੍ਰਸੁਤ ਧਰ ਧਰ। ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦ੍ਰਧਰ (ਆਕਾਸ਼) ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਤੀਰ। (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਚੰਦ੍ਰਧਰ ਬਿਵ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਲਾਸ।

ਸਮੁਦ੍ਰਗਾ } ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀ। ਨਦੀ। ਦਰਯਾ।
ਸਮੁਦ੍ਰਗਾਮਿਨੀ } ੨ ਗੰਗਾ।

ਸਮੁਦ੍ਰਗੁਪਤ। ਦੇਖੋ, ਗੁਪਤ ੪।

ਸਮੁਦ੍ਰਫੇਨ। ਸਮੁੰਦਰਤੰਗ।

ਸਮੁਦ੍ਰਥਾਜਿ। ਸੰਗਤਾ—ਦਰਿਆਈ ਘੋੜਾ। ੨ ਉੱਚੇ: ਸੁਵਾ ਸੂਰਜ ਦਾ ਘੋੜਾ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਚਿਤਕਨ ਸਮੇਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਦੇਖੋ, ਨੌਹੀਐਂ।

ਸਮੁਦ੍ਰਮੇਖਲਾ। ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਮੇਖਲਾ (ਤੜਕੀ) ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਮੁਦ੍ਰਸਨਾ।

ਸਮੁਦ੍ਰਚਿਪੁ। ਅਗਸਤ (ਅਗਸਤ) ਮੁਨਿ। ਦੇਖੋ, ਰਿਪੁਸਮੁਦ੍ਰ। ਦੇਖੋ,

ਸਮੁਦ੍ਰਿਕ } ਸਮੁਦ੍ਰਿਕ। "ਪਰੇ ਸਮੁਦ੍ਰਿਕ ਸਿ ਕਹੁ ਸੋਧ।" (ਨਾਪੁ)
ਸਮੁਦ੍ਰੀਕ }

ਸਮੁਧਰਿਆ } ਸੰ. ਸਾਗੁਰੂ—ਸਮੁਧਿਤ। ਸਮੁ—ਉਧਿਤ। ਵਿ—ਚੰਗੀ
ਸਮੁਧਰੇ } ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਬੰਧ ਹੋਇਆ। ਮੋਕਹੋਇਆ। "ਕੁਲਸੰਬੁਧ
ਸਮੁਧਾ } ਸਮੁਧਰੇ।" (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ੨ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ। ਉੱਚ ਖੜਵੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਿਆ। "ਸਿਵ ਸਾਕਾਦਿ ਸਮੁਧਰਿਆ।"
(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) "ਸਧਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਮਹਾਂ ਅਸਧ ਸਮੁਧਾ।"
(ਭਾਯੁ)

ਸਮੁਧਿਤ। ਦੇਖੋ, ਸਮੁਧਰਿਆ।

ਸਮੁਨੰਤ। ਸੰ. ਵਿ—ਉੱਚਾ। ਭੁਲੰਦ। ੨ ਉੱਨਤਿ (ਤਰੱਕੀ) ਸਹਿਤ।

ਸਮੁਨਤਿ। ਸੰ. ਸਾਗੁ—ਗਿ—ਸੰਗਤਾ—ਤਰੱਕੀ। ੨ ਉੱਚਤਾ।

ਸਮੁਲਵੈ। ਸੰਲਪ (ਕਬਜ਼) ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਚਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

"ਹਰਿ ਪਰਸਿਓ ਕਲ ਸਮੁਲਵੈ।" (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਸਮੁਲੈ। ਉੱਲਾਸ (ਉਮੰਗ) ਸਹਿਤ ਹੋਏ। "ਸਮੁਲੈ ਸੁਰ ਅਹੁਰੇ ਜੰਗ।" (ਰਾਮਾਥ) ਦੇਖੋ, ਸਮੁਲਸ।

ਸਮੁਲਾਸ। ਸੰ. ਸਮੁਲਾਸ। ਸਮੁ—ਉੱਲਾਸ। ਸੰਗਤਾ—ਅਤੰਤ
ਆਨੰਦ। ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ। ੨ ਚਿੰਤ ਦੀ ਉਮੰਗ।

ਸਮੁਹ। ਸੰ. ਸਮੁ—ਉਹ। ਸੰਗਤਾ—ਸਮੁਦਾਯ। ਗਰੰਧ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—
ਬਿਨਕੁਲ। ਪੂਰਣ ਗੀਤਿ ਨਾਲ। "ਮਾਈ ਚੀ, ਮਾਤੀ ਚਰਣ ਸਮੁਹ।"
(ਸਚ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸਮੁਹ ੨। ੩ ਉੱਤਮ ਕਲਪਨਾ।

ਸਮੁਹਨੀ। ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਹਨੀ। ਤਾੜੂ। ਭੁਹਾਰੀ।

ਸਮੁਚਾ। ਦੇਖੋ, ਸਮੁਚਕ।

ਸਮੁਰ। ਫ਼ਾ. سمر ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਨੁੱਕੜੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਖੋਲ ਦੀ
ਪੋਸ਼ਾਕ ਅਮੀਰ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ। Sable ੨ ਸੰ. ਸਮੁਰ। ਮਿਗ ਦੀ
ਖਲੜੀ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਵਿਦਰਾਬੀ ਨੂੰ ਬੈਠਕੇ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਏ।

ਸਮੁਰਤੁ। ਸੰਗਤਾ—ਸੁ—ਮੁਹੁਰਤ। ਸੁਰ ਵੇਲਾ। "ਭਲੇ ਸਮੁਰਤੁ
ਪੂਰਾ।" (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਮੂਰਤਿ ਵਾਲਾ। ੩ ਮੂਰਤਿ
ਸਹਿਤ। ਸਾਕਾਰ।

ਸਮੇਉ } ਸੰਗਤਾ—ਲੀਨਤਾ। ਮਿਲਾਪ। ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ। "ਗਰਬ
ਸਮੇਇ } ਨਿਵਾਰਿ ਸਮੇਉ।" (ਸੁੱ ਮ: ੧) "ਸੇਵਾ ਸੁਰਤਿ ਸਮੇਇ।"
(ਮਲਾ ਮ: ੩) ੨ ਵਿ—ਸਮਾਉਣ ਯੋਗਤ।

ਸਮੇਹ। ਵਿ—ਵਰਖਾ ਸਹਿਤ। ੨ ਮੇਖ ਸਹਿਤ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਸਮਾਨ
ਮੁੰਹ (ਮੁਖ)। ਨੁਹਚ। ਮੁਝੰਗਾ। ਸਕਲ। "ਗਿਰਗਟ ਹੀ ਕੇ ਚੰਗ ਕਮਲ
ਸਮੇਹ ਕਹੁ।" (ਭਾਯੁਕ) ਫੁਲਾਈ ਕਮਲਾਂ ਦੇ ਚੰਗ ਜੇਹਾ ਕਿਰਨੇ ਦਾ
ਭੀ ਚੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਮੇਕ। ਵਿ—ਸਮ ਏਕ। ਇੱਕ ਦੇ ਸਮਾਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਕਕ।

ਸਮੇਜ। ਵਿ—ਆਮੋਚਿਸ ਸਹਿਤ। ਮਿਸ਼੍ਰਿਤ। ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ।

ਸਮੇਤ। "ਮਤ ਉਣਯੋ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਜ।" (ਭੁਵਿ ੬)

ਸਮੇਟਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਟਿਕੱਠਾ ਕਰਨਾ। ਖਿੰਡੀਹੋਈ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ
ਸਮੇਟਨ } ਕਰਨਾ। "ਨਾਇ ਧਿਆਨ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸਮੇਟਿਆ।" (ਵਾਰ

ਕੁਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸਮੇਤ. ਵਜ਼—ਸਹਿਤ. ਸਾਬ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਸੰਯੁਕਤ.

ਸਮੇਵ. ਵਿ—ਸੰਮਿਲਿਤ. ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ. “ਮਤੇ ਸਮੇਵ ਚਰਣੇ ਉਧਰਣੇ ਤੇ ਵਤਰਹ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਮਸ੍ਰ ਹੋਣੇ ਚਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ. “ਸ੍ਰੀ ਫੁਰਦੇਵ ਸਮੇਵ ਸੁ ਸੰਗਤਿ.” (ਭਾਗੁ ਕ) ੨ ਵਿ. ਵਿ—ਸੁਯਮੇਵ. ਆਪਹੀ. ਖੁਦ.

ਸਮੇ. ਸੰਗਤ—ਸਮਯ (ਸਮਾ) ਵੇਲਾ. “ਏਕ ਸਮੇ ਮੋਕਉ ਗਹਿ ਭਾਪੈ.” (ਸਾਭ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸਥਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਸਵੈ. ਸੋਣਾ ਹੈ. “ਹੁਕਮੇ ਸੇਵੇ ਹੁਕਮੁ ਅਰਾਧੇ ਹੁਕਮੇ ਸਮੇ ਸਮਾਏ.” (ਸਵਾ ਮ: ੪)

ਸਮੇਸਰ } ਵੇਲੇ ਸਿਰਾ ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਸਰ. “ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸਮੇਸਰਿ.”
ਸਮੇਸਰਿ } (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਮੇਇ } ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮੇਣਾ. “ਫੁਰੁ ਮਹਿ ਆਪੁ ਸਮੇਇ
ਸਮੇਈ } ਸਭਦ ਵਰਤਾਇਆ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ) “ਘਟਿ ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਸਮੇਈ.” (ਸੇਰ ਮ: ੧)

ਸਮੇਗੀ. ਸਮਾ ਗਿਆ. “ਰਾਮਦਾਸ ਫੁਰੁ ਅਮਰ ਸਮੇਗੀ.” (ਭਾਗੁ)

ਸਮੇਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ. ੨ ਵਿ—ਮਿਲਾਉਣਾ. ੩ ਸਮ—ਉਸਤ ਕਰਨਾ. ਠੰਡੇ ਤੱਤੇ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ, ਠੰਡਾ ਤੱਤਾ ਸਮਾਨ ਕਰਨਾ.

ਸਮੇਧ. ਸੰਗਤ—ਸੰਬੋਧ. ਸੰਮਤਕ ਕਰਨਾ. “ਸਕੈ ਨ ਸਮੇਧ ਮਲ ਕ੍ਰਿਸਨਾ ਨ ਮਾਠੀ ਹੈ.” (ਭਾਗੁਕ) ੨ ਵਿ—ਸਬੋਧ. ਗਿਆਨ ਸਹਿਤ.

ਸਮੇਹੈ. ਕ੍ਰਿ—ਵਿ—ਸਾਮੁਣੇ. ਅੱਗੇ. ਸੰਮੁਖ. “ਸਰਬ ਦਾਨੇ ਸਮੇਹੈ ਸਿਧ ਕੇ.” (ਮਧਾਤਾ)

ਸਮੈ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾ ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮੰਜੀਐ.

ਸਮੰਜਸ. ਸੰ. ਰਾਮਕਰਸ਼. ਵਿ—ਅੰਜ. ਜੋ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਜ (ਯੋਗ) ਹੋਵੇ. ਉਚਿਤ. ਮੁਨਾਸਿਬ. ਠੀਕ.

ਸਮੰਜੀਐ. ਦੇਖੋ, ਮੰਜੀਐ ੩. ੨ ਸਮੰ—ਜੀਐ. “ਪ੍ਰਭੂ ਫੰਡਿ ਅਨ ਲਾਗੈ ਨਰਕਿ ਸਮੰ ਜੀਐ.” (ਵਾਰ ਸੈਤ) ਨਾਰਕੀ ਸਮਾਨ ਜੀਵਨ ਹੈ.

ਸਮੰਤ. ਸੰ. ਸਮਤਕ ਅੰਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਸਾ (ਕਿਨਾਰਾ) ਅੰਤ ਹੋਵੇ. ਪਤੰਸਾ ੨ ਹੋਂਦ. ਸੀਮਾ. ੩ ਵਿ. ਵਿ—ਭੁਟੇਰੇ. ਭਾਰੇ ਚਿਹਾ. ੪ ਨੇੜੇ. ਪਾਸਾ. ੫ ਦੇਖੋ, ਸਾਮੰਤ.

ਸਮੰਤਕ. ਦੇਖੋ, ਸਮੰਤਕ.

ਸਮੰਤਪੰਚਕ. ਦੇਖੋ, ਪਰਸਰਾਮ ੪.

ਸਮੰਦ. ਫਾ ਸੰਗਤ—ਮਲਾਈ ਰੰਗਾ ਘੋੜਾ.

ਸਮਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਯ ੨.

ਸੰਮੁਲਫਾਭ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖੀਆ.

ਸਮਜ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਜ.

ਸਮਜਕ. ਦੇਖੋ, ਸਮਕ.

ਸਮਜਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਜਰਾ.

ਸਮੁਥ. ਦੇਖੋ, ਸਮਰਥ. “ਤੂੰ ਸਮੁਥ ਪੁਰਖੁ ਮਿਹਰਵਾਨੁ.” (ਧਨਾ ਮ: ੫) “ਹੇ ਸਮੁਥ ਅਕਮ ਪੁਰਨ.” (ਮਲਾ ਮ: ੫ ਪੜਤਾਲ)

ਸਮੁਖ } ਸੰ. ਸਮਤਕ—ਰਾਜਤੇ. ਮਹਾਰਾਜਾਧਿਰਾਜ. ਬਾਹਨਬਾਹ.
ਸਮੁਣ } ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਤਾ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ. ਚਕੁਵਰਤੀ ਰਾਜ.

ਸਮ੍ਰਿਧ. ਸੰ. ਸਮ੍ਰਧ. ਵਿ—(ਸਮ੍ਰ-ਯਧ) ਚਿੰਧਿ ਵਾਲਾ. ਵਡੀ ਵਿਬੂਤੀ ਵਾਲਾ. “ਸਮ੍ਰਿਧ ਬੈਨ ਰਾਖੀਐ.” (ਬੁਧਮਾਵ)

ਸਮ੍ਰਿਧਿ. ਸੰ. ਸਮ੍ਰਧਿ. ਸੰਗਤ—ਵਡੀ ਵਿਬੂਤੀ. ਸੰਪਦਾ. “ਸਮ੍ਰਿਧਿਵਾਨ ਕ੍ਰੇ ਜੋਈ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਮ੍ਰਿਧੁ. ਦੇਖੋ, ਸਮ੍ਰਿਧ.

ਸਯ. ਸੰਗਤ—ਸੋ. ਬਰ. ਸੇਕਤਾ. “ਸਯ ਸਹਸ ਸਮਾਪਿ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ਲੰਖ ਪਦਾਰਥ ਅਭਾਪਦੇ ਹਨ। ੨ ਅ ਸਯ. ਵਸਤੁ. ਚੀਜ਼ਾ ੩ ਸੰ. ਰਾਧ. ਵਿਸੁਮ. ਇਸਥਿਤੀ। ੪ ਸੋਣਾ। ੫ ਮਨ। ੬ ਹਸ. ਹੱਥ। ੭ ਸੋਜਾ. ਬਿਸਰਥ। ੮ ਸੰਪਾ। ੯ ਨੀਂਦ.

ਸਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੋਜਾ. ੨ ਸੋਣਾ. ੩ ਸੰ. ਸਧ-1. ਬੰਧਨ. ਸਯਨ ਟੇਕਾਦਬੀ. ਸੰ. ਰਾਧੀਕਾਦਬੀ. ਹਾਤ ਸੁਦੀ ੧੧. ਹਿੰਦੁਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਨੁ ਭਗਵਾਨ ਇਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੋਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਦੇਵੇਰਾਨ ਟੇਕਾਦਬੀ.

ਸਯਾਸਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਸਤ.

ਸਯਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਨ.

ਸਯਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਮ.

ਸਯਾਚ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਿਰਾਨ. ਗਿੰਦਤਾ. ੨ ਅ ਸਯਾਚ. ਸੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ੩ ਉਹ ਤਾਰਾ ਜੋ ਕਰਦਿਸ਼ ਕਰੇ.

ਸਯਾਰਹ. ਅ. ਤਾਰਾ. ਨਭਤੁ. ਉਡ.

ਸਯਾਲ. ਸੰਗਤ—ਦੇਖੋ, ਸੀਆਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਯਾਰ। ੩ ਚੰਗ ਦੇ ਜਿਲੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਾਡੀ, ਜੋ ਪਨਵਾਰ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ. ਹੀਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਾਵਾ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਦਾ ਸੀ. “ਚੁਨ ਸਯਾਲ ਜਾਟ ਕੀ ਧਰੋ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੮)

ਸਯੰਕਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਯੰਕਾਲ. “ਤੁਹੀ ਪੀਤ ਬਨਾ ਸਯੰਕਾਲ ਧਾਰਜੇ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧)

ਸਯੰਦਨ. ਦੇਖੋ, ਸਤੰਦਨ.

ਸਯੰਦਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੈਰਪ੍ਰੀ.

ਸੰਯਦ. ਦੇਖੋ, ਸੰਯਦ.

ਸੰਯਾ. ਸੰ. ਰਾਧਾ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਯਨ ਕਰੀਏ. ਸੋਜਾ. ਪਲੰਘ.

ਸੰਯਾਦ. ਦੇਖੋ, ਸਦੀਆਦ.

ਸਯ. ਸੰ. ਚਰਸ਼. ਸੰਗਤ—ਤਾਲ. “ਸਯ ਭਰਿ ਬਲ ਹਰੀਆਵਲੇ.” (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) “ਨਉ ਸਯ ਸੁਭਰ ਦਸਵੈ ਪੂਰੇ.” (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ਇਸ ਥਾਂ ਸਯ ਦਾ ਅਰਥ ਨੌਂ ਦੂਢ ਹਨ। ੨ ਜਨ. “ਭਾਣੈ ਬਲ ਸਿਰਿ ਸਯ ਵਹੈ.” (ਸੁਰੀ ਮ: ੧ ਸੁਚਜੀ) ਟਿੱਬੇ ਉੱਪਰ ਪਾਨੀ ਵਹੈ। ੩ ਸਰ. ਬਰ. ਤੀਰ. ਭਾਣ “ਸਯ ਸੰਧੀ ਆਗਾਸ ਕਉ.” (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਮਾਭ) ੪ ਕਾਨਾ. ਸਰਕੁਤੇ ਦਾ ਕਾਨਾ. “ਆਪੇ ਧਨੁਖ ਆਪੇ

ਸਰ ਭਾਣਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ਆਪੇ ਕਾਨਾ ਹੈ ਆਪੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਮੁਖੀ। ੫ ਪੰਜ ਜੰਖਣਾ ਬੋਧਕ ਸਬਦ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਮ ਦੇ ਪੰਜ ਭਾਣ ਮੰਨੇ ਹਨ। ੬ ਦੁੱਧ ਦੀ ਮਲਾਈ। ੭ ਖਸ. ਉਸੀਰ। ੮ ਪ੍ਰਾ ਯੋਗ ਸਮਾ. ਮੁਨਾਸਿਬ ਵੇਲਾ. "ਸਰ ਅਪਸਰ ਥੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਹਿ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) ੯ ਤੁੱਲ. ਬਰਾਬਰ. "ਨਾਮੇ ਸਰ ਭਰਿ ਸੋਨਾ ਲੇਹੁ." (ਡੋਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੧੦ ਸਮੁੰਦਰ. ਸਯਾਗ ੧੧ ਸੁਖ. ਸੁਰ. ਏਮ. "ਆਵਤ ਜਾਤ ਨਾਕਸਰ ਹੋਈ." (ਗੋਂਡ ਕਬੀਰ) ਨਾਕਦਮ ਹੋਈ। ੧੨ ਭਾ / ਸਿਰ. ਸੀਸ "ਮਮ ਸਰ ਮੁਇ ਅਜਰਾਈਲ ਗਰਿਫਤਰ." (ਤਿਲ ਮ: ੧) "ਨ ਅਕਲ ਸਰ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ) ੧੩ ਫਤੇ. ਜਿੱਤ. "ਦੇਸ ਸਰਬ ਸਰ ਕੀਨੋ." (ਫੁਪੁਸੁ) ੧੪ ਸਰਦਾਰ। ੧੫ ਅ / ਸੱਚ. ਬਦੀ. ਬੁਰਾਈ। ੧੬ ਭਿੰਗ. ਸਰ. ਦੁੱਧ। ੧੭ ਅੰ. Sir. ਸਨਮਾਨ ਬੋਧਕ ਸਬਦ. ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ. ਜਨਾਬ। ੧੮ ਦੇਖੋ, ਸਰ ਬਿਖਮ.

ਸਰ ਅਪਸਰ, ਵੇਨਾ ਕੁਵੇਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰ ੮ ਅਤੇ ਅਪਸਰ. ਸਰਅਰਿ. ਸੰਕੜਾ—ਅਰਧਚੰਦ੍ਰ ਭਾਣ. (ਸਨਾਮਾ) ਅਰਧਚੰਦ੍ਰ ਤੀਰ, ਜੋ ਵੇਰੀ ਦੇ ਚਲਾਏ ਤੀਰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਖਤਕ. (ਸਨਾਮਾ) ਸਰਈ. ਦੇਖੋ, ਸਰਯੀ। ੩ ਸਰਦਾ. ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਦਾ. ਸਰਸ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ—ਰਸ (ਜਨ) ਸਹਿਤ. ਸਜਨ। ੨ ਕਾਵਰ ਦੇ ਨੇ ਰਸਾਂ ਸਹਿਤ। ੩ ਰਸਨਾ ਕਰਕੇ ਗੁਹਣ ਯੋਗਤ ਡੀ ਰਸਾਂ ਸਹਿਤ। ੪ ਆਨੰਦ ਸਹਿਤ. ਆਨੰਦ ਦਾਣਿਕ. "ਗੁਤ ਆਈਏ ਸਰਸ ਭਸੰਤ ਮਾਹ." (ਭਸੰ ਮ: ੧) "ਭਾਵਹਿ ਸਰਸਾਂ ਭਸੰਤ ਕਮੇਦਾ." (ਰਾਗ ਮਾਲਾ) ੫ ਸੰ. ੧੬੩—ਸਦ੍ਰਿਸ. ਤੁੱਲ. ਸੋਹਾ. "ਆਪਨ ਸਰਸ ਕੀਅਉ ਨ ਜਗਤ ਕੋਈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੬ ਸੰ. ਸਰਬ—ਸਹਜ. ਖੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ. "ਸਿਖ ਸੰਤ ਸਭਿ ਸਰਸੇ ਹੋਏ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੭ ਪ੍ਰਾ. ਅਧਿਕ. ਜਾਦਾ. ਬਹੁਤ, ਛੱਪਕ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ੩੬ ਰੁਤੂ ਅਤੇ ੮੦ ਲਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸਰਸਉ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸ। ੨ ਸੰਕੜਾ—ਸਰਸੋ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸਪ. "ਕਾਢੀ ਸਰਸਉ ਪੇਲਿਕੈ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸਰਸਅਭਾ. ਵਿ—ਸਹਜ ਹੋਇਆ. ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸ. ਸਰਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸ ੬. ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਹੋਣਾ. ਸਰਸ ਹੋਣਾ. ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਫੁੱਲਣਾ. "ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਸਰਸਨ ਹਰਸਨ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਸਰਸਪ. ਸੰ. ਸਸੰਪ. ਸੰਕੜਾ—ਸਰ੍ਹੋ. ਸਰਸੋ. ਦੇਖੋ, ਭਾ / ਸਰਸਭ.

ਸਰਸਭ. ਸਰ੍ਹੋ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸਪ. "ਤਾਂ ਮਹਿ ਭਾਰ ਸਰਸਵਹਿ ਦਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੫)

ਸਰਸਾ. ਜਿਲਾ ਹਿਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰਸ ਰਾਜਪੂਤ ਦਾ ਈਸਵੀ ਫੀਵੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪੰਜ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਪਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਲਵੇ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ

ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਨਾਭਪਤੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਹੁਤ ਰੁਪਯਾ ਖਰਚ ਕੇ ਇਸ ਥਾਂ ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਿਰ ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ (ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ੩੨੫) ਰੁਪਯੇ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਅਤੇ ੨੬) ਰੁਪਯੇ ਨਾਭੇ ਤੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ. ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ ਬਾਗਾਨੀ ਬੰਸੀਨ ਭੀ ਹੈ. ਸਰਸਾ ਬੰਬੇ ਬਰੋਦਾ ਸੈਂਟ੍ਰਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਰਿਵਾੜੀ ਡਾਕਸਥਾ ਜੈਨ ਦਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਾਨਾ, ਜੋ ਆਨੰਦਪੁਰ ਅਤੇ ਬਮਕੋਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਦ ਦਸਮੇਸ਼ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਛੱਡਕੇ ਬਮਕੋਰ ਨੂੰ ਛੱਡੇ ਹਨ, ਤਦ ਇਸ ਨਾਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਰੁਤੂ ਛੱਡੇ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਮਾਨ ਵਹਿ ਗਿਆ. ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂਉਂ "ਫੁਰਮਾਰਿਆ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.

ਸਰਸਾਈ. ਸੰਕੜਾ—ਅਧਿਕਤਾ. ਚਿਆਦਤੀ। ੨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. ਖੁਸ਼ੀ. ਸਰਸਾਸਤ੍ਰ. ਸੰਕੜਾ—ਧਨੁਰਵੇਦ. ਦੇਖੋ, ਭੰਤਾ ੨.

ਸਰਸਾਹੀ. ਸੰਕੜਾ—ਇੱਕ ਭੋਲ, ਜੋ ਦੋ ਭੋਲੇ ਅਥਵਾ ਸੋਰ ਕੱਚੇ ਦਾ ਸੀਲਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ੨ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਪ, ਜੋ ਮਰਨੇ ਦਾ ਨੌਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਿਣਤੀ.

ਸਰਸਾਮ. ਭਾ / ਸਰ (ਸਿਰ) ਅੰਦਰ ਜਾਮ (ਸੋਜ) ਦਾ ਹੋਣਾ. ਦਿਅਕ ਵਿੱਚ ਵਰਮ ਦਾ ਹੋਣਾ. ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਦੇਖੋ, ਸੰਨਿਪਤ ਕਬਦ ਵਿੱਚ.

ਸਰਸਾਰ. ਭਾ / ਵਿ—ਨਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਜ੍ਹ. ਮਖਮੂਰ। ੨ ਫੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ. ਮਗਨ.

ਸਰਸਿਅਭਾ } ਵਿ—ਸਹਜ (ਪ੍ਰਸੰਨ) ਹੋਇਆ. ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ.
ਸਰਸਿਆ } "ਸਰਸਿਅਭੇ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਸਭ ਮੀਤਾ." (ਆਸਾ ਭੰਤ ਮ: ੫)

ਸਰਸਿਜ. ਸੰਕੜਾ—ਕਮਲ, ਜੋ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸਰਸਿਜ ਸੁਤ } ਕਮਲ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ (ਕਮਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ)
ਸਰਸਿਜ ਯੋਨਿ } ਬ੍ਰਹਮਾ.

ਸਰਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾ. ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ. "ਮਨ! ਸਰਸੀ ਕਾਜ." (ਛਪੋ ਕਬੀਰ) ੨ ਸਰਸ (ਜਾਦਾ) ਹੋਈ। ੩ ਸਹਜ (ਪ੍ਰਸੰਨ) ਹੋਈ। ੪ ਸੰਕੜਾ—ਇੱਕ ਭੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਂਉਂ ਭਾਵਾ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ "ਫੁਰਪਦਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼" ਵਿੱਚ "ਸੁਥਰਾ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੭ ਮਾਰੂ, ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਾਮ ੧੬ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੧੧ ਮਾਰੂ, ਤੇ ਅੰਤ ਗੁਰੂ ਲਖ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਚਿਆਈ, ਤਿਨਿ ਚੋਲੇ ਪਰਵਾਧੁ,
ਇਥੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਥੁ ਭੰਡਾਰੀ, ਇਥੁ ਨਾਏ ਦੀਭਾਣੁ.

(ਜਪੁ)

ਪਰਦਾਰ ਪਰਧਨ ਪਰਲੋਭਾ, ਹਉਮੈ ਬਿਖੇ ਬਿਕਾਰ,
ਦੁਸਟਭਾਉ ਤਜ ਨਿੰਦ ਪਰਾਈ, ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਚੰਡਾਰ.

(ਮਲਾ ਮ: ੧)

*ਸਰਸਾਰੀ ਅਥਵਾ ਹਿਸਵਾਈ ਇੱਕ ਹੀ ਭਾਰ ਹੈ.

(ਅ)ਵਰਤਿਕ ਸਰਸੀ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਚ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਨ, ਜ, ਭ, ਜ, ਜ, ਜ, ਰ, III, LSI, SJ, LSI, LSI, LSI, SJ, ਗਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਦਸ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਮ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਪੰਚਕਾਵਲੀ" ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਿਮਰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਗੁਰੁ ਗਿਰਾ, ਕਹਤੇ ਜਕ ਮੇ ਸਦਾ ਸੁਖੀ,
ਕਰਤ ਬਿਹਾਰ ਕਾਰ ਜਕਯੇ, ਨਹਿ ਹੋਵਤ ਸੇ ਕਦਾ ਦੁਖੀ.

੫ ਸਹਿਤ ਰਸ ਦੇ ਹੋਈ. ਰਸ ਵਾਲੀ ਹੋਈ। ੬ ਸੰ. ਤਾਲ. ਜਲ ਦਾ ਭਰਿਆ ਸਰ. "ਜੇ ਤਵ ਭੂਚਿ ਭਰਾ ਸਰਸੀ." (ਨਾਪੁ)
ਸਰਸੀਰੂਹ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉੱਗਣ ਵਾਲਾ, ਕਮਲ, ਸਰੋਜ.

ਸਰਸੁਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸੁਤੀ. "ਗੰਗਾ ਜਮਨਾ ਕੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ, ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮ ਸੁਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਭਾਈ." (ਮਲਾ ਮ: ੪)

ਸਰਸੇਰੂ } ਕਮਲ, ਦੇਖੋ, ਸਰਸੀਰੂਹ. "ਪੰਥ ਬਿਖੇ ਬਸਤਾ ਰਸ ਮੇ
ਸਰਸੇਰੇ } ਰਸ ਉਰਧੁ ਕੇ ਨਿਸਰਾ ਸਰਸੇਰੇ." (ਨਾਪੁ) ਚਿੰਕਤ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਸਾਥ ਵਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੋ ਕੇ ਨਿੱਸਰ ਰਹਿਆ ਹੈ ਕਮਲ.

ਸਰਸੋਂ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸਪ.

ਸਰਸੇਧ. ੨੧੨੧੧੧—ਸਰਸੇਧ. ਸੰਗਤ—ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਸੋਧ (ਮੰਦਿਰ). "ਚਹੂੰ ਓਰ ਘਿਰਤੇ ਸਰਸੇਧ ਸਿਖੰ." (ਬੁਧਾਵ) ਇਕਲੇ ਤੀਰ ਚਾਏ ਪਾਸਿਓਂ ਵਰਸੇ, ਮਨੋਂ ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਭਾ ਦਿੱਤਾ.

ਸਰਸੁਤ. ਸੰ. ੨੧੨੧੧੧. ਸੰਗਤ—ਪਾਣੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਤਲਾਉ. ਸਰੋਵਰ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ. ਸਾਗਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਰਸੁਤ। ੪ ਵਿ—ਗਣਨ ਵਾਲਾ.

ਸਰਸੁਤੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਲ ਵਾਲੀ ਤਰ ਜਮੀਨ। ੨ ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਸੁਤੀ ਇੱਕ ਨਦੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਾਵਰਤ ਦੀ ਹੱਦ ਸੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਯ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਵਸਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਹ ਸਰਸੋਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਰੇਤੇ ਵਿੱਚ ਲੰਪ ਪੁਕਟ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਘੱਗਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ੩ ਪੁਕਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਬਿਦਯਾ ਅਤੇ ਭਾਣੀ ਦੀ ਦੇਵੀ. ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਐਸਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ— "ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ, ਅੰਗ ਸਜੀਲੇ, ਮਸਤਕ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਵੀਣਾ, ਕਮਲਫੁੱਲ ਵਿੱਚ ਚਿਰਾਜਮਾਨ."

ਗੰਗਾ ਦੇ ਵੈਸ਼ਨਵ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਲੱਛਮੀ ਅਤੇ ਗੰਗਾ ਸਮਾਨ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ. ਇੱਕ ਵੇਰ ਤਿੰਨੇ ਆਪਸਵਿੱਚ ਲੜ ਪਈਆਂ, ਤਾਂ ਸਰਸੁਤੀ ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਜਾਣਕੇ ਅਤੇ ਇਹ ਭੀ ਸਮਝਕੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਸਰਸੁਤੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਗੰਗਾ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਖੇ, ਸੁੰਨ ੯ ਦਾ ਫੁੱਟਨੇਟ.

ਪਾਸ ਕੇਵਲ ਲੱਛਮੀ ਰੱਖ ਲਈ। ੪ ਬ੍ਰਾਹਮੀ ਬੂਟੀ। ੫ ਮਾਲਕੰਕਨੀ। ੬ ਗੁਧੀ. ੭ ਵਿ—ਗਣਨ ਵਾਲੀ.

ਸਰਹ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾ.

ਸਰਹੰਦ. ਡਾ. ਸੀਮਾ. ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਜਮੀਨ ਦੀ ਉਹ ਰੇਖਾ, ਜੋ ਹੱਦ ਕਾਇਮ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਸਰਹਾਲੀ. ਜਿਸ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਲੂੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੁਬੱਚਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਚੁਬੱਚਾ ਸਾਹਿਬ ੨.

ਸਰਹਿੰਦ. ਹਿੰਦ ਦਾ ਬਿਰੋਮਣਿ ਨਗਰ. ਦਿਰੋਜਸਾਹ ਭੁਗਸਕ ਨੇ ਇਸ ਨਗਰ ਨੂੰ ਸਥਾਪਣ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ ਤੋਂ ਅਲਗ ਕਰਕੇ ਪਰਗਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਥਾਪਿਆ. ਮੁਗਲਰਾਜ ਸਮੇਂ ਇਹ ਦਫ਼ਤਾ ਧਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਠਾਈ ਪਰਗਣੇ ਸਨ. ੧੩ ਪੋਹ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਨੂੰ ਦਲਮੇਸ਼ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਭਾਬਾ ਜ਼ੋਰਵਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਸੂਬੇ ਨੇ ਇੱਥੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮਾਰਾ ਗੁਜਰੀ ਸੀ ਦਾ ਭੀ ਏਹਾਂਰ ਹੋਇਆ.

ਭੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ੧ ਜੇਠ ਸੰਮਤ ੧੭੬੭ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਫਤੇ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ. ਸੰਮਤ ੧੮੨੦ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾਦਲ ਨੇ ਹਾਕਿਮ ਜੈਨ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਣਵਾਏ. ਭੁਰਸਿੰਘਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਭੁਰਮਾਰੀ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਫਤੇਗੜ੍ਹ.

ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ:—

੧. ਸਹੀਦਗੰਜ ੧. ਇਸ ਥਾਂ ਭੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਜਦ ਸਰਹਿੰਦ ਫਤੇ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਥਾਂ ਫ਼ੀ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋਇਆ.

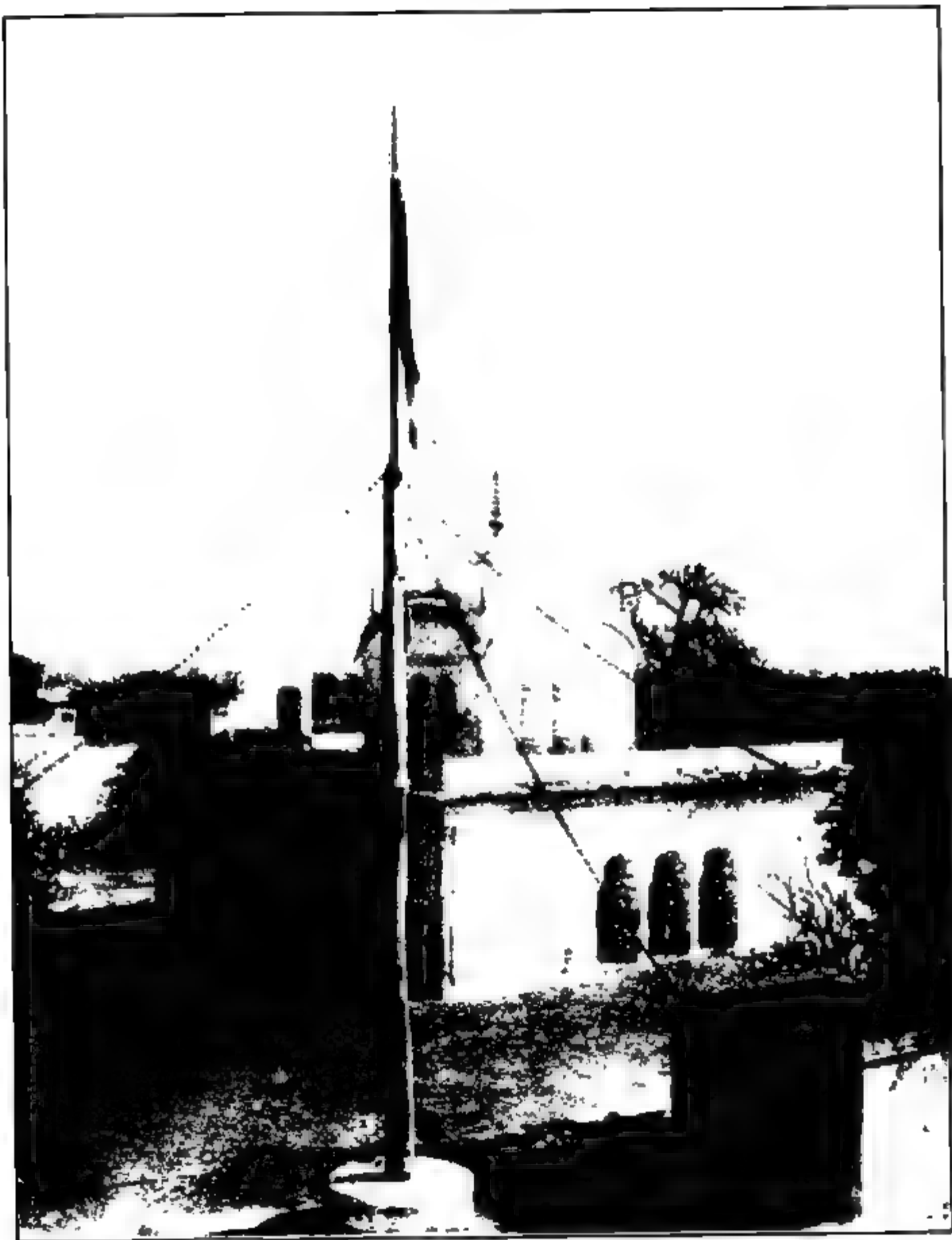
੨. ਸਹੀਦਗੰਜ ੨. ਸਬੇਦਾਰ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੈਨਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹਨ.

੩. ਸਹੀਦਗੰਜ ੩. ਸਬੇਦਾਰ ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਜੈਨਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇੱਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ.

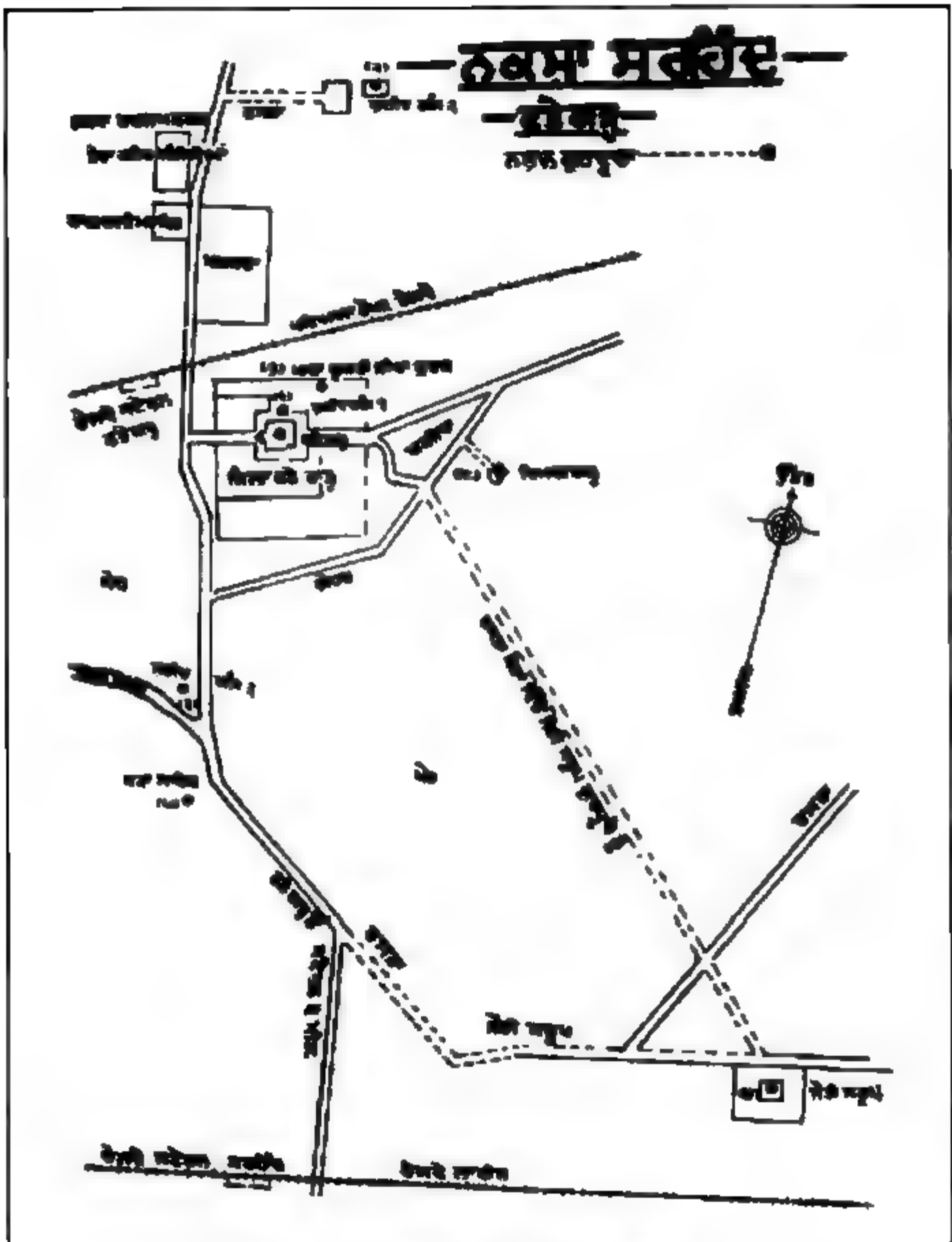
੪. ਜੋਤੀਸਰੂਪ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਮਾਰਾ ਜੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋਇਆ.

੫. ਭਾਬਾ ਸਾਹਿਬ. ਇਸ ਥਾਂ ਫ਼ੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਥੋਤਾ ਸਮਾਂ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ.

੬. ਫਤੇਗੜ੍ਹ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ. ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਰਾਜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਚਾਚ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਜ਼ੀਰ ਹੈ. ੧੩ ਪੋਹ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਭਾਈ ਜੱਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਲਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀਸ਼ੇਰਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਹਿੰਦ ਮਾਰਨੀ ਲਿਆਂਦੀ ਅਤੇ ਗਣਨੀ ਗਣਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਸੰਮਤ ੧੭੬੪ ਵਿੱਤਾ ਹੈ, ੫੪ ਇਹ ਭਾਰੀ ਫੁੱਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੰਮਤ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਭੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦਲਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ.

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਫਤੇਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ—ਸਰਹਿੰਦ

ਨਕਸ਼ਾ ਸਰਹਿੰਦ—ਸ੍ਰੀ ਭੋਭਾ ਸਾਹਿਬ

ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਛੇਵ ਮੀਲ ਹੈ।

੨. ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦਾ ਬੁਰਜ, ਜਿਸ ਬਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਸਮੇਤ ਨਜਰਬੰਦ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਏ।

੮. ਵਿਮਾਨਕੁਤ੍ਰ. ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਫਰੇਗੜ੍ਹੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰਾਤ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਨਾਨ ਕਰਾਕੇ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਜੋਤੀਸਰੂਪ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ।

ਸਰਹਿੰਦ ਕੈਨਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਤਦੁਵ.

ਸਰਹੰਕ. ਛਾ ੬/ ਸਰਦਾਬ. ਸੇ ਹੰਕ (ਸਿਪਾਹ) ਦਾ ਸਿਰ ਹੈ।

੭ ਮੱਲ. ਪਹਿਲਵਾਨ। ੩ ਕੋਤਵਾਲ। ੪ ਚੋਬਦਾਰ.

ਸਰਕ. ਦੇਖੋ, ਸਤਕ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸਰਕਣ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਤਾਕ.

“ਸਰਕ ਸਸਤੁ ਰਾਹੀਂ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੪ ਆ ੩/ ਸਰਕ. ਚਮਕਨਾ।

੫ ਪੂਰਵ ਦਿਸ਼ਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਚਮਕ ਪਹਿਲਾਂ ਨਜਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ. ਮਸਰਕ.

ਸਰਕਸ. ਛਾ ੩/ ਵਿ—ਸਰਕਸ. ਸਿਰ ਚੋਰਨ ਵਾਲਾ. ਬਾਗੀ. ਆਕੀ. “ਸਰਕਸ ਹੋਇ ਅਛਾਤ ਉਠਾਈ.” (ਗੁਪਤ) ੨ ਹੰਕਾਰੀ. ਮਗਰੂਰ. ੩ ਅੰ. Circus. ਸੰਗਤ—ਚੱਕਰ. ਮੰਡਲ। ੪ ਅਖਾਤਾ. ਰੰਗਸ਼ਾਲਾ.

ਸਰਕਸੀ. ਛਾ—ਸੰਗਤ—ਸਰਕਸ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸਰਕਣ } ਸੰ. ਸਪੰਟ. ਸੰਗਤ—ਰੁਤਨਾ। ੨ ਖਿਸਕਣ। ੩ ਹੋਲੀ
ਸਰਕਣਾ } ਹੋਲੀ ਚਲਨਾ.

ਸਰਕਪ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਕਪ.

ਸਰਕਰਦਾ. ਛਾ ੨/ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਰਿੰਦ. ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦਾ ਮੁਖੀਆ. ਮੁੱਖ ਕਰਮਚਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਕਰਦਾ.

ਸਰਕਰਨਾ. ਛਿ. ਛੱਤੇ ਕਰਨਾ. ਜਿੱਤਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰ ੧੩।
੨ ਬੰਦੂਕ ਚਲਾਉਣੀ. ਛਾਪਰ ਕਰਨਾ, ਜਿਵੇਂ—ਉਸ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਸਰ
ਬਰ ਦਿੱਤੀ.

ਸਰਕਰਾ. ਸੰ. ਸਕੰਰਾ. ਸੰਗਤ—ਸੱਕਰ। ੨ ਖੰਡ। ੩ ਕੰਕਰ. ਚੋਤੇ.

ਸਰਕਤਾ } ਦੇਖੋ, ਸਰਕਤਾ। ੨ ਤੀਰ ਦੀ ਕਾਨੀ.
ਸਰਕਤਾ } ਖੁਰਕਾਡ

ਸਰਕਾਮ. ਛਾ ੧੬/ ਸੰਗਤ—ਸਰੋਕਾਰ. ਸੰਬੰਧ. ਤਾਅਲੁਕ।
੨ ਮੁਆਲਾ. “ਅਬ ਨਾਹਿ ਅਵਰ ਸਰਕਾਮ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਸਰਕਾਰ. ਛਾ ੧੬/ ਸੰਗਤ—ਹੁਕਮਤ। ੨ ਸਾਹੀ ਕਰਹਿਰੀ।
੩ ਹਾਕਿਮ. ਰਾਜਾ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ. ਜਿਵੇਂ—ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਆ
ਰਹੀ ਹੈ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨਾਏ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ, ਆਦਿ। ੪ ਭਾਵ—
ਪੁਜਾ. “ਦੂਜੇ-ਤਾਇ ਦੁਸਟ ਆਤਮਾ ਚਿਹੁ ਤੇਰੀ ਸਰਕਾਰ.” (ਸੁੀ
ਮ: ੩) ੫ ਮੁਕਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਲੇ ਪਰਗਨੇ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਅਤੇ
ਹਾਕਿਮ ਦਾ ਸਦਰਮੁਕਾਮ ਸਰਕਾਰ ਸੱਦੀਦਾ ਸੀ। ੬ ਸੰ. ਸਰਕਾਰ.
ਤੀਰਸਾਜ਼. ਵਾਣ ਬਟਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਕੁਰਬਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਸੰਦਕ ਅਤੇ ਸਿਰਕੁਰਬਾਨੀ.

ਸਰਕੁਤਾ. ਸੰ. शर्करा—ਸਰਕਾਂਡ. ਸਰਕਾਨਾ. Saccharum
Sara.

ਸਰਕੋਪ } ਛਾ ੨੬/ ਵਿ—ਪ੍ਰਧਾਨ. ਮੁਖੀਆ. ਸਿਰ ਕੁੱਟਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਕੋਬ } “ਸਰਕੋਪ ਸਰਦਾਰ.” (ਸਲੋਹ) ੨ ਸੰਗਤ—ਕੁਰਜ. ਕਦਾ.

ਸਰਕੁ. ਦੇਖੋ, ਸਰਕਰਾ ੩. “ਅਸਥਿ ਚੂਰ ਸਰਕੁ.” (ਚੰਡੀ ੨)

ਹੰਡੀਆਂ ਦਾ ਚੂਰਾ ਮਾਨੋ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਕੰਕਰ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਰਬਚਕੁ.

ਸਰਖ. ਦੇਖੋ, ਸਰਕਣ. ਅੱਡੇ ਭਧਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. “ਹਰਖੇ ਸਰਖੇ

ਭਜੁਦੇਵਹਿ ਕੇ ਪਕ ਜਾਇ ਫੁਕੇ ਲਖਨਾ ਜਲ ਤੇ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

“ਸਾਮ੍ਹਿ ਚੰਡ ਸਿਵੈ ਸਰਖੇ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸਹਸੰ. ਆਨੰਦ

ਸਹਿਤ। ੩ ਆ ੬/ ਸਰਖ. ਤਨਵਾਰ ਦਾ ਫਲ ਨੇਜੇ ਦਾ ਫਲ।

੪ ਸਤ. ਮੁਲ। ੫ ਆਚੰਡ. ਮੁੱਢ.

ਸਰਖਤੁ. ਛਾ ੧੬/ ਸੰਗਤ—ਸਿਰਲੇਖ. ਸਿਰਨਾਵਾਂ। ੨ ਰਸੀਦ.

“ਸਰਖਤ ਅਬ ਹੀ ਹਮ ਤੇ ਲੇਹੁ ਲਿਖਾਇਕੈ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੬੨)

੩ ਪੰਟਾ. ਸਨਦ.

ਸਰਖਪ. ਸਰ੍ਹੋਂ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸਪ. “ਸਰਖਪ ਸਾਗ ਬਨਾਈ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਰਖਿਓ } ਦੇਖੋ, ਸਰਖ. “ਧੁੱਧਕੀ ਚੁੱਧਹਿ ਕੈ ਸਰਖਨੇ ਹੈ.”

ਸਰਖਰੋ } (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਖ ੩.

ਸਰਕ. ਸੰ. ਸਕੰ. (ਦੇਖੋ, ਰੁੱਖ). ਸੰਗਤ—ਤਿਆਗ. ਛੱਡਣਾ।

੨ ਅਧਾਕ. ਥਾਭ। “ਇਕ ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਂ ਸਰਗ ਇਕ ਥਾਭੇ ਸੁ

ਛੱਦਨ ਮਾਹਿ.” (ਭਾਲਮੀਕੀ ਰਾਮਾਯਣ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ)

੩ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ. ਵਿਸ਼੍ਰ. ਸਗਤ. “ਲਖਤ ਸਰਗ ਭਹਾਰਤ.” (ਪਾਰਸਾਵ)

੪ ਉਤਪੱਤਿ। ੫ ਜਲ ਦਾ ਸੋਤ. ਚਸਮਾ। ੬ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ। ੭ ਔਲਾਦ।

੮ ਸੰਕਲਪ.

ਸਰਕਸਤ. ਛਾ ੧੬/ ਸਰਕਸੁ. ਸੰਗਤ—ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਫਿਰਨ

ਵਾਲਾ. ਫਰ੍ਹ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਲਾਭੇ ਦੇ ਸਿਰ ਪੂਰ

ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਰਕਨਾ. ਛਾ ੨/ ਦੁਸਮੰਡਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਮੁਖੀਆ).

੨ ਕਰੋਹ ਦਾ ਮੁਖੀਆ.

ਸਰਕਮ. ਸੰ. ਸਰਕਮ. ਸੰਗਤ—ਸੰਤ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਅੱਖਰ ਲੈ

ਕੇ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਨਾਮਾਲਾ. ਜ ਰ ਕ ਮ ਪ ਧ ਨ. ਸਤ੍ਰਜ ਰਿਸਭ

ਛਾਂਦਾਰ ਮਧਨਮ ਪੰਚਮ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸਾਦ.

ਸਰਕਰਦਾ } ਛਾ ੧੬/ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਚਕਰਾ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸਰਕਰਦਾਨ } ਹੈਰਾਨ. ਪਰੇਸ਼ਾਨ.

ਸਰਕਰਮ. ਛਾ. ਵਿ—ਜੋਸ਼ੀਲਾ. ਉਤਸ਼ਾਹੀ.

ਸਰਕਰਮੀ. ਛਾ. ਸੰਗਤ—ਜੋਸ਼. ਉਤਸ਼ਾਹ. ਉਮੰਗ.

ਸਰਕੁਣ } ਸੰ. ਸਕੁਣ. ਵਿ—ਕੁਣ ਸਹਿਤ. ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕੁਣ

ਸਰਕੁਨ } ਸਤ ਰਜ ਤਮ ਸਹਿਤ. “ਸਰਕੁਣ ਨਿਰਕੁਣ ਥਾਪੇ

ਸਰਕੁਨੀ } ਨਉਂ.” (ਅਜਾ ਮ: ੫) “ਸਰਕੁਣ ਨਿਰਕੁਣ ਨਿਰੰਕਾਰ.”

(ਸੁਖਮਨੀ) “ਤੂੰ ਨਿਰਕੁਣ ਤੂੰ ਸਰਕੁਨੀ.” (ਕਹਿ ਮ: ੫)

੨ ਵਿਦਵਾ ਹੁਨਰ ਸਹਿਤ। ੩ ਗੁਣ (ਰੱਸੀ) ਸਹਿਤ, ਚਿੰਨੇ ਸੰਚੁਕਤ।
ਸਰਬਾ, ਡਿੱਗ, ਸੰਗਤ—ਸਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ।

ਸਰਬੀ, ਅ ॐ ਸਹਰੀ, ਪਹਿ ਵਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ
ਭੋਜਨ, ਦੇਖੋ, ਭਖਾਨ ੨।

ਸਰਚਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਸੁ—ਰੁਚਿ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ। ੨ ਪਰਚਣਾ।
ਸਰਚਣਾ } ੩ ਸੰਤੋਖ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ, “ਹਮ ਭਾਤਾ ਕਿਹ ਬਿਧਿ
ਸਰਚਾਂਦਿ,” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਰਜ, ਵਿ—ਰਜ (ਧੁਨਿ) ਸਹਿਤ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਰੋਜ, ਭਖਨ।
੩ ਸੰ, ਸਜ ਵਰਜਨ ਹਟਾਉਣਾ, “ਮਚ ਮਚ ਕੈ ਕੋਪਹਿ ਸਰਜੇ,”
(ਚਰਿਤੁ ੪੦੫) ੪ ਸਾਲ ਬਿਰਭਾ, ੫ ਦੇਖੋ, ਸਰਜਨ ੨, “ਅਧਨੋ
ਮਭ ਸਰਜਣੇ,” (ਗੁਪਤੁ) ੬ ਸੰ, ਸਰਜ, ਸਰ (ਦੁੱਧ ਦੀ ਮਲਾਈ
ਤੋਂ) ਜ (ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ) ਮੱਖਣ।

ਸਰਜਜ, ਸੁਰਜਜ ਦੀ ਥਾਂ ਸਸਤੁਨਾਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਖਾਰੀ ਦੀ
ਭੋਜਮਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਥਾਂ ਸੁਰਜਜ ਦਾ ਅਰਥ
ਹੈ ਸੂਰ੍ਯਪੂਤ੍ਰ, ਘੋੜਾ, ਦੇਖੋ, ਅੰਗ ੬੧੩। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਰਜਜ।

ਸਰਜਨ, ਸੰ, ਸਜਨ, ਸੰਗਤ—ਫੌਜ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ। ੨ ਉਤਪੱਤੀ,
ਰਚਨਾ, “ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਕੇ ਸਰਜਾਵਰ,” (ਗੁਪਤੁ) ੩ ਅੰ,
Surgeon, ਜੱਰਾਹ, ਚੀਰ ਕੱਟਕੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਵੈਦ।

ਸਰਜਾ } ਡਾ. ਬਿਰੋਮਣੀ ਸਥਾਨ, ਭਾਵ—ਸਰਦਾਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ,
ਸਰਜਾਹ } ਮੁਖੀਆ।

ਸਰਜਾਲ } ਸੰਗਤ—ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜਾਲ, ਜਿਸ
ਸਰਜਾਲਾ } ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਆਦਿ ਜੀਵ ਫਾਹੀਏ ਹਨ, “ਮਨੁ ਮਾਇਆ
ਬੰਧਿਓ ਸਰ ਜਾਲਿ,” (ਬਿਲਾ ਅ; ਮ: ੧) ੨ ਪਾਣੀ ਦਾ ਜਾਲ।

ਸਰਜਾਲਿ, ਸਰਜਾਲ ਵਿੱਚ, ਦੇਖੋ, ਸਰਜਾਲ ੧।

ਸਰਜੀ, ਦੇਖੋ, ਸਰਜਨ। ੨ ਵਿ—ਸਜੀਵ, ਚੇਤਨ, ਜੀਵ ਸਹਿਤ,
“ਸਭਾਵਰ ਤੇ ਸੁਨਕੈ ਸਰਜੀ,” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਰਜੀਉ, ਵਿ—ਸਜੀਵ, ਚੇਤਨਤਾ ਸਹਿਤ, ਪ੍ਰਾਣਧਾਰੀ, “ਸਰਜੀਉ
ਕਾਟਹਿ, ਨਿਰਜੀਉ ਪ੍ਰਸਹਿ,” (ਕਉ ਕਬੀਰ)

ਸਰਜੀਤ, ਸੰ, ਸਿੰਚਿਤ, ਵਿ—ਜਲ ਕਰਕੇ ਸਿੰਚਨ (ਸੇਚਨ) ਕੀਤਾ
ਹੋਇਆ, ਤਰ। ੨ ਸਰਸਬਜ ੩ ਜੀਵਨ ਸੰਤਾ ਸਹਿਤ। ੪ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ
ਕਰਤਾ, ਰਚਣ ਵਾਲਾ, “ਅਰੰਮ ਸਰਜੀਤ ਸਭਾਇਆ,” (ਮ: ੧
ਵਾਰ ਮਨਾ)

ਸਰਜੂ, ਦੇਖੋ, ਸਰਧੂ, “ਬਾਨ ਪਾਨਿ ਭਖਾਨ ਲੈ ਬਿਹਰੰਤ ਸਰਜੂ
ਤੀਰ,” (ਰਾਮਾਵ)

ਸਰਜੂਦਾਸ, ਦੇਖੋ, ਨਿਰੀਕਾਰੀਏ।

ਸਰਣ } ਸੰ, ਸਰਣ, ਸੰਗਤ—ਕਿਰਲਾ, ਫਿਰਕਟ, ਇਹ ਸਰਣ ਭੀ
ਸਰਣਾ } ਸੁੱਧ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹੈ।

ਸਰਟਿਫਿਕੇਟ, ਅੰ, Certificate, ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਮਾਣਪਤ੍ਰ, ਸਨਦ,
ਸਰਭੋਭ, ਵਿ—ਇਤਨਾ ਭੁੱਖਾ ਪਾਣੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਲੋਤੇ ਆਦਮੀ

ਦਾ ਸਿਰ ਡੁੱਬ ਜਾਵੇ। ੨ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤੀਕ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ,
“ਸਰ ਭੋਬ ਲੋਹ ਮੇ ਦੇਹ ਸੋਇ,” (ਗੁਪਤੁ) ਕਵਚ ਅਤੇ ਸਸਤ੍ਰਾਂ
ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ।

ਸਰਣ, ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਭਖਨ, ਜਾਣਾ। ੨ ਸੰ, ਸਰਣ, ਘਰ। ੩ ਓਟ,
ਪਨਾਹ। ੪ ਵਿ—ਪਨਾਹ ਦਿਹੀਦਾ, ਰੱਛਕ।

ਸਰਣਜਾਚਿਕ, ਵਿ—ਸਰਣਯਾਰਕ, ਰਖਤਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ, ਪਨਾਹ
ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ, “ਸਰਣਜਾਚਿਕ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣ,” (ਸਵੈਯੋ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਸਰਣਜੋਗ, ਵਿ—ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਨਾਇਕ, ਰਖਤਾ ਕਰਨ ਯੋਗਤਾ,

ਸਰਣਾ, ਸਰਣਾਗਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ, ਕਾਰਜ ਦਾ
ਸਿੰਧ ਹੋਣਾ, “ਤੁਭ ਬਿਨ ਕਿਉ ਸਰੈ,” (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)
“ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਨਾਮੁ ਪਿਆਇਆ ਤਿਨ ਕੇ ਕਾਜ ਸਰੈ,” (ਚਾਰਹਮਾਹ
ਮਾਰ ਮ: ੫)

ਸਰਣਾਇ, ਸਰਣਾਗਤ। ੨ ਓਟ, ਪਨਾਹ, “ਫਰੀਬ ਦਾਸ ਕੀ ਪੂਰ
ਸਰਣਾਇ,” (ਭੋਂਡ ਮ: ੫)

ਸਰਣਾਇਆ, ਸਰਣਾਗਤ, ਸਰਣ ਆਇਆ, “ਸਕਲ ਰਿਆਗਿ
ਨਾਨਕ ਸਰਣਾਇਆ,” (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

ਸਰਣਾਈ, ਸਰਣ, ਪਨਾਹ, “ਠਾਕੁਰ! ਕੁਮ ਸਰਣਾਈ ਆਇਆ,”
(ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਰਣਾਗਤ, ਵਿ—ਸਰਣ-ਆਗਤ, ਸਰਣ ਆਇਆ ਹੋਇਆ,
“ਸਰਣਾਗਤ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਹਰਿ ਸੁਆਮੀ,” (ਪਨਾ ਮ: ੪)

ਸਰਣਾਲਕ, ਸੰਗਤ—ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਰਣਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਮਿਲੇ।
੨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ੩ ਕਰਾਰਾਰ।

ਸਰਣਿ, ਦੇਖੋ, ਸਰਣ। ੨ ਸੰ, ਸਰਣਿ, ਮਾਰਗ, ਰਸਤਾ, ਭੰਡੀ,
ਸਤਕ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਰਣਿ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ। ੩ ਸੰ, ਸਾਰਧ—ਸਰਨਤਾ,
ਸਰਣ ਆਏ ਦੀ ਰਖਤਾ ਕਰਨ ਨਾਇਕ। ੪ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਜਮੀਨ।

ਸਰਣਿ ਸਮਰਥ, ਵਿ—ਸਰਣ ਦੇਣ ਯੋਗ, “ਸਰਣਿ ਸਮਰਥ
ਅਯੋਚਰ ਸੁਆਮੀ,” (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

ਸਰਣਿਸਮਾਈ, ਸਰਣਾਗਤਾਂ ਦੀ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਰਣਾਗਤਾਂ
ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤ ਵਾਲਾ, “ਸਰਣਿਸਮਾਈ ਦਾਸਹਿਤੁ,” (ਕਉ
ਮ: ੫)

ਸਰਣਿਸੂਰ, ਸੰ ਸਾਰਧਸ਼ੂਰ—ਸਰਣਸੂਰ, ਵਿ—ਸਰਣਾਗਤਾਂ ਦੀ
ਰਖਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹਾਦੁਰ, ਭਾਵ ਜੋ ਸਰਣ ਆਏ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਵੇ
ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰੇ, “ਸਰਣਿਸੂਰ ਭਗਵਾਨਹਿ,”
(ਵਾਰ ਸੈਤ) “ਸਰਣਿਸੂਰ ਫਾਚੇ ਸਮਥਾਗਰ,” (ਕਉ ਮ: ੫)

ਸਰਣਿ ਜੋਗ, ਵਿ—ਸਰਣ ਦੇਣ ਯੋਗ, “ਸਰਣਿ ਜੋਗ ਸਮਰਥ
ਮੋਹਨ,” (ਕਉ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਰਣਿਬੰਦਨ, ਸਰਣਾਗਤਾਂ ਕਰਕੇ ਬੰਦਨਾ ਯੋਗ, “ਸਰਣਿਬੰਦਨ
ਕਰੁਣਾਪਤ੍ਰੇ,” (ਕੇਦਾ ਮ: ੫)

ਸਰਣੀ, ਦੇਖੋ, ਸਰਣ ਅਤੇ ਸਰਣਿ।

ਸਰਣਤ, ਦੇਖੋ, ਸਰਨਤ।

ਸਰਤ. ਅ. ੧੧/ ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਤਿਗਤ. ਪ੍ਰਣ। ੨ ਅਹਿਦੇਪੀਮਾਨ।
੩ ਸੰ. ੧੨੧. ਵਰ੍ਹਾ. ਸਾਲ। ੪ ਸਰਦ ਰੁੱਤ. ਅੱਠੁ ਕੱਤਕ ਦੀ ਰਿਤੁ.
ਸਰਤਾ. ਦੇਖੋ. ਸਰਿਤਾ

ਸਰਤਾਜ. ਸਿਰ ਦਾ ਮੁਥਟਾ। ੨ ਸਿਰ ਦਾ ਛਰ੍ਹ। ੩ ਮੁਖੀਆ.
ਪ੍ਰਧਾਨ.

ਸਰਤਾਨ. ਅ. ੧੫/ ਸੰਗਤ—ਕਰਕ ਰਾਸਿ. ਦੇਖੋ. ਕਰਕ।
੨ ਵਿ—ਦਿਲੋਰ. ਬਰਾਦਰ.

ਸਰਤੋਸ. ਸਰਿਤਾ ਦਾ ਈਸ ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਨਾਮ) ੨ ਵਰ੍ਹਣ ਦੇਵਤਾ.
(ਸਨਾਮ)

ਸਰਤੋਸਜਾ. ਸਰਿਰਾਈਸ (ਸਮੁੰਦਰ) ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਿਸ.
ਜਹਿਰ. (ਸਨਾਮ) ੨ ਲੱਛਮੀ. (ਸਨਾਮ)

ਸਰਤੋਸਰੀ } ਸਰਿਤਾ (ਨਦੀਆਂ) ਦੀ ਰਾਣੀ, ਭੰਗ. (ਸਨਾਮ)
ਸਰਤੋਸੁਰੀ }

ਸਰਬਲੀ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਸਿਲਾ ਹੁਬਿਆਰਪੁਰ ਤਸੀਲ ਉੱਨਾ
ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ.

ਸਰਦ. ਡਾ. ੧/ ਵਿ—ਠੰਢਾ. ਸੀਤਲ। ੨ ਸੰ. ਸਰਦ. ਸੰਗਤ—
ਅੱਠੁ ਕੱਤਕ ਦੀ ਰੁਤ. "ਭੂਤਿ ਸਰਦ ਅਛੰਭੈ ਅਸੁ ਕਤਿਕੇ ਹਰਿ
ਪਿਆਸ ਜੀਉ." (ਰਾਮ ਰੂਤੀ ਮ: ੫) ੩ ਸਾਲ. ਵਰ੍ਹਾ। ੪ ਤੀਰਥ.
ਸਰਾਧਿ. ਭੰਭਾ.

ਸਰਦਖਾਨਹ } ਡਾ. ੨੬/ ਸੰਗਤ—ਠੰਢਾ ਘਰ. ਦਮੀਦੋਜ ਅਥਵਾ
ਸਰਦਖਾਨਾ } ਤਰ ਟੱਟੀ ਆਦਿਕ ਨਾਲ ਠੰਢਾ ਛਣਾਇਆ ਹੋਇਆ
ਘਰ. "ਰਹਿਤ ਸਰਦਖਾਨੇ ਮੇ ਜੋਟੀ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਰਦ ਚਬਮੀ. ਇੱਕ ਰਸਮ. ਚੋਣ (ਸਿਆਪੇ) ਪਿੱਛੋਂ ਔਖਾਂ ਠੰਢੀਆਂ
ਕਰਨੀਆਂ.

ਸਰਦ ਧਾਰ. ਚਤੁਰਮਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ
ਜੰਡ (ਯਕ) ਜੋ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਯਾ.

ਸਰ ਦਰਦ. ਦਰਦਸਰ. ਦੇਖੋ. ਸਿਰਪੀਤ.

ਸਰਦਲ. ਸੰਗਤ—ਦੁਆ ਦੇ ਸਿਰ ਪੁਰ ਪਾਈ ਹੋਈ ਲੱਕੜ. ਚੋਖਟ
ਦਾ ਉੱਪਰਨਾ ਬਾਬੂ.

ਸਰਦਾ. ਸੰਗਤ—ਸਰ (ਜਲ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਕਟੋਰਾ. ਪਿਆਲਾ।
੨ ਡਾ. ੧੧/ ਸਰਦਰ. ਕਾਬੂਲੀ ਖਰਬੂਜਾ. Sugar Melon.
ਸਰਦੇ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਕਰਮ ਭਰ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਬੀਜ ਤਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਭ
ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬਰ ਲਿਆਇਆ ਹੈ. "ਸਰਦੇ ਮੰਗਵਾਏ ਇਕ ਅੰਕ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਰਦਾਈ. ਸੰਗਤ—ਸੀਤਲਤਾ। ੨ ਠੰਢ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦਵਾਈ
ਅਥਵਾ ਪੀਣ ਯੋਗ ਵਸਤੂ. ਬਦਾਮ, ਲਾਚੀ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚਾਂ, ਕਾਸਨੀ,
ਚੋਤੀ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਆਦਿਕ ਘੋਟਕੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਠੰਢੇ ਜਲ ਨਾਲ
ਬਣਿਆ ਪੇਸ਼ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰੀਖਮ (ਕਰਜਾਹ) ਵਿੱਚ
ਪੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੩ ਘੋਟੀ ਹੋਈ ਭੰਡ ਨੂੰ ਭੀ ਕਈ ਸਰਦਾਈ ਆਖਦੇ
ਹਨ.

ਸਰਦਾਰ. ਡਾ. ੧੨/ ਪ੍ਰਧਾਨ. ਮੁਖੀਆ. ਸਿਰੋਮਣਿ। ੨ ਦੇਖੋ.
ਸਰਦ। ੩ ਸਾਲ. ਵਰ੍ਹਾ. "ਸਰਦਾਰ ਬਿੰਸਤਿਚਰ ਬਲਿਅਵਤਾਰ ਛਤ੍ਰ
ਫਿਰਾਈਅੰ." (ਕਲਕੀ) ਚੋਬੀਸ ਵਰ੍ਹੇ ਕਲਿਅਵਤਾਰ (ਕਲਕੀ
ਅਵਤਾਰ) ਸਿਰ ਤੇ ਛਤਰ ਫਿਰਾਵੇਗਾ. ਭਾਵ—ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ.

ਸਰਦਾਰੀ. ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ। ੨ ਹੁਲੂਮਤ। ੩ ਸਰਦਾਰ ਦਾ
ਹੱਕ.

ਸਰਦੀ. ਸੰਗਤ—ਠੰਢ. ਸੀਤਲਤਾ.

ਸਰਦੂਲ. ਦੇਖੋ. ਸਾਰਦੂਲ.

ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ. ਬਾਣ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵਡਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ
ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੭੧੫ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸਨ ੧੭੬੩
ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਸਰਦੇਸਮੁਖੀ. ਮੁਕਲ ਅਤੇ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁਆਮਲੇ
ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ. ਜਿਵੇਂ ਚੌਕਦਾਰ, ਚੋਭਾ ਹਿੱਸਾ ਇਲਾਕੇ ਦੀ
ਆਮਦਨ ਦਾ ਲੈ ਕੇ ਅਮਨ ਕਾਯਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਂਦਾ ਸੀ.
ਤਿਵੇਂ ਸਰਦੇਸਮੁਖੀ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਭੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਕਾਯਮ
ਰਖਦਾ ਸੀ.

ਸਰਧ. ਸੰ. ਸੁੱਧਾ. ਭਾਵਨਾ. ਵਿਸ਼ਵਾਸ. "ਸੇਜ ਬਿਛਾਈ ਸਰਧ ਅਪਾਰ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) ੨ ਭੂਚਿ. ਇੱਛਾ. ਖੁਹਿਸ਼. "ਹੋਰ ਪੈਨਣ ਕੀ ਹਮਾਰੀ
ਸਰਧ ਭਈ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਵਡ) ੩ ਸੰ. ੧੫—ਸਧ. ਤੇਜ।
੪ ਅਪਾਨਵਾਯੁ ਛੱਡਣ ਦੀ ਬਿਯਾ. ਪੱਦ ਮਾਰਨਾ। ੫ ਛੋੜ. ਸੈਨਾ.

ਸਰਧਨ. ਵਿ—ਸ—ਧਨ. ਦੋਲਤਮੰਦ. "ਨਿਰਧਨ ਸਰਧਨ ਦੋਨਉ
ਭਾਈ." (ਭੈਰ ਕਥੀਰ) ਸੰ. ੧੬੧—ਸਧਨ. ਪਦ. ਵਾਉਕਾ. ਮੋਜ਼.

ਸਰਧਾ. ਸੰਗਤ—ਧਰੀਨ. ਝਰੋਸਾ. ਦੇਖੋ. ਸੁੱਧਾ. "ਸਰਧਾ ਨਾਗੀ
ਸੰਗਿ ਪ੍ਰੀਤਮੇ." (ਰਾਮ ਰੂਤੀ ਮ: ੫)

ਸਰਧਾ ਪੂਰਕ. ਦੇਖੋ. ਸੁੱਧਾਪੂਰਨ.

ਸਰਧਿ. ਵਿ—ਸੁੱਧੇਕ. ਸੁੱਧਾ ਕਰਨ ਯੋਗ. "ਸਰਧਿ ਕਉ ਸਰਧਿਆ." (ਮਧੂ ਜੈਦੇਵ) ਧਰੀਨ ਕਰਨ ਲਾਇਕ (ਕਰਤਾਰ) ਨੂੰ ਸੁੱਧਾ ਨਾਲ
ਉਪਾਸਿਆ। ੨ ਸਰਧਿ. ਭੰਭਾ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੀਰ ਹਨ. ਤੀਰਥ ਦੇਖੋ.
ਇਖੁਧਿ.

ਸਰਧਿਆ. ਦੇਖੋ. ਸਰਧਿ। ੨ ਸੁੱਧਾ. "ਬਹੁਤ ਮਨ ਸਰਧਿਆ." (ਆਸਾ ਛੱਤ ਮ: ੪)

ਸਰਨ. ਸੰਗਤ—ਖੁਰ ਪਾਸ ਦਾ ਉਹ ਰਸਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚਤਸ
ਖਿੱਚਣ ਸਮੇਂ ਬਲਦ ਚਲਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ. ਸਰਣਿ ੨. "ਆਪਨ ਸਰਨ
ਦਿਸਾ ਤਬ ਗਯੋ." (ਗੁਪਤੁ) ੩ ਦੇਖੋ. ਸਰਣ ੩. "ਸਰਨ ਪਰਨ
ਸਾਧੂ, ਆਨ ਬਾਨ ਬਿਸਾਰੇ." (ਸਾਰ ਪਭਤਾਲ ਮ: ੫) ੪ ਇੱਕ
ਪਥੁ ਰੋਕ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਪੱਠੇ ਸੁਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਸਰਨਗ. ਵਿ—ਬਰਣ ਕ੍ਰਹਿਣ ਕਰਤਾ. ਬਰਣਗਤ.

ਸਰਨਰੀਆ. ਵਿ—ਸਰਣ ਧਰੀਆ. ਬਰਣਗਤ. "ਨਾਨਕ
ਸਰਨਰੀਆ." (ਬਿਹਾ ਮ: ੫)

ਸਰਨਾ. ਦੇਖੋ. ਸਰਣਾ ੨ ਖਿਸਕਣਾ। ੩ ਸਰ (ਤੁਲਤ) ਨਾ. ਅਵਤੀ.

ਸਰਨਾਈ. ਸਰਣ. ਪਨਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾਈ॥ ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਨਾਈ
੨. "ਕਿਸੀ ਤੁਲਾ ਦੇ ਕਿਸ ਸਰਨਾਈ। ਕਿਸ ਹੂੰ ਨੋਕਾ ਦੇਤ ਰਵਾਈ॥"
(ਨਾਪੁ)

ਸਰਨਾਹੀ. ਸਮਾਨ (ਤੁੱਲ) ਨਾਹੀ॥ ੨ ਸਰਣ. ਸਰਣਾਈ. ਪਨਾਹ.
"ਪਛ ਨਗਿ ਰਾਮ ਰਹੈ ਸਰਨਾਹੀ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ)

ਸਰਨਾਗ. ਸਰਨਾਗਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਰਨਾਗਤ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾਗਤ.

ਸਰਨਾਗਨਾ. ਸਰਣਾਗਤ. ਸਰਣ ਆਇਆ. "ਜੋ ਪੁਤ੍ਰ ਕੀ
ਸਰਨਾਗਨਾ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਰਨਾਗੈ. ਸਰਣਾਗਤ ਹੈ. "ਨਾਨਕ ਸਰਨਾਗੈ." (ਬਿਨਾ ਮ: ੫)

ਸਰਨਾਸੇਕ } ਸਰਣ ਛੁਹਣ ਕਰਨ ਯੋਗ. "ਮਨਸਾਪੂਰਨ ਸਰਨਾਸੇਕ." (ਬਿਨਾ ਮ: ੫)

ਸਰਨਾਸੇਕ } (ਸੁਖਮਨੀ) "ਤੂੰ ਸਮਰਭੁ ਸਰਨਾਸੇਕ." (ਕਲ ਮ: ੫)

ਸਰਨਾਸ. ਸੰ. ੨੧੫੫. ਵਿ—ਸਰਣਾਗਤ ਦੀ ਰਖਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

੨ ਸਰਣ ਪਏ ਤੋਂ ਰਖਤਾ ਕਰਨ ਨਾਇਕ. "ਸਰਨਾਸ ਸਹਾਯ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਰਪ. ਸੰ. ਸਪ. (ਦੇਖੋ, ਸਿਪ) ਭਮਨ. ਚਾਲ। ੨ ਮੰਦਗਤਿ.

ਧੀਮੀ ਚਾਲ। ੩ ਸੱਪ. ਸਾਪ. "ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ." (ਗਉ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸਰਪਿੰਦ। ੪ ਪੁਰਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਜਾਤਿ,

ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਪ ਨੇ ਫੜੇ ਕੀਤਾ.

ਸਰਪਰਾਡ. ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਸ਼ਤਪ. (ਜਨਾਮ)

ਸਰਪਰਾਡਣੀ ਇਸਣੀ. ਸੰਗਤ—ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. (ਜਨਾਮ) ਸੱਪਾਂ
ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਸ਼ਤਪ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਦੇ ਈਸ਼ੁਰ ਰਾਜਾ ਦੀ
ਫੌਜ.

ਸਰਪਨਿ } ਸੰ. ਸਪਿੰਡੀ. ਸੰਗਤ—ਸੱਪ ਦੀ ਮਦੀਨ. ਸੱਪਣ।

ਸਰਪਨੀ } ੨ ਭਾਵ—ਮਾਇਆ. "ਸਰਪਨਿ ਕੈ ਵਸਿ ਜੀਅਤਾ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧)

(ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਸਰਪਨੀ ਤੇ ਉਪਰਿ ਨਹੀ ਬਲੀਆ." (ਅਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸਰਪਮੇਧ } ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਮੇਧ (ਹਿੰਸਾ) ਵਾਲਾ ਸੰਗ. ਸਪਸਰੂ. ਇਹ

ਸਰਪਯੋਗ } ਯੋਗ ਜਨਮੇਸਯ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪਰੀਭਤ

(ਪਰੀਭਿਤ) ਮਾਰੇ ਦਾ ਸੱਪਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਕਰਵਾਇਆ

ਸੀ. ਸਿੱਧੇ ਇਹ ਜੰਗ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਰਪਦਮਨਯੋਧ"

ਸੀ. ਜੋ ਹੁਣ ਜੀਂਦ ਚਾਜ ਵਿੱਚ "ਸਪੀਦੋ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਨਾਭ

੪ ਅਤੇ ਤਫਕਰ ੪.

ਸਰਪਰ. ਪੁ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਸੀਸੇ. ਨਿਰਸੰਦੇਹ. ਬਿਨਾ ਸੰਗ.

"ਸਰਪਰ ਉਠੀ ਚਲਣਾ." (ਸੁੀ ਮ: ੫) "ਚੰਗ ਨ ਲਗੀ ਪਾਚਥੁਰਮ,

ਤਾ ਸਰਪਰ ਨਰਕੇ ਜਾਇ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸਿਰ ਉੱਪਰ.

ਸਰਪਰਸੂ. ਭਾ ੨੨੨੨ ਵਿ—ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਪੁਤਿਪਾਲਕ.

ਸਰਪਰਸੂੀ. ਸੰਗਤ—ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਪਾਲਨ.

ਸਰਪਰਾਜ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ੇਸਨਾਭ। ੨ ਵਾਸੁਕਿ.

'ਦੇਖੋ, ਮਹਾਭਾਰਤ ਆਦਿ ਪਰਵ ਅ: ੪੦-੪੨.

ਸਰਪਾਰਿ } ਸੰਗਤ—ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਕਰੁਣਾ ੨ ਮੋਰਾ ੩ ਨਿਉਲਾ.

ਸਰਪਾਰੀ } ਸਰਪਿਣੀ. ਸਪਿੰਧੀ. ਸੱਪਣ. ਸੱਪ ਦੀ ਮਾਦਾ.

ਸਰਪਿੰਦ. ਸੰਗਤ—ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਇੰਦੁ ਸ਼ੇਸਨਾਭ, ਅਤੇ ਵਾਸੁਕਿ. ਦੇਖੋ,

ਅੰ. Serpent. "ਸਰਪਿੰਦ ਭਿਰਿੰਦ ਖਗਿੰਦ ਰੁਲੰ." (ਨਾਪੁ)

ਭਿਰਿੰਦੁ (ਪਹਾਤੀ ਰਾਜੇ) ਜੋ ਸਰਪਰਾਜ ਸੇਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਡਿਤਰਾਜ

ਕੁਰਤ ਤੁੱਲ ਯਨ.

ਸਰਪੀ. ਸੰ. ਸਪਿੰਸ. ਸੰਗਤ—ਖੀ. ਪ੍ਰਿਤ. "ਧਾਰ ਸਰੋਅ ਵਿਖੇ

ਸਰਪੀ ਮਥ ਪਾਵਕ ਪਾਵਤ ਜੋਤਿ ਅਭੰਗਾ." (ਨਾਪੁ)

ਸਰਪੇਚ. ਭਾ ੬੬/ ਸੰਗਤ—ਦਸਤਾਰ. ਪੱਗ। ੨ ਸਿਰ ਉੱਪਰ

ਪਹਿਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਜੋ ਪੱਗਤੀ ਉੱਪਰ ਜਿਥਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਾਇਆ

ਸਾਂਦਾ ਹੈ. "ਲਾਲਨ ਕੇ ਸਰਪੇਚ ਸੁਹਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੯).

ਸਰਪੇਸ਼. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਪੇਸ਼.

ਸਰਫ. ਅ ੨੨੨੨ ਸਰਫ. ਸੰਗਤ—ਫਿਰਨਾ. ਖੁੰਮਣਾ। ੨ ਪਰਖਣਾ।

੩ ਖਰਚਾ। ੪ ਨਾਭ। ੫ ਸਰਫ—ਸਾਧਨ ਵਿਦਯਾ। ੬ ਭਮਾਨੇ ਦੀ

ਚਾਲ। ੭ ਅ ੨੨੨੨ ਸਰਫ. ਬਹੁਰਗੀ. ਵਡਿਆਈ। ੮ ਪਾਨੀਪਤ

ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਫਕੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੇਖ ਸਰਫ਼। ੯ ਕੰਧਾਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ

ਮੁਸਲਮਾਨ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਹੋਇਆ.

ਸਰਫ਼ ਅਲੀ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰਦਾਰ. ਜੋ

ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਅਖੀਰੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ.

ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼. ਭਾ ੨੨੨੨ ਮਕਸੂਰ. ਉੱਚੇ ਸਿਰ ਵਾਲਾ। ੨ ਇੱਜਤ

ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਵਧਣਾ.

ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ੀ. ਭਾ ੨੨੨੨ ਸੰਗਤ—ਅਹੰਕਾਰ. ਅਭਿਮਾਨ।

੨ ਸਰਦਾਰੀ. ਇੱਜਤ. "ਦਈ ਸਰਫਰਾਜੀ ਤਿਸ ਕਾਲਾ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਰਫ਼ਲੀ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਰਫ਼ ਅਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਸਰਫ਼ੀ. ਅ ੨੨੨੨ ਸਰਫ਼ੀ. ਸੰਗਤ—ਖਰਚ ਵਿੱਚ ਤੰਗੀ ਕਰਨੀ.

ਸੁਮਪੁਣਾ. ਬ੍ਰਿਪਣਤਾ. "ਸਰਫੀ ਸਰਫੀ ਸਦਾ ਸਦਾ ਏਵੇ ਕਈ

ਵਿਹਾਇ." (ਸਥਾ ਮ: ੧)

ਸਰਫੀ. ਅ ੨੨੨੨ ਸਰਫੀ. ਵਿ—ਵਜ਼ਾਕਰਣ ਵੇਤਾ. ਸਰਫ਼ ਦਾ

ਜਾਣੂ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਸਰਣੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਸਰਫੀ ਕਾਵ ਅਗੁ ਗੁਰੂ

ਧਰੀ." (ਗੁਵਿ ੧੦)

ਸਰਫ਼. ਸੰ. ਸਫ਼. ਸੰਗਤ—ਜਲ। ੨ ਸਫ਼. ਵਿ—ਸਫ਼. ਤਮਾਮ.

"ਸਰਫ਼ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਧੁ ਨਾਮੁ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸੰ. ਸਫ਼.

ਸੰਗਤ—ਸਿਵ, ਜੋ ਸਫ਼ (ਤੀਰ) ਨਾਲ ਮਾਰਦਾ ਹੈ.

ਸਰਫ਼ਸ. ਦੇਖੋ, ਸਰਫ਼ਸੂ.

ਸਰਫ਼ਸਕਤਿਮਾਨ. ਵਿ—ਸਵੈਸਕ੍ਰਿਮਾਨ. ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਾਲਾ।

੨ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਿਗੁਰੂ.

ਸਰਫ਼ਸਤਾ. ਭਾ ੬੬/ ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ

ਹੈ। ੨ ਪੋਸ਼ੀਦਾ. ਰੂਪਤ.

ਸਰਬਸਪਾਰੀ. ਵਿ—ਸਭ ਨੂੰ ਸ-ਆਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਭ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਰਬਸਪਾਰੀ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਸਰਵਸੁਧਾਰੀ. ਸਭ ਧਨ ਮਾਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਬਸੁ. ਸੰ. ਸਵੰਸੁ. ਸੰਗਤ—ਸਾਰਾ ਧਨ ਪਦਾਰਥ. ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ. "ਕਰ ਗਹਿ ਨੀਨੇ, ਸਰਬਸੁ ਦੀਨੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਸਰਵ ਰਸ. ਸਾਰੇ ਰਸ. "ਸਰਬਸੁ ਫੇਡਿ ਮਹਾਰਸ ਪੀਸੀ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ)

ਸਰਬਸੁਹਾਗਣਿ. ਸਦਾ ਸੋਭਾਗਤਵਤੀ. ਜੋ ਕਦੇ ਵਿਧਵਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. "ਹਰਿ ਕੀ ਨਾਰਿ ਸੁ ਸਰਬਸੁਹਾਗਣਿ." (ਗੁਰੂ ਭੰਤ ਮ: ੧) ਸਰਬਸੁਖੀ ਸੁਖ. ਸੰਗਤ—ਸਾਰੇ ਸੁਖੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰ ਸੁਖ. ਅਤਮ ਅਨੰਦ ੨ ਅਭਿਯ ਸੁਖ. ਅਭਿਨਾਸੀ ਸੁਖ.

ਸਰਬਸੈ. ਸਰਵਸੁ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਸੁ. "ਮੇਰੇ ਸਰਬਸੈ ਫੇਡਿਓ." (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਸਰਬਸੰਮਤਿ. ਸਵੰ (ਸਭ) ਦੀ ਰਾਇ. ਸਭ ਦੀ ਸਲਾਹ ੨ ਸਭ ਦੀ ਏਕ ਮਤਿ.

ਸਰਬਕਲਾ. ਸੰਗਤ—ਸਰਵ ਵਿਦਯਾ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ੨ ਵਿ—ਸਾਰੀ ਕਲਾ (ਵਿਦਯਾ) ਦਾ ਗਣਤਾ. ਸਰਬਕਲਾ ਧਾਰੀ. "ਮੁਨਿ ਜਨ ਗਵਹਿ ਸਰਬਕਲਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸਰਬਕਲਾ ਸਮਰਥ. ਵਿ—ਸਭ ਵਿਦਯਾ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਵਿੱਚ ਰਾਖਾ ੨ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤਿਮਾਨ. "ਸਰਬਕਲਾ ਸਮਰਥ ਪੁਰੁ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸਰਬਕਲਿਆਣ. ਸਭ ਦੀ ਕਲਾਣ ਕਰਤਾ. ਸਭ ਨੂੰ ਮੰਗਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਸਰਬਕਲਿਆਣ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)

ਸਰਬਕਾਲ. ਵਿ—ਸਭ ਦਾ ਕਾਲ (ਵਿਨਾਸ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਭ ਨੂੰ ਨੈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ੨ ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ੩ ਸੰਗਤ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਅਕਾਲਪੁਰਖ. "ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਰਬਕ੍ਰਿਸ. ਸਭ ਨੂੰ ਆਕਸ਼ਣ (ਖਿੱਚਣ) ਵਾਲਾ. "ਨਮੋ ਸਰਬਕ੍ਰਿਸ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਸਭ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸ (ਸੁਖਮ)

ਸਰਬਗ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਗਤ. "ਰਾਮ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਗੇ." (ਸਾਰ ਮ: ੪ ਪੜਤਾਲ) ੨ ਸੰ. ਸਵੰਗ. ਸਭ ਥਾਂ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਰੇ ਭਾਗਤਾ ਹੈ.

ਸਰਬਗਉਣ. ਸਵੰ ਅਸਥਾਨੀ ਵਿੱਚ ਭਾਗਤਾ ਕਰਤਾ. "ਨਮੋ ਸਰਬਗਉਣੇ." (ਜਾਪੁ)

ਸਰਬਗਤ. ਸਾਰੇ ਵਸਤੂਆਂ. ਸਭ ਥਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. "ਜਦਿ ਚਿੰਤਿ ਸਰਬਗਤ." ਅਤੇ—"ਭਵ ਭੂਤ ਸਰਬ ਗਤ." (ਗੁਰੂ ਜੈਦੇਵ)

ਸਰਬਗਿ } ਸੰ. ਸਵੰਗ. ਵਿ—ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਸਰਵਗਤਾਤਾ. ਸਰਬਗਤ } "ਸਰਬਗਤ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਭਗਵਦਨਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਰਬਸੋਚਿ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ. ਸਭ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ. ਦੇਖੋ, ਸੋਚਿ.

ਸਰਬ ਠੌਰ ਗਾਮੀ. ਵਿ—ਸਭ ਜਗਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਹਰ ਥਾਂ

'ਅਧਾਰੀਯਾਜ਼, (ਸੁਰਿ)

ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ ੨ ਸੰਗਤ—ਜੰਗਮ ਸਧੂ. ਬਿਹੰਗਮ. ਦੇਖੋ, ਯਰਮਯਾਮੀ ੨.

ਸਰਬਤ. ਅ. ੨. ਸੁਰਬ (ਪੀਣ) ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਬਤੁ

ਸਰਬਤਿ } ਸੰ. ਸਵੰਗ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਭ ਥਾਂ ਸਭ ਜਗਾ. "ਸਰਬ ਸਰਬਤੁ } ਮਲ ਸਰਬਤੁ ਮਲ." (ਜਾਪੁ) "ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਸਰਬਤਿ ਸਰਬਤੁ } ਰਵਿਆ." (ਸੁੀ ਭੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਬਤੁ } ਸਰਵ ਕਾਲ ਮੇ. "ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਰਬਤ ਨਉ ਤੇਰਾ ਧਿਆਵਣਾ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੋਚ) "ਹਰਿ ਭਗਤਾਂ ਕਾ ਮੇਲੀ ਸਰਬਤ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਬਿਲਾ) "ਦਯਾਲ ਸਰਬਤੁ ਜੀਆ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

੨ ਸਭ. ਭਾਮ. "ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬਤੁ ਕਾ ਭਲਾ." (ਅਰਦਾਸ) ਸਰਬਥਾ. ਸੰ. ਸਵੰਥਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਭ ਥਾਵਾਂ. ਸਰਵ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇ। ੨ ਬਿਨਕੁਲ ਮੁਲੋਂ ਮੁੱਢੋਂ.

ਸਰਬਦਾ. ਸੰ. ਸਵੰਦਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਯੇਸਾ. ਨਿਤਰ. ਸਰਵ ਕਾਲ ਮੇ. ਸਰਬਦੇਸੀ. ਸਵੰਦੇਸੀ. ਵਿ—ਸਭ ਦੇਸਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਹਰ ਥਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਬਦ੍ਰੁਸਟਾ } ਸਵੰਦ੍ਰਿਕ. ਸਵੰਦ੍ਰਸ਼ਾ. ਸਵੰਦ੍ਰਿਸ਼. ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਸਰਬਦ੍ਰਿਸ਼ } ਵਾਲਾ. ਸਵੰਦੇਸੀ.

ਸਰਬਧਾਰ } ਵਿ—ਸਭ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ੨ ਸਭ ਦਾ ਆਧਾਰ. ਸਰਬਧਾਰਨ } ਸਵੰਧਾਰ. "ਸਰਬਧਾਰ ਸਮਰਥ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) "ਸਰਬਧਾਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਨ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਸਰਬਨਾਮ. ਸੰ. ਸਵੰਨਾਮ. ਨਾਉਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਨਾਮ. ਪ੍ਰਤਿਸੰਕਤਾ. ਪੜਨਾਉਂ. Pronoun. ਜਿਵੇਂ—'ਜਦ ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਕੁਝ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਗਤ ਕੀਤੀ.' ਇਸ ਥਾਂ 'ਉਨ੍ਹਾਂ' 'ਉਸ' ਸਵੰਨਾਮ ਹਨ। ੨ ਸਾਰੇ ਨਾਮ. "ਹੁ ਸਰਬਨਾਮ ਕਰੈ ਕਵਨ." (ਜਾਪੁ) ੩ ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਹਨ.

ਸਰਬਨਿਵਾਸੀ. ਵਿ—ਸਭ ਥਾਂ ਵਸਣ ਵਾਲਾ. "ਸਰਬਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੋਪ." (ਧਨਾ ਮ: ੯)

ਸਰਬਨੈਨ. ਵਿ—ਸਭ ਦਾ ਨੇਤ੍ਰਰੂਪ. "ਸਰਬਨੈਨ ਆਪਿ ਪੇਖਨਹਾਰ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸਭ ਨੂੰ ਨਜਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਬਪਾਖ. ਵਿ—ਸਭ ਦਾ ਪੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਰਵ ਦਾ ਸਹਾਇਕ. "ਸਰਬਪਾਖ ਰਾਖੁ ਮੁਰਾਰੇ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਸਰਬਪਿਆਰ } ਸਰਵਪ੍ਰਿਯਤਾ. ਹਰਦਿਲਾਸ਼ੀਲੀ ੨ ਸਰਵਪ੍ਰਿਯ ਸਰਬਪਿਆਰੁ } ਸਭ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਕਰਤਾਰ. "ਪਾਈਐ ਸਰਬਪਿਆਰੁ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਰਬਪੂਜ } ਸਵੰਪੂਜਤ. ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਯੋਗ. ਸਭ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਰਬਪੂਜਤ } ਲਾਇਕ. "ਸਰਬਪੂਜ ਚਰਨ ਫੁਰ ਸੇਉ." (ਭੰਤ ਮ: ੫)

ਸਰਬਪ੍ਰਤਿਪਾਲ. ਵਿ—ਸਭ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਤਾ. ਸਰਵ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ.

“ਸਰਬਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਰਹਿਮ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਸਰਬਪ੍ਰਿਅ } ਸਵੀਪ੍ਰਿਯ. ਸਭ ਦਾ ਪਿਆਰ. ਦੇਖੋ. ਪ੍ਰੇਮ। ੨ ਕੁਰੂ
ਸਰਬਪ੍ਰਿਯ } ਨਾਨਕ ਦੇਵ.
ਸਰਬਪ੍ਰੇਮੀ }

ਸਰਬਬਿਆਪਕ } ਵਿ—ਸਰਵਵਿਆਪਕ. ਸਭ ਥਾਂ ਵਿਆਪਿਆ
ਸਰਬਬਿਆਪਤ } ਹੋਇਆ. “ਸਰਬਬਿਆਪਤ ਪੁਰਨਧਨੀ.”
ਸਰਬਬਿਆਪਿਕ } (ਕੁਰੂ ਮ: ੫) “ਸਰਬਬਿਆਪੀ ਰਾਮ ਸੰਗਿ
ਸਰਬਬਿਆਪੀ } ਰਚਨ.” (ਸੁਖਮਨੀ) “ਸਰਬਬਿਆਪਿਕ
ਅੰਤਰ ਹਰੀ.” (ਮਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸੰਗਤ—ਪਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ।
੩ ਆਕਾਸ਼। ੪ ਪਵਨ। ੫ ਇੱਕ ਕਰਣੀ ਵਾਲਾ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ, ਜਿਸ
ਉਂ ਸਮਾਧਿ ਪਟਿਆਲੇ ਹੈ.

ਸਰਬਬਚਿਤ. ਸਵੀ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾ। ੨ ਸਾਰੇ ਭਵਨ
(ਲੋਕਾਂ) ਵਿੱਚ ਵਰਾਪਕ. “ਨਮੋ ਸਰਬਬਚਿਤੇ.” (ਜਾਪੁ) ੩ ਸਾਰੇ ਹੈ
ਜਿਸ ਦਾ ਭਵਨ (ਘਰ).

ਸਰਬਬੰਧੀ } ਵਿ—ਸਰਬਬੰਧੀ. ਸਭ ਕੁਝ ਥਾਂ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਧਰਮ
ਸਰਬਬੰਧੀ } ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਖਾਣ ਨਾਇਕ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੀ
ਖਾਣ ਵਾਲਾ. Omnivorous ੨ ਦੇਖੋ. ਅਘੋਰੀ.

ਸਰਬਬੁਭ. ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਚਰਾਚਰ ਸੀਵ. “ਸਰਬ ਕੁਰ ਦਯਾਲ.”
(ਸ. ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਸਰਬਕੁਪ. ਜੋ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ. ਜਿਸ ਤੋਂ
ਵੱਖ ਕੁਝ ਨਹੀਂ.

ਸਰਬਬੂਤਿ. ਸਵੀ ਕੁਤਾਂ ਵਿੱਚ. ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਅੰਦਰ “ਸਰਬ ਕੂਤਿ
ਆਪ ਵਰਤਾਰਾ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਰਬਮਈ } ਸਵੀਮਯ. ਸਰਬਕੁਪ. “ਹੇ ਪੂਰਨ ਹੇ ਸਰਬਮੀ.”
ਸਰਬਮਯ } (ਬਾਬਨ) “ਅਮਿਤ ਅਦ੍ਵੈਤ ਸਰਬਮਈ.” (ਕਸ਼ਨ)
ਸਰਬਮਾਨ. ਸਵੀਮਾਨਜ. ਸਭ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣ ਯੋਗਤ. ਸਰਬਪੂਜਤ.
“ਸਰਬਮਾਨ ਸਰਬਕੁ ਮਾਨ.” (ਜਾਪੁ)

ਸਰਬਮੀ. ਸਵੀਮਯ. ਦੇਖੋ. ਸਰਬਮਯ.

ਸਰਬਮੰਗਲਾ. ਸੰ. ਸਰਬਮੰਗਲਾ. ਇੱਕ ਯਾਸ ਦੇਵੀ, ਜੋ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ
ਸਭ ਮੰਗਲਾਂ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੰਨੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਦੇਵੀ ਪੁਰਾਣ ਅ: ੪੫
ਅਤੇ ਭਵਿਸ਼ਯ ਪੁਰਾਣ. “ਸਰਬਮੰਗਲਾ ਕੇ ਭਵਨ ਭੋਖਾ ਨਕਰ
ਮਚਾਰ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੮)

ਸਰਬਰ. ਸੰਗਤ—ਮੁਕਾਬਲਾ. ਘਰਾਬਰੀ. “ਰਾਵਣ ਸੇਤੀ ਸਰਬਰ
ਹੋਈ.” (ਕੇਂਡ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਵਿ—ਭੁੱਲ. ਸਮਾਨ “ਸਰਬਰ ਕਹਿ ਕਹਿ
ਜੀਉ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਸ. ਸਵੈਰ. ਸੰਗਤ—ਹਨੇਰਾ.
ਅੰਧਕਾਰ। ੪ ਸੰਤ. ਸੰਧਯਾ। ੫ ਕਾਮਦੇਵ। ੬ ਦੇਖੋ. ਸਰਵਰ ੬.

ਸਰਬਰਸ. ਸੰ. ਸਵੈਰਸ. ਗੰਨਾ। ੨ ਆ. ਨੁਣ. ਨਮਕ.

ਸਰਬਰਸਾਇਣ. ਆਤਮਰਸ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਰਸ ਰਹਿੰਦੇ
ਹਨ। ੨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ. “ਸਰਬ ਰਸਾਇਣ ਕੁਰਮੁਖਿ ਜਾਤਾ.”

“ਗਗਿਨਿ ਹ੍ਰਦਧਰ੍ਥਾਨਿ ਸੰਗਤਾਨਿ ਹ੍ਰੁਸਾਨਿ ਬ। ਦਧਾਨਿ ਘੋਖਿਨਾਨ੍ ਲੋਕੇ
ਰੇਨ ॥ ਸਰਬਮੰਗਲਾ.”

(ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਰਬਰਾਹ. ਭਾ ਮ: ੧/ ਸਰਪਰਸੁ ਇੰਤਜਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਖੀਆ
ਕਰਮਚਾਰੀ। ੨ ਰਹਨੁਮਾ. ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਬਰਿ. ਦੇਖੋ. ਸਰਬਰ ਅਤੇ ਸਰਬਰੀ.

ਸਰਬਰੀ. ਰਾਤ. ਦੇਖੋ. ਸਰਵਰੀ. “ਸਪਤ ਸਰਬਰੀ ਪੰਥ ਵਿਤਾਈ.”

(ਨਾਪੁ) ੨ ਸਭ ਦੀ. ਭਿੰਗਨ ਰਾਜਾ ਵਿੱਚ “ਰੀ” ਦਾ—ਦੀ. ਅਰਥ
ਭੋਯਕ ਹੈ. “ਸਰਬਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰ.” (ਸਾਹ ਪਤਰਾਲ ਮ: ੫)

ਸਰਬਲੋਚ. ਸੰ. ਸਵਲੋਚ. ਵਿ—ਸਾਰਾ ਲੋਹੇ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਭੀਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਨਾਰਾਝ” ਹੈ. ਇਸ ਦੇ
ਕਾਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿੰਤੂ ਸਾਰਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।
੩ ਆ. ਲੋਹਾ। ੪ ਯਸਤ੍ਰ। ੫ ਅਕਾਲ. “ਸਰਬਲੋਚ ਕੀ ਰੱਖਿਆ ਹਮ
ਨੈ.” (ਆਕਲ) ੬ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਅਵਤਾਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਾ
“ਸਰਬਲੋਚ” ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ੭ ਸਰਬਲੋਚ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਿਸ ਦਾ
ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ “ਮੰਗਲਚਰਣ” ਹੈ. ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੁੱਢ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਪਾਠ ਹੈ. ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਭਿਆਨ ਲਈ ਸਰਬਲੋਚ ਦਾ
ਖੁਲਾਸਾ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ:—

ਪਹਿਲਾ ਅਧਯਾਯ—ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ
ਹਾਰਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਆਉਣਾ, ਦੇਵੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦੇਵਤਿਆਂ
ਦੀਆਂ ਲਕੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਭੀਮਨਾਦ ਦੇਰ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਅਤੇ
ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ.

ਦੂਜਾ ਅਧਯਾਯ—ਭੀਮਨਾਦ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਸਤੀ ਹੋਣਾ, ਭੀਮਨਾਦ
ਦੇ ਭਾਈ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ (ਵੀਰਨਾਦ) ਨੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ
ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ, ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਸਭ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਸਤੇ
ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣੀਆਂ.

ਤੀਜਾ ਅਧਯਾਯ—ਦੋਹਾਂ ਦਲਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਵੱਲੋਂ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ
ਪਾਸ ਨਾਰਦ ਦਾ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਜਾਣਾ, ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਨੇ ਸੁਲਹ ਤੋਂ
ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ, ਜੰਗ
ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਦੇ ੧੧ ਸੈਨਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਮਰਨਾ.

ਚੌਥਾ ਅਧਯਾਯ—ਘੋਰ ਮੰਗ੍ਰਾਮ ਹੋਣਾ, ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਰੇਹੋਏ
ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੇਕੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਜਿਵਾਉਣਾ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ
ਨੇ ਜੰਗ ਜਿੱਤਕੇ ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਨਾ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਬੰਧਨ
ਕੱਟਣੇ, ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਨੇ ਦੋਹੇ ਪਾਕੇ ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ ਪੁਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ.

ਪੰਜਵਾਂ ਅਧਯਾਯ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਟੀਸ਼ਰ ਅੱਗੇ
ਪੁਕਾਰਨਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਸਰਬਲੋਚ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨਾ, ਯਥਾ—
“ਸਰਬ ਅੰਗ ਬਜਰੰਗ ਹੇ, ਧਾਰਜੋ ਪੁਰਖ ਅਸੰਗ ਹੇ, ਸਰਬਲੋਚ
ਅਵਤਾਰ.” (ਛੰਦ ੬੫) ਸਰਬਲੋਚ ਵੱਲੋਂ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਪਾਸ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ
ਦੂਤ ਹੋ ਕੇ ਜਾਣਾ, ਸੁਲਹਿ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਮਨਸੂਭ ਹੋਣ ਪੁਰ
ਪਰਸਪਰ ਘੋਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮੱਛਣਾ, ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ
ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਜੰਗ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ, ਸਰਬਲੋਚ ਨੇ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਤੋਂ
ਛੁੱਟ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਲੀਨ

ਕਰਨਾ। ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਨੇ ਸਰਬਲੋਹ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨੀ ਕਿ ਫੇਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੋਗ ਕਰੋ, ਸਰਬਲੋਹ ਨੇ ਫੇਰ ਤਿਆਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਭਾਈ ਜੰਗ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟਕੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਮੁੰਡਮਾਲਾ ਦਾ ਮੇਰੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਸਭ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿਲਤ (ਸਿਰੋਪਾ) ਦੇਕੇ ਵਿਦਾ ਕਰਨਾ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸ਼ੁਰੂ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ ਯਥਾ—

“ਤੇ ਸਭ ਕਰੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਕਰਨਿਰਣਕ ਸੁਭਾਭਾਸਹਿਵੰਦ,
ਸਥਾ ਲਾਖ ਹੈ ਸੰਗਤਾ ਯਾਂਕੀ ਵਦਤ ਮੁਨੀ ਜਨ ਛੰਦ,
ਤਾਂਕੇ ਸਾਰ ਕਾਵਲੈ ਝਰਣਾ ਮੰਗਲਚਰਣ ਸੁਛੰਦ,
ਸਥਾ ਲਾਖ ਛੰਦਨ ਕੇ ਸਾਥੈ ਤ੍ਰੈ ਸਹਸੁ ਜਤ ਛੰਦ.”

ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭੀ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬਲੋਹ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਦਾਨਵ ਦਾ ਇਹ ਜੰਗ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਤੂ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਮੋਹ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਹੈ। ਯਥਾ—“ਨਿਪ ਬਿਬੇਕ ਅਬਿਬੇਕ ਸੈਨਾਨੀ ਭਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤ੍ਰੀ ਧੁਜਨੀ।”

ਸਰਬਲੋਹ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਕਰਣ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਸੰਬੰਧੀ ਭੀ ਕਈ ਲੇਖ ਆਏ ਹਨ, ਯਥਾ— “ਗੁਰਗਾਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦”— “ਖਾਲਸਾਪ੍ਰਕਾਸ਼” ਅਤੇ “ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਯਜੁਰ” ਸਿਫਲੇਖਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—

“ਭੜੇ ਨਿਸਤਾਰ ਤ੍ਰਾਸ ਅਮੁਚਨ ਰੇ
ਤਾਰਨਿਖੇ ਗੁਰੁ ਜਗਤ ਸਭੈ,
ਸਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਫਤਹ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ
ਵਾਹਗੁਰੁ ਸੁਚਿਮੰਤ੍ਰ ਅਖੈ.” × × ×

“ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਭਯੋ ਪੁਨੀਤਾ
ਪ੍ਰਭੁ ਆਗਤਾ ਕਰ ਉਦਿਰ ਭਏ,
ਮਿਟਿਓ ਵੈਭ ਉਪਾਧੀ ਜਗ ਕੀ
ਅਜੁਰ ਮਲੇਫਨ ਮੂਲ ਭਏ,
ਧਰਮੀ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਚੁਰਤੈ
ਸਤਗੁਰੁਪ ਮੁਨਿਰੂਪ ਜਯੇ,
ਕੱਛ ਕੇਸ ਕਿਰਪਾਨ ਤ੍ਰਿਮੁਦਾ
ਗੁਰੁਤਗਤਾ ਰਾਮਦਾਸ ਭਯੇ,
ਅਕਾਲਉਪਾਸਕ ਫਤਹਿਧਰਮਾ

ਚਣ ਕਟਿ ਕਸ ਪਰਧਾਨ ਅਏ,

ਤਾ ਮਹਿ ਪੰਥ ਚਾਲੀਸ ਪ੍ਰਧਾਨਾ

ਪੰਚਪ੍ਰਧਾਨ ਖਾਲਸਾ ਠਏ,

ਸਿੰਘ ਅਜੀਰ ਜੁਝਾਰ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ

ਜੋਰਵਾਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮ ਪ੍ਰਿਏ,

ਪੰਚਿਮ ਖਾਲਿਸ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ

ਜਿਨ ਇਹ ਪੰਥ ਸੁਪਸ਼ ਪ੍ਰਗਟਏ.” × × ×

“ਗੁਰੁ ਅਪਨਪੋ ਖਾਲਸੇ ਦੀਨਾ,

ਦੁਤਿਯ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੁ ਗੁਰੁਕੀਥਾ,

ਬੋਲਨ ਸਤਿਗੁਰੁਸਥਦ ਸੰਤਾਖਨ

ਨਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਕੀਰਤਨ ਸੰਥਾ,

ਦ੍ਵਾਦਸ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੁ ਏ ਕਹੀਅਹਿ

ਦ੍ਵਾਦਸ ਰਵਿ ਪ੍ਰਗਟਕੇ ਹਰਿਸੰਤਾ,

ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦ ਫਤਹ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ

ਗ੍ਰੰਥ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੂ ਬਦੰਥਾ.” × × ×

ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਭਾਈ ਜੁੱਧਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁੰਢੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਜਗੰਨਾਥ ਦੀ ਭਾਈ ਵਿੱਚ ਚੰਦਿ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਅਵਧੂਤ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਭੀ ਸਰਬਲੋਹ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੀ ਰਚਨਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੂਪਦੀਪ ਭਾਸ਼ਾ ਪਿੰਡਲ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਰੂਪਦੀਪ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸੰਮਤ ੧੭੭੬ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਸੰਮਤ ੧੭੬੫ ਵਿੱਚ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਏ ਹਨ; ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ, ਤਦ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂਤਾ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਤਦ ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦ, ਸਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਆਦਿਕ ਨਾਮ ਕਿਉਂ?

ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਭੀ ਅਵਾਟ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਨਯਕਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਤਨਾ ਹੀ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ। ਗਯੰਦ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹਿੰਦ, ਓਪ ਦੀ ਥਾਂ ਵੱਪ, ਸਤਾਮਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮਾਕਰਨ, ਤ੍ਰਿਤੰਗੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤ੍ਰਿਚੁੰਗੀ, ਵਖਟਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਭਖਟਕਾਰ, ਨਿਦਾ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੰਧਾ ਆਦਿਕ ਸੈਂਕੜੇ ਪਾਠ ਵਿਗਾਭੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕੰਟੂ (ਰਿਆਸਤ ਨਾਥਾ) ਨਿਵਾਸੀ ਮਹਾਰਾਮਾ ਨੇ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੱਢਕੇ ਸਰਬਲੋਹ ਨਾਮਿਲ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਭੀੜ ਤਿਆਰ ਕਰਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਸਰਬਲੋਹੀਆ. ੪. ਲੋਹੇ ਦੇ ਝਰਨ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਧਾਤੂ ਦੇ ਝਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਨਾ ਕਰੇ। ੨ ਬਸਤ੍ਰਧਾਰੀ. ਲੋਹਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸਾਰੇ ਬਰੀਰ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਢੰਕ ਨੈਣ ਵਾਲਾ।

ਸਰਬਾਕ੍ਰਿਤ } ਸਰਵ-ਆਕ੍ਰਿਤਿ. (ਸਰਵਕ੍ਰਿਤੀ) ਸਰਵ ਆਕਾਰ.

ਸਰਬਾਕ੍ਰਿਤਿ } ਸਰਵਰੂਪ. “ਸਰਬਾਕ੍ਰਿਤ ਹੈ.” (ਜਪੁ)

ਸਰਬਾਗ } ਦੇਖੋ, ਸਰਬਗਤ. ਸਰਵਗਤਾ. “ਕਰਹੁ ਤਪਾਵਸੁ

ਸਰਬਾਗਿ } ਪ੍ਰਭੁ ਸਰਬਾਗਿ.” (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੫) “ਪੂਰਨ

ਸਰਬਾਗਿਓ } ਸਰਬਾਗਿਓ.” (ਮਾਲੀ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਵਾਗ.

ਸਰਬਾਗੀ. ਸੰ. ਸਰਵਾਗਿਨ. ਵਿ—ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਮਾੰਡ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ

ਅੰਗ. ਵਿਸ਼ੁਰੂਪ ਕਰਤਾਰ. “ਸੁਖਦਾਈ ਸਰਬਾਗੀ.” (ਸਚ ਮ: ੫)

ਸਰਬਾਜ਼. ਭਾ. ਜਿਥੋਂ ਨੰਗਾ। ੨ ਹਲੀਆ ਸਿਪਾਹੀ। ੩ ਖੁਦ ਪਸੰਦ

ਆਗੂ.

ਸਰਬਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰ ੪। ੨ ਸੰ. ਸਰਵਾਣਿ. ਤੀਰ ਚਲਾਏ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਕਮਾਣ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸਿਪਾਹੀ। ੩ ਤੀਰ ਦੀ ਮੁਖੀ. ਤੀਰ ਦਾ ਫਲ.

ਸਰਬਾਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਵਾਣੀ.

ਸਰਬਾਤਮ. ਸੰ. ਸਰਵਾਤਮ. ਸਭ ਦਾ ਆਤਮਾ ਰੂਪ. ਸਭ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪ. "ਸਰਬਾਤਮ ਹੈ" (ਜਾਪੁ) "ਸਰਬਾਤਮ ਜਿਨਿ ਜਾਣਿਓ" (ਸਵੈਕੈ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸਰਬਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬਾਨ.

ਸਰਬਾਭਰਣਾਦਰ. (ਜਾਪੁ) ਵਾ—ਸਵ—ਆਭਰਣ—ਆਵਰ. ਸਾਰੇ ਕੁਸ਼ਣਾਂ ਕਰਕੇ ਮਹਾ ਧਨੀ। ੨ ਸਾਰੇ ਕੁਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਰਬਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਬਾਲਾ.

ਸਰਬਿਖਮ. ਸਿੰਧਾ ਅਤੇ ਟੇਢਾ. ਭਾਵ—ਅਚੇਹੀ, ਅਵੇਹੀ ਅਤੇ ਕੁਟਰਾਨ. "ਸੁਰ ਸਰ ਬਿਖਮ ਉਚ ਨਖੁ ਜਾਨਾ." (ਭੁਪੁਰੁ)

ਸਰਬੁਲੰਦਮਾਂ. ਇਹ ਅਹਮਦਸ਼ਾਹ ਦੁਰਾਨੀ ਦਾ ਮਾਮਾ ਅਤੇ ਦੁਰਾਨੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਟਾਕਰੇ ਕਰਦੇ ਲੰਘੀ. ਫੁੱਫ ਸਮਾਂ ਇਹ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਸੂਬਾ ਭੀ ਰਿਹਾ. ਸਨ ੧੭੫੬ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਅਚਨੂਕਾਨੀਏ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਪਾਸ ਭਾਈ ਸਿਕਸੂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਚੁਕਚਕੀਏ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਹਤਾਸ ਦੇ ਕਿਲੇ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਫੇਰ ਖਿਲਤ ਦੇਵੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਭੇਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ.

ਸਰਬੋਸ } ਸੰ. ਸਰੋਸ਼. ਸਰੋਸ਼ਕ. ਸਵ—ਈਸ਼ੁਰ. ਸਭ ਦਾ ਸੁਆਮੀ.
ਸਰਬੋਸੁਰ } ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਈਸ਼ (ਮਾਲਿਕ)
ਸਰਬੋਸੁਰ }

ਸਰਬੋਤਮ. ਸੰ. ਸਰੀਰਾਮ. ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਭੇਸ਼ ਨਹੀਂ.

ਸਰਬੋਪਰਿ. ਸੰ. ਸਰੀਰਪਰਿ. ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ. ਸਭ ਪੁਰ ਵਿਰਾਜਣ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਭ ਹੇਠ ਹਨ.

ਸਰਬੋਪਧਿ ਪਰਬਤ } ਸਰੀਰਪਧਿ ਪਰੰਤ. ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਇਣ
ਸਰਬੋਪਧਿ ਪਰਬਤ } ਲੰਕਾ ਕਾਂਡ ਦੇ ੭੪ ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ
ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਹਿਮਵਾਲ ਪਰਬਤ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਇਸਤ ਅਤੇ ਕੈਲਾਸ ਪਰਬਤ ਦੇ ਮੱਧ ਸਰਬੋਪਧਿ ਪਹਾੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਚਾਰ ਦਿਵਸ ਭੂਟੀਆਂ ਹਨ—

(੧) ਮ੍ਰਿਤਸੰਜੀਵਨੀ, ਜੋ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ.

(੨) ਵਿਸ਼ਲਾਸਕਰਣੀ, ਜੋ ਜਲਮ ਰਾਜੀ ਕਰਦੀ ਹੈ.

(੩) ਸੁਵਰਣਕਰਣੀ, ਜੋ ਜਖਮੀ ਅਤੇ ਰੋਗੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਹੋਏ ਰੰਗ ਨੂੰ ਤਬਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ.

(੪) ਸੰਧਾਨੀ, ਜੋ ਭੁਹਣਮਾਤ੍ਰ ਤੋਂ ਹੀ ਥਾਉ (ਫੰਟ) ਮਿਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਪਹਾੜ ਦਾ ਫਾਸਿਲਾ ਲੰਕਾ ਤੋਂ ੪੦੦੦ ਕੋਸ ਲਿਖਿਆ

ਹੈ. ਜਦ ਰਾਮ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਮਨ, ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਦੀ ਬ੍ਰਹਮਵਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਫਸਕੇ ਮੁਰਛਿਤ ਹੋਏ, ਤਦ ਜਾਂਬਵਾਨ ਦੀ ਆਗਨ ਨਾਲ ਹਨੁਮਾਨ ਇਸ ਪਰਬਤ ਨੂੰ ਉਠਾਕੇ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਹਿਤ ਸਭ ਨੂੰ ਰਾਜੀ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਰੱਖ ਆਇਆ ਸੀ. ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਲਕਸ਼ਮਨ ਦੇ ਮੁਰਛਿਤ ਹੋਣ ਪੁਰ ਭੀ ਇਹ ਪਹਾੜ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ.

ਵਾਲਮੀਕਿ ਕਾਂਡ ੬, ਅ: ੫੦ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਨੇ ਨਾਗਪਾਸ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਲਕਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਫਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਰਪਰੂਪ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਮੁਰਛਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਭੀ ਬੀਤੀ. ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤਾਰਾ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਸੁਕ੍ਰੀਵ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਲੁਖੇਣ (ਸੁਬੇਧ) ਨੇ ਹਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਪ ਫੀਰਸਮੁਦ੍ਰ ਵਿੱਚੋਂ ਚੰਦ੍ਰ ਅਤੇ ਦ੍ਰੋਣ ਨਾਮਕ ਪਹਾੜਾਂ ਉੱਪਰੋਂ ਦੇ ਭੂਟੀਆਂ ਲਿਆਓ. ਇੱਕ ਸੰਜੀਵਨੀ, ਜੋ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ. ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਲਾਸ ਜੋ ਜਖਮ ਮਿਟਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਹਨੁਮਾਨ ਜੀ ਜਦ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਤਦ ਯਕੁਤ ਨੇ ਅੱਧੇ ਨਾਭਾਹੀ ਦਾ ਅਸਰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਖੇਚਲ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਈ.

ਯਕੁ ਨਾਟਕ (ਹਨੁਮਾਨ ਨਾਟਕ) ਵਿੱਚ ਦ੍ਰੋਣਾਚਲ ਦਾ ਉਖੇਤਕੇ ਲਿਆਉਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਲੰਕਾ ਤੋਂ ਪਹਾੜ ਦਾ ਫਾਸਿਲਾ—
“ਸਾਭ ਨਾਖ ਯੋਜਨ ਹੈ ਕੋਸਾ। ਕੋਨ ਜਾਣਿ ਸਿਧ ਹੈ ਨ ਭਰੋਸਾ”—
ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਜਦ ਹਨੁਮਾਨ ਦ੍ਰੋਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਯੋਧਯਾ ਉੱਪਰ ਦੀ ਉਡਿਆ ਲੰਕਾ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹਿਆ ਸੀ, ਤਦ ਭਰਤ ਨੇ ਕੋਈ ਉਪਦ੍ਰਵੀ ਰਾਖਸ ਸਮਝਕੇ ਹਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਤੀਰ ਮਾਰਕੇ ਸਿੱਟ ਲਿਆ. ਜਦ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਤਦ ਭਰਤ ਨੇ ਪਛਤਾਕੇ ਹਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੀਰ ਤੇ ਪਹਾੜ ਸਮੇਤ ਬੈਠ ਜਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਲੰਕਾ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵਾਂਗਾ. ਉਸ ਥਾਂ ਇਹ ਪਾਠ ਹੈ—
“ਜਿਤੀ ਦੂਰ ਤੇ ਲਾਯੋ ਹੈ ਗਿਰਿ। ਤਿਤੀ ਦੂਰ ਲੰਕਾ ਪਾਯੋ ਭਿਰਿ।”
ਇਸ ਕਵੀ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਅਯੋਧਯਾ ਤੋਂ ਲੰਕਾ ਤੀਹ ਲੱਖ ਯੋਜਨ ਹੈ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਦੇਖਕੇ ਜੋ ਹਨੁਮਾਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਥ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਚਾਹ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਭਰਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰੇਲ ਅਤੇ ਜਹਾਜ ਦੇ ਚਮਤੇ ਅਯੋਧਯਾ ਤੋਂ ਲੰਕਾ ੧੮੬੦ ਮੀਲ ਹੈ.

ਸਰਬੰਸ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਸ.

ਸਰਬੰਗ. ਸਵ—ਅੰਗ. ਸਾਰੇ ਅੰਗ. “ਮੈ ਕਣਤ ਨ ਆਵੈ ਸਰਬੰਗ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਸਰਬ ਭੂਟ. “ਸਿਉ ਪਾਨੀ ਸਰਬੰਗ.” (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸਰਬੰਗਨਾ. ਸੰ. ਸਰਵੰਗਿਨ. ਸਰਬ ਅੰਗ ਪੂਰਣ. ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਮ ਨਹੀਂ. “ਟੇਕ ਰਵਿਆ ਸਰਬੰਗਨਾ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਰਬੰਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬੰਗਨਾ. “ਸਭਨਾ ਅੰਦਰ ਹੈ ਸਰਬੰਗੀ.” (ਭਾਗੁ) ੨ ਇੱਕ ਮਤ, ਜੋ ਸਰਬ (ਸਿਵ) ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅੰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਪੰਥ ਮਸਤਨਾਥ ਯੋਗੀ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੈ.

ਇਹ ਲੋਕ ਮੰਦਿਰਾ ਮਾਸ ਖਾਂਦੇ ਅਤੇ ਨਗਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਹੱਥ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਖਾ ਪੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ. ਚੰਦਰਕ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਬੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸਰਬੰਗੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਜੋ ਇਸ ਬੰਦਰ ਦੇ ਆਦਮੀ ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਭੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਰਦਾ ਅਖੋਰੀ ਸੰਗਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਖੋਰੀ.

ਸਰਬੰਦ. ਭਾ ਸੰਗਤਾ—ਸਿਰ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਵਸਤੂ. ਪੰਕ. ਸਾਫ਼ਾ. ਸੰ ਸਿਰੋਵੇਸ਼. ਬਿਪ੍ਰਾ.

ਸਰਬੰ. ਸੰ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਸੋਧ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਫਾਨੀ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਔਠ ਟੰਗੀਆਂ ਇੱਕ ਮਹਾਂਬਲੈ ਜੀਵ. ਜੋ ਥੋਰ ਦਾ ਭੀ ਬਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਅਸ਼ੁਪਦ (octopede) ਸਿੰਹਾਰਿ ਅਤੇ ਮਹਾਂਸਕੰਧੀ ਭੀ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਰ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਤਾ। ੨ ਇੱਕ ਏਤਾ। ੩ ਉੱਠ. ਬੁਰਗ। ੪ ਬਿਸੁਪਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ। ੫ ਵਿਸਨੁ. **ਸਰਬਰਿ.** ਭਾਰ ਤੁਲਨ. ਵਜਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ. "ਨਾਮੇ ਸਰਬਰਿ ਸੋਨਾ ਨੇਹੁ" (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਭਰਕੇ. "ਸਰਬਰਿ ਸੋਧੇ." (ਚਿਅੰਕਾਰ)

ਸਰਬਾਰ. ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਿਆ ਬੋਤਾ। ੨ ਉਤਨਾ ਬੋਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਸਿਰ ਤੇ ਉੱਠਾ ਸਕੇ। ੩ ਸਰ (ਪਾਣੀ) ਉੱਤੇ ਭਾਰ (ਮੁਸੀਬਤ). "ਬਲ ਤਾਪਹਿ ਸਰ ਭਾਰ." (ਰੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ਜੇਠ ਵਿੱਚ ਬਲ ਤਪਦੇ ਹਨ, ਪਾਣੀ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ. ਅਬਵਾ—ਤਲਾਉ ਭੀ ਤਪ ਉੱਠੇ ਹਨ.

ਸਰਬਾਰਿ. ਸਿਰ ਦੇ ਭਲ. ਸਿਰ ਪਰਣੇ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਰਭਾਰਿ. **ਸਰਬੰਗ.** ਸੰ. ਸ਼ਰਮਯੁਗ. ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਦੰਡਕ ਬਨ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਛਟੇ ਸਨ. ਜਦ ਇਸ ਨੇ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ. ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੁਰਕ ਲੋਕ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ. ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਚਿਕਾ ਵਿੱਚ ਜਲ ਮੋਇਆ.

ਸਰਮ. ਭਾ ੧/੧ ਸਰਮ. ਸੰਗਤਾ—ਲੰਜਾ. "ਰਾਖਹੁ ਸਰਮ ਅਸਾਭੀ ਜੀਉ." (ਮਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸਮ—ਸੁਮ. ਪੁਰੁਸਾਰਥ. ਮਿਹਨਤ. ਉੱਦਮ. ਘਾਲਨਾ. "ਸਰਮਖੰਡ ਕੀ ਬਾਣੀ ਰੂਪੁ." (ਸਪੁ) ੩ ਸੰ. ਸਮੰ. ਆਨੰਦ. ਖੁਸ਼ੀ. ਸੁਖ.

ਸਰਮਸਾਰ. ਲੰਜਾਵਾਨ. ਸਰਮਾਉ। ੨ ਲੰਜਿਤ. ਸਰਮਿੰਦਾ. **ਸਰਮਖੰਡ.** ਪੁਰੁਸਾਰਥ ਦੀ ਮੰਜਿਲ। ੨ ਅਨੰਦ ਮੰਡਲ. ਆਨੰਦਰੂਪ ਰੂਮਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਮ ੨ ਅਤੇ ੩.

ਸਰਮਦ. ਅ ੧/੧ ਸੰਗਤਾ—ਆਦਿ ਅੰਤ ਰਹਿਤ ਕਰਤਾਰ। ੨ ਇੱਕ ਫਕੀਰ, ਜੋ ਫਾਰਸ ਦੇ ਕਾਬਾਨ ਨਗਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਯਹੂਦੀ ਸੀ. ਇਹ ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭੀ ਸੀ, ਦਰ ਅਸਲ ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰਕੇ ਸੁਰਾਨ ਅਤੇ ਪੈਗੰਬਰ ਤੇ ਤਰਕ ਕੀਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਦਾਰਸ਼ਿਕੋਹ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਖਾਸ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਸੀ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਸਰਮਦ ਨੂੰ ਸਨ ੧੬੬੧ (ਸੰਮਤ ੧੭੧੯) ਵਿੱਚ ਰੋੜ੍ਹੇ ਨੰਗਾ ਫਿਰਨ ਦੇ ਅਧਰਾਧ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ. ਇਸ ਦੀ ਕਥਰ ਸਾਹੀ

ਅਖਜਿਦ ਪਾਸ ਦਿੱਲੀ ਹੈ. "ਸਰਮਦ ਬਡ ਦਰਵੇਸ਼ ਸੰਘਾਚਰੇ." (ਰੂਪਸੁ) ੩ ਸੰ. ਸਮੰਦ—ਸਮੰਦ. ਵਿ—ਸਮ (ਸੁਖ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੫ ਗੁਰੂ। ੬ ਨਾਨਕਾਰੀ ਰਾਜਾ. **ਸਰਮਨਾਕ.** ਭਾ ੧/੧ ਵਿ—ਲੰਜਾ ਸਹਿਤ. ਸਰਮਿੰਦਾ "ਸਰਮਨਾਕ ਹੈ ਹੁੰਦੈ. ਬਚਨ ਹਸ ਹਸ ਕਹੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੪੫) ੨ ਲੰਜਾ ਕੇਕਰ.

ਸਰਮਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਦੇਵਸੁਨੀ. ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿੰਦ੍ਰ ਦੀ ਕੁੰਤੀ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਯਮਰਾਜ ਪਾਸ ਜੋ ਦੋ ਕੁੰਤੇ ਚਾਚ ਚਾਚ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਬਿਤਕਬਰੇ ਸਾਰਮੇਕ ਨਾਉਂ ਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ੨ ਕੁੰਤੀ ਮਾਤ੍ਰ ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਸਰਮਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. "ਹੋਇ ਗਈ ਸਰਮਾ ਤਨ ਰੂਰਨ." (ਨਾਪੁ) ੩ ਬੈਲੂਸ ਭੰਧਰਵ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਵਿਤੀਸ਼ਣ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਅਲੋਕਵਾਟਿਕਾ ਵਿੱਚ ਸੀਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਛੱਡੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਦਾ ਹਿਤ ਰਾਖੂਣ ਵਾਲੀ ਸੀ. ਵਾਨਮੀਕ ਦੇ ਉੱਤਰ ਕਾਂਡ ਸਰਗ ੧੨ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਸਰਮਾ ਨਾਮ ਹੋਣ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਇਹ ਕਨਯਾ ਮਨਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜੰਮੀ ਤਦ ਭਾਰੀ ਵਰਖਾ ਕਰਕੇ ਸਰੋਵਰ ਉੱਡਲ ਚਲਿਆ. ਇਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਚੋਂ ਕੇ ਆਖਿਆ, ਹੈ ਸਰ ! ਮਾ (ਮਤ) ਵਧੋ. "ਉਰ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਸਰਮਾ ਸਹਿਤ ਸੁਨਹਿ ਸੀਯ ਕੀ ਬਾਤ." (ਹਨੁ) ੪ ਅਗਨਿ ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਸਰਮਾ ਦਫ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕਥਨਪ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਜੋ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ੫ ਦਾਸਮਕ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਤਰੰਗ (ਮੋਜ) ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਰਮਾ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰ. ਸਰਿਮਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪਵਨ ਅਤੇ ਗਤਿ ਹਨ. "ਸੇਰ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਅਤਿ ਹੀ ਤਿਹ ਮੇ ਸਰਮਾ ਸਸਿ ਸੀ ਦਮਕਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੬ ਸੰ. ਸਮੰ. ਪਨਾਹ. ਓਟ। ੭ ਘਰ. ਮਕਾਨ। ੮ ਆਨੰਦ। ੯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਅੱਲ, ਜੋ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਗਦੀ ਹੈ. ਯਥਾ— ਦੇਵਦੰਠ ਸਰਮਾ ਆਦਿ.

ਸਰਮਾਸ. ਸੰ. ਬਾਵੇਰਿਕ ਆਸ. ਸੰਗਤਾ—ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਠੰਢ ਕਰਕੇ ਗਾੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਪੇਂਣ ਅੰਦਰ ਜਲ ਦੇ ਕਣਕਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ. ਹੁੰਦ. ਨਹਿਚ. "ਸੂਰਜ ਕੀ ਕਿਰਨੇ ਸਰਮਾਸਹਿ ਰੇਨੁ ਅਨੇਕ ਤਹਾਂ ਕਰ ਭਾਚੇ." (ਚੰਡੀ ੧) ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਨਾਂ ਨੇ ਹੁੰਦ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਰੇਨੁ (ਫਿੰਨ ਭਿੰਨ) ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ।

ਸਰਮਾਪਤਿ. ਸਰਮਾ (ਬੁੱਭੀ) ਦਾ ਪਤਿ, ਬੁੱਭਾ। ੨ ਵਿਭੀਸਟ. ਦੇਖੋ, ਸਰਮਾ ੨.

ਸਰਮਾਧਾ. ਭਾ ੧/੧ ਸੰਗਤਾ—ਪੁੰਜੀ. ਰਾਸਿ. ਸੰਗ੍ਰਹ ਮਾਇਆ. **ਸਰਮਿੰਦਾ.** ਅਸੁਰ ਰਾਜ ਵਿਜਪਵਾਂ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਸ਼ੁਕੁ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਦੇਵਯਾਨੀ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਅਤੇ ਯਯਾਤਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਪੋਟੇ ਦੂਹੜ, ਅਨੁ ਅਤੇ ਪੁਰ ਤਿੰਨ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ.

ਸਰਮਿੰਦਾ. ਭਾ ੧/੧ ਸਰਮਿੰਦਹ. ਵਿ—ਲੰਜਿਤ. ਸਰਮਸਾਰ. "ਜਿਹ ਕਰਟੀ ਹੋਵਹਿ ਸਰਮਿੰਦਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਦੇਖੋ, ਬਿਰਵੇਦ, ਮੰਡਲ ੧੦, ਸੂਕੁ ੧੪, ਮੰਤ੍ਰ ੧੧.

ਸਰਸੁ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸ. "ਸਰਸੁ ਧਰਮੁ ਦੁਇ ਛਪਿ ਖਲੋਏ." (ਤਿਲ ਮ. ੧)

ਸਰਸੋਰ. ਅੰਬਲੇ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਜਮੁਨਾ ਅਤੇ ਬਤਦਵ (ਜਤਨਜ) ਦੇ ਮੱਧ ਪਹਾੜੀ ਰਿਆਸਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਹਨ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਨਾਹਨ। ੨ ਸਿਰ ਦਾ ਮੁਕਟ. ਭਾਵ—ਸਿਰਮੌਣ, ਜਿਸੇ—"ਭੈਰਾਵ ਵੰਸ ਸਰਸੋਰ." ਦੇਖੋ, ਨਾਭਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਮੌਲਿ.

ਸਰਸੀ. ਅ ੭/ ਸਰਸੀ. ਵਿ—ਸਰਾ (ਮਜਹਬ ਦੀ ਰੀਤੀ) ਦਾ ਪਾਬੰਧ. "ਮਹਾ ਸਰੋਯਨ ਤੇ ਭਰਪਾਵੀ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਸਰਾ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸਰਸੀਤੀਥੀ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਉਹ ਖੁਟਨਾ, ਜੋ ਕਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ.

ਸਰਸੀਮੁੰਡਾਂ. ਹੇਠਾਂ ਉੱਪਰੋਂ ਕਤਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੰਡਾਂ.

ਸਰਸੂ. ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜੋ ਅਯੋਧਯਾ ਪਾਸ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਡੋਡਰਾ ਅਤੇ ਘਾਗਰਾ ਭੀ ਹੈ. ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਸਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਨੇ ਡਾਢਣ ਸਰਸੂ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਸਰਲ. ਵਿ—ਸਿੰਧਾ. ਬਿਨਾ ਵਿੰਗ. "ਮੈਂ ਸਰਲ ਕਰਾਂਗਾ ਆਖੀਆਂ." (ਜੰਗਨਾਮਾ) ੨ ਕਪਟ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਡਲ. "ਭਏ ਸਰਲ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਜੇ ਬਾਮੀ." (ਨਾਪੁ) ਵਾਮੀ (ਟੇਵੇ) ਸਿੰਧੇ ਹੋ ਗਏ। ੩ ਸਰਲ. ਉਹ ਪਾਠ ਜੋ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਸੋਭ ਠੀਕ ਮਿਲਾਏ ਰਚਾਨਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਜਿਵੇਂ—"ਗਰੀਬੀ ਸਰਲ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ." (ਲੋਕੋ)

ਸਰਲੋਹ. ਭਾ ੭/ ਸੰਗਤਾ—ਲੋਹ (ਤਖਤੀ) ਉੱਪਰ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ। ੨ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਰਵਰਕ (ਮੁੱਢ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ) ਉੱਪਰ ਸੁਵਰਣ ਆਦਿਕ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਭੋਲ ਝੂਟਾ ਅਤੇ ਲੇਖ.

ਸਰਲੋਹੇ ਜਰੰਗਾਰੀ. ਵਾ. ਸੰਗਤਾ—ਲੋਹੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਜ਼ਰਨਿਗਾਰੀ. ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੰਮ ਲੋਹੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.

ਸਰਵ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬ। ੨ ਭਾ ੧/ ਸੰਗਤਾ—ਸਰੂ. "ਸਰਵੇ ਸਹੀ ਚਮਲ ਰਾ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸਰੂ ੨.

ਸਰਵਾਸਵ. ਸਰਵਸਵ. ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਧਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਸੁ.

ਸਰਵਗਾਮੀ. ਵਿ—ਸਭ ਥਾਂ ਜਾਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਦੇਖੋ, ਸਵੈਧੇ ਦਾ ਰੂਪ ਰੋਗ.

ਸਰਵਗਤ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਗਤ.

ਸਰਵਣ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਣ। ੨ ਨੇਤ੍ਰਹੀਣ ਅੰਧਕ ਵੈਸ਼ਣ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ "ਸਿੰਧੁ" ਹੈ. ਇਹ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦੁਤੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦਥਰਥ ਨੇ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬਣ ਦਾ ਜੀਵ ਜਾਣਕੇ ਬਰਦੇਸ਼ੇਪੀ ਬਾਣ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ. "ਹੋਵੈ ਸਰਵਣ ਵਿਰਲਾ ਕੋਈ." (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁ ੮. ੩ ਦੇਖੋ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ.

ਸਰਵੱਤਣ. ਸੰਗਤਾ—ਸਰ (ਜਲ) ਦੀ ਰਹਾਵਤ.

ਸਰਵਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਰੂ.

ਸਰਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰਵਣ ਅਤੇ ਸੁਵਣ। ੨ ਸੰ. ਤਾਲ ਦਾ ਪਾਨੀ ਤਲਾਉ ਦਾ ਜਲ। ੩ ਸੰ. ਸੁਰਵਨ ਸਰਕੁਤੇ ਦਾ ਜੰਗਲ.

ਸਰਵਰ ਅਬਵਾ ਸਰਵਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਵਰ। ੨ ਸਿੰਧੁ ਨਦ. "ਭਰਿ ਸਰਵਰੁ ਜਬ ਉਛਲੈ." (ਸੁਹੀ ਭਰੀਦ) ੩ ਮਾਨਸਰ. "ਹੂੰ ਸਰਵਰੁ ਹੂੰ ਹੰਸੁ." (ਸੁੀ ਮ: ੧) ੪ ਸਰ—ਆਵਰਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਭੋਰੀ. ਜਲ ਦਾ ਰਸ. "ਨਾ ਸਰਵਰੁ ਨਾ ਉਛਲੈ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੧) ੫ ਭਿੰਗ. ਸਮੁੰਦਰ. ਜਲਪਿ। ੬ ਭਾ ੧੧/ ਸਰਦਾਰ. ਪੁਧਾਨ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸੁਲਤਾਨ। ੮ ਸੰ. ਗਰੰਦ. ਵਿ—ਚਿੰਤਮਿਤਾਨਾ. ਭੱਬ ਖਤੱਭਾ। ੯ ਹਨੇਰਾ। ੧੦ ਕਾਮਦੇਵ.

ਸਰਵਰ ਮਹਿ ਹੰਸੁ, ਹੰਸ ਮਹਿ ਸਾਗਰੂ. (ਯਨਾ ਅ: ਮ: ੧) ਸਤਿਸੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕੀ ਜਨ ਹੈ, ਵਿਵੇਕੀ ਦੇ ਰਿਦੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਸਮੁੰਦਰ ਅਬਵਾ ਭਰਤਾਰ ਹੈ.

ਸਰਵਰਤਾ. ਸਰੋਵਰ. ਤਾਲ। ੨ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਰਤੂ (ਉੱਤਮਤਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਮੁੰਦਰ. ਦੇਖੋ, ਤਾ.

ਸਰਵਰਤੀ. ਸਰੋਵਰ (ਸਮੁੰਦਰ) ਵਿੱਚ "ਤਿਰੁ ਸਰਵਰਤੀ ਭਈਲੇ ਨਿਵਾਸਾ." (ਆਲਾ ਮਹਲਾ ੧) ਭਾਵ—ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ.

ਸਰਵਰੀ. ਵਿ—ਸਰਵਰ (ਸੁਲਤਾਨ) ਦਾ ਉਪਾਸਕ. ਸੁਲਤਾਨੀਆ। ੨ ਸੰ. ਸਵੀਰੀ. ਸੰਗਤਾ—ਰਾਤ, ਜੋ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚਿੰਤਮਿਤਾਲੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਰਵਰ ੮ ਅਬਵਾ—ਜੋ ਸਵੀਰ (ਹਨੇਰੇ) ਵਾਲੀ ਹੈ। ੩ ਯਲਈ। ੪ ਭਾ ੭੧/ ਸਰਦਾਰੀ. ਪੁਧਾਨਤਾ।

ਸਰਵਰੀਆ. ਸੁਲਤਾਨ ਪੀਰ ਦਾ ਉਪਾਸਕ.

ਸਰਵਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਰਵਰ ਅਤੇ ਸਰੋਵਰ.

ਸਰਵਰੋਕਾਘਨਾਤ. ਭਾ ੭੬੪/ ਵਿ—ਕਾਘਨਾਤ (ਜਹਾਨ) ਦਾ ਸਰਦਾਰ.

ਸਰਵਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਰਵੱਤਣ. ਤਰਾਵਤ. "ਹਰਿਤ ਦੂਰਬਾ ਜਲ ਸਰਵਾਈ." (ਗੁਪਤ)

ਸਰਵਾਂਗ. ਸੰ. ਸਰਵਾਂਗ. ਸਾਰੇ ਅੰਗ। ੨ ਸੰਪੂਰਣ ਦੇਹ.

ਸਰਵਾਣੀ. ਸੰਗਤਾ—ਕਵ (ਸਿਵ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਪਾਰਵਤੀ ਦੁਰਗਾ.

ਸਰਵਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬਾਨ.

ਸਰਵਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਲਵਾਲ.

ਸਰਵਾਤ. ਸੰਗਤਾ—ਸਰ (ਸਰਕੁਤੇ) ਦਾ ਝੰਡ। ੨ ਸਰਕੁਤੇ ਦੇ ਕਾਨੇ. ਬਰਕਾਂਤ ਸਮੁਦਾਇ.

ਸਰਵੋਰਵਾਂ. ਭਾ ੭੧੧/ ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ ਸਰੂ. ਜੰਗਮ ਸਰੂ (ਸਰਵ). ਭਾਵ—ਮਾਧੂਕ. ਪਤਾਰਾ. "ਭੈਰੋ ਅੰ ਸਰਵੇ ਰਵਾਂ ਹਰਕਿਸ਼ ਨਿਆਯਦ ਦਰ ਨਜ਼ਰ." (ਦੀਕੋ)

ਸਰਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸਰਾਬ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸੁਰਾ ਦਾ ਰੁਪਾਂਤਰ.

"ਸਰੂ ਮਿਲਿਆ ਤਿਨ ਸੋਢੀਆ ਰਾਖਣ ਕਉ ਦਰਬਾਰੁ × × ਸਰੂ ਸਰਾ ਰੂਤ ਬਾਹਰਾ ਜਿਸੁ ਵਿਚਿ ਸਚਾ ਨਾਉ × × ਤਾ ਮਨੁ ਖੀਵਾ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਮਹਲੀ ਪਾਏ ਬਾਉ." (ਸੁੀ ਮ: ੧)

੨ ਛਾ ੧/ ਘਰਾ ੩ ਮੁਸਾਫਿਰਖਾਨਾ। ੪ ਅ ੮/ ਸਰਾਫ।
ਸਿੰਧਾ ਰਾਹ। ੫ ਧਰਮ ਦੀ ਸਰਾਫਾਵਾ। "ਸੁਣਿਐ ਸਰਾ ਫੁਟਾ ਕੇ
ਗਾਹ।" (ਜਪੁ) ੬ ਛਾ ਬਰਹ. ਸਰਾ. ਤੁਲਸੀ। ੭ ਵਿ—ਲਾਲਚੀ।
੮ ਬਹੁਤ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਪੇਟਦਾਸੀਆ।

ਸਰਾਫ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾ. "ਸੋ ਮਿਤਿ ਜਾਣੈ ਨਾਨਕਾ ਸਰਾ ਮੇਰਾ ਜੋਤਾਹ।"
(ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਾ ੨ ਅਤੇ ੩.

ਸਰਾਫਿਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਗਾ.

ਸਰਾਫਿ. ਛਾ ੨੧/ ਸੰਗਤ—ਮੁਸਾਫਰਖਾਨਾ. "ਮਹਿਲ ਸਰਾਫੀ
ਸਭ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਇ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੋਰ) ੨ ਅਸਥਾਨ. ਛਾ. ਘਰ.
ਭਾਵ—ਲੋਕ. "ਦੁਹੀ ਸਰਾਫੀ ਖੁਨਾਮੀ ਕਹਾਏ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)
ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧੀ ਕਹਾਏ। ੩ ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਦੇ ਜਿਲੇ
ਮੁਕਤਸਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਦੇਖੋ, ਮਥੇ ਦੀ ਸਰਾਫਿ.

ਸਰਾਫਿਚਰਿ } ਛਾ ੨੧/ ਸਰਾਫ. ਸੰਗਤ—ਛੋਟਾ ਘਰ। ੨ ਤੰਬੂ.
ਸਰਾਫਿਚਾ } ਖੇਮਾ. "ਸੰਤੋਖ ਸਰਾਫਿਚਰਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)
"ਜਾਏ ਘਰਿ ਦਿਲ ਦਿਸੈ ਸਰਾਫਿਚਾ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) "ਛਤ੍ਰ
ਸਰਾਫਿਚੇ." (ਮਾਧੂ ਮ: ੧)

ਸਰਾਫਿ ਨਾਗਾ. ਨਾਗੇ ਕੀ ਸਰਾਫਿ. ਦੇਖੋ, ਮਥੇ ਦੀ ਸਰਾਫਿ.

ਸਰਾਫਿਚਾ. ਵਿ—ਸਰ (ਜਨ) ਨਾਲ ਰੋਹ. ਸਰਸਬਜ਼. "ਸਿੰਮਲ
ਰੁਖ ਸਰਾਫਿਚਾ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸਰ (ਤੀਰ) ਜੇਹਾ ਸਿੰਧਾ.

ਸਰਾਫੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਫਿ। ੨ ਅ ੧੧/ ਸਰਾਫੀ. ਵਿ—ਜੰਗਲੀ.
"ਰੂਪ ਨਾਮਾ ਸਰਾਫੀ ਫਕੀਰੀਆ ਚਾਰਦਾ ਸੀ." (ਜਸਭਾਮ)
੩ ਸਰਾਫੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਫੇ ੨.

ਸਰਾਸ. ਸਰਾਸਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਰਾਸਨ. ਸੰ. ਸਰਾਸਨ. ਸੰਗਤ—ਸਰ (ਤੀਰ) ਨੂੰ ਜੋ ਫੈਂਕੇ, ਜੋ
ਸਰਾਸਨ. ਧਰੁਖ. ਕਮਾਣ.

ਸਰਾਸਰ. ਛਾ ੧੧/ ਇੱਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੀਕਾ ੨ ਸਤ.
ਤਮਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਸਰੀ। ੩ ਮੁਲੀ. ਮੁਖੀ. ਬਿਲਕੁਲ.

ਸਰਾਹ. ਸੰਗਤ—ਸਲਾਖਾ. ਤਾਅਰੀਫ਼. ਵਡਿਆਈ. ਉਸਤਤਿ.

ਸਰਾਹਤ. ਅ ੧੧/ ਸਰਾਹਤ. ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਪੁਰ. ਸਪਸ਼ਟ. ਸਾਫ਼.

ਸਰਾਹਨ } ਫਿ—ਸਲਾਖਨ. ਵਡਿਆਈ ਕਰਨੀ. ਤਾਅਰੀਫ਼ ਕਰਨੀ.
ਸਰਾਹਨਾ }

ਸਰਾਹਤ. ਅ ੧੧/ ਸਿਰਕਤ. ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ.

ਸਰਾਗ. ਵਿ—ਰੰਗ ਸਹਿਤ। ੨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ। ੩ ਰਾਗਵਿਦਯਾ
ਸਹਿਤ.

ਸਰਾਜ. ਅ ੮੧/ ਸਰਾਜ. ਸੰਗਤ—ਥਾਠੀ ਬਟਾਉਣ ਵਾਲਾ.
Saddler। ੨ ਖੁਤਵਾਸ। ੩ ਸਿਰਾਜ. ਦੀਵਾ. ਚਰਾਗ਼.

ਸਰਾਜਤ. ਅ ੮੧/ ਸੰਗਤ—ਬੀਨ ਬਟਾਉਣ ਦੀ ਵਿਦਯਾ.

ਸਰਾਜੀ. ਅ ੮੧/ ਵਿ—ਚਮਕੀਲਾ. ਰੋਸ਼ਨ.

ਸਰਾਜੀਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਜਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਾਜੀ. "ਚਵਤੈ ਤੰਤ
ਰਾਜੀ ਸਰਾਜੀਤਿ ਸੋਭੈ." (ਪਦਸਾਵ) ਚਾਲਾਕ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ

ਹੋਇਆ ਅਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਸੋਭਦਾ ਹੈ.

ਸਰਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਤ.

ਸਰਾਧ. ਸੰ. ਆਪ—ਸੁੱਧ. ਸੰਗਤ—ਸੁੱਧਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ
ਕਰਮ। ੨ ਪਿਤਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੁੱਧਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਅੰਨ ਵਸਤੂ ਆਦਿ
ਦਾਨ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਸੁੱਧ ਦੇ ਚਾਰ ਭੇਦ ਹਨ:—

(ੳ) ਨਿਤਤ ਸੁੱਧ, ਜੋ ਨਿਤ ਹੀ ਦੇਵਤਾ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਲ
ਆਦਿ ਦੇਣਾ.

(ਅ) ਪਾਵਣ. ਜੋ ਅਮਾਦਸ ਆਦਿ ਪਲਵਾਂ ਪੁਰ ਕਰਨਾ.

(ੲ) ਕਯਾਹ. ਜੋ ਮੋਟੇ ਹੋਏ ਪਿਤਰ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ
ਕਰਨਾ.

(ਸ) ਮਹਾਸ਼ਯ. ਜੋ ਅੰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ. ਸਿੱਖ
ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸਰਾਧ ਛਾਬਰ ਨਿਖਿਆ ਹੈ. "ਆਇਆ ਗਇਆ
ਮੁਇਆ ਨਾਉ. ਪਿਛੈ ਪਤਨਿ ਸਦਿਹੁ ਕਾਉ. ਨਾਨਕ ਮਨਮੁਖ ਅੰਧ
ਪਿਆਉ. ਬਾਬੁ ਰੂਪੁ ਝੁਝਾ ਸੰਸਾਰ." (ਮ: ੧, ਵਾਰ ਮਾਰ)

"ਜੀਵਤ ਪਿਤਰ ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਉ ਮੁਟੇ ਸਰਾਧ ਕਰਾਹੀ। ਪਿਤਰ
ਭੀ ਬਪੁਰੇ ਕਹੁ ਕਿਉ ਪਾਵਹੀ ਕਾਉਆ ਕੁਕਰ ਖਾਹੀ." (ਗਉ
ਕਰੀਰ)

ਸਰਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣ. "ਜਨ ਨਾਨਕ ਪਰਿਚਿ ਸਰਾਨ." (ਸਵ ਮ: ੫)

ਸਰਾਪ. ਸੰ. ਬਾਪ. ਬਪੁ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਗ਼ਾਲੀ ਦੇਣਾ. ਬਦ
ਦੁਆ. ਬਾਪ. ਸੁਾਥ.

ਸਰਾਪਰ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਪਰ. "ਫੇਡਿ ਸਰਾਪਰ ਜਾਨਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸਰਾਪਾ. ਛਾ ੫੧/ ਅਜ ਸਰ ਤਾ ਪਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ
ਤੀਕ. ਭਾਵ—ਸਰਵ ਅੰਗ.

ਸਰਾਪਿਆ } ਦੇਖੋ, ਸਰਾਪ। ੨ ਵਿ—ਸਾਪਿਤ. ਬਪੁ. ਸਰਾਫਿਆ
ਸਰਾਪੀ } ਹੋਇਆ. "ਜੋ ਜੋ ਸੰਤ ਸਰਾਪਿਆ ਸੋ ਫਿਰਹਿ
ਭਵੰਦੇ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧) "ਦਰ ਫੁਸਟ ਸਰਾਪੀ ਨਾਮ
ਬੀਨ." (ਕਸੀ ਅ: ਮ: ੧) ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਜੋ ਹਨ, ਉਹ ਕਰਤਾਰ ਦੇ
ਦਰੋਂ ਪਤਿਤ ਅਤੇ ਸਰਾਫੇ ਹੋਏ ਹਨ.

ਸਰਾਫ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਪ। ੨ ਅ ੧੧/ ਸੰਗਤ. ਸੰਗਤ—ਸਰਫ
(ਅਦਲ ਬਦਲ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਰੂਪਕਾ ਪੈਸਾ ਪਰਖਣ ਅਤੇ ਵਟਾਂਦਰਾ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨਬਦੀ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਜੋ ਹੋਵੇ ਨਦਰ
ਸਰਾਫ ਕੀ ਬਹੁਤਿ ਨ ਪਾਈ ਤਾਉ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਮਾਰ) ਇਸ ਥਾਂ
ਸਰਾਫ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ.

ਸਰਾਫਤ. ਅ ੮੧/ ਸਰਾਫਤ. ਭਲਮਨਸਥਿ. ਸਰਫ ਦਾ ਭਾਵ.
ਦੇਖੋ, ਸਰਫ ੨.

ਸਰਾਫੀ. ਸੰਗਤ—ਸਰਾਫ ਦਾ ਕਰਮ. "ਯੇਸਾ ਸਾਹੁ ਸਰਾਫੀ ਕਰੈ."
(ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਾਪਿਆ ੨. ਸਰਾਫੀ ਹੋਈ.

ਸਰਾਫੀਲ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਇਸਰਾਫੀਲ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਫਰਿਸਤਾ.

ਸਰਾਬ. ਅ ੮੧/ ਸਰਾਬ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਬ (ਪੀਣ) ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ.
"ਅਣਕ ਦੀਧਰੇ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਆਣ ਰੇਨ ਸਿਗਰੀ" (ਪੁਲਸੂਧ)

ਪੇਯ ਵਸਤੁ। ੨ ਸਰ—ਆਬ. ਸਰਾਰਤ ਭਰਿਆ ਪਾਣੀ. ਮਦਿਰਾ.
“ਗੋਯਾ ਜਿ ਚਸਮੇ ਯਾਰ ਚੂੰ ਮਖਮੂਰ ਕਸਤਰੁ ਏਮ। ਕੈ ਖਹਿਓ
ਸਰਾਬੇ ਪੁਰ ਸਰਾਰ ਮੇ ਕੁਨੇਮ।” (ਦੀਗੋ) ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾ ਬਥੇ ਵਿੱਚ
ਸਰਾਬ ਦੇ ਔਗੁਣ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾ ਅਤੇ ਸੋਮ। ੩ ਅ. ੪. ਸਰਾਬ.
ਮਿਸ਼ਰਿਤਸਨਾ। ੪ ਦੇਖੋ. ਸਰਾਬ ੩ ਤੋਂ ੫.

ਸਰਾਬੀ. ਵਿ—ਸਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ
ਮਸਤ. “ਭਾਜਤ ਹੈਂ ਕੁਹਿ ਫੋਡ ਸਰਾਬੀ.” (ਕੁਸਨਾਵ)

ਸਰਾਬ. ਦੇਖੋ. ਸਰਾਬੀ.

ਸਰਾਰ. ਅਸਰਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ, ਅਸਰਾਰ ੨-੩-੪। ੨ ਅ.
੪. ਸਰਾਰ. ਸੰਗਤ—ਅੱਡ ਦੀਆਂ ਚਿਨਗਾਰੀਆਂ। ੩ ਰੂਤ ਦਾ
ਆਵੇਸ਼. “ਕੌਨ ਸਰਾਰ ਤਧੇ ਇਸ ਕੋ?” (ਨਾਪੁ)

ਸਰਾਰਤ. ਅ. ੨. ਸਰ ਦਾ ਭਾਵ. ਭੁਰਾਈ. ਭਈ. ਦੇਖੋ.
ਸਰ ੧੫.

ਸਰਾਰਾ. ਅ. ੨. ਸੰਗਤ—ਚਿੰਗਿਆਤਾ. ਵਿਸਫੁਲਿੰਗ. ਅੱਡ
ਦੀ ਚਿਨਗ.

ਸਰਾਲਾ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਨੀਮ ਘਾਹ. ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਕਾਲੇ
ਕੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਫਲਾਵਾਏ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਇੱਕ ਪਿੰਡ.
ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਗੁਰੂ ਕਾ ਚੱਕ” ਭੀ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਨੇਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਬਖਾਲੇ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਲਾਸ
(ਵੱਕ) ਦਾ ਬਿਰਫ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ “ਗੁਰਪਲਾਹ” ਆਖਦੇ ਹਨ. ਮਹੰਤ
ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਗੁਰਪਲਾਹ ਨੰ: ੩.

ਸਰਾਬ. ਦੇਖੋ. ਸਰਾਬ। ੨ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਹਿਬਲ
ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕੋਹ ਪੱਛਮ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇੱਥੇ ਦਲਮੇਸ਼ ਜੀ ਵਿਰਾਜੇ
ਹਨ. ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਗੁਰੂਸਰ” ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਗੁਰੂਸਰ ਨੰ: ੪।
੩ ਸੰ. ਸਰਾਬ. ਦੁੱਧ ਦਹੀਂ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵਿਛੜਨੇ
ਬਚਾਏ, ਜੋ ਸਰਾਬ. ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਗੁੱਜਾ। ੪ ਨੂਰਾ. ਕਸੋਰਾ। ੫ ਰੋਸਨ
ਤੋਲਾ ਭਰ ਤੋਲ.

ਸਰਾਵਰ. ਸੰ. ਸਰਾਵਰ. ਸੰਗਤ—ਰੀਰਕਸ਼. ਭੱਥਾ। ੨ ਢਾਲ।
੩ ਕਚਰ.

ਸਰਿ. ਵਿ—ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਜੇਹਾ. ਤੁੱਲ. ਬਰਾਬਰ. “ਹਮ ਸਰਿ ਦੀਨੁ,
ਦਇਆਲੁ ਨ ਤੁਮ ਸਰਿ.” (ਧਨਾ ਰਵਿਦਾਸ) “ਹਨੁਮਾਨ ਸਰਿ,
ਗੁਰਤ ਸਮਾਨਾ.” (ਧਨਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸਰ (ਤਾਲ) ਵਿੱਚ. ਤਾਲ
ਉੱਤੇ “ਸਰਿ ਹੰਸ ਉਲਥਤੇ ਆਇ” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਪਹਿਰੇ) ਸਰ
ਸਰੀਰ ਹੈ, ਹੰਸ ਚਿੱਟੇ ਕੋਸ਼। ੩ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨਦੀ. ਸਰਿਤਾ.

ਸਰਿਆ. ਵਿ—ਸ੍ਰਿਜਿਆ. ਬਣਾਇਆ. ਰਚਿਆ। ੨ ਸਰੋਵਰ (ਤਾਲ)
ਹੋਇਆ. “ਤਿਸੁ ਚਾਣਾ ਤਾ ਬਲਿ ਸਿਰਿ ਸਰਿਆ.” (ਭੈਰ ਮ: ੫)
੩ ਦੇਖੋ. ਸਰਣਾ.

ਸਰਿਸ. ਵਿ—ਰਿਸ (ਕੁੱਧ) ਸਹਿਤ। ੨ ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਤੁੱਲ. ਸਮਾਨ.
ਸਰਿਬਤਾ. ਡਾ. ੨. ਸਰ—ਰਿਸਤਾ. ਦਫਤਰ. ਰਜਿਸਟਰ.
ਸਰਿਬਤੋਦਾਰ. ਡਾ. ੨. ਸਰਿਬਤਾ (ਦਫਤਰ) ਰੱਖਣ

ਵਾਲਾ. ਦਫਤਰ ਦਾ ਮੁਖੀਆ.

ਸਰਿਬੂ. ਡਾ. ੨. ਸੰਗਤ—ਮਿਲਾਉਣ. ਮੇਲ। ੨ ਸਮੀਰ.
ਪੈਦਾਇਸ਼ੀ ਕੁਣ। ੩ ਮਸਜਤ. ਵਾਦੀ. ਸੁਭਾਉ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ
ਸਰਿਕਾ. ਅ. ੨. ਸਰਿਕਾ. ਸੰਗਤ—ਚੋਰੀ.

ਸਰਿਠ. ਦੇਖੋ. ਸਿਰਠ.

ਸਰਿੱਠਾ. ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਨੂੰ “ਆਪ ਤਚੇ ਤਾਰੇਨ ਸਰਿੱਠਾ.” (ਭਾਗੁ)
ਸਰਿਰ. ਸੰ. ਸਰਿਰ. ਨਦੀ. ਗਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ
ਨਾਉਂ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸ੍ਰਿ ਧਾ.

ਸਰਿਰਸ. ਸੰਗਤ—ਗੱਡਾ ਨਦੀ ਦਾ ਪੁਰੁ ਭੀਸਮਪਿਤਾਮਾ। ੨ ਘਾਸ.
(ਸਨਾਮ)

ਸਰਿਰਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨਦੀ. ਪੁਵਧ ਵਾਲੀ. ਦੇਖੋ. ਸਰਿਤ. “ਹੇਤ
ਭਗਤਿ ਸਰਿਤਾ ਰਿਸਤਾਨਾ ਨਾਨਕ ਰਾਇ ਜਗਤ ਨਿਸਤਾਰਨ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਰਿਤਾਪਿਪਤਿ } ਸਰਿਕ ਪਤਿ. ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਸੁਮੀ ਸਮੁੰਦਰ।
ਸਰਿਤਾਨਾਥ } ੨ ਵਰ੍ਹਣ ਦੇਵਤਾ.

ਸਰਿਤਾਪਤਿ

ਸਰਿਤੋਸਰੀ. ਸੰਗਤ—ਨਦੀਆਂ ਦੀ ਟੀਸ਼ਰੀ ਗੱਡਾ. (ਸਨਾਮ)

ਸਰਿਧ } ਸੰਗਤ—ਨਦੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ, ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਨਾਮ)

ਸਰੀ. ਨਦੀ. ਦੇਖੋ. ਸਰਿ ੩। ੨ ਦੇਖੋ. ਸਰਣਾ. “ਭਲੀ ਸਰੀ ਜਿ
ਉਥਰੀ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੩ ਲੋਹੇ ਦੀ ਸੀਖ. “ਸਰੀ ਸਾਰ ਕੀ ਜਨੁ
ਇਹ ਬਾਢੀ.” (ਗੁਪਤੁ) ੪ ਸਰ (ਬਾਣਾ) ਨਾਲ. ਤੀਰੋ ਸੇ. “ਭੇਧਿ
ਭੀਖਨ ਸਰੀ.” (ਕੇਦਾ ਮ: ੫)

ਸਰੀਅਤ. ਅ. ੨. ਸਰੀਅਤ. ਸੰਗਤ—ਰਾਹ. ਮਾਰਗ।
੨ ਧਰਮ ਦਾ ਰਸਤਾ। ੩ ਧਰਮ ਦੇ ਆਗੂ ਦੀ ਵਾਪੀ ਹੋਈ ਰੀਤਿ.
ਸਰੀਅਤ ਪਰਸੂ. ਡਾ. ੨. ਵਿ—ਧਰਮ ਪਾਲਕ. ਧਰਮ
ਰੱਖਕ.

ਸਰੀਅਤਿ. ਦੇਖੋ. ਸਰੀਅਤ. “ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਸਿਫਤਿ ਸਰੀਅਤਿ.”
(ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਰੀਆ. ਵਿ—ਸ੍ਰਿਜਿਆ. ਰਚਿਆ. ਬਣਾਇਆ. “ਬਿੰਦੁ ਰਕਤੁ
ਮਿਲਿ ਪਿੰਡੁ ਸਰੀਆ.” (ਮਾਰੂ ਸੇਲਹੇ ਮ: ੧) ੨ ਸਾਰ (ਲੋਹੇ) ਦਾ
ਲੰਮਾ ਛੱਡਾ.

ਸਰੀਹ. ਅ. ੨. ਸਰੀਹ. ਵਿ. ਵਿ—ਪੁਤੱਖ. ਸਾਮੁਣੇ. ਸਾਥ ਤੋਰ
ਪੁਰ.

ਸਰੀਹ. ਸੰ. ਰਿਰੀਥ—ਸਿਰੀਸ. ਇਸ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਿਰਫ਼.
ਸਿਰਸ. L. Acacia Sirissa. ਸਰੀਹ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਗੰਧ
ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਰਸ ਅੰਜਨ (ਸੁਰਮੇ)
ਵਿੱਚ ਪਾਈਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਲੱਕੜ ਦਾ ਕੋਨੂ ਚੰਡਾ ਬਣਦਾ ਹੈ.

ਸਰੀਹਣ } ਡਾ. ਵਿ. ਵਿ—ਸਾਮੁਣੇ. ਮੋਰੁਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪੁਤੱਖ ਹੀ
ਸਰੀਹਨ } ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਰੀਹ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸਰੀਹ.

ਸਰੀਕ. ਅ. ੨. ਸਰੀਕ. ਸੰਗਤ—ਸਿਰਕ (ਹਿੰਸਾ) ਰੱਖਣ

ਵਾਲਾ ੨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਚੁੱਲ ਜਾਣੇ। "ਰਿਸ ਕਾ ਸਰੀਕ ਕੇ ਨਹੀਂ।" (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੀਕ. ਵਿ—ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੁੰਦਰ। ੫ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਸਾਕ ਸਬੰਧੀ ਲਈ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ।

ਸਰੀਕਨਿ, ਸਰੀਕਣਾਂ। "ਸਭੈ ਸਰੀਕਨਿ ਮਿਲਕਰਿ ਆਈ।" (ਨਾਪੁ) ਸਰੀਕੀ. ਵਿ—ਸਰਾਬਤ ਵਾਲਾ. ਹਿੰਸੇਦਾਰ. "ਤਭ ਹੁਇ ਭਿਸਤ ਸਰੀਕੀ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਗਤ—ਸਰਾਬਤ. ਹਿੰਸੇਦਾਰੀ. ਸਰੀਖ } ਵਿ—ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਚੁੱਲ-ਟੀਕਣ ਕੀਤਾ (ਦੇਖਿਆ). ਜੇਹਾ. ਸਰੀਖਾ } ਸਮਾਨ.

ਸਰੀਣ. ਖੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. ਦੇਖੋ, ਖੜੀ ੩.

ਸਰੀਤ. ਦੇਖੋ. ਸਰੀਅਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਰੀਤਿ.

ਸਰੀਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰੀਣ.

ਸਰੀਫ. ਅ. سریف. ਸਰੀਫ. ਵਿ—ਭਲਾ. ਨੇਕ। ੨ ਚਰਚਕ. ਸਰਫ (ਬਹੁਰਗੀ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਮੱਕੇ ਦਾ ਹਾਕਿਮ. ਇਹ ਰੁਖੀ ਅਰਬ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕਾਬੁਲ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੁਣ ਤਕ ਅਮੀਰ ਪਦਵੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰੀਫਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਾਫਲ.

ਸਰੀਰ. ਸੰ. ਸਰੀਰ. ਵਿ—ਜੋ ਪਲ ਪਲ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰਿ—੩ (ਖੀਣ) ਹੋਵੇ। "ਨਿਰਮਲ ਦੇਹ ਸਰੀਰ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਤ—ਦੇਹ. ਸਿਸਮ. "ਸਰੀਰ ਸੁਖ ਖੀਣ ਸਮਏ ਸਿਮਰੀਤਿ ਨਾਨਕ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੩ ਭਾ. سرير. ਸਰੀਰ. ਵਿ—ਨੇਕ. ਭਲਾ। ੪ ਸੁੰਦਰ। ੫ ਅ. ਖੋਟਾ. ਪਾਮਰ। ੬ ਸੰਗਤ—ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ.

ਸਰੀਰਕ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਰੀਰਿਕ.

ਸਰੀਰ ਕਲ. ਸਰੀਰ (ਦੇਹ) ਦੀ ਕਲਾ. ਚੇਤਨ ਸੰਤਾ. ਜਾਨ. "ਚਰਨ ਨ ਛਾਡਉ ਸਰੀਰ ਕਲ ਜਾਈ." (ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ) ਭਾਵੇਂ ਜਾਨ ਚਲੀ ਜਾਵੇ. ਜੋ ਕਲ ਦਾ ਅਰਥ ਕਲ੍ਹ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ.

ਸਰੀਰਾ } ਸੰ. ਸਰੀਰਿ. ਸੰਗਤ—ਜੀਵਤਮਾ। ੨ ਪ੍ਰਾਣੀ. "ਦੇਹਿ ਸਰੀਰਿ } ਭਿਮਲਮਤਿ ਸਦਾ ਸਰੀਰਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰੀਰੀ } ਸਦਾ ਉੱਤਮ ਮਤਿ ਦੇਹ। ੩ ਸਰੀਰਿ (ਅਤਮਾ) ਨੂੰ. "ਦੇਹ ਸਰੀਰਿ ਸੁਖੁ ਹੋਵੈ ਸਥਾਇ ਹਰਿ ਨਾਇ." (ਵਡ ਮ: ੩) ਦੇਹ ਅਤੇ ਅਤਮਾ ਨੂੰ ਹਰਿਨਾਮ ਤੋਂ ਸੁਖ ਹੋਵੇ.

ਸਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਰ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੂਰ. ਸੂਰ. "ਸੂਰ ਸਰੂ ਸੋਸਿਲੈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ਪਿੰਕਲਾ ਨਾਭੀ ਦੀ ਸੂਜਾਂ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਬਤ ਖੁਸ਼ਕ ਕਰ ਲੈ। ੩ ਸੰ. ਸਰੂ. ਕ੍ਰੋਧ। ੪ ਸਸਤ੍ਰ। ੫ ਹਿੰਸਾ. ਹਤਯਾ। ੬ ਵਿ—ਹਿੰਸਕ। ੭ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ.

ਸਰੂਖਾ. ਵਿ—ਚੋਸ (ਕ੍ਰੋਧ) ਸਹਿਤ। ੨ ਰੁੱਖਾਪਨ ਸਹਿਤ. ਕੋਮਲਤਾ ਬਿਨਾ. "ਸੁਨਤ ਚਾਇ ਉਰ ਰਿਸ ਭਰ ਸਰੂਖਾ." (ਨਾਪੁ)

ਸਰੂਜ. ਰੂਸ (ਚੋਕ) ਸਹਿਤ. ਚੋਕੀ. ਥੀਮਾਰ.

ਦੇਖੋ, ਐਤ੍ਰੇਯ ਆਰਣਫਕ, ਆਰਣਫਕ ੨. ਅ: ੧, ਖੰਡ ੪.

ਸਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾ। ੨ ਭਾ. سر. ਸਰਵ. ਸੰਗਤ—"ਸਰੂ ਏਕ ਸਰ ਖਰੇ ਹਰੇ ਹਰੇ ਪਤ ਸਰੇ." (ਗੁਪਤੁ) ਸੰ. ਸ੍ਰੀ ਵਿਕ. 1.. Cupressus Sempervirens.

ਸਰੂਚ. ਸੰ. ਸਲੂਚ—ਸਰੂਚ. ਵਿ—ਰੂਚਿ (ਸੋਭਾ) ਸਹਿਤ। ੨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸਹਿਤ. "ਨਤ ਮਭ ਚਲੇ ਫਿਰਿ ਪਖ ਚਲੇ ਬਹੁ. ਚਲੇ ਅਧਰੇ ਸਰੂਚ ਗੈ." (ਸਲੋਹ) ੩ ਸ—ਰੂਚਿ. ਦਿੱਛਾ ਸਹਿਤ.

ਸਰੂਪ. ਵਿ—ਸ (ਓਹੀ) ਰੂਪ. ਓਹੀ ਬਕਲ. ਸਮਾਨ ਰੂਪ। ੨ ਸਰੂਪ. ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ. "ਚਤੁਰ ਸਰੂਪ ਸਿਆਣਾ ਸੋਈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਨਹੇ ਮ: ੫) ੩ ਸਰੂਪ. ਸੰਗਤ—ਨਿਜਰੂਪ. ਆਪਣਾ ਆਪ.

ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ. ਜੀਂਦ ਦਾ ਪੁਤਾਪੀ ਰਾਜਾ. ਸਰਦਾਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਛਕੀਦਪੁਰੀਏ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਜੋ ਰਾਜਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀਂਦਪਤਿ ਦੇ ਨਾਵਲਦ ਮਰਨ ਪੁਰ ਗੱਦੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ. ਇਹ ਫੱਗੂਣ ਵਦੀ ੨ ਸੰਮਤ ੧੮੯੩ (੧੮ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੩੭) ਨੂੰ ਜੀਂਦ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ. ਇਹ ਵਡਾ ਦਾਨਾ, ਦੂਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ ਸੀ. ਲਹੌਰ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਨ ੧੮੪੫-੪੬ ਦੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਭਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ. ਸਨ ੧੮੫੭ ਦੇ ਭਦਰ ਵੇਲੇ ਡਵਰਨਮੇਂਟ ਦੀ ਭਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ. ਦਿੱਲੀ ਵਤੇ ਬਰਨ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਸਮੇਤ ਮੋਰੂਦ ਸੀ. ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਾਜਾ ਜੀ ਦਾ ਵਡਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਵਾਬ ਭੱਜਰ ਦੇ ਸਭਤ ਭੀਤੇ ਦਿਨਾਏ ਵਿੱਚੋਂ ਦਾਦਰੀ ਦਾ ਪਰਗਨਾ ਜੀਂਦ ਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ. ਗੁਰੂਦਾਸ ਸੀਸਗੰਜ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਾਸ ਦੀ ਮਸ਼ੀਤ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਗੁਰੂਦਾਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੰਘ ਇਰਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗੀ. ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ੨੬ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੮੬੪ ਨੂੰ ਇਕਵੰਜਾ ਬਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਛਕੀਦਪੁਰ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਜੀਂਦ ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਭਾਬਾ.

ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਭਾਬਾ. ਇਹ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਪੁਤਾਪੀ ਮਹਾਰਾਮਾ, ਪਿੰਡ ਪਿਥੇ (ਰਾਜ ਨਾਭਾ) ਵਿੱਚ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੯ ਸੰਮਤ ੧੮੪੦ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਫੇਰ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਭਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਉੱਚ ਆਤਮਿਕ ਸਿਖਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ.

ਸੰਮਤ ੧੮੬੯ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਦਾਸੇ ਮਹੰਤ ਬਾਪੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਭਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ. ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਏ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਵਿੱਚ ਪੱਕਿਆਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਭਰਪੁਰ ਸਿੰਘ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਏ ਗੁਰਮਤ ਵੱਲ ਨਾਇਆ.

ਭਾਬਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹਾਤ ਵਦੀ ੭ ਸੰਮਤ ੧੮੯੮

ਅਸਤ੍ਰ-ਅਸਤ੍ਰ: ਪਾਤਲ.

ਨੂੰ ਨਾਭੇ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਤੇ ਬਾਬਾ ਨਾਰਾਯਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਰੂਦਾਰੇ ਦੇ ਮਹੰਤ ਬਾਪੇ ਕਏ। ਦੇਖੋ, ਅਜਾਪਨ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਅਤੇ ਨਾਰਾਯਣ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ।

ਸਰੂਪਚੰਦ. ਦੇਖੋ, ਮਹਿਮਾਪੁਕਾਸ਼.

ਸਰੂਪਦੇਵੀ. ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੇਦੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਉਨੇ ਦੀ ਮਾਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਖ਼.

ਸਰੂਪਿ } ਸੰ. ਸੁਰੂਪਿ. ਵਿ—ਉਂਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲਾ. ਖ਼ੁਬਸੂਰਤ।
ਸਰੂਪੀ } ੨ ਸਰੂਪਾ. ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲੀ. “ਅਥ ਕੀ ਸਰੂਪਿ
ਸੁਜਾਨਿ ਸੁਲਖਨੀ.” (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸਰੂਰ. ਅ ੨੨/ ਸੰਗਤ—ਆਨੰਦ ਖ਼ੁਸ਼ੀ। ੨ ਨਲੇ ਦੀ ਲਹਰ (ਮੁਮਾਰੀ)

ਸਰੋ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾ. “ਤਿਨ ਕੇ ਕਾਜ ਸਰੋ.” (ਮਾਧ ਬਾਰਹਮਾਹਾ)
੨ ਸਦਿਸ. ਤੁੱਲ. ਸਰੀਖਾ. “ਅਬਰ ਨ ਦੂਜਾ ਤੁਝੈ ਸਰੋ.” (ਮ: ੪
ਵਾਰ ਬਿਹਾ)

ਸਰੋਉ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਵਣ। ੨ ਸਰੋਵਨ ਕਰਾਂ. ਸਰੋਵਾਂ. “ਕਵਨ ਸੇਵਾ
ਸਰੋਉ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਯ.

ਸਰੋਉਣਾ } ਦੇਖੋ, ਸਰੋਵਣ.
ਸਰੋਉਨ }

ਸਰੋਉਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਵਰਾ.

ਸਰੋਸ. ਭਾ ੨੨/ ਸਰੋਜ. ਸੰਗਤ—ਹੰਡਾਂ ਦੇ ਜੋਤ ਅਤੇ ਚੰਮ
ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਲੇਸਦਾਰ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਲੱਕੜ ਆਦਿ ਦੇ
ਜੋਤ ਨਾਉਣ ਨਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ Gluc । ੨ ਭੋਂਦ ਆਦਿ ਤੋਂ
ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋਤਨ ਵਾਲੀ ਲੇਸ.

ਸਰੋਸਟ. ਸੰ. ਸ੍ਰੋਸ਼. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪੁਸ਼ੀਸ਼ਾ ਯੋਗ. “ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਾ
ਸਰੋਸਟ ਉਤਮ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ) “ਭਗਤਿ ਸਰੋਸਟ ਪੁਰੀ.”
(ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਸਟ। ੩ ਸੰ. ਸਰੋਸ਼. ਅੰਧ. ਰਸਾਲ.
ਸਾਧਾ.

ਸਰੋਸਿਆ. ਵਿ—ਸਦਿਸ਼ਤਾ ਵਾਲਾ. ਤੁੱਲਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰੋਖਣ. ਸੁਰ ਉੱਚਾਰਣ ਦੀ ਧ੍ਰਿਯਾ. ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ.
“ਗੁੰਗ ਨਾ ਸਰੋਖਈ.” (ਭਾਗੁ) ੨ ਵਿ—ਸ-ਰੋਖਾ (ਹਿਣਕਾਰ
ਸਹਿਤ).

ਸਰੋਖਾ } ਵਿ—ਸਦਿਸ਼. ਤੁੱਲ. ਸਮਾਨ। ੨ ਨਿਰੋਲ. ਖਾਲਿਸਾ
ਸਰੋਖੀ } ੩ ਉੱਤਮ. “ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਰਹਿਰਾਸ ਸਰੋਖੀ.” (ਭਾਗੁ)
੪ ਕਥਨ ਕੀਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਖਣ.

ਸਰੋਵਣ. ਸੰ. ਸੰ ਸੇਵਨ. ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਸੇਵਨ ਦੀ
ਧ੍ਰਿਯਾ. ਉਪਾਸਨਾ. ਸੇਵਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Service. “ਨਾਨਕ ਬਿਨੈ,
ਤਿਸੈ ਸਰੋਵਰੁ.” (ਧਨਾ ਮ: ੧) “ਸਚੇ ਚਰਣ ਸਰੋਵੀਅਹਿ.”
(ਸੌਰ ਅ: ਮ: ੫) “ਗੁਰੁ ਕੇ ਚਰਣ ਸਰੋਵਣੇ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)
“ਸਦਾ ਸਰੋਵੀ ਇਕਮਨਿ ਧਿਆਈ.” (ਮਾਧ ਅ: ਮ: ੩)

ਸਰੋਵਤ. ਸੇਵਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਫਿ. ਵਿ—ਸਰੋਵਦਿਆਂ. “ਗੁਰਚਰਣ
ਸਰੋਵਤ ਦੁਖ ਭਇਆ.” (ਬੰਸ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸਰੋਵਣ.

ਸਰੋਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਵਣ.

ਸਰੋਵਰਾ } ਸੰ. ਸੁਵਕ. ਸੰਗਤ—ਉਪਦੇਸ਼ਕ, ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਜੁਣਾਵੇ।
ਸਰੋਵਤਾ } ੨ ਜੈਨੀ। ੩ ਭੋਧ. ਬੋਧੀ. “ਸਭ ਸਰੋਵਰੇ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ.”
(ਨਾਪੁ)

ਸਰੋ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾ. “ਹਰਿ ਜੋਉ ਤੇ ਸਭੈ ਸਰੋ.” (ਮਾਰੂ ਰਵਿਦਾਸ)
੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਾ. ੩ ਵਿ—ਸਰਦੀ. “ਸਰੋ ਸਰੀਅਤਿ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ.”
(ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ)

ਸਰੋਯਾ. ਸਰਦੀ. ਸਰਾ ਦਾ ਪਾਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਰਯੀ.

ਸਰੋਅ } ਸੰ. ਸੂਰ. ਸੰਗਤ—ਹਵਾਨ ਸਮੇਂ ਘੀ ਚੋਣ ਦਾ ਰਮਚਾ. ਜੋ
ਸਰੋਅ } ਆਦਮੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਬਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ
ਨਾਉਂ “ਬ੍ਰਹਮਕਸ਼ੁ” ਭੀ ਹੈ. “ਕਰਵਾਰਨ ਕੇ ਥੀਨ ਸਰੋਏ.”
(ਨਾਪੁ) ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸਰੋਏ ਬਣਾ ਲਏ.

ਸਰੋਸ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਖ.

ਸਰੋਸਰੀ. ਪ੍ਰਤਿਸਿਰ. ਹਰੇਕ ਸਿਰ. “ਨੱਚੀ ਕਲ ਸਰੋਸਰੀ.”
(ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਭਾਵ—ਹਰੇਕ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਕਾਲੀ ਨੱਚ ਉੱਠੀ.
ਅਭਾਰਤ ਜਤਨ ਦਾ ਮਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ੩ ਭਾ ੨/ ਸਰਾਸਰ.
ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ ਤੱਕ। ੪ ਬਿਲਕੁਲ. ਮੁੱਲੋਂ ਮੁੱਢੇ.

ਸਰੋਹ. ਵਿ—ਰੋਸ (ਕੁੱਧ) ਸਾਥ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਿਰੋਰੁਹ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ.
ਕੇਸ਼. “ਕਹੂੰ ਸਰੋਹ ਪੱਟੀਅੰ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਰੋਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰੋਹੀ.

ਸਰੋਕਾਰ. ਭਾ ੨੨/ ਤਅੰਨੁਕ. ਸੰਬੰਧ. ਪ੍ਰਯੋਜਨ.

ਸਰੋਖ. ਵਿ—ਰੋਸ (ਕੁੱਧ) ਸਾਥ. ਰੁਸਿ ਨਾਲ.

ਸਰੋਖ. ਸੰ. ਸਰੋਖ. ਸਰ-ਉੱਖ. ਸੰਗਤ—ਬਾਣਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ
“ਸਰੋਖ ਪੁਰਾਹ.” (ਸਲੋਹ) ੨ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ.

ਸਰੋਜ. ਸੰਗਤ—ਸਰ (ਭਾਲ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਮਲ। ੨ ਭਾਈ
ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰੋਜ ਨੂੰ ਸਰੋਜ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਸਿਰੋਜ ਮੱਧ ਭਾਰਤ
(C.P.) ਅੰਦਰ ਰਿਆਸਤ ਟਾਂਕ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ ਹੈ, ਜੋ ਟਾਂਕ ਤੋਂ ਦੋ
ਸੌ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਹੈ. ਕਲਗੀਧਰ ਨੰਦੇਤ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਥਾਂ ਵਿਰਾਜੇ
ਹਨ. “ਸਰੋਜ ਸਰੋਜ ਉਜੈਨ ਕੇ ਕਰ ਸੰਗਤ ਮੇਲਾ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸਰੋਜਸੁਤ } ਕਮਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਰਚਾਨਨ.
ਸਰੋਜਭਾਵ } ਕਮਲਾਸਨ.

ਸਰੋਜਿਨੀ. ਸੰਗਤ—ਕਮਲ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਤਲਾਈ। ੨ ਕਮਲਾਂ ਦੀ
ਵਾਤੀ। ੩ ਨੀਲੋਂਡਰ. ਭਮੁਲ.

ਸਰੋਤ. ਸੰ. ਸ੍ਰੋਤੁ. ਸੁਵਣ ਇੰਦ੍ਰਿਯ. “ਓਇ ਬੇਧਿਓ ਸਹਜ ਸਰੋਤ.”
(ਆਸਾ ਛੰਡ ਮ: ੫) ਮ੍ਰਿਗ ਕਰਣੀਇੰਦ੍ਰਿਯ ਦੇ ਰਸ ਨਾਲ ਵੇਧਨ
ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰੋਦਾ. ੩ ਅਫਵਾਹ. ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ
ਹੋਈ ਭਾਵ. ਬੁਤਿ.

ਸਰੋਤਮ. ਵਿ—ਸਰ-ਉੱਤਮ. ਉੱਤਮ ਤੀਰ। ੨ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਰੋਵਰ।

੩ ਸੰਗਤ—ਮਨਸਰ। ੪ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਸਰੋਤਾ. ਸੰ. ਆਰ੍—ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ. “ਅਨਿਕ ਸਰੋਤੇ ਸੁਨਹਿ ਨਿਧਾਨ.” (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਸੁਪਾਰੀ (ਪੁੰਗੀਫਲ) ਦੇ ਭੁਤਰਨ ਦੇ ਸੰਦ ਨੂੰ ਭੀ ਸਰੋਤਾ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਜੋ ਚੌਤੀ ਕੈਂਚੀ ਦੀ ਬਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਰੋਤਿ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੋਤਵਜ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਯੋਗਤ “ਇਕੋ ਸੁਣਿਆ ਸੁਣਨ ਸਰੋਤਿ” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧) ੨ ਸੰਗਤ—ਸ਼੍ਰੋਤ. ਪੁਵਾਹ. “ਜਨਮ ਮੁਏ ਬਿਨ ਭਗਤਿ ਸਰੋਤਿ.” (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ. ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰਿਯ.

ਸਰੋਦ. ਭਾ ੨/ ਸੰਗਤ—ਰਾਗ. ਗੀਤ. “ਕਰਨ ਸਰੋਦ ਦੀਨ ਹਟਕਾਰੀ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਰਬਾਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਜਾ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਬੁਲੀ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਸਰੋਰੁਹ. ਸੰਗਤ—ਸਭ (ਤਾਲ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਕਮਲ. “ਨਖ ਸੂਰ ਸਰੋਰੁਹ ਸੇ ਦਮਕਰੇ.” (ਨਰਸਿੰਘਵ)

ਸਰੋਵਰ. ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਤਾਲ. “ਸਰੀਰ ਸਰੋਵਰ ਭੀਤਰੇ ਆਏ ਕਮਲ ਅਨੁਪ.” (ਬਿਨਾ ਕਗੀਰ) ੨ ਸਮੁੰਦਰ.

ਸਰੋਵਰਿ. ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ. “ਸਰੀਰਿ ਸਰੋਵਰਿ ਕੁਟ ਪਰਗਟਿ ਕੀਏ.” (ਆਸਾ ਮ: ੪) ੨ ਸਰੋਵਰ (ਤਾਲ) ਵਿੱਚ. “ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰਿ ਨੂਭੇ.” (ਸੋਹ ਮ: ੫)

ਸਰੋਤਾ. ਦੇਖੋ. ਸਰੋਤਾ ੨.

ਸਰੰਜਾਮ } ਭਾ ੧/ ਸੰਗਤ—ਕਾਜ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਮਾਨ।
ਸਰੰਜਾਮਿ } ੨ ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜਾਮ. “ਸਰੰਜਾਮਿ ਨਾਹੁ ਭਾਜਨ ਤਰਨ ਕੈ.” (ਸੋਪੁਰਖੁ)

ਸਰੰਣੀ. ਦੇਖੋ. ਸਰਨਤ. “ਸਰੰਣੀ ਉਧਾਰੇ.” (ਕਲਕੀ)

ਸਰੰਦ. ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ. ਸਰਹਿੰਦ. “ਮਾਈਆ ਲੰਬ ਸਰੰਦ ਰਹਿ.” (ਭਾਗੁ) ਲੰਬ ਕੋੜ੍ਹ ਦਾ ਮਾਈਆ ਸਿੱਖ ਸਰਹਿੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ.

ਸਰੰਦਾ. ਉੱਤਮ ਸੂਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤਾਰਾਵਾਂ ਸਾਜ, ਜੋ ਕਮ ਨਾਲ ਵਜਾਈਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਾਲ ਬਣਵਾਕੇ ਸਿੱਖ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਵਜਾਉਣਾ ਸਿਖਾਇਆ. ਦੇਖੋ. ਸਾਜ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸਿਰੰਦਾ.

ਸਰੰਨਿ. ਦੇਖੋ. ਸਰਨਤ.

ਸਰੁਆ. ਪੁ. ਸਾਧੀ. ਚਿਤਨੀ. ਸਾਟਿਕਾ. “ਦੇਹੁ ਕਹਤੇ ਹਮਰੀ ਸਰੁਆ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਰੁਇਆ. ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਥਾਣਾ ਮੋੜਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਭਗਤੂ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਦੇ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ੧ ਫਰਲਾਂਗ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਕੁਰਦਾਰਾ ਹੈ. ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮੰਦਿਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਜਾਰੀ ਹੈ. ਇਸ ਕੁਰਦਾਰੇ ਨਾਲ ਦੋ ਘੁਮਾਉਂ ਬਸੀਨ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ.

ਸਲ. ਸੰ. ਸਲ. ਧੋ—ਗਤਿ. ਜਾਣਾ. ਉਸਤਤਿ ਕਰਨਾ. ਚੁਭਣਾ। ੨ ਸੰ. ਸਲ. ਧਾ—ਸਰਕਣਾ. ਬਰਬਰਾਉਣਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਜਲ। ੪ ਉਸਤਤਿ. ਤਾਅਰੀਫ। ੫ ਉੱਟ. ਸੁਤਰ। ੬ ਪ੍ਰਾ. ਚਿਤਾ. ਚਿਖਾ. “ਚੜ੍ਹ ਬੈਠੇ ਤਹਿ ਸਲ ਕੇ ਬਨਾਇ.” (ਰਾਮਾਵ) “ਕੋਧਿ ਮੋਲੀ ਸਲ ਮੱਧੰ” (ਸਲੋਹ) ੭ ਦੇਖੋ. ਸਲਤ ਅਤੇ ਸੱਲ। ੮ ਅ. ਸ਼. ਸੱਲ. ਸੰਗਤ—ਲੁੱਜਾ. ਲੰਕਰਾ। ੯ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦੇ. ਜੜ੍ਹ ਰੂਪ.

ਸਲਕ. ਦੇਖੋ. ਸਲਖ.

ਸਲਕੋਟ. ਦੇਖੋ. ਸਿਆਲਕੋਟ. “ਪੁਨ ਸਲਕੋਟ ਬਿਧੇ ਚਲ ਆਏ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਲਖ. ਤੁ ਸ਼. ਸਲਕ. ਸੰਗਤ—ਬਹੁਤ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਧਾ. ਭਾਤ ਚਾਤਨੀ. ਅੰ. Volley. “ਕਰ ਸਲਖ ਦੇਵਨ ਪ੍ਰਿਥਮ ਯਾਤ੍ਰਾ.” (ਸਲੋਹ) “ਛੁਟੀ ਕੁਛੰਗਹਿ ਸਲਖ ਬਿਸਾਲਾ.” (ਰੂਪਸੁ) ੨ ਸੰ. ਸਲਕ. ਦੁਕਤਾ. ਖੰਡ। ੩ ਪਿੱਠ. ਪ੍ਰਿਸ਼. ਪੀਠ.

ਸਲਗਮ. ਭਾ ਸ਼. ਸਲਗਮ. ਭਾਜਮ. ਗੋਂਗਲੂ. ਅੰ. Turnip. ਧੰਨੀ ਪੈਰੋਹਾਰ ਵਿੱਚ ਠਿੱਪਰ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਸਲਾਖ. ਦੇਖੋ. ਸਲਾਖਾ ਅਤੇ ਸਲੰਖ.

ਸਲੋਸ. ਵਿ—ਲੱਜਾ ਸਹਿਤ. ਬਰਮ ਵਾਲਾ.

ਸਲਤਨ } ਅ ਸਲਤਨਤ. ਸੰਗਤ—ਹੁਕੁਮਤ।
ਸਲਤਨਤ } ੨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ “ਸਲਤਨ ਹਿਭ ਬਹੁ ਕਰੇ ਉਪਾਯ.”
ਸਲਤੰਤ } (ਰੂਪਸੁ)

ਸਲਬ. ਅ ਸ਼. ਖੇਹਣਾ. ਭੀਨਨਾ ੨ ਨਿਕਾਲ (ਕੱਚ) ਦੇਣਾ। ੩ ਵਿ—ਨਾਟ। ੪ ਸਲਬ. ਸੁਨੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ.

ਸਲਭ. ਸੰ. ਸਲਭ. ਸੰਗਤ—ਪਤੰਗ. ਭਾਮੋਕਤ. “ਸਨਮੁਖ ਦੇਵੀ ਕੇ ਭਾਏ ਸਲਭ ਦੀਪ ਅਨੁਹਾਰ.” (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਟਿੱਡ. ਆਹਣ. “ਕਮਲੇ ਦਲ ਸਮ ਸਲਭ ਕੇ ਕਰ ਮਾਰੇ ਮਾਰੇ.” (ਰੂਪਸੁ) ਟਿੱਡੀਦਲ ਵਾਂਗ ਫੌਜਾਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ.

ਸਲਮਾ. ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਾਰ, ਜੋ ਲਪੇਟ ਕੇ ਗੋਲ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇ ਇਸ ਨਾਲ ਚਾਂਦੀ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗੋਲ ਟੁਕੜੇ (ਸਿਤਾਰੇ) ਵਸਤੂਾਂ ਤੇ ਜੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ “ਸਲਮੇ ਸਤਾਰੇ ਦਾ ਕੰਮ” ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸਿਤਾਰਾ ੩.

ਸਲਲ. ਸੰ. ਸਲਿਲ. ਸੰਗਤ—ਪੁਵਾਹ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਹਾਉ। ੨ ਜਲ “ਮਿਲਿ ਸਲਲ ਸਲਲੇ.” (ਨਟ ਮ: ੪) ੩ ਸੰ. ਸਲਲ. ਸੋਹ ਦਾ ਤੌਰਨਾ। ੪ ਸੂਰ ਦਾ ਵਾਲ.

ਸਲਲਧਰ. ਸੰਗਤ—ਸਲਿਲ (ਜਲ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਬੰਦਲ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ। ੩ ਗੱਡਾ ਦੇ ਪੁਵਾਹ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਭਿਵ (ਸਨਾਮਾ) ਸਲਲਧਰ ਅਰਿ ਕੇਤੂ ਚੰਦੁ ਅਰਿ. (ਸਨਾਮਾ) ਗੰਗਧਰ (ਜਿਵ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਕਾਮ, ਜਿਸ ਦੀ ਧੁਜਾ ਮੰਡੀ, ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਵੈਰੀ. ਅਰਜੁਨ. ਦੁੱਪਈ ਵਰਣ ਸਮੇਂ ਅਰਜੁਨ ਨੇ ਮੱਛਰੇਤ੍ਰ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ.

ਸਲਿਭਾ, ਨਦੀ ਦੇਖੋ, ਸਰਿਤਾ, "ਗੰਗਾ ਕੇ ਸੰਗਿ ਸਲਿਭਾ ਬਿਗਰੀ" (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਬਿਗਰਨਾ।

ਸਲਿਭਾਨਾਥ } ਸੰ. ੨੨੨੨੨੨—ਸਰਿਤਪਤਿ, ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ,
ਸਲਿਭਾਪਤਿ } ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ।

ਸਲਿ ਬਿਸਲਿ, ਸੰਗਤਾ—ਸਲਤ (ਘਾਉ) ਨੂੰ ਵਿਸਲਤ (ਰਜੀ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਬੂਟੀ, ਦੇਖੋ, ਸਰਬੋਖਧਿ ਪਰਬਤ ਅਤੇ ਵਿਸਲਤਕਰਣੀ, "ਸਲਿ ਬਿਸਲਿ ਆਣਿ ਤੇਖੀਲੇ ਹਰੀ," (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ) ੨ ਸਲਤੋ ਵਿਸਲਤਾ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਕਰ ਸਕੰਦ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਰੇਵਾ ਖੰਡ ਦੇ ਭੂਪ ਦੇਂ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਸਲਿਲ, ਸਲ, ਪਾਣੀ, ਦੇਖੋ, ਸਲਲ।

ਸਲਿਲਪਤਿ } ਸਲਪਤਿ, ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਵਰੁਣ।
ਸਲਿਲੇਸ਼ }

ਸਲੀਸ, ਅ. سلسی ਵਿ—ਆਸਨ, ਸੁਖਾਲਾ। ੨ ਨਰਮ, ਕੋਮਲ।

ਸਲੀਕਾ, ਅ. سلیکة ਸਲੀਕਾ, ਸੰਗਤਾ—ਤਬੀਯਤ। ੨ ਰਮੀਥ, ਸ਼ੁਰਿਕ। ੩ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵੰਗ, ਵੱਲ।

ਸਲੀਖ, ਅ. سلیخ ਸਲੀਖ, ਸੰਗਤਾ—ਮੁਸੱਲਾ, ਜਾਧਨਮਾਯ। ੨ ਧੁਨੀ, ਸ਼ਬਦ।

ਸਲੀਖਰ, ਸੰ. سلیختر ਸਲੀਖਤ, ਸੰਗਤਾ—ਸੰਤਾਨ, ਸੰਤਤਿ, ਔਲਾਦ, "ਸਲੀਖਰ ਮੁਦਾਮੇ," (ਜਾਪੁ) ਕਰਚਾਰ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨਿੱਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਸਲੀਤਾ, ਭਾ. سلیتة ਸਲੀਤਹ, ਸੰਗਤਾ—ਉੱਠ ਦੀ ਖੁਰਜੀ। ੨ ਤੰਬੂ ਬਨਾਭ ਆਦਿ ਲਪੇਟਣ ਦਾ ਟਾਟ।

ਸਲੀਬ, ਅ. سلیب ਸਲੀਬ, ਸੰਗਤਾ—ਚੁਲੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਇਹ + ਹੈ। ੨ ਸਲੀਬ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਟੀਸਾਈਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਭਲ ਪਹਿਰਦੇ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਹਸਰਤ ਟੀਸਾ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਲੀਮ, ਅ. سليم ਵਿ—ਸਲਾਮਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਜਮੇਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਚਿਸ਼ਤੀ ਫਕੀਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਦੁਆ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸੇ ਨਦੀ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਸਲੀਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਲੀਮਸ਼ਾਹ, ਦੇਖੋ, ਸਲੇਮਸ਼ਾਹ

ਸਲੁਸ, ਦੇਖੋ, ਸਲਿਸ ਅਤੇ ਸਲੇਸ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਏਕਤਾ, ਮਿਲਾਪ।
ਸਲੁੰਚਨ } ਵਿ—ਲੁੰਚਨ ਸਹਿਤ, ਦੇਖੋ, ਲੁੰਚਨ, "ਜਮਿ ਪਕਰੇ ਕਾਲਿ
ਸਲੁੰਝੁ } ਸਲੁੰਝੁ," (ਬਸੰ ਮ: ੪) ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਜਮ ਨੇ ਪਕੜੇ ਅਰ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਖਿੱਚੇ।

ਇਸ ਉੱਪਰ ਮੁਜਰਮ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੇ ਸਿਰ, ਥਾਹਾਂ, ਛਾਤੀ, ਜੰਤਾਂ, ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੋਖਾਂ ਠੋਕੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਸੁਲੀ ਨੇਜੇ ਅਤੇ ਭਰਗੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਭੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੇ ਮੁਜਰਮ ਨੂੰ ਬੈਠਾ ਕੇ ਬਿੰਨ੍ਹ ਬਿੰਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਮੁਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ "ਸ਼ੁਲਾ" ਹੈ।

ਸਲੁੰਨੋ, ਦੇਖੋ, ਸਤੁੰਨੋ।

ਸਲੁਕ, ਦੇਖੋ, ਸੁਲੁਕ।

ਸਲੁਣਾ, ਵਿ—ਸਲਵਟ, ਲੁਣ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਨਮਕੀਨ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਨਮਕੀਨ ਪਦਾਰਥ ਦਾਨ ਤਰਕਾਰੀ ਆਦਿ।

ਸਲੁਰੀ, ਜਿਲਾ ਹੁਸਿਆਰਪੁਰ ਤਸੀਲ ਉਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ੨੭ ਕੋਹ ਉੱਤਰ ਹੈ, ਇਸ ਥਾਂ ਨਦੋਂ ਦੇ ਸੰਗ ਵਿੱਚ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਦਲਮੇਸ਼ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਵਿਰਾਜੇ ਸਨ, ਫੁਰਦਵਾਰਾ ਪਹਾੜੀ ਉੱਪਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਥੋਲਵੇਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੁਸਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ੨੫ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹੈ।

ਸਲੇਸ, ਸੰ. رلےس—ਸਲੇਸ (ਸੰ. رلےس, ਧਾ—ਮਿਲਾਉਣਾ, ਜੋਤਨਾ, ਭਲੇ ਨਾਉਣਾ) ਸੰਗਤਾ—ਮਿਲਾਪ, ਮੇਲ। ੨ ਇੱਕ ਅਲੰਕਾਰ, ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ, ਇਹ "ਸਲੇਸ" ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮੋਹਨ, ਚੋਰੇ ਉੱਚੇ ਮੌਦਿਰ ਮਹਲ ਅਪਾਰ।

(ਕਹਿ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੋਹਨ ਪਦ ਕਰਤਾਰ ਅਤੇ ਛਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਦਾ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿ ਬਿਆਧਿ ਉਪਾਧਿ ਤਸ ਥਾਧੁ ਨ ਝੂਟੇ ਭਾਪ,

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਧਨੀ ਨਹਿ ਝੂਠੈ ਪਰਥਾਪ,

(ਗਉ ਬਿਤੀ ਮ: ੫)

ਝੂਠੈ ਦਾ ਅਰਥ ਝੂਠਣਾ ਅਰ ਸਮਝਣਾ ਹੈ, ਪਰਥਾਪ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਥਾਪ ਅਤੇ ਸੰਥਾਪ (ਪਰਿਥਾਪ) ਹੈ।

ਫੁਰਦਰਸਨ ਉਧਰੈ ਸੰਸਾਰਾ, (ਆਸਾ ਮ: ੩)

ਇਸ ਥਾਂ ਫੁਰਦਰਸਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੀਦਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰੁਨਾਸਤ੍ਰ ਹੈ।

ਭਾਬੀਹਾ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ, ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੇਹੁ ਜੀਅਦਾਨ,

(ਮ: ੩ ਵਾਰ ਮਨਾ)

ਇਸ ਥਾਂ ਜੀਅਦਾਨ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਣਦਾਨ ਅਤੇ ਜਲਦਾਨ ਹੈ।

ਸਲੇਸਿਆ, ਸਲੇਸ ਸਹਿਤ, ਰਿਲਵ, ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਮਿਲਾਇਆ, ਸੰਯੋਗ ਕੀਤਾ। ੩ ਸਲੇਸ ਅਰਥ ਦਾਲਾ, ਦੇਖੋ, ਸਲੇਸ ੨।

ਸਲੇਮਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾ ਸਲੀਮਸ਼ਾਹ, ਇਹ ਬੇਰਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭੇਟਾ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ ਜਨਾਲ ਥਾਂ ਸੀ, ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਉਂ ਇਸਲਾਮਸ਼ਾਹ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਕਸ਼ਕੇ ਸਲੀਮਸ਼ਾਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਥਾਪ ਦੇ ਮਰਣ ਪੂਰ ਸਨ ੧੫੪੫ ਤੋਂ ੧੫੫੨ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੁੱਲਕੇ ਸਲੇਮਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਬੇਰਸ਼ਾਹ ਭਾਈ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਅਰ ਹੁਮਾਯੂੰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਯਾਤ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਈ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਹੈ, ਯਕਾ:—

ਦੈ ਵਾਤਾ ਪਠਾਨ ਵਡ ਸੁਰੇ,
ਬਡ ਉਮਰਾਵ ਸੁ ਕੀਨ ਹਦੁਰੇ,
ਬਿਰਾਹ ਪਰੇ ਦਿਲੀਪਤਿ ਸੰਗ,
ਗਰਬ ਨਾਨ ਚਾਹਤ ਤੇ ਸੰਗ,
ਏਕ ਸਲੋਸਣਾਹ ਤਿਸ ਨਾਮ,
ਸ਼ੇਰਸਾਹ ਵੂਸਰ ਬਲ ਧਾਮ,
ਆਬੀ ਦੁਰਗ ਪੁਕਾ ਕਰ ਲੀਨਾ,
ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਜੁੱਧ ਕਾ ਕੀਨਾ,

(ਗੁਪਤ ਰਾਜਿ ੧ ਅ: ੧੦)

੨ ਜੋਧਰਾਯ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ.

ਸਲੋਸਣਾ } ਭਿ—ਸ਼ਲੋਸ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਲੋਸ. ਪਲੋਸਣਾ. "ਚਰਨੇਦਕ
ਸਲੋਸਨ } ਨੈ ਨੈਨ ਸਲੋਸੇ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਅੰ. Solution ।

੨ ਸਲਿਲ ਉਸਣ (ਗਰਮ ਪਾਣੀ) ਨਾਲ ਟਕੋਰ ਕਰਨੀ.

ਸਲੋਕ. ਸ—ਲੋਕ. ਉਹੀ ਲੋਕ. ਵਹੀ ਦੇਸ਼। ੨ ਸੰ. ਸਲੋਕਤ.
ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਕਿ ਉਪਾਸਤ ਦੇ ਲੋਕ
ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹਿਣਾ। ੩ ਸੰ. ਸੁਲੋਕ. ਪੁਸ਼ਤਾ. ਉਸਤਤਿ. ਤਾਅਰੀਫ਼।
੪ ਯਸ ਦਾ ਗੀਤ। ੫ ਛੰਦ. ਪਦ ਕਾਵਤ. ਪਦਤ. "ਉਤਮ ਸਲੋਕ
ਸਾਧ ਕੇ ਬਰਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ "ਸਲੋਕ"
ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਨੰਤ ਛੰਦ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰੂਪ
"ਗੁਰੁਛੰਦ ਦਿਵਾਕਰ" ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ। ੬ ਦੇਖੋ, ਅਨੁਸ਼ਟੁਭ।
੭ ਦੇਖੋ, ਸਲੋਕ.

ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤਾ ਅਤੇ
ਗਾਥਾ ੫.

ਸਲੋਕ ਢਾਚਾ ਤੇ ਵਪੀਕ. ਉਹ ਸਲੋਕ, ਜੋ ਢਾਚਾ ਵਿੱਚ ਪੋਤੀਆਂ
ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਨਾਉਣ ਸਮੇਂ ਵਾਧੂ ਚਾਹਿ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
੧੫੨ ਹੈ. ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਸਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤ, ਮੁੰਦਾਵਾਣੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ. ਦਸਮੇਸ਼
ਜੀ ਨੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਨਵੀਂ ਭੀਤ ਰਚਣ ਸਮੇਂ ਢਾਚਾ ਤੋਂ ਵਪੀਕ
ਸਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਮੁੰਦਾਵਾਣੀ ਮੱਧ ਨੇਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਲਿਖਵਾਏ.

ਸਲੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਲੂਣਾ ਅਤੇ ਸਲੋਨਾ.

ਸਲੋਤਰ. ਸੰ. ਤੇਰ੍ਹ. ਸੰਗਤਾ—ਤੰਤਾ. ਸੋਟਾ। ੨ ਅੰਕੁਸ਼. ਇਹ
ਸ਼ਬਦ ਤੁਝ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਤਾਤਨਾ।
੩ ਦੇਖੋ, ਸਲਿਹੇਤ੍ਰ.

ਸਲੋਤਰੀ } ਵਿ—ਸੋਟਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਦੰਡਧਾਰੀ। ੨ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ।
ਸਲੋਤ੍ਰੀ } ੩ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਇਲਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਲਿਹੇਤ੍ਰੀ.
"ਗਨ ਸਲੋਤਰੀ ਤੁਰਰ ਹਕਾਰੇ." (ਗੁਪਤ)

ਸਲੋਨਤਾ } ਵਿ—ਸ—ਨਾਵਨਤ. ਨਮਸਕੀਨੀ (ਨੁਟੇ) ਸਵਾਦ ਵਾਲਾ
ਸਲੋਨਤੀ } (ਵਾਲੀ) ੨ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਹਿਤ. "ਨੈਨ ਸਲੋਨੀ ਸੁੰਦਰ
ਸਲੋਨਾ } ਨਾਥੀ." (ਕਵਿ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਸੁਲੋਚਨਾ. ਸੁੰਦਰ ਨੇਰ੍ਹਾਂ
ਸਲੋਨੀ } ਵਾਲੀ. "ਜਾਗੁ ਸਲੋਨਤੀਏ। ਬੋਲੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਮ."

(ਬਿਲਾ ਛੋਟ ਮ: ੧)

ਸਲੋਨੋ. ਦੇਖੋ, ਸਲੋਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਰੋਨੋ.

ਸਲੋਈ. ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਦਸ ਕੋਹ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਸਾਹੀ ਸਰਕ ਦੇ
ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇੱਥੇ ਕਈ ਇੱਕ ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹੋਏ ਹਨ.
ਦੇਖੋ, ਆਲੀ ਸਿੰਘ.

ਸਲੀਘ. ਸੰਗਤ—ਬੱਲਕੀ ਅੰਗ. ਬੱਲਕੀ (ਸੋਹ) ਦੇ ਕੰਡਿਆਂ ਜੇਹਾ
ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਬਣਾਉ. ਜਿਮੀਦਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਦ, ਜੋ ਤ੍ਰਿਸੁਲ ਦੀ
ਬਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨਾਲ ਕੰਡੇਦਾਰ ਛਾਪੇ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਗਾਹੀ
ਹੋਈ ਪੈਲੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਉੱਪਰ ਕਰਨ ਤਥਾ ਉਡਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੀ
ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ.

ਸਲੂਘ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾਘ.

ਸਲਤ. ਸੰਗਤ—ਗੁਰੂਗਰਬ ਕਰਤਾ ਇੱਕ ਭੱਟ. "ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ
ਸਚ ਸਲਤ ਭਟ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ੨ ਸੰ. ਸਲਤ. ਘਾਉ.
ਬਾਖਸ਼ ੩ ਨੇੜ. ਭਾਲਾ। ੪ ਤੀਰ। ੫ ਪਾਪ। ੬ ਛੋੜਾ ਬੈਲ।
੭ ਬਿਨ ਦਾ ਬਿਰਛ। ੮ ਮਢ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਰਾਜਾ ਪਾਛੂ
ਦੀ ਰਾਈ ਮਾਢੀ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਇਹ ਦੁਪਦੀ ਦੇ ਸੁਯੰਕਰ ਵਿੱਚ ਭੀਮਸੇਨ
ਤੋਂ ਚੁੱਪ ਵਿੱਚ ਹਥ ਖਾਕੇ ਆਪਣੇ ਭਾਣਜਿਆਂ (ਪਾਂਡਵਾਂ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੋ
ਗਿਆ ਸੀ. ਕੁਰੁਛੇਤ੍ਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਬੋਰਵਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਲਿਆ
ਅਰ ਕਰਣ ਦਾ ਰਬਾਰੀ ਬਣਿਆ, ਬਿਉਂਬਿ ਇਹ ਖੇਤੇ ਹੱਕਣ ਦੀ
ਬਿਦਾ ਕੁਰੁ ਉੱਤਮ ਜਾਦਵਾ ਸੀ. ਜੰਗ ਦੇ ੧੮ਵੇਂ ਦਿਨ ਇਹ ਰਾਜਾ
ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਮਹਾਭਾਰਤ
ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਰਬ ਹੈ. "ਭਏ ਸੈਨਪਾਲੰ ਬਲੀ ਸੁਲਿ ਸਲਤ." (ਜਲਮੇਸ਼ਵਰ)

ਸਲਤ ਕ੍ਰਿਤਾ. ਜਰਾਹੀ. Surgery.

ਸਲਤ ਜਨ. ਸੰਗਤ—ਹਵਾ. ਪਾਥਨ (ਸਨਾਮ) ਹਵਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ
ਬਲਤ (ਸ਼ਖਮ) ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਨਹੂ. ਮੂਨ. (ਸਨਾਮ)

ਸਲਤਰਿਪੁ. ਸੰਗਤ—ਰਜਾ ਬਲਤ ਦੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ.
ਦੇਖੋ, ਸਲਤ ੮.

ਸੈਲ. ਦੇਖੋ, ਸਲਤ ੨ ਤੋਂ ੮.

ਸੈਲਕੀ. ਦੇਖੋ, ਸੋਹ.

ਸੈਲੋਕ. ਸੰ. ਸਲੋਕ. ਸੰਗਤ—ਭਲੇ ਲੋਕ. ਸਾਧੂ ਜਨ.

ਸਲੂ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧੂ.

ਸਲੂਕੋਟ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਲਕੋਟ.

ਸਵ. ਦੇਖੋ, ਸਵਣਾ ਅਤੇ ਸਵਾਲਨਾ. "ਦੁਖ ਮਹਿ ਸਵੈ." (ਸੁੀ ਅ:
ਮ: ੩) "ਸੁਖ ਸਵੰਤੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸਵ. ਸੰਗਤ—
ਮੁਰਦਾ. ਲੋਥ. ਪੁਣ ਰਹਿਤ ਦੇਹ. "ਜਾਨਤ ਜੋਗੀ ਸਵਹਿ ਉਠਾਰੇ."
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੧੨) "ਸਵ ਕੇ ਖਾਹੁ ਬਿਲੰਬ ਨਹੀਂ ਕਰ." (ਨਾਪੁ)
੩ ਜਲ. ਪਾਣੀ। ੪ ਸਰਬ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸਭ। ੫ ਸੰ. ੨੧੪. ਸੋਮ ਵੱਲੀ
ਨੂੰ ਦਬਾਏ (ਨਿਪੀਤਕੇ) ਸੋਮਰਸ ਕੱਢਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ। ੬ ਸੰਤਾਨ.
ਔਲਾਦ। ੭ ਯਕਤ। ੮ ਸੁਰਜਾ ੯ ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਸਵਾਨੀ, ਦੇਖੋ, ਸਵਾਨੀ.

ਸਵਾਬ, ਦੇਖੋ, ਸਵਾਬ.

ਸਵਾਰ, ਦੇਖੋ, ਅਸਵਾਰ ਅਤੇ ਸਵਾਰਣਾ.

ਸਵਾਰਣਾ } ਭ੍ਰਿ—ਦੁਰਸੁ ਕਰਨਾ, ਸੁਧਾਰਨਾ ॥ ੨ ਸਿੰਘਾਣਾ, ਸੁੰਦਰ
ਸਵਾਰਣਾ } ਵਣ ਕਰਨਾ.

ਸਵਾਰਾ, ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰਾ.

ਸਵਾਰਿਅਨੁ, ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਰਿਆ (ਦੁਰਸੁ ਕੀਤਾ) "ਭਰ ਕੀ
ਪੈਰੀ ਪਾਇ ਕਾਜ ਸਵਾਰਿਅਨੁ" (ਵਾਰ ਕੂਸ ੨ ਮ: ੫)

ਸਵਾਰੀ, ਸੰਗਤ—ਯਾਨ, ਘੋੜਾ ਰਬ ਆਦਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ
ਹੋਈਏ। ੨ ਭ੍ਰਿ, ਵਿ—ਸਵੇਰੇ, ਤਤਕੇ ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲੇ, "ਅੰਤਰਿ
ਗਵਉ, ਭਾਹਿਰ ਗਵਉ ਗਵਉ ਜਾਡਿ ਸਵਾਰੀ," (ਆਸਾ ਮ:
੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰਣਾ, "ਜਨ ਕੀ ਪੈਜ ਸਵਾਰੀ ਆਪਿ," (ਕੂਜ
ਮ: ੫) ੪ ਸਵਾਰ ਕੇ, ਸਿੰਗਾਰ ਕੇ, "ਕਰੀ ਹੈ ਸਵਾਰੀ, ਕਰੀ ਹੈ
ਸਵਾਰੀ," (ਹਰਿਦਯਾਲ) ਕਰੀ (ਹਾਥੀ) ਹਯ (ਘੋੜਾ) ਸਿੰਗਾਰ ਕੇ,
ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਸਵਾਰੀ.

ਸਵਾਰੇ, ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰਣਾ, "ਕਾਰਜ ਸਵਾਰੇ ਸਗਲੇ ਤਨ ਕੇ,"
(ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਭ੍ਰਿ, ਵਿ—ਸਵੇਰੇ ਤਤਕੇ ਵੇਲੇ, ਸਿੰਘੀ-ਸਵਾਰੇ,
"ਨੂਚਨ ਜਾਤ ਹੋਤ ਸਵਾਰੇ," (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਵਾਰੈ, ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰਨਾ ॥ ੨ ਦੇਖੋ, ਭਿਆਨ ੩। ੩ ਭ੍ਰਿ, ਵਿ—
ਸਵੇਰੇ, ਭੋਰ ਸਮੇਂ, "ਕਵਿ ਸਤਾਅ ਕਹੈ ਦੇਉ ਸਾਂਭ ਸਵਾਰੈ,"
(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਵਾਲ, ਅ. جال, ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਸ਼ਨ। ੨ ਯਾਚਨਾ, ਮੰਗਣਾ.

ਸਵਾਲਣਾ } ਭ੍ਰਿ—ਸੁਲਾਉਣਾ, ਸ਼ਯਨ ਕਰਾਉਣਾ, "ਜਾ ਤਿਨਿ
ਸਵਾਲਣਾ } ਸਵਾਲਿਆ ਤਾ ਸਵਿਰਹਿਆ," (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਭਿਹਾ)
ਸਵਾ ਲਾਖ, ਸੰਗਤ—ਸਪਾਦ ਲਭ, ਇੱਕ ਲੱਖ ਪੰਝੀ (ਪੇਰੀ) ਹਜ਼ਾਰ,
"ਸਵਾ ਲਾਖ ਸਿਉ ਟੇਕ ਲਝਾਉ," (ਰਹਿਤ) ੨ ਆ, ਇੱਕ, "ਉਸ
ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਵਾ ਲਾਖ ਦਮਭਾ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਇਆ," (ਲੋਕੋ)

ਸਵਾਲਾਖੁ ਪੈਕਾਬਰ, (ਭੋਰ ਕਬੀਰ) ਇਸਲਾਮੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ
ਇੱਕ ਲੱਖ ਚੌਥੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਪੈਗੰਬਰ ਹੋਣੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਵਾਲਾਖ
ਸਮਝਣੇ ਚਾਹੀਏ.

ਸਵਾਲਿਆ, ਦੇਖੋ, ਸਵਾਲਣਾ.

ਸਵਿਕਲਪ, ਸੰ. रविकल्प, ਵਿ—ਕਲਪਨਾ ਸਹਿਤ, ਮਨ ਦੇ
ਦੁਰਨਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਜਿਵੇਂ—ਸਵਿਕਲਪ ਸਮਾਪਿ.

ਸਵਿਤਾ, ਸੰ. सविता—ਸਵਿਤ੍ਰਿ, ਸੰਗਤ—ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਕਰਤਾਰ। ੨ ਪਿਤਾ, ੩ ਸੁਰਜ, "ਸਵਿਤਾ ਅਸੁ ਨਿਸਾ ਹੁਇ
ਆਈ," (ਨਾਪੁ) ੪ ਬਚਾਂ ਸੰਖਤਾ ਬੋਧਕ.

ਸਵਿਤ੍ਰੀ, ਸੰ. सवित्री—ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਮਾਤਾ। ੨ ਦੇਵੀ,
ਦੁਰਗਾ, ੩ ਗਾਯਤ੍ਰੀ, ੪ ਦਾਈ, ੫ ਭਉ, ੬ ਦੇਖੋ, ਸਵਿਤ੍ਰੀ.

ਸਵਿਦਤ, ਵਿਦਤਾ ਸਹਿਤ, ਦੇਖੋ, ਸਵਿਦਤ.

ਸਵੀ, ذاء ਰੂ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸੁਦਨ ਹੈ.

ਸਵੈਜੇ } ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯਾ, "ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਸਵੈਜੇ," (ਮ, ੩ ਵਾਰ
ਸਵੈਜੇ } ਮਾਰੂ ੧) ਭਯਾਨ ਆਨੰਦ ਵਿੱਚ ਬਯਨ ਕਰੀਜੇ, ਆਨੰਦ
ਦਾਇਕ ਭਯਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਵੀਏ.

ਸਵੇਰਾ, ਸੰਗਤ—ਤਤਕਾ, ਭੋਰ, ਪ੍ਰਾਤਰਕਾਲ ਸੁਬਹਿ। ੨ ਭ੍ਰਿ
ਵਿ—ਪਹਿਲੇ, "ਹਿਰਦੈ ਰਾਮ ਕੀ ਨ ਜਪਹਿ ਸਵੇਰਾ" (ਸੋਰ ਕਬੀਰ)
ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਜਪਹਿ। ੩ ਫੋਤੀ, ਫੋਰਨ, "ਉਇ
ਭੀ ਲਾਗੇ ਕਾਵ ਸਵੇਰਾ," (ਸੁਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੰਬੰਧੀ ਭੀ
ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਫੋਤੀ ਕਰੋਂ ਕੱਢੋ, ੪ ਸੁਵੇਲਾ ਚੰਘਾ
ਸਮਾਂ, "ਜਨਮ ਬ੍ਰਿਤਾਰਥ ਸਵਲ ਸਵੇਰਾ" (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)

ਸਵੈ, ਸ਼ਯਨ ਕਰਦਾ (ਸੌਂਦਾ) ਹੈ, "ਭੁਟ ਉਚਰਹਿ ਭੁਟ ਮਹਿ ਸਵੈ
ਸਮਾਇ," (ਸਵਾ ਮ: ੪)

ਸਵੈਯਾ, ਸਵਾ ਸੇਰ ਦਾ ਵੱਟਾ। ੨ ਇੱਕ ਪਹਾੜ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੇ
ਤਿੰਨ ਆਦਿ ਦਾ ਸਵਾਯਾ ਭਿਟੀਦਾ ਹੈ। ੩ ਚਾਚ ਚਰਣ ਦਾ ਸਰਬਪ੍ਰਿਯ
ਭੰਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੇ ਭੇਦ ਹਨ— ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਵਰਣਿਕ.

ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਸਵੈਯੇ ਦੇ ਚਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਪਦਾਂਤ ਅਨੁਪਾਸ ਮਿਲੇ,
ਤਦ ਉੱਤਮ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੋ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਸਰੂਰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਏ,
ਵਰਣਿਕ ਸਵੈਯੇ ਦੇ ਚਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰਾਨੁਪਾਸ ਸਮਾਨ ਹੋਣਾ
ਕਾਵੀਆਂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਇਸ ਭੰਦ ਦੇ ਭਹੁਤ ਭੇਦ ਕਾਵਯਕ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਸਿੱਖਕਾਵਯ ਵਿੱਚ ਆਏ, ਅਥਵਾ ਸਾਨੂੰ ਭਾਏ ਹਨ,
ਉਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਭਿਆਨ ਲਈ ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਮੇਤ
ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ:—

(੧) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰੂਪ ਹੈ "ਬੀਰ", ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ
ਚਾਚ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ ੩੧ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਪਹਿਲਾ ਵਿਸੁਮ ੧੬ ਪੁਰ,
ਦੂਜਾ ੧੫ ਪੁਰ ਅੰਤ ਰੂਰੁ ਲਘੁ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਸਵੈਯਾ ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਨਾਭਿਕਮਲ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਪਜੇ,

ਭੇਦ ਪਤਹਿ ਮੁਖ ਕੰਠ ਸਵਾਰਿ. * * *

ਜਾਕੀ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਜਨ ਮੂਰੇ,

ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵਹਿ ਕੁਚਵੀਚਾਰਿ. * * *

(ਗੁਸ ਮ: ੧)

ਲਘੁ ਰੂਰੁ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਜੇ ਇਸ ਬੀਰ ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਭੇਦ ਦੇਖੀਏ ਤਦ
ਇਹ ਸੋਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ੩੧ ਰੂਰੁ ਅਤੇ ੬੨ ਲਘੁ ਹਨ.

(੨) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ "ਬਾਣ," ਲੱਛਣ—ਪੁਤਿ ਚਰਣ
੩੧ ਮਾਤ੍ਰਾ, ੧੬ ਅਰ ੧੫ ਪੁਰ ਵਿਸੁਮ ਅੰਤ ਦੇ ਰੂਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਤੁਮਾਰਾ ਠਾਕੁਰ,

ਏਹੁ ਮਹਾਰਾਜੁ ਜਨਹਿ ਪੀਓ. * * *

(ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਸਵੈਯੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ.

(੨) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਤੀਜਾ ਰੂਪ ਹੈ "ਸੋਮਯ." ਲੰਛਣ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੧ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ੁਮ ੧੬ ਪੁਰ. ਦੂਜਾ ੧੫ ਪੁਰ. ਅੰਤ ਨਗਣ ॥.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮੁਖ ਤੇ ਟੀਕਾ ਸਹਿਤ ਉਚਾਰਤ,
ਰਾਮ ਰਿਦੇ ਨਹਿ ਪੂਰਨ ਰਹਿਤ,
ਥਰਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਨਾਵੈ ਲੋਗਨ,
ਕਛੁ ਨ ਕਮਾਵੈ ਆਪਨ ਕਹਿਤ.***

(ਗੁਣਿ ੬)

(੪) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਚੌਥਾ ਰੂਪ ਹੈ "ਦੰਡਕਲਾ." ਇਸ ਨੂੰ "ਨਿਸਾਯਰ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਲੰਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੨ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੬-੧੬ ਤੇ ਵਿਸ਼ੁਮ. ਅੰਤ ਸਗਣ ॥5.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਬੁੱਧਿ ਵਿਵੇਕ ਗਯਨ ਅਰ ਵਿਦਯਾ.
ਸਫਲ ਹੋਤ ਉਪਕਾਰ ਕਰਤ ਜੇ.***

(ਅ) ਦੰਡਕਲਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭੇਦ ਹੈ ੧੮-੧੪ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ੁਮ ਅੰਤ ਸਗਣ ॥5.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਸਰਿਗੁਰੁ ਮਤਿਗੁਰੁ, ਬਿਮਲ ਸਤਸੰਗਤਿ,
ਆਤਮਰੰਗਿ ਚਲੁਨ ਭਯਾ,
ਜਾਗਗਾ ਮਨੁ ਕਵਲੁ ਸਹਸਿ ਪਰਕਾਸਕਾ,
ਅਭੈ ਨਿਰੰਜਨੁ ਘਰਹਿ ਲਹਾ."***

(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

(੫) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਮਲਿੰਦ." ਲੰਛਣ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੨ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੬-੧੬ ਪੁਰ ਵਿਸ਼ੁਮ. ਅੰਤ ਯਗਣ ॥5.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਤੇ ਸਾਧੂ ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਸੁਆਮੀ,
ਜਿਨ ਜਪਿਆ ਭਤਿ ਹੋਇ ਹਮਾਭੀ.
ਤਿਨ ਕਾ ਦਰਸੁ ਦੇਖਿ ਮਨੁ ਬਿਗਸੈ,
ਖਿਨਿ ਖਿਨਿ ਤਿਨ ਕਉ ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ.***

(ਭੈਰ ਮ: ੪)

(ਅ) ਕੇਵਲ ਦੋ ਗੁਰੁ ਅੰਤ (ਯਗਣ ਦੀ ਥਾਂ) ਹੋਣੇ ਭੀ "ਮਲਿੰਦ" ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ. ਯਥਾ—

ਕਥ ਲਾਭੈ ਮਸਤਕ ਚਰਨਨ ਰਜ,
ਦਰਸ ਦਯਾਲੁ ਦ੍ਰਿਗਨ ਕਥ ਪੇਖੋਂ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸੁਨੈ ਕਥ ਸੁਵਨਨਿ,
ਕਥ ਰਸਨਾ ਬੇਨਤੀ ਬਿਸੇਖੋਂ.*** (ਤਾਰੂ ਕ)

(੬) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਸਮਾਨ." ਲੰਛਣ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੨ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੬-੧੬ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ ਦੋ ਵਿਸ਼ੁਮ. ਅੰਤ ਭਗਣ ॥

ਉਦਾਹਰਣ—

ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸਿਵ ਭੰਦਮੁਨੀਸੁਰ,
ਰਸਕਿ ਰਸਕਿ ਠਾਕੁਰ ਗੁਨ ਗਾਵਤ.***
ਏ ਮਨ ਮੁੜ ਸਿਮਰ ਸੁਖਦਾਤਾ,
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤੁਭਹਿ ਸਮਝਾਵਤ.***

(ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫)

(੭) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਸੱਤਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਦੂਮਿਨਾ." ਲੰਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੨ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ੁਮ ੧੦ ਪੁਰ. ਦੂਜਾ ੮ ਪੁਰ ਤੀਜਾ ੧੪ ਪੁਰ ਅੰਤ ਸਗਣ ਅਤੇ ਦੋ ਗੁਰੁ. ॥5, 5, 5.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਯ ਜਯ ਕਲਗੀਧਰ, ਸੇਵਕ ਦੁਖਹਰ.
ਨਹਿ ਸਮਸਰ ਫਲ ਕੇ ਧਾਰੀ.***

(੮) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਅੱਠਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਨਨਿਤ." ਲੰਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਮਗਣ ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ. ॥5, ॥5, ॥5, ॥5, ॥5, ॥5, 5, 5.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਦੇਖੇ ਜੁ ਕੈਸੇ ਦੇ ਭੰਡੇ ਜੋ ਭੂਲੇ ਹੈ
ਧੋਸੇ ਕੀ ਧੁੰਕੋਂ ਜੋ ਸੰਭੂ ਛਾ ਬੋਲਾ.***

(ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

(੯) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਨੌਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਮਦਿਨਾ." ਲੰਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਭਗਣ ਅੰਤ ਇੱਕ ਗੁਰੁ. ॥5, ॥5, ॥5, ॥5, ॥5, ॥5, 5.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੰਤਹ ਹੀ ਸਰਸੰਗਤਿ ਸੰਗ
ਚੁਰੰਗ ਰਤੇ ਜਨੁ ਗਾਵਤ ਹੈ.*** (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ।

(੧੦) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਰੂਪ "ਮੋਤਗਯੰਦ" ਹੈ. ਭੰਦਗੁੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਇੰਦਵ" ਅਤੇ "ਮਾਲਤੀ" ਭੀ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ "ਬਿਜੈ" ਸੰਗਤਾ ਭੀ ਹੈ. ਲੰਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਭਗਣ ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ. ॥5, ॥5, ॥5, ॥5, ॥5, ॥5, 5, 5.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਦਾਨਵ ਦੇਵ ਫਨਿੰਦ ਨਿਸਾਚਰ
ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਭਵਨ ਜਪਿਯੋ,
ਜੀਵ ਜਿਤੋ ਜਲ ਮੇ ਬਲ ਮੇ
ਪਲ ਹੀ ਪਲ ਮੇ ਸਭ ਬਾਪ ਬਪਿਯੋ,
ਪੁੰਨ ਪੁੰਨਾਧਨ ਬਾਭਤ ਜੈਪੁਨਿ
ਪਾਪਨ ਕੇ ਬਹੁ ਪੁੰਜ ਖਪਿਯੋ,
ਸਧ ਸਮੂਹ ਪੁਸੰਨ ਦਿਓਂ ਜਗ
ਸਤੁ ਸਭੈ ਅਵਿਲੋਕ ਚਪਿਯੋ.

(੧੧) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਗਿਆਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਚਕੋਰ." ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰਪਦਾ

ਦਾ ਰੂਪ ੨.

(੧੨) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਬਾਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਅਰਸਾਤ." ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਭਗਣ, ਇੱਕ ਰਗਣ. SA, SA, SA, SA, SA, SA, SA, SA.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸ੍ਰੋ ਨਿਜ ਪਾਯ ਪ੍ਰਮੋਦ ਸਦਾ
ਸ਼ਬਦਾਦਿ ਵਿਰੰਚ ਵਿਰੁੱਠ ਲਖੇ ਵਿਖਾ.
ਜਾਂ ਸੁਭ ਕੀਰਤਿ ਕੇ ਸਗ ਮੇ
ਭਟਨਾਯਕ ਸਾਰਦ ਹੂੰ ਨ ਸਕੈਂ ਲਿਖਾ.
ਹੈ ਕਥ ਵੀਪਿਤ ਚਿੰਤਮਣੀ ਸਮ
ਉਜਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੀ ਲਿਖਨੀ ਇਖਾ,
ਮੁਰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਭੋਦ ਨ ਚੰਦਕ
ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਅਰੁ ਧੰਨ ਗੁਰੁਸਿਖਾ.

(ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

(੧੩) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਤੇਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਰਮਸ਼." ਲੱਛਣ—ਪਹਿਲੇ ਚਰਣ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਭਗਣ, ਇੱਕ ਰੁਕੁ. ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਚਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਅੱਠ ਸਗਣ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਭੋਜਰ ਹੈ ਇਹ ਪੈ ਹਮ ਕੇ
ਇਹ ਗੁਰਾਨਿ ਰੂਪ ਗੁਮਨ ਕਰੇ,
ਇਹ ਜਾਨਤ ਕੇ ਘਟ ਹੈ ਹਮ ਤੇ
ਤਿੰਹ ਰੇ ਹਰ ਬਾਧ ਰਹੀ ਨ ਟਰੇ.
ਕਵਿ ਸਤਾਮ ਪਿਥੇ ਇਹ ਗੁਰਾਨਿ ਕੀ
ਮਤਿ ਸਤਾਅਹਿ ਕੋਪ ਨ ਨੈਕ ਭਰੇ,
ਤਿਹ ਸੇਂ ਬਲ ਜਾਉਂ ਕਹਾਂ ਕਹਿਯੋ
ਤਿਹ ਲਾਵਾਹੁ ਜੇ ਮੁਖ ਤੇ ਉਚਰੇ. (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

(੧੪) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਚੌਦਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਕਿਰੀਟ." ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਭਗਣ. SA, SA, SA, SA, SA, SA, SA, SA.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਚੰਤ ਪੁਰੰਤ ਤਭੈ ਬਲ ਧਾਰ
ਸੰਤਾਰ ਲਈ ਕਰਵਾਰ ਕਰੀ ਕਰ.***

(ਚੰਡੀ ੧)

(੧੫) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਪੰਦਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਦੁਮਿਲ." ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਚੰਦ੍ਰਕਲਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸਗਣ. IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮਥਰਾ ਬਨਿ ਭਾਗੁ ਭਲੇ ਉਨ ਕੇ
ਮਨ ਇੱਛਤ ਹੀ ਬਲ ਪਾਵਤ ਹੈਂ.***

(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

(੧੬) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਸੋਲਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਸੁੰਦਰੀ." ਇਸ ਨੂੰ

"ਸੁਖਦਾਨੀ", "ਮਨਮੋਦਕ" ਅਤੇ "ਮੋਲੀ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸਗਣ ਅੱਠ ਰੁਕੁ. IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪਰਨਿੰਦ ਦਗ ਚੁਕਲੀ ਨ ਕਰੈ
ਸਗ ਆਪਸ ਤੇ ਨ ਬਠੈ ਬਨ ਬੈਸੇ,
ਨਿਜ ਪੁਜ ਪੁਸੰਸ ਨ ਨੈਕ ਬਨੈ
ਨਿਰਮਲ ਅਲੋਭ ਗੁਰੁ ਗਿਰਿ ਜੈਸੇ,
ਨ ਤਪਾਧ ਦੁਖਾਧ ਨ ਰੂਲ ਕਿਸੇ
ਯਦਿ ਹੈ ਸਪੁਆਦ ਪਯੋਂ ਲਗ ਰੈਸੇ,
ਨਿਸਕਾਮ ਸਦਾ ਸੁਭ ਕੀਰਤਿ ਧਰੈ
ਉਪਦੇਸ਼ ਬਲੇ ਪੁਦ ਹੈ ਸਿਖ ਐਸੇ.

(ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

(੧੭) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਸਤਾਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਰਤਨ ਮਾਲਿਕਾ." ਇਸ ਨੂੰ "ਅਕਬਿੰਦ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸਗਣ, ਇੱਕ ਲਖੁ. IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, I.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਬਲ ਵੈਸ ਕਟੈ ਭਵਿ ਅੰਗ ਨਟੈ
ਸਗ ਮਨ ਘਟੇ ਪਲਟੈ ਰੂਲ ਚਾਲ,
ਭਲ ਨੀਤਿ ਭਠੈ ਜਮ ਪੁੰਨ ਭਠੈ
ਚਿਤ ਚਿੰਤ ਜਗੈ ਨ ਲਗੈ ਪੁਰੁ ਨਾਲ,
ਰਨ ਰੋਗ ਭਵੈ ਅਤਿ ਪਾਪ ਭਵੈ
ਲੁਭਿ ਤੇਜ ਕਵੈ ਸੁ ਮਥੈ ਸਗ ਜਾਲ,
ਅਲ ਬਲਾਭੁ ਮੁਦ ਚੰਦਿਕ ਕਾਰਨ
ਏਕਤ ਬਿੰਦੁ ਅਮੋਲਕ ਨਾਲ.

(ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

(੧੮) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਅਠਾਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਕੁੰਦਲਤਾ." ਇਸ ਨੂੰ "ਸਾਵਨ", "ਸੁਖ" ਅਤੇ "ਹਾਰ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸਗਣ ਦੇ ਲਖੁ. IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, I.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਰ ਜਾਇ ਨਹੀ ਕਿਸ ਤੇ ਅਜਰੀ
ਅਸ ਪਾਇ ਕਦੇ ਸਗਰੀ ਉਰ ਮੇ ਸਰ.***

(ਗੁਪਤੁ)

(੧੯) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਉੱਨੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਸੁਰਸੁਨਿ." ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪਹਿਲੇ ਚਰਣ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਸਗਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰੁਕੁ. ਤਿੰਨ ਚਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਭਗਣ, ਦੋ ਰੁਕੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗਰਿ ਸੇ ਮੁਖ ਹੈ ਹਰਤੀ ਦੁਖ ਹੈ

ਅਲਕੇ' ਹਰਾਹ ਪੁਤਾ ਹਰਨੀ ਹੈ,
ਲੋਚਨ ਹੋਂ ਹਰਿ ਸੇ ਸਰਸੇ ਹਰਿ ਸੇ
ਭਰੁਟੇ ਹਰਿ ਸੀ ਬਰਨੀ ਹੈ. ××× (ਚੰਡੀ ੧)
(੨੦) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਵੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਮਨੋਜ." ਲੱਛਣ—
ਪਹਿਲੇ ਚਰਣ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲਖ, ਤਿੰਨ ਚਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਠ
ਅੱਠ ਸ਼ਬਦ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਬ੍ਰਿਖਭਾਨੁ ਸੁਤਾ ਪਿਖ ਗੀਤ ਰਹੀ
ਅਰਿ ਸੁੰਦਰਿ ਸੁੰਦਰ ਕਾਨੁ ਕੁ ਆਨਨ.
ਰਾਸਤ ਤੀਰ ਨਈ ਜਿਹ ਕੇ ਸੁ
ਵਿਰਾਸਤ ਫੂਲਨ ਕੇ ਯੁਤ ਕਾਨਨ. (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
(੨੧) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਇਕੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਮਣਿਧਰ." ਲੱਛਣ—
ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸ਼ਬਦ. 155, 155, 155, 155, 155,
155, 155, 155.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਿਤੀ ਵਾਸਨਾ ਏਕ ਹੀ ਵਾਸਨਾ ਮੇ
ਜਿਤੇ ਅੰਗ ਸੇ ਏਕ ਹੀ ਅੰਗ ਮੇ ਹੈ.
(ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)
ਏਥੇ, ਵਾਸਨਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅੰਗ ੨ ਅਤੇ ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਭਾਤ ਦਾ ਰੂਪ
(ਸ).
(੨੨) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਬਾਈਹਵਾਂ ਭੇਦ ਹੈ "ਕੰਕਧਰ" ਅਥਵਾ
"ਕੰਗੋਦਕ." ਇਸ ਨੂੰ "ਖੰਸਨ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ— ਚਾਰ
ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸ਼ਬਦ 515, 515, 515, 515, 515, 515,
515, 515.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਫੂਠ ਐ ਲੋਭ ਕੇ ਤਨਾਕੀ ਸੋਜਨੇ।
ਸਤ੍ਰਜ ਸੰਤੋਖ ਕੇ ਚਿੰਤ ਮੇ ਧਾਰਿਯੇ. ×××
(੨੩) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਤੇਈਹਵਾਂ ਭੇਦ ਹੈ "ਉਟੋਕਣ." ਲੱਛਣ—
ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੁਰੂ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਚੋਰ ਚੰਦ੍ਰ ਕੀ ਛਤ੍ਰ ਸੁਰੰ ਧਰੰ
ਭੇਦ ਬ੍ਰਹਮਾ ਰਹੰ ਦੁਰ ਮੇਰੇ. (ਰਾਮਾਵ)
(੨੪) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਚੌਦੀਹਵਾਂ ਭੇਦ ਹੈ "ਸੁੰਦਰਿ." ਲੱਛਣ—
ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸ, ਸ, ਭ, ਸ, ਤ, ਜ, ਜ, ਲ, ਭ. 115,
115, 511, 115, 551, 151, 151, 1, 5.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮੁਨਿ ਦੇਵ ਨ ਪਾਵੈਂ ਬਕ ਮਤਿ ਕਾਵੈਂ
ਹੈ ਬਿਨ ਆਵਿ ਅਨੰਤ ਫੁਰੂ. ×××
(੨੫) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਪੰਚੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਵਾਮ." ਇਸ ਨੂੰ
"ਮਕਰੰਦ", "ਮਾਧਵੀ" ਅਤੇ "ਮੰਜਰੀ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ—

ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ. 151, 151, 151, 151, 151,
151, 151, 155.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਥੇ ਨ ਬੁਰਾ ਕਿਹਕੇ ਕਥਿ ਹੀ ਮ੍ਰਿਦੁ
ਬੈਨ ਤਨੋ ਤਜਕੀ ਕੁਟਿਲਈ. ×××
(੨੬) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਛੱਬੀਹਵਾਂ ਭੇਦ ਹੈ "ਮੰਤ੍ਰਾਧੀਤਾ." ਲੱਛਣ—
ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਮ, ਮ, ਤ, ਨ, ਨ, ਨ, ਨ, ਨ. 555, 555, 551,
111, 111, 111, 111, 1, 5.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪਾਵੈ ਵਿਦਾ ਧਰੈ ਸਿੰਘੀ
ਕਥੁ ਨ ਧਰਤ ਬੁਧਾ ਪਛ ਨਰ ਸੇ. ×××
(੨੭) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਸਤਾਈਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਆਭਾਰ." ਇਸ ਨੂੰ
"ਪਾਤਾਲ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸ਼ਬਦ 551,
551, 551, 551, 551, 551, 551, 551.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਾਪੈਂ ਨ ਰਾਖੇ ਰੂ ਹੈ ਸਵੈਦਾਤਾ
ਕਹਾਂ ਹੋਭ ਪੁਜੇ ਨਈ ਰੂਪ ਪਾਖਨ?
ਰਾਖ ਨ ਹੋਵੈ ਕਈ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਬਿਨਾ
ਬ੍ਰੀ ਪੁਤ੍ਰ ਰਾਤ ਰੂ ਸਤਾਕੀ ਜਾਨ. ×××
(੨੮) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਅਠਾਈਹਵਾਂ ਰੂਪ "ਚੁਖੀ" ਹੈ. ਇਸ ਦਾ
ਨਾਉਂ "ਮੋਲਿਕਾ" ਅਤੇ "ਮਲਿਨੀ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ
ਸੱਤ ਸ਼ਬਦ ਅੰਤ ਲਖ ਗੁਰੂ. 151, 151, 151, 151, 151, 151, 1, 5.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਚੁ ਮਾਨਤ ਹੈਂ ਫੁਰਵਾਯਨ ਕੇ
ਰਹਿਤੇ ਜਗ ਮਾਹਿ ਕਈ ਨ ਦੁਖੀ.
ਰਹੈ ਨ ਕਮੀ ਧਨ ਧਾਮ ਭਰੇ
ਫੁਹਿ ਅਤਮ ਦੇਹ ਸਦੀਵ ਚੁਖੀ. ×××
(੨੯) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਉਨਤੀਹਵਾਂ ਰੂਪ "ਕੁੰਚ." ਅਥਵਾ "ਕੁੰਚਪਦ"
ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਭ, ਮ, ਸ, ਭ, ਨ, ਨ, ਨ, ਨ, ਭ. 511,
555, 115, 511, 111, 111, 111, 5, 5, 5, 5, 5 ਅੱਖਰਾਂ ਪੁਰ
ਚਾਰ ਵਿਸ਼ਾਮ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਹੀਨਾ, ਪਾਇ ਨ ਬਾਂਤੀ,
ਯਦਪਿ ਧਰਤਿ ਧਨ, ਅਗਨਿਤ ਧਰਹੀ,
ਤਾਪ ਰਿਦੇ ਤੇ, ਦੂਰ ਨ ਹੋਵੈ,
ਜਪ ਤਪ ਵਰ ਪੁਨ, ਪੁਨ ਨਰ ਕਰਹੀ. ×××
(੩੦) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਤੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਵੂਲਨਾ." ਏਥੇ, ਵੂਲਨਾ
ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਗ ੩ ਦਾ (ਅ).
(੩੧) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਇਕਤੀਹਵਾਂ ਰੂਪ "ਮੁਕੁਰਾ" ਹੈ. ਲੱਛਣ—
ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸ਼ਬਦ, 151, 151, 151, 151, 151, 151, 151, 151.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਵਿਲੋਕ ਗੁਰਮੁਖ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ

ਰਹੇ ਹੁਣਿ ਭੋਰ ਰਸੀ ਮਕਰੰਦ.***

(੩੨) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਬੰਤੀਹਵਾ ਰੂਪ "ਨਵੰਕਲਤਾ" ਹੈ. ਲੰਡਣ—
ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਅੰਠ ਜਗਣ, ਅੰਤ ਨਖ. 151, 151, 151, 151, 151, 151,
151, 151, 1.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਿਨ੍ਹ ਨ ਕਛੁ ਕਵਿਤਾ ਰਸ ਹੈ

ਨਹਿ ਰਾਗ ਰਿਖੇ ਮਨ ਰਾਗ ਨਗਵਤ,

ਜਪਿ ਨਹਿ ਥਾਯਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ

ਸਰੂਪ ਮਨੁਖ ਪਥੁ ਨਗਵਤ.***

(੩੩) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਤੇਤੀਹਵਾ ਰੂਪ ਹੈ "ਸਰਵਗਾਮੀ." ਲੰਡਣ—
ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਸੰਤ ਤਗਣ ਅੰਤ ਦੇ ਗੁਰੂ. 551, 551, 551, 551, 551,
551, 551, 55.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਭਾਜੇ ਮਹਾ ਸੁਰ ਘੁੰਮੀ ਰਣ ਹੂਰ

ਘੁੰਮੀ ਨਭ ਪੂਰ ਭੇਖ ਅਨੁਪੰ.*** (ਰਾਮਾਵ)

ਜਾਕੇ ਰਿਦਾ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਾਥ ਪੂਰਜੇ

ਪੁਜਾਪਾਥ ਵਾਸੈ ਸਦਾ ਚਿੰਤ ਮਾਧੀ.

ਮੰਤ੍ਰੀ ਤਥਾ ਸੈਨ ਹੋ ਵਾਰਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕੇ

ਭਾਹਿ ਕੇ ਰਾਜ ਤੇ ਹੋਰ ਨਾਯੋ.***

(੩੪) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਚੌਤੀਹਵਾ ਰੂਪ ਹੈ "ਸਾਰਦਾ." ਲੰਡਣ—
ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਸੰਤ ਰਗਣ ਅੰਤ ਗੁਰੂ ਨਖ. 515, 515, 515, 515,
515, 515, 515, 51.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਧੀਰ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਭਯਾਨ ਕੇ ਪੁੰਜ ਹੈ

ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਰੂਪ ਹੈ ਸਤ੍ਰੁ ਕੇ ਭਾਲ,

ਦੀਨਤਾਹੀਨ ਲੈਲੀਨ ਉਦਯੋਗ ਮੇ

ਦਾਨ ਦਾਤਾਰ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਲਾਲ.***

ਸਵੰਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੋਦਾ. ਸਯਨ ਕਰਦਾ. "ਖਾਤ ਪੀਵਤ ਸਵੰਤ
ਸੁਖੀਆ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਮੰਤ.

ਸਵੰਤੀ ਸ. ਸ੍ਵਪਨਿ—ਸੁਪੰਤਿ. ਸੋਦੀਆਂ. ਸੋਦੇ. "ਸਭ ਨਾਨਕ
ਸਵੰਧਿ ਸੁਖਿ ਸਵੰਤੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) "ਸੁਖ ਸਵੰਧਿ ਸੋਹਾਗਣੀ."
(ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਵੰਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਰਣ ਅਤੇ ਸੁਵੰਨਾ ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੋਦੇ. ਸਯਨ
ਕਰਦੇ.

ਸਵੰਨਵੀ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਵਰਣ ਵਾਲੀ. ੨ ਸੁਣੰਮਯ. "ਭੰਨੀ ਘੜੀ
ਸਵੰਨਵੀ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਭਾਵ ਸੁੰਦਰ ਦੇਹ ਤੋਂ ਹੈ.

ਸਵੰਨਿ. ਸੋਦੀਆਂ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਵੰਧਿ. "ਸੁਖ ਸਵੰਨਿ." (ਮ: ੪
ਵਾਰ ਗਉ ੧)

ਸਵਡ. ਸੰ. ਵਿ—ਖੰਭਾ. ਖਾਯਾਂ. ੨ ਕਈ ਥਾਈਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ
ਸੰਜਾ ਭੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਭਜ. ੩ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ. ਵਿਰੁਧ.
ਉਲਟਾ. ੪ ਸੰਕਣਾ—ਜਨੇਊ. ੫ ਵਿਸ਼ਨੁ

ਸਵਡਸਾਧੀ. ਸੰ. ੨੧੫੫੫੫੫੫. ਸੰਕਣਾ—ਸਵਡ (ਖੰਭੇ) ਹੰਥ
ਨਾਲ ਘਮਣ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਅਰਜੁਨ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਵਡਸਾਧੀ
ਦਾ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖੰਭੇ ਹੰਥ ਨਾਲ ਭੀ ਜੋ ਧਨੁਖ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ.
ਅਰਥਾਤ ਖੰਭੇ ਸੱਜੇ ਹੰਥ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਤੀਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਅਰਜੁਨ
ਖੰਭੇ ਹੰਥ ਨਾਲ ਭੀ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ੨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ. ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਹੰਥਾਂ ਨਾਲ ਤੀਰ ਛਡਦੇ ਸਨ.
"ਰਾਮ ਹਾਥ ਤੇ ਕਬਹੂੰ ਚਲਾਵੈ. ਕਬਹੂੰ ਦਾਹਿਨੇ ਰਿਪੁਨ ਤਕਾਵੈ." (ਰਪਸੁ)

ਸਡ. ਸੰਕਣਾ—ਦਾਹ. ਜਲਨ. ਦੇਖੋ, ਸਭਨਾ.

ਸਡਕ. ਸੰ. ਸਰਕ. ਸੰਕਣਾ—ਜਿਸ ਤੇ ਗਮਨ ਕਰੀਏ. ਰਾਹ.
ਰਸਤਾ. ਸੰ. ਸ੍ਰੁੱਕਾਂ—ਸਿੰਘਾ, ਅਤੇ ਸਿਰਿ ਸਬਦ ਭੀ ਰਸਤੇ ਲਈ
ਹਨ। ੨ ਅਨੁ. ਸਰਕਾ. "ਸਡਕ ਮਿਆਨੋ ਕੰਢੀਆਂ." (ਚੰਡੀ ੩)
ਸਡਜ. ਭੀ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੁਰ. ਦੇਖੋ,
ਸਡਾ.

ਸਡਨਾ. ਕ੍ਰਿ.—ਸੀਣੇ ਹੋਣਾ. ਭਲਨਾ. ਤੁੰਝਣਾ. ੨ ਸੁੰਝਣਾ. ਖੁਸ਼ਕ
ਹੋਣਾ. ੩ ਭਾਵ—ਦਰਯ ਹੋਣਾ. ਜਲਨਾ

ਸਡਾਕਾ. ਅਨੁ—ਸਡਕ ਸਬਦ ਦਾ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਡਕ ੨.

ਸਡਾਣਾ. ਸੰਕਣਾ—ਸਾਭਾ. ੨ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸਾਭਨ (ਗਲਣ)
ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ੩ ਅਗਨਿ. ਜੋ ਦਰਯ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ. "ਦੂਜੇ ਭਾਇ
ਸਡਾਏ ਸਤਿਆ." (ਭਾਗੁ) ਉਤਭਾਵ ਰੂਪ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਦਰਯ ਹੋਇਆ.
ਸਡੁ. ਦੇਖੋ, ਸੀਰਮਾ.

ਸਡੁਨਿ. ਸੰ. ਸੁਵਣੀ. ਸੁਵਣ-ਪੁੰਨੋ. ਸਾਧਿਣ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ. ਜਲੋਨੋ.
ਸਲੁੰਨੋ. ਦੇਖੋ, ਚੰਖਣੀ.

ਸਾ. ਸਰਵ—ਉਹ. ਓਹ. ਵਹ. "ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਾ ਕਥਨੀ ਸਾਰ."
(ਗਉ ਮ: ੫) "ਸਾ ਵੇਲਾ ਪਰਵਾਣੁ, ਜਿਹੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਭੋਟਿਆ."
(ਵਾਰ ਗੁਜ ੨, ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਸਰੀਖਾ. ਸੇਹਾ. ਸੈਸਾ. "ਤੁਮ ਸਾ
ਮੀਤ ਨ ਅਵਰ ਕੋਟੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੩ ਕ੍ਰਿ—ਅਸਿ (ਹੋਣ) ਦਾ
ਰੂਤ ਕਾਲ ਬੋਧਕ. ਸੀ. ਭਾ. "ਓਸ ਨੇ ਅੰਝੁ ਆਖਿਆ ਸਾ."
(ਜਸਾ) ੪ ਸਾਥ. ਸਹਿਤ. ਸਮੇਤ. "ਰੂਤ ਸਾ ਮਖੀ ਖਾਇਆ."
(ਵਤ ਮ: ੧) ਮੱਥੀ ਸਮੇਤ ਖਾਧਾ. ੫ ਸੰ. ਸੰਕਣਾ—ਪਾਰਵਤੀ.
੬ ਲੰਡਮੀ.

ਸਾ. ਰੂਤਕਾਲ ਬੋਧਕ. ਦੇਖੋ, ਸਾ ੩. ਜੈਸੇ—ਸੋ ਓਥੇ ਗਿਆ ਸਾ.
੨ ਭਾਰਸੀ ਦਾ ਪੁਤਲਕ, ਜੋ ਸਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਸਬਦ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਯਕਸਾਂ.

ਸਾਧਿ. ਸਿੰਧੀ. (ਸੰ. ਸੁਾਦ) ਸੰਕਣਾ—ਰਸ. "ਸਾਧਿ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤਿਨਾ
ਨਾਗ ਜਿਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਇਆ." (ਵਤ ਫੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਆਨੰਦ.
"ਸਾਧਿ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਮਾਭ) ੩ ਸੰ. ਸੁਕਤ.

ਸਨਮਾਨ. "ਕੰਤ ਨ ਪਾਇਓ ਸਾਉ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ੪ ਸੰ.
ਸੁਰਬ ਪ੍ਰਯੋਜਨ. "ਤੂੰ ਜਾਣ ਮਹਿੰਜਾ ਸਾਉ." (ਵਾਰ ਮਧੂ ੨ ਮ: ੫)
ਸਾਉਂਗੀ. ਦੇਖੋ. ਸਾਧਗੀ.

ਸਾਉਣ. ਦੇਖੋ. ਸਾਵਣ.

ਸਾਉਣਮੱਲ. ਦੇਖੋ. ਸਾਵਣਮੱਲ ਅਤੇ ਸਾਵਣਮੱਲ.

ਸਾਉਣੀ. ਸੰਗਤ—ਬੁਝਣ ਮਹਿੰਨੇ ਦੀ ਫਸਲ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸਾਵਣੀ.
ਸਾਉਰੀ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਵਿਦਵਾ ਦੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ
ਸੁਰ ਤੋਂ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਫਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸੈਰੀ ੩। ੨ ਸਵਰ
(ਸਿਥ) ਦੇ ਰਚੇ ਰੰਗਸਾਸਤ੍ਰ (ਸਾਵਰ) ਦਾ ਅਭਿਆਸੀ.

ਸਾਉਲਾ. ਦੇਖੋ. ਸਾਵਲ.

ਸਾਊ. ਵਿ—ਸਾਧੂ. ਨੇਕ ਭਲਾ। ੨ ਸੁ—ਆਧੂ. ਅਪਨੀ ਉਮਰ ਦਾ.
ਹਮ ਉਮਰ। ੩ ਸੰਗਤ—ਜਨੇਗੀ. ਜੀਵ ਦੇ ਆਦਮੀ। ੪ ਨਾਈ।
੫ ਰਾਜਾ ਦੇ ਸਭਾ. ਦੇਖੋ. ਸਭਿਆ.

ਸਾਅਤ. ਦੇਖੋ. ਸਾਇਰ ੨.

ਸਾਅਰ. ਦੇਖੋ. ਸਾਇਰ ੪.

ਸਾਅੰਗੀਤ. ਦੇਖੋ. ਸਾਂਗੀਤ.

ਸਾਇ. ਸਰਵ—ਸੈਵ. ਉਹੀ. ਵਹੀ. "ਸੁੰਦਰਿ ਸਾਇ ਸਰੂਪ ਬਿਰਪਣਿ."
(ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ੨ ਸਾਈਂ. ਸੁਆਮੀ. "ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ ਪੁਨਸਾਇ."
(ਸਾਰ ਮ: ੫) ਪੁਣਪਤਿ ਸੁਖਦਾਤਾ। ੩ ਸੰ. ਸਾਯ. ਸੰਗਤ—ਸੋਣਾ.
ਲੇਣਾ. "ਮੇਰਾ ਪਿਰੁ ਰੀਸਾਧੁ ਸੰਗਿ ਸਾਇ." (ਫਸੰ ਮ: ੧)
੪ ਸੰ. ਰਾਧਾ—ਸਾਧੀ ਸੰਭ. ਆਬਣ.

ਸਾਇੰਸ. ਅੰ. Science. ਸੰਗਤ—ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾ ਦਾ ਤੰਤ।
੨ ਰਾਸਯਾਨਿਕ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ. ਦੇਖੋ. ਵਿਦਵਾ.

ਸਾਇਸਤਨ. ਫ਼ਾ سائنس ਕਿ—ਨਾਇਕ ਹੋਣਾ. ਯੋਗ ਹੋਣਾ.

ਸਾਇਸਤਾ. ਫ਼ਾ سائنس ਕਿ—ਨਾਇਕ. ਯੋਗਤ.

ਸਾਇਕ. ਦੇਖੋ. ਸਾਯਕ.

ਸਾਇਣਿ. ਸਿੰਧੀ. ਸੰ. ਸੁਮਿਤੀ.

ਸਾਇਤ. ਦੇਖੋ. ਸਾਯਦ। ੨ ਅ سائت ਸਾਅਤ. ਸੰਗਤ—ਭਤੀ.
ਵੇਲਾ. ਸਮਾਂ. "ਚਲਹੁ ਇਹ ਸਾਇਤ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਾਇਬਾਨ. ਦੇਖੋ. ਸਾਯਬਾਨ.

ਸਾਇਰ. ਡਿੰਗ. ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਿੰਧੀ. ਸਾਇਰੁ. ਸੰ. ਸਾਯਰ) "ਸਾਇਰ
ਸਪਰ ਭਰੇ ਜਲ ਨਿਰਮਲਿ." (ਪੁਭਾ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ. ਸਤਸਰ ੩
ਅਤੇ ਸਪਰ ਸਰ. "ਸਾਇਰ ਭਰੇ ਕਿ ਸੁਕ?" (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਭ)
"ਵਿਚਿ ਉਪਾਏ ਸਾਇਰਾ ਤਿਨਾ ਭੀ ਚੋਜੀ ਦੇਇ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ
ਰਾਮ ੧) ੨ ਭੀਲ. ਸਰ. "ਸਾਇਰ ਭਰ ਸੁ ਭਰ." (ਤੁਖਾ
ਬਾਰਹਮਾਧ) ੩ ਸਤਦੁਵ (ਸਤਲੁਜ) ਅਤੇ ਨਦੀ ਨਦੀ ਭੀ ਸਾਇਰ
ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਛੇਡ ਦੀਓ ਰਬ ਭਾ ਨਿਰਮੇਹ ਕੋ ਪਾਥ
ਭਏ ਜਬ ਸਾਇਰ ਤੀਰਾ." (ਗੁਰਸੇਭਾ) ੪ ਅ سائير ਸਾਅਰ.
ਸਿਆਰ (ਫੰਦ) ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਕਵਿ. "ਜੇ ਸਉ ਸਾਇਰ ਮੇਲੀਐ
ਰਿਹੁ ਨ ਪੁਜਾਵਹਿ ਰੋਇ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਨਾਨਕ ਸਾਇਰ

ਇਵ ਕਹਿਆ." (ਅਜਾ ਪਟੀ ਮ: ੧)

ਸਾਇਰ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰੀ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਛੋਟੀ. ਲੱਛਮੀ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ
ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿਤਕਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੀ ਸੀ।
੨ ਭਾਵ—ਮਾਇਆ. "ਸਾਇਰ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਬਿਦਾਰਿ ਕਵਾਈ." (ਗਉ
ਅ: ਮ: ੩) ਬੇਦਾਹ (ਭਗਨੀ) ਨੇ ਮਾਇਆ ਤਜਾਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ.
"ਸਾਇਰ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਪਰਹਰਿਤਿਆਗੀ ਚਰਨ ਤਲੈ ਵੀਚਖੇ." (ਅਸਾ
ਫੰਤ ਮ: ੧) ਮਾਇਆ ਪਰਹਰਿ (ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਕੇ) ਤਿਆਗੀ ਹੈ
ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਭਾਵ—ਦਾਸੀ
ਸਮਝੀ ਹੈ.

ਸਾਇਲ. ਦੇਖੋ. ਸਾਯਲ.

ਸਾਈ. ਸਰਵ—ਸੈਵ. ਵਹੀ. ਓਹੀ. "ਜੇ ਰੂਪ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ
ਕਾਰ." (ਜਪੁ) ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਆਮੀ. ਸਾਈਂ. "ਜਿਥੈ ਜਾਈਐ ਜਗਤ
ਮਹਿ ਤਿਥੈ ਹਰਿ ਸਾਈ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਬਿਨਾ) ੩ ਕਿਸੇ ਸੌਦੇ ਦੇ
ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਿੱਤੀ ਭਕਮ. ਸੰ. ਸਤਸੰਕਾਰ। ੪ ਫ਼ਾ
سائى ਨਾਈ. ਪਰਮੇਸੁਰ। ੫ ਅ سائى ਸਾਈ. ਕੋਬਿਸ਼ (ਪ੍ਰਯਤਨ)
ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਈ } ਸੰ. ਸੁਆਮੀ. ਸੰਗਤ—ਮਲਿਕ. "ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਸਚਿਆਰੁ ਮੈਭਾ
ਸਾਈ } ਸਾਈ." (ਸੋਪੁਰਖੁ) ੨ ਰਾਜਾ. ੩ ਪਤਿ. ਭਰਤਾ। ੪ ਮਹਾਰਾਮਾ
ਸਾਧੂ ਦੀ ਭੀ ਸਾਈ ਸੰਗਤਾ ਹੈ.

ਸਾਈਆਂ. ਸੋਲੀ ਜਾਤਿ ਦਾ ਖਤ੍ਰੀ. ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ
ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦਾ
ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ. ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦਾ ਉੱਤਮ
ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ੨ ਸੰਬੋਧਨ—ਹੋ ਸੁਆਮੀ।

ਸਾਈਸ. ਦੇਖੋ. ਸਈਸ.

ਸਾਈਂਦਾਸ. ਭਰੋਲੀ (ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜਪੁਰ) ਨਿਵਾਸੀ ਖਤ੍ਰੀ. ਜਿਸ
ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਦੀ ਵਡੀ ਭੈਣ ਰਾਮੇ ਜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ
ਹੋਇਆ ਸੀ. ਸਾਈਂਦਾਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ
ਚਿਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ
ਕਰਕੇ ਪਰਮਪਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ. ਭਰੋਲੀ। ੨ ਭੰਡਾਰੀ
ਜਾਤਿ ਦਾ ਖਤ੍ਰੀ. ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਨਨ੍ਯ ਸਿੱਖ ਹੈ
ਕੋ ਪਰਮ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇਆ। ੩ ਚੌਥੀ ਭੱਤ ਦਾ ਨਹੋਰ ਨਿਵਾਸੀ ਪ੍ਰੇਮੀ.
ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੀ ਭੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ.

ਸਾਈਂ ਦਿੱਤਾ. ਮੁਲਤਾਨਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ
ਦਾ ਸਿੱਖ। ੨ ਇੱਕ ਜਤੀਆ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ
ਸਿਖਤਾ ਮਨ ਵਸਾਏ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ.

ਸਾਈਂਲੋਕ. ਸੰਗਤ—ਸੁਆਮੀ (ਕਥਤਾਰ) ਦੇ ਲੋਕ. ਸਾਧੁਜਨ. ਹਰਿਜਨ.

ਸਾਸ. ਸੰ. ਸੁਆਮੀ. ਸੰਗਤ—ਸਾਧ. ਲਮ. "ਸਾਸ ਬਿਨਾ ਜਿਉ ਦੇਹੁਰੀ."
(ਕੇਦਾ ਫੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਰ. ਸੁਰ. "ਪੂਰੇ ਤਾਲ ਨਿਹਾਲੇ ਸਾਸ."
(ਰੋਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੩ ਸੰ. ਸਾਸਤ੍ਰ. "ਪੰਡਿਤ ਸੰਗਿ ਬਸਹਿ ਜਨ ਮੂਰਖ

ਆਗਮ ਸਾਸ ਸੁਨੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ੪ ਸੰ. ਸੁਸੂ. ਸੰਸ. ਵਹੁਟੀ ਦੀ ਮਾਂ। ੫ ਸੁਸਰੋਕ. ਦਮਕਸੀ. ਦਮਾ. "ਸਨਪਤ ਸਾਸ ਤਰਿੰਦੁ ਚੁਰ." (ਸਲੋਹ) ਸੰਨਿਪਤ ਸੁਸਰੋਕ ਭਰੰਦਰ ਅਤੇ ਸੁਰ (ਤਾਪ) ੬ ਸੰ. ਸਾਸ—ਸਾਸ. ਧਾ—ਤਅਰੀਫ਼ ਕਰਨਾ. ਵਡਿਆਉਣਾ. ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨਾ. ਹਿਰ ਦੀ ਬਾਤ ਕਹਿਣੀ. ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ. ਦੰਡ ਦੇਣਾ. ਤਾੜਨਾ। ੭ ਸੰਗਤ—ਆਗਤਾ. ਹੁਕਮ। ੮ ਭਾ ੧੮ ਬਾਬ. ਮੁਤੁ. ਪੇਸਾਬ. ਦੇਖੋ. ਸ਼ਾਬੀਦਨ.

ਸਾਸ. ਸੁਸ. ਸਾਹ। ੨ ਸੰ. ਸਾਂਝ. ਸ-ਅੰਝ. ਅੰਝ (ਹਿੰਸੇ) ਸਾਝ. ਭਾਗ ਸਹਿਤ.

ਸਾਸਕ. ਸੰ. ਸਾਸਕ. ਵਿ—ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਰਾਜਾ। ੩ ਰੂਹ. ਦੇਖੋ. ਸਾਸ ੬.

ਸਾਸ ਕਰਾਸ } ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ. ਜਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਖਾਨ ਪਾਨ.

ਸਾਸ ਗਿਰਾਸ } "ਸਾਸ ਗੁਸ ਕੇ ਦਾਤੇ ਨਾਕੁਰ." (ਕਹੀ ਕਬੀਰ)

ਸਾਸ ਗੁਸ } ੨ ਸੁਸ ਦਾ ਅੰਦਰ ਭਾਹਰ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ.

ਸਾਸਟਾਂਗ. ਸਾਟਾਂਗ. ਦੇਖੋ. ਅਸਟਾਂਗ ਪੁਣਾਮ.

ਸਾਸਣ. ਭਿੰਗ. ਸੰਗਤ—ਆਗਤਾ. ਹੁਕਮ. ਦੇਖੋ. ਸਾਸ ੬ ਅਤੇ ਸਾਸਨ.

ਸਾਸਣੀ. ਸੰਗਤ—ਸਾਸਨਾ (ਤਾੜਨਾ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਰਾਜਾ ਦੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮ) ੨ ਵਿ—ਹੁਕਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦੇਖੋ. ਸਾਸ ੬.

ਸਾਸਰ } ਸੰ. ਸਾਸਰ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਪੁਸ਼ਕ ਜੋ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ (ਹੁਕਮ)

ਸਾਸਰ } ਦੇਖੋ. ਆਗਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗੁੰਬ. ਦੇਖੋ. ਸਾਸ ੬.

ਸਾਸਰੁ } "ਸਾਸਤ ਮਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਚਾਰਿ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਾਸਰੁ } "ਸੋਈ ਸਾਸਤੁ ਸਉਣ ਸੋਇ." (ਸੁੀ ਮ: ੫) "ਸਾਸਤੁ

ਬੇਦ ਹੈ ਰੂਠ ਹੈ ਮਾਇਆ." (ਭੈਰ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ. ਖਟ ਸਾਸਤੁ.

ਸਾਸਤੁ. ਦੇਖੋ. ਸਾਸਤੁ ਅਤੇ ਖਟ ਸਾਸਤੁ.

ਸਾਸਤੁਗ } ਸੰ. ਸਾਸਤੁਗ. ਵਿ—ਸਾਸਤੁ ਦਾ ਗਣਨਾ. ਸਾਸਤੁ ਦੇ

ਸਾਸਤੁਗ } ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. "ਮੁਨਿ ਜੋਗੀ ਸਾਸਤੁਗਿ ਕਹਾਵਤ." (ਗੁਸ ਮ: ੫) "ਸਭੈ ਸਾਸਤੁਗਤਾ ਕੁਕਰਮੇ

ਸਾਸਤੁਗਿਆ } ਪੁਣਸੀ." (ਦੱਤਾਵ)

ਸਾਸਤੁਗੀਤਾ }

ਸਾਸਤੁਗਤ }

ਸਾਸਤੁਧਾਰੀ. ਵਿ—ਸਾਸਤੁ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਪੰਡਿਤ। ੨ ਸਾਸਤੁਧਾਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਲਾਭ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਸਾਸਤੁਨਿਕ. ਸਾਸਤੁ-ਅਨਿਕ. ਅਨੇਕ ਸਾਸਤੁ. "ਪੜੀ ਕੋਕ ਵਡਾਕਰਣ ਸਾਸਤੁਨਿਕ." (ਚਰਿਤੁ ੨੫੦)

ਸਾਸਤੁੀ. ਸਾਸਤੁ-ਵਿ. ਵਿ—ਸਾਸਤੁ ਵਾਲਾ. ਸਾਸਤੁ ਗਣਤਾ, ਪੰਡਿਤ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਆਲਾ ਇਮਤਿਹਾਨ.

ਸਾਸਨ. ਸੰ. ਸਾਸਨ. ਸੰਗਤ—ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ. ਆਗਤਾ ਕਰਨੀ. ਦੇਖੋ. ਸਾਸ ੬। ੨ ਦੰਡ ਦੇਣਾ. ਸਜਾ ਦੇਣੀ। ੩ ਤਾੜਨਾ. ਸਜਾ. ਦੇਖੋ. ਸਾਸਨਾ ੨. "ਅਨਿਕ ਸਾਸਨ ਤਾੜਤ ਜਮਦੁਤਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

"ਸਾਸਨ ਤੇ ਬਾਸਕ ਕਮ ਨ ਕਰੈ." (ਭੈਰ ਮ: ੩) ਤਾੜਨਾ ਦੀ

ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ. "ਦੇਇ ਸਾਸਨ ਸਾਮ." (ਰਾਮ ਮ: ੫ ਰੁਤੀ) ੪ ਸੰ. ਵਰਦਾ—ਸੁਸਨ. ਸਾਹ ਲੈਣਾ.

ਸਾਸਨਪਾਕ. ਇੰਦੁ. ਦੇਖੋ. ਪਾਕਸਾਸਨ. "ਸਾਸਨ ਪਾਕ ਸਰਾਸਨ ਜੋਉ." (ਨਾਪੁ) ਪਾਕਸਾਸਨ (ਇੰਦੁ) ਦਾ ਸਰਾਸਨ (ਧਨੁਖ)

ਸਾਸਨਾ. ਸੰ. ਸਾਸਨਾ. ਸੰਗਤ—ਆਗਤਾ. ਹੁਕਮ। ੨ ਤਾੜਨਾ. ਦੰਡ. ਸਜਾ. ਦੇਖੋ. ਸਾਸਨ। ੩ ਉਪਦੇਸ਼. ਸਿਖਤਾ। ੪ ਸੰ. ਸਾਸੁ. ਗਾਂ

ਬੈਲ ਦੇ ਕਲ ਹੇਠ ਲਟਕਦਾ ਹੋਇਆ ਚਮੜਾ. ਕਲਕੰਥਲ.

ਸਾਸਨਿ. ਸੰ. ਸੁਸਨ. ਸੰਗਤ—ਸਾਧ ਲੈਣਾ. ਪੁਣਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਹ ਲੈਣਿਆਂ, ਰਾਵ—ਸੀਂਦਿਆਂ. "ਸਾਸਨਿ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਬਲੁ ਪਾਈਐ, ਨਿਹਸਾਸਨਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈਗੇ." (ਕਾਨ ਅ: ਮ: ੪) ਜੀਵਨਦੇਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜਾਪ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਕਲ

ਪਾਠ. ਫੇਰ ਪੁਣਤਤਾ ਪੁਰ ਭੀ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਣ ਹੋਵੇਗਾ.

ਸਾਸ ਨਿਹਾਰਨ. ਸੁਸਾਂ ਦੀ ਕਿਣਤੀ ਰੱਖਣੀ. "ਜਮ ਨਿਹਾਰੈ ਸਾਸ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਪੁਣਰਖਤਾ ਕਰਨੀ. "ਭਗਤਜਨਾ ਕੇ ਸਾਸ ਨਿਹਾਰੈ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਸਾਸਨੋਤਰ. ਦੇਖੋ. ਚਿਤੁ ਅਲੰਕਾਰ ੫ ਦਾ ਨੰ: (ਅ)

ਸਾਸਾ. ਸੁਸ (ਅਮ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਰਤਨ. "ਜਿਚਥੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਹੈ ਸਾਸਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੩) ੨ ਸੰਗਤ—ਸੰਝਕ. ਸੰਕ. "ਉਪਸੈ ਪੂਰ ਧਾਮ ਬਿਨ ਸਾਸਾ." (ਚਰਿਤੁ ੨੭੬) ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਪੁੰਤ ਕੰਮੇਗਾ.

ਸਾਸਾਰਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੰਸਾਰੀ. ਦੁਨਿਯਵੀ.

ਸਾਸਿ. ਸੁਸ ਨਾਲ. ਦੇਖੋ. ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ। ੨ ਸੰ. ਸ (ਸਾਝ) ਅਸਿ (ਤਲਵਾਰ) ਤਲਵਾਰ ਸਹਿਰ.

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ. ਸੁਸ ਸੁਸ ਨਾਲ. ਹਰਦਮ "ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪੁਤੁ ਧਿਆਈਐ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ. ਜਿਉਂਦੇ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ ਭੋਜਦੇ ਹੋਏ. "ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਸਦਾ ਮੰਨਿ ਵਸੈ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਬਿਨਾ)

ਸਾਸੀ. ਇੱਕ ਨੀਚ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਜਰਾਇਮਪੇਸ਼ਾ ਅਤੇ ਖਾਨਹ ਬਦੋਸ ਹੈ. ਇਹ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਹਰ ਹੋਰ ਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਕਿਤੇ ਕਿਦ੍ਰਾਨਾ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿਕੰਦਰ ਅਲਮ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕੁਝ ਧੂਨਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਪਏ, ਇਹ ਜਾਤਿ ਨਿਕਲੀ ਹੈ. ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜਾਤਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸਾਂਝੀ.

ਸ਼ਾਬੀਦਨ. ਭਾ ੧੮ ਬਾਬ. ਮੁਤਾ. ਪੇਸਾਬ ਕਰਨਾ.

ਸਾਸੁ. ਦੇਖੋ. ਸਾਸ। ੨ ਸੰ. ਸਾਸੁ. ਵਿ—ਸ (ਸਾਝ) ਅਸੁ (ਪੁਣ) ਦੇ. ਪੁਣਧਾਰੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਸੂ. ਸੰਸ. "ਸਾਸੁ ਬੁਰੀ ਘਰਿ ਵਾਸ ਨ ਦੇਵੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਇਸ ਥਾਂ ਰਾਵ ਅਵਿਦਤਾ ਤੋਂ ਹੈ।

੪ ਦਮ. ਸੁਸ. "ਜਲ ਨਕ ਸਾਸੁ." (ਕਨਿ ਅ: ਮ: ੪)

ਸਾਸੁ ਕੀ ਦੁਖੀ. ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਲਖਦ ਹੈ:—

੧ ਸਾਸੁ ਕੀ ਦੁਖੀ ਸਮੁਰ ਕੀ ਪਿਆਰੀ

ਜੇਠ ਕੇ ਨਾਮਿ ਭਰਉ ਰੇ,

੨ ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਨਨਦ ਫਹੇਲੀ

ਦੇਵਰ ਕੈ ਬਿਰਹਿ ਜਰਉ ਰੇ, ×××

੩ ਸੇਜੈ ਰਮਤੁ ਨੈਨ ਨਹੀ ਪੇਖਉ

ਇਹੁ ਦੁਖ ਕਾ ਸਿਉ ਬਹਉ ਰੇ,

੪ ਭਾਪੁ ਸਾਵਥਾ ਬਰੈ ਨਰਾਣੀ

ਮਾਇਆ ਸਦ ਮਤਵਾਰੀ,

੫ ਬਡੇ ਭਾਈ ਕੈ ਜਬ ਸੰਗਿ ਹੋਤੀ

ਤਬ ਹਉ ਨਾਹ ਪਿਆਰੀ,

੬ ਕਹਰ ਕਈਰ ਪੰਚ ਕੋ ਭਗਵਾ××× (੨੫)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ:—

੧ ਸੱਸ (ਮਾਇਆ) ਨੇ ਦੁਖੀ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਸਲੂਰ (ਕਰਤਾਰ) ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਹਾਂ, ਜੇਠ (ਧਰਮਰਾਜ) ਤੋਂ ਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ,

੨ ਨਣਦ (ਮੰਦਮਤਿ) ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਸ ਨੀਤਾ ਹੈ, ਦੇਵਰ (ਵਿਵੇਕ) ਦੇ ਵਿਕੇਗ ਵਿੱਚ ਜਲ ਰਹੀ ਹਾਂ,

੩ ਸਰਵਵਾਪੀ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸੇਜਾ ਤੇ ਰਮਣ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੀ,

੪ ਭਾਪ (ਸ਼ਰੀਰ) ਸਾਵਥ (ਬੱਚਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਸੁਖ ਦੁਖ) ਨਾਲ ਨਤਾਈ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਾਤਾ (ਮੁਦਕਰਣੀ) ਸਦਾ ਮਤਵਾਲੀ ਹੈ,

੫ ਬਡੇ ਭਾਈ (ਗਿਆਨ) ਨਾਲ ਜਦ ਮੈਂ ਸੀ, ਤਦ ਭਰਤਾ (ਕਰਤਾਰ) ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਸੀ,

੬ ਪੰਜ ਵਿਸੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਭਗਤਾ,

ਸਾਸੁ ਮਾਸੁ, ਪੁਣ ਅਤੇ ਦੇਹ, ਜਨ ਅਤੇ ਜਿਸਮ, “ਸਾਸੁ ਮਾਸੁ ਸਭ ਜੀਅ ਰੁਮਾਰਾ,” (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਸਾਸ੍ਵਾਤ ਪ੍ਰਣਾਮ, ਔਠ ਅੰਗਾਂ ਸਹਿਤ ਨਮਸਕਾਰ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਂਗ ਪ੍ਰਣਾਮ,

ਸਾਸਟਾਂਗ ਯੋਗ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਂਗ ਅਤੇ ਯੋਗ ੪,

ਸਾਸ੍ਵਤ, ਜੰ, ਵਿ, ਵਿ—ਨਿਰੰਤਰ, ਲਗਾਤਾਰ, ਇੱਕ ਰਸ। ੨ ਨਿੱਤ।

੩ ਸੰਗਤ—ਅਥਾਥ। ੪ ਸ੍ਰਗ। ੫ ਸ਼ਿਵ,

ਸਾਹ, ਸੰਗਤ—ਸ੍ਰਮ, ਦਮ, “ਲੇਖੇ ਸਾਹ ਲਵਾਈਅਹਿ,” (ਸੁੀ ਮ: ੧)

੨ ਭਾ, ਸਾਹ, ਬਾਦਸਾਹ, “ਸਤਿ ਤੁਭਹਿ ਧਿਆਵਹਿ, ਮੇਰੇ ਸਾਹ,” (ਧਨਾ ਮ: ੪) ੩ ਸਾਹੁਕਾਰ, “ਸਾਹੁ ਚਲੇ ਵਣਜਾਰਿਆ,”

(ਮ: ੨ ਵਾਰ ਸਾਰ) ੪ ਸੁੀ ਕੁਸੁ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਆਨੰਦਨ ਨੂੰ ਪਦਵੀ, ਦੇਖੋ, ਸੋਮਾ ੨। ੫ ਸੁਆਮੀ,

ਪਤਿ ੬ ਜੰ, ੪।੬, ਵਿ—ਪ੍ਰਥਮ, ਜੋਰਾਵਰ,

ਸਾਹ ਆਲਮ, ਭਾ, ਸਾਹ ਆਲਮ, ਵਿ—ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, ਜਹਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸਾਹ, “ਖਬੈ ਖੁੰਦਕਾਰ ਸਾਹ ਆਲਮ,”

(ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੧) ੨ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮੁਅੱਤਮ (ਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹ) ਦੇਖੋ, ਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹ। ੩ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਨਾਉਂਮਾਤ੍ਰ (ਮੁਗਲ)

ਇਸ ਅਧਿਸ਼ਟੁਟ ਦਾ ਅਰਥ ਤੁਸੀਂ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਲਾਭ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਥੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ,

ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ ਅਲੀ ਗੌਹਰ ਸੀ, ਇਹ ਜੀਨਤ ਮਹਲ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਆਲਮਗੀਰ ੨ ਦਾ ਪੁੱਤ ੧੫ ਜੂਨ ਸਨ ੧੭੨੮ ਨੂੰ ਜੰਮਿਆ ਸੀ, ਇਹ ੨੫ ਦਿਸੰਬਰ ਸਨ ੧੭੫੯ ਨੂੰ ਰਖਤ ਰੋ ਬੋਲਾ, ਇਸੇ ਨੇ ਲਾਹੜ ਬਲਾਈਵ ਨੂੰ ੧੨ ਅਗਸਤ ਸਨ ੧੭੬੫ ਨੂੰ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ੨੪ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਸਾਲਾਨਾ ਲੈਣਾ ਕਰਕੇ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਉਤੀਸੇ ਦੀ ਦੀਵਾਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਜਨਰਲ ਸਮਿਥ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਫੇਰ ਮਰਹਟਿਆਂ ਨੇ ਬਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ, ਅਗਸਤ ਸਨ ੧੭੮੮ ਵਿੱਚ ਕੁਲਾਮ ਬਾਇਰ ਰਹੇਲੇ ਦੇ ਹੱਥ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ੧੦ ਅਗਸਤ ਸਨ ੧੭੮੮ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਰ ਨਾਉਂਮਾਤ੍ਰ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਦੀ ਭਾਪ ਆਡਤਾਬ ਸੀ, ੧੯ ਨਵੰਬਰ ਸਨ ੧੮੦੬ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ, ਦੇਖੋ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੰ: ੪੫,

ਸਾਹਸ, ਜੰ, ਸੰਗਤ—ਬਲ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਮ। ੨ ਹੋਸਲਾ, ਹਿੰਮਤ, “ਕਰ ਸਾਹਸ ਬੇਗ ਹੀ ਧਾਘੇ,” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੩ ਚੋਰੀ, ਭੌੜੀ। ੪ ਵਿਚਾਰ ਬਿਨਾ ਬੀਤਾ ਕਰਮ। ੫ ਅਗਨਿ ਅੱਗ। ੬ ਅਤੀ, ਹਰ,

ਸਾਹ ਬਰਫ, ਸਾਹ, ਇੱਕ ਫਕੀਰ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਫੇਸਟਿ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਿਤਾਰਥ ਹੋਇਆ। ੨ ਬਿਹਾਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਸਾਹੁ ਸਾਹ ਬਰਫੁੰਦੀਨ, ਜੋ ਵਡਾ ਕਰਨੀ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੩੭੯ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਪੁਰ ਹਰ ਸਾਲ ਭਾਈ ਮੇਲਾ ਚੁੜਦਾ ਹੈ,

ਸਾਹਸਾਹਾਣ, ਭਾ, ਸਾਹਸਾਹ, ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਭੀ ਸੁਆਮੀ, “ਸਾਹਸਾਹਾਣ ਬਣਿਸੀ,” (ਸਾਪੁ) ਮਿਲਕਾਤ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਦਾਯਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਭਗਨਬਾਹ ਨਾ ਆਖੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਦਵੀ ਕੇਵਲ ਖੁਦਾ ਲਈ ਹੈ,

ਸਾਹਸੀ, ਵਿ—ਬਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਹਠੀਆ।

੩ ਉਤਸਾਹ ਵਾਲਾ, ਹਿੰਮਤੀ, “ਤਹਾਂ ਸਾਹਸੀ ਸਾਹਸਰ੍ਵਾਮ ਕੋਪੇ,”

(ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੪ ਦੇਖੋ, ਸਾਹਸ,

ਸਾਹਸੀ, ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਰੂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ

“ਸਾਹਸੀ” ਬਬਦ ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ—ਹਿੰਮਤੀ,

ਹਠੀਆ ਅਤੇ ਬਲਵਾਨ, ਪੰਜਾਬ—ਕੋਸਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਵਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਇਸੇ ਗੋਤ ਦਾ ਸੀ। ੨ ਸਾਂਸੀ ਜਾਤਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਸਾਂਸੀ,

ਸਾਹਸਰ੍ਵਾਮ, ਵਿ—ਖੁੱਧ ਦਾ ਬਾਦਸਾਹ। ੨ ਸੰਗਤ—ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ

ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਸੰਗੋਸਾਹ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਲਮੇਸ ਜੀ ਨੇ ਪੁਸ਼ੰਨ ਹੋ ਕੇ ਇਹ

ਖਿਤਾਬ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਇਹ ਤੰਗਾਈ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਲਹਿਦ ਹੋਏ, “ਲਖੇ

ਸਾਹਸਰ੍ਵਾਮ ਚੁੰਤੇ ਚੁਤਾਰੰ। ਤਵੰ ਕੀਟ ਬਾਣੰ ਕਮਾਣੰ ਸੰਭਾਰੰ।”

(ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਨਜਾਬਤਖਾਨ ਅਤੇ ਬੀਰੋ ਬੀਬੀ,

ਸਾਹਸ਼ੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ਼ੁ.

ਸਾਹ ਹੁਸੈਨ. **ساحر حسین**. ਸਾਹ ਹੁਸੈਨ. ਇਹ ਲਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼ਿਖ ਉਸਮਾਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੯੪੫ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸੰਜਨ ਸੀ. ਭੀ ਫੁਰੂ ਗੁੰਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਜਦ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤਦ ਇਹ ਭੀ ਕਾਨੂੰ ਆਇ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਰ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬਾਣੀ ਤੀ ਅਪਨੇ ਧਰਮਗੁੰਬ ਅੰਦਰ ਦਰਜ ਕਰੋ. ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਸੁਣਾਓ. ਸਾਹਹੁਸੈਨ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਆ— “ਚੁਪ ਵੇ ਅਤਿਆ ਚੁਪ ਵੇ ਅਤਿਆ” × × ×. ” ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਆਪ ਮੌਨ ਹੀ ਰਹੋ. ਸਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੦੦੮ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕਾਨ੍ਹਾ ੨.

ਸਾਹ ਕੀ ਚੋਰੀ. ਚੋਰੀ ਸ਼ਾਹਾਨ. ਦੇਖੋ. ਤਕਸਿਨਾ.

ਸਾਹਚੀ ਖਾਨ. ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ ਅਹਮਦ ਖਾਨ ਸੀ. ਇਹ ਅਹਮਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੋਤੇ ਸ਼ਮਾਨਸ਼ਾਹ ਅਮੀਰ ਕਾਫੂਲ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ. ਸਨ ੧੭੮੮ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਪੁਤ੍ਰਚੜੀ ਫੌਜ ਦੇਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਭੇਜਿਆ. ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤੇ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਨ ੧੮੦੦ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਾਤੀਏ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਇਸ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਗੁਜਰਾਤ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਚਾਰ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਖ ਤੇ ਹੈ.

ਸਾਹਜਹਾਂ. **ساجده** ਰਾਜਾ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੋਧਪੁਰੀ ਦੀ ਕੰਨੜਾ ਬਾਲਮਤੀ (ਜੋਧਬਾਈ) ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪੁਰ. ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ੫ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੫੮੩ ਨੂੰ ਲਹੌਰ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਖੁੱਰਮ ਸੀ. ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਯਰੂਮਰ ਦੇ ੧੭ਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਹ ਜਹਾਂ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ. ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੬੭੭ ਵਿੱਚ ਜਦ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਨੂਰਜਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤਦ ਇਸ ਦੀ ਬਾਪ ਨਾਲ ਅਣਬਣ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਬੇਦੌਲਤ” ਰੱਖਿਆ. ਇਹ ਬਾਪ ਦੇ ਮਰਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਨ ੧੬੭੮ ਵਿੱਚ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ. ਇਸ ਦੇ ਅਹਿਦ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਡੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ. ਮੁਆਮਲਾ ੨੩ ਕਰੋੜ ਰੁਪਯਾ ਵਸੂਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ.

ਸਾਹਜਹਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਵਡਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ. ਆਕਾਰੇ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀ ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਬੇਗਮ ਅਰਜਮੰਦ ਬਾਨੂ ਦਾ ਮਕਬਰਾ (ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਮਹਲ ਅਤੇ ਕੁਦਸੀਆ ਬੇਗਮ ਭੀ ਹਨ, ਜੋ ਨੂਰਜਹਾਂ ਦੇ ਭਾਈ ਆਸਫ਼ਖਾਨ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਉਂ ਹੈ— ਅਬੂਅਲ ਮੁਜੱਦਰ ਬਹਾਵੁੱਦੀਨ ਸਾਹਜ਼ਾਦਾ. ਇਸ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਣਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਜਹਾਂ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ੧੬੭੭ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਬਾਕਾਇਦਾ ਤਖਤ ਪੁਰ ੪ ਦਰਵਾਜ਼ੀ ਸਨ ੧੬੭੮ ਨੂੰ ਬੈਠਾ ਹੈ.

੧੫੮੭, ਸਾਹਜਹਾਂ ਨਾਲ ਬਾਈ ਸਨ ੧੬੧੭ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ੭ ਜੁਲਾਈ ਸਨ ੧੬੩੧ ਨੂੰ ਹੋਇਆ) ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਖਰਚਕੇ ਬਣਵਾਇਆ. ਜੋ “ਤਾਜ” ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.

ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੇ ਸਾਮੁਣੇ ਜਮਨਾ ਕਿਨਾਰੇ ਵਸੀ ਹੋਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਨ ੧੬੩੧ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦ ਕੀਤੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਉਸ ਨੇ “ਸਾਹਜਹਾਨਾਬਾਦ” ਰੱਖਿਆ. ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਲਾਲ ਕਿਲਾ, ਦੀਵਾਨ ਖਾਸ, ਦੀਵਾਨ ਆਮ, ਅਰ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਆਦਿਕ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਸਾਹਜਹਾਨ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ. ਤਖਤ ਤਾਉਸ, ਜਿਸ ਤੇ ਸੰਤ ਕਰੋੜ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ. ਸ਼ਕਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੋਹਨੂਰ ਗੀਰਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਜਨ ੩੧੮ ਰੌਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ੭੮੧੫੭੫) ਰੁਪਯੇ ਕੀਮਤ ਦਾ ਜਾਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ. ਮੀਰ ਜੁਮਲਾ ਨੇ ਇਸੇ ਚਕੁਵਰਤੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤਾ ਸੀ.

ਕਈ ਖੋਟੇ ਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੇ ਟੀਸਾਈਆਂ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਹੱਥ ਚੁੱਕਿਆ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਭੀ ਫੁਰੂ ਹਠਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਫੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਲਈ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚੁੱਕਣੇ ਪਏ.

ਸਾਹਜਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨ—ਦਾਰਾਸ਼ਿਕੋਹ, ਸੁਜਾ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਤੇ ਮੁਰਾਦ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦ ਸਾਹਜਹਾਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ, (ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ) ਆਕਾਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਸਨ ੧੬੫੮ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ. ਸੰਤ ਵਰ੍ਹੇ ਭੋਟੇ ਦੀ ਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ (੨੩ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੬੬੬) ਸੰਮਤ ੧੭੨੩ ਵਿੱਚ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਤਰਸਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਹਜਹਾਂ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਰੂਥ ਕਰ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਬੇਗਮ ਦੇ ਪਾਸ ਆਕਾਰੇ ਤਾਜ ਅੰਦਰ ਦਫਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ. ਇਸ ਦੇ ਉਰਸ ਦਾ ਮੇਲਾ ਹਰ ਸਾਲ ੨੭ ਰੱਜਬ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰੋਣਕ ਨਾਲ ਰਾਜ ਮਹੱਲ ਵਿੱਚ ਹੋਂਦਾ ਹੈ.

ਸਾਹਜਹਾਨਾਬਾਦ. ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਨਾਉਂ. ਦੇਖੋ. ਸਾਹਜਹਾਂ. “ਸਾਹਜਹਾਨਾਬਾਦ ਕੋ ਕੀਨੋ ਰੂਥ ਅਪਾਰ.” (ਫ਼ਰੂਸ਼ੇਭਾ)

ਸਾਹਜਹਾਂਪੁਰ. ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਕੁਹੇਲਖੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਹਰ, ਜੋ ਦੇਓਹਾ (ਫ਼ੌਰਾ) ਨਦੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸਾਹਜਹਾਂ ਦੇ ਦੌਜੀ ਅਫਸਰ ਦਿਲੋਰ ਖਾਂ ਨੇ ਸਨ ੧੬੪੭ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ. ਇਹ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ੭੬੮ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ੮੮੭ ਮੀਲ ਹੈ. “ਸਾਹਜਹਾਂਪੁਰ ਮੇ ਹੁਤੀ ਇਕ ਪਟੁਆ ਕੀ ਨਾਰਿ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੧)

ਸਾਹਜ਼ਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਮਾਨਸ਼ਾਹ.

ਸਾਹਜ਼ਾਦਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਬਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ.

ਸਾਹਜ਼ਾਦਾ. ਭਾ **ساجده** ਵਿ—ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਰਾਜਕੁਮਾਰ। ਇਹ ਮਕਬਰਾ ਸਨ ੧੬੨੭ ਵਿੱਚ ਬਣਨਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕੇ ਸਨ ੧੬੪੩ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੀ ਬਾਲੀ ੭੪੩ ਫੁੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਅਹਾਡਾ ੪੨ ਫੁੱਟ ਹੈ.

੨ ਸੰਗਤ—ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਪੁਰ੍ਹ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਸਜਾਦਾ ਭੀ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸਜਾਦਾ ੨-੨.

ਸਾਹਣੀ. ਖੁਖਰੋਟ ਖੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ। ੨ ਸਾਹੁਕਾਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੩ ਸਾਹ ਦੀ ਬੇਗਮ.

ਸਾਹਦ. ਅ. ੫੯ ਸਾਹਿਦ. ਸੰਗਤ—ਸਹਾਦਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਗਵਾਹ. ਸਾਖੀ (ਸਾਖੀ).

ਸਾਹਤਰਾ. ਡਾ. ਦੇਖੋ, ਪਿੰਤ ਪਾਪਤਾ.

ਸਾਹਦਰਾ. ਲਹੌਰ ਪਾਸ ਰਾਵੀ ਪਾਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਕਬਰਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਦੀ ਬਸਤੀ ਦਾ ਨਾਂਉਂ ਭੀ ਇਹੀ ਹੋ ਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਜਹਾਂਗੀਰ ੨। ੨ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਚ ਤੇ ਜਮੁਨਾ ਪਾਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਾਹਜਰਾ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੰਡੀ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦਾ ਸੀ.

ਸਾਹਦੀ. ਡਾ. ੫੯ ਸਾਹਿਦੀ. ਸੰਗਤ—ਗਵਾਹੀ. ਸਹਾਦਤ. ਸਾਕਤ. "ਤਹਿੰ ਕੇ ਜੋਕ ਸਾਹਦੀ ਕਹੈ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਾਹਦੋਲਾ. ਦੇਖੋ, ਦੋਲਾਸਾਹ.

ਸਾਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਭ ਅਤੇ ਸਾਨੁ.

ਸਾਹਨਸਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਸਾਹਾਣ.

ਸਾਹਨਚੀ ਖਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਚੀ ਖਾਂ.

ਸਾਹਨਵਾਜ਼ ਖਾਂ. (ਸਾਹਨਵਾਜ਼) (ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ) ਦਾ ਪੁਰ੍ਹ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂਉਂ ਹਕਾਏਤ ਖਾਂ ਸੀ. ਇਹ ਲਹੌਰ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਹਾਕਿਮ ਰਿਹਾ ਹੈ. ਦੀਵਾਨ ਕੌਤੁਬੁੱਲ ਦੀ ਪੁਰਣਾ ਕਰਕੇ ਸੰਮਤ ੧੮੦੯ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਭੀਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟ ਅਤੇ ਨੌਜਵੇਂ ਵਿੱਚ ਪਰੋਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਪੋਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਮੀਰ ਮਨੂੰ. ੨ ਦੇਖੋ, ਮੁਜੱਫਰ ਖਾਨ.

ਸਾਹਨਿ. ਸੰਗਤ—ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬੇਗਮ। ੨ ਜਫ਼ਤਾਨਾ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਮਾਇਆ. "ਸਾਹਨਿ ਸਤਿ ਕਰੇ ਜੀਅ ਅਪਨੈ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) ੩ ਸਾਹੁਕਾਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸਾਹਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਣੀ. ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਹਨਿ.

ਸਾਹਪੁਰ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਤਸੀਲ ਬਾਣਾ ਸੁਨਾਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਪਾਸ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸੀ. ਹੁਣ ਸੰਮਤ ੧੯੮੦ ਵਿੱਚ ਨਗਰਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਬਣਨਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ੫੦ ਵਿੱਧ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੁਨਾਮ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ੭ ਮੀਲ ਹੈ। ੨ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਜਿਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ, ਜੋ ਜੇਹਲਮ ਦੇ ਖੱਬੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਸ ਜਿਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸਥਾਨ ਸਰਗੋਧਾ ਹੈ.

ਸਾਹਬ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ.

ਸਾਹਬਚੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬਚੰਦ.

ਸਾਹ ਬਲਾਦਲ. ਦੇਖੋ, ਸੇਰ ਸਿੰਘ ੨ ਦਾ ਫੁੱਟਨੋਟ.

ਸਾਹਬਾਜ਼. ਦੇਖੋ, ਸਹਬਾਜ਼.

ਸਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ. ਵਕੀਲ ਸਬੇਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਪੁਰ੍ਹ. ਜੋ ਲਹੌਰ ਦੇ ਫਾਰਸੀ ਮਕਤਬ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੋਲਵੀਆਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋ ਪਈ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਸਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਨਿਰਬੀਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦਾ ਮੰਡਨ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਇਸ ਕਾਰਣ ਮੋਲਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਕਾਇਤ ਹੋਣ ਤੇ ਸਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਰ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣਾ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਦ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਮੇਤ ਚਰਖੀ ਤੇ ਚਾਕ੍ਰਿਆ ਜਾਕੇ ੧੮ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ. ਇਹ ਘਟਨਾ ਸੰਮਤ ੧੮੦੨ ਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ.

ਸਾਹਬਾਜ਼ਪੁਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਮਲ.

ਸਾਹਬਾਦ. ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ. ਇਸ ਥਾਂ ਸਨ ੧੭੬੩ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਲਾਕਾ ਮੇਲਕੇ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਬਣਾਈ. ਇਹ ਬਹਾਦੁਰ ਸਰਦਾਰ, ਮਿਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ. ਸਾਹਬਾਦ ਦੀ ਵਡੀ ਮਸੀਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਕੇ ਨਾਂਉਂ "ਮਸਤਕੜ" ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ.

ਸਾਹਬੀਕ } ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਜਨਮ ਸੈਯਦ ਕੁਲ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ
ਸਾਹਬੀਖ } ਸਿਆਨਾ (ਤਸੀਲ ਕੈਥਲ ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ) ਵਿੱਚ
ਹੋਇਆ. ਸਾਹ ਜੀ ਦੇ ਬਹੁਰਕ ਬਹੁਤਾਮ (ਖੁਤਾਮ) ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ
ਇਸ ਲਈ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾਮ
ਨਿਵਾਸੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਸਾਹ ਭੀਖ ਜੀ ਅੰਬਾਲ ਮੁਆਲੀ ਸਾਹ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਹੋਏ, ਜੋ ਪਿੰਡ ਅੰਬਹਿਟਾ (ਜਿਲਾ ਸਹਾਨਪੁਰ) ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸੇ. ਭੀਖ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹਿੱਸਾ ਠਸਕੇ ਨਗਰ ਰਹਿਕੇ ਵਿਤਰਾਇਆ. (ਜੋ ਤਸੀਲ ਬਨੇਸਰ ਅਤੇ ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ). ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੰਮ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਮੁਆਲੀ ਸਾਹ ਜੀ ਭੀ ਠਸਕੇ ਆਯੋ. ਅਰ ਸਾਹ ਭੀਖ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਨ ਮਨ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ, ਆਪਣੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਕਰਕੇ ਸਾਹਬੀਖ ਜੀ ਪਟਨੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਮਿਠਿਆਈ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਟਕੀਆਂ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀਆਂ. ਬਾਲਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਮਟਕੀਆਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ. ਮੁਰੀਦਾਂ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਪੀਰ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮਨੁੱਖ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਲੀ ਪੁਰਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਕਰੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਜਾਣਕੇ ਉਸ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸਰਪਰਸੂ ਅਤੇ ਸੁਭਚਿੰਤਕ ਹੈ.

ਸਾਹ ਭੀਖ ਜੀ ਸੈਯਦ (ਮੀਰ) ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਠਸਕੇ ਦਾ
ਇਹ ਨਾਮ ਦਾ ਪਟਨਾਵਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ.

"ਪੁਰ ਬਹੁਤਾਮ ਸਿੱਖੇ ਤੁਝੇ ਸਾਹ ਭੀਖ ਜਿਹ ਨਾਮ। ਨਿਜ ਮੁਰਸਿਦ ਕੇ ਨਿਕਟ
ਰਹਿ ਠਸਕੇ ਕ੍ਰਾਮ ਸੁਧਾਮ." (ਗੁਪਤੁ)

ਨਾਉਂ ਹੁਣ "ਠਸਕਾ ਮੀਰਾ ਜੀ" ਹੈ, ਜੋ ਮੁਕਲ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੀਰ ਜੀ ਦੀ ਮਾਨਯਾਹ ਨੂੰ ਸਾਗੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ੩੦੦੦) ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ।

ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਹਭੀਖ ਜੀ ਨੂੰ ਸੈਯਦ ਤੀਖ, ਭੀਖਨ ਸ਼ਾਹ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ਾਹ ਮਦਾਰ, ਦੇਖੋ, ਮਦਾਰੀ।

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ, ਦੇਖੋ, ਟੁੰਡਸਾਟ ਦਾ ਫੁੱਟਨੋਟ

ਸ਼ਾਹਲਾਦ, ਸੰ. ਅਨੁ. ਆਨੰਦ ਸਹਿਤ

ਸ਼ਾਹਰਕ, ਡਾ. ਸਿਰੋਮਣਿ ਨਾਤੀ, ਰਕਤਵਾਹ ਨਾਤੀ, Aorta, ਦੇਖੋ, ਦਿਲ।

ਸ਼ਾਹਰੁਮੀ, ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਵਾਈ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਰੋਬਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਸ਼ਾਹਾ, ਸੰ. ਸ਼ਾਹ. ਸੁ ਅਹ. ਸੁ (ਚੰਡਾ) ਅਹ (ਦਿਨ) ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਆਦਿਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਦਿਨ, ਸਿੰਧੀ, "ਸਾਹੋ," "ਸੰਬਤਿ ਸਾਹਾ ਨਿਖਿਆ," (ਸੋਹਿਲਾ) "ਸਾਹਾ ਗਣਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰ," (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਵਜ—ਸੰਬੋਧਨ, ਹੇ ਸਾਹ ! "ਸਭਨਾ ਵਿਚਿ ਤੂੰ ਵਰਤਦਾ ਸਾਹਾ," (ਧਨਾ ਮ: ੪) ੨ ਸਾਹ (ਸ਼ਾਸ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, "ਜੇਰੇ ਜੀਅ ਜੀਵਹੀ ਨੈ ਸਾਹਾ," (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰ) ੩ ਸ਼ਾਹਾਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ, ਸਾਹ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, "ਸਿਰਿ ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ," (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਰਾਮ ੨)

ਸ਼ਾਹਣ } ਦੇਖੋ, ਸਾਹਸਾਹਣ.
ਸ਼ਾਹਾਨ }

ਸ਼ਾਹਾਨਾ, ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਹਾਨਾ.

ਸਾਹਿ, ਦੇਖੋ, ਸਾਹ। ੨ ਸ਼ਾਸ (ਚਮ) ਵਿੱਚ, "ਸਾਹਿ ਸਾਹਿ ਸਦਾ ਸਮਾਲੀਐ," (ਗੁਜ ਅ: ਮ: ੪) ੩ ਸਾਹ ਨੇ, "ਸਾਹਿ ਪਠਾਇਆ ਸਾਹੈ ਪਾਸਿ," (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. ਸਾਹਿ, ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਭੂ, ਸੁਆਮੀ, ਅਧਿਪਤੀ.

ਸਾਹਿਆ, ਸੰਗਤ—ਸਾਹਾ (ਸੁ ਅਹ) ਦਾ ਵੇਲਾ ਦੇਖੋ, ਸਾਹਾ, "ਚਿਤਰੁ ਆਇਆ ਤਿਨ ਸਾਹਿਆ," (ਸੁ ਮ: ੧ ਪਹਿਰੇ) ਭਾਵ—ਮੋਤ ਰੂਪ ਨਾਤੇ ਦਾ, ਜਿੰਦਗੀ ਰੂਪ ਰਹੁਟੀ ਵਰਣ ਦਾ ਸਮਾਂ (ਅੰਤਕਾਲ) ਆਗਿਆ। ੨ ਇਹ ਸੁਹੇਵੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਸੁਹੇਵਾ.

ਸਾਹਿਸ, ਦੇਖੋ, ਸਾਹਸ.

ਸਾਹਿਤੜ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਹਿਤ (ਸਾਬ) ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਮੇਲ, ਇਕੱਠ। ੨ ਉਹ ਕਾਵਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਬਦ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦਾ ਸਹਭਾਵ ਹੋਵੇ ਅਥਵਾ ਰਸ ਅਲੰਕਾਰ, ਫੰਦ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ੩ ਕਿਸੇ ਤੀ ਵਿਦਵਾ ਦੇ ਸਰਵ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠ ਹੋਵੇ, ਉਹ "ਸਾਹਿਤੜ" ਹੈ.

ਸਾਹਿਦ, ਦੇਖੋ, ਸਾਹਦ.

*ਚਿੰਤਨਯੋ: ਸਾਕ: ਸਾਕ:ਚਿੰਤਨਯੋ:

ਸਾਹਿਨਸਾਹ, ਦੇਖੋ, ਸਾਹ ਸਾਹਾਣ

ਸਾਹਿਬ, ਸਾਹਿਬ, ਸੰਗਤ—ਸੁਆਮੀ, ਮਾਲਿਕ, "ਸਾਹਿਬ ਸੇਤੀ ਹੁਕਮ ਨ ਰਨੈ," (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਕਰਤਾਰ, "ਸਾਹਿਬ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ," (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਮਿਤ੍ਰ.

ਸਾਹਿਬ ਸਚਿਰ } ਸਾਹਿਬ ਸਚਿਰ, ਵਿ—ਬੁੱਧਿ ਦਾ
ਸਾਹਿਬ ਬਾਹੂਰ } ਮਾਲਿਕ, ਦਾਨਾ, "ਕਿਧੋ ਪੁਰਖ ਸਾਹਿਬ ਬਾਹੂਰ," (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਦੇਖੋ, ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੈ ਸਾਖੀ। ੩ ਰਾਣੀ ਰਾਜ ਕੋਰ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਰਾਜਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਿਆਨਾਪਤਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਚਾਦੋਂ ਬਦੀ ੧੫ ਸੰਮਤ ੧੮੩੦ (ਸਨ ੧੭੭੪) ਨੂੰ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਰਲੋਕ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਛੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਤੇ ਭੈਰਾ, ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਭੰਗੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਨ ਦੇ ਰਤਨ ਸਰਦਾਰ ਕੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਰਤਨ ਕੌਰ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੮੪੪ (ਸਨ ੧੭੮੭) ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੋਈ ਸੀ, ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਸਿੱਧੇ ਸੁਭਾਉ ਦਾ ਅਤੇ ਨਾਈਲੰਗ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ ਸਮੇਂ ਰਾਣੀ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਨਾਨੂ ਮੰਲ ਰਾਜ ਕਾਜ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਭੀਖੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਵਡੀ ਭੈਣ ਨੇ ਭੀ ਰਾਜ ਦੀ ਰਖਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਚੇਤ ਬਦੀ ੮ ਸੰਮਤ ੧੮੬੮ (੨੬ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੧੩) ਨੂੰ ਹੋਇਆ, ੪ ਵੇਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਰਤਨ ਬਾਬਾ ਕਲਾਪਾਈ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਜੀਤਾ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਸਗੁਪਦੇਵੀ ਜੀ ਦੀ ਬੁੱਖ ਰੋਂ ਚੇਰ ਸੁਦੀ ੫ ਐਤਵਾਰ ਸੰਮਤ ੧੮੧੩ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਵਡੇ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਫੁਰਮਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਾਯੁਮ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਇਲਾਕਾ ਅਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰ ਲਿਆ ਅਰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਉਨਾ ਬਾਪੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਲੰਗਰ ਸਭ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਵਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਕਬਾ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਖੇਡ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹਾਤ ਸੁਦੀ ੧੩ ਸੰਮਤ ੧੮੮੧ ਨੂੰ ਉਨੇ ਹੋਇਆ, ਦੇਖੋ, ਉਨਾ ਅਤੇ ਵੇਦੀ ਵੰਸ਼.

ਸਾਹਿਬ ਹਾਲ, ਡਾ. ਗ਼ਜ਼ਾਲਦਬਾ ਦਾ ਭੇਤੀ, ਆਤਮਾ ਦੇ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਹਿਬਕਲਾਮ, ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਵਜਾਖਤਾ ਸ਼ਕਤਿ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ, "ਕਿ ਸਾਹਿਬਕਲਾਮੇ," (ਜਪੁ) ੨ ਵਿ—ਵਾਚਸਪਤਿ, ਦੇਖੋ, ਵਾਗੀਕ.

ਸਾਹਿਬ ਕਾਲ, ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਕਾਲ, ਵਿ—ਅਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਬਾਤਾਂ ਰੁਬਾਨੋਂ ਅਪਣੇ ਵਾਲਾ। ੨ ਕੇਵਲ ਕਬਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਹਿਬਕਿਰਾ, ਸਾਹਿਬਕਿਰਾ, ਨਫ਼ਤ ਵਾਲਾ, ਚਾਕਵਨ, ਭਾਵ—ਮਹਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀ, ਦੇਖੋ, ਕਿਰਾ, "ਕਿ ਸਾਹਿਬਕਿਰਾ ਹੈ," (ਜਪੁ)

ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ. ਰਾਜਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਿਆਲਾਪੁਰ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਢੀ ਭੈਣ. ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸਰਦਾਰ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਫਤੇਹਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਭਨੂੰਧਾ ਮਿਸਲ ਦੇ ਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੮੩੪ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਦਾ ਰਾਜ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜੋ ਜੋ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਿੱਖਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਅਦੁਤੀ ਹਨ. ਸੰਮਤ ੧੮੫੧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਫੌਜ ਦੀ ਕਮਾਣ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈ ਕੇ ਮਰਹਟਾ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦਿੱਤੀ. ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਤਮ ਰੀਤ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਦਾਨ ਭਾਈ ਨੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਬਦਰ ਨਾ ਪਾਈ. ਭੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੮੫੬ (ਸਨ ੧੭੯੯) ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ੨ ਰਾਜਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀਦਪੁਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਾਣੀ, ਜੋ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਢੀ ਨਿਪੁਣਤਾ ਰਖਦੀ ਸੀ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਮਾਤਾ.

ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਮਾਤਾ. ਰੋਹਤਾਸ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਰਾਮੁ ਬਸੀ ਖੜੀ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਨੰਦ ੧੮ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੭੫੭ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ. ਯਲਗੀਧਰ ਨੇ ਇਸੇ ਦੀ ਕੰਦੀ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ. ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਅਮ੍ਰਿਤਸੰਸਥਾਰ ਸਮੇਂ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਅਵਿਚਲ ਨਗਰ ਪਹੁੰਚਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਜ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲਕਾਬਗੰਜ ਵਿੱਚ ਹਨ.

ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸਮਾਧੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਰੇ ਪਾਸ ਦਿੱਲੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, [ਪੰਨਾ].

ਸਾਹਿਬਚੰਦ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਸੀ. ਇਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਚੁੱਧ ਵਿੱਚ ਬਹੀਦ ਹੋਇਆ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਗ਼ਾ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਨਿਰਮੋਹਗੜ੍ਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ. "ਜੀਤ ਭਈ ਤਹਿ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਅਰੁ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਕੀ ਲੋਭ ਚੁਰਾਈ." (ਗੁਰੂਸੋਬਾ) ੨ ਜਿਲਾ ਦਿਰੋਜਪੁਰ, ਰਸੀਲ ਮੁਕਤਸਰ, ਬਾਣਾ ਕੋਟਭਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਬ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦੇ ਬਾਬ ਚਰਨ ਪਾਏ ਹਨ. ਫੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੈ. ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ੭ ਯੁਮਾਉਂ ਸ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਚੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬੰਨ੍ਹਆਣਾ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਉੱਤਰ ੭ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਹੈ.

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ. ਡਾ صاحب زادہ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ. ਸੰਗਤ—ਬਾਦਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ. ਰਾਜਲੁਮਾਰਾ. ੨ ਗੁਰਪੁਤ੍ਰ। ੩ ਸੁਆਮੀ ਦਾ ਬੇਟਾ.

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ "ਭਵਾ" ਭੇਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਭੁੱਤ ੫, ਅ: ੧.

ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ. ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ, ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਰਾਗ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ.

ਸਾਹਿਬਦਿਆਲ. ਅ صاحب ديار ساهيबدياال. ਵਿ—ਬੁੱਧਿ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਵਡਾ ਦਾਨਾ. "ਕਿ ਸਾਹਿਬਦਿਆਲ ਹੈ" (ਸਾਪੁ)

ਸਾਹਿਬ ਦਿਲ. ਡਾ صاحب دل ساهيब दिल. ਵਿ—ਦਿਲ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਵਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ੨ ਦਾਨਾ। ੩ ਵਲੀ। ੪ ਆਤਮਗ਼ਾਨੀ. "ਬੁਦਬ ਭੈਸੇ ਸੁਹਬਤੇ ਸਾਹਿਬਦਿਲ" (ਜਿੰਦਗੀ)

ਸਾਹਿਬਦੇਵੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਮਾਤਾ.

ਸਾਹਿਬਰਾਇ } ਦੇਖੋ, ਤਾਬੂ ਸਿੰਘ.
ਸਾਹਿਬਰਾਯ }

ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ. ਸੰਗਤ—ਹਰਿਸਨ. ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਸੇਵਕ.

ਸਾਹਿਬਾ. ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ.

"ਸਾਥੇ ਸਾਹਿਬਾ ! ਗਿਆ ਨਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ." (ਅਨੰਦੁ)

ਸਾਹਿਬਾਂ. ਮਾਹਨੀ ਸਿਆਲ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਕੰਨੜਾ, ਜੋ ਚੰਧਰ ਗੋਤ ਦੇ ਬਾਲਕ ਨਾਲ ਮੰਗੀ ਭਈ ਸੀ. ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਿਰਜੇ ਨਾਲ ਸੀ. ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚੰਧਰਾਂ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਬਰ ਦਾਨਾਪੁਰ (ਜਿਲਾ ਮੁਲਤਾਨ) ਵਿੱਚ ਹੈ, ਦੇਖੋ. ਮਿਰਜਾ ੨.

"ਰਾਈ ਨਦਿ ਉਪਰਿ ਕਸੈ ਨਾਰਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨਾਮ,

ਮਿਰਜਾ ਕੇ ਸੰਗ ਦੇਸਰੀ ਕਰਤ ਆਠਊ ਜਾਮ."

(ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੭੮)

ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਿਲ. ਭਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਸਾਹਿਬ ਦਿਲ ਦਾ.

ਸਾਹਿਬਿ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ. "ਸਾਹਿਬਿ ਅੰਧਾ ਜੈ ਕੀਆ." (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਰਾਮ ੨)

ਸਾਹਿਬੀ. ਡਾ صاحبی ساهيبي. ਸੰਗਤ—ਮਲਿਕੀ. ਪ੍ਰਭੂਤਾ. ਸੁਆਮੀਪਨ। ੨ ਗੁਰਮਤ.

ਸਾਹਿਬੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ. "ਸਾਹਿਬੁ ਗੁਣੀ ਗਹੇਰਾ." (ਸੇਰ ਮ: ੫)

ਸਾਹਿਰ. ਅ صاحب ساهير. ਸੰਗਤ—ਸਿਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਾਦੂਕਾਰ ਦੇਖੋ, ਸਿਹਰ.

ਸਾਹਿਲ. ਅ صاحب ل ساهيل. ਸੰਗਤ—ਦਰਿਆ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ.

ਸਾਹੀ. ਵਿ—ਰਾਜਸੀ. ਸ਼ਾਹ ਦਾ। ੨ ਡਾ صاحب ساهي ساهي ਸੰਗਤ—ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ। ੩ ਸਾਹੀ. ਮਸਿ. ਰੋਸ਼ਨਾਈ. "ਜੇਤਾ ਆਖਣੁ ਸਾਹੀ ਸਬਈ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ) ਜਿਤਨਾ ਕਬਜ਼ ਅੱਖਰੀ ਅਤੇ ਦੁਬਾਨੀ ਹੈ। ੪ ਅ صاحب ساهي. ਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼. "ਉਆ ਕੀ ਕਾਤਿ ਮਿਟਤ ਬਿਨ ਸਾਹੀ." (ਬਾਵਨ) ਨਿਰਯਤਨ ਭਾਤ ਮਿਟਤ। ੫ ਅ صاحب ساهي. ਬੇਪਰਵਾਹੀ। ੬ ਬੁੱਲਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸਾਰੀ ਹੁ ਸਾਹੁ. ਵਿ—ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ. ਬਹਨਬਾਹ. "ਹੁ ਸਾਰੀ ਹੁ ਸਾਹੁ, ਹਉ ਕਹਿ ਨ ਸਕਾ ਗੁਣ ਤੇਰਿਆ." (ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਬਾਹੁਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ.

ਸਾਹੀਦ. ਦੇਖੋ, ਸਹੀਦ। ੨ ਵਿ—ਸਹੀਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ਸਹੀਦ ਦਾ।
ਸਾਹੀਨ. ਅ. ੧੭੮ ਕਿਤਨਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਹੀ ਅਤੇ
ਬਹਿਰੀ (ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ) ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਾਹੀਨ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਫੁੱਲ ਹੈ।
ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਰੁਹੀ ਅਤੇ ਬਹਿਰੀ ਨੂੰ ਇਹ
ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਾ—ਸਾਹੀਨ ਰੁਹੀ, ਸਾਹੀਨ ਬਹਿਰੀ, ਸਾਹੀਨ
ਕੋਈ ਆਲਸ ਪੰਛੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰ।
ਸਾਹੁ. ਸਾਹ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ. "ਸਚਾ ਸਾਹੁ ਵਰਤਦਾ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੩)

੨ ਸਾਹੁਕਾਰ. "ਸਚਾ ਸਾਹੁ ਸਚੇ ਵਣਜਾਰੇ." (ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੩)
੩ ਸੁਸ. ਦਮ. "ਕਰਿ ਬੰਦੇ ਤੂੰ ਬੰਦਗੀ ਸਿਧੁ ਘਟ ਮਹਿ ਸਾਹੁ." (ਤਿਲੋ ਮ: ੫) ੪ ਦੇਖੋ, ਸਾਹੁ ੨.

ਸਾਹੁਨਿ. ਸਾਹੁਕਾਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਸਾਹੁਣੀ. "ਬਨਿਕ ਬੋਲ ਸਾਹੁਨਿ
ਸੇ ਭਾਖੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੬੧)

ਸਾਹੁਰਤਾ } ਸਾਹੁਰਾ ਘਰ. ਸਸੁਰਾਲ. "ਪੋਣੀਅਤੈ ਸਹੁ ਸੇਵ ਰੂ,
ਸਾਹੁਰਤੀ } ਸਾਹੁਰਤੈ ਸੁਖਿ ਵਸ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਸਹੁਰੇ
ਘਰ ਦੀ. "ਸਾਹੁਰਤੀ ਵਧੁ ਸਭ ਕਿਛੁ ਸਾਂਝੀ, ਪੇਚਕਤੈ ਧਨ ਵਖੇ." (ਕਸੰਤ ਮ: ੧) ਪੇਚਾ ਇਹ ਲੋਕ, ਸਹੁਰਾ ਪਰਲੋਕ.

ਸਾਹੁਰਾ. ਵਿ—ਸਸੁਰਾਲਕ. ਸਹੁਰਾ ਘਰ.

ਸਾਹੁ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਆਹ. ਭਸਮ. "ਕਦਹੁ ਚੰਦਨ ਖਧੁਲੀਐ ਭੀ
ਸਾਹੁ ਸਿਉ ਪਾਫੁ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ੨ ਇਸ ਨਾਮ ਦੇ ਕਈ
ਰਾਜੇ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦਾ
ਪੋਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਕੈਦ ਅੰਦਰ ਪੈ
ਗਿਆ ਅਰ ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਤੀਕ ਕੈਦ ਰਿਹਾ. ਸਨ ੧੭੦੮ ਵਿੱਚ
ਇਹ ਮਹਰਾਣਾ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟ੍ਰ) ਕੌਮ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬਣਿਆ ਅਤੇ
ਸਭਾਰਾ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੀਕ ਨਾਮਾਵਾ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਰਿਹਾ ਅਰ
ਰਾਜ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਪੇਸ਼ਵਾ ਬਾਲਾ ਜੀ ਸ਼ਿਵਨਾਥ ਦੇ ਹੱਥ ਰਹੀ. ਸਾਹੁ
ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੭੪੮ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੩ ਸਿੰਧੀ. ਵਿ—
ਬਹਾਦਰ। ੪ ਪ੍ਰਾ. ਸਾਹੁ. "ਟਮੇ ਲੋਏ ਸੰਭ ਸਾਹੁਣ." (ਸਾਮਾਧਿਕ
ਸੁਤ੍ਰ) ਨਮੋ ਲੋਕੇ ਸਰਬ ਸਾਹੁਭਾਵ:

ਸਾਹੁਕਾਰ. ਸੰ. ਸਾਹੁਕਾਰ. ਧਨਵਾਨ ਵਪਾਰੀ. ਜੋ ਰੁਪਯਾ ਰੁਦ ਤੇ
ਦੇਵੇ.

ਸਾਹੁਰ. ਸਸ਼ਿਰ. ਦੇਖੋ, ਸਸ਼ਿਰ ੨.

ਸਾਹੇਵਾਲ. ਦੇਖੋ, ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ ੫। ੨ ਦੇਖੋ, ਨਲਕ ਸਰ ਨੰ: ੪.

ਸਾਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹ. "ਬਨਿਤਾ ਬਿਨੋਦ ਸਾਹੀ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)
ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਆਨੰਦ ਨਾਲ। ੨ ਸ—ਅਹੀ. ਉਹ ਸੀ। ੩ ਸ—
ਅਹੰਕਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਾਕ. ਸੰ. ੨੧੧. ਸੰਗਤਾ—ਬਲ. ਸ਼ਕਤਿ। ੨ ਸਹਾਇਤਾ।
੩ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਿਤ੍ਰ। ੪ ਸਾਕ. ਸਬਜੀ. ਨਫ਼ਤਾ ੫ ਸਾਕੋਨ
(ਸਾਹਵਾਨ) ਦਾ ਬਿਰਛ ਅਤੇ ਇਸੇ ਬਿਰਛ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਪੌਰਾਣਿਕ
ਇੱਕ ਦ੍ਰੁਪ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਦੀਪ। ੬ ਵਿ—ਸਕ ਜਾਤਿ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ
ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸਕ। ੭ ਸੰ. ਸਕੀਧ—ਸੁਕੀਧ. ਅਪਨਾ।

੮ ਸੰਗਤਾ—ਨਾਤੀ. ਸੰਬੰਧੀ. ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ। ੯ ਸੁਕੀਧਤਾ
ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ. ਸਾਕਾਯੀਗੀ. "ਤੁਮਹਿ ਪਛਾਨੁ ਸਾਕੁ ਤੁਮਹਿ ਸੰਗਿ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੧੦ ਸੰ. ੨੧੧. ਵਡ—ਨਾਲ. ਸਾਕ.

ਸਾਕਉ } ਸਕਦਾ. ਸਕਦੇ. ਸਮਝ ਰਖਦੇ. ਦੇਖੋ, ਸਕਣਾ. "ਤੁਮਹੀ
ਸਾਕਈ } ਮਹਿਮਾ ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਉ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੪) "ਅਸਾਂ
ਸਾਕਹ } ਜੋਰੁ ਨਾਹੀ ਜੇ ਕਿਛੁ ਕਰਿ ਹਮਿ ਸਾਕਹ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੪)
ਸਾਕਹਿ }

ਸਾਕਟਾਯਨ. ਦੇਖੋ, ਸਕਟ ੪.

ਸਾਕਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਕਿਨੀ. "ਅੰਬਿਕਾ ਤੋਤਨਾ ਸੀਤਨਾ ਸਾਕਣੀ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸਾਕਤ } ਸੰ. ਸਾਕੁ. ਵਿ—ਸਕਤਿ ਦਾ ਉਪਾਸਕ. ਦੁਰਗਾਪੂਜਕ.
ਸਾਕਤੁ } ਕਾਲੀ ਦਾ ਭਗਤ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਾਕੁ ਮਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਬਹੁ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਸਾਕੁ ਲੋਕ ਦਸ ਮਹਾਵਿਦਯਾ
ਅਰਥਾਤ ਦਸ ਦੇਵੀਆਂ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ—ਕਾਲੀ, ਤਾਰਾ,
ਜੈਤਰੀ, ਕੁਵਨੇਸ਼ੁਰੀ, ਤੈਲਾਣੀ, ਭਿੰਨਮਯਾ, ਦੁਰਗਾ, ਵਰਗਨਾ, ਮਾਤੰਗੀ
ਅਤੇ ਕਮਲਾ (ਚਮੁੰਡਾ ਤੰਤ੍ਰ) ੩ ਅ. ੬੮. ਸਾਕਤ. ਵਿ—ਪਤਿਤ.
ਭਿੰਨਿਆ ਹੋਇਆ. "ਸਾਕਤ ਕਰਿਕਸ ਸਾਕੁ ਨ ਜਾਣਿਆ." (ਸੋਹਿਲਾ)
"ਹਰਿ ਕੇ ਦਾਸ ਸਿਉ ਸਾਕਤ ਨਹੀ ਸੰਗ." (ਕਉ ਮ: ੫) "ਸਾਕਤੁ
ਮੁਖ ਲਗੇ ਪਚਿ ਮੁਇਓ." (ਕਉ ਅ: ਮ: ੪)

ਸਾਕ ਦ੍ਰੁਪ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਦੀਪ.

ਸਾਕਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਕਿਨੀ.

ਸਾਕਬਣਿਕ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਕ (ਸਾਕ) ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਕਰੁੰਜਤਾ.
ਸਾਕੀਫਰੋਸ. "ਸਾਕਬਣਿਕ ਜੜੇ ਕੀਮਤ ਰਾਹੀਂ। ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਕਾਲੁ
ਮਨ ਮਾਹੀਂ ॥" (ਨਾਪੁ)

ਸਾਕਰ. ਭਾ. ੧ ਸੰਕਰ. ਖੇਡ. "ਜਿਉ ਗੁੰਗੇ ਸਾਕਰ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ." (ਕਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਕਿਰ.

ਸਾਕਰ. ਪ੍ਰਾ. ਵਿ—ਤੰਕ. ਭੀਤਾ. ਸੰਬੁਧਿਤ। ੨ ਸੰ. ੨੧੧. ੩. ਸੰਕਰ (ਸਿਵ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਸੰਕਰਾਚਾਰਯ ਦਾ
ਲਿਖਿਆ ਵੇਦਾਂਤ ਸੂਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਸਾਕਰ ਭਾਸ਼ਣ। ੪ ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿੰਘਲ
(ਸ੍ਰੰਭੁਲ) ਸੰਭੁਲੀ, ਚੰਜੀਰ. "ਭਰਮ ਮੋਹ ਕੇ ਨਸ੍ਰੁ ਬਿਯ ਦ੍ਰਿਤਹਿ
ਸਾਂਕਰ ਕਾਟ." (ਨਾਪੁ) ੫ ਵਿ—ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ (ਸੁਕਰ
ਗੁਜਰ) ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਈਂ ਭੀ ਸਾਂਕਰ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—
ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੇਤੀ ਆਮਦਨ ਤੇ ਭੀ ਸਾਂਕਰ ਹੈ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ
ਸਾਕਿਰ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ.

ਸਾਕਰਮਾਖੀ. ਸੰਗਤਾ—ਅਧੁਮੰਜਿਕ. ਸਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ. "ਸਾਕਰਮਾਖੀ
ਅਧਿਕ ਸੰਤਾਪੇ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਸਾਂਕਰਾ } ਵਿ—ਭੀਤਾ. ਭੀਤੀ. ਸੰਬੁਧਿਤ। ੨ ਸੰ. ੨੧੧. ੩. ਵਿ—
ਸਾਂਕਰੀ } ਸਾਂਕਰਿ. ਸਿਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਗਣੇਸ਼। ੩ ਅਗਨਿ.

ਸਾਕਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਲਕੋਟ। ੨ ਖੰਡ. ਟੁਕੜਾ। ੩ ਹਵਾਨ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ.
ਇਹ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਿੰਧ ਵਿਦਯਾ ਭੀ ਹੈ.

ਸਾਕਲ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਘਲ (ਸ੍ਰੰਘਲ) ਸੰਗਲੀ. ਜੰਜੀਰ. “ਸਾਕਲ ਜੇਵਰੀ ਨੇ ਹੈ ਆਈ.” (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ)

ਸਾਕਲਪ. ਦੇਖੋ. ਸਵਿਕਲਪ. “ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਾਕਲਪ ਉਚਾਰੀ.” (ਨਾਮੁ)

ਸਾਕਲੀ } ਦੇਖੋ. ਸਾਕਰਾ ਸਾਕਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸਾਕਲ.
ਸਾਕਲੀ }

ਸਾਕਤੀ. ਸੰਗਤ—ਸਾਕ ਅਬਨ (ਖਾਣ) ਵਾਲੀ. ਸਤੀ. ਦੁਰਗਾ. ਸਾਕੰਤਰੀ. “ਅੰਜਨੀ ਕੰਜਨੀ ਸਾਕਤੀ ਸੀਤਲਾ.” (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸਾਕਤੀ. ਤੰਗ. ਭੀਤੀ. ਦੇਖੋ. ਸਾਕਰੀ.

ਸਾਕਾ. ਸ਼ਕ ਸੰਮਤ, ਜੋ ਸਾਨਿਵਾਹਨ ਨੇ ਬਨਾਇਆ ਅਤੇ ਸਨ ਈਸਵੀ ਤੋਂ ੭੮ ਵਰ੍ਹੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ. ਜਾਨਿਵਾਹਨ। ੨ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕਰਮ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਹਿਣ ਲਾਇਕ ਹੋਵੇ. “ਧਰਮਹੇਤ ਸਾਕਾ ਜਿਨ ਕੀਆ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਸੰ. ਸਾਕਾ. ਹਰਤ. ਹਰੀਤਕੀ.

ਸਾਕਾਰ. ਵਿ—ਅਕਾਰ ਸਹਿਤ. ਮੁਰਤਿਮਾਨ.

ਸਾਕਿਛੁ. ਉਹ ਛੁਡਾ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਕੁਤ—ਸਕਿਤ. ਸੰਗਤ—ਭੰਦਗੀ. ਮੇਨਾ. “ਜਹਾ ਸਾਕਿਛੁ ਤਹਾ ਨਾਕਿਛੁ.” (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ਪਵਨ ਭੰਦਗੀ ਨੂੰ ਭੀ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ.

ਸਾਕਿਣੀ. ਦੇਖੋ. ਸਾਕਿਨੀ.

ਸਾਕਿਨ. ਅ. سكين ਸਕੂਨਤ (ਬਹਾਇਸ਼) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. “ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਕਮੋਇ ਸਾਕਿਨ ਖੋਮਕਰਨ.” (ਪੰਪੁ) ੨ ਸੰ. ਸਾਕਿਨੁ ਸਕਿਰਵਾਲਾ. ਭਲਵਾਲ.

ਸਾਕਿਨੀ. ਸੰ. ੨ ਕਿ.ਪੀ. ਸੰਗਤ—ਸਾਕ (ਸਾਕ) ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਦੇਵੀ ਦੀ ਅਤਦਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਯੋਗਿਨੀ, ਜੋ ਨਹੁ ਮਿੰਜ (ਮੰਜਾ) ਦਾ ਆਹਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਸਕੰਦ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਦਕ ਦਾ ਸੰਕ ਨਾਭ ਕਰਨ ਨਈ ਚੀਰਤਦੁ ਨਾਨ ਸਾਕਿਨੀ ਭੀ ਗਈ ਸੀ.

ਸਾਕਿਰ. ਅ. سكر ਵਿ—ਸੁਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਕ੍ਰਿਤਗਤ. ਉਪਕਾਰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਕੀ. ਅ. ساکੀ ਸਾਕੀ. ਸੰਗਤ—ਸਰਾਬ ਆਦਿਕ ਪਿਆਉਣ ਵਾਲਾ. “ਬਦਹਿ ਸਾਕੀਆ ! ਸਾਕਾਰੇ ਸੁਰਮ ਭਾਮ.” (ਰਕਾਸਤ) ੨ ਭਾਵ—ਸਤਿਗੁਰੂ. ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖੁਮਾਰੀ ਚਕ੍ਰਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਅ. ساکੀ ਸਾਕੀ. ਸ਼ਿਕਾਯਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਕੁ. ਦੇਖੋ. ਸਾਕ ੭-੮. “ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਸਾਕੁ ਅੰਤਿ ਹੋਇ ਸਖਾਈ.” (ਗੁਜ ਮ: ੩)

ਸਾਕੇਤ. ਸੰਗਤ—ਅਯੋਧਾ (ਅਜੁਧਾ) ਪੁਰੀ। ੨ ਅਯੋਧਾ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼। ੩ ਵਿ—ਅਯੋਧਾ ਨਿਵਾਸੀ.

ਸਾਕੈ. ਸਕਦਾ. ਸਮਰਥ ਹੁੰਦਾ. ਦੇਖੋ. ਸਕਣਾ. “ਕੋਇ ਨ ਸਾਕੈ ਭਿੰਨ ਕਰਿ.” (ਸੁਹੀ ਵੰਤ ਮ: ੫)

ਸਾਕੈ. ਦੇਖੋ. ਸਾਕ ੭-੮ ਅਤੇ ਸਾਕਾ ੨. “ਕਨੁ ਮੱਧ ਕੀਨੇ ਭਭੇ

ਧਰਮ ਸਾਕੈ.” (ਕੁਸ਼ਨ) ਧਰਮ ਦਾ ਸਾਕਾ ਕੀਤਾ

ਸਾਕੰਤਰੀ. ਸੰ. शाकन्तरी. ਸੰਗਤ—ਸਾਗ ਨਾਲ ਪਾਲਨ ਵਾਲੀ ਦੁਰਗਾ. ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਡਾ ਕਾਲ ਪਿਆ. ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਭੁੱਖਾ ਮਰਨ ਲੱਗਾ. ਤਦ ਦੇਵੀ ਨੇ ਸਾਗ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵਕ ਨਈ ਅਰ ਸਭ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰਨੋ ਬਚਾਇਆ.

ਸਾਕੁ. ਦੇਖੋ. ਸਾਕਤ.

ਸਾਕੜ. ਸੰ. ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਫੜੀ ਜਾਤਿ. ਜੋ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਤਰਾਈ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ ਸੀ. ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਸਾਕੜ ਮੁਨਿ (ਬੁੱਧ) ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਸਾਕਯ ਮੁਨਿ. ਦੇਖੋ. ਬੁੱਧ ੩.

ਸਾਕਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਕਰ ਸਹਿਤ ਵਿਦਵਾਨ. ਜੋ ਲਿਖ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ. Lettered. ਜੋ ਨਿਰਕਰ ਨਹੀਂ.

ਸਾਕਾਤ. ਸੰ. ਵਤ—ਪੁਤਖ. ਅੰਖ ਦੇ ਸਾਮੁਣੇ. ਜਾਹਿਰ.

ਸਾਕੀ. साकि. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਕਵਾਹ. ਜੋ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੀ ਕਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸਾਖੀ.

ਸਾਕੜ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਹਾਦਤ. ਅੱਖੀਂ ਭਿੰਨੀ ਕਵਾਹੀ.

ਸਾਖ. ਸੰ. ਸਾਕ. ਸੰਗਤ—ਸਾਕ. ਸਭਜੀ. ਖੇਤੀ. “ਜਲ ਬਿਨ ਸਾਖ ਕੁਮਲਾਵਤੀ.” (ਭਾਰਹਮਾਹਾ ਮਾਤ) “ਸਾਖ ਪਕੰਦੀ ਆਈਆ ਹੋਰ ਕਰੇਈ ਵੰਨ.” (ਸ. ਵਰੀਏ) ੨ ਸੰ. ਸਾਕੜ. ਸਹਾਦਤ ਕਵਾਹੀ “ਰਬ ਸਾਖੀ ਪੁਤ੍ਰ ਅਸਟ ਭਨਾਏ। ਸਾਖ ਨਿਮਿਤ੍ਰ ਏਥੇ ਠਹਿਰਾਏ” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਸਾਕੜ ਏਥੇ ਨਿਮਿੱਤ੍ਰ। “ਹਰਿਨਾਮ ਮਿਲੈ ਪਤਿ ਸਾਖ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੪) ੩ ਨੌਕ ਸੁਹਰਤ. “ਸੁ ਸਾਖ ਤਾਸ ਕੀ ਸਦਾ ਭਿਰੂਨ ਲੋਕ ਮਾਨਿਐ.” (ਪਾਰਸਾਵ) ੪ ਸੰ. ਸਾਖਾ. ਦੇਖੋ. ਡਾ ੬੬ ਸਾਖ. ਟਾਹਣੀ. ਸਾਖਾ. ਭਾਲੀ. “ਤੂੰ ਪੇਭ ਸਾਖ ਤੇਰੀ ਫੂਲੀ.” (ਮਾਭ ਮ: ੫) “ਨਾਮ ਸੁਰਤਰੁ ਸਾਖਹ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੫ ਕੋਤ੍ਰ. ਵੰਸ਼. ਕਿਸੇ ਮੁਨ ਜਾਤਿ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਕੁਲ। ੬ ਥੋਲ। ੭ ਫੁੰਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ. ਭਾਗ. ਕਾਂਡ.

ਸਾਖ. ਦੇਖੋ. ਸਾਖੜ ਅਤੇ ਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰ। ੨ ਸੰਗਤ—ਭਾਖ. ਜਿਵੇਂ—ਜਲੇਬੀ ਦੀ ਸਾਖ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਸਾਖਾ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ੩ ਸੰ. ਸਾਖ. ਵਿ—ਸਾਖ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਸੰਗਤ—ਸਾਖ ਦੀ ਆਵਾਜ਼. ਸੰਖਪੁਨਿ.

ਸਾਖਤ. ਡਾ. ساکت ਸਾਖਤ. ਦੇਖੋ. ਸਾਖਤਨ। ੨ ਖੇਤੇ ਦੀ ਦੁੰਮ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨਾਇਆ ਸਾਖ, ਜੋ ਕਾਠੀ ਨਾਲ ਬੰਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੁਮਰੀ. ਸਾਖਤਨ. ਡਾ. ساکت ਕਿ—ਬਣਾਉਣਾ ਰਚਨਾ। ੨ ਮਿਲ ਚੁਨ ਕੇ ਰਹਿਣਾ.

ਸਾਖਤਿ. ਦੇਖੋ. ਸਾਖਤ ੨ ਅਤੇ ਪਉਣਵੇਕ. “ਖੇਤੇ ਪਾਖਰ ਸੁਇਨੇ ਸਾਖਤਿ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ. ਸਾਖਤੀ.

ਸਾਖਤੀ. ਸੰਗਤ—ਸਾਖਤੀ. ਰੱਦੀ. ਅਰਦਾ ਘੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਖਤਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਿਯਾ. “ਇਕਿ ਹੋਏ ਅਸਵਾਰ ਇਕਨਾ ਸਾਖਤੀ.”

(ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰ) ੨ ਭਾ **ਸਾਖਤਗੀ**, ਰਚਨਾ, ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ "ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਸਾਖਤੀ ਟਿਰਿ ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਮਾਰ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ਆਪ ਰਚਦਾ ਹੈ ਆਪ ਪੁਲੈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਖਰ, ਦੇਖੋ, ਸਾਕਰ.

ਸਾਖਾ, ਸੰ. ਸਾਖਾ, ਸੰਗਤਾ—ਬਿਰਫ਼ ਦੀ ਟਾਹਣੀ, ਸਾਖਾ ੨ ਭੁਜਾ, ਭਾਂਹ, ਉਂਗਲ, ਪੈਰ ਆਦਿਕ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ। ੩ ਗੋਤ, ਵੰਸ਼, ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸੀ ਜਾਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਗ। ੪ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ, ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਆ ਫਿਰਕਾ, "ਸਿਖ ਸਾਖਾ ਬਹੁਤੇ ਕੀਏ." (ਮ. ਕਬੀਰ) ੫ ਵੇਦ ਦੇ ਭਾਗ, ਅਨੇਕ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਅਤੇ ਅਰਥ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਦੀ ਚੁਦੀ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵੇਦ ਦੀਆਂ ਅਨੰਤ ਸਾਖਾ ਹੋ ਗਈਆਂ। "ਸਾਖਾ ਤੀਨਿ ਕਹੈ ਨਿਰ ਭੇਦੁ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) "ਸਾਖਾ ਤੀਨ ਨਿਦਾਰੀਆ ਏਕ ਸਬਦਿ ਲਿਖ ਨਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੨) ਇਸ ਥਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਖਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਤ੍ਰਿਗੁਣਾਤਮਕ ਵਿਦਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਰੂਹਣ ੨.

ਸਾਖਾਇਨਣੀ, ਸੰਗਤਾ—ਸਾਖਤਾ (ਮਿਰੁਤਾ) ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ਟੋਲੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਅਜੇਹੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਾਖਾ ਤੀਨ, ਕਰਮ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨ ਭਾਂਡ। ੨ ਬੁਧਮਾ ਵਿਸ਼ਨੁ ਸਿਵ ਰੂਪ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਖਾ, "ਸਾਖਾ ਤੀਨ ਮੂਲ ਅੰਤਿ ਰਾਖੈ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸਤ ਰਜ ਬਮ.

ਸਾਖਾਮ੍ਰਿਕ, ਸੰਗਤਾ—ਜੋ ਸਾਖਾ (ਟਾਹਣੀਆਂ) ਪੁਰ ਮ੍ਰਿਕ (ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ), ਭਾਂਦਰ, ਲੰਗੂਰਾ ੨ ਗਾਨੁਤ.

ਸਾਖਿ, ਦੇਖੋ, ਸਾਖੀ। ੨ ਸਾਕਰ, ਕਵਾਚੀ, ਬਹਾਦਰ, "ਇਨੁ ਰੀਨਿ ਸਾਖਿ ਸੁਨਾਇ." (ਬਿਨਾ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਾਖਿਓ, ਸਾਖੀ (ਕਵਾਚ) ਹੈ, "ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਾਖਿਓ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸਾਖਿਆ, ਦੇਖੋ, ਸਾਖਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਾਕਰ, ਕਵਾਚੀ, ਬਹਾਦਰ। ੩ ਮਿਸਾਲ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂਤ, ਨਜ਼ਰਿ, "ਉਦਕ ਸਮੁੰਦ ਸਨਨ ਕੀ ਸਾਖਿਆ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ) ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉਪਜੇ ਹੋਏ ਭਰੰਗ ਦੀ ਮਾਨਿੰਦ.

ਸਾਖੀ, ਸੰਗਤਾ—ਇਤਿਹਾਸ ਅਥਵਾ ਕਥਾ, ਜੋ ਅੱਖੀਂ ਛਿੱਲੀ ਕਹੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, "ਸੁਣਹੁ ਸਨ ਭਾਈ, ਹਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਇਕ ਸਾਖੀ." (ਮ. ੪ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ) "ਸੁਣਿ ਸਾਖੀ ਮਨ ਜਪਿ ਪਿਆਰ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਭਾਵ—ਸਿਖਤਾ, ਨਸੀਹਤ, "ਗੁਰਸਾਖੀ ਜੋਤਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ." (ਸੋਹਿਲਾ) ੩ ਸੰ. ਸਾਖਿਨ੍—ਸਾਖੀ, ਕਵਾਚ, "ਗੁਰੁ ਬੀਆ ਸਾਖੀ ਤਾਂ ਤਿਨਮੁ ਆਖੀ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦੁਇ

"ਚਕਟ ਵਧੂਹ" ਵਿੱਚ ਫਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਖਾ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਸਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸਾਕਰਤ, ਅਧ੍ਰੁਸਾਕਰ, ਮਾਧਰੋਦਨੀ, ਬੋਨਕੀਆ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਕਿੱਟੀਆਂ ਹਨ.

ਕਈ ਭਗਤੀ ਕਥਮ, ਉਪਾਸਨਾ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ.

ਸਾਖੀ ਪਾਸਿ, " (ਆਸਾ ਮ: ੧) "ਤਬ ਸਾਖੀ ਪੁਰੁ ਅਸਟ ਬਨਾਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਅਸਟਸਾਖੀ। ੪ ਸਾਕਰ, ਕਵਾਚੀ, ਬਹਾਦਰ, "ਸਚ ਬਿਨ ਸਾਖੀ ਮੂਲੇ ਨ ਬਾਕੀ." (ਸਦਾ ਮ: ੧) "ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ। ਸੋ ਬੋਲਹਿ ਜੋ ਪੇਖਹਿ ਆਖੀ।" (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੫ ਸੰ. ਸਾਖਿਨ੍—ਸਾਖੀ, ਦਰਖਤ, ਬਿਰਫ਼, ਟਾਹਣੀਆਂ ਵਾਲਾ, "ਜੌਂ ਅਵਨੀ ਪਰ ਸਫਲਤੈ ਸਾਖੀ." (ਨਾਪੁ) ੬ ਵੇਦ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਖਾ ਹਨ.

ਸਾਖੀਐ, ਸਾਕੀ ਹੈ, "ਸਤਿਗੁਰ ਸਚ ਸਾਖੀਐ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ)

ਸਾਖੁ, ਦੇਖੋ, ਸਾਖ ਅਤੇ ਸਾਖਾ, "ਬਿਨੁ ਹਰਿਰਸ ਚਾਡੇ ਪਰਿ ਨ ਸਾਖੁ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੧) ਨਾ ਪ੍ਰਤਿਸ੍ਠਾ (ਟਿੱਜਤ) ਨਾ ਨੇਕ ਬੁਹਰਤ.

ਸਾਖੋਚਾਰ } ਸੰਗਤਾ—ਸਾਖਾ (ਕੁੱਤ ਅਤੇ ਵੰਸ਼ਵਲੀ) ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ.
ਸਾਖੋਚਾਰ } ਵਿਆਹ ਆਦਿਕ ਸਮਿਆਂ ਤੇ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਇਸ ਲਈ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਨੌਕ ਰੂਨ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਜਾਣ, "ਸਾਖੋਚਾਰ ਉਚਾਰਨ ਕੀਨਸ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਾਖੜ, ਸੰ. ਸਾਖੜ, ਸੰਗਤਾ—ਸਾਖਪਨ, ਮਿਰੁਭਾਵ, ਦੋਸਤੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਕਰ.

ਸਾਖੜ, ਸੰ-ਖੜ, ਸੰ. ਸੰਖੜਾ (ਗਿਣਤੀ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਗਿਣਤੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ਵਿਦਵਾਨ, ਹਿਸਾਬਦਾ। ੩ ਸਾਖੜਸਾਕਰ, ਦੇਖੋ, ਖਟ ਸਾਸਕੁ। ੪ ਸੰ. ਸਾਖੜ, ਸੰਖ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ, ਸੰਖ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਾਖੜ ਯੋਗ, ਸਾਖੜ ਸਾਸਕੁ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗ। ੨ ਭਗਤ ਯੋਗ, ਦੇਖੋ, ਭਗਵਤ ਕੀਤਾ, ਅ: ੨, ਬ: ੩.

ਸਾਗ, ਸੰ. ਸਾਗ, ਸੰਗਤਾ—ਸਾਗੀ, ਨਭਾਤਾ ੨ ਸਰ੍ਹੋਂ ਪਾਨਕ ਆਦਿ ਦੀ ਭਾਜੀ.

ਸਾਗ, ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਜੋ ਦਸ ਫੁਟ ਲੰਮੇ ਛਤ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਛਤ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਮੜਿਆ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਨੌਕਦਾਰ ਫਲ ਚਾਰ ਫੁਟ ਦਾ ਲੰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, "ਭਰਵੀ ਖਰ ਸਾਗ ਸੰਭਾਰ ਨਈ." (ਗੁਪਤੁ) "ਨਿੰਦਕ ਕਉ ਦੁਖ ਲਾਭੈ ਸੰਗੇ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸਮਾਗ, ਸਮਾਨ ਅੰਗ, ਓਹੋ ਜੇਹਾ ਅੰਗ, ਸਾਗ, ਕਿਸੇ ਜੇਹੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣੇ, ਨਕਲ। ੩ ਵਿ—ਅੰਗ ਸਹਿਤ, ਸ-ਅੰਗ.

ਸਾਗਰ, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਮੁੰਦਰ, ਦੇਖੋ, ਸਗਰ ਅਤੇ ਸਮੁਦ੍ਰ ਸ਼ਬਦ, "ਸਾਗਰ ਮਹਿ ਬੂੰਦ, ਬੂੰਦ ਮਹਿ ਸਾਗਰ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) ਭਾਵ—ਜੀਵ ਵਿੱਚ ਬੁਧਮ, ਅਤੇ ਬੁਧਮ ਵਿੱਚ ਜੀਵਤਮਾ। ੨ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਹੁਗਲੀ ਦਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਟਾਪੂ (ਦ੍ਰੀਪ), ਜਿਸ ਥਾਂ ਬੰਗਾਲਖਾਡੀ ਨਾਲ ਭੰਗਾ ਦਾ ਸੰਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਦਸ ਮਹਾਪਦਮ ਗਿਣਤੀ, ਦੇਖੋ, ਸੰਖੜਾ। ੪ ਸੰਤ ਸੰਖੜਾ ਬੋਧਕ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਸੰਤ ਮੰਨੇ ਹਨ। ੫ ਵਿ—ਸਗਰ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ, ਸਗਰ ਦਾ। ੬ ਭਾ **ਸਾਗਰ**

ਸਾਗਰ ਸੰਗਤਾ—ਕਟੋਰਾ, ਛੰਨਾ, ਪਿਆਲਾ, "ਛੰਦਿਹ ਸਾਧੀਆ ! ਸਾਗਰੇ ਸਬਦ ਰੰਗ ।" (ਹਕਾਯਤ) ੭ ਸਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ, ਦੇਖੋ, ਸਾਧੀ। ੮ ਵਿ—ਸਾ—ਗਰ, ਵਿਸ (ਗਰ) ਭਰਿਆ, ਜਹਿਰ ਵਾਲਾ, "ਭੇ ਸਿੰਧੁ ਸਾਗਰ ਤਾਰਣੇ," (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਾਗਰ ਉਦਰ, ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੇਟ, ਭਾਵ—ਸਾਗਰ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭਾਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਪਦਾਰਥ ਡਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, "ਰਵਿ ਸਸਿ ਕਿਰਣਿ ਉਦਰੁ ਸਾਗਰ ਕੇ," (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸਾਗਰਸੂਤ } ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ। "ਮਾਤਰੰਤ ਸਾਗਰ ਸੂਤ
ਸਾਗਰਸੂਤ } ਤਾਰੇ," (ਨਾਪੁ) ੭ ਧਨੁੰਤਰਿ ਆਇ ਰਹਨ ਜੈ
ਸਾਗਰਰਠਨਯ } ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਮੁੰਗ ਆਇ, ਸਾਗਰ ਮੇਖਲਾ, ਜੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਿਥੀਵੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮੇਖਲਾ (ਰਤਾਫੀ),

ਸਾਗਰਾ, ਦੇਖੋ, ਪਿੰਧੀ। ੨ ਜੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਿਥੀਵੀ, ਜੋ ਸਾਗਰ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, "ਆਇ ਸਾਗਰਾ ਸਬਦ ਬਖਾਨਨ ਕੀਜਿਯੈ," (ਸਨਮਾ)

ਸਾਗਰਾਂਤ ਅਥਨੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤਕ ਸਾਰੀ ਯਮੀਨ, ਸਾਗਰਾਂਬਰਾ, ਜੰ. ਸਾਗਰਾਂਬਰਾ, ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਿਥੀਵੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰਰੂਪ ਅੰਬਰ (ਵਸਤੂ) ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਸਾਗਰੋਦਗਾਰ, ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਉਦਗਾਰ (ਭਗਾਰ), ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਉਤਰਾਉ ਚੜ੍ਹਾਉ, ਦੇਖੋ, ਚੁਚਾਣਾ,

ਸਾਗਵਾਨ, ਦੇਖੋ, ਸਾਗੋਨ,

ਸਾਗਾ, ਦੇਖੋ, ਚਰੋਤ ਦਾ ਛੁੱਟਨੇਟਾ। ੨ ਉਦਯਪੁਰ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਦੇਵਕਤੂ ਦਾ ਰਈਸ, ਜੋ ਯੋਧਾ ਚੂੜਾ ਦੀ ਵੰਸ ਵਿੱਚ ਫੱਤੇ ਦਾ ਚਾਚਾ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਉਦਯਪੁਰ ਰਾਜ ਦੀ ਰਖਤਾ ਲਈ ਹਲਦੀ ਘਟ ਦੀ ਲਤਾਈ ਵਿੱਚ ਲਾਹਜ਼ਾਦਾ ਸਲੀਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਣ ਦਿੱਤੇ, ਜਾਂਗ ਦੀ ਔਲਾਦ ਪਾਸ ਹੁਣ ਦੋ ਲੱਖ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਹੈ,

ਸਾਗਿਰਦ, ਭਾ , ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਾਹ ਦੇ ਕਿਰਦ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਫਰ। ੨ ਸਾਹੁ ਦਾ ਸੇਵਕ, ਚੇਨਾ। ੩ ਵਿਦਯਾਰਥੀ,

ਸਾਂਗੀ, ਵਿ—ਸਾਂਗ (ਬਰਫੀ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸੁਾਂਗੀ, ਨਕਲੀਆ, ਬਹੁਰੂਪੀਆ, "ਤੁਮ ਠਾਕੁਰ ਹਮ ਸਾਂਗੀ," (ਧਨਾ ਮ: ੪)

ਸਾਂਗੀਤ, ਵਿ—ਸਾਂਗੀਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਦੇਖੋ, ਸੰਗੀਤ,

ਸਾਂਗੁ, ਸਾਂਗ, ਦੇਖੋ, ਸਾਂਗ, "ਸਾਂਗੁ ਉਤਾਰਿ ਕੰਮਿਓ ਪਾਸਾਹ," (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) ੨ ਬਰਫੀ, ਦੇਖੋ, ਸਾਂਗ ੧,

ਸਾਗੁਨ, ਦੇਖੋ, ਸਗੁਣ, "ਨਾਗੁਨ ਤੇ ਪੁਨ ਸਾਗੁਨ ਤੇ ਰੁਤੁ ਕੇ ਮਤ ਮੇ ਬਤ ਨਾਮ ਪਛਾਨੇ," (ਨਾਪੁ) ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਗੁਣ ਤੋਂ ਨਾਮ ਵਤਾ ਹੈ,

ਸਾਗੁਨ, ਦੇਖੋ, ਸਾਗੋਨ,

ਸਾਂਗੇ, ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਧਰਣ ਅਨੁਸਾਰ, "ਪਾਂਤਵਾਂ ਕੀ ਬਥਾ ਕੇ ਸਾਂਗੇ ਕਹੇ ਹੈ," (ਜਸਭਾਮ)

ਸਾਂਗੀਪੰਗ, ਜੰ. ਸਾਗੁਗੋਪਾਯੁਗ, ਵਿ—ਸਹਿਤ ਅੰਗ ਅਤੇ ਉਪ

ਅੰਗ ਦੇ, ਸੰਪੂਰਣ ਮੁਕੰਮਲ,

ਸਾਗੋਨ, ਜੰ. ਸਾਧਦ੍ਰਮ, ਟੀਕ ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਦੀ ਲੱਕੜ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਉੱਤਮ ਗਿਣੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, J. Tectona Grandis,

ਸਾਢ, ਸੰਗਤਾ—ਸਰਤ, ਸੱਚ। ੨ ਬਰਤਾਰ, ਵਾਹਰੂ,

ਸਾਚਉ, ਵਿ—ਸਤਨਰੂਪ, ਸੱਚਾ, "ਸਾਚਉ ਠਾਕੁਰ ਸਾਢੁ ਪਿਆਰਾ," (ਧਨਾ ਮ: ੧) ੨ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ, "ਸਾਚਉ ਤਖਤ ਰੁਤੁ ਰਾਮਦਾਸੈ," (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਾਚਤ, ਦੇਖੋ, ਸੱਚਿਤ। ੨ ਸੰ. ਸਾਚਿਤ—ਸਚਿਤ, ਫਿਕਰ ਸਹਿਤ, "ਸੋਚਤ ਸਾਚਤ ਰੈਨਿ ਬਿਹਾਨੀ," (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਾਚਧਰਮ, ਸੰਗਤਾ—ਸਿੱਖ ਧਰਮ, "ਸਾਚਧਰਮ ਕਾ ਬੋਤਾ ਬਾਂਧਿਆ ਭਵਜਨੁ ਪਾਰਿ ਪਵਾਈ," (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਸਾਂਚਨ, ਜਮ ਕਰਨਾ, ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ, ਦੇਖੋ, ਸੰਚਯਨ, "ਸਤੀ ਕਿ ਸਾਂਚੇ ਭਾਂਡੇ?" (ਕਉ ਕਰੀਰ),

ਸਾਚਾ, ਵਿ—ਸੱਚਾ,

ਸਾਂਚਾ, ਸੰਗਤਾ—ਸੱਚਾ, ਕਾਲਬ, Mould, "ਸੁ ਵਰੀ ਜਨੁ ਮੈਨ ਕੇ ਸਾਂਚੇ," (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਾਚਾ ਸਾਚ, ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ, ਸੱਚਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਨਿੱਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਾਹ। ੩ ਵਿ—ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਰਾਜ ਵਾਲਾ, "ਸਾਹਨ ਮਹਿ ਤੂ ਸਾਚਾ ਸਾਚ," (ਗੁਜ ਮ: ੫)

ਸਾਚਾ ਘਰ, ਸੰਗਤਾ—ਸਤਸੰਗ, ਸਾਧੁਸਥਾ, "ਦੇਹੁ ਸੋਹਿਲਾ ਸਾਚੇ ਘਰਿ ਭਾਵਹੁ," (ਅਨੰਦੁ) ੨ ਆਤਮ ਪਦ, ਭੂਰੀਯ (ਭੂਰੀਆ) ਪਦ,

ਸਾਚਿ, ਦੇਖੋ, ਸਤਰ, ਸਾਚ। ੨ ਸਤਰ ਕਰਕੇ, ਸਤਰ ਵਾਲਾ, ੩ ਸੱਚ ਵਿੱਚ, "ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਸਾਚਿ ਸਮਾਇ," (ਬਸੰ ਮ: ੩)

੪ ਸੰ. ਸਾਚਿ, ਵਿ—ਟੇਵਾ, ਭੂਟਿਨ, ਬਿੰਗਾ। ੫ ਸੰ. ਸਾਚਿ, ਮਸਹੂਰ, ਪ੍ਰਖਯਾਤ,

ਸਾਚੀ, ਵਿ—ਸੱਚੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਚਿ,

ਸਾਚੀਸਿਧਰ, ਅਰਜੁਨ, ਦੇਖੋ, ਸਭਸਾਚੀ, "ਸਾਚੀਸਿਧਰ ਬਖਾਨ," (ਸਨਮਾ)

ਸਾਚੀ ਦਰਗਹ, ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਦਰਬਾਰ, ਦਰਗਾਹ, "ਸਾਚੀ ਦਰਗਹ ਪੁਣ ਨ ਹੋਇ," (ਬਿਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦੀਵਾਨ, "ਸਾਚੀ ਦਰਗਹ ਬੈਸਈ," (ਸੁੀ ਮ: ੧) ੩ ਨਰਾਯਣਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਰਹਿਰੀ, "ਸਾਚੀ ਦਰਗਹ ਬੈਨੈ ਰੂਤ," (ਕਉ ਮ: ੫)

ਸਾਚੀਬਾਣੀ, ਸੰਗਤਾ—ਭਰਬਾਣੀ, ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ, "ਸਾਚੀਬਾਣੀ ਸਿਉ ਧਰੇ ਪਿਆਰ," (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਸਾਚੀਰਾਸਿ, ਦੇਖੋ, ਸਚੀ ਰਾਸਿ, "ਸਾਚੀ ਰਾਸਿ ਸਾਚਾ ਵਾਪਾਰੁ," (ਧਨਾ ਮ: ੩)

ਸਾਚੁ, ਦੇਖੋ, ਸਚ, ਸਤਰ, "ਸਾਚੁ ਕਹਹੁ ਤੁਮ ਪਾਠਕਰਾਮੀ," (ਸਿਧਯੋਗੇਸਟਿ) ੨ ਸਤਰ ਉਪਦੇਸ਼, "ਇਸ ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ ਵਸਤੁ ਅਸੰਖਾ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੁ ਮਿਲੈ ਤਾ ਵੇਖਾ," (ਮਾਭ ਮ: ੩)

੨ ਸੰ. ਸਾਢੜ. ਸੰਬੰਧੀ. ਹਿਊਦਾਰ.

ਸਾਢੀ. ਸੱਚੇ ਨੂੰ "ਸਾਢੀ ਮੇਰੁ ਨ ਲਗਈ." (ਸੁੀ ਮ: ੩) ੨ ਸੱਚੇ.
"ਸਾਢੀ ਮਹਲਿ ਰਹੈ." (ਰੁਖਾ ਮ: ੧) ੩ ਸੱਚੇ ਨੇ. "ਸਾਢੀ ਮੇਲੇ
ਸਬਦਿ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਸਾਢੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਚਨ.

ਸਾਢੀਸਾਢੀ. ਸੰਗਤਾ—ਕੇਵਲ ਸਤਤ. ਨਿਰੋਲ ਸੰਚ. "ਸਾਢੀਸਾਢੀ
ਕਮਾਵਣਾ." (ਸੁੀ ਮ: ੩)

ਸਾਢਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਢਰ

ਸਾਢਾ. ਸਾਢਾਤ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸੰਚਾ. ਕਾਲਕ. "ਮਾਨੇ
ਢਰੇ ਇਹ ਮੈਨ ਛੇ ਸਾਢੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਾਢੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਢੀ ਅਤੇ ਸਾਖੀ. ੨ ਕਰਤਾਰ. ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਸਾਖੀ
ਹੈ. "ਦੇਹ ਧਰੇ ਨਰ ਪੂਰਨ ਸਾਢੀ." (ਨਾਪੁ)

ਸਾਢੀ. ਭਾ ੧੮ ਸਾਢ. ਵਿ—ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਰਚਣ ਵਾਲਾ. ਇਹ
ਯੋਜਿਕ ਸਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਕਾਰਸਾਜ, ਜਾਨਸਾਜ
ਆਦਿ. ੨ ਸੰਗਤਾ—ਹਥਿਆਰ. ਸੰਦ. ੩ ਬਾਜਾ ਵਾਦਕ. "ਭਾਲਰ
ਤਾਲ ਮਿਦੰਗ ਉਪੰਗ ਰਘਾਬ ਲੀਏ ਸੁਰ ਸਾਜ ਮਿਲਾਵੈ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਾਜ (ਵਾਜੇ) ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ. ਪਰ ਇੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਜਾਂ
ਦਾ ਚਿਤ੍ਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜੋ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਵਰਤਦੇ
ਰਹੇ ਅਤੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ੪ ਨਾਡ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਾਜਨਾ। ੬ ਅ ੫੮
ਸਾਜ. ਵਜ—ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ. ਕਹੀਂ ਕਹੀਂ. ਚਿਰਲਾ.

ਸਾਜਣ } ਕ੍ਰਿ—ਸਜਨ, ਸਾਜਣਾ. ਰਚਣਾ. ਬਣਾਉਣਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—
ਸਾਜਣ } ਦੇਖੋ, ਸਾਜਨ.

ਸਾਜਦ. ਭਾ ੧੮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਬਣਾਵੇ. ਬਣਾਉਂਦਾ. ਇਸ ਦਾ
ਮੂਲ ਸਾਖਤਨ ਹੈ.

ਸਾਜਨ ਅਬਦਾ ਸਾਜਨੁ. ਸੰਗਤਾ—ਸਨ੍—ਜਨ. ਤਨਾ ਮਨੁਖ.
ਸੰਜਨ. ਮਿਤ੍ਰ. "ਸਾਜਨ ਦੇਖਾ ਤ ਗਲਿ ਮਿਲਾ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)
੨ ਕਰਤਾਰ. ਜੋ ਸਭ ਨਾਲ ਮਿਤ੍ਰਭਾਵ ਰਖਦਾ ਹੈ. "ਸਤਿਗੁਰ ਅਗੈ
ਅਰਦਾਸਿ ਕਰਿ ਸਾਜਨੁ ਦੇਇ ਮਿਲਾਇ." (ਸੁੀ ਮ: ੧)
੩ ਸੁਜਨ. "ਸਾਜਨੁ ਮੀਤੁ ਸਖਾ ਕਰਿ ਦੇਕੁ." (ਕਉ ਮ: ੫)
੪ ਸੁਜਨ. ਰਚਣਾ. "ਸਭਾ ਜਗਤ ਕੇ ਸਾਜਨਹਾਰ." (ਸਲੋਹ) ਦੇਖੋ,
ਸਾਜਨਾ.

ਸਾਜਨਤਾ. ਸਜਨ ਸਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਤਾ ਪੁਰਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਵਾਨ
(ਚਾਲਾ) ਹੈ. ਸੰਜਨਤਾ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਭਾ. "ਸਾਜਨਤਾ ਮੇਰਾ ਸਾਜਨਤਾ."
(ਰਾਮ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਮਿਤ੍ਰ. ਦੋਸ਼.

ਸਾਜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੁਜਨ. ਰਚਣਾ. ਬਣਾਉਣਾ. "ਪੀਠਾ ਪਕਾ
ਸਾਜਿਆ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫) "ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਧਰਤੀ ਸਾਜੀਐ."
(ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੁੀ) ੨ ਸੰਬੰਧਨ. ਹੋ ਸਾਜਨ ! "ਸਾਜਨਾ ਸੰਤ
ਆਉ." (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਸਾਜਨਿ. ਸੰਜਨ ਦੇ. "ਸਾਜਨਿ ਮਿਲਿਐ ਸੁਖ ਪਾਇਆ." (ਸੁੀ
ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਜਨੀ.

ਸਾਜਨੀ. ਵਿ—ਸੁਜਨਤਾ ਵਾਲੀ. "ਸਖੀ ਸਾਜਨੀ ਕੇ ਹਉ ਚਰਨ
ਸਰੋਵਉ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਇਸ ਥਾਂ ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਹੈ
ਸਾਜਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਜਨ. "ਸਾਜਨੁ ਮੀਤੁ ਤੂੰਹਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)
ਸਾਜਨਿ. ਸੰ. ਸਾਜਨਿ. ਸ-ਅਜਨਿ. ਹੱਥ ਜੋਤੇ ਅਤੇ ਪਸਾਰੇ
ਹੋਏ.

ਸਾਜ ਮਿਲਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਵਾਜੇ ਨੂੰ ਵਾਜੇ ਵਾਜੇ ਦੇ ਸੁਰ ਨਾਲ
ਮਿਲਾਉਣਾ. ਵਾਜਿਆਂ ਦਾ ਆਪੇ ਵਿੱਚੀ ਸੁਰ ਠਾਟ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਨਾ
"ਸੁਰ ਸਾਜ ਮਿਲਾਵੈ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਾਜਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਜਕੇ. ਸੁਜਕੇ. "ਸਾਜਿ ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੇਹ."
(ਜਪੁ) ੨ ਵਿ—ਸੁਜਨ ਯੋਗਤ. ਸਾਜਨੇ ਨਾਇਕ. "ਆਪੇ ਕੁਦਰਤਿ
ਕਰੇ ਸਾਜਿ." (ਬਸੰ ਮ. ੧) ੩ ਸਾਜਣ ਦਾ ਅਮਰ. ਕਰ. "ਉਨ੍ਹ
ਫਰੀਦਾ ਉਨ੍ਹ ਸਾਜਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸਾਜਿਓ. ਭਾ ੧੮ ਸੰਗਤਾ—ਸੰਬੰਧ ਮੇਲ। ੨ ਤਅਲੁਕ. ਨਗਾਉ।
੩ ਮਿਲਕੇ ਮੰਤ੍ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੪ ਮਿਲਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ
ਕੇਂਦਰ ਕੁੰਦਣ ਦਾ ਕਰਮ.

ਸਾਜੀ. ਭਾ ੧੮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਇਹ ਦੂਜੇ ਸਬਦ ਦੇ ਅੰਤ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਥੇ—ਸਾਲਸਾਜੀ। ੨ ਤੂੰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸਾਜੁੰਜ. ਸੰ. ਸਾਧੁਜਤ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਧ ਜੁਤਨ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਉਪਾਸਨਾ
ਕਾਂਡ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕਤਿ, ਜੋ ਉਪਾਸਕ ਨੂੰ ਉਪਾਸਕ ਦੇ ਨਾਲ
ਜੋਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਕਤਿ ਨਾਲ ਅਰੋਚਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਭੇਦ
ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. "ਕਿ ਸਾਜੁੰਜ ਮੁਕਤਾ." (ਦੱਤਾਵ) ਦੇਖੋ,
ਕੈਵਲਤ.

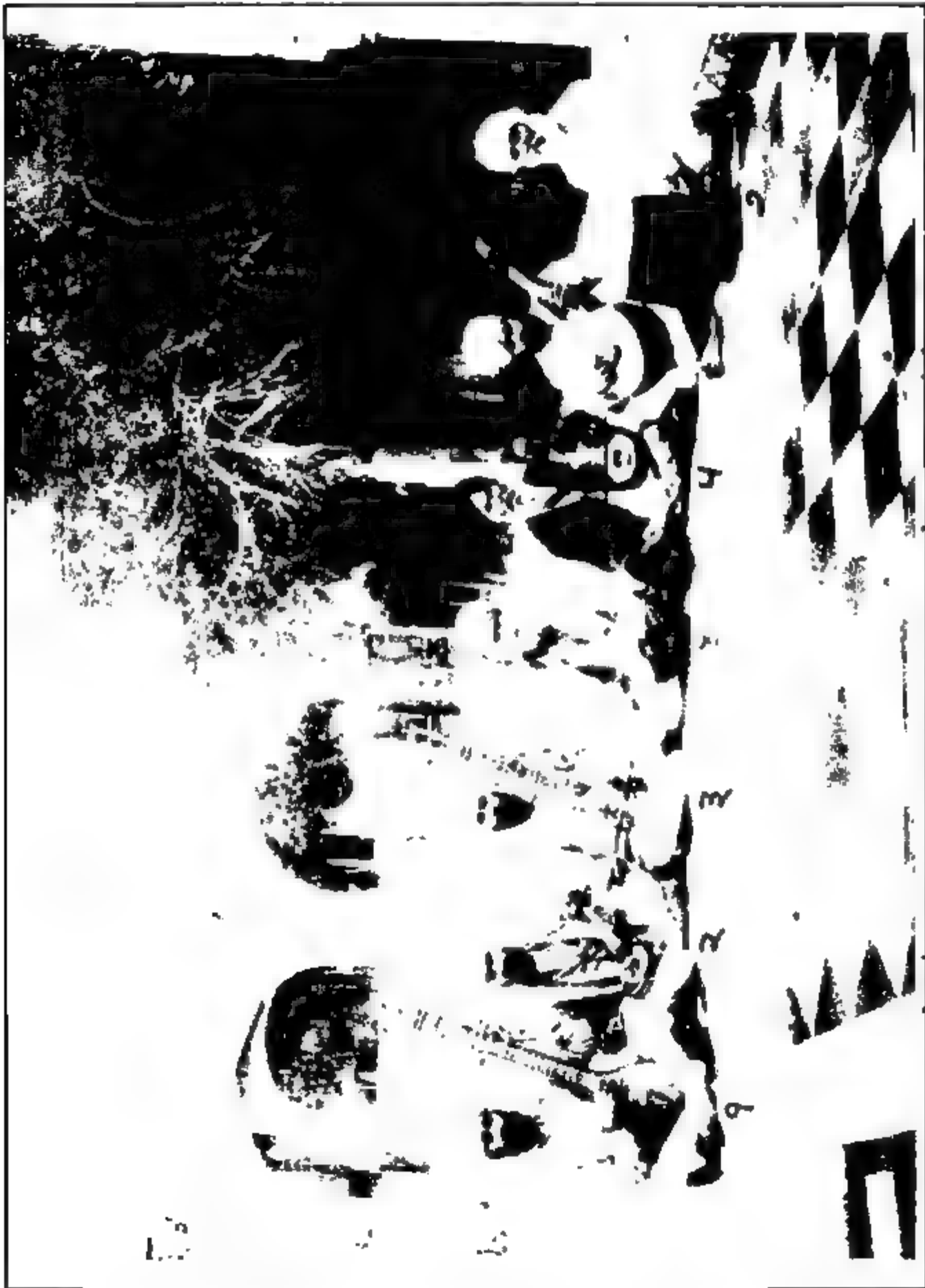
ਸਾਜੀਦ. ਭਾ. ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਮਿਲਾਪ ਰੱਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ
ਸਾਖਤਨ ਹੈ.

ਸਾਢ } ਸੰ. ਸੰਧਿ. ਸੰਗਤਾ—ਮਿਲਾਪ. ਸਰਾਯਤ. ਹਿੰਸੇਦਾਰੀ. "ਸਾਢ
ਸਾਢ } ਕਰੀਐ ਰੁਣਹ ਕੇਰੀ, ਛੇਡਿ ਅਵਰੁਣ ਚਲੀਐ." (ਸੁਹੀ
ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸੰਧਤਾ. ਸੰਤ. "ਸਾਢ ਪਰੀ ਦਹ ਦਿਸਿ
ਅੰਧਿਆਰਾ." (ਸੁਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੩ ਭਾਵ—ਅੰਤ ਸਮਾ. ਕਿਉਂਕਿ
ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਅਸ਼ੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸਾਢਪਾਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਪੱਤੀ ਦੀ ਸਰਾਯਤ. ਪੱਤੀਦਾਰੀ. "ਸਾਢਪਾਤਿ
ਕਾਪੁ ਸਿਉ ਨਾਹੀ." (ਕਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਪੰਕਤਿ ਦੀ ਸਾਂਝ. ਪੰਕਤ
ਦਾ ਮੇਲ.

ਸਾਢਾ } ਸਾਂਝ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ. "ਤੂੰ ਸਾਢਾ
ਸਾਢਾ } ਸਾਹਿਬ ਭਾਪੁ ਹਮਚਾ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) "ਉਪਦੇਸ ਚਹੁ
ਵਰਨਾ ਕਉ ਸਾਢਾ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਰਾਯਤ ਹਿੰਸੇਦਾਰੀ.
"ਸਾਢਾ ਕਰੇ ਕਬੀਰ ਸਿਉ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸਾਢੀ } ਵਿ—ਸਾਂਝ ਵਾਲੀ. ਸਰਾਯਤ ਸਹਿਤ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਰਾਯਤ.
ਸਾਢੀ } ਸਾਂਝ. "ਰੁਣਸਾਢੀ ਤਿਨ ਸਿਉ ਕਰੀ." (ਮ. ੪ ਵਾਰ ਸੋਰ)
੩ ਇੱਕ ਦੇਵੀ. ਨਵਦੁਰਗਾ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਕਲਪਕੇ
ਇਹ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਹੰਦੀ। ੪ ਵਿ—ਸਾਂਝ ਵਾਲਾ. ਹਿੰਸੇ

ਨੰ: ੧ ਸਿਤਾਬ, ੨ ਫੁਤਾਹ, ੩ ਤਾਹਿਸ, ੪ ਬਾਨਪੁਰਾ, ੫ ਲੰਦਾ, ੬, ਚਬਾਬ, ੭ ਜੋਤੀ (ਤਬਲਾ)

ਦਾਰ. "ਕਰਿ ਸਾਡੀ ਹਰਿਗੁਣ ਗਾਵਾ." (ਵਡ ਮ: ੪) ਸਾਂਝੀ ਤੋਂ
ਰਾਵ ਹਰਿਜਨ ਹੈ.

ਸਾਂਝੀ ਸਤਰ. ਸੰਗਤਾ—ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦੇ ਓ ਅ ਏ ਤਿੰਨ
ਸੁਰ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਭੇਦ ਕਰਕੇ ਲਿਖੀ ਪੰਕਤਿ. ਇਹ ਅੱਖਰ
ਮਾਤ੍ਰਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਅ ਆ ਇ
ਈ ਉ ਊ ਏ ਐ ਓ ਔ ਅੰ ਅੰ (ਅ:)

ਸਾਂਝੀਵਾਲ. ਵਿ—ਹਿੱਸੇਦਾਰ. "ਸਭੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨਿ." (ਮਾਰ
ਮ. ੫)

ਸਾਟ. ਸੰਗਤਾ—ਚੋਟ. ਸੱਟ. ਪੁਰਾਣ. "ਇਸੇ ਤੁਰਾਵਰੁ ਖਾਲਹੁ
ਸਾਟ." (ਗੋਡ ਕਬੀਰ) ੨ ਪੁਤਿਬਦਲ. ਵਟਾਂਦਰਾ. "ਜਉ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ
ਬੀ ਦਮ ਕਿਹੁ ਹੋਤੀ ਸਾਟ" (ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫) ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ
ਦੀਮਾਂ ਨਾਲ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੁੰਦਾ। ੨ ਮੁੱਲ. ਕੀਮਤ. "ਪਾਈਅੰਹਿ ਪਾਚਮੁ
ਤਬ ਹੀਰਨ ਕੀ ਸਾਟ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੪ ਨੈਣ ਦੇਣ. ਰੁਝ ਵਿਰੁਧ.
ਮਰੀਦ ਫਰੋਸਤ. "ਗੁਰਮੁਖ ਹਟ ਸਾਟ ਬਤਨ ਵਪਾਹ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ)
੫ ਸੰ. ਸਾਟ. ਵਸਤੂ ਦਾ ਟੁਕੜਾ.

ਸਾਟ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਧਿ. ਮੇਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਠ.

ਸਾਟਕ. ਸੰ. ਗੀਤਕੀ. ਸੰਗਤਾ—ਕਪੜਾ. ਵਸਤੂ. ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ,
ਸਾਰਦੂਲ ਵਿਕੀਰਿਤ.

ਸਾਟਾ. ਸੰਗਤਾ—ਬਦਲਾ. ਭਵਾਦਲਾ. ਵਟਾਂਦਰਾ.

"ਸਤਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਸੀਸ ਕੇ ਸਾਟੇ." (ਗੁਪਤੁ) ਦੇਖੋ, ਸਾਟ ੨.
ਸਾਟੀ. ਸੰ. ਗੀਤੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਢੀ. ਓੜਨੀ। ੨ ਧੋਤੀ. ੩ ਦੇਖੋ,
ਸਿੱਟਣਾ "ਸਭ ਨਿਕਾਸ ਕਰ ਬਾਹਰ ਸਾਟੀ." (ਗੁਪਤੁ) ਬਾਹਰ
ਸੁੱਟੀ.

ਸਾਠ. ਸੰ. ਬਦਿ—ਸਸ੍ਰਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸੱਠ—੬੦. "ਸਾਠ ਸੂਤ ਨਵਬੰਡ
ਬਹਤਰਿ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੱਠ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਨਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਰਾਵ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗਜਨਵ.

ਸਾਂਠ. ਸੰਗਤਾ—ਸੂਰ ਦੀ ਖੱਲ, ਜੋ ਮੋਟੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਖਿੱਧੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਠਨਾ.

ਸਾਠ ਸੂਤ. ਦੇਖੋ, ਗਜਨਵ.

ਸਾਂਠਨਾ. ਵਿ—ਸੰਢਣਾ. ਸੰਧਿ ਮਿਲਾਉਣੀ. ਜੋੜਨਾ. ਠੀਕ ਕਰਨਾ.

"ਪਿਆਵਤ ਪੁਤ੍ਰੁ ਅਪਨਾ ਕਾਜ ਸਗਲੇ ਸਾਂਠੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਾਠਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸੱਠ ਦਾ ਇਕੱਠ. ਤਿੰਨ ਵੀਹ। ੨ ਵਿ—ਸੱਠ
ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਜਿਵੇਂ—ਸੱਠੀ ਦੇ ਚਾਉਲ ਅਤੇ ਸਾਠੇ
ਆਲੂ। ੩ ਸੱਠ ਵਜੇ ਦਾ.

ਸਾਂਠਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਠ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸੰਧਿ. ਜੋੜ. ਮਿਲਾਪ। ੩ ਵਿ.
ਵਿ—ਸੰਢ (ਜੋੜ) ਕੇ. "ਜਿ ਟੂਟੇ ਲੇਇਸਾਂਠਿ." (ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫)
ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਯਾ. ਕਾਰਦੰਤਿਕ. ਲੇਇਸਾਂਠਿ. ਸਾਂਠਿ ਲੇਇ.

ਸਾਠੜ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਠੜਾ. ਢੀਠੜਾ। ੨ ਮੁਰਖਤਾ। ੩ ਬਦਮਾਸ਼ੀ।
੪ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀ.

ਸਾਂਢ. ਸੰ. ਗੀਤਕੀ. ਸੰਗਤਾ—ਅੰਡ (ਫੋਤਿਆਂ) ਸਹਿਤ. ਉਹ ਖੋਤਾ

ਬੋਲ ਆਇ, ਜੋ ਖੰਸੀ ਨਹੀਂ. ਇਸੇ ਦਾ ਵਿਗੜਕੇ ਸਾਨੂ ਸ਼ਬਦ ਹੈ.
ਸਾਂਢੜਾ. ਵਿ—ਅਸਾਂ ਦਾ. ਹਮਾਰਾ. ਲਹਿੰਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਦ ਬਦਲਕੇ
ਢ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਵਾਦ. ਰਸ. "ਕਿਤੀ ਚਖਉ ਸਾਡਤੇ."
(ਮਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਾਂਢਾ. ਵਿ—ਅਸਾਡਾ. ਹਮਾਰਾ. ਅਸਾਂ ਦਾ.

ਸਾਂਡਿਲੜ. ਸੰ. ਗੀਤਕੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਡਿਲ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ
ਉਪਾਸਨਾ ਕਾਂਡ ਦਾ ਇੱਕ ਆਚਾਰਯ. ਜਿਸ ਨੇ ਤਗਤਿਬਾਸਤੁ ਰਚਿਆ
ਹੈ.

ਸਾਂਡੀ. ਸੰ. ਗੀਤਕੀ—ਬੋਡੀ. ਸੰਗਤਾ—ਹਾਥੀ ਪੀਲ. "ਰਾਜਾ ਕੇ
ਅਰ ਸਾਂਡੀ ਛੇ." (ਟੋਡੀ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸੰ. ਗੀਤਕੀ—ਸੰਡਿਕਾ.
ਉਠਣੀ. ਉਸ੍ਰਟੀ. ਸਾਂਢਨੀ.

ਸਾਂਢ. ਸੰ. ਗੀਤਕੀ—ਸਾਧੰ. ਵਿ—ਅੱਧ ਸਹਿਤ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੱਧਾ
ਤਾਕ ਹੋਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ. ਡੇਢ. ਫੂਢ.

ਸਾਂਢ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਡ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਢਨਾ.

ਸਾਂਢਸਤੀ. ਸੰ. ਸਾਧੰਸਪ੍ਰੀ. ਸਾਧੁਸਤੀ. ਬਨਿ (ਫਨਿੰਫਰ) ਕੁਹ ਦੀ
ਦੁਖਦਾਇਕ ਦਸ਼ਾ, ਜੋ ਸਾਂਢੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ. 'ਤਿੰਨ ਰਾਸ਼ੀਆਂ
ਤੇ ਵਾਲੀ ਵਾਲੀ ਵਜੇ ਬਨਿ ਰਹਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ
ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਸ਼ਾ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ. "ਖੋਜਨ ਕਰੇ ਛਲੇ ਕੁਹ ਸਾਂਢੇ।
ਸਾਂਢਸਤੀ ਅਬ ਚਈ ਕੁਮਾਰੇ।" (ਗੁਪਤੁ)

ਸਾਂਢਨ } ਵਿ—ਸੰਧਿ ਮਿਲਾਉਣੀ. ਜੋੜਨਾ. ਗੱਠਣਾ ਗੰਢਣਾ।
ਸਾਂਢਨਾ } ੨ ਸੰਵਾਰਨਾ. ਚੁਧਾਰਨਾ. "ਅਪਨਾ ਬਿਗਾਰਿ ਬਿਰਾਨਾ
ਸਾਂਢੇ." (ਗੋਡ ਰਵਿਦਾਸ)

ਸਾਂਢਨੀ. ਸੰਗਤਾ—ਉਠਣੀ, ਜੋ ਸਵਾਰੀ ਲਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਸੰਢ
ਚੱਖੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਨਾ ਲਏ ਜਾਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਡੀ ੨.

ਸਾਂਢਨੀ ਸਵਾਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਂਢਨੀ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਸਿਪਾਹੀ. ਸੁਤਰ ਸਵਾਰ.^੨

ਸਾਂਢਿ. ਸਾਂਢਨੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਉਤਰ ਸਾਂਢਿ ਤੇ ਰਾਵ ਤਬ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੪੪) ੨ ਵਿ. ਵਿ—ਸੰਢਕੇ, ਜੋੜਕੇ. ਗੰਢਕੇ.

ਸਾਂਢੂ } ਸੰ. ਸ਼ਰਾਨਿਵੇਢੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਲੀ ਨੂੰ ਚਿਆਹੁਣ ਵਾਲਾ.
ਸਾਂਢੂ } ਸਾਲੀ ਦਾ ਪਤੀ. ਹਮਬੁਲਛ.

ਸਾਂਢੇ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਢ. "ਕਾਰਜੁ ਸਾਂਢੇ ਤੀਨਿ ਹਬ, ਘਨੀ ਤ ਪਉਨੇ
ਬਾਹ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸਾਂਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਜਮੀਨ ਕਰਾਰ ਅਤੇ ਚਿਖਾ
ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਜਾਦਾ ਤੋਂ ਜਾਦਾ ਪੈਣੇ ਚਾਚ ਹੱਥ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਢਨ.
"ਹਮ ਕਰਜ ਕੁਰੂ ਬਹੁ ਸਾਂਢੇ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੪) ਅਸੀਂ ਕੁਰੂ ਦੇ
ਕਰਜ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਰਕਮ ਜੋੜਕੇ ਖਾਧੀ ਕੱਢੀ ਹੈ. ਰਾਵ—ਕਰਜਾ
ਜੁਤਦਾ ਹਰ ਸਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾ ਇੱਕ ਪਾਈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ.
'ਕੋਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੰਡਲੀ ਦੀ ਬਾਧਵੀਂ ਰਾਸ਼ਿ, ਜਨਮਰਾਸ਼ਿ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਰਾਸ਼ਿ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਲੀ ਵਾਲੀ ਵਜੇ ਫਨਿੰਫਰ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਸਾਂਢਸਤੀ ਸੰਗਤਾ ਹੈ ਬਨਿ
ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਸਾਂਢੇ ਸੱਤ ਦਿਨ ਅਤੇ ਸਾਂਢੇ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਭੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਭਾਗ ਭੋਜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸਾਂਢਨੀਸਵਾਰ ਬਹੁਤ ਦਿੰਦੇ ਸਨ.

ਸਾਢੇ ਚੁਹੰਤਰ. ੭੪। ਦੀ ਆਣ. ਦੇਖੋ, ਅਕਸਰ.

ਸਾਣ. ਸਮਨ. ਤੁਲ. ਮਨਿੰਦ. "ਮੁਰਗਾਈ ਨੇ ਸਾਣੈ." (ਸਿਧੀਸਟਿ)

੨ ਸੰ. ਸਾਣ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿਕਲੀਗਰ ਦਾ ਚਕ੍ਰ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁਮਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦੀ ਧਾਰ ਤਿੱਖੀ ਕਰੀਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਬਲੁ ਰੇਤਾ ਅਤੇ ਨਾਖ ਰਾਨ ਆਦਿਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਸਬਦੇ ਸਾਣ ਰਖਾਈ ਨਾਇ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ੩ ਚਾਰ ਮਾਸੇ ਤੇਲ।

੪ ਵਿ—ਸਾਣ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਸਟੀ ਦਾ.

ਸਾਣਕਸ਼. ਸਾਣ ਪਿੰਚਣ (ਤੁਆਣ) ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਣ ੨.

ਸਾਣਜੀਵ. ਤਿੰਕ ਸਾਣ ਨਾਲ ਗੁਜਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿਕਲੀਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਣ ੨.

ਸਾਣਬ. ਸੰ. ਸਾਨਿਧਨ. ਸੰਗਤਾ—ਸਮੀਪਤਾ। ੨ ਹਾਜਰੀ. ਮੋਜੂਦਗੀ. "ਸਾਣਬ ਮੇਰੀ ਆਪਿ ਖਤਾ" (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਾਣੈ } ਦੇਖੋ. ਸਾਣ। ੨ ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਸੰਮੁਖ.
ਸਾਣੈ }

ਸਾਤ. ਸੰ. ਸਪੁ. ਸੰਬ. ੨. "ਸਾਤ ਘੜੀ ਜਬ ਬੀਤੀ ਸੁਨੀ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਤਿ। ੩ ਅ. ੨੨. ਸਾਅਤ. ਸੰਗਤਾ—ਸਮਾਂ. ਵੇਨਾ. "ਬੋਲਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਹਰ ਸਾਤੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੪) ਹਰ ਵੇਲੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਬੋਲਹਿ। ੪ ਸੰ. ੧। ੧੧—ਸਾਤ. ਵਿ—ਤਿੱਖ. ਤੇਜ਼। ੫ ਪਤਲਾ. ਕਮਜ਼ੋਰ। ੬ ਸੁੰਦਰ। ੭ ਸੰਗਤਾ—ਮੁਖੀ. ਅਨੰਦ। ੮ ਸੰ. ੧। ੧੧. ਵਿ—ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ. ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਿਆ.

ਸਾਤ. ਸੰ. ੧। ੧੧. ਵਿ—ਸਾਤਿ ਵਾਲਾ. ਕ੍ਰੋਧ ਰਹਿਤ. "ਨਮੋ ਕਨਹਿ ਕਰਤਾ. ਨਮੋ ਸਾਤ ਰੂਪੇ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਠੰਢਾ। ੩ ਦੇਹ ਦੀ ਡਰਮੀ ਨਿਕਲ ਕਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ, ਭਾਵ—ਮੁਰਚਾ. "ਤਬ ਨਉ ਭਈ ਕੋਕਈ ਸਾਰਾ." (ਰਾਮਾਵ) ੪ ਸੰਗਤਾ—ਸਾਭਤਮਾ ਸਾਧੂ. ਸੰਤ। ੫ ਕਾਵਰ ਦੇ ਨੇ ਰਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਸ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਵੇਰਾਗ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਭਾਵ ਅਤੇ ਰਸ। ੬ ਵਿ—ਸਾਤ੍ਵਿਕ. ਸਤੋਗੁਣੀ.

"ਨਮੋ ਰਾਜਸੀ ਤਾਮਸੀ ਸਾਤ ਰੂਪੇ." (ਜਾਪੁ)

੭ ਸੰਗਤਾ—ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਵਿਘਨਾ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ (ਨਾਸ਼) ਲਈ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪੂਜਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਤੇ ਦਾ ਨਾਨਾ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ "ਸਾਤਿ" ਹੈ.

ਸਾਤ ਸਮੁੰਦ } ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਸਾਗਰ। ੨ ਭਾਵ—ਪੰਜ ਗ਼ਰਾਨ ਇੰਦ੍ਰੇ
ਸਾਤ ਸਰ } ਮਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧਿ. "ਸਾਤ ਸਮੁੰਦ ਲਾਣਾ." (ਤੁਖਾ
ਸਾਤ ਸਾਗਰ } ਬਚਰਮਾਹਾ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਤ ਸਰ. "ਸਾਤ ਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸਾਤ ਸੁਧ. ਦੇਖੋ, ਸਤ ਸੁਧਾਂ.

ਸਾਤ ਸੁਰ. ਰਾਗ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਸੱਤ ਸੁਰ—ਸਤਜ, ਹਿਸਭ, ਡਾਧਾਚ, ਮਧਨਮ, ਪੰਚਮ, ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸਾਦ. "ਸਾਤ ਸੁਰਾ ਨੈ ਚਾਨੈ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸੁਰ ੪.

ਸਾਤਸੁਤ. ਸੰਗਤਾ—ਲੈਣ ਦੇਣ. ਕਚੋਬਾਚ. "ਸਾਤ ਸੁਤ ਇਨ ਮੁੰਡੀਏ ਖੇਏ." (ਬਿਨਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ੧। ੧੧—ਸਾਤ ਸੁੱਤ. ਦਿੱਤਾ

ਹੋਇਆ ਆਨੰਦ. ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਬਖਸਿਆ ਸੁਖ. ਦੇਖੋ, ਸਾਤ ੨ ਅਤੇ ਸੁਰ ੨੨। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਸਪੁ ਧਾਤੂਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੋਇਆ. ਸ਼ਰੀਰ. ਦੇਹ. "ਸਾਤਸੁਤ ਮਿਲਿ ਬਨਜ ਕੀਨ." (ਬਸੰਤ ਕਬੀਰ)

ਸਾਤਕ. ਸੰ. ਸਾਤ੍ਵਿਕ. ਵਿ—ਸਤੋਗੁਣੀ. ਸਤ੍ਰੁਭਟ ਦੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ "ਰਾਜਸ ਸਾਤਕ ਤਾਮਸ ਡਰਪਹਿ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) "ਕਹੂੰ ਰਾਜਸੀ ਤਾਮਸੀ ਸਾਤਕੇਧ." (ਵਿਨਾ)

ਸਾਤਕਿ. ਸੰ. ਸਾਤ੍ਰਕਿ. ਸਤ੍ਰਕ ਯਾਦਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਯੁਦਧਾਨ ਭੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਯੁਰੁਭੇਤ੍ਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਵਿਦਤਾ ਇਸ ਨੇ ਅਰਜੁਨ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਸੀ. "ਸਾਤਕਿ ਔ ਮੁਸਲੀ ਰਬ ਪੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਾਤਕੁੰਭ. ਸੰ. ੧। ੧। ੧੧. ਸੰਗਤਾ—ਕਚਨਾਰ। ੨ ਧਤੂਰਾ। ੩ ਸੁਵਰਣ. ਸੋਨਾ. ਜੋ ਸ਼ਤਕੁੰਭ ਪਹਾਡ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. "ਲੇ ਸਾਤਕੁੰਭ ਕੇ ਕੁੰਭ ਪਾਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਸਾਤਕੇਧ. ਦੇਖੋ, ਸਾਤਕ.

ਸਾਤ ਛੁਪਾਏ ਛੁਪਤ ਨਹਿ. ਦੇਖੋ, ਖੇਤ ੩.

ਸਾਤਦੀਪ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਦੀਪ. "ਜਿਨ੍ਹੇ ਰਬ ਚਰ੍ਹੀਏ ਸਾਤਦੀਪ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਾਤ ਧੁਜਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸੱਤ ਨਿਸ਼ਾਨ. ਸੱਤ ਭੰਡੇ. "ਸਾਤ ਧੁਜਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕੀ ਤਹਿ ਰਾਜਰ." (ਗੁਵਿ ੧੦) ਆਨੰਦ ਪੂਰ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਗੁਰੂਧਾਮਾਂ ਤੇ ਸੱਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਿਰਾਜਦੇ ਹਨ. ਮੁੱਖ ਸੱਤ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਇਹ ਹਨ:—ਅਕਾਲਭੁੰਗ, ਸੀਸਭੱਜ, ਕੇਸਕੜ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਲ, ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਭੰਗ ਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦਪੁਰ.

ਸਾਤਨਵ. ਸ਼ੰਤਨੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀਸਮ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਂਤਨੁ

ਸ਼ਾਂਤਨੁ. ਸੰ. ੧। ੧। ੧੧. ਅਥਵਾ ੧। ੧। ੧੧. ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀਪ ਰਾਜਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਭੰਗ ਦਾ ਪਤੀ ਅਤੇ ਭੀਸਮ ਪਿਤਾਮਾ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਇਸ ਰਾਜਤ ਮਹਾਵਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਭੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਥ ਫੁਰਾਉਂਦਾ, ਉਹ ਕੁਰਤ ਰੁਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਸ਼ਾਂਤਨੁ (ਕਨਨਾਣ ਦੇ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਾ) ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਸਤਨਵਤੀ (ਮਤਸਰੋਦਰੀ) ਨਾਲ ਬ੍ਰਥਾਪੇ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਚਿਤ੍ਰਾਂਗਦ ਅਤੇ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜੋ ਸ਼ਾਂਤਨੁ ਪਿੱਛੋਂ ਚਿਤ੍ਰ ਤੀਕ ਨਹੀਂ ਜੀ ਸਕੇ. ਵਰਾਸ ਰਿਖੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ (ਮਤਸਰੋਦਰੀ) ਦੇ ਆਖੇ ਚਿਤ੍ਰਾਂਗਦ ਅਤੇ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ (ਅੰਬਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਅੰਬਿਕਾ) ਤੋਂ ਪਾਂਡੂ ਅਤੇ ਪਿਤਰਾਸਟ੍ਰ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਪਾਂਡਵ ਅਰ ਕੌਰਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਹੋਏ. ਦੇਖੋ, ਪਾਂਡਵ.

ਸਾਤਨੁਸੁਤ } ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ਾਂਤਨਵ. ਭੀਸਮ ਪਿਤਾਮਾ, ਜੋ ਸ਼ਾਂਤਨੁ ਦਾ
ਸਾਤਨੇਯ } ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. "ਸੁਭੇ ਸਸਤ੍ਰ ਸਾਜਾ ਮਨੇ ਸਾਤਨੇਵ." (ਚੰਡੀ ੨)
ਸਾਤਨੇਵ }

ਸ਼ਾਂਤਪਦ. ਸੰਗਤਾ—ਨਿਰਵਾਣ ਪਦਵੀ. ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ) ਪਦ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਂਤਪਦ.

ਸ਼ਾਂਤਪੁਦ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਤਿ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਸ਼ਾਂਤਮ. ਸੰ. ਆਤਮ. ਆਤਮਾ ਸਹਿਤ। ੨ ਸਪੁਮ. ਸੰਤਵਾਂ. "ਤਯੋ ਪੁਰ ਸ਼ਾਂਤਮ ਰੂਪ ਧਰਜੇ." (ਗੁਪਤੁ)। ੩ ਸ਼ਾਂਤਮਜ (ਸ਼ਾਂਤਮਯ) ਸਰੂਪਰਾ. ਤਦਰੂਪਤਾ.

ਸ਼ਾਂਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਤ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ। ੨ ਸਤਵਾਰਾ. ਸਪੁਹ. ਹਵਤਾ। ੩ ਸੰਤ ਗਿਣਤੀ ਪੁਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅੰਗ ੭. "ਸ਼ਾਂਤਾ ਨਿਮਣੇ ਕਰੇ ਤਿਸ ਕਾਲ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸ਼ਾਂਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਰਜਾ ਦਸਰਥ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ. ਜੋ ਰਜਾ ਨੇਮਪਦ ਨੇ ਪਾਲੀ ਸੀ. ਇਹ ਸ਼ਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਦਿਆਹੀ ਗਈ। ੨ ਦੁੰਟ. ਦੁਵਾਂ. ਸ਼ਾਂਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸਤਤ। ੨ ਸ਼ਾਂਤਿ। ੩ ਸ਼ਾਂਤ. ਸੰਤ. "ਨਨਕ ਮਿਲੀਐ ਸੰਗਿ ਸ਼ਾਂਤਿ." (ਆਸਾ ਵੰਤ ਮ: ੫) "ਚੁਹਾਗਨਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ਬੁਝਈਅਹੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. ਸ਼ਾਂਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਜਨ. ਵਿਕ੍ਰਿਤਿ। ੫ ਸੁਖ। ੬ ਦਾਨ. "ਭਸਬੀ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸੁਭਾਵਸੀ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਥ) ਦਾਨੀ ਸੁਭਾਵ ਤਸਬੀ ਹੈ.

ਸ਼ਾਂਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸੀਤਲਤਾ। ੨ ਮਨ ਦਾ ਠਹਿਰਾਉ। ੩ ਵਿਸ਼ੁਮ। ੪ ਅਮਨ. ਚੈਨ. ਠੰਡ. "ਸ਼ਾਂਤਿ ਪਾਈ ਕੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਪੂਰੇ." (ਬਿਨਾ ਮ: ੫) ੫ ਦੇਖੋ. ਸ਼ਾਂਤ ੭.

ਸ਼ਾਂਤਿਪੁਦ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਤਿ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਗੁਰੂ ਨਨਕ ਦੇਵ. ਸ਼ਾਂਤੀ. ਦੇਖੋ. ਸ਼ਾਂਤਿ.

ਸ਼ਾਂਤੁਰ. ਵਿ—ਆਰੁਧਤਾ ਸਹਿਤ. ਪੀਤਾ ਸਾਥ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਂਤੁਰ. ਬਿ. ਵਿ—ਤੁਰੰਤ. ਫੌਰਨ. "ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੁਰ ਏਣ ਭਰਾਏ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸ਼ਾਂਤੋ. ਸ਼ਾਂਤਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਸਤਤ ਰੂਪ. "ਹਰਿ ਨਾਮ ਹਰਿ ਸ਼ਾਂਤੋ." (ਗਉ ਮ: ੪)

ਸ਼ਾਂਤੋ } ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦਮਾ ਦੀ ਸੰਤਵੀਂ ਤਿਥਿ. ਸੱਚੇ. "ਸ਼ਾਂਤੋ ਸਹਿ ਸ਼ਾਂਤੋ } ਕਰਿ ਬਾਚਾ ਜਾਣਿ." (ਗਉ ਬਿਤੀ ਕਬੀਰ)

ਸ਼ਾਂਤਕਿ. ਦੇਖੋ. ਸ਼ਾਂਤਿਕਿ.

ਸ਼ਾਂਤਿਕ. ਦੇਖੋ. ਸ਼ਾਂਤਕ.

ਸ਼ਾਂਤਿਕ ਭਾਵ. ਕਾਵਜ ਅਨੁਸਾਰ ਚਿੰਤ ਦੇ ਉਹ ਵਿਕਾਸ, ਜੋ ਸਭ ਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਰਹਿਣ. ਵਸਤੁਵਾਚੀ ਨਾ ਹੋਣ. ਜੈਸੇ—ਰੋਮਾਂਚ. ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਕਿਰਨਾ ਆਉਂਦੇ. ਦੇਖੋ. ਭਾਵ ੧੪.

ਸ਼ਾਂਬ. ਵਤ—ਸਹ. ਸੰਗ ਨਾਲ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਚੁਲਾਹੇ ਦੀ ਨਾਲ. ਨਲਕੀ. "ਚੰਦੁ ਸੁਰਸੁ ਦੁਇ ਸਾਬ ਚਲਾਈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. ਸ਼ਾਂਬ. ਸਿੰਧੀ. ਸਾਬ (ਨਾਲ) ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਟੋਲੀ. ਕਾਫਿਲਾ ਸਾਬੀਆਂ ਦਾ ਗਰੋਹ. "ਪਤਿ ਪਤਿ ਗਡੀ ਲਈਅਹਿ ਪਤਿ ਪਤਿ ਰਹੀਐ ਸਾਬ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਮੁਠਝੇ ਸੇਈ ਸਾਬ." (ਵਾਰ ਕਉ ੨ ਮ: ੫) ੪ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਬਾਜ. ਦੇਖੋ. ਜਤਿ ੩.

ਕਈ ਨਕਲੀਏ ਸਿੰਘ, ਦਿਆਹ ਸਮੇ ਹਿੰਦੂਗੀਤ "ਸ਼ਾਂਤਿ" ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਿਆਂ ਵਲੋਂ ਰਸਮ ਕਰਾਉਣ ਸਮੇ ਵਾਗੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਲਕਣ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ. ਸ਼ਾਂਤ ੭

ਸ਼ਾਂਬਈ. ਵਿ—ਸਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸਾਬੀ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਾਬੀਪੁਣਾ "ਤਹ ਰਾਖੇ ਨਾਮੁ ਸਾਬਈ." (ਕਲਿ ਮ: ੪)

ਸ਼ਾਂਬਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸ-ਸਿਬਰਾ. ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਲੋਟਣਾ. ਭੁਮਾਸਨ. "ਹਮ ਕਉ ਸਾਬਰ. ਉਨ ਕਉ ਖਾਟ." (ਗੋਂਡ ਕਬੀਰ)

ਸ਼ਾਂਬਿ. ਬਿ. ਵਿ—ਨਾਲ. "ਸਾਬਿ ਨ ਚਾਝੈ ਬਿਨੁ ਭਜਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਵਿ—ਦੇਖੋ. ਸਾਬੀ। ੩ ਸ਼ਾਂਬੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ. ਨਾਲਿ ਕੁਟੰਬ। ੪ ਸੰਬੰਧਕ ਪੁਤਰਕ "ਨਾਨਕੁ ਤਿਨਕੈ ਸੰਗਿ ਸਾਬਿ" (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸ਼ਾਂਬੀ } ਸੰ. ਸ਼ਾਂਬਿ—ਸਾਰਕੀ. ਵਿ—ਉਹੀ ਅਰਥ (ਪ੍ਰਯੋਜਨ) ਸ਼ਾਂਬੀਅਤਾ } ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗੀ. "ਓਤੈ ਸਾਬਿ ਮਨੁਖ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਜਾ ਸਾਬੀ ਉਠਿ ਚਲਿਆ. ਤਾ ਧਨ ਖਾਧੁ ਰਾਨਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਸ਼ਾਂਬੀਅਤਾ ਪੁਤ੍ਰ ਏਕੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਸ਼ਾਂਬੁ. ਦੇਖੋ. ਸਾਬ.

ਸ਼ਾਂਦ. ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ਾਂਦ. ਰਸ. "ਸ਼ਾਂਦ ਕਰਿ ਸਮਾਯਾ. ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਘਿਉ." (ਮਲਾ ਮ: ੧) "ਸ਼ਾਂਦਹੁ ਬਧਿਆ ਰੋਗੁ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ੨ ਭਾਵ—ਸਿੰਘਾਂਤ. "ਪੰਡਿਤ ਪਤਹਿ. ਸ਼ਾਂਦ ਨ ਪਾਵਹਿ." (ਮਾਥ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. ਸ਼ਾਂਦ. ਸੰਗਤਾ—ਤਫਾਹੀ. ਭਰਥਾਈ। ੪ ਭਾ. ਸ਼ਾਂਦ. ਖੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ. "ਖਸਮ ਨ ਪਾਏ ਸ਼ਾਂਦ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ਮਾਨਿਕ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ੫ ਦੇਖੋ. ਸਮਦ। ੬. ਸੰ. ਸ਼ਾਂਦ. ਭਾਰ. ਚਿੰਕਤ। ੭ ਦੁੱਬ. ਦੁਵਾਂ.

ਸ਼ਾਂਦਕ. ਦੇਖੋ. ਸ਼ਾਂਦਿਕ.

ਸ਼ਾਂਦਕੀ. ਭਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ਾਂਦਪਨ.

ਸ਼ਾਂਦਰ. ਭਾ. ਸ਼ਾਂਦ. ਬਹੁ ਵਚਨ ਸ਼ਾਂਦ ਦਾ. ਸਰਦਾਰ ਲੋਕ। ੨ ਭਾ. ਸ਼ਾਂਦਰ. ਖੁਸ਼ਨਸੀਬੀ. ਨੇਕਰਮਤੀ.

ਸ਼ਾਂਦਤਮੰਦ. ਭਾ. ਸ਼ਾਂਦ. ਵਿ—ਨੇਕਰਮਤ. ਖੁਸ਼ਨਸੀਬ.

ਸ਼ਾਂਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਭਟਣਾ. ਉਦਵਰਤਨ. "ਭੈਨ ਮੇ ਰਸਾਇ ਤਨ ਸ਼ਾਂਦਨ ਮਲਾਇ ਸੁਭ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਂਦੇ—ਸ਼ਾਂਦਿਨ. ਵਿ—ਹਾਥੀ ਦਾ ਸਦਾਰ। ੩ ਖੇਤੋ ਦਾ ਸਦਾਰ। ੪ ਰਥ ਦਾ ਸਦਾਰ. "ਰਸ ਨ ਭਾਗ ਨ ਹੁਕਮ ਨ ਸ਼ਾਂਦਨ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਰਾਜ ਮਾਲ ਸ਼ਾਂਦਨ ਦਰਬਾਰ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੫ ਭਾ. ਸ਼ਾਂਦ. ਦਰਬਾਰ. ਦੁਆਪਲ.

ਸ਼ਾਂਦ ਮੁਰਾਦ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਦੀ ਮੁਰਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਿੰਧਾ ਸ਼ਾਂਦਾ. ਸ਼ਾਂਦਰ. ਵਿ—ਆਦਰ ਸਹਿਤ. ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ. "ਭੈਰਹਿ ਸ਼ਾਂਦਰ ਸੁੱਧਾ ਧਰਕੀ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਦੇਖੋ. ਸ਼ਾਂਦਿਰ.

ਸ਼ਾਂਦਲ ਬਾਰ. ਰਾਬੀ ਅਤੇ ਚਨਾਬ ਦੇ ਮੱਧ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸੰਗਲ. ਸੰਡਿਲ ਰਿਖੀ ਇਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਾਮ "ਸ਼ਾਂਡਿਲਤਾ ਵਨ" ਹੋਇਆ, ਇਸੇ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਸ਼ਾਂਦਲਬਾਰ ਹੈ.

ਸ਼ਾਂਦਤਾ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਦਾ. ਸਿੰਧਾ. ਕਪਟ ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ਾਂਦ ਰਸ. "ਕਿਤੀ ਬਖਸ਼ਿ ਸ਼ਾਂਦਤੋ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਸ਼ਾਂਦਾ. ਭਾ. ਸ਼ਾਂਦ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਦ. ਨਿਰਮਲ। ੨ ਨਿਰੋਲ.

ਖਾਲਿਸ। ੩ ਮੁਰਖ. ਅਨਪੜ੍ਹ। ੪ ਸੰਗਤ—ਤੁਕਲਾਈ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਭਾਈ ਰੁਪਚੰਦ ਦਾ ਦਾਦਾ। ੫ ਖਲਮ ਨਿਵਾਸੀ ਸੁੰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ. ਦਬਿਸੂਨ ਅਜਾਹਾ ਦਾ ਕਰਤਾ ਨਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਦਾ ਖਲਮ ਤੋਂ ਇਰਾਬ ਵੱਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਈਂ ਘੋੜੇ ਲੈਣ ਚੱਲਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਨਤਕਾ ਸਖਤ ਬੀਮਾਰ ਸੀ. ਨੇਕ ਵਰਜ ਰਹੇ ਪਰ ਸਾਢੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁੱਖ ਸਮਝੀ. ਸਾਦਾ ਅਜੇ ਇੱਕ ਮੰਜਿਨ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਨੜਕਾ ਮਰ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਵਾਪਿਸ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ. ਇਹ ਤਿੰਨ ਘੋੜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਉਮਦਾ ਨਿਆਇਆ. ਜੋ ਸਾਹਜਹਾਂ ਦੇ ਮਨਸਬਦਾਰ ਮਨੀਨ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਏ। ੬ ਸੰ. ਬਾਦਾ. ਟਿੱਟ. ਟੀਟ.

ਸ਼ਾਦਾਬ. ਡਾ. ۱۰۱۰ ਵਿ—ਸੱਜਰਾ. ਤਾਜ਼ਾ। ੨ ਹਰਿਆ ਬੁਰਿਆ. ਸ਼ਾਦਾਬੀ. ਡਾ. ۱۰۱۰ ਸੰਗਤ—ਰਾਬਗੀ. ਸੱਜਰਾਪਣਾ। ੨ ਤਰਾਉਤ. ਸਾਦਿ. ਸਵਾਦ ਸੇ. ਸੁਆਦਾਂ ਨਾਲ. “ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਆਵੈ ਬਿਖਿਆ ਸਾਦਿ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਆਦਿ ਸਹਿਤ। ੩ ਸੰਗਤ—ਪਵਨ ਪੋਣ। ੪ ਫੇਧਾ। ੫ ਰਬਵਾਹੀ.

ਸਾਦਿ. ਸੰਗਤ—ਸਾਂਝ. “ਸੁਖ ਸਾਦਿ ਘਰ ਆਇਆ.” (ਸੋਰ ਮ: ੫) ਸੁਖ ਸਾਂਝ ਨਾਲ.

ਸਾ ਦਿਹਾੜੀ. ਉਸੇ ਦਿਨ. ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. “ਤੁਸੀਂ ਸਾ ਦਿਹਾੜੀ ਨਹੋਰ ਜਾਣਾ.” (ਜਸਗਾਮ)

ਸਾਦਿਕ. ਅ. ۱۰۱۰ ਸਾਦਿਕ. ਵਿ—ਸਿਦਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸੁੱਧਵਾਨ. “ਪੀਰ ਪੇਕਾਬਰ ਸਾਨਿਕ ਸਾਦਿਕ.” (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਤ। ੩ ਸੰਗਤ—ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਬਰ ਇਮਾਮ ਦਾ ਨਾਉਂ, ਜੋ ਸਨ ੮੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ੧੪੮ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ.

ਸਾਦਿਯਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਦਿਆਨਾ.

ਸਾਦਿਰ. ਅ. ۱۰۱۰ ਸਾਦਿਰ. ਸਾਦੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਨਿਕਲਨੇ ਵਾਲਾ। ੨ ਅ. ۱۰੧੦ ਨਾਪਰਵਾ. ਬੇਇਕਬਰ.

ਸਾਦੀ. ਸਾਦਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੨ ਡਾ. ۱۰੧੦ ਸ਼ੈਖ ਸਾਦੀ. ਸ਼ੀਰਾਜ ਨਿਵਾਸੀ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੧੭੪ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੨੮੨ ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੀ ਲਿਖੀਆਂ ਅਨੇਕ ਕਿਤਾਬਾਂ—ਗੁਲਿਸ਼ਾਂ, ਬੋਸ਼ਾਂ, ਪੰਦਨਾਮਾ, ਆਦਿ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ। ੩ ۱۰੧੦ ਸਾਦੀ. ਖੁਸ਼ੀ. ਆਨੰਦ। ੪ ਵਿਆਹ। ੫ ਕੋਈ ਚੰਡਾ ਆਦਮੀ ਜੋ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਕਾਨ ਆਦਿ ਵੇਚੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨਈਂ ਭੀ ਸਾਦੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ ਦੀ ਸਾਦੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ੬ ਦੇਖੋ, ਸਾਦਿ। ੭ ਸੰ. ੧੧੧੦ ਘੋੜੇ ਹਾਥੀ ਚੜ ਆਦਿ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਯਾ.

ਸਾਦੀ. ਸੁਆਦਾਂ ਨਾਲ. ਰਸੋਂ ਸੇ. “ਸਾਦੀ ਜੀਤ ਨ ਰਸੀਆ, ਕਰਿ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸ.” (ਭਾਫੁ)

ਸਾਦੀਪਨਿ. ਸੰਦੀਪਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਦੀਪਨਿ.

ਸਾਦ੍ਹ. ਸੰਗਤ—ਸੁਆ. ੨ ਸੰ. ਸੁਆ. ਵਿ—ਰਸ ਦਾਇਕ. ਅਜੇਦਾਰ. “ਸਾਬਤ ਹਰਿਰਸ ਸਾਦ੍ਹ ਨ ਜਾਨਿਆ.” (ਸੋਹਿਲਾ) ਸੁਆ ਹਰਿਰਸ

ਨ ਜਾਨਿਆ.

ਸਾਦ੍ਹਨ. ਸੰ. ਸੁਆਨ. ਸੰਗਤ—ਰਸ ਲੈਣਾ. ਮਜਾ ਰੱਖਣਾ. “ਜਿਹਵਾ ਸਾਦ੍ਹਨ ਫੀਕੀ ਰਸ ਬਿਨ.” (ਸਾਰ ਮ: ੧)

ਸਾਂਦ੍ਹ. ਸੰ. ਵਿ—ਭਾਤ੍ਰਾ. ਸੰਘਣਾ। ੨ ਕੋਮਲ. ਨਰਮ। ੩ ਚਿਕਨਾ। ੪ ਮਨੋਹਰ। ੫ ਸੰਗਤ—ਵਨ. ਜੰਗਲ। ੬ ਅਧਿਤਕ. ਮਠਾ.

ਸਾਦ੍ਹਿਬ } ਸੰ. ੧੧੧੦੪. ਸੰਗਤ—ਸਾਦ੍ਹਿਬ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਸਾਦ੍ਹਿਬਤ } ਬਰਾਬਰੀ. ਸਮਾਨਤਾ.

ਸਾਧ. ਸੰ. ਸਾਧ. ਥਾ—ਪੂਰਣ ਕਰਨਾ. ਜਿੱਤ ਪਾਉਣੀ. ਫਤੇ ਕਰਨਾ. ਘਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪੂਰਣਤਾ. ਆਮਲੀਅਤ. “ਜਉ ਤੁਹਿ ਸਾਧ ਪਿਰੰਮ ਕੀ.” (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. ੧੧੧੦—ਸਾਧ. ਉੱਤਮ. “ਜਾਨੁ ਜਾਣੁ ਹਰਿ ਹੋਵਹਿ ਸਾਧ.” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ੪ ਸੰਤ. “ਸਾਧ ਉਪਰਿ ਜਾਣੀਐ ਕੁਰਬਾਨੁ.” (ਲੁਖਮਨੀ) ੫ ਸਾਧਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਜਪ ਤਪ ਸੰਤਮ ਲੱਖ ਸਾਧ ਸਿਧਾਵਣਾ.” (ਭਾਫੁ)

ਸਾਂਧ. ਸੰਗਤ—ਸੰਨ੍ਹ. ਪਾਤ. ਨਕਬ. “ਪ੍ਰਿਥਮ ਸਾਂਧ ਏ ਦਰਬ ਚੁਰਾਵੈ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੪) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਧਨ.

ਸਾਧਸਮਾਗ } ਸੰਗਤ—ਸਾਧੂਜਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲ. ਸਾਧੂਸੰਗਤਿ. “ਪੁਤ੍ਰ ਸਾਧਸਮਾਗਮ } ਆਰਾਧੀਐ ਮਿਲਿ ਸਾਧਸਮਾਗੀ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸਾਧ ਸਾਧ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧੂ ਸਾਧੂ.

ਸਾਧਸੰਗ } ਦੇਖੋ, ਸਾਧਸਮਾਗਮ. “ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਉਪਮੀ ਬਿਸ੍ਵਾਸ.” ਸਾਧਸੰਗਤਿ } (ਗੁਰੂ ਬਿਤੀ ਕਬੀਰ) “ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੈ ਅੰਗਲਿ ਸਾਧਸੰਗਮ } ਨਾਹੁ.” (ਸੋਤ ਮ: ੫) ੨ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਸਾਧਸੰਗ” ਨਿਖਿਆ ਹੈ “ਹਮਚੁਨਾ ਦਰ ਮਸਹਬੇ ਈ ਸਾਧਸੰਗ.” (ਸਿੰਦਰੀ)

ਸਾਧ ਸੰਗਤ. ਸੰਗਤ—ਸਾਧੂਸੰਗਤਿ. “ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗੀ ਤਿਨ ਰਾਮ ਸਿਉ ਭੇਟਤ ਸਾਧ ਸੰਗਤ.” (ਆਸਾ ਫੀਤ ਮ: ੫) ੨ ਸਾਧੂ ਦੇ ਸੰਗ ਤੋਂ.

ਸਾਧ ਸੰਗਿ. ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਦੁਆਰਾ. “ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਸਭ ਦੁਖੁ ਮਿਟਾਇਆ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) “ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਹੁਇ ਨਿਰਮਲਾ.” (ਗੁਰੂ ਬਿਤੀ ਮ: ੫)

ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ. ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਕਰਕੇ. ਸਾਧੂ ਦੇ ਸੰਗ ਦੁਆਰਾ. “ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ ਤਰਣੈ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਾਧਕ. ਵਿ—ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਭਿਆਸੀ। ੨ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਆਪਸਤੰਬ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਤਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ‘ਸਾਧਕ’ ਸੰਗਤ ਹੈ.

ਸਾਧਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ. “ਕਹੂੰ ਜੋਗਸਾਧੀ.” (ਅਕਾਲ) ਕਿਤੇ ਯੋਗਾਭਿਆਸੀ ਹੋਂ। ੨ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ। ੩ ਸੰਵਾਰਨਾ. ਦੁਰਸੁ ਕਰਨਾ. “ਧਰਤਿ ਕਾਇਆ ਸਾਧਿਕੈ ਵਿਚਿ ਦੇਇ ਕਰਤਾ ਬੀਉ.” (ਵਾਚ ਆਸਾ) “ਕਾਰਜ ਸਗਲੇ ਸਾਧਹੁ.” (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੪ ਫਤੇ ਕਰਨਾ. “ਸਗਲ ਦੁਤ ਉਨਿ ਸਾਧੇ ਜੀਉ.” (ਮਾਤ ਮ: ੫) ੫ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ. “ਹਰਿ ਅਹੰਕਾਰੀਆਂ ਮਾਰਿ ਨਿਵਾਏ ਮਨਮੁਖ

ਮੂਤ ਸਾਧਿਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੁੀ) ੬ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ.
 "ਨਾ ਹਮ ਭੁਟ, ਨ ਸੇਵਾ ਸਾਧੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਸਾਧਨ. ਸੰਕੜਾ—ਸਾਧਨ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ। ੨ ਨਿਮਿੱਤ ਕਚਰਣ. ਜੈਸੇ
 ਚੋਟੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਅਗਨੀ, ਅੰਨ ਆਦਿ। ੩ ਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼।
 ੪ ਸੰਦ. ਔਸਾਰ. "ਕਾਰੀਕਰ ਨਿਜ ਸਾਧਨ ਸਾਢੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)
 ੫ ਫੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਾਧੀ ਲਈ ਸਾਧਨ ਬਢਦ ਅਨੇਕ ਥਾਂ ਵਰਤਿਆ
 ਹੈ. "ਸਾਧਨ ਬਿਨਉ ਕਰੈ." (ਤੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹ) ਦੇਖੋ. ਸਾਧੀ.
 ਸਾਧਨ. ਸਿੰਨ੍ਹਣਾ. ਦੇਖੋ. ਸੰਧਾਨ. "ਕਾਲ ਸਰ ਸਾਧਿਆ." (ਭਉ
 ਕਬੀਰ)

ਸਾਧਨਾ. ਦੇਖੋ. ਸਾਧਣਾ ਅਤੇ ਸਾਧਨ.

ਸਾਧਬੇਲਾ. ਦੇਖੋ. ਸਾਧਵੇਲਾ.

ਸਾਧਰੇਣੁ. ਸਾਧੂ ਦੀ ਚਰਣ ਰਸ. ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਚਰਣ ਧੂਤ. "ਮਸਤਕਿ
 ਲਭੈ ਸਾਧਰੇਣੁ ਵਡ ਭਾਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ." (ਭਾਢੁ)

ਸਾਧਾਰ. ਵਿ—ਸ—ਆਧਾਰ. ਆਸ਼ੁਯ (ਆਸਰੇ) ਸਹਿਤ. "ਮੰਨੈ
 ਪਰਵਾਏ ਸਾਧਾਰੁ." (ਜਪੁ) "ਦੇਖਤ ਦਰਸਨ ਮਨ ਸਾਧਾਰੈ." (ਸੁੀ
 ਮ: ੫) "ਮੋਹਨ ਨਾਲ ਅਨੁਪ ਸਰਬ ਸਾਧਾਰੀਆ." (ਭਉ ਅ: ਮ:
 ੫) "ਸਬਦ ਅਭਿ ਸਾਧਾਰਦੇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਆਧਾਰ
 ਨਾਮ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਆਲਥਾਲ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭੂਟੇ ਦੇ ਚਾਚੇ ਪਾਸੇ ਜਲ
 ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਕਰੀਦਾ ਹੈ. ਸ—ਆਧਾਰ. ਆਲ ਬਾਲ ਸਹਿਤ.
 "ਰੁਕਾ ਮਨ ਸਾਧਾਰੈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ. ਸਧਾਰ.

ਸਾਧਾਰਣ. ਵਿ—ਆਧਾਰ ਸਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਆਸਰਾ ਦੇਣ
 ਵਾਲਾ. "ਪਿਰ ਤੈਭਾ ਮਨ ਸਾਧਾਰਣ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫)
 ੨ ਸੰ. ਸਮਾਨ. ਬਰਾਬਰ। ੩ ਆਮ. ਜੋ ਖਾਸ ਨਹੀਂ। ੪ ਮਾਮੂਲੀ।
 ੫ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ। ੬ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਨਹਾਰ, ਜੋ
 ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂਮੁਖ ਪਦਵੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ
 ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਲ ਅੰਦਰ ਕੁਪਤ ਰਹਿਣ
 ਵਾਲੀ ਕਾਠ ਦੀ ਪੋਤੀ ਬਣਾਈ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਤੋਂ
 ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਚਕ ਦੀ ਮੰਜੀ ਬਖਸ਼ੀ।
 ੭ ਦੇਖੋ. ਸਾਧਾਰਨ ੨.

ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ. ਸੰਕੜਾ—ਉਹ ਧਰਮ, ਜੋ ਸਭ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਹੈ.
 ਸਾਮਾਨਯ ਧਰਮ. ਸਾਂਝਾ ਧਰਮ. ਜੈਸੇ—ਸਚ ਬੋਲਣਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ,
 ਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਦਿ। ੨ ਦੇਖੋ. ਉਪਮਾ ੨.

ਸਾਧਾਰਣ ਪਾਠ. ਉਹ ਪਾਠ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਲਈ ਦਿਨਾਂ ਦੀ
 ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨਿਮਿੱਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
 ਗਿਆ.

ਸਾਧਾਰਨ. ਦੇਖੋ. ਸਾਧਾਰਣ। ੨ ਮੋਹਿਤਪੁਰ (ਜਿਲਾ ਜਲੰਧਰ) ਦਾ
 ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਭਖਾਣ. ਜੋ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ.
 ਇਹ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭੀ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਸਾਧਾਰਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
 ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਭੀ ਰਾਜਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ.

ਸਾਧਾਰੂ. ਦੇਖੋ. ਸਾਧਾਰ.

ਸਾਧਿ. ਸਾਧਨਾ ਕਰਕੇ. ਸਾਧਨਾ ਦੁਆ. ਦੇਖੋ. ਉਨਮਾਨੁ। ੨ ਦੇਖੋ.
 ਸਾਧਨ। ੩ ਸੁਧਾਰ ਲੈ. "ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਮਿਲਿ ਦੁਇ ਫੁਲ ਸਾਧਿ." (ਭਉ ਮ: ੫)

ਸਾਧਿਕ. ਦੇਖੋ. ਸਾਧਕ. "ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸਗਲ ਕੀ ਪਿਆਰੀ." (ਸਾਧ ਮ: ੫)

ਸਾਧਿਕਾ. ਸਾਧਕ ਦਾ ਇਸਤਰੀ ਨਿੱਕ.

ਸਾਧੀ. ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ. ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹੀ. "ਅਬਿਦਿਆ ਸਾਧੀ." (ਸਾਰ
 ਪਰਮਾਨੰਦ) ੨ ਸਾਧੀ. ਸਾਧਾਂ ਨੇ. "ਭਖਿ ਸਾਧੀ ਡਿਠਾ." (ਵਾਰ
 ਭਉ ੨ ਮ: ੫)

ਸਾਧੀਐ. ਦੇਖੋ. ਸਾਧਣਾ। ੨ ਜਿੱਤੀਏ. "ਭਰਮੁ ਮੋਹ ਭਉ ਸਾਧੀਐ." (ਭਉ ਮ: ੫)

ਸਾਧੂ. ਵਿ—ਜੋ ਪਰਾਏ ਕਾਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰੇ. ਉਪਕਾਰੀ। ੨ ਉੱਤਮ.
 ਸ਼੍ਰੇਸ਼. ਚਲਾ. ਨੇਕ। ੩ ਮਨੋਹਰ. ਸੁੰਦਰ। ੪ ਕੁਲੀਨ। ੫ ਯੋਗੜ.
 ਨਾਇਕ। ੬ ਸੰਕੜਾ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ. "ਉੱਤਮ ਸਲੋਕੁ ਸਾਧੂ ਕੇ
 ਵਚਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੭ ਵਜ—ਧਨੜ. ਵਾਹਵਾ. ਸ਼ਾਬਾਸ਼। ੮ ਸੰ.
 ਸਾਧੜ. ਦੇਖੋ. ਸਾਧੜ.

ਸਾਧੂ ਸਾਧੂ. ਸੰ. ਦੇਖੋ. ਸਾਧੂ ੨. ਧਨੜ ਧਨੜ. "ਸਾਧੂ ਸਾਧੂ ਮੁਖ
 ਤੇ ਕਹਹਿ." (ਭਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਵਾਹ ਵਾਹ। ੩ ਸ਼ਾਬਾਸ਼.

ਸਾਧੂਸੰਗੁ } ਸੰਕੜਾ—ਉੱਤਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ. ਨੇਕ ਸੁਹਬਤ।
 ਸਾਧੂਸੰਗਤਿ } ੨ ਸਿੱਖ ਧਰਮ. ਭਾਈ ਨੰਦ ਨਾਲ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ
 ਧਰਮ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸਾਧਸੰਗ ੨. ਗੁਰਬਾਣੀ
 ਵਿੱਚ ਭੀ ਐਸਾ ਹੀ ਵਰਣਨ ਹੈ.

ਸਾਧੂਤਾ. ਸੰਕੜਾ—ਸਾਧੂਪਨ. ਭਲਾਈ. ਨੇਕੀ. ਉੱਤਮਤਾ. ਯੋਗੜਤਾ.
 ਸਾਧੂਬੇਲਾ } ਦੇਖੋ. ਸੰਖਰ ਅਤੇ ਬਨਖੰਡੀ.
 ਸਾਧੂਬੇਲਾ }

ਸਾਧੂ. ਦੇਖੋ. ਸਾਧੂ. "ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਉਧਾਰੁ ਭਟੇ ਨਿਕਾਇਆ." (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਮਲਾ) ੨ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਵਾਈ,
 ਬੀਬੀ ਬੀਰੋ ਜੀ ਦਾ ਪਤਿ. ਜੋ ਨੰਦ ਕੁਇਚ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮੱਲੇ
 ਨਿਵਾਸੀ ਧਰਮੇ ਖੋਸਲੇ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਦੇਖੋ. ਬੀਰੋ ਬੀਬੀ। ੩ ਸਾਢੇ
 ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰੂਪਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਪਿਤਾ.

ਸਾਧੂ ਸਤਿਗੁਰੂ. ਆਤਮਕੜਾਨੀ ਅਤੇ ਆਮਿਲ ਉਸਤਾਦ. "ਸਾਧੂ
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੇ ਮਿਲੈ, ਤਾ ਪਾਈਐ ਫੁਟੀਨਿਧਾਨੁ." (ਸੁੀ ਮ: ੧)
 ੨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ.

ਸਾਧੂ ਸਾਧ. ਵਿ—ਉੱਤਮ (ਸਾਧੂ) ਸੰਤ। ੨ ਉਪਕਾਰੀ ਸਾਧੂ
 "ਸਾਧੂ ਸਾਧ ਸਰਨਿ ਮਿਲਿ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪)

ਸਾਧੂ ਸਿੱਖ. ਦੇਖੋ. ਸੁਮੇਰ ਸਿੱਖ। ੨ ਕਿਤਵਤੀ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਤ
 ਸਾਧੂ ਸਿੱਖ ਜੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਸਰਲੀ (ਜਿਲਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ)
 ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੧੮੮੭ ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੱਭਾ ਸਿੱਖ
 ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦੇਵੀ ਸੀ. ਪੰਡਿਤ ਗੁਲਾਬ ਸਿੱਖ ਜੀ ਕਿਤਵਤੀ (ਜਿਲਾ
 ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਨਿਵਾਸੀ ਦੇ ਚੇਲੇ ਹੋਏ. ਇਹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ

ਦੇ ਪੰਡਿਤ ਅਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਖੋਜੀ ਸਨ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ
“ਗੁਰਸਿਖਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪਰ” ਅਤੇ “ਸ਼੍ਰੀਮੁਖਵਾਕਤ ਸਿੰਘਾਂਤ ਜਗਤਿ”
ਆਦਿ ਕਈ ਕੁੰਭ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਆਪ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਇਹ ਹੈ:—

ਸਵੈਯਾ

ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਅਗਾਧ ਅਬਾਧ
ਅਲੇਖ ਅਭੇਖ ਅਰੇਖ ਅਨਾਮੇ.
ਜੇ ਸਭ ਰੂਪ ਪਰੇ ਸਭ ਸੇ
ਸਭ ਸੇ ਸਮਰੂਪ ਨਹੀਂ ਕਛੁ ਵਾਮੇ.
ਸੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਲੇ ਦਸ ਰੂਪ
ਸੁਧਾਰਿ ਉਧਾਰਿ ਕਰੀ ਵਸੁਧਾ ਸੇ.
ਤਾਂ ਪਦ ਮੰਜੁਲ ਪੈ ਕਰਿ ਅੰਜਲਿ
ਦੰਡ ਸਮਾਨ ਕਰੂੰ ਪਰਣਾਮੇ.

ਅਭਿਯੋਗ

ਅਜ ਜੇ ਅਜਾਦਿ ਪੁਜ ਪੁਜ ਕੋਪਰਾਜ ਕਰੀ
ਪੁਜ ਤੋਂ ਪੁਜਾਤਿ ਨਹਿ ਪੁਜਾਈ ਪੁਜਾਰਿ ਵਰ,
ਹਰਿ ਹੀ ਜੇ ਹਰਿ ਹੋਇ ਹਰਨ ਅਹਾਰ ਪੁਦ
ਹੋਇ ਹਾਰੇ ਹਰਿ ਕੋ ਜੇ ਹੋਰਿਓ ਨ ਜਾਇ ਪਰ,
ਭਵਿ ਭਾਵਾਭਾਵ ਕੇ ਵਿਭਾਤਿ ਜੇ ਭਵਾਦਿ ਭਵ
ਭਵਿ ਭਵ ਭਵਿ ਪੁਨ ਭਵ ਕੇ ਪੁਰਵ ਕਰ,
ਸੇਈ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਧਰਿ ਤਮ ਜੈਸੇ ਹਰੇ ਹਰਿ
ਹਰੇ ਵਰਭੰਧਨ ਮੇ ਭੰਧ ਕੈਸੇ ਅਜ ਹਰ.

ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੮੬੪ ਵਿੱਚ ਕਿਤਵਤੀ
ਹੋਇਆ। ੩ ਦੇਖੋ, ਕਪੂਰਥਲਾ.

ਸਾਧੂਖੰਡਲ. ਸੰਗਤ—ਸਾਧੂਮੰਡਲ. ਸਾਧੁਸਮਾਜ. ਦੇਖੋ, ਖੰਡਲ.
“ਕਾਮਿ ਕਰੋਧਿ ਨਗਰੁ ਬਹੁ ਭਰਿਆ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂਖੰਡਲ ਖੰਡਾ ਹੇ.”
(ਸੋਹਿਲਾ)

ਸਾਧੂਚਰਣ } ਸੰਤ ਦੇ ਚਰਣ। ੨ ਦੇਖੋ, ਚਰਣ ੫ ਅਤੇ ਚਰਣ ੩.
ਸਾਧੂਚਰਨ }

ਸਾਧੂਪਾਥ. ਸੰਗਤ—ਸੁਪੰਥ. ਸਤਪੰਥ. ਸਨਮਾਨਥ. “ਸਤਸੰਗਤਿ
ਮਿਲਿ ਸਾਧੂਪਾਥ.” (ਕਾਨ ਮ: ੪)

ਸਾਧੂ ਪੁਰਖ ਸਾਧਜਨ ਪਾਏ. (ਨਟ ਅ: ਮ: ੪) ਉਪਕਾਲੀ
ਪੁਰਖ ਉੱਤਮਜਨ ਪਾਏ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧੂ.

ਸਾਧਜ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਧਨਯੋਗਤਾ। ੨ ਸਿੰਧ ਕਰਨ ਨਾਇਕ। ੩
ਜਿੱਤਣ ਯੋਗਤਾ। ੪ ਸੰਗਤ—ਗਣ ਦੇਵਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ੧੨ ਕਿਣਤੀ
ਹੈ. ਇਹ ਦਫ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸਾਧਤਾ ਤੋਂ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹਨ.
ਨਿਰੁਕਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੇਵਤਾ ਸੁਭ ਕਾਕਜ ਸਾਧਏ
ਹਨ. ਇਸ ਲਈ ਸਾਧਜ ਸੰਗਤ ਹੈ। ੫ ਚੇਲਾ. ਬਾਕਿਰਦ. ਜੇ
ਉਸਤਾਦ ਤੋਂ ਸੁਧਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੰਧ ਹੋਣ
ਯੋਗਤਾ ਹੈ.

ਸਾਧੀ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਧੂ ਆਚਾਰ (ਨੇਕ ਚਲਨ) ਵਾਲੀ। ੨ ਸੰਗਤ—

ਪਤਿਵ੍ਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ. “ਸਾਧੀ ਪਾਇ ਕਾਲ ਬਹੁ ਕਾਲੁ.” (ਨਾਪੁ)
੩ ਭਾਰਥਾ. ਵਹੁਟੀ। ੪ ਸਾਧਣੀ.

ਸਾਨ } ਵਿ—ਸਵਿਸ਼. ਮਾਨਿੰਦ. ਜੇਹਾ. “ਹੋਵੈ ਅਪਨੀ ਸਨ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)
ਸਾਨ } ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਨਿ, ਸਾਨੁ ਅਤੇ ਸੰਨੁ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਣ। ੪ ਭਾ
ਉਦੇ ਬਾਨ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਥੀਆਂ ਦਾ ਫੱਤਾ। ੫ ਅ.
ਵਡਿਆਈ. ਅਗਮਤ. “ਸੁੱਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੇ.” (ਅਕਾਲ) ੬ ਸੇਭਾ.
ਸਾਨਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਨੀ.

ਸਾਨਬ. ਸੰ. ਸਾਨਬ. ਵਿ—ਅਨਰਥ ਸਾਬ. ਪਾਪ ਸਹਿਤ।
੨ ਨਿਸ਼ਚਲਤਾ ਸਹਿਤ. “ਨਪਟਿਓ ਦਾਸੀ ਸੰਗਿ ਸਾਨਬ.” (ਮਾਰੂ
ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਸਾਨਿਧਰ. ਸੰਗਤ—ਮਿਲਾਪ. ਸਮੀਪਤਾ. ਨੇਤ.
“ਸੰਤ ਸਾਨਬ ਭਏ ਨੁਟਾ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਾਨਦਾਦ. ਵਿ—ਸੋਭਾਵਾਨ. ਸਜਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਨ ਪ—੬.
ਸਾਨੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸੰਨੰਧ.

ਸਾਨਾ. ਵਿ—ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਹਿਤ. “ਪਾਇਨ ਲੋ ਸੰਗ ਸੁੰਨ
ਕੇ ਸਾਨੇ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਾਨਾ. ਭਾ ੨੮ ਸੰਗਤ—ਬੰਧੀ. ਕੇਸ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦਾ ਯੰਤ੍ਰ।
੨ ਬੰਧੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇੱਕ ਦੰਦੇਦਾਰ ਸੰਦ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਿਮੀਦਾਰ
ਘਾਹ ਕੱਢਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ੩ ਕੰਧਾ. ਮੋਢਾ. ਕੰਨਾ.

ਸਾਨਿ. ਸੰਗਤ—ਸੰਨੁ (ਪਾਤ) ਨਾਲ। ੨ ਪਾਤ ਵਿੱਚ। ੩ ਪਾਤ
ਉੱਤੇ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਾਨੀ.

ਸਾਨਿਹਾ. ਸੰਨੁ (ਪਾਤ) ਦੇ. ਨਕਸ਼ ਦੇ. “ਜਿਉ ਤਸਕਰੁ ਦਰਿ
ਸਾਨਿਹਾ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਜਿਵੇਂ ਚੋਰ ਪਾਤ ਦੇ ਵਿੱਚ.

ਸਾਨਿਧਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੰਨਿਧਿ ਦਾ ਹੋਣਾ. ਸਮੀਪਤਾ. ਨਜ਼ਦੀਕ
(ਕੋਲ) ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਆਪਣੇ ਪੂਜਕ
ਦੇਵ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ.

ਸਾਨੀ. ਵਿ—ਮਿਲੀ ਹੋਈ “ਗਿਰਾ ਵਿਰਾਡ ਭਗਤਿ ਦਸ ਸਾਨੀ.”
(ਨਾਪੁ) ੨ ਅ ੧੬ ਸਾਨੀ. ਦੂਜਾ। ੩ ਸਵਿਸ਼. ਜੇਹਾ. ਭੁੱਲ. ਮਾਨਿੰਦ.
“ਨਾਨਕ ਸਾਨੀ ਅਵਰ ਨਾਹੀ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਾਨੁ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪਹਾੜ ਦਾ ਟਿੱਲਾ (ਸਿਖਰ)। ੨ ਬਨ. ਜੰਗਲ।
੩ ਰਾਹ. ਮਾਝਗ। ੪ ਪੱਤਾ। ੫ ਸੂਰਯ। ੬ ਪੰਡਿਤ. ਵਿਦਵਾਨ.

ਸਾਨੁਕੰਪ. ਅਨੁਕੰਪਾ (ਕ੍ਰਿਪਾ) ਸਹਿਤ.

ਸਾਨੁਕੁਲ. ਸ-ਅਨੁਕੁਲ. ਪੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਕੁਲ.

ਸਾਨੁਜ. ਸ-ਅਨੁਜ. ਛੋਟੇ ਚਾਈ ਸਹਿਤ.

ਸਾਨੂੰ. ਅਸਾਂ ਨੂੰ. ਆਮਾਨੂੰ.

ਸਾਨੇਹਤਾ. ਸੰਗਤ—ਸਨੇਹ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਸੰਦੇਸ਼. ਸੁਨੇਹਾ. “ਸਜਨ
ਦੇਸਿ ਵਿਦੇਸੀਅਤੇ ਸਾਨੇਹਤੈ ਦੇਈ.” (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸਾਨੰਦ. ਸ-ਆਨੰਦ. ਆਨੰਦ ਨਾਲ.

ਸਾਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਭ ਅਤੇ ਸਾਂਭ.

ਸਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਨੀ ੪.

ਸਾਪ. ਸੰਗਤ—ਸਪ. ਸਾਂਪ। ੨ ਸੰ. ਸਾਪ. ਸਰਾਫ. ਬਦਦੁਆ। ੩

ਗਲੀ। ੪ ਪੁਤਿਕਾ. ਪੁਣ. ਸੋਹ. ਦੇਖੋ, ਸਾਖ ਧਾ.

ਸਾਖ. ਸੰਗਤ—ਸਪ. ਸੱਪ.

ਸਾਖੇਰਾ. ਸੰਗਤ—ਸੱਪ ਹਰਣ (ਲੈਜਣ) ਵਾਲਾ. ਸਪੇਲਾ. ਸਪੇਲਾ.

ਸਾਖਦ. ਵਿ—ਅਪਦਾ ਸਹਿਤ. ਮੁਸੀਬਤਜਦਾ. ਵਿਪਦਾ ਦਾ ਮਾਰਿਆ।

੨ ਸਾਖਦ. ਸਾਖ (ਸਰਾਵ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਪਨਿ } ਸੰਗਤ—ਸਰਪਨਿ. ਸੱਪਣ. "ਸਾ ਸਾਪਨਿ ਹੋਇ ਜਗ

ਸਾਪਨੀ } ਕਉ ਖਾਈ." (ਕਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਭਾਵ—ਮਾਇਆ

ਸਾਪਰਾਧ. ਅਪਰਾਧ (ਗੁਨਾਹ) ਸਹਿਤ.

ਸਾਪਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਰਾਫਿਆ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸਾਖ ੨.

ਸਾਪੁ. ਸਪ. ਸੱਪ. "ਵਰਮੀ ਮਾਰੀ ਸਾਪੁ ਨ ਮਰਈ." (ਆਸਾ ਮ:

੫) ਭਾਵ—ਸਰੀਰ ਤਾਤਨ ਤੋਂ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.

ਸਾਪੁਰਸ. ਸੰਗਤ—ਸੰਤਪੁਰਖ—ਸਤਪੁਰਖ. ਉੱਤਮ ਸਨ. ਸਾਪੁ

ਜਨ. "ਸਿੰਘ ਸਾਪੁਰਸ ਪਦਮਿਨੀ ਟਿਨ ਕਾ ਟਿਹੈ ਸੁਭਾਉ। ਜੌਂ ਜੌਂ

ਦੁਖ ਗਏ ਪਰੇ ਤੌਂ ਤੌਂ ਆਏ ਪਾਉ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੮੭)

ਸਾਪੁਰਸਾਈ. ਸੰਗਤ—ਸਤਪੁਰਖਸਤਾ. ਭਜਮਣਸਥੀ। ੨ ਦੇਖੋ,

ਪੁਰਸਾਈ.

ਸਾਪੁਦਾਈ } ਸੰਪੁਦਾਯ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਪਰੰਪਰਾ

ਸਾਪੁਦਾਯਿਕ } ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਆਇ ਨੈਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪੁਦਾ

ਅਤੇ ਸੰਪੁਦਾਯ.

ਸਾਫ. ਅ. ੧੭ ਸਾਫ. ਵਿ—ਨਿਰਮਲ। ੨ ਧੁੰਧ.

ਸਾਫਾ. ਭਾ. ੧੭ ਸਾਫਾਹ. ਸਰਬੰਧ. ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਵਸਤੂ.

ਸਾਫੀ. ਦੇਖੋ, ਚੁੰਨੀ. "ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕੋਊ ਰਾਵਜੀ ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ." (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ, ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਜਲਨਾਥਦੇ ਦੇ ਉੱਤਰ

ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਫੀ। ੩ ਅ. ੧੭ ਸਾਫੀ.

ਵਿ—ਅਰੰਗਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਫੀਦਿਲ. ਭਾ. ੧੭, ੧੮ ਸਾਫੀ ਦਿਲ. ਵਿ—ਸਾਫ ਦਿਲ ਵਾਲਾ.

ਸੁੱਧਮਨ.

ਸਾਥ. ਜਾਮ੍ਹ. ਸਾਥਵਤੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਬ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਇਸ

ਨੇ ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੀ ਕੰਠਜਾ ਨੂੰ ਭਲ ਨਾਲ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ

ਕਰਣ ਆਦਿ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਕਰਕੇ ਫੜ ਲਿਆ.

ਬਲਦੇਵ ਨੇ ਦੁਰਿਯੋਧਨ ਤੋਂ ਆਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫੁਡਾਇਆ. ਭਵਿਜਤ

ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਸਾਥ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਦੇ ਹੱਕਾਰ

ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੁਰਵਾਸਾ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਕੁਰੂਪ ਵੇਖ ਕੇ ਅੰਧ

ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਪੁਰ ਰਿਖੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ. ਸੁਲਜ ਦੀ

ਉਪਾਸਨਾ ਤੋਂ ਸਾਥ ਦਾ ਕੁਲ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਮੁਲਤਾਨ.

ਦੇਸੇ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਸਾਥ

ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਮਤੇਈਆਂ ਨਾਲ ਸਰਾਥ ਪੀ ਕੇ ਜਲ—ਬੁੰਡਾ ਕਰ

ਰਿਹਾ ਸੀ. ਬ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਭੀ ਸਰਾਥ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ੂ ਸਨ.

ਸੁੰਦਰ ਸਾਥ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀਰਯ ਪਾਤ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਕਮਲ

ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਪਿਆ ਬ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਰਦ ਨੇ ਵਿਖਾਯਾ. ਇਸ ਪੁਰ

ਬ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਾਪ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਡਾਕੂਆਂ ਦੇ ਵਲ

ਪਰਿੰਗੀਆਂ. ਅਰ ਸਾਥ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਾਪ ਦਿੱਤਾ "ਸਾਥ

ਹੁਣੇ ਇਕ ਕਾਨੂ ਕੇ ਬਾਲਕ." (ਬ੍ਰਿਸ਼ਨਵ) ਦੇਖੋ, ਦੁਰਬਾਸਾ ੨.

ਸਾਥਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਥਿਕਾ.

ਸਾਥਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਥੁਣ.

ਸਾਥਤ. ਅ. ੨੭੬ ਸਾਥਤ. ਵਿ—ਪੂਰਾ. ਅੰਤ ੨ ਕਾਇਮ। ੩ ਮਜ਼ਬੂਤ.

ਦ੍ਰਿਤ. ਪੱਕਾ.

ਸਾਥਤਸੁਰਤਿ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਬਕਲ ਅਖੰਡ ਹੈ. ਜਿਸ ਨੇ ਸਰੀਰ

ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਛੇਦਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ. "ਸਾਥਤ ਚੁਰਤਿ ਦਸਤਾਰ

ਸਿਰਾ." (ਮਾਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਸਾਥਤ ਸੁਰਤ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਸਿਰ ਤੇ

ਦਸਤਾਰ ਪਹਿਨਣਾ ਹੈ.

ਸਾਥਤਦਿਲ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਕਾਇਮ ਹੈ.

ਸਾਥਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਥਤ ਅਤੇ ਸਾਥਤਦਿਲ. "ਜਾਕਾ ਦਿਲ ਸਾਥਤਿ

ਨਹੀਂ ਤਾ ਕਉ ਕਰਾ ਪੁਦਾਇ?" (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸਾਥਦ. ੧੧੫. ਵਿ—ਸਥਦ ਸੰਬੰਧੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਥਦ ਜਨਤ

ਭਾਸ਼ਨ. ਸਥਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਭਾਸ਼ਨ.

ਸਾਥਦਗੰਗਾਨ } ਸੰ. ੧੧੫੫. ਸੰਗਤ—ਸਥਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ

ਸਾਥਦਗੰਧ } ਅਰਥ ਦਾ ਭਾਸ਼ਨ. ਇਸ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ

ਚਾਰ ਕਾਰਣ ਮੰਨੇ ਹਨ—

ੳ—ਆਕਾਸ਼. ਇੱਕ ਪਦ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੀ ਲੋਤ.

ਅ—ਯੋਗਤਾ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਯੋਗਤਾ ਸੰਬੰਧ.

ੲ—ਸੰਨਿਧਿ. ਪਦਾਂ ਦਾ ਬਿਨਾ ਅੰਤਰੇ ਮਿਲਾਪ.

ਸ—ਤਾਤਪਰਯ. ਵਾਕਤ ਅਤੇ ਵਕਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ.

ਸਾਥਦਿਕ. ਸੰ. ੧੧੫੫. ਸਥਦ ਦੀ ਸੁੰਧੀ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ

(ਵਾਕਯਰਣ) ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਥਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਥੁਣ.

ਸਾਥਪੁਰ. ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਉਂ. ਦੇਖੋ, ਮੁਲਤਾਨ.

ਸਾਥਰ. ਅ. ੨੭੬ ਸਾਥਰ. ਵਿ—ਸਥਰ (ਸੰਤੋਖ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

"ਸਾਥਰ ਹੋਇ ਹਲੀਮ ਪਾਪ ਕਰਾਵਹੀ." (ਭਾਫੂ) ੨ ਸੰ. ਸਾਥਰ.

ਦੁਸ਼. ਖੇਟਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਰਾਨਿ. ਨੁਕਸਾਨ। ੪ ਰਾਬਾ. ਰਾਮੂ.

ਸਾਥਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਥਰ ੨। ੨ ਸ—ਅੰਬਰ. ਵਸਤੂ ਸਹਿਤ.

ਸਾਥਰੀ. ਵਿ—ਸਥਰ (ਸੰਤੋਖ) ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੰਤੋਖੀ. "ਸਥਰ

ਅੰਦਰਿ ਸਾਥਰੀ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਗਤ—ਸੰਤੋਖ ਦ੍ਰਿਤਿ. ਭਜਨਾਤ.

ਸਾਥਲ. ਭਿੰਗ. ਨੇਜਾ. ਭਾਫਾ. ਬਰਫਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਥਲ.

ਸਾਥਾਸ } ਭਾ. ੧੧੫੫ ਸਾਥਾਸ. ਵਜ—ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਹੈ "ਸਾਥਾਸ"

ਸਾਥਾਸਿ } ਦਾ. ਖੁਬ ਰਹੇ. ਕਲਾਣਾ ਹੋ. ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ. "ਜਿਸ ਦਾ

ਦਿਤਾ ਖਾਣਾ ਤਿਸੁ ਕਹੀਐ ਸਾਥਾਸਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸੰ.

ਸਵਸੀ. ਦ੍ਰਿਤ. ਪੱਕਾ. ਮਜ਼ਬੂਤ. "ਨਗਰੁ ਫੁਰਾ ਸਾਥਾਸਿ." (ਪੁਰਾ

ਮ: ੧)

ਸਾਥਾਹ. ਅ. ੮ ਸੁਥਾਹ. ਸੰਗਤ—ਤਤਕਾ. ਭੋਰ. ਭੁਨਸਾਰ.

ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲਾ. "ਸਾਬਾਹੀ ਸਾਲਾਹ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਤ)
 ਸਾਬਾਹੀ. ਸੁਬਹ ਹੀ ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲੇ ਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬਾਹ.
 ਸਾਬਿਕਾ. ਅ. ੧੫ ਵਿ—ਪਹਿਲਾ. ਪੁਸ਼ਮ.
 ਸਾਬਿਕਾ. ਅ. ੧੫ ਪਹਿਲੀ. ਪਹਿਲਾ.
 ਸਾਬਿਰ. ਸਬਰ (ਸੰਤੋਖ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸੰਤੋਖੀ. ਦੇਖੋ, ਸਬਰ.
 ਸਾਬੀ. ਅ. ਸਾਬੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬੀ.
 ਸਾਬੀਸ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬਾਸ. "ਧੰਨ ਧੰਨ ਕੁਰੂ ਸਾਬੀਸ." (ਕਾਨ ਮ: ੪ ਪਤਰਾਲ) ੨ ਸਰਵ-ਈਸ਼. ਸਭ ਦਾ ਸੁਆਮੀ.
 ਸਾਬੁਣਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬੁਨਿ.
 ਸਾਬੁਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬੁਨ.
 ਸਾਬੁਨਿ. ਸਾਬੁਣ ਨਾਲ. ਸਾਬੁਨ ਦਾਰਾ. "ਜਿਉ ਸਾਬੁਨਿ ਕਾਪਰ ਉਜਲ ਹੋਤ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)
 ਸਾਬੁਣ } ਅ. ੧੫ ਸਾਬੁਨ. ਯੂ-ਸਾਮੇਨ. ਵ-ਸਾਵੇਂ (Savon)
 ਸਾਬੁਨ } ਅੰ. ਸੋਪ (Soap). ਖਾਦ ਅਤੇ ਬੰਧਿਆਈ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮੇਲ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਮੈਨੂੰ ਕੀਨੇ ਸਾਬੁਨ ਸੁਹੁ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) "ਮੁਤ ਪਲੀਰੀ ਕਪੜ ਹੋਇ. ਦੇ ਸਾਬੁਣ ਨਈਐ ਓਹ ਧੋਇ." (ਜਪੁ)
 ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸਾਬੁਨ ਸੁਗੰਧੀਆਂ, ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਿੱਠ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕਿਣਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ.
 ਸਾਬੁਨਗਰ. ਸਾਬੁਣ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਬਨੀਗਰ.
 ਸਾਬੁਰ. ਅ. ੧੫ ਸਬੁਰ. ਵਿ—ਸਬਰ (ਸੰਤੋਖ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਨਾਸਾਬੁਰ.
 ਸਾਬੁਰੀ. ਸੰਕੜਾ—ਸਾਬਰੀ. ਸੰਤੋਖ ਵਿੱਤ੍ਰਿ.
 ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ. ਦੇਖੋ, ਭੰਨਾ, ਤਲਵੰਡੀ ੨ ਅਤੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ.
 ਸਾਭ. ਸਰਵ—ਸਭ. "ਪੂਰਨ ਭਏ ਮਨੋਰਥ ਸਾਭ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)
 ਸਾਭਣਾ. ਵਿ—ਸੁਯੰਤਰਣ. ਸੰਤਾਲਨਾ. ਆਪਣੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ.
 ਸਾਭਰ } ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੀ ਇੱਕ ਭੀਲ, ਜੋ ਜੋਧਪੁਰ ਅਤੇ ਜੈਪੁਰ ਰਾਜ
 ਸਾਭਰ } ਦੀ ਮਿਲਵੀਂ ਹੋਂਦ ਉੱਪਰ ਹੈ ਅਰ ਅਜਮੇਰ ਤੋਂ ੫੩ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਹੈ. ਇਹ ੨੦ ਮੀਲ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਦੋ ਤੋਂ ਸੱਤ ਮੀਲ ਤਕ ਚੌੜੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ "ਸਾਭਰ" ਕਹੀਦਾ ਹੈ. ਸ਼ਾਕੰਤਰੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਪਾਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਉਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. ੨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਬਾਚਾਸਿੰਗਾ ਮ੍ਰਿਗ. Elk.
 ਸਾਭਵੀ. ਸੰ. ਗਾਧਾਰੀ. ਵਿ—ਸੰਭੂ (ਸਿਵ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ੨ ਸੰਕੜਾ—ਸਿਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ। ੩ ਤੰਤ੍ਰਵਿਦਵਾ। ੪ ਸ਼ਾਵਰ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਦਵਾ, ਜੋ ਸਿਵ ਨੇ ਰਚੀ ਹੈ. "ਕਹੂੰ ਸਾਭਵੀ ਰਾਸਭਾਯਾ ਸੁਰਾਬੈਂ."

(ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ) ਦੇਖੋ, ਰਾਸਭਾਯਾ.
 ਸਾਭਾ. ਸੰਕੜਾ—ਪਨਾਹ. ਓਟ। ੨ ਸਾਂਭ. ਸਪੁਰਦਗੀ. "ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਪਰਉ ਤੇਰੀ ਸਾਭਾ." (ਕਉ)
 ਸਾਭਿਪ੍ਰਾਯ. ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ (ਮਨੋਰਥ) ਸਹਿਤ. ਖਾਸ ਮਤਲਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.
 ਸਾਭਿਮਾਨ. ਅਭਿਮਾਨ ਸਾਥ.
 ਸਾਭੂ. ਅਰੂ (ਬੰਦਨ) ਸਾਥ.
 ਸਾਮ. ਸੰ. ਸਾਮਾਨ. ਸਾਮਵੇਦ. ਦੇਖੋ, ਵੇਦ. "ਸਾਮ ਕਹੈ ਸੇਤੰਬਰ ਸੁਆਮੀ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਸਾਮਵੇਦੁ ਤਿਕੁ ਚੁਸਰੁ ਅਬਰਬਟੁ." (ਮਾਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੨ ਸੁਲਹ. ਮਿਲਾਪ. ਦੇਖੋ, ਨੀਤਿ ਦੇ ਚਾਰ ਅੰਕ. ਭਾਵ—ਸੁਲਹ ਪਨਾਹ. "ਭਕਿ ਆਏ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਸਾਮ." (ਮਾਭ ਬਾਹਮਾਹਾ) "ਹਉ ਅਣਿਆ ਸਾਮੇ ਤਿਹੰਡੀਆ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫ ਪਿਪਰਿ) ੩ ਆਸਾਮ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਖੇਪ "ਸਾਮ ਦੇਸ ਜਹਿ ਤਹਿ ਕਰ ਭੋਨ." (ਗੁਰਿ ੧੦) ੪ ਵਿ—ਸ਼ਕਾਮ. ਕਾਲਾ. "ਸਾਮ ਸੁ ਘੋਟੈ." (ਕਾਨਨ) ਕਾਲੀ ਸੁੰਦਰ ਘਟਾ। ੫ ਅ. ੧੫ ਸਾਮ. Syria. ਸੰਕੜਾ—ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਜੋ ੪੦੦ ਮੀਲ ਲੰਬਾ ਅਤੇ ੧੫੦ ਮੀਲ ਤੀਕ ਚੌੜਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਦੱਖਣ ਅਰਬ ਦੇ ਰੇਤਲੇ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਮੈਡੀਟੇਰੀਅਨ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ. ਦਮਿਸਕ (Damascus) ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ. "ਜਿਤਨੀ ਕੂਮ ਅਰੂ ਸਾਮ." (ਸਨਾਮਾ) ੬ ਡਾ. ਸੰਭ. ਆਬਟ. ਸੰ. ਸਾਯੋਂ। ੭ ਸੰ. ਸਾਮਤ. ਬਰਾਬਰੀ. ਸਮਰਾ.
 ਸਾਮ ਸਿੱਖ. ਦੇਖੋ, ਅਟਾਰੀ ੨.
 ਸਾਮਸਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸਤਾ.
 ਸਾਮਖੀ. ਸਮੇਤ ਮੱਖੀ. ਮੱਖੀ ਸਹਿਤ. "ਹੋਡੀ ਮਤਿ ਭਇਆ ਮਨੁ ਹੋਣਾ, ਕੁਰੂ ਸਾਮਖੀ ਖਾਇਆ." (ਵਭ ਮ: ੧ ਅਲਾਹੁਈਆ) ਭਾਵ—ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਵਜੋਂ ਖਾ ਕੇ ਉਗਲਣਾ ਪਿਆ.
 ਸਾਮਛ. ਵਿ—ਸਾਮ ਵੇਦ ਛਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਾਮ (ਜਰਣ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ.
 ਸਾਮਛਰੀ } ਸੰ. ਸਮਥਿ. ਸਮ-ਅਗੁ. ਸੰਕੜਾ—ਪ੍ਰਾਪਤ. ਸੰਪੂਰਣਤਾ
 ਸਾਮਛਰੀ } ੨ ਕਾਰਣਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੇ
 ਸਾਮਛੀ } ਕਾਰਣ. "ਸਚ ਤੇਰੀ ਸਾਮਛਰੀ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)
 ੩ ਸਾਮਨ. ਵਸਤੂ.
 ਸਾਮਜ. ਸਾਮਵੇਦ ਦੇ ਛਾਉਣ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ, ਹਾਥੀ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰ ਸਾਮਵੇਦ ਛਾਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਹਾਥੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ. ਮਾਘ ੧੨-੧੧ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਹੀ ਖਿਆਲ ਹੈ.
 ਸਾਮਣਾ. ਸੰਕੜਾ—ਅੱਗ. ਅਗੁ ਛਾਣਾ। ੨ ਮੁਕਾਬਲਾ. ਟਾਕਰਾ। ੩ ਵਿ. ਸੰਭਾਲਨਾ.
 ਸਾਮਣੇ. ਵਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਸੰਮੁਖ. "ਜਾਂ ਕੁਰੂ ਦੇਖਾ ਸਾਮਣੇ" (ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੪)

ਸਾਮਤ. ਅ. ۱۰۰ ਸੰਗਤ—ਦੁਰਦਾਸ. ਬਦਹਾਲੀ.

ਸਾਮਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਤਤਾ.

ਸਾਮਨਾ } ਦੇਖੋ, ਸਾਮਣਾ ਅਤੇ ਸਾਮਣੇ.
ਸਾਮਨੇ }

ਸਾਮਯਾਨਾ. ਫ਼ਾ. ۱۰۰ ਸਾਧਕਾਨ. ਚੰਦੋਆ.

ਸਾਮਯਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ੨ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਮਰ. ਵਿ—ਸ਼ਰਾਮਨ. ਸਾਉਨਾ. ਸਾਂਵਨਾ ੨ ਸਮਰ (ਯੁੱਧ) ਕਰਤਾ. ਯੋਧਾ. “ਪੁਜਨੇ ਨਰਿੰਦ ਸਾਮਰੇ.” (ਕੁਵਿ ੧੦)

ਸਾਮਰਤੰਖ. ਸੰ. ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਖ ਦੇ ਸਾਮੁਣੇ.

ਸਾਮਰਬ } ਸੰ. सामर्य. ਸੰਗਤਾ—ਭਨ. ਰਾਬਤ. ਸ਼ਕਤਿ।
ਸਾਮਰਬਤ } ੨ ਯੋਗਤਾ. ਲਿਅਕਤ.

ਸਾਮਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਿਲ.

ਸਾਮਲਾ. ਵਿ—ਸਾਉਲਾ. ਸ਼ਰਾਮਲ.

ਸਾਮਵੇਦ. ਦੇਖੋ, ਵੇਦ.

ਸਾਮਾ. ਸੰਗਤ—ਸਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮ ੨। ੨ ਸਾਮਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. “ਲੈ ਲੈ ਅਧਿਕ ਯੁੱਧ ਕਾ ਸਾਮਾ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੩ ਸਰਵ—ਉਹੀ ਵਹੀ. ਸ-ਏਵ. ਸੈਵ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Same । ੪ ਵਿ—ਸਮ-ਮਾਨ (ਵਸਨ) ਦਾ.

ਸਾਮਾਜਿਕ. ਵਿ—ਸਮਾਜ (ਸਭਾ) ਨਾਲ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ. ਸਭਾ ਸੰਬੰਧੀ। ੨ ਕਿਸੇ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਮਾਨ. ਫ਼ਾ. ۱۰۱ ਸੰਗਤਾ—ਸਾਮਗ੍ਰੀ. ਅਸਥਾਵਾ ੨ ਸਮਾਨ. ਭੁੱਲ. “ਬਿਆਪਿਕ ਰਾਮ ਸਕਲ ਸਾਮਾਨ.” (ਕਹਿ ਕਰੀਰ ਬਿਤੀ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾਨਤ.

ਸਾਮਾਨਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾਨਤਾ.

ਸਾਮਾਨਿ. ਸਾਮਾਨ (ਸਾਮਗ੍ਰੀ) ਨਾਲ। ੨ ਸਮਝਾਵਨਾ ਨਾਲ. “ਸਪਤ ਲੋਕ ਸਾਮਾਨਿ ਪ੍ਰੀਅਲੇ.” (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾਨਤ.

ਸਾਮਾਨਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਤੁੱਲਤਾ ਦਾ ਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰੀਅਲੇ। ੨ ਤੁੱਲਤਾ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਧਰਮ. ਜੈਸੇ—ਮੁਖ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਜੇਹਾ ਰੋਸ਼ਨ ਹੈ, ਇੰਝੇ ਰੋਸ਼ਨ ਸਾਮਾਨਤ ਹੈ। ੩ ਜਾਤਿ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ, ਜੈਸੇ—ਆਦਮੀ ਵਿੱਚ ਆਦਮੀਕਤ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਤ੍ਵ, ਭੜੀ ਵਿੱਚ ਭੜੀਪਨ ਆਦਿ। ੪ ਵਿ—ਮਾਮੂਲੀ. ਆਮ। ੫ ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਜਿਸ ਕਾ ਤੁੱਲ ਰੂਪ ਰੂਪ ਆਦਿਕ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੀਲਿਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭੇਦਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿੰਤੂ ਭੇਦ ਭਟਿਆ ਰਹੇ, ਯੋਜਾ ਵਰਣਨ “ਸਾਮਾਨਤ” ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੇਤ ਸਾਜ ਸਾਜਿ ਚਲੀ ਸਾਂਵਰੇ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਾਜ
ਚਾਂਦਨੀ ਮੈ ਰਾਧਾ ਮਾਨੋ ਚਾਂਦਨੀ ਸੀ ਹੈ ਕਈ.

(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਭੈਣਾ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਅਟਾਰੀ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ

ਭਾਣ ਵਰਖਾਵੇ ਵੀਰੀ ਜਾਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਹੈ.

ਸਾਮਾਨਤ ਧਰਮ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ.

ਸਾਮਾਨਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਵੇਸ਼ਤਾ, ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨ (ਸਾਧਾਰਣ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ.

ਸਾਮਾਰਨ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਭਾਲਨ. ਖਬਰਦਾਰੀ ਕਰਨੀ। ੨ ਸਮਰਣ. ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ. ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ. “ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਸਾਮਾਰੇ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਾਮਿਯਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਿਆਨਾ.

ਸਾਮਿਖ. ਆਮਿਕ (ਮਾਸ) ਸਹਿਰ. ਜਿਵੇਂ—ਸਾਮਿਕ ਬੁੱਧ.

ਸਾਮਿਲ. ਅ. ੧੦੦ ਵਿ—ਸੰਮਿਲਿਤ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਮਿਲ. ਸ਼ਮੀ (ਜੰਭੀ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਜੰਭੀ ਦੀ ਲਕੜ ਦਾ ਭਟਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਾਮਿਲਾਰ. ਫ਼ਾ. ਸੰਗਤ—ਹਿਸੇਦਾਰੀ. ਸ਼ਰਧਤਾ ੨ ਉਹ ਸਮੀਨ ਅਥਵਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਵੰਡੀ ਨਹੀਂ ਕਈ ਅਰ ਸਾਂਝੀ ਹੈ.

ਸਾਮੀ. ਸਰਵ—ਉਹੀ. ਵਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾ ੩. ੨ ਵਿ—ਸਰਣਾਗਤ. ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਮ ਕ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਹੈ. “ਸਭ ਹੈ ਤਕ ਸਾਮੀ.” (ਨਾਪੁ) ੩ ਅਸਾਮੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸਾਮੀਤ. ਅ. ۱۰੦ ਸਿੱਮੀਤ. ਮੌਨ. ਖਾਮੋਸ਼। ੨ ਅ. ੧੦੦ ਸਾਮੀਤ. ਲਤੀ. ਸੁੰਟੀ. ਰੁਕਾਵ ਮਿਲਦੇ ਛੰਦ ਦੇ ਪਦ.

ਸਾਮੀਪਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਮੀਪਤਾ. ਹਾਜ਼ਿਰੀ.

ਸਾਮੁਹੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮੁਨੇ. ਸੰਮੁਖ. ਅਗ੍ਰ ਭਾਗ ਮੇਂ. ਅੱਗੇ ਵੱਲ.

ਸਾਮੁਦ੍ਰ. ਵਿ—ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸਮੁੰਦਰੀ ਨੁਣ। ੪ ਸਮੁੰਦਰ ਚੰਕ.

ਸਾਮੁਦ੍ਰਕ. ਸੰਗਤਾ—ਸਮੁਦ੍ਰ ਰਿਖੀ ਦੀ ਚਨਾਈ ਹੋਈ ਉਹ ਵਿਦਤਾ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੁਰ ਮੁਵਿਤ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਫਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ. ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਨਿਬਾਨ ਰੇਖਾ ਆਦਿ ਤੋਂ ਫਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਵਿਦਤਾ, ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਸਾਮੁਦ੍ਰਿਕ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ. Palmistry । ੨ ਸਮੁੰਦਰੀ ਨੁਣ.

ਸਾਮੁਦ੍ਰਣੀ. ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ. (ਸਨਾਮ)

ਸਾਮੁਦ੍ਰਿਕ. ਵਿ—ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਮੁਦ੍ਰਕ ੧.

ਸਾਮੰਤ. ਸੰ. सामन्त. ਸੰਗਤਾ—ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੱਦ ਪਾਸ ਮਿਲਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਮੀ. ਦੇਖੋ ਸਾਵੰਤ। ੨ ਜਿਲੇ ਦਾ ਸਰਦਾਰ। ੩ ਮੰਡਲਪਤੀ। ੪ ਵਡੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨਜਰਾਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ। ੫ ਬਹਾਦੁਰ. ਸੁਰਬੀਰ। ੬ ਦੇਖੋ, ਸਮੰਤ.

ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਪ੍ਰੇਖਣ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਅਲੰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਕਰ ਹੈ.

ਉਹ ਬੁੱਧ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿਤਰਾਂ ਨਿਮਿਤ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਨੇ ਮਾਸ ਦੇਣਾ ਰਿਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਅਨੁਸਿੰਧਿਤਿ ਅ. ੩ ਭ ੨੬੮ ਤੋਂ ੨੭੧. ਦੇਖੋ, ਮਾਂਸ.

ਸਾਮਰ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਮਝਾਵ. ਬਰੋਬਰੀ. ਤੁੰਨਤਾ. "ਤਿਛਣਤਾਮਯ
ਕੀ ਸਾਮਰ ਅਵਸਥਾ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਸੰ. ਸਾਮਰ. ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤਿ.
ਦਿਨ ਦਾ ਟਿਕਾਉ.

ਸਾਮਰਤਾ, ਸੰਗਤ—ਸਮਤਾ. ਬਰੋਬਰੀ. ਤੁੰਨਤਾ.

ਸਾਮ੍ਰਾਜ } ਸੰ. ਸਾਮ੍ਰਾਜ, ਸੰਗਤ—ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਪਦਵੀ.
ਸਾਮ੍ਰਾਜਤ } ਸਮ੍ਰਾਟਪਨ. ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤਾ ੨ ਉਹ
ਰਾਜ. ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਦੇਸ ਹੋਣ.

ਸਾਯ. ਦੇਖੋ, ਸਾਇ. ੨ ਸੰ. ਸੰਥ. ਸਾਮਾ ੩ ਤੀਰ. ਭਾਣ.

ਸਾਯਸੂਰੀ. ਭਾ ਸੰਗਤ ਨਿਆਕਤ. ਯੋਗਤਾ.

ਸਾਯਸੂ. ਭਾ ਸੰਗਤ ਨਾਇਕ. ਯੋਗਤ.

ਸਾਯਹ. ਭਾਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਯਾ.

ਸਾਯਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਤੀਰ. ਭਾਣ. "ਸਾਯਕ ਪੁਰਾਹ." (ਗੁਪਤੁ)
੨ ਸੰ. ਸਾਯਕ. ਵਿ—ਸੰਤ ਵਾਜਾ ੩ ਅ. ਸਾਯਕ. ਬੰਕ
ਚੰਬਣ ਵਾਜਾ.

ਸਾਯਣ } ਮਾਯਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਸਵਰਗ ਦਾ ਚੇਲਾ
ਸਾਯਣਾਚਾਰਯ } ਇੱਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਵਡਾ ਪੌਛਿਤ, ਜੋ ਦੱਸਵੀਂ
ਬੰਦੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਅਨੇਕ
ਉੱਤਮ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਇਹ ਵਿਸ਼ਨੁਗਤ (ਵਿਦਵਾਨਗਤ) ਦੇ
ਰਾਜਾ ਰੁਕਮਾਨ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਮਾਯਵਾਚਾਰਯ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਸਾਯਣ
ਪਿਛਲੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੋ ਕੇ ਸ਼੍ਰਿੰਗੇਰੀ ਮਠ ਦਾ ਮਹੰਤ
ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾਉਂ ਵਿਦਵਾਨਗਤ ਰਖਾਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦਾ
ਸਨ ੧੩੮੭ ਅਨੁਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸਾਯਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਇਤ ੨. "ਯਾਦ ਖੁਦਾ ਰਾਖੋ ਹਰ ਸਾਯਤ."
(ਨਾਪੁ) ਹਰ ਵੇਲੇ

ਸਾਯਦ. ਭਾ ਸੰਗਤ—ਚਾਹੀਏ. ਲੋਭੀਏ. ੨ ਕਦਾਚਿਤ।

੩ ਸਤਾਤ. ਪਛਰੇ ਅਜੇਹਾ ਹੋਵੇ। ੪ ਅ. ਸਾਯਦ. ਦੇਖੋ, ਸਾਯਤੀ.

ਸਾਯਨ. ਸੰ. ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਤ ਇਕੋ ਜੇਹੇ ਹੋਣ. ੯ ਚੇਤ
(੨੧ ਮਾਰਚ) ਅਤੇ ੯ ਅੰਸੂ (੨੨ ਸਿਤੰਬਰ)। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਯਣ.

ਸਾਯਥਾਨ. ਭਾ ਸੰਗਤ—ਸਾਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਚੰਦੋਆ.
ਫਾਯਾਵਾਨ.

ਸਾਯਰ. ਸਾਕਰ. ਸਮੁੰਦਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਇਰਾ ੨ ਅ. ਸੰਗਤ.
ਤਮਾਮਾ ੩ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ ੪ ਸਾਯਰ. ਕਦੀ. ਦੇਖੋ,
ਸਾਇਰ ੪. ੫ ਅ. ਚੁੰਗੀ. (Ouroi) ੬ ਬੁਟਕਲ. ਮੁਰਫਰਫ
ਜਿਵੇਂ—ਸਾਯਰ ਮਾਰਚ.

ਸਾਯਰੀ. ਭਾ ਸੰਗਤ ਸਾਯਰੀ. ਸੰਗਤ—ਕਵਿਤਾ. ਕਵਰਰਚਨਾ.

ਸਾਯਲ. ਅ. ਸੰਗਤ ਵਿ—ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ੨ ਵਹਿਣ (ਪੁਵਾਹ)
ਵਾਲਾ ੩ ਦੇਖੋ, ਕਰਸਾਯਲ.

ਸਾਯਾ. ਭਾ ਸੰਗਤ—ਫਾਯਾ ੨ ਪਨਾਹ. ਚਿਟ. ਰਖਣਾ.

ਸਾਯਾਂ. ਭਾ ਸੰਗਤ ਵਿ—ਨਾਇਕ. ਯੋਗਤਾ ੨ ਮੁਨਾਸਿਬ. ਉਚਿਤ।
੩ ਸਜਦਾ ਹੋਇਆ. ਫਥਦਾ.

ਸਾਧੁਜਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧੁਜ.

ਸਾਧੁਧ. ਵਿ—ਆਧੁਧ (ਥਸਤੁ) ਸਹਿਤ. ਹਥਿਆਰਬੰਦ. ਮੁਸੱਲਹ.
"ਅਥ ਸਾਧੁਧ ਫੁਰ ਹੋਵਹਿ ਆਪ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਾਧੀ. ਸੰ. ਸਾਧੀ. ਸੰਵ. ਆਥਣ. ਸਾਮ.

ਸਾਧੀਕਾਲ. ਸੰਗਤ—ਸੰਤ. ਸੁਰਜ ਫਿਪਣ ਦਾ ਵੇਲਾ. ਸਾਮ ਦਾ
ਵਕਤ.

ਸਾਰ. ਸੰਗਤ—ਕਦਰ. ਮੁੱਲ. "ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਸਾਰ ਸੋਈ ਜਾਣੈ."
(ਮਾਰੂ ਅ. ਮ: ੩) "ਜੇ ਜੀਐ ਕੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੈ. ਤਿਸ ਸਿਉ
ਕਿਛੁ ਨ ਕਹੀਐ ਅਜਾਣੈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੪) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—
ਮਾਰੂ. ਪ੍ਰਮਾਣ. ਭਰ. "ਨਹਿ ਬਚਨ ਘਟਨ ਰਿਲਸਾਰ." (ਬਾਦਨ) ੩
ਸੰਗਤ—ਖਬਰਦਾਰੀ. ਸੰਭਾਨ. "ਸਦਾ ਦਇਆਨੁ ਹੈ ਸਤਨਾ ਕਰਦਾ
ਸਾਰ." (ਸੁੀ ਮ: ੩) "ਜੇ ਕੋ ਫੁਝੈ, ਫਿਰਿ ਹੋਵੈ ਸਾਰ." (ਧਨਾ
ਮ: ੧) ੪ ਵਿ—ਸਾਵਧਾਨ. ਖਬਰਦਾਰ। ੫ ਸੰਗਤ—ਸੁਧ. ਸਮਾਚਾਰ.
ਖਬਰ. "ਜੇ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘਰ ਦੀ ਸਾਰ ਨੈ ਆਵਾਂ." (ਸਸਾ) ੬ ਸਾਲ
ਬਿਰਛ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸਾਰ ਸਬਦ ਆਇਆ ਹੈ। ੭ ਸੰ. ਲੋਹਾ. ਫੋਲਾਦ.
"ਅਸੰਖ ਸੂਰ ਮੁਹ ਭਖ ਸਾਰ" (ਜਪੁ) "ਸਾਰ ਸੋ ਸਾਰ ਕੀ ਧਾਰ
ਭਜੀ." (ਚੰਡੀ ੧) ੮ ਜਨ। ੯ ਮੱਖਣ। ੧੦ ਬੰਦਨ. ਮੇਖ। ੧੧
ਭਨ। ੧੨ ਨਿਆਉਂ. ਇਨਸਾਫ. "ਕਰਣੀ ਉਪਰਿ ਹੋਵਗਿ ਸਾਰ." (ਭਸੰ ਮ: ੧) ੧੩ ਪਰਨ। ੧੪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ। ੧੫ ਧਰਮ।
੧੬ ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦਾ ਰਸ। ੧੭ ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਬੇਸ਼ੁ. "ਮਨ ਮੇਰੇ
ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ ਸਾਰ." (ਸੁੀ ਮ: ੫)

੧੮ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਅੱਛਾ ਅਥਵਾ ਭਰਾ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ
ਇੱਕ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਹੋਵੇ, ਅਰਥਾਤ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਦੂਜਾ ਸਾਰ ਹੋਵੇ.
ਐਸਾ ਵਰਣਨ "ਸਾਰ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ

ਜਹਿ ਉਤਰੇਤਰ ਹੈ ਅਧਿਕਾਣੀ,
ਅਲੰਕਾਰ ਸੇ ਸਾਰ ਕਹਾਣੀ. (ਗਰਬ ਗੰਜਮੀ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮਨਸ ਦੇਹ ਦੁਲੰਭ ਹੈ ਰੁਕਹ ਰੁਗੰਤਰਿ ਆਵੈ ਵਚੀ.
ਉੱਤਮਜਨਮ ਦੁਲੰਭ ਹੈ ਇਕਵਾਰੀ ਕੋਠਮਾ ਵਿਚਾਰੀ.
ਦੇਹ ਅਰੋਕ ਦੁਲੰਭ ਹੈ ਭਾਗਠ ਮਥ ਪਿਤਾ ਹਿਤਕਾਰੀ.
ਸਾਧੁਸੰਗ ਦੁਲੰਭ ਹੈ ਰੁਹਮੁਖ ਸੁਖਫਲ ਭਗਤਿ ਪਿਆਰੀ.
(ਤਾਰੂ)

ਮਿਸ਼ਰੀ ਤੇ ਮਧੁ ਮਧੁਰ ਹੈ ਮਧੁ ਤੇ ਸੁਧਾ ਮਹਾਨ.
ਸੁੀ ਰੁਹਮਾਨੀ ਸੁਧਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਯ ਮੀਠੀ ਜਾਨ.
੧੯ ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਵੰਦ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਨਤਿਤਪਦ" ਭੀ
ਹੈ. ਲੰਫਟ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ ੨੮ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੬ ਅਤੇ ੧੭
ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ ਵਿਭਾਮ. ਅੰਤ ਦੋ ਰੁਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਬਿਤਿ ਵਾਰ ਨਾ ਜੋਗੀ ਜਾਣੈ, ਰੁਤਿ ਮਾਰੂ ਨਾ ਕੋਈ.
ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ, ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ.

ਕਿਵਚਰਿ ਆਖਾ ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ. ਕਿਉ ਵਰਨੀ ਕਿਵ ਜਾਣਾ,
ਨਾਨਕ ਆਖਣਿ ਸਬੁਕੇ ਆਖੇ. ਇਕ ਦੂ ਇਕੁ ਸਿਆਣਾ.
(੨੪੫)

(ਅ) ਚਰਣ ਵਿੱਚ 'ਸਾਰ' ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ
ਚਰਣ ਇੱਕ ਇੱਕ ਨਖੁ ਰੁਚੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਾਪ। ਤਾਪ। ਗ਼ਨਾਨ। ਧਯਾਨ।

੨੦ ਦੇਖੋ. ਸਾਰਣਾ। ੨੧ ਭਾ ੨੮ ਉੱਟ. ਸੁਤਰ. ਦੇਖੋ.
ਸਾਰਥਾਨ। ੨੨ ਸੁਮੀ. ਮਾਲਿਕ। ੨੩ ਸੰ. ਭਾ. ਵਿ—ਚਿਤਕਥਾ.
ਭੱਬਭੱਭਾ। ੨੪ ਸੰਗਤਾ ਹਿੰਸਾ. ਭਯ। ੨੫ ਰੁਝਾ ਦੰਤ.

ਸਾਰਸ. ਵਿ—ਸਰ (ਤਾਲ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—
ਇੱਕ ਭੁੱਜ ਜੇਹਾ ਪੰਛੀ, ਜੋ ਜਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. ਰਕਤਾਕ.
Ardia Sibirica 1²

੩ ਕਮਲ. "ਭੂਲ ਰਹੇ ਸਰ ਸਾਰਸ ਸੁੰਦਰ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾ) ੪
ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਜੋ ਸਹਿਤ ਰਸ ਦੇ ਹੈ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੫ ਦੇਖੋ.
ਵੱਖਰ ਦਾ ਭੇਦ ੧੦.

ਸਾਰਸੁਤ. ਸੰ. ਸਾਰਸੁਤ. ਵਿ—ਸਰਸੁਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ।
੨ ਸੰਗਤਾ—ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਭੋਤ. ਇਸ ਅੱਲ ਪੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਇਉਂ ਆਖਦੇ ਹਨ—ਪਰਸੁਰਾਮ ਨੇ ਜਦ ਫੜੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ
ਤਦ ਕੁਝ ਗਰਭਵਤੀ ਫੜਾਣੀਆਂ ਸਰਸੁਤੀ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿਣ
ਵਾਲੇ ਰਿਖੀਆਂ ਦੇ ਆਸ਼ੁਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਨੁਕੀਆਂ. ਪਰਸੁਰਾਮ ਫੁੱਡਦਾ
ਹੋਇਆ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ. ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ
ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਕੋਈ ਫੜਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਜੋ ਸਾਡੇ ਘਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ
ਹਨ ਸਭ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਆਂ ਹਨ. ਪਰਸੁਰਾਮ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੋ
ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਆਂ ਹਨ ਤਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕੱਚੀ ਰੋਟੀ ਖਾਓ.
ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕੱਚੀ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੜਾਣੀਆਂ ਦੀ
ਔਲਾਦ ਸਾਰਸੁਤ ਹੋਈ.

ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਦਧੀਚਿ ਰਿਖੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਪ ਕਰ
ਰਹਿਆ ਸੀ, ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਤਪ ਭੰਗ ਕਰਨ ਨਦੀ "ਅਲੰਭੁਸਾ" ਅਪਸਰਾ
ਭੇਜੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਰਿਖੀ ਦਾ ਚੀਰਯ ਸਰਸੁਤੀ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ
ਪਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰਸੁਤ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਕੌਤੁ ਦਾ ਮੁਖੀਆ
ਸੀ। ੨ ਇੱਕ ਵਧਾਕਰਣ ਦਾ ਕੁੰਧ, ਜੋ ਅਨੁਕ੍ਰਿਤਿ ਸੁਰੂਪ ਦਾ
ਨਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. "ਕਹੂੰ ਸਿੱਧਿਕਾ ਚੰਦ੍ਰਕਾ ਸਾਰਸੁਤੀਧੰ."
(ਅਜੈ ਸਿੰਘ)

ਸਾਰਸੁਤੀ. ਸਰਸੁਤੀ. "ਇਮ ਭੇਦ ਉਚਾਰਤ ਸਾਰਸੁਤੀ." (ਅਕਾਲ)

ਸਾਰਸੁਤ. ਦੇਖੋ. ਸਾਰਸੁਤ.

ਸਾਰਸੁਤੀ. ਦੇਖੋ. ਸਰਸੁਤੀ। ੨ ਸਰਸੁਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵਸਣ
ਵਾਲੇ. "ਸਾਰਸੁਤੀ ਹੈ ਚਲੇ ਇਕਠੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨) ੩ ਇੱਕ
ਦੇਖੋ. ਉਡਦਾ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦਾ ਝੁਟਨੋਟ.

ਅਥਵਾ—*Ardea Antigone*.

ਭੰਦ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ "ਰੁਆਮਣ" "ਰੁਆਮਲ" "ਰੁਆਲਾ"
"ਰੁਆਮਲ" ਅਤੇ "ਰੁਆਲ" ਇਸੇ ਭੰਦ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ. ਲੱਛਣ—
ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਚ. ਸ. ਜ. ਜ. ਭ. ਕ. ਲ. *SS, II, S.*
IS, IS, SS, S. I. ਅੱਠ ਅਤੇ ਨੌਂ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਦੇਸ ਦੇਸਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਸਿਖਵੰਤ ਹੈਂ ਦਿਜ ਏਕ.

ਭਾਨ ਔਰ ਭਮਾਨ ਕੀ, ਬਿਧਿ ਦੇਤ ਆਨ ਅਨੇਕ. x x

(ਰਾਮਦ)

ਸਾਰਕ } ਦੇਖੋ. ਸਾਰਿਕਾ ੨ ਸੰ. ੨੧੨੧. ਜਮਲ ਕੋਟਾ ੩ ਘਣੀਆ।
ਸਾਰਕ } ੪ ਵਿਰੋਚਕ (ਦਸੁਵਾਰ) ਦਵਾਈ.

ਸਾਰ ਕੂਟਾਨ. ਸੰਗਤਾ—ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋਤ. ਨਦੀ। ੨ ਕੰਗਾ. ੩
ਅੰਨਕੂਟ ਦਾ ਸਾਰ. ਭਲ. "ਤੂਤੋਂ ਸਾਰ ਕੂਟਾਨ ਕਰਕੇ ਸੁਹਾਯੋ."
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੧)

ਸਾਰਖਲਾ. ਦੇਖੋ. ਸਾਰਖਾ ੨.

ਸਾਰਖਾ. ਵਿ—ਸਰੀਖਾ. ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਜੇਹਾ. "ਤੇ ਘਰ ਮਲਹਟ ਸਾਰਖੇ."
(ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਸਾਰਖਾਤਾ. ਸੰਚ ਆਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਤਰਵਾਈ.
ਸਾਰਖਾ.

ਸਾਰਗ. ਸਾਰਗਤਾਰ। ੨ ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ. ਦੇਖੋ. ਸਾਰੰਗ ੩੨.

ਸਾਰੰਗ. ਦੇਖੋ. ਸਾਰੰਗ ੩੨.

ਸਾਰਗਪਾਣਾ } ਸੰ. ੨੧੨੬:੧੫। ਵਿ—ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ. ਵਿ—ਸਾਰੰਗ
ਸਾਰਗਪਾਣੀ } (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ. ਸਾਰੀ ਵਿਸ਼ ਨੂੰ ਜੋ
ਸਾਰਗਪਾਨ } ਪਾਲਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਸਭ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਹੈ.

"ਧਿਆਵਹਿ ਜੀਅ ਜੰਤ ਹਰਿ ਸਾਰਗਪਾਣਾ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ)
੨ ਸੰ. ੨੧੨੬:੧੫। ਸੰਗਤਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ. ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਸ੍ਰਿੰਗ ਦਾ
ਭਟਿਆ ਧਨੁਸ ਹੈ. "ਭੂਲ ਜਨ ਮਧੇ ਮਿਲਿਓ ਸਾਰਗਪਾਨ ਰੇ."
(ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ) ਭੂਲ ਮਧੇ ਜਨਮਿ ਲਿਓ ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ ਨੇ.

ਸਾਰਗਚਭਿਤ. ਸੰ. ੨੧੨੭:੧੧। ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰ
(ਤਤ੍ਵ) ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸਾਰ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਜਿਵੇਂ—
ਸਾਰ ਭਰਤਿਤ ਵਾਕ.

ਸਾਰਗੀਤ } ਦੇਖੋ. ਸਪਤਸਲੋਕੀ ਕੀਤਾ. "ਸਾਰਗੀਤ ਨਖ
ਸਾਰਗੀਤਾ } ਭਾਵਤ." (ਭਾਗੁ)

ਸਾਰਜੰਟ. ਅੰ *Sergeant*. ਸੰਗਤਾ—ਨਾਜ਼ਿਰ. ਜਮਾਦਾਰ. ਅਦਾਲਤ
ਦਾ ਵਕੀਲ. ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀ ਦੇਖ—ਭਾਲ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ.

ਸਾਰਣ. ਸੰ. ਵੈਲਾਉਣ (ਪਸਾਰਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਰਾਵਣ ਦਾ
ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ. "ਚੋਥੇ ਏਕ ਸਾਰਣ ਸੁਮੰਧੁ ਮੇ ਪ੍ਰਵੀਣ ਕਹਰੇ."
(ਹਨੂ) ੩ ਮੱਖਣ। ੪ ਦੇਖੋ. ਸਾਰਣਾ.

ਸਾਰਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪੁਰਾ ਕਰਨਾ. ਨਿਭਾਹੁਣਾ. "ਕਿਛੁ ਭੀ ਖਰਚੁ
ਤੁਮਾਰਾ ਸਾਰਉ." (ਸੁਹੀ ਕਬੀਰ) "ਪ੍ਰਭੂ ਹਮਾਰਾ ਸਾਰੇ ਸੁਆਰਥ."
(ਭੈਰਮ: ੫) ੨ ਪ੍ਰੇਰਣਾ. ਚਲਾਉਣਾ. "ਆਪੇ ਘਟਿ ਘਟਿ ਸਾਰਣਾ."
(ਮਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੩ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ. "ਸਹਜਿ ਸੁਖ ਸਾਰਈ."

(ਸਵਾ ਮ: ੫) ੪ ਫੈਲਾਉਣਾ. "ਘਟੇ ਘਟਿ ਜਾਗਿਆ." (ਵਾਰ ਗੁਜ ੨ ਮ: ੫) ੫ ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਨਾ. ਛਕਾਨ ਕਰਨਾ. "ਸਦਾ ਗੁਣ ਸਾਰਣੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੫) "ਅਠ ਪਹਿਰ ਗੁਣ ਸਾਰਦੇ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) "ਅੰਤਰ ਕੀ ਗਤਿ ਰੂਪ ਪਹਿਰ ਸਾਰੀ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) ੬ ਪਾਉਣਾ ਭਾਲਨਾ. "ਗਿਆਨ ਅੰਜਨ ਜਾਗਿਆ." (ਅਨੰਦ) ੭ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣ ੮ ਸਾਤਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸਾਰਣਾ ਬਬਦ ਹੈ.

ਸਾਰਣੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਛੋਟੀ ਨਦੀ.

ਸਾਰਣੁ. ਸਿੰਧੀ. ਕਿ—ਭਿਟਨਾ. ੨ ਤੁੱਲਤਾ (ਮੁਕਾਬਲਾ) ਕਰਨਾ. ੩ ਪਰੀਖਣਾ ਕਰਨਾ. ੪ ਯਾਦ ਕਰਨਾ.

ਸਾਰਤ. ਅ. سار. ਇਸਾਰਤ. ਸੰਗਤ—ਸੰਨਤ. ਇਸਾਰਾ. ਸੈਨਤ. "ਦੇਇ ਬੁਢਾਰਤ ਸਾਰਤਾ." (ਕਊ ਮ: ੫)

ਸਾਰਬ. ਸੰ. ਸਾਬ. ਵਿ—ਅਰਬ (ਧਨ) ਸਹਿਤ. ਧਨੀ. ੨ ਬਾਅਧਨੀ. ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਸਹਿਤ. "ਆਖਯ ਭਾਗਭਰੀ ਸੁਤ ਤੇਰਾ. ਸਾਰਬ ਭਾਗਭਰੀ ਅਬਹੇਰਾ." (ਗੁਪਤ) ੩ ਸੰਗਤ—ਵੈਸ਼ਨਵਸਭਾ. ੪ ਕਿ. ਵਿ—ਸਾਬ. ਨਾਲ. ੫ ਪ੍ਰਯੋਜਨ (ਮਤਲਬ) ਸਹਿਤ.

ਸਾਰਬਕ. ਸੰ. ਸਾਬਕ. ਵਿ—ਸਫਨ. ਨਾਭਦਾਇਕ. ੨ ਅਰਬ (ਮਾਯਨੇ) ਸਹਿਤ.

ਸਾਰਬਿ. ਸੰਗਤ—ਰਬਦਾਹੀ. ਰਬ ਹੋਕਣ ਵਾਲਾ. ਸੁਤ. "ਸਾਰਬੀ ਸਾਰਬੀ" ਆਪਨ ਕੈ ਕਹਿਕੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਾਰਦ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਤਰ੍ਹਪੁਦਾਤਾ. ੨ ਸਾਰਦ. ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਦਾ. "ਸਾਰਦ ਛੰਦ ਸੰਪੂਰਨ ਬਦਨ." (ਗੁਪਤ) ੩ ਸੰਗਤ—ਚਿੰਟਾ ਕਮਲ. ੪ ਸੰ. ਸਾਰਦਾ. ਸਰਸੁਤੀ. "ਨਾਰਦ ਸਾਰਦ ਸੇਵਕ ਤੇਰੇ." (ਮਾਥੁ ਸੋਨਹੇ ਮ: ੧) ੫ ਸਰਦਾਰ. ਅਹਲਤਾ ਦਾ ਪਤਿ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੋਰਮ ਆਖਦੇ ਹਨ. "ਅਤ੍ਰਿ ਪਰਾਸਰ ਨਾਰਦ ਸਾਰਦ ਵਰਾਸ ਤੇ ਆਇ ਜਿਥੇ ਮੁਨਿ ਭਾਏ." (ਦੰਤਵ) ੬ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਚਿਤਾਯ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਵੀਣਾ ਦੀ ਭੰਡੀ. "ਮਨੁ ਪਵਨ ਦੁਇ ਰੁੰਬਾ ਕਰੀ ਹੈ, ਰੁਗ ਰੁਗ ਸਾਰਦ ਸਾਜੀ." (ਕਊ ਕਬੀਰ) ਮਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੇ ਰੁੰਬੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਜੋ ਅਖੰਡ ਨਾਮ ਅਭਾਸ ਦੁਆਰਾ ਸੁਖਮਨਾ ਅੰਦਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀਣਾ ਦੀ ਭੰਡੀ ਹੈ। ੭ ਵਾਣੀ. "ਉੱਤਰ ਹੇਤੁ ਵਖਾਣੀ ਸਾਰਦ." (ਗੁਪਤ)

ਸਾਰਦਸਾਜ. ਸੰਗਤ—ਵੀਣਾ, ਜੋ ਸਾਰਦਾ (ਸਰਸੁਤੀ) ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ. ਸਾਰਦਾ. ਵਿ—ਸਾਰਦਾਇਕ. ਸਾਰ (ਤਰ੍ਹ) ਦੇਣ ਵਾਲੀ. ੨ ਸੰਗਤ—ਸਾਰਦਾ. ਸਰਸੁਤੀ. "ਸਦਾ ਸਾਰਦਾ ਸਾਰਦਾ ਸਰਦ ਚੰਦ ਮਾਨਿੰਦ." (ਗੁਪਤ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੩੪। ੪ ਪੁਰਾਣੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਿਪਿ (ਲਿਖਿਤ) ੫ ਵਾਣੀ. ਬੋਲੀ. "ਕਰੈ ਸਾਰਦਾ ਪ੍ਰਸੰਸ ਕੀ." (ਗੁਪਤ)

ਸਾਰਦੂਲ. ਸੰ. ਸਾਦੂਲ. ਸੰਗਤ—ਕੇਸਰੀ. ਸ਼ੇਰ ਬਬਰ. (Lion) "ਕਿਧੋ ਸਿੰਘ ਸੋ ਸਾਰਦੂਲ ਅਰੁੰਤੋ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਸਿੰਘ. (ਸਿੰਹ) Tiger ਹੈ. "ਕਊ ਕਊ ਚਾਚੇ ਸਾਰਦੂਲ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਕਈਥਾਂ

ਦੀ ਸ਼ਾਨਿਮ ਰਖਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਪੰਡਿਨ ਮੇ ਹੰਸ. ਮ੍ਰਿਕਰਾਜਨ ਮੇ ਸਾਰਦੂਲ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘ. ੨ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇੱਕ ਦੂਤ। ੩ ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਬੇਨੁ। ੪ ਪ੍ਰਧਾਨ. ਸਿਰੋਮਣਿ। ੫ ਦੇਖੋ, ਦੋਹਰੇ ਦਾ ਰੂਪ ੩.

ਸਾਰਦੂਲ ਵਿਕ੍ਰੀਤਿਤ. ਇੱਕ ਛੰਦ. ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ--ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ, ਮ, ਸ, ਜ, ਜ, ਤ, ਤ, ਕ. SSS, SS, SS, SS, SS, SS, S. ਥਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੱਤ ਅੱਖਰਾਂ ਪੁਰ ਵਿਸ਼ਾਮ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਾਟਕ" ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਹੋਵੇ ਨਾ ਭੁਟਿਮਾਨ ਕਰਾਨ ਚਰਚਾ,

ਭਾਵੈ ਨਹੀ ਚਿੰਤ ਕੈ,

ਭਾਵੈ ਸਭੁ ਜਮਨ ਰਾਜਪੁਰਤਾ,

ਕੀਜੈ ਕਹਾਂ ਬਿੰਤ ਕੈ? ***

ਸਾਰਧ. ਸ—ਅਧ. ਅੱਧੇ ਸਹਿਤ. ਡੇਢ. ਵਾਈ ਆਇਕ. ਦੇਖੋ, ਸਾਥ ਅਤੇ ਸਾਥੇ.

ਸਾਰਧਾਰ. ਸੰਗਤ—ਭਸਤੁ ਦੀ ਧਾਰ. ਦੇਖੋ, ਧੂਮ ਮੁਕਤ.

ਸਾਰਨ. ਸੰਗਤ—ਸਰਣ. ਪਨਾਹ. "ਹਾਰਿ ਪਰੇ ਰੂਮ ਸਾਰਨ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਰਾਵਣ ਦਾ ਮੌਰੀ ਸਾਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣ ੨.

ਸਾਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣਾ. ੨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ. ਗਿਆਨ ਕਰਨਾ. ਅਰਜ ਕਰਨਾ. "ਸੁਖ ਦੂਖ ਇਸੁ ਮਨ ਕੀ ਬਿਰਥਾ ਰੁਮਹੀ ਆਭੈ ਸਾਰਨਾ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਾਰਬ. ਦੇਖੋ. ਸਾਰਬਤੋਮ ਅਤੇ ਸਾਰਵ.

ਸਾਰਬਰੂਮ. ਸੰ. ਸਾਵਰੋਮ. ਵਿ—ਸਾਰੀ ਰੂਮਿ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਦਾ ਸਾਰਬਰੂਮ. ਸੁਆਮੀ. ਚਕੁਦਰਭੀ ਮਹਾਰਾਜਾ. "ਸਾਰਬਰੂਮ ਸਰਨ ਜਿਹ ਪਰਨਾ." (ਨਾਪੁ) "ਸਾਰਬਰੂਮ ਯਥਾ ਨਰਨਾਯਕ." (ਗੁਪਤ) ਸਾਰਬਾਨ. ਡਾ ੮੫੮. ਸੰਗਤ—ਸਾਰ (ਉੱਟ) ਵਾਲਾ. ਸੁਰਰਬਾਨ. ਉੱਠ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਰਬੂਤ. ਵਿ—ਸਾਰਰੂਪ. ਨਿਚੋੜ. ਲੁਬਿਲੁਬਾਬ. "ਸਾਰਬੂਤ ਸਤਿ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਸਾਥੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਮੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿੰਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਰਤ੍ਰਰੂਪ.

ਸਾਰਮੇਧ. ਸਰਮਾਂ ਦੀ ਐਲਾਦ. ਦੇਖੋ, ਸਰਮਾ. ੨ ਰੁੱਤਾ.

ਸਾਰਮੇਧ. ਵਿ—ਸਰਮੇਧ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਰਮੇਧ ਅਤੇ ਨਾਹਨ ੨. "ਨਕਰ ਪਾਂਦਾ ਕੁ ਬਸੇ ਸਾਰਮੇਧ ਕੇ ਦੇਸ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੭੧)

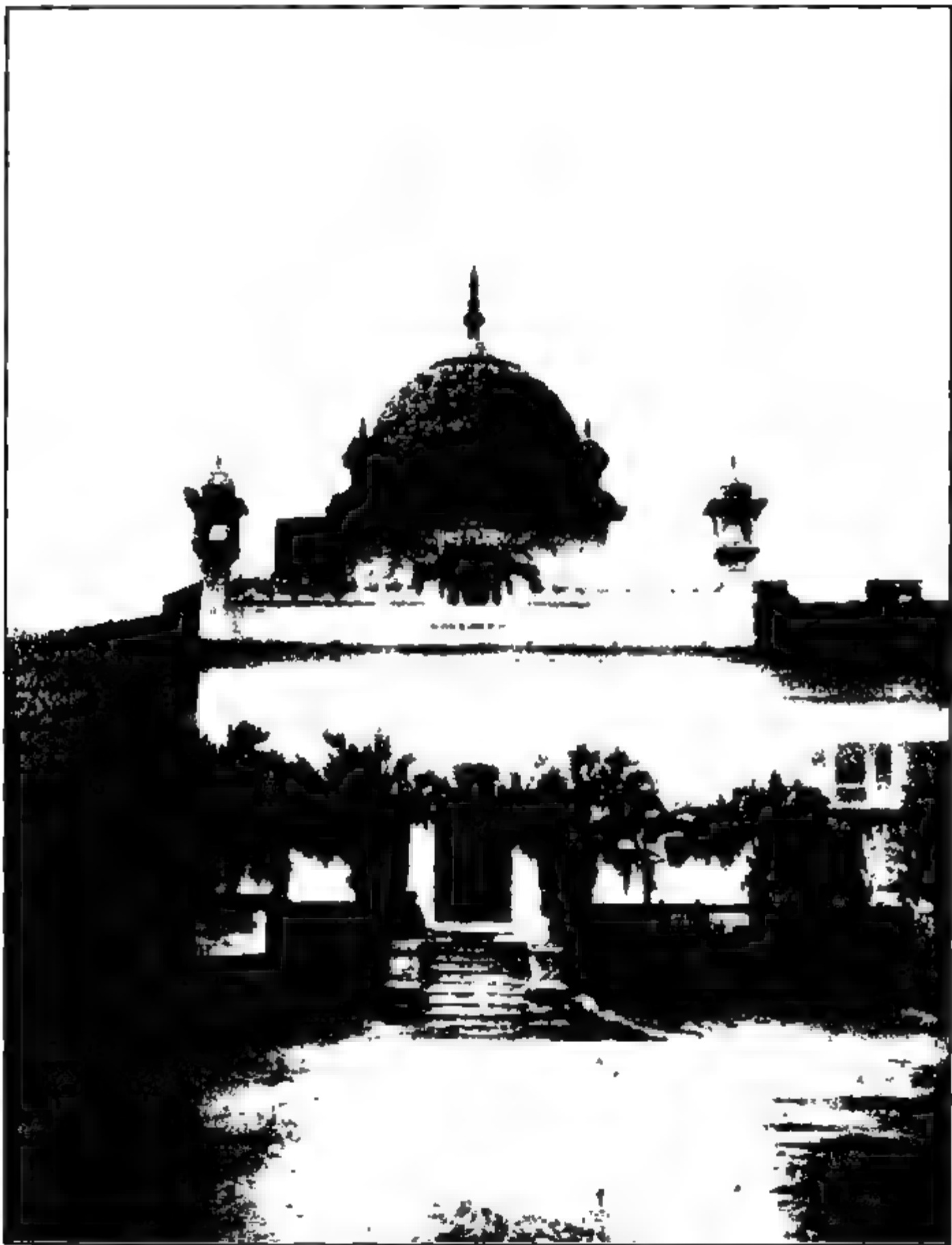
ਸਾਰਵ. ਸੰ. ਸਾਰਵ. ਵਿ—ਸਵੈ (ਸਤ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰ. ਸਵੈ (ਸਿਵ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਿਵ ਦਾ.

ਸਾਰਵਤੀ. ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ--ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਤਿੰਨ ਭਗਣ, ਅੱਤ ਗੁਰੂ. SS, SS, SS, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਰਾਨ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀ ਜਿਨ ਕੈ,

ਕਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੈ ਤਿਨ ਕੈ? ***

ਸਾਹਗੜੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀਅਲ—ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਸਾਰਵਤੰਮ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬੰਧੋਮ.

ਸਾਰਵਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬਾਨ। ੨ ਸਾਰ ਵਾਲਾ.

ਸਾਰਾ. ਵਿ—ਪੂਰਾ. ਸਰਵ ਤਮਾਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਰ। ੩ ਸਾਲਾ. ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਭਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰੋ। ੪ ਸੰ. ਬੋਹਰਾ। ੫ ਦੁੱਥ. ਦੁਰਵਾ। ੬ ਕੇਲਾ.

ਸਾਰਾਂਸ਼. ਸਾਰ-ਅੰਸ਼. ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਬੰਧ। ੨ ਖਲਾਸਾ। ੩ ਨਤੀਜਾ.

ਸਾਰਾਸਾਰ. ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਸਾਰ. "ਸਾਖਾਸਾਰ ਨਖਾਵੈ ਨਯੈ." (ਨਾਪੁ) ਸਾਰਾਗੜ੍ਹੀ. ਕੋਹਟ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਹੰਦੀ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਕਿਲਾ ਲਾਕਹਾਰਟ (Lockhart) ਤੋਂ ਡੇਢ ਘੁੰਮ ਮੀਲ ਪਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਫੋਟੀ ਗੜ੍ਹੀ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਜੰਗ ਤੀਰਾ ਵਿੱਚ ੧੨ ਸਿਤੰਬਰ ਸਨ ੧੮੮੭ ਨੂੰ ਪਲਟਨ ੩੬ ਸਿੰਘ ਦੇ ੨੧ ਸਿੰਘ ਹਸਾਰਾਂ ਅਫਰੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਘਿਰਕੇ ਭੀ ਕਾਇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ. ਸਗੋਂ ਉਹ ਵੀਰਤਾ ਦਿਖਾਈ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸਦਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ. ਅਫਰੀਦੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦੋ ਸੈ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਅਤੇ ਸੈਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਫੱਟੜ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਲਾ ਲਾਕਹਾਰਟ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੰਦਿਰ (Saragathi Memorial) ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੀ ਫੁਰੂ ਫੁੰਬ ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਪਨ ਕਰਕੇ ਯੋਗਤਾ ਕਰੰਥੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ.

ਸਾਰਾਨ. ਵਿ—ਸਰਣਾਗਤ. "ਦਾਸਦਾਸਦੇ ਸੰਤਹ ਕੀ ਸਾਰਾਨ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਨਤਾ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਸਾਰੋਨ. ਐਨ ਦਾ ਸਾਰ.

ਸਾਰਾਬ. ਵਿ—ਸਰਾਬ ਦਾ. "ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਸਾਰਾਬ." (ਰਾਮਾਵ) ਸਰਾਬ ਦੇ ਚੰਗੇ (ਲਾਲ) ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ.

ਸਾਰਿ. ਸਾਰਕੇ. ਵਿਤਾਕੇ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣਾ. "ਸਭ ਆਪਣੇ ਅਉਸਰ ਚਲੇ ਸਾਰਿ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ) ਆਪਣਾ ਵੇਲਾ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਸਭ ਚਲੇ। ੨ ਸੰ. ਸਾਰਿ. ਚੁੱਪਤ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਵਸਤੂ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਨਰਦਾਂ ਅਤੇ ਮੁਹਰੇ ਰੱਖਕੇ ਖੇਡੀਦਾ ਹੈ. "ਆਪੇ ਸਾਰਿ ਆਪ ਹੀ ਪਾਸਾ." (ਸਵੈਕੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਨਰਦ, ਭਾਲਨਾ ਅਤੇ ਮੁਹਰਾ। ੪ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਰ ਦਾ ਬੰਦ. ਧਾਤੁ ਅਥਵਾ ਰੰਦ ਦਾ ਬੰਧਨ, ਜੋ ਸਾਜ ਉੱਤੇ ਸੂਰ ਦਾ ਚਿਤਾਗ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਈਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਸਾਰਿਅ. ਅ. ੮੮੮ ਵਿ—ਸਰਾ (ਧਰਮ ਮਾਰਗ) ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਚਾਹ. ਮਾਰਗ. ਰਾਜ ਪਥ (public road).

ਸਾਰਿਆ ਖ਼ਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਿਆ ੨.

ਸਾਰਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸੰਭਾਲ ਖਬਰਦਾਰੀ. "ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਵਸਿ ਤੇਰੇ, ਸਗਲ ਤੇਰੀ ਸਾਰਿਆ." (ਧਨਾ ਫੱਤ ਮ: ੫)

ਸਾਰਿਕ } ਸੰ. ੨੧੧੧. ਸੰਗਤਾ—ਮੈਨਾ (Acridotheres).
ਸਾਰਿਕਾ } "ਚੋਂਚ ਪਸਾਰ ਰਹੇ ਸਿਸੁ ਸਾਰਿਕ ਜੈਸੇ." (ਚੰਡੀ ੧)

'ਸਾਰਿਕਾ' (ਸਾਰਿਕਾ) ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ

"ਇਹ ਵਰਤ ਸਾਰਿਕਾ ਮੁਖ ਪਸਾਰ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਦੁਤੀ. ਵਿਚੋਲਨ. ਸਾਰਿੰਗ. ਚਾਤਕ. ਪਖੀਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰੰਗ ੧. "ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਨੁ ਦੇਹਿ ਨਨਕ ਸਾਰਿੰਗ ਕਉ." (ਸੋਹਿਲਾ) ਨਾਨਕ ਚਾਤਕ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰੂਪ ਜਲ (ਸੁਤਿਬੁੰਦ) ਦੇਹ.

ਸਾਰਿੰਗਧਰ } ਦੇਖੋ, ਸਾਰਗਪਾਣੀ. "ਸਾਰਿੰਗਧਰ ਭਗਵਾਨ
ਸਾਰਿੰਗਪਾਣਿ } ਬੀਰੁਲ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) "ਚਿਰੁ ਹੋਆ
ਸਾਰਿੰਗਪਾਣੀ } ਦੇਖੋ ਸਾਰਿੰਗਪਾਣੀ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) "ਨਟਵਟ
ਸਾਰਿੰਗਪਾਨਿ } ਖੇਲੈ ਸਾਰਿੰਗਪਾਨਿ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) "ਭਜਲੇਹਿ
ਸਾਰਿੰਗਪਾਨੀ } ਰੇ ਮਨ, ਸਾਰਿੰਗਪਾਨੀ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਰੰਗ ੮, ੯ ਅਤੇ ੧੦

ਸਾਰਿੰਗਾਰਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਰੰਗ (ਧਨੁਖ) ਦਾ ਵੀਰੀ ਖਤਰਾ. ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਕਮਾਣ ਕੱਟ ਦੇਈਦੀ ਹੈ. "ਸੈਫ ਸਰੰਗੀ ਸਤ੍ਰੁਅਰਿ ਸਾਰਿੰਗਾਰਿ ਜਿਹ ਨਾਮ." (ਸਨਾਮ)

ਸਾਰੀ. ਵਿ—ਸਰਵ. ਪੂਰੀ। ੨ ਸਾਰ ਰੂਪ. "ਨਨਕ ਇਹ ਮਤਿ ਸਾਰੀ ਜੀਉ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੩ ਕਬਜ਼ (ਕਯਾਨ) ਕੀਤੀ. "ਫੁਰੂ ਪੂਰੇ ਏਹ ਗਲ ਸਾਰੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੪ ਸੰਗਤਾ—ਸਾਰ. ਲੁਧ. ਮਥਰ. "ਅਪਨੀ ਇਤਨੀ ਕਫੂ ਨ ਸਾਰੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੫ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਿ ੨. "ਕਰਮ ਧਰਮ ਤੁਮ ਚਉਪਤ ਸਾਜਹੁ ਸਤਿ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਸਾਰੀ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) "ਆਪੇ ਪਾਸਾ ਆਪੇ ਸਾਰੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੬ ਭਾਜੀ. ਖੇਲ. "ਸਾਰੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਕੀ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੭ ਸਾੜੀ. ਚਿਛੀ. "ਭਾਏ ਸਾਰੀ ਨੀਲ ਕੀ." (ਚਕਿਤੁ ੧੩੬) "ਸੇਤ ਧਰੇ ਸਾਰੀ ਬ੍ਰਿਖਭਾਨੁ ਕੀ ਕੁਮਾਰੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੮ ਸਾਰੀ. ਬਹੁ ਦੀ ਭੈਣ. "ਨਹੀ ਸਸੁਚਾਲ ਸਾਸ ਸਸੁਚਾ ਐ ਸਾਰੇ ਸਾਰੀ." (ਭਾਗੁ ਕ) "ਚਾਮੇ ਨਕਤ ਹੁਤੀ ਫੁਰੂ ਸਾਰੀ." (ਗੁਪਤ) "ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਆਇ ਪਿਖਰੇ." (ਗੁਪਤ) ਸਭ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਕੇ ਦੇਖਿਆ। ੯ ਸਾਰਿਕਾ. ਮੈਨਾ.

ਸਾਰੀਬੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬੀ। ੨ ਸਾਰਬਨ. ਰਬਾਹੀਪੁਣਾ। ੩ ਸਾਰੰਤਾ. ਸਫਲਤਾ. ਕਾਮਯਾਬੀ.

ਸਾਰੀਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਰੀਰ (ਦੇਹ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਜੀਵ। ੩ ਵਡਾਸ ਕ੍ਰਿਤ ਵੇਦਾਂਤਸੂਰ.

ਸਾਰੀਰਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਰੀਰ (ਦੇਹ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਦੁੱਖ ਆਦਿ. ਜਿਸਮਾਨੀ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਵਡਾਸ ਦੇ ਵੇਦਾਂਤਸੂਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸੰਕਰਾਚਾਰਕ ਦਾ ਨਿਖਿਆ ਭਾਜਤ.

ਸਾਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰ.

ਸਾਰੂਪਤ. ਸੰਗਤਾ—ਸਮਾਨਰੂਪ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਉਪਾਸਨਾਮਤ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁਕਤਿ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉਪਾਸਤ ਸੇਹਾ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸਾਰੇ. ਸਾਰਾ ਦਾ ਭਾਗੁ ਰਚਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣਾ, ਸਾਰਨਾ ਅਤੇ ਨੁਤਿ ੨. ਸਾਰੇ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਾ "ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਭੋਲਤ ਬਨ ਮਹੀਆ." (ਗੁਜ ਕਬੀਰ) ੨ ਸਾਲਾ. ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਭਾਈ. "ਸਸੁਚਾ ਐ ਸਾਰੇ ਸਾਰੀ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਾਰੰਗ. ਸੰ. ਸਾਰੰਗ. ਸੰਗਤ—ਸਾਰ (ਚਿਤਕਰਾ—ਭੋਖਤਰਾ)
ਹੈ ਅੰਗ ਜਿਸ ਦਾ. ਚਾਤਕ. ਪਪੀਹਾ. ੨ ਹਰਿਣ. ਕਾਲਮਿਫ, ਜੋ
ਉੱਪਰੋਂ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਹੇਠੋਂ ਚਿੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਅਥਲਕ ਖੋਤਾ।
੪ ਹਾਥੀ. "ਸਾਰੰਗ ਜਿਉ ਪਲ ਧਰੇ ਨਿਮਿ ਨਿਮਿ." (ਦਭ ਮ: ੧)
੫ ਭੋਰਾ. ਭੁਮਰਾ. ੬ ਮੋਰਾ. ੭ ਵਿ—ਭੋਖਤਰਾ. ਚਿੱਟੇ ਕਾਲੇ ਖੰਡ
ਵਾਲਾ। ੮ ਸੰ. ਸਾਹੰਗ ਸਿੰਫ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੯ ਸੰਗਤ—
ਸਿੰਫ ਦਾ ਬਣਿਆ ਧਨੁਖ. ਉਹ ਘਮਾਨ. ਜੋ ਸਿੰਫ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਜੋਤਕੇ
ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ੧੦ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਸਨੁ ਦਾ ਧਨੁਖ.
੧੧ ਅਦਰਕ. ਆਦਾ. ੧੨ ਸੰ. ਸਾਰੰਗ' ਫਰ. ਭਰਾ. ੧੩ ਇੱਕ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਵਾਜਾ। ੧੪ ਹੰਸ। ੧੫ ਵਸਤੂ. ੧੬ ਕਾਮਦੇਵ।
੧੭ ਕੋਸ਼। ੧੮ ਸੁਬਰਣ. ਸੁਇਨਾ। ੧੯ ਭੂਖਣ. ਗਹਿਣਾ।
੨੦ ਕਮਲ। ੨੧ ਸ਼ੰਖ। ੨੨ ਚੰਦਨ। ੨੩ ਕਪੂਰ। ੨੪ ਫੁੱਲ।
੨੫ ਕੋਕਿਲਾ. ਕੋਇਲ। ੨੬ ਬੰਦਲ। ੨੭ ਸੋਰਾ. ੨੮ ਰਾਤ.
ਰਾਤ੍ਰਿ। ੨੯ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੩੦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਰੋਸ਼ਨੀ। ੩੧ ਫੀਵਾ. "ਸਾਰੰਗ
ਮਾਹਿ ਪਤੰਗ ਪਰੇ ਨ ਭਵੈ." (ਗੁਰਸੇਠਾ) ੩੨ ਆਗਾਸ।
੩੩ ਚੰਦਮਾ। ੩੪ ਸੂਰਜ। ੩੫ ਭੱਭੂ। ੩੬ ਪਰਬਤ। ੩੭ ਇੱਕ
ਰਾਗ, ਜੋ ਕਾਫੀ ਠਾਣ ਦਾ ਔਤਵ ਸਾਝਵਾਂ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਸਾਦ ਸੁੱਧ
ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਦੋਵੇਂ ਨਜ਼ਦੇ ਹਨ. ਭਾਵੀ ਸਾਰੇ ਸੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ. ਸਾਰੰਗ
ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦੋਪਹਿਰਾ (ਮਧਨਾਨ) ਹੈ. ਸਾਰੰਗ ਵਿੱਚ ਵਾਲੀ
ਰਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੈ. ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਪੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ.
ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਭੀ ਦੁਰਬਲ ਹੋ ਕੇ ਨਜ਼ਦਾ ਹੈ.

ਆਰੋਹੀ— ਸ ਰ ਮ ਪ ਨ ਸ

ਅਵਰੋਹੀ— ਸ ਧ ਨਾ ਪ ਮ ਰ ਸ.

ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਕਈ ਭੇਦ ਹਨ. ਉੱਪਰ ਲਿਖਿਆ ਸੁੱਧ ਸਾਰੰਗ
ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸਾਰੰਗ ਦਾ ਛੱਬੀਹਵਾਂ ਨੇਬਰ ਹੈ।
੩੮ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ। ੩੯ ਸੰਪ। ੪੦ ਸਮੁੰਦਰ। ੪੧ ਸਿਵ।
੪੨ ਹੰਥ (ਕਰ). ੪੩ ਜਮੀਨ ਵਾਹੁਣ ਦਾ ਸੰਦ. ਹਨ। ੪੪ ਬੰਜਲ।
੪੫ ਕਸ਼ੁਰਰ। ੪੬ ਕਰਤਾਰ। ੪੭ ਕੁਰ (ਛਣ). ੪੮ ਕਾਊ।
੪੯ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦੇਵ। ੫੦ ਉਹ ਛੱਪਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ੪੫ ਗੁਰੂ ਅਤੇ
੫੮ ਨਾਮ. ਕੁੱਲ ੧੦੩ ਅੱਖਰ ਹੋਣ। ੫੧ ਜਲ। ੫੨ ਦਿਨ।
੫੩ ਨਛਤ੍ਰ (ਤਾਰਾ). ੫੪ ਬਿਜਲੀ। ੫੫ ਖੰਜਨ (ਮਮੇਲਾ).
੫੬ ਮੋਤੀ। ੫੭ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਨਾਰੀ। ੫੮ ਵਿ—ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ।
੫੯ ਸੁੰਦਰ। ੬੦ ਰਸ ਸਹਿਤ. ਸ-ਰਸ.

'ਧਨੁਕਦੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਧਨੁਖ ਦੀ ਸਾਰੰਗ ਸੰਗਤ' ਹੈ, ਜੋ ਸਾਢੇ ਛੇ ਹੰਥ ਲੰਮਾ ਹੋਵੇ
ਅਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਰਨ (ਮਮ) ਹੋਣ. ਇਹ ਧਨੁਖ, ਖੋਤੇ ਅਤੇ ਰਾਥੀ ਦੇ
ਸਵਾਰ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰ.

'ਇਸ ਦੀ ਵਰਤਪੱਤੀ ਭੀ ਪਹਿਲੇ ਅੰਕ ਵਾਲੀ ਹੈ. ਬਾਹ ਅਤੇ ਸਾਰ ਦੋਹਾਂ ਦਾ
ਅਰਥ ਭੋਖਤਰਾ ਹੈ.

ਔਤਵ ਸਾਝਵੇਂ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੁਰ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ
ਛੇ

ਦੇਖੋ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵੈਯੇ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ
ਸਾਰੰਗ ਸ਼ਬਦ ਕਿਤਨਿਆਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ:—

- (ੳ) ਸਾਰੰਗ ਪੈ ਕਬਿ ਸਾਰੰਗ ਪੈ ਚਤ੍ਰੁ
ਸਾਰੰਗ ਸਰੂਨ ਕੇ ਬਲਿ ਸਾਰੰਗ,
(ਅ) ਸਾਰੰਗ ਜਤੋ ਸਗ ਮੇ ਕੁਲ ਸਾਰੰਗ
ਸਾਰੰਗ ਗਰਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਾਰੰਗ,
(ੲ) ਸਾਰੰਗ ਦਾਸਨ ਕੇ ਪ੍ਰਿਯ ਸਾਰੰਗ
ਸਾਰੰਗ ਦੋਸਨ ਕੇ ਸਮ ਸਾਰੰਗ,
(ਸ) ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ ਭਯੋ ਨਰ ਸਾਰੰਗ
ਸਾਰੰਗ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਰੰਗ.
ਅਰਥ—

(ੳ) ਸਾਰੰਗ (ਖੋਤੇ) ਤੇ ਕਦੇ ਸਾਰੰਗ (ਹਾਥੀ) ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦੇ
ਹਨ, ਸਾਰੰਗ (ਮ੍ਰਿਗ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਸਾਰੰਗ (ਸੋਰ) ਹਨ.

(ਅ) ਸਾਰੰਗ (ਸੂਰਜ) ਸਮਾਨ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਵੰਸ ਸਾਰੰਗ
(ਉੱਜਲ) ਹੈ, ਗਰਾਨਰੂਪ ਸਾਰੰਗ (ਦੀਪਕ) ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ
ਸਾਰੰਗ (ਅਗਨਿ) ਹਨ.

(ੲ) ਸਾਰੰਗ (ਚਾਤੁਰ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾਰੇ ਸਾਰੰਗ (ਬੰਦਲ)
ਹਨ, ਦੋਸਰੂਪ ਸਾਰੰਗ (ਭੱਭੂਆਂ) ਨੂੰ ਸਾਰੰਗ (ਸਰਪ) ਸਮਾਨ ਹਨ.

(ਸ) ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ (ਵਿਸਨੁ) ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਨਰ ਸਾਰੰਗ (ਨਰ
ਸਿੰਘ—ਭਾਵ ਪੁਰਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰੋਮਣਿ) ਸਾਰੰਗ (ਥਾਮ) ਅਤੇ ਸਾਰੰਗ
(ਚੰਦਮਾ) ਦੀ ਸ਼੍ਰੀ (ਸੋਭਾ ਰੂਪ) ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਹਨ.

ਸਾਰੰਗਗੁਰੂ } ਸੰਗਤ— ਸਾਰੰਗ (ਧਨੁਖ) ਦੇ ਅਗ (ਅੱਗੇ) ਜੋਡਿਆ
ਸਾਰੰਗਗੁਰੂ } ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਤੀਰ. (ਸਨਾਮ)

ਸਾਰੰਗਪਰ, ਦੇਖੋ, ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ. ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ,
ਕਰਤਾਰ। ੨ ਸਾਰੰਗ ਧਨੁਖ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਸਨੁ.

ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ } ਦੇਖੋ, ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ. "ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਮਿਲੇ
ਸਾਰੰਗਪਾਣੀ } ਸਾਰੰਗਪਾਣੀ." (ਮਾਭ ਮ: ੫)

ਸਾਰੰਗਾਰਿ, ਸੰਗਤ—ਖਤਕ, ਜੋ ਸਾਰੰਗ (ਧਨੁਖ) ਦਾ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ)
ਹੈ. (ਸਨਾਮ) ਦੇਖੋ, ਸਾਰੰਗਾਰਿ.

ਸਾਰੰਗਿਕ. ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ, ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ
ਚਰਣ ਨ, ਘ, ਸ, ਭ, ਲ, ਲ, ਲ, ਲ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗੁਰੂਜਨ ਸੇਵਾ ਕਰਿਯੋ,
ਹਿਤ ਕਰ ਸਿਖਣਾ ਧਰਿਯੋ. x x x

੨ ਪੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਜਾਂ ਮਾਰਕੇ ਆਪਣਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ. ਚਿਤੀਮਾਰ.

ਸਾਰੰਗੀ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਸਜ, ਜੋ ਸਾਰੰਗ (ਧਨੁਖ) ਜੇਹੇ ਗਜ
ਨਾਲ ਵਜਾਈਦਾ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ
ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਪੰਜ ਮਕਣ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ੁਮ ਔਠ ਅੱਖਰਾਂ
ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ਸੱਤ ਪੁਰ. SSS, SSS, SSS, SSS, SSS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੇਵੇਂ ਜਾਂਕੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਾ, ਪੁਜੈਂ ਸਾਧੂ ਸੰਗੀ ਹੈ।

ਵਜਾਪੜੇ ਸਾਰੇ ਏਕੈ ਸ੍ਰਾਮੀ, ਭਾਸੈ ਨਾਨਾ ਰੰਗੀ ਹੈ। x x x

੩ ਸਾਰੰਗ (ਮ੍ਰਿਗ) ਦੀ ਮਦੀਨ. ਹਰਿਟੀ। ੪ ਸੰ. ਸ਼ਾਲਫ੍ਰਿਗਿਨ.

ਵਿਸਨੁ, ਜੋ ਸਾਰੰਗ ਧਨੁਖ ਰਖਦਾ ਹੈ। ੫ ਵਿ—ਧਨੁਖਧਾਰੀ.

ਸਾਰੰਗੀਆ. ਸਾਰੰਗੀ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਵੰ } ਏਥੇ, ਸਾਰਥਭੋਮ ਅਤੇ ਸਾਰਥ.
ਸਾਵੰਰੋਮ }

ਸਾਲ, ਵਿ—ਸਾਫ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼. ਉੱਤਮ. “ਕੇ ਸਾਲੁ ਜਿਦਾਹੇ ਸਾਲੀ.”

(ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ਜਵਾਹੇਂ ਅਤੇ ਧਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਹੜਾ ਉੱਤਮ ਹੈ?

ਭਾਵ ਧਨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ ਹਨ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਲ. ਸੰਗਤ—ਸਾਲ ਦਾ ਬਿਰਭ.

ਇਹ ਸਾਲ (ਸ਼ਾਲ) ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਲੱਕੜ ਵਡੀ ਪੱਕੀ ਅਤੇ

ਸਿੰਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਛੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਬਹੁਤ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ. L. Vatica Robusta. “ਹਰੇ ਹਰੇ ਸਾਲ ਖਰੇ.”

(ਗੁਪਤ) ੩ ਇੱਕ ਜਾਤ ਦੀ ਸੰਭੀ. Ophiocephalus Wrahl.

੪ ਸਾਲਾ. ਖਰ. ਮੰਦਿਰ. “ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਪਠਾਏ ਪਤਨਸਾਲ.” (ਬਸੰ

ਕਾਵੀਰ) “ਉਚੇ ਮੰਦਰ ਸਾਲ ਰਸੋਟੀ.” (ਸੁਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ਰਸੋਟੀਸਾਲ.

ਪਾਕਸ਼ਾਲਾ। ੫ ਸੰ. ਵੇਧ. ਏਥੇ, ਜਨੁ ਧ. “ਦੀਨ ਦਾਲ ਵੈਰੀਸਾਲ.”

(ਅਕਾਲ) ਏਥੇ, ਵੈਰੀਸਾਲ। ੬ ਸ਼ਾਨਿਹੋਤ੍ਰ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਮੁਨਿ,

ਜਿਸ ਨੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਪੰਖ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਆਗਤ ਨਾਲ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਸਨ.

ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਪੰਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਹ

ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਂਗ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਡਦੇ. “ਸਫ ਮੁਨੀਸਰ ਕਾਟੇ ਹੁਤੇ,

ਕ੍ਰਿਸ ਰਾਜ ਮਨੋ ਤਿਹ ਪੰਖ ਭਨਾਵਤ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਕ੍ਰਿਸਨ ਸੀ ਨੇ

ਪੰਖਦਾਰ ਤੀਬ ਮਾਰਕੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅਜੇਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਮਨੋ

ਸਾਲ ਦੇ ਕੱਟੇ ਪੰਖ ਫੇਰ ਛਣਾਏ ਹਨ। ੭ ਸਾਵਨਤਾ (ਅਪਸਰਾ) ਦਾ

ਸੰਖੇਪ. ਹੂਰ. “ਉਪਰ ਗਿੱਧ ਸਾਲ ਮੰਡਰਾਹੀਂ। ਤਰੇ ਸੁਰਮਾ ਜੁੱਧ

ਮਧਾਹੀਂ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨) ੮ ਭਾ ੧੮ ਵਰ੍ਹਾ. ਸੰਮਤ. ਸੰਵਤਸਰ.

ਏਥੇ, ਵਰਸ। ੯ ੧੮ ਸਾਲ. ਦੁਸਾਲੇ ਦੀ ਫਰਦ. ਪਸ਼ਮੀਨੇ ਦੀ

ਚਾਦਰ. “ਸਿਰ ਪਰ ਸਤਰੁਤ੍ਰ ਸਾਲ ਸਜਾਈ.” (ਗੁਪਤ) ੧੦ ਕੋਦਰੀ.

ਕੰਧਾ.

ਸਾਲਸ. ਏਥੇ, ਸਾਲਿਸ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਲਫ੍ਰਿਗਿਨ. ਸ—ਆਲਸ. ਵਿ—

ਕਮਜ਼ੋਰ। ੩ ਸੁਸਤ. ਆਲਸੀ. “ਦਸ ਕਰਮਨ ਕੇ ਸਾਲਸੀ ਕਾਧਾ

ਮਨ ਅਰੁ ਕਾਧ.” (ਗੁਪਤ) ਏਥੇ, ਦਸਰੁਣ.

ਸਾਲਸਰਾਇ } ਬਿਸੰਭਰਪੁਰ (ਬਿਸਨੁਪੁਰ) ਦਾ ਜੋਹਰੀ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸਾਲਸਰਾਯ } ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ.

ਸਾਲਕ } ਅ ੧੮ ਸਾਲਿਕ. ਵਿ—ਸਲੂਕ ਵਾਲਾ. ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ

ਸਾਲਕ } ਰਾਹ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ. ਖੁਦਾ ਦੇਸ਼. “ਪੀਰ ਪੈਕਾਮਰ ਸਾਲਕ

ਸਾਦਕ.” (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧) “ਸਾਲਕੁ ਮਿਤੁ ਨ ਰਹਿਓ ਕੋਟੀ.”

(ਸਵਾ ਮ: ੧) ਏਥੇ, ਸੁਫੀ.

ਇਹ ਸੰਗ੍ਰਹ ਦੇ ਸਿਲੇ ਬਾਂਹਰਾ ਦਾ ਪੁਰਣਾ ਸਦਰ ਹੈ.

ਸਾਲਕਰਾਮ. ਏਥੇ, ਸਾਲਕੁਮ.

ਸਾਲਕਿਰਾਹ. ਦਸੰਗ੍ਰਿਥ. ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਕੱਠ.

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਲਿਖਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਦ ਹਰੇਕ

ਇਸਰੂ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦੀ ਖਾਸ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਏ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਸੀ

ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਦਿਨ ਨੂੰ ਗੰਢ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ. ਜਦ

ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇਖਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਦ ਕੰਢਾਂ ਗਿਣਨ ਤੋਂ ਹਿਸਾਬ ਕੀਤਾ

ਜਾਂਦਾ. ਵਰ੍ਹੇਕੰਢ. ਜਨਮਦਿਨ. ਵਰ੍ਹੀਣਾ. ਸਾਜ਼ੀਤੀ.

ਸਾਲਕਿਰਾਮੁ } ਸੰ ਸਾਲਕੁਮ. ਸੰਗਤ—ਗੰਢਕੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ

ਸਾਲਕੁਮ } ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਾਲ ਬਿਰਭਾਂ ਤੋਂ

ਪਿਆ ਹੈ। ੨ ਸਾਲਕੁਮ ਨਗਰ ਕੋਲੋਂ ਗੰਢਕੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ

ਕੋਲ ਪੱਥਰ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਚਕ੍ਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਹਿੰਦੂ ਇਸ ਨੂੰ

ਵਿਸਨੁ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. “ਸਾਲਕਿਰਾਮੁ ਹਮਾਰੇ ਸੇਵਾ.”

(ਆਸਾ ਮ: ੫) ਵਿਸ਼ਨਾਥ ਰੂਪ ਸਾਲਕੁਮ ਦੀ ਸਾਥੇ ਮਤ ਵਿੱਚ

ਉਪਾਸਨਾ ਹੈ. “ਸਾਲਕੁਮ ਬਿਪ ਪੂਜ ਮਨਾਵਹੁ.” (ਬਸੰ ਮ: ੧) ਏਥੇ,

ਤੁਲਸੀ.

ਸਾਲਣ } ਵਿ—ਸ—ਲਵਣ. ਸਲੂਣਾ. ਨਮਕੀਨ। ੨ ਸੰਗਤ—

ਸਾਲਣਾ } ਨਮਕੀਨ ਭਾਜੀ. ਤਰਕਾਰੀ. “ਬਹੁ ਰਸ ਸਾਲਣੇ ਸਵਾਰਦੀ.”

(ਸਵਾ ਮ: ੩) ਏਥੇ, ਸਾਲਨ.

ਸਾਲੋਤਾ. ਸੰ. ਸਤਾਨਪੁਤ੍ਰ. ਸਾਲੇ ਦਾ ਥੋਟਾ. ਸਾਲੇ ਦੀ ਸੰਤਾਨ.

“ਸਹੁਰਾ ਸਸ ਸਾਲੀ ਸਾਲੋਤਾ.” (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਾਲਨ. ਏਥੇ, ਸਾਲਣ। ੨ ਸਲੂਣਾ. ਮਾਸ. ਭਟਕਾ. “ਸਾਲਨ ਰਸ

ਜਿਮ ਬਾਨੀਓ ਰੋਰਨ ਖਾਤ ਬਨਾਇ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਕ੍ਰਿ—ਸੱਨਣਾ.

ਫੇਦ ਕਰਨਾ. ਵੇਧਨਾ. “ਦੁਰਸਨ ਦਨ ਸਾਲਨ.” (ਨਾਧ)

ਸਾਲਪਤ੍ਰ } ਸਾਲ ਦਰਖਤ ਦਾ ਪੱਤਾ. ਸ਼੍ਰੀ ਭਗੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

ਸਾਲਪਤ੍ਰ } ਲਾਹਿਥ ਜ਼ਮੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘਾਉ ਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਧੀ

ਅਤੇ ਵਿਦਯਾ ਨਾਲ ਸਾਲਪਤ੍ਰ ਬੰਧਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ

ਜ਼ਮੀ ਛੇਤੀ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ.

“ਹੁਣਿ ਆਯਲ ਅਲੰਦਪੁਰ ਆਵੈ.” x x x

ਸਾਲਪਤ੍ਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਿਸ ਦੇਤ,

ਇਕ ਦ੍ਰਿ ਦਿਨ ਮੇ ਬਨੈ ਲੁਚੇਤ.” (ਗੁਪਤ)

ਵੈਦਕ ਵਿੱਚ ਭੀ ਸਾਲ ਨੂੰ ਘਾਉ ਦੇ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਲਿਖਿਆ

ਹੈ. ਯਥਾ—

“ਤ੍ਰਯੋਂ ਭ੍ਰਾਹਮਣਰਵਿਵ ਰਲੇਅ ੨੪6 ਸ਼ਕੀਪ ਯੁਗ.”

(ਬਾਲਕੁਮ ਨਿਖੇਟ ਤ੍ਰੁਸਟ)

੨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲਪਤ੍ਰ ਨਾਉਂ “ਸਾਲਪਟੀ” ਦਾ

ਭੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਵਨ ਅਤੇ ਵਿਦਾਰਿਕੰਧ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ।.

Desmodium Gangulicium. ਇਹ ਭੀ ਘਾਉ ਮਿਟਾਣ ਵਾਲੀ

ਬੂਟੀ ਹੈ.

ਏਥੇ, ਭੂਮ ਵੈਵਰਤ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਜਨਮ ਖੰਡ ਅਤੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਪਾਰਾਤ ਖੰਡ

ਦਾ ਖ: ੧੦.

ਸਾਲਬਾਹਨ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲਿਬਾਹਨ. "ਸਾਲਕੋਟ ਕੇ ਦੇਸ ਮੇ
ਸਾਲਬਾਹਨਾ ਰਾਵ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੭)

ਸਾਲਬਾਛ. ਛਾ ਸੰਕੜਾ—ਸਾਲ (ਪਸ਼ਮੀਨੇ ਦੀ ਚਾਦਰ) ਬੁਣਨ
ਵਾਲਾ. ਕਾਰੀਗਰ. ਦੇਸ਼ਾਲੇ ਬੁਣਨ ਵਾਲਾ ਜੇਲਾਹ.

ਸਾਲਮਲੀ. ਸੰ. शाल्मली—ਸਾਲਮਲੀ. ਸੰਕੜਾ—ਸਿੰਮਲ. ਸੋਮਰ.
L. Bombax Haptaphyllum. "ਸਾਲਮਲੀ ਕੇ ਬਿਰਛ ਹੁਤੋ
ਇਕ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਭਾਗਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਦੀਪ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਸਿੰਮਲ ਦਾ ਝਾੜੀ ਬਿਰਛ ਹੈ. "ਸਾਲਮਲੀ ਸੋ ਦੀਪ ਸੁਹਾਵਾ."
(ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ. ਸਪਤ ਦੀਪ.

ਸਾਲ ਮੁਨੀਸੁਰ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲ ੬.

ਸਾਲ ਰਸੋਈ. ਸੰਕੜਾ—ਰਸੋਈਸ਼ਾਲਾ. ਪਾਕਸ਼ਾਲਾ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲ
੪। ੨ ਸ਼ਾਲਿ (ਚਾਬਲਾਂ) ਦੀ ਰਸੋਈ.

ਸਾਲਾ. ਸੰ. शाला—ਸਾਲਾ. ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਭਾਈ. ਇਹ ਸ਼ਕਤ
ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ. ਇਸ ਨਈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ "ਸ਼ਕਤਕ" ਸ਼ਬਦ ਭੀ
ਹੈ। ੨ ਸੰ. शाला—ਸਾਲਾ. ਘਰ. ਮਕਾਨ। ੩ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਮਾਥਾ
ਅੱਲਾ ਜਾਂ ਇਨਸ਼ਾ ਅੱਲਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਾਲਾਹ. ਸੰਕੜਾ—ਸਲਾਘਾ. ਤਾਅਲੀਫ਼. ਉਸਤਤਿ. "ਭੀ ਤੂ ਹੈ ਸਲਾਹਣਾ
ਪਿਆਰੇ, ਭੀ ਰੋਹੀ ਸਲਾਹ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ. ਸਲਾਹ
੨-੩.

ਸਲਾਹਣਾ. ਦੇਖੋ. ਸਲਾਹਣਾ. ਸਲਾਘਨ. ਦੇਖੋ. ਸਲਾਹ. "ਭਿਨੁ
ਸਾਚੇ ਹੋਰ ਸਲਾਹਣਾ ਜਾਸਹਿ ਜਨਮੁ ਸਭ ਖੋਇ." (ਵਡ ਅ: ਮ: ੩)

ਸਲਾਹਨਿ. ਸਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ. "ਹਿੰਦੂ ਸਲਾਹੀ ਸਲਾਹਨਿ." (ਵਾਰ
ਆਸਾ) ਹਿੰਦੂ ਸਲਾਘਾ ਕਰਨ ਯੋਗਤ ਨੂੰ ਸਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸਲਾਹਿ. ਸਲਾਘਾ ਕਰਕੇ. "ਸਲਾਹਿ ਸਾਚੇ ਮੰਨਿ ਸਤਿਨਾਮੁ."
(ਧਨਾ ਛੰਡ ਮ: ੧) ੨ ਸਲਾਘਾ ਕਰ. ਉਸਤਤਿ ਕਰ. "ਏਕੋ ਜਪਿ
ਏਕੋ ਸਲਾਹਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ. "ਸਲਾਹੀ ਸਲਾਹਿ."
(ਜਪੁ) ਸਲਾਘਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸਲਾਹਿਹੁ. ਸਲਾਘਾ ਕਰੋ. ਵਡਿਆਇ. "ਭੀ ਸਲਾਹਿਹੁ ਸਾਚਾ
ਸੋਇ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) "ਸਲਾਹਿਹੁ ਭਗਤਹੁ ਕਰ ਜੋਤਿ." (ਮ: ੪
ਵਾਰ ਸੁੀ)

ਸਲਾਹੀ. ਵਿ—ਸਲਾਘਨੀਯ. ਉਸਤਤਿ ਯੋਗ। ੨ ਸੰਕੜਾ—ਕਰਤਾਰ.
"ਸਲਾਹੀ ਸਚੁ ਸਲਾਹ ਸਚੁ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧) ੩ ਮੰਤ੍ਰੀ.

ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਸਲਾਹੁਣ ਵਾਲਾ। ੫ ਦੇਖੋ. ਸਲਾਹੀ.

ਸਲਾਹੀਂ. ਮੇ ਸਲਾਹੁਨਾ ਹਾਂ. "ਗੁਰੂ ਸਲਾਹੀਂ ਆਪਣਾ." (ਸੁਰੀ
ਮ: ੪)

ਸਲਾਦ. ਸੰ. आलुद. ਅਲੰਦ ਸਹਿਤ. "ਪੁਨ ਪਵਹੁ ਪੀਵਹੁ ਸਲਾਦ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਲਾਨਾ. ਵਿ—ਸਲ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਵਸ਼ਿਕ.

ਸਲਾਮਾਰ ਬਾਗ਼. ਨਹੱਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਇੱਕ
ਔਸੀ ਏਕੜ ਦਾ ਬਾਗ਼, ਜੋ ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ ਤਿੰਨ ਦਰਜੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ਬਾਹਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸੰਨ ੧੬੪੧ ਵਿੱਚ ਅਲੀ ਮਰਦਾਨ ਖਾਂ ਅਤੇ ਮਲੀਕੁਲਾ
ਖਾਨ ਦੀ ਮਰਫਤ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ. ਇਸੇ ਸਨ ਵਿੱਚ ਨੂਰਪੁਰ ਦੇ
ਨੇਤਿਓਂ ਰਾਵੀ ਵਿਰੋਂ ਹਸਲੀ (ਨਹਿਰ) ਬਾਗ਼ ਲਈ ਲਿਆਈ ਗਈ
ਮੁੱਲਾ ਅਬਦੁਲਹਮੀਦ ਦੇ ਲੇਖ (ਬਾਦਸ਼ਾਹਨਾਮਹ) ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਗ਼ ਦੀ
ਲਾਗਤ ਫੀ ਨੱਖ ਅਤੇ ਹਸਲੀ ਦੀ ਦੋ ਨੱਖ ਰੁਪਯਾ ਹੈ. ਬਰਨੀਅਰ
(Bernier) ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਗ਼ ਤੇ ਦਸ ਨੱਖ ਪੈਂਡ ਖਰਚ
ਆਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਬਾਗ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪੁਰਾਣੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ "ਭਰਹ
ਬਖਸ਼" ਭੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਸਲਾਮਾਰ ਦੀ ਵਜਾਖਾ ਜੱਥਾ ਨੇ
"ਆਨੰਦ ਦਾ ਘਰ" ਕੀਤੀ ਹੈ. ਜੋ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਹੈ.
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਾਲਾ (ਘਰ) ਤੁਰਕੀ ਮਾਰ (ਆਨੰਦ). ਮੁਹੰਮਦ ਨਤੀਫ਼ ਨੇ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ
"ਸ਼ਾਹਲਾਬਾਗ਼" ਰੱਖਿਆ ਸੀ. ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸ਼ਾਹਲਾ (ਮਾਸੂਕ)
ਦਾ ਬਾਗ਼. ਜੋ ਅਸੀਂ "ਮਾਰ ਸ਼ਾਲਾ" (ਮਦਨ ਗ੍ਰਿਹ) ਬਨਪਨਾ
ਕਰੀਏ ਤਦ ਭੀ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਵਿਦੁਾਨ ਨਾਨਾ ਰਾਮ ਚੰਦ
ਮਨਚੰਦਾ ਦੇ ਮਕਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਜਮੀਰੀ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਲਮ (ਚਾਦਰ)
ਆਰ (ਸਲ) ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਸਲਾਮਾਰ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਪਾਣੀ ਦੀ
ਚਾਦਰ. (A sheet of running water).

ਇਸ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਵਿਰਕਾਰ ਇੱਕ ਵਡਾ ਸਾਰਾ ਤਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ
ਤੇਰਾਂ ਕਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਬੈਠਣ ਨਈ ਸੁੰਦਰ ਖੁਲੇ ਮਕਾਨ ਹਨ ਅਤੇ
ਵਿਰਕਾਰ ਬਹੁਤਰਾ ਹੈ ਇੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਨਹਿਰੀਏਦਾਰ ਪੱਥਰ ਦੀ
ਚਾਦਰ ਉੱਪਰਲੀਂ ਭਰਦਾ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.
ਇਸੇ ਆਕਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੋਭਨਿਸਾ ਨੇ ਇਹ
ਕਹਿਤਾ ਰਹੀ ਸੀ.

اسے بتاؤ کہ اگر یہ کیسی؟ جس پر ہمیں گندم اور مویں

آپنا دیکھو کہ اس کا آب و ہوا سر پہ لگے مویں

ਅਰਥਾਤ—

ਹੇ ਡਿਕਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਝਰਣੇ! ਤੂੰ ਕਿਸ ਨਈ ਚਿਰਨਾਪ ਕਰਦਾ
ਹੈ?

ਤੂੰ ਕਿਸ ਦੇ ਕਮ ਵਿੱਚ ਮੱਥੇ ਤੇ ਤਿਉਤੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ?

ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੁੱਖ ਸੀ ਕਿ ਸਾਚੀ ਰਾਹ ਸਾਡੇ ਵਾਛ,

ਸਿਰ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਤੇ ਮਾਰਕੇ ਰੋਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਸਲਾਮਾਰ ਦੇ ਦੁਹਾਰੇ (ਜਲਸੰਤ੍ਰ) ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ ਹਨ. ਹੁਣ
ਇਸ ਬਾਂ ਮਨਯੋਗ ਸੰਜਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਤ
ਇੱਥੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਿਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ
"ਸਲਾਮਾਰ ਬਾਗ਼ ੧" ਮਹੀਲੇ ਅਤੇ ੪ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਸੀ.

ਇਸ ਨਾਉਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬਾਗ਼ ਬਾਹਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸੰਨ ੧੬੪੭ ਵਿੱਚ ਡਨ ਭੀਨ ਦੇ
ਕਿਨਾਰੇ ਸੁੀ ਨਕਰ (ਫ਼ਸ਼ਾਹੀਰ) ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ.

ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਣਵਾਈ ਇੱਕ ਰਿਦਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਹੇਠ ਤੈਰਖਨਾ ਹੈ।
ਇਸ ਬਾ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਲੀਅਮ ਮੂਰਕ੍ਰਾਫਟ
(William Moorcroft) ਸਨ ੧੮੨੦ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤਾ ਸੀ।
ਬਾਕਾਮਿਊ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕੁੱਤਾ।

ਸਾਲਾਰ. ਦੇਖੋ. ਸਲਾਰ. ੨ ਸੰ. ਬਾਲਾਰ. ਹਾਥੀ ਦਾ ਨੌਹ।
੩ ਪੋਤੀ. ਸੀਵੀ। ੪ ਪੰਡੀ ਦਾ ਪਿੰਜਰਾ।

ਸਾਲਿ. ਸੰ. ਸਾਲਿ. ਸੰਗਤ—ਧਾਨ। ੨ ਚਾਉਨ।

ਸਾਲਿਸ. ਅ. ۱۰۰ ਸਾਲਿਸ. ਵਿ—ਤੀਜਾ. ਤੀਸਰਾ. ਕ੍ਰਿਅਕਲ।
੨ ਸੰਗਤ—ਵਾਦੀ ਪੁਤਿ ਵਾਦੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਤੀਜਾ ਮਧਸਥ. ਵਿਚ ਪੈ
ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ. “ਸਾਲਿਸ ਸਿਹਿੰਦਾ ਸਿੰਧਤਾਈ ਕੇ
ਸਿਹਿੰਦਾ.” (ਗ਼ਜ਼ਨ)

ਸਾਲਿਹੋਤੂ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਘੋੜਾ. ਘੋੜਾ ਵਿੱਚ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਸਾਲਿ (ਧਨਾ)
ਫੀ ਬਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਇਸ ਕਾਰਣ ਨਾਉਂ ਸਾਲਿਹੋਤੂ ਹੋਇਆ।
੨ ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਲੱਛਣ, ਇਲਜ ਅਦਿਕ
ਲਿਖੇ ਹਨ. ਇਸ ਨੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਪੇਖ ਇੰਦੂ ਦੇ ਅਖੇ ਵੱਢੇ ਸਨ.
ਦੇਖੋ. ਸਾਲ ੬। ੩ ਸਾਲਿਹੋਤੂ ਦਾ ਨਿਖਿਆ ਕੁੰਬ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੋੜੇ
ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਹਕੀਮੀ ਹੈ. ਸਾਲਿਹੋਤੂਵਿਦਕਾ. Veterinary
Science.

ਸਾਲਿਹੋਤੂ. ਵਿ—ਸਾਲਿਹੋਤੂ ਦਾ ਕਰਤਾ. Veterinarian।
੨ ਸੰਗਤ—ਘੋੜਿਆਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਡਾਕਟਰ. ਸਨੌਤੂ।

ਸਾਲਿਕ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲਕ ਅਤੇ ਸੁਫੀ. “ਸਾਲਿਕ ਸਾਦਿਕ ਫ਼ੋਡੀ
ਦੁਨੀਆ ਬਾਇ ਪਏ.” (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਸਾਲਿਕਾਂ. ਸਾਲਿਕ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲਕਾ ੨ ਸਾਲਿਕਾਂ
ਨੂੰ.

ਸਾਲਿਗਰਾਮ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ.

ਸਾਲਿਬਾਹਨ. ਸੰ. ਸਾਲਿਬਾਹਨ. ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਖਣ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਾਪੀ
ਰਾਜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਕ੍ਰਮਾਦਿਤਯ ਦਾ ਵੀਰੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਅਪਣਾ
ਸਾਲ (ਸਕਾਥਦ) ਸਨ ਈ: ੭੮ ਤੋਂ ਚਲਾਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ
ਕੋਂਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪੁਤਿਸ਼ਾਨ ਨਾਮੇ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਨਜ਼ਮ ਦੇ ਰਾਜ
ਵਿੱਚ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ ‘ਪੇਬਾਨ’ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਪੁਰਾਣੇ
ਕੁੰਬਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰੀ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਸਾਲਿਬਾਹਨ
ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਸਾਲਿਬਾਹਨਕੋਟ (ਸ਼ਾਲਕੋਟ) ਵਸਾਇਆ.
ਇਸ ਦੇ ਫਲੌਦ, ਰਸਾਲੂ, ਪੂਰਨ, ਸੁੰਦਰ, ਲੇਖ ਆਦਿ ੧੬ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ
ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰੂਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਈ. ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਕੁੰਬਾਂ
ਵਿੱਚ ਬਰਵਾਹਨ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲਬਾਹਨ.

ਸਾਲਿਮ. ਅ. ۱۰ੰ ਵਿ—ਸੰਪੂਰਣ. ਪੂਰਾ. ਸਾਬਤ.

ਸਾਲਿਵਾਹਨ } ਦੇਖੋ. ਸਾਲਿਬਾਹਨ.
ਸਾਲਿਵਾਹਨਕੋਟ }

ਸਾਲੀ. ਵਿ—ਸੱਠਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਧਨ ਕਰਤਾ. “ਅਰਿ ਉਰ ਸਾਲੀ.”
(ਰਾਮਾਦ) ੨ ਸੰ. ਬਜਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਬਜਾਲੀ. ਸੰਗਤ—ਬਹੁ ਦੀ

ਭੈਣ। ੩ ਸਾਲੀ. ਧਾਨ. ਚਾਵਲ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲ ੧ ਅਤੇ ਸਾਲਿ.

ਸਾਲੂ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸਾਲੂ। ੩ ਸੰ. ਬਾਲੂ. ਭੋਂਹ. ਕਮਲ
ਦੀ ਜੜ। ੪ ਮੋਂਡਕ. ਡੱਢਾ। ੫ ਕਸੀਲਾ ਪਦਾਰਥ.

ਸਾਲੂ. ਸੰ. ਬਾਲੂ. ਸੰਗਤ—ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਵਸਤੂ। ੨ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ
ਪਹਿਰਣ ਦਾ ਵਸਤੂ, ਜੋ ਧਾਰੀਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਛਿੱਕ. ਸਾੜੀ. ਓਢਨੀ.
ਸਾਲੋਹਾਰ. ਸਾਲੋ ਦੀ ਵਹੁਟੀ. ਬਜਾਲ ਵਧੂ.

ਸਾਲੋਕਤ. ਸੰਗਤ—ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਮੁਕਤਿ, ਜਿਸ
ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉਪਾਸਕ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਲੋਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ। ੨ ਉਸੇ
ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸਾਲੋਣਾ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲਣਾ. ਲਵਣ (ਲੂਣ) ਸਹਿਤ. ਨਮਕੀਨ. “ਸਭਿ
ਰਸ ਮਿਲੇ ਮੰਨਿਐ ਸੁਣਿਐ ਸਾਲੋਣੇ.” (ਸੁੀ ਮ: ੧)

ਸਾਲੋਤਰੀ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲਿਹੋਤੂ ਅਤੇ ਸਾਲਿਹੋਤੂ।

ਸਾਲੋ ਭਾਈ. ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਨ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੇ
ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਚਰਣ ਲਈ ਵਡੀ ਖਾਲ
ਖਾਲੀ. ਇਹ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰਵਾਲ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ
ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ
ਸੰਮਤ ੧੬੮੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਪਾਸ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ
ਦੀ ਸਮਾਧਿ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਪਾਸ ਹੈ.

ਸਾਲੋਕਾਰ. ਅਲੰਕਾਰ (ਬੁਝਣ) ਸਥਾ। ੨ ਕਵਰ ਦੇ ਅਲੰਕਾਰ ਸਹਿਤ.
ਸਾਲੋ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲੋ ਭਾਈ.

ਸਾਲੂ. ਸੰਭ ਨਕਰਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ
ਅੰਬਾ ਵਰਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ. ਭੀਸ਼ਮ ਅੰਬਾ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤਕੇ ਜਦ
ਲਿਆਇਆ, ਤਾਂ ਅੰਬਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਭੀਸ਼ਮ ਨੂੰ
ਦੀਸਿਆ. ਭੀਸ਼ਮ ਨੇ ਅੰਬਾ ਨੂੰ ਸਾਲੂ ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ
ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤੀ. ਦੇਖੋ. ਸਿਖੰਡੀ ੬.

ਸਾਲੂ ਬਿਸੁਪਾਲ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ, ਜਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਸਿਸੁਪਾਲ
ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਸਾਲੂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ
ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ੨ ਕੁਰੂਕੇਤੂ ਤੋਂ
ਲੈ ਕੇ ਜੈਪੁਰ ਜੋਧਪੁਰ ਅਤੇ ਅਲਵਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਜਿਸ ਰੇ ਰਾਜਾ
ਸਾਲੂ ਦੀ ਹੁਕੁਮਤ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸਾਲੂਪੁਰ ਅਥਵਾ ਸੋਭ
ਨਗਰ ਸੀ. ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਮਿੱਤਕਵਤ ਭੀ ਮਹਾਭਾਰਤ
ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ.

ਸਾਵ. ਸੰ. ਸਾਵ. ਸੰਗਤ—ਬੱਚਾ. “ਰਾਨਿਨ ਰਾਵ ਸਦਾਨਿਨ ਸਾਵ.”
(ਪਾਰਸਾਵ) ੨ ਵਿ—ਸਵ (ਮੁਰਦੇ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.
ਮੁਰਦੇ ਦਾ ੩ ਸੰਗਤ—ਮਰਖਟ. ਸਮਝਾਨ.

ਸਾਵਕ } ਸੰ. ਸਾਵਕ. ਬੱਚਾ. “ਬਾਪੁ ਸਾਵਕਾ ਕਰੇ ਜਰਾਈ.”
ਸਾਵਕਾ } (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਬਾਪ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਚਗਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਵਪੁਰ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਕਨਿੰਘਮ (Cunningham) ਦੀ
ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਨਗਰ ਵਰਤਮਾਨ ਅਲਵਰ ਦੇ ਥਾਂ ਸੀ.

ਦੇਖੋ, ਸਾਸ਼ ਕੀ ਦੁਖੀ.

ਸਾਵਯ } ਸਾਵੇ (ਹਰੇ) ਰੰਗ ਦੀ ਦਾਖ. ਸੁਕਾਇਆ ਹੋਇਆ ਬੇਦਾਣਾ
ਸਾਵਯਗੀ } ਅੰਗੁਰ. "ਬਹੁ ਸਾਵਯ ਕਰੀ ਬਦਾਮੀ." (ਭੁਪੁਸੁ) "ਦਧਿ
ਮਹਿ ਅਧਿਕ ਸਾਵਯਗੀ ਪਾਈ." (ਭੁਪੁਸੁ)

ਸਾਵਯ. ਪੁਾ ਸੰਗਤਾ—ਜੰਗਲੀ ਹਾਥੀ. ਸੰ. ਗਾਮਿ—ਸਾਮਜ. ਦੇਖੋ,
ਸਾਮਜ. "ਜੇ ਭਵ ਸਾਵਯ ਕਰਹਿ ਅਤੰਕਾ। ਨਾਮ ਕੇਹਰੀ ਤਕਹਿ ਸੁ
ਅੰਕਾ ॥" (ਨਾਪੁ) ੨ ਜਲ ਨਾਲ ਲੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਬੰਦਲ. "ਸੁ
ਭਖਿ ਸਾਵਯ ਤਤਤਾਹਿਤਿ" (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸਾਵਯਜੀ. ਸੰਗਤਾ—ਭਜਸੈਨਾ. ਸਾਵਯ (ਸਾਮਜ) ਸੈਨਾ. ਹਾਥੀਆਂ
ਦੀ ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਾਵਯਾ. ਸੰ. ਵਿ—ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵ.

ਸਾਵਯਣ. ਸੰ. ਆਰਘ—ਸੁਆਣ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਵਣ ਨਛਤੁ ਹੋਵੇ ਜਿਸ
ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਵਿੱਚ, ਐਸਾ ਮਹੀਨਾ. ਸਾਉਣ.

ਸਾਵਯਮੱਲ. ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਉਣ (ਅਥਵਾ ਸਾਵਣ) ਮੱਲ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਸਨ. ਕੋਟਿੰਦਵਾਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂਦਾਸ ਅਤੇ
ਸੰਗਤ ਨਈ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਨਈ ਸਦ ਕਾਠ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਹੋਈ
ਤਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀਪੁਰ ਵੱਲ ਪਹਾੜੀ ਲੱਕੜੀ ਲਿਆਉਣ ਨਈ ਭੋਲਿਆ
ਗਿਆ. ਉਸ ਥਾਂ ਜਾਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮਪੁਰਾਹ ਕੀਤਾ. ਰਾਜ ਹਰੀਪੁਰ
ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖ
ਬਣਾਇਆ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਕ ਬਾਪਕੇ
ਮੰਜੀ ਬਖਸੀ.

ਬਾਤਾ ਕੋ ਇਕ ਸੁਤ ਹੁਤੇ ਸਾਵਣ ਮਲ ਨਾਮੁ,
ਨਿਕਟ ਹਕਾਰੇ ਰਾਹਿ ਕੋ ਬੋਲੇ ਸੁਖਧਾਮੁ,
ਰਾਜ ਹਰੀਪੁਰ ਕੋ ਜਹਾਂ ਤਹਿ ਭਮਨ ਕਰੀਸੀ,
ਦੀਰਘ ਦਾਹੁ ਸਮੁਹ ਜੋ ਨਿਜ ਪੁਰੀ ਅਨੀਸੀ. (ਭੁਪੁਸੁ)

੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਵਨ ਮੱਲ ੨.

ਸਾਵਣਿ } ਸੰਗਤਾ—ਸਾਉਣੀ ਫਸਲ. ਖਰੀਫ. "ਸਾਵਣੀ ਸਰੁਨਾਉ."
ਸਾਵਣੀ } (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਨਾ) ੨ ਸੁਆਣੀ. ਸਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ।

੩ ਸੁਆਣ (ਸਾਉਣ) ਵਿੱਚ. "ਨਾਨਕ ਸਾਵਣਿ ਜੋ ਵਸੀ." (ਮ: ੧
ਵਾਰ ਮਨਾ) ਜੋ ਸੁਆਣ ਵਿੱਚ ਵਰਸੇ.

ਸਾਵਣੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣ. "ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ਹੇ ਸਖੀ." (ਮ: ੨
ਵਾਰ ਮਨਾ) ੨ ਸਾਵਣੀ ਫਸਲ. ਖਰੀਫ. "ਸਾਵਣੁ ਰਾਤਿ ਅਹਾਤੁ
ਦਿਹੁ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ਦੇਖੋ, ਅਹਾਤੁ.

ਸਾਵਰ } ਭਿੱਕ. ਧੋਧਾ. ਸੁਰਵੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮੰਤ.
ਸਾਵਰ }

ਸਾਵਤਸਰ } ਸੰ. ਗਾਇਰਾ-ਗਾਇਰਾਇਕ. ਵਿ—ਸਾਲਨਾ.
ਸਾਵਤਸਰਿਕ } ਕਹੇ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ੨ ਸੰਗਤਾ—
ਜਯੋਤਿਸੀ. ਵਸੰਤ ਦਾ ਵਿਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਕਹੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜੋ
ਸੁੱਧ ਆਦਿ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਾਵਧਾਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਵਧਾਨ (ਚਿੱਤ ਦੀ ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ) ਸਹਿਤ.

"ਅਪਨੇ ਪੁਰੁ ਸਿਉ ਹੋਹੁ ਸਾਵਧਾਨ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਹੋਸ਼ਿਆਰ
ਸਚੇਤਨ. "ਸਾਵਧਾਨ ਏਕਾਗ੍ਰਤ ਚੀਤ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਾਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣਾ ੨ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੮. ੩ ਸੰ.
ਗਾਮਿ. ਯਕਤ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਕਰਮ। ੪ ਯਜਮਾਨ। ੫ ਅੰਠ
ਪਹਿਰ ਦਾ ਸਮਾਂ. ਦਿਨ ਰਾਤ। ੬ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ.

ਸਾਵਨ ਮੱਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣ ਮੱਲ। ੨ ਮੂਲ ਰਾਜ ਦਾ ਪਿਤਾ ਦੀਵਾਨ
ਸਾਵਨ ਮੱਲ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਨ ੧੮੨੧
ਵਿੱਚ ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਕਬਰਨਰ ਬਾਪਿਆ. ਇਹ ਵਡਾ ਨਿਆਯਾਰੀ
ਹਾਕਮ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰ ਆਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਭੀ ਕਿਸੇ ਯਸੂਰ
ਦੇ ਬਦਲੇ ਭਾਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ. ੧੬ ਸਿਤੰਬਰ ਸਨ ੧੮੪੪ ਨੂੰ
ਸਾਵਨ ਮੱਲ ਇੱਕ ਦੋਸੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ

ਸਾਵਯਵ. ਅਵਯਵ (ਅੰਗ) ਸਹਿਤ.

ਸਾਵਰ. ਸੰ. ਸਾਰ (ਸਿਵ) ਦਾ ਕਰਨ ਕੀਤਾ ਤੰਤ੍ਰ ਸਾਸਤ੍ਰ। ੨ ਪਾਪ.
ਗੁਨਾਹ। ੩ ਵਿ—ਸਿਵ ਦਾ। ੪ ਸਾਵਰ. ਸਉਣਾ. ਸ਼ਾਮਲ.

ਸਾਵਰਤ. ਸੰ. ਲਾਮਿਤ੍ਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ਮਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ. ਕਤਨਗਾਹ.
"ਕਿ ਸਾਵਰਤ ਪੂਰ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੨ ਵਿ—ਸ-ਅਵਤੰ ਘੁੰਮਣਵਾਣੀ
ਸਹਿਤ.

ਸਾਵਰਤ. ਸੰ. ਗਾਮਿ. ਸੰਗਤਾ—ਮੇਘਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਉਹ ਦੇਵਤਾ.
ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੇਘਮਾਲਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ.

ਸਾਵਰਾ } ਸੰ. ਸ਼ਾਮਲ. ਵਿ—ਸਾਉਣਾ. "ਸਾਵਨ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ
ਸਾਵਲ } ਬਣਾਵਹਿ." (ਮਾਰੂਸੈਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਮਨੋਹਰ.

ਸਾਵਲਸਾਹ. ਵੈਸਨਵ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਨਿਸਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਰਸੀ ਭਗਤ
ਦੀ ਹੁੰਡੀ ਤਾਰਨ ਨਈ ਵਿਸਨੁ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਸਾਹੂਕਾਰ
ਦੀ ਮੁਰਤੀ. ਦੇਖੋ, ਨਰਸੀ.

ਸਾਵਲਸਾਹੀ } ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਾਵਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਉੱਪਰ ਚੰਸਣ
ਸਾਵਲ ਸਿੰਘ } ਵਾਲੇ ਲੋਕ. ਜੋ ਭੋਰਾ ਟਿਸਮਾਦੀਲਖਾਂ, ਮੁਸੰਫਰਕਤੁ
ਸਾਵਲਪੰਥੀ } ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਕਿਰਕੇ
ਵਿੱਚ ਕੇਸਧਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦੋਵੇਂ ਹਨ.

ਸਾਵਲਾ } ਸ਼ਾਮਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਲ. "ਜਨੁ ਭਸੇ ਗੁਰੰਗਮ
ਸਾਵਲਾ } ਸਾਵਲੇ." (ਚੰਡੀ ੩) "ਗੁ ਧਨੁ ਕੇਸੇ ਸਾਵਲੀਓ."
ਸਾਵਲੀਓ } (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸਾਵਲੀਆ }

ਸਾਵਾ. ਵਿ—ਹਰਾ. ਸਬਜ਼। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਵ. ਥਾਲਾ ਤੇ ਪੀਲਾ
ਮਿਲਿਆ ਰੰਗ.

ਸਾਵੀ. ਸਵ. ਉਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾ ੩। ੨ ਗੁੱਲ. ਬਰਾਬਰ. ਸਾਵੀ ੨

ਸਾਵਾਣੀ } ਸੁਧ—ਆਈ. ਵਿਆਹਕੇ ਆਪ ਲਿਆਈ ਹੋਈ. ਸੁਕੀਯਾ.
ਸਾਵਾਣੀ } ਧਰਮਪਤਨੀ. "ਤੂੰ ਸਾਵਾਣੀ ਹੋਂ ਕਿ ਸੁਰੀਤਾ?" (ਭਾਗੁ
ਕ) ਦੇਖੋ, ਸੁਰੀਤਾ.

ਸਾਵਿਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੁਰਜਾ ੨ ਸਿਵ। ੩ ਵਿ—ਸੁਰਜਵੰਸੀ। ੪ ਸੁਰਜ
"ਸਾਵਰ ਤੰਤ੍ਰ ਜਲ ਨਕ ਸਿਰਜਾ ਅਨਮਿਲ ਐਖਰ ਅਥ ਨ ਜਾਪੁ." (ਗੁਲਸੀ)

ਦਾ ਉਪਾਸਕ:

ਸਾਵਿਤ੍ਰਕਾ } ਸੰ. ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ ਸੰਗਤ—ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਧਰਮਮੰਤ੍ਰ ਕਾਯਤ੍ਰੀ।
ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ } ੨ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਕੰਨਯਾ। ੩ ਕਈ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ
ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। "ਕਿ ਸਾਵਿਤ੍ਰਕਾ ਫੈ." (ਦੱਤਾਵ) ੪ ਅੰਦ੍ਰ ਦੇਸ
ਦੇ ਰਾਜਾ ਅਸੁਪਤਿ ਦੀ ਬੇਟੀ ਅਤੇ ਸਤ੍ਰਯਵਾਨ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ਇਸ ਨੂੰ
ਇੱਕ ਰਿਖੀ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਤ੍ਰਯਵਾਨ ਵਰ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਮਰ
ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਪੁਰ ਤੀ ਉਸ ਨੇ ਸਤ੍ਰਯਵਾਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਈ ਕਰਾਈ।
ਵਰ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਦ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਮਰ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ
ਪਤਿਬੁਤ ਧਰਮ ਦੇ ਭਲ ਨਾਲ ਧਰਮਰਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ
ਨੇ ਸਤ੍ਰਯਵਾਨ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ੫ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਦੀ। ੬ ਜਮਨਾ
ਨਦੀ। ੭ ਸੁਹਾਗਣ ਇਸਤ੍ਰੀ।

ਸਾਵੀ, ਵਿ—ਹਰੀ, ਸਭਕ, ਦੇਖੋ, ਸਾਵਾ। ੨ ਸਾਮੀ, ਸਮ ਮਨ
(ਤੋਲ), "ਖਿੰਨਾ ਸਾਵੀ ਤੋਲਿ." (ਸਵਾ ਮ: ੫) ਸਮ ਤੋਲ ਤੋਂ
ਆਪਣੇ ਵਜਨ ਦੇ ਬਰੋਬਰ। ੩ ਸੁਾਵੀ, ਸੁਵਣ (ਵਹਿਣ) ਵਾਲੀ,
ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਾਲੀ ਨਦੀ। "ਰਾਵੀ ਸਾਵੀ ਆਦਿ ਕਹੁ ਆਰੂਪ ਏਸ
ਭਖਾਨ." (ਸਨਾਮਾ) ਰਾਵੀ ਸੁਾਵੀ (ਨਦੀ) ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਰੂਪ ਏਸ
ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਭਾਸੀ ਨਾਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਵੀ ਦਾ ਏਸ (ਈਸ਼) ਵਰ੍ਹਣ,
ਉਸ ਦਾ ਆਰੂਪ (ਸਸਤ੍ਰ) ਪਾਸ (ਫਾਸੀ)।

ਸਾਵੀ ਏਸ ਅਸਤ੍ਰ. (ਸਨਾਮਾ) ਸੁਾਵੀ (ਨਦੀ) ਦਾ ਸੁਾਮੀ ਵਰ੍ਹਣ,
ਉਸ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਪਾਸ (ਫਾਸੀ)।

ਸਾਵੇਰੀ, ਦੇਖੋ, ਦੁਰਗਾ ੬.

ਸਾਵੰਤ, ਦੇਖੋ, ਸਾਮੰਤ, "ਤਪੀ ਰੋਜ ਸਾਵੰਤ ਕੁਲੰ ਸਮਾਨੰ." (ਜਨਮੇਸ਼ਯ)

ਸਾਡਨਾ, ਸੰਤਾਪ ਦੇਣਾ। ੨ ਦਗਧ ਕਰਨਾ, ਜਲਾਉਣਾ। ੩ ਭਾਲਨਾ,
ਸਾਡਾ, ਸੰਗਤ—ਜਲਨ, ਦਾਹ। ੨ ਟੀਰਥਾ। ੩ ਸਤਨ (ਭਲਨ)
ਨਦੀ ਜਲ ਆਦਿਕ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਪਦਾਰਥ, ਜਿਵੇਂ—ਸਿਰਕਾ
ਛਣਾਉਣ ਲਈ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦਾ ਸਾਡਾ। ੪ ਵਿ—ਪਹਾੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ
ਅਸਾਡਾ (ਅਸਾਂ ਦਾ—ਅਸਾਡਾ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਤਵੰਤਾਸਾਡਾ,
ਸਾਡੀ, ਦੇਖੋ, ਸਾਡਨਾ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸਾਡੀ। ੩ ਅਸਾਡੀ (ਅਸਾਡੀ) ਦਾ
ਸੰਖੇਪ।

ਸਾਡੁਸਤੀ, ਦੇਖੋ, ਸਾਵਸਤੀ.

ਸਾਡੀ, ਸਾਰੀ, ਓਚਨੀ, ਦੇਖੋ, ਸਾਟੀ.

ਸਿ, ਸਰਵ—ਉਹ, ਵਹ, ਓਹ, "ਕਵਣਿ ਸਿ ਰੁਤੀ ਮਾਧੁ ਕਵਣੁ." (ਜਪੁ) ੨ ਸੰ. "ਹੰਸ ਸਿ ਹੰਸਾ, ਭਕ ਸਿ ਭਕਾ." (ਆਸਾ ਫੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਭਾ ਸਿਹ, ਸੰਗਤ—ਤਿੰਨ। ੪ ਵਿ—ਤੀਜਾ, ਤੀਸਰਾ,
"ਜਿਸ ਰਿਵੈ ਸਿ ਲੋਚਨ ਨਾਹੀ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ) ਤੀਜਾ ਨੇਤ੍ਰ
(ਵਿਦਯਾ) ਨਹੀਂ. "ਮਾਂਦਲ ਬੇਦ ਸਿ ਬਾਸਟੇ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਧੁ ੧)
ਤਿੰਨ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਵੇਲ ਵੰਜ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਵੇਦ ਤਿੰਨ ਹੀ
ਸਨ, ਦੇਖੋ, ਵੇਦ। ੫ ਸੰ. ਸਿ, ਸਾਂਤਿ। ੬ ਸੁਖ। ੭ ਧੀਰਜ।
੮ ਸਿਵ.

ਸਿਉ, ਵਜ—ਸਹ, ਸਾਥ, ਸੰਗ, "ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੋਥਿੰਦ ਸਿਉ
ਠਾਕੀ." (ਕਉ ਮ: ੫) ੨ ਸਮੇਤ, ਸਹਿਤ, "ਮੀਨ ਕੀ ਚਪਲ
ਸਿਉ ਜੁਗਤਿ ਮਨ ਰਾਖੀਐ." (ਮਧੂ ਮ: ੧) ਮੀਨ ਦੀ ਚਪਲਤਾ
ਸਹਿਤ ਜੋ ਮਨ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੁਗਤਿ ਨਾਲ ਇਸਥਿਤ ਰੱਖੀਏ।
੩ ਪੁਤਿ, ਤੋਂ, ਸੰ. ਕੋਲ, "ਕੈ ਸਿਉ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ?" (ਧਨਾ ਮ: ੧)
"ਲਾਜੁ ਘੜੀ ਸਿਉ ਤੁਟਿ ਪੜੀ." (ਕਉ ਕਬੀਰ) "ਪਿਤਾ ਪੁਹਨਾਦ
ਸਿਉ ਕੁਰਜ ਉਠਾਈ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੩) ਪਿਤਾ ਨੇ ਪੁਹਿਨਾਦ
ਪੁਤਿ ਕੁਰਜ ਉਠਾਈ। ੪ ਸੰਗਤ—ਸਿਵ, ਦੇਖੋ, ਮੰਡਿਤ। ੫ ਸੰ.
ਸੁ, ਸਰਵ, "ਕਰਨ ਸਿਉ ਇਛਾ ਚਾਹਹ." (ਸਵੈਯੇ ਮ, ੨ ਕੇ.)
ਕਰਣ (ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ) ਨੂੰ ਸੁ (ਆਪਣੀ) ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ
ਹਨ, ਭਾਵ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ.

ਸਿਉਇਛਾ, ਸੰ. ਵੇਚਕਾ—ਸੁੱਛਾ, ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ, ਦੇਖੋ,
ਸਿਉ ੫.

ਸਿਉਕ } ਸੰ. ਸਿਮੀਕ ਅਤੇ ਸੰਮਿਕਾ, ਸੰਗਤ—ਟੀਮਕ, ਲਾਲ ਮੂੰਹ
ਸਿਉਕ } ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਚਿੱਟੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ
ਘਰ 'ਭਰਮੀ' ਛਣਾਕੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਥਾਣ, ਵਸਤੂ, ਕਾਕਰ
ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਖਾਕੇ ਭਰਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸਿਉਂਕ ਗੰਧਕ,
ਵਚ, ਹਿੰਗ, ਤਾਰਕੋਲ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੋਲ ਤੋਂ ਨਰਦੀ ਹੈ.

ਸਿਉਣ, ਸੁਈ ਤਾਕੇ ਨਾਲ ਵਸਤੂ ਦੀ ਮਿਲਾਈ ਹੋਈ ਸੰਧਿ
Seams, ਦੇਖੋ, ਸਿਉਣਾ। ੨ ਰੁਦਾ ਤੋਂ (ਫੋਤਿਆਂ) ਅੰਡਕੋਜ਼ਾਂ
ਭਕ ਦੀ ਸੰਧਿ.

ਸਿਉਣਾ, ਸੰ. ਸੀਵਨ, ਸੰਗਤ—ਸਿਉਣ ਦਾ ਕਰਮ, ਤਾਕੇ ਸੁਈ
ਨਾਲ ਵਸਤੂ ਆਦਿਕ ਦਾ ਜੋੜਨਾ, ਦੇਖੋ, ਅੰ. Sewing.

ਸਿਉਤਾ, ਸੰ. ਸਰੂਤ, ਵਿ—ਸੀਤਾ, ਪਰੋਇਆ, ਸੁਈ ਤਾਕੇ ਨਾਲ
ਜੋੜਿਆ.

ਸਿਉਨਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿਉਣਾ। ੨ ਰੁਬਰਣ, ਸੋਨਾ, ਸੁਟ.

ਸਿਉਨੀ, ਖੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤੀ.

ਸਿਉਰਫ, ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਫ

ਸਿਉਰਾਸੀ, ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਵਰਾਸੀ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,
ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਰਾਵ (ਅਥਵਾ ਸਰਾਵਾਂ) ਹੈ, ਇਹ ਕੁਮ
ਰਿਆਸਤ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਥਾਣਾ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਅਤੇ
ਬਹਿਬਲ ਦੇ ਮੱਧ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰਾਸਣ ਦਾ ਅਸਥਾਨ "ਭਰੂਸਰ"
ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਭਰੂਸਰ ਨੰ: ੪, "ਬਹਿਬਲ ਤੇ ਸਿਉਰਾਸੀ ਨਾਮੁ। ਕਰੇ
ਬਿਲੋਕਨ ਜਬ ਏ ਕਾਮੁ." (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ਸਿਉਰਾਸੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹੋਤੇ
ਸਿੱਖ ਨੇ ਭਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਨ ਮਨ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਟਾਰ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਜੋ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ
ਔਲਾਦ ਪਾਸ ਪਿੰਡ "ਭੋਲੇਵਾਲਾ" ਵਿੱਚ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਸਰਾਵ ੨
ਦੋਦੇਵਾਲ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ.

'ਭਰੂਸਰ' ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਪਿੱਤ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਭਰੂਸਰ ਹੈ

'ਭੋਲੇਵਾਲਾ', ਨਹੋਰ ਇਰੋਜਪੁਰ ਭਟਿੰਡਾ ਜੋਨ ਦਾ ਰੋਲਸੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ

ਸਿਅਹ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹ ਅਤੇ ਸੀਅਹ.

ਸਿਅਹਾਨਾ. ਸੀਤਲ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਅਹਾਨਾ.

ਸਿਆ. ਕ੍ਰਿਯਾ "ਹੋਣ" ਦਾ ਭੂਤ ਕਾਲ. ਬੀ. ਸਾ. ੨ ਦੇਖੋ, ਸੀਆ

ਸਿਆਉ. ਸੰ. ਸਾਮ. ਡਾ. ਸਾ. ਸਾਹ. ਵਿ—ਕਾਲਾ. "ਮਿਲੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਕਿਤੇ ਸਿਆਉ ਕਰਨ." (ਭਾਸ਼ਨ) ਕਾਲੇ ਕੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਘੋੜੇ.

ਸਿਆਸਤ. ਅ. ਸਿਆਸਤੀ ਨਿਗਹਬਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ੨ ਹੁਕਮਤ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰ. ਸਾਮਾਨ—ਸਾਮਨ.

ਸਿਆਹ. ਕਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਉ. "ਸਿਆਹਉ ਹੋਆ ਸੇਤ." (ਮਾਤ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ਸਵਾਨ ਤੋਂ ਬੁਝਾ ਹੋ ਗਿਆ.

ਸਿਆਹਗੋਸ਼. ਡਾ. ਸੰਗਤਾ—ਕਾਲੇ ਕੰਨਾਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਰੂਪਇਆ ਸੀਬ, ਜੋ ਮਾਂਸਾਹਾਰੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬਿੱਲੀ ਜੇਹਾ ਅਤੇ ਧੜ ਫੁੱਤੇ ਜੇਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਸਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖੀਦਾ ਹੈ. ਵੱਡੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਮਰਗੋਸ਼ ਮ੍ਰਿਗ ਆਦਿ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ. *Helis Caracal*.

ਸਿਆਹਪੋਸ਼. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਪੋਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਲੀਪੋਸ਼.

ਸਿਆਹਤ. ਜਿਲਾ ਤਸੀਲ ਨੁਦਿਆਨਾ, ਖਾਣਾ ਡੋਹਲੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਉੱਤਰ ਚਾਰ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਅੱਧ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਹਰਿਕੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਕੁਰੂਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਨਾਮੁ ਜੀ ਰਾਏ ਤੋਂ ਜਗੋਤੋ ਨੂੰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਘੋੜਾ ਭੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ. ਇਸ ਲਈ ਕੁਰੂ ਜੀ ਠਹਿਰ ਕਰਦੇ ਅਰ ਘੋੜਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ. ਸਤਿਨਾਮੁ ਨੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਲਾ ਪਾਕੇ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਕੁਰੂਦੁਆਰੇ ਪਾਸ ਹੀ ਸਮਾਧਿ ਹੈ.

ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਸਾਧਾਰਣ ਅਸਥਾਨ ਸੀ, ਹੁਣ ਸੰਮਤ ੧੯੭੫ ਤੋਂ ਮੋਰੂਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਭਾਈ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਦਰਬਾਰ ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ. ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਕੁੰਭ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸਿਆਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਹਾ.

ਸਿਆਹੀ. ਡਾ. ਸਾ. ਸਾਹੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸਾਮਾਨਤਾ, ਕਾਲਸ, ਕਾਲਖ। ੨ ਰੋਸ਼ਨਾਈ. ਮਸਿ (ink). ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਦ ਲਿਖਣ ਦੀ ਵਿਦਯਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਆਹੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਹ ਜੁਗਤ ਕੱਢੀ ਕਿ ਪਿਪਲ ਦੀ ਲਾਖ ਨੂੰ ਪੀਹ ਛਾਣ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਹਾਂਡੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਉਬਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ. ਉੱਬਲਦੀ ਲਾਖ ਵਿੱਚ ਸੁਹਾਗਾ ਅਤੇ ਲੋਧ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦਿਤਨਾ ਭਾਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਰੋਖਾ ਕਾਠ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਆਦਿਕ ਤੇ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਸਕੇ. ਤਿਲਾਂ ਦੇ ਤੇਲ ਤੋਂ ਮਰਾਏ ਦੀਵੇ ਦੇ ਕੱਜਲ ਦੀ ਪੇਟਲੀ ਲਾਖ ਦੇ ਕਾਤ੍ਰੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਢੋਰ ਕੇ ਰੰਗ ਸਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ. ਇਸ ਸਿਆਹੀ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਕੇ ਭਲੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ. ਵਰਤਣ ਸਮੇਂ ਭਲੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਲੈਂਦੇ.

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਬਣਨ ਲੱਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਬਿਧਿ। ੩ ਮਨ ਦੀ ਮਲੀਨਤਾ. ਦੇਖੋ, ਕਦਾ ੨.

ਸਿਆਹੀ ਟਿੱਬੀ. ਆਨੰਦਪੁਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਥਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੋਪਰੀ ਦਬਮੇਸ਼ ਨੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰੇ. ਇਹ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਆਖੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਜੇ ਸਤਿਨਾਮੁ ਨੂੰ ਤੋਪ ਦੇ ਗੋਲੇ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇ.

ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਬਿਧਿ. ਭਾਈ ਫੰਨੇ ਦੀ ਬੀਡ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸੇ ਲਿਆਰੀ ਨੇ ਸਾਹੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਉਕਤਿ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਜੋ "ਮੱਖੀ ਤੇ ਮੱਖੀ ਮਾਰਨੀ" ਨਾਮਕ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਕੇ ਨਕਲ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਗਈ. ਬਲਕਿ ਕਈ ਅਭਾਸ਼ਨੀ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ. ਨੁਸਖਾ ਇਹ ਹੈ:—

"ਕੱਜਲ ਵਜਨ ਸਿਰਸਾਹੀ^੧, ਬੋਨੁ^੨ ਸਰਸਾਹੀ ੨, ਸਰਸਾਹੀ ਦੁਇ ਕੁੰਦ ਕਿੱਕਰ ਕਾ, ਇਕ ਰੱਤੀ ਲਾਜਵਰਦ, ਇਕ ਰੱਤੀ ਸੁਇਨਾ, ਬਿਸੇਸਾਰ^੩ ਕਾ ਪਾਣੀ, ਤਾਮੇ ਕਾ ਭਾਭਾ, ਨਿੱਮ ਕੀ ਲਕੜੀ, ਦੂਰ ਕਾ ਕਜਲੁ ਚਕਾਲ ਰੱਖਣੀ,^੪ ਦਿਨ ਵੀਹ ਘਸਣੀ."

ਪੁਰਾਣੇ ਲਿਆਰੀ ਇਸ ਵਿਧਿ ਨਾਲ ਸਿਆਹੀ ਬਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਮਾਸ ਕਰਕੇ ਔਭਟਸਾਹੀ ਸਿੱਖ ਇਸ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ "ਔਭਟਸਾਹੀ ਸਿਆਹੀ" ਸੰਗਤਾ ਹੋਗਈ ਸੀ. ਸਿਆਹੀ ਦਾ ਨੁਸਖਾ ਇਹ ਭੀ ਹੈ—

ਕੱਜਲ ਪੇਸਾ ਏਕ ਭਰ ਫੇ ਭਰ ਚਪੜਾ^੧ ਅਨ,
ਭੀਨ ਸੁਹਾਗਾ ਤੇਲੀਆ ਡੇਵ ਲੋਧ ਪਰਮਾਨ,
ਪਾਣੀ ਪੱਕਾ ਪਾਓ ਸੇਰ ਪਾਓ ਭੀਰ ਰੁਜਾਨ,
ਕਾਤ ਕਤਾਹੀ ਛਾਈਏ ਸਾਹੀ ਪੱਕੀ ਜਾਨ.

ਸਿਆਹੂ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਹ. "ਤਨੁ ਸਿਆਹੂ ਹੋਇ ਬਦਨ ਜਾਇ ਰੁਮਲਾਇ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਕੁਜ ੧)

ਸਿਆਣ. ਸੰਗਤਾ—ਸਮਾਜ ਭਾਸ਼ਨ. ਪਹਿਚਾਣਨਾ. ਜਾਣਨਾ. ਪਛਾਣ.

ਸਿਆਣਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਮਾਜ ਭਾਸ਼ਨ ਕਰਨਾ. ਪਛਾਣਨਾ.

ਸਿਆਣਪ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਗਤਪਣ. ਰੁਜਾਨਤਾ. ਦਾਨਾਈ. ਚਤੁਰਾਈ.

"ਸਹਸ ਸਿਆਣਪ ਕਰਿ ਰਹੇ ਮਨਿ ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਨ ਹੋਇ." (ਮੁੀ ਮ: ੪) ੨ ਤਜਰਬੇਕਾਰੀ। ੩ ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ, ਕੰਚੁਸੀ.

ਸਿਆਣਾ. ਵਿ—ਸੁਗਤਾਨ: ਸੁਗਤਾਨੀ. ਸੁਜਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅ. ੭੬ ਭਾਸ਼ਨ. ਲੰਮੀ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲਾ. ਦੌਰਘਟੂਸਾ ੨ ਚਾਲਾਕ। ੩ ਕ੍ਰਿਪਣ. 'ਏ ਤੇਲਾ ਭਫ.

ਬੋਨੁ ਇੱਕ ਦਵਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਨਾਉਂ Myrrha ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਸੁਰ ਹੈ. ਵੈਦਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਤਸੀਹ ਭਾਸ਼ਮ ਹੈ. ਪੇਟ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਮਸਿਕਰਧਨ ਭੀ ਆਖੀਦਾ ਹੈ

ਭੰਡਾਰ. ਭੰਡਾਲੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮਸਿਰਾਜ ਹੈ ਅਸਨ (Indian Kin Otree) ਨੂੰ ਭੀ ਬਿਸੇਸਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਭੰਡਾਰ ਆਖਦੇ ਹੈ

ਚੰਪਈ ਪੁਰਖਣੀ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਫੁੱਲ ਉਤਾਰ ਲੈਣਾ.

ਦੇਖੋ, ਭਾਸ਼ਾ ੧.

ਕੰਜੂਸ। ੪ ਸੰਕੜਾ—ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਤਸੀਲ ਬਾਣਾ ਪਹੋਂਦੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਪਹੋਂਦੇ ਤੋਂ ਦਸ ਕੋਹ ਪੱਛਮ ਹੈ। ਇਸ ਥਾਂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਸਾਹਜੀਯ ਨਸਕਾ ਨਿਵਾਸੀ ਦਰਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ। 'ਕੁਰੂਦਾਏ ਵਿੱਚ ਵਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਜਨਦਾਰ ਮੁਖੀਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਚਰਣਾਂ ਨਾਲ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸਿਆਣਾ ਸੈਯਦਾ, ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਤਸੀਲ ਕੁਹਲਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ।

ਸਿਆਣੂ, ਵਿ—ਪਹਿਚਾਣੂ, ਜਾਣੂ, ਵਾਕਿਫ, ਪਛਾਣੂ।

ਸਿਆਚਾ, ਵਿ—ਜਾਣਿਆ, ਪਛਾਤਾ, ਪਛਾਣਿਆ।

ਸਿਆਨ, ਦੇਖੋ, ਸਿਆਣ। ੨ ਸਿਆਣਪ, ਦਾਨਾਈ, "ਰਾਨੀ ਤਜੀ ਸਿਆਨ," (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੦)

ਸਿਆਨਪ, ਦੇਖੋ, ਸਿਆਣਪ, "ਸਿਆਨਪ ਬਹੁ ਕਾਮਿ ਨ ਆਤ," (ਗੁਜ ਮ: ੫) "ਇਆਨਪ ਤੇ ਸਭ ਭਈ ਸਿਆਨਪ," (ਕਿਸ ਮ: ੫)

ਸਿਆਨਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿਆਣਾ।

ਸਿਆਪਾ, ਸਵ—ਪੁਲਾਪ, ਸਵ (ਮੁਰਦੇ) ਲਈ ਪੁਲਾਪ, ਸੰਕੜਾ—ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਭਾਰਨ (ਪਿੱਟਣਾ) ਅਤੇ ਮੁਰਦੇ ਲਈ ਪੁਲਾਪ (ਬੈਠਾ), ਦੇਖੋ, ਸਤੀ ਚੰਨੀ ਘਰੇ ਸਿਆਪਾ।

ਸਿਆਮ, ਕਿਤਨਿਆਂ ਨੇ ਆਸਾਮ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਆਸਾਮ। ੨ ਸੰ, ਸ਼ਾਮ, ਵਿ—ਕਾਲ। ੩ ਸੰਕੜਾ—ਸ਼ਾਮ ਮੁਰਤੀ ਬ੍ਰਿਸ਼ਨ, "ਭੋਕੁਲ ਮਯੇ ਸਿਆਮ ਭੋ," (ਟੋਭੀ ਨਮਦੇਵ) ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਮ। ੪ ਸੰ, ਸ਼ਾਮਾ, ਲੰਘਮੀ, "ਸਿਆਮ ਪਲੇਟੇ ਪਾਇ ਜਿਹ," (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਸ਼ਾ (ਪੈ ਸਾਯੰਕਾਲ, ਸੰਭ, ਦੇਖੋ, ਸਾਮ) ੬ ਸ਼ਾ, ਸ਼ਾਮ ਦੇਸ਼, Syria, ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਮ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਮ। ੮ ਸਿਆਮ (Siam) ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ੮,੨੦੭,੩੫੫ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬੈਂਕੋਕ (Bangkok) ਹੈ। ਸਿਆਮ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਜਾਧਿਪੇਕ (Prajadhipok) ਬੋਧ ਹੈ।

ਸਿਆਮਸੁੰਦਰ, ਸੰਕੜਾ—ਸ਼ਾਮਾ (ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ) ਨੂੰ ਸੋਭਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਕਰਤਾਰ, "ਸਿਆਮਸੁੰਦਰ ਤਜਿ ਨੀਏ ਕਿਉ ਆਈ?" (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

ਸਿਆਮਣੀ, ਸੰਕੜਾ—ਸਾਯੰਕਾਲ, ਸੰਭ, "ਸੁਭਾ ਸਿਆਮਣੀ," (ਚੰਡੀ ੨) ਪ੍ਰਾਤਰਕਾਲ ਅਤੇ ਸਾਯੰਕਾਲ ਰੂਪ। ੨ ਵਿ—ਸ਼ਾਮਤਾ ਵਾਲੀ, ਕਾਲੀ। ੩ ਸ਼ਾਮ (ਕ੍ਰਿਸਨਦੇਵ) ਦੀ।

ਸਿਆਮਣੇਧਰੀ, ਸੁਆਮੀ (ਸਵਾਮਿਨ੍) ਦੀ ਪਿਥ (ਪਾਸਾ—ਪੱਖ) ਨੂੰ, "ਰਜੰਤ ਸਿਆਮਣੇਧਰੰ ਭਜੰਤ ਪ੍ਰਾਣ ਜੈ ਭਟੰ," (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰੂਪ ਧਰਮ ਨੂੰ। ੩ ਸ਼ਾਮਤਾ ਧਰਮ ਵਾਲਾ।

ਸਿਆਮਲ, ਸੰ, ਸ਼ਾਮਲ, ਵਿ—ਸਾਂਵਲਾ Sable। ੨ ਸੁੰਦਰ, ਮਨੋਹਰ, "ਸਿਆਮਲ ਮਧੁਰ ਮਾਨੁਖਜੋਂ ਰਿਦਰੋਂ ਝੂਮਿ ਵੈਰਣਹ," 'ਦਰਵੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ' ਭੀਖਣਸ਼ਾਹ ਭੀ ਕਈਆਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਸਾਹਜੀਯ ਅਤੇ ਨਸਕਾ

(ਸਹਸ ਮ: ੫) ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਮਿਠਬੋਲਾ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੇ ਰਿਦੇ ਵੈਰ ਭਾਵ ਹੈ, ਨਿਵੰਤਿ ਹੋਵੰਤ ਮਿਥਿਆ। ੩ ਸੰਕੜਾ—ਕਾਲਾ ਬਿੰਦੂ।

ਸਿਆਮਾ, ਸੰ, ਸ਼ਾਮਾ, ਜਵਾਨ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੨ ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ, "ਇਕ ਰਟਤ ਨਾਮ ਸਿਆਮਾ ਅਪਾਰ," (ਦੱਤਾਵ) ੩ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕੁੰਊ। ੪ ਭੁੱਕਣਾ ਪ ਕਸਤੂਰੀ। ੬ ਅਘ ਪਿਪਲੀ। ੭ ਸੀਸਮ, ਟਾਲੀ। ੮ ਕਾਲੀ ਮਿਰਛ। ੯ ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ। ੧੦ ਭਾਤ੍ਰ, ਚਾਤ। ੧੧ ਕੋਇਲ, ਕੋਕਿਲਾ। ੧੨ ਛਾਯਾ, ਛਾਉਂ। ੧੩ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਮਾ ੨, ਸਿਆਮੀ, ਦੇਖੋ, ਸਿਆਮ, ਦੇਖੋ, ਸੁਆਮੀ।

ਸਿਆਚ, ਸੰ, ਸ੍ਰਗਮ—ਸ੍ਰਿਕਾਲ, ਗਿੱਦਤਾ ੨ ਸੰ, ਰਿਹਾਇ—ਸਿੰਹਾਰਿ, ਸਰਭ, ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ, "ਜਬ ਹੀ ਸਿਆਚ ਸਿੰਘ ਕਉ ਖਾਇ," (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੋਸੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਆਚ (ਸਰਭ) ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਤਮਕਯਾਨ ਹੈ।

ਸਿਆਚਾ, ਦੇਖੋ, ਸਯਾਚਾ।

ਸਿਆਚੀ, ਸੰਕੜਾ—ਸ੍ਰਿਕਾਲੀ, ਗਿੱਦਤੀ। ੨ ਟੀਤੀ ਦੀ ਮਾਰਾ, ਜੋ ਹੁਸ਼ ਹੈ ਅਰ ਵਰਜਨਾਂ ਨਾਲ ਲਕੜੇ—ਇ—ਆਬਾਜ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਇਹ (f) ਹੈ, ਕੁਰੂਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਿਆਚੀ ਕਿਤੇ ਸੰਬੰਧ ਬੋਧਕ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਬ੍ਰਿਯਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਅਨੇਕ ਵਿਭਗਤੀਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਯ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਬਤ ਦੀ ਥਾਂ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਅਕੜਾਤ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਰਥ ਤੋਂ ਅਨਰਥ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਅੱਖਰਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਢੇ ਬਾਈਂ ਸਿਆਚੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਸਹਜਿ, ਸਤਿ, ਕਠਿ, ਜਪਿ, ਤਜਿ, ਮਨਿ, ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ।

ਸਿਆਲ, ਸੰ, ਸ੍ਰਿਕਾਲ, ਗਿੱਦਤ, "ਕਾਢ ਦੇਇ ਸਿਆਲ ਬਪੁਰੇ ਕਉ," (ਮਧੂ ਮ: ੫) ਇਸ ਥਾਂ ਗਿੱਦਤ ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਲਸ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਭੇਤ। ੩ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਜਿਲੇ ਚੰਕ ਵਿੱਚ ਛੁਰਤ ਹੈ। ੪ ਸੰ, ਸੀਤਕਾਲ, ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਮਲ।

ਸਿਆਲਕੋਟ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਭਾਸ਼ਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਨਿਵਾਹਨ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਸਾਨਿਵਾਹਨ, ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਾਕਲ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਛਹੁਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਸਾਇਆ "ਸਾਨੁਕੋਟ" ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਅਸਥਾਨ ਹਨ— ਇੱਕ ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਬੇਰੀ ਹੇਠ ਜਗਤਕੁਰੂ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਇਹ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸੰਘੀ ਸੀਮ.ਟੇ. ਪ੍ਰੋਵੀਸਰ ਖਾਲਸਾ ਫਾਜ਼ਿਲ ਅਧਿਕਾਰ ਨੇ ਕੁਰੂਬਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਸੰਬੰਧੀ ਉੱਤਮ ਹਸਾਲਾ "ਸ਼ਬਦਾਂਤਕ ਲਗ ਮਾਤ੍ਰਾ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦੇ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ.

ਦੂਜਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ ਕਾਵਲੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ. ਇਹ ਮੂਲੇ ਦੇ ਅਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮੂਲਾ.

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿੱਚ ਕਾਕਸ਼ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਕਾਕਸ਼ ਸੀ. ਇਹ ਕਾਕਸ਼ੀਰੀ ਕਾਕਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਕਾਕਸ਼ ਤੇ ਨਿਖੇ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਹੁਣ ਵੇਖੀਏ ਹਨ. ਈ ਕੁਝ ਕੁੱਝ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਿਖਰ ਦੀਆਂ ਬੀਤਾਂ ਸੋ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਠ ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਕਾਕਸ਼ ਤੇ ਹਨ.

ਸਿਆਲਕੋਟੀ. ਅੰਝਾਲੇ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ ਜਿੱਥੇ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਨ ੧੭੬੩ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ, ਅਰ ਰੱਖਤ ਖਿਜਾਬਾਦ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨੀ ਦੇ ਪਰਗਣੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ.

ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੋਪਤ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਅਤੇ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਆਲਕੋਟ ਖਾਸਿਆ. ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਰੇਂਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹਿਬ ਪਟਿਆਲਾ ਪਤੀ ਦੀ ਮਝਲੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ.

ਸਿਆਲੀ, ਸੰਗਤ—ਸੁਗਤੀ. ਗਿਦਤੀ। ੨ ਸਿਆਲ (ਸੀਤ ਕਾਲ) ਵਿੱਚ ਪਹਿਰਣ ਦਾ ਰੂਟੀਦਾਰ ਵਸਤੂ, ਦੁਲਾਈ। ੩ ਵਿ—ਸਿਆਲ ਦੀ. ਸੀਤ ਕਾਲ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਯੁੱਮਰਿਆਹਿ.

ਸਿਆਤ. ਹਲ ਦੇ ਚੜ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕੱਢਿਆ ਓਰਾ. ਸੰ. ਸੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਆਰ.

ਸਿਏਸ. ਦੇਖੋ, ਸੀਏਸ.

ਸਿਸ. ਸੰ. ਸਿਸ਼ੁ. ਸੰਗਤ—ਬਾਲਕ. ਬੱਚਾ. ਸੰਤਾਨ. "ਤਿਹ ਸਿਸ ਸੀਤਾ." (ਰਾਮਾ) ਉਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੈ ਸੀਤਾ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਸਿਰ. ਸੀਸ. ਸੰ. ਸੀਖ. "ਬੀਰ ਕਰੋਰਨ ਕੇ ਸਿਸ ਤੋਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੯੫) ੩ ਗਰਦਨ. ਕੁੰਦਾ। ੪ ਸੰ. ਸਿਖ—ਸਿਸਤ. ਚੋਲਾ. ਚਾਟਤਾ। ੫ ਸੰ. ਸਿਖ. ਧਾ—ਬਾਕੀ ਛੱਡਣਾ. ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਣਾ. ਵੱਖ ਕਰਨਾ. ਜਾਣਾ ਹੋਣਾ. ਸਿੰਧ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਬੀਫ਼ਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਾਵਲ. ਆਸੂਕਿ ਰਿਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਤ ਦੇ ਆਦਿ ਪਰਵ ਦੇ ਅ: ੫੮ ਵਿੱਚ ਪਲ ਆਯਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਲੋਕ ੨੬.

ਸਿਸਟ. ਦੇਖੋ, ਸਿਸਟਿ ਅਤੇ ਸਿਸ਼ੁ.

ਸਿਸਟਿ. ਸੰ. ਸੁਧਿ—ਸਿਸ਼ੁ. ਸੰਗਤ—ਰਚਨਾ। ੨ ਜਗਤ. ਸੰਸਾਰ. ਦੁਨੀਆਂ. "ਸਿਸਟਿ ਉਪਾਈ ਸਭ ਰੂਪ ਆਪੇ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੁੀ) ਸਿਸਟਿਜਾ, ਸੰਗਤ—ਸਿਸ਼ੁ ਜਨਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ. ਮਟਿਆ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ. ਸਿਸਟਿਧਾਰ. ਵਿ—ਸਿਸ਼ੁ ਦਾ ਆਧਾਰ। ੨ ਸਿਸ਼ੁ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸੰਸਾਰ ਹੈ. "ਸਿਸਟਿਧਾਰ ਹਰਿ ਤੁਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ." (ਕਾਨ ਮ: ੪ ਪਤਤਾਲ)

ਸਿਸਤ. ਭਾ. ਸਿਸ਼ੁ. ਸੰਗਤ—ਨਿਸ਼ੁ. ਬੈਠਕ। ੨ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬੈਠਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਸੰਧਾਨ. ਸਿੰਨ੍ਹਣਾ।

ਸਿਸਨ } ਸੰ. ਸਿਸ਼ੁ—ਸਿਸ਼ੁ. ਸੰਗਤ—ਲਿੰਗ. ਜਨਨ—ਇੰਦ੍ਰਿਯ.
ਸਿਸਨੁ } "ਸਿਸਨ ਕਟੇ ਤੇ ਪੀਰ ਵਿਸਾਲਾ." (ਨਾਪੁ)

ਸਿੰਧਪਾ. ਸੰ. ਸਿੰਧਪਾ—ਸਿੰਧਪਾ. ਸੰਗਤ—ਟਾਈ. ਡਾ. ਸੀਐਮ. L. Dalbergia Sisoo. ਇਸ ਦੀ ਲੱਕੜ ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਚਿਕਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕੁਰਸੀ ਆਦਿ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਰਤੀਦੀ ਹੈ. "ਬਿਰਫ਼ ਸਿੰਧਪਾ ਜਬਹਿ ਨਿਹਾਰਾ." (ਰੁਪਸ਼ੁ)

ਸਿਸਪਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਸੁਪਾਲ.

ਸਿਸਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਸਿਰ.

ਸਿਸਿ. ਸਿਰ ਉੱਤੇ. ਸੀਸ ਤੇ. "ਜਿਸ ਸਿਸਿ ਨ ਹੋਵੀ ਲੇਖ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਿਸਿਰ } ਸੰ. ਬਿਸਿਰ. ਸੰਗਤ—ਮਾਘ ਫੱਗਣ ਦੀ ਰੁੱਤ।
ਸਿਸੀਅਰ } ੨ ਹਿਮ. ਭਰਫ਼ਾ ਪਾਲਾ. ਠੰਢ. "ਸਿਸਿਰ ਵਿਸਾਲ
ਸਿਸੀਅਰੁ } ਪੁਲ ਛੁਟ ਗਇਓ." (ਰੁਪਸ਼ੁ) ੩ ਵਿ—ਸੀਤਲ.
ਠੰਢਾ. ਠੰਢੀ. "ਹੁਤਿ ਸਿਸੀਅਰ ਸੀਤਲ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਣੇ ਮੱਘਰ ਪੋਹਿ
ਜੀਉ." (ਰਾਮ ਮ: ੫ ਕੁਤੀ) ਦੇਖੋ, ਹਿਮਕਰ ਸ਼ਬਦ।

ਸਿਸੁ. ਸੰ. ਬਿਸੁ. ਸੰਗਤ—ਬੱਚਾ. ਬਾਲਕ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਗਰਦਨ. ਕੁੰਦਾ। ੩ ਸੀਸ. ਸਿਰ. "ਡੇਟੀ ਸਿਸੁ ਉਤਾਰਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫) ੪ ਸਿਸਤ. ਚੋਲਾ.

ਸਿਸੁਪਾਲ. ਸੰ. ਸਿਸੁਪਾਲ. ਚੇਦਿ (ਚੰਦੇਰੀ) ਦੇ ਰਾਜਾ ਦਾਸ਼ਕੋਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਜੋ ਵਸੁਦੇਵ ਦੀ ਭੈਣ ਸੂਤਦੇਵਾ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਜਨਮਿਆ, ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਮਸੇਰਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਮਹਾਰਾਜਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸਿਸੁਪਾਲ ਜੰਮਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਆਂਖਾਂ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੱਥ ਸਨ. ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ. ਪਰ ਅਕਾਸ਼ਭਾਣੀ ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਸੁ (ਬੱਚਾ) ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰੋ. ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਨਾਉਂ ਸਿਸੁਪਾਲ ਹੋਇਆ.

ਇਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਭਾਰੀ ਵੈਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝਮਣੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝਕੇ ਨੇ ਕਟੇ. ਯੁਧਿਸ਼ਠਿਰ ਦੇ ਯੱਗ ਵਿੱਚ ਸਿਸੁਪਾਲ ਨੇ ਭਰੀ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਸਿਸੁਪਾਲ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਸੁਪਾਲ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਹਿਰਨਕਾਸ਼ਿਪੁ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਜਨਮ ਦਸ ਸਿਰਾਂ ਵਾਲਾ ਰਾਵਣ ਸੀ. "ਹੈ ਸਿਸੁਪਾਲ ਚੰਦੇਰੀ ਮੇਂ ਬੀਰ." (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ਮਾਘ ਕਵਿ ਨੇ ਸਿਸੁਪਾਲਰਾਧ ਨਾਮਕ ਮਨੋਹਰ ਕਾਵਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਾਘ ੨.

ਸਿਸੁਮਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੱਤ ਤਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਹੈ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧ ਪ੍ਰਭ ਵੱਲ ਵਿਰਾਜਦਾ ਹੈ. ਸਿਸੁਮਾਰਚਕੁ। ੨ ਮਝਰਮੱਛ. ਖਤਿਆਲ। ੩ ਵਿਸਨੂੰ.

ਸਿਸੇਦਿਧਾ. ਦੇਖੋ, ਉਦਧ ਸਿੰਘ ੨ ਅਤੇ ਗਹਲੋਤ.

ਸਿਸ਼ੁ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਾਂਤ. ਧੌਰਯ ਵਾਲਾ। ੨ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਕੁੰਝ ਦੀ ਆਕਾਸ਼ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਦਾਨਾ। ੪ ਭਲਾਮਾਣਸ.

ਦੇਖੋ, ਮਹਾਰਾਜਤ ਵਨ ਪਰਵ ਅ: ੩੬-੪੫ ਅਤੇ ਰਾਜਸੂਤ ਦਾ ਚੌਥਾ ਸਕੰਧ ਅ: ੭੪

ਸਿਸ੍ਰਾਚਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਿਸ੍ਰਾ (ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ) ਦਾ ਆਚਾਰ (ਵਿਹਾਰ).
ਉੱਤਮ ਜਨਾਂ ਦੀ ਰੀਤ। ੨ ਆਉਤਗਤ. ਆਦਰ ਸਨਮਾਨ.

ਸਿਸ੍ਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਸਨ.

ਸਿਸ੍ਰਾ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਿਕਾ (ਸਿਖਤਾ) ਲਾਇਕ. ਸਿਖਾਉਣ ਯੋਗਤ.
ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ. ਸਿੱਖ। ੨ ਸੰਗਤ—ਚੇਲਾ. ਚਾਟਣਾ.
ਸਾਫ਼ਿਰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਿਖ ਅਤੇ ਸਿੱਖ.

ਸਿਹ. ਦੇਖੋ, ਸਿ ੩.

ਸਿੰਹ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ। ੨ ਸ਼ੇਰ। ੩ ਪੰਜਵੀਂ
ਰਾਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸ਼ੇਰ ਜੇਹੀ ਹੈ. Leo। ੪ ਦੇਖੋ,
ਸਾਰਦੂਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ.

ਸਿੰਹਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਿਕਾ.

ਸਿਹਜ } ਸੰ. ਸਾਧਾ—ਸੌਖਾ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸੁੱਤਾ ਜਾਵੇ.
ਸਿਹਜਾ } ਸੇਜਾ. ਖਾਣ. ਦੇਖੋ, ਸੀ ਧਾ. "ਜਉ ਕੁਰਦੇਉ ਸਿਹਜ
ਸਿਹਜਾਇ } ਨਿਕਸਾਈ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ਤਫ਼ਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕਰਾ
ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਤੁਗ਼ਲਕ) ਨੇ ਸੇਜਾ
ਦਿੱਤੀ, ਨਾਮਦੇਵ ਨੇ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਪਾਈ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣਾ
ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਣਕੇ ਸੇਜਾ ਵਾਪਿਸ ਮੰਗੀ. ਈਸ਼ੁਰ ਦੀ ਬ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸੇਜਾ
ਨਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਰੁੱਕੀ ਨਿਕਲ ਆਈ, ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਕੀਤੀ
ਭਈ. "ਸਿਹਜਾ ਧਰਤਿ ਬਰਤਨ ਕਉ ਪਾਨੀ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੫)
"ਕੋਟਿ ਜੀਅ ਜਾਕੀ ਸਿਹਜਾਇ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਿਹਜਾਸਣੀ } ਵਿ—ਸੇਜਾ ਉੱਪਰ ਆਸਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਮੰਜੇ
ਸਿਹਜਾਸਣੀ } ਤੇ ਉੱਠ ਨਾ ਸਕੇ. "ਨਵੇ ਕਾ ਸਿਹਜਾਸਣੀ." (ਮ:
੧ ਵਾਰ ਮਾਤ)

ਸਿਹਰ. ਅ. ਸਿਹਰ. ਅਭੋਗਤਾ. ਤਨਦੁਰਸ਼ੀ. ਸੰ. ਰੁਜ਼ਗਰ.
੨ ਭੁੱਲ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਦੁਰੁਸਰੀ. ਯਥਾਰਥਰਾ.

ਸਿਹਰੁੰਡ. ਦੇਖੋ, ਸੇਹੁੰਡ.

ਸਿਹਮ. ਦੇਖੋ, ਸਹਮ.

ਸਿਹਰ. ਅ. ਸਿਹਰ. ਸੰਗਤ—ਜਾਦੂ. ੨ ਇੰਦੁਜਾਲ. "ਇਹੁ
ਚ ਦੁਨੀਆ ਸਿਹਰਮੇਲਾ, ਦਸਤਗੀਰੀ ਨਾਹਿ." (ਤਿਲ ਕਬੀਰ)

ਸਿਹਰਨਾ. ਹਿੰ. ਕਿ—ਠੰਢ ਨਾਲ ਕੰਥਣਾ। ੨ ਭਰ ਨਾਲ ਕੰਥਣਾ.

ਸਿਹਰਫੀ. ਡਾ. ਹੁੰ. ਸੀ ਹਰਫੀ. ਸੰਗਤ—ਤੀਹ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ
ਅਰਬੀ ਦੀ ਵਰਣਮਾਲਾ. "ਬਹੁਰੇ ਸਿਹਰਫੀ ਜੁ ਸਭ ਹੀ ਪਛਾਣੀ
ਹੈ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਤੀਹ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਵਰਾਖਰਾਕੂਪ ਲਿਖੀ ਹੋਈ
ਕਵਿਤਾ. ਜੈਸੇ—"ਅਲਫ਼ ਅਲਾ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰ ਕਫ਼ਲਤ ਮਨੋ ਵਿਸਾਰ."

***ਆਇ. (ਜਸਾ)

ਸਿਹਰਾ. ਸਿਰਹਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੇਹਰਾ.

ਸਿਹਰੀ. ਵਿ—ਸਿਹਰ (ਜਾਦੂ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਇੰਦੁਜਾਲੀਆ.

ਸਿਹਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਹਰ.

ਵਾਮਨ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ੫੭ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਭੂਤ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ
ਪਾਪ ਹਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਸ੍ਰਾ.

ਸਿੰਹਲ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਸਿੰਹ (ਸ਼ੇਰ) ਰਹਿਣ.
ਸਿੰਹਲਦੀਪ } ਐਸਾਣਪੁ. ਲੰਕਾ ਦੀਪ. Ceylon. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗਲਦੀਪ.
ਸਿਹਨਾ. ਕਿ—ਸੰਬੁਚਿਤ ਹੋਣਾ. ਭਿਤਕਣਾ। ੨ ਰਰਸਣਾ. ਲੋਤਨਾ।

੩ ਭਰਨਾ. "ਸੁਭ ਸਿਹਾਹਿ ਰਿਮ ਕਰ ਹੋ ਧਾਰਨ." (ਗੁਪਤੁ)
੪ ਈਰਖਾ (ਘਸਦ) ਕਰਨਾ। ੫ ਲਲਚਾਉਣਾ.

ਸਿਹਾਬ. ਅ. ਸਿਹਾਬ. ਸੰਗਤ—ਸੰਗੀ. ਸਾਥੀ। ੨ ਸਾਹਿਬ
ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਹਾਬ.

ਸਿਹਮ. ਡਾ. ਸਹਮ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਹਿੰਸੇ. ਭਾਗ। ੨ ਤੀਰ.
ਵਾਣ.

ਸਿਹਾਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਹਾਨਾ ੫. "ਜਿਸ ਕੋ ਦੇਖਿ ਸਿਹਾਵਤ ਨੈਨ."
(ਗੁਪਤੁ)

ਸਿੰਹਿਕਾ. ਸੰਗਤ—ਦਕ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕਸਨਪ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ
ਜੋ ਰਾਧ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ. ਕਈਆਂ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵਿਪੁਚਿੱਤੀ
ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ਚਾਰੀ
ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਡਾਝਾ ਨੂੰ ਵਤਕੇ ਆਪਣੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੀ ਸੀ. ਇਸ
ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਫਾਯਾਫ਼ਾਹਿਟੀ" ਭੀ ਸੀ. ਹਨੂਮਾਨ ਜਦ
ਸਮੁੰਦਰ ਟੱਪਕੇ ਲੰਕਾ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਦ ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਖਿੱਚਕੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਹਨੂਮਾਨ ਇਸ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾਭਕੇ ਬਾਹਰ
ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਿੰਹਿਕਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਭਨ ੪.
ਸਿਹਿੰਦਾ. ਸਹੀ ਕੁਨਿੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਸ.

ਸਿੰਹੀ. ਸੋਭਨੀ. ਸਿੰਘੀ.

ਸਿਕ. ਸੰਗਤ—ਸਿੱਕ. ਚਾਹ. ਰੁਚਿ। ੨ ਹੰਸੁਕਪਾ—ਉਰਸੁਕਰਾ.
ਤੀਵੁ ਇੰਛਾ. ਪੁੰਮ. "ਜੇ ਤਉ ਪਿਰੀਆ ਦੀ ਸਿਕ." (ਸ. ਫਰੀਦ)
੨ ਦੇਖੋ, ਸਿੱਕ.

ਸਿਕਸਤ } ਡਾ. ਸੰਗਤ—ਹਾਰ. ਪਰਾਜਯ. "ਚਨੀ ਸਿਕਸੁ
ਬਿਕਸੁ } ਖਾਇ ਅਰ ਸੇਨਾ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਵਿ—ਟੁੱਟਿਆ. ਟੁੱਟ
ਗਿਆ.

ਸਿਕਸੁਹ. ਡਾ. ਵਿ—ਟੁੱਟਾ. ਭੱਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰ. ਗਲੀ—ਲਸੁ।
੨ ਸੰਗਤ—ਫੇਤੀ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ
ਪੂਰੇ ਨਾ ਲਾਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਭੀ ਬਹੁਤ ਸਫ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ.
ਸਿਕਸੁਨ. ਡਾ. ਕਿ—ਤੋਤਨਾ. ਭੱਜਣਾ. ਸੰ. ਗਲੀ—
ਘਸਨ. ਕਤਲ ਕਰਨਾ. ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਨਾ.

ਸਿਕਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬਾਲੂ ਰੇਤਾ. ਬਣਦਾਰ ਰੇਤ। ੨ ਚੀਨੀ
ਖੰਡ। ੩ ਰੇਤਲੀ ਸ਼ਾਸ਼ੀਨ.

ਸਿਕਦਾਰ. ਡਾ. ਸਿਕਦਾਰ. ਵਿ—ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ.
ਰਾਜਾ। ੨ ਸਰਦਾਰ. ਹਾਕਿਮ. "ਸਕਨ ਸਿਸਟਿ ਕੇ ਪੰਰ ਸਿਕਦਾਰ."
(ਗੋਤ ਮ: ੫) "ਸਿਕਦਾਰਹੁ ਨਹ ਪਤੀਆਇਆ." (ਸੋਰ ਮਾ ੫)
੩ ਡਾ. ਸਿਕਦਾਰ ਮੁਆਮਲਾ ਉਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਹਲਕਾਰ.

ਸਿਕਦਾਰੀ. ਸੰਗਤ—ਸਿੱਕਦਾਰੀ. ਰੁਚੁਮਤ ਸਰਦਾਰੀ. "ਜਿਸੁ
ਸਿਕਦਾਰੀ ਤਿਸਹਿ ਖੁਆਰੀ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸਿਕਦਾਰੀ.

ਸਿਕਦਾਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕਦਾਰ ੩ ਅਤੇ ੪.

ਸਿਕਦਾਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕਦਾਰ. "ਬੁਤ ਹੋਆ ਸਿਕਦਾਰੂ." (ਵਾਰ ਅਜਾਹਾ)

ਸਿਕਨ. ਭਾ ਸੰਗਤਾ—ਸਲਵਟ. ਵਲ। ੨ ਵਿ—ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ.

ਐਸੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਜਿਵੇਂ—"ਮਨ ਬੁਤਸਿਕਨ." (ਸਫਰ) ਮੈਂ ਬੁਤ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਹਾਂ.

ਸਿਕਮ. ਭਾ ਸੰਗਤਾ—ਪੇਟ. ਉਦਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਕਿਮ.

ਸਿਕਰਾ. ਭਾ ਸੰਗਤਾ—ਗੁਲਾਬਚਸਮ ਇੱਕ ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ. ਜੋ ਭਾਸ਼ੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਮਈਨ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਨਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਚਚਕ ਅਖਵਾ ਚਿਪਕ ਹੈ. ਸਿਕਰਾ ਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅੰਡੇ ਵੀ ਇੱਥੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਆਲ੍ਹਣਾ ਦਰਖਤਾਂ ਤੇ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਉੱਪਰ ਮੁੱਠੀ ਤੋਂ ਛੱਡੀਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ.

ਸਿਕਰੀਨ. ਦੇਖੋ, ਚਿਪਕ ੨.

ਸਿਕਲ. ਆ ਸੰਗਤਾ—ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਬੰਗ ਉਤਾਰਕੇ ਸਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣ ਦਾ ਕਰਮ.

ਸਿਕਲਗਰ } ਭਾ ਸੰਗਤਾ—ਸਿਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੰਗ
ਸਿਕਲੀਗਰ } ਉਤਾਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਿਕਵਾ. ਅ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿਕਾਯਤ. ਉਨਾਂਤਾ. ਗਿਲਾ.

ਸਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕਾ.

ਸਿਕਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ. ਉਤਸੁਕ (ਚੜ੍ਹਦਾ) ਹੋਣਾ. ਬਹੁਤ ਚਾਹੁਣਾ. "ਰਹੀ ਸਿਕਾਵਤ ਹੋਰਨ ਕਾਰਨ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਿਕਾਯਤ. ਆ ਸੰਗਤਾ—ਗਿਲਾ. ਮਾਖਤਾ.

ਸਿਕਾਰ. ਭਾ ਸੰਗਤਾ—ਸਿਕਾਰੀ ਜਨਵਰਾਂ ਦੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਕਰਨ ਕਰਨਾ. ਮਿਗਯਾ. "ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਜੋ ਚਤੁਰਿ ਸਿਕਾਰ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ਸੰ. ਅਧਕੀਤਾ—ਸੁਕ੍ਰੀਤਾ. ਕੁੰਤਿਆ ਨੂੰ ਸਾਥ ਲੈ ਕੇ ਖੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸਿਕਾਰਗਾਹ. ਭਾ ਸੰਗਤਾ—ਸਿਕਾਰ (ਮਿਗਯਾ) ਖੇਡਣ ਦਾ ਸਥਾਨ. ਉਹ ਰੱਖ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਕਾਰ ਖੇਡਿਆ ਜਾਵੇ. (Hunting-Place)। ੨ ਉਹ ਭਲਵਾਰ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਸ਼ੇਰ, ਹਾਥੀ, ਮ੍ਰਿਗ, ਚਿਤ੍ਰੇ, ਕੁੱਤੇ, ਸਹੇ, ਭਾਜ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਉਕਰੀਆਂ ਜਾਂ ਢਾਲਵੀਆਂ ਹੋਣ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਚਿਤ੍ਰ.

ਸਿਕਾਰ ਘਾਟ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਚਲਨਗਰ.

ਸਿਕਾਰਪੁਰ. ਸਿੰਧ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਸੰਖਰ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਵਪਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਉਦਾਸੀਨ ਸਾਧੁ ਵਡੀ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਟ ਵਾਲੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ. ਹੁਣ ਭੀ ਇਸ ਥਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪੱਟ (ਖਵਾ-ਚਾਖਾਈ) ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੰਗਤਾ ਹੈ.

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ. ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਰਯਾਯ (ਪਰਯਾਧ) ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ.

ਸਿਕਾਰ ਬੰਦ. ਖੇਡੇ ਦੀ ਕਾਠੀ ਨਾਲ ਲੱਕਾ ਉਹ ਤਸਮਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਨਵਰ ਬੰਧੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਸਿਕਾਰੀ. ਵਿ—ਸਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਆ. ਵਿਭਚਾਰੀ. ਪਲਟਿਸਤੁਰੀਆ.

ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ. ਉਹ ਪੰਛੀ, ਜੋ ਸਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਉਹ ਪੰਛੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਕੇ ਅਤੇ ਸਿਖਕੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਛੀ ਸਿਕਾਰ ਲਈ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਕਰਾ, ਚਿਪਕ, ਜੁਰਰਾ, ਰੂਪੀ (ਅਥਵਾ ਰੂਤੀ), ਭਸੀਨ, ਭਾਜਾ, ਭਾਜ ਅਤੇ ਭੋਸਰਾ ਗੁਲਾਬਚਸਮ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਗੁਲਾਬੀ ਤਨਕ ਨਾਲ ਪੀਲੀ ਅੱਖ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਅਰ ਉਕਾਥ, ਕੁਹੀ, ਕੁਰਨ, ਕੰਗੀਲਾ, ਚਰਕ, ਚਰਕੇਲਾ, ਛਿੱਕੁਲ, ਚਕਰ, ਢੇਡੀ, ਰੁਹਮਰਾ, ਰੁਹਮਰੀ, ਛਹਰੀ, ਛਹਰੀਕਦਾ ਅਤੇ ਨਗਰ ਸਤਾਹਚਸਮ ਹਨ, ਸਤਾਹਚਸਮ ਨਾਲੋਂ ਗੁਲਾਬਚਸਮ ਜਾਂਦਾ ਵਡਾਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਮਈਨ ਨੂੰ ਨਰ ਵਾਂਗ ਭੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ—ਭਾਜ ਬਹੁਤ ਅੱਡਾ ਸਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਕਰਾ ਸਿਕਾਰ ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਆਦਿ. ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਨਰ, ਮਈਨ ਨਾਲੋਂ ਕੰਦ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਰ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਨਰ ਕੰਦ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ ਕੇਵਲ ਮਾਸ ਖਾਕੇ ਗੁਜਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਭੀ ਮਾਸ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਲਦੇ ਹਨ. ਜਦ ਬੱਚਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮੇਏ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਪਿਆ ਮਾਸ ਉਕਲਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਾਉਂ ਇੱਕ ਸਵੈਯੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ ਯਥਾ—

ਭੋਸਰੇ ਔਰ ਰੂਪੀ ਛਹਰੀ ਅਰੁ

ਭਾਜ ਰੁਹੇ ਕਹੁਤੇ ਸੰਗ ਲੀਨੇ,

ਭਾਸ਼ੇ ਖਨੇ ਲਕਰਾ ਚਰਕੇ

ਸਿਕਰੇਨ ਕੇ ਛੋਟ ਛਲੀ ਗਿਧਿ ਕੀਨੇ,

ਰੂਤੀ ਉਕਾਥ ਬਸੀਨਨ ਕੇ ਸਜ

ਕੰਠ ਜਗੀਲਨ ਦੂਲ ਨਵੀਨੇ,

ਸਾਂਝਰੁ ਹੋਰ ਚਲਾਵਤ ਤੇ ਤਿਨ

ਪੰਛਿਨ ਤੇ ਇਕ ਜਲ ਨ ਦੀਨੇ.

(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨੦੯੦

ਗੁਪਤੁ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਧਨ ਦੇ ਪੰਜਾਹਵੇਂ ਅ: ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਨਾਮ ਆਏ ਹਨ—

"ਚਚਕੋ ਸਾਹ ਲੇ ਸੋਜ ਅਖੇਥੇ,

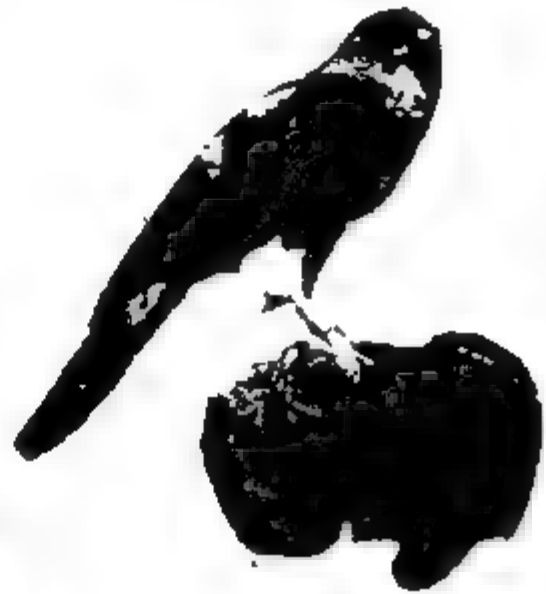
ਚੀਤੇ ਸਵਾਨਰੁ ਭਾਜ ਘਨੇਰੇ,

ਲਕਰ ਚਕਰ ਰੂਤੀਆ ਜੁਰਰਾਨ,

ਛਹਰੀ ਸਤਾਹ ਭੋਸ ਸੀਚਨ."

ਫੀਦਾ

ਸ਼ਿਕਾਰ

ਸੀਚਾਨਾ

ਬੁਰੀ ਜਾਂ ਬਾਹੀਲ

ਬੁਰਲ

ਚਰਲ

ਦੇਰੀ

ਬੁਰਮਲੀ

ਮਹਿਰੀ

ਬਾਬਾ

ਬਾਸ

ਬਾਸ ਚੋਟਾ (ਟੋਪੀ) ਬਾਲਾ

ਮੁਸ਼ਖੇਰ

ਲਗਤ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਡੀਆਂ ਦਾ ਹਲ ਅੱਖਰਕੁਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕੋਲ ਵਿੱਚ ਵੇਖੋ।
 ਸਿਕਾਲਤ. ਅ. سكالس. ਸਿਕਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ।
 ਜਰ ਉਤਾਰਕੇ ਬਸਤ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣਾ। ੨ ਸਿਕਲੀਗਰ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ।
 ਸਿਕਾਵਤ. ਦੇਖੋ, ਸਕਾਵਤ ੨ ਅਤੇ ਸਿਕਾਨਾ।
 ਸਿਕਿਮ. ਹਿਮਾਲਯ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਇੱਕ ਰਿਆਸਤ, ਜਿਸ ਦੇ
 ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਤਿੱਬਤ, ਦੱਖਣ ਪੂਰਵ ਬੂਟਾਨ, ਦੱਖਣ ਦਾਰਜਿਲਿੰਗ,
 ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਨੇਪਾਲ ਹੈ। ਰਕਬਾ ੨੮੧੮ ਵਰਗ ਮੀਲ ਹੈ। ਸਿਕਿਮ
 ਦਾ ਰਾਜਕੁਲ ਬੌਧ ਹੈ।

ਸਿਕੋਹ. ਭਾ. سكو. ਸੰਗਤ—ਭਰ. ਖੋਲ੍ਹਾ ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਕੋਹ।
 ਸਿਕੋਰਨ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਕੋਚਨ। “ਨਾਕ ਸਿਕੋਰਹਿ ਨਰਕ ਤੀ।” (ਗੁਪਤੁ)
 ਨਰਕ ਤੀ ਨੱਕ ਵੱਟਦਾ ਹੈ।

ਸਿਕੰਜ. ਭਾ. سكون. ਸੰਗਤ—ਬੁੱਢੀ ਭਰਨੀ, ਬੁੱਢੀ ਵੱਢਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ।
 ੨ ਮਰੋੜਨਾ, ਪੇਚ ਦੇਣਾ।

ਸਿਕੰਜਬੀ. ਅ. سكونجبي. ਸਿਕੰਜਬੀਨ. ਸਿਕਾ ਅਤੇ ਅੰਗਰੀਨ
 (ਸਹਿਦ) ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪੀਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ।
 ੨ ਨੇੜੂ ਆਦਿ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਰੀ ਮਿਲਾਕੇ ਬਣਾਇਆ ਪੇਚ
 ਪਦਾਰਥ ਤੀ ਸਿਕੰਜਬੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਕੰਜਾ. ਭਾ. سكونج. ਸਿਕੰਜਹ. ਸੰਗਤ—ਜਿਲਦਸਾਜ ਦਾ ਇੱਕ
 ਯੰਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਬਾਕੇ ਤਹਿ ਬੈਠਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
 ੨ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੀੜਨ ਦਾ ਇੱਕ ਯੰਤ੍ਰ, ਜੋ ਮੁਗਲਰਾਜ ਸਮੇਂ
 ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸਿਕੰਦਰ. ا. س. Alexander. ਸਿਕੰਦਰ ਕਈ ਹੋਏ ਹਨ,
 ਪਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਹ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਿਕੰਦਰ ਫੈਲਕੁਸ' ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਯੂਨਾਨ
 ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰਕੇ
 ਈਸਵੀ ਸਨ ਤੋਂ ੩੨੭ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ
 ਅਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਾ “ਪੁਰੂ” ਨੂੰ ਜੇਹਲਮ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸਿਕਾਲਤ ਦਿੱਤੀ
 ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਨਦੀ ਤਕ ਅਥਕੇ ਏਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਦੇ
 ਹਾਂਤ B.C. ੩੨੩ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। “ਫੈਲਕੁਸ ਪਤਸ਼ਾਹ ਕੇ ਸੂਰ
 ਸਿਕੰਦਰ ਪੁਤ੍ਰ।” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੧੭) ਦੇਖੋ, ਅਰਸਤੂ।

(੨) ਦੂਜਾ ਸਿਕੰਦਰ, ਐਂਟੀਓਕਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਸੀਰੀਆ ਦਾ
 ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ।

(੩) ਤੀਜਾ ਸਿਕੰਦਰ, ਸਿਮਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਸਾਈਰੀਨੀਆ ਦਾ
 ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ, ਜੋ ਈਸਾ ਦਾ ਪਚਾਸ਼ਤਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(੪) ਚੌਥਾ ਲੋਦੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਜੋ ਬਹਲੋਲ ਖਾਨ ਲੋਦੀ
 ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ। ਇਹ ਸਨ ੧੪੮੯ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ
 ਅਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ੧੭ ਵਰ੍ਹੇ ਸਨ
 ੧੫੧੭ ਨੂੰ ਆਕਰੇ ਮੋਇਆ। ਫਿਰੰਗੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜਹਾਜ਼ ਇਸੇ
 ਸਿਕੰਦਰ ਜਾਹ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸਮੇਂ ਆਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲੱਗਾ
 ਸੀ। ਦੇਖੋ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੰ: ੨੮।

Philippos ਅਥਵਾ Philip.

ਸਿਕੰਦਰਬਾਹ ਲੋਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕੰਦਰ ੪.

ਸਿਕੰਦਰ ਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਸਕਿਨਰ.

ਸਿਕੰਦਰ ਬਿਰਾਹਿਮ. ਦੇਖੋ, ਧੁਨੀ (ਸ).

ਸਿਕੰਦਰੀ ਭੂਜਾ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਭੂਜਾ (ਬਾਂਹ) ਦੇ ਆਕਾਰ
 ਵਾਲੇ ਮੀਨਾਹ, ਜੋ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚਟਾਨਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ
 ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਣਵਾਏ ਸਨ। ਜਿਸੇ ਹੁਣ ਲਾਈਟ ਹਾਊਸ (Light-
 house) ਹਨ।

ਸਿਕੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸਕੰਧ.

ਸਿਕੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕਨ.

ਸਿੱਕ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕ। ੨ ਸੰ. ਸਿੱਕ. ਸਿੱਕ. ਸੰਗਤ—ਮੋਮ. ਮਧੁਜਾ
 ੨ ਵਿ—ਫਿਨਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ.

ਸਿੱਕਰੀ. ਸੁਸਕ (ਖੁਸਕ) ਹੋਈ ਭਹਿ. ਜਿਥੇ ਭਾਢੇ ਅਤੇ ਹੋਠਾਂ ਤੇ
 ਆਈ ਸਿੱਕਰੀ।

ਸਿੱਕਾ. ਭਾ. س. ਸੰਗਤ—ਰਾਜਮੁਦ੍ਰਾ. ਚਾਈ ਸੁਇਨੇ ਆਦਿ ਉੱਪਰ
 ਸਿੱਕਰ ਲਾਉਣਾ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਰਾਜ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਖਾਨਸਾ ਪੰਥ ਅਤੇ
 ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਤੀ ਆਪਣੇ ਅਪਣੇ ਸਿੱਕੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ
 ਚਲਾਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਇਉਂ ਹੈ:—

(ੳ) ਖਾਨਸਾਪੰਥ ਨੇ ਭਾਬੇ ਬੰਦੇ (ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਦੀ
 ਜੰਬੇਦਾਰੀ ਅੰਦਰ ਸਨ ੧੭੧੦ ਵਿੱਚ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਯਾ, ਜਿਸ ਤੇ
 ਨੰਬਰ (ਅ) ਵਾਲੀ ਇਸ਼ਾਰਤ ਸੀ। ਇਸੇ ਰਚਨਾ ਦੀ ਮੁਹਰ ਬਣਾਈ
 ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਤੇ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਦੀ ਜੰਬੇਦਾਰੀ ਅੰਦਰ ਕੁਝ
 ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਨ ੧੭੫੮ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਅਤੇ
 ਆਪਣਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਇਆ। ਇਸ ਰੁਪਯੇ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਤ ਸੀ—

ਸਿੱਕਰ ਜਦ ਦਰ ਸਹਾਂ ਬਫਜਲੇ ਅਕਾਲ.

ਮੁਲਕ ਅਹਮਦ ਗਰਿਫ਼ ਜੱਸਾ ਕਲਾਲ.

(ਅ) ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਦੇਰ ਜਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕੀਤਾ,
 ਤਾਂ ਸੰਮਤ ੧੮੨੭ (ਸਨ ੧੭੬੫) ਵਿੱਚ ਡੇਵਿੰਦ ਸਿੰਘੀ ਸਿੱਕਾ
 ਚਲਾਇਆ। ਇਸ ਰੁਪਯੇ ਚਾਈ ਦੇ ਰੁਪਯੇ ਦਾ ਤੋਲ ੧੭੭ ਕੁੰਨ ਸੀ।
 ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇਸ਼ਾਰਤ ਹੈ—

ਏਕੇ ਤੇਕੇ ਫਤਹ ਨੁਸਰਤ ਬੇਦਰੰਗ.

ਯਾਤਰਜ਼ ਨਨਕ ਗੁਰੂ ਡੇਵਿੰਦ ਸਿੰਘ.

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ—ਜਰਬ ਦਾਰੁਲ ਸਲਤਨਤ ਲਾਹੌਰ ਸੰਮਤ ੧੮੨੭
 ਇਹ ਰੁਪਯੇ ਸੰਮਤ ੧੮੨੫ ਤੋਂ ੧੮੩੩ ਤਕ ਬਣਦੇ ਰਹੇ।

(ੲ) ਸੰਮਤ ੧੮੩੫ (ਸਨ ੧੭੭੮) ਵਿੱਚ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਤੋਂ ਨਨਕ ਸਾਹੀ ਰੁਪਯਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ
 ਪਾਸੇ ਇਸ਼ਾਰਤ ਹੈ—

ਸਾਹ ਨਨਕ ਸਾਹਿਬ ਫਤਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਡੇਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਫਜਲ
 ਸਿੱਕਰ ਜਦ.

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ—ਜਰਬ ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਲੂਸ ਤਖਤ ਅਕਾਲ ਬਖਤ

ਸੰਬਤ ੧੮੩੫

(ਸ) ਸੰਮਤ ੧੮੪੩, ੪੪ ਅਤੇ ੪੬ ਦੇ ਰੂਪਯਾਂ ਤੇ ਇਬਾਰਤ ਦਾ ਕੁਝ ਭੇਦ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੈ—ਨਾਨਕ ਤੇਗ਼ ਫਤਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਫਤਲ ਸੰਦਾ ਬਾਹਨ ਸਿੱਕਹ ਚਦ ਬਰ ਹਥ ਦੇ ਆਲਮ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ—ਜਰਬ ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੋਮਨਤ ਬਮਤ ਅਕਾਲ ਜਬਤ ਸਿਨ ਜਰੁਸ ੧੮੪੩।

ਸੰਮਤ ੧੮੫੬ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਹੌਰ ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਮਾਇਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੌਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਤੇ ਉਹੀ ਇਬਾਰਤ ਰੱਖੀ, ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੨੨ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਤੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲਹੌਰ ਅਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਗਜ਼ੀਪੁਰ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਮੁਲਤਾਨ ਆਦਿਕ ਦੀ ਟਕਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਹ) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਲਾਏ ਕਈ ਸੌਨੇ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ (ਮੁਹਰਾਂ) ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਥਾਂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਮਾਮੂਲੀ ਇਬਾਰਤ ਹੈ ਅਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ—“ਬਾਹਰੁ ਜੀ, ਬਾਹਰੁ ਜੀ”—ਪਾਠ ਹੈ।

(ਕ) ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ—ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਰੂਪਯਾ ਅਤੇ ਮੁਹਰ “ਰਾਜੇਸ਼ਾਹੀ” ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਰਾਜੇਸ਼ਾਹੀ ਰੂਪਯਾ ਚੁੱਪ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ੧੧^ਯ ਮਾਸੇ ਭਰ ਹੈ। ਮੁਹਰ ਪੋਣੇ ਗਿਆਰਾਂ ਮਾਸੇ ਦੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਉੱਪਰ ਇਬਾਰਤ ਇਹ ਹੈ:—

ਹੁਕਮ ਸੁਚ ਅਜ ਕਾਦਰੇ ਭੇ ਭੂੰ ਭ ਅਹਮਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ,
ਸਿੱਕਹ ਜਨ ਬਰ ਸੀਮੇ ਬਰ ਅਜ ਔਜੇ ਮਾਹੀ ਤਾ ਬਮਾਹ।

(ਖ) ਜੀਂਦ ਦਾ ਸਿੱਕਾ—ਜੀਂਦ ਦਾ ਰੂਪਯਾ “ਜੀਂਦੀਆ” ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਭੋਲ ਸਵਾ ਗਿਆਰਾਂ ਮਾਸੇ ਹੈ। ਜੋ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸ਼ਾਹੀ ਰੂਪਯੇ ਉੱਪਰ ਇਬਾਰਤ ਹੈ ਉਹੀ ਜੀਂਦੀਏ ਤੇ ਹੈ।

(ਗ) ਨਾਭੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ—ਨਾਭੇ ਦਾ ਰੂਪਯਾ ਅਤੇ ਮੁਹਰ “ਨਾਭੇ ਸ਼ਾਹੀ” ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਨਾਭੇ ਦਾ ਰੂਪਯਾ ਸਵਾ ਗਿਆਰਾਂ ਮਾਸੇ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਪੋਣੇ ਦਸ ਮਾਸੇ ਹੈ। ਧਾਤੂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇਬਾਰਤ ਹੈ:—

ਦੇਕੋ ਰੇਗੋ ਫਤਹੁ ਨੁਸਰਤ ਬੇਦਰੰਗ,
ਯਾਫ਼ਤਜ਼ ਨਾਨਕਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ।

੨ ਇੱਕ ਧਾਤੂ ਸੰ. ਸੀਸਕ. Lead. ਫੋਲਾ ਫੋਲੀ ਫਰਰਾ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਕਾ ਬਹੁਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਕ. ਸੰ. ਸਿਫ. ਧਾ—ਪੜ੍ਹਨਾ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ, ਸਿੱਖਣਾ।

ਸਿਕਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਿਖਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਨਸੀਹਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
੨ ਸੰਗਣਾ—ਗੁਰੂ। ੩ ਉਸਰਾਣ।

ਸਿਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗਣਾ—ਸਿਖਮਤ, ਨਸੀਹਤ। ੨ ਉਪਦੇਸ਼। ੩ ਵੇਦ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਉੱਚਾਰਣ ਅਤੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਢੰਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਖਟ ਅੰਗ ੪। ੪ ਤਾਲੀਮ (ਤਾਲੀਮ). Education.

ਸਿਕਿਤ. ਵਿ—ਸਿਖਣਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਸਿਖਮਤ ਧਾਰਨ

ਵਾਲਾ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ, Educated.

ਸਿਖ. ਸੰ. ਸਿਖ. ਸਿਸਕ. ਸੰਗਣਾ—ਜੋ ਖਾਸਨ (ਉਪਦੇਸ਼) ਯੋਗ ਹੋਵੇ, ਚੇਲਾ, ਸਾਗਿਰਦ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਨੁਗਾਮੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖਧਰਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਮੰਨਦਾ ਅਤੇ ਦਸ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੂਪ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। “ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖ ਅਖਾਏ” ਜੋ ਸਾਸ ਗਿਰਾਸ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸੇ ਫੁਰਸਿਖ ਗੁਰੂ ਮਨਿ ਭਾਵੈ।” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਉ ੧) “ਆਪ ਛਡਿ ਸਦਾ ਰਹੈ ਪਰਣੈ, ਫੁਰ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ। ਕਹੈ ਨਾਨਕ ਸੁਣਹੁ ਸੰਤਹੁ, ਸੇ ਸਿਖ ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ।” (ਆਨੰਦ) ਦੇਖੋ, ਸਿੱਖ। ੩ ਸਿਕਾ, ਉਪਦੇਸ਼। “ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣੀ,” (ਜਪੁ) “ਗੁਰੁ ਤੁਲਾ ਸਿਖ ਦੇਵੈ ਮੇਰੇ ਭਾਈ।” (ਆਸਾ ਮ: ੪) ੪ ਸਿਖਾ, ਚੋਟੀ। “ਮੁੰਡ ਮੁਭਾਇ ਜਟਾ ਸਿਖ ਥਾਧੀ।” (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਿਖਸਭਾ, ਸੰਗਣਾ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪੰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਭਾ, ਸਾਧੁਸੰਗ। “ਸਿਖਸਭਾ ਦੀਖਿਆ ਕਾ ਭਾਉ।” (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਸਿੱਖ ਸਭਾ।

ਸਿਖਣਾ. ਕਿ—ਸਿਖਣਾ ਦਾ ਬਹਿਰ ਕਰਨਾ, ਸਿਕਾਗੁਹਣ।

ਸਿਖਣੀ. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।

ਸਿਖਧਰਮ. ਦੇਖੋ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ।

ਸਿਖਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਖਣੀ।

ਸਿਖਮਤ } ਸੰਗਣਾ—ਸਿਖਣਾ, ਸਿਕਾਮਤਿ, ਉਪਦੇਸ਼, ਨਸੀਹਤ.
ਸਿਖਮਤਿ } “ਸਿਖਮਤਿ ਸਭ ਧੁਪਿ ਤੁਮਾਰੀ.” (ਬਿਨਾ ਮ: ੧)

ਸਿਖਰ. ਸੰ. ਸਿਖਰ. ਸੰਗਣਾ—ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ। ੨ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਕਲਸ਼। ੩ ਉੱਚੇਸੁਵਾ ਘੋੜਾ। “ਸਿਖਰ ਸੁਨਾਕਰ ਨਦੀ ਚੇ ਨਾਥੀ.” (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ) ੪ ਦਸਮਦਾਰ. “ਅਮ੍ਰਿਤੁ ਮੁਨੁ ਸਿਖਰ ਲਿਵ ਤਾਰੈ.” (ਬਿਨਾ ਬਿਤੀ ਮ: ੧)

ਸਿਖਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿਖਰੀ।

ਸਿਖਰਿਣੀ. ਸੰ. ਸੰਗਣਾ—ਛੋਟੀ ਢਾਘ, ਕਿਸਮਿਸ਼। ੨ ਸਤਾਰਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਛੀਵੇਂ ਅਤੇ ਗ਼ਰਾਰਵੇਂ ਅੱਖਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ੁਮ ਹੋਂਦਾ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਪੁਰਿਚਰਣ ਕ, ਮ, ਨ, ਸ, ਙ, ਲ, ਕ. ISS, SSS, HH, HS, JH, I S. ਉਦਾਹਰਣ—ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੇਵੀਏ ਧਰ ਮਨਹਿ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਿਕਮ ਜੇ.***

ਸਿਖਰੀ. ਸੰ. ਸਿਖਰਿਨ੍. ਵਿ—ਛੋਟੀ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਣਾ—ਪਹਾੜ। ੩ ਬਿਰਫ਼।

ਸਿੱਖਲਾ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੁਤਲਾ—ਸਿੱਖਲਾ, ਸੰਗਣਾ—ਸੰਗੁਲ, ਜੰਜੀਰ। “ਜੇ ਸਕਕਾਨ ਸਿੱਖਲਾ ਸੰਕ.” (ਨਾਪੁ) ਜਗਤ ਦੀ ਕਾਣ ਰੂਪ ਸੰਗੁਲ ਨਾਲ।

ਸਿਖਲਾਨਾ. ਕਿ. ਸਿਖਾਉਣਾ, ਸਿਖਣਾ ਦੇਣੀ।

ਸਿਖਵਨ. ਸੰਗਣਾ—ਸਿਖਣਾ, ਉਪਦੇਸ਼, ਨਸੀਹਤ। “ਸਿਖਵਨ ਕਾਸੁ ਦੇਵਤ ਭੁਰੀ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਸਿਕਣ, ਤਾਲੀਮ।

ਸਿਖਵੰਤਾ. ਵਿ—ਸਿਖਣਾਵੰਤ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਕਾ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

੨ ਸਿਖਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਉਪਦੇਸ਼ਕ. "ਸੁਣਿ ਸਿਖਵੰਤੋ ! ਨਾਨਕ ਬਿਨਵੈ." (ਗੁਜ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਿਖਤਾ. ਵਿ—ਸਿਖਤਾ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਤਾ ਪੁਤਰਕ "ਵਾਨ" ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ. ਬਹੁਤ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਾ ਜੁਫਤਾ ਦਾ ਬੋਧਕ ਹੈ. ਪਰ ਇਹ ਨੇਮ ਸਭ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਗੁਰਸਿੱਖ. "ਜੋ ਦੀਸੈ ਗੁਰਸਿਖਤਾ ਤਿਸੁ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਗਾਉ ਪਾਇ ਜੀਉ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫ ਗੁਣਵੰਤੀ)

ਸਿਖਾ. ਜੰ. ਸਿਖਾ. ਸੰਗਤਾ—ਚੋਟੀ. ਬੋਦੀ। ੨ ਪਹਾਤ ਦਾ ਟਿੱਲਾ। ੩ ਅੰਗ ਦੀ ਲਾਟ। ੪ ਸਿਕਾ. ਉਪਦੇਸ਼. "ਸਿਖਾ ਕੰਨਿ ਚਤਾਈਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੫ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਸਿੱਖ ਲੋਕ. "ਮਾਰਗਿ ਪੰਛਿ ਚਲੈ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਸਿਖਾ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸਿਖਾਉਣਾ } ਵਿ—ਸਿਖਤਾਨਾ. ਸਿਕਾ ਦੇਣੀ. ਸਿਕਣ. "ਸਕਨ ਸਿਖਾਰਨ } ਪ੍ਰਸਾ ਕੋ ਧਰਮ ਸਿਖਾਰਨ." (ਮਨੁਰਾਜ)
ਸਿਖਾਲਨਾ }

ਸਿਖਿ. ਦੇਖੋ. ਸਿਖੀ। ੨ ਸਿੱਖ ਨੇ. "ਸਿਖਿ ਸਤਗੁਰੂ ਧਿਆਇਆ." (ਗੋਭ ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਸਿੱਖਣੇ.

ਸਿਖਿਆ. ਉਪਦੇਸ਼. ਨਸੀਹਤ. ਦੇਖੋ. ਸਿਕਾ. "ਸਾਚ ਸਿਖਿਆ ਕਟੀ ਸਮ ਕੀ ਫਾਸਦੇ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਿਖਿਤ. ਦੇਖੋ. ਸਿਕਿਤ.

ਸਿਖਿਨੀ. ਦੇਖੋ. ਸਿਖਣੀ। ੨ ਸੰ. ਸਿਖਿਨੀ. ਸੰਗਤਾ—ਮੋਰਨੀ. ਮੋਰ ਦੀ ਮਈਨ.

ਸਿਖਿਬਾਹਨ } ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿਖੀ (ਮੋਰ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਵਾਹੀ.
ਸਿਖਿਵਾਹਨ } ਸਿਖਾਪੁਤ੍ਰ ਖਜਨਨ. ਕਾਰਗਿਕੇਯ. "ਸਿਵ ਸਿਖਿਬਾਹਨ ਭਨ" ਸਹਿਤ ਆਏ ਰਸ ਹਿਸ ਧਾਰ. (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਿਖੀ. ਸਿੱਖੀ. ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ. "ਸਿਖੀ ਸਿਖਿਆ ਗੁਰਬੀਚਾਰੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਸਿਖੀ ਅਰੈ ਸੰਗਤੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰਿਆ." (ਰਾਮ ਵਾਰ ੩) ੨ ਦੇਖੋ. ਸਿੱਖੀ। ੩ ਸੰ. ਸਿੱਖਿਯਾ. ਵਿ—ਚੋਟੀ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਤਾ—ਮੋਰ। ੫ ਮੁਰਗਾ। ੬ ਬਿਰਛ। ੭ ਅਭੰਨਿ। ੮ ਪਹਾਤ। ੯ ਬੋਦੀ ਵਾਲਾ ਤਾਰਾ। ੧੦ ਘੋੜਾ। ੧੧ ਦੀਵਾ। ੧੨ ਤੀਰ. ਵਾਣ। ੧੩ ਇੰਦ੍ਰ.

ਸਿਖੀਬਾਹਨ. ਦੇਖੋ. ਸਿਖਿਬਾਹਨ.

ਸਿਖੰਛ. ਸੰ. ਸਿਖਾਭ—ਸਿਖੰਛ. ਸੰਗਤਾ—ਚੋਟੀ. ਬੋਦੀ। ੨ ਮੋਰ ਦੀ ਪੂਛ। ੩ ਬਿਰਛ ਅਤੇ ਬੋਲਿ ਦੀ ਚੋਟੀ.

ਸਿਖੰਛਣਹ. ਸੰ. ਸਿਖਾਭਿ—ਸਿਖਰਿਨ੍. ਸੰਗਤਾ—ਪਹਾਤ. "ਦੀਪ ਲੋਅ ਸਿਖੰਛਣਹ." (ਗਾਥਾ) ੨ ਸਿ (ਤਿੰਨ) ਖੰਡ (ਲੋਕ). ਬ੍ਰਾਹਮੰਡ ਦੇ ਤਿੰਨ ਟੁਕੜੇ. ਪਾਤਾਲ. ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਆਕਾਸ਼ ਲੋਕ.

ਸਿਖੰਡਿ } ਸੰ. ਸਿਖਾਭਿ—ਵਿ—ਚੋਟੀ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਮੋਰ।
ਸਿਖੰਡੀ } ੩ ਫੰਘਾਂ ਵਾਲਾ ਤੀਰ। ੪ ਮੁਰਗਾ। ੫ ਵੇਨਿ. ਲਤਾ.

"ਘਟੰਤ ਬਸੁਧਾ ਕਿਰਿ ਤਰੁ ਸਿਖੰਡਿ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੬ ਕਾਬੀ ਦੇ 'ਕਣ.

ਰਾਜੇ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅੰਬਾ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੀਸਮ-ਪਿਤਾਮਾ ਜਿੱਤਕੇ ਅਪਣੇ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਨਈ ਲਿਆਇਆ ਸੀ. ਪਰ ਅੰਬਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਣਾ ਨਾ ਚਾਹਿਆ. ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਲ ਨੂੰ ਮਨੇ ਪਤੀ ਧਾਰ ਚੁਕੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ. ਅੰਬਾ ੩.

ਅੰਬਾ ਨੇ ਬਿਨਾ ਪਤੀ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਵਿਤਾਈ. ਭੀਸਮ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਰਾਜਾ ਦੁਪਦ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਹੋ ਕੇ ਜਨਮੀ. ਅਹ ਇੱਕ ਯਕ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਬਕਲ ਵਿੱਚ ਪਲਟੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾਉਂ 'ਸਿਖੰਡੀ' ਹੋਇਆ. ਸਦ ਬੁਰਫੇਤੂ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭੀਸਮ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਇਆ. ਤਦ ਸਿਖੰਡੀ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆ ਖਲੋਤਾ. ਭੀਸਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਜਾਣਕੇ ਵਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ. ਇਤਨੇ ਵਿੱਚ ਅਰਜੁਨ ਨੇ ਭੀਸਮ ਨੂੰ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਪਰੇ ਦਿੱਤਾ. ਜਿਸ ਤੀਰ ਨਾਲ ਭੀਸਮ ਪਿਤਾਮਾ ਰਣ ਵਿੱਚ ਭਿੱਕਾ ਉਹ ਸਿਖੰਡੀ ਦਾ ਹੀ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਸਿੱਖ. ਬਿਸ਼ਨ. ਦੇਖੋ. ਸਿਖਾ। ੨ ਗੁਰਸਿੱਖ. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਧਾਰੀ. ਦੇਖੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ. "ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਦਯਾ ਧਰਮ ਨਾਮ ਦਾਨ ਟਿਸਨਾਨ ਦਿਤਾਯਾ। ਗੁਰਸਿਖ ਨੈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਦਾਯਾ." (ਭਾਰੂ) "ਗੁਰਉਪਦੇਸ਼ ਪਰਵੇਸ ਰਿਦ ਅੰਤਰ ਹੈ, ਸਭਦ ਸੁਰਤਿ ਸੇਈ ਸਿੱਖ ਜਗ ਜਾਨੀਐ." (ਭਾਰੂ ਕ)

ਜੈਸੇ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਪਰਪੁਰਖੇ ਨ ਦੇਖੜੇ ਚਾਹੈ

ਪੂਰਨ ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਕੋ ਪਤਿ ਹੀ ਮੈ ਧਰਾਨ ਹੈ.

ਸਭ ਸਰਿਤਾ ਸਮੁਦ੍ਰ ਚਾਤ੍ਰਕ ਨ ਚਾਹੈ ਕਾਹੂੰ

ਆਖ ਖਨਬੁੰਦ ਪ੍ਰਿਯ ਪ੍ਰਿਯ ਕੁਨਕਾਨ ਹੈ.

ਦਿਨਕਰ ਓਰ ਭੋਰ ਚਾਹਤ ਨਹੀਂ ਚਕੋਰ

ਮਨ ਬਚ ਕੁਮ ਹਿਮਕਰ ਪ੍ਰਿਯ ਪ੍ਰਾਨ ਹੈ.

ਤੈਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆਨ ਦੇਵ ਸੇਵ ਰਹਿਤ. ਪੈ--

ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਵ ਨ ਅਥਗਤਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ.

(ਭਾਰੂ ਕ)

ਸਤਰ ਬਰਤਾਰ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨ ਯਾਰੇ
ਪ੍ਰਸੰ ਨਹੀਂ ਮਾਯਾ ਵਿਧਿ ਵਿਸਨੁ ਮਹੇਸ਼ ਕੋ,
ਉਦਮ ਸੇ ਲੋਭਾਮੀ ਕਮਾਵੈ ਆਪ ਖਾਵੈ ਫਲੈ
ਔਰਨ ਖੁਲਾਵੈ ਕਰੈ ਨਿਤ ਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਕੋ,
ਵਾਦ ਵੈਰ ਈਰਖਾ ਵਿਕਾਰ ਮਨ ਨਾਵੈ ਨਾਹਿ
ਪਰ ਹਿਤ ਖੇਦ ਸਹੈ ਦੇਵੈ ਨ ਕਲੇਸ਼ ਕੋ,
ਸਦਾਚਾਰੀ ਸਾਹਸੀ ਸੁਹਿਦ ਸਭਰਵਤ ਧਾਰੀ.
ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਸਰਤਾਜ ਹੈ ਵਿਜੇਸ਼ ਕੋ.

ਸਿੱਖਧਰਮ. ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਜੋ ਮਹਾਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰਸਤਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ. ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰਸਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਿਰੋਮਣਿ ਰਸਤਾ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਤਕ ਦਸ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਿੱਖਧਰਮ" ਹੈ. ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਲਈ ਧਰਮ ਅਥਵਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਪੰਥ" ਹੋਇਆ ਹੈ

ਧਰਮ ਦੇ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹਨ:—

ਧਰਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਸੁਰਭਾਗ ਆਦਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਰਮਪਤੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਨਾਲ ਅਖੰਡ ਲਿਵ ਜੋੜਕੇ ਇੱਕ ਮਿੱਥ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਿਨਾ ਆਵਾਹਉਣ ਦੀ ਸੁਮਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਵਾਹਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਇਹ ਹੈ:—“ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ, ਨਿਰਭਉ, ਨਿਰਵੈਰੁ, ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ, ਅਜੂਨੀ, ਸੈਭੰ, ਗੁਰਪੁਰਸਾਦਿ.” ਅਰਥਾਤ—ਵਾਹਗੁਰੂ ਇੱਕ (ਅਦੁਤੀ) ਹੈ, ਸਦਾ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਉਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਭੈ ਕਰਦਾ ਨਾ ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਨਿੱਤ ਅਨੰਦਰੂਪ ਹੈ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕਰਤਾ ਬੰਦੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਮਹਾਂ ਜੋਤਿ ਦੀ ਬ੍ਰਿਖਾ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਦਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ।¹

ਜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਾਠਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਰੂਪਿ ਭੇਦ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗਤਾ ਉਪਕਾਰੀ ਸੰਜਨ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਉੱਚਾ ਆਚਰਣ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।² ਇਹ ਆਚਰਣ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ—

(ੳ) ਸਮਸੀ।

(ਅ) ਕੌਮੀ (ਪੰਥਿਕ)

ਸਮਸੀ ਆਚਰਣ ਦੇ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਨੇਮ ਇਹ ਹਨ:—

(੧) ਵਾਹਗੁਰੂ ਨਾਲ ਲਿਵ ਜੋੜਕੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ ਕਰਨਾ।³

(੨) ਗੁਰੂਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸਿੱਧਾਂਤ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਨਿੱਤ ਕਰਨਾ।⁴

“ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਭੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠਲੀ ਸਭੈ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਹੁ.” (ਵਾਰ ਅਯਾ)

“ਬੁਧੁ ਕਿੰਦੈ ਸੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਲੀਐ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਛਾ ਲੁਣਾਐ.” (ਮਯ ਮ: ੪)

“ਸਤਿਪੁਰਖੁ ਜਿਨਿ ਜਾਨਿਆ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਉ। ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗਿ ਸਿਖੁ ਉਧੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿਗੁਣ ਕਾਉ।” (ਗੁਮਸਤੀ)

“ਘਨੁ ਧਨੁ ਹਰਿ ਗਿਆਨੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਮਾਰਾ ਜਿਸ

ਵੈਰੀ ਮਿਤ੍ਰੁ ਹਮ ਕਉ ਸਭ ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦਿਖਾਈ।” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਵਡ)

“ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਰਵੈਰੁ ਪੁਰੁ ਸਤੁ ਸਮਯੇ

ਅਉਗਣ ਕਟੈ ਕਰੈ ਸੁਖ ਦੇਹਾ।” (ਰਾਮ ਵਾਰ ੩ ਮ: ੪)

“ਅਪਿ ਤਵੈ ਕੁਲ ਸਗਲੇ ਤਵੈ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਮ ਸਵਾਹਿਰਾਮ।” (ਮਯ ਮ: ੪)

“ਮਹਾ ਪਕਿਤੁ ਸਾਹੁ ਕਾ ਸੰਗੁ। ਜਿਸੁ ਭੇਟਤ ਲਾਗੈ ਪੁਰ ਕੰਗੁ।” (ਅਯਾ ਮ: ੫)

“ਵੁਖ ਵੁਖ ਨਹਿ ਦਿਆਪਈ ਜੇ ਸੁਖਦਾਤਾ ਮਨਿ ਹੋਇ। ਬਿਰ ਗੀ ਕੰਠਿ ਨ ਛਿਲੀਐ ਜਾ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਸੋਇ। (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

“ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮਤਿ ਆਏ ਸੁੰ ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਹਿ ਸਮਾਨਾ। ਇਹੁ ਬਾਣੀ ਜੋ ਸੀਅਹੁ ਜਾਣੈ ਤਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਕਵੈ ਹਰਿਨਾਮ।” (ਬਿਲਾ ਮ: ੩)

“ਬਾਣੀ ਬਿਰਲਯੁ ਖੀਚਾਰਸੀ ਜੇ ਕੋ ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਇ।” (ਚੰਡੀਕਾਰ)

(੩) ਮਨੁਖਮੋਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਜਾਣਕੇ, ਭਾਤਿ ਪਾਤਿ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦਾ ਭੇਦ ਭਾਗਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਸਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ।⁵

(੪) ਗ੍ਰਿਹਯਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨਾ।⁶

(੫) ਅਵਿਦਯਾ ਮੂਲਕ ਝੂਠਕਾਤ, ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ, ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਅੰਨਮਤਾਂ ਦੇ ਕਰਮਜਾਲ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਗੁਰਮਤ ਤੇ ਚੱਲਣਾ।⁷

(ਅ) ਪੰਥਿਕ ਆਚਰਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ—

(੧) ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦੀ ਰਹਿਤ ਤੇ ਪੰਥਿਆਂ ਰਹਿਣਾ।

(੨) ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣਕੇ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ।

(੩) ਸਭਤ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ।

(੪) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪੰਥੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਭੋਖ ਅਤੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦਾ ਅੰਗ ਜਾਣਕੇ ਸਨੇਹ ਕਰਨਾ, ਅਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਭਸ ਦਾ ਭਲਾ ਲੋਚਣਾ।

(੫) ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਮਰਯਾਦਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਟਿਮ ਚੱਖਣੀ।⁸

“ਤੂੰ ਸਾਂਝਾ ਸਾਹਿਬੁ ਬਾਪੁ ਹਮਾਰਾ।” (ਮਯ ਮ: ੫) “ਦੇਹੁ ਪਿਤਾ ਵੇਗਸ ਕੇ ਹਮ ਭਾਇਕ।” (ਸੋਭ ਮ: ੫)

“ਸਤੀ ਸਦਾਹਿ ਗੁਰਗਿ ਨ ਜਾਣਹਿ ਭਭਿ ਭਹਿ ਘਰ ਬਾਰ।” (ਵਾਰ ਅਯਾ)

“ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੀਐ ਪ੍ਰਭੀ ਹੋਵੈ ਗੁਗਤਿ। ਯਾਹਿਕਾ ਖੋਲੀਯਾ ਪੈਨੀਯਾ ਖਾਹੀਯਾ ਚਿਰੇ ਹੋਵੈ ਮੁਗਤਿ।” (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਗੁਲ ੨)

“ਯਸਿ ਖਦਿ ਬਿਗੁ ਹਕੁ ਦੇਇ। ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੋਇ।” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਰ)

“ਮਧੁ ਸਦਾ ਅਮਰੁ ਗੁਲਿਜਾਇ ਰਹਿਓ ਭਿਟੈ ਨ ਕੋਇ।” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਮਧੁ ੧)

“ਸੋਈ ਗੁਰੀਲ ਗੁਰਗਤਿ ਨਹੀ ਜਾਨੈ।” (ਭੋਭ ਮ: ੫) “ਭੰਤੁ ਮੰਤ੍ਰੁ ਪਾਖੰਤੁ ਨ ਜਾਣਾ ਰਮ ਰਿਦੈ ਮਨਿ ਮਾਨਿਆ।” (ਗੁਰੀ ਛੰਡ ਮ: ੧) “ਨਾਹਿ ਧੰਧਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗਿ ਜੋਲਾ। ਬਿਨੁ ਰਹਿ ਰਾਤੇ ਸੋਲੈ ਸੋਲਾ।” (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) “ਪ੍ਰਸਿ ਸਿਲਾ ਤੀਕਯ ਭਜਾਯਾ। ਭਯਾਤ ਭੋਜਤ ਭਏ ਉਦਾਯਾ।” (ਪਨਾ ਅ: ਮ: ੧)

“ਬਿਨ ਕਰਤਾਰ ਨ ਬਿਰਹਮ ਮਾਯੀ। ਯਾਦਿ ਅਜੋਨਿ ਅਜੇ ਅਭਿਨਾਸੀ ਤਿਹ ਪਛਾਨੇਰੁ ਜਾਨੈ।” (ਪਾਰਸਾਹੀ ੧੦ ਹਜਾਰੇ)

“ਸਿ ਭਲੈ ਸਭੁ ਧਰਮਜਲ ਹੈ। ਗੁਰਸਿਖਾ ਲਹਦਾ ਭਾਇਕੀ। ਪੈਰ ਪੈਦਾ ਘਰ ਭੇਦਾ ਕਿਸੁ ਨਿਭਿ ਨਿਭਿ ਲਗ ਪਾਇ ਜੀਉ।” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

“ਧਰਮਜਲ ਹੈ ਮਾਨਸਰ ਹੰਸ ਗੁਰਸਿਖ ਵਾਹੁ। ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ ਗੁਰਸਾਬਦ ਕਰ ਹੀਰਤਨ ਖਾਹੁ।” (ਭਾਯ)

“ਬਾਹਰ ਕੀ ਅਭਿਨਿ ਭੂਤਤ ਜਲ ਸਰਿਗਾਏ, ਨਾਉ ਮੇ ਜੋ ਆਗ ਲਾਏ ਕੈਸੇਕੈ ਪੁਰਾਣੀਐ?

ਬਾਹਰ ਜੋ ਭਾਗ ਓਟ ਲੀਸੀਅਤ ਭੇਟ ਕਰੁ, ਭਖੁ ਮੇ ਜੋ ਕੂਟ ਲੀਜੈ ਕਹੇ ਕਤ ਜਾਣੀਐ?

ਚੋਕਨ ਕੋ ਗੁਜ ਜਾਇ ਸਰਨ ਕਹੇ ਨਹਿੰਦ, ਮਾਰੇ ਮਹੀਪਤਿ ਜੀਉ ਕੈਸੇਕੈ ਬਰਾਣੀਐ?

ਮਾਯਾ ਭਰ ਭਰਪਤ ਹਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਏ, ਤਹਾ ਜੋ ਭਿਆਪੈ ਮਾਯਾ ਕਹਾ ਰਹਿਣੀਐ?” (ਭਾਯ ਕ)

ਸਿੱਖ ਰਯਾਸਤਾਂ } ਦੇਖੋ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਕਲਸੀਆ, ਜੀਂਦ, ਨਾਭਾ,
ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ } ਪਟਿਆਲਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਅਤੇ ਫੂਨ ਵੰਜ਼
ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰੀ। ਦੇਖੋ, ਬੰਦਾ
ਬਹਾਦਰ,

ਸਿੱਖੀ, ਸੰਗਤ—ਸਿੱਖਤਾ ਧਾਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ
ਜੀ ਦੀ ਪੱਧਤਿ, “ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਲਿੱਖਣਾ ਲੱਖ ਨ ਚਿਤ੍ਰਰੂਪਤ ਲਿਖ
ਜਾਣੇ,” (ਭਾਗੁ) “ਬਿਨ ਸਿੱਖੀ ਤਰਬੈ ਕਹਾਂ ਜਗਜਾਗ ਭਾਰਾ.”
(ਗੁਪ੍ਰਸ਼ੁ) ਦੇਖੋ, ਸਿੱਖਧਰਮ,

ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਾਕ } ਸਿੱਖਧਰਮ ਦਾ ਸੰਬੰਧ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭ੍ਰਾਤ੍ਰਿਭਾਵ,
ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਨਾਤਾ }

ਨਹੀਂ ਦਦਸਾਰ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ ਪਰਪਿਤਾਮਾ
ਸੁਜਨ ਕੁਟੰਬ ਰੁਤ ਭਾਂਧਵ ਨ ਭ੍ਰਾਤਾ ਹੈ,
ਨਹੀਂ ਨਨਸਾਰ ਮਾਤਾ ਪਰਮਾਤਾ ਖ੍ਰਿੱਧ ਮਾਤਾ
ਮਾਮੂ ਮਾਮੀ ਮਾਸੀ ਮੋਸਾ ਬਿਬਿਧ ਵਿਖਾਤਾ ਹੈ,
ਨਹੀਂ ਸਸੁਸਾਰ ਸਾਸ ਸਸੁਰਾ ਔ ਸਾਰੇ ਸਾਰੀ
ਨਹੀਂ ਬਿਰਤੀਸੁਰ ਔ ਜਾਚਕ ਨ ਦਾਤਾ ਹੈ,
ਅਸਨ ਬਸਨ ਧਨ ਧਾਮ ਕਾਧੂ ਮੇ ਨ ਦੇਖਤੈ
ਜੈਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੋ ਨਾਤਾ ਹੈ,

(ਭਾਗੁ ਕ)

'The Sikhs threw off their scruples, and since then they have rendered us valiant service whenever and wherever they have been called upon to do so. They have fought for us, with equal readiness, upon their own frontier and in other parts of India, on the Irrawady, and on the Yang-tse-Kiang; they have borne their part in the victorious march on Magdala; they have dropped down like an apparition on the newly annexed island of Cyprus; and, more recently still they have stood side by side with us before the ramparts of Tel-el-Kebir, and have joined us in the beneficent race for Cairo.

Life of Lord Lawrence

By R. Bosworth Smith, M.A.

Vol. I-Page 292.

The Sikhs were the bravest and most chivalrous race in India. They had done their best against us in two great wars, and they now seemed disposed to submit with many self-restraint to our superiour power, if only we used it with equity and toleration.

Life of Lord Lawrence

ਸਿੱਖਤਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿੱਖ.

ਸਿੱਖਤਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿੱਖਾ. “ਸਿੱਖਤਾ ਸੰਤ ਨਾਮੁ ਰਚੁ ਨਾਨਕ.”
(ਸਵੈਯੇ ਮ: ਪ ਕੇ)

ਸਿੱਕ, ਸੰ. ਸ੍ਰੁੱਗ—ਸਿੱਕ, ਸੰਗਤ—ਪਰਬਤ ਦੀ ਚੋਟੀ, ਟਿੱਲਾ।
੨ ਪਸ਼ੁ ਆਦਿਕ ਦਾ ਸਿੱਕ.

ਸਿੱਕਰਫ. ਅ. ۳۰۰ ਸਿੱਕਰਫ ਅਤੇ ۳۰۰ ਸਿੱਕਰਫ, ਸੰ
ਹਿੰਡਲ, Vermilion.

ਸਿੱਕਰਾ } ਸਮਝ, ਸਭ, ਦੇਖੋ, ਸਕਰਾ. “ਜਿਨ ਸਿੱਕਰੀ, ਕਹ ਸਿੱਕਰੀ
ਸਿੱਕਰੀ } ਉਪਾਈ.” (ਚੋਬੀਸਾਵ) “ਕਾਂਧ ਸਮੁਦ੍ਰ ਉਠੇ ਸਿੱਕਰੇ.”
ਸਿੱਕਰੇ } (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਿੱਕਲਦੀਪ } ਦੇਖੋ, ਸਿੱਕਲ. “ਮਾਨਹੁ ਸਿੱਕਲਦੀਪ ਕੀ ਨਾਰਿ
ਸਿੱਕਲਦੀਪ } ਭਰੇ ਮੇ ਤੋਂਬੋਰ ਕੀ ਪੀਕਨਵੀਨੀ.” (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਿੱਕਤਾ, ਸੰਗਤ—ਮੀਵੇ ਆਦਿਕ ਦਾ ਮੋਟਾ ਅਤੇ ਮਧਰਾ ਸਿੱਕ,
ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਨੇ ਕੋਧਾ ਲੋਕ ਬਾਰੂਦ ਪਾਥੇ ਪੇਟੀ ਨਾਲ
ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਸਨ.

ਸਿੱਕਾਫ, ۳۰۰ ਸੰਗਤ—ਤੇਤ, ਦਰਾਫ, ਦਰਾਫ, ਮੋਰੀ ਮੋਧਾ
ਸਿੱਕਾਰ, ਸੰ. ਸ੍ਰੁੱਗਾਰ, ਸਿੱਕਾਰ, ਸੰਗਤ—ਬੋਤਾ ਬਧਾਉਣ ਦਾ
ਸਾਮਾਨ ੨ ਕਹਿਣਾ, ਕੂਸਣ। ੩ ਕਾਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾ ਰਸ, ਜੋ
ਕਾਮ ਦੀ ਸਿੱਕ (ਉਮੰਗ) ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰਸ ੮.

By R. Bosworth Smith, M.A.

Vol. I-Page 287-88.

We began the campaign (says John Lawrence) as we have begun every campaign in India before and since, by despising our foes: but we had hardly begun it before we learned to respect them and to find that they were the bravest, the most determined, and the most formidable whom we had ever met in India. Hitherto, we had found in all our wars that we had only to close with our enemies, when, however overwhelming might be the odds against us, victory was certain. But in this campaign we found that the Sikhs not only stood to and died at their guns, but that their infantry, every after the guns had been lost were undismayed and were still willing to contest the victory with us.

Life of Lord Lawrence

By R. Bosworth Smith, M.A.

Vol. I-Page 213.

ਖੇਡਾਂਤਰ “ਸਿੱਕਲਦੀਪ” ਭੀ ਹੈ.

‘ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਕਲਦੀਪ (ਸਿੱਕਲਦੀਪ) ਵਿੱਚ ਖਟਮਿਨੀ
ਇਸ਼ਕੀਆਂ ਹੋਂਦੀਆਂ ਸਨ

ਸਿੰਗਾਰਣਾ } ਫਿ—ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਨਾ, ਸਜਾਉਣਾ, ਸੋਭਾ ਸਹਿਤ ਕਰਨਾ।
ਸਿੰਗਾਰਣਾ } ਭੂਸਣ ਸਹਿਤ ਕਰਨਾ, "ਜੋ ਧਨ ਕੰਤ ਸਿੰਗਾਰੀ
ਜੀਉ." (ਮਾਤ ਮ: ੫)

ਸਿੰਗਾਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਫੀਵੇਂ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਧਰਮਸੰਗ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਸ
ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਕੀਰ ਨੇ ਰਸਾਘਟ ਦਾ ਬਿਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ
ਉਹ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਸਿਟਵਾ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਸਿੰਗਾਰੂ ਨੂੰ ਸੱਚਾ
ਰਸਾਘਟ ਦੱਸਕੇ ਪਰਮ ਪਦਵੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣਾਇਆ। ੨ ਵਿ—
ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਸਿੰਗਾਲ, ਗਿੱਦਤ, ਦੇਖੋ, ਸੰ. ਸਿੰਗਾਲ, ਡਾ جال آء, Jackal।
੨ ਵਲਦੇਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਪੁੰਡ ਦੇਸ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ
ਪੌਂਢਕ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਪਉੜੀਕ, "ਦੂਤ ਸਿੰਗਾਲ ਪਠਕੇ ਹਰਿ ਕਉ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਿੰਗੀ, ਵਿ—ਸਿੰਗ (ਸਿੰਗ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਿੰਗ ਦਾ ਬਣਿਆ
ਹੋਇਆ। ੩ ਸੰਗਤ—ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੋ ਸਿੰਗ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
"ਸਿੰਗੀ ਅਨਹਤ ਬਾਨੀ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਿੰਗੀਅਰਿ, ਸੰਗਤ—ਸਿੰਗਾਰੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਵੇਰੀ, ਸ਼ੇਰ, (ਸਨਮਾ)
ਸਿੰਗੀਅਰਿ ਧੁਨਿਨੀ, ਸੰਗਤ—ਸ਼ੇਰ ਜੇਹਾ ਨਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ
ਬੰਦੂਕ, (ਸਨਮਾ)

ਸਿੰਗੀਤ, ਸੰ. ਗੁੰਗਾਹਿ—ਸੁਗੰਧਤ, ਵਿ—ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ,
ਸਕੇ ਸੰਬੰਧੀ, "ਗਣੇ ਸਿੰਗੀਤ ਪੁਕਾਰੀ ਧਾਹ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਭ)
ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ, ਸੰ. ਆਘ ਗੁੰਗਾ—ਰਿਸ਼ਤੀਯੁਗ, ਇੱਕ ਰਿਖੀ,
ਜੋ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਤੇ ਰਾਮਾਇਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਵਾਰ
ਵਿਭਾਂਡਕ ਰਿਖੀ ਦਾ ਉਰਵਸੀ ਅਪਸਰਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਸਲ ਵਿੱਚ ਵੀਰਯ
ਭਿੰਨ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਗੀ ਪੀ ਗਈ, ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ
ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਜਨਮਿਆ, ਇਹ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੀ ਆਸ਼ੁਮ ਰਹਿਕੇ
ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਧਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਦਵਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਅੰਗ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਖਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਲ ਪੈ
ਗਿਆ, ਦੇਸ ਦੇ ਰਾਜੇ ਲੋਮਪਾਦ ਨੇ ਰਿਖੀਆਂ ਤੋਂ ਵਰਖਾ ਹੋਣ ਦਾ
ਉਪਾਊ ਪੁੱਛਿਆ, ਸਭ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਦੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ
ਆਉਣ ਤੋਂ ਵਰਖਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਰਾਜੇ ਨੇ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਵੇਸ਼ਣ
ਭੇਜੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਦੇ ਜਲ ਵਿੱਚ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਫਸਾਕੇ ਅੰਗ
ਦੇਸ ਲੈ ਆਏ, ਵਰਖਾ ਹੋਣ ਤੇ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਅਰ ਆਪਣੀ
ਪਾਲਤੂ ਪੁੜੀ ਸ਼ਾਂਤਾ ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ
ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਦੀ ਪੁੜੀ ਸੀ।

ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਨੇ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਦਾ "ਪੁਤ੍ਰੇਸ਼ੁ" ਯਕਤ ਕਰਾਇਆ
ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਖੀਰ ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖਵਾਉਣ
ਤੋਂ ਰਾਮ ਭਰਤ ਲਭਮਨ ਅਤੇ ਸ਼ਤ੍ਰੁਘਨ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਨਿਖਿਆ ਹੈ,
"ਸਿੰਗੀਰਿਖਿ ਬਕਦਾਲਭ ਤਨੇ." (ਪਾਰਾਸਾਵ)

ਦੇਖੋ, ਅੰਗ ਦਾ ਅੰਗ ੮

ਸਿੰਗੁਡਤ, ਵਿ—ਖਿਤਿਆ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗੁਡਤਨ,
ਸਿੰਗੁਡਤਰਹ, ਡਾ جڈّ ਵਿ—ਖਿਤਿਆ ਹੋਇਆ,
ਸਿੰਗੁਡਤਨ, ਡਾ جڈّ ਵਿ—ਖਿਤਨਾ, ਪ੍ਰਭੁੱਲ ਹੋਣਾ,
ਸਿੰਗੁਡਾ, ਦੇਖੋ, ਸ਼ਕੁਛਾ।

ਸਿੰਘ, ਸੰ. ਸਿਹੰ, ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ, ਸ਼ੇਰ "ਸਿੰਘ ਰੁਚੈ
ਸਦ ਭੋਜਨ ਮਾਸ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ, ਪਸ਼ੁਪਤਿ, ਕੰਠੀਰਵ,
ਪੰਚਾਨਨ, ਨਖਾਧੁਧ, ਵਿਕ੍ਰਾਂਤ, ਦਿਰਦਾਂਤਕ, ਸ਼ੈਲਾਟ ਅ—ਹਿਜ਼ਬਰ,
ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਦੂਲ (ਕੋਸ਼ਰੀ), ਚਿਤ੍ਰਕ ਵਜਾਘ (ਭਾਘ) ਆਦਿ ਸਾਰੇ
ਸਿੰਹ (ਸਿੰਘ) ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਮਾਸ ਨਾਮ ਖਾਸ
ਮਾਸ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗ਼ਜ਼ਾਨ ਲਈ ਇੱਥੇ ਚਿਤ੍ਰ ਦੇਕੇ
ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਸਾਰਦੂਲ। ੨ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਪੰਥੀ ਖਾਨਸਾ। ੩ ਵਿ—ਸਿਰੋਮਣਿ, ਪ੍ਰਧਾਨ। ੪ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ,
ਉੱਤਮ। ੫ ਬਹਾਦਰ, ਬੁਰਦੀਰ। ੬ ਦੇਖੋ, ਫੀਜ਼। ੭ ਭਾਰਾਂ ਰਾਜਾਂ
ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਰਾਜਿ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹ। ੮ ਭੱਪਕ ਦਾ ਇੱਕ ਭੋਦ, ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ੫੫ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ੪੨ ਨਾਥ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਿੰਘਉ, ਸੰਗਤ—ਸਿੰਘਪੁਣਾ, ਦਿਨੇਰੀ, ਬਹਾਦਰੀ। ੨ ਖਾਨਸਾਧਰਮ
ਦਾ ਭਾਵ।

ਸਿੰਘਸਭਾ, ਸੰਗਤ—ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰਕ ਜਥਾ,
ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸਿੰਘਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ
ਭਾਰੀਤੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਦੀ ਅਸਲੀ ਮਰਜ਼ਾਦਾ ਨੂੰ
ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਪ੍ਰਚਾਰ
ਲਈ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਭੁੰਗੇ ਸੰਮਤ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ
੫੦੪ (ਵਿਕ੍ਰਮੀ ੧੯੨੯) ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘਸਭਾ ਕਾਇਮ
ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਦਾਰ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਲੀਏ ਸਨ,
ਸਭਾ ਦੀ ਏਕਤ੍ਵਤਾ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਠਹਿਰਾਇਆ
ਗਿਆ, ਫੇਰ ਸਨ ੧੯੨੯ (ਸੰਮਤ ੧੯੩੬) ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਵਿੱਚ
ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸਿੰਘਸਭਾ ਬਣੀ, ਜਿਸ
ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਕਰੂ ਤਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਹੋਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਜਿਲਿਆਂ
ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਸਭਾਵਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਅਰ ਸਨ ੧੯੮੮ (ਸੰਮਤ ੧੯੪੬)
ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਖਾਲਸਾਵੀਦਾਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ, ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ੧੦
ਨਵੰਬਰ ਸਨ ੧੯੦੧ (ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹੀ ੪੩੨) ਨੂੰ ਸਿਰੋਮਣੀ
ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਇਕਤ੍ਵਤਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਭੁੰਗੇ ਹੋ ਕੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ
ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਖਾਲਸਾਵੀਦਾਨ ਦੀ ਨਿਉਂ ਰੱਖੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ
ਚੀਫ (Chief) ਖਾਲਸਾਵੀਦਾਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਨੇਕ ਪੰਥ ਦੇ
ਕਾਰਜ ਸਿੰਧ ਕੀਤੇ ਅਰ ਸਥਾਸ਼ਕਤਿ ਹੁਣ ਭੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ,
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਬਦ ਦਾ ਅੰਗ ੪।

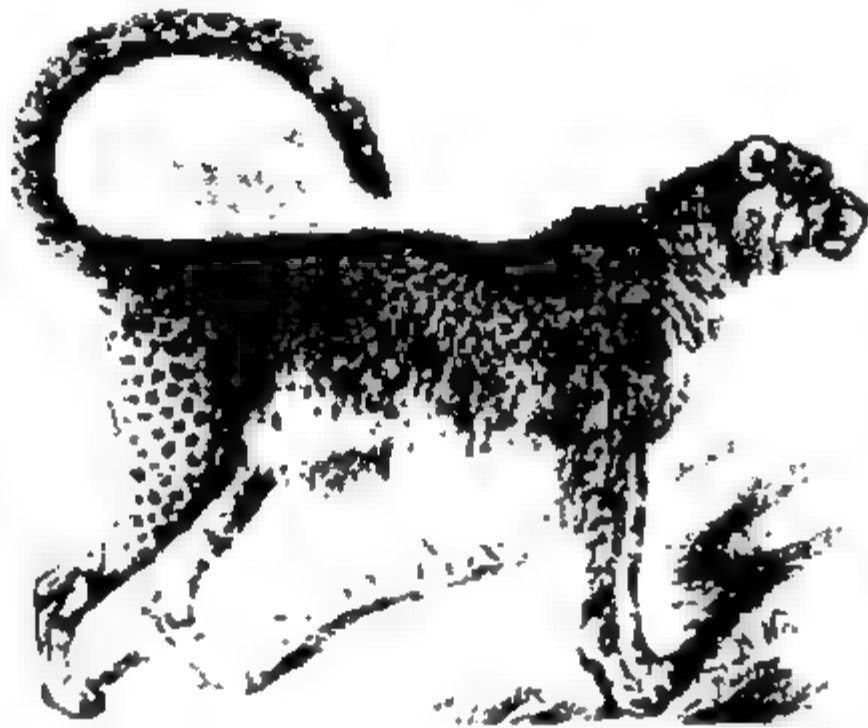
ਸਿੰਘਸਾਹਿਬ, ਵਿ—ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਮੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ। ੩ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪਦਵੀ ਖਾਲਸੇ ਦੇ
ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ

ਸ਼ਰਯੂਨ (Lion)

ਸਿੰਘ (Tiger)

ਚਿਤ੍ਰ (Leopard)

ਪਾਂਥ (ਬਲਾਥ) (Panther)

ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਿੰਘਸਾਹਿਬ ਪਦਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਸਨ। ੪ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੰਘ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਿੰਘਕਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਿਕਾ।

ਸਿੰਘਗਤ, ਸਿੰਹ ਰਾਸੀ ਵਿੱਚ ਵਿਰਸਪਤਿ ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਮਾ (ਬੋਲਾ) ੧੩ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਮਤ ਅਨੁਸਾਰ "ਸਿੰਘਗਤ" ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਮੰਗਲਕਾਰਜ ਕਰਨੇ ਵਰਜੇ ਹਨ।

ਸਿੰਘਚ ਭੋਜਨ, ਸੰਗਤਾ—ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੁਰਾਕ। ੨ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਰੀਤਿ। ਜਦ ਸ਼ੇਰ ਭੁੱਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਬਿਕਾਬ ਕਰਨੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਗਲ ਦੇ ਰਸਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਭਾਤੀ ਵਿੱਚ ਚੁਕਕੇ ਠੰਠ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਮਨੁੱਖ ਅਥਵਾ ਪਸ਼ੂ ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। "ਸਿੰਘਚ ਭੋਜਨੁ ਜੋ ਨਰ ਜਾਨੈ, ਐਸੇ ਹੀ ਠਕਦੇਉ ਭਖਾਨੈ।" (ਆਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਆਦਮਖੋਰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਆਦਮੀ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾਉਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਐਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਠਗਰਾਜ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਠਕਨ, ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਚਾਲ, ਸਿੰਘ ਜੇਹੀ ਗਤਿ, ਸਿੰਘ ਠਕਨ। ਸਿੰਘਣੀ, ਸਿੰਘੀ, ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ੇਰਣੀ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰਿਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਖਾਨਸਾਮਤ ਦੀ ਔਰਤ।

ਸਿੰਘਰ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘਗਰ।

ਸਿੰਘ ਤੁੰਡ, ਦੇਖੋ, ਸੇਹੁੰਡ।

ਸਿੰਘਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ, ਦੇਖੋ, ਸ਼ੇਰਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ।

ਸਿੰਘਦੁਆਰ, ਸੰ. ਸਿੰਘਦੁਆਰ, ਸੰਗਤਾ—ਰਾਜਮਹਿਲ ਦਾ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ, ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਸਿਰੋਮਣਿ ਡਿਹੜੀ, ਸਿੰਘਪੋਰ, ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ।

ਸਿੰਘ ਧੁਨਿ } ਸੰਗਤਾ—ਸਿੰਹ ਦੀ ਡਰਜ, ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਡਡਕ। ੨ ਯੋਧਾ
ਸਿੰਘ ਧੁਨਿ } ਦਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਡਰਾਂ ਡਰਜਣਾ, ਅਜਿਹਾ ਲਲਕਾਰਾ,
ਸਿੰਘ ਨਾਦ } ਜਿਸ ਤੋਂ ਵੈਰੀ ਕੰਝ ਜਾਣ, "ਸਿੰਘ ਨਾਦ ਰਣ
ਕੀਨੇ।" (ਸਲੋਹ)

ਸਿੰਘਨਾਦਿਨੀ, ਸੰਗਤਾ—ਸ਼ੇਰ ਜੇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੰਦੂਕ, (ਸਨਾਮ)

ਸਿੰਘਪੁਰਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘਪੁਰੀਏ।

ਸਿੰਘਪੁਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ } ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ,
ਸਿੰਘਪੁਰੀਏ } ਬਾਰਾਂ ਮਿਸਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ
ਮਿਸਲ, ਇਸ ਮਿਸਲ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਨਰਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬਿਰਕ
ਜੱਟ, ਚੌਧਰੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਪਰਗਣਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ
ਫੈਜ਼ਲਾਪੁਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਮਤ ੧੭੮੦
ਵਿੱਚ ਫੜੇ ਕਰਕੇ ਨਾਉਂ "ਸਿੰਘਪੁਰਾ" ਰੱਖਿਆ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ
ਇਸ ਮਿਸਲ ਦੀ ਸੰਗਤਾ ਸਿੰਘਪੁਰੀਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈ, ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ
ਇਸ ਮਿਸਲ ਨੂੰ ਫੈਜ਼ਲਾਪੁਰੀਆਂ ਦੀ ਤੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਔਥਾਲੇ ਜਿਥੇ

ਦੇ ਸਭਦਾਰ—ਮਨੌਲੀ, ਘਨੌਲੀ, ਬੁੰਗਾ, ਕੰਧੋਲਾ ਆਦਿ ਇਸੇ ਮਿਸਲ
ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ।

ਸਿੰਘਪੋਰ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘਦੁਆਰ।

ਸਿੰਘਸੁਮ } ਸੰਗਤਾ—ਬੰਗਲ ਅੰਦਰ ਛੋਟਾ ਨਰਪੁਰ ਦਾ ਇੱਕ
ਸਿੰਘਸੁਮਿ } ਜਿਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ। ੨ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀਆਂ ਦੀ
ਜਨਮਧੂਮਿ।

ਸਿੰਘਮੁਖਾ, ਵਿ—ਸ਼ੇਰ ਜੇਹੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ। ੨ ਦਿਲੋਰੀ ਅਤੇ ਅਭਿਮਾਨ
ਨਾਲ ਭੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, "ਬਥਰੀਮੁਖਾ ਹੋਇ ਕਰ ਮਾਂਗਤ, ਜੋ ਪੁਨ
ਸਿੰਘਮੁਖਾ ਹੋਜਾਇ।" (ਗੁਪਤ)

ਸਿੰਘਰਹਿਤ, ਸੰਗਤਾ—ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੀ ਰਹਿਤ, ਦੇਖੋ, ਰਹਿਤ।

ਸਿੰਘ ਠਕਨ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘ ਠਕਨ।

ਸਿੰਘ ਰਵਨ, ਸਿੰਘ ਨਾਦ, ਸ਼ੇਰ ਜੇਹੀ ਡਰਜ, "ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਰਵਨ
ਸਧੀਰ।" (ਗੁਪਤ)

ਸਿੰਘਰਿ, ਸੰਗਤਾ—ਬੰਦੂਕ, ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਾਰਦੀ ਹੈ, (ਸਨਾਮ)

ਸਿੰਘਲ } ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਲ।
ਸਿੰਘਲਾਦੀਪ }

ਸਿੰਘ ਵਾਹਿਨੀ, ਦੁਰਗ, ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ। ੨ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਫੌਜ।
ਸਿੰਘ, ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੋ ਸੋਢੀਆਂ ਦਾ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੰਘ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਭਾਰੀ ਯੋਧਾ ਹੋਇਆ
ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਧੁੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਅਨੀ
ਮੁਹੰਮਦ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ:—"ਇਸ ਤੁਰਕ
ਸੇਨਾਪਤਿ ਲੀਨ ਮਾਰ, ਨਹਿ ਟਰਨੈ ਆਪ ਸਿੰਘਾ ਜੁਧਾਰ, ਹੁਣਿ ਖੰਡ
ਖੰਡ ਮਿਲ ਕਯੋ ਖੇਤ, ਹਤ ਚਿਪੁਨ ਚਹਿਤ ਰਿਸ ਕੇ ਸਮੇਤ।"
(ਗੁਪਤ) ਇਸ ਦਾ ਬੇਟਾ ਜਾਤੀ ਮਲਿਕ ਅਤੇ ਪੋਤਾ ਦਯਾਰਾਮ ਹੋਇਆ
ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਦਯਾਰਾਮ।

੨ ਖੀਵੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਜੱਟ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ਬਹਾਦਰ
ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ
ਕਿ ਭੋਜਨ ਆਦਿ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਲੈਣ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਨ ਜਾਓ,
ਜੋ ਆਪ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਦੇ ਜਾਵੇ ਉਹ ਲੈ ਲਓ।

ਸਿੰਘਾਸਣ } ਸੰ. ਸਿੰਘਾਸਨ, ਸੰਗਤਾ—ਰਾਜਾ ਦਾ ਆਸਨ, ਜੋ ਹੋਰ
ਸਿੰਘਾਸਨ } ਆਸਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿੰਹ (ਉੱਤਮ) ਹੈ, ਲਾਹੀ ਤਖਤ।
੨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਛੋਟੀ। ੩ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਆਸਨ ਦੇ
ਦੋਹੀ ਪਾਸੀ ਸ਼ੇਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਾਉਂ ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੈ,
ਨੀਤਿਬਾਸਤੁ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਅੱਠ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ
ਹੈ:—

"ਪਦਮ: ਬੰਧੇ ਭਜੇ ਹੰਸ: ਸਿੰਹੋ ਤ੍ਰਿੰਗੋ ਮ੍ਰਿਗੇ ਹਯ:।

ਅਯੋ ਸਿੰਘਾਸਨਾਨੀਤਿ ਨੀਤਿਬਾਸਤੁ ਵਿਦੇ ਵਿਦੁ:॥

੪ ਸਿੰਘ ਜੇਹੀ ਨਿਯਤ, ਸ਼ੇਰ ਜੇਹੀ ਬੈਠਕ।

ਸਿੰਘਾਤਾ, ਸੰ. ਸਿੰਘਾਤਾ—ਸਿੰਹਾਤ੍ਰ, ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲਾ, ਦੇਖੋ,

ਸ਼ਰਭ. “ਬੰਤਰ ਈਤੇ ਅਰੁ ਸਿੰਘਾਤਾ.” (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)
 ਸਿੰਘਾਰੋਹਣਿ. ਸੰਕੜਾ—ਦੁਰਗਾ, ਜੋ ਬੇਰ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ
 ਹੈ. “ਸਿੰਘਾਰੋਹਣਿ ਆਇ ਵਿਰੁ.” (ਅਕਾਲ)
 ਸਿੰਘਾਵਲੋਕਨ. ਸੰਕੜਾ—ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ।
 ੨ ਸਿੰਹਾਵਲੋਕਨ ਨਾਮ. ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ, ਸਿੰਘ
 ਅਰਥਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਭਾਰ ਭਾਰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ,
 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਮਲਮੂਨ ਨੂੰ ਫਿਰ ਹਟਕੇ ਦੇਖਣਾ
 ਅਰ ਵਿਚਾਰਨਾ। ੩ ਕਾਵਯ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਯਾਮਕ ਦੀ ਰੀਤਿ ਹੈ ਕਿ
 ਪਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਇਆ ਸ਼ਬਦ, ਦੂਜੇ ਪਦ ਦੇ ਮੁੱਢ ਬਿੰਨ ਅਰਥ ਵਿੱਚ
 ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਯਥਾ—

ਮਾਰ ਮਨਿਦ ਬਿਕਾਰਨ ਬਿੰਦ
 ਭਲੰਦ ਖਗਿੰਦ ਭਲੀ ਸਮ ਮਾਰ,
 ਮਾਰ ਹੰਕਾਰਹਿ ਕ੍ਰੋਧਹਿ ਜੋਭਹਿ
 ਮੋਹ ਸਮੁਨਹਿ ਦੇਤ ਉਪਾਰ,
 ਪਾਰ ਕਰੇ ਨਿਜਸੇਵਕ ਕੇ ਭਨ
 ਦੇ ਪਨ ਕੇ ਸਤਿਨਾਮ ਉਦਾਰ,
 ਦਾਰਨ ਦੂਤ ਤਜੈ ਸੁਨ ਨਾਮ
 ਨਮੋ ਕੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕਾਨ੍ਹਕੁਮਾਰ. (ਨਾਪੁ)
 ਕਰਨੀ ਸੁਖ, ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ ਹਰਨੀ,
 ਹਰਨੀਸੁਤ ਸਮ ਆਖਨ ਬਰਨੀ।
 ਬਰਨੀ ਬਧੁ ਮਹਾਂ ਛਾਬਿ ਧਰਨੀ,
 ਧਰਨੀ ਬੁਧਿ ਕੀ ਬੈ ਤਨ ਤਰਨੀ।
 ਤਰਨੀ ਬਿਘਨਸਿੰਧੁ ਜਿਹ ਸਚਨੀ,
 ਸਚਨੀਰਜ ਦੁਤਿ ਦ੍ਰਿਕ ਆਦਰਨੀ।
 ਚਰਨੀ ਦੇਖਨ ਦਾਸ ਉਧਰਨੀ,
 ਧਰਨੀ ਕਰੁਨਾ ਕੁਨਿਯਨ ਬਰਨੀ।
 ਬਰਨੀ ਕੁੰਦ ਟਿੰਦੁ ਆਭਰਨੀ,
 ਭਰਨੀ ਨਾਭ ਬਿਘਨ ਗਨ ਅਰਨੀ।
 ਅਰਨੀ ਕਰੇ ਅਨੰਦ ਉਸਰਨੀ,
 ਸਰਨੀ ਪਰੇ ਕਨੇਸ ਨਿਵਰਨੀ।

(ਗੁਪਤ)

ਸਿੰਘਾਤਾ. ਸੰ. ਸ਼ੁੰਗਾਟਕ—ਸ਼ਿੰਗਾਟਕ. ਸੰਕੜਾ—ਸੇਖਾਤਾ. ਜਲ
 ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੱਖਣੇ ਦੇ ਬੀਜ ਜੇਹੇ
 ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਫਲ ਲਗਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥਾਲਕੇ ਖਾਈਦਾ ਹੈ. L.
 'Tropa Cispinosa. ਸਿੰਘਾਤੇ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਮੁਸਕ ਹੈ.
 ਸਿੰਘਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਿਕਾ.
 ਸਿੰਘੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘ. “ਸਿੰਘੁ ਬਿਲਾਈ ਹੋਇਗਇਓ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)
 ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘ.
 ਸਿੰਘਾ. ਸੰ. ਸ਼ੁੰਗਾ—ਸਿੰਘਾ. ਸੰਕੜਾ—ਭੰਡੀ. ਪਹੀ. ਮਾਰਫ. ਰਚ.
 “ਅੰਤਰ ਵਾਸ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕਾਈ ਕੁਮ ਕੁਲਾ ਮਿਰਗ ਸਿੰਘਾਏ.” (ਨਟ

ਅ: ਮ: ੪) ਕੁਮ ਕੁਲਿਆ ਮਿਰਗ ਰਾਹੀਂ ਭਟਕਦਾ ਹੈ.
 ਸਿੰਘਾਏ. ਰਾਹਾਂ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘਾ.
 ਸਿੰਘਿਆ. ਸੰ. ਸਿੰਘਾ—ਸਿੰਘਾ. ਸੰਕੜਾ—ਨਾਤੀ. ਰਗ। ੨ ਭਾਵ
 ਇਤਾ ਸੁਰ. “ਭਾਈ ਕਰਨੁ ਸਿੰਘਿਆ ਅਰੁ ਚੁੰਘਿਆ.” (ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ)
 ਦੇਖੋ, ਚੁੰਘਿਆ.
 ਸਿੰਘੀ. ਸੰ. ਸ਼ੁੰਗਿ—ਸਿੰਘੀ. ਵਿ—ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ).
 “ਲੋਭ ਲੋਭ ਸੁਵਰਣਸਿੰਘੀ.” (ਪਾਥਸਾਵ) ਸੇਨੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਲੀਆਂ
 ਭਾਈਆਂ। ੨ ਸੰਕੜਾ—ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.
 ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਾਸ. “ਸਿੰਘੀ ਮਾਧ ਅਥਪਟ ਕੰਠਲਾ.” (ਹਜਾਰੇ ੧੦)
 ੩ ਅਹੋਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜ ਪੂਤਨੇ ਵਿੱਚ
 ਵੱਡੀ ਜਲਾਯਾਪੇਥਾ ਸੀ. ਇਹ ਮੁੰਗਾਂ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਘਰ
 ਛੱਡ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਨਾਉਂ ਪੈ ਗਿਆ.
 ਸਿੰਘੀ ਰਿਖਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘੀ ਰਿਖਿ.
 ਸਿੰਘ. ਸੰ. ਸਿੰਘ. ਧਾ—ਸਿੰਘਣਾ. ਛਿੱਟੇ ਦੇਣੇ. ਚੰਪਭਨਾ. ਲੇਪ
 ਬਰਨਾ.
 ਸਿੰਘਨ. ਸੰ. ਸੰਕੜਾ—ਸੇਧਨ. ਸਿੰਘਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਤਰ
 ਕਰਨਾ. ਛਿਤਕਨਾ. ਚਮਾਉਣਾ. “ਸਿੰਘਨਹਾਰੇ ਦੇਕੈ ਮਾਲੀ.” (ਆਸਾ
 ਮ: ੫) “ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਿਦੈ ਸਿੰਘਾਈ.” (ਧਨਾ ਮ: ੫) “ਮਨ ਮਹਿ
 ਸਿੰਘਉ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) “ਸਿੰਘਿਤ ਭਾਉ
 ਕਰੇਹੀ.” (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸਿੰਘਣ—ਸਿੰਘਣ. ਇਕੱਠਾ
 ਕਰਨਾ. ਜਲ ਕਰਨਾ. “ਸਿੰਘਿਤ ਦਰੁ ਦੇਹਿ ਦੁਖ ਲੋਕ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫)
 ਸਿੰਘਾਨ } ਦੇਖੋ, ਸੀਰਾਨਾ. “ਚਿਰਿਅਨ ਸੇਵ ਸਿੰਘਾਨ ਤੇ ਕਰਵਾਈ
 ਸਿੰਘਾਨਾ } ਕਰ ਦੀਨ.” (ਨਾਪੁ) ਚਿਤੀਆਂ (ਕਰੀਬੀ ਵਾਲਿਆਂ)
 ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੀਰਾਨੇ (ਜਾਨਿਆਂ) ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ.
 ਸਿੰਘਿ. ਸੇਧਨ ਕਰਕੇ. ਸਿੰਘਿਕੇ. “ਸਿੰਘਿ ਪਿਆਲ ਕਰਨਸਰ ਭਰੈ.”
 (ਚਰਨਮਾਲਾ ਬੰਨੇ) ਪ੍ਰਾਣਵਾਯੂ ਨੂੰ ਅਭਾਸ ਨਾਲ ਖਿੱਚਕੇ ਦਸਮਦਾਰ
 ਨਿਰਮਲ.
 ਸਿੰਘਿਤ. ਵਿ—ਸਿੰਘਿਆ ਹੋਇਆ. ਸੇਧਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘਨ.
 ਸਿੰਘਾ } ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘਾ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾ. “ਦੀਨੀ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਕੀ
 ਸਿੰਘਾ } ਸਿੰਘਾ.” (ਵਿਚਿਤੁ)
 ਸਿੰਘਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸ—ਜਲ—ਹੋਣਾ. ਤਰ ਹੋਣਾ. “ਭਿਜਉ ਸਿੰਘਉ
 ਕੰਬਲੀ.” (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸੰ. ਸ੍ਰੇਦਨ. ਮੁੜਕਾ ਆਉਣਾ. ਪਸੀਨੇ
 ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ.
 ਸਿੰਘਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੇਧਨ. ਜਲ ਛਿਤਕਨਾ. ਚੋਟੀ ਕਰਨੀ.
 ਸਿੰਘਣਾ. ਅ. ਸੰਕੜਾ—ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ. ਨਮਸਕਾਰ, ਜੋ ਜਮੀਨ
 ਉੱਪਰ ਮਸਤਕ ਰੱਖਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. “ਕਈ ਪਲਟ ਸੁਰ ਸਿੰਘਣਾ
 ਕਰਾਇ.” (ਅਕਾਲ) ਕਈ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਮੁਖ
 ਫੇਰਕੇ (ਪੱਛਮ ਵੱਲ) ਸਿੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਇਸਦਾ ਉਚਾਰਣ ਸਜਦਾ
 ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.
 ਸਿੰਘਲ. ਵਿ—ਸੰਜਿਤ। ੨ ਸੁ—ਉਚੁਲ. ਨਿਰਮਲ. “ਸਿੰਘਲ ਸੁਭ

ਭੇਖ ਹੀ." (ਸਲੋਹ) ਅ ਜੁ ਸਿਰਜਨ ਸਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਜੋ ਚਮਕਾਏ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਜੇਹੀ ਵਸਤੂ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਸੋ ਸਿਜਨ। ੩ ਅ ਜੁ ਸਿਜਿਨ. ਸੰਗਤਾ—ਜੱਜ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ (ਰਹੀ). ੪ ਇੱਕ ਬਰਿਸਤਾ, ਜਿਸ ਪਾਸ ਖੁਦਾ ਦਾ ਰੱਜਨਾਮਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. ਸਿੱਜਾਵੈ. ਫਾ ੩੫ ਸੱਜਾਵ. ਸੰਗਤਾ—ਮਕਸ਼ੀ. ਕਿਨਾਰ. ਗੋਠ. ਗੋਟ.

ਸਿੱਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੱਜਾ ੩ ਅਤੇ ਸੇਜਾ। ੨ ਗਿੱਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਜਣਾ. ਸਿਤਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਕਾਰਜ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਕਰਨੀ. ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ. ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨੀ. "ਨਾਨਕ ਸਿਤਿ ਟਿਵੇਹਾ ਵਾਰ." (ਵਾਰ ਮਾਧੂ ੨ ਮ: ੫) "ਦਿਣੁ ਮਨ ਮਾਰੇ ਕੇਇ ਨ ਸਿਰਈ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੋਰ) "ਪਰਸਤ ਪੈਰ ਸਿਤਤ ਤੇ ਸੁਆਮੀ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) "ਟੇਕਹਿ ਚੋਟ ਸਿਤਾਇਆ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) "ਝੁਰਾ ਕਰੇ ਸੁ ਕੇਹਾ ਸਿਰੈ?" (ਸਥਾ ਮ: ੩)

ਸਿਵਾਣ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਕਸ਼ਾਨ. ਪਛਾਣ. ਪਹਿਚਾਨ. ਵਾਕਫ਼ੀਯਤ. "ਅਵਰ ਸਿਵਾਣ ਨ ਕਰੀ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) "ਅਗੈ ਵਸਤੁ ਸਿਵਾਈਐ ਪਿਤਰੀ ਚੋਰ ਕਰੇਇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਿਵਾਣਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪਛਾਣਨਾ. ਗ਼ਜ਼ਾਨ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾਣ. ਸਿਵਾਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾਣ. "ਜਿਨੀ ਸਿਵਾਤਾ ਜਾਈ." (ਸਥਾ ਮ: ੫) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣਿਆ (ਜਾਣਿਆ) ਸੁਆਮੀ.

ਸਿਵਾਨੁ. ਵਿ—ਸੁਕਸ਼ਾਤਾ. ਸੁਸਾਨ. ਪਛਾਣੁ. ਜਾਣੁ. "ਜਹਾ ਪੰਥਿ ਤੇਰਾ ਕੈ ਨ ਸਿਵਾਨੁ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਿਵਾਪਸਨਿ. ਪਛਾਣੇ ਜਾਣਕੇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾਪਨ.

ਸਿਵਾਪਨ. ਸੰ. ੨੧੩੫੫—ਸੰਗਤਾਪਨ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਣਉਣਾ. ਭਖੁਬੀ ਮਨੁਮ ਕਰਾਉਣਾ. "ਅਗੈ ਲਏ ਸਿਵਾਪਸਨਿ." (ਸ: ਰਹੀਦ) "ਨਾਨਕ ਸਚਖਾਨੁ ਸਬਦਿ ਸਿਵਾਪੈ." (ਗੁਰੂ ਵੰਤ ਮ: ੧)

ਸਿਵਾਬਾ. ਵਿ—ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾਪਨ.

ਸਿਟ. ਸੰ. ਸਿਟੁ. ਧਾ—ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ. ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨਾ.

ਸਿਟਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਫੈਕਣਾ. ਗੋਰਨਾ. ਛੋਪਣ. ਸੁੱਟਣਾ.

ਸਿੱਟ. ਸਿੱਟਣਾ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਅਸਰ। ੨ ਬਰਾਤ ਦੇ ਚੁਕਾਉ ਵੇਲੇ ਨਾਰੇ ਤੋਂ ਵਾਰ ਕੇ ਸਿੱਟਿਆ ਪਦਾਰਥ। ੩ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਰੱਖਿਆ ਚੋਰੀ ਦਾ ਮਾਲ. ਜਿਵੇਂ—ਉਹ ਚੋਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਟਾ. ਸੰ. ਸਿਰਜਾ. ਸੰਗਤਾ—ਭੱਲੀ. ਖੋਸ਼ਰ. ਜੈਸੇ—ਜਦਾਹ ਬਾਸਰੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਭਾਵ. ਸਿੱਧਾਂਤ। ੩ ਨਤੀਜਾ. ਫਲ. "ਪਾਤਸਾਹ ! ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਜਾਹਰ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਿਠ. ਸੰ. ਸ਼ਬਦ—ਸੁਨ. ਧਾ—ਅਯੋਗਤਾ ਵਚਨ ਬੋਲਨਾ. ਬਰਮ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਆਖਣੀ.

ਸਿੱਠ. ਦੇਖੋ, ਸਿਠ. ਸੰਗਤਾ—ਨਿੰਦਾ. ਅਪਵਾਦ. ਭੰਡੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Satire। ੨ ਤਰਕ। ੩ ਵਰਗ ਨਲ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਵਾਕ. ਦੇਖੋ, ਸਿੱਠਣੀ। ੪ ਗੁਰੂਵਿਨਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਠ ਭੀ ਬਰਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਕਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਿੱਠਾ."

ਸਿੱਠਣੀ } ਸੰਗਤਾ—ਅਭਿਸ਼ੁਦਾਈ ਗਾਲੀ ਅਤੇ ਵਰਗ ਨਲ ਕਹੀ
ਸਿੱਠਣੀ } ਹੋਈ ਬਾਈ. ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਜੋ ਗਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਠਣੀ ਸੰਗਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਿਠ.

ਸਿੱਛਾ. ਵਿ—ਸਿਰਤਾ ਦੀਵਾਨਾ। ੨ ਜਿੱਦੀ. ਅਤੀਅਨ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਜਿਦ. ਅਤੀ. ਸਿੱਛ.

ਸਿਣਕਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਨਕਨਾ.

ਸਿਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ. "ਰਬ ਤੁਰੰਗ ਸਿਤ ਅਸਿਤ" (ਪਰਸਾਵ) ੨ ਚਾਂਦੀ। ੩ ਚੰਦਨ। ੪ ਭਿੰਗ. ਵਿ—ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਜਲਭਿਆ। ੫ ਸੰ. ਸਿਤ. ਵਿ—ਤਿੱਖਾ. ਧਾਰਦਾਰ. "ਅਤਿ ਸਿਤ ਛਾਛੇ ਬਾਣ." (ਦਾਮਾਦ) ੬ ਭਿੱਲਾ. ਭਿੱਜਿਆ ਹੋਇਆ। ੭ ਖਤਲਾ. ਕ੍ਰਿਸ਼.

ਸਿਤਸਪਤੀ. ਸੰ. ੨੧੧੧੧੧—ਸ਼ੀਰਾਂਗਪਤਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸੀਰਲ ਕਿਰਣਾਂ ਦਾ ਪਤੀ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ. "ਸਿਤਸਪਤੀ ਤਪਸਪਤੀ ਭਨਸਪਤੀ ਜੱਪ ਸਦਾ." (ਅਕਾਲ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਤਪ੍ਰਾਂਸੁਪਤੀ (ਸੁਰਜ) ਅਰ ਵਨ (ਜਨ) ਦਾ ਪਤੀ ਵਰ੍ਹਣ. ਸਦਾ ਅਕਾਲ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹਨ। ੨ ੨੧੧੧੧੧—ਸ਼੍ਰੇਣਾਧਪਤਿ. ਚਿੱਟੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਦਿੰਦੁ.

ਸਿਤਸੁਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਤਸਪਤੀ. ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਨੁਧ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਅਸਲ ਪਾਠ ਸਿਤਸਪਤੀ ਹੈ.

ਸਿਤਰਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸ਼੍ਰੇਣਤਾ. ਸ਼੍ਰੇਣਤ. ਚਿਟਿਆਈ. ਸਫੇਦੀ. "ਸਿਤਰਾ ਭਿਝੁਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨) ਨੇੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਚਿਟਿਆਈ ਹੋ ਉਹ ਮਾਨੋ ਭਸਮ ਮਲੀ ਹੋਈ ਹੈ. ਸੰ. ਸਿਤਰੀ. ਤੀਕਣਤਾ.

ਸਿਤਰਾਨ. ਵਿ—ਸਿਤ (ਤਿੱਖਾ) ਤੀਰ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਤਿੱਖੇ ਤੀਰਾਂ ਦੇ ਧਾਢਨ ਵਾਲਾ. ਕਾਮ. "ਕੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹੀ ਸਿਤਰਾਨਹੁ ਤੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਅਥਵਾ ਕਾਮ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧ ਨਈ ਹੈ.

ਸਿਰਮ. ਅ ਜੁ ਜੁਲਮ, ਧੰਕਾ। ੨ ਅਨਰਥ.

ਸਿਤਮਕਰ. ਫਾ. ਚਾਨਿਮ. ਅਨਾਧੀ.

ਸਿਤਾ. ਸੰ. ਸਰੂਤ. ਵਿ—ਸੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਸੀਵਿਆ. "ਸਬਦ ਰੁਚਿਤ ਮਨ ਸਿਤਾ." (ਭਾਗੂ) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਿਭਤਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਭਾਗੂ ਰੇਤਾ। ੩ ਸੰ. ਸਿਗਾ. ਖੰਡ. ਚੀਨੀ। ੪ ਚਮੇਲੀ। ੫ ਚਾਂਦਨੀ. ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ। ੬ ਚਾਂਦੀ.

ਸਿਤਾਸਿਤ } ਵਿ—ਸਿਰ ਅਤੇ ਅਸਿਤ. ਚਿੱਟਾ ਅਰ ਕਾਲਾ. ਸ਼੍ਰੇਤ
ਸਿਤਾਸੇਤ } ਅਸ਼੍ਰੇਤ. "ਸਿਤਾਸੇਤ ਫਤ੍ਰੁ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) "ਸੁੰਦਰ ਸਮਾ ਸਿਤਾਸਿਤ ਸੋਹੈ." (ਨਾਧੁ) ਕਰਤਬਰਤੀ ਦਾਤ੍ਰੀ। ੨ ਮਹਾਵਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਲਰਾਮ (ਕਲਭਦ੍ਰ) ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਤਾਸਿਤ ਹੈ. ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਸਿਤ (ਗੋਰਾ) ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਬਾਸ ਨੀਲਾ ਹੈ। ੩ ਸਿਰ ਗੰਗਾ ਅਸਿਤ ਜਮਨਾ ਦਾ ਸੰਕਮ. ਪ੍ਰਯਾਗ. "ਕਰਿ ਮੁੰਤਨ ਕੌਨ ਸਿਤਾਸਿਤ ਮੇ?" (ਹੰਸਰਾਮ) ਪ੍ਰਯਾਗ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਕੌਨ ਮੁੰਤਨ ਕਰਾਵੇ? ੪ ਕਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ ਜਿਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਕਾਲੀ ਅਤੇ ਪੇਟ ਚਿੱਟਾ ਹੈ.

ਸਿਤਾਦਹ. ਫਾ ੧੧੪. ਵਿ—ਖਤਾ ਖਲੋਤਾ. ਇਸ ਦਾ ਮਸਦਰ ਸਿਤਾਦਨ (ਖਤੋ ਹੋਣਾ) ਹੈ.

ਸਿਤਾਦਨ. ਦੇਖੋ. ਸਿਤਾਦਹ.

ਸਿਤਾਂਦਨ. ਭਾ ੭੫੬. ਕਿ—ਨੈਣਾ. ਕੁਹਟ ਕਰਨਾ.

ਸਿਤਾਨਦ. ਭਾ. ਲਵੇ. ਨਉਗਾ. ਨੈਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਤਾਂਦਨ ਹੈ.

ਸਿਤਾਬ } ਭਾ ੭੫੬ ਸਿਤਾਬ. ਕਿ. ਵਿ—ਸ਼ੀਖ. ਫੇਤੀ. "ਚਲਹੁ
ਸਿਤਾਬੀ } ਸਿਤਾਬ ਦੀਵਾਨ ਬੁਲਾਇਆ." (ਸੁਹੀ ਕਬੀਰ) "ਮਾਤੁਰ
ਸਿਤਾਬ ਧਾਈ" (ਰਾਮਾਬ)

ਸਿਤਾਭ. ਸੰਗਤ—ਸੁੰਤ-ਆਰਾ. ਸੁਰਜ। ੭ ਇੰਦੁ ਦਾ ਖੋਤਾ।
੩ ਕਪੂਰ.

ਸਿਤਾਰ. ਸੰਗਤ—ਸਿ (ਤਿੰਨ) ਤਾਰ ਦਾ ਭਾਜਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਜੋਹੇ ਦੀ
ਤਾਰ ਬਜਾਉਣ ਨਈ ਮੱਧਮ ਸੁਰ ਦੀ, ਅਤੇ ਦੋ ਪਿੱਤਲ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ
ਸਤਜ ਸੁਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ. ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮੱਧਮ ਹੈ ਅਰ
ਪੰਜ ਤਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ. ਕਈਆਂ ਦੇ ਏਹੂੰ ਵੱਧ ਭੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ.

ਸਿਤਾਰਾ. ਭਾ ੭੫੬ ਸੰਗਤ—ਨਫ਼ਰ. ਰਚਾ। ੭ ਭਾਵ—ਭਾਗ.
ਨਸੀਬ। ੩ ਚਾਦੀ ਜਾਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੜ ਦੀ ਛੋਟੀ ਕੋਲ ਟੁਕੜੀ. ਜੋ
ਸਨਮੇ ਨਾਲ ਵਸਰਾਂ ਤੇ ਜੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸਲਮਾ। ੪ ਦੇਖੋ.
ਸਤਾਰਾ.

ਸਿਤਾਰੀਆ. ਸਤਾਰ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੭ ਸਿਤਾਰਿਆਂ (ਤਾਰਿਆਂ)
ਦੀ ਵਿਦਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ. ਨਜ਼ਮੀ.

ਸਿਤਿ. ਸੰ. ਸ਼ਿਰਿ. ਵਿ—ਚਿੱਟਾ। ੭ ਕਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਭੋਸ ਪੜ
ਦਾ ਬਿਰਭ.

ਸਿਤੋਤਪਲ. ਸੰਗਤ—ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਉਤਪਲ (ਕਮਲ).

ਸਿਤੋਦਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ਼ਿਤ-ਉਦਰ. ਪਤਲੇ (ਸੁਕਤੋ) ਢਿੰਡ ਵਾਲਾ।
੭ ਸੰਗਤ—ਕੁਬੇਰ। ੩ ਦੇਖੋ. ਸੁਤੋਦਰ.

ਸਿਤੋਪਲ. ਸੰਗਤ—ਸਿਤਾ (ਖੰਡ) ਦਾ ਉਪਲ (ਕੋਲਾ). ਚਿਨਾ।
੭ ਮਿਸਰੀ ਦਾ ਕੁਝਾ. ਕੁੰਜਾ. "ਸਿਤੋਪਲ ਸਿਤਾ ਸੋਂ ਰੁਤ ਆਇ ਜੇ
ਊ." (ਨਖੁ) ੪ ਸੰ. ਖੜੀਆਂ ਮਿੱਟੀ। ੪ ਬਲੋਰ. ਸਭਟਿਕ. ੫ ਸਿਤੋਤਪਲ
ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਿਤੁ. ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ (ਵਿਸ੍ਰੁਤ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਭਾਂਸ ਸੁਗੰਧਤਾ ਨ ਸਿਤੁ
ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਚੰਦਨ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਭਾਂਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਫੈਲਦੀ.

ਸਿਬਲ } ਸੰ. ਸ਼ਿਖਿਲ. ਵਿ—ਬੁਲਭ (ਸੁਸਤੀ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ.
ਸਿਬਿਲ } ਸੁਸਤ. ਆਨਸੀ.

ਸਿਬਿਲਤਾ. ਸੰਗਤ—ਸੁਸਤੀ. ਆਨਸ. ਦੇਖੋ. ਸਿਬਿਲ.

ਸਿੰਦ. ਭਾ ੭੫੬ ਦੇਖੋ. ਸਿੰਧੁ. ਫਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ
ਸਿੰਧੁ ਨੂੰ ਸਿੰਦ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸਿੰਦਉਰਾ. ਸੰਗਤ—ਸੰਧੂਰੀਆ ਰਾਗ. ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਖੁੰਧ
'ਅਸੀਂ ਅਜੇਹੀਆਂ ਸਿਤਾਭਾਂ ਹੀ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋਹੇ ਦੀ ਤਾਰ ਕੋਈ
ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਦੋ ਪਿੱਤਲ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜ ਦਾ ਜੋਤਾ ਆਖਦੇ ਹਨ,
ਬਜਾਉਣ ਨਈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਿੱਤਲ ਦੀ ਤਾਰ ਸੁਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.
ਅਰ ਯਾਤੁ ਦੀ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਭਾਂਤ ਦੇ ਭੰਦ ਭੰਧੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ. ਚਾਕਰਾ.

ਸਮੇਂ ਭਾਈਦਾ ਹੈ. "ਭਾਜਤ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਸਿੰਦਉਰਾ." (ਅਸੀਂ ਸਿੰਘ)
ਦੇਖੋ. ਸੰਧੂਰੀਆ। ੭ ਦੇਖੋ. ਸਿਧਉਰਾ। ੩ ਹਿੰ. ਸਿੰਧੀ. ਲੰਕਤ
ਦੀ ਛੱਬੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਿੰਦੂਰ (ਸੰਧੂਰ) ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ.
ਇਹ ਸੁਹਾਗ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ.

ਸਿਦਕ. ਭਾ ੭੫੬ ਸਿਦਕ. ਸੰਗਤ—ਸੁੰਧਾ. ਵਿਸ਼ਾਸ. "ਸਿਦਕ
ਸਧੂਰੀ ਸੰਤ ਨ ਮਿਲਿਓ." (ਮਾਰੂ ਅੰਜਲੀਆਂ ਮ. ੫) ੭ ਸਚਾਈ।
੩ ਨਿਸ਼ਕਪਟਤਾ. ਦਿਲ ਦੀ ਸਫਾਈ.

ਸਿਦਕੀ. ਵਿ—ਸਿਦਕ ਵਾਲਾ. ਸੁੰਧਾਰੂ.

ਸਿਦਰ. ਦੇਖੋ. ਸਿੰਦਰ. "ਉਨਟੀ ਹਮ ਸੋਂ ਸਿਦਰ ਉਠਾਈ."
(ਭਾਪੁਰੂ).

ਸਿਦਰਤੁਲ ਮੁੰਤਹਾ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਤਰੂ.

ਸਿੰਦੀ. ਵਿ—ਸਿੰਦ (ਸਿੰਧ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ. ਸਿੰਧੀ. ਦੇਖੋ. ਸਿੰਦ.
ਸਿੰਦੂਕ. ਸੰ. ਸਿੰਦੂਕ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਦੂਵਾਰ ਬਿਰਭ. ਜਿਸ ਦੇ
ਫੁੱਲ ਸਿੰਧੀ ਦੀ ਬਕਲ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਹਾਥੀ ਦਾ
ਮਦ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. I. Vitex Hegundo. "ਸਿੰਦੂਕ ਸਿੰਦੂਕ
ਮਧੁਰ ਤਮਾਲ." (ਭਾਪੁਰੂ)

ਸਿੰਦੂਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੰਧੂਰ. Vermilion। ੭ ਸੰ. ਸਿੰਧੂਰ.
ਮਦ ਵਾਲਾ ਹਾਥੀ. "ਕਟੇ ਸਿੰਦੂਰ ਖੇਤੋਂ." (ਭਾਜਨ)

ਸਿੰਦੋਰਾ. ਦੇਖੋ. ਸਿੰਦਉਰਾ ੩.

ਸਿੰਦਰ. ਭਾ ੭੫੬ ਸੰਗਤ—ਸਖਤੀ। ੭ ਢੁੱਖ. ਕਸ਼ੁ। ੩ ਚੁਲਮ.

ਸਿਧ. ਸੰ. ਸਿੰਧ. ਧ—ਸਾਣਾ (ਰਮਨ). ਆਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ. ਉਪਦੇਸ਼
ਦੇਣਾ. ਮੰਗਲ ਕਰਮ ਕਰਨਾ. ਵਰਜਣਾ. ਮਨਾ ਕਰਨਾ. ਪ੍ਰਸਿੱਧ
ਹੋਣਾ. ਪੂਰਣ ਹੋਣਾ. ਸੁੰਧ ਹੋਣਾ। ੭ ਸੰ. ਰਿਫ਼—ਸਿੰਧ. ਸਿੰਧੀ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਸਿੰਧੀ ਵਾਲਾ. "ਸਿਧ ਮਨੁਖ ਦੇਵ ਅਰੁ ਦਾਨਵ."
(ਸਵੈਯੇ ਸੁੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫) ੩ ਪੱਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਤਿਆਰ.
"ਪੁਤ੍ਰ ਜੀ ਸਿਧ ਅਹਾਰ ਹੈ. ਲੁਨਿ ਉਠੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ." (ਭਾਪੁਰੂ) ੪ ਸਵਰ
ਤੇ ਕਰਨਾ. "ਦੇਕ ਕੋਸਰੋ ਸਿਧਿ ਕਰਤ ਨਾਨੁ ਤਕ ਚਰੁਰ ਪਾਤਰੋ
ਆਇਓ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ. ਕੋਸਰੋ। ੫ ਸਿੰਧਿਵਾਨ ਫੋਗੀਜਨ.
ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਲਾ ਸੰਤ. "ਲੁਣਿਐ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ." (ਨਖੁ)
੬ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਅਤੇ ਸੂਰਜਲੋਕ
ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੮੮੦੦੦ ਹੈ। ੭ ਸੋਧਾ
ਰੁਣ.

ਸਿੰਧ. ਦੇਖੋ. ਸਿੰਧੁ.

ਸਿਧਉਰਾ. ਸੰ. ਸਿੰਦੂਰ. ਸੰਧੂਰ. "ਮਰਨੇ ਤੇ ਕਿਆ ਭਰਪਨਾ ਸਭ
ਹਾਥਿ ਸਿਧਉਰਾ ਲੀਨ?" (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸਤੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ
ਜੋਬ ਨਾਲ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਬਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਕਲ, ਸੰਧੂਰ, ਫੁੱਲ,
ਸੁਪਾਰੀ ਅਤੇ ਚਾਉਲ ਰੱਖਕੇ ਅਰੋਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਪਤੀ ਦੇ ਮੌਥੇ ਸੰਧੂਰ
ਦਾ ਤਿਲਕ ਕਰਕੇ, ਬਾਕੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਜਿਵੇਂ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ
ਚੜ੍ਹਾਈਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਅਰਪਨ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਫੇਰ ਚਿਤਾ ਦੀ ਪਰਕ੍ਰਿਮਿਆ
ਕਰਕੇ ਕੁਟੰਬ ਦੇ ਨੌਕਾਂ ਤੇ ਸੰਧੂਰ ਛਿਤਕਦੀ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ

ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਪੱਟ ਤੇ ਰੱਖਕੇ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਅੰਡ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕਈ ਭਾਨੀ ਸਿਧਉਰਾ ਦਾ ਅਰਥ ਨਲੀਏਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸਰਬਲੋਹ— “ਸੁਭਿਲ ਸਿਧਉਰਾ ਪੁਰਪ ਪੁੰਡਿ ਅੰਤੁ ××× ਸਤੀ ਬੇਖ ਰਾਜੇ ਮਨੋ ਬਿਧ ਅਨੰਗੀ।” (ਅ: ੨, ਛੰਦ ੧੮) ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦਉਰਾ ਅਤੇ ਸੰਧਉਰਾ।

ਸਿਧਏ, ਵਿ—ਸਿਧਾਏ ਛੰਦੇ, “ਸਿਧਏ ਸੁਰ, ਸੁਰ ਕੇ ਧਾਮ।” (ਚਿਤਰਤ) ਸੁਰਮੇ ਸੁਰਜਲੋਕ ਨੂੰ ਸਿਧਾਏ ਦੇਖੋ, ਚਵਿਮੰਡਲਭੇਦਨ, ਸਿੰਧ ਸਾਗਰ ਦੇਆਫ਼, ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧੂ ਨਦ ਅਤੇ ਚਨਾਬ (ਚੰਦ੍ਰਾਗਾ) ਦੇ ਮੇਧ ਦਾ ਦੇਸ਼।

ਸਿੰਧਕ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦੁਕ।

ਸਿਧਕੋਸਟਿ, ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧਾਂ ਦੀ ਗੋਸ਼੍ਠੀ (ਸਭਾ), ਸਿੰਧੂਗੋਪੀ। ੨ ਸਿੰਧਾਂ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਨ ਉੱਤਰ, ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ੭੩ ਪਦਾਂ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬਾਣੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੰਧਾਂ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਨੋਤਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਰ ਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਰਥ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਸਿਧ ਚਉਰਾਸੀਹ, ਦੇਖੋ, ਚਉਰਾਸੀ ਸਿੰਧ।

ਸਿੰਧਜਰਾ, ਦੇਖੋ, ਜਰਾਸੰਧ।

ਸਿੰਧਣੀ, ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧੂ ਨਦ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ, (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਧਣੀਈਸ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਰਾਜਾ, (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧਣੀ। ਸਿਧਨ, ਸੰਗਤ—ਸੁਰੁਧਾਵਿਰੂ (ਧਾਵਿਰੂ), ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਰੂਤ ਉੱਤੇ ਦੋਤਨ ਵਾਲੀ ਮਕਤੀ, “ਰੂਤ ਸਿਧਨ ਕੀ ਭਾਂਤ ਬਚਾਯੋ,” (ਚਿਤਰਤ ੮੦)

ਸਿੰਧਨੀ, ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧਣੀ। ੨ ਵਿ—ਸਿੰਧ ਦੇਸ਼ ਦਾ, ਸਿੰਧੀ, “ਨਹੇ ਸਿੰਧਨੀ ਇੰਦ੍ਰਯਾਜੀ ਸਮਾਨੰ,” (ਅਜਰਾਜ) ਸਿੰਧੀ ਖੇਡੇ ਰਥ ਨਾਲ ਜੋਡੇ ਹੋਏ। ੩ ਸਿੰਧੂ ਸਮੁੰਦਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ, (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਧਨੰਦਨਾ, ਲੰਘਾਈ। ੨ ਕਾਮਯੋਗ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਨੰਦਨਾ।

ਸਿੰਧਰ, ਦੇਖੋ, ਸੰਧੁਰ। ੨ ਸੰ, ਸਿਰੋਧਰ, ਸੰਗਤ—ਭਰਦਨ, ਭੀਦਾ। ੩ ਵਿ—ਸਿੰਧੂ (ਹਾਥੀ ਦਾ ਮਦ), ਉਸ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਮਦ ਚੁੰਦਿਦਾ ਹੋਇਆ, “ਸਿੰਧੁਰੇ ਸਿੰਧਰੀ,” (ਰਾਮਾਵ) ਮਦਮੰਤ ਹਾਥੀ (ਸਿੰਧੁਰ), ੪ ਸੰਧੁਰੇ ਹੋਏ ਹਾਥੀ, ਸੰਧੁਰ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਰੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਿੰਧਰ ਬਿੰਧ, ਵਾ—ਸਿੰਧੂ (ਸਮੁੰਦਰ) ਅਤੇ ਵਿੰਧਰ ਪਰਬਤ, “ਸੁਆ ਸਿੰਧਰ ਬਿੰਧ,” (ਅਕਾਲ) ਰਚੇ ਸਮੁੰਦਰ ਅਤੇ ਵਿੰਧਰ ਆਦਿ ਪਹਾੜ।

ਸਿੰਧਰਾ, ਸੰਗਤ—ਸੰਧੂਰੀਆ ਰਾਗ, ਜੋ ਵੀਰ ਰਸ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, “ਬੱਬਲ ਸਿੰਧਰੇ ਸੁਰੰ,” (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸੰਧੂਰੀਆ ੨।

ਸਿੰਧਰੀ } ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੂਰੀ ਅਤੇ ਸਿੰਧੂਰੀ ਨਰ।
ਸਿੰਧਰੀਨਰ }

ਸਿੰਧਲਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੂਲਾ।

ਸਿੰਧਲੀ, ਵਿ—ਸਿੰਧੀ, ਸਿੰਧ ਦੇਸ਼ ਦਾ, “ਸਿੰਧਲੀ ਤੁਰੇ ਨਵੀਨੇ,” (ਰਾਮਾਵ)

ਸਿੰਧਵਨੀ, ਸੰਗਤ—ਸੈਂਧਵਨੀ (ਖੋਤਿਆਂ ਵਾਲੀ) ਸੈਨਾ, (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਸਮੁੰਦਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ, (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਧਵੀ, ਵਿ—ਸਿੰਧੀ, ਸਿੰਧ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ।

ਸਿਧਾ, ਵਿ—ਸਿੰਧ ਹੋਇਆ, ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ, ਤਹਿਕੀਕ ਹੋਇਆ, “ਕੰਚਨ ਕਾਇਆ ਕੰਟ ਭਤੁ ਵਿਚਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਿਧਾ,” (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੀਧਾ।

ਸਿਧਾਉਣਾ, ਸੰ, ਸਿਧ—ਸਿਧੂ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜਾਣਾ, ਚਲਨਾ, ਭੱਜੇ ਕਰਨਾ, ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ, ਸਿਖਾਉਣਾ, ਬ੍ਰਿ—ਗਮਨ ਕਰਨਾ, ਜਾਣਾ, ਰੂਚ ਕਰਨਾ, “ਸਭ ਲੋਕ ਸਿਧਾਸੀ,” (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਸਿਧਾਈ, ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ, ਵਿ—ਰਚਨਾ ਹੋਈ, ਛਈ। ੨ ਸਿਖਾਈ, ਪੜ੍ਹਾਈ। ੩ ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧਤਾ, ਸਿੰਧਪੁਣਾ, ਸਿੰਧੀ, “ਜਾਕੀ ਸੇਵਾ ਦਸਅਸਟ ਸਿਧਾਈ,” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੪ ਸਿੰਧਾਪਨ, ਸੀਧਾਈ।

ਸਿਧਾਸਨ, ਚਲੇ ਜਾਣਕੇ, ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧਾਸਨ, ਸਿਧਾਸੀ, ਜਾਵੇਗਾ, ਰਚਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ।

ਸਿਧਾਸੀ, ਜਾਵੇਗਾ, ਰਚਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ।

ਸਿਧਾਂਤ, ਸੰ, ਸਿੰਧਾਂਤ—ਸਿੰਧਾਂਤ, ਸੰਗਤ—ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਿੰਧ ਹੋਈ ਭਾਤ, ਸਹੀ ਨਤੀਜਾ। ੨ ਭਾਵ—ਮਕਸਦ, ਭਾਤਪਰਯ।

ਸਿਧਾਂਤੀ, ਵਿ—ਸਿੰਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ੨ ਸਿੰਧਾਂਤ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ।

ਸਿਧਾਨ, ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ। ੨ ਸਿੰਧਿ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ, “ਸਭ ਨਿਧਾਨ ਦਸ ਅਸਟ ਸਿਧਾਨ,” (ਸੈਦਰੁ)

ਸਿਧਾਯਾ } ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ। ੨ ਵਿ—ਸਿਖਾਇਆ, ਪੜ੍ਹਾਇਆ
ਸਿਧਾਯੋ } “ਰਾਜ ਰੂਰੁ ਕੋਬਿੰਦ ਕੇ ਬੇਸਰਾ ਸਿਧਾਯੋ ਨਾਨ੍ਹੇ,” (ਕਵਿ ੫੨) ਸੁੀ ਰੂਰੁ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਧ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਤੇ ਛੋਟਾ ਬੇਸਰਾ (ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ) ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਸਿਖਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਰਚਨਾ ਹੋਇਆ।

ਸਿਧਾਰ, ਦੇਖੋ, ਸਧਾਰ ੨।

ਸਿਧਾਰਣਾ } ਸਿਧੂ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਜਾਣਾ, ਗਮਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।
ਸਿਧਾਰਨਾ } ਬ੍ਰਿ—ਗਮਨ ਕਰਨਾ, ਰੂਚ ਕਰਨਾ, ਯਾਤ੍ਰਾ ਲਈ ਤੁਰਨਾ।

ਸਿਧਾਵਣ, ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ।

ਸਿਧਿ, ਸੰ, ਸਿਧਿ—ਸਿੰਧਿ, ਸੰਗਤ—ਕਰਾਮਾਤ, ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤਿ, “ਪੁਤ੍ਰ ਕੇ ਸਿਮਰਨਿ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਨਉ ਨਿਧਿ,” (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਕਾਮਯਾਬੀ, ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ “ਕਾਰਜ ਸਿਧਿ ਨ ਹੋਵਨੀ,” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਭਿਲਾ) ੩ ਮੁਕਤਿ, ਨਿਜਾਤ। ੪ ਭੁੰਧਿ। ੫ ਸੰਪਦਾ, ਵਿਭੂਤਿ। ੬ ਵਿਜਯ, ਜਿੱਤ। ੭ ਅੰਠ ਸੰਖਯਾ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਸਿੰਧੀਆਂ ਅੰਠ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਸਿੰਧਿ। ੮ ਦੇਵੀ।

ਦੁਰਭਾ। ੯ ਦੋਲਤ. ਸੰਪਦਾ। ੧੦ ਦਫ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਜੋ ਧਰਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ। ੧੧ ਭੰਡ. ਵਿਜਿਯਾ। ੧੨ ਪਾਦੁਕਾ. ਖੜਾਉਂ।

ਸਿੱਧਿਦ. ਵਿ—ਸਿੱਧਿ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ।

ਸਿੱਧਿਦਾ. ਵਿ—ਸਿੱਧ ਬੁਨਿਦਾ. “ਸਿਧਤਾਈ ਕੋ ਸਿਧਿਦਾ.” (ਗਰਾਨ) ੨ ਸਿੱਧਿ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।

ਸਿਧਿਪਦ. ਵਿ—ਸਿਧਿਪਦ. ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. “ਜਪ ਨਰ ! ਸਕਲ ਸਿਧਿਪਦੰ.” (ਗੁਜ ਸੈਦੇਵ) ੨ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਾ ਅਸਥਾਨ।

ਸਿਧੀ. ਦੇਖੋ. ਸਿਧਿ। ੨ ਵਿ—ਸੀਧੀ. ਬਲ (ਵਿੰਗ) ਬਿਨਾ।

ਸਿੱਧੀ. ਵਿ—ਸਿੱਧ ਦੇਸ਼ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਿੱਧ ਦਾ ਵਸਨੀਕ। ੩ ਸਿੱਧ ਦੀ ਬੰਨੀ।

ਸਿਧੀ ਦੰਦ. ਭਾਈ ਮੁਲਚੰਦ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਦੇਖੋ. ਮੁਲਚੰਦ.

ਸਿਧੀਰਾ } ਵਿ—ਸੀਧਾ—ਸੀਧੀ. ਸੀਧਤਾ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ). ਸਿੱਧੀ.

ਸਿਧੀਰੀ } “ਉਲਟੀ ਪਲਟਿ ਸਿਧੀਰੀ ਕਰੈ.” (ਰਤਨਮਾਲਾ ਭੰਨੋ)

ਸਿਧੂ. ਦੇਖੋ. ਸਿੱਧ ਅਤੇ ਸਿੱਧ. “ਸਿਧੂ ਹੋਵਾ ਸਿਧਿ ਲਾਈ.” (ਸੁੰ ਮ: ੨)

ਸਿੱਧੂ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਜੱਟ ਕੋਰ ਜੋ ਸਿਧੂ ਅਤੇ ਸੰਧੂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਸਿੰਧੂ. ਅਟਕ ਦਰਿਆ. ਜੋ ਤਿੰਨਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਅਰ ਜਿਲਾ ਅਟਕ ਤਕ ਸਿੱਧ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਾਚੀ ਪਾਸ ਅਰਬ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੰਬਾਈ ੧੮੦੦ ਮੀਲ ਹੈ। ੩ ਸਿੱਧੂ (ਸਿੱਧ) ਦੇਸ਼. ਜੋ ਸਿੱਧ ਦਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਸਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਬੰਬਈ ਦੇ ਜਵਰਨਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ. ਇਸੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਹਿੰਦਾ, ਯੂਨਾਨੀ Hindos ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ Indis ਆਖਦੇ ਹਨ. ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਬੋਧ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ੪ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਦਰਿਆ ਜੋ ਟਾਂਕ ਰਿਆਸਤ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਅਤੇ ਜਮਨਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੫ ਸਮੁੰਦਰ. ਸਾਗਰ। ੬ ਹਾਥੀ ਦਾ ਮਦ। ੭ ਜਲ। ੮ ਸੈਂਧਵ (ਰੂਟ) ਦਾ ਸੰਬੰਧ. “ਪਰਤ ਸਿੱਧੂ ਗਲਿਜਾਰਾ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਰੂਟ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੀ ਗਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੯ ਇੱਕ ਵੈਸ਼ਵ ਮੁਨਿ. ਜੋ ਅੰਧਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦਲਚਫ ਨੇ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬਣ ਦਾ ਜੀਵ ਜਾਣਕੇ ਬਬਦਵੇਈ ਤੀਰ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ “ਸਰਬਣ” ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.

ਸਿੱਧੂ ਸਚਿਤਾ. ਅਟਕ ਨਦੀ. ਸਿੱਧੂ ਨਦ. (ਸਨਾਮ)

ਸਿੱਧੂਸੁਤ. ਚੰਦਮਾ. ਦੇਖੋ. ਸਿੱਧੂਤਨਯ ਅਤੇ ਸਿੱਧੂਪੁਤ੍ਰ.

ਸਿੱਧੂਸੁਤਾ. ਸੰਗਤ—ਸਰਾਬ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ.

“ਸਿੱਧੂਸੁਤਾ ਅਹਿਛੇਨ ਮੰਗਾਈ.” (ਗੁਵਿ ੧੦) ੨ ਚੰਡਾ ਅਪਸਰਾ.

“ਸਿੱਧੂਸੁਤਾਭੁ ਖਿਤਾਚੀ ਤ੍ਰਿਯਾ ਦਿਨ ਸੀ ਨਹਿ ਨਾਚਤ ਇੰਦ੍ਰਸਰੋ.”

(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਲੱਛਮੀ। ੪ ਕਾਮਧੇਨੁ ਕਹਿ.

ਸਿੱਧੂਗੁਤਾਸਨ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਔਗ. ਬਤਵਾਨਲ। ੨ ਗੁਤਾਸਨ

(ਔਗ) ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ. ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ. “ਸਿੱਧੂ ਗੁਤਾਸਨ ਹੈ ਤਵ ਕੀ

‘ਸੋਜਾ’ ਹਾਥੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਗਿਆ ਹੈ.

ਭਤਿ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਿੱਧੂਕ. ਦੇਖੋ. ਸਿੰਦੂਕ.

ਸਿੱਧੂ ਕਨਕਾ. ਦੇਖੋ. ਸਿੱਧੂ ਸੁਤਾ.

ਸਿੱਧੂਕਾਮਿਨੀ. ਨਦੀ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ.

ਸਿੱਧੂ ਫੇਤ੍ਰ. ਸਾਰੇ ਫੇਤ੍ਰ (ਤੀਰਥਾਂ) ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ.

“ਸਿੱਧੂ ਫੇਤ੍ਰ ਕੋ ਮਾਨ ਸੁ ਦੇ ਹੈ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੨ ਗੰਗਾਸਾਗਰ ਤੀਰਥ.

ਸਿੱਧੂਜਾ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ. ਸਰਾਬ। ੨ ਲੱਛਮੀ। ੩ ਸੁਰਤੀ ਕਹਿ। ੪ ਸਿੱਧੀ.

ਸਿੱਧੂਤਨਯ } ਸੰਗਤ—ਚੰਦਮਾ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ। ੨ ਉੱਚੇ

ਸਿੱਧੂਤਨੀ } ਸੁਵਾ ਘੋਤਾ। ੩ ਵਿਖ. ਕਾਲਕੁਟ। ੪ ਚੰਦਮਾ।

੫ ਮੋਤੀ। ੬ ਅਮ੍ਰਿਤ। ੭ ਮੁੰਗਾ। ੮ ਧਨੁੰਤਰ ਆਦਿ.

ਸਿੱਧੂਤਨੀ ਧਰ. ਸੰਗਤ—ਤੀਰ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ (ਵਿਸ) ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. (ਸਨਾਮ) ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਜਹਿਰ ਦੀ ਪੁੱਠ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਵੈਰੀ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ੨ ਇਸ ਜੋ ਚੰਦਮਾ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਰਖਦਾ ਹੈ. ਕੰਠ ਵਿੱਚ ਜਹਿਰ ਰੱਖਣ ਕਰਕੇ ਭੀ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ.

ਸਿੱਧੂਨੰਦਨ. ਦੇਖੋ. ਸਿੱਧੂਤਨਯ.

ਸਿੱਧੂਨੰਦਨਾ. ਸੰਗਤ—ਲੱਛਮੀ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ. ਮਾਇਆ. “ਸੁਭੰਦ ਸਿੱਧੂਨੰਦਨਾ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਧਿਨ ਨਹੀਂ, ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਹੈ। ੨ ਕਾਮਧੇਨੁ.

ਸਿੱਧੂਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ. ਸਿੱਧੂਤਨਯ। ੨ ਮੋਤੀ। ੩ ਚੰਦਮਾ। ੪ ਅਮ੍ਰਿਤ. ਆਦਿ.

ਸਿੱਧੂਬੋਲਾ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਬਿਨਾਸ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਹੋਂਦ। ੩ ਸਾਧਬੋਲਾ ਕੁਰਦੁਆ. ਦੇਖੋ. ਬਨਖੰਡੀ.

ਸਿੱਧੂਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਸ਼. ਹਾਥੀ। ੨ ਮਦਮੋਤ ਹਾਥੀ। ੩ ਮੇਖ. ਬੰਦਲ. “ਅਰਿ ਸਿੱਧੂਰ ਕੋ ਦਲ ਪੈਠ ਸੁਦਾਮਨਿ ਜਰੋਂ ਦੁਰਗਾ ਦਮਕੈ.” (ਚੰਡੀ ੧) ੪ ਦੇਖੋ. ਸਿੰਦੂਰ.

ਸਿੱਧੂਰਾ. ਦੇਖੋ. ਸਿੱਧੂਰਾ.

ਸਿੱਧੂਰਾਰਿ. ਸੰਗਤ—ਸਿੱਧੂਰ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਵੈਰੀ. ਬੋਰ. (ਸਨਾਮ)

ਸਿੱਧੂਰਾਰਿ ਧੁਨਿਨੀ. (ਸਨਾਮ) ਸਿੱਧੂਰ (ਹਾਥੀ) ਦੇ ਵੈਰੀ (ਬੋਰ) ਜੋਯੋ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਬੰਦੂਕ.

ਸਿੱਧੂਰੀ. ਵਿ—ਸਿੱਧ ਦੇਸ਼ ਦਾ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ੩ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ. ਕਜਾਨੇਨਾ. “ਪ੍ਰਿਥਮ ਸਿੱਧੂਰੀ ਸਭਦ ਕਹਿ.”

(ਸਨਾਮ)

ਸਿੱਧੂਰੀਆ. ਦੇਖੋ. ਸਿੱਧੂਰੀ। ੨ ਵਿ—ਸਿੰਦੂਰ (ਸੰਧੂਰ) ਨਾਲ ਚੰਗਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਸਿੱਧੂ (ਮਦ) ਜਿਸ ਦੇ ਗੰਭਾ ਤੋਂ ਟਪਕਦਾ ਹੈ.

“ਸਿੱਧੂਰੀਏ ਸੁੰਭੀ ਦੰਤਾਲੇ.” (ਰਾਮਾਵ)

ਸਿੱਧੂਰੀਜਰ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦਮਾ. “ਲਜੰਤ ਸਿੱਧੂਰੀ ਨਰੋਂ.” (ਗਰਾਨ)

ਦੇਖੋ. ਸਿੱਧੂਤਨਯ ਅਤੇ ਸਿੱਧੂਪੁਤ੍ਰ। ੨ ਉੱਚੇ: ਸੁਵਾ ਘੋਤਾ.

ਸਿੰਧੁਲਾ } ਫਿ—ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ। ਸਮੁੰਦਰੀ।
ਸਿੰਧੁਲੀਆ }

ਸਿੰਧੁਵਾਰ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦੂਕ।

ਸਿੰਧੂਰ, ਸੰਧੂਰ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦੂਰ।

ਸਿੰਧੂਰਾ, ਦੇਖੋ, ਸੰਧੂਰੀਆ ੨।

ਸਿੰਧੌਰਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦਰੀਰਾ, ਸਿਧਰੀਰਾ ਅਤੇ ਸੰਧੂਰੀਆ।

ਸਿੰਧੌਰ } ਸੰ. ਸਿੰਧਾਭਾਗ—ਸਿੰਧੌਰ, ਸੰਗਤ—ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਸਿੰਧ
ਸਿੰਧੌਰ } ਹੋਇਆ ਹੈ ਅੰਗ ਜਿਸ ਦਾ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਵਾਹਨਰੂ।

“ਸਿੰਧੌਰੀਐ ਸਿਮਰੈ ਨਾਹੀ।” (ਅਜਾ ਪਟੀ ਮ: ੪) ੨ “ਓ ਨਮ: ਸਿੰਧ” ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਪਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿੰਧੀਲਾ, ਫਿ—ਸਿਧਾਇਆ, ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ। ੨ ਸਿੰਧ ਹੋਇਆ।

ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ੩ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਵਸਿਆ, “ਦੁਇ ਖੇਤੀ ਇਕ ਜੀਉ ਸਿਧੰਨੇ।” (ਭਾਵ)

ਸਿੰਧ, ਦੇਖੋ, ਸਿਧ ੨।

ਸਿੰਧ ਸੇਨ, ਖਡਾਨਨ, ਕਾਰਤਿਕੇਕ। ੨ ਮੰਡੀ ਦਾ ਰਾਜ, ਜੋ ਸਨ ੧੬੮੬ ਵਿੱਚ ਭੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਅਰ ਸਨ ੧੭੨੯ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ।

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੀ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਭੀ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਚਿਹਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਮੰਡੀ।

ਸਿੰਧਕਾ, ਸੰ. ਸਿੰਧਾ-ਜਾਂਕੀਮੁਦੀ—ਸਿੰਧਾਰਕੇਮੁਦੀ। ਵਨਾਕਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕ੍ਰੀਕ, “ਕਹੂੰ ਸਿੰਧਕਾ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਸਾਚਸੁਤੀਅੰ।” (ਭਗਨ) ੨ ਸਿੰਧਾਰ, ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਅਤੇ ਸਾਚਸੁਤ।

ਸਿੰਧਜਲ, ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੋਦਕ।

ਸਿੰਧ ਰਿਲਕਾਰਾ, ਦੇਖੋ, ਰੋਹਲਾ ੨।

ਸਿੰਧਬਟੀ, ਦੇਖੋ, ਬਨੇਸਰ।

ਸਿੰਧਮ ਕਲਾ } ਸਿਨਾ ਨੁਇਆਨਾ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ
ਸਿੰਧਵ } ਫੇਰ ਪੁਰਵ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਇਸ ਨੂੰ “ਸਿੰਧ
ਸਿੰਧਵ ਢਾਹੇ ਦੇ } ਢਾਹੇ ਦੇ” ਆਖਦੇ ਹਨ, ਭੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਨਾਨਕਮਤੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਥਾਂ ਠਹਿਰੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਪਿੱਛਲ ਰੇਠ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ ਉਹ ਧੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਫੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ
ਜਗਾਉਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪਿੰਡ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੁਰਵ ਹੈ।

ਸਿੰਧਾ, ਫਿ—ਵਲ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ। ੨ ਸੰਮੁਖ। ੩ ਫਲ ਕਪਟ ਬਿਨਾ।

੪ ਸੰ. ਸਿੰਧਾ, ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੫ ਯੋਭਿਨੀ।

ਸਿੰਧਾਸਨ, ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧ ਦਾ ਆਸਨ। ੨ ਯੋਭ ਬਾਸਤੁ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਠਣ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ। ੩ ਯੋਭ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਆਸਨ, ਦੇਖੋ, ਆਸਣ। ੪ ਸਿੰਧਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ੁਮ “ਸਿੰਧਾਸਨ ਸਤ ਜਗਤ ਦੇ।” (ਭਾਵ)

ਸਿੰਧਾਜਨ, ਸੰਗਤ—ਤੰਤ੍ਰਬਾਸਤੁ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਅਜੇਹਾ ਸੁਰਮਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਖੀਂ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦੱਬੇ ਪਦਾਰਥ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿੰਧਾਂਤ, ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਂਤ।

ਸਿੰਧਾਰਥ, ਸੰ. ਸਿੰਧਾਰਥ ਸਿੰਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ

(ਮਤਲਬ), ੨ ਭੁੱਖ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਨਾਉਂ, ਦੇਖੋ, ਭੁੱਖ। ੩ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ।

ਸਿੰਧਿ } ਦੇਖੋ, ਸਿਧਿ।
ਸਿੰਧੀ }

ਸਿੰਧੂ, ਇੱਕ ਜੱਟ ਕੋਤੂ, ਬੈਰਾਤ ਵੰਸ਼ ਇਸੇ ਕੋਤੂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਸਿੰਧੂ ਨਾਮਕ ਯੋਧਾ ਤੋਂ ਰੱਲਿਆ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਭੂਲ ਵੰਸ਼।

ਸਿੰਧੋਸ } ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧਾਂ ਦਾ ਈਸ (ਸੁਆਮੀ) ਗੋਰਖ, “ਲੌਚਿਤ
ਸਿੰਧੋਬਾਰ } ਹੋਏ ਨਰਨ ਮੇ ਸਿੰਧਨ ਸੇਂ ਸਿੰਧੋਸ।” (ਨਾਪੁ)

੨ ਮਹਾਦੇਵ, ਸਿਵ। ੩ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ।

ਸਿੰਧੋਦਕ, ਸਿੰਧ—ਉਦਕ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਵਿਧਿ ਸਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਮ੍ਰਿਤ।

ਸਿਧੜ, ਸੰ. ਸਿੰਧੜ, ਫਿ—ਸਿੰਧਿ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਫਲ, “ਸਿਧੜ ਸਰਬ ਕੁਸਲਣਹ।” (ਭਾਵ)

ਸਿਧੜੇ, ਪ੍ਰਿਥਮ ਪੁਰਖ ਦਾ ਇੱਕ ਵਚਨ, ਸਿੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, “ਅਨਿਕ ਉਪਵੰ ਨ ਸਿਧੜੇ × × × ਅਨਿਕ ਸਾਧਨੰ ਨ ਸਿਧੜੇ ” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਿਨ, ਦੇਖੋ, ਸਨ ੯।

ਸਿਨਕਨਾ, ਸੰ. ਸੁਨਾਨ—ਸੁਨਹਨ, ਕ੍ਰਿ—ਨੌਕ ਦੇ ਮਵਾਦ ਨੂੰ ਸਾਹ ਦੇ ਸੋਰ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ, ਸੁਟਕਨਾ।

ਸਿੰਨਾ, ਸੰਗਤ—ਸਿਨਾ, ਫੌਜ, “ਕਿਛੁ ਸਾਹੁ ਨ ਸਿੰਨਾ।” (ਵਾਰ ਸੈਰ) ੨ ਸੰ. ਰਿਕਨ—ਸਿੰਨ, ਫਿ—ਪਸੀਲੇ ਨਾਲ ਭਿੱਜਿਆ। ੩ ਕਿੱਲਾ।

ਸਿਨਾਖਤ, ਦੇਖੋ, ਸਨਾਖਤ, “ਸਿਨਾਖਤ ਕੁਦਰਤੀ।” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰ) ਕਾਦਿਰ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿਨਾਨ, ਅ. ੭੮ ਸੰਗਤ—ਨੇਜੇ ਅਤੇ ਤੀਰ ਦੀ ਨੋਕ। ੨ ਭਾਲਾ, ਭਰਣਾ।

ਸਿਪ, ਸੰ. ਸੁਭਿ, ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧੀ, ਇੱਕ ਜਲਜੀਵ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੋਪਰੀ, ਮੋਢੀ ਇਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧ।

ਸਿਪਰ, ਡਾ ੧੬ ਸੰਗਤ—ਸੈਨਾ, ਫੌਜ।

ਸਿਪਹਾਲਾਰ, ਡਾ ੧੬੧੬ ਸੰਗਤ—ਸਿਪਾਹ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਸੈਨਾਪਤਿ, ਜਨਰਲ (General)।

ਸਿਪਹਿਰ, ਸੰਗਤ—ਨੌਵਾ ਵੇਲਾ, ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ।

ਸਿਪਹਿਰੀ, ਕ੍ਰਿ, ਫਿ—ਨੌਵੇ ਵੇਲੇ, “ਆਇ ਸਿਪਹਿਰੀ ਕਰੇ ਚੁਚਾਰੀ।” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਫਿ—ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਦਾ, ਤਿੰਨ ਪਹਿਰਾ ਦਾ।

ਸਿਪਰ, ਡਾ ੧੬ ਸੰਗਤ—ਫਲ, ਚਰਮ।

ਸਿਪਰਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿਪ੍ਰਾ।

ਸਿਪਰਾਦਰ, ਸੰਗਤ—ਤੀਰ, ਜੋ ਸਿਪਰ (ਫਲ) ਨੂੰ ਦਰ (ਭੰਨ) ਦੇਵੇ, (ਸਨਮਐ) ੨ ਇਹ ਨਾਉਂ ਬੰਦੂਕ ਆਦਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਾ ਭੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਪਰਾਰਿ, ਸੰਗਤ—ਖਤਰ, ਜੋ ਫਲ ਦਾ ਵੇਰੀ ਹੈ, (ਸਨਮਐ)

੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਪਾਸਦਰ.
ਸਿਪਾਸ. ਡਾ ۱۰۰ ਸੰਕਸ਼—ਸੁਕਰ ਕਰਨਾ। ੨ ਤਾਅਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ।
ਸਿਪਾਹ. ਡਾ ۱۰۰ ਸੰਕਸ਼—ਸਿਪਾਹ (ਫੌਜ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਭਾਵ—ਫੌਜੀ। ੨ ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. “ਤਜੇ ਸੰਕਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਸੁ ਸਾਰੀ ਸਿਪਾਹਾਂ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)
ਸਿਪਾਹੀ. ਡਾ ۱۰۰ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਸੈਨਿਕ. “ਬਤਹੁ ਸਿਪਾਹੀ ਹੁਕੇ ਸਾਧਤ ਸਿਲਾਹਨ ਕੇ.” (ਅਕਾਲ)
ਸਿਪਾਹੀ ਵਿਦੁਹ. ਦੇਖੋ, ਚੌਦਰ ਦਾ ਭਾਵ.
ਸਿਪਾਹਰਹ. ਡਾ ۱۰۰ ਸੀ ਪਾਹਰ ਦਾ ਹੀ ਇਹ ਰੂਪ ਹੈ. ਤੀਹ ਭਾਗ.
ਸਿਪਾਰਾ. ਤੀਸ ਅਧਯਾਯ. ਭੁਰਾਨ ਦੇ ਤੀਸ ਖੰਡ। ੨ ਭੁਰਾਨ ਦੇ ਤੀਹ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਭਾਗ.
ਸਿਪਿਹਰ. ਡਾ ۱۰۰ ਸੰਕਸ਼—ਆਕਾਸ਼. ਆਸਮਾਨ. “ਆਸਮਾਨ ਸਿਪਿਹਰ ਸੁ ਇਵ ਭਰਦੁੰ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨ। ਪੁਨ ਚਰ ਸਬਦ ਬਖਾਨੀਐ ਨਾਮ ਬਾਨ ਕੇ ਜਾਨ ॥” (ਸਨਆ) ਅਕਾਸ ਦੇ ਨਾਉਂ—ਆਸਮਾਨ, ਸਿਪਿਹਰ, ਦਿਵ, ਭਰਦੁੰ. ਬਬਦਾਂ ਨਾਲ ਚਰ ਸਬਦ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.
ਸਿਪਿਹਰ ਚਰ. ਤੀਹ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪਿਹਰ। ੨ ਇਹ ਨਾਉਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਪੰਛੀ ਆਦਿ ਦਾ ਭੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ.
ਸਿਪੀਤੀ. ਸਿਫਤ. ਬਰਤਾਰ ਦੀ ਉਸਤਤਿ. “ਜਿਨ ਕਉ ਪੋਤੇ ਪੁੰਨ ਹੈ ਤਿਨ ਵਾਤਿ ਸਿਪੀਤੀ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨ ਬਰਮ ਜਮਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਸਿਫਤ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵਾਤਿ.
ਸਿਪੁਰਦਨ. ਡਾ ۱۰۰ ਕਿ—ਭਾਲੇ ਕਰਨਾ. ਸੌਂਪਣਾ. ਸਮਰਪਨ.
ਸਿਪਿਹਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪਿਹਰ ਅਤੇ ਸਿਪਿਹਰ.
ਸਿਪੰਜੀ ਸਰਾਯ. ਡਾ ۱۰۰ ਸੰਕਸ਼—ਰਿੰਨ ਪੰਜ ਦਿਨ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਥਾਂ. ਭਾਵ—ਜਕਤ. “ਤੁਝਾਫਿਨ ਮਲਉ, ਏੀ ਸਿਪੰਜੀ ਸਰਾਯ.” (ਜਫਰ)
ਸਿੱਪ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪ। ੨ ਸੀ. ਰਿਸ਼ਾ—ਸਿਪਾ. ਸੰਕਸ਼—ਕਵਚ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ. ਜੋ ਗਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ. ਕਪੋਲ ਬਕਟ ਵਾਲੀ ਸੰਜੀ. “ਸੁਬੰਤ ਸਿੱਪ ਸੋਭਰੀ.” (ਕਲਕੀ) ਚਮਕੀਲੀ ਸਿਪਾ ਸੋਭ ਰਹੀ ਹੈ.
ਸਿੱਪੀ. ਸੰ. ਸੁਕ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪ. ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਚਮਚਿਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਪੀ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਪਿਆਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ. ਪਸਾਰੀ ਅਜੇ ਵੀ ਸਪੂਨ (Spoon) ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਪੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ.
ਸਿਪ੍ਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੱਪ ੨। ੨ ਕਾਲਿਕਾ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕਰਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਆਨੰਦ ਨਈਂ ਹਿਮਾਲਯ ਪਹਾੜ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੇ ਬਚਿਆ ਇੱਕ ਸਿਪ੍ਰ ਨਾਉਂ ਦਾ ਤਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤਿਆਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਸਨਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਤਾਲ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਕਦਾ ਨਹੀਂ, ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ Sepoy ਸਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਇਹੀ ਹੈ.

ਵਰਖਾ ਵਿੱਚ ਵਧਦਾ ਨਹੀਂ. ਇਸ ਸਿਪ੍ਰ ਤਾਲ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਨਈਂ ਸਿਪ੍ਰਾ ਹੈ. ਕਈ ਥਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦੇ ਨਹੁ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਭੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਹ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਈਂ ਹੈ. ਇੰਦੌਰ ਦੇਵਾਸ ਅਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ੧੨੦ ਮੀਲ ਵਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਚੰਬਲ ਵਿੱਚ ਜਾਮਿਲਦੀ ਹੈ. ਸਿਪ੍ਰਾ ਵਿੱਚ ਕੱਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ਸਨਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਹਾਤਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਆਵੰਤੀ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਵੰਤਿਕਾ।
ਸਿਪੁਰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪਾਸਦਰ.
ਸਿਫਤ. ਡਾ ۱۰۰ ਸਿਫਤ. ਸੰਕਸ਼—ਗੁਣ। ੨ ਸੱਫਤ। ੩ ਤਾਅਰੀਫ਼। ੪ ਇਹ ਸੰਕਸ਼ ਦੇ ਅੰਤ ਲੱਛਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਬਹਿਸ਼ੁ ਸਿਫਤ.
ਸਿਫਤਿ. ਸੰਕਸ਼—ਉਸਤਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿਫਤ. “ਸਿਫਤਿ ਸਰਮ ਕਾ ਸਿਫਤੀ” ਕਪਤਾ ਮਾਰਉ. (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੨ ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ. ਸ਼ਨਾਖਾਯੋਗ, ਬਰਤਾਰ. “ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਿਫਤਿ ਸਨਾਹ ਹੈ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰੂਜ ੧) “ਸਿਫਤੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਨੀ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ੩ ਸਿਫਤ ਦੁਆ. ਸਿਫਤ ਤੋਂ. “ਸਿਫਤੀ ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਦਰਬਾਰਿ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਭ) ੪ ਸਿਫਤਾਂ ਨਾਲ. “ਸਿਫਤੀ ਭਰੇ ਤੇਰੇ ਭੰਡਾਰ.” (ਸੋਦਰੁ) ੫ ਸਿਫਤਾਂ ਦਾ. “ਅੰਤੁ ਨ ਸਿਫਤੀ. ਕਹਣਿ ਨ ਅੰਤੁ.” (ਲਪੁ)
ਸਿਫਰ. ਡਾ ۱۰۰ ਸਿਫਰ. Cypher. ਖਾਲੀ। ੨ ਬਿੰਦੀ. ਸੂਨਰ.
ਸਿਫਲ. ਡਾ ۱۰۰ ਸਿਫਲ. ਸੰਕਸ਼—ਕਮੀਨਪਨ। ੨ ਨਿਵਾਣ. ਨਸ਼ੇਬ.
ਸਿਫਲਾ. ਡਾ ੧੦੦ ਵਿ—ਕਮੀਨਾ. ਫੁਲਫੁਲਾ. “ਧਾਰ ਲਿਭਾਸ ਨ ਹੀ ਸਿਫਲਾ.” (ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)
ਸਿਫਲੀ. ਡਾ ੧੦੦ ਸੁਫਲੀ. ਵਿ—ਖਟੀਆ. ਭੁੰਢ. “ਭੂਹੀ ਸਿਫਲੀ ਕਿਚਕੇ ਭਾਏ.” (ਜਲੋਹ)
ਸਿਫਾ. ਸੰ. ਸਿਫਾ ਸੰਕਸ਼—ਕਮਲ ਦੀ ਜਤ. ਭੋਹ. ਰਿਸਾ। ੨ ਮੂਲ. ਕਿਰਛ ਦਾ ਮੁੱਢ. “ਅਹਿ ਬੀਜ ਮਮਤਾ ਸਿਫਾ ਰਾਗ ਦ੍ਰੈਸ ਬਭ ਟਾਂਸ.” (ਨਾਪੁ) ੩ ਚਾਬੁਕ. ਹੱਟਗ। ੪ ਹਲਦੀ। ੫ ਡਾ ੧੦੦ ਸਿਫਾ. ਅੰਤਿਮ ਅਵਸਥਾ। ੬ ਕਿਨਾਰਾ। ੭ ਤਰਫ. ਦਿਸ਼ਾ। ੮ ਅਰੋਗਤਾ. ਕਨਦੁਰਸੀ.
ਸਿਫਾਮਾਨਾ. ਡਾ ੧੦੦ ਸੰਕਸ਼—ਅਰੋਗਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਘਰ. ਹਸਪਿਟਲ. Hospital. ਕਸਪਤਾਲ.
ਸਿਫਾਤ. ਡਾ ੧੦੦ ਸਿਫਾਤ. ਸਿਫਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਡਾ ੧੦੦ ਸਿਫਾਤ. ਸਿਫਾਰਿਸ਼.
ਸਿਫਾਤੀ. ਡਾ ੧੦੦ ਸਿਫਾਤੀ. ਵਿ—ਗੁਣਵਾਚਕ. ਸਿਫਤ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.
ਸਿਫਾਰਿਸ਼. ਡਾ ੧੦੦ ਸੰਕਸ਼—ਸੁਪਾਰਿਸ਼. ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਭਾਵ ਭਲਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ. Recommendation.
 ਦੇਖੋ, ਕਮੀਨਾ ਪੁਰਾਣ ਅ: ੧੯—੨੪.

ਸਿੰਬਲ. ਸੰ. ਸਿਮਲ. ਸਿੰਮਲ ਦਾ ਭੁੱਲਾ ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਲਮਲੀ.
ਸਿੰਬਲਖਾਰ. ਸੰਮਲਫਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖੀਆ.

ਸਿਥਾਲ } ਸੰ. ਸੇਵਲ. ਸੰਗਣ—ਪਾਣੀ ਦਾ ਜਲਾ. ਕਾਈ. "ਕਾਇਆ
ਸਿਥਾਲੁ } ਫੀਜੇ ਤਈ ਸਿਥਾਲ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਵਿਕਾਰਰੂਪ ਕਾਈ
ਨਾਲ ਢਕੀ ਹੋਈ. ਅਥਵਾ ਸੇਵਲ ਜੇਹੀ ਮਲੀਨ ਹੋਈ. "ਭਖਸਿ
ਸਿਥਾਲੁ ਬਸਸਿ ਨਿਰਮਲ ਜਨ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ਸਿਥਾਲ ਤੋਂ ਭਵ
ਵਿਸ਼ੇਭਗ ਹੈ.

ਸਿਥਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਿ.

ਸਿਥਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਿਕਾ.

ਸਿਥਿਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਿਰ.

ਸਿ ਭਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿ ਅਤੇ ਭਿ. ੨ ਓਹ ਭੀ. "ਆਖਹਿ ਸਿ ਭਿ
ਕੇਈਕੇਇ." (ਜਪੁ)

ਸਿਮ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਮਣਾ. ੨ ਸੀਮ (ਚਾਂਦੀ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸਿਮ ਸ਼ਬਦ
ਆਇਆ ਹੈ. "ਤੁੰਗ ਅਟਾ ਸਿਮਕੈ ਦਰਸਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਸਰਦ
ਭੁੰਤ ਵਿੱਚ ਚਿੰਟੀ ਉੱਚੀ ਅਟਾਰੀਆਂ ਚਾਂਦੀਰੂਪ ਨਜਰ ਆਉਂਦੀਆਂ
ਹਨ.

ਸਿਮਟਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਿਭੁਤਨਾ. ਸੰਭੁਚਿਤ ਹੋਣਾ. ੨ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ.
"ਸਿਮ ਚਹੂੰ ਓਹ ਤੇ ਸਿਮਟ ਨੀਵ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸਿੰਮਣਾ } ਸੰ. ਸੁਵਣ. ਸੰਗਣ—ਟਪਕਣਾ. ਚੁਟਿਣਾ. ਵਹਿਣਾ.
ਸਿੰਮਣੁ } ੨ ਪਸੀਨਾ. ਮੁਤੁਕਾ.

ਸਿਮਤ. ਅ. ੨ ਸੰਗਣ—ਦਿਸ਼ਾ. ਤਰਫ. ੨ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ.

ਸਿਮਰਣ. ਸੰ. ਸਮਰਣ. ਸੰਗਣ—ਚੇਤਾ. ਯਾਦਦਾਸ਼ੁ. ੨ ਚਾਹਣਾ.
ਲੋਚਣਾ. "ਹਰਿ ਪੇਖਨ ਕਉ ਸਿਮਰਤ ਮਨ ਮੇਰਾ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)
"ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੩ ਇਸ ਦਾ
ਨਾਮ ਅਥਵਾ ਗੁਣ ਮਨ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਏਕਾਗ੍ਰ ਕਰਕੇ ਯਾਦ ਕਰਨਾ.
"ਜਸਰ ਸਿਮਰਣ ਰਿਵੰਤਰਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੪ ਦੇਖੋ, ਨਾਮ

ਸਿਮਰਣਾ.

ਸਿਮਰਣਿ. ਸਮਰਣ ਤੋਂ. ਸਿਮਰਨੇ ਸੇ. "ਜਾਏ ਸਿਮਰਣਿ ਹੋਇ
ਅਨੰਦਾ, ਬਿਨਸੈ ਜਨਮ ਮਰਣ ਤੈ ਦੁਖੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਿਮਰਣੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਣ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨੁ.

ਸਿਮਰਣੇਨ. ਸੰ. ਸਮਰਣੇਨ. ਤ੍ਰਿਤੀਯਾ ਵਿਭਕ੍ਰਿ ਹੈ. ਸਿਮਰਣ ਤੋਂ.
ਸਿਮਰਣ ਸੇ. ਦੇਖੋ, ਦਨੰਤਿ.

ਸਿਮਰਤਬਜ਼. ਸੰ. ਸਮਤੰਦਰ. ਵਿ—ਸਿਮਰਣ ਬੋਲਕ. ਯਾਦ ਕਰਨ
ਲਾਇਕ. "ਸਿਮਰਤਬਜ਼ ਰਿਦੈ ਗੁਰਮੰਚੁਟਹ" (ਗਾਥਾ)

ਸਿਮਰਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਣ.

ਸਿਮਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ ਸਮਰਣ ਕਰਨਾ. ਯਾਦ ਕਰਨਾ. ੨ ਸੰਗਣ—
ਮਾਲਾ ਅਠੱਤਰੀ ਦਾ ਚੋਬਾ ਹਿੱਸਾ. ਮੇਰੂ ਸਮੇਤ ੨੮ ਮਣਕਿਆਂ ਦੀ
ਮਾਲਾ, ਜੋ ਜਾਪਕ ਲੋਕ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰਖਦੇ ਹਨ. ਸਿਮਰਨੀ. "ਗੁਰੇ
ਸਿਮਰਨਾ ਹਾਥ ਕਪੂਰੀ." (ਗੁਪਤੁ) ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਇਸਤ੍ਰੀਲਿੰਗ
ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿੰਗ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲੇ.

ਸਿਮਰਨਿ. ਸਮਰਣ ਤੋਂ ਸਿਮਰਨੇ ਸੇ. "ਪੁਤ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਜਪੁ
ਭਪੁ ਪੂਜਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸਮਰਣ ਵਿੱਚ. "ਸਿਮਰਨਿ ਤੇ ਲਾਕੇ
ਜਿਨਿ ਆਪਿ ਦਇਆਲਾ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਿਮਰਨੀ. ਸੰਗਣ—ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਨਾ. ੨. "ਕਬੀਰ ਮੇਰੀ ਸਿਮਰਨੀ
ਰਸਨਾ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸਿਮਰਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਣ. "ਪੁਤ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਸਧ ਕੈ ਸੰਗਿ."
(ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਿਮਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਮਰਣ ਕਰਕੇ. ਸਿਮਰਕੇ. "ਸਿਮਰਿ ਨਾਮ
ਪੁੰਨੀ ਸਰਿ ਦਿਣਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਿਮਰੁ } ਦੇਖੋ, ਸਮਰੁ ਅਤੇ ਸਮਰੁ ਈ ਬੋਲਮ.
ਸਿਮਰੁ ਕੀ ਬੋਗਮ }

ਸਿਮਰੰਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰੰਤਿ. ੨ ਸਮਰਣਾਭ. ਪੰਚਮੀ ਹੈ. ਸਿਮਰਣ
ਤੋਂ. "ਜਿਹ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਮਰੰਤ ਨਯਨ ਕੇ ਤਿਮਰ ਮਿਟਹਿ ਬਿਨ."
(ਸਦੈਖੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਿਮਰੰਤਿ } ਸੰ. ਸਮਰੰਤਿ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ.
ਸਿਮਰੰਬਿ } "ਸਿਮਰੰਤਿ ਸੰਤ ਸਰਬਤ੍ਰਯਮਣੰ." (ਵਾਰ ਸੈਰ)
"ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸਿਮਰੰਬਿ ਰੁਨਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸਿਮਲ } ਦੇਖੋ, ਸਿੰਬਲ ਅਤੇ ਬਾਲਮਲੀ. "ਸਿੰਮਲ ਰੁਖੁ ਸਰਾਇਰਾ
ਸਿੰਮਲ } ਅਤਿ ਦੀਰਘ ਅਤਿ ਮੁਰੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਿਮਲਾ. ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅੰਬਾਲੇ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ
ਸ਼ਹਰ, ਜੋ ਹਿਮਾਲੇ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ੧੧੭੬.
ਕੰਬੀ ਤੋਂ ੧੧੧੨. ਕਰਾਚੀ ਤੋਂ ੬੪੭, ਲਹੌਰ ਤੋਂ ੨੮੭ ਅਤੇ
ਕਾਨਕਾ ਤੋਂ ੫੯ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਉਚਾਈ ੭੦੮੪
ਫੁਟ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਖੇ ਟਿੱਲੇ ਦੀ ੮੦੦੦ ਹੈ.

ਇਸ ਥਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਨ ੧੮੧੬ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ
ਕੀਤਾ ਅਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰ ਪਹਾੜੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਪੋਲਿਟੀਕਲ
ਅਫਸਰ ਲਟਟੰਟ ਰਾਸ (Lt. Ross) ਨੇ ਸਨ ੧੮੧੯ ਵਿੱਚ
ਬਣਾਇਆ.

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕਰਨਰ ਸਨਰਲ ਲਾਰਡ ਐਮਹਰਸਟ (Lord
Amherst) ਇੱਥੇ ਸਨ ੧੮੨੭ ਵਿੱਚ ਆਇਆ. ਅਰ ਪੰਜਾਬ
ਡਾਕਰਨਮੇਂਟ ਨੇ ਸਨ ੧੮੭੧ ਵਿੱਚ ਚਰਣ ਰੱਖਿਆ. ਕਾਲਕਾ ਤੋਂ ਰੇਲਵੇ
ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਿਮਲੇ ਨਾਲ ਸਨ ੧੮੦੩ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਹੁਣ ਇਹ
ਵਾਯਸਰਾਘ, ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਅਤੇ ਡਾਕਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ
ਡਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ. ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ
ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੇ ਇੱਥੇ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸਿਮਲੇ ਦੇ
ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਨੀਤਿ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਾਈ
ਪਹਾੜੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਹਨ. ਏਸੇ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਪਦਵੀ ਹੈ
Superintendent Hill States Simla. ਦੇਖੋ, ਪੰਜਾਬ.

ਸਿੰਮਲੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਲ.

ਸਿਮਾ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹਰ ਥਾਂ. ਸਭ ਜਗਾ ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿੱਮਾ.

ਬਿਮੁਕ. ਭਾ. ਗਿਣ. ਸੰਖਯਾ ਕਰ. ਦੇਖੋ, ਬਿਮੁਕਦਨ.

ਬਿਮੁਕਦਨ. ਭਾ. ۱۰۰۰ ਕਿ—ਬੁਮਾਰਕਰਨਾ. ਗਿਣਨਾ.

ਬਿੱਮਾ. ਅ. ۱۰ ਵਿ—ਤਨਿਕ. ਥੋੜਾ.

ਬਿਮੁਤਬਜ਼. ਦੇਖੋ, ਬਿਮਰਤਬਜ਼. "ਸਦਾ ਸਦਾ ਬਿਮੁਤਬਜ਼ ਸੁਆਮੀ." (ਧਨਾ ਫੰਤ ਮ: ੫)

ਬਿਮੁਤ. ਸੰ. ਸ੍ਰੁਤਿ—ਬਿਮੁਤਿ. ਵਿ—ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ.

ਬਿਮੁਤਿ } ਸੰ. ਸ੍ਰੁਤਿ—ਬਿਮੁਤਿ. ਸੰਕਯਾ—ਚੇਤਾ. ਯਾਦਦਾਸ਼ੂ.

ਬਿਮੁਤਿ } ਯਾਦਗੀਰੀ. ੨ ਰਿਖੀਆਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਉਹ ਧਰਮਕ੍ਰਿਯਾ.

ਬਿਮੁਤੀ } ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਦਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਅਥਵਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ੩੧ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅਠਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਠਾਈ ਬਿਮੁਤੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:—

ਮਨੁਬਿਮੁਤਿ, ਯਾਗਯਕਲਕ, ਲਘੁਅਤ੍ਰਿ, ਅਤ੍ਰਿ, ਵਿੱਧ ਅਤ੍ਰਿ, ਵਿਸਨੁ, ਲਘੁਹਾਰੀਤ, ਵਿੱਧ ਹਾਰੀਤ, ਔਸਨਸ, ਔਸਨਸ ਸੰਹਿਤਾ, ਆੰਗਿਰਸ, ਯਮ, ਆਪਸੰਧ, ਸੰਵਤ, ਕਾਤਯਾਯਨ, ਵਿਹਸਪਤਿ, ਪਾਰਾਸਰ, ਵਿਹਰਪਾਰਾਸਰੀ, ਵਜਸ, ਲਘੁਵਜਸ, ਸੰਖ, ਨਿਖਿਤ, ਦਕ, ਗੋਤਮ, ਵਿੱਧ ਗੋਤਮ, ਬਾਤਾਤਪ, ਵਾਸਿਸ਼੍ਣ, ਪੁਨਸ੍ਯੁ, ਭੁਧ, ਭਸ਼ਤਪ, ਅਤੇ ਨਾਰਦ ਬਿਮੁਤਿ. "ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਿੰਮੁਤਿ ਬਿਨਸਹਿਕੇ ਬੇਦਾ." (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੫) "ਕੋਟਿ ਬਿਮੁਤਿ ਪੁਰਾਨ ਸਾਸਤ੍ਰ, ਨ ਆਵਈ ਵਹ ਚਿੰਤ." (ਜਾਪੁ)

ਬਿਯ. ਸੀਤਾ ਲਈ ਇਹ ਬਥੇ ਅਖਿਆ ਹੈ. "ਰਘੁਵਰ ਬਿਨ ਬਿਯ ਨਾ ਜਿਯੈ, ਬਿਯ ਬਿਨ ਬਿਯੈ ਨ ਰਾਮ." (ਰਾਮਾਵ)

ਬਿਯਮ. ਭਾ. ੧੨ ਬਿਯਮ. ਵਿ—ਤੀਜਾ. ਰਿਤੀਯ.

ਬਿਯਰ. ਸੀਤਲਤਾ. ਠੰਢ. "ਜਲ ਬਰਸਾਇ ਬਿਯਰ ਬਰਤਾਵੈ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਭਾ. ੨੨ ਸੰਕਯਾ—ਸੀਰਤ (ਸੁਭਾਉ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਖਸਲਤਾਂ.

ਬਿਯਰਾ. ਵਿ—ਸੀਤਲ. ਠੰਢਾ.

ਬਿਯਾ. ਬਿਯ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਬਥੇ ਭੀ ਸੀਤਾ ਬੋਧਕ ਹੈ.

ਬਿਯਾਹ. ਭਾ. ੧੨ ਵਿ—ਕਾਲਾ. ਬਰਾਮ.

ਬਿਯਾਹਾ. ਭਾ. ੨੨ ਬਿਯਾਹਾ. ਸੰਕਯਾ—ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਕਾਲਜ, ਗਣਿਤ ਦੀ ਪੁਸਤਕ. ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਜਮਾ ਖਰਚ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ.

ਬਿਯਾਪਤਿ. ਸੰਕਯਾ—ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ, ਜੋ ਸੀਤਾ ਦੇ ਪਤਿ ਹਨ.

ਬਿਯਾਰ. ਦੇਖੋ, ਬਿਆਰ. "ਨ ਸਿੰਘ ਹੈ ਨ ਬਿਯਾਰ ਹੈ." (ਅਕਾਲ) ਨਾ ਬੋਰ ਹੈ ਨਾ ਗਿੱਦਤ ਹੈ.

ਬਿਰ. ਸੰ. ਬਿਰਜ ਅਤੇ ਬੀਰ. ਸੰਕਯਾ—ਸੋਭ. "ਸਿਰ ਧਰਿ ਰਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ੨ ਇਹ ਬਥੇ ਚਿਰੇਸਕ ਹੋ ਕੇ ਉੱਪਰ, ਬਿਰੋਮਣਿ ਅਰਥ ਬੋਧਕ ਭੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ— "ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਗਿਆ ਦਾ ਸਿਰ ਹੈ." (ਲੋਕੋ) ੩ ਸਿਰ ਬਥੇ ਸ੍ਰਿਸ (ਰਚਨਾ) ਅਰਥ ਭੀ ਕਥਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬਿਰਿ.

ਬਿਰਸ. ਦੇਖੋ, ਸਰੀਹ.

ਬਿਰ ਸਦਕਾ } ਭਾ. ੨੨ ਸਰਸਦਕਾ. ਸੰਕਯਾ—ਸਿਰ ਉੱਪਰੋਂ
ਬਿਰ ਸੰਦਕ } ਵਾਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨ. ਸਰਕੁਰਬਾਨੀ.
"ਸਿਰਸਦਕਾ ਸਤਗੁਰੂ ਦਿਵਾਯੋ." (ਗੁਪਤੁ) "ਸਿਰਸੰਦਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋ ਭਾਰੀ." (ਗੁਰੂ ੧੦)

ਬਿਰਸਾਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸਾਹੀ.

ਬਿਰਹ ਫਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਫਲ ਅਤੇ ਬ੍ਰੀਫਲ.

ਬਿਰਹਾਨਾ. ਸੰ. ਬਿਰੋਧਾਨ. ਸੰਕਯਾ—ਸਿਰ ਦਾ ਸਹਾਰਾ. ਤਕੀਆ. ਸਿਰਾਨਾ. "ਬਿਰਹਾਨਾ ਅਥਰ ਰੁਨਾਈ." (ਸੋਰ ਬਬੀਰ)

ਬਿਰਹਿੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਰਹਿੰਦ.

ਬਿਰਕ. ਅ. ੨੨ ਸੰਕਯਾ—ਹਿੰਸੇਦਾਰੀ. ਬਰਾਕਤ. ਸਾਂਭ. ੨ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਭੁਟਾਂ ਵਾਲਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਬਿਰਕੀਥ. ਵਿ—ਪ੍ਰਧਾਨ. ਮੁਖੀਆ. ਜੋ ਸਭ ਵਿੱਚ ਉੱਚਾ ਸਿਰ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ.

ਬਿਰਕਤ. ਅ. ੨੨ ਸੰਕਯਾ—ਸਾਂਭ. ਹਿੰਸੇਦਾਰੀ.

ਬਿਰਕਪ. ਗੰਧਰਪਤਿ ਰੂਡੀ ਰਾਜਾ ਦੀ ਪਦਵੀ, ਜੋ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕੱਪ (ਕੱਟ) ਲੈਂਦਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਰਸਾਨੁ. "ਬਿਰਕਪ ਕੇ ਦੇਸਾਂਤਰ ਆਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨) ੨ ਟੈਬਸਲਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਖੰਡਹਰ ਬਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੇ ਜਿਲੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਤਕਸਿਲਾ.

ਬਿਰਕਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਕਰਦਾ. "ਮੈ ਲਿਖ ਖੰਨਾਂ ਵਲ ਰਾਜਿਆ ਜੋ ਹੈ ਬਿਰਕਰਦਾ." (ਸੰਕਯਾਮਾ)

ਬਿਰਕਾ. ਭਾ. ੨੨ ਸੰ. ਬੀਰਕਾ. ਸੰਕਯਾ—ਅੰਗੂਰ ਅਥਵਾ ਇੱਥ ਦੇ ਰਸ ਨੂੰ ਸਾਝਕੇ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਰਸ. ਜੋ ਖੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. Vinegar. ਇਹ ਅਚਾਰ ਚਟਨੀ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਦ ਦਵਾਈ ਕਰਕੇ ਭੀ ਕਈ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਲਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਮੀਰ ਸਰਦ ਖੁਲਕ ਹੈ. ਕਥਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪੇਟ ਦੇ ਕੀੜੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਹਾਜਿਮ ਹੈ, ਰੁੱਖ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਮਣ (ਜਾਮਣੂ) ਦਾ ਸਿਰਕਾ ਲਿੱਫ ਅਤੇ ਅਣਦੇ ਲਈ ਖਾਸ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.

ਬਿਰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਰਕਾਰ. ੨ ਸੰਕਯਾ—ਭਰਜ. ਬਿਰੂਟੀ. Duty. "ਲਾਲੇ ਨੇ ਬਿਰਕਾਰ ਹੈ ਧੁਰਿ ਖਸਮਿ ਫੁਰਮਾਈ." (ਮਥੂ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਹੁਕੁਮਤ. "ਜਿਸ ਹੀ ਕੀ ਬਿਰਕਾਰ ਹੈ ਤਿਸ ਹੀ ਕਾ ਸਬੁਕੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੪ ਪ੍ਰਜਾ. "ਏਹ ਜਮ ਕੀ ਬਿਰਕਾਰ ਹੈ ਦੇਨਾ ਉਪਰਿ ਜਮਭੰਡੁ ਕਰਾਰਾ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਗੁਜ ੧)

ਬਿਰਕੀ. ਸੰਕਯਾ—ਸਰ (ਕਾਨੇ) ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਟੱਟੀ ਅਤੇ ਸਫਾ. ੨ ਕਾਨੇ ਬੁਣਕੇ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਕੁਟੀ.

ਬਿਰਕੀਥਾਸ. ਵਿ—ਬਿਰਕੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਆਪਣਾ ਪੱਕਾ ਘਰ ਬਣਾਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਅਰ ਜਿੱਥੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਬਿਰਕੀ ਤਾਣਕੇ ਰੁਜਾਵਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ. "ਰਹਿੰ ਮਰੁਪਯੋ ਬਿਰਕੀਥਾਸ." (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਸੰਕਯਾ—ਇੱਕ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਇਹ ਸੰਕਯਾ ਬਿਰਕੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ.

ਸਿਰਨਾਵਣੀ. سرناوہنی. ਸੰਗਤ—ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਅਥਵਾ ਨਿਯਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਰਿਤੁ. ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਤੁ ਪਿਛੋਂ ਕੋਸੀ ਸਨਾਨ ਕਰਨਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ. “ਜਿਉ ਜੋਰੁ ਸਿਰਨਾਵਣੀ ਆਵੈ ਵਾਰੋ ਵਾਰ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਿਰਨੀ. ਦੇਖੋ. ਸ਼ੀਰੀਨੀ. “ਸਿਰਨੀ ਕਛੁ ਚੜ੍ਹਾਵਤ ਭਈ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੭੯)

ਸਿਰਪਥਣੇ. ਕਿ. ਵਿ—ਸਿਰਭਾਰ. ਸਿਰ ਦੇ ਥਲ. ਸਿਰ ਹੇਠ ਕਰਕੇ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ. ਸਿਰਭਾਰ.

ਸਿਰਪਾਉ } ਭਾ ਪੁ /—ਪੁ / ਸਰਪਾ ਅਥਵਾ ਸਰੋਪਾ. ਸੰਗਤ—
ਸਿਰਪਾਇ } ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤੀਕ ਪਹਿਰਣ ਦੀ ਪੋਸ਼ਕਾ ੭ ਮਿਲਤ.
ਸਿਰਪਾਵ } “ਪਹਿਰਿ ਸਿਰਪਾਉ ਸੇਵਕ ਜਨ ਮੇਲੇ.” (ਸੋਹ ਮ: ੫)

੫) “ਸਾਕਤ ਸਿਰਪਾਉ ਰੋਸਮੀ ਪਹਿਰਤ ਪਤਿ ਖੋਈ.” (ਬਿਨਾ ਮ: ੫)
੫) “ਨਿਹੁ ਮਮ ਦਿਸ ਤੇ ਅਥ ਸਿਰਪਾਇ.” (ਭੁਪੁਸ਼ੁ) “ਏ ਰਸ ਕੇ ਸਿਰਪਾਵ ਤਿਸੈ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਦੇਖੋ. ਸਿਰੇਪਾਉ ੭.

ਸਿਰਪੀੜ. ਸਿਰਸੁਨ. ਦਰਦੇਸਰ. Headache. ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਥਸਿਰਾ ਸਬਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ. ਸਿਰਪੀੜ ਦੇ ਅਨੇਕ ਭੇਦ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਕਾਰਣ ਹਨ. ਪਰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਮੇਢੇ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰੀ ਅੰਦਰ ਸੈਲ ਜਮਾ ਹੋਣਾ ਹੈ. ਜੋ ਹਾਜਮਾ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕਕਸ ਖੋਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਸਿਰਪੀੜ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਪਾਉ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਏ—

੧. ਭਰੂ ਦਾ ਭਰਮ ਦੁੱਧ ਮਿਸ਼ਰੀ ਪਾਕੇ ਪੀਣਾ.

੨. ਨਸਾਦਰ ਤੇ ਕਲੀ (ਚੂਨਾ) ਅੱਛ ਅੱਛ ਪੀਸਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਸੁੰਘਣਾ.

੩. ਅੰਡਿਆਂ ਦਾ ਕੁਝਾਹ ਖਾਣਾ.

੪. ਰੀਠੇ ਦਾ ਫਿਲਕਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘਸਾਕੇ ਨਸਵਾਰ ਲੈਣੀ.

੫. ਮੁਲੰਠੀ ਚਿੱਤ ਮਾਸ਼ੇ, ਮਿੱਠਾ ਤੇਲੀਆ ਇੱਕ ਮਾਸ਼ਾ, ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਰੀਕ ਪੀਸਕੇ ਆਂਧਾ ਚਾਉਨ ਤਰ ਨਸਵਾਰ ਲੈਣੀ.

੬. ਘੀ ਵਿੱਚ ਚੂੜ ਮਿਲਾਕੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਮਲਨਾ.

੭. ਭਰਮੀ ਨਾਲ ਸਿਰਪੀੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚਿੱਟਾ ਚੁੰਦਨ ਘਸਾਕੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਲੇਪਣਾ. ਸਰਦੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੇਸਰ ਜਾਂ ਸੁੰਧ ਦਾ ਲੇਪ

ਕਰਨਾ.

ਸਿਰਪੋਥ. ਦੇਖੋ. ਸਰਪੋਥ.

ਸਿਰਪੋਸ. سرپوس. ਸਰਪੋਸ. ਸੰਗਤ—ਚੱਕਣ. ਬਾਲ ਅਥਵਾ ਏਗਰੇ ਆਦਿਕ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚਕਣ ਵਾਲਾ ਵਸਤੂ ਆਦਿ. ੭ ਤੋੜੇਦਾਰ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਪਲੀਤੇ ਦਾ ਚੱਕਣ. “ਗਹਿ ਸਿਰਪੋਸ ਉਘਾਰ ਪਲੀਤਾ.” (ਭੁਪੁਸ਼ੁ) ਸਿਰਪੋਸ ਏਣ ਤੋਂ ਪਲੀਤੇ ਦਾ ਬੰਦੂਕ ਫਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਰ ਤੋੜੇ ਤੋਂ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਭੀ ਭਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ.

ਸਿਰਫ. سراف. ਸਿਰਫ. ਕਿ. ਵਿ—ਕੇਵਲ. ਨਿਰਾ. ਖਾਲਿਸ. ਸਿਰਫਲ. ਸੰ. शिरफल—ਫਿਰ: ਫਲ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ

ਸਿਰ ਦੇ ਅੰਗਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇ. ਨਲੀਏਰ. ਖੋਪੇ ਦੇ ਫਲ ਉੱਪਰ ਅੱਖ ਨੱਕ ਮੁਖ ਦਾ ਅੰਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ੭ ਦੇਖੋ. ਸ਼ੀਫਲ.

ਸਿਰਬੰਦ. ਦੇਖੋ. ਸਰਬੰਦ.

ਸਿਰਭਾਰ. ਸਿਰ ਦਾ ਬੋਭਾ ੭ ਦੇਖੋ. ਸਿਰਿਭਾਰ. ੩ ਦੇਖੋ. ਸਿਰਭਾਰਿ ਸਿਰਭਾਰ ਲੈਣਾ. ਕਿ—ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਲੈਣੀ. ੭ ਦੂਜੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਕੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਬੋਭ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈਣਾ.

ਸਿਰਭਾਰਿ. ਸਿਰ ਪਰਣੇ. ਸਿਰ ਦੇ ਥਲ. ੭ ਪੂਰੇ ਤਾਣ ਨਾਲ. “ਭੈ ਵਿਚ ਟਿੰਦੁ ਫਿਰੇ ਸਿਰਭਾਰਿ.” (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਿਰ ਮੁਨਾਕੇ ਭਵਾ ਪੁੰਡਣੀਆਂ. ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਾਣ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਵੀਤਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ. ਭਵਾ ੩ ਅਤੇ ੭.

ਸਿਰਮੋਰ } ਸੰ. शिरमोर—ਸੰਗਤ—ਸਿਰ ਦਾ ਮੌਲਿ (ਮੁਕਟ).
ਸਿਰਮੋਰਹ } ਤਜਾ ੭ ਪ੍ਰਧਾਨ. “ਗੁਰੂ ਸਿਰਮੋਰ.” (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੧)
ਸਿਰਮੋਰਾ } “ਗੁਰੂ ਠਾਕੁਰ ਸਿਰਮੋਰਾ.” (ਸੋਹ ਮ: ੫)
ਸਿਰਮੋਰ
ਸਿਰਮੌਲਿ

ਸਿਰਰ. ਦੇਖੋ. ਸਿਰਗ. ੭ ਅ / ਸੰਗਤ—ਗੁਪਤ ਭੇਦ ਰਾਜ. “ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸਿਰਰ ਨ ਦੀਆ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਿਰਰੀ. ਵਿ—ਹਠੀਆ. ਬਿੰਦੀ. ੭ ਸਿਰਤੀ. ਪਾਕਲ ਦਿਰਾਨਾ. “ਇਹ ਤਾ ਸਿਰਰੀ ਅਤਿ ਬਵਰਾਨਾ.” (ਨਾਪੁ)

ਸਿਰ ਰੋਗ. ਸੰਗਤ—ਰੂਸ. ਜੋ ਸਭ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਵਫਾ ਹੈ. ੭ ਸਿਰਰ, ਜੋ ਦਿਮਾਗੀ ਰੋਗ ਹੈ. ੩ ਅਭਿਮਾਨਾ. ੪ ਵਫਾ ਰੋਗ. ਮੁਹਲਿਕ ਬੀਮਾਰੀ. ੫ ਸ਼ਿਸ਼ੀਰੋਗ; ਸਰ ਦਰਦ. ਸਿਰ ਪੀੜ.

ਸਿਰਲੇਖ. ਸੰਗਤ—ਭਾਗ. ਕਿਸਮਤ. ਨਸੀਬ. ਬਰਮਾਨੁਸਾਰ ਜੀਵ ਦਾ ਲੇਖਾ. ੭ ਸਿਰਨਾਵਾ. ਦੇਖੋ. ਸਿਰਨਾਮਾ. ੩ ਮੁਖਬੰਦ (ਮੁਖਬੰਧ). Foreword. ੪ ਸੁਰਖੀ. ਸ਼ੀਸ਼ੀਕ. Heading.

ਸਿਰਤ. ਤੱਲਪਨ. ਇਹ ਉਨਮਾਦ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਭੇਦ ਹੈ. ਜਨੁਨ. Insanity. ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦੇਖੋ. ਉਦਮਾਦ ਸਬਦ ਵਿੱਚ.

ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ, ਭਦਾਮਾਂ ਦੀ ਜਰਦਾਈ, ਸੰਦਨ ਅਨਾਰ ਆਦਿ ਸਰਬਤ, ਅਧਾਰਿਤਕ, ਸੰਕਤਰੇ, ਅੰਗੂਰ ਆਦਿ ਫਲ ਵਰਤਣੇ ਫੁਟਕਾਰੀ ਹਨ. ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਨਾ, ਨਦੀ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਨਾਰੇ ਦੀ ਹਵਾ ਖਾਣੀ ਨਾਫਦਾਇਕ ਹੈ. ਸਿਰ ਤੇ ਬੰਦੂ ਅਤੇ ਕਾਹੂ ਦਾ ਤੇਲ ਮਲਨਾ. ਫੁਟਕਾਰੀ ਹੈ. ਸਿਰਤੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮੀ ਘ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸੇਵਨ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਘੀ ਦੇ ਕਣਾਉਣ ਦੀ ਰੁਕਤ ਇਹ ਹੈ—

ਖੀ ਚਾਰ ਸੋਰ, ਬ੍ਰਾਹਮੀ ਬੂਟੀ ਦਾ ਰਸ ਸੋਲਾਂ ਸੋਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਣਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਕਾਢੋ, ਅਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਨੁਕਦਾ ਬਣਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ. ਬ੍ਰਾਹਮੀ ਬੂਟੀ, ਬਚ. ਜਵਾਹਾਂ. ਧਮਾਹਾ, ਕੁਠ, ਸੰਖਾਹੋਲੀ, ਸਭ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਸੋਰ ਨੁਕਦਾ ਤਿਆਰ

ਕਰੇ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਰਸ ਜਲਕੇ ਪੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛਾਣਕੇ ਸਾਫ਼ ਤਾਂਭੇ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਰੱਖੇ। ਇਹ ਬ੍ਰਹਮੀਪ੍ਰਿਤ ਇੱਕ ਤੋਲੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਤੋਲੇ ਤੀਕ ਉਮਰ ਅਤੇ ਬਲ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿੱਤ ਖਾਵੇ।

੭ ਗਰਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ, ਜਾਦਾ ਕੁੱਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਚਿਤਚਿਤਾ ਅਤੇ ਜਿੰਦੀ ਸੁਭਾਅ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਭੀ "ਸਿਰਤ" ਆਖਦੇ ਹਨ। ੩ ਅਫ਼ਰਾਨਤਾਂ ਦਾ ਹਨ। ਮੁਰਖਤਾ ਭਰੀ ਜਿੰਦ।

ਸਿਰਤਾ } ਵਿ—ਸਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਠਿਕਾਣੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਮਾਨ ਸਿਸ
ਸਿਰਤੀ } ਦਾ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੀਵਾਨਾ, ਪਾਗਲ, ਸੁਦਾਈ।
੭ ਹਨੀਆ, ਜਿੰਦੀ।

ਸਿਰਾ, ਸੰਗਤਾ—ਕਿਨਾਰਾ, ਤਰਫ਼, ਧਿਰ, "ਦੂਹਾਂ ਸਿਰਿਆ ਕਾ ਖਸਮੁ ਆਪਿ।" (ਵਾਰ ਕ੍ਰਮ ੨ ਮ: ੫) ੭ ਸਿਰ ਤੇ, ਸੀਸ ਪੁਰ, "ਸਾਬਤ ਸੁਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ।" (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ, ਸਿਰੀ, ਨਦੀ। ੪ ਨਾਈ, ਢਕ, ਬਿਰਾ ਭੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।

ਸਿਰਾਉਣਾ, ਬ੍ਰਿ—ਸੀਤਲ ਹੋਣਾ, ਠੰਢਾ ਹੋਣਾ, "ਕਈ ਪਾਵਕ ਸਿਰਾਇ।" (ਰਾਮਾਵ) ੭ ਗੁਜਰਨਾ, ਵੀਤਣਾ।

ਸਿਰਾਇ, ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਉਣਾ ੭ ਸਿਰ ਉੱਪਰ, "ਨਿੰਦ ਪੇਟ ਸਿਰਾਇ।" (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਰਾਇ।

ਸਿਰਾਇਓ } ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਉਣਾ, ਸੀਤਲ ਹੋਇਆ (ਹੋਈ),
ਸਿਰਾਇਆ } ੭ ਬੀਤਿਆ (ਬੀਤੀ), ਵੀਤ ਗਿਆ, ਕਟੀ।
ਸਿਰਾਈ }

ਸਿਰਾਹੁ, ਸਿਰ ਤੋਂ, ਸਿਰ ਸੇ, "ਕਾਹੁ ਨ ਮਿਟੈ ਸਿਰਾਹੁ।" (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਿਰਾਕਤ, ਦੇਖੋ, ਸਰਾਕਰ।

ਸਿਰਾਜ, ਅ ਸੰਗਤਾ—ਦੀਵਾ, ਚਰਾਗ਼, ਲੈਂਪ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੀਰਾਜ, "ਕੜ ਸਿਰਾਜ ਕੋ ਰਾਜ ਕਮਾਵੈ।" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੮੨)

ਸਿਰਾਜੀ, ਬਿ—ਸੀਰਾਜ ਦਾ, "ਸੁ ਤਾਜੀ ਸਿਰਾਜੀ।" (ਕਲਕੀ) ੭ ਅ ਯੁ। ਸਿਰਾਜੀ, ਉੱਜਲਾ, ੩ ਰੋਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਹਿਤ।

ਸਿਰਾਜੁੱਦੀਨ, ਧਰਮ ਦਾ ਦੀਪਕ, ਦੀਨ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਸਿਰਾਤ, ਵੀਤਣਾ, ਗੁਜਰਣਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਉਣਾ, "ਜਨਮ ਸਿਰਾਤ ਹੈ।" (ਜੈਜਾ ਮ: ੮) ੭ ਅ ਯੁ। ਸਿਰਾਤ, ਸੰਗਤਾ—ਮਾਰਗ, ਸੜਕ।

੩ ਇੱਕ ਪੁਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਰਕ ਦੀ ਅਫ਼ਨੀ ਉੱਪਰ ਹੋਣਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਲ ਬਾਲ ਤੋਂ ਭੀ ਭਾਰੀਕ ਹੈ ਅਰ

ਰਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਤੋਂ ਤਿੱਖਾ ਹੈ, ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਤਿੱਖੇ ਕੰਢੇ ਹਨ, ਜੋ ਏਧਰ ਚਿਧਰ ਹਿੱਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਧਰਮੀ ਇਸ ਉੱਪਰੋਂ ਛੇਤੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਰ ਪਾਪੀ ਨਰਕ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਡਿਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੁਲ ਦਾ ਬਿਆਲ ਪਾਰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ "ਚਿਨਵਤ ਪੋਰੇਰੂ" ਨਾਮਕ ਪੁਲ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਯਹੂਦੀ ਭੀ ਨਰਕ ਦਾ ਪੁਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਪੁਰਸਲਾਰ।

ਸਿਰਾਤੁਲਮੁਸਤਕੀਮ, ਅ السمرى السمرى ਅਲਸਿਰਾਤੁਲਮੁਸਤਕੀਮ। ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ, ਸਿੱਧੀ ਸੜਕ, ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਤ ੨-੩।

ਸਿਰਾਧ, ਦੇਖੋ, ਸਰਾਧ, "ਜੀਵਤ ਪਿਤਰ ਨ ਮਾਨੈ ਕੇਉ ਮੂਏ ਸਿਰਾਧ ਕਰਾਹੀ।" (ਕਉ ਕਬੀਰ)

ਸਿਰਾਨਾ } ਸਿਰਾਉਣ ਦਾ ਢੂਤ ਕਾਲ, ਵੀਤਿਆ, ਗੁਜਰਿਆ,
ਸਿਰਾਨੀ } "ਅਮਲ ਸਿਰਾਨੋ ਲੇਖਾ ਦੇਨਾ।" (ਸੁਹੀ ਕਬੀਰ) "ਬਿਰਥਾ

ਸਿਰਾਨੋ } ਅਉਧ ਸਿਰਾਨੀ।" (ਸੋਚ ਮ: ੮) ੭ ਸੀਤਲ ਹੋਣਾ, ਹੋਈ, ਹੋਇਆ।

ਸਿਰਾਧਰਾ, ਦੇਖੋ, ਸਰਾਇਰਾ।

ਸਿਰਾਰ, ਦੇਖੋ, ਸਰਾਰ, "ਯਾ ਖੁਦਾਇ ! ਕੜਾ ਭਯੋ ਸਿਰਾਰ।" (ਨਪੁ)

ਸਿਰਾਰੀ, ਸਿਰੀਥਿਕਾ—ਬਿਰੀਸਿਕਾ, ਇਹ ਇੱਕ ਬਿਰਛ ਸਰੀਹ ਦੀ ਜਾਤ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਲ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਢਾਢੇਨ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਵੈਦਕਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੋਤੂ ਬਵਾਸੀਰ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, "ਸ੍ਰੀਫਲ ਰਲ ਸਿਰਾਰੀ ਰਹਾ।" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੫੬)

ਸਿਰਾਵਨ, ਬ੍ਰਿ—ਸੀਤਲ ਹੋਣਾ, "ਜਿਸ ਕੋ ਦੇਖ ਸਿਰਾਵਤ ਨੈਨ।" (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੭ ਵੀਤਣਾ, ਗੁਜਰਨਾ, "ਬਿਰਥਾ ਜਨਮ ਸਿਰਾਵੈ।" (ਕਉ ਮ: ੮)

ਸਿਰਿ, ਸੰਗਤਾ—ਰਚਨਾ, ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ, "ਜਿਨਿ ਸਿਰਿ ਸਾਜੀ ਤਿਨਿ ਝੁਨਿ ਕੋਈ।" (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੭ ਬ੍ਰਿ, ਵਿ—ਸਿਰਪਰ, ਸਿਰ ਤੇ, "ਸਿਰਿ ਲਗਾ ਜਮਛੰਡੁ।" (ਵਾਰ ਜੈਤ) "ਪੁਰੀਆਂ ਖੰਡਾਂ ਸਿਰਿ ਕਰੇ ਇਕ ਪੈਰਿ ਧਿਆਏ।" (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ) ਜੋ ਪੁਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕਕੇ ਇੱਕ ਪੈਰ ਤੇ ਖਤਾ ਅਰਾਧਨ ਕਰੇ। ੨ ਉੱਪਰ, ਉੱਤੇ। ੪ ਸ੍ਰਿਜ (ਰਚ) ਕੇ, ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਜ। ੫ ਵਿ—ਸਿਰੋਮਣਿ, ਵਧੀਆ, "ਸਭਨਾ ਉਪਵਾ ਸਿਰਿ ਉਪਾਉ ਹੈ।" (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਕ੍ਰਮ ੧) ੬ ਸੰ, ਬਿਰਿ, ਸੰਗਤਾ—ਤਲਵਾਰ। ੭ ਤੀਰਾ ੮ ਪਤੰਗਾ, ਛਮੋਕਤ।

ਸਿਰਿਉ } ਦੇਖੋ, ਸਿਰਜਣ, "ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਬਿਧਨੈ ਸਿਰਿਉ।"

ਸਿਰਿਓ } (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੀ
ਸਿਰਿਆ } ਵਿਧਾਤਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਜਿਨਿ ਸਿਰਿਆ ਸਭੁਕੋਇ।" (ਸੁੀ ਮ: ੫ ਵਟਜਾਰਾ)

ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ, ਪੁਤਿ ਸਿਰਾ ੭ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਨੂੰ, "ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਸਤੁ ਸੰਬਾਹੇ ਰਾਗੁਰ।" (ਸੋਦਰੁ)

ਸਿਰਿਕਾਰ, ਦੇਖੋ, ਸਿਰਕਾਰ ੨।

ਸਿਰਿਭਾਰੂ, ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਬੋਝ, "ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ ਰਾਗੁ।" (ਜਪੁ)

ਸਿਰੀ, ਸਰਜਨ ਕਰੀ, ਰਚੀ, ਬਣਾਈ, "ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜਿਨਿ ਸਿਰੀ।" (ਸੁੀ ਮ: ੩) ੭ ਸਿਤ੍ਰੀ, ਸੀਤ੍ਰੀ, ਮੁਰਦਾ ਲੈਜਾਣ ਦੀ ਆਬੀ, "ਜਲੁਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿਰੀ ਪਰ ਸੋਹੈ।" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੩੮) ੩ ਛੋਟਾ ਸਿਰ, ਛਕਰੇ ਆਦਿ ਪਸ਼ੂ ਅਤੇ ਮੁਰਦੇ ਦਾ ਸਿਰ।

੪ ਸੰ, ਭੀ—ਭ੍ਰੀ, ਸੋਝਾ। ੫ ਮੰਕਲ, "ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਰ

ਉਪਰਿ ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੬ ਬੋਝਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਲਗੀ. "ਸਿਰ ਪਰ ਕੰਚਨ ਸਿਰੀ ਸਵਾਰੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਸਿਰੀਸ. ਸੰ. ਸਿਰੋਸਥ—ਸਿਰਸਤ. ਵਿ—ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ. ਕਲਗੀ, ਤਾਜ, ਸਿਰਾ ਆਦਿਕ. "ਸਿਰੀਸ ਸੀਸ ਸੋਭਿਯੰ." (ਗੜਨ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰੀਹ. ੩ ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੀਸ਼.

ਸਿਰੀਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਸਾਹਿਬ.

ਸਿਰੀਸਾਪੁ } ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਾਉਂ ਵਾਢੇ ਵਿੱਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀ
ਸਿਰੀਸਾਫ } ਬਾਰੀਕ ਮਲਮਲ ਦਾ ਸੀ. ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪਟਿਆਲਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮਾਨਾ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਭੀ ਸਿਰੀਸਾਪ ਬਹੁਤ ਔਛਾ ਬਣਦਾ ਸੀ.

ਸਿਰੀਧਰ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਧਰ.

ਸਿਰੀਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ.

ਸਿਰੀਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੀਨੀ. "ਸਭ ਕੇ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਸਿਰੀਨੀ ਆਵੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੪)

ਸਿਰੀਰਾਗ. ਸੰ. ਭੀਰਾਗ—ਸ੍ਰੀਰਾਗ. ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ "ਸ੍ਰੀ" ਹੈ ਪਰ ਰਾਗ ਸ਼ਬਦ ਵਾਧੂ ਸਾਥ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਪੂਰਬੀ ਠਾਟ ਦਾ ਔਤਵ ਸੰਪੂਰਣ ਰਾਗ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸੁਰ ਹਨ. ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਛਾਂਧਾਰ ਅਤੇ ਪੈਵਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ. ਰਿਸ਼ਭ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਹੈ. ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਪੈਵਰ ਕੰਮਲ ਹਨ. ਮੋਧਮ ਤੀਵ ਹੈ. ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸੁੱਧ ਹਨ.

ਆਰੋਹੀ— ਸ ਰ ਮ ਪ ਨ ਸ.

ਅਵਰੋਹੀ— ਸ ਨ ਧ ਪ ਮੀ ਗ ਰਾ ਸ.

ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾ ਲੋਵਾ ਵੇਲਾ ਹੈ.

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਪਹਿਲਾ ਰਾਗ ਹੈ. ਰਾਗ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. "ਰਾਗੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰੀਰਾਗ ਹੈ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ) "ਛਗਨ ਮੇ ਸਿਰੀਰਾਗ ਪਾਰਸ ਪਾਯਨ ਹੈ." (ਭਾਉ ਕ)

ਸਿਰੀ ਰੰਗ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਰੰਗ.

ਸਿਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰ. "ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਯਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ." (ਸਦਾ ਮ: ੧)

ਸਿਰੇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾ. "ਦੇਵੈ ਸਿਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਬੇਤੇ." (ਮਧੂ ਮ: ੧) ਭਾਵ—ਸਨਮ ਮਰਨਾ ੨ ਸ੍ਰਿਜੇ. ਚਰੇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਜਣਾ. "ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਿਸਨ ਸਿਰੇ ਤੈ ਅਗਨਤ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਿਰੇਸਟ. ਬ੍ਰੇਸੂ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੇਸਟ.

ਸਿਰੇਸਿਰਿ. ਸਿਰ ਸਿਰ ਪੁਤਿ. ਚਰੇਕ ਤਾਈਂ. ਪੁਤਿ ਜੀਵ ਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ.

ਸਿਰੇਪਾਉ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਪਾਉ. ੨ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ ਦੇ ਰਾਜਮਹਲ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਅਤੇ ਰਾਮਾ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸਰੋਪਾ (ਸ਼ਿਲਤ) ਹੈ. 'ਬਾਬਾ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ. ਦੇਖੋ, ਗੁਲਬੰਧ.

ਇਸ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਇਸ ਥਾਂ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਨਾਭਾ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ.

ਸਿਰੇਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰੇਵਣ.

ਸਿਰੋਹ. ਬਿਰੋਰੁਹ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਕੋਸ਼. "ਕਹੂੰ ਸਿਰੋਹ ਪੱਟੀਅੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਿਰੋਹੀ. ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਚੌਹਾਨ ਜਾਤਿ ਦੀ ਸ਼ਾਖ "ਦੇਓਰਾ" ਰਾਜਪੂਤ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਆਸਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ. ਸਿਰੋਹੀ ਨਗਰ ਸਨ ੧੪੨੫ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਾਉ ਸੈਨਮੱਲ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਰਾਜਪੂਤਾਨਾ ਮਾਲਵਾ ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਿੰਡ ਵਾਰਾ ਤੋਂ ਸੋਲਾਂ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਹੈ. ੨ ਸਿਰੋਹੀ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਕਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਦੋ ਫੋਲਪਈ ਅਥਵਾ ਸਕੇਨੇ ਦੇ ਪਤ੍ਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੱਚਾ ਲੋਹਾ ਦੇ ਕੇ ਸਿਰੋਹੀ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਐਸਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿਰੋਹੀ ਟੁਟਦੀ ਨਹੀਂ. "ਸਾਫ਼ ਸਿਰੋਹੀ ਸੈਫ ਅਸਿ ਤੀਰ ਰੂਪਕ ਤਰਵਾਰ." (ਸਨਾਮ) ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰ.

ਸਿਰੋਜ. ਸੰ. ਸਿਰੋਜ—ਸਿਰੋਜ. ਸੰਗਤ—ਕੋਸ਼. ਜੋ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸਿਰੋਪਾ } ਦੇਖੋ, ਸਿਰਪਾਉ ਅਤੇ ਸਿਰੇਪਾਉ ੨.
ਸਿਰੇਪਾਉ }

ਸਿਰੋਮਣਿ. ਸੰ. ਸਿਰੋਮਣਿ. ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਣ ਦੀ ਮਣੀ. ਮੁਰੁਮਣਿ. ਤਾਜ ਦਾ ਰਤਨਾ. ੨ ਵਿ—ਮੁਖੀਆ. ਪ੍ਰਧਾਨਾ. ੩ ਉੱਤਮ. ਬ੍ਰੇਸੂ. "ਨਾਮੁ ਸਿਰੋਮਣਿ ਸਰਬ ਸੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਿਰੋਮਣਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ. ਅਕਾਲੀ ਨਹਰ ਸਮੇਂ ਫੁਰੀਤੀਆਂ ਦੇ ਰੁਧਾਰ ਅਤੇ ਫੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਹਾਯਤਾ ਨਈ ੧੪ ਦਿਸੰਬਰ ਸਨ ੧੯੨੦ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਕਾਯਮ ਕੀਤਾ ਇੱਕ ਜੰਝਾ, ਜੋ ਪੰਛ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ.

ਸਿਰੋਮਣੀ ਫੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ. ਦੇਖੋ, ਫੁਰਦੁਆਰਾ ੨. ਸਿਰੋਰੁਹ. ਸੰ. ਸਿਰੋਰੁਹ. ਸੰਗਤ—ਕੋਸ਼. ਜੋ ਸਿਰ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਹਨ.

ਸਿਰੰ. ਵਿ—ਸ੍ਰਸ੍ਰਾ. ਰਚਣ ਵਾਲਾ. ਸਜੰਨ ਕਰਾਰਾ. "ਬ੍ਰਾਮ ਭੰਜਨ ਭੰਜਨ ਆਇ ਸਿਰੰ." (ਅਕਾਲ) ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੇ ਭੰਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਭੰਜਨ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਆਦਿਸ੍ਰਸ੍ਰਾ ਹੈ.

ਸਿਰੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਰਹਿੰਦ.

ਸਿਰੰਦਾ. ਵਿ—ਸਜੰਨ ਕਰਿੰਦਾ. ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕਰਤਾ. "ਧੰਨੁ ਸਿਰੰਦਾ ਸਭਾ ਪਤਿਸਾਰੁ." (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਾਹੁਟੀਆ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰੰਦਾ.

ਸਿਲ. ਸੰ. ਸਿਲ. ਸੰਗਤ—ਖੇਤੀ ਵੱਢਣ ਸਮੇਂ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਡਿਗੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ. ਉੱਛ. ਮੁਨਿ ਨੂੰ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅੰਨ ਦਾ ਖਾਣਾ ਉੱਤਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਨੁ ਅ: ੧੦, ਸ ੧੧੨. "ਸਿਲ ਜੋਗੁ ਅਨੁਣੀ ਚਟੀਐ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) 'ਚਣਕਾ ਜੋ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਭੱਲਾਂ ਚੁਕਟੀਆਂ ਸਿਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਦਾਣੇ ਚੁਕਟੇ ਉੱਛ ਹੈ.

ਭਗਤਿਯੋਗ ਕ੍ਰਮੀ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸਿਲ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦ ਚੰਬੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਸਭ ਰਸ ਤਿਆਗਕੇ ਇਹ ਰਸ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾ ਅਨੁਸਾਰੀ। ੨ ਸੰ. ਸਿਲਾ. ਪੱਥਰ. "ਸਿਲ ਪੂਜਸਿ ਭਗਤਸਮਾਪਧੇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਕੁਜੰਗਮਾ ਨਾਤੀ. ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਲਾਕ੍ਰਮ ਹੋ ਕੇ ਸੁਖਮਨਾ ਦਾ ਦਰ ਬੰਦ ਕਰਲੀਤਾ ਹੈ. "ਤਿਹ ਸਿਲ ਉਪਰਿ ਖਿਡਕੀ ਅਉਰ." (ਭੈਰ ਬਬੀਰ)

ਸਿਲਸਿਲਾ. ਸੰ. ਸਿਲ-ਅਸਿਲ-ਸਿਲ-ਅਸਿਲ. ਵਿ-ਸਿਲ ਅੰਨ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਡਿਭੇ ਦਾਣੇ ਚੁਕਕੇ ਨਿਰਵਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸਿਲਸਿਲ ਪੁਬੀਨ." (ਦੱਤਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਲਸਿਲਾ.

ਸਿਲਸਿਲਾ. ਅ. ۱۱. ਸੰਗਤਾ-ਸੰਸੀਤ. ਸਿੰਘਲਾ. ੨ ਕੁਮਾ. ੩ ਵੰਬ. ਪੀੜੀ. ੪ ਚੁਟੀ. ਪੰਛਤਿ. ਕਤਾਰ.

ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਾਰ. ਡਾ. ਵਿ-ਕੁਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਰਤੀਬਵਾਰ.

ਸਿਲਹ. ਅ. ۱۲. ਸਿਲਾਹ. ਸੰਗਤਾ-ਸਸਤੁ. ਹਥਿਆਰ. "ਸਰ ਰਖਵਾਲਾ ਸਿਲਹ ਸੰਜੋਆ." (ਭਾਠ)

ਸਿਲਹਖਾਨਾ. ਡਾ. ۱۳. ਅਸਲਹਖਾਨਾ. ਸੰਗਤਾ-ਸਸਤੁ. ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਘਰ. Armory.

ਸਿਲਹਟ. ਆਸਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ, ਜੋ ਸੁਰਮਾ ਨਦੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਭਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਧਰਮਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਭਰੂਦਵਾਰਾ ਵਿਦਰਮਾਨ ਹੈ.

ਸਿਲਕ. ਅ. ۱۴. ਸੰਗਤਾ-ਲਤੀ. ੨ ਚੱਸੀ. ਚੱਪਨ. "ਜਿਸ ਪੁਸਾਇ ਮਾਇਆ ਸਿਲਕ ਕਾਟੀ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਕਾਟਿ ਸਿਲਕ ਪੁਰੁ ਸੇਵਾ ਲਾਇਆ." (ਮਾਭ ਮ: ੫) ੩ ਅੰ. Silk. ਰੇਸ਼ਮ. ਪੱਟ.

ਸਿਲਕੋਟ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਲਕੋਟ. "ਪੁਰ ਸਿਲਕੋਟ ਨਾਮ ਜਿਸ ਕੋਰ." (ਨਾਪੁ)

ਸਿਲਪ. ਸੰ. ਸਿਲਪ-ਸਿਲਪ. ਸੰਗਤਾ-ਮੁਸੱਵਰੀ ਆਦਿ ਵਿਦਯਾ. ੨ ਹੁਨਰ. ੩ ਦਸੁਕਾਬੀ. ੪ ਘਰ ਬਣਾਉਣੇ ਅਤੇ ਕਾਠ ਧਾਤੂ ਆਦਿ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਰਚਣੇ ਸਭ ਸਿਲਪ ਵਿਦਯਾ ਹੈ.

ਸਿਲਪਕਾਰ } ਸੰ. ਸਿਲਪਕਾਰਿ-ਸਿਲਪਿ. ਵਿ-ਤਸਵੀਰ ਆਦਿ
ਸਿਲਪੀ } ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ. ੨ ਹੁਨਰਮੰਦ. "ਸਿਲਪੀਕਾਰ ਸਵਾਰਹਿ ਜਹਾਂ." (ਗੁਪੁਸੁ)

ਸਿਲਬਿਰਤਿ } ਸੰ. ਸਿਲਬ੍ਰਿਤਿ. ਸੰਗਤਾ-ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਸਿਲ (ਡਿਭੇ
ਸਿਲਵਿੱਤਿ } ਦਾਣੇ) ਚੁਕਕੇ ਭੁਜਾਰਾ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲ.

ਸਿਲਾ. ਸੰ. ਸਿਲ. ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਡਿਭੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾ. ੨ ਸਿਲਾ. ਸੰਗਤਾ-ਪੱਥਰ. ਵੱਟਾ. "ਪ੍ਰਸਿ ਸਿਲਾ ਤੀਰਥ ਭਲਵਾਲਾ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਸਸਤੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਹ. "ਇੱਕ ਸਵਾਰਨ ਸਿਲਾ ਸੰਜੋਆ." (ਭਾਠ) "ਸਥੈ ਸੁਰ ਲੈ ਕੇ ਸਿਲਾ ਸਾਜ ਸਜੀ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੪ ਅ. ੧. ਸਿਲਹ. ਇਨਾਮ. ਭਖਸਿਸ਼ਾ. ੫ ਸਿਲਾਪ. ਜੋਤ.

ਸਿਲਾ ਅਨੁਸਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲ ੧. ਖੇਤ ਦੇ ਚੁਕੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ ਬਿਨਾ ਲੁਣ. ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਿਲ ਦਾ ਅੰਨ ਹੀ ਅਨੇਕ ਭਾਤਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਨਾਲ ਲੁਣ ਭੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਦ ਕੁਝ ਭੀ ਰਸ ਨਹੀਂ. ਭਾਵ—

ਸਰਬ ਰਸਾਂ ਦੇ ਤਿਆਗ ਤੋਂ ਹੈ.

ਸਿਲਾਈ. ਸੰਗਤਾ-ਸਿਉਣ ਦੀ ਧੁੰਧਾ. ੨ ਸਿਉਣ ਦੀ ਮਜ਼ਹਰੀ. ਸਿਲਾਸਿਤ. ਵਿ-ਡਿਲਾ ਉੱਪਰ ਘਸਾਕੇ ਸਿਤ (ਤਿੱਖਾ) ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. "ਭਰਖੇ ਸਰ ਸੁੱਧ ਸਿਲਾ ਸਿਤਯੋ." (ਨਰਸਿੰਘਵ)

ਸਿਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ. ਚੰਬਾ ਨਗਰ ਪਾਸ (ਜੋ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ) ਐਰਾਵਤੀ (ਰਾਵੀ) ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਸਿਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਭੈਠਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨਦੀ ਪਾਰ ਹੋਏ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਹ ਘਟਨਾ ੧੫ ਅੰਸੂ ਸੰਮਤ ੧੬੬੯ ਈ ਹੈ. ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ. ਇਸੇ ਨਦੀ ਇਹ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਲੋਕ ਯਾਤਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

ਥਾੜੀ ਇਸ ਸਿਲਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ.

ਸਿਲਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਹ. "ਕਤਰੂ ਸਿਪਾਹੀ ਹੈਕੈ ਸਾਧਤ ਸਿਲਾਹਨ ਕੋ." (ਅਕਾਲ)

ਸਿਲਾਸੀਰ. ਸੰ. ਸਿਲਾਸੀਰ. ਸੰਗਤਾ-ਸਿਲਾ ਦੀ ਜੜ (ਨਾਖ). ਸੁਸ਼ੁਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰਜ ਦੀ ਤਪਤ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਿਲਾ ਵਿੱਚੋਂ ਚੋਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ. ਜੋ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. Rock-exudation. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਕਰਮ ਖੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਵੇਦਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਟ ਦੇ ਬੀਤੇ. ਸੱਜ. ਖਟੀ. ਮਿਰਗੀ. ਪੀਲੀਆ (ਸਟਰਾ) ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਕਰੀਆ. ਜਲੇਦਰ. ਦਮਾ ਆਦਿਕ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਪੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ.

ਸਿਲਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਤ.

ਸਿਲਾਬ. ਡਾ. ۱۵. ਸੰਗਤਾ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਹੜ੍ਹ. ਹੈ. ੨ ਨਮੀ. ਤਰਾਵਤ. ਗਿੱਲ.

ਸਿਲਾਲੇਖ. ਪੱਥਰ ਤੇ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ. ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਅਥਵਾ ਨਸ ਲਈ ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਲੇਖ ਖੁਦਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਹੁਣ ਭੀ ਅਜੇਹੇ ਲੇਖ ਨਾਮ ਤਾਰੀਖ ਆਦਿਕਾਂ ਦੇ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਸਿਲੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ-ਕੰਡਾ. ੨ ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ. ੩ ਭੋਜ ਪਤ੍ਰ. ੪ ਤੀਰਾ. ੫ ਭਾਲਾ. ਨੇਜ਼.

ਸਿਲੀਪਿਟ. ਸੁਲੀਪਟ. ਦੇਖੋ, ਫੀਲਪਾਵ.

ਸਿਲੀਮੁਖ. ਸੰ. ਸਿਲੀਮੁਖ. ਸੰਗਤਾ-ਭੋਰਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਕੰਡਾ ਹੈ. "ਸਿਲੀਮੁਖ ਸਿੱਖ ਮਨ ਸੋਰਭ ਅਨੇਦ ਦੇਤ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਤੀਰ. ਜਿਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ ਵਾਲਾ ਹੈ. "ਗਗਨ ਕੋ ਖਤਰ ਧਰ ਜੁਗਤਿ ਕਾਮਨ ਕਰ, ਨਾਨਾ ਦ੍ਰਿਸਟਾਂਤ ਲੀਨ ਸਿਲੀਮੁਖ ਧਾਰਿਯਾ." (ਨਾਪੁ) ੩ ਸੁਰ. ਜਿਸ ਦੀ ਹੁੰਡਾਂ ਭਾਲੇ ਜੇਹੀਆਂ ਹੋਂਦੀਆਂ ਹਨ.

ਸਿਲੁਖ. ਦੇਖੋ, ਸੈਲੁਖ.

ਸਿਲੋਚਲ. ਤ੍ਰਿਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿ ੪.

ਸਿਲੋਡ } ਸੰ. ਸਿਲੋਡ. ਸੰਗਤਾ-ਸਿਲ ਚੁਗਣ ਦਾ ਕਰਮ.
ਸਿਲੋਡਵਿੱਤਿ } ਦੇਖੋ, ਉੱਡਵਿੱਤਿ, ਸਿਲ ਅਤੇ ਸਿਲਵਿੱਤਿ.

ਸਿਲ੍ਹ, ਸਿਲਾਬ (ਨਮੀ), ਤਰਾਵਤ, ਗਿੱਲ, ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾਬ.

ਸਿੱਲੀ, ਖੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ.

ਸਿਵ, ਸੰ ਸਿਵ, ਸੰਗਤ—ਸੁਖ। ੨ ਮੁਕਤਿ। ੩ ਮਹਾਦੇਵ, ਪਾਰਵਤੀ ਦਾ ਪਤਿ. "ਸਿਵ ਸਿਵ ਕਰਤੇ ਜੋ ਨਰ ਪਿਆਵੇ." (ਗੋਂਡ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਜਲ। ੫ ਸੇਖਾ ਨੁਟ। ੬ ਗੁੰਗਨ। ੭ ਬਾਨੁਚੇਤ। ੮ ਪਾਚਾ. ੯ ਜਾਤਿ. "ਆਪੇ ਸਿਵ ਵਰਤਾਈਅਨੁ ਅੰਤਰਿ." (ਮਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੧੦ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਕਰਤਾਰ. "ਜਹਿ ਦੇਖਾ ਰਹਿ ਰਵਿਰਹੇ ਸਿਵ ਸਕਤੀ ਕਾ ਮੇਲ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੧੧ ਆਤਮਗਿਆਨ। ੧੨ ਬ੍ਰਹਮ, ਦੇਖੋ, ਮਹੇਸ਼ ੪। ੧੩ ਗਿਆਨਾਂ ਸੰਖਿਆਬੋਧਕ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਵ ੧੧ ਮੰਨੇ ਹਨ। ੧੪ ਗੁਣ। ੧੫ ਸਿਵਾ (ਸ਼ਵਦਾਹ ਦੀ ਚਿਤਾ) ਨਈਂ ਭੀ ਸਿਵ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਭਾਂ ਅਇਆ ਹੈ— "ਤਨਿਕ ਅਗਨਿ ਥੇ ਸਿਵ ਛਟੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੧) ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾ ੯। ੧੬ ਸੰ. ਸਿਕ੍ਹ, ਧਾ-ਸਿਉਂਡਾ, ਥੀਜਣਾ, ਸਿੱਜਣਾ, ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ.

ਸਿਵਅਹਿ, ਸੰਗਤ—ਸਿਵ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਸਿਵ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਕਾਮਦੇਵ, ਅਨੰਗ.

ਸਿਵਸਕਤਿ } ਸਿਵ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਕਤਿ ਦੁਰਗਾ। ੨ ਕਰਤਾਰ
ਸਿਵਸਕਤੀ } ਅਤੇ ਮਾਇਆ। ੩ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਅਵਿਦਯਾ।
੪ ਜਾਤਿ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ. "ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਆਪਿ ਉਪਾਇਓ ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮ ਵਰਤਾਏ." (ਅਨੰਦ) ੫ ਗੁਣ ਦੀ ਤਾਸੀਰ. "ਚੰਦਨ ਸਮੀਪ ਸੈਸੇ ਬਾਂਸ ਐ ਬਨਾਸਪਤੀ, ਭੰਧ ਨਿਰਭੰਧ ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਕੈ ਜਾਨਿਐ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਿਵਸਤ੍ਰ, ਦੇਖੋ, ਸਿਵਅਹਿ.

ਸਿਵਸਿਵ, ਵਤ—ਨਿਖੇਧ, ਪਵਤਾਉ ਅਤੇ ਅਰਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ.
"ਸਿਵ ਸਿਵ । ਕਰਤ ਸਗਲ ਕਰ ਜੋਰਹਿ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)

ਸਿਵਸੁਤ੍ਰ, ਪਾਣਿਨੀ ਦੀ ਅਸ਼ਾਧਯਾਈ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲਿਖੇ ੧੪ ਸੂਤ੍ਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਸਿਵ ਦੇ ਤੌਰ ਦੀ ਧੁਨਿ ਤੋਂ ਹੋਈ ਮੰਨੀ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਾਤਵ ਨੂਤ੍ਰ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਸਿਵ ਸੰਕਰਾ ਮਹੇਸ਼, ਭਾਵ—ਗਿਆਨਾਂ ਰੂਪ. "ਸੈਲੇ ਸਿਵ ਸੰਕਰਾ ਮਹੇਸ਼." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਮਹੇਸ਼ ੪.

ਸਿਵਕ, ਦੇਖੋ, ਸੇਵਕ. "ਕੋਇ ਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਿਵਕ ਹਮਾਰੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੩) "ਸਿਵਕਨ ਕੋ ਸਿਵਗੁਣ ਸੁਖ ਦੀਓ." (ਚੌਪਈ)

ਸਿਵਕਾ, ਦੇਖੋ, ਸਿਵਿਕਾ.

ਸਿਵਕਾਈ, ਸੰਗਤ—ਸੇਵਕਪਨ, ਦਾਸਤਾਵ. "ਲਹੌਰੇ ਪਰਮਪਦ ਕਰ ਸਿਵਕਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸ਼ੁ)

ਸਿਵ ਕੀ ਪੁਰੀ, ਸੰਗਤ—ਕਾਬੀ। ੨ ਸਤਸੰਗ, ਜੋ ਮੁਕਤਿਪੁਰੀ ਹੈ. "ਸਿਵ ਕੀ ਪੁਰੀ ਬਸੈ ਬੁਧਿਸਾਗ੍ਰ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੩ ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸਮਦਾਰ। ੪ ਨਿਰਮਲ ਅੰਤਹਕਰਣ.

ਸਿਵ ਕੀ ਬਾਣਿ, ਸਿਵ ਦੇ ਵਾਣ ਨਾਲ, ਦੇਖੋ, ਸਿਵਬਣ.

ਸਿਵਕੰਠੀ, ਸੰਗਤ—ਬਹਿਰ, ਵਿਸ਼, ਜੋ ਸਿਵ ਦੇ ਗਲੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ. (ਸਨਾਮ) ਦੇਖੋ, ਨੀਲਕੰਠ.

ਸਿਵਗਿਰੀ, ਸਿਵ ਦਾ ਪਹਾੜ, ਕੈਲਾਸ.

ਸਿਵਗੁਣ, ਸੰਗਤ—ਦੇਵੀ ਸੰਪਦਾ ਦੇ ਗੁਣ, ਸੁਤਗੁਣ, ਦੇਖੋ, ਸਿਵਕ.

ਸਿਵਘਰ, ਸੰਗਤ—ਸਤਸੰਗ। ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ। ੩ ਆਤਮਗਿਆਨ। ੪ ਰੁਚੀਕਪਦ, ਨਿਰਬਣ.

ਸਿਵਘਰਿ, ਸਿਵਘਰ ਵਿੱਚ. "ਸਿਵਘਰਿ ਨੀਦ ਨ ਹੋਈ." (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੩) ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਭਾਵ ਅਵਿਦਯਾ ਹੈ.

ਸਿਵਜੋਤਿ, ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਹੈ. "ਸਿਵਜੋਤਿ ਕੰਨਹੁ ਭੁਧਿ ਪਾਈ." (ਪ੍ਰਤਾ ਮ: ੧) ੨ ਆਤਮਗਿਆਨ. "ਸਕਤਿ ਗਈ ਕ੍ਰਮ ਕਟਿਆ ਸਿਵਜੋਤਿ ਜਗਾਇਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸਾਰ)

ਸਿਵਦਾਸ } ਦੇਖੋ, ਸਿਵਦਾਸ। ੨ ਦੇਖੋ, ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ.
ਸਿਵਦਿਆਲ } ਦੇਖੋ, ਸਿਵਦਾਸ। ੨ ਦੇਖੋ, ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ.

ਸਿਵਦੂਤੀ, ਸੰਗਤ—ਦੁਰਗਾ, ਭਵਾਨੀ, ਚੁੰਡ ਦੇਵ ਪਾਸ ਭੇਜਣ ਨਈਂ ਸਿਵ ਨੂੰ ਦੂਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ. "ਸਿਵਹਿ ਦੂਤ ਕਰ ਉਤੇ ਪਠਾਵਾ। ਸਿਵਦੂਤੀ ਤਾਏ ਭਯੋ ਨਾਮਾ।" (ਚੰਡੀ ੨) ਵਿਸਭਾਵ ਨਾਲ ਇਹ ਕਥਾ ਦੇਖਣੀ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਦੇਖੋ ਕਾਨਿਕਾ ਪੁਰਾਣ ਅ: ੬, ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੫ ਅ: ੨੮.

ਸਿਵਦੇਉ ਸਿੰਘ, ਦੇਖੋ, ਸਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ.

ਸਿਵਦੇਵ, ਸਿਵ ਆਇ ਦੇਵਤਾ. "ਕਰਣਪਲਾਹ ਕਰਹਿ ਸਿਵਦੇਵ." (ਗੋਂਡ ਮ: ੫) ੨ ਕਲਾਣਰੂਪ ਦੇਵ, ਕਰਤਾਰ.

ਸਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਲਹੌਰ ਪਤਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਭੋਟਾ, ਜੋ ਕਾਂਕੜੇ ਵਾਲੀ ਮਹਾਰਾਜੀ ਦਖਨੂ (Dukhnoo) ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਯਾ. ਜਦ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਲਹੌਰੋਂ ਬਰੇਕਤੁ ਭੇਜਿਆ ਤਦ ਇਹ ਭੀ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਸਮੇਤ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਉਮਰ ਫ਼ਰਵਰੀ ਸਨ ੧੮੫੦ ਵਿੱਚ ਸਾਢੇ ਛੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਭੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਤੋਂ ਅਗਤਾਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ. ੧ ਮਈ ਸਨ ੧੮੫੨ ਨੂੰ ਮਸੂਰੀ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰ ਲੈਕਿਨ ਨੇ ਲਾਹੜਾ ਫਲਹੌਜੀ ਨੂੰ ਜੋ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਉਹ ਪੜ੍ਹਨ ਯੋਗ ਹੈ—"It is curious that the priests have never taken any trouble to make the boy Sikh, by administering the Pahul to him, by which alone he could become a Sikh. The Rance has lost caste by marrying a Sikh, and her people do not eat with her in consequence; nor do they eat with the Shahzada the son of a Sikh. ਜਦ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਤਦ ਕਵਰਨਮੇਂਟ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਕੇ ਬਰੇਲੀ ਰੱਖਿਆ.

ਸਿਵਦਾਸ, ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਕਵਿ, ਜੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਭੂਸਣ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਇਹ ਹੈ:—

ਚੇਲੀ ਚਕੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸਹੇਲੀ ਸਕਿ ਰਿਧਿ ਰੂੰ ਕੀ
ਤਰਲ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਕੀ ਸੀ ਅਰਿ ਕਤਰਤ ਹੈ,
ਜਾਈ ਯਮ ਕੀ ਸੀ ਕੈ ਖਿਲਾਈ ਮਹਾ ਮੀਰ ਕੀ ਸੀ
ਸੇਸ ਕੀ ਸਿਖਾਈ ਵਿਸ ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਧਰਤ ਹੈ.
ਕਹੈ ਸ਼ਿਵਦਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਲਸਾ ਸੀ ਤੇਰੀ ਤੇਰ
ਬੀਜੁ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੀ ਅਕਾਸ ਪਸਰਤ ਹੈ,
ਤੁਮ ਨਾਥੋਂ ਦਾਹੇ ਵਹ ਦਾਹਨੇ ਰਹਤ ਬਾਂਹ
ਤੁਮ ਕਰੇ ਵਾਰ ਵਹ ਪਾਥ ਉਤਰਤ ਹੈ.

ਗਿਨਜਾ ਕੇ ਮਾਸ ਮੁਖ ਗੰਧ ਨੈ ਉਡਾਨੇ ਜਾਤ
ਪ੍ਰੇਤ ਰੂੰ ਪਠਾਨਨ ਕੇ ਪੇਟ ਫਾਰੈ ਪਟ ਪਟ,
ਖੇਡ ਮੇ ਖਵੀਸ ਖੁਰਾਸਾਨਿਨ ਕੇ ਖਾਇ ਧਾਇ
ਹਾਡ ਦੰਤ ਤਰੇ ਪਰੈ ਨਾਦ ਹੋਤ ਖਟ ਖਟ.
ਕਹੈ ਸ਼ਿਵਦਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਕਾਲਿਕਾ ਅਸੀਸੋਂ ਦੇਤ ਲੀਸੈ ਰਿਸੈ ਰਟ ਰਟ.
ਫਾਕਿਨੀ ਐ ਸਾਕਿਨੀ ਪਿਸਾਚਨੀ ਅਘਾਨੀ ਖਨੀ
ਲੋਹੁ ਪੀਐ ਜੋਗਿਨੀ ਕਰੇ ਮੇ ਹੋਤ ਭਟ ਭਟ.

ਸ਼ਿਵਦੂਮ. ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਬਿਰਭ ਬਿੰਨ (ਵਿਨੁ).

ਸ਼ਿਵਧਾਤੁ, ਪਾਰਾ, ਪਾਰਦਾ ੨ ਗੋਦਨੀ ਹਤਭਾਨ.

ਸ਼ਿਵਨਗਰ } ਕਾਬੀ। ੨ ਤੁਰੀਕ (ਤੁਰੀਆ) ਪਦਵੀ. ਨਿਰਵਾਣ
ਸ਼ਿਵਨਗਰੀ } ਅਵਸਥਾ. "ਸ਼ਿਵ ਨਗਰੀ ਮਧਿ ਆਸਣੈ ਭੈਸਟ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਸ਼ਿਵਨਯਨ. ਤਿੰਨ ਬੋਧਕ ਗਿਣਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨੇਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਹਨ.

ਸ਼ਿਵਨਾਭ } ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਹਲ (ਸੰਗਲਾ) ਟ੍ਰੀਪ ਦਾ
ਸ਼ਿਵਨਾਭਿ } ਰਾਜਾ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ
ਹੋਇਆ। ੨ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਾਤਿ ਦਾ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ
ਅਤੇ ਸਾਲਕ੍ਰਾਮ.

ਸ਼ਿਵ ਨਾਰਾਯਣ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਵਰਾਮ

ਸ਼ਿਵ ਨਿਰਮਾਇਣ. ਸੰ. ਸ਼ਿਵ-ਨਿਰਮਾਣ. ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਇਆ
ਹੋਇਆ ਪਦਾਰਥ. ਭਾਵ—ਨਾ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨ ਯੋਗਤਾ ਵਸਤੂ, ਕਿਉਂਕਿ
ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਪਦਾਰਥ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨਾ
ਪਾਪ ਕਰਮ ਹੈ.

ਸ਼ਿਵਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਵਨਯਨ.

ਸ਼ਿਵਨੰਦਨ } ਕਣੇਸ਼। ੨ ਕਾਰਤਿਕੇਸ਼. ਖੜਾਨਨ.

ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ } ਸ਼ਿਵਲੋਕ. ਕੈਲਾਸ਼. "ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ ਕਾ ਹੋਇਕਾ ਕਾਲਾ."
ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ } (ਕਉ ਆ: ਮ: ੫) ੨ ਕਾਬੀ. "ਸਕਲ ਜਨਮ ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ

ਕਵਾਇਆ." (ਕਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਨਿਰਵਾਣ ਪਦਵੀ. ਤੁਰੀਯ ਅਵਸਥਾ
"ਜੋ ਅਉਧੁਤੀ ਸਿਵਪੁਰਿ ਰਤੇ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)
੪ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸਮਦਾਰ.

ਸ਼ਿਵਪ੍ਰਿਯਾ. ਦੁਰਗਾ ਪਾਰਵਤੀ.

ਸ਼ਿਵਥਾਣ. ਵਿ—ਅਮੋਖ ਥਾਣ. ਜੋ ਤੀਰ ਨਿਜਾਨੇ ਤੋਂ ਮਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ.
ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਪਿਨਾਕ ਧਨੁਖ ਤੋਂ ਚਲਾਇਆ ਤੀਰ
ਕਦੇ ਨਿਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. "ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭੁ ਭਟੇ ਦਇਆਨਾ ਸਿਵ
ਕੈ ਥਾਣਿ ਸਿਰ ਕਾਟਿਓ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼ਿਵਥਾਣ ਤੋਂ
ਭਾਵ ਗੁਰਚਿਪਦੇਸ਼ ਹੈ। ੨ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵਥਾਣ ਨਾਉਂ ਵਿਸ਼ਨੁ
ਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਸੁਰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੂੰ
ਤੀਰ ਦੀ ਥਾਂ ਧਨੁਖ ਵਿੱਚ ਜੋਤਕੇ ਚਲਾਇਆ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਮਹਾਭਾਰਤ
ਅਤੇ ਹਰਿਵੰਸ਼.

ਸ਼ਿਵਥਾਰ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਿਵ ਭਾਲ. ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਭਾਲਕ. ਕਣੇਸ਼।
੨ ਕਾਰਤਿਕੇਸ਼। ੩ ਮਛੇਂਦ੍ਰਨਾਥ. "ਨ ਵਿਲੋਕਿਓ ਸ਼ਿਵਥਾਰ."
(ਪਾਰਸਾਦ) ੪ ਸ਼ਿਵ ਵਾਰ. ਭੰਗੁਣਵਦੀ ੧੪.

ਸ਼ਿਵੰਯਾ. ਵਿ—ਸੇਵਨ ਕਰੇਯਾ. ਉਪਾਸਕ. "ਸੁਰਜਸਿਵੰਯਾ ਭਾਹਿ
ਕੋਲ ਕੀ ਭਭਾਈ ਦੇਤ." (ਅਕਾਲ)

ਸ਼ਿਵਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਵਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਿਰ.

ਸ਼ਿਵਰਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਮਰਣ. "ਸ਼ਿਵਰਿਹੁ ਸਿਰਜਣਹਾਰੇ." (ਸੋਹਿਲਾ)
"ਕਿਉ ਸਿਮਰੀ ਸਿਵਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਇ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਸ਼ਿਵਰਾਤ } ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ
ਸ਼ਿਵਰਾਤਿ } ਮੰਗਲਮਘ ਰਾਤ੍ਰੀ ਵੰਗੁਣ ਕਦੀ ੧੪. ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਸ਼ਿਵਰਾਤ੍ਰਿ } ਦੇਵਤਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦਿਨ ਉਤਸਵ ਮਨਾਉਂਦੇ
ਹਨ. "ਮੇਲਾ ਸੁਤ ਸ਼ਿਵਰਾਤ ਦਾ ਭਾਭਾ ਅਚਲ ਵਟਾਨੇ ਆਈ."
(ਭਾਭ) ਦੇਖੋ, ਅਚਲ ਵਟਾਲਾ.

ਸ਼ਿਵਰਾਮ. ਰਾਮਨਾਰਾਯਣ ਵੇਦੀ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ. ਭਾਭਾ ਕਾਨ੍ਹ ਜੀ ਦਾ
ਪਿਤਾ, ਮਾਤਾ ਬਨਾਰਸੀ ਜੀ ਦਾ ਪਤਿ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਦਾ ਦਾਦਾ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੪੭੫ ਦਾ ਦੱਸਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਸ਼ਿਵ ਨਾਰਾਯਣ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.
ਸ਼ਿਵਰਿ. ਮਮਰਣ ਕਰਕੇ. ਸਿਲਕੇ. "ਸੋਈ ਪੁਰਖੁ ਸ਼ਿਵਰਿ ਸਾਰਾ."
(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਨਨਟਿੰਦ੍ਰਿਯ ਸਮਾਨ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜਿਸ
ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਰੂਪ ਜਾਣਕੇ ਲੈਣ ਪੂਜਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਦੁਆਦਸ ਸਿਲਾ ਅਤੇ
ਲਿੰਗ.

ਸ਼ਿਵਲੋਕ. ਸੰਗਤ—ਕੈਲਾਸ਼। ੨ ਸਤਸੰਗ.

ਸ਼ਿਵਦਾਹਨ. ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਭੈਲ. ਨਾਦੀਆ। ੨ ਭਾਵ—ਬਲਦ
ਜੇਹਾ ਅਗਤਾਨੀ. ਘੋਸ਼. "ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਸ਼ਿਵ ਦਾਹਨ ਕੀ."

ਸ਼ਿਵਾ. ਸੰ. ਸ਼ਿਵਾ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ. ਪਾਰਵਤੀ.
"ਧਰ ਧਿਆਨ ਮਨ ਸ਼ਿਵਾ ਕੈ ਤਕੀ ਪੁਰੀ ਕੈਲਾਸ." (ਚੰਡੀ ੧)
੨ ਪੁਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਬਕਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਵ. "ਦੇਹ ਸਿਵਾ ਵਰ ਮੋਹਿ

ਅਥੈ." (ਚੰਡੀ ੧) ੩ ਹਰੀ ਦੁੱਬ। ੪ ਕਿਦਤੀ। "ਸਿਵਾ ਅਸਿਵਾ ਪੁਕਾਰਤ ਭਈ।" (ਗੁਪਤ) ੫ ਹਲਦੀ। ੬ ਮੁਕਤਿ। ੭ ਹਰਤ। ੮ ਵਿ—ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ। ੯ ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—ਚਿਤਾ। ਸਵ ਦਾਹ ਦੀ ਬਾਂ। ੧੦ ਅ। ੧੧ ਕਿ—ਭਗੋਰ, ਭਿਨਾ।

ਸਿਵਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾ ੧੦। ੨ ਸਿਲਵਾਇ. ਸਿਲਾ ਕੇ. "ਭੱਲੀ ਲੀਨੇ ਹੈ ਸਿਵਾਇ." (ਨਾਪੁ)

ਸਿਵਾ ਸਕਤਿ ਸੰਭਾਦ. ਸੰਗਤ—ਤੰਤ੍ਰਸਾਸਤ੍ਰ. ਇਹ ਸਾਸਤ੍ਰ ਦੁਰਗਾ ਅਤੇ ਸਿਵ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹ ਹੈ. "ਸਿਵਾ ਸਕਤਿ ਸੰਭਾਦੰ. ਮਨ ਛੇਡਿ ਛੇਡਿ ਸਕਨ ਭੇਦੰ." (ਛੇਡ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸਿਵਾਜੀ. ਇਹ ਮਹਾਦਾ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟ੍ਰ) ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰੂਸਟ, ਸੀਜਾਬਾਈ ਦੇ ਉਦਯ ਤੋਂ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਭੌਂਸਲਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ੧੧ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਨ ੧੬੨੭ ਨੂੰ ਸਿਵਨੇਰ ਦੇ ਕਿਲੇ (ਪੁਨਾ ਦੇ ਪਾਸ) ਜਨਮਿਆ. ਇਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸਿਵਾ (ਦੁਰਗਾ) ਦਾ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸੀ, ਇਸ ਕਲਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਿਵਾ ਜੀ ਰੱਖਿਆ. ਸਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਅਤਾਲੀਕ ਜਾਦੇ ਜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਮਤ ਦੀ ਸਿਖਤਾ ਪਾਈ. ਇਸ ਦਾ ਰੂਹ ਮਹਾਰਮਾ ਸਮਰਥ ਰਾਮਦਾਸ ਸੀ. ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਹਾਦਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਟਿੱਕ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਖਤਾ ਕਰੇ.

ਸਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਤਨੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਦਾ ਕੌਮ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ. ਇਸ ਨੇ ਬੀਜਾਪੁਰ ਅਰ ਫੌਲਕੰਡੇ ਤੋਂ ਕਿਰਾਜ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ. ਸਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਟਿੱਕ ਵਾਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਤਾਬੇਦਾਰੀ ਭੀ ਮੰਨ ਲਈ ਸੀ. ਪਰ ਸਦ ਇੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਇਆ ਤਦ ਸਨੂਕ ਚੰਗਾ ਨਾ ਦੇਖਕੇ ਮਨ ਫੇਰ ਲਿਆ. ਭਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਇਹ ਮਥੁਰਾ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਭੋਜਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਟਿੱਕ ਮਿਟਾਈ ਦੀ ਵਡੀ ਚੰਗੇਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਅਰ ਮੁਕਲਰਾਜ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬਣਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਝੁੱਖ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ.

ਸਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਸਨ ੧੬੭੪ ਵਿੱਚ "ਰਾਇਗੜ੍ਹ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹੀ ਰਾਜ ਪਹਿਲਕੇ ਵਡਾ ਭਾਰੀ ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ. ਇਹ ਮਹਾਦੀਰ ਪੜ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ੫ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੬੮੦ ਨੂੰ ਰੁਝ ਜਾਨ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿਕੇ ਕਾਲਵਸ਼ ਹੋਇਆ. ਸਿਵਾ ਜੀ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਭਵਾਨੀ" ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਾਸ ਰਖਦਾ ਸੀ.

ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵੈਰੀ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਰਾਨਾ, ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਛੇਤੇ.

ਵੀਰ ਰਸ ਦਾ ਅਦੁਤੀ ਕਵੀ "ਰੂਸਟ" ਜਿਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਕੇ ਕਾਇਰ ਦਾ ਹੱਥ ਭੀ ਬੇਬਸ ਮੁੱਢ ਉੱਪਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਰਤਨ ਸੀ. ਰੂਸਟ ਆਪਣੇ ਕਾਵਜ ਵਿੱਚ ਸਿਵਾ ਜੀ ਨੂੰ "ਸਿਵਰਾਜ" ਲਿਖਦਾ ਹੈ. ਯਥਾ—

ਇੰਦ੍ਰ ਜਿਮ ਜੰਤ ਪਰ ਬਾਤਵ ਸੁ ਅੰਤ ਪਰ
ਰਾਣਣ ਸਦੰਤ ਪਰ ਰਘੁਕੁਲਰਾਜ ਹੈ,

ਪੋਨ ਵਾਰਿਵਾਹ ਪਰ ਸੰਤੁ ਰਤਿਨਾਹ ਪਰ
ਜਤੋਂ ਸਹਸ੍ਰਵਾਹ ਪਰ ਰਾਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਨ ਹੈ,
ਦਾਵਾ ਦੂਮ ਦੰਡ ਪਰ ਚੀਤਾ ਮਿਗ ਚੁੰਤ ਪਰ
ਰੂਸਟ ਵਿਤੁੰਡਿ ਪਰ ਜੇਸੇ ਮਿਕਰਾਜ ਹੈ,
ਤੇਜ ਤਮਾਸ ਪਰ ਕਾਨੁ ਜਿਮ ਕੰਸ ਪਰ
ਤਰੋਂ ਮਲੋਂਕਵੰਸ ਪਰ ਲੋਰ ਸਿਵਰਾਜ ਹੈ.

ਸਿਵਾ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੰਤਾ ਜੀ ਬਰਾਬੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਦਿਲ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੀ. ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਤਾ ਕਧਾਉਣ ਯੋਗਤ ਨਾ ਹੋਇਆ. ਇਥੋਂ ਹੀ ਸੰਤਾ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸਾਹੂ ਜੀ, ਦਾਦਾ ਦੇ ਛੁਟਾ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਸੀ. ਹੁਣ ਕੋਰੂਪੁਰ ਦਾ ਰਾਜ, ਸਿਵਾ ਜੀ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸਿਵਾਪ੍ਰਿਥ. ਭਗਤਾ, ਜੋ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਭਗਤਾ ੧। ੨ ਸਿਵ. ਮਹਾਦੇਵ.

ਸਿਵਾਰ } ਦੇਖੋ, ਸਿਕਾਲ.

ਸਿਵਾਲ }
ਸਿਵਾਲਯ } ਸੰਗਤ—ਸਿਵ ਦਾ ਆਲਯ (ਘਰ). ਸਿਵਮੰਦਿਰ.
ਸਿਵਾਲਾ }

ਸਿਵਿ. ਸਿਵ (ਕਰਤਾਰ) ਨੇ. "ਸਿਵਿ ਸਕਤਿ ਮਿਟਾਈਆ." (ਕਉ ਮ: ੩) ਮਾਇਆ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀ। ੨ ਸੰ. ਤਿ.ਵਿ. ਗਾਧਾਰ (ਗੰਧਾਰ) ਦੇ ਰਾਜਾ ਉਲੀਨਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਮਹਾਰਾਜਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਵਧਾ ਅਤੇ ਦਾਨ ਭਾਗਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦ੍ਰ ਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਅਗਨੀ ਕਥੂਤਰ ਬਣਕੇ ਸਿਵਿ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੇ. ਕਥੂਤਰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਲੁਕ ਗਿਆ, ਬਾਜ਼ ਨੇ ਆਖਿਆ ਮੇਰਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇਹ. ਮੈਂ ਝੁੱਖਾ ਮਰਦਾ ਹਾਂ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਸ਼ਰਣਾਗਤ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਾਪ ਸਮਝਿਆ ਅਰ ਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾਸ ਲੈਣ ਲਈ ਆਖਿਆ. ਬਾਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਮਾਸ ਕਥੂਤਰ ਭਰਾਬਰ ਦੇਹ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਤਰਾਸ਼ੂ ਵਿੱਚ ਕਥੂਤਰ ਰੱਖਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਮਾਸ ਤੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕਥੂਤਰ ਭਾਈ ਹੀ ਰਿਹਾ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਆਪ ਤੱਕਤੀ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠਾ. ਇਸ ਪੁਰ ਇੰਦ੍ਰ ਅਤੇ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਲੋਪ ਹੋ ਗਏ.^੧

ਹੋਰ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਝੁੱਖੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਚਿਸਨੁ ਆਇਆ, ਰਾਜੇ ਨੇ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਤੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਵਾਂਗਾ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਐਸਾ ਹੀ ਕੀਤਾ, ਜਦ ਮਾਸ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਤੂੰ ਖਾਹ ਫੇਰ ਮੈਂ ਖਾਵਾਂਗਾ, ਜਦ ਰਾਜਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣ ਲੱਗਾ, ਤਦ ਚਿਸਨੁ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਵਿਹਦਕਰਤ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ੩ ਭੋਲ ਪਰ। ੪ ਸਿਕਾਹੀ ਜਾਨਵਰ.

ਸਿਵਿਕਾ. ਸੰ. ਸਿਵਿਕਾ. ਸੰਗਤ—ਸੁਖ ਦੀ ਸਵਾਰੀ. ਪਾਲਕੀ. ਇਹ ਸਿਵਿ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਦੇਖੋ, ਉਲੀਨਰ.

“ਸਿਵਿਕਾ ਡੋਲੇ ਤਜਗਰ ਨਾਨਾ.” (ਨਾਪੁ)
 ਸਿਵਿਰ. ਸੰ ਸਿਵਿਰ. ਸੰਗਤ—ਡੋਲਾ. ਮੁਕਾਮ. “ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ
 ਕੀਨੋ ਸਿਵਿਰ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਕੈਪ. ਛਾਵਨੀ.
 ਸਿਵੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਿ. ੨ ਸਿਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ. ਬੈਠੀ. ਦੁਰਗਾ. “ਸਿਵੀ
 ਵਾਸਵੀ.” (ਚੰਡੀ ੨)
 ਸਿਵੁਮ. ਤੀਜਾ. ਦ੍ਰਿਤੀਯ. ਦੇਖੋ, ਸਿਯਮ.
 ਸਿਵੈ. ਸੇਵਨ ਕਰੋ. “ਤਰੁਣਿ ਤਤਾਤ ਉਰਤੀ ਪਿਰਹਿ ਸਿਵੈ.”
 (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਸਿਵ ਨੂੰ.
 ਸਿਵੈਯਾ. ਸੇਵਨ ਕਰੇਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵੱਯਾ.
 ਸਿਤੀ } ਸੰਗਤ—ਸੀਥੀ (ਪੋਤੀ) ਦੀ ਭਯਲ ਦੀ ਮੁਰਦਾ ਲੈ ਜਾਣ
 ਸਿਤ੍ਰੀ } ਵਾਲੀ ਅਰਬੀ. “ਤਹਾ ਸਿਤੀ ਪਰ ਸਭ ਇਕ ਦੇਖਾ.”
 (ਨਾਪੁ)
 ਸੀ. ਹੋਣਾ ਦਾ ਕੁਤਕਾਲ ਬੋਧਕ. ਭਾ. “ਅਸਟਮੀ ਥੀਤਿ ਯੋਧਿੰਦ
 ਜਨਮਾ ਸੀ.” (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੨ ਭਵਿੱਖਤਤ ਬੋਧਕ. “ਨਾ ਜਨਾ ਕਿਆ
 ਕਰਸੀ ਪੀਉ.” (ਸੁਹੀ ਕਬੀਰ) ੩ ਵਿ—ਜੇਹੀ. ਜੈਸੀ. ਸਮਾਨ. “ਤੇਰੇ
 ਬਹਾਦਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰੀ ਨ ਕਿਨ ਹੂੰ ਆਨ.” (ਵਿਰਿਤ੍ਰ) “ਲੰਕਾ
 ਸਾ ਕੋਟ ਸਮੁੰਦ ਸੀ ਖਾਈ.” (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੪ ਸੰਗਤ—ਸਿੰਹ
 ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਅਣਗਣ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਅਚਲ ਸੀ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
 “ਤਕ ਕੂਝ ਸਿੰਘ ਕੇ ਖਤਕ ਸੀ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਵਰ—ਪੀੜਾ
 ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. “ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)
 ੬ ਸੰਗਤ—ਸੀਰਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਸੀਅ ਨੈ ਸੀਏਸ ਆਏ.” (ਰਾਮਾਵ)
 ੭ ਹਲ ਦੀ ਲਕੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤ ਸੀ। ੮ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਾਰੀ
 ਨੇ ਸੁੀ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. “ਸੁੀ ਅਸੁਰਾਰਦਨ ਕੇ ਕਰਕੇ
 ਜਿਨ ਦੇਕਹਿ ਬਾਨ ਬਿਖੇ ਤਨ ਚਾਖੜੇ.” (੬੧੭) ੯ ਭਿੰਡ. ਭਰ
 ਭਯਾ. ੧੦ ਭਾ ੭ ਤੀਹ. ਤੀਸ। ੧੧ ਭਾ ੭ ਸੀ. ਬਿਨਾਰਾ. “ਭਾਰ
 ਪਰੇ ਨਹਿ ਸੀ ਪਛ ਧਾਰੇ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧) ਸੰਗ ਦਾ ਜੋਰ ਪੈਣ ਪੁਰ
 ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ੧੨ ਸੰ. ੧ੀ-ਸੀ. ਥਾ-ਸੈਣਾ.
 ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ. ਮੁਕਾਮ ਕਰਨਾ। ੧੩ ਸੰਗਤ—ਸਾਂਤੀ। ੧੪ ਨੀਂਦ
 ਲੈਣੀ. ਜਾਨਨ। ੧੫ ਭਗਤਿ.
 ਸੀਉ. ਸੰਗਤ—ਸੀਅ. ਹੋਂਦ। ੨ ਸਿਵ. “ਇਹੁ ਮਨ ਸਕਤੀ ਕਿ
 ਇਹੁ ਮਨ ਸੀਉ?” (ਕਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੩ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਵਾਹਗੁਰੂ
 “ਅਚਰਜੁ ਤਇਆ ਜੀਵ ਤੇ ਸੀਉ.” (ਕਉ ਬਿਤੀ ਕਬੀਰ)
 ਸੀਓ. ਵਿ—ਸੀਤਾ. ਪਰੋਇਆ। ੨ ਕੁਤਕਾਲ ਬੋਧਕ. ਭਾ. “ਜਥ
 ਕਛੁ ਨ ਸੀਓ ਤਥ ਕਿਆ ਕਰਤਾ?” (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)
 ਸੀਓਕੇ. ਦੇਖੋ, ਛੋਟਾ ਨਾਨਕਿਆਨਾ ੨.
 ਸੀਅ. ਸੰਗਤ—ਸੀਤਾ. ਜਨਕਪੁਤ੍ਰੀ. “ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਸੀਅ
 ਬਹੋਰੀ.” (ਸੋਰ ਨਾਮਦੇਵ)
 ਸੀਅਉ. ਦੇਖੋ, ਸਿਉਣਾ. “ਖਿੰਬਾ ਇਹੁ ਮਨੁ ਸੀਅਉ ਅਪਨਾ.”
 (ਰਾਮ ਕਬੀਰ)
 ਸੀਅਹ. ਅ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਨੁਕਾਮੀ. ਪੈਰੇ. ਪਿਛੇ

ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਅਲੀ ਦੇ
 ਪੈਰੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੀਆ ਸੰਗਤ ਹੈ. ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਅਲਲ ਅਲੀਫਾ ਅਲੀ ਹੀ ਹੈ, ਅਰ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਖਲੀਫ਼ੇ ਹਜ਼ਰਤ
 ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਨਹੀਂ. ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀਆ ਫਿਰਕੇ ਨੂੰ
 ਰਾਸ਼ੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਤਤਾਰੀ, ਅਰਥਾਤ ਸਤਰ
 ਦੇ ਤਤਾਰਣ ਵਾਲੇ. ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਮਹਾਤਮਾ ਹੁਸੈਨ ਦੀ
 ਯਾਦਗਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਰਾਜੀਏ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ੋਕ
 ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਫਿਰਕੇ.

ਸੀਅਰਾ. ਵਿ—ਸੀਤਲ. ਠੰਢਾ.

ਸੀਅਰਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੀਤਲ ਹੋਣਾ. ਠੰਢਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਵਿ—ਸੀਤਲ
 ਹੋਇਆ.

ਸੀਅਲਾ. ਵਿ—ਸੀਤਲ. “ਅੱਛ ਤੱਤੀ ਜਨ ਸੀਅਲਾ.” (ਭਾਵੁ)

ਸੀਅ. ਸੀਤਾ. ਜਨਕਜਾ. “ਸੀਅ ਜੀਤ ਆਨੇ। ਹਨੇ ਸਰਬ ਦਾਨੇ।”
 (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੀਅਹ.

ਸੀਅਰ. ਸੰਗਤ—ਸੀਤਾ-ਆਰ. ਹਲ ਦੇ ਚਉ ਨਾਲ ਕੱਢੀ ਹੋਈ
 ਲਕੀਰ. ਸਿਆਤ. “ਕਹੂੰ ਕਹੂੰ ਚਾਵੜੇ ਸੀਅਰਾ। ਜਿਤੇ ਭੀਜ ਦਿਯ
 ਸਭ ਵਿਸਤਾਰਾ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਆਰ.

ਸੀਅਲਾ } ਸੰਗਤ—ਸੀਤਕਾਲ. ਮੱਘਰ ਪੋਹ ਦੀ ਭੁੱਤ. “ਸੀਅਲੇ
 ਸੀਅਲਾ } ਸੋਹੰਦੀਆਂ ਪਿਰ ਕਨਿ ਛਾਹਤੀਆਂ.” (ਆਸਾ ਚਰੀਦ)
 ਸੀਏਸ. ਸੰਗਤ—ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਸੀ, ਜੋ ਸੀਰਾ ਦੇ ਈਸ਼ (ਸੁਆਮੀ) ਹਨ.
 ਦੇਖੋ, ਸੀ ੬.

ਸੀਸ. ਸੰ. ਗੀਸ਼. ਸੰਗਤ—ਸਿਰ। ੨ ਆਸੀਸ (ਆਸੀਰਵਾਦ) ਦਾ
 ਸੰਖੇਪ. “ਏ ਦਿਜ ਸੀਸ ਚਲੜੇ ਉਤਕੇ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਸੰ.
 ਘੀਸ. ਸਿੰਕਾ. ਸੀਸਕ.

ਸੀਸ ਅਕਾਸਿ. ਸਿਰ ਅਕਾਸ ਵੱਲ. ਭਾਵ—ਉੱਚਾ ਸਿਰ, ਜੋ
 ਕੁਕਰਮ ਦੀ ਬਰਮ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਜਮੀਨ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਟੁਕਦਾ. “ਸਉ
 ਕੁਰਦੇਉ, ਤ ਸੀਸੁ ਅਕਾਸਿ.” (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸੀਸਗੀਜ. ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਦਨੀ ਰੋਕ ਵਿੱਚ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ
 ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੁਖੀ ਦੀਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਖਤਾ ਲਈ
 ਮਾਘ ਸੁਦੀ ੫ ਸੰਮਤ ੧੭੩੭ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸੀਸ ਦਿੱਤਾ.
 ਸਰਦਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਕੁਰਦਾਰਾ ਸੰਮਤ ੧੮੪੭ ਵਿੱਚ
 ਬਣਵਾਇਆ, ਵੇਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸ ਮਸੀਤ ਉਸਾਰ ਲਈ.
 ਅੰਤ ਨੂੰ ੧੯੧੪ ਦਾ ਕਦਰ ਖਾਰ ਹੋਣ ਪੁਰ ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ
 ਜੀਂਦਪਤਿ ਨੇ ਕਦਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਕੁਰਦਾਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਨੈ ਕੇ ਕੁਰਦਾਰਾ
 ਰਚਿਆ ਅਰ ਜਾਗੀਰ ਲਾਈ. ਦੇਖੋ, ਦਿੱਲੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦਪੁਰ
 ਕੁਰਦਾਰਾ ਨੰ: ੩। ੩ ਦੇਖੋ, ਅੰਬਾਲਾ ਨੰ: ੫.

ਸੀਸਤਾਨ. ਡਾ ੭੮੬ ਸੰ. ਸ਼ਕਰਾਧਾਨ-ਸ਼ਕਰਾਧਾਨ. ਭਾਰਿਸ ਦੇ
 ਪੂਰਵ ਅਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪੱਛਮੀ ਹੱਦ ਉੱਤੇ ਸ਼ਕਜਾਤਿ ਦੇ
 ਰਹਿਣ ਦਾ ਇੱਕ ਦੇਸ਼. ਸੀ-ਸਤਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸਕ ੨.

ਸੀਸਦ. ਵਿ—ਸਿਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਡਾ ੭੮੭ ਸੀਸਦ. ਤਿੰਨ ਸੰ.

ਸੀਸਧਰਣ } ਸੰਗਤ—ਸਿਵ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਕਪਾਲ
ਸੀਸਧਰਣਿ } ਚਿਮਟ ਗਿਆ ਸੀ. ਕਪਾਲੀ. “ਕੋਤਮ ਨਾਰਿ
ਉਮਪਤਿ ਸੁਆਮੀ। ਸੀਸਧਰਣਿ ਸਹਸ ਭਗ ਗਾਮੀ.” (ਜੈਤ ਰਵਿਦਾਸ)
ਪਾਠ ਦਾ ਅਨੁਘ ਇਉਂ ਹੈ—ਸੀਸਧਰਣਿ ਉਮਪਤਿ ਸੁਆਮੀ,
ਕੋਤਮਨਾਰਿ ਗਾਮੀ ਸਹਸ ਭਗ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ
ਕਾਮਾਧਿ ਦੇਖਕੇ ਸਿਵ ਨੇ ਨੌਹ ਨਾਲ ਸਿਰ ਵੱਢ ਲਿਆ, ਅਰ ਉਹ
ਸਿਵ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਚਿਮਟ ਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਕਪਾਲਮੋਚਨ. ਕੋਤਮ
ਰਿਖੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਹਲਜਾ ਨਾਲ ਵਿਭਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇੰਦੁ ਯਜਮਨ ਭਗ
ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਕਰਦਾ ਬੈਠਾ. ਦੇਖੋ, ਅਹਲਿਆ ਅਤੇ ਕੋਤਮ ੪.
ਸੀਸਫੂਲ. ਸੰਗਤ—ਫੂਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇੱਕ ਗਹਿਣਾ, ਜੋ
ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਦੀਆਂ ਹਨ.

ਸੀਸਮ. ਦੇਖੋ, ਸੀਸਪਾ.

ਸੀਸਮਹਲ. ਉਹ ਮਹਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਲੱਗੇ ਹੋਣ. “ਮਲਹੁ
ਸੀਸਮਹਲ ਕੇ ਭੀਚ ਸੁ ਮੁਰਤਿ ਏਕ ਅਨੇਕ ਕੀ ਭਾਈ.” (ਚੰਡੀ
੧) ੨ ਕੀਰਤਪੁਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਸਥਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ. ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਕਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇਦਾਰ ਮਕਾਨ
ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਅਤੇ ਕੀਰਤਪੁਰ.

ਸੀਸਾ. ਸੰਗਤ—ਸੀਸਕ. ਸਿੰਕਾ। ੨ ਭਾ ਸ਼ੀਸ਼ਹ. ਕੰਠ.
ਕੱਚ। ੩ ਦਰਪਣ। ੪ ਕੋਤਲ. “ਸੀਸੇ ਸਰਾਬ ਕਿ ਫੂਲ ਗੁਲਾਬ.”
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨੦)

ਸੀਸਿ. ਸਿਰ ਦੇ. “ਸੀਸਿ ਨਿਵਾਇਐ ਕਿਆ ਬੀਐ?” (ਵਾਰ
ਆਸਾ) ੨ ਸਿਰ ਵਿੱਚ। ੩ ਸਿਰ ਉੱਪਰ। ੪ ਸਿਰ ਕਰਕੇ. ਸਿਰ ਤੋਂ.
ਸੀਸੁ. ਦੇਖੋ, ਸੀਸ. “ਸੀਸੁ ਵਢੇ ਕਰਿ ਬੈਸਟੁ ਦਾਸਿ.” (ਵਭ ਮ: ੧)
ਸੀਸੁਅਕਾਸਿ. ਦੇਖੋ, ਸੀਸਅਕਾਸਿ.

ਸੀਹ } ਸੰਗਤ ਸੰ.—ਸਿੰਹ. ਸਿੰਘ. ਸ਼ੇਰ. “ਸੀਹ ਬਾਜ਼ ਚਰਕਾ
ਸੀਹ } ਰੁਹੀਆ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਭ) ੨ ਵਜ਼—ਪੀਤਾ (ਦੁੱਖ) ਦੇ
ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸੀ। “ਸੀਹ ਨ ਮੁਖ ਤੇ ਨੈਕ ਉਚਾਰੀ.”
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੫)

ਸੀਹਆਣ. ਸਿੰਹ-ਖਾਣ. ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਝੂ. ਜਦ ਸੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਝੂ
ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਦ ਉਹ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕਦੇ. “ਬੰਦੇ ਤੇ ਆਵੈ ਸੀਹਆਣ.”
(ਪ੍ਰਾ ਪੰ ਪ੍ਰ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਝੂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ.

ਸੀਹਣ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਹੀ. ਸਿੰਘਣੀ. ਸ਼ੇਰਨੀ.

ਸੀਹਣ ਸਾਰ ਦੀ. ਸੰਗਤ—ਤਲਾਵ. ਬ੍ਰਿਪਣ. ਫੌਲਾਦ ਦੀ ਸ਼ੇਰਨੀ.
“ਦੇਵੀ ਦਸਤ ਨਚਾਈ ਸੀਹਣ ਸਾਰ ਦੀ.” (ਚੰਡੀ ੩)

ਸੀਹਰਫੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਹਰਫੀ.

ਸੀਹਾਂ. ਸੰਗਤ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ
ਦਾ ਭਾਈ ਕੱਜਣ ਸੀ। ੨ ਖਰੂਰ ਨਿਵਾਸੀ ਉੱਪਲ ਕੋਤ ਦਾ ਖਰੂਰੀ, ਜੋ
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਹ ਹਾਜ਼ਿਰ ਰਿਹਾ. ਦੇਖੋ, ਮਲੋ ਮੁਰਾਹੀ। ੩ ਧੀਰਮੱਲ
ਸੋਚੀ ਦਾ ਮਸੰਦ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਥਾਏ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

ਬੰਦੂਕ ਮਾਰਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਲੈਣੇ ਚਾਹੇ ਸਨ. ਮੱਖਣਸਾਹ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰੀ
ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ. “ਸੀਹਾਂ ਨਾਮ ਰਿਸੀ ਕੇ ਅਹੈ। ਗੁਰੂ ਸੇਂ ਦੇਹ ਕਰਤ
ਨਿਤ ਰਹੈ।” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਵਿ—ਸਿੰਘ ਜੈਸਾ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ.
ਜੈਸੇ—ਸੀਰਾਂ ਕੁੱਤਾ। ੫ ਸੀਹਾਂ (ਸ਼ੇਰਾਂ) ਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਸੀਹ ੧.

ਸੀਹੁ. ਸਿੰਹ. ਦੇਖੋ, ਸੀਹ. “ਸਭਤਾ ਸੀਹੁ ਮਾਥੇ ਪੈ ਵਕੈ.” (ਆਸਾ
ਮ: ੧)

ਸੀਕ. ਦੇਖੋ, ਸੀਖ ੧.

ਸੀਕਰ. ਸੰ. ਸੀਕਰ. ਸੰਗਤ—ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਣ. “ਸੁਮ ਸੀਕਰ
ਅਨਨ ਪੈ ਜਿਹ ਕੇ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਓਸ. ਸਥਨਮ। ੩ ਹਵਾ. ਪੋਣ।
੪ ਵਰਖਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਬੂੰਦ. ਭੁਹਾਰ.

ਸੀਕਾ. ਭਾ ਸ਼ੀਕਰ. ਧਾਤੁ ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁਹਰ.
“ਨਖਿਮੀ ਕੇਤਕ ਭਨੀ ਨ ਜਾਈਐ ਗਨਿ ਨ ਸਕਉ ਸੀਕਾ.” (ਗੁਜ
ਅ: ਮ: ੫) ਭੇਰੇ ਖਸਾਨੇ ਦੀ ਦੌਲਤ ਤਾਂ ਕਿਣਨੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਹੀ,
ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਤਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਹਨ, ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਣਿਆ
ਸਾਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਕਾ.

ਸੀਖ. ਭਾ ਸੰਗਤ—ਜੇਹੇ ਦੀ ਸਰੀ. “ਜਟੁ ਹਨਵਾਈ ਸੀਖ ਨਾਲ
ਬਿੰਨੁ ਭਏ ਉਤਾਰੇ.” (ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਤੀਲਾ. ਤੀਲੀ। ੩ ਸੰ. ਸਿਕਾ.
ਉਪਦੇਸ਼. ਨਸੀਹਤ. “ਸਾਥੇ ਗੁਰ ਕੀ ਸਾਥੀ ਸੀਖ.” (ਗਉ ਮ: ੧)
ਸੀਖਕ. ਵਿ—ਸਿਕਕ. ਸਿਖਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. “ਸਭ ਕੇ ਸੀਖਕ
ਰਾਵਰ ਅਹੈ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੀਖਚਾ. ਭਾ ਸੰਗਤ—ਕੀਲ. ਮੇਖ। ੨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ
ਪਤਲੀ ਅਤੇ ਸਿੰਧੀ ਤਲਵਾਰ. “ਧੰਪ ਸੀਖਚੇ ਚਕੁ ਕਰਾਰੇ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)
ਦੇਖੋ, ਸਮਰੂ.

ਸੀਖਣਾ } ਕਿ—ਸੀਖ ਨਾਲ ਦੀਵੇ ਦੀ ਛੱਤੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ।
ਸੀਖਨਾ } ੨ ਭਭਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਹਿਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ।
੩ ਸਿੱਖਣਾ. ਸਿਖਤਾ ਕ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨੀ.

ਸੀਖ ਪਾ } ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਕਰਕੇ ਅਕਲੇ ਦੋਵੇਂ ਪੈਰ
ਸੀਖ ਪਾਉ } ਉਠਾਕੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸੀਖ ਚਾਂਬ ਖੜੇ ਹੋਣਾ.
ਸੀਖ ਪਾਲ }

ਸੀਖਿਆ } ਦੇਖੋ, ਸਿਕਾ.
ਸੀਖਤਾ }

ਸੀਕ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਕ. “ਭੈਸਰ ਮਾਥੇ ਸੀਗ ਕੇ.” (ਟੋਭੀ ਨਾਮਦੇਵ)
ਸੀਕਰੀਆ. ਵਿ—ਸ਼ਿੰਕਾਰਿਤ. ਸ਼ਿੰਕਾਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸਿੰਕਾਰਿਆ.
“ਤਉ ਮੈ ਸਾਜਿ ਸੀਕਰੀਆ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸੀਕਾ. ਹੋਸੀ। ੨ ਖੁ ਸੀਕਰ. ਵਾਲਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਵਜ਼ਕਰਣ
ਅਨੁਸਾਰ ਸਭਦਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਚਿੰਨ੍ਹ। ੪ ਪੇਸ਼ਾ. ਕਿੱਤਾ।
੫ ਸੀਚਾ. ਦਾਂਚਾ.

ਸੀਕਾਰ. ਸ਼ਿੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਕਾਰ. “ਸੀਕਾਰ ਮਿਠਰਸ ਭੋਗ ਭੋਜਨ.”
(ਗਉ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਬੁਰਟ.

ਸੀਕਾਰਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਕਾਰਣਾ.

ਸੀਖਰ } ਸੰ. ਬੀਖੁ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਫੇਤੀ. ਜਲਦ. ਤੁਰੰਤ. "ਸੀਖਰ
ਸੀਖਰ } ਕਾਕਰੁ ਲੇਹੁ ਸਵਾਰਿ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਪੋਣ.
ਸੀਖੁ } ਹਵਾ.

ਸੀਖੁਤਾ. ਸੰ. ਸੀਖੁਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਕਾਕਰੀ. ਫੁਰਤੀ.

ਸੀਛ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿੱਛ. ਸਿੱਛ. ਸੀਛ. "ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨੁ ਜੈਸੇ ਸੀਛ
ਫਤਾਹਾ." (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ਮੀਛੇ ਦੇ ਸਿੱਛੇ ਵਾਂਗ ਕੇਵਲ ਦੂਜੇ ਦਾ
ਸਿੱਛ ਭੱਜਣ ਅਤੇ ਆਪ ਦੁਖ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸੀਚਨ } ਸੰ. ਸੈਚਨ. ਸੰਗਤਾ—ਫਿਤਕਨ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ. ੨ ਪਾਣੀ
ਸੀਚਨ } ਦੇਣਾ. ਚੋਣੀ ਕਰਨੀ। ੩ ਸੰ. ਸੰਚਨ. ਜਮਾਂ ਕਰਨਾ.
"ਜੈਸੇ ਮਧੁ ਮਾਖੀ ਸੌਰ ਸੌਰ ਕੈ ਟਿਕਤੁ ਕਰੈ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸੀਚਾਨਾ. ਭਾ. ਸੰ. ਸੀਚਗਨਹ. ਸੰ. ਸਚਾਨ. ਬਸ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਅਤੇ
ਸਿਕਰੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇੱਕ ਸਿਕਰੀ ਪੰਛੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.
"ਸੀਚਾਨੇ ਜਿਉ ਪੰਛੀਆਂ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਸਿਕਰੀ ਪੰਛੀ.

ਸੀਛਤ } ਦੇਖੋ, ਸਿਕਿਤ. "ਸੀਛਤ ਹੈ ਕਹਾਰ ਜਿਸ ਲਾਏ."
ਸੀਛਤ } (ਗੁਪਤੁ) ਸਿੱਛੇ ਹੋਏ ਕਹਾਰ.

ਸੀਛਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਛਣਾ. "ਖੇਟ ਨ ਸੀਛਸਿ ਕਾਇ." (ਸੁੀ ਮ:
੧) "ਅੰਧੁ ਅਗਿਆਨੀ ਕਦੇ ਨ ਸੀਛੈ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੩)

ਸੀਟੀ. ਸੰਗਤਾ—ਜੀਛ. ਦੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਮੂੰਹੋਂ
ਕੱਢਿਆ ਤਿੱਖਾ ਸੁਰ. Whistling। ੨ ਸੀਟੀ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਧੱਕੁ.
Whistle.

ਸੀਛ. ਪੁ. ਸੰਗਤਾ—ਸਰਤ ਦੀ ਰਕਮ। ੨ ਰਾਮੀ ਦਾ ਫਦਲਾ।
੩ ਪ੍ਰਤਿਭਾ. "ਫਦਹਿ ਸੀਛ ਇਤ ਉਤ ਕੈ ਧਾਈ." (ਗੁਪਤੁ)
੪ ਨਮੀ. ਭਰੀ. ਸਿਲਾਭ.

ਸੀਛ. ਸੰ. ਸਿੰਹਾਨ. ਸੰਗਤਾ—ਨੱਕ ਦੀ ਮੈਲ. "ਮੁਖ ਮੇ ਥੂਕ ਸੀਛ
ਭਹੁ ਨਾਸਾ." (ਨਾਪੁ)

ਸੀਛਲ. ਜਿਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸੀਛ ਵਛਦਾ ਹੈ.

ਸੀਛੀ. ਸੰਗਤਾ—ਪੋਤੀ. ਸੀਨਾ. ਨਿਸ਼ੇਟੀ. "ਲੋਥ ਪੈ ਲੋਥ ਕਈ ਪਰ
ਯੋਂ ਸੁ ਮਨੇ ਸੁਰਲੇਕ ਕੀ ਸੀਛੀ ਬਨਾਈ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਪੋਤੀ ਦੀ
ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਮੁਰਦਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਅਰਥੀ. ਸਵ—ਉੱਚ.

ਸੀਤ. ਸੰ. ਸਰੂਰ. ਵਿ—ਸੀਤਾ. ਪਰੋਇਆ. "ਸੰਗਿ ਚਰਨਕਮਲ
ਮਨ ਸੀਤ." (ਨਟ ਮ: ੫ ਪਤਤਾਲ) ੨ ਸੰ. ਸੀਤ. ਸੰਗਤਾ—ਜਲ।
੩ ਬਰਫ। ੪ ਪਿੱਤਪਾਪਤਾ। ੫ ਨਿੱਮ। ੬ ਕਪੂਰ ੭ ਹਿਮ ਰੁੱਤ।
੮ ਪਾਲਾ. "ਬਿਆਪਤ ਉਸਨ ਨ ਸੀਤ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੯ ਵਿ—
ਠੰਢਾ. ਸੀਤਲ. "ਸੀਤ ਮੰਦ ਸੁਗੰਧ ਚਲਿਓ ਸਰਬ ਥਾਨ ਸਮਾਨ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ੧੦ ਸੁਸਤ. ਆਲਸੀ। ੧੧ ਨਪੁੰਸਕ. ਨਾਮਰਦ.

ਸੀਤਕਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸੀਤ (ਸੀਤਲ) ਕਿਰਣਾ ਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ।
੨ ਵਿ—ਸੀਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸੀਤਕਰ ਜੈਸੇ ਸੀਤਕਰ ਸੋ
ਚਿਸਾਗਨਿ ਤੇ." (ਨਾਪੁ) ਵਿਸੇ ਅੱਛ ਤੋਂ ਸੀਤਲ ਕਰਨ ਲਈ
ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਜੇਹੇ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਕਪੂਰ.

ਸੀਤ ਰੂਰ. ਪਾਲੇ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਤਾਪ. ਦੇਖੋ, ਤਾਪ (੮).

ਸੀਤਪੁਸਾਦ. ਵਿ—ਠੰਢਾ ਭੋਜਨ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਗੁਰੂ ਅਬਵਾ ਦੇਵਤਾ
ਦਾ ਰੂਠਾ ਭੋਜਨ. "ਤੇਰੇ ਸੱਤਾਂ ਦਾ ਤੇ ਤੁਸਾਡੀ ਰਸਨਾ ਦਾ ਸੀਤਪੁਸਾਦ
ਅਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ." (ਭਗਤਾਵਲੀ)

ਸੀਤਮੁ. ਸੰ. ਸਪ੍ਰਿਹਾ।—ਸਰੂਤੰ. ਸੀਤਾ ਗਿਆ. ਪਰੋਇਆ ਗਿਆ
"ਸਹ ਚਰਣੀ ਸੈਫਾ ਹੀਅਤਾ ਸੀਤਮੁ." (ਵਾਰ ਗੁਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੀਤਰ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਲ. "ਪਾਵਕ ਤਈ ਸੀਤਰ." (ਰੁਦ੍ਰਾਵ)

ਸੀਤਰਸ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਟਿੱਖ ਦੇ ਰਸ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਸਿਰਕਾ.

ਸੀਤ ਰੂਤ. ਸੰ. ਵੀਹਿਗੁ—ਸੀਤਰਿਤੁ. ਸੰਗਤਾ—ਹੇਮੰਤ ਰਿਤੁ.
ਮੱਖਰ ਪੋਹ ਦੀ ਰੂਤ. "ਨਹਿ ਸੀਤਲ ਸੀਤਰੂਤੋਨ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)
੨ ਸਰਦ ਰੂਤ.

ਸੀਤਲ. ਵਿ—ਸੀਤਲ. ਠੰਢਾ. ਸਰਦ "ਸੀਤਲ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ."
(ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੩ ਚੰਦਨ। ੪ ਕਪੂਰ।
੫ ਮੋਤੀ। ੬ ਖਸ. ਉਸੀਗ। ੭ ਠੰਢਕ. ਸਰਦੀ। ੮ ਬਰਫ। ੯ ਵਿ—
ਬੁੱਧ ਰਹਿਤ. ਭਾਂਡ। ੧੦ ਸੇਚਿਤ ਜਲ. ਜਲ ਸੇਚਿਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

"ਮਾਰੂ ਤੇ ਸੀਤਲੁ ਕਰੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੩) ਮਰੂ ਭੂਮੀ ਤੋਂ ਰੋਣੀ ਦੀ
ਜ਼ਮੀਨ (ਸੇਂਜੁ) ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ.

ਸੀਤਲ ਸੂਸ. ਠੰਢਾ ਸਾਹ. ਹਾਹੁਕਾ.

ਸੀਤਲ ਫੁੱਛ. ਦੇਖੋ, ਰਾਜਗਿਰਿ.

ਸੀਤਲਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਠੰਢ. ਸਰਦੀ. ਪਾਲਾ.

ਸੀਤਲ ਪਾਟਿਕਕਾ } ਬੰਗਲਾ ਅਤੇ ਅਸਾਮ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ
ਸੀਤਲ ਪਾਟੀ } ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਮਲ ਘਾਹ ਅਤੇ ਉਸ
ਦੀ ਬਣਾਈ ਬਣਾਈ (ਸਫ), ਜੋ ਚਿਕਨੀ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

"ਸੀਤਲ ਪਾਟਿਕਕਾ ਬਿਛਵਾਈ." (ਬ੍ਰਿਜਨਾਥ) ਕਿਸੇ ਅਜਾਣ
ਨਿਖਾਰੀ ਨੇ ਬਿਛਵਾਈ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਛਵਾਈ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ.

ਸੀਤਲਾ. ਵਿ—ਸੀਤਲ ਰੂਪ. ਫੇਫ ਰਹਿਤ. "ਸੀਤਲਾ ਸੁਖ ਸਾਂਰਿ
ਮੁਹਤਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਿਤ ਧਿਆਇ." (ਕਾਨ ਮ: ੫)

੨ ਸੰ. ਸੀਤਲਾ. ਸੰਗਤਾ—ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਚੇਚਕ ਦੀ ਦੇਵੀ
ਮੰਨੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ—ਸੁਨਹਿਰੀ ਚੰਕ, ਖੇਤੋਂ ਤੇ ਸਵਾਰ, ਹੱਥ
ਵਿੱਚ ਤਾੜੂ, ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਛੱਸ ਅਤੇ ਨਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਵਸਤੂ'.

ਜਦ ਚੇਚਕ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬੁਰੇ ਅਸਰ
ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸੀਤਲਾ ਪੂਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਖੇਤੋਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਾਬਦੇ
ਹਨ ਅਰ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਮਾਤਾਰਾਈ ਦਾ ਖੇਤਾ ਆਕਦੇ ਹਨ. ਸੀਤਲਾ ਦਾ
ਨਾਉਂ "ਮਾਣੀ" ਦੇਵੀ ਭੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪੂਜਨ ਦਾ ਖਾਸ ਦਿਨ ਚੇਤ
ਥਦੀ ੮ (ਸੀਤਲਾਸ਼੍ਰਮੀ) ਹੈ। ੩ ਵਸੰਤ ਰੰਗ ਮਸੂਰਿਕਾ ਫਾ ੯. ੪
ਚੁਦਰੀ. ਅੰ. Small-pox. ਚੇਚਕ. ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਦੇ ਅਣੂਕੀਟ (Germs) ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਰੀਰ ਅੰਦਰ ਫੈਲਕੇ ਰੋਜ
'ਸਫੰਦ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਸੀਤਲਾ ਦਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ—

नमामि शीतला देवीं शरणागत्या दिग्गवरैण्य, गार्जनी कलसुषेण
सुधासिद्धं च मस्तकम्.

ਸੰਤੋਂ ਹੋਏ ਫੇਲੇ ਅਤੇ ਮੇਠ.

ਤਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਚੇਚਕ ਦੇ ਦਾਣੇ ਉਭਾਰਦੇ ਹਨ। ਤਾਪ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੀਜੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਦਾਣੇ ਨਿਕਲਨ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਤੁਰਥ ਭਰਕੇ ਪੀਪ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਸਵੇਂ ਗਿਆਰਵੇਂ ਦਿਨ ਦਾਣੇ ਮੁਰਥਾਕੇ ਵੀਹਵੇਂ ਦਿਨ ਖਰੀਓ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਫੂਰ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਇਲਾਜ ਟੀਕਾ (ਲੋਦਾ) Vaccination ਹੈ। ਚੇਚਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਰਮ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਕਸਰ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਭੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚੇਚਕ ਵਿੱਚ ਫੇਥੀਨੀ, ਜਲਨ, ਦਾੜ, ਸਿਰਪੀੜ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਕਲੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਪਿੱਤਪਾਪਤ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਰਮਿਸ਼ਰ ਮਲਕੇ ਦੇਣੀ ਉੱਤਮ ਹੈ। ਭੋਜਪਤ੍ਰ ਅਤੇ ਚਾਉ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਧੂਣੀ ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ। ਵੁਨਸੀਆਂ ਵੀ ਜਲਨ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਮੁਸਕਕਪੂਰ ਦੀ ਮਰਹਮ ਮਲਨੀ ਹੱਛੀ ਹੈ।

ਉਨਾਬ ਪੰਜ ਦਾਣੇ, ਨੀਲੰਫਰ ਦੇ ਫੁੱਲ, ਪਿੱਤਪਾਪਤਾ, ਸੁੱਕੀ ਮਕੋ ਪੰਜ ਪੰਜ ਮਾਸੇ, ਭੀਹਦਾਣਾ ਪੰਜ ਮਾਸੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਅੱਧ ਸੇਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡਿਊਂਕੇ ਅਤੇ ਮਲਕੇ, ਦੋ ਭੋਲੇ ਨੀਲੰਫਰ ਦਾ ਸ਼ਰਬਤ ਮਿਲਾਕੇ ਪਿਆਉਣਾ ਤਾਪ ਅਤੇ ਦਾੜ ਨੂੰ ਸਾਂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਥਾਣ ਲਈ ਖਿਚਤੀ ਮੁੰਗੀ ਦੀ ਦਾਲ ਆਦਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮਾਤ੍ਰ ਨੁਣ ਹੋਵੇ, ਚੁੱਧ ਚਾਉਸ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਏ। ਮਿੱਠਾ ਭੀ ਬਹੁਤ ਕਮ ਵਰਤਣਾ ਲੋੜੀਏ।

ਰੋਗੀ ਦਾ ਕਮਰਾ, ਵਸਤੂ ਜਿਹਨੇ ਨਿਰਮਲ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਉਤਨੇ ਹੀ ਹੋਣੇ ਹਨ। "ਸੀਤਲਾ ਤੇ ਰਖਿਆ ਬਿਹਾਰੀ।" (ਗਉ ਮ: ੫) "ਸੀਤਲਾ ਠਾਕਿਰਹਾਈ। ਬਿਖਨ ਲਏ ਹਰਿਨਾਈ।" (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੪ ਬਾਨੂ ਰੇਤ। ੫ ਲਾਲ ਚੰਡ ਦੀ ਡਊ।

ਸੀਤਲਾਇਆ } ਸੀਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੀਤਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਸੀਤਲਾਕਿਆ } "ਮੇਰਾ ਮਨ ਅਵਲਿਨ ਸੀਤਲਾਕਿਓ।" (ਸਰ ਮ: ੫)

ਸੀਤਲਾਬਾਹਨ। ਸੰਗਤ—ਬੋਤਾ, ਸੇ ਸੀਤਲਾ ਦਾ ਵਾਹਨ ਹੈ।

ਸੀਤਲਾ ਦੀ ਸਵਾਰੀ।

ਸੀਤਲੁ, ਦੇਖੋ, ਸੀਤਲ। "ਸੀਤਲੁ ਥੀਵੈ ਨਾਨਕਾ ! ਜਪੰਦਰੇ ਹਰਿਨਾਮੁ।" (ਵਾਰ ਸੋਤ)

ਸੀਤਤਾ। ਫਿ—ਸੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਸਰੂਤ। "ਸੀਤਤਾ ਮੰਨ ਮਥਾਓ।" (ਵਾਰ ਸੋਤ)

ਸੀਤਾ। ਫਿ—ਸਰੂਤ। ਸੀਤਾ। ਸਿਉਣਾ ਦਾ ਰੂਤ ਕਾਲ ਰੂਪ। "ਸੀਤਾ ਹੈ ਚੋਲਾ।" (ਸੁਹੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸੀਗਾ। ਸੰਗਤ—ਲਗਮੀ। ੩ ਪਾਦਬਤੀ। ੪ ਸਰਾਬ। ੫ ਗੰਗਾ ਦੀ ਧਾਰਾ। ੬ ਹਲ ਦੇ ਚੜ੍ਹੇ ਦਾ

ਟੀਕੇ ਦੀ ਕਾਢ ਸਨ ੧੭੮੦ ਵਿੱਚ ਐਂਡ੍ਰੇਸ ਡਾਕਟਰ ਜੇਨਰ (Edward Jenner) ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਰ ੧੪ ਮਈ ਸਨ ੧੭੮੬ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਹਿਲਾ ਟੀਕਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਹੋਣ ਪੁਰ ਪਾਲੇਮੋਂਟ ਵਲੋਂ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ।

ਵਨ। ੭ ਹਲ ਦੀ ਲਕੀਰ, ਓਰਾ।

੮ ਸੀਰਪੁਸ ਜਨਕ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਸੁੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜੋ ਕੁਸ਼ ਅਤੇ ਲਵ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਰਮ ਪਤਿਵ੍ਰਤਾ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। "ਸੀਤਾ ਨੈ ਗਿਆ ਦਹਸਿਰੇ।" (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਵਾਲਮੀਕਿ ਕਾਂਡ ੧ ਸਰਗ ੬੬ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਸੀਰਪੁਸ ਜੱਗ ਲਈ ਜਮੀਨ ਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਲ ਜੋਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਦ ਇੱਕ ਕੰਨੜਾ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟੀ। ਹਲ ਦੀ ਸੀਤਾ (ਲੀਕ) ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਜਾਏ ਕਾਰਣ ਨਾਉਂ "ਸੀਤਾ" ਹੋਇਆ। ਜਨਕ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਨਯਨਾ ਅਰ ਜਨਕ ਨੇ ਇਹ ਪੁਤ੍ਰੀ ਕਰਕੇ ਪਾਲੀ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਜਨਕਨਾ ਕਹਾਈ। ਜਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭੂਮਿਜਾ ਤਥਾ ਅਯੋਨਿਜਾ ਭੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ।^੧

ਵਾਲਮੀਕਿ ਕਾਂਡ ੭ ਸਰਗ ੧੭ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਸ਼ਪੁਸ ਨਾਮੇ ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਵੇਦਵਤੀ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੂੰ ਪਤਿ ਧਾਰਣ ਲਈ ਤਪ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਦੇਖਕੇ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਸੁੰਤ ਨੇ ਕੁਸ਼ਪੁਸ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਕੰਨੜਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਆਈ। ਫਿਰ ਰਾਵਣ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੇਦਵਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਦ ਰਾਵਣ ਨੇ ਕੋਸਾਂ ਤੋਂ ਫਤਕੇ ਖਿੱਚ ਲਈ। ਵੇਦਵਤੀ ਕੋਸ ਫੁਡਾਕੇ ਅਯਨੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਅਰ ਰਾਵਣ ਦੇ ਮਾਰਣ ਲਈ ਸੀਤਾ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟੀ ਅਰ ਵਿਸ਼ਨੁਰੂਪ ਰਾਮ ਨੂੰ ਪਤੀ ਧਾਰਿਆ।

ਸੀਰਪੁਸ ਨੇ ਪ੍ਰਤਿਗਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਿਥ ਦੇ ਧਨੁਖ ਤੇ ਚਿੱਲਾ ਚੜ੍ਹਾਵੇਗਾ, ਉਹ ਜਾਨਕੀ ਨੂੰ ਵਰੇਗਾ, ਸੋ ਰਾਮ ਨੇ ਧਨੁਖ ਪੁਰ ਚਿੱਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ, ਕਨਕਿ ਖਿੱਚਕੇ ਦੋ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਵਧਿਆ।

ਅਯਤੁਰ ਰਾਮਾਯਣ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਸਭ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਵਣ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੀਰ ਦੀ ਨੋਕ ਨਾਲ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਲਘੂ ਬੰਧ ਤੇ ਇੱਕ ਘਟਾ ਫਰਿਆ, ਅਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਚਣੀ ਮੰਦੋਦਰੀ ਪਾਸ ਸੋ ਜਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ, ਅਰ ਮੰਦੋਦਰੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣਾ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਲਘੂ ਡਹਿਰ ਨਾਲੋਂ ਭੀ ਭੂਰਾ ਹੈ। ਮੰਦੋਦਰੀ ਨੇ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਦੇਵਕਨਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਭੰਡ ਕਰਦੇ ਦੇਖਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਲਘੂ ਮਰਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਪੀ ਲੀਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਭਰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਮੰਦੋਦਰੀ ਨੇ ਇੱਤਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਤੋਂ ਪਤੀ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਗਈ, ਪਤੀ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਮੈਂ ਕੀ ਉੱਤਰ ਦੇ ਸਕਾਂਗੀ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਮੰਦੋਦਰੀ ਇਮਾਨ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੁਰੁਖੇਤ੍ਰ ਆਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਲਰ ਨੂੰ ਫਿਰਾ ਕੇ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਬਨ ਕਰ ਗਈ। ਰਿਖੀਆਂ ਦੇ ਆਖੇ ਜਨਕ ਨੇ ਕੁਰੁਖੇਤ੍ਰ ਭੂਮਿ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਜੰਗ ਲਈ ਜਮੀਨ ਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਲ ਧਰਾਇਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੀਤਾ ਨਿਕਲ ਆਈ। ਵੇਦਵਤੀਆਂ ਨੇ ਆਕਾਸ਼ ਚਾਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੋ ਜਨਕ। ਇਹ ਜਤਕੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰ। ਜਨਕ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਪੁਤ੍ਰੀ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਿਆ।

ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਥਾ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਕਤੋਰ ਮਿਥਾਸ ਦੇ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਲਘੂ ਜੋ ਰਾਵਣ ਨੇ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਭਰਿਆ ਘਟਾ ਜਿਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀਤਾ ਜਨਮੀ ਅਤੇ ਹਲਾਚੁੰਦੇ ਜਨਕ ਦੇ ਹੱਥ ਆਈ।

ਵਾਲਮੀਕਿ ਕਾਂਡ ੧, ਸਰਗ ੬੭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਧਨੁਖ ਬਬਰ ਨਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਫ ਦਾ ਜੰਗ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਦੇਵਰਾਤ ਨਾਮਕ ਜਨਕ ਪਾਸ ਇਹ ਇਮਾਨਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਨੁਖ ਇਤਨਾ ਭਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਠਾਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਪਾਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ੫੦੦੦ ਆਦਮੀ ਲੱਗੇ ਸਨ।

ਸੀਤਾ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਬਨਵਾਸ ਸਮੇਂ ਸਾਥ ਰਹੀ ਅਰ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘਰ ਦੇ ਸੁਖ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ। ਜਦ ਰਾਮ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਨਫਮਣ ਨੇ ਦੰਡਕ ਬਨ ਵਿੱਚ ਰਾਵਣ ਦੀ ਭੈਣ ਸੁਪਨਮਾ (ਸੁਰਪਣਖਾ) ਦਾ ਨੱਕ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ, ਤਦ ਰਾਵਣ ਨੇ ਭੈਣ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸੀਤਾ ਚੁਰਾ ਲਈ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਰਾਮ ਨੇ ਹਨੁਮਾਨ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਲੰਕਾ ਵਿੱਚ ਸੀਤਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਮਨੁੱਖ ਕਰਕੇ ਰਾਵਣ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਕੇ ਸੀਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਸੀਤਾ ਅਸ਼ੋਕਵਾਟਿਕਾ ਤੋਂ ਰਾਮ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲਿਆਈ ਗਈ, ਤਦ ਰਾਮ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹੇ ਸੀਤਾ ! ਤੇਰੇ ਆਚਰਣ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਿਧਰ ਸੀ ਚਾਹੇ ਚਲੀ ਜਾ, ਤੂੰ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪੁਰ ਸੀਤਾ ਅਗਨੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਅਰ ਸਤ ਦੇ ਫਲ ਭਸਮ ਨਾ ਹੋਈ। ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਸੀਤਾ ਦੇ ਸਤ ਦੀ ਛਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਤਦ ਰਾਮ ਨੇ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕਿ ਕਾਂਡ ੬, ਸਰਗ ੧੭-੧੮-੧੯।

ਅਯੋਧਯਾ ਵਿੱਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਪੁਰ ਸੀਤਾ ਸੁਖ ਸਾਥ ਰਹੀ ਅਰ ਕਰਭਵਤੀ ਹੋਈ। ਇੱਕ ਦਿਨ “ਭਦ੍ਰ” ਨਾਮਕ ਮਖੋਲੀਏ ਨੇ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਵਣ ਦੇ ਘਰ ਰਹੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਘਰ ਵਸਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਰ ਰਾਮ ਨੇ ਨਫਮਣ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਆਵੇ। ਨਫਮਣ ਨੇ ਆਕੜਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਸੀਤਾ ਦਾ ਰੋਣਾ ਸੁਣਕੇ ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਦੱਸਾ ਆਈ ਅਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਰਾ ਸੀਤਾ ਦੇ ਦੋ ਜੋੜੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਨਮੇ। ਵਾਲਮੀਕਿ ਨੇ ਨਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਨਾਲ ਬਾਲਕ ਦੀ ਰਖਤਾ ਲਈ ਜਲ ਸੋਚਨ ਕਰਨ ਕਰਕੇ “ਕੁਸ਼” ਅਤੇ ਲਵ (ਖਸ) ਨਾਲ ਜਲ ਸੋਚਨ ਕਾਢਣ ਲਵ ਨਾਮ ਹੋਇਆ। ਕੁਸ਼ ਬਣਾ ਅਤੇ ਲਵ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਬਾਲਕਾਂ ਦੀ ਰਿਖੀ ਨੇ ਪਾਲਨਾ ਕੀਤੀ ਅਰ ਵਿਦਯਾ ਪੜ੍ਹਾਈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਮਾਯਣ ਕੰਠ ਕਰਕੇ ਰਾਖਨ ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੱਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਅਸ਼੍ਰਮੇਧ ਜੰਗ ਦੇ ਉਤਸਵ ਵਿੱਚ ਰਿਖੀ ਕੁਸ਼ ਲਵ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅਯੋਧਯਾ ਗਿਆ। ਬਾਲਕਾਂ ਦਾ ਰਾਖਨ ਸੁਣਕੇ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦਰਬਾਰੀ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਰਿਖੀ ਨੇ ਸੀਤਾ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਦੱਸਕੇ ਕੁਸ਼ ਲਵ ਦਾ ਰਾਮ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਣਾ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਾਇਆ। ਇਸ ਪੁਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਆਕੜਾ ਕੀਤੀ। ਸੀਤਾ ਨੇ ਬੜੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਰਾਮ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਚਿਤਵਿਆ, ਤਾਂ ਹੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ! ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਦੇ।

ਸੀਤਾ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਪੁਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਫਟ ਗਈ ਅਰ ਸੀਤਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਗਈ। ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕਿ ਕਾਂਡ ੭, ਸਰਗ ੯੭।

ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਧਰਨੀ ਫਟਗਈ,
ਲੋਪ ਸੀਆ ਤਿਹ ਭੀਤਰਿ ਬਈ,
ਚਕੁਤ ਰਹੇ ਨਿਬਖ ਰਖੁਚਾਈ,
ਰਾਜ ਕਰਨ ਗੀ ਆਸ ਬੁਝਾਈ, (ਰਾਮਾਵ)

੯ ਪੰਖਾ ਭਗਤ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੧੦ ਵੇਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤੀ ਦੀ ਦੇਵੀ।

੧੧ ਸੰ. ਸੀਤਾ, ਸਰਈ, ਠੰਢਾ ੧੨ ਅਮਲਰਾਸ.

ਸੀਤਾਧ੍ਰੁ। ਸੰਗਤ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਸੀਤਲ ਹੈਨ ਅੰਬੁ (ਕਿਰਣਾਂ) ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਦੇਖੋ, ਸੀਤਕਰਾ ੨ ਕਪੂਰ.

ਸੀਤਾਕੰਠ }
ਸੀਤਾਨਾਥ } ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ.
ਸੀਤਾਪਰਿ }

ਸੀਤਾਫਲ. ਸੰ. ਸ਼ਿਗਾਫਲ, ਸੰਗਤ—ਸ਼ਰੀਫਾ, ਸਿੰਘ, Custard apple. L. Annona Squamosa.

ਸੀਤਾਗਮਣ } ਸੀਤਾਪਤਿ, ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ. “ਸੀਤਾਰਵਨ ਕਹਾਂ
ਸੀਤਾਰਵਨ } ਹੋ?” (ਰਾਮਾਵ)
ਸੀਤਾਵਰ }
ਸੀਤਾਵੱਲਭ }

ਸੀਤੋਂ. ਵਿ—ਸਰੂਤ, ਪਰੋਇਆ. ਸੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਤ—
ਸੀਤਲਤਾ, ਤਾਮਸ ਦਾ ਅਭਾਵ. “ਤਿਥੈ ਸੀਠੈ ਸੀਤਾ ਮਹਿਮਾ ਮਹਿ,”
(ਜਪੁ) ਕਰਮਾਂਡਲ (ਬੁਧਿਕਾ) ਵਿੱਚ ਰਾਮ (ਸਰਵਵਰਾਪੀ) ਵਰਾਪ
ਰਹਿਆ ਹੈ, ਅਰ ਆਤਮਿਕਸ਼ਾਤਿ ਰੂਪ ਸੀਤਾ ਵਰੀ ਉੱਨਤੀ ਵਿੱਚ
ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਸੀਤਤ, ਵਿ—ਭਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਹਲ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦੀ
ਵਾਹੀ ਖੀਤੀ ਗਈ ਹੈ. “ਇਹੁ ਤਨੁ ਸੀਠੈ ਰੁਮੈ ਧਾਨੁ,” (ਸਚ ਮ: ੫)
ਸੀਤੋਂਸਨ. ਸੰ. ਸ਼ੀਗੋਯਾ—ਸੀਤੋਂਸੁਟ. ਸੀਤ—ਉਸੁਟ. ਠੰਢ ਅਤੇ
ਭਰਮੀ। ੨ ਠੰਢ ਅਤੇ ਭੱਟਾ.

ਸੀਤਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਵਾਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅੰਨ, ਦਾਣਾ.
ਭੱਟਾ।

ਸੀਦ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦਿਆਜ ਤੇ ਧਨ ਦੇਣਾ. ਸੁਦਮੋਰੀ.

ਸੀਦ. ਵਿ—ਸੁ (ਧਨ) ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ, ਬਿਨਾ
ਮੁੱਲ, ਮੁਫਤ.

ਸੀਧ. ਸੰਗਤ—ਸੇਧ, ਸਿੱਧੀ ਰੇਖਾ। ੨ ਵਿ—ਸਿੱਧ, ਪੂਰਣ. “ਨਾਮਿ
ਹਮਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸੀਧ,” (ਕੋਭ ਮ: ੫) ੩ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ. ਸਾਬਤ
ਹੋਇਆ. “ਵਿਚਿ ਕਾਇਆ ਨਗਰਿ ਹਰਿ ਸੀਧੇ,” (ਬਸੰ ਮ: ੪)
ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਯੈ ਹਰਿ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਏ.

ਸੰ. ਸ਼ਿਗਾਧ੍ਰੁ, ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਹੈ. ਸ਼ਿਰ (ਉਚੁਲ) ਹਨ ਅੰਬੁ (ਕਿਰਣਾਂ) ਜਿਸ

ਹੋਇਸ ਮੰਤਰ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਹੈ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਨਿਬਰ ਹੈ. ਭਾਵ—ਰਾਮ
ਜੇਹੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਜੇਹੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ.

ਸੀਧਨਾ. ਕਿ—ਸੰਧਨ ਕਰਨਾ. ਸਿੰਨ੍ਹਣਾ.

ਸੀਧਵ. ਦੇਖੋ. ਸੀਧਵ.

ਸੀਧਾ. ਵਿ—ਚਲ (ਵਿੱਭ) ਰਹਿਤ। ੨ ਕਪਟ ਰਹਿਤ. ਸੁਧਾ.

“ਗੁਰਮੁਖਿ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅਪਰਾਧੀ ਸੀਧੇ.” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸਿੰਧਿ (ਕਾਮਯਾਬੀ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਕਾਮਯਾਬ. ਸਫਲ ਮਨੋਰਥ. “ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪੈਧੇ ਹਰਿਨਾਮੇ ਸੀਧੇ.” (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) “ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਬਵਨ ਕਵਨ ਨ ਸੀਧੇ ਮੇਰੇ ਭਾਈ?” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੩) ੪ ਸਿੰਧਾ.

ਉਲਟਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. “ਸੀਧਾ ਛੋਡਿ ਅਪੁਰਾ ਬੁਨਨਾ.” (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)

੫ ਸੰਗਤ—ਭੋਜਨ ਸਿੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਝੀ. ਰਸਦ. ਅਸਿੰਧ ਅੰਨ.

“ਸੀਧਾ ਆਨ ਚੜਾਵਹੀਂ ਕੋਤਿਕ ਕਰਹਿ ਸਨਾਮ.” (ਨਾਪੁ)

੬ ਸੀਧਵ. ਲੁਣ. “ਦਾਨ ਸੀਧਾ ਮਾਂਗਉ ਖੀਉ.” (ਧਨਾ ਧੰਨਾ)

ਸੀਧਾ. ਦੇਖੋ. ਸੀਧਾ ੬.

ਸੀਧਿ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਧਿ. ਸਫਲਤਾ. “ਕੋਥਿੰਦ ਜੇ ਜਪਿ ਤਿਸੁ ਸੀਧਿ.”

(ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ. ਸੀਧ.

ਸੀਧੁ. ਸੰ. ਸੰਗਤ. ਗੁਣ ਦੀ ਬਰਾਬਰ.

ਸੀਧਿ. ਦੇਖੋ. ਸੀਧਾ। ੨ ਵਿ—ਸਿੰਧ ਹੋਇਆ. ਸਾਫ਼ਤ ਹੋਇਆ.

ਨਿਰਫੇ ਹੋਇਆ.

ਸੀਨਾ. ਦੇਖੋ. ਸਿਉਣਾ। ੨ ਭਾ ੨੮ ਸੀਨਹ. ਸੰਗਤ—ਛਾਤੀ.

ਉਰ. “ਸੀਤਲ ਮਨ ਸੀਨਾ ਰਾਮ.” (ਬਿਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) “ਭਰਕੈ

ਫਟਗੇ ਤਿਹ ਸਤ੍ਰਨਸੀਨੇ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਭਾਵ—ਮਨ. ਦਿਲ.

ਸੀਨੇਜੋਰ. ਵਿ—ਛਾਤੀ ਦਾ ਜੋਰ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਧੱਕੇਬਾਜ਼.

ਸੀਨੇਜੋਰੀ. ਸੰਗਤ—ਧੱਕੇਬਾਜ਼ੀ. ਛਾਤੀ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕੰਮ.

“ਕੁਰਗ ਮਗਾਏ ਸੀਨੇਜੋਰੀ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਸੀਪ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਪੀ. ਸੁਕਾ। ੨ ਸੰ. ਤਰਪਣ ਦੇ ਜਲ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ.

ਅਰਥਾ.

ਸੀਪਸੁਤ. ਸੰਗਤ—ਮੋਤੀ.

ਸੀਪਤਿ. ਸੀਤਾ ਪਤਿ. ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਸੀ। ੨ ਸੁਪਤਿ. ਵਿਸ਼ਨੁ। ੩ ਮਦਿਆ

ਪਤਿ ਕਰਤਾਰ.

ਸੀ. ਪੀ. Central Province. ਮੱਧ ਭਾਰਤ. ਨਾਗਪੁਰ ਦਾ

ਇਲਾਕਾ.

ਸੀਪੇ. ਸੀਵੀਂਦੀ ਹੈ. ਸੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. “ਇਉ ਪਤਿ ਪਾਣੀ ਸਿਫਤੀ

ਸੀਪੇ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਸੀਬਈ. ਇੱਕ ਰਾਜਪੂਤ ਜਾਤਿ. ਸੀਬਾ ਰਿਆਸਤ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਦੀ

ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਬਾਈ ਧਾਰ.

ਸੀਬਰ. ਦੇਖੋ. ਸੀਮਲ. “ਸੀਬਰ ਤਾਰ ਖਰੂਰੈ ਭਾਰੀ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਸੀਬਰਣ. ਸੰ. ਸੁੀ ਵਰਣ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ ਵਾਲਾ. “ਸੀ ਬਰਣਬਧ.”

(ਗ਼ਜ਼ਨ. ਅੰਕ ੧੫੦) ਅਸ਼ੁਮੇਧ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਵਰਣ ਵਾਲੇ ਘੋੜੇ ਦਾ

ਵਧ. ਦੇਖੋ. ਸੁੀ ਬਰਣ.

ਸੀਬਤੋ. ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਸੱਤ ਕੋਹ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਤਸੀਲ ਸਰਹਿੰਦ.

ਬਾਣਾ ਮੁਲੇਪੁਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇਸ ਥਾਂ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਧਾਰੇ

ਹਨ. ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਚਾਲੀ ਖੁਮਾਉਂ ਕਮੀਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਮ ਹੈ.

ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਧਬਲਾਨ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ੪ ਮੀਲ ਪੂਰਵ

ਉੱਤਰ ਹੈ.

ਸੀਮ. ਹੱਦ. ਦੇਖੋ. ਸੀਮਾ. “ਸੀਮ ਤਜ ਆਪਨੀ ਬਿਰਾਨੇ ਦੇਸ ਲਖ

ਲਖ.” (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਭਾ ੧੮ ਚਾਂਦੀ. ਰਜਤ.

ਸੀਮਕ. ਦੇਖੋ. ਸਿਉਕ.

ਸੀਮਤਨ. ਭਾ ੨੮ ਵਿ—ਚਾਂਦੀ ਜੇਹੇ ਜਿਸਮ ਵਾਲਾ.

ਸੀਮਨ. ਦੇਖੋ. ਸਿਉਣਾ. “ਸੀਮਨ ਕਰੇ ਸਰਬ ਅਤਿਰਾਮ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

ਸੀਮਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹੱਦ। ੨ ਮਯਾਦਾ। ੩ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ

ਚੀਰਨੀ (ਚੀਰ). ੪ ਅ ੧੮ ਨਿਸ਼ਾਨ. ਚਿੰਨ੍ਹ। ੫ ਮੱਥੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ.

ਸੀਮਾਬ. ਭਾ ੧੧੮ ਸੰਗਤ—ਸੀਮ-ਆਬ. ਚਾਂਦੀ ਜੇਹਾ ਪਾਣੀ.

ਪਾਣਾ.

ਸੀਮਾਲਿੰਗ. ਸੰਗਤ—ਹੱਦ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਠੰਡਾ. ਤੋਖਾ. ਮਥਾਨ, ਬ੍ਰਿਛ

ਖੂਹ ਆਦਿ. ਜੋ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਹੋਣ.

ਸੀਮੁਰਗ. ਭਾ ੮੮ ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਪੰਛੀ. ਜੋ ਸੀ (ਤੀਹ) ਮੁਰਗ

(ਪੰਛੀਆਂ) ਦੇ ਪਰਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਆਪਣੇ ਪੰਛਾਂ ਉੱਪਰ ਰਖਦਾ ਹੈ. ਇਹ

ਕਲਪਿਤ ਪੰਛੀ ਹੈ. Griffin. ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਹਿੱਸਾ

ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਅਤੇ ਉੱਪਰਲਾ ਉਕਾਬ ਦਾ ਨਿਖਿਆ ਹੈ। ੨ ਕਈਆਂ ਨੇ

ਵ੍ਰਿਨਕਾ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਸੀਮੁਰਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ੩ ਕਈ ਦਰਬਾਰੇ

ਨੂੰ ਸੀਮੁਰਗ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ. ਦਗਰਾ.

ਸੀਮੰਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕੱਖੀ ਨਾਲ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਰ ਪਾਉਣ ਦੀ

ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਦੇਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਹਟਾਏ ਵਿੱਚ ਰੇਖਾ ਪਾਉਣ ਦਾ

ਕਰਮ. ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ “ਸੀਮੰਤੋਨੰਯਨ” ਸੰਸਕਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ

ਹੈ. ਜੋ ਕਰਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੌਥੇ, ਛੀਵੇਂ ਅਥਵਾ ਅੱਠਵੇਂ ਮਹੀਨੇ

ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਪਤੀ ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਰ

ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਕਰਣ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਮੰਗਲ ਮੰਨਿਆ

ਗਿਆ ਹੈ.

ਸੀਮੰਤਕ. ਜਿਸ ਨੇ ਸੀਮੰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸੀਮੰਤ। ੨ ਸਿੰਦੂਰ.

ਸੰਪੂਰਨ। ੩ ਦੇਖੋ. ਸ਼ਮੰਤਕ.

ਸੀਮੰਤਿਕਾ. ਸੀਮੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦੇਖੋ. ਸੀਮੰਤ.

ਸੀਮੰਤਿਨਿ } ਸੰ. ਲੀਯਤਿਗੀ. ਵਿ—ਸੀਮੰਤ (ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰ)

ਸੀਮੰਤਿਨੀ } ਵਾਲੀ. ਜਿਸ ਨੇ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਪੋਟੀਆਂ ਕੱਢਕੇ ਸਿੰਗਾਰ

ਬਣਾਇਆ ਹੈ. “ਜੇਰ ਸੀਮੰਤਿਨਿ ਕੋ ਜਿਹ ਬਢੇ.” (ਨਾਪੁ)

ਸੀਮੰਤੋਨੰਯਨ. ਦੇਖੋ. ਸੀਮੰਤ.

ਸੀਬ } ਸੀਤਾ. ਨਾਨਕੀ.

ਸੀਯਾ }

ਸੀਯਾਪਤਿ. ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਸੀ.

ਸੀਰ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਰਾਬਤ. ਸਾਂਭ. “ਸੀਰ ਨਾ ਸੁਸੰਗ ਮੇ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)

੨ ਸ਼ੀਤਲਤਾ. ਠੰਡ. “ਸੀਰ ਜਿਮ ਨੀਰ ਮਹਿ ਹੋਤ ਸੁਖਕਾਰ ਹੈ.”

(ਨਾਪੁ) ੩ ਵਿ—ਸ਼ੀਤਲ. ਠੰਡਾ. “ਫਟੇ ਮਾਸ ਨਾਗੇ ਜਲ ਸੀਰ.”

(ਗੁਪਤ) ੪ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜ। ੫ ਅੰਕ। ੬ ਹਲ. ਸ਼ਮੀਨ
ਵਾਹੁਣ ਦਾ ਸੰਦ। ੭ ਸੰ. ਸ਼ੀਰ. ਅਜਗਰ. ਅਜਦਰ। ੮ ਵਿ—
ਤਿੰਨ। ੯ ਭਾ. ਸ਼ੀਰ ਸੰਗਤ—ਸ਼ੀਰ. ਦੁੱਧ.

ਸ਼ੀਰਖੋਰ } ਵਿ—ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਵਾਲਾ. ਛੋਟਾ ਬਾਲਕ, ਜੋ ਦੁੱਧ ਦੇ ਹੀ
ਸ਼ੀਰਖਾਰ } ਅਧਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. “ਸ਼ੀਰਖੋਰ ਇਨ ਕਹਾ ਬਿਗਾਰ?”
(ਗੁਪਤ)

ਸ਼ੀਰ ਗਰਮ. ਸ਼ੀਰ ਘਮ. ਬਣਾ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਰੁਦਰਤੀ
ਗਰਮੀ। ੨ ਕੋਸਾ. ਸੋਜਰੇ ਦੁੱਧ ਜੇਹਾ ਗਰਮ.

ਸ਼ੀਰਣ. ਸ਼ੀਰ. ਵਿ—ਟੁੱਟਿਆ ਟੁੱਟਿਆ। ੨ ਪਿੰਡਿਆ ਹੋਇਆ.
ਸ਼ੀਰਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੀਰੀਨੀ.

ਸ਼ੀਰਤ. ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਭਾਉ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ. ਆਦਤ. “ਸੁਰਤ
ਸ਼ੀਰਤ ਮੇ ਜਨੁਕ ਆਪ ਬਨਕੇ ਪੁਰਹੂਤ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੬੬)

ਸ਼ੀਰਪੁਜ. ਸ਼ੀਤਾ ਦਾ ਪਿਰਾ ਜਨਕ। ੨ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦਾ ਵਡਾ ਭਾਈ
ਬਲਰਾਮ. ਸ਼ੀਰ (ਹਲ) ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਧੁਸਾ ਵਿੱਚ.

ਸ਼ੀਰਪਾਣਿ. ਸੰਗਤ—ਬਲਭੁ. ਸ਼ੀਰ (ਹਲ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ.
ਹਲਧਰ। ੨ ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਕਿਰਸਾਣ.

ਸ਼ੀਰਮਾ. ਸਕੂ. ਸ਼ਾਯ. ਰਕ. ਪੱਠਾ.

ਸ਼ੀਰਵਾਹ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹਲਵਾਹਕ. ਜਮੀਨ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲਾ
ਕਿਰਸਾਣ.

ਸ਼ੀਰਾ. ਵਿ—ਸ਼ੀਤਲ. ਠੰਢਾ. “ਸ਼ੀਰਾ ਭਾਭਾ ਹੋਇ.” (ਸ. ਕਬੀਰ)
੨ ਭਾ. ਸ਼ੀਰਾ. ਸੰਗਤ—ਪਤਨੀ ਮਿਠਿਆਈ. ਦਾਣੇਦਾਰ ਰਾਜ।
੩ ਖਜੂਰ ਆਦਿ ਫਲਾਂ ਦਾ ਗਾਢਾ ਰਸ। ੪ ਰਿਸਾਂ ਦਾ ਭੋਲਾ। ੫ ਸੰ.
ਸ਼ੀਰਾ—ਸ਼ੀਰਾ. ਨਦੀ.

ਸ਼ੀਰਾਜ. ਭਾ. ਸੰਗਤ—ਈਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਿਰ.
ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਾਈ ਅਤੇ ਹਾਫਿਜ਼ ਜੇਹੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਹੋਏ ਹਨ.

ਸ਼ੀਰਾਬੀ. ਵਿ—ਸ਼ੀਰਾਜ ਦਾ ਵਸਨੀਕ। ੨ ਸ਼ੀਰਾਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ.

ਸ਼ੀਰੀ. ਵਿ—ਸ਼ਰਾਬਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਾਂਝੀਵਾਲ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੀਰਿੰ.
ਹਲ ਰਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਵਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਹਲਵਾਹ.

ਸ਼ੀਰੀ. ਭਾ. ਸੰਗਤ—ਵਿ—ਮਿਠਾ. “ਭੰਤੀਰ ਧੀਰ ਸ਼ੀਰੀ ਭਯਾਨ.”
(ਪੰਪੁ) ੨ ਪਿਆਰਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਖੁਸਰੋ ਪਰਵੇਸ਼ ਈਰਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਹ

ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਫ਼ਰਹਾਦ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਸੀ. ਫ਼ਰਹਾਦ ਨੂੰ ਆਖਿਆ
ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਪਹਾਤ ਕੱਟਕੇ ਨਦੀ ਨੂੰ ਆਵੇਂ, ਤਾਂ ਸ਼ੀਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਕਰ ਸਕੇਂਗਾ. ਫ਼ਰਹਾਦ ਨੇ ਅਣਬੰਕ ਸ਼ਤਨ ਕਰਕੇ ਪਹਾਤ ਕੱਟਿਆ.
ਜਦ ਕਾਰਜਸਿੱਧੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੀ ਸੀ, ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਖਬਰ ਪੁਰਾਣੀ
ਗਈ ਕਿ ਸ਼ੀਰੀ ਮਰ ਗਈ ਹੈ. ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਫ਼ਰਹਾਦ ਨੇ ਪੁਣ
ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ. ਸ਼ੀਰੀ ਜੀ ਫ਼ਰਹਾਦ ਦਾ ਮਰਨਾ ਸੁਣਕੇ ਦੇਹ ਤਿਆਗ
ਗਈ.

ਸ਼ੀਰੀਨੀ. ਭਾ. ਸੰਗਤ—ਮਿਠਾਸ। ੨ ਮਿਠਿਆਈ। ੩ ਕਿਸੇ
‘ਇਹ ਮੁਹਮੁਜ਼ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਈਰਾਨ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਸਨ ਪਦਵੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਸਨ
੬੨੮ ਵਿੱਚ ਵੀਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

ਕੰਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡਿਆ ਪ੍ਰਸਾਦ। ੪ ਕਿਸੇ ਪੀਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ
ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਮਿਠਿਆਈ.

ਸ਼ੀਰੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਰਹੰਦ. “ਹੁੱਤੋ ਨਕਰ ਸੀਰੰਦ ਬਡੇਰੇ.” (ਗੁਪਤ)
ਸ਼ੀਲ. ਸੰ. ਸ਼ੀਲ. ਧਾ-ਮਨਨ ਕਰਨਾ. ਮਨ ਟਿਕਾਉਣਾ. ਅਭਾਸ
ਕਰਨਾ. ਪੁਜਣਾ. ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਭਾਉ। ੩ ਸਿਸ੍ਰਾਚਰ.
ਭਲਮਨਸਯੁ. “ਸੀਲ ਬਿਗਾਰਿਓ ਤੇਰਾ ਕਾਮ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)
ਕਾਮ ਨੇ ਤੇਰਾ ਸਿਸ੍ਰਾਚਰ ਵਿਗਾਭ ਦਿੱਤਾ.

ਵਿਦਤ ਬਿਨ ਦਿਜ ਐ ਬਗੀਚਾ ਬਿਨ ਆਬਨ ਕੇ
ਪਾਨੀ ਬਿਨ ਸਾਦਨ ਸੁਹਾਵਨ ਨ ਜਾਨੀ ਹੈ,
ਰਾਜਾ ਬਿਨ ਰਾਜ ਕਾਮ ਰਾਜਨੀਤਿ ਸੋਚੇ ਬਿਨ
ਪੁਨਤ ਕੀ ਬਸੀਨੀ ਕਹੁ ਕੈਸੇਏ ਬਖਾਨੀ ਹੈ,
ਕਹੈ “ਜਲਦੇਵ” ਬਿਨ ਹਿਤ ਕੇ ਹਿਤੁ ਹੈ ਜੈਸੇ
ਜਪੁ ਬਿਨ ਸੰਗਤਿ ਕਲੰਕ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ,
ਪਾਨੀ ਬਿਨ ਸਰ ਜੈਸੇ ਦਾਨ ਬਿਨ ਕਰ ਜੈਸੇ
ਬੀਲ ਬਿਨ ਨਰ ਜੈਸੇ ਮੋਤੀ ਬਿਨ ਪਾਨੀ ਹੈ.

੪ ਪਤਿਵ੍ਰਤ ਧਰਮ. “ਸਚ ਸੀਲ ਸੁਰਿ ਸੰਜਮੀ ਜਾ ਪੂਰੀ ਪਰਿਵਾਰ.”
(ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧) ੫ ਅਜਗਰ ਸਰਪ। ੬ ਮਿਤ੍ਰਤਾ।
੭ ਕ੍ਰਿਤਕਤਾ। ੮ ਸਾਂਤਿਭਾਵ.

ਸ਼ੀਲਹਾ. ਵਿ—ਸ਼ੀਲ (ਪਤਿਵ੍ਰਤ ਧਰਮ) ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
ਵਿਰਾਗੀ.

ਸ਼ੀਲਬੰਧਨ. ਸੰਗਤ—ਸਿਸ੍ਰਾਚਰ (ਨੇਕ ਚਲਨ) ਧਾਰਨ ਦਾ ਨੇਮ
(ਪੁਣ). ੫੪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਿਆਗ ਦਾ ਨੇਮ. “ਚੁੰਨਤਿ ਸ਼ੀਲਬੰਧਨ
ਭਰਾ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸ਼ੀਲਵੰਤ } ਵਿ—ਸ਼ੀਲਵਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸੀਲ. “ਸ਼ੀਲਵੰਤ ਪਰਧਾਨਿ.”
ਸ਼ੀਲਵੰਤਿ } (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩ ਮ: ੫)

ਸ਼ੀਲੁ. ਦੇਖੋ, ਸੀਲ. “ਸ਼ੀਲੁ ਧਰਮੁ ਜਪੁ ਭਗਤਿ ਨ ਕੀਨੀ.”
(ਬਿਨਾ ਕਬੀਰ)

ਸ਼ੀਲੋਆਣਾ } ਦੇਖੋ, ਭੋਰੀ ਸਾਹਿਬ ੨.
ਸ਼ੀਲੋਆਣੀ }

ਸੀਵ. ਸੰਗਤ—ਬਿਵਾ. ੨ ਸੀਮਾ. ਹੱਦ. “ਕਿਸੇ ਕੈ ਸੀਵ ਬੰਨੈ ਚੋਲ
ਨਾਹੀ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਬਿਨਾ) ੩ ਸਵ (ਮੁਰਦਾ) ਦਾਹ ਕਰਨ ਲਈ
ਚਿਤਾ. ਸਿਵਾ. “ਚਰੀ ਸੀਵ ਚੰਦਨ.” (ਸਲੋਹ)

ਸੀਵਣ. ਦੇਖੋ, ਸਿਉਣ ੨ ਅਤੇ ਸੀਵਨ.

ਸੀਵਣੀ. ਭਿੰਡ. ਸੰਗਤ—ਸੁਈ. ਸੁਚੀ.

ਸੀਵਨ } ਦੇਖੋ, ਸਿਵ ਧਾ. ਬਿ—ਸਿਉਣਾ. ਪਰੋਣਾ. “ਹਰਿ ਰਤਨ
ਸੀਵਨਾ } ਮਨ ਅੰਤਰਿ ਸੀਵਤੇ.” (ਸ੍ਰੀ ਭੰਤ ਮ: ੫) “ਮਨ ਤਨ
ਭੀਤਰਿ ਸੀਵਨ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫) “ਬਿਨ ਤਾਗੇ ਬਿਨ ਸੁਈ ਆਨੀ
ਮਨ ਰਚਿਭਗਤੀ ਸੰਗਿ ਸੀਵਨਾ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਸੀਵਨਿ. ਵਿ—ਸਿਉਣ ਯੋਗ. ਸੀਨੇ ਲਾਇਕ. ਦੇਖੋ, ਰਾਂਗਨਿ.

ਸੀਵਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸੀਮਾ. “ਸਾਢੇ ਤੀਨਿ ਹਾਥ ਤੇਰੀ ਸੀਵਾਂ.” (ਸੋਰ

ਰਵਿਦਾਸ) ਤੇਰੀ ਜਾਗਦਾਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਾਡੇ ਤਿੰਨ ਹੋਂਦ ਹੈ, ਜੋ ਮਰਨ
ਪਿਛੋਂ ਨਿਕਲੇ।

ਸੀਤ, ਸੰਗਤ—ਵੇਗ, ਚਾਨ। ੨ ਗਤਿਆਂ (ਚੰਨਿਆਂ) ਦੀ ਵਰਖਾ।
੩ ਮੈਨ, ਚੁੱਪ। ੪ ਘਾਹ ਦਾ ਰੱਸ। "ਸੀਤ ਖੁਮਾਇ ਰੰਘਤਨ ਕਹੀ।"
(ਪ੍ਰਾਪੰਧ) ੫ ਹਲ ਦੀ ਕੱਚੀ ਹੋਈ ਲੀਕ, ਚਿਰਾ, ਸੀ, ਸੀਰ। ੬ ਦੇਖੋ,
ਸੀਤੁ।

ਸੀਤੁ, ਜੋਤ ਦੀ ਛਾਂ, ਸਿਉਟ, ਸੀਵਨ।

ਸੀਤ੍ਰੀ, ਸੰਗਤ—ਪੋਤੀ, ਸੀਥੀ। ੨ ਸਵ (ਮੁਰਦੇ) ਦੀ ਅਰਥੀ, ਦੇਖੋ,
ਸੀਥੀ।

ਸੁ, ਸੰ, ਵਡ—ਅਤਿ, ਬਹੁਤ ਜਾਦਾ, "ਮਮਤਾ ਮੋਹ ਸੁ ਬੰਧਨਾ, ਪੁਤ੍ਰ
ਕਨਤੁ ਸੁ ਧੰਧ।" (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਬਿਰਾ) ੨ ਉਪ—ਉੱਤਮ, ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ, "ਸੁ
ਬਰਣੀ ਕਾਮਣਿ ਕੁਰ ਮਿਲਿ ਹਮ ਪਾਈ।" (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੩ ਸੰਗਤ—
ਸੰਮਤਿ, ਰਾਜ। ੪ ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਨਿਰਧਰਤਨ, ਸੁਕਮ। ੫ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ।
੬ ਸੁ ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਸੁ ਆਇਆ ਹੈ, "ਜਿਸ ਨੇ ਹਰਿ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਹੋਇ।" (ਸੁਹੀ ਮ: ੪) ਆਪ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇ, "ਸੁਰੂਪ ਮੇ ਬ੍ਰਿਤਿ
ਟਿਕਾਈ।" (ਗੁਪਤੁ) ਸੁਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਤੀ ਟਿਕਾਈ। ੭ ਸਰਵ—
ਉਹ, ਵਹ, ਸੰ, "ਸੁ ਐਸਾ ਰਾਜਾ ਸੁੀ ਨਰਹਰੀ।" (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ)
੮ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 'ਉਸ ਨੇ' ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ
ਹੈ ਇਹ ਇੱਕ ਵਚਨ ਅਨੁਪੁਰਬ ਦੇ ਪੜਨਾਉਂਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ,
ਜਿਵੇਂ—ਦਿੱਤੇਸੁ ਲੱਧੇਸੁ ਆਦਿ, ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਨੇ ਲੱਭਿਆ,
ਸੁਅ, ਸੰਗਤ—ਸੁਤ, ਸਵਨ, ਪੁਤ੍ਰ। ੨ ਸੁਕ, ਤੋਤਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁ,
ਸੁਅਸਤ } ਸੰ, ਸ੍ਵਸਿਤ—ਸੁਸਿ, ਵਡ—ਕੁਲ (ਮੰਗਲ) ਬੋਧਕ।
ਸੁਅਸਤਿ } ੨ ਆਬੀਰਵਾਦ, "ਤਿਸੁ ਜੋ ਹਾਰੀ ਸੁਅਸਤਿ ਤਿਸੁ।"
(ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਅੰਗੀਕਾਰ ਬੋਧਕ, ਹਾਂ, ਠੀਕ। ੪ ਭਿਅੰਕਾਰ ਦੀ
ਧੁਨਿ, ਦੇਖੋ, ਆਬਿ ੯,

ਸੁਅਸਤਿ ਬਿਰਸਥਾ, ਦੇਖੋ, ਸੁਸਤਿ ਬਿਰਸਥਾ।

ਸੁਅਨ, ਸੰ, ਸੁਨ, ਸੰਗਤ—ਪੁਤ੍ਰ, ਬੇਟਾ, "ਆਪਨੇ ਸੁਅਨ ਜੇਸੇ ਜਾਗਤ
ਪਿਆਰੇ ਜਿਯ।" (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸੁਅਲਾ, ਦੇਖੋ, ਬੋਲਾ।

ਸੁਆਉ } ਸੰਗਤ—ਸੁਆਦ, ਰਸ, "ਕਤਰੀਆਂ ਫਿਰੀਨਿ ਸੁਆਉ ਨ
ਸੁਆਉ } ਜਾਣਨਿ ਸੁੰਦੀਆਂ।" (ਵਾਰ ਕੂਜ ੨ ਮ: ੫) "ਕਾਮ
ਸੁਆਉ } ਸੁਆਉ ਕਜ ਵਸਿ ਪਰੇ।" (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੁਚਰ,
ਲਾਭ, "ਜਨ ਆਚਨ ਕਾ ਇਹੈ ਸੁਆਉ।" (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਪੁਦਗਲੀ,
ਮਤਲਬ, "ਤਿਨ ਸੰਗਿ ਸੰਭੁ ਨ ਕੀਰਈ ਨਾਨਕ ਜਿਨਾ ਆਪਣਾ
ਸੁਆਉ।" (ਵਾਰ ਕੂਜ ੨ ਮ: ੫) "ਮਿਤੁ ਭਾਈ ਦੀਸਹਿ ਮਨ ਮੇਰੇ,
ਤੇ ਸਭਿ ਅਪਨੇ ਸੁਆਉ ਮਿਲਾਸਾ।" (ਗੋਬ ਮ: ੪) ੪ ਪ੍ਰਯੋਜਨ,
ਭਾਵ, ਮਕਸਦ, "ਕਉਨ ਮਾਰਗ ਕਉਨ ਸੁਆਉ।" (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)
੫ ਸ੍ਰਾਯ, ਸੁਤ ਆਮਦਨ, "ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਰਾਗ ਨਾਦ ਧੁਨਿ ਇਹੁ
ਬਨਿਓ ਸੁਆਉ।" (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੬ ਸ੍ਰਾਯਤ, ਜੀ ਆਇਆ ਨੂੰ,
"ਸੁਆਰਥ ਸੁਆਉ ਨ ਕੇ ਕਰੇ।" (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੫) ੭ ਸਨਮਾਨ,

"ਦੋਹਰਈ ਅਹੁ ਨ ਪਾਇਨੀ ਨ ਜਾਣਨਿ ਪਿਰ ਕਾ ਸੁਆਉ।"
(ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ੮ ਸੁ ਆਉਣ ਵਾਲਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਠਣ
ਵਾਲਾ, ਖੁਦਰੋ ਘਾਹ, "ਭਾਰ ਅਠਾਚਹਿ ਮੇਰਾ ਹੋਵੈ ਕਰੁਣਾ ਹੋਵੈ
ਸੁਆਉ।" (ਵਾਰ ਮਾਤ ਮ: ੧) ਸਵਾਂਕ ਆਦਿਕ ਖੁਦਰੋ ਘਾਹ
ਚਾਵਨ ਹੋਜਾਣ।

ਸੁਆਸ, ਸੰ, ਸ੍ਰਾਸ, ਸੰਗਤ—ਸਾਹ, ਸਾਂਸ, ਦਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਾਸ,
ਸੁਆਸਨ, ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਾਸਨ।

ਸੁਆਹ, ਸੰਗਤ—ਭਾਸਮ, ਰਾਖ।

ਸੁਆਹਾ, ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾ, "ਸੁਆਹਾ ਸੁਧਾਯੋ ਨਮੋ ਸੀਤਲੇਯੋ।"
(ਚੰਡੀ ੨)

ਸੁਆਣੀ, ਸੰਗਤ—ਸੁਨੀਤਾ, ਧਰਮਪਤਨੀ, ਸੁਆਣੀ, ਆਪ
ਵਿਆਹਕੇ ਲਿਆਈ ਹੋਈ, ਸੁਕੀਯਾ, ਦੇਖੋ, ਸਵਾਣੀ ਅਤੇ ਸੁਚੀਤਾ
ਸੁਆਤ, ਦੇਖੋ, ਸਵਾਤ ੨,

ਸੁਆਦ, ਸੰ, ਸ੍ਰਾਦ (ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਾਦ ਧਾ) ਸੰਗਤ—ਰਸ, ਜਾਯਕਾ,
"ਅਧਿਕ ਸੁਆਦ ਢੇਕ ਅਧਿਕਾਈ।" (ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸੁਆਦਤਿ, ਸੰ, ਸ੍ਰਾਦਤਾ, ਸੰਗਤ—ਜਾਯਕਾ, ਮਜ਼ਾ, ਲੱਜਤ।
੨ ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਸੁਭਨ ਦੇ ਰਸ ਵਾਸਤੇ, "ਸੁਆਦਤਿ ਸੀਉ ਸੰਘਾਏ।"
(ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸੁਆਧੀਨ, ਦੇਖੋ, ਸੁਧੀਨ।

ਸੁਆਨ, ਸੰ, ਸ੍ਰਾਨ, ਸੰਗਤ—ਕੁੰਤਾ, "ਸੁਆਨਪੁਛ ਜਿਉ ਹੋਇ ਨ
ਸੁਧੇ।" (ਦੇਵ ਮ: ੯) "ਅਪਨਾਪੁ ਰੁ ਕਰਹੁ ਨ ਛੋਡਸਿ ਸੁਆਨਪੁਛਿ
ਜਿਉ ਰੇ।" (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ, ਸ੍ਰਾਨ, ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਅਯਨ (ਚਾਨ)
ਜਿਸ ਦੀ, ਹੰਸ, ਦੇਖੋ, ਸਵਾਨ।

ਸੁਆਨਸਤੁ } ਸੰਗਤ—ਕੁੰਤਾ ਦਾ ਵੀਰੀ ਚੰਡਾਲ, ਜੋ ਕੁੰਤਿ ਨੂੰ
ਸੁਆਨਸਤੁ } ਮਾਰਦਾ ਅਤੇ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਪਥ, "ਸੁਆਨਸਤੁ
ਅਜਾਤੁ ਸਭ ਤੇ।" (ਕੇਦਾਰ ਰਵਿਦਾਸ) ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਸੁਪਥ।

ਸੁਆਨਪੁਛ, ਦੇਖੋ, ਸੁਆਨ।

ਸੁਆਨੀ, ਦੇਖੋ, ਸੁਆਣੀ। ੨ ਸੁਨੀ, ਕੁੰਤੀ, ਸੁਨੀ।

ਸੁਆਮਨਿ, ਸੰਗਤ—ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੈਨਾ, ਸੁਆਮੀ (ਰਾਜੇ) ਦੀ ਫੌਜ,
(ਸਨਾਮ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਆਮਨੀ।

ਸੁਆਮਿ } ਸੰ, ਸ੍ਵਾਮਿਨ—ਸੁਆਮੀ, ਸੰਗਤ—ਪਤਿ, ਭਰਤਾ ੨ ਮਾਨਿਕ,
ਸੁਆਮੀ } ਆਚਾ, "ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਆਮਿ ਸਜਣੁ।" (ਵਡ ਮ: ੫)

"ਸੁਆਮੀ ਕੋ ਕ੍ਰਿਹ ਜਿਉ ਸਦਾ ਸੁਆਨ ਤਜਤ ਨਹਿ।" (ਸ: ਮ: ੯)

ਸੁਆਮੀਦਾਸ, ਦੇਸੇ, ਸੁਆਮੀਦਾਸ।

ਸੁਆਰ, ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰ, "ਸਰਦਾਰ ਸੁਆਰ ਅਨੇਕ।" (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੁਆਰਣਾ, ਕ੍ਰਿ—ਸੁਧਾਰਨ, ਦੁਰਸੁ ਕਰਨਾ, ਸੰਵਾਰਨਾ।

ਸੁਆਰਥ, ਸੰ, ਸ੍ਰਾਥ, ਸੰਗਤ—ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ, ਅਪਨੀ ਗਰਜ,

"ਭੋਬਿੰਦ ਤਜਿ ਸਭ ਸੁਆਰਥ ਪੂਰੇ।" (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਸੁਆਰਥੀ, ਸੰ, ਸ੍ਵਾਥਿਨ—ਸੁਆਰਥੀ, ਵਿ—ਖੁਦਗਰਜ, ਆਪਣਾ
ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸਿੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਮਤਲਬੀ।

ਸੁਆਰਥੁ. ਦੇਖੋ. ਸੁਆਰਥ.

ਸੁਆਰੀ. ਦੇਖੋ. ਸਵਾਰੀ. "ਕਰੀ ਸਿੰਘ ਸੁਆਰੀ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੁਆਲ. ਦੇਖੋ. ਸਵਾਲ.

ਸੁਆਲਿਉ } ਸੰ. ਸੁ—ਆਲਯ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਘਰ. ਸੋਭਾ ਦਾ
ਸੁਆਲਿਓ } ਘਰ. ੨ ਉੱਤਮਤਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸ. ਬ੍ਰਹ੍ਮ. "ਕੋਰਾ ਰਾਣ
ਸੁਆਲਿਹੁ } ਸੁਆਲਿਹੁ ਰੂਪ." (ਜਪੁ) "ਤੂੰ ਸਭਾ ਸਾਹਿਬੁ

ਸਿਫਤਿ ਸੁਆਲਿਉ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਤੇਰੀ ਸਿਫਤ ਸੁਆਲਿਓ
ਸਰੂਪ ਹੈ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਹਿ ੧) "ਕਾਇਆ ਕਾਮਣਿ ਅਤਿ
ਸੁਆਲਿਓ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੩) ੩ ਸੰਗਤ—ਸੋਭਾ. ਸੁੰਦਰਤਾ. "ਤਿਨ

ਕਾ ਗਿਆ ਸਾਨਾਹਟਾ ਅਵਰ ਸੁਆਲਿਹੁ ਕਾਇ?" (ਸੁੀ ਮ: ੧) ੪
ਜਨਮਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਮੁਨਾਫਕ
ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਆਲਿਉ ਰੱਖਿਆ. ਦੇਖੋ. ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉੱਤਰਾਚਲ

ਅ: ੧੧। ੫ ਵਿ—ਸਨਾਖਾ ਯੋਗ. ਤਾਮਰੀਭ ਨਾਇਕ.

ਸੁਆਵ. ਅ. ੧, ੨ ਸਾਵ. ਕਮਲੋਰੀ. ਨਾਤਾਕਤੀ। ੨ ਛਾ, ੧, ੨ ਖਾਲਿਸ
ਸੁਰਣ (ਸੋਨਾ)। ੩ ਦੇਖੋ. ਸੁਆਉ.

ਸੁਆਵਕੀਰੀ. ਛਾ ੧, ੨ ਸਾਵਕੀਰ. ਖਾਲਿਸ ਸੁਰਣ ਰੱਖਣ
ਵਾਲੇ. ਭਾਵ—ਖਾਲਿਸ ਸਿੱਕੇ. ਦੇਖੋ. ਸੁਆਵ ੨. "ਜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸਰਾਫੁ ਨਦਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੇ. ਸੁਆਵਕੀਰਿ ਸਭਿ ਉਪਭਿਆਏ." (ਵਾਰ ਕਹਿ ੧ ਮ: ੪) ਖੋਟਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰੇ ਪਰਖੇ ਗਏ.

ਸੁਆਵਤਾ. ਸੰਗਤ—ਸੁਆਵ. ਖੁਦ ਭਰਜੀ. "ਭਭਿਆ ਮਾਇਆ
ਸੁਆਵਤਾ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਰਮ. ਸੁਾਦ.

ਸੁਆਵ. ਦੇਖੋ. ਸੁਚਨ। ੨ ਸੁਯੋ. ਖੁਦ. "ਅਕਾਲ ਦਿਆਲ ਸੁਆਵ."
(ਅਕਾਲ)

ਸੁਆਵਰ. ਦੇਖੋ. ਸੁਯੋਵਰ। ੨ ਵਿ—ਸੁ (ਉੱਤਮ) ਅੰਬਰ (ਵਸਤੂ).
ਸੋਹਣੇ ਕਪੜੇ. "ਨ ਧਰੇ ਸੁਆਵਰ ਅੰਗ ਮੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੫੬)

੩ ਨਿਰਮਲ ਆਕਾਸ਼.

ਸੁਇ. ਸਰਵ—ਉਹ. ਵਹ. ਸੇ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁ. ਆਪਣਾ ਅਪ.
"ਵਾਣਤ ਸੋਈ ਸੰਤ ਸੁਇ." (ਭਾਵਨ)

ਸੁਇ ਗਈ. ਸੋਂ ਗਈ. "ਜਗਹਿ ਸਸੇਧਾ ਸੁਇਗਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
ਸੁਇਨ } ਸੰਗਤ—ਸੁਣ. ਸੋਨਾ. ਕਾਚਨ. "ਸਰਬ ਸੁਇਨ ਕੀ ਜੰਕਾ
ਸੁਇਨਾ } ਹੋਤੀ." (ਪਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) "ਸੁਇਨਾ ਰੂਪ ਸੰਚੀਐ ਮਲ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੁਇਨਾ ਮੁੰਹ ਪਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਮੁੰਹ ਸੁਣ ਪਾਉਣ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁੰਨਕਰਮ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਕਾਤਕਾਯਨ
ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਖੰਡ ੨੧. ਲ. ੫। ੨ ਅਜੇਹੀ ਰੂਪ ਵੱਟਣੀ ਮਾਨੋ ਮੁਰਦਾ
ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸੁਇਨੀ. ਵਿ—ਸੁਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਇੱਕ ਖੜੀ
ਜਾਤਿ. ਦੇਖੋ. ਸਿਉਨੀ. "ਭਾਗੀਰਥ ਸੁਇਨੀ ਸੁਚਿਆਰਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸੁਇਨੇ ਕਾ ਬਿਰਥੁ. ਰਵ ਸਤਿਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ. ਵਰ ਮਾਭ ਪੋਤੀ ੨੦.
"ਯੁ ਆਵਕੀਰ ਅਸੁਧ ਪਾਠ ਹੈ.

ਸੁਇਨੇ ਕੀ ਸੁਈ ਰੁਪੇ ਕਾ ਧਾਗਾ. ਵਿਵੇਕ ਭੁੱਧਿ. ਸੁਈ ਹੈ
ਗੁਰੁਪਦੇਸ਼ ਤਾਡਾ ਹੈ.

ਸੁਇਨੇ ਮੰਡਪ. ਦੇਖੋ. ਫੀਨੁ ੨.

ਸੁਈ. ਸਰਵ—ਸੈਵ. ਉਹੀ. ਵਹੀ. "ਦਿਹੰਦ ਸੁਈ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ
ਮਾਭ)

ਸੁਸਕ. ਸੰ. ਗੁਧ—ਬੁਧਕ. ਵਿ—ਸੁੱਕਾ. ਖੁਸ਼ਕ. "ਚਿਰੰਕਾਲ
ਮਨ ਤਰੁ ਸੁਸਕ ਸੁੀ ਗੁਰੁ ਪਗ ਜਲ ਪ੍ਰੇਮ." (ਨਾਪੁ) ਗੁਰੁਪਗ ਪ੍ਰੇਮ.

ਸੁਸਟ. ਦੇਖੋ. ਸੁਸਟ. "ਸੁਸਟ ਕਰਨ ਵਾਹੀ ਉਹ ਮੇ ਧਰਨ ਕੀ." (ਰੁਪਸੁ)

ਸੁਸਤ. ਦੇਖੋ. ਸੁਸੁ.

ਸੁਸਤੀ. ਛਾ ੧, ੨ ਸੰ. ਦਸਿਤ—ਸਸਿ. ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਦਾ
ਅੰਗ. ਆਲਸ.

ਸੁਸਬਦ. ਸੰਗਤ—ਗੁਰੁਪਦੇਸ਼। ੨ ਗੁਰਬਾਣੀ। ੩ ਅਨਹਤ ਬਬਦ.
"ਸੁਸਬਦ ਕਾ ਕਹਾ ਵਾਸ ਕਰੀਅਸੇ?" (ਸਿਧਯੋਗੀ)

ਸੁਸਰਾਚ } ਦੇਖੋ. ਸਸੁਰਾਚ.

ਸੁਸਰਾਲ }

ਸੁਸਰੂਪਾ. ਦੇਖੋ. ਸੁਸੂਪਾ.

ਸੁਸਾ. ਸੰ. ਸਰਦ—ਸੁਸਿ. ਸੰਗਤ—ਭੈਣ. ਭਗਨੀ. "ਸੁਸਾ ਅਵਾਸ
ਕਏ ਗੁਨਰਾਸੀ." (ਨਾਪੁ)

ਸੁਸਿੰਫ. ਸੰ. ਸੁਸਿਫਤ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਭਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਇਆ ਹੋਇਆ।
੨ ਸੁਸਿਫ. ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਸਿਖਤਾ. ਨੇਰ ਨਜੀਹਤ. "ਸੁਸਿੰਫ ਦੂਜ
ਜਾਨੀਐ." (ਪਾਲਸਾਵ) ਦੂਜਾ ਯੋਧਾ ਸੁਸਿਫਤਾ ਹੈ.

ਸੁਸਿੱਧ. ਵਿ—ਜੋ ਸੁਖਾਲਾ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕੇ. ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਣਨ
ਨਾਇਕ। ੨ ਸੁਸਿੱਧਿ. ਸੰਗਤ—ਕਾਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਅਰਥਾਨੰਕਾਰ.

ਮਿਲਨਤ ਕਰੇ ਕੋਈ, ਅਰ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭੋਗੇ, ਐਸਾ
ਬਰਣਨ "ਸੁਸਿੱਧ" ਅਰਥਕਰ ਹੈ. "ਜਾਹਿ ਜਾਹਿ ਔਰੈ ਮਰੈ ਔਰੈ
ਭੋਗੇ ਸਿੱਧਿ। ਤਾਂ ਸੇ ਕਹਿਤ ਸੁਸਿੱਧਿ ਸਭ ਜੇ ਹੈ ਭੁਧਿ ਸਮ੍ਰਿਧਿ." (ਕੋਲਕਦਾਸ)

ਉਦਾਹਰਣ—
ਜੇਮੇ ਮਧੁਮਾਖੀ ਸੱਚਿ ਸੱਚਿਕੈ ਇਕਤੁ ਕਰੈ
ਹਰੈ ਮਧੁਹਾਰ ਤਾਯੇ ਮੁਖ ਫਾਰ ਭਾਰਕੈ,
ਜੇਸੇ ਭੰਫ ਹੋਤ ਕਹਿ ਸੰਚਤ ਹੈ ਖੀਚ ਤਿਹ
ਲੇਤ ਹੈ ਅਹੀਲ ਦੁਹਿ ਬਫਰੇ ਵਿਟਾਰਕੈ,
ਜੇਸੇ ਧਰ ਖੋਦਿ ਖੋਦਿ ਕਰ ਬਿਲ ਸਾਜੈ ਮੁਸਾ
ਪਿਸਤ ਸਲਾਪ ਧਾਇ ਖਾਇ ਤਿਹ ਮਾਰਕੈ,
ਤੈਸੇ ਕੋਟਿ ਪਾਪ ਕਰਿ ਮਾਯਾ ਸੋਰਿ ਸੋਰਿ ਮੁਢ
ਅੰਤਕਾਲ ਭਾਭਚਲੈ ਦੇਉ ਹਾਥ ਭਾਰਕੈ.

(ਭਾਗੁ ਕ)

(ਅ) ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਬਤਨ ਅਬਵਾ ਕਰਮ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਨਾਭ
ਉਠਾਉਣ, ਇਹ "ਸੁਸਿੱਧਿ" ਦਾ ਦੂਜਾ ਭੇਦ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਕਰੇ ਅਸਕਤਿ ਖਾਲਿ,

ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਫੁਟੀ ਨਾਲਿ. (ਨਾਮੁ)

ਪੁਰਾਣ ਜਨ ਕੇ ਇਕੀਹ ਕੁਲ ਉਧਾਰੇ. (ਭੋਰ ਮ: ੩)

ਸੁਸੀਲ. ਵਿ—ਸੁਸੀਲ. ਅੱਛੇ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ ੨ ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਸੁਭਾਉ. ਨੇਕ ਖਸਨਤ.

ਸੁਸੁ. ਸੰ. ਸੁਸੁਰ. ਸੰਗਤ—ਸਹੁਰਾ. ਫਹੁਟੀ ਦਾ ਪਿਤਾ. "ਕਿਯ ਆਨ ਖੁਭਾਉ ਸੁਸੁ ਨਗਰੀ." (ਨਾਮੁ)

ਸੁਸੁਖਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਸੁਖਾ.

ਸੁਸੰਗ } ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਸੁਹਬਤ. ਭਲੀ ਸੰਗਤਿ ੨ ਭਲਾ
ਸੁਸੰਗਤਿ } ਟਿਕੋਂ.

ਸੁਸੰਵੇਦ. ਵਿ—ਸੁ-ਸੰਵੇਦਨ. ਸੁਕਮਤਾ (ਅਸਾਨੀ) ਨਾਲ ਜਾਣਨ ਯੋਗ. ਸੁਖ ਨਾਲ ਜੋ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ। ੨ ਸੁ ਸੰਵੇਦਨ. ਆਪਣੇ ਅਪ ਜਾਣਨ ਯੋਗ. ਖੁਦ ਜਾਣਨ ਲਾਇਕ.

ਸੁਸਿ. ਭਿੰਗ. ਸਹਾ. ਖਰਕੋਲ. ਸ਼ਸਕ.

ਸੁਸੁ } ਸੰ. ਸੁਖੁ. ਵਿ—ਅਤਿਸਯ (ਭਹੁਤ ਹੀ) ਸਭਤ. ਨਿਰਾਦਿਤ
ਸੁਸੁ } ਠੀਕ. ੨ ਭਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ੩ ਅਤਿ ਉੱਤਮ. ਸੁਸੁਰ. "ਪਹਿਰੇ ਖਭਾ ਲੋਹ ਭਹੁ ਸੁਸੁ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸੁਸੁ. ਭਾ. ਕਮਕੋਰ. ਚਿੰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਸਤੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਸੁ.

ਸੁਸੁ. ਧੋਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਸੁਨ.

ਸੁਸੁਨ. ਭਾ. ਕਿ—ਸੁੱਫ਼ ਕਰਨਾ. ਧੋਣਾ. ਸਫ਼ ਕਰਨਾ.

ਸੁਸੁ. ਭਾ. ਵਿ—ਸੁੱਫ਼. ਸਫ਼. ਸੁਥਰਾ. ਧੋਤਾ ਹੋਇਆ.

ਸੁਸੁਊ. ਸੰ. ਸੁਸੁ. ਸੰਸ. "ਰਨੇ ਬੈਨ ਸੁਸੁਊ ਕੇ." (ਨਾਮੁ)

ਸੁਸੁਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਮਸਹੂਰ। ੩ ਸੰਗਤ—ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੈਦ, ਜੋ ਭਹੁਤ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਾਮਿਤ੍ਰ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸੀ. ਕਾਬੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਿਵੇਂਦਾਸ ਤੋਂ, ਜੋ ਧਨ੍ਵੰਤਰੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸੀ, ਸੁਸੁਤ ਨੇ ਵੈਦਜਵਿਦਯਾ ਪੜ੍ਹੀ. ਸੁਸੁਤ ਆਧੁਰਵੇਦ ਦੇ ਆਚਾਰਯਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਰਚਿਆ ਗ੍ਰੰਥ ਭੀ ਸੁਸੁਤ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.

ਸੁਸੁਖਾ. ਸੰ. ਸੁਸੁ. ਸੰਗਤ—ਸੁਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ੨ ਸਨਮਨ. ਮਤਿਗਾ ੩ ਸੇਵਾ. "ਸਰਸੰਗਤਿ ਸੁਸੁਖਾ ਕਰਨੀ." (ਨਾਮੁ)

ਸੁਹਟਾ. ਪਹਾ. ਸੰਗਤ—ਚਸਮਾ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੋਤ। ੨ ਵਿ. ਸੁੰਦਰ. ਸ਼ੋਭਨ, ਸੁਹਾਵਨਾ.

ਸੁਹਦਾ } ਅ. ਸੁਹਦਾ. ਸਹੀਦ ਦਾ ਭਹੁ ਕਰਨ. "ਸੁਹਦੇ
ਸੁਹਦੇ } ਅਧਿਰ ਸਹੀਦ." (ਸੁੀ ਆ: ਮ: ੧) ਯਕਮ ਦੇ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਧਰਮਵੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸਹੀਦ.

ਸੁਹਬਤ. ਅ. ਸੁਹਬਤ. ਸੰਗਤਿ. ਮਿਲਾਪ.

ਸੁਹਰਤ. ਅ. ਸੁਹਰਤ. ਸੰ. ਵਿਸ਼ੁਤਿ. ਸੰਗਤ—ਭਰਚਾ। ੨ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ. "ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਹਰਤ ਭੀ ਜਾਏ." (ਨਾਮੁ)

ਸੁਹਰਤ ਪਜੀਰ. ਭਾ. ਸੁਹਰਤ ਪਜੀਰ. ਵਿ—

ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਮਸਹੂਰ.

ਸੁਹਲ. ਦੇਖੋ, ਸੇਹਲ.

ਸੁਹਲਾਵੀ. ਵਿ—ਸੋਭਾ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੁਹੇਲੀ. ਆਨੰਦ. ਖੁਸ਼. "ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਗਲ ਸੁਹਲਾਵੀ." (ਮਲਾ ਮ: ੫)

ਸੁਹਤ. ਇੱਕ ਖਰੀ ਜਾਤਿ ਸੁਹਤ. "ਸੁਹਤ ਰਿਸੋਕਾ ਸੁਰਮਾ" (ਭਾਬੁ) ੨ ਭਿੰਗ. ਸੁਭਟ. ਯੋਧਾ. ਸੁਰਵੀਰ.

ਸੁਹਾਉਣਾ. ਵਿ—ਸੋਭਨ. ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ. ਸੁੰਦਰ.

ਸੁਹਾਯ. ਸੰਗਤ—ਸੋਭਾਯ, ਖੁਸ਼ਨਸੀਬੀ. "ਸੁਹਾਯ ਹਮਾਰੇ ਅਭ ਹੁਣਿ ਸੋਹਿਓ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਹੁਣ, (ਇਸ ਵੇਲੇ) ਅਭ (ਅਵਸਥਾ—ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ) ਸੁਹਾਯ ਸੋਹਿਓ. ਦੇਖੋ, ਅਭ.

ਸੁਹਾਯਣ } ਵਿ—ਸੋਭਾਯ ਵਾਲੀ. ਸੋਭਾਯਵਤੀ। ੨ ਉਹ ਇਸਤ੍ਰੀ
ਸੁਹਾਯਣਿ } ਜਿਸ ਦਾ ਪਤੀ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸੁਹਾਯਣੀ } ਸੁਹਾਯ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਪਾਚਨ ਸ਼ਕਤਿ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਕਢ ਨਾਸਕ ਹੈ. ਸੰ. ਰਸਬੋਧਨ. ਲੋਹਦਾਵੀ. ਟੰਕਣ. ਅੰ. Borax। ੨ ਜਿਮੀਦਾਰ ਇੱਕ ਸੰਦ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੇਤ ਦੇ ਭਲੇ ਭੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਅਕਾਰ ਚਪਟਾ ਸ਼ਤੀਰ ਜੇਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. Harrow. ਇਸ ਨੂੰ ਦੋ ਅਥਵਾ ਚਾਰ ਬੈਲ ਜੋਤਕੇ ਜਿਮੀਦਾਰ ਸੁਹਾਯੇ ਉੱਪਰ ਖਲੋਕੇ ਵਾਹੀ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ੀਮ ਤੇ ਫੇਰਦਾ ਹੈ. ਸੁਹਾਯਾ ਫੇਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਧਰੀ ਅਤੇ ਥੋਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਅਰ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਸੁਕਦੀ. "ਨਾਮ ਬੀਜ ਸੰਰੇਖ ਸੁਹਾਯਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) "ਲੋਟ ਰਹੇ ਕਰਕੇ ਉਪਮਾ ਇਹ ਭਾਬ ਚਲੇ ਕਿਰਸਾਨ ਸੁਹਾਯਾ." (ਗ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਕਾਜੀ ਨਾਭ ਬਰੋਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਹਾਯੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆ ਹੈ.

ਸੁਹਾਯਾ ਫੇਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਯਾ ੨। ੨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ. ਤਬਾਹੀ ਕਰਨੀ.

ਸੁਹਾਯਿਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਯਣ.

ਸੁਹਾਯਣਾ } ਸੰ. ਸ਼ੋਭਾਸ਼ਯਨ—ਸੋਭਾਜਨ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਭੂਟਾ,
ਸੁਹਾਯਣਾ } ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਫਲੀਆਂ ਦਾ ਅਚਾਰ ਪਾਈਦਾ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਦੀ ਜਤ, ਕੁੰਦ, ਭਿੰਨ ਅਤੇ ਰਸ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦੇ ਹਨ. ਸੁਹਾਯਣੇ ਦੀ ਮੁਲੀ ਦੀ ਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅਚਾਰ ਮੇਦੇ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ. L. Moringa Pterygospermum. ਸੁਹਾਯਣਾ ਕਢ ਅਤੇ ਵਾਉਗੋਲੇ ਆਦਿਕ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਸੋਜ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੁੱਖ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਪਥਰੀ ਨੂੰ ਖਾਰਦਾ ਹੈ, ਛਨੀਏ ਅਤੇ ਦਿੱਤਪੀੜ ਲਈ ਰੁਣਯਾਚੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਭਰਮ ਮੁਥਕ ਹੈ.

ਸੁਹਾਣ. ਵਿ—ਸੋਭਨ. ਸੁੰਦਰ। ੨ ਅ. ਸੁਹਾਣ ਸੁਭਾਵਨ ਪਵਿਤ੍ਰ

ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਵੱਟਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਮੁਲੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਵਾਂਗਰ ਸੁਹਾਯਣੇ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਇਹ ਮੁਲੀਆਂ ਉਗਦੀਆਂ ਹਨ ਅਰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਮੁਲੀਆਂ ਹੀ ਨਾਪਦੀਆਂ ਹਨ

ਰੂਪ ਆਤਮਾ. "ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ." (ਜਪੁ) "ਸੁਹਾਣੁ ਤੇਰੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ." (ਜਸਾ) ਇਸ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਧੰਨ (ਧਨਕ) ਅਰਥ ਬੇਧਕ ਹੈ.

ਸੁਹਾਣਾ. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਨ. ਸੁੰਦਰ. ਸੁਹਾਵਨਾ.

ਸੁਹਾਣੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਣ.

ਸੁਹਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਣ.

ਸੁਹਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਣਾ.

ਸੁਹਾਬ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਬ.

ਸੁਹਾਰ } ਸੁ-ਆਹਾਰ. ਸਾਦੀ ਪੂਰੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀਠੀ ਨਹੀਂ
ਸੁਹਾਰੀ } ਭਰੀਦੀ. "ਵੱਡੇ ਸੁਹਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ." ਅਤੇ
"ਚਕ੍ਰ ਸਲੇਬ ਸੁਹਾਰੀ ਖੰਧਰੇ." (ਫੁਪੁਸ਼ੁ)

ਸੁਹਾਵਣਾ } ਵਿ—ਸ਼ੋਭਨ. ਸੁੰਦਰ. ਸ਼ੋਭਾਵਾਨ. ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲੀ।
ਸੁਹਾਵਣਾ } ੨ ਸੁਖਦਾਈ. "ਸੋਈ ਦਿਨਸ ਸੁਹਾਵਣਾ." (ਵਾਰ
ਸੁਹਾਵਣਾ } ਭਉ ੨ ਮ: ੫) "ਧੰਨ ਸੁਹਾਵਾ ਮੁਖ." (ਅਸਾ ਮ:
ਸੁਹਾਵਣੀ } ੫) "ਰੋਣਿ ਸੁਹਾਵਣੀ ਦਿਨਸੁ ਸੁਹੇਲਾ." (ਮਾਭ ਮ:
ਸੁਹਾਵਾ } ੫) "ਸੁਹਾਵੀ ਕਉਣੁ ਸੁ ਬੋਲਾ?" (ਵਡ ਮ: ੫)
ਸੁਹਾਵੀ }

ਸੁਹਿਰਦ. ਸੰ. ਖੁਸ਼ਦ—ਸੁਹਿਦ. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਉੱਤਮ ਹੈ. ਨੇਕਦਿਨ। ੨ ਮਿਤ੍ਰ. ਦੋਸਤ.

ਸੁਹੀਆ. ਸੰਗਤ—ਸੁੰਹ ਲੈਣ ਵਾਲਾ. ਜਾਸੂਸ। ੨ ਸੰ. ਸੁਮ੍ਰਥਾ—ਸੁਸੂਸਾ. ਸੁਟਨ ਦੀ ਇੱਛਾ. ਭਾਵ—ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੀ ਸੇਵਾ। ੩ ਸਨਮਾਨ. ਖਾਤਿਰ. "ਸਸਤਿ ਸੁਹੀਆ ਕਿਵ ਕਰੀ? ਨਿਵਣੁ ਨ ਜਾਣਿ ਬਣੀ." (ਸਥਾ ਮ: ੧) ਸੱਜ ਨੂੰ ਮੈ ਸਿਸ੍ਰਾਚਾਰ (ਪ੍ਰਣਾਮ) ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂ? ਕਠੋਰ ਚੁਢਾਂ ਦੇ ਯਾਰਣ ਤੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ੪ ਵਿ—ਸ਼ੋਭਨ. ਸੁੰਦਰ। ੫ ਪ੍ਰਿਯ. ਪਿਆਰਾ. "ਮਹੁਰ ਬੈਨ ਅਤਿ ਸੁਹੀਆ." (ਮਲਾ ਮ: ੫ ਪਤਰਾਲ)

ਸੁਹੇਲਤਾ } ਵਿ—ਸਹਿਲ. ਆਸਾਨ. ਸੁਕਮ. "ਸਲੇ ਕਾਜ ਸੁਹੇਲਤੋ
ਸੁਹੇਲਤੀ } ਬੀਏ." (ਵਾਰ ਭਉ ੨ ਮ: ੫) "ਸੁਹੇਲਾ ਕਹਿਨ
ਸੁਹੇਲਾ } ਕਹਾਵਨ, ਤੇਰਾ ਬਿਖਮ ਭਾਵਨ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਚੋਟ
ਸੁਹੇਲੀ } ਸੁਹੇਲੀ ਸੇਲ ਕੀ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਸੁਖੀ. "ਤਿਓਰੁ
ਵਸਹਿ ਸੁਹੇਲਤੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਖਦਾਈ. "ਹਰਿ ਕੀ ਕਥਾ
ਸੁਹੇਲੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੪ ਸੰਗਤ—ਮਿਤ੍ਰ. ਸੁਭਚਿੰਤਕ. "ਅਭੈ
ਸਜਨ ਸੁਹੇਲਾ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ੫ ਸੁਹੇਲਾ ਨਾਮਕ ਬ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਘੋਤਾ. ਦੇਖੋ, ਗੁਲਬਾਨ ਅਤੇ
ਪਾਇਲ ੪। ੬ ਦੇਖੋ, ਸੁ ਅਤੇ ਹੇਲਾ.

ਸੁਹੇਵਾ. ਰਿਆਸਤ ਬੀਕਾਨੇਰ, ਨਜਾਮਤ ਰਾਜਗੜ੍ਹ, ਤਸੀਲ ਰਿਣੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਸਟੇਸ਼ਨ ਰਾਜਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ੨੫ ਕੋਹ ਹੈ ਅਰ ਸਰਸੇ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ੩੦ ਕੋਹ ਹੈ. ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਲੋਕ ਪੈਂਠੇਹਾਵ ਵਿੱਚ ਸੁਹੀ ਦਾ ਘਰਕ ਹੀ ਮੰਢਾ ਟੇਕਣਾ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਭੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਸੁਸ਼ੁਆ' ਹੈ.

ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਥਾਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ, ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਤਾਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਜੰਡ ਅਤੇ ਪਿੱਪਲ ਹੈ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਿੱਪਲ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਜੰਡ ਵਿੱਚ ਉਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਜਦ ਇਹ ਪਿੱਪਲ ਜੰਡ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਦੋਸ ਦਾ ਗਲ (ਦੁਰਭਿੱਖ) ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਊ ਹੁਣ ਪਿੱਪਲ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜੰਡ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਲੀਤਾ ਹੈ ਕੇਵਲ ਚਾਈ ਇੱਕ ਚੌੜਾ ਫੀ ਇੰਚ ਲੰਮਾ ਜੰਡ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ.

ਪਿੱਪਲ ਤੋਂ ੨੫ ਫੁਟ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਦੀ ਚਟਾਨ ਉੱਪਰ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਘੋਤੇ ਦੇ ਪੇਂਡਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਘੋਤੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ੪੦ ਵਿੱਖੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ੩੨੫) ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੈ. ਕੱਤਕ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਜੋਤਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਰੰਦਾ. ਬੋਤਾ ਦਿੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰੰਦਾ.

ਸੁਹਮ. ਦੇਖੋ, ਰਾਵਾ ੩.

ਸੁਹਿਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਿਰਦ.

ਸੁਹਿਦਣੀ. ਸੰਗਤ—ਸਿਨਾ. ਫੌਜ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਹਿਦ (ਮਿਤ੍ਰ) ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੈ. (ਸਨਮਾ)

ਸੁਕ. ਸੰ. ਸੁਸ਼ਕ. ਦਿ—ਖੁਸ਼ਕ. "ਸਾਇਰ ਭਰੇ ਕਿ ਸੁਕ?" (ਮ-੧ ਵਾਰ ਮਾਰ) ੨ ਸੰ. ਸੁਕ. ਸੰਗਤ—ਤੋਤਾ. ਬੀਰ। ੩ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ. "ਜਬ ਸੁਕ ਕੇ ਵਚਨਨ ਹਸਰੇ ਦਈ ਵਡਾਈ ਰਾਹਿ." (ਯਨੁ) ੪ ਵਰਾਸ ਮੁਨੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਚੋਲਾ ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਸੁਕਦੇਵ ਹੈ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਰਾਸ ਹਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਣੀ ਲੱਕੜ ਘਸਾਏ ਅੱਗ ਕੱਢਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਤਨੇ ਵਿੱਚ ਖ੍ਰਿਤਾਚੀ ਅਪਸਰਾ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਰਿਖੀ ਦਾ ਵੀਰਯ ਅਰਣੀ ਵਿੱਚ ਡਿਗਿਆ. ਖ੍ਰਿਤਾਚੀ ਰਿਖੀ ਤੋਂ ਭਰਦੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸੁਪ ਨਾ ਦੇ ਦੇਵੇ, ਤੋਤੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਉੱਥੋਂ ਉਤਰਦੀ. ਵਰਾਸ ਦੇ ਵੀਰਯ ਤੋਂ ਸੁਕ ਅਰਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ. ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਸੁਕ ਇਸ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਖ੍ਰਿਤਾਚੀ ਨੇ ਤੋਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਛਣਾ ਲਈ ਸੀ. ਸੁਕਦੇਵ ਨੂੰ ਵਰਾਸ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਯਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਯਥਾ—"ਸੁਕ ਜਨਕ ਪੜ੍ਹੀ ਲਭਿ ਧਿਆਵੈਗੇ." (ਕਾਨ ਅ: ਮ: ੭) ੫ ਵਸਤੂ। ੬ ਪਕੜੀ. ਸਾਧਾ.

ਸੁਕਚਣਾ } ਬ੍ਰਿ—ਸੰਕੋਚਨ. ਸੁਕਤਨਾ ੨ ਤਿਰਕਣਾ. "ਪਾਪ ਕਰਤ
ਸੁਕਚਣ } ਸੁਕਚਿਓ ਨਹੀਂ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੯)

ਸੁਕਣਾ. ਬ੍ਰਿ—ਸੁਸ਼ਕ ਹੋਣਾ. ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਣਾ.

ਸੁੱਕਤ. ਸੁੱਕਣਾ. ਸੁੰ ਸੁੰ ਸ਼ਬਦਾ ਕਰਦਾ. "ਸੁੱਕਤ ਬਾਣ ਮਾਰ ਸਮ ਦੇਖੋ, ਵੈਸੰਪਾਯਨ ਦਾ ਫੁਟਨੋਟ.

ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਮਕਾਂ ਨੇ ਸੁਕ ਦੀ ਮਾਂ ਸੁਕੀ (ਤੋਤੀ) ਲਿਖੀ ਹੈ ਦੇਖੋ, ਮਹਾਭਾਰਤ ਸਾਂਤਿਪਰਕ ਅ: ੩੨੫.

ਹੈ। ਸੁਕੋਤ ਦੀ ਕੱਦੀ ਤੇ ਰਜਾ ਨਕਸ਼ਾ ਸੇਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੮੮੪ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਬਾਈਧਾਰ। ੨ ਸੰ. ਵਿ— ਉੱਤਮ ਅਰਥ ਵਾਲਾ। ੩ ਨੇਕ ਖਿਆਲ ਵਾਲਾ। ੪ ਉਪਕਾਰੀ। ੫ ਸੰਗਤਾ—ਸੁਰਯ।

ਸੁਕੋਤੀਆ. ਦੇਖੋ, ਸੁਕੋਤ.

ਸੁਕੋਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਉੱਜਲ। ੨ ਚਮਕੀਲਾ। ੩ ਉੱਤਮ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਤਾ—ਪੰਫੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ। ੫ ਤਰਕ ਰਾਖਸੀ ਦਾ ਪਿਰਾ.

ਸੁਕੋਹ. ਛਾ. ਸੰਗਤਾ—ਦਬਦਬਾ। ੨ ਸ਼ਾਨਸ਼ੇਕਰ.

ਸੁਕੰਠ. ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦਾ ਉਲਥਾ ਰੂਪ ਨਾਉਂ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸੁਗ੍ਰੀਵ। ੨ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਕੰਠ (ਗਲ) ਜਿਸ ਦਾ. ਸੁਗ੍ਰੀਵੀ ਆਵਾਜ ਵਾਲਾ.

ਸੁੱਕਾ. ਵਿ—ਸੁਸ਼ਕ. ਖੁਸ਼ਕ.

ਸੁਕ੍ਰਿ } ਸੰ. ਸੁਕ੍ਰਿ. ਸੁਕ੍ਰਿਕਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿੱਪੀ.
ਸੁਕ੍ਰਿਕਾ }

ਸੁਕ੍ਰਿਸ. ਸੰਗਤਾ—ਮੋਤੀ. ਜੋ ਸਿੱਪੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਕ੍ਰ. ਸੰ. ਸੁਕ੍ਰ. ਸੰਗਤਾ—ਗੀਰਯ. ਮਨੀ। ੨ ਅਭਿਨਿ। ੩ ਸੇਠ ਮਹੀਨਾ। ੪ ਦੇਤਾਂ ਦਾ ਫੁਰੂ ਸੁਕ੍ਰਾਚਾਰਯ. ਇਹ ਬ੍ਰਿਹ ਦਾ ਪੁਰੂ ਅਤੇ ਬਲਿ ਦਾ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਕਵਿ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਸੁਮਾ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਦੇਵਯਾਨੀ ਨੇ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਯਯਾਤਿ ਭਾਜੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਸੁਕ੍ਰ ਧਰਮਾਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਨੀਤਿਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਯਤਨਾ ਕੀ ਹੈ. ਹਰਿਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਵ ਪਾਸੋਂ ਸ਼ਕਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ (ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਜਿੱਤੇ ਜਾਣ) ਘੋਰ ਤਪ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ. ਅਰਥਾਤ ੧੦੦੦ ਵਰ੍ਹਾ ਸਿਰ ਪਥਣੇ ਨਟਕਦਾ ਰਿਹਾ. ਜਦ ਇਹ ਇਸ ਤਪ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ. ਸੁਕ੍ਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੂੰ ਸੁਆ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸੱਤ ਵੇਰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਉੱਤੇ ਜਨਮ ਲਵੇਂ. ਫੇਰ ਸੁਕ੍ਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਵਾ ਲਿਆ. ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਭਰਕੇ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਸੁਕ੍ਰ ਦਾ ਤਪ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਸਯੰਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਤਪ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆ. ਜਯੰਤੀ ਉੱਥੇ ਜਾਕੇ ਬਹੁਤੇਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋਹਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ, ਪਰ ਸੁਕ੍ਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਪ ਤੋੜ ਨਿਬਾਹਕੇ ਜਯੰਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ. ਸੁਕ੍ਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬ੍ਰਿਹ ਦੇ ਨਾਉਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਗਵ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਸੁਕ੍ਰ ਦੇ ਕਾਣੇ ਹੋਣ ਦਾ ਜਿਕਰ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਬਾਉਨੇ (ਵਾਮਨ) ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਰਜਾ ਬਲਿ ਵਾਈ ਕਦਮ ਜਮੀਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦੇਣ ਲੱਗਾ, ਤਦ ਸੁਕ੍ਰ ਸੁਖਮ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਗੰਗਾਸਯਰ ਦੀ ਟੂਟੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਬੈਠਾ. ਜਦ ਪਾਣੀ ਹੋਥ ਤੇ ਨਾ ਆਇਆ ਤਦ ਬਲਿ ਨੇ ਤਿਨਕਾ ਟੂਟੀ ਵਿੱਚ ਫੇਰਿਆ ਅਰ ਸੁਕ੍ਰ ਦੀ ਅੱਖ ਝੁੱਟ ਗਈ. 'ਸੁਕ੍ਰਚਾਰ ਮਨ ਮੇ ਇਹ ਕਥਾ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਪਹਿਚਾਨੀ." (ਵਾਮਨਾਵ) ੫ ਸੁਕ੍ਰਵਾਰ. ਜੁਮਾ। ੬ ਇੱਕ ਚਮਕੀਲਾ ਫੁਹ, ਜੋ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੈ. ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੁਪ ਨੱਥ ਕੋਰ ਹੈ. ੭੨੫ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਪਣੀ ਧੁਰ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਕੋਤਾ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਸੁਕ੍ਰ ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਫੁਰੂ ਹੈ. ੮ ਵਿ—ਚਮਕੀਲਾ ੯ ਚਿੱਟਾ. ਉੱਜਲ.

ਸੁਕ੍ਰਸਿਸ. ਤਿੰਗ. ਸੁਕ੍ਰ ਦੇ ਬਿਸਤ (ਚੇਲੇ) ਦੈਤ.

ਸੁਕ੍ਰਚੱਕੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ } ਸੁਕ੍ਰਚੱਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਿੱਖਾਂ
ਸੁਕ੍ਰਚੱਕੀਏ } ਦੀ ੧੨ ਮਿਸਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ

ਮਿਸਲ, ਜੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਦੇ ਸਰਦਾਰ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਸਾਂਹਲੀ ਕੋਤ ਦੇ ਜੱਟ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੧੦ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ. ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਭੁੱਜਰਵਾਲਾ ਸੀ. ਇਸ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾ ਪੁਰਾਪੀ ਬੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਜਿਸ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਵੀਸ ਸੰਧਾਵਲੀਏ ਅਤੇ ਰਸੂਲਪੁਰੀਏ ਹੁਣ ਇਸੇ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਕਰਨਾਲ ਜਿਲੇ ਦੇ ਸਿਕਰੀ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਇਸੇ ਮਿਸਲ ਦੇ ਪੰਥਰਤਨ ਸਰਦਾਰ ਰਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਹਨ.

ਸੁਕ੍ਰਵਾਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਕ੍ਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਦਿਨ. ਜੁਮਾ.

ਸੁਕ੍ਰਵਾਰਿ. ਸੁਕ੍ਰਵਾਰ ਵਿੱਚ. "ਸੁਕ੍ਰਵਾਰਿ ਪੁਣੁ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ." (ਗਿਲਾ ਮ: ੩ ਵਾਰ ੭)

ਸੁਕ੍ਰਾਚਾਰਯ. ਦੇਖੋ, ਸੁਕ੍ਰ ੪.

ਸੁਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਸੁਕ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਤਾ—ਪੁੰਨਕਰਮ. "ਦੁਕ੍ਰਿਤ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਅਧੇ ਸੰਸਾਰ ਸ਼ਕਲਾਣਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਕ੍ਰਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਸਹਾਰੇ ਸੁ ਇਹ ਬੁਤ ਚੜ੍ਹੇ." (ਕਉ ਕਬੀਰ ਵਾਰ ੭) ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਲੇਸ ਹੈ। ੩ ਵਿ—ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕੰਮ.

ਸੁਕ੍ਰਿਤਿ } ਸੰ. ਸੁਕ੍ਰਿਤਿ. ਵਿ—ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਸੁਕ੍ਰਿਤੀ } ੨ ਪੁਨਯਾਤਮਾ. ਧਰਮੀ.

ਸੁਖ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁੱਖ. ਮੰਨਤ. "ਸੁਖ ਸੁਖੇਈ ਸਾ ਮੈ ਪਾਈ." (ਸਿਤ ਭੰਤ ਮ: ੫) ਸੁਖ ਦੀ ਟਿੱਛਾ ਲਈ ਮੋਨਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਮ ਸੁਖ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਆਨੰਦ. "ਦੁਖ ਦਾਰੁ ਸੁਖ ਰੋਗ ਭਇਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੮। ੪ ਜਲ. ਪਾਣੀ.

ਸੁਖ ਅਸਵਾਰੀ. ਸੰਗਤਾ—ਪਾਲਕੀ. "ਕਰੀ ਹਕਾਰਨ ਸੁਖ ਅਸਵਾਰੀ." * * * "ਚੜ੍ਹੇ ਸਾਹ ਸੁਖ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ." (ਗੁਪਤ) ਸੁਖਈ. ਭੰਡਤ। ੨ ਭੰਡ ਘੋਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਦੇਖੋ, ਸੁੱਖ.

ਸੁਖਸਹਜ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜ ਸੁਖ.

ਸੁਖਸਾਗਰ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ. "ਸੁਖਸਾਗਰ ਹਰਿਨਾਮ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸੁਖਸਾਂਦਿ. ਸੁਖ ਸਾਂਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਦਿ.

ਸੁਖਸਾਲ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦੀ ਸ਼ਾਲਾ. ਸੁਖ ਦਾ ਘਰ. "ਨਨਕ ਸੁਖਸਾਲ."

ਅਨੁਕੂਲ ਏਨੀਧ ਸੁਖ।

(ਬਿਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕਰਤਾਰ। ੩ ਆਤਮਕਤਾਨ।
ਸੁਖਸੈਲ. ਵਿ—ਸੈਲਸੁਖ. ਅਚਲ ਸੁਖ. “ਮਹਾਪੁਨੀਤ ਤਦੇ ਸੁਖਸੈਲ.”
 (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸੁਖਸੈਹਿਲਤਾ } ਵਿ—ਸੁਖਦਾਇਕ ਗੀਤ। ੨ ਆਨੰਦ ਦਾ ਗੀਤ.
ਸੁਖਸੈਹਿਲਾ }
ਸੁਖਹਰਾਮੀ } ਵਿ—ਸੁਖਗਮਨ. ਜਿਸ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣਾ ਐਸਾ ਨਹੀਂ.
ਸੁਖਹਿਰਾਮੀ } ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਯੋਗਤ. ਬਿਨਾ ਕਠਿਨ
 ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ. “ਸਿਮਰਿ ਸੁਆਮੀ
 ਸੁਖਹਰਾਮੀ.” (ਸ੍ਰੀ ਵੰਤ ਮ: ੫)

ਸੁਖਚੈਨ. ਭਾਸ਼ਾ ਫੁਲ ਦੇ ਸੁਪਤ੍ਰ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁਤ੍ਰ.
 ਜੋ ਜੀਂਦ ਸ਼ਾਖ ਦਾ ਵਡੇਰਾ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਤੇ
 ਸੁਖਚੈਨ ਪਿੰਡ ਵਸਾਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੭੫੧ ਵਿੱਚ
 ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਖ ਅਤੇ ਚੈਨ.

ਸੁਖਚੈਨਆਣਾ. ਦੇਖੋ, ਫਕਰਾਤਾ.
ਸੁਖਛਤ੍ਰ. ਵਿ—ਸੁਖ ਰਛਕ। ੨ ਸੁਖਦਾਇਕ ਛਤ੍ਰ, ਜੋ ਵਿਪਦਾ
 ਰੂਪ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਬਚਾਵੇ.

ਸੁਖਦ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕੌਮਲ ਆਸਨ।
 ੩ ਵਿਸਨੁ। ੪ ਕਰਤਾਰ। ੫ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ.

ਸੁਖਦਰਸਨ. ਵਿ—ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੈ ਦਰਸਨ ਜਿਸ ਦਾ. “ਜੋ
 ਸੁਖਦਰਸਨ ਪੇਖਤੇ ਪਿਆਰੇ, ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿਣ ਨ ਜਾਣਿ.” (ਆਸਾ
 ਮ: ੫ ਭਿਰਹਤੇ) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਛੂਟੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਸ ਕੰਨ ਦੀ
 ਪੀੜ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਨਿਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ ਹੈ.
 ਇਸ ਦਾ ਫੁੱਲ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੰ. ਸੁਦਰੀਨ. *L. Amoryllis*
Zeylanicum । ੪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੀਦਾਰ
 ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ.

ਸੁਖਦਾ. ਵਿ—ਸੁਖਦਾਤਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ
 ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅੰਤ ਗੁਰੂ ਲਖੁ. ਇਸ
 ਦਾ “ਮਧੁਭਾਰ” ਛੰਦ ਨਾਲੋਂ ਇਤਨਾ ਹੀ ਭੇਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ
 ਹੁਕ ਦੇ ਅੰਤ ਜਗਣ ਦਾ ਨੋਮ ਨਹੀਂ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਰਿਖਿ ਵਿਦਾ ਕੀਨ। ਆਸਿਖਾ ਦੀਨ।
 ਦੁਤਿ ਰਾਮ ਦੀਨ। ਮੁਨ ਮਨ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ (ਰਾਮਦ)
 (ਅ) ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਭੀ “ਸੁਖਦਾ” ਛੰਦ ਹੁੰਦਾ
 ਹੈ. ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਤ ਗੁਰੂ, ਅਤੇ ੧੨—੧੦ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ੁਅ
 ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਗਜੀਵਨ ਕੇ ਸੇਵੇ, ਜਗਜੀਵਨ ਤਥ ਹੀ. x x x
ਸੁਖਦਾਈ } ਵਿ—ਸੁਖਦਾਤ੍ਰਿ. ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸੁਖਦਾਇਕ.
ਸੁਖਦਾਤਾ } “ਸੁਖਦਾਈ ਜੀਅਨ ਕੇ ਦਾਤਾ.” (ਦੇਵ ਮ: ੫)
ਸੁਖਦਾਨ } “ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ ਦੇਖੁ ਹੈ.” (ਭੈਰ ਮ: ੩)

ਸੁਖਦਾਨੀ. ਆਤਮਿਕ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੰਟਿ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦੇਣ
 ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਭੇਦ ੧੬.
ਸੁਖਦਾ ਬੁੱਧ. ਇੱਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਸਗੋਨਾ” ਭੀ ਹੈ.
 ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਅੱਠ ਅੱਖਰ. ਹੁਕ ਦੇ
 ਆਦਿ ਲਖੁ, ਅੰਤ ਗੁਰੂ. ਪੰਜ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੁਅ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਿ ਨਾਕਰੀ ਕੇ, ਏਸ ਹੈ.
 ਕਿ ਮ੍ਰਿਗੀ ਕੇ ਨਰੇਸ ਹੈ.
 ਕਿ ਰਾਜਾ ਫਤ੍ਹਧਾਰੀ ਹੈ.
 ਕਿ ਕਾਲੀ ਕੇ ਭਿਖਾਰੀ ਹੈ. (ਕਲਕੀ)

ਸੁਖਦਾਯਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਦਾਈ.
ਸੁਖਦੇਉ } ਸੰਗਤਾ—ਸੁਖਦੇਵ. ਦੇਖੋ ਸੁਕ ੪. “ਇਹ ਮਨਿ ਲੀਫ
ਸੁਖਦੇਵ } ਭਏ ਸੁਖਦੇਉ.” (ਗਉ ਅ: ਕਬੀਰ) ੨ ਜਸਰੋਟਾ ਦਾ
 ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਾ ਸੁਖਦੇਵ, ਜੋ ਨਦੇਨ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭੀਮਚੰਦ ਦੀ
 ਸਹਾਇਤਾ ਨਈ ਮੌਜੂਦ ਸੀ. “ਸੁਖਦੇਵ ਰਾਜੀ ਜਸਰੋਟ ਰਾਯ.”
 (ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਅ: ੯) ੩ ਦਲਮੇਸ਼ ਦਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਇੱਕ ਪੰਡਿਤ ਕਵਿ.
 ਜਿਸ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ (ਸਤ, ਚਿਤ, ਆਨੰਦ,
 ਅਦਿਤੀਯ, ਅਖੰਡ, ਅਚਲ, ਅਨੰਤ, ਸ੍ਵਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਕੁਟਾਫ਼, ਅਜ,
 ਅਕ੍ਰਿਯ ਅਤੇ ਕ੍ਰਹਮ) ਦੀ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਵਰਾਖਤਾ ਨਿਖੀ ਹੈ.

ਸੁਖਦੇਵੀ. ਦੇਖੋ ਅਨੰਤੀ ਮਾਤਾ.
ਸੁਖਧਾਮ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦਾ ਧਾਮ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਤਿਗੁਰੂ। ੩ ਕਰਤਾਰ।
 ੪ ਆਤਮਕਤਾਨ। ੫ ਵੈਦਿਕ.

ਸੁਮਨ. ਭਾ. ਸੰਗਤਾ—ਗੱਲ. ਭਾਤ। ੨ ਛੰਦ. ਪਦ. ਦੇਖੋ, ਸਧੁਨ.
ਸੁਮਨਵਰ. ਭਾ. ਵਿ—ਬਚਨ ਦਾ ਪੂਰਾ. ਭਾਤ ਦਾ ਧਨੀ. ਗੱਲ
 ਦਾ ਪੱਕਾ.

ਸੁਖਨਿਧਾਨ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦਾ ਖਜਾਨਾ. “ਸੁਖਨਿਧਾਨ ਹਰਿ ਅਨਖ
 ਸੁਆਮੀ.” (ਗਉ ਮ: ੫) “ਸੁਖਨਿਧਾਨ ਪੁੰਝ ਏਕ ਹੈ.” (ਗਉ
 ਵਾਰ ੨, ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਭੰਗ ਨੂੰ ਭੀ ਸੁਖਨਿਧਾਨ
 ਸਦੇ ਹਨ। ੩ ਯੋਪਾਲਦਾਸ ਕਬੀਰਪੰਥੀ ਦਾ ਰਚਿਆ ਗ੍ਰੰਥ, ਜੋ
 ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦੇ ਸਾਧੂਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ
 ਹੈ.

ਸੁਖਪਾਲ. ਸੰਗਤਾ—ਭੋਪਾਨ. ਪਾਲਕੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਅਸਵਾਰੀ.
 ਸੁਖਦਾਇਕ ਪਾਲਨਾ. “ਰਾਨੀ ਕੇ ਲੀਨੇ ਸੁਖਪਾਲ ਚਤ੍ਰਾਇਕੈ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ
 ੧੪੬)

ਸੁਖਬਾਲਾ. ਵਿ—ਬਾਲਾ (ਬੁੱਚਾ) ਸੁਖ. ਸਰਵੋਪਰਿ ਸੁਖ।
 ੨ ਸੰਗਤਾ—ਗ਼ਰਾਨ ਦਾ ਆਨੰਦ. ਆਤਮ ਆਨੰਦ.

ਸੁਖਬਿਸੁਅਮ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਉ. ਆਨੰਦ ਮੇ ਟਿਸਬਿਤੀ.
ਸੁਖਭਾਇ. ਵਿ—ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੈ ਭਾਵ ਜਿਸ ਦਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਖਿਆਲ
 ਸੁਖ ਦੇਣ ਦਾ ਹੈ. “ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਖਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਧਾਰੀ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ:
 ੪ ਕੇ)

ਸੁਖਮਰਲ } ਵਿ—ਸੁਖ ਦਾ ਮੰਦਿਰ, ਆਨੰਦਭਵਨ। ੨ ਸੰਕਸ਼ਾ—
 ਸੁਖਮਹਿਲ } ਸਤਿਗੁਰੂ। ੩ ਕਰਤਾਰ। ੪ ਆਤਮਕਯਾਨ।
 ਸੁਖਮਣਾ } ਸੰ. ਸੁਖਮਾ. ਸੰਕਸ਼ਾ—ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਸੁਮਣਾ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ।
 ਸੁਖਮਨ } ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਾਤੀ, ਜੋ ਨੌਕ
 ਸੁਖਮਨਾ } ਦੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੰਕਰੋਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ
 ਵਿਮਾਨ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਪਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਖੱਬੇ
 ਇਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਤੀ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਰੂਪਾ ਹੈ। ਸਦ
 ਅਭਾਸ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਣ ਚਲਾਈਏ ਹਨ ਤਦ ਅਨਹਤ ਸ਼ਬਦ
 ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ
 ਬ੍ਰਹਮਾਚਰਿਤ ਅਤੇ ਮਹਾਪਦ ਭੀ ਹੈ। “ਸੁਖਮਨ ਨਾਰੀ ਸਹਜ ਸਮਾਨੀ
 ਪੀਏ ਪੀਵਨਹਾਰਾ।” (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) “ਸੁਖਮਨਾ ਇਤਾ ਪਿੰਗਲਾ
 ਭੂਏ।” (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੨ ਵੈਦਕ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਤੀ ਦੀ ਮੂਲ
 ਨਾਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਨਾਤੀਆਂ ਨਿਪਟੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਤੀ ਕ੍ਰਿਤਿ।
 ੩ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਜਨ ਕੁਰੁਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੀ
 ਚੌਦੀਹ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਨੂੰ “ਸੁਖਮਨਾ” ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਭੀ ਅਸਟਪਦੀਆਂ
 ਬਿਲਾਵਲ ਦੀਆਂ, ਭੀ ਸਾਰੰਗ ਦੀਆਂ, ਭੀ ਕਾਨਭੇ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਭੀ
 ਕਲਿਆਨ ਦੀਆਂ। ੪ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਖਾਸ ਭੀਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ
 ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਬਾਣੀ, ਜੋ ੪੩ ਪੌਤੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ
 ਪਾਠ ਇਹ ਹੈ— “ਸੰਸਾਰਹ ਸੁਖਮਨਾ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦

ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਨਿਭੰਕਾਰ ਕੇ ਪਰਨੰ।
 ਭੁਨਿ ਕਿਛੁ ਭਗਤਿ ਰੀਤਿ ਰਸ ਭਰਨੰ।
 ਚੀਨਦਯਾਲੁ ਪੁਰਖ ਅਰਿ ਸੁਆਮੀ।
 ਭਗਤਵਡਨ ਹਰਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ।
 ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਹੈ ਨ ਦੇਖੈ ਕੋਈ।
 ਸਲ ਬਨ ਰਸੇ ਸਰਵ ਮੈ ਸੇਈ।
 ਬਹੁ ਬੇਅੰਤ ਅੰਤ ਨਹਿ ਪਾਵੈ।
 ਪਤਿ ਪਤਿ ਪੰਡਿਤ ਰਾਹੁ ਭਰਾਵੈ ॥੧॥੨॥੩॥੪॥
 ਵਾਹਗੁਰੂ ਜਪਤੇ ਸਭਕੋਈ।
 ਯਾਕਾ ਅਰਥ ਸਮਝੈ ਜਨ ਸੇਈ।
 ਵਾਵਾ ਵਾਹੀ ਅਪਰ ਅਪਾਰ।
 ਹਾਹਾ ਹਿਰਦੇ ਹਰਿ ਵੀਚਾਰ।
 ਕਕਾ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਮਰਨ ਕੀਨਾ।
 ਰਾਰਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਮਨਿ ਚੀਨਾ।
 ਇਨ ਅਭਰਨ ਕਾ ਸਮਰਨਹਾਰ।
 ਰਾਖੇ ਦੁਬਿਧਾ ਹੋਇ ਖੁਆਰ ॥੧੬॥੧੭॥੧੮॥੧੯॥
 ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਹੁ ਚਿਤ ਲਾਯਕੈ ਇਕਮਨ ਹ੍ਰੇਕਰ ਜਾਪ।
 ਕਰਿ ਇਸਨਾਨ ਸੁਖਮਨਾ ਪਤੈ
 ਨਿਹਚੈ ਮਨ ਕੋ ਬਾਪਿ ॥੨੦॥੨੧॥੨੨॥੨੩॥
 ਸੁਨਹੁ ਸੰਤ ਤੁਮ ਸਾਚੀ ਬਾਣੀ।
 ਗੁਰੂ ਅਪਨੇ ਕਉ ਹਰਿਜਨ ਜਾਣੀ।

ਜਾਂ ਹਰਿ ਹੋਵਹਿ ਸਦਾ ਸਹਾਈ।
 ਧਰਮ ਬਿਨਾਸ ਕਰਮਕਰਿ ਪਾਈ।
 ਪਾਪੰਡ ਛਾਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮਨ ਧਰੈ।
 ਆਨ ਛਾਡ ਸਿਮਰਨ ਮਨ ਕਰੈ।
 ਸੁਚ ਕਿਰਿਆ ਅਰ ਹਰਿ ਹਰਿ ਭਜੈ।
 ਭੂਠਾ ਪੈਰੀਪਉਣਾ ਤਜੈ ॥੨੪॥

ਸੁਖ ਮਨਾਉਣੀ। ਵਿ—ਸੁਖ ਬਾਂਤਿ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੰਨਤ ਮੰਨਣੀ।
 ੨ ਸੁਖ ਲਈ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰ ਮਨਾਉਣਾ (ਆਰਾਧਨ ਕਰਨਾ)।
 “ਸਾਖੀ, ਇਛੁ ਕਰੀ ਨਿਤ ਸੁਖ ਮਨਾਈ, ਪੁਤ੍ਰ ਮੇਰੀ ਆਸ ਪੁਜਾਏ।”
 (ਕਉ ਭੰਤ ਮ: ੫)

ਸੁਖਮਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਮਨੀ। ੨ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾਤੀ ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਇਹ
 ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸੁਖਮਨਾ। ੩ ਸੁਸੁਮਾ (ਸੋਭਾ) ਵਾਲੀ
 ਸੈਨਾ, ਫੌਜ. (ਸਨਾਮ)

ਸੁਖਮਨੀ. ਆਤਮਿਕ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮਾਇ. ਮਨ ਨੂੰ ਆਨੰਦ
 ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਬਾਣੀ, ਜੋ ਕਉੜੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਅਰਜਨ
 ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ੨੪ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਸੁ ਅੰਨਿ ਬਸੈ ਸੁਨੈ ਲਾਇ ਪ੍ਰੀਤਿ.
 ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪੁਰੁ ਰੀਤਿ,
 ਜਨਮ ਮਰਨ ਤਾ ਕਾ ਦੂਖੁ ਨਿਵਾਰੈ,
 ਦੁਨਭ ਦੇਹ ਤਤਕਾਲ ਉਧਾਰੈ,
 ਨਿਰਮਲ ਸੇਭਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਾਕੀ ਬਾਨੀ,
 ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਮਨ ਮਾਹਿ ਸਮਾਨੀ,
 ਦੂਖ ਚੌਕ ਬਿਨਸੈ ਤੈ ਭਰਮ,
 ਸਾਧ ਨਾਮ ਨਿਰਮਲ ਤਾਕੈ ਕਰਮ,
 ਸਭ ਤੇ ਉਚ ਤਾਕੀ ਸੇਭਾ ਬਨੀ,

ਨਾਨਕ ਇਹ ਭੁਟਿ ਨਾਮੁ ਸੁਖਮਨੀ. (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੁਖਮਾ. ਸੰ. ਗੁਆ. ਸੁਸੁਮਾ. ਸੰਕਸ਼ਾ—ਭੋਤਾ. ਸੁੰਦਰਤਾ. “ਕੀਜਨ
 ਕੀ ਸੁਖਮਾ ਸਰੁਚੀ ਹੈ.” (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਅਕਾਸ਼. ੩ ਚਮਕ. ਪ੍ਰਭਾ.
 ਸੁਖਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਿਰ.

ਸੁਖਰਸ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਿਰ. “ਤਤ ਬਿਤ ਘਨ ਸੁਖਰਸ ਸਭ ਭਾਜੈ.”
 (ਅਜਰਾਜ) ਦੇਖੋ, ਭਾਜਾ। ੨ ਆਨੰਦ ਰਸ.

ਸੁਖਰਾਇ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦਾ ਰਾਜ. ਆਨੰਦ ਦਾ ਸੁਆਮੀ. “ਦੁਖਭੰਜਨ
 ਸੁਖਰਾਇ.” (ਕੁਜ ਮ: ੫)

ਸੁਖਰਾਸਿ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦੀ ਰਾਸਿ. ਆਨੰਦ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਆਨੰਦ
 ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ। ੨ ਸੰਕਸ਼ਾ—ਕਰਤਾਰ.

ਸੁਖਰਾਜ. ਇਹ ਮਿੱਸਰ ਬੋਲੀ ਰਾਮ ਦਾ ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਸੀਤ
 ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਥਨੈਲ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਭੋਲੀਰਾਮ.

ਸੁਖਲਾ. ਵਿ—ਸੁਖਾਲਾ. ਆਸਾਨ. ਸੁਖ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.
 “ਵਾਚ ਚਰਨਾ ਤੋਂ ਅਭਾਸਤ ਬਣੀ ਆਖਿਆ ਬਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਖਮਨੀ ਵਿੱਚ ਬਣੀ
 ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਬਾਕਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਸੀ ਦੀਆਂ ਹਨ.

ਸੁਖਲੀਆ. ਵਿ—ਸੁਖ ਨੂੰ ਲਏ ਹੋਏ. ਸੁਖਦਾਈ. ਅਨੰਦ ਦਾਈ.

“ਸੇਜ ਸੁਖਲੀਆ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁਖਵਾਸੀ. ਵਿ—ਸੁਖ ਸਹਿਤ ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ੨ ਫ਼ਿਹਸਬੀ.

ਜੋ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਸੁਖ ਨਾਲ ਵਿਤਾਉਂਦਾ ਹੈ. “ਜਾਚਹਿ ਜਤੀ ਸਤੀ ਸੁਖਵਾਸੀ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸੁਖਵੰਤੀ. ਵਿ—ਸੁਖ ਵਾਲੀ. “ਸੁਖਵੰਤੀ ਸਾ ਨਰਿ ਸੋਤਾ ਪੂਰਿ ਬਣਾ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁਖਾ. ਸੰ. ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਪੁਰੀ. ੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਖ ਅਤੇ ਸੁੱਖ.

ਸੁਖਾਉਣਾ. ਵਿ—ਸੁਖਦਾਈ ਮਨੁਮ ਹੋਣਾ. ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਣਾ. “ਘਰ ਅੰਗਨਿ ਨ ਸੁਖਾਈ.” (ਸੁੀ ਬੋਟੀ) ੨ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ.

ਸੁਖਾਸਨ. ਕੋਮਲ ਆਸਨ, ਜਿਸ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਸੁਖ ਹੋਵੇ. ੨ ਪਾਲਕੀ.

ਸੁਖਾਸੁਖ. ਵਿ—ਸੁਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਡਾ ਸੁਖ. ਸਭ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਸੁਖ. “ਮੈ ਸਰਬਸੁਖਾ ਸੁਖ ਪਾਇਆ.” (ਵਛ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਖ-ਅਸੁਖ (ਦੁੱਖ).

ਸੁਖਾਣਾ. ਸੁਖਦਾਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ. ੨ ਸੁਖਾਇਆ. ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਇਆ.

ਸੁਖਾਂਦਾ } ਪਿਆਰਾ ਲਗਦਾ. ਲਗਦੀ. ਭਾਉਂਦੀ. “ਜਿਸੁ ਮਿਨਿ ਸੁਖਾਂਦੀ } ਹਰਿਭਗਤਿ ਸੁਖਾਂਦੀ.” (ਦੇਵ ਮ: ੪)

ਸੁਖਾਨਾ. ਸੁਖਦਾਈ ਮਨੁਮ ਹੋਇਆ. “ਪ੍ਰਿਅ ਕੇ ਭਰਨ ਸੁਖਾਨੇ ਹੀਅਰੇ.” (ਦੇਵ ਮ: ੪) “ਮਨਿ ਤਨਿ ਪੇਸ ਸੁਖਾਨਿਆ.” (ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸੁਖਾਰਾ. ਦੇਖੋ. ਸੁਖਾਲਾ.

ਸੁਖਾਲ. ਸੰਗਤ—ਸੋਖ. ਆਸਾਨੀ. ਸੁਗਮਤਾ.

ਸੁਖਾਲਾ } ਵਿ—ਸੋਖਾ. ਸੋਖੀ. ਆਸਾਨਾ. ੨ ਸੁਖਾਲਕ. ਸੁਖ ਦਾ ਘਰ.

ਸੁਖਾਲੀ } ਸੁਖਦਾਈ. “ਦਰ ਘਰ ਮਹਲਾ ਸੇਜ ਸੁਖਾਲੀ.” (ਗੁੰਝ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੁਖਾਢਨਾ. ਵਿ—ਸੁਖਦਾਈ ਲੱਗਣਾ. ੨ ਅਨੁਕੂਲ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣਾ.

ਸੁਖਿ. ਸੁਖ ਕਰਕੇ. ਅਨੰਦ ਨਾਲ. “ਸੁਖਿ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਈ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਖ ਵਿੱਚ. “ਮਨੁ ਸੁਖਿ ਸਮਾਣਾ.” (ਬਿਲਾ ਵੰਤ ਮ: ੪) ੩ ਦੇਖੋ. ਸੁਖੀ.

ਸੁਖਿੰਦਾ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦਿਹੰਦਾ. ਸੁਖਦਾਈ. ੨ ਸੋਖਨ ਕਰਿੰਦਾ. ਸੁਕਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਖਿਰ. ਸੰ. ਸੁਸਿਰ. ਵਿ—ਬੋਝਾ. ਖਾਲੀ. ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਰਲੀ ਆਦਿਕ ਵਾਜਾ, ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਬੋਝਾ ਹੋਵੇ. “ਵੰਸ਼ਾਦਿਕੰਤੁ ਸੁਸਿਰ.” (ਅਮਰਕੋਸ਼) ਦੇਖੋ. ਪੰਚ ਸਥਾਦਾ ੩ ਅਯਨਿ. ੪ ਚੂਹਾ. ੫ ਜੋਕ.

ਸੁਖੀ. ਵਿ—ਸੁਖ ਵਾਲਾ. ਆਨੰਦੀ. “ਸੁਖੀ ਨਾਨਕ ਫੁਰਿ ਨਾਮ ਦ੍ਰਿਤਾਇਓ.” (ਬਾਨ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਸ਼ਕ. ਖੁਸ਼ਕ. “ਕੁਖੀ ਸੁਖੀ ਖਾਇਕੈ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀਉ.” (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸੁਖੀਆ. ਵਿ—ਸੁਖ ਵਾਲਾ. ਸੁਖੀ. “ਸੋ ਸੁਖੀਆ ਜਿਸ ਕੁਮ

ਗਇਆ.” (ਕਸੰ ਮ: ੫)

ਸੁਖੀ ਹੂੰ ਸੁਖ. ਵਿ—ਸੁਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰ ਸੁਖ. “ਮੈ ਸੁਖੀ ਹੂੰ ਸੁਖ ਪਾਇਆ.” (ਸੁੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)

ਸੁਖੁ. ਦੇਖੋ. ਸੁਖ. “ਸੁਖੁ ਦੁਖ ਰਹਤ ਸਦਾ ਨਿਰਲੇਪੀ.” (ਸੋਰ ਮ: ੯)

ਸੁਖਪਤਿ } ਸੰ. ਸੁਸਪਿ. ਸੰਗਤ—ਐਸੀ ਗਾਢੀ ਨੀਂਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਖਪਤੀ } ਸੁਪਨਾ ਭੀ ਨਾ ਹੋਵੇ. ੨ ਪਾਰੰਜਨ ਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ

ਚਿੱਤ ਦੀ ਵਿੱਤਿ ਸੋ ਜੀਵ ਅਤੇ ਕੁਹਮ ਦੇ ਮੇਲ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫ਼ਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਕੁਹਮ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਸੁਖੁ. ਸੁੱਖ. ਦੇਖੋ. ਭਾਜਕ.

ਸੁਖੇਟਿਆ. ਸੁਖੇ-ਅਟਾ. ਸੰਗਤ—ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. “ਸੁਖ ਸੁਖੇਟਿਆ.” (ਵਾਰ ਫ਼ੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੁਖੇਣ } ਵਿ—ਸੁਖੇਨ. ਆਸਾਨ. ਸੁਗਮ. ੨ ਸੁਖ ਅਯਨ. ਸੁਖ ਦਾ ਸੁਖੇਣ } ਘਰ. ਸੁਖਦਾਈ. “ਸੁਖੇਣ ਬੈਣ ਰਤ ਨੰ.” (ਗਾਥਾ) ਸੁਖਦਾਈ

ਭਰਨਾ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀਂ. ੩ ਸੰ. ਸੁਖੇਯ—ਸੁਸੇਣ. ਸੰਗਤ—ਵਿਸਨੁ. ੪ ਗੰਧਰਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰਦਾਰ. ੫ ਵਰੁਣ

ਅਬਦਾ ਧਨੁਰਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਭਾਥਾ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਅਤੇ ਮੰਤ੍ਰੀ. ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੈਦ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਰਾਮ ਲਛਮਣ ਦੇ ਮੁਰਛਿਤ

ਹੋਣ ਪੂਰ ਇਸੇ ਨੇ ਹਨੁਮਨ ਨੂੰ ਛੁਟੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ. ਦੇਖੋ. ਸਰਬੋਤਮ ਪਰਬਤ. “ਜਾਮਵੰਤ ਸੁਖੇਣ ਨੀਲਕੁ ਹਨੁ ਅੰਗਦ ਕੇਸਰੀ.” (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਖੇ. ਸੁਖ ਵਿੱਚ. ੨ ਸੁਖ ਦਾ. “ਸੁਖੇ ਏਹੁ ਬਿਭੇਭੁ ਹੈ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਸੁਖੇਨ } ਵਿ—ਸੋਖਾ. ਆਸਾਨਾ. ੨ ਸੁਖਦੇਨਾ. ਸੁਖਦਾਈ. “ਮਿਲਿਓ ਸੁਖੇਨਾ } ਮਨੋਹਰ ਸਰਬ ਸੁਖੇਨਾ.” (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਖ ਅਯਨ.

ਸੁਖੀ. “ਜਿਸੁ ਨਾਮ ਰਿਦੈ ਸੋ ਸਹਜ ਸੁਖੇਨਾ.” (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫) ਦੇਖੋ. ਸੁਖੇਣ.

ਸੁਖੇਪਤਿ. ਦੇਖੋ. ਸੁਖਪਤਿ.

ਸੁਖੰ. ਸੰ. ਸੁਸਾ. ਸੰਗਤ—ਸਨਸਨਾਹਟ. ਜੰਨਾਟਾ. “ਕਹੂੰ ਸਸਕੁ ਸੁਖੰ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਖ.

ਸੁਖੰਬਰ. ਵਿ—ਸੁਖਦਾਇਕ ਵਸਤੂ. ਘਰ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਵਸਤੂ. ਬੰਦਰ ਆਦਿਕ.

“ਕੁਰਮੁਖਿ ਧਰਾਨਕੈ ਪਤਿਫਟਾ ਸੁਖੰਬਰ ਨੈ, ਅਨਿਕ ਪਟੰਬਰ ਕੀ ਸੋਤਾ ਨ ਸੁਹਾਵਈ.” (ਭਾਗੁਕ)

੨ ਕਦਰ. ਸੰਜੋਆ.

ਸੁੱਖ } ਦੇਖੋ. ਸੁਖ ੧ ਸੁਖ ਮਨਾਉਣੀ ਅਤੇ ਮਨੋਤ ਰ.

ਸੁੱਖ ਸੁੱਖਣੀ } ਸੁੱਖਣ. ਧਮਿਆਨ ਪਿੰਡ ਦਾ (ਜੋ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਤੋਂ ਚਿੰਨ ਮੀਲ ਹੈ)

ਵਸਨੀਕ ਖੜੀ, ਜੋ ਦੁਰਗਾਭਗਤ ਸੀ. ਸੁੀ ਕੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਕੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ. ਕੁਰੂ

ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੀ ਮੰਜੀ (ਕੋਈ) ਬਖਸ਼ੀ। ਭਾਈ ਸੁੱਖਣ ਨੇ ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂਸਿੱਖੀ ਦਾ ਵਡਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਰਤਨ ਡਾਕਟਰ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੁਣ ਭੀ ਵਰੁਮਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹਨ।

ਸੁੱਖਣਾ } ਦੇਖੋ, ਸੁਖ ੧, ਸੁਖ ਮਨਾਉਣੀ ਅਤੇ ਮਨੋਰ ੨.
ਸੁੱਖ ਮੰਨਣੀ }
ਸੁੱਖ, ਸੰਗਤ—ਭੰਡਾਰਾਂ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਭੰਡ ਦਾ ਨਾਉਂ।
 ਵਿਜੀਆ।

ਸੁੱਖ ਸਿੰਘ, ਕੰਬੋਮਾਤੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਕਨਸੀ ਗੋਤ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਸਲਾਕੇ ਧਰਮਸੰਗ ਵਿੱਚ ਰਾਹੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਮੀਰਕੋਟੀਏ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਆਦਿਕ ਭੁਗਤਾ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੀ ਛੇਅਦਬੀ ਦੀ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸੰਮਤ ੧੮੧੦ ਵਿੱਚ ਦੁੱਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਨਾਲ ਲੜਕੇ ਰਾਹੀਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲਹੌਰ ਪਾਸ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ। ੨ ਧਰਮਵੀਰ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਅਨੇਕ ਜੰਗ ਵੱਡੇ ਕੀਤੇ। ੩ ਕਵਿ ਸੁੱਖ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੮੨੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਕੋਸਲਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੫੪ ਵਿੱਚ ਦਸਮੇ ਪਾਰਬਾਹ ਸੀ ਦਾ ਗੁਰੂਵਿਲਾਸ ਰਚਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੮੮੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੀ ਧਰਮਪਰਨੀ ਗੁਲਾਬ ਦੇਵੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੮੮੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਗੁਰੂਵਿਲਾਸ ੨। ੪ ਪਟਣੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦਾ ਕੁੰਬੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਖਮਨਾ ਛੱਕੇ ਆਦਿਕ ਬਾਣੀ ਰਲਾਕੇ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਬੀਡ ਬਣਾਈ, ਜੋ “ਖਾਸ ਬੀਡ” ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸਰਬਲੋਹ। ੫ ਸਰਦਾਰ ਭਸਵਾ ਸਿੰਘ ਚਈਸ ਬਡਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਰੁਪੜ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਾਥਪੁਰ ਦਾ ਪਿਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀਵਪਤਿ ਦੇ ਨਾਵਨਦ ਮਰਨ ਤੇ ਕੋਈ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਾਰਨਾਮੇਟ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਜੀਦਪੁਰੀਏ ਨੂੰ ਵਡੀ ਸ਼ਾਖ ਦਾ ਸਮਾਕੇ ਰਾਜਾ ਬਾਪਿਆ। ਪਰ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਨਾਭੇ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਦਾਰ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੮੫੨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ।

ਸੁੱਖੁ, ਦੇਖੋ, ਬਾਸਕ।

ਸੁਖਯਾਤਿ, ਸੰ. ਸੰਗਤ, ਨੇਕ ਬੋਹਰਤ, ਕੀਰਤਿ।

ਸੁਕ, ਸੰ. ਸੁ-ਗਮ, ਉੱਤਮ ਚਾਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਗਤਿ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਗਤ।

ਸੁਗਤ, ਦੇਖੋ, ਸੁਗਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਗਤਿ। ੩ ਸੰ. ਬੁੱਧ ਭਗਵਾਨ। ੪ ਬੁੱਧ ਦਾ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਬੋਧ।

ਸੁਗਤਾ, ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ੨ ਚੰਗੀ ਚਾਲ।

ਸੁਗਤਿ, ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗਤਿ, ਉੱਤਮ ਚਾਲ। ੨ ਚੰਗੀ ਦਸਾ (ਹਲਤ)

੩ ਸੰਗਤ—ਕੈਵਲਤ ਮੁਕਤਿ।

ਸੁਕਮ, ਸੰ. ਵਿ—ਆਸਾਨ, ਸੁਖਾਲਾ। ੨ ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾ ਸਕੀਏ।

ਸੁਕਮਤਾ, ਸੰਗਤ—ਆਸਾਨੀ, ਸੁਖਾਲਾਪਨ, ਸੌਖ।

ਸੁਕਰਬ, ਸੁ-ਕੁੰਬ, ਉੱਤਮ ਕੁੰਬ, ਪਰਮਾਰਥ ਬੋਧਕ ਕੁੰਬ, ਗੁਰੂਬਾਣੀ ਦੇ ਕੁੰਬ, “ਅਰਥ ਸਮਰਥ ਸੁਕਰਬ ਸਮਾਈ,” (ਭਾਗ)

ਸੁਕਾਤ, ਸੰ. ਸੁਕਾਤੁ, ਵਿ—ਅੱਛੇ ਬਰੀਰ ਵਾਲਾ, ਸੁਭੋਲ। ੨ ਤੁ ੨੬੨, ਸੰਗਤ, ਸੰਗਤ—ਤੇਵਾ, “ਲੇਖਰ ਤਲੇ ਸੁਕਾਤ ਸਮਾਜਾ,” (ਗੁਪੁਰ)

ਸੁਗਿਆਨ, ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਗਿਆਨ, ਆਰਮਗਾਨ। ੨ ਯਥਾਰਥ ਗਿਆਨ, “ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਪੁਕਟੈ ਸੁਗਿਆਨ,” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੁਗਿਆਨਾ } ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗਿਆਨ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਅਤਮਗਾਨੀ।
ਸੁਗਿਆਨੀ } ੨ ਯਥਾਰਥ ਗਿਆਨੀ, “ਸੋਈ ਸੁਗਿਆਨਾ ਸੋ ਪਰਧਾਨ,” (ਅਜਾ ਬੰਤ ਮ: ੫) “ਸੋ ਇਸੁ ਮਥੇ ਸੋਈ ਸੁਗਿਆਨੀ,”

(ਕਹਿ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੁਕੀਤਾ } ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ
ਸੁਕੀਤਿਕਾ } ਚਰਣ ੨੫ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਪਹਿਲਾ ਵਿਸੁਮ ੧੫ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ

੧੦ ਪੁਰ, ਅੰਤ ਦੇ ਗੁਰੂ,

ਉਦਾਹਰਣ—

ਤੁ ਕਰਤਾ ਆਪ ਅਭੁੱਲ ਹੈ ਭੁੱਲਣ ਵਿਚ ਨਾਹੀਂ,

ਤੁ ਕਰਹਿ ਸੁ ਸੰਚੇ ਭਲਾ ਹੈ, ਗੁਰੁਸਕਦਿ ਭੁਭਾਈਂ।

(ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਹਿ ੧)

(ਅ) ਦੂਜਾ ਛੰਦ—ਹਰੇਕ ਚਰਣ ਦੇ ਆਇ ਨਮ੍ਹ, ੧੫—੧੦

ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ ਵਿਸੁਮ, ਅੰਤ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਨਮ੍ਹ।

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੁ ਗੀਤਿ ਹੈ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਨਿਤ,

ਧਨਾਇਕੇ ਗੰਧਿੰਦ, = = =

ਸੁਗੁਣ, ਉੱਤਮ ਗੁਣ।

ਸੁਗੰਦ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੋਹ, ਸਪਸ਼ਟ, ਕਾਮਾ। ੨ ਪ੍ਰਤਿਗਤ, ਪੁਣ।

ਸੁਗੰਧ, ਸੰਗਤ—ਬੁਝਬੁ, ਉੱਤਮ ਗੰਧ। ੨ ਕਮਲ। ੩ ਚੰਦਨ। ੪ ਸੋਗੰਦ, ਪੁਣ, ਪ੍ਰਤਿਗਤ, “ਪਾਦਸ ਚੰਦਨੋ ਤਿਨ ਹੈ ਏਕ ਸੁਗੰਧ,”

(ਸ. ਕਲੀਰ) ਪਾਦਸ ਅਤੇ ਚੰਦਨ ਦਾ ਨੇਮ ਹੈ ਕਿ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੰਚਨ ਅਤੇ ਚੰਦਨ ਕਰਨਾ।

ਸੁਗੰਧਤ, ਵਿ—ਸੁਗੰਧਿਤ, ਬੁਝਬੁਦਾਰ, “ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਗੰਧਤ ਤਨਿ ਨਾਵਹਿ,” (ਸੁਖਮਨੀ) ਸੁਗੰਧਿ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਨਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਗੰਧਾ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੋਫਾ। ੨ ਤੁਲਸੀ। ੩ ਸੇਵਤੀ।

ਸੁਗੰਧਿ, ਸੰ. ਸੁਗੰਧਿ, ਸੰਗਤ—ਬੁਝਬੁ, ੨ ਅੰਗ। ੩ ਧਣੀਆ, ੪ ਮੋਢਾ। ੫ ਰਾਇ ਚਿੰਬਤ। ੬ ਚੰਦਨ। ੭ ਮੋਤੀਆ। ੮ ਵਿ—

ਮੁਝਬੁਦਾਰ।

ਸੁਕੀਰਤ. ਵਿ—ਖੁਸਬੂਦਾਰ.

ਸੁਕਤ. ਸੰ. ਦੁਕਤ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗੁਣਾਤਾ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ੨ ਜੋ ਸੁਖਾਲਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ.

ਸੁਕੁ. ਵਿ—ਸੁ-ਕੁਹਣ ਕਰਤਾ. ਸਾਰਗ੍ਰਾਹੀ. "ਤਭ ਰੀਤ ਕਦੇ ਕੁ ਸੁਕੁ." (ਦੱਤਾਵ)

ਸੁਕੀਵ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਗਰਦਨ ਵਾਲਾ ੨ ਸੰਕਤਾ—ਬਿਸਨ ਜੀ ਦੇ ਰਬ ਦਾ ਇੱਕ ਖੇਤਾ। ੩ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਦੇ ਰਾਜਾ ਬਾਲੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਬਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਿਰ੍ਹਤਾ ਕਰਕੇ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਲੰਕਾ ਛੱਡੇ ਕੀਤੀ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਕਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਕੀਵ ਸੁਰਜ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੀ. ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਬਾਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਸੁਕੀਵ ਨੂੰ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਦਾ ਰਾਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. "ਅਪਨਾਇਕੋ ਸੁਕੀਵ ਕੋ ਕਪਿਰਾਜ ਬਾਲਿ ਸੰਘਾਰਕੇ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਬਾਲਿ। ੪ ਵਿੰਦ੍ਰ। ੫ ਸ਼ਿਵ। ੬ ਰਾਜਰੰਸ. ੭ ਸੁੰਭ ਦਾਨਵ ਦਾ ਦੂਤ, ਜੋ ਦੁਰਗਾ ਪਾਸ ਜੁਨੇਹਾ ਨੇ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੁੰਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਵਿੱਚ ਤੇਰੇ ਯੋਗਤ ਕੋਈ ਉੱਤਮ ਵਰ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ, ਸੁਕੀਵ ਸੰਘਾਦ, ਅ: ੮੫.

ਸੁਕੀਵਬੰਧੁ ਅਰਿ. ਸੰਕਤਾ—ਤੀਰ. (ਸਨਾਮ) ਸੁਕੀਵ ਦਾ ਭਾਈ ਬਾਲੀ, ਉਸ ਦਾ ਵੀਰੀ ਤੀਰ. ਬਾਲੀ ਤੀਰ ਨਾਲ ਮੇਟਿਆ ਸੀ। ੨ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਕੀਵ ਦੇ ਭਾਈ ਬਾਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ.

ਸੁਖਟ } ਵਿ—ਚੰਗੀ ਘਾਤਤ ਦਾ. ਸੁਭੋਲ. ੨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਸੁਖਟਿਤ } ਵਾਲਾ.

ਸੁਖਟਾ. ਸੰ. ਸੁਖਾਣ—ਸੁਖਾਣ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਗੰਧ ਕੁਹਣ ਕਰਨੀ. ਖੁਸਬੂ ਲੈਣੀ.

ਸੁਖਨ. ਸੰ. ਸੁਖਨ. ਵਿ—ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਾਰਨ ਲਾਇਕ.

ਸੁਖਨਾ. ਵਿ—ਅਤਿ ਕਾਫ਼ਾ. ਚਤੁਰ ਸੰਘਣਾ. "ਮੋਹ ਬਢਿਓ ਸੁਖਨਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਖਨ.

ਸੁਖਰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਘਰ. "ਨਿਹਚਲ ਸੁਖਰ ਪਾਇਆ." (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਖਟਿਤ. ਸੁਭੋਲ. "ਸੁੰਦਰ ਸੁਖਰ ਸੁਜਾਣੁ ਪੁਰੁ ਮੇਰਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫ ਬਿਰਹਭੇ) ੩ ਸੁਖਤ. ਚਤੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਤ.

ਸੁਖਰਈ. ਸੰਗਤਾ—ਅੱਡੀ ਘਾਤਤ। ੨ ਚਤੁਰਾਈ. ਦਾਨਾਈ। ੩ ਇੱਕ ਕਾਫੀ ਠਾਣ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਸੰਪੂਰਣ ਰਾਗ ਹੈ. ਗਾਧਾ ਅਤੇ ਨਿਸਾਦ ਕੋਮਲ. ਬਾਕੀ ਸੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ. ਸੁਖਰਈ ਕਨਤੋ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਭੇਦ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਤਜ ਵਾਈ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਸੰਚਾਈ ਹੈ. ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਪੈਦਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ. ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੈ.

ਆਰੋਹੀ— ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ ਨਾ ਸ.

ਅਵਰੋਹੀ— ਸ ਨਾ ਪ ਮ ਗ ਰ ਸ.

ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਕਾਵਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਅਰੁ ਸੁਖਰਈ ਰਾਗ ਅਨੁਰਾਗ." (ਰੁਪਸੁ)

ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਡੀ ਸੁਬ, ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ.

ਸੁਖਰਿ. ਉੱਤਮ ਘਰ ਵਿੱਚ। ੨ ਸੁਖਤਾ. ਚਤੁਰ ਇਸਤਰੀ. ਅੱਡੀ ਘਾਤਤ ਵਾਲੀ. ਸੁਭੋਲ.

ਸੁਖਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਰ.

ਸੁਖਤ. ਸੰ. ਸੁਖਟਿਤ. ਵਿ—ਅੱਡੀ ਘਾਤਤ ਦਾ. ਸੁਭੋਲ. "ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੁਖਤ ਸਰੂਪ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਚੰਗੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿੱਚ ਘੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਚਤੁਰ. ਸਿਆਣਾ। ੩ ਸੰਕਤਾ—ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ। ੪ ਸੁਹਤ ਭੀਤ ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਸੁਖਤ ਸਬਦ ਆਇਆ ਹੈ.

ਸੁਖਤ ਸੁਜਾਨ. ਸਭੋਲ ਅਤੇ ਸੁਗਤਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਤ ਅਤੇ ਸੁਜਾਨ ੨—੩.

ਸੁਖਤਾ. ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਸੁਖਤ। ੨ ਸੰਕਤਾ—ਸੁਖਤਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਚਤੁਰਾਈ. ਦਾਨਾਈ. "ਕੋ ਸੁਖਤਾ ਕੋ ਪੁਤਰਾ." (ਅਕਾਮ)

ਸੁਖਤਾਈ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁੰਦਰਤਾ. ਸੁਭੋਲਪਨ. ਸੁਖਟ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਚਤੁਰਾਈ.

ਸੁਖਾਟ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਗੀ ਘਾਤਤ। ੨ ਅੱਡਾ ਘਾਟ। ੩ ਵਿ—ਸੁਖਟਿਤ. ਚੰਗਾ ਘੜਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੁਚ. ਸੰ. ਸੁਚ—ਸੁਚ. ਧਾ-ਸੋਕ ਕਰਨਾ. ਸਨਾਨ ਕਰਨਾ. ਸੁੱਧ ਹੋਣਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਉੱਜਲਤਾ। ੩ ਸੋਕ. ਰੰਜ.

ਸੁਚਜ. ਸੰ. ਸੁਚਯੀ—ਸੁਚਯੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿਸ੍ਰਾਚਾਰ. ਭਲਾ ਵਿਹਾਰ. ਨੇਕ ਚਲਨੀ.

ਸੁਚਜਾ } ਵਿ—ਸੁਭ ਆਚਾਰ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ). ਨੇਕ ਚਲਨ। ੨ ਸੁਚਜੀ } ਰੂਪ ਕੁੰਭ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਹੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਸੁਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ "ਸੁਚਜੀ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਉੱਤਮ ਇਸਤਰੀਸਿਖਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਬਦ "ਜਾ ਰੂ ਤਾ ਮੈ ਸਕੁਕੇ."

ਸੁਚ ਧਰਮਾ. ਵਿ—ਪਵਿਤ੍ਰ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਸੁਚਨਤਾ. ਸੰ. ਸੁਚਨਾ. ਸੰਗਤਾ—ਜਤਲਾਉਣਾ. ਗਤਪਨ. "ਸਭੇ ਸੁਚਨਤਾ ਮੈ ਕਰਜੇਯੋ। ਕੁੰਭ ਬਦਨ ਤੇ ਅਪਿਕ ਭਰੇਯੋ।" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨੦) ਜੋ ਸਾਰੇ ਪੁਸੰਗ ਨੂੰ ਸੁਚਨ ਕਰੀਏ.

ਸੁਚਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਚਿ.

ਸੁਚਾਨੰਦ. ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਸੁਭਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਪੋਸਥਾਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਖੜੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਪ ਦੇ ਬੱਚੇ ਰਹਿਮ ਨਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ. ਭੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਤਥਾਹ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀ ਭੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਜੂਨਾ ਨੰਦ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.

ਸੁਚਾਰ. ਸੰ. ਸੁਚਯੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿਸ੍ਰਾਚਾਰ. ਭਲਾ ਵਿਹਾਰ. "ਦ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨ ਸੁਚਾਰੀ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

ਸੁਚਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਚਾ। ੨ ਵਿ—ਚੰਗੇ ਆਚਾਰ ਵਾਲਾ. ਨੇਕਚਲਨ। ੩ ਸੁਚਰਿਤਾ. ਭਲੇ ਆਚਰਣ ਵਾਲੀ. ਸੁਚੰਜੀ.

ਸੁਚਾਲਾ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਚਾਲ ਵਾਲਾ। ੨ ਆ. ਜੰਗਤਾ. ਜੰਗਤਾ.
ਰੁੱਤਾ.

ਸੁਚਿ. ਸੰ. ਸੁਚਿ. ਵਿ—ਪਵਿਤ੍ਰ. ਸਾਫ਼। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ.
ਸਫ਼ਾਈ। ੩ ਅਭਿਨਿ “ਅਰਧ ਉਰਧ ਮੁਖ ਸਲਿਲ ਸੁਚਿ ਸੁਤਾਉ,
ਰਾਂਤੇ ਸੀਰ ਤਪਤ.” (ਭਾਗੁਕ) ਅਧੋਮੁਖ ਪਾਣੀ (ਭਾਵ—ਨੀਵਾਂ ਤੁਰਣ
ਵਾਲਾ), ਉਰਧ ਮੁਖ ਅੱਗ, (ਭਾਵ—ਅਹੰਕਾਰੀ), ਨੀਵਾਂ, ਸੀਤਲ
ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰੀ ਤਾਅਸੀ। ੪ ਸੁਚਸ। ੫ ਹਾੜ੍ਹ ਮਹੀਨਾ। ੬ ਚੰਦ੍ਰਮਾ।
੭ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ.

ਸੁਚਿਆਚ. ਵਿ—ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਚਿਆਚ ਲਈ ਭੀ
ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸੁਚਿਤ. ਵਿ—ਸਚੇਤ. ਸਾਵਧਾਨ, ਆਲਸ ਰਹਿਤ. “ਕਬਹੁ ਸੁਚਿਤ
ਹੈ ਜਾਗੇ.” (ਹਸਾਰੇ ੧੦) ੨ ਸੰ. ਸੁਚਿਤ. ਭਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ
ਚਿੰਤ. ਨੇਕ ਦਿਲ। ੩ ਉੱਤਮ ਚਿੰਤ.

ਸੁਚੀ } ਸੰ. ਸੁਚਿਨ. ਵਿ—ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਨਿਰਮਲ.
ਸੁਚੀਆ } ਸਾਫ਼। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਚਿ ੩.

ਸੁਚੇਉ } ਵਿ—ਸੁਚਿ ਵਾਲਾ. ਪਵਿਤ੍ਰ. “ਹੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸੁਚੇਇ.”
ਸੁਚੇਇ } (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਬਿਲਾ)

ਸੁਚੇਤ. ਦੇਖੋ, ਸਚੇਤ. “ਕਤਹੁ ਸੁਚੇਤ ਹੈ ਕੈ ਚੇਤਨਾ ਕੇ ਚਾਰ
ਕੀਚਿ” (ਅਕਾਲ) ੨ ਸੰ. ਸੁਚੇਤਸ. ਵਿ—ਅੱਛੇ ਮਨ ਵਾਲਾ. ਨੇਕ
ਦਿਲ। ੩ ਸਾਵਧਾਨ. ਚੌਕਸ। ੪ ਸੁਚਿਤਾ ਸਹਿਤ. ਸੁੱਧ. ਸਾਫ਼.
“ਹਾਥ ਸੁਚੇਤ ਕਰੇਇ.” (ਰਹਿਤ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ)

ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ੫.

ਸੁਚੇਤਜਾਣਾ. ਆ. ਬ੍ਰਿ—ਜੋਚ ਜਾਣਾ. ਜੰਗਲ ਜਾਣਾ. ਇਸਾ ਜਾਣਾ.
ਮਨਤਰਾਗ ਲਈ ਜਾਣਾ. ਮਨਤਰਾਗ ਤੋਂ ਆਲਸ ਅਤੇ ਮਲੀਨਤਾ ਦੂਰ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਸੁਚੇਤਾ. ਚੰਗਾ ਚੇਤਾ. ਅੱਛੀ ਯਾਦਵਾਸੂ। ੨ ਆ. ਜੰਗਤਾ—ਪੰਜ
ਵਿਸਨਾਨਾ. ਦੋ ਹੱਥ ਦੇ ਪੈਰ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਧੰਦਾ. ਇਸ ਤੋਂ
ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਆਲਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸੰਗਤਾ
ਹੈ। ੩ ਮਲਤਰਾਗ.

ਸੁਚੇਤੀ. ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਸਾਵਧਾਨਤਾ. ਹੋਸ਼ਿਆਰੀ.

ਸੁਚੰਗ. ਤਿੰਕ. ਘੋੜਾ. ਤੁਰੰਗ. “ਸੁਚੰਗ ਨਜਾਇ ਪਰੇ ਅਰਿ ਪੈ.”
(ਸਲੋਹ)

ਸੁਛੰਦ. ਸੰ. ਸੁਚਾਨਦ—ਸੁਛੰਦ. ਵਿ—ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ
ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ. ਸੁਧੀਨ. “ਮਿਤ੍ਰ ਸੁਛੰਦ ਤੁਮ ਹੋ ਸਮਰੰਕ.” (ਗੁਪਤੁ)
“ਨੰਦਨ ਫੇਰੁ ਸੁਛੰਦ ਸੁਛੰਦ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੁਛੰ. ਸੰ. ਸੁਚਾਨ—ਸੁਛੰ. ਵਿ—ਨਿਰਮਲ. ਸਾਫ਼. “ਸੁਛੰ ਸੁਖਰ
ਚਾਨੀ ਫਿਰ ਆਈ.” (ਚਰਿਤ ੩੭੯)

ਸੁਜਸ. ਸੰ. ਸੁਯਸ, ਸੰਗਤਾ—ਨੇਕਨਾਮੀ. ਸੁਕੀਰਤਿ। ੨ ਵਿ—
ਚੰਗੇ ਯਸ ਵਾਲਾ. ਨੇਕਨਾਮ.

ਸੁਜਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਤਾ.

ਸੁਜਪਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਯੋਪਨ.

ਸੁਜਣਾ. ਬ੍ਰਿ—ਸੋਜ (ਵਰਮ) ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ ਦੇਖੋ, ਸੋਜ.

ਸੁਜਨ. ਵਿ—ਭਲਾ ਪੁਰਖ. ਨੇਕ ਆਦਮੀ. ਬਰੀਕ। ੨ ਸੁਜਨ.
ਆਪਣਾ ਆਦਮੀ. ਸਕੋਤੀ.

ਸੁਜਨਤਾ } ਸੰਗਤਾ—ਭਲਮਨਸਥਿ.
ਸੁਜਨਤਾਈ }

ਸੁਜਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੋਜਨੀ. “ਸੁਜਨੀ ਸੁੰਤ ਛਾਦਕਰ ਲੋਨੀ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੁਜਾ } ਆ ੮੪ ਸੁਜਾਅ. ਵਿ—ਬਹਾਦਰ.
ਸੁਜਾਅ }

ਸੁਜਾਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਕ ੪.

ਸੁਜਾਖਾ. ਵਿ—ਸੁਚਤ. ਉੱਤਮ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਚੰਗੀ ਹੈ.

“ਹੋਇ ਸੁਜਾਖ ਨਾਲਕਾ, ਸੇ ਕਿਉ ਉਚਤਿ ਪਾਇ?” (ਮ: ੨ ਵਾਰ
ਰਾਮ ੧) ੨ ਭਾਵ—ਗ਼ੜਾਨੀ. ਵਿਚਾਰਵਾਨ. “ਤੁਮ ਹੋਹੁ ਸੁਜਾਖੇ ਲੋਹੁ
ਪਛਾਣ.” (ਬਸੰ ਆ: ਮ: ੧) ੩ ਦੂਰਦੇਸ਼। ੪ ਆ. ਭਾਲਨੀ. ਚਾਲਨੀ.

ਸੁਜਾਕ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਜਾਗਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨੀਂਦ ਦਾ ਤਜਾਕੀ।
੨ ਸਾਵਧਾਨ. ਚੌਕਸ. ਸੁਜਗ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਚੌਕੀਦਾਰ. ਪਹਿਲੂ.
“ਪੰਚ ਤਸਕਰ ਸੀਤ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸੁਜਾਕ ਹੈ.” (ਭਾਗੁ ਕ) ੪ ਭਾ

ਸੁਜਾਕ. ਪੇਸ਼ਾਬ ਦੀ ਸੋਜਿਸ਼ (ਜਨਨ). Gonorrhea.
ਇਹ ਰੁਕਾਵ ਦਾ ਰੋਗ ਹੈ. ਪੇਸ਼ਾਬ ਦੀ ਨਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੋਜ ਹੋ ਕੇ ਪੀਪ
ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਭੀ ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ ਦੇ
ਸੂਖਮ ਕੀੜੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਪਰਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ
ਕਰਕੇ ਇਸ ਰੋਗ ਨਾਲ ਫੁਸੀਆਂ ਵਿਚਾਰਣੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਨ
ਵਾਲੇ ਸੁਜਾਕ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਉਹ ਬੁਕਰਮੀ ਆਪਣੀ
ਉੱਤਮ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਕਲੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਲੰਕ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਣ
ਬਣਦੇ ਹਨ.

ਸੋਜਾਕ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਾਬ ਜਨਨ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ
ਹੈ, ਕਮਲ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੱਠਾ ਤਾਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬੁੱਧ ਬੰਦ
ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਛੇਤੀ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣਾ
ਸੁਜਾਕ ਬਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਸਾਧਾਰਣ ਇਲਾਜ
ਇਹ ਹਨ—

ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਗ੍ਰੇਨ ਕੈਲੋਮਲ (Calomel) ਦੇ ਕੇ, ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ
ਗ੍ਰਾਮ ਮੈਗਨੇਸ਼ੀਆ ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੁਹ ਦਾ ਚੁਲਾਬ ਦੇਕੇ, ਬਰੋਜੇ
ਜਾਂ ਚਿੱਟੇ ਚੰਨਣ ਦਾ ਤੇਲ ਦਸ ਦਸ ਬੂੰਦਾਂ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਟੁੱਧ
ਤੇ ਪਾਕੇ ਪਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਏ ਅਰ ਜਦ ਕਬਜ਼ ਮਨੁਮ ਹੋਵੇ ਤੁਰੰਤ ਹੀ
ਕਿਸੇ ਨੁਹ ਦਾ ਚੁਲਾਬ ਦੇ ਦੇਣਾ ਜੋਤੀਏ.

ਕੋਰੂ ਤਿੰਨ ਮਾਥੇ, ਕੱਚੇ ਛੱਲੇ ਇੱਕ ਤੋਲਾ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਾਣੀ
ਵਿੱਚ ਡਿਉਂ ਰੱਖਣੇ, ਇਸ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਤੋਲੇ ਸਰਬਤ ਬਜ਼ੂਰੀ
ਮਿਲਾਕੇ ਪਿਆਉਣਾ.

ਦੇਖੋ, ਆਖ਼ਤੀਬ ਸਿਮ੍ਰਤਿ ੪: ੧੦, ਸ. ੧੧.

ਕਲਮੀ ਸ਼ੇਰਾ ਪੋਣੇ ਦੇ ਤੋਲੇ, ਵਡੀ ਇਲਾਇਚੀ ਦੇ ਬੀਜ ਪੋਣੇ ਦੇ ਤੋਲੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੂਰਣ ਕਰਕੇ ਫੀ ਫੀ ਮਸੇ ਸਵੇਰ ਅਤੇ ਸੱਤ ਸੱਤੀ ਦੇ ਚਾਉਲਾਂ ਦੇ ਧੋਣ ਨਾਲ ਫੱਕਣਾ।

ਪੇਸ਼ਾਬ ਦੀ ਨਾਲੀ ਦੇ ਜਖਮ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪਿਚਕਾਰੀ ਕੁਣਕਾਰੀ ਹੈ—

ਨੀਲੇਬੇਬੇ ਦੀ ਮਿੱਲ ਇੱਕ ਮਾਸਾ, ਮੁਰਦਾਰ ਸੰਕ ਫੀ ਮਸੇ, ਸੁਰਮਾ ਇੱਕ ਤੋਲਾ, ਰਸੋਂਤ ਇੱਕ ਤੋਲਾ, ਕੱਬ ਚਿੱਟੀ ਇੱਕ ਤੋਲਾ, ਮਸਤਰੀ ਰੂਮੀ ਫੀ ਮਸੇ, ਇਹ ਸਭ ਖਰਨ ਵਿੱਚ ਭਰੀਕ ਕਰਕੇ, ਇੱਕ ਬੱਤਲ ਪਾਣੀ ਮਿਲਾਕੇ ਈਸੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਓ ਅਰ ਇਸ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਸਾ ਅਰੀਮ, ਇੱਕ ਮਾਸਾ ਬਰੋਜਾ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪਿਚਕਾਰੀ ਕਰੋ।

ਕਰਮ ਮਸਾਲੇ, ਖੱਟਾ, ਜਦਾ ਮਿੱਠਾ, ਮਸ, ਚਟਣੀਆਂ, ਮਿਰਚਾਂ, ਮੈਸੂਨ, ਛਹੁਤ ਫਿਰਨਾ ਆਦਿ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਖਾਣ ਲਈ ਦੁੱਧ, ਚਾਉਲ, ਪਿਚਰੀ, ਫਿਰਣੀ, ਜੌਂ ਦਾ ਦਲੀਆ, ਕੱਢੂ, ਕੁਲਫਾ ਆਦਿ ਹਿਤਕਾਰੀ ਹਨ।

ਸੁਜਾਣ, ਸੰ. ਚੁੜਾਨ—ਸੁਗੜਾਨ, ਉੱਤਮ ਕੜਾਨ, ਯਥਾਰਥ ਕੜਾਨ। ੨ ਚੁੜਾਨਿ—ਸੁਗੜਾਨੀ। ੩ ਚੜ੍ਹਾ. ਦਾਨਾ।

ਸੁਜਾਣਿ. ਸੁਜਾਣ ਦਾ ਇਸਰੂ ਨਿੰਗਾ ੨ ਸੁਜਾਨ ਨੇ.

ਸੁਜਾਣੁ } ਸੁਗੜਾਨ ਅਤੇ ਸੁਗੜਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਣ. "ਆਪਿ ਸੁਜਾਣੁ
ਸੁਜਾਨ } ਨ ਭੁਲਈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਨਾਨਕ ਜਾਣੈ ਜਾਣੁ ਸੁਜਾਣ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) ਜੋ ਆਤਮ ਕੜਾਨ (ਜਾਣੁ) ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਸੁਗੜਾਨੀ ਹੈ. ੨ ਸੁਜਾਣੁ ਸ਼ਬਦ ਸੁਜਾਣੇ ਲਈ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. "ਮਨ ਅੰਧਾ ਨਾਉ ਸੁਜਾਣੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੁਜਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਨਾ ੨ ਸ੍ਰੀ ਭੁਭੁ ਹਰਿਕੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਦਿਖਾਈ. "ਮੁਹਰੂ ਰੰਧਾਵਾ ਤੇ ਸੁਜਾਨਾ ਬੀਰ." (ਭੁਪੁਸ਼ੁ)

ਸੁਜਾਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਣਿ.

ਸੁਚੁਰ. ਸੰ. ਸੰਯੁਕੁ. ਵਿ—ਸਾਥ. ਸਹਿਤ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੁਚੁਰੀਆ. ਵਿ—ਚੰਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੜਿਆ ਹੋਇਆ (ਹੋਈ).

ਸੁਜੇਕ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਯੋਗ. ਚੰਡਾ ਸੰਬੰਧ. "ਨਮਸ੍ਰੰ ਸੁਜੇਕੇ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਯੋਗਾ ੩ ਸੰ. ਸੁਯੋਜ—ਸੁਯੋਕੜ. ਛਹੁਤ ਲਾਇਕ.

ਸੁਜੇਤਿ. ਸੁਜੇਤੀ. ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ੨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ. ਬਖਸ਼ੀ ਰੋਸ਼ਨ.

ਸੁਜੇਧਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਯੋਧਨ.

ਸੁਭ. ਸੰਗਤ—ਸੁਭ. ਸੁਧ. ਹੋਸ਼. ਸਮਝਾ ੨ ਸੁਰਜ. "ਉੱਚੁ ਸੁਭ ਨ ਸੁੱਤਈ." (ਭਾਗੁ) ੩ ਚੰਦੁਮਾ. "ਸੁਭਹੁ ਸੁਭਨ ਤਿੰਨ ਲੋਅ ਅਉਲੰਗ ਵਿਚਕਾਰਾ." (ਭਾਗੁ) ਚੰਦੁਮਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਾਲਸ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਉਲੰਗ.

ਸੁਭਣਾ } ਕਿ—ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ੨ ਔਕਣਾ. ਫੁਕਣਾ ੩ ਨਜ਼ਰ
ਸੁਭਣੁ } ਆਉਣਾ। ੪ ਚੇਤੇ ਆਉਣਾ.

ਸੁੱਭ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭ.

ਸੁੱਢ } ਸੁਨਤ. ਵਿ—ਸੁਨਾ. ਆਖਾਈ ਬਿਨਾ. ਖਾਲੀ. "ਬਿਣ ਨਾਵੈ
ਸੁੱਢਾ } ਸੁੱਢਿਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਸੁੱਢੀ ਦੇਹ ਭਰਾਵਣੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸੁੱਢੀ ਸੁੱਢ. ਵਿ—ਅਤੰਤ ਸੁਨਤ. ਬਿਲਕੁਲ ਖਾਲੀ. "ਦੇਹ ਮਨਮੁਖ ਸੁੱਢੀ ਸੁੱਢ." (ਬਸੰ ਮ: ੪)

ਸੁੱਢੇ ਘਰ ਕਾ ਪਾਹੁਣਾ } ਸੁਨਤ ਘਰ ਕਾ ਪਾਹੁਣ. ਜੋ ਘਰ ਆਬਾਦ
ਸੁੱਢੇ ਘਰ ਕਾ ਕਾਉ } ਨਹੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰਾਹੁਣੇ ਅਤੇ ਕਾਉਂ ਨੂੰ
ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਫੇਰ ਪਾ ਕੇ ਖਾਲੀ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਜੋ
ਲੋਕ ਫੁਟ ਅਤੇ ਕਰਣੀ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦਰ, ਕੜਾਨ ਅਤੇ
ਮੁਕਤਿ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਫੇਰੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ. "ਸੁੱਢੇ ਘਰ ਕਾ ਪਾਹੁਣਾ ਜਿਉ ਆਇਆ ਤਿਉ ਜਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੨) "ਬਹੁ ਜੋਨੀ ਭਉਵਾ ਫਿਰੈ ਜਿਉ ਸੁਢੇ ਘਰਿ ਕਾਉ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸੁਟਣਾ. ਸੰ. ਸਿਟ ਧਾਤੁ ਅਮਮਨ (ਨਿਰਾਦਰ) ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਸੁਟਣਾ ਭਟਿਆ ਹੈ. ਕਿ—ਫੈਕਣਾ. "ਹੋਇ ਪੁਰਾਣਾ ਸੁਟੀਐ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਤਿਨਿ ਜਨਿ ਸਭਿ ਭਰ ਸੁਟਿਘਤੇ." (ਬਿਹਾ ਭੰਤ ਮ: ੪)

ਸੁਟਿ. ਸੁੱਟਕੇ. ਫੈਕਕੇ.

ਸੁੱਟ. ਦੇਖੋ, ਸਿੱਟ.

ਸੁੱਠ. ਸੰ. ਸੁਸੁਠ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ, ਉੱਤਮ. "ਸੋਈ ਸੁਠ ਪਯੋਕੀ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਸੁੱਢਾ. ੩ ਪੁਸ਼ੀਸਾ ਯੋਗ. ਤਾਬੀਫ਼ ਲਾਇਕ.

ਸੁੱਠ } ਸੰ. ਗੁਧਰੀ. ਸੰਗਤ—ਸੁੱਢ, ਸੁੱਧਾ ਅਦਰਕ. ਅ.
ਸੁੱਠੀ } ਬੰਜਰੀਲ. ਅੰ. Ginger. ਇਹ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ
ਵਰਤੀਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਬੀਫ਼ ਕਰਮ ਪੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਵਾਲੀ ਦੇ ਰੋਗ ਅਤੇ
ਮੇਦੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕ ਵਿਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਮੇਦੇ ਅਤੇ
ਜਿਕਰ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਜਿਕਰ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਲਈ ਫੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.
ਬਲਗਮ ਮਿਟਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਅਧਰੰਗ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਪੇਟ ਦੇ ਕੀੜੇ
ਮਾਰਦੀ ਹੈ. ਭੁੱਖ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਕਾਮਯੋਗਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਪੁਰਾਣੇ
ਵੈਦ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹੱਖਧਿ ਲਿਖਦੇ ਹਨ. ਭੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ
ਬਹਿਸ਼ੁ ਵਿੱਚ ਸੁੱਢ ਦੇ ਰਸ ਨਾਲ ਸੁੱਢ ਕੀਤਾ ਪਿਆਲਾ ਮਿਲੇਗਾ.

ਸੁੱਢ. ਸੰ. ਗੁਧਰੀ—ਸੁੱਢਾ. ਸੰਗਤ—ਹਾਥੀ ਦਾ ਹੱਥ. ਸੁੱਢਾ ੨ ਕਲਾਲ ਦੀ ਅਰਥ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਨਾਲ। ੩ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੌਂਡੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁੱਢ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਸੁੱਢ ਉਪਾਇਆ." ਸ਼ੌਂਡੀ (ਹਾਥੀ) ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੇਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ. ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਹਾਥੀ ਬਣਕੇ ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆਇਆ, ਅਰ ਸੁੱਢ ਨਾਲ ਬੇਰ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ. ਦੇਵੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁੱਢ ਖਤਰ ਨਾਲ ਵੱਢ ਦਿੱਤੀ.

ਸੁੱਢਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਢਾ ੨ ਕਲਾਲਖਨਾ ੩ ਵੇਸ਼ਣਾ. ਕੰਚਨੀ। ੪ ਸਰਾਬ। 'ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ. "ਕਲ ਦਿਨਾਜਲ" ਆਖਤ ੧੨.

ਘਈ ਆਖਦੇ ਹਨ ਸੁੱਢ ਦੀ ਥਾਂ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਭੁੱਲ ਨਾਲ ਸੁੱਢ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ

ਪ ਕੁੱਟਣੀ. ਦੱਲੀ.

ਸੁਭਾਰ } ਸੰਕ੍ਯਾ—ਸੁਭ ਵਾਲਾ ਹਾਥੀ। ੨ ਨਾਲ ਵਾਲਾ ਕਲਾਲ.

ਸੁਭੀ } ਸੁਭ ਵਾਲੀ ਹਥਨੀ। ੨ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਕਲਾਲੀ।
ਸੁਭੀ } ੩ ਦੇਖੋ. ਸੋਭੀ। ੪ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਖੇਤੀ ਦਾ
ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਭੋਲ. ਵਿ—ਸੁੱਦਰ ਆਕਾਰ ਵਾਲਾ ਜਿਸ ਦੀ ਬਣਾਉਣ ਹੱਥੀ ਹੈ.
ਸੁੱਦਰ.

ਸੁੱਭ. ਦੇਖੋ. ਸੁੱਭ.

ਸੁਭਰ } ਵਿ—ਸੁਭੋਲ. “ਸੁਭਰ ਮਹਾਂ ਰਖੁਨੰਦਨ.” (ਰਾਮਾਵ)
ਸੁਭਾਲ } ੨ ਆਸਨੀ ਨਾਲ ਫਲਣ ਵਾਲਾ. ਦਿਆਲੂ.

ਸੁਭੈਲ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਨੇਸਰ ਤੋਂ
ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸੁਭੈਲ ਪਿੰਡ
ਵਿਰਾਜੇ ਸਨ. “ਗੁਰਮ ਸੁਭੈਲ ਸੁ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰੇ. (ਗੁਪਤੁ)

ਸੁਣ } ਸੰ. ਸੁਭਟ. ਸੁਣਨਾ. “ਵੇਖਣਿ ਸੁਣਣਿ ਨ ਅੰਤੁ.” (ਜਪੁ)
ਸੁਣਨਾ }

ਸੁਣਿ. ਸੁਣਨ ਤੋਂ। ੨ ਸੁਣਕੇ. “ਸੁਣਿ ਉਪਦੇਸ ਸਤਿਗੁਰ ਪਹਿ
ਆਇਆ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਭਟ. ਕੰਨ. “ਚਰਣ ਕਰ ਦੇਖਤ
ਸੁਣਿ ਬਕੇ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਭਿਰਾ) ੪ ਸੁਣੁ—ਸੁਣ. ਸੁਭਟ ਕਰ.
ਸੁਣ. “ਸੁਣਿ ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਸਾਥਿ ਸੁਹੇਲੀ.” (ਗਉ ਵੰਤ ਮ: ੧)
ਸੁਣਿਐ. ਸੁਭਟ ਕਰਨ ਤੋਂ. ਸੁਣਨ ਜੋ. “ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ
ਨਾਸੁ.” (ਜਪੁ)

ਸੁਣੀਅਰ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਸੁਭਟ. ਕੰਨ. “ਨਾਨਕ ਸੁਣੀਅਰ ਤੇ ਪਰਵਾਰੁ.”
(ਬਡ ਵੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਣੀਅਰ ੨.

ਸੁਣੰਤ. ਸੁਣਦਾ. ਸੁਭਟ ਕਰੰਤ. “ਸੁਣੰਤ ਬਾਲਾ ਛੁ ਗਿਪਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼.”
(ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸੁਣੰਦੜਾ } ਬੁੱਤਾ. ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ).
ਸੁਣੰਦੜੀ }

ਸੁਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਨਚੇੜਕੇ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਕ੍ਯਾ—ਪੁਤ੍ਰ. ਬੇਟਾ.
“ਸੁਤ ਕਨੜੁ ਭਾਤ ਮੀਤ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੩ ਵਿ—ਸੁਪੁ (ਸੁੱਤਾ)
ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੪ ਸੁਤਾ (ਪੁਤ੍ਰੀ) ਦੇ ਥਾਂ ਭੀ ਸੁਤ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ.
ਦੇਪੁਦ ਸੁਤ ੩.

ਸੁਰਈਸ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਫਟੇਸ਼, ਜੋ ਈਸ਼ (ਸ਼ਿਵ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ. “ਪ੍ਰਸ
ਸੁਰਈਸ ਕੋ ਅਵਿਘਨ ਮਨਾਵਈ.” (ਨਾਪੁ)

ਸੁਤਸਿੰਧੁ. ਚੰਦ. ਦੇਖੋ. ਸਿੰਧੁਸੁਤ. “ਸੁਤਸਿੰਧ ਅਧੋਮੁਖ ਤਾਪ
ਤਪੀ.” (ਅਕਾਲ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹੇਠ ਮੁਖ ਭੀੜੇ ਤਪ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਤ ਸੁਰਜ. ਸੁਯਪਤੁ ਕਰਣ। ੨ ਯਮ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਜਸੁਤ.

ਸੁਤਰ. ਸੰ. ਸਕਤ:—ਸੁਤ: ਵਰ—ਆਪਣੇ ਆਪ. ਸੁਤਾਵਿਕ
(ਸਵਾਤਾਵਿਕ).

ਸੁਤਹਸਿਧ } ਸੁਤ: ਸਿੰਧ. ਵਿ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਿੰਧ ਹੋਇਆ
ਸੁਤਹਸਿੰਧ } ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੰਧ (ਸਾਬਤ) ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ
ਨੋੜ ਨਹੀਂ. “ਸੁਤਹਸਿਧ ਰੂਪ ਧਰਿਓ ਸਾਹਨ ਕੈ ਸਾਹ ਜੀਉ.”
(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸੁਤਕਉਲ } ਸੰਕ੍ਯਾ—ਬੁਧਮਾ, ਜੋ ਯਮਲ ਦੀ ਕਲੀ ਵਿੱਚੋਂ
ਸੁਤਕਉਲਕਲੀ } ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਯਮਲਸੁਤ. “ਤਿਹ ਕੋ
ਨਖੈ ਉਪਮਾ ਤਕਵਾਨ ਕਰੈ ਜਿਹ ਕੀ ਸੁਤਕਉਲਕਲੀ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
ਸੁਤਕੰਭਕਾ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ, ਜੋ ਕੰਭਕਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ. “ਪੂਜੈਂ ਹਮ ਤੁਮੈ, ਨਹਿ ਪੂਜੈਂ ਸੁਤਕੰਭਕਾ”
(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੁਤਰਾਈ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਤਰੀਜ. “ਕੋ ਭੋਲੀ ਨਹੀ ਪੁਰ ਕੁਟੰਬ ਸੁਤਰਾਈ.”
(ਸੁਰੀ ਵੰਤ ਮ: ੪)

ਸੁਤਭਾਨ } ਸੰਕ੍ਯਾ—ਭਾਨੁਸੁਤ. ਯਮ. ਧਰਮਰਾਜ, ਜੋ ਸੂਰਜ ਦਾ
ਸੁਤਭਾਨੁ } ਪੁਤ੍ਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. “ਨਾਮ ਸੁਨੇ ਸੁਤਭਾਨ ਡਰਾਉ.”
(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਬਨੀ, ਜੋ ਭਾਯਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੂਰਜ
ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ. “ਯੁੱਧ ਸਮੇ ਸੁਤਭਾਨੁ ਮਨੈ ਸਸਿ ਕੇ ਸਭ ਫੂਕ ਚੁਦੇ
ਕਰ ਭਾਰੇ.” (ਚੰਡੀ ੧) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨਾਲ ਬਨੀ ਦਾ ਯੁੱਧ ਵਿਹਸਪਤੀ
ਦੀ ਟਿਸਤੀ ਤਾਰਾ ਭਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ੩ ਦੇਖੋ. ਕਰਣ।
੪ ਸੁਕੀਵ.

ਸੁਤਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ੨ ਭਾ
ਭਰੁਰ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਉੱਟ. ਉੱਠ. ਦੇਖੋ. ਉਸਟ.

ਸੁਤਰਨਾਲ } ਸੰਕ੍ਯਾ—ਉੱਠ ਉੱਪਰ ਰੱਖਕੇ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੀ
ਸੁਤਰਨਾਲਿਕਾ } ਬੰਦੂਕ. ਸੰਝੁਰਾ. ਸੰਝੁਰਕ. “ਸੁਤਰਨਾਲ ਖੁਤਨਾਲ
ਭਨ.” (ਸਲਾਮਾ)

ਸੁਤਰ ਮੁਰਗ. ਭਾ ۞ ۞ ۞ ਸੁਤਰ ਮੁਰਗ (Ostrich) ਸੰਕ੍ਯਾ—
ਉੱਠ ਦੀ ਲਕਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪੰਛੀ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਪੰਛੀ ਨਾਲ ਉੱਤ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਖੰਭ ਵਧਮੁੱਲੇ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੂਲਪ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ
ਦੇ ਪੰਖ ਜਦ ਸੁਤਰ ਮੁਰਗ ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਦ ਲੰਬਾਈ ਛਾਰਾਂ ਤੋਂ
ਚੌਦਾਂ ਫੁੱਟ ਤੀਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਭੀ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਤੀਕ ਆਂਡੇ
ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ੪੨ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਨ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ
ਹਨ.

ਸੁਤਰੀ. ਸੰ. ਸੁਤਰਾਯ. ਵਰ—ਇਸ ਲਈ। ੨ ਚੋਰ ਭੀ।
੩ ਅਤਰੰਤ.

ਸੁਤਰੀ. ਵਿ—ਉੱਠ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ੨ ਉੱਟਰੀਗਾ ੩ ਸੁਤਰ
ਉੱਪਰ ਰੱਖਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਨੋਬਤ. ਨਗਾਰਾ. “ਸੁਤਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ
ਮੰਗਾਇਓ.” (ਗੁਵਿ ੬) ੪ ਸੰਕ੍ਯਾ—ਨੋਬਤ. “ਸੁਤਰੀ ਵਜੰਤ.”
(ਗੁਪਤੁ) ੫ ਸੰ. ਸੁ—ਤਰੀ. ਉੱਤਮ ਤਰੀ (ਨੌਕਾ). ਸੁੱਦਰ ਕਿਸਤੀ.
ਸੁਤਲ. ਸੰ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਪਾਤਾਲ. ਦੇਖੋ. ਸਪਤ ਪਾਤਾਲ. ਦੋਈ

ਭਾਗਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਤੀਸਰਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਿ ਭਾਗਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ਛੇਵਾਂ ਪਾਠਾਲ ਹੈ।

ਸੁਤਰਾ } ਵਿ—ਸੁਪ੍ਰ. ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ. ਸੁੱਤੀ. “ਸੁਤਤੀ ਸੋ ਸਹੁ
ਸੁਤਤੀ } ਭਿਨ੍ਹ.” (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਅਵਿਦਯਾ ਨੀਂਦ
ਵਿੱਚ ਸੁੱਤਾ. “ਸੁਤਤੇ ਅਸੰਖ ਮਾਇਆ ਬੁਠੀ ਕਢਣੇ.” (ਸਵਾ ਮ: ੫)
ਸੁਤਾ. ਸੰਗਤਾ—ਧਰਾਨ. ਸੁਰਤਾ. ੨ ਸੰ. ਪੁਤ੍ਰੀ. ਬੇਟੀ. ੩ ਵਿ—
ਮੁੱਤਾ. ਸੁਪ੍ਰ. “ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੁਤਾ ਨਾਨਕਾ. ਜਾਗਾਏ ਸੋਈ.” (ਅਸਾ
ਅ: ਮ: ੧)

ਸੁਤਾਸੁਤ. ਪੁਤ੍ਰੀ ਦਾ ਬੇਟਾ. ਦੋਹਰਾ. ਦੋਹਿਤੁ.

ਸੁਤਾ ਦਾਨ. ਪੁਤ੍ਰੀ ਦੇਣੀ. ਵਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੰਨਯਾ ਅਰਪਣ
ਕਰਨੀ.

ਸੁਤਾਰ. ਸੁਤ੍ਰਧਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਚੰਗਾ ਤਰਾਸ਼ੂ. ਤਰਨ ਵਿੱਚ
ਨਿਪੁਣ. ਤਾਰੂ। ੩ ਸੰ. ਸੁੰਦਰ ਹਨ ਅੱਖ ਦੇ ਤਾਰੇ ਜਿਸ ਦੇ. ਅੱਖ ਦੀ
ਸੁੰਦਰ ਪੁਤਲੀਆਂ ਵਾਲਾ.

ਸੁਤਾਰਿ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁ-ਤਰੀ. ਉੱਤਮ ਨੌਕਾ. “ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਭ
ਸੁਤਾਰਿ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸੁਤਿ. ਪੁਰ ਨੇ. “ਸੁਤਿ ਮੁਕਤਾਈ ਅਪਨੀ ਮਾਊ.” (ਬਸੰਤ
ਕਬੀਰ)

ਸੁਤੀਕਣ. ਬਹੁਤ ਤਿੱਖਾ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਤੀਖ.

ਸੁਤੀਖ. ਸੰ. ਸੁਰੀਕਣ. ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਅਗਸਿ ਮੁਨਿ
ਦਾ ਭਾਈ ਦੰਡਕ ਬਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ. ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਇਸ ਦੇ
ਆਸ਼੍ਰਮ ਆਏ ਸਨ. “ਤੁਹੀ ਰਾਮ ਰੂਪ ਸੁਤੀਖ ਉਧਾਰੇ.” (ਗੁਵਿ ੬)
੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਤੀਕਣ.

ਸੁਤ੍ਰ. ਪੁਤ੍ਰ. “ਸੁਤ੍ਰ ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ ਬੁਲਿ ਬਿਗਾਥਿ.” (ਕਲਿ ਮ: ੭)

ਸੁਤ੍ਰਨ. ਦੇਖੋ. ਸੁਤ੍ਰਨ.

ਸੁਤ੍ਰੇ } ਦੇਖੋ. ਸੁਤਹ ਅਤੇ ਸੁਤਹ ਸਿੱਧ. “ਸੁਤ੍ਰੇ ਕ੍ਰਿਤਕ ਕੈ
ਸੁਤ੍ਰੇ } ਕਰਤ ਨਿਸੰਕ.” (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੁਤ੍ਰੇ ਦਾ ਅਰਥ ਸੋਣ
ਸੁਤ੍ਰੇਸਿੱਧ } ਨਾਲ (ਸ਼ਯਨ ਸੋ) ਭੀ ਹੈ. “ਜਿਹੁ ਸੁਤ੍ਰੇ ਤਨੁ ਪੀਤੀਐ.”
(ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸੁਤ੍ਰਰਰ } ਦੇਖੋ. ਸੁਤ੍ਰਤ੍ਰ. ੨ ਸੁ-ਤ੍ਰਤ੍ਰ. ਉੱਤਮ ਤ੍ਰਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ. ਰੰਤ੍ਰ.
ਸੁਤ੍ਰਤ੍ਰ } ਦੇਖੋ. ਸੁਤ੍ਰਤ੍ਰ. ੨ ਸੁ-ਤ੍ਰਤ੍ਰ. ਉੱਤਮ ਤ੍ਰਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ. ਰੰਤ੍ਰ.

ਸੁਤ੍ਰਮ. ਵਿ—ਸ-ਉਤਮਰਾ. ਉਤਮਰਾ ਸਹਿਤ. “ਅਨੰਤ ਕਯਨ
ਸੁਤ੍ਰਮ.” (ਗਗਨ) ੨ ਦੇਖੋ. ਸੱਤਮ.

ਸੁਥਨੀ. ਦੇਖੋ. ਸੁੱਥਣ। ੨ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਂ (ਕੁਚਾਂ) ਵਾਲੀ.

ਸੁਥਰ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਮਥਨ. ਉੱਤਮ ਥਾਂ ੨ ਸੁਥਿਰ. ਅਤਰੰਤ
ਇਸਥਿਤ. “ਸੁਥਰ ਚਿਭ ਤਕਤਨ ਹਿਰ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੋ)

ਸੁਥਰਾ. ਵਿ—ਸੁਸ੍ਰੁਣ. ਸਾਫ. ਸੁੱਫ. ਨਿਰਮਲ. “ਤਕਾ ਸਸਤ੍ਰੁ
ਸੁਥਰੇ ਸਮੁਦਾਏ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਇੱਕ ਫੰਦ. ਦੇਖੋ. ਸਰਸੀ ੭।
੩ ਦੇਖੋ. ਸੁਥਰੇਸਾਹ.

ਸੁਥਰਤਰ ਅਥਵਾ ਸਵੈਯੇਤਰ.

ਸੁਥਰੀ. ਦੇਖੋ. ਸੁਤਰੀ। ੨ ਸੁਥਰਾ ੧ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੩ ਸੁਥਰਾ
ਮਤ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸੁਥਰੇਸਾਹ } ਸੰਮਤ ੧੬੭੨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਾਮੁਲੇ ਪਾਸ ਬਰਾਮਪੁਰ
ਸੁਥਰੇਸਾਹੀ } ਪਿੰਡ ਨਿਵਾਸੀ ਨੰਦੇ ਖਤ੍ਰੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਾਲਕ
ਦੇਵਾਂ ਸਮੇਤ ਜਨਮਿਆ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੋਤਸੀਆਂ ਦੇ ਕਹੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ
ਜਾਣਕੇ ਬਾਰਥ ਸਿੱਟ ਦਿੱਤਾ. ਬ੍ਰਹਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਜੋ
ਕਬਜ਼ੀਰ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇਹ ਬਾਲਕ
ਪਿਆ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦੱਸਾ ਕਰਕੇ ਬਾਲਕ ਉਠਦਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਡੇ
ਯਤਨ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ ਅਰ ਨਾਉਂ “ਸੁਥਰਾ” ਰੱਖਿਆ. ਇਹ
ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਵਡਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਰ ਬ੍ਰਹਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ
ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਭੀ ਹਾਜ਼ਿਰ ਰਿਹਾ. ਸੁਥਰੇਸਾਹ ਵਡਾ ਵਿਲਾਸੀ
ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਹਾਸਰਸ ਪੂਰਿਤ ਅਨੇਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਗਤ
ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ. ਇੰਨੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੇ ਪੈਸਾ ਹੱਟੀ ਉਗਰਾਹੁਣ
ਦਾ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਦੇ ਪੰਥ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਥਰੇਸਾਹੀ ਹੈ.
ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸੁਥਰੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਬੈਠੇ ਹਨ. ਭੰਡੇ
ਭਜਾਏ ਹੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਹਲ ਨਾਲ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਕਦੇ ਬੇਨਵਿਆਂ ਦੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਰਵਚਨ ਬੋਲਦੇ ਹਨ. ਕਈ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਕੇ ਧਰਨਾ ਮਾਰ
ਬੈਠਦੇ ਹਨ.

ਸੁਥਲ } ਵਿ—ਉੱਤਮ ਮਥਨ. ਚੰਗੀ ਥਾਂ ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਾਧੁਸਮਾਜ.
ਸੁਥਲੀ } “ਸੁਥਾਉ ਸਚੁ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲ ਹੋਇ.” (ਕਵਿ ਮ: ੩)
ਸੁਥਾਉ }
ਸੁਥਾਨ }

ਸੁਥਾਨਿ. ਉੱਤਮ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ. “ਭੈਸਿ ਸੁਥਾਨਿ ਕਹਾ ਗੁਣ ਤੇਏ.”
(ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸੁਥਾਨੁ. ਦੇਖੋ. ਸੁਥਾਨ.

ਸੁਥਿਰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਥਰ. ਪੂਰਣ ਅਚਨ.

ਸੁਥਣ } ਸੰਗਤਾ—ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਪਜਾਮਾ. ਸਨਵਾਰ.
ਸੁਥਨ }
ਸੁਥਦ. ਭਾ ੬ ਹੋਇਆ. ਭਟਿਆ. ਦੇਖੋ. ਸੁਦਨ.

ਸੁੰਦ. ਸੰ. ਸੁਨਦ. ਸੰਗਤਾ—ਦਿਸਨੁ। ੨ ਨਿਸੁੰਦ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ
ਦੇਤ, ਜੋ ਉਪਸੁੰਦ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਦੇਖੋ. ਅਪਸੁੰਦ.

ਸੁਦਕਿਣ } ਦੇਖੋ. ਸੁਦੰਫਨ.
ਸੁਦੰਫਨ }

ਸੁਦੰਫਨ. ਸੰ. ਸੁਦਕਿਣ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਚਤੁਰ. ਵਡਾ ਦਾਨਾ।
੨ ਸੰਗਤਾ—ਭਾਲੀ ਦੇ ਪੈਂਡੂਕ ਰਾਜੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ
ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੋਇਆ. “ਕਾਸੀ ਕੇ ਰੂਪ ਕੋ ਪੂਤ ਸੁਦੰਫਨ ਤਾਂ ਮਨ ਮੇ
ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਬਢਾਏ.” (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ. ਤਾਕਵਤ ਸਕੰਧ ੧੦,
ਅ: ੬੬.

ਸੁਦਨ. ਭਾ ੭ ਹੋਣਾ.

ਦੇਖੋ. ਇਸਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਤ ੩, ਅ: ੨

ਸੁਦਨੀ. ۞ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ. ਹੋਨਹਾਰ. ਭਾਵੀ.

ਸੁਦ ਬੁਦ. ਦੇਖੋ. ਸੁਧ ਬੁਧ ਤ ਅਤੇ ੩.

ਸੁੰਦਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੋਹਣਾ. ਖੁਬਸੂਰਤ. “ਸੁੰਦਰ ਚਤੁਰ ਤਤ ਕਾ ਬੇਤਾ.”

(ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕਾਮਦੇਵ। ੩ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪੜ੍ਹਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ “ਸਦੁ” ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ.

“ਕਹੈ ਸੁੰਦਰ ਸੁਣਹੁ ਸੰਤਹੁ ਸਭ ਜਗਤ ਪੈਰੀ ਪਾਇ ਜੀਉ.” (ਸਦੁ)

“ਨੰਦਨ ਮੋਹਰੀ ਨਾਮ ਅਨੰਦ। ਤਿਹ ਨੰਦਨ ਸੁੰਦਰ ਮਤਿਵੰਦ ॥”

(ਗੁਪਤ) ੪ ਦਾਦੂ ਜੀ ਦਾ ਚੋਲਾ ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਸਾਧੂ, ਜਿਸ ਦਾ

ਜਨਮ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੯ ਸੰਮਤ ੧੬੫੩ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਪਿੰਡ (ਰਾਜ ਜੈਪੁਰ)

ਵਿੱਚ ਬਾਣੀਏ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ੮ ਸੰਮਤ ੧੭੪੬

ਨੂੰ ਸੀਗਾਨੇਰ ਦੇ ਮਕਾਮ, ਜੋ ਜੈਪੁਰ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੋਹ ਦੱਖਣ ਹੈ, ਦੇਵਾਂਤ

ਹੋਇਆ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਰਚੇ ਹੋਏ ਕੁੰਭ ਸੁੰਦਰ ਵਿਨਾਸ,

ਗਰਾਨਸਮੁਦ੍ਰ ਅਤੇ ਸਾਖੀ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰ ਜੀ ਦੀ

ਕਵਿਤਾ:—

ਕਾਮਿਨੀ ਕੀ ਦੇਹ ਅਤਿ ਕਹਿਯੋ ਸਘਨ ਵਨ

ਉਹਾ ਸੁਤੋ ਜਾਇ ਕੋਊ ਕੁਲਕੈ ਪਰਤ ਹੈ,

ਕੁੰਜਰ ਹੈ ਗਤਿ ਕਟਿ ਕੋਹਰਿ ਕੀ ਭਯ ਯਾਮੇ

ਬੇਨੀ ਕਾਰੀ ਨਾਗਨਿ ਸੀ ਛਟ ਕੈ ਧਰਤ ਹੈ,

ਕੁਚ ਹੈ ਪਹਰ ਜਹਾ ਕਾਮਚੋਰ ਬੈਠੇ, ਭਰਾ—

ਸਾਧ ਕੈ ਕਟਾਥ ਛਾਣ ਪ੍ਰਾਣ ਕੈ ਹਰਤ ਹੈ,

ਸੁੰਦਰ ਕਹਤ ਏਕ ਔਰ ਅਤਿ ਭਯ ਰਾਮੇ

ਰਾਖਸੀ ਵਦਨ ਖਾਵ ਖਾਵਹੀ ਕਰਤ ਹੈ.

ਸਾਧੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਤ ਭਲੀ ਭਲੀ ਸੀਖ ਦੇਤ,

ਸਮਤਾ ਸੁਬੁਧਿ ਦੇਤ ਕੁਮਤਿ ਹਰਤ ਹੈ

ਮਾਰਗ ਦਿਖਾਇ ਦੇਤ ਭਾਵਹੁੰ ਭਗਤਿ ਦੇਤ,

ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇਤ ਅਭਰਾ ਭਰਤ ਹੈ,

ਕਰਾਨ ਦੇਤ ਧਰਾਨ ਦੇਤ ਆਤਮਵਿਚਾਰ ਦੇਤ,

ਕੁਹਮ ਕੈ ਬਤਾਇ ਦੇਤ ਕੁਹਮ ਮੇ ਚਰਤ ਹੈ,

ਸੁੰਦਰ ਕਹਤ ਜਗ ਸੰਤ ਕਛ ਦੇਤ ਨਾਹੀ,

ਸੰਤ ਜਨ ਨਿਸਿ ਦਿਨ ਦੇਬੋਈ ਕਰਤ ਹੈ.

“ਗੇਹ ਰਜੜੇ ਅਰ ਨੇਹ ਰਜੜੇ

ਪੁਨਿ ਕੇਹ ਲਗਾਇ ਕੈ ਦੇਹ ਸਵਾਰੀ,

ਮੋਹ ਸਹੇ ਸਿਧ ਜੀਤ ਸਹੇ ਰਨ,

ਪ੍ਰਧ ਸਮੇ ਜੁ ਪੰਚਾਗਨਿ ਬਾਰੀ.

ਬੁਖ ਸਹੀ ਰਹਿ ਕੁਖ ਤਰੇ, ਪਰ

ਸੁੰਦਰ ਦਾਸ ਸਭੈ ਦੁਖ ਭਾਰੀ,

ਭਾਸਨ ਫਾਤਿ ਕੈ ਕਾਸਨ ਉਪਰਿ

ਆਸਨ ਮਾਰਗੇ, ਪੈ ਆਸ ਨ ਮਾਰੀ.”

੫ ਇੱਕ ਮਾਛੀ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ. ਇਹ ਸੇਵਾ

ਮਤਿਵੰਦ ਮਤਿਵਾਨ.

ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਨਿਪੁਣ ਸੀ। ੬ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ

ਸੰਜਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ। ੭ ਆਗਰਾ ਨਿਵਾਸੀ

ਚੰਦਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ। ੮ ਦੇਖੋ. ਤ੍ਰਿਤੰਗੀ

੪ ਦਾ ਰੂਪ (ਸ). ੯ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਵਿ ਗਵਾਲਿਯਰ ਦੇ ਰਹਿਣ

ਵਾਲਾ, ਜੋ ਬਾਹਸਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਕਵੀ ਸੀ। ੧੦ ਦੇਖੋ. ਸੁੰਦਰਸਾਹ.

ਸੁੰਦਰਸਨ. ਸੰ. ਸੁਦਸ਼ਨ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਦਰਸਨ.

ਦਿਦਾਰੀ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਵਿਸਨੁ ਦਾ ਆਰ (ਦੰਦੇ) ਦਾਰ ਚਕ੍ਰ. ਵਿਸਨੁ

ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਕਿ ਵਿਸ਼ਨੁਕਰਮਾ ਨੇ ਸੁਰਜ ਨੂੰ ਖਰਾਦ

ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਫਿੱਲਤ ਤੋਂ ਇਹ ਚਕ੍ਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ. ਜਿੰਗਪੁਰਾਣ

ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸਨੁ ਨੇ ਇਹ ਚਕ੍ਰ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ੩ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੋ ਅਤ੍ਰਿ ਰਿਸ਼ਿ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਸੁਪ

ਨਾਲ ਸੰਪ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਪਯੋਨਿ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ

ਛੁਡਾਇਆ. “ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋਯ ਕਯੋ ਸੁ ਵਹੈ ਕੁਨ ਨਾਮ ਸੁਦਰਸਨ ਹੈ

ਪੁਨ ਜਾਯੋ.” (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਚ) ੪ ਸਿਵ। ੫ ਮੱਛ। ੬ ਸੁਮੇਰੂ ਪਰਬਤ।

੭ ਚਾਣਕਰ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਰਾਜਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਸਾਨੀ

ਨਾਲ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਦਰਸਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰਾਜਾ ੨.

ਸੁੰਦਰਸਨ ਚੂਰਣ. ਹਰਣ, ਬਹੇਰਾ, ਅਢਿਲਾ, ਹਲਦੀ, ਦਾਰੁਹਲਦੀ,

ਛੋਟੀ ਕੰਟੋਲੀ, ਵਡੀ ਕੰਟੋਲੀ, ਕਬੂਰ, ਸੁੰਢ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ, ਮਘ

ਪਿਤਲ, ਪਿੱਪਲਾ ਮੂਨ, ਮੂਰਵਾ, ਕਲੋਟਿ, ਧਮਾ, ਕੜ੍ਹ, ਪਿਤਪਾਪਤਾ,

ਨਾਗਰਮੋਚਾ, ਕੁਯਮਾਣ, ਨੇਤ੍ਰਭਾਲਾ, ਨਿੰਮ ਦੀ ਫਿੱਲ, ਪੁਹਕਰ

ਮੂਨ, ਮਲੱਠੀ, ਕੁਤਾ ਦੀ ਫਿੱਲ, ਅਜਵਾਇਨ, ਇੰਦ੍ਰ ਜੋ, ਭਾਰੰਗੀ,

ਸੁਹਾਜਣੇ ਦੇ ਭੀਜ, ਫਟਕਤੀ, ਚਚ, ਦਾਲਚੀਨੀ, ਪਦਮਾਖ, ਚੰਦਨ,

ਅਰੀਸ, ਖਰੋਹਟੀ, ਲਾਲਪਰਣੀ, ਪ੍ਰਿਸ਼੍ਰਪਰਣੀ, ਭਾਇਕਤਿੰਗ, ਤਰਰ,

ਚਿੱਤੋ ਦੀ ਫਿੱਲ, ਦੇਵਦਾਰੂ, ਚਵ, ਪਟੇਲਪਤ੍ਰ, ਸੀਵਕ, ਰਿਸਭਕ,

ਲੌਂਗ, ਵੰਝਲੋਚਨ, ਚਿੱਟਾ ਕਮਲ, ਕਾਕੋਲੀ, ਪਤ੍ਰਜ, ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ,

ਤਾਲੀਸਪਤ੍ਰ. ਇਹ ਬਵੰਜਾ ਔਖਧੀਆਂ ਸਮਾਨ ਵਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਲੈ ਕੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਰੋਲ ਦਾ ਚਰਾਇਤਾ ਮਿਲਾਏ, ਸਭ ਨੂੰ ਚੰਗੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਕੇ ਚੂਰਣ ਬਣਾਏ. ਇਹ ਸੁੰਦਰਸਨ ਚੂਰਣ ਸੀਤਲ ਜਲ

ਨਾਲ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ, ਖਾਤ ਪਿੱਤ ਕਢ ਦੇ ਦੇਸ, ਵਿਖਮ

ਚੁਰ, ਸਾਧਾਰਣ ਰਾਪ, ਕੁਮ, ਕ੍ਰਿਖਾ, ਖਾਂਸੀ, ਪਾਂਡੂ ਰੋਗ, ਗ੍ਰਿਏ

ਰੋਗ, ਜੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੁੰਦਰਸਨਾ. ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ। ੨ ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ. ਅਮਰਾਵਤੀ।

੩ ਵਿ—ਸੋਹਣੀ. ਸੁੰਦਰੀ. ਜੋ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਹੈ.

ਸੁੰਦਰਸਾਹ. ਗੀਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸਾਈਂ ਬੁੱਢਣਸਾਹ ਦਾ ਚੋਲਾ ਅਤੇ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਇਕ, ਜੋ ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਦਾ

ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਹ ਸਸਰਾਵ ਅਤੇ ਦੇਉ ਨਗਰ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਪਾਸ

ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਬਿਧੀ ਚੰਦ.

ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣਾ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਖੁਸ਼. ਖੁਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ.

“ਸੇਈ ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣੇ.” (ਮਾਝ ਅ. ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸੋਹਣਾ ੨.

ਦੇਖੋ, ਵਿਸਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਬ ੩, ਅ: ੨.

ਸੁੰਦਰੀ ਅਤਿ ਮਾਖਨ ਕੇ. (ਕ੍ਰਿਸਨਾ) ਅਵਾਣ ਨਿਖਾਰੀ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਹ ਪਾਠ ਬਿਕਤ ਕਿਆ ਹੈ. ਖੁੱਧ ਇਉਂ ਹੈ:—
“ਜਨੁ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤਿਮਾਨੁਖ ਕੇ ਸਭ ਧਾਇ ਧਸੀ ਹਰਿ ਕੇ ਨਗ
ਮੈਂ.” (੧੧੮) ਹਰਿ ਅਤਿਮਾਨੁਖ ਕੇ ਦੇਹ ਰੂਪ ਨਗ ਵਿੱਚ ਸਭ
ਸੁੰਦਰਤਾ ਪੁਵੇਸ ਹੋ ਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਮਾਨੁਖ ੧.

ਸੁੰਦਰ ਦਾਸ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰ ੪.

ਸੁੰਦਰਾਈ. ਸੰਗਤ—ਸੋਂਦਰਯ. ਸੁੰਦਰਤਾ. ਖੁਭਸੁੰਦਰੀ.

ਸੁੰਦਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਕੇ ਦਾ ਰੂਪ ੭੪। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰੀ ੫.

“ਸੁੰਦਰਿ ਸਾਇ ਸਰੂਪਿ ਬਿਚਖਣਿ.” (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) “ਇਹੁ ਮਨੁ
ਸੁੰਦਰਿ ਆਪਣਾ ਹਰਿਨਾਮਿ ਮਸੀਠੀ ਕੀਕੀ ਗੀ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁੰਦਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਕੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੬। ੨ ਪਿੰਗਲਕੁੰਭ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ
ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਛੰਦ ਭੀ “ਸੁੰਦਰੀ” ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਨ.
ਭ. ਭ. ਰ. ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਸੰਗਤ “ਦੁਰਵਿਲੰਬਿਤਾ” ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਦੁਖਭਰੀ ਜਗ ਆਸਨ ਤਨਾਗਰੀ,

ਜਪ ਹਰੀ ਕੁਰੁਪਾਦਨ ਨਾਗਰੀ. x x x

(ਅ) ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਵਿੱਚ “ਮੋਦਕ” ਛੰਦ ਦਾ ਹੀ ਨਾਉਂ ਸੁੰਦਰੀ
ਆਇਆ ਹੈ, ਯਥਾ:—

ਰਾਜ ਤਜਰੇ ਧਨ ਧਾਮ ਤਜਰੇ ਸਭ,

ਨਾਰਿ ਤਜੀ ਸੁਤ ਸੋਚ ਤਜਰੇ ਸਭ,

ਆਪਨਪੈ ਚੁ ਤਜਰੇ ਜਗਬੰਦਹਿ,

ਸਤਨ ਨ ਏਕ ਤਜਰੇ ਹਰਿਚੰਦਹਿ.

ਇਹੀ ਰੂਪ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਅਧਿਆਇ
ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ, ਯਥਾ—

ਰੂਪਨਖਾ ਇਹ ਭਾਰ ਸੁਨੀ ਜਥ,

ਧਾਯ ਚਲੀ ਅਵਿਲੰਬ ਕ੍ਰਿਯਾ ਤਥ,

ਕਾਮ ਸਰੂਪ ਕਲੇਵਰ ਜਾਨਿਯ,

ਰੂਪ ਅਨੁਪ ਤਿਹੁ ਪੁਰ ਮਾਨਿਯ.

(੮) ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ
ਰੂਪ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੧੬ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅੰਤ ਮਗਣ. ਉਦਾਹਰਣ—

ਭਟ ਹੁੰਕੇ ਧੁੰਕੇ ਭੰਕਦੇ,

ਚਣ ਬੰਜੇ ਕੰਜੇ ਨੰਗਦੇ,

ਚਣ ਹੁਲ ਕਲੇਲੀ ਹੁਲਲੇ,

ਚਲਹੱਲ ਚਲੇ ਉੱਡਲੇ.

੨ ਸੁੰਦਰ ਬਣ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਲੱਕੜ, ਜੋ ਬਹੁਤ
ਲਚਕੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਬੰਘੀਆਂ ਦੇ ਬੰਝ ਆਇਕ ਇਸ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹਨ.
L. Herotiera minora । ੪ ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰੀ ਮਾਤਾ ੫ ਵਿ—
ਸੋਹਣੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਾਲੀ.

ਸੁੰਦਰੀ ਮਾਤਾ. ਨਹੋਰ ਨਿਵਾਸੀ ਰਾਮਸਰਨ ਕੁਮਰਾਵ ਖੜੀ ਦੀ
ਸੁਪ੍ਰਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੰਦ ੭ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੭੪੧ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ

ਭੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ. ਇਸੇ ਦੀ ਕੁੱਖ ਤੋਂ ਸਾਹਜਾਦਾ
ਅਜੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟੇ ਸਨ.

ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪ ਦਾ ਪੰਥ ਉੱਤੇ
ਪੂਰਾ ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ. ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਹਰਿਮੰਦਿਰ (ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦਾ ਗੁੱਥੀ ਬਾਪਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ. ਮਾਤਾ ਜੀ
ਨੇ ਆਪਣੀ ਅੰਤਿਮ ਅਵਸਥਾ ਇੱਥੀ ਰਹਿਕੇ ਵਿਤਾਈ. ਕੁਝ ਕਾਲ
ਮਥੁਰਾ ਤੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਆਪ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ. ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਫ਼ਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਪਿੰਡ ਜਾਗੀਰ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ
ਭੋਟਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ. ਮਥੁਰਾ ਤੋਂ ਫੇਰ ਦਿੱਲੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਵਾਪਿਸ ਆ
ਗਏ ਅਰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਸੰਮਤ ੧੮੦੪ ਵਿੱਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ. ਆਪ ਦੀ
ਹਵੇਲੀ ਤੁਰਕਮਾਨ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀਸਗੰਜ ਤੋਂ ਛੇਵ ਮੀਲ ਦੀ
ਵਿੱਚ ਪੁਰ ਹੈ.

ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਜੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਅਭਿਚਲਨਗਰ
ਤੋਂ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ
ਦੇਹਾਂਤ ਸਮੇਂ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ. ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਦੇਹਾਂਤ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ ਕੇ ਅਦਰ
ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗੂ ਕੀਤੀ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬਥਾਰਾਵਰ
ਸਿੰਘ ਨੇ, ਉਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਉਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ
ਨੇ, ਉਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਰੱਖੇ.
ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁਤਬੰਨੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਥ ਦੀ ਇੱਛਾ
ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਰੂਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬਗੰਜ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਪਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ.
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਇਹ ਹਨ— ਇੱਕ ਤਲਵਾਰ, ਇੱਕ ਖੰਡਾ, ਇੱਕ ਖੰਜਰ
ਅਤੇ ਦੋ ਬਟਾਰ. ਦੇਖੋ, ਦਿੱਲੀ.

ਸੁਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾ ੪। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਾ ੩ ਸੁਦਾ. ਸੁਦਨ ਦਾ
ਕੁਤਕਾਲ. ਸੁਦਹ.

ਸੁਦਾਈ. ਵਿ—ਸੋਦਾ ਵਾਲਾ. ਸਿਰਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾਈ.

ਸੁਦਾਕਰ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾਕਰ.

ਸੁਦਾਮਨਿ. ਸੰ. ਸੋਦਾਮਨੀ. ਸੰਗਤ—ਬਿਜਲੀ, ਜੋ ਸੁਦਾਮਾ ਪਹਾੜ
ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਮੰਨੀ ਹੈ. “ਸੁਦਾਮਨਿ ਜਰੋਂ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸੀ.” (ਚੰਡੀ ੧)
੨ ਸੁਦਾਮਨ (ਇੰਦ੍ਰ ਅਬਾ ਬੰਦਲ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸੁਦਾਮਾ. ਸੰ. ਸੁਦਾਮਾਨ. ਇੱਕ ਕੰਗਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜੋ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ
ਦਾ ਹਜ਼ਰਤੀ ਅਤੇ ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੋਇਆ
ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਪਾਸ ਦੁਰਿਯਾ ਪਹੁੰਚਿਆ. “ਦਾਲਦਭੰਜ ਸੁਦਾਮੇ
ਮਿਲਿਓ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) “ਬਿਪ ਸੁਦਾਮਾ ਦਲਦੀ.” (ਭਾਗੁ)
ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ “ਸ਼੍ਰੀ ਦਾਮ” (ਸ਼੍ਰੀ ਪਾਗੁ) ਭੀ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਕੰਧ ੧੦, ਅ: ੮੦, ੮੧। ੨ ਸੁੰਦੇਨਖੰਡ
ਪ੍ਰਕਾ ਦੇ ਕੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜਾਈ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਅਨੇਕ ਥਾਂ
ਮਿਲਦੇ ਹਨ.

ਕਾਢੀਆਵਾਤ ਵਿੱਚ ਪੋਰ ਬੰਦਰ (Porbandar) ਦਾ ਨਾਉਂ ਪੁਰਖੇ ਸਮੇਂ
ਸੁਦਾਮਾਪੁਰੀ ਸੀ.

ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਕਵੀ, ਜੋ ਰੁਤ ਸਮਾ ਸੁੀ ਰੁਤੁ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜਿਰ ਰਿਹਾ, ਸੁਦਾਮੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਇਹ
ਹੈ:—

ਏਕੋ ਸੰਗਿ ਪਏ ਹੋ ਅਵਤਿਕਾ ਸੰਦੀਪਿਨੀ ਕੇ,

ਸੋਈ ਸੁਧ ਆਈ ਤੋ ਬੁਲਾਇ ਬੁਝੀ ਭਾਮਾ ਮੈ,

ਪੁੰਗੀਫਲ ਹੋਤ ਤੋ ਅਸੀਸ ਦੇਤੋ ਨਾਥ ਸੀ ਕੇ,

ਤੰਦੁਲ ਲੇ ਦੀਨੇ ਖਾਧ ਲੀਨੇ ਛਟੇ ਸਾਮਾ ਮੈ,

ਦੀਨਦਾਰੁ ਸੁਨਕੈ ਦਯਾਲੁ ਦਰਬਾਰ ਮਿਲੇ,

ਏਤੋ ਕੁਛ ਦੀਨੇ ਪਾਈ ਅਗਨਿਤ ਸਾਮਾ ਮੈ,

ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰ ਜਾਨੈ ਰੁਤੁ ਕੋਬਿੰਦ ਕੈ ਮਾਨੈ ਭਾਂਡੇ

ਵਹੀ ਤੂੰ ਕੋਬਿੰਦ ਵਹੀ ਭਾਮੁਨ ਸੁਦਾਮਾ ਮੈ,

੩ ਬੰਦਨ, ਮੇਘਾ ੪ ਸਮੁੰਦਰਾ ੫ ਐਰਾਵਤ ਹਾਥੀ। ੬ ਇੰਦੁ।

੭ ਇੱਕ ਬਿਨੋਦ ਦਾ ਪਹਾੜ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ

ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ੮ ਵਿ—ਉਦਾਰ, ਸਖੀ, ਫੁੱਲਾਜ਼,

ਸੁਦਾਮਾਪੁਰੀ, ਏਥੇ, ਸੁਦਾਮਾ ੧ ਦਾ ਫੁਟਨੋਟ,

ਸੁਦਿ, ਸੰ. ਸ਼ੁਧਿ, ਸੁਕਲ ਦਿਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ, ਚੰਦ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ

ਚਾਨਣਾ ਪੱਖ, ਸੁਕਲ ਪੱਖ,

ਸੁਦਿਨ, ਵਿ—ਬੰਗਾ ਦਿਨ,

ਸੁਦੀ, ਏਥੇ, ਸੁਦਿ,

ਸੁਦੇਸ, ਵਿ—ਉੱਤਮ ਦੇਸ਼। ੨ ਸੁਦੇਸ, ਉੱਤਮ ਦੇਸ਼ ਸੰਬੰਧੀ, “ਸੁਦੇਸ
ਕਾਵਤ ਭਾਖ ਹੈ,” (ਭੁਹਮਾਵ) ੩ ਸੁਦੇਸ, ਆਪਣਾ ਦਿਲਕਾ,

“ਹਨਰੋ ਸੁਵਣ ਤਵ ਸੁਤ ਸੁਦੇਸ,” (ਰਮਾਵ)

ਸੁਦੇਸੀ, ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੁਦੇਹਾਂ, ਸਵੇਰੇ। ੨ ਵਿ—ਸੁਦੇਸੀ, ਆਪਣੇ
ਦੇਸ਼ ਦਾ, ਸੁਦੇਸੀਯ,

ਸੁਦੇਹ, ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਦੇਹ, ਮਨੁੱਖ ਦੇਹ। ੨ ਅਰੋੜ ਦੇਹ,

ਸੁਦੇਹਾਂ, ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੁ—ਇਹ ਵਿੱਚ, ਸੁਭ ਦਿਨ ਮੇਂ। ੨ ਸਵੇਰੇ
(ਪੁਰਾਹਕਾਲ) ਹੀ,

ਸੁਦੇਹੀ, ਏਥੇ, ਸੁਦੇਹਾ ੨ ਸੁਦੇਹਿੰ, ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਦੇਹ ਵਾਲਾ,

ਸੁੰਦਾ, ਅ. ੧, ੨ ਸੰਗਤ—ਅੰਤਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੇਲ ਦੀ ਗੱਲ,
Scybalum,

ਸੁਦੁ, ਏਥੇ, ਸੁਦੁ, “ਛਿਤਿ ਭਈ ਸੁਦੁ,” (ਕਲਕੀ)

ਸੁਦ੍ਰਿਸ਼, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦੱਸ ਬਿਨਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ, ਚੰਗੀ ਨਜ਼ਰ।
੨ ਵਿ—ਦੂਰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ, ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾ,

ਸੁਧ, ਸੰਗਤ—ਖਬਰ, ਸਮਾਚਾਰ। ੨ ਹੋਸ਼, ਬੁੱਧਿ, “ਸੁਧ ਜਬ ਤੇ ਹਮ
ਧਰੀ,” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨) ੩ ਸੁੱਧ, ਵਿ—ਸਾਫ਼, ਸੁੱਫ਼, “ਤਵ ਹੋਏ ਮਨ
ਸੁਧ ਪਰਾਨੀ,” (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੪ ਨਿਰਦੋਸ਼, “ਸੁਧੁ ਭਤਾਰੁ ਹਰਿ
ਫੋਡਿਆ,” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ੫ ਆਨਿਸ਼, ਨਿਰੋਲ। ੬ ਸੁਧਾ
(ਅਮ੍ਰਿਤ) ਲਈ ਭੀ ਸੁਧ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਏਥੇ, ਸੁਧਰਸ।
੭ ਸੰ. ਸ਼ੁਧਿ, ਧਾ—ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਣਾ, ਪਾਕ ਹੋਣਾ। ੮ ਏਥੇ, ਸੁੱਧ,

ਸੁਧਕਣਾ, ਬ੍ਰਿ—ਪੁਖਣਾ, ਸੁਲਕਣਾ,

ਸੁਧਨਾ, ਸੁਖ-ਰਸ, ਵਿ—ਚੰਡੇ ਧਨੁਖ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਵਿਸਨੁ।
੩ ਅਲਚਨ। ੪ ਸੁੱਧ ਰੁਤੁ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ। ੫ ਇਸ ਨਾਮ ਦੇ ਅਨੇਕ
ਰਾਜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਮਹਾਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਸ਼ੁਮੇਧ ਆਦਿ
ਕੁੱਝਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਹੈ,

ਸੁਧ ਬੁਧ } ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ। ੨ ਸੁੱਧ ਬੁਧਿ, ਨਿਰਮਲ ਮਤਿ। ੩ ਭਾ
ਸੁਧ ਬੁਧਿ } ੪, ੫ ਸੁਦਬੁਦ, ਹੋਇਆ ਸੀ, ਭਾਵ—ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾ
ਦਾ ਬਾਕੀ ਰਿਹਾ ਅਸਰ। ੬ ਚੋਤਾ ਗ਼ਜ਼ਨ, ਸੁਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ
ਸੁਦ ਦਾ ਕੀ ਹੈ ਇਤਨੀ ਸਮਝ, ਭਾਵ—ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਕੁਝ ਗ਼ਜ਼ਨ,

ਸੁਧਭਤਾਰ, ਵਿ—ਧਰਮਪਤਿ, “ਸੁਧਭਤਾਰ ਹਰਿ ਫੋਡਿਆ,” (ਮ:
੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ੭ ਜੋ ਪਤਿ, ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵੱਲ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ, ਸੁਧਾਰਾਹੀ ਪਤਿ,

ਸੁਧਰਸ, ਸੰਗਤ—ਸੁਧਾ ਰਸ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਰਸ, “ਸੁਧਰਸ ਨਾਮ
ਮਹਾਰਸ ਮੀਠਾ,” (ਸਾਭ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੁੱਧ ਰਸ, ਪਵਿਤ੍ਰ ਰਸ,
ਸੁਧਰਸੇਨ, ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਸਹਰ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਰੁਤੁ
ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ,

ਸੁਧਰਮਾ, ਸੰ. ਸੁਧਰਮਾ, ਸੰਗਤ—ਇੰਦੁ ਦੀ ਸਭਾ, ਦੇਵਸਭਾ,
“ਵਚ ਸੁਨ ਜਿਨਹਿ ਸੁਧਰਮਾ ਲਾਜੀ,” (ਨਾਪੁ) ੨ ਵਿ—ਧਰਮ
ਪਰਾਇਣ, ਉੱਤਮ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ,

ਸੁਧਰਮੀ } ਵਿ—ਉੱਤਮ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਧਰਮ
ਸੁਧਰਮੀਤਾ } ਧਾਰੀ, “ਭੋਲ ਸੁਧਰਮੀਤਿਆ, ਮੇਨ ਕਤ ਧਾਰੀ
ਰਾਮ?” (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੁਧਾ, ਏਥੇ, ਸੁੱਧਾ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਮ੍ਰਿਤ। ੩ ਬਹਿਦ।
੪ ਸਲਾ। ੫ ਪਾਹੁਲਾ। ੬ ਚੂਨਾ, ਕਲੀ। ੭ ਫੁੱਲ ਦਾ ਸ਼ਹਦ, ਮਕਰੰਦ।
੮ ਭੰਗਾ। ੯ ਬਿਜਲੀ। ੧੦ ਕਿਸੇ ਵਸਰ ਦਾ ਰਾਜ, ਅਰਕ, ਨਿਚੋਤ।
੧੧ ਹਰਤਾ। ੧੨ ਗਿਲੋਯ। ੧੩ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਬੇਟੀ। ੧੪ ਜਮੀਨ, ਧਰਤੀ।
੧੫ ਏਥੇ, ਸੁਧਾ, “ਸੁਆਚਾ ਸੁਧਾਯ ਨਮੋ ਸੀਤਲੇਯ,” (ਚੰਡੀ ੨)
ਸੁਧਾਈ, ਸੰਗਤ—ਲੋਧਨ (ਸੁੱਧ ਕਰਨ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸੇਧਣ ਦੀ
ਉਜਲਤ,

ਸੁਧਾਸਰ, ਸੁੀ ਰੁਤੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਚਚਿਆ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ
ਦੇ ਮੱਧ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰੀਵਰ, “ਪਹੁਚੇ ਆਨ ਸੁਧਾਸਰ ਸਾਰੇ,” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ)
ਏਥੇ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ,

ਹਾਸੀ ਕਵੀ ਰੂਲ ਯਮਦੁਤਨ ਉਦਾਸੀ ਭਈ
ਪਾਪ ਕੀ ਕਲਾ ਸੀ ਨ ਤਲਾਸੀ ਕਰੈ ਭਰਕੇ,
ਸਤਰ ਕੀ ਘਟਾ ਸੀ ਜਹਾਂ ਧਰਮ ਕੀ ਘਟਾ ਸੀ
ਦਾਨਪੁੰਨ ਕੀ ਘਟਾ ਸੀ ਸੋਕਨਾਸੀ ਦੀਨ ਤਰ ਕੇ,
ਕੁਲਕਵਿ ਖਾਸੀ ਪੁਨਿ ਵੇਦ ਕੀ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ਮਹਾਂ
ਨਾਰੀ ਕਮਲਾ ਸੀ ਰੂਪ ਵਾਸੀ ਮੇਨ ਸਰਾਂ ਬੇ,
ਕਾਸੀ ਕੀ ਨ ਚਾਹ ਅਵਿਨਾਸੀ ਹੈ ਮਥਾਸੀ ਰਹੈ
ਦਾਸੀ ਕਰ ਰਾਖੀ ਮੇਖ ਵਾਸੀ ਸੁਧਾਸਰ ਕੇ,

ਅਲਨ (ਕਾਮ) ਲਾਲਨ,

੨ ਕਵਿ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ, (ਜਿਸ ਦੀ ਛਾਪ "ਨਵੀਨ" ਹੈ) ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਹਿਤਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ੬੦ ਉੱਤਮ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਰਚੇ ਹੋਏ ੨੬੧੬ ਛੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਵੀ ਨਾਤਾਪਤਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀ ਸੀ।

"ਸੁਧਾਸ਼ ਬਸੇ ਨਾਭਾ ਨਗਰ ਘਰ ਘਰ ਜਹਾਂ ਅਨੰਦ,
ਬੰਦਨੀਯ ਸਭ ਜਗਤ ਕੋ ਜਹਾਂ ਦੁਤਿਯਾ ਕੋ ਚੰਦ.
ਸ੍ਰੀ ਮਤ ਨਿਪ ਜਸਵੰਤ ਹਰਿ ਮਾਲਵੇਂਦੁ ਮਹਾਰਾਜ,
ਸੁਖ ਦੇ ਸਕਲ ਪੁਜਾਨਯੇ ਜਹਾਂ ਕਹੈ ਹੈ ਰਾਜ.
ਸ੍ਰੀ ਵਿੰਦਾਬਨ ਧਾਮ ਕੋ ਭਾਸੀ ਦੀਨ ਨਵੀਨ,
ਤਹਿ ਆਯੋ ਸੁਨਕੈ ਸੁਧਾਸ਼ ਦੇਖੀ ਸਭਾ ਪ੍ਰਬੀਨ,
ਪਰਾਚੀਨ ਕਵਿ ਚੁਕਿ ਕੋ ਨਿਪ ਭਰ ਚਿੱਤ ਉਮਾਹ,
ਪਾਇ ਹੁਕਮ ਯਹ ਤਭ ਕਿਯੋ ਕ੍ਰਾਂਤਿ "ਸੁਧਾਸਰ" ਚਾਹ.
ਪੁਤ੍ਰ ਸਿਧਿ ਕਵਿਰਾਜ ਤਤ੍ਰ ਗਨ ਸੰਬਤ ਸਰ ਆਰੋਖ,
ਅਰਜਨ ਸੁਕਲਾ ਪੰਚਮੀ ਸੋਮ "ਸੁਧਾਸਰ" ਲੇਖ."

ਅਰਥਾਤ ਸੰਮਤ ੧੮੮੫ ਈਸਵੀ ੫ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ. ਦੇਖੋ. ਸੁਧਾਸਰ ੧. "ਸੁਧਾਸਰੋਵਰ ਕਵਿ ਇਸਨਾਨ." (ਗੁਪਤ)

ਸੁਧਾਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦਮਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਅੰਗ (ਕਿਰਣਾਂ) ਵਿੱਚ ਸੁਧਾ (ਅਮ੍ਰਿਤ) ਹੈ।

ਸੁਧਾਸੁਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦਮਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੁਰ (ਟਪਕਦਾ) ਹੈ।

ਸੁਧਾਹਰ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਖੋਹਣ ਵਾਲਾ ਭਰਤ, ਦੇਖੋ. ਭਰਤ.

ਸੁਧਾਕ. ਸੁੱਧ—ਅੰਕ (ਅੰਕ) ੨ ਸੁਧਾਕ. ਚੰਦਮਾ.

ਸੁਧਾਕਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦਮਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤ ਹੈ।

ਸੁਧਾਖਰ } ਵਿ—ਸੁੱਧ ਅਤੇ ਅਭਰ. ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ।
ਸੁਧਾਖਰੁ } ੨ ਸੰਗਤ—ਪਾਖਯੁਕਤ. ਕਰਤਾਰ. "ਏਕੁ ਸੁਧਾਖਰੁ
ਸੁਧਾਖਰੁ } ਜਾਕੈ ਹਿਰਦੈ ਵਸਿਆ, ਤਿਨ ਬੇਦਹਿ ਤਤ੍ਰ
ਪਛਾਨਿਆ." (ਸਾਰ ਮ: ੩) ੧੬. ਜੋ ਪਵਿਤ੍ਰ ਵਰਣ ਹੈ. "ਤੁਝੇ
ਨਾਹੀ ਏਕੁ ਸੁਧਾਖਰੁ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੭ ਸੋਧਨ ਕਰਕੇ ਅਭਰ,
ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਅੰਖਰ (ਲੇਖ) ਵਿਚਾਰਕੇ. "ਬੇਦ ਪੁਰਖ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ
ਸੁਧਾਖਰੁ। ਕੀਨੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਇਕ ਆਖਰ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੁਧਾਣ. ਦੇਖੋ. ਸੰਧਾਨ ੨. "ਸੁਧਾਣੈ ਸੁਧਾਣੈ." (ਕਲਕੀ)

ਸੁਧਾਤ੍ਰ. ਉੱਤਮ ਧਾਤ੍ਰ, ਸੋਨਾ। ੨ ਭਾ. ਲੋਹਾ. ਸਰਬਲੋਹ.

ਸੁਧਾਦਕ } ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਅਦ (ਭੰਡਨ) ਕਰਦੇ
ਸੁਧਾਦਿਕ } ਹਨ. "ਸੁਰ ਸੁਰਾਰਦਨ ਸੁੱਧ ਸੁਧਾਦਿਕ." (ਅਕਾਲ)

ਸੁਧਾਧਰ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦਮਾ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ. ਹਾਕਲ.

ਸੁਧਾਧਾਰੀ. ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ. ਖੰਡੇ ਦੀ ਖਾਹੁਲ ਜਿਸ ਨੇ ਲਈ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਧਾਧਰ.

ਸੁਧਾਨ. ਸੰਗਤ—ਪਿਧਾਨ. ਮਿਆਨ. ਕੋਸ਼. ਨਕਸ਼. "ਜਿਹਵਾ ਸੁਧਾਨ ਖਡ ਉੱਧ ਸੋਹ." (ਦੰਤਾਵ) ਦੰਤ ਦੀ ਜਬਾਨ ਐਸੀ ਸੰਭਦੀ ਹੈ, ਮਨੋ ਮਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ ਖਿੱਚੀ ਹੋਈ ਬਿਪਾਟ ਹੈ. ਭਾਵ—ਵਚਨ ਕਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ੨ ਸੁ-ਧਾਨ. ਉੱਤਮ ਅੰਨ.

ਸੁਧਾਨਿਧਿ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦਮਾ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਨਿਧਿ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮਨੋਭਵ" ਭੀ ਹੈ. ਇਹ ਛੰਦ ਅਨੰਗਦੇਖਰ ਦਾ ਉਲਟ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਚਰਣ ੨੨ ਅੰਖਰ ਗੁਰੂ ਲਖ ਕੁਮ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਾਰ ਜਾਚਕੇ ਅਹਾਰ ਨਾਹਿ ਸੋਪਿ ਸੁਦਦਾਰ
ਨਾਭ ਹੋਤ ਏਕਵਾਰ ਰੂਪ ਰਾਪ ਕੇ ਅਵਾਰ,
ਬੀਨ ਭੂਮਿ ਪੈ ਭਨੇ ਨ ਸਾਕ ਸੈਨ ਕੇ ਭਨੇ
ਬਰੀਰਮਾਰੁ ਪੇਖਨੇ ਨ ਜੋਬਨੇ ਸਵੈਦ ਭਾਰ,
ਭੀਨ ਚੀਰ ਕੇਦਰੀ ਅਨੇਕ ਲੀਰ ਸੋਂ ਕਰੀ
ਕਲੀ ਉਜਾਰ ਭੋਪਰੀ ਅਧੇਨ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਚਾਚ ਵਾਰ,
ਹਾਥ ਹਾਥ ਭੋਰਚਾ ਨਾਹਿ ਮੇ ਰਸੇ ਅਜੇਪਿ
ਮੇਰ ਚਿੱਤ ਬੀਨ ਕੇ ਸਵਾਰ ਬੀਨ ਕੇ ਸਵਾਰ.

(ਵੈਰਾਗ ਸਰਕ)

(ਅ) ਜੋ ਸੁਧਾਨਿਧਿ ਦੇ ਅੰਤ ਦਾ ਲਖ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਦ "ਕਲਧਰ" ਸੰਗਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਯਥਾ—

ਜਾਪ ਰਾਪ ਯੋਗ ਧਰਨ ਕਮਿਕਾਭ ਯਗਤ ਆਇ
ਹੋਯ ਨਾਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਭੁਲਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨਤੇ. x x x

ਸੁਧਾਪੀ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲਾ ਸਿੰਘ.

ਸੁਧਾਮ. ਸੁੰਦਰ ਘਰ. ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਮਕਾਨ। ੨ ਚੰਦਮਾ। ੩ ਸੁਰਗ. ਭਰਿਸ਼ੁ.

ਸੁਧਾਮੀ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਸੁਧਾਮ (ਸੁਰਗ) ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਘਰ ਵਾਲੀ. ਵਹੂਟੀ. "ਅਪ ਸਮੇਤ ਸੁਧਾਮੀਐ ਲੀਨੇ ਰੂਪ ਨਵੀਨ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਨਵੇਂ ਰੂਪ (ਮਨੁੱਖ ਰੂਪ) ਧਾਰ ਲਏ.

ਸੁਧਾਰ. ਸੰਗਤ—ਸਮੁੱਧਾਰ. ਦੁਰਸ੍ਰੀ. ਸੁਧਾਰਨਾ। ੨ ਸੁੱਧ ਆਚਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੩ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਧਾਰਾ, ਐਸਾ ਸਸਤ੍ਰ. ਤਿੱਖਾ ਸਸਤ੍ਰ.

ਸੁਧਾ ਰਸ. ਵਿ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸੁਆਦ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤ ਜੇਹਾ ਰਸ। ੩ ਸੀਮਵੰਨੀ ਦਾ ਰਸ.

ਸੁਧਾਰਰ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ. ਦੇਵਤੇ ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤ ਅਥਵਾ ਸੋਮ ਵੰਨੀ ਦਾ ਰਸ ਪੀਣ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ. "ਓਟ ਸੁਧਾ ਰਤ ਕੀ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਓਟ ਸਰਸ੍ਵਤੀ.

ਸੁਧਾਲ } ਸੰਗਤ—ਚੰਦਮਾ, ਜੋ ਸੁਧਾ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਆਲਸ (ਘਰ)
ਸੁਧਾਲ } ਹੈ।

ਸੁਧਿ. ਦੇਖੋ. ਸੁਧਿ। ੨ ਸੁਧ. ਖਬਰ. “ਮੰਨੈ ਸਕਲ ਭਵਣ ਕੀ
ਸੁਧਿ.” (ਜਪੁ) ੩ ਵਿਵੇਕਸ਼ਕਤਿ. “ਤਿਥੇ ਖਤੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ
ਸੁਧਿ.” (ਜਪੁ)

ਸੁਧਿੱਠ } ਸੰ. ਸੁਪ੍ਰਿਠ—ਸੁਧਿਸ਼੍ਰ. ਵਿ—ਵਡਾ ਚਤੁਰ। ੨ ਬਹੁਤਾ
ਸੁਧਿੱਠ } ਦਿਲੋਰ. “ਮੰਨੈ ਗੰਨੇ ਵਾਂਗ ਸੁਧਿੱਠਾ” (ਭਾਉ) ਜੋ ਫੁਰ
ਉਪਦੇਸ਼ ਮੰਨੇ. ਉਹ ਗੰਨੇ ਵਾਂਗ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਦਿਲੋਰ
(ਭਾਵ—ਸਹਨਸੀਲ) ਹੈ। ੩ ਸੁਪ੍ਰਿਠ—ਸੁਧਿਸ਼੍ਰ।

ਸੁਧੀ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਹੈ ਧੀ (ਸੁਧਿ) ਜਿਸ ਦੀ. “ਸੁਧੀਨ ਪਾਨ ਕੈ
ਧਰੈ.” (ਕਲਕੀ) ਸੁਸ਼੍ਰੁ ਸੁਧਿ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਸਰਾ ਹੱਥ ਵਤਦੀਆਂ
ਹਨ। ੨ ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਸੁਧਿ. “ਸੁਧੀ ਤੇ ਲੁਫੇ.” (ਭਾਪੁਸੁ)
੩ ਦੇਖੋ. ਹੋਧਾ ੪, ਚਾਚਰੀ ੨ ਅਤੇ ਨਗਸੁਰੂਪੀ ਅਰਧ। ੪ ਦੇਖੋ.
ਸੁਧੀ.

ਸੁਪੁ. ਦੇਖੋ. ਸੁਧ ਅਤੇ ਸੁੱਧ. “ਸੁਪੁ ਨ ਹੋਈਐ ਕਾਹੂ ਜਤਨਾ.”
(ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸੁਪੁ ਕੀਚੇ. ਸੋਧਨ ਕਰੇ. ਫੁੱਲ ਦੂਰ ਕਰੇ. ਸੁੀ ਫੁਰ ਫੁੱਲ ਸਾਹਿਬ
ਵਿੱਚ ਗਉਤੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦੇ ਅੰਤ ਸੁੀ ਫੁਰ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ
ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਆਗਾਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠ ਅਤੇ ਅੰਗ ਚੰਗੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਕੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਹੋਈ ਹੈ ਤਦ ਸੋਧੋ.

ਸੁਪੋਸੁ. ਸੁੱਧ ਹੋਇਆ. ਸੁੱਧ ਭਾਇਆ। ੨ ਉਸ ਨੇ ਸੋਧਿਆ. “ਜਾਂ
ਸੁਪੋਸੁ ਤਾਂ ਲਹਿਣਾ ਟਿਕਿਓਨੁ.” (ਵਾਚ ਰਾਮ ੨)

ਸੁਪੰਗ. ਸੁੱਧ-ਅੰਗ (ਅੰਗ). ਸੁੱਧਾਂਗ. ਸੁੀ ਫੁਰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ
ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸਹੀ ਵੇਖਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ
ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਠੀਕ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਚੌਥੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਦਾ
ਸ਼ਬਦ—“ਹਉ ਅਨਓਨੁ ਹਰਿਨਾਮੁ ਕੀਰਤਨ ਕਰਉ.” ੨ ਵਿ—
ਸੁੱਧ ਸੁਰ ਸਹਿਤ. “ਸਾਰੰਗ ਟੋਡੀ ਭਿਭਾਸ ਸੁਪੰਗ.” (ਸਲੋਹ) ੩ ਸਿੰਧਾ
ਅੰਗ. ਸੁਪੰਗ. “ਕਬਹੂੰ ਚਲਤ ਸੁਪੰਗ ਗਤਿ.” (ਸੁਰ ਸਾਫਰ)

ਸੁਪੀਨਾ. ਦੇਖੋ. ਸੁਪਨਾ.

ਸੁੱਧ. ਸੰ. ਸੁਪ੍ਰਿਠ—ਸੁੱਧ. ਵਿ—ਨਿਰਮਲ. ਪਵਿਤ੍ਰ. ਨਿਰਦੋਸ਼। ੨ ਸੰਗਤ
—ਸੀਧਾ ਨੁਣ। ੩ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਰਾਗ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਰ
ਰਾਗ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ੪ ਦੇਖੋ. ਸੁੱਧ ਸੁਰ। ੫ ਵਾਮਨਚਰੀਆਂ
ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਸ (ਮਾਂਸ).

ਸੁੱਧ ਸਾਵੇਰੀ. ਦੇਖੋ. ਦੁਰਗਾ ੬.

ਸੁੱਧ ਸੁਰ. ਦੇਖੋ. ਸੁੱਧ ਸੁਰ.

ਸੁੱਧ ਸੇਖ. ਸੁੱਧ ਸੇਖ. ਬੀਬੀ ਫਾਤਿਮਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਜਲਤ ਅਲੀ
ਦੀ ਵੱਜ. “ਕਹੂੰ ਸੁੱਧ ਸੇਖ ਕਹੂੰ ਬੁਹਮ ਧਰਮ.” (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ.
ਸੇਖ.

ਸੁੱਧ ਸੁਰ. ਸੁੱਧ ਸੁਰ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਗੀਤ ਦੇ
ਆਚਾਰਯਾਂ ਨੇ ਸੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜਾਂ ਤੋਂ ਸੱਤ ਕਲਪੇ ਹਨ. ਚੜ੍ਹਿਆ

(ਕਤਾ) ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਉਤਰਿਆ ਰਿਖਤ ਗਾਂਧਾਰ ਪੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਖਾਦ.
ਇਹ ਪੰਜ ਸੁਰ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਾਧੇ
ਹਨ. ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਨਿਰਣਾ ਦੇਖੋ. ਸੁਰ ਅਤੇ ਠਾਟ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ.

ਸੁੱਧਗਾ. ਦੇਖੋ. ਅਰੂਪਾ ਦਾ ਰੂਪ ੨.

ਸੁੱਧਰ. ਸੁ-ਅਧਰ. ਉੱਤਮ ਧਰਮ. “ਤਜ ਹੁੱਧੁ ਸੁ ਸੁੱਧਰ ਮੇ
ਘਧਰਣ.” (ਰਾਮਾਵ) ਹਵਨ ਕਰਨ ਲਈ ਧੁੱਧ ਨੂੰ ਤਿਆਗਕੇ ਮੇਘ
ਦੀ ਧੁਨਿ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ (ਮੇਘਨਾਦ). ਦੇਖੋ. ਨਿਕੁੰਤਲਾ.

ਸੁੱਧਾ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਚੀਤਿ ਨਾਲ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਕ੍ਰਿ.
ਵਿ—ਸਮੇਤ. ਸਹਿਤ ਜਿਥੋਂ—ਮਲਾਈ ਸੁੱਧਾ ਦੁੱਧ.

ਸੁੱਧਿ। ਸੰ. ਸੁਪ੍ਰਿਠ. ਸੰਗਤ—ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸਫਾਈ। ੨ ਪਤਿਤ ਪੁਰਖ
ਸੁੱਧੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਦੇਵੀ.

ਸੁਧਾ.

ਸੁੱਧੁ. ਦੇਖੋ. ਸੰਧੁ। ੨ ਸੁੱਧੁ ਖੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਦੇਖੋ.
ਸੁੱਧੁ। ੩ ਭਾਈ ਰੂਪਚੰਦ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸੁੱਧੁ
ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਰੂਪਚੰਦ ਭਾਈ.

ਸੁੱਧੈਦਨ. ਦੇਖੋ. ਸੁੱਧ। ੨ ਸੁੱਧ-ਉਦਨ.

ਸੁਧੁਵਾਲ. ਦੇਖੋ. ਅਰਨੈਲੀ ਅਤੇ ਤਕਰੂ ਭਾਈ.

ਸੁਨ. ਸੰ. ਸੁਨੇ—ਸੁਣ. ਸੁਣ. ਸੁਣ ਕਰ। “ਸੁਨਕੈ ਬੁਖਭਾਨੁ
ਸੁਤਾ ਸੋਂ ਕਹਕੋ.” (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ੨ ਸੰ. ਸੁਨ. ਧਾ—ਜਾਣਾ। ੩ ਸੰ.
ਸੁਨ. ਸੰਗਤ—ਕੁੱਤਾ। ੪ ਹਵਾ. ਪੇਟ। ੫ ਸੁਖ: ੬ ਸੰ. ਸੁਨ.
ਸ਼ਬਦ. ਧੁਨਿ. ਦੇਖੋ. ਸੁੰਨ ੮.

ਸੁੰਨ. ਸੰ. ਸੁਨਕ. ਵਿ—ਸੁੰਨਾ. ਖਾਲੀ। ੨ ਜੜ੍ਹ. ਚੇਤਨਤਾ ਰਹਿਤ.

“ਇਤੀ ਗੰਗ ਨਿਮਾਜ ਕਰ ਸੁੰਨ ਸਮਾਨ ਹੋਆ ਜਾਹਨਾ.” (ਭਾਉ)

੩ ਸੰਗਤ—ਬਿੰਦੀ. ਸਿਵਰ. “ਨਉ ਅੰਗ ਨੀਲ ਅਨੀਲ ਸੁੰਨ.”

(ਭਾਉ) ਬਿੰਦੀ ਨੇ ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਨੀਲ ਆਦਿਕ ਅਨੰਤ

ਭਿਣਤੀ ਰੋਪ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ੪ ਆਕਾਸ਼. “ਸੁੰਨਹਿ ਸੁੰਨ ਮਿਲਿਆ.”

(ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ) ਮਹਾਂ ਆਕਾਸ਼ (ਬ੍ਰਹਮ) ਨੂੰ ਘਟਾਕਾਸ਼ (ਜੀਵਾਤਮਾ)

ਮਿਲਿਆ। ੫ ਸਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਇਆ ਦੀ ਚੋਸ੍ਹਾ ਨਹੀਂ. ਅਵਰ ਬ੍ਰਹਮ.

“ਘਟਿ ਘਟਿ ਸੁੰਨ ਕਾ ਜਾਣੈ ਭੇਉ.” (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੬ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ

ਮਾਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਸੱਤਾ ਬਿਨਾ ਸੁੰਨ (ਸੁਨਕ) ਹੈ.

“ਸੁੰਨਹੁ ਧਰਤਿ ਅਕਾਸ ਉਪਾਏ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੭ ਜੜ੍ਹਤਾ.

ਜਾਡਕ. “ਮਿਟੀ ਸੁੰਨ ਚੇਤਨਤਾ ਪਾਈ.” (ਸਲੋਹ) ੮ ਮਹਾਂ ਪੁਨੈ ਦੀ

ਉਹ ਦਸਾ ਜਦ ਕੁਝ ਚਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ. “ਸੁਨੇ ਵਰਤੇ ਜਗ ਸਥਾਏ.”

(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੯ ਸੰ. ਸੁਨ. ਧੁਨਿ. ਸੋਰ. ਸ਼ਬਦ. “ਸੁੰਨ

ਸਮਾਧਿ ਦੇਉ ਤਹਿ ਨਾਹੀ.” (ਕਠੂ ਕਬੀਰ) ਨਾ ਸੁਨ (ਬੋਰ) ਹੈ ਨਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਵਾਹਾ ਉੱਥੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਅਧੁ. ਸੁਪਨ.

ਸੁਭਾਵ. ਸੁਰ. ਸੁਰਗ. ਸੁਨ. ਜੁਲਾ. ਤੁਕਿਤ. ਦੁਰ. ਧੁਨਿ ਦੀ ਥਾਂ ਅਧੁ.

ਸੁਪਨਾ. ਸੁਭਾਵੀ. ਸੁਰ. ਸੁਰਗ. ਸੁਆਨ. ਜੁਆਨਾ. ਰੁਰਗ. ਦੁਆਰ. ਧੁਨਿ

ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

ਸਮਾਧਿ. "ਅਨਹਤ ਸੁੰਨ ਕਹਾ ਤੇ ਹੋਈ?" (ਜਿਧਰੋਸਟਿ) ਅਨਹਤ ਸੁੰਨ (ਸੁਨਿ) ਕਹਾ ਤੇ ਹੋਈ?

ਸੁਨਈ. ਸੁਣਵਾ ਸੁਣਵ ਕਰਦਾ "ਨਾਮ ਨ ਸੁਨਈ ਛੋਰਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁਨਈਆ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ. ਬੁੱਤਾ ੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਨੈਯ ੨-੩-੪.

ਸੁੰਨਸਮਾਧਿ. ਸੰਗਤ—ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ. ਉਹ ਸਮਾਧਿ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਕਲਪ ਨਾ ਫੁਰਨ. ਦੇਖੋ. ਅਸੰਪ੍ਰਭਾਤ ਸਮਾਧਿ. "ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਰਹ ਨਾਏ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਬੁਧਮ ਦੀ ਉਹ ਅਵਸਥਾ, ਜਦ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਨੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸੁਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਜਦਾ ਹੈ। ੩ ਸੁੰਨ (ਜੋਰ) ਅਤੇ ਸਮਾਧਿ ਦੀ ਹਾਲਤ. ਦੇਖੋ. ਸੁੰਨ ੯.

ਸੁੰਨਸਮਾਧੀ. ਦੇਖੋ. ਸੁੰਨਸਮਾਧਿ। ੨ ਵਿ—ਅਫੂਰ ਸਮਾਧੀ ਵਾਲਾ.

"ਸਰਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸੁੰਨਸਮਾਧੀ ਆਪਿ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੁੰਨਸਰੋਵਰ. ਸੰਗਤ—ਦਲਮਦਾਰ। ੨ ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ.

ਸੁੰਨਸਰੋਵਰਿ. ਸੁੰਨ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ. "ਸੁੰਨ ਸਰੋਵਰਿ ਪਾਵਹੁ ਸੁਖ." (ਗਉ ਚਿਤੀ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ. ਸੁੰਨ ਸਰੋਵਰ.

ਸੁਨਹਸੇਪ } ਸੁਹਾ ਰਾਫ. ਸੁਨ (ਫੁੱਤੇ) ਜੇਹੀ ਸੇਫ (ਇੰਦ੍ਰੀ) ਵਾਲਾ.

ਸੁਨਹਸੇਫ } ਅਜੀਗਰਤ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਰਿਖੀ. ਐਤ੍ਰੇਯਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕਹਾ ਇਉਂ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੁਯਾ ਵੱਲੀ ਰਾਜੇ ਹਰਿਸਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਸੰਤਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਤ ਮੰਨੀ (ਸੁਖਣਾ ਸੁਖੀ) ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਬਾਲਕ ਹੋਵੇ. ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਰੁਣ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂ. ਹਰਿਸਚੰਦ ਦੇ ਇੱਕ ਬੇਟਾ ਜੰਮਿਆ. ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰੋਹਿਤ ਰੱਖਿਆ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਚਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਬਲਿ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀ. ਤਾਂ ਰੋਹਿਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਣ ਦੇਣੇ ਨਾ ਮੰਨੇ ਅਤੇ ਥਰੋਂ ਨੱਠ ਗਿਆ ਅਰ ਫੀ ਚੜ੍ਹੇ ਛਟ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ. ਰੋਹਿਤ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਕਰੀਬ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਜੀਗਰਤ ਮਿਲਿਆ. ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੁਨਹਸੇਫ. ਜੋ ਗਾਈਆਂ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਦੇ ਕੇ, ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬਲਿਦਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਰੋਹਿਤ ਨੇ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲਿਆ. ਅਰ ਵਰੁਣ ਨੇ ਭੀ ਇਹ ਵਟਾਂਦਰਾ ਮੰਨ ਲਿਆ. ਜਦ ਬਲਿਦਾਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਆਇਆ. ਤਾਂ ਸੁਨਹਸੇਫ ਨੇ ਵਰੁਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਕਈ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਰਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਪੁੱਜਾ.

ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਅਯੋਧਯਾ ਦਾ ਰਾਜਾ ਅੰਬਰੀਸ ਯੱਗ ਵਿੱਚ ਬਲਿਦਾਨ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਸੀ. ਕਿ ਇੰਦ੍ਰ ਉਸ ਦੇ ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਚੁਰਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਬਲਿ ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਵਡੀ ਖੋਜ ਮਗਰੋਂ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲੱਭਿਆ. ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰਿਚੀਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੁਨਹਸੇਫ ਸੀ. ਰਿਖੀ ਨੇ ਸੁਨਹਸੇਫ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੱਖ ਗਾਈਆਂ, ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਮੋਹਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਗਹਿਣੇ ਲੈ ਕੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ. ਸੁਨਹਸੇਫ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਵੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦੱਸੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਲਿਦਾਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹ ਦੇਵੀਂ.

ਜਦ ਬੇਟਾ ਇੰਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਉਹ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹੇ. ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਸੁਨਹਸੇਫ ਨੂੰ ਵਡੀ ਉਮਰ ਹੋਣ ਦਾ ਵਰ ਦਿੱਤਾ. ਰਿਸ਼ਵੇਦ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਬਲੋਕ ਸੁਨਹਸੇਫ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ.

ਸੁਨਹਿਰਾ. ਵਿ—ਸੁਣਿਨੇ ਰੰਗਾ। ੨ ਸੁਣਿਨੇ ਦੀ ਗਿਲਟ ਵਾਲਾ.

੩ ਸੰਗਤ—ਯਾ. ਕੁੰਡਾ। ੪ ਉਹ ਬਰਤਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਇਹ ਪਾਤ੍ਰ ਲੋਹੇ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਨਹਿਰੀ. ਵਿ—ਸੁਣਿਨੇ ਦੀ ਗਿਲਟ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੁਣਿਨੇ ਦਾ। ੩ ਸੋਨੇ ਰੰਗਾ। ੪ ਸੰਗਤ—ਭੋਟਾ ਕੁੰਡਾ. ਕੁੰਡੀ। ੫ ਦੇਖੋ. ਸੁਨਹਿਰੀਆ.

ਸੁਨਹਿਰੀਆ. ਵਿ—ਸੋਨੇ ਰੰਗਾ। ੨ ਸੁਨਹਿਰਾ (ਕੁੰਡਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸੇ ਅਮ੍ਰਿਤਪਾਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਇੱਕੋ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਸੁਨਹਿਰੀਏ ਭਾਈ ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਸੁਨਹਿਰੀਆ ਭਾਈ. ਦੇਖੋ. ਸੁਨਹਿਰੀਆ ੩.

ਸੁਨਹਿਰੇਦਾਰ. ਦੇਖੋ. ਸੁਨਹਿਰੀਆ ੩. "ਹੁੰਤੋ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸੁਨਹਿਰੇਦਾਰ." (ਪ੍ਰਾਪੰਪੁ) ੨ ਸੁਨਹਿਰਾ (ਕੁੰਡਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁੰਨਹੁ. ਸੁੰਨ (ਸੁਨਤ) ਤੋਂ। ੨ ਸੁੰਨ (ਸੁਨਿ) ਤੋਂ. ਸ਼ਬਦ ਦੁਆ.

ਸੁਨੱਖਾ. ਸੁੰਦਰ ਨਖ ਆਦਿ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲਾ. ਸ਼ੰਭਨ ਅੱਖਾਂ. ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲਾ. ਮੁਥਸੁਰਤ. ਸੋਹਣਾ.

ਸੁੰਨ ਕੁੰਡਾ. ਸੰਗਤ—ਦਲਮਦਾਰ। ੨ ਸੰਕਲਪ ਚਹਿਤ ਮਨ.

"ਸੁੰਨਕੁੰਡਾ ਮਹਿ ਆਸਟੁ ਭੈਸਟੁ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸੁਨਣ } ਸੰ. ਸੁਵਣ. "ਏ ਸੁਵਣਹੁ ਮੇਰਿਹੈ ! ਸਾਢੇ ਸੁਨਣੈ ਨੀ

ਸੁਨਣਾ } ਪਠਾਏ." (ਅਨੰਦੁ) "ਸੁਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਚੁਰਨਾਉ." (ਵਾਰ

ਸੁਨਣੁ } ਕੂਸ ੨ ਮ: ੫) "ਵੇਖਣ ਸੁਨਣੁ ਨ ਹੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਚਾਰ ਮ: ੩)

ਸੁਨਤ. ਸੁਣਵਾ. ਸੁਣਵ ਕਰਦਾ. "ਸੁਨਤ ਪੇਖਤ ਸੰਗਿ ਸਭ ਕੈ."

(ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਣਨ ਤੋਂ. ਸੁਵਣ ਕਰਨੇ ਸੇ. "ਸੁਨਤ ਜਸੇ

ਕੋਟਿ ਆਖ ਖਏ." (ਭਉ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ. ਸੁੰਨਤ ਅਤੇ ਸੁਨਤਿ.

ਸੁੰਨਤ. ਅ. ੨੫੨ ਸੰਗਤ—ਮਰਜ਼ਦਾ (ਮਯੀਦਾ) ਰੀਤਿ.

੨ ਇਸਲਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਜੋ ਕਰਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਸਿਖਣ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਸਭ ਸੁੰਨਤਰੂਪ ਹਨ. ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਚਰਣ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਸੁੰਨਤ ਹੈ.

੩ ਖਤਨੇ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੁੰਨਤ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੰਡੀਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਆਪ ਖਤਨਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ.

ਭਾਵੇਂ ਖਤਨੇ ਦੀ ਆਗਤਾ ਚੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਇਬਰਾਹੀਮ ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਈ ਸੀ. ਦੇਖੋ. ਇਬਰਾਹੀਮ ੨ ਅਤੇ ਸੁੰਨਤਿ ੩.

ਖਤਨੇ ਦੀ ਆਗਤਾ ਅਤੇ ਰੀਤਿ ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਭੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ. Genesis ਕਾਂਡ ੧੭ ਅਤੇ Joshua ਕਾਂਡ ੫.

ਦੇਖੋ. ਰਿਸ਼ਵੇਦ ਮੰਡਲ ੧ ਮੰਤ੍ਰ ੨੪, ੨੫, ੨੭ ਅਤੇ ਮੰਡਲ ਪੰਜ ਮੰਤ੍ਰ ੨.

ਸੁਨਤਾ. ਵਿ—ਬੋਤਾ। ੨ ਸੁਣਦਾ. ਸੁਣਦਾ ਕਰਦਾ.

ਸੁੰਨਤਿ. ਦੇਖੋ, ਇਬਰਾਹੀਮ ੨ ਅਤੇ ਸੁੰਨਰ ੩. "ਸਰਮ ਸੁੰਨਤਿ ਸੀਲ ਰੋਜਾ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਝ) "ਸੁੰਨਤਿ ਸੀਲਬੰਧਨ ਬਰਾ."

(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਜਤ ਧਾਰਨਾ ਉੱਤਮ ਸੁੰਨਤ ਹੈ.

ਸੁਨਤੈ. ਸੁੱਤੇ ਨੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੇ. "ਸੁਨਤੈ ਸੁਨਿ ਮੰਨਿ ਬਸਾਇਆ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ)

ਸੁਨਬਈ. ਸੁਣੋਤਿ. ਸੁਣਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਸੁਣਦਾ ਹੈ. "ਹਰਿਕੁਣ ਅਕਬ ਸੁਨਬਈ." (ਕਲਿ ਮ: ੪)

ਸੁੰਨਮਸੁੰਨ. ਵਿ—ਅਤਿ ਸੁਨਤ. ਮਹਾ ਸੁੰਨ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪਾਰਬੁਰਮ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਇਆ ਦੀ ਚੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ. ਅਫ਼ਰ ਬੁਰਮ. "ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸੁੰਨਮਸੁੰਨ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)

ਸੁੰਨਮੁੰਨ. ਵਿ—ਮੁੰਨੇ (ਸਭਾਵ) ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ. ਜਥੁ ਰੂਪ. "ਸੁੰਨਮੁੰਨ ਨਗਰੀ ਭਈ." (ਭਾਫ਼) ੨ ਸੁਨਤ ਅਤੇ ਮੋਨ. ਹਰਕਤ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਬਿਨਾ.

ਸੁੰਨ ਮੰਡਲ. ਸੰਗਤ—ਦਸਮਦਾਰ। ੨ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਅੰਤਹਕਰਣ। ੩ ਏਕਾਂਤ ਅਸਥਾਨ. "ਸੁੰਨ ਮੰਡਲ ਇਕੁ ਜੋਗੀ ਬੈਸੇ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੁਨਯਨਾ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ. ਸੁਜੋਚਨਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਰਾਜਾ ਜਾਨਕ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੀਤਾ ਪਾਲੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ. ਸੀਤਾ ੮.

ਸੁਨਰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਨਰ. ਭਲਾ ਆਦਮੀ। ੨ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ. ਰੁਭਣ. "ਖਨ ਦਲ ਦਹਿਤਾ ਸੁਨਰ ਸਹੀ." (ਭਜਾਨ) ੨ ਸੰਗਤ—ਅਰਜੁਨ.

ਸੁਨਵਦ. ਡਾ. ਸੁਣਦਾ ਹੈ. ਸੁਣੇ. ਸੁਣੇਗਾ. ਦੇਖੋ. ਸੁਨੀਦਨ.

ਸੁਨਵਾ. ਡਾ. ۱. ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ. ਸੁੱਤਾ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸੁਨੀਦਨ ਹੈ.

ਸੁੰਨਾ. ਵਿ—ਗ਼ੈਰ ਆਬਾਦ. ਉੱਜਤ. ਬੁਨਤ.

ਸੁਨਾਉਣੀ. ਦੇਖੋ. ਸੁਨਾਵਨੀ.

ਸੁਨਾਸੀਰ. ਸੰ. ਸੁਨਾਸੀਰ—ਸੁਨਾਸੀਰ. ਸੰਗਤ—ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਾਣਾਂ) ਦੇ ਦੋ ਦੇਵਤੇ. ਜੋ ਹਲ ਅਤੇ ਚੱਲ੍ਹੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਸ਼ਜ ਰਖਦੇ ਹਨ। ੨ ਸੰ. ਸੁ-ਪਾਸੀਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਾਸੀਰ (ਅੱਡੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੌਜ) ਉੱਤਮ ਹੈ. ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ. "ਸੁਨਾਸੀਰ ਲਖ ਸੁਨ ਨਿਸੰਕਾ। ਮਿਲਤੋ ਅਹਲਤਾ ਕੋ ਭਰ ਅੰਕਾ." (ਨਾਪੁ)

ਸੁਨਾਹਰ. ਵਿ—ਅਫ਼ਰ ਰੂਪ. "ਵਰਤਿਆ ਸੁਨਾਹਰ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਬਿਹਾ)

ਸੁਨਾਰ. ਵਿ—ਬਹਿਰ ਦਾ ਭਲਾ ਆਦਮੀ। ੨ ਮਹਾਨ ਚਕੁਰ। ੩ ਭਵ—ਧਨੁਰਿ. "ਸੁਨਾਰ ਨਦੀਓ ਨਾਥ." (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ)

ਸੁਨਾਭ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਨਾਭਿ (ਪੁੰਨੀ) ਜਿਸ ਦੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕੁਰ। ੩ ਮੈਨਾਭ ਪਰਬਤ। ੪ ਗਰੁਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰ। ੫ ਵਿਸ਼ਨੁ.

ਵੇਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋ ਦੇਵਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਅਤੇ ਪੋਣ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹਵਾ.

ਸੁਨਾਮ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ.

ਇਸ ਦੀ ਨਜ਼ਾਮਤ, ਭਸੀਲ ਅਤੇ ਬਾਣਾ ਖਾਸ ਸੁਨਾਮ ਹੈ. ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਮਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇੱਥੇ ਚਰਣ ਪਾਏ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਠਹਿਰੇ. ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲਾਹੜੇ ਖੜੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਆਏ. ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ. ਬਾਹਰ ਦੇ ਗੁਰੂਅਸਥਾਨ ਦਾ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ. ਸੰਮਤ ੧੮੭੬ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਸੁੰਦਰ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਕਪਤਾਨ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਰਾਈ ਹੈ. ਸੁਨਾਮ ਪੂਰੀ ਜਾਖਲ ਲੈਨ ਉੱਪਰ ਖਾਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਨਾਮ। ੩ ਸੰਗਤ—ਯਸ. ਕੀਰਤਿ. ਸੁਨਾਰ. ਦੇਖੋ. ਸੁਨਿਆਰ। ੨ ਸੁ (ਸੁੰਦਰ) ਨਾਰ (ਗਰਦਨ). ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਰੂਪ ਸ਼ਬਦ। ੩ ਸੰ. ਭੁੱਤੀ ਦਾ ਦੁੱਧ। ੪ ਸੰਪ ਦਾ ਅੰਡਾ.

ਸੁਨਾਰਾ. ਦੇਖੋ. ਸੁਨਿਆਰ। ੨ ਸੁੰਦਰ ਨਾਲਾ.

ਸੁਨਾਰੀ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੨ ਸੁਨਾ (ਹਿੰਸਾ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ.

ਸੁਨਾਰੀ. ਕਾਤਿਨ. "ਕਟਾਰੀ ਸੁਨਾਰੀ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਨਾਵਨੀ. ਸੰਗਤ—ਖਬਰ. ਸੁਧ। ੨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਸੰਬੰਧੀ ਦੀ ਖੋਜ ਭਰੀ ਖਬਰ. "ਜਹਿ ਕਹਿ ਜਾਤ ਸੁਨਾਵਨੀ ਪੀਟਹਿ ਮਿਲਿ ਨਾਥੀ." (ਗੁਪਤ)

ਸੁਨਿ. ਸੁਨਤ. ਉਸਤ. "ਤੁਹੀ ਭਾਉ ਤੁਹੀ ਸੁਨਿ." (ਕਉ ਮ: ੫)

ਰਾਮ ਅਤੇ ਸੰਗਤ। ੨ ਸੁਣਕੇ. "ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਾਮੁ ਤੁਹਾਰੇ ਜੀਓ" (ਨਟ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ. ਸੁਨੀ ੨। ੪ ਦੇਖੋ. ਸਵਨਿ। ੫ ਸੁਨਣਾ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਅਮਰ. ਸੁਣਦਾ ਕਰ. "ਸੁਨਿ ਮਨ ਅਕਬ ਬਥਾ ਹਰਿਨਾਮ." (ਬੋਰਾ ਮ: ੪)

ਸੁੰਨਿ. ਸੁੰਨ ਵਿੱਚ. ਬੁਨਤ ਮੇ. ਭਾਵ—ਸੁੱਧ ਬੁਰਮ ਵਿੱਚ. "ਮਾਇਆ ਵਾਸ ਬੰਧ ਨਹੀ ਢਾਰੇ ਅਰੁ ਮਨ ਸੁੰਨਿ ਨ ਲੁਕੇ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸੁਨਿਆਰ. ਸੰ. ਸੁਵਣੀਕਾਰ. ਸੰਗਤ—ਸੋਨੇ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਸੁਨਾਰ.

ਸੁਨਿੰਤ. ਵਿ—ਸੁਣਦਾ ਕਰਨਾ ਵਾਲਾ. ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੁ—ਨਿਰਤ। ੩ ਸੁ ਨਿਯਤ. ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਚੋਕਣ ਵਾਲਾ "ਸੁਨਿੰਤ ਹੈ." (ਜਪੁ)

ਸੁਨਿੰਦਾ. ਵਿ—ਸੁਣਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਰੰਗ ਰਾਗ ਕੇ ਸੁਨਿੰਦਾ." (ਭਜਾਨ) ੨ ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕੀਤੀ ਉਮਰਤਿ. ਦੇਖੋ. ਵਜਾਜ ਸੁਤਿ.

ਸੁਨੀ. ਸੁਣੀ. ਸੁਣਨ ਕੀਤੀ। ੨ ਸੰ. ਬੁਨੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਭੁੱਤੀ.

ਸੁੰਨੀ. ਸੰਗਤ—ਬੁਝਨੀ. ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਬੁਝੀ। ੨ ਅ. ۱. ਅਹਿਲੇ ਸੁੰਨਰ. ਜੋ ਹਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਸੁੰਨਤ (ਰੀਤਿ) ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੇ ਉਹ ਸੁੰਨੀ ਹੈ. ਸੁੰਨੀ ਲੋਕ ਚਾਰ ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਖਲੀਫਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸਬੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ

ਖਾਸ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ, ਸੁਨੀਅਰ ਦੇ ਚਾਰ ਇਮਾਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ ਹਨ:—

੧ ਅਬੂਹਨੀਫ਼ਾ, ਸਾਬਤ ਦਾ ਬੇਟਾ, ਜੋ ਸਨ ੮੦ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਕੁਫਾ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ, ਅਰ ਬਗਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਨ ੧੫੦ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ, ਇਹ ਵਡਾ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ।

੨ ਸ਼ਾਫ਼ੀ ਮੁਹੰਮਦ ਇਬਨ ਇਦਰੀਸ ਸ਼ਾਫ਼ੀ, ਇਹ ਅਸਕਲਾਨ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਸਨ ੧੫੦ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ ਅਰ ਸਨ ੨੦੫ ਵਿੱਚ ਮਿਸਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਹਿਰਾ (ਕੋਰੋ) ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ।

੩ ਮਾਲਿਕ, ਇਮਾਮ ਅਬੂ ਅਬਦੁੱਲਾ ਮਾਲਿਕ, ਇਹ ਮਦੀਨੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ੮੪ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਥਾਂ ਸਨ ੧੭੯ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ, ਇਹ ਵਡਾ ਤਪਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ।

੪, ਅਹਮਦ ਇਬਨ ਹੰਬਲ, ਇਹ ਬਗਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਨ ੧੬੪ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ, ਅਤੇ ਸਨ ੨੪੧ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ, ਇਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਵਡਾ ਆਨਿਮ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ ਚਾਰ ਇਮਾਮਾਂ ਦੇ ਹੀ ਚਲਾਏ ਚਾਰ ਮਾਰਗ ਹਨ ਜੋ ਹਨਫ਼ੀ, ਸ਼ਾਫ਼ੀ, ਮਾਲਿਕੀ ਅਤੇ ਹੰਬਲੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਹਨਫ਼ੀਯਹ, ਸ਼ਾਫ਼ੀਯਹ, ਮਾਲਿਕੀਯਹ ਅਤੇ ਹੰਬਲੀਯਹ ਹੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਮਜਹਬ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਯਕਾ— “ਚਾਰ ਵਰਣ ਚਾਰ ਮਜਹਬਾ ਸਭ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਣੇ,” ਸੁਨੀਅਰ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਾਦਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਚਿਰਕੇ।

ਸੁਨੀਅਰ, ਸੰਗਤ—ਕੰਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਲਈਅਰ।

੨ ਮਾਲਕੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਨੀ ਗੁਰੂ ਭੋਖਿੰਦ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਜੈਤੋ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਸੁਨੀਅਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚਲੇ ਹਨ, “ਸੁਨੀਅਰ ਗੁਮ ਬਿਲੋਕ ਸਥਾਨ। ਉਤਰੇ ਹਥ ਤੇ ਰਹਿ ਗੁਨਖਾਨ,” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੁਨੀਜਾ, ਸੁਣਨ ਕੀਤਾ। ੨ ਸੁਣਨ ਯੋਗਤ।

ਸੁਨੀਤਿ, ਵਿ—ਉੱਤਮ ਨੀਤਿ। ੨ ਧੂਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਮਪਾਦ ਦੀ ਬਹੁਟੀ।

ਸੁਨੀਦ, ਭਾ ਸੁਣਿਆ, ਸੁਣਨ ਕੀਤਾ।

ਸੁਨੀਦਨ, ਭਾ ਸੁਣਨਾ, ਸੁਣਨ ਕਰਨਾ।

ਸੁਨੀਦਮ, ਭਾ ਸੁਣਿਆ, “ਸੁਨੀਦਮ ਸਿਫਤ ਬਡ ਸੁ ਦੀਦਨ ਚਹਾ,” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੁਨੀਲ, ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਨੀਲ ਵਰਣ, “ਕਿ ਅਨੀਲਹਿ, ਕਿ ਸੁਨੀਲਹਿ,” (ਗ਼ਜ਼ਾਨ)

ਸੁੰਨ, ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨ।

ਸੁਨੇਹਾ, ਸੰਗਤ—ਸਨੇਹ ਭਰਿਆ ਸੰਦੇਸ਼, ਪੈਗਾਮ।

ਸੁਨੇਨਾ, ਦੇਖੋ, ਸਨਯਨਾ।

ਸੁਨੇਯਾ, ਵਿ—ਸੁਣਨ ਕਰੇਯਾ, ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਰਹਣਮੁਦਾ, ਅਬਰਵੀ, “ਕੋਭਾ ਪੈਸਾ ਰੁਪੇਯਾ ਸੁਨੇਯਾ ਕੋ ਬਲਜ

ਕਰੇ,” (ਭਾਗੁ ਕ) ੩ ਉੱਤਮ ਨੇਤਾ (ਆਗੂ)। ੪ ਚੰਗੀ ਨੋਕਾ (ਕਿਸਤੀ)।

ਸੁਨੀਦ, ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਬਲਭਦੁ ਦਾ ਮੁਸਲਾ। ੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਵਾ। ੩ ਆਨੰਦ ਦਾਇਕ। ੪ ਦੇਖੋ, ਖਾਬਖਦ।

ਸੁੰਨਤ, ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨਤ।

ਸੁੰਨੀ, ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨੀ।

ਸੁਪਚ, ਸੰ, ਸੁਪਚ, ਸੰਗਤ—ਚੰਡਾਲ, ਜੋ ਧੂ (ਭੁੱਤੇ) ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਵੇ, ਭੁੱਤੇ ਦਾ ਮਜਾ ਖਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨੀਚ “ਸੁਪਚ ਰੂਨਿ ਸ ਮਾਨਿ,” (ਕੇਦਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਵੀਰਯ ਤੋਂ ਵੈਸ਼ਣ ਕੰਨੜਾ ਵਿੱਚੋਂ ਅਥਵਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਉਪਜੀ ਸੰਤਾਨ।

ਸੁਪਚਾਰੋ, ਧੂ ਪਚਨਹਾਰੋ, ਭੁੱਤਾ ਚਿੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ, ਚੰਡਾਲ, ਨੀਚ, “ਭਾਲਮੀਕ ਸੁਪਚਾਰੋ ਤਰਿਓ,” (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਭਾਲਮੀਕ ੨।

ਸੁਪੰਡ, ਸੁੰਦਰ ਹੈਨ ਜਿਸ ਦੇ ਪਛ (ਪੱਖ)। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਪੰਡ।

ਸੁਪਤ, ਸੰ, ਸੁਪ੍ਰ, ਵਿ—ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ, “ਸੁਖ ਸੋਂ ਸੁਪਤ ਸਿੱਖ ਫੇਰਤੇ ਤੈਂ ਕਰਾਲ ਕੋ,” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਪਤਿ।

ਸੁਪਤਨੀ, ਸੰ, ਸੁਪਤ੍ਰੀ, ਵਿ—ਉੱਤਮ ਬਹੁਟੀ, ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਭਾਰਯਾ, ਦੇਖੋ, ਪਤਨੀ।

ਸੁਪਤਿ, ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪਤਿ, ਆਪਣੀ ਭਾਰਯਾ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਭੈਣ ਅਰ ਪੁਤ੍ਰੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰ, ਸੁਪਤਿ, ਸੰਗਤ—ਭੈਰਵ, ਭੈਰੋ, ਜੋ ਧੂ (ਭੁੱਤੇ) ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, “ਸੁਪਤਿ ਮੈ ਮਹੇਸ ਜੋਰ ਤੇਰੀਐ ਸਭਤ ਹੈ,” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਸੰ, ਸੁਪ੍ਰਿ, ਨੀਂਦ ਨੈਣੀ, “ਸੁਪਤਿ ਹੋਰ ਪਰਯੰਕ ਅਰੁਤੇ,” (ਗੁਪਤੁ) ਸੋਣਾ। ੪ ਨੀਂਦਾ ਪ ਏਤਬਾਰ, ਭਰੋਸਾ।

ਸੁਪੰਚਲ, ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਪੌਤਿਆਂ ਵਾਲਾ।

ਸੁਪੰਤਾ, ਵਿ—ਐਫੀ ਪਤ ਵਾਲਾ, ਸੁਪ੍ਰਤਿਸ੍ਰਿਤ, ਭਲਾਮਾਣਸ।

ਸੁਪਥ, ਵਿ—ਸੁਮਾਰਥ, ਚੰਗਾ ਰਾਹ। ੨ ਪੱਧਰ ਸਭਕ।

ਸੁਪਨ } ਸੰ, ਸੁਪਨ, ਦੇਖੋ, ਸੁਪਯਾ, ਸੰਗਤ—ਨੀਂਦ, ਨਿਦ੍ਰਾ। ੨ ਸੋਣਾ।

ਸੁਪਨਾ } “ਜਾਗਨ ਤੇ ਸੁਪਨਾ ਭਲਾ,” (ਭਿਲਾ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ, ਜੋ ਜਾਗਣ ਅਤੇ ਘੋਰ ਨੀਂਦ ਦੇ ਮੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਜਾਗ੍ਰਤ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਫ਼ਕਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, “ਮ੍ਰਿਗਾਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਰੁ ਸੁਪਨਮਨੋਰਥ,” (ਸੋਰ ਮ: ੫) ਅਨੇਕ ਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਫਲ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿੱਖਮਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਯਕਾ—“ਸੁਪਨੇ ਸੋਤੀ ਚਿਤ੍ਰ ਮੁਰਖਿ ਨਾਇਆ,” (ਵਾਚ ਜੈਤ) “ਸੁਪਨ ਕੀ ਭਾਰ ਸੁਨੀ ਪੇਖੀ ਸੁਪਨਾ,” (ਕਾਨ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸੁਪਨਫਲਾ ੪ ਭਾਬ—ਜਗਤ, “ਜਿਸ ਕਾ ਰਾਜ ਰਿਸੈ ਕਾ ਸੁਪਨਾ,” (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸੁਪਨਿ, ਸੁਪਨ ਮੇ, ਨੀਂਦ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, “ਸੁਪਨਿ ਇਕੁ ਪਚਤਖਿ ਇਕੁ,” (ਸਵੈਯੋ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸੁਪਨੰਤਰਿ, ਸੁਪਨ (ਨੀਂਦ) ਦੇ ਵਿੱਚ, “ਤੂੰ ਕਾਇਆ ਰਹੀਅਹਿ

ਸੁਪਨੰਤਰਿ." (ਗਉ ਮ: ੧) ਭਾਵ—ਅਸਲ ਰੂਪ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਰਹੀ "ਦਇਆ ਧਰਮੁ ਅਰੁ ਰੂਹ ਕੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੁਪਨੰਤਰਿ ਨਹੀਂ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ)

ਸੁਪਨੰਤਰੁ. ਸੰ. ਸੁਪਨੰਤਰ. ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੁਪਨਾ. ਭਾਵ—ਅਤਰੰਤ ਮਿਥਣਾ. "ਸੁਪਨੰਤਰੁ ਸੰਸਾਰੇ." (ਵਤ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਟੀਆ) ੨ ਸੁਪਨਮਾਤ੍ਰ.

ਸੁਪਰਡੈਂਟ. ਅੰ. Superintendent. ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦਾਰੋਕਾ. ਮੁਹਤਮਿਮ. ਮੁੰਤਜਿਮ.

ਸੁਪਰਣ. ਸੰ. ਸੁਪਣ. ਵਿ—ਅੱਛੇ ਫੰਘਾਂ ਵਾਲਾ. ੨ ਸੁੰਦਰ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲਾ. ੩ ਸੰਗਤਾ—ਭਰਤਾ ੪ ਅੰਛ. ਦੇਖੋ, ਪਰਣ.

ਸੁਪਰਧਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪਰਧਾ.

ਸੁਪਰਥਾਣ. ਵਿ—ਸੁਪ੍ਰਮਾਣ. ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਮਾਣ. ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਪਰਵਾਨ.

ਸੁਪਰਵਾਨ. ਸੰ. ਸੁਪਰਵਾਨ. ਸੰਗਤਾ—ਅੱਛੇ ਪਰਵਾਂ ਵਾਲਾ ਦੇਵਰਾ. ੨ ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਪਵਾਂ (ਸੋਭ) ਸੁੰਦਰ ਹਨ. ੩ ਤੀਰ. ੪ ਸੁੰਦਰ ਫੰਘਾਂ ਵਾਲਾ ਭਾਂਸ.

ਸੁਪਰਵਾਣ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਰਵਾਨ. ੨ ਸੁਪ੍ਰਮਾਣ.

ਸੁਪਾਤ੍ਰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਚਰਤਨ. ੨ ਅਧਿਕਾਰੀ.

ਸੁਪਾਨ, ਪੋਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪਾਨ. "ਬਿੰਦ ਮਨਿਲ ਸਣ ਬਨੀ ਸੁਪਾਨ." (ਨਾਪੁ) ਮਣੀਆਂ ਨਾਲ ਜਤੀਆਂ ਪੋਤੀਆਂ.

ਸੁਪਾਰਿਸ. ਦੇਖੋ, ਸਿਫਾਰਿਸ਼.

ਸੁਪਾਰੀ. ਸੰਗਤਾ—ਪੂਰ ਫਲ. ਭਾਲੀ. L. Aroca Catechu. ਇਸ ਦੀ ਤਾਜੀਰ ਸਰਦ ਮੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਮੁਖ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਮਣੀ ਨੂੰ ਭਾਵ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਸੁਪਾਰੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੱਝਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨਦੀ ਜੇ ਉਥਲਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਰੁਝਕਾਰੀ ਹਨ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁਪਾਰੀ ਨੂੰ ਪਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਖਾਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਰਿਵਾਜ ਹੈ. "ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ ਖਾਤੀਆ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੪) ੨ ਲਿੰਗ ਦਾ ਅਗਲਾ ਭਾਗ. ਸੰ. ਮਣਿ. ਦੇਖੋ, ਮਣਿ ਪ.

ਸੁਪੁਤ } ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪੁਤ੍ਰ. ਨਾਇਕ ਬੇਟਾ. ਸੁਪੁਤ.
ਸੁਪੁਤ੍ਰ }

ਸੁਪੁਰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪੁਰਦਨ.

ਸੁਪੂਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪੁਤ੍ਰ.

ਸੁਪੂਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਬਿਜੇਰੇ ਦਾ ਝੂਟਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ. ਦੇਖੋ, ਬਿਜਊਰਾ. ੨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਨਬਾਲਬ. ੩ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਭਰਨੇ ਨਾਇਕ.

ਸੁਪੇਦ. ਭਾ ੫੫ ਸਪੇਦ. ਵਿ—ਸ਼ੇਤ. ਚਿੱਟਾ. ਬੰਗ. "ਕੋਈ ਓਢੇ ਨੀਲ ਕੋਈ ਸਪੇਦ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) "ਰਾਤੀ ਹੋਵਨਿ ਕਾਲੀਆ ਸੁਪੇਦਾ ਸੇ ਵੰਨ" (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਓਹੀ ਰੰਗ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਰਾਤ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਨਾਲ ਕਾਲੇ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੀਲਾ ਹਿੰਦੂ ਚਿੱਟਾ.

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ. ਇਵੇਂ ਹੀ ਫੁਰਮੁਖ ਅੰਜਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਜਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ. ਸੁਪੇਦਾ. ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਹਤਤਲ ਜੇਹਾ ਚਿੱਟਾ ਪਦਾਰਥ. ਜੋ ਗੁੰਝ ਸੋਧਣ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਅਰ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ੨ ਇੱਕ ਸਿੱਕੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਚਿੱਟਾ ਪਦਾਰਥ (Oxide of lead) ਜੋ ਰੋੜ੍ਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ੩ ਇੱਕ ਬਿਲਡ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਫਿੱਜ ਚਿੱਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਕਲਮੀਰ ਵਿੱਚ ਸੁਪੇਦੇ ਦੇ ਬਿਲਡ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੁਨਿਗਰ ਦੇ ਪਾਸ ਜਤਖ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਬਿਨਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮਨੋਹਰ ਸਪੇਦੇ ਹਨ. White Poplar. ੪ ਗੁੰਝ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਚਿੱਟਾ ਹਾਸੀਆ, ਜੋ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ "ਗਰਜੋ ਸੁਪੇਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਜੋਇ." (ਗੁਪੁਸੁ)

ਸੁਪੇਦੀ. ਭਾ ੫੫ ਸੰਗਤਾ—ਚਿਟਿਆਈ. "ਰਤਾ ਪਿਨਣ ਮਨੁ ਰਤਾ, ਸੁਪੇਦੀ ਸਤੁ ਦਾਨੁ." (ਸੁੀ ਮ: ੧) ਚਿੱਟੀ ਪੇਸ਼ਾਕਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਨਾ ਸਰਜ ਅਤੇ ਦਾਨ ਹੈ.

ਸੁਪੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਤ

ਸੁਪ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਤਿ ੩ ਅਤੇ ੪.

ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ } ਸੰ. ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ. ਵਿ—ਅਤਿ ਆਨੰਦ. ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼. "ਸੰਤ
ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ } ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ ਆਏ ਵਸਿ ਪੰਚਾ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਰੂਝ
ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ } ਜਿਨ ਕਉ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੈ) ੨ ਅਤਿ
ਨਿਰਮਲ. ਬਹੁਤ ਸਾਫ਼. ੩ ਸੰਗਤਾ—ਬੁਝੇਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤ.

ਸੁਪ੍ਰਯਾ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਯਾ (ਭੁੱਧਿ) ਵਾਲਾ. ਭੁੱਧਿਮਾਨ. ਸਿਆਣਾ.

ਸੁਪ੍ਰਭਾ. ਸੰਗਤਾ—ਉੱਤਮ ਭਾਂਤਿ (ਚਮਕ ਦਮਕ). ੨ ਬਹੁਤ ਭੋਭਾ. ੩ ਵਿ—ਸ਼ੇਸੁ ਪ੍ਰਭਾ ਵਾਲੀ.

ਸੁਪ੍ਰਿਆ } ਇੱਕ ਫੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਡਿੱਲਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ-
ਸੁਪ੍ਰਿਯਾ } ਚਰ ਚਰਣ. ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਸੋਨਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾਂ. ਅੰਤ ਭਕਣ Sll.
ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਹੁ ਭਟ ਮਿਲ ਮੁਖ ਮਾਰ ਉਚਾਰਤ.
ਕਹੁ ਭਟ ਭਾਜ ਪ੍ਰਕਾਰਤ ਆਚਤ
ਕੇਤਕ ਜੋਧ ਫਿਰੇਂ ਰਣ ਗਾਹਤ,
ਕੇਤਕ ਜੁਝ ਬਰੰਗਨ ਬਜਾਹਤ. (ਕਲਕੀ)

੨ ਭਾਚਯ. ਵਹੁਟੀ. ੩ ਵਿ—ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ.

ਸੁਫਤਨ. ਭਾ ੫੫ ਵਿ—ਪਰੋਣਾ. ਵਿੰਨ੍ਹਣਾ.

ਸੁਫਤਨੀ. ਭਾ ੫੫ ਵਿ—ਪਰੋਣ ਨਾਇਕ.

ਸੁਫਨ } ਦੇਖੋ, ਸੁਪਨਾ.
ਸੁਫਨਾ }

ਸੁਫਲ } ਉੱਤਮ ਫਲ. "ਕਵਿਰਾ ਕੁਸੁਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਹੀ ਸੁਫਲ ਅਰਥ
ਸੁਫਲ } ਸਮੁਦਾਯ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਚੰਗਾ ਨਤੀਜਾ. ੩ ਅਨਾਰਾ.

੪ ਨਿੰਝ. ੫ ਬਦਾਮ. ੬ ਵਿ—ਚੰਗੇ ਫਲ ਵਾਲਾ. ਸੁਭ ਫਲ ਸਹਿਤ. "ਸੁਫਲੁ ਜਨਮੁ ਨਾਨਕ ਤਥ ਹੁਆ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੯)

ਬੁਢਾ. ਅ. ۱۰ ਬੁਢਾਹ. ਪਤੋਸ. ਹਮਯਾਕੀ. ਦੇਖੋ, ਹੱਕਸੁਰਾ.
੨ ਦੇਖੋ, ਸਫਾ ਪ.

ਸੁਫਾਰਿਸ਼. ਦੇਖੋ, ਸਿਫਾਰਿਸ਼.

ਸੁਫਿਆ. ਸੰ. ۲۴۰-ਸੁਫ਼ਿਤ. ਸੰਗਤਾ—ਹੋਸ਼ਿਆਰੀ. ਚਤੁਰਾਈ.
੨ ਔਸਾਨ. "ਅੰਗ ਸੰਗ ਉਰਤਾਇ ਬਿਸਰਤੇ ਸੁਫਿਆ." (ਫੁਨਹੇ
ਮ. ਪ.) ਕਮਲ ਦੇ ਅੰਗ ਨਾਲ ਉਲਝਕੇ ਭੈਰ ਦੇ ਔਸਾਨ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ.

ਸੁਫੇਦ. ਦੇਖੋ, ਸਪੇਦ ਅਤੇ ਸਫੇਦ.

ਸੁੰਬ. ਦੇਖੋ, ਲੁੰਮ ੨. "ਸੁੰਬਨ ਸਬਦ ਸੁਨਾ ਅਵਨੀ ਤਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ
੪੦੫)

ਸੁਬਹ. ਅ. ੬ ਸੁਬਹ. ਸੰਗਤਾ—ਤਤਕਾ. ਭੋਰ. ਪ੍ਰਾਤਹਕਾਲ.
ਭੂਨਸਾਰ. "ਸੁਬਹ ਨਿਵਾਜ ਸਰਾਇ ਗੁਜਾਰਉ." (ਸੁਹੀ ਕਬੀਰ)
੨ ਅ. ੨੨ ਸੁਬਹ. ਸੰਕ. ਸੰਸਾ. ਭੂਮ.

ਸੁਬਹਦਮ. ਡਾ ۱۰ ਸੁਬਹਦਮ. ਬ੍ਰਿ. ਵਿ—ਤਤਕੇ. ਬਹੁਤ ਸਵੇਰੇ.
ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲੇ.

ਸੁਬਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਹ ੨. "ਭੇ ਸੁਬਹਾ ਜੋ ਬਿਨਾ ਨਪੁਨੇ." (ਨਾਪੁ)
ਸੁਬਹਾਣ } ਅ. ੧੫ ਪਵਿਤ੍ਰ ਰੂਪ ਆਤਮਾ. ਕਰਤਾਰ. "ਔਰ
ਸੁਬਹਾਨ } ਜਹਾਨ ਨਿਦਾਨ ਕਛੂ ਨਹਿ, ਏ ਸੁਬਹਾਨ ! ਰੁਹੀ
ਸਿਰਦਾਰਾ." (ਤਰ ਸਵੈਯੇ)

ਸੁਬਹਾਨੀਤਿਤਰ. ਦੇਖੋ, ਤਿਤਰ.

ਸੁਬਹਾਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਹਾਨ. "ਸਭ ਦੁਨੀਆ ਸੁਬਹਾਨੁ." (ਮ: ੧
ਵਾਰ ਮਾਤ)

ਸੁਬਕ. ਸੰਗਤਾ—ਹਫ਼ਕੋਰਾ. ਹਿਚਕੀ. "ਸੁਬਕਤ ਹੋਦਤ ਅਪਿਕ
ਹੀ." (ਗੁਪਸੁ) ਦੇਖੋ, ਸੁਬਕਨਾ. ੨ ਡਾ ੧੬ ਵਿ—ਸਬੁਕ. ਹੋਲਾ.
੩ ਤੇਜ ਚਾਲ ਵਾਲਾ. ੪ ਖੇਦਿੰਸਤ.

ਸੁਬਕਣਾ. ਹਫ਼ਕੋਰਾ ਲੈਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਕ.

ਸੁਬਕਨਾ. ਬ੍ਰਿ—ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਹਿਚਕੀ ਨਾਲ ਸਾਹ ਲੈਣਾ. ਹਫ਼ਕੋਰੇ
ਲੈਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਕ ੧.

ਸੁਬਕੀ. ਡਾ ੧੬ ਸੰਗਤਾ—ਹਲਕਾਪਨ. ਹੌਲੰਤਣਾ. ੨ ਅਪਮਾਨ.
"ਭਈ ਪਰਾਜਯ ਸੁਬਕੀ ਹਮ ਕੋ" (ਗੁਪਸੁ)

ਸੁਬਨ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਨ. ਸੁਵਨ. ਪੁਤ੍ਰ. ਬੇਟਾ.

ਸੁਬਨਮੇ. ਵਿ—ਸੁਨ-ਅਯ. ਪੁਤ੍ਰ (ਸੁਵਨ) ਰੂਪ. ਪੁਤ੍ਰ ਰੂਪ. "ਨਾਮਤੰ
ਅਸਨਮੇ. ਨਮਸਤੰ ਸੁਬਨਮੇ." (ਜਾਪੁ) ਕਰਤਾਰ ਜਨਮ ਰਹਿਤ ਹੈ
ਅਰ ਪੁਤ੍ਰ ਰੂਪ ਹੈ. ਭਾਵ—ਸੰਤਾਨ ਰੂਪ ਹੈ. ਭਾਵ—ਸਰਵਰੂਪ ਹੈ.

ਸੁਬਰਾਉ. ਦੇਖੋ, ਸੋਬਰਾਉ.

ਸੁੰਬਲ. ਡਾ ੧੬ ਇੱਕ ਸੁਕੰਧ ਵਾਲਾ ਘਾਹ, ਜਿਸ ਦੀ ਉੱਪਰ
ਮਾਥੂਕ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ. ਛਾਲਣਤ. ਜਟਾਮਾਸੀ. L.
Nordostachys. "ਸੁੰਬਲੇ ਬੁਲਣੇ ਤੇ ਦਿਲ ਰਾ ਬੁਰਦਹ ਅਸੁ." (ਦੀਗੀ)

ਸੁੰਬਾ. ਤੋਪ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਘਸਟ ਦਾ ਗਜ਼.

ਸੁਬਾਸ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਾਸ.

ਸੁਬਾਸਕ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਵਾਸਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੁਕੰਧ ਫੈਲਾਉਣ
ਵਾਲਾ. "ਪਾਨ ਕਪੂਰ ਸੁਬਾਸਕ ਚੰਦਨ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸੁਬਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਹ ਅਤੇ ਸੁਬਾਹੁ.

ਸੁਬਾਹੁ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ. ਚੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲ ਸਹਿਤ ਹਨ
ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ. "ਧਾਏ ਸੁਬਾਹੁ ਯੋਧਾ ਸਕੋਪ." (ਕਲਕੀ)
੨ ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਦੋਤ. ਜੋ ਮਗੀਚ ਦਾ ਤਾਈ ਸੀ. ਵਿਸ਼ਾਮਿਤ੍ਰ ਦਾ
ਜੱਗ ਵਿਗਾਡਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ
ਮਾਰਿਆ. "ਸੰਘਾਚੜੇ ਸੁਬਾਹੁ." (ਰਾਮਾਵ) ੩ ਸੁਕ੍ਰੀਵ ਦਾ ਇੱਕ
ਮੰਤ੍ਰੀ. ੪ ਸੁਕ੍ਰਾਯਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ.

ਸੁਬਿਦਿਆ } ਸੰਗਤਾ—ਸੁਵਿਦਤਾ. ਆਤਮਵਿਦਤਾ. ਪਰਮਾਰਥ
ਸੁਬਿਦਤਾ } ਵਿਦਤਾ. ੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਵਿਦਤਾ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ
ਨੂੰ ਨਾਭ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਆਪੇ ਚਿੰਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵ ਵਧੇ.

ਸੁਬੁੰਧ. ਸੰ. ਸੁਬੁੰਧ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ।
੨ ਆਤਮਗਤਾਨੀ. ੩ ਸੰਗਤਾ—ਰਾਜਾ ਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇੱਕ
ਮੰਤ੍ਰੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਅੰਤਿਮ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੇ ਆਇ ਹੈ. ੪ ਬ੍ਰਿਜਨਾਥ
(ਵੀਰਯਨਾਥ) ਦਾਨਵ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ, ਅਤੇ ਸੈਨਾਪਤਿ, ਜਿਸ ਦਾ
ਸਿਕਰ ਸਰਬਲੋਹ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ.

ਸੁਬੁੰਧਿ. ਉੱਤਮ ਬੁੰਧਿ. ਪ੍ਰਤਿਭਾ.

ਸੁਬੇਕ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਸਬੇਕ ਸਿੰਘ.

ਸੁਬੇਲ. ਭੁਪੁਤ੍ਰਪਸੁਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਬੇਲ ਅਤੇ ਬੇਲ ਦੋ ਵੈਤਰਾਜ
ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਯੁਗ ਵਿੱਚ ਦੁਰਗਾ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕੀਤਾ ਅਰ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਮਕੁੰਟ ਪੁਰ ਦ੍ਰੁਸ਼ਮਨ (ਸੁੀ ਭੁਵੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਨੇ
ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਬੇਲ ੬.

ਸੁਬੋਧ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗਤਾਨ ਵਾਲਾ. ਯਥਾਰਥ ਗਤਾਨੀ. ੨ ਜੋ
ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਮੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ੩ ਸੰਗਤਾ—ਆਤਮਗਤਾਨ.
ਉੱਤਮ ਗਤਾਨ.

ਸੁੰਬੀ. ਸੰਗਤਾ—ਰਸੀ. ਭੋਰੀ.

ਸੁਬੁਚਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਚਲਾ.

ਸੁਬੁਤ. ਸੰਗਤਾ—ਉੱਤਮ ਵ੍ਰਤ. ਸੁਤ ਨਿਯਮ. ੨ ਇੱਕ ਰਿਖੀ.
"ਤਹਾਂ ਸੁਬੁਤ ਨਾਮਾ ਮੁਨਿ ਰਹੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੧੮) ੩ ਵਿ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ
ਵ੍ਰਤ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੁਤ ਨਿਯਮਧਾਰੀ.

ਸੁਬਿਤ. ਸੰ. ਸੁਬੁਤ—ਸੁਵਿਤ. ਵਿ—ਹੱਛੇ ਚਾਲ ਚਲਨ ਵਾਲਾ. ਨੇਕ
"ਸੁਨਮਾਤਾ! ਭਾਤ! ਸੁਬਿਤ!" (ਗੁਪਸੁ) ੨ ਚੰਗੀ ਉਪਜੀਵਿਕਾ
ਵਾਲਾ ੩ ਚੰਗੀ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. "ਅਨੇਕ ਬ੍ਰਿਤ ਸੁਬਿਤ." (ਗੁਪਸੁ)

ਸੁਬਿਤਾ. ਵਿ—ਸੁਵਿਤਾ. ਉੱਤਮ ਆਚਾਰ ਵਾਲੀ. "ਸੁਨਹੁ ਸੁਬਿਤੇ
। ਇਮ ਉਰ ਜਾਨ." (ਗੁਪਸੁ) ਹੇ ਸੁਵਿਤਾ ! ਸੁਨੇ.

ਸੁਤ. ਸੰ. ਸੁਸੁ. ਧਾ—ਯਥਾ. ਸੁੰਦਰ ਹੋਣਾ. ਬੇਨਣਾ. ੨ ਵਿ—
ਉੱਤਮ. ਚੰਗਾ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਸੁਤ ਬਚਨ ਬੋਲਿ ਗੁਣ ਅਮੋਲ." (ਸਾਰ

ਪਤਤਾਲ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੪ ਮੰਗਲ। ੫ ਸੁਖ।
੬ ਚਾਈ

ਸੁੱਭ. ਸੰ. ਗੁਪਤ—ਸੁੱਭ. ਸੰਗਤਾ—ਕਸ਼ਤਪ ਦੇ ਵੀਰਯ ਤੋਂ ਦਨੁ ਦੇ
ਉਦਰੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨਵ, ਜੋ ਨਿਸੁੱਭ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ
ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ। “ਸੁੱਭ ਨਿਸੁੱਭ ਪਠਾਯਾ ਜਮ ਦੇ
ਧਾਮ ਨੂੰ.” (ਚੰਡੀ ੩) ਦੇਖੋ, ਨਮੁਚਿ ੨.

ਸੁੱਭ ਸਕੁਨ. ਦੇਖੋ, ਅਪ ਸਕਨ.

ਸੁਭਹਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਹਾਨ.

ਸੁਭਗ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ। ੨ ਅੰਫੇ ਭਾਗ ਵਾਲਾ. ਖੁਸ਼ਨਸੀਬ।
੩ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਤਾ—ਸੁਹਾਗਾ. ਟੰਕਣ। ੫ ਚੰਪਕ.
ਚੰਗ। ੬ ਸਿਵ.

ਸੁਭਗਾ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰੀ. ਖੁਸ਼ਮੁਖਾ। ੨ ਸੁਹਾਗਣ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੩ ਸੰਗਤਾ
—ਹਲਦੀ। ੪ ਭੁਲਸੀ। ੫ ਕਸਤੂਰੀ। ੬ ਚਮੇਲੀ.

ਸੁਭਚਾਰ. ਸੁਭ ਆਚਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸੁਭਚਿੰਤਕ. ਵਿ—ਸੁਭ (ਭਲਾ) ਚਿੰਤਕ ਵਾਲਾ. ਸੋਚਯੁਕ.

ਸੁਭਚਿੰਤਨ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਭ (ਭਲਾ) ਚਿੰਤਨਾ. ਭਲਾ ਚਾਹੁਣਾ.
ਬੋਧਯੁਕੀ। ੨ ਨੇਕ ਮਿਆਲ. “ਸੁਭ ਚਿੰਤਨ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਨਿਰਮਲ
ਸਾਧੂ ਸੰਗ.” (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੁਭਚਿੰਤਵਨਿ] ਦੇਖੋ, ਸੁਭਚਿੰਤਨ। ੨ ਸੁਭਵਿਸ਼੍ਰਿ. ਮਿਹਰ ਦੀ
ਸੁਭਚਿੰਤਵਨੀ] ਨਸਰ. “ਸੁਭਚਿੰਤਵਨਿ ਦਾਸ ਰੁਮਾਰੇ.” (ਸੋਰ
ਮ: ੪)

ਸੁਭਟ. ਸੰਗਤਾ—ਉੱਤਮ ਯੋਧਾ. ਸੁਰਮਾ। ੨ ਸਿਪਾਹੀ.

ਸੁਭਟਅਰਿ. ਸੰਗਤਾ—ਬਰਫੀ. ਸੋਹਣੀ. (ਸਨਾਮ) ੨ ਬੰਦੂਕ.
(ਸਨਾਮ)

ਸੁਭਟਸਹੋਟ. ਸੰਗਤਾ—ਰਣਭੂਮਿ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ. (ਸਨਾਮ) “ਲਖ ਸੁਭਟ ਸਹੋਟ ਮਨ ਕਰੈ ਅਭਿਮਾਨ ਕੈ.”
(ਨਾਪੁ)

ਸੁਭਟਨੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸੈਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮ ਯੋਧੇ ਹਨ. (ਸਨਾਮ)

ਸੁਭਟੇਂਦ੍ਰ. ਵਿ—ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸਿਪਾਹਸਲਾਹ.
ਸਨਰਲ। ੩ ਟਿੱਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੪
ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਚਿਸ਼੍ਰਮ ੧੨ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੧੧ ਪੁਰ, ਅੰਤ ਰੁਝ
ਲਘੁ. ਅਖਵਾਇਉਂ ਕਹਿ ਕਿ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਦੋਹਾ ਹੀ ਸੁਭਟੇਂਦ੍ਰ ਹੈ.
ਜਿਸ ਦੀ ਚੌਥੀ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਅੰਤਜਾਨਪੁਸ ਮਿਲੇ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਰਤ ਸਰਤ ਜਥ ਚਕਤ ਦਲ ਸਜ ਕਰ ਸਿੰਘ ਸੁਭੀਰ,
ਬਰਤ ਬਰਤ ਬਰਤਾਤ ਰਿਪੁ ਬਿਹਸਲ ਬਿਕਲ ਬਰੀਰ,
ਭਰਤ ਭਰਤ ਭਯ ਭਜਤ ਈ ਬਿਲਪਤ ਬਹੁ ਭਟ ਭੀਰ,
ਮਰਤ ਮਰਤ ਕਾਲੀ ਚੰਬੀ ਅਰਤ ਚੁ ਦਸੁ ਬਹੀਰ.

(ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਸ਼)

ਸੁਭਦ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਇਸਤ੍ਰੀ। ੨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ। ੩ ਵਿ—

ਭਾਗਵਾਲਾ. ਖੁਸ਼ਨਸੀਬ.

ਸੁਭਦ੍ਰਾ. ਦਮੁਦੇਵ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ ਅਤੇ ਅਰਜੁਨ
ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਇਸ ਦੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਬਲਰਾਮ ਦੀ ਟਿੱਛਾ ਇਸ ਨੂੰ
ਦੁਰਯੋਧਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹੁਣ ਦੀ ਸੀ. ਪਰ ਅਰਜੁਨ ਸੁਭਦ੍ਰਾ ਨੂੰ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਦਾਰਿਕਾ ਤੋਂ ਚੁਰਾਕੇ ਲੈ ਗਿਆ.
ਸੁਭਦ੍ਰਾ ਅਭਿਮਨੁ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਰੀਕਿਤ ਦੀ ਦਾਦੀ ਸੀ. ਜਗੰਨਾਥ
ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਕਥਕੇ ਸੁਭਦ੍ਰਾ ਦੀ ਮੁਰਤਿ
ਦਾ ਹੋਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੁਦਾ ਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ,
ਬਦ੍ਰਾ। ੨ ਦੁਰਗਾ. ਦੇਵੀ। ੩ ਵਿ—ਚੰਡੇ ਭਾਗ ਵਾਲੀ.

ਸੁਭਮਸਤ] ਸੰ. ਸੁਭਮਸਤੁ. ਸੁਭ—ਅਸਤੁ. ਵਡ—ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ
ਸੁਭਮਸਤੁ] ਭੋਧਕ ਬਥੇਦ ਹੈ. ਸੁਭ ਹੈ. ਮੰਗਲ ਹੈ. ਕਲਾਵਤ ਹੈ.
ਭਲਾ ਹੋਵੇ.

ਸੁਭਰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਬੰਢਿਆ ਟੀਕ ਪੂਰਣ.
“ਖਿਨ ਮਹਿ ਉੱਟੇ ਸੁਭਰ ਭਰਿਆ.” (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਭ.
ਉੱਜਲ। ੩ ਸੁੰਦਰ. “ਸੁਭਰ ਕਪੜ.” (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਸੁਭਰਮ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਮ.

ਸੁਭਰਾਤ] ਸੰ. ਸੁਭਚਿਤ. ਵਿ—ਸਭ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ.
ਸੁਭਰਾਤ] ਚੰਡੇ ਮਜ਼ਮੂਨਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਣ. “ਗੁੰਬ ਕਰਾ ਪੂਰਨ
ਸੁਭਰਾਤ.” (ਚੋਪਣੀ) ੨ ਸੁਭ ਰਾਤ (ਗਜਾਨ) ਵਾਲਾ. ਉੱਤਮ
ਕਯਾਨ ਸਹਿਤ

ਸੁਭਵੰਤੀ. ਵਿ—ਸੁਭਵਰੀ. ਮੰਗਲ ਵਾਲੀ. ਸੁਖਵਾਲੀ. ਆਨੰਦਵਤੀ.
“ਸੰਤ ਸੰਗਤਿ ਸੁਭਵੰਤੀ.” (ਨਟ ਮ: ੪ ਪਤਤਾਲ) ੨ ਸੁ ਭਵਤਿ.
ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਭਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਰਾ ੨ ਸੁਭਹ. ਸੰਕ. ਸੰਸਾ. “ਜੇ ਦਿਲ ਸੁਭਾ
ਤੁਮਾਰੇ ਲਹੈ.” (ਗੁਪਤੁ) ੩ ਸੰ. ਸੁਭਾ. ਯਾਤਿ. ਸੋਭਾ. “ਬਰਨੀ
ਨਹਿ ਸਾਭ ਸੁਭਾ ਹੈ.” (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ੪ ਟਿੱਛਾ। ੫ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ
ਸਭਾ.

ਸੁਭਾਊ. ਸੰ. ਸੁਭਾਵ. ਸੰਗਤਾ—ਆਪਣਾ ਧਰਮ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ। ੨ ਮਿਜਾਜ।
੩ ਵਾਦੀ. ਭਾਣ। ੪ ਸੁ—ਭਾਵ. ਉੱਤਮ ਮਿਆਲ.

ਸੁਭਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਾਊ। ੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਭਾਵ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦਾ
ਆਸ਼ਕ ਬੇਸੂ ਹੈ. “ਸਿਨ ਰੁਝ ਮਿਲਿਆ ਸੁਭਾਇ.” (ਸੁੀ ਮ: ੫)
੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਰਾਦਤਨ. ਸੰਕਲਪ ਕਰਕੇ. “ਸੁਭਾਇ ਅਭਾਇ ਚੁ
ਨਿਕਟਿ ਆਵੈ.” (ਮਾਰੂ ਆ: ਮ: ੫) ੪ ਸੁਭਾਵਿਕ. ਸੁਤਹ.
“ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ, ਤਾਂ ਮਿਲੈ ਸੁਭਾਇ.” (ਮਲਾ ਮ: ੪) ੫ ਸੁਭ
ਭਾਵ ਨਾਲ. “ਸੁਭਾਇ ਸਹਿਜ ਗੁਣ ਭਾਈਐ ਜੀਉ.” (ਪਨਾ ਛੰਤ
ਮ: ੪) ੬ ਬੋਝਨ ਹੋਂਦਾ ਹੈ.

ਸੁਭਾਇਕ. ਵਿ—ਭੋਰਾ ਦਾਇਕ. “ਮਸਤਕ ਦੀਪਤ ਜੋਤਿ ਸੁਭਾਇਕ.”
(ਗੁਪਤੁ) ੨ ਸੁਭਾਵਿਕ. ਸੁਤਹ. “ਸਿਮ ਆਇਸ ਕਰ ਦੇਰ
ਸੁਭਾਇਕ, ਮਾਨਿਹ ਤਿਮ ਬਾਸੀ ਪੁਰ ਤੀਨ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੁਭਾਈ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਭਾਵ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਆਸ਼ਕ ਅੰਫਾ ਹੈ.

“ਸੋਈ ਪੁਰਖ ਸੁਭਾਈ.” (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਨੇਕ ਭਾਈ। ੩ ਕਿ.
ਵਿ—ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੁਤਰ. ਬਿਨਾ ਯਤਨ. “ਨਾਨਕ ਮਿਲਣ ਸੁਭਾਈ
ਜੀਉ.” (ਮਾਤ ਮ: ੫) ੪ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ. ਆਪਣੇ ਸਹਜ ਧਰਮ
ਅਨੁਸਾਰ. “ਜੈਸੇ ਬਾਨਕ ਭਾਇ ਸੁਭਾਈ ਨਖ ਅਪਰਾਧ ਕਮਾਵੈ.”
(ਸੋਰ ਮ: ੫) ੫ ਸੰਗਤ—ਸੋਭਾਗਤ. ਖੁਸ਼ਨਸੀਬੀ. “ਮੇਰੀ ਹਰਹੁ
ਬਿਪਤਿ ਜਨ ਕਰਹੁ ਸੁਭਾਈ.” (ਭਉ ਰਵਿਦਾਸ)
ਸੁਭਾਸੀ. ਸੰ. ਸੁਭਾਸਿ. ਵਿ—ਚੰਗਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. ਪਿਆਰੇ ਵਚਨ
ਆਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਭਾਸੁਤ. ਸੁਭ ਅਤੇ ਅਸੁਤ. ਨੇਕ ਬਣ.

ਸੁਭਾਖ } ਸੰ. ਸੁਭਾਸਾ. ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਬੋਲੀ। ੨ ਅਜੇਹੀ ਕੋਲ
ਸੁਭਾਖ } ਬਾਤ. ਜੋ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਅੱਖੇ ਪਦ ਨਾ ਚਰਤੇ ਜਾਣ। ੩ ਸਭਨਸਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਗਲ
ਜਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ. “ਭਾਖ ਸੁਭਾਖ ਵਿਚਾਰ ਨ ਛਿੱਕ ਮਨਾਇਆ.”
(ਭਾਗੁ)

ਸੁਭਾਖਿਆ. ਦੇਖੋ. ਸੁਭਾਖਾ. “ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਣੀ ਸਭਦ ਸੁਭਾਖਿਆ.”
(ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਸੁਭਾਸਿਤ. ਉੱਤਮ ਬੋਲਨ ਕੀਤਾ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਬਿਆਨ ਕਰਿਆ.

ਸੁਭਾਖੜ. ਸੰ. ਸੁਭਾਸੜ. ਵਿ—ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਯੋਗਤਾ।
੨ ਸੰਗਤ— ਬੋਲ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਅਨੁਘਟਨਾਈ ਉੱਪਰ ਉੱਤਮ
ਭਾਸਤ (ਟੀਕਾ). “ਸੁਭਾਖੜ ਕੋਮਦੀ ਪਤੀ.” (ਬੁਹਮਾਵ)

ਸੁਭਾਗ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਭਾਗ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੋਭਾਗਤ. ਮੁਖ
ਕਿਸਮਤੀ.

ਸੁਭਾਗੀ. ਵਿ—ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਵਾਲਾ.

ਸੁਭਾਚਾਰ. ਸੁਭ-ਆਚਾਰ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠਾਚ. ਭਲਾ ਵਿਉਹਾਰ. “ਸੁਭਾਚਾਰ
ਸਿਹ ਨਾਮ ਸਬਲ ਦੂਸਰ ਅਨੁਮਾਨੇ.” (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸੁਭਾਨ. ਦੇਖੋ. ਸੁਭਾਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਭਾਨ। ੩ ਸਿੰਧੀ. ਸੁਭਾਨ.
ਕਲ੍ਹ. ਸਵੇਰੇ.

ਸੁਭਾਨਨ. ਸੁਭ (ਉੱਤਮ) ਆਨਨ (ਮੁਖ).

ਸੁਭਾਨਨੀ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਵਾਲੀ. ਉੱਤਮ ਚੇਹਰੇ ਵਾਲੀ.

ਸੁਭਾਨੁ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੨ ਸੰਗਤ—ਆਤਮਿਕ ਰੋਸ਼ਨੀ.
“ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਸੁਭਾਨੁ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸੁਭਾਯਕ. ਦੇਖੋ. ਸੁਭਾਇਕ.

ਸੁਭਾਵ. ਸੁਭਾਵ. ਉੱਤਮ ਧਿਆਨ। ੨ ਉੱਤਮ ਪ੍ਰੇਮ. ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ।
ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ. ਆਦਤ. ਭਾਣ.

ਸੁਚਨ ਕੋ ਕੋਨੇ ਸੁਚਤਾ ਸਿਖਾਈ ਕਹੇ ਨਾਥ!
ਸਤੀਅਨ ਕ ਕੋਨੇ ਸਿਖਰਾਏ ਬਪੁ ਜਾਰਥੋ,
ਦਾਤਾ ਦਾਨ ਕਹੂੰ ਕੋਨ ਚਟਮਾਭ ਮਾਹਿ ਪੜ੍ਹੇ,
ਪੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕਹਾਂ ਪੈ ਬਾਜ ਰਾਜ ਖਡ ਮਾਰਥੋ,
ਕਹੈ ਮਤਿਰਾਮ ਜਾ ਕੇ ਜੈਸੇ ਹੀ ਸੁਭਾਵ ਹੋਤ
ਸੋਢਿ ਹਰੇ ਸੰਗ ਮਨ ਨਿਸਚੈ ਬਿਚਾਰਥੋ.

ਚੰਦਨ ਮੇਂ ਜਾਇ ਕੋਨ ਸੀਚਰ ਸੁਗੰਧਨ ਕੋ
ਸਿੰਘਨ ਸਿਖਾਤ ਕਜ ਕੁੰਡਨ ਬਿਦਾਰਥੋ.

੪ ਦੇਖੋ. ਸੁਭਾਉ.

ਸੁਭਾਵਕ. ਦੇਖੋ. ਸੁਭਾਇਕ ੨.

ਸੁਭਾਵਤ. ਸੁਭਾਵਤ: ਸੁਭਾਵ ਜੇ. ਕੁਦਰਤੀ ਚੌਰ ਪੁਰ. “ਸੁਭਾਵਤ
ਜੈਸੇ ਬਿਸੰਤਰ ਅਲਿਪਤ.” (ਮਧੂ ਮ: ੫)

ਸੁਭਾਵ ਪ੍ਰਣਾਸੀ. ਦੇਖੋ. ਭਾਵ ਪ੍ਰਣਾਸੀ.

ਸੁਭਿਖਾ } ਇੱਕ ਖੜੀ ਜਾਤਿ. ਦੇਖੋ. ਜੀਤੋ ਮਾਤਾ.
ਸੁਭਿਖੀਆ }

ਸੁਭਿੱਖ. ਸੰ. ਸੁਭਿਕ. ਸੰਗਤ—ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ, ਸਦ ਭਿਕਾ (ਰਿਖਤਾ)
ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕੇ. ਸੁਕਾਨ.

ਸੁਭੁਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉੱਨਤਿ ਤਰੱਕੀ। ੨ ਕੁਸ਼ਲ. ਫੇਮ (ਫੇਮ).

ਸੁਭੋਟੀ } ਸੰਗਤ—ਸੁਤਟਰਾ. ਸੁਰਤ੍ਰ. ਬਹਾਦਰੀ। ੨ ਸੋਭਾ. “ਮੇਨ
ਸੁਭੋਟੀ } ਭੇ ਕੋਨ ਸੁਭੋਟੀ ਰਹੇ.” (ਹਨੁ)

ਸੁਭੰਤ. ਸੁਭ ਅੰਤ. ਚੰਗਾ ਨਤੀਜਾ. ਸੁਭ ਭਨ। ੨ ਵਿ—ਸੋਭਿਤ.
ਸੋਭਾ ਸਹਿਤ.

ਸੁਭੁ. ਸੰ. ਸੁਭੁ. ਵਿ—ਉੱਜਲ. ਚਿੱਟਾ। ੨ ਚਮਕੀਲਾ. “ਸਿਰੰ ਸੇਤ
ਭਰੁੰ ਸੁ ਸੁਭੁੰ ਭਿਲਾਮੰ.” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਸੁੰਦਰ. ਮਨੋਹਰ। ੪ ਸੰਗਤ—
ਅਭਰਕ। ੫ ਚਾਂਦੀ। ੬ ਚਰਬੀ। ੭ ਫਟਕਤੀ। ੮ ਵੰਸਲੋਚਨ।
੯ ਚਿੱਟਾ ਚੰਨਣ। ੧੦ ਸਾਂਭਰਨੁਟ.

ਸੁਭੁਮ. ਸੰ. ਸੁਭਮ—ਸੁਭੁੰ. (ਪ੍ਰਬਮਾਤ) “ਉਚ ਅਵਾਸ ਭਨਤੋ
ਅਤਿ ਸੁਭੁਮ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ. ਸੁਭੁ.

ਸੁਭੁੰਭੁ. ਸੰ. ਸੁਭੁ. (ਉੱਜਨ) ਹਨ ਅੰਬੁ (ਭਿਰਟਾ) ਜਿਸ ਦੀਆਂ
ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੨ ਕਪੂਰ.

ਸੁਮ. ਅ / ਸੁਮ. ਵਤ—ਫਿਰ. ਔਰ. ਪੁਨਹ। ੨ ਭਾ / ਸੰਗਤ—
ਚੋਪਾਏ ਦਾ ਮੁਰਾ ੩ ਸੰਮ. ਚਸਮਾ. “ਨਦੀਆ ਹੋਵਹਿ ਧੋਣਵਾ ਸੁਮ
ਹੋਵਹਿ ਦੁਧ ਘੀਉ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਤ) ੪ ਸੰ. ਸੁਮ। ਭੁੱਲ।
੫ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੬ ਆਕਾਸ਼.

ਸੁਮ. ਦੇਖੋ. ਸੁਮ ੨.

ਸੁਮਗ. ਉੱਤਮ ਮਰਗ. ਭਲਾ ਰਾਹ. ਸੁਪੰਕ.

ਸੁਮਣਵਾਣੀ. ਸੁਮ (ਜੋਮੇ) ਦਾ ਪਾਣੀ. ਭਾਵ—ਅਧੰਤ ਪ੍ਰਵਾਹ.
ਅਧੰਤ ਵਿੱਧੀ. “ਟਿਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਸੁਮਣਵਾਣੀ.” (ਗੁਪਤ) ਨਾ ਮੁੱਕਣ
ਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ.

ਸੁਮਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਕਯਾਨ ਵਾਲਾ. ਦਾਨਾ.

ਸੁਮਤਿ. ਉੱਤਮ ਭੁੱਧਿ. “ਦਾਸ ਕਉ ਸੁਮਤਿ ਦੀਤੀ.” (ਸੋਰ ਮ: ੫)
੨ ਸੁਸੁ ਭੁੱਧਿ ਵਾਲਾ ਚਿਵੇਕੀ ਪੁਰਖ.

ਬਿੰਜਨ ਵਿਦਿਧ ਜੈਸੇ ਕੁਖਭਯ ਭੰਜਨ ਹੈ
ਕੰਜਨ ਵਿਧੋਕ ਵਿਭਾ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਤਿ ਕੀ,
ਐਥਥ ਅਮਲ ਜਤੋਂ ਹਰੇਯਾ ਹੈ ਕਹੁਰ ਕਦ
ਭਭਿ ਭਗਵੰਤ ਜਤੋਂ ਕਰੇਯਾ ਸਦਗਤਿ ਕੀ,

ਅੰਕੁਰ ਉਪਾਵ ਚਿਪ ਪਾਵਸ ਪਯੋਦ ਜੈਸੇ
ਸੁਮਨ ਸੁਵਾਰ ਜਤੋਂ ਬਹਾਰ ਰਿਤੁਪਤਿ ਕੀ,
ਕਾਮਨਾ ਕੇ ਪੂਰਕ ਜਤੋਂ ਕਲਪ ਬਖਾਨੈ ਭੁੰਬ
ਕੁਮਤਿ ਵਿਦਾਰਨ ਤਤੋਂ ਸੰਕਤਿ ਸੁਮਤਿ ਕੀ।

੩ ਜਰਾਸੰਧ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ, "ਅਪਨੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸੁਮਤਿ ਕੇ ਲੀਨੇ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਇ," (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਵਿਸਨੁ ਯਸ਼ਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਮਾਤਾ, ਦੇਖੋ, ਕਲਕੀ। ੫ ਭਰਤ ਦਾ ਇਕ ਪੁਤ੍ਰ। ੬ ਜਨਮੇਗੇ ਦੇ ਇਕ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਨਾਮ। ੭ ਮੇਨਾ, ਸਾਰਿਕਾ।

ਸੁਮੱਧਮਾ } ਵਿ—ਉੱਤਮ ਹੈ ਦੇਹ ਦਾ ਮੱਧਮ ਭਾਗ ਜਿਸ ਦਾ।
ਸੁਮਧਮਾ } ਪਤਲੀ ਕਮਲ ਵਾਲੀ, "ਹੇ ਸੁਮੱਧਮੇ ! ਨਹਿ ਮੇ
ਮਾਨੇ," (ਭੁਪਤ੍ਰ)

ਸੁਮਨ } ਸ. सुमनः। ਵਿ—ਉੱਤਮ ਮਨ ਵਾਲਾ, ਨੇਕ ਦਿਲ।
ਸੁਮਨਸ } ੨ ਸੰਗਤ—ਫੁੱਲ। ੩ ਦੇਵਤਾ, "ਸੰਤਾਸਤ ਵਿਦੇਕ ਸੁਤ
ਸੁਮਨਸ। ਚਾਹਤ ਰਹਿਤ ਭਗਤ ਕਨ ਸੁਮਨਸ॥" (ਭੁਪਤ੍ਰ) ੪ ਕਣਕ,
ਭੋਧਮ। ੫ ਧਰੁਰਾ। ੬ ਮਿਤ੍ਰ, ਦੋਸਤ।

ਸੁਮਨ ਚਾਪ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਾਮਦੇਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਚਾਪ (ਧਨੁਸ)
ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਹੈ।

ਸੁਮਨਾ, ਵਿ—ਅੰਛੇ ਮਨ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਮਾਲਤੀ, ਜੋ ਚਮੇਲੀ
ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ ਹੈ।

ਸੁਮਾ, ਭਾ. सुम ਸਰਵ—ਆਪ, ਹੁਮ। ੨ ਭਾਵ—ਮੈ ਮੇਰੀ, "ਅਯ
ਅਸਾਫੀ ਸੁਮਾ ਕਈ ਹੈ," (ਜਸਭਾਮ)

ਸੁਮਾਰ, ਭਾ. सुम ਸੰਗਤ—ਗਿਣਤੀ, ਸੰਖਿਆ, "ਤਥੇ ਅੰਤ ਨ
ਪਰਹਿ ਸੁਮਾਰ," (ਗੁਜ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੈਨਾ। ੩ ਭਰੋਹ, ਦਿਓਂਗਾ।
੪ ਰਾਜੀ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜਖਮ। ੫ ਵਿ—ਘਾਟਿਲ, ਜਖਮੀ, ਫੱਟਣ।
"ਸਭ ਚੁੰਨ ਨੀਚ ਕਿੰਨੇ ਸੁਮਾਰ," (ਰਾਮਾਵ) "ਤੁਮ ਕੇ ਨਿਹਾਰ ਕਿਥ
ਮਾਰ ਨੈ ਸੁਮਾਰ ਮੇ ਕੇ," (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੯) ਮਾਰ (ਕਾਮ) ਨੇ ਸੁਮਾਰ
(ਘਾਟਿਲ), "ਭਏ ਸੁਮਾਰ ਸੁਮਾਰ ਬਿਨ," (ਭੁਪਤ੍ਰ) ਬੇਲਮਾਰ ਫੱਟਣ
ਹੋਏ।

ਸੁਮਾਲ, ਅ. सुमाल ਸਿਮਾਲ, ਸੰਗਤ—ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ। ੨ ਖੱਬਾ
ਪਾਸ।

ਸੁਮਾਲੀ, ਦੇਖੋ, ਰਾਵਣ ੪। ੨ ਵਿ—ਸੁਮਾਲੀ, ਸੁਮਾਲ (ਉੱਤਰ)
ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ, ਉੱਤਰੀ।

ਸੁਮਿਤ, ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੁਮਿਤ੍ਰ, ਉੱਤਮ
ਮਿਤ੍ਰ, "ਹਰਿ ਨਬਧੇ ਮਿਤ੍ਰ ਸੁਮਿਤ੍ਰੇ," (ਭਾਬਾ) ਮਿਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ
ਸੁਮਿਤ੍ਰ।

ਸੁਮਿਤ੍ਰ, ਉੱਤਮ ਮਿਤ੍ਰ। ੨ ਸੰ. ਸੌਮਿਤ੍ਰ, ਸੰਗਤ—ਲਫਮਣ, ਜੋ
ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ, "ਤਿਹ ਓਰ ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਪਠਾਯੋ," (ਰਾਮਾਵ)
੩ ਸਤ੍ਰਘਨ, ਲਫਮਣ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ। ੩ ਸੰ. ਸੁਮੰਤ੍ਰ (ਸੁਗ-ਤ੍ਰ),
ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਰਾਜ ਹੱਕਟ ਵਿੱਚ ਭੀ ਨਿਪੁਣ ਸੀ।
"ਤਾਤ ਬਸਿਸ੍ਰ ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਬੁਲਾਏ," (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਸੈਨ } ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਦਸਰਥ ਦਾ ਸਹੁਰਾ, ਲਫਮਣ
ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਸੈਨ } ਅਤੇ ਸਤ੍ਰਘਨ ਦਾ ਨਾਨਾ।

ਸੁਮਿਤ੍ਰਜ, ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਲਫਮਣ, "ਚੀਨ ਸੁਮਿਤ੍ਰਜ ਕੀ
ਭਬਿ ਕੇ," (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸਤ੍ਰਘਨ।

ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ, ਸੁਮਿਤ੍ਰਸੈਨ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਦੀ ਰਾਣੀ ਸੀ।
ਇਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਲਫਮਣ ਅਤੇ ਸਤ੍ਰਘਨ ਜਨਮੇ।

ਸੁਮਿਤ੍ਰੇਸ, ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦਾ ਦੋਸ਼, ਸੁਮਿਤ੍ਰਾਪਤਿ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ,
"ਸੁਮਿਤ੍ਰੇਸ ਮਹਿਪ ਭਧੇ ਜਥ ਰੇ," (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਮਿਲ } ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਸੌਮਿਨਿਤ,
ਸੁਮਿਲਾ } "ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਤੋ ਸਭੈ ਮੇ ਅਲੇਪ ਸੁਮੀਲਾ," (ਭੁਪਤ੍ਰ)
ਸੁਮੀਲਾ } ਅਲੇਪ ਅਤੇ ਮਿਲਿਆ।

ਸੁਮੁਖ, ਵਿ—ਉੱਤਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ, ਜਿਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਖਿਤਿਆ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੰਗਤ—ਭਣੇਲਾ। ੩ ਭਰਤ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ। ੪ ਇੱਕ
ਨਾਕਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ। ੫ ਬਿਵਾ। ੬ ਸ਼ਰੀਵ ਦੀ ਭੋਜ ਦਾ ਇੱਕ
ਸ਼ਾਵਰ।

ਸੁਮੁਖੀ, ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਵਾਲੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੨੮। ੩ ਸੀਸਾ,
ਦਰਪਣ।

ਸੁਮੁੰਡ, ਇੱਕ ਤਪਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਤਨਮਾਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਸੁਯਯ ਨੇ ਭ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੂਰਕ ਰੂਪ ਲਿਖਿਆ
ਹੈ, "ਨਾਮ ਸੁਮੁੰਡ ਮੁਨੀ ਭਭ ਬਿਯੋ," (ਭੁਪਤ੍ਰ)

ਸੁਮੁੰਦ, ਸਮੁੰਦਰ, ਸਾਗਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮੰਦ।

ਸੁਮੁੰਦਾ, ਦੇਖੋ, ਸਮੰਦ, "ਸੁਮੁੰਦੇ ਕੰਧਾਰੰ," (ਪਾਲਸਾਵ) ਕੰਧਾਰ ਦੇ
ਸਮੰਦ ਖੇਤੇ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।

ਸੁਮੇਰ, ਦੇਖੋ, ਸੁਮੇਰੂ।

ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਧ੍ਰ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਜਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਗਰ
"ਨਿਜਾਮਾਬਾਦ" ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਭਾਬਾ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰੁਪਤ੍ਰ,
ਉੱਤਮ ਕਵੀ ਸਨ, ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਪਣਾ ਨਾਮ (ਭਾਪ)
"ਸੁਮੇਰੇਸ" ਲਿਖਦੇ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਤਕ, ਗੁਰੁਪਦ ਪ੍ਰੇਮ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਸਿਕਾ, ਗੁਰਗੀਰਤਿ ਕਵਿਤਾਵਲੀ, ਗੁਰਚਿਤ੍ਰ
ਦਰਪਣ, ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਪੁਰਾਣ, ਮੱਕੇ ਮਈਨੇ ਦੀ ਗੋਸਟ
ਅਤੇ ਸੁਮੇਰ ਭੂਸਟ, ਕਈ ਕੁੰਭ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਗੁਰੁਪਦ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ
ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਾਨ ਹੈ:—

"ਸਮੰਤ ਉੱਨਿਸ ਸੈ ਅਧਿਕ ਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਰਸਾਲ,
ਨਗਰ ਨਜੀਬਾਬਾਦ ਮੇ ਭਯੋ ਸੁਵਚਨ ਨਿਹਾਲ,"

ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਤਖਤ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹੰਤ ਭੀ
ਰਹੇ ਸਨ, ਦੇਖੋ, ਨਿਜਾਮਾਬਾਦ।

ਸੁਮੇਰਗੜ੍ਹ, ਦੇਖੋ, ਪੇਸ਼ਾਵਰ ੨।

ਸੁਮੇਰੂ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਹਾੜ, ਜੋ ਭਾਗਵਤ ਅਤੇ
ਦਿਸਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਵਟੰ ਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ
ਇਹ ਜੈਨਪੁਰ ਤੋਂ ੨੦ ਕੋਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਤੋਂ ੩੦ ਕੋਰ ਹੈ।

ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਮੇਰੂ ਦੀ ਕਲੰਦੀ ਚੌਰਾਸੀ ਯਾਰ ਯੋਜਨ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਅਰ ਸੋਲਾਂ ਯਾਰ ਯੋਜਨ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕੜਿਆਂ ਹੋਇਆ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਚੋਟੀ ਉੱਪਰ ਬੱਤੀਹ ਯਾਰ ਯੋਜਨ ਦਾ ਸੈਦਾਨ ਹੈ। ਜੁਗਰਾਫੀਏ ਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (Geographical Dictionary) ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਦੁਹਿਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਂਉਂ ਸੁਮੇਰੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਗੰਗਾ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਪਲਬਤ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਚੋਟੀਆਂ—ਕੁਦੁਹਿਮਾਲਕ, ਵਿਸ਼ਨੁਪੁਰੀ, ਬ੍ਰਹਮਪੁਰੀ, ਉਦਗਾਰੀਕੰਠ ਅਤੇ ਸੁਰਗਾਚੋਟ ਹਨ। ੨ ਮਾਲਾ ਦਾ ਸਿਰਮਣਿ ਮਣਕਾ। ੩ ਗਣਿਤਵਿਦਯਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰਪੂਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਮੇਰੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੱਕਣਪੂਰ ਨੂੰ ਕੁਮੇਰੂ ਆਖਦੇ ਹਨ। ੪ ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦਲਮਦਾਰਾ ੫ ਦੇਖੋ, ਮਸਨਵੀ ਦਾ ਰੂਪ ੭.

ਸੁਮੇਵਾਣੀ, ਦੇਖੋ, ਸੁੰਮਣਵਾਣੀ, “ਹੁਣੇ ਖਾਲਸਾ ਸੁਮੇਵਾਣੀ.” (ਪ੍ਰਾਪੰਪੁ) ਖਾਲਸਾ ਸੋਮੇ (ਚਸਮੇ) ਦਾ ਪਾਣੀ, ਭਾਵ—ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਮੰਤ } ਉੱਤਮ ਮੰਤ੍ਰ, ਨੇਕ ਸਲਾਹ। ੨ ਦਸਰਚ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ ਅਤੇ
ਸੁਮੰਤ੍ਰ } ਰਬਵਾਹੀ। ੩ ਜਪ ਕਰਨ ਯੋਗ ਉੱਤਮ ਮੰਤ੍ਰ, “ਸੁਮੰਤ੍ਰ
ਸਾਧੁਬਚਨਾ.” (ਗਾਥਾ)

ਸੁਮੰਤ੍ਰਕ, ਵਿ—ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਵੰਡਾ ਭਾਈ, ਦੇਖੋ, ਕਲਕੀ.

ਸੁਮਿਤ੍ਰੇਸ, ਦੇਖੋ, ਸੁਮਿਤ੍ਰੇਸ, ਲਿਖਾਈ ਦੀ ਫੁੱਲ ਨਾਲ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਹ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸੁਯਸ, ਸੰ. ਗੁਪਤਾ। ਉੱਤਮ ਜਸ, ਸੁਕੀਰਤਿ। ੨ ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਉੱਤਮ ਜਸ ਹੈ, ਸੁਕੀਰਤਿ ਵਾਲਾ, ਨੇਕਨਾਮ.

ਸੁਯੋਧਨ, ਵਿ—ਅੱਡਾ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਗ ਦਾ ਢੰਗ ਚੰਗਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਦੁਰਯੋਧਨ, ਪ੍ਰਿਤਰਾਸਟ ਦਾ ਪੁਰ, ਜੋ ਕੋਰਵਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਸੀ.

ਸੁਯੰਬਰ } ਦੇਖੋ, ਸੁਯੰਬਰ, ਸੁਯੰਬਰ, “ਰਚਿਓ ਸਯੰਬੁ ਸੀਤਾ.”
ਸੁਯੰਬੁ } (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਯੰਬਰ, ਦੇਖੋ, ਸੁਯੰਬੁ, “ਸਰਬ ਵਿਸ਼ੁ ਰਚੈ ਸੁਯੰਬਰ.” (ਜਪੁ)

ਸੁਰ, ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਦੇਵਤਾ, “ਸੁਰ ਨਰ ਤਿਨ ਕੀ ਭਾਈ ਭਾਵਹਿ.” (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੩) ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾ। ੨ ਸੁਰਯਾ ੩ ਪੰਡਿਤ। ੪ ਸੰ. ੨੪੨—ਸੁਰ, ਨੇਕ ਦੇ ਰਾਹ ਸੁਸ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ। ੫ ਸੰਗੀਤ

ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਧੁਨਿ, ਜੋ ਰਾਗ ਦੀ ਲਕਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦੇ ਸੰਤ ਭੇਦ ਕਲਪੇ ਹਨ, “ਸਾਤ ਸੁਰਾ ਨੈ ਚਲੈ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾ ੬ ਸੁਰਗ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਸੁਰ ਹੈ, “ਅੰਤ ਹੋਏ ਸੁਰਗਾਣੀ” (ਚੰਡੀ ੩)

ਸੁਰਅਚਿ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਦੈਰ.

ਸੁਰਸ, ਉੱਤਮ ਰਸ। ੨ ਆਤਮ ਰਸ, “ਹੋਇ ਨਿਰਜ ਸੁਰਸ ਦੇਖੋ, ਵਿਸਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ ੨, ਅ: ੨

ਪਹਿਚਾਨਿਆ.” (ਕਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੩ ਸਿੰਮਲ ਦਾ ਫੁੱਦ.

ਸੁਰਸਤੀ, ਦੇਖੋ, ਸਰਸਤੀ.

ਸੁਰਸਰ, ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ.

ਸੁਰਸਰਿ } ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਨਦੀ ਗੰਗਾ, “ਸੁਰਸਰੀ ਸਲਿਲ
ਸੁਰਸਰਿਤ } ਕ੍ਰਿਤ ਬਾਰੁਨੀ ਹੇ, ਸੰਤਜਨ ਕਰਤ ਨਹੀ ਪਾਨ.”
ਸੁਰਸਰਿਤਾ } (ਮਲਾ ਕਵਿਦਾਸ)
ਸੁਰਸਰੀ

ਸੁਰਸਾ, ਦਕ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਕਬਜ਼ਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਨਾਗਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ, ਇਸ ਨੇ ਸੱਕਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਹਨੁਮਾਨ ਦਾ ਵਡਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਰਾਹ ਰੋਕ ਲਿਆ ਸੀ, ਹਨੁਮਾਨ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਅੰਦਰ ਪੁਵੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕੰਠ ਰਸਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਦੇਖੋ, ਬਾਲਮੀਕ ਕਾਭ ੫ ਅ: ੧। ੨ ਦੇਵੀ, ਦੁਰਗਾ। ੩ ਸੁਰਗ ਦੀ ਇੱਕ ਅਪਸਰਾ। ੪ ਰੁਸਮੀ। ੫ ਜੁਹੀ। ੬ ਸੌਂਢ.

ਸੁਰਸਾਲ, ਵਿ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਲ ਰੂਪ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਰਾਵਣ, “ਰਾਮ ਸੁਰਸਾਲ ਪਰ,” (ਨਪੁ)

ਸੁਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਰ ਸਿੰਘ, ਦੇਖੋ, ਭਿਧੀ ਚੰਦ ਭਾਈ.

ਸੁਰਸੁਰੀ, ਦੇਖੋ, ਸੁਰਸਰੀ.

ਸੁਰਹ } ਸੰ. ਸੁਰਭਿ, ਸੰਗਤਾ—ਮਿੱਠੀ ਖੁਸ਼ਬੂ। ੨ ਸੁਰਭੀ, ਕਉ.
ਸੁਰਹੀ } “ਸੁਰਹ ਕੀ ਜੈਸੀ ਤੇਰੀ ਚਾਲ,” (ਬਸੰ ਕਬੀਰ) “ਫੁੱਟੇ
ਆਹ ਚਰਹਿ ਨਿਤ ਸੁਰਹੀ,” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ) ੩ ਸੁਰ—ਹਿਜ਼.
“ਅਹਿਨਿਸ ਅਖੰਡ ਸੁਰਹੀ ਜਾਇ,” (ਗਉ ਕਬੀਰ ਵਾਰ ੨)
ਅਖੰਡ ਧੁਨਿ ਨਿਰੰਤਰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਉਪਜਦੀ ਹੈ.

ਸੁਰਕਾਬ, ਦੇਖੋ, ਸੁਰਖਾਬ.

ਸੁਰਖ, ਡਾ ੬ / ਸੁਰਖ ਵਿ—ਨਾਲ, ਅਬੂਣ, ਚੰਤਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਚੰਤਕ, ਨਾਲਤੀ, ਫੁੱਜ, ਚੰਤੀ।

ਸੁਰਖਰੂ, ਡਾ ੬ / ਸੁਰਖਰੂ, ਵਿ—ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸੁਰਖ ਹੈ, ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੋਕ ਤੋਂ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖ ਦੀ ਬੰਡਾ ਟਿੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, “ਜਿਥੇ ਚਿਹੁ ਜਾਇ ਤਿਥੇ ਚਿਹੁ ਸੁਰਖਰੂ,” (ਮ: ੬ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ) ੨ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਦਾਨਾਈ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ੩ ਜੋ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸੁਰਖਾ, ਨੀਲੀ ਝਲਕ ਵਾਲਾ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਘੋੜਾ, “ਸੁਰਖਾ ਕੁਰੰਗ ਚੰਚਲ ਬੁਦਾਇ,” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੁਰਖਾਬ, ਡਾ ੬ / ਸੁਰਖਾਬ, ਸੰਗਤਾ—ਰਬੁਵਾਕ, ਚਕਵਾ, (Anas Casarca) ਦੇਖੋ, ਚਕਵਾ। ੨ ਸੁਰਖ—ਆਬ, ਨਾਲ ਪਾਣੀ, ਇੱਕ ਕਈ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਯੁੱਧ ਨਾਲ ਨੀਲਾਬ (ਅਟਕ) ਸੁਰਖਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ੩ ਨਹੁ, ਰੁਧਿਰ। ੪ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ। ੫ ਸ਼ਰਾਬ। ੬ ਕਾਬੂਲ ਦਾ ਇੱਕ ਦਰਿਆ ਜੋ ਸਫੇਦ ਕੋਹ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕਾਬੂਲ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੭ ਰੁਸੁਮ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਘੋੜਾ। ੮ ਰੁਸੁਮ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰ। ੯ ਖੁਰਾਨ ਦਾ ਇੱਕ

ਦਿਹਾ, ਜੋ ੧੬੦ ਮੀਲ ਵਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਮ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰਖੀ. ਭਾ ੧ / ਸੁਰਖੀ. ਸੰਗਤ—ਨਾਲੀ. ਅਸੁਰਤਾ ੭ ਸਿਰਲੇਖ. **Heading.** ਸੁਰਖ ਚੰਗ ਨਾਲ ਨਿਖਿਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੩ ਵਿ—ਸੁ—ਰਿਸੀਕ (ਫ਼ੀਕ) ਜਿਸ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਮਾਰਗ ਨਾਇਆ ਹੈ “ਸੁਰਖੀ ਪਾਚਉ ਰਾਖੇ ਸਭੀ.” (ਕਉ ਕਬੀਰ ਵਾਰ ੭) ੪ ਸੁਰਕਿਤ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖੀ ਵਿੱਚ.

ਸੁਰਕ. ਸੰ. ਸੁਰਕ. ਸੰਗਤ—ਆਨੰਦ. ਸੁਖ। ੭ ਦੇਵਲੋਕ. ਬਹਿਸੁ. ਇੰਦ੍ਰਲੋਕ. Paradise. “ਸੁਰਕ ਨਰਕ ਤੇ ਮੈ ਰਹਿਓ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਰਸਾਦਿ.” (ਸ. ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ. ਬਹਿਸਤ.

ਸੁਰਗਈਆ. ਵਿ—ਸੁਰਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੭ ਦੇਵਤਾ. ਸੁਰਗੀਯ। ੩ ਸੁਰ ਗਾਯਨ ਕਰਤਾ. ਚਾਕੀ.

ਸੁਰਗਦੁਆਰੀ. ਸੰਗਤ—ਮਕਾਨ ਦੀ ਬੁਰਜੀ ਹੇਠ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਕਲੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚਦੀ ਹਵਾ ਅਥਵਾ ਸਨ ਦਾ ਗੁਲਰ ਹੋਵੇ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਗਦੁਾਰੀ.

ਸੁਰਗਦੁਆਰੀਆ. ਮਾ. ਨਕਟਾ. “ਨਕਟਾ ਸੁਰਗਦੁਆਰੀ ਵਾਲਾ.” (ਪੰਪੁ)

ਸੁਰਗਲੋਕ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਗਲੋਕ. ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ. ਅਮਰਾਵਤੀ.

ਸੁਰਗਵਾਸ. ਸੁਰਗ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ. ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਈ ਸਨਮਾਨ ਬੋਧਕ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ. ਪਰਲੋਕ ਭਮਨ.

ਸੁਰਗਾ. ਸੁਰਗ ਵਿੱਚ. “ਗਾਵਹਿ ਮੋਹਣੀਆ ਮਨੁ ਮੋਹਨਿ ਸੁਰਗਾ.” (ਜਪੁ) ੭ ਸੁਰਗ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਸੁਰਗਾਮੀ. ਸੁਰਗਾਮੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਵਿ—ਦੇਵ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. “ਅੰਤ ਹੋਏ ਸੁਰਗਾਮੀ.” (ਚੰਡੀ ੩)

ਸੁਰਗਿ. ਸੁਰਗ ਵਿੱਚ. “ਦੇਵਾ ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਲੈਏ ਦੇਖਹੁ ਏਹੁ ਧਿਛਾਣਾ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਲਾ)

ਸੁਰਗਿਆਨਿ } ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਰ ਦਾ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ੭ ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ
ਸੁਰਗਿਆਨੀ } ਵਿੱਚੋਂ ਮੁੱਖ ਭਾਵਨਾ ਹੈ. “ਉਪਜਸੇ ਬੁਹਮਾ ਸੁਰਗਿਆਨੀ.” (ਬੁਹਮਾਵ) ੩ ਸੁਰਗਾਨੀ. ਉੱਤਮ ਭਾਵਨਾ ਵਾਨ. “ਤੁਹੀ ਸੁਰਗਿਆਨਿ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁਰਗਿੰਦ੍ਰ. ਸੰਗਤ—ਚੰਦ੍ਰਲੋਕ. ਇੰਦ੍ਰ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਦਾ ਸੁਰਗ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਦ੍ਰਲੋਕ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਭੀ ਉੱਚਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ੭ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਸੁਰਗ. ਅਮਰਾਵਤੀ. “ਕੋਈ ਬਾਣੈ ਭਿਸਤ ਕੋਈ ਸੁਰਗਿੰਦ੍ਰ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਹਿਸੁ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਅਮਰਾਵਤੀ ਵਾਸੀ (ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ).

ਸੁਰਗਿਰਿ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਸੁਮੇਰੂ.

ਸੁਰਗੀ. ਸੰ. ਸੁਰਗੀਯ. ਵਿ—ਸੁਰਗ ਦਾ। ੭ ਭਿੰਕ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਾ. ਸੁਰ.

ਸੁਰਗੁ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਕ.

ਸੁਰਗੁਣ } ਵਿ—ਦੈਵੀ ਗੁਣ. ਦਿਵਜ ਗੁਣ। ੭ ਸਕੁਣ. ਗੁਣ ਸਹਿਤ।
ਸੁਰਗੁਨ } ੩ ਸਾਰੇ ਗੁਣ. ਸਰਵ ਗੁਣ. “ਕਹੂੰ ਵਿਗੁਣ ਅਗੀਤ

ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ.” (ਅਕਾਲ)

ਸੁਰਗੁਰੂ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਵਿਹਸਪਤਿ. “ਬਹੁਰ ਨਿਕਾਸਰੇ ਮਸਤਕ ਟੀਕਾ। ਅੰਤਰ ਨਾਇ ਸੁਹਾਵਤ ਨੀਕਾ। ਕੇਤੁ ਰਾਹੁ ਨੇ ਸਨੁ ਸਸਿ ਡਹਰੇ। ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਚਹਰੇ। ਸੇ ਡਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲ ਭਰੇ। ਭਾਸਿ ਸਦਨ ਸੁਰਗੁਰੂ ਕੇ ਬਰੇ.” (ਗੁਪਤੁ) ਕੇਸਰ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਮਥ ਨਾ ਕੇ ਉਸ ਉਤੇ ਰਾਉਨ ਨਾ ਦਿੱਤੇ. ਚਾਉਨ ਨਹੀਂ. ਮਾਨੋ ਕੇਤੁ ਅਤੇ ਰਾਹੁ ਨੇ ਚੰਦ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਟੁਕੜੇ ਮੇਏ ਨਹੀਂ. ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਖਤਾ ਨਈ ਵਿਹਸਪਤਿ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਵੜੇ ਹਨ. ਸੁਰਗੁਰ ਦਾ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਹੈ. ਇਸ ਨਈ ਕੇਸਰ ਦਾ ਰਿਨਕ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ.

ਸੁਰਗੁਰੂ ਵਾਰ. ਵੀਰ ਵਾਰ. ਵਿਹਸਪਤਿ ਵਾਰ.

ਸੁਰਚਾਪ. ਦੇਖੋ. ਇੰਦ੍ਰਧਨੁਖ.

ਸੁਰਜਨ. ਵਿ—ਸੁਜਨ। ੭ ਸੁਰਿਦ ਸਨ. ਨੇਕਦਿਨ. “ਹਰਿ ਸੁਰਜਨ ਦੇਖ ਨੈਣਿ.” (ਮਾਭ ਦਿਨਏਣ) ੩ ਸੰ. ਦੇਵਜਾਤਿ

ਸੁਰਜਨ ਦਾਸ. ਦੇਖੋ. ਅਜਾਤ ਪੰਥੀ.

ਸੁਰਜੀਰ. ਦੇਖੋ. ਸਰਜੀਰ। ੭ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ
ਸੁਰਭਨ } ਵਿ—ਸੁਨਭਨਾ. ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ. “ਭਭਾ ਉਰਭ
ਸੁਰਭਨਾ } ਸੁਰਭ ਨਹਿਜਨਾ.” (ਕਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੭ ਗਨਰਭਹਿਮੀ ਦੂਰ ਕਰਨੀ। ੩ ਚਕਰਾ ਨਿਬੇਰਨਾ.

ਸੁਰਤ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਤਿ। ੭ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪ੍ਰੇਮੀ. ਜੋ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਤ ਹੈ। ੩ ਸੂਤ. ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਸੰਗਤ—ਵੇਦ। ੫ ਸਾਸਤ੍ਰ। ੬ ਹੋਜ. ਭੁੱਖਿ। ੭ ਸਿਮ੍ਰਿਤ. ਚੇਤਾ.

ਸੁਰਤ ਸਥਦ. ਦੇਖੋ. ਸਥਦ ਸੁਰਤਿ.

ਸੁਰਤਗੁ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਬਿਰਛ. ਦੇਵਤਗੁ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗੁੱਥ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੁਰਤਗੁ ਲਿਖੇ ਹਨ—ਮੰਦਰ, ਪਾਲਿਸ਼ਾਤ, ਸੰਭਾਨ. ਕਲਪਵ੍ਰਿਕ, ਹਰਿਚੰਦਨ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਰ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਰਛਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾ ਇੱਕ “ਸਿਦਰਤੁਲ ਮੁੰਤਹਾ” **سدرهٔ مستح** ਬਿਰਛ ਹੈ. ਜੋ ਸੱਤਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਖੁਦਾ ਦੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਯਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਜਦ ਭੁੱਲਾਕ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਉਸ ਵਾਂ ਪੁਜੇ. ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਬਿਰਛ ਦੇ ਪੱਤੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਰਗੇ ਅਤੇ ਫਲ ਘੜੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਸਨ. ਦੇਖੋ. ਮਿਲਕਾਤੁਲ ਮਸਾਬਿਹ.

ਸੁਰਤਾ. ਵਿ—ਸੁਰਤ (ਹੋਸ਼) ਵਾਲਾ. “ਜਿਨ ਕੀਆ ਬੇਸੁਰਤ ਤੇ ਸੁਰਤਾ.” (ਕਉ ਮ: ੫) ੭ ਸੁੰਤਾ. ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਧਰਮਗੁੰਥਾਂ ਦੇ ਵਾਚ ਸੁੱਧ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ. “ਸੇ ਸੁਰਤਾ ਸੇ ਬੈਸਨੇ.” (ਕਉ ਬਿਤੀ ਮ: ੫) “ਸੁਰਤੇ ਚੁਲੀ ਗਿਆਨ ਕੀ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ) ੩ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਤ. ਦੇਵਪਨ.

ਸੁਰਤਾਨ } ਸੰਗਤ—ਸੁਨਤਾਨ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ. “ਸੇ ਸੁਰਤਾਨ ਛਤ੍ਰ
ਸੁਰਤਾਨ } ਸਿਰਿ ਧਰੇ.” (ਤੋਰ ਕਬੀਰ) ੭ ਸੁਨਤਾਨ (ਸਖੀ ਸਰਵਰ) ਪੀਰ. “ਰੋਸ ਅਬੈ ਸੁਰਤਾਨ ਬਾਹੀਰ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੩੮) ੩ ਸੁਰ

(ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ) ਦਾ ਅਭਿਆਸੀ. ਯੋਗੀ। ੪ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਵੈਰਾਗੀ. ਤਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਰਤਾਨ।

ਸੁਰਤਿ. ਸੰਗਤ—ਚਿੰਤ. ਅੰਤਹਕਰਣ ਦਾ ਉਹ ਰੇਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਚੇਤਾ ਹੈ “ਘਰੀਐ ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਭੁਧਿ.” (ਜਪੁ) ਦੇਖੋ, ਅੰਤਹਕਰਣ। ੨ ਧਿਆਨ. ਤਵੱਜੋ. “ਫਾਹੀ ਸੁਰਤਿ ਮਨੁਕੀ ਦੇਸ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਭੇਖ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ (ਸੰਤਾਂ) ਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਾਹੁਣ ਵਿੱਚੋਂ ਖਿਆਲ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤਿ ਸਿਮ੍ਰਤਿ। ੩ ਉੱਤਮ ਪ੍ਰੀਤਿ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਰਤਿ. “ਦੂਧ ਕਰਮ ਫੁਨਿ ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਇਣ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੪ ਸੂਤਿ. ਵੇਦ। ੫ ਸੁਣਨਾ। ਸੁਣਨਸ਼ਕਤਿ. “ਸੁਵਨਿ ਨ ਸੁਰਤਿ.” (ਗਉ ਮ: ੫) ੬ ਕੰਨ. ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰ. “ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਪਰੇ.” (ਭਾਗੁ) ੭ ਸੁਰ ਦਾ ਵਿਭਾਗ. ਸੂਤਿ. “ਰਾਗ ਨਾਦ ਸਭਕੇ ਸੁਣੈ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸਮਝੈ ਵਿਚਲੇਈ.” (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਸੂਤਿ ੬.

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦ. ਦੇਖੋ, ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ.

ਸੁਰਤਿ ਸਿਮ੍ਰਤਿ. ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਯਾਦ. ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਸਿਮਰਣ. “ਸੁਰਤਿ ਸਿਮ੍ਰਤਿ ਦੁਇ ਕੰਨੀ ਮੁੰਦਾ.” (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੂਤਿ (ਵੇਦ) ਅਤੇ ਸਿਮ੍ਰਤਿ (ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ)

ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਭੁਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਹਕਰਣ.

ਸੁਰਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤਿ। ੨ ਵਿ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋਤੀਏ. ਧਰੋਯ.

“ਸੁਰਤੀ ਕੇ ਮਾਰਗਿ ਚਲਿਕੈ.” (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੩ ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰਿਕ. ਵੇਦਯੋਗਤਾ.

“ਸਭਿ ਸੁਰਤੀ ਮਿਲਿ ਸੁਰਤਿ ਕਮਾਈ.” (ਸੋਦਰੁ) ੪ ਸੂਤਿ. ਵੇਦ।

੫ ਧਰਮਯੋਗਤਾ. “ਕੇਤੀਆ ਸੁਰਤੀ ਸੇਵਕ ਕੇਤੇ.” (ਜਪੁ)

ਸੁਰ ਰੋਤੀਸਉ. ਦੇਖੋ, ਤੇਤੀਅ ਕੋਟਿ.

ਸੁਰਬ, ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਰਬ। ੨ ਸੁੰਦਰ ਰਬ ਵਾਲਾ। ੩ ਉੱਤਮ ਦੇਹ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਸ਼ੰਗ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਮੇਧਸ ਮੁਨਿ ਦਾ ਚੇਲਾ ਅਤੇ ਸਮਾਧਿ ਵੈਸ਼ਣ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ। ਵੈਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਤ ਕੇ “ਕੋਲਪੁਰ” ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਸੁਰਬ ਨੇ ਮੇਧਸ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਰਗਾ ਪੂਜਨ ਕਰਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਤੇ ਭੜੇ ਪਾਈ ਅਤੇ ਚਕ੍ਰਚਰਤੀ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਦੇਖੋ, ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੫ ਅ: ੩੨.

“ਨਾਮ ਸੁਰਬ ਮੁਨੀਸਰ ਭੇਖ ਲਮੇਤ ਸਮਾਧਿ ਸਮਾਧਿ ਲਾਭਈ.”

(ਚੰਡੀ ੧) ੫ ਦੇਖੋ, ਜੈਦਰਬ.

ਸੁਰਬਾਨ. ਤਿੰਗ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਬ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ।

੨ ਦੇਵਮੰਦਿਰ। ੩ ਸਤਸੰਗ. ਸਾਧੁਸਮਾਜ.

ਸੁਰਦਾਰ } ਸੰਗਤ—ਦੇਵਯੋਗਤਾ. ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਦਰ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਆਸਰਾ।

ਸੁਰਦਾਰਾ } ੨ ਦੇਵੀ.

ਸੁਰਦਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਦੇਵਦਾਰੁ. ਦਿਆਰ ਬਿਰਭ.

ਸੁਰਦੇਵ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰਾਮੀ ਇੰਦੁ. “ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸੇਤਾ ਸੁਰਦੇਵਾ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਚੰਦ੍ਰਮ ਦਾ ਪੁੰਨ ਭੁੱਖ, ਭੁੱਖ ਦਾ ਰੋਜ਼, ਰੋਜ਼ ਦਾ ਪੁੰਨ ਸੁਰਬ ਸੀ. (ਬੁਰਜੀਵਤੀ)

ਸੁਰਧਰੀ. ਸਰੰਦੇ ਸਿਤਾਰ ਆਇ ਦੀ ਘੋੜੀ. ਜਿਸ ਤੇ ਤਾਰਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ. ਸੰ. ਤੰਤ੍ਰਾਸਨ, ਜਵਾਹਰੀ Bridge. ਇਹ ਹਾਥੀ ਦੰਦ, ਕਚਰੀ ਲੱਕੜ ਜਾਂ ਸਿੰਗ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਸੁਰਧੁਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਧੁਨੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੯.

ਸੁਰਧੁਨੀ. ਸੰਗਤ—ਗੰਗਾ, ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਧੁਨੀ (ਨਦੀ) ਹੈ.

ਸੁਰਧੇਨੁ. ਸੰਗਤ—ਕਾਮਧੇਨੁ. ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਗਾਂ ਹੈ.

ਸੁਰਨਦੀ. ਸੰਗਤ—ਗੰਗਾ। ੨ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ. ਮੰਦਾਕਿਨੀ.

ਸੁਰਨਰ. ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ. “ਸੁਰ ਨਰ ਤਿਨ ਕੀ ਬਾਣੀ ਭਾਵਹਿ.”

(ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਰਿ ਨਰ.

ਸੁਰਨਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸਹਨਾਈ ਅਤੇ ਸਰਨਾਈ. “ਬਾਜਤ ਬਾਸੁਰੀ ਸੁਰਨਾਇ.” (ਯੁਧਿਸਟਿਰਰਾਜ)

ਸੁਰਨਾਹ

ਸੁਰਨਾਬ

ਸੁਰਨਾਬ

ਸੁਰਪ

ਸੁਰਪਤਿ

ਸੁਰਪਾਨ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਕਰਕੇ ਪੀਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ.

ਸੁਰਪਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਪਤਿ.

ਸੁਰਪੁਰ

ਸੁਰਪੁਰਿ

ਸੰਗਤ—ਅਮਰਾਵਤੀ. ਸੁਰਗ। ੨ ਸਾਧੁਸਮਾਜ.

ਸੁਰਭਾਨੀ. ਸੰਗਤ—ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ. ਦੇਵਭਾਸ਼ਾ। ੨ ਸਾਧ ਦੀ ਭਾਣੀ.

ਸੁਰਭਿਭ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਵਿੱਕ. ਕਲਪਵਿੱਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਭਰੁ.

ਸੁਰਭਵਨ. ਦੇਵ ਨੰਕ. ਅਮਰਾਵਤੀ.

ਸੁਰਭਾਨੁ. ਸੰ. ਸੁਭਾਨੁ. ਸੰਗਤ—ਰਾਹੁ. “ਸੁਰਭਾਨੁ ਹਨਕੇ ਸਿਰ ਭੂਮਿ ਪਰਕੇ.” (ਬ੍ਰਿਸਨਾਚ)

ਸੁਰਭਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁ-ਰਭ. ਖੁਸ਼ਭੂ. ਸੁਗੰਧ। ੨ ਵਸੰਤ ਰੁੱਤ।

੩ ਮੋਲਸਰੀ। ੪ ਚਮੇਲੀ। ੫ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੬ ਰੁਲਸੀ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤੀ.

ਸੁਰਭਿੱਖ } ਸੁਕਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਿੱਖ. “ਸਦਗੁਨ ਕੇ ਸੁਰਭਿੱਖ ਕਰਨੇ.”

ਸੁਰਭਿੱਛ } (ਰੁਪਸੁ) “ਰਹਿਤ ਤਨੇ ਸੁਰਭਿੱਛ ਹਮੇਸੁ.” (ਰੁਪਸੁ)

ਸੁਰਭਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁਭੋਧਿਤ. ਖੁਸ਼ਭੂਦਾਰ.

ਸੁਰਤੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਉਹ ਗਾਂ ਜੋ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ

ਸਮੁੰਦਰ ਚਿਰਕਣ ਸਮੇਂ ਨਿਕਲੀ ਸੀ। ੨ ਸੁਵਣ. ਸੋਨਾ। ੩ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ।

੪ ਵਸੰਤ ਰੁੱਤ। ੫ ਚੰਦਨ। ੬ ਕਸਤੂਰੀ। ੭ ਕਸਤੂਰਾ ਮ੍ਰਿਗ। ੮ ਜਟਿਫਲ।

੯ ਮੋਲਸਰੀ। ੧੦ ਖੁਸ਼ਭੂ. ਸੁਗੰਧ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ “ਸੁਰਭਿ” ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਸੁਰਭੀਸੁਤ. ਸੰਗਤ—ਬੈਲ. ਭਲਦਾ। ੨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ

ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਬੈਲ. ਦੇਖੋ, ਕਾਮਧੇਨੁ.

ਸੁਰਭੰਗ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਭੰਗ. ਭਵੈਯੇ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ. ਭਾਉਣ ਵੇਲੇ

ਸੁਰ ਦਾ ਠੀਕ ਉੱਚਾਣ ਨਾ ਹੋਣਾ. ਖੰਡਿਤ ਸੁਰ ਦਾ ਆਲਾਪ.

“ਜਤਨ ਕਰੈ ਤਉ ਭੀ ਸੁਰਭੰਗ.” (ਸੁਖਮਨੀ)। ੨ ਕਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸਾਧਕ ਭਾਵ. “ਕੁੰਧ ਹਰਖ ਮਦ ਭੀਤਿ ਤੋਂ ਬਚਨ ਔਰ ਕਿਧਿ ਹੋਇ। ਤਾਂਹਿ ਕਹਿਤ ਸੁਰ ਭੰਗ ਹੈਂ ਕਵਿ ਕੋਵਿਦ ਸਬ ਕੋਇ” (ਮਤਿ ਰਾਮ) ੩ ਵੇਦਸ਼ਕ ਅਨੁਸਾਰ ਗਲੇ ਦੀ ਸੋਜ ਆਇਕ ਤੋਂ ਬਿਗੜੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜ਼.

ਸੁਰਮਈ. ਵਿ—ਸੁਰਮੇ ਦੇ ਰੰਗ ਦਾ. ਸੁਰਮੇ ਰੰਗ। ੨ ਸੁਰਮੇ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੁਰਮਧੂ. ਡਾ. ਸੁਰਮਧ—ਰੋਬ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸਲਾਈ. ਅੰਜਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਕ.

ਸੁਰਮਾ. ਡਾ. ਸੰਕਤਾ—ਇੱਕ ਉਪਧਾਰੂ. ਜੋ ਕਾਲੀ ਅਤੇ ਚਮਕੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕ ਪੀਸਕੇ ਨੇੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈਦਾ ਹੈ. ਅੰਜਨ.

ਸੁਰਮੇਘ ਧਰਣ. ਸੰਕਤਾ—ਮੇਘਾਦ, ਜੋ ਬੱਦਲ ਜੇਹੀ ਧੁਨਿ ਰਖਦਾ ਹੈ. (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਰੱਯਾ. ਅ. ਸੁਰੱਯਾ. ਸੰਕਤਾ—ਭੀ ਰਿਖੀਆਂ (ਤਾਰਿਆਂ) ਦਾ ਸੰਘਟ. ਖਿੱਤੀਆਂ. Pleiades.

ਸੁਰਯਾਨ. ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਰਥ. ਵਿਮਾਨ.

ਸੁਰਰਾਇ }
ਸੁਰਰਾਜ } ਸੰਕਤਾ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਦਿੰਦੁ.
ਸੁਰਰਾਯ }

ਸੁਰਚਿਦ. ਸੰ. ਸੁਰਚਿਦ. ਸੰਕਤਾ—ਨੋਕਦਿਲ. ਸੁਭਚਿੰਤਕ. “ਮਿਤ੍ਰ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਰੁ ਸੁਰਚਿਦ.” (ਕੁਜ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਦੇਵਤਾ ਜੇਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਰਿਦਾ.

ਸੁਰਲੋਕ. ਸੰਕਤਾ—ਸੂਰਕ. ਦੇਵਲੋਕ. ਅਮਰਾਵਤੀ.

ਸੁਰਧੂ. ਸੰਕਤਾ—ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੨ ਅਧਸਰਾ.

ਸੁਰਾ. ਸੰ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿਤਕਣ ਸਮੇਂ ਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੀ ਇੱਕ ਨਸ਼ੀਲੀ ਚੀਜ਼. ਸ਼ਰਾਬ. ਵਪਨਮੀਕੀਯ ਰਾਮਾਇਣ ਭਾਗ ਕਾਂਡ ਦੇ ੪੫ ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਾ ਪੀਣ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਵਤਾ “ਸੁਰ” ਬਣਦੇ ਹਨ. ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਨੇ ਸੁਰਾ ਦੀ ਵਧੀ ਮਹਿਮਾ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸੀ. ਅਯੋਧਯਾ ਕਾਂਡ ਦੇ ੫੨ ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸੀਤਾ, ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਸੀ ਨਾਲ ਵਨਵਾਸ ਨੂੰ ਸਾਂਦੀ ਹੋਈ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਲੰਘੀ, ਤਦ ਮੰਨਰ ਮੰਨੀ ਕਿ— ਹੇ ਕੰਗਾ ! ਜੇ ਰਾਮ ਵਨਵਾਸ ਤੋਂ ਮੁੜਕੇ ਅਯੋਧਯਾ ਦਾ ਰਾਜ ਪਾਉਣਗੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੁਊਆਂ ਦੇਵਾਂਗੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਘਤਾ ਸੁਰਾ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਅਰਪਾਂਗੀ, ਅਰ ਮਾਸ ਚਾਵਲ ਆਦਿ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਪੂਜਾ ਕਰਾਂਗੀ.

ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਭੀ ਨੂਹ (Noah) ਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ।

‘And he drank of the wine, and was drunkard and he was uncovered within his tent (Gen IX. 21)

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਸੁਰਕ ਵਿੱਚ ਭੀ ਸ਼ਰਾਬ ਆਮ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਕੁਰਾਨ ਸੂਰਤ ਰੂਰ, ਆਯਤ ੨੩, ੨੪.

ਸਿੱਖਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸੁਰਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਤਿਆਗ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਮਦੁ.

ਸੰਵਰਤ ਸਿਮੁਤਿ ਵਿੱਚ ਸੁਰਾ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੈ:

ਗੀਤੀ ਗਾਧਰੀਯ ਪੈਖੀਯ ਕਿਸ਼ੋਧਾ ਤ੍ਰਿਵਿਧਾ ਦੁਰਾ.

ਭੁਤ ਦੀ, ਮਨੁੱਦੇ ਅਬਵਾ ਬਹਿਦ ਦੀ, ਚਉਨ ਜੋਂ ਆਇ ਦੇ ਸਾਭੇ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੋਈ. ਐਸਾ ਹੀ ਮਨੁ ਦਾ ਲੇਖ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅ: ੧੧, ਬ: ੯੪ ਸਿਮੁਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਤ ਬਹੁਰ ਆਇ ਦੀ ਸੁਰਾ ਮਿਲਾਕੇ ਗਿਆਰਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭੀ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਅਨੇਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਅਨੰਤ ਔਗੁਣ ਲਿਖੇ ਹਨ।

“ਸੁਰਾ ਅਪਿਵਤ੍ਰ, ਨਰੁ ਅਵਰ ਜਲ ਰੇ. ਸੁਰਸਰੀ ਮਿਲਤ ਨਹਿ ਹੋਇ ਆਨ.” (ਮਲਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਸੁਰਾਸੁਰ. ਸੁਰ-ਅਸੁਰ. ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਦੈਤ.

ਸੁਰਾਸਟੁ. ਸੰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਰਾਜਸ. ਅੰਛਾ ਰਾਜ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਬੰਬਈ ਅਹਾਤੇ ਕਾਠੀਆਵਾਡ ਦਾ ਇਲਾਕਾ.

ਸੁਰਾਹਾ. ਦੇਖੋ, ਰਾਹਾ.

ਸੁਰਾਹੀ. ਸੰਕਤਾ—ਚਾਰੀ. ਚੰਡਰ। ੨ ਕਮੰਡਲ। ੩ ਸੰ. ਸੁਰਾਹਿ - ਸੁਰਾਹਿ ਅਤੇ ਸੁਰਾਧਾਨੀ. ਧਾਤੂ ਜਾਂ ਕੱਚ ਦੀ ਬੋਤਲ ਅਬਵਾ ਭਾਰੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਰੱਖੀਦੀ ਹੈ. “ਸੁਨ ਸੁਰਾਹੀ ਖੰਜਰ ਪਿਆਲਾ.” (ਹਜਾਰੇ ੧੦)

(a). Speaking regarding the hereditary effects of alcohol on the child when both parents were addicts. some years ago. Professor Forbes Winslow, a universally recognized authority among medical men. stated: “When the mother as well as the father is a drunkard, the children are sure to be either drunkards, criminals, or insane.”

(b). Extract from “Health and Longevity.” By A.C. Selmon, M.D.

“Alcohol and tobacco are poisons that injure not only the lungs, but every part of the body” (Pages 54-55)

(c). Chapter 13. The eye and the ear.

“Those who use either tobacco or alcohol often have very poor vision.” (Page 85)

(d). Gladstone, a former Prime Minister of England. said: “The combined harm of the three great scourges—war, famine, and pestilence, -is not as terrible as that of wine-drinking.” (Page 100).

ਸੁਰਾਹੀ ਬਰਦਾਰ. ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਉਹ ਨਵਰ, ਜੋ ਸੁਰਾਹੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ

ਸੁਰਾਖ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਾਖ.

ਸੁਰਾਖ. ਛਾਹੁ, ਸੁਰਾਖ. ਸੰਗਤ—ਫੇਦ. ਛਾਹੀ. ਛਿਦ੍ਰ. ਰੰਧੁ. ਮੋੜੀ.

ਸੁਰਾਗ. ਉੱਤਮ ਪ੍ਰੇਮ. ਸੁੱਚ ਪਿਆਰ। ੨ ਛਾਹੁ/ਸੁਰਾਗ. ਪਿਤ. ਸੋਸ.

ਸੁਰਾ ਗਊ. ਦੇਖੋ. ਚਮਰ ਅਤੇ ਚਾਮਰੀ.

ਸੁਰਾਂਗਨਾ. ਸੰ. ਗੁਰਾਂਗ-ਗਾ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰ-ਅੰਗਨਾ. ਅਪਸਰਾ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੨ ਦੇਵੀ.

ਸੁਰਾਂਗਾਇ. ਦੇਖੋ. ਚਮਰ ਅਤੇ ਚਾਮਰੀ.

ਸੁਰਾਂਗੀ. ਉੱਤਮ ਰਾਗੀ। ੨ ਸੁਰਾਂਗੀ (ਭੀ). ਸ਼੍ਰੋਤ ਰਾਣੀ। ੩ ਸੁਰਾਂਗੀ, ਖੋਜੀ. ਪੇੜ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਾਂਗ ੨.

ਸੁਰਾਂਹੀ. ਵਿ—ਸੁਰਾਬ ਦਾ ਆਚਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੁਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਾ

ਸੁਰਾਜ } ਵਿ—ਉੱਤਮ ਰਾਜ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੁਜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇ। ੨ ਸੁਰਾਜ. ਸੁਰਾਜਯ } ਅਪਨਾ ਰਾਜ. "ਸਿਮਿ ਸੁਰਾਜ ਖਲ ਧ੍ਰਿਯਮ ਭਵਿਥੁ." (ਭੁਲਸੀ) ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੁਰਾਜ ਖਲ ਦੇ ਧ੍ਰਿਯਮ ਨਾਲ ਨਾਸ ਹੋਇਆ.

ਸੁਰਾਂਤ } ਵਿ—ਸੁਰ (ਦੇਵਤਾ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਸੁਰਾਂਤਕ } ਦਾ ਵੈਰੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਰਾਖਸ। ੩ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁੱਤ. ਦੇਵਾਂਤਕ.

ਸੁਰਾਂਦ੍ਰ. ਸੰ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਅਦਿ (ਪਹਾਤ) ਸੁਮੇਰੁ.

ਸੁਰਾਪਕਾ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣਾ (ਨਦੀ). ਭੰਗਾ। ੨ ਮੰਦਾਕਿਨੀ. ਆਕਾਸ਼ ਭੰਗਾ.

ਸੁਰਾਪਾਨ } ਸੁਰਾਬ ਪੀਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਸੁਰਾਬਖੋਰੀ. "ਕਥੀਰ, ਭਾਂਡ ਸੁਰਾਪਾਨਿ } ਮਾਫਲੀ ਸੁਰਾਪਾਨਿ." (ਸ. ਕਥੀਰ)

ਸੁਰਾਪਾਨੀ } ਵਿ—ਸੁਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਾ. "ਤਰਕ ਸੁਧਾ ਕੋ ਹੋਇ ਸੁਰਾਪੀ } ਸੁਰਾਪੀ." (ਨਾਪੁ)

ਸੁਰਾਰਦਨ } ਸੰ. ਗੁਰਾਰੰਨ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦੰਨ (ਮਾਲ) ਸੁਰਾਰਿ } ਵਾਲਾ ਦੇਤ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੈਰੀ. "ਸੁਰ ਸੁਰਾਰਦਨ." (ਅਕਾਲ)

ਸੁਰਾਰੀ } ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਆਲਸ (ਘਰ) ਸੁਰਗ। ਸੁਰਾਲਯ } ੨ ਦੇਵਮੰਦਿਰ। ੩ ਸੁਰਾ (ਸੁਰਾਬ) ਦਾ ਆਲਸ (ਘਰ) ਕਲਾਖਾਨਾ.

ਸੁਰਾਲੈ } ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਆਲਸ (ਘਰ) ਸੁਰਗ। ੨ ਦੇਵਮੰਦਿਰ। ੩ ਸੁਰਾ (ਸੁਰਾਬ) ਦਾ ਆਲਸ (ਘਰ) ਕਲਾਖਾਨਾ.

ਸੁਰਿ. ਦੇਵਤਾ ਕਰਕੇ। ੨ ਦੇਵਤਾ ਦਾ। ੩ ਦੇਖੋ. ਸੁਰਿ ਨਰ। ੪ ਸੰ. ਧਨੀ. ਦੋਲਤਮੰਦ.

ਸੁਰਿਜਨ. ਸੰ. ਗੁਰੁਜਨ—ਸੁਰਿਜਨ. ਵਿ—ਸੋਜਨ ਲੋਕ. ਨੇਕਦਿਲ ਆਦਮੀ. "ਸੁਰਿਜਨ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰੇ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਸੁਰਿਦ. ਦੇਖੋ. ਸੁਹਿਰਦ. "ਭਾਈ ਮੀਤ ਸੁਰਿਦ ਕੀਏ." (ਸੁੀ ਮ: ੫)

ਸੁਰਿੰਦ. ਸੁਰੇਂਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦ੍ਰ.

ਸੁਰਿੰਦਹਿ ਇੰਦ੍ਰ. ਸੁਰੇਂਦ੍ਰ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰ. ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਭੀ ਪਤੀ. "ਕਲਵੰਤ ਅਖੰਡ ਸੁਰਿੰਦਹਿ ਇੰਦ੍ਰ." (ਨਾਪੁ)

ਅਖੰਡ ਸੁਰਿੰਦਹਿ ਇੰਦ੍ਰ." (ਨਾਪੁ)

ਸੁਰਿਦਾ. ਉੱਤਮ ਰਿਦਾ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਹਿਰਦ. "ਸਜਨੁ ਸੁਰਿਦਾ ਸੁਹੇਲਾ ਸਹਿਜੇ." (ਸਾਭ ਮ: ੫)

ਸੁਰਿਧ. ਦੇਖੋ. ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਸੁਰਿਦ.

ਸੁਰਿਨਰ. ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ. "ਉਰਿ ਨਰ ਅਸੁਰ ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਯਉ। ਪਾਯਉ ਨਹੀ ਅੰਤੁ ਸੁਰੇ ਅਸੁਰਹ ਨਰ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਏਵੀ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ. ਦੇਵ ਰੂਪ ਮਨੁੱਖ. "ਸੁਰਿ ਨਰ ਸੁਖਤ ਸੁਜਾਣ ਭਾਵਹਿ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੇਰਿ ਨਰ.

ਸੁਰਿੰਛਾ ਚਾਹੀ ਲੋਕ. ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਨਰ. ਭਾਵ—ਦੇਸ਼ ਉੱਪਰ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਆਦਿ. "ਆਖਹਿ ਦਾਨਵ ਆਖਹਿ ਦੇਵ। ਆਖਹਿ ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵ ॥" (ਜਪੁ) "ਸੁਰਿ ਨਰਦੇਵ ਅਸੁਰ ਤੂੰ ਭੁਨੀਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁਰਿਨਾਥ. ਨਾਥੇਸੁਰ. ਯੋਗਿਰਾਜ. "ਉਣਿਐ ਸਿਧ ਘੋਰ ਸੁਰਿਨਾਥ." (ਜਪੁ) ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਸਭ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ.

ਸੁਰੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਦੇਵੀ. ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਸੁਰੀ ਆਸੁਰੀ ਕਿੰਨੁਨੀ ਰੀਰ ਰਹਿਤ ਪੁਰਨਾਰਿ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨)

ਸੁਰੀਤਾ. ਸੰ. ੨੪-ਛਗੀ—ਸੁਹਿਤਾ. ਵਿ—ਸੁ (ਧਨ) ਨਾਲ ਲਿਆਈ ਹੋਈ. ਮੁੱਲ ਨਈ ਕੋਲੀ. ਭਾਈ. "ਤੂੰ ਸਾਵਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੀਤਾ?" (ਭਾਵ) ਧੂਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਸੁਰੀਤਾ ਹੈਂ ਜਾਂ ਕੋਲੀ. ਅ. ਸੁਰੀਤਤ. ਭਾਈ ਦੀ ਰਸਮ ਭਿਨਾ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਔਰਤ. ਅੰ. Concubine। ੨ ਦੇਖੋ. ਰੀਤ.

ਸੁਰੀਰਿ. ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ.

ਸੁਰੀਲਾ. ਵਿ—ਮਿੱਠੇ ਸੁਰ ਵਾਲਾ.

ਸੁਰੁਚਿ. ਉੱਤਮ ਚਾਹ. ਭਲੀ ਵਾਸਨਾ। ੨ ਰਾਜਾ ਉੱਤਾਨਪਾਦ ਦੀ ਰਾਣੀ. ਜੋ ਧੂਕ ਦੀ ਮਰੇਈ ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਦੀ ਮਾਭਾ ਸੀ.

ਸੁਰੁ. ਅ. ਛਾਹੁ/ਸੁਰੁ. ਆਕਾਸ਼. ਆਰੰਭ. ਮੁੱਢ.

ਸੁਰੁਪ. ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ. ਸੰਹਣੀ ਬਕਲ। ੨ ਸੁਰੁਪ. ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਆਪਣੀ ਬਕਲ.

ਸੁਰੁਪਾ ਸੁਰੁਪਿ. ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲੀ. ਸੁੰਦਰੀ.

ਸੁਰੁਰ. ਦੇਖੋ. ਸਰੁਰ.

ਸੁਰੇਸ } ਸੰਗਤ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਈਸ਼ (ਸੁਆਮੀ) ਅਤੇ ਰਾਜਾ. ਇੰਦ੍ਰ. ਸੁਰੇਂਦ੍ਰ } ਸੁਰੇਂਤ. ਦੇਖੋ. ਸਰੇਂਤ.

ਸੁਰੇਂਤ. ਦੇਖੋ. ਸਰੇਂਤ.

ਸੁਰੇਂਤਮ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਤਮ ਵਿਸਨੁ। ੨ ਸੁਰਜ। ੩ ਇੰਦ੍ਰ.

ਸੁਰੇਂਦ. ਦੇਖੋ. ਸਰੇਂਦ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਾਬ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ. ਸੁਰਾ (ਸੁਰਾਬ) ਹੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਦੰ (ਜਲ) ਰੂਪ ਹੈ.

ਸੁਰੇਂਦਯ } ਸੰ. ਸੁਰੇਂਦਯ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਰੇਂਦਾ } ਸੁਰ (ਸੁਰਾਬ) ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਜੱਜੇ ਖੱਬੇ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਫਲ ਅਨੇਕ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਮੰਨੇ ਹਨ. ਕਿਸੇ ਵਹਿਮੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੈ ਕੇ ਭੀ ਸੁਰੇਂਦਾ ਗੁੰਥ

ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚਰਣਦਾਸ ਦੇ ਸੁਰੰਦਰ ਦੀ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਨਕਲ ਹੈ। ੨ ਵੈਸਨਵ ਸਾਧੂ ਚਰਣਦਾਸ ਦਾ ਰਚਿਆ ਸੁਰੰਦਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਧੂਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਚਰਣਦਾਸ।

ਸੁਰੰਗ, ਵਿ—ਉੱਤਮ ਰੰਗ, ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ, “ਸੁਰੰਗ ਰੰਗੀਲੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇ,” (ਤੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸੰਗਤ—ਨਾਲ ਰੰਗ, “ਭਟ ਤਨ ਭੰਗਹਿ ਬਰਨ ਸੁਰੰਗਹਿ॥” (ਗੁਪਤ) ੩ ਕੈਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਘੋੜਾ, ੪ ਸੰ. ਸਾਰੰਗ, ਮਿਥ, “ਨਿਮ ਨਾਕ ਬਾਣ ਸੁਰੰਗ,” (ਰਾਮਾ) ੫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਥਾਜਾ, ਸੁਰੰਗ, ਇਹ ਯਸ ਨਾਲ ਵਜਾਈਦਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਸਾਰੰਗੀ ਹੈ, “ਸੁਰੰਗ ਉਪੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸੇ ਨਾਦ ਸੁਨਾਵਹਿਗੇ,” (ਕਲਕੀ) ੬ ਸੰ. ਗੁਰੰਗ—ਸੁਰੰਗ, ਸੁਰੰਗ, mine, “ਉਡਹਿ ਸੁਰੰਗਨ ਮਾਰ ਕਸਬ ਕੀ,” (ਗੁਪਤ) ੭ ਜ਼ਮੀਨਵੇਲ ਰਸਤਾ, Tunnel.

ਸੁਰੰਗੀ, ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ ਵਾਲਾ, ੨ ਸੰਗਤ—ਸਾਜ, ਥਾਜਾ, ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, “ਧੰਨੁ ਸੁਰੰਗ ਸੁਰੰਗੇ,” (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸੁਰੰਗ ਪ.

ਸੁਰੰਗਾਬਾਦ, ਇਹ ਸਾਬੰਕਪੁਰ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਗਰ ਮੱਧ ਭਾਰਤ (ਸੀ.ਪੀ.) ਦੇ ਦੇਵਾਸਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਸੀ, ਅਨੇਕ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ, “ਸੋਰਾ ਸੀ ਸੁਰੰਗਾਬਾਦ ਨੀਕੇ ਰਹੀ ਕੁਲਕੇ,” (ਅਕਾਲ)

ਸੁਰੰਗਿਯਾ, ਸੰਗਤ—ਸੁਰੰਗ (ਸੁਰੰਗ) ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ, “ਭਾਨੀ ਭੋਲ ਸੁਰੰਗਿਯਾ ਨੀਲਾ,” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੪੭) ਦੇਖੋ, ਸੁਰੰਗ ੬.

ਸੁਰੰਗੀ, ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ ਵਾਲਾ, ਵਾਲੀ.

ਸੁਰੰਗਿਆ, ਵਿ—ਅੱਛੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ, ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਰੰਗਿਯਾ.

ਸੁਰੰਜਨ } ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਰੰਗਿਤ ਨਾਲ ਰੰਗਣ (ਰਤਨਜਨ) ਦੀ
ਸੁਰੰਜਨੀ } ਕ੍ਰਿਯਾ, ੨ ਵਿ—ਸੁਰੰਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਉੱਤਮ ਰੰਗ
ਰੰਗਣ ਵਾਲਾ, “ਆਇ ਜੁਗਾਇ ਅਨਾਇ ਸਰਬ ਸੁਰੰਜਨੇ,” (ਭਾਰੁ)
੩ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸੁਰੰਦ, ਸੁਰੰਦ, ਇੰਦੁ, “ਸੁਰੰਦ ਸੁ ਬੁੱਧਿ ਬਿਸਰਦ,” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
੨ ਸੁਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਰੰਬਰ, ਉੱਤਮ ਦੇਵਤਾ, ੨ ਇੰਦੁ, “ਅੰਬਰ ਲਗ ਜਸ ਕਥਹਿ ਸੁਰੰਬਰ,” (ਗੁਪਤ)

ਸੁਲਸ, ਅ. سولس ਸੁਲਸ, ਸੰਗਤ—ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ, ਤਿਹਾਈ.

ਸੁਲਹ, ਅ. سولھ ਸੁਲਹ, ਸੰਗਤ—ਮੇਲ, ਮਿਲਾਪ, ੨ ਸਾਂਝ.

ਸੁਲਹਕੁਲ, ਅ. سولھ کول سولھਕੁਲ, ਵਿ—ਸਭ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ
ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਸਭ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ, ੨ ਸੰਗਤ—ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ, ਗੁਰੂ
ਮੁਕਤਸਰਾਜ ਵੇਲੇ ਜੋ ਅਹਿਲਕਾਰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਸ਼ਚਈ ਸਵਾਰੀਆਂ
ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸੁਲਸ ਕਟ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਛਾਤ ਜੇ ਨੇ ਜੋ ਰੁਪਏ
ਮਾਹਵਾਰੀ ਮਿਲਦੇ ਸਨ, ਤਦ ਤਿੰਨ ਸੌ ਜਥਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ.

ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਪੰਥ.

ਸੁਲਹਨਾਮਾ, ਉਹ ਨਾਮ (ਲਿਖਤ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ
ਅਤੇ ਝਗੜਾ ਨਿਬੇੜਨ ਦੀ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ, ਸੰਧਿ ਪਤ੍ਰ, A
treaty of peace ਅਥਵਾ A deed of compromise.

ਸੁਲਹੀ } ਇੱਕ ਪਠਾਣ, ਜੋ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ
ਸੁਲਹੀਮਾਨ } ਅਹਿਲਕਾਰ ਸੀ, ਇਹ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ
ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਕਾਬਟ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕਲੋਲ ਦੇ
ਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਠੇ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ
ਤੱਤੇ ਆਖੇ ਵਿੱਚ ਘਸਕੇ ਝੁੜਕਾ ਹੋ ਗਿਆ, “ਸੁਲਹੀ ਹੋਇ ਮੁਆ
ਨਾਮਕ,” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਬੋਠਾ ਗੁਰੂ ਕਾ.

ਸੁਲਕ, ਸੰ. शुल्क—ਸੁਲਕ, ਸੰਗਤ—ਮੁੱਲ, ਕਮਿਤਾ ੨ ਟੈਕਸ
(tax) ਅਰਿਸੂਨ, “ਕੋਬਪ ਹੋਇ ਬਾਹ ਕੋ ਜੈਸੇ। ਤਿਸ ਤੇ ਸੁਲਕ
ਭਿਤਰ ਲੇ ਕੈਸੇ?” (ਨਾਪੁ) ੩ ਕੰਨੜ ਦਾ ਮੁੱਲ.

ਸੁਲਖਣ, ਸੰਗਤ—ਉੱਤਮ ਨਕਸ਼, ਚੰਗੇ ਚਿੰਨ੍ਹ, ੨ ਵਿ—ਚੰਗੇ
ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲਾ.

ਸੁਲਖਣਾ } ਵਿ—ਚੰਗੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ), ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਲਖਣੀ
ਸੁਲਖਣੀ } ਮਾਤਾ, ੩ ਦੇਖੋ, ਦਾਨੀ ੨.

ਸੁਲਖਣੀ ਮਾਤਾ, ਮਾਤਾ ਚੰਦੇ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮੁਲਚੰਦ ਚੰਦੇ ਖੜ੍ਹੀ ਦੀ
ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੇਉਂਕੇ ਪੱਖੋਕੇ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਸਨ.
ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ੨੪ ਜੇਠ ਸੰਮਤ
੧੫੪੭ ਨੂੰ ਵਟਾਲੇ ਹੋਇਆ, ਦੋ ਪੁਤ੍ਰ (ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਅਤੇ
ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਜੀ) ਇਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਪੁਕਣੇ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ
ਰਾਖੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਗੋਤ ਦੇ ਕਾਰਣ
ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਂ “ਮਾਤਾਚੋਣੀ” ਨਾਂਊਂ ਤੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
੨ ਦੇਖੋ, ਅਮਰਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ, ੩ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਹਰਿਚਰਿਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਲਖਣੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,
ਅਰ ਇਸੇ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਚਾਇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ
ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਣਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ੪ ਦੇਖੋ, ਚੰਡਾ ਅਤੇ ਦੇਸਾਂ ਦਾ
ਫੁੱਟਨੋਟ.

ਸੁਲਖਣੀ } ਦੇਖੋ, ਸੁਲਖਣੀ ਅਤੇ ਸੁਲਖਣੀ ਮਾਤਾ.
ਸੁਲਖਣੀ ਮਾਤਾ }

ਸੁਲਕ, ਵਿ—ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉੱਪਰ ਠੀਕ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ ਸਸਤ੍ਰ, “ਲਾਈ
ਸੁਲਕ ਹੁਵੈਕ ਅਨੇਕ,” (ਗੁਪਤ) ੨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਲੱਗਿਆ
੩ ਬੋਠਾ ਰਾਜ ਆਦਿਕ, ਜੋ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ.

ਸੁਲਕਣਾ, ਕ੍ਰਿ—ਧੁਖਣਾ, ਅਗਨੀ ਦਾ ਭੋਹੇ ਲੱਕੜ ਆਦਿ ਨੂੰ
ਲੱਕੜੇ ਹੋਲੇ ਹੋਲੇ ਜਲਨਾ.

ਸੁਲਚਨਾ, ਕ੍ਰਿ—ਪੇਚ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ, ਗੁੰਝਲ ਦਾ ਖੁਲਣਾ, ਮਨ
ਦਾ ਝੱਕ ਫੂਰ ਹੋਣਾ.

ਸੁਲਣਾ, ਵਿ—ਸਰਲ, ਸਿੱਧਾ, ਜੋ ਉਲਟਾ ਨਹੀਂ.

ਸੁਲਤਾਨ, ਅ. سلطان ਸੁਲਤਾਨ, ਸੰਗਤ—ਦਲੀਲ, ਧੁੰਗਿ ੨ ਪ੍ਰਬਲ

ਹੋਣਾ। ੩ ਬਾਦਸ਼ਾਹ. "ਸੁਲਤਾਨ ਹੋਵਾ ਮੇਲਿ ਲਸਕਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਸੁਲਤਾਨ" ਪਦਵੀ ਮਹਮੂਦ ਗਜਨਵੀ ਨੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

੪ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੀਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਸਖੀ ਸਰਵਰ, ਲਖਵਾਤਾ, ਲਾਲਾ ਵਾਲਾ, ਧੌਕਲੀਆ ਆਦਿਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ। ਸੁਲਤਾਨ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ ਸੇਯਦ ਅਹਮਦ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਗ਼ਦਾਦੀ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਬਾਪ ਸਿਆਲਕੋਟ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਮੁਲਤਾਨ ਤੋਂ ੧੨ ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਹੈ, ਸਨ ੧੨੨੦ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੁਲਤਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੨੫੨ ਅਤੇ ਦੌਰਾਤ ੧੨੯੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਸੁਲਤਾਨ ਦੇ ਬਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀਰਖਾਨਾ ਅਤੇ "ਬੁਖੰਡੀ" ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਲਤਾਨੀਏ ਪੀਰਖਾਨੇ ਜਮਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਭੋਟਾ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੋਟਾ ਰੋਟ ਹੈ। ਇਹ ਵਡੀ ਰੋਟੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਸਨ ਸਵਾ ਮਣ ਤੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਤਪਾਕੇ ਪਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾਲ ਚੇਪਤਕੇ ਪੀਰ ਅੱਗੇ ਅਰਪਦੇ ਹਨ। ਭਿਰਾਈ (ਸੁਲਤਾਨ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ) ਦਰੁਦ ਪੜ੍ਹਕੇ ਕੁਝ ਰੋਟੀ ਆਪ ਨੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਉਪਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਲਤਾਨ ਦੀ ਕਬਰ ਨਿਗਾਹ (ਨਗਾਹੇ) ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਡੇਰਾਗਾਜੀਖੀ) ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਟੀਸਵੀ ਤੋਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਥਾਂ ਸੁਲਤਾਨ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭੀਬੀ ਬਾਈ ਦੀ ਕਬਰ ਭੀ ਹੈ। ਸੁਲਤਾਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਪੂਜਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ੧੬੫੦ ਹਿੰਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀਦੀ ਹੈ। ਨਗਾਹੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਸੁਲਤਾਨ ਦਾ ਪੀਰਖਾਨਾ ਧੌਕਲ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ (ਵਜੀਰਾਬਾਦ ਪਾਸ) ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਹੀ ਪੀਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਧੌਕਲੀਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਲਤਾਨਹ ਰਜੀਯਾ, ਦੇਖੋ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਭਾਚਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੰ: ੫.

ਸੁਲਤਾਨਕੁਲੀ, ਦੇਖੋ, ਗੋਲ ਕੰਡਾ.

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥੇਦ ਵੇਈ ਨਦੀ ਦੇ ਖਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ੧੬ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਹੈ। ਇਹ ਟੀਸਵੀ ਜਗਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਸੁਲਤਾਨ ਸ਼ਾਨ ਲੋਦੀ ਨੇ (ਜੋ ਮਹਮੂਦ ਗਜਨਵੀ ਦਾ ਦੌਜਦਾਰ ਸੀ) ਬਸਾਇਆ ਹੈ.^੧ ਇਸ ਥਾਂ ਭੀਬੀ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਜੈਰਾਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਦਿਆਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਥਾਂ—“ਤੇਰਾ ਹਾਂ ! ਤੇਰਾ ਹਾਂ !” ਕਹਿਕੇ ਤਰਾਜ਼ ਨਾਲ ਤੋਲਦੇ ਹੋਏ ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਲੋਦੀ ਦੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ.^੨ ਹੁਣ

ਨਿਗਾਹ (ਨਿਗਾਹਾ) ਪਿੰਡ ਡੇਰਾਗਾਜੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ੨੨ ਮੀਲ ਪੱਛਮ ਹੈ

ਪੁਰਾਣੇ ਕਿਲੇ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਹੁਣ ਭੀ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ— ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਮਾਜ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਜਿਸ ਮਸੀਤ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ.

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਜਿਲਾ ਦੀ ਬੰਡਾਈ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਸਭਕਾਂਚੀ ਬਿੰਬੇ ਆਇਆ ਅੰਨ ਗੁਰੂ ਆਦਿਕ ਸਾਮਾਨ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ, ਉੱਥੇ ਖਾਹੀ ਨਗਰ ਅਤੇ ਫੌਜ ਲਈ ਜਿਸ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਈ ਪਰਚੇ ਨਾਲ ਮੰਡਰਦਿਆ ਜਾਂਦਾ. ਥਾਥੀ ਜਿਟਸ ਬੋਰਬੇ ਮੋਦੀ ਨਕਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜਾਨੇ ਦਾਖਲ ਕਰਦਾ.

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਨਾਰਥ ਵੈਸਟਰਨ ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ ਜੋ ਜਲੰਧਰ ਬਹਰ ਤੋਂ ੧੮ ਮੀਲ ਹੈ। ਇਸ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਹਨ—

(੧) ਸੰਤਘਾਟ, ਬੇਈਂ ਦਾ ਉਹ ਘਾਟ, ਜਿੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਟੁੱਬੀ ਮਾਥਕੇ ਲੋਪ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਅਰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਨਿਕਲਕੇ ਉਦਾਸੀ ਭੋਸ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੈ.

(੨) ਹੱਟ ਸਾਹਿਬ (ਹੱਟੀ ਸਾਹਿਬ). ਇਸ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਲੋਕ ਨਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਇੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸ਼ਾਮੀ ਦੇ ੧੧ ਵੱਟੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਵਭੇ ਛੋਟੇ ਹਨ. ੨੦ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ੮੧ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਰਿਆਸਤ ਕਪੂਰਥਲੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ.

(੩) ਕੋਠੜੀ ਸਾਹਿਬ. ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਵਾਬ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੋਖਾ ਲਿਆ ਸੀ. ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੈ.

(੪) ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਭੀਬੀ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਰਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਸੀ. ਇਸੇ ਥਾਂ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਜਨਮੇ ਸਨ. ਇਸ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਭੋਰਾਂ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਕਪੂਰਥਲੇ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਰਾਕਟ ਹੈ.

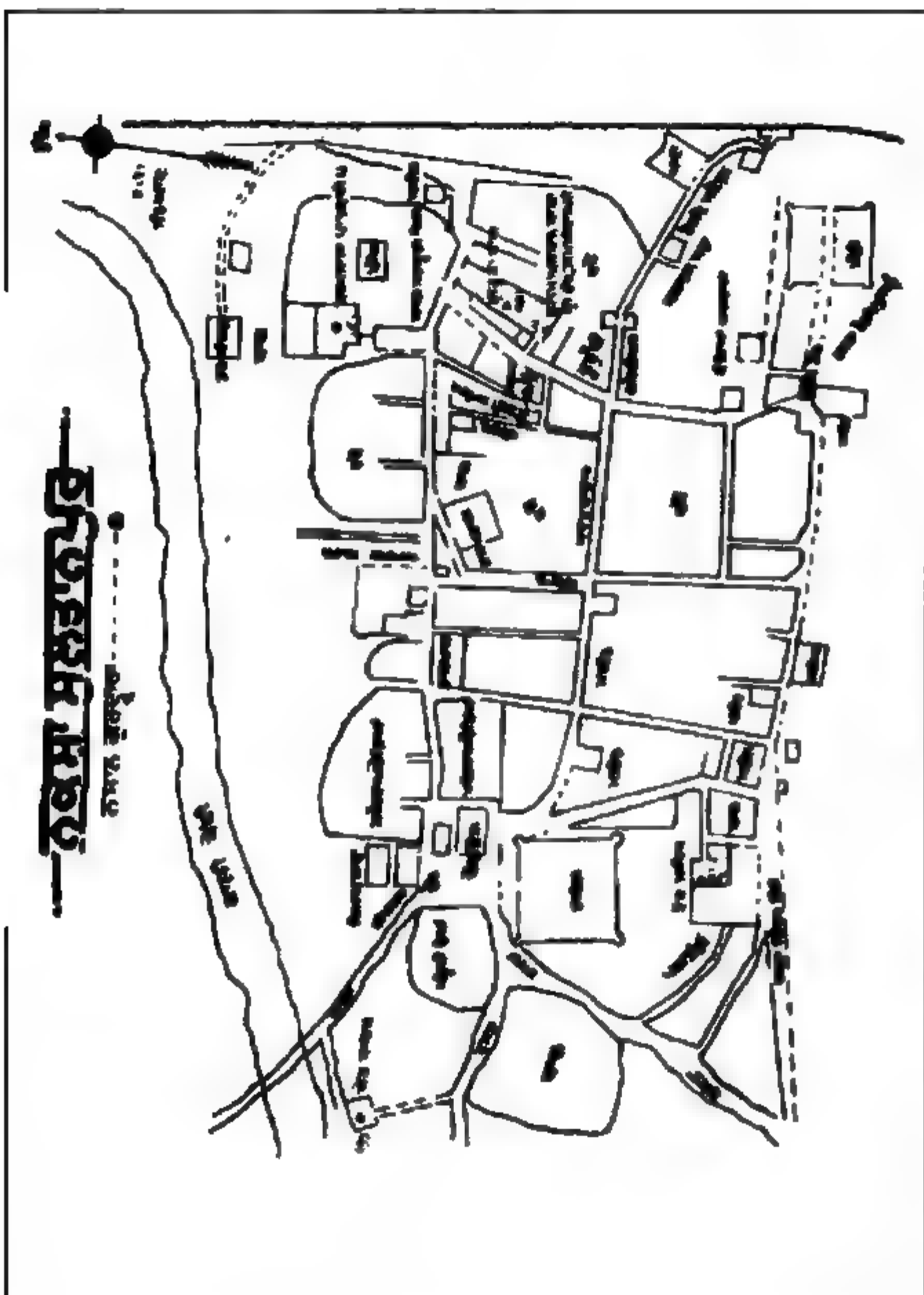
(੫) ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ. ਦੇਖੋ ਨੰ: ੪.

(੬) ਧਰਮਾਲ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ. ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਕੋਠੜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਆਹ ਭੱਲੇ ਪਿੰਡ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇੱਥੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਰਿਆਸਤ ਕਪੂਰਥਲੇ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਭਾਰਾਂ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ.

(੭) ਬੋਰ ਸਾਹਿਬ. ਬਹਿਰ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਕਰੀਬ ਅੱਧ ਮੀਲ ਉਹ ਅਸਥਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਬੇਈਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬੋਰੀ ਬਿਰਫ ਹੇਠ ਵਸਤੂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਰਖਦੇ ਅਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਕੁਝ ਕਾਲ ਧਜਾਨ ਪ੍ਰਾਇਟ ਰਹਿੰਦੇ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਬੋਰੀ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ. ਇਸ ਗੁਰੂਥਾਮ ਨੂੰ ਤੋਰਾਂ ਸੋ ਸੱਠ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਰਿਆਸਤ ਕਪੂਰਥਲੇ ਵੱਲੋਂ, ਸਭਾ ਸੋ ਰੁਪਯਾ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ, ਇਕਦੰਜਾ ਰੁਪਯੇ ਨਾਥੇ ਵੱਲੋਂ ਹਨ, ਤੀਸ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਪਿੰਡ ਮਾਣਕ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਮਾਢੀਜੋਇਆ ਵਿੱਚ ਹੈ.

(ਅ) ਕੁੱਲ੍ਹ ਦੀ ਤਸੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ. ਦੇਖੋ ਕੁੱਲ੍ਹ.

(੮) ਜਲਾਲਾਬਾਦ (ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਵਰਨਰੀ) ਤੋਂ ਪੰਜ ਮੀਲ ਕਾਬੁਲ ਵੱਲ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ

ਨਗਰ ਸੁਰਕਸ਼ਾ

ਨਗਰ ਸੁਰਕਸ਼ਾ
ਨਗਰ ਸੁਰਕਸ਼ਾ

ਮਨੋਹਰ ਚਬਾਮਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਬੋਸਾਖੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਕੰਡ ਪਾਠ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜੰਗ ਹੋਂਦਾ ਹੈ। ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਕਾਬੁਲ।

(ਸ) ਇਸ ਨਾਮ ਦੇ ਕਈ ਨਕਸ਼ ਅਵਧ, ਸਹਾਰਨਪੁਰ, ਬਨਾਰਸ, ਰਿਆਸਤ ਕੋਟਾ, ਕੁਤਬਵਾਦ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਦੀਆਂ। ਇਹ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਮ ਹੈ।

ਸੁਲਤਾਨ ਬੇਗ਼। ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ।

ਸੁਲਤਾਨ ਵਿੰਡ। ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਤੂਤ ਸਾਹਿਬ।

ਸੁਲਤਾਨੀ। ਭਾ. سُلْطَانِي ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ। ਹੁਕੂਮਤ। ਸੁਲਤਾਨ ਦਾ ਕੰਮ।

੨ ਸੁਲਤਾਨ (ਬਾਦਸ਼ਾਹ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਲਤਾਨੀਆ।

ਸੁਲਤਾਨੀਆ। ਸੁਲਤਾਨ (ਸਹਾਬ) ਦਾ ਉਪਾਸਕ। ਸੁਲਤਾਨੀਏ ਹਿੰਦੂ ਭੀ ਚਟਕੇ ਦਾ ਮਾਸ ਅਤੇ ਸੂਰ ਖਾਣਾ ਪਾਪ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਸੁਲਤਾਨ ੪।

ਸੁਲਤਾਨੀ ਬਨਾਤ। ਨਾਲ ਚੰਗ ਦੀ ਬਨਾਤ।

ਸੁਲਤਾਨੇ। ਸੁਲਤਾਨ ਨੇ। "ਨਾਮਾ ਸੁਲਤਾਨੇ ਬਾਖ਼ਿਲਾ।" (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ)।

ਸੁਲਪ. ਸੰ. ਸੁਲਪ. ਵਿ.—ਬਹੁਤ ਖੱਟ। "ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਸੁਲਪ ਜੀ ਨਿੰਦਾ।" (ਹਜਾਰੇ ੧੦)

ਸੁਲਫਈ। ਸੁਲਫਾ ਪੀਣ ਵਾਲਾ। ਦੇਖੋ, ਸੁਲਫਾ ੨।

ਸੁਲਫਾ. ਅ. سُلْفَا ਉਹ ਵਸਤੂ ਜੋ ਨਿਰਣੇ ਕਾਲਜੇ ਖਾਧੀ ਜਾਵੇ।

੨ ਇੱਕ ਨਸ਼ੇਦਾਰ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਤੰਬਾਕੂ ਅਤੇ ਭੰਗ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਚਿਲਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਧੂਆਂ ਪੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਭਰਮ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ। ਇਸ ਇਮਾਕ ਅਤੇ ਪੱਠਿਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਲਬ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲਬ।

ਸੁਲਬੀ ਖ਼ਾਨ. ਸੁਲਹੀ ਖ਼ਾਨ ਦੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਚੰਦੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤਾਪ ਦੇਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤਨਖ਼ਾਹ (ਤਨਬ) ਭਾਬਤ ਨੌਕਰ ਪਠਾਣਾਂ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਸੁਲਭ. ਵਿ.—ਜੋ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਲੱਤਣ ਵਿੱਚ ਔਖ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸੁਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲਾਹ

ਸੁਲਾਉਣਾ. ਕਿ.—ਸੁਲਾਨਾ, ਸ਼ਯਨ ਕਰਾਉਣਾ।

ਸੁਲਾਸ. ਸ.—ਉਲਾਸ, ਉਮੰਗ ਵਾਲਾ। ਦੇਖੋ, ਭਾਬਤਾ ੨।

ਸੁਲਾਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲਾਕ।

ਸੁਲਿਸ. ਦੇਖੋ, ਸਲਿਸ ਅਤੇ ਸੁਲਸ।

ਸੁਲੁਕ. ਅ. سُلُوك ਚਲਨਾ, ਰਮਨ। ੨ ਨੇਕ ਰਸਤੇ ਚਲਨਾ। ੩ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਸਮੀਪਤਾ ਚਾਹੁਣੀ। ੪ ਭਲਾ ਵਰਤਾਉ। ਸ਼ਿਸ਼ੂਚਾਰ।

ਸੁਲੇਮਾਨ } ਅ. سُلَيْمَان (Solomon) ਬਤਸ਼ਾ (Bathsheba)
ਸੁਲੇਮਾਨ } ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਦਾਉਦ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਇਸਰਾਈਲ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਵਡਾ ਦਾਨਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਅਖਾਣ ਜਗਤਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ। ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀਆਂ ਕਹਾਵਤਾਂ ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਭੀ ਦਰਜ ਹਨ।

ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੁਲੇਮਾਨ ਆਪਣੇ ਖੇਤੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਵੇਲਾ ਟਲ ਗਿਆ, ਤਦ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਿੰਜਰੀਆਂ ਵੱਢ ਸੁੱਟੀਆਂ, ਫੇਰ ਇਹ ਜਿਯਰ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਪੱਟ ਅਤੇ ਦੇਉ ਜਿੰਨ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੇ ਤਾਬੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਅਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਮਝਣ ਦਾ ਫ਼ਿਆਨ ਦਿੱਤਾ।

ਇੱਕ ਬਾਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨਸ਼ਕਰ ਸਮੇਤ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਫੀੜੀਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਛੇਤੀ ਖੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧ ਜਾਓ, ਕਿਤੇ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਸਾਨੂੰ ਦਰਤ ਨਾ ਸੁੱਟੇ। ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੌਜ ਸੁਟ ਨਈਂ ਅਰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਕੇ ਫੀੜੀਆਂ ਦਾ ਬਚਾਉ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਬਾਰ ਪਰਿੰਦ ਚੁਕੀਰੇ (ਚੰਕੀਰਾਹੇ) ਨੇ ਇੱਕ ਸੂਰਜ ਪੁਸ਼ਕ ਰਾਣੀ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਪੁਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਕੀਰਾਹੇ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜ ਭੇਜਿਆ ਅਰ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਤ ਤੇ ਨਿਆਂਦਾ। ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ ਸੂਰਤ ੨੭।

ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਯਰੂਸਲਮ (Jerusalem) ਵਿੱਚ ੪੦ ਵਰ੍ਹੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਅਰ ਜਗਤਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜੋ ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਪੂਜਨ ਮੰਦਿਰ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀ ਕਬਰ ਯਰੂਸਲਮ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਲੇਮਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ (ਬੀ.ਸੀ.) ੧੦੮੩ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ੯੭੫ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਸੌ ਵਹੂਟੀਆਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਫੌਜੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ "ਰਹਬਾਨਾਮ" ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਯਰੂਸਲਮ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕੀਤਾ।

ਸੁਲੇਕਨ. ਸੰਕੜਾ—ਸੁ-ਅਵਿਲੋਕਨ, ਸੁਦ੍ਰਿਸ਼। ੨ ਸੁੰਦਰ ਲੋਚਨ, ਮਨੋਹਰ ਨੇਤ੍ਰ। ਦੇਖੋ, ਜਨੇਰ।

ਸੁਲੇਬਨ. ਸੰਕੜਾ—ਉੱਤਮ ਨੇਤ੍ਰ। ੨ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਕੜਾ—ਹਰਿਣ, ਮ੍ਰਿਗ। ੪ ਚਕੋਰ।

ਸੁਲੇਚਨਾ } ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ।
ਸੁਲੇਚਨੀ }

ਸੁਲੇਨਤਾ } ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਲੋਚਨ (ਨੇਤ੍ਰਾਂ) ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ)।
ਸੁਲੇਨਤੀ } ੨ ਲਾਵਨਤਾ (ਸੁੰਦਰਤਾ) ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ)।

ਸੁਵਸਤ੍ਰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਚੀਜ਼। ੨ ਸੰਕੜਾ—ਆਤਮ ਉਪਦੇਸ਼ "ਜਿਥੇ ਸੁਵਸਤ੍ਰ ਨ ਜਾਪਈ।" (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਸੁਵਨ. ਸੰਕੜਾ—ਸੂਰਜ। ੨ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੩ ਅਗਨਿ। ੪ ਸੰ ਸੂਨੁ, 'ਦੇਖੋ, ਚਕੀਰਾ'।

ਸੰਗਣਾ—ਪੁਰੂ. ਬੇਟਾ. ਦੇਖੋ. ਸੁਨ.
 ਸੁਚਰਚਲਾ. ਸੰ. ਸੁਚਰਚਲਾ. ਸੰਗਣਾ—ਵਿਸ਼ਕਰਮਾ ਦੀ ਪੁਰੀ.
 ਸੁਚਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਸੰਗਣਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਜਦ
 ਘੋੜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਸੀ, ਤਦ ਸੁਚਰ ਤੋਂ ਅਸਿਨੀਕੁਮਾਰ ਦੇਵਤਾ
 ਪੈਦਾ ਹੋਏ. ਦੇਖੋ. ਫਾਇਆ ੬। ੨ ਅਲਸੀ। ੩ ਸੋਚਲ. ਸੁਚਰਮੁਖੀ.
 ਸੁਚਰਣ } ਸੰ. ਸੁਦਣ. ਉੱਤਮ ਚੰਗ. ਸੁੰਦਰ ਵਰਣ. "ਸੁਦਰਨ ਕੇ
 ਸੁਚਰਨ } ਸੁਦਰਨ ਤਨ ਦੁਤਿ ਮਿਲ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਉੱਤਮ ਜਾਤਿ।
 ੩ ਉੱਤਮ ਅੰਬਰ। ੪ ਸੰਗਣਾ—ਸੁਇਨਾ. ਸੋਨਾ. "ਜੋਹ ਪਾਠਸ ਤੋਟੀਐ
 ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਸੁਦਰਨ ਹੋ ਜਾਇ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਹਿ ੧) "ਸੁਦਰਨ
 ਕੇ ਦੁੰਡਤ ਫਿਰਤ ਕਵਿ ਵਿਭਚਾਰੀ ਚੋਰ." (ਬਿਹਾਰੀ) ਕਵਿ ਸੁੰਦਰ
 ਅੰਬਰ, ਵਿਭਚਾਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਕਲ, ਚੋਰ ਸੋਨਾ ਚੁੰਡੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
 ੫ ਧਰੁਵਾ। ੬ ਜੋਲਾਂ ਮਾਸੇ ਭਰ ਵਜਨ। ੭ ਹਰਿਚੰਦਨ। ੮ ਰਾਜ
 ਦਸਰਥ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ.
 ਸੁਚਰਣ ਸਠੀਫੀ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਣ ਸਠੀਫਿ.
 ਸੁਦਰਨਗਿਰਿ. ਸੰਗਣਾ—ਸੁਮੇਰੂ. ਜੋ ਸੁਇਨੇ ਦਾ ਨਿਖਿਆ ਹੈ।
 ੨ ਚੰਦੀ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਗਿਰਿਵਾਜ਼ ਸ਼ਹਿਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪਹਾੜ.
 ਸੁਵੱਲਾ. ਦੇਖੋ. ਸਵੱਲਾ. ਦੇਖੋ. ਸਵਲਾ ੨। ੨ ਚੰਗਾ ਵੱਲ (ਚੰਸ)
 ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ.
 ਸੁਵਾਉਣਾ. ਵਿ—ਸੁਨਾਉਣਾ. ਸੁਨਾਨਾ. ਸ਼ਕਨ ਕਰਾਉਣਾ. "ਪਤਿ
 ਸੁਤ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁਵਾਇ ਕਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੫੮)
 ਸੁਵਾਸ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਵਾਸਨਾ. ਸੁਕੰਧਾ ੨ ਚੰਗੇ ਵਸਤੂ. ਸੁੰਦਰ
 ਨਿਬਾਸ। ੩ ਉੱਤਮ ਘਰ। ੪ ਦੇਖੋ. ਸਵਾਸ.
 ਸੁਵਾਸੂ. ਦੇਖੋ. ਸਵਾਸ ੨.
 ਸੁਵਾਣੀ. ਦੇਖੋ. ਸੁਆਣੀ.
 ਸੁਵਾਰ. ਦੇਖੋ. ਸਵਾਰ। ੨ ਵਿ—ਸੁਤ ਵਾਰ (ਦਿਨ).
 ਸੁਵਿਨਾ. ਰੀਕਾ—ਸੋਵਣ ਵਿ—ਸੁਦਣ ਦਾ. ਸੁਇਨੇ ਦਾ. ਸੁਨਹਿਰੀ.
 "ਦੇਹ ਕੰਚਨ ਮੀਨ ਸੁਵਿਨਾ ਰਾਮ." (ਕਛ ਮ: ੪ ਘੋੜੀਆਂ)
 ਸੁਵੇਸ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਵੇਸ. ਸੁੰਦਰ ਨਿਬਾਸ. "ਕੁਨਸੀ ਪੇਖ ਸੁਵੇਸ,
 ਸੁਵੇਖ ਕੂਨੇ ਮੁਖ ਨ ਚੜ੍ਹਰ ਨਰ। ਸੁੰਦਰ ਕੇਕਿਹ ਪੇਖ ਬਚਨ ਸੁਧਾ
 ਸਮ ਅਸਨ ਅਹਿ." (ਕੁਨਸੀ)
 ਸੁਵੇਦ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗਣਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਹੋਣ ਵਾਲਾ.
 ਸੁਵੰਨ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਵਰਣ। ੨ ਸੰਗਣਾ—ਸੁਦਣ. ਸੋਨਾ ੩ ਦੇਖੋ.
 ਸੋਵਨ.
 ਸੁਵੰਨਵੀ } ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਵਰਣ ਵਾਲੀ. ਸੁੰਦਰ ਚੰਗ ਵਾਲੀ. "ਸੁਵੰਨਤੀ
 ਸੁਵੰਨਤੀ } ਦੇਹ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਵਣ ਦੀ. ਸੋਨੇ ਦੀ.
 ਸੁਵੰਨੀ }
 ਸੁ. ਸਰਵ—ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਜੇਸੇ
 —"ਨਾਮ ਜਪਿਓਸੁ" (ਜਸਾ) ਉਸ ਨੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਹੈ।
 ੩ ਸੰ. ਧਾ—ਗਰਭ ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ. ਜਣਨਾ. ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ। ੪ ਫਾ

ਸੰਗਣਾ—ਤਰਫ ਦਿਸ਼ਾ. "ਭਜੇ ਸੁਰ ਚੰਡਾ ਦੇ ਸੁ." (ਸਲੋਹ)
 ੫ ਲਾਭ. ਨਵਾ। ੬ ਬਿਆਜ. ਸੁਦਾ ੨ ਰੋਸਨਾਈ. ਮਸਿ.
 ਸੁੰ. ਅਨੁ—ਸਾਂ ਸਾਂ ਧੁਨਿ. ਸੁੰਕਾਰ। ੨ ਵਜ—ਕੈ ਨੂੰ. ਪੁਤਿ. ਤਾਈਂ.
 "ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਮਿਟਾਵਣ ਸੁੰ ਸਮਰਥਤਾ ਨਹੀਂ." (ਜਸਵਾਮ)
 ਸੁਅ. ਸੰਗਣਾ—ਸੁਨ. ਸੁਵਨ. ਪੁਰੂ. "ਜੁ ਪੜ੍ਹੇ ਦਿਜ ਤੇ ਸੁਅ !
 ਤਾਂਹਿ ਰਤੇ." (ਨਰਸਿੰਘਵ) ਹੋ ਪੁਰੂ ! ਪੜ੍ਹਿਆ ਪਾਠ ਰਟੇ.
 ਸੁਅਟਾ. ਸੰਗਣਾ—ਸੁਕ. ਤੋਤਾ. "ਤੂੰ ਪਿੰਜਰ ਹਉ ਸੁਅਟਾ ਤੋਰ." (ਕਹਿ ਕਬੀਰ)
 ਸੁਅਨ. ਪੁਰੂ. ਦੇਖੋ. ਸੁਅ.
 ਸੁਅਰ. ਸੰ. ਸੁਕਰ. ਸੰਗਣਾ—ਸੁਰ. "ਹਰੁ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ,
 ਉਸੁ ਸੁਅਰ ਉਸੁ ਕਾਇ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰ) ਦੇਖੋ. ਸੁਰ ੧੦.
 ਸੁਆ. ਸੰਗਣਾ—ਸੁਕ. ਤੋਤਾ. "ਭਾਇਓ ਨਜਿਨੀ ਕੁਮਿ ਸੁਆ." (ਅਜਾ ਮ: ੫) ੨ ਵਡੀ ਸੁਟੀ. ਸਿਉਣ ਦਾ ਸੰਦ ਜਿਸ ਦੇ ਨੱਕੇ
 ਵਿੱਚ ਡੋਰ ਪਾਏ ਸੀਵੀਦਾ ਹੈ. "ਨਉ ਨਾਡੀ ਸੁਆ ਹੈ ਅਸਤੀ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਟ (ਪ੍ਰਸੂਤ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸਿਵੇਂ ਇਸ ਗਾਂ ਦਾ
 ਦੂਜਾ ਸੁਆ ਹੈ.
 ਸੁਐ. ਸੁਟੇ ਉਪਰ. "ਸੁਐ ਚਾਤਿ ਤਵਾਈਅਹਿ ਜੰਤ." (ਵਾਰ
 ਘਾਗ)
 ਸੁਇ. ਸੰ. ਪ੍ਰਸੂਕ. ਦੇਖੋ. ਸੁਣਾ ੨। ੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਯ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—
 ਸੁਕੇ. ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੋ ਕੇ. "ਪੰਖੀ ਸੁਇ ਕਹਿਨੁ." (ਸ. ਫਰੀਦ)
 ਸੁਟੀ. ਸੰ. ਸੁਚਿ. ਸੁਚੀ। ੨ ਵਿ—ਸੰ. ਸੁਵਰੀ. ਸੁਟੀ ਹੋਈ.
 ਪ੍ਰਸੂਤਾ.
 ਸੁਟੀਯਾਰ. ਭਿੰਗ. ਸੁਟੀ ਚੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਦਰਜੀ. ਸੰ. ਸਹੁਤਿਕਾਰ.
 ਸਿਉਣ ਵਾਲਾ.
 ਸੁਸੀ. ਸੰਗਣਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਧਾਰੀਦਾਰ ਵਸਤੂ. ਪਹਿਲੇ ਜਮਾਨੇ
 ਇਸ ਦੀ ਕੱਛਾਂ ਭੀ ਪਹਿਨਦੇ ਸਨ. ਹੁਣ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ
 ਪਹਿਰਣ ਦਾ ਵਸਤੂ ਹੈ. "ਸੁਸੀ ਦੀ ਕੱਛਾਂ ਕੇ ਸਿੰਘ ਰਖਤੇ." (ਪੰਪੁ)
 ਸੁੰਗ. ਸੰਗਣਾ—ਸੁਧ. ਖਬਰ। ੨ ਭੇਰ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.
 ਸੁਹਉ. ਦੇਖੋ. ਸੁਹੀ ੨। ੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਹਾਂ.
 ਸੁਹਟ } ਸੰਗਣਾ—ਸੁਕ. ਤੋਤਾ. "ਸੁਹਟ ਪਿੰਜਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੈ." (ਮਾਰੂ
 ਸੁਹਟਾ } ਅ: ਮ: ੧) ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਤੇ ਤੋਂ ਤਾਵ ਜੀਵਨਮੁਕਤ ਪੁਰਖ
 ਸੁਹਟੁ } ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸੁਹਟਾ.
 ਸੁਹਣ } ਸੰ. ਸਮੁਹਨੀ. ਸੰਗਣਾ—ਕੁਤਾ ਸੰਬਰਕੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ
 ਸੁਹਣੀ } ਵਾਲੀ. ਬੁਹਾਰੀ. "ਦੇਉ ਸੁਹਣੀ ਸਾਧੁ ਕੈ." (ਬਿਨਾ ਮ:
 ਸੁਹਨ } ੫) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ "ਸੋਧਨੀ" ਨਾਉਂ ਭੀ ਭਾਵੁ ਦਾ ਹੈ.
 ਸੁਹਨੀ }
 ਸੁਹਬ } ਵਿ—ਸੁਹੇ (ਲਾਲ) ਵਰਣ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੁੰਦਰ ਚੰਗ (ਪ੍ਰੇਮ
 ਸੁਹਵ } ਚੰਗ) ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਹੋਈ. "ਸੁਹਬ ਸੁਹਬ ਸੁਹਵੀ ਅਪਨੈ
 ਸੁਹਵੀ } ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੈ ਚੰਗਿ ਰਤੀ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) "ਸੁਹਬ ਤਾ
 ਇਹ ਲਾਵ ਸੁਹਬ ਭੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹੈ.

ਸੋਹਾਭਣੀ ਜਾ ਮੰਨਿਸੈਹਿ ਸਚੁਨਾਉ।" (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ੩ ਮਾਇਆ ਦੇ ਕੰਚੇ ਰੰਗ (ਕੁਸੁੰਭੀ) ਵਾਲੀ। "ਸੁਹਚੀਏ ਨਿਮਾਣੀਏ ! ਸੋ ਸਹੁ ਸਦਾ ਸਮਾਨਿ।" (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ)

ਸੁਹਭ, ਇੱਕ ਖੜੀ ਜਾਤਿ, ਦੇਖੋ, ਸੁਹਭ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਹਭ।

ਸੁਹਭਾ, ਸੰਭਾ—ਪੀਠੇ ਹੋਏ ਅੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਿਆ ਦਾਣੇ ਦਾ ਫਿਲਕਾ, ਛਾਲਨੀ (ਛਾਣਨੀ) ਨਾਲ ਛਾਣਨ ਤੋਂ ਆਣਾ ਹੋਣ ਭਿਭ ਪੈਦਾ ਹੈ, ਸੁਹਭਾ ਛਾਣਨੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚੋਕਰ।

ਸੁਹਭੀ, ਦੇਖੋ, ਸੁਹਭ ਅਤੇ ਸੁਹਭਾ।

ਸੁਹਾ, ਵਿ—ਕੁਸੁੰਭੀ, ਭਾਵ—ਮਾਇਕ ਕੰਚਾ ਰੰਗ, "ਜਲ ਭਏ ਸੁਹਾ ਰੰਗ ਮਾਇਆ।" (ਕਹਿ ਅ: ਮ: ੧) ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਪੱਕੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਭਏ, ਅਰ ਮਾਇਕ ਰੰਗ ਸੁਹਾ ਜਾਣਿਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਹੀ ੨।

ਸੁਹੀ, ਸੰਭਾ—ਸੁੱਧ (ਸੁੱਧ) ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ਮੁਖਭ, ਸੁਹੀਆ। ੨ ਵਿ—ਭੇੜੀ, ਜਣਕਾਰ, "ਸਿੰਘ ਲੈ ਸੰਗਲ ਕੇ ਸੁਹੇ।" (ਪੰਪੁ) ੩ ਸਿੰਘ (ਸਾਮ੍ਹਣੇ) ਹੋਣ ਵਾਲਾ।

ਸੁਹੀ, ਵਿ—ਕੁਸੁੰਭ ਰੰਗੀ, "ਮਨੋ ਅੰਗ ਸੁਹੀ ਕੀ ਸਾਧੀ ਕਰੀ ਹੈ।" (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਇੱਕ ਰਾਗਿਣੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਹਾ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਠਾਣ ਦੀ ਸਾਜਵ ਰਾਗਿਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਧੀਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ, ਸੁਹੀ ਨੂੰ ਭਾਧਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸਾਦ ਕੰਮਲ, ਭਾਖੀ ਸੁੱਧ ਸੁਹ ਹਨ, ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਸਰਜ ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ, ਡਾਊਟ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦੇਪਹਰ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਉਤਰਾਭ ਸਾਰੰਗ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਰ ਪੁਰਵਾੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਧਾਰ ਨਾ ਕੇ ਸਾਰੰਗ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰੀਟੀ ਹੈ, ਸੁਹੀ ਵਿੱਚ ਨਿਸਾਦ ਅਤੇ ਪੈਰਮ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਆਰੇਹੀ— ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ ਨਾ ਸ

ਅਵਰੇਹੀ— ਸ ਨਾ ਮ ਪ ਗ ਰ ਸ।

ਸੁਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੁਹੀ ਦਾ ਪੰਦਰਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ। ੩ ਪੇਂਡੋਹਾਰ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬਚੁਰਕ ਅੱਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਦਾ ਕਰਮ, ਦੇਖੋ, ਸੁਹੀਆ ੩।

ਸੁਹੀਆ, ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾ।

ਸੁਕ, ਸੰ. ਸੁਖ—ਸੁਸ਼ਕ, ਵਿ—ਸੁੱਕਾ, ਖੁਸ਼ਕ, "ਸੁਕ ਭਟੀ ਪਤਰੀ ਸੀ।" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸੰ. ਸੁਕ, ਸੰਭਾ—ਸੁਹਤ, ਜੋਂ ਕਣਕ ਅਦਿਕ ਦੀ ਬੱਲੀ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਕੰਡਾ। ੩ ਸੰ. ਸੁਕ, ਪੇਣ, ਹਵਾ। ੪ ਰੀਚ, ਭਾਵ।

ਸੁਕ, ਅਨੁ. ਸੁੰ ਸੁੰ ਧੁਨਿ, ਸੁੱਕਾਰ, "ਤਬ ਚਲੇ ਸੁੱਕ ਸਨੁ ਨਾਭ ਜਾਇ।" (ਭੁਪੁਸੁ)

ਸੁਕਣਾ, ਵਿ—ਸੁਸ਼ਕ ਹੋਣਾ, ਸੁੱਕਣਾ, ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਣਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁੱਕਣਾ ੨, "ਤੀਨਿ ਚਰਣ ਇਕ ਦੁਬਿਧਾ ਸੁਕੀ।" (ਮਾਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ਤ੍ਰੇਹੇ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਰਣ ਰਹਿ ਗਏ, ਅਤੇ ਦੁਬਿਧਾ ਨੇ ਜੋਰ ਪਾਇਆ।

ਕਈ ਸਾਧੀਭਿਕਾ ਨੇ ਸੋਹਨੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਹੀ ਕਲਪਿਆ ਹੈ

ਸੁੱਕਣਾ, ਵਿ—ਸੁੰ ਸੁੰ ਕਰਨਾ, ਸੁੱਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਨੱਕ ਦੇ ਰਾਹ ਸਾਹ ਜੋਰ ਨਾਲ ਕੱਢਣੇ। ੨ ਭਾਵ—ਅਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਬਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ।

ਸੁਕਰ, ਸੰ. ਸੁਕਰ, ਸੰਭਾ—ਸੁਹ, ਸੁੱਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ, "ਸੁਕਰ ਸੁਆਨ ਫਰਧਭ ਮੰਜਾਰਾ।" (ਬਿਨਾ ਅ ਮ: ੧) ੨ ਵਰਾਹ ਅਵਤਾਰ।

ਸੁਕਰਖੇਤ, ਸੰ. ਸੁਕਰਖੇਤੁ ਨੈਮਿਸਾਰਨਤ ਪਾਸ ਇੱਕ ਭੀਰਬ, ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਨਾਉਂ "ਸੋਰੋ" ਹੈ, ਪੁਰਾਣ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਨੁ ਨੇ ਵਰਾਹ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਕੇ ਹਿਰਨਯਕੇਸ਼ੀ ਦੈਤ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।

ਸੁਕਰਣਾ } ਵਿ—ਸੁੱਕਾਰ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੁਹ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ।

ਸੁੱਕਰਨਾ } "ਚਲੀ ਸੈਨ ਸੁੱਕਰ ਪਰਾਚੀ ਦਿਸਾਨੇ।" (ਜਨਮੇਜਯ)

ਸੁਕਰੀ, ਸੰਭਾ—ਸੁਕਰੀ, ਸੁਰੀ, ਸੁਹ ਦੀ ਮਦੀਨ।

ਸੁਕਾ, ਵਿ—ਸੁਸ਼ਕ, ਖੁਸ਼ਕ, "ਜਲ ਮਹਿ ਕੇਤਾ ਰਾਖੀਐ ਅਤਿਅੰਤਰਿ ਸੁਕਾ।" (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੁਕਾ, ਨਾਸਾਂ ਨਾਲ ਫੁੱਕਦੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਭਾਵ—ਓਛਾ, ਅਭਿਮਾਨੀ।

ਸੁਕੀ, ਸੁੱਕੀ, ਸੁਸ਼ਕ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਕਣਾ।

ਸੁਕੂ, ਸੰ. ਸੰਭਾ—ਸੁੰਦਰ ਕਰਨਾ। ੨ ਵੇਦ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ। ੩ ਉਸਤਤਿ ਦਾ ਗੀਤ। ੪ ਸੰ. ਸੁਕੂ, ਸਿਰਕਾ।

ਸੁਕਮ, ਸੰ. ਵਿ—ਪਤਲਾ, ਬਾਰੀਕ, ੨ ਛੋਟਾ। ੩ ਝੁੰਡ। ੪ ਇੱਕ ਅਲੰਕਾਰ, ਇਸਦੇ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਦੇਣਾ ਅਥਵਾ ਸਰੀਰ ਦੀ ਚੋਸ਼ਾ (ਹਲਕਤ) ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਸੁਖਮ ਭਾਵ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਜਾਣਨਾ ਸੁਕਮ ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ।

ਉਚਾਰਣ—

ਮੇਲਿਓ ਭਾਭਾ ਉੱਠਿਆ ਮੁਲਤਾਨੇ ਦੀ ਜਸਰਭ ਜਾਈ, ਅੱਗੋਂ ਪੀਰ ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਦੁੱਧਕਟੇਰਾ ਭਰ ਲੈਆਈ, ਭਾਭਾ ਕਢ ਕਰ ਭਕਨ ਤੇ ਚੰਬੇਲੀ ਦੁਧ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਈ, ਜਿਉ ਸਾਫਰ ਵਿੱਚ ਕੰਡ ਸਮਾਈ, (ਭਾਰੂ)

ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਪੀਰਾਂ ਨੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਭਰੇ ਪਿਆਲੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਲਤਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੀਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਬਾਉਂ ਨਹੀਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਦੁੱਧ ਉੱਪਰ ਚੰਬੇਲੀ ਦਾ ਫੁੱਲ ਰੱਖਕੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਲੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਸਮਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਦੇਹ ਕੰਢੂਕੀ ਤਾਹਿ ਸਦਾਚੀ,

ਏਕ ਹਾਥ ਮੇ ਜਿਹਵਾ ਧਾਚੀ,

ਫਹਰੇ ਲਿੰਗ ਕੇ ਦੂਸਰ ਹਾਥਾ,

ਆਵਾ ਸਨਮੁਖ ਜਹਿ ਜਗਨਾਥਾ, (ਨਾਘੁ)

ਕਲਿਯੁਗ ਨੇ ਇਸ ਚੋਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸੁਖਮ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਰਸਨਾ ਅਤੇ ਦਿੱਦੀ ਦੇ ਦਾਜ ਹਨ, ਉਹੀ ਕਲਿਯੁਗੀ ਜੀਵ ਹਨ ਅਰ ਵਿਸੈ ਪਰਾਇਣ ਹੋਣਾ ਹੀ ਕਲਿਯੁਗ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ।

(ਅ) ਜੇ ਇਸਦੇ ਅਥਵਾ ਅਧਾਰ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਵ ਸਮਝਿਆ

ਜਾਵੇ ਤਦ "ਵਿਖਮ ਸੁਕਮ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਹੈ ਹੈ ਕਰਿਕੈ ਓਹਿ ਕਰੇਨਿ,
ਗਨ੍ਹਾਂ ਪਿਟਨਿ ਸਿਰੁ ਖੋਹੇਨਿ,
ਨਾਉ ਨੈਨਿ ਅਰੁ ਕਰਨਿ ਸਮਾਇ,
ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਇ.

(ਸਭਾ ਮ: ੧)

ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਿਆਪੇ ਸਮੇਂ ਗਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰ ਪੋਟਾਂ ਉੱਪਰ ਹੱਥ ਮਾਥਕੇ
ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ ਹੈ । ਹੈ । ਓਹ ! ਓਹ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਇਸ ਦਾ ਸੁਖਮ ਰਾਵ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਆਪਣੇ
ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਓਹ (ਕਰਤਾਰ) ਅੰਗ
ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ.

ਸੁਕਮਸਰੀਰ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਘ ਸਰੀਰ. ਅਸਪ੍ਰੂਣ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ
ਵਾਲਾ ਸੁਖਮ ਦੇਹ, ਜੋ ਇੱਕ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗਕੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼
ਕਰਦਾ ਹੈ. ਮਨ. ਬੁੱਧਿ. ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣ. ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ. ਪੰਜ
ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ੧੭ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ ਸੁਕਮ ਸਰੀਰ ਹੈ.

ਸੁਕਮਦ੍ਰਿਸ਼ਿ. ਸੰਗਤ—ਬਾਰੀਕ ਨਜਰ, ਦਿਵਾਨਦ੍ਰਿਸ਼ਿ. ਪਦਾਰਥਾਂ
ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਨਜਰ.

ਸੁਖ. ਸੰਗਤ—ਸੁਖ. ਆਨੰਦ. "ਮਨ ਸਗਲ ਕੇ ਹੋਆ ਸੁਖ." (ਆਸਾ
ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਜੁਸਕ. ਖੁਸ਼ਕ. "ਸੁਖ ਕਰੈ ਕੁਸਕੈ ਹਰਹਾਰ." (ਚੰਡੀ ੧) ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਸਿਖ ਦਾ ਹਾਰ (ਸੰਪ) ਸੁੱਕ ਗਿਆ.

ਸੁਖਮ. ਦੇਖੋ, ਸੁਕਮ. "ਸੁਖਮ ਦੇਹ ਬੰਧਹਿ ਬਹੁ ਜਟ੍ਹਆ." (ਸਵੈਯੇ
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫)

ਸੁਖਮਸਰੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਕਮ ਸਰੀਰ.

ਸੁਖਮਮੂਰਤਿ. ਵਿ—ਦੁਬਲੀ ਦੇਹ ਵਾਲਾ. ਨਾਕਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਕਮ
ਸਰੀਰ। ੩ ਸੁਕਮ ਰੂਪ, ਜੋ ਨੇਤ੍ਰਾਇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲ ਨਹੀਂ.
"ਸੁਖਮ ਮੂਰਤਿ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੁਖਾ. ਵਿ—ਸੁੱਕਾ. ਖੁਸ਼ਕ. ਜੁਸ਼ਕ.

ਸੁਖਾਜਰ } ਦੇਖੋ, ਤਪ (ਸ).
ਸੁਖਾਜੁਰ

ਸੁਖਿ. ਸੁਖਵਿੱਚ. "ਸੁਖਿ ਅਰਧਨੁ ਦੂਖਿ ਅਰਧਨੁ." (ਜੈਤ ਮ: ੫)

ਸੁਖੀ. ਵਿ—ਸੁੱਖੀ. ਖੁਸ਼ਕ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਖ. "ਸੁਖੀ ਕਰੈ ਪਸਾਉ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੧) ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸਰਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਖੀ ਹੁੰ ਸੁਖ. ਵਿ—ਮਰਾਂ ਆਨੰਦ. ਸੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਰਾਨ ਸੁਖ.
"ਸੁਖੀ ਹੁੰ ਸੁਖ ਪਾਇ, ਮਾਇ ਨ ਕੀਮ ਗਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁਖੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖ.

ਸੁਖੇ ਸੁਖਿ. ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਵਿੱਚ. ਕੇਵਲ ਸੁਖ ਵਿੱਚ. ਅਖੰਡ ਸੁਖ
ਅੰਦਰ. "ਸੁਖੇ ਸੁਖਿ ਕੁਦਾਰਨਾ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੁਕ. ਸੰਗਤ—ਸੰਕਾ. ਘ੍ਰਿਣਾ. ਗਿਲਾਨੀ.

ਸੁਚਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਚਨਾ (ਖਬਰ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਮੁਖਬਰ। ੨ ਸਿਉਣ

ਦਾ ਸਾਮਨ. ਸੁਟੀ ਤਾਜ਼ਾ ਆਦਿਕ.

ਸੁਚਨ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਤਨਾਉਣਾ. ਭਰਾਪਨ.
ਸੁਚਨਾ

ਸੁਚਨਾ ਪੜ੍ਹ. ਵਿਗਰਾਪਨ. ਇਸਤਹਾਰ.

ਸੁਚਾ. ਸੰ. ਬੁਝਿ. ਵਿ—ਪਵਿਤ੍ਰ. ਸੁੱਧ "ਸੋ ਸੁਚਾ ਜਿ ਕਰੇਧ
ਨਿਵਾਰੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ. ੩) ੨ ਨਿਰਦੋਸ਼। ੩ ਸਾਬਤ. ਸਸਤ੍ਰ
ਅਦਿ ਦੇ ਘਾਉ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. "ਜਾਨ ਨ ਦੇਉਂ ਤੁਮੇ ਘਰ ਸੂਚੇ"
(ਨਾਪੁ)

ਸੁਚਾਚਾਰੀ. ਵਿ—ਬੁਝਿ ਆਚਾਰ ਵਾਲਾ. ਪਵਿਤ੍ਰ ਵਿਹਾਰ ਵਾਲਾ.
"ਸਬਦਿ ਮਿਲੇ ਸੇ ਸੁਚਾਚਾਰੀ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਸੁਚਿ. ਸੰ. ਸੁਟੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਚੀ. ੩.

ਸੁਚਿਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਟੀ. ਸੁਚੀ. "ਲੋਨ ਸੁਚਿਕਾ ਨੋਕ ਚੁਭਾਵਾ"
(ਭਪੁਸੁ)

ਸੁਚੀ. ਵਿ—ਬੁਝਿ. ਪਵਿਤ੍ਰ. ਸੁੱਚੀ. "ਸੁਚੀ ਭਈ ਰਸਨਾ." (ਬਿਨਾ
ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਚਿਤਾ. ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸਫਾਈ. "ਜੋ ਦਿਨਿ ਸੁਚੀ
ਹੋਇ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. ਸੁਚੀ ਸੁਟੀ। ੪ ਸੁਚੀ ਪੜ੍ਹ. ਤਤਕਰਾ.
੫ ਤੁ. ਸਰਾਬ। ੬ ਸਾਥੀ (Cup bearer) ੭ ਦੇਖੋ, ਸੁਚਿ ੩.

ਸੁਚੀ ਕਟਾਹ ਨਾਯ. ਦੇਖੋ, ਨਾਯ ੧੩.

ਸੁਚੀ ਕਰਮ. ਸੰਗਤ—ਸਿਉਣਾ ਪਠੇਣਾ.

ਸੁਚੀਪੜ੍ਹ. ਸੰਗਤ—ਮਜਮੂਨਾਂ ਦੇ ਜਤਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪੜ੍ਹ. ਤਤਕਰਾ.
Index.

ਸੁਚੀਮੁਖਾ } ਵਿ—ਸੁਟੀ ਵਰਗੇ ਤਿੱਖੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ, ਵਾਲੀ।
ਸੁਚੀਮੁਖੀ } ੨ ਸੰਗਤ—ਚਕੀਰਾ. ਚੱਕੀਰਾਹਾ। ੩ ਚਿਤਾ. ਚਿਤੀ.
ਸੁਛਮ. ਦੇਖੋ, ਸੁਕਮ। ੨ ਡੁੱਫ. ਹਲਕਾ. "ਕਣ ਕਰਨੇ ਸੁਛਮ ਮਤਿ
ਮੇਰੀ." (ਨਾਪੁ) ਮੇਰੀ ਡੁੱਫ ਬੁੱਧਿ ਹੈ.

ਸੁਛਾ } ਵਿ—ਸੁੱਫ. ਪਵਿਤ੍ਰ. ਨਿਰਮਲ. "ਕਿਮ ਪੈ ਸ਼ੇਯ ਬਨੈ ਉਰ
ਸੁਛੀ } ਸੁਛਾ." (ਭਪੁਸੁ) ੨ ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਨਨੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਕਹਿ
ਰੋ ਕਥ ਸੁਛੀ." (ਭਵਿ ੬)

ਸੁਜਲ. ਦੇਖੋ, ਸੋਜ ਅਤੇ ਵਰਮ ੨.

ਸੁਜਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਜਣਾ. ਸੋਜਸ ਦਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਤ—
ਤੋਲੀਆ. ਉਪਰਣਾ. ਸੰ. ਸੱਜਨ.

ਸੁਜਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੱਜਨੀ.

ਸੁਜਾ. ਧਾਵਣ ਫੇਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ
ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ਕੇ ਪਰਮਪਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ.

ਸੁਜਾਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਕ ੪.

ਸੁਜੀ. ਕਣਕ ਦਾ ਫਿਲਕਾ ਉਤਾਰਕੇ ਮੋਟਾ ਪੀਸਿਆ ਹੋਇਆ
ਦਾਣੇਦਾਰ ਆਣਾ. ਦੇਖੋ, ਰਦਾ ੨.

ਸੁਝ. ਸੰਗਤ—ਸਮਝ. ਗਿਆਨ. ਸੁਬੁੱਧਿ। ੨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਿ. ਨਜਰ.

ਸੁਝਣਾ } ਵਿ—ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ. ਫੁਰਨਾ। ੨ ਦਿੱਸਣਾ. ਨਜਰ
ਸੁਝਨਾ } ਪੈਣਾ. "ਲੋਕਨ ਕਛੁ ਨ ਸੁਝੈ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਟੀ)

ਸੁਭਾਸ਼. ਸੁਭਾਸ਼. ੨ ਦਿਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕਰਾਨ. "ਸੁਭਾਸ਼ ਨਹਿ
ਕਾਇ." (ਚਿਅਕਾਰ)

ਸੁਭੀ. ਸੁਭੀ. ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ. "ਮਾਇਆ ਹੰਗ ਮਾਤੇ ਲੋਚਨ ਬਛੁ
ਨ ਸੁਭੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸੁਟਾ. ਸੰਗਤ—ਸਿੱਟਾ. ਬੱਲੀ "ਰਹਜੇ ਨਿਸਰ ਸਭ ਸਾਭਤ ਸੁਟਾ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਚਸਮਾ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੋਤ। ੩ ਸਿਤਕਾਰ ਸ਼ਾਸ ਨੂੰ ਉੱਪਰ

ਖਿੱਚਣ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਧੁਨਿ. ਜਿਸੇ—ਚਤਸ ਭਾਸੇ ਦਾ ਸੁਟਾ ਲਾਉਣਾ.

ਸੁਣਾ. ਸੁੱਜਣ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸੋਜਸ਼ ਦਾ ਹੋਣਾ. "ਭੇਮੁ ਖੰਧਰ ਜੇ ਫੁਹੈ
ਦਿੱਸੇ ਮੁਹ ਸੁਣੇ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਪ੍ਰਸਵ ਹੋਣਾ. ਜਣਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁ ੩.

ਸੁਤ. ਸੰ. ਸੁਤ. ਸੰਗਤ—ਤਾਗ. ਭੋਲਾ. "ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖ
ਸੁਤ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਜਨੇਊ. "ਸੁਤ ਪਾਇ ਕਰੇ ਬੁਰਿਆਈ."

(ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ੩ ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜਾਮ। ੪ ਪਰਜਾਪ ਪ੍ਰੇਮ. ਮੇਲ
ਮਿਲਾਪ. "ਰਾਪਹੁ ਸੁਤ ਇਹੀ ਬਨ ਆਵੈ." (ਭੁਪੁਸੁ) ੫ ਚੀਤਿ.

ਰਿਵਾਜ. "ਹੁਤੇ ਸੰਸਾਰ ਸੁਤ ਇਹੁ ਦਾਸਾ." (ਨਾਪੁ) ਸੰਸਾਰ ਚੀਤਿ
ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸੇਵਕ ਸੀ। ੬ ਠੀਕ. ਸਹੀ. ਦੁਰਸੁ. "ਮੰਦਲ ਨ

ਬਾਸੀ ਨਟਈ ਸੁਤਾ." (ਆਸਾ-ਕਬੀਰ) ੭ ਸੁਤ ਆਕਾਰ ਦੀ ਮਿਠਾਈ
ਜੋ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਪਾਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਸੇਵੀ. ਰੁਕਾਈ. "ਨਕੁਆ ਅਰ ਸੁਤ

ਭਲੇ ਰੁ ਭਨੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੮ ਸੰ. ੧੧. ਰਚਾਨਾ. ਰਭ ਹੱਕਣ
ਵਾਲਾ. "ਪਾਰਬ ਸੁਤ ਕੀ ਭੋਰ ਨਗਾਏ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਅਰਜੁਨ ਜੋ

ਰਚਾਨਾ ਦੀ ਭੋਰ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਨੂੰ ਭਰਾਈ। ੯ ਰੁਜਾ. ੧੦ ਅੰਕ।
੧੧ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਫੜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਸ਼ਨਾਸੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ

ਸ: ੨ ਅਤੇ ੩। ੧੨ ਭੰਦੀਜਨ. ਦੇਵਤਾ ਰਾਜਾ ਰਿਖੀ ਆਇ ਦੀ
ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਚੋਤੇ ਰੱਖਣ ਅਰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਕਵਿ। ੧੩ ਪਾਠ।

੧੪ ਵਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ, ਲੋਮਹਰਸਟ, ਜੋ ਰਿਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣਕਰਾ
ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ੧੫ ਵਿ—ਪ੍ਰਸੁਤ. ਸੁਇਆ ਹੋਇਆ.

੧੬ ਬੁਆਇਆ ਹੋਇਆ. ਟਪਕਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੧੭ ਸੰ. ੧੧—
ਸੁੱਤ. ਇੰਤਾ ਹੋਇਆ. ਦਾਨ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਤ ਸੁਤ ੨. ੧੮ ਤੁ.

ਰਾਗ ਦੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ. ਠਾਟ.

ਸੁਤਕ } ਸੰ. ਸੁਤਕ. ਸੰਗਤ—ਪੰਛੀ. ਪਹਿੰਦਾ। ੨ ਸੁਤ (ਪ੍ਰਸੁਤ)
ਸੁਤਕ } ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਸੁੱਧੀ. ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਸਤ੍ਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ

ਅਸੁੱਧੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ੧੧ ਦਿਨ, ਫੜੀ ਦੇ ੧੩ ਦਿਨ, ਵੈਸ ਦੇ
੧੭ ਦਿਨ ਅਤੇ ਸੁਦ ਦੇ ੨੦ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰਿ

ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬ. ੮੪. "ਨਾਨਕ ਸੁਤਕੁ ਏਵ ਨ ਉਤਰੈ ਗਿਆਨ ਉਤਰੈ
ਧੋਇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਅਸੁੱਧੀ. "ਜਨਮੇ ਸੁਤਕ ਮੁਟੇ

ਫੁਨਿ ਸੁਤਕ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) ਜਨਮੇ ਸੁਤਕ ਮੁਟੇ ਪਾਤਕ.
ਸੁਤ ਕੇ ਹਟਾਆ. ਸੁਤ ਦੀ ਹੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ. ਭਾਵ—ਰੋਸ਼ਮ ਦੇ

ਕੀਤੇ ਅਰ ਕਾਪਟੇ ਆਇ, ਜੋ ਅਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਸੁਤ ਕੱਢਦੇ ਅਤੇ
ਅਪਣੇ ਰਾਣੇ ਵਿੱਚ ਆਪ ਹੀ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਮਰਦੇ ਹਨ. "ਸਕਲ ਦੁਖ

ਪਾਵਤ ਜਿਉ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਇ ਸੁਤ ਕੇ ਹਟਾਆ." (ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ
ਦੇਖੋ, ਲੋਮਹਰਸਟ

ਮ: ੫) ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਤਾਰ ਤਣਨ ਵਾਲੇ ਦੁਖ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ.
ਸੁਤ ਕੇ ਲੱਭੂ. ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਲੱਭੂ. ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਏ ਦੀਆਂ ਸੇਵੀਆਂ

ਜਾਂ ਮੱਠੀਆਂ ਘੀ ਵਿੱਚ ਤਲਕੇ ਫੁੱਟੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਖੰਡ
ਮਿਲਾਕੇ ਵੱਟ ਲਈਦੇ ਹਨ. ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਇਹ ਲੱਭੂ ਅਤੇ ਸੁਤ

(ਜਨੇਊ) ਖਾਸ ਮੋਕਿਆ ਪੁਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ.
ਇਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੰਗਤ ਹੈ.

ਸੁਰਣਾ. ਕਿ—ਸੁਤ ਫੈਲਾਉਣਾ। ੨ ਖਿੱਚਣਾ. ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਆਨੋਂ
ਤਲਵਾਰ ਸੁਤਦੀ.

ਸੁਤਧਰ } ਸੰ. ਸੁਤਧਾਰ. ਸੰਗਤ—ਨਟ. ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ
ਸੁਤਧਾਰ } ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪੁਰਲੀਆਂ ਦੀ ਭੋਰੀ ਹੈ. ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ

ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ.

ਸੁਤਧਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਤਧਾਰਾ। ੨ ਧਾਰਾ. ਸੁਤ ਦੀ ਭੋਰ. "ਮਨ ਮੋਤੀ
ਜੇ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੈ ਪਉਣ ਹੋਵੈ ਸੁਤਧਾਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਪਉਣ

ਤੋਂ ਭਾਵ ਸ਼ਾਸ ਹੈ.

ਸੁਤਧਾਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸੁਤਧਾਰ. "ਆਪੇ ਹੀ ਸੁਤਧਾਰੂ ਹੈ ਪਿਆਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੭)

ਸੁਤਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਤ। ੨ ਸੰ. ਸੁੱਤਰ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ, ਅਤੱਤ
ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ.

ਸੁਤਰਿ. ਸੰਗਤ—ਸੁਤ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਭਨਰਾਮ. ਦੇਖੋ, ਲੋਮਹਰਸਟ।
੨ ਵਿ—ਰਥਵਾਹੀ ਦਾ ਵੈਰੀ. "ਪਰਨ ਸੁਤ ਅਨੁਸ ਸੁਤਰਿ." (ਸਨਾਮ)

ਪੋਟ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀਮ, ਉਸ ਦਾ ਭੋਟਾ ਰਾਈ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦਾ
ਰਥਵਾਹੀ ਕ੍ਰਿਸਨ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਭੀਰ.

ਸੁਤਲੀ. ਸੰਗਤ—ਸੁਤ ਦੀ ਰੱਸੀ. ਭੋਰੀ.

ਸੁਤਕਾ. ਵਿ—ਸੁਪੁ. ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ.

ਸੁਤਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਤਲੀ। ੨ ਵਿ—ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ. "ਨਿਜ ਘਰਿ
ਸੁਤਤੀਏ, ਪਿਲਮੁ ਜਗਾਏ ਰਾਮ." (ਬਿਲਾ ਭੰਤ ਮ: ੧)

ਸੁਤਾ. ਵਿ—ਸੁਪੁ. ਸੁੱਤਾ. "ਹਰਿ ਧਨ ਜਾਗਤ ਸੁਤਾ." (ਗੁਜ ਮ: ੫)
੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਤ ਦੀ ਗ੍ਰਿਧਾ. ਜਿਸੇ—ਰੱਸੀ ਆਇ ਨੂੰ ਸੁਤਾ ਲਾਉਣਾ

ਸੁਤਿ. ਸੁਤ (ਭੋਰ) ਵਿੱਚ. "ਸਕਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਅਪਨੇ ਸੁਤਿ ਧਾਏ." (ਸੁਖਮਲੀ) ੨ ਸੁਤ (ਪ੍ਰਬੰਧ) ਵਿੱਚ ਬਢਾਇਦਾ. "ਸੰਤੋਖੁ ਬਾਪਿ ਰਖਿਆ
ਜਿਨਿ ਸੁਤਿ." (ਜਪੁ) "ਸਕਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਸੁਤਿ ਤੁਮਾਰੇ." (ਸੁਰੀ ਮ:

੫) ੩ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਨਮ. ਉਤਪੱਤੀ। ੪ ਸੰਤਾਨ. ਔਲਾਦ.

ਸੁਤਿਹੈ. ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ ਸੁਤਿਹੈ ! "ਜਾਗਹੁ ਜਾਗਹੁ ਸੁਤਿਹੈ ।" (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੁਤਿਕਾਯਾਰ. ਸ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਆਗਾਰ (ਘਰ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਇਸਤ੍ਰੀ ਬੱਚਾ ਜਣੇ. ਪ੍ਰਸਵਾਹਿਧ.

ਸੁਤੀ. ਵਿ—ਸੁੱਤੀ. ਸੋਈ ਹੋਈ. "ਹਰਿ ਸੰਗ ਸੁਤੀ." (ਬਿਲਾ ਭੰਤ
ਮ: ੧) ਭਾਵ—ਸਹਵਾਸ ਵਾਲੀ। ੨ ਕਪਾਹ ਦੇ ਸੁਤ ਦਾ, ਜਿਵੇਂ—
ਸੁਤੀ ਕੱਪੜਾ.

ਸੁਤੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਤ.

ਸੁਕੁ. ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਤੀ. ਧਰਮ ਭਾਵ ਦੀ ਉਮੇਦ ਤੋਂ ਉਪਲੀ ਫੇਰੇਲੀ. ਜੈਸੇ—ਕੁਛਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਕੁ ਚੜ੍ਹਨਾ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਤ. ਤਾਫ਼ਾ। ੩ ਨਿਯਮ. ਉਸੁਨ। ੪ ਬਹੁਤ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਚੰਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ ਵਾਕ. ਦੇਖੋ, ਖਟ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਅਤੇ ਵਰਾਕਰਣ ਦੇ ਸੁਕੁ। ੫ ਕਾਢਣ. ਨਿਮਿੱਤ। ੬ ਜਨੇਊ.

ਸੁਕੁਕਾਰ. ਉਹ ਪੀੜਤ—ਰਿਖੀ ਜੋ ਸੁਕੁ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰੇ। ੨ ਚਲਾਹਾ। ੩ ਮਕਤੀ.

ਸੁਕੁਧਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਤਧਾਰ.

ਸੁਕੁ ਪਾਤ. ਆਰੰਭ. ਕੰਮ ਸੁਕੁ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ. ਜਦ ਮਕਾਨ ਬਣਾਈਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਕੁ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਈਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਮੁਹਾਬਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸੁਕਿ. ਸੁਕੁ ਵਿੱਚ. ਭੋਰ ਵਿੱਚ. "ਸਕਨ ਸਮਥੀ ਰੁਮਥੈ ਸੁਕਿ ਧਾਰੀ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੁਕੀ. ਸੰ. ਸੁਕਿਨ. ਸੁਤ (ਭੋਰ) ਵਾਲਾ. ਸੁਕੁਧਾਰ। ੨ ਮਿਸਤਰੀ. ਜੋ ਭੋਰੀ ਨਾਲ ਮਕਾਨ ਲੱਕੜ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰੋਂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਬਨ } ਸੰਗਤ—ਸੁੱਬਣ. ਧਿਆਨ. ਇਸ਼ਾਰ. "ਤਭ ਸੁਬਨਿ ਸਧੁ
ਸੁਬਨਿ } ਉਤਾਰ ਵਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੯)

ਸੁਦ. ਵੈਸ਼ਣ ਵਰਣ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤ। ੨ ਸੰ. ਸੂਦ. ਧਾ—ਟਪਕਣਾ। ਚੁਟਿਣਾ. ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਨਾ. ਅਮਾਨਤ ਰੱਖਣਾ. ਖਾਉ ਕਰਨਾ. ਛੱਟਣਾ. ਬਚਨ ਦੇਣਾ. ਮਾਰਨਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਰਸੋਈਆ. ਲਾਕਰੀ। ੪ ਪਾਪ. ਗੁਨਾਹ। ੫ ਭਿੰਡ. ਰਸੋਈਖਾਨੇ ਦਾ ਚਾਚੋਡਾ। ੬ ਸੰ. ਸੂਦ. ਚੋਢਾ ਵਰਣ. "ਖੜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੁਦ ਵੈਸ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) ੭ ਭਾ. ਨਡਾ. ਲਾਭ। ੮ ਵਿਆਜ. "ਨਿਤ ਸਉਦਾ ਸੁਦ ਕੀਓ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਕਰ." (ਗੁਹੀ ਮ: ੪) ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿੱਚ ਸੁਦ ਲੈਣਾ ਹਰਮ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ ਸੂਰਤ ਬਕਰ, ਆਯਤ ੨੭੫. ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਸੁਦ ਲੈਣਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ. ਗੋਤਮ ਰਿਖੀ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਰਕਮ ਦਾ ਵੀਹਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਸੁਦ ਲੈਣਾ ਵਜਬ ਹੈ. ਮਨੂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਗਿਣੀਏ ਤਦ ਸਭਾ ਰੁਪਯਾ ਸੰਕਤਾ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵਿਆਜ.

ਸੁਦਹ. ਭਾ. ਸੁਹ. ਵਿ—ਖਸਾਈ ਹੋਈ, ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਤ—ਖਸਾਈ ਹੋਈ ਚੀਜ਼.

ਸੁਦਮੋਰ. ਭਾ. ਸੰਗਤ—ਵਿਆਜ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਵਪਾਰੀ. ਵਿਆਜਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਦ ੭-੮.

ਸੁਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਰਸੋਈ ਘਰ. ਲੰਗਰ। ੨ ਫੈਂਕਣਾ. ਵਗਾਹੁਣਾ। ੩ ਮਾਰਨਾ. "ਮਧੁਸੁਦਨ ਦਾਮੋਦਰ ਸੁਆਮੀ." (ਮਧੁ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਇਹ ਦੂਜੇ ਸਥਦ ਦੇ ਅੰਤ ਅਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ੪ ਭਾ. ਸੁਹ. ਲਿ—ਖਸਾਉਣਾ. ਰਕਤਨਾ.

ਸੁਦਨਾ. ਸੰਗਤ—ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ। ੨ ਤੋਲੀਆ. ਉਪਕਾਨਾ. "ਦੀਨ ਸੁਦਨਾ ਬਖਸਿਸ਼ ਭਾਇ." (ਗੁਪਤੁ) ਬਤੋਰ ਬਖਸਿਸ਼ ਪਰਣਾ ਦਿੱਤਾ.

ਸੁਦਰ. ਦੇਖੋ, ਸੂਦ। ੨ ਸੰ. ਸੁੰਦਰ ਪੇਟ ਵਾਲਾ. ਸ-ਉਦਰ. ਸੁਦੀ. ਸੰਗਤ—ਸੰ. ਸੁਦੀ. ਸੂਦਾ. ਸੁਦਾਈ. "ਸੁਦੀ ਤੇ ਸੁਸਟਾਈ ਰੇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅਧਮ ਚੰਡਾਲੀ। ੨ ਵਿ—ਵਿਆਹੁ. ਜਿਵੇਂ—ਸੁਦੀ ਰੁਪਯਾ

ਸੁਦੁ. ਦੇਖੋ, ਸੂਦ.

ਸੁਦੁ. ਸੰ. ਸੂਦ. ਸੰਗਤ—ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੌਥਾ ਵਰਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਧਰਮ ਤਿੰਨ ਵਰਣਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨਾ ਹੈ. ਚਿਉਰ, ਨਾਈ, ਛੀਂਡਾ, ਤੁਖਾਣ ਆਦਿ ਸੂਦੁ ਕਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਸੂਦੁ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਪ ਤਪ ਦਾ ਕੇਵਲ ਅਨਧਿਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਪਰਿਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰਿ ਜਿਮ੍ਰਿਤਿ ਜ. ੧੩੪. ਦੇਖੋ, ਚਾਰ ਵਰਣ ਅਤੇ ਵਰਣ.

ਸੁਦੁ. ਸੂਦੁ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਸੁਦਾਈ. ਸੁਦੀ.

ਸੁਦੁੰਨ. ਸੂਦ ਦਾ ਅੰਨ. ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਦੇ ਕੁੱਝਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਦ ਦਾ ਅੰਨ ਖਾਣਾ ਵਰਜਿਆ ਹੈ. ਆਪਸ੍ਰਿਭ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵਿੱਚ ਨਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਦ ਦੇ ਅੰਨ ਤੋਂ ਛਣੇ ਵੀਰਜ ਦਾਫਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੰਤਾਨ ਸੂਦੁ ਹੀ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਏ, ਅਭੂ ਸੂਦੁ ਦਾ ਅੰਨ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਵਿਸ ਮਰ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸੂਰ ਜਾਂ ਕੁੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਦਿਸ. ਸੂਦੁ-ਈਸ. ਸੂਦੁ ਰਾਜਾ. "ਸੁਣ ਰਾਜੇ ਬੈਣ, ਸੁਦਿਸ ਸਕੁੰਧ." (ਕਲਕੀ) ਸੁਣ ਬੈਣ, ਸੁਦਿਸ ਸਕੁੰਧ ਭਟਿਓ.

ਸੁਧ. ਸੰਗਤ—ਸੁਧ. ਸੋਈ. ਹੋਸ਼. "ਭਰਿ ਜੋਬਨਿ ਭੋਜਨ ਸੁਖ ਸੁਧ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਸੁਧ ਨ ਸਿਮਰਤ ਅੰਗ." (ਚਉਬੇਲੇ ਮ: ੫) ੨ ਸੀਧਪਨ. ਸੀਧਾਈ। ਦੇਖੋ, ਬੋਟਨਤਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਧੁ ੨.

ਸੁਧਉ } ਵਿ—ਸਿੱਧ. ਵਿੰਡ ਰਹਿਤ. ਸਰਲ. "ਸੁਧੇ ਸੁਧੇ ਰੋਗ ਚਲਹੁ
ਸੁਧਾ } ਤੁਮ." (ਬਿਨਾ ਕਬੀਰ) "ਰੁਆਨ ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਭਟਿਓ ਨ
ਸੁਧਉ." (ਸੋਰ ਮ: ੯) ੨ ਛਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਕਪਣ.

ਸੁਧੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਧ। ੨ ਵਿ—ਬੁੱਧ. ਨਿਰਮਲ. "ਮੈਨੁ ਕੀਨੇ ਸਾਭਨੁ ਸੁਧੁ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਟੀਧਨ ਤੇ ਭੈਸੰਤਰੁ.

ਸੁਧੋ. ਦੇਖੋ, ਸੁਧਉ.

ਸੁਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਫੁੱਲ. ਪੁਸਪ। ੨ ਸੰ. ਸੁਨ. ਚੋਟਾ. ਪੁਤ੍ਰ "ਇਹੀ ਭੀਚ ਆਕੇ ਮ੍ਰਿਤੁੰ ਸੁਨ ਬਿੰਪ." (ਰਾਮਾਚ) ੩ ਸੰ. ਸੁਨਰ. ਆਕਾਸ਼। ੪ ਛਿੰਦੀ. ਸਿਫਰ. "ਸੁਨ ਸੁਨ ਗ੍ਰਿਹ ਆਤਮਾ ਸੰਬਤ ਆਇ ਪਛਾਨ." (ਗੁਪਤੁ) ਅਰਥਾਤ ੧੯੦੦ ਦਾ ਆਰੰਭ। ੫ ਉਜਾਤ. ਜੰਗਲ। ੬ ਵਿ—ਖਾਲੀ.

ਸੁਨ ਸਿੰਘਕਾ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਹਿਕਾ ਦਾ ਸੁਨ (ਪੁਤ੍ਰ) ਰਾਹੁ. "ਸੁਨ ਸਿੰਘਕਾ ਸਰਸ ਸੋ ਧਰਮ ਭਯੋ ਰਾਖੇਸ," (ਨਾਪੁ) ਧਰਮ ਰੂਪ ਰਾਕੇਸ਼ (ਚੰਦਮਾ) ਨੂੰ ਰਾਹੁ.

ਸੁਨਵਾਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਨਰਵਾਦ.

ਸੁਨਾ. ਵਿ—ਸੁਨਾ. ਸੁਨਾ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹਿੰਸ. ਵਧਾ ੩ ਬੁੱਢਤਾਪਨਾ. ਦੇਖੋ, ਆ: ੮, ਭ: ੧੦-੧੧.

ਸੁਨਾ ਬਕਟ ਸੁਨਾ ਭੀ ਸਕੀ ਹੈ.

੪ ਦੇਖੋ, ਸੁਣਾ ੨.

ਸੂਫ਼. ਪੁਤ੍ਰ. ਬੇਟਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਣ ੨। ੨ ਸੂਰਜ। ੨ ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਸੁਨਸਿੰਹਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਨਸਿੰਘਕਾ.

ਸੂਨੇ } ਦੇਖੋ, ਸੁਣ ੩ ਅਤੇ ਸੁਣਾ ੧.
ਸੁਨੜ }

ਸੁਨੜਵਾਦ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਨੜ (ਅਭਾਵ) ਨੂੰ ਸਭ ਦਾ ਕਾਰਣ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਮਤ. ਬੌਧ ਧਰਮ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ. ਜਗਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਕਲਪਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਗਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ. ਸੁਤੇ ਹੀ ਜਗਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸੁਨੜ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ.

ਸੁਨੜਵਾਦੀ. ਵਿ—ਸੁਨੜਵਾਦ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ. ਅਭਾਵਵਾਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਨੜਵਾਦ.

ਸੂਪ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਰਸੋਈ। ੨ ਦਾਨ. ਸਾਲਨੇ ਦੀ ਤਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Soup। ੩ ਸੰ. ਸੂਪ—ਸੂਪ। ਫੌਜ. “ਪਾਣਿ ਸੂਪ ਮੇ ਫਰਖਤ ਸਾਲੀ.” (ਨਾਪੁ) ਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਖੜੀਆਂ ਦੀ ਫਸਮ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਨੀ। ੪ ਸੂਪਨਖਾ (ਸੂਪਣਖਾ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਜਹਿੰ ਹੁਰੀ ਸੂਪ.” (ਰਾਮਾਵ)

ਸੂਪਕਾਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸੂਪ (ਰਸੋਈ) ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਂਗਰੀ. ਰਸੋਈਆ। “ਸੂਪਕਾਰ ਕਰਿ ਤਤਾਰ ਅਹਾਰੇ.” (ਗੁਪਤ) ੨ ਸੂਪ (ਫੌਜ) ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸੂਪਨਖਾ. ਸੰ. ਸੂਪਨਖਾ—ਸੂਪਣਖਾ. ਸੂਰਪ (ਫੌਜ) ਜੇਹੇ ਨੇੜਾਂ ਵਾਲੀ ਰਾਵਣ ਦੀ ਭੈਣ ਅਤੇ ਬਿਦੂਤ ਕਾਲਕੇਯ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇਖਕੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਈ. ਜਦ ਇਸ ਨੇ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਛਮਣ ਪਾਸ ਘੱਲ ਦਿੱਤੀ. ਅਤੇ ਨਛਮਣ ਨੇ ਮੁੜ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਮ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਰੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਇਹ ਸੀਤਾ ਨਾਲ ਲੜ ਪਈ. ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਨਛਮਣ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਭ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਓ. ਤਾਂ ਨਛਮਣ ਨੇ ਸੂਪਨਖਾ ਦਾ ਨੱਕ ਤੇ ਕੰਨ ਵੱਢ ਦਿੱਤੇ. ਭੈਣ ਦਾ ਬਦਨਾ ਨੈਣ ਨਈਂ ਰਾਵਣ ਨੇ ਸੀਤਾ ਚੁਰਾਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਅਤੇ ਰਾਵਣ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ. “ਸੂਪਨਖਾ ਇਹ ਤਾਂਤ ਸੁਨੀ ਜਕ.” (ਰਾਮਾਵ)

ਸੂਫ਼. ਅ. سۇف ਸੂਫ਼. ਸੰਗਤਾ—ਉੱਨ. ਪਸ਼ਮਾ ੨ ਉੱਨੀ ਕਪੜਾ. ਕੰਬਲ. “ਕੰਨ ਮੁਸਲਾ ਸੂਫ਼ ਗਲਿ.” (ਸ. ਫਰੀਦ) ਕੰਨੂੰ ਉੱਪਰ ਨਮਾਜ ਦਾ ਆਸਣ ਅਤੇ ਗਲ ਕੰਬਲ ਦੀ ਖਦਨੀ.

ਸੂਫ਼ਈ. ਦੇਖੋ, ਸੂਫੀ.

ਸੂਫੀ. سۇفੀ ਸੂਫੀ. ਅਰਬੀ ਸੂਫ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਅਤੇ ਉੱਨ ਹੈ. ਜੋ ਕੰਬਲ ਅਥਵਾ ਕੰਬਲ ਦੀ ਖਦਨੀ ਪਹਿਰੇ ਉਹ ਸੂਫੀ ਹੈ। ੨ ਜੋ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾਮਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਸੂਫੀ ਹੈ। ੩ ਧੁਨਾਨੀ “ਸੋਫੀਆ” ਇਹ ਅਰਥ ਸੂਪ—ਸੂਰਪ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਸੂਪਣਖਾ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਪਦ ਗਿਆਨ ਬੋਧਕ ਹੈ ਜੋ ਗਿਆਨੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਸੂਫੀ ਹੈ। ੪ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ ਸੂਫੀ ਅਥਵਾ ਸੂਫਈ ਅਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਹਾਉਦੀਨ ਸਾਮ ਹੈ, ਜੋ ਈਸਵੀ ਤੋਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸੂਫੀਆਂ ਦੇ ਨੇਮ ਇਹ ਹਨ—

ੳ. ਖੁਦਾ ਸਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਰ ਖੁਦਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ.

ਅ. ਮਸਹਬ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਸਾਖ਼ਾਤ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਜੀਵਨਯਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ.

ੲ. ਖੁਦਾ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਚਰਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਬਿਨਾ ਆਦਮੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ.

ਸ. ਜੀਵਾਤਮਾ ਦੇਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਅਰ ਕਰਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖੁਦਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਵੇਗਾ.

ਹ. ਪੂਰੇ ਫੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਿਮਰਣ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਅਭੇਦਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ ਨੇ ਸੱਤ ਬ੍ਰਹਿਮਿਕਾ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਫੀ, ਪਰਮਪਦ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਮੰਜਲਾਂ ਕਲਪਦੇ ਹਨ ਅਰ ਮੁਸਾਫਿਰ ਸਿਫਤਾਸੂ ਨੂੰ “ਸਾਲਿਕ” ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਿਲ “ਨਾਸੂਤ” (ਇਨਸਾਨੀਯਤ) ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾ ਸਰੂਰੀ ਹੈ.

ਦੂਜੀ ਮੰਜਿਲ “ਮਲਕੂਤ” (ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਖਸਲਰ) ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ “ਤਰੀਕਤ” ਅਰਥਾਤ ਮੁਰਬਿਦ ਦੇ ਦੱਸੇ ਤਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣਾ ਹੈ.

ਤੀਜੀ ਮੰਜਿਲ “ਜਬਰੂਤ” (ਸ਼ਕਤਿ) ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ “ਮਾਰਫਤ” (ਕਯਾਨ ਬਨ) ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਚੌਥੀ ਮੰਜਿਲ “ਫਨਾ” (ਅਭਾਵ) ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ “ਹਕੀਕਤ” (ਸਤਤ ਸਰੂਪ) ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਭ ਕਲਪਿਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੋ ਕੇ “ਵਸਲ” (ਮਿਲਾਪ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੂਫ਼. ਦੇਖੋ, ਸੂਫ ੨.

ਸੂਫ਼. سۇف ਸੂਫ਼. ਸੰਗਤਾ—ਇਲਾਕਾ. ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ। ੨ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਹਾਕਿਮ. ਨਾਜਿਮ. ਸੂਬਹਦਾਰ.

ਸੂਫੀ. ਅਰਬ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਜਾਤਿ. ਇਸ ਦਾ ਸੁੱਧ ਉੱਚਾਰਣ ਸਾਫੀ ਹੈ. ਸਾਫਾ ਲੋਕ (Sabians) ਨੰਮੇ ਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਦਾਤ੍ਰੀ ਰਖਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਕੁਰਾਨ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ. ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਕ ਨਾਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ. ਬਸਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਨਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਬਾਦ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਕੰਮ ਜਰਗਰੀ ਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਸਨ ੧੮੧੪-੧੮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਫਸਰੇ ਵੱਲ ਡਟੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੂਫੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਸਾਫੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ ਸੂਰਤ ੨੨, ਆਯਤ ੧੭.

ਸੁਬੇਦਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਾ ੨। ੨ ਪਲਟਨ ਦੇ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਹੀ ਹੁਣ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ।

ਸੁਬੇਦਾਰੀ. ਸੰਗਤ—ਸੁਬੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ। ੨ ਸੁਬੇ ਦੀ ਹੁਕਮਤ. ਸੁਮ. ਅ. ੧੭ ਸੁਮ. ਵਿ—ਮਨਹੂਸ। ੩ ਬਿਪਟ ਕੇਰੂਸ. "ਸੁਮਹਿ ਧਨੁ ਰਾਖਨ ਕਉ ਦੀਆ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਬਿਪਟਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਸੁਮ. ਜਨ। ੪ ਦੁੱਧ। ੫ ਆਕਾਸ਼। ੬ ਸੁਰਗ.

ਸੁਮਸੈਫੀ. ਬਿਪਟ ਅਤੇ ਨਬੇ ਦਾ ਤਿਆਗੀ. "ਕਦੇ ਸੁਮ ਸੈਫੀ ਨੰਗੀ ਧਾਰ ਮੁੰਡੀ." (ਗੁਰਿ ੧੦)

ਸੁਯ. ਭਾ. ੨. ਸੰਗਤ—ਤਰਫ. ਦਿਸ਼ਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਇ ੩। ੩ ਸੰ. ਸੁਧ. ਯਕਤ.

ਸੁਰ. ਸੰ. ਸੁਨ. ਸੰਗਤ—ਕੰਡੇ ਵਾਂਗ ਚੁਭਣ ਵਾਲੀ ਵਿੱਡਪੀਤ. "ਭਯੋ ਸੁਰ ਰਾਜ ਹੁ ਮਦਯੋ." (ਓਰਿਯੂ ੨੧੮) ਦੇਖੋ, ਲੁਨ ੩। ੨ ਕੰਡਾ. ਕੰਟਕ. ਭਾਵ—ਵੈਰੀ. "ਸੁਰ ਸੁਰਾਨ ਕੇ ਹਾਨ ਕਰੇ." (ਗੁਪੁਰੁ) ੩ ਸੁਨ. ਭਾਨਾ. ਨੇਜਾ. "ਹਤੇ ਸਤੁ ਕਨ ਕਹਿ ਕਰ ਸੁਰ." (ਗੁਪੁਰੁ) ੪ ਸੰ. ਸੁਰ. ਸੁਰਜ. "ਨਾਮ ਜਪਤ ਕੋਟਿ ਸੁਰ ਉਜਿਆਰ." (ਸੈਤ ਮ: ੫) "ਕੇਤੇ ਇੰਦ ਚੰਦ ਸੁਰ ਕੇਤੇ." (ਜਪੁ) ੫ ਭਾਵ—ਆਤਮਿਕ ਰੋਸ਼ਨੀ. ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. "ਉਡਵੈ ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰੀ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਅਸੁਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਿਕਾਰ ਹੈ। ੬ ਯੋਗਯਾਤਾ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਜੀ ਨਾਸਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਚਲਦਾ ਸ਼ਾਸ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਸੁਰਜ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. "ਸੁਰ ਸਤ ਖੇਡਸਾ ਦਰ ਕੀਆ." (ਮਯੂ ਸੈਦੇਵ) ੭ ਪੀਡਿਤ. ਦਾਨ। ੮ ਸੰ. ਸੁਰ. ਯੋਧਾ. ਬਹਾਦੁਰ. "ਅਸੰਖ ਸੁਰ ਮੁਹ ਭਖ ਜਾਰ." (ਜਪੁ) ੯ ਸੰ. ਸ਼ੈਕ. ਸੁਰਮਤਾ. ਬਹਾਦੁਰੀ. "ਖੜੀ ਸਥਵ ਸੁਰ ਸਥਵ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੧੦ ਸੰ. ਸੁਕਰ. ਸੁਅਰ. ਵਰਾਹ. "ਸੁਰ ਰਮ ਵਿੰਦ ਪਰ, ਸੁਰ ਰਣ ਦੁੰਦ ਪਰ, ਸੁਰ ਦਿਰਿਨੰਦ ਪਰ." (ਗੁਪੁਰੁ)

ਸੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁਰ ਦਾ ਮਾਸ ਹਰਾਮ ਨਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤ ਛਕਰ. ਆਯਤ ੨੧. ਯਹੂਦੀ ਸੁਰ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੇਕੰਬਰ ਮੁਸਾ ਨੇ ਸੁਰ ਦੀ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਪਹੁੰਚਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ. "ਸਿੱਖ ਸੁਰ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਪਹੁੰਚਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਧਿ ਨਹੀਂ। ੧੧ ਅ. ੧੭ ਸੁਰ. ਤੁਰੀ. ਬਿਗੁਲ। ੧੨ ਇਸਰਾਈਲ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਰਣਸਿੰਹਾ, ਜੋ ਪੁਨੈ ਵੇਲੇ ਵੱਜੇਗਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੁਰਦੇ ਕਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਠ ਖੜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ ਜੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ, ਇਹ ਸਬਦ, ਨਜ਼ੋ—ਭਯਾਨਕੀਆਂ ਲਈ ਘੜਿਆ ਹੈ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਸੁਰ ਸਬਦ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ

ਸੁਕਰ (ਵਰਾਹ) ਅਵਤਾਰ ਇਤਿ ਏ ਪੁਤ੍ਰ ਹਿਰਨਯਕਸ਼ਿਪੁ ਅਥਵਾ ਹਿਰਨਯਾਕ (ਹਲਾਖਸ) ਉਤੇ ਪ੍ਰਭਨ ਹੈ.

ਸੋ ਪਤ੍ਰ ਉਗਾਲੀ (ਹਲਾਕੀ) ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਰਖਦੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ, ਪੇਕੰਬਰ ਮੁਸਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗਤ ਦੀ ਭਾਈਗਲ ਦੀ ਤਿਕਤਨਗੀ (The Bible's Dictionary by Sir W. Smith) ਦਾ ਬਦ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਮਾਸ (Unclean meats).

ਹੋਣਕੇ. ਦੇਖੋ, ਭਰਾਨ ਸੁਰਤ ੩੯, ਆਯਤ ੬੮। ੧੨ ਭਾ. ੧੨ ਲੋਈ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਪਲਾਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. ਹੁਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਜਿੰਟ ਵਾਲਾ ਬੋਰਬਾਹ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਦਾ ਸੀ। ੧੪ ਲਾਈ ਦੀ ਸਭਾ। ੧੫ ਸੁਰਖ ਰੰਗ। ੧੬ ਬਹਰਪਨਾਹ. ਫਸੀਲ। ੧੭ ਪੁਰਾਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਯਾਦਵ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੂਰੀ (ਸ਼ੇਰਿ) ਗੋਤ ਚਲਿਆ. ਇਹ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦਾ ਵਡੇਰਾ ਸੀ। ੧੮ ਮਹਾਕਵਿ ਭਗਤ ਸੁਰਦਾਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਮ "ਸੁਰ ਤੁਲਸੀ ਕੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਰਾਮ ਨੇ ਦਰਸ ਦਯੋ." (ਗੁਲ) "ਕਿਧੋਂ ਸੁਰ ਕੋ ਸਰ ਲਗਯੋ ਕਿਧੋਂ ਸੁਰ ਕੀ ਪੀਰ। ਕਿਧੋਂ ਸੁਰ ਕੋ ਪਦ ਲਗਯੋ, ਤਨ ਮਨ ਧੁਨਤ ਸਰੀਰ." (ਤਾਨਸੇਨ) ਸੁਰਮੇ (ਬਹਾਦੁਰ) ਦਾ ਤੀਰ ਨੰਗਾ, ਜਾਂ ਸੁਨ ਚੋਗ ਦੀ ਪੀਤ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਸੁਰ ਦਾਸ ਦੇ ਢਾਕ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸੁਰਉ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰ. ਯੋਧਾ. "ਸਤਿ ਸੁਰਉ ਸੀਲ ਬਲਵੰਤ." (ਸਵੇਯੋ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸੁਰ ਸਤ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜ ਸੁਰ. ਸੰਜਾ ਸੁਰ. ਪਿੰਗਲਾ. "ਸੁਰ ਸਤ ਖੇਡਸਾ ਦਰ ਕੀਆ." (ਮਯੂ ਸੈਦੇਵ) ਇਤਾ ਦੇ ਰਸਤੇ ਸੈਲਾਂ ਵਾਰ ਚਿਅੰ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪਕੇ ਸ਼ਾਸ ਭਾਹਰ ਕੀਦਿਆ.

ਸੁਰ ਸਤੁ] ਸੰਗਤ—ਸੁਕਸੁਰ. ਪਿੰਗਲਾ. "ਸੁਰ ਸਤੁ ਸੋਸਿ ਨੈ." ਸੁਰ ਸਤੁ] (ਮਯੂ ਮ: ੧) ਸੰਜੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖਣ ਕਰ ਨੈ. ਭਾਵ—ਤਿਆਗ ਦੇ.

ਸੁਰਸਾਚਰ. ਸੰਗਤ—ਭਗਤ ਸੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਕਾਵਯ ਗ੍ਰੰਥ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਦਾਸ.

ਸੁਰਸੁਤ. ਸੰਗਤ—ਯਮਾ ੨ ਕਰਣ, ਜੋ ਚੰਡੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੁਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. "ਪੰਥ ਪੂਰ ਸੁਰਸਤੁ ਆਇ ਜੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਦੀਨੇ ਸਿਨ ਦਾਨ ਪੁਨ ਭੀਨਤਾ ਉਦੋਰ ਹੈ." (ਗੁਪੁਰੁ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਰਜ ਸੁਤ। ੪ ਸੁਰ (ਵਰਾਹ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਨਰਕਾਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਭੋਮਾਸੁਰ. ਸੁਰਸੁਤਾ. ਸੁਰਯ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਯਮੁਨਾ.

ਸੁਰਸੁਤਾ ਪਤਿ. ਯਮੁਨਾ ਦਾ ਪਤਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਦੇਵ. ਸੁਰ ਕੋ ਭਾਲਕ. ਯਮ। ੨ ਕਰਣ. "ਕਿਯ ਸੁਰ ਕੋ ਭਾਲਕ ਕੇਖੇ ਕੋ ਦਾਨ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੁਰਜ ਅਥਵਾ ਸੁਰਜ. ਸੰ. ਸੁਯ—ਸੁਯ. ਸੰਗਤ—ਦਿਵਾਕਰ. ਦਿਨਮਣਿ. ਭਾਸਕਰ. ਭਾਨੁ. ਪ੍ਰਭਾਕਰ. ਮਾਰਤੰਤ. ਰਵਿ. ਅਦਿਤਯ. ਸਵਿਤਾ. ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਪੈਂਸਠ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਚ ਤੇ ਸੁਰਯ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਤੋਂ ਅੱਠ ਗੁਣਾਂ ਕਲਪਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਚਾਰ ਲਾਖ ਤੋਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਹੈ. "ਸੁਰਜਿ ਕਿਰਾਣਿ ਮਿਲੇ." (ਬਿਨਾ ਭੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਭਾਵਾਂ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਬੋਧਕ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਾਂ ਸੁਰਜ ਮੰਨੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਭਾਰਾਂ ਸੁਰਜ.

ਸੁਰਜਸੁਤ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਯਮ। ੨ ਸਨੈਸੁਰ. ਭਨਿੰਭਰ। ੩ ਕਰਣ। ੪ ਸੁਕ੍ਰੀਵ। ੫ ਵੈਰਸੁਤ ਮਨੁ.

ਸੁਕਸੁਤਾ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਯਮੁਨਾ. ਜਮਨਾ.

ਸੁਰਜਸੁਤਾਪਤਿ. ਯਮੁਨਾ ਦਾ ਪਤਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਦੇਵ.

ਸੁਰਜਕੁੰਡ. ਸੰਗਣ—ਸੁਰਜ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਕੁੰਡ. ਸੁਰਜਕੁੰਡ ਅਨੇਕ ਹਨ. ਪਰ ਦੋ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ—ਇੱਕ ਭੂਤੀਏ ਪਾਸ ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਵਿੱਚ, ਦੂਜਾ ਮਥੁਰਾ ਪਾਸ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭੂਮੀ ਪਾਸ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਟਨੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ. ਭੂਤੀਆ ੨

ਸੁਰਜਜ. ਸੰਗਣ—ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਯਮ। ੨ ਕਰਣ। ੩ ਖੇਤਾ. (ਸਨਾਮ) ਅਧਿਨੀਕੁਮਾਰ ਜੰਮਣ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੰਗਣ ਹੈ.

ਸੁਰਜਜਾਰਿ. ਸੰਗਣ—ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਣ. ਉਸ ਦਾ ਵੀਰੀ ਅਰਜੁਨ. (ਸਨਾਮ)

ਸੁਰਜ ਤਾਤ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਜਸੁਤ.

ਸੁਰਜਤਾਤ ਸਿੰਘ. ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹੇਲੀ ਦੇ ਖੰਡ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਸੁਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਧਰਮ.

ਸੁਰਜ ਨੂੰ ਦੀਵਾ ਦਿਖਾਉਣਾ. ਭਾਵ—ਵਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਸਿਖਣ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ.

ਸੁਰਜ ਪ੍ਰਤ੍ਰਿਕਾ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਜਸੁਤਾ.

ਸੁਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ } ਸੰਗਣ—ਜੋਧਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਕਰਣ ਕਵਿ ਦਾ
ਸੁਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ } ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਧਵਾਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ. ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਕਰ ਕਰਨਨ ਟਾਡ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੨ ਸੁਰਜ ਦਾਸ ਦਾ ਨਿਖਿਆ ਸਿੰਧਾਂਤ ਸਿਰੰਮਣ ਦਾ ਟੀਕਾ। ੩ ਦੇਖੋ. ਗੁਰਪੁਰਾਣ ਸੁਰਜ.

ਸੁਰਜਮੱਲ. ਮਾਤਾ ਮਹਾਦੇਵੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਹਰਿਕੋਟਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ. ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੬੭੪ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੋਇਆ. ਸੁਰਜ ਮੱਲ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਪ੍ਰੇਮਚੰਦ ਸਿਲੀ ਖੜੀ ਦੀ ਕੰਨਣਾ ਖੇਮਗੁਣਿਕ ਨਾਲ ੨੭ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੬੮੫ ਨੂੰ ਹੋਈ. ਜਿਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੰਮਤ ੧੬੮੦ ਵਿੱਚ ਦੀਪਚੰਦ ਪੁਤ੍ਰ ਜਨਮਿਆ.

ਦੀਪ ਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਸੰਮਤ ੧੭੧੭ ਵਿੱਚ ਭੁਲਾਭ ਰਾਏ ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੭੧੯ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਮਚੰਦ ਜਨਮੇ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਫਕਕੇ ਸਿੰਘ ਪਦ ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ. ਭੁਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੀ. ਸ਼ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਸੇਵੀ ਸਾਹਿਬ ਹਨ. ਜੋ “ਵਡੇ ਮੇਲ” ਦੇ ਅਥਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ. ਸੇਵੀ.

ਜਿਸ ਖੰਡੇ ਨਾਲ ਭੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਰ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਰਾਇਆ. ਉਹ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ “ਟਿੱਕਾ ਸਾਹਿਬ” ਪਾਸ ਹਨ.

ਸੁਰਜਮੁਖੀ. ਸੰਗਣ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਫਸੰਤੀ ਫੁੱਲ. ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸੁਰਜ ਜੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. *L. Helianthus annuus* । ੨ ਕਮਲ. ਜੋ ਸੁਰਜ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਖਿਤਦਾ ਹੈ। ੩ ਗੋਲ ਪੱਖਾ. ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸੁਰਜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਜਲੀ ਤਿੱਲੇ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੋਵੇ.

ਸੁਰਜਮੰਡਲਭੇਦਨ. ਦੇਖੋ. ਰਵਿਮੰਡਲ ਭੇਦਨ.

ਸੁਰਜਵੰਸ. ਸੰਗਣ—ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਬ੍ਰਜ. ਦੇਖੋ. ਖੜੀ ੩. ਚਾਜਪੁਤ ੨ ਅਤੇ ਰਾਮ ੩.

ਸੁਰਜਵੰਸੀ. ਵਿ—ਸੁਰਜ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ

ਸੁਰਜਾਣੀ. ਸੰਗਣ—ਸੁਰਜ ਦੀ ਸ਼ਬਤਿ ੨ ਸੁਰਜ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰ। ੩ ਵਿ—ਸੁਰਜ ਦੀ. “ਲਖ ਲੱਜੀ ਸੋਤਾ ਸੁਰਜਾਣੀ.” (ਦੋਤਾਵ)

ਸੁਰਣ } ਸੰ. ਸੁਰਣ. ਸੰਗਣ—ਜ਼ਿਮੀਕੰਦ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਣ ਗੀ
ਸੁਰਣੁ } ਸਹੀ ਹੈ. *L. Arum Campanulatum*. ਇਸ ਦੀ ਭਾਜੀ ਅਤੇ ਅਚਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ. ਜ਼ਿਮੀਕੰਦ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਮੁਸਕ ਹੈ. ਜੋ ਇਹ ਕੱਚਾ ਖਾਧਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੀੜ ਅਤੇ ਮੇਦੇ ਨੂੰ ਪਾਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਰਤ. ਅ. سورت. ਸੁਰਤ. ਸੰਗਣ—ਭਾਸਵੀਰ. ਮੁਰਤਿ। ੨ ਸ਼ਕਲ।

੩ ਅ. سورت. ਸੁਰਾਨ ਬਰੀਫ਼ ਦਾ ਬਾਬ. ਅਧਿਆ. ੭ ਸੰ. ਸੁਤ. ਕੰਬਣੀ ਹਾਥੇ ਭੁਜਰਾਤ ਪੁੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸੁਰਾਸ਼ਟ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ ਸੀ. “ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ ਸੁਰੇ ਬਡੇ ਸੁਰਤ ਕੇ ਨਰਪਾਲ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੬੬) ੫ ਸੰ. ਸੁਰਤ. ਵਿ—ਦਯਾਲੂ. ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ.

ਸੁਰਤਣ } ਸੰਗਣ—ਸੁਰਤ. ਸੁਰਮਤਾ. “ਮਨੁਆ ਸੀਤੀ ਹਰਿ ਮਿਲੈ

ਸੁਰਤਣੁ } ਤਿਹ ਸੁਰਤਣ ਵੇਸ.” (ਬਾਵਨ) “ਖੜੀ ਕਰਮ ਕਰੇ ਸੁਰਤਣ ਪਾਵੈ.” (ਭਉ ਮ: ੭)

ਸੁਰਤ ਬੰਦਰ. ਸੰਗਣ—ਸੁਰਤ ਸ਼ਹਿਰ ਪਾਸ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਘਾਟ.

ਸੁਰਤਵੀ. ਵਿ—ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦਯਾਲੂਪਾ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਤ ੫.

“ਮ੍ਰਿਤਾ ਮਾਯਜਲੀ ਸੁਰਤਵੀ ਮੋਹ ਕਰਰਾ.” (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੁਰਤਾ } ਸੰਗਣ—ਸੁਰਤ. ਸੁਰਮਤਾ.

ਸੁਰਤਾਣੀ }

ਸੁਰਤਿ. ਸ਼ਕਲ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਤ. “ਸੁਰਤਿ ਦੇਖਿ ਨ ਭੂਲ ਗਵਾਰਾ.”

(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਰਤ ਕਰਕੇ. ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ.

ਸੁਰਤਿ ਮੁਰਤਿ ਆਦਿ. ਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਦੇਹ ਦਾ ਮੂਲ. ਜਿਸ ਤੋਂ

ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਬਹੀਰ ਉਪਜਦੇ ਹਨ. “ਸੁਰਤਿ ਮੁਰਤਿ

ਆਦਿ ਅਨੂਪ.” (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੁਰਤੀ. ਵਿ—ਸੁਰਤ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ੨ ਸੁਰਤ (ਸ਼ਕਲ) ਵਾਲਾ.

ਜੈਸੇ—ਹੋਣ ਸੁਰਤੀ। ੩ ਸੰਗਣ—ਭਾਈ ਰੂਪ ਚੰਦ ਦੀ ਮਾਤਾ. ਦੇਖੋ.

ਰੂਪ ਚੰਦ ਭਾਈ.

ਸੁਰਤੀਆ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ. ਨਾਭਾ.

ਸੁਰਤੁ. ਦੇਖੋ. ਸੁਰਤਾ.

ਸੁਰ ਦਾਸ. ਵ੍ਰਜਵਾਸੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦਾਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਜੋ

ਸੰਮਤ ੧੫੪੦ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ ਅਰ ਵੱਲਭਾਚਾਰਯ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ

ਕ੍ਰਿਸਨਭਗਤੀ ਵਿੱਚ ਅਵਸਥਾ ਵਿਤਾਈ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਤਰਤ ਕਵਿ

ਨੇ “ਸੁਰ ਸਾਗਰ” ਕ੍ਰੰਥ ਰਚਿਆ ਹੈ. ਜਿਸ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਪਦ ਵੈਸਨਵਾਂ

ਕਰਕੇ ਅਨੇਕ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਸੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਿਜ

ਦੇ ਅੱਠ ਮਹਾ ਕਵੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਹ ਹਨ—ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾਸ, ਪਰਮਾਨੰਦ, ਕੁੰਭਨਦਾਸ, ਚਰਚਰਾਜ, ਫਤਿਹ ਸ਼ਾਹੀ, ਨੰਦਦਾਸ, ਕੋਬਿੰਦਦਾਸ, ਸੁਰਦਾਸ, ਸੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੬੨੦ ਅਨੁਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

੨ ਮਦਨਮੋਹਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਸੁਰਦਾਸ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਮਤ ੧੫੮੬ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਹਿੰਦੀ, ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਪੂਰਣ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਅਕਬਰ ਦਾ ਅਹਿਲਕਾਰ ਅਥਵਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਸੰਦੀਲਾ ਦਾ ਹਾਕਿਮ ਸੀ, ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਵੈਰਾਗ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਆਗਕੇ ਵਿਰਕਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਰ ਇਸ ਨੇ ਉਮਰ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਸਿਮਰਣ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ।

ਸੁਰਦਾਸ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਕਾਸ਼ੀ ਪਾਸ ਬਿਦਯਮਨ ਹੈ, ਇਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਭਾਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ। ੩ ਭਾਵ—ਅੰਧਾ, ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ, ਸੁਰਦਾਸ ਭਕਤ ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅੰਧੇ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਇਹ ਨਾਉਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰਪ, ਸੰ. ਸੁਪ, ਸੰਗਤ—ਵੱਸ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਨ ਸੁਪ (ਸਾਵ) ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ੨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਨ ਮਿਣਿਆ ਜਾਵੇ। ੩ ਬੰਤੀ ਸੇਰ ਭਰ ਤੋਲ।

ਸੁਰਪਣਖਾ } ਰਾਵਣ ਦੀ ਭੈਣ, ਦੇਖੋ, ਸੁਪਨਖਾ, “ਏ ਰੇ ਕਿਤਕਕ
ਸੁਰਪਨਖਾ } ਸੁਣ ਰਾਵਣ ਬਲਕ ! ਤੇਰੇ ਸੁਰਪਨ ਖਾਧ, ਏਸੇ
ਸੁਰਪਨਖਾ ਕਹੀ.” (ਬੁਲਮਾਲਾ ਰਾਮਯਣ)

ਸੁਰਪੁਤ੍ਰ, ਦੇਖੋ, ਸੁਰਸੁਤ।

ਸੁਰਪੁਰ, ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰਿਆਸਤ ਬੀਕਾਨੇਰ, ਨਜ਼ਾਮਤ ਰਾਜਗੜ੍ਹ, ਰਸੀਲ ਥਾਣਾ ਨੌਹਰ ਵਿੱਚ, ਨੌਹਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੌਹਰ ਤੋਂ ਸੁਹੇਵੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ।

ਸੁਰਬੀਰ, ਵਿ—ਸੁਰਵੀਰ, ਬਹਾਦਰ ਯੋਧਾ, “ਸੁਰਬੀਰ ਧੀਰਜ ਮਤਿ ਪੂਰਾ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਸੁਰਮਤਾ } ਸੰਗਤ—ਸੁਰਕੁ, ਸੁਰਤਾ, ਬਹਾਦੁਰੀ,
ਸੁਰਮਤਾਈ }

ਸੁਰਮਾ, ਸੰਗਤ—ਸੁਰ, ਯੋਧਾ। ੨ ਯਾ, ਅੰਧਾ, ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ।

ਸੁਰਜ, ਦੇਖੋ, ਸੁਰਜ। ੨ ਭਰਾ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਬੇਧਕ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਰਜ ਭਰਾ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਭਾਵ ਸੁਰਜ।

ਸੁਰਜਕਾਂਤ, ਸ੍ਵਯੰਕਾਂਤ, ਸੰਗਤ—ਫਟਿਕਮਣਿ, ਆਤਮੀ ਬੀਜ, ਜੋ ਸੁਰਜ ਦੀ ਕਿਰਣਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਪਾਏ ਅੱਭ ਦੇਵੇ।

ਸੁਰਜਨਗਰ, ਦੇਖੋ, ਸੁਨਗਰ।

ਸੁਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਦੇਖੋ, ਸੁਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਜ।

ਸੁਰਯਮੰਡਲਭੋਦਨ, ਦੇਖੋ, ਰਵਿਮੰਡਲ ਭੋਦਨ।

ਸੁਰਯਵੰਸ਼, ਦੇਖੋ, ਸੁਰਜਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਮ।

ਸੁਰਯਾਵਰਤ, ਦੇਖੋ, ਅਰਧਸਿਰਾ।

ਸੁਰਯੋਦਯ, ਸੰ. ਸ੍ਵਯੋਦਯ, ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜ ਉਦਯ (ਚੜ੍ਹਨ) ਦਾ ਸਮਾਂ। ੨ ਸੁਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਭਾਵ।

ਸੁਰਾ, ਸੰ. ਸੁਰ, ਬਹਾਦਰ, ਯੋਧਾ, “ਤੁਸੁ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਸੁਰਾ ਜੀਉ.” (ਮਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਯਾ, ਸੁਰਹ, ਸੁਰਤ, ਸੁਰਾਨ ਦਾ ਭਾਵ।

ਸੁਰਾਖ, ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾਖ।

ਸੁਰਾਨੁਜ, ਸੁਰ (ਯੋਧਾ) ਅਨੁਜ (ਛੋਟਾ ਭਾਈ), “ਸੁਰਾਨੁਜ ਅਨ ਪੇਖਾ.” (ਰਾਮਾਵ) ਬਹਾਦਰ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਲਛਮਣ ਨੂੰ ਰਾਮ ਨੇ ਆਕੇ ਦੇਖਿਆ।

ਸੁਰਾਰਿ, ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾਰਿ। ੨ ਰਾਹ, ਜੋ ਸੁਰਜ ਦਾ ਵੀਰੀ ਹੈ।

ਸੁਰਾਲਾ, ਦੇਖੋ, ਸਰਾਲਾ। ੨ ਵਿ—ਸਰਾਲੇ ਜੇਹਾ ਕੰਡੀਲਾ, ਕੰਡੇਲਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜ ਦਾ ਆਲਸ (ਘਰ) ਆਕਾਸ਼ਮੰਡਲ।

ਸੁਰਿ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਰਜ। ੨ ਅੰਕ। ੩ ਯਾਦਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕੁਲ। ੪ ਪੰਡਿਤ, ਵਿਦਵਾਨ।

ਸੁਰੀ, ਸੰਗਤ—ਚੁਕਰੀ, ਸੁਰ ਦੀ ਮਈਨ। ੨ ਸਲੀਬ, ਸੁਲੀ, “ਸੁਰੀ ਉਪਰਿ ਖੋਲਨਾ।” (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਖੁਬਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਖੜ੍ਹੀ ਭੜ੍ਹ, “ਸੁਰੀ ਚਉਧਰੀ ਰਹੰਦਾ.” (ਭਾਗੁ) ੪ ਭਾ ੫੨੨, ਨਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਫੁਲਾਕਾ। ੫ ਵਿ—ਖੁਸ਼, ਆਨੰਦ। ੬ ਸੁਰ ਗੋਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਦੇਖੋ, ਸੁਰ ੧੩ ਅਤੇ ੧੭। ੭ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਖ, ਜੋ ਕੋਇਟੇ ਅਤੇ ਪਿਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰੀਜੇ, ਸੁਰਜ ਨੂੰ, ਸੁਰਜ ਪੁਰਿ, “ਜਿਉ ਚਕਵੀ ਦੇਖਿ ਸੁਰੀਜੇ.” (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪)

ਸੁਰੂਟਾ, ਸੰਗਤ—ਕਿਲੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਛਿਦ੍ਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚਦੀ ਵੀਰੀ ਉੱਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਰਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, embrasure, “ਕਿਖਮ ਬਾਨ ਬਹੁਤ ਬਹੁ ਧਰੀਆ ਅਨਿਥ ਰਾਖ ਸੁਰੂਟਾ.” (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸੁਰਟਾ, ਕਿਲੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਢਿਰਨ ਦੀ ਰਾਹਦਾਰੀ।

ਸੁਰ੍ਯ, ਦੇਖੋ, ਸੁਰਜ।

ਸੁਰ੍ਯਵੰਸ਼, ਦੇਖੋ, ਖਤ੍ਰੀ ੩, ਰਾਜਪੂਤ ੨ ਅਤੇ ਰਾਮ ੩।

ਸੁਲ, ਸੰ. ਸੁਲ, ਰਿਸ਼ੁਲ। ੨ ਨੇਜਾ, ਭਾਲਾ, “ਤੁਹੀ ਸੁਲ ਸੈਖੀ ਤਥਰ, ਤੂੰ ਨਿਖੰਭ ਅਸੁ ਭਨ.” (ਸਲਾਮ) ੩ ਸੁਲ (ਨੇਜੇ) ਵਾਂਗ ਚੁਭਣ ਵਾਲੀ ਵਿੰਡਪੀੜ, (Gastralgia, “ਦੁਸਟ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੁਆ ਹੋਇਕੈ ਸੁਲ.” (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਬਹੁਤ ਗੁੱਧਾ, ਕੱਚਾ, ਬੇਹਾ, ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਜੇਜਦਾਰ ਅੰਨ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਮਲਾਪੁਤ੍ਰ ਰੋਕਕੇ ਖੋੜੇ ਆਦਿ ਦੀ ਅਸਵਾਦੀ ਕਰਨ ਤੋਂ, ਬਹੁਤ ਚਾਟਿ ਅਤੇ ਤਮਾਖੂ ਪੀਣ ਤੋਂ ਇਹ ਰੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੁਲ ਦੇ ਅਨੰਤ ਭੋਦ ਅਤੇ ਕਾਰਣ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਿਆਣੇ ਹਕੀਮ ਦੀ ਰਾਇ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੇ, ਪਰ ਸਾਧਾਰਣ ਸੁਲ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉੱਤਮ ਉਪਾਉ ਹਨ:—

ਲੁੱਥ, ਸੁਰਾਜੇ ਦੀ ਖਿੱਲ, ਹਿੱਕ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਰਕ ਦੇ

ਰਸ ਵਿੱਚ ਪੀਸਕੇ ਮੋਟੇ ਫੋਲੇ ਬਰਾਬਰ ਕੋਲੀ ਬਣਾਓ. ਭਰਮ ਜਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੋਲੀਆਂ ਤੀਕ ਖਵਾਓ.

ਸੋਢ ਅਤੇ ਪੋਦੀਨੇ ਦਾ ਅਰਥ ਪਿਆਓ.

ਪੋਟ ਉੱਪਰ ਸੇਕ ਕਰੋ. ਤੁੰਮੇ ਦੀ ਜਵਾਇਨ' ਦੇਓ. ਭਰਮ ਜਲ ਦੀ ਪਿਚਕਾਰੀ ਕਰੋ. ਕਬਜ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰੰਡੀ ਦਾ ਤੇਲ ਭਰਮ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਪਿਆਓ.

ਉੱਚ, ਕਾਲਾ ਨੂਟ, ਤੁੰਨੀ ਹੋਈ ਹਿੰਕ, ਤਿੰਨੇ ਸਮਨ ਲੈ ਕੇ ਸੁਹਜਨੇ ਦੇ ਝਸ ਵਿੱਚ ਕੋਕਨ ਬੋਰ (ਚਾੜੀ ਬੋਰ) ਬਰਾਬਰ ਕੋਲੀ ਬਣਾਓ. ਭਰਮ ਜਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕੋਲੀ ਦੇਓ. ੪ ਕੰਡਾ. "ਸੁਲ ਨੇ ਸੰਕਟ ਦੀਯੋ ਸੁਲ ਸੱਚੋਂ ਚੁਭੈ ਹੈ ਤਨ." (ਗੁਪਤ) ੫ ਸੁਲੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਪੁਾਣ ਦੰਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ੬ ਨਕਾਰੇ ਦੀ ਦਫ.

ਸੁਲਾਹੀ. ਸੰ. ਸੁਲਿਨੀ. ਵਿ—ਤ੍ਰਿਸੁਲ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ.

ਸੁਲਧਰ } ਸੰਗਤ—ਸਿਵ, ਜੋ ਤ੍ਰਿਸੁਲ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਤਭ
ਸੁਲਪਾਣਿ } ਲਭ ਬਜਿ ਸੁਲਧਰ ਕੋ ਹੈ?" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਚ)

ਸੁਲਫਾਖਤਾ. ਇਹ ਤਿੰਨ ਰਾਨ ਦੀ ਹੀ ਇੱਕ ਭਤਿ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਨੀ ਦੀ ਪਿੰਨਾ, ਨੀ ਦੀ ਪਿੰਨਾ, ਨਾ ਭੀ ਤਿੰਨਾ, ਨਾ ਦੀ ਪਿੰਨਾ.

ਸੁਲਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰੁਹ. ੨ ਸੁਲਧਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸੁਲਾ. ਸੰਗਤ—ਮੂਲ. ਜਤ. ਅਰਬੀ ਲਫਜ਼ لؤلؤ ਉਸੁਲ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਸੁਲਾ ਹੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਮੂਲ (ਜਤ) ਹੈ. "ਤਲੇ ਰੇ ਬੈਸਾ ਉਪਰਿ ਸੁਲਾ." ਦੇਖੋ, ਪਹਿਲਾ ਪੁਤ ਅਤੇ ਰੇਬੈਸਾ। ੨ ਸੰ. ਸੁਲਾ. ਵੇਸਤਾ. ਕੰਚਨੀ. ਰਾਣਿਕਾ.

ਸੁਲਾਘ } ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾਖਾ ੨ ਸੰ. ਸੁਲਾਘ. ਸਹੀ. "ਪਲਯੇ ਪਰਖਨਹਾਰੇ
ਸੁਲਾਘੁ } ਛਹਰਿ ਸੁਲਾਘ ਨ ਹੋਈ." (ਭੋਭ ਅ: ਮ: ੧) ਫੇਰ ਸੁਲਾਘਾ ਨਾਲ ਪਤਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਖੋਟਾ ਖਰਾ ਸੌਨਾ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿੱਖੀ ਨੌਕ ਦੇ ਸੁਏ ਨਾਲ ਛਿਦ੍ਰ ਕਰਕੇ ਜਾਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਸੁਲਿ } ਸੰਗਤ—ਸਲੀਫ. ਸੁਲਾ. "ਜਿਉ ਤਸਕਰ ਉਪਰਿ ਸੁਲਿ." ਸੁਲੀ } (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਚਿੰਤਾ. ਫਿਕਰ. "ਖਾਬਣ ਸੰਦਭੈ ਸੁਲਿ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) ੩ ਦੁੱਖ. ਪੀੜਾ. "ਪੜਹਿ ਦੋਜਕ ਕੈ ਸੁਲਿ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. ਸੁਲਿਨੀ. ਵਿ—ਤ੍ਰਿਸੁਲਧਾਰੀ। ੫ ਸੰਗਤ—ਸਿਵ.

ਸੁਲਸਿਧ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜ਼ਾਮਤ ਬਰਨਾਲਾ, ਤਸੀਲ ਮਾਨਸਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਧਰਮੁ ਦਾ ਕੋਟ (ਅਬਾਦ ਕੋਟ ਧਰਮੁ) ਹੈ. 'ਪਕਿਆ ਕੁੰਮਾ ਲੈਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਫੇਕ ਛਕ ਲਈਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਮਟੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਬੀਜ ਕੰਢ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਜਿਤਨੀ ਜਵਾਇਨ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੈ ਸਕੇ ਉਹ ਪਾਕੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਕੋਰੇ ਘੜੇ ਵਿੱਚ ਚਫਕੇ ਰੱਖ ਦੇਈਦਾ ਹੈ. ਚਾਲੀ ਇਨਾਂ ਪਿੰਡੋਂ ਜਵਾਇਨ ਕੱਢਕੇ ਕਾਢੇਂ ਸੁਕਾ ਲਈਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਸੁਲ ਅਦਿਕ ਫੋਂਡ ਅਤੇ ਛਾੜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਕਾਧ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਕੋਸੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਵੇ ਮਾਰੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮਾਸੇ ਤਕ ਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਦੇਖੋ, ਸਲੀਫ ਲਫਜ਼.

ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਪੋਟ ਮੀਲ ਸੁੀ ਫੁਰੂ ਤੇਕਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰੂਦਾਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਫੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੋਤੇ ਦਾ ਚੌਰ ਆਪਣੀ ਕਰਣੀ ਤੇ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਜੰਡ ਬਿਰਫ਼ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਛਾਹਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਪੋਟ ਪਾੜਕੇ ਮੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਾਉਂ ਸੁਲੀਸਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ. ਇਸ ਫੁਰੂਦਾਰੇ ਨਾਲ ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ੧੭੫ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਆਫ਼ ਹੈ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਹੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਛੀ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਹੈ.

ਸੁਲੁਰ. ਜਿਲਾ, ਤਸੀਲ ਅਤੇ ਛਾਣਾ ਅੱਬਾਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਇੱਕ ਫਰਲਾਕ ਤੋਂ ਖੱਟ ਦੂਰ ਸੁੀ ਫੁਰੂ ਕੋਥਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰੂਦਾਰਾ ਹੈ. ਫੁਰੂ ਜੀ ਲਖਨੌਚ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਥੇ ਠਹਿਰੇ ਹਨ. ਹੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੱਬਾਲਾ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਪੰਜ ਮੀਲ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਹੈ.

ਸੁਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਭ.

ਸੁਤ੍ਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਭ.

ਸੇ. ਸਰਦ—ਵਹ. ਵੇ. ਤੇ. ਉਹ. "ਬੰਦੇ ਸੇ ਜਿ ਪਵਹਿ ਵਿਚਿ ਬੰਦੀ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਬ੍ਰਿਯਾ. ਹੋਣ ਦਾ ਕੂਤ ਕਾਲ ਭੋਧਕ. ਭੇ. "ਇਤਨੇ ਜਨਮ ਫੂਲ ਪਰੇ ਸੇ." (ਕਉ ਮ: ੩) ੩ ਪੰਚਮੀ ਦਾ ਅਰਥ ਭੋਧਕ. ਤੋਂ. ਸੇ. "ਬਿਖ ਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਏ." (ਵਭ ਅ: ਮ: ੪) ੪ ਵਿ—ਸੇਰੇ. ਸੈਸੇ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਨੈਣ ਅੰਧੁਲੇ ਤਨ ਭਸਮ ਸੇ." (ਰੁਖਾ ਭੰਰ ਮ: ੧) ੫ ਭਾ — ਤਿੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿ ਭ। ੬ ਦੇਖੋ, ਸੇਅੰਤ ੨.

ਸੇਉ. ਸੰ. ਸੀਰ—ਸੈਵ. ਵਿ—ਸਿਵ ਉਪਾਸਕ. ਭਾਵ—ਸੰਨਤਾਸੀ. "ਨਾ ਇਹੁ ਜਰੀ ਕਹਾਏ ਸੇਉ." (ਕੋਂਡ ਕਬੀਰ) ਜੀਵਾਤਮਾ ਨਾ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਹੈ ਨਾ ਸੰਨਤਾਸੀ ਹੈ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸਿਵ. ਸੰਕਰ. "ਸਕਤਿ ਨ ਸੇਉ ਹੈ." (ਤਾਰੂ ਕ) ੩ ਸੇਵਾ. "ਕਰਹਿ ਬਿਸ ਕੀ ਸੇਉ?" (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਸੇਵਨ ਕਰ. "ਭਰਨ ਕਮਲ ਸਦਾ ਸੇਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੪ ਵਿ—ਸੇਵਕ. ਸੇਵਨ ਯੋਗ। ੫ ਭਾ — ਸੇਵ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਲ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਲਮੀਰ ਦਾ ਸੇਉ ਬਹੁਤ ਰਮਣੀਯਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮਹਾ ਬਦਰ ਹੈ. ਅੰ. Apple. L. Pyrus malus. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਤਰ ਹੈ. ਇਹ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਮੁਖ ਦੀ ਦੁਰਯੋਧ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੇਉਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵਤੀ.

ਸੇਅਰ. ਅ. — ਫਿਕਰ. ਭੰਦ. ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਾਵਰ.

ਸੇਅੰਤ. ਸੰ. ਸਗਾਨਤ—ਸ਼ਾਂਤ. ਸੰਗਤ—ਆਪਣਾ ਅੰਤਹਕਰਣ. ਆਪਣਾ ਮਨ। ੨ ਆਪਣਾ ਸਿੰਧਾਂਤ. "ਤਿਨਰ ਸੇਅੰਤ ਨ ਲਹੀਐ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ੩ ਆਪਣਾ ਅੰਤ (ਮਰਣਕਾਲ)

ਸੇਇ. ਸਰਦ—ਓਰ. ਵਹ. ਓਹੀ. "ਸੇਇ ਮੁਕਤ ਜਿ ਮਨੁ ਜਿਣਹਿ." (ਗੁਜ ਮ: ੩) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੇਵਨ ਕਰਕੇ.

ਸੇਈ. ਸਰਦ—ਉਹੀ. ਵਹੀ. ਓਹੀ. "ਸੇਈ ਸਾਹ ਤਕਵੰਤ ਸੇ."

(ਬਾਵਨ) ੨ ਸੇਵਨ ਕੀਤੀ। ੩ ਸੇਵਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। "ਕਾਮ ਦਾਮ ਚਿਤ ਪਰਵਸਿ ਸੇਈ।" (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੇਈਕੋਇ. ਉਹੀ ਲੋਕ. "ਚੰਗੇ ਸੇਈਕੋਇ." (ਬਾਹ ਅਸਾ)

ਸੇਸ. ਸੰ. ਸੇਸ. ਵਿ—ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ. ਭਾਈ। ੨ ਸੰਗਤ—ਜੁਲਾ ਅੰਨ. ਬੀਤ ਪੁਸਾਦ। ੩ ਵਿਨਾਸ਼. ਅੰਤ। ੪ ਸੇਸ ਨਾਕ. "ਸੇਸ ਨਾਮ ਸਹਸੁਦਨਿ ਨਹਿ ਨੇਤ ਪੁਰਨ ਹੋਤ." (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ, ਸੇਸਨਾਕ। ੫ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ। ੬ ਨਤੀਜਾ. ਫਲ. ਪਰਿਣਾਮ.

ਸੇਸਸਾਈ } ਸੰ. ਸੇਸਸਾਇਨ੍ਹ. ਸੰਗਤ—ਵਿਸ਼ਨੂ, ਜੋ ਸੇਸਨਾਕ ਉੱਪਰ
ਸੇਸਸਾਈ } ਸੈਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੇਖਸਾਇ.

ਸੇਸਨਾਕ. ਸੰ. ਸੇਸਨਾਕ. ਸੰਗਤ—ਨਾਕਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਪਾਤਾਲ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ੧੦੦੦ ਸਿਰ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਸ਼ਨੂ ਭਗਵਾਨ ਉੱਤੇ ਬਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੰਤ ਪਾਤਾਲ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹਨ. ਵਿਸ਼ਨੂ ਪੁਰਾਣ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕਈ ਦੇਹ ਉਬਾਸੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਚਾਲ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਹਰ ਇੱਕ ਕਲਪ (ਅਥਵਾ ੪੩੨੦੦੦੦੦੦੦੦ ਵਰ੍ਹਿਆਂ) ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਅਗਨਿ ਕਢਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਭਸਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਇਉਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ— "ਉਦਾ ਰੰਗ. ਗਲ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟੀ ਮਾਨਾ, ਇੱਕ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਗਲ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿੱਚ ਚੱਟ੍ਰ." ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੰਤ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਨੰਤ ਸੀਸੀ" ਹੈ. ਕਈ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਸੁਕਿ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਈ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਕਸ਼ਯਪ ਅਤੇ ਕਦੂ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਚੁੰਜ ਨੂੰ ਮਣਿਵ੍ਰਪਿ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਮਣਿਭਿੱਤਿ ਜਾਂ ਮਣਿਮੰਡਪ ਆਖਦੇ ਹਨ.

"ਸੇਸਨਾਕ ਸਿਰ ਸਹਸ ਬਣਾਈ,

ਉਂ ਸਹੰਸ ਬਸਨਾਹ ਸੁਹਾਈ,

ਰਟਤ ਅਬ ਲਗੈ ਨਾਮ ਅਪਾਰਾ,

ਕੁਮਰੋ ਤਉ ਨ ਪਾਵਤ ਪਾਰਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸੇਸੁ. ਦੇਖੋ, ਸੇਸ.

ਸੇਹ. ਸੰ. ਸੇਧਾ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ੱਲਕੀ. ਕੰਡਿਆਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਜੀਵ.

Porcupine. "ਤੀਰ ਸਰੀਰਨ ਬੀਰ ਲਗੇ ਭਟ ਮਨਹੁ ਸੇਹ ਸਰੂਪ ਧਰੇ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸਰਵ—ਉਹ. ਵਹ.

ਸੇਹਜ ਤੀਰ. ਸੰਗਤ—ਸੇਹ (ਸ਼ੱਲਕੀ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤੀਰ. ਭਾਵ—ਸੇਹ ਦਾ ਕੰਡਾ. "ਰੋਮ ਭੁਰੇ ਜਨੁ ਸੇਹਜ ਤੀਰ." (ਕੁੰਬ ੧੦)

ਸੇਹਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਹਰ.

ਸੇਹਰਾ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਿਰਹਾਰ. ਲਾਡੇ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਲਾਈ ਲਮੇਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਹਾਰ. ਭਾ. ੫੫. ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਸ਼ਹੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੀ ਸੇਹਰਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ.

ਸੇਹਵਾਨ. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਿੰਧ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਜਿਲਾ ਲਾਹੜਾਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਰੋਹਤੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ੧੪੨ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ

ਪੁਰਾਣੇ ਕਿਲੇ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ "ਨਾਨਕਥਾਣਾ" ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੂਜਦੇ ਹਨ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਿੰਧ ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਕਰਦੇ ਇਸ ਥਾਂ ਪਧਾਰੇ ਸਨ ਕਰਨਲ ਟਾਡ ਨੇ 'ਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ' ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਸੇਹੁੰਡ } ਸੰ. ਸੇਹੁੰਡ ਅਥਵਾ ਸਿੰਹੁੰਡ. ਸੇਹੁੰਡ ਜਾਂ ਸਿੰਹੁੰਡ.
ਸੇਹੁੰਡ } ਸੰਗਤ—ਬੋਹਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੰਡੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਜੈਂਦੇ ਹੁੰਦੇ

ਹਨ. "ਕਾਤ ਧਾਤੁ ਕੇਦੁਪ ਤੇ ਸੇਹੁੰਡ ਕੇ ਤੇ ਘਾਤ." (ਵਿੰਦ) ਦੇਖੋ, ਬੋਹਰ. ਸੇਕ. ਸੰਗਤ—ਤਾਉ. ਅੰਧ. "ਲਗਨ ਦੇਤ ਨ ਸੇਕ." (ਅਰੂ ਮ: ੫)

੨ ਸੰ. ਸੇਚਨ. ਛਿਤਕਣਾ. ਛਿਤਕਾਉ. "ਭਵਿੰ ਗੁਧਾ ਕੇ ਸੇਕ." (ਕੁਵਰੇਸ)

ਸੇਕਣਾ. ਬ੍ਰਿ—ਸੇਕ ਦੇਣਾ. ੨ ਰਾਤੂਨਾ. ਭੁੰਨਣਾ. ਜਿਵੇਂ ਰੋਟੀ ਸੇਕਣੀ.

ਸੇਕਤਾ. ਸੰ. ਰੋਗੁ—ਸੇਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਛਿਤਕਣ ਵਾਲਾ. ਸੇਚਨ (ਸਿੰਜਣ) ਵਾਲਾ. ੨ ਸੰਗਤ—ਪਤਿ, ਚਰਤਾ, ਜੋ ਵੀਰਯ ਸੇਚਨ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੇਕਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੇਕਣਾ. "ਤਿਹ ਠੈਰ ਜਰੇ ਕਹੁ ਸੇਕਨ ਆਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੇਖ. ਅ. ਸ਼ੈ. ਸੇਖ. ਸੰਗਤ—ਭੁੰਢਾ. ੨ ਬਜ਼ੁਰਗ. ੩ ਵਿਦਵਾਨ.

੪ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਾਤੀ. "ਕਹੁ ਸੇਖ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਰੂਪ." (ਅਕਾਲ) ੫ ਸੰ. ਸੇਖ. ਸੇਸ ਨਾਕ. "ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਖ ਨ ਲਹਿਓ ਭੇਵ."

(ਕਸੰ ਮ: ੫) ੬ ਸੰ. ਸੇਖ. ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਹੋਏ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਔਲਾਦ। ੭ ਸਿਖਾ (ਚੋਟੀ) ਲਈ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਪੁਆਰੇ.

ਸ਼ੇਖ ਬਰਫ. شېخ. ਅਬੂ ਅਲੀ ਕਲੰਦਰ. ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਸ਼ੇਖ ਬਰਫ ਹੈ. ਇਹ ਟੀਰਾਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਏ ਪਾਨੀਪਤ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ. ਇਸੇ ਥਾਂ ੩੦ ਅਗਸਤ ੧੪੩੨ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ. ਸ਼ੇਖ ਬਰਫ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਪਾਨੀਪਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਇਸੇ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਪੀਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਪਾਨੀਪਤ ਮਿਲੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਪਾਨੀਪਤ.

ਸੇਖਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸੇਸਸਾਈ. "ਸੇਸਨਾਕ ਪਰ ਸੇਇਕੋ ਕਰੇ। ਜਗ ਤਿਹ ਸੇਖਸਾਇ ਉੱਚਰੇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸੇਖ ਕਾਲ਼. ਵੈਸ਼ੇਸ਼ਿਕ—ਅਲੰ. ਭਣਾਏ ਮੁਨਿ ਦਾ ਰਚਿਆ ਸਾਰਾ ਵੈਸ਼ੇਸ਼ਿਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. "ਕਹੁ ਬੇਦ ਪਾਰੰਜਲੰ ਸੇਖਕਾਲੰ." (ਫ਼ਰਾਨ)

ਸੇਖ ਚਿਹਲੀ } ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਦਾ ਨਿਰਾਹਾਰ ਵ੍ਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕ
ਸੇਖ ਚਿੱਲੀ } ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਇਸ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ.

ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਅਟਕ ਦੇ ਜਿਲੇ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੂਜਾ ਬਹੁਤ ਦੇ ਰਹਿਣ 'ਹਿੰਦੂ' ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਏ ਨੂੰ ਭੀ ਸੇਖ ਆਖੀਦਾ ਹੈ.

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਰੋਲੇ ਅਤੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਿਦਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭੱਸ਼੍ਰ ਸੇਖ ਸਰਬ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ.

ਵਾਲਾ ਅਥਵਾ ਕਾਇਰ ਪ੍ਰਭਾਪੀ ਸਾਧੂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਬਨੇਸਰ ਸਨ ੧੨੭੧ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਡਾ ਮਸਤਾਨਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਸੀ ਸੀ, ਅਨੇਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬੈਠਾ ਹੀ ਘੜ ਲੈਂਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸੀ ਆਉਂਦੀ, ਪਰ ਭਾਵ ਸਭ ਦਾ ਉੱਤਮ ਸਿਖਰਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ੨ ਅੰਸਕਲ ਮੁਹਾਬਰੇ ਵਿੱਚ ਬੇਖਚਿੱਲੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਉਨਟ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਮਨੋਰਾਜ ਦੇ ਅਭਿਵਰ ਰਹੇ।

ਸੇਖਨਾਯ, ਦੇਖੇ, ਸੇਸਨਾਯ।

ਸੇਖਨਾਯ, ਸੇਸਨਾਯ ਨੇ, “ਸੇਖਨਾਯ ਰੇਰੇ ਮਰਮ ਨ ਜਾਨਾ,” (ਧਨਾ ਕਬੀਰ)

ਸੇਖ ਫਰੀਦ, ਦੇਖੇ, ਫਰੀਦ ੨।

ਸੇਖ ਬੁਹਮ, ੧੭।੧੧੬ ਸੇਖ ਇਬਰਾਹੀਮ, ਦੇਖੇ, ਫਰੀਦ ੨। “ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਪਟਨ ਹੈ ਜਹਿਦਾ। ਸੇਖ ਬੁਹਮ ਰਬ ਬਸ ਹੀ ਤਹਿਦਾ।” (ਨਾਪੁ)

ਸੇਖ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਹਸਿਨ, ਦੇਖੇ, ਦਬਿਸਰਾਨੇ ਮਜਾਹਬ।

ਸੇਖ ਮੁਬਾਰਕ, ਦੇਖੇ, ਅੰਬੁਲਦਜਨ।

ਸੇਖਰ, ਸੰ, ਸੇਖਰ-ਸੇਖਰ, ਸੰਗਤ—ਸਿਖਰ (ਸਿਰ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸੰਬੰਧ, ਮੁਕੁਟ, ਤਾਜ, “ਸੇਖਰ ਸੋਹਿ ਨਿਲਾਰ ਉਦਾਰ ਕੇ,” (ਨਾਪੁ) ੨ ਚੁਭਾ, ਚੋਟੀ। ੩ ਇੱਕ ਕਵਿ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਚੰਦ੍ਰ ਸੇਖਰ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਮਹਾ ਕਵਿ ਵਾਜਪੇਯੀ ਹੰਸਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਨੀ ਰਾਮ ਕਵਿ ਦੇ ਘਰ ਪੋਹ ਲੁਈ ੧੦ ਸੰਮਤ ੧੮੫੫ (ਸਨ ੧੭੯੮) ਨੂੰ ਮੌਜਵਾਦ (ਜਿਸਨੂੰ ਤੇਜਪੁਰ ਦੂ.ਪੀ.) ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ, ਅਸਨੀ ਨਿਵਾਸੀ ਕਰਨੇਲ ਰੋਂ ਕਾਵਲਗੁੰਬ ਪਥ੍ਰੇ ਅਰ ਮਨੋਹਰ ਕਵਿਤਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

੨੨ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰੇ ਪੁੱਜਾ ਅਰ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਮਾਨ ਪਾਇਆ, ਫੇਰ ਜੋਧਪੁਰ ਭੂਚ ਸਮਾਂ ਵਿਤਾਇਆ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਭੂਚ ਦਿਨ ਰਿਹਾ, ਸਰਦਾਰ ਜੈ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਬੁਸ਼ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਕਾਵਲ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸੇਖਰ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਪਟਿਆਲੇ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਰੋਂਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਇਸ ਤੇ ਖਾਸ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਚੰਦ੍ਰ ਸੇਖਰ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੮੩੨ (ਸਨ ੧੮੭੫) ਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਗੋਰੀ ਸੰਕਰ ਦਾ ਭੀ ਰਿਆਸਤ ਵਲੋਂ ਚੰਗਾ ਮਾਨ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਦੇ ਨਿਖੇ ਫੁੱਲ ਨਖ ਸਿਖ, ਘਮੀਰ ਹਨ, ਰਸਿਕ ਵਿਨੋਦ, ਵਿੰਦਾਵਨ ਸਤਕ, ਮਾਧਵੀ ਵਸੰਤ ਆਦਿ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਗੁਰਮਹਿਮਾ ਪੂਰ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਾ ਮਨੋਹਰ ਕਾਵਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਣ ਇਸ ਮਕਬਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਬੋਰਡ ਦਾ ਫਿਕਨ ਸਕੂਨ ਮਧ ਬੋਰਡਿੰਗਦੇ ਹੈ, ਨਾਰੀ ਇਮਾਰਤ ਫੀ ਮਸਤਾ ਹਾਲਤ ਹੈ।

ਦੇ ਭੂਤ ਫੰਦ ਇਰ ਹਨ—

ਜਪ ਤਪ ਜੋਗ ਸੰਗ ਜਜਨ ਕਰਤ ਸੇਤੇ
ਚੁਕਨ ਪ੍ਰਮਾਨ ਤੇਤੇ ਸਾਧਨ ਕਰਨ ਹੈ,
ਸਿੰਧ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਾਲ ਪਾਯਕੋ ਪ੍ਰਸਿੰਧ ਹੋਤ
ਰਿੰਧਿ ਕੀ ਸਮ੍ਰਿਧਿ ਹੋਤ ਕਾਹੂੰ ਕੇ ਘਰਨ ਹੈ,
ਸੇਖਰ ਅਸੇਖ ਕਲਿਕਲੁਖ ਨਸਾਯਕੋ ਕੇ
ਮੁਕ੍ਰਿ ਬਤਾਯਕੋ ਕੇ ਔਦਰ ਵਰਨ ਹੈ,
ਸੰਤਨ ਬਰਨ ਸਾਚੇ ਮਮਤਾ ਹਰਨ ਟੋਟੀ
ਫੁਰਦੇਵ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪੰਕਜ ਚਰਨ ਹੈ

ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁੰਜ ਸਰਦ ਸੁਧਾਕਰ ਜੋ
ਮੰਦ ਮੰਦ ਹਾਸ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਤੇ ਚਾਹੁ ਸਰਸੀ,
ਚੁੰਦ ਕੀ ਕਲੀ ਸੀ ਦਸਨਾਵਲੀ ਅਨੁਪ ਨਸੀ
ਲੋਚਨ ਵਿਸਾਲ ਕੰਜ ਮੰਚੁਤਾਈ ਪਰਸੀ,
ਭਾਨੀ ਕੇ ਸਦਨ ਕਵਿ ਸੇਖਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਦਾ
ਸਰਸ ਸੁਧਾ ਤੇ ਬੀਨ ਮਕਰੰਦ ਬਰਸੀ,
ਕਰਦ ਬਿਨੋਦ ਭਰੋ ਵਿਸ਼ੁ ਕੇ ਦਰਦ ਹਰ
ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਦਰਸੀ,

ਅਮਲ ਅਸਿਤ ਖਲ ਦਲਨ ਦਲਨ ਦੁਤਿ
ਮਲਿਨ ਕਰਤ ਸਸਿ ਪਰਿਵੇਖ ਨਾਜੈ ਹੈ,
ਚਿਤ੍ਰਿਤ ਚਿਤ੍ਰਿਤੁ ਹੇਮ ਯੋਰਨ ਜਟਿਤ ਆਰ
ਧਾਰ ਅਰਿ ਤੰਮੀ ਉਗ੍ਰ ਸਾਨ ਧਰ ਸਾਜੈ ਹੈ,
ਸੇਖਰ ਗੋਬਿੰਦ ਕੈਸੇਆਰੁਧ ਅਸੇਖ, ਕਰ
ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੂ ਕੇ ਚਕ੍ਰ ਛਾਜੈ ਹੈ,
ਲੋਕ ਤਮ ਹਰਨ ਮਧੁਖਨ ਸਮੇਤ ਮਾਨੈ
ਘਮਲ ਸਨਾਲ ਪੇ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਵਿਰਾਜੈ ਹੈ,

ਕਰਾਨਿਨ ਕੀ ਕਰਾਨ ਯੋਕਧਾਨ ਦੀਨੇ ਧਰਾਨਿਨ ਕੀ
ਭਰੁਨ ਕੀ ਦੀਨੀ ਭਕ੍ਰਿ ਪੂਰਨ ਦਿਧਾਨ ਕੀ,
ਧਾਰਕਨ ਕ੍ਰਾਮ ਦੀਨੇ ਮੁਲਕ ਆਰਾਮ ਦੀਨੇ
ਦੀਨੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਪਾਰਸ਼ਾਹਤ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕੀ,
ਸੇਖਰ ਰਜਤ ਹੇਮ ਹਾਥੀ ਹਥ ਹੀਰਾ ਹਾਰ
ਦੀਨੇ ਕਵਿ ਲੋਕਨ ਵਧਾਈ ਧਸ ਗਾਨ ਕੀ,
ਸਾਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਜੂ ਕੀ
ਦੇਖ ਦਾਨ ਧਾਰਾ ਭੁਲੀ ਮਤਿ ਮਥਵਾਨ ਕੀ,

੪ ਮੱਥਾ। ੫ ਪਰਾਤ ਦਾ ਟਿੱਲਾ, “ਮੇਰੁ ਕੇ ਸੇਖਰ ਸਿਧ ਰਹੈ,” (ਨਾਪੁ)

ਸੇਖਤ } ਇੱਕ ਖੜੀ ਜਾਤਿ, “ਸੇਖਤ ਸਧ ਵਖਾਣੀਅਹਿ,” (ਭਾਗੁ)
ਸੇਖਤੀ }
ਸੇਖਾ, ਰਾਜ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜਾਮਤ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ
ਵੱਡਾ ਦੇਖੇ, ਭਕ੍ਰ ੨।

ਮੁਲੰਦਾਨ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਪੱਛਮ ਹੈ ਅਤੇ ਚੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੇਖੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਹੈ। ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਤੇਕਸ਼ਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੋ ਕੁਰੂਦਾਰੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਇੱਕ ਫਰਲਾਂਗ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਜਿੱਥੇ ਕੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭੋਰਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਨਾਲ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਹਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਕਰੀਬ ਅੱਧ ਮੀਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਇਸ ਥਾਂ ਕੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਮਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖਦੇ ਦੁੱਧ ਛਕਣ ਠਹਿਰ ਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਕੁਰੂਦਾਰੇ ਨਾਲ ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਹਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ੨ ਸ਼ੇਖ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ। "ਸੇਖਾ । ਅੰਦਰੂ ਜੇਹੁ ਫਤਿ।" (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਬਿਹਾ) ੩ ਸੰ. ਸੇਸ਼. ਨਤੀਜਾ. ਫਨ. ਪਰਿਵਾਮ. "ਕਹਿਤ ਸੁਨਤ ਕਿਛੁ ਸਾਤਿ ਨ ਉਪਾਜਤ, ਭਿਨ ਵਿਚਾਰ ਕਿਆ ਸੇਖਾ?" (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. ਸੇਸ਼. ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਦੀ ਹੋਈ ਵਸਤੁ. ਭੇਟ. ਪੂਜਾ.

ਸੇਖੀ. ਭਾ. ਭੁੰ. ਕੇਸੀ ਸੰਕੜਾ—ਬਹੁਰਗੀ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਭੰਤ. ਆਖਤ.

ਸੇਖੁਪੁਰਾ. ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਜਿਲਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਨਸਕਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਇਹ ਥਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਦੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਰ ਫੇਟਾ ਪਿੰਡ "ਜਹਾਂਗੀਰਾਬਾਦ" ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਵਸਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁਣ ਭੀ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਖੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ.

ਸੇਖੋਂ. ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ.

ਸੇਖੋਂ ਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸੱਚਨ ਸੱਚ ੨.

ਸੇਖ. ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗੜਾ—ਸ਼ੀਖੁਤਾ. ਫੁਰਤੀ.

ਸੇਖ. ਸੰ. ਜੌਰ. ਵਿ—ਸਿੰਹ (ਸ਼ੇਰ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਖੋਰ ਦਾ। ੨ ਸਿੰਹ ਜੇਹਾ. ਭਾਵ—ਸੁਰਵੀਰ. ਬਹਾਦਰ. "ਜੈਸੇ ਪਾਲਨ ਸਰਨ ਸੇਖ." (ਮਾਲੀ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਸੇਖ.

ਸੇਚਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਿੰਜਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗੜਾ—ਬੱਦਲ. ਮੇਖ.

ਸੇਚਨ } ਸੰ. ਸੰਗੜਾ—ਸਿੰਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ। ੨ ਛਿੜਕਣਾ.

ਸੇਚਨਾ } ੩ ਗਿੱਲਾ ਕਰਨਾ। ੪ ਸਿੰਜਣ ਦਾ ਬਰਤਨ. ਬਾਲਟੀ ਚਰਨਾ ਆਦਿਕ.

ਸੇਜ. ਸੰ. ਸ਼ਾਘਾ—ਬੱਧਾ. ਸੰਗੜਾ—ਸੇਟ ਦਾ ਛਿੜਤਰ. ਪਸੰਦ. ਭੋਜ.

"ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨ ਚੋਆ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੇਜਬੰਦ. ਸੰਗੜਾ—ਬੱਧਾ ਦੇ ਵਸਤੁ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਭੋਰਾ. ਪਲੰਘ ਦੇ ਵਿਛਾਉਣੇ ਨੂੰ ਪਾਵਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਨਾਲ ਕਸਕੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਸੂਤ ਰੇਖਮ ਆਦਿ ਦੀ ਰੱਸੀ. "ਸੇਜ ਬੰਦ ਢੁੰਢੇ ਬਡ ਜਰੀ." (ਗੁਪਤੁ)

ਸੇਜਰੀ } ਦੇਖੋ, ਸੇਜ ਅਤੇ ਸੇਜ. "ਤਉ ਮੇਰੀ ਸੁਖ ਸੇਜਰੀਆ." }
ਸੇਜਰੀਆ } (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸੇਜ ਵਾਲੂਆ. ਸੰਗੜਾ—ਸੇਜਬੰਦ. "ਬਾਸਕੁ ਸੇਜ ਵਾਲੂਆ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਵਾਸੁਕਿ ਨਾਕ ਸੇਜਬੰਦ ਰੂਪ ਹੈ.

ਫਈ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਪਟਾਰਾ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸ਼ੀਖੁ" ਸੀ, ਜੋ ਮਾਂ ਭਾਖ ਤੋਂ ਬੁਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਨਦੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੇਖੁਪੁਰਾ ਹੈ.

ਸੇਜਰੀ } ਸੰ. ਬੱਧਾ. ਪਲੰਘ. "ਸੇਜ ਸੁਹਾਦੀ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭ ਕੈ." }
ਸੇਜਾ } (ਬਿਹਾ ਭੰਤ ਮ: ੫) "ਨਾ ਮਾਏ ਸੁਖ ਸੇਜਰੀ, ਬਿਨੁ ਪਿਰ ਬਾਦ ਸੋਗੜੁ." (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੇਠ. ਸੰ. ਸ਼ੇਸ਼. ਵਿ—ਉੱਤਮ। ੨ ਧਨੀ। ੩ ਸੰਗੜਾ—ਸਾਹੂਕਾਰ। ੪ ਮਾਧਵਾਤੀ ਅਤੇ ਪਾਰਸੀ ਧਨਵਾਨਾ ਦੀ ਇਹ ਖਾਸ ਪਦਵੀ ਹੈ, ਸੇਠਰ. ਬੇਸ਼ਨਤਰ. ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ। ੨ ਧਨੀ ਸਾਹੂਕਾਰ.

ਸੇਠਾ. ਰੂਹਣੀਆਂ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਅਰੰਤਾ, ਜੋ ਸੁੀ ਕੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਪਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ.

ਸੇਠੀ. ਖੁਖਰਾਣ ਖੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤੀ. "ਲਾਲਾ ਸੇਠੀ ਜਾਣੀਐ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਅਥੋਤਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤੀ। ੩ ਸੇਠ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸਾਹੂਕਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੇਠ.

ਸੇਠਿ. ਸੰ. ਬੁਠਿ. ਸੰਗੜਾ—ਪੱਕਤਿ. ਕਤਾਰ.

ਸੇਠੁ. ਦੇਖੋ, ਸੇਟ ੨.

ਸੇਠ. ਸੰ. ਬੁਠ. ਵਿ—ਚਿੱਟਾ. ਸਫੇਦ. "ਸਿਆਹਉ ਹੋਆ ਸੇਠ." (ਬਾਰਹਮਾ ਮਾਤ) ਭਾਵ—ਜੁਅਨ ਤੋਂ ਭੁੱਭਾ ਹੋ ਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਬ੍ਰਿਤ। ੨ ਸਹਿਤ. ਸਾਥ. ਨਾਲ. "ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਦਰਗਹ ਸੇਠਾ ਸੇਠ." (ਕਥਿ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਸ਼ੈਤਨ. ਸੰਗੜਾ—ਸ਼ੀਤਲਤਾ। ੪ ਸ਼ਾਂਤਿ ਭਾਵ. "ਭਾਰ ਏਨ ਹਾਰੀ ਬੋਲਹਾਰੀ ਭਾਰੀ ਸੇਠ ਕੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਗਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਲਹਿਨੀ ਬਾਂਤ ਭਾਵ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸੇਰ। ੬ ਸੇਤਜ (ਸ਼੍ਰੇਦਸ) ਦਾ ਸੰਬੰਧ. "ਉਤਰੁਸ ਸੇਤ ਛਿਨਾਧਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸੇਤ ਅਥੇਰ ਅਜਿਨਾ. ਸੰਗੜਾ—ਸ਼੍ਰੇਤ (ਚਿੱਟੇ) ਅਤੇ ਅਥੇਰ (ਕਾਲੇ) ਅਜਿਨ (ਚਮਤੇ) ਵਾਲਾ ਹਰਿਣ. ਕਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੇਤਕੁਸੂ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੇਤ ਕੁਸੂ.

ਸੇਤਜ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੇਦਸ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰੇਦ (ਮੁਢੂਥੇ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਚੁੰ ਅਦਿਕ ਜੀਵ। ੨ ਸੰਗੜਾ—ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਯਾਨਿ, ਜੋ ਜਮੀਨ ਦੀ ਭਾਵ ਅਤੇ ਨਮੀ ਤੋਂ ਉਪਜਦੀ ਹੈ. Spontaneous generation. "ਅੰਡਸ ਜੇਲਜ ਸੇਤਜ ਉਤਰੁਜ ਤੇਰੇ ਕੀਨੇ ਜੰਤਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੧)

ਸੇਰਾ. ਸੰ. ਬ੍ਰੇਤਤਾ. ਸੰਗੜਾ—ਸਫੇਦੀ. ਚਿਟਿਆਈ.

ਸੇਰਦੁਤ. ਭਿੰਗ. ਸੰਗੜਾ—ਚੰਦਮਾ. ਬ੍ਰੇਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਦੁਰਤਿ (ਚਮਕ). ਸੰ. ਬ੍ਰੇਤਦੁਤਿ.

ਸੇਤਬਰਣ. ਬ੍ਰੇਤਦਰਣ. ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ। ੨ ਤਾਗ—ਭੈ—ਭੀਰ. ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਸੁਰਬੀ ਉੱਡ ਗਈ ਹੈ. "ਸੇਤਬਰਣ ਸਭ ਦੂਤਾ." (ਗੁਜ ਅ: ਮ: ੧) ਸਾਰੇ ਦੂਸ੍ਰ ਵਿਕਾਰ ਹੁਣ ਡਰ ਗਏ ਹਨ.

ਸੇਤਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸੇਤੁਬੰਧ.

ਸੇਤੀ. ਸਹਿਤ. ਸਾਥ. ਨਾਲ. "ਸੇਤੀ ਖਸਮ ਸਮਾਇ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਮਨੁ ਮੇਠਾ ਦਿਆਲੁ ਸੇਤੀ ਬਿਰੁ ਨ ਰਹੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੨ ਸੇ. ਤੋਂ.

ਸੇਤੁ. ਸੰ. ਸੰਗੜਾ—ਪੁਲ. "ਬਾਹਿਓ ਸੇਤੁ ਬਿਧਾਤੈ." (ਸਿਧਯੋਸਟਿ) ੨ ਰੱਦ ਬੰਦੀ। ੩ ਮਰਯਾਦਾ. ਚੀਤਿ। ੪ ਪੁਣਵ ਚਿਅੰਕਾਰ.

ਸੇਤੁਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਆਦਮ ਅਤੇ ਰਾਮੇਸ਼ੁਰ। ੨ ਇੱਕ ਗੁੰਝ, ਜਿਸ

ਵਿੱਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਪੁਰਸੇਨ ਕਰਕੇ ਜੇਹਲਮ ਪੁਰ ਕਿਸਤੀਅ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਹਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਸੇਰੁਬੀ ਰਾਮੇਸ਼ੁਰ. ਦੇਖੋ, ਅਦਮ ਅਤੇ ਰਾਮੇਸ਼ੁਰ.

ਸੇਰੁਬੀ. ਵਿ—ਸੇਰੁਬੰਧ (ਰਾਮੇਸ਼ੁਰ) ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ.

ਸੇਤੰਬਰ. ਸੰ. ਸ਼ੁਰ—ਅੰਬਰ। ੭ ਭਾਵ—ਸਤੰਬਰ ਹੈ ਪੁਰਾਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ. ਗਣਨਕਾਂਡ ਹੈ ਮੁੱਖ ਜਿਸ ਵਿੱਚ. “ਸਾਮ ਕਹੈ ਸੇਤੰਬਰ ਸੁਆਮੀ.” (ਚਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਬ੍ਰੇਤ (ਚਿੱਟੇ) ਲਿਖਾਸ ਵਾਲਾ, ਹੰਸਵਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਹੰਸਵਤਾਰ। ੪ ਜੈਨੀਅੰ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ. ਦੇਖੋ, ਜੈਨ.

ਸੇਂਦੁਰ. ਸੰ. ਸਿੰਦੁਰ. ਸੰਗਤ—ਸੰਪੂਰ. “ਨ ਸੇਂਦੁਰ ਮਾਂਗ ਸਦਾਰੀ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ਬੰਦ)

ਸੇਧ. ਸੰਗਤ—ਸੀਧ. “ਕਰਹੁ ਸੇਧ ਇਸ ਤਥੇ ਇਸਿ ਕੈ ਹਮ ਕੇ ਖੇਜਲੇਹੁ ਰਿਤ ਸਾਇ.” (ਗੁਪਤੁ) ੭ ਸੰ. ਵਿ—ਭਰਾਇਆ. ਫਿਕਕੇ ਰਿਆ। ੩ ਸੰਗਤ—ਬੁਕਾਵਟ. ਨਿਸੇਧ.

ਸੇਧਖਾਨਾ. ਭਾ ਸਿਹਤਖਾਨਾ. ਸੰਗਤ—ਟੰਟੀ. ਜਸਬੂਰ.

ਸੇਂਧਰ. ਦੇਖੋ, ਸੇਂਦੁਰ.

ਸੇਂਧਰ } ਦੇਖੋ, ਸੇਂਧਰ.
ਸੇਂਧਾ }

ਸੇਂਧੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸੇਂਦੁਰ. “ਤਿਨਿ ਸੇਂਧੁਰ ਮਾਂਗ ਦਈ ਸਿਰ ਪੈ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਸੰਧੁਰ ਦੀ ਮਾਂਗ ਸਿਰ ਦਿੱਤੀ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਰ.

ਸੈਨ. ਸੰ. ਰਿਕਤ—ਸਿੰਨ. ਵਿ—ਸ਼ੁੱਧ ਸਹਿਤ. ਪਸੀਲਿਆ. “ਜਿਨਿ ਮਿਲਿਆ ਪਾਥਰ ਸੈਨ.” (ਕਾਲ ਮ: ੪) ਕਠੋਰ ਮਨ ਭੀ ਪਸੀਲ ਗਿਆ। ੭ ਸੰ. ਸ਼ਧਨ—ਸ਼ਧਨ. ਸੰਗਤ—ਸੋਣਾ। ੩ ਭਾਵ—ਵਿਸ਼ੁਮ. ਆਤਮ ਆਲੰਦ ਵਿੱਚ ਜੀਤ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. “ਅਭਿਨਾਸੀ ਸੁਖ ਸੈਨ.” (ਚਰਨਮਾਲਾ) ੪ ਸਿਆਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Sane. ਵਿ—ਸਲੀਮੁਲ ਅਕਲ. ਦਾਨਾ। ੫ ਸੰ. ਸੇਨ. ਪਰਾਧੀਨ। ੬ ਬਰੀਰ. ਦੇਹ। ੭ ਸੀਵਨ. ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ੮ ਸੇਨਾ. ਫੌਜ.

ਸੈਨਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਇੰਦੁ ਦੀ ਰਾਣੀ। ੭ ਫੌਜ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਖਾਸ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਜੁਦੀ ਜੁਦੀ ਸੰਗਤ ਹੈ. ਯਥਾ—ਇੱਕ ਰਕ, ਇੱਕ ਹਾਥੀ, ਤਿੰਨ ਖੋੜੇ, ਅਰ ਪੰਜ ਪੈਦਲ, ਇਤਨੀ ਸੈਨਾ “ਪੱਤੀ” ਅਖਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਤਿੰਨ ਪੱਤੀ ਦਾ ਸੈਨਾਮੁਖ. ਤਿੰਨ ਸੈਨਾਮੁਖ ਦਾ ਗੁਲਮ, ਤਿੰਨ ਗੁਲਮ ਦਾ ਕਣ, ਤਿੰਨ ਕਣ ਦੀ ਵਾਹਿਨੀ, ਤਿੰਨ ਵਾਹਿਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਿਤਨਾ (ਪ੍ਰਤਨਾ), ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਿਤਨਾ ਚਮੂ, ਤਿੰਨ ਚਮੂ ਅਨੀਕਿਨੀ, ਦਸ ਅਨੀਕਿਨੀ ਦੀ ਅਕੋਹਿਣੀ, ਅਤੇ ਦਸ ਅਕੋਹਿਣੀ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ “ਬਲ” ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਬਲ ਸੈਨਾ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਰਬੀ ਸਦਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸੈਨਾਸਿਪ } ਸੰਗਤ—ਜੋ ਸੈਨਾ (ਫੌਜ) ਨੂੰ ਚਲਾਵੇ, ਐਸਾ ਅਮੁਦੇਵਾਰ
ਸੈਨਾਨਾਥ } ਜਨਰਲ. ਸਿਪਹਸਾਲਚ. ਫੌਜ ਦਾ ਸੁਆਮੀ। ੭ ਸਿਦਪਤੁ
ਸੈਨਾਨੀ } ਕਾਰਤਿਕੇਯ. ਖਡਾਨਨਾ ੩ ਦੇਖੋ, ਸੈਨਾਪਤਿ ੭.
ਸੈਨਾਪਤਿ }

ਸੈਨਾਮੁਖ. ਦੇਖੋ, ਸੈਨਾ ੭.

ਸੈਨਾਵਾਸ. ਭਾਵਨੀ। ੭ ਤੰਬੂ. ਸੇਮ. ਪਾਲ.

ਸੇਪ } ਸੰ. ਜੋ ਵੀਰਯ ਪਾਰ ਹੋਣ ਪੁਰ ਜੋ ਜਾਵੇ. ਲਿੰਗ'. ਸਿਸ਼
ਸੇਫ } ਜਨਨੋਦਿਯ.

ਸੇਥ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵਾ ੭ ਸੰ. ਸੇਵਤ. ਵਿ—ਸੇਵਨ ਯੋਗ. ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨ ਲਾਇਕ. “ਪਾਵਰੀ ਨਹਿ ਸੇਥ.” (ਅਕਾਲ) ੩ ਭਾ ਸੰਗਤ—ਸੇਉ. ਦੇਖੋ, ਸੇਉ ੫.

ਸੇਥਰ } ਦੇਖੋ, ਸਾਲਮਲੀ ਅਤੇ ਸਿੰਮਲ. “ਨਾਲੀਏਰ ਫਲ ਸੇਥਰ
ਸੇਥਰਿ } ਪਾਥਾ.” (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਨਾਲੀਏਰ.

ਸੇਥਾਲ } ਦੇਖੋ, ਸਿਥਾਲ. “ਤੂੰ ਆਪੇ ਵਿਚਿ ਸੇਥਾਲ.” (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ
ਸੇਥਾਲ } ਮ: ੪)

ਸੇਥਤ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵਤ.

ਸੇਥਿ } ਸ—ਅੰਧ. ਰਹ ਭੀ. ਚਿਹ ਭੀ.
ਸੇਥੀ }

ਸੇਮ. ਭਾ ਸਿਵਮ. ਵਿ—ਸੇਯਮ. ਤੀਜਾ. “ਦੇਮ ਨ ਸੇਮ ਏਕ ਸੇ ਆਹੀ.” (ਕਉ ਕਵਿਵਾਸ) ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਾ ਦੂਜਾ ਯਾਰ ਹੈ ਨਾ ਤ੍ਰਿਤੁ (Trinity) ਦਾ ਮਸਨਾ ਹੈ. “ਅਵਲ ਦੇਮ ਨ ਸੇਮ ਆਵਾ.” (ਭਾਉ) ਬ੍ਰਹਮ ਚਿਨ੍ਹ ਅਤੇ ਸਿਵ ਦਾ ਭਭਾ ਨਹੀਂ। ੭ ਸੰ. ਸਿਮਿ-ਸਿਮਿ. ਸਿੰਘੀ. (Beean) ਇੱਕ ਅੰਨ. ਜੋ ਫਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਦਾਨ ਤਰਕਾਰੀ ਛਣਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਵਡਾ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੇਮਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਮਲ. “ਸੇਮਰ ਫਲ ਜਿਉ ਤਾਹਿ ਬਨਾਉ.” (ਨਾਪੁ)

ਸੇਮੁਖਿ. ਦੇਖੋ, ਸੇਮੁਖੀ. “ਸੇਮੁਖਿ ਜਿਨ ਕਰ ਦਿਯ ਮਮ ਪੂਤਾ.” (ਨਾਪੁ) ਮੇਰੀ ਭੁੱਖੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ.

ਸੇਮੁਖਿਨੀ. ਸੰਗਤ—ਭੁੱਖਿ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਸੈਨਾ। ੭ ਭੁੱਖਿਆਨਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਸੀ ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੇਮੁਖੀ. ਸੰ. ਸੇਮੁਖੀ. ਸੰਗਤ—ਭੁੱਖਿ. ਅਕਲ. ਦਾਨਾਣੀ. “ਸੇਮੁਖੀ ਵਿਸੇਖਾ ਜਾਨੈ ਲੇਖਾ.” (ਨਾਪੁ)

ਸੇਰ. ਸੰ. ਸੇਟਕ—ਸੇਟਕ. ਸੰਗਤ—ਮਣ ਦਾ ਚਾਲੀਯਵਾਂ ਹਿੱਸਾ. ਚਾਰ ਪਾਉ ਭਰ ਤੋਲ. “ਦੁਇ ਸੇਰ ਮਾਗਉ ਚੂਨਾ.” (ਸੇਰ ਕਬੀਰ) ਫਾਰਸੀ ਸੇਰ ਸਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ੨੫ ਮਿਸਕਲ ' ਭਰ ਤੋਲ ਹੈ। ੭ ਭਾ ਸੇਰ. ਸਿੰਘ। ੩ ਵਿ—ਦਿਲੋਰ. ਭਰਦੁਰ. “ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਹੁਇ ਸੇਰ.” (ਵਾਰ ਭੂਜ ੭ ਮ: ੫) ੪ ਦੇਖੋ, ਸੇਰ ੩.

ਸੇਰ ਅਫਗਾਨਖਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਫਗਾਨ ਖਾਂ ਅਤੇ ਨੂਰ ਜਹਾਂ.

ਸੇਰ ਅੰਦਾਮ. ਭਾ ਸੇਰ ਵਿ—ਸੇਰ ਜੇਹੇ ਬਰੀਰ ਵਾਲਾ.

‘ਹੁਕੁ ਧਾਰੇ ਬਹਿ ਜੇਹੇ ਪਰਗਿ ਤੁਹਿ ਸੇਰ: (ਭਰਤ)

‘ਸੇਰ ਮਣ ਕਾਲਿਕ ਤੋਲ ਲਮੇ ਦੇ ਭੇਤ ਨਾਲ ਭਟਕਦੇ ਹੋ ਹਨ. ਕਬੀਰ ਜੀ ਵੇਲੇ ੮੦ ਤੋਲੇ ਦਾ ਸੇਰ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਇਸ ਵੇਲੇ ਭੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੱਚ ਸੇਰ ਸਾਢੇ ਚੌਤੀ ਰੁਪਯਾ ਤਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਝੇ ਦਾ ਹੈ. ਬਾਬਰ ਵੇਲੇ ੧੪ ਤੋਲੇ ਦਾ ਸੇਰ ਸੀ.

‘ਮਿਸਕਲ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਮਾਝੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਬੋਰਸਾਹ. ਭਾ. ੨੮. ਸਹਸਰਾਮ ਦੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਹਸਨ ਖਾਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਖਾਨ ਦਾ ਪੋਤਾ, ਜੋ ਸੁਰਵੰਸ਼ ਦਾ ਪਠਾਣ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ ਫਰੀਦਖਾਨ ਸੀ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੌਹਾਨੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਰੀਦ ਨੇ ਬੋਰ ਮਾਰਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬੇਰਖਾਨ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ। ਇਸੇ ਨੇ ਹੁੰਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਕਨੌਜ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ੧੭ ਮਈ (May) ਸਨ ੧੫੪੦ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ੨੫ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੫੪੭ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਪੁਰ ਹੁਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਅਰ ਅਦਿਲ ਪਦਵੀ ਧਾਰਣ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੨੪ ਮਈ ਸਨ ੧੫੪੫ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਬੋਰਸਾਹ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਸਹਸਰਾਮ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਯੋਗ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਹੁੰਮਾਯੂੰ।

ਬੋਰ ਸਿੰਘ. ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਸੈਨਾਨੀ ਜੋ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਰਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਨੇ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੀਤਾ। ੨ ਮਹਾਰਾਣੀ ਮਰਾਥ ਕੌਰ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸਨ ੧੮੦੭ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ ਅਤੇ ਕੌਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡੋਂ ੧੮ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੮੪੧ ਨੂੰ ਲਹੌਰ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ, ਅਰ ੧੫ ਸਿਤੰਬਰ ਸਨ ੧੮੪੩ ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਿਆਨੀਏ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਫੰਦੂਕ ਨਾਲ ਫਲ ਕਰਕੇ ਸਾਹ ਬਲਾਵਲ। ਪਾਸ ਭਾਰਦਵਾਜ਼ੀ ਅੰਦਰ ਲਹੌਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ੩ ਦੇਖੋ, ਚਿਨੀਆਂਵਾਲਾ।

ਬੋਰਖਾਨ. ਦੇਖੋ, ਬੋਰ ਸਾਹ ਅਤੇ ਹੁੰਮਾਯੂੰ।

ਬੋਰਗੜ੍ਹ. ਦੇਖੋ, ਗੜ੍ਹ ਸੇਰਾ ੨ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜਪੁਰ, ਤਸ਼ੀਲ ਬਾਣਾ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਪੰਜ ਛੀ ਮੀਲ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਸਮੀਪ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਟਾਲੂਆਂ ਫੰਦੂ ਸੰਮੁ ਕੀਆਂ ਪਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੇ ਆਏ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਫੰਦੂ ਅਰ ਸੰਮੁ ਭੰਗਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭੋਟਾ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਖੋਸ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੁਰਾਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਨਾਲ ੮੫ ਖੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹੁਣ ੩੦ ਖੁਮਾਉਂ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਟਾਲੂਆਂ ਫੰਦੂ ਸੰਮੁ ਕੀ।

ਬੋਰਗਿੱਲ. ਇੱਕ ਜੱਟ ਜਾਤਿ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜੀਠੇ ਅਤੇ ਨੌਲਹਰੇ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਹਨ।

ਬੋਰਦਿਲ. ਭਾ. ੨੯. ਵਿ—ਬੋਰ ਸੇਰੇ ਦਿਲ ਵਾਲਾ। ਭਹਾਦੁਰ।

ਬੋਰਦੁਸ਼ਿ. ਸੰਗਤ—ਸਿੰਹਦੁਸ਼ਿ. ਬੋਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ. “ਕੁਕਰਦੁਸ਼ਿ ਨ ਕਥਿ ਮਨ ਧਰਨੀ। ਬੋਰਦੁਸ਼ਿ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈ ਕਰਨੀ।” (ਨਾਮੁ) ਕੁੱਰਾ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਫੀਮ ਨੂੰ ਦੰਦੀਆਂ ਵੰਢਦਾ ਹੈ। ਬੋਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ, ਕਿੰਤੂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਤੈਸੇ ਅਕਸ਼ਰੀ ਲੋਕ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੁਖ ਦਾਤਾ ਜਾਣਕੇ ਲੜਦੇ ਭਿੜਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰਮੁਖ ਕਰਮਾਂ ਪੁਰ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਬਸਾਵਲ ਕਾਇਮੀ ੪ ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੧੯੩੭ ਨੂੰ ੭੦ ਕਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਮੋਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਚਿੱਲੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਚੇਸ਼ਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੋਰ ਨਰ. ਭਾ. ੩੦. ਵਿ—ਨਰ ਸੇਰਾ ੨ ਬਹਾਦੁਰ ਸੇਰਾ ੩ ਬਲਾਨ ਸੇਰਾ ੪ ਬੋਰ ਜੇਰਾ ਮਨੁੱਖ।

ਬੋਰਨਿ. ਸਿੰਹਿਨੀ. ਬੋਰਣੀ. ਸਿੰਹੀ. ਸਿੰਘਣੀ. “ਮ੍ਰਿਗਨ ਵਿਕਾਰ ਬੋਰਨੀ” ਬੁੰਦ ਕੇ ਸੋਰਨਿ. (ਗੁਪਤੁ)

ਬੋਰ ਪੰਜਾਬ. ਬੋਰੇ ਪੰਜਾਬ. ਪੰਜਾਬ ਕੋਸਰੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਦਵੀ।

ਬੋਰਬਰਾ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਫੋਟੀ ਤੋਪ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖ ਉੱਪਰ ਬੋਰ ਦਾ ਆਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬਾਖਬਰਾ ਭੀ ਹੈ। ੨ ਖਾਨਸੇ ਦਾ ਬਾਲਕ. ਬੁਜੰਗੀ।

ਬੋਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ. ਇਹ ਅਲੋਰੀਆ ਪਠਾਣ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਦਸਮੇਸ਼ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਵਜ਼ੀਰਖਾਨ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਫਾ ਭਾਈ ਖਿਜਰ ਖਾਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਜਫਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਖਾਜਾ ਮਲਦੂਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕੰਧ ਚਿੱਠੇ ਕੁਝਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤੀਰ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਸੀ। ਬੋਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸੰਮਤ ੧੭੬੭ ਵਿੱਚ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਬੋਰ ਮੁੰਡ. ਬੋਰ ਦੀ ਮੁੰਡ. ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਟੀਰਫਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ।

ਬੋਰ ਮੁਛ. ਬੋਰ ਦੀ ਮੁਛ ਕਤਰਕੇ ਖਾਣੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਖਵਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਅਰ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੇਏ ਵਿੱਚ ਜਾਕੇ ਐਸਾ ਜਖਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਦਾਰਾਸ਼ਿਕੋਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਬੋਰ ਦੀ ਮੁੰਡ ਚਾਢ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਖਵਾਈ ਸੀ। “ਬੋਰ ਮੁਛ ਕਤਰਾਯਕੇ ਚਾਵਰ ਮਹਿ ਪਾਈ.” (ਗੁਪਤੁ) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਦਾਰਾਸ਼ਿਕੋਹ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚੀ ਸੀ।

ਬੋਰਵਾ. ਸਿਰ-ਪਾਦ. ਸਿਰ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵੱਲ ਦਾ ਮੰਜੇ ਦਾ ਛੰਡਾ।

ਬੋਰੀਫ. ਦੇਖੋ, ਸਰੀਫ. “ਕੋਤਰਿਆ ਬੋਰੀਫ ਵਿਲਾਹੀ.” (ਭਾਗੁ)

ਬੋਰੁ. ਖੋਖੇ, ਸੇਰਾ ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਬੰਨਣ ਵਾਲਾ।

ਬੋਰੇ ਜਯਾਂ. ਭਾ. ਵਿ—ਕੁੱਧੀ ਬੋਰ. ਕਜ਼ਬੀ ਬੋਰ. ਦੇਖੋ, ਜਿਯਾਂ ੨.

ਬੋਲ. ਸੰਗਤ—ਸੁਧ. ਬਬਰ. ਦੇਖੋ, ਸੋਲੁ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਲਾ. ਨੋਜਾ. “ਚੋਟ ਸੁਹੇਲੀ ਸੋਲ ਕੀ.” (ਜ. ਬਥੀਰ)

ਬੋਲਖੜੀ. ਦੇਖੋ, ਖੜੀਆ ੨ ਅਤੇ ਮਕੌਲ ੨.

ਬੋਲਮਸੇਲ. ਭਾ. ੩੧. ਸਲਮ. ਬੰਨੁਣਾ, ਭਾ. ੩੨. ਸੁਨ. ਖੁਰ. “ਨਾਮਾ ਪੁਟਵੈ ਬੋਲਮਸੇਲ। ਕਉ ਦੁਹਾਈ ਬਛਰਾ ਮੇਲ।” (ਭੈਰ) ਰੱਸੀ (ਨਿਆਏ) ਨਾਲ ਖੁਰ (ਪਿਛਲੇ ਪੈਰ) ਬੰਨ੍ਹਕੇ।

ਬੋਲਾ. ਸੰਗਤ—ਸੂਨ. ਨੋਜਾ. ਭਾਲਾ. ਬਰਫਾ।

ਬੋਲਾਬ. ਭਾ. ੩੩. ਪਾਣੀ ਦਾ ਹੜਾ। ੨ ਨਮੀ. ਤਚੀ. ਗਿੱਲ.

ਬੋਲੀ. ਸੰਗਤ—ਸਿਆਹ ਉੱਨ ਅਥਵਾ ਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਕੁੰਦਵੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਡਿਯਾਲੀ ਸੋਲਮਸੇਲ ਤੋਂ ਸਲੀਮਸਾਹ ਖਾਨੁਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਗੁੱਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਅਦੇਵ ਨੀ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਸਲੀਮਸਾਹ ਅਤੇ ਨਾਅਦੇਵ।

ਰੱਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਕੀਰ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਸਾਢੇ ਅਥਵਾ ਟੋਪੀ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਜਨੇਊ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲ ਪਹਿਰਦੇ ਹਨ, ਭੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਰਣ ਦੀ ਸੈਲੀ (ਰੀਤਿ) ਭੁਰੂ ਅਗਜਨ ਦੇਵ ਤੀਕ ਰਹੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਭੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਣ ਸਮੇਂ ਸੈਲੀ ਨੂੰ ਤੰਬੋਖਲੇ ਰੱਖਕੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਖਤਰ ਪਹਿਨਿਆ।
੨ ਭੋਹ. ਭੁਰੂਟੀ. ਅਥਰੂ.

ਸੇਲੂ. ਦੇਖੋ, ਸੇਲਾ ੨ ਸੰ. ਨਸੂਤਾ.

ਸੇਲੂ. ਵਿ—ਸੇਲਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਭੱਲਮ ਫਰਦਾਰ। ੨ ਸੇਲ (ਖਬਰ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੁਖਬਰ. “ਦੂਸਰ ਸੇਲੂ ਦਈ ਸੇਲ ਪਹੁਰਾਇ.” (ਪ੍ਰਾਪੰਧ) ੩ ਭਿੰਡ ਨਸੂਤਾ (ਨਸੂਤਾ) ਬਿਰਫ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨੇਸਦਾਰ ਫਲ. ਸੰ. ਸੇਲੂ. ਦੇਖੋ, ਨਸੂਤਾ.

ਸੇਲੰਧੀ. ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੇਲੰਧੀ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਮਥਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੇਲੰਧੀ.

ਸੇਵ. ਦੇਖੋ, ਸੇਊ ਅਤੇ ਸੇਬ। ੨ ਸੰ. ਸੇਵ ਪਿਆਰਾ. ਪ੍ਰਿਯ. “ਹਰਿ ਸੇਵ ਸੇਵਕ ਸੇਵਕੀ.” (ਵਡ ਮ: ੪ ਘੋੜੀਆਂ) ਹਰਿਪ੍ਰਿਯ ਸੇਵਕ ਦੀ ਸੇਵਕੀ। ੩ ਨਿਧਿ. ਖਜਾਨਾ। ੪ ਨਿਰੁਕੁ ਵਿੱਚ ਸੇਵ ਦਾ ਅਰਥ ਮੁਖ ਹੈ। ੫ ਸੰ. ਸੇਵਕ. ਵਿ—ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਯੋਗ. ਉਪਾਸਕਾ ਯੋਗ. “ਆਖਰਿ ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵ.” (ਜਪੁ) ੬ ਦੇਖੋ, ਸੇਵਾ। ੭ ਸੇਵਕ (ਉਪਾਸਕ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੮ ਸੰ. ਸੇਵ. ਧਾ—ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ. ਚਾਕਰੀ ਕਰਨਾ. ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ. ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ। ੯ ਸੰਗਤ—ਸੇਵਾ. ਖਿਦਮਤ. “ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸੇਵਕ. ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦਾਸ. ਖਿਦਮਤਗਾਰ. “ਸੇਵਕ ਸੇਵਰਿ ਭੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਜਾਤਾ.” (ਮਾਭ ਅ: ਮ: ੩)

ਸੇਵਕਭਾਇ } ਸੰਗਤ—ਦਾਸਭਾਵ. ਸੇਵਕਪਨ। ੨ ਸੇਵਕਭਾਵ ਤੋਂ.
ਸੇਵਕਭਾਵ } “ਸੇਵਕਭਾਇ ਮਿਲੇ ਭਭ ਭਾਯੀ.” (ਵਡ ਭੰਤ ਮ: ੪)

ਸੇਵਕਾ. ਸੇਵਿਕਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦਾਸੀ. “ਮਾਇਆ ਸਾਧੀ ਸੇਵਕਾਇ.” (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤ—ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਸਮੁਦਾਯ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਸੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮ)

ਸੇਵਕਾਈ. ਸੰਗਤ—ਸੇਵਕਪਨ. ਦਾਸਤ੍ਰ.

ਸੇਵਕਿ. ਵਿ—ਸੇਵਕਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦਾਸੀ. “ਜੇ ਸੇਵਕਿ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ.” (ਰਾਮ ਮ: ੧) “ਕਵਲਾ ਸੇਵਕਿ ਤਿਸੁ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਬਿਲਾ)

ਸੇਵਕੀ. ਸੰਗਤ—ਸੇਵਕਪੁਟਾ. ਦਾਸਭਾਵ। ੨ ਸੇਵਾ. “ਕਰੈ ਸੇ ਵਕੀ ਸਭ ਹੀ ਗੁਮੁ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੇਵੀ. ਮਿਏ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਇੱਕ ਵਸਤੁ ਜੋ ਚਾਵਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਕਾਏ ਖਾਈਦੀ ਹੈ। ੪ ਇੱਕ ਮਿਲਾਈ, ਜੋ ਮਿਏ ਅਰ ਬੇਸਣ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਖੰਡ ਦੀ ਚਾਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪਾਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. “ਸੇਵਕੀਆਂ ਚਿਰਥੇ ਲਭੁਆ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੇਲੀ ਵੇਰਕ ਅਤੇ ਤਾਕ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ

ਸੇਵਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵਕ. “ਸੇਵਰੂ ਕੀਨੇ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲੁ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ਸੇਵਤ. ਵਿ—ਸੇਵਿਤ. ਜੋ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. “ਸੇਵਤ ਸੇਵਿ ਸੇਵਿ ਸਾਧ ਸੇਵਉ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ਲੋਕਾਂ ਕਰਕੇ ਸੇਵਿਤ ਰਾਜਾ ਆਇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਦੇਵਤਾ ਆਇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਭੀ ਸੇਵਕ ਸਾਧੂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣ ਸੇਵਨ ਕਰੇ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸ਼੍ਰੇਤਵਾਹ. ਅਰਜਨ. ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਤਵਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਸੇਵਤ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੇਤਵਾਹ. ਸੇਵਤੀ. ਸੰ. ਸੇਖ-ਲੀ-ਸੇਮੰਤੀ. ਸਵੇਤ ਬਤਪੁਤੀ. ਸੰਗਤ—ਚਿੰਟਾ ਗੁਲਾਬ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜੰਗਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਗੁਲਕੰਦ ਬਹੁਤ ਚੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. *L. Rosa glandulifera*.

ਸੇਵਦਾਰ } ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੇਵਕ. ਉਪਾਸਕ. “ਪੂਜਾ ਸਤਿ ਸੇਵਦਾਰੁ } ਸਤਿ ਸੇਵਦਾਰ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੇਵਾਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬੁਥੇਚ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਧਿ.

ਸੇਵਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਿਉਣਾ। ੨ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ। ੩ ਚਰਤਣਾ. ਇਸਤਮਾਲ ਕਰਨਾ.

ਸੇਵਨਿ. ਸੇਵਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ. “ਸੇਵਨਿ ਸਾਈ ਆਪਣਾ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) ੨ ਸੇਵਦੇ ਹਨ.

ਸੇਵਨੀਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਯੋਗ। ੨ ਸਿਉਣ ਯੋਗ.

ਸੇਵਤੀ. ਸੇਵਾ। ੨ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦਾਸੀ. “ਮੈ ਚੁਕਿ ਚੁਕਿ ਦਯੈ ਸੇਵਤੀ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)

ਸੇਵਾ. ਸੰਗਤ—ਸੇਵਾ. ਖਿਦਮਤ. ਉਪਾਸਨਾ. “ਨਾਮੇ ਕੀ ਸਭ ਸੇਵਾ ਕਰੈ.” (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) “ਸੇਵਾ ਕੋਰੀ, ਮਾਭਨੁ ਬਹੁਤਾ.” (ਸੁਹੀ ਮ: ੫) ੨ ਭਾ. ਸੇਵਾ. ਭਰੀਕਾ. ਕਾਇਦਾ. “ਭੁਰਮਰਿ ਪਾਏ ਸਹਜਿ ਸੇਵਾ.” (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੩ ਆਦਤ. ਜੁਭਾਊ। ੪ ਸਿੰਧੀ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦਾ ਉੱਚਰਣ ‘ਸੇਵਾ’ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪੂਜਾ ਹੋਣਾ ਭੀ ਹੈ. ਸੇਵਾ ਸਿੱਖ. ਇਹ ਦੁਨੀਚੰਦ ਮਸੰਦ ਨਾਲ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਦਲਮੇਸ਼ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਦੁਨੀਚੰਦ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ.

ਸੇਵਾ ਜੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾ ਜੀ.

ਸੇਵਾਦਾਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਿਵਾਸੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਮਾਈ ਭਾਗਤਰੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਹ ਭਾਈ ਮਾਧੋ (ਸੋਢੀ) ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਨਾਲ ਭੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਸੀ. “ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਲਾਇ ਨਿਜ ਸੇਵ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਭਾਗਤਰੀ। ੨ ਸੇਵਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਭੀ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਭਨਬਾਹ। ੩ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਸੰਜਣ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਨ ੧੫੮੮ ਵਿੱਚ ਭੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਲਿਖੀ ਹੈ.

ਸੇਵਾ ਦਾਸੀਆ } ਦੇਖੋ, ਅਭਨ ਬਾਹ.
ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ }

ਸੇਵਿ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵਕ। ੨ ਸੇਵਨ ਕਰਕੇ. “ਸੇਵਿ ਸਚਿ ਸਮਾਇਆ.” (ਮਥੁ ਅ: ਮ: ੧) ਸਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਇਆ। ੩ ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬੇਰ. ਕਦਰਫਲ.

ਸੇਵਿਕਾ. ਸੰ. ਸੇਵੀ. ਸੇਮੀ ਕਣਕ ਦੇ ਆਟੇ ਦੀ ਹੱਥੀਂ ਚੱਟਕੇ ਅਥਵਾ ਯੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਛਣਾਈ ਸੂਤ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਣ ਯੋਗ ਵਸਤੂ। ੨ ਦਾਸੀ. ਟਹਿਲਨ.

ਸੇਵੀ. ਦੇਖੋ. ਸੇਵਿਕਾ। ੨ ਵਿ—ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੇਵਿਨ। ੩ ਸੇਵਨੀਯ. ਸੇਵਾ ਯੋਗ. ਸੇਵਨ.

ਸੇਵੀਅਲੇ } ਸੇਵਨ ਕਰੋ, ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਯੋਗ ਹੈ. ਸੇਵਨ ਕਰੀਏ.
ਸੇਵੀਲੇ } “ਸੇਵੀਲੇ ਕੋਪਾਲ ਰਾਇ.” (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸੇਵੇਯਾ. ਵਿ—ਸੇਵਾ ਕਰੇਯਾ. ਉਪਾਸਕ.

ਸੇਵੰਨ. ਦੇਖੋ. ਸੇਵਨ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸੇ ਅਤੇ ਵੰਨ.

ਸੇਵੜ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੇਵਾ ਯੋਗ. ਉਪਾਸਨਾ ਲਾਇਕ। ੨ ਖੇਵੜ. ਪਿਆਰਾ. ਪ੍ਰਿਯ.

ਸੇਵੜਮਾਨ. ਵਿ—ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.

ਸੈ. ਸੰਗਤ—ਲੜ. ਸੈ. “ਸੈ ਨੰਗੇ ਨਹਿ ਨੰਗ.” (ਵਾਰ ਮਾਧੁ ੩ ਮ: ੫) “ਸਤ ਸੈ ਕੀ ਕਥਾ ਯਹਿ ਪੂਰੀ ਭਈ ਹੈ.” (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਵੜ—ਦਾ. ਕਾ. ਨੂੰ. ਪੁਤਿ. ਕੇ. “ਸਤਸੈ ਦੇ ਦਾਤਾਰੂ.” (ਵਾਰ ਕੂਜ ੩ ਮ: ੫) ੩ ਕ੍ਰਿ—ਹੋਣਾ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ. ਹੈ. “ਨਾਨਕ ਜਲ ਕੇ ਮੀਨ ਸੈ.” (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੪ ਵੜ—ਸੈ. ਤੋਂ. “ਨਹ ਸੈ ਨਹਿ ਹੋਇ ਅਉਤਰੈ.” (ਗੋਂਡ ਨਾਮਦੇਵ) ੫ ਸੰ. ਸ੍ਰ. ਆਪਣਾ ਆਪ. “ਹੰਸ ਉਡਿਓ ਤਨ ਛਾਡਿਓ ਸੋਧਾਈ ਸੈ ਨਾਹ.” (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸ੍ਰ ਸੂਚ ਨਾ ਆਈ। ੬ ਅ ਼ ਸਯ. ਸੰਗਤ—ਵਸਤੂ. ਚੀਜ਼. “ਤੂ ਜਾਣੇਈ ਸਤ ਸੈ.” (ਵਾਰ ਅਸਾ)

ਸੈਆਨ. ਵਿ—ਸੈਕਤੋ. ਭਾਵ—ਅਨੰਤ. “ਨਾਨਕ ਨਹਿਰੀ ਨਖ ਸੈਆਨ.” (ਵਾਰ ਕੂਜ ੩ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤ—ਦਾਨਾਈ. ਸਿਆਣਪੁਣਾ. ਸੁਗਤਮਾਤਾ। ੩ ਸਿੰਧੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਯਾਨ. ਸਹੀ ਤੌਰ ਪੂਰ. ਠੀਕ ਠਾਕ। ੪ ਸਿੰਧੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ.

ਸੈਆਨਾ } ਵਿ—ਸਿਆਣਾ. ਸਿਆਣੀ. ਦਾਨਾ. ਅਭਿਆਸ. ਸੁਕਤਾਨੀ.
ਸੈਆਨੀ } “ਮੈ ਭਉਨਾ ਸਤ ਖਲਕ ਸੈਆਨੀ.” (ਬਿਨਾ ਕਬੀਰ)
ਸੈਇ. ਸੰਗਤ—ਸਤ. ਸੈ. “ਸਤਇ ਸੈਇ ਸਲਾਹ ਹੈ ਜਾਕੇ.” (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ. ਸਯ ੨.

ਸੈਸਾਰ } ਸੰ. ਸੰਸਾਰ. ਸੰਗਤ—ਜੇ ਸੰਸਾਰ ਕਰੇ ਅਰਥਾਤ
ਸੈਸਾਰ } ਖਿਸਕਦਾ ਰਹੇ. ਇੱਕ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹੇ. ਜਗਤ.
ਸੈਸਾਰਤਾ } ਦੁਨੀਆਂ. “ਨਾਰਾ ਭਗਤਿ ਸੈਸਾਰੇ.” (ਵਡ ਭੰਤ ਮ: ੩) “ਐਸਾ ਬਾਨੀ ਸੈਸਾਰ.” (ਤਿਲੰ ਮ: ੪) “ਸਭ ਮੁਕਤ ਹੋਆ ਸੈਸਾਰਤਾ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਇ) “ਭਰਮ ਭੁਲਾ ਸੈਸਾਰ.” (ਸੇਰ ਮ: ੪) “ਤੇ ਵਿਰਲੇ ਸੈਸਾਰ ਵਿਚਿ.” (ਭਾਗੁ)

ਸੈਸਾਰਿ. ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ. “ਕਿਤੁ ਆਇਆ ਸੈਸਾਰਿ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਵੜ)

ਸੈਸਾਰੀ. ਵਿ—ਸੰਸਾਰੀ. ਦੁਨਿਯਵੀ. “ਭਗਤਾ ਤੇ ਸੈਸਾਰੀਆ ਜੋਰੁ ਕਦੇ ਨ ਆਇਆ.” (ਵਾਰ ਮਾਧੁ ਮ: ੧) ੨ ਭਾਵ—ਮਾਇਆਵਾਦੀ.

ਸੈਹਬੀ. ਸੰ. ਸ਼ਕ੍ਰਿ. ਸੰਗਤ—ਬਰਛੀ. “ਸੈਫ ਮਰੋਹੀ ਸੈਹਬੀ.”

(ਸਲਾਮ)

ਸੈਹਬੀਆਰਾ. ਵਿ—ਸ਼ਕ੍ਰਿਧਰ ਬਰਛੀ ਚਾਲਾ.

ਸੈਹਮ. ਦੇਖੋ. ਸਹਮ.

ਸੈਹਰ. ਦੇਖੋ. ਸਹਰ.

ਸੈਹਲ. ਦੇਖੋ. ਸਹਲ.

ਸੈਕ } ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ। ਸੌ ਇਕ. ਸੌ ਪ੍ਰਮਾਣ. ਸੌ ਮਾਤ੍ਰ। ੨ ਸਤਕ
ਸੈਕਤਾ } ਸੌ.
ਸੈਕਿਕ }

ਸੈਖ. ਸੋਖ ਦਾ ਉਚਾਰ ਇਹ ਭੀ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸੋਖ ੬.

ਸੈਂਚੀ. ਸੰਗਤ—ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਨੱਥੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਕਾਗਜ਼ ਸੰਚਯ (ਜਮਾਂ) ਕੀਤੇ ਛਟੇ ਹਨ. ਸੰਚੀ.

ਸੈਭਾਈ. ਵਿ—ਸੈਕਤੋ ਭਾਨੀ (ਬਾਖਾ). ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਪੰਧਤਾਂ ਅਥਵਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਹਨ. “ਮਨਿ ਤਖਤ ਬੈਠਾ ਸੈਭਾਈ.” (ਵਾਰ ਰਾਮ ੪)

ਸੈਣ. ਇਹ ਸੰਜਨ ਭਾਂਧਕੜ (ਗੀਵਾ) ਦੇ ਰਾਜਾ “ਰਾਜਾ ਰਾਮ” ਦਾ ਨਾਈ ਸੀ. ਰਾਮਾਨੰਦ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਸਾਧੁਸੇਵਾ ਪਰਾਇਣ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ. ਸੈਣ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੋਵਾ ਵਿੱਚ ਵਿਦਰਮਾਨ ਹੈ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਬਕਦ ਸ਼੍ਰੀ ਭਗੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਹੈ. “ਸੈਣ ਭਣੈ ਭਜ ਪਰਮਾਨੰਦੇ.” (ਧਨਾ) ੨ ਭਿੰਕ. ਪਤੀ. ਸ੍ਰਾਮੀ. ਮਾਨਿਕ. “ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਸਜਨ ਸੈਣ.” (ਮਾਰ ਮ: ੫ ਦਿਨਰੋਣ) ੩ ਸੰ. ਸਯਨ. ਸੈਣਾ. “ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਸੈਣਹ ਜੇਣ ਮਧਕ ਹਰਿਕੀਰਤਨਹ.” (ਗਾਥਾ) ੪ ਸੰ. ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. “ਕਾਹਤ ਸੈਣ.” (ਚੰਡੀ ੨) ੫ ਸੰ. ਸੈਨੜ. ਵਿ—ਸੈਨਾ (ਫੌਜ) ਨਾਲ ਹੋ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੬ ਸੰਗਤ—ਸਿਪਾਹੀ. ਭਟਾ। ੭ ਸਿੰਧੀ. ਸੈਣ. ਕੁਤਮ. ਲਾਭੀ ਅਤੇ ਲਾਭੇ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਭਾਵ—ਰਿਸ਼ਰੇਵਾਰ. ਸੰਬੰਧੀ. “ਸੇ ਸੈਣ ਜੇ ਸਜਨਾ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੋਭ)

ਸੈਣਪਾਲ. ਵਿ—ਸੈਨਪਾਲ. ਸੈਨਾਨੀ. ਜਨਰਲ. ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ.

ਸੈਣਾ. ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੱਟ, ਜੋ ਦਫ਼ਤਰੇਸ਼ੀ ਦੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸੀ. ਸੈਨਾਪਤਿ ਕਹਿ ਇਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ. ਇੱਕ ਵੇਰ ਸੈਣੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਹ ਭਗੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਭਰਦਾ ਚੰਜ ਗਿਆ ਅਰ ਘਰ ਸਾਕੇ ਦੇਹਾ ਲਿਖਿਆ—

ਸਭ ਤੇ ਪੁਛੁ ਤੇ ਬੀਵਰੇ ਕਰਤੇ ਕ੍ਰਿਖੀ ਕੇ ਠਾਟ.

ਕ੍ਰਿਖਭਨ ਸੰਗਤਿ ਹਮ ਕਰੀ ਭਟੇ ਜਾਟ ਕੇ ਜਾਟ.

ਦਫ਼ਤਰੇਸ਼ੀ ਨੇ ਬੁਲਾਏ ਫੇਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰ ਲਿਆ.

ਸੈਣੀ. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਕੰਢੇ ਅਤੇ ਮਾਨੀਆਂ ਸਮਾਨ ਹੈ. ੨ ਸਿਆਣੂ. ਵਾਕਿਫ. “ਹਰਿ ਪੁਛੁ ਸਜਣ ਸੈਣੀ ਜੀਉ.” (ਗੁਰੂ ਮ: ੪) ੩ ਸੈਨਾਨੀ. ਸੈਨਾ ਵਾਲਾ. ੪ ਫੌਜੀ. ਸੈਨਿਕ.

ਸੈਣੁ. ਦੇਖੋ. ਸੈਣ ੨. “ਸਜਣੁ ਤੂ ਹੈ ਸੈਣੁ ਤੂ ਮੇ.” (ਗੁਰੂ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੈਤਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸ੍ਰ (ਧਨ) ਦਾ ਤਨੁ (ਵਿਸਰਾਰ) ਕਰਨਾ ਸੰਗ੍ਰਹ (ਜਮਾਂ)

ਕਰਨਾ, ਜੋਤਨਾ, ਦੇਖੋ, ਨੀਤ ੪.

ਸੈਤਾਨ. الشیطان ਸੈਤਾਨ. (Satan) ਇਬਲੀਸ. ਸੰਕੜਾ—
ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ,
ਜੋ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬਦੀ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ. ਇਸੇ ਨੇ ਆਦਮ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ
ਕੇ ਅਦਨ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਵਰਜਿਤ ਫਲ ਖਵਾਇਆ ਸੀ. ਕੁਰਾਨ
ਅਨੁਸਾਰ ਸੈਤਾਨ ਕੇਵਲ ਅਗਨਿ ਰੱਤ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਜਦ ਖੁਦਾ ਨੇ
ਆਦਮ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਰਚਕੇ ਵਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ
ਆਦਮ ਅੱਗੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰੋ, ਤਦ ਸਭ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕੀਤੀ,
ਪਰ ਬੈਤਾਨ ਨੇ ਆਕੜਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ. ਜਦ ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ
ਪੁੱਛਿਆ, ਤਦ ਬੈਤਾਨ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅਗਨਿ ਤੋਂ ਬਣਿਆ
ਹਾਂ ਅਰ ਆਦਮ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਘਟਿਆ ਹੈ.
ਇਸ ਪੁਰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਸੈਤਾਨ ਨੂੰ ਮਲਕੂਨ (ਧਿਕ੍ਰਿਤ) ਠਹਿਰਾਇਆ
ਅਰ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਬੈਤਾਨ ਨੇ
ਚੰਜ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹੌਛਾ ! ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਂ
ਇਹ ਸਨੁਕ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਭੀ ਆਦਮ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਤੇਰੀ
ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਅਰ ਆਦਮੀ ਤੇਰੇ ਸੁਕਰਗੁਸਾਰ ਨਹੀਂ
ਹੋਣਗੇ. ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ, ਸੂਰਤ ੨, ਆਯਤ ੨੪ ਤੋਂ ੨੬. ਸੂਰਤ
੨, ਆਯਤ ੧੧ ਤੋਂ ੨੩. ਸੂਰਤ ੧੫, ਆਯਤ ੨੯ ਤੋਂ ੩੯.
ਸੂਰਤ ੧੭, ਆਯਤ ੬੧ ਤੋਂ ੬੪. ਸੂਰਤ ੧੮, ਆਯਤ ੫੦.
ਸੂਰਤ ੨੦, ਆਯਤ ੧੧੬, ੧੧੭. ੨ ਵਿ—ਪਾਸਰ, ਕੁਕਰਮੀ.
ਵਿਸਾਦੀ, ਉਪਦ੍ਰਵੀ. ੩ ਸੰ. ਤਿਰਗਾਯ. ਕਾਮ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਣ ਸਿਤ
(ਬਿੱਖੇ) ਹਨ. "ਅਲਵ ਪਤੈ ਸੈਤਾਨ ਵੇ ਨਾਲੋਂ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)
ਕਾਜੀ ਅਤੇ ਪੁਰੋਹਿਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਮ ਕਰ ਰਹਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਲਵ ੩.
ਸੈਤਾਨਿਆ. ਵਿ—ਬੈਤਾਨ ਦੇ ਅਸਰ ਵਾਲਾ. "ਬਿਨ ਪੂਰੇ ਕੁਰੂਦੇਵ
ਫਿਰੈ ਸੈਤਾਨਿਆ." (ਵਾਰ ਸੈਤ)

ਸੈਤਾਨੀ. ਸੰਕੜਾ—ਸੈਤਾਨਪੁਣਾ. ਸ਼ਰਾਰਤ. "ਛੇਡਿ ਕਤੋਬ ਕਰੈ
ਸੈਤਾਨੀ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਵਿ—ਬਰਾਰਾਥ ਤੋਂ ਵਿਮੁਖਤਾ ਵਾਲਾ.
ਕੁਮਰਾਹ ਹੋਇਆ. ੩ ਬੈਤਾਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਬੈਤਾਨ ਦਾ. "ਨਾਨਕ
ਸਿਰਖੁਥੈ ਸੈਤਾਨੀ." (ਵਾਰ ਮਾਥ ਮ: ੧)

"Mahomet himself lived under the deep conviction
of the personality of Satan and his emissaries, and
of his own exposure to their influence. Throughout
the Coran the Devil and his angels are represented
as possessed of power not only to influence the
wicked, but even to suggest sinful thoughts and
actions to the good, not excluding Mahomet himself.
(Life of Mahomet by Sir William Muir. Page 56)."

ਭਗੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਾਖ ਸੈਤਾਨੀ ਨਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮੀ ਲੋਕ ਜੋਹੋ ਜੋਹੀ
ਨਿਰਬਲ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਰ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਨਾ ਕਾਜੀਆਂ ਦੇ ਮਰ ਅਨੁਸਾਰ
ਯੋਗਤ ਹੋ ਅਤੇ ਨਾ ਬੁਧਮਾਣੇ ਦੇ.

ਸੈਂਤਾਲੀ. ਸਪੁਰਕਾਰਿਬਤ. ਚਾਲੀ ਉੱਪਰ ਸੱਤ—੪੭.

ਸੈਂਤੀ. ਸਪੁਰਿਬਤ. ਤੀਹ ਉੱਪਰ ਸੱਤ—੩੭.

ਸੈਥੀ. ਬਲਫੀ. ਦੇਖੋ, ਸੈਰਬੀ. "ਤੁਹੀ ਜੂਨ ਸੈਥੀ ਤਥਰ." (ਜਨਾਮਾ)
ਸੈਦ. ੪ ੪ ਸੈਦ. ਸੰਕੜਾ—ਬਿਕਾਰ. ਮਿਗੜਾ. ੨ ਉਹ ਜਾਨਵਰ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰੀਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਿਕਾਰ ਕਰੀਏ. ੩ ਅ ੪ ਸਰਦਾਰ.
ਰਈਸ। ੪ ਬਹੁਰਕਾ. ੫ ਦੇਖੋ, ਸੈਯਦ ੪. ੬ ਦੇਖੋ, ਸਾਧਦ.

ਸੈਦਕ. ਸੰਮੁਖ—ਦੁਕ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ. ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਖਦੇ
ਸੈਦਖਾਨ. ੭੫੪ ਇਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਸੀ,
ਜੋ ੧੭ ਵੱਡੇ ਸੰਮਤ ੧੭੫੯ ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਰ ਕਰਨ ਲਈ
ਆਇਆ ਸੀ. ਯੁੱਧ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਦ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਇਆ,
ਤਦ ਦਰਬਨ ਦਾ ਅਸਰ ਚਿੱਤ ਉੱਪਰ ਅਜੇਹਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸ਼ਾਹੀ
ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਤਿਆਕਕੇ ਕਲਕੀਧਰ ਦੇ ਚਰਟੀਂ ਆ ਲੱਗਾ. ਅਰ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾਕੇ ਪਰਮਪਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਹੋਇਆ.

ਸੈਦਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਏਮਨਾਥਾਦ.

ਸੈਦ ਬੇਡ. ਦੇਖੋ, ਸੈਦਾ ਬੇਡ.

ਸੈਦਬੀਖ. ਦੇਖੋ, ਬਾਹਬੀਖ.

ਸੈਦਾ. ੩ ੧੪੨ ਵਿ—ਅਸਕਰ. ਆਸ਼ਕਾ. ੨ ਦੀਵਾਨਾ.

ਸੈਦਬੇਡ. ਇਹ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਅਲਿਖ਼ਮਾਨ
ਸਰਦਾਰ ਸਮੇਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਆਨੰਦਪੁਰ
ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ, ਪਰ ਦਰਬਨ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਦਿਕ
ਹੋ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਕੁਰਬੀ ਸੈਨਾ ਅਰ ਪਹਾੜੀਆਂ
ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਸੈਦਖਾਨ ਤੋਂ ਭਿੰਨ
ਹੈ.

ਸੈਦੇ ਖਾਨ. ਪਿੰਛੇ ਖਾਨ ਦਾ ਪੁੱਤ. "ਪਿੰਛੇ ਖਾਂ ਕੋ ਸੈਦੇ ਖਾਨ."
(ਗੁਪਤੁ)। ੨ ਸੈਦ ਖਾਨ ਦੀ ਭਾਂ ਭੀ ਬਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ
ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ੩ ਭੀ ਕੁਰੂ ਅਲਸਨ ਦੇਵ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ.

ਸੈਦੋ. ਘੋਟੀ ਕੀਤ ਦਾ ਖਤ੍ਰੀ ਜੋ ਵਰੁਣ (ਖਾਜੇ) ਦਾ ਭਗਤ ਸੀ.
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਦਾ ਪੂਜਕ
ਹੋਇਆ. ਦੱਖਣ ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਸਮੇਂ ਇਹ ਜਗਤਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ
ਰਾਜਰ ਰਿਹਾ ਹੈ.

ਸੈਧਵ. ਸੰ. ਲੇਖਕ. ਸੰਕੜਾ—ਸਿੱਧੀ ਜੂਟ. ਸਿੱਧ ਦਾ ਨਾਮਕਾ. ੨ ਸੋਧ
ਨਾਮਕ. ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਜੂਟ. ੩ ਸਿੱਧ
ਦੇਸ ਦਾ ਖੇਤਾ. ੪ ਖੇਤਾ. "ਸੁਨਿ ਦਰਾ ਸਿੱਧੁ ਸੈਧਵ ਮੰਗਾਇ."
(ਗੁਪਤੁ) ੫ ਵਿ—ਸਿੱਧੁ (ਸਮੁੰਦਰ) ਨਾਲ ਹੈ ਸੰਬੰਧ ਜਿਸ ਦਾ.
ਸਮੁੰਦਰੀ.

ਸੈਨ. ਫੌਜ. ਦੇਖੋ, ਸੇਨਾ ੨. "ਅਸੁਚ ਸੈਨ ਬਿਨ ਚੈਨ ਹੁਇ ਕੀਨੋ
ਹਾਹਾਕਾਰ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਵਿ—ਸਿਆਣੂ. "ਸਾਥ ਸੈਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸੰਕੜਾ—ਸੰਤਤਿ. ਔਲਾਦ. "ਹਰਿ ਕਾ ਸੰਤ ਮਰੈ
ਰਾਬੰਧੋ ਤ ਸਭਾਨੀ ਸੈਨ ਤਰਾਈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੪ ਸੰ. ਸਯਨ.

ਸੈਣਾ. "ਰੂਖੇ ਭੱਜਨ ਰੂਮਿ ਸੈਨ ਸਖੀ। ਪ੍ਰਿਅ ਸੰਗਿ ਰੂਪ ਬਿਰਾਤ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) ੫ ਸੇਜਾ. "ਹਰਿ ਜੋਇ ਰਹੇ ਜਸ ਸੈਨ ਤਹਾਂ." (ਚੰਡੀ ੧) ੬ ਦੇਖੋ, ਸੈਣ. "ਸੈਨ ਨਾਈ ਬੁਤਕਾਰੀਆ." (ਆਸਾ ਪੰਨਾ) ੭ ਸੰਨਤ. ਇਸ਼ਾਰਾ. ਸੰ. ਸਨਯਤਨ. "ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੈਨ ਕੀਤੀ." (ਜਸਾ)

ਸੈਨ ਸੁਮਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਮਿਕ ਸੈਨ.

ਸੈਨਪ } ਫੌਜ ਦਾ ਸੁਆਮੀ. ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੇਨਾਪਤਿ. "ਸਮ
ਸੈਨਪਾਲ } ਸੈਨਪ ਕੇ ਸੁਰਟ ਮਹਾਨ." (ਗੁਪਤ) ਦੇਖੋ, ਸਲਤ ੮.
ਸੈਨਬਿਭਾਭ. ਸੰਗਤਾ—ਜ਼ਰੀ ਰੂਪੁ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ
ਦਲ ਬਿਭਾਭ (ਦਲਵਿਦਾਰ) ਘੋੜਾ, ਜੋ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਵਿਚੀਰਣ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ੨ ਵਿ—ਫੌਜ ਨੂੰ ਚੀਰਣ ਵਾਲਾ.

ਸੈਨ ਮਿਲਾਪੀ. ਸੇਜਾ ਦਾ ਮੇਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸੈਨ ੫. "ਸੇਖਨਾਗ ਲਖ
ਸੈਨ ਮਿਲਾਪੀ." (ਨਾਪੁ) ਸ਼ੇਖਨਾਗ ਨੇ ਵਿਸਨੂੰ ਰੂਪ ਰੂਪੁ ਨਾਨਕ ਜੀ
ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ. ਵਿਸਨੂੰ ਸੇਜਾ ਉੱਪਰ ਸੌਂਦਾ ਹੈ.

ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. ਦੇਖੋ, ਸੇਨਾ ੨. "ਐਹ ਸਕਲ ਸੈਨਾ ਸਰੀ ਬਰਤੋ ਸੁ
ਏਕੇ ਪ੍ਰੇਤ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਵਿ—ਸਿਆਦੂ. ਮੇਲੀ. "ਨਾਮ ਜਪਹੁ ਮੇ
ਰੇ ਸਾਜਨ ਸੈਨਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੪)

ਸੈਨਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਧਨਾਈ.

ਸੈਨਾਧਿਪ } ਦੇਖੋ, ਸੇਨਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸੇਨਾਪਤਿ.
ਸੈਨਾਧਿਪਤਿ }
ਸੈਨਾਨੀ }

ਸੈਨਾਪਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸੇਨਾਪਤਿ ੨ ਜ਼ਰੀ ਰੂਪੁ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਬਾਵਿ, ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਟਿਕਤਾ
ਨੀਤਿ ਦਾ ਉਲਛਾ ਕੀਤਾ ਹੈ—"ਰੂਪੁ ਕੋਬਿੰਦ ਕੀ ਸਭਾ ਮੇ ਲੇਖਕ
ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ। ਚਾਣਕੇ ਭਾਖਾ ਕਰੀ ਕਵਿ ਸੈਨਾਪਤਿ ਨਾਮ ॥" ਇਸ
ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਇੱਕ "ਗੁਰਸੋਤਾ" ਗ੍ਰੰਥ ਭੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੭੬੮
ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਅਕਾਲੀ ਚੌਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਹੰਗ ਨੇ
ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਛਪਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗੁਰਮਤ ਸੁਧਾਰਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ
ਕਲਾ ੧੨.

ਸੈਨਿਕ. ਵਿ—ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਫੌਜੀ.

ਸੈਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੈਣੀ। ੨ ਵਿ—ਸੇਨਾਨੀ. ਫੌਜ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ.
"ਰੂਪ ਕੇ ਧੁਮੁ ਚੜ੍ਹੇ ਉਤ ਸੈਨੀ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸੈਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸੈਨ. "ਸਖਾ ਸੈਨੁ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋਬਿੰਦ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਸੈਫ. ਅ. سيف ਸੰਗਤਾ—ਸਿੰਧੀ ਤਲਵਾਰ. "ਸੈਫ ਸਰੋਹੀ ਸੈਰਬੀ." (ਸਨਾਮ)

ਸੈਫਖਾਨ. ਦੇਖੋ, ਬਹਾਦੁਰਗੜ੍ਹ.

ਸੈਫਨੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸੈਫ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮ) ੨ ਬੰਦੂਕ.
(ਸਨਾਮ)

ਸੈਫਾਬਾਦ. ਦੇਖੋ, ਬਹਾਦੁਰਗੜ੍ਹ.

ਸੈਫੀ. ਅ. سيف ਸੰਗਤਾ—ਮਲਾ. ਤਸਬੀ। ੨ ਦੁਬਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ

(ਅਧੀਨ) ਕਰਨ ਨਈ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪ. "ਕਲਾਮ ਸੈਫੀ ਪੜ੍ਹ ਮੁਹਰੇ
ਤੁਰੈ." (ਪ੍ਰਾਪੰਪੁ)

ਸੈਫੁੰਦੀਨ. ਦੇਖੋ, ਬਹਾਦੁਰਗੜ੍ਹ.

ਸੈਫੀ. ਸੰ. ਸੁਧੰਤਵ. ਸੁਧੰਤ੍ਰ. ਵਿ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ
ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਭਟਿਆ. "ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਫੀ." (ਜਪੁ)
੨ ਪੰਡਿਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਦੀਪ ਵਿੱਚ ਸੈਫੀ ਦਾ
ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ— ਜੋ ਅੰਤਰਹਰਣ ਵਿੱਚ ਭੀ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਰੂਪ ਹੈ।
੩ ਸਵਯੰ ਭਾ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੇ ਵਾਲਾ.

ਸੈਯਦ. ਅ. ਸੁਆਮੀ। ੨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ੩ ਆਗੂ. ਪੇਸ਼ਵਾ। ੪ ਇਸਲਾਮ
ਦੀਆਂ ਛਹੁਤ ਪੋਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭੀਭੀ ਭਾਰਤੀਆ ਅਤੇ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਦੇ
ਵੰਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਈ ਇਹ ਪਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੈਯਦਾਂ ਨੂੰ
ਛਹੁਤ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ. ਅਰ ਇਹ ਸ਼ਾਹ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ,
ਪੀਰ, ਸ਼ਰੀਫ ਆਦਿਕ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਭੁਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹਾਥੀ ਹੱਕਟ ਵਾਲੇ ਕੇਵਲ
ਸੈਯਦ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵੱਲ
ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ.

ਸੈਯਦ ਅਹਮਦ. ਦੇਖੋ, ਅਹਮਦ ਸੈਯਦ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਨਤਾਨ ੪.

ਸੈਯਦ ਭੀਖ. ਦੇਖੋ, ਬਾਧ ਭੀਖ.

ਸੈਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਯਾ.

ਸੈਯਾਂ. ਸਾਈਂ. ਸੁਆਮੀ. "ਚਰਚਾ ਜਬ ਜਾ ਉਨ ਸੈਯਨ ਕੀ." (ਬਿਸਨਾਥ) ੨ ਸਹੀਆਂ. ਲਖੀਆਂ.

ਸੈਯ. ਅ. سيف ਸੰਗਤਾ—ਵਿਰਨਾ. ਵਿਚਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿ। ੨ ਸਫਰ।
੩ ਭਾ. سيف ਸੇਰ. ਵਿ—ਤ੍ਰਿਪਤ. ਰੱਸਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੈਯੰਪੂ. ਸੰ. ਸੀਰੰ-ਧਰ. ਸੀਰ (ਹਲ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਹਲਵਾਹ
ਜਿਮੀਦਾਰ। ੨ ਘਰ ਦਾ ਕੌਲਾ.

ਸੈਯੰਪੁੀ. ਸੰ. ਦੀਰਖੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸੀਰ (ਹਲ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ.
ਵਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। ੨ ਦਸੁਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸਕ੍ਰੀ। ੩ ਇਹ
ਪਦ ਦਾਸੀ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਭੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਦੁੱਪਦੀ ਜਦ
ਵਿਚਾਟ ਦੇ ਘਰ ਪਾਂਡਵਾਂ ਸਮੇਤ ਲੁਕਕੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ
ਸੈਯੰਪੁੀ ਹੀ ਆਖਦੇ ਸਨ.

ਸੈਲ. ਦੇਖੋ, ਸੈਰ. "ਤਿਉ ਤਿਉ ਸੈਲ ਕਰਹਿ ਜਿਉ ਭਾਵੈ." (ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦਾਸ) ੨ ਸੰ. ਸੈਲ. ਵਿ—ਸਿਲਾ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ. ਪੱਥਰ
ਦਾ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਪਰਬਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਲਾ ਸਮੁਦਾਯ ਹੈ. "ਕਰਹਿ
ਸੈਲ ਮਛਾ ਸੈਲਨ ਕੇਰੀ." (ਗੁਪਤ) ੪ ਜੜ੍ਹਮਤਿ. ਪੱਥਰ ਜੇਹਾ.
"ਸੈਲ ਲੋਅ ਜਿਨ ਉਧਰਿਆ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) "ਅਧਿ ਸੈਲ
ਨੀਚ ਥਰਿ ਹੋਇ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਜੇ ਧਨ ਮੁਰਖ ਅਤੇ ਨੀਚ ਦੇ ਘਰ
ਹੋਵੇ। ੫ ਸਿਲਾ ਦੀ ਜੜ੍ਹ (ਲਾਖ). ਸਿਲਜੀਤ। ੬ ਕਠੋਰ ਚਿੱਤ.
ਸੰਗਦਿਲ. "ਤੀਰਥ ਨਾਇ ਕਰਾ ਸੁਚਿ ਸੈਲ?" (ਭੋਰ ਮ: ੫) ੭ ਵਿ
—ਅਚਲ. "ਭਟੇ ਸੁਖ ਸੈਲ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫) ੮ ਅ. سيف ਸੰਗਤਾ—

ਹੋਰੇ ਬਾਸਨਾ ਧਰਿਮਜੂ ਜਾ ਰਾਖ—ਅਧਿ: ਕਰਾਮਸ. ਰਾਧਸ.

ਜਲ ਪੁਰਾਹ. "ਮਨਮੁਖ ਪਥਰ ਸੈਲ ਹੈ ਪ੍ਰਿਥ ਜੀਵਣ ਫੀਕਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਜਲ ਪੁਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਸੁੱਕਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ।

ਸੈਲਸੁਖ. ਅਚਲਸੁਖ. ਅਵਿਨਾਸੀ ਆਨੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਸੈਲ.

ਸੈਲ ਸੁਤਾ } ਸੰਗਤ—ਸੈਲ (ਪਹਾੜ) ਅਭਾਤ ਹਿਮਾਲਯ
ਸੈਲ ਕੁਮਾਰੀ } ਪਰਬਤ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਪਾਰਵਤੀ. ਗਿਰਿਜਾ।
ਸੈਲ ਕੰਨੜਾ } ੨ ਨਦੀ.
ਸੈਲਜਾ }
ਸੈਲ ਰਨਯਾ }

ਸੈਲਨਿਪਾਤੀ. ਸੰ. ਸ਼ੀਲਗਿਪਾਤਿਨ੍. ਵਿ—ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਨਾਬ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ. ਇੰਦ੍ਰ. "ਸੈਲਨਿਪਾਤੀ ਕ੍ਰੀਦਿਹ ਸੂਰ ਸਸੀ ਉਛੁ ਅੰਤਕ." (ਨਾਪੁ)

ਸੈਲਪਥਰ. ਵਿ—ਸੈਲ ਪ੍ਰਸੂਰ. ਪਹਾੜੀ ਪੱਥਰ. "ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ." (ਸੋਦਫੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਪਥਰ ਸੈਲ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੈਲ ੮.

ਸੈਲਰਾਜ. ਸੰਗਤ—ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹਿਮਾਲਯ। ੨ ਸੁਮੇਰੂ.

ਸੈਲ ਲੋਅ. ਸਭੁ ਲੋਕ. ਦੇਖੋ, ਸੈਲ ੪.

ਸੈਲਾਨੀ. ਵਿ—ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਵਿਹੰਗਮ ਵਿੱਤੀ ਵਾਲਾ.

ਸੈਲੀ. ਵਿ—ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰ. ਸੈਲੀ. ਸੰਗਤ—ਗੀਤਿ. ਪਰਿਪਾਟੀ। ੩ ਕਾਵਯ ਰਚਨਾ ਦੀ ਗੀਤਿ. ਖਾਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਬਥਰ ਅਤੇ ਵਰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Style.

ਸੈਲੂਖ. ਸੰ. ਸ਼ੀਲੂਖ—ਸ਼ੈਲੂਸ. ਸੰਗਤ—ਨਟ. ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਬਿਲ ਦਾ ਥਿਰਛ. ਵਿਲੂ.

ਸੈਵ. ਸੰ. ਸੇਵ. ਸਰਵ—ਸ-ਏਵ. ਓਹੀ. ਵਹੀ। ੨ ਸੰ. ਸੇਵ-ਸੈਵ. ਵਿ—ਸਿਵ ਦਾ. ਸਿਵ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੩ ਸੰਗਤ—ਸਿਵ ਉਪਾਸਕ। ੪ ਧਰੁਰਾ.

ਸੈਵਾਲ. ਸ਼ੇਵਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਭਾਲ.

ਸੈਵੜ. ਵਿ—ਸਿਵ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗਤ—ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਰਬ ਦਾ ਇੱਕ ਘੋੜਾ.

ਸੈ. ਸਰਵ—ਉਸ ਦਾ. "ਸੇ ਈਆ ਨ ਜਾਈ ਖਾਇਆ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ਉਸ ਦਾ ਇੱਤਾ ਸਾਥੋਂ ਖਾਧਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਭਾਵ ਮੁੱਕਦਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਓਹ ਵਹ. "ਸੇ ਰੁਹੁ ਕਰਹੁ ਜਿ ਸਾਚੁ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈ." (ਪਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਰੂਤਕਾਲ ਬੋਧਕ. ਸੀ. ਥਾ. "ਸਭ ਇਹੁ ਨ ਸੇ, ਤਬ ਕਿਨਹਿ ਉਪਾਇਆ?" (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੪ ਵਿ—ਸੈਸਾ. ਸਾਰਥਾ. ਜੇਹਾ. "ਹਰਿ ਸੇ ਹੀਰਾ ਛਾਡਕੈ." (ਸ. ਕਬੀਰ) "ਜੇ ਜਲ ਨਿਰਦਾਵੈ ਰਹੈ ਸੇ ਗਨੈ ਇੰਦ੍ਰ ਸੇ ਰੰਕ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸੇ ਇੰਦ੍ਰ ਕੋ ਰੰਕ ਸੇ (ਜੇਹਾ) ਗਨੈ। ੫ ਸੰਗਤ—ਬੁਹਰਤ. ਸੇਇ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸੇਉ. ਸਰਵ—ਉਹ. ਵਹੀ. ਸੈਵ. ਸ-ਏਵ। ੨ ਸਯ. ਸੋਂ. "ਸੁਖ ਸੇਉ ਹੋਇ ਅਚਿੰਤਾ." (ਕਉ ਮ: ੫)

ਸੇਉ. ਸਰਵ—ਵਹੀ. ਓਹੀ. "ਸੇਉ ਗਨੀਐ ਸਭ ਤੇ ਉਚਾ."

(ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਉਣਾ.

ਸੋਆ. ਵਿ—ਸੁੱਤਾ. ਸੁਪੁ। ੨ ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਸੋਢ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਾਗ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਲਕ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਚਿੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਤਾਜੀਰ ਕਰਮ ਭਰ ਹੈ. L. Anethum Sowa। ੩ ਜੋਤਾ. ਵਡਿਆਈ. "ਨਿਰੁਰਾ ਮਨਮੁਖ ਸੁਣੈ ਨ ਸੋਆ." (ਭਾਫੁ) ੪ ਚਰਚਾ. ਬੁਹਰਤ.

ਸੋਆ ਬੂਕ } ਸੋਆ ਅਤੇ ਬੂਕ (ਪਾਲਕ). ਦੇਖੋ, ਬੂਕ.
ਸੋਆ ਪਾਲਕ }

ਸੋਇ. ਸਰਵ—ਉਹੀ. ਵਹ. ਓਹ. "ਚਤੁਰ ਸਿਆਣਾ ਸੁਖਤ ਸੋਇ." (ਕਉ ਬਿਤੀ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤ—ਬੁਹਰਤ. ਚਰਚਾ. "ਕੀ ਨ ਸੁਣੇਗੀ ਕੋਰੀਏ ਆਪਣ ਕੰਨੀ ਸੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਤਿਨ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸੋਇ." (ਬਾਹਮਾਹਾ ਮਾਭ) ੩ ਸੁਕੀਧ. ਖੁਸ਼ਬੂ. ਸੁਰਬਿ. "ਇਸ ਮਨ ਕੋ ਬਸੰਤ ਕੀ ਲਗੈ ਨ ਸੋਇ." (ਬਸੰ ਮ: ੩) ੪ ਸੋਭਾ. ਕੀਰਤਿ. "ਤਿਸ ਕੀ ਸੋਇ ਸੁਣੀ ਮਨੁ ਹਰਿਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

੫ ਦੇਖੋ, ਸਉਣਾ. "ਬਾਵਰ ਸੋਇ ਰਹੇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੬ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੋਦਾ. ਸੋਕੇ. "ਸੋਇ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਗਿ ਅਚਿੰਤਾ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਸੋਇਆ. ਵਿ—ਸੁੱਤਾ। ੨ ਵਿਚਾਸਿਆ. ਵਸਿਆ. "ਘਟਿ ਘਟਿ ਸੋਇਆ." (ਰਾਮ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੩ ਸੋਹਿਆ. ਸੋਭਿਤ ਹੋਇਆ.

ਸੋਇਨ. ਸੰਗਤ—ਸੁਵਟ. ਸੋਨਾ. "ਸੋਇਨ ਲੰਕਾ ਸੋਇਨ ਮਾਡੀ." (ਕਉ ਮ: ੧) "ਸੇ ਅਸਚਲ ਸੋਇਨ ਚਉਥਾਰੇ." (ਮਾਭ ਮ: ੫)

੨ ਦੇਖੋ, ਸਉਣਾ.

ਸੋਇਨਾ. ਸੰਗਤ—ਸੁਵਟ. ਸੋਨਾ। ੨ ਸਯਨ. ਸੋਣਾ. "ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਸੁਖਿ ਸੋਇਨਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੋਇਰੀ. ਸੰ. ਬਾਵਰੀ. ਵਿ—ਸਿਵ ਉਪਾਸਕ। ੨ ਤੰਤ੍ਰਸਾਸਰੂ ਦਾ ਭਾਤਾ। ੩ ਸੰਗਤ—ਬਹੁਜਾਈ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ. "ਪਿਥਰਾ ਖੇਡਾ ਸੋਇਰੀ." (ਭਾਫੁ)

ਸੋਈ. ਸਰਵ—ਵਹੀ. ਉਹੀ. "ਸੋਈ ਸੋਈ ਸਦਾ ਸਰੁ." (ਜਪੁ) ੨ ਵਿ—ਸੁੱਤੀ. "ਸੋਈ ਸੋਈ ਜਾਗੀ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ਉਹੀ ਸੁੱਤੀ ਜਾਗੀ ਹੈ। ੩ ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਜੱਟ ਭੋਤ੍ਰ, ਜੋ ਰਾਜਾ ਬੰਗ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇਸੀਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਸਿਆਲਕੋਟ ਤਥਾ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਜਿਲੇ ਬਹੁਤ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ "ਸੋਹੀ" ਭੀ ਸਦੇ ਹਨ. "ਹੇਮੂ ਸੋਈ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਈ." (ਭਾਫੁ)

ਸੋਈਸੀ. ਸਯਨ ਕਰੀਜੀ। ੨ ਸਵੀਦਾ ਹੈ. "ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਖਿ ਮਹਿਸਿ ਸੋਈਸੀ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੋਸ } ਸੰ. ਸੋਸ ਅਤੇ ਸੋਸਣ. ਸੰਗਤ—ਸੁਕਾਉਣਾ. ਖੁਸ਼ਕ ਕਰਨਾ.
ਸੋਸਣ }

ਸੋਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸੋਸਣ। ੨ ਭਾ ਸੰਗਤ—ਲਿਲੀ. ਇਹ ਫੁੱਲ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਚਿੱਟਾ ਪੀਲਾ ਅਤੇ ਨੀਲਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਕਿਤਨਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਸੋਸਨ ਨਰਗਿਸ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ. ਸੋਸਨ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਤਿ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ.

(ਧਨ) ਨੂੰ ਹੋਰਣ ਵਾਲਾ। ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਧਨ ਵੱਲ ਚਿੰਨ੍ਹੀ ਹੈ। ੩ ਫਲਕਤਰਾ। ਠਕਰਾ।

ਸੋਹੀਂ, ਸੰ. ਸੋਹਣਾ। ਉਹ ਸੀ ਹਾਂ। "ਸੋਹੀਂ ਆਪੁ ਪਛਾਣੀਐ।" (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਤਰੁ ਨਿਰੰਜਨ ਜੋਤਿ ਸਥਾਈ ਸੋਹੰ ਭੇਦੁ ਨ ਕੋਈ ਜੀਉ।" (ਸੋਹ ਮ: ੧)

ਸੋਹੀਂਸੇ } ਸੋਹਣਾ ਅਛਾ: ਉਹ ਸੀ, ਸੋ ਉਹ। "ਸੋਹੀਂ ਸੋ ਜਾ
ਸੋਹੀਂਸਾ } ਕਉ ਹੈ ਜਾਪੁ।" (ਭੈਰ ਅ: ਕਬੀਰ) "ਸੋਹੀਂਸਾ ਜਪੁ
ਜਾਪੁ।" (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧)

ਸੋਹੀਂਦਤਾ } ਵਿ—ਸੋਭਨ। ਸੋਭਾ ਦਿੰਦਾ। "ਸੋਹੀਂਦਤੋ ਹਭ ਠਾਇ।"
ਸੋਹੀਂਦਾ } (ਸ੍ਰੀ ਫ਼ਤ ਮ: ੫)

ਸੋਕ, ਸੰ. ਸੋਕ, ਸੰਕਟ—ਤਪਤ, ਤੇਜ, ਫਰਮੀ। "ਕਿ ਆਇੰਤ ਸੋਕੈ।" (ਜਾਪੁ) ਸੁਰਜ ਨੂੰ ਫਰਮੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। "ਨ ਸੀਤ ਹੈ ਨ ਸੋਕ ਹੈ।" (ਅਕਾਲ) ੨ ਰੰਜ, ਰਮ। ੩ ਮੁਸੀਬਤ, ਵਿਪਦਾ, ਦੇਖੋ, ਸੋਗ। ੪ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਸੋਕੇ ਲਈ ਸੋਕ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਸੰਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਕ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਸੋਕਹਰ, ਵਿ—ਸੋਕ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਕਟ—ਦੇਖੋ, ਮੱਤ ਦੁਰਮਿਲਾ। ੩ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ।

ਸੋਕਾ, ਸੁੱਕਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਜਿਵੇਂ—ਪੈਲੀ ਨੂੰ ਸੋਕਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸੋਕਾਰਾਹ, ਉਹ ਆਗਾਹ (ਘਰ), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੋਕ ਸਮੇਂ ਬੈਠੀਏ।
ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੋਕ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਬੈਠਦੇ ਸਨ।

ਸੋਕਾਕੁਲ, ਵਿ—ਸੋਕ-ਅਕੁਲ, ਸੋਕ-ਆਕੁਰ, ਸੋਕ ਆਤੰ, ਸੋਕ ਕਰਕੇ ਵਧਾਕੁਲ, ਸੋਕ ਨਾਲ, ਦੀਨ, ਸੋਕਦੁਆ ਦੁਖੀ।

ਸੋਕਾਰੁਰ } ਦੇਖੋ, ਸੋਕਾਕੁਲ।
ਸੋਕਾਰਤ }

ਸੋਖ, ਦੇਖੋ, ਸੋਸ, "ਜੈਸੇ ਸੁਰ ਸਰਬ ਕਉ ਸੋਖ।" (ਸੁਖਮਸੀ) ਦੇਖੋ, ਸੋਮ ੧੧। ੨ ਭਾ ਹੁੰ, ਸੋਮ, ਤੇਜ, ੩ ਚਮਕੀਲਾ, ਭਰਕਦਾਰ।

ਸੋਭਾਨਾਮ।

ਸੋਭਕ, ਸੰ. ਸੋਸਕ, ਵਿ—ਖੁਸ਼ਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੁਕਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਕਟ—ਪੋਣਾ ੩ ਸੁਜਾ। ੪ Blotting-paper, ਸਿਆਹੀ ਚੱਟ।

ਸੋਭਣ, ਸੰ. ਸੋਸਣ, ਸੰਕਟ—ਸੁਕਾਉਣਾ, ਖੁਸ਼ਕ ਕਰਨਾ। "ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਜਾ ਹਉਮੈ ਸੋਭੈ।" (ਮਾਭ ਅ: ਮ: ੩)

ਸੋਭਰ, ਸੰ. ਸੋਸਿਤ, ਵਿ—ਸੁਕਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਖੁਸ਼ਕ, "ਸੋਭਰ ਕਰ ਰੂਚਨ ਚਿਕ ਲਈਯੇ।" (ਨਾਪੁ) ਵਸਤੂ ਸੁਕਾਕੇ ਛੋਤੀ ਲਿਆਉਂਦਾ। ੨ ਭਾ ਸੋਭਤ, ਦਫਤ, "ਤੇ ਦੇਵੀ ਸੋਭਤ ਕਰੇ ਬੁੰਦ ਤਵਾ ਕੀ ਨਜਾਇ।" (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੋਭ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੇਕ ਰੰਗ, ਦੇਸ਼ ਭੇਦ ਕਰਕੇ ਵਰਤੀਦੇ ਹਨ—ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਚਿੰਟਾ, ਧੂਰਪ ਵਿੱਚ ਭਾਲਾ, ਤੁਰਕੀ ਬੈਲਟੀ, ..
ਆਦਿ।

ਸੋਖਤਨ, ਭਾ ਸੁੱਕ, ਵਿ—ਜਲਾਉਣਾ, ਦਫਤ ਕਰਨਾ।

ਸੋਖਨ, ਦੇਖੋ, ਸੋਖਣ।

ਸੋਖਿਲਦਿਓ, ਸੋਸਣ ਕਰ ਲੀਤਾ, ਸੁਕਾ ਦਿੱਤਾ, ਦੇਖੋ, ਬੁਜੰਬ।

ਸੋਖੀ, ਭਾ ਸੁੱਕੀ, ਸੰਕਟ—ਚਮਕਤਾ ੨ ਭੋਰਯਾਈ, ਨਿਰਲੰਜਤਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੋਖਣ।

ਸੋਕ, ਭਾ ਸੁੱਕ, ਸੰਕਟ—ਮੁਸੀਬਤ, ਮਾਰੂਮ, ਗਮ, ਸੰ. ਸੋਕ, "ਸੋਕ ਅਗਨਿ ਤਿਸੁ ਜਨ ਨ ਬਿਆਪੈ।" (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸੋਕ ਅਗਨਿ, ਸੋਕਾਕਿ, ਸੋਕ ਰੂਪ ਅੰਕ, ਸੋਕ ਦੀ ਜਲਨ, ਦੇਖੋ, ਸੋਕ।

ਸੋਕਸੋਕ, ਸੋਕ ਨੂੰ ਸੋਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਸੋਕ ਨਾਸਕ, "ਨਮੇ ਸੋਕਸੋਕੇ।" (ਜਾਪੁ)

ਸੋਗ ਹਰਖ, ਸੋਕ ਅਤੇ ਚੌਂ (ਆਨੰਦ) ਦੇਖੋ, ਹਰਖ ਸੋਗ।

ਸੋਗਨ, ਸੋਗ (ਸੋਕ) ਦਾ ਘਰ ਵਚਨ, "ਰੋਗਨ ਤੇ ਅਰ ਸੋਗਨ ਤੇ।" (ਅਕਾਲ) ੨ ਫਿੰਕ, ਸੰਕਟ—ਸੁਕੰਦ, ਸੋਹ। ੩ ਸੰ. ਗੁਲਾਮ—

ਚੁੰਕ, ਸੰਕਟ—ਮਿਆਨ, ਕੋਸ, "ਏਕ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੇ ਸੋਗਨ ਸੰਗ ਉਨੂੰ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰੈ ਨ ਡਰੈਕੇ।" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਮਿਆਨ ਨਾਲ ਹੀ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਣ ਕਰੈਕੇ।

ਸੋਗਾ, ਦੇਖੋ, ਸੋਕ ਅਤੇ ਸੋਗ। ੨ ਵਿ—ਸੋਕਾਰੁਰ, ਡਮਰੀਨ।

ਸੋਕਾਨੰਦ, ਸੋਕ ਅਤੇ ਆਨੰਦ।

ਸੋਗੀ, ਵਿ—ਸੋਕ ਵਾਲਾ, ਡਮਰੀਨ।

ਸੋਗੁ, ਦੇਖੋ, ਸੋਕ ਅਤੇ ਸੋਗ, "ਸੋਗੁ ਵਿਜੇਗੁ ਤਿਸੁ ਕਦੇ ਨ ਵਿਆਪੈ।" (ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸੋਗੰਧ } ਸੁਕੰਧ, ਖੁਸ਼ਬੂ, ਉੱਤਮ ਗੰਧ, "ਸੋਗੰਧਤਾ ਕਾਪਰ
ਸੋਗੰਧਤਾ } ਭੋਗਦਿ।" (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸੋਗੰਧਿ

ਸੋਘਾ, ਸਿੰਘੀ, ਸੋਘੇ, ਵਿ—ਮਹਿਤੂਜ, ਰਚਿਤ, "ਜਿਉ ਧਨ ਸੋਘਾ ਰਖਦਾ ਘਰ ਅੰਦਰ ਸਾਹੁ।" (ਭਾਭ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਘਾ।

ਸੋਘਾ, ਵਿ—ਸੁਖਾਣ, ਸੁੱਕਣ ਵਾਲਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ, ਜੋ ਜਮੀਨ ਸੁੱਕਾਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਅਥਵਾ ਖਾਰਾ ਹੋਣਾ ਜਮੀਨ ਭਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋਚ, ਸੰ. ਸੁਚਾ, ਸੰਕਟ—ਚਿੰਤਾ, ਫਿਕਰ, "ਕਤਿਕ ਹੋਵੈ ਸਾਧਸੰਗੁ ਬਿਨਸਹਿ ਸਭੇ ਸੋਚ।" (ਮਾਭ ਬਚਹਮਚਾ) ਦੇਖੋ, ਸੁਚ ਧਾ। ੨ ਸੰ.

ਸੋਚ, ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ, ਸਫਾਈ, "ਕਾਇਆ ਸੋਚ ਨ ਪਾਈਐ।" (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਸਚ ਨ ਕਮਾਵਹੁ, ਹੋਇ ਨ ਸੋਚੁ।" (ਨਾਪੁ) ੩ ਸੰ. ਸੋਚੋਚ, ਸੁਕਤਾ, "ਨ ਸੀਤ ਹੈ ਨ ਸੋਚ ਹੈ ਨ ਯੁਮ ਹੈ ਨ ਘਮ ਹੈ।" (ਅਕਾਲ) ਨਾ ਸਰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਸੰਕੋਚ ਹੈ, ਨਾ ਗ਼ਮੀ ਹੈ ਨਾ ਪਸੀਲਾ ਹੈ।

ਸੋਚਕ, ਵਿ—ਸੋਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ।

ਸੋਚ ਚਾਰ, ਸੋਚਾਰਾਹ, ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿ ੯।

ਸੋਚਣਾ, ਸੰ. ਸੋਚਨ, ਸੰਕਟ—ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ੨ ਵਿਚਾਰਨਾ।

੩ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨਾ। ੪ ਸੋਚ ਕਰਨਾ।

ਸੋਚਤ ਸਾਬਤ. ਸੋਚਦੇ ਹੋਏ ਚਿੰਤਾ ਸਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬਤ ੨.
ਸੋਚਨ. ਦੇਖੋ, ਸੋਚਣਾ.

ਸੋਚਨੀਯ. ਵਿ—ਚਿੰਤਨੀਯ। ੨ ਸੋਚ ਕਰਨ ਯੋਗਤ. ਅਫਸੋਸ
ਨਾਇਕ. “ਤਸੇ ਨੁ ਪੰਥ ਕੁਮਾਰਕ ਰਾਜਾ। ਸੇ ਸੋਚਨ ਕੇ ਜੋਗ
ਵਿਮਾਲਾ॥” (ਗੁਪ੍ਰਸ਼ੁ)

ਸੋਚਿ. ਸੰਗਤਾ—ਚਿੰਤਨ. ਧਰਮ. “ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ
ਨਖਵਾਰ.” (ਜਪੁ) ੨ ਬ੍ਰਿ—ਵਿ—ਸੋਚਕੇ। ੩ ਸੰ. ਸੋਚਿ. ਸੰਗਤਾ—
ਤਪਤ. ਘਾਮ। ੪ ਚਮਕ। ੫ ਅੰਗ ਦੀ ਨਾਟ.

ਸੋਚੀ. ਸੋਚੀ. ਸੋਚਾਂ. ਚਿੰਤਨ ਕਰਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸੋਚਿ ੧.

ਸੋਚੈ. ਦੇਖੋ, ਸੋਚਣਾ ਅਤੇ ਸੋਚਿ। ੨ ਸੰ. ਸੋਚੈ: ਸੋਚ (ਸੁਚ
ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ) ਤੋਂ. ਚੁੱਧੀ ਸੋ.

ਸੋਜ. ਸੰਗਤਾ—ਸੋਜਾ. ਵਰਮ. ਸੰ. ਸੋਧ-ਸੋਭ। ੨ ਭਾ ੨੨ ਸੋਜ.
ਜਲਨ. ਦਾਹ. ਸੋਜਸ. “ਵਿਸਫੋਟ ਸਥਨ ਤੇ ਸੋਜ ਭਾਤ.” (ਗੁਪ੍ਰਸ਼ੁ)
੩ ਇਹ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਆਕੇ ਸਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ
ਹੈ. ਜੇਸੇ-ਇਲਸੋਜ.

ਸੋਚਸ. ਭਾ ੨੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਜ ੨.

ਸੋਚਨ. ਭਾ ੨੨ ਸੰਗਤਾ—ਚੁਚੀ. ਚੁਟੀ.

ਸੋਚਨੀ. ਭਾ ੨੨ ਸੰਗਤਾ—ਉਹ ਵਸਤੂ, ਜਿਸ ਤੇ ਚੁਟੀ ਦਾ ਕੰਮ
ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ੨ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਸਤੂ, ਜੋ ਅਖੀਰਾਂ ਹੋਰ
ਵਿਛੇਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਉੱਪਰ ਚੁਟੀ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁੰਦਰ
ਨਗਦੇ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸੋਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਜ ੧.

ਸੋਜਾਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਕ ੪.

ਸੋਜਾਣ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਣ. “ਰਵਿਦਾਸੁ ਭਣੈ ਜੇ ਜਾਣੈ, ਸੋਜਾਣ.” (ਅਸਾ)

ਸੋਚੈ ਗੁਦਾਭ. ਭਾ ੨੨ ਸੋਜ (ਜਲਨ) ਅਤੇ ਗੁਦਾਭ (ਪ੍ਰਯਾਨ).

ਸੋਚ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁਚ. ਸਮਝ. “ਤਿਨ ਕਉ ਸਗਲੀ ਸੋਚ ਪਈ.”
(ਕਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸੋਚਾਈ. ਸੁਚ—ਆਈ. ਦੇਖੋ, ਸੋ ੫.

ਸੋਚਾਏਣਾ. ਦੇਖੋ, ਖਨਸੇ ਦੇ ਬੋਲੇ.

ਸੋਚੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸਮਝ. ਗਿਆਨ. ਸੁਭੱਧਿ.

ਸੋਟਾ } ਸੰਗਤਾ—ਯਸ੍ਰਿ. ਲਾਭੀ. ਛਟੀ. ਸਲੋਤਰ.
ਸੋਟੀ }

ਸੋਭੀ. ਦੇਖੋ, ਸਉਤੀ. “ਮਹਾਂ ਚੁੱਧ ਸੋਭੀ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੩) ਚੁੱਧ
ਦਾ ਚੁੱਧ ਸਹਾਰਨ ਵਾਲਾ (ਸੋਧਿ)

ਸੋਚਨ. ਸੋਚਵੱਸ ਦੀ ਨਾਚੀ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਹਿਣਾ. ਸਹਾਰਨਾ.
ਥਰਦਾਸੁ ਕਰਨਾ.

ਸੋਚੀ. ਦੇਖੋ, ਸਨਉਚ ਅਤੇ ਸਨਉਚੀ. ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਅਨੁਸਾਰ
ਸੋਚੀ ਨਵ (ਨਉ) ਦੀ ਔਲਾਦ ਹਨ ਅਤੇ ਵੇਈ ਕੁਸ ਦੀ. ਦੇਖੋ,
ਕੁਸੀ ਅਤੇ ਵੇਈ. “ਤਾਂਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਪੋਤ੍ਰ ਹੋ ਆਏ। ਤੇ ਸੋਚੀ ਸਭ ਜਗਤ
ਬਹਾਏ।” (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਸੋਚੀ ਭੋਰ ਹੁਣ ਛੋਟੇ ਸਰੀਣਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿਟੀਦਾ

ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ
ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਖਤੀ ੩.

ਸੋਚੀ ਭੋਰ ਦੇ ਖਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ “ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸੋਚੀ” ਕੇਵਲ ਸ਼੍ਰੀ
ਕੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਜੀ
ਈ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਛੋਟੇ ਮੇਲ ਦੇ ਸੋਚੀ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਜੀ
ਈ ਔਲਾਦ ਦੇ ਵਡੇ ਮੇਲ ਦੇ ਸੋਚੀ ਸੰਦੀਦੇ ਹਨ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਾਖ ਸੋਚੀਆਂ
ਦੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਭੱਦੀ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਵੰਸ਼ਾਵਤਾਰ ਇਉਂ ਹੈ—

ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਚਰਿਕੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

↓
ਸੂਰਜਮੱਲ ਜੀ

↓
ਦੀਪਚੰਦ ਜੀ

↓
ਬਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

↓
ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

↓
ਸੂਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ

↓
ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ

↓
ਬ੍ਰਿਜਦਿੰਦੁ ਸਿੰਘ ਜੀ

↓
ਰਾਮ ਨਰਾਯਨ ਸਿੰਘ ਜੀ

↓
ਟਿੱਕਾ ਸਰਗਰਾਭ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਬਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤ
ਭਰਾਇਆ. ਜਿਸ ਖੰਡੇ ਨਾਲ ਅਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਅਰ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ
ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ,
ਉਹ ਟਿੱਕਾ ਸਾਹਿਬ ਰਈਸ ਅਨੰਦਪੁਰ ਪਾਸ ਹਨ। ੨ ਵਿ—ਸੋਧਿ.
ਸਹਾਰਨ ਵਾਲਾ. “ਮਹਾਂ ਸਸਤ੍ਰ ਸੋਚੀ ਮਹਾਂ ਲੋਹ ਪੂਰੰ.” (ਰਾਮਾਵ)
ਸੋਚੀ ਰਾਇ. ਸੋਚ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਮੁਖੀਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਭੋਰ
ਚੱਲਿਆ. ਦੇਖੋ, ਵਿਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕ ਅ: ੨. “ਤਿਸ ਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਭਯੋ ਜੋ
ਧਾਮ। ਸੋਚੀ ਰਾਇ ਧਰਾ ਤਿਹ ਨਾਮ॥”

ਸੋਣ. ਸੰ. ਸੋਯ. ਧਾ—ਲਾਲ ਹੋਣਾ. ਜਾਣਾ. ਕਮਨ। ੨ ਵਿ—ਲਾਲ.
ਸੂਰਖ। ੩ ਸੰਗਤਾ—ਲਹੂ. ਰੁਧਿਰ। ੪ ਇੱਕ ਦਰਿਆ. ਸੋਣ ਨਦ.
ਸੋਨ. ਇਸ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਾਉਂ ਸੂਰਨ ਅਤੇ ਹਿਰਣਯਵਾਹ ਹਨ,
ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕਈ ਥਾਂ ਜਿਕਰ ਆਇਆ
ਹੈ. ਇਹ ਨਰਮਦਾ ਦੇ ਪਾਸ ਅਮਰਕੰਟਕ ਤੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ੪੮੭ ਮੀਲ
ਵਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਦੀਨਾਪੁਰ ਤੋਂ ਦਸ ਮੀਲ ਉੱਪਰ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ
ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ੫ ਸੰਧੂਰ। ੬ ਮਾਣਕ. ਲਾਲ.

ਸੋਣਿਤ. ਸੰ. ਸੋਣਿਤ. ਵਿ—ਲਾਲ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਲਹੂ. ਖੂਨ।
੩ ਕੇਸਰ। ੪ ਸਿੰਭਰਵਾ ੫ ਤਾਂਬਾ.

ਸੋਣਿਤਪੁਰ. ਦੇਖੋ. ਵਾਨ ੫.

ਸੋਨ੍ਹਾ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ. ਖੇਰਨ.

ਸੋਨ੍ਹੀ. ਸ਼ੋਭਨਾ. ਸੁੰਦਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ. ਸੋਹਨੀ ੨. “ਸੋਨ੍ਹੀ ਮੇਹੀਵਾਲ ਨੂੰ ਨੀ ਤਰਦੀ ਰਾਤੀ.” (ਭਾਵ)

ਸੋਤ. ਸੰਗਤ—ਸੋਫ ਦੇ ਵਸਤੂ। ੨ ਸੰ. ਸੁੱਤ. ਪੁਰਾਹ. ਸੋਤਾ. ਚਕਮਾ. “ਤਹਾ ਪੁਗਟ ਜਿਉਂ ਸੋਤ ਸੁ ਜਲ ਹੈ.” (ਨਾਪੁ) ੩ ਭਾਵ—ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ. ਨਵਿੰਦ੍ਰ. “ਨਵੇ ਸੋਤ ਸਤਿ ਚਿਨਾ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਹਿ ੧) ੪ ਸੋਵਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਏ ਕਯੋ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੋਤ ਦਿਖਾਈ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਸੋਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ.

ਸੋਤਸਾਹ. ਸ—ਉਤਸਾਹ. ਉਮੰਗ ਨਾਲ. ਹੌਸਲੇ ਸਾਥ.

ਸੋਤਰ. ਸੰਗਤ—ਸੁੱਤ. ਪੁਰਾਹ। ੨ ਚਕਮਾ। ੩ ਭਾਵ—ਬਰੀਰ ਦੇ ਛਿਦ੍ਰ. “ਮਲ ਮੁਤ੍ਰੁ ਸੋਤਰ ਚਿਰ ਆਯਾ.” (ਭਾਵ)

ਸੋਤਾ. ਦੇਖੋ. ਸੋਤ ੨.

ਸੋਤ੍ਰ. ਜਿਲਾ ਜਲੰਧਰ, ਤਸੀਲ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਬੰਗਿਆਂ ਰੋਂ ਅੱਧ ਕੋਹ ਉੱਤਰ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਰਪਨਾਹ ਨਾਮਕ ਕੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਕੁਰਪਨਾਹ। ੨ ਸੰ. ਸੁੱਤ. ਕੰਨ. ਸੁਣਨ ਦਾ ਇੰਦ੍ਰਿਯ. “ਜਿਹਾ ਨੇਤ੍ਰੁ ਸੋਤ੍ਰੁ ਸਚਿ ਰਾਣੇ.” (ਸੋਰ ਮ: ਮ: ੧)

ਸੋਦਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸ—ਉਦਰ. ਸਹੋਦਰ. ਸਭਾ ਭਾਈ. “ਤਾਤ ਸੁਤ ਮਾਤ ਹਿਤ੍ਰੁ ਸੋਦਰ ਸਹੋਦਰੀ ਹੈ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ. ਸੋਦਰੁ.

ਸੋਦਰੀ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਹੋਦਰੀ. ਸਕੀ ਭੈਣ. “ਮਿਲੀ ਸੋਦਰੀ ਹਿਰ ਸੋਂ.” (ਨਾਪੁ)

ਸੋਦਰੁ. ਇੱਕ ਖਾਸ ਭਾਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਠ ਸੰਭ ਵੇਲੇ ਰਹਿਰਾਸ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਢ—“ਸੋਦਰੁ ਕੋਹਾ ਸੋ ਘਰੁ ਕੋਹਾ”—ਪਾਠ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਗਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ. ਜਿਥੇ—ਈਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਆਦਿ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦਾ ਨਾਉਂ ਟੀਕਾਵਾਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਨੇਸਿਤ ਪਦ ਕਰਕੇ ਕੋਨ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਸਦਾਉਂਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਸੋਦਰੁ ਭਾਈ ਵਿੱਚ, ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਦਰ (ਦੁਆਰ), ਜੋ ਅਗਤਾਨੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਦਾ ਅਸਲ ਦਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਸੋਦਾਮਾ. ਦੇਖੋ. ਸੁਦਾਮਾ. “ਸੋਦਾਮਾ ਅਪਦਾ ਤੇ ਰਾਖਿਆ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸੋਧ. ਸੰਗਤ—ਸੁਧ. ਖਬਰ. “ਡੋਗਰ ਸੋਧ ਏਕ ਦਿਨ ਲਹੜੇ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੬) ੨ ਸੰ. ਸੋਧ. ਖੋਜ. ਭਾਲ. “ਰਾਮ ਨਾਮ ਆਤਮ ਮਹਿ ਸੋਧੈ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸੁਧਿ. ਸਭਾਈ। ੪ ਪਰੀਖਣਾ. ਇਮਤਿਹਾਨ। ੫ ਸੰ. ਸੋਧ. ਰਜ ਮੰਦਿਰ. ਮਹਿਲ. “ਖਨ ਪਾਨ ਸੋਧੇ ਸੁਖ ਭੁੰਢਰ.” (ਸਵੈਯੇ ਸੁਮਿਖਵਾਕ ਮ: ੫ ਕੇ) ਦੇਖੋ. ਸੋਧ। ੬ ਦੇਖੋ. ਸੋਧਣਾ. “ਕਰੈ ਖਾਲਸਾ ਤਿਨ ਕੀ ਸੋਧ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

‘ਕਈ ਅਰਿਦੋਗੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੀ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਪੁੱਜੇ, ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਿਆ ਜੋ ਕਈ ਯੋਗਾ ਗੁੰਣ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ—“ਇਹ ਦਰ ਕੋਹਾ ਇਹ ਘਰ ਕੋਹਾ”॥”

ਸੋਧ. ਸੰਗਤ—ਸੁਧ. ਖਬਰ.

ਸੋਧਉ. ਵਹ ਤੋਂ. ਉਹ ਤਾਂ. “ਸੋਧਉ ਮੁਕਤਿ ਕਹਾ ਦੇਉ ਕੈਸੀ?” (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੋਧਨ ਕਰੋ. ਸੋਧੋ. ਦੇਖੋ. ਸੋਧਨ.

ਸੋਧਕ. ਵਿ—ਸੋਧਨ ਕਰਤਾ. ਸੋਧਣ ਵਾਲਾ. ਸੁੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸੋਧਣਾ. ਕ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ. ਸੋਧਨਾ ੨ ਆ. ਧਰਮ ਦੰਤ ਨਾਥੇ ਪਾਪ ਦੂਰ ਕਰਨਾ. ਪ੍ਰਾਯਸ਼੍ਚਿਤ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੋਧਨ. ਸੰ. ਸੋਧਨ. ਸੰਗਤ—ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸਫਾਈ। ੨ ਅਸੁੱਧੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਦੇਸ ਮਿਟਾਉਣਾ। ੪ ਪਰੀਖਣਾ. ਇਮਤਿਹਾਨ.

ਸੋਧਨਾ. ਦੇਖੋ. ਸੋਧਨ। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਧਰਮਦੰਡ ਲਗਾਕੇ ਸੁੱਧ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ. ਸੋਧਣਾ ੨। ੩ ਪਤਤਾਲਨਾ. ਦੇਖ ਭਾਲ ਕਰਨੀ. “ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਾ ਦਰਬਾਰੁ ਸੋਧਿਆ.” (ਗੁਰੀ ਕਬੀਰ) ੪ ਸੰਗਤ—ਵਿਚਾਰ. ਵਿਵੇਕ. ਨਿਰਣਾ. “ਸੋਧਿ ਸਗਰ ਸੋਧਨਾ ਸੁਖ ਨਾਨਕਾ ਭਜਿ ਨਾਉਂ.” (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਸੋਧਾ. ਵਿ—ਸੁਧੋਪਿਤ. ਖੁਸ਼ਹੁਦਾਰ. “ਜੈਸੇ ਬਨ ਵਿਖੇ ਮਨਿਆਕਰ ਕਪੂਰ ਸੋਧਾ.” (ਭਾਵ ਕ)

ਸੋਧਿ. ਸੋਧਕੇ. ਨਿਰਣੇ ਕਰਕੇ. “ਨਿੰਦਰੁ ਸੋਧਿ ਸਾਧ ਭੀਚਾਰਿਆ.” (ਕੋਡ ਰਵਿਦਾਸ) “ਸਾਸਤ੍ਰੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਸੋਧਿ ਦੇਖਹੁ ਕੇਇ.” (ਕਹਿ ਮ: ਮ: ੩) ੨ ਸੁੱਧ ਕਰਕੇ. ਸੁੱਧ ਮਿਟਾਏ। ੩ ਪਰੀਖਣਾ ਕਰਕੇ.

ਸੋਧਿਤ. ਵਿ—ਸੋਧਨ ਕੀਤਾ. ਸੁੱਧ ਕੀਤਾ। ੨ ਵਿਚਾਰਿਆ.

ਸੋਧੀ. ਸੰਗਤ—ਸੁਧ. ਖਬਰ. “ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੋਧੀ” (ਨਾਪੁ) ੨ ਵਿ—ਸੁੱਧੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੋਧਨ ਕੀਤੀ.

ਸੋਧਿਆ. ਵਿ—ਸੁੱਧੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਤੀਵਰ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਨਾਂਗਲੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ.

ਸੋਧੋ. ਦੇਖੋ. ਸੋਧ ੫। ੨ ਸੋਧਨ ਕੀਤੇ। ੩ ਵਿਚਾਰੇ. ਖੋਜੇ. “ਨਾਨਕ ਸੋਧੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਕੇਦ.” (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਸੋਨ. ਦੇਖੋ. ਸੋਣ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੋਨਾ. ਸੁਵਰਣ. “ਜੈ ਹੈ ਆਟਾ ਜੋਨ ਜਿਉਂ ਸੋਨ ਸਮਾਨਿ ਸਰੀਰੁ.” (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸੁਵਰਣ ਸੋਹਾ ਕੀਮਤੀ ਮਨੁੱਖ ਬਰੀਰ ਆਟੇ ਨੂਟ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਸਤਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ. ਭਾਵ—ਰਤਨ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਵਿਕੇਗਾ। ੩ ਭਾਵ—ਧਨ. ਮਾਇਆ. ਪਦਾਰਥ. “ਲਪਟਿ ਰਹਿਓ ਤਿਹ ਸੰਗਿ ਮੀਠੇ ਭੋਗ ਸੋਨ.” (ਆਸਾ ਫੰਤ ਮ: ੫) ੪ ਦੇਖੋ. ਸੋਨ.

ਸੋਨਜੁਹੀ. ਡਿੰਕ. ਭਸੰਤੀ ਚਮੇਲੀ. ਸੁਣਿਏ ਰੰਗੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਜੁਹੀ.

ਸੋਨਾ. ਸੰਗਤ—ਸੁਵਰਣ। ੨ ਸ਼ਯਨ. ਸੋਣਾ.

ਸੋਨੀ. ਦੇਖੋ. ਸਿਉਨੀ। ੨ ਇੱਕ ਖੜ੍ਹੀ ਜਾਤ। ੩ ਡਿੰਕ. ਸੁਨਿਆਰ. ਸੁਰਣਕਾਰ.

ਸੋਪਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੀਥੀ. ਪੋਤੀ. ਜੀਨਾ.

ਸੋਪਿ. ਸੰ. ਸ: ਅਪਿ. ਸਰਵ—ਓਹ ਭੀ. ਵਹ ਭੀ. “ਮਿਲਿਓ ਤਿਸ ਸੁਖਿ ਸੋਪਿ ਭਵੰਤਾ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੋਪੁਰਖੁ. ਸਰਵ—ਓਹ ਆਦਮੀ। ੨ ਉਹ ਪੁਰਣਰੂਪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ। ੩ ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਗੁਰੂਭਾਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਹਿਰਾਸ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਕੀਤਾ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁੱਢ "ਸੋਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨ"—ਪਾਠ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਗਤਾ ਹੈ.

ਸੋਪੀ. ਦੇਖੋ, ਸੋਪਿ. "ਸਤ ਨਾਨਕ ਸੋਪੀ ਤਰੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਸੋਫਤੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੁਭਾਵਿਕ. ਸੁਤੇ. ੨ ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਖੜ੍ਹੀ ਜਾਤਿ. ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸੇ ਯੋਗ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ.

ਸੋਫਿ. ਦੇਖੋ, ਸੋਫੀ. "ਬਾਹਨ ਸੋਫਿ ਸੀਤਲਾ ਕੀ ਗਤਿ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੪੫) ਸੋਫੀ. ਸੀਤਲਾਵਾਹਨ (ਗਧੇ) ਜੋਹਾ ਹੈ.

ਸੋਫਿਆਈ. ਯੂ. ਸੋਫੀਆ (ਗਰਾਨ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਵਿਕਿਰਾਨੀ. ੨ ਯੂਨਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ ਜੋ ਚਿਦਾਨ ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਵੇਲੇ ਵਤਾ ਪੁਸ਼ਲ ਸੀ. ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਵੇਂ ਦੇਵਤਾ ਬਾਪਕੇ ਅਰ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਇਖਾਕੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁਮਾ ਰਹਿਆ ਸੀ. ਮਹਾਰਾਮਾ ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਪੂਰਣ ਗੀਤਿ ਨਾਨ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸਿਆ.

ਸੋਫੀ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਫੀ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਭਾਵ—ਪਰਹੇਜ਼ਗਾਰ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਸਿਆਂ ਦਾ ਤਰਾਹੀ. Tectotaller. "ਸਰੁ ਮਿਲਿਆ ਤਿਨ ਸੋਫੀਆਂ." (ਸੁੀ ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਫੀ.

ਸੋਫੀਆ. ਦੇਖੋ, ਸੁਫੀ ੩.

ਸੋਫ. ਭਾ. ੨. ਸੰਗਤਾ—ਪਰਤੀ. ੨ ਦਸੀ ਭੁਮਾਲ. ੩ ਧੋਣਾ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸੁਸੁਤ ਹੈ.

ਸੋਫਰਾਉਂ. ਜਿਲਾ ਨਹੋਰ ਦੀ ਕੁਸੁਰ ਰਸੀਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ੧੦ ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੧੮੪੬ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰਾ ਨਤਾਈ ਹੋਈ.

ਸੋਫ਼ਿਤ. ਸੰ. ਸੁਫ਼ਿਤ—ਸੁਫ਼ਿਤ. ਸੰਗਤਾ—ਉੱਤਮ ਫ਼ਿਤਿ. ੨ ਚੰਗੀ ਉਪਜੀਵਿਕਾ. "ਸੋਫ਼ਿਤ ਫ਼ਿਤਿ ਕੇ ਕਰੈ." (ਸੁਰਜਾਵ)

ਸੋਫ਼. ਸੰ. ਸੋਫ਼ਾ. ਸੰਗਤਾ—ਸੁੰਦਰਤਾ. "ਅਚਰਜ ਸੋਫ਼ ਬਣਾਈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਭੀਰਤਿ. ਵਡਿਆਈ. ੩ ਸੰ. ਸੋਫ਼. ਵਿ—ਸੋਫ਼ਾ ਵਾਲਾ. ਸਸੀਲਾ. ਸੁੰਦਰ.

ਸੋਫ਼ਨ. ਸੰ. ਸੋਫ਼ਨ. ਵਿ—ਸੋਫ਼ਾ ਵਾਲਾ. ੨ ਸੁੰਦਰ. ਪੁਸ਼ਸੁਰਤਾ. ੩ ਉੱਤਮ. ਸ਼ੇਸ਼. ੪ ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਫੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਿੱਧਿਕਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੪ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸੁਮ ੧੪ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੧੦ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ. ਅੰਤ ਜਗਣ 15.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਨਾਥ ਅਦਭੁਤ ਗਤਿ ਅਪਰਮਿਤ, ਚਰਿਤ ਕਹਤ ਬਨੈਨ.

(ਫ਼ਰੁਪਦ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

੫ ਅਗਨਿ. ੬ ਬਿਵਾ. ੭ ਕਾਲਾ. ੮ ਭੂਖਣ. ਗਹਿਣਾ. ੯ ਧਰਮਾ. ੧੦ ਸੰਧੂਰ. ਸਿੰਦੂਰ.

ਸੋਭਨੀ. ਸੰਗਤਾ—ਸੈਨਾ ਜੋ ਸੋਭਾ ਵਾਲੀ ਹੈ. (ਸਨਆ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਭਨੀਅ.

ਨਸਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸੋਫੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਵਾਕ ਹੈ.

ਸੋਫੀਆ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਸਜੇਸ ਹੈ, ਸੋਫੀ ਅਤੇ ਸਫਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਫੀ ੩.

ਸੋਭਨੀਅ } ਵਿ—ਸੋਭਨੀਅ. ਸੋਭਾ ਲਾਇਕ. "ਤੇਸੁਣ ਬਲੇ ਸੋਭਨੀਕ
ਸੋਭਨੀਕ } ਹੈਂ. ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁਤੀਏ !" (ਬਿਹਾ ਫੱਤ ਮ: ੪)
ਸੋਭਨੀਯ

ਸੋਭਾ. ਸੰ. ਸੋਭਾ. ਸੰਗਤਾ—ਚਮਕ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ੨ ਉਂਦਰਤਾ.

ਸੋਭਾਇਕ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੁਭਾਵਿਕ. ਸੁਤੇ. "ਹੋਂ ਸੋਭਾਇਕ ਬੁਝਿਓ." (ਨਾਪੁ) ੨ ਵਿ—ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ. ਸੋਭਨ. ਸੋਭਾਵਾਇਕ.

ਸੋਭਾਸੁਰ. ਸੰ. ਸੁਭਾਸੁਰ. ਵਿ—ਅਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ.

ਸੋਭਾਜਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਜਣਾ.

ਸੋਭਾਦੂ. ਸੰ. ਸੁਭਾਦੂ. ਵਿ—ਅਤਿ ਸ਼ੇਸ਼. ਅਤਿ ਉੱਤਮ. "ਹਉਮੇ ਅਨਿ ਸਿਉ ਲਹਿ ਮਰੈ ਸੋ ਸੋਭਾਦੂ ਹੋਇ." (ਬਾਵਨ) ਹੋਮੇ ਦੀ ਅਨੀ (ਫੌਜ) ਨਾਲ. ਭਾਵ—ਆਸੁਰੀ ਸੈਨਾ ਸਾਥ.

ਸੋਭਾਮੰਤ } ਵਿ—ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ, ਵਾਲੀ. "ਸੋਭਾਵੰਤੀ ਨਾਰਿ ਹੈ
ਸੋਭਾਵੰਤੀ } ਫੁਰਮੁਖਿ ਫੁਣ ਗਾਇਆ." (ਕਉ ਮ: ੩)

ਸੋਭਿਤ. ਸੰ. ਸੋਭਿਤ. ਵਿ—ਸੋਭਾ ਸਹਿਤ. ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ.

ਸੋਮ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਰਿਕਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਇੱਕ ਭੂਟੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਸੀਲੇ ਰਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਜੋ ਸੋਮਭੂਟੀ ਜਾਂ ਵੱਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਭੇਤਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਭਿੰਨੀ ਭਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰੋਹਿਤ ਅਰ ਵੇਵਤੇ ਸਭ ਇਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਰਿਕਵੇਦ ਵਿੱਚ ਸੋਮਰਸ ਦਾ ਹਲ ਭਭੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਵੈਦਿਕ ਰਿਖੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਦੌਲਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜਾਣਨ ਲਗ ਪਏ ਸਨ ਦੇਵਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਹਲਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਹ ਦੇਵਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸੋਮਰਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮਵੰਤੀ. ੨ ਪਿੰਡੇ ਜੋਹੇ ਅਕੇ ਚੰਦਮਾ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸੋਮ" ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਭੂਟੀਆਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਬਾਪਿਆ ਗਿਆ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮ ਅਤਿ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਨੁਸੂਯਾ ਦੇ ਉਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ. ਕਿਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਜਲ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਹੋਈ. ਪਰ ਇਸ ਛੱਲ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਤ ਨਹੀਂ. ਕਿਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਕਿਤੇ ਅਤਿ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਹਦਾਰਣਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਛਤ੍ਰੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਦਫ਼ ਦੀਆਂ ੨੭ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਚੰਹਿਣੀ ਨੂੰ ਇਹ ਇਤਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਨੇ ਭੁੱਸਾ ਖਾਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅੱਕੇ ਸਕਾਇਰ ਕੀਤੀ. ਦਫ਼ ਨੇ ਸੁਲਹ ਕਰਉਣੀ ਚਾਹੀ, ਪਰ ਸੋਮ ਨੇ ਨਾ ਮੰਨਿਆ, ਤਾਂ ਦਫ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਘਰ ਕੋਈ ਬਾਲਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਰ ਤੇਨੂੰ ਖਈ ਰੋਕ ਲੱਗਾ ਰਹੇ. ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਿਆ ਦੇਖੋ, ਰਿਕਵੇਦ ਮੰਡਲ ੮, ਮੰਤ੍ਰ ੨, ਮੰਡਲ ੮, ਮੰਤ੍ਰ ੨ ਤੋਂ ੨੪, ਮੰਤ੍ਰ ੬੨ ਤੋਂ ੬੪. ਮੰਤ੍ਰ ੮੫ ਤੋਂ ੧੦੮.

ਦੇਖੋ, ਅਤਿ

ਕਰੇ. ਦੱਕ ਆਪਣੇ ਸਰਾਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾ ਮੋੜ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਹੋਲੇ ਹੋਲੇ ਖੀਣ ਹੋਵੇਗਾ. ਇਸੇ ਲਈ ਚੰਦੁਮਾ ਵਧਦਾ ਅਤੇ ਘਟਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੋਮ ਨੇ ਰਾਜਸੂਯ ਯੱਗ ਕੀਤਾ ਅਰ ਅਭਿਮਾਨ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਦੇਵਗੁਰੂ ਵਿਹਸਪਤਿ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਚੁਰਾ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਤਿ ਦੇ ਆਖੇ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਰਿਹਾ. ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਆਖੇ ਭੀ ਨਾ ਮੋੜਿਆ. ਇਸ ਗੱਲ ਪੁਰ ਨਤਾਈ ਹੋ ਪਈ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਨੇ (ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਹਸਪਤਿ ਨਾਲ ਵੈਰ ਸੀ) ਸੋਮ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਾਨਵ ਭੀ ਸੋਮ ਵੱਲ ਹੋਏ ਅਰ ਵਿਹਸਪਤਿ ਵੱਲ ਦਿੱਦੂ ਤੇ ਦੇਵਰੇ ਹੋਏ. ਐਸਾ ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਮਚਿਆ ਕਿ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਹਿੱਲ ਗਈ. ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤ੍ਰਿਸੁਲ ਨਾਲ ਸੋਮ ਦੇ ਦੋ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਏਸੇ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ "ਭਗਨਾਤਮਾ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਵਿੱਚ ਪੈਕੇ ਸੁਲਹ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਵਿਹਸਪਤਿ ਨੂੰ ਦਿਵਾਈ. ਚੰਦੁਮਾ ਦੇ ਵੀਰਯ ਤੋਂ ਤਾਰਾ ਦੇ ਉੱਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬਾਲਕ ਹੋਇਆ. ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬੁਧ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ ਚੱਲਿਆ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮ ਦੇ ਰਥ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਹੀਏ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਬੋਲੀ ਜੇਹੇ ਚਿੱਟੇ ੧੦ ਘੋੜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਿਚਦੇ ਹਨ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਪੰਜ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਗਦੇ ਹਨ।

"ਹਿਤ ਸੋ ਤਮ ਸੋਮ ਕੇ ਪਾਸ ਬਸਨੇ,

ਮੁਖ ਪੰਕਜ ਪੇ ਮਧੁ ਪੁੰਜ ਸੁਹਾਗੀਂ." (ਨਾਪੁ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੋਰੇ ਮੁਖ ਤੇ ਕਾਲੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ. ਮਨ ਚੰਦੁਮਾ ਪਾਸ ਯਨੁਰਾ ਆ ਵਸਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਮਲ ਤੇ ਭੋਰੇ ਸੈਭਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ੩ ਅਮ੍ਰਿਤ। ੪ ਕਪੂਰ। ੫ ਸੂਰਯ। ੬ ਸ਼ਿਵ। ੭ ਕੁਬੇਰ। ੮ ਯਮ। ੯ ਪਵਨ। ੧੦ ਜਲ। ੧੧ ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੱਬਾ ਸੂਰ. ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਚੰਦੁਮਾ ਹੈ. "ਸੋਮ ਸਭੁ ਪੇਖਿਲੈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ਖੱਬੇ ਸੂਰ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਪੋਸਣ ਕਰ ਲੈ, ਭਾਵ—ਚੜ੍ਹਾ ਲੈ. ਦੇਖੋ, ਰੁਚਸਰੂ.

ਸੋਮਸਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮ ੧੧। ੨ ਸਾਂਗਿ ਸਰੋਵਰ.

ਸੋਮਕੁਲ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮਵੰਸ਼.

ਸੋਮਸਿੰਧਾਂਤ. ਚੰਦੁਮਾ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਜੋਤਿਸ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ। ੨ ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਧਾਂਤ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਬੋਧ ਚੰਦ੍ਰਦਯ ਅ: ੩। ੩ ਬੁੱਧ ਮਤ ਦਾ ਇੱਕ ਗ੍ਰੰਥ.

ਸੋਮਸੂਰ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦ੍ਰ ਸੂਰ. ਇਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮ ੧੧.

ਸੋਮਤੀਰਥ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਭਾਸ ੩.

ਸੋਮਨਾਥ. ਖੰਬਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਕਾਠੀਆਵਾਤ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਚੁਨਾਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ ਅਤੇ ਪੱਤਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਪ੍ਰਭਾਸ" ਅਤੇ "ਵੇਰਾਵਲ ਪੱਤਣ" ਭੀ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ "ਸੋਮਨਾਥ" ਨਾਉਂ ਕਰਕੇ ਹੈ. ਸੋਮਨਾਥ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੰਜ ਕੁਜ ਦੀ ਉੱਚੀ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਭੀ

ਸੀ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਮੂਦ ਗਜਨਵੀ ਨੇ ਸਨ ੧੦੨੪ ਵਿੱਚ ਤੋਤਕੇ ਚਾਦ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ. ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗਜਨੀ ਭੇਜੇ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਪੋਤੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕਚਹਿਰੀ ਘਰ ਦੀ ਪੋਤੀ ਵਿੱਚ ਜਤਿਆ. ਅਤੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਪੋਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੜਨ ਲਈ ਮੱਕੇ ਅਤੇ ਮਦੀਨੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ. ਸੋਮਨਾਥ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦੁਤੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਚਤੁਰਾਂ ਨਾਲ ਜਤੇ ਹੋਏ ੫੬ ਕਮਲੇ ਸਨ ਅਰ ਦੋ ਸੌ ਮਣ ਦਾ ਸੁਇਨੇ ਦਾ ਜੰਜੀਰ ਫੱਤ ਨਾਲ ਲਟਕਦਾ ਸੀ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੰਟਾ ਬੱਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਸੋਮਪ] ਸੰ. ਵਿ—ਸੋਮਰਸ ਪੀਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਦੇਵਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮਪਾ] ਸੋਮ.

ਸੋਮਪਾਕ] ਸੰ. (ਰਧਪਾਕਿ)—ਸੁਯੰਪਾਕਿਨ. ਵਿ—ਆਪ ਪਛਾਉਣ ਸੋਮਪਾਕੀ] ਵਾਲਾ. ਜੋ ਦੂਜੇ ਦੀ ਪੱਕੀ ਰੋਟੀ ਨਾ ਖਾਏ. "ਸੋਮਪਾਕ ਆਪਰਸ ਉਦਿਆਨੀ." (ਬਾਵਨ)

ਸੋਮ ਯਗਤ. ਸੋਮਰਸ ਅਤੇ ਘੀ ਦੀ ਆਹੁਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜੰਗ.

ਸੋਮਰਸ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮ ਅਤੇ ਸੋਮ ਵੰਸ਼ੀ.

ਸੋਮਰਾਜੀ. ਇੱਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਛੰਦ ਦੇ ਨਾਉਂ "ਉਤਵਜ" "ਅਰਧਭੁਜੰਗ" "ਬੰਖਨਾਚੀ" ਅਤੇ "ਫੂਲ" ਭੀ ਹਨ. ਲੰਫਟ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਦੋ ਯਗਣ 155, 155.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਰੁਕੁ ਕੇ ਮਨਾਓ। ਸਬੈ ਇੰਝ ਪਾਓ।

ਕਹੇ ਏਕ ਪਾਸਾ। ਤਜੇ ਔਰ ਆਸਾ

(ਅ) ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਭੀ ਕਈ ਥਾਈਂ "ਸੋਮਰਾਜੀ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਯਕ—

ਸੁਨੇ ਦੇਸ ਦੇਸੰ ਮੁਨੇ ਪਾਪ ਯਮੀ,

ਚੁਨੇ ਚੁਠ ਚੁਠੰ ਸੁਤੰ ਫੋਰ ਯਮੀ,

ਤਜੀ ਧਮਨਾਰੀ ਤਕੈ ਪਾਪਨਾਰੀ.

ਮਹਾਂ ਰੂਪ ਪਾਪੀ ਉਵਿੰਤਾਧਿਕਾਰੀ. (ਕਲਕੀ)

ਸੋਮਲਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮ ਅਤੇ ਸੋਮਵੰਸ਼ੀ। ੨ ਮਿਲੋਕ.

ਸੋਮਵਤੀ ਅਮਾਵਸਯਾ. ਸੋਮਵਤੀ ਮੋਸ. ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਮ ਪਰਵ ਹੈ. ਇਸ ਦਿਨ ਕੰਗਾ ਸ਼ਨਾਨ ਅਤੇ ਦਾਨ ਆਦਿ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਹਾਤਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਸੋਮਵੱਲਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮਵੱਲੀ ਅਤੇ ਚਾਮਰ ੨.

ਸੋਮਵੱਲੀ. ਇੱਕ ਬੋਲ, ਜਿਸ ਦੇ ਰਸ ਤੋਂ "ਸੋਮ ਰਸ" ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. *L. Cocculus Cordifolius*. ਇਸ ਬਾਬਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦੁਮਾ ਦੀ ਕਲਾ ਵਧਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਨਿਕਲਦੇ ਅਤੇ ਕਲਾ ਘਟਣ ਪੁਰ ਚਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਅਰਥਾਤ—ਚਾਨਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਏਕਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ੧੫ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਧੇਰੇ ਪੱਖ ਦੀ ਏਕਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਤੁਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਾਵਸ ਨੂੰ ੧੫ ਹੀ ਚਤੁ ਪੈਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਹਿਸਾਬ 'ਦੇਖੋ, ਰਿਕਵੇਦ ਮੰਡਲ ੧੦ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ੧੨੪ ਦਾ ਸੈਣ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਣ

ਇਸ ਦੀ ਟਾਹਟੀ ਪੰਦਰਾਂ ਹੀ ਪੱਤੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਸੋਮ.
ਸੋਮਵਾਰ. ਸੋਮ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਦਾ ਵਾਰ (ਦਿਨ). ਚੰਦ੍ਰਵਾਰ. Monday.
ਸੋਮਵਾਰਿ. ਸੋਮਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ. "ਸੋਮਵਾਰਿ ਸਭਿ ਰਹਿਆ
ਸਮਾਇ." (ਬਿਲਾ ਵਾਰ ੨ ਮ: ੩)

ਸੋਮਵੰਸ਼. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬੁਧ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ
ਹੋਇਆ ਵੰਸ਼. ਪਾਂਡਵ ਅਤੇ ਯਾਦਵ ਸਭ ਸੋਮਵੰਸ਼ੀ ਸਨ. ਦੇਖੋ.
ਕੁਰੁਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਖੜੀ ੩, ਰਾਜਪੂਤ ੨, ਰਾਮ ੩.

ਸੋਮਵੰਸੀ } ਵਿ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ.
ਸੋਮਵੰਸੀਯ } ਸੋਮਵੰਸ ਅਤੇ ਕੁਰੁਵੰਸ.

ਸੋਮਾ. ਸੰਗਤਾ—ਚਸਮਾ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੋਤ। ੨ ਸ਼੍ਰੀਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਸੋਮਾ. ਇਹ ਸੱਜਣ ਭੰਗ ਦੇ
ਟਿਲਾਕੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਤਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਦਿਨ ਭਾਈ ਸੋਮਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ
ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਇੱਕ ਫਕੀਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ
ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੱਥੇ ਭੋਟਾ ਪੁਜਾ ਦਾ
ਕੁਝ ਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਪਾਸ
ਕੁਝ ਹੈ? ਭਾਈ ਸੋਮੇ ਪਾਸ ਦੋ ਪੈਸੇ ਸਨ. ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ,
ਅਰ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ
ਕਿ ਸੋਮਾ ਸਾਡਾ ਸਾਹ ਹੈ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸੋਮੇ ਦੀ ਸਾਹ ਪਦਵੀ
ਹੋਈ ਅਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਵਪਾਰ ਕਾਰ ਵਿੱਚ
ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ. ਭਾਈ ਸੋਮੇ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਸਾਹੀ
ਵਾਲ, ਭੋਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖ਼ਾਨ, ਭੱਖਰ, ਭੰਨੂ ਅਤੇ ਮੀਆਂਵਾਲੀ
ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜਧਾਰੀ
ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਹਨ. ਸਭ ਦੇ ਨਾਉਂ ਪਿੱਛੇ ਸਾਹ ਪਦਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.
ਜੈਸੇ— ਅਰਜਨ ਸਾਹ ਸਿੱਖ, ਕਰਮਚੰਦ ਸਾਹ ਆਦਿ। ੩ ਸੰ.
ਸੋਮਲਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮ ੧। ੪ ਇੱਕ ਅਪਸਰਾ.

ਸੋਮਾਬਤੀ. ਵਿ—ਸੋਮਵਾਰ ਵਾਲੀ ਰਿਬਿ. ਜੈਸੇ—ਸੋਮਾਬਤੀ ਅਮਾਵਾਸਾ.
ਸੋਯ. ਸਰਵ—ਸੈਵ. ਓਹੀ. ਵਹੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਇ.

ਸੋਰ ਅਥਵਾ ਸੋਰੂ. ਡਾ ۱۱, ۱۲ ਸੋਰ. ਰੋਲਾ. ਭੰਡ. ਗੋਡਾ. "ਫੁਟਿ
ਗਇਓ ਸਮ ਕਾ ਸਭ ਸੋਰ." (ਮਲਾ ਪਤਤਾਲ ਮ: ੪) ੨ ਕੁਟ.
ਨਮਕ। ੩ ਜਨੁਨ. ਸੋਦਾ. "ਰਾਜਿ ਮਾਲਿ ਮਨਿ ਸੋਰੂ." (ਜਪੁ) ਰਜਾ
'ਸੋਮ (Soma) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਤ ਭੇਦ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬੂਟੇ ਦੀ
ਸ਼ਕਲ, ਕੋਈ ਵੇਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਸਦਾ ਹੈ. ਰਿਗਵੇਦ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਬੁਧਮਣਾਂ
(ਕੁੰਬ) ਵਿੱਚ ਬਾਝੇ ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਕੁਝ ਭੀ ਵਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੂਰਾ
ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਯਾ Mr. Havell ਨੇ ਜੁਲਾਈ ਨੰਬਰ ੧੯੭੧ ਦੇ
J.R.A.S. ਵਿੱਚ ਸੋਮ ਨੂੰ Eleusine coracana ਅਥਵਾ "ਚਾਕੀ"
ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਦੋ ਏਪਿਲ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਰਜਾ ਲਾਲ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਸੋਮ
ਨੂੰ ਭੰਡ (ਥਿਸ਼ਟਾ) Cannabis ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਕਈ ਵਨਸ਼ਪਤਿ ਵਿਦਵਾ ਦੇ
ਪੰਡਿਤ ਇਸ ਨੂੰ Ephedra Vulgaris ਦਸਦੇ ਹਨ. ਯਥਾਹੀ ਦੇਸ਼ ਇਹ
ਬਹੁਤ ਹੋਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ਭੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਮ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਅਤੇ ਸੰਪਦਾ ਲਈ ਜੋ ਇਲ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਾਨਾ ਖਿਆਲ ਹੈ। ੪ ਸੰ.
ਸੀਰ—ਸੋਰ. ਵਿ—ਸੁਰਾ (ਸਰਾਬ) ਦਾ. "ਰਾਜਿ ਰਹੇ ਬਨਿਤਾ ਬਿਨੋਦ
ਕੁਸੁਮ ਚੰਗ ਬਿਖ ਸੋਰ." (ਬਾਵਨ) ਰਚ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸਦੀ ਦੋ
ਆਨੰਦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਸੁੰਭੀ ਚੰਗ ਦੀ ਸਰਾਬ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ।
੫ ਸੰਗਤਾ—ਚੋਤੀ ਚਾਲ. ਬੁਟਲ ਗਤਿ.

ਸੋਰਸ. ਡਾ ۱۱, ۱۲ ਸੋਰਿਸ. ਸੰਗਤਾ—ਭਲਵਾ. ਭੰਡ ਰੋਲਾ। ੨ ਸੰ.
ਬੋਡਲ—ਸੋਤਲ. ਜੋਲਾ. "ਕਰ ਸੋਰਸਵੇਂ ਰਿਖਿ ਤਾਸ ਕੁੰਦੀ." (ਦੰਤਾਵ)
ਦੰਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਲਵਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀਤਾ.

ਸੋਰ ਸਰਾਬਾ. ਸੰਗਤਾ—ਭੰਡ ਰੋਲਾ. "ਸਭ ਖੰਡ ਪਖੰਡਨ ਸੋਰ
ਬਰਾਬਾ." (ਨਾਪੁ)

ਸੋਰਸਵੇਂ. ਜੋਲਵਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸੋਰਸ ੨.

ਸੋਰਹ } ਸੰਗਤਾ—ਸੋਤਲ. ਜੋਲਾ. "ਸੋਰਹ ਮਧੇ ਪਵਨ ਤਕੋਰਿਆ."
ਸੋਰਹਿ } (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ਜੋਲਾਂ ਬਾਰ ਓਅੰ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ. ਜਾਪ ਨਾਲ ਪਵਨ
ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਇਆ.

ਸੋਰਹਿ ਸਿੰਗਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੋਲਹ ਸਿੰਗਾਰ.

ਸੋਰਠ, ਅਥਵਾ ਸੋਰਠਿ. ਇਹ ਕਮਾਚ ਠਾਟ ਦਾ ਔਤਵ ਸੰਪੂਰਣ ਰਾਗ
ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੁਰ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ. ਇਸ
ਵਿੱਚ ਗਾਂਧਾਰ ਦੁਰਬਲ ਹੈ. ਰਿਸ਼ਭ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ.
ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧਾਰ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹਨ. ਨਿਸਾਦ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ
ਕੋਮਲ ਦੋਵੇਂ ਲਗਦੇ ਹਨ. ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਨਿਸਾਦ ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ
ਕੋਮਲ ਹੈ. ਯਾਦ੍ਰਿਣ ਦਾ ਬੋਲਾ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ ਹੈ.

ਆਰੋਹੀ— ਸ ਰ ਮ ਪ ਨ ਸ.

ਅਵਰੋਹੀ— ਸ ਨਾ ਧ ਪ ਮ ਗ ਰ ਸ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੋਰਠਿ ਦਾ ਨੌਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ.

ਸੋਰਠਿ ੨। ੩ ਸੁਰਾਸ਼੍ਰ ਦੇਸ਼. ਕਾਠੀਆਵਾੜ.

ਸੋਰਠਾ. ਇੱਕ ਮਾਧਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਦੋ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਦੋ
ਪਾਦ, ਪਹਿਲੇ ਪਾਦ ਵਿੱਚ ਡਿਆਰਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਲਘੁ
ਅੱਖਰ ਤੇ, ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ੧੨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਗੁਰੂ ਅੱਖਰ ਪੂਰ.
ਇਹ ਛੰਦ ਦੋਹੇ ਦਾ ਉਲਟ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ, ਦੇਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ,

ਨਦੀਆ ਅਰੈ ਵਾਹ. ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ.

(ਜਪੁ)

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੋਰਠਾ ਛੰਦ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ "ਸਲੋਕ"
ਭੀ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. ਯਥਾ—

ਨਰ ਚਾਹਤ ਧਛੁ ਅਉਰ, ਅਉਰੈ ਕੀ ਅਉਰੈ ਭਈ. × × ×

(ਸ: ਮ: ੯)

ਦੇਖੋ, ਡਖਣਾ.

ਸੋਰਠਿ. ਦੇਖੋ, ਸੋਰਠ। ੨ ਸੁਰਾਸ਼੍ਰ (ਕਾਠੀਆਵਾੜ) ਦੀ ਵਸਨੀਕ
ਇੱਕ ਰਾਜਪੂਤ ਕੰਨੜਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬੀਜੇ ਨਾਮਕ ਸੁੰਦਰ ਪੁਰਖ ਨਾਲ

ਸੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਵਿਖਣਾ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆਪਣਾ ਸੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋੜ ਨਿਛਾਹਿਆ. "ਸੋਰਠਿ ਬੀਜਾ ਕਾਵੀਐ ਜਸ ਸੁਖਤਾ ਬਾਤੀ." (ਭਾਗੁ)

ਬੋਰਥਾ. ਡਾ ੧੧੯ ਸੰਗਤਾ—ਮਾਸ ਦਾ ਗਾਤ੍ਰਾਂ ਰਸ. ਯਕਨੀ.

ਬੋਰਥਾ. ਡਾ ੧੧੯ ਬੋਰਥਾ. ਸੰ. ਸੁਯੋਗਰ. ਤੀਕਟਰਸ. ਸੰਗਤਾ—ਜਮੀਨ ਦਾ ਨਮਕ. Saltpetre Potassium Nitras. ਇਸ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਲ ਠੰਢਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. "ਸੀਤਲ ਜਲ ਕੀਸੇ ਸਮ ਓਰਾ। ਤਰ ਉਪਰ ਦੇਕਰ ਬਹੁ ਸੋਚਾ" (ਗੁਪਤੁ) ਜੋਰਾ ਬਾਬੂਦ ਦਾ ਭੀ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਮਸਲੇ ਮੇਏ ਅਤੇ ਸਿਗਰ ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਸੋਰੀ. ਵਿ—ਬੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਰੋਲੂ. ੨ ਸਾਉਰੀ. ਸ਼ਾਵਰ (ਤੰਤੁ) ਦੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੂਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਸੂਰ ਤੋਂ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਫਲ ਦਸਦਾ ਹੈ. "ਆਈ ਨ ਪੂਛ ਕਹੇ ਕਛੁ ਸੋਰੀ." (ਕੁਸਨਾਵ) ੪ ਡਾ ੧੧੯ ਸੂਰੀ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤੀਰ. "ਹਾਥ ਨ ਸਾਥ ਲਗੇ ਸੁਭ ਸੋਰੀ." (ਕੁਸਨਾਵ)

ਬੋਰੀਦਾ. ਡਾ ੧੧੯ ਵਿ—ਹੈਰਾਨ. ਪਰੇਸ਼ਾਨ। ੨ ਦੀਵਾਨਾ. ਪਾਕਲ। ੩ ਭਾਵ—ਆਲਸ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਬੋਰ ਹੈ.

ਸੋਰੁ. ਦੇਖੋ. ਸੋਰ.

ਸੋਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੀਤਲ. ਠੰਢਾ. "ਭਾਮਣ ਕਾ ਚੋਲ। ਸਮਰ ਬਿਨ ਸੋਲ." (ਚਰਨ ਮਾਲ) ਜਾਣੇ ਬਿਨਾ ਸੀਤਲਤਾ ਦੇ, ਭਾਵ—ਸਾਂਤਿਦਾਯਕ ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਸੁਆਦ. ਰਸ। ੩ ਕਸੋਲਾ ਰਸ। ੪ ਅੰ. Sole. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਚਪਟੀ ਮੱਛੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਸ ਬਹੁਤ ਹਲਦਾਇਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ੫ ਅੰ. Soul. ਰੂਹ. ਜੀਵਾਤਮਾ.

ਸੋਲਹ. ਸੋਤਲ. ਸੋਲਾਂ. ਦਸ ਉਪਰ ਫੀ—੧੬.

ਸੋਲਹ ਸਿੰਗਾਰ } ਕਾਵਰ ਰੁੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਖੇ ਹੋਏ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ
ਸੋਲਹ ਸਿੰਗਾਰ } ਸੋਭਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੋਲਾ ਸਿੰਗਾਰ.

ਪ੍ਰਥਮ ਸਕਲ ਰੁਚਿ ਮੋਨ ਅਮਲਾਸ
ਜਾਕ ਸੁਦੇਸ ਕੇਸ ਪਾਸ ਕੇ ਸੁਧਾਰਯੋ.
ਅੰਗਰਯ ਕੂਸਣ ਵਿਥਿਯ ਮੁਖਵਾਸ ਰੰਗ
ਕੰਜਲ ਕਲਿਤ ਲੋਲ ਲੋਚਨ ਨਿਹਾਰਯੋ,
ਬੋਲਨ ਹਸਨ ਮਿਦੁਚਲਨ ਰਿਤੋਨ ਚਰੁ
ਪਲ ਪਲ ਪਤਿਵ੍ਰਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਯੋ,
ਕੋਸੋਦਾਸ ਸਵਿਲਾਸ ਕਰਹੋ ਕੁੰਵਰਿ ਰਾਧੇ ।
ਇਹ ਵਿਥਿ ਸੋਰਹਿ ਸਿੰਗਾਰਨ ਸਿੰਗਾਰਯੋ."

(ਰਸਿਕ ਪ੍ਰਿਯਾ)

ਬੁਚਿਤਾ ਸੀਲ ਸਨੇਹ ਗਤਿ ਬਿਤਵਨ ਬੋਲਨ ਹਾਸ,
ਕਰ ਕੁੰਬਨ ਸੀਮੰਤ ਸੁਤ ਭਾਲ ਤਿਲਕ ਸੁਖਰਾਸ,
ਭਾਲ ਤਿਲਕ ਸੁਖ ਰਾਸ ਦ੍ਰਿਗਨ ਅੰਜਨ ਅਤਿ ਸੋਰੇ,

'ਭਾਨੀ ਗਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ ਕਿ ਗਿਰਿਨਾਥ ਪਰਾਥ ਪਾਸ ਸੋਰਠਿ ਬੀਜਾ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਹਿਲ ਹੁਣ ਭੀ ਦੇਖੀਏ ਹਨ.

ਬੀਰੀ ਬਦਨ ਸੁਦੇਸ ਚਿਬੁਕ ਮਸਿ ਕਨ ਮਨ ਮੇਰੇ.

ਜਾਕ ਮਿਹਦੀ ਰੰਗ ਰਾਗ 'ਭਗਵਰ' ਨਿਤ ਉਚਿਤਾ,

ਏ ਸੋਰਹਿ ਸਿੰਗਾਰ ਮੁੱਖ ਤਾਂ ਮੇ ਵਰ ਸੁਚਿਤਾ.

"ਸੋਲਹ ਕੀਏ ਸੀਗਾਰ." (ਵਨਹੇ ਮ: ੫)

ਸੋਲਹ ਕਲਾ. ਸੋਲਾਂ ਅੰਬ. ਸੋਲਾਂ ਭਾਗ. ਜੈਸੇ ਰੁਪਯੇ ਨੂੰ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਦਾ ਮੰਨਕੇ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੁਰਣਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਹੈ. ਐਸੇ ਹੀ ਈਸ਼ੁਰ ਦੀਆਂ ਸੋਲਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ. ਬ੍ਰਹਮਵੈਰਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੋਲਹ ਕਲਾਂ ਹਨ—

"ਭਾਨਾਨ, ਧਾਨਾਨ, ਸੁਭ ਕਰਮ, ਹਠ, ਸੰਜਮ,

ਹਠਕੁਚਾਨ।

ਵਿਦਾ, ਭਾਨ. ਲੁਪੁਮ, ਧਤ, ਅਧਾਤਮ. ਸਰਮਾਨ।

ਦਯਾ, ਨੇਮ ਅਰੁ ਚਤੁਰਤਾ ਭੁੱਧ ਸੁੱਧ ਇਹ ਜਾਨ."

ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਤਨੀਆਂ ਕਲਾ ਕਿਸੇ ਅਵਤਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ, ਉਹ ਉਤਨੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੋਲਾਂ ਹੀ ਹੋਣ ਉਹ ਪੁਰਣ ਕਲਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ.

ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਭੀ ਸੋਲਾਂ ਕਲਾ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ— ਅਮ੍ਰਿਤਾ, ਮਾਨਦਾ, ਪ੍ਰਾਣ, ਪ੍ਰਸਿ, ਰੁਸਿ, ਚਰਿ, ਪ੍ਰਿਤਿ, ਬਥਿਨੀ, ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ, ਕਾਂਤਿ, ਜਯੋਤਸਨਾ, ਖ੍ਰੀ, ਪ੍ਰੀਤਿ, ਅੰਗਦਾ, ਪ੍ਰਸਭਾ ਅਤੇ ਪੁਰਣਾ.

ਗੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਵਾਹਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਨੰਤ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਸੋਲਹ ਕਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਫਲਿਆ। ਅਨਤ ਕਲਾ ਹੁਇ ਠਾਕੁਰ ਚਤਿਆ॥"

(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸੋਲਹਾ. ਵਿ—ਸੋਲਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ। ੨ ਸੋਲਾਂ ਪਦਾਂ ਦਾ ਛੰਦ. ਸੋਤਲਪਦੀ. ਖ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੋਲਹੇ ਪਦ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਛੰਦ ਦੇ ਭਾਨਾਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਘਨ ਕਲਾ.

ਸੋਲਹਿ. ਦੇਖੋ. ਸੋਲਹ.

ਸੋਲਹੇ. ਸੋਲਹਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਸੋਲ ਪਯੋ. ਡਿੰਗ. ਬਿੰਦੂ ਦੀ ਸਕਲ ਦਾ ਜਲਜੀਵ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੋਲਾਂ ਪੈਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਕੋਕਤਾ. ਕਰਕਟ.

ਸੋਲਾ. ਅ. ਸੁਆਲਾ. ਸੰਗਤਾ—ਤਰਾ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਚਮਕ, ਜੋ ਆਤਮਸ਼ਾਸੀ ਜੇਹੀ ਭਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਉਲਕਾ। ੨ ਅੰਗਰਾ। ੩ ਅੰਗ ਦੀ ਲਾਟ.

ਸੋਲਾਂ. ਦੇਖੋ. ਸੋਲਹ.

ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ. ਵਰ—ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ. ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਪੁਰ. ਭਾਵ—ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਦਾ ਰੁਪਯਾ ਪੁਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬੀਸ ਬਿਸਰੇ. ਸੋਲਾਂਸਯਾ. ਸੰਗਤਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਸਤੂ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸੋਲਾਂ ਸੋ ਤੰਤੂ ਹੋਏ. ਜੈਸੇ—ਪਿੰਸੀ, ਫ਼ੀਸੀ ਆਦਿ ਕਹੀਏ ਹਨ. "ਭਰੁ ਰੁਖਮ ਜਿਹ ਸੁਤ ਸੁਹਾਵਹਿ। ਸੈ ਮੇ ਸੋਲਾਂਸਯਾ ਕਹਾਵਹਿ॥" (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੋਲਾਂ ਸਿੰਗਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੋਲਹ ਸਿੰਗਾਰ.

ਸੋਲਾਂਸਿੰਘੀ. ਦੇਖੋ, ਚਿੰਤਪੂਰਨੀ.

ਸੋਲਾਂ ਕਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਲਹਕਲਾ ਅਤੇ ਚੰਦ੍ਰਕਲਾ.

ਸੇਲੰਕੀ, ਰਾਜਪੂਤ ਜਾਤਿ (ਚਾਲੁਕਯ)। ਇਹ ਚੰਦਵੰਸ਼ੀ ਫ਼ਤੀ ਵਰਾਹ
ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਪੁਰਾਪੀ ਰਾਜੇ ਪੁਲਕੇਸ਼ੀ
ਨੇ ਬਾਦਾਮੀ (ਜਿਲਾ ਬਿਜਾਪੁਰ) ਵਿੱਚ ਸਨ ੫੫੦ ਵਿੱਚ ਰਿਆਸਤ
ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸੇਵਨ } ਸਯਨ, ਸੋਣਾ "ਇਕ ਦਿਨ ਸੇਵਨ ਹੋਇਕੋ ਨਾਭੇ ਗੋਡ
ਸੇਵਨ } ਪਸਾਰਿ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸੇਵਰਣ } ਸੰਕਣ—ਸੁਵਰਣ, ਸੋਨਾ, ਸੁਣੀ ੨ ਵਿ—ਸੁ—ਵਟ, ਉੱਤਮ
ਸੇਵਰਨ } ਵਰਣ (ਚੰਡ)

ਸੇਵਿੰਨਾ, ਵਿ—ਸੁਵਟ ਦਾ, ਸੁਨਹਿਰੀ। ੨ ਸੁਵਰਣਾ, ਸੁੰਦਰ ਵਰਣ
(ਚੰਡ) ਵਾਲਾ। ੩ ਸੇਵਿੰਨੀ ਦਾ, "ਮਨੁ ਰਾਮਕਸਵਟੀ ਲਾਇਆ
ਕੰਚਨ ਸੇਵਿੰਨਾ." (ਆਸਾ ਛੰਦ ਮ: ੪) ਅਤਰੰਤ ਰੁੱਧ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ
ਤੋਂ ਬਾਵ ਹੈ।

ਸੇਵਿੰਨ, ਦੇਖੋ, ਸੇਵਨ। ੨ ਸੁਵਟ, ਸੋਨਾ, "ਸੇਵਿੰਨ ਢਾਲਾ ਕ੍ਰਿਸਨ
ਮਾਲਾ ਜਪਹੁ ਤੁਸੀ ਸਹੇਲੀ ਹੋ." (ਬਡ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸੋਤਸ, ਸੋ, ਸੋਤਸ, ਸੋਲਾਂ, ਦੇਖੋ, ਖੋਤਸ।

ਸੋਤਸੋਪਚਾਰ } ਸੋ, ਖੀੜਾ—ਸਯਾਰ—ਸੋਤਸ—ਸੰਚਾਰ, ਪ੍ਰਸਨ
ਸੋਤਸੋਪਚਾਰ } ਦੇ ਸੋਲਾਂ ਸਾਮਨ, ਦੇਖੋ, ਖੋਤਸੋਪਚਾਰ, "ਸਾਦਰ
ਸੋਤ ਸੰਚਾਰਿਯਤਿ ਮਤਿ ਮਾਨਵੀ." (ਗੁਪਤ) ਸਾਦਰ ਸੋਤਸ ਸੰਚਾਰ
ਅਤਿ ਯਤਿ ਮਤਿ ਮਾਨਵੀ।

ਸੋ, ਸਤ (੧੦੦) ਦੇਖੋ, ਸਉ। ੨ ਵਡ—ਸਾਥ, ਨਾਲ, "ਜੋ ਰੂਮ
ਅਪਨੇ ਜਨ ਸੋ ਕਾਮ." (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ) ੩ ਸਾ, ਸੋ, ਹੋ, ਇਸ ਦਾ
ਮੂਲ ਸ਼ੁਦਨ ਹੈ।

ਸੋ ਸਾਖੀ, ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੋਥੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ
"ਚਰਨਮਾਲ" ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋ ਸਾਖੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ
ਵਧੀਕ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਰ ਕਲਾਮੀ ਪੋਥੀਆਂ ਦੇ ਆਪੇ
ਵਿੱਚੀ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਕਰੋੜਾਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੂਚਕੀ ਲੋਕਾਂ
ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਨ ਭਾਉਂਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਿਤਨਿਆਂ ਦਾ
ਨਿਰਮੂਲ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਖੀ ਕਲਾਗੀਧਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ,
ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਦਵਾ
ਅਤੇ ਸਮਝ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਨਿਖੀ ਕਈ ਹੈ।

ਸਾਖੀ ਤੋਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ
ਜੋ ਕਥਾਪ੍ਰਸੰਗ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਰਾਮਲੁੱਥਰ) ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ,
ਉਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਾਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਏ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਥਾ ਇਸੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਲਿਖੀ
ਹੈ, ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੋ ਸਾਖੀ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਪਣੀ
ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲਕੇ ਨਿਉਂ ਕੇ ਤਿਉਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਪੰਜ ਸੋ ਸਾਖੀ ਦੀ ਪੋਥੀ ਭੀ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਣੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਵੇਖੀ ਹੈ, ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਦਸ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਹਨ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਂਦ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਇਹ ਪੋਥੀ ਸੀ, ਕਰੋੜਾਂ ਉਹ ਸਭ ਸਾਖੀਆਂ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਵਿੱਚ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ (ਕੂਕੇ) ਸਿੱਖ ਸੋ ਸਾਖੀ ਨੂੰ ਉਹੀ
ਦਰਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਭਵਿਸ਼ਤ ਪੁਰਾਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧਿ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹੇਲੀ ਵਾਂਗ ਕਹੇ
ਗਏ ਵਾਕਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਅਰਥ ਲਾਭੇ ਦਿਲ ਪਰਚਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੋ ਸਾਖੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪਿੰਡਲ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਜੈਸੇ—

"ਗੁਰੂ ਗੰਠ ਰਾਇ ਸਹਾਇ ਕਰ ਕ੍ਰਿਸਨ

ਸੇਵੀਏ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਧੀਰ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਰਿ ਮ੍ਰਿਗ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਸੁਠ ਬੀਰ ॥"

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚੀ, ਅਕਦਾ ਲਿਖਾਈ ਇਹ ਪੋਥੀ ਹੈ, ਜਾਂ
ਨਹੀਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਦੇ ਸੰਮਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੈਸੇ—

"ਸੀਮਤ ਬਿਕ੍ਰਮ ਸਤ੍ਰਾ ਸੋ ਏਕਾਸੀ ਮਾਸ ਤ੍ਰੈ ਜੇਠ." ਫੇਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—

"ਸੰਮਤ ਬਿਕ੍ਰਮ ਬ੍ਰਾਪਤੀ ਸਤ੍ਰਾ ਸਤ ਜੋ ਏਕ."

ਮਾਹਿ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਮਨਕੀ ਦੁਰਿਯਾ ਭੇਕ."

ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁਰੂ ਭਾਤਾਂ ਹਨ, ਜੈਸੇ—

(ੳ) "ਪਾਭਵਾਂ ਵੇਲੇ ਸੋਯਦਾਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਹੋਈ." (ਸਾਖੀ ੧)

(ਅ) "ਖੋਲ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ." (ਸਾਖੀ ੧੩)

(ੲ) ਈਸਾ ਮੁਸਾ ਦੀ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਉਤਪੱਤੀ ਅਤੇ ਵਰਤਪੱਤੀ,
ਤਭਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮੇਂ ਦੇਹਾਂ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਆਦਿ. (ਸਾਖੀ ੧੪)

(ਸ) ਹਰੀਚੰਦ ਦੀ ਕਥਾ ਚਿੰਤ੍ਰਿਤ ਨਾਟਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਖੀ ਹੈ (ਸਾਖੀ ੨੦)

(ਹ) ਸਰਲੁਜ ਦਾ ਧਨ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ੧੮੮੯ ਵਿੱਚ ਲਵਾਏ. (ਸਾਖੀ ੩੭)

(ਕ) ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਦੇ ਸਰਾਬ (ਗਾਧ) ਨਾਲ ਦਸਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ
ਵਿਪਦਾ ਭੋਕਣੀ ਪਈ, ਅਵਲਾਗੁਨ ਅਤੇ ਸਿਕੰਦਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ
ਇਕੱਠੇ ਆਏ. (ਸਾਖੀ ੪੧)

(ਖ) ਸਿੱਖ ਭਾਰਸੀ ਅਰਥੀ ਨਾ ਪੜ੍ਹੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਭਾਰਸੀ
ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਘਰ ਦਾ ਅੰਨ ਨਾ ਖਾਵੇ, ਬਾਮੁਣ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਸੁਧ
ਕਰਾਵੇ, ਅਸਿੱਖ ਬਾਮੁਣ ਤੋਂ ਨਾ ਕਰਾਵੇ. (ਸਾਖੀ ੬੨)

(ਗ) ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ ਸੁਧ ਕੀਤਾ, ਧਰਮ ਸਾਂਤਿ ਕਰਾਈ, ਪੰਡਿਤ
ਪਾਠਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਯ ਦਾਨ ਵਸਤੂ ਗਹਿਣੇ ਘੋੜੇ ਗਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ. (ਸਾਖੀ ੭੭)

(ਘ) ਫਲ, ਅੰਨ, ਘਾਹ, ਕਾਠ ਅਤੇ ਚੰਮ ਦਾ ਵਪਾਰ ਸਿੱਖ ਨਾ
ਕਰੇ. (ਸਾਖੀ ੭੮)

(ਙ) ਅਨਧਰਾ ਦੇ ਦਿਨ ਵਿਦਵਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਦਰਿਦ੍ਰੀ ਅਤੇ
ਭੋਟੀ ਉਮਰ ਵਾਲਾ ਹੋਂਦਾ ਹੈ।

(ਸਾਖੀ ੮੪)

(ਚ) ਹੋਮ ਅਤੇ ਵਰਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਪ ਕਰਨ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤਿ
ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼. (ਸਾਖੀ ੮੯)

ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਦਸਮੇਸ਼ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦੇ.

(ਕ) ਸ਼ੁਧ ਦਾ ਪੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਾਪੀ ਹੈ। ਬਲਦ ਨੂੰ ਖੱਸੀ ਕਰਨਾ, ਖੱਬਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਪਾਪ ਹੈ। (ਸਾਖੀ ੯੧) ××× ਇਤਯਾਦਿਕ।

ਸਰਦਾਰ ਸਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਭਦੋਤ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੰਮੂ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੁਪਏ ਬਦਲੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪੱਖੀ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਾਕ ਹੈ—

“ਦੇਸ਼ ਬੇਚਕਰ ਸਾਂਹਿ ਫਿਰੰਗੀ। ਜਾਜੇਂਕੇ ਤਬ ਮੋਰ ਫੁਜੰਗੀ।” (ਸਾਖੀ ੯੫)

ਸੌਹ. ਸੰਗਤ—ਸਪਸ਼. ਸੁਗੰਦ. ਕਸਮ.

ਸੌਹਰ. ਭਾ ਸੰਗਤ—ਪਤਿ. ਭਰਤਾ। ੨ ਨਾਤਾ. ਦੁਲਹਾ. ਸੌਹਾਰਦ. ਸੀਹਾਰਦ ਅਤੇ ਸੀਹਾਰਪ. ਸੰਗਤ—ਸੁਹਿਦਰਾ (ਸੰਜਨਤਾ) ਦਾ ਭਾਵ.

ਸੌਹੇਂ. ਕਿ. ਵਿ—ਸਾਮੁਛੇ. ਸੰਮੁਖ.

ਸੌਕ. ਅ سوك سوك. ਸੰਗਤ—ਇੱਛਾ. ਰੁਚਿ। ੨ ਪ੍ਰੇਮ. “ਭਯੋ ਸਾਹ ਕੇ ਸੌਕ ਵਿਸਾਲ.” (ਗੁਪਤੁ) ੪ ਸੰ. ਸੁਕਾ (ਤੋਤਿਆਂ) ਦਾ ਭੁੰਡ.

ਸੌਕਣ. ਦੇਖੋ, ਸਹਿਕਣ.

ਸੌਕਤ. ਅ سوك سوك. ਸੰਗਤ—ਕੱਛਾ. ਕੰਟਕ। ੨ ਦਬਦਬਾ। ੪ ਭੋਜੀ. ਸੌਕਨਾਮਾ. ਭਾ سوك سوك. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰੇਮਪਤ੍ਰ “ਲਿਖਤੋ ਸੌਕਨਾਮਾ, ਦਿਜੈ ਦਰਸ ਆਈ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੌਕੀਨ. ਭਾ سوك سوك. ਸੰਗਤ. ਵਿ—ਸੌਕ (ਪ੍ਰੇਮ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸੌਖ. ਸੰਗਤ—ਸੁਖਾਲ. ਆਸਾਨੀ. ਸੁਗਮਤਾ। ੨ ਸੰ. ਸੌਖਤ. ਸੁਖ. ਆਰਾਮ.

ਸੌਖਾ } ਵਿ—ਸੁਖਾਲਾ. ਸੁਖਾਲੀ। ੨ ਸੁਖੀ.

ਸੌਖਤ. ਦੇਖੋ, ਸੌਖ ੨.

ਸੌਗਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁਗਤ ੨.

ਸੌਗਤੀ. ਵਿ—ਸੌਗਤ (ਤੋਤਾ—ਭੇਟ) ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. “ਤ੍ਰਿਤਿਯੇ ਨਰ ਸੌਗਤੀ ਜਾਨ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੌਗੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਗੰਦ.

ਸੌਗੰਧ. ਸੰ. ਸੌਗੰਧ—ਸੌਗੰਧਤ. ਸੰਗਤ—ਸੁਗੰਧਿਤਾ. ਖੁਸ਼ਬੂ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸੌਚ. ਸੰ. ਸੌਚ. ਸੰਗਤ—ਸੁਚਿ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸੁੱਧੀ.

ਸੌਚ ਜਾਣਾ. ਕਿ. ਪਾਖਾਨੇ ਜਾਣਾ. ਮਲ ਭਰਾਝ ਲਈ ਜੰਗਲ ਜਾਣਾ.

ਸੌਚਰ } ਸੰ. ਸੌਚਰਚਲ. ਸੌਚਰਚਲ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲੂਣ.

ਸੌਚਲ } ਸੌਚਲ Sochal Salt.

ਸੌਚਾ ਚਾਰ. ਸੰਗਤ—ਸੌਚ-ਆਚਾਰ. ਪਵਿਤ੍ਰ ਆਚਾਰ. ਸੁੱਧ ਆਚਾਰ.

ਸੌਚੀ. ਕਬੱਤੀ ਵਾਂਗ ਇਹ ਭੀ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤ ਹੈ, ਜੁਆਨ ਆਦਮੀ ਇਥੋਂ ਹੋ ਕੇ ਦੇ ਦਲ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਲੀਕ ਦੇਹਾਂ ਟੋਲੀਆਂ ਦੇ ਚਿਚਕਾਰ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸਿਓਂ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਫੁੱਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਛਾਈ ਤੇ ਤਿੰਨ ਤਲੀਆਂ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਮਾਰਦਾ

ਹੈ। ਜੇ ਤਿੰਨ ਤਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰਿਆ ਸਮਝੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤਿੰਨ ਤਲੀਆਂ ਮਾਰਕੇ ਬਿਨਾ ਛਤਾਈ ਖਾਧੇ ਆਪਣੀ ਵੱਲ ਮੁੜ ਆਵੇ ਤਾਂ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਦੋ ਆਦਮੀ ਨੰਬਰ ਵਾਰ ਉਠਕੇ ਖੇਡਦੇ ਹਨ.

ਸੌਜ. ਸੰਗਤ—ਸਾਮਗ੍ਰੀ. ਸਾਮਨ. “ਕਹਰੋ ਸੌਜ ਸਭ ਅਨ ਬਿਸਾਲੁ.” (ਨਾਪੁ)

ਸੌਜਨਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਜਨਤਾ. ਭਲਮਣਸਾਊ.

ਸੌਟੀ. ਨਾਤਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਾਮਤ ਅਮਲੋਹ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਜੋ ਭੋਬਿੰਦ ਕੜੂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਕਰੀਬ ਚਾਰ ਮੀਲ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਪੋਟ ਮੀਲ ਪੁਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਸੁਰ ਨਾਲ ਨੜਕੇ ਸੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਰਿਆਸਤ ਨਾਭੇ ਵੱਲੋਂ ੨੮੦ ਵਿਖੇ ਲਾਮੀਨ ਅਤੇ ੪੮ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਪੁਰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਸੌਟੀ ਦੇ ਸਰਦਾਰ.

ਸੌਟੀ ਦੇ ਸਰਦਾਰ. ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਗੀਰਦਾਰ ਸਰਦਾਰ ਹਨ. ਸਨ ੧੭੬੩ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ, ਦਸੌਧਾ ਸਿੰਘ, ਜੈ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਲ ਨਾਲ ਅੰਬਾਲਾ, ਸਰਹਿੰਦ ਲਕਕਰ ਖਾਨ, ਸਾਹਬਾਦ, ਦੋਰਾਹ, ਲੰਧੜਾਂ, ਸੌਟੀ ਆਦਿ ਪੁਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਹੁਕੂਮਤ ਥਾਪੀ. ਹੁਣ ਲੰਧੜਾਂ ਜਿਲਾ ਨੁਇਆਨਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸੌਟੀ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭੇ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਮਿਸਲ.

ਸੌਡਕ } ਸੰ. ਸੌਡਿਕ—ਸੌਡਿਕ. ਵਿ—ਸੁੰਡ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—

ਸੌਡਿਕ } ਹਾਥੀ। ੩ ਕਲਾਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਾਲ ਸੁੰਡ ਦੇ ਅਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. “ਭੂਚਕੇ ਸੌਡਕ ਸਦਨ ਵਿਸਾਲਾ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੌਡੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹਿਡੀ.

ਸੌਡੀ. ਸੰਗਤ—ਸੁੰਡ ਵਾਲਾ (ਹਾਥੀ) “ਜਨੁ ਸੌਡੀ ਬਡ ਲੁੰਡ ਪੁਰੰਭੇ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਕਲਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸੌਡਕ.

ਸੌਡਤਾਰਿ } ਸੰਗਤ—ਸੋਰ, ਜੋ ਸੌਡੀ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ

ਸੌਡਤਾਰਕ } ਸੌਡਤਾਰਕ। ੨ ਬੰਦੂਕ, ਜੋ ਹਾਥੀ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ. (ਸਨਾਮ)

ਸੌਡਤਾਰਕ ਧੁਨਿਨੀ. ਸੌਡੀ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੋਰ, ਉਸ ਜੇਹੀ ਗਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮ)

ਸੌਣ. ਦੇਖੋ, ਸਹਿਣ। ੨ ਸਕੁਨ. ਦੇਖੋ, ਅਪਸਕਨ.

ਸੌਰ } ਦੇਖੋ, ਸਹਿਤ.

ਸੌਤਨਿ } ਸੌਤਨਿ. ਸੰ. ਸੌਤਨਿ. ਸੰਗਤ—ਸੁਤਨਤਾ. ਪੁਸ਼ਪੁਰਤੀ. “ਸਹਿਨਸੀਲ ਸੌਤਨਿ ਸੁਰਤਾ.” (ਗੁਪਤੁ)

‘ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਾਸ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿੱਚ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧਿ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ.

ਸੈਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾ.

ਸੈਦਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾਈ.

ਸੈਦਾਗਰ } ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾਗਰ ਅਤੇ ਸਉਦਾਗਰੀ.

ਸੈਦਾਮਨੀ } ਦੇਖੋ, ਸੁਦਾਮਨਿ.

ਸੈਦੂਜ. ਦੇਖੋ, ਸੈਦਰਾ.

ਸੈਧ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁਧਾ (ਚੁੱਤੇ) ਨਾਲ ਨਿੱਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਰਾਜਰਵਨ.
ਰਾਜਮੰਦਿਰ. "ਸੁੰਦਰ ਸੈਧ ਉਚੇਰਾ." (ਗੁਪਤ) ੨ ਦੇਵਤੇ ਦਾ
ਮੰਦਿਰ। ੩ ਚਾਂਦੀ.

ਸੈਧ } ਸੰਗਤ—ਸੁਗੰਧ ਵਾਲਾ ਦੂਦਰ. ਇਤਰ ਆਇਕ. "ਕਬਹੂ ਨ
ਸੈਧਾ } ਸੋਧ ਲਾਇ ਰਾਗ ਮਨ ਭਾਇਓ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੪੫)

ਸੈਧਾ ਖਾਨ } ਦਸੋਧ ਖਾਨ. ਇਹ ਦਸੋਧ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਨਾਉਂ ਬਣ
ਸੈਧੇ ਖਾਨ } ਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਸਰ. ਸਾਧਜਰਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ
ਅਸਤਬਲ ਦਾ ਦਾਰੋਗਾ. "ਇਤਨੇ ਮੇ ਸੈਧੇ ਖਾਂ ਆਯੋ। ਹਯਨ ਸੇਵ
ਪਰ ਸੋ ਠਹਿਰਾਯੋ ॥" (ਗੁਪਤ)

ਸੈਨ. ਸੰਗਤ—ਸਰੂਨ. ਸਗੂਨ. "ਮੰਗਲ ਚੋਨ ਭਏ ਸੁਭ ਸੈਨ."
(ਨਾਪੁ) "ਸੋਨ ਆਸੋਨ ਨਹਿ ਜਾਨ." (ਫੁਰਸੇਭਾ) ਦੇਖੋ, ਅਪਸਰੂਨ।
੨ ਭਗਨ. ਸੈਣਾ "ਸੋਜ ਸੁਧਾਏ ਹਿਤ ਫੁਰ ਸੈਨ." (ਗੁਪਤ)
੩ ਸੰ. ਸੈਨ. ਵਿ—ਸੁਨ (ਕੁੱਤੇ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਕੁੱਤੇ ਦਾ। ੪ ਸੰ. ਸੀਮ।
ਸੁਨਾ (ਭੁੱਖਵਾਨੇ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਕਸਾਈ। ੫ ਕਸਾਈ
ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਜਰਾ ਮਾਸ.

ਸੈਨਕ. ਸੰ. ਸੈਨਕ. ਸੁਨਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਰਿਖੀ. ਜੋ ਨੈਮਿਸਾਰਨਤ
ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਕਾਰਜਯਨ ਅਰ ਅਸੁਨਯਨ ਦਾ ਫੁਰੂ ਸੀ.
ਇਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਕਈ ਗੁੰਝ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਸੈਨਿਕ. ਸੰ. ਸ਼ਿਕਾਰੀ. ਜੋ ਪਾਸ ਸੁਨ (ਕੁੱਤੇ) ਰਖਦਾ ਹੈ.

ਸੈਪਣਾ } ਦੇਖੋ, ਸਉਪਣਾ.

ਸੈਪਤੂ. ਫਲ. ਦੇਖੋ, ਸਤਪਤੂ. "ਸੈਪਤੂ ਸੇ ਛਤ੍ਰ ਟੂਟੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੦)
ਸੈਫ. ਸੰ. ਸ਼ਾਪੁਧਾ—ਸ਼ਤਪੁਸ਼ਪਾ. ਸੋਫੁੱਲੀ. ਡਾ. ਭਾਈਆਂ. ਸੈਫ
ਮੱਘਰ ਪੇਹ ਵਿੱਚ ਬੀਜੀ ਅਤੇ ਵਸਾਖ ਵਿੱਚ ਕੱਟੀਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ
ਕੱਦ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਫੁਟ ਉੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਕਰਮ
ਮੁਸਕ ਅਤੇ ਦੁਵਕ ਹੈ. ਸੈਫ ਮੇਏ ਅਤੇ ਅੰਤਤੀ ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ
ਲਈ ਉੱਤਮ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ. ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ.
ਬਲਕਮ ਨੂੰ ਛਾਟਦੀ ਹੈ. ਪੇਸ਼ਾਬ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਲ ਖਾਰਿਜ
ਕਰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਅਰਕ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ.

L. Pimpinella anisum (ਅੰ. Aniseed)

ਸੈਫ ਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਹਰਿਸਚੰਦ੍ਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਫ਼.

ਸੈਫਰੀ. ਵਿ—ਬੁਝਤਾ ਵਾਲੀ. ਚਮਕੀਲੀ. "ਸੁਭੰਤ ਸਿੱਧ ਸੈਫਰੀ."
(ਕਲਕੀ) ਗਲ੍ਹਾਂ (ਕਪੋਲਾਂ) ਨੂੰ ਢਕਣ ਵਾਲੀ ਸੱਜੇ ਚਮਕੀਲੀ, ਬੋਝਾ

ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ੨ ਸੈਫਰਿ ਇੱਕ ਰਿਖੀ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜੇ ਮੰਧਾਤਾ ਦੀਆਂ
ਪੰਜਾਹ ਪੁਤ੍ਰੀਆਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਅਤੇ ੧੫੦ ਪੁਤ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ. (ਭਾਗਵਤ
ਸਕੰਧ ੧, ਅ:੬)

ਸੈਫਾਗ } ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਗ ਅਤੇ ਸੁਭਾਗ.

ਸੈਮ. ਵਿ—ਸੈਮ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮ।

੨ ਦੇਖੋ, ਸੈਮਕ. "ਸੁਨ ਹੇ ਸੈਮ । ਬਸਨ ਹਿਤ ਭਾਨ." (ਗੁਪਤ)

ਸੈਮਿਤ੍ਰਿ. ਸੰਗਤ—ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਲਭਮਣ। ੨ ਬੜ੍ਹਾਨ.

ਸੈਮਤ੍ਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਕੁੱਧ ਚਹਿਤ. ਜਾਂਤ। ੨ ਮਨੋਹਰ. ਸੁੰਦਰ।

੩ ਸੰਗਤ—ਬੁਧ. ਜੋ ਸੋਮ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੋ
ਦਾ ਰੂਪ ੩। ੫ ਯਗਤ। ੬ ਮੱਘਰ ਮਹੀਨਾ। ੭ ਸੰਜਨਤਾ.

ਸੈਰ. ਵਿ—ਸੁਰਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸੁਰਜ ਦਾ।

੨ ਸੁਕਸੰਬੀ। ੩ ਸੰਗਤ—ਯਮ ਅਤੇ ਬਨੇਸੂਰ (ਫਨਿੰਫਰ) ਜੋ ਸੁਰਜ

ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹਨ। ੪ ਸੁਰਜ ਦਾ ਉਪਾਸਕ। ੫ ਵਿ—ਸੁਰਾ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ

ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਸੁਰਾ ਦਾ। ੬ ਸੈਰ. ਸੂਰ (ਯੋਧਾ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸੈਰਜ. ਸੰ. ਵੀਧੀ—ਸ਼ੇਯਰੀ. ਸੰਗਤ—ਸੂਰਜ. ਸੁਰਮਰਾ। ੨ ਸੰ.

ਸੈਧ. ਵਿ—ਸੁਰਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸੁਰਜ ਦੁਲ ਵਿੱਚ
ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਸੈਰਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਉਰਣਾ.

ਸੈਰਭ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁਰਭਿ (ਸੁਗੰਧ) ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸੁਗੰਧ.

ਮੁਸਕ. "ਸਿਲੀਮੁਖ ਸਿੱਖ ਮਨ ਸੈਰਭ ਅਨੰਦ ਹੋਤ." (ਨਾਪੁ)

੩ ਸੁੰਦਰਤਾ. "ਧਰ ਬਾਲਕ ਸੈਰਭ ਆਪ ਵਿਰਾਜਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਚ)

ਸੈਰਮਾਸ. ਸੁਰਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਮਹੀਨਾ.

ਸੈਰਾਤਿ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਹੀਨਾ. ਦੇਖੋ, ਮਾਸ.

ਸੈਰਾਸ਼ਟ੍ਰ. ਸੁਰਾਸ਼ਟ੍ਰ (ਕਾਠੀਅਵਾਤ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ।

੨ ਚੰਗੇ ਰਾਜ ਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾਸ਼ਟ੍ਰ.

ਸੈਰੀ } ਵਿ—ਸੁਰਜ ਉਪਾਸਕ। ੨ ਸੁਰਜ ਆਇਕ ਗੁਰਾਂ ਦੀ

ਸੈਰੀਆ } ਚਾਲ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ, ਜਜੋਤਿਸੀ। ੩ ਸ਼ਾਵਰ (ਤੰਤ੍ਰ) ਦਾ

ਭਾਗਤਾ। ੪ ਸੁਰ ਵਿਰਾਧ ਨਾਲ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਦਲ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ।

੫ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ ਭੀ ਸੈਰੀ ਹੈ। ੬ ਸੰ. ਵੀਰਿ—ਸੋਰਿ.

ਵਿਸਨੁ. "ਤੁਭ ਸੇਵਹਿ ਸ਼ਿਧਿ ਸੰਕਰ ਸੈਰੀ." (ਨਾਪੁ) ੭ ਕ੍ਰਿਸਨ.

ਸੈਤ } ਦੇਖੋ, ਸਉਤ—ਸਉਤਾ.

ਸੈਤਾ } ਦੇਖੋ, ਸਉਤ—ਸਉਤਾ.

ਸੰ. ਸੰ. ਸਾ—ਸੰ. ਵਤ—ਕਣਕਦ. ਮੰਗਲ. ਦੇਖੋ, ਸੰ ਕਰਣਾ ੨ ਸੁਖ।

੩ ਬਾਂਤਿ। ੪ ਬਾਸਤ੍ਰ। ੫ ਸਮ. ਸਾਭ. ਨਾਲ. "ਰੁਅ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰ

ਹੋਤ." (ਸਵੈਯੋ ਮ: ੫ ਕੇ) ੬ ਚੰਗੀ ਰਚਾਂ. ਬਖ਼ਸ਼ੀ। ੭ ਬਿਨਕੁਲ.

ਮੁਲੋਂ. ਮੁੱਢੋਂ.

ਸੰਸ. ਸੰ. ਸੰਸ. ਧਾ—ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਨਾ. ਉਸਤਤਿ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਤ

—ਉਸਤਤਿ। ੩ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗ. ਇਕਰਾਰ। ੪ ਸੋਹ. ਕਸਮ। ੫ ਇੱਛਾ।

੬ ਖੁਸ਼ਾਮਦ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸੰਸਯ.

ਸੰਸਕਾਰ. ਸੰ. ਸੰਸਕਾਰ. ਸੰਗਤ—ਸੰ-ਉਪਸਰਗ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ. ਸੁਧਾਰਨਾ। ੨ ਸੁੱਧ ਕਰਨਾ। ੩ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਦੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਖਿਆਲ। ੪ ਧਰਮਗੀਤਿ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਕਰਮ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਚਿੱਤ ਤੇ ਬਣਿਆ ਰਹੇ. ਜੈਸੇ—ਜਨਮ, ਅਮ੍ਰਿਤ, ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਸੰਸਕਾਰ।

ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਕਾਰ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਉੱਤਮ ਮਧਮ ਅਤੇ ਨਿਮਿੱਧ.

(ੳ) ਉੱਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਉਹ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਰ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਧਾਰੇ ਜਾਣ ਉਹ ਸਰੀਰ ਤਥਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਯਾ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਣ. ਜੈਸੇ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ ਮਮੇ ਸਿੱਖ ਕੱਛ ਕ੍ਰਿਪਾਤ ਧਾਰਦੇ ਹਨ.

(ਅ) ਮੱਧਮ ਸੰਸਕਾਰ ਉਹ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਾਹਕੂਰ੍ਹ ਦੀ ਰਚਨਾ ਭੁਰੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਐਸੇ ਧਾਰੇ ਜਾਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਰੀਰ ਅਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾਭ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ. ਜੈਸੇ—ਜਟਾ ਰਸਮ ਜਨੇਊ ਕੱਠੀ ਆਦਿਕ ਲੋਕ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ.

(ੲ) ਨਿਮਿੱਧ (ਨਿਕ੍ਰਿਸਟ) ਸੰਸਕਾਰ ਉਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਖੰਡਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਰ ਦੇਹ ਤਥਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਜੈਸੇ—ਕਰਣਵੇਧ, ਸੁੰਨਤ (ਖਤਨਾ), ਮੁੰਡਨ ਆਦਿਕ.

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ੨ ਸੁੱਧ ਕੀਤਾ। ੩ ਸੁਧਾਰਿਆ। ੪ ਸੰਗਤ—ਵਯਾਕਰਣ ਦੀ ਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਧਾਰੀ ਹੋਈ ਬੋਲੀ। ੫ ਦੇਵਭਾਸ਼ਾ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ. (ਸੰ-ਕ੍ਰਿਤ).

ਸੰਸਕ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਸਕ੍ਰ. ਸੰਗਤ—(ਸੰ-ਕ੍ਰਿਤ). ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਝ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸੋਝ. ਸੰਦੇਹ, “ਪਾਤਕਹਰਣੰ ਸਾਧਸੰਗਮ ਨ ਸੰਸਕ੍ਰਹ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸੰਸਰਗ. ਸੰ. ਸੰਸਰਗ. ਸੰਗਤ—ਮਿਲਾਪ. ਸੰਬੰਧ. ਤਾਲੁਕ. ਦੇਖੋ, ਸਰਗ। ੨ ਸੰਬੁਧ.

ਸੰਸਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਫਿਰਨਾ. ਵਿਚਰਨਾ। ੨ ਖਿਸਕਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣ। ੩ ਸਰਕਾ। ੪ ਫੌਜ ਦਾ ਕੁਚ। ੫ ਆਵਾਗਮਨ.

ਸੰਸਰਾਮ. ਭਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀਤ ਰਚਣ ਸਮੇਂ ਭਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਗਏ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨੰ: ੧. **ਸੰਸਾ.** ਸੰਦੇਹ. ਸੋਝ. ਦੇਖੋ, ਸੰਸਕ੍ਰ. “ਕੁਰਮੁਖ ਸੰਸਾ ਮੂਲ ਨ ਹੋਵਈ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਬਿਲਾ)

ਸੰਸਾਹਰ ਸੁਖਮਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਮਨਾ ੪.

ਸੰਸਾਰ. ਨਾਮ. ਮਗਰਮੱਛ. ਨਿਹੰਗ। ੨ ਸੰ. ਜੋ ਸੰਸਰਣ ਕਰੇ 'ਮਨੁਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਧਯਾਯ ਵਿੱਚ ਭਾਬਾ ਸੰਸਕਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ: ਕਰਤਾਧਨ, ਪ੍ਰਿਥਵਨ, ਸੀਮੰਤੋਨਯਨ, ਜਾਤਕਰਮ, ਨਾਮਕਰਮ, ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਮਣ, ਅੰਨਪ੍ਰਾਸਨ, ਕੁਰਾਕਰਮ, ਉਪਨਯਨ, ਯੋਗਤ, ਸਮਾਵਰਤਨ ਅਤੇ ਵਿਵਾਹ.

(ਬਦਲਦਾ ਰਹੇ) ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਹੈ. ਜਗਤ. “ਸੰਸਾਰ ਕਾਮ ਤਜਣੈ” (ਗਾਥਾ) ੩ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ। ੩ ਪਰਿਵਾਰ. ਬੁਟੰਬ.

ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ. ਵਿ—ਸੰਸਾਰ ਰੂਪ ਸਾਗਰ. “ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਅਥ ਉਤਰੇ ਪਾਰੇ.” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸੰਸਾਰਸਿ } ਸ੍ਰੀ ਦਾ ਅਰਥ ਸੰਸਾਰ ਦਾ. “ਸਾਗਰੰ ਸੰਸਾਰਸ੍ਯ
ਸੰਸਾਰਸ੍ਯ } ਫੁਰਪਰਸਾਦੀ ਤਰਹਿ ਕੇ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਵਿਰਲੇ ਫੁਰਪਰਸਾਦੀ ਤਰਹਿ.

ਸੰਸਾਰਰੂਪ. ਵਿ—ਜਗਤ ਰੂਪ ਖੂਹਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ. “ਸੰਸਾਰਰੂਪ ਤੇ ਉਧਰਿ ਲੈ.” (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ. ੫)

ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਰਚਨਾ.

ਸੰਸਾਰਿ. ਸੰਸਾਰ (ਜਗਤ) ਵਿੱਚ. “ਮੁੰਦਾ ਪਾਇ ਫਿਰੈ ਸਸਾਰਿ.” (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) “ਕੁਰਦਰਸਨੁ ਸਭਲੁ ਸੰਸਾਰਿ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸੰਸਾਰੀ } ਵਿ—ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਦੁਨਿਯਵੀ.
ਸੰਸਾਰਿਕ } ਸੰਸਾਰਿਕਾ ੨ ਸੰਸਾਰ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਰਜੇਕੁਟ (ਬ੍ਰਹਮਾ).

“ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ.” (ਜਪੁ) ੩ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ. “ਨਾ ਅਭਿਪ੍ਰਤੀ ਨਾ ਸੰਸਾਰੀ.” (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ੪ ਸੰਗਤ—ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰੀਤਿ. ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਚਾਲ. “ਫੁਟਿਕਈ ਸੰਸਾਰੀ.” (ਕੇਦਾ ਕਬੀਰ)

ਸੰਸਾਰੁ. ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ. ਦੇਖੋ, ਸੰਸਾਰ ੩. “ਹੋਇ ਸਹਾਈ ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਰਾਖਹਿ ਤਿਸੁ ਕਹਾ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰ?” (ਗੁਜ ਮ: ੫) ੨ ਜਗਤ. ਵਿਸ਼ਵ.

ਸੰਸਾਰੁ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ। ੨ ਫਲਵਾਜ਼ ਕੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਮਹਾਲ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇਆ.

ਸੰਸਾਰੇ. ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ. “ਸੰਤੋਖ ਭਇਆ ਸੰਸਾਰੇ.” (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸੰਸਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਠਹਰਨ ਦਾ ਭਾਵ. ਠਹਰਾਉ. ਕਾਯਮੀ. ਸਿਧਤਿ। ੨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਿਯਮ. ਮਲਕਾਦਾ। ੩ ਕਿੱਤਾ. ਪੇਸ਼ਾ। ੪ ਜਥਾ. ਭਰੋਹ. ਸਮਾਜ। ੫ ਰਾਜ ਦੀ ਆਗਤ. ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ.

ਸੰਸਿਸ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਉਤਸ਼ਾਹਕਾਰ। ੨ ਮਿਸ੍ਰਿਟ. ਮਿਲਾਵਟ। ੩ ਹੇਲ ਮੇਲ। ੪ ਰਚਨਾ. ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੰਸਿਤਿ. ਸੰ. ਸਜ੍ਜਤਿ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਵਾਹ. ਧਾਰਾ। ੨ ਸੰਸਾਰ. ਦੁਨੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਤਿ.

ਸੰਹਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—(ਸੰ-ਹ੍ਰਿ) ਖਿੱਚ. ਆਕਰਸ਼ਣ। ੨ ਵਿਨਾਸ਼ ਨਾਸ਼. ਲੈ ਕਰਨਾ ੩ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਲਮੋਟਣਾ। ੪ ਖੁਲਾਸਾ. ਸਾਰਾ। ੫ ਵਾਰ (ਪ੍ਰਵਾਹ-ਆਖਾਤ) ਰੋਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੬ ਭੋਗ ਲਾਪਤਿ.

ਸੰਹਾਰੀ. ਸੰਹਾਰ (ਸੰਘਾਰ) ਕੀਤੀ ਦੇਖੋ, ਸੰਹਾਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਹਾਰੀ ਮੱਲ.

ਸੰਹਾਰੀ ਮੱਲ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੂੰ ਲਹੌਰ ਭੇਜਕੇ ਆਗਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਿਨਾ ਭੁਲਾਏ ਨਾ ਆਉਣਾ.

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਲਹੌਰ ਰਹਿਕੇ ਉੱਤਮ ਧਰਮ ਪੁਰਾਖ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਬਾ ਬੈਠਕੇ ਆਪ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਉਹ ਚੁਨੀ ਮੰਤਰੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਿਵਾਨਖਾਨਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੁਰੂਪਾਮ ਹੋਏ। ਇਸੇ ਬਾ ਤੋਂ— “ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਫੁਰਦਰਸਨ ਰਾਈ”— ਲਬਦ ਲਿਖਕੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਸੰਹਾਰੀ ਮੱਲ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਆਤਮਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਨੰਤ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਟਣੀ ਹੋਈ।

ਸੰਹਿਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਉਹ ਪੁਸਤਕ, ਜੋ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਿਤ ਨੂੰ ਕਰੇ। ੨ ਮਨੁ ਆਦਿ ਰਿਖੀਆਂ ਦੇ ਕੁਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੇ ਧਰਮਕ੍ਰਮ। ੩ ਵੇਦ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ, ਜੋ ਕਰਮ ਬਾਂਡ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਵਰਾਖਤਾ ਦੇਖੋ, ਐਤ੍ਰੇਯ ਆਰਣਯਕ ਦੇ ਆਰਣਯਕ ੩ ਅਧਯਾਯ ੨, ਖੰਡ ੬ ਵਿੱਚ। ੪ ਵਰਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਔਖਰਾਂ ਦੀ ਅਤਿ ਸਮੀਪਤਾ ‘ਸੰਹਿਤਾ’ ਹੈ।

ਸੰਹੇਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰ ੫-੬-੨.

ਸੰਕ. ਸੰ. ਗੁਰੂ. ਧਾ—ਸੰਸੇ ਵਿੱਚ ਪੈਣਾ, ਭਰਨਾ। ੨ ਸੰਕਤਾ—ਭਰਾ। ੩ ਸੰਕ. ਸੰਸਾ. “ਗੁਰੂ ਮਿਲੀਐ ਸੰਕ ਉਤਾਰਿ.” (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੪ ਫਕਤਾ ਬਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਬੈਲ.

ਸੰਕਟ. ਸੰ. ਸੰਕਟ. ਸੰਗਤਾ—ਦੁੱਖ, ਕਲੇਸ਼. “ਸੰਕਟ ਖੋਰ ਕਟੇ ਬਿਨ ਭੀਰਿ.” (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਵਿਪੱਤਿ. ਮੁਸੀਬਤ। ੩ ਭੀਤ. ਹਰਮ। ੪ ਵਿ—ਤੰਗ. ਭੀਤ। ੫ ਟਿਕਣਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੬ ਭਯਾਨਕ. ਭਰਾਵਨਾ.

ਸੰਕਟਮੋਚ } ਵਿ—ਦੁਖ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲਾ. “ਭੋਵਿੰਦ ਸੰਕਟਮੋਚ.”
ਸੰਕਟਮੋਚਕ } (ਰਾਮ ਛੰਡ ਮ: ੫)

ਸੰਕਟਵੈ. ਸੰਕਟ ਪਵੈ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਸਾਹਿਬ ਸੰਕਟਵੈ ਸੇਵਕ ਭਜੈ.” (ਬਸੰ ਨਾਮਦੇਵ) ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਪਵੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੇਵਕ ਨੱਸ ਜਾਵੇ.

ਸੰਕਟਿ. ਸੰਕਟ ਮੇ. ਕਲੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਟ. “ਸੰਕਟਿ ਨਹੀ ਪਵੈ ਜੋਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ.” (ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ)

ਸੰਕਰ. ਸੰ. ਗੁਰੂ. ਸੰਗਤਾ—ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਮੇਲ. ਮਿਸ਼ਰਣ। ੨ ਦੋ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਸੰਤਾਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉਤਪਾਲਕਾਰ। ੪ ਸੰ. ਗੁਰੂ. ਸੰਕਰ. ਸੰਗਤਾ—ਸਿਵ, ਜੋ ਸੰ (ਕਲਯਾਣ) ਕਰਤਾ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. “ਸੰਕਰ ਕੁੰਤ ਤੇਤੀਸ ਧਿਆਇਓ.” (ਬੀਰਾ ਮ: ੪)

੫ ਸੰਕਰਾਚਾਰਯ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਿਵ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. “ਸੰਕਰ ਹੂੰ ਅਵਤਾਰ ਸਿਵ ਸੁਤਿ ਮਤ ਵਿਦਤਾਵੈ.” (ਗੁਪਤੁ) ਸੰਕਰ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਕਥਾ ਇਉਂ ਹੈ—

ਕੋਚਿਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ “ਕਲਈ” (ਅਬਦਾ ਕਾਲਪੀ) ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੮੪੬ (ਸਨ ੭੮੮) ਵਿੱਚ ਸਿਵ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਵਿਸ਼ਿਸ਼੍ਣਾ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਸੰਕਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ. ਆਪ ਨੇ ਖਟਸਾਸਤ੍ਰ, ਵੇਦ, ਵੇਦਾਂਗ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਕੇ ਭੋਵਿੰਦ ਸੁਆਮੀ ਤੋਂ

ਸੰਨਾਸ ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ ਅਰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਆਸਟ ਜਮਾਕੇ ਅਦ੍ਵੈਤ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਰ ਚਮਤਕਾਰੀ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਵਿਦਯਾ ਬਲ ਨਾਲ ਵਿਦਯਾਰਥੀ ਆਪਣੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ.

ਮਗਧ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮਾਹਿਸਮਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਡਿਤ ਮੰਡਨਮਿਸ਼੍ਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਦੁਤੀ ਪੰਡਿਤਾ ਇਸ਼੍ਵਰੀ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਬਾਸਤ੍ਰਾਚਾਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤਣ ਕਰਕੇ ਸੰਕਰ ਦੀ ਸੁਧਰਤ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਫੈਲ ਗਈ. ਮੰਡਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੋਵੇਂ ਬੰਕਰ ਦੇ ਰੇਲੇ ਹੋ ਗਏ ਅਰ ਸੰਨਾਸ ਧਾਰਕੇ ਅਦ੍ਵੈਤਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ.

ਸੰਕਰ ਨੇ ਕਈ ਸਾਂ ਅਨੇਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਪੁਰ ਫਤੇ ਪਾਈ ਅਰ ਬੌਧ ਧਰਮ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸਿਕਸਤ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ “ਸੰਕਰ ਇਕ ਵਿਜਯ” ਵਿੱਚ ਮਾਧਵਾਚਾਰਯ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਸੰਕਰਾਚਾਰਯ ਨੇ ਕਈ ਮਠ (ਆਸ਼੍ਰਮ) ਛਣਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼੍ਰਿੰਗੇਰੀ ਮਠ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਸੋਰ ਰਾਜ ਦੇ ਜਿਲੇ ਕਦੂਰ ਵਿੱਚ ਕੁੰਕਰਦਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸ਼੍ਰਿੰਗੇਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਇਸ ਬਾ ਆਪਣੇ ਲਾਇਕ ਚੇਲੇ ਮੰਡਨ ਨੂੰ, ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੁਰੇਸ਼ਵਰਾਚਾਰਯ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ, ਮਹੰਤ ਅਸਥਾਪਨ ਕੀਤਾ. ਸੰਕਰਾਚਾਰਯ ਦੀ ਗੋਈ ਹੁਣ ਇਸੇ ਬਾ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਮਠ ਨੂੰ ਰਿਆਸਤ ਮੈਸੋਰ ਵੱਲੋਂ ੧੨੦੦੦) ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ੨੫੯ ਪਿੰਡ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ੫੦੦੦੦ ਹੈ ਇਸ ਮਠ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਬੀਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਨ ੧੩੪੬ ਵਿੱਚ ਵਿਜਯਨਗਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਹਰਿਹਰ ਨੇ ਲਾਈ ਹੈ.

ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਮਠਾਂ (ਦੁਰਗਾ, ਜਗੰਨਾਥ, ਕਦਰੀਨਾਥ) ਦੇ ਮਹੰਤ ਤੀ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਯੋਗਸ਼ ਸੰਨਾਸੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਪੂਰਣ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਣ. ਸੰਕਰ ਨੇ ਵੇਦਾਂਤ ਸੂਤ੍ਰ, ਉਪਨਿਸਦਾਂ ਅਤੇ ਭੀਤਾ, ਪੁਰ ਉੱਤਮ ਭਾਸ਼ਣ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਸੰਕਰ ਜੀ ਆਸਾਮ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਵਿੱਚ ਰੋਗੀ ਹੋ ਗਏ ਅਰ ੩੨ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕੇਦਾਰਨਾਥ ਪਾਸ ਸਨ ੬੭੦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਤਿਆਗ ਕਏ.

S.V. Venkateshwara ਵੇਂਕਟੇਸ਼ੁਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਕਰ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੮੦੫ ਈ. ਵਿੱਚ ਅਰ ਦੇਹਾਂਤ ੮੯੭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ੬ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪੁਤਿ ਚਰਣ ੭੬ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ੁਮ ੧੬ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ਦਸ ਪੁਰ ਅੰਤ ਗੁਰੂ ਲਘੁ. ਉਦਾਹਰਣ—

ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਭ੍ਰਿੰਗ ਪਰੰਗ ਗੁੰਚਰ, ਏਕ ਦੇਖ ਬਿਨਾਸ.

*** (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਖਟ ਕਰਮ ਕੁਲ ਸੰਚੁਗਤ ਹੈ ਹਰਿਭਗਤਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਹਿ
ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਨ ਕਥਾ ਭਾਵੈ ਸੁਪਥ ਤੁੱਲਿ ਸਮਾਨ.

*** (ਕੋਦਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਇਸ ਗੋਈ ਦੇ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਭਤਗੁਰੂ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਦੁਰਗਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਮਠ, ਜਗੰਨਾਥ ਵਿੱਚ ਕੇਦਰਧਨ ਮਠ, ਕਦਰੀਨਾਥ ਵਿੱਚ ਜੋਗੀ ਮਠ.

ਨਿਸ ਕਨ ਸੁਨ ਮਤਿਮਨ ਮਨਵ, ਖੇਤ ਮਹਿ ਤਥ ਜਾਇ,
ਭੇਪੁਮ ਬੂਟ ਉਪਾਚ ਦੇਖੇ, ਰਹੇ ਉਚ ਬਿਸਮਾਇ.

*** (ਨਾਮੁ)

੭ ਵਿ—ਮੰਗਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੮ ਸੁਭ. ਤਨਾ। ੯ ਸੰ. ਅਭਿਲਾਖ—
ਸੁਖਿਲ. (ਸੰਗਲ—ਜੰਜੀਰ) ਲਈ ਭੀ ਸੰਕਰ ਬਬਦ ਆਇਆ ਹੈ.
“ਦੁਰਦ ਕੇ ਪਾਇ ਸੁ ਸੰਕਰ ਭਾਰੇ.” (ਗੁਰੂ ੧੦)

ਸੰਕਰਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਰਖਨ.

ਸੰਕਰਸੁਕੁ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੰਕਰ (ਸਿਵ) ਦਾ ਸੁਕੁ (ਵੀਰਯ). ਪਰਾ.
ਸੰਕਰਸੁਤ. ਸੰਗਤ—ਸਿਵਪੁਰੁ ਕਟੇਸ ਅਤੇ ਕਾਰਿਕੇਯ. (ਖੰਡਨਾ).
ਸੰਕਰਖਣ } ਸੰ. ਸਤ੍ਰਕਲਪ—ਸੰਕਸ਼ਿਟ. ਸੰਗਤ—ਸੰ. ਸੰ-ਕਸ਼ਿਟ
ਸੰਕਰਖਨ } (ਖਿਚਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹਲਵਾਹੁਣਾ। ੨ ਬਲਤਦੁ.
ਬਲਰਾਮ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੰਕਰਖਣ ਹੋਣ ਦੇ ਉਦਰ ਨਿਖੇ ਹਨ.
ਇੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਵਕੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਖਿੱਚਕੇ
ਰੋਹਿਣੀ ਦੇ ਉਦਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਇਹ ਹਲ ਨਾਲ
ਵੇਰੀ ਨੂੰ ਸੰਕਸ਼ (ਖਿੱਚ) ਕੇ ਮੁਸਲ ਨਾਲ ਸਿਰ ਭੰਨ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ
ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹੁਣ ਦਾ ਵਡਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ. “ਪੁਨ ਭੰਨੇ ਕ੍ਰਿਸਦੇਸ, ਸੰਕਰਖਨ
ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ.” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਕ੍ਰਮਣ
(ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸੰਕਰਖਣ ਬਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. “ਮਕਰ
ਸੰਕਰਖਣ ਅਰਥੀ ਹੋਇ। ਆਨ ਸਨਾਨਹਿ ਜੇ ਨਰ ਕੋਇ ॥”
(ਗੁਪਤੁ) ਮਕਰ ਰਾਸਿ ਤੇ ਜਦ ਸੁਰਜ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਜੇ ਆਕੇ ਮੁਕਸਤਰ
ਨਾਚੇ.

ਸੰਕਰਤਾ. ਸੰ (ਕਲਾਣ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮੁਕਤਿ ਦਾਤਾ.

ਸੰਕਰ ਵਰਣ. ਦੇਖੋ, ਦਸਅਠਵਰਨ ਅਤੇ ਵਰਣ ਸੰਕਰ.

ਸੰਕਰਾ. ਸੰਕਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਰਨ. “ਸੰਕਰਾ ਨ ਜਾਨਹਿ ਭੇਵ.” (ਰਾਮ
ਮ: ੫) ਕਸਾਰਾਂ ਰੂਪੁ ਭੇਵ ਨ ਜਾਨੈ। ੨ ਸਿਵ। ੩ ਇੱਕ ਰਾਗ, ਜੋ
ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਸਾਤਵ (ਖਾਤਵ) ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੱਧਮ ਵਰਸਿਤ
ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਸਭ ਬਹੁਰ ਦੁਰਬਲ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਸੰਕਰਾ ਬਿਹਾਗ ਨਾਲ
ਬਹੁਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਗੰਧਾਰ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਤਜ ਸੰਵਾਦੀ
ਹੈ. ਆਰੋਹੀ—ਸ ਰ ਗ ਪ ਪ ਨ ਸ. ਅਵਰੋਹੀ—ਸ ਨ ਪ ਪ ਗ ਰ
ਸ. ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨਦੇ
ਅਤੇ ਨਾਉਂ ਸੰਕਰਾਭਰਣ ਸੰਦੇ ਹਨ। ੪ ਵਿ—ਕਲਾਣ ਕਰਤਾ।
੫ ਸੰਕਰ ਦਾ. ਸੰਕਰ ਦੇ. “ਸੰਕਰਾ ਮਸਤਿਕ ਬਸਤਾ.” (ਧਨਾ
ਕ੍ਰਿਲੋਚਨ)

ਸੰਕਰਾਚਾਰਯ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਰ ਪ.

ਸੰਕਰਾਭਰਣ. ਸੰਕਰ (ਸਿਵ) ਦਾ ਆਚਰਣ (ਰੂਪਣ) ਸੰਪਾ ੨
ਚੰਦਮਾ। ੩ ਇੱਕ ਰਾਗ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਰਾ ੩.

ਸੰਕਰੀ. ਸੰਕਰ (ਸਿਵ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਪਰਵਤੀ। ੨ ਮਜੀਠ। ੩ ਵਿ
—ਕਲਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ.

ਸੰਕਲਨ. ਸੰ. ਸਤ੍ਰਕਲਨ. ਸੰਗਤ—ਕਲਨ (ਟਿਕੋਂਠਾ) ਕਰਨਾ.

‘ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ਼ ੪ ਅ: ੧੫

ਸੰਤਨਾ। ੨ ਵਰ੍ਹੇ ਅਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਕੱਲ ਨੂੰ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ
ਬੋਝੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦਿਖਾਉਣਾ.

ਸੰਕਲਪ. ਸੰ. ਸਤ੍ਰਕਲਪ. ਸੰਗਤ—ਮਨ ਦਾ ਫੁੱਲਣਾ. ਮਨੋਰਥ.
ਖਿਆਲ। ੨ ਪ੍ਰਤਿਗਤਾ. ਪੁਟ.

ਸੰਕਲਿਤ. ਵਿ—ਜੋਤਿਆ ਹੋਇਆ. ਟਿਕੋਂਠਾ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਕਲਨ.

ਸੰਕਤਾ. ਵਿ—ਸੰਕੁਚਿਤ। ੨ ਰੰਗ. ਭੀਤਾ.

ਸੰਕਾ. ਸੰ. ਸਤ੍ਰਕਾ—ਸੰਕਾ. ਸੰਗਤ—ਸੰਕ ਸੰਸਾ। ੨ ਭਰ. ਖੋਭ
ਧਕਧਕੀ. “ਪੁਰੁ ਧਿਆਇਆ ਗਈ ਸੰਕਾ ਰੂਟ.” (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)
੩ ਸਤ੍ਰਕਾ, ਲਤਾਈ, ਜੰਗ.

ਸੰਕਾਸ. ਸੰ. ਸੰਕਾਸ਼. ਵਡ—ਰੁੱਲ. ਸਮਾਨ. “ਹੈ ਨ ਲਖੈ ਸੰਦਰ
ਤਿਸੈ, ਪਰਮੇਸਰੁ ਸੰਕਾਸ.” (ਨਾਮੁ) ੨ ਕੋਲ. ਪਾਸ.

ਸੰਕਿਤ. ਸੰ. ਸਤ੍ਰਕਿਤ. ਵਿ—ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਸੇ ਵਾਨ.
ਸੰਕ ਰਹਿਤ.

ਸੰਕੀਰਣ } ਸੰ. ਸੰਕੀਰਣ. ਵਿ—ਕੀਰਣ (ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ). ੨ ਢਕਿਆ
ਸੰਕੀਰਨ } ਹੋਇਆ। ੩ ਵਯਾਪੁ. ਪਸਰਿਆ. ਫੈਲਿਆ. “ਆਯੁਧ
ਤੇ ਸੰਕੀਰਨ ਬਨ ਭਾ ਲੋਬਨ ਪੇਭ ਕਰੰਤੇ.” (ਗੁਪਤੁ) ੪ ਸੰਗਤ—
ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਜਾਤਿ. ਜੋਮ ਪ੍ਰਤਿਨੇਮ ਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਉਪਜੇ ਸੰਕਰ ਵਰਣਾਂ
ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੰਤਾਨ. ਦੇਖੋ, ਦਸ ਅਠ ਵਰਨ.

ਸੰਕੁ. ਸੰ. ਸਤ੍ਰਕੁ—ਸੰਕੁ. ਸੰਗਤ—ਮੇਖ. ਕੀਲਾ। ੨ ਨੂਰ. ਸਥਾਣੁ।
੩ ਸੰਖ ਨਾਉਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ. (੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦)
੪ ਸੁਰਜ ਦੀ ਭਾਇਆ ਮਿਣਨ ਦਾ ਤਿੰਨ ਥਾਂ ਉਂਗਲ ਆਦਿਕ ਦਾ
ਕੀਲਾ। ੫ ਕਾਮਦੇਵ। ੬ ਸਿਵ। ੭ ਪਾਪ। ੮ ਭਾਲਾ. ਭਰਛਾ।
੯ ਲਿੰਗ.

ਸੰਕੁ ਕਰਣ. ਸੰਗਤ—ਸੰਕੁ. (ਕਿੱਲੇ) ਜੇਹੇ ਹੋਣ ਕੰਨ ਜਿਸ ਦੇ,
ਭਧਾ। ੨ ਹਰਿਵੰਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਦਾਨਵ.

ਸੰਕੁਰਾ. ਵਿ—ਸੰਕੁਚਿਤ। ੨ ਤੰਗ. ਭੀਤਾ. “ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ
ਸੰਕੁਰਾ.” (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸੰਕੁਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੰਘਣਾ. “ਸੁਭ ਰੂਣ ਕਨ ਦਾਨ ਸੰਕੁਲ ਸੋਹੈ.”
(ਗੁਪਤੁ) ੨ ਪੂਰਣ। ੩ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਸੰਗਤ—ਯੁੱਧ।
੫ ਭੀਤ. ਹੁਚੁਮ.

ਸੰਕੁਤਾ. ਸੰਕੁਚਿਤ. ਭੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕੁਰਾ. “ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕੁਤਾ”
(ਮ: ੩ ਰੂਪ ਵਾਰ ੧)

ਸੰਕੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕੁ.

ਸੰਕੇਤ. ਸੰ. ਸਤ੍ਰਕੇਤ. ਸੰਗਤ—ਇਬਾਧਾ। ੨ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ। ੩ ਸੰ.
ਸੰ-ਕੇਤ. ਨਿਵਾਸ. “ਜਲ ਸੰਕੇਤਨਿ ਆਦਿ ਬਧਾਨਹੁ.” (ਸਨਾਮਾ)
ਜਲ ਦਾ ਹੈ ਸੰਕੇਤ (ਨਿਵਾਸ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਨਦੀ.

ਸੰਕੇਤਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕੇਤ ੩.

ਸੰਕੋਚ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—(ਸੰ-ਕੁਚੁ) ਸਿਫਤਨਾ. ਸੁੰਗਤਨਾ।
ਸੰਕੋਚਨ } ੨ ਝਿੜਕਣਾ। ੩ ਜੱਜਾ. ਸ਼ਰਮ। ੪ ਸਮੇਟਣਾ. “ਖੇਲ
ਸੰਕੋਚੇ ਤਉ ਨਾਨਕ ਏਕੈ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੰਕੁਮਣ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੰਖ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਅੰਗੇ ਵਧਣਾ। ੩ ਪਹੁੰਚਣਾ। ੪ ਸੁਰਜ ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਿ ਤੋਂ ਲੰਘਦੇ ਦੂਜੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ।

ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉਹ ਦਿਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜ ਨਵੀਂ ਰਾਸ਼ਿ ਪੁਰ ਸੰਕੁਮਣ ਕਰੇ (ਪੁੱਜੇ), ਸੁਰਜ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ, ਪਹਿਲਾ ਪੁਰਿਸ਼ਾ। ੨ ਅੰਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਪਰਿਵਰਤਨ, ਉਲਟ ਫੇਰ।

ਸੰਕ੍ਰਿਤ. ਸੰਕ੍ਰਿਤ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਭੁੱਲ ਕਰਕੇ ਹੈ। “ਸੁ ਸਾਪੁ ਸੰਕ੍ਰਿਤੰ ਚਿੰਤ, ਅਸਾਪੁ ਨਿਰਭਯੰ ਭੁਲੰ.” (ਕਲਕੀ)

ਸੰਕ੍ਰਿਦਨ. ਸੰ. संक्रान्ति. ਸੰਗਤ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਦਨ (ਚਿੱਲਾਉਣਾ) ਹੋਵੇ, ਯੁੱਧ, ਜੰਗ। ੨ ਇੰਦ੍ਰ, ਜੋ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਕਿਪੁ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਢੇਰ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਕੱਠਾ ਬੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੪ ਬੋਝਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ, ਇਖਤਸਾਰ ਕੀਤਾ।

ਸੰਕੋਪ. ਸੰ-ਛੋਪ. ਸੰਗਤ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ। ੩ ਬਹੁਤ ਵਿਸਤਾਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਥੋੜੇ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ।

ਸੰਖ. ਸੰ. संख. ਸੰਗਤ—ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸੀਖ, ਜਿਸ ਦਾ ਖੋਲ ਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਬਿਗਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ, Conch-shell, ਛੰਦ੍ਰ, ਪਾਵਨਪੁਬਨਿ, ਮਹਾਨਾਦ, ਮੁਖਰ, ਹਰਪ੍ਰਿਯਾ, “ਸੰਖਨ ਕੀ ਧੁਨਿ ਘੰਟਨ ਕੀ ਕਰ,” (ਚੰਡੀ ੧) ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬਿਗਲ ਵਾਂਗ ਸੰਖ ਬਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, “ਸਿੰਘ ਚੜੀ ਮੁਖ ਸੰਖ ਬਜਾਵਰ,” (ਚੰਡੀ ੧) ਸੰਖ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦੇਵਤਾ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।^੧ ੨ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦੇ ਸੰਖ ਦਾ ਢੰਦਨ ਆਇ ਨਾਲ ਛਟਾਇਆ ਵੈਸਨਵ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਸਵਾ ਧਾਰੂ ਨਾਲ ਤਪਕੇ ਲਾਇਆ ਛਾਪਾ, “ਸੰਖ ਚਕ੍ਰ ਮਾਲਾ ਤਿਲਕ ਬਿਰਾਜਤ,” (ਮਯੂ ਨਾਮਦੇਵ) ੩ ਇੱਕ ਸਰਪ, ਜੋ ਨਾਗਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਹੈ। ੪ ਇੱਕ ਗਿਣਤੀ, ੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦।^੨ ੫ ਇੱਕ ਰਿਖੀ ਜਿਸ ਦੀ ਲਿਖੀ ਸੰਖ ਸੰਹਿਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਲਿਖਿਤ ਰਿਖੀ ਦਾ ਭਾਈ ਅਤੇ ਚੰਪਕ ਪੁਰੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਹੰਸਧ੍ਵਜ ਦਾ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੀ। ੬ ਕਪਾਲ, ਸਿਰ ਦੀ ਹੱਡੀ। ੭ ਇੱਕ ਦੈਤ (ਸੰਖਾਸੁਰ) ਜੋ ਸੰਖ ਵਿੱਚੋਂ ਜੰਮਿਆ ਸੀ ਅਰ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਮੱਛ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਕੇ ਸੰਖ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਵੇਦ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆਏ, “ਸੰਖਾਸੁਰ ਮਚੇ ਵੇਦ ਉਧਾਰੇ,” (ਮੱਛਾਵ) ਸ਼ਤਪਥ ਵਿੱਚ ਸੰਖ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹਯਗ੍ਰੀਵ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਦੇਖੋ, ਮਤਸਯ ਅਵਤਾਰ। ੮ ਦੇਖੋ, ਸੰਖਰ।

‘ਭੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਖਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਭੀ ਰੱਖ ਰੱਖ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ਨੁ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਹਲ ਜੀ ਦੇ ਸੰਖ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਪੰਥ ਜਨਨ”, ਅਕਸ਼ਨ ਦਾ “ਦੇਵਦੰਤ”, ਭੀਸ਼ਮ ਦਾ “ਪੇਂਡੂ”, ਯੁਧਿਸ਼ਠਿਰ ਦਾ “ਅਨੰਤ ਵਿਜਯ”, ਨਕੁਲ ਦਾ “ਸੁਖੋਸ”, ਸਲੋਦੇਵ ਦਾ “ਮਹਿ ਪਸਪਥ” ਸੰਖ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਭੀਤਾ, ਅ: ੧, ਬ: ੧੫ ਅਤੇ ੧੬।

ਸੰਖਚੂੜ. ਸੰ. संखचूड़. ਸੰਗਤ—ਇੱਕ ਜਾਤਿ ਦਾ ਸੰਪ, ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਪਰ ਸੰਖ ਜੇਹੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਜਲੰਧਰ ਦੈਤ ਜਿਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਤੁਲਸੀ ਰੂਪ ਹੋਈ, ਦੇਖੋ, ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੯ ਅ: ੨੪.

ਸੰਖਨਾਰੀ. ਇੱਕ ਫੰਦ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ “ਸੋਮਰਾਜੀ” ਅਤੇ “ਅਰਧ ਭੁਜੰਗ” ਭੀ ਹੈ, ਜੱਫਟ—ਪੁਤਿ ਚਰਣ ਦੇ ਯਕਣ, ISS, ISS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜੁਟੇ ਦੇਇ ਪਾਸੇ। ਪਰੀ ਮਾਰ ਨਾਸੇ।

ਭਰੂ ਧੀਰ ਦੇਖੈ। ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਕੈਕੈ।

(ਅ) ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ “ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ” ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਸੰਖਨਾਰੀ ਦਾ ਸਲੂਪ ਇੰਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਥਾਂ ਭਾਵ ਅਰਧ ਭੁਜੰਗ ਤੋਂ ਹੈ, ਯਥਾ—

ਨਮਸ੍ਰ ਅਕਸ਼। ਨਮਸ੍ਰ ਅਭੰਸੇ।

ਨਮਸ੍ਰ ਅਨਾਮੇ। ਨਮਸ੍ਰ ਅਠਾਮੇ। (ਜਪੁ)

ਸੰਖਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖਿਨੀ।

ਸੰਖਪਾਣਿ. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸੰਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਨੁ।

ਸੰਖਾਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖ ੭.

ਸੰਖਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖਣਾ.

ਸੰਖਿਨੀ. ਸੰ. संखिनी. ਸੰਗਤ—ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ।

“ਕੰਪ ਬੀਲ ਕੰਵਿਦ ਕਪਟ ਸਜਨ ਸਲੈਮ ਸ਼ਰੀਰ।

ਅਰੁਣ ਵਾਸਨ ਨਖਦਾਨ ਚੁਭਿ ਨਿਲਜ ਨਿਸ਼ੇਕ ਅਧੀਰ।

ਫਾਰ ਭੰਧ ਚੂਰ ਮਾਰ ਜਲ ਤਪੁ ਚੁਰਿ ਭਗ ਹੋਯ।

ਜੁਰਤਾ ਰਤਿ ਅਤਿ ਸੰਖਿਨੀ ਵਰਣਤ ਕਵਿ ਜਨ ਲੋਕ।”

(ਰਸਿਕਪ੍ਰਿਯਾ)

“ਕਿਹੋਂ ਸੰਖਿਨੀ ਚਿਤ੍ਰਨੀ ਪਦਮਿਨੀ ਹੈ,” (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਉਹ ਸਿੰਧੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮੋਤੀ ਨਿਕਲੇ। ੩ ਵਿ—ਸੰਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ। ੪ ਦੇਖੋ, ਚੋਪਈ ਦਾ ਭੇਦ (ਸ)।

ਸੰਖਿਪੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖਿਪਤ।

ਸੰਖੀ. ਸੰਗਤ—ਚੰਡੀ, ਸੰਖ ਜੇਹਾ ਵਰਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ, “ਕਵੀ ਚੂਸ ਸੰਖੀ,” (ਭੁਵਿ ੧੦) ੨ ਸੰ. संखिनी. ਸੰਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੩ ਸਮੁੰਦਰ।

ਸੰਖਿਆ. ਸੰ. शृङ्गिक—ਸ਼ਿੰਗਿਕ ਅ. शृङ्ग. ਸੰਮੁਲਾਭਾਰ, ਸੰਗਤ—ਸਮ (ਗਹਿਰ) ਫਾਰ (ਚੂਹਾ), ਚੂਹਾ ਮਚਨ ਦਾ ਵਿਸ, Arsenic.

ਸੰਖੇਪ. ਸੰ. संक्षेप—ਸੰਛੇਪ, ਸੰਗਤ—ਇਖਤਸਾਰ।

ਸੰਖੜ. ਸੰ. संखड़ा—ਯੁੱਧ, ਜੰਗ। ੨ ਵਿ—ਗਿਣਨ ਲਾਇਕ।

ਸੰਖਣਾ. ਸੰ. संखणा—ਗਿਣਤੀ, ਬੁਧਾਰ, “ਤ੍ਰੇਦਸ ਦਰੋਸਹਿ ਸੰਖਣਾ ਕੀਨੀ,” (ਨਾਪੁ) ਪੰਜਾਬੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਭਾਸ਼ਾਸੀ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਵਿੱਚ

੧ ਇਕ	੧ ਏਕ.
੨ ਦੋ	੨ ਦੋ
੩ ਤਿੰਨ-ਤ੍ਰੈ	੩ ਤ੍ਰਯ
੪ ਚਾਰ	੪ ਚਤੁਰ.
੫ ਪੰਜ	੫ ਪੰਚ
੬ ਛੀ-ਛੇ	੬ ਷ਟ੍
੭ ਸੱਤ	੭ ਸਪਤ
੮ ਅੱਠ	੮ ਅ਷ਟ ਅਥਵਾ ਅ਷ਟੀ
੯ ਨੌ	੯ ਨਵ
੧੦ ਦਸ	੧੦ ਦਸ਼
੧੧ ਗਿਆਰਾਂ-ਘਰਾਂ	੧੧ ਏਕਾਦਸ਼
੧੨ ਬਾਰਾਂ	੧੨ ਦ੍ਵਾਦਸ਼
੧੩ ਤੇਰਾਂ	੧੩ ਤ੍ਰਯੋਦਸ਼
੧੪ ਚੌਦਾਂ	੧੪ ਚਤੁਰਦਸ਼
੧੫ ਪੰਦਰਾਂ	੧੫ ਪੰਚਮਦਸ਼
੧੬ ਸੋਲਾਂ	੧੬ ਷ੋਡਸ਼
੧੭ ਸੱਤਾਰਾਂ	੧੭ ਸਪਤਮਦਸ਼
੧੮ ਅਠਾਰਾਂ	੧੮ ਅ਷ਟਮਦਸ਼
੧੯ ਉੱਨੀ	੧੯ ਏਕੋਨਵਿੰਸ਼ਤਿ.
੨੦ ਵੀਹ	੨੦ ਵਿੰਸ਼ਤਿ
੨੧ ਇੱਕੀ	੨੧ ਏਕਵਿੰਸ਼ਤਿ.
੨੨ ਬਾਈ	੨੨ ਦ੍ਵਾਵਿੰਸ਼ਤਿ.
੨੩ ਤੇਈ-ਰੋਈ	੨੩ ਤ੍ਰਯੋਵਿੰਸ਼ਤਿ.
੨੪ ਚੌਥੀ-ਚਥੀ	੨੪ ਚਤੁਰਵਿੰਸ਼ਤਿ.
੨੫ ਪੈਂਚੀ-ਪੇਂਚੀ	੨੫ ਪੰਚਵਿੰਸ਼ਤਿ.
੨੬ ਛੱਥੀ	੨੬ ਷ਟ੍ਵਿੰਸ਼ਤਿ.
੨੭ ਸੱਤਈ	੨੭ ਸਪਤਵਿੰਸ਼ਤਿ
੨੮ ਅਠਈ	੨੮ ਅ਷ਟਵਿੰਸ਼ਤਿ.
੨੯ ਉੱਨਤੀ	੨੯ ਏਕੋਨਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ੍
੩੦ ਤੀਹ-ਤ੍ਰੀਹ	੩੦ ਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ੍
੩੧ ਇਕੱਤੀ	੩੧ ਏਕਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ੍
੩੨ ਭੱਤੀ	੩੨ ਦ੍ਵਾਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ੍
੩੩ ਤੇਤੀ	੩੩ ਤ੍ਰਯਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ੍
੩੪ ਚੌਤੀ	੩੪ ਚਤੁਰ੍ਰਿੰਸ਼ਤ੍
੩੫ ਪੈਂਤੀ	੩੫ ਪੰਚਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ੍
੩੬ ਛੱਤੀ	੩੬ ਷ਟ੍ਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ੍
੩੭ ਸੱਤੀ	੩੭ ਸਪਤਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ੍
੩੮ ਅੱਠਤੀ	੩੮ ਅ਷ਟਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ੍
੩੯ ਉੱਨਤਾਲੀ	੩੯ ਏਕੋਨਚਤੁਰ੍ਰਿੰਸ਼ਤ੍

੧	یک
੨	دو
੩	سه
੪	چهار
੫	پنج
੬	شش
੭	هفت
੮	هشت
੯	نه
੧੦	ده
੧੧	یازده
੧੨	دوازده
੧੩	سیزده
੧੪	چهارده
੧੫	پانزده
੧੬	شانزده
੧੭	هفده
੧੮	هجده
੧੯	نوزده
੨੦	بیست
੨੧	بیست و یک
੨੨	بیست و دو
੨੩	بیست و سه
੨੪	بیست و چهار
੨੫	بیست و پنج
੨੬	بیست و شش
੨੭	بیست و هفت
੨੮	بیست و هشت
੨੯	بیست و نه
੩੦	سی
੩੧	سی و یک
੩੨	سی و دو
੩੩	سی و سه
੩੪	سی و چهار
੩੫	سی و پنج
੩੬	سی و شش
੩੭	سی و هفت
੩੮	سی و هشت
੩੯	سی و نه

1	One
2	Two
3	Three
4	Four
5	Five
6	Six
7	Seven
8	Eight
9	Nine
10	Ten
11	Eleven
12	Twelve
13	Thirteen
14	Fourteen
15	Fifteen
16	Sixteen
17	Seventeen
18	Eighteen
19	Nineteen
20	Twenty
21	Twenty-one
22	Twenty-two
23	Twenty-three
24	Twenty-four
25	Twenty-five
26	Twenty-six
27	Twenty-seven
28	Twenty-eight
29	Twenty-nine
30	Thirty
31	Thirty-one
32	Thirty-two
33	Thirty-three
34	Thirty-four
35	Thirty-five
36	Thirty-six
37	Thirty-seven
38	Thirty-eight
39	Thirty-nine

੪੦ ਚਲੀ	੪੦ ਕਵਾਰਿਸ਼ਾ
੪੧ ਟਿਕਤਾਲੀ	੪੧ ਏਕਵਾਰਿਸ਼ਾ
੪੨ ਬਿਆਲੀ-ਬੈਤਾਲੀ	੪੨ ਟ੍ਰਿਕਵਾਰਿਸ਼ਾ
੪੩ ਤ੍ਰਿਤਾਲੀ	੪੩ ਤ੍ਰਿਕਵਾਰਿਸ਼ਾ
੪੪ ਚੋਤਾਲੀ	੪੪ ਚਤੁਰਵਾਰਿਸ਼ਾ
੪੫ ਪੰਤਾਲੀ	੪੫ ਪੰਚਵਾਰਿਸ਼ਾ
੪੬ ਛਿਤਾਲੀ	੪੬ ਷ਟਵਾਰਿਸ਼ਾ
੪੭ ਸੈਤਾਲੀ	੪੭ ਸਪਤਵਾਰਿਸ਼ਾ
੪੮ ਅਠਤਾਲੀ	੪੮ ਅ਷ਟਵਾਰਿਸ਼ਾ
੪੯ ਉਨੀਸਾ	੪੯ ਏਕੋਨਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੫੦ ਪੰਜਾਹ	੫੦ ਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੫੧ ਟਿਕਵੀਸਾ	੫੧ ਏਕਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੫੨ ਬਵੀਸਾ	੫੨ ਟ੍ਰਿਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੫੩ ਤਿਥੀਸਾ-ਤ੍ਰਿਵੀਸਾ	੫੩ ਤ੍ਰਿਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੫੪ ਚੁਰੀਸਾ	੫੪ ਚਤੁਰਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੫੫ ਪਚਵੀਸਾ	੫੫ ਪੰਚਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੫੬ ਛਪੰਜਾ-ਛਿਵੀਸਾ	੫੬ ਷ਟਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੫੭ ਸਤਵੀਸਾ	੫੭ ਸਪਤਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੫੮ ਅਠਵੀਸਾ	੫੮ ਅ਷ਟਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੫੯ ਉਨਘਠ	੫੯ ਏਕੋਨਸਪਤਿ
੬੦ ਸੱਠ	੬੦ ਸਪਤਿ
੬੧ ਟਿਕਘਠ	੬੧ ਏਕਸਪਤਿ
੬੨ ਬਘਠ	੬੨ ਟ੍ਰਿਕਸਪਤਿ
੬੩ ਚੌਘਠ	੬੩ ਤ੍ਰਿਕਸਪਤਿ
੬੪ ਚੌਘਠ	੬੪ ਚਤੁਰਸਪਤਿ
੬੫ ਪੰਘਠ	੬੫ ਪੰਚਸਪਤਿ
੬੬ ਛਿਅਘਠ	੬੬ ਷ਟਸਪਤਿ
੬੭ ਸਤਘਠ	੬੭ ਸਪਤਸਪਤਿ
੬੮ ਅਠਘਠ	੬੮ ਅ਷ਟਸਪਤਿ
੬੯ ਉਨ੍ਹੱਤਰ	੬੯ ਏਕੋਨਸਪਤਿ
੭੦ ਸੱਤਰ	੭੦ ਸਪਤਿ
੭੧ ਟਿਕਹੱਤਰ	੭੧ ਏਕਸਪਤਿ
੭੨ ਬਹੱਤਰ	੭੨ ਟ੍ਰਿਸਪਤਿ
੭੩ ਤਿਹੱਤਰ	੭੩ ਤ੍ਰਿਸਪਤਿ
੭੪ ਚੌਹੱਤਰ	੭੪ ਚਤੁਰਸਪਤਿ
੭੫ ਪੰਜਹੱਤਰ-ਪੱਚੱਤਰ	੭੫ ਪੰਚਸਪਤਿ
੭੬ ਛਿਹੱਤਰ	੭੬ ਷ਟਸਪਤਿ
੭੭ ਸਹੱਤਰ	੭੭ ਸਪਤਸਪਤਿ
੭੮ ਅਠੱਤਰ	੭੮ ਅ਷ਟਸਪਤਿ

੪੦ ਚਲੀ	੪੦ ਏਕੋਨਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੪੧ ਟਿਕਤਾਲੀ	੪੧ ਏਕਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੪੨ ਬਿਆਲੀ-ਬੈਤਾਲੀ	੪੨ ਟ੍ਰਿਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੪੩ ਤ੍ਰਿਤਾਲੀ	੪੩ ਤ੍ਰਿਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੪੪ ਚੋਤਾਲੀ	੪੪ ਚਤੁਰਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੪੫ ਪੰਤਾਲੀ	੪੫ ਪੰਚਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੪੬ ਛਿਤਾਲੀ	੪੬ ਷ਟਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੪੭ ਸੈਤਾਲੀ	੪੭ ਸਪਤਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੪੮ ਅਠਤਾਲੀ	੪੮ ਅ਷ਟਪੰਚਮਾਸ਼ਾ
੪੯ ਉਨੀਸਾ	੪੯ ਏਕੋਨਸਪਤਿ
੫੦ ਪੰਜਾਹ	੫੦ ਸਪਤਿ
੫੧ ਟਿਕਵੀਸਾ	੫੧ ਏਕਸਪਤਿ
੫੨ ਬਵੀਸਾ	੫੨ ਟ੍ਰਿਕਸਪਤਿ
੫੩ ਤਿਥੀਸਾ-ਤ੍ਰਿਵੀਸਾ	੫੩ ਤ੍ਰਿਕਸਪਤਿ
੫੪ ਚੁਰੀਸਾ	੫੪ ਚਤੁਰਸਪਤਿ
੫੫ ਪਚਵੀਸਾ	੫੫ ਪੰਚਸਪਤਿ
੫੬ ਛਪੰਜਾ-ਛਿਵੀਸਾ	੫੬ ਷ਟਸਪਤਿ
੫੭ ਸਤਵੀਸਾ	੫੭ ਸਪਤਸਪਤਿ
੫੮ ਅਠਵੀਸਾ	੫੮ ਅ਷ਟਸਪਤਿ
੫੯ ਉਨਘਠ	੫੯ ਏਕੋਨਸਪਤਿ
੬੦ ਸੱਠ	੬੦ ਸਪਤਿ
੬੧ ਟਿਕਘਠ	੬੧ ਏਕਸਪਤਿ
੬੨ ਬਘਠ	੬੨ ਟ੍ਰਿਕਸਪਤਿ
੬੩ ਚੌਘਠ	੬੩ ਤ੍ਰਿਕਸਪਤਿ
੬੪ ਚੌਘਠ	੬੪ ਚਤੁਰਸਪਤਿ
੬੫ ਪੰਘਠ	੬੫ ਪੰਚਸਪਤਿ
੬੬ ਛਿਅਘਠ	੬੬ ਷ਟਸਪਤਿ
੬੭ ਸਤਘਠ	੬੭ ਸਪਤਸਪਤਿ
੬੮ ਅਠਘਠ	੬੮ ਅ਷ਟਸਪਤਿ
੬੯ ਉਨ੍ਹੱਤਰ	੬੯ ਏਕੋਨਸਪਤਿ
੭੦ ਸੱਤਰ	੭੦ ਸਪਤਿ
੭੧ ਟਿਕਹੱਤਰ	੭੧ ਏਕਸਪਤਿ
੭੨ ਬਹੱਤਰ	੭੨ ਟ੍ਰਿਸਪਤਿ
੭੩ ਤਿਹੱਤਰ	੭੩ ਤ੍ਰਿਸਪਤਿ
੭੪ ਚੌਹੱਤਰ	੭੪ ਚਤੁਰਸਪਤਿ
੭੫ ਪੰਜਹੱਤਰ-ਪੱਚੱਤਰ	੭੫ ਪੰਚਸਪਤਿ
੭੬ ਛਿਹੱਤਰ	੭੬ ਷ਟਸਪਤਿ
੭੭ ਸਹੱਤਰ	੭੭ ਸਪਤਸਪਤਿ
੭੮ ਅਠੱਤਰ	੭੮ ਅ਷ਟਸਪਤਿ

40 Forty	78 Seventy-eight
41 Forty-one	
42 Forty-two	
43 Forty-three	
44 Forty-four	
45 Forty-five	
46 Forty-six	
47 Forty-seven	
48 Forty-eight	
49 Forty-nine	
50 Fifty	
51 Fifty-one	
52 Fifty-two	
53 Fifty-three	
54 Fifty-four	
55 Fifty-five	
56 Fifty-six	
57 Fifty-seven	
58 Fifty-eight	
59 Fifty-nine	
60 Sixty	
61 Sixty-one	
62 Sixty-two	
63 Sixty-three	
64 Sixty-four	
65 Sixty-five	
66 Sixty-six	
67 Sixty-seven	
68 Sixty-eight	
69 Sixty-nine	
70 Seventy	
71 Seventy-one	
72 Seventy-two	
73 Seventy-three	
74 Seventy-four	
75 Seventy-five	
76 Seventy-six	
77 Seventy-seven	

੨੯ ਉਨਸੀ	੭੯ ਏਕੋਨਾਸ਼ੀਤਿ:	੮੧	اسٹون	79	Seventy-nine
੩੦ ਅਸੀ	੮੦ ਆਸ਼ੀਤਿ	੮੨	ਅੱਠ	80	Eighty
੩੧ ਇਕਾਸੀ	੮੧ ਏਕਾਸ਼ੀਤਿ	੮੩	ਏਕੁਸ਼ੀਤਿ	81	Eighty-one
੩੨ ਬਿਆਸੀ	੮੨ ਦੁਬਾਸ਼ੀਤਿ	੮੪	ਦੁਬਾਸ਼ੀਤਿ	82	Eighty-two
੩੩ ਤਿਰਾਸੀ-ਤ੍ਰਿਆਸੀ	੮੩ ਤ੍ਰਿਪਾਸ਼ੀਤਿ	੮੫	ਤ੍ਰਿਪਾਸ਼ੀਤਿ	83	Eighty-three
੩੪ ਚੌਰਾਸੀ	੮੪ ਚਤੁਰਾਸ਼ੀਤਿ	੮੬	ਚਤੁਰਾਸ਼ੀਤਿ	84	Eighty-four
੩੫ ਪੰਚਾਸੀ-ਪੰਜਾਸੀ	੮੫ ਪੰਚਾਸ਼ੀਤਿ	੮੭	ਪੰਚਾਸ਼ੀਤਿ	85	Eighty-five
੩੬ ਛਿਆਸੀ	੮੬ ਷ਟਾਸ਼ੀਤਿ	੮੮	਷ਟਾਸ਼ੀਤਿ	86	Eighty-six
੩੭ ਸਤਾਸੀ	੮੭ ਸਪਤਾਸ਼ੀਤਿ	੯੦	ਸਪਤਾਸ਼ੀਤਿ	87	Eighty-seven
੩੮ ਅਠਾਸੀ	੮੮ ਅਠਾਸ਼ੀਤਿ	੯੧	ਅਠਾਸ਼ੀਤਿ	88	Eighty-eight
੩੯ ਉਨਾਲੇ	੮੯ ਏਕੋਨਾਸ਼ੀਤਿ:	੯੨	ਏਕੁਸ਼ੀਤਿ	89	Eighty-nine
੪੦ ਨਵੇ	੯੦ ਨਵਤਿ:	੯੩	ਨਵਤਿ	90	Ninety
੪੧ ਇਕਾਨਵੇ	੯੧ ਏਕਨਵਤਿ:	੯੪	ਏਕੁਨਵਤਿ	91	Ninety-one
੪੨ ਬਦਵੇ	੯੨ ਦਿਗਵਤਿ:	੯੫	ਦਿਗਵਤਿ	92	Ninety-two
੪੩ ਤਿਰਾਨਵੇ-ਤ੍ਰਿਆਨਵੇ	੯੩ ਤ੍ਰਿਨਵਤਿ:	੯੬	ਤ੍ਰਿਨਵਤਿ	93	Ninety-three
੪੪ ਚੌਰਾਨਵੇ	੯੪ ਚਤੁਰਨਵਤਿ:	੯੭	ਚਤੁਰਨਵਤਿ	94	Ninety-four
੪੫ ਪਚਾਨਵੇ	੯੫ ਪੰਚਾਨਵਤਿ:	੯੮	ਪੰਚਾਨਵਤਿ	95	Ninety-five
੪੬ ਛਿਆਨਵੇ	੯੬ ਷ਟਾਨਵਤਿ	੯੯	਷ਟਾਨਵਤਿ	96	Ninety-six
੪੭ ਸਚਾਨਵੇ	੯੭ ਸਪਤਾਨਵਤਿ:	੧੦੦	ਸਪਤਾਨਵਤਿ	97	Ninety-seven
੪੮ ਅਠਾਨਵੇ	੯੮ ਅਠਾਨਵਤਿ			98	Ninety-eight
੪੯ ਨਿਨਾਲੇ-ਨਵਿੰਨਵੇ	੯੯ ਨਵਨਵਤਿ:			99	Ninety-nine
੧੦੦ ਸੌ	੧੦੦ ਸ਼ਤਾਸ਼ੀ			100	Hundred

ਇੱਕ ਇੱਕ ਬਿੰਦੀ ਨੰਕਣ ਤੋਂ ਅੰਕ ਦਸਗੁਣੇ ਜੋ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਰਾਣੇ ਗੁੰਗ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ-

ਇੱਕ-ਏਕ	੧
ਦਸ-ਦਸ	੧੦
ਸੌ-ਸ਼ਤ	੧੦੦
ਹਜਾਰ-ਸਹਸ਼	੧,੦੦੦
ਅਸ਼ੁਰ	੧੦,੦੦੦
ਲੱਖ-ਲਕ	੧੦੦,੦੦੦
ਪ੍ਰਭੂਤ ਜਾਂ ਨਿਸ਼੍ਚੁਰ	੧,੦੦੦,੦੦੦
ਕਰੋੜ-ਕੋਟਿ	੧੦,੦੦੦,੦੦੦
ਅਰੁੰਦ	੧੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਕੁੰਦ	੧,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਖਾਧ	੧੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਨਿਖਾਧ	੧੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਖਜ਼ਾਨਾ	੧,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਸੰਖ	੧੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਅਰਪਦਮ	੧੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਸਾਗਰ	੧,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦

ਅੰਤਰ	੧੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਮਿਲਾ	੧੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਪੁਰਾਣਾ	੧,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਪਰਾਪ	੧੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦

ਯਹੁਰ ਵੇਦ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਿਣਤੀ ਇਹ ਦੱਸੀ ਹੈ—

੧	੧੦
੨	੧੦੦
੩	੧੦੦੦
੪	੧੦੦੦੦
੫	੧੦੦੦੦੦
੬	੧੦੦੦੦੦੦
੭	੧੦੦੦੦੦੦੦
੮	੧੦੦੦੦੦੦੦੦
੯	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦
੧੦	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦
੧੧	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦
੧੨	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਣਤੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਉਂ ਹੈ—

ਇਕਾਈ	੧	Unit
ਦਹਾਈ	੧੦	
ਸਿੱਕਤਾ	੧੦੦	
ਹਜ਼ਾਰ-ਹਜ਼ਾਰ	੧੦੦੦	Thousand
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ	੧੦੦੦੦	
ਲੱਖ	੧੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਲੱਖ	੧੦੦੦੦੦੦	Million
ਕਰੋੜ	੧੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਕਰੋੜ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਅਰਬ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਅਰਬ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਖਰਬ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਖਰਬ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	Billion
ਨੀਲ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਨੀਲ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਪਦਮ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਪਦਮ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਸੰਖ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਸੰਖ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	Trillion

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸੰਖਿਆ ਇਉਂ ਹਨ - ਏਕੇ ਤੇ ੨੪ ਬਿੰਦੀਆਂ quadrillion, ੩੦ ਬਿੰਦੀਆਂ quintillion, ੩੬ ਬਿੰਦੀਆਂ sextillion, ੪੨ ਬਿੰਦੀਆਂ septillion, ੪੮ ਬਿੰਦੀਆਂ petillion, ੫੪ ਬਿੰਦੀਆਂ nonillion.

ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਸੰਖਰਾ (ਕਿਟਰੀ) ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਢੰਗ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਤਨੀ ਸੰਖਰਾ ਬੋਧਕ ਜੋ ਪਦਾਰਥ ਅਥਵਾ ਦੇਵਤਾ ਆਦਿ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਨੂੰ ਅੰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਵਰਤਣਾ, ਜਿਸੇ—

- ੦ ਦੀ ਥਾਂ ਆਕਾਸ਼, ਨਤ ਆਦਿ ਬਥਦ.
- ੧ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਆਰਮਾ, ਫਟੇਸ਼ਦੰਤ, ਸੂਰਜ ਦੇ ਰਸ ਦਾ ਚਕੁ.
- ੨ ਨੇਤ੍ਰ, ਪਕ (ਪੰਛੀ ਦੇ ਖੰਡ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪੱਖ), ਝੁਲਾ, ਅਯਨ, ਸਰਪ ਰਸਨਾ, ਯਮ, ਅਨਿਵਨ.
- ੩ ਰਾਮ, ਕਾਲ, ਤਾਪ, ਗੁਣ, ਸਿਵਨੇਤ੍ਰ, ਅਗਨਿ, ਰੁਵਨ, ਸੰਧਰਾ.
- ੪ ਵੇਦ, ਯੁਗ, ਵਰਣ, ਆਸੁਮ, ਸੁਹਾ ਦੇ ਮੁਖ, ਵਿਸਨੁਜਾ, ਅਵਸਥਾ.
- ੫ ਪੜਾਓ, ਪਾਂਡਵ, ਇੰਦ੍ਰਿਯ, ਕਾਮਯਾਣ, ਸਿਵਮੁਖ, ਪ੍ਰਾਣ, ਕੂਤ, ਕੋਸ਼, ਨਮਾਜ਼.^੧
- ੬ ਰਿਤ੍ਰ, ਰਸ, ਰਾਗ, ਵ੍ਰਮਰਪਦ, ਈਤਿ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਵੇਦਾਂਤ, ਕਾਚਕ.
- ੭ ਮੁਨਿ, ਸਾਗਰ, ਸੂਰ, ਗਿਰਿ, ਲੋਕ, ਚਾਰ, ਭੂਮਿਕਾ.
- ੮ ਵਸੁ, ਸਿੰਧਿ, ਇੰਗਸ, ਯੋਗਅੰਗ, ਪਹਿਰ, ਨਾਗ, ਰਾਜੇ ਦੇ ਅੰਗ.
- ੯ ਰੁਖੰਡ, ਅੰਕ, ਨਿਧਿ, ਕੁਹ, ਭਵਿ.
- ੧੦ ਚੋਸ, ਦਿਸਾ, ਦਸ਼ਾ, ਅਵਤਾਰ, ਸੰਨ੍ਹਾਸੀ ਪੰਛ, ਰਾਵਣਸਿੰਹ, ਅੰਗੁਲਿ.
- ੧੧ ਰੁਦ੍ਰ.
- ੧੨ ਰਵਿ, ਰਾਸ਼ਿ, ਮਾਸ, ਮਿਸਲਾ,^੨ ਯੋਗੀ ਪੰਛ.
- ੧੩ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਯਰਮ, ਵਿਸ਼੍ਵੇਦਵ.
- ੧੪ ਲੋਕ, ਰਤਨ, ਵਿਦਯਾ, ਮਨੁ.
- ੧੫ ਤਿਥਿ, ਸੋਮਵੱਲੀ ਪਸ਼ੁ.
- ੧੬ ਕਲਾ, ਸ਼ਿੰਕਾਰ.
- ੧੭ ਵੈਦਿਕ ਦੇਵਤਾ.
- ੧੮ ਪੁਰਾਣ, ਭਾਰਤ ਪਰਵ.
- ੧੯ ਵਿਰਾਟ ਮੁਖ.
- ੨੦ ਨਖ, ਬਿਸ਼ੁ.
- ੨੧ ਮੁਲਛਨਾ.
- ੨੨ ਚਾਰਾਂ.^੩
- ੨੩ ਵਿਕ੍ਰਿਤਿ
- ੨੪ ਰਾਯਤ੍ਰੀ
- ੨੫ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ, ਤਤ੍ਵ.

^੧ਯਾਲਸੇ ਦੇ ਪੰਜ ਪੜਾਓ.

^੨ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਮਾਜ਼ਾਂ

^੩ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ੧੨ ਮਿਸਲਾਂ.

^੪ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਲਾਲੀ ਹੀਜਰੀ ੩੦ ਚਾਰਾਂ.

੨੭ ਨਕਤੁ ਉਤ੍ਰ.

੩੦ ਮਸਵਿਦਾਸ.

੩੨ ਦੰਤ, ਰਦ.

੩੩ ਦੇਵ.

੪੦ ਮੁਕਤੋ.^੪

੪੯ ਪਵਨ, ਤਾਨ.

੬੪ ਕਲਾ.

ਸੰਖਰਾ ਬਥਦ ਦਾ ਅਰਥ ਚਰਚਾ ਅਰ ਵਿਚਾਰ ਭੀ ਕਈ ਥਾਈਂ ਆਇਆ ਹੈ. ਦਲਮਕੁੰਬ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਖਰਾ ਬਥਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਯਥਾ— “ਸਮੇ ਸੰਤ ਪਰਹੋਤ ਸਭਾਈ। ਤਾਂ ਰੇ ਸੰਖਰਾ ਸੰਤਸਹਾਈ.” (ਚੌਥੀਸਾਵ)

ਇਸ ਨਈਂ ਸੰਤਸਹਾਈ ਸੰਗਤ (ਨਾਉਂ) ਹੈ. ਸੰਖਰਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ, ਅਥਰਦ.

ਸੰਗ. ਵਰ—ਸਾਬ. ਨਾਲ. “ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਨ ਕਛੁ ਅਨਾਈ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਸੰਗਤਾ—ਮਿਲਾਪ. ਸੰਬੰਧ. “ਹਰਿ ਇਕ ਸੈ ਨਾਲਿ ਮੈ ਸੰਗ.” (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੩ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਗਰੋਹ, ਮੰਡਲੀ. ਸਮਾਤ, ਟੋਲਾ, ਸੰ. ਸੰਭਵ—ਸੰਘ. “ਸੰਗ ਚਲਤ ਹੈ ਹਮ ਭੀ ਚਲਨਾ.” (ਗੁਰੀ ਰਵਿਦਾਸ) “ਘਰ ਭੇ ਚਲਨੈ ਸੰਗ ਕੇ ਸੰਗ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੪ ਸੰਕਾ, ਲੰਜਾ. ਸੰਕੋਚ. “ਮਨ ਪਾਪ ਕਰਤ ਤੂੰ ਸਦਾ ਸੰਗ.” (ਰਸ ਮ: ੫) ੫ ਸੰਸਾ, ਸੰਕ. “ਸਾਧੁ ਸੰਗਿ ਬਿਨਸੈ ਸਭ ਸੰਗ.” (ਸੁਖਮਨੀ) ੬ ਭਾ ੬ ਪੰਥਰ. “ਹਮ ਪਾਪੀ ਸੰਗ ਤਰਾਹ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਾਨ) ੭ ਭਾ ੭ ਸੰਗ. ਭਾਧੁ. ਫੰਧਕ. “ਸਮ ਸੰਗ ਨ ਫਾਸਹਿ.” (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਸਮ ਫੰਧਕ ਫਾਸਾਧਿਕਾ ਨਹੀਂ. ਸੰਗ ਅਸਵਦ. ਦੇਖੋ, ਅਸਵਦ ੨ ਅਤੇ ਯਾਥਾ.

ਸੰਗਸਾਰ. ਭਾ ੭੬ ਅ ਰਜਮ. ਸੰਗਤਾ—ਪਥਰਾਉਣਾ. ਸੰਗ (ਪੰਥਰ) ਮਾਰਕੇ ਜਾਨ ਕੱਢਣੀ. Stoning to death. ਮਿਸਕਾਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੰਡ ਵਿਭਚਾਰੀ ਨਈਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਿਮ ਹੋਰ ਕਈ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਗਸਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ. “ਸੰਗਸਾਰ ਰਿਸ ਕਰੀਏ ਜਾਈ.” (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਪਥਰਾਉਣਾ. ਸੰਗਠਨ. ਸੰਗਤਾ—ਭੱਠਣ (ਸੰਯਤ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਬਿਖਰੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥ ਅਥਵਾ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੇਲਣਾ. ਜਥੇਬੰਦੀ.

ਸੰਗਤਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਕਾ ਕਰਨੀ. ਲੰਜਾ ਕਰਨੀ. ਸ਼ਰਮਾਉਣਾ.

ਸੰਗਤ. ਸੰ. ਸੰ—ਯਤ. ਸੰਗਤਾ—ਸਭਾ. ਸੰਘ. ਮਜਲਿਸ. Congregation. “ਸੰਗਤ ਸਹਿਤ ਸੁਨੈ ਮੁਦ ਧਰੋ.” (ਗੁਪ੍ਰਸੁ) ੨ ਸੰਬੰਧ. ਰਿਸ਼ਤਾ. ਨਾਤਾ. ੩ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਮਾ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੪ ਮਾਲਕੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜਾਮਤ, ਫਰਨਾਲਾ, ਤਸੀਲ ਅਤੇ ਭਟਿੰਡੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਬੀਕਾਨੇਰ ਵਾਲੀ ਛੋਟੀ ਰੇਲਵੇ ਲਾਇਨ ਤੋ, ਭਟਿੰਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੰਗਤ ਹੈ।

ਸੰਗਤ ਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਵੇਰੂ ੩। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ.

^੪ਯਾਲਸਾਹਬ ਦੇ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤੋ.

ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ. ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੁਰੂਕਿਲਾਸ ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਮਕਾਮ ਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂਤਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਬੰਗਸੀ ਨੂੰ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ੧।

੨ ਰਾਜਾ ਵਡੇ ਸਿੰਘ ਜੀਂਦਪਤਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ੧੧ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ, ਪਿਤਾ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ੩੦ ਚੁਲਾਈ ਸਨ ੧੮੨੨ ਨੂੰ ਜੀਂਦ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ, ਸਨ ੧੮੨੪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਬਾਈ ਵਡੀ ਹੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਜਾਹਬਾਦ ਦੇ ਰਣੀਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਸਭਾ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਈ. ਰਾਜਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਕਾਜ ਵੱਲ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਸੀ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੰਬੰਧੀ ਅਤੇ ਜਾਹਸਵਾਰ ਜਾਣਕੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਭੇਈ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ੩ ਨਵੰਬਰ ੧੮੩੪ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਗਰੂਰ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਸੰਤਾਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਗੱਦੀ ਇਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਰਣੀਸ ਬਜੀਦਪੁਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ.

ਸੰਗਤ ਦਾਸ. ਦੇਖੋ, ਸਤਕਰਤਾਰੀਏ ੨। ੨ ਦੇਖੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ. **ਸੰਗਤਪੁਰਾ.** ਰਾਜ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜ਼ਾਮਤ ਵਡੇਗੜ੍ਹ (ਬਸੀ), ਬਾਣਾ ਮੁਲੇਪੁਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਬਾਬਾ ਕੌਲ ਜੀ ਦੇ ਨੌਤੇ ਸੋਢੀ ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਪਟਿਆਲਾ ਪਤਿ ਦੇ ਵੇਲੇ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ. ਗਿਆਸਰ ਨੇ ਸੰਗਤਪੁਰਾ ਸਾਰਾ ਜਾਗੀਰ ਵਿੱਚ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪਿੰਡ ਹੋਰ (ਖਰ੍ਹੇ, ਪੋਲਾ, ਮਾਸਰੀ, ਰਾਇਸਰ) ਅਰਪਨ ਕਰੇ. ਸੰਗਤਪੁਰੇ ਦੇ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜਾਗੀਰ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰ ਬੁਧਕੇ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ.

ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਇੱਕ ਮਾਲਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੰਜ ਕੁੰਦੀ ਪੁਸਤਕ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੁਟਕਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਸੰਗਤਰਾ. ਸੰ. ਸੁਰਫ਼ਾ—ਸੁਰੰਗ. ਅੰ. Orange, L. Citrus Aurantium. ਦੇਖੋ, ਨਾਰੰਗੀ, ਅਤੇ ਚੰਗਤਰਾ

ਸੰਗਤਰਾਸ਼. ਭਾ. سگتراس. ਸੰਗਤ—ਸੰਗ (ਪੱਥਰ) ਫਿੱਲਣ ਵਾਲਾ. ਪੱਥਰਘਾਤਾ.

ਸੰਗਤਿ. ਸੰ. ਸੰ-ਗਤਿ. ਮਿਲਾਪ. ਸੁਹਬਤ. "ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਫੁਨ ਬਹੁ ਅਪਿਕਾਈ." (ਨਟ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਗਿਆਲ. ਵਿਦਯਾ. ੩ ਸਿਧਨ. ਭੋਗ. ੪ ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ.

‘ਬਾਬਾ ਕੌਲ’

।

ਬਾਮਸੀ ਦਾਸ

।

ਅੰਗ ਰਾਮ

।

ਲਾਸਪਰ ਸਿੰਘ

।

ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ

ਸੰਗਤੀਆਂ. ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤਖਾਣ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਚਨ ਦੇ ਮਕਾਮ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਪਕਾਰੀ ਅਤੇ ਬਰਣੀ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਤਕਰਤਾਰੀਏ। ੩ ਵਿ—ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੇਵਕ ਜੋ ਸਤ ਨਵਾਰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਭ੍ਰਿਪਾਲ ਕਟੋਚੀ ਅਰ ਭੀਮਚੰਦ ਕਹਲੂਰੀ ਦੀ ਸੁਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਰਾਉਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਹੁਸੈਨੀ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਸੀ. ਸੰਗਤੀਆਂ ਸਿੰਘ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. "ਸਿੰਘ ਸੰਗਤੀਆ ਤਹਾਂ ਪਠਾਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸੰਗਦਿਲ. ਭਾ. سگدل. ਵਿ-ਸੰਗ (ਪੱਥਰ) ਜੇਹਾ ਹੈ ਚਿੱਤ ਜਿਸ ਦਾ. ਕਠੋਰ ਮਨ. ਬੇਰਹਿਮ.

ਸੰਗਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗਣਾ. "ਕਰਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ, ਨਾਹੀ ਸੰਗਨਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਤਿ ਕਰਕੇ. "ਨਾਹੀ ਰੇ ਜਮ ਸੰਤਾਵੈ ਸਾਧੂ ਕੀ ਸੰਗਨਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸੰਗਮ ਅਬਵਾ ਸੰਗਮੁ. ਸੰ. ਸੰ-ਗਮ. ਸੰਗਤਾ—ਮਿਲਾਪ. ਮੇਲ. "ਸਾਧੂ ਸੰਗਮ ਹੈ ਨਿਸਤਾਰਾ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਦੋ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਅਸਥਾਨ। "ਗੰਗ ਜਮੁਨ ਤਹ ਬੋਈ ਸੰਗਮ." (ਰੁਖਾਰੀ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ੩ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਪਤਿ ਦਾ ਮਿਲਾਪ. ਮੈਥੁਨ. "ਸੰਗਮ ਕਰੈ ਤਲਾਬ ਤਲਾਈ." (ਤੁਲਸੀ)

ਸੰਗਮਰਮਰ. ਦੇਖੋ, ਮਰਮਰ.

ਸੰਗਰ. ਸੰ. ਸੰਗਰ—ਭੁੱਧ. ਸੰਘਰ. ਜੰਗ ੨ ਬ੍ਰਿਖਲ. ਸੰਗੁਲ. ਸੰਸੀਰ. "ਗਰ ਮਹਿ ਗੁਰੂਏ ਸੰਗਰ ਪਰਹੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੰਗਰਹਣ } ਦੇਖੋ, ਸੰਗੁਹਣ. "ਨਾਮ ਸਮਾਲਹੁ ਨਾਮ ਸੰਗਰਹੁ." **ਸੰਗਰਹਣੁ** } (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸੰਗਰਾਣਾ ਸਾਹਿਬ. ਜਿਨਾ ਅਤੇ ਤਸੀਲ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਚੰਬਾ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਮੀਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਪੂਰ ਹੁਣ ਚੋਲਕੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਮਾਈ ਸੁਲਖਣੀ ਨੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਛੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਪੂਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰਦਾਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸੰਤ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ. ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਸੁਲਖਣੀ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੈ.

ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਖੁਮਾਉਂ ਸ਼ਮੀਨ ਚੱਬੇ ਅਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਖੁਮਾਉਂ ਪਿੰਡ ਮਾਨਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਵੈਸਾਖ ਸੁਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਚੱਬੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹੀਦ ਦਾ ਭੀ ਇੱਕ ਅਸਥਾਨ ਹੈ.

ਸੰਗਰਾਂਦ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗ੍ਰਾਂਤਿ ਅਤੇ ਬਾਰਹਰਾਸਿ.

ਸੰਗਰਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗਰਾਣਾ ਸਾਹਿਬ.

ਸੰਗਰਾਮ. ਜੰਗ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗ੍ਰਾਮ. "ਲਖ ਸੁਰਤਟੁ ਸੰਗਰਾਮ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਰਬਰ.

(ਸੁਖਮਨੀ) ੫ ਸੰਗਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾ. "ਸੁਖ ਕਰਧਕ ਤਸਮ ਸੰਗੀਤ." (ਪਨਾ ਮ: ੫)

ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰ } ਉਹ ਸ਼ਾਸਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਾਉਣ ਵਜਾਉਣ ਅਤੇ
ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥ } ਨੱਚਣ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੱਸੇ ਹੋਣ. ਇਸ ਵਿਸ਼ਾ ਤੇ ਅਨੰਤ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਹ ਹਨ—ਰਾਗ ਚੰਦੋਦਯ, ਰਾਗ ਪ੍ਰਸਾਰ, ਰਾਗ ਰਤਨਾਕਰ, ਸੰਗੀਤ ਕਲਾਨਿਧਿ, ਸੰਗੀਤ ਕਲਪਦ੍ਰੁਮ, ਸੰਗੀਤ ਦਰਪਣ, ਸੰਗੀਤ ਦਾਮੋਦਰ, ਸੰਗੀਤ ਨਿਤਰ ਰਤਨਾਕਰ, ਸੰਗੀਤ ਪਾਰਿਜਾਤ, ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ, ਸੰਗੀਤ ਸਾਰ, ਸੰਗੀਤ ਸੁਧਾਕਰ, ਸੰਗੀਤਾਣੰਬ, ਮਤੰਗ ਬ੍ਰਿਹਦੇਸ਼ੀ, ਤਰਤ ਨਾਟਕ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਰਾਗ ਵਿਭੋਧ, ਬੁੱਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਰਪਣ, ਰਾਗ ਗੋਪਿੰਦ ਸੰਗੀਤ, ਸੰਗੀਤ ਵਿਨੋਦ, ਸੰਗੀਤ ਕ੍ਰਾਸਣ.

ਸੰਗੀਤ ਛੰਦ. ਉਹ ਛੰਦ, ਜੋ ਗਾਉਣ ਲਈ ਠੀਕ ਵਜਨ ਦੇ ਹੋਣ। ੨ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਉਹ ਛੰਦ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਛੰਪਕ, ਸੰਗੀਤ—ਨਰਾਜ, ਸੰਗੀਤ—ਪਧਿਸ਼੍ਰੁਕਾ, ਸੰਗੀਤ—ਪਾਧਤੀ, ਸੰਗੀਤ—ਛਹਤਾ, ਸੰਗੀਤ—ਤੁਸੰਗਪ੍ਰਯਾਤ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਮਧੁਤਾਰ ਛੰਦ ਆਏ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਛੰਦਾਂ ਦੇ ਨੱਚਣ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਦੇਖੋ. ਇੱਥੇ ਕੇਵਲ "ਸੰਗੀਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਹੈ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਛੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਦਨ ਸੰਗੀਤ ਅਰਥਾਤ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਦੇ ਬੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਨੈ ਤਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਕੇ ਬੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ "ਸੰਗੀਤ" ਪਦ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਯਥਾ—

(ੳ) ਸੰਗੀਤਛੰਪਕ—ਕਕ੍ਰਤਦਿ ਰੂਪਨੋ ਕਪਿ ਕਟਕ, ਬਕ੍ਰਤਦਿਕਾਜਨ ਰਣ ਬਜਰੋ. (ਰਾਮਾਵ)

(ਅ) ਸੰਗੀਤਨਰਾਜ—ਸੁਵੀਰ ਜਾਗ੍ਰਤਦੰ ਜਗੇ। ਜਤਾਯ ਨਾਗ੍ਰਤਦੰ ਪਗੇ ॥ (ਚੰਡੀ ੨)

(ੲ) ਸੰਗੀਤਪਧਿਸ਼੍ਰੁਕਾ—ਕਾਕ੍ਰਤਦੰਗ ਕੋਪਕੀ ਦੇਤਰਾਜ. (ਰਾਮਾਵ)

(ਸ) ਸੰਗੀਤਪਾਧਤੀ—ਤਾਕ੍ਰਤਦੰਗ ਤਾਲ ਬਾਸਤ ਮੁਚੰਗ. (ਮਨੁਰਾਜ)

(ਹ) ਸੰਗੀਤਛਹਤਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ 'ਛਹਤਾ' ਦੇ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਛੰਪਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ. ਯਥਾ—ਸਕ੍ਰਤਦਿ ਸਾਂਗ ਸੰਗ੍ਰਹੇ ਤਕ੍ਰਤਦਿ ਰਣ ਰੁਰੇ ਨਰਾਵੇ. (ਰਾਮਾਵ)

(ਕ) ਸੰਗੀਤਤੁਸੰਗਪ੍ਰਯਾਤ—ਸਕ੍ਰਤਦੰਗ ਸੂਰੰ ਕਕ੍ਰਤਦੰਗ ਕੋਪ. (ਚੰਡੀ ੨)

(ਖ) ਸੰਗੀਤਮਧੁਤਾਰ—ਕਕ੍ਰਤਦੰ ਕਤਾਕ। ਤਕ੍ਰਤਦੰ ਤਤਾਕ ॥ (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੰਗੀਤਾ } ਵਿ—ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਜਾਣੂ. ਰਾਗੀ. "ਦਸ ਪਾਤਉ
ਸੰਗੀਤਿ } ਪੰਚ ਸੰਗੀਤਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਪਾਤਉ. "ਘਰ ਘਰ ਨਚਤ ਸੰਗੀਤਿ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੦)

ਸੰਗੀਨ. ਭਾ ਸੰਗੀਤ ਵਿ—ਪੰਥਕ ਦਾ ੨ ਭਾਗੀ. ਬੋਝਲ. ਵਡਾ ੩ ਅਸ਼ੁਤ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ। ੪ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਮੂੰਹ ਅੱਗੇ ਲੱਗਾ ਬਰਫੀ ਦੀ ਲਕਣ

ਦਾ ਸ਼ਾਸਤਰ ਜੀ ਸੰਗੀਨ ਸੰਦੀਦਾ ਹੈ. Bayonet. ਤੁਰਕੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁੰਗੁ ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਸਰਨੇਜ਼ਾ ਹੈ.

ਸੰਗੁ. ਮਿਲਾਪ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗ. "ਤਿਨ ਸੰਗਿ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਚਈ." (ਵਾਰ ਕੁਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੰਗੁਰੀ. ਸ਼ਿੰਖਲਾ. ਜੰਜੀਰ. ਸੰਗਲੀ.

ਸੰਗੁਲਾਦੀਪ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਲਾਦੀਪ, ਸਿੰਗਲਾਦੀਪ ਅਤੇ ਲੰਕਾ

ਸੰਗੁਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗੁਰੀ.

ਸੰਗੁਤਾ } ਵਿ—ਸੰਗੁਰੂ. ਸੰਗੁਰੂ. ਰੁਤਿਆ ਹੋਇਆ, ਹੋਈ. "ਧਨ
ਸੰਗੁਤੀ } ਸਾਚ ਸੰਗੁਤੀ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਸੂਤੀ." (ਬਿਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸੰਗੇ. ਸਾਥ. ਨਾਲ. ਕੋਲੇ. "ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸੰਗੋਇਆ. ਵਿ—ਸੰਗ—ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾ. "ਲੋਹਾ ਕਾਠ ਸੰਗੋਇਆ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕੁਝ ੧)

ਸੰਗੋ ਸਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਸੰਗੁਮ, ਨਜਾਬਤ ਖਾਨ ਅਤੇ ਬੀਰੋ ਬੀਬੀ. **ਸੰਗੋਰੀ**. ਸੰਗਤਿ ਕਰਕੇ. ਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ. "ਉਨ ਸੰਤਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸੰਗੋਰੀ." (ਗੁਰੂ ਮ: ੫)

ਸੰਗੜਕ. ਸੰ. ਜੰਗਕ. ਵਿ—ਸੰਗੜਾ ਵਾਲਾ. ਨਾਮਕ. Named.

ਸੰਗੜਾ. ਸੰ. ਜੰਗਾ. ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਜਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ. ਆਖਣਾ। ੨ ਹੋਸ਼. ਰੂਪ. "ਤਬ ਸਿਵ ਰੂ ਕਿਛੁ ਸੰਗੜਾ ਪਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਕਾਯਤ੍ਰੀ। ੪ ਸੂਰਜ ਦੀ ਟਿਸਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੁਕਰਮਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਯਮਰਾਜ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਰਚਲਾ ਅਤੇ ਛਾਇਆ.

ਸੰਗ੍ਰਹ. ਸੰ. ਸੰ-ਗ੍ਰਹ. ਸੰਗੜਾ—ਟਿਕੱਠ. ਸੰਚਯ। ੨ ਜਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਘਿਮ ਧਨ ਸੰਗ੍ਰਹੋਇ." (ਬਸੰ ਮ: ੧)

ਸੰਗ੍ਰਹਣ. ਸੰ. ਸੰਗੜਾ—ਟਿਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਵਸ ਕਰਨਾ. ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ. "ਆਤਮ ਰਤ ਸੰਗ੍ਰਹਣ ਕਰਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲ ਵਲਣ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ੩ ਚੋਕਣਾ. ਵਲਣਾ. "ਬੀਸ ਸਪਤਾਹਰੇ ਬਾਸਰੇ ਸੰਗ੍ਰਹੇ." (ਭ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਜਤਾਈ ਤੰਤਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਵਰਜੇ, ਦੇਖੋ, ਬੀਸ ਸਪਤਾਹਰੇ. ਵਾਸਰੇ.

ਸੰਗ੍ਰਹਣੀ. ਸੰ. ਗ੍ਰਹਣੀ (سنگرہنی) ਜਰਬ ਮੁਬੰਸਨ. Psilosis. ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਤੀਸਾਰ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹਨ. ਇਹ ਰੋਗ ਅਕਸਰ ਅਤੀਸਾਰ ਜਾਂ ਪੋਚਿਸ਼ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੰਗ੍ਰਹਣੀ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਅਣਪਈ ਮੇਲ ਤੜਈ ਹੈ, ਆਂਤ ਬੋਲਈ ਹੈ, ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲਾਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਮਰ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦਿਨ ਨੂੰ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਖੱਟ ਤਬਲੀਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਜੇ ਸੰਗ੍ਰਹਣੀ ਵਾਲਾ ਬਾਲੀ ਦਿਨ ਅੰਨ ਜਲ ਛੱਡਕੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਅਰਵਾ ਬਕਰੀ ਦੇ ਦਹੀਂ ਦਾ ਅਧਾਰਿਤਕ ਅਰਵਾ ਲੱਸੀ, ਕੋੜਾ ਨਮਕ, ਛਾਲੀ ਮਿਰਚਾਂ ਅਤੇ ਸੁੱਝ ਦਾ ਚੂਰਨ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਂਦਾ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਵਾਈ ਸੇਵਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਆਰਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਜੇ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੀਸਾਰ ਵਾਸਤੇ ਛਾਇਦੇਮੰਦ ਹਨ ਉਹ ਸੰਗ੍ਰਹਣੀ

ਲਈ ਬਰਤਣੀਆਂ ਚਾਹੀਏ. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਚੂਰਨ ਤੀ ਬਹੁਤ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ—

ਜੁੱਧ ਗੰਧਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ, ਸੁੱਧ ਪਾਥਾ ਛੀ ਮਾਥੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਕਜਲੀ ਕਰੋ. ਉੱਚ, ਕਾਲੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ, ਮਘਪਿੱਪਲ, ਭੁੰਨੀ ਹੋਈ ਹਿੰਗ, ਕਾਲਾ ਜੀਰਾ, ਚਿੱਟਾ ਜੀਰਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਲਵੋ, ਪੰਜੇ ਚੁਣ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਤੋਲੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਘੋਧੀ ਭੰਗ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀਸ ਫਾਣਕੇ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀ ਕਜਲੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਵੇ ਅਰ ਸੀਸੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ. ਭਊ ਦੀ ਲੱਸੀ ਨਾਲ ਇਹ ਚੂਰਨ ਚਿੰਨ ਮਾਥੇ ਰੋਜ ਖਾਵੇ. ਪਿੰਡ ਕੱਢੇ ਚਾਉਲਾਂ ਦਾ ਅਹਾਰ ਕਰੇ. “ਸੰਕ੍ਰਹਣੀ ਸੰਕ੍ਰਹ ਦੁਸਟਨ ਕਿਯ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਸੰਕ੍ਰਹਨ, ਦੇਖੋ, ਸੰਕ੍ਰਹਣ. “ਰਤਨ ਤਿਆਗ ਸੰਕ੍ਰਹਨ ਕਉਭੀ.” (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੰਕ੍ਰਹਿਅਉ. ਸੰਕ੍ਰਹਿ ਕਰਿਆ। ੨ ਚੰਗੀ ਚਰ੍ਹਾਂ ਕੁਹਣ ਭੀਤਾ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਧਾਰਿਆ. “ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਸੁ ਦ੍ਰਿੜ ਨਾਨਕਿ ਸੰਕ੍ਰਹਿਅਉ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸੰਕ੍ਰਹਿਣ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕ੍ਰਹਣ.

ਸੰਕ੍ਰਹਿਤ. ਵਿ—ਸੰਕ੍ਰਹ ਭੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਜਮਾ ਭੀਤਾ। ੨ ਧਾਰਣ ਕਰਿਆ.

ਸੰਕ੍ਰਹਿਤ ਨਾਮ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਉਹ ਨਾਮ, ਜੋ ਵਸਤੁ ਸਮੁਦਾਯ ਦਾ ਹੈ. ਸੈਸੇ—ਇੱਜ਼ਤ, ਭੋਜ, ਵੱਡਾ ਆਦਿ.

ਸੰਕ੍ਰਹੇਇ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕ੍ਰਹ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਕ੍ਰਾਹਤ.

ਸੰਕ੍ਰਾਹ. ਡਿੱਕ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ (ਮੁੱਠ). ੨ ਹਥਿਆਰ ਦਾ ਮੁੱਠ। ੩ ਵਾਲ ਦਾ ਹੱਥਾ.

ਸੰਕ੍ਰਾਹਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੰਕ੍ਰਹ ਕਰਨ ਯੋਗ. ਜਮਾ ਕਰਨ ਲਾਇਕ। ੨ ਗੁਹਣ ਕਰਨੇ ਲਾਇਕ. ਧਾਰਨ ਜੋਗ.

ਸੰਕ੍ਰਾਦ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕ੍ਰਾਤਿ.

ਸੰਕ੍ਰਾਮ. ਸੰ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਯੁੱਧ. ਜੰਗ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ। ੩ ਜਹਾਜ਼ੀਰ ਵੇਲੇ ਖੜਗਪੁਰ (ਬਿਹਾਰ) ਦਾ ਰਾਜਾ। ੪ ਸਹਾਭੀਰ ਵੇਲੇ ਜੰਮੂ ਦਾ ਰਾਜਾ.

ਸੰਕ੍ਰਾਮ ਸਿੰਘ. ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਾਫ਼ ਤੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਚਰੋਤ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਸਨ ੧੫੦੯ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਚਰੋਤ.

ਸੰਕ੍ਰੇਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖੇਤੀ.

ਸੰਕ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਕੱਠ. ਕਲਾ. “ਚੰਦ ਤਤਾ ਲੋਹਸਾਰ ਵਿਚਿ ਸੰਘੇ ਪਲਤੇ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧) ੨ ਟੋਭਾ ਜਾਤੀ, ਜੋ ਸਮੀਨ ਸੁੱਕੇ ਜਮੀਨਗਰਬ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਖਾਰਾ ਹੋਣਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ. ਸੰਘਾ। ੩ ਸੰ. ਸਮੁਦਾਯ. ਕਰੋਹ. ਇਕੱਠ। ੪ ਸਭਾ. ਸਮਾਜ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗ ੩.

ਸੰਖੱਟ. ਸੰ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਸਮੁਦਾਯ. ਗਰੋਹ. ਟੋਲਾ। ੨ ਆਪੇ ਵਿੱਚੀ ‘ਪੀਲਕੇ ਕੰਜਲ ਸਮਾਨ ਕਥੇ.

ਰਕਤਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਖਹਿਮ-ਖਹਿ। ੩ ਰਬ ਆਦਿ ਦਾ ਪਹੀਆ.

ਸੰਖਰ. ਟੀਰਾਨੀ ਅਤੇ ਕਾਬੂਲੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ—

ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਬਾਤ ਕੰਧ ਆਦਿ ਦਾ ਵਲਗਣ ਜੋ ਵੈਰੀ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰਖਤਾ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ. “ਸੰਖਰ ਤਹਿ ਬੰਧਾਇ ਚੁਕੇਰਾ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਸੰਕ੍ਰਾਮ ਦਾ ਵਾਜਾ. ਰਣਸਿੰਘ (ਰਨਸਿੰਘ). “ਬਡ ਜੋਧੀ ਸੰਖਰ ਵਾਏ.” (ਚੰਡੀ ੩) ੩ ਸੰ. ਸੰਗਰ ਯੁੱਧ. ਜੰਗ. “ਸੁਰ ਦੇਖ ਸੰਖਰ ਮੇ ਕਾਧਰ ਪਲਾਵਹੀਂ.” (ਨਾਪੁ) ੪ ਇੱਕ ਜੱਟ ਕੋਤ. “ਕੰਦੂ ਸੰਖਰ ਮਿਲੈ ਹਸੰਦਾ.” (ਭਾਗੁ)

ਸੰਖਰਮਣ. ਸੰ. ਸਪਰਥਾ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਖਸਾਉਣਾ. ਰਕਤਨਾ. ਮਲਨਾ.

ਸੰਖਰਹਿ. ਸੰਕ੍ਰਹ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖਰਣ.

ਸੰਖਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕ੍ਰਹਣ. “ਸਚ ਵਟੰਸੈ ਸਚੁ ਸੰਖਰਹਿ.” (ਮਾਤ ਅ: ਮ: ੩)

“ਫੁਟਕਾਰੀ ਫੁਟ ਸੰਖਰੈ.” (ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੩)

੨ ਸੰਹਾਰਨ. ਸੰਖਾਤਨਾ. “ਸਤ੍ਰੁ ਸੰਖਰਣੀ.” (ਸਨਾਮ) ਦੇਖੋ, ਸੰਖਾਰ.

ਸੰਖਰੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖਰਣ.

ਸੰਘਾ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਚੰਸੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘ (ਸਮੁਦਾਯ) ਜਿਸ ਥਾਂ ਆਕੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋਵੇ। ੨ ਇੱਕ ਜੱਟ ਕੋਤ। ੩ ਦਲਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਭਾਈ ਨੰਦ ਚੰਦ ਇਸੇ ਕੋਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ।

ਸੰਘਾਤ. ਸੰ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਸਮੁਦਾਯ. ਗਰੋਹ. ਇਕੱਠ। ੨ ਕਫ. ਕਲਗਮ।

੩ ਇੱਕ ਨਰਕ। ੪ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹਰਤਾ।

੫ ਸਰੀਰ. ਦੇਹ.

ਸੰਘਾਤੀ. (—ਸੰਘਾਤ (ਵਧ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮਰਨ ਵਾਲਾ. “ਭੋਖਧਾਰੀ ਜਤੋਂ ਸੰਘਾਤੀ ਹੋਇ.” (ਭਾਗੁ) ੨ ਸਾਥੀ. ਸੰਗੀ.

ਸੰਘਾਰ } ਸੰ. ਸੰਹਾਰ. ਸੰਹਾਰਣ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਨਾਸ਼. ਭਘਾਹੀ. “ਫੁਟਹਿ

ਸੰਘਾਰਣ } ਸੰਘਾਰ ਨਿਮਖ ਕਿਰਪਾ ਤੇ.” (ਸਚ ਮ: ੫) ੨ ਵਧ.

ਸੰਘਾਰੂ } ਕਤਲ. “ਹੋਆ ਅਸੁਰਸੰਘਾਰੂ.” (ਸੁੀ ਅ: ਮ: ੫)

“ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰਣ ਰਾਮ ਹਮਾਰਾ.” (ਮਾਰੂ ਸੈਲਹੇ ਮ: ੧) “ਤਸਕਰ

ਪੰਚ ਸਭਾਇ ਸੰਘਾਰੇ.” (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਪੁਲੈ। ੪ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੫ ਸਿੱਧੀ. ਸੰਘਾਰੂ. ਸੁਦੇਸੀ ਮੁਰਖ।

੬ ਭਹਾਵੁਰ। ੭ ਪਿਆਰਾ. ਪ੍ਰਿਯ.

ਸੰਘਾਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘਾਤਾ.

ਸੰਘਿਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਹਿਤਾ. “ਬੁਧਮ ਵਾਕਕ ਕਹਿ ਸੰਘਿਤਾ ਪਰਾਪਸੰਤੀ ਜਾਪ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੰਘੀ. ਸੰਕ੍ਰਾ—ਸੰਘ ਦੀ ਹੱਡੀ. ਜੋ ਕੰਠ ਵਿੱਚ ਉਤਰੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਘੰਤੀ. ਦੇਖੋ, ਘੰਟਿਕਾ. Adam's apple.

ਸੰਘੇਰ } ਇੱਕ ਜੱਟ ਕੋਤ. “ਨੰਦਾ ਸੰਘੇਤਾ ਤਿਸ ਠੋਰ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੰਘੇਤਾ } ਇੱਕ ਜੱਟ ਕੋਤ. “ਨੰਦਾ ਸੰਘੇਤਾ ਤਿਸ ਠੋਰ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੰਘੇਲ. ਰੋਪਤ ਤੋਂ ਤੋਰਾ ਕੋਹ ਦੱਖਣ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰਾਜ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਕੁਰੂਦੇਵ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਦਲਮੇਸ਼ ਜੀ ਇਸ ਥਾਂ ਠਹਿਰੇ

ਅਰ ਸੰਘਾਰ ਅਭਵਾ ਸੰਘਾਰਣ ਸਭਦ ਦੂਜੇ ਸਭਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ

ਸੰਘਾਰ ਕਰਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੈਸੇ— ਅਰਸ ਸੰਘਾਰ ਅਤੇ ਅਰਸ ਸੰਘਾਰਣ.

ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਣਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਰਾਣਵਾਂ।

ਸੰਖੁਤ, ਸੰਖਾਰਤ (ਸੰਹਾਰਤ) ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ।

“ਭਾਤ ਭਾਤ ਸੰਖੁਤ ਭਯੋ ਕਛੁ ਨ ਸੌਕ ਵਿਚਾਰ।” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੫)

੨ ਸੰਹਿਤ, ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ।

ਸੰਘੋੜੀ, ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜ਼ਾਮਤ ਬਰਨਾਲਾ, ਤਸੀਲ ਮਾਨਸਾ, ਥਾਣਾ ਬੇਹਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਰਸੋਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੁੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ੪ ਖੁਮਾਉਂ ਜਮੀਨ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਰੋਟਾ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਦੇ ਮੀਲ ਕੱਢਾ ਰਸਤਾ ਹੈ।

ਸੰਘ, ਦੇਖੋ, ਸੰਘਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਘ।

ਸੰਘਾ } ਦੇਖੋ, ਸੰਘਾ ੨. “ਦੇਵਨਹਾਰ ਇਹੀ ਚੁਗ ਸੰਘਾ।”

ਸੰਘਿਆ } (ਕ੍ਰਿਸਨਾ) ਹੋਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਹਲਤ, ਦਫ਼ਾ. “ਤੀਨਿ

ਸੰਘਿਆ ਕਰ ਦੇਹੀ ਕੀਨੀ ਜਲ ਕੁਕਰ ਭਸਮੇਹੀ।” (ਸੋਹ ਮ: ੫)

ਸੰਘੁ, ਸੰਘਾ। ੨ ਸੰਘ ਸਾਥ. “ਸਤਸੰਗਟਿ ਮੇਲੋਂ ਸੰਘੁ।” (ਸੁਹੀ ਮ:

੪) ਸਤਸੰਗਤਿ ਸੰਘੁ ਮੇਲੋਂ।

ਸੰਚ, ਦੇਖੋ, ਸੋਚਨ. “ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੰਚਿ ਜੀਵਾਏ।” (ਹਉ

ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਚਯਨ. “ਸੰਚਤ ਸੰਚਤ ਭੀਨੀ ਕੀਨੀ।” (ਆਸਾ

ਮ: ੫)

ਸੰਚਉਨੀ } (ਦੇਖੋ, ਸੰ ਅਤੇ ਚਯ) ਸੰਗਤ—ਜਮਾ ਕਰਨਾ, ਜੋਤਨਾ।

ਸੰਚਣ } ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. “ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨ ਕਰਿ ਸੰਚਉਨੀ।”

ਸੰਚਨ } (ਗਉ ਕਬੀਰ) “ਸੰਚਣ ਕਉ ਹਰਿ ਦੇਕੋ ਨਾਮ।” (ਧਾ

ਮ: ੫) “ਸੰਚਨ ਕਰਉ ਨਾਮ ਧਨ ਨਿਰਮਲ।” (ਸੋਹ

ਮ: ੫)

ਸੰਚਯਨ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਭਮਨ, ਚਲਣਾ। ੨ ਪੁਲ। ੩ ਪਾਣੀ ਦੇ

ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ. ਮੋਢੀ ਖਾਲ ਆਇਕਾ। ੪ ਰਸਤਾ, ਮਾਰਗ।

੫ ਦੇਹ, ਸਰੀਰ।

ਸੰਚਰਣ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਵੈਲਾਉਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਚਲਣਾ, ਭਮਨ।

੩ ਕੰਪ, ਭਾਭਾ।

ਸੰਚਰਾਵਹੁ, ਸੰਚਾਰ (ਪ੍ਰਵੇਸ਼) ਕਰੋ, ਘਸਾਓ, ਦੇਖੋ, ਸੰਚਾਰ ੪.

“ਤਿਨ ਪਾਵੇ ਵਿਚਿ ਸੁਚਿਕਾ, ਸੰਚਰਾਵਹੁ ਕਰ ਲੇਇ।” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੰਚਰਿਓ, ਵੈਲਿਆ। ੨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ, ਦੇਖੋ, ਸੰਚਾਰ।

ਸੰਚਰੈ, ਦੇਖੋ, ਸੰਚਾਰ ੫.

ਸੰਚਰਨਉ, ਦੇਖੋ, ਸੰਚਰਿਓ. “ਹਰਿਗੋਸ ਜਗਤ ਜਸ ਸੰਚਰਨਉ।”

(ਸਵੈਯੋ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਸੰਚਵੈ, ਸੰਚਯ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋੜਦਾ ਹੈ. “ਧਨ ਚਿਰਵੈ ਧਨ ਸੰਚਵੈ।”

(ਸੁੀ ਮ: ੪ ਪਹਰੇ) ੨ ਸੰਚਯ (ਜਮਾ) ਕੀਤਾ।

ਸੰਚਾ, ਵਿ—ਸੋਚਨ ਕੀਤਾ, ਸਿੱਜਿਆ. “ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਰਿਦੈ ਲੇ

ਸੰਚਾ।” (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਚਯ (ਜਮਾ) ਕੀਤਾ। ੩ ਸੰਗਤ—

ਪਾਘਰੀ ਹੋਈ ਧਾਤੁ ਨੂੰ ਸੰਚਯ (ਇਕੱਠਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੰਤੁ, ਸੰਚਾ.

ਕਾਲਿਬ.

ਸੰਚਾਣਾ, ਵਿ—ਸੰਚਯਨ (ਜਮਾ) ਕੀਤਾ. “ਹਰਿਧਨ ਸੰਚਾਣਾ।”

(ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੰਚਾਰ, ਸੰ. ਸਤ੍ਰਾਚਾਰ, ਸੰਗਤ—ਸੰਚਰਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ, ਜਾਣਾ

ਫਿਰਨਾ, ਵਿਚਰਨਾ। ੨ ਜੋੜਨਾ. “ਦੈ ਦੈ ਥਾਣ ਸੰਚਾਰਕੇ ਦੈ ਦੈ ਤਨ

ਪਾਰੇ।” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੋ ਦੋ ਤੀਰ ਇਕੱਠੇ ਚਿੱਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜਕੇ।

੩ ਵੈਲਾਉਣਾ, ਵਿਸ਼ਾਰ ਕਰਨਾ. “ਜਗਤ ਜਸ ਸੰਚਰਨਉ।” (ਸਵੈਯੋ

ਮ: ੫ ਕੇ) ੪ ਪ੍ਰਵੇਸ਼, ਦਖਲ. “ਤਿਥੈ ਥਾਲ ਨ ਸੰਚਰੈ।” (ਸੁੀ ਮ:

ਮ: ੧) ੫ ਨੱਠਣਾ, ਭੱਜਣਾ. “ਨਾ ਨਿਵੈ ਨਾ ਕੁਨਿ ਸੰਚਰੈ।” (ਗਉ

ਕਬੀਰ ਬਾਵਨ) ੬ ਮਿਲਾਪ, ਮੇਲ. “ਕਵਨ ਸੁ ਦਾਤਾ ਲੇ ਸੰਚਾਰੇ।”

(ਗਉ ਮ: ੫) ੭ ਸਰੀਰ, ਦੇਹ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਿਚਰੀਏ। ੮ ਪੁਲ,

ਜਿਸ ਉੱਪਰੋਂ ਲੋਕ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ.

ਸੰਚਾਰੀ, ਸੰ. ਸਤ੍ਰਾਚਾਰਿਨ, ਵਿ—ਚਲਨੇ ਵਾਲਾ, ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ।

੨ ਬਾਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵ ਦਾ ਭੋਦ, ਦੇਖੋ, ਭਾਵ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਗ ੧੪

ਦਾ (ਹ) ੩ ਸੰਗਤ—ਪਵਨ, ਹਵਾ। ੪ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰੋਹੀ

ਅਵਰੋਹੀ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਭਾਨ, ਯਥਾ—ਸ ਰੇ ਗਾ, ਗਾ

ਰੇ ਸਾ, ਮਾ ਪਾ ਧਾ, ਧਾ ਪਾ ਮਾ, ਪਾ ਧਾ ਨੀ, ਨੀ ਧਾ ਪਾ ਆਦਿ।

੫ ਧੂਣ ਪਦ ਆਦਿ ਦਾ ਅਸਥਾਈ ਅਤੇ ਆਵੇਗ ਦੇ ਵਿਚਲਾ ਹਿੱਸਾ,

ਜੋ ਅਲਪ ਵੇਲੇ ਅਸਥਾਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਢੀਦਾ ਹੈ।

ਸੰਚਾਰੀ ਭਾਵ, ਵਰਤਾਰੀ ਭਾਵ, ਦੇਖੋ, ਭਾਵ ਦੇ ਅੰਗ ੧੪ ਦਾ

(ਹ)।

ਸੰਚਾਲਨ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ, ਹੱਕਣਾ, ਪ੍ਰੇਰਨਾ.

ਸੰਚਿ, ਸੋਚਨ ਕਰਕੇ, ਸਿੱਲ੍ਹਕੇ, ਦੇਖੋ, ਸੰਚ ੧। ੨ ਸੰਚਯਨ ਕਰਕੇ,

ਜਮਾ ਕਰਕੇ, ਜੋੜਕੇ, “ਸੰਚਿ ਹਰਿ ਧਨ।” (ਸੁੀ ਮ: ੫)

ਸੰਚਿਓ } ਵਿ—ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ, ਜਮਾ ਕੀਤਾ, ਸੰਚਿਤ। ੨ ਸੋਚਨ

ਸੰਚਿਆ } ਕੀਤਾ, ਵਿਤਕਿਆ. “ਸਹਿਜ ਭਾਇ ਸੰਚਿਓ ਕਿਰਣ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲ ਬਾਣੀ।” (ਸਵੈਯੋ ਮ: ੨ ਕੇ) ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ

ਕਿਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ. “ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਨਾਮ ਜਲ ਸੰਚਿਆ।” (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸੰਚਿਤ, ਸੰ. ਵਿ—ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ, ਜਮਾ ਕੀਤਾ.

ਸੰਚੀ, ਵਿ—ਸੰਚਯ (ਜਮਾ) ਕੀਤੀ। ੨ ਪਾਲੀ, ਪਾਲਨ ਕੀਤੀ.

“ਅਮਰ ਜਾਨਿ ਸੰਚੀ ਇਹ ਕਾਇਆ।” (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰਗਤ—

ਕਾਫ਼ਲਾਂ ਦੀ ਨੱਥੀ, ਰੁਝ. “ਸੰਚੀ ਸੁਜਨੀ ਤਰੇ ਦਬਾਈ।” (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੰਚੀਐ, ਜਮਾ ਕਰੀਏ, ਜੋੜੀਏ। ੨ ਸੋਚਨ ਕਰੀਏ, ਸਿੱਜੀਏ.

“ਨਿੰਮ ਬਿਰਖ ਬਹੁ ਸੰਚੀਐ।” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸਾਰ)

ਸੰਚੈ, ਦੇਖੋ, ਸੰਚਯ.

ਸੰਜ, ਸੰ. ਸਤ੍ਰਾਜ, ਧਾ—ਭਲੇ ਲਾਉਣਾ, ਚਿਪਕਣਾ, ਚਗਤਨਾ,

ਜਾਣਾ, ਜੋੜਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਚਯਨ. “ਨਾਮ ਨਿਧਾਨੁ ਮਨ ਮਹਿ ਸੰਜਿ

ਧਰਿ।” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧) “ਸੰਜਿ ਕੀਆ ਘਰਿ ਵਾਸ।”

(ਵਾਰ ਮਾਰੂ ਮ: ੧) “ਚਲਦਿਆ ਨਾਲ ਨ ਚਾਲੈ ਸੇ ਕਿਉਂ ਸੰਜੀਐ।”

(ਵਾਰ ਜੈਤ) ੩ ਸੰ. ਸਤ੍ਰਾਜ, ਸੰਗਤ—ਬ੍ਰਹਮਾ। ੪ ਸਿਵ। ੫ ਵਿ—

ਸੰਜਨੁ ਬੰਧੇ ਹੋਏ ਸਨੱਧ. "ਸਰੰ ਸੰਜ ਝੁੰਟੇ." (ਚੰਡੀ ੨) ੬ ਸੰਗਤ
—ਕਵਚ. ਸੰਜੋਆ. "ਸੁਰੈ ਸਸਤੁ ਸੰਜਨ ਸੋਂ ਸੁਰਦੀਰੰ." (ਮੰਛਾਵ)
੭ ਡਾ ਟੁੰ ਵਜਨ. ਤੋਲਾ. ੮ ਮਿਣਤੀ. ਮਾਪ। ੯ ਭਾਂਡ. ਖੜਤਾਨ.
ਦੇਖੋ. ਪਟੇਲ ੩। ੧੦ ਸਿੰਧੀ. ਸੁੰਝਤਾ. ਸਫਾਈ। ੧੧ ਸੰਦ.
ਔਜਾਰ.

ਸੰਜਨ. ਸੰ. ਸਮਾਜ. ਸੰਗਤ—ਜੋਤਨਾ। ੨ ਮਿਲਾਉਣਾ। ੩ ਬੰਨ੍ਹਣਾ.
ਸੰਜਮ. ਸੰ. ਸੰ-ਯਮ. ਸੰਯਮ. ਸੰਗਤ—ਚੰਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਯਾ. ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ. "ਸੰਜਮ ਸਤ
ਸੰਤੋਖ ਸੀਲ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਵੁਤ. ਨਿਯਮ. "ਨਾਨਕ
ਇਹੁ ਸੰਜਮ ਪ੍ਰਭਾਕਿਰਪਾ ਪਾਈਐ." (ਕਉ ਬਿਤੀ ਮ: ੫) ੩ ਸੰਕੋਚ.
ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ. "ਛਾਡਿ ਸਿਆਨਪ ਸੰਜਮ ਨਾਨਕ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)
੪ ਪੱਥ. ਪਰਹੇਜ. "ਭੈ ਕਾ ਸੰਜਮ ਜੇ ਕਰੈ ਚਾਹੁ ਭਾਉ ਲਏਇ."
(ਮ: ੩ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ੫ ਚੀਰਿ. ਰਸਮ. "ਸੰਜਮ ਤੁਰਕਾ ਭਾਈ."
(ਵਾਰ ਆਸਾ) ੬ ਉਪਾਯ. ਯਤਨ. "ਬਿਨ ਸੰਜਮ ਨਹੀ ਕਾਰਜ
ਸਾਰ." ਦੇਵ ਮ: ੫) ੭ ਤਰੀਕਾ. ਢੰਗ. "ਜਿਨਾ ਨੂੰ ਮਥਨ ਦਾ
ਸੰਜਮ 'ਮਥਕੇ ਅਗਨਿ ਨਿਕਾਲਦੇ ਹੋਨ." (ਭਗਵਾਨੀ)

ਸੰਜਮਨ } ਦੇਖੋ, ਸੰਯਮਨ ਅਤੇ ਸੰਯਮਨੀ.
ਸੰਜਮਨੀ }

ਸੰਜਮਿ. ਸੰਯਮ (ਉਪਾਯ) ਨਾਲ. ਯਤਨ ਤੋਂ. "ਹਉਮੈ ਕਿਥਹੁ
ਉਪਜੈ ਬਿਤੁ ਸੰਜਮਿ ਇਹੁ ਜਾਇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਨਹਿ ਜਾਇ
ਸਹਿਜਾ ਕਿਤੈ ਸੰਜਮਿ." (ਅਨੰਦੁ)

ਸੰਜਮੀ. ਸੰ. ਸਾਧਸਿਨ੍ਹ. ਵਿ—ਸੰਜਮ ਵਾਲਾ. ਸੰਯਮੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜਮ.
ਸੰਜਮੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜਮ.

ਸੰਜਯ. ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟ ਦਾ ਰਬਵਾਹੀ ਅਤੇ ਮੰਤ੍ਰੀ. ਫ਼ੀਰਾ ਦੇ ਮੁੱਢ
ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟ ਨੇ ਸੰਜਯ ਤੋਂ ਯੁੱਧ ਦਾ ਹਲ ਪੁੱਛਿਆ.
ਉਸ ਨੇ ਇਵਾਜ਼ਦਿਸ਼ਿ ਨਾਲ ਕੁਰੁਖੇਤ੍ਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦੇਖਕੇ
ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ. ਇਹ ਵਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਅਤੇ ਵਡਾ
ਪੰਡਿਤ ਸੀ। ੨ ਵਿ—ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਫਤੇ ਪਾਈ ਹੈ.

ਸੰਜਰ. ਸੰਜ—ਯਥ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਕਵਚ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜ
੫-੬.

ਸੰਜਰੀਆ. ਜੋਤੀ ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜ। ੨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ. "ਚਿਰੰਕਾਲ
ਇਹੁ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ." (ਕਉ ਮ: ੫)

ਸੰਜਾਫ } ਦੇਖੋ, ਸਿੰਜਾਫ.
ਸੰਜਾਫ }

ਸੰਜਾਰ. ਸੰਗਤ—ਚੰਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸੰਚਾਰ.
ਫੈਲਾਉ. ਵਿਸਤਾਰ. "ਇਕਤੁ ਸੁਤਿ ਪਰੋਇ ਜੋਤਿ ਸੰਜਾਰੀਐ."
(ਵਾਰ ਕੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੰਜਾਰੀ. ਵਿ—ਸੰਚਾਰਿਤ. ਸੰਚਾਰ ਕੀਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਚਾਰ.

ਸੰਜਿ. ਸੰਚਯ ਕਰਕੇ. ਜੋਤਕੇ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜ ੨.

ਸੰਜਿਆ. ਸੰਚਯ (ਜਮਾ) ਕੀਤਾ. "ਹਰਿਪਨ ਜਿਨੀ ਸੰਜਿਆ." (ਮਾਰ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੰਜੀਉ. ਦੇਖੋ, ਸਜੀਵ.

ਸੰਜੀਐ. ਜੋਤੀਏ. ਜਮਾ ਕਰੀਏ ਦੇਖੋ, ਸੰਜ.

ਸੰਜੀਦਨ. ਡਾ ੭੫੬ ਵਿ—ਵਜਨ ਕਰਨਾ. ਤੋਲਣਾ.

ਸੰਜੀਦਾ. ਡਾ ੭੫੬ ਵਿ—ਵਜਨਦਾਰ। ੨ ਭਾਰ—ਉਛਾਪਨ ਰਹਿਤ.

ਸੰਜੀਵਨਿ

ਸੰਜੀਵਨਿ } ਦੇਖੋ, ਕਥ ੭. "ਪੜ੍ਹ ਸੰਜੀਵਨਿ ਤਾਹਿ ਜਿਯਾਵੈ."
ਸੰਜੀਵਨੀ } (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁਕਰਣੀ. "ਸਸਤੁ
ਹਨੇ ਸੰਜੀਵਨੀ ਜਕੋ ਲਗਾਇ ਤਿਹ ਦੇਰ." (ਨਾਪੁ)

ਸੰਜੁਕਤ } ਸੰ. ਸੰਯੁਕਤ. ਵਿ—ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਜਹਿਤ. ਲਾਬ.
ਸੰਜੁਤ } "ਸੋਗ ਭੋਗ ਸੰਜੁਤੁ ਬਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) "ਦਸ
ਕੁਣ ਸੰਜੁਤ ਜੇ ਦਿਸ ਹੋਈ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਦਸ ਕੁਣ.

ਸੰਜੁਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਯੁਤਾ.

ਸੰਜੁਤੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਯੁਤ.

ਸੰਜੇ. ਦੇਖੋ, ਸੰਯਯ। ੨ ਸੰਚਯ (ਜਮਾ) ਕੀਤੇ ਨਾਲ. "ਸੰਜੇ ਕਰਹਿ
ਪਿਆਰ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸੰਜਯ.

ਸੰਜੇ } ਸੰਗਤ—ਕਵਚ. ਭਖਤਰ. ਜਿਹਦ ਦੇਖੋ, ਸੰਜ. "ਸਤਗੁਰੂ
ਸੰਜੇਉ } ਕਾ ਖਤਰੁ ਸੰਜੇਉ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹੈ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਉ ੧)
ਸੰਜੇਅ }
ਸੰਜੇਆ }

ਸੰਜੇਇਆ } ਜੁੜਿਆ. ਮਿਲਿਆ. ਭੱਤਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜਨ "ਮਾਭ
ਸੰਜੇਈ } ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਭਨਿਤਾ ਤਿਨ ਭੀਰਿ ਸੰਜੇਇਆ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪਹਰੇ) "ਨਿਹਭਾਯਤੈ ਭਾਹਿ ਸੰਜੇਇਓ ਰੇ." (ਟੋਡੀ
ਮ: ੫) "ਇਸੁ ਮਟਕੀ ਮਹਿ ਸਬਦ ਸੰਜੇਈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸੰਜੇਗ } ਸੰ. ਸੰਯੋਗ. ਸੰਗਤ—ਸੰਬੰਧ. "ਧੀਆ ਪੂਰ ਸੰਜੇਗ."
ਸੰਜੇਗਾ } (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਏਕਾ. ਇਤਿਵਾਕ. "ਸੰਜੇਗ ਨਾਮ
ਸੁਖਮਾ ਅਖੰਡ ਏਕ ਜਾਨਿਐ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੩ ਜੋਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰ
ਗੁਰ ਰਾਸੀ ਯੋਗ ਆਦਿ ਦਾ ਮੇਲ. "ਧਨ ਮੂਰਤ ਚਸੇ ਪਲ ਘਤੀਆ.
ਧਨ ਸੁ ਓਇ ਸੰਜੇਗਾ ਜੀਉ." (ਮਾਰ ਮ: ੫) "ਨਾਮ ਹਮਾਰੈ ਸਉਣ
ਸੰਜੇਗ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੪ ਕਰਮਫਲ. "ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਿ ਸੰਜੇਗ."
(ਮਾਰ ਬਾਰਹਮਾਹ) ੫ ਦੇਹ ਨਾਲ ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਜਨਮ.
"ਸਾਹਾ ਸੰਜੇਗ, ਵੀਆਹੁ ਦਿਜੇਗ." (ਕਉ ਮ: ੧) ੬ ਉਪਾਯ.
ਯਤਨ। ੭ ਸੰ. ਸੰਯੋਕਤ. ਭੈਰਾਂ ਦਾ ਜੋਤਨਾ. "ਚੇਤਾ ਵਤੁ ਵਖਤ
ਸੰਜੇਗ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਤੁ ਹੈ ਅਤੇ
ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹਲ ਜੋਤਣਾ ਹੈ.

ਸੰਜੇਗ } ਸੰ. ਸੰਯੋਗ ਵਲ. ਕਰਮ ਅਵਿਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ.
ਸੰਜੇਗੀ } "ਮਨਸ ਜਨਮ ਸੰਜੇਗਿ ਪਾਇਆ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੫)

੨ ਉਪਾਯ (ਜਤਨ) ਨਾਲ. "ਕਵਨ ਸੰਜੇਗਿ ਮਿਲਉ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨੇ."
(ਘਿਲਾ ਮ: ੫) "ਮੇਲਾ ਸੰਜੇਗੀ ਰਾਮ." (ਆਸਾ ਫੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ.

ਸੰਜੇਗਿ } ਵਿ. ਵਿ—ਸੰਯੋਗ ਵਲ. ਕਰਮ ਅਵਿਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ.
ਸੰਜੇਗੀ } "ਮਨਸ ਜਨਮ ਸੰਜੇਗਿ ਪਾਇਆ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੫)

੨ ਉਪਾਯ (ਜਤਨ) ਨਾਲ. "ਕਵਨ ਸੰਜੇਗਿ ਮਿਲਉ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨੇ."
(ਘਿਲਾ ਮ: ੫) "ਮੇਲਾ ਸੰਜੇਗੀ ਰਾਮ." (ਆਸਾ ਫੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ.

ਸੰਜੇਗਿ } ਵਿ. ਵਿ—ਸੰਯੋਗ ਵਲ. ਕਰਮ ਅਵਿਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ.
ਸੰਜੇਗੀ } "ਮਨਸ ਜਨਮ ਸੰਜੇਗਿ ਪਾਇਆ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੫)

੨ ਉਪਾਯ (ਜਤਨ) ਨਾਲ. "ਕਵਨ ਸੰਜੇਗਿ ਮਿਲਉ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨੇ."
(ਘਿਲਾ ਮ: ੫) "ਮੇਲਾ ਸੰਜੇਗੀ ਰਾਮ." (ਆਸਾ ਫੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ.

ਸੰਜੇਗਿ } ਵਿ. ਵਿ—ਸੰਯੋਗ ਵਲ. ਕਰਮ ਅਵਿਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ.
ਸੰਜੇਗੀ } "ਮਨਸ ਜਨਮ ਸੰਜੇਗਿ ਪਾਇਆ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੫)

੨ ਉਪਾਯ (ਜਤਨ) ਨਾਲ. "ਕਵਨ ਸੰਜੇਗਿ ਮਿਲਉ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨੇ."
(ਘਿਲਾ ਮ: ੫) "ਮੇਲਾ ਸੰਜੇਗੀ ਰਾਮ." (ਆਸਾ ਫੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ.

ੴ ਪ੍ਰਸਿਦ੍ਧਿ ਨਿਵ—ਸੰਯੋਗ ਵਾਲਾ, ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ॥ ਸੰਨਤਾਸੀ ਅਤੇ ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕੋਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਧੂ ਸੰਜੋਗੀ ਹੈ, ਜੋ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਹੋ ਕੇ ਸੀਵਨ ਵਿਤਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਜੋਣਾ, ਸੰ. ਸੰਯੋਜਨ. ਸੰਗਤ—ਜੋਤਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਮਿਲਾਉਣਾ. ਸੰਜੋਰ. ਸੰ. ਸੰਯੋਕ੍ਤ—ਸੰਯੋਕ੍ਤਿ. ਵਿ—ਜੋਤਣ ਵਾਲਾ. ਬੈਲ ਜੋਤਨ ਵਾਲਾ. "ਹਰਿ ਸਿੰਧੇ ਸੁਧਾ ਸੰਜੋਰ." (ਜੋਤ ਮ: ੫)

ਸੰਜੋਰਿ. ਜੋਤਕੇ. ਜੋਤਕੇ

ਸੰਜੋਵਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜੋਆ। ੨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋਤਿਆ।

ਸੰਭ } ਸੰਗਤ—ਸੰਧਤਾ. ਸੁਰਜ ਛਿਪਣ ਦਾ ਵੇਲਾ. ਸ਼ਤਮ. ਆਬਣ.
ਸੰਭਾ }

ਸੰਭਾਬਲ. ਗਿੰਗ. ਸੰਤ ਵੇਲੇ ਜੋ ਬਲਵਾਨ ਹੋ, ਦੈਤ. ਰਾਖਸ. ਪ੍ਰੇਤ. ਪਿਸ਼ਾਚ.

ਸੰਭ. ਸੰ. ੧੫੬—ਸੰਭ. ਸੰਗਤ—ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰੋਹਿਤ. ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਦਾ ਪੁਰੂ ਅਤੇ ਅਮਰਕ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਪੁਰਲਾਦ ਦੇ ਪਤ੍ਰਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਭਾਈ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭਾਮਰਕਾ। ੨ ਸੰ. ੧੫੬. ਸ-ਅੰਭ. ਸੰਭ. ਚੰਟਾ ਆਇਕ ਨਰ ਪਸ਼ੂ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਭ (ਫੋਤੇ) ਹਨ. ਭਾਵ—ਜੋ ਖੰਸੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ੩ ਸੰ. ੧੫੬—ਸੰਭ. ਅਭਵਾ ਸੰਭ. ਨਪੁੰਸਕ. ਹੀਸਭਾ. ਇਸਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ ਸੰਭੀ (ਖੌਲੀ) ਹੈ।

ਸੰਭਾ. ਸੰ. ੧੫੬—ਸੰਭੀ. ਵੰਧਤਾ. ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੰਤਾਨ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸੰਭਾਮਰਕ } ਸੰ. ੧੫੬। ੧੫੬. ਸੰਭ ਅਤੇ ਅਮਰਕ ਦੋਵੇਂ ਭਾਈ, ਜੋ
ਸੰਭਾਮਰਕਾ } ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਪੁਰੂ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭ ੧. "ਸੰਭਾਮਰਕਾ
ਸਭ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ." (ਭੋਲ ਮ: ੩)

ਸੰਭ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭ, ਸੰਭਾ ਅਤੇ ਸੰਭਣਾ.

ਸੰਭਣਾ. ਭਿ—ਸੰਧਿ ਮਿਲਾਉਣੀ. ਜੋਤਨਾ. ਭੱਠਣਾ. ਭਿਧ ਮਿਲਾਉਣੀ.
"ਆਪੇ ਹੀ ਲੇਖਾ ਸੰਭੀਐ," (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੰਤ. ਅਭਵਾ ਸੰਤੁ. ਸੰ. ੩੧੧—ਸੰਤ. ਵਿ—ਮਨ ਵਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਟਿਕਾਇਆ ਹੈ. ਸ਼ਾਂਤਾਤਮਾ. "ਸੰਤ ਕੈ ਉਪਰਿ ਦੇਇ ਪੁਰੁ ਹਾਥ." (ਗੋਤ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅੰ. Saint.

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਦਾ ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:—

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਕਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿਨਾਮ ਮਨਿ ਮੰਤ,

ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ, ਪੂਰਨੁ ਸੇਈ ਸੰਤ.

(ਮ: ੫ ਵਾਰ ਕਉ ੨)

ਅਠ ਪਹਰ ਨਿਕਟਿ ਕਰਿ ਜਾਨੈ,

ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਮਾਨੈ.

ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਆਧਾਰੁ,

ਹੋਇ ਰਹੈ ਸਭ ਕੀ ਪਗਛਾਰੁ.

ਸੰਤ ਰਹਤ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ,

ਉਘ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਨੁ ਨ ਜਾਈ.

ਵਰਤਣਿ ਜਾਕੈ ਕੇਵਲ ਨਾਮ,

ਅਨਦ ਰੂਪ ਕੀਰਤਨੁ ਬਿਸਰਾਮ.

ਮਿਤ੍ਰੁ ਸਤ੍ਰੁ ਜਾਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ.

ਪ੍ਰਭ ਅਪੁਨੇ ਬਿਨ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨੈ.

ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਅਘ ਥਾਟਨਹਾਰਾ,

ਦੁਖ ਦੂਰਿ ਕਰਨ ਜੀਅ ਕੇ ਦਾਰਾਰਾ.

ਸੁਰਬੀਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਲੀ,

ਕਉਨਾ ਛਪੁਰੀ ਸੰਤੀ ਛਲੀ.

ਤਾਕਾ ਸੰਭੁ ਬਾਛਹਿ ਸੁਰਦੇਵ,

ਅਮੋਘ ਦਰਸੁ ਸਦਲ ਜਾਕੈ ਸੇਵ.

ਕਰਜੋਤਿ ਨਾਨਕੁ ਕਰੇ ਅਰਦਾਸਿ,

ਮੇਹਿ ਸੰਤਟਕਲ ਦੀਜੈ ਛੁਟਕਾਸਿ.

(ਆਸਾ ਮ: ੫)

੨ ਸੰ. ੧੫੬. ਵਿਦਾਨ. ਪੱਛਤਾ ੩ ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਅਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਪੇਖੇ ਹੁਇ ਸੰਤ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੪ ਸੰਗਤ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ. "ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸੈ." (ਕਉ ਮ: ੫) ੫ ਸਨਤਨੁਮਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਸੰਤ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਪੁਰਾਣੀ.

ਸੰਤਈ. ਸੰਗਤ—ਸੰਤਪੁਣਾ. ਸਾਧੁਤਾ. "ਸੰਤ ਨ ਭਾਏ ਸੰਤਈ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸੰਤਸਹਾਇ } ਵਿ—ਸੰਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸਾਹਿਬ
ਸੰਤਸਹਾਯ } ਸੰਤਸਹਾਯ ਪਿਆਰੇ." (ਰੋਪਈ)

ਸੰਤਸਹਾਰ. ਵਿ—ਸੰਤ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸੰਤ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਸੰਤਸਹਾਰ ਜਦਾ ਬਿਖਿਆਤਾ." (ਸਦੈਧੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸੰਤਸਭਾ. ਸੰਗਤ—ਗੁਰੂਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਭਾ. ਸਿੰਘਸਭਾ. "ਥਾਨੁ ਸੁਹਵਾ ਪਵਿਰੁ ਹੈ ਜਿਥੈ ਸੰਤਸਭਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੨ ਸ਼ਾਂਤਾਤਮਾ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਮਜਲਿਸ.

ਸੰਤਸਾਧੁ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਤ ਸਾਧੂ. ਸ਼ਾਂਤਾਤਮਾ. ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ। ੨ ਸੰਗਤ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ. "ਸੰਤ ਸਾਧੁ ਜਿਨ ਪਾਇਆ ਤੇ ਵਡ ਪੁਰਖ." (ਧਨਾ ਮ: ੪)

ਸੰਤ ਸਿੰਘ. ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਮਕਾਮ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂਤਾ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰਰਾ ਅਤੇ ਕਲਗੀ ਪਹਿਨਾਈ, ਯਥਾ:—

"ਪੰਚਹੂੰ ਮੇ ਕਲਗੀ ਕਿਹਿ ਦੀਨਸ,

ਸੈ ਨਿਰਣੈ ਸੁਨੀਐ ਮਨ ਨਾਇ,

ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਖੜੀ ਸਿਖ ਸੁਭਮਤਿ,

ਥਾਪਕੇ ਪੰਚਹੂੰ ਮੇ ਵਡਿਆਇ,

ਰਿਸ ਕੇ ਗੁਰੁਤਾ ਅਰਪਨ ਕੀਨਸ,

ਪ੍ਰਿਥਮ ਖਾਲਸੇ ਮੇ ਤਿਨ ਪਾਇ,
ਸਸਕੁ ਬੰਧਾਇ ਬਠਾਇ ਅਟਾਰੀ,

ਭਰੂ ਭਤੇ ਬੋਲੇ ਹਰਖਾਇ.

ਕਿਤਕ ਕਹਿਤ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਬੰਗਸੀ,

ਬੰਗਸ ਦੇਸ ਵਿਖੇ ਤੇ ਆਇ,

ਤਿਸ ਕੇ ਕਰਤੇ ਸਥਾਪਨ ਤਿਸ ਫਿਨ,

ਗੁਰੂਤਾ ਦਈ ਸਿਫਾ ਪਹਿਰਾਇ.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਦੇਨਹੁ ਗੁਰਮੁਖ,

ਤਿਨ ਮੇ ਕੇਉ ਬਪਨੈ ਬਠਾਇ,

ਤਿਸ ਪਰ ਬਾਦ ਨਹੀ ਕੁਛ ਬਰਨੈ,

ਦੋਨੋ ਕੇ ਨਿਹੁ ਚਰਨ ਮਲਾਇ."

(ਗੁਪਤੁ ਰੁੱਤ ੬ ਅ: ੪੧)

ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਏ ਦੇ ਪੱਟੀ ਨਗਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਅਰੋੜਾ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬਾਹਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ (ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬਾਹਦਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਹੈ) ਕਨਕੀਧਰ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਰਖਿਆ ਹੈ, 'ਜੋ ਹੁਣ ਬਹਿਰ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਕੰਜ ਮਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਰੂਚੇ ਭਾਈ ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਮਾਈ ਬੁਤਕੀ ਪਾਸ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦਲਮੇਸ਼ ਦਾ ਦਸਤਾਰਾ, ਜਾਂਮਾ ਅਤੇ ਜੋੜੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਰ ਭੀ ਹੈ।' ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪੱਟੀ ਛੱਡਕੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੇਖੋ, ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ੧।

੨ ਚਿਨੌਟ (ਜਿਲਾ ਝੰਗ) ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਸੁਰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦਾ ਭਰਾਨੀ। ਇਹ ਵਡਾ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਵਿਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਦਵਾ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਦੇਖੋ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਭਰਾਨੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੮੨੫ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੮੮੯ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਜਨ ਦਾ ਭਰਾਨੀ ਵੰਸ਼ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਹੈ।

੩ ਅਕਾਲੀ ਭੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੁਣ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਅਲਾ ਨੰਗਦਾਰ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਭੂਲਾ ਸਿੰਘ,

ਸੰਤ ਸੰਤ, ਵਿ—ਸਾਂਤ ਸੰਤ, ਸਾਂਤਾਰਮਾ ਵਿਦਵਾਨ, ਸਾਂਤ ਰੂਪ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ, "ਨਾਨਕ ਸੰਤ ਸੰਤ ਹਰਿ ਇਕੋ," (ਸੁੀ ਫੰਤ ਮ: ੪)

ਸੰਤਹ ਤਨਾ, ਵਿ—ਸਾਂਤਾਤਮਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਸਾਧੂ ਦਾ ਚੇਲਾ, ਜਿਕਰਾਸੂ।

'ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅੱਸੂ ਸੁਦੀ ੯ ਮੰਮਤ ੧੭੬੧ ਹੈ। ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਰਮਕੌਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ, ਰਮਕੌਰ ਦਾ ਜੰਗ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਕਾਹਠੇ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿੱਚ, ਅੱਸੂ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਮਿਲਿਆ? ਜੋ ਰਮਕੌਰ ਦਾ ਜੰਗ ੧੭੬੦ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤਦ ਇਕਾਹਠੇ ਦੇ ਅੱਸੂ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੇ

ਦੂਜਾ ਪੈਰ ਜਿਲਾ ਕੋਹਾਟ ਦੇ ਮਖੱਤ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸੋਹਤਿਆਂ ਦੀ ਫ਼ਕੀ ਹੈ।

'ਪੰਜਾਬ ਈਡਸ ਵਿੱਚ ਸਨ ੧੮੦੪ ਗਣਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ

੨ ਸਾਂਤਾਤਮਾ (ਸਾਧੂ) ਦਾ ਤਨਹੁ (ਕਵਰ) ਸੰਤਰਕਕ। ੩ ਦੇਖੋ, ਤਨਾ ੨ ਅਤੇ ੬.

ਸੰਤਕਾਲਿਆ, ਦੇਖੋ, ਕਾਲਿਆ.

ਸੰਤਕਾਟ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਪਾਸ ਬੇਈ ਨਦੀ ਦਾ ਉਹ ਘਾਟ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸਨਾਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਮੇਦੀਖਾਨਾ ਤੜਕਕੇ ਸੰਤਵੇਸ (ਉਦਾਸੀ—ਨਿਬਾਸ) ਇਸੇ ਥਾਂ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ.

ਸੰਤ ਜਨ, ਸਾਧੁਲੋਕ.

ਸੰਤਜਨੀ, ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਨੇ, ਸਾਧੂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, "ਸੰਤਜਨੀ ਕੀਆ ਉਪਦੇਸ," (ਬਸੰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਤ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਸਾਧਨੀ, ਸੰਤਣੀ.

ਸੰਤਤ, ਸੰ, ਬ੍ਰਿ, ਵਿ—ਨਿਰੰਤਰ ਲਗਾਤਾਰ, ਇੱਕ ਰਸ, "ਸੰਤਰ ਹੀ ਸਤੀਕਤਿ ਸੰਗ ਸੁਰੰਗ ਰਤੇ," (ਜਵੇਯੋ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸੰਤਤਿ, ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਸੰਤਾਨ, ਔਲਾਦ। ੨ ਗੋਤ, ਭੁਲ। ੩ ਵਿਸੁਰ, ਵੈਲਾਉ। ੪ ਨਿਰੰਤਰਤਾ, ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸੰਤਤਿ ਪਥ, ਔਲਾਦ ਦਾ ਮਾਰਗ, ਭਗ, ਯੋਨਿ.

ਸੰਤ ਦਾਸ, ਭਾਈ ਭਗਤਵੰਸ਼ੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਵਿੱਚ ਚੰਕ ਭਾਈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਨੇ ਭਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਚਿਰ ਕਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ.

ਸੰਤਦੋਖੀ, ਸੰਤ ਦੋਖਿਨ, ਵਿ—ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸ (ਵੈਰ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ,

"ਸੰਤਦੋਖੀ ਕਾ ਬਾਉ ਕੋ ਨਾਹਿ," (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੰਤ ਧਰਮਸਾਲਾ, ਭਰਸਿੰਘਾ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ, "ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਰ ਦਿਓ ਬਾਉ ਸੰਤ ਧਰਮਸਾਲੀਐ," (ਵਾਰ ਕੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੰਤਨ, ਸੰਤਜਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ, "ਜਹਿ ਸਾਧੂ ਸੰਤਨ ਹੋਵਹਿ ਇਕਤ੍ਰ,"

(ਧਨਾ ਮ: ੫) "ਸੰਤਨਾ ਕੈ ਚਰਨਿ ਲਾਗ," (ਆਸਾ ਮ: ੫

ਪਰਤਾਲ) ੨ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ, "ਹਰਿਸੰਤਨ ਕਰਿ ਨਮੋ ਨਮੋ," (ਗਉ

ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਸੰ, ਸਾਂਤਨੁ—ਸੰਤਨੁ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੁਖ ਦਾ

ਸਾਧਨ, "ਉਠਿ ਸਿਧਾਏ ਭਰਪਤਿ ਸੰਤਨ ਕੈ ਪਿਆਲਿ," (ਬਿਲਾ

ਮ: ੫)

ਸੰਤਨਾ, ਦੇਖੋ, ਸੰਤਨ.

ਸੰਤਨੁ, ਦੇਖੋ, ਸਾਂਤਨੁ ਅਤੇ ਸੰਤਨ ੩.

ਸੰਤਨੇਯ, ਸਾਂਤਨੁ, ਦੇਖੋ, ਸਾਂਤਨੁ, "ਭਯੋ ਤੋਨ ਕੇ ਬੰਧ ਮੇ ਸੰਤਨੇਯ।

ਭਏ ਤਹਿ ਕੇ ਕਉਰਓ ਪਾਂਡਵੇਯ," (ਭਰਾਨ) ੨ ਸਾਂਤਨਵ, ਦੇਖੋ,

ਸਾਂਤਨੇਯ.

ਸੰਤਪਤ, ਸੰ, ਵਸਾਤ, ਵਿ—ਬਹੁਤ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਅਤਿ ਦੁਖੀ.

ਸੰਤਪਿਆਰ, ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ। ੨ ਸਾਂਤਿਪ੍ਰਿਯ, ਸਾਂਤਿ ਦਾ ਪਿਆਰ.

ਸੰਤਪ੍ਰਸਾਦਿ, ਸੰਤ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ, ਸਾਧੂ ਦਯਾ ਜੇ, "ਸੰਤਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਗਾਉ," (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸੰਤਬਹਲ, ਦੇਖੋ, ਬਹਲ ੬.

ਸੰਤਮੰਡਲ } ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦਾ ਜੋਤ ਮੇਲ. ਸਿੰਘਸਭਾ. "ਸੰਤਮੰਡਲ
ਸੰਤਮੰਡਲੀ } ਮਹਿ ਨਿਰਮਲ ਕਥਾ." (ਭੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਸਾਧੁਸਮਾਜ.
ਸੰਤਮੰਡ } ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ
ਸੰਤਮੰਡ } ਗੁਰਮੰਡ. ੨ ਸਾਧੁਸਿਖਤਾ.
ਸੰਤਮੰਡ }

ਸੰਤਰਾ. ਦੇਖੋ. ਸੰਤਰਾਰਾ ਅਤੇ ਰੰਗਤਰਾਰਾ.

ਸੰਤਰੀ. ਅੰ. Sentinel ਅਥਵਾ Sentry. ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਿਪਾਹੀ.

ਸੰਤਰੇਣੂ. ਇੱਕ ਵਿਰਹੂ ਵੈਰਾਗੀ ਸਾਧੂ, ਵਿਦਵਾ ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਤਮੰਡਲੀ ਦਾ ਮਹੰਤ ਸੀ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਦੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਕਈ ਦਿਨ ਦੀ ਭੁੱਖੀ ਦੇਖਕੇ ਘਰੋਂ ਸੌਂਦੇ ਲਈ ਨਿਆਂਦੇ ਵੀਹ ਕੁਪਏ ਅਰਪੇ ਸਨ. 'ਸਿਸ ਥਾਂ ਵਿਹ ਘਟਨਾ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੁਣ "ਖਰਾ ਸੌਦਾ" ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਗੁਰਤ ਕਾਣਾ. ੨ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਚਰਣਰਜ. ਚਰਣਪੂਤ.

ਸੰਤਲਾ. ਦੇਖੋ. ਸੀਰਲਾ. ੨ ਸੰਤ ਦਾ.

ਸੰਤਾਉਣਾ. ਕਿ—ਸੰਤਪਤ ਕਰਨਾ. ਤਪਾਉਣਾ. ਦੁਖੀ ਕਰਨਾ. "ਨਾ ਤਿਉ ਕਾਲ ਸੰਤਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਦੂਤ ਨ ਸਕੈ ਸੰਤਾਈ." (ਗੁਜ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੰਤਾਨ. ਸੰ. संतान. ਸੰਗਤ—ਔਲਾਦ. ਵੰਸ਼. ੨ ਕਲਪ ਬਿਰਭ. ਸੁਰਰਹ "ਸਾਨਿਯੇ ਸੰਤਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਬਨੈ ਅਨਬਨ, ਦਾਨੀ ਮਨ ਕਾਮਨਾ, ਨ ਦਾਨੀ ਮੋਖ ਭਗਾਨ ਹੈ." (ਨਾਪੁ) ੩ ਵਿਸਤਾਰ. ਫੈਲਾਉ. ੪ ਇੰਤਜਾਮ. ਪ੍ਰਬੰਧ. ੫ ਨਿੱਤ ਚਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜਲ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ.

ਸੰਤਾਨਕ. ਸੰ. संतानक. ਪੁਰਾਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਲੋਕ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ 'ਕਿਰਨੇ' ਅਥਵਾ ਅਤੇ ਚਾਲਾਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੰਤਰੇਣੂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਿਖਿਆ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਤ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਚ ਉਚਾਰਤ ਬਚਦੇ ਹਨ— "ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਮਿਲਿਆ ਸੋਈ ਜੀਉ." (ਭੋਰ ਮ: ੧)

ਤਿਕਦੇਵ ਫਟੇਭਾਵਤਰ ਅਤੇ ਭੀਤ ਆਇ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਕਮਿਲ ਮੁਨਿ ਰਾਮਦੇਵਾਇਕਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਹੋਂ ਭਗਾਨ ਸਿੰਧ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਕਰਤਾਰ ਤੋਂ ਭਗਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ. ਸੰਤਰੇਣੂ ਬਾਬਤ ਦੇਖੋ. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ—

ਸੰਤਰੇਣੂ ਦੇ ਰੋਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸਨ:—

"ਆਰਥਾ ਲਖ ਕਾਲ ਸੁਚਾਈ. ਭਿਰਾ ਬਿਰਾਭ ਭਗਤਿ ਭਲ ਲਾਈ. ਤੁਮ ਸੋਂ ਅਨ ਕੀਨ ਬਹੁ ਭਾਉ. ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਕ੍ਰਿਪਾਨੁ ਬਿਸਾਨੁ ਨੁਭਾਉ. ਤੋਜਨ ਸੋਜ ਅਨ ਜਬ ਬੀਸੇ. ਚਲਨ ਯਾਇ ਦੀਨ ਤੁਮ ਕੈਸੇ?"

ਸੰਤਰੇਣੂ ਦਾ ਉੱਤਰ:—

ਸੁਨ ਮਹੰਤ ਭੋਲੇ ਬਰ ਬਾਨੀ. ਇਹ ਕੋਂ ਪਰਮਪੁਰਖ ਸੁਖਦਾਈ. ਕਾਲਾਵਾਨ ਭਗਾਨੀ ਗੁਨਖਾਨੀ. ਦੁਬਰੇ ਰਹੇ ਭਤਿ ਪਰੇ ਨ ਨਾਨੀ. ਭਯੋ ਅਯਾਹਿ ਅਮ ਤੋਜ ਪ੍ਰਭਾਉ. ਯਾਂਤੇ ਦੀਨੀ ਜਾਨ ਯਾਉ. (ਨਾਪੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਅ: ੧੫)

ਲੋਕ ਤੋਂ ਭੀ ਪਰੇ ਹੈ.

ਸੰਤਾਨੀ. ਵਿ—ਸੰਤਾਂ ਦੀ. "ਜਿਨਿ ਰਾਖੀ ਆਨ ਸੰਤਾਨੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਤਾਨ (ਔਲਾਦ) ਵਾਲਾ.

ਸੰਤਾਪ. ਸੰ. संताप—ਜਲਨ. ਸੋਕ. ਤਾਉ. ੨ ਦੁੱਖ. ਭਲੇਬ. ੩ ਗੁਰ. ਭੁਖਾਰ. "ਸਭੇ ਦੁਖ ਸੰਤਾਪ ਜਾਂ ਰੂਧੋਂ ਭੁਲੀਐ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੪ ਪਸਚਾਤਾਪ. ਪਛਤਾਵਾ. "ਭਿਖਿਆ ਭੋਜਨ ਕਰੈ ਸੰਤਾਪ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)

ਸੰਤਾਪਨ. ਸੰ. संतापन—ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਤਪਾਉਣਾ.

ਸੰਤਾਪੀ. ਸੰ. संतापित. ਵਿ—ਸੰਤਾਪ (ਦੁੱਖ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਤਪਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸੰਤੁ. ਦੇਖੋ. ਸੰਤ ਅਤੇ ਸੰਤੋ.

ਸੰਤੁਸਟ } ਸੰ. संतुष्ट. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ (ਪ੍ਰਸੰਨ). ਨਿਹਾਯਤ
ਸੰਤੁਸਟ } ਖੁਸ਼. ਦੇਖੋ. ਤੁਸ ਧਾ. "ਗੁਰਸਿਖਾ ਕਉ ਹਰਿ ਸੰਤੁਸਟ
ਸੰਤੁਸੁ } ਹੈ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਵਡ) ੨ ਅਤੰਤ ਸੰਤੋਖੀ. "ਯਥਾ
ਨਾਭ ਸੰਤੁਸੁ ਵਿਚਾਰੈ." (ਗੁਪੁਰੁ)

ਸੰਤੋ. ਸੰਤ ਨੂੰ. "ਸੰਤੋ ਸੰਤੁ ਮਿਲੈ ਮਨੁ ਬਿਗਸੈ." (ਨਟ ਅ: ਮ: ੪)

ਸੰਤੋਸ } ਸੰ. संतोष—ਸੰਤੋਸ਼. ਸੰਗਤ—ਸਭਰ. ਲੋਭ ਦਾ ਤਿਆਗ.

ਸੰਤੋਖ } "ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ ਸਕਦਿ ਗੁਰ ਰਾਜੇ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)
੨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. ਆਨੰਦ. "ਕੈਮਲ ਭਾਈ ਸਭ ਕਉ ਸੰਤੋਖੈ." (ਕਉ
ਬਿਤੀ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ. ਤੁਸ ੩ ਅਤੇ ਤੋਸ ੩-੪. ੩ ਮਾਧਵ ਨਿਦਾਨ
ਅਨੁਸਾਰ ਭੋਜਨ ਦੀ ਅਗੂਚਿ (ਭੁੱਖ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋਣਾ).

ਸੰਤੋਖਸਰ. ਦੇਖੋ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ. ੨ ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਤਾਲ. "ਤੇ ਨਾਏ ਸੰਤੋਖ ਗੁਰ ਸਰਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੪)

ਸੰਤੋਖਸਰਿ. ਸੰਤੋਖ ਰੂਪ ਨਈ. "ਤੇ ਗੁਰੁ ਸੰਤੋਖ ਸਰਿ ਨਾਤੇ." (ਕਉ ਮ: ੪) ੨ ਸੰਤੋਖ ਰੂਪ ਸਰ (ਤਾਲ) ਵਿੱਚ.

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ. ਭਾਈ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ^੨ ਜੀ ਨੂਰ ਦੀ ਸਰਾਂ (ਸਰਾ ਨੂਰਦੀਨ)^੧ ਬੂਤੀਆ (ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ) ਨਿਵਾਸੀ ਸਤਸੰਗੀ ਪੁਰਖ ਸਨ ਇਹ ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲੇ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰਕੇ ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਭਗਤਾ ਹੋਏ. ਮਾਤਾ ਰਜਾਵੀ (ਰਾਮਦੇਵੀ) ਦੀ ਚੁੱਖੋਂ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੮੪੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.^੧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਗਾਨੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਕਾਵਰ ਵਿਦਵਾ ਪੜ੍ਹੀ.^੨ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਵਰ ਦੇ ਪੂਰਣ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਰਚਣ ਦੀ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤਿ ਰਖਦੇ ਸਨ. ਕਈ ਜੀ ਨੇ ਮੰਨ ਦੁਆਬੀਏ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵੇਖ ਕੇ ਬੂਤੀਏ ਨਗਰ (ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ) ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਹਾਯਸ਼ ਕਰ ਲਈ, ਅਰ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ ਜਗਾਧਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪ ਦੀ ਬਾਣੀ 'ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਹੁਚਕ ਫੀਕਾ ਜਾਤਿ ਤੋਂ ਖਲਸਾਧਰਮ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ. ਇਹ ਪਿੰਡ ਤਕਨ ਤਕਨ ਦੇ ਖਾਸ ਗਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੈ.

"ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਪਿਤ ਤੋਂ ਜਨਮ ਕਰਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮ." (ਨਾਪੁ)

"ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰੁ ਅੰਬਲ ਦਾਤਾ. ਨਮੋ ਕਰੇ ਰਿਨ ਪਦ ਜਜਾਤਾ." (ਗੁਪੁਰੁ)

ਰਾਮ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਬੂਤੀਏ ਰਹਿਕੇ ਆਪ ਨੇ ਅਮਰਕੋਸ਼ ਦਾ ਉਲਥਾ ਸੰਮਤ ੧੮੭੮ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੮੮੦ ਵਿੱਚ "ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼" ਪੁਸਤਕ ਰਚਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਪਟਿਆਲੇ ਜਾ ਨੌਕਰ ਹੋਏ। ਸੰਮਤ ੧੮੮੭ ਵਿੱਚ ਕੈਬਲਪਤਿ ਭਾਈ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਮੰਗਕੇ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਡੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖਿਆ।

ਕੈਬਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੮੬ ਵਿੱਚ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਗੁਰਬਗੰਜਨੀ ਰਚਿਆ ਅਤੇ ਭਾਈ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨੌਕਰ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕਈ ਜੀ ਨੇ ਬਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਯਣ ਆਤਮਪੁਰਾਣ ਆਦਿ ਪੁਸਤਕ ਹਿੰਦੀ ਮਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ, ਅਤੇ ਨੌ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨਕਥਾ "ਗੁਰਪੁਰਾਣ ਸੂਰਯ" ਨਾਮਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ, ਜੋ ਸਾਵਨ ਸੰਮਤ ੧੯੦੧ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਕੱਤਕ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਬਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਪੁਰਿ ਪਧਾਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਧੋਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਵੱਡਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਉੱਤਮ ਕਵੀ ਸੀ। ਦੇਖੋ, ਅਜੈ ਸਿੰਘ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗ੍ਰੰਥਰਚਨਾ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਇਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:—

ਪੂਰਬ ਸੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕਥਾ।
ਛੰਦਨ ਬਿਖੇ ਰਚੀ ਮਤਿ ਯਥਾ।
ਰਹੀ ਚਾਹਤੇ ਗੁਰਨ ਵਿਤਾਂਤ।
ਨਹਿ ਪਾਏ ਹਿਸ ਤੇ ਪਸਚਾਤ।
ਕਰਮ ਕਾਨ ਤੇ ਕੈਬਲ ਆਏ।
ਬਿਤ ਹੀ ਜਪੁਜੀ ਅਰਥ ਬਣਾਏ।
ਬਾਲਮੀਕਿ ਕ੍ਰਿਤ ਕਥਾ ਸੁਨੀ ਜਥਾ।
ਛੰਦਨ ਬਿਖੇ ਰਚੀ ਹਮ ਸਭ ਰਥਾ।
ਪੁਨ ਵਿਦਾਰ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਾਨਾ।
ਉਪਨਿਸਦਨ ਕੇ ਜਹਿ ਵਖਰਾਨਾ।
ਆਤਮ ਕੇ ਪੁਰਾਣ ਜਿਸ ਨਾਮ।
ਸਕਲ ਬਨਾਏ ਸੇ ਅਭਿਰਾਮ।
ਚਾਹਤ ਭਏ ਆਪ ਗੁਰੁ ਜਬਹੂੰ।
ਭਾਸੰਚਯ ਦਾਸ ਗੁਰੁ ਯਸ ਤਥ ਹੂੰ।
ਹੋਰ ਉਮੰਗ ਮੋਹਿ ਮਨ ਆਈ।
ਕਰਨ ਲਕੜੇ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁਹਾਈ।
ਪੂਰਵਾਰਧ ਉਤਾਰਧ ਦੋਇ।
ਕਥਾ ਬਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੋਇ।
ਵਰਣੀ ਦ੍ਰਾਦਸ ਰਾਸਿ ਅਗਾਰੀ।
ਨਦਮ ਗੁਰੂ ਲਕ ਕਥਾ ਸੁਧਾਰੀ।
ਖਟ ਚਿਤੁ ਬੁਕਤ ਬਨੇ ਯੁਕ ਅਗਨਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗਾਥਾ ਅਯਨ।
ਭਏ ਪੁਕਰਣ ਸਰਬ ਕੇ ਭਾਈ।
ਨੋ ਰਸ ਤੇ ਪੂਰਨ ਸੁਖਦਾਈ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗਾਥਾ ਸੁਭ ਗੰਗਾ।
ਛੰਦ ਉਮੰਗ ਉਤੰਗ ਤਰੰਗਾ।
ਰਾਮਕੁੰਵਰ ਗਿਰਿਵਰ ਤੇ ਨਿਥਸੀ।
ਸਿੱਖਨ ਵਿਖੇ ਜਗਤ ਮੇ ਵਿਭਸੀ।

ਸੁਨ ਸੁਨ ਗੁਰਿ ਅਤਮਾ ਸੰਮਤਾਂ ਆਦਿ ਪਛਾਨ।
ਮਧੁ ਮਾਸੇ ਸਤ੍ਰੂਨ ਕਰ ਭਾ ਉਤਪਾਤ ਮਹਾਨ।
ਪਰੀ ਨੁਟ ਕਪਿਥਨ ਵਿਖੇ ਮਿਲੇ ਚੋਰ ਵਟਪਾਰ।
ਆਪ ਆਪ ਕੇ ਤਜਰਲੇ ਤਜ ਪੁਰ ਸਭ ਇਥ ਭਾਰ।
ਸਾਵਨ ਮਹਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਭਾਈ ਸਮਾਪਤਿ ਆਇ।
ਵਿਘਨ ਵਿੰਦ ਤੇ ਬਚਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਹਾਇ।

(ਗੁਪਤ)

ਕਵਿਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ ਇਹ ਹਨ:—

(੧) ਅਮਰਕੋਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਨਾਮ ਕੋਸ਼ ਸੰਮਤ ੧੮੭੮ (੨) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਮਤ ੧੮੮੦, (੩) ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ "ਗੁਰਬ ਗੰਜਨੀ ਟੀਕਾ" ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੮੮੬ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ, (੪) ਬਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਯਣ ਦਾ ਉਲਥਾ ੧੮੮੧, (੫) ਆਤਮ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਉਲਥਾ, (੬) ਗੁਰਪੁਰਾਣ ਸੂਰਯ (ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਸੰਮਤ ੧੯੦੧ ਦੇ ਸਾਵਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਸ਼੍ਰੇਯਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਵਤਾਰਾਂ ਜੋਹੀ ਲਿਖੇਗੇ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਭ ਆਪ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਆਦਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਗੇ, ਕਈ ਥਾਈਂ ਟੱਪਲਾ ਖਾ ਗਏ ਹਨ।^੧ ੨ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਨ ਭਗਤ ਇੱਕ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅਭਿਚਨਨਗਰ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਪਕੇ ਦੇਕ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਾਜ਼ ਕੀਤੀ, ਯਥਾ—

"ਇਕ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਯੁਤ ਰਹਿਤ।

ਤਿਸ ਸੰਗ ਬੋਲੇ ਕਹੁਣਾ ਸਹਿਤ।

^੧ਪ੍ਰਵਾਚਨ ਉਤਾਰਧ ੨, ਚਾਨਾਂ ੧੭, ਕੁੱਤਾਂ ੬, ਅਯਨ ੨, ਕੁੱਲ ੨੨ ਪੁਕਰਣ।

^੨ਸੰਮਤ ੧੮੮੦।

^੩ਭੇਤ ਦਾ ਮਹਿਮਾ।

^੪ਕੈਬਲ।

^੫ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਗੁਰ ਪੁਰਾਣ ਸੂਰਯ ਦੇ ਪਰਛਾਧ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਉਕਾਈਆਂ ਦਾ ਧੋਰਧ ਕੀਤੀ ਨਾਲ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬਲ ਰਹੇ ਦੇਗ ਬਰਤਾਵਹੁ।
ਸੁਧਾ ਧੁਤ ਸੇ ਸਿੰਘ ਟਿਕਾਵਹੁ।

(ਫੁਪੁਸੁ)

੩ ਰਜਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਪਤਿ ਦਾ ਪੋਤਾ (ਕੌਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ), ਦੇਖੋ, ਭਾਗਤਰੀ ੩.

ਸੰਤੋਖਣਾ, ਬ੍ਰਿ—ਸੰਤੁਸ਼ (ਪੁਸ਼ਨ) ਕਰਨਾ। ੨ ਮ. ਪੁਸ਼ੁਕ ਨੂੰ ਭੁਮਾਲ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਕੇ ਰੱਖਣਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਦਰਬਾਰ ਸੰਤੋਖ ਦੇਖੋ.

ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ, ਦੇਖੋ, ਅਖਾਣਾ ਪ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ.

ਸੰਤੋਖਪੁਰਾ, ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਕਲਸੀਆ ਦੇ ਬਹਿਰ ਛੱਡਰੋਲੀ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਭੇਦ ਮੀਲ ਭਾਰਪੁਰ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਪਾਸ ਸਰਕਾਰੀ ਬੀਤ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਅਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਸਨ ੧੯੨੦ ਦੇ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ੧ ਭਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਗਾਧਰੀ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਅੱਠ ਮੀਲ ਹੈ. ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਪੇਹ ਸੁਦੀ ੭ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੰਤੋਖਮਠ } ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਮੰਦਿਰ. ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਨਿਵਾਸ। ੨ ਸੰਤੋਖਪੁਰ
ਸੰਤੋਖਮਠੀ } ਮਠ. "ਭਿਖਿਆ ਨਾਮੁ ਸੰਤੋਖਮਠੀ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ
ਸੰਤੋਖਮਠੀ } ਮਾਰੂ ੧)

ਸੰਤੋਖ, ਸੰ. ਸਾਨ੍ਹੋਖਿ-ਜ. ਵਿ—ਸੰਤੋਖ ਵਾਲਾ. ਸਾਧਰ. ਨੇੜ ਦਾ ਤਿਆਗੀ.

ਸੰਤੋਖੀਈ. ਸੰਤੋਖੀਆਂ ਨੇ. "ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਸੰਤੋਖੀਈ." (ਵਾਰ ਅਸਾ)

ਸੰਤੋਖੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਤੋਖ.

ਸੰਥ } ਸੰ. ਸੰਥਾ—ਸੰਥਾ. ਸੰਥਾ—ਢੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠਹਿਰਨ ਦਾ
ਸੰਥਾ } ਭਾਵ. ਟਿਕਾਉ. ਇਸਥਿਤੀ। ੨ ਮਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾਏ
ਸੰਥਿਆ } ਵਿਦਵਾ ਕ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਨਿਤ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ
ਪਾਠ. ਸਭਕ. Lesson। ੪ ਮੋੜ. ਮਿਠਸੁ.

ਸੰਦ. ਸੰ. ਸਾਨ੍ਹ. ਸੰਥਾ—ਜੇ ਢੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੰਡਨ ਕਰੇ. ਔਜਾਰ. ਹਥਿਆਰ.

ਸੰਦਉਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦਉਰਾ, ਸਿਧਉਰਾ ਅਤੇ ਸੰਧਉਰਾ.

ਸੰਦਲ. ਅ. سدل ਸੰਦਲ. ਸੰਥਾ—ਚੰਦਨ. ਸੁਗੰਧਦ.

ਸੰਦਲੀ. ਵਿ—ਸੰਦਲ ਚੰਗਾ. "ਸੁਭੇ ਸੰਦਲੀ ਬਾਜਿ ਰਾਜੀ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੨ ਸੰਦਲ ਦਾ. ਚੰਦਨ ਦਾ। ੩ ਸੰਥਾ—ਲੰਮੇ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੀ ਟਿਕਟਿਕੀ, ਜੋ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਡ ਚੋੜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀਦੀ ਹੈ। ੪ ਦੇਖੋ, ਫੂਲ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਸਰਾ ਨੰ: ੨.

ਸੰਦਥਾ } ਵਡ—ਦਾ. ਦੀ. ਕਾ. ਕੀ. "ਬਿਰਦ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ."
ਸੰਦਥੀ } (ਬਿਹਾ ਫੰਤ ਮ: ੫) "ਕਰਮਾ ਸੰਦਥਾ ਖੇਤ." (ਮਾਰ
ਸੰਦਾ } ਬਾਰਹਮਾਹ) "ਮੰਦਰ ਮਿਟੀ ਸੰਦਥੇ." (ਸੁਹੀ ਮ: ੧

ਕੁਝਜੀ) "ਕੁੰਨੇ ਹੇਠਿ ਜਲਾਈਐ ਬਾਲਣ ਸੰਦੇ ਬਾਇ" (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਸੰ. ਸਾਨ੍ਹ—ਸਾਂਦੁ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਬਾ ਭੀ ਸੰਦਥਾ ਪਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਸਾਂਦੁ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੀਮਲ, ਸੰਥਣਾ ਅਤੇ ਜੰਗਲ. "ਖਾਵਣ ਸੰਦਥੈ ਸੂਨ." (ਵਾਰ ਕਹਿ ੨ ਮ: ੫) ਔਚਰ ਵਿੱਚ ਕੱਤੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਦੁ ਅਤੇ ਵਾਉਸੰਦੇ.

ਸੰਦਿਕਾ. ਸੰ. ਸਾਨ੍ਹਿਕਾ. ਵਿ—ਸੰਦੇਹ (ਸ਼ੱਕ) ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ . ਮਾਧੁਕ.

ਸੰਦੀ. ਸੰਦਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਿੰਗ ਦੀ ਕੀ. "ਮਾਣਸ ਸੰਦੀ ਆਸ." (ਮਾਰ ਭਾਰਹਮਾਹ) ੨ ਸਾਂਦੀ. ਸੰਥਾ—ਮੰਜਾ. ਖਾਣ. ਚਾਰਪਾਈ. ਸੰਦੀਪਨ. ਸੰ. ਸੰਥਾ—ਸੰ—ਦੀਪਨ. ਪ੍ਰਜਲਿਤ ਕਰਨਾ. ਮਚਾਉਣਾ. ਚੋੜਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ. ਜੋ ਸਾਂਦੀਪਨ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਦੀਪਨਿ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪਨਿ.

ਸੰਦੀਪਨਿ } ਸੰ. ਸਾਨ੍ਹੀਪਨਿ. ਸੰਦੀਪਨ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ
ਸੰਦੀਪਨੀ } ਅਵੰਤਿ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਰਿਖੀ. ਜੋ
ਕਾਬੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ. ਬਿਸਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੇ
ਬਲਰਾਮ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ੬੪ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ-ਸਾਸਤ੍ਰ
ਵਿਦਵਾ ਸਿਖਾਈ ਸੀ. "ਕੁਰੂ ਪਾਸ ਸੰਦੀਪਨਿ ਕੇ ਤਬ ਹੀ ਦਿਨ
ਭੋਰਨ ਮੇ ਭਲੇ ਜਾਇ ਖਲੇ." (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦੇਵਣਾ
ਦੇਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਪੰਚਸਨ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ. ਦੇਖੋ,
ਪਾਂਚਸਨਕ.

ਸੰਦੀਲਾ. ਧੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਹਰਦੇਈ ਜਿਲੇ ਦੀ ਰਸੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਦਾਸ ੨.

ਸੰਦੂਕ } ਅ. سدره سدره ਸੰਦੂਕ. ਭਾਕਸ. Box. ਪੇਟੀ.
ਸੰਦੂਖ }

ਸੰਦੇਸਰਾ } (ਸੰ—ਦਿਸ਼). ਦੇਖੋ, ਸਦੇਸਾ. "ਸੁਭ ਸਾਜਨ ਪ੍ਰੇਮ
ਸੰਦੇਸਰੀ } ਸੰਦੇਸਰਾ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਹਿ ੧) ੨ ਸੰਦੇਸਹਰ.
ਸੰਦੇਸਤਾ } ਸੁਨੇਹਾ ਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਦੂਤ.
ਸੰਦੇਸਾ }

ਸੰਦੇਹ. ਸੁਦੇਹ. ਆਖਣਾ ਬਰੀਰ. "ਜੇ ਜੇ ਸਹਿ ਜਾਤਨ ਸੰਦੇਹ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਜੇ ਜੇ ਆਪਣੇ ਬਰੀਰ ਤੇ ਤਾਤਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਸੰ. ਸੰਥਾ—(ਸੰ—ਦਿਹੁ) ਸੰਸਾ. ਭੰਕਾ ੩ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨਾ ਜਾਣੀ ਜਾਵੇ, ਕਿੰਤੂ ਭੱਕ ਬਣਿਆ ਰਹੇ. ਇਹ "ਸੰਦੇਹ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕਿਧੋਂ ਕਿਧੋਂ ਅਰਥਾ ਜਾਂ ਆਦਿਕ ਪਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਇਹੁ ਮਨੁ ਗਿਰਹੀ ਕਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਉਦਾਸੀ?

ਕਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਅਵਰਨ ਸਦਾ ਅਵਿਨਾਸੀ?

ਕਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਚੰਚਲ ਕਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਬੇਰਾਗੀ?

ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਮਤਾ ਕਿਥਹੁ ਲਾਗੀ?

(ਮਲਾ ਮ: ੩)

ਕਿਧੋਂ ਦੇਵਕੰਨਣਾ ਕਿਧੋਂ ਵਾਸਵੀ ਹੈ,
ਕਿਧੋਂ ਜੰਛਨੀ ਕਿੰਨਰੀ ਨਾਗਨੀ ਹੈ,
ਕਿਧੋਂ ਗੰਧੁਵੀ ਦੇਵਜਾ ਦੇਵਤਾ ਸੀ,
ਕਿਧੋਂ ਸੁਰਜਾ ਸੁਧ ਸੋਧੀ ਸੁਧਾ ਸੀ,
ਕਿਧੋਂ ਚਿਤ੍ਰ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰਿਕਾ ਸੀ ਬਨੀ ਹੈ,
ਕਿਧੋਂ ਸੰਖਿਨੀ ਚਿਤ੍ਰਨੀ ਪਦਮਿਨੀ ਹੈ,
ਕਿਧੋਂ ਰਾਗ ਪੂਰੇ ਭਰੀ ਰਾਗਮਾਲਾ,
ਬਰੀ ਰਾਮ ਤੈਸੇ ਸਿਧਾ ਅਜ ਰਾਲਾ.

(ਰਾਮਾਵ)

ਸੰਦੇਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਦੇਹਾ ੨ ਸੰਦੇਸ਼. ਸੁਨੇਹਾ. "ਪਰ ਪਾਧਨ ਅਸ ਦਿਖੇ ਸੰਦੇਹਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੫੬)

ਸੰਦੇ. ਦੇਖੋ, ਸੰਦਾ.

ਸੰਦੇਹ. ਸੰ. ਸ-ਨੋਹ. ਸੰਕਣਾ—ਸੰ-ਦੁਹ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸਾਰਾ ਚੋਣਿਆ ਹੋਇਆ ਦੁੱਧ। ੩ ਵਿ—ਸਭ. ਸੰਪੂਰਣ. ਰਾਮਾ. "ਬੰਦੇ ਸੰਤ ਸੰਦੇਹ ਪਦ." (ਨਾਪੁ)

ਸੰਦੇਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਉਰਾ.

ਸੰਦੂਥ. ਸੰ. ਸੰਕਣਾ—ਨੰਠਣ (ਦੋਭਨ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੰਗ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ.

ਸੰਧ. ਸੰ. ਸੰਕਣਾ—ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ। ੨ ਸੰਧਾ. ਪੁਤਿਗਣਾ. ਇਕਰਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸੰਧਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿ.

ਸੰਧਉਰਾ. ਸੰ. ਸੰਧਿਦਾ।—ਸੰਧਿਰਾਗ. ਸਿੰਦੂਰ. ਸੰਧੂਰਾ. "ਅਭ ਤਉ ਜਤੇ ਮਰੇ ਸਿਧਿ ਪਾਈਐ, ਲੀਨੇ ਹਾਥਿ ਸੰਧਉਰਾ." (ਕਉ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਸਿਧਉਰਾ। ੨ ਸੰਧੂਰੀਆ ਰਾਗ. ਦੇਖੋ. ਸੰਧੂਰੀਆ ੨. "ਭਾਜਤ ਰਾਗ ਸੰਧਉਰਾ." (ਸਲੋਹ)

ਸੰਧਕ. ਵਿ—ਸੰਧਿ (ਪਾਤ—ਨਕਸ਼) ਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਚੋਰ. "ਸੰਧਕ ਤੋਹਿ ਸਾਧੁ ਨਹਿ ਕਹੀਅਉ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਧਾਨ (ਸਿੰਨੁਟ) ਵਾਲਾ.

ਸੰਧਾ. ਸੰ. ਸੰਕਣਾ—ਇਸਥਿਤਿ। ੨ ਪੁਤਿਗਣਾ. ਇਕਰਾਰ। ੩ ਅੰਗੀਕਾਰ. ਸੁੰਕਾਰ। ੪ ਬਰਾਬ.

ਸੰਧਾਨ. ਸੰ. ਸੰਕਣਾ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਜੋਰਨਾ. ਸ਼ਿਸਤ ਮਿਲਾਉਣੀ. "ਸਰ ਸੰਧਿ ਆਕਾਸ ਕਉ." (ਵਾਰ ਮਾਤ ਮ: ੨) ੩ ਗਾਣੀਆਂ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਮਕਾਨ। ੪ ਕਾਂਸੀ।

ਸੰਧਾਨੀ.

ਸੰਧਾਨੀ. ਸੰਧਾਨ ਕੀਤੀ. ਸਿੰਨੁਟੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿਆਨੀ। ੨ ਸੰ. ਸਾਧਾਨੀ. ਸੰਕਣਾ—ਮਿਲਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ੪ ਤਲਾਬ. ਭਾਲਾ ਪ ਪਾਲਨ. ਪਰਵਰਿਸ਼. ਬਰਾਬ ਬਣਾਨ ਦੀ ਥਾਂ. ਆਬਕਾਰੀ.

ਸੰਧਿ. ਸੰ. ਸੰਕਣਾ—ਸੁਲਹ. ਮੇਲ। ੨ ਦੋ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਸਰੀਰ ਦੀ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਜੋੜ ਵਾਲੀ ਥਾਂ। ੪ ਵਰਾਧਰਣ 'ਸੰਧੂਰ ਦਾ ਨਾਉਂ' ਸੰਧਿਚਕ ਇਸ ਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਕੋਲ ਦੀ ਚੀਰਣੀ ਫੰਢਣੇ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਸੰਧਿ ਵਿੱਚ ਦਿੱਟੀਆਂ ਹਨ.

ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਬਬਦਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਅੱਖਰ ਦਾ ਵਿਕਾਰ, ਜੈਸੇ—
ਸੁਰ-ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਸੁਰੋਂਦ੍ਰ ਆਇ।' ਪ ਸੰਨੁ. ਪਾਤ. ਨਕਸ਼ "ਭਾਜਤ ਸੰਧਿ ਕੋ ਤਜ ਸਦਨ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੪) ੬ ਸੰਗਤਿ. ਮਿਲਾਪ. "ਫੁਰਮੁਖਿ ਸੰਧਿ ਮਿਲੈ ਮਨ ਮਨੈ." (ਕਉ ਅ: ਮ: ੧) "ਤ੍ਰਿਭੁਟੀ ਸੰਧਿ ਮੈ ਪੇਖਿਆ." "ਘਟ ਰੂ ਘਟ ਜਾਗੀ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ਡਾਡਾ ਡਾਡਨ ਡੇਖ ਆਦਿ ਭੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਟ ਘਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ੭ ਭਗ. ਯੋਨਿ। ੮ ਦੋ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲ. ਸੰਧਾ. "ਬਰਤ ਸੰਧਿ ਸੋਚ ਚਾਰ." (ਸਾਰ ਮ: ੫ ਪਤਤਾਲ) ਦੂਤ, ਸੰਧਾਯਰਮ ਅਤੇ ਸੋਚਾਚਾਰ.

ਸੰਧਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਾਨ ਅਤੇ ਸੰਧਾਨੀ. "ਸਰ ਸੰਧਿਆ ਗਵਾਰ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਾਨ) ਤੀਰ ਸਿੰਨੁਆ ੨ ਸੰਧ. "ਸੰਧਿਆ ਪ੍ਰਾਤ੍ਰ ਟਿਸਨਾਨ ਕਰਾਹੀ." (ਕਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. ਸਾਧਾ. ਸੰਧਾ. ਸੁਰਜ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਸੱਠ ਪਲ (ਟਿੱਕ ਘੜੀ) ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸੱਠ ਪਲ ਸੁਰਜ ਨਿਕਲਣ ਪਿੱਛੋਂ. ਸੁਰਜ ਦੀ ਟਿੱਕੀ ਫੁੱਧਣ ਪਿੱਛੋਂ. ਇਹ ਦੋ ਦੋ ਘੜੀ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੰਧਾ ਕਾਲ ਹੈ. ਸਵੇਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਤ: ਸੰਧਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਧਾ ਆਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦੋਪਹਰ ਵੇਲੇ ਦਾ (ਅਰਥਾਤ ਬਾਰਾਂ ਘੜੇ ਤੋਂ ੨੨ ਮਿਨਟ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ੨੨ ਮਿਨਟ ਪਿੱਛੋਂ ਦਾ) ਸਮਾਂ ਵੀ ਸੰਧਾ ਕਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਧਯਾਨੁ ਸੰਧਾ ਸੰਕਣਾ ਹੈ.

ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੰਧਾ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਮੁਖ ਕਰਕੇ, ਮਧਯਾਨੁ ਦੀ ਉੱਤਰ ਮੁਖ ਕਰਕੇ, ਸੰਧ ਦੀ ਪੱਛਮ ਉੱਤਰ ਦੀ ਕੋਣ ਵੱਲ ਮੁਖ ਕਰਕੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ. ਸੰਧਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਛਾਯੜੀ ਜਪੁ, ਸੁਰਜ ਆਦਿ ਦੇਵ ਤਰਪਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤੀ ਹੈ. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦੇ ਨਿੱਤ ਕਰਮ ਵਿੱਚ ਸੰਧਾ ਉਪਾਸਨਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਮ ਹੈ. ਦ੍ਰਾਵਲੀ, ਅਮਾਵਸ ਪੂਰਣਮਾਸੀ, ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹ ਦੇ ਦਿਨ ਸੰਧ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸੰਧਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ. (ਅਨੁਕ ਤਤ੍ਵ) "ਸੰਧਿਆ ਤਰਪਣੁ ਕਰਹਿ ਛਾਇਤ੍ਰੀ ਬਿਨ ਸੁਤੇ ਦੁਖ ਪਾਇਆ." (ਸੋਰਠਿ ਮ: ੩)

"ਦੇਹਾ ਸੰਧਿਆ ਪਰਵਾਣੁ ਹੈ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਚਿਤਿ ਆਵੈ." (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਬਿਰਾ) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਪੁ, ਜਪੁ ਆਦਿ ਦਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਨੂੰ ਸੇਵਰ, ਰਹਿਰਾਸ, ਸੋਹਿਲੇ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਜੀਨ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨਾ ਸੰਧਾ ਕਰਮ ਹੈ, ਅਰਥਿਐ ਖਾਸ ਇਸ ਵੱਲ ਮੁਖ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ੪ ਸੀਮ. ਹੋਂਦ.

ਸੰਧਿਆਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਾਨ ਅਤੇ ਸੰਧਾਨੀ. "ਫੁਰੀ ਸੰਧਿਆਨੀ" (ਪ੍ਰਭਾ ਬੇਟੀ) ਫੁਰੀ ਸਿੰਨੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ.

ਸੰਧਿਆਬਾਦੀ. ਸੰ. ਸੰਧਾ ਵੰਦਨ. ਸੰਕਣਾ—ਸੰਧਾ (ਦੋ ਵੇਲਿਆਂ) ਸੰਧਿ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭੇਦ ਹਨ—ਸਵਰ ਸੰਧਿ. ਜਿਵੇਂ—

ਲਾਮ ਟੀਸ—ਲਾਮੇਕ, ਵਰਜਨ ਸੰਧਿ. ਜਿਵੇਂ—

ਸਕਤ ਫੁਤ—ਸਕਦਫੁਤ ਦਿਸਰਥ ਸੰਧਿ. ਜਿਵੇਂ—

ਨਿ. ਅੰਤਰ—ਸਿੰਤਰ.

ਦੇ ਮਿਲਣ) ਸਮੇਂ ਦੇਵਤਾਦਿ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਮ. "ਪਤਿ ਪੁਸਤਕ ਸੰਧਿਆਬਾਦਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸੰਧਯਾ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਕੀਤਾ ਮੰਤ੍ਰ ਪਾਠ.

ਸੰਧਿਕ. ਦੇਖੋ. ਸੰਧਕ. ੨ ਸੰ. ੧੧੬੧. ਸੰਨ੍ਹ (ਜੋਤ) ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਦਰਦ. ਗਠੀਏ ਦਾ ਇੱਕ ਰੋਗ. ੩ ਸਰਬ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ. ੪ ਵਿ—ਸੰਧਿ (ਜੋਤ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸੰਧੀ. ਦੇਖੋ. ਸੰਧਿ.

ਸੰਧੁਰਵਾਚ. ਦੇਖੋ. ਬਾਲਾਸੰਧੁਰਵਾਚ.

ਸੰਧੂ. ਇੱਕ ਜੰਟ ਗੋਤ੍ਰ. ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ.

ਸੰਧੂਰ. ਸੰ. ਸਿ-੬੯. ਦੇਖੋ. ਸਿੰਧੂਰ.

ਸੰਧੂਰਨਾ. ਵਿ—ਸੰਧੂਰ ਲਾਉਣਾ. ੨ ਸੰਧੂਰ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਰ ਕਰਨਾ. "ਆਪਿ ਆਪ ਸੰਧੂਰਦੇ." (ਵਭ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸੰਧੂਰੀ. ਵਿ—ਸੰਧੂਰ ਰੰਗਾ. ਸੰਧੂਰੀਆ.

ਸੰਧੂਰੀਆ. ਵਿ—ਸੰਧੂਰ ਚੰਕਾ. ੨ ਸੰਭਾ—ਇੱਕ ਰਾਜ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਿੰਧੂਰਾ ਭੀ ਹੈ. ਸੰਭੀਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਡੋਲ ਰਾਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਸੰਧੂਰਣ ਜਾਤਿ ਦਾ ਹੈ. ਅਤੇ ਵੀਰ ਰਾਜ ਬਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਇਸੇ ਨਈਂ ਮਾਝ ਵਾਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਸਭ ਅਤੇ ਨਿਸਾਦ ਕੌਮਲ. ਭਾਈ ਸੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ. ਇਸ ਦੇ ਭਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਫ਼ਤਹਾ ਘੜੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ੧੫ ਘੜੀ ਤਕ ਹੈ.

ਸੰਧਯਾ. ਸੰ. ੧੧੫੧. ਸੰਭਯਾ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਵੇਲਾ. ਦੇਖੋ. ਸੰਧਿਆ. ੨ ਦੇਖੋ. ਚੁਕ.

ਸੰਧਯਾਸ. ਦੇਖੋ. ਚੁਕ.

ਸੰਨ. ਦੇਖੋ. ਸੰਧਨ. "ਬਾਣ ਸਬਾਵਾ ਸੰਨਿਕੈ." (ਵਾਰ ਗੁਜ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਪਾਤ. ਨਕਭ. ਦੇਖੋ. ਸੰਧਿ ਅਤੇ ਸੰਨਿ ਤਕਾ ਸੰਨ੍ਹ. ੩ ਸੰਨਿਪਾਤ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸੰਨ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਜਾਵਨ ਸਤਗੁਰੂ ਸਬਦ ਕਰ ਮੇਰ ਸੰਨ ਕਰ ਨਾਸ." (ਨਾਪੁ) ਦੇਖੋ. ਜਾਵਨ ਅਤੇ ਜਾਵਨਾ. ੪ ਸੰ. ੧੧੬. ਵਿ—ਨਾਸ ਹੋਇਆ. ੫ ਬੰਕਿਆ. ੬ ਭੁੱਝਿਆ.

ਸੰਨਹਨ. ਸੰ. ਸੰ-ਨਹ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕਸਕੇ ਬੰਨ੍ਹਣਾ. ੨ ਖੇਡੇ ਆਦਿ ਨੂੰ ਰਬ ਭੰਡੀ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋਤਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੰਨਭ. ਸੰਭਯਾ—ਇਸ਼ਾਵਾ. ਸੰਨ. ਸੰਕੇਤ. ੨ ਸੰ. ੧੧੬੧. ਵਿ—ਸੰ (ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਨਰ (ਭੁਕਿਆ ਹੋਇਆ). ਨੰਮੁ.

ਸੰਨੰਧ. ਸੰ. ੧੧੬੧. ਵਿ—ਸੰ (ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਨੰਧ (ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ). ੨ ਜਿਸ ਨੇ ਬਸਤ੍ਰ ਵਸਤ੍ਰ ਕਵਚ ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹਨ. "ਸੰਨੰਧ ਵੀਰ ਭੋਕਰ ਵਿਸਾਨ." (ਸਲੋਹ)

ਸੰਨਾਹ. ਸੰ. ੧੧੬੧. ਸੰਭਯਾ—ਦੇਖੋ. ਸੰਨਹਨ. ਕਵਚ. ਸੰਜੋਆ. ਵਰਮ. "ਗੁਰਮਤਿ ਸੀਲ ਸੰਨਾਹਾ ਹੈ." (ਮਝੂ ਸੋਨਹੇ ਮ: ੩) "ਰਾਮ ਕਵਚ ਦਾਸ ਕਾ ਸੰਨਾਹੁ." (ਭੋਤ ਮ: ੫) ਰਾਮਮੰਤ੍ਰ ਕਰਤਾਰ

ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਸੰਜੋਆ ਹੈ.

ਸੰਨਾਹਰਿਪੁ. ਸੰਭਯਾ—ਭਰਵੀ. (ਸਨਾਮ) ੨ ਜੋ ਬਸਤ੍ਰ ਸੰਨਾਹ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਦੇਣ. ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੰਨਾਹਰਿਪੁ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ.

ਸੰਨਾਹੁ. ਦੇਖੋ. ਸੰਨਾਹ.

ਸੰਨਿ. ਸੰਭਯਾ—ਸੰਧਿ. ਪਾਤ. ਨਕਭ. "ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਨਾਮ ਪੁਤ੍ਰ ਉਠਿ ਲਭੈ ਨਾਹੀ ਸੰਨਿ." (ਮਾਭ ਭਾਰਹਮਾਹ) ੨ ਸੰਨਿਪਾਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ. ਸੰਨਿਪਾਤ ਅਤੇ ਜਾਵਨ.

ਸੰਨਿਆਸ. ਸੰ. ਸੰਨਯਾਸ. ਸੰਭਯਾ—ਰਾਗਾ. ੨ ਸੰਨਯਾਸ ਆਸ਼੍ਰਮ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੌਥਾ ਆਸ਼੍ਰਮ. "ਬੈਰਾਗ ਕਹੂੰ ਸੰਨਿਆਸ." (ਅਕਾਲ) ੩ ਸੰਨਯਾਸੀ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸੰਨਿਆਸ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਜੇਗੀ ਜੰਗਮ ਅਰੁ ਸੰਨਿਆਸ." (ਬਸੰ ਮ: ੯)

ਸੰਨਿਆਸੀ. ਸੰ. ੧੧੬੧. ਸਿ-੧੧੬੧. ਵਿ—ਤਿਆਗੀ. ੨ ਸੰਨਯਾਸ ਆਸ਼੍ਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੋਇਕੈ ਤੀਰਥਿ ਭੁਮਿਓ." (ਮਝੂ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ. ਦਸ ਨਾਮ ਸੰਨਯਾਸੀ.

ਸੰਨਿਕਰਥ. ਸੰ. ੧੧੬੧. ਸੰਨਿਕਰਥ. ਸੰਭਯਾ—ਸੰ—ਨਿ—ਕ੍ਰਿਸ. ਨੇਤੋ ਖਿੰਚਣ ਦਾ ਭਾਵ. ੨ ਸਮੀਪਰਾ. ਪਾਸ ਹੋਣਾ. ੩ ਵਿਸਿਆਂ ਨਾਲ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸੰਨਿਕੈ. ਸੰਧਨ ਕਰਕੇ. ਸਿੰਨੁਕੇ. ਦੇਖੋ. ਸੰਨ ੧.

ਸੰਨਿਕਥ. ਸੰ. ੧੧੬੧. ਵਿ—ਸਨੇਹ (ਚਿਕਨਾਈ) ਵਾਲਾ. ਚਿਕਨਾ ਚੰਧਾ. "ਮਨਿਕ ਅਸਨ ਸੰਨਿਕਥ ਮੰਗਾਵਾ." (ਨਾਪੁ)

ਸੰਨਿਧਿ. ਸੰ. ੧੧੬੧. ਸੰਭਯਾ—ਸਮੀਪਤਾ. ੨ ਪਾਠ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ. ਭਿਨਾ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪਦਾਂ ਦਾ ਪਾਸ ਹੋਣਾ. ੩ ਉੱਤਮ ਖਜਾਨਾ. ੪ ਪਤੋਸ.

ਸੰਨਿਪਾਤ. ਸੰ. ੧੧੬੧. ਸੰਭਯਾ—ਸੰ—ਨਿਪਾਤ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ੨ ਮਿਲਾਪ. ਮੇਲ. ੩ ਸੰਭੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦਾ ਰੋਗ. ੪ ਇੱਕ ਚੰਕ. ਸੰ. ੧੧੬੧. ਵਾਤ ਪਿਤ ਕਥ ਲਗੇਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਧਾਤੁ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਉਪਜਿਆ ਰੋਗ. ਸਰਸਾਮ. ਸਰ (ਸਿਰ) ਸਾਮ (ਸੋਜ). ੬੧੧੧ ਵਰਮ ਦਿਮਾਕ. Cerebriis.

ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਭਯੰਕਰ ਰੁੱਖ (ਰਾਖ) ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹਨ—ਕਥਜ, ਚੌਥ ਦਾ ਰਾਖ, ਮੱਥੇ ਪੀੜ, ਮੁਰਛਾ, ਮੂੰਹ ਲਾਲ, ਜੀਭ ਖੁਰਦਰੀ, ਬੇਚੈਨੀ, ਦਿਲ ਦਾ ਕਾਹਲਾ ਧੜਕਣਾ. ਬਹੁਤ ਪਿਆਸ. ਤੁੱਲੀਆਂ ਪੀਣੀਆਂ, ਉਲਟੀ ਆਉਣੀ ਆਦਿਕ.

*ਕਸਯਾਨਾਂ ਕਸੰਧਾ ਘਰਾਂ ਸੰਘਾਰਾਂ ਕਥਾਧੀਵਿਦ: ਭੀਤਾ ਅ: ੧੮, ਸ: ੨. ਐਥੇ, ਭਾਵ ਆਸ਼੍ਰਮ. ਮਾਯਾਭਾਰਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰਨ ਪਰਵ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਨਯਾਸੀ ਲਿਖੇ ਹਨ—

ਅਰੁਧਿਕਾ ਸਿਵਕਲੇ ਕੁਟੀਬਕਾ ਕੁਟੁੰਬੀ। ਹੰਸ: ਪਰਾਭੰਸਾਧ ਧੀਨਤ
ਪਯਾਕਾ ਜੁ ਜੁਤਾਯ ॥

ਅਰੁਧਤ—ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹਨ—ਕੁਟੀਬਕਾ, ਕੁਟੁੰਬਕਾ, ਹੰਸ ਅਤੇ ਪਯਾਕਾਸ. ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਖਿਕਾ ਉੱਤਮ ਹੈ ਇਸ ਵਿਸੇ ਦੇਖੋ. ਵਿਸਨੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਰੋਗ ਅਯਾਯਕ.

ਵੈਦਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਨਿਪਾਤ ਦੇ ੧੨ ਭੇਦ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਅਤੇ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹਨ—

(ੳ) ਸੰਧਿਕ—ਜੋਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਦ, ਨੌਂਦ ਨਾ ਆਉਣੀ।

(ਅ) ਅੰਤਕ—ਸੋਜ, ਸਿਰਪੀੜ, ਹਿਚਕੀ, ਰੱਬਾਂ ਦਾ ਥੱਬਣਾ,

ਸ਼ਰੀਰ ਕਰਨਾ

(ੲ) ਰੁਗਦਾਹ—ਢਿੱਡਪੀੜ, ਦਾੜ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਬੇਚੈਨੀ ਹੋਣੀ।

(ਸ) ਚਿੱਤ ਵਿਕ੍ਰਮ—ਘੁਕੀ, ਸ਼ਰੀਰ ਬਹੁਤ ਭਰਮ, ਸਿਰ ਘੁੰਮਣਾ ਅਤੇ ਤਲਮੋਢੀ ਜੰਗਣੀ।

(ਹ) ਸੀਤਾਂਕ—ਸ਼ਰੀਰ ਠੰਢਾ, ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਾਹ ਬਾਹਲਾ ਪੈਣਾ।

(ਕ) ਤੰਦ੍ਰਿਕ—ਮੁਰਛਾ ਅਤੇ ਘੁਕੀ ਦਾ ਹੋਣਾ।

(ਖ) ਕੰਠ ਕੁਬਜ—ਭਲ ਰੁਕ ਜਾਣਾ, ਦਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜ, ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਹੋਣਾ।

(ਗ) ਕਰਣਕ—ਬੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਜ, ਖਾਂਸੀ, ਸ਼ਰੀਰ ਬਹੁਤ ਭਰਮ।

(ਘ) ਰੁਗਨ ਨੇੜ—ਨੇੜ ਟੇਢੇ ਹੋ ਜਾਣੇ, ਮੁਰਛਾ ਹੋਣੀ।

(ਙ) ਰਝ੍ਰਸ੍ਰੀਵੀ—ਭੁੱਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਹੋਣੀ।

(ਚ) ਪੁਲਪਕ—ਥਕਾਵਟ ਕਰਨਾ, ਸੋਰ ਦਾ ਤਪ ਹੋਣਾ, ਸ਼ਰੀਰ ਥੱਬਣਾ।

(ਛ) ਸਿਹ੍ਰਕ—ਸੀਭ ਉੱਤੇ ਕੰਢੇ ਹੋਣੇ, ਬਥਲਾਪਨ, ਸਾਹ ਬਾਹਲਾ ਅਤੇ ਖਾਂਸੀ ਹੋਣੀ।

(ਜ) ਅਭਿਨਾਸ—ਮੂੰਹ ਜੁੱਕਣਾ, ਦੰਦ ਸਿਲੇ ਹੋਣੇ, ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਹੋਣੀ ਆਦਿ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਰਾਂ ਦੀ ਅਵਧਿ (ਮਯਾਦ) ਯਕਥੂਮ ਹੈ— ੭੦ ਦਿਨ, ੧੦ ਦਿਨ, ੨੦ ਦਿਨ, ੧੧ ਦਿਨ, ੧੫ ਦਿਨ, ੨੫ ਦਿਨ, ੧੩ ਦਿਨ, ੧੦ ਦਿਨ, ੧੮ ਦਿਨ, ੧੦ ਦਿਨ, ੧੪ ਦਿਨ, ੧੬ ਦਿਨ, ੧੫ ਦਿਨ। ਅਰਥਾਤ ਇਤਨੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਰੋਗੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਨਿਪਾਤ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਡਾਕਟਰ ਵੈਦ ਹਕੀਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਢਿੱਲ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦੇ। ਅੱਗੇ ਲਿਖੇ ਉਪਾਉ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡਿਊਕੇ ਰੁਮਾਲ ਸਿਰ ਤੇ ਰੱਖਣਾ, ਪਾਸੋਯਾ ਕਰਨਾ, ਧਣੀਆਂ, ਚੰਨੂਣ ਦਾ ਚੂਰ, ਮੁਸ਼ਕ ਕਪੂਰ, ਅਰਕ ਭਲਾਥ, ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਸੁੰਘਾਉਣਾ, ਹੁਕਨਾ ਕਰਨਾ, ਕੰਡਿਆਰੀ ਦੇ ਬੀਜ ਪੀਸਕੇ ਨਸਵਾਰ ਦੇਣੀ, ਉਬਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਕੋਸਾ ਪਾਣੀ ਪਿਆਉਣਾ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਕ੍ਰਾਥ (ਕਾਧੂ) ਸੰਨਿਪਾਤ ਰੋਗ ਨਾਸ਼ਕ ਹੈ—

ਕੜ੍ਹ, ਚਿਰਾਇਰਾ, ਪਿੱਤਪਾਪਤਾ, ਗਿਲੋ, ਕਝੂਰ, ਤੰਜਣ ਦੇ ਬੀਜ, ਮਘਾਂ, ਪੁਹਕਰਮੂਲ, ਬਨਫਸਾ, ਫਮਕਨਮੋਲੀ, ਦੇਵਦਾਰੂ, ਸੁੰਢ, ਹਰੜ, ਜਵਾਸਾ ਅਤੇ ਭਤਿੰਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੌਦ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਨੈ ਕੇ ਅਧ ਸੋਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੋਲੇ ਪਾਕੇ ਉਬਾਲਾ ਦੇਣਾ। ਜਦ ਅੱਧ ਪਾਉ ਪਾਣੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਛਾਣਕੇ ਕੋਸਾ ਕੋਸਾ ਪਿਆਉਣਾ।

“ਛਾਣੀ ਰੋਗ ਅਰੁ ਸੰਨਿਪਾਤ ਕਨ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਸੰਨਿਵੇਸ਼. ਸੰ. ਸੰਨਿਵੇਸ਼. ਸੰਗਤਾ—ਸੰ—ਨਿ—ਵਿਸ਼. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਚਿਤੀ. ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਇੰਤਜਾਮ। ੩ ਹਾਲਤ. ਦਸ਼ਾ। ੪ ਨਿਉਂ. ਭੁਨਿਯਾਦ। ੫ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦਾ ਅਖਾਤਾ। ੬ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਾਸ ਦਾ ਗੋਇਰਾ।

ਸੰਨੂ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰਧਿ. ਪਾਤ. ਨਕਬ। ੨ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਜੋਤ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸੰਧਾਨ।

ਸੰਨੂ ਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਬਾਸਰ ਭੀ ਕਿੱਲਾਂ।

ਸੰਨਿਨੂ } ਸੰਗਤਾ—ਸੰਧਿ. ਪਾਤ. ਨਕਬ. “ਜਮ ਦਰਿ ਬਹੇ ਮਾਰੀਅਹਿ
ਸੰਨੀਨੀ } ਜਿਉ ਸੰਨੀ ਉਪਰਿ ਚੋਰ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸਾਰ) ੨ ਨੁਹਾਰ ਦੀ ਚਿਮਟੀ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਰਮ ਧਾਤੂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ. “ਮਨ ਜਲਿਆ ਸੰਨੀ ਚਿਤ ਭਈ.” (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ੩ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਜੋਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ। ੪ ਦਾਣੇ ਆਟਾ ਅਤੇ ਤੂਤੀ ਆਦਿ ਮਿਲਾਕੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਈਂ ਬਣਾਈ ਗਿਜਾ. ਸੰ. ਜਾਨੀ ਭੁਤਾਵਾ.

ਸੰਨੜ. ਸੰਨਿਪਾਤ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਬਥਦ ਆਇਆ ਹੈ. “ਸੰਨੜ ਭਯੋ ਇਹ ਵੈਦ ਉਚਾਰਾ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੮੧)

ਸੰਨੜਾਸ } ਦੇਖੋ, ਸੰਨਿਆਸ ਅਤੇ ਸੰਨਿਆਸੀ.
ਸੰਨੜਾਸੀ }

ਸੰਪਉ. ਸੰ. ਸੰਪਦਾ. ਸੰਗਤਾ—ਇਕੁਤਿ. ਧਨ ਆਦਿ ਜਾਮਗ੍ਰੀ. “ਸੰਪਉ ਕਿਸੈ ਨ ਨਾਲਿ.” (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) “ਕਰਿ ਆਚਾਰ ਬਹੁ ਸੰਪਉ ਸੰਚੈ.” (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੩)

ਸੰਪਟ. ਸੰ. ਸੰਪੁਟ—ਸੰਪੁਟ. ਸੰਗਤਾ—ਪੁਟ (ਢਕਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਛੱਡਾ। ੩ ਸੰਦੂਕ। ੪ ਪਤਰਾ. ਆਵਰਣ. ਭਾਵ—ਮਿਠ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ. “ਕਕਾ ਕਿਰਣਿ ਧਮਨ ਮਹਿ ਪਾਵਾ। ਸਸਿ ਬਿਗਾਸ ਸੰਪਟ ਨਹੀ ਆਵਾ.” (ਕਉਂ ਬਾਧਨ ਕਬੀਰ) ਜਦ ਰਿਦੇ ਕਮਲ ਵਿੱਚ ਕਿਰਣਿ (ਸੁਰਜਆਤਮਗਤਾਨ) ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ, ਤਦ ਸਸਿ (ਚੰਦ੍ਰਮ—ਮਾਇਆ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ) ਨਾਲ ਰਿਦਾ ਕਮਲ ਮਿਚਦਾ ਨਹੀਂ। ੫ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਆਦਿ ਅਤੇ ਅੰਤ ਕਿਸੇ ਪਦ ਦੇ ਜੋਤਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ਦੇਖੋ, ਸੰਪੁਟ ਪਾਠ। ੬ ਦੋ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਦਵਾ ਨੂੰ ਆਚ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪੁਟ ੨.

ਸੰਪਰ } ਸੰ. ਸੰਪਦ—ਸੰਪਦਿ. ਸੰਗਤਾ—(ਸੰ—ਪਦ) ਬਹੁਤ ਪਦਵੀ.
ਸੰਪਤਾ } ਵਡਾ ਐਸ਼ਵਰਯ. “ਸੰਪਤ ਹਰਖ ਨ ਆਪਰ ਦੂਖਾ.” (ਕਉਂ
ਸੰਪਤਿ } ਮ: ੫) “ਸੰਪਤਿ ਰਬ ਧਨ ਰਾਜ ਸਿਉ ਅਤਿ ਨੇਹੁ
ਸੰਪਤਿ } ਲਗਾਇਓ.” (ਤਿਲੰ ਮ: ੮) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੰਪਦ—

ਸੰਪੁਰ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸੰਪਤਾ ਬਥਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ—ਬੋਗਤ ਚੀਤਿ ਨਾਲ. ਠੀਕ ਤੌਰ ਪੂਰ. ਹੁਣ ਇਸ ਵੇਲੇ. “ਪਰੁ ਭੁਰਜੇਤ ਰਤੀਅੰ, ਨਹ ਜਤੀਅੰ ਪੇਛ ਸੰਪਤਾ.” (ਗਾਥਾ)

ਸੰਪਤਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਅਰਥਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਉਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਧਨ ਸੰਪਦਾ ਦੀ ਕਿੱਧੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਸੰਪਦ } ਦੇਖੋ, ਸੰਪਤ.

ਸੰਪਰਕ. ਸੰ. ਸੰਪਰਕ. ਸੰਗਤ—(ਸੰ—ਪ੍ਰਿਥੁ). ਸੰਯੋਗ. ਸੰਬੰਧ. ਮੇਲ ੨ ਲਗਾਉ. ਵਾਸਤਾ. ੩ ਸਪਰਸ਼. ਛੋਹ. ੪ ਸੰਬੁਧ. ਸੰਬੋਧ. ਸੰਪਾਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪਤਨ. ਫਿਕਟਾ. ੨ ਉਡਣਾ. ੩ ਭੁਵਾਤੀ. ਛਾਨ। ੪ ਭਾਪਣ ਭੁੰਟੀ। ੫ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਨਿਪਾਤ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ—“ਥਾਇ ਸੀਤ ਕੇ ਮਿਲਤ ਹੀ ਹੋਵਤ ਸੰਪਾਤਾ.” (ਗੁਪਤੁ) ਦੇਖੋ, ਸੰਨਿਪਾਤ.

ਸੰਪਾਤਿ } ਸੰ. ਸਾਧਾਤਿ. ਸੰਗਤ—ਸ਼ਕੋਨੀ ਦੇ ਕਰਤ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਦੇ
ਸੰਪਾਤੀ } ਰਬਾਹੀ ਅਰੁਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਜਟਾਯੁ ਦਾ ਵਡਾ ਭਾਈ
ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਕਿਰਾਭ ਜੇਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਜਟਾਯੁ। ੨ ਸੰ.
ਸੰਪਾਤਿ. ਵਿ—ਫਿਕਟ ਵਾਲਾ। ੩ ਉਡਣ ਵਾਲਾ।

ਸੰਪਾਦਕ. ਸੰ. (ਸੰਪਾਦਕ. ਵਿ—ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ੨ ਕੰਮ
ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਕਾਰਕੁਨ। ੩ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪ ਪ੍ਰਸਤੁਤ
ਅਥਵਾ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਮਜ਼ਮੂਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਪਾਦਨ ਵਾਲਾ.
Editor.

ਸੰਪਾਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ੩ ਕੰਮ
ਚਲਾਉਣਾ.

ਸੰਪਾਦਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੰਪਾਦਨ (ਪੈਦਾ ਕਰਨ) ਯੋਗ। ੨ ਤਿਆਰ
ਕਰਨੇ ਲਾਇਕ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪਾਦਨ.

ਸੰਪਾਨੀ. ਵਿ—ਸੰਪਾਨੀ. ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ. ਸਮਪੰਡ ਕੀਤੀ. “ਬੰਧ
ਸਖੇ ਪਾਛੇ ਤਿਨਹੁ ਕਉ ਸੰਪਾਨੀ.” (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੰਪੁਟ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪਟ. “ਮਨ ਸੰਪੁਟ ਜਿਤੁ ਸਤਸਰਿ ਨਾਵਟੁ.”
(ਸੁਗੀ ਮ: ੧) ਮਨ ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਰੰਧਣ ਦਾ ਝੰਡਾ (ਸਿੰਘਾਸਨ) ਹੈ।
੨ ਵੈਦਿਕ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇ ਭਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਅਤੇ ਵਸਤੂ ਭਾਰੇ
ਆਂਦੇ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਦਫਾ ਨੂੰ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਤਪਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੰਪੁਟਪਾਠ. ਕਿਸੇ ਮੰਤ੍ਰ ਅਥਵਾ ਤੁਕ ਦਾ ਸੰਪੁਟ ਦੇ ਕੇ ਬੀਤਾ
ਪਾਠ, ਅਰਥਾਤ ਹਰੇਕ ਤੁਕ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਆਦਿ ਅਤੇ ਅੰਤ ਕੋਈ
ਸ਼ਾਸ ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਾਰਣ ਕਰਕੇ ਕਰਿਆ ਪਾਠ. ਜਿਵੇਂ—“ਸਤਿਨਾਮ
ਵਾਹਗੁਰੂ. ਆਦਿ ਸਬੁ ਰੁਗਾਦਿ ਸਬੁ ਹੈ ਭੀ ਸਬੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ
ਸਬੁ. ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਗੁਰੂ.” ਬਹੁਤ ਭਾਰੀਕ ਸਿੱਖ, ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਸ
ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੀ ਸੰਪੁਟ
ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਜਿਵੇਂ—ਰੋਗ ਦੀ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਲਈ—“ਦੂਖ ਰੋਗ
ਭਏ ਭਤੁ ਤਨ ਤੇ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਛੁਟਕਾਇ.”—ਇਸ
ਤੁਕ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਪਉੜੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁੱਢ ਅਤੇ ਅੰਤ ਪੜ੍ਹਨਾ. ਇਹ
ਪਾਠ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵਾਕਰ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਭੋਗ ਦੇ
ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਸੰਪੁਟ ਦੀ ਤੁਕ ਆਪਣੀ ਭਾਵਨਾ
ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁਟ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. “ਸੰਪੁਟ ਸੁ ਪਾਠ ਪਛਤੇ
ਪ੍ਰਬੀਨ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੰਪੁਟ ਪਾਠਿ. ਹਥ ਸੰਤੋ ਹੋਏ. ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਵੇਂ ਹੱਥ ਪੁਰਖਨਾ

ਲਈ ਮਿਲਾਏ ਹਨ

ਸੰਪੁਰਣ. ਸੰ. ਸੰਪੂਰਨ. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਤਮਾਮ. ਸਭ। ੨ ਸੁਪੁਰਣ.
ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ।

ਸੰਪੈ. ਸੰਗਤ—ਸੰਪਦ. ਵਿਭੂਤਿ ੨ ਸੰਪਦਾ ਨੂੰ. “ਸੰਪੈ ਦੇਖਿ ਨ
ਹਰਖੀਐ.” (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸੰਪੰਨ. ਸੰ. ਸਾਧਨ. ਵਿ—(ਸੰ—ਪਦ) ਸੰਪੰਨਿ ਕਰਕੇ ਪੂਰਣ.
ਵਿਭੂਤਿ ਮਾਨਾ ੨ ਪੂਰਣ. ਮੁਕੰਮਲ। ੩ ਸਹਿਤ. ਸਮੇਤ. ਯੁਕਤ।
੪ ਧਨੀ. ਦੋਲਤਮੰਦ.

ਸੰਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ. ਸੰ. ਸਪ੍ਰਸ਼ਾਤ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ।
ਸੰਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਸਮਾਧਿ. ਸੰਗਤ—ਕੰਕਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਹਾਲਤ
ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਤਿ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਥਾਕੀ ਚਾਚ ਵਿਤੀਆਂ (ਵਿਪਰਯਯ,
ਵਿਕਲਪ, ਨਿਵ੍ਰ ਅਤੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤ) ਲਯ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ. ਇਸੇ ਦਾ
ਨਉਂ ਸਾਧਿਕ ਸਮਾਧਿ ਅਥਵਾ ਸੰਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਯੋਗ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਸੰਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ
ਸਮਾਧਿ.

ਸੰਪ੍ਰਦਾ. ਸੰ. ਸੰ—ਪ੍ਰਦਾ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਉਪਦੇਸ਼
ਵਿਦਾ ਆਦਿ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕਰਮ.

ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਪ੍ਰਦਾਯਿਕ.

ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ. ਸੰ. ਸਾਧਦਾਯ. ਵਿ—ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪ੍ਰਦਾ।
੨ ਸੰਗਤ—ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਚਲੀ ਆਈ ਰੀਤ।
੩ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਚਲੀ ਧਰਮ ਰੀਤ। ੪ ਗੁਰੂ ਚੋਲੇ ਦੀ ਪੰਧਤਿ।
੫ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਜਮਾਤ, ਜਿਵੇਂ—ਸਿੱਖ-ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ.
ਸੰਭ. ਸੰ. ਸਾਧ—ਸੰਭ. ਸੰਗਤ—ਵਜ੍ਹ। ੨ ਲਾਭੀ ਅੰਗੇ ਨੰਗਾ
ਹੋਇਆ ਸੰਮ.

ਸੰਭਹ } ਸੰ. ਸੰਭਾਹਨ—ਸੰਭਹਨ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗ ਦਾ ਮਲਨਾ
ਸੰਭਹਨ } “ਨਾਤੀ ਧੋਤੀ ਸੰਭਹੀ.” (ਸ. ਵਰੀਦ) ਛਟਣੇ ਨਾਲ ਅੰਗ
ਮਲਕੇ ਨਾਤੀ ਧੋਤੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਭਹਨ.

ਸੰਭਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭਹ.

ਸੰਭਰ } ਸੰ. ਸੰਭਰ ਅਤੇ ਸੰਭਰ—ਸੰਭਰ ਅਤੇ ਸੰਭਰਸਰ.
ਸੰਭਰ ਸਰ } ਸੰਗਤ—ਸਾਨ. ਵਜ੍ਹਾ. “ਸੰਭਰਿ ਸਾਹਾ ਨਿਖਿਆ.”
ਸੰਭਰਿਤ } (ਸੋਹਿਲਾ) ਦੇਖੋ, ਸੰਭਰ ਅਤੇ ਵਰਸ.

ਸੰਭਰ. ਸੰ. ਸੰਭਰ ਅਤੇ ਸੰਭਰ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਸਹੀ ਹਨ. ਸੰਗਤ—
ਜਨ। ੨ ਧਨ। ੩ ਧੁੱਧ। ੪ ਵ੍ਰਤ। ੫ ਟਿੱਕ ਦੋਤ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਉਂ
ਰਿਕਵੇਟ ਵਿੱਚ ਦਸਤੁ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਰਜਾ ਦਿਵੇਦਾਸ
ਅਤੇ ਇੰਦੁ ਨਾਲ ਭੀ ਜੰਗ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਕਾਮ ਨਾਲ ਭੀ ਚਿਰ
ਤੀਕ ਲੜਾਈ ਰਹੀ. ਜਦ ਕਾਮ ਨੇ ਪ੍ਰਦੁਸ਼ਮਨ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਕ੍ਰਿਸਨ
ਜੀ ਦੇ ਕਰ ਜਨਮ ਲੀਤਾ, ਤਦ ਇਸ ਨੇ ਪੁਰਾਣਾ ਵੈਰ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ
ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਚੁੱਕਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਹ
ਪ੍ਰਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮੋਇਆ. ਸੰਭਰ ਨੇ ਪੁਹਿਲਾਦ ਦਾ ਨਾਥ ਬਰਨ
ਲਈ ਹਿਰਨਾਕਸ਼ਿਪੁ ਨੂੰ ਭੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ. “ਦਸ ਦਰੋਸ ਕੇ
ਥਾਲ ਭਯੋ ਜਥ ਹੀ, ਤਥ ਸੰਭਰ ਦੋਤ ਨੈ ਰਾਹਿ ਗਯੋ ਹੈ.”

(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੬ ਵਿ—ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ। ੭ ਭਾਗਵਾਨ। ੮ ਬੁਧੀ।
ਸੰਬਰਅਰਿ } ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਮਨ, ਧ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੇ
ਸੰਬਰਸੂਦਨ } ਸੰਬਰ ਦੇਤ ਮਾਰਿਆ। ੨ ਕਾਮਦੇਵ, ਜੋ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਮਨ ਰੂਪ
ਸੰਬਰਾਰਿ } ਕਰਕੇ ਸੰਬਰ ਦੇਤ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਰਿਹਾ। “ਸੰਬਰ ਕੇ
 ਅਰਿ ਕੀ ਫ਼ਤਿ ਲੀਨੇ।” (ਅਜਰਾਜ)

ਸੰਬਰਾਰਿ ਚਖ ਧੁਜ ਅਰਿ } ਸੰਗਤ—ਤੰਤਰ, ਬਾਣ, (ਸਨਾਮ)
ਸੰਬਰਾਰਿ ਧੁਜ ਚੌਫ਼ ਅਰਿ } ਸੰਬਰ ਦੇ ਵੈਦੀ ਕਾਮ ਦੀ ਧੁਜ
 ਵਿੱਚ ਚਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੰਡ, ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ, ਅਰਜੁਨ
 ਨੇ ਤੀਰ ਮਾਰਕੇ ਮੰਡ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿੰਨ੍ਹਕੇ ਦੁੱਪਦੀ ਵਲੀ ਸੀ।

ਸੰਬਲ, ਸੰ. ਸ਼ਾਬਲ—ਸੰਬਲ, ਸੰਗਤ—ਸਫਰ ਖਰਚ, “ਤਥੇ
 ਸੰਬਲ ਪਾਂਚ ਸੈ, ਇਸ ਕੇ ਪੈਸੇ ਪਾਂਚ।” (ਗੁਰਿ ੬) ੨ ਵੀਰਖਾ,
 ਹਸਦ। ੩ ਕਿਨਾਰਾ, ਭਟ, ਕੰਢਾ। ੪ ਬੁਲ, ਵੰਸ਼।

ਸੰਬਲਖਾਰ, ਸੰਮੁਨਵਾਰ, ਸੰਖੀਆ, “ਸੰਬਲਖਾਰ ਭਾਰ ਕਰ
 ਸਜਾਨੀ।” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੫੦) ਦੇਖੋ, ਸੰਖੀਆ।

ਸੰਬਾਹ, ਦੇਖੋ, ਸੰਬਾਹਨ। ੨ ਸੰ. ਰੰਗਿ—ਸੰਵਾਹ, ਸੰਗਤ—
 ਬਾਜ਼ਾਰ। ੩ ਸਮੂਹ (ਸਮੁਦਾਯ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ
 ਹੈ, “ਨਸਬਰ ਜੋਤੇ ਕੀਆ ਸੰਬਾਹ।” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੪ ਸੁਵਾਹ,
 ਉੱਤਮ ਸਵਾਰੀ, ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਵਾਹਨ, “ਹੈਵਰ ਕੈਵਰ ਰਥ ਸੰਬਾਹੇ।” (ਗੁਜ
 ਮ: ੫) ੫ ਰੁਬਹ, ਪ੍ਰਾਤਰਕਾਲ, “ਹਰਿਨਾਮ ਜਪਿ ਸੰਬਾਹ ਹੇ”
 (ਮਾਰੂ ਸੈਲਹੇ ਮ: ੩) ੬ ਦੇਖੋ, ਸੰਵਾਹਨ।

ਸੰਬਾਹਨ, ਸੰ. ਸੰਵਾਹਨ, ਸੰਗਤ—ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਮਲਦਨ, ਮਲਿਜ਼,
 ਦੇਖੋ, ਸੰਬਾਹ। ੨ ਮੁੱਕੀ ਚਾਪੀ। ੩ ਭਾਰ ਦੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ।
 ੪ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ, “ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਜਕ ਸੰਬਾਹੇ ਠਾਕੁਰ।” (ਸੋਦਰੁ)
 “ਇਤੋਨੁ ਰਿਜਕ ਸੰਬਾਹਿ।” (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੫ ਮੁਹੰਟੀਆ ਕਰਨਾ।

ਸੰਬਾਹਿ } ਦੇਖੋ, ਸੰਬਾਹਨ।
ਸੰਬਾਹੇ }

ਸੰਬਾਦ, ਸੰ. ਸੰਵਾਦ, ਸੰਗਤ—ਚਰਚਾ, ਪ੍ਰਸ਼ੁਊਤਰ। ੨ ਖਬਰ,
 ਸਮਾਚਾਰ।

ਸੰਬਾਦੀ, ਸੰ. ਸੰਬਾਦਿਨ੍, ਵਿ—ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਨੁਸਾਰ
 ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਰਾਇ ਨਾਲ ਸੰਮਤਿ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗੀਤ
 ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸੂਰ, ਜੋ ਵਾਦੀ ਸੂਰ ਦਾ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ
 ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਵੇ, ਦੇਖੋ, ਸੰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸੂਰ ਸ਼ਬਦ।

ਸੰਬਿਆਲ, ਰਾਜਪੂਤ ਭੋਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਸਾਂਝਾ ਸੰਗਤ
 ਹੋਈ, ਦੇਖੋ, ਬਾਈਧਾਰ।

ਸੰਬੀਤ, ਸੰ. ਸੰਵੀਤ, ਵਿ—ਦੱਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਰੁਜਰਿਆ
 ਹੋਇਆ, ਚੀਤਿਆ।

ਸੰਬੁਕ, ਸੰ. ਸੰਬੁਕ—ਸੰਬੁਕ, ਸੰਗਤ—ਘੋੜਾ। “ਜਤੋ ਸੰਬੁਕ ਤੇ
 ਮੁਕਤਾ ਚਕੁ।” (ਨਾਪੁ) ੨ ਸੰਪ।

ਸੰਬੁਹ, ਸਭ, ਰਾਮਮ, ਦੇਖੋ, ਸਮੂਹ, “ਨਾਨਕ ਸੁਖ ਸੰਬੁਹ ਸਭੁ।”
 (ਵਾਰ ਗੁਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੰਬੁਕ, ਦੇਖੋ, ਸੰਬੁਕ। ੨ ਇੱਕ ਸੂਦ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
 ਲਈ ਤਪ ਕਰਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ
 ਵੰਦਿਆ, ਇਸ ਦੇ ਤਪ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਤਨਾ
 ਉਤਪਾਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਜਵਾਨ ਲੜਕਾ
 ਮਰ ਗਿਆ, ਸੰਬੁਕ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢਣ ਸਾਥ ਮੋਇਆ ਹੋਇਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
 ਬਾਲਕ ਜੀ ਉੱਠਿਆ, ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕ ਕਾਂਡ ੭ ਅ: ੭੬।

ਸੰਬੇਦ, ਦੇਖੋ, ਸੰਵੇਦ।

ਸੰਬੇਦਤ, ਸੰ. ਸੰਵੇਦਤ, ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਨ ਲਾਇਕ, ਸਮਝਣ
 ਯੋਗਤ।

ਸੰਬੇਧ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪ੍ਰਕਟ ਭਗਤ, ਘਬਾਰਬ ਭਗਤ। ੨ ਬੁਲਾਉਣ
 ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਮੁਖਾਤਿਬ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ।

ਸੰਬੇਧਨ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਕਾਉਣਾ, ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਬੁਲਾਉਣਾ,
 ਮੁਖਾਤਿਬ ਕਰਨਾ।

ਸੰਬੰਧ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਮਿਲਾਪ,
 ਮੇਲ। ੨ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਨਾਤਾ। ੩ ਵਿਆਹ, ਸਕਾਈ।

ਸੰਬੰਧੀ, ਸੰ. ਸੰਬੰਧਿ-ਜ਼, ਵਿ—ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਮੇਲੀ।
 ੨ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਨਾਰੀ, ਸਾਕ।

ਸੰਬੰਧਨ } ਦੇਖੋ, ਸੰਬੰਧਨ।
ਸੰਬੰਧਨਾ }

ਸੰਭ, ਸੁਯੋਭਵ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਭੁ। ੩ ਸੰ, ਸੰ—ਭ, ਵਿ—
 ਸੰ (ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਭ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ।

ਸੰਭਉ, ਦੇਖੋ, ਸੰਭ, “ਅਥਾਨ ਮੁਰਤਿ ਅਸੁਨੀ ਸੰਭਉ।” (ਰਾਮ
 ਅ: ਮ: ੫)

ਸੰਭਰਣ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਨਾ। ੨ ਪਾਲਨ, ਪੋਸ਼ਣ।
 ੩ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ। ੪ ਪਾਲਨ, ਪੋਸ਼ਣ।

ਸੰਭਰੀ, ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਨ (ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ) ਵਾਲੀ। ੨ ਜਾਂਚਦੀ,
 ਜਿਵ ਦੀ ਲਕੜੀ।

ਸੰਭਰੇ, ਵਿ—ਸੰਭਲੇ, ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਏ, “ਤਥੈ ਸੰਭਰੇ ਦੀਨ ਹੇਤੋ
 ਦਯਾਲੰ।” (ਮੰਡਾਵ) ੨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੇ ਹੋਏ।

ਸੰਭਰੇਸ, ਸੰਭਲ ਨਗਰ ਦਾ ਵੀਧ, ਸੰਭਲ ਦਾ ਰਾਜਾ, “ਸੁਟ੍ਰੋ
 ਸੰਭਰੇਸੰ।” (ਕਲਕੀ) ਦੇਖੋ, ਸੰਭਲ ੨।

ਸੰਭਲ, ਦੇਖੋ, ਸੰਭਲਨਾ। ੨ ਸੰ. ਸੰਭਲ, ਧ੍ਰੁ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ
 ਦੀ ਤਸੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ੩੮੭੧੫ ਹੈ,
 ਇਹ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ੨੨ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਹੈ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ
 ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਅੰਤ ਇਸ ਥਾਂ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ
 ਹੋਵੇਗਾ, “ਭਲ ਭਾਗ ਭਾਗ ਇਹ ਸੰਭਲ ਕੇ ਹਰਿ ਜੁ ਹਰਿਮੰਦਿਰ
 ਆਵਹਿਗੇ।” (ਕਲਕੀ)

ਸੰਭਲਣਾ } ਧ੍ਰਿ—ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ, ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਹੋਣਾ।
ਸੰਭਲਨਾ }

ਸੰਭਵ, ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਹੋਣਾ। ੨ ਹੋ ਸਕਣਾ। ੩ ਉਤਪੱਤੀ, ਜਨਮ।

“ਰਿਗਦਜੇਨਿ ਅਚੇਤ ਸੰਭਵ.” (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੪ ਮੇਲ. ਸੰਭੋਗ।
੫ ਕਾਰਣ. ਸਬਬ। ੬ ਹੋ ਸਕਨੇ ਯੋਗੜ. ਮੁਮਕਿਨ.

ਸੰਭਵਤਾ. ਮੁਮਕਿਨ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸੰਭਵਿਓ } ਸੁਯੋਭਵ. ਸੁਯੋਭੁ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਜੋਨੀ ਸੰਭਵਿਅਉ।

ਸੰਭਵਿਅਉ } ੩ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਉਪਜਿਆ.

ਸੰਭਾਖਣ } ਸੰ. ਸਾਧਾਧਾ—ਸੰਭਾਸਣ. ਸੰਗਤਾ—ਭਾਤ ਚੀਤ.

ਸੰਭਾਖਨ } ਗੁਣਤਰੁ “ਕਰ ਸੰਭਾਖਣ ਆਪਸ ਮਾਗੀ.” (ਨਾਪੁ)

“ਸਗਲ ਸੰਭਾਖਨ ਜਾਪਿ,” (ਸਾਧ ਮ: ੫) “ਸੰਤਹ ਸੰਭੁ, ਸੰਤ
ਸੰਭਾਖਨ.” (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸੰਭਾ ਜੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ.

ਸੰਭਾਰ. ਸੰਭਾਲ. ਖਬਰਦਾਰੀ. ਸਿਪਰਦਗੀ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—
ਸਮਗ੍ਰੀ. ਸਾਮਾਨ. “ਸਭ ਸੰਭਾਰ ਸੰਭਾਰਕੇ ਸੁੀ ਨਾਨਕ ਢਿਗ ਆਨ.”

(ਨਾਪੁ) ੩ ਵਿਕੂਰਿ. ਸੰਪਦ.

ਸੰਭਾਰਨ. ਕਿ—ਸੰਭਾਲਨਾ. ਸਾਂਭਣਾ। ੨ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ. “ਪਾਵਨ
ਨਾਮ ਜਗਤ ਮੇ ਹਰਿ ਕੇ ਕਬਹੂ ਨਾਹਿ ਸੰਭਾਰਾ.” (ਸੈਭ ਮ: ੯)

ਸੰਭਾਰਿਕਾ } ਦੇਖੋ, ਸੰਭਾਰ ੨. ਵਿ—ਸਮਗ੍ਰੀ ਵਾਲੀ. ਵਿਕੂਰੀ ਵਾਲੀ.

ਸੰਭਾਲਕਾ } “ਕਿ ਸੰਭਾਲਕਾ ਫੈ.” (ਦੱਤਾਵ)

ਸੰਭਾਲਣਾ } ਕਿ—ਭੁੰਡਣਾ. ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨਾ। ੨ ਸਪੁਰਦਗੀ ਵਿੱਚ

ਸੰਭਾਲਨ } ਲੈਣਾ. ਹਿਫਾਜਤ ਅੰਦਰ ਕਰਨਾ.

ਸੰਭਾਲੂ. ਸਮਾਲੂ. ਇੱਕ ਪੌਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਛਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਟੋਕਰੀਆਂ
ਛਟਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਉਥਲਕੇ ਸੋਜ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਟਕੋਰ
ਕਰੀਦੀ ਹੈ. ਸੰ. ਸਿੰਧੂਗਰ—ਸਿੰਧੂਵਾਰ. 1. Vitextrifolia।
੨ ਵਿ—ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਾ.

ਸੰਭਾਵਨਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਣਾ। ੨ ਅਟਕਲਨਾ.
ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕਰਨਾ। ੩ ਸਨਮਾਨ. ਇੱਜਤ. “ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਰਤ ਹੋ
ਦਰਸ ਕੈ.” (ਗੁਪਤੁ) ੪ ਹੋ ਸਕਣਾ। ੫ ਇੱਕ ਅਰਥਲੰਕਾਰ ਜੋ
ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਦ ਐਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ. ਅਥਵਾ ਜੋ ਐਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਦ
ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ. ਐਸਾ ਸਰਤੀਯਰ ਕਬਨ “ਸੰਭਾਵਨਾ” ਅਨੰਕਾਰ ਦਾ
ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੇ ਜੇ ਬੂਝੈ, ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ.

(ਜਪੁ)

ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਆਰਜਾ ਹੋਰ ਦੁਸੁਟੀ ਹੋਇ,
ਨਵਾਂ ਖੰਡਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ ਨਾਲਿ ਚਲੈ ਸਭੁਕੋਇ,
ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾਇਕੇ ਜਸੁ ਕੀਰਤਿ ਜਗਿ ਲੋਇ,
ਜੇ ਤਿਸੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ ਤ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੋਇ.

(ਜਪੁ)

ਸਿਕਤਾ ਮਹਿ ਤੇ ਯਤਨ ਕਰ ਤੇਲ ਚੁ ਨਿਕਸਾਵੈ,
ਕਮਠ ਪੀਠ ਪਰ ਚਾਤ ਕਿਹ ਬਹੁ ਬਾਲ ਜਮਾਵੈ,
ਸਿਰ ਪਰ ਰਾਸਤ ਸਮੇ ਕੇ ਉਕਵਾਇ ਬਿਖਾਨਾ,

ਤੋ ਦੁਸੁਨ ਕੇ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਗੁਨ ਕਰਹਿ ਮਹਾਨਾ.

(ਗੁਪਤੁ)

ਜੋ ਮਰਦਾਨੇ ਕੇ ਸਦਿਸ ਭਾਯਨ ਜਾਨਤ ਕੋਇ,

ਤੋ ਸਭ ਕੇ ਪਾਹਨ ਹਿਏਲ ਲੇਤ ਮੇਮ ਕਰ ਸੋਇ.

ਸੰਭਾਵਿਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸਿਤ। ੨ ਸਨਮਾਨਿਤ. ਆਦਰ ਕੀਤਾ।

੩ ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਮਸ਼ਹੂਰ। ੪ ਅਟਕਲ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੰਭਾਵੜ. ਸੰ. ਵਿ—ਹੋ ਸਕਨੇ ਯੋਗ.

ਸੰਭੁ. ਸੰ. ਸੰਭੁ. ਸੰਗਤਾ—ਸੰ (ਕਲਤਾਣ) ਵਾਸਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਭੂ
(ਹਸਤੀ), ਕਰਤਾਰ। ੨ ਬੁਧਮਾ। ੩ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੪ ਸ਼ਿਵ। ੫ ਪਾਰਾ।

੬ ਸਿੱਖਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ.

ਸੰਭੁਸੁਰ } ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭਣੇਸ ਅਤੇ ਕਾਰਤਿਕੇਯ.

ਸੰਭੁਤਨਯ } ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਪਾਰਵਤੀ। ੨ ਸਤੀ.

ਸੰਭੁਤ੍ਰਿਯਾ ਪਿਤ. (ਸਨਮਾ) ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਸਤੀ, ਉਸ ਦਾ
ਪਿਤਾ ਦਫ਼ਾ। ੨ ਹਿਮਾਲਯ.

ਸੰਭੁ ਨੰਦਨ } ਦੇਖੋ, ਸੰਭੁਸੁਰ.

ਸੰਭੁਪੁਤ੍ਰ } ਦੇਖੋ, ਸੰਭੁਸੁਰ.

ਸੰਭੁ ਭੂਸਣ. ਸੰਗਤਾ—ਚੰਦਮਾ। ੨ ਸੰਪ. ਨਕ.

ਸੰਭੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭੁ। ੨ ਸੁਯੋਭਵ. ਸੁਯੋਭੁ. ਆਪ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ
ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਕਰਤਾਰ. “ਸਰਬ ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਜਨ ਸੰਭੁ.”
(ਗੁਜ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੰਭੁਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਉਪਜਿਆ. ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. “ਤਿਸ ਆਤਮ ਤੇ
ਨਤ ਸੰਭੁਤ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੰਭੁਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਉਤਪੱਤਿ. ਜਨਮ। ੨ ਵਧਾ. ਵਿੱਧਿ।
੩ ਵਿਕੂਰਿ. ਸੰਪਦ.

ਸੰਭੋ. ਸੁਯੋਭਵ. ਸੁਯੋਭੁ. ਆਪ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਾਰਜ
ਨਹੀਂ. “ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੰਭੋ ਮਨ ਸਿਮਰਤ ਠੰਢਾ ਬੀਵਾਂ
ਜੀਉ.” (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਸੰਭੁਮ. ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਭੁੱਲ। ੨ ਸੰਸਾ. ਸੰਕਾ. ੩ ਚਕ੍ਰ. ਗੋਕਾ।
੪ ਘਬਰਾਹਟ। ੫ ਦੇਖੋ, ਚਿਕੁਮ.

ਸੰਮ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭ। ੨ ਸੁਪਨ. ਸ਼ਯਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮਿ ੨.

ਸੰਮਸ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸ.

ਸੰਮਕ. ਸਮਕਕ. ਦੇਖੋ, ਸਮਕ.

ਸੰਮਣ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮਨ.

ਸੰਮਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਸਹਿਮਤ. ਚਾਇ
ਅਨੁਸਾਰ. “ਯਹ ਸਭ ਸੰਮਤ ਮੇਰੇ ਹੋਈ.” (ਨਾਪੁ) ੩ ਸੰਵਤ.

ਵਰ੍ਹਾ. ਸਾਲ. ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ “ਸੰਮਤ” ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ
ਉਹ ਵਿਕ੍ਰਮੀ ਸਾਲ ਲਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਵਤ ਅਤੇ ਵਰਸ.

ਸੰਮਤਿ } ਸੰ. ਸਾਮ੍ਧਿ. ਸੰਗਤਾ—ਚਾਇ। ੨ ਇੱਛਾ.

ਸੰਮਤੀ } ਸੰ. ਸਾਮ੍ਧਿ. ਸੰਗਤਾ—ਚਾਇ। ੨ ਇੱਛਾ.

ਸੰਮਨ. ਬਾਹਬਾਜਪੁਰੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਮੁਸਨ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਤ ਸਿੱਖ, ਇਹ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਅਦੁਤੀ ਸੀ। ਕਪੂਰ ਦੇਉ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਪੁਰ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖ ਕੇਹੜਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸੰਮਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਚੋਬੋਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ— “ਸੰਮਨ ਜਉ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਦਮ ਕਿਹੁ ਹੋਤੀ ਸਾਣ.” (ਚਉਥੇਲੇ ਮ: ੫) “ਸੰਮਨ ਹੈ ਸਾਹਬਾਜਪੁਰੇ ਕੇ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਅ ਜੁ ਸੰਮਨ, ਵਿ—ਅੱਠ, ਆਠ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੰਮਨਬੁਰਜ।

ਸੰਮਨ ਬੁਰਜ. ਅ جُز مومن ਮੁਸੰਮਨਬੁਰਜ, ਅਨਪਹਿਤੁ ਬੁਰਜ, ਦੇਖੋ, ਸੰਮਨ ੨, “ਬਿਰਹੇ ਬੁਰਜ ਸੰਮਨ ਕੀ ਬਾਰੀ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੰਮਲ. ਸੰਗਤ—ਸੰਭਾਲ, ਖਬਰਦਾਰੀ। ੨ ਚੇਤਾ, ਧਿਆਨ,

ਸੰਮਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਲਾ, “ਸਹਿਰ ਸੰਮਲੇ ਸਿਰ ਪਰ ਚੀਰਾ.” (ਗੁਪਤੁ) ੨ ਸੰਭਾਲਾਂ, ਚੇਤੇ ਕਰਾਂ, “ਸਾਹਿ ਸਾਹਿ ਤੁਝ ਸੰਮਲਾ.” (ਸੁੀ ਮ: ੧)

ਸੰਮਲਿ. ਸੰਭਾਲਕੇ। ੨ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ, “ਹਉ ਸੰਮਲਿ ਬਕੀ ਜੀ ਚੰਹ ਕਦੇ ਨ ਬੋਲੈ ਕਉਰਾ.” (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਸੇ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਬਕ ਕਈ ਹਾਂ, ਸੇਨੂੰ ਇੱਕ ਭੀ ਮੋਕਾ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਦ ਉਹ ਕੋਝਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਵੇ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੰਮੁਲਿ.

ਸੰਮਾ. ਮਾਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਨੀਅਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਭੋਗਰ, ਜੋ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸੁਨੀਅਰ ਪਧਾਰਨ ਸਮੇਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਦੇਖੋ, ਸੁਨੀਅਰ ੨.

ਸੰਮਾਉਣਾ } ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ—ਸਮਾਇਆ. “ਸੰਮਾਇ ਪੂਰਨ
ਸੰਮਾਇਆ } ਪੁਰਖ ਕਰਤੇ.” (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੰਮਾਨ } ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨ. “ਬੈਰੀ ਮੀਤ ਹੋਏ ਸੰਮਾਨ.” (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਸੰਮਾਨਿ } “ਤੇਰੀ ਦੁਬਿਧਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੰਮਾਨਿਆ.” (ਮਾਰੂ ਸੇਦੇਵ)
੨ ਸੰ, ਸਮਾਨ, ਆਦਰ, ਦੇਖੋ, ਸਨਮਾਨ.

ਸੰਮਾਨਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮਾਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾਨਤਾ.

ਸੰਮਾਨੈ. ਸਮ—ਮਾਨੈ, ਫੁੱਲ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਮੇਰੇ ਸੰਮਾਨੈ।
੨ ਸਨਮਾਨੈ, ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੰਮਾਰਨ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਭਾਲਨਾ, ਸਾਂਭਣਾ। ੨ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ, ਯਾਦ ਕਰਨਾ, “ਜਿਉ ਬਾਰਿਕ ਮਾਤਾ ਸੰਮਾਰੇ.” (ਮਾਭ ਮ: ੫) “ਆਗੇ ਤੇ ਨ ਸੰਮਾਰਾ.” (ਸੁਹੀ ਕਬੀਰ)

ਸੰਮਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭਾਲ.

ਸੰਮਾਲਨ. ਸੰਭਾਲਨਾ, ਸਾਂਭਣਾ। ੨ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ, “ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੇ ਹੋਇਕੈ ਸਾਹਿਬ ਸੰਮਾਲੇਹੁ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਬਿਹਾ)
“ਦੁਖ ਭੀ ਸੰਮਾਲਿਓਇ.” (ਮ: ੨ ਵਾਰ ਸੁਹੀ) “ਸੇਵਨ ਸਾਈ ਆਪਣਾ ਨਿਤ ਉਠਿ ਸੰਮਾਲਿਨਿ.” (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਸੁਹੀ)

ਸੰਮਾਲੇਨ. ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ, ਸਿਮਰਨ (ਚੇਤੇ) ਕਰਦੇ ਹਨ, “ਜੇ ਨਿਤ ਉਠਿ ਸੰਮਾਲੇਨ.” (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਕਉ ੧)

ਸੰਮਿ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮਾ ੨ ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਸੋਕੇ, ਸ਼ਕਨ ਕਰਕੇ, “ਚਾਰਿ

ਕਵਾਇਆ ਸੰਮਿ.” (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸੰਮਿਆ. ਸੰ, ਬਮਤਾ, ਸੰਗਤ—ਆਧਾਰ, ਟੇਕ। ੨ ਵੈਰਾਗਣ, ਇੱਕ ਪੁਕਾਰ ਦੀ ਟਿਕਟਿਕੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਬਾਹਾਂ ਰੱਖਕੇ ਸਾਧੂ ਬੈਠਦੇ ਹਨ, “ਸਗਲੀ ਸੰਤਿ ਹਮਾਰੀ ਸੰਮਿਆ.” (ਆਸਾ ਮੁ: ੧)

ਸੰਮੀ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੁਣ ਸਮੀਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਇਹ ਭਟਿੰਡੇ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਹੈ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਭਟਿੰਡੇ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਇੱਥੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ, “ਉਲੰਘ ਪੰਥ ਕੇਤਕ ਜਬ ਆਏ। ਡੇਰਾ ਸੰਮੀ ਭੁਮ ਸੁਪਾਏ.” (ਗੁਪਤੁ) ਇਸ ਥਾਂ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਸੰਮੀ ਤੋਂ ਚਲਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਮਦਮੇ ਪਧਾਰੇ ਹਨ.

ਸੰਮੁਖ. ਸੰ, ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਮੂੰਹ ਦੇ ਸਾਮੁਣੇ, ਅੱਗੇ, ਸਨਮੁਖ.

ਸੰਮੁਲਘਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖੀਆ.

ਸੰਮੁ. ਦੇਖੋ, ਟਾਨੁਆਂ ਛੱਡੁ ਸੰਮੁ ਕੀ.

ਸੰਮੁਲਿ. ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਸੰਭਾਲਕੇ, ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਨਾਲ, “ਸੰਮੁਲਿ ਭੁਕ ਭਰੀ.” (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸੰਮੁਲਿਆ. ਵਿ—ਸੰਭਾਲਿਆ, ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤਾ, ਮੱਲਿਆ, “ਸੰਮੁਲਿਆ ਸਭੁ ਭਾਨੁ.” (ਸੁਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੰਮਤਕ. ਸੰ, ਸਾਧਕ, ਵਿ—ਮਨੋਹਰ, ਸੁੰਦਰ। ੨ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਯਥਾਰਥ, ਸਹੀ। ੪ ਪੂਰਾ, ਮੁਕੰਮਲ। ੫ ਕ੍ਰਿ, ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਹੁਬੀ। ੬ ਸੰਗਤ—ਸਮੂਹ, ਸਮੁਦਾਯ.

ਸੰਮੁਬ } ਦੇਖੋ, ਸਮਰਥ. “ਕਰਹਿ ਕਹਾਣੀਆ ਸੰਮੁਬ ਭੰਡ
ਸੰਮੁਬੁ } ਕੀਆਹੁ.” (ਸੁੀ ਮ: ੧) “ਐਸਾ ਸੰਮੁਬੁ ਹਰਿ ਜੀਉ
ਆਪਿ.” (ਰਾਮ ਮ: ੫) “ਸੰਮੁਬੁ ਪੁਰਖ ਅਪਾਰ.” (ਸਵਾ ਮ: ੫)

ਸੰਮੁਸੁ } ਸੰ, ਸਗਾਯ—ਸਗਾਟ, ਸੰਗਤ—ਚਕੁਵਰਤੀ ਮਹਾਰਾਜਾ.
ਸੰਮੁਟ } ਬਹਿਨਸਾਹ. ਇਸ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ ਹੈ ਸਮੁਸੀ ਅਤੇ
ਸਮੁਯਤੀ (ਸਗਾਯੀ).

ਸੰਮੁਥ. ਦੇਖੋ, ਸਮਰਥ.

ਸੰਯਤ. ਸੰ, ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਧਾ। ੩ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਟਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਸੰਯਤਾਤਮਾ.

ਸੰਯਮ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜਮ.

ਸੰਯਮਨ. ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਰੋਕਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਦਬਾਉਣਾ, ਦਮਨ। ੩ ਮਨ ਦਾ ਟਿਕਾਉਣਾ। ੪ ਕੈਦ ਰੱਖਣਾ। ੫ ਜਕਤਨਾ, ਬੰਨ੍ਹਣਾ.

ਸੰਯਮਨੀ. ਸੰ, ਸੰਗਤ—ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਪੁਰੀ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸੰਯਮਨੀ ਪਤਿ. ਧਰਮਰਾਜ, ਦੇਖੋ, ਸੰਯਮਨੀ.

ਸੰਯਮੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜਮੀ.

ਸੰਯੁਕਤ. ਸੰ, ਸੰਯੁਕ੍ਤ, ਵਿ—ਸਾਥ, ਸਹਿਤ। ੨ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ, ਸਾਥ ਲੱਗਿਆ.

ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਾਤ. ਦੇਖੋ, ਧੁ, ਪੀ.

ਸੰਯੁਕਤ } ਇੱਕ ਫੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਰੁਹ" ਅਤੇ "ਪ੍ਰਿਧਾ"
ਸੰਯੁਤਾ } ਭੀ ਹੈ. ਲੰਫਟ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪੁਤਿ ਚਰਣ. ਸ. ਜ. ਜ.
ਕ. 115, 151, 151, 5.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪੁਨ ਬੇਟ ਰਾਜ ਮਹੇਸ਼ ਭਰੋ,
ਜਿਨ ਭੰਡ ਕਾਹਨ ਤੇ ਲਏ,
ਜਿਸ ਤਾਂਤ ਭਾਂਤ ਸੁਖੀ ਨਰਾ,
ਅਤਿ ਕਥੀ ਸੇ ਫੁਟਕਰੇ ਧਰਾ. (ਭੋਨਰਾਜ)

ਦੇਖੋ, ਭੋਲੀ ਬਿਦੁਮ ਦਾ ਰੂਪ (ਅ) ੨ ਸੇ ਚੰਦ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੰਯੁਕਤਾ. ਦੇਖੋ,
ਸੁਯੰਬਰ

ਸੰਯੁਤ. ਦੇਖੋ, ਸੰਚੁਤ.

ਸੰਯੋਗ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜੋਗ.

ਸੰਯੋਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜੋਗੀ.

ਸੰਯੋਜਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਢੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਜੋੜਣਾ.

ਬੈਲ ਬੇਤੇ ਆਦਿ ਦਾ ਹਲ ਭੰਡੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ.

ਸੰਯੋਧ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬੁਕਾਵਟ। ੨ ਘੇਰਾ। ੩ ਹੰਦ ਬੰਦੀ। ੪ ਬੈਦ
ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸੰਲਗਨ. ਸੰ. ਸੰਲਗ. ਵਿ—ਸਾਥ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ. ਮਿਲਿਆ
ਹੋਇਆ. "ਸੰਲਗਨ ਸਭ ਸੁਖ ਫਰ੍ਹ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੰਵਹਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਢੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਹੱਕਣਾ।
੩ ਸਵਾਹੀ। ੪ ਜਹਾਜ਼.

ਸੰਵਤ } ਸੰ. ਜਥਾ—ਜਾਥਾ, ਸਲ. ਵਰ੍ਹਾ. ਸਨ (ਜਿਨ)
ਸੰਵਤਸਰ } ਵਰ੍ਹੇ.

(ਓ) ਦੇਖੋ, ਟਿਸਤੀ ਸਨ.

(ਅ) ਦੇਖੋ, ਸ਼ਕ ਸੰਵਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਕਾਹਨ.

(ੲ) ਹਿਜਰੀ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਮੁਹੰਮਦ.

(ਸ) ਦੇਖੋ, ਕਲਿਯੁਗ ਸੰਵਤ.

(ਹ) ਦੇਖੋ, ਵਿਕੁਮੀ ਸੰਵਤ. ਦੇਖੋ, ਵਿਕੁਮਾਦਿਤਰ.

(ਕ) ਦੇਖੋ, ਵਰਸ.

ਸੰਵਾਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬਾਹਨ.

ਸੰਵਾਦ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬਾਦ.

ਸੰਵਾਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬਾਦੀ। ੨ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸੁਰ, ਜੋ ਰਾਗ
ਦਾ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰੇ, ਅਰਥਾਤ ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਾਦੀ
ਸੁਰ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇ, ਜੈਸੇ ਤੈਰਾਕ ਵਿੱਚ ਰਿਖਤ (ਰਿਸਤ)
ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰ.

ਸੰਵਿਦ. ਸ. ਸੰਵਿਦ. ਸੰਗਤ—ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤਿ। ੨ ਬੁੱਧਿ। ੩ ਚੁਕਤਿ।
੪ ਦਲੀਲ। ੫ ਚੀਤਿ। ੬ ਭੰਗ. ਵਿਸਿਯਾ। ੭ ਪ੍ਰਾਪਤਿ। ੮ ਸੰਪਤਿ.

ਸੰਵੇਦ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਗਤਾਨ. ਜਾਣਨਾ. ਢੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣਾ.

ਸੰਵੇਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਢੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਪ੍ਰਕਟ
ਕਰਨਾ.

ਸੰਵੇਦਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬੇਦਨ.

ਸੰਵੇਦਨ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਰੀਰ ਵਕਟ ਦਾ ਵਸਤੂ.
ਸੰਵੇਦਨਾ } ਚਾਦਰ. "ਤਾਨ ਸੰਵੇਦਨ ਸਰੀਰ ਕੇ ਉਪਰ." (ਨਾਪੁ)
"ਸੰਵੇਦਨਾ ਸੁੰਦਰ ਸਜੇ." (ਨਾਪੁ)

ਸੰਵੁਤ. ਡਿੰਗ. ਵਰ੍ਹਣ ਦੇਵਤਾ. ਜਲਪਤਿ.

ਸੁੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਕੰਦ.

ਸੁੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸਕੰਧ.

ਸਖਲ. ਦੇਖੋ, ਸਖਲਨ.

ਸੁਨ. ਬਣ. ਕੁਚ. ਮੰਮਾ.

ਸੁਫ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਉਸਤਤਿ. ਵਡਿਆਈ. ਦੇਖੋ, ਸਤੁ.

ਸੁਵਨ. ਉਸਤਤਿ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤਵਨ.

ਸੁਵਕ. ਸੰ. ਉਸਤਤਿ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤੁ ਅਤੇ ਤਾਵਕ.

ਸਤੁ. ਸੰ. ਧਾ—ਉਸਤਤਿ ਕਰਨਾ. ਪ੍ਰਸਾ ਕਰਨਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ

ਇਸੇ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਸਤੁਤਿ ਸੁਤੁ ਆਦਿ ਬਕਦ ਬਣਦੇ ਹਨ.

ਸੁਤਿ. ਦੇਖੋ, ਉਸਤਤਿ.

ਸਤੁਤਿ ਵਰਜਨ ਨਿੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਵਰਜਨ ਨਿੰਦਾ.

ਸਰੂਪ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਰੂਪ. ਕਮਲਾ. ਖੰਡਾ.

ਸੁੰਨ. ਸੰ. ਸੰ. ਧਾ—ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ. ਚੁਰਾਉਣਾ.

ਸੁੰਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਚੋਰੀ. ਚੁਰਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨ.

ਸੁੰਯੀ. ਸੰ. ਸੰ. ਧਾ—ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਚੋਰ.

ਸੁੰਨਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਚੁਰਾਉਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਚੋਰੀ.

ਸੁੰਤੁ. ਉਸਤਤਿ ਦਾ ਗੀਤ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤੰਤੁ.

ਸੁੰਭ. ਚੰਮੂ. ਸਰੂਪ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤੰਭ.

ਸੁੰਤਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਰੋਕਣਾ. ਭੰਮਣਾ. ਠਹਿਰਾਉਣਾ। ੨ ਰੁਕਾਵਟ.
ਅਟਕਾਉਣਾ। ੩ ਜੜ੍ਹ ਕਰਨਾ। ੪ ਕਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਟ.

ਸਤੁੀ. ਸੰ. ਰਹੁ. ਧਾ—ਫੈਲਾਉਣਾ. ਢਕਣਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਟਿਸਤੀ ਅਤੇ
ਨਾਰੀ ੨.

ਸੁੰਜਾਤਿ. ਕਾਮ ਬਾਸਤੁ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿਸਤੀ ਦੇ ਚਾਰ ਭੇਦ. ਦੇਖੋ,
ਨਾਰੀ ੨.

ਸੁੰਜਿਤ. ਦੇਖੋ, ਟਿਸਤੀ ਜਿਤ.

ਸੁੰਧਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜੋ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਬੰਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਅਤੇ
ਗਹਿਣਾ ਵਸਤੂ ਆਦਿ ਮਿਲੇ, ਅਥਵਾ ਪਿਤਾ ਪਤੀ ਆਦਿਕ ਯਾਸ
ਤੋਂ ਪੁਰ ਜੋ ਧਨ ਟਿਸਤੀ ਨੂੰ ਦੇਣ. ਦੇਖੋ, ਟਿਸਤੀ ਧਨ.

ਸੁੰਧਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਪਣੀ ਟਿਸਤੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਟਿਸਤੀ
ਨਾਲ ਚੋਂਗ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ.

ਸਥ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਿਥਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਠਹਿਰਨ ਵਾਲਾ. ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ
ਦੇ ਅੰਤ ਜੋਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਕੁਟਾਸਥ, ਗ੍ਰਿਹਾਸਥ, ਮਾਥਾਸਥ
ਆਦਿ.

ਸਥਕ. ਸੰ. ਸਥਾ. ਧਾ—ਢਕਣਾ. ਆਢਾਦਨ ਕਰਨਾ. ਥਕਣਾ.
ਠਹਿਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਥਕਣਾ.

ਸਬਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸਬਲ.
 ਸਬਦਿਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਚਲ. ਕਾਇਮ। ੨ ਭੁੰਦਾ. ਵਿੰਧ। ੩ ਵਿਦਾਨ.
 ਪੀਡਿਤ। ੪ ਸੰਗਤ—ਬੁਹਮਾ. ਚਰਚਾਨਨ.
 ਸਬਾ. ਸੰ. ਧਾ—ਠਹਿਰਨਾ. ਖਤਾ ਰਹਿਣਾ. ਰੁਕਣਾ. ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਨਾ.
 ਪਾਸ ਹੋਣਾ.
 ਸਬਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅਸਬਾਈ.
 ਸਬਾਣੂ } ਸੰ. ਸਥਾਨੁ. ਵਿ—ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—
 ਸਬਾਣੂ } ਸਿਵ, ਜੋ ਚਲਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ੩ ਅਚਲ ਬੁਹਮਾ।
 ੪ ਨੂਰ. ਖੁੰਭ.
 ਸਬਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸਬਾਨ. "ਦੁਰਗਮ ਸਬਾਨ ਸੁਗਮ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)
 ਸਬਾਨਚਿਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ੭ ਦਾ (ਅ).
 ਸਬਾਨਕੁਸ਼ਟ. ਦੇਖੋ, ਬਾਨ ਭਰਿਸਟ.
 ਸਬਾਨੀ. ਸੰ. ਸਥਾਨਿਨ੍. ਵਿ—ਥਾਉਂ ਵਾਲਾ। ੨ ਮੁਕਾਮੀ.
 ਸਬਾਪਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਟਿਕਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਸਬਾਪਨ
 ਕਰਨਾ.
 ਸਬਾਪਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬਾਪਣਾ. ਠਹਿਰਾਉਣਾ. ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ.
 ਚੱਲਣਾ. ਧਾਰਨਾ.
 ਸਬਾਮੀ. ਸੰ. ਸਥਾਪਿਨ੍. ਵਿ—ਠਹਿਰਨ ਵਾਲਾ. ਕਾਇਮ. ਦੇਖੋ,
 ਸਬਾ.
 ਸਬਾਮੀਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਅਸਬਾਈ ਤਾਵ ਅਤੇ ਤਾਵ ਸਬਦ ਦਾ ਨੰ: ੧੪.
 ਸਬਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲ.
 ਸਬਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਬਾਲੀ.
 ਸਬਾਲੀ ਤੰਡੁਲ ਨੜਾਯ. ਦੇਖੋ, ਨੜਾਯ ੧੪.
 ਸਬਾਵਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਬਾਵਰ.
 ਸਿਬਤ. ਕਾਯਮ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਤ ਅਤੇ ਇਸਥਿਤ.
 ਸਿਬਤਿ. ਕਾਯਮੀ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਤਿ.
 ਸਿਬਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਰ ਅਤੇ ਇਸਥਿਰ.
 ਸਿਬਰਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਠਹਿਰਾਉ. ਸਿਬਰ ਤਾਵ. ਕਾਇਮੀ.
 ਅਚਲਪਨ.
 ਸਿਬਰਾ. ਦੇਖੋ, ਬਿਰਾ ੨.
 ਸਿਧੂਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥੂਲ.
 ਸਬੰਡਲ. ਦੇਖੋ, ਬਤਾ.
 ਸੂ. ਧਾ—ਸਨਾਨ ਕਰਨਾ. ਰੁਝਾਉਣਾ. ਖੁੰਧ ਹੋਣਾ.
 ਸੂਨ. ਦੇਖੋ, ਇਸਨਾਨ.
 ਸੂਯੁ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪੱਠਾ. ਚਕ. ਨਸ. Sinew.
 ਸੂਹ. ਸੰ. ਸਿੰਘ. ਧਾ—ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ. ਮਿਰਤਾ ਕਰਨਾ. ਚਿਕਨਾ
 ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਨੇਹ.
 ਸੂਕਧ. ਦੇਖੋ, ਸਨਿਗਧ.
 ਸੂਖਾ. ਸੰ. ਸੁਭਾ—ਸੂਸਾ. ਸੰਗਤ—ਨੂੰਹ. ਪੁਰੁਦਧੁ.
 ਸੂਹ. ਦੇਖੋ, ਸਨੇਹ. "ਧਿਯੁ ਸੂਹੰ ਬਨਿਤਾ ਬਿਨਾਸ ਸੁਤਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

(ਸਹਸ ਮ: ੫)
 ਸੂਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਨੇਹੀ.
 ਸਪਸਟ. ਦੇਖੋ, ਸਪਸਟ.
 ਸਪਸ਼ਟ. ਦੇਖੋ, ਸਪਸ਼ਟ.
 ਸਪਸ਼. ਸੰ. ਸਪਸ਼. ਧਾ—ਟੀਰਥ ਕਰਨਾ. ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਨਾ
 ਚਾਹੁਣਾ.
 ਸਪੰਦ. ਸੰ. ਸਪੰਦ. ਧਾ—ਉਡਲਨਾ. ਕੰਬਣਾ. ਬਰਬਰਾਉਣਾ.
 ਜਾਣਾ.
 ਸਿਪੁਸ਼. ਸੰ. ਸਪੁਸ਼. ਧਾ—ਫੁਹਿਣਾ. ਸੰਯੋਗ ਕਰਨਾ.
 ਸਿਪੁਹ. ਸੰ. ਸਪੁਹ. ਧਾ—ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ. ਚਾਹੁਣਾ.
 ਸਫਟਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸਫਟਕ.
 ਸਫਾਰ. ਸੂਰਣ (ਸੋਨੇ) ਦਾ ਬੁਲਬੁਲਾ। ੨ ਖਿਤਨਾ. ਇਕਾਸ਼।
 ੩ ਵਿ—ਚੋਤਾ.
 ਸਫੁਟ. ਸੰ. ਸਫੁਟ. ਧਾ—ਖਿਤਨਾ. ਕਤਰਨਾ. ਛੇਕਣਾ। ੨ ਵਿ—
 ਖਿਤਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਜਾਹਿਰ. ਪ੍ਰਤੱਖ.
 ਸਫੁਰ. ਸੰ. ਸਫੁਰ. ਧਾ—ਹਿਲਣਾ. ਜਾਣਾ. ਫੈਲਣਾ. ਸੁੱਜਣਾ.
 ਸਫੁਰਣ. ਦੇਖੋ, ਫੁਰਣਾ.
 ਸਮਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅਭਿਮਾਨ। ੨ ਹੈਰਾਨੀ. ਅਚਰਜ.
 ਸਮਰ. ਦੇਖੋ, ਸਮਰ ੨.
 ਸਮਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਣ। ੨ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. ਜਾਣੇ ਹੋਏ
 ਪਦਾਰਥ ਤੁੱਲ ਕਿਸੀ ਦੂਜੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ
 ਹੋਣੀ "ਸਮਰਣ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੁੀ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਮੇ ਸੁਨ ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਨ,
 ਸਤ ਦੇਵਨ ਸਮਲਣ ਕਿਧੈ ਹਰਾ ਹੂਹੁ ਤਾਨ.
 ਚਖ ਚੌਧਕ ਚਾਲਾ ਚਾਕ ਪਾਦਸ ਸਮਯ ਨਿਹਚ,
 ਬਾਦਾਈ ਦਸਮੇਸ਼ ਕੀ ਤੇਜਪੁੰਜਿ ਤਰਵਾਰ.
 ਸਮਰਾਰਿ. ਬਿਵ. ਦੇਖੋ, ਸਮਰਾਰਿ ੨.
 ਸਮਾਰਤ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਰਤ.
 ਸਮਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਮਿਤ.
 ਸਿਮੁ. ਸੰ. ਸਮੁ. ਧਾ—ਯਾਦ ਕਰਨਾ. ਖਬਰਦਾਰੀ ਕਰਨਾ. ਪਾਲਨ
 ਕਰਨਾ.
 ਸਿਮੂਤ. ਸੰ. ਸਮੂਤ. ਵਿ—ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਤ—
 ਯਾਦ ਆਈ ਭਾਤ.
 ਸਿਮੂਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ.
 ਸਤਮੰਤਰ. ਇੱਕ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਮਣੀ, ਜੋ ਸੂਰਜ ਨੇ ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ
 ਬਾਦਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅੱਠ ਭਾਰ
 ਸੁਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਠ, ਚੌਥ ਕਾਲ ਆਦਿ ਦੇ ਭੈ
 ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ. ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਨੇ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕਰਕੇ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
 ਅੱਠ ਕਾਲ ਤੇਜੇ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਜੀ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਮਣੀ ਬੋਹ ਨਾ ਲੈਣ, ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਪੁਸੇਨ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਪੁਸੇਨ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਬੋਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਂਬਵਾਨ ਨੇ ਬੋਹ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਮਣੀ ਲੈ ਲਈ। ਸੁੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਨੇ ਜਾਂਬਵਾਨ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਕੇ ਮਣੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਅਤੇ ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਨੂੰ ਬਤਧਨਾ ਮਾਰਕੇ ਮਣੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮਣੀ ਲੈਣ ਨੇੜੇ ਤਾਂ ਸਤਧਨਾ ਅਕੂਰ ਨੂੰ ਮਣੀ ਦੇਕੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਅੰਗੇ ਰੱਜ ਕੁਰਿਆ। ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਨੇ ਸਤਧਨਾ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜਦ ਸੁੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਮਣੀ ਲਏ ਬਿਨਾ ਮੁੜਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਬਲਰਾਮ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਨੇ ਮਿਥੇਂ ਚੋਰੀ ਮਣੀ ਪਾਸ ਰੱਖ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਅੱਗੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਅਕੂਰ ਪਾਸੋਂ ਮਣੀ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ, ਬਲਰਾਮ ਅਤੇ ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਇਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਲਈ ਚਕੜਨ ਲੱਗੇ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਕੂਰ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖੇ।

“ਇਤਿ ਸੁਰਜ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਬਲਵਾਨ।

ਰਵਿ ਰਿਹ ਕੇ ਭਭ ਮੰਨਿ ਦਈ ਉੱਲ ਅਪ ਸਮਾਨ।”

(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਧਮੰਤਪੰਚਕ. ਦੇਖੋ. ਪਰਸਰਾਮ ੪.

ਸਤ੍ਰਾਹ. ਦੇਖੋ. ਸਿਆਹ.

ਸਤ੍ਰਾਹਗੋਬ. ਦੇਖੋ. ਸਿਆਹਗੋਬ.

ਸਤ੍ਰਾਹਪੋਸ਼. ਫਾ ੧੧. ੧. ਵਿ—ਕਾਲੇ ਵਸਤੂ ਪਹਿਰਨਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ। ੩ ਕਾਲੀਪੋਸ਼ ਵਕੀਰ। ੪ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ.

ਸਤ੍ਰਾਹੀ. ਦੇਖੋ. ਸਿਆਹੀ.

ਸਤ੍ਰਾਤ. ਸੰ. ੨੫੫. ਸੰ. ਵਜ਼-ਸਾਧਕ। ੨ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹੋਵੇ.

ਸਤ੍ਰਾਮ. ਸੰ. ੨੫੫. ਵਿ—ਨੀਲਾ. ਕਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਕਾਲਾ ਪਚਾਰਕ. ਕਈ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਸਤ੍ਰਾਮ ਲਿਖਦੇ ਹਨ—ਅਪਸ਼ਲ, ਲੋਹਾ, ਸੰਪ, ਕੰਜਲ, ਕਲਹ, ਕਲਿਯੁਗ, ਕਲੰਕ, ਕਾਮ, ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ, ਕੀਭ (ਚਿੰਕਤ), ਕੇਸ, ਚੋਰ, ਅੰਧੇਰਾ, ਨਾਧੂ (ਨਰੁ), ਪਾਪ, ਕੋਕਿਲ, ਭੋਰਾ, ਮਹਿ (ਭੈਸ), ਮਦ, ਕਸਤੂਰੀ, ਭਾਖਸ, ਰਾਤ੍ਰਿ ਅਤੇ ਚਿੰਫਾ। ੩ ਸੁੀ ਕ੍ਰਿਸਨ, ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ੪ ਕਿਤਨਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ “ਸਤ੍ਰਾਮ” ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਤਖੱਲੁਸ (ਫਾਪ) ਹੈ, ਬਹੁਤ ਵਿਦਵਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤ੍ਰਾਮ ਦਸ਼ਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਕਵੀ ਸੀ। “ਜੋ ਬ੍ਰਿਜਨਾਯਕ ਕੋ ਰੁਚਿ ਸੋਂ ਕਵਿ ਸਤ੍ਰਾਮ ਭਨੈ ਭੁਨ ਜਪ ਜਪੈ ਹੈਂ।” (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਬਵੰਜਾ ਕਵਿ। ੫ ਸੰ. ੨੫੫. ਕ੍ਰਿ—ਅਸੀਂ ਹੋਈਏ.

ਸਤ੍ਰਾਮ ਸਬਲ. ਸੰ. ੨੫੫. ਵਿ—ਭੰਬ ਖਤੰਬਾ. ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਭੂਰਾ। ੨ ਸੰਗਤ—ਯਮਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਕੁੱਤੇ, ਜੋ ਸਰਮਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਭੂਰਾ ਹੈ.

ਸਤ੍ਰਾਮ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਜ ਮੰਨ। ੨ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਤੋਸ਼ੇ ਖਾਲੀਆ ਅਤੇ ਸਿਲਹਖਲੇ ਦਾ ਦਾਰੋਗਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਟਾਰੀ ੨.

ਸਤ੍ਰਾਮ ਤ੍ਰਿਯਾ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਯਮੁਨਾ. (ਸਨਾਮ) ੨ ਕੁਕਮਿਟੀ ਆਦਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ.

ਸਤ੍ਰਾਮ ਤ੍ਰਿਯਾ ਜਾ ਚਰ ਨਾਥ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਯਮੁਨਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਘਾਹ, ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ ਵਾਲਾ ਮਿ੍ਗ, ਉਸ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਭੋਰ (ਸਨਾਮ) ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਸੇ ਅਰਿ ਸਤ੍ਰ ਰਿਪੁ ਆਦਿ ਬਥਦ ਜੋਤੀਏ, ਤਦ ਬੰਦੂਕ ਅਰਬ ਹੋਂਦਾ ਹੈ.

ਸਤ੍ਰਾਮ ਤ੍ਰਿਯਾ ਪਿਤ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਯਮੁਨਾ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੁਰਜ. (ਸਨਾਮ)

ਸਤ੍ਰਾਮ ਦਾਸ. ਵਧਾਟ (ਵਧਾਵਟ) ਕੋਤ ਦਾ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜੋ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਯੋਧਾ ਹੋਇਆ.

ਸਤ੍ਰਾਮ ਬੱਲਭਾ. ਸਤ੍ਰਾਮ (ਸੁੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ) ਦੀ ਬੱਲਭਾ (ਪਿਆਰੀ) ਯਮੁਨਾ. (ਸਨਾਮ)

ਸਤ੍ਰਾਮ ਬੱਲਭਾ ਈਸ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਯਮੁਨਾ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ. (ਸਨਾਮ)

ਸਤ੍ਰਾਮ ਬੱਲਭਾ ਈਸ ਅਸਕੁ. ਸੰਗਤ—ਵਰੁਣ ਦਾ ਅਸਕੁ ਪਾਸ਼. ਫਾਹੀ. (ਸਨਾਮ)

ਸਤ੍ਰਾਮਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਮਲ.

ਸਤ੍ਰਾਮਲਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਜਾਮਣ. ਜੰਝੂਦਨ। ੨ ਕਸਤੂਰੀ। ੩ ਵਿ—ਕਾਲੀ. ਸਾਂਝਲੀ.

ਸਤ੍ਰਾਮਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਮਾ ੨। ੨ ਜੁਲਤਾਨਪੁਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪੰਡਿਤ, ਜੋ ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਤਿਆਗਣ ਸਮੇਂ ਮੁਲਚੰਦ (ਸੁੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਹੁਰੇ) ਦੇ ਆਖੇ ਜਕਤਗੁਰੂ ਨੂੰ ਘਰ ਤਿਆਗ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ ਦੱਸਣ ਆਇਆ ਸੀ। ੩ ਕਾਲ ਕਤਫੀ.

ਸਤ੍ਰਾਚ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਚ.

ਸਤ੍ਰਾਚਾ. ਸ਼ੀਤ ਕਾਲ. ਸਿਆਲਾ. “ਬਿਨ ਸਤ੍ਰਾਚੇ ਸੀਤਲ ਭਏ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੭੫)

ਸਤ੍ਰਾਹੀ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਿਕਾਲੀ. ਕ੍ਰਿਦਤੀ. “ਜਰਾ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਖਾਂਸੀ ਸਤ੍ਰਾਹੀ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਦ ਦੀ ਹ੍ਰਸ ਮਾਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਹੀ ੨.

ਸਤ੍ਰਾਨ. ਸ਼ੀਤ ਕਾਲ. ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤ। ੨ ਸ਼੍ਰਿਕਾਲ. ਕ੍ਰਿਦਤਾ ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਲ.

ਸਤ੍ਰਾਲਿਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਾਲੀ. ਵਹੁਟੀ ਦੀ ਭੈਣ.

ਸਤ੍ਰੇਨ. ਸੰ. ਬ੍ਰੇਨ. ਸੰਗਤ—ਬਿਕਰਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਦੇਹਰੇ ਦਾ ਭੇਦ ੧੬.

ਸਤ੍ਰੇਹੋਂ. ਸੇਵਨ ਕਰੇਹੋਂ. ਸੇਵਨਕੇ. “ਜੇ ਨਰ ਸਾਲਿਗ੍ਰਾਮ ਕਹਿ ਸਤ੍ਰੇਹੋਂ.” (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬)

ਸਤ੍ਰੇਦ. ਸੰ. ਵਧਾਟ. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਟਪਕਣਾ. ਭਰਨਾ. ਸਿੱਜਣਾ. ਹੱਕਣਾ. ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ.

ਸਰੰਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸਾਣਾ. ਗਮਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਜਨ। ੩ ਚਬ.

“ਸਰੰਦਨ ਤੁਰੰਗ ਜੋਰ ਸੁੰਦਰ ਬਨਾਇ ਚੰਕ.” (ਗੁਪਤ) ੪ ਇੱਕ ਬਿਭਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤਿਨਿਸ਼ ਭੀ ਹੈ. “ਉਤ ਕੰਟਕ ਸਰੰਦਨ ਸਹਿਕਾਰ.” (ਗੁਪਤ) L. Dalbergia Ougeincensis। ੫ ਹਵਾ. ਪੋਣ। ੬ ਟਪਕਣਾ. ਚੁਇਣਾ। ਖੋੜਾ. ਤੁਰੰਗ.

ਸਰੰਦਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੇਰੰਪੁਰੀ. “ਦੂਪਦ ਸੁਤਾ ਹੈ ਸਰੰਦਰੀ ਨਿਪਤਿ ਨਰਿ ਬਿਗ ਜਾਇ.” (ਨਾਪੁ)

ਸੁਉਣ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਣ ਅਤੇ ਸੁੱਟ.

ਸੁਉਣਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਟਤ.

ਸੁਉਣਤਬਿੰਦੂ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਟਤਬਿੰਦੂ.

ਸੁਉਣ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਟ. “ਸੁਉਣ ਪਾਨ ਕਾਲੀ ਕਰਜੇ.” (ਚੰਡੀ ੧) ਕਾਲੀ ਨੇ ਨਹੁ ਪੀਤਾ.

ਸੁਕ } ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮਾਲਾ. ਸੁਜ.

ਸੁਕਿਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਚਕਤਾ.

ਸੁਜ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮਾਲਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਜ.

ਸੁਣਵਤ ਬੀਜ. ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਕਈ ਬਾਂ ਸੁਣਵਤਬੀਜ (ਸੁੱਟਿਤਬੀਜ) ਦੀ ਕਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਟਤਬਿੰਦੂ.

ਸੁੱਧਾ. ਸੰ. ਅਧਾ. ਸੁਤ—ਧਾ. ਸੰਗਤ—ਭਰੋਸਾ. ਨਿਸਚਾ. ਯਕੀਨ। ੨ ਨਿਰੁਧੁ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਤ (ਸਤਤ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁੱਧਾ ਹੈ.

ਸੁੱਧਾਪੁਰਕ. ਤੰਤੁ ਬਾਸਤੁ ਜੇਹਾ ਇੱਕ ਗੁੰਭ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੁਮ ਕੁਸਿਤ ਸਵਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਦਬਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਪਾਠ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਦਾ ਭਾਵ ਸੋਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ:—“ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੇ ਪੁਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਅਧੋਗਤੀ ਨੂੰ ਨੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਆਪ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਜੇਹੀ ਚੁਗਤ ਦੱਸੋ ਜੋ ਕਾਮਨਾ ਭੀ ਪੂਰੀ ਕਰੇ ਅਰੁ ਮੁਕਤਿ ਭੀ ਹੋਵੇ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਹਾ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਾਰਜ ਸਾਰਦੀ ਹੈ.

(੧) “ਗਵੈ ਕੇ ਤਾਣੁ ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ.” ਇਸ ਪੋਤੀ ਦਾ ਪਾਠ ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਨਿੱਤ ਸੋ ਕਰਨਾ. ਇੱਕ ਲੱਖ ਪਾਠ ਤੋਂ ਸੰਪਦਾ ਵਧੇ ਅਤੇ ਰਾਸਪੁਰੀ ਵਿਵਾਹੇ.

(੨) “ਸਾਥਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਥੁ ਨਾਇ.” ਇਸ ਪੋਤੀ ਦਾ ਪਾਠ ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੋਂ ਅਰੰਭੇ ੨੫ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ੨੫ ਸੋ ਕਰੇ, ਚਗਤਾ ਜੀਤੇ, ਮਜਨਿਸ ਵਿੱਚ ਫਤੇ ਹੋਵੇ.

(੩) “ਸੁਣਿਐ ਸਰੁ ਸੰਤੋਖੁ ਗਿਆਨੁ.” ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਤਰਕਾਲ ੧੧ ਹਜ਼ਾਰ ਪਾਠ ੯੧ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੇ ਰਜਾ ਤਥਾ ਰਾਣੀ ਵਸ ਹੋਇ.

(੪) “ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ.” ਇਸ ਪੋਤੀ ਦਾ ੨੧ ਹਜ਼ਾਰ

ਅਧਾਰੀ ਲਾਖੇ ਗ੍ਰਾਂਥ ਜਪਾਰ: ਸੰਧੇਨਿਧ: (ਕੀਤਾ ਅ: ੩ ਬ ੨੯)

ਪਾਠ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਕੇ ਇੱਕੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੇ. ਗੁਰ ਪੀਤਾ ਮਿਟੇ. ੭੦ ਦਿਨ ਮੇਂ ਜਪੇ ਤਾਂ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ.

(੫) “ਪੰਚ ਪਰਵਾਨ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨ.” ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਪੋਤੀ ੧੦ ਹਜ਼ਾਰ ੧੦ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਪੇ ਅਧਰੰਗ, ਆਦਿ ਰੋਗ ਦੇਹ ਤੇ ਜਾਂਹਿ ਅਰ ਦੇਹ ਕੁਸ਼ਟ ਦੂਰ ਹੋਵੇ. ਮੰਤ੍ਰੀ ਖਟ ਕੇ ਪਾਵੇ, ਜਗਤ ਮੇਂ ਵਿਖਾਤ ਹੋਵੇ.

(੬) “ਪਾਤਲਾ ਪਾਤਲ ਨਖ ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ.” ਬੁੱਧਵਾਰ ਤੋਂ ਪਾਠ ਅਰੰਭੇ, ੨੭ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ੨੧ ਹਜ਼ਾਰ ਜਪੇ, ਤਲਵਾਰ ਪਾਸ ਰੱਖੇ. ਸੱਤ ਖੁਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮੰਤ੍ਰ ਕੇ ਪਿਆਵੇ ਅਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਨਵਾਵੇ. ਫਲਤ ਹੋਵੇ.

(੭) “ਮੋਤੀ ਤ ਮੰਦਰ ਉਸਰਹਿ ਰਤਨੀ ਤ ਹੋਇ ਜਤਾਉ.” (ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਮ: ੧) ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਐਤਵਾਰ ਪਹਰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਅਰੰਭ ਕਰਨਾ. ਮੰਦਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ, ਸੈਂਦਾਫਰੀ ਲਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ, ਖੇਤੀ ਭੀਜਣ ਵਾਸਤੇ ਸੌ ਪਾਠ ਕਰਨਾ.

(੮) “ਅਪੇ ਪਾਵਕ ਅਪੇ ਪਵਨਾ.” (ਕਉਤੀ ਕਥੀਰ) ਇਹ ਸ਼ਬਦ ੨੧ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਅੰਗ ਲੱਗੀ ਕੁਝ ਜਾਵੇ.

(੯) “ਅਰਤਾਵੈ ਬਿਨਲਾਵੈ ਨਿੰਦਕ.” (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਮੰਗਲਵਾਰ, ਬ੍ਰਿਯੋਦਈ ਤਿਥਿ ਤੋਂ ਅਰੰਭੇ, ੨੧ ਹਜ਼ਾਰ ਪਾਠ ੪੨ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੇ. ੪੨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਚਾਉਂਦੇ ਅਰੰਭ ਸਮੇਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਤੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਛਕਾਵੇ, ਨਿੰਦਕ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋਵੇ. ਰੂਪਤ ਜਪੇ ਰਾ ਨਿੰਦਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਾਸ ਹੋਵੇ.

(੧੦) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭਚਨ ਹੈ—ਜੇ ਕਿਸੇ ਨਾਨ ਲੇਖਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਪੁ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਪੋਤੀ “ਭਾਪਿਆ ਨਾ ਜਾਇ” ਲਿਖ ਕੇ ਸਿਰ ਰੱਖੇ, ਜੇ ਬਮੀਨ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ “ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ”—ਸਿਰ ਰੱਖੇ. ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤੇਟੀਆ ਰਾਪ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੰਦਰ ਦੀ ਪੋਤੀ ਲਿਖ ਕੇ ਫਲ ਪਾਵੇ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਤੀਸਾਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇ ਤਾਂ “ਮੁੰਦਾ ਸੰਤੋਖ” ਦੀ ਪੋਤੀ ਲਿਖਿ ਪਿਲਾਉਣੀ.

ਸੁੱਧਾਲੁ. ਸੰ. ਵਿ—ਬੁੱਧਾ ਵਾਲਾ. ਦੀਮਨਦਾਰ.

ਸੁੱਧੇਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁੱਧਾ ਕਰਨ ਯੋਗਤ.

ਸੁਪਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਪਨੀ. “ਸੁਪਨੀ ਜੀਤੀ ਕਹਾ ਕਰੈ ਜਮਰਾ.” (ਆਸਾ ਕਥੀਰ) ਭਾਵ—ਮਾਇਆ.

ਸੁਭ. ਦੇਖੋ, ਸਭ. “ਸੁਭ ਸੁਖਾ ਮਨਿ ਵੁਠੇ.” (ਸ੍ਰੀ ਵੰਤ ਮ: ੫)

ਸੁਭਮਯ. ਦੇਖੋ, ਸਰਭਮਯ. “ਮਥੁਚਾ ਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸੁਭਮਯ ਅਰਜਨ ਚੁਰੁ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਸੁਭੁਤਾਵਲ. ਸਰਭ—ਉਤਾਵਲ. “ਪੁਰ ਸੋਕ ਨਸਰੈ ਬ੍ਰਿਤਾਵਲ ਸੋ.” (ਨਾਪੁ)

ਸੁਮ. ਸੰ. ਅਧ. ਧਾ—ਭਫਣਾ. ਜਤਨ ਕਰਨਾ. ਤਪ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਭਯੋਵਾਂ. ਤਥਾਨ. “ਸੁਮ ਭਾਭਾ ਪਾਏ ਬਿਸੁਆ” (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੩ ਖੇਦ। ੪ ਯਤਨ. ਕੋਇਲ. “ਮਾਇਆ ਕਾਰਨ ਸੁਮ ਅਤਿ ਕਰੇ.” (ਸਰ ਨਾਮਦੇਵ) “ਸੁਮ ਕਰਤੇ ਦਮ ਆਵ ਕਉ.” (ਬਿਨਾ ਮ: ੫)

ਪ ਸਮ ਦੀ ਬਾ ਭੀ ਸੁਮ ਸਬਦ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ। “ਕਹੋ ਸੁ ਸੁਮ ਕਾ ਸੇ ਕਹੋ, ਦਮ ਕੇ ਕਹਾ ਕਹੰਤ?” (ਅਕਾਲ) ੬ ਦੇਖੋ, ਸੁਮ ੨। ੭ ਦੇਖੋ, ਸੁਵਣ ੫. “ਲੋਚਨ ਸੁਮਹਿ ਭੁਧਿ ਬਲ ਨਾਹੀ.” (ਸੁੀ ਬੇਣੀ) ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਸੁਵਦਾ (ਟਪਕਦਾ) ਹੈ। ੮ ਸੰ. ਬਸਮ. ਸੁਖ. ਆਨੰਦ. “ਰਾਜਾ ਸੁਮ ਮਿਤਿ ਨਹੀ ਜਾਨੀ ਤੇਰੀ.” (ਸਾਰ ਕਬੀਰ)

ਸੁਮਸੀਕਰ } ਸੰਗਤ—ਸੁਮ (ਬਕੇਵੇ) ਦੇ ਸੀਕਰ (ਕਣਕੇ).
ਸੁਮਕਣ } ਪਸੀਲੇ ਦੇ ਕਣਕੇ. ਮੁੜਕੇ ਦੀਆਂ ਝੁੰਦਾਂ. “ਸੁਮਸੀਕਰ
ਸੁਮਜਲ } ਮੁਖਛਾਏ.” (ਜਲੇਹ)

ਸੁਮਬੰਦ }
ਸੁਮਚਾਰਿ }
ਸੁਮਾਰਰ. ਸੰ. ਅਗਾਂਹ. ਵਿ—ਸੁਮ (ਬਕੇਵੇ) ਨਾਲ ਆਰਤ (ਦੁਖੀ).
ਬੰਕਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੁਮਿਰ. ਵਿ—ਸੁਮ (ਬਕੇਵੇ) ਸਹਿਤ. ਬੰਕਿਆ ਹੋਇਆ.
ਸੁਮੀ. ਅਗਿ. ਵਿ—ਬੰਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੁਖੀ। ੩ ਮਿਹਨਤੀ.
ਸੁਮੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਮ। ੨ ਭਾ ੧/੧ ਬਰਮ. ਲੱਜਾ. “ਮਨੁਖ ਕਉ ਜਾਚਰ ਸੁਮ ਪਾਈਐ.” (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸੁਵ. ਸੰ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੁਣੀਏ. ਕੰਨ। ੨ ਮਸਹੂਰੀ. ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ। ੩ ਸ਼ਬਦ.
ਸੁਵਣ. ਸੰ. ਸੁਵਣ. ਸੰਗਤ—ਕੰਨ. “ਸੁਵਣ ਸੇਏ ਸੁਣਿ ਨਿੰਦ.”
(ਗੁਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਣਨਾ “ਕਰਯੋ ਸੁਵਣ ਤਿਸ ਮਨਨ ਕਰੀਸੈ.”
(ਗੁਪਤੁ) ੩ ਭਾਬਾ ਭੁੱਭਾ ਜੀ ਦਾ ਪੋਰਾ ਭਾਈ ਸੁਵਣ। ੪ ਅੰਧਕ
ਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ “ਸਿੰਧੁ”, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਨੇ ਅੰਧੇਰੇ
ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸਮਝਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ. “ਤਿਸ ਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਨਾਮ
ਕਹਿੰਸੁਵਣ। ਸੁਵਣ ਸੁਨਤੇ ਜਸ ਜਿਹ ਸਮ ਸੁਵਣ।” (ਗੁਪਤੁ)
ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੁਵਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਸ ਕੰਨੀ ਸੁਣਿਆ
ਗਿਆ ਹੈ ਸੁਵਣ ਰਿਖੀ (ਸਿੰਧੁ) ਜੇਹਾ। ੫ ਚੜ੍ਹਾ. ਚੁਇਣਾ.
ਟਪਕਣਾ.

ਸੁਵਣ ਸੁੱਤ. ਸੁਣਨ ਦਾ ਸੋਤਾ (ਚਸਮਾ) ਕੰਨ। ੨ ਕੰਨ ਦਾ ਵਿਸਾ
ਸ਼ਬਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਤ ੪.

ਸੁਵਣਤਬੀਜ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਤਤਬੀਜ. “ਸੈਨਾ ਸਭ ਸੰਘਾਰੀ ਸੁਵਣਤਬੀਜ
ਦੀ.” (ਚੰਡੀ ੩)

ਸੁਵਣ ਦਰਸਨ. ਦੇਖੋ, ਦਰਸਨ ੨.

ਸੁਵਣਾ. ਸੰਗਤ—ਬਣ. ਮੰਮਾ. ਸੁਨ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਸੁਵਦਾ (ਟਪਕਦਾ)
ਹੈ. “ਭਿਨ ਸੁਵਣਾ ਖੀਰ ਪਿਲਾਇਆ.” (ਛਾਂ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਜੋਇ
ਖਾਮ.

ਸੁਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਣ.

ਸੁਵਨਪ. ਵਿ—ਸੁਵਣ (ਕੰਨ) ਨਾਲ ਪੀਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਕੰਨ ਨਾਲ
ਪੀਣਾ. ਭਾਵ—ਅਮ੍ਰਿਤਕਥਾ ਨੂੰ ਕੰਨ ਨਾਲ ਭੁਹਿਣ ਕਰਨਾ. “ਸੁਵਣਪ
ਬਰਹਿ ਅਗਾਰ ਅਨੰਦ.” (ਨਾਪੁ) ਕੰਨ ਨਾਲ ਪੀਏ ਹਨ ਵਿਦੇਹ
ਆਨੰਦ.

ਸੁਵਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਣ. “ਨੈਨੁ ਨਕਟੁ ਸੁਵਨੁ.” (ਮਰੂ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੁਵਣ

ਕੋਲਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੁਵਣੇਦਿਥ. ਦੇਖੋ, ਕੋਲਕ ੪.
ਸੁਵਨੰਤਰ. ਸੁਵਣ (ਕੰਨ) ਦੇ ਅੰਦਰ. ਕੰਨ ਵਿੱਚ। ੨ ਸੁਣਨ
ਪਿਛੋਂ.

ਸੁਵਿਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੁਇਆ (ਟਪਕਿਆ) ਹੋਇਆ.

ਸੁਵਡ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਯੋਗਕ. ਸੁਨਨੇ ਨਾਇਕ.

ਸੁਵਿ. ਸੰ. ਵਿ—ਬੰਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੱਤ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ.

ਸੁਵਿਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਮਿਹਨਤ। ੨ ਬਕੇਵਾ. ਥਕਾਫਟ। ੩ ਵਿਸ਼ਾਮ.
ਆਰਾਮ। ੪ ਮਨ ਦਾ ਟਿਕਾਉ.

ਸੁੱਧ. ਭੋਖੇ, ਸਰਾਪ.

ਸੁੱਧ }
ਸੁੱਧ } ਸ਼ਾਖ. ਬਦਦੁਆ. ਸਰਾਫ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਪ.

ਸੁੱਧ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਟਪਕਣਾ. ਚੁਇਣਾ। ੨ ਭੁੰਦ। ੩ ਨੇਤ੍ਰ ਚੌਕ.
ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅੰਤ੍ਰ ਟਪਕਦੇ ਰਹਿਣ.

ਸੁੱਧਕ } ਸੰ. ਸੁੱਧਕ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ. ਸੁੱਤਕ. ੨ ਸੰਗਤ—
ਸੁੱਧਕ } ਜਿਨਧਰਮਧਾਰੀ. ਜੈਨੀ। ੩ ਭੁੱਧ ਦਾ ਬੇਨਾ. ਭੁੱਧ. ਇਸ
ਵਿੱਚ ਇਤਨਾ ਭੇਦ ਹੈ ਕਿ ਜੈਨ ਅਤੇ ਭੁੱਧ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਸਾਧੂ,
“ਭਤੀ” ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਪਾਸਕ ਭਗਤ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ
ਦੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਹ “ਸੁੱਧਕ” ਹਨ. “ਸੁੱਧਕ ਸੁੱਧ ਸਾਧੂ
ਸਿਧਾਨ ਕੇ.” (ਅਕਾਲ) ੪ ਸੰ. ਚਾਰਕ. ਵਿ—ਟਪਕਾਉਣ
(ਚੁਅਉਣ) ਵਾਲਾ। ੫ ਸੰਗਤ—ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ.

ਸੁੱਧਗੇਸ. ਸੁੱਧਕ-ਈਸ਼. ਸੁੱਧਕਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਜਿਨ ਅਤੇ ਭੁੱਧ.
“ਸੁੱਧਗੇਸ ਕੇ ਰੂਪ ਧਰ ਦੈਤ ਰੂਪਭ ਸਭ ਭਾਰ.” (ਅਰਹੰਤਾਰ)

ਸੁੱਧਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣ.

ਸੁੱਧਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣੀ.

ਸਿ. ਸੰ. ਜੁ. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਸਰਕਣਾ. ਫੈਲਣਾ.

ਸਿਅ. ਦੇਖੋ, ਸਿਜ. “ਸਿਅ ਜੱਫ ਕੰਧਰਕ.” (ਅਕਾਲ) ਰਚੇ ਜੱਫ
ਕੰਧਰਕ.

ਸਿਸਟ. ਦੇਖੋ, ਸਿਸਟਿ। ੨ ਸੰ. ਸਿਸੁ. (ਜੁਟ). ਵਿ—ਰਚਿਆ
ਹੋਇਆ. ਬਣਾਇਆ। ੩ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ. “ਕਵਨ ਸਿਸਟ ਕੇ ਬ੍ਰਿਸਟ
ਹੈ?” (ਅਕਾਲ)

ਸਿਸਟਚਾਰ. ਸੰ. ਸਿਸੁਚਾਰ. ਸੰਗਤ—ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਚਾਰ.
ਉੱਤਮ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ. “ਸਿਸਟਚਾਰ ਬਿਚਾਰ ਜੇਤੇ.” (ਅਕਾਲ)
੨ ਸਿਸਿ ਦੇ ਆਚਾਰ. ਜਗਤ ਦੇ ਵਿਹਾਰ.

ਸਿਸਟਾ. ਸੰ. ਸੁਸਾ. ਵਿ—ਰਚਣ ਵਾਲਾ. ਕਰਤਾਰ. “ਸਿਸਟਾ ਕਰੇ
ਚੁ ਨਿਹਰਉ ਹੋਇ.” (ਚੰਮਕਾਰ)

ਸਿਸਟਿ } ਸੰ. ਜੁਇ—ਸਿਸਿ. ਸੰਗਤ—ਚਚਨਾ। ੨ ਸੰਸਾਰ. ਦੁਨੀਆ.

ਸਿਸਟੀ } “ਸਿਸਟਿ ਸਭ ਇਕ ਬਰਨ ਹੋਈ.” (ਧਨਾ ਮ: ੧)

“ਜਿਸ ਕੀ ਸਿਸਟਿ ਸੁ ਕਰਣੇਹਾਰੁ.” (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਿਸਟੀਜ਼. ਸਿਸੁ—ਈਜ਼. ਲੋਕਮਾਨਸ. ਜਗਤ ਪੁਜਨ. ਜੋ ਸਿਸਿ
ਤੋਂ ਈਜ਼ (ਪੁਜਨ) ਹੈ. “ਦੇਹੁ ਦਾਨ ਸਿਸਟੀਜ਼ ਹੇ.” (ਮਾਰੂ

ਸੋਲਹੇ ਮ: ਪ) ੨ ਸਿਸ੍ਟਿ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜੀਵ, ਮਮਲੂਕਾਤ.
ਸਿਸਟੇਮ. ਸਿਸ੍ਟਿ ਦਾ ਈਸ਼. ਜਗਤਨਾਥ. ਕਰਤਾਰ। ੨ ਖਤਰ.
ਕ੍ਰਿਪਾਣ. (ਸਨਾਮ)

ਸਿਸ੍ਟਿ. ਸੰ. ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ—ਸਿਸ੍ਟਿ. ਸੰਗਤ—ਰਚਨਾ। ੨ ਜਗਤ.

ਸਿਸ੍ਟਿ.

ਸਿਸ੍ਟਿ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ } ਬਰਪਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ
ਸਿਸ੍ਟਿਰਚਨਾ } ਪੁਜਾਪਤਿ ਨੇ "ਬ੍ਰੁ:" ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ,
"ਬ੍ਰੁ:" ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਆਕਾਸ਼ ਬਣਿਆ.

ਤੈਂਤਿਰੀਯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਜਾਪਤਿ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਬਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਲਈ ਰਖ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਸ
ਦੇ ਸ੍ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤਿ ਆ ਗਈ. ਉਸ ਨੇ ਅਪਨੇ "ਅਸੁ" (ਸ੍ਵਾਸ)
ਨਾਲ ਅਸੁਰ (ਦੈਤ) ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ. ਫੇਰ ਪਿਤਰ ਰਚੇ. ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ
ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਜਰਾ ਕੁ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਉਤਪੰਨ
ਹੋਏ. ਜਦ ਇਹ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਪੰਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਦਿਨ
ਬਧੂ ਪਿਆ, ਤਦ ਇਸ ਨੇ ਦੇਵਤੇ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ

ਸਰਪਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤਿ ਦਾ
ਹਾਲ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕੱਲਾ ਪੁਜਾਪਤਿ ਹੀ ਸੀ.
ਉਸ ਨੇ ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਦਾ
ਯਤਨ ਕੀਤਾ. ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਪਸ਼ੂ, ਆਰਮਾ ਦੇ ਲੋਕ,
ਅੱਖ ਦੇ ਖੇਤ, ਸ੍ਵਾਸ ਦੇ ਬੋਲ, ਕੰਨ ਦੀਆਂ ਭੋਜਾਂ (ਮੱਥਾਂ) ਅਤੇ
ਅਵਾਜ ਦੀਆਂ ਬਕਰੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ.

ਇੱਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ ਇਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰੁਸ਼
(ਪਰਮ ਆਤਮਾ) ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਸੀ. ਇਸ ਕਾਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁਲੀ
ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ
ਹੀ ਦੋ ਭਾਗ ਕਰ ਲੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪਰਿ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਪਤਨੀ
(ਵਹੁਟੀ) ਹੋ ਗਿਆ. ਪਤਨੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਭੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ!
ਮੈਂ ਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਥੂੰ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਪਤੀ ਸਾਨੂੰ ਹੋ
ਗਿਆ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਈਆਂ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਖੇਡੀ
ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੇਤਾ, ਉਹ ਖੇਤੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਖੇਤਾ, ਉਹ
ਬਕਰੀ ਤੇ ਉਹ ਬਕਰਾ, ਉਹ ਹਰਿਣੀ ਤੇ ਉਹ ਹਰਿਣ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਕੀਤੀ ਮਾਝ ਤੀਕ ਸਭ ਪਸ਼ੂ ਆਦਿ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਏ. ਫੇਰ ਇਸੇ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਜਾਪਤਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰਲੇ
ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਵਿੱਚ
ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀਤੇ.

ਮਨੁ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਜਾਪਤਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸ਼ਰੀਰ
ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਜੀਵ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੇ ਜਲ
ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੀਜ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ. ਇਹ ਬੀਜ
ਇੱਕ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਚਮਕਣ ਵਾਲਾ ਸੁਵਰਣ ਦਾ ਆਭਾ ਬਣ ਗਿਆ.
ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਾਦੀ ਸਿਸ੍ਟਿ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੋ ਕੇ

ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ. ਬ੍ਰਹਮਾ ਇੱਕ ਵਰ੍ਹਾ ਆਂਡੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਕੇ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਿਆ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੁਕੇਲ ਅਤੇ
ਖਕੇਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸ਼ਰੀਰ ਔਪਾ ਮਰਦ ਅਤੇ
ਔਪਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ.

ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਹਿਸਾਬ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਨ ੧੯੨੮
ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਬ ਫ਼ਿਆਨਵੇਂ ਕਰੋੜ ਅੱਠ ਲੱਖ
ਤ੍ਰਿਵੰਸ਼ਾ ਹਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਅਠਾਈ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ.

ਬਾਈਬਲ (Bible) ਜੋ ਬਹੁਦੀ ਅਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਧਰਮ
ਪੁਸਤਕ ਹੈ ਅਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਭੀ ਆਸਮਾਨੀ ਕਿਤਾਬ
ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰਤ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ
ਹੈ—ਕਿ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਈਸ਼ੁਰ ਦਾ ਆਤਮਾ ਜਲ ਉੱਪਰ ਭੋਲਦਾ ਸੀ,
ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਚਾਨਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਫੇਰ
ਈਸ਼ੁਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਹਨੇਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ
ਸੰਗਤ ਚਾਪੀ. ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਆਕਾਸ਼ ਰਚਿਆ, ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਘਰ ਭੂਟੀ
ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ, ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਤਾਰੇ ਰਚੇ, ਪੰਜਵੇਂ
ਦਿਨ ਜਲਜੰਤੂ ਅਤੇ ਪੰਛੀ ਬਣਾਏ, ਛੇਵੇਂ ਦਿਨ ਪਸ਼ੂ ਕੀਤੇ ਮਕੌਤੇ
ਅਤੇ ਨਰ ਨਾਰੀ ਜਿਲਸੀ. ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਖੁਦਾ ਨੇ
ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ. ਇਸੇ ਨਈ ਫ਼ਨਿਫ਼ਰ ਵਾਰ ਬਿਸ਼ੁਮ ਦਾ ਦਿਨ (sabbath)
ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ^੧. ਏਥੇ, Genesis ਕਾਢ ੧ ਅਤੇ ੨.

ਇਸੇ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਯਕਾ— "ਅਸੀਂ ਆਕਾਸ਼
ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਸਭ ਵਸਤੂਆਂ ਸਹਿਤ ਛੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾ
ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਬਕੇਵਾਂ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ" ਸੂਰਤ ਕਾਢ,
ਆਯਤ ੩੮.

ਇਸਲਾਮ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨੂਰ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ.

(ਅ) ਬੈਤਾਨ ਜਿੰਨ ਆਦਿ ਕੇਵਲ ਅਕਲੀ ਹੋਂ ਬਣੇ ਹਨ.

(ੲ) ਆਦਮੀ ਆਦਿ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ.

ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿਸਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰਤ ਇਹ ਲੇਖ ਹੈ—

"ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਲੀ ਕਉ ਜਾਨੈ, ਆਪੀ ਜਾਣੈ ਸੋਈ." (ਜਪੁ)

"ਰੁਮਰਾ ਲਖਾ ਨ ਜਾਇ ਪਸਾਵਾ।"

ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਜਾਨਾ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੰਸਾਰਾ।" (ਚੌਪਈ)

ਸਿਕ. ਸੰ. ਸ੍ਰਕ. ਸੰਗਤ—ਘਮਲਾ ੨ ਨੀਲੋਫਰ. ਭਮੁਲ। ੩ ਰੀਰ।

੪ ਪਵਨ। ੫ ਮਾਲਾ "ਜਕੋਂ ਸਿਕ ਚਾਜ ਤਜਹੀ ਬਿਨ ਸੋਧੂ."

(ਨਾਪੁ) ੬ ਸੰ. ਸ੍ਰਕ.—ਸਿੱਕ. ਖਾਖ. ਹੋਠਾਂ ਦਾ ਕੋਣਾ.

^੧ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਭੀ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸੁਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕੋ

ਤੱਕ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਖੇਡੇਰਵ ਈਸਾ ਤੋਂ ੪੦੦੪ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ੨੩ ਅਕਤੂਬਰ

ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਚਲੀ ਫਈ ਸੀ. ਏਥੇ, A history of the Warfare of

science with Theology in Christen dom by A.D.

White VI. I.P 9.

^੨ਏਥੇ, ਸਭ ਦਾ ਚੁੱਟ ਨੋਟ.

ਸਿੰਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸੜਕ.

ਸਿੰਖਲ } ਸੰ. ਗੁਰੁਗੁਲ-ਗੁਰੁਗੁਲੀ. ਸੰਗਤ-ਸੰਗਤ. ਸੰਗਤੀ.

ਸਿੰਖਲ } ਜੰਜੀਰ. "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਸਰੋਜ ਕੀ ਰਜ ਸਿੰਖਲ ਪਗ

ਪਾਇ। ਮਨ ਗਯੋਂ ਕੇ ਰੋਕ ਕਰ ਕਹੋਂ ਕਥਾ ਗਤਿਦਾਇ." (ਨਾਪੁ)

੨ ਇੱਕ ਅਲੰਕਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਏਕਾਵਲਿ ਤੀ ਹੈ—"ਤਗਤਿ

ਬਿਨ ਨ ਗਤਾਨ ਅਵਿਲੋਣਿ। ਗਤਾਨ ਬਿਨਾ ਮੁਕਤੀ ਕਿਮ ਪਾਇ।

ਮੁਕਤਿ ਬਿਨਾ ਨ ਅਨੰਦ ਸਜਾਇ। ਕਾਰਨ ਕਾਰਜ ਸਿੰਖਲ ਏਹੀ." (ਗੁਪਤੁ)

ਦੇਖੋ, ਏਕਾਵਲਿ ੨। ੩ ਧਾਰੁ ਦੀ ਤਤਾਗੀ.

ਸਿੰਗ. ਸੰ. ਗੁ. ਸੰਗਤ-ਗੋਪੀਆ. ਗੋਦਣਾ। ੨ ਮਾਲਾ. ਦੇਖੋ,

ਸੂਕ ਅਤੇ ਸੁਜ "ਮਿਗ ਵਿਗ ਸਿੰਗ ਗੁੰਬਾ ਵਰ ਧਾਰੀ." (ਗੁਪਤੁ)

ਮਿਗ ਜੇਹੇ ਨੇਰੁ ਅਤੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਗ (ਮਾਲਾ) ਧਾਰੀ.

ਸਿੰਗਸਤ. ਸਰਗਸਤ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਅਸੁੱਧ ਸ਼ਬਦ ਹੈ.

ਸਿੰਗ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗ. "ਐਸੇ ਸਿੰਗ ਸੁਮੇਰੁ ਕੇ ਸੋਭਤ ਚੰਡਿ ਪੁਰੰਡ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਿੰਗਮਤੀ. ਸੰ. ਗੁ. ਸਿੰਗਮਤੀ-ਸਿੰਗਮਤੀ. ਤੁੰਗਵਤ ਦੇ ਬਿਨਾ

ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸੰਨਾਸੀ

ਸਾਧੂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਰ ਅਤੇ ਸਿੰਗੇਰੀ. "ਸੋਨ ਭਰੇ ਇਸ

ਠਾਢ ਭਯੋ ਪਹਿਰੇ ਪਟ ਜੌਂ ਮੁਨਿ ਸਿੰਗਮਤੀ ਕੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਨਹੁ ਨਾਲ ਭਿੰਨਿਆ ਇਉਂ ਖਲੋਤਾ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਸਿੰਗੇਰੀਮਲ ਦਾ ਮੁਨੀ

(ਤਗਵੇਂ ਭੋਜ ਵਾਲਾ ਸੰਨਾਸੀ) ਹੈ.

ਸਿੰਗਵੇਰ. ਸੰ. ਗੁ. ਸਿੰਗਵੇਰ. ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਕੋਸ਼ਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੱਦ

ਪੂਰ ਪੁਰਾਪਗਤੁ ਜਿਲੇ ਦਾ ਗੰਗਾ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿਸ

ਦਾ ਹੁਣ ਨਾਉਂ ਸਿੰਗੇਰਾ ਅਬਾਵਾ ਸਿੰਗੇਰੋਰ ਹੈ. ਇਹ ਪ੍ਰਯਾਗ ਤੋਂ

੨੨ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਗੁਰੂਕ (ਗੁਰੂ) ਨਾਮਕ ਭੀਲ

ਅਤੇ ਨਿਸਾਦਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ

ਸੀ. ਵਨਵਾਸ ਸਮੇਂ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਗੰਗਾ

ਪਾਰ ਉਤਰੇ ਸਨ। ੨ ਆਦਾ (ਅਚਰਕ), ਜਿਸ ਦੇ ਵੇਰ (ਅੰਗ)

ਸਿੰਗ ਜੇਹੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸਿੰਗਵੇਰਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗਵੇਰ.

ਸਿੰਗਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗਾਰ.

ਸਿੰਗਾਲ. ਸੰ. ਗੁ. ਸਿੰਗਾਲ-ਗਿੰਦਤ. ਡਾ. Jackal ।

੨ ਪੇਂਡੂਕ ਵਾਸੁਦੇਵ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ. ਇਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਪਾਸ ਇਹ

ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕਹਾਉਣਾ ਛੱਡ ਦੇਵੋ,

ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਾਸੁਦੇਵ ਮੈਂ ਹਾਂ. "ਦੂਤ ਸਿੰਗਾਲ ਪਠਯੋ ਹਰਿ ਕੋ

ਕਹਿ. ਹੋਂ ਹਰਿ ਹੋਂ. ਤੁਹਿ ਕਰੋਂ ਸਦਾਵਾਏ?" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ,

ਪਉਡਰੀਕ.

ਸਿੰਗਲਿਨੀ } ਸਿੰਗਲ ਦੀ ਮਈਨ. ਗਿੰਦਤੀ.

ਸਿੰਗਲੀ } ਸਿੰਗਲ ਦੀ ਮਈਨ. ਗਿੰਦਤੀ.

ਸਿੰਗੀ } ਸੰ. ਗੁ. ਸਿੰਗੀ-ਸਿੰਗ ਵਾਲਾ. ਸਿੰਗਧਾਰੀ. ੨ ਸੰਗਤ-ਪਰਾਤ,

ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਹਨ। ੩ ਚਿਰਛਾ.

੪ ਹਾਥੀ। ੫ ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ। ੬ ਸਿੰਗ ਦਾ ਵਾਜਾ। ੭ ਸਿੰਗ

੮ ਭੋਜ.

ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗੀ ਰਿਖਿ.

ਸਿੰਗੇਰੀ. ਸਿੰਗ-ਗਿਰਿ. ਮੇਸੇਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਮ, ਜਿੱਥੇ

ਸਿੰਗੇਰੀ (ਰਿਸਤ ਸਿੰਗ) ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ. ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਦਾ

ਪਿਤਾ ਵਿਭਾਭਕ ਇਸੇ ਥਾਂ ਤਪ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਸਿੰਗੇਰੀ ਮਠ. ਸਿੰਗੇਰੀ ਉੱਤੇ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਦਾ ਅਸਥਾਪਨ

ਕੀਤਾ ਮਠ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਰ, ਸਿੰਗਮਤੀ ਅਤੇ ਸਿੰਗੇਰੀ.

ਸਿੰਜ. ਸੰ. ਗੁ. ਧਾ-ਛੱਡਣਾ. ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ. ਵਰਜਣਾ. ਇਕੱਠਾ

ਕਰਨਾ. ਬਣਾਉਣਾ.

ਸਿੰਜਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਜ ਕਿ-ਰਚਣਾ. ਬਣਾਉਣਾ. "ਸਿੰਜਤ ਰਤਨ

ਜਨਮ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਿੰਟ } ਸੰ. ਗੁ. ਸੁਟ! ਸੁਫਟ ਕਰ! "ਸਿੰਟ ਸਿੰਟ ਨਰਕਾ!"

ਸਿੰਟ } (ਰਾਮਾਵ) ਹੋ ਲੜਕੇ! ਸੁਟ.

ਸਿੰਤਿ. ਸੰ. ਗੁ. (ਸਿ-ਗਮਨ). ਸੰਗਤ-ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਗਮਨ। ੨ ਮਾਰਗ. ਰਸਤਾ. ਸੜਕ. ਪਹਾ. ਡੰਡੀ.

ਸਿੰਪ. ਸੰ. ਗੁ. ਧਾ-ਜਾਣਾ. ਚਲਨਾ. ਹਟਣਾ। ਸੰਗਤ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਸਿੰਯ. ਸ਼ੁਯ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ

ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਸਿੰਯ ਮੁਨ ਸੁਹਾਏ." (ਨਾਪੁ)

ਸ੍ਰੀ. ਸੰ. ਸ੍ਰੀ. ਸੰਗਤ-ਲੱਛਮੀ। ੨ ਸੰਤਾ. "ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁ

ਪੁਸੰਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਸੰਪਦਾ. ਵਿਭੂਤਿ। ੪ ਡੀ ਰਾਕਾਂ

ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਰਾਕ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰੀ ਰਾਕ। ੫ ਵੈਸਨਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ

ਭਿਰਕਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੱਛਮੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਮੁੱਖ ਹੈ. ਇਸ ਮਤ ਦੇ ਲੋਕ

ਨਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਤਿਲਕ ਮੱਥੇ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦਾ

ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਰਾਮਾਨੁਜ ਸੁਾਮੀ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰਾਮਾਨੁਜ। ੬ ਇੱਕ

ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਅਛਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ੧। ੭ ਸਰਸੁਰੀ। ੮ ਕੀਰਤਿ।

੯ ਆਦਰ ਭੋਯਕ ਸ਼ਬਦ, ਜੋ ਛੱਲਣ ਅਤੇ ਨਿਖੜ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਧਰਮ ਦੇ ਆਚਾਰਯ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਲਈ ੧੦੮ ਵਾਰ,

ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਵਿਦਵਾਨਗੁਰੂ ਲਈ ੬ ਵਾਰ, ਆਪਣੇ ਮਾਨਿਕ ਵਾਸਤੇ ੫

ਵਾਰ, ਵੈਰੀ ਨੂੰ ੪ ਵਾਰ, ਮਿਤ੍ਰ ਨੂੰ ੩ ਵਾਰ, ਨੌਕਰ ਨੂੰ ੨ ਵਾਰ,

ਪੁਤ੍ਰ ਤਥਾ ਦਿਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ੧ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਏ।

੧੦ ਵਿ-ਸੁੰਦਰ। ੧੧ ਯੋਗਤ. ਲਾਇਕ। ੧੨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਉੱਤਮ.

ਸ੍ਰੀਅ. ਸ੍ਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸ੍ਰੀਸ. ਸ੍ਰੀ-ਈਸ਼. ਲੱਛਮੀ ਦਾ ਪਤਿ, ਵਿਸਨੁ। ੨ ਦੋਲਤਮੰਦ.

ਧਨੀ। ੩ ਤਲਵਾਰ. ਖਤਕ. "ਸ੍ਰੀਸ ਸਤ੍ਰਾਧਿ." (ਸਨਾਮਾ)

ਸ੍ਰੀ ਸਸਿ. ਛਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ. ਚੰਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਸਿ ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ

ਦਿੱਤਾ ਹੈ.

ਸ੍ਰੀ ਸਦਨ. ਸ੍ਰੀ (ਲੱਛਮੀ) ਦਾ ਸਦਨ (ਘਰ), ਕਮਲ. ਚਿੱਟਾ

ਕਮਲ. "ਸ੍ਰੀ ਕੋ ਸਦਨ ਚਰ੍ਹ ਬਦਨ ਕੋ ਜਾਨ ਹੈ." (ਨਾਪੁ) ਕਮਲ

ਅਤੇ ਚਾਰ ਮੁਖ ਵਾਲੇ (ਬ੍ਰਹਮਾ) ਦਾ ਯਾਨ (ਸਵਾਹੀ-ਹੰਸ).

ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ. ਖਤਰ. ਕ੍ਰਿਪਾਣ. ਲੱਛਮੀ ਦਾ ਪਤਿ ਖਤਰ ਨੂੰ ਮੰਨਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਨਾਮ ਅ: ੨। ੨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਲਵਾਰ. ਜਿਵੇਂ—ਵਿਸਨੁ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨੰਦਗ, ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਚੰਦ੍ਰਾਸ, ਇਮਾਮ ਅਲੀ ਦੀ ਸੁਆਸ਼ਕਾਰ, ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦੀ ਤਵਾਨੀ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਮਾਸ ਨਾਮ “ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ” ਹੈ। ੩ ਅਕਾਲ. ਵਾਹਗੁਰੂ.

ਸ੍ਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ੫ ਅਤੇ ਰਾਮਾਨੁਜ.

ਸ੍ਰੀਹਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਸੋਭਾ ਅਥਵਾ ਲੱਛਮੀ ਨਾਮ ਹੋ ਕਈ ਹੈ. ਪੁਤਾਹੀਨ. “ਸ੍ਰੀ ਹਤ ਹੋਯੋ ਬਦਨ ਮਨੀਨਾ.” (ਨਾਪੁ)

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ.

ਸ੍ਰੀਕ. ਦੇਖੋ, ਸਰੀਕ. “ਨਿ ਸ੍ਰੀਕ ਹੈ.” (ਸਾਪੁ) ਅਕਾਲ ਸਰੀਕ ਰਹਿਤ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਸ੍ਰੀਕ. ਸੁੰਦਰਤਾ. ਖੁਬਸੂਰਤੀ.

ਸ੍ਰੀ ਕੰ ਸਦਨ. ਚਿੰਟਾ ਬਾਮਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੱਛਮੀ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ਸਦਨ। ੨ ਸੋਭਾ ਦਾ ਘਰ.

ਸ੍ਰੀਕੰਤ. ਸ੍ਰੀਕਾਂਤ. ਕਰਤਾਰ। ੨ ਵਿਸਨੁ.

ਸ੍ਰੀਖੰਡ. ਸੰ. ਆਖਿਯ: ਸੰਗਤ—ਬੰਦਨ, ਜੋ ਸੋਭਾ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਹੈ. “ਕਾਠਹੁ ਸ੍ਰੀਖੰਡ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀਅਉ.” (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਰਖਿੰਡੀ ੨.

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ.

ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ. ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਬਟਾਲਾ (ਬਟਾਲਾ) ਤਲੀਲ ਵਿੱਚ ਬਿਆਸ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੬੪੪ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਚੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਘੇਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ. ਗੁਰੂ ਪੁਤਾਪ ਸੂਰਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਗਰ ਫੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ. ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨੋਟ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਸੰਮਤ ੧੬੪੪ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਜਦ ਫੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਮਤ ੧੬੮੭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਥਾਂ ਆਏ, ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਨੇ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ.

ਇਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀਯਤ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਰਈਸ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ. ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ (ਅਥਵਾ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ) ਵਿੱਚ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ. ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਲ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਬਣਵਾਏ. ਦੂਜਾ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਅੱਧ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੰਗ ਸਮਾਪਤ ਕਰਕੇ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣ ਦਾ ਥਾਂ ਹੈ. ਮੇਲਾ ਵੈਸਾਖੀ ਅਤੇ ਹੋਲੇ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਟਾਲੇ ਤੋਂ ੨੧ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਇਹ ਨਗਰ ਹੈ.

ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਲਿਖਿਆ

ਹੈ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਨਾਉਂ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਹੈ.

ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਬਾਬਾ! ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵਡੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ. ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਸੁਦੀ ੮ ਸੰਮਤ ੧੫੫੧ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸੁਲਖਨੀ ਤੋਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ. ਇਹ ਉਦਾਸੀ ਮਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਮਹਾਨ ਸਿੰਘ ਪੁਰਖ ਹੋਏ ਹਨ. ਆਪ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਬਾਰਠ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਜੋ ਦੇਹਰਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ੧੮ ਕੰਹ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਹੈ. ਯੋਗਿਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸਾਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਈ.

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਚੋਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਕੇ ਸਤਿਨਾਮੁ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ.

ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੧੫ ਅੰਸੂ ਸੰਮਤ ੧੬੬੮ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਆਪ ਦੀ ਸਾਰੀ ਅਵਸਥਾ ੧੧੮ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਉਦਾਸੀ ੪ ਅਤੇ ਸਿਲਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ.

ਸ੍ਰੀਦ } ਸ੍ਰੀ (ਲੱਛਮੀ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਗੁਬੇਰ, ਧਨਪਤਿ. “ਸ੍ਰੀਦਿਹ ਸ੍ਰੀਦਿਹ } ਸੁਰ ਸਾਥੀ ਉਡ ਐਤਕ.” (ਨਾਪੁ) ੨ ਕਰਤਾਰ। ੩ ਉਦਮ. ਪੁਰਸਾਰਥ.

ਸ੍ਰੀਧਰ. ਸੰ. ਆਖਿਯ. ਵਿ—ਸ੍ਰੀ (ਲੱਛਮੀ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੋਨਰਮੰਦ। ੨ ਸੰਗਤ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ, ਜੋ ਸਾਦੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ. “ਸ੍ਰੀਧਰ ਪਾਏ ਮੰਗਨ ਕਾਏ.” (ਸ੍ਰੀ ਗੰਤ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਪਤਿ ਸਥਦ। ੩ ਵਿਸਨੁ.

ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ. ਸੰ. ਸੁਖੰਨਗਰ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਉਚਾਈ ੫੭੭੬ ਫੁਟ ਹੈ. ਇਸ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਕਾਠੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮਾਈ ਭਾਗਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਫੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਰੀ ਪਰਬਤ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਭੀ ਇਹ ਨਗਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉੱਤਰਾਚਲ ਅਧਯਾਯ ੧੪. ਦੇਖੋ, ਸੇਵਾਦਾਸ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਭਾਗਤਰੀ.

੨ ਹਿਆਸਤ ਗੁਰੂਵਾਲ (ਗੁਰੂਵਾਲ) ਦੇ ਪੋਤੀ ਪਰਗਣੇ ਵਿੱਚ ਅਲਾਹਨੰਦਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾ ਫਤੇਬਾਹ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ, ਇੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਅਸਥਾਨ “ਚਰਨ ਪਾਦੁਕਾ” ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਬਦਰੀਨਾਰਾਯਣ ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਨਗਰ ਪਧਾਰੇ ਹਨ. ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ‘ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ੩੭ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੈ (“ਇਹ ਕਾਲ ਮੇਂ ਜਾਨ ਬਤੀਸ ਕੀ ਵੈਸ.” ਨ. ਪੁ. ਪੁ. ਅ: ੨੬, ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ

ਅਲੋਕ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ “ਸ੍ਰੀਨਗਰ” ਵਸਾਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਮੌਰੂਦਾ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ “ਪਾਂਡੇਰੀ ਬਾਨ” ਆਖਦੇ

ਗਾਂਧਾਰ ਦੀ-ਰੋਦੀ. ਕ੍ਰੋਧਾ.

ਮਧਯਮ ਦੀ-ਵਸ਼ਿਕਾ, ਪ੍ਰਸਾਰਿਣੀ, ਪ੍ਰੀਤਿ, ਮਜੰਨੀ.

ਪੰਚਮ ਦੀ-ਕ੍ਰਿਤਿ, ਚਕ੍ਰਾ, ਸੰਦੀਪਿਨੀ, ਆਲਾਪਿਨੀ.

ਧੈਵਤ ਦੀ-ਮਦੰਤੀ, ਰੋਹਿਣੀ, ਰਮਯਾ.

ਨਿਸਾਦ ਦੀ-ਉਗ੍ਰਾ, ਕੋਭਿਣੀ.

ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤਿ ੭। ੭ ਸੰ. ਚੁਤਿ. ਵਹਾਉ. ਟਪਕਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸੂਤਰਨੁਪਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਪਾਸ (੮)

ਸੂਤਾ. ਸੰ. ਸੂਤਾ. ਸੁਣਕੇ. ਸੁਣਕੇ ਕਰਕੇ. "ਤਿਨ ਤੇ ਸੂਤਾ ਮੱਖਣਸਾਹ." (ਭਪੁਸੁ)

ਸੂਯ } ਸੰ. ਸੂਯ. ਸੰਯੁਕਤ—ਸਰੋਆ. ਬ੍ਰਹਮਹ੍ਯੁ. ਖਦਰਿ (ਬਿਰ)

ਸੂਯ } ਅਥਵਾ ਪਿਪਲ ਦੀ ਲੱਕੜ ਦਾ ਹੱਥ ਭਰ ਨੇਮਾ ਅਤੇ ਹੱਥ ਦੀ ਲੱਕੜ ਦਾ ਚਮਚਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਗਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਚੋਟੀਦਾ ਹੈ.

ਦੇਖੋ, ਸੂਯਾ.

ਸੂਯ } ਸੁਣਕੇ. ਸੂਤਾ. "ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੇ ਵਾਕ ਕੇ ਸੂਯ ਵੀਰੰ."

ਸੂਯ } (ਭਪੁਸੁ)। ੨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਯੁ. ਚੰਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਕੇ.

ਸ੍ਰੋਸਟ. ਸੰ. ਸ੍ਰੋਸ੍. ਵਿ—ਉੱਤਮ। ੨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਤ ਵਡਿਆਈ ਯੋਗ.

"ਗਿਆਨੁ ਸ੍ਰੋਸਟ ਉੱਤਮ ਇਸਨਾਨੁ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੪ ਸੰਯੁਕਤ—

ਕਰ੍ਤ੍ਵਿ ਦਾ ਦੁੱਧ। ੪ ਕੁਛੇਰ। ੫ ਰਜਾ। ੬ ਵਿਸਨੁ। ੭ ਸਾਧੁ। ੮ ਵਿਦ੍ਵਾਨ।

੯ ਹਿੰਦੁਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ੧੦ ਨੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਫੜੀ

(ਭੜਿਯ).

ਸ੍ਰੋਸਟਾਈ. ਸੰਯੁਕਤ—ਸ੍ਰੋਸ੍ਤਾ. ਉੱਤਮਤਾ। ੨ ਫੜਾਈ. ਭੜਿਯ

ਜਾਤਿ ਦੀ ਇਸ਼ਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅਧਮ ਚੰਡਾਲੀ.

ਸ੍ਰੋਸ੍. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਸਟ.

ਸ੍ਰੋਸ੍ਯਾਚ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਸ੍ਯਾਚ। ੨ ਸ੍ਰੋਸ੍ (ਭਲੇ) ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਚਾਰ.

ਸੰਜਨਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਉ.

ਸ੍ਰੋਣਿ } ਸੰ. ਸ੍ਰੋਣਿ. ਸੰਯੁਕਤ—ਪੰਥਿ (ਪੰਗਤਿ). ਕਠਾਦ। ੨ ਸਰਚਾ

ਸ੍ਰੋਣੀ } ੩ ਸਿਨਸਿਨਾ। ੪ ਪੋਤੀ. ਸੀਤ੍ਰੀ। ੫ ਫੌਜ ਦੀ ਸਫ (ਕਠਾਰ).

ਸ੍ਰੋਯ. ਸੰ. ਸ੍ਰੋਯ. ਸੰਯੁਕਤ—ਕਨਕਾਣ. ਮੰਗਲਾ। ੨ ਮੁਕਤਿ. ਮੇਕਾ

੩ ਵਿਭੂਤਿ. ਸੰਪਦਾ। ੪ ਵਿ—ਮੰਗਲ ਰੂਪ। ੫ ਮਨੋਹਰ. ਉਦਰ।

੬ ਉੱਤਮ.

ਸ੍ਰੋਵਣ } ਦੇਖੋ, ਸਰੋਵਣ. "ਯੰਚਿ ਨਾਮ ਸ੍ਰੋਵਣ." (ਮ: ੪ ਚਾਰ ਵਡ)

ਸ੍ਰੋਵਨ } "ਜਿਨਿ ਯਰਿਨਾਮੁ ਸੁਣਿਆ ਮਨੁ ਭੀਨਾ, ਤਿਨ ਹਮ ਸ੍ਰੋਵਣ

ਨਿਤ ਚਰਣੇ." (ਭੋਰ ਮ: ੪)

ਸ੍ਰੋਣੀ } ਪੋਤ੍ਰੀ. ਸੀਤ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਣੀ. "ਮੋਖ ਸਦਨ ਕੀ ਇਹ ਰਨੁ

ਸ੍ਰੋਣੀ } ਸ੍ਰੋਣੀ." (ਨਾਪੁ)

ਸ੍ਰੋਣ. ਸੰ. ਲੰਬਾ. ਸੰਯੁਕਤ। ੨ ਲੰਜਾ। ੩ ਕ੍ਰਿਨਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਸੰ.

ਸ਼ੋਣਿਤ (ਸ੍ਰੋਣਤ—ਲਹੂ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਹੁਓ ਸ੍ਰੋਣ ਹੀਨੰ। ਭਯੋ ਅੰਗ

ਭੀਨੰ।" (ਚੰਡੀ ੨)

ਸ੍ਰੋਣਜ ਨਿਪਿ. ਲਹੂ ਚੰਗਾ ਸਮੁੰਦਰ. ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸ੍ਰੋਣਤ. ਸੰ. ਸ਼ੋਣਿਤ. ਲਹੂ. ਖੁਨ. ਰੁਪਿਯ.

ਸ੍ਰੋਣਤਪਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਣਪਾਤ. "ਆਪਾਤ ਅਰੁ ਸ੍ਰੋਣਤਪਾਤ."

(ਚਰਿਤੁ ੪੦੫)

ਸ੍ਰੋਣਤਬਿੰਦੁ } ਸੰ. ਸ਼ੋਣਿਤਬਿੰਦੁ ਅਤੇ ਸ਼ੋਣਿਤਬੀਜ. ਰਕੂਬੀਜ ਨਾਉਂ

ਸ੍ਰੋਣਤਬਿੰਦੁ } ਦਾ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼. ਜੋ ਸ੍ਰੁੰਭ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਫੌਜੀ

ਸ੍ਰੋਣਤਬੀਜ } ਸਰਦਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਬਾ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ

ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਦੁਰਗਾ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕੀਤਾ. ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਲਹੂ

ਦੀ ਛਿੱਟ ਛਿੱਕਦੀ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਨਵਾਂ ਰਕੂਬੀਜ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ.

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਦੁਰਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੀ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਵਧੇਰੇ

ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਾਲੀ ਨੇ ਲਹੂ ਪੀਤਾ ਅਤੇ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਦੈਤ

ਮਾਰੇ. "ਚੰਡੀ ਕਾਲੀ ਦੁਹੰ ਮਿਲ ਕੀਨੇ ਇਹੋ ਵੀਚਾਰ। ਹੋਂ ਹਨ ਹੋਂ

ਕੂੰ ਸੁੱਨ ਪੀ, ਅਰਿਦਨ ਭਾਰਹਿ ਮਾਰ।" (ਚੰਡੀ ੧) "ਸ੍ਰੋਣਤਬਿੰਦੁ

ਕੋ ਸ੍ਰੁੰਭ ਨਿਸ੍ਰੁੰਭ ਕਹਯੋ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਮਯਾਂ ਵਨ ਲੈਕੇ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸ੍ਰੋਣਪਾਤ } ਲਹੂ ਦਾ ਡਿਭਣਾ. ਇਹ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸ਼ੋਣਿਤਪਾਤ } ਮੁੱਖ ਭੇਦ ਇਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਨ—

(ੳ) ਮੁੰਹ ਨੱਕ ਕੰਨ ਤੋਂ ਲਹੂ ਵਹਿਣਾ.

(ਅ) ਰੁਦਾ ਭਗ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਦੇ ਰਸਤੇ ਲਹੂ ਵਹਿਣਾ.

(ੲ) ਰੋਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿੱਚਦੀਂ ਨਿਕਲਣਾ.

ਸਿਆਣੇ ਵੈਦ ਦੀ ਸਨਾਹ ਨਾਲ ਰੋਗ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਰਾਮ ਆਵੇ.

ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੋਣਪਾਤ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਮੰਨੇ ਹਨ—ਸੁੱਪ ਵਿੱਚ

ਫਿਰਨਾ, ਵਿੱਤੋਂ ਵਧਕੇ ਕਸਰਤ ਕਰਨੀ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਤ ਸੰਭੂਨ ਕਰਨਾ,

ਮਿਰਚ ਆਦਿ ਤੀਖਣ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਫਰਮ ਮਸਾਲੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਤ ਵਰਤਣੇ,

ਭਾਰਤ ਪੀਣੀ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਤ ਖਟਾਈ ਖਾਣੀ ਆਦਿਕ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਤੋਂ

ਲਹੂ ਵਿਛਾਈ ਹੋ ਕੇ ਉਥਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸ੍ਰੋਣਤ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਉੱਤਮ ਔਖਾਧਿ ਹੈ—

ਧਨੀਆਂ, ਆਉਲੇ, ਭਾਂਸਾ, ਮੁਨੱਥਾ ਦਾਖ, ਪਿਤਪਾਪਤਾ, ਇਹ ਤੇਲਾ

ਤੇਲਾ ਨੂੰ ਕੇ ਜੋੜ੍ਹਣਾ ਕਰਨੇ. ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂ ਰੱਖਣੇ,

ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਮਲਕੇ ਜਾਂ ਚੁੰਡੇ ਵਿੱਚ ਦਰਤਕੇ ਮਿਲਰੀ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਣਾ.

ਸ੍ਰੋਣਬਿੰਦੁ } ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਣਤਬਿੰਦੁ. "ਉਤੈ ਕੋਪਿਯੰ ਸ੍ਰੋਣਬਿੰਦੁ ਸੁਬੀਰੰ."

ਸ੍ਰੋਣਬਿੰਦੁ } (ਚੰਡੀ ੨)

ਸ੍ਰੋਣਬੀਰਜਾਰਦਨੀ. ਸ਼ੋਣਿਤਬਿੰਦੁ ਦੇ ਅਰਦਨ (ਨਾਸ਼ ਕਰਨ)

ਵਾਲੀ. ਦੁਰਗਾ. "ਨਮੋ ਸ੍ਰੋਣਬੀਰਜਾਰਦਨੀ ਧ੍ਰੁਮਹੰਤੀ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸ੍ਰੋਣ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ੋਣ ਨਦ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ

ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਸ੍ਰੋਣਾ ਸਲਿਰਾ ਕੋ ਤਜਿ ਕਏ." (ਭਪੁਸੁ) ਦੇਖੋ,

ਸ਼ੋਣ ੪। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੋਣ. ਪਿੰਗਲਾ. ਪੰਗੁ.

ਸ਼ੋਣੀ. ਸੰ. ਸੰਯੁਕਤ—ਨਿਤੰਬ. ਚਿੱਤਤਾ। ੨ ਲੱਕ. ਕਮਰ.

ਸ੍ਰੋਣ. ਸੰ. ਸ਼ੋਣਸ੍. ਸੰਯੁਕਤ—ਸੋਤਾ. ਪ੍ਰਵਾਹ. ਚਲਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸੂਯਾ.

"ਸ੍ਰੋਣ ਸਚਿਤਾ ਸਮੁਦ੍ਰ ਆਤਮ ਸਮਾਨ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੨ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੋਣ.

ਸੰਯੁਕਤ—ਬੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸੂਯਾ. "ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਨਹਿ ਸ੍ਰੋਣ ਸੁਵਣੰ."

ਜੋ ਚੁੰਟਕੇ ਜੋ ਦੇ ਆਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਜੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਤ ਕਰੀਯ ਨਹੀਂ ਪੀਦਾ.

(ਸਹਸ ਮ: ੫) “ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨ ਧ੍ਰਿਗ ਸੁੱਤ.” (ਕੇਦਾ ਮ: ੫)
੩ ਸੰ. ਬੁੱਤ ਵਿ—ਸੁਤਿ (ਵੇਦ) ਸੰਬੰਧੀ। ੪ ਕੰਨ ਦਾ ਵਿਸਾ ਬਥਰ.
ਸੁਨਿ. “ਸੁਥਣ ਸੁੱਤ ਰਜੇ ਕੁਰਬਾਣੀ.” (ਮਾਧੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)
ਕੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੁਨਿ ਨਾਲ ਕੰਨ ਰੁਪਤ ਹੋ ਗਏ.

ਬੁੱਤਵਾਕ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਰੋਗ. ਸੁਣਨੇ ਲਾਇਕ.

ਸੁੱਤਾ. ਸੰ. ਆਗੂ—ਬੁੱਤਿ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ.

ਸੁੱਤਾ ਦੇ ਗੁਣ. ੧ ਸੁੱਧਾਵਨ। ੨ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲਾ। ੩ ਪ੍ਰੇਮੀ।
੪ ਉਦਾਰ। ੫ ਅਰਥ ਸਮਰਥ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੬ ਆਲਸ
ਰਹਿਤ। ੭ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਜਾਨੂ। ੮ ਮਿੱਠੀ ਫਾਣੀ
ਵਾਲਾ। ੯ ਟਿੱਢੀਜਿਤ। ੧੦ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ।
੧੧ ਕੁਟਿਲਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ੧੨ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ। ੧੩ ਪਾਖੰਡ
ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਯਸ ਦਾ ਤਿਆਗੀ। ੧੪ ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਉਸ ਉੱਪਰ
ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਵਕਤਾ ਦੇ ਗੁਣ.

ਸੁੱਤ੍ਰ. ਸੰਗਤ—ਕੰਨ। ੨ ਵੇਦ—ਗ਼ਜ਼ਾਨ.

ਸੁੱਤ੍ਰਿ } ਸੰ. ਸੁੱਤ੍ਰਿਯ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਥਣ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਨੇ
ਸੁੱਤ੍ਰਿਯ } ਬਹੁਤ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ੨ ਸੰਗਤ—ਪੇਡਿਤ. ਵਿਦਵਾਨ।
ਸੁੱਤ੍ਰੀ } ੩ ਜਿਸ ਨੇ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਕੰਠ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਜੋ ਬਿਨਾ ਪੇਥੀ ਦੀ
ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕਦਾ ਹੈ.

ਸੁੱਟ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਟ ੪ ਅਤੇ ਸੁੱਟਤ। ੨ ਸੁਥਣ. ਕੰਨ. “ਘਾਣ ਸਹਸੁ
ਅਘਾਣ, ਅਸੁੱਟ ਸ ਸੁੱਟ.” (ਨਾਪੁ) ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਸਿਕਾ ਹਨ ਇਸ
ਪੁਰ ਤੀ ਬਿਨਾ ਨਾਸਿਕਾ, ਕੰਨ ਰਹਿਤ ਅਰ ਫਿਰ ਤੀ ਕੰਨਾਂ ਸਹਿਤ.
ਸੁੱਟਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਟਤ.

ਸੁੱਟਤਬਿੰਦ } ਦੇਖੋ, ਸੁੱਟਤਬਿੰਦ. “ਸੁੱਟਤਬਿੰਦ ਸੋ ਚੰਡ ਪੁਰੰਡ
ਸੁੱਟਤਬਿੰਦ } ੨ ਚੁੱਪ ਕਰਨੇ.” (ਚੰਡੀ ੧)

ਸੁੱਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁਤਿ (ਵੇਦ) ਸੰਬੰਧੀ। ੨ ਸੰਗਤ—ਵੇਦ ਦੇ ਦੱਸੇ
ਹੋਏ ਕਰਮ। ੩ ਵੇਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਧਰਮ. ਸੁਤਿ
ਪੁਤਿਪਾਦਿਤ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੁਤ (ਕੰਨ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ
ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਸਬਦ.

ਸੁੱਨ. ਬੋਟਿਤ. ਲਹੁ. “ਬਹਿ ਸੁੱਨ ਸਮੁਹ ਧਰਾਨ ਪਰੇ ਹੈ.” (ਚੰਡੀ
੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁੱਟ ੨.

ਸੁਲਾਘਾ. ਦੇਖੋ, ਸਲਾਘਾ.

ਸੁਲੇਸ. ਦੇਖੋ, ਸਲੇਸ.

ਸੁ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਧਨ। ੨ ਆਪਣਾ ਆਪ. ਆਤਮਾ। ੩ ਵਿ—
ਆਪਣਾ, ਆਪਣਾ। ੪ ਸੰ. ਸੁ. ਸੰਗਤ—ਸੁਨ. ਚੁੱਤਾ.

ਸੁਸਤਿ. ਸੁਸਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਅਸਤਿ. “ਸੁਸਤਿ ਹੋਤ ਤਿਨ ਕੋ ਸਦਾ.”
(ਨਾਪੁ) “ਜਸ ਸੁਸਤਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤੰ.” (ਗੁਜ ਜੈਦੇਵ)

ਸੁਸਤਿਕ. ਸੰ. ਸੁਸਿਕ. ਸੰਗਤ—ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਗਲ
ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਕਾਰ ਇਹ ਹੈ ॥ ਕਈ ਏਸ ਨੂੰ ਕਣੇਬ ਦਾ
ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ੨ ਨਸਣ। ੩ ਮੁਲੀ। ੪ ਧੋਗ ਮਰ ਅਨੁਸਾਰ
ਇੱਕ ਆਸਨ.

ਸੁਸਤਿਬਿਵਸਥਾ. ਸੰ. ਸੁਸਿ ਵਾਕਵਾਸਥਾ. ਸੰਗਤ—ਕਲਗਣ ਦੀ
ਮਰਯਾਦਾ. ਮੋਕਖੰਧਤਿ. ਮੁਕਤਿ ਦੀ ਮਰਜਾਦਾ. “ਸੁਸਤਿਬਿਵਸਥਾ
ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵਾ.” (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸੁਸਤੈਨ. ਸੰ. ਸੁਕ੍ਰਤਧਧਾ. ਸੰਗਤ—ਆਬੀਰਵਾਦ. ਜੋ ਸੁਸਿ
(ਮੰਗਲ) ਦਾ ਅਯਨ (ਘਰ) ਹੈ. “ਬਿਸੈ ਛੰਦਨ ਪੁਰੁ ਕਾਥਤ ਸੁਸਤੈਨ
ਉਚਾਰਤ.” (ਸਲੋਹ) “ਕਾਨੁ ਕੋ ਸੁਸਤੈਨ ਸੁਨਾਯੋ.” (ਨਾਪੁ) ੨
ਮੰਗਲਕਾਰਯ.

ਸੁਸਬ } ਸੰ. ਵਿ—ਸੁ—ਸਬ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਸਬਿਤ.
ਸੁਸਬ } ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਹਾਲਤ ਅੰਦਰ ਕਾਇਮ। ੨ ਅਰੋਗ।
੩ ਸੁਅਬ. ਅਰੋਗਤਾ. “ਸਰੀਰ ਸੁਅਬ ਖੀਣ ਸਮਏ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸੁਸਨ. ਸੰ. ਸੁਸਨ. ਸਾਹ ਲੈਣਾ। ੨ ਹਵਾ. ਪੇਟ.

ਸੁਸਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਘਰ. ਮਕਾਨ। ੨ ਦਿਨ. ਰੋਜ਼। ੩ ਦੇਖੋ,
ਸਸੁਰ.

ਸੁਸਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਸਾ.

ਸੁਕੀਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਕੀਅ.

ਸੁਕੀਯ. ਸੰ. ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਧਰਮ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ
ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਜਿਸ ਪਤਿ ਹੀ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਮਯ ਜਥੇ ਮਨ ਵਰ ਕਾਯ।

ਕਹਿਤ ਸੁਕੀਯ ਤਾਹਿ ਕੋ ਲੰਜਾ ਸੀਲ ਸੁਭਾਯ ॥

ਕਬਿਤ

ਸੋਭਤ ਸੁਕੀਯ ਕਨ ਗੁਨ ਕਨਤੀ ਮੇ, ਤਹਾਂ
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਹੀ ਕੀ ਏਕ ਰੇਖਾ ਰੇਖਿਯਤ ਹੈ,
ਕਹੀ “ਪਦਮਕਰ” ਪਗੀ ਯੈਂ ਪਤਿਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਮੇ
ਪਦਮੀਨੇ ਤੇ ਸੀ ਤਿਯਾ ਕੂ ਹੀ ਪੇਖਿਯਤ ਹੈ,
ਸੁਵਰਨ ਰੂਪ ਸੈਸੇ ਤੈਸੇ ਸੀਲ ਸੋਰਭ ਹੈ
ਯਾਹੀ ਤੇ ਤਿਹਾਰੇ ਤਨ ਧਨਤ ਲੇਖਿਯਤ ਹੈ,
ਸੈਨੇ ਮੇ ਸੁਕੀਯ ਨਾਹਿ ਗੰਧ ਮੇ ਸੁਨਰੇ ਨ ਸੈਨੇ
ਸੈਨੇ ਐ ਸੁਕੀਯ ਤੇ ਮੇ ਦੋਨੇ ਦੇਖਿਯਤ ਹੈ.

(ਸਗਤ ਵਿਨੋਦ)

ਸੁਕਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ। ੨ ਸੰਗਤ—ਮਨ
ਦੀ ਗੱਲ। ੩ ਦੇਖੋ, ਤਿੰਨ ਭੇਦ.

ਸੁਫ. ਦੇਖੋ, ਸੁਫ. “ਸੁਫ ਮਾਯਕ ਹਰਿਗੁਣਤਹੁ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸੁਫੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਫੰਦ.

ਸੁਫ. ਦੇਖੋ, ਸੁਫ

ਸੁਜ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਪੁਰੁ. ਬੇਟਾ। ੨ ਲੋਹੁ। ੩ ਪਸੀਨਾ.

ਸੁਜਨ. ਆਪਣੇ ਆਪਣੀ. ਕਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਜਨ.
“ਸਬਦ ਸਾਧੁ ਸੁਜਨਹੁ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸੁਜਾਤਿ } ਆਪਣੀ ਜਾਤਿ. ਆਪਣੀ ਕੌਮ। ੨ ਆਪਣੀ ਜਾਤਿ ਦਾ.
ਸੁਜਾਤੀਯ }

ਸੁਤ: ਸੰ. ਵਜ—ਆਪਣੇ ਆਪ. ਆਪ ਹੀ.

ਸੁਤ:ਸਿੱਧ. ਦੇਖੋ, ਸੁਤਹ ਸਿੱਧ.

ਸੁਤੰਤ੍ਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁ (ਆਪਣੇ) ਤੰਤ੍ਰ (ਅਧੀਨ). ਜੋ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ.

ਸੁਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਅਪਣੱਤ. ਮਾਲਕਿਯਤ. ਮਮਤ੍ਰ.

ਸੁਦ. ਸੰ. ੨੨੯. ਧਾ—ਸੁਆਦ ਲੈਣਾ. ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ. ਢਕਣਾ.

ਸੁਦੇਸ, ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼. ਅਪਨਾ ਫਰਜ਼.

ਸੁਦੇਸ ਭਗਤ. ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਗਤ. ਦੇਸ ਸੇਵਕ.

ਸੁਦੇਸੀ. ਵਿ—ਸੁਦੇਸੀਯ. ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਦਾ, ਜਿਥੋਂ ਸੁਦੇਸੀ ਵਸਤੂ ਆਦਿ ਸਾਮ੍ਹਾਨ.

ਸੁਧਰਮ. ਆਪਣਾ ਧਰਮ. ਅਪਨਾ ਮਜਹਬ। ੨ ਅਪਨਾ ਫਰਜ਼.

ਸੁਧਾ. ਸੰ. ਵਤ—ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਹੁਤੀ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਬ੍ਰਹਮਵੈਵਰਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਮਨ ਤੋਂ ਸੁਧਾ ਅਤੇ ਸੁਧਾ ਦੇ ਕੰਨਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ. ਸੁਧਾ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੁਧਾ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਭੋਟਾ ਲੈ ਕੇ ਪਿਤਰ ਅਤੇ ਦੇਵਤਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਧਾ। ੨ ਨਿਰੁਕਤ ਵਿੱਚ ਅੰਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਧਾ ਹੈ.

ਸੁਨ. ਸੰ. ੨੨੯. ਧਾ—ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ. ਸਵਚਨਾ. ਮਥਕਾ ਮਾਥਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਕ੍ਯਾ—ਆਵਾਜ਼. ਧੁਨਿ। ੩ ਸੰ. ਸੁਨ. ਕੁੱਤਾ. ਲੁਅਨ.

ਸੁਨਿ. ਸੰ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਧੁਨਿ, ਆਵਾਜ਼। ੨ ਅਗਨਿ, ਅੱਗ.

ਸੁਪ. ਸੰ. ੨੨੯. ਧਾ—ਨੀਂਦ ਲੈਣਾ. ਸੌਣਾ.

ਸੁਪਚ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਚ.

ਸੁਪਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਨ.

ਸੁਪਨਦਰਸ਼ਨ. ਦੇਖੋ, ਦਰਸ਼ਨ ੨ ਦਾ (੨).

ਸੁਪਨਫਲ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਕੁੰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਸੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਫਲ ਬਹੁਤ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕਿ ਕਾੰਡ ੨ ਅ: ੬੯, ਅਤੇ ਐਤ੍ਰੇਯ ਆਰਣਯਕ, ਆਰਣਯਕ ੨ ਅਧਯਾਯ ੨ ਖੰਡ ੪, ਤਥਾ ਮਤਸਯ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਅ: ੨੪੨. ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਭੀ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਫਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, Daniel ਕਾੰਡ ੨. ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਭੀ ਸੁਪਨਫਲ ਦੇ ਖੀਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤ ਯੂਸਫ, ਆਖਤ ੨੬, ੩੨, ੧੦੨. ਸਿੱਖਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਸੁਪਨ ਦਾ ਚੰਕ ਮੰਦਾ ਰੁਝ ਫਲ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਨਾ.

ਸੁਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਾਉ.

ਸੁਭਾਵੈਕ੍ਰਿ. ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. (ਸਹਜ ਧਰਮ ਦਾ ਕਥਨ) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਜਾਤਿ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਵਰਣਨ "ਸੁਭਾਵੈਕ੍ਰਿ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜਾਤਿ ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਹਿਕੀ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥਿ ਨਾਈ।

ਕਉਰਾਪਨ ਤਉ ਨ ਜਾਈ ॥

(ਸੋਭ ਕਬੀਰ)

ਚੰਦਨ ਲੇਪ ਹੋਤ ਦੇਹ ਕਉ ਸੁਖ ਗਰਧਤ ਭਸਮ ਸੰਘੀਤਿ.

(ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਮਨਮੁਖ ਮਨ ਨ ਭਿਜਈ ਅਤਿ ਮੈਲੇ ਚਿਤ ਕਠੋਰ
ਸਧਿ ਦੁਧ ਪੀਆਈਐ ਅੰਦਰਿ ਦਿਲੁ ਨਿਕੋਰ.

(ਸੁਹੀ ਅ: ਮ: ੩)

ਸੁਭੁ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਪ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਸੁਭੰਭਵ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਭੁ.

ਸੁਭੰ. ਸੰ. ਸੁਪਯ. ਵਤ—ਖੁਦ. ਆਪ. ਸੁਦਬਖੁਦ.

ਸੁਭੰਦੁਤਿਕਾ. ਕਾਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਨਾਇਕਾ, ਜੋ ਆਪ ਹੀ ਦੂਤੀ (ਵਿਰੋਚਨ) ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ.

ਸੁਭੰਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਆਪਣੇ ਆਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੇ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਲੋੜੀਏ.

ਸੁਭੰਬਰ. ਸੰ. ਸੁਧਰ. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਆਪ ਵਰਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਯਾ. ਚੁਤੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਕੰਨਤਾ ਨੇ ਪਸੰਦ ਕਰਕੇ ਪਤਿ, ਵਰਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਾ ਅਤੇ ਦਮਯੰਤੀ ਦੇ ਸੁਭੰਬਰਾਂ ਦੀ ਕਥਾ. "ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਰਾਜ ਬਰਜੇ ਸਿਧ ਕੇ ਬਹੁਰੇ ਜਨ ਯੁੱਧ ਸੁਭੰਬਰ ਜੈ ਕੈ." (ਰਾਮਾਵ)

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਸੁਭੰਬਰ ਜੈਚੰਦ ਕਨੋਜਪਤਿ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੰਯੁਕਾ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਜੋ ਕੰਨਤਾ ਅਤੇ ਵਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਪ ਛੁਟ ਸੁਭਾਵ ਆਦਿ ਦੀ ਪਰਸਪਰ ਪਰੀਖਣਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਭੀ "ਸੁਭੰਬਰ" ਸੰਕ੍ਯਾ ਹੈ.

ਸੁਭੰਬਰਾ. ਸੰ. ਸੁਭੰਬਰ. ਵਿ—ਆਪ ਪਸੰਦ ਕਰਕੇ ਪਤਿ ਵਰਣ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸੁਭੰਭਵ } ਆਪੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਜੈਭੰ। ੨ ਸੰਕ੍ਯਾ—ਬ੍ਰਹਮਾ.

ਸੁਭੰਬਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭੰਬਰ.

ਸੁਰ. ਸੰ. ੨੨੯. ਸੰਕ੍ਯਾ—ਸੁਰਜ. ਆਕਾਸ਼। ੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ। ੩ ਸੰਕ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਾਣ ਪਵਨ ਦਾ ਵਿਹਾਰ. ਸੁਾਸ ਦਾ ਅੰਦਰ ਭਾਹਰ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ। ੪ ਭਾਉਣ ਦੀ ਧੁਨਿ। ਰਾਗ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਸੱਤ ਸੁਰ. ਸਤਜ, ਰਿਸ਼ਭ, ਗੰਧਾਰ, ਮਧਮ, ਪੰਚਮ, ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸਾਦ.

ਰਾਗ ਦੇ ਆਚਾਰਯ ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਮੋਰ ਦੀ ਆਦਾਸ ਤੋਂ ਸਤਜ, ਪਪੀਹੇ (ਚਾਤ੍ਰਕ) ਦੀ ਧੁਨਿ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਭ (ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਢੂ ਦੇ ਰੰਡਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਭ ਮੰਨਿਆ ਹੈ), ਭਕਰੀ ਅਤੇ ਭੇਡ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਗੰਧਾਰ, ਕੁੰਜ ਦੀ ਧੁਨਿ ਤੋਂ ਮਧਮ, ਕੋਇਲ (ਕੋਥਿਲਾ) ਤੋਂ ਪੰਚਮ, ਭੱਭੂ (ਅਥਵਾ ਘੋੜੇ) ਦੀ ਧੁਨਿ ਤੋਂ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਚਿੰਘਾਰ ਤੋਂ ਨਿਸਾਦ ਸੁਰ ਕਲਪਿਆ ਹੈ.^੧

^੧ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨੇ ਸੁਰ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ— ਜੋ ਸੁ (ਆਪਣੇ ਆਪ) ੪ (ਸ਼ੋਭਵਾਨ) ਹੋਵੇ.

^੨ਭਕ੍ਰਾਂ ਸਕੂਹ ਭੁਲੇ ਕਲੇ ਭੁਲੇ ਸਭਿਯ: । ਭਾਗਯਿਕੰ ਰੂ ਗਾਧਾਰੰ ਚੰਦ੍ਰਕ: ਭਾਗਿ ਕਥਾਯਾ: ।।

^੩ਭਕ੍ਰਾਂ ਭਕ੍ਰੇ ਕਲੇ ਨਿਕਰੰ ਭੁਲੇਕਯ: । ਪ੍ਰਯਾਗਾਧਾਰਯੇ ਕਲੇ ਧਿਕ: ਭੁਲੇਤਿ ਧਾਧਾਯ: ।। (ਸੰਗੀਤ ਰਸਮ)

ਇਹ ਸੱਤ ਸੁਰਾਂ ਜੇਹੇ ਕਿ ਬਿਲਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਚਾਰ ਕੋਮਲ ਸੁਰ (ਰਿਸ਼ਤ, ਗਾਂਧਾਰ, ਧੈਵਤ, ਨਿਸਾਦ) ਜੇਹੇ ਕਿ ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਇੱਕ ਤੀਵ ਮਧਯਮ ਸੁਰ, ਜੋ ਹਿੰਦੋਲ ਆਦਿ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਛਾਂ ਸੁਰ ਸਾਰੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਛਾਉਣ ਵਜਾਉਣ ਲਈ ਰਾਗ ਵਿਦਵਾ ਦੇ ਆਚਾਰਯਾਂ ਨੇ ਕਾਯਮ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਦੇਖੋ, ਠਾਟ.

ਸੱਤਾਂ ਸੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ੨੨ ਸੁਤੀਆਂ (quarter tones) ਹਨ, ਜੋ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਅੱਧ ਆਖਣੇ ਚਾਹੀਏ. ਦੇਖੋ, ਸੁਤਿ ੬.

ਕਈ ਅਭਜਾਨੀ, ਸੁਤਿ ਨੂੰ ਮੁਰਛਨਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਮੁਰਛਨਾ ਨਾਉਂ ਠਾਟ ਦੀ ਇਸਥਿਤੀ ਦਾ ਹੈ. ਸੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਪਤਕਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇੱਕੀ ਮੁਰਛਨਾ, ਅਰਥਾਤ ਇੱਕੀ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਇਸਥਿਤੀ ਆਲਪ ਲਈ ਠਹਿਰਾਈ ਗਈ ਹੈ.

ਇਸ ਕੁੰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਖੇ ਸੁੱਧ, ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਤੀਵ ਸੁਰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਤੇ ਅੱਖਰ ਵਾਲਾ ਸੁੱਧ ਸੁਰ, ਕੰਨੇ ਵਾਲਾ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਬਿਹਾਈ ਵਾਲਾ ਤੀਵ ਹੈ. ਯਥਾ—

ਸੁੱਧ—ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ.

ਕੋਮਲ—ਰਾ ਗਾ ਧਾ ਨਾ.

ਤੀਵ—ਮੀ.

ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਗੁਹਸੁਰ, ਵਾਦੀ, ਸੰਵਾਦੀ, ਅਨੁਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਤ ਭੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ.

ਗੁਹਸੁਰ ਉਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਗ ਦੇ ਆਲਪ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਵੇ.

ਵਾਦੀ ਅਥਵਾ ਅੰਸ (ਸੰਵਾਦੀ) ਸੁਰ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਗ ਦੀ ਜਨ ਹੋਵੇ.

ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਗ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇ.

ਅਨੁਵਾਦੀ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਵਾਦੀ ਸੰਵਾਦੀ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਕੇ ਰਾਗ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦੇਵੇ.

ਵਿਵਾਦੀ ਸੁਰ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਗ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਛਾੜ ਦੇਵੇ. ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਸੁਰ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।^੧ ਪ ਉਹ ਅੱਖਰ ਜੋ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਵੇ, ਜੋ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਹ ਸੁਰ (vowel) ਹੈ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਓ ਅ ਏ ਤਿੰਨ ਸੁਰ ਹਨ। ੬ ਬ੍ਰਹਮ.

ਸੁਰਗ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਗ. "ਨਚ ਦੁਕਲਤੰ ਸੁਰਗਰਾਜਨਹ." (ਸਰਸ ਮ: ਪ)

ਆਪਣੀ ਅੰਤਿਮ ਸੁਤਿ ਤੇ ਇਸਥਿਤ ਸੁਰ ਸੁੱਧ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕੀਤ ਰਤਨਾਕਰ.

ਸੰਕੀਤ ਰਤਨਾਕਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦਰ ਵਿਰੂਮ ਸਿੱਖ ਜੋ ਲਿਖਦੇ ਹਨ—ਹੈ ਉਤਪਾਦਕ ਰਾਗ ਕੋ ਚੰਨਕ ਰੂਪ ਸਮਾਨ ਵਿਰਾਜਤ ਵਾਦੀ। ਆਰ ਕਿ ਭਾਵਹਿ ਕੇ ਇਹ ਵੇਰ ਕਹੇ ਸੁਰਿ ਮੰਡਲ ਤੇ ਸਮਾਵਦੀ। ਜੇਕਰ ਸੋ ਪੁਨ ਆਨ ਸਭੀ ਅਨੁਗੁਨ ਕੀ ਰੁਖ ਸੋ ਅਨੁਵਾਦੀ। ਅੰਤਰ ਸੋ ਸੁਤਿ ਏਕਹਿ ਕੋ ਰਾਗ ਸੋ ਸੁਰ ਹੋਤ ਦਿਸਾਇ ਵਿਵਾਦੀ. ਮਰੰਗ ਰਿਖੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਨਰਕ ਤਰੋਰਹਰਾਜਕ ਰੰਗਦਿਨ."

ਸੁਰਗਦੁਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਗਦੁਆਰੀ. "ਸੁਰਗਦੁਾਰੀਆਂ ਤਰੇ ਬਨਵਹੁ." (ਭੁਪਸੁ)

ਸੁਰਗ ਰੂਪ. ਅਪਸਰਾ. ਦੇਵਾਂਗਨਾ. ਹੂਰ.

ਸੁਰਗਵਾਸ } ਸੁਰਗ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਸੁਰਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ।
ਸੁਰਗਵਾਸੀ } ੨ ਮਥੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਲਈ ਸਨਮਾਨ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨਰਕਨਿਵਾਸ ਸੋਫ਼ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਐਸੇ ਹੀ ਧਰਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੈਲਾਸਵਾਸੀ, ਹਰਪੁਰਨਿਵਾਸੀ, ਗੋਲੋਕਵਾਸੀ, ਵੈਕੁੰਠ ਨਿਵਾਸੀ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਲੋਕ ਵਰਤਦੇ ਹਨ.

ਸੁਰਣ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਧ ਸੁਰ ਵਾਲਾ। ਜਿਸ ਦੀ ਧੁਨਿ ਸਾਧ ਹੈ।

੨ ਸੁਣ. ਸੰਗਤ—ਸੋਨਾ. ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਵਣ (ਰੰਗ) ਜਿਸ ਦਾ.

ਸੁਰਣਸਠੀਵਿ. ਸੰ. ਸੁਵਣਸ੍ਰੀਵੀ. ਸੰਗਤ—ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੰਛੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਵਰਣ ਉਡਨਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਹਲੀ ਨਾ ਕਰੋ, ਪਰ ਆਪ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਅਵਾਸੀ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਵਤਕੇ ਜਾਤ੍ਰਾਂ ਅੰਦਰ ਫਸਿਆ ਮਾਸ ਕੱਢ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਕੇਵਲ ਕਹਿਨੀ ਕਹਿਤ ਹੈ ਸੁਰਣਸਠੀਵਿ ਸਮਾਨ." (ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ) ੨ ਮਹਾਭਾਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਧ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸੁਦਿਨਾ ਹਕਦਾ ਮੁਤਦਾ ਸੀ.

ਸੁਰਣਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਨਿਆਰ.

ਸੁਰਣਦੀਪ. ਸੋਨਦੀਪ. ਮਨੀਪੁਰ ਤੋਂ ਘਿਲਾਹਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰ ਦੇ ਮੁਹਾਨੇ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਦਾ ਦੇਸ਼.

ਸੁਰਣਮਤੀ. ਦੇਖੋ, ਰਤਨਰਾਜ.

ਸੁਰਣਮੁਦ੍ਰਾ. ਜੋਨੇ ਦਾ ਮਿੱਥਾ. ਅਸਰਾਫੀ. ਮੋਹਰ.

ਸੁਰਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਣ.

ਸੁਰਨਪੰਖੀ. ਸੰਗਤ—ਸੁਦਿਨੇ ਜੇਹੇ ਚਮਕੀਲੇ ਪੰਖਾਂ ਵਾਲੇ ਤੀਰ. "ਛੁਟੇ ਸੁਰਨਪੰਖੀ." (ਕਲਕੀ) ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤੀਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਗਤ ਪਾਸ ਸੁਦਿਨਾ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਸੁਰਭਾਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਭਾਨੁ.

ਸੁਰਭੰਗ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਭੰਗ.

ਸੁਰਬਰਹਣਾਵਲੀ. ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਨੀ.

ਸੁਰਾਜ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਹੁਕੁਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਛਾਂਦੋਕਰ ਉਪਨਿਸਦ ਪ੍ਰਪਾਠਕ ੭ ਖੰਡ ੨੫। ੨ ਆਪਣਾ ਰਾਜ.

ਸੁਰਾਜਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਪਣਾ ਰਾਜ. ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਰਾਜ. ਉਹ ਰਾਜ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਗਾਨੇ ਦਾ ਦਮਲ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਸੁਰਿਤ. ਵਿ—ਧੁਨਿ ਕਰਿਆ. ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਿਆ। ੨ ਸੰਗਤ—ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਨੀਵੇਂ ਸੁਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨਿ. ਵਿਚਲੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼.

ਸੁਰੂਪ. ਦੇਖੋ, ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਸੁਰੂਪ.

ਸੁਰੂਪੀ. ਵਿ—ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਵਾਲਾ. "ਜੋਤਿਸੁਰੂਪੀ ਰਹਿਓ ਭਰਿ." (ਸਵੈਦੋ ਮ: ਪ ਕੇ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਜਰੂਪ ਉਹ ਵਿਆਪ

ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਰੇਦਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰੇਦਰ.

ਸੁਲਪ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲਪ.

ਸੁਰਸ. ਵਿ—ਜੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ.

ਸੁਸ. ਸੰ. ਸ਼ਾਸ. ਧਾ—ਸਾਹ ਲੈਣਾ. ਹਾਹੁਕਾ ਲੈਣਾ. ੨ ਸੁਸ.

ਸੰਗਤ—ਦਮ. ਸਾਹ. ਪ੍ਰਾਣ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ ਮਾਸ ਕਰਕੇ

ਦਮ ਦਾ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਆਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਵਾਸ. ੩ ਦਮ. ਦਮਕੀ.

੪ ਸੰ. ਸ਼ਾਸ. ਤਿੱਖੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ, ਅਗਨਿ ਦੇਵਤਾ. ੫ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ

ਵਾਲਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. ੬ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ.

ਸੁਸ ਉਸਾਰਨ. ਲੰਮਾ ਸਾਹ (ਹਾਹੁਕਾ) ਲੈਣਾ. ਠੰਢਾ ਸਾਹ ਭਰਨਾ.

“ਸੁਸ ਉਸਾਰ ਬਿਸੁਰਤੇ.” (ਗੁਪਤੁ)

ਸੁਸਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਆਸਨ. ੨ ਆਸੁਸਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

“ਪੰਕਜ ਆਸਨ ਕੋ ਕਹਿ ਸਵਾਸਨ.” (ਗੁਪਤੁ) ਦੇਖੋ, ਆਸਾਸਨ.

੩ ਸੁ (ਆਪਣਾ) ਆਸਨ.

ਸੁਸਬੀਜ } ਸੁਸਬੀਜ. ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹ ਤੋਂ ਹੀ ਅਨੰਤ

ਸੁਸਬੀਜ } ਦੈਤ ਉਪਜਦੇ ਸਨ, ਜੇਸੇ ਚਕਤਬੀਜ ਦੇ ਨੇਹੂ ਤੋਂ

ਦੈਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਸਨ. ਦੇਖੋ. ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫. “ਸੁਸਬੀਜ ਦਾਨਵ

ਜਥ ਮਰਹੇ.”

ਸੁਸਬ. ਸੰ. ਸੁਸਬਤ. ਸੰਗਤ—ਆਪਣੀ ਅਜਨੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ

ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਅਰੋਗਤਾ. ਤਨਦੁਰਸਤੀ. ਨਰੋਆਪਨ.

ਸੁਸ਼ਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁ-ਅਸ਼ਿਤ. ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ. ਅਪਨੇ ਆਧਾਰ

ਤੇ ਇਸਥਿਤ. ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਬਿਨਾ.

ਸੁਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਧਾ. ੨ ਸੁਹਾ ਮਾਸ ਕਰਕੇ ਅਗਨਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭੀ

ਲਿਖੀ ਹੈ. ੩ ਵਜ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਹੁਤੀ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਕਥਨ ਕਰਨ

ਯੋਗ ਸ਼ਬਦ. “ਸੁਹਾ ਕਰੋ ਮੰਤ੍ਰ ਪਠ ਜਥੈ. ਅਗਨਿ ਆਹੁਤੀ ਪਾਵੇ

ਤਥੈ.” (ਗੁਪਤੁ) ੪ ਨਿਰੁਕੁ ਵਿੱਚ ਸੁਭ ਕਥਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਹਾ ਹੈ.

ਸੁਕੀ. ਸੁਕੀਯਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. “ਪਰਕਿਯ ਤੇ ਸੁਕੀ ਹੈ ਕਈ.”

(ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੯੦) ਸੁਕਾ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਸੁਕੀਯਾ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ.

ਸੁਕ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁ-ਅੰਗ. ਆਪਣਾ ਦੇਹ. ਨਿਜ ਅੰਗ. ੨ ਸੰਗ.

ਸਮਾੰਗ. ਸਮਾਨ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਕਲ. “ਅਨਿਕ ਸੁੰਗ

ਕਾਛੇ ਭੋਖ ਧਾਰੀ.” (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਕੁਬਿੰਤ

ਮਾਥੇ ਬਨਤੇ ਮੂੰਹ ਬਨਤੇ ਮੁਛ ਬਨੀ ਪੁਛ ਬਨੀ

ਲਾਖਵ ਬਨਤੇ ਹੈ ਪੁਨ ਬਾਖ ਸਮਰੂਨ ਕੋ,

ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਅੰਗ ਬਨਤੇ ਲਾਖ ਬਨਤੇ ਪੰਜਾ ਬਨਤੇ

ਕ੍ਰਿਤੰਮ ਬਰੀਰ ਮੁਖ ਸਿੰਘ ਹੀ ਕੇ ਰੂਲ ਕੋ,

ਗੁੰਜਥੇ ਕੀ ਬੇਰ ਮੋਨ ਗਹਿ ਬੈਠਤੇ ਦੇਵੀਦਾਸ

ਵੈਸੋਈ ਸੁਭਾਵ ਕੁਦ ਫਾਂਦ ਵਾਲ ਕੂਲ ਕੋ,

ਕੁੰਜਰ ਕੇ ਕੁੰਭਹਿ ਬਿਦਾਰਥੇ ਕੀ ਬੇਰ ਕੈਸੇ

ਕੁਕਰ ਪੈ ਨਿਬਹੀਗੇ ਸੁੰਗ ਸਾਰਦੂਲ ਕੋ.

ਸੁਕਤ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਸੁ-ਅਕਤ. ਸੁਭ ਆਗਮਨ. ਚੰਗਾ ਆਉਣਾ.

੨ ਕਿਸੇ ਆਏ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਆਉਤਕਤ.

Welcome.

ਸੁਕਤਪਤਿਕਾ. ਉਹ ਨਾਇਕਾ ਜੋ ਪਰਦੇਸ਼ ਪਤਿ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ

ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਂਦੀ ਅਤੇ ਆਉ-ਭਗਤਿ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਸੁਗੀ } ਵਿ—ਸੁਗੀ. ਸਮਾਨ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਨਕਲੀਆ.

ਸੁਗੀ } “ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਜਿਉ ਸੁਗੀ ਦਿਖਾਵੇ.” (ਸੁਖਮਨੀ) “ਸੁਗੀ

ਸਿਉ ਜੋ ਮਨ ਚੀਰਾਵੇ.” (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਸੁਤ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਤ ੨.

ਸੁਤ. ਸੰ. ਆਪਣਾ ਅੰਤ. ਮੌਤ. ੨ ਅਪਨਾ ਦਿਨ. ਅੰਤਹਕਰਣ.

੩ ਫੁਟਾ.

ਸੁਤਿ } ਸੰ. ਰਕਤਿ. ਵਿ—ਆਪਣੇ ਅਪ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ. ੨ ਸੰਗਤ

ਸੁਤੀ } —ਅਸ਼ਿਨੀ ਤੋਂ ਪੰਦ੍ਰਵਾਂ ਨਫ਼ਤ. ੩ ਸੁਰਜ ਦੀ ਇੱਕ

ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸੁਤੀਧੁੰਦ. ਸੰਗਤ—ਸੁਤਿ ਨਫ਼ਤ (ਸੁਤਿਯੋਗ) ਵਿੱਚ ਵਰਖੀ

ਹੋਈ ਵਰਖਾ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਰਖਾ ਨਾਲ

ਚਾਤਕ (ਪ੍ਰੀਤ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬੁਝਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਪੀ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀ, ਭਾਂਸ

ਵਿੱਚ ਬੰਸਲੋਚਨ ਅਤੇ ਕੋਲੇ ਵਿੱਚ ਕਪੂਰ ਬਣਦਾ ਹੈ. ਜੋਤਸੀਆਂ ਨੇ

ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾੜ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਥੀਆਂ

ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਤਿਥਿ, ਅਤੇ ਮਾਘ ਬਦੀ ੨ ਨੂੰ ਜੋ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸੁਤਿ ਨਫ਼ਤ

ਤੇ ਆਵੇ, ਤਦ ‘ਸੁਤਿ ਯੋਗ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਆਦ. “ਜਿਨ ਬੁਝਿਆ ਤਿਸੁ ਆਇਆ ਸੁਦ.”

(ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੁਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਬੰਖਣਾ. ਸੁਆਦ ਲੈਣਾ. ੨ ਸੁਦਦਾਨ ਬਣਾਉਣਾ.

ਰਸਦਾਇਕ ਬਣਾਉਣਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੁਦਿਸਠ } ਸੰ. ਵਿ—ਸੁਦ ਵਾਲਾ. ਰਸਦਾਇਕ. ਮਜ਼ੇਦਾਰ.

ਸੁਦ } ੨ ਸੰਗਤ—ਗੁਤਾ. ੩ ਨੇੜ. ੪ ਥੋਰਾ. ੫ ਮਹੂਦੇ ਦਾ

ਫਲ. ੬ ਦੁੱਧ. ੭ ਦਾਖ.

ਸੁਧੀ. ਸੰ. ਵਿ—ਧਿਆਨਪਰਾਇਣ. ੨ ਇੰਛਾਵਾਨ. ੩ ਕਿਤਨੇ

ਕਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਧੀ ਅਤੇ ਸਾਧੀ ਪਦ ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੇ

ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਭੇਦ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧੀ.

ਸੁਧੀਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁ (ਆਪਣੇ) ਅਧੀਨ. ਜੋ ਪਰਚਸ ਨਹੀਂ. ਸੁਤੰਤ੍ਰ.

ਸੁਧੀਨਪਤਿਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਕਾਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਨਾਇਕਾ,

ਜੋ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਪਤਿ ਨੂੰ ਵਸ ਯਤ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਯਥਾ—

“ਕੁਣ ਕਾਮਣ ਕਹਿ ਕੰਤੁ ਚੀਤਾਇਆ।

ਵਸਿ ਕਰਿਲੀਨਾ ਕੁਹਿ ਭਰਮ ਕੁਕਾਇਆ।”

(ਸੁਹੀ ਮ: ੫)

ਸੁਧਰਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਆਪਣਾ ਪਾਠ. ਜੋ ਅਪਨੇ ਲਈ

ਪੜ੍ਹਨਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ. ੨ ਆਪਣੀ ਧਰਮਵਿਦਯਾ ਦਾ

ਪੜ੍ਹਨਾ.

ਸ਼੍ਰਾਨ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਾਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰਾਨ. ਸੰਗਤ—ਕੁੰਤਾ. “ਸ਼੍ਰਾਨ ਸਿਖਲ
ਖਰਹ.” (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰਾਨ। ੩ ਭਾਸ਼ਾਨ (ਸੁਰਜ)
ਦਾ ਸੰਪੇਪ ਭੀ ਸ਼੍ਰਾਨ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ—“ਲਸੇ ਤੇਜ ਐਸੇ ਲਜੇ
ਦੇਖ ਸ਼੍ਰਾਨ.” (ਪਾਰਸਾਵ) ੩ ਸੰ. ਸ਼੍ਰਾਨ. ਸ਼ਬਦ. ਆਵਾਜ਼.

ਸ਼੍ਰਾਪ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਨੀਂਦ. ਦੇਖੋ. ਸ਼੍ਰਾਪ ਧਾ। ੨ ਅਗਤਾਨ.

ਸ਼੍ਰਾਪਦ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਰਾਖ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਦ (ਪੈਰ) ਸ਼੍ਰਾ (ਕੁੰਤੇ) ਜੇਹੇ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਲਕਤਬਖਾ. ਵਡਾਖੁ. “ਜਿਮ ਕੂਕਰ ਮਿਥਾਨ ਪਰ ਧਾਵੈ।
ਸ਼੍ਰਾਪਦ ਪੰਥ ਵਿਖੇ ਭਖ ਜਾਵੈ ॥” (ਗੁਪਤ) ੨ ਸ਼ੇਰ ਆਦਿ ਜੀਵ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਕੁੰਤੇ ਜੇਹੇ ਹਨ ਸਭ ਸ਼੍ਰਾਪਦ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ.

ਸ਼੍ਰਾਭਾਵਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰਾਭਾਵਿਕ ੨.

ਸ਼੍ਰਾਮਿਘਾਤਕ. ਵਿ—ਸੁਆਮੀ ਦਾ ਘਾਤ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਸ਼੍ਰਾਮੀ
ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸ਼੍ਰਾਮਿਧੁੰਗੀ. ਵਿ—ਮਾਨਿਕ ਨਾਲ ਵੇਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸ਼੍ਰਾਮਿਧਰਮ. ਸੰਗਤ—ਮਾਨਿਕ ਦਾ ਧਰਮ. ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਉੱਪਰ
ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਧਿਯਾ। ੨ ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਸੇਵਕ
ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਸ਼੍ਰਾਮਿਧੁੰਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰਾਮਿਧੁੰਗੀ.

ਸ਼੍ਰਾਮਿਨੀ. ਸ਼੍ਰਾਮੀ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਿੱਕ.

ਸ਼੍ਰਾਮੀ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਾਮਿਨ. ਵਿ—ਮਾਨਿਕ। ੨ ਧਨਵਾਨ। ੩ ਵਡਿਆਈ
ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਤ—ਰਾਜਾ। ੫ ਕਰਤਾਰ. “ਸ਼੍ਰਾਮੀ ਮਰਨਿ ਪਹਿਚਿ
ਦਰਬਾਰੇ.” (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ੬ ਪਤਿ. ਭਰਤਾ.

ਸ਼੍ਰਾਮੀਦਾਸ. ਨੰਦਾ, ਵਿੱਠਤ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰਾਮੀ ਦਾਸ ਤਿੰਨੋਂ ਬਨੇਸਰ ਦੇ
ਬਾਣੀਏ ਸਨ, ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਫੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋਏ.
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲੈਣ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਵਰਤਣਾ,
ਕਦੇ ਦੂਜਾ ਸੁਖਨ ਨਹੀਂ ਆਖਣਾ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੁਰੂਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ
ਪੂਰਾ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ “ਇੱਕ ਸੁਖਨੀਏ” ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ.

ਸ਼੍ਰਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਵਾਰ। ੨ ਸੰ. ਸ਼੍ਰਾਰ. ਬੰਦਲ ਦੀ ਕਤਕ। ੩ ਖੋੜੇ
ਦੇ ਹਿਣਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼.

ਸ਼੍ਰਾਰਥ. ਸ਼੍ਰਾਰਥ. ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ. ਆਪਣਾ ਮਤਲਬ:—

“ਬਿਰਖ ਹੀਨ ਫਲ ਚੀਨ, ਬਿਹੰਗਮ ਬੇਕ ਤਿਆਗੈ,
ਕਾਨਨ ਦਗਧੋ ਦੇਖ ਹਰਨ ਆਦਿਕ ਸਭ ਭਾਗੈ,
ਫੂਲ ਮਲ ਨਿਰਗੰਧ, ਗਲੈ ਤੇ ਤਿਆਗੈ ਸਭ ਨਰ,
ਸਾਰਸ ਤਿਆਗੈ ਬੇਕ, ਨੀਰ ਬਿਨ ਪੇਖ ਸਰੋਵਰ,
ਪੁਨ ਗਲਕਾ ਨਿਰਧਨ ਨਰ ਤਜੈ ਕੁਸ਼ ਨਿਪਤਿ ਕ੍ਰਿਤ ਤਜਤ ਹੀ,
ਜਨ ਸਗਲੇ ਸ਼੍ਰਾਰਥ ਵਸ ਰਮੈ ਕੇ ਕਾਹੂੰ ਪੜਾਰਜੇ ਨਹੀਂ.”

ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰਾਰਥ.

ਸ਼੍ਰਾਰਥੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰਾਰਥੀ। ੨ ਸੰ. ਸ਼੍ਰਾਰਥੀ. ਰਬਾਨ. ਰਬ ਹੱਕਣ
ਵਾਲਾ. “ਬਿਸੁ ਕਾ ਦੀਪਰੁ ਸ਼੍ਰਾਮੀ ਤਾਰੇ ਰੇ ਸ਼੍ਰਾਰਥੀ.” (ਧਨਾ
ਕੁਲੋਚਨ)

ਸ਼੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਰਿਚਤ. ਧਾ—ਨਿਰਮਲ ਹੋਣਾ. ਉੱਜਲ ਹੋਣਾ. ਚਿੱਟਾ ਹੋਣਾ.

ਸ਼੍ਰਿਦ. ਸੰ. ਰਿਚਤ. ਧਾ—ਮੁਕੁਕ (ਪਸੀਨਾ) ਚੁਟਿਣਾ. ਬੰਧਾ ਹੋਣਾ.
ਚਿਕਨਾ ਹੋਣਾ. ਭੁੱਲਣਾ.

ਸ਼੍ਰਿਕਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਤ—ਅੰਗੀਕਾਰ। ੨ ਅਪਣਾਉਣਾ। ੩ ਜੋ ਆਪਣਾ
ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਬਣਾਉਣਾ.

ਸ਼੍ਰਿਛਾ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੇਚਛਾ. ਸ਼੍ਰ—ਇੱਛਾ. ਸੰਗਤ—ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ. ਅਪਣੀ
ਇੱਛਾ.

ਸ਼੍ਰਿਛਾਚਾਰੀ. ਵਿ—ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸ਼੍ਰੇਤ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੇਤ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰਿਦ.

ਸ਼੍ਰੇਤਕੁਸੁ } ਚਿੱਟਾ ਕੇਤੁ. ਚਿਤ੍ਰਕੁਸੁ. ੨ ਭਰਸ. ਫੁਲਬਹਾਰੀ.
ਸ਼੍ਰੇਤਕੁਸੁ } Leucoderma. ਇਹ ਰੋਗ ਲਹੂ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਤੋਂ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਭੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿੱਚ
ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਵੈਦਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਭੇਦ ਹਨ ਸ਼੍ਰੇਤ ਅਤੇ
ਕਿਲਾਸ. ਸ਼੍ਰੇਤ ਦੇ ਦਾਗ ਚਿੱਟੇ ਅਤੇ ਕਿਲਾਸ ਦੇ ਲਾਲੀ ਦੀ ਚਲਕ
ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਜੇ ਫੁਲਬਹਾਰੀ ਦੇ ਦਾਗ ਉੱਪਰ ਸੁਈ ਮਾਰਨ ਤੋਂ
ਲਹੂ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਫੋੜੀ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਜੇ ਲਹੂ ਦੀ ਥਾਂ
ਪੀਲਾ ਜਾਂ ਚਿੱਟਾ ਰਸ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਔਖੀ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਸ਼੍ਰੇਤ ਕੁਸੁ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉੱਤਮ ਇਲਾਜ ਹਨ—

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਆਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤੋ ਅਤੇ ਅੰਤਤੀ ਵਿੱਚ
ਸੇਲ ਨਾ ਜਮਾ ਹੋਣ ਦੇਖੋ.

ਬਾਬਰੀ ਦੇ ਬੀਜ ਕਊਮੁਕੁ ਵਿੱਚ ਤਿਉਂ ਰੱਖੋ, ਫੇਰ ਫਿਲਕਾ
ਉਤਾਰਕੇ ਫਾਏਂ ਸੁਕਾ ਲਓ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਸਕੇ ਬੀਜੀ ਵਿੱਚ ਪਾ
ਰੱਖੋ, ਮੁੰਡੀ ਬੂਟੀ (ਕੋਰਖ ਮੁੰਡੀ) ਦੇ ਕਾੜੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਾਸਾ ਰੋਜ
ਛਕਾਓ. ਇਹੀ ਚੂਰਨ ਦਹੀਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਚਿੱਟੇ ਦਾਗਾਂ ਉੱਪਰ
ਮਲੋ. ਖੁਰਾਕ ਬੇਸਨੀ ਚੋਟੀ ਦਾਲ ਆਦਿਕ ਦੇਖੋ.

ਬੀਜ ਪਵਾਤ, ਬਾਬਰੀ, ਅਜਮੇਦ, ਮਜੀਠ, ਮੂਲੀ ਦੇ ਬੀਜ,
ਆਉਲੇਸਾਰ ਡੰਧਕ, ਵਰਕੀ ਹਤਤਾਲ, ਜਮਾਲਗੋਟੇ ਦੀ ਗਿਰੂ,
ਤੂਤੀਆ, ਪਲਾਸ ਦੇ ਬੀਜ, ਹੀਰਾ ਕਸੀਸ, ਸਭ ਛੀ ਛੀ ਮਾਸੇ ਲੈ ਕੇ
ਬਰੀਕ ਪੀਸਕੇ ਸਿਰਕੇ ਵਿੱਚ ਫੁੰਨਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਬਣਾਓ. ਸਿਰਕੇ
ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੋਲੀ ਘਸਾਕੇ ਦਾਗਾਂ ਉੱਪਰ ਲੇਪ ਕਰੋ. ਜੇ ਇਸ ਲੇਪ
ਨਾਲ ਫਾਲੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਦ ਮੱਖਣ ਲਗਾ ਦਿਓ ਅਰ ਫਾਲੇ ਹਟਣ ਤੀਕ
ਫੇਰ ਲੇਪ ਨਾ ਕਰੋ.

ਕਾਲੇ ਸੱਪ ਦੀ ਕੁੰਜ ਬੋਹਰ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਪੀਸਕੇ ਦਾਗਾਂ ਤੇ ਲਾਓ.

ਕੱਕ, ਬਹੇੜੇ ਦੀ ਫਿੱਲ, ਅੰਜੀਰ ਦੀ ਜੜ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾੜਾ
ਬਣਾਕੇ ਇੱਕ ਮਾਸਾ ਬਾਬਰੀ ਦੇ ਚੂਰਨ ਨਾਲ ਪਿਆਓ.

ਬਾਬਰੀ ਦੇ ਬੀਜ ਸੋਨਾਂ ਤੇਲੇ, ਵਰਕੀ ਹਤਤਾਲ ਚਾਰ ਤੇਲੇ,
ਮਿਨਸਿਲ, ਚਿੱਟੀ ਰੱਤਕਾ, ਚਿਤ੍ਰੇ ਦੀ ਜੜ, ਤਿੰਨੋਂ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ
ਲੈ ਕੇ ਕਊਮੁਕੁ ਵਿੱਚ ਘਸਾਕੇ ਲੇਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਤਕੁਸੁ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ. “ਸ਼੍ਰੇਤਕੁਸੁ ਕੇਤਿਨ ਕੇ ਭਯੋ.” (ਚਰਿਤ ੪੦੫)

ਸ਼੍ਰੇਤਕੇਤੁ. ਉਦਾਲਕ ਰਿਖਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ
ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਪਣੇ ਪਤਿ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਕਰੇ,

ਇਹ ਨੇਮ ਸ਼੍ਰੋਤਕੇਤੂ ਨੇ ਹੀ ਬਾਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਸ਼ੁਆ ਵਾਂਗ ਲੋਕ ਵਰਤਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਵੇਰੀ ਸ਼੍ਰੋਤਕੇਤੂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭੋਕ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਚੁਕਿਆ, ਸ਼੍ਰੋਤਕੇਤੂ ਨੂੰ ਵਡਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਂਦਾਲਕ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਬੇਟਾ ! ਕਿਉਂ ਵਰਜਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਪਰ ਪੁਤ੍ਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜੇਹੀ ਰੀਤਿ ਅੱਖੀਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਛਾਏਗ ਉਪਨਿਸਦ ਵਿੱਚ ਉਂਦਾਲਕ ਅਤੇ ਜਨਕ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਤਕੇਤੂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਿਆਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਵਰਣਿਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਤਕਸ਼। ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ। ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਐਰਾਵਤ ਹਾਥੀ।
ਸ਼੍ਰੋਤਦੀਪ । ਪੁਰਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਖੀਰਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਦਾ
ਸ਼੍ਰੋਤਦੀਪ । ਟਾਪੂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੱਛਮੀ ਸਮੇਤ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਦ੍ਰ ਦੀਪ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। "ਸ਼੍ਰੋਤਦੀਪ ਤਸ ਲੋਕਲੋਕ।"
 (ਗੁਪਤ)

ਸ਼੍ਰੋਤਵਾਹ। ਸ਼੍ਰੋਤ (ਚਿੱਟਾ ਹ) ਵਾਹ (ਘੋੜਾ) ਜਿਸ ਦਾ। ਇੰਦ੍ਰ।
 ੨ ਅਰਜੁਨ। ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ।

ਸ਼੍ਰੋਤਾਸ਼ੁ। ਸ਼੍ਰੋਤ (ਉੱਜਲ) ਹਨ ਅੰਸ਼ (ਕਿਰਣਾਂ) ਜਿਸ ਦੀਆਂ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ।

ਸ਼੍ਰੋਤਾਸ਼ੁ। ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਚਿੱਟਾ ਘੋੜਾ ਉੱਚੇ: ਸੁਵਾ। ੨ ਚਿੱਟੇ ਘੋੜੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੋੜੇ ਹਨ, ਐਸਾ ਰਥ। ੩ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਘੋੜਾ ਇੰਦ੍ਰ ਅਤੇ ਅਰਜੁਨ। ੪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ।

ਸ਼੍ਰੋਤਾਸ਼ੁਰਚ। ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਛੀ ਅਧਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਉਪਨਿਸਦ "ਸ਼੍ਰੋਤਾਸ਼ੁਰਚੋਪਨਿਸਦ" ਹੈ, ਜੋ ਯਜੁਰ ਵੇਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਨਿਸਦ ਵਿੱਚ ਵੇਦਾਂਤ, ਸਾਂਖਯ ਅਤੇ

ਯੋਗ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਤਾਬਰ। ਸੰ. ਸ਼੍ਰੋਤਾਬਰ। ਚਿੱਟਾ ਵਸਤੂ। ੨ ਸੰਗਤਾ—ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ, ਜੋ ਚਿੱਟੇ ਵਸਤੂ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ। ੩ ਹੰਸਾਵਤਾਰ। ੪ ਵਿ—ਚਿੱਟੇ ਵਸਤੂ ਵਾਲਾ।

ਸ਼੍ਰੋਤੋਦਰ। ਸੰਗਤਾ—ਸ਼੍ਰੋਤ—ਉਦਰ। ਚਿੱਟਾ ਹੈ ਪੇਟ ਜਿਸ ਦਾ। ਕਾਲਾ ਹਰਿਣ। ੨ ਕੁਬੇਰ। ੩ ਸੰਪ।

ਸ਼੍ਰੋਤੰਬਰ। ਦੇਖੋ, ਸੇਤੰਬਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਤਾਬਰ।

ਸੁੰਦ। ਸੰ. ਸੰਗਤਾ—ਪਸੀਨਾ, ਮੁੜਕਾ, ਦੇਖੋ, ਅੰ. Sweat। ੨ ਸਿਨੁ, ਨਮੀ, ਦੇਖੋ, ਸਿਦ।

ਸੁੰਦਜ। ਦੇਖੋ, ਸੇਤਜ।

ਸੁੰਦਨ। ਸੁੰਦ (ਮੁੜਕਾ) ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਪਸੀਨਾ ਦੇਣਾ।

ਸੁੰਦਨਾਸ਼। ਸੰਗਤਾ—ਹਵਾ, ਪੌਣ।

ਸ੍ਰੀ। ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ। ੨ ਸ਼ਕਤ, ਸੋਣਾ, ਸ੍ਰਪ, "ਜਹਾਂ ਬੀਰ ਅਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਹੇ।"
 (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਅਤਿਸ੍ਰਪ।

ਸ੍ਰਿਯਾ। ਦੇਖੋ, ਸਵੇਯਾ।

ਸ੍ਰਿਰ। ਸੰ. ਵਿ—ਇੱਛਾਚਾਰੀ, ਮਨ ਮੰਨਿਆ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
 ੨ ਧੀਮਾ, ਮੱਠਾ।

ਸ੍ਰਿਰਿਣੀ। ਸੰ. ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਵਿਚਰਾਚ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ, ਦੇਖੋ, ਵਿਹਤ ਪਰਾਸਰ ਸੰਹਿਤਾ ਅਧਯਾਯ ੫।

ਸ੍ਰੰਦ। ਸੰ. ਸ਼ਗਨ—ਸ੍ਰਾਂਤ, ਸੰਗਤਾ—ਆਪਣਾ ਅੰਤ, ਮੌਤ, "ਸ੍ਰੰਦ ਛੰਦ ਬੰਦ ਕੈਕੈ ਛੁਟ ਇਹ ਜਾਤ ਹੈ।" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਦੇਖੋ, ਮਹਾਭਾਰਤ ਆਦਿ ਪਰਵ, ਅ: ੧੨੨ ਅਤੇ ੧੨੩।

